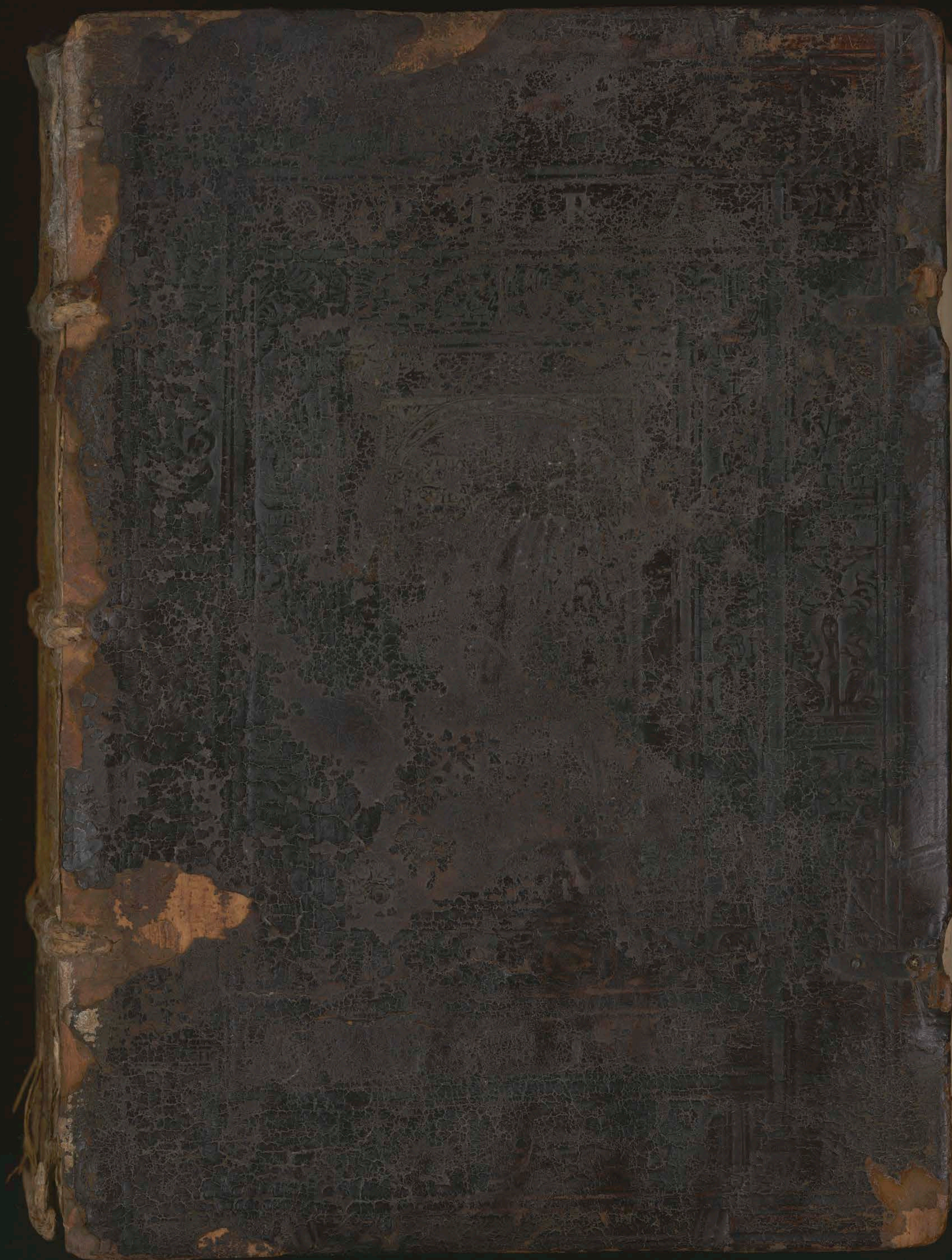

Ama scientiam scripturarū & carnis vitia non amabis

Aurelii Augustini opuscula plu
rima: quedam nō plus impssa

VNIV. IAGELL
GRACOVIENSIS

Aurelii augustini hipponensis epi libror et tractatuu in hoc volumine comprehensorum tituli.

Tabula in librum meditationum diui augustini epi hipponensis

a ij

~~Valentinus Corgabius Pleb. Zywiecen.~~
Domus Professae Societatis JESU ad S. Barbaram Cracov. 1657
dono Generalis de Souches

Tabula in librum soliloquiorum diui augustini epī hypponensis.

Tabula in manuale diui augustini episcopi hypponensis de verbo dei q sopita celestis desiderij mēoria renouet.

Tabula capitum in enchyridion diui Augustini episcopi hipponensis ⁊ doctoris eminentissimi.

Tabula

Diui augustini episcopi hipponensis scale paradysi tabula.

Tabula in gradus duodeciꝫ abusionum sancti augustini episcopi hypponensis.

Tabula in librum de vera et falsa penitentia ad christ. deuotam.

Tabula in librum de fide ad petrum.

Tabula in librum de differētia spiritus ꝛ anime.

Tabula in librum de diffinitiōib⁹ orthodoxe fidei ꝛ ecclasticis dogmatib⁹.

Prohemiū in primū librum

de ꝯsensu euāgelistarū:⁊ primo ponit retractationē beati augustini episcopi in retractationē de ꝯsensu euangelistarū:q̄ in suo loco.s.principio primi libri de consensu euangelistarū nō ē posita hic iam ponitur ⁊ incipit sic

Per eosdē ānos quibus paulatiʒ libros de trinitate dictabaʒ scripsi ⁊ alios labore cōtinuo interponens eos illoꝝ tēporibꝰ in quibꝰ sunt libri quattuor de conensu euāgelistarū ꝓpter eos qui tanq̄ dissentientibus calumniātur. Quoꝝ primus liber aduersus eos descriptus est:qui tāq̄ maxime sapientē christum vel honorant:vel honorare se fingunt:ideo nolunt euangelio credere:q꞉ non ab ipso illa ꝯscripta sunt:sed ab eiꝰ discipulis quos existimāt ei diuinitatē qua crederet deꝰ errore tribuisse.in quo libro qd dixi ex abrahā cepisse gentem hebreoꝝ.est quidem ⁊ h̄ credibile vt hebrei q̄si abrahei dicti esse videantur Sʒ ex illo veriꝰ itelligunt̄ appellari q vocabat̄ heber tanq̄ hebrei de quo ⁊ in libro.xvi.de ciuitate dei satis disserui in scđo libro cum agerē de duobꝰ pr̄ibꝰ ioseph ab altero dixi genitū:ab altero adoptatū.Defuncto.n.qd magis credēdū ē ſm legē fuerat adoptatꝰ qm̄ q eū genuit eiꝰ mr̄em fr̄is defuncti ꝯiugē duxerat.Itē ibi dixi.lucas vero ad ipm dauid ꝑ nathan ascendit ꝑ quē ꝓphām deꝰ peccatū illiꝰ expiauit:ꝑ cuius nois ꝓphām dicere debui:ne putaret̄ idem fuisse hō cū alter fuerit ꝯuis ⁊ ipe h̄ vocaret̄.

Tabula in librum secunduʒ

de consensu euangelistarum

¶ Tabula in librum tertiũ de consensu euãgelistarum aurelij augustini hypponẽsis episcopi.

Tabula in librum quartum

de consensu euangelistarum aurelij augustini.

Tabula diui augustini hypponẽsis epi in librũ ꝑmũ de qõnib⁹ euãgeliorum.

Tabula in librūz secundum

de questionibus euangeliorum aurelii Augustini episcopi hypponensis

Tabula diui augustini hypponēsis epi in librū tertiū de q̄onibᵘˢ euāgelioꝝ.

Tabula in librum octuaginta trium questionum beati augustini epi.

uinitus magistrum. Cuius imitatione in mo-
res optimos formaretur nisi tempore senectu
tis. Et adiunxi ad hoc valere quod apostolus
dicit sub lege tanq̃ sub pedagogo paruulos cu
stoditos. Sed potest mouere cur alibi dixeri-
mus: christus in generationis humane sexta
etate tanq̃ in senectute venisse. hoc ergo quod
de iuuentute dictum est. Ad vigorez feruorẽq̃
fidei refertur: que per dilectionem operatur. Il
lud autem de senectute temporum. potest eni
intelligi vtrunq̃ in vniuersitate hominuz: qd
non potest in actibus singulorum. Sicut in cor-
pore non potest simul iuuentus esse ⁊ senectus.
In ipso autem potest illa propter alacritatem.
Ista propter grauitatem Questio.xliiij.

¶ Contra mathematicos Questio.xlv.
De ydeis Questio.xlvj.
Utrum cogitationes nostras aliquando vi
dere possimus vbi glorificata corpora qualia
nos speram⁹ habituros lucidissima atq̃ ethe-
rea esse credendum est. Sed h̄ sine membris q̃
nunc habemus ⁊ sine substantia q̃uis incorru
ptibilis: tamen cum carnis accipiatur erratur
Multo autem melius in opere de ciuitate dei
questio ista tractata est de videndis cogitatio-
nibus nostris Questio.xlvij.

¶ De credibilibus Questio.xlviij.
Quare filij israel sacrificabant visibiliter pe
corum victimas Questio.xlix.

¶ De equalitate filij Questio.l.
De homine facto ad imaginem ⁊ similitudi
nem dei: Ubi quidem dixi: homo sine vita nec
recte appellatur cum dicatur homo. etiam ca
dauer hominis: ergo saltem dicere volui non
proprie dicitur: vbi dixi: nec recte dicitur. Itẽ
dixi neq̃ inscite distinguitur: q̄ aliud sit ima-
go ⁊ similitudo dei. aliud ad imaginem dei: si-
cut hominem factum accepimus: quod nõ ita
intelligendum est quasi non homo dicatur ima
go dei. Cum dicat apostolus: Uir quidem non
debet vetare caput: cum sit imago ⁊ gloria dei
sed dicitur etiam: ad imaginem dei. quod vni-
genitus non dicitur quod tantummodo ima-
go: non ad imaginem Questio.lj.

¶ De eo q̄ dictum est: Penitet me fecisse ho-
minem Questio.lij.

¶ De auro ⁊ argento quod israhelite ab egy-
ptijs acceperunt Questio.liij.

¶ De eo quod scriptum est: Mihi autẽ adhe-
rere deo bonum est. vbi quod dixi: quod autẽ
est omni anima melius esse deum dicim⁹: ma
gis dici debuit oĩo creato spũ meli⁹ Qõ.liiij.

¶ De eo q̄ scriptum est: Quinquaginta sunt ⁊
septuaginta concubine. ⁊ adolescentularũ non
est numerus Questio.lv.

¶ De annis.lxvj. edificati tẽpli Qõ.lvj.
De cẽtũ q̄nq̄ginta trib⁹ piscib⁹ Qõ.lvij.
De ioanne baptista Questio.lviij.
De decem virginibus Questio.lix.
De die autem illo ⁊ hora nemo scit: neq̃ an-
geli celorum: neq̃ filius hominis nisi pater so
lus Questio.lx.

¶ De eo qd scptũ ẽ in euãgelio: Turbas dñm
in monte pauisse. s. q̄nq̃ panib⁹. vbi dixi duos
pisces duas il'as significare psonas regiã. s. ⁊ sa
cerdotalẽ. Ad qd ẽt sacrosancta vnctio illa ptı-
nebat. dicẽdũ poti⁹ fuit maxie ptinebat: q̄ñ vn
ctos aliq̄ñ legim⁹ ⁊ pphetas. Itẽ qd dixi: lucas
q̄ tanq̃ ascẽdẽtẽ post abolitionẽ pctõr sacerdo
tẽ christũ isinuauit. p nathan ascẽdit ad dauid
q̄ nathan ppha missus erat cui⁹ correctiõe da-
uid ipsi⁹ peccati abolitionẽ penitẽdo ipetrauit
Nõ sic accipiẽdũ ẽ tãq̃ ipe fuerit nathan ppha
q̄ fili⁹ dauid: q̄ nec h̄ dc̄m est: q̄ ipe ppha mis
sus erat. sed dc̄m ẽ q̄ nathã ppha missus erat:
vt misteriũ nõ in eodẽ hoie. s̄ in eodem nomi
ne intelligatur Questio.lxj.

¶ De eo qd scptũ ẽ in euãgelio: Q̄ baptizauit
iesus plẽs q̃ ioãnes: q̃uis ipe nõ baptizaret: s̄
discipli ei⁹. vbi qd dixi: latro ille cui dc̄m est a
dño. Amẽ dico tibi: hodie mecũ eris in padiso
Qui nec ipm baptismũ accepit lr̃is iuenim⁹. s̄
quib⁹ documẽtis satis possit ostẽdi q̄ nõ fuerit
baptizat⁹ ille latro ignorãt de q̃ re i posteriori-
bus q̄busdã opuscul' nr̃is diligẽti⁹ disputatũ ẽ
maxie i eo q̄ ad vincentiũ victorẽ de anime ori
gine scripsimus Questio.lxij.

¶ De verbo Questio.lxiij.
De muliere samaritana Questio.lxiiij.
De resurrectione lazari Questio.lxv.
De eo quod scriptũ est: An ignorat̄ fratres
scientibus eni legem loquor: quia lex donat ho
mini inquantũ tẽpus viuit vsq̃ ad eum locuz
Uiuificabit mortalia corpora nostra per inha-
bitantem spiritum eius in nobis. Ubi illud qui
dem ait apostolus: Scim⁹ quia lex spiritualis
est. ego aũt carnalis sum. Exponere volẽs dixi
i. carni consentio mundum spirituali gratia li-
beratuz: Quid non sic accipiendum ẽ quasi spi-
ritualis homo iam sub gratia constitutus etiaz
de seipso non possit dicere ⁊c̄ vsq̃ ad eum locũ
vbi dictum est: Miser ego homo: quis me libe
rabit de corpore mortis hui⁹. Quod postea di
dici sicut iam suz ante confessus. Rursus expo
nens quod ait apostolus: Corpus quidẽ mor-
tuum est. Mortuum est ppter peccatũ. Mor-
tuum corpus dicit: q̃diu est vt indigentia rex
temporalium molestet animã. sed isto melius
mihi postea visum est. Ideo mortuum corpus
dictum: q̄ habeat iam moriendi necessitatem

Liber iam ad lectorem

Barbara qđ ꝓdest vel quid romana trophea
Nosse: quid ethereas solis adire vias:
Quid leges: qđ iura iuuat: quid cũcta tenere:
Si tibi nulla anime cura salutis erit.
Nil facit ex istis ad veram crede salutem.
Nec sapiunt anime noxia verba deo.
Quere igitͬ virtutũ opus: qđ ad ethera ducat.
Quod doceat maneant gaudia quanta pijs.
Ipse ego suꝫ qui te superas comitabor ad arces
Me lege qui rectum dirigo qua sit iter.

Finis tabularum

Do

Med
ponensi
Innoc
te repar

di meo p
lis lachr
gitatem.
carnis et
meus ex
propitius
meus an
benignus
le a me a
tis dulce
lidam fid
tinuaz.
mentis i
scurrilita
uiem:op
num:cur
dinez:po
petitum:
num:con
biliuz:au
phemie
meritate
ociositat
hebetud
tionem:
tiam:con
nem:pau
innocent
az. Circa
miliares
Deus m
filium tu
tis studia
succurren
mestos:r
flebiles
re in me
malis bo

Meditationes diui Augustini episcopi hipponensis.

¶ Inuocatio dei omnipotẽtis ad morum et vite reparationem. Capitulum. i.

DOmine deus meus da cordi meo te desiderare: desiderando querere: querẽdo inuenire: inueniẽdo amare: amando mala mea redimere: redempta nõ iterare. Da domine deus meus cordi meo penitentiam: spiritui contritionẽ: oculis lachrymarum fontẽ: manibus elemosyne largitatem. Rex meus extingue in me desideria carnis et accẽde ignẽ tui amoris. Redemptor meus expelle a me spiritũ superbie: et concede propitius thesaurũ humilitatis tue. Saluator meus amoue a me furorem ire: et indulge mihi benignus scutum patiẽtie. Creator meus euelle a me animi rãcorem: et largire mihi mitis mẽtis dulcedinẽ. Da clemẽtissime pater mihi solidam fidem: spem congruam: charitatem continuam. Rector meus auerte a me vanitatem: mentis inconstantiam: cordis vagationẽ: oris scurrilitatem: oculorum elationẽ: ventris ingluuiem: opprobria proximorum: scelera detractionum: curiositatis pruriginem: diuitiarum cupidinem: potentatuum rapinam: inanis glorie appetitum: hypocrisis malum: adulationis venenum: contemptum inopum: oppressionem debilium: auaritie ardorem: inuidie rubiginẽ: blasphemie mortem. Reseca in me factor meus temeritatem iniquam: pertinaciã: inquietudinẽ: ociositatem: somnolentiam: pigritiam: mentis hebetudinem: cordis cecitatem: sensus obstinationem: morum truculentiam: boni inobedientiam: consilij repugnantiam: lingue effrenationem: pauperum predã: impotentum violentiam: innocentum calumniam: subditorum negligentiam. Circa domesticos seueritatem: aduersus familiares impietatem: erga proximos duritiam. Deus meus misericordia mea oro per dilectũ filium tuum da mihi misericordie opera: pietatis studia: compati afflictis: cõsulere erroneis: succurrere miseris: subuenire egenis: cõsolari mestos: releuare oppressos: pauperes recreare: flebiles refouere: dimittere debitoribus: parcere in me peccãtibus: odientes me diligere: pro malis bona reddere: neminẽ despicere sed honorare: bonos imitari: malos cauere: virtutes amplecti: vicia reijcere: in aduersis patientiã: in prosperis continentiam: custodiam oris: et hostium circunstantie labijs meis: terrena calcare: celestia sitire.

Hominis accusatio et commendatio misericordie diuine. ¶ Capitulũ. ij.

ECce plasmator meus multa rogaui cũ nec pauca promerui. Fateor heu fateor: non solum que postulo non debentur dona: sed multa et inexquisita supplicia. Animant tamen me publicani: meretrices et latrones: qui a faucibus hostis momentanee erepti: finibus excipiuntur pastoris. Tu enim factor omnium deus licet in cunctis operibus tuis sis mirabilis mirabilior tamen crederis esse in operibus pietatis. Unde de temetipso per quendam tuum seruum dixisti. Miserationes eius super omnia opera eius. Et quasi de singulo loquentem de vniuerso populo tuo te dixisse confidimus: misericordiam autem meam non dispergam ab eo. Nullum enim spernis: neminẽ abijcis: neminẽ perhorrescis: nisi forte qui amẽs te exhorruerit. Ergo modo iratus non percutis. sed te irritantibus dona si quieuerint tribuis. Deus meus cornu salutis mee et susceptor meus: ego infelix: ego te irritaui: ego malum coram te feci: furorem tuum prouocaui: iram promerui: peccaui et passus es: deliqui et adhuc sustines. Si peniteo parcis: si reuertor suscipis: insuper dum differo prestolaris. Reuocas errantem: inuitas repugnantem: expectas torpentem: amplexaris redeuntem. Doces ignorantem: merentem mulces: a ruina suscitas: post lapsum reparas: petenti largiris. querenti inueniris: pulsanti aperis. Ecce domine deus salutis mee quid opponam nescio: quomodo respondeam ignoro: nullum abs te confugium: nullum a te patet latibulum: ostendisti mihi bene viuendi viam: et gradiendi scientiam dedisti: minatus es mihi gehennã: et pollicitus es mihi paradisi gloriam. Nunc pater misericordiarum: et deus totius consolationis cõfige timore tuo carnes meas: quatenus que minaris metuendo euadam: et redde mihi leticiam salutaris tui. vt que spõdes diligẽdo percipiam. Fortitudo mea domine: firmamentum meum: deus meus: refugium meum et liberator meus. Suggere quid de te cogitem: doce quibus te sermonibus inuocem: da quibus operibus tibi placeã: scio nanque scio vnũ quo

tū placaris ⁊ aliud qđ nō ſpernis. Eſt vtiq̄ꝫ ti
bi ſpiritus ꝯtribulatus ſacrificiuꝫ: ⁊ acceptas
coꝛ ꝯtritū ⁊ humiliatū. His me deus meus ad
iutoꝛ meus dita muneribus. his ꝯ inimicum
muni ꝓtectiōibus: hoc de flāmis vicioꝝ p̄ſta
refrigeriū. hoc āt deſiderioꝝ paſſionibus pan
de piū refugiuꝫ. Fac dn̄e vtus ſalutis mee ne
ſim de nūero eoꝝ q ad tp̄s credūt ⁊ in tp̄e ten-
tatōis recedūt. Obūbꝛa caput meū in die bel
li: ſpes mea in die afflictōis. ⁊ ſalus in tp̄e tri-
bulatōis. En dn̄e illumiatio mea ⁊ ſalus mea
rogaui qbus egeo: intimaui q̄ timeo: ſꝫ remoꝛ
det ꝯſcia: rep̄hēdūt me coꝛdis ſecreta. ⁊ qđ a-
moꝛ miſtrat: timoꝛ diſſipat: zelus icitat: metꝰ
increpat. Acta mea foꝛmidinē: ſꝫ tua igerit pie
tas fidutiā: tua hoꝛtat̄ benignitas: mea tardat
malignitas. Et vt verius fatear occurrūt me-
moꝛie fantaſmata vicioꝝ q̄ reuerberāt auda-
ciā p̄ſumentium animoꝝ.

¶ Hominis ꝯqueſtio qui ꝓpter inobedientiā
a dn̄o non auditur. ¶ Cap. iij.

QUm enim quis odio dignus ſit: qua frōte
gratiam requirit: cui pe-
na debetur qua temerita-
te gloꝛiam depoſcit: laceſ
ſit iudicem: q poſtpoſita
ſatiſfactōe delicti q̄rit p̄mijs honoꝛari: regi in
ſultat obnoxius ſupplicio q donari flagitat in-
debito bꝛauio: ⁊ dulcē affectū patris ſtultus ex
acerbat filius: q poſt illatas ꝯtūelias aī penitu
dinē hereditatis vſurpat celſitudinem. Quid
mi pater me geſſiſſe recolo: merui moꝛtē ⁊ pe
to vitam. Commoui regem meum: cuius im
pudens inuoco p̄ſidiuꝫ. Contempſi iudicem
quē temere poſtulo adiutoꝛē. Inſolens renui
audire patrē quē demū p̄ſumo habere tutoꝛē.
Heu mihi q̄ꝫ ſero venio: heu heu q̄ꝫ tarde fe-
ſtino: heu me q: curro poſt vulnera dedignās
incolumis p̄cauere iacula. Neglexi ꝓſpicere
tela: mō vo ſolicitoꝛ de moꝛte vicina: vulne-
ra vulneribus inflixi: q: ſcelera ſceleribus ad-
dere nō timui. Recenti cicatrices labe reſpſi
q: p̄ſca flagicia modernis iniq̄tatibus recipꝛo
caui: ⁊ q̄ diuina ſolidauerat medicina: mea re
ſoluit pꝛurigo phꝛenetica. Cutis que ſuperdu
cta vulneribus moꝛbum celauerat: ſanie erū
pente putruit: q: iterata iniq̄tas ꝯceſſam mi-
ſericoꝛdiam exinaniuit. Noui q̄ppe ſcriptum
in q̄cunq̄ꝫ hoꝛa iuſtus peccauerit omnes iuſti-
cie eius obliuiſcent̄. Si iuſticia abolet̄ iuſti ru
entis q̄ꝫto magis penitentia peccatoꝛis in id

ip̄m reuertentis. Quotiens canis redij ad vo
mitum: ⁊ quaſi ſus repetij volutabꝛ: Fateoꝛ
quia nihil recoꝛdari ē impoſſibile. Quot moꝛ-
talium ignoꝛantes peccare docui volentes de
linquere p̄ſuaſi: reſiſtentes coegi: volentibus
ꝯſenſi. Quot ſane gradientibus laqueum in-
duxi: viam q̄rentibus foueam retexi: vt patra
re non hoꝛrerem. obliuiſci non metui. Sed tu
iuſtus iudex ſignās peccata quaſi in ſacculo ob
ſeruaſti omnes ſemitas meas: ⁊ cunctos greſ-
ſus meos dinumeraſti: tacuiſti ſemper ſiluiſti
patiens fuiſti. Ue mihi demum loqueris qua
ſi parturiens.

¶ Judicis timoꝛ. ¶ Cap. iiij

DEus deoꝝ dn̄e pꝛe ſtabilis ſup malicia. Noui q: ma
nifeſtus venies: noui quia non ſp
ſilebis: cum in ꝯſpectu tuo ignis
exardeſcet: ⁊ in circuitu tuo tēpeſtas valida
ingruerit cum aduocaueris celum deſuper: ⁊
terram diſcernere populum tuum. Et ecce co
ram tot milibus populoꝝ nudabunt̄ omnes
iniquitates mee. tot agminibus angeloꝝ pate-
bunt vniuerſa ſcelera mea: non ſolum actuū:
ſed etiam cogitationum ſimulq̄ꝫ locutionum
Tot iudicibus inops aſtabo: quot me p̄ceſſe-
runt in ope bono. tot arguentibus confundar:
quot mihi p̄buerunt bene viuendi exempla.
tot conuincar teſtibus: quot me monuerunt ꝓ
ficuis ſermonibus: ſeq̄ꝫ imitandos iuſtis dede
runt actionibus. Domine mi non ſuppetit qđ
dicam: non occurrit quid reſpondeam. Et cū
iā interſim ſeuo illi diſcrimini: toꝛquet me cō-
ſcientia: cruciant coꝛdis arcana: coartat auari
cia: accuſat ſuperbia: conſumit inuidia: inflam
mat concupiſcentia: infeſtat luxuria: dehone-
ſtat gula: ebꝛietas confutat: detractio lacerat:
ambitio ſupplantat: rapacitas obiurgat: diſ-
coꝛdia diſſipat: ira perturbat: leuitas diſſol-
uit: toꝛpoꝛ oppꝛimit: hypocriſis fallit: adula-
tio frangit: fauoꝛ attollit: calumnia pungit. Ec
ce liberatoꝛ meus de gentibus iracundis: ec-
ce cum quibus vixi a die natiuitatis mee: qui
bus ⁊ ſtudui: quibus ⁊ fidem ſeruaui. Ipa me
que dilexeram ſtudia damnant: que laudaue-
ram vituperant. Hi ſunt quibus acquieui a-
mici: quibus parui magiſtri: ⁊ quibus ſeruiui:
domini conſules quibus credidi: ciues quibus
cohabitaui: domeſtici quibus conſenſi. Heu
mihi rex meus: ⁊ deus meus: quia incolatus
meus ꝓlongatus eſt. Ue mihi illumiatio mea
quia habitaui cum habitantibus cedar. Et

cum dauid sanctus dixerit multum: quanto magis ego infelix dicere possum: nimis incola fuit anima mea firmamẽtum meum deus: non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Spes mea non est in filijs hominum. Quem si remota pietate iudicaueris iustum inuenies: ⁊ nisi preueneris miserando impium: non est quid glorificet pium. Credo nanq̧ salus mea quod audiui: quoniam benignitas tua ad penitentiam me adducit: tui oris mihi sonuerunt nectarea labia. Nemo potest venire ad me: nisi pater meus qui misit me traxerit eum. Enimuero quia me instruxisti tanquam propicius instructione formasti: totis medullis cordis: toto nisu mẽtis: te omnipotens pater cum dilectissimo filio tuo teq̧ dulcissima proles cum serenissimo inuoco paraclyto. trahe me quatenus post te curram in odorem vnguẽtorum tuorum dulciter.

Inuocat pater p filium. Cap. v.

INuoco te deus meus: inuoco te: quia prope es omnibus inuocantibus te in veritate. Tu eniz veritas es doce me quẽso per clementiam tuam: sancta veritas doce me inuocare in veritate: quia hoc fieri quomodo oporteat nescio. sed a te doceri beata veritas humiliter imploro. Abs te eniz sapere est dissipere. te vero nosse est perfecte scire. Erudi me diuina sapientia: ⁊ doce me legem tuam. Credo nanq̧ quẽm tu erudieris beatus erit: ⁊ de lege tua docueris eum. Desidero inuocare te: quod queso fiat in veritate. Quid est in veritate inuocare veritatem: nisi in filio patrem: Ergo sancte pater sermo tuus veritas est: principiumq̧ verborum tuorum veritas. Hoc quippe est verborum tuorum principium: quod in principio erat verbum. In ipso principio te summum adoro principium. In ipso veritatis verbo te perfecta inuoco veritas: in quo ipsa eadem veritas dirigas me in veritate ⁊ doceas. Quid enim est dulcius q̄ genitorem in nomine vnigeniti inuocare: patrem in recordatione filij ad pietatem inflectere: regem charissime sobolis denominatione mitigare: Sic enim solent rei carceribus eripi: sic commancipati vinculis liberari: sic tristem accipientes sententiam capitis: non solum absolui: sed insuper nancisci insolitam gratiam: dummodo iratis principibus dilecte prolis intimauerint charitatem. Sic delinquentes seruuli euadunt supplicia dominorum: dum pro eis interuenit dulcedo filiorum. Sic te omnipotens pater per omnipotentis filij charitatem postulo: educ de carcere ad confitendum nomini tuo animam meam: libera me a vinculis peccatorum: per coeternum flagito vnicum tibi natum: meq̧ cui propria merita letalem minantur sententiam preciosissime ad dexteram tuam consedentis prolis interpellatione restaura placatus ad vitam. Quem enim alium dirigam intercessorem tibi nescio nisi hunc qui est propiciatio pro peccatis nostris: qui sedet ad dexteram tuam interpellans pro nobis. Ecce aduocatus meus apud te deum patrem. Ecce pontifex summus qui non alieno eget expiari sanguine: quia proprio refulget perfusus cruore. Ecce hostia sancta bene placens ⁊ perfecta in odorem suauitatis oblata ⁊ accepta. Ecce agnus sine macula: qui coram se tondentibus obmutuit: qui alapis cesus sputis illitus: opprobrijs affectus: os suum non aperuit: en qui peccatum non fecit: peccata nostra pertulit: ⁊ languores nostros suo liuore sanauit.

Hic representat homo patri passionem filij. Capitulum. vi.

ASpice pater pie pijssimum filium p me tam impia passum. Respice clementissime rex quis patitur: ⁊ reminiscere begninus pro quo patitur. Nonne hic est mi domine innocens ille: quem vt seruum redimeres filium tradidisti. Nunquid non auctor vite hic est qui vt ouis ad occisionẽ ductus: tibiq̧ vsq̧ ad mortem obediens factus: atrocissime non timuit necis genus subire: Recole totius salutis dispensator: quia hic est ipse quem ⁊ si ex tua virtute genuisti: mee tamen infirmitatis participem fieri voluisti. Uere hec est tua deitas: que meam induit naturam: crucis ascendit patibulum: que in assumpta carne triste tulit supplicium. Reduc domine deus meus oculos tue maiestatis super opus ineffabilis pietatis. Intuere dulcem natum toto corpore extensum. Cerne manus innoxias pio manantes sanguine: ⁊ remitte placatus scelera q̄ patrarunt manus mee. Cōsidera inerme latus

crudeli perfossum cuspide: ⁊ renoua me sacro fonte quem inde credo fluxisse. Uide immaculata vestigia que non steterunt in via peccatorum: sed semper ambulauerunt in lege tua diris confixa clauis: ⁊ perfice gressus meos in semitis tuis: ⁊ fac me odio habere benignus omnes vias iniquitatis: viam iniquitatis amoue a me: ⁊ fac me propitius viam veritatis eligere. Oro te rex sanctorum per hūc sanctum sanctorum: per hunc redemptorem meū fac me currere viam mandatoꝝ tuorum vt ei valeam spiritu vniri qui mea non horruit carne vestiri. Nunquid non attendis pie pater adolescentis filij charissimi caput niuea ceruice deflexa preciosissimam resolutum in mortē. Aspice mitissime conditor dilecte sobolis humanitatem: ⁊ miserere super infirmi plasmatis debilitatē. Candet nudatum pectus: rubet cruentum latus: tensa arēt viscera: decora languent lumina: regia pallent ora: procera rigent brachia: crura pendent marmorea: rigat terebratos pedes beati sanguinis vnda. Specta gloriose genitor gratissime prolis lacerata mēbra: ⁊ memorare benignus que mea est substātia: conspicare dei hominis penā: ⁊ relaxa cōditi hominis miseriā. Vide redemptoris suppliciū: ⁊ redempti dimitte delictum. Hic est domine mi quē propter peccata populi tui ꝑcussisti: licet ipse sit dilectus in quo tibi bñ placuisti: hic est ille nocens in quo dolus non est inuentus: ⁊ tamen inter iniquos deputatus est.

Hic recognoscit homo se causam esse passionis. Capitulum. vij.

Quid commisisti dulcissime puer vt sic iudicareris. Quid commisisti amantissime iuuenis vt adeo tractareris. Quod scelus tuum: que noxa tua: que causa mortis: q̃ occasio tue damnationis. Ego enim sum tui plaga doloris: tue culpa occisionis. Ego tue mortis meritum: tue vindicte flagitiuꝫ. Ego tue passionis liuor: tui cruciatus labor. O mirabilis censure conditio: ⁊ ineffabilis mysterij dispositio. Peccat iniquus ⁊ punitur iust⁹: delinquit reus ⁊ vapulat innocens: offendit impius ⁊ damnatur pius: quod meretur malus patitur bonus: quod perpetrat seruus exoluit dominus: quod committit homo sustinet deus. Quo nate dei quò tua descendit humilitas. Quo tua flagrauit charitas. quo processit pietas: quo excreuit benignitas: quo tuus attigit amor: quo peruenit compassio. Ego enim inique egi: tu pena mulctaris. Ego facinus admisi: tu vltione plecteris: ego crimē edidi: tu torture subijceris: ego superbiui: tu humiliaris. ego tumui: tu attenuaris: ego inobediens extiti: tu obediens scelus inobediētie luis: ego gule parui: tu inedia afficieris: me ad illicitā rapuit concupiscentia arborem: te perfecta charitas duxit ad crucem: ego presumpsi vetitum tu subisti eculeum: ego delector cibo: tu laboras patibulo: ego fruor delitijs: tu laniaris clauis: ego pomi dulcedinē: tu fellis gustas amaritudinē: mihi ridens congaudet eua: tibi plorās cōpatitur maria: ecce rex glorie: ecce mea impietas: ⁊ tua claret pietas. En mea iniusticia ⁊ tua liquet iusticia. Quid rex meus ⁊ deus meus: quid retribuam tibi pro omnibus que retribuisti mihi? Non enim inueniri potest in corde hominis quod condigne talibus referatur premijs. Nunquid sagacitas machinari potest humana cui comparetur miseratio diuina. Nec est creature moliri officium quo iuste creatoris recompenset presidium. Est autem nate dei in hac tua admirabili dispensatione: est cui fragilitas mea in aliquo suppetit si tua visitatione compuncta mens carneꝫ suaꝫ crucifigat cum vicijs ⁊ concupiscentijs. ⁊ hoc cū a te conceditur quasi iam tibi incipit compati q꞉ ⁊ tu pro pctō meo dignatus es mori. Sicq꞉ per interioris hominis victoriam te duce armabitur ad exteriorem palmam: quatenus deuicta persecutione spirituali non vereatur pro amore tuo subijci gladio materiali. Ita exiguitas cōditionis si tue complaceat pietati magnitudini valebit respondere creatoris. Et hec celestis medicina bone iesu: hoc tui antidotū amoris. Oro te per antiquas misericordias tuas: infunde vulneribus meis quo reiecta viperee contagionis bile reintegret me incolumitati pristine. quo gustatum tue nectar suauitatis faciat me illecebrosa mundi toto affectu despicere: ⁊ nulla eius aduersa pro te formidare memorq꞉ perpetue nobilitatis semper fastidiam ventos huius transitorij tumoris. Nihil queso sine te mihi dulcescat: nihil complaceat: nil preciosuꝫ: nil preter te mihi arrideat speciosum: vilescant obsecro abs te mihi omnia sordeant vniuersa. Quod tibi aduersum est sit mihi molestum: ⁊ tuum beneplacituꝫ mihi indeficiens desiderium. Tedeat me gaudere sine te: ⁊ delectet cōtristari pro te. Sit mihi nomen tuum refocillatio: ⁊ memoria tua consolatio: fiant mihi lachryme mee panes die ac nocte inuestigando iustificationes tuas. sit bo

num mihi lex oris tui super milia auri ⁊ argẽ-
ti. Sit obedire tibi mihi amabile ⁊ resistere ti
bi execrabile. Rogo te spes mea per omnes
pietates tuas vt propicieris impietatibꝰ me
is. Adaperi aures meas mandatis tuis: ⁊ ne
declines flagito per nomen sanctum tuum in
verba malicie cor meum ad excusandas excu
sationes in peccatis. Peto etiam per admira
bilem humilitatem tuam ne veniat mihi pes
supbie: ⁊ manus peccatoris non moueat me.
¶ Hic exponit homo deo patri passionem fi-
lij in suam reconciliationẽ. ¶ Cap. viij.

Ecce omnipotens deus pater domini mei dispo-
ne benignus: queso miserearis
mei: quoniam quicquid preci-
osius inueni deuote obtuli: q̃
quid charius repperi suppliciter presentaui.
Nihil mihi reliqui quin tue exposuerim ma-
iestati nihil iam superest quod adiciam: quia
totam tibi delegaui spem meam. ¶ Direxi tibi
aduocatum meum dilectum filium tuum: mi
si gloriosam progeniem inter me ⁊ te mediatorẽ
misi in quam intercessorem per quem confido
veniam: misi verbum qꝫ pro meis dixi missum
factis: ⁊ numeraui tibi sanctissime sobolis pas
sionem quam pro me credo fuisse perpessam.
Credo a te missam deitatem: meam suscepisse
humanitatem: in qua dignum duxit alapas: vi
cula: sputa: irrisiones perferre: necnon crucem
clauos telumqꝫ suscipere. Hanc olim infantie
vagitibus demolitam pueritie pannis constri
ctam: iuuentutis sudoribus vexatam: ieiunijs
maceratam: vigilijs afflictam: itineribus fes
sam: postea affectam flagris: laceratam suppli
cijs: deputatam cum mortuis: dotatam glo-
ria resurrectionis: celorum gaudio induxit: ⁊ i
dextram tue celsitudinis collocauit. Hec pla-
catio mea ⁊ propiciatio tua. Hic attende pius
quem genueris filium: ⁊ quem redemeris ser
uum. Hic aspice factorem: ⁊ ne despicias fa-
cturam. Amplectere serenum pastorem: ⁊ re
spice misericors allatam proprijs humeris
ouem. Hic est fidelissimus pastor ille qui du-
dum errabundam per abrupta montium: per
precipitia vallium: multis varijsqꝫ quesierat
laboribus. Quicqꝫ iam morienti: iam per lõga
exilia deficienti: tamen inuicte: gaudens se sup
posuit: ⁊ miro sibi annisu charitatis annexã de
confusionis abisso leuauit: pijsqꝫ astrictam cõ-
plexibus ad nonagintanouem vnam q̃ perie
rat reportauit. Ecce domine mi rex deus om-
nipotens: ecce pastor bonus: refert tibi quod
commisisti ei. Suscepit te disponente ad sal-
uandum hominem: quem tibi restituit omni
labe immunem. Ecce tuum tibi charissimus
natus plasma reconciliauit quod a te procul d
uiauit. En gregi tuo pastor mitis reformat: qđ
predo violentus abegerat. Reddit tuis con-
spectibus seruũ quem sua fecerat conscientia
fugitiuum: vt qui per se meruit penam: per fa
ctionem huius mereatur veniam. Quicqꝫ pro
culpis sperabat gehennam tanto duce iam con
fidat reuocari ad patriam. ¶ Potui per me te
sancte pater offendere. sed non valui per me
placare. Factus est adiutor meus deus meus
tuus dilectus filius: meam participans huma
nitatem vt curaret infirmitatem: quatenꝰ vn
de causa emerserat offensionis: inde tibi immo
laret sacrificium laudis: meqꝫ per hoc redderet
tue pietati placabilem. quo sedens ad dexte-
ram tuam semper mee substantie se ostenderet
esse consortem. Ecce spes mea: ecce tota fidu
cia mea. Si me pro mea vt dignum est despi
cis iniquitate: respice me saltem misericors
pro dilecte sobolis charitate. ¶ Attende in filio
quo propicieris seruo: vide carnis sacramen
tum: ⁊ remitte carnis reatum: quotiens bea-
te prolis tibi patent vulnera: delitescant obse
cro scelera mea. Quotiens rubet p̃ciosus pio
de latere sanguis: diluatur obsecro labes mee
pollutionis. Et qꝫ caro te lacessiuit ad iram: ca
ro te flectat imploro ad misericordiã: vt sicut
me caro seduxit ad culpam: caro deducat ad ve
niam. Multum namqꝫ est quod mea meretur
impietas: longe autem maius: quod redem-
ptoris mei reposcit iure pietas. Magna enim
est mea iniusticia: satis vero maior redempto
ris iusticia. Quanto namqꝫ est superior deꝰ ho-
mine: tanto mea malicia est inferior eius bo-
nitate: in qualitate ⁊ quantitate. Quid enim de
liquit homo: quod non redemerit filius dei fa
ctus homo? Que tanta superbia tumeret: quã
non tanta humilitas sterneret. Quodnam tan-
tum mortis imperium: quod nati dei non de
strueret crucis supplicium? Mirum deꝰ me-
us si equa lãce delicta peccantis hominis ⁊ re
dimentis gratia librentur auctoris: non tan-
tum oriens ab occidente seu inferior separat
infernus a summo celi cardine. Iam lucis op
time creator: iam culpis ignosce meis: pro di-
lecti filij tui laboribus immensis. Iam eius que
so pietati mea impietas. eius modestie mea ꝑ
uersitas: ⁊ mansuetudini donetur ferocitas.
iam sua humilitas meam superbiam: patien-

tia impatientiam: benignitas duriciam: obe-
dientia inobedientiam: tranquillitas inquietu
dinem: dulcedo amaritudinem: suauitas iraz:
charitas lucrifaciat crudelitatem.

De inuocatione spiritussancti. Cap. ix.

O Jam diuini amor
numinis: patris omnipotētis
prolisqꝫ beatissime sancta com
municatio omnipotens para-
clite spiritus: merentium con-
solator clementissime: iam cordis mei penetra
libus potenti illabere virtute: ⁊ tenebrosa q̄-
que laris neglecti latibula corrusci luminis ful
gore pius habitator letifica: tuiqꝫ roris abun-
dantia longo ariditatis marcentia squalore vi
sitando fecunda. Saucia interioris hominis
arcana tui amoris iaculo: ⁊ torpentis medul-
las iecoris flammis salutaribus penetrando
inccende: sanctiqꝫ feruoris igne illustrando in
tima mentis ⁊ corporis vniuersa depasce: po
ta me torrente voluptatis tue: vt nil iam mū-
danorum degustare libeat venenate dulcedi-
nis. Judica me domine ⁊ discerne causaz me
am de gente non sancta doce me facere volū
tatem tuam: quia deus meus es tu. Credo er-
go quemcunqꝫ inhabitaueris patris ac pari-
ter filij domicilium condis. Beatus qui te me
rebitur hospitari: quoniam per te pater ⁊ filius
apud eum faciunt mansionem. Ueni iam ve
ni benignissime dolentis anime consolator: ꝓ
tegens in opportunitatibus in tribulatione ad
iutor. Ueni mundator scelerum: curator vul-
nerum. Ueni fortitudo fragilium: releuator la
bentium: veni humilium doctor: superboꝝ
destructor. Ueni orphanorum pius pater: vi-
duarum dulcis iudex. Ueni spes pauperum:
refocillator deficientium. Ueni nauigantium
sidus naufragij portus. Ueni omnium viuenti
um singulare decus: morientium vnica salus.
Ueni sanctissime spūs: veni ⁊ miserere mei:
apta me tibi: ⁊ cōdescende propitius mihi: vt
mea tue magnitudini exiguitas: roborīqꝫ tuo
mea imbecillitas secundum multitudinez tua
rum complaceat miserationum: per iesum chri
stum saluatorem meum: qui cum patre in tui
vnitate viuit ⁊ regnat in secula seculoꝝ. amē.

Oratio serui dei de se humiliter sentientis.
Capitulum. x.

S Cio domine scio et
fateor: quia non sum dignus
quem tu diligas: sed certe tu nō
es indignus quem ego diligam. Indignus qui
dem sum tibi seruire: sed tu non es indignus
seruitio creature tue: da ergo mihi domine vn
de tu es dignus: ⁊ ego ero dignus vnde sum
idignus. Fac me quomodo vis a peccatis ces
sare: vt quomodo debeo possiz tibi seruire.
Concede mihi sic custodire ⁊ regere ⁊ finire vi
tam meam: vt in pace dormiam: ⁊ in te requi
escam. Presta mihi in finem vt me excipiat
somnus cum requie: requies cum securitate:
securitas in eternitate. Amen.

Oratio ad sanctam trinitatem.

T E deum patrem ingenitum: te filiū
vnigenitum: te spiritum sanctum
paraclitum: sanctam ⁊ indiuiduam
trinitatem toto corde ⁊ ore confite-
mur laudamus atqꝫ benedicimus: tibi gloria
in secula seculoꝝ. Amen.

Confessio omnipotentis dei ⁊ maiestatis
eiusdem. Capitulū. xj.

O Summa trinitas
virtus vna ⁊ indiscreta maie-
stas: deus noster deus omnipo
tens confiteor tibi ego vltimus
seruorum tuorum: ⁊ exiguum
membrum ecclesie tue. confiteor tibi ⁊ honori
fico te debito sacrificio laudis: pro scire ⁊ posse
quod mihi tantillo donare dignatus es. Et qꝛ
exteriora mihi munera desunt que possint of-
ferre: ea que in me sunt vota laudatiōis ex do
no misericordie tue: ecce libens atqꝫ ouans of
fero tibi: de fide non ficta ⁊ conscientia pura.
Credo igitur te toto corde rex celi ⁊ terre do-
mine: ⁊ ore te confiteor patrem ⁊ filium ⁊ spi-
rituz sanctum in personis trinum: ⁊ in substan
tia vnum verum deum omnipotentem: vni-
us simplicis incorporee inuisibilis ⁊ incircun
scripte nature. nil in te maius aut inferius ha-
bentem: sed per omnem modum sine deformi
tate perfectum sine quantitate magnum. sine
qualitate bonum: sine tempore sempiternum
sine morte vitam: sine infirmitate fortem: sine
mendacio verum: sine situ vbiqꝫ p̄ntem: sine
loco vbiqꝫ totum: sine extensione omnia im-
plentem: sine contradictione vbiqꝫ occurren-
tem: sine motu omnia transcendentem: sine
statu intra omnia manentem: sine indigentia
omnia creantem. sine labore omnia regentem
sine tui initio omnibus initia dantez: sine tui
mutatione omnia mutabilia facientem: i ma
gnitudine infinitum: in virtute omnipotentē
in bonitate summum: in sapientia inestimabi-

lem:in consilijs terribilem:in iudicijs iustum:
in cogitationibus secretissimum:in verbis ve
racem:in operibus sanctum:in misericordijs
copiosum:erga delinquentes patientissimū:
erga penitentes pijssimum: semper idipsum
eternum ac sempiternum:immortalem atq;
incommutabilem:quem nec spacia dilatant:
nec breuitas locorum angustat:nec receptacu
la vlla coartant:nec voluntas variat:nec ne
cessitudo corrumpit:nec mesta perturbāt:nec
leta demulcent. Cui nec obliuio tollit: nec me
moria reddit:nec preterita transeunt: nec fu
tura succedunt. Cui nec origo initium:nec tem
pora incrementum:nec casus finem dabit:
sed ante secula ⁊ in seculis ⁊ per secula in eter
nū viuis:⁊ est tibi perennis laus ⁊ eterna glo
ria:summa potestas ⁊ singularis honor perpe
tuum regnum ⁊ sine fine imperium per infini
ta ⁊ idefessa ⁊ imortalia secula seculoꝝ. Amē.

¶ Qualiter generi humano dignatus est sub
uenire deus pater ⁊ de verbi incarnatione: ⁊
gratiarū actione. ¶ Cap. xij.

Hucusq; omnipo
tens deus cordis mei inspec
tor ⁊ scrutator:confessus sū om
nipotentiam maiestatis tue: ⁊
maiestatem omnipotentie tue:
nunc autem qualiter humano generi subueni
re dignatus es in fine seculorū. sicut corde cre
do ad iusticiam:ita ore coram te confiteor ad
salutem. Tu quidem deus pater solus nunq̄
legeris missus:de filio autē tuo ita scribit apo
stolus. Cum autem venit plenitudo temporis
misit deus filium suum. Cum dicit misit: sa
tis ostendit:quia in hunc mundum missus ad
uenit:cum de beata maria semper virgine na
tus:verus ⁊ perfectus homo in carne appa
ruit. Sed quid est quod de illo ille euangeli
starū precipuus ait in mundo erat ⁊ mundus
per ipsū factus est? Illuc vero missus est per
humanitatem vbi semper fuit ⁊ est per diuini
tatem. Quam videlicet missionem opus esse
totius sancte trinitatis toto corde credo ⁊ ore
confiteor. Quomodo autem nos amasti pater
sancte ⁊ bone:quantum nos dilexisti pie condi
tor:qui etiā proprio filio non pepercisti:sed p
nobis impijs tradidisti illum. subditus tibi
ille fuit vsq; ad mortem:mortem autem cru
cis:tollens cyrographum peccatorum nostro
rum:⁊ affigens illud cruci:crucifixit peccatum
⁊ occidit mortem. vnus ille inter mortuos li
ber:potestatem habens ponendi animam suā
pro nobis ⁊ iterum sumendi eam pro nobis.
Igitur victor ⁊ victima. ⁊ ideo victor q2 vi
ctima pro nobis tibi sacerdos ⁊ sacrificium. ⁊
ideo sacerdos quia sacrificium. Merito mi
hi spes valida in illo est:quia sanabis omnes
languores meos per eū qui sedet ad dexterā
tuam:⁊ interpellat pro nobis. Langores quip
pe mei domine magni sunt ⁊ multi:multi sunt
⁊ magni. habet enī multa in me princeps mū
di huius:scio ⁊ fateor:sed rogo te libera me per
sedentē ad dexterā tuā redemptorē nostrū
in quo nihil sui mali potuit inuenire. Per ip̄m
me iustifica qui peccatum non fecit:nec inuent᷒
est dolus in ore eius:per ipsum caput nostrum
in quo nulla est macula libera membrum eius
licet exiguū ⁊ infirmū:libera queso me a pec
catis:vicijs:culpis:⁊ negligentijs meis. Re
ple me tuis sanctis virtutibus:⁊ fac me bonis
pollere moribus: fac me in sanctis operibus
tuis propter nomen sanctum tuū perseuerare
vsq; in finē ſm tuā voluntatem.

¶ De fiducia quā habere debet aīa in domino
iesu atq; eius passione. ¶ Cap. xiij.

Desperare vtiq; po
tuissem propter nimia peccata
mea ⁊ infinitas negligētias me
as nisi verbū tuū deus caro fie
ret ⁊ habitaret in nobis. Sz de
sperare iam non audeo: q2 cū inimici essemus
reconciliati sumus per mortē filij tui: q̄nto ma
gis reconciliati salui facti sumus per eū. Ois
nanq; spes ⁊ totius fiducie certitudo mihi est i
precioso sanguine eius:qui effusus est propter
nos ⁊ ꝓpter salutē nostrā. In ipso respiro:⁊ in
ipso ꝯfisus ad te peruenire desidero:non habēs
meā iusticiā sed eā que est ex filio tuo dn̄o nr̄o
iesu xp̄o. Vn̄ clemētissime ⁊ benignissime ama
tor hominū deus:qui p iesū xp̄m filiū tuū dn̄ū
nr̄m:cū perditi fuissemus culpa nostra mirabi
liter liberasti ⁊ recuperasti nos. gratias ago pi
etati tue:⁊ multas tibi laudes refero ex totis
precordijs meis qui propter tuam inenarrabi
lē dilectionē qua nos miseros ⁊ indignos mira
bili bonitate amare dignatus es:misisti eundē
vnigenitum tuum de sinu tuo ad publicum no
strum:saluare nos peccatores tuos filios per
ditionis. Gratias ago tibi pro sancta incarna
tione ⁊ natiuitate eius: ⁊ pro gloriosa genitri
ce sua: de qua ipse carnem assumere dignatus est
propter nos: ⁊ propter nostram salutem: vt si
cut deus verus de deo:ita verus homo ex ho
mine esset. Gratias tibi ago pro passione ⁊

cruce eius: p morte & resurrectõe eius: p ascẽsione eius in celũ: & sede maiestatis eius ad dexterã tuã. Ipse eni quadragesimo die post resurrectionẽ suã ascẽdẽs vidẽtibus discipulis sup oẽs celos sedẽsqz ad dexterã tuã: spiritũ sanctũ ẽm pmissionẽ suã in filios adoptionis effudit. Gratias tibi ago p sacratissima illa effusione pciosi sanguinis eius quo sumus redẽpti simꝰ & p sacrosancto & viuifico mysterio corpis & sanguinis eius: quo quottidie in ecclesia tua pascimur & potamur: abluimur & sanctificamur: & vnius summe diuinitatis pticipes efficimur. Gratias tibi ago pro tua mira & inenarrabili charitate q̃ nos indignos sic amasti & saluasti p vnicũ & dilectũ filiũ tuũ. Sic eniz dilexisti mũdum vt vnigenituz tuũ dares: vt omnis qui credit in eũ non pereat: sed habeat vitam eternam. Hec est autem vita eterna: vt cognoscamus te verũ deũ. & quẽ misisti iesum xp̃m per fidem rectam & condigna fidei opera.

De immensa charitate patris eterni ad genus humanum. Capitulum. xiiij.

O Immensa pietas: o inestimabilis charitas: vt liberares seruũ filiuz tradidisti. Deus factus ẽ hõ: vt pditus hõ de potestate demonũ erueret. Quã benignissimus amator hominũ filius tuus deus noster cuius pijs visceribus nõ satis visum est vt se inclinaret: factus homo de virgine maria nisi etiã subiret crucis suppliciũ effuso sanguine pter nos & ppter nostrã salutez. Venit pius deus: venit p pietate & bonitate sua. venit querere & saluũ facere quod perierat. Quesiuit ouẽ pditã: quesiuit & inuenit: & humeris suis reportauit ad caulas gregis. Pius & vere multum pius. O charitas: o pietas qs audiuit talia: qs sup tanta misericordie viscera nõ obstupescat quis nõ miretur: quis nõ colletetur ppter nimiam charitatẽ tuã qua nos dilexisti: misisti filium tuũ in similitudinẽ carnis peccati. vt de peccato dãnaret peccatũ. vt nos efficeremur iusticia tua in ip̃o. Ipse eni verus est agnus immaculatus q abstulit peccata mundi: q mortẽ nostrã moriendo destruxit: & vitã resurgendo reparauit. Sed qd tibi retribuere possumus deus noster p tãtis bñficijs misericordie tue quas laudes quasue gratiarũ actiones: Etiam si illa beatorũ angelorũ scientia & potentia nobis foret: nihil tñ dignum tante pietati & bonitati tue recõpensare valeremus. Si certe omnia mẽbra nostra vterentur in linguas ad rependendum tibi debitas laudes nequaq̃ sufficeret exiguitas nostra. Supereminet eni omnem scientiam tua inestimabilis charitas: quam ostendisti nobis indignis bonitate & pietate tua. Filius nanqz tuus deus noster nõ angelos sed semen abrae apprehendit: assimilatus nobis p omnia absqz peccato: humanam itaqz nõ angelicã suscipiens naturam: & eã stola sancte resurrectionis & immortalitatis glorificans vexit sup oẽs celos: sup omẽs choros angelorũ: super cherubin & seraphin: collocãs ad dexterã tuã. hanc autem laudant angeli: adorant dominationes: & omnes virtutes celorũ tremunt sup se hominẽ deum. Hec nẽpe mihi tota est spes & omnisqz fiducia. Est enim in ip̃o iesu xp̃o dñõ nostro vniuscuiusqz nostrum portio caro & sanguis. Ubi ergo portio mea regnat: ibi me regnare credo. Ubi caro mea glorificatˀ ibi gloriosuz me esse cognosco. Ubi sanguis meus dominatur: ibi dominari me sentio. Quãuis peccator sim: d hac communione gratie non diffido. Et si peccata mea phibẽt substantia mea requirit. Et si delicta mea me excludunt: nature cõmunio non repellit. Nõ enim tam immitis est deus vt obliuiscatˀ hominis & non meminerit ipius quẽ ipe gestat. & quem mei causa suscepit: eius quẽ mei causa requirit. Mitis vero & valde benignus est dñs deus noster: & diligit carnem suam: membra sua & viscera sua. in ip̃o deo & domino nostro iesu xp̃o dulcissimo benignissimo atqz clementissimo: in quo resurreximus & iaz celos ascendimus: & iam in celestibus cõsedemus. Caro nostra nos diligit. Habemus autẽ sanguinis nostri p̃rogatiuam in ip̃o. Sumus autem membra eius: & caro eius: ipe deniqz est caput nostrum ex quo totum corpus sicut scriptum est. Os ex ossibus meis: & caro de carne mea. & erunt duo in carne vna. Et nemo vnq̃ carnem suam odio habet: sed fouet & diligit eã. Mysteriũ hoc magnũ est ego dico in xp̃o & in ecclesia. Ait apostolus.

De duplici xp̃i natura qui p nobis miseretur & p nobis interpellat. Cap. xv

GRatias itaqz ago tibi labijs & corde: & omni qua valeo virtute: infinite misericordie tue domine deus noster: p omnibus miserationibus tuis quibus mirabiliter nobis perditis subuenire dignatus es. per eundem filium tuum: saluatorem & recuperatorem nostrum. qui mortuus est ppter peccata nostra: & resur-

rexit ꝓpter iustificationem nostram: ⁊ nũc vi-
uens sine fine sedet ad dexteram tuam: ⁊ iter-
pellat ꝓ nobis: ⁊ simul tecum miseretur. quia
deus est ex te patre coeternus ⁊ ꝯsubstantialis
tibi ꝑ omnia. vnde potest in ꝑpetuũ nos sal-
uare. Sed ſm id quod homo est ex qua parte
minor te est. data est ei omnis potestas in ce-
lo ⁊ in terra vt innomine iesu omne genu fle-
ctatur: celestium terrestrium ⁊ infernoꝝ: ⁊ om
nis lingua ꝯfiteatur: quia dominus noster Je-
sus xp̃s in gloria est dei patris. Deus pr̃ om-
nipotens: ip̃e quidem constitutus est a te iu-
dex viuorum ⁊ mortuorum. tu vero non iudi
cas quenq̃ʒ sed om e iudicium tuum dedisti
filio tuo: in cuius pectore reconditi sunt omẽs
thesauri sapientie ⁊ scientie dei. Jp̃e autem te
stis ⁊ iudex est: iudex ⁊ testis quem nulla pecca
trix conscientia effugere poterit. Omnia eniʒ
nuda ⁊ aperta sunt ei. Jp̃e sane qui iniuste iu-
dicatus est iudicabit orbem terre in equitate ⁊
populos in iusticia. Benedico ergo nomẽ san
ctum tuum in eternum ⁊ glorifico ex toto cor
de meo omnipotens ⁊ misericors domine: ꝑ
illa inenarrabili ⁊ mirabili coniunctiõe diui
nitatis ⁊ humanitatis in vnitate persone: vt
non alter deus: alter homo esset: sed vnꝰ idẽ-
q̃ʒ deus ⁊ homo: homo ⁊ deus. Sed lʒ mira-
bili dignatione verbum caro factum sit: neu-
tra tamen ex duabus naturis in aliam mutata
est substantiam: trinitatis mysterio quarta nõ
est addita persona: vnita quippe est non cõfu-
sa verbi dei hominisq̃ʒ substantia: vt in deuʒ
quod ex nobis susceptum fuerat ꝑueniret: ⁊ il-
lud quod nunq̃ʒ fuerat idem quod semper fue
rat ꝑmaneret. O admirabile mysteriũ. O in
enarrabile cõmercium: o mira semperq̃ʒ mi-
randa: semperq̃ʒ amanda diuine ꝓpiciatõnis
benignitas: serui digni non fuimus: ⁊ ecce filij
dei facti sumus: heredes quidem dei: cohere
des autẽ xp̃i. Unde hoc nobis: ⁊ quis nos ad
hoc ꝑduxit? Sed rogo te clementissime pater
deus ꝑ hanc inestimabilem pietatem bonita
tem ⁊ charitatem tuam. vt dignos nos faci-
as multis ⁊ magnis ꝓmissionibus eiusdeʒ fi-
lij tui domini nostri iesu xp̃i. Manda virtuti
tue ⁊ cõfirma hoc quod operatus es in nobis
ꝑfice quod cepisti vt ad plenam tue pietatis
gratiam mereamur ꝑuenire. Fac nos ꝑ spiri-
tum sanctum intelligere ⁊ mereri ⁊ debito sꝑ
honore venerari hoc magnũʒ pietatis myste
rium quod manifestatũ est in carne: apparuit
angelis: p̃dicatũ est gentibus: creditũ ẽ in mun
do: assumptũ est in gloria.

De gratia quaʒ debet homo deo ꝓ bñficio
redemptõis. Capitulum. xvj.

O Quantum sumus ti
bi debitores dñe deus noster. tan
to redempti p̃cio: tanto saluati do
no. ⁊ tã glorioso adiuti beneficio:
q̃tum a nobis miseris es timendus amãdus
bñdicendus laudandus honorandus ⁊ glorifi
candus: qui nos sic amasti. sic saluasti. sic sanc-
tificasti. sic sublimasti. Tibi nempe debemus
omne quod possumus: omne quod viuimus:
omne quod sapimus. Sed quis habet quicq̃ʒ
nõ tuum. Tu domine deus noster: a quo bona
cuncta ꝓcedunt: ꝓpter te ⁊ nomen sanctũ tuũ
da nobis de bonis tuis. vt de bonis ac datis
tuis seruiamus tibi: ⁊ in veritate placeamus:
atq̃ʒ debitas quottidie, laudes rependamus
tibi ꝓ tantis beneficijs misericordie tue. Nõ
enim aliunde possumus tibi seruire neq̃ʒ place
re nisi de tuo munere. Omne enim datum op
timum: ⁊ omne donũm perfectum desursum
est descendens a patre luminum: apud quem
nõ est transmutatio nec vicissitudinis obum
bratio. Domine deus noster: deus pie: deus
bone: deus omnipotens: deus ineffabilis ⁊ in
circumscripte nature: deus institutor omniuʒ
rerum: ⁊ domini nostri iesu xp̃i pater. qui eun-
dem dilectum filium tuum dominum nostrũ
dulcissimum misisti de sinu tuo ad publicum
ꝓficuum nostrum suscipere vitam nostraʒ vt
nobis donaret suam: essetq̃ʒ perfectus deus
ex te patre: ⁊ perfectus homo ex matre: totus
deus ⁊ totus homo: vnus idemq̃ʒ xp̃s. Eter-
nus ⁊ temporalis: immortalis ⁊ mortalis: cre
ator ⁊ creatus: fortis ⁊ infirmus. victor ⁊ vi-
ctus. nutritor ⁊ nutritus. pastor ⁊ ouis. tempo
raliter mortuus ⁊ tecum viuens in eternum.
suis dilectoribus vite municipium promit-
tens dedit ⁊ nobis dixit. Quodcunq̃ʒ petieri-
tis patrem in nomine meo dabit vobis. Per
ip̃m summum sacerdotem ⁊ verum pontificẽ
⁊ bonum pastorem qui se tibi obtulit in sacrifi
cium: ponens animam suam ꝓ grege suo te ro
go ꝑ ip̃m qui sedet ad dexterã tuaʒ ⁊ interpel-
lat ꝓ nobis redẽptorẽ ⁊ aduocatũ nostrũ. pieta
ti ⁊ bonitati tue supplicio clemẽtissime ⁊ amã
tissime ⁊ benignissime amator hominũ deus:
des mihi cũ eodẽ filio tuo ⁊ spũ sancto. te in oĩ
bus bñdicere ⁊ glificare: cũ multa cordis cõ-
tritõe ⁊ lachrymaꝝ fonte: cũ multa reuerẽtia ⁊
tremore. Quia quoꝝ vna ẽ substãtia. vnũ ẽ ⁊
datum. Sed quoniam corpus qd̃ corrumpit

aggrauat animam. excita queso torporē meuȝ
tuis stimulis. ⁊ fac me strennue pseuerare in p̄
ceptis ⁊ laudibus tuis die ac nocte. Tribue vt
concaleat cor meum intra me: ⁊ in meditatio
ne meā exardescat ignis. Et quia ip̄e tuus v-
nicus natus dixit. nemo venit ad me nisi pa-
ter qui misit me traxerit euȝ. ⁊ nemo venit ad
patrem nisi per me: obsecro ⁊ suppliciter ro-
go trahe me semper ad ip̄m. vt ip̄e me tandē
perducat ad te illuc vbi ip̄e est in dextera tua
sedens. Ubi est sempiterna vita: sempiterne
beata. vbi est amor perfectus ⁊ timor nullus
vbi est dies eternus: ⁊ vnus omnium spiri-
tus: vbi summa ⁊ certa securitas ⁊ secura trā
quillitas: ⁊ tranquilla iocunditas ⁊ iocunda fe
licitas. ⁊ felix eternitas: ⁊ eterna beatitudo: ⁊
beata tui sine fine visio ⁊ laudatio. Ubi tu cū
illo ⁊ ille tecum in communione sancti spiri-
tus eternaliter ac sempiternaliter viuis ⁊ re-
gnas deus per oīa secula seculoꝝ. Amē.

¶ Oratio deuotissima ad christum.

¶ Capitulum. xvij.

Spes mea christe de
us: hominum tu dulcis amator:
lux via vita salus: ⁊ decus omne
tuorum. omnia pro quoꝝ volui-
sti ferre salute. carnem vincula. crucem vul-
nus. mortemqȝ sepulturam. post tres inde di-
es deuicta morte resurgens. discipulis visus
nutantia corda reformans: luce quaterdena
celoꝝ summa petisti. viuis in eternū nūc ⁊ ꝑ se
cula regnās. Tu es deus meus viuus ⁊ verus
pater meus sanctus: dn̄s meus pius: rex meꝰ
magnus: pastor meus bonus: magister meus
vnus: adiutor meus optimꝰ: dilectꝰ meꝰ pul-
cherrimus: panis meus viuus: sacerdos meꝰ
ineternū: dux meus ad patriā: lux mea vera:
dulcedo mea sancta: via mea recta: sapientia
mea p̄clara: simplicitas mea pura: concordia
mea pacifica: custodia mea tuta: portio mea
bōa: salus mea sempiterna: misericordia mea
magna: patiētia mea robustissima: victima mea
imaculata: redēptio mea sancta: spes mea fir-
ma: charitas mea ꝑfecta: resurrectio mea ve-
ra: vita mea eterna: exultatio ⁊ visio mea be-
atissima ⁊ sine fine māsura. Te dep̄cor suppli
co ⁊ rogo vt ꝑ te ābulē: ad te ꝑueniā: in te rege
scā: q es via veritas ⁊ vita: sine q̄ nemo ve-
nit ad patrē. Te eīn desidero dulcissimū ⁊ pul
cherrimū dn̄m. o splēdor p̄rne glorie: q sedes
suꝑ cherubin ⁊ itueris abissos: lumē veridicū
lumē illuminās: lumē indeficiēs: in quē deside-
rāt angeli ꝓspicere. Ecce cor meū corā te ē: dis
cute tenebras eius vt amoris tui claritate ple
nius ꝑfundat. Da mihi deus meus te: redde
mihi te: en amo te: ⁊ si paꝝ ē amē validius.
Nō possuȝ metiri vt sciā q̄ȝtū desit mihi amo
ris tui: ad id quod satis ē vt currat vita mea i
amplexus tuos: nec auertat donec abscondat
in abscōdito vultus tui. Hoc tū scio: quia ma-
le mihi est p̄ter te dn̄e: nō solū extra me: sed in
meip̄o. Ois eīn copia que deus meus non est
egestas mihi est. Bonum nāqȝ quod neqȝ in
melius: neqȝ in deterius commutari potest:
tu solus es: qui simpliciter solus es: cui non ē
aliud viuere ⁊ beate viuere: quia tua beatitu-
do tu es. Creatura vero tua: cui est aliud viue
re ⁊ aliud beate viuere. Omne quod viuit ⁊
beate viuit: non debet nisi gratie tue attribue
re. Et ideo nos egemus tui non tu nostri: qr si
omnino non essemus nihil tibi deesset ad bo-
num quod tu es. Tibi itaqȝ domio deo nostro
semper adherere necesse habemus: vt per cō-
tinuum auxilium tuum sancte ⁊ pie ⁊ recte vi
uere valeamus: pondere siquidem fragilita-
tis nostre deorsum trahimur. dono autem tuo
accendimur ⁊ sursum ferimur. inardescimus
⁊ imus: ascendimus: ascensiones in corde faci
mus: ⁊ cantamus canticum graduū: igne tuo
bono inardescimus ⁊ imus: quo iam sursum
imus: ad pacem hierusalem: quoniam iocun-
datus sum in his que dicta sunt mihi: in domū
domini ibimus. Illic collocauit nos volūtas
bona: vt nihil velimus aliud q̄ȝ permanere il
lic in eternum. Sed quia dum sumus in cor-
pore peregrinamur a te domine. Nō habemꝰ
hic ciuitatem manentem: sed futuram inqui-
rimus. Noster municipatus in celis est. Ido
duce gratia tua ingredior in cubile cordis mei
⁊ canto tibi amatoria rex meus ⁊ deus meus
gemens inenarrabiles gemitus in loco pere-
grinationis mee. Ubi cantabiles mihi facte
sunt iustificationes tue. Et recordans hierusa
lem extendo in eam sensum cordis: hierusalē
patriam meam: hierusalem matrem meam
teqȝ super eam regnatorem: illustratorem: pa-
trem: tutorem: patronum: rectorem: pastorē.
castas ⁊ fortes delitias: solidum gaudiuȝ ⁊ om
nia bona ineffabilia: simul omnia: quia vnuȝ
summum ⁊ verum bonum: ⁊ non auertar do-
nec in eius pacem matris charissime vbi sunt
primitie spiritus mei colligas totum qđ sum
a dispsione ⁊ deformitate hac: ⁊ ꝯformes atqȝ
confirmes in eternum deus meus misericor-
dia mea.

Hic distinguit inter sapiētiam que domus dei est: ⁊ sapientiā q̄ diuina ē. Cap. xviij.

Hec domus tua deus non terrena: neq₃ vlla mole corpo rea creata est: sed particeps eterni tatis tue: quia sine labe manet ineternum: statuisti eam in seculum seculi: p̄ceptum posuisti ⁊ non preteribit. Non tamen tibi deo coeterna: quia non sine initio facta est. prior quippe omnium creata est sapientia. nō itaq₃ illa sapientia patri deo plane coeterna ⁊ coequalis: per quam creata sunt omnia ⁊ i quo principio factum est celum ⁊ terra: sed profecto sapientia spiritualis nostra scilicet que cō templatione luminis lumen dicitur: ⁊ ipsa q̄uis creata sapientia. Sed quantum distat int lumen illuminans ⁊ lumen quod illuminat. tantū differt inter te summam sapientiam q̄ est creans: ⁊ ista q̄ creata ē. Et sicut int iusticiā iustificantē: q̄ tu deus noster es: ⁊ iusticiā q̄ iustificatōe nr̄a facta ē. Nā ⁊ nos sumus dicti iusticia dei pr̄is in te filio eius dn̄o nr̄o, testante ap̄lo ⁊ dicēte. Quia p̄or omniū creata ē quedā sapiētia: mēs rōnalis ⁊ intellectualis: caste. s. ciuitatis tue mr̄is nr̄e q̄ sursum ē ⁊ libera ē ⁊ eterna in celis. Quibus celis: Nisi qui te laudāt celi celoꝝ: q₃ hoc est celū celi dn̄o. Et si nō inuenimus tp̄s ante illā que creaturā tp̄is an̄cedit: q₃ p̄or omniū creata ē: ante illā tamē es tu deus eternus creator omniū: a quo ē ipsius creature eternitas. a quo facta sumpsit exordium: q̄uis non tp̄is: quia nōdum erat tp̄s ipiꝰ tū ɔditōis sue: vn̄ ita ē abs te dn̄o deo nr̄o. vt aliud sit plane q̄ tu: l₃ nec an̄ illā nec in illa inueniamus tp̄s. Est eni̇̄ idonea faciē tuā sp̄ videre: nec vsp̄iā d̄flectit ab ea. quo fit vt nulla mutatōe variet. Inest tn̄ ipi mutabilitas q̄ tenebresceret ⁊ frigesceret. nisi amore grādi cohe rēs tibi tāq₃ sup meridiē luceret ⁊ ferueret ex te. Deniq₃ tā casto amore coheret tibi deo vero ⁊ vere eterno: vt q̄uis tibi nō sit coeterna. p̄ nullius tn̄ tp̄is varietates ⁊ vicissitudines a te resoluat ⁊ defluat: s₃ in tui solius verissima ɔtēplatōe regescat. Qm̄ tu deus diligēti te q̄tū p̄cipis ondis te: ⁊ sufficit ei. Vn̄ nō declinat a te nec a se: s₃ sp̄ in eodē statu manet: te indesinēter vidēdo: te indeficiēter amādo: verū lumē ⁊ castum amorē. O beata ista ⁊ sublimis creatura creaturarum. maxime beata in herendo semper beatitudini tue. felix ⁊ nimium felix te sempiterno inhabitatore atq₃ illustratore suo. Nec inuenio quid licētius appellandum existimemus celū celi dn̄o q̄ domum tuā ɔtemplantē delectatōe₃ tuā sine defectu ⁊ absq₃ affectu egrediēdi in aliud mentē puram ɔcordissime vnam: stabilimentū pacis beatorum spirituum: in celestibus sunt ista celestia. Vn̄ intelligat aīa cuius peregrinatio lōginq̄ facta ē si iā sit tibi. si iam facte sint ei lachryme sue panes sui: si iā petat vnam: ⁊ hanc requirat: vt inhabitet in domo tua p̄ oēs dies vite sue. Et que vita eius nisi tu? Et qui dies sui: nisi eternitas tua? Sicut anni tui qui non deficiēt. Hic ergo intelligat anima q̄ pōt q̄ longe sup oīa tp̄a sis eternus: qn̄ domus tua q̄ peregrinata nō est. q̄uis tibi nō sit coeterna. indesinenter tamen ⁊ indeficienter coherendo tibi nullā tp̄is patitur varietatem: te q₃ semper p̄seuerantissima castitate hauriens mutabilitatem suam nusq̄ : ⁊ nunq̄ exierit ex te sibi presente ad quem toto affectu se tenēs nō hn̄s futuꝝ quod expectet. nec in p̄teritū transiēs qđ meminerit. p̄ nullas vices variatur. ⁊ in nulla tp̄a extenditur.

Hic orat domo vt ipsa quoq₃ domus dei oret pro eo. Capitulum. xix.

O Domus dei luminosa ⁊ speciosa dilexi decorē tuum. ⁊ locum habitationis glorie domini dei mei possessoris ⁊ fabricatoris tui. tibi suspiret peregrinatio mea nocte ac die. tibi inhiet cor meum. tibi intendat mens mea ad societatem beatitudinis tue peruēire desiderat anima mea. dico ei qui fecit te vt possideat me in te: quia i pse fecit me ⁊ te: immo tu dic: tu roga eum vt dignum me faciat participatione glorie tue. Sanctam enim societatem tuam ⁊ mirabilem pulchritudinē tuam non per meritum requiro sed per sanguinem eius quo redemptus sum adipisci non despero. tantum adiuuent me merita tua: subueniant prauitati mee sancte ⁊ purissime orationes tue: que inefficaces apud deum nullatenus esse possunt. Erraui fateor sicut ouis p̄dita ⁊ incolatus meus prolongatus est: atq₃ p̄cul piectus sum a facie domini dei mei in hanc exilij cecitatem. Vbi expulsus a paradisi gaudijs deploro quottidie mecum super miserias captiuitatis mee: lugubre carmen ingentesq₃ lamentationes cum recordor tui mater hierusalem: dum stant pedes mei in atrijs tuis: sancta ⁊ decora syon: nec dūm interiora tua conspicere in propatulo valens: sed in humeris

pastoris mei structoris tui spero me reportari tibi: vt tripudiem tecum illo inenarrabili gaudio. quo letantur illi qui tecum sunt coram ipso deo ⁊ saluatore nostro: qui dissoluit inimicitias in carne sua. ⁊ pacificauit omnia que in celis sunt ⁊ que in terra sanguine suo. Ipse eniz est pax nostra: qui fecit vtraqz vnum. Qui duos ex aduerso venientes parietes coniungēs in se beatitudinis tue permanentem felicitatem pari modo ⁊ eadem mensura se nobis daturum promisit dicens. Erunt equales angelis dei in celis. O iherusalem domus dei eterna: post christi dilectionem tu esto leticia ⁊ cōsolatio mea: dulcis memoria tui beati nominis sit releuatio meroris tediorūqz meorum.

¶ Quantis amaritudinibus vita ista sit respersa. ¶ Cap. xx.

TEdet enim me domine valde vite huius: ⁊ istius erumnose peregrinationis. Vita hec: vita misera: vita caduca: vita incerta: vita laboriosa: vita immunda: vita domina malorum: regina superborum: plena miserijs ⁊ erroribus: que non est vita dicenda: sed mors in qua momentis singulis morimur. per varios mutabilitatis defectus: diuersis generibus mortium. Nunquid ergo hoc qđ viuimus in hoc mundo dicere possumus vitam: quam humores tumidant: dolores extenuant. ⁊ ardores exiccant: aera morbidant: esce inflant: ieiunia macerāt: ioci dissoluunt: tristicie consumunt: solicitudo coartat: securitas hebetat: diuitie inflant ⁊ iactant: paupertas deijcit: iuuētus extollit: senectus incuruat: infirmitas frangit: meror deprimit: Et his malis omnibus mors furibunda succedit: simulqz cunctis gaudijs istius misere vite ita finez imponit: vt cum esse desierit non fuisse putetur. Mors ista vitalis ⁊ vita mortalis. licet his alijsqz sit respersa amaritudinibus: proh dolor qđ plurimos suis capit illecebris: ⁊ qđ multos suis falsis promissionibus decipit. Et cum ita per se sit falsa ⁊ amara vt etiaz suos cecos amatores latere non valeat. tamen infinitam stultorum multitudinem aureo calice quem in manu habet potat: ⁊ prorsus inebriat. Felices illi qui ipsi rari qui familiaritatem eius recusant perfunctoria gaudia spernunt: societatē abijciunt: ne cū pereunte deceptrice ⁊ ipsi perire cogantur.

¶ De felicitate vita quā preparauit deus diligentibus se. ¶ Cap. xxj.

O Tu vita quam preparauit deus his qui diligunt eum: vita vitalis: vita beata: vita secura: vita tranquilla: vita pulchra: vita mūda: vita casta: vita sancta: vita ignara mortis: nescia tristicie: vita sine labe: sine dolore sine anxietate sine corruptionē: sine perturbatione: sine varietate ⁊ mutatione: vita totius elegantie ⁊ dignitatis plenissima. vbi non est aduersarius impugnans. vbi nulla peccati illecebra. vbi ē amor perfectus: ⁊ timor nullus: vbi dies eternus: ⁊ vnus omnium spiritus: vbi deus facie ad faciem cernitur. ⁊ hoc vite cibo mens sine defectu satiatur. Libet me tue intendere claritati: delectant me bona tua auido corde: quāto plus valeo mecū considerare: tāto amore tuo langueo: tuo vehemēti desiderio: tuaqz dulci memoria admodum delector. Libet itaqz libet in te oculos cordis attollere: statum mentis erigere: affectum animi conformare. Libet sane de te loqui: de te audire: de te scribere: de te cōferre: de tua beatitudine ⁊ gloria quottidie legere: ⁊ lecta sepius sub corde reuoluere: vt vel sic possim ab huius mortalis peritureqz vite ardoribus: periculis ⁊ sudoribus: sub tue vitalis aure dulci refrigerio transire: ⁊ transiens in sinu tuo fessum caput dormiturus vel paululū reclinare. Huius rei gratia scripturarum sanctarum amena prata ingredior: viridissimas sententiarum herbas exarando carpo: legēdo comedo: frequentando rumino: atqz congregando tandez in alta memorie sede repono: vt tali modo tua dulcedine degustata: minus istius miserrime vite amaritudines sentiam. O tu vita felicissima: o regnuz vere beatuz carens morte: vacans fine: cui nulla tēpora succedunt euū: vbi continuus sine nocte dies nescit hēre tēpus: vbi victor miles illis hymnidicis angelorum sociatus choris: cātat deo sine cessatiōe cāticū de cāticis syon: nobile perpetua caput amplectēte corona. Utinā concessa mihi peccatorum venia: moxqz hac carnis sarcina deposita: in tua gaudia verā requiez habiturus intrarē. Et tue ciuitatis preclara atqz speciosa menia: coronā vite de manu dñi accepturus ingrederer: vt illis sanctissimis choris interessez: vt cū beatissimis spiritibus glorie conditoris assisterē: vt presentez christi vultū cernerē: vt illud summū ⁊ ineffabile ⁊ incircumscriptū lumen semper aspicerez: sicqz nullo metu mortis affici. sed de incorruptiōis perpetue munere letari potuissem sine fine.

¶ De felicitate anime sancte hic exeuntis. ¶ Capitulum. xxij.

FElix anima que terreno resoluto corpore libera celuz petit. secura est ⁊ tranquilla non timet hostem neq₃ mortem. Habet enim semper presentem: cernitq₃ indesinenter pulcherrimum dominum: cui seruiuit quem dilexit: ⁊ ad quem tandem leta ⁊ gloriosa peruenit. Hanc vero tante beatitudinis gloriam nulla dies minuet: nullus improbus poterit auferre. Uiderunt eam filie syon: ⁊ beatissimam predicauerunt. ⁊ regine ⁊ concubine laudauerunt eā dicentes. Que est ista que ascēdit de deserto delicijs affluens innixa super dilectum suuz. Que est ista que progreditur sicut aurora consurgens: pulchra vt luna: electa vt sol: terribilis vt castrorum acies ordinata. Quam leta erit: festinat: currit: cum dilectum suum sibi dicentem attonitis auribus audit. Surge propera amica mea: speciosa mea: ⁊ veni: iam enim hyems transijt: imber abijt ⁊ recessit: flores apparuerunt in terra nostra: tēpus putationis aduenit: vox turturis audita est in terra nostra: ficus protulit grossos suos: florentes vinee dederunt odorem suū. Surge propera amica mea: formosa mea: columba mea in foraminibus petre: in cauernis macerie: ostende mihi faciem tuam: sonet vox tua i auribus meis. Uox enim tua dulcis: ⁊ facies tua decora. Ueni electa mea: speciosa mea: columba mea: immaculata mea: sponsa mea: veni ⁊ ponam in te thronum meum: q₂ concupiui speciem tuam. Ueni vt leteris in conspectu meo cum angelis meis: quorum societas tibi a me repromissa est. Ueni post multa pericula ⁊ labores: ⁊ intra in gaudiuz domini tui: quod nemo tollet a te.

¶ Oratio ad sanctos vt nobis succurrant in periculis. ¶ Capitulum. xxiij.

FElices sancti dei omnes: qui iam transistis huius mortalitatis pelagus ⁊ peruenire meruistis ad portum perpetue quietis securitatis ⁊ pacis. securi ⁊ tranquilli: semperq₃ festiui atque gaudentes estis. Obsecro vos per patris charitatem: qui securi estis de vobis: soliciti estote de nobis. securi estis de vestra immarcescibili gloria: soliciti estote d̃ nostra multiplici miseria. Per ipsuz vos rogo: qui vos elegit: qui vos tales fecit de cui⁹ pulchritudine iam satiamini: de cuius imortalitate imortales facti estis: de cuius beatissima visione semp̱ gaudetis: estote iugiter memores nostri: subuenite nobis miseris. qui adhuc in salo huius vite circunstantibus agitamur p̄cellis. Uos porte pulcherrime: que in magnā surrexistis altitudinē: adiuuate nos vile pauimētū lōge iferi⁹ iacētes. Date manū ⁊ erigite iacētes super pedes vt cōualescentes de infirmitate: fortes efficiamur in bello. Intercedite ⁊ orate constanter atq₃ indesinenter pro nobis miseris multūq₃ negligentibus peccatoribus vt per vestras orationes vestro sancto consortio cōiungamur. q₂ aliter salui esse non possumus. Sumus nanq₃ valde fragiles ⁊ nullius virtutis homūciones: aīalia vētris: ⁊ carnis mācipia: in quibus vix aliquod virtutis vestigiuz apparet. Et tamen sub christi confessione positi ligno crucis ferimur. nauigātes per hoc mare magnū ⁊ spaciosuz: vbi sunt reptilia quoruz nō est numerus: vbi sunt animalia pusilla cū magnis: vbi est draco seuissimus semp̱ paratus ad deuorādū. Ubi sunt loca p̄iculosa scilla ⁊ carybdis ⁊ alia inumerabilia: in quib⁹ naufragant incauti ⁊ in fide dubij. Orate dñm oratē pijssimi: orate oīa agmina sanctoꝝ ⁊ vniuersi cetus beatorū: vt vestris precibus meritisq₃ adiuti salua naue ⁊ integris mercibus peruenire mereamur ad portū p̄petue salutis ⁊ genitis ⁊ ꝯtinue pacis ⁊ nūq₃ finiēde securitatis.

¶ Anime desiderium ad ciuitatem supernaz iherusalem. ¶ Capitulum. xxiiij.

MAter iherusalem ciuitas sancta dei charissima sponsa christi. te amat cor meū. pulchritudinez tuā nimiū desiderat mēs mea. o q̃₃ decora: q̃₃ gloriosa: q̃₃ generosa tu es Tota pulchra es ⁊ macula nō est in te. Exulta ⁊ letare formosa filia p̄cipis. q₂ cōcupiuit rex speciē tuā: ⁊ amauit decorē tuū: speciosus forma pre filijs hoīuz. Sed qualis est dilect⁹ tuus ex dilecto o pulcherrima. Dilect⁹ meus candidus ⁊ rubicundus electus ex milibus. Sicut malus inter ligna siluarū: sic dilectus meus inter filios. Sub vmbra illius quē desideraui: ecce leta sedeo: ⁊ fructus ei⁹ dulcis gutturi meo. Dilectus meus misit manū suā p̱ foramen: ⁊ venter meus intremuit ad tactū ei⁹ In lectulo meo p̱ noctē quesiui quē diligit aīa mea: quesiui ⁊ inueni: teneo nec dimittā illuz: donec introducat me in domū suā ⁊ in cubiculū suū gloriosa genitrix mea. Ibi eni dabis mi-

hi vbera tua abūdantius ⁊ ꝑfectius: ⁊ satiabis me sacietate mirifica: ita vt nec esuriam nec sitiam ineternum. Felix anima mea sempqꝫ felix in secula: si intueri meruero gloriam tuam: beatitudinē tuam: pulchritudinē tuaꝫ: portas ⁊ muros tuos: ⁊ plateas tuas: ⁊ mãsiones tuas multas: nobilissimos ciues tuos: ⁊ fortissimū regem tuum in decore suo. Muri nanqꝫ tui ex lapidibus p̄ciosis: porte tue ex margaritis optimis: platee tue ex auro purissimo: in quibus iocundum alleluia sine intermissione concinit̄ mansiones tue multe quadris lapidibus fundate: saphyris constructe: laterculis coop̄te aureis: in quibus nullus ingreditur nisi mūdus nullus habitat inquinatus. Speciosa facta es ⁊ suauis: in delitijs tuis mater hierusalem. Nihil in te tale quale hic patimur: qualia in hac misera vita cernimus. Non sunt in te tenebre aut nox: aut quelibet diuersitas tempoꝝ. Nō lucet in te lux lucerne aut splendor lune: vel iubar stellaꝝ. sed deus de deo: lux de luce. sol iusticie sp̄ illuminat te. agnus candidus ⁊ immaculatus: lucidū ⁊ pulcherrimū est lumen tuum Sol tuus ⁊ claritas tua ⁊ omne bonū tuū. huius pulcherrimi regis indeficiens contēplatio. Ip̄e rex regum in medio tui: ⁊ pueri eius in circūitu eius. Ibi hymnidici angelorum chori ibi societas sup̄noꝝ ciuium. Ibi dulcis solennitas omnium ab hac tristi p̄egrinatione ad tua gaudia redeūtium. Ibi ꝓphetarum ꝓuidus chorus: ibi duodenus apostoloꝝ numerus: ibi innumerabilium martyrum victor exercitus. ibi sanctorum confessoꝝ sacer conuentus. ibi veri ⁊ ꝑfecti monachi. ibi sancte mulieres que voluptates seculi ⁊ sexus infirmitatē vicerunt. ibi pueri ⁊ puelle qui annos suos sanctis moribus transcēderunt. ibi sunt oues ⁊ agni qui iam huius voluptatis laqueos euaserunt. exultant omnes in ꝓprijs mansionibus. dispar est gloria singulorum: sed cōmunis ē leticia omnium. Plena ⁊ ꝑfecta ibi regnat charitas: quia deus ē omnia in omnibus quem sine fine vidēt: ⁊ sp̄ vidēdo in eius amore ardent: amant ⁊ laudant. laudant ⁊ amant: omne opus eorum laus dei sine defectione. sine labore. Felix ego ⁊ vere in ꝑpetuum felix. si post resolutionem huius corpusculi audire meruero illa cantica celestis melodie que cantantur ad laudem regis eterni: ab illis superne patrie ciuibus: beatorumqꝫ spiritnum agminibus. Fortunatus ego nimiumqꝫ beatus si ⁊ ego ip̄e meruero cantare ea: ⁊ assistere regi meo deo meo: ⁊ duci meo: ⁊ cernere eū in gloria sua. sicut ip̄e polliceri dignatus est dicens. Pater volo vt quos dedisti mihi sint mecū. vt videant claritatem meam quā habui apd̄ te ante constitutionem mundi. Et alibi. Qui mihi ministrat me sequatur: ⁊ vbi sum ego illic ⁊ minister meus erit. Et iterum. Qui diligit me diligetur a patre meo: ⁊ ego diligā eū ⁊ manifestabo ei meip̄m.

Hymnus de gloria paradisi
Capitulum. xxv.

Ad perennis vite fontem mēs sitiuit arida.
Claustra carnis p̄sto frangi clausa querit anima.
Gliscit: ambit: eluctat̄ exul frui patria.
Dū p̄ssuris ac erūnis se gemit obnoxiam.
Quam amisit cum deliquit contemplatur gloriam.
Pn̄s malū auget boni ꝑditi memoriā.
Nam quis promat summe pacis quanta sit leticia.
Vbi viuis margaritis surgunt edificia.
Auro celsa micant tecta: radiant triclinia.
Solis gemmis preciosis hec structura nectit̄.
Auro mundo tanq̄ꝫ vitro: vrbis via sternitur
Abest limus: deest fimus: lues nulla cernitur
Hyems horrens: estas torrens: illic nunquā seuiunt.
Flos ꝑpetuus rosaꝝ: ver agit ꝑpetuum.
Candent lilia: rubescit crocus: sudat balsamū.
Virent prata: vernant sata: riui mellis influunt.
Pigmentorū spirat odor: liquor ⁊ aromatū.
Pendent poma floridoꝝ nō lapsura nemoꝝ.
Non alternat luna vices sol vel cursus sydeꝝ
Agnus est felicis vrbis lumen inocciduū.
Nox ⁊ tempus desunt ei diem fert continuū.
Nā ⁊ sancti quiqꝫ velut sol p̄clarus rutilant
Post triumphum coronati mutuo cōiubilāt.
Et ꝓstrati pugnas hostis iā securi numerant.
Omni labe defecati: carnis bella nesciunt.
Caro facta spiritalis ⁊ mens vnum sentiunt.
Pace multa ꝑfruentes scandala non ꝑferunt.
Mutabilibus exuti repetunt originem.
Et presentem veritatis contemplant̄ specię̄.
Hinc vitalem viui fontis hauriunt dulcedinē
Inde statum semper idem exeuntes capiunt.
Clari viuidi iocundi nullis patent casibus.
Absunt morbi sp̄ sanis senectus iuuenibus.
Hinc penne tenent esse nā transire transijt
Inde virēt vigēt florēt corruptela corruit.
Inmortalitatis vigor mortis ius absorbuit.

Qui scientē cuncta sciunt quid nescire nequeūt
Nam ⁊ pectoris archana penetrant alterutrꝝ.
Unū volunt vnū nolunt. vnitas est mentiū.
Licet cuiqȝ sit diuersum pro labore meritum.
Charitas hec suū facit ꝙ dum amat alterum.
Propriū sic singulorum commune fit omniū.
Ubi corpus illic iure congregantur ⁊ aquile.
Quo cum angelis ⁊ sancte recreentur anime.
Uno pane viuunt ciues vtriusqȝ patrie.
Auidi ⁊ semp̱ pleni quod habent desiderant.
Non satietas fastidit neqȝ fames cruciat.
Inhiantes semper edunt ⁊ edentes inhiant.
Nouas semp̱ armonias vox meloda ꝯcrepat
Et in iubilum prolata mulcens aures organa
Digna per quē sunt victores regi dāt p̄conia.
Felix celi que presentem regem cernit anima.
Et sub sede spectet alta orbis volui machina.
Solem lunam ⁊ globosa cuȝ planetis sydera.
Christe palma bellatorꝝ hoc in municipium.
Introduc me solutum militare cingulum.
Fac consortem donatiui beatorum ciuium.
Probes vires in exhausto laboranti prelio.
Ut quietem post precinctum debeas emerito
Teqȝ merear potiri sine fine premio. Amen.

¶ Laus ꝯtinua quā facit anima ex ꝯtēplatiōe supne diuinitatis. ¶ Capitulum. xxvj.

BEnedic anima mea domino ⁊ omnia q̄ intra me sunt nomini sancto eius. Benedic aia mea dn̄o ⁊ noli obliuisci oēs retributōes eius. Bn̄dicite dn̄o oia opa eius in oi loco dn̄atōis eius: bn̄dic aia mea dn̄o. Laudemus deum quē laudant angeli: adorant dn̄ationes tremunt potestates. cui cherubin ⁊ seraphin incessabili voce proclamant. Sanctus sanctus: sanctus. Iungamus voces nr̄as vocibus angelorum sanctorum ⁊ communē dn̄m laudemus pro modulo nostro. Illi eni laudāt dominū purissime ⁊ incessanter qui semper inherent ꝯtēplationi diuine: non per speculum ⁊ in enigmate: sed facie ad faciem. Sed quis dicere vel cogitare sufficiat qualis sit in cōspectu domini dei omnipotentis illa beatorum spirituum celestiūqȝ virtutū innumerabilis multitudo. Que sit in eis sine fine festiuitas visionis dei. que leticia sine defectu. quis amoris ardor: non crucians sed delectans. Quod sit i eis desiderium visionis dei cum satietate: ⁊ satietas cum desiderio. in quibus nec desideriū penam generat nec satietas fastidiū parit. Quomodo inherendo summe beatitudini sint beati. Quomodo coniuncti vero lumini facti sunt lux. Quomodo sp̱ aspicientes incōmutabilem trinitatē: mutati sunt in incōmutabilitatē. Sȝ quando illā angelice dignitatis celsitudinē cōp̄hendere poterimus qn̄ nec ipius aīe nr̄e nāȝ inuestigare valemus. Qualis est ista que carnē viuificare potest: se autē in sanctis cogitationibus vt volet constringere non pōt. Qualis est ista tam fortis tam infirma tā parua tā magna que rimatur secreta dei ⁊ celestia contemplatur: atqȝ humanis cōmodis multaruȝ artium peritiam perspicaci ingenio adinuenisse probatur? Qualis ergo est ista que tā multa de ceteris nouit: ⁊ se qualiter facta sit p̱rsus ignorat. Licet enim nonnulla ambigua a quibusdā super eius origine proferantur: inuenimus tamen eā esse quendā intellectualē spiritū: per creatoris potentiā factū: immortaliter iuxta modū suū viuētē: mortale corpus quod sustinet viuificantem: mutabilitati subiectum: obliuioni deditum. quem timor sepe afficit: leticia extollit. O res mira omniqȝ stupore dignissima. De deo quidem creatore omnium qui est incomprehensibilis ⁊ ineffabilis: excelsa ⁊ mirabilia nimis omni remota ambiguitate legimus loquimur ⁊ scribimus. De angelis autem ⁊ animabus quicquid dicimus non tam euidenter approbare possumus. Sȝ trāseat ob his animus: ⁊ transcendat omne quod creatum est: currat ⁊ ascendat ⁊ volitet ⁊ pertrāseat. ⁊ in eum qui creauit omnia quantum potest oculos fidei dirigat. Faciam ergo gradus ascensionis in corde meo: ⁊ per ipsos ascendaȝ animam meam: ⁊ per ipsam mentem meam ascendam ad dominum meum qui capiti meo desuper manet quicquid visibiliter cernitur: quicquid spiritaliter imaginatur: forti manu ab intuitu cordis ⁊ mentis procul remoueatur Solus intellectus purus ⁊ simplex incedens: rapido volatu ad ipsum perueniat conditoreȝ angelorum ⁊ animarum ⁊ omniuȝ rex. Mēs illa beata que ima deserit summa petit: que ponit in arduis sedem habitationis sue: ⁊ de summis rupibus cōtemplatur solem iusticie aquilinis obtutibus. Nihil enim tam pulchruȝ atque iocundum: q̄ȝ ipsum solum mentis intuitu ⁊ cordis auiditate contemplari deum: ⁊ miro modo inuisibiliter cernere inuisibilem: sicqȝ aliam non istam gustare dulcedinem: ⁊ inspicere aliam non istam lucem. Lux enim ista que loco clauditur tempore finitur noctium interruptione variatur: ⁊ quam communem cuȝ vermibus ⁊ pecoribus habemus: in comparatione illius summe lucis nō est lux dicēda sȝ nox.

Quid sit quodāmodo deū3 cernere ⁊ tenere ⁊ qualiter sit de deo sentiendum. Capitulum. xxvij.

QUanquã autē illa summa ⁊ incōmutabilis essentia lux vera: lux indeficiens: lux angelorum a nemine conspici valeat in hac vita: quod solū premiū sanctis reseruatur in celesti gloria: illud tamen credere ⁊ intelligere ⁊ sentire ⁊ ardenter inhiare: quodammodo illū cernere est atq; tenere. Sonet itaq; vox super angelos ⁊ homo intenta mente contempletur deum: verbis quibus potest: suas illi dicat laudes. Iustum nanq; est vt creatura suum laudet creatorē. Ipse enim ad laudandum se nos creauit: qui nostris nō indiget laudibus. Est autem virtus incomprehensibilis nullius indigens: ipse sibi sufficiens: magnus dominus deus noster: ⁊ magna virtus eius ⁊ sapientie eius non est numerus: magnus dn̄s deus noster ⁊ laudabilis valde. Nunc itaque mēs diligat: lingua canat: manus scribat: atq; in his sanctis studijs fidelis animus se totum exerceat. Huius videlicet celestis theorice: suauissimis dapibus vir desideriorum: ⁊ celestiū contemplator assidue reficiatur. vt hoc celesti pabulo saginatus clamet clamore magno: clamet totis medullis cordis. clamet in iubilo ⁊ ardentissimo mentis desiderio dicat.

Oratio explicans plurimas deitatis proprietates. Capitulum. xxviij.

O Summe optie omnipotentissime misericordiossime iustissime secretissime: presentissime: pulcherrime ⁊ fortissime: stabilis ⁊ incomprehensibilis: inuisibilis: oīa videns: immutabilis: omnia mutans: immortalis: illocalis: interminus: incircumscriptus: nunq; finitus: inestimabilis: ineffabilis: inscrutabilis: immotus: omnia mouens: inuestigabilis: indicibilis: metuendus atq; terribilis: honorandus atq; timendus: venerādus atq; reuerendus. Nunq; nouus: nunq; vetus: inouans omnia: ⁊ in vetustatem perducens superbos ⁊ nesciunt. Semper agēs: semper quiet⁹ colligens ⁊ non egens: omnia portans sine onere: omnia implens sine inclusione: omnia creans: protegens nutriens ⁊ proficiens: querēs cum nihil desit tibi: amans nec estuas: zelās ⁊ securus es: penitet te ⁊ non doles: irasceris ⁊ tranquillus es: opera mutas sed non consiliū. Recipis quod iuenis ⁊ nunq; amisisti. Nunq; inops ⁊ gaudes lucris: nunq; auarus ⁊ vsuras exigis: superogatur tibi vt debeas. ⁊ quis habet quicq; non tuum. Reddis debita nulli debens: donas debita nihil perdens. Qui solus viuificas omnia: qui creasti omnia: qui vbiq; es ⁊ vbiq; totus: qui sentiri potes videri non potes: qui nusq; dees ⁊ tamen ab iniquorū cogitationibus longe es. Qui nec ibi dees vbi longe es: q2 vbi non es per gratiam: ades per vindictam. Qui omnia tangis: nec tamen oīa tangis equaliter. Quedam eni3 tangis vt sint non tamen vt viuant sentiant ⁊ discernant. Quedam vero tangis vt sint ⁊ viuant non tamen: vt sentiant ⁊ discernant. Quedam vero tangis vt sint viuant ⁊ sentiant non tamen vt discernant. Quedam vero tangis vt sint viuāt sentiant ⁊ discernant. Et cum tibimetipsi nūq; dissimilis sis: dissimiliter tamen tāgis dissimilia. qui vbiq; semper presens es ⁊ inueniri vix potes. quem stantem sequimur ⁊ apprehendere non valemus qui tenes omnia: imples omnia: circumplecteris omnia: superexcēdis omnia: sustines omnia. Neq; ex alia parte sustines atq; ex alia parte superaris: neq; ex alia parte imples: ⁊ ex alia circūplecteris: sed circumplectendo imples ⁊ implēdo circūplecteris: sustinendo superexcedis: ⁊ superexcedendo sustines. Qui doces corda fideliū sine strepitu verborum. Qui attendis a fine vsq; ad finem fortiter ⁊ disponis omnia suauiter. Qui locis non distenderis nec temporibus variaris. Neq; habes accessus ⁊ recessus: sed habitas lucem inaccessibilem: quā nullus hominū videre potest: In te manens quietus: vbique circuis totum: vbiq; prorsus totus. Non eni3 scindi vel diuidi poteris: q2 vere vn⁹ es: nec in partes efficeris: q2 totus totum tenes: totū imples: totum illustras ⁊ possides. Huius videlicet mysterij immensā profunditatē mēs humana concipere non potest: nec oratoria lingua enarrare. neq; diffusi sermōes nec bibliothecarum volumina queunt explicare. Si totum mundū libri repleant: tua scientia inenarrabilis explicari non potest: quoniam vere indicibilis es: nullo modo scribi potes neq; cōcludi: q2 es fōs lucis diuine ⁊ sol claritatis eterne. Magnus enim es sine quantitate: ⁊ ideo immensus: bonus es sine qualitate: ⁊ ideo vere ⁊ summe bonus. ⁊ nemo bon⁹ nisi tu solus: cuius voluntas est opus. cuius velle posse est Qui oīa de nihilo creasti: que sola voluntate tua fecisti. Qui oēm creaturā tuā absq; indigē

tia aliq̄ possides:⁊ sine labore gubnas:⁊ absq̄
tedio regis. Et nihil ē qđ ꝑturbet ordinē im-
perij tui vel i summis vł in imis. Qui i oībꝰ
locis sine loco haberis. ⁊ oīa ꝯtines sine ābitu
⁊ vbiq̄ es pn̄s sine situ ⁊ motu. Qui nec mali
auctor es. qđq̄ facē nō potes. q nihil non po-
tes. neq̄ vnq̄ te aliqd fecisse penituit. nec vl
lius ꝯmotōis animi tui tēpestate turbaris. nec
totiꝰ terre ꝑicula damnū tuū ē. Nulla flagitia
vel scelera ꝓbas aut imꝑas. Nunq̄ mētiris:
q̄r eterna vitas es. Cuiꝰ vniꝰ bonitate facti su
mus ⁊ iusticia pēas luimꝰ:⁊ clementia libera-
mur. Nā nihil celeste. nihil igneū. nihil terre-
nū. nihilq̄ qđ corꝑis sensus attingat ꝓ te co-
lendū ē. q vere es quod es ⁊ nō mutaris. Cui
maxie ꝯuenit illđ qđ greci dicūt on: latine est
qđ sꝑ idē ipe es ⁊ āni tui nō deficiēt. Hec ⁊ a-
lia multa docuit me sancta mr̄ ecclīa cuius fa-
ctus sum mēbꝝ ꝑ grāz tuā. Docuit me sane te
solū ⁊ vnū ⁊ veꝝ deū: nō esse corporeū ⁊ passi-
bilē. Nihilq̄ de substātia tua vel natura vllo
mō esse violabile aut ꝯmutabile aut ꝯpositū
vel factū. Et ideo certū ē corꝑeis oculł te non
posse sentiri: sz nec ab vllo mortaliū in ꝓꝑa es
sentia aliqn̄ potuisse videri. Hinc eteni paten
ter daṫ intelligi ꝙ vn̄ angeli te intueṅt: inde ⁊
nos post hāc vitā te videbimꝰ. Sz nec ipi ꝑ
fecto te vidē pn̄t sicuti es. nulli deniq̄ alij to-
ta nisi tibi soli nota ē omnipotēs trinitas.

De vnitate ꝑsonaꝝ ⁊ pluralitate in deo.
Capitulum. xxix.

Tu vero vnitas es diuinitatis. ꝑsonaꝝ pł'alitate mł-
tiplex. nūerabiliṫ es innūerabilis.
ac icc̄irco mēsurabiliter imēsura-
bilł. ⁊ pōderabiliṫ impōderabił. Nō eni sum-
me bonitatis q̄ tu ipe es ꝓfitemur originem:
ex q̄ oīa: ꝑ quā oīa: in q̄ oīa. sz eius ꝑticipatōne
dicimꝰ oīa bona. Nā tua diuia eēntia sꝑ caru-
it ac caret mā: lz non careat forma: forma. s.
iformata: forma formaꝝ. forma formosissima
quā dū impmis q̄si sigillū rebꝰ singułr eas sine
tui augmēti aut tui detrimēti mutabilitate ꝓ-
culdubio a te facis differri. Quicqd aūt in nā
creaturaꝝ ē creatura tua ē. O vna trinitas: ⁊
trina vnitas ds̄: cuius oīpotētia oīa possidet ⁊
regit ⁊ iplet q̄ creauit. Nec ideo te implē oīa
dicimꝰ vt te ꝯtineāt: sz vt ipa potiꝰ a te ꝯtine
anṫ. nec ꝑticulati imples oīa. nec vllatenus ita
putādum ē vt vnaq̄q̄ creatura ꝓ magnitudi
ne portōis sue capiat te. i. maxia maiꝰ ⁊ mīma
minus: dū sis potius ipe in oībus siue oīa in te.
Cuius oīpotētia ꝯcludit vniuersa: nec euadē
di potentiā tuā qs aditū inuenire poterit. Qui
eīn te nō hz placatū neq̄q̄ euadet iratū: sicut
scriptū ē. Neq̄ ab oriēte neq̄ ab occidēte ne-
q̄ a desertis mōtibus qm̄ ds̄ iu dex ē. Et ali-
bi. Quo ibo a spū tuo ⁊ quo a facie tua fugiam
Immēsitas diuie magnitudis tue ista ē: vt in-
telligamus te intra oīa sz nō inclusum: ex̄ oīa sz
nō exclusum. Et ideo interior es vt oīa ꝯtine-
as. ⁊ ideo exterior es vt incircumscripte ma-
gnitudis tue imēsitate oīa ꝯcludas. Per id g̊
qđ exterior es ondēris esse creator. ꝑ id v̊o qđ
interior es gubernator oīum demōstraris: ac
ne oīa q̄ creata sunt sine te essent: interior es.
exterior v̊o vt oīa includanṫ a te: nō locali ma
gnitudine. sz potētiali pn̄tia q vbiq̄ pn̄s es. ⁊
oīa tibi pn̄tia q̄uis qdā intelligāt. qdā v̊o non
intelligāt. Inseꝑabił g̊ nature tue vnitas. sepa
biles nō pōt hr̄e ꝑsonas: q̄r sicut es trinitas in
vnitate ⁊ vnitas in trinitate: sic seꝑatōez non
potes hr̄e ꝑsonaꝝ. Nominanṫ qdē ille ꝑsone
aliqn̄ singule. sz ita te voluisti ds̄ trinitas inse-
parabilē ondē in ꝑsonis: vt nullū tibi nomen
sit in q̄libet ꝑsona. qđ nō ad aliā s̄m relatōnis
regulā referaṫ. sic pr̄ ad filium: ⁊ filius ad pa-
trē. sic spūssc̄ūs ad pr̄ez ⁊ filiū verissime refer
tur. Ea v̊o noīa q̄ subāz vel ꝑsonā vel potētiā
vel essentiā tuā significāt. vel qcqd ꝓpe dr̄ ds̄
oībus ꝑsonis eq̄liter ꝯueniūt. vt ds̄ magnus
oīps eternus: ⁊ oīa q̄ naturaliter de deo dicunṫ
Nō est g̊ aliqđ nature nomē qđ sic tibi deo pa
tri ꝯuenire valeat. vt aut filio tuo aut spiritui
sancto ꝯuenire neq̄at. Dicimus te pr̄ez natura
liter esse deū. sz naturaliter ē filiꝰ ds̄: naturali-
ter ⁊ spūssc̄tūs. nō tn̄ tres dij sz vnꝰ naturaliter
ds̄. pr̄ ⁊ filiꝰ ⁊ spūssc̄tūs. Iccirco inseꝑabilis es
sancta trinitas i ꝑsonis sensu intelligenda. Q̄-
uis voce seꝑabilia habeas noīa: q̄ pluralē nūe
rū in nature noībus nullatenꝰ recipis. In hoc
eīn ondiṫ ꝑsonas nō posse diuidi in sancta tri-
nitate q̄ vnus ds̄ verus ē. q̄r cuiuslibet ꝑsone
nomē sꝑ ad alterā respicit ꝑsonā. Si pr̄ez di-
co filiū ondo si filiū. noīo pr̄ez ꝓdico. si spm̄sc̄m
appello alicuius esse spiritū necesse ē intelligi
sz pr̄is ⁊ filij. Hec est. n. fides v̊a veniens de
sacra doctrina. hec certe ē fides catholica ⁊ or-
thodora: quā me docuit ds̄ in sinu matris ec-
clesie gratia sua.

Orō ad sanctā trinitatē. Caplm. xxx.

Inuocat itaq̄ dn̄e te fides mea quā dedisti mihi pro-
pter bonitatē tuā ad saluationem
meā. Fidelł āt aīa ex fide viuit: te
net in spe qđ videbit in re. Inuocat te ds̄ meꝰ

casta ꝯscia mea ⁊ suauis amor fidei mee: quam excussis ignorātie tenebris ad vitatis intelligentiā ꝑduxisti: ⁊ quā a stulta seculi amaritudie eruisti: atqȝ adhibita tue dulcedīs charitate iocundā mihi ⁊ mellifluā reddidisti. Inuocat te trinitas btā. vox clara. ⁊ sincerus amor fidei mee: quā ab ipis enutriēs cunabul' illumiasti sꝑ ꝑ illustratōez grē tue. ⁊ ꝙȝ adaugēs ꝯfirmasti in me ꝑ documēta mr̄is ecclie. Te inuoco btā ⁊ bn̄dicta ⁊ glosa trinitas: pr̄ ⁊ filius ⁊ spūs sanctus: ds: dn̄s: paclitꝰ: charitas: grā: cōicatio genitor: genitꝰ: regn̄ans: vex lumē ex lumine vo: vera illuminatio: fons: flumē: irrigatio: ab vno oia: ꝑ vnū oia: i vno oia: a quo: ꝑ quē: i quo oia: viuēs vita: vita a viuēte: viuēti ū viuificator: vnꝰ a se: vnꝰ ab vno: vnꝰ ab ābobꝰ: on a se: on ab altero: on ab vtroqȝ: veraxpr̄: vitas filiꝰ: vitas spūsctūs: vna g̃ pr̄ logos paclitꝰ qȝ essentia. vna vtꝰ: vna boitas: vna btitudo: a quo: ꝑ quē: ⁊ in quo btā sunt oia q̄cūqȝ btā sunt.

Quid ds vā ⁊ summa vita est. Cap. xxxi

DEus vera et summa vita: a quo: ꝑ quē: ⁊ in quo viuūt. oia q̄cūqȝ vere ⁊ btē viuūt. Deꝰ bonū ⁊ pulchrū a quo ꝑ quez ⁊ in quo bōa ⁊ pulchra sunt oia q̄cūqȝ bona ⁊ pulchra sunt. Deꝰ cuiꝰ nos fides excitat: spes erigit: charitas iūgit. Deꝰ q peti te iubes ⁊ inueniri te facis: ⁊ pulsanti apis. Deꝰ a quo auerti cadē ē: ad quē ꝯuerti surgē ē: in quo manere cōsistere ē. Deꝰ quē nēo amittit nisi deceptꝰ: nēo q̄rit nisi admonitꝰ: nēo inuenit nisi purgatus. Deꝰ quē nosse viuere ē: cui seruire regnare est quē laudare salus ⁊ gaudiū aie est. Te labijs ⁊ corde oiqȝ q̄ valeo vtute laudo bn̄dico atȝ adoro: tueqȝ clemētie ⁊ bonitati ꝑ vniuersis bn̄ficijs tuis grās refero: ⁊ hymnum gl'e tue cano sanctꝰ. sanctꝰ. sanctꝰ. Te inuoco o btā trinitas vt venias i me: ⁊ tēplū me facias dignuz gl'ie tue. Rogo prēz ꝑ filiū. Rogo filiuz ꝑ prēz. Rogo spmsctm̄ ꝑ prēz ⁊ filiū: vt oia vitia elōgentur a me: ⁊ oēs sancte vtutes plantent̄ in me. Deꝰ immēse a quo oia: ꝑ quē oia: in quo omia facta sunt. visibilia ⁊ inuisibilia. Qui opa tua ex̄ circūdas: ⁊ intra reples: sup̄ tegis: ⁊ ifra fers. Custodi me opꝰ manuū tuax in te sperātē: ⁊ in tua solūmō misericordia ꝯfidētē. Custodi me q̄so h̄ ⁊ vbiqȝ. nūc ⁊ sꝑ. intꝰ ⁊ foris. an̄ ⁊ retro. supra ⁊ infra. circūcirca. ita vt in me nullus pateat locꝰ insidijs inimicox. Tu es ds ops. custos ⁊ ꝓtector oīm in te sperātiū: sine quo nēo ē tutꝰ: nēo de picul' liberatꝰ. Tu es ds ⁊ nō est aliꝰ ds ꝑter te: neqȝ i celo sursum: neqȝ in terra deorsum: q facis magnalia ⁊ mirabilia ⁊ iscrutabilia quox nō ē numerꝰ. Te decet laus: te decet honor: te decet hymnꝰ: tibi oēs āgeli: tibi celi ⁊ vniuersi ꝑtātes hymnos dicunt ⁊ laudes idesinēter ꝯcinūt. vtpote creatori creature dn̄o serui: regi milites: te sanctā ⁊ indiuiduam trinitatē ois creatura magnificat: omis spūs laudat.

Laus angelox ⁊ hoim. Caplm. xxxij.

TIbi sancti et humiles corde: tibi spūs ⁊ aie iustox: tibi oēs supni ciues ⁊ cūcti btōx spirituū ordies: gloriā ⁊ honorē supplicit̄ adorātes ꝯcinūt sine fine. Laudāt te domine illi supni ciues magnifice ⁊ honorabilit̄. Laudat te hō magna portio creature tue. Sȝ ⁊ ego peccator homūcio: desiderio magno cupio te laudare. amare te opto amore ꝑcipuo. Deꝰ meꝰ vita mea. fortitudo mea ⁊ laudatio mea. dignare me laudare te. Da mihi lumen in corde: verbum in ore: vt cor meum meditē gloriā tuā: ⁊ lingua mea tota die cātet laudes tuas. Sȝ q: nō ē pulchra laus in ore pctōris ⁊ q: vir pollutꝰ labijs ego sum. munda obsecro cor meū ab oi inquamēto: sanctifica me sanctificator ops interius ⁊ exteriꝰ: ⁊ fac me dignuz laudibꝰ tuis. Suscipe benigne ⁊ acceptabil' sit de manu cordis ⁊ de mētis amore. suscipe sacrificiū labiox meox: fiatqȝ acceptabile in conspectu tuo: ⁊ ascēdat ad te in odorē suauitatis. Memoria tua sancta ⁊ dulcedo tua btissima possideat totā aiaȝ meā: atqȝ in inuisibilium amorē rapiat eā. Trāseat de visibilibꝰ ad inuisibilia. de terrenis ad celestia: de tpalibꝰ ad eterna. trāseat ⁊ videat visionē mirabilē. O eterna vitas: ⁊ vera charitas: ⁊ chara eternitas: tu es ds meꝰ. ad te suspiro nocte ac die. tibi inhio tibi intēdo. ad te ꝑuenire desidero. q nouit te nouit vitatē nouit eternitatē. Tu vitas super oia ꝑsides: quē videbimꝰ sicuti es cū ꝑtransierit hec vita ceca ⁊ mortal': in q̄ dr nob: vbi est ds tuꝰ: Et ego dico: ds meus vbi es: respiro in te paululū cū effundo sup te aiaȝ meā: in voce exultatōis ⁊ ꝯfessionis soni epulātis ⁊ festiuitatē celebrātis. ⁊ adhuc tristis ē. q: relabit̄ ⁊ fit abissus. vl' q̄n potiꝰ sentit se adhuc esse abissum: dic ei: fides mea quā accēdisti in nocte ante pedes meos. Quare tristis es aia mea: ⁊ q̄re ꝯturbas me: spera i deo: lucerna pedibꝰ meis vbū eiꝰ. Spera ⁊ ꝑseuera donec ꝑtrāseat nox mr̄ iniquox: donec ꝑtrāseat ira dei: cuiꝰ fuimꝰ aliq̄n filij. Fuimꝰ eni aliq̄n tenebre: donec transeāt iste peritꝰ q̄x residua adhuc trahimus in

corꝑe ꝓpter pctm̄ mortuo. donec aspiret dies
⁊ inclinent vmbre. spera ī dn̄o: mãe astabo: ⁊
ꝯtēplabor: sp̄qꝫ ꝯfitebor ei. Mane astabo ⁊ vi
debo salutare vultꝰ mei deū meū: q viuificat
mortalia corꝑa nr̄a: ꝓpter inhabitantē spiritū
eius in nob: vt iā simus lux: dū adhuc spe salui
facti sumus ⁊ filij lucis ⁊ filij diei: non noctis
neqꝫ tenebraꝝ. Fuimus eni aliqñ tenebre. nūc
aūt lux in te deus noster. ⁊ tñ adhuc ꝑ fidē nec
dū ꝑ spez. Spes q̄ videt nō est spes. Laudāt
te dn̄e illi populi angeloꝝ tuoꝝ immortales. ⁊
glorificāt nomē tuū celestes v̄tutes q̄ non hn̄t
opus legere hāc scripturā nostrā: ⁊ cognoscere
te sanctā ⁊ indiuiduā trinitatē. Uidēt enim fa-
ciem tuā sꝑ: ⁊ ibi legūt sine syllab tempoꝝ: qd
velit eterna voluntas tua legunt: eligūt ⁊ di-
ligunt. sp̄qꝫ legunt ⁊ nunq̄ꝫ p̄terit id qd legunt
eligēdo ⁊ diligēdo: legūt ip̄az īmutabilitatē cō
filij tui ⁊ nō claudit codex eoꝝ: nec plicabit li-
ber eoꝝ. qm̄ tu ip̄e illis li͡b es ⁊ eris in eternuz.
O btē nimiū ille celoꝝ v̄tutes que laudare te
pn̄t sancte ⁊ purissime: cum nimia dulcedine ⁊
ineffabili exultatōe. inde laudāt vn̄ gaudent:
q꞉ sꝑ vidēt vn̄ gaudē valeāt ⁊ laudare. Nos
vero molle carnis p̄ssi. ⁊ ꝓcul a vultu tuo ī hac
ꝑegrinatōe positi: atqꝫ ꝑ mundanas varieta-
tes distēti: digne laudare neq̄mus. laudamus
tñ ꝑ fidē nō ꝑ spez. illi v̄o angelici sp̄ūs ꝑ spem
nō ꝑ fidē. Hoc eni caro facit vt multo alr̄ lau-
demus q̄ꝫ illi. Sꝫ lꝫ diuersis modis laudes
dicamus: tu vnus es d̄s creator oīm cui sacri
ficiū laudis in celo ⁊ in terra offert: ꝑuenturi
tñ sumus misericordia tua ad eoꝝ ꝯsortiū cum
q̄bus te sꝑ videbimus ⁊ sine fine laudabimus.
Tribue dn̄e vt donec in h͡ fragili corꝑe positꝰ
sum laudet te cor meum: laudet te ligua mea.
⁊ oīa ossa mea dicāt. dn̄e qs silis tui. Tu es d̄s
oīps quē trinum in ꝑsonis ⁊ vnum in substan-
tia deitatis colimus ⁊ adoramus. p̄rem inge-
nitum: filium de p̄re vnigenitum. sp̄m̄ sanctuz
de vtroqꝫ ꝓcedētē ⁊ in vtroqꝫ ꝑmanētē. sctāz
⁊ indiuiduā trinitatē: vnum deum oīpotentē
q cum nō essemus potēter fecisti nos. ⁊ cum ꝑ
diti fuissemus culpa nr̄a. pietate ⁊ boitate tua
mirabiliter recuꝑasti nos: ne sinas nos esse in
gratos obsecro tātis bn̄ficijs ⁊ idignos tā mul
tis miseratōibꝰ. Te dep̄cor supplico ⁊ rogo au
ge fidē auge spē auge charitatē. Fac nos ꝑ ip̄az
gr̄az tuā sꝑ in fide stabiles: ⁊ in oꝑe efficaces:
vt ꝑ fidē rectā: ⁊ ꝯdigna fidei oꝑa ad vitam te
miserāte ꝑueniamꝰ eternā: vt ibi vidētes glo
riā tuā sicuti ē: adoremꝰ maiestatē tuā: ⁊ dica-
mus ꝑiter quos dignos feceris vidē gl̄az tuā
Gloria p̄ri q creauit nos. gl̄ia filio q redemit
nos. gl̄ia spiritui sancto q sanctificauit nos. glo
ria summe ⁊ indiuidue trinitati cuiꝰ oꝑa inse-
parabilia sunt: cuiꝰ imꝑium sine fine manet.
Te decet laus. te decet hymnꝰ. tibi debet oīs
honor. tibi bn̄dictio ⁊ claritas. tibi gr̄aꝝ actio
tibi honor virtus ⁊ fortitudo deo nr̄o in secu-
la seculoꝝ amen.

¶ Hic ꝯquerit homo q̄ nō cōpungit in ꝯtem-
platione ex quo angeli quoqꝫ tremunt deum
videntes. ¶ Capl̄m. xxxiij.

IGnosce dn̄e ignosce
pie: ignosce ⁊ miserere: ꝑce ignorā
tie mee: ⁊ multe imꝑfectiōi mee.
Noli me tāq̄ꝫ temerarium repro-
bare q̄ audiā seruus vtinā vel bonus: ⁊ nō eti
am inutilis ⁊ malus. ⁊ ideo valde malus. q꞉
te omnipotentē deum nostꝝ: terribilē ⁊ nimis
metuēdum sine cordis ꝯtritōe ⁊ lachrymaruz
fonte: sine reuerentia debita ⁊ tremore laudo
benedico atqꝫ adoro. Si eni angeli te adoran-
tes ⁊ laudantes tremunt mira exultatione re-
pleti. ego peccator dum tibi assisto: laudes di-
co: sacrificium offero: cur nō corde paueo: vul-
tu palleo: labijs tremo: toto corꝑe inhorresco
sicqꝫ abortis lachrymis coram te indesinen-
ter lugeo. Uolo sed non valeo: q꞉ neq̄o q̄ de-
sidero. Hinc enim mecum vehemēter admi
ror: dum te nimis terribilem ocul' fidei cerno
Sed quis hoc sine oꝑe gratie tue? vniuersa
eniz salus nr̄a magna misericordia tua. Mi-
seꝝ me: quō sic insensata facta est aīa mea: vt
nō terreat terrore nimio: dum stat añ deum: ⁊
suas illi laudes decantat. Miseꝝ me quō sic
induruit cor meum: vt oculi mei indesinēter ñ
ꝓducāt flumina lachrymaꝝ: dum ꝯseruꝰ ser-
mocionat corā dn̄o suo. hō cum deo: creatura
cum creatore. q factus est ex limo cum eo qui
oīa fec ex nihilo. Ecce dn̄e pone me añ te: ⁊ qd
in secretis de me sentio fraternis auribꝰ nō ta
ceo: tu diues in misericordia: ⁊ largꝰ in p̄mijs
da mihi de bois tuis vt ex eis seruiā tibi. Nō
eni aliunde possumus seruire: neqꝫ tibi placē
nisi de tuo munere. Cōfige q̄so timore tuo car-
nes meas: letet cor meum vt timeat nomen
tuum: vtinam sic te timeret peccatrix anima
quo mō ille vir sanctus q dixit. Sꝑ enim q̄si
tumentes suꝑ me fluctus timui deum. Dator
enim oīm bonoꝝ deus: da mihi inter laudes
tuas fontē lachrymaꝝ: simul cum cordis pu-
ritate ⁊ mentis iubilatione: vt ꝑfecte te dili-
gēs ⁊ digne te laudans: ip̄o cordis palato sen-
tiam gustem ⁊ sapiam: q̄ꝫ dulcis ⁊ suauis es
dn̄e: sicut scriptum est. Gustate ⁊ videte qm̄

ſuauis eſt dominus. btūs vir qui ſperat in eo:
beatus populus q ſcit iubilationē beatus vir
cuius ē auxilium abs te: aſcenſiones in corde
ſuo diſpoſuit in valle lachrymaꝝ: in loco quē
poſuit. Beati mūdo corde qm̄ ipi deum vide
būt beati q habitāt in domo tua dn̄e: in ſecula
ſeculoꝝ laudabunt te.

Oratio coꝛ multum mouēs ad deuotionē ⁊
diuinum amoꝛē. Caplm. xxxiiij.

IEſu noſtra redemptio: amoꝛ ⁊ deſideriū: deꝰ de deo
adeſto mihi famulo tuo. Te inuo
co ad te clamo clamoꝛe magno in
toto coꝛde meo. Te inuoco in aīaꝫ meā: intra
in eā: ⁊ coapta eā tibi vt poſſideas eaꝫ ſine ru-
ga ⁊ ſine macula. Mundiſſimo nāqꝫ dn̄o mū
da debet habitatio. Sanctifica ergo me vas
tuū quod feciſti: de malicia euacua: imple de
grā: ⁊ plenum ꝯſerua. ita vt dignū habitatōis
tue efficiar tēplum hic ⁊ in ꝑpetuuꝫ. Dulciſſi-
me. benigniſſime. amātiſſime. chariſſime. po
tētiſſime. deſideratiſſime. p̄cioſiſſime. amabi-
liſſime. pulcherrime. tu melle dulcioꝛ. lacte ⁊
niue cādidioꝛ. nectare ſuauioꝛ. gēmis ⁊ auro p̄
cioſioꝛ. cūctiſqꝫ terraꝝ diuitijs ⁊ honoribꝰ mi-
hi carioꝛ. Quid dico d̄s meꝰ: vna ſpes mea. tā
grādis miſericoꝛdia mea. Quid dico dulcedo
felix ⁊ ſecura? qd dico dū talia dico? Dico qd̄
valeo. ſꝫ nō dico qd̄ debeo. vtinā poſſem talia
dicere q̄lia illi hymnidici āgeloꝝ choꝛi. O q̄ꝫ
libēter me i tuis laudibꝰ totū effunderē. O q̄ꝫ
deuotiſſime illa celeſtis melodie cātica ad lau
dē ⁊ glaꝫ nois tui in medio eccl̄ie īfatigabilis
ꝑoꝛarē. Sꝫ qꝛ talia nō poſſum. nūqd tacebo.
Ue tacētibꝰ de te: q oꝛa mutoꝝ reſoluis: ⁊ lin-
guas īfātiū facis diſertas. Ue tacētibꝰ d̄ te qm̄
ipi loq̄ces muti ſunt: cū nō tuas laudes dicūt
Quis digne te laudare pōt. O ieffabil̄ v̄tus ⁊
ſapiā p̄ris. Et qm̄ nulla iuenio v̄ba qbꝰ te ſuf-
ficiēter valeā explanare cūctipotēs ⁊ omniſci
um v̄bū. dicā interī qd̄ valeo: donec iubeas me
venire ad te vbi poſſim dicē qd̄ te decet: ⁊ me
optet. Et idō ſupplicit̄ rogo vt nō reſpicias tm̄
ad id qd̄ mō dico: ſꝫ ad id qd̄ dicē opto. Cupio
em̄ deſiderio mag̊ de te eloq qd̄ optet ⁊ decet:
qꝛ te decet laus. te decet hymnꝰ. tibiqꝫ debet
ois honoꝛ. Scis ḡ occultoꝝ ꝯgnitoꝛ d̄s: qm̄ ce
lo terra ⁊ oibꝰ q̄ in ea ſunt tu mihi acceptioꝛ. tu
mihi amabilioꝛ es. diligo em̄ te ſup celū ⁊ terrā
⁊ cetera oīa q̄ i eis ſunt. imo amoꝛe nomis tui q̄
trāſitoꝛia ſunt: p̄culdubio amāda nō ſunt. Amo
te d̄s meꝰ amoꝛe mag̊: magiſqꝫ te amare cupio.
Da mihi vt amē te ſꝑ q̄ꝫtū volo: q̄ꝫtuꝫ debeo:
vt tu ſolus ſis tota intētio mea ⁊ ois meditatio
mea. Te mediter ꝑ dies ſine ceſſatōe: te ſentiaꝫ ꝑ
ſopoꝛē in nocte: te alloq̄tur ſpūs meꝰ: tecū fabu-
let mēs mea. lumie ſancte viſionis illuſtret coꝛ
meū. vt te rectoꝛe. te duce: ābulē d̄ v̄tute in v̄-
tutē. tādēqꝫ videā te deū deoꝝ in ſyō. nūc qdē
ꝑ ſpeculū in enigmate: tūc āt facie ad faciem:
vbi cognoſcā te ſic ⁊ cognitꝰ ſum. Beati mun
do coꝛde: qm̄ ipi deū videbūt. Bti q hitant in
domo tua dn̄e: i ſecula ſecl̄oꝝ laudabūt te. Ro
go itaqꝫ te dn̄e ꝑ oēs miſeratōes tuas qbus d̄
moꝛte eterna liberati ſumꝰ. mollifica coꝛ meū
duꝝ ⁊ lapideū. ſaxeū ⁊ ferreū. tua ſacratiſſima
⁊ potēti vnctōe: ⁊ fac me ꝑ ignē cōpūctōis co-
rā te oi hoꝛa hoſtiā viuā fieri. Fac me i tuo cō
ſpectu coꝛ ꝯtritū ⁊ humiliatū ſꝑ hr̄e cū lachry-
maꝝ abundātia. Fac me ex tuo deſiderio huic
mūdo funditꝰ extingui: ⁊ trāſeuntiuꝫ reꝝ obli-
uiſci. p̄ magnitudīe timoꝛis ⁊ amoꝛis tui vſqꝫ
adeo. vt de tp̄alibꝰ nō lugeā nec gaudeam nec
metuā aliqd tp̄ale: nec diligā: nec bādis coꝛ-
rūpar: nec aduerſis ꝯcutiar. Et qꝛ tua valida
ē vt moꝛs dilectio: abſoꝛbeat q̄ſo mētē meam
ab oibꝰ q̄ ſub celo ſunt ignita ⁊ melliflua vis
amoꝛis tui: vt tibi ſoli inhereā: ſolaqꝫ tue ſua-
uitatis mēoꝛia paſcar: deſcēdat dn̄e deſcendat
p̄coꝛ: deſcēdat in coꝛ meū odoꝛ tuꝰ ſuauiſſimꝰ:
ingrediat̄ amoꝛ tuus mellifluꝰ. Ueniat mihi
tui ſapoꝛis mira ⁊ enarrabil̄ fragrātia. q̄ ſem-
piternas i me ſuſcitet ꝯcupias: ⁊ ex coꝛde meo
ꝑducat venas ſaliētis aq̄ in vitā eternā. Im
mēſus es dn̄e ⁊ idō ſine mēſura debes amari ⁊
laudari ab his quos tuo p̄cioſo ſanguine rede
miſti. Amatoꝛ hoim benigniſſime clementiſſi
me dn̄e ⁊ eq̄ſſime iudex: cuio ē iudiciuꝫ dedit
p̄r ſapiētiſſimo tue eq̄tatis iudicio. Diſcernis
h̄ rectū ⁊ iuſtū eſſe. vt filij hꝰ ſeculi noctis ⁊ te-
nebraꝝ p̄ſtātioꝛi deſiderio v̄tute atqꝫ ſtudio di
ligāt ⁊ q̄rāt ꝑituras diuitias ⁊ fugitiuos hono
res: q̄ꝫ nos ſerui tui diligamꝰ te deū nr̄m ꝑ quē
facti ⁊ redēpti ſumꝰ. Si eni hō hoiēꝫ tāta dili
git dilectōe: vt alter alteꝝ vix patiat̄ abeſſe: ſi
ſpōſa ſpōſo tāto ꝯglutiat̄ mentis ardoꝛe: vt p̄
magnitudīe amoꝛis nulla ꝑfrui valeat reqe:
chari ſui abſ̄ntiā non ſine mag̊ meroꝛe ferēs: q̄
ḡ dilectōe: quo ſtudio: quo feruoꝛe aīa quā de-
ſpōſaſti tibi fide ⁊ miſeratōibꝰ oꝫ diligē te veꝝ
deū ⁊ pulcherrimū ſpōſum: q nos ſic amaſti ⁊
ſaluaſti: q ꝑ nob tot tāta ⁊ talia feciſti? Quanq̄ꝫ
āt hec īfima habeāt ſuas delectatōes ſuoſqꝫ a-
moꝛes. nō tn̄ tali mō delecrant ſic tu d̄s nr̄. In
te eni delectat̄ iuſtꝰ: qꝛ amoꝛ tuꝰ ſuauis ē ⁊ qe-
tus. nā pectoꝛa q̄ poſſides: dulcedine ⁊ ſuauita
te ⁊ trāq̄llitate reples. E contra amoꝛ ſeculi ⁊

carnis: anxius est ⁊ ꝑturbatus. aīas certe q̄s ingredit̄ q̄etas esse nō patit̄. Sp̄ eni suspitōibus ⁊ ꝑturbatōibus varijsq̄ʒ timoribus sollicitat eas. Tu itaq̄ʒ es delectatio rectoꝝ. ⁊ merito: q̄es eni valida ē apud te ⁊ imꝑturbabilis vita. Qui intrat in te bōe dn̄e intrat in gaudium dn̄i sui. ⁊ nō timebit āplius: sʒ hēbit se optime in optio loco dicēs. Hec reges mea in seculū seculi. h̄ hītabo qm̄ elegi eā. Et illud. Dn̄s regit me ⁊ nihil mihi deerit: in loco pascue ibi me collocauit. Dulcis xp̄e bōe iesu: reple sp̄ q̄so cor meū inextinguibili dilectiōe tua: continua recordatōe tua: adeo vt sic̄ flāma vrēs totus ardeā in tui amoris dulcedine: quē ⁊ aque multe in me nūq̄ʒ possint extinguere. Fac me dulcissime dn̄e amare te: ⁊ desiderio tuo deponere pōdus oim̄ carnaliū desiderioꝝ: ⁊ terrēarum ꝯcupiscētiaꝝ grauissimā sarcinā: q̄ impugnāt ⁊ aggrauāt miserā aiaʒ meā: vt post te expeditus in odore vnguētoꝝ tuoꝝ currēs vsq̄ʒ ad tue pulchritudinis visionē efficacit̄ satiandus ꝗ̄totius: te quoq̄ʒ duce merear ꝑuenire. Duo. n. amores: alter bon⁹: alter malus: alter dulcis: alt̄ amarus. nō se simul in vno capiunt pectore. Et ideo si q̄s p̄ter te aliud diligit. nō ē charitas tua d̄s in eo. amor dulcedis ⁊ dulcedo amoris: amor n̄ cruciās sʒ delectās: amor sincere ⁊ caste ꝑmanēs in seculū seculi: amor q̄ sꝑardes ⁊ nūq̄ʒ extingueris. Dulcis xp̄e bōe iesu: charitas d̄s meus: accende me totū igne tuo: amore tuo: suauitate ⁊ dulcedie tua: iocunditate ⁊ exultatōe tua. voluptate ⁊ ꝯcupiscētia tua. q̄ sctā ē ⁊ bōa. casta ē ⁊ mūda. trāq̄lla ē ⁊ secura. vt tot⁹ dulcedine amoris tui plen⁹. tot⁹ flāma charitatis tue succēsus. diligā te deū meuʒ ex toto corde meo. totisq̄ʒ medull̄ p̄cordioꝝ meoꝝ. hn̄s te in corde. in ore. ⁊ p̄ ocul̄ meis sp̄ ⁊ vbiq̄ʒ. ita vt nullus pateat in me loc⁹ adulterinis amorib⁹. Audi d̄s me⁹. audi lumē oculoꝝ meoꝝ. audi q̄ peto ⁊ da q̄ petaʒ vt audias. Pie ⁊ misericordissime dn̄e ne efficiaris mihi inexorabil̄ ꝓpt̄ pctā mea. sʒ ꝓpt̄ bonitatem tuā suscipe p̄ces serui tui. ⁊ da mihi effectū petitōis mee ⁊ desiderij mei. intercedēte ⁊ orāte ⁊ impetrāte gl̄iosa v̄gine genitrice tua maria dn̄a mea cum oībus sanctis tuis. Amen.

Oratio deuotissima ad laudes habendas. Capitulum. Cxxxv.

Christe dn̄e verbum p̄ris: q venisti in hūc mūdm pctōres saluos facē: rogo te p̄ indulgētissima misericordie tue viscera: emēda vitā meā. meliora actus. cōpone mores. tolle de me qd̄ mihi nocet. ⁊ tibi displicʒ ⁊ da qd̄ nosti tibi placere ⁊ mihi ꝓdesse. Quis pōt facē mundū de immūdo ꝯceptū semie: nisi tu solus? Tu es d̄s oꝑs infinite pietatis. q iustificas ipios ⁊ viuificas mortuos ꝓpt̄ pctm̄: qui mutas pctōres ⁊ nō sunt. Tolle ḡ de me q̄cq̄d tibi displicet in me. imꝑfecta. n. mea plurima vidēt oculi tui. mitte q̄so manū pietatis tue in me ⁊ tolle de me q̄cq̄d offendit oculos pietatis tue in me. Corā te dn̄e ē sanitas ⁊ infirmitas mea. illā p̄cor serua. istā sana. Sana me domine ⁊ sanabor. saluū me fac ⁊ salu⁹ ero. tu qui infirma sanas ⁊ sanata ꝯseruas. tu q solo nutu tuo restauras diruta ⁊ collapsa. Si. n. dignaris in agro tuo corde meo serere bonū semen necesse ē vt manu pietatis tue spinas p̄us euellas vitioꝝ meoꝝ. Dulcissime. benignissime. amātissime. charissime. desiderātissime. amabilissime. pulcherrime. infunde obsecro multitudinē dulcedinis tue ⁊ charitatis tue pectori meo. vt nihil terrenū. nihil carnale desiderem vel cogitē. sʒ te solū amē. te solū habeā in corde ⁊ in ore meo. Scribe digito tuo in pectore meo dulcē mēoriā tui melliflui nois. nulla vnq̄ʒ obliuione delendā. Scribe in tabul̄ cordis mei voluntatē tuā ⁊ iustificatōes tuas. vt te i mēse dulcedis dn̄m ⁊ p̄cepta tua sp̄ ⁊ vbiq̄ʒ habeā p̄ ocul̄ meis. Succēde mētē meā igne illo tuo. quē misisti in terrā ⁊ voluisti vehementer accēdi. vt sacrificiū sp̄ūs ꝯtribulati ⁊ cordis cōtriti aboꝛtis lachrymis quottidie offerā tibi. Dulcis xp̄e bōe iesu. sic̄ desidero. sic̄ tota mēte mea peto. da mihi amorē tuū sanctū ⁊ castuʒ. q me repleat teneat. totūq̄ʒ possideat. Et da mihi euidēs signū amoris tui. irriguū lachrymaꝝ fontē iugiter emanantē. vt ip̄e quoq̄ʒ lachryme tuū in me testent̄ amorē. ip̄e ꝓdāt. ipse loquant̄: ꝗ̄tū te diligit aīa mea: dū p̄ nimia dulcedie amoris tui: neq̄t se a lachrymis ꝯtiere. Remiscor pie dn̄e illi⁹ bōe mulieris anne: q̄ ad tabernaculū rogatura ꝓ filio venit: de q̄ scriptura refert. q̄ vult⁹ ei⁹ p⁹ lachrymas ⁊ p̄ces nō sunt āpli⁹ in diuersa mutati. Sʒ mēor tāte v̄tutis tāteq̄ʒ ꝯstātie: dolore torq̄or: ⁊ verecundia ꝯfūdor: q̄r me miseꝝ nimis deorsum iacē intueor. Si. n. ita fleuit ⁊ i fletu ꝑseuerauit mulier: q̄ q̄rebat filiū: quō plāgē ⁊ in plāctu ꝑsistere dʒ aīa mea q̄ q̄rit ⁊ amat deū: ⁊ ad eū ꝑuenire desiderat? Quō gemē ac flere dʒ tal̄ aīa q̄ q̄rit deū die ac nocte: q̄ p̄ter xp̄m nil vult amare. Miꝝ q̄ppe ē: si iā n̄ facte sunt ei lachryme sue panes die ac nocte. Respice ḡ ⁊ miserere mei q̄r dolores cordis mei mlt̄iplicati sunt. Da mihi ꝯsolatōeʒ tuā celestē: ⁊ noli sꝑnere peccatri-

ẽ aiaꝫ ꝑ q̃ mortuus es. Da mihi q̃so lachry-
mas ex toto affectu internas: q̃ pctõꝝ meoꝝ
possint soluẽ vincula. ⁊ celesti iocũditate sp̱ re
pleãt aiaꝫ meã. Si nõ cũ veris ⁊ pfectis mõa
chis quoꝝ vestigia neq̃o imitari: saltẽ cũ deuo
tis mulierib⁹ ꝯtulãcunqꝫ portõneꝫ in reğ tuo
merear adipisci. Ueit quoqꝫ mihi in mẽtẽ al-
teri⁹ mulieris deuotio mira: q̃ te i sepulchro ia-
centẽ pio amore q̃rebat: q̃ recedẽtib⁹ discipul'
de sepulchro nõ recedebat: q̃ sedebat ibi tristis
⁊ merẽs: ⁊ diu multumqꝫ flebat: ⁊ surgẽs mł-
tis lachrymis: iteꝝ iterumqꝫ ãtra defti sepul
chri vigilãtib⁹ ocul' explorabat: si forte alicubi
te vidẽ posset: quẽ feruẽti desiderio q̃rebat. iã
certe semel ⁊ iteꝝ igressa sepulchꝝ viderat: sꝫ
nimium amãti nõ satis erat: vtus. n. bõi opis
pseuerãtia ẽ. Et qꝛ p̄ ceteris dilexit ⁊ diligẽdo
fleuit: ⁊ flẽdo q̃siuit: ⁊ q̃rẽdo pseuerauit. iõ p̄ma
oim te inuenire: te vidẽ: te alloq meruit. Et ñ
solum hec. sꝫ etiã ipis discipul' glõse resurrecti
onis tue p̄nuncia extitit: te p̄cipiẽte ⁊ clemẽter
monẽte. Uade dic frib⁹ meis vt eãt in galyleã
ibi me videbunt. Si g̊ ita fleuit ⁊ i fletu pseue-
rauit mulier q̃ viuẽtẽ cũ mortuis q̃rebat: q̃ te
manu fidei tãgebat: quõ plãgẽ ⁊ in plãctu psiste
re dꝫ aia q̃ te redẽptorẽ suuꝫ iã celo p̄sidẽtẽ ⁊ v-
biqꝫ regnãtẽ. corde credit. ore ꝯfitet: Quõ g̊ ge
mere ⁊ flere dꝫ talis aia. q̃ te toto corde diligit:
teqꝫ toto desiderio vidẽ ꝯcupiscit: soluꝫ ꝯfugi-
um ⁊ vnica spes miseroꝝ. cui nunq̃ sine spe
misericordie supplicat. p̄sta mihi hãc gr̃aꝫ. ꝓpt
te ⁊ ꝓpt nomẽ sctm̃ tuuꝫ. vt quotiẽs de te cogi
to. de te loquor. de te scribo. de te lego. de te cõ
fero. quotiẽs tui remiscor. tibi assisto. laudes p̄
ces ⁊ sacrificium offero. totiẽs abortis lachry-
mis i ꝯspectu tuo copiose ⁊ dulcit flеã. ita vt ef
ficiant mihi lachryme mee pães die ac nocte
Tu qdẽ rex glie ⁊ oim v̄tutum magr̃. docuisti
nos v̄bo ⁊ exẽplo gemẽ ⁊ flere dicẽs. Beati q
lugẽt qm̃ ipi ꝯsolabunt. Tu fleuisti defunctuꝫ
aicuꝫ. ⁊ lachrymat⁹ ẽ valde sup pițurã citatẽ.
Rogo te bõe iesu p illas benignissimas lachry
mas tuas. ⁊ p oẽs miseratões tuas qb⁹ mirabi
lit nob pditis subueire dignat⁹ es. da mihi gra
tiã lachrymaꝝ quã multuꝫ desiderat. ⁊ appetit
aia mea. qꝛ sine dono tuo nõ possum hr̃e eã. sꝫ
p spm̃ sctm̃ tuuꝫ. q dura corda pctõꝝ mollit ⁊ ad
fletuꝫ ꝯpungit. Da mihi gr̃aꝫ lachrymaꝝ sic de
disti p̄rib⁹ nr̄is quoꝝ vestigia debeo imitari vt
plãgã me i oi vita mea. sic ipi se plãxert nocte
ac die. ꝓpter merita ⁊ orones eoꝝ. q tibi pla-
cuert ⁊ deuotissime seruiert. miserere mei miser
rimi ⁊ indigni serui tui. ⁊ da mihi gr̃aꝫ lachry-
maꝝ. Da mihi irriguuꝫ supi⁹ ⁊ irriguuꝫ iferi⁹.

vt sint mihi lachryme mee pães die ac nocte.
efficiarqꝫ i ꝯspectu tuo ds me⁹. p ignẽ ꝯpuncti
onis holocaustuꝫ pigue ⁊ medullatuꝫ. macter to
tus i ara cordis mei. ⁊ tãq̃ piguissimũ holocau-
stum assumar tibi i odorẽ suauitatis. Da mihi
dulcissime fõtẽ irriguũ. fontẽqꝫ pspicuũ: in quo
lauet assidue istud ingnatuꝫ holocaustũ. Licꝫ
eni me totuꝫ tibi obtuleri opitulãte gr̃a tua. in
multis tñ quottidie offẽdo ꝓpt nimiã fragili-
tatẽ meã. Da g̊ mihi gr̃aꝫ lachrymaꝝ bñdicte ⁊
amabil' ds p̄cipue ex multa dulcedine amoris
tui ⁊ ꝯmẽoratiõe miaꝝ tuaꝝ: p̄pa hãc mẽsam
famulo tuo iu ꝯspectu tuo: ⁊ da mihi eã in ptã
tẽ vt quotiẽs volo satier ex ea. Tribue p pie-
tate ⁊ boitate tua vt iste calix tu⁹ inebriãs ⁊ p̄-
clar⁹ satiet siti meã: vt ibiet tibi spũs me⁹ ⁊ ar-
deat mẽs mea i amore tuo: oblit⁹ vanitatis ⁊
miserie. Audi ds me⁹. audi lumẽ oculoꝝ meo
rũ. audi q̃ peto: ⁊ da vt petã qd audias. pie ⁊
exorabil' dñe: ne efficiaris mihi iexorabil' ꝓpt
pctã mea: sꝫ ꝓpt boitatẽ tuã suscipe p̄ces serui
tui: ⁊ da mihi effectũ petitiõis mee ⁊ desiderij
mei. p̄cib⁹ ⁊ meritis glĩose virginis marie do
mine mee ⁊ omnium sanctoꝝ. Amen.

¶ In ista orone mẽs hũana copiosius ꝯpungit
si in qete dicat. ¶ Caplm. xxxvj

IEsu dñe: Jesu pie:
iesu bone: q mori dignat⁹ es: ꝓpt
pctã nr̃a. ⁊ resurrexisti ꝓpt iustifica
tionẽ nr̃aꝫ. rogo te p gliosam resur
rectionẽ tuã. resuscita me de sepulchro vitioꝝ
⁊ pctõꝝ meoꝝ oim: ⁊ da mihi quottidie ptẽ in
resurrectõe p̄ma vt in resurrectõe tua merear
veraciter pcipe portõeꝫ. Dulcissime. benignis
sime. amãtissime. charissime. p̄ciosissime. desi
derãtissime. amabilissime. pulcherrime. ascen
disti in celũ cũ triũpho glie tue: ⁊ sedes ad dex-
terã p̄ris rex potẽtissime. trahe sursum ad te:
vt currã post te in odore vnguẽtoꝝ tuoꝝ: cur-
rã ⁊ nõ deficiã: te trahẽte te ducẽte me curren
tẽ: trahe os sitiẽtis te aie in supna fluẽta eterne
satietatis. imo trahe me ad te fõtẽ viuũ: vt iñ
p captu meo bibã vñ sp viuã: ds me⁹ vita mea
Tu eni dixisti ore tuo sancto ⁊ bñdicto. si qs si
tit veniat ad me ⁊ bibat. Fons vite da sitiẽti
aie sp bibẽ ex te. vt s̄m sctãꝫ ⁊ veridicã ꝓmis-
sionẽ tuã de vẽtre meo fluãt aq̃ viue. Fõs vite
reple mẽtẽ meã torrẽte voluptatis tue: ⁊ ine-
bria cor meuꝫ sobria ebrietate amoris tui: vt
obliuiscar q̃ vana sunt ⁊ terrena: ⁊ te solũ iugit
habeã in mẽoria mea sic scriptuꝫ ẽ. Mẽor fui
dei ⁊ delectatus sum. Da mihi spm̃ sctm̃ tuuꝫ
quẽ significabãt ille aq̃. q̃s sitiẽtibus datuꝝ te

ꝓmiſeras. Da q̄ſo toto deſiderio ⁊ oi ſtudio tē
dere quo te aſcēdiſſe poſt reſurrectōez die qua
drageſimo credimus. vt in pn̄ti q̄dez miſeria
ſolo tenear corpe: tecū āt ſim cogitatōne ſemp
⁊ auiditate. vt ibi ſit cor meum: vbi tu es the
ſaurus meꝰ deſiderabilis ⁊ incōpabilis mul-
tūqꝫ amabilis. Jn hoc enī magno huius vite
diluuio vbi circūſtantibus agitamur ꝓcellis: ⁊
non inuenit fida ſtatio ⁊ locus eminētior. vbi
pes columbe valeat aliquatenus requieſcē. nuſ-
q̄ꝫ tuta pax. nuſq̄ꝫ ſecura q̄es. vbiqꝫ bella ⁊ li-
tes. vbiqꝫ hoſtes. foris pugnē. intus timores
Et quia altera ꝑs ſumus celi: altera terre. cor-
pus quod corrumpit aggrauat animam. Jccir
co animus meus ſocius ⁊ amicus meus fati-
gatus de via veniēs. languet ⁊ iacet diſcuſſus
atqꝫ laceratus ab his q̄s ꝑtranſierat vanita-
tibus: eſurit ⁊ ſitit valde: ⁊ nō habeo quid po-
nam añ illū. quia paupꝫ ſum ⁊ mēdicus. Tu do
mine deus meus diues omnium bonoꝝ: ⁊ da
pium ſupne ſatietatis opulentiſſime largitor.
da laſſo cibū. collige diſperſum. reintegra ſciſ-
ſum. En ſtat ad oſtium ⁊ pulſat: obſecro ꝑ vi-
ſcera miſericordie tue q̄bus viſitaſti nos ori-
ens ex alto. aperi pulſanti miſero manum pie
tatis tue: ⁊ iube propiciabili dignatione vt in-
grediatur ad te: requieſcat in te: reficiatur de
te vino celeſtiqꝫ pane: quo ſatiatus reſūptiſqꝫ
viribus ad ſuperiora conſcendat: ⁊ de hac val-
le lachrymarum pēna ſancti deſiderij raptus
ad celeſtia regna volitet. Aſſumat domine: aſ
ſumat rogo ſpiritus meus pennas vt aquile: ⁊
volitet ⁊ non deficiat: volet ⁊ perueniat vſqꝫ
ad decorem domus tue: ⁊ locum habitationis
glorie tue: vt ibi ſuper menſam refectionis ci
uium supernoꝝ paſcatur de occultis tuis in lo
co paſcue tue iuxta fluenta pleniſſima: requie-
ſcat in te deus meus: cor meū: cor mare ma-
gnum tumens fluctibus. Tu qui imperaſti vē
tis ⁊ mari: ⁊ facta eſt tranquillitas magna: ve
ni ⁊ gradere ſup fluctus cordis mei vt trangl
la ⁊ ſerena fiant omnia mea: quatenus vnum
bonum meum amplectar te: ⁊ dulce lumen o-
culoꝝ meoꝝ ꝯtempler te ſine tumultuantiū
cogitationum ceca caligine. Confugiat domi-
ne mens mea ſub vmbra alaꝝ tuaꝝ ab eſtibus
cogitationū huius ſeculi. vt in tui refrigerij tē-
peramēto abſcōſa: letabunda cātet ⁊ dicat. Jn
pace inidipm: dormiā ⁊ reqeſcā. Dormiat ob-
ſecro dn̄e ds meꝰ: dormiat mēoria mea ab oi-
bus mal': iniq̄tatē odiat: iuſticiā diligat. Quid
enī pulchriꝰ: q̄due dulciꝰ: q̄ꝫ iter tenebras huiꝰ
vite: multaſqꝫ amaritudīes: diuīe dulcedini i-
hiare: ⁊ eterne beatitudini ſuſpirari: illic teneri
mēte: vbi vera habere gaudia certiſſimū eſt.
Dulciſſime. amātiſſime. benigniſſime. cha-
riſſime. ꝓcioſiſſime. deſiderātiſſime. amabiliſ-
ſime. pulcherrime: qn̄ te videbo: qn̄ apparebo
añ faciē tuā: qn̄ ſatiabor de pulchritudine tua:
qn̄ educes me de h̄ carcere tenebroſo: vt ꝯfite
ar nomini tuo: ita vt deinceps nō compūgar
Qn̄ trāſibo in illā admirabilē ⁊ pulcherrimam
domū tuā: vbi ꝑſonat vox leticie ⁊ exultatio-
nis in tabernaculis iuſtoꝝ: Beati q̄ habitant
in domo tua dn̄e: in ſecula ſeculoꝝ laudabunt
te. Beati ⁊ vere beati: quos elegiſti ⁊ aſſum-
pſiſti in illā celeſtē hereditatē. Ecce ſancti tui
dn̄e florēt añ te ſic liliū. Replent. n. ab vber-
tate domus tue. ⁊ torrente voluptatis tue po-
tas eos: qm̄ tu es fons vite: ⁊ in lumīe tuo vi
dent lumen: vſqꝫ adeo vt ipi videlicet lumen
illuminatū ꝑ te deū illuminantē: ſic ſol effulge
ant in conſpectu tuo. O q̄ꝫ mira: q̄ꝫ pulchra: q̄ꝫ
acceptabilia ſunt domus tue habitacula dn̄e
virtutum. ꝯcupiſcit intrare in ea peccatrix ani
ma mea. Dn̄e dilexi decorem domus tue: ⁊ lo
cum habitationis glorie tue. Unā petij a dn̄o:
⁊ hanc requiram: vt inhabitem in domo dn̄i
omnibus diebus vite mee. Quēadmodū cer
uus deſiderat ad fōtes aquaꝝ. ita deſiderat a-
nima mea ad te deus: qn̄ veniam ⁊ apparebo
añ faciē tuam: qn̄ videbo deum meum quem
ſitit anima mea: qn̄ videbo eum in terra vi-
uentiū: Jn iſta. n. terra morientiū videri non
poteſt mortalibus oculis. Quid faciam miſer
ego grauedine cōpedis mortalitatis mee con
ſtrictus: quid faciam: Dum ſumus in corpo-
re peregrinamur ad deum. Non habemus h̄
manentem ciuitatem: ſed futuram inq̄rimus
Noſter autem municipatus in celis eſt. Heu
mihi: qꝛ incolatus meus ꝓlōgatus ē: habita-
ui cū habitātibus cedar: multū incola fuit aīa
mea. Quis dabit mihi pennas ſicut columbe:
⁊ volabo ⁊ requieſcam. Nihil mihi tam dulce
q̄ꝫ cum domino meo eſſe. Mihi autem adhe
rere deo bonum eſt. Da mihi dn̄e donec his
fragilibꝰ aſſiſto mēbris tibi adherē. ſic ſcriptū ē
Qui adheret dn̄o vnꝰ ſpūs ē cū eo. Prebe mi
hi rogo ꝯtēplatōis pēnas: q̄bꝰ indutꝰ ad te vo
litē ſurſum. Et qꝛ oē ſiniſtꝝ deorſum iacet: te-
ne mētē meā ne ad ima tenebroſe vall' corruat
ne interueniēte vmbra terre a te vo iuſticie ſo-
le ſeper: ⁊ obducta tenebris nebule ꝓhibeat
alta reſpicē. Jccirco ſurſum tēdo ad pacis gau-
dia: luciſqꝫ delectabilē ⁊ sereniſſimū ſtatū. Te-
ne cor meū manu tua. qꝛ ſine te ad altiora nō
rapit: Jllic feſtino vbi ſumma pax regnat ⁊ iu
gis tranqllitas rutilat. Tene ⁊ rege ſpiritum

meũ: ⁊ aſſume illũ ſm voluntatẽ tuã: vt te du
ce aſcẽdat in illã regionẽ vbertatis vbi paſcit
iſrael in eternũ pabulo vitatis: vt ibi vel rapi
da cogitatione attingat, te ſũmã ſapientiã: ſup
oia manẽtẽ: cũcta trãſeuntẽ. ⁊ oia gubernantẽ.
Sed volitãti ad te aie multa ſunt que obſtre
punt: iuſſu tuo dñe cõticeſcãt mihi oia: ipſa ſibi
aia mea ſileat: oia ptranſeat: oia que creata ſũt
tranſcẽdat a ſe: ⁊ pueniat ad te: atqꝫ in te ſolo
creatore oĩuꝫ oculos fidei figat: tibi inhiet: tibi
intendat: te meditetur: te contẽplet: te ſibi ante
oculos ponat: te ſub corde revoluat verꝫ ⁊ ſum
muꝫ bonũ: ⁊ gaudiũ ſine fine manſurꝫ. Multe
deniqꝫ ſunt cõtemplationes: quibus aia deuo
ta tibi mirabiliter paſcit: ſed in nulla earꝫ ita d
lectat ⁊ requieſcit aia mea ſicut in te: ⁊ quando
te ſolũ cogitat ⁊ cõtemplat. Quã magna multi
tudo dulcedinis tue dñe: q̃ mirabiliter inſpi
ras cordibus amatorꝫ tuorꝫ: q̃ mira ſuauitas
amoris tui: quo perfruunt illi qui nihil preter
te diligunt: nihil querũt: nihil etiã cogitare cõcu
piſcũt. Felices illi quibus tu ſolus ſpes es: ⁊ oẽ
opus eorꝫ. oro. Beatus q ſedet ſolitarius ⁊ ta
cet: ⁊ ſtat ſup cuſtodiã ſuaꝫ iugiter die ac nocte:
vt adhuc in hoc fragili corpuſculo poſitus: pre
libare valeat aliquatenus dulcedinẽ tuã. Ro
go te per illa ſalutifera vulnera tua que paſſus
es in cruce pro ſalute noſtra: e quibus emana
uit ille precioſus ſanguis quo ſumus redem
pti: vulnera hanc aiaꝫ meã peccatricẽ: pro qua
etiã mori dignatus es: vulnera eaꝫ igneo ⁊ po
tentiſſimo telo tue nimie charitatis. Uiu⁹ eſt
eniꝫ ſermo dei ⁊ efficax: ⁊ penetrabilior oĩ gladio
ancipiti. Tu ſagitta electa ⁊ gladi⁹ acutiſſimus
qui dux ſcutũ humãi cordis penetrare tua po
tentia vales. Confige cor meũ iaculo tui amo
ris: vt dicat tibi aia mea: charitate tua vulne
rata ſuꝫ: ita vt ex ipſo vulnere amoris tui vb
rime fluant lachryme die ac nocte. Percute do
mine pcute obſecro hanc duriſſimã mẽtẽ meã
pia ⁊ valida cuſpide dilectionis tue: ⁊ alti⁹ ad
intima penetra potẽti virtute. Et ſic de capite
meo educ aquã imẽſaꝫ: ⁊ de oculis meis verũ
fontẽ lachrymarꝫ iugiter manentẽ: ex nimio af
fectu ⁊ deſiderio viſionis pulchritudinis tue: vt
lugeã die ac nocte: nullã in pñti vita recipiẽs cõ
ſolationẽ: donec te in celeſti thalamo merear vi
dere dilectũ ⁊ pulcherrimũ ſponſuꝫ meũ: deuꝫ
⁊ dñm meũ. vt ibi videns glorioſaꝫ admirabi
leꝫ ⁊ pulcherrimã faciẽ tuã omni dulcedine ple
naꝫ: cũ his quos elegiſti: maieſtatẽ tuã ſupplex
adorẽ: ⁊ illic tandẽ celeſti ⁊ ineffabili repletus
iubilo eterne exultationis: exclamẽ cũ diligenti
bus te dicens. Ecce qd ↄcupiui iã video: quod
ſperaui iã teneo: qd deſideraui iã hẽo. Illi nã
qꝫ in celis iunctus ſuꝫ: quẽ in terris poſitus to
ta virtute dilexi: tota charitate amplexus ſum:
cui toto amore inheſi: ipſum laudo: benedico:
atqꝫ adoro: qui viuit ⁊ regnat deus in ſecula ſe
culorum amen.

¶ Oratio in tribulatione. ¶ Ca. xxxvij.

Miſerere domine mi
ſerere pie, miſerere mihi miſer
rimo peccatori indigna agenti
⁊ digna patienti: aſſidue peccã
ti: ⁊ tua flagella quottidie ſuſti
nenti. Si penſo malũ quotidie qd feci: non eſt
tantuꝫ qd patior: grauius eſt qd cõmiſi: leui⁹ eſt
qd tolero: iuſtus es dñe ⁊ rectũ iudiciũ tuuꝫ: oia
iudicia tua iuſta ſunt ⁊ vera: iuſtus ⁊ rectus tu
es dñe deus nr̃: ⁊ nõ eſt vlla iniquitas in te. nõ
eniꝫ iniuſte neqꝫ crudeliter affligis nos pecca
tores omnipotẽs ⁊ miſericors dñe: quicũ non
eſſemus potẽter feciſti nos: ⁊ cũ prediti fuiſſe
mus culpa nr̃a: pietate ⁊ bonitate tua mirabi
liter reparaſti nos. Scio ⁊ certus ſum q̇ vita
nr̃a nõ temerarijs motib⁹ agit: ſed a te dño d
nro diſponit ⁊ gubernat. Unde tibi cura eſt de
omnibus: precipue de ſeruis tuis qui totã ſpẽ
ſuã poſuerunt in ſola miſericordia tua. Iccirco
obſecro ⁊ ſuppliciter rogo. vt non facias mihi
ſm peccata mea: qbus irã tuã merui: ſed ſcdꝫ
magnã miaꝫ tuã: que ſuperat etiã peccata toti
us mundi. Tu dñe qui exterius flagella irrogaſ
da ſemp interius indeficientẽ patientiam: ita vt
laus tua non recedat de ore meo. Miſerẽ mei
dñe miſerere mei ⁊ adiuua me ſicut tu noſti. q̇
mihi neceſſe eſt in corpore ⁊ in aia: ſcis oia: po
tes oia: qui viuis in ſecula.

¶ Orõ multũ deuota ad filiuꝫ. ¶ Ca. xxxviij.

Domine ieſu xp̃e fili dei vi
ui qui expãſis
in crũce manibus pp̃ter mortaliũ
oĩuꝫ redẽptõꝫ hauſiſti calicẽ paſſi
onis. mihi hodie pbere digneris
auxiliũ. Ecce paup venio ad te diuitem: miſer
ad miſericordẽ: ne recedã vacuus vel cõtẽpt⁹:
eſuriens icipio: ne deſinã de te ieiunus: fameli
cus accedo. ne recedã impaſtus. Et ſi ante q̃ co
medã ſuſpiro: da vel poſt ſuſpiria vt comedaꝫ.
In pmis dulciſſime ieſu corã magnificẽtia tue
ſuauitatis ↄfiteor aduerſuꝫ me iniuſticiã meã.
Ecce dñe qꝛ in peccatis fui ↄcept⁹ ⁊ natus: ⁊ tu
me abluiſti ⁊ ſcificaſti. ⁊ ego poſtea me maiori
bus ſordidaui pctis. Fui. n. in neceſſarijs nat⁹
poſtea in ſpõtaneis volutat⁹: ſꝫ tue dñe miſera
tionis nõ imemor: tuliſti me de domo pr̃is mei

carnalis:⁊ de tabernaculis pctoꝝ:⁊ inspirasti
mihi vt sequerer te cũ generatõe q̃rẽtiũ faciẽ tuã
ambulãtiũ semitã rectã:cõmorantiũ inter lilia
castitatis:⁊ tecũ discũbẽtiũ i cenaculo altissime
paupꝑtatis. Et ego tot bñficioꝝ ingrat⁹:p⁹ reli-
gionis ingressuz multa cõmisi illicita: multa ꝑ
petraui nefãda:⁊ vbi pctã emẽdare debui:pctã
pctis addidi. Hec sunt mala mea dñe qb⁹ exho
noraui te:⁊ maculaui me:quẽ ad imaginẽ ⁊ si-
militudinẽ tuã creasti:supbia: vana gloria:⁊ ce
tera multa alia mala:qb⁹ vexat̃ ⁊ affligit̃:lace-
rat̃ ⁊ destruit̃ infelix aĩa mea. Ecce dñe iniqta
tes mee supgresse sunt caput meũ:⁊ sic on⁹ gra
ue grauate sunt sup me:⁊ nisi tu cui ꝓpriũ ẽ mi
sereri sp ⁊ ꝑcere dextrã tue maiestatis suppo
nas:mergi cogor miserabilr̃ i ꝓfũduz. Attẽde
dñe ds̃ ⁊ vide qm̃ scũs:⁊ ecce isultat aduersuz
me inimic⁹ me⁹ dicẽs. ds̃ dereliqt eũ:ꝓsequar ⁊
ꝯphẽdã eũ:qꝛ ñ ẽ q eripiat: ⁊ tu dñe vsqȝquo:
conuertere ⁊ eripe aĩam meã: saluũ me fac ꝓp
miaz tuã:miserẽ filio tuo quẽ i dolore nõ modi
co pepisti:⁊ noli attẽdere malũ meũ vt obliui-
scaris bonũ tuũ:qs est pr̃ q filiũ nõ liberet: aut
qs fili⁹ quẽ pr̃ pietat͛ baculo ñ corripiat: Ergo
pr̃ ⁊ dñe lz pctõr sim nõ possuz nõ eẽ fili⁹ tu⁹:qꝛ
tu me fecisti ⁊ refecisti:sic peccaui emẽda me. ⁊
ꝑus flagello emẽdatũ trade me filio tuo. Nun
qd obliuisci põt mr̃ ifãtẽ vteri sui: Et certe si il
la oblita fuerit:tu pr̃ ꝓmisisti te non obliuisci.
Ecce clamo ⁊ nõ exaudis me. dolore crucior ⁊
nõ ꝯsolaris me. Quid dicã vl̃ qd faciã miserri
m⁹: Ego tãto destitut⁹ solatio ꝓiect⁹ suz a facie
oculoꝝ tuoꝝ. Heu me de q̃ꝫto bono i q̃ꝫtũ ma-
lũ cecidi:quo tẽdebã:⁊ quo deueni:vbi sum:⁊
vbi nõ sũ:ad quẽ aspiraui ⁊ nũc in qb⁹ suspiro:
Quesiui bona:⁊ ecce turbatio. Ecce iã morior
⁊ iesus nõ ẽ mecũ. Et ecce meli⁹ ẽ mihi nõ esse
q̃ꝫ sine iesu eẽ. Meli⁹ ẽ nõ viuere q̃ꝫ viuere sine
vita. Et tu dñe iesu vbi sunt mĩe tue antiq̃:nũ
qd irasceris mihi in finẽ: Placare obsecro:⁊
miserẽ mei:⁊ nõ auertas faciẽ tuã a me:q ꝑ me
redimẽdo nõ auertisti faciẽ tuã ab icrepãtib⁹ ⁊
ꝯspuẽtib⁹ i te. Fateor qꝛ peccaui. ⁊ ꝯscia mea me
ret̃ dãnatõez:⁊ pñia nõ sufficit ad satisfactõez
sz certũ ẽ ꝙ mĩa tua supat oẽz offensionẽ. Noli
q̃so pijssime dñe scribẽ aduersuz me amaritu-
dines meas: vt itres i iudiciũ cũ seruo tuo:sz ꝫz
multitudinẽ miserationuz tuaꝝ dele iniqtatez
meã. Ve mihi misero cũ venerit dies iudicij:
⁊ apti fuerit libri ꝯsciaꝝ ⁊ cũ dicet̃ de me. Ecce
hõ ⁊ opa ei⁹. Quid faciã tũc dñe deus me :cũ
celi reuelabũt iniqtatẽ meã:⁊ aduersuz me ter
ra ꝯsurget: Ecce nihil rñdere potero:sz demisso
capite ꝑ ꝯfusiõe corã te stabo trepidus ⁊ ꝯfusus

Heu me miseꝝ qd dicã clamabo ad te dñe ds̃
me⁹. Quare tacẽs ꝯsumor: Uerũtñ si locutus
fuero nõ qescet dolor me⁹:⁊ si tacuero amarissi
ma amaritudine crucior iteri⁹. Plãge aĩa mea
sic vidua sup viꝝ pubertatis tue: vlula misera ⁊
plora qm̃ dimisit te spõsus tu⁹.i.xp̃s. Ira oĩpo
tẽtis ne irruas sup me:qꝛ nũq̃ꝫ capi posses i me
Certe nõ est i toto me qd̃ possz tolerare te. Mi
serere ne desperẽ:sz despãdo respirẽ. Et si ego
cõmisi: vñ me dãnare potes:tu nõ amisisti: vñ
saluare soles. Tu dñe nõ vis mortẽ pctõꝝ:nec
letaris in ꝑditione morientiũ:imo vt mortui
viuerẽt tu mortu⁹ es: ⁊ mors tua pctõꝝ mortẽ
occidit. Et si ipsi te moriẽte vixerũt:obsecro do
mine vt ego te viuẽte nõ moriar. Mitte ma-
nũ tuã de alto:⁊ libera me de manu inimicoruz
meoꝝ:ne supgaudeãt mihi ⁊ dicãt. deuorabi-
mus eũ. Quis vnq̃ꝫ bone iesu de tua mĩa dif
fidat:q cũ inimici tui eẽm⁹ redemisti nos i san
guine tuo ⁊ reconciliasti nos deo: Ecce sub tue
mĩe vmbra ꝓtect⁹ ad thronũ glĩe veniã postu-
lãs:curro clamãs ⁊ pulsans donec miserearis
mihi. Si.n.ad veniã nos vocasti veniã nos q̃
rẽtes:q̃ꝫto magis veniã ipetrabim⁹ postulan
tes: Ne memineris dulcissime iesu tue iusticie
aduersus pctõrez tuũ:sz esto memor benigni-
tatis tue aduersus creaturã tuã. Ne memine
ris ire aduersus reũ:sz memor esto miseratõis
tue aduersus miseꝝ. Obliuiscere supbũ ꝓuocã
tẽ:⁊ respice miseꝝ iuocãtẽ. Quid.n.est iesus ni
si saluator: Ergo iesu ꝑ temetipsuz exurge in ad
iutoriũ mihi:⁊ dic aĩe mee salus tua ego sum.
Multũ dñe de tua bonitate ꝑsumo:qm̃ tu ipse
doces petere:q̃rere:⁊ pulsare:⁊ idõ tua orõne ad
monit⁹ peto q̃ro ⁊ pulso. Et tu dñe q iubes pe
tere:fac accipe:ꝯsulis q̃rere da ⁊ iuenire:doces
pulsare api pulsãti:⁊ ꝯfirma me ifirmũ. restau
ra me ꝑditũ. suscita me mortuũ. ⁊ oẽs sẽsus me
os. cogitat⁹ ⁊ actus dirigere ⁊ gubernare digne
ris in beneplacito tuo. vt de cetero tibi seruiã
tibi viuã tibiq̃ꝫ me tradã. Scio dñe mi qꝛ ex h
qd̃ me fecisti: debeo tibi me ipsuz. ⁊ qꝛ redemi
sti. ⁊ pro me homo factus es. deberẽ tibi plus
q̃ꝫ me si haberẽ. q̃ꝫto tu maior es pro quo dedi-
sti teipsuz. Ecce nec plus hẽo. nec qd̃ hẽo dare
tibi possuz sine te. sz accipe me tu. ⁊ trahe me ad
te. vt tu⁹ sim imitatione ⁊ dilectõe. sic tuus suz
cõditõe ⁊ creatõe. Qui viuis ⁊ regnas i secula.

¶ Oratio vtilis. ¶ Capitulum. xxxix.

D[d]omine deus omnipotens:qui es trinus ⁊ vnus. qui
es semp in oĩbus. ⁊ eras ante oĩa.
⁊ eris semp in oĩbus ds̃ bñdictus

in secula. tibi cōmēdo hodie ⁊ oī tpe aīaʒ meaʒ
corp⁹ meū. visuʒ audituʒ. gustuʒ. odoratuʒ. ⁊ ta
ctuʒ. oēs cogitationes meas. affectiōes. locu-
tōes. actōes. oīa exteriora ⁊ interiora. sensuʒ ⁊ i
tellectuʒ. memoriā meā: fidē ⁊ credulitatē meā
⁊ ꝑseuerātiā meā. in manus potētie tue. vt cu-
stodias ea diebus ⁊ noctib⁹. horis atqꝫ momē
tis. Exaudi me trinitas scā. ⁊ ꝯserua me ab oī
malo. ab oī scādalo. ⁊ ab oī mortali pctō. ab oī-
bus insidijs ⁊ infestationib⁹ demonuʒ. ⁊ inimi
coꝝ visibiliuʒ ⁊ inuisibiliuʒ. ꝑ orōnes patriar-
chaꝝ. ꝑ merita ꝓphaꝝ. ꝑ suffragia aploꝝ. ꝑ cō-
stantiā martyꝝ. ꝑ fidē cōfessoꝝ. ꝑ castitatē vir-
ginū. ⁊ ꝑ intercessionē oīuʒ scōꝝ q tibi placue-
runt ab initio mundi. Expelle a me iactātiam
mētis. ⁊ auge cōpunctionē cordis. minue super
biā meā. ⁊ ꝑfice in me humilitatē verā. susci-
ta in me fletuʒ. mollifica cor meū duꝝ ⁊ lapide
uʒ. libera me dñe ⁊ aīaʒ meā ab omnibus insi-
dijs inimici. ⁊ ꝯserua me in tua voluntate. Do
ce me dñe voluntatē tuā facere. qꝛ deus meus
es tu. Da mihi dñe sensuʒ ꝑfectuʒ ⁊ intellectū
vt suscipe valeā ꝓfundā benignitatē tuā. Illō
da mihi petere qō te audire dlectet ⁊ mihi ex
pediat. Da mihi lachrymas ex toto affectu q̄
pctōꝝ meoꝝ possint dissoluere vincula. Audi
dñs meus ⁊ ds meus. Audi lumē oculoꝝ meo
ruʒ. Audi q̄ peto. ⁊ da vt qō peto exaudias. Si
despicis pereo. si respicis viuo. Si iusticiā me
aʒ regris mortu⁹ feteo. si cum misericordia re-
spexeris fetētē resuscitas de sepulchro. Quod
odis in me lōge fac a me. ⁊ castitatis ac ꝯtinen
tie spirituʒ insere in me. vt qōcunqꝫ petiero in
ipsa petitione te nō offendā. Tolle a me qō no
cet. ⁊ ꝓbe qō iuuet. Presta mihi dñe medicinā
vñ mea possint curari vulnera. Da mihi dñe
timorē tuuʒ. cordis ꝯpunctionē. mētis humi-
litatē. ⁊ ꝯsciam purā. Presta mihi dñe vt fir-
mā semꝑ tenere valeā charitatē ⁊ mala mea ñ
obliuiscar aliena nō regrā. Parce aīe mee. par
ce malis meis. parce peccatis meis. parce cri
minib⁹ meis. Uisita me infirmuʒ. cura me egꝝ
sana me lāguētē. ⁊ suscita me mortuuʒ. Da mi
hi dñe cor qō te timeat. mētē que te diligat. sē
suʒ qui te intelligat: aures q̄ te audiāt. oculos
qui te videāt. Miserere mei ds miserere mei
⁊ respice me de sede scā maiestats tue. ⁊ tene-
bras cordis mei radio splēdoris tui illumina.
Da mihi dñe discretionē discernēdi inter bo-
nuʒ ⁊ maluʒ. ⁊ ꝯcede vt sensuʒ habeā ꝑuigileʒ.
Peto a te dñe remissionē oīum pctōꝝ meoꝝ.
ꝑ quā mihi fiat ꝓpitiatio in tēpore necessitatis
⁊ angustie mee. Sācta ⁊ imaculata virgo dei
genitrix maria ⁊ mater dñi nr̄i iesu xpi interue
nire pro me digneris apud illū cui⁹ meruisti
effici tēplū. Sctē michael: sctē gabriel: sctē ra-
phael. Scti chori angeloꝝ atqꝫ archangeloꝝ:
patriarchaꝝ atqꝫ ꝓphetaꝝ: apostoloꝝ: euange
listaꝝ: martyꝝ: ꝯfessoꝝ: sacerdotū: leuitaꝝ: mo-
nachoꝝ: virginū: oīumqꝫ iustoꝝ: ꝑ illū qui vos
elegit: ⁊ de cui⁹ cōtēplatione gaudetis: vos ro
gare presumo: vt pro me culpabili ipsi deo sup
plicare dignemini quatin⁹ de faucib⁹ diaboli ⁊
de morte ꝑpetua merear libari. Largiri mihi
digneris dñe ꝑpetuā vitā sꝫ clemētiā ac beni
gnissimā miaʒ tuā. Da dñe iesu xp̄e sacerdoti
bus ꝯcordiā: regib⁹ ⁊ principib⁹ iuste iudicanti
bus trāquillitatē ⁊ pacē. Oro dñe pro vniuer
sa scā ecclia catholica: pro viris ⁊ feīs: pro re-
ligiosis ⁊ secularib⁹. pro oībus rectorib⁹ chri-
stianoꝝ: cunctisqꝫ in te credētib⁹: qui pro amo
re tuo sancto laborāt: vt ꝑseuerantiā boni ope
ris obtineāt: Presta dñe rex eterne virginib⁹
castitatē: deo dicatis ꝯtinētiā: ꝯiugatis scimo-
niā: penitētib⁹ indulgētiā: viduis: ⁊ orphanis
sustentationē: paupib⁹ ꝓtectionē: ꝑegrinātibus
reditū: lugētib⁹ ꝯsolationē: defunctis fidelib⁹
requiē sempiternā: nauigātibus in portū veni
re salutis: optimis vt in bonitate sꝑ ꝑsistāt: bo
nis ⁊ mediocrib⁹ vt meliores fiāt: praue agē-
tibus ⁊ delinquētibus vt ego miser suʒ vt cito
se corrigāt. O dulcissime ⁊ misericordiosissime
dñe iesu xp̄e fili dei viui redēptor mūdi iter oēs
⁊ ꝑ oīa me miseꝝ pctōreʒ ꝯfiteor: sꝫ tu clemē-
tissime pr̄ ⁊ sūme: qui oīuʒ misereris: nō me pa
tiaris a tua mia fieri alienū. Et tu dñe rex regū
q inducias viuēdi ꝑstas: corrigēdi mihi deuo-
tionē tribue: excita i me mētē q̄ te regrat: te de
sideret: ⁊ te q es vbiqꝫ tot⁹ trin⁹ ⁊ vn⁹ sꝑ pre oī
bus amet te timeat: tuāqꝫ volūtatē faciat. Pre
cipue ꝗ dñe sancte pr̄ deprecor qui es bñdict⁹
⁊ gloriosus ꝑ oīa secla.: vt oēs qui mei memori
aʒ faciunt in suis orōnibus: ⁊ q indignis orōni
bus meis se cōmēdauerūt: ⁊ qui mihi aliquod
charitatis offm̄ ⁊ pietatis studiū impēderunt
seu ⁊ illos qui ꝯsanguinitate ac cognatōis affe
ctu sunt mihi ꝓpinqui: tā ⁊ illos qui nūc ꝑsistūt
in corpore qꝫ ⁊ illos qui tegunt funere miseri-
corditer gubernare digneris ne ꝑeant. Oibus
etiā christianis viuis adiutoriū ꝑstare digne-
ris: ⁊ defunctis fidelibus absolutionē ⁊ requiē
sempiternā ꝑ eterna secula. Necnō ⁊ illud ma
gnopere supplico dñe qui es alpha ⁊ o: vt cū ex
trema dies mea finisqꝫ vite mee aduenerit tu
mihi sis misericors iudex ꝯ malignū accusato
reʒ diabolū: ⁊ sis mihi ꝑpetuus defensor aduer
sus insidias hostis antiq: ⁊ in societateʒ ange-
loꝝ oīumqꝫ sanctoꝝ in sancto paradiso tuo me

pseuerare facias: qui es bñdictus in secula se-
culorum. Amen.

¶ Oratio deuota de recordatione passionis christi. ¶ Capitulum. xj.

Domine iesu xp̄e redē
ptio mea. mīa mea: salus mea: te
laudo: tibi gratias ago: q̄uis val
de impares tuis beneficijs. q̄uis
multū expertes deuotiōis: q̄uis macras a de
siderata pinguedine dulcissimi tui affect⁹: tñ
qualescūq; grās: nō quales scio me debere: s;
sic ꝑt conari tibi ꝑsoluit aīa mea. Spes cordis
mei: virtus aīe mee: ꝓpleat tua potentissima
dignitas qd conat̄ mea tepidissima imbecilli-
tas: vita mea: tu finis intētionis mee. Et si nō
dū merui tm̄ quantū debitor su; amare: vtiq;
saltē desidero te amare q̄tū debeo. Illumina
tio mea tu vides ꝯsciā; meā. q: dñe ante te est
omne desideriū meū. ꝛ tu donas si qd bñ vult
ꝯscia mea. Si bonū est dñe qd īspiras: imo q:
bonū est vt te veli; amare: da qd me facis vel
le. Da vt quantu; iubes tm̄ te merear amare.
laudes ꝛ gratias effero ne sit mihi donū tuu;
infructuosu;: qd tua spōtanea dedisti volunta
te: perfice qd incepisti: ꝛ dona qd me benigne
preueniēdo imeritu; desiderare fecisti. Cōuerte
benignissime meū torporē in feruētissimum tui
amorē. Ad hoc clemētissime tendit hec oratio
mea: hec memoria ꝛ meditatio bñficioꝝ tuoꝝ:
vt accendas in me tuū amorē. Tua me dñe bo
nitas creauit: tua misericordia creatū ab ori-
ginali peccato mūdauit. tua patiētia post illā
emundationē baptismi in alijs peccatoꝝ sor-
dibus inuolutū hactenus tolerauit: nutriuit ꝛ
expectauit. Expectas tu bone dñe correctionē
expectat aīa mea ad penitēdu;. ad bñ viuēdu;
tue grē inspirationē. Deus meus: creator me⁹
tolerator ꝛ nutritor me⁹: te sitio: te esurio: te de
sidero: ad te suspiro ꝛ cōcupisco: ꝛ sicut pupillus
benignissimi patris orbatus pñtia: flens ꝛ eiu
gulās incessanter eius dilectā faciē toto corde
amplectit̄: sic ego nō q̄tu; debeo: s; quātum
queo memor passionis tue: memor alapaꝝ tua
ru;: memor flagelloꝝ: memor vulneru; tuoꝝ:
memor qualiter pro me occisus es: qualiter cō
ditus. qualiter sepultus: similis memor tue glo
riose resurrectionis ꝛ admirabilis ascensiōis
Hec indubitata fide teneo: exilij mei erumnas
defleo: spero tui aduentus solā cōsolationē: ar-
denter desidero tui vultus gloriosa; ꝯtēplatio
nē. Heu mihi q: videre nō potui dñm ange-
loꝝ humiliatū ad ꝯuersationē hoīum: vt ho-
mines exaltaret ad conuersationez angelorum
cum deus offensus moriebatur: vt peccator vi
ueret. Heu q: tam admirabili: tam inextima-
bili pietati presens obstupescere non merui.
Cur o anima mea te presertim non transfigit
gladius doloris acutissimi cum ferre non pos-
ses vulnerari lancea latus tui saluatoris cu; vi
dere nequires violari clauis pedes ꝛ manus
tui plasmatoris: cum horrore effundi sanguine;
tui redemptoris: cur non es inebriata lachry-
marum amaritudinē cum ille potaretur ama
ritudine fellis. Cur non es compassa charissi-
me virgini: dignissime matri eius: dignissime
domine tue. Domina mea misericordiosissi-
ma quos fontes dicam erupisse de tuis pudi-
cissimis oculis: cum attenderes vnicum filiu;
tuum innocentem coram te ligari: flagellari ꝛ
mactari. Quos fletus credam perfudisse pijs
simum tuum vultum: cum suspires eundem fi-
lium tuum deum ꝛ dominum tuum in cruce si
ne culpa extendi ꝛ carnem de carne tua ab im
pijs crudeliter desecari. Quibus singultibus
extimabo purissimum pectus tuum vexatum
esse cum tu audires. Mulier ecce filius tuus:
ꝛ discipulus: ecce mater tua. Cum acciperes
discipulum pro magistro: seruu; pro domino
Utinam cum felice ioseph dominum meum de
cruce deposuissem: aromatibus condidissem. ꝛ
sepulchro collocassem: vt saltem prosecutus vl
consecutus essem: vt tanto funeri non defuis-
set aliquid mei obsequij. Utinam cum beatis
mulieribus corusca visione angelorum essem
territus: ꝛ audissem nuncium dominice resur-
rectionis: nuncium mee consolationis: nunciū
ta; ex peccatū: nunciu; tam desideratu;. Utinā
inq; audisse; ex ore angeli. Nolite timere vos
iesum queritis crucifixum. Surrexit: non est
hic. Benignissime: suauissime: serenissime qñ
restaurabis mihi: q: non vidi illam beate tue
carnis incorruptionem. q: non fui deosculatus
loca vulnerum: fixuram clauorum. quia non re
spersi lachrymis gaudij cicatrices corporis ve
ri. Admirabilis: inestimabilis: incōparabilis
quando consolaberis ꝛ compesces me a dolo
re meo. Non. n. capit in me dolor meus q̄diu
peregrinus su; a dño meo. Heu mihi dñe heu
anime mee: recessisti ꝯsolator anime mee: nec
vale dixisti. Ingrediens vias tuas benedixi-
sti tuis nec affui. Eleuatis manibus a nube su
sceptus es in celum nec vidi. Angeli promise-
runt te rediturum nec audiui. Quid dicam: qd
faciam: quo vadam: Ubi eum queram: vel
quando inueniam: Quē rogabo: Quis nuncia
bit dilecto: quia amore langueo: defecit gau-
dium cordis mei. Uersus est in luctum risus

meus. defecit caro mea ⁊ cor meũ: ds cordis
mei ⁊ ps mea ds in eternũ. Renuit consolari
aĩa mea nisi de te dulcedo mea. Quid eni mi-
hi ẽ in celo: ⁊ a te qd volui sup terrã? Te volo
te spero. te q̃ro. tibi dixit cor meũ q̃siui vultũ
tuũ: vultũ tuũ dñe regrã. ne auertas faciẽ tuaz
a me. Amator hoim benignissime: tibi dereli-
ctus ẽ paup: orphão tu eris adiutor. Mi aduo
cate tutissime: miserere mei orphani derelicti
pupillus factus sum absq; pře. aĩa mea q̃si vi
dua. Respice orbitatis ⁊ viduitatis mee la-
chrymas q̃s tibi offero donec redeas: eya iaz
dñe eya. Appare mihi ⁊ ꝯsolatus ero. Exhibe
pñtiã tuã ⁊ ꝯsecut⁹ ero desideriũ meũ. Reue-
la gl'az tuã: ⁊ erit pfectũ gaudiũ meuz. Sitiuit
in te aĩa mea: q̃ multipl'r tibi ⁊ caro mea. Si
tiuit aĩa mea ad deũ fontẽ viuũ: qñ veniã ⁊ ap
parebo añ faciẽ dñi qñ venies ꝯsolator meus.
Quẽ expectabo: o si qñ videbo gaudiũ meũ qd
desidero. O si satiabor cuz apparuerit gl'a mea
quã esurio. O si inebriabor ab vbertate dom⁹
tue ad quã suspiro. Si potab me torrẽte volu-
ptatis tue quẽ sitio. Sitiuit mihi dñe interĩ la
chryme mee panes die ac nocte: dõec dicatur
mihi. Ecce ds tuus dõec audiat aĩa me a. Ec-
ce spõsus tu⁹. Pasce interĩ me singultib⁹ meis
refocilla me dolorib⁹ meis. veniet fortasse re
dẽptor me⁹ qz bonus ẽ. nec tardabit qz pi⁹ est.
Ipi gloria in secula seculoꝝ Amen.

Finis Meditationum beati Augustini e pi
Hypponensis.

D Omine ds omps patr nřoꝝ abraã
ysaac ⁊ Jacob ⁊ semini eoꝝ iusto: q
fecisti celũ ⁊ terrã cum oĩ ornatu eo
rum. q signasti mare p̃cepti tui vbo
q ꝯclusisti abissũ ⁊ significasti terribili ⁊ lau-
dabili noi tuo qd oẽs pauẽt ⁊ tremunt a vultu
vtutis tue. Insustẽrabil' ira sup pctõres ꝯmina
tionis tue. qm tu dñs altissim⁹ sup oẽz terram
lõganimis ⁊ misericors ⁊ patiẽs sup malitias
hoim. Tu aũt dñe fm bonitatẽ tuã ꝓmisisti pe
nitẽtiã remissionis pctoꝝ. Et tu dñe iustoꝝ nõ
posuisti penitẽtiã iustis abraam ysaac ⁊ iacob
his q nõ peccauerũt. Qm peccaui sup nũeꝝ are-
ne maris: ⁊ multiplicate sunt iniqtates mee.
Incuruatus sum multo vinculo ferri: ⁊ nõ est
respiratio mihi: qz excitaui iracundiã tuam: ⁊
malum corã te feci: statuẽs abominatiões: ⁊
multiplicãs offensiones. Et nunc flecto genua
cordis mei. p̃cãs ad te bonitatẽ. dñe peccaui.
dñe peccaui. dñe peccaui. iniqtatẽ meã agnosco:
peto rogãs te dñe remitte mihi remitte mihi.
ne simul tradas me cũ iniqtatib⁹ meis: neqz
in eternũ serues mala. qz indignum saluab me
ꝑpter magnã misericordiã tuaz. Et laudabo
te in oĩbus diebus vite mee: qm te laudat ois
vi⁹ celoꝝ sp. ⁊ tibi ẽ gl'a in secula secloꝝ Amẽ.

Incipit liber Diui Augustini Hypponen-
sis epi: Soliloquioꝝ anime ad deum De inef-
fabili dulcedine dei. Caplm. j.

C Ognoscam te
dñe cognitor me⁹ cognoscã
te virtus aĩe mee. Dñe
te mihi ꝯsolator me⁹. vi
deã te lumen oculorum
meoꝝ. Ueni gaudiũ sps
mei. videã te leticia cor
dis mei. Diligam te vi
ta aĩe mee. Appare mihi delectatio mea ma-
gna. solatium meum dulce. dñe deus me⁹. vi
ta mea ⁊ gloria tota anime mee. Inueniam te
desiderium cordis mei: teneam te amor ani-
me mee. Amplectar te spõse celestis. Exulta
tio mea summa intus ⁊ extra: possideam te be
atitudo sempiterna: possideam te in medio cor
dis mei: vita beata: dulcedo summa anime
mee. Diligam te domine fortitudo mea: do-
minus firmamentum meuz ⁊ refugiũ meum
⁊ liberator meus. Amem te deus meus adiu-
tor meus: turris fortitudis mihi: ⁊ spes mea
dulcis in omni tribulatione mea. Amplectar
te bonum sine quo nihil bonum. fruar te opti-
mum sine quo nihil est optimum. Aperi pene
tralia aurium meaꝝ: vbum penetralius omni
gladio ancipiti: vt audiam vocem tuam. In-
tona domine desuper voce grandi ⁊ forti. To
net mare ⁊ plenitudo ei⁹. ꝯmoueaſ terra ⁊ oĩa
que in eis sunt. Illustra oculos meos lux in-
comprehensibilis. fulgura chorusicationem ⁊
dissipa eos: vt non videant vanitatem. Flu-
mina multiplica ⁊ conturba eos: vt appareãt
fontes aquarum: ⁊ reuelentur fundamenta or-
bis terrarum. Tribue visum lux inuisibilis: q
te videat. Crea nouum olfactum odor vite: q
post te currat in odorem vnguentoꝝ tuorum.
Gustum sana qui sapiat ⁊ cognoscat ⁊ discer-
nat q̃ magna multitudo dulcedinis tue domi-
ne quam abscondisti his qui pleni sunt chari-
tatis tue. Da cor quod te cogitet. animum q
te diligat. mentem qui te recolat. intellectum
qui te intelligat. rationem que tibi semp sum-
mo delectabili fortiter adhereat. Te sapien-
ter amor sapiens diligat. O vita cui omnia vi
uunt. vita que das mihi vitam: vita que es
mea vita p quam viuo: sine qua morior: vita
per quam resuscitor: sine qua pereo. vita per
quã gaudeo: sine qua tribulor: vita vitalis dul

cis ⁊ amabilis:semꝑ memorialis. Ubi queso
es:vbi te inueniã vt in me deficiaz ⁊ in te sub
sistã? Prope esto in animo:prope in corde:pro
pe in ore : prope in auribus : prope in auxilio :
quia amore langueo:quia sine te morior:quia
te recolẽs suscitor. Odor tuus me recreat:me
moria tua me sanat:sed satiabor cũ apparue-
rit gloria tua vita anime mee. Cõcupiscit ⁊ de
ficit anima mea de memoria tua quando ve
niã ⁊ apparebo tibi leticia mea. Nũ re faciez
tuã auertis:gaudiũ meũ per qđ gaudeo? Ubi
es absconditus pulcher quẽ desidero? Odorez
tuũ haurio: viuo ⁊ gaudeo. Te autẽ nõ video
vocẽ tuã audio ⁊ reuiuisco. Sed cur faciẽ tuã
abscondis? forte dicis. Non videbit me homo
⁊ viuet. Eya domine moriar: vt te videã: vi-
deã vt hec moriar. Nolo viuere volo mori:
dissolui cupio ⁊ esse cũ christo. Mori desidero
vt videã christũ. viuere renuo vt viuã cũ xp̃o
O domine iesu accipe spiritũ meũ: vita mea
suscipe aĩam meã. Gaudiũ meuz attrahe cor
meuz: dulcis cibus meus comedã te. Caput
meũ dirige me. Lumen oculoꝝ meoꝝ illumi-
na me/melos meus tẽpera me./Odor meus
viuifica me/verbũ dei recrea me / Laus mea
letifica aĩam serui tui/Intra in eaz gaudiũ me
um vt in te gaudeat/Intra in eã dulcedo sum
ma vt dulcia sapiat/Lumen eternũ illustra sup
eaz: vt te intelligat cognoscat ⁊ diligat. Ob h̃
eniz non te diligit domine:si non diligit q: nõ
te cognoscit: ⁊ te ideo nõ cognoscit q: non itel
ligit. Et iccirco non intelligit:q: lumẽ tuũ nõ
cõprehendit: ⁊ lux in tenebris lucet ⁊ tenebre
eã nõ cõprehenderũt. O lux mẽtis:o lucens ve
ritas:o vera claritas/que illuminas hominẽ
venientẽ in hunc mundũ. Uenientẽ quidẽ sed
non diligentẽ:q: qui diligit mundũ inimicus
dei cõstituit. Expelle tenebras desuper faciez
abyssi mẽtis mee vt videat te intelligendo: vt
cognoscat te cõprehẽdẽdo: vt diligat te cogno
scendo. Quisqs eniz cognoscit te diligit te: se
obliuiscit:amat te plus q̃z se:relinqt se ⁊ venit
ad te: vt gaudeat de te. Hic est ergo domine
q̃ non tantuz diligo quãtũ debeo q: nõ plene
cognosco te. Sed q: paruz cognosco paruz di
ligo. Et q: parum diligo paruz in te gaudeo.
Sed a te vero gaudio interiori per exteriora
recedens: dũ te solo careo adulterinas amici-
tias in his exterioribꝰ quero. Et sic miser ego
cor meum quod tibi soli debui toto amore:to-
toq̃z affectu impendere: vanis dedi. ⁊ ideo va
nus effectus sum duz vanitatẽ dilexi. Hinc ẽt
est domine q̃ in te non gaudeo: ⁊ tibi nõ adhe
reo: q: ego in exterioribus: tu in interioribus:
ego in temporalibus: tu in spiritualibus: ego
in transitorijs animo diffundor: cogitatõe ver
sor: locutione implicor: ⁊ tu domine in eternis
habitas: ⁊ eternitas es. tu in celo: ego in terra:
tu diligis alta: ego infima: tu celestia ego terre
stria. Et quando poterunt hec c̃ria conuenire?

De miseria ⁊ fragilitate hoĩs. Cap. ij.

Miser ego quando po
terit obliquitas mea tue rectitudi
ni adequari? Tu domine diligis
solitudinẽ: ego multitudinẽ: tu si-
lentium: ego clamorez: tu veritatẽ: ego vanita
tem: tu mundiciam: ego ĩmundiciam sequor.
Quid plura domine? Tu vero bonus: ego ma-
lus. tu pius: ego impius. tu sanctus: ego miser
tu iustus: ego iniustus. tu lux: ego cecus. tu vita
ego mortuus. tu medicina: ego eger: tu gaudiũ
ego tristicia. tu summa veritas: ego vniuersa
vanitas: vt omnis homo viuens. Heu quid
igitur o creator dicã: audi o creator. Creatura
tua sum: iam perij: creatura tua sum iam mori
or. Factura tua suz: iã ad nihilũ redigor. Plas
ma tuũ sum. Manus tue domine fecerunt me
⁊ psalmauerunt me: manus inquã ille que af-
fixe clauis sunt pro me. Opus manuuz tuaruz
domine ne despicias. Uulnera manuũ tuaruz
precor vt aspicias. Ecce in manibus tuis do-
mine deus descripsisti me: lege ipsam scriptu-
rã ⁊ salua me. En ad te suspiro creatura tua.
Creator es recrea me. En ad te clamo factu-
ra tua: vita es viuifica me. En ad te respicio
tuuz plasma: plasmator es restaura me. Par
ce mihi domine nihil enim sunt dies mei.
Quid est homo vt possit alloqui deum facto-
rez suum. Parce mihi colloquenti tibi. Igno-
sce seruo tuo qui presumit loqui tanto domio.
Legẽ nõ h̃z necessitas. Dolor me cõpellit di-
cere: calamitas quã patior cogit me exclama
re. Egrotus sum ad medicũ clamo/cecus sum
ad lucẽ propero/Mortuus suz ad vitã suspiro
Tu es medicus: tu lux: tu vita: iesu nazarene.
Miserere mei fili dauid: miserere mei fons
misericordie. Audi qui ad te clamat infirmum.
Lux que transis expecta cecũ/prebe ei manũ
vt ad te veniat ⁊ in lumine tuo videat lumen
Uita viuens reuoca mortuũ/Quid suz ego q
loquor tecũ? Ue mihi domine: parce mihi dñe
ego cadauer putridũ: esca vermiũ: vas fetidũ
cibus igniũ. Quid sum ego qui loquor tecum?
Ue mihi domine: parce mihi domine. Infe-
lix ego homo: homo inq̃z natus de muliere bre
ui viuẽs tẽpore repletus multis miserijs. ho
mo inq̃z vanitati similis factus: cõparatus iu-

mentis insipiētibus:⁊ iaz similis factus illis.
Quid itez ego: abyssus tenebrosa: terra mise-
ra: filius ire vas aptū in cōtumeliā: genitus p
imundiciā: viuens in miseria: moritur⁹ in an
gustia. Heu miser quid suz: heu quid futurus
sum: vas sterquilinij: concha putredis: plenus
fetore ⁊ horrore: cec⁹: pauper: nudus: plurimis
necessitatibus subditus ⁊ ignorās introituz:⁊
exitū meū: miser ⁊ mortalis: c⁹ dies sic vmbra
ptereūt: c⁹ vita sic vmbra lunatica euanescit sic
flos i arbore crescit ⁊ stati marcescit: nūc florz ⁊
statiz arz. Vita inqꝫ mea vita fragilis: vita ca
duca vita q̄ q̄to magis crescit tāto magis dcre
scit. quāto magis pcedit tanto magis ad mor
tē accedit. Vita fallax ⁊ vmbratica: plena laq̄
is mortis. Nunc gaudeo: statiz tristor: nunc vi
geo: iaz infirmor: nunc viuo stati morior: nunc
felix appareo semper miser: nunc rideo iā fleo
sicqꝫ oia mutabilitati subiacent: vt nihil vna
hora in vno statu permaneat. Hinc timor: hic
tremor: hinc fames: hinc sitis: hinc calor: hinc
frigus: hinc langor inde dolor exuberat. Sub-
sequit̄ his importuna mors que mille modis
quotidie miseros hoies inopinate rapit. Hūc
necat febribus: illū opprimit doloribus: hunc
consumit fames: illū sitis extiguit: hunc suffo
cat aquis: illū interimit laqueo. Illū perimit
flāmis: aliū dētibus bestiaꝝ ferocium vorat.
Hunc trucidat ferro: illū veneno corrumpit:
alteꝝ tantū repentino terrore miserā vitā fini-
re cōpellit. Et super hec oia magna miseria:
cū nihil sit certius morte ignorat homo finem
suū. Et cū stare putat collidit̄ ⁊ perit spes eius
Nescit eniz homo qn̄ vel vbi vel qūo moria
tur: ⁊ tamē certū est ꝙ eū mori oporteat. Ec-
ce domine q̄z magna miseria hois in qua sum:
nec time o: q̄z grandis calamitas quaz patior:
nec doleo: ⁊ ad te nō clamo. Clamabo dn̄e an̄
q̄z trāseā si forte nō trāseā sz i te maneā. Dicā ḡ
dicā miseriā meā: cōfitear: nec erubescā ante te
vilitatē meā. Adiuua me fortitudo mea p quā
subleuor. Succurre virtus per quā sustentor.
Veni lux per quā video: appare gloria per quā
gaudeo. Appare vita in qua viuam o domine
deus meus.

De mirabili lumine dei. Cap. iij.

Lux quaz videbat
thobias qn̄ oculis clausis doce
bat filiū suū viaz vite. Lux quā
videbat ysaac interius: qn̄ cali
gantibus oculis exterius filio
futura narrabat. Lux inqꝫ inuisibilis cui om-
nis abyssus humani cordis est visibilis. Lux
quā iacob videbat: quādo sicut tu intus doce-
bas filijs exterius ventura predicebat. Ecce
tenebre sunt sup faciē abyssi mētis mee: tu es
lumen. Ecce caligo tenebrosa sup aquas cor-
dis mei: tu es veritas. O verbū per qd̄ facta
sunt oia: ⁊ sine quo factū est nihil. Verbū qd̄
es ante oia: ante quod nihil. Verbū creās oia
sine quo oia nihil. Verbū regens oia: sine quo
nō sunt omnia. Verbū quod dixisti in princi-
pio: fiat lux ⁊ facta est lux. Dic etiaz mihi: fiat
lux ⁊ facta sit lux ⁊ videā lumen: ⁊ cognoscam
quicqd non est lumen: qꝛ sine te mihi tenebre
lumen: ⁊ lumen tenebre ponuntur. Et sic sine
tua luce non est veritas. Adest error: adest va
nitas: nō est discretio: adest cōfusio: adest igno-
rantia: nō est scientia: adest cecitas: nō est visio
adest inuiū. nō est via: adest mors: nō est vita.

De mortalitate humane nature. Ca. iiij.

Ece domine qꝛ lux
non est: mors est: imo non est
mors: qꝛ nihil est mors. Nam
per ipsam ad nihilū tendimus:
dum nos nihil facere per pecca
tum non formidamus. Et iuste quidē hoc do
mine: nā digna factis recipimus: dū ad nihi-
lū deuenimus tanqꝫ aqua decurrens: qꝛ sine te
factum est nihil: ⁊ nos faciendo nihil: facti su-
mus nihil: qꝛ sine te sumus nihil: per quez fa-
cta sunt omnia sine quo factū est nihil. O do-
mine verbum: o deus verbū: per quod facta
sunt omnia: sine quo factuz est nihil. Ve mihi
misero totiens obcecato: qꝛ tu lux: ⁊ ego sine te
Ve mihi misero totiens vulnerato: qꝛ tu salus
⁊ ego sine te. Ve mihi misero totiens infatua
to: qꝛ tu es veritas: ⁊ ego sine te. Ve mihi mi
sero totiens oberrato: qꝛ tu via ⁊ ego sine te.
Ve mihi misero totiens annihilato: qꝛ tu ver
bū per qd̄ facta sunt oia ⁊ ego sine te: sine quo
factū est nihil. O dn̄e verbū o deus verbū: qui
es lux per quē facta est lux: qui es via veritas
⁊ vita: in quo non sunt tenebre: error vanitas:
neqꝫ mors. Lux sine qua tenebe: via sine qua
error: veritas sine qua vanitas: vita sine qua
mors. Dic verbūz domine: fiat lux vt videā
lucē ⁊ vitē tenebras: videam viam ⁊ vitem in
uiuz videā veritatē ⁊ vitē vanitatē: videam
vitā ⁊ vitē mortē. Illuminare dn̄e lux mea
illuminatio mea: ⁊ salus mea quez timebo: do
minus meus quem laudabo. deus meus quē
honorabo: pater meus quē amabo: spōsus me
us cui me seruabo. Illuminare inqꝫ illuminare
lux huic ceco tuo: qui in tenebris ⁊ in vmbra
mortis sedet: ⁊ dirige pedes eius in viam pa

eis per quã ingrediar in locum tabernaculi admirabilis vsq; ad domũ dei in voce exultationis ꝛ confessionis. Vera enĩ confessio est via per quã ingrediar ad te viã: per quã egrediar ab inuio. ꝛ reuertar ad te viam: quia es tu vera via vite.

¶ Quid sit nihil fieri. ¶ Cap. v.

Confitear ergo confitear tibi pater dñe celi ꝛ terre miseriã meã: vt me venire liceat ad misericordiã tuã. Miser quippe factus sũ ꝛ ad nihilum redactus sum: ꝛ nesciui: qꝛ tu es veritas ꝛ ego non erã tecũ. vulnerauerunt me iniquitates mee ꝛ non dolui. qꝛ tu es vita: ꝛ ego nõ eram tecũ. Ad nihilũ duxerunt me: qꝛ tu es verbũ: ꝛ ego non erã tecũ per quẽ facta sunt omnia: sine quo factum est nihil: ꝛ ideo sine te factus sum nihil. Qꝛ est nihil qd ad nihilũ ducit. Omnia verbũ facta sunt quecunq; facta sunt. Et equalia facta sunt? Vidit deꝰ cuncta que fecerat: ꝛ erant valde bona. Omnia quecunq; facta sunt per verbũ facta sunt: ꝛ quecunq; per verbũ facta sunt valde bona sunt. Quare bona sunt. qꝛ omnia per verbũ facta sunt. Et sine ipso factũ ẽ nihil: qꝛ nihil bonũ sine summo bono est. Sed malũ est vbi nõ est bonũ: qd vtiq; nihil est. qꝛ nihil aliud est malum ꝙ priuatio boni: sicut nihil aliud est cecitas ꝙ priuatio luminis. Malũ itaq; nihil est qꝛ sine verbo factũ est: sine quo factum est nihil. Illud autẽ malum est quod priuatur illo bono: per quod omnia facta sunt quecunq; sunt At que non sunt per ipsũ facta non sunt: ꝛ ido nihil sunt. Et ideo mala sunt: que facta nõ sunt qꝛ oia quecunq; facta sunt per verbum facta sunt: ꝛ oia per verbum bona facta sunt. Cum igitur omnia per verbũ facta sunt: mala per ipsũ nõ sunt. Restat igitur ꝙ oia que facta nõ sunt bona non sunt: qꝛ oia q̃cũq; fcã sunt bona sunt: ꝛ iõ mala sunt: q̃ fcã nõ sunt: ꝛ iõ nihil sũt qꝛ sine verbo fcm̃ est nihil. Malũ igit̃ nihil ẽ qꝛ fcm̃ nõ ẽ. Sꝫ qualiter malũ ẽ si fcm̃ nõ est. Quia malũ priuatio boni est: per qd factum bonũ est. Esse ergo sine verbo malũ est: qd ẽẽ nõ est: qꝛ sine ipso nihil est. Sꝫ qd est separi a verbo? Si hoc q̃ris scire: audi quid est v̄bum Verbum dei dicit. Ego sũ via veritas ꝛ vita Separi ergo a v̄bo est ẽẽ sine via: sine veritate: sine vita: ꝛ iõ sine ipso nihil: ꝛ iõ malum. qꝛ separi a verbo per qd facta sunt oia valde bõa. Separi autẽ a v̄bo per qd oia fcã sunt: nihil aliud est ꝙ deficere ꝛ a facto transire in defectũ. qꝛ sine ipso est nihil. Quotiẽs ergo a bono deuias: a verbo te separas. qꝛ ipsũ est bonũ: ꝛ ideo nihil efficieris: qꝛ sine v̄bo es: sine quo factũ est nihil. nunc igitur domine illuminasti me lux vt viderẽ te: vidi ꝛ cognoui me: qꝛ totiẽs nihil factꝰ sũ: quotiẽs a te sepatus sum qꝛ bonũ qd tu es oblitꝰ sũ. ꝛ iõ malus effectꝰ sũ. Ve mihi misero: vt qd hoc nõ cognoscebã qꝛ te deserẽs nihil fiebã. Sꝫ qd hoc quero? si nihil erã: quomõ cognoscere nolebã? Scimus nihil nihil est: ꝛ qd nihil est nõ est; ꝛ qd nõ est bonũ nõ est: qꝛ nihil est. Si ergo nihil fui cũ sine te fui: quasi nihil fui: ꝛ velut idolũ qd nihil est: qd quidẽ aures hꝫ ꝛ nõ audit: nares hꝫ ꝛ non odorat: oculos hꝫ ꝛ nõ vidit: os hꝫ ꝛ nõ loquit̃: manus habet ꝛ nõ palpat: pedes habet: ꝛ non ambulat: ꝛ omnia liniamenta habet mẽbrorum sine sensu eorum.

¶ De casu anime in peccatis. ¶ Cap. vj.

Cum igitur fui sine te: nihil fui: ꝛ iõ cecus erã surdus ꝛ insensibilis: qꝛ nec bonũ discernebã: nec malũ fugiebã: nec dolorẽ vulneꝝ sentiebã: nec tenebras meas videbã: qꝛ erã sine te vera luce: que illuminas oẽm hoiẽ veniẽtẽ in hunc mundũ. Ve mihi vulnerauerunt me ꝛ nõ dolui: traxerunt me ꝛ non sensi: qꝛ nihil erã: qꝛ sine vita erã: que est v̄bũ p̄ qd facta sunt oia. Iõ dñe lux mea inimici mei de me fecerunt quecunq; voluerunt: percusserunt: nudauerunt: polluerunt: corruperunt: vulnerauerunt: ꝛ occiderunt me: qꝛ recessi a te: ꝛ factus sũ nihil sine te. Heu dñe vita mea que fecisti me: lux mea que direxisti me. Defensor vite mee miserere mei ꝛ resuscita me: dñe deꝰ meus spes mea: virtꝰ mea: fortitudo mea: cõsolatio mea: in die tribulatõis mee respice inimicos meos ꝛ eripe me: fugiãt a facie mea: q oderũt me: ꝛ ego viuã i te p̄ te. Ipsi. n. dñe p̄siderauerũt me: ꝛ vidẽtes me sine te despexerũt me. Diuiserũt sibi vestimẽta v̄tutũ qbꝰ ornaueras me: fecerũt sibi viã p̄ me: sub pedibꝰ suis p̄culcauerũt me: fecibꝰ pc̄toꝝ polluerũt tẽplũ scũ tuũ: posuerũt me desolatũ ꝛ merore cõfectũ. Ibã post eos cecꝰ ꝛ nudus ꝛ illaq̃atꝰ funibꝰ pc̄toꝝ: trahebãt me post se in circuitu de vitio in vitiũ: ꝛ de luto in lutũ: ꝛ ibã absq; fortitudine ante faciẽ subsequẽtis. Seruus erã ꝛ seruitutẽ amabã. Cecus erã ꝛ cecitatẽ desiderabam. Vinctus erã ꝛ vincula non horrebam. Amarũ dulce ꝛ dulce amarũ credebã. Miser eram nec cognoscebam: ꝛ hoc qꝛ sine verbo erã: sine quo factũ est nihil: per quod omnia

ꝯseruant: sine quo oīa annihilant. Sicut enim
oīa ꝑ ipsā facta sunt ꝛ sine ipso factū est nihil:
sic per ipm̄ oīa ꝯseruant: quecūqz sunt siue in ce-
lo siue in terra siue in mari: ꝛ in oībus abyssis.
Nec pars parti in lapide adheret nec in aliquo
creatoꝝ nisi qꝛ per verbū ꝯseruant ꝑ qđ oīa fa-
cta sunt. Adhereā ergo tibi verbū vt ꝯserues me
qꝛ vbi a te recessi perij in me nisi qꝛ tu qui me fe
ceras refecisti me. Ego peccaui: tu me visitasti.
Ego cecidi tu me erexisti. Ego ignoraui: tu me
docuisti. Ego non vidi tu me illuminasti.

De multiplicibus beneficijs dei. Ca. vij.

Miser ego deus meus
quātū teneor diligere te dn̄e mihi:
q̄ztū debeo laudare te: demonstra
mihi: q̄ztū debeo placere tibi inno-
tesce mihi. Intona dn̄e desup voce grandi ꝛ for
ti in interiorē aurē cordis mei: doce me ꝛ salua
me: ꝛ collaudabo te: qui creasti me cū nihil essez:
qui illuminasti me cū in tenebris essez: qui resusci
tasti me cū mortuus essez: qui pauisti me a iuuen
tute mea oībus bonis tuis. Nunc inutilē ver-
mē fetētē peccatis nutris oībus optimis donis
tuis. Aperi mihi o clauis dauid: qui apis ꝛ ne-
mo claudit illi cui tu aperis. claudis ꝛ nemo ape
rit illi cui tu claudis. aperi mihi ostiū luminis
tui vt ingrediar ꝛ videā ꝛ cognoscā ꝛ cōfitear ti
bi in toto corde meo. qꝛ misericordia tua magna
est sup me: ꝛ eruisti aīam meā ex inferno inferio
ri. Dn̄e deus noster q̄z admirabile ꝛ laudabile
est nomē tuū in vniuersa terra. Et quid ē homo
ꝙ memor es eius: aut filius hoīs qm̄ visitas eū.
Dn̄e spes scōꝝ ꝛ turris fortitudinis eoꝝ: deus
vita aīe mee ꝑ quā viuo: sine qua morior: lumen
oculoꝝ meoꝝ per qđ video: sine quo orbor: gau
diū cordis mei ꝛ leticia spiritus mei: diligā te to
to corde meo ꝛ toto aīo meo: ꝛ totis medullis ꝛ
visceribus meis: qꝛ tu prior dilexisti me. Et vn
de hoc mihi o creator celi ꝛ terre ꝛ abyssi qui bo
noꝝ meoꝝ nō indiges. Unde hoc mihi quia di
lexisti me. O sapiētia que apis os mutoꝝ: o ver
bū per qđ facta sunt oīa: aperi os meū: da mihi
vocē laudis vt enarrē oīa beneficia tua: que mi
hi dn̄e a pricipio ꝯtulisti. Ecce eniz suz: qꝛ tu crea
sti me: ꝛ qđ me creares ꝛ in numero creaturaruz
tuaꝝ numerares: ab eterno tu preordinasti: anq̄z
quicq̄z faceres a pricipio: anteq̄z extēderes celos
nec dū erāt abyssi: adhuc terrā non feceras: nec
mōtes fundaueras: nec dū fōtes eruperāt. Anq̄z
hec oīa que fecisti ꝑ verbū faceres: me creaturaz
tuā fore certissima veritatis tue prouidentia
preuidisti: ꝛ eē me creaturā tuā voluisti. Et hoc
vnde mihi domine benignissime deus altissi
me. pater misericordissime: creator potētissi-
me ꝛ semper mitissime: que mea merita: que
mea gratia: vt cōplaceret ante ꝯspectū tue ma
gnifice maiestatis creare me. nō eraz ꝛ creasti
me: Nihil fuerā ꝛ de nihilo me aliquid fecisti
Quale aūt aliqd: nō stillā aque: nō ignē: nō auē
vel piscē: nō serpētē vel aliquid ex brutis ani
malibus: nō lapidē vel lignuz: non ex eorū ge
nere que tantū habēt eē: vel ex eoꝝ que tantū
esse possunt ꝛ crescere. Non ex eorū genere q̄
tm̄ esse ꝛ crescere ꝛ sentire pn̄t. Sed super oīa
hec voluisti me eē ex his que tantuz habēt eē.
qꝛ sum: ꝛ ex his que tm̄ habent esse ꝛ crescere
qꝛ sum: ꝛ cresco: ꝛ ex his que sunt crescunt ꝛ sen
tiunt: qꝛ sum cresco ꝛ sentio. Et paulominus
parē me creasti angelis. qꝛ rationem te cogno
scēdi cū ipsis a te cōmunē accepi. Sed paulo
minꝰ vtiqz dixi. Nā illi tuā felicē noticiā iam
hn̄t per speciē: ego aūt per spem. Illi facie ad
faciē: ego per speculū in enigmate. Illi plene:
ego aūt ex parte.

De dignitate hoīs futura. Cap. viij.

Sed cuz venerit quod
perfectū est euacuabit quod ex ꝑ
te est: quādo iā reuelata facie tuā
faciē videbimus. Quid iā prohi-
bebit non nos eē minores paulominus ab an
gelis: quos tu dn̄e corona spei que ornata est
gloria ꝛ honore coronaueris: quos tu nimis q̄
si amicos tuos honorificaueris: imo per om-
nia pares ꝛ equales angelis. Nēpe ꝛ hoc ve-
ritas tua dicit. equales sunt angelis ꝛ filij dei
sunt. Quid nisi filij dei sunt si pares fiunt ange
lis. Uere quidē erunt filij dei: qꝛ filius homi-
nis factus est filius dei. Hoc vtiqz ꝯsideranti
mihi fiducia est dicere: nō homo minor paulo
minus est ab angelis: non vtiqz tantū equalis
angelis: sed supior angelis. qꝛ homo deꝰ: ꝛ de
us homo: non angelus. Et dicam propter hoc
hoīez eē creaturā dignissimā. qꝛ verbū quod
erat in principio deus apud deū: verbuz per
qđ deus dixit: fiat lux ꝛ facta est lux: angelica
s. natura: verbū per quod deus creauit omnia i
principio. idē verbū caro factū ē: ꝛ habitauit i
nobis: ꝛ vidimus gloriaz eius. Ecce gloria ꝑ
quā glorior quādo sane glorior. Ecce gaudium
per quod gaudeo quando sane gaudeo. Domi
ne deus meus vita ꝛ tota gloria anime mee.
Confiteor ergo tibi domine deus meus: cum
me creasti rationis capacē: angelis quodāmo-
do parē creasti. qꝛ perfici possum per verbuz
tuuz vt veniā ad equalitatē angeloꝝ vt habeā
adoptionē filioꝝ per vnigenitū verbū tuum

dñe: ꝑ filiũ tuũ dilectũ: in quo tibi bñ cõplacuit:
ꝑ vnicũ coheredē ⁊ ꝯsubalē tibi ⁊ coeternũ iesuꝫ
xp̃m vnicũ dñm ⁊ redemptorē nostꝝ. illuminato
rē ⁊ ꝯsolatorē nr̃m: aduocatũ nr̃m apud te: ⁊ lu-
men oculoꝝ nostroꝝ: qui est vita nr̃a ⁊ saluator
noster: ⁊ spes vnica nostra: q nos dilexit magis
q̄ȝ se. ꝑ quē habemus fiduciã repositã: ⁊ firmam
apud te spem: ⁊ accessum veniēdi ad te. qm̃ de-
dit ptãtē filios dei fieri. his q credũt in noīe eius.
Laudē tribuã nomini tuo dñe q me ad imaginē
⁊ silitudinē tuã creãdo tante glorie fecisti me fore
susceptibilē: vt possim filius dei fieri. Hoc vtiqȝ
nõ pñt arbores. nõ pñt lapides. nõ gñaliter om-
nia q̄ mouent vel crescunt in aere vel in mari vl'
in terra. q: nõ dedit eis ptãtem filios dei fieri: q:
rõnē nõ hñt. Nã ⁊ hec ptãs in rõne ꝯsistit ꝑ quaꝫ
cognoscim⁹ deũ. Dedit aũt hãc ptãtē hoībus quos
creauit rõnabiles ad imaginē ⁊ silitudinē suam.
Et ego vtiqȝ dñe ꝑ tuã grãꝫ hõ sum ⁊ filius tuus
esse possum ꝑ grãꝫ: qđ illa nõ pñt. Vñ h̃ mihi dñe
veritas summa: vaqȝ summitas ⁊ pncipiũ oīm
creaturaꝝ? Vñ h̃ mihi dñe vt possum fieri filius
dei quod illa nõ pñt? Tu es q manes in eternũ: q
oīa creasti simul. Simul creasti homīes ⁊ iumē-
ta: lapides ⁊ virentia terre. Nõ. n. pcesserũt me
rita. nulla coꝝ intercessit grã. q: oīa tua tm̃ boni-
tate creasti. ⁊ pares oēs creature fuere in meri-
tis. q: omniũ nulla fuere merita. Et vñ ergo ma
gis tua bonitas in hac tua creatura quã fecisti rõ
nalem q̄ȝ in omnibus alijs q̄ sunt sine rõne appa-
ruit? Quare nõ ego sic oēs ille: aut cur oēs ille si-
cut ego: aut ego solus sic ille? Que mea merita: q̄
mea grã: vt me filiũ dei posse fieri susceptibilem
creares: qđ illis oībus denegares? Absit domine
vt h̃ sentiã. Tua tm̃ grã: tua tm̃ bonitas hoc fe-
cit vt essem pticeps dulcedinis eius. Illa igitur
grã q̄ me de nihilo creasti. illaꝫ q̄so dñe da mihi
grãꝫ: vt tibi de hoc referã grãꝫ.

De oīpotentia dei. Caplm̃. ix.

Omnipotens man⁹ tua
sp̃ vna ⁊ eadē: creauit in celo ange-
los: ⁊ in terra vermiculos: nõ supe-
rior in illis: nõ inferior in istis. Sic
eñi nulla alia manus angelũ: ita nulla posset cre-
are vermiculũ: sicut nulla celum: ita nulla posset
creare minimũ arboris foliũ. sic nulla corpus ita
nulla vllũ capillũ albũ posset facere aut nigrum.
Sȝ oĩps manus tua: cui oīa pari mõ sunt possibi-
lia. Nec. n. possibilius ē ei creare vermiculuꝫ q̄ȝ
angelũ: nec impossibilius extēdere celũ q̄ȝ foliũ:
nec leuius formare capillũ q̄ȝ corpus: nec diffici-
lius fundare terrã sup aq̃s q̄ȝ aq̃s sup terrã: sȝ oīa
q̄cũqȝ voluit fecit sicut voluit in celo ⁊ in terra: in
mari ⁊ in omnibus abissis. ⁊ me inter omnia si-
cut voluit potuit ⁊ sciuit. Potuit quidem manus
tua domine: me lapidem vel auem: vel serpen-
tem vel beluam: aliquam creare ⁊ sciuit: sed no-
luit ꝓpter suam bonitatē. Quare ergo ego nõ suꝫ
lapis vel arbor vel aliq̃ belua? Quia sic ordina-
uit bonitas tua. Et vt hoc ordinaret nõ pcesserẽt
merita mea.

De incõphēsibili laude dei. Caplm̃. x.

Vnde hoc mihi dñe vñ
mihi laudes ad laudandũ te? Si-
cut fecisti me sine me: sicut compla-
cuit ante te. ita laus tibi est sine me:
sicut complacet añ te. Ante te domine laus tua
tuip̃e es. Laudent te opa tua f̃m multitudinē ma
gnitudinis tue: laus tua domine incomprehensi
bilis est. Corde non cõphenditur: ore nõ men
suratur: aure nõ percipitur. quia ista transeunt ⁊
laus tua domine manet in eternum. Cogitatio
incipit: ⁊ cogitatio finitur: vox sonat ⁊ vox tran-
sit. auris audit ⁊ auditus desinit: laus vero tua
in eternum stat. Quis ergo est q te laudet? Quis
homo annũciet laudem tuam? Laus tua perpe-
tua est. transitoria nõ est. Hic te laudat qui teip-
sum laudem tuam credit. Hic te laudat qui se-
ip̃m noscit in tua laude nõ posse pertingere: laus
perpetua que nunquã transit. In te est laus no-
stra: in te laudabitur anima mea. Nõ nos lauda
mus te: sed tu te: ⁊ per te: ⁊ in te: ⁊ nobis etiam ē
laus in te. Tunc veram habemus laudem: quã-
do a te habemus laudem. quando lux approbat
lucem. quia tu vera laus tribuis veram laudē.
Quotiens ab alio q̄ȝ a te querimus laudem: toti-
ens tuam amittimus laudem. quia illa transito-
ria est sed tua eterna. Si transitoriam q̃rimus:
eternam amittimus laudem. Si eternam volu
mus: transitoriam nõ amemus. Laus eterna do
mine deus meus a q̃uo omis laus: sine quo nul
la est laus. nõ valeo laudare te sine te. habeam
te ⁊ laudabo te. Quid. n. ego sum domine ꝑ me
vt laudem te. puluis ⁊ cinis ego suꝫ. canis mor-
tuus. ⁊ fetens ego sum. vermis ⁊ putredo ego
sum. Quis ego sum vt laudem te domine deus
fortissime spiritus vniuerse carnis qui inhabi-
tas eternitatem? Nunquid tenebre laudabũt lu-
cem: aut mors vitam? Tu lux ego tenebre. tu vi
ta ego mors. Nunquid vanitas veritatem lau-
dabit. Tu es veritas: ego homo similis factus
vanitati. Quid ergo domine laudabo te. Nũ-
quid miseria mea laudabit te? nunquid fetor lau
dabit odorem? nunquid mortalitas hominis q̄
hodie est ⁊ cras tollitur laudabit te? Nunq̃d lau
dabit te homo putredo ⁊ filius hominis vermis
Nunquid laudabit te domine qui in peccatis cõ
ceptus est ⁊ natus ⁊ nutritus? Nõ est. n. specio-

fa laus in ore peccatoris. Laudet te dñe ōs me⁹ incomꝑhensibilis potentia tua. incircūscriptibilis sapiētia tua: ⁊ ineffabilis bonitas tua. laudet te supereminēs clemētia tua. supabūdans misericordia tua. sempiterna quoqꝫ virtus ⁊ diuinitas tua. Laudet te omnipotētissima fortitudo tua. summa quoqꝫ benignitas tua ⁊ charitas tua propter quā creasti nos domie deus vita anime mee.

¶ De spe erigēda ad deū. ¶ Caplm. xi

Ego autem creatura tua sub vmbra alarum tuarum sperabo in bonitate tua qua creasti me Adiuua creaturam tuam quam creauit benignitas tua. Nō pereat in malicia mea quod operata est bonitas tua. Nō pereat in miseria mea quod fecit summa clemētia tua. Que est. n. vtilitas in creatione tua si descendam in corruptionem meam? Nunquid. n. vane deus ꝯstituisti omnes filios hominū? Creasti me domine: rege quod creasti. Opera manuum tuarū ne despicias deus. Me fecisti de nihilo. si me nō regis domine: iterum reuertar ad nihilum Sicut. n. domine nō eram ⁊ de nihilo fecisti me. sic si me non regis adhuc ad nihiluꝫ redigar in me. Adiuua me domie vita mea ne peream in malicia mea. Si nō creasses me domine nō essez. quia creasti me iam sum. Si non regis iam non sum. Nō. n. mea merita. nō mea gratia te coegerunt vt creares me. sed benignissima bonitas tua ⁊ clementia tua. Illa charitas tua domie deus meus que te ad creationem coegit. ipā queso modo cogat te ad regēdum. Quid. n. prodest qđ compulit charitas tua ad creandum: si pereā in miseria mea ⁊ non me regat dextera tua. Hec te cogat domine deus meus clementia ad saluandum quod creatum est: que te compellit creare quod creatum nō est. Ipā te vincat charitas ad saluandum que te vicit ad creandum: quia nec nunc minor est. quia ipā charitas tu ipe es: q sem per idem es. Non est abbreuiata manus tua vt saluare nequeat: neqꝫ aggrauata est auris tua vt nō audiat: sed peccata mea diuiserunt inter me ⁊ te: inter tenebras ⁊ lucem: inter imaginem mortis ⁊ vitam: inter vanitatem ⁊ veritatem: inter lunaticam hanc vitam meam: ⁊ sempiternam tuam.

¶ De laqueis ꝯcupiscētiarꝫ. ¶ Cap. xij.

He sunt vmbre quibus operior in hac abisso caliginosa carceris huius: in qua prostratus iaceo donec aspiret dies ⁊ inclinētur vmbre. fiatqꝫ lux in firmamento virtutis tue: vox domini in virtute. vox domini in magnificentia dicatqꝫ fiat lux ⁊ effugentur tenebre ⁊ appareat arida. germinetqꝫ terra herbam virentem ⁊ facientem semen ⁊ fructum bonum iusticie regni tui. Domine pater ⁊ deus vita per quam omnia viuūt: ⁊ sine qua omnia mortua computantur: ne derelinquas me in cogitatu maligno ⁊ extollerantiam oculorum meorum ne dederis mihi. Aufer a me concupiscentias: ⁊ animo irreuerēti ⁊ infrunito ne tradas me: sed posside cor meum vt te cogitet semper. Illumina oculos meos vt te videant: ⁊ non extollantur: ante te gloria sempiterna. sed humiliter sentiant. Nō in mirabilibus super se: ⁊ que a dextris sunt videant: ⁊ non que a sinistris abs te: ⁊ palpebre tue precedant gressus meos. nam ⁊ palpebre tue interrogant filios hominum. Allide concupiscentiam meam dulcedine tua quam abscondisti timentibus te: vt concupiscam te concupiscentijs sempiternis: ne vanis illectus ⁊ deceptus interior gustus ponat amarum dulce. ⁊ dulce amarum. tenebras lucem: ⁊ lucem tenebras. vt liberari in medio tot decipularum possim ab inimico super faciem vie huius positarum ad capiendas animas peccatorū: quibus plenus est totus mūdus: quod his qui vidit sub silentio non transiuit inquiens. Quicquid est in mundo: aut est cōcupiscentia carnis: aut concupiscentia oculorum aut superbia vite. Ecce domie deus meus: mūdus totus plenus est concupiscentiarum laqueis: quos parauerunt pedibus meis. Et quis effugiet hos laqueos? profecto a quo tu abstuleris extollentiam oculorum suorum: vt non eum capiat concupiscentia oculorum: ⁊ a quo tu abstuleris carnis concupiscentiam: ne eum capiat carnis concupiscētia: ⁊ a quo tu abstuleris animum irreuerentem ⁊ infrunitum: ne eum callide decipiat superbia vite. O ꝙ̄ felix cui hec tu facies quippe transibit immunis. Nunc redemptor te precor per te: adiuua me ne corruam in conspectu aduersariorum meorum: captus laqueis eorum: quos parauerunt pedibus meis vt incurrant animam meam. Sed erue me virtus salutis mee: ne sibi risum exhibeant de me inimici tui qui oderūt te. Exurge domine deus meus fortis meus: ⁊ dissipentur inimici tui ⁊ fugiant qui oderunt te a facie tua. sicut fluit cera a facie ignis: sic pereant peccatores a facie tua. Et ego abscondar in abscondito faciei tue. ⁊ gaudeam cum filijs tuis satiatus omnibus bonis tuis. Et tu domine deus pater orphanorum: ⁊ tu mater pupillorum tuorum: audi eiulatum filiorum tuorum: ⁊ extende alas tuas: vt fugiamus sub eis a facie inimici. Turris fortitudinis israel: qui non dormitas neqꝫ dormies custodiens israel. quia

nō dormit neqꝫ dormitat hostis qui impugnat israel.

De miseria hominis ⁊ beneficijs dei. Capitulum. xiij.

O Lux quam non videt

alia lux: lumen quod nō videt aliud lumen: lux que obtenebrat omnem lucem. ⁊ lumē quod excecat omne extraneum lumē: lux a qua omnis lux: lumē a quo omne lumen: lumen ad quod omne lumen est tenebra: ad quod omnis lux obscuritas: lux cui omnes tenebre lumen: cui omis obscuritas lux: lux suprema quam cecitas non obnubilat: quam caligo non hebetat: quā tenebre non obscurāt: quā nulla obstantia claudit: quā nunquā separat aliqua vmbra: lux que illumias omnia tota simul semel ⁊ semper: absorbe me in claritatis abissum: vt videam vndiqꝫ te in te: ⁊ me in te: ⁊ cūcta sub te. Ne derelinquas me ne accrescāt vmbre ignorantie mee: ⁊ multiplicētur delicta mea Sine te enim omnia sunt mihi tenebre: omnia mala. quia nihil bonum sine te vero solo ⁊ summo bono. Hoc confiteor. hoc scio domine deus meus: quia vbicunqꝫ sum sine te: male est mihi preter te: non solum extra me: sed etiam in me quia omnis copia que nō est deus meus mihi est egestas. Satiabor tūc cum apparuerit gloria tua Et tu domine vita mea beata: fac vt miseriam meam confitear tibi: ex quo ab vnitate bonitatis tue summo ⁊ vno bono temporalium reruꝫ multiformitas lapsum me per carnales sensus dissipauit: ⁊ ab vno in multa diuisit: ⁊ facta ē mihi abūdātia laboriosa ⁊ egestas copiosa: dum aliud ⁊ aliud sequebar: ⁊ a nullo implebar: dum nō in me inueniebam te incommutabile ⁊ singulare ⁊ indiuisum vnum bonum: quod consecutus nō egeo: quod consecutus nō doleo: quod possidēs satiatur totum desiderium meum. Heu miseria super miseriā cum misera aīa mea a te refugit: cum quo semper abūdat ⁊ gaudet: ⁊ sequitur mūdum cū quo semper eget ⁊ dolet. Mundus clamat deficio. tu dn̄e clamas: reficio ⁊ miseria mea praua magis sequit̄ deficientē ꝙ reficiētem plane infirmitas mea hec est. Medice spirituū sana illā vt ꝯfiteor tibi: salus aīe mee toto corde meo: sup oībus bn̄ficijs tuis: qbus pascis me a iuuētute mea ⁊ vsqꝫ in senectā ⁊ seniū. Te depcor p teipm ne derelinqs me: fecisti me cuꝫ nō essem. redemisti me cū pijssem. pierā. mortu⁹ fuerā. ad mortuū descēdisti. mortalitatē suscepisti. ad seruū rex descēdisti vt seruū redimeres teipm tradidisti: vt ego viuerē. tu mortē suscepisti mortē vicisti. me restaurasti cū te humiliasti. perierā. abierā in pctis. venūdatus erā. venisti p me vt redimeres me. ⁊ tm̄ me dilexisti vt sanguinem tuum in preciū dares pro me. dilexisti me domine plus ꝙ te: quia mori voluisti p me. Tali pacto tā charo precio reduxisti me de exilio. redemisti me de seruitio. retraxisti me de supplicio. vocasti me noīe tuo. signasti me sanguie tuo vt memoriale tuū sp esset apud me: ⁊ nunꝙ recederet a corde meo qui pro me non recessit a cruce. Unxisti me oleo tuo: quo tu vnctus fuisti: vt a te xp̄o dicerer xp̄ianus. En in manibus tuis descripsisti me: vt sp sit memoria mea apud te. si tamen memoria tua iugiter fuerit apud me. Sic igit̄ gratia tua semper ⁊ misericordia p̄uenerunt me. De multis nanqꝫ ⁊ magnis periculis sepe liberasti me liberator meus. quādo erraui ad viam reduxisti me. quando ignoraui docuisti me. quando peccaui corripuisti me. qn̄ fui tristis cōsolatus es me. qn̄ desperaui cōfortasti me. qn̄ cecidi erexisti me. quando steti tenuisti me. quādo iui deduxisti me. quando veni suscepisti me. qn̄ dormiui custodisti me. quando clamaui exaudisti me.

Quō deus ppetua inspectōe ꝯsiderat opā ⁊ intentōes hoim. Caplm. xiiij

h Ec enīꝫ et multa alia

beneficia fecisti mihi domine deus meus vita anime mee: de qbus dulce esset mihi semper loqui: semper cogitare: semper tibi gratias agere: vt possim te semper pro omnibus bonis tuis laudare ⁊ amare te toto corde meo: ⁊ tota aīa mea: ⁊ tota mente mea: ⁊ tota fortitudine mea: simul ex omnibus medullis ⁊ intimis cordis mei: ⁊ omnium compagum mearum: beata dulcedo domine deus meus omnium qui delectantur in te. Sed imperfectū meū viderunt oculi tui. oculi inquā tui multo lucidiores sunt sole: circūspiciētes oēs vias hoim ⁊ pfundū abissi: ⁊ in oī loco ꝯtēplantur sp bonos ⁊ malos. Cū. n. cunctis presidias singula implēs. totus sp vbiqꝫ presens: cunctorūqꝫ curam agens que creasti: quia nihil odisti eoruꝫ que fecisti. sic gressus meos semitasqꝫ ꝯsideras: ⁊ die noctuqꝫ super custodiam meā vigilas: oēs semitas meas diligēter notans: speculator ppetuus: veluti si totius creature tue celi ⁊ terre oblitus tm̄ me solū consideres: ⁊ nihil sit tibi cure de alijs. Neqꝫ enim crescit lux incommutabilis visionis tue: si tantum vnum aspiciat: neqꝫ minuitur si innumera videat ⁊ diuersa. Quia sicut vnum totum simul perfecte consideras: sic singula quelibet licet diuersa perfecte simul totaqꝫ totus conspicit visus tuus. Sed sic omnia sicut vnum: ⁊ sicut vnum sic singula. totus simul sine diuisione vel cōmutatione vel diminutōne con-

sideras. Itaqz totus tu in toto tempore sine tem-
pore: totum me simul semperqz consideras: ac si
nihil aliud ꝯsiderare habeas. Sic igitur sup cu-
stodiam meam stas: sicut si omnium oblitus sis:
⁊ mihi soli intendere velis. Semper quippe te
ꝑsentem exhibes: semp te paratuz offers: si me
paratum inuenis. Quocunqz iero tu me domi-
ne nõ deseris: nisi prior ego te deseram. Ubicuqz
fuero nõ recedis. quoniam vbiqz es: vt quocũqz
iero inueniam te per quem possim esse ne peream
sine te: cum sine te esse non possim. Fateor qdem
quia quicquid facio ⁊ quecunqz facio: ante te fa-
cio: ⁊ quicquid est quod facio melius tu vides
ꝙ ego qui facio. Quicquid. n. semper operor: tu
pariter semp pñs assistis. vtpote ppetuus inspe-
ctor omnium cogitationum. intentionum. dele-
ctationum ⁊ opationum meaꝝ. Domine ante
te est semper omne desiderium meum: ante te to
ta cogitatio mea. Tu domine vides vnde veni
at spiritus. vbi sit ⁊ quo vadat: quia tu es omni
um spirituum ponderator. ⁊ vtrum radix sit dul-
cis an amara de qua foris pulchra folia emittun
tur. Tu iudex interius melius ipe nosti: ⁊ etiam
medullas radicum subtilius pscrutaris: ⁊ non so
lum intentionem sed radicis eius medullam in-
timam dissertissima tue lucis veritate colligis
numeras intueris ⁊ consignas: vt reddas vni-
cuiqz nõ solummodo ẜm opera vel intentionez:
sed etiam ẜm ipam interiorem absconditã me-
dullam radicis. de qua procedit intentio operã-
tis. Ad quid tendo cum operor. quicquid cogito
⁊ in quocunqz delector. tu vides. aures tue audi
unt. oculi tui vident ⁊ considerant: signas atten-
dis notas ⁊ scribis in libro tuo siue bonum fue-
rit siue malum: vt reddas postea p bono pmia ⁊
p malo supplicia. quãdo aperientur libri ⁊ iudi-
cabũtur ẜm hec que fuerunt scripta in libris tu-
is. Hoc est forte quod iam dixisti nobis. Consi-
derabo nouissima eoꝝ. Et quod de te domine di
citur. Uniuersoꝝ finem ipe considerat: quoniam
tu quidem in omnibus que agimus finem intẽ-
tionis magis ꝙ actum operatõis attẽdis. Cũqz
hoc diligenter cõsidero domine deus meus ter-
ribilis ⁊ fortis. timore pariter ⁊ ingenti rubore
confundor: quoniam nobis magna est indita ne-
cessitas iuste recteqz viuendi: qui cũcta facimus
añ oculos iudicis cũcta cernẽtis.

Nõ hõ per se nihil potest sine diuina gratia
Capitulum xv

Fortissime magnipo-
tẽs deus spirituum vniuerse carnis
cuius oculi sunt super omnes vias
filioꝝ adam a die natiuitatis eoruz
vsqz in diem exitus eoꝝ: vt reddas vnicuiqz ẜm
opa sua bona vel mala. Ostende mihi ⁊ confite-
ar tibi pauptatẽ meã: qm̃ dixi ꝙ diues eẽm ⁊ nul
lius egerem: ⁊ nesciebam qm̃ paup eram: cecus:
nudus: miser ⁊ miserabilis. Credebã. n. me fore
aliquid cum nihil essem. Dixi sapiens efficiar: ⁊
stultus factus sum. Cogitabã me esse prudẽtem
⁊ deceptus sum. Et video nunc: quia donũ tuuz
est sine quo nihil possumus facere: qz nisi tu do-
mine custodieris ciuitatem frustra vigilat qui
custodit eã. Sic docuisti me vt cognoscerẽ me:
quia dereliquisti me. ⁊ pbasti me: nõ propter te
ꝙ cognosceres me. sed ppter me vt cognosce-
rem me. Nam vt dixi domine credebã me ali-
quid fore ex me. existimabam me sufficere per
me: nec percipiebã qm̃ tu regebas me: dõec ali-
quãtulum te elongasti a me: ⁊ cecidi statim in me
⁊ vidi ⁊ cognoui qm̃ tu regebas me: ⁊ ꝙ cecidi fu
it ex me: ⁊ ꝙ surrexi fuit ex te. Aperuisti mihi ocu
los lux: ⁊ excitasti ⁊ illuminasti me: ⁊ vidi qm̃ tẽ
ptatio est vita hominis sup terram: ⁊ ꝙ gloriari
nõ valeat añ te omnis caro: nec iustificatur omis
viuẽs: quoniã si quid boni ẽ parui vel magni do
num tuũ est: ⁊ nostꝝ nõ nisi malum est. Unde igitur
gloriabitur oĩs caro? Nunquid de malo? Hec nõ
est gloria sed miseria. Sed nunquid gloriabit
de bono? nunquid de alieno? Tuũ domine est bo
num: tua est gloria. Qui. n. de bono tuo gloriam
sibi q̃rit. ⁊ nõ tibi querit: h fur est ⁊ latro: ⁊ silis ẽ
dyabolo: qui voluit furari gloriam tuã. Qui. n.
laudari vult de tuo dono: ⁊ nõ q̃rit in illo gloriaz
tuam sed suam: h lz ppter tuũ donũ laudetur ab
hoibus: a te tñ vituperatur. quia de dono tuo non
tuã sed suã gloriam quesiuit. Qui aũt ab hoibus
laudatur vituperante te: non defendetur ab ho
minibus iudicante te: nec liberabitur ꝯdemnã-
te te. At tu dñe formator meus ex vtero matris
mee: nõ me sinas cadere in illam exprobratõez
vt exprobret mihi furari voluisse gloriam tuam
Tibi. n. sit gloria cuius est omne bonum: nobis
autem ꝯfusio faciei ⁊ miseria. quoꝝ est omne ma
lum: nisi tu volueris misereri. Misereris quip-
pe domine: misereris omniuz: ⁊ nihil odisti eoꝝ
q̃ fecisti. ⁊ das nob de bonis tuis: ⁊ ditas nos do
mine deus inopes optimis donis tuis. Qm̃ di-
ligis paupes ⁊ diuites facis eos diuitijs tuis. Ec
ce nũc dñe paupes filij tui sumus: ⁊ pusill⁹ grex
tuus. aperi nobis ianuas tuas: ⁊ edent paupes
⁊ saturabuntur ⁊ laudabunt te qui requirunt te.
Scio etiã dñe ⁊ confiteor docente te: qm̃ illi soli
qui cognoscũt se paupes: ⁊ ꝯfitent tibi pauptatez
suam ditabũtur a te: qm̃ qui se diuites existimãt
cum sint pauperes a tuis diuitijs inuenient ex-
clusi. Ego igitur confiteor tibi domine deus me-
us paupertatem meam: ⁊ sit tibi tua gloria tota
quoniam tuum est omne bonum p me gestum.

Domine ꝯfiteor vt docuisti me. nihil aliud sum
q̄ vniuersa vanitas: ⁊ vmbra mortis: ⁊ abyssus
quedam tenebrosa: ⁊ terra inanis ⁊ vacua: que
sine tua benedictione nil germīat: fructū quoq;
nō facit nisi ꝯfusionem peccatum ⁊ mortem. Si
quid boni vnq̄ habui a te recepi. quicquid boni
habeo tuum est vel a te habeo. Si quando steti
per te steti. sed quādo cecidi ꝑ me cecidi: ⁊ semꝑ
in luto iacuissem nisi tu me erexisses. semper ce-
cus fuissem nisi tu me illuminasses. Quādo ceci
di nunq̄ surrexissem nisi tu mihi manū porrexis
ses. Postq̄ me etiam erexisti semper cecidissem
nisi tu me sustinuisses. Sepius perissem: nisi me
gubernasses. Sic semper domīe: sic semper gra-
tia tua ⁊ misericordia tua preuenit me: liberans
me ab omnibus malis. saluās a preteritis. susci-
tās a presentibus: ⁊ muniēs a futuris. precidēs
etiam añ me laqueos peccatorum: tollēs occasi-
ones ⁊ causas. quia nisi tu hoc mihi fecisses ego
omia peccata mūdi fecissem. Qm̄ scio domīe ꝙ
nullum peccatum est quod vnq̄ fecerit homo:
quod nō possit facere alter homo: si creator desit
a quo factus est homo. Sed ꝙ nō facerem tu fe
cisti: ꝙ abstinerem tu iussisti: ⁊ ꝙ tibi crederem
gratiam tu infudisti. Tu nāq; domine regebas
me tibi: seruabas me tibi: ⁊ mihi vt adulterium
⁊ om̄e aliud peccatū nō ꝯmitterē grām ⁊ lumē do
nasti.

De dyabolo ⁊ multiplicibus temptationi-
bus eius.

Capitulum. xvi.

TEmptator defuit: et
vt deesset tu fecisti: locus ⁊ tempus
defuit: ⁊ vt hec deēnt tu fecisti. Af-
fuit tēptator: nō defuit locus: nō de-
fuit tempus. sed vt nō ꝯsentirem tu me tenuisti.
Uenit temptator tenebrosus vt est: ⁊ vt eum de
spicerē tu me ꝯfortasti. Ueīt temptator armatꝰ
⁊ fortis: ⁊ vt me nō vinceret: tu eū refrenasti: ⁊
me roborasti. Ueīt temptator trāsfiguratus ī an
gelū lucis: ⁊ vt me nō deciperet tu eū increpasti: ⁊
vt eū cog̊scerē tu me illumīasti. Ipe. n. ē draco il
le magnus ⁊ rufus. serpens antiquus. vocatus
dyabolus ⁊ sathanas: hñs capita septē ⁊ cornua
decē: quē creasti ad illudēdū huic mari magno
⁊ spacioso: in quo reptāt aīalia quorum nō ē nume-
rus: ⁊ aīalia pusilla ⁊ magna. i. diuersa demonio
rū gña: q nihil aliud die noctuq; opāt: nisi q̄ cir-
cūeunt q̄rētes quē deuorēt: nisi tu eripias. Ipe. n.
ē antiquus ille draco: q ortus ē in ꝑadiso volupta
tis: q cauda sua trahit tertiā ꝑtē stellarum celi: ⁊ eas
mittit in terrā: q veneō suo corrūpit aq̄s terre:
vt bibētes hoīes moriātur: ⁊ q sternit sibi aurum q̄-
si lutū: ⁊ hꝫ fiduciā ꝙ influat iordanis in os suum
qui factus est vt nullū timeat. Et qs defendet a
morsibus eius: quis eruet ab ore eius: nisi tu do
mine q ꝯfregisti capita draconis magni. Pretē
de dñe super nos alas tuas vt fugiamus sub eis
a facie draconis huius q nos ꝑsequit: ⁊ scuto tuo
libera nos a cornibus eius. Hoc. n. est ꝯtinuum
studiū eius. hoc vnicū desideriū suū: vt animas
quas creasti deuoret. Et ideo deus meus ad te
clamamus: libera nos ab aduersario nostro quot-
tidiano: qui siue dormiamus: siue vigilemus: si-
ue ꝯmedamus: siue bibamus: siue quodcūq; opꝰ
operemur: oībus modis instat die ac nocte fraudi-
bus ⁊ artibus: nūc palā: nūc occulte: sagittas ve-
nenatas ꝯ̈ nos dirigēs: vt īterficiat aīas nostras
Et tñ dñe pessima insania nostra. quia cum ꝯti-
nue videamus ꝯ̈ nos draconem ore aperto pa-
ratum ad deuorādum: nihilominus dormimus
⁊ lasciuimus in pigricijs nostris tāq̄ securi ante
eum: qui nihil aliud desiderat q̄ vt nos perdat.
Inimicus vt occidat semꝑ vigilat sine somno.
⁊ nos vt custodiamus nos nolumus euigilare a
somno. Ecce tetēdit añ pedes nostros laqueos ī
finitos: ⁊ oēs vias nostras varijs repleuit deci-
pulis ad capiēdas aīas nostras. Et quis effugi-
et: Laqueos posuit in diuitijs: laqueos posuit ī
pauꝑtate: laqueos tetēdit in cibo: in potu: in vo-
luptate: in somno: ⁊ in vigilia: laqueos posuit in
verbo ⁊ in opere: ⁊ in oī via nostra. Sed tu domi
ne libera nos de laqueo venātiū ⁊ a verbo aspe-
ro vt ꝯfiteamur tibi dicētes. Bñdictus domi-
nus qui nō dedit nos in captionem dētibus eo-
rum. Aīa nostra sicut passer erepta est de laqueo
venātium. laqueus ꝯtritus est: ⁊ nos liberati su
mus.

Qd deus ē lux iustorum. Cap. xvii.

ET tu quidem domine
lux mea illumīa oculos meos vt vi
deam lumē: ⁊ ambulem in lumīe tuo
⁊ nō impigar in laqueos eius. Quis
eni euadet laqueos istos m̄ltos nisi videat eos
⁊ qs videbit eos nisi quē illumīaueris lumīe tuo
Ipe. n. pr̄ tenebrarum laqueos suos abscōdit in te-
nebris suis: vt capiātur in eis oēs q sunt in tene
bris suis: q sunt filij tenebrarum harum: nō vidētes lu
mē tuum. in quo qui ambulat nō timebit. q. n.
ambulat in die nō offendit: q autem in nocte am
bulat offendit: quia lux nō est in eo. Tu lux domi
ne: tu lux filiorum lucis. tu dies qui nescis occasum
in qua ambulāt filij tui sine offensiōe: ⁊ sine qua
oēs qui ambulāt in tenebris sunt. quia te lucem
mūdi nō habent. Ecce quottidie cernimus. quia
quo magis a te vero lumīe quis elōgatur: eo ma
gis peccatorum inuoluitur tenebris: ⁊ quo ma-
gis est in tenebris: eo minus videt laqueos in

via sua: ⁊ ideo minus cognoscit. ⁊ iccirco sepius
capitur ⁊ cadit in eis. ⁊ quod est horribilius etiã
se cecidisse ignorat. Qui vero suum casum igno-
rat: eo minus curat surgere. quia se existimat ad
huc stare. Tu vero lux mẽtis domĩe deus meus
nũc illumĩa oculos meos vt videam ⁊ cogno-
scam: ne corruam in ꝯspectu aduersarioꝝ meo-
rum. Etenim in exterminiuz nostrum laborat
inimicus noster: quem petimus vt facias lique-
fieri a facie nostra: sicut cera liq̃scit a facie ignis.
Quoniam domĩe ip̃e est latro primus ⁊ vltimus
qui ꝯsilium fecit vt raperet gloriam tuam. quo-
niam inflatus ⁊ elatus crepuit ⁊ cecidit in faciez
suam: ⁊ deiecisti eum de mõte sancto tuo: ⁊ de me
dio lapidum ignitorum: in quorum medio am-
bulauit. Et nũc vita mea domĩe deus meus: ex
quo cecidit non cessat persequi filios tuos. Et in
odium tuum o rex magne: cupit perdere hanc cre
aturam tuam: quam creauit omĩpotẽs bonitas
tua ad imaginem tuaz: vt possideat gloriam tu-
am: quam ip̃e perdidit per superbiam suã. Sed
ꝯtere eum fortis noster: añ nos agnos tuos: ⁊ il-
lumina nos vt videamus laqueos quos ip̃e pa
rauit: ⁊ euadamus ad te o leticia israel. Et hec
ꝯmĩa tu domĩe melius nosti. qui nosti ꝯtẽtionez
eius ⁊ ceruicem eius durissimam. Nec hoc dico
vt ostẽdam tibi. quia omĩa vides ⁊ nulla te la-
tet cogitatio. Sed añ pedes tue maiestatis de
inimico meo querimoniam facio. iudex eterne
vt ⁊ ip̃m damnes: ⁊ nos filios tuos salues: quo-
rum fortitudo tu es. Uersutus est. n. domĩe iste
hostis ⁊ tortuosus: nec facile deprehẽdi possunt
circũitus vie eiũs: nec cognosci species vultus
eius: nisi tu illumĩes. Nam nũc hic: nũc illic: nũc
agnum: nũc lupum: nũc tenebras: nũc lucem se
ostẽdit: ⁊ singulis quibuslibet qualitatibus locis
⁊ temporibus ƀm varias rerum mutatões: va-
rias exhibet temptationes. Nam vt tristes de-
cipiat tristatur ⁊ ip̃e: vt gaudẽtes illudat fingit
se ⁊ ip̃e gaudere: vt spirituales defraudet in an-
gelum lucis se trãsfigurat. vt fortes comprimat
apparet agnus. vt mites deuoret appet lupus.
Hec quidem omĩa ƀm similitudinem variaruz
temptationum effici habet: sicut alios a timore
nocturno: alios a sagitta volante in die: alios a
negocio perambulãte in tenebris: alios ab incur
su: alios a demonio meridiano. Et ad hec quis
idoneus vt cognoscat? quis reuelabit speciem
indumẽti eius? ⁊ gyrum dẽtium eius quis agno
scet? En abscõdit sagittas suas in pharetra: ⁊ la-
queos etiam abscõdit sub specie lucis: ⁊ hoc dif
ficilius perpẽditur: nisi a te domine spes nostra
lumẽ assumamus vt videamus. Nam nõ soluz
in carnis operibus que de facili cognoscũtur: nõ
tãtum in ip̃is vitijs: sed in ip̃is spiritualibus ex-
ercitijs laqueos abscõdit subtiles: ⁊ sub virtutum
colore ip̃a vita induit ⁊ trãsmutat se in angelum
lucis. Hec ⁊ multa alia nititur cõtra nos ip̃e fili-
us belial. ip̃e sathã: domĩe deus noster. Et nunc
vt leo: nũc vt draco: manifeste ⁊ occulte: itus ⁊ ex
tra: die ac nocte insidiatur: vt rapiat animas no-
stras. Et tu eripe nos domĩe qui saluas speran-
tes in te: vt ip̃e de nobis doleat: ⁊ tu lauderis ĩ
nobis dñe deus noster.

Jtex de bñficijs dei. ¶ Cap. xviij

Ego autem filius an-
cille tue que me recommẽdauit ma
nui tue: iaz his meis paupculis cõ-
fessionibus confitear tibi liberator
meũs: toto corde meo: ⁊ recolam ad mẽtem me-
am omĩa bona que fecisti mihi a iuuẽtute mea in
omni vita mea. Scio nãqꝫ ꝙ ingratitudo mul-
tum tibi displiceat: que est radix totius mali spi-
ritualis: ⁊ vẽtus quidam desiccãs ⁊ vrẽs om-
ne bonum: obstruẽs fontem diuine misericor-
die tue super hominem: qua ⁊ mortua iam non
oriũtur. ⁊ viua iam opera moriũtur ⁊ vltra non
adipiscũtur. Et ego domine gratias tibi ago ne
sim ingratus tibi liberator meus: qm̃ liberasti
me. Quotiẽs iam me absorbuerat ille draco: ⁊ tu
domine ab ore eius extraxisti me. Quotiens ego
peccaui ⁊ ip̃e paratus fuit deglutire me: sed tu
domĩe deus meus defendisti me. Cum cõtra te
inique agebam cum tua mãdata frãgebam. sta-
bat ip̃e paratus: vt me raperet ad infernuz: sed
tu prohibebas. Ego te offẽdebam: ⁊ tu me de-
fendebas. Ego te nõ timebam: ⁊ tu me custodi-
ebas. A te recedebam: ⁊ inimico meo me exhi-
bebã: tu ip̃m ne me acciperet deterrebas. Hec
mihi tu domine deus meus bñficia ꝯferebas: ⁊
ego miser nõ cognoscebam. Sic. n. me multo-
tiens a faucibus dyaboli liberasti: de ore leonis
eripuisti: ⁊ ab inferno licet nesciẽtem me multis
vicibus reduxisti. Descẽdi. n. vsqꝫ ad portas in-
ferni. ⁊ ne illuc intrarem tu me tenuisti. Appro-
pinquabam vsqꝫ ad portam mortis: ⁊ ne me ip
se caperet tu fecisti. De morte etiam corporis se
pius eripuisti me saluator meus: cũ graues mor
bi tenerẽt me: cum fui in periculis multis ꝑ ma-
re: per terras: ab igne ⁊ gladio: ⁊ ab omni peri-
culo liberãs: semper mihi astans: ⁊ misericordi-
ter saluãs. Sciebas tu quidem domine: quia si
tũc mors me occupasset: infernus animam meaz
suscepisset: ⁊ perpetuo damnatus fuissem. Sed
tua misericordia ⁊ tua gratia preuenit me: eripi
ens me de morte corporis: ⁊ de morte anime:
domine deus meus. Hec ⁊ multa mihi tua alia
bñficia exhibuisti: ⁊ ego eram cecus ⁊ nõ cogno-
ui: donec illumĩasti me. Nũc igit̃ lux aĩe mee dñe

ds me⁹: vita mea ꝑ quā viuo: lumē ocłoꝝ meoꝝ
ꝑ quod video. En illuminasti me ⁊ cognosco te:
quia viuo ꝑ te: ⁊ gratias ago tibi licet viles ⁊ exi
les ⁊ impares beneficijs tuis: quales habꝫ mea
fragilitas offero. Qm̄ tu es solus deus me⁹: cre-
ator meus benign⁹: q amas nostras animas: ⁊ ni
hil odisti eoꝝ que fecisti. En ego p̄mus inter pec
catores quos saluasti: vt exemplum alijs tribuaꝫ
benignissime pietatis tue. Cōfitear tibi benefi-
cia tua magna: qm̄ eripuisti me de inferno infe-
riori semel: ⁊ secūdo: ⁊ tertio: ⁊ cēties ⁊ millies.
⁊ ego semper ad infernum tendebam: ⁊ tu me
semper reducebas: ⁊ iuste millies dānasses me
si voluisses. noluisti: quia amas animas ⁊ dissi-
mulas peccata hominum propter penitentiam
dn̄e deus meus: multe misericordie in omibus
vijs tuis. Nūc ergo video hec dn̄e deus meus
⁊ cognosco ꝑ lumē tuum: ⁊ deficit aīa mea in mi-
sericordia tua magna que est super me: quoniaꝫ
eripuisti aīaꝫ meam ex inferno īferiori: ⁊ me ad
vitā reduxisti. Totus. n. eram in morte: totū me
resuscitasti. Tuū igit͛ sit totū id quod viuo: ⁊ to-
tus totū me tibi offero. Totus spiritus. totū cor
totū corpus. tota vita mea viuat tibi vita mea
dulcis. qm̄ totū me liberasti vt totū me posside
res. totum me refecisti vt totum me rehaberes.
Diligā te igitur dn̄e virtus mea: diligam te in-
effabilis exultatio mea: ⁊ viuat iam nō mihi sed
tibi tota vita mea: que perierat in miseria mea
resuscitata ē in misericordia tua: qui es deus mi
sericors ⁊ miserator ⁊ multe misericordie in mi
lia his qui diligūt nomē tuū. Jccirco dn̄e ds me⁹
sanctificator meus: iussisti mihi lege tua: vt dili-
gā te toto corde meo: tota anima mea: tota mēte
mea: tota fortitudine mea: ⁊ totis virib⁹ meis:
⁊ etiā ex intimis medullis cordis mei: omibus
horis ⁊ momētis: quibus fruor bonis misericor
die tue. qm̄ sꝑ perirē nisi quia sꝑ regis me. sem-
ꝑ morerer nisi quia sꝑ me viuificas: ⁊ omni mo
mēto me tibi obligas: dū oī momento mihi tua
magna bn̄ficia p̄stas. Sicut ergo nulla hora est:
vel pūctus in oī vita mea: quo tuo bn̄ficio non
vtar: sic nullū dꝫ esse momētū quo te nō habeam
an̄ oculos in mea mēoria. ⁊ te nō diligā ex omni
fortitudie mea. Sed nec hoc valeo nisi tu dede-
ris mihi cui⁹ ē om̄e donū bonū: ⁊ om̄e datū opti
mū descēdēs a p̄re luminū: apud quē nō ē trans-
mutatio: nec vicissitudis obūbratio. Nō. n. ē vo
lētis neqꝫ currētis: sꝫ tui miserētis vt diligam⁹
te. Tuū ē dn̄e hoc donū cuius ē om̄e bonū. Jube
te diligi. da qđ iubes ⁊ iube qđ vis.

De feruore dilectōis vel charitatis. Cap̄. xix

AMO te deus me⁹ ma
gisqꝫ sꝑ amare cupio. qꝛ tu es reue-
ra omni melle dulcior: omni lacte nutribilior. ⁊
oī luce clarior. Jccirco sup̄ om̄e auꝝ ⁊ argētum ⁊
lapidē p̄ciosum es mihi charior. displicebat eniꝫ
mihi qcqd agebā in seculo: p̄ dulcedie tua ⁊ deco
re domus tue quā dilexi. O ignis qui sꝑ ardes ⁊
nūqꝫ extingueris. o amor q sꝑ ferues: ⁊ nūqꝫ te-
pescis: accēde me. Accēdar inquā totus a te: vt
totus diligā te. Minus. n. te amat qui tecum ali
quid amat: qđ nō ꝓpter te amat. Diligā te dn̄e:
qm̄ tu prior dilexisti me. Et vn̄ mihi verbuꝫ vt
explicē signa dilectōis tue: maxie erga me ꝓpter
innumera bn̄ficia tua quibus a p̄ncipio educasti
me. Post bn̄ficium nempe creatōis qm̄ in p̄nci-
pio de nihilo ad imaginē tuā creasti me: honori
ficās ⁊ exaltās me inter eas creaturas quas feci-
sti: ⁊ nobilitās lumine vultus tui: quo signasti su
perliminare cordis mei: quo ab insensibilibus pa-
riter ⁊ sensibilibus brutis discreuisti me: ⁊ paulo
minus ab angelis minuisti. Parum ⁊ hoc fuit
an̄ ꝯspectum diuinitatis tue: quoniam quottidi
anis ⁊ singularibus maximisqꝫ donarijs uoruꝫ
beneficiorum me sine intermissione nutriuisti:
⁊ quasi filium tuum paruulum tenellum: vberi
bus tue ꝯsolationis lactasti ⁊ cōfortasti me. Ut
eni tibi totus seruirē: oīa q̄cūqꝫ fecisti in meū ser-
uitiū tradidisti.

Quod deus subiecit oīa seruituti hominum.
Capitulum. xx

OMnia sub pedib⁹ ho
minis subiecisti: vt solus homo to
tus tibi subijceretur. Et vt totus to
tus homo esset: super oīa tua domi
natus ē homo. Exteriora nempe ꝓ corpe cūcta
creasti: ip̄m vero corpus ꝓ aīa: aīaꝫ vero pro te:
vt tibi soli vacaret: ⁊ te solū amaret: possidēs te
ad solatiū: inferiora vero ad seruitiū. Quicqd. n.
celi ābitu ꝯtinet͛: inferius ab aīa hūana ē: que fa
cta ē vt summū sup̄ius possideret: cuius possessio
ne beata fieret: cui si adheserit cūctoꝝ mutabiliū
inferioꝝ necessitudines supergrediēs: illi⁹ sum
me maiestatis cuius emulatur speciē: eterne im
mortalitatis faciē cū serenitate videbit. Tūc ve
ro illis bonis optimis fruetur in domo domini
quoꝝ comparatōe cūcta hec que hic cernimus
velut nihilū cōputātur. Jlla sunt q̄ oculus nō vi
dit: nec auris audiuit: nec in cor hoīs ascēderūt:
q̄ p̄parauit deus diligētibus se. Et hec qdē dn̄e da
turus es aīe. His etiā quottidie letificas aīas ser
uoꝝ tuoꝝ q amas aīas. Quid miror hec dn̄e ds
meus: imaginem quippe tuam honorificas ⁊ si-
militudinem tuam ad quam create sunt. Naꝫ ⁊
corpori nostro licet adhuc corruptibili ⁊ ignobili
vt videret dedisti celi claritatem per manū mi-
nistrorum tuorum indefessoꝝ solis ⁊ lune: q p̄ce

pro tuo iugiter die ac nocte deseruiūt filijs tuis: vt spiraret largitus es aeris puritatē: vt audirz sonoꝝ varietates: vt odoraret odorū suauitates vt gustaret saporum qualitates: vt contrectaret dedisti corpulētiū omniū grossitates. Adiuuamē ta suis necessitatibus dedisti iumenta: volucres quoqꝫ celi ⁊ pisces maris: ⁊ fructus terre: ad refi ciēdum impendisti. Medicinas de terra ꝓpter singulas quasqꝫ suas corruptelas creasti: singula solacia singulis malis obuiātia preparasti: quoniam es misericors ⁊ miserator ⁊ nouisti figmentum nostrum figulus noster: ⁊ nos omnes quasi lutum in manu tua.

Quod ex consideratione bonoruz tem poralium colligitur magnitudo celestis consilij.
Capitulum. xxi.

Eia aperi mihi misericordia tua magna: lumine tuo illustra queso magis adhuc. vt mihi magis aperiatur. Naz ex his minimis tua magna: ⁊ ex his visibilibus tua inuisibilia cōprehēdimus domine deus sancte ⁊ bone creator noster. Si eniz mi dñe pro hoc corpore ignobili ⁊ corruptibili: taz magna ⁊ innumera beneficia p̄stas a celo ⁊ aere: a terra ⁊ mari: a luce ⁊ tenebris: a calore ⁊ vmbra: rore ⁊ imbre: ventis e pluuijs: volucribus ⁊ piscib⁹: bestijs ⁊ arboribus: ⁊ multiplicitate herbaꝝ ⁊ germinū terre: ⁊ cunctarum creaturaꝝ tuaꝝ ministerio nobis successiue ꝑ sua tēpora ministrātiuz: vt alleues fastidiuz nostrum: qualia queso ⁊ q̄ꝫ magna ⁊ innumerabilia erunt illa bona que preparasti diligētibus te: in illa celesti patria vbi te videbimus facie ad faciē Si tanta facis nobis in carcere. quid ages in palatio? Magna ⁊ innumerabilia sunt opera tua domine rex celoruz. Cuz eniz sint hec oīa valde bona ⁊ delectabilia. que bonis pariter malisqꝫ communia tradidisti: qualia futura sunt illa que solis bonis recondisti? Si taz innumera ⁊ varia dona tua: que nunc amicis pariter tribuis ⁊ inimicis: q̄ꝫ magna ⁊ innumerabilia: q̄ꝫ dulcia ⁊ delectabilia: que solis tuis es largiturus amicis: si tāta solacia in hac die lachrymaꝝ: quanta cōferes in die nuptiaꝝ? Si tāta delectabilia cōtinet carcer: quanta queso cōtinet patria? Oculus nō vidit: deus absqꝫ te que preparasti diligentibus te. Secundū enim magnā multitudinez magnificētie tue est etiaz multitudo magna dulcedinis tue quā abscōdisti timētib⁹ te. Magnus eni tu es dñe deus meus ⁊ imensus: nec est finis magnitudinis tue: nec est numerus sapientie tue: nec est mēsura benignitatis tue: nec est finis nec numerus nec mensura retributionis tue: sed sicut magnus es tu: ita magna sunt donaria tua: quoniā tu ipse premium ⁊ donum omniuz legitimorum tuoꝝ pugnatorum.

Nō diuina dulcedo oēm p̄ntem mundi amaritudinem tollit. Capituluz. xxij.

Hec sunt beneficia magna tua domie deus: sanctificator sanctoꝝ tuorum: quibus repletur⁹ es inopiā esurientium filioꝝ tuorū: qnoniaz factus es spes desperatoꝝ ⁊ consolatio desolatoꝝ: tu corona spei que ornata est gloria preparata vincētibus. Tu famelicorū satietas eterna danda esurientibus. Tu consolatio sempiterna: qui solis illis te tribuis: qui consolationē huius mundi pro tua perpetua consolatione cōtemnunt. Nam qui hic consolantur indigni tua cōsolatione habentur. Sed qui hic cruciant a te consolantur: ⁊ qui participant passionibus: participant ⁊ consolationibus. Nemo enim potest in vtroqꝫ seculo consolari: nec potest quis hic ⁊ in futuro gaudere: sed vnum necesse est vt perdat qui alterum voluerit possidere. Hec vbi considero domine cōsolator meus. In hac vita renuit consolari anima mea: vt digna habeat tuis cōsolationibus eternis quia iustuz est vt amittat te quicunqꝫ in aliquo alio magis cōsolari eligit q̄ꝫ in te. Et obsecro summa veritas te per te: nō permittas me in aliqua consolatione vana consolari. Sed peto vt oia mihi amarescāt: vt tu solus dulcis appareas anime mee: qui es dulcedo inextimabilis: per quā cuncta amara dulcorantur. Tua enim dulcedo stephano lapides torrētis dulcorauit: tua dulcedo craticulam beato laurentio dulcem fecit: pro tua dulcedine ibāt apostoli gaudentes a conspectu concilij: quoniā digni habiti sunt pro noie tuo contumeliā pati. Ibat andreas securus ad crucem ⁊ gaudēs: quoniam ad tuam dulcedinem properabat. Hec tua dulcedo ipsos apostoloꝝ principes sic repleuit: vt pro ipsa crucis patibulū vnus eligeret: alter quoqꝫ caput ferienti gladio supponere non timeret. Pro hac emēda bartholomeus propriā pellē dedit. Pro hac quoqꝫ gustāda veneni poculū intrepidus ioannes potauit. Hanc vero vt gustauit petrus omnium inferiorum oblitus clamauit: quasi ebrius dicens: Domine bonū est nos hic esse: faciamus hic tria tabernacula: hic moriemur te cōtemplemur: qꝛ nullo alio indigemus: sufficit nobis domine videre te: sufficit inquit tanta dulcedine satiari. Unam eniz stillā dulcedinis ille gustauit: ⁊ omnem aliam fastidiuit dulcedinem. Quid putas dixisset: si magnam illam multitudinem dulcedinis diuinitatis tue gustasset. quam abscondisti timentibus te? Hanc tuam dulcedinem ineffabilem ⁊ illa gustauerat virgo de qua legim⁹

ꝙ letissima ⁊ glorians ibat ad carcerē: quasi ad epulas inuitata. Hāc vt reor ⁊ ipse gustauerat q dicebat: Quā magna multitudo dulcedinis tue domine quā abscondisti timentibus te: quiqꝫ monebat: gustate ⁊ videte quoniā suauis est dominus Hec est enim illa beatitudo domine deus noster quā expectamus daturū te nobis: pro qua tibi domie ꝯtinue militamus: pro qua tibi mortificamur tota die: vt in tua vita tibi viuamus.

¶ Quod tota spes nostra ⁊ desideriū cordis nr̄i debet esse i deū. ¶ Capitulū. xxiij.

TU autem domine expectatio israel: desideriū ad qđ suspirat cor nostrum quotidie: festina ne tardaueris. Surge propera ⁊ veni: vt educas nos de isto carcere ad confitendū nomini tuo: vt gloriemur i lumine tuo. Aperi aures tuas clamoribus lachrymarū pupillorum tuorum: qui clamant ad te: pater noster: da nobis hodie panem nostrū quotidianum: in cuius fortitudine ambulemus die ac nocte: vsqꝫquo perueniamus ad montē sanctū tuum oreb. Et ego paruulus inter paruulos familie tue: deus pr̄ ⁊ virtus mea: quando veniā ⁊ apparebo ante faciē tuā: vt qui nunc tibi confiteor ad tempus: ex tūc confitear tibi in eternū. Beatus ero si fuero admissus ad videndū claritatē tuam. Quis mihi hoc tribuat vt ad hoc venire permittas me? Scio domine scio ⁊ confiteor me indignum vt intrem sub tectum tuum: sed fac propter honorem tuum: ⁊ ne confundas in te sperantem seruū tuū Et quis intrabit in sanctuariū tuum ad considerandas potentias tuas: nisi tu aperias? Quis autem aperiet: si tu clauseris? Si destruxeris nemo est qui edificet. Et si incluseris hominem: nemo est qui aperiat. Si cōtinueris aquas omnia siccabuntur. Et si emiseris eas: subuertent terrā Si omnia que fecisti ad nihilū redigis: quis cōtradicet tibi: porro sempiterna bonitas misericordie tue qua fecisti omnia quecunqꝫ voluisti. Tu nos fecisti fabricator mundi: rege nos: tu nos creasti: ne spernas nos: q2 opera tua sumus. Et quidem domine deus noster: nos lutum ⁊ vermiculi: non valemus in tuas eternitates intrare nisi tu induxeris qui de nihilo cuncta creasti.

¶ Quod salus nostra ex deo est. Capitulum. xxiiij.

EGo autem opus manuū tuarum confitebor tibi in timore tuo: quia non in arcu meo sperabo: ⁊ gladius meus non saluabit me: sed dextera tua ⁊ brachium tuum ⁊ illuminatio vultus tui: alioquin desperarem: quoniā spes mea tu es: qui creasti me: quoniā nō derelinquis sperātes in te. Tu quippe es dominus deus noster suauis, ⁊ patiens in misericordia disponēs oīa. Nā si peccauerim⁹ tui sum⁹: si nō peccauerim⁹ tui sum⁹ quī apud te sum⁹ ꝯputati. Nos foliū vniuersi: ⁊ vanitas est omnis homo viuens: ⁊ vētus est vita nostra super terram. Ne irascaris si cadimus pupilli tui: quoniam tu nosti figmentum nostrum domine deus noster. Num deus i extimabilis fortitudinis contra folium quod a vento rapitur ostendere vis potentiam tuam: ⁊ stipulam siccam persequeris? Num damnabis israel rex eterne canem vnum? Num damnabis pulicem vnum? Audiuimus de misericordia tua domine: quoniam tu mortem non facis: nec letaris in perditione morientium. Propter te domine oramus te: ne permittas dominari quod nō fecisti: huic creature tue quam fecisti. Si enim doles de perditione: quid te prohibet domine qui omnia potes: ne semper leteris de nostra salutatione. Si vis potes me saluare: ego autem ⁊ si vellem non possem. Magna est multitudo miseriarū mearū mecū. Velle quippe mihi adiacet: perficere autē non inuenio. Velle quod bonū est non possū nisi tu velis: nec quod volo possum: nisi tua potentia me confortet: ⁊ quod possum aliquando nolo: nisi tua voluntas fiat sicut in celo ⁊ in terra. Et quod volo ⁊ possum ignoro: nisi tua sapientia me illustret. Et si etiam sciā quandoqꝫ volens quandoqꝫ valens: imperfecta ⁊ vacua transit sapientia mea nisi adiuuer a vera sapientia tua. In tua autē voluntate cūcta sunt posita: ⁊ non est qui possit resistere voluntati tue: domine vniuersorū principatum tenēs omnis carnis: ⁊ quecunqꝫ vis facis in celo. ⁊ in terra: in mari: ⁊ in omnibus abyssis. In nobis igitur fiat voluntas tua: super quibus inuocatū est nomen tuum: ne pereat hoc nobile plasma tuū quod creasti propter honorem tuū. Et quis est homo natus de muliere qui viuat ⁊ non videat mortem: ⁊ eripiat animam suam de manū inferi: nisi tu solus eripias vita vitalis omnis vite: per quem omnia viuunt.

¶ Quod voluntas humana inefficax sit ad bona opera sine diuina gratia. ¶ Cap. xxv.

ET enim iam tibi confessus sum laus vite mee domine deus meus virtus salutis mee. Sperabam aliquando in virtute mea: que tamen non erat virtus. Et cum sic volui currere: vbi magis stare credebam: ibi magis cecidi: factusqꝫ sum magis retro ⁊ non ante: ⁊ qđ credebam consequi magis elongatum est a me. Sic per multa similia vires meas probas, cognosco

nunc quia illuminasti me: quoniã quod magis cre
didi posse per me: minus semper potui. Dicebã
eniꝫ hoc faciaꝫ. illud perficiaꝫ: nec hoc nec illud
faciebaꝫ. Aderat voluntas nõ erat facultas: ade
rat facultas non aderat voluntas: quoniam de
meis viribus confidebaꝫ. Nunc auteꝫ confiteor
tibi domine deus pater celi ⁊ terre. q: nõ in forti
tudine sua roborabitur vir: vt glorietur ante te
stulta presum ptio omnis carnis. Non est homi
nis velle quod possit: aut posse quod velit: vel sci
re quod velit ⁊ possit. sed potius a te gressus ho
minis diriguntur: illorum inquam qui nõ a se sed
a te dirigi se cõfitentur. Obsecramus itaqꝫ visce
ra misericordie tue: velis domine saluare quod
creasti: quoniaꝫ si vis p tes nos saluare: ⁊ i tua
volũtate virtus est nostre salutis.

De antiquis beneficijs dei.
Capitulum. xxvj.

RECordare misericor-
die tue antique: qua nos a pricipio
in benedictionibus tue dulcedinis
preuenisti. Anteq̄ eniꝫ nascerer ego
filius ancille tue: domine spes mea ab vberibꝰ
matris mee: tu me preuenisti preparans mihi
semitas quibus inciderẽ ⁊ venirẽ ad gloriã do
mus tue: priusq̄ me formares in vtero nouisti
me: ⁊ anteq̄ exireꝫ de vulua quicquid tibi pla-
cuit preordinasti me. Que ⁊ qualia sint in libro
tuo scripta de me: in secreto consistorij tui: ego q
deꝫ ignoro: vnde ⁊ valde timeo. tu vero nosti:
quoniaꝫ quod ego per successus dieꝝ ⁊ temporuꝫ
hinc ad mille annos huius temporalitatis expe
cto: in cõspectu eternitatis tue iaꝫ factuꝫ est: ⁊ qđ
futuruꝫ est iam factuꝫ est. Ego autẽ stans in hac
nocte tenebrosa hec ignorãs: timor ⁊ tremor ve
nerunt super me: dũ video mihi vndiqꝫ immine
re multa pericula a multis quoqꝫ hostibus ve-
nari: multitudineqꝫ innumeraruꝫ miseriarum in
hac vita me circundari. Et nisi in his tantis ma
lis afforet mihi tuuꝫ adminiculuꝫ desperarem.
Sed spes mihi magna subest de te mitissime pri
ceps deus meus: ⁊ consideratio multudinis mi
serationuꝫ tuaruꝫ que apud te sunt subleuat mẽ-
teꝫ meaꝫ: ⁊ precedẽtia signa misericordie tue que
me anteq̄ nascerer preuenerunt: ⁊ nunc specia-
liter in me euulserunt: de futuris benignitatis
tue melioribus ⁊ perfectioribus muneribus: que
amicis tuis reseruas: spem meaꝫ admonẽt: vt i
te letetur domine deus meus leticia sancta ⁊ vi
na: qua semper letificas iuuentuteꝫ meaꝫ.

De angelis deputatis ad custodiaꝫ
hoium. Capitulũ. xxvij.

DIlexisti enim me vni-
ce amor meus anteq̄ diligereꝫ te: ⁊ ad imaginẽ
tuaꝫ creasti me: omnibus creaturis tuis propo-
suisti me: quaꝫ dignitatẽ: tunc quideꝫ seruo cuns
nouerim te propter queꝫ fecisti me. Insuper fa-
cis angelos tuos spiritus propter me. quibus
mandasti vt custodiãt me in omnibus vijs meis
ne forte offendã ad lapidẽ pedeꝫ meum. Hi enĩ
sũt custodes super muros ciuitatis tue noue hie
rusaleꝫ: ⁊ montes in circuitu eius: vigilãtes ⁊ cu
stodiẽtes vigilias noctis super gregem tuum: ne
quãdo rapiat vt leo animas nostras: duꝫ nõ esseꝫ
qui eriperet. ille antiquus serpens aduersarius
noster diabolus: qui quasi leo rugiẽs semper cir
cũit querens quẽ deuoret. Hi sunt ciues beate ci
uitatis superne hierusalẽ que sursuꝫ est mater no
stra: in ministeriũ missi propter eos qui heredi-
tatẽ capiũt salutis: vt eos liberent ab inimicis
suis ⁊ custodiãt in omnibus vijs suis: confortẽt
quoqꝫ ⁊ moneãt: ⁊ oratiões filioruꝫ tuoruꝫ offe-
rant in cõspectu glorie maiestatis tue. Diligunt
nempe conciues suos: per quos sue ruine scissu-
ras restaurari expectãt. Ideoqꝫ magna cura ⁊ vi
gilanti studio assunt nobis omnibus horis ⁊ locis
succurrẽtes ⁊ prouidẽtes necessitatibus nostris
⁊ solliciti discurrentes inter nos ⁊ te domine ge
mitus nostros atqꝫ suspiria referentes ad te: vt
impetrent nobis faciliꝫ tue benignitatis propi-
tiationẽ: ⁊ referant ad nos desideratã tue gratie
benedictionẽ. Ambulant nobiscuꝫ in omnibus vi
is nostris: intrãt ⁊ exeũt nobiscũ: attẽde cõside-
rantes q̄ pie q̄ honeste in medio praue natiõis
conuersemur quantoqꝫ studio ⁊ desiderio quera-
mus regnuꝫ tuuꝫ ⁊ iusticiã eius: quantoqꝫ timo-
re ⁊ tremore seruiamus: ⁊ exultemus tibi leticia
cordis nostri. Adiuuãt laborãtes protegũt quie-
scentes: hortãtur pugnãtes: coronãt vincẽtes: cõ
gaudẽt gaudẽtibus: de te inquã gaudẽtibus: cõ-
patiũtur patiẽtibus: pro te inquaꝫ patiẽtibus.
Grãdis est eis cura de nobis. Magnus est affe-
ctus dilectionis eoꝝ erga nos. Et hoc totũ pro-
pter honoreꝫ tue inextimabilis charitatis qua
dilexisti nos. Diligũt eniꝫ quos tu diligis: custo
diunt quos tu custodis: ⁊ deserũt quos tu dese-
ris: nec diligũt operãtes iniquitatẽ: quoniaꝫ ⁊ tu
odisti omnes operẽtes iniquitateꝫ: ⁊ perdes oẽs
qui loquũtur mẽdaciuꝫ. Quotiẽs bene agimus
gaudẽt angeli ⁊ tristãtur demones. Quotiens a
bono deuiamus: diabolum letificamus ⁊ ange-
los tuos suo gaudio defraudamus. Gaudium
est eniꝫ eis super vno peccatore penitẽtiaꝫ agẽ-
te. Sed diabolo super vno iusto penitentiã de-
serente. Da igitur pater eis semper gaudere de
nobis: vt ⁊ tu semper per eos lauderis in nobis
⁊ nos cuꝫ eis i vnuꝫ ouile tuũ adducamur: vt cõ
fiteamur simul nomini sancto tuo creator hoiuꝫ

⁊ angelorum. Hec ipse cōmemorās corā te: cōfiteor laudās te: qm̄ bn̄ficia tua magna sūt hec quib⁹ nos honorificasti: dās nobis angelos tuos sp̄us in ministeriū nostrū. Dederas eniz quicquid celi ambitu cōtinetur: ⁊ quasi parua reputas hec q̄ sub celo sunt: nisi adderes etiā ea que sunt super celos. Laudēt te dn̄e de hoc omnes angeli tui: ꝯfiteātur tibi de hoc oīa opera tua: ⁊ ipsi sācti tui tibi benedicāt. O honorificētia nostra nos nimis honorificās ⁊ ditās: multis muneribus decorasti. Amabile est eniz nomē tuū dn̄e i vniuersa terra. Quid est eniz homo qr magnificas eū: aut apponis erga eū cor tuū? Dixisti eniz veritas antiqua. Delitie mee esse cū filijs hoīuz. Nōne homo putredo: ⁊ filius hominis vermis: nōne vniuersa vanitas oīs homo viuēs? Et dignū ducis super huiuscemodi aperire oculos tuos: ⁊ adducere eū tecū in iudicium.

De profūda predestinatiōe ⁊ prescietia dei. Capitulum. xxviij.

Voce me abyssus profundissima creatrix sapiētia: que liberasti in pōdere mōtes ⁊ colles: in statera molez terre tribus digitis appendisti. Suspēde molē corporalitatis hui⁹ quā gero: tribus innuis digitis tuis ad te: vt videā ⁊ cognoscā quā admirabilis es in vniuersa terra. Lux antiquissima que lucebas ante oēz lucez in mōtibus sanctis eternitatis antique: cui nuda ⁊ aperta erāt oīa anteq̄ fierēt. Lux que odio habes oēz maculā: vtpote mūdissima ⁊ īmaculatissima que tibi delicie cū hoīe? que cōuētio lucis ad tenebras? Ubi eniz sunt in hoīe delicie tue? Ubi preparasti tibi in me dignū sanctuariū maiestatis tue: ad quod introiens habeas delicias delectationis tue? Mūdū eniz cenaculū decet te mūdās virtus: que nō nisi a mūdis cordib⁹ videri potes: multomagis nec haberi. In hoīe autez vbi est tēplū tā mūdū vt te suspiciat qui regis mūdū? Quis potest facere mūdū de imūdo cōceptū semine? nōne tu qui solus es mūdus? ab īmūdo eniz quis mūdabitur? Naz ⁊ sm legē quā dedisti patribus nostris in igne cōburēti mōtez: in nube tegēte aquā tenebrosaz: quicquid tegerit īmūdus: imūdū erit. Oēs autē nos quasi pānus mēstruate de massa corrupta ⁊ imūda veniētes maculā imūdicie nostre: quā celare saltē tibi qui oīa vides nō possumus: in frōtibus portamus: quare mūdi esse nō possumus nisi tu mūdaueris qui solus es mūdus. Mūdas autē de nobis filiis hoīuz eos in quibus tibi cōplacuit habitare: quos ab iaccessibilibus profūdis secretis iudiciorum incōprehēsibiliū sapiētie tue: semper iustorum licet occultorum: sine eorum meritis predestinasti ante mūdū: vocasti de mūdo: iustificasti in mūdo: ⁊ magnificas eos post mūdū. nō oībus autē hoc facis quod admirātur tabescētes oēs sapiētes terre.

Et ego dn̄e hoc cōsiderās expauesco ⁊ obstupesco de altitudine diuitiar͡ȝ sapiētie ⁊ sciētie tue: ad quā ego nō pertigo: ⁊ icōprehēsibilia iudicia iusticie tue: qm̄ ex eodē luto alia quidez facis vasa i honorē: alia vero in cōtumeliā sempiternā. Quos igitur tibi elegisti de multis in tēpiuz sanctum tuuz ipsos mūdas: effundēs super eos aquā mūdā: quorum noīa numerūq̄ȝ tu nosti: qui solus numeras multitudinē stellaruz ⁊ oībus eis noīa vocas qui etiaz scripti sunt in libro vite: qui nequaq̄ȝ perire possunt: quibus oīa cooperātur in bonum etiaz ipsa peccata. Cum eniz cadūt nō colliduntur qr tu supponis manū tuaz. custodiēs omnia ossa eoruz: vt vnuz ex eis nō cōteratur. Attamē mors peccatoruz pessima: illoruz inq̄ȝ: quos anteq̄ȝ faceres celū ⁊ terraz: sm abyssuz multā iudicioruz tuoruz occultoruz: semper autē iustoruz presciuisti ad mortez eternā: quorum dinumeratio nominū ⁊ meritoruz prauoruz apud te est: qui numerum arene maris dinumerasti: ⁊ dimēsus es profunduz abyssi: quos reliquisti in imūdicijs suis: quibus omnia cooperātur in malū: ⁊ ipsa etiā oratio vertitur in peccatū: vt si etiā vsq̄ȝ ad celos ascēderint: ⁊ inter sidera celi collocauerint nidū suū quasi sterquilinū in fine perdētur.

De illis qui prius sunt iusti ⁊ postea impij efficiuntur: ⁊ ecōuerso. Cap. xxix.

Magna sunt hec iudicia tua domine deus. iudex iuste ⁊ fortis. qui iudicas equitatē. ⁊ inscrutabilia facis ⁊ profunda. que cuz cōsidero cōtremescunt omnia ossa mea. quoniam securatur homo viuēs super terraz. vt seruiam⁹ tibi pie ⁊ caste cunctis diebus vite nostre in timore ⁊ exultemus tibi cuz tremore vt nō sit seruitiū sine timore. neq̄ȝ gaudiū sine tremore. ⁊ nō glorietur accinct⁹ nisi vt discinctus. neq̄ȝ glorietur ante te omnis caro. sed pauescat ⁊ contremescat a facie tua. cum ignoret homo vtrum amore an odio dignus sit. sed in futurum omnia reseruantur incerta. Uidimus enim multos domine ⁊ audiuimus a patribus nostris quod vtiq̄ȝ sine magno tremore non recolo. sine multo timore non confiteor ascendisse primitus quodammodo vsq̄ȝ ad celos ⁊ inter sidera nidum suum collocasse. postmodū autem cecidisse vsq̄ȝ ad abyssos. ⁊ animas eoruz in malis obstupuisse. Uidimus stellas de celo cecidisse ab impetu ferientis caude draconis. Et eos qui iacebant in puluere terre a facie subleuantis manus tue domine mirabiliter ascendisse. Uidimus viuos morientes. Et

mortuos a morte surgẽtes: ⁊ eos qui inter filios dei ambulãt in medio lapidum ignitoꝝ: quasi lutum ad nihilum defluxisse. Uidimus lucem obtenebrasse ⁊ de tenebris lucem ꝓcessisse. q꜀ publicani ⁊ meretrices procedũt incolas in regno celoꝝ. filij autem regni eijciũtur in tenebras exteriores. Quare autem ista oĩa nisi quia in mõtem illum ascẽderũt in quem ascẽdit angelus: ⁊ descẽdit dyabolus. Quos autem p̄destiasti ip̄os ⁊ vocasti: ⁊ sanctificasti: ⁊ mũdasti. vt dignum habitaculum sint tue maiestatis cum quibus ⁊ in quibus sunt tibi delicie sancte ⁊ mũde: in quibus tu delectaris: ⁊ letificas iuuẽtutem eoꝝ habitãs cũ eis in memoria eorum. vt ip̄i templum sanctuz tuum sint. quod magne dignitatis ⁊ cõmẽdatio ẽ humanitatis nostre.

¶ Quod anima fidelis sit sanctuarium dei. Capitulum. .xxx.

Anima enim quaz creasti nõ de te sed per verbum tuum nõ ex qualibet elemẽtoruz materia sed ex nihilo: que quidez ratõnalis. intellectualis. spiritualis. semper viuẽs. semper in motu: quam signasti lumie vultus tui: ⁊ ꝯsecrasti virtute lauacri tui: ita facta ẽ capax maiestatis tue ꝙ a te solo ⁊ a nullo alio possit impleri. Quãdo autem te habet plenum est desideriũ eius: ⁊ iam nihil aliud quod desideretur exterius restat. Dum autẽ aliquid exterius desiderat: manifestum est ꝙ te nõ habet iterius. quo habito nihil est quod vltra desideretur. Cum. n. sis summum ⁊ oĩe bonum: nõ habet quod desideret amplius si possidet te oĩe bonum. Quod si nõ desiderat oĩe bonũm: restat vt desideret aliquid quod nõ est oĩe bonum. ergo nec summuz bonum. ergo nec deum: sed potius creaturaz. Cũ autem creaturam desiderat ꝯtinuam famem habet. quia licet quod desiderat de creaturis adipiscatur: vacua tamẽ remanet. quia nihil ẽ q̃d eam impleat nisi tu ad cuius imaginẽ est creata Imples autem tu eos qui nihil aliud desiderãt p̄ter te: ⁊ facis eos dignos te: sanctos: beatos: immaculatos ⁊ amicos dei: qui oĩa reputãt vt stercora vt lucrifaciãt te solum. Hec est. n. beatitudo quam homini ꝯtulisti. hic est honor quo euz inter oẽs creaturas ⁊ super oẽs honorificasti: vt sit admirabile nomẽ tuuz in vniuersa terra. Ecce dñe deus meus summe optime oĩpotẽtissime inueni locum vbi tu habitas. quia in aĩa quã creasti ad imaginẽ ⁊ silitudinẽ tuã: q̃ te solũ q̃rit ⁊ desiderat. quia nõ in illa que te nõ querit nec desiderat.

¶ Q̃d neq꜀ ꝑ sensus exteriores neq꜀ interiores inueniri põt deus. ¶ Cap. .xxxj.

Ego erraui sicut ouis q̃ perierat: q̃rẽs te exterius q es iterius ⁊ multũ laboraui q̃rẽs te ex̃ me: ⁊ tu hitas i me: si tñ ego desiderẽ te. Circũiui vicos ⁊ plateas ciuitatis huius mũdi: q̃rẽs te ⁊ nõ inueni. q꜀ male q̃rebã foris q̃d erat itus. Misi nũcios meos oẽs sensus exteriores vt q̃rerẽ te: ⁊ nõ inueni. quia male q̃rebã. Uideo. n. lux mea d̃s q illumiasti me: q꜀ male te ꝑ illos q̃rebã. q꜀ tu es itus: ⁊ tñ ip̄i vbi itraueris nesciuert Nã oculi dicũt: si colorat⁹ nõ fuit ꝑ nos nõ itrauit Aures dicũt: si sonitũ nõ fecit ꝑ nos nõ transiuit. Nasus dicit: si nõ oluit: ꝑ me nõ veit. Gust⁹ dic̃: si nõ sapuit ꝑ me nõ introiuit. Tactus etiam addit: si corpulẽtus nõ est nihil me de hac re iterroges. Nõ ista igitur sunt deus meus. Nõ. n. speciem corporis. nõ decus temporis. nõ cãdorem lucis. nõ colorem. nõ dulcium melodiaꝝ cãtus. ⁊ quecũq꜀ dulce sonãtia. nõ floꝝ ⁊ vnguẽtoꝝ vel aromatũ odores. nõ mella vel mãna gusti delectabilia. nõ cetera ad tãgẽdum vel amplexãduz amabilia: nec oĩa alia sensibus his subiecta quero: cum deum meum quero. Absit vt ista crediderĩ deũ meum: que etiaz a brutalium sensibus compr̄hẽdũtur. Et tamẽ cũ deũ meũ quero: quero nihilominus quẽdam lucem super oẽz lucẽ: quã nõ capit oculus: quãdam vocem super oẽz vocem: quã nõ capit auris: quẽdam odorem super oẽz odorem: quem nõ capit naris: quẽdã dulcorem super oẽz dulcorẽ: quem nõ capit gustus: quẽdam amplexum super oẽz amplexum: quẽ nõ capit tactus. Ista lux quidem fulget: vbi loc⁹ nõ capit. ista vox sonat vbi spũs nõ rapit. odor iste redolet vbi flatus nõ spargit. sapor iste sapit: vbi nõ est edacitas. amplexus iste tãgiꝛ: vbi nõ diuellitur. Hic est deus meus ⁊ nõ extimabiꝛ ali⁹ ad illum: hoc quero cum deum meũ quero. istud amo cũ deũ meũ amo. Sero te amaui pulchritudo tam ãtiqua ⁊ tã noua: sero te amaui: ⁊ tu itus eras ⁊ ego foris: ⁊ ibi te querebam: ⁊ in ista formosa que fecisti: deformis irruebam. Mecum eras: ⁊ tecum nõ eram. Ea me tenebãt lõge a te que esse nõ poterãt nisi in te. Circũibam. n. oĩa querẽs te ⁊ propter oĩa dereliquẽs me. Interrogaui terrã si esset deus meus: ⁊ dixit mihi ꝙ nõ: ⁊ oĩa que in ea sunt hoc idẽ ꝯfessa sunt. Interrogaui mare ⁊ abyssos ⁊ reptilia q̃ in eis sunt: ⁊ respõderũt. Nõ sumus deus tuus: q̃re sup nos. Interrogaui flabilẽ aerẽ: ⁊ inq̃t vniuersus aer cũ oĩbus incolis suis. Falliꝛ anaximenes nõ sum ego deus tuus. Interrogaui celũ solẽ lunam ⁊ stellas: neq꜀ nos sumus deus tuus inquiũt. Et dixi oĩbus his q circũstãt fores carnis mee: dicite mihi de deo meo q̃d vos noscitꝭ: dicite mihi aliq̃d de illo. ⁊ ex

clamauerunt omnes voce grandi. Ipse fecit nos Interrogaui mundi molem: dic mihi si es deus meus an non. Et respondit voce forti. Nō suz inquit ego sed per ipsum sum ego: quē queris in me ipse fecit me: super me quere: qui regit me q̃ fecit te. Interrogatio creaturaꝝ profunda est cōsideratio ipsaꝝ: responsio attestatio ipsaꝝ de deo quoniam omnia clamant deus nos fecit. Quoniam vt ait apostolus inuisibilia dei per ea q̃ facta sunt: a creatura mundi intellecta conspiciunt. Et redij ad me ⁊ intraui in me ⁊ aio ad me. Tu quis es? Et respondi mihi. Homo rationalis ⁊ mortalis. Et incepi discutere quid hoc esset: ⁊ dixi. Unde hoc tale animal domine deus meꝰ. Unde nisi abs te? tu fecisti me ⁊ non ipse me. Quis tu Tu per quē viuo ego: tu per quē viuunt omnia. Quis tu. Tu domine deus meus verus ⁊ solus omnipotens ⁊ eternus: ⁊ incomprehensibilis ⁊ immensus: qui semꝑ viuis ⁊ nihil moritur in te immortalis habitans eternitatez: mirabilis oculis angelorum: inenarrabilis: imperscrutabilis ⁊ innominabilis: deus viuus ⁊ verus: terribilis: ⁊ fortis: nesciens principium neqꝫ finē: principiuz omniū atqꝫ finis: qui es ante primordia seculoꝝ ⁊ ante omnes seculoꝝ origines. Tu es deus meꝰ ⁊ dominus omniū que creasti: ⁊ apud te omniuz stabiliuz stant cause: ⁊ oium mutabiliū apud te immutabiles manent origines: ⁊ oium rationabilium ⁊ irrationabilium atqꝫ tēporalium sempiterne viuunt rationes. Dic mihi supplici seruo tuo deus meus. dic misericors misero tuo. dic queso per miserationes tuas. vnde hoc tale animal nisi abs te? An quisqꝫ sese faciendi erit artifex: an aliunde qꝫ a te trahitur esse ⁊ viuere? Nonne tu es summū esse a quo est omne esse? Quicquid. n. est a te est. q2 sine te nihil est. Nonne tu es fōs vite a quo fluit omnis vita? Quicquid enim viuit per te viuit: q2 sine te nihil viuit. Tu ergo domine fecisti me: quero quis fecit me? tu domine fecisti: sine quo factū est nihil. Tu factor meꝰ ego opus tuū. Gratias tibi ago domine deus meus: per quem viuo ego: ⁊ per quē omnia viuunt: qm̃ fecisti me. Gratias tibi plasmator meus: quia manus tue fecerunt me ⁊ plasmauerūt me. Gratias tibi lux mea: quoniā illuminasti me: ⁊ inueni te: ⁊ me. vbi inueni me: ibi cognoui me: vbi inueni te ibi cognoui te. vbi autem cognoui te ibi illuminasti me. Gratias tibi lux mea quoniam illuminasti me. Quid est quod dixi cognoui te? Nonne tu es deus incōprehensibilis ⁊ imensus: rex reguz: ⁊ dominus dominantiuz: qui solus habes immortalitatē ⁊ lucē habitas inaccessibilez quē nullus hominū vidit: sed nec videre potest? Nonne tu es deus absconditus ⁊ imperscrutabilis maiestatis: solus tui ipsius maximus cognitor ⁊ mirabilis contemplator? Quis ergo cognouit quod nunqꝫ vidit? Dixisti enim in veritate tua. Non videbit me homo ⁊ viuet. Dixit ⁊ preco tuus per veritatē tuaz. Deū nemo vidit vnquā. Quis ergo cognouit quod nunqꝫ vidit. dixit etiā veritas tua. nemo vidit filiuz nisi pater: neqꝫ patrē quis nouit nisi filius. Sola trinitas tua. soli sibi integre nota est que exuperat omnez sensum. Quid est ergo quod dixi: q2 cognoui te? Quis eniz cognouit te nisi tu te? Tu quippe solus deus omnipotēs superlaudabilis ⁊ supergloriosus ⁊ superexaltatus, ⁊ altissimus ⁊ superessentialis in sanctissimis ⁊ diuinissimis eloquijs nominaris: quoniā super oēm essentiaz intelligibilem siue intellectualē atqꝫ sensibilem. ⁊ super oē nomen quod nominatur non soluz in hoc seculo: sed etiaz in futuro: superessentialiter ⁊ superintelligibiliter esse dignosceris: quoniā superessentiali ⁊ occulta diuinitate: super omnē rationē: intellectum ⁊ essentiā inaccessibiliter ⁊ imperscrutabiliter habitas in teipso: vbi lux inaccessibilis: ⁊ lumen imperscrutabile: ⁊ incōprehensibile: ⁊ inenarrabile: ad quod non attingit aliquod lumen quoniā incontēplabile ⁊ inuisibile ⁊ superrationale: ⁊ superintelligibile ⁊ superinaccessibile: ⁊ superincōmutabile ⁊ supincōmunicabile creditur: quod nullus vnqꝫ angeloruz vel hominū vidit: sed nec videre potest. Hoc est celuz tuū domine. celum celans superarcanum: superintelligibile: superrationale: ⁊ superessentiale lumē. de quo dicitur. Celū celi domino. Celum celi cui terra est omne celū. q2 supermirabiliter exaltatū est super omne celū ad quod etiā terra est ipsum celū empireum: hoc est celi domino: q2 nulli notum nisi domino ad quod nemo ascendit nisi qui de celo descendit: q2 nemo nouit patrem nisi filius ⁊ eorum spiritus. ⁊ nemo nouit filium nisi pater ⁊ eorum spiritus. Soli quidem tibi trinitas integre nota es trinitas sancta trinitas supermirabilis: ⁊ superinenarrabilis: ⁊ superiscrutabilis: ⁊ superinaccessibilis: superincomprehensibilis: superintelligibilis: superessentialis: superessentialiter exuperans omnez sensum: omnē rationē: omnez intellectū: omnē intelligentiaz: omnem essentiaz supercelestiuz animoꝝ: quā neqꝫ dicere neqꝫ cogitare neqꝫ intelligere neqꝫ cognoscere possibile est: etiā oculis angeloꝝ. Unde ergo cognoui te domine deus altissime super oēm terrā: super oē celum: quem neqꝫ cherubin perfecte cognoscunt neqꝫ seraphin: sed alis contemplationum suaruz velatur facies sedenti super solium excelsum ⁊ eleuatum: clamantes ⁊ dicentes. Sanctus sanctꝰ sanctus dominus deus exercituum: plena est omnis terra gloria tua. Expauit propheta ⁊ dixit. Ue mihi q2 tacui: q2 vir pollutus labijs ego sum

Et expãuit cor meũ: ⁊ dixi. Ue mihi: qr non tacui
qr vir pollutus labijs ego sum: sed dixi cognoui
te. Ueruntamẽ domine ve tacẽtibus de te quo
niam loquaces muti fiunt sine te. Et ego domie
deus meus non tacebo: quoniã fecisti me: ⁊ illu-
minasti me ⁊ inueni me: ⁊ cognoui te qm̃ illumi
nasti me. Sed qualiter cognoui te? Cognoui te i
te. Cognoui te nõ sicũt tibi es: sed cognoui te sicut
mihi es: ⁊ non sine te. sed in te: qr tu es lux que il
luminasti me Sicut enim tibi es: soli tibi cogni-
tus es: sicut mihi es ſm gratiã tuã ⁊ mihi cogni
tus es. Sz quid mihi es? Dic mihi misericors
famulo tuo misero: dic mihi per miseratiões tu-
as quid mihi es? Dic anime mee: salus tua ego
sum: noli abscondere a me faciẽ tuã ne moriar.
Sine me loqui apud misericordiam tuaz: me ter
rã ⁊ cinerẽ: sine me loqui apud misericordiã tu
az. quoniam misericordia tua magna est sup me
loquar ad deũ meũ cũ sim puluis ⁊ cinis. Dic
mihi supplici tuo: dic mihi misericors misero tuo
dic per miserationes tuas: quid mihi es? Et in
tonasti desuper voce grandi in interiorem aurẽ
cordis mei: ⁊ rupisti surditatẽ meã: ⁊ audiui vo-
cem tuã: ⁊ illuminasti cecitatẽ meã: ⁊ vidi lucẽ tu
az: ⁊ cognoui quoniã deus meus es tu. Propte-
rea dixi ꝙ cognoui te. Cognoui eniz te quoniaz
deus meus es tu. Cognoui te solũ verũ deum ⁊
quẽ misisti iesum xpm. Erat tẽpus quando nõ
cognoscebaz te. ve tempori illi: quando non co-
gnoscebam te. ve cecitati illi quando nõ videbã
te: ve surditati illi quando nõ audiebã te. Cec⁹
⁊ surdus per formosa que fecisti deformis irrue
bam. Et mecũ eras ⁊ tecũ nõ eraz: ⁊ ea me tene-
bant longe a te que non essent nisi essent in te. Il
luminasti me lux mundi ⁊ vidi te ⁊ amaui te. ne
mo quippe te amat nisi qui te videt: ⁊ nemo te vi
det nisi qui te amat. Sero te amaui pulchritu-
do tam antiqua ⁊ tam noua sero te amaui: ve tẽ
pori illi quando non amaui te.

Confessio vere fidei. Cap. xxxij.

GRatias tibi ago lux
mea que illuminasti me ⁊ cognoui
te. Qualit̃ cognoui te? Cognoui te
solum deum viuũ ⁊ vex creatorem
meuz. Cognoui te creatorẽ celi ⁊ terre visibiliũ
omniũ ⁊ inuisibiliũ: deũ verũ omnipotentẽ im
mortalẽ ⁊ inuisibilem: incircunscriptibilẽ: inter-
minabilẽ: eternũ: inaccessibilẽ: incõprehensibilez
imperscrutabilẽ: incõmutabilẽ: imensum: infini
tum: principiũ omniũ visibiliuz ⁊ inuisibiliũ crea
turax: per quẽ omnia facta sunt: per quez cuncta
subsistunt elementa. Cuius maiestas sicut prin-
cipium nunꝗ̃ habuit: sic nec desinet in eternum
Cognoui te vnum solum vex deuz eternuz pa-
trem ⁊ filiuz ⁊ spiritumsanctũ: tres quidẽ perso-
nas sed vnã essentiã oino simplicẽ: indiuisamqz
naturã ⁊ patrẽ a nullo: filiuz a patre solo: ⁊ spiritũ
sanctuz pariter ab vtroqz: absqz initio semp ⁊ si-
ne fine deũ trinũ ⁊ vnuz solũ ⁊ veruz deũ omni
potentẽ vnũ vniuersox principiũ: creatorẽ omni
um visibiliũ: ⁊ inuisibiliũ: spiritualiũ ⁊ tẽporaliuz
qui tua omnipotenti virtute simul ab initio tẽ-
poris vtranqz de nihilo condidisti creaturã spi
ritualẽ ⁊ corporalẽ: angelicã videlz ⁊ mundanã
ac deinde humanam quasi cõmunẽ ex corpore ⁊
spiritu constitutam. Cognoui te ⁊ confiteor te de
um patrẽ ingenitũ: te filiuz a patre genitũ: te spi
ritũsanctuz paraclitũ neqz genitũ neqz ingenitũ
sanctã ⁊ indiuiduã trinitatẽ in tribus coequali-
bus personis cõsubstantialibus: ⁊ coeternis: tri
nitatẽ in vnitate: ⁊ vnitatẽ in trinitate: corde cre
dens ad iusticiã ⁊ ore confitens ad salutem. Co
gnoui te vex deũ ⁊ dñz nr̃m iesum christũ filiũ dei
vnigenitũ: creatorẽ saluatorẽ ⁊ redemptorez me
um: ⁊ totius humani generis: quem confiteor ex
patre genitũ ante secula: deuz de deo lumen de
lumine: deuz verũ de deo vero: nõ factũ sed ge-
nitũ: cõsubstantialẽ ⁊ coeternũ patri ⁊ spirituisan
cto: per quẽ oĩa facta sunt a prĩcipio: firmiter cre
dens ⁊ veraciter confitens te deum vnigenituz
iesum christũ propter salutẽ hominũ a tota trini
tate cõmuniter incarnatũ ⁊ ex maria perpetua
virgine: spiritussancti cooperatione conceptum
vex hoiem factuz ex anima rationali ⁊ humana
carne subsistentẽ: Qui cũ secũdũ diuinitatẽ vnige
nitus dei impassibilis sis pariter ⁊ imortalis: p
pter nimiã dilectionẽ tuã qua dilexisti nos: idez
ipse dei filius ſm humanitatẽ factus es passibi-
lis ⁊ mortalis. Qui propter salutẽ humani gene
ris vnice fili dei in ligno crucis pati dignatus es
passionẽ ⁊ mortẽ vt nos a morte perpetua libe
rares atqz ad inferos: vbi sedebant in tenebris
patres nr̃i: auctor luminis descendisti: ⁊ die ter-
tia gloriosus victor ab inferis ad superos resur
rexisti: resumens sacrũ corpus qd̃ pro peccatis
nostris mortuũ iacuerat in sepulchro ⁊ viuificãs
ſm scripturas die tertia: vt ipsum in patris dex
tra collocares. Assumpta nanqz tecuz ex inferis
captiuitate quã captiuauerat antiquus hostis:
humani generis inimicus verus dei filius cum
nostre carnis suba. i. cũ anima ⁊ carne humana
ex virgine gloriosa assumpta: super omnes celos
ascendisti. transcendẽs omnes ordines angelo
rum: vbi sedes ad dexterã dei patris: vbi ẽ fõs
vite ⁊ lumen inaccessibile: ⁊ pax domini que exu
perat oẽz sensuz. Ibi te deũ verũ ⁊ hominẽ iesuz
christũ adoramus ⁊ credimus: ꝯfitentes te pa-
trem habere deum. Indeqz te venturũ iudicez
in fine seculi expectam⁹: vt iudices viuos ⁊ mor

nos: ⁊ reddas omnibus bonis ⁊ malis ſꝫ ope-
ra ſua: que operati ſunt in hac vita: vel premiuꝫ
vel ſuppliciū: prout vnuſquiſqꝫ dignus fuerit re
quie vel erumna. Reſurgent enim in illa die a
voce virtutis tue omnes homines: quotquot hu
manaꝫ animā acceperūt in carne ſua: quam hic
habuerūt: vt totus homo pro meritis vel glori
am ſuſcipiat vel gehennā. Tu es ipſe vita ⁊ re-
ſurrectio noſtra: quē ſaluatorē expectamus dn̄m
ieſum chriſtum: qui reformabit corpus humili-
tatis noſtre configuratū corpori claritatis ſue.
Cognoui te deū verum ⁊ vnum ſpiritumſanctū
patris ⁊ filij ab vtroqꝫ pariter procedētēꝫ: cōſub
ſtantialē ⁊ coeternū patri ⁊ filio paraclitum ⁊ ad
uocatum noſtrum: qui ſuper eundem deuꝫ ⁊ do
minū noſtrum ieſum chriſtū in columbe ſpecie
deſcēdiſti ⁊ ſuper apoſtolos in linguis igneis ap
paruiſti. Qui ⁊ omnes ſcōs ⁊ electos dei a prin
cipio tue gratie munere docuiſti ⁊ ora propheta
rū vt enarrarēt mirabilia regni dei aperuiſti: qui
ab oībus ſanctis dei cum patre ⁊ filio ſimul ado-
raris ⁊ glorificaris. Inter quos ⁊ ego filius ancil
le tue toto corde meo glorifico nomen tuum: quo
niam illuminaſti me. Tu eniꝫ es vera lux lumē
veridicū: ignis dei ⁊ migiſter ſpirituū: qui vncti-
one tua doces nos omnem veritatē: ſpiritus ve
ritatis: ſine quo i mpoſſibile eſt placere deo: quo
niam tu ipſe deus es ex deo: ⁊ lux de luce: proce-
dēs a patre luminū ineffabiliter: ⁊ a ſuo filio do-
mino noſtro ieſu chriſto: quibus cōſubſtātialis
⁊ coequalis ⁊ coeternus exiſtēs in vnius trinita
tis eſſentia ſupereſſentialiter cōgloriaris ⁊ cōre
gnas. Cognoui te vnum deuꝫ viuum ⁊ verū pa
trem ⁊ filium ⁊ ſpiritūſanctum: trinū quidē in ꝑ-
ſonis ſed vnū in eſſentia: quem cōfiteor: adoro ⁊
glorifico toto corde meo verum deum ſoluꝫ ſan-
ctum: imortaleꝫ: inuiſibilē: icōmutabilem: iacceſ
ſibilem: imperſcrutabilem: vnum lumen: vnuꝫ
ſolem: vnum panem: vnā vitā: vnū bonuꝫ: vnū
pricipium: vnum finē: vnuꝫ creatorem celi ⁊ ter
re: per quē omnia viuūt: per quem omnia ſubſi
ſtunt: per queꝫ omnia gubernātur regūtur ⁊ viui
ficātur que in celis ſunt ⁊ que in terris: ⁊ que ſub
terra. preter quē nō eſt deus in celo ⁊ in terra.
Sic cognoui te dn̄e deus: cognitor meus: ſic co-
gnoui te. Cognoui te ꝑ fidē tuā quaꝫ iſpiraſti mi
hi: lux mea lumē ocu orum meorum. dn̄e deꝰ meꝰ
ſpes omnium finium terre: gaudium letificās iu
uētutem meaꝫ: ⁊ bonum ſuſtētās ſenectutē me
am. In te eniꝫ dn̄e iubilāt omnia oſſa mea dicen
tia. Domine quis ſimilis tibi. Quis ſimilis ti-
bi in dijs dn̄e: nō quē fecit manꝰ hoīuꝫ: ſꝫ ꝗ feciſti
manꝰ hoīuꝫ. Simulacra gētiū argētū ⁊ aurꝫ opa
manuū hoīuꝫ. nō ſic opator hoīum. Omnes dij
gētium demonia: dominus autem celos fecit: do
minus ipſe eſt deus. Dij qui nō fecerūt celum ⁊
terrā pereāt de celo ⁊ de terra: deū qui creauit ce-
lum ⁊ terram: celi ⁊ terra benedicāt.

De ꝯfeſſione ꝓprie vilitatis. Cap. xxxiij.

QUis ſimilis tibi etiaꝫ
in dijs domine? quis ſimilis tibi?
magnificus in ſanctitate: terribilis:
atqꝫ laudabilis ⁊ faciens mirabilia
Sero te cognoui lumen verum. ſero te cognoui
Erat autem nubes magna ⁊ tenebroſa ante ocu
los vanitatis mee: ita vt videre nō poſſem ſolē
iuſticie ⁊ lumē veritatis. Inuoluebar in tenebris
filius tenebrarum: tenebras meas amabam: qꝛ
lumen non cognoſcebam. Cecus eram ⁊ cecita
tem amabam ⁊ ad tenebras ꝑ tenebras ambula-
bam. Quis inde me eduxit vbi eram homo cecꝰ
ſedens in tenebris ⁊ vmbra mortis? Quis acce
pit manū meam vt inde me educerer? Quis ē ille
illuminator meus? non enim querebā ⁊ ipſe que
ſiuit me: nō vocabā eū ⁊ ipſe vocauit me. Quis
eſt ille? Tu es domine deus meus miſericors ⁊
miſerator: pater miſericordiarꝫ ⁊ deus totius cō-
ſolationis: tu ſancte domine deus meus: queꝫ cō
fiteor toto corde meo: gratias agens nomini tuo
nō te querebā: tu me queſiuiſti: nō te inuocabaꝫ
tu me vocaſti. Vocaſti enim me nomine tuo. In
tonaſti deſuper voce grandi in interiorē aurem
cordis mei. Fiat lux ⁊ facta eſt lux: ⁊ diſceſſit nu-
bes magna ⁊ liquefacta eſt nubes tenebroſa: que
operauerat oculos meos: ⁊ vidi lucem tuam: ⁊
cognoui vocem tuā: ⁊ dixi. Vere domie tu es de
us meus qui eduxiſti me de tenebris ⁊ vmbra
mortis: ⁊ vocaſti me in admirabile lumē tuum:
⁊ ecce video. Gratias tibi illuminator meus.
Et ꝯuerſus ſum ⁊ vidi tenebras in quibus fue-
ram: ⁊ abyſſum tenebroſam in qua iacueram: ⁊
contremui. ⁊ expaui. ⁊ dixi. Ve ve tenebris me-
is in quibus iacui. Ve ve cecitati illi in qua vi-
dere non poteram lumen celi. Ve ve preterite
ignorantie mee quando non cognoſcebam te do
mine. Gratias tibi ago illuminator ⁊ liberator
meus quoniam illuminaſti me ⁊ cognoui te. Se
ro cognoui te veritas antiqua: ſero te cognoui
veritas eterna. Tu eras in lumine: ⁊ ego in te-
bris: ⁊ non cognoſcebam te. quia illuminari nō
poteram ſine te: ⁊ non eſt lux extra te.

Conſideratio diuine maieſtatis.
Capitulum. xxxiiij.

SAncte ſanctorum de
us inextimabilis maieſtatis: deus
deorum ⁊ dominus dominoruꝫ mi
rabilis inenarrabilis: inexcogitabil'
quem contremiſcunt in celo ange-

lice ptãtes. quẽ adorãt oẽs dñationes ⁊ throni: ⁊
oẽs virtutes pauẽt a cõspectu tuo: cuius poten-
tie ⁊ sapientie nõ est numerus: qui fundasti mũ-
duz super nihilũ: ⁊ mare colligasti in aere quasi
in vtre oipotentissime scissime fortissime deus
spirituũ vniuerse carnis a cuius cõspectu fugit
celũ ⁊ terra: ad cuius nutũ oia se subijciunt ele-
menta: te adorent ⁊ glorificẽt oẽs creature tue.
Et ego filius ancille tue per fidẽ tuã flecto ceruí-
cẽ cordis mei sub pedibus maiestatis tue: grãs
agens qm̃ dignatus es per tuã miam illumina
re me. Lumen verꝝ: lumen sanctũ: lumen dele-
ctabile: lumen admirabile: lumẽ superlaudabi-
le: qd̕ illuminat oẽm hominẽ veniẽtẽ in hũc mũ
duz ⁊ etiã oculos angeloꝝ. Ecce video. gratias
ago. Ecce video lumen celi: interlucet oculis
mentis mee radius desuper a facie luminis tui
⁊ letificat oia ossa mea. O si perficeretur in me.
Auge queso luminis auctor. Auge queso qd̕ iter
lucet in me. Dilatetur obsecro dilatetur ex te.
Quid est hoc qd̕ sentio? quis est ignis qui calefa
cit cor meũ? que est lux que irradiat cor meũ. O
ignis qui semꝑ ardes ⁊ nunq̃ extingueris: accẽ-
de me. O lux que sꝑ luces: ⁊ nunq̃ obfuscaris il-
lumina me. O vtinã arderẽ ex te. Ignis sancte
q̃ dulciter ardes: q̃ secrete luces: q̃ desiderãter
aduris. Ue his qui nõ ardent ex te: ve illis q nõ
illuminanẽ ex te. O lumen veridicũ illuminans
oẽm mundũ: cuius lux implet mundũ. Ue cecis
oculis qui te non vidẽt sol illuminãs celũ ⁊ ter-
rã. Ue caligantibus oculis qui te videre nõ pñt.
ve auertentibus oculis vt nõ videant veritatẽ.
ve nõ auertẽtibus vt nõ videant vanitatẽ. Ne-
queunt eniz oculi assueti tenebris sũme verita-
tis radios intueri: nec sciunt de lumine aliquid
extimare quoꝝ est in tenebris habitatio. Tene-
bras vidẽt: tenebras diligũt: tenebras approbãt:
de tenebris euntes in tenebras nesciunt vbi cor
ruant. Miseri qui nesciũt quid amittãt: ⁊ mise-
riores vtiq3 qui sciunt quid amittũt: qui cadunt
apertis oculis: ⁊ descẽdunt in infernũ viuentes.
O lux beatissima que nõ nisi a purissimis oculis
videri potes: beati mũdo corde: qm̃ ipsi deuz vi-
debunt. Munda me mundans virtus: sana ocu
los meos: vt sanis oculis te contẽpler: quẽ nõ ni
si sani oculi intuentur. Aufer queso squamas ca
liginis antique radio tuo illuminationis: splen-
dor inaccessibilis: vt te videre valeam irreuer-
beratis obtutibus: ⁊ in lumine tuo videã lumen.
Gratias tibi ago lux mea. Ecce video. Dilatetr
obsecro visus meus domine ex te. Reuela ocu-
los meos vt considerẽ mirabilia de lege tua: qui
es mirabilis in sanctis tuis. Gratias tibi ago lu
men meũ. Ecce video: sed per speculũ in enig-
mate. Sed quando facie ad faciem? Quãdo ve
niet dies leticie ⁊ exultationis: in qua ingrediar
in locum tabernaculi admirabilis vsq3 ad domũ
dei: vt videam videntẽ me facie ad faciem ⁊ sa
tietur desiderium meum.

¶ De desiderio ⁊ siti aie in deum. ¶ Ca. xxxv.

Quemadmoduz desi-
derat ceruus ad fontes aquarum:
ita desiderat anima mea ad te deus.
Sitiuit anima mea ad te deũ fontẽ
viuũ: quando veniaz ⁊ apparebo ante faciẽ tuã
O fons vite: vena aquaꝝ viuentiũ: quando ve
niam ad aquas dulcedinis tue? de terra deserta
inuia ⁊ inaquosa: vt videã virtutẽ tuã: ⁊ gloriaz
tuã: ⁊ satiẽ ex aquis mĩe tue sitiz meã. Sitio dñe
fõs vite es: satia me sitio dñe: sitio te deũ viuũ. O
qñ veniã ⁊ apparebo domine ante faciez tuam:
putasne videbo diẽ illã: diẽ in quã iocunditatis:
⁊ leticie diẽ quã fecit dominus: vt exultemus: ⁊
letemur in ea. O dies preclara ⁊ pulchra nesci-
ens vesperũ: non habens occasum: in qua audiã
vocẽ laudis: vocẽ exultationis ⁊ cõfessionis: in q̃
audiã intra in gaudiũ domini tui: intra in gaudi
um sempiternũ: in domũ domini dei tui: vbi sũt
magna ⁊ inscrutabilia: ⁊ mirabilia: quoꝝ non est
numerus. Intra in gaudiũ sine tristicia: qd̕ conti
net eternã leticiã: vbi erit omne bonum. ⁊ non
erit aliquod malum: vbi erit quicquid v[o]les: ⁊
nõ erit quicquid noles: vbi erit vita vitalis dul
cis ⁊ amabilis: sempq3 memorialis: vbi nõ erit
hostis impugnans: nec vlla illecebra: sed summa
⁊ certa securitas: secura tranquillitas ⁊ tranquil
la iocunditas: iocunda felicitas: felis eternitas:
eterna beatitudo: ⁊ btã trinitas: ⁊ trinitatis vni-
tas: ⁊ vnitatis deitas: ⁊ deitatis beata visio: q̃
est gaudium domini dei tui. O gaudium suꝑ gau
dium. gaudium vincens omne gaudiũ: extra qd̕
non est gaudiuz: quando intrabo in te: vt videaz
deum meuz qui habitat in te? ibo ⁊ videbo visi
onem hanc grandẽ. Quid est quod me detinet?
Heu me q? incolatus meus prolongatus est: heu
me q̃diu dicetur mihi vbi est deus tuus: q̃diu
dicetur mihi expecta reexpecta. Et nunc que est
expectatio mea? nonne dominus deus meus?
Saluatorẽ expectamus dominum nostrum ie-
sum christuz: qui reformabit corpus humilitatis
nostre: configuratum corpori claritatis sue. Ex-
pectamus dominũ quando reuertatur a nuptijs
vt inducat nos ad suas nuptias. Ueni domine
⁊ noli tardare. Ueni domine iesu christe: veni vi
sitare nos in pace: veni ⁊ educ vinctos de carce
re: vt letemur coram te corde perfecto. Ueni sal
uator noster: veni desideratus cunctis gentibus
ostende faciem tuã ⁊ salui erimus. Ueni lux mea
redemptor meus educ de carcere animaz meaz

ad ꝯfitēdū nomini sancto tuo. Quādiu miser ia-
ctabor fluctibus mortalitatis mee: clamās ad te
dñe ⁊ nō exaudis? Audi clamātē dñe de h mare
magno: ⁊ adduc me ad portū felicitatis eterne.
Felices q de ꝑiculo maris hui⁹ educti ad te deuꝫ
portū tutissimū ꝑuēire meruere. O vere felices q
de pelago ad litt⁹: de exilio ad patriā: de carcē ad
palatiū ꝑuenerūt: optata iā ꝗete btī: q brauiuꝫ il-
lud ꝑpetue glīe: qđ h ꝑ multas tribulatiōes ꝗsie-
rūt iā felici iocūditate adepti: letant̄ in ꝑpetuū.
O vere beati q iā oīm maloꝝ exuti: securi de sua ī-
marcessibili glīa. ad regnū decoris ꝑuēire merue
rūt. O etnū regnū. regnū oīm seculoꝝ. vbi lumē
indeficiēs ⁊ pax dei q̄ exupat oēꝫ sensum: in quo
sctōꝝ aīe requiescūt: ⁊ leticia sempiterna suꝑ capita
eoꝝ: gaudiū ⁊ exultatōeꝫ obtinebūt: ⁊ fugiet do-
lor ⁊ gemit⁹. O ꝙꝫ gl'iosum ē regnū. in quo tecuꝫ
dñe regnāt oēs sancti. amicti lumīe sicͭ vestimē-
to hn̄tes in capite suo coronā de lapide ꝑcioso. O
regnū btitudinis sempitne: vbi tu dñe spes san-
ctoꝝ ⁊ diadema gl'e. facie ad faciē videris a san
ctis. letificās eos vndiqꝫ ī pace tua q̄ exupat oēꝫ
sensum. Ibi gaudiū īfinitū: leticia sine tristicia. sa
lus sine dolore. via sine labore. lux sine tenebris
vita sine morte. oē bonū sine oī malo. vbi iuuen-
tus nūꝙꝫ senescit. vbi vita terminum nescit. vbi
decor nūꝙꝫ pallescit. vbi amor nūꝙꝫ tepescit. vbi
sanitas nūꝙꝫ marcescit. vbi gaudiū nūꝙꝫ decre-
scit. vbi dolor nūꝙꝫ sentit̄. vbi gemit⁹ nūꝙꝫ audi
tur. vbi triste nihil videt̄. vbi leticia sꝑ habet̄.
vbi malū nullū timet̄. qm̄ ibi summū bonū pos-
sidet̄. qđ ē vidē sꝑ faciē dñi v̄tutū. Felices igit̄ q
de naufraga vita ꝑn̄ti. ad tāta gaudia iā ꝑuēire
meruerūt. Infelices heu nos ⁊ miseri. q ꝑ huius
maris magni fluct⁹ ꝓcellosasqꝫ voragies. naueꝫ
trahim⁹. ig̊rātes an ad portū salutis ꝑuēire va-
leam⁹. Infelices inquā quoꝝ vita ē ī exilio. via
in ꝑiculo. finis ī dubio. nesciētes finē nr̄m. q: oīa
in futuꝝ reseruātur īcerta. Adhuc in pelagi flu-
ctibus v̄samur suspirātes ad te portū maris. O
patria nr̄a. patria secura. a lōge te videm⁹. Ab
h mari te salutam⁹. ab hac valle ad te suspira-
mus. ⁊ nitimur cū lachrymis si quo mō ad te ꝑ-
ueniam⁹. Spes hūani gn̄is xp̄e ds̄ de deo refu-
giū nr̄m ⁊ v̄tus. cuius lumē a lōge īter caligino-
sas nebulas suꝑ maris ꝓcellas. q̄si stelle maris
radius oculos nr̄os irradiat vt dirigamur ad te
portū. Guberna dñe nauē nr̄aꝫ tua dextera. cla-
uo crucis tue. ne ꝑeam⁹ in fluctib⁹. ne nos demer
gat tēpestas aq̄. ne absorbeat nos ꝓfūdū. sꝫ vn-
cino crucis tue trahe nos ab h pelago ad te sola-
mē vnicū nr̄m. quē a longe q̄si stellā matutinā ⁊
solē iusticie vix lachrymātib⁹ ocul' in littore cele
stis patrie nos expectātē videmus. En ad te cla
mam⁹ redēpti tui. sꝫ ⁊ nūc exules tui. quos ꝑcio-
so sanguine redēmisti. Exaudi nos deus saluta-
ris noster. spes omniū finium terre ⁊ in mari lō-
ge. In mari turbulento versamur. tu in littore
stans aspicis pericula nostra. saluos nos fac ꝓ-
pter nomē tuum. Da nobis domine inter cyllā
⁊ carybdim ita tendere per medium. vt vtroqꝫ
ꝑiculo euitato. salua naue ⁊ mercib⁹ securi ꝑue-
niamus ad portum.

¶ Item de gloria celestis patrie. ¶ Cap. xxxvj.

Cum ergo ꝑuenerim⁹

ad te sapiētie fontem. ad te lumē in-
deficiens. ad te lucem inextinguibi
lem. vt te nō iam per speculum in
enigmate. sed facie ad faciem videamus. tūc sa-
tiabitur in bonis desiderium nostrum. quia ni-
hil erit exterius quod desideretur nisi tu domīe
summum bonum. qui eris premium beatoꝝ. ⁊
diadema decoris eorum. ⁊ leticia sempiterna su-
per capita eoꝝ. pacificās eos intus ⁊ ex̄ ī pace tua
q̄ exupat oēꝫ sensum. Ibi videbim⁹: amabim⁹: ⁊
laudabim⁹. Videbim⁹ ī lumīe tuo lumē tuū. qm̄
apud te ē fons vite. ⁊ in lumine tuo videbim⁹ lu
men. Quale autem lumen? lumē immēsum. lu-
men incorporeum. incorruptibile. incomꝓhen-
sibile. lumen indeficiens. lumen inextinguibile.
lumen inaccessibi e. lumen increatum. lumē ve
ridicum. lumen diuinum quod illumiat oculos
angeloꝝ. quod letificat iuuentutem sanctorum.
quod est lumen luminum ⁊ fons vite. quod es
tu domine deus meus. Tu es quippe lumē in cu
ius lumine videbimus lumē. te scilicet in te. in
splendore vultus tui: quādo te videbimus fa-
cie ad faciem. Quid ē videre facie ad faciem ni
si quod ait apostolus. Cognoscere sicut ⁊ cogni-
tus sum. cognoscere veritatem tuam ⁊ gloriam
tuam: hoc ē cognoscere faciē tuā. cognoscere pa-
tris potentiam. filij sapiētiam. spiritussancti cle-
mentiam: ipius summe trinitatis vnam ⁊ indi-
uiduam essentiam. videre enīꝫ faciem dei viui:
hoc est summū bonum. gaudium angeloꝝ̄ atqꝫ
omnium sanctorum. premiū vite eterne. gloria
spirituū: leticia sempiterna. corona decoris. bra-
uiū felicitatis. requies opulenta. pulchritudo pa-
cis. intimum ⁊ externum gaudium. paradisus
dei. hierusalem celestis. vita beata. plenitudo be
atitudinis. gaudium eternitatis. pax dei que ex-
uperat omnē sensum. Hec est plena beatitudo.
⁊ tota glorificatio hominis. videre faciē dei sui.
videre eum qui fecit celum ⁊ terram. videre eū
qui fecit eum. qui saluauit eum. ⁊ qui glorifica-
uit eum. Videbit eū cognoscendo. amabit dili-
gendo. laudabit possidendo. Ipse enīꝫ erit heredi
tas populi sui. populi sanctoꝝ. populi queꝫ rede-
mit. Ip̄e possessio felicitatis eoꝝ. ip̄e premium ⁊

merces expectatiōis. Ego inqt merces tua magna nimis. magnum.n. magna decet. Vere dñe deus me⁹ magnus es ⁊ nimis sup oēs deos: ⁊ merces tua magna nimis. Nec.n. magnus es tu ⁊ parua merces tua: sed vt magnus es tu: ita magna merces tua: quoniā nō aliud es tu: ⁊ aliud merces tua. Sed tuipe magn⁹ nimis: tuipse merces magna nimis: tuipe coronator es ⁊ corona: tuipe pmissor es ⁊ pmissio: tu remunerator ⁊ munus: tu premiator ⁊ pmium felicitatis eterne. Tu ergo coronator es ⁊ corona de⁹ me⁹ ⁊ diadema spei mee que ornata est glīa. lumen letificans. lux renouās. decor adornās. spes mea magna. desideriū cordis sanctoꝝ: ⁊ desiderat⁹ eorum. Visio ergo tua tota merces est: totū pmiuz ⁊ totum gaudiuz quod expectamus. Hec est.n. vita eterna. Hec est inqz sapiētia tua. Hec ē vita eterna vt cognoscamus te solū veꝝ deuz ⁊ quē misisti iesum xpm. Cum igit videbimus te solum deū: deū veꝝ: deū viuū: oīpotētem: simplicem: inuisibilē: icircūscriptibilē: incōprehēsibilē: ⁊ filium tuū vnigenitū: csubstantialē ⁊ coeternū tibi dñm nostrum iesum xpm: quē p salute nr̄a misisti in mūdū in vtute spūssancti: trinū in psōnis ⁊ vnū in essentia deū sanctū solum: ext quem nō ē deus. tūc habebimus qd nūc qrimus: vitā eternam: gliam sempiternā: quā pparasti diligētibus te: quā abscondisti timētib⁹ te: quā datur⁹ es qrentib⁹ te: qrētibus faciem tuam semp. Et tu dñe deus me⁹. formator me⁹ ex vtero matris mee: q me recōmēdauit manui tue. nō me permittas amplius ex vno distrahi in multa: sz collige me de exteriorib⁹ ad me: de me ad te: vt dicat tibi semp cor meuz. exqsiuit te facies mea faciem tuā dñe reqram. faciez dñi vtutum: in qua sola cōsistit tota gloria sempiterna beatoꝝ. Quā qdem videre vita eterna est ⁊ gloria sempiterna sanctoꝝ. Letetur ergo cor meum vt timeat nomē tuum: letetur cor qrentium dñm. sed multo magis cor inuenientium. Si enim leticia est in querēdo: qualis leticia erit inueniendo. Queram ergo semper ardenter ⁊ indesinēter faciez tuam. si quando tandem aperiatur mihi ostium ⁊ porta iusticie: vt intrem in gaudium dñi mei Hec porta dñi: iusti ingredientur per eam.

¶ Oratio ad sanctam trinitatem.

¶ Caplm. xxxvij.

O Tres coequales ⁊ coeterne psōne: de⁹ vn⁹ ⁊ verus: pr̄ ⁊ fili⁹ ⁊ spiritussanct⁹: q solus habitas eternitatē ⁊ lucē iaccessibilē. Qui fūdasti terrā in potentia tua: ⁊ regis orbē terre prudētia tua. Sanct⁹ sanctus sanct⁹ dñs deus sabaoth: terribilis ⁊ fortis iustus ⁊ misicors: admirabilis laudabil amabil Un⁹ de⁹: tres psone: vna potētia sapiā bonitas vna ⁊ indiuisa trinitas. Api mihi clamā tiportas iustitie: ⁊ igressus in eas cōfitebor tibi dño. En ad ostiū tuum sūme prfamilias mēdicus pulso. Jube apiri pulsanti q dixisti: pulsate ⁊ aperiet vob. Pulsant.n. ad ostiū tuū pater misericordissime desideria rugiētium pcordioꝝ meoꝝ: ⁊ clamores lachrymaꝝ oculoꝝ meoꝝ. Ante te est oē desiderium meū: ⁊ gemitus me⁹ a te nō est abscōditus. Et tu dñe nō auertas faciem tuā ampli⁹ a me: nec declines in ira a seruo tuo. Pr misericordiaꝝ audi eiulatū pupilli tui: ⁊ porrige manū tuam optimā adiutricē: vt retrahat me de pfūdis aquaꝝ: ⁊ de lacu miserie: ⁊ de luto fecis: ne peream vidēte misericordia oculorum tuorum. aspiciente clementia viscerum tuorum: sed euadam ad te dñm deum meū: vt videā diuitias regni tui: ⁊ intuear faciē tuā semp: ⁊ laudem dicaz nomini tuo sancto: dñe qui facis mirabilia: q cor meum letum facis memoria tua. qui illuminas iuuentutem meam: ne despicias senectutē meā sed iubilare facias ossa mea: ⁊ reuiuiscere facias vt aquile canos meos.

¶ Finis Soliloquiorum anime ad deum Diui Augustini episcopi Hipponensis.

¶ Diui Augustini episcopi Hipponensis Manuale de verbo dei: quo sopita celestis desiderij memoria renouetur.

Uoniam in medio laqueorum positi sumus facile a celesti desiderio frigescimus. Quapropter assiduo indigemus munimento: vt expergefacti ad deū nrm veꝝ ⁊ summū bonū cū deflu imus recurramus. Jccirco non psumptionis temeritate, sz magna dei mei dilectiōe: huic opusculo ad laudē eius operam dedi: vt ex elegātioribus dictis sanctoꝝ patrum breue ⁊ manuale vbum de deo meo mecum semp haberē: ex cuius lectionis igne quotiēs tepesco in eius accēdar amorē. Nūc adesto mihi deus meus quez quero: quē diligo: quem corde ⁊ ore: ⁊ qua valeo vtute laudo atqz adoro. Mens mea deuota tibi: tuo amore succensa: tibi suspirās: tibi inhiās te solū videre desiderans: nihil habet dulce nisi de te loqui: de te audire: de te scribere: de te cōferre: tuam gloriam frequēter sub corde reuoluere: vt tua suauis memoria sit inter hos turbines aliqua repausatio mea. Te ergo inuoco de-

siderantissime: ad te clamo clamore magno in
toto corde meo. Et cuz te inuoco vtiqꝫ te in me
ipso inuoco. quoniam omnino non essem nisi tu
esses in me: ⁊ nisi ego essem in te nō esses in me.
In me es qm̄ in memoria mea manes: ex ea co-
gnoui te: ⁊ in ea inuenio te cum reminiscor tui ⁊
delector in te de te. ex quo omnia: ꝑ quez omnia
⁊ in quo omnia.

¶ De mirabili essentia dei.
¶ Capitulum. j.

TU domine celum ⁊ terram
imples: oīa portans sine onere. oīa
implens sine iclusione: semꝑ agens:
semꝑ qetus: colligens ⁊ non egens:
q̄rens cum nihil desit tibi: amans nec estuans:
zelans ⁊ securus es: penitet te ⁊ nō doles: irasce
ris ⁊ trāqllus es: opa mutas sꝫ ñ mutas ꝯsiliū. re
cipis qd̄ iuenis ⁊ nunqꝫ amisisti nūqꝫ iops ⁊ gau
des lucrꝫ. nunqꝫ auarus ⁊ vsuras exigis. super-
erogat tibi vt debeas. ⁊ quis habet quicqꝫ non
tuum: reddis debita nulli debēs: donas debita
nihil ꝑdens. Qui vbiqꝫ es ⁊ vbiqꝫ totus: q sen-
tiri potes ⁊ videri nō potes. q nusqꝫ dees ⁊ ta-
men ab iniquoꝝ cogitationibus lōge es. q nec
ibi dees vbi lōge es. q: vbi nō es ꝑ grām: ades
ꝑ vindictam. Qui vbiqꝫ p̄sens es ⁊ vix inueni-
ri potes. Quem stantē seqmur ⁊ apprehendere
nō valemus. Qui tenes oīa: imples oīa: circū-
plecteris oīa: superexcedis omnia: sustines omnia
Qui corda fidelium doces sine strepitu verbo-
rum. Qui locis nō distenderis nec tēporibꝰ va
riaris: nec habes accessus ⁊ recessus. Qui habi
tas lucē inaccessibilez quā nullus hoīum vidit
nec videre pōt. In te manens quietꝰ: vbiqꝫ cir-
cūis totū. Nō enim scindi ⁊ diuidi potes. qꝛ ve
re vnus es: nec in partes effi ceris: sed totꝰ to-
tum tenes: totum iples totum i lustras ⁊ pos-
sides.

¶ De indicibili scientia dei.
¶ Capitulum. ij.

SI totum mundum li-
bri repleāt: tua sciētia inenarrabilis
nō pōt enarrari. Quoniam vero in-
dicibilis es: nullo modo scribi pote
ris nec concludi. Tu es fons lucis diuine: ⁊ sol
claritatis eterne. Magnus es sine quātitate: ⁊
ideo imensus. bonus sine qualitate: ⁊ ideo vere
⁊ summe bonus. ⁊ nemo bonus nisi tu solus: cu
ius volūtas opus est. cuiꝰ velle posse est. qui oīa
que ex nihilo creasti: sola voluntate fecisti. Qui
oēm creaturā tuā absqꝫ indigentia aliqua possi-
des: ⁊ sine labore gubernas: ⁊ absqꝫ tedio regis
⁊ nihil ē qd̄ ꝯturbet ordinē iperij tui: vel i sūmis
vel i imis. Qui i oībꝰ locis sine loco haberꝫ ⁊ oīa
ꝯtines sine ābitu: ⁊ vbiqꝫ p̄ns es sine situ ⁊ mo
tu. Qui nec mali actor es: qd̄ facē ñ potes. Qui
nihil nō potes nec vnqꝫ quicqꝫ te fecisse peni-
tuit. Cuius bonitate facti sumus: ⁊ iustitia pe-
nas luimus: ⁊ clementia liberamur. Cuius oi-
potentia omnia gubernat regit ⁊ iplet que crea
uit. Nec ideo te implere omnia dicimus vt te
contineant: sed ipsa potius a te contineātur nec
particulatim imples omnia: nec vllatenus ita
putandum est: vt vnaqueqꝫ res pro magnitu
dine sue portionis capiat te: idest, maxima ma
ius: minima minus. dum sis potius ipse totus
in omnibus: ⁊ omnia in te Cuius omnipotentia
omnia concludit: nec euadendi potentiam tu-
am quis aditum inuenire poterit. Qui enim te
non habet placatum: nequaquā euadet iratum.

¶ De desiderio anime sentientis deum.
¶ Capitulum. iij.

TE igitur clementissi
me deus inuoco in animam me-
am quam preparas ad capiendū
te: ex desiderio quod inspiras ei.
Intra rogo in eam ⁊ coapta eam tibi: vt possi-
deas illam quam fecisti ⁊ refecisti: vt habeam
te velut signaculum super cor meum. Queso-
pijssime inuocantem te non deseras. quia prius
qꝫ te inuocarem me vocasti ⁊ quesisti. vt ego
seruus tuus te quererem: querendo inuenirem:
⁊ inuentum amarem. Quesiui ⁊ inueni te domi
ne: ⁊ amare desidero. Auge desiderium meum
⁊ da quod peto: quoniam si cūcta que fecisti mi
hi dederis: nō sufficit seruo tuo. nisi teip̄m dede
ris. Da ergo teip̄m mihi deus meus: redde te
mihi. En amo te: ⁊ si parū est amem validius.
Tuo ergo amore teneor: tuo desiderio flagro:
tua dulci memoria delector. Ecce dū tibi mēs
mea suspirat: ⁊ tuam ineffabilem pietatem me
ditatur: ipsa carnis sarcina minus grauat: cogi-
tationum tumultus cessat. pondus mortalita-
tis ⁊ miseriaꝝ more solito nō hebetat: silēt cū-
cta. tranquilla sunt oīa. cor ardet. animus gau
det. memoria viget. intellectꝰ lucet: ⁊ totus spi
ritus ex desiderio visionis tue accensus inuisi-
bilium amore rapi se videt. Assumat spiritus
meus pēnas vt aquile: volet ⁊ non deficiat: vo
let ⁊ perueniat vsqꝫ ad decorem domus tue: ⁊
thronum glorie tue: ⁊ ibi super mensam refecti
onis ciuium supernorum pascatur de occultis
tuis: in loco pascue iuxta fluenta plenissima. Tu
esto exultatio nostra qui es spes nostra: salus at
qꝫ redemptio. Tu esto nostrum gaudium qui
es futurum premium. Te semper querat ani-
ma mea: ⁊ tu presta vt querendo non deficiat.

¶ De miſeria anime que dominum noſtrum ieſum xp̄m non amat nec querit.

¶ Capitulum. iiij.

VE miſere anime que xp̄m nō q̄rit nec amat: arida mãet ⁊ miſera. Perdit qđ viuit q te deū nō diligit. Qui curat viuē nō ꝑpter te dñe: nihil ē ⁊ ꝑ nihilo ē. Qui tibi viuere recuſat mortuus ē. Qui tibi nō ſapit deſipit. Miſericordiſſime tibi me ꝯmēdo reddo ⁊ ꝯcedo. ꝑ quez ſum viuo ⁊ ſapio. In te ꝯfido ſpero: ⁊ totã ſpem meã pono. ꝑ quē reſurgã viuã ⁊ regeſcã. Te cupio diligo ⁊ adoro: cū quo manebo regnabo ⁊ beatus ero. Aĩa que te nō q̄rit nec diligit. mūdum diligit: peccatis ſeruit: ⁊ vitijs ſubiecta ē: nunq̄ʒ qeta: nūq̄ʒ ſecura ē. Famulet̄ tibi ſemꝑ mēs mea piiſſime: ſuſpiret tibi ſꝑ ꝑegrinatio mea. ardeat in amore tuo cor meū: regeſcat in te deus meus aĩa mea: ꝯtemplet̄ te in mētis exceſſu: cãtet laudes tuas in iubilatõe: ⁊ hec ſit in hoc exilio meo ꝯſolatio mea. Cõfugiat mens mea ſub vmbra alaꝝ tuaꝝ ab eſtibus cogitationum ſeculi huius. Repauſet in te cor meū: cor mare magnum tumēs fluctibus. O diues oīm bonoꝝ: dapū ſuperne ſatietatis opulētiſſime largitor deus: da laſſo cibū: collige diſperſum: libera captiuū: ⁊ reintegra ſciſſum. En ſtat ad oſtiū ⁊ pulſat. Obſecro per viſcera miſericordie tue. qbus viſitaſti nos oriēs ex alto: iube pulſanti miſero apir.: vt liberis greſſibus ingrediat̄ ad te: ⁊ regeſcat in te: ⁊ reficiat̄ de te pane celeſti. Tu. n. es panis ⁊ fõs vite: tu lumē claritatis eterne: tu oĩa ex qbus viuūt recti q diligūt te.

¶ De deſiderio anime. ¶ Caplm. v

DEus lumen cordium te vidētiū: ⁊ vita animaꝝ te amãtium: ⁊ v̄tus cogitationū te querentiū: da vt ſancto tuo amori inhereã. Ueni rogo in cor meū: ⁊ ab vbertate voluptatis tue inebria illud vt obliuiſcar iſta tempalia. Pudet ac piget me talia pati: q̄lia mundus iſte agit. Triſte ē mihi quod video: graue ē oīne qđ de trãſitorijs audio. Adiuua me dñe deus me⁹: ⁊ da leticiã in corde meo: veni ad me vt videã te. Sʒ anguſta ē mihi domus aĩe mee: q̄ venias ad eã: dilatet̄ a te. Ruinoſa ē refice eã. Hʒ plurima q̄ offendãt oculos tuos: fateor ⁊ ſcio: ſʒ quis mundabit eã: aut cui alteri p̄ter te clamabo? Ab occultis meis mūda me dñe: ⁊ ab alienis parce ſeruo tuo. Fac me dulcis xp̄e: bone ieſu: fac me rogo: amore ⁊ deſiderio tuo deponere onus carnaliū deſirioꝝ: ⁊ terrenaꝝ ꝯcupiſcētiaꝝ. Domiet̄ carni aĩa: aĩe rõ: rõni grã tua: ⁊ tue me interius ⁊ exterius ſubde voluntati. Tribue mihi vt laudet te cor meū: ⁊ lingua mea ⁊ oĩa oſſa mea. Dilata mentē meã: ⁊ attolle intuitū cordis mei: vt vel rapida cogitatõe ſpūs meus attigat te eẽnaʒ ſapiaʒ ſuꝑ oĩa manentē. Diſſolue me oro a vinculis qbus ꝯſtrictus teneor: vt relinquēs omia iſta tibi feſtinem: tibi ſoli inhereã: tibi ſoli intendam.

¶ De felicitate aĩe a terreno carcere reſolute.

¶ Capitulum. vj.

FElix anima que terreno reſoluta carcerē libera celum petit: q̄ te dulciſſimū dñm facie ad faciē cernit: q̄ nullo metu mortis afficit̄: ſed de incorruptõe ꝑpetue glorie letat̄. Trãquilla ē ⁊ ſecura: iã nō timet hoſtē nec mortē. Habet iam te pium dñm quē diu q̄ſiuit: ſpq̄ʒ amauit: hymnidicis ſociata choris: melliflua perpetue feſtiuitatis carmĩa ad laudem glorie tue rex xp̄e bone ieſu in eternū ꝯcinnit. Inebriat̄. n. ab vbertate domus tue: ⁊ torrente voluptatis tue potas eū. Felix ſocietas ſuꝑnoꝝ ciuiū: ⁊ glorioſa ſolēnitas omniū ad te redeuntium: ab huius nr̄e ꝑegrinatõis triſti labore. Amenitatē pulchritudinis: formoſitatē totius ſplēdoris: atq̄ʒ dignitatem totius elegãtie: vbi te iugiter dñe tui ciues cernūt. Nihil oīno qđ ꝯturbet mentē ibidē auribus dat̄. Que cãtica? q̄ organa? q̄ cãtilene? q̄ melodie ibi ſine fine decãtant̄? Sonãt ibi ſꝑ melliflua hymnoꝝ organa: ſuauiſſima ãgeloꝝ melodia: cãtica cãticoꝝ mira: q̄ ad laudē ⁊ gloriã tuaʒ a ſuꝑnis ciuibus decãtãtur. Amaritudo ⁊ oĩs fellis aſperitas in regione tua locū nō habēt. Non enim ē ibi malus neq̄ʒ malicia: nō eſt aduerſari⁹ ⁊ impugnãs: nec ē vlla peccati illecebra: nulla ē ibi indigētia: dedecus nullū: rixa nulla: nullū improperiū: cauſatio nulla: nullus timor: nulla inq̄etudo: nulla pena: nulla dubietas: nulla violentia: nulla diſcordia. ſed ē ibi pax ſumma: charitas plena: iubilatio ⁊ laus dei eterna: ſine fine ſecura reqes: ⁊ gaudiū ſꝑ in ſpū ſctõ. O q̄ʒ fortunat⁹ ero ſi audiuero iocūdiſſimas ciuiū tuorū cantilenas: carmia melliflua: laudes ſumme trinitati debito honore ꝑmentia. Sed ⁊ nimium felix ſi egoipſe meruero cãtare cãticum dño ieſu xp̄o de dulcibus cãticis ſyon.

¶ De gaudio ꝑadiſi. ¶ Caplm. vij.

O Uita vitalis vita ſempiterna: ⁊ ſempiẽne beata: vbi gaudium ſine merore: requies ſine labore: dignitas ſine tremore: opes ſine amiſſione: ſanitas ſine languore: abūdantia ſine defectione. vita ſine morte: perpetuitas ſine

corruptione: beatitudo sine calamitate: vbi omnia bona in charitate perfecta: vbi species et visio facie ad faciem: vbi plena scientia in omnibus et per omnia: vbi summa dei bonitas cernitur: et lumen illuminans a sanctis glorificatur: vbi presens maiestas dei conspicitur: et hoc vite cibo sine defectu mens intuentium satiatur. Uident semper et videre desiderant: sine anxietate desiderant et sine fastidio satiantur. Ubi verus sol iustitie: mira sue pulchritudinis visione omnes reficit: et ita vniversos celestis patrie cives illuminat: vt luceant ipsi: lumen videntes illuminatum per deum: lumen illuminans vltra omnem solis nostri splendorem: atque cunctarum stellarum claritatem: in mortali adherentes deitati: ac per hoc immortales et incorruptibiles facti: iuxta promissionem domini salvatoris. Pater quos dedisti mihi volo vt vbi ego sum et illi sint mecum: vt videant claritatem meam et omnes vnum sint: sicut tu pater in me et ego in te et ipsi in nobis vnum sint.

De regno celorum. Cap. viii.

REgnum celorum regnum felicissimum: regnum carens morte et vacans fine: cui nulla tempora succedunt per evum: vbi continuus sine nocte dies nescit habere tempus: vbi victor miles laborem et donis ineffabilibus cumulatur nobile perpetua caput amplectente corona. Utinam remissa peccatorum mole me vltimum servorum christi iuberet divina pietas hanc carnis sarcinam deponere: vt in sue civitatis gaudia eterna repausandus transirem: sanctissimis supernorum choris interessem cum beatissimis spiritibus glorie conditoris assisterem presentem dei vultum cernerem: nullo mortis metu tangerer: de perpetue immortalitatis incorruptione securus gauderem: et scientie omnia coniunctus: omnem ignorantie cecitatem amitterem. terrena cuncta parvipenderem: convallem lachrimarum istam intueri vel reminisci vlterius non dignarer: vbi vita laboriosa: vita corruptibilis: vita omni amaritudine plena: vita domina malorum: ancilla infernorum: quam humores tumidant: dolores extenuant: ardores exiccant: aera morbidant: esce inflant: ieiunia macerant: ioci solvunt: tristicie consumunt: sollicitudo coartat: securitas hebetat: divitie iactant: paupertas deiicit: iuventus extollit: senectus incurvat: infirmitas frangit: meror deprimit. Dyabolus insidiatur: mundus adulatur: caro delectatur: anima excecatur: totus homo conturbatur: et his tot et tantis malis mors furibunda succedit: vanisque gaudiis ita finem imponit: vt cum esse desierint nec fuisse putentur.

Post nimios ploratus mestam animam consolatur deus. Cap. ix.

SEd quas laudes quasue gratiarum actiones tibi referre valeamus deus noster: qui nos et inter has tantas mortalitatis nostre erumnas non desinis consolari mira visitatione gratie tue? Ecce me miserum multis meroribus plenum: dum vite mee finem timeo: dum peccata mea considero: dum iudicium tuum formido: dum mortis horam cogito: dum supplicia tartari horreo: dum opera mea quam districtione et discussione a te pensentur ignoro: dum quo fine illa clausurus sim penitus nescio: dumque hec et alia multa mecum sub corde retracto: consolaturus ades solita pietate domine deus: et inter has querelas nimiosque ploratus ac profunda cordis suspiria: assumis mestam et anxiam mentem super alta iuga montium ad areolas vsque aromatum: et collocas me in loco pascue secus rivulos dulcium aquarum. vbi preparas in conspectu meo mensam multiplicis apparatus: qua fatigatum spiritum repauset: et cor triste letificet: quibus tandem refocillatus delitiis: multarum miseriarum mearum oblitus: levatus super altitudinem terre in te vera pace quiesco.

De dulcedine divini amoris. Cap. x.

AMo te deus meus amo te: et magis atque magis amare volo. Da mihi domine deus meus speciose pre filiis hominum vt desiderem te: vt amem te: quantum volo et quantum debeo. Immensus es et sine mensura debes amari presertim a nobis quos sic amasti: sic salvasti: pro quibus tanta et talia fecisti. O amor qui semper ardes et numquam extingueris: dulcis christe: bone iesu: charitas deus meus: accende me totum igne tuo: amore tuo: dulcedine tua: dilectione tua: desiderio tuo: charitate tua: iocunditate et exultatione tua: pietate et suavitate tua: voluptate et concupiscentia tua: que sancta est et bona: que casta est et munda: vt totus dulcedine amoris tui plenus: totus flamma tue charitatis vaporatus: diligam te dominum meum dulcissimum et pulcherrimum ex toto corde meo: ex tota anima mea: ex totis viribus meis: et ex omni intentione mea: cum multa cordis contritione et lachrymarum fonte: cum multa reverentia et tremore: habens te in corde et in ore: et pre oculis meis semper: et vbique: ita vt nullus in me adulterinis amoribus pateat locus.

De preparatione nostre redemptionis. Cap. xi.

PUlcherrime iesu christe rogo te per illam sacratissimam effusionem preciosi sanguinis tui quo redempti sumus: da mihi cordis contritionem et lachrymarum fontem: precipue dum preces et orationes tibi offero: dum tue laudis tibi psalmodiam decanto: dum misterium nostre redemptionis manifestum misericordie tue indicium recolo vel profero: dum sacris altaribus licet indignus assisto: cupiens tibi offerre illud mirabile et celeste sacrificium: omni reverentia et devotione di-

gnū:qđ tu dñe de⁹ me⁹ sacerdos imaculate isti
tuisti ꝛ offerre ꝑcepisti:in cōmemorationem tue
charitatis:mortis.s.ꝛ passionis:ꝑ salute nr̄a:ꝑ
quotidiana nr̄e fragilitatis reparatione. Cōfir
met mēs mea iter tāta misseria dulcedine pñ-
tie tue:sētiat te sibi adesse:ꝛ letet corā te. Ignis
q sp luces:amor qui sp ardes: dulcis xp̄e:bone
iesu:lumē eternū ꝛ idefficiēs panis vite q nos
reficis:ꝛ in te nō deficis:quotidie comederis
ꝛ sp īteger manes:resplēde mihi:accēde me: il
lumina ꝛ scifica vas tuū:de malicia euacua:i-
ple de grā:ꝛ plenū cōserua:vt ad salutē aīe mee
mäducē cibū carnis tue:q̄ten⁹ mäducādo te: vi
uā de te viuā ꝑ te:pueniā ad te ꝛ repausem i te.

De gaudio. cap. xii.

O Dulcedo amoris:ꝛ amor dulcedinis:comedat te venter me⁹:ꝛ nectare tui amoris repleant vi-
scera mea:vt eructet mēs mea verbū bonum.
Charitas de⁹ me⁹:mel dulce:lac piguenū:cib⁹ es
grādiū:fac me crescere in te vt sano palato pos
sis mäducari a me. Tu es vita mea qua viuo:
spes cui inhereo:glīa quā adipisci desidero. Tu
mihi cor tene:mētē rege:itellectū dirige:amorē
erige:aīum suspēde:ꝛ in supna fluēta os sitiētis
te spūs trahe. Taceat q̄so tumult⁹ carnis. Cōti
cescāt fantasie terrarū ꝛ aquarū aeris ꝛ poli. Ta
ceāt omnia ꝛ imaginarie reuelationes:oīs li-
gua:oē signū:ꝛ qcqd trāseūdo fit. Sileat sibi ꝛ
ipa aīa:ꝛ trāseat se:nō cogitādo se:sʒ te de⁹ me-
us:qm̄ tu es reuera tota spes ꝛ fiducia mea.
Est enim in te deo ꝛ dño nr̄o iesu xp̄o dulcissi-
mo ꝛ benignissimo atq3 clemētissimo vnuscu-
iusq3 nr̄m ꝛ portio ꝛ sanguis ꝛ caro. Ubi ḡ por
tio mea regnat:ibi regnare me credo. vbi san
guis meus dñat:ibi dñari me cōfido. vbi caro
mea glificatur:ibi gloriosum me esse cognosco.
Quāuis pctōr sim:de hac tñ cōiōne gratie non
diffido. Et si pctā mea me ꝓhibent:substantia
me regrit. Et si delicta ꝓpria me excludunt:na
ture cōmunio non repellit.

Uerbū icarnatū est cā spei nostre. ca. xiii.

N On enim tam inimicus ē dñs vt nō diligat carnē suā:mē
bra sua ꝛ viscera sua. Desperare vtiq3
potuissem pp nimia pctā mea ꝛ vicia:culpas ꝛ
ifinitas negligētias meas q̄s egi:ꝛ quotidie in
desinēter ago corde ore ꝛ ope:ꝛ oībus modis q
bus humana fragilitas peccare pōt:nisi uerbū
tuū de⁹ me⁹ caro fieret ꝛ habitaret in nobis. Sʒ
despare iā nō audeo:qm̄ subditus ille tibi vsq3
ad mortē:mortē aūt crucis:tulit chirographum
pctōr nr̄oꝝ:ꝛ affigēs illud cruci pctīn crucifixit
ꝛ mortē In ipso aūt securus respiro q sedet ad
dexterā tuā:ꝛ iterpellat ꝑ nobis. In ipo ꝑsus
ad te puenire desidero:in quo iā resurreximus ꝛ
reuiximus:iā in celū cōscēdim⁹:ꝛ in celestib⁹ cō-
sidem⁹. Tibi laus:tibi glīa:tibi honor:tibi gra
tiarū actio.

Quāto maior est de deo meditatio tanto dulcior. cap. xiiii.

P Iissime dñe q sic nos amasti ꝛ saluasti:sic viuificasti ꝛ subli
masti pijssime dñe quā dulcis ē memo-
ria tua:q̄to magis in te meditor:tāto es mihi
dulcior ꝛ amabilior. Idcirco delectat me valde
bona tua puro mentis intuitu: ꝛ dulcissimo pij
amoris affectu:in loco pegrinationis mee:iuxta
modulū meū:iterim q̄diu his fragilib⁹ subsi-
sto mēbris cōsiderare. Tue.n.charitatis iacu-
lo vulnerat⁹ sum:tuo vehemēter desiderio fla-
gro:ad te puenire cupio:te videre desidero Id
circo sup custodiā meā stabo:ꝛ vigilātib⁹ oculis
psallā spū:psallā ꝛ mēte:ꝛ totis virib⁹ meis: te
factorē ꝛ refectorē meū collaudabo:polū pene-
trabo mēte:ꝛ desiderio tecū ero:vt in pñti qdē
miseria solo corpe tenear:tecū aūt cogitatione
ꝛ auiditate atq3 oī desiderio sim semp:q̄tenus
ibi sit cor meū:vbi tu es thesaurus me⁹ deside
rabilis incōparabilis multūq3 amabilis. Sed
ecce de⁹ me⁹ pijssime ac misericordissime: dum
tue imēse bonitatis ꝛ pietatis glīam cōsidera-
re volo:cor meū nō sufficit:excedit.n.oēm sen-
sum humane mētis tuū decus:tua pulchritudo
tua vt⁹:tua glīa:tua magnificētia:tua maiestas
ꝛ tua charitas:sicut iextimabilis ē tue glīe splē-
dor:ita ieffabilis ē eterne tue charitatis beni-
gnitas:qua illos quos d̄ nihilo creasti adoptas
in filios ꝛ tibi coniungis.

Desiderāde sunt ꝑ xp̄o tribulationes in hac vita. cap. xv.

O Anima mea si quotidie operteret nos tormēta pferre: si ipaz
gehēnā lōgo tpe tolerare:vt xp̄z in glīa
sua videre possem⁹:ꝛ sanctis ei⁹ sociari:nonne
dignū esset pati oē qđ triste ē. vt tāti boni tāte-
q3 glīe pticipes haberemur. Insidient ergo de-
mones:parēt suas tēptationes:frāgāt corp⁹ ie
iunia:pmāt vestimēta:labores grauēt: vigilie
exiccēt:clamet in me iste:ingetet me ille vel ille
frig⁹ icuruet:cōsciētia murmuret:calor vrat: ca
put doleat:pect⁹ ardeat:inflet stomach⁹:palle-
scat vult⁹:ifirmet totus:deficiat in dolore vita
mea:ꝛ anni mei in gemitib⁹:igrediat putredo
in ossib⁹ meis ꝛ subter me scateat:vt requiescam
in die tribulationis:ꝛ ascēdā ad pplm accinctū
nostrū. Que.n.erit iustorū glīa:quā grādis scōꝝ
leticia:cū vnaq3q3 facies fulgebit vt sol:cū ordi
nib⁹ distinctis pplm suum dñs in regno pr̄is sui
ceperit recēsere:ꝛ meritis atq3 opib⁹ singulorꝝ
ꝓmissa pmia restituet:ꝑ terrenis celestia:ꝑ tp

libus sempiterna: ꝓ modicis magna. Reuera cumulus felicitatis erit cum dñs adducet sanctos suos in visione paterne glie: ⁊ faciet in celestibus cōsidere vt sit deus oia in oibus.

¶ Quō regnum celoꝝ possit acqri. ¶ ca. xvj.

O Felix iocūditas ⁊ iocūda felicitas: sāctos videre: cū sanctis esse: ⁊ eē sctīn: deū videre ⁊ deū hēre in eternuz ⁊ vltra. Hec sedula mēte cogitemꝰ: hec toto desiderio desideremꝰ: vt ad eos cito ꝑuenire valeamus. Si q̄ras quō istud pōt fieri: vel qbꝰ meritis: qbusue auxilijs: Audi. Res ista posita est in ꝑtāte faciētis: qm̄ regnū celoꝝ vim patit. Regnū celoꝝ o hō aliud nō q̄rit ꝑciū nisi teipm̄. tm̄ valet q̄ztū es te da ⁊ habebis illud. Quid turbaris de ꝑcio: xp̄s semetipm̄ tradidit vt acqreret te regnum deo patri: ita tu temetipsum da: vt sis regnum eius: ac nō regnet pctm̄ in tuo mortali corpore: sed spūs in aqsitione vite.

¶ Quid sit ⁊ qd habeat paradisus. ¶ ca. xvij.

O Anima mea reuertamur ad ciuitatē celestē in q̄ scripti sumus ⁊ ciues decreti. Sicut ergo ciues sctōꝝ ⁊ domestici dei: ⁊ sicut hr̄des dei coheredes aūt xp̄i: cōsideremus inclitā nr̄e vrbis felicitatē: inq̄ztum cōsiderare possibile ē. Dicamus ḡ cū ꝓpha Gl̄ᵱ glīosa dicta sunt de te ciuitas dei: sicut letāciū oīum habitatio ē in te. Fūdatꝫ eni exultatione vniuerse terre: non ē in te senectus: nec senectutis miseria: nō ē in te mācꝰ: nec claudus: neqꝫ gibbosus: neqꝫ deformis: dū oēs occurrūt in viꝝ ꝑfectū: in mēsurā etatis plenitudinis xp̄i Quid hac vita beatiꝰ: Ubi nō ē paupertatis metꝰ: nō egritudinis ībecillitas: nemo leditꝛ: nemo irascitꝛ: nemo inuidet: cupiditas nulla exardescit: nullū cibi desideriuz: nulla honoris aut ꝑtātis pulsat ābitio: nullus ibi dyaboli metus īsidie demonū nulle: terror gehēne procul: mors neqꝫ corꝑis neqꝫ aīe: sed īmortalitatꝭ munere iocūda vita: nulla existūt vsqꝫq̄qꝫ discordia: sed cūcta cōsona: cūcta cōueniētia: qꝛ oīuz sāctoꝝ vna erit cōcordia: pax cūcta ⁊ leticia ꝯtinet tranqlla sūt oia ⁊ q̄eta: iugis splendor: nō ille q nūc ē. sed tāto clarior q̄zto felicior: qꝛ ciuitas illa vt legitꝛ nō egebit lumine solis: sed dñs oīpotēs illuminabit eā: ⁊ lucerna eiꝰ est agnus. Ubi scti fulgebūt vt stelle in ꝑpetuas eternitates: ⁊ sicut splēdor firmamēti q erudiūt multos. Quapropt̄ nox ibi nulla: nulle tenebre: cōcursus nubiū nullus: nec frigoris ardorisue asperitas vlla: sꝫ talis erit reꝝ tēperies: quā nec oculus vidit: nec auris audiuit: nec in cor hois ascēdit: nisi illoꝝ q ea ꝑfrui digni īueniuntꝛ: quoꝝ noīa scripta sūt in libro vite Uerꝫ sup hec oia ē cōsociari choris angeloꝝ ⁊ archāgeloꝝ atqꝫ oīum celestium vtutuz: ītueri p̄ria rchas ⁊ ꝓphas: videre apl̄os atqꝫ oēs sctōs: videre ēt parētes nr̄os. Gl̄iosa sūt hec. Sꝫ mlto glīosiꝰ ē p̄ītē dei vultū cernere: icircūscriptū lumē videre. Supercellens gloria erit cum deum videbimus in se ipso: videbimus ⁊ habebimus in nob: quē cernere finis non erit.

¶ Nō valet hō deo vicē reddere nisi ꝑ amorem. ¶ cap. xviij.

A Anima īsignis dei imagine: illustris silitudine hꝫ ī sese ex deo qᵒ admoneatꝛ sꝑ aut stare cū eo: aut redire si mota suis affectibꝰ. imo defectibꝰ fuerit. Et nō solū hꝫ vn̄ respirare q̄at in spe venie ⁊ misericordie: sed ēt vn̄ audeat aspirare ad nuptias vbi: ⁊ cū deo inire fedus societatis: atqꝫ cū rege angeloꝝ ducere suaue iugū amoris. Hec oia facit amor: si aīa exhibeat se similē deo ꝑ volūtatē: cui silis ē ꝑ naturā: diligēs sicut dilecta ē. Solus ē amor ex oībꝰ aīe motibꝰ: sensibꝰ atqꝫ affectibꝰ: in quo pōt creatura ⁊ si non ex equo: rn̄dē auctori: vel sibi mutuā repēdere vicem. Amor vbi venerit: ceteros in se oēs traducit ⁊ captiuat affectus. Amor ꝑ se sufficit: ꝑ se placet: ⁊ ꝓ se. Ipse meritū: ip̄e p̄miuм: ip̄e causa: ip̄e fructꝰ ip̄e vsus. Per amorē cōiungimur deo Amor facit vnum spūm de duobꝰ. Amor facit idē velle ⁊ idē nolle. Amor facit prius mores cōponere: postmodū oia q̄ adsunt tanq̄ꝫ nō adsint ꝯsiderare. tertio vero loco mūda cordis acie sup̄na ⁊ īterna cōspicere. Per amorē p̄mum in seculo bene geruntꝛ honesta: postmodū ēt honesta seculi despiciuntꝛ: ad extremum ēt deiītima cōspiciuntur.

¶ Quid in nobis deus req̄rat sibi simile. ¶ cap. xix.

D Eus pater charitas ē: deꝰ filius dilectio est: spiritussanctus amor patris ⁊ filij est. hec charitas ⁊ hec dilectio aliquid simile requirit in nobis. s. charitatem: qua velut quadam affinitate cōsanguinitatis ei sociemur ⁊ cōiungamur. Amor dignitatis nescius reuerentiam nescit. Qui amat per seip̄m fiducialiter accedit ad deum: familiariterqꝫ loquitur ei: nihil timens nihil hesitans. Perdit qđ viuit qui nō diligit qui autem diligit: oculos suos semper habet ad deum quem diligit: quem desiderat: in quo meditatur: in quo delectatur in quo pascitur: ī quo impinguatur. Iste talis sic deuotus: ita cātat: ita legit: ⁊ in oībus operibus suis sic est prouidus ⁊ circūspectus: quasi deus adsit presens ante oculos eius: sicut reuera adest. Ita orat q̄si sit assumptus ⁊ p̄ītatus ante faciē maiestatis ī excelso throno: vbi milia miliū ministrāt ei: ⁊ decies cētena milia assistūt ei

Aliam quã visitat amor: expgefacit dormiẽtez: monet ⁊ emollit eã ⁊ vulnerat cor ei⁹: tenebrosa illuminat: clausa reserat: frigida iñflãmat: mẽtẽ asperã ⁊ irascibilẽ ⁊ ipatiẽtẽ mitigat: vicia fugat: carnales affect⁹ cõprimit: mores emẽdat: reformat ⁊ inouat spũm: lubrice etatis mot⁹ actusqꝫ leues coercet. Hec oĩa facit amor cũ pñs ẽ. cũ vo abscesserit ita icipit aĩa iacere lãguida ac si cacabo bulliẽti subtraxeris ignem.

De cõfidẽtia aĩe amantis deum. cap. xx.

MAgna res est amor: quo aĩa ꝑ semetipaz fiducialiter accedit ad deũ: deo cõstanter iħeret: deũ familiariter ꝑcũctat̃ ꝯsultatqꝫ de oĩ re. Aĩa q̃ amat deũ nil aliud põt cogitare: nil loq: cetera cõtẽnit: oĩa fastidit. qcqd meditat̃ qcqd loqtur: amorẽ sapit amorẽ redolet: ita amor dei eã sibi vendicauit. Qui vult hr̃e noticiã dei amet. Frustra accedit ad legẽdum: ad meditãdũ: ad p̃dicãdũ: adorãdũ q nõ amat. Amor dei amorẽ aĩe parit: ⁊ eaz itendere sibi facit. Amat de⁹ vt amet̃. Cũ amat nil aliud vult q̃ꝫ amari: sciẽs amore esse btõs q se amauerint. Aĩa amãs cũctis suis renũciat affection b⁹: ⁊ tota soli incũbit amori: vt possit respõdere amori in redibẽdo amore. Et cuz tota se effuderit in amorẽ: q̃ꝫtũ ẽ ad illud fõtis ꝑhẽne ꝓfluuiũ: nõ pari vbertate cõcurrunt amor ⁊ amãs: aĩa ⁊ de⁹: creator ⁊ creatura: tñ si ex toto se diligit: nihil deest vbi totũ est. Nõ timeat aĩa q̃ amat: paueat q̃ nõ amat. Aĩa amãs fert̃ votis: trahit̃ desiderijs: dissimulat merita: maiestati oculos claudit: apit voluptati: ponẽs se in salutari: ⁊ fiducialiter agẽs in eo. Amore aĩa se cedit ⁊ excedit a corporeis sensib⁹: vt sese non sentiat q̃ deũ sentit. Hoc fit cũ mẽs ieffabili dei illecta dulcedĩe: quodãmodo sese sibi furat̃ imo rapit̃ atqꝫ elabit̃ a seip̃a: vt deo fruat̃ ad iocũditatẽ. Nihil tã iocũdũ nisi esset tam modicum Amor dat familiaritatẽ dei: familiaritas ausuz ausus gustũ: gustus famẽ. Aĩa quã tangit amor dei: nihil aliud põt cogitare: nil desiderare: freqũter suspirat dicẽs. Sic ceruus desiderat ad fõtes aq̃ꝝ: ita desiderat aĩa mea ad te de⁹ me⁹.

Quid fecit deus pp hoiem. cap. xxj.

DEus amore venit ad hoies venit in hoies: fact⁹ ẽ hõ. Amore de⁹ iuisibilis ꝑuis suis fact⁹ ẽ silis. Amore vulnerat⁹ est pp delicta nr̃a. Tuta ⁊ firma reges ẽ infirmis ⁊ pctõribus in vulneribus saluatoris. Securus illic habito: patẽt mihi viscera ꝑ vulnera. Quicqd ex me mihi deest: vsurpo mihi ex viscerib⁹ dñi mei: qm̃ misericordia affluũt: nec desũt foramina ꝑ que affluãt. Per foramina corporis patẽt mihi archana cordis: patẽt magnũz pietatis sacr̃m: patẽt viscera misericordie dei nr̃i: in qb⁹ visitauit nos oriẽs ex alto. Vulnera iesu xp̃i plena sunt misericordia: plena pietate: plena dulcedine ⁊ charitate. Foderũt manus eius ⁊ pedẽs ei⁹: ⁊ latus ei⁹ lãcea ꝑforauerunt. Per has rimas lꝫ mihi gustare q̃ꝫ suauis ẽ dñs deus me⁹: qm̃ reuera suauis ⁊ mittis ⁊ multe misericordie ẽ oĩbus eũ iuocãtibus in veritate: oĩbus ingrentibus ⁊ maxime diligẽtib⁹. Copiosa redẽptio data ẽ nobis in vulnerib⁹ iesu xp̃i saluatoris nostri. Magna multitudo dulcedinis: plenitudo gr̃e: ⁊ ꝑfectio virtutum.

De recordatione vulnerum iesu xp̃i domini nostri. cap. xxij.

CVm me pulsat aliq̃ turpis cogitatio recurro ad vulnera xp̃i Cũ me p̃mit caro mea: recordatione vulnerũ dñi mei resurgo. Cũ diabolus mihi parat isidias fugio ad viscera mĩe domini mei: ⁊ recedit a me Si ardor libidinis moueat mẽbra mea recordatione vulneꝝ dñi nostri filij dei extinguit̃. In oĩbus aduersitatib⁹ nõ inueni tã efficax remediũ q̃ꝫ vulnera xp̃i. In illis dormio securus: ⁊ reqesco itrepid⁹. Christ⁹ mortu⁹ est ꝓ nobis. Nihil tã ad mortẽ amaꝝ quod morte xp̃i non sanet̃. Tota spes mea ẽ in morte dñi mei. Mors ei⁹ meritũ meũ refugiũ meum salus vita ⁊ resurrectio mea. Meritũ meũ miseratio dñi. Nõ sum meriti iops: q̃ꝫdiu ille miserationũ dñs nõ d̃fuerit. Et si misericordie dñi multe: multus ego sum in meritis. Quãto ille potẽrior ẽ ad saluãdũ: tãto ego sum securior.

Recordatio vulnerum xp̃i est efficax remedium contra oẽs aduersitates. cap. xxiij.

PEccaui peccatũ grãde ⁊ multorũ suz mihi cõsci⁹ delictorũ: nec sic despo: qm̃ vbi abũdauerũt d̃licta supabũdauit ⁊ gr̃a. Qui de venia pctõꝝ suoruz despat: negat deũ eẽ misericordẽ. Magnã iniuriã deo facit: q de ei⁹ mĩa diffidit. Quãtũ in se ẽ negat deũ hr̃e charitatẽ: veritatẽ ⁊ ptãtem: in qbus tota spes mea cõsistit. s. in charitate adoptionis: in vitate ꝓmissiõis: ⁊ in ptãte redẽptõis Murmuret iã q̃ꝫtũ voluerit isipiens cogitatio mea dicẽs. Quis. n. es tu ⁊ q̃ꝫta ẽ gl̃ia illa. qbus ue meritis illã obtinẽ spas? Et ego fiducialr̃ rñdebo. Scio cui credidi: qꝛ i charitate nimia adoptauit me i filiũ: qꝛ verax ẽ i ꝓmissiõe: potẽs in exhibitiõe: ⁊ lꝫ ei facẽ qd̃ vult. Nõ possum terreri multitudine pctõꝝ si mors dñi i mẽtẽ meã venerit: qm̃ pctã mea illũ vincere nõ pñt. Claui ⁊ lãcea clamãt mihi: q̃ vere recõciliat⁹ suz xp̃o si eũ amauero Lõgin⁹ aperuit mihi lat⁹ xp̃i lãcea: ⁊ ego intraui ⁊ ibi requiesco securus Qui timet amet

qm̄ charitas foras mittit timorē. Nullū tā potēs ē ⁊ tā efficax ꝯ ardorē libidinis medicamētū ꝙ̄ mors redēptoris mei. Extēdit brachia sua in cruce: ⁊ expādit manꝰ suas: patꝰ in āplexꝰ pctōꝝ. Inter brachia saluatoris mei ⁊ viuere volo ⁊ mori cupio. Ibi securꝰ decātabo. Exaltabo te domine qm̄ suscepisti me: nec delectasti inimicos meos sup me. Saluator nr̄ caput iclinauit i morte: vt oscula daret suis dilectis. Totiēs deū osculamur quotiēs in eius amore cōpungimur.

¶ Meditatio aie ad amorē xp̄i. ¶ Ca. xxiiij.

O Anima mea insignita dei imagine: redēpta xp̄i sanguie: despōsata fide: dotata spū: ornata virtutibꝰ: deputata cū angelꝭ: dilige illū a quo tm̄ dilecta es. Intēde illi q itēdit tibi: q̄re q̄rētē te: ama amatorē tuū a quo amaris: cꝰ amore p̄uēta es: q est cā amoris tui. Ipē ē meritū: ipē p̄miū: ipē fructꝰ ipē vsus: ipse finis. Esto sollicita cū sollicito: cū vacāce vacās: cū mūdo mūda: cū scō scā. Qualis appueris deo: talis oꝫ vt appareat tibi ds̄ suauis ⁊ mitis ⁊ multe mīe: suaues mites dulces hūiles ⁊ misericordes reqrit. Ama illū q eduxit te de lacu miserie ⁊ de luto fecis. Elige illū amicū tuū pre oibꝰ amicis tuis: q cū oīa sbtracta fuerit solus tibi fidē s̄uabit. In die sepulture tue cū oēs amici tui recedēt a te: ille te non derelinq̄t: sꝫ tuebit̄ a rugiētibꝰ p̄paratis ad escaꝫ ⁊ ꝯducet te p ignotā regionē: atqꝫ pducet ad plateas supne syon: ⁊ ibi collocabit te cū angelꝭ an faciē maiestatis sue: vbi audies illud angelicū melos: scūs scūs scūs ⁊c̄. Ibi ē cāticū leticie: vox exultatōis ⁊ salutis: grāꝝ actio: ⁊ vox laudis: atqꝫ alleluia ppetuū. Ibi est cumulus felicitatis: supeminēs glīa: supabūdās leticia: ⁊ oīa bōa. O aia mea suspira ardēter desidera vehemēter: vt possis puenire in illā supnā ciuitatē de qua tā glīosa dcā sūt: i qua sic letātiū oīuꝫ habitatio ē. Amore potes ascēdere: amāti nihil ē difficile: nihil ipossibile. Aia q̄ amat ascēdit freq̄nt̄ ⁊ currit familiarit̄ p plateas celestis ihrl̄m: visitādo patriarchas ⁊ pphetas: salutādo aplos: admirādo exercitus martyꝝ ⁊ ꝯfessoꝝ: chorosqꝫ v̄gin speculādo. Celū ⁊ terra ⁊ oīa q̄ i eis sunt nō cessant mihi dicere vt amem dominum deum meum.

¶ Nihil pōt aie sufficē p̄ter sūmū bonū. Ca. xxv.

C Or humanuꝫ in desiderio eternitatis nō fixū: nūq̄ꝫ stabile pōt eē: sꝫ oi volubilitate volubiliꝰ: de alio i aliud trāsit: q̄rēs regē vbi nō est. In his āt caducis ⁊ trāsitorijs i qbꝰ eiꝰ affectꝰ captiui tenēt̄ verā regē iuenire nō valꝫ: qm̄ tāte ē dignitatis vt nullū bonū p̄ter sūmū bonū ei sufficere possit.

Tāte ē eni libtatis vt i aliqd viciū cogi nō possit. Propterea vnicuiqꝫ ppa volūtas ē cā sue dānatōis vl̄ saluatōis: ⁊ iō nihil ditiꝰ bō volūtate dō offert. Bona volūtas deū ad nos deducit: ⁊ nos in euꝫ dirigit. Per bonā volūtatē deū diligimꝰ: deū eligimꝰ: ad deū currimꝰ: ad deū puenimꝰ: ⁊ eū possidemꝰ. O bona volūtas p quā ad dei similitudinē reformamur ⁊ ei silēs efficimur. Ita amabilis ē deo bona volūtas vt ipse in corde hītare nō velit i quo bona volūtas nō fuerit. Bona volūtas illiꝰ sūme maiestatis trinitatē ad se iclinat. Sapiētia nāqꝫ ad cognitōeꝫ v̄itatis illā illūinat charitas ad desideriū bonitatis iflāmat: p̄nitas in ea custodit quod creauit ne pereat.

¶ Quid sit cognitio veritatis. ¶ Cap. xxvj.

Q Uid est cognitio v̄itatis: prio cognoscere teipsum ⁊ qd debes eē studeas: qd aūt corrigēdū est corrigas. Deide cognoscere ⁊ amare creatorē tuū: h̄.n. ē totuꝫ hois bonū. Uide g̊ ꝙ̄ ineffabilis ē diuie charitatis erga nos dilectio. De nihilo nos creauit: ⁊ qcqd habemꝰ donauit. Sꝫ qꝛ plus dileximꝰ datuꝫ ꝙ̄ datorē creaturā ꝙ̄ creatorē: credimꝰ n laqueuꝫ dyaboli: ⁊ facti sumꝰ eiꝰ serui. Deꝰ vero mīa motꝰ misit filiū suū quo redimeret seruos: misit ēt spūmscūꝫ quo seruos adoptaret in filios. Filiuꝫ dedit in p̄ciū redēptōis: spūmscūꝫ in p̄uilegium amoris: se deniqꝫ totū seruat hereditatē adoptionis. Ita ds̄ vt pijssimꝰ ⁊ mīſicordissimꝰ p̄ desiderio vel amore hois nō solū sua: verūetiā ⁊ seipꝫ ipēdit vt hoieꝫ recupareꝫ nō tā sibi ꝙ̄ hoi ipsi. Ut hoies ex deo nascerent̄ p̄mo ex ipsis natꝰ est deus. Quis est tā durꝰ quē nō emoliat amor dei sic hominē p̄ueniēs: tāq̄ꝫ vehemēs amor q hō pp hoieꝫ dignatus est fieri: Quis potest odire hominem cꝰ nāꝫ ⁊ silitudinē videt i hūanitate dei: Reuera q odit illū: odit deū: ⁊ ita pdit qcqd fac̄. Deꝰ nāqꝫ pp hoieꝫ factꝰ ē hō: vt eēt redēptor q ē ⁊ creator vt de suo redimeret̄ hō: ⁊ vt familiariꝰ diligeretur ab hoie ds̄ in silitudine hois apparens: ⁊ vt vterqꝫ sensus hois i ipō btificaret̄ ⁊ reficeret̄: oculus cordis in eiꝰ diuinitate: ⁊ oculus corpis i eius hūanitate: vt siue igrediēs siue egrediēs i ipō pascua iueniret natura humana condita ab ipso.

¶ Quid i nob opet̄ missio spūsci. ¶ Ca. xxvii.

S Aluator nāqꝫ nr̄ natꝰ ē nobis crucifixꝰ ⁊ mortuꝰ est pro nobis: vt morte sua mortē nr̄aꝫ destrueret. Et qꝛ botrꝰ caris portatꝰ fuerat ad torcular crucis: ⁊ expressione facta fluere cepat mustū diuinitatis. missus ē spūscūs quo vasa cordiū p̄pararēt̄: ⁊ vinū nouū i vtres nouos poneret̄ p̄mū vt corda mūdarent̄ ne ifusuꝫ polluerent̄: ⁊ postea ligarent̄ ne i

fusū amitteret. Mūdarent gaudio iniqtatis: ligarent ꝯ gaudiū vanitatis. Nō eni qd bonū est uenire potuit: nisi pri⁹ recederet qd malū ē. Gaudiū iniqtatis polluit: ⁊ gaudiū vanitatis effudit Gaudiū iniqtatis reddit vas sordidū: ⁊ gaudiū vanitatis facit rimosū. Gaudiū iniqtatis ē cū pctm̄ diligit: ⁊ gaudiū vanitatis est cū trāsitoria amant. Eijce ḡ qd malū ē: ⁊ qd bonū ē pcipe possis. Effūde amaritudinē: vt dulcedie īpleri possis. Spūsscūs gaudiū est ⁊ amor. Eijce spūz dyaboli: ⁊ spūm mūdi: vt accipias spūm dei. Spūs dyaboli operat gaudiū iniqtatis: ⁊ spūs mundi gaudiū vanitatis. Et hec gaudia mala sūt: qm̄ aliud hz culpā: aliud occasionē culpe. Ueniet āt spūs dei cū eiecti fuerit spūs mali: ⁊ itrabit tabnaculū cordis: ⁊ opabit gaudiū bonū ⁊ amorem bonū: q° expellit amor mūdi ⁊ amor pcti. Amor mūdi allicit ⁊ decipit. Amor pcti polluit ⁊ ad mortē pducit. Amor dei mētē illuminat ꝯsciētiā mūdat: animaz letificat: ⁊ deum demonstrat.

De opatōe ei⁹ q diligit deū. Ca. xxviii.

In quo amor dei ē semp cogitat qm̄ ad deū pueniat: qm̄ mūdū d relinqt: qm̄ carnis corruptōez euadat: vt verā pacē iueniat: sp hz cor suū ⁊ desideriū i supna eleuatū: qm̄ sedet: qm̄ ābulat: qm̄ requiescit: vel qm̄ aliqd agit: cor a deo nō recedit: oēs ad amorē dei exhortat: oib⁹ amorē dei cōmēdat: ⁊ ꝙ dulcis sit dei amor: ⁊ ꝙ malus ⁊ ꝙ amar⁹ sit amor seculi: corde: ore: ⁊ ope oib⁹ demōstrat. Deridet huius seculi gliaz: arguit sollicitudinē: ⁊ ꝙ stultū sit i his q trāseūt fiducia hre ondit. Mirat cecitatē hoīuz q hec diligūt. Mirat et qm̄ vniuersa hec trāsitoria ⁊ caduca oēs nō derelinquūt. Oibus extimat dulce qd sibi sapit: oib⁹ placere qd diligit: oib⁹ qdē eē manifestū qd cognoscit. Frequēter deū suū ꝯtēplat: ⁊ i ei⁹ ꝯtēplatōe suauiter reficit: tāto felici⁹ ꝙto frequētius. Dulce ē ei semp ad ꝯsiderādū qd ad amādū ⁊ laudādū sp ē suaue

De vera cordis rege. Capitulū. xxix.

Reuera hec est vera cordis reges cū totū i amorē dei p desideriū figit. Nec qcꝙ aliud appetit: sz in eo qd tenet felici quadā dulcedine delectatur delectādo iocūdat. Si vero vana aliqua cogitatōe vel rez occupatiōe ide aliꝙtulū abstractū fuerit sūma cū festinatōe illuc redire festinat: exiliū reputās alibi ꝙ ibi morā facere. Nā sicē nullū est momētū quo hō nō fruat vel vtat pietate diuina: sic nullū dz eē momētū quo eū pñtē nō habeat i memoria. Iccirco nō breui crie tenet astrictus qsqs i orōne cū deo loquit: ⁊ subito abstrahit ab ei⁹ ꝯspectu qsi ab oculis nō videntis nec audiētis: hoc aūt fit qm̄ cogitatōes suas malas ⁊ importunas sequit: ⁊ aliquā vilissimā creaturā ad quā mētis ituit⁹ facile distrahit: ei pfert: illaz videlicet in cogitatione sepius reuoluēdo ꝙ deum quē assidue dz recolere creatorē: adorare redēptorē: expectare saluatorē: timere iudicem.

Quicqd mētis aspectū ab eo retrahit oīno fugiēdū est atqꝫ execrandū. Capitulū. xxx.

Quisquis amas mūduz: tibi prospice quo sit eunduz. Hec via qua vadis via pessima plenaqꝫ cladis. Fuge ergo o homo paululū occupatōes tuas: ⁊ abscōdere modicū a tumultuosis cogitatōibus tuis. Abijce nūc onerosas curas: postpone laboriosas dissensiones: vaca aliquātulū deo: ⁊ paululū requiesce in eo. Intra in cubiculū mentis tue exclude oīa preter deū: ⁊ que valēt ad querēdū eū: ⁊ clauso ostio quere eū. Dicat nunc totū cor tuū deo. Quero vultū tuū: vultuz tuuz dñe quero. Eya nunc ḡ dñe deus meus tu doce cor meū vbi ⁊ quomodo te querat: vbi ⁊ quomodo te inueniat. Domine si hic nō es vbi te querā absentez? Si aūt vbiqꝫ es cur te nō video presentē? Sed certe habitas lucē inaccessibilē. Sed quo modo accedaz ad lucē inaccessibilē. Aut quis me deducet ⁊ iducet in illā vt videā te in illa. Dein de quibus signis: qua facie te querā. Nūꝙ te vidi dñe deus meus: nūꝙ noui faciē tuā. Quid faciet altissime dñe: quid faciet iste lōginquus exul tuus? Quid faciet seruus tuus anxius amore tui ⁊ lōge piectus a facie tua? En anhelat videre te ⁊ nimis illi abest facies tua. Accedere ad te desiderat: ⁊ inaccessibilis est habitatio tua. Inuenire te cupit: ⁊ nescit locū tuū. Querere te affectat ⁊ ignorat vultum tuum.

Uisio dei perdita est propter peccatum: ⁊ miseria inuenta est. Capitulum. xxxi.

Domine deus meus es tu ⁊ dominus me⁹: ⁊ nūquaz vidi te: tu me fecisti ⁊ refecisti ⁊ omnia bona tua mihi cōtulisti: ⁊ nonduz vidi teneqꝫ noui. Deniqꝫ ad te videnduz factus sum: ⁊ nonduz feci propter quod factus suz. O misera sors hominis: cuz hoc perdidit ad quod factus est. O dirus ac durus casus ille. Heu quid perdidit: ⁊ quid inuenit. Quid abscessit ⁊ quid remansit? Perdidit beatitudinē ad quā factus est: ⁊ inuenit miseriā ad quā factus non est. Abscessit sine quo nihil felix est: ⁊ remansit qd per se nō nisi miserū est. Māducabat tūc homo panē angelorum quē nūc esurit: māducat nūc panez dolorū quem tunc nesciebat. O tu dñe vsqꝫquo obliuisceris in finē: vsquequo auertis faciē tuā a nobis? Quādo respicies ⁊ exaudies nos? Quando illuminabis oculos nostros ⁊ ostendes nobis faciē tuā? Quando restitues te nobis? Respice domine ⁊ exaudi ⁊ illumina nos: ⁊ ostende nobis teipsum

restitue te nobis: vt bene sit nobis: sine quo tam
male est nobis. Inuita nos: adiuua nos obsecro
dñe. Amaricatũ est cor meũ sua desolatione indul
cora illud tua cõsolatione. Obsecro dñe. Esuri-
ens cepi querere te ne desinã impastus a te. Fa
melicus accessi ne recedã ĩpastus. Paup veni ad
diuitẽ: miser ad misericordẽ: ne recedã vacuus
⁊ cõtemptus. Dñe incuruatus sum: ⁊ nõ possum ni
si deorsum aspicere. Erige me vt possim sursũ vi
dere vel intendere. Iniquitates mee supgresse
sunt caput meũ: obuoluerũt me: ⁊ sicut onus gra
ue grauãt me. Euolue me ⁊ exonera me: ne vrge
at sup me puteus os suũ. Doce me querere te: ⁊
ostẽde te quereti te: qr nec querere te possum ni-
si doceas tu: nec inuenire nisi te ostẽdas. Querã
te desiderando: desiderem te querendo: inueniam
amando: amem inueniendo.

¶ De bonitate dei. ¶ Capitulum. xxxij.

Fateor domine ⁊ gratias ago: qr creasti me ad
hanc imaginẽ tuã: vt tui memor te cogi
tem te amẽ. Sz sic est abolita corruptione vicior
sic est obfuscata fumo pctõr vt nõ possit facere
ad qd facta est: nisi tu renoues ⁊ reformes eam.
Rogo dñe qui das fidei intellectũ: da mihi vt q̃z
tũ scis expedire intelligã: qr es sicut credimus: ⁊
hoc es qd credimus: ⁊ quidẽ credimus te esse ali
qd quo nihil maius aut melius cogitari possit.
Quid ergo es dñe de⁹ quo vnũ maius meliusq̃z
nihil valet cogitari: nisi id qd sũmũ bonũ oium
solũ existẽs per seipsum oia alia fecit ex nihilo?
Qd ergo bonũ deest sũmo bono per qd oẽ bo
nũ? Tu es itaq̃z iustus: verax: beatus ⁊ qcqd ali
ud est melius esse q̃z nõ esse. Uerum malis quo-
modo parcis: si es totus sũme iustus? An qr bo
nitas tua est incõprehensibilis? Latet hoc in luce
inaccessibili quã inhabitas. Uere in altissimo ⁊
secretissimo bonitatis tue profundo latet fõs vñ
manat fluuius mĩe tue. Nã cũ totus ⁊ sũme iu-
stus sis: tñ iccirco etiã malis benignus es: qr to-
tus ⁊ sũme bonus es. Minus nanq̃z bonus eẽs
si nulli malo esses benign⁹. Melior est eni qui ⁊
bonis simul ⁊ malis bonus est: q̃z qui bonis tñ
bonus est. Et melior est qui malis ⁊ pcendo ⁊
puniẽdo bonus est: q̃z qui puniẽdo tñ. Ideo er-
go misericors es: qr totus ⁊ sũme bonus es.

¶ De delectabili fruitõe dei. ¶ Ca. xxxiij.

O Immensa bonitas que oium in-
tellectũ excedis: veni-
at super me misericordia illa: que de tãta
opulẽtia procedit: influat in me que profluit d te
Parce per clemẽtiã ne vlciscaris per iusticiam.
Excita te nũc aia mea ⁊ erige totũ intellectũ tu-
um: ⁊ cogita quãtũ potes: quãtũ ⁊ quale sit illud
bonũ quod deus est. Si enim singula bona dele
ctabilia sunt: cogita intẽte q̃z delectabile sit illud
bonũ qd ptinet iocunditatẽ oium bonor: ⁊ nõ q̃
le in rebus creatis sumus experti: sz tãto differẽ
tẽ q̃zto differt a creatura creator. Si eni est bona
vita creata: q̃z bona est vita creatrix? Si iocun-
da est salus facta: q̃z iocũda est salus que fecit oẽz
salutẽ? Si amabilis est sapia in cognitiõe vel co
gnitione rer cognitar: q̃z amabilis est sapientia
que oia fecit ⁊ cõdidit ex nihilo? Deniq̃z si multe
⁊ magne sunt delectationes in reb⁹ delectabilib⁹
qualis ⁊ q̃zta est delectatio in eo qui ipsa delecta
bilia fecit? O qui hoc bono fruet qd illi erit? qd
illi nõ erit? Certe qcqd voluerit illi erit: ⁊ qcqd
noluerit nõ erit. Ibi quippe illi erunt bona aie ⁊
corporis: qualia nec oculus vidit: nec auris au-
diuit. nec cor hominis cogitauit.

¶ Sũmũ bonũ appetẽdũ est. ¶ Cap. xxxiiij.

C Ur ergo per multa vagaris homũ
cio querẽdo bona anime
tue ⁊ corporis tui. Ama vnũ bonũ i quo
sunt oia bona ⁊ sufficit. Desidera simplex bonum
qd e st omne bonũ ⁊ satis est. Quid eni amas ca
ro mea? quid desideras aia mea? Ibi est quicqd
amas: ibi est qcquid desideras. Si delectat pul
chritudo fulgebunt iusti sicut sol. Si velocitas
aut fortitudo aut libertas corporis cui nihil obsi
stere poterit: erunt similes angelis dei: qr semi-
nat corpus aiale: surget corpus spirituale: ptãte
vtiq̃z non natura. Si lõga aut salubris vita. ibi
erit sana eternitas ⁊ eterna sanitas: qr iusti in p-
petuũ viuẽt: ⁊ salus iustorum a domino. Si satie-
tas: saciabunt cũ apparuerit gloria domini. Si
ebrietas inebriabuntur ab vbertate dom⁹ dei.
Si melodia ibi angeli concinnent sine fine deo
Si quelibet nõ imunda sed munda voluptas:
torrente voluptatis sue potabit eos dominus.
Si sapientia ipsa dei sapientia ostendet eis seip
sam sapientiã. Si amicitia: diligẽt deũ plusq̃z se-
ipsos ⁊ inuicẽ tãq̃z seipsos: ⁊ deus illos plusq̃z il
li seipsos: qr illi illũ se ⁊ inuicem per illum: ⁊ ille
se ⁊ illos per seipsum. Si concordia: omnibus il
lis erit vna voluntas: qr nulla illis erit nisi dei
summa voluntas. Si ptãs: omnipotentes erũt
sue voluntatis vt deus sue. Nã sicut deus pote
rit qd volet per seipsum: ita poterũt illi qd volẽt
p illũ: qr sicut illi nõ aliud volẽt q̃z ille volet: ita
ille volet quicquid illi volent: ⁊ quid ille volet nõ
poterit non esse. Si honor ⁊ diuitie: deus seruos
suos bonos ⁊ fideles supra multa bona constitu
et. immo filij dei ⁊ dij vocabunt: ⁊ erunt heredes
quidẽ dei: coheredes autem christi. Si vera se-
curitas: certe ita certi erũt nũq̃z vllatenus illud bo
nũ sibi defuturum: sicut certi erũt se nõ sua sponte
illud amissuros: nec dilectorem deũ illud dilecto-
ribus suis inuitis ablaturum: nec aliquid deo potẽ-

tius: deũ ⁊ illos separatuꝝ. Gaudiuꝫ vero quale quantũne est: vbi tale ac tantum bonum est.

De mutua charitate scõꝝ i celis. Ca. xxxv.

O Or humanuꝫ cor idigẽs: cor exptũ erũna- ⁊ miserias: imo obrutũ miserijs: q̄tũ gauderes si i his oib⁹ abũdares: iterroga vltia itima tua si cape possent gaudiũ suũ de tãta btitudie sua. Sꝫ certe si qs ali⁹ quẽ oio sic teipm̃ amares. eãdẽ btitudinẽ hret: duplicareť gaudiũ tuũ. q2 nõ min⁹ gauderes p eo q̄ p te ipso. Si vo duo vel tres vel multo ples idipm̃ hẽrent: tãtũdẽ pro singulis q̄tũdẽ p teipso gauderes si singulos sic teipm̃ amares. ergo qd erit i illa pfecta charitate inumerabilium beatoꝝ angeloꝝ ⁊ hoiuꝫ: vbi nullus diliget aliũ min⁹ q̄ seipꝫ. Nõ. n. alr gaudebit vnusqsq̄ p singulis alijs q̄ p seipso. Si g̊ cor hois de tãto bono suo vix gaudiũ suũ capiet: quõ capax erit tot ⁊ tantoꝝ gaudioꝝ. Et vtiq̄ qm̃ q̄tũ qsq̄ diligit aliquẽ tm̃ de bono ei⁹ gaudet. sic i illa btã felicitate vnusqsq̄ sine cõpatõe plus amabit deũ q̄ se ⁊ oẽs alios secũ: ita plus gaudebit absq̄ extimatione de felicitate dei q̄ de sua ⁊ oiuꝫ alioꝝ secũ. Et si deũ sic diligẽt toto corde. tota mẽte: tota aia vt tamen totum cor: tota mens: tota anima non sufficiat dignitati dilectõis pfecto sic gaudebũt toto corde: tota mente: tota aia: vt tm̃ totũ cor: tota mẽs: tota aia nõ sufficiat plenitudini gaudij.

De pleno gaudio vite eterne. Ca. xxxvj.

D Eus meus ⁊ dñs meus: spes mea ⁊ gaudiũ cordis mei: dic aie mee. si h̄ est gaudiũ de quo nobis p filiũ tuũ dicis. Petite ⁊ accipietis vt gaudiũ vr̃ꝫ sit plenũ. Jnueni nãq̄ gaudiũ quoddam plenũ ⁊ plusq̄ plenũ: pleno qppe corde: plena mẽte: plena aia: pleno toto hoie. Gaudio illo adhuc supra modũ superit gaudiũ. Nõ g̊ totũ illud gaudiũ itrabit i gaudẽtes: sꝫ toti gaudẽtes itrabũt in gaudium. Dic domine dic seruo tuo intus in corde meo: si hoc est gaudiuꝫ in qd̄ intrabunt serui tui: q intrabũt i gaudiũ dñi sui. Sꝫ certe gaudiũ illd̄ quo gaudebũt electi tui: nec oculus vidit: nec auris audiuit: nec i cor hois ascẽdit. Nõdũ g̊ cogitaui aut dixi dñe q̄tũ gaudebũt electi tui. Utiq̄ tantũ gaudebũt q̄tũ amabũt: tantũ amabũt: q̄tũ cog̊scẽt dñe. Et q̄tũ te amabũt? Certe nec ocul⁹ vidit nec auris audiuit nec i cor hois ascẽdit i hac vita q̄tũ te cognoscẽt ⁊ amabũt i illa vita. Oro te de⁹ me⁹ vt cognoscã te: amẽ te: vt gaudeã d̄ te ⁊ si nõ possuꝫ i hac vita ad plenũ vel pficiã d̄ die i diẽ vsq̄ dũ veniat illud ad plenũ. Proficiat in me hec noticia tua vt ibi fiat plena: crescat i me h̄ amor tu⁹ vt ibi sit plen⁹: vt h̄ gaudiũ meuꝫ sit i spe magnũ ⁊ ibi i re plenũ. Deus verax peto vt accipiã qd̄ pmittis: vt gaudiũ meũ sit plenum. Mediteť ide iteriꝫ mẽs mea: loquať ide lingua mea: amet illud cor meũ: sermocineť os meum esuriat illud anima mea: sitiat illd̄ caro mea. desideret illud tota substantia mea: donec intrem i gaudium domini mei ibi permansurus per secula. Amen.

Manualis de verbo dei diui Augustini episcopi Hipponensis finis.

Ex libro secundo: capite sexagesimotertio retractionum diui Augustini.

Scripsi ⁊ libꝝ de fide spe ⁊ charitate cũ a me ad quẽ scriptus est postulasset: vt aliqd̄ opusculum haberet meũ de suis manibus nõ recessuruꝫ. Quod genus greci enchyridion vocãt. Ubi satis diligẽter videor mihi esse complexus: quomodo sit colẽdus deus: quã sapientiã esse hominis vtiq̄ verã diuina scriptura definit. Hic liber sic icipit. Dici nõ põt dilectissime fili laurenti.

Diui Augustini episcopi Hipponẽsis enchyridion ad Laurentium proemium.

Dici nõ potest dilectissime fili Laurẽti q̄tuꝫ tua eruditione delecter: q̄tumq̄ te cupiam esse sapientem: non ex eoꝝ numero de quibus diciť: Ubi sapiens vbi scriba: vbi cõquisitor huius seculi Nonne stultã fecit deus sapiẽtiã huius mundi? Sed ex eoꝝ numero de quibus dictũ est: Multitudo sapientũ sanitas est orbis terraꝝ. Et quales vult apostolus fieri: quibus dicit: Uolo aũt vos sapiẽtes qdẽ esse in bono: simplices aũt in malo. Sicut autẽ nemo a seipso esse potest: ita etiam nemo a seipso sapiens esse potest. sed ab illo illustrante de quo scriptum est. Omnis sapientia a domino deo est.

Quod hominis sapientia pietas. i. dei cultus dicitur: vt in libro Job legitur. Capitulũ. j.

H Ominis autem sapientia pietas est. Habes hoc in libro sancti Job. Naꝫ ibi legitur q̄ ipa sapientia dixerit homini. Ecce pietas est sapientia. Si autem queris quã dixerit eo loco pietatem: distinctius in greco reperies theosebian: qui est dei cultus. Dicitur enim grece pietas s: ⁊ aliter idem eusebiam: quo nomine significatur bonus cultus: quamuis ⁊ hoc precipue referatur ad colendum deum. Sed nihil est commodius illo nomine: quo euidenter dei cult⁹ ex-

pressus est: cũ qd eēt hoīs sapiētia diceret. Que risne aliqd dici breuius: qui petis a me vt breuiter magna dicāt? An hoc ipsuz tibi fortasse desideras breuiter aperiri. atqz in sermonē colligi breuē: quonāmodo sit colendus deus.

¶ Quonā modo sit colēdus deꝰ. ¶ Ca. ij.

HIc si respondero: side spe charitate colēdū deū: pfecto dicturus es breuius hoc dictū eē q̄z velis ac deinde petiturus ea tibi breuiter explicari que ad singula tria ista pertineāt: quid credēdū. s. qd sperādū qd amādū sit. Quod cū fecero: ibi erūt oīa illa: que in epistola tua querenda posuisti. Cuius exēplū si est penes te: facile est vt ea reuoluas ⁊ relegas. Si aūt nō est ꝯmemorante me recolas.

¶ Qualē ibi librum fieri voluerit vel que vt cōtineret poposcerit. ¶ Cap. iij.

VIs enim tibi vt scribis librū a me fieri: quē enchyridion vt dicūt habeas: ⁊ de tuis manibus nō recedat: ⁊ cōtinēs postulata. i. quid sequēdū maxime qd ppter diuersas pn cipaliter hereses sit fugiēdū: inquātū ratio pro religione ꝯtēdat: vel quid in ratione cū fides sit sola nō ꝯueniat: qd primū quid vltimū teneat: que totius diffinitionis sūma sit: qd certū ppriumqz fidei catholice fundamētū. Hec aūt oīa que requiris proculdubio scies: diligēter sciendo quid credi quid sperari debeat qd amari. Hec. n. maxime imo vero sola religiōe sequēda sunt. His q ꝯdicit aut oīo a xp̄i noīe alienus est: aut hereticus. Hec sunt defēdēda rōe: q̄ vel a sensibꝰ corporis īchoata: vel ab ītelligētia mētis inuēta. Que aūt nec corporeo sensu expti sumꝰ nec mēte asseq valuimꝰ aut valemꝰ eis sine vlla dubitatione credenda sunt testibus: a quibus ea que diuina vocari iaz meruit scriptura cōfecta est: qui ea siue p corpus siue per aīum diuinitus adiuti: vel videre vel etiā preuidere potuerunt.

¶ De initio fidei ⁊ perfectiōe speciei: ⁊ q xp̄s sit ppriū fidei catholice fūdamētū: qd apud hereticos noietenus inuenit. ¶ Cap. iiij.

CUm autem initio fidei: que p dilectionē opat: imbuta mēs fuerit: tēdit bene viuēdo etiam ad speciē ꝑuenire vbi est sanctis ⁊ pfectis cordibꝰ nota ⁊ ineffabilis pulchritudo: cuius plena visio est sūma felicitas. Hoc est nimirū qd requiris: qd pmū: qd vltimū teneat: īchoari fide pfici specie. Hec etiā totiꝰ diffinitōis est sūma. Certū vero ppriūqz fidei catholice fundamētū xp̄s est. Fūdamētū eni aliud ait apostolus nemo pōt ponere preter id qd positū est: qd est xp̄s iesus. Neqz hoc ideo negādū est ppriuz fundamētū eē fidei catholice: q: putari pōt aliquibꝰ hereticis h nobiscū esse cōe. Si eni diligēter que ad xp̄m ptinēt cogitatur: nominetenus inuenit xp̄s apud quoslibet hereticos: qui se xp̄ianos vocari volūt re vero ipsa nō est apud eos. Qd ostēdere nimis longū est: qm̄ cōmemorāde sunt oēs hereses: siue que fuerūt: siue que sunt: siue que poterūt esse sub vocabulo xp̄iano: ⁊ etiā q̄z sit hoc verū per singulas quasqz mōstrandū. Que disputatio tā multorū est voluminū: vt etiā infinita videatur.

¶ Quid sit enchyridion qd sibi fieri velit: ⁊ q̄z laboriosuz sit contra fidem spem ⁊ charitatem sentientibus respondere. ¶ Cap. v.

TU autem enchyridion a nobis postulas. i. quod manibꝰ possit astringi: nō qd armaria possit onerare. Ut igit ad illa tria redeamꝰ per que diximus colēdū deū: fidē spez charitatē: facile est vt dicat quid credēdū: quid sperādū: qd amādū sit. Sed quēadmodū aduersus eorū qui diuersa sentiūt calumnias defendat: operosioris vberiorisqz doctrine est. Que vt habeat nō breui enchyridion manus debet impleri: sed grandi studio pectus accendi.

¶ Quod simbolum ⁊ dn̄ica oratio fidem in se ⁊ spem ⁊ charitatem contineant. ¶ Ca. vj.

NAm ecce tibi est symbolū ⁊ dn̄ica orō: qd breuius audit aut legit: qd facilius memorie commēdat? Quia. n. de pctō graui ⁊ miseria premebat genꝰ humanū ⁊ diuine indigebat mīe: grē dei tēpus ppheta ꝑuidēs ait. Et oīs q inuocauerit nomē dn̄i saluꝰ erit. Propter h dn̄ica orō. Sz apl's cū ad ipsaz grāz cōmēdādā hoc ppheticū cōmemorasset testimoniū: cōtinuo subiecit. Qūo aūt inuocabūt in quē nō crediderunt. Propter hoc symbolū. In his duobus tria illa intuere. Fides credit: spes ⁊ charitas orāt. Sz sine fide esse nō pñt.: ac per hoc ⁊ fides orat: Propterea quippe dictū est. Quomodo inuocabunt in quem non crediderunt.

¶ Qualiter fides spes ⁊ charitas sine se inuicē eē nō possint: q̄zuis a se in quibusdaz differant.

¶ Capitulum. vij.

QUid autez sperari potest qd nō credit. Porro etiā aliqd qd nō sperat credi pōt. Quis nanqz fideliū penas nō credit impiorū: nec sperat tn̄. Et quisqs eas iminuere sibi credit ac

fugaci animi sibi motu exhorret: recti⁹ timere dicit ꝗ̃ sperare. Que duo Lucanus distinguẽs ita ꝯplexus ait. Liceat sperare timẽti. Non aũt ab alio poeta quanuis meliore proprie dictum est. Nunc ego si potui tm̃ sperare dolorem. Deniqꝫ nõnulli in arte grãmatica verbi huius vtunt̃ exẽplo ad ostẽdẽdã improprijã dictionẽ: ⁊ aiũt. Sperare dixit pro timere. Est itaqꝫ fides ⁊ malaꝝ reruꝫ ⁊ bonaꝝ: qꝛ ⁊ bona credunt̃ ⁊ mala: ⁊ hoc fide bona nõ mala. Est etiã fides preteritaꝝ reruꝫ pñtiuꝫ ⁊ futuraꝝ. Credimus.n. mortuũ xp̃m: qd iaꝫ preterijt. Credimus sedere ad dexterã pris qd nũc est. Credimus vẽtuꝝ ad iudicãdũ qd futurũ est. Itẽ fides ⁊ suaꝝ reꝝ est ⁊ alienaꝝ. naꝫ ⁊ se qsqꝫ credit aliqñ esse cepisse: nec fuisse vtiqꝫ sempiternũ: ⁊ alia atqꝫ alia. nec solũ de alijs hominibus multa que ad religionẽ ptinẽt: verũetiam de angelis credim⁹. Spes aũt nõ nisi bonaruꝫ reꝝ est nec nisi futuraꝝ: ⁊ ad eũ ptinẽtiũ: qui eaꝝ spẽ gerere perhibet̃. Que cũ ita sint: ppter has cãs distinguẽda erit fides a spe: sicut vocabulo: ita ⁊ rationabili differẽtia: nã qd attinet ad nõ videre siue que credunt̃ siue que sperant̃ fidei speiqꝫ cõmune est. In epistola qppe ad hebreos qua teste vsi sunt illustres catholice regule defensores fides esse dicta est cognitio reꝝ que nõ vident̃. Quãuis qñ se quisqꝫ nõ verbis: nõ testibus nõ deniqꝫ vllis argumẽtis: sed pñtium reꝝ euidẽtie dicit credidisse: hoc est fidẽ accõmodasse: ñ ita videt̃ absurdũ: vt recte reprehẽdat̃ in verbo eiqꝫ dicat̃. Vidisti: ergo nõ credidisti. Unde putari potest nõ esse ꝯsequés: vt nõ videat̃ res quecunqꝫ credit̃. Sed melius hãc appellamus fidẽ quã diuina eloquia docuerũt eaꝝ.s. reꝝ que nõ vident̃. De spe quoqꝫ ait apostolus. Spes que videt̃ nõ est spes. Qd eniꝫ videt quis: quid sperat? Si aũt qd nõ videmus speram⁹: per patientiã expectamus. Cuꝫ ergo bona bonis futura eẽ credunt̃: nihil aliud ꝗ̃ sperant. Iaꝫ de amore qd dicã sine quo fides nihil pdest? Spes vero sine amore esse nõ potest. Deniqꝫ vt ait apl's iacob Et demones credũt ⁊ ꝯtremiscũt: nec tñ sperãt vel amãt sed poti⁹ qd speram⁹ ⁊ amamus credẽdo ventuꝝ esse formidãt. Propter qd a postolus paulus fidẽ que per dilectionẽ operat̃: approbat atqꝫ cõmendat: que vtiqꝫ sine spe esse nõ potest. Proinde nec amor sine spe est: nec sine amore spes: nec vtrunqꝫ sine fide.

¶ Quod credulitas fidei xp̃iane nõ in naturis reruꝫ: sed in creatoris bonitate ꝯsistat: ⁊ q satis sit omni xp̃iano credere sanctã trinitatẽ esse causaꝫ oĩum creaturaruꝫ reruꝫ. ¶ Capitulũ. viij.

CUm ergo querit̃ quid credẽdũ sit qd ad religionẽ ptineat: nõ reꝝ natura ita rimãda est: queadmodũ ab eis quos phisicos greci vocãt. nec metuẽdũ est queadmodũ ab eisdẽ ne aliquid de vi ⁊ numero elemẽtoꝝ de motu atqꝫ ordine ⁊ defectibus sydeꝝ de figura celi: de generib⁹ ⁊ naturis aĩaliuꝫ: fruticũ: lapidũ: fõtiũ: fluminũ: mõtiũ: de spacijs locoꝝ ⁊ tẽpoꝝ: de signis iminẽtiuꝫ tẽpestatũ: ⁊ alia sciẽtia de his reb⁹: quas illi vel inuenerũt vel ĩuenisse se existimant: xp̃ianus ignoret: qꝛ nec ipsi oĩa reperunt tãto excellẽtes ĩgenio: flagrãtes studio: abundãtes ocio: ⁊ quedã humana ꝯiectura ĩuestigãtes qdã vero historica expiẽtia pscrutantes: ⁊ in eis que se inuenisse gloriãt̃. plura opinãtes poti⁹ ꝗ̃ sciẽtes. Satis est xp̃iano reꝝ creaturaꝝ cãm siue celestiuꝫ: siue terrestriũ: siue visibilium: siue inuisibiliuꝫ: nõ nisi bonitatẽ credere creatoris qui vnus ⁊ ver⁹ est deus: nullãqꝫ esse nãm: que nõ aut ipse sit: aut ab ipso: eãqꝫ esse trinitatẽ: patrẽ.s. ⁊ filiũ a pr̃e genitũ: ⁊ spũmsanctuꝫ ab eodeꝫ patre procedẽteꝫ: sed vnuꝫ eundemqꝫ spirituꝫ ⁊ patris ⁊ filij.

¶ Qualia bona sint que a summa trinitate creata sunt. ¶ Capitulum. ix.

AB hac sũme et equaliter ⁊ imutabiliter bõa trinitate create sunt oĩa: ⁊ nec sũme nec equaliter nec imutabiliter bona: sꝫ tñ bona etiã singula. Simul vero vniuersa valde bona: qꝛ ex omnibus consistit vniuersitatis admirabilis pulchritudo.

¶ Qualiter deus mala ordinet: ⁊ que sit diffinitio mali ¶ Capitulum. x.

IN qua etiam illud qd malũ dr̃: bene ordinatuꝫ ⁊ loco suo posituꝫ: eminẽtius cõmẽdat bona: vt magis placeãt ⁊ laudabiliora sint duꝫ cõparant̃ malis. Neqꝫ.n. deus oĩpotẽs: qd etiã infideles patent̃: reꝝ cui sũma ptãs: cũ summe bonus sit: vllo modo sineret mali aliqd esse in operibus suis: nisi vsqꝫ adeo esset oĩpotens ⁊ bonus: vt benefaceret ⁊ de malo. De bono nature viciatũ ipse deus bene facit reformãdo: aut puniẽdo viciatũ: ac p hoc ergo malum nec viciuꝫ erit: qꝛ nihil est cuꝫ euacuat̃. Quid est autẽ aliud qd malũ dr̃: nisi priuatio boni? Nam sicut corporibus aĩaliũ nihil est aliud morbis ⁊ vulneribus affici ꝗ̃ sanitate ꝓuari. Neqꝫ enĩ id agit̃ cuꝫ adhibet̃ curatio: vt mala illa q̃ inerãt: idẽ morbi ac vulnera recedãt hinc ⁊ alibi sint: sꝫ vtiqꝫ vt nõ sint. Nõ.n. vlla suba: sed carnalis sube viciũ est vulnus aut morb⁹. Cũ caro sit ipsa suba: profecto aliqd bonũ est: cui accidũt ista mala.i. ꝓuationes eius boni qd dicit̃ sanitas. Ita etiã ⁊ aĩa

rīz q̄cūqȝ sunt vicia: naturaliū sunt p̄uatōes bonoꝝ. Que cū sanant̄ nō aliquo trāsferunt̄: sed ea q̄ ibi erāt nusq̄ȝ erūt: qm̄ in illa sanitate nō erunt.

¶ Bonas eē omnes naturas a summo bono factas: quibusqȝ ex causis ꝛ qualiter corruptio noceat intimatur. ¶ Capitulum. xj.

N Ature igitur omnes. qm̄ naturaꝝ p̄rsus oīuȝ sūme ꝯditor bon⁹ est bone sūt. Sȝ qꝛ nō sicut eaꝝ ꝯditor sūme atqȝ icōmutabilit̄ bone sunt, ideo in eis ꝛ minui bonū ꝛ augeri pōt. Sȝ bonū minui malū est: q̄ȝuis q̄ȝtūcūqȝ minuat̄: remaneat aliqd necesse est: si adhuc nā est vn̄ natura sit. neqȝ eniȝ si qualiscūqȝ: aut quātulacunqȝ natura est: cōsumi bonū qđ natura est nisi ꝛ ipsa cōsumat̄ pōt. Merito quippe natura icorrupta laudat̄. Porro si ꝛ incorruptibilis sit que corrūpi oīno nō possit: multo est p̄culdubio laudabilior. Cū vero corrūpit̄: ideo malū est eius corruptio: qꝛ eā qualicūqȝ priuat bono. nā si nullo bono priuat nō nocet: nocet autē adimēdo bonuȝ. Quādiu itaqȝ natura corrūpit̄ inest ei bonū quo priuet̄. Ac per hoc si nature aliquid remanebit qđ iam corrūpi nequeat: p̄fecto natura incorruptibilis erit: ꝛ ad hoc tā magnū bonuȝ corrūptio nō perueniat. At si corrūpi nō desinet: nec bonū vtiqȝ hr̄e desinet: quo eā possit p̄uare corruptio Quā si penitus totāqȝ ꝯsumpserit: ideo nullū bonū inerit: qꝛ natura nulla erit. Quo circa bonuȝ corruptio ꝯsumere nō pōt: nisi cōsumēdo naturā Ois ergo natura bonuȝ est magnū si corrupi nō pōt paruū si pōt negari tn̄ bonū eē nisi stulte atqȝ impite p̄rsus nō pōt. Que si corruptōe ꝯsumitur nec ipsa corruptio remanebit: nulla vbi esse possit subsistente natura.

¶ Qđ nullū possit eē malū: si nullū sit bonū: ꝛ q̄ hec assertio sniē p̄phetice nō sit ꝯ̄ria. ¶ Ca. xij.

A C per hoc nullum ē qđ dicit̄ malū si nullū sit bonū: sȝ bonū oīni malo carens: integꝝ bonū est. Cui vero inest malū viciatū vel vicio suȝ bonū est: nec maluȝ vnq̄ȝ pōt esse vllū vbi bonū est nullū. Vn̄ res mira ꝯficit̄: vt qꝛ ois nā inq̄ȝtū nā est: bonū ē nihil aliud dici videat̄: cū viciosa nā mala esse natura dicit̄: nisi malū esse qđ bonū est: nec malū esse nisi qđ bonū est: qꝛ omis nā bonū est: nec res aliqua mala esset si res ipsa que mala est nā nō eēt. Nō igit̄ pōt eē malū nisi aliqđ bonū. Qđ cū dici videat̄ absurde: ꝯnexio tn̄ ratiocinatōis huius velut inevitabiliter nos cōpellit hoc dicere. Et cauēdū est ne incidam⁹ in illā sniaȝ p̄pheticā: vbi legit̄. Ve his qui dicūt q̄ bonū est malū: ꝛ q̄ malū est bonū: qui dicunt dulce amaꝝ: ꝛ amaꝝ dulce: q dicūt tenebras lucē ꝛ lucē tenebras. Et tn̄ dn̄s ait: Malus homo đ malo thesauro cordis sui p̄fert mala. Quid est aūt malus hō nisi mala nā: qꝛ hō nā est. Porro si homo aliqđ bonū est: qꝛ natura est: qd est malus homo nisi malū bonū? Tn̄ cuȝ duo ista discernimus inuenimus nec iō malū: qꝛ hō est: nec iō bonū: qꝛ iniqu⁹ est: sed bonū qꝛ hō: malū qꝛ iniquus Quisqs igit̄ dicit malū hoieȝ esse: aut qđ bonū ē iniquū esse ipse incidit in p̄pheticā illā sniaȝ. Ve his q dicūt q̄ bonū est malū: ꝛ q̄ malū est bonū. Opus eniȝ dei culpat qđ est hō: ꝛ viciū hois laudat qđ est iniquitas. Ois nāqȝ natura etiā si viciosa est inquantū natura est: bona est: inquantuȝ viciosa est: mala est.

¶ Quod in bonis ac malis sibimet ꝯtrarijs dyaleticoꝝ regula deficiat ꝛ quid sit corruptio: ꝛ q̄ ex bonis mala orta sint. ¶ Capituluȝ. xiij.

Q Vapropter in his cōtrarijs que mala ꝛ bona vocant̄ illa dyaleticoꝝ regula deficit q̄ dicūt nulli rei duo simul inesse ꝯ̄ria. Nullus eni aer simul ꝛ tenebrosus est ꝛ lucidus. Nullus cib⁹ aut pot⁹ simul dulcis est ꝛ amar⁹. Nullum corpus simul vbi albū ibi ꝛ nigꝝ. Nulluȝ simul vbi deforme ibi ꝛ formosum. Et h̄ in multis ac pene in oībus ꝯ̄rijs reperit̄ vt in vna re simul eē nō possint. Cū aūt bona ꝛ mala nullus ambigat eē ꝯ̄ria nō solū simul eē pn̄t: sȝ etiā mala oīno sine bonis ꝛ nisi in bonis esse nō pn̄t: q̄ȝuis bona sine malis eē possint. Pōt eni hō vel angelus nō eē iniust⁹: iniust⁹ aūt nō pōt eē nisi hō vel angelus. Et bonū q̄ hō: bonū q̄ angelus: m alū q̄ iniust⁹. Et hec duo ꝯ̄ria ita simul sūt vt si bonū nō esset i quo malū eēt p̄rsus nec malū eē potuisset. Quia nō mō vbi ꝯsisteret: sȝ vn̄ oriret̄ corruptio non hēret nisi eēt qđ corrūperet̄: qđ nisi bonū eēt: nec corrūperet̄: quoniaȝ nihil est aliud corruptio q̄ȝ boni exterminatio. Ex bonis igit̄ mala orta sunt ꝛ nisi in aliquibus bonis non sunt: nec erat alias vnde oriret̄ vlla mali natura. Nā si esset inquātuȝ natura esset: p̄fecto bona esset: ꝛ aut incorruptibilis natura magnū esset bonū: aut etiam natura corrūptibilis nullo modo esset nisi aliquod bonū: qđ bonū corrūpēdo possȝ ei nocē corruptio

¶ Quō nō sit cōtrariū dn̄ice sniē qua dicit̄ nō potest arbor bona fructus malos facere cū dicūtur mala ex bonis esse orta. ¶ Capituluȝ. xiiij.

S Ed cuȝ mala ex bonis orta esse dicimus: non putetur hoc dominice sententie refragrari: qua dicit. Nō potest arbor bona fructus malos facere. Nō pōt eni sicut vitas dicit colligi

vua de spinis: q2 nō potest vua nasci de spinis. Sed ex bona terra ⁊ vites nasci posse videmus ⁊ spinas. Et eodē modo tanq̄ arbor mala fruct⁹ bonos .i. opera bona nō potest facere voluntas mala. Sed ex bona hoīs natura oriri volūtas ⁊ bona potest ⁊ mala. Nec fuit prorsus vnde primitus oriretur volūtas mala: nisi ex angeli ⁊ hominis natura bona. Qd̄ ⁊ ipse dn̄s eodem loco: vbi de arbore ⁊ fructibus loquebat̄ apertissime ostēdit. Ait eniz. Aut facite arborē bonam ⁊ fructū eius bonū: aut facite arborē malā ⁊ fructū ei⁹ malū. Satis admonēs ex arbore qdē bona malos: aut ex mala bonos nasci fructus non posse: ex ipsa tamen terra cui loquebatur vtranq̄ arborem oriri posse.

Nō pertinere ad beatitudinē cōsequēdā, scire causas in mundo corporaliuz motionum.

Capitulum. xv.

Que cuz ita sint quando nobis maronis ille versus placet. Felix qui potuit rer̄ cognoscere causas: nō nobis videat̄ ad felicitatē ɔsequēdā pertinere si sciamus causas magnar̄ i mūdo corporaliū motionū: que abditissimis nature sinibus occuluntur: vnde tremor terris qua vi maria alta tumescāt. obicibus ruptis. rürsusq̄ i seipsa resideāt: ⁊ cetera huiusmodi: Sz bonar̄ ⁊ malar̄ rer̄ causas nosse debemus. Et id hactenus quatenus eas homini in hac vita erroribus erūnisq̄ plenissima ad eosdē errores ⁊ erūnas euadēdas nosse cōceditur. Ad illā quippe felicitatē tenēdū est: vbi nulla quatiamur erūna: nullo errore fallamur. Nā si cause corporaliū motionū noscēde nobis essent: nullas magis nosse quā nostre valitudinis deberemus. Cum vero eis ignoratis medicos querimus: quis nō videat. qd̄ de secretis celi ⁊ terre nos latet quāta sit patientia nesciendum.

Disputatio qualiter error caueri possit.

Capitulu3. xvj.

Quanuis enim error q̄ta possumus cura cauēdus sit: nō solū in maioribus: verūetiā in minoribus rebus: nec nisi rer̄ ignorantia possit errari: nō est tn̄ ɔ̄ns: vt cōtinuo erret quisquis aliquid nescit: sed quisqs se existimat scire: qd̄ nescit: pro vero quippe approbat falsu3 quod est erroris propriū. Verūtn̄ in qua re quisq̄ err3 interest plurimū. Nā in vna eadēq̄ re ⁊ nesciēti sciēs: ⁊ errāti nō errās recta rōe preponitur. In diuersis autē rebus .i. cū iste sciat alia: ille alia: ⁊ iste vtiliora: ille minus vtilia: vel etiā noxia: quis n̄ in eis que ille scit: ei preferat nesciētē? Sunt eniz quedā que nescire q̄ scire sit melius. Itēq̄ nonnullis errare profuit aliqn̄: sed in via pedū non i via mor̄. Nā nobisipsis accidit vt in quodā biuio falleremur: ⁊ nō iremus per eū locū: vbi operiēs trāsitū nostr̄ donatistar̄ manus armata subsederat: atq̄ ita factū est: vt eo quo tēdebamus per deuiū circuitū veniremus: cognitisq̄ insidiis illor̄ nos gratularemur errasse: atq̄ inde gratias ageremus deo. Quis ergo viatorē sic errantez: sic nō errāti latroni preponere dubitauerit? Et fortasse ideo apd̄ illu3 sūmū poetā loquēs quidā miser amator: vt vidi inqt: vt perii: vt me malus abstulit error bon⁹ qm̄ ē error q nō solū mihi obsit verūetiā prosit aliqd. Sz diligētius ɔ̄siderata veritate: cū nihil sit aliud errare: q̄ verū putare qd̄ falsu3 est: falsumq̄ qd̄ verū est vel certum habere pro incerto: incertūue pro certo: siue falsu3 siue sit ver̄: idq̄ tā sit in aīo deforme atq̄ indecēs: q̄ pulchrū ac decorū esse sentimus vel in loquēdo vel in assentiēdo est est: nō nō. Profecto ⁊ ob hoc ipsum est vita ista misera qua viuimus: q̄ ei nōnūq̄ vt nō amittatur: error est necessarius. Absit vt talis sit illa vita: vbi est anime nostre ipsa veritas vita: vbi nemo fallit fallitur nemo. Hic aūt hoīes fallunt atq̄ falluntur miserioresq̄ sunt cū mētiēdo fallūt. q̄ cū mētiētib⁹ credēdo fallunt̄. Usq̄adeo tn̄ rationabilis natura refugit falsitatē: ⁊ q̄tū pōt deuitat errorē: vt falli nolint etiā quicūq̄ amāt fallere. Nō eni sibi qui mētit̄ videt̄ errare: sed aliū in errorē mittere credērē sibi ⁊ ea qdē re nō errat quā mēdacio ɔtegit si nouit ipse quid ver̄ sit: sed in hoc fallit̄ q̄ putat sibi suū esse nō obesse mēdaciū cū magis faciēti q̄ patiēti obsit omne peccatū.

Utrū ad officiū hoīs iusti sit aliquando mentiri.

Capitulū. xvij.

Uerum difficillima et latebrosissima hic gignitur questio de qua ia3 grāde libr̄ cū rn̄dēdi necessitas nos vrgeret absoluimus. Utrū ad officiū hominis iusti pertineat aliquando mētiri. Nōnulli enim eousq̄ progrediunt̄ vt ⁊ peierare ⁊ de rebus ad dei cultū pertinētibus: ac de ipsa dei natura falsu3 aliquid dicere: nonnunq̄ bonū piūq̄ opus esse cōtēdāt. Mihi autē videt̄ peccatū esse quidē omne mendaciū: sed multū interesse quo aīa ⁊ quibus de rebus quisquis mentiat̄. Nō eniz sic peccat ille qui cōsulēdi: quomodo ille qui nocēdi volūtate mētitur. Haud vero tn̄ nocet: qui viatorē mētiēdo in diuersu3 iter mittit: q̄tū is qui viā vite mēdacio fallēte deprauat. Nemo sane mētiēs iudicādus est: qui dicit falsu3 quod putat verū: quoniā quātu3 in ipso est: nō fallit ipse sed fallitur. Nō itaq̄

mendacij:sed aliquãdo temeritatis arguendus
est:qui falsa incautius credita pro veris habet.
Potiusqꝫ ecõtrario.ꝙtũ in ipso est:mentit̃ ille:
qui dicit veꝝ:qđ putat falsuz. Quantũ enim ad
aĩum eius attinet:qꝛ nõ qđ sentit hoc dicit:non
verũ dicit:ꝙuis veꝝ inueniat̃ esse qđ dic nec vl
lo modo liber est a mẽdacio:qui ore nesciens ve
ruz loquitur:sciẽs aũt voluntate mẽtit̃. Nõ cõsi
deratis itaqꝫ rebus ipsis de quibus aliqđ dicit̃:
sed sola intẽtione dicẽtis:melior est qui nesciens
falsuz dicit.qm̃ id veꝝ putat:ꝙ qui mẽtiẽdi ani
mũ sciens gerit:nesciẽs verum esse qđ dicit. Ille
nanqꝫ aliud nõ hꝫ in aĩo aliud in verbo: huic vo
qualecũqꝫ per seipsuz sit qđ ab eo dicit̃: aliud tñ
clausũ in pectore aliud in lingua promptũ est:qđ
malũ est propriũ mentiẽtis. In ipsaꝝ aũt que di
cunt̃ ꝯsideratione reꝝ:tm̃ iterest qua in re quisqꝫ
fallat̃ siue mentiat̃:vt cũ falli ꝙ mẽtiri minus sit
malũ:ꝙtũ pertinet ad hoĩs voluntatẽ:tñ longe
tolerabilius sit in his que a religione sunt seiun-
cta mentiri: ꝙ in his sine quoꝝ fide vel noticia
deus coli non potest:falli vt in pluribus a perqui
rente lucidius inuestigabit̃. Qđ vt illustret̃ exẽ-
plis:intueamur quale sit:si quispiaz dũ mentitur
viuere nunciat aliquẽ mortuuz.⁊ alius duz fal-
lit̃:credat iteꝝ xp̃m post quelibet longa tempo-
ra morituꝝ. Nõne illo modo mentiri:ꝙ isto mõ
falli incomparabiliter prestat:multoqꝫ minoris
mali est in illum errorem aliquem inducere:ꝙ
in istum ab aliquo induci.

¶ Quibus in rebus fallamur. ¶ Cap. xviij.

In quibusdam ergo rebus ma
gno:in quibus-
daz paruo:in quibusdã nullo malo:in q-
busdã etiã nonnullo bono fallimur. Nã magno
malo fallit̃ homo:cuz hoc nõ credit qđ ad vitaz
ducit eternã: vel hoc credit qđ ad mortez ducit
eternã. Paruo autẽ malo fallit̃:qui falsuz pro ve
ro approbando:incidit in aliquas molestias tẽ-
porales:quibus tñ adhibita fideli patiẽtia cõuer
tit eas in vsuz bonuz: veluti si quisꝙ bonuz ho-
minẽ putando qui malus est:aliquid ab eo pati
atur mali. Qui vero maluz hoĩem ita bonuz cre
dit vt nihil ab eo patiat̃ mali:nullo modo fallit̃
nec in euz cadit illa prophetica detestatio. Ve his
qui dicunt qđ maluz est bonuz. De ipsis eniz re
bus quibus hoĩes mali sunt:nõ de hoĩbus dictũ
intelligenduz est. Unde q adulteriuz dicit bonũ:
recte arguit̃ illa voce ꝓphetica. Qui vero ipsum
hoĩem dicit bonuz quẽ putat castuz ⁊ nescit adul-
teruz:nõ in doctrina reꝝ bonaꝝ ⁊ malaꝝ: sed in
occultis humanoꝝ fallit̃ moꝝ: vocans hoĩez bo
nuz:in quo putat esse qđ esse nouit bonũ: ⁊ dicẽs
maluz adulteruz ⁊ bonuz castuz: sed hunc bonum
dicens nesciẽdo adulteruz esse:illuz maluz nesci
endo castuz. Porro si per errorẽ euadit quisqꝫ ꝑ
niciẽ:sicut superius dixi nobis in itinere contigis
se:etiã aliquid boni homini errore cõfert̃. Sed
cũ dico in quibusdã rebus nullo malo aliquẽ vel
nõnullo etiã bono falli:nõ ipsũ errorẽ dico nullũ
malũ vel nõ nullũ bonũ:sꝫ malũ quo ñ venit̃ vl̃ bo
nũ quo venit̃ errãdo.i.ex ipo errore qđ nõ eueniat
vel qđ ꝓueniat. Nã ipse ꝑ seipsuz error aut ma-
gnũ in re magna:aut paruũ in re parua:tñ semꝑ
est malũ. Quis eniz nisi errãs malũ neget appro
bare falsa pro veris:aut improbare vera pro fal
sis:aut habere incerta pro certis vel certa pro i
certis: Sed aliud est bonũ hoĩez putare qui ma
lus est:qđ est erroris:⁊ aliud est ex hoc malo ali
ud malũ nõ pati:si nihil noceat hõ malus qui est
putatus bonus. Itẽqꝫ aliud est ipsaz viaz puta-
re que nõ est ipsa:⁊ aliud est ex hoc erroris ma-
lo aliquid boni cõsequi:velut est ab insidijs ma
lorum hominum liberari.

¶ An peccata dicenda sint cũ quis de malo hoĩe
bñ sentit: vel verisimilibꝰ fallit̃. ¶ Cap. xix.

Nescio sane vtrum etiã eiusmodi
error sit: cũ homo de
malo hoĩe bene sentit:qualis sit nesciẽs:
aut pro eis que per sensus corporis capimus oc
currũt similia:que spiritu tanꝙ corpe:aut corpe
tanꝙ spiritu sentiunt̃.quale putabat esse ap̃ls
Petrus quãdo existimabat se visũ videre: re-
pẽte de claustris ⁊ vinculis ꝑ angelũ liberatus:
aut in ipis rebus corporeis leue putat̃ esse qđ as
perũ est:aut dulce qđ amaꝝ est:aut bene olere
qđ putridũ est:aut tonare cũ reda trãsit:aut illũ
esse hoĩem cũ alius sit:quãdo duo sibi simillimi
sunt:qđ in geminis sepe contingit. vnde ait ille.
Gratusqꝫ parẽtibꝰ error:⁊ cetera talia.etiã pec-
cata dicẽda sint. Hec q̃stio nodosissima:q̃ homi-
nes acutissimos achademicos torsit:nunc mihi
enodãda suscepta est vtꝝ aliquid debeat sapiẽs
approbare ne incidat in errorẽ si ꝓ veris appro
bauerit falsa:cũ oĩa sicut affirmãt: vel culta sint
vel incerta. Unde tria confeci volumina in ini-
tio conuersionis mee:ne impedimento nobis es
sent:que tanꝙ in ostio contradicebant. Et vtiqꝫ
fuerat remouẽda inueniende desperatio verita
tis:que illoꝝ videt̃ argumẽtationibus robora-
ri. Apud illos ergo error omnis putatur esse pec
catuz:quod vitari non posse contendunt:nisi om
nis suspendatur assensio. Errare quippe dicunt
eum quisquis assentitur incertis:nihilqꝫ certuz
esse in hominum visu propter indiscretam simi
litudinem falsi:etiaz si quod videtur forte sit ve
rum:acutissimis quidẽ:sed impudentissimis cõ
flictationibus disputant. Apud nos autẽ iustus
ex fide viuit. Ac si tollatur assensio ⁊ fides tolli
tur:qꝛ sine assensione nihil creditur. Et sunt ve

ra quamuis non videantur: que nisi credantur ad
vitaz beatã: que non nisi eterna est: non potest ꝑ
ueniri. Cũ istis vero vtrũ loqui debeamus igno
ro: qui nõ victuros in eternũ: sed in presentia se
viuere nesciunt: imo nescire se dicũt qḋ nescire nõ
possunt. Neqꝫ eniz quisqꝫ sinitur nescire se viue
re: quãdoquidẽ si nõ viuit nõ potest aliquid vel
nescire: qm̃ nõ soluz scire verũetiã nescire nõ ni
si viuentis est. Sed videlicet nõ assentiendo ꝙ
viuãt: cauere sibi vident errorẽ: cũ etiaz errãdo
conuincant viuere: qm̃ nõ potest qui nõ viuit erra
re. Sicut ergo nos viuere nõ solũ vex: sꝫ etiã cer
tũ est: ita vera ꝛ certa sũt multa quibꝰ nõ assen
tiri absit vt sapientia potius quam dementia
nominanda sit.

Quibus in rebus errantes nõ peccemus: quan
uis ad huiꝰ vite miserias error ꝑtineat. Ca. xx.

In quibusdam aũt rebus nihil
interest ad capes
sendũ dei regnũ: vtrũ credãtur an nõ: vl'
vtrũ vera siue sit siue putẽtur an falsa. In his er
rare. i. aliud ꝓ alio putare: nõ arbitrãdũ est esse
peccatũ: aut si est minimũ esse atqꝫ leuissimum.
Postremo qualecũqꝫ illud ꝛ quãtumcũqꝫ sit ad
illã viã nõ ꝑtinet: qua imus ad deũ. Que via fi
des est christi: que ꝑ dilectionẽ opat. Neqꝫ eniz
ab hac via deuiabat in geminis filijs gratus il
le parentibus error: aut ab hac via deuiat apo
stolus petrus quando se existimans visuz vide
re aliud pro alio sic putabat: vt a corporũ imagi
nibus in quibus se esse arbitrabat: vera in qui
bus erat corpora nõ dinosceret: nisi cũ ab illo an
gelus per quẽ fuerat liberatus abscessit: aut ab
hac via deuiabat Jacob patriarcha: quando vi
uentẽ filiũ a bestia credebat occisuz. In his atqꝫ
huiusmodi falsitatibus salua fide que in deo no
bis est fallimur: ꝛ via nõ relicta que ad illũ nos
ducit erramus. Qui errores etiaz si peccata nõ
sunt. tamen in malis huius vite deputandi sũt:
que ita subiecta ẽ vanitati: vt approbent ħ fal
sa pro veris: respuantur vera pro falsis: teneã
tur incerta pro certis: Quanuis enim hec ab ea
fide absint: per quã ad veraz certãqꝫ atqꝫ eternã
beatitudinẽ tendimus: ab ea tamen miseria non
absunt: in qua adhuc sumus. Nullo modo quip
pe falleremur in aliquo vel animi vel corporis
sensu: si iam vera illa atque perfecta felicitate
frueremur.

Quomodo sit pctũ omne mendaciũ: vel qua
liter etiã illi licet venialiter peccẽt. qui nõ nisi
pro salute hoĩum mentiunt. Cap. xxj.

Porro autem omne men
dacium ideo dicenduz est esse peccatum
qꝛ homo non soluz quando scit ipse quid verum
sit: sed etiam si quando errat ꝛ fallitur sicut ho
mo. hoc debet loqui quod animo gerit: siue illḋ
veruz sit: siue putet ꝛ non sit. Omnis autez qui
mentitur contra id quod animo sentit loquitur
voluntate fallẽdi. Et vtiqꝫ verba propterea sũt
instituta: non per que se inuicez homines fallãt
sed per que in alterius quisqꝫ noticiam cogitati
ones suas perferat. Uerbis igitur vti ad falla
ciam: non ad quod instituta sunt: peccatum est.
Nec ideo vllum mendaciuz putandum est non
esse peccatum: quia possumus aliquando ali
cui prodesse mentiendo. Possumus eniz ꝛ furã
do aliquando alicui prodesse: si pauper cui palã
datur sentit cõmodũ: ꝛ diues cui clam tollitur nõ
sentit incõmodum. Nec ideo tale furtuz quisqꝫ
dixerit non esse peccatum. Possumus ꝛ adulte
rando prodesse. si aliqua nisi ad hoc ei consentia
tur appareat amando moritura: ꝛ si vixerit peni
tendo purganda: nec ideo peccatuz tale negabit
adulteriũ. Si autẽ merito nobis placet castitas
quid queso offendit veritas: vt propter alienaz
vtilitatẽ illa nõ violet adulterando: ꝛ violetur
ista mentiendo. Non ideo mendaciũ poterit ali
quando laudari: qꝛ nonnunqꝫ pro salute quorũ
daz mentimur. Peccatũ ergo est: sed veniale: qḋ
beniuolentia excusat: ꝛ ideo fallacia damnat.
Plurimuz quippe ad bonum profecisse homi
nes qui non nisi pro salute hominis mentiuntur
non est negandum: sed in eorũ tali profectu me
rito laudatur vel etiam temporaliter remune
ratur beniuolentia non fallacia: que vt agnosca
tur satis est: non vt etiam predicetur: maxime i
heredibus testamenti noui: quibus dicitur. Sit
in ore vestro est est: non non. Quod eniz ampliꝰ
est a malo est. Propter quod maluz: qꝛ subripe
re in hac mortalitate non desinit: etiam ipsi co
heredes christi dicunt. Dimitte nobis debita
nostra.

Que sunt cause bonaruz rerũ ꝛ que malarũ.
Capitulum. xxij.

His itaqꝫ pro huius breuitatis
necessitate tracta
tis: qm̃ cause cognoscende sunt rex bo
narum ꝛ malax: quantũ vie satis est que nos ꝑ
ducat ad regnũ: vbi erit vita sine morte: sine er
rore veritas: sine perturbatione felicitas: ne
quaqꝫ dubitare debemus rerũ que ad nos perti
nent bonax causam non esse: nisi bonitatem dei:
malax vero ab imutabili bono deficientẽ boni
mutabilis voluntatẽ: prius angeli: hoĩs postea.

Qḋ sit creature rationabilis primũ malũ vel
que mala hoc secuta sunt. Capitulũ. xxiij.

Hoc primum est creature ratio
nabilis malum
idest prima priuatio boni: deinde etiam

iam nolētibus subintrauit ignorantia rerum agendarum ⁊ cōcupiscentia noxiarum: quibus comites subinferuntur error ⁊ dolor: que duo mala quando iminentia sentiuntur: ea fugitantis animi motus vocatur metus. Porro animus cum adipiscitur cōcupita: q̄uis perniciosa ⁊ inania: quoniā id errore nō sentit: vel delectatione morbida vicitur: vana et iā leticia ventilatur. Ex his morborum nō vbertatis sed indigentie tanq̄ fontibus: oīs miseria nature rationalis emanat.

¶ Quod in suis malis rōnalis natura beatitudinis appetitū nō amiserit: ⁊ q̄ homo habeat penā ꝓpriam corporis mortem. ¶ Capitulū. xxiiij.

Que tamen natura in malis suis nō potuit amittere beatitudinis appetitū. Uerum hec cōmunia mala sunt ⁊ hoīum ⁊ angelorum: pro sua malicia domini iusticia damnatorum. Sed homo habet ⁊ penam propriā: qua etiam corporis morte punitus est. Mortis quippe supplicium dominus ei cōminatus fuerat si peccaret: sic eū munerans libero arbitrio: vt tamen regeret imperio: terreret exitio: atq̄ in paradisi felicitate tanq̄ in vmbra vite: vnde iusticia custodita in meliora conscenderet collocauit.

¶ Quod peccatum adam originaliter in posteros transierit. ¶ Capitulum. xxv.

Hinc post peccatum exul effectus: stirpem quoq̄ suā: quā peccando in se tanq̄ in radice viciauerat: pena mortis ⁊ dānationis obstrinxit: vt quicquid prolis ex illo ⁊ simul dānata ꝑ quam peccauerat coniuge: ꝑ carnalem cōcupiscētiam: in qua inobedientie pena similis retributa ē nasceretur: traheret originale peccatum: quo traheretur per errores doloresq̄ diuersos ad illud extremum cum desertoribus angelis viciatoribus ⁊ possessoribus ⁊ cōsortibus suis sine fine supplicium. Sic ꝑ vnum hoīem peccatum intrauit in mūdum: ⁊ per peccatum mors: ⁊ ita in omnes homines ꝑtrāsiuit: in quo omnes peccauerunt. Mundum quippe appellauit eo loco aplus vniuersum genus humanum.

¶ Qualiter humani generis massa ex ira dei iacebat in malis: luens cum desertoribus angelis iustissimas penas manente in eis bonitate creatoris. ¶ Cap. xxvj.

Ita ergo res se habebat. Jacebat in malis: vel etiam voluebatur: ⁊ de malis in mala precipitabatur totius humani generis massa damnata ⁊ adiuncta parti eorum qui peccauerant angelorum: luebat impie desertionis dignissimas penas. Ad iram quippe dei pertinet iustam quicquid ceca ⁊ indomita concupiscentia faciunt libenter mali: ⁊ quicquid manifestis apertisq̄ penis patiuntur inuiti. non sane creatoris desistente bonitate ⁊ malis angelis subministrare vitam viuacemq̄ potentiam. que subministratio si auferatur interibunt: ⁊ hominum quāuis de propagine viciata damnataq̄ nascētium formare semina ⁊ animare ⁊ ordinare mēbra: per temporum etates: per locorum spacia vegetare sensus: alimenta donare. Melius enim iudicauit de malis bene facere: q̄ mala nulla esse permittere. Et si quidem in melius hominum reformationem nullam prorsus esse voluisset: sicut impiorum nulla est angelorum: nōne merito fieret vt natura que deum deseruit: que ꝓceptum sui creatoris quod custodire facillime posset: sua male vtēs potestate calcauit atq̄ trāsgressa est: que sui in se creatoris imaginem ab eius lumine contumaciter auersa violauit. que salubrem seruitutem ab eius legibus male libero abrupit arbitrio: vniuersa ineternum desereretur ab eo: ⁊ ꝓ suo merito penam penderet sempiternam: Plane ita faceret si tantum iustus non etiam misericors esset: suamq̄ in indebitam misericordiam multo euidentius in indignorum potius liberatione monstraret.

¶ Quod quibusdam angelis cadentibus per superbiam residui certissimam perpetue beatitudinis stabilitatem acceperunt. ¶ Capitulum. xxvij.

Angelis igitur aliquibus impia superbia deserentibus deum: ⁊ in huius aeris imā caliginem de supna celesti habitatione deiectis: residuus nūmerus angelorum in eterna cum deo beatitudine ⁊ sanctitate ꝑmā sit. Neq̄ enim ex vno angelo lapso atq̄ dānato ceteri ꝓpagati sūt: vt eos sicut hoīes originale malū obnoxie successionis vinculis obligaret atq̄ vniuersos traheret ad debitas penas: sed eo q̄ dyabolus factus ē: cum socijs īpietatis elato: ⁊ ipa cum eis elatione ꝓstrata: ceteri pia obediētia dn̄o coheserūt: accipiētes et q̄d illi nō habuerūt: certam sciētiam qua essent de sua sempiterna ⁊ nunq̄ casura stabilitate securi.

¶ Quod numerus bonorum angelorum q̄ diminutus est post ruinā malorum ex hoībus supplicatur: ⁊ q̄ hic numerus deo sit notus. ¶ Capitulum. xxviij.

Placuit itaq̄ vniuersitatis creatori atq̄ moderatori deo: vt quoniā nō tota multitudo angelorum deū deserēdo perierat: ea q̄ perierat in ꝑpetua ꝑditiōe remaneret: q̄ aūt cū deo illa dserēte ꝑstiterat de sua certissime cognita sp̄ futura felicitate secura gauderet. Alia vō creatura rōnalis q̄ in hoībus erat quoniā

peccatis atq supplicijs ⁊ originalibus ⁊ ppriis tota perierat: ex eiꝰ pte reparata: qd angelice societati ruina illa dyabolica minuerat suppleret. Hoc. n. pmissuz ē resurgētibus sanctis: q erūt eq̄les angelis dei. Itaq supna illa ihrl'm mater nr̄a ciuitas dei nulla ciuiuz suoꝝ numerositate fraudabit: sed vberiore ēt copia forsan regnabit. Neq. n. numeꝝ aut sctoꝝ hoium aut imūdoꝝ demonū nouimus: in quoꝝ locū succedentes filij sancte matris ecclie q̄ sterilis apparebat in tris in ea pace de q̄ illi ceciderāt: sine vllo tpis termino pmanebūt. Sed illoꝝ ciuiū numerus: siue q est: siue q futurus ē: in cōtēplatione ē eiꝰ artificis: q vocat ea q̄ nō sūt tāq ea q̄ st atq in mēsura ⁊ numero ⁊ pōdere cūcta disponit.

¶ Qd nō ppriis meritis nec p liberꝝ arbitriū: sz p filiū dei liberari possit genꝰ humanū. ca. xxix.

Verum hec pars generis humani cui liberationē deꝰ regnūq pmisit eternū: nunqd meritis opeꝝ suoruz reparari pōt? Absit. Quid. n. boni opari pōt pditꝰ nisi q̄tum fuerit a pditione liberatꝰ? Nunqd libero volūtatis arbitrio? Et h̄ absit. Nā libero arbitrio male vtēs hō ⁊ se pdidit: ⁊ ipsum. Sicut. n. q se occidit: vtiq viuēdo se occidit: sz se occidēdo nō viuit: nec seipm poterit resuscitare cū occiderit: ita cum libero peccaret arbitrio victore pctō amissum ē ⁊ liberꝝ arbitriū. A quo eni q̄s victꝰ ē: huic ⁊ seruus addictus ē. Petri certe apli est ista snia. Que cum v̄a sit: q̄lis q̄so pōt serui addicti esse libertas: nisi q̄n eū peccare delectat? Liberalit. n. seruit q sui dn̄i volūtatē libēter facit. Ac p hoc ad peccāduz liber ē: qui pcti seruus est. Vn̄ ad iuste faciēdum liber nō erit: nisi a pctō liberatus cē iusticie cepit seruus. Ipa ē vera libertas pp recti facti leticiā: simul ⁊ pia seruitus pp p̄cepti obediētiam. Sz ista libertas ad bn̄faciendum: vn̄ erit homini addicto ⁊ vendito: nisi redimat ille cuiꝰ illa vox est. Si vos filius liberauerit tūc vere liberi eritis? Qd antequā fieri in homie incipiat: quō q̄squam de libero arbitrio in bono gloriabit opere: q nōdū liber est ad operādum bene: nisi se vana supbia inflatꝰ extollat? quam cohibet apl's dicens: Gr̄a salui facti estis per fidem.

¶ Qd etiam fidem a qua bona opera incipiūt gr̄a tribuat. cap. xxx.

Et ne ipam sibi saltē fidē sic arrogarent: vt nō itelligerent diuinitus esse donatā: sicut isdē apl's alio loco se dicit vt fidelis esset misericordiā cōsecutū: h quoq adiūxit atq ait. Et h̄ nō ex nobis: sz dei donum ē. nō ex opibus: ne forte q̄s extollat. Et ne putarent fidelibꝰ bona defutura opa rursus adiecit. Ipi. n. sumꝰ figmētum creati in xp̄o sicu in opibus bonis q̄ p̄parauit deꝰ: vt in illis ambulemus. Tūc ergo efficimur vere liberi: cum deꝰ nos fingit. i. format ⁊ creat: nō vt hoies: qd iā fecit: sed vt boni hoies simus: qd nūc gr̄a sua facit vt simus in xp̄o iesu noua creatura: s'm qd dicit est. Cor mundū crea in me deus. Neq eni cor eius quātū ptinet ad naturā cordis humani: non iā creauerat deus.

¶ Quod deus opatur in nobis ⁊ velle ⁊ pficere sic apl's mltipliciter p̄dicat ⁊ ois diuina scriptura testatur. ¶ Cap. xxxi.

Item ne quisquaz ⁊ si de opibus: d ipso glorieꝶ libero arbitrio volūtatis: tāquam ab ipo incipiat meritū: cui tanq debitū reddat premium bene operādi: ipa libertas audiat eūdē gratie p̄conē dicentē: Deus est eni qui operat in nobis ⁊ velle ⁊ operari p bona volūtate. Et alio loco. Igit nō volētis neq currētis: sed miserentis est dei. Dum pculdubio si homo eius etatis est: vt rōe iā vtatur: nō possit credere: sperare: diligere nisi velit: nec puenire ad planam supne vacationis nisi volūtate cucurrerit. quomodo ergo nō volētis neq currentis: sz miserētis dei: nisi q ⁊ ipsa volūtas: sic scriptū est: a deo preparat. Alioqui si pptera dictuz est; nō volētis neq currētis: sz miserētis est dei: q ex vtroq fit idest ⁊ volūtate hois ⁊ misericordia dei. vt sic dictum accipiamus: nō volētis neq currētis sed miserētis est dei: tanq diceret: nō sufficit sola volūtas hois si nō sit etiā misericordia dei: si nō sit etiā voluntas hois. ac p hoc: si recte dictū est. nō volentis hois: sz miserētis est dei: quia id volūtas hois sola nō implet: cur nō econtrario recte dicit: non miserētis est dei: sz volētis est hois: q id misericordia dei sola nō implet. Porro si nullus christianus dicere audebit: nō miserētis est dei: sz volētis est hois: ne aplo aptissime ꝯtradicat. restat vt pptera recte dictū intelligat nō volētis neq currētis: sz miserētis est dei vt totuz deo det q hois volūtatem bonā ⁊ p̄parat adiuuādā: ⁊ adiuuat p̄paratā. Precedit eni bona voluntas hois mlta dei dona: sz nō oia. Que aūt nō p̄cedit ipsa: in eis est ⁊ ipa. Nā vtrūq legit in sc̄tis eloqijs misericordia eiꝰ pueniet me ⁊ misericordia eiꝰ subsequtur me. Nolentē p̄uenit vt velit: volentē subsequitur ne frustra velit. Cur enim admonemur orare pro inimicis nostris vtiq nolentibus pie viuere: nisi vt deus in illis operetur ⁊ velle. Cur itemq admonemur petere vt accipimus: nisi vt ab illo fiat quod volumus: a quo factū est ut velimꝰ. Oramus ergo pro inimicis nostris vt misericordia dei p̄ueniat eos sic preuenit ⁊ nos: oramꝰ aūt p nob: vt misericordia eiꝰ subseqtur nos.

Quod iusta damnatione sub ira dei tenebat genus humanũ: donec veniret mediator qui nos ab hac ira liberaret.

Capitulum. xxxiij.

Tenebatur itaq; iusta damnatione gen⁹ humanum: ⁊ omnes erant ire filij: de qua ira scriptum est. Quõ omnes dies nostri defecerunt: ⁊ in ira tua defecimus. Anni nr̃i sicut aranea meditabuntur. De qua ira dicit etiam Job. Homo enim natus ex muliere: breuis vite ⁊ plenus ire De qua ira dicit etiam dñs iesus. Qui credit in filio habet vitam eternam. q autẽ nõ credit in filium nõ habet vitã eternam: sed ira dei manet sup eum. Nõ ait veniet: sed manet super eum. Cum hac qppe omnis homo nascit. Propter qđ dicit aplus. Fuimus enĩ ⁊ nos natura filij ire sicut ⁊ ceteri. In hac ira cũ essent homines per originale peccatum: ⁊ tãto grauius ⁊ pniciosius: quãto maiora vel plura insup addiderunt: necessarius erat mediator: hoc ẽ recõciliator: q hanc iram sacrificij singularis cuius erant vmbre oĩa sacrificia legis ⁊ pphetarum oblatione placaret. Unde dicit aplus. Si enim cum inimici essemus: recõciliati sumus deo p mortem filij eius: multo magis recõciliati nũc in sanguine eius salui erimus ab ira p ipm. Cũ autem deus irasci dr̃: nõ eius significat perturbatio qualis est in aĩo irascentis hoĩs: sed ex humanis motibus translato vocabulo: vindicta eius: que nõ nisi iusta ẽ: ire nomẽ accepit. Quod ergo p mediatorem recõciliamur deo: ⁊ accipimus spũmsanctũ: vt ex inimicis efficiamur filij. quotquot enim spiritu dei aguntur: hi filij sunt dei: hec est gratia dei p iesum xpm dñz nostrum.

De admirabili sacramento mediatoris.

Capitulũ. xxxiiij.

De quo mediatore longum ẽ vt q̃ta dignum est tanta dicant̃: q̃uis ab homine dici digne nõ possunt. Quis enim hoc solum cõgruẽtibus explicet v̄bis: q verbum caro factuz ẽ. ⁊ habitauit in nobis: vt crederemus in dei patris omnipotẽtis vnicum filiũ natum de spũsancto ⁊ maria virgine: Ita quippe verbum caro factum ẽ a diuinitate carne suscepta: nõ in carnem diuinitate mutata. Carnẽ porro h hoiem debemus accipere: a parte totuz significãte locutione. sicut dictum est. Quoniam ex operibus legis nõ iustificabitur omnis caro. i. omnis homo. Naz nihil nature humane in illa susceptione fas ẽ dicere defuisse: sed nature ab omni peccati nexu omnimodo libere: nõ qualis de vtroq; sexu nascitur per cõcupiscentiam carnis cum obligatione delicti: cuius reatus per regenerationez diluit: sed qualez de virgine nasci oportebat: quẽ fides matris nõ libido cõceperat. Quod si vel p nascẽtem corrũperet eius integritas: nõ iam ille de virgine nasceret: eũq; falso: quod absit: de virgine maria natum: tota confitet ecclĩa: q imitãs eius matrem quotidie parit mẽbra ei⁹ ⁊ virgo ẽ. Lege si placet de virginitate sc̃tẽ marie meas lr̃as ad illustrem virum: quem cuz honore ac dilectione noĩo volusianum.

De duabus naturis in vna filij dei psona cõsistentibus. Cap. xxxiiij.

Proinde xp̃s iesus dei filius ẽ: ⁊ deus ⁊ homo est. Deus ante omnia secula: homo in nostro seculo. De⁹ qz dei verbum: deus enim erat verbũ: homo aũt qz in vnitate psone accessit verbo aĩa rõnalis ⁊ caro. Quocirca inq̃tum deus ẽ: ipse ⁊ pater vnũ sunt. inquãtum aũt hõ est: pr̃ maior ẽ illo. Cui enim esset vnicus dei filius nõ grã sed natura: vt esset plenus etiam grã factus est ⁊ hoĩs filius. ideq; ipe vtrũq; ex vtroq; vnus xp̃s: q cum in forma dei esset: nõ rapinam arbitratus ẽ: quod natura erat. i. ẽsse se equalez deo Exinaniuit aũt se formam serui accipiẽs: non amittens vel minuens formam dei. Ac p hoc ⁊ minor ẽ factus: ⁊ mãsit equalis vtrũq; vnus sicut dictum ẽ: Sed aliud pp verbum: aliud pter hoiem Propter. n. verbum equalis prĩ: pp hoiem minor. Unus dei filius ideq; hoĩs filius: vnus hoĩs filius: ideq; dei filius: nõ duo filij dei deus ⁊ hõ: sed vnus dei filius. deus sine initio: hõ a certo initio: dñs noster iesus xp̃s.

Quod euidens iudicium sit abundantis grẽ dei q in hoĩe xp̃o humana natura in vnitatem psone assumi pmeruit. Capitulum. xxxv.

Hic omnino granditer ⁊ euidenter dei grã cõmendatur. Quid enim natura humana in hoĩe xp̃o meruit: vt in vnitate psone vnici filij dei singulariter esset assumpta? Que bona volũtas cuius boni pposti studium: que bona opera p̃cessere: quibus mereret iste homo: vt vna fieret psona cum deo? Nunqd antea fuit homo: ⁊ hoc ei singulare beneficium prestituz est: vt singulariter pmereretur deum? Nempe ex quo homo esse cepit: nõ aliud cepit esse q̃ filius dei: ⁊ hoc vnicus: ⁊ ppter deuz verbum: quod illo suscepto: caro factum ẽ: vtiq; deus: vt quemadmodum est vna psona quilibet homo: anima. s. rõnalis ⁊ caro: ita sit xp̃s vna persona verbum ⁊ homo. Unde nature humane tãta gloria nullis precedentibus meritis sine dubitatione gratuita: nisi qz magna h ⁊ sola dei grã fideliter ⁊ sobrie cõsiderantib⁹ euidẽter ostẽditur: vt itelli

gant hoīes ꝑ eādem grām se iustificari a pctis
per quam fcm̄ est: vt hō xp̄s nullum hr̄e posset
pctm̄: Sic ⁊ eius matrem angelus salutauit:
qn̄ ei futuꝝ annūciauit hunc partum. Aue ingt
grā plena. Et paulo post. Inuenisti ait gratiam
apud deum. Et hec qdem grā plena: ⁊ iuenisse
grām apud deum dr̄: vt dn̄i sui. imo oīum dn̄i
mater esset. De ipso aūt xp̄o ioānes euangeli-
sta cū diceret. ⁊ v̄bum caro factum ē: ⁊ habita-
uit in nobis. ⁊ vidimus ingt gl̄iam eius: gl̄iam
q̄si vnigeniti a patre: plenū grē ⁊ veritatis. Qđ
ait: verbum caro fcm̄ ē: hoc est plenum grē: ꝙ
ait gloriam vnigeniti a patre: hoc ē plenū ve-
ritatis. Ueritas qppe ipsa vnigenitus dei filiꝰ:
nō gratia: sed natura. Grā suscepit hoīem tāta
vnitate persone: vt idem ipse etiam esset hoīs
filius.

¶ Quod grā demōstrat etiam in hoc ꝙ de spi-
ritusctō natꝰ dicitur. ¶ Cap. xxxvi.

IDem nanqȝ iesus xp̄s filiꝰ dei
vnigenitus. i. vni-
cus dn̄s noster: natꝰ ē de spūsancto ⁊ ma-
ria virgine. Et vtiqȝ spūssanctus dei donum ē:
quod qdem ⁊ ip̄m est equale donāti. Et iō deꝰ
est etiā spūsctūs: pr̄e filioqȝ nō minor. Ex hoc
ergo qđ de spūsancto est s̄m hoīem natiuitas
xp̄i: qd aliud q̄ȝ ipsa grā demōstrat. Cū. n. vir-
go q̄siuisset ab angelo quō fieret qđ ei nūciabat
qn̄ qdem illa viꝝ nō cognouisset. rn̄dit angelus
Spūssanctus supueniet in te: ⁊ virtus altissimi
obūbrabit tibi. Ideoqȝ ⁊ quod nascet ex te san-
ctūm: vocabit filius dei. Et ioseph cum vellet
eā dimittere suspicans adulteram: quā sciebat
nō de se grauidā: tale rn̄sum ab angelo accepit:
Noli timere accipe mariam cōiugem tuā: qđ
enim in ea natum ē: de spūsancto est. i. quod tu
esse de alio viro suspicaris de spūsancto est.

¶ Quod q̄ȝuis non sit cōsequens patrem hoīs
xp̄i dici spūmsanctum: modus tn̄ ipse quo de il-
lo ⁊ maria virgine natus est sit explicabilis.
¶ Capitulum. xxxvii.

NUnquid tamen ideo dicturi su-
mus patrem hoīs xp̄i
esse spūmsanctum. vt deus pr̄ verbū
genuerit: spūssanctus hoīem: ex qua vtraqȝ sub-
stantia xp̄s vnus esset: ⁊ dei pr̄is filius s̄m ver-
bum: ⁊ spūssancti filius s̄m hoīem: ꝙ quasi eū
spūssanctus tanq̄ȝ pater eius de matre virgine
genuisset: Quis hoc dicere audebit: Nec opus
est ondere disputādo: q̄ȝta alia sequant absur-
da: cū hoc ip̄m iam ita sit absurdum: vt nulle fi-
deles aures id valeāt sustinere. Proinde sicut
cōfitemur: dn̄s noster iesus xp̄s q de deo deus
hō aūt natus est de spūsancto ⁊ maria virgine
vtraqȝ substātia diuina. s. atqȝ humana filius ē
vnicus dei pr̄is oīpotentis: de quo ꝓcedit spūs
sanctus. Quō ergo dicimus xp̄m natū de spū-
sancto: si nō eum genuit spūssanctus An q̄r fecit
eū: qm̄ dn̄s noster iesus xp̄s in q̄ȝtum deꝰ ē. oīa
ꝑ ip̄m fcā sunt: in q̄ȝtum aūt hō est: ⁊ ip̄e factus ē:
sicut apl's dicit: Factus ē ei ex semine dauid s̄m
carnē. Sed cū illam creaturā quam v̄go cōcepit
⁊ peperit: q̄ȝuis ad solum ꝑsonam filij ꝑtinētē
tota trinitas fecerit: neqȝ. n. separabilia sūt opa
trinitatis cur in ea faciēda solus spūssanctꝰ no-
minatus est: An ⁊ qn̄ vnus triū in aliquo ope
noīat: vniuersa opari trinitas ītelligit: Ita v̄o
est: ⁊ exēplis doceri pōt. Sed nō ē in hoc diutiꝰ
imorādum. Illud. n. mouet quō dictum sit: na-
tus de spūsancto: cum filiꝰ nullo mō sit spūssan-
cti Neqȝ. n. q̄r mūdū istum fecit deus: dici eū
fas est dei filium: aut eum natum de deo: sed fa-
ctum vel creatū vel cōditum vel īstitutum ab
illo. vl' si qd huiusmodi: recte possumus dicere
Nūc ergo cum cōfiteamur natum de spūsctō ⁊
maria virgine: quō nō sit filius spūssancti: ⁊ sit
filiꝰ virginis marie: cū ⁊ de illo ⁊ illa sit natꝰ ex-
plicare difficile ē. Proculdubio qppe nō sic de
illo vt de pr̄e sic aūt de illa vt de matre natꝰ ē.

¶ Exēpla qbus ostendit nō semꝑ dici filiū: qc
qd de re aliqua nascit. Et aliqd dici filiū rei de
qua nō nascitur. ¶ Cap. xxxviii.

NOn igitur concedēdū est qcqd
de aliqua renascit cō-
tinuo eiusdem rei filium nūcupādū. Ut
enim omittam alia: aliter de hoīe nasci filiū: ali-
ter capillum: pediculum: lūbricū: quoꝝ nihil est
filius. Ut ergo hec omittam: qm̄ tāte rei defor-
miter cōparant certe q nascunt ex aqua ⁊ spū-
sancto: nō aqua filios eos rite dixerit qspiam: s;
plane dicūt filij dei pr̄is ⁊ matris ecclie Sic er-
go de spūsancto natus ē filius dei patris: nō spūs
sancti. Nam ⁊ illud qđ de capillo ⁊ de ceteris
diximꝰ ad hoc tm̄ valet: vt admoneamur: nō oē
quod de aliquo nascit etiam filium eius de quo
nascit posse dici. Sicut nō omnes q dicunt ali-
cuius filij: cōsequens est vt de illo etiā nati eē
dicant. sicut sunt q adoptantur. Dicuntur etiā
filij gehēne: nō ex illa nati: sed in illam prepara-
ti: sicut filij regni preparantur in regnum.

¶ Modus significans xp̄m iesum de spūsancto
natum insinuat grām qua eius humanitas nul-
lis precedentibus meritis in ipsa conceptione
deo copulata est.

¶ Capitulum. xxxix.

CUm itaqȝ de aliquo nascatur ali-
qd: etiā nō eo modo
vt sit filius: nec rursus oīs q dr̄ filius: de illo sit
natus: cuius dr̄ filius: ꝑfecto modus iste quo
natus est xp̄s de spūsancto: nō sicut filius: ⁊ de

maria virgine sicut filius insinuat nobis grãm dei: qua homo nullis precedentibus meritis in ipso exordio nature sue quo esse cepit verbo dei copularetur in tantam psone finitatem vt idem ipse esset filius dei q filius dei hois: z filius hois qui filius dei. ac sic in nature humane susceptione fieret quodammodo ipa gra illi homini naturalis: que nullum peccatũ posset admittere Que gra ppterea p spũ sanctum fuerat significanda: qz ipse ,ppie sic est deus vt dicatur etiam dei donum. Unde sufficienter loqui p longum est: si tamen id fieri põt valde plixe disputationis est.

¶ Quomodo xps nec originale: nec ,pprium habens peccatum factus sit pro nobis ipse peccatum. Cap. xl.

Nulla igitur voluptate carnalis cõcupiscentie semi natus siue cõceptus: z ideo nullum peccatum originaliter trahens: dei quoqz gra verbo patris vnigenito non gra filios: sed natura in vnitate psone modo mirabili z ineffabili adiunctus atqz concretus: z ideo nullum pctm z ipe cõmittens: tñ ,ppter silitudinez carnis peccati in qua venerat: dictus ẽ z ipe peccatũ sacrificandus ad diluenda peccata. In veteri qppe lege pctã vocabanf sacrificia pro peccatis. Qd vere iste factus est: cui9 erãt vmbre illa. Hinc apls cum dixisset. obsecramus p xpo recõciliari deo: cõtinuo subiunxit atqz ait. Eum q non nouerat peccatum: pro nobis peccatum fecit: vt nos simus iusticia dei in ipso. Non ait vt in qbusdam mendosis codicibus legif: is qui nõ nouerat peccatũ: p nobis pcm fecit: tanqz p nob xps ipse peccauerit: sed ait. Eum q nõ nouerat peccatum idest xpm: p nobis peccatum fecit. Factus est ergo deus cui recõciliandi sum9 peccatum: hoc est sacrificium p peccatis: p quod recõciliari valeremus. Ipse ergo peccatum: vt nos iusticia: nec nostra: sed dei nec in nobis: sz in ipo. sicut ipse peccatum nõ suum: sed nostrũ nec in se sed in nobis cõstitutum: similitudine carnis peccati: in qua crucifixus est demonstrauit. vt quoniam peccatum ei nõ inerat: ita quodammodo peccato moreref: dum moritur carni: in qua erat similitudo peccati: vt cum fm vetustatem peccati nunqz ipse vixisset: nostraz ex morte veteri qua in peccato mortui fueramus reuiuiscentem vitam nouam. sua resurrectione signaret.

¶ Quod mos z resurrectio christi sacramẽtuz baptismi significet. Caitulum. xli.

Ipsum est quod in nobis celebratur magnum baptismatis sacramẽtum: vt quicũqz ad istam ptinent grãm moriantur pctõ: sicut ipse pctõ mortuus dr: qz mortuus est carni: hoc est pcti similitudini. z viuant de lauacro renascendo. sicut ipse de sepulchro resurgendo: quãlibet corporis etatem gerant.

¶ Quod generaliter omni etati necessarium sit xpi baptismum Capitulum. xlij.

A Paruulo enim recens nato vsqz ad decrepitũ senẽ: sicut nullus ,phibendus ẽ a baptismo: ita nullus ẽ qui nõ pctõ moriaf in baptismo. Sed paruuli tñ originali: maiores autem etiaz his oibus moriuntur peccatis que cũqz male viuendo addiderunt ad illud quod nascendo traxerunt.

¶ Quomodo plerũqz maiores singulariter mori peccato dicunf in baptismo: cum habeant ,ppria plã pctã: econtrario paruuli in remissionẽ peccatoꝝ dicanf baptisari. Capitulum. xliij.

Sed ideo etiam ipsi peccato mori plerũqz dicunf: cum ,pculdubio nõ vni: sed multis peccatis oibusqz moriantf: quecũqz iam ,ppria cõmiserunt vel cogitatione vel locutione vel opere: qz etiam p singularem numeruz pluralis numerus significari solet. Sicut ait ille. Uterũqz armato milite cõplent: quãuis hoc multis militibus fecerint. Et in nostris litteris legif. Ora ergo ad dñm vt auferat a nobis serpẽtem. Nõ ait serpẽtes quos patiebatur populus vt hoc diceret: z innumerabilia talia. Cum vero z illud originale vnum plurali numero significatur: qñ dicimus in pctõꝝ remissionez baptisari paruulos: nec dicim9 in remissionez pcti: illa est ecõtrario locutio: qua p pluralem locutionez significaf numerus singularis. Sicut de herode mortuo in euangelio dcm est. Mortui sunt. n. q querebãt aiam pueri: Nõ dictuz ẽ mortu9 est. Et in Exodo. Fecerũt inqt sibi deos aureos: cũ vnum vitulum fecerint tñ: de quo dixerũt. Hi sunt dij tui isrl: q eduxerunt te de terra egypti. Et h ponentes pluralem p singulari.

¶ Quomodo in illo vno peccato quod p vnuz hoiem intrauit in mundum: inueniant plura peccata. Cap. xliiij.

Quanuis z in illo peccato vno quod per vnum hominem intrauit in mundum: z in omnes hoies pertrãsijt: ,ppter quod etiam paruuli baptisanf: possint intelligi plura pctã: si vnuz ipz in sua quasi membra diuidaf singula. Nam z

ſupbia eſt illic: qꝛ homo in ſua potius eſſe: q̄ꝫ
in dei ꝑtāte dilexit. Et ſacrilegium: qꝛ deo nō
credidit. Et homicidium: qꝛ ſemetipm̄ p̄cipita
uit in mortem. Et fornicatio ſpiritalis: qꝛ inte-
gritas mētis humane ſerpētina ſuaſione corru
pta ē. Et furtum: qꝛ cibus ꝓhibitus vſurpatus
eſt. Et auaritia: qꝛ pluſq̄ꝫ illi ſufficere d̄buit ap
petiuit: ⁊ ſi qd aliud in hoc vno admiſſo diligē
ti cōſideratione inueniri poteſt.

Quod nō inaniter dicaꝶ peccatis parētum fi
lios obligari niſi gr̄a diuinaq̄ꝫ miſericordia ſuc-
currat. Capitulū. xlv.

PArentum quoq̄ꝫ peccatis par
uulos obligari
nō ſolum primoꝝ hoīum: ſed etiam ſuoꝝ
de qbus ipſi nati ſunt: nō īprobabiliter dr̄. Illa
qppe diuina ſnīa: reddam pctā patrum in filios
tenet eos vtiq̄ꝫ anteq̄ꝫ ꝑ regenerationem ad te
ſtamētum nouum īcipiant ꝑtinere. Quod teſta
mētum ꝓphetabaꝶ cum diceretur ꝑ Ezechielez
nō accepturos filios pctā patꝝ ſuoꝝ: nec vlteri⁹
futuram in iſrl̄ parabolā illam. Patres mādu
cauerunt vuam acerbam: ⁊ dentes filioꝝ obſtu
puerunt. Ideo. n. qſq̄ꝫ renaſciꝶ: vt ſoluaꝶ in eo
qcqd pcti eſt cum quo naſciꝶ. Nam pctā q̄ ma-
le agēdo poſtea cōmittunꝶ: poſſunt ⁊ penitēdo
ſanari: ſicut etiam poſt baptiſmū fieri videmus
Ac ꝑ hoc nō ob aliud ē inſtituta regeneratio: ni-
ſi qꝛ vicioſa ē generatio: vſq̄ꝫ adeo vt etiam de
legitimo matrimonio ꝓcreatus dicat. In ini-
qtatibus cōceptus ſum ⁊ in pctis mater mea me
in vtero aluit. Neq̄ꝫ h̄ dixit. In iniqtate vl̄ pec
cato. cum ⁊ h̄ recte dici poſſet: ſed iniqtates ⁊
pctā dicere maluit. Qꝛ ⁊ ī illo vno: qd̄ in oēs ho
mines ꝑtrāſijt: atq̄ꝫ tā magnum ē: vt in eo mu
tareꝶ ⁊ cōuertereꝶ in neceſſitatez mortis huma
na natura: reperiuntur ſicut ſupra diſſerui: pl̄a
pctā ⁊ alia parētum: q̄ ⁊ ſi nō ita poſſunt mutare
naturam reatu tn̄ obligant filios: niſi gratuita
gr̄a ⁊ miſericordia diuina ſubueniat.

Nō eſſe temere diffiniēdum vtrum peccata
parētum ab adam vſq̄ꝫ ad patrem vniuſcuiuſ
q̄ꝫ: an in tertiam ⁊ quartam generationem: an
alio aliquo mō īputenꝶ: Cap. xlvj.

SEd de peccatis alioꝝ parētum:
qb⁹ ab ip̄o adaz vſq̄ꝫ
ad p̄rem ſuum: ꝓgeneratorib⁹ ſuis qſq̄ꝫ
ſuccedit: nō īmerito diſceptari pōt: vtruz oīum
malis actibus ⁊ multiplicatis delictis origina
libus q naſciꝶ impliceꝶ: vt tāto peius q̄ꝫto po-
ſterius qſq̄ꝫ naſcaꝶ: an ꝓpterea de⁹ in tertiam ⁊
q̄rtam generationem de peccatis parētum eorū
poſteris cōmineꝶ. qꝛ iram ſuā q̄ꝫtum ad ꝓgene
ratoꝝ ſuoꝝ culpas nō extēdit vlteri⁹ modera-
tione miſerationis ſue. ne illi qbus regeneratio

nis gr̄a nō cōferꝶ: nimia ſarcina in ipſa ſua eter
na dānatione p̄mereꝶ: ſi cogerenꝶ ab initio ge
neris humani oīum p̄cedētium parētum ſuoꝝ
originaliter pctā cōtrahere: ⁊ penas ꝓ eis de-
bitas pēdere. an aliud aliqd in re tāta de ſcrip-
turis ſctis diligenti⁹ ꝑſcrutatis atq̄ꝫ tractatꝫ: va
leat vel nō valeat repiri: temere nō audeo affir
mare.

Nullum ab originali peccato poſſe ſaluari ni
ſi ꝑ mediatorē dei ⁊ hoīm ieſuz xp̄m ca. xlvij.

ILlud tamen vnum pctm̄: qd̄
tam magnū in lo-
co ⁊ habitu tāte felicitatis cōmiſſum ē:
vt in vno hoīe originalr̄: atq̄ꝫ vt ita dixerim: ra
dicabiliter totum gen⁹ humanuz dānareꝶ: non
ſoluiꝶ ac diluitur: niſi ꝑ vnum mediatorez dei
⁊ hoīum hoīem xp̄m ieſum: q ſolus potuit ita
naſci: vt eius opus nō eſſet renaſci.

Neminem renaſci in baptiſmate Ioānis qd̄
xp̄s humilitatis cā ſicut mortis diſpēſationem
ſuſcipere voluit Capitulum. xlviij.

NOn enim renaſcebanꝶ q baptiſ-
mare Ioānis baptiſa-
banꝶ: a quo ⁊ ip̄e baptiſatus ē: ſed quo-
dā p̄curſorio illi⁹ miniſterio: q dicebat pate vi
am dn̄o: huic vni in quo ſolo renaſci poterāt pa
rabanꝶ. Huius. n. baptiſma ē nō in aqua tm̄: ſi
cut fuit ioānis. verūetiaz in ſpūſancto: vt de il
lo ſpūſctō regenereꝶ qſqs in xp̄m credit: de quo
xp̄s regeneratus regeneratione nō eguit. Unde
vox illa p̄ris que ſup baptiſatum fcā eſt: ego ho
die genui te: nō vnum illū tp̄is diem quo bapti
ſatus ē: ſed īmutabilis eternitatis: vt illū hoīez
ad vnigeniti ꝑſonam ꝑtinere monſtraret. Ubi
enī dies nec heſterni fine īcohaꝶ: nec initio cra
ſtini terminaꝶ: ſꝑ hodiernus eſt. In aq̄ ergo vo
luit baptiſari a ioāne: nō vt eius iniqtas vlla di
lueretur: ſed vt magna commēdareꝶ humilitas.
Ita qppe nihil in eo baptiſma qd̄ ablueret: ſic
mors nihil qd̄ puniret: īuenit. vt dyabolus ve-
ritate iuſticie: nō violētia ꝑtātis oppſſus ⁊ vi-
ctus: qm̄ ip̄m ſine vllo pcti merito iniqſſime
occiderat ꝑ ip̄m iuſtiſſime amitteret quos pcti
merito detinebat Utrūq̄ꝫ igiꝶ ab illo. i. ⁊ baptiſ
ma ⁊ mors certe diſpēſationis cā: nō miſerāda
neceſſitate: ſed miſerāte poti⁹ volūtate ſuſcep-
tū ē: vt vn⁹ pctm̄ tolleret mūdi: ſicut vn⁹ pctm̄
miſit in mūdum: hoc eſt in vniuerſum gen⁹ hu
manum.

Quod xp̄i gr̄a nō ſoluz
originale pctm̄ ſed cūcta ſimul abſtulit que ad
dita īuenit. Cap. xlix.

NIſi quod ille vnus vnum pctm̄
miſit in mūdū: iſte vo
vnus nō ſolum vnum illud: ſed cūcta
ſimul abſtulit q̄ addita īuenit. Un̄ dicit ap̄lus.

Nõ sicut p vnum peccãtem: ita ẽ ꝛ donuz. Naz
iudicium qdem ex vno in cõdẽnationẽ: grã aũt
ex multis delictis in iustificationem. Qr vtiqꝫ
illud vnum: qđ originaliter trahit ẽt si solum
sit: obnoxios dãnationi facit. grã vero ex mul-
tis delictis iustificat hoiem: q pter illud vnum
quod cõiter cum oĩbꝰ originaliter traxit sua quo
qꝫ ppria molta cõmisit. ¶ Oẽm ex adã
natum in dãnatione detineri: ꝛ oẽm in xpo re-
natum a dãnatione liberari. ¶ Cap. l.

Veruntamen qđ paulo post dicit sicut p vnius deli-
ctum in oẽs hoies ad cõdẽnationez: ita
ꝛ p vnius iusticiã in oẽs hoies ad iustificatiõez
vite: satis idicat ex adam nemĩnẽ natũ nisi dã-
natione detineri: ꝛ nemĩnem nisi in xpo renatũ
a dãnatione liberari.

¶ Qualiter misterium baptismi in cruce chri-
sti apls cõmẽdauerit: in quo maiores ꝛ paruuli
saluantur. ¶ Capitulum. li.

De qua p vnum hoiem pena: ꝛ per vnum hoiem grã cũ locutꝰ
fuisset qꝫtum illi eple sue loco sufficere i-
dicauit: deinde sacri baptismi in cruce xpi grã-
de misterium cõmẽdauit eo modo vt itelliga-
mus nihil aliud esse in xpo baptismuz: nisi mor
tis xpi silitudinem: nihil aũt aliud mortem xpi
crucifixi: nisi remissionis pcti silitudinẽ: vt quẽ
admodũ in illo vera mors fcã est. sic in nob vã
remissio pctõꝝ: ꝛ quẽamodum in illo vera re
surrectio: ita in nobis vera iustificatio. Ait. n.
qd ergo dicemus? Permanebimus in pctõ: vt
grã abũdet? Dixerat. n. superiꝰ. Ubi abũdauit
pctm̃ supabũdauit grã. Et ideo qõem sibiipi p
posuit. vtrum pp abũdãtiam grẽ cõsequẽdam
in pctõ sit pmanẽdum. Sed rñdit Absit. Atqꝫ
subiecit. Si mortui sumꝰ pctõ: qũo viuemꝰ in
illo? Deinde vt oñderet nos mortuos eẽ pctõ
an ignoratis ingt: qm̃ qcũqꝫ baptisati sumus in
xpo iesu: in morte ipsius baptizati sumus: Si er
go hinc ostẽdimur mortui esse pctõ: qꝛ in morte
xpi baptisati sumus: pfecto ꝛ paruuli q baptizã
tur in xpo: pctõ moriunt: qꝛ in morte ipsiꝰ bapti
zant. Nullo. n. excepto dcm̃ est. Quicũqꝫ bapti
zati sumus in xpo iesu: in morte ipsius baptiza
ti sumus. Et ideo dcm̃ est: vt pbaret mortuos
nos esse pctõ. Cui aũt pctõ paruuli renascendo
moriunt: nisi qđ nascẽdo traxerũt? Ac p hoc ẽt
ad ipsos ptinet qđ segtur dicens. Cõsepulti. n.
sumus illi p baptismum in mortem: vt queẽad
modum surrexit xps a mortuis p gliam patris
ita ꝛ nos in nouitate vite ambulemus. Si. n.
cõplantati facti sumus silitudini mortis eius si
mul ꝛ resurrectionis erimus. hoc sciẽtes: qꝛ ve
tus homo noster: simul crucifixus est vt euacue
tur corpus peccati. vt vltra nõ suiamus pctõ.
Qui. n. mortuus ẽ: iustificatus ẽ a peccato. Si
aũt mortui sumus cum xpo: credimus qꝛ simul
ẽt viuemus cum illo. scientes qꝛ xps resurgẽs
a mortuis iam nõ morit ꝛ mors illi vltra non
dñabitur. Quod. n. mortuꝰ est pctõ: mortuus ẽ
semel: quod aũt viuit: viuit deo. Ita ꝛ vos exi-
stimate vosmetipsos mortuos qdem esse pctõ
viuere aũt deo in xpo iesu. Hinc. n. pbare cepe
rat nõ esse nobis pmanẽdum in pctõ: vt gratia
abũdaret: ꝛ dixerat. Si mortui sumus pctõ: qũo
viuemus in eo? Atqꝫ vt oñderet mortuos nos
esse pctõ subiecit. An ignoratis qm̃ qcũqꝫ bap
tizati sumus in xpo iesu: in morte ipsiꝰ baptiza-
ti sumus? Sic itaqꝫ totũ locum istum clausit vt
cepit. Mortem qppe xpi sic isinuauit: vt etiam
ipm mortuũ diceret esse pctõ. Cui pctõ: nisi car
nis? in qua erat non pctm̃: sed silitudo pcti. ꝛ iõ
noie appellat pcti. Baptizatis itaqꝫ in morte
xpi: in qua non solum maiores verũetiam puuli
baptizant ait. Sic ꝛ vos. idest quẽadmodum
xpus. Sic ꝛ vos existimate vos mortuos esse
pctõ: viuentes aũt deo in xpo iesu.

¶ Quid significent ea que in cruce christi sepul
tura resurrectione ꝛ ascensione gesta sunt.
¶ Capitulum. lij.

Quicquid igitur gestum ẽ in cruce xpi: in sepultura: in re-
surrectione tertio die: in ascensione i ce
lum: ꝛ in sede ad dexteram prĩs: ita gestum est:
vt his rebus nõ mistice tm̃ dictis: sed ẽt gestis
cõfigurarctur vita xpiana que hĩ geritur. Naz p
pter eius crucem dictum est. Qui aũt iesu chri-
sti sunt: carnem suam crucifixerunt cum vicijs
ꝛ cõcupiscentijs. Propter sepulturam. Cõse-
pulti. n. sumus cum xpo p baptismum in mor-
tem. Propter resurrectionem. Ut quẽadmodũ
xps resurrexit a mortuis p gliam patris: ita ꝛ
nos in nouitate vite ambulemꝰ. Propt ascen
sionem in celum: sedẽqꝫ ad dexteram pris. Si
aũt resurrexistis cum xpo: que sursum sunt qri-
te: vbi xps est ad dexteram dei sedens. Que sur
sum sunt sapite: nõ que sup terraz. Mortui. n.
estis: ꝛ vita vestra abscõdita est cum xpo in deo

¶ Non ptinere ad hanc vitaz q xps ad viuos
ꝛ mortuos iudicandos de celo vẽturus credit.
¶ Capitulum. liij.

Iam vero quod de xpo ɔfitemur futuꝝ qm̃ de celo ven
turus est: viuos iudicaturus ꝛ mortuos
nõ ptinet ad vitam nostram que hic gerit. Qr
nec in rebus gestis eius est: sed in fine seculi ge
rendis. Ad hoc ptinet quod aplus secutus ad-
iunxit. Cum xps apparuerit vita vestra: tunc ꝛ
vos apparebitis cum illo in gloria.

Duobus significare modis q vivos et mortuos iudicabit.

Capitulum. liiij.

D uobus autem modis accipi potest q vivos et mortuos iudicabit. Siue vt viuos intelligamus quos hic nondum mortuos: sed adhuc in ista carne viuentes inuenturus est eius aduentus. Mortuos autem q de corpore priusq veniat exire vel exituri sunt. Siue viuos iustos: mortuos autem iniustos: qm iusti quoq iudicabunt: iniusti aut iudicabunt. Aliquando enim iudicium dei ponitur in malo. Unde illud est: Qui aut male egerunt: in resurrectionem iudicij. Aliquando in bono sm q dictum e: Deus in noie tuo saluum me fac: et in virtute tua iudica me. Per iudicium quippe dei fit ipsa bonorum malorumq discretio: vt liberandi a malo: non pdendi cum malis: boni ad dexteram segregent. Propter qd ille clamabat: Judica me deus Et qd dixerat velut exponens: et discerne inqt causam meam de gente non sancta.

Quod nominato spiritusancto tota trinitas completur cui ordinatissime sancta ecclesia subiungitur sit tanq deo templum suum.

Capitulum. lv.

C Um autem de iesu christo filio dei vnico domino nostro: quod ad breuitatem confessionis ptinet diximus: adiungemus sic credere nos et in spumsanctum: vt illa trinitas compleatur que deus est. Deinde sancta commemoratur ecclesia. Unde dat intelligi ronalem creaturam ad hierusalem liberam ptinentem: post commemorationem creatoris. i. summe illius trinitatis fuisse subdendam. Quoniam qcqd de homine xpo dictum est: ad vnitatem psone vnigeniti ptinet. Rectus itaq confessionis ordo poscebat vt trinitati subiungeret ecclesia tanq habitatori domus sua: et deo templum suum: et conditori ciuitas sua. Que tota hic accipienda est: non solum ex parte que peregrinat in terris a solis ortu vsq ad occasum laudans nomen dni: et post captiuitatem vetustatis cantans canticum nouum. verumetiam ex illa que in celis semp exquo condita est cohesit deo: nec vllum sui casus malum expta est. Hec in sanctis angelis beata psistit: et sue parti peregrinantis sicut oportet opitulat: qz vtraq vna erit cosortio eternitatis: et nunc vna est vinculo charitatis: que tota instituta e ad colendum vnum deum. Unde nec tota nec vlla pars eius vult se coli p deo: nec cuiq esse deus ptinenti ad templum dei: quod edificat ex dijs: quos facit non factus deus. Ac p hoc spussanctus: si creatura non creator esset: pfecto creatura ronalis esset. Ipse. n. esset summa creatura: et ideo in regula fidei non poneret ante ecclesiam: qz et ipe ad ecclam ptineret in illa eius parte que in celis e. Nec haberet templum: sed et ipe templum esset. Templum aut habet de quo dicit aplus. Nescitis: qz corpora vestra templum sunt spussancti: q in vobis est: quem habetis a deo? De qbus alio loco dicit. nescitis: qz corpora vestra mebra xpi sunt? Quomodo ergo deus non est qui templum habet: aut minor xpo est cuius membra templum habet? neq enim aliud templum eius: et aliud templum dei e: cum ide dicat apls nescitis qz templum dei estis. Quod vt pbaret: adiecit: Et spus dei habitat in vobis. Deus ergo habitat in templo suo. non solum spussanctus: sz etiam pater et filius: q et de corpore suo: p qd factus est caput ecclesie que in hoibus est. vt sit ipe in oibus primatum tenens: ait. Soluite templum hoc et in triduo suscitabo illud. Templum ergo dei: hoc est totius summe trinitatis: sancta e ecclesia. s. vniuersa in celo et in terra.

Quod in ecclesia primitiuorum: que in celis est: nullus sit malus.

Capitulum. lvj.

S Ed de illa que in celis est: affirmare qd possumus: nisi q nullus in ea malus e: nec qsq deinceps de illa cecidit aut casurus e: exquo deus angelis peccantibus non pepcit: sicut scribit apls petrus: sed carceribus caliginis iferi retrudes tradidit in iudicio puniedos reseruari.

Quid sentiendum sit de differentijs angelorum bonorum: et vtrum ad eandem societatem ptineant sol et luna et cetera sidera.

Capitulum. lvij.

Q Uomodo autem se habeat beatissima illa et supna societas: q ibi sint differentie psonarum: vt cum oes tanq generali noie angeli nuncupent: sicut in epla ad hebreos legimus. cui enim angelorum deus dixit aliqn: sede a dextris meis. Hoc quippe modo significauit oes vniuersaliter angelos dici. Sunt tn illic archangeli: et vtrum idem archangeli noientur virtutes: et ita dictum sit: laudate eum omnes angeli eius: laudate eum oes virtutes eius: ac si diceret: laudate eu oes angeli eius: laudate eum omnes archangeli: et qd inter se distent quattuor illa vocabula: quibus vniuersam ipam celestem societatem videtur aplus esse complexus dicendo: siue sedes: siue dnationes: siue principatus: siue ptates: dicant q possunt. si tn possunt pbare qd dicunt. ego me ista ignorare cofiteor. Sed nec illud quidem certum habeo: vtrum ad eandem societatem ptineant sol et luna et cuncta sidera: quauis nonnullis

lucida corpora esse: nõ cum sensu vel intelligentia videantur.

¶ Questio difficillima vtrum vel qualia corpora angeli habeant. ¶ Cap. lviii.

ITemq; angeli qs explicet ñquã libus corporibus apparuerint hoibus: vt nõ solum cernerent᷑: verũetiam tangerent᷑: ꝛ rursus nõ solida corpulentia: sed spiritali potẽtia quasdam visiones nõ oculis corporeis sed spiritalibus vel mẽtibus igerant: vel dicant aliqd nõ ad aurem forinsecꝰ sed intus in animo hois: etiam ibidem ipi cõstituti: sicut scriptum est in ꝓphetarum libro Et dixit mihi angelus: q loquebat᷑ in me. nõ enim ait. q loquebat᷑ ad me: sed in me. Uel appareãt ꝛ in somnis: ꝛ colloquant᷑ more somnioꝝ. Habemus qppe in euãgelio Ecce angelus dñi apparuit illi in somnis dicẽs: His enim modis velut indicãt se angeli cõtrectabilia corpora nõ hẽre. faciũtq; difficillimam qõnem: quomodo patres eis pedes lauerũt: quomodo iacob cum angelo tam solida cõtrectatione luctatus sit. Cũ ista querunt᷑: ꝛ ea sicut põt qsq; cõiectat: nõ inutiliter exercent᷑ ingenia: si adhibeat᷑ disceptatio moderata: ꝛ absit error opinantium se scire qđ nesciunt. Quid.n. opus ẽ vt hec atq; huiusmodi affirment᷑ vel negent᷑ vel diffiniant᷑ cum discrimine: qñ sine crimine nesciunt᷑?

¶ Quod maxime p dei grãm dignoscendum sit cum se sathanas transfigurat in angelum lucis ¶ Capitulum. lix.

MAgis opus est diiudicare atq; dignoscere: cum se sathanas trãsfigurat velut angelum lucis: ne fallẽdo ad aliqua pniciosa seducat. nam qñ sensus corporis fallit: mẽtem vero non mouet a vera rectaq; snĩa: qua quisq; vitam fidelem gerit: nullũ est in religione periculum. Uel cũ se bonum fingens ea facit siue dicit: que bonis angelis cõgruunt: etiam si credat᷑ bonꝰ: nõ est error xpiane fidei periculosus aut morbidꝰ. Cum vero p hec aliena ad sua incipit ducere: tũc eum dignoscere nec ire post eum: magna ꝛ necessaria vigilantia est. Sed quomodo vnusquisq; hominum idoneus est omnes mortiferos eius dolos euadere: nisi regat atq; tueatur deus? Et ipa huius rei difficultas ad hoc ẽ vtilis: ne sit spes sibi quisq; aut homo alter alteri: sed deus suis oibus. Id enim nobis potius expedire prorsus pioꝝ ambigit nemo.

¶ Quãdo habebimus plenam noticiam celestis ecclesie: vel qualiter mors xpi etiam p angelis fieri dicat᷑. ¶ Capitulum. ¶ lx.

HEc ergo que in sanctis angelis ꝛ virtutibus dei est ecclesia: tũc nobis sicuti est innotescet: cum ei cõiuncti fuerimus in finem: ad simul hñdam beatitudinem sempiternam. Ista vero q̃ ab illa peregrinat᷑ in terris eo nobis notior est: q in illa sumus: ꝛ q hoium est qđ ꝛ nos sumus. Hec sanguine mediatoris nullum habẽtis peccatũ: ab oi est redempta pctõ: eiusq; vox est. Si deus p nobis: qs cõtra nos? Qui filio suo ꝓprio nõ pepercit: sed p nobis oibus tradidit illum. Non enim p angelis mortuus ẽ xps. Sed ideo etiã p angelis fit qcqd hoium p eius mortem redimitur ꝛ liberatur a malis: qm̃ cum eis quodãmodo redit in grãm post inimicicias quas inter hoies ꝛ ctõs angelos pctã fecerũt: ꝛ ex ipa hoium redemptione ruine illius angelice detrimenta reparantur.

¶ Quod sancti angeli docti a deo nouerint numerum q ex hoibus ascensurus est ad beatitudinem.

¶ Capitulum. lxi.

NOrunt vtiq; nouerũt sancti angeli docti de deo: cuius veritatis eterna cõtemplatione beati sunt: quãti numeri supplemẽtum de genere humano integritas illius ciuitatis expectet. Propter quod ait apl's: instaurari oĩa in xpo que in celis sunt ꝛ que in terris. In ipso qppe instaurant᷑ que in celis sunt. cum id qđ inde in angelis lapsum ẽ ex hoibus reddit᷑. Instaurant᷑ autem q in terris sunt: cum ipi hoies q predestinati sunt ad eternam vitam a corruptionis vetustate renouantur. Ac si p illud singulare sacrificiũ in quo mediator ẽ imolatus: qđ vnum multe in lege victime figurabant: pacificant᷑ celestia cũ terestribꝰ ꝛ terestria cũ celestibꝰ. Qm̃ sicut idẽ apl's dic. In ipso complacuit oẽm plenitudinem diuinitatis inhabitare: ꝛ p eum recõciliari omnia in ipsum pacificans p sanguinem crucis eius siue que in celis sunt siue que in terris.

¶ Quomodo accipiatur pax dei que dicitur p̃cellere omnem intellectum: ꝛ qualem pacẽ habebimus cum angelis.

¶ Capitulum. lxii.

PAx ista precellit: sicut scriptum ẽ: omnem intellectum: neq; sciri a nobis nisi cum ad eam venerimus potest. Quomodo enim pacificantur celestia nisi in nobis: idest concordando nobiscum? Nam ibi semper est pax: ꝛ inter se vniuersis intellectualibus creaturis: ꝛ cum suo creatore. Que pax precellit vt dictum est omnem intellectum: sed vtiq; nostrum: non eorum qui semper vident faciem patris ¶ Nos autem quantumcunq; sit in nobis intellectus humanus ex parte scimus: ꝛ videmus nunc per spe-

culum in enigmate. Cum vero equales angelis dei fuerimus: tūc quēadmoduʒ ⁊ ipi videbimus facie ad faciē: tantāqʒ pacem habebimus erga eos: q̄ʒtam ⁊ ipsi erga nos. q: tm̄ eos dilecturi sumus q̄ʒtum ab eis diligimur Itaqʒ pax eoꝝ nota nobis erit. q: ⁊ nostra tal' ac tāta erit: nec precellet tūc itellectum nostrum. Dei vero par que illic ē erga eos: ⁊ nostrum ⁊ illoꝝ itellectum sine dubitatiōe p̄cellet. De ipso qppe beata est rōalis creatura q̄cūqʒ beata est: nō ipse de illa. Unde ſm hoc melius accipit' qđ scriptum est: par dei q̄ precellit oēm itellectum. vt in eo qđ dixit oēm: nec ipse itellectus sanctoꝝ angelorum esse possit exceptus: sed dei solius. Neqʒ. n. ⁊ ipsius intellectum par eius excellit.

¶ Quomodo et nūc nobiscum angeli cōcordāt: ⁊ q̄ remissio peccatoꝝ etiam baptizatis pfectis est necessaria. ¶ Cap. lxiii.

Concordant aūt angeli nobiscū et tunc cum remittunt' nostra peccata. Ideo post cōmemorationem sancte eccl'ie in ordine cōfessionis ponit' remissio peccatoꝝ. Per hanc. n. stat eccl'ia: que in terris est. p hanc nō perit qđ perierat: ⁊ inuētum est. Excepto qppe baptismatis munere: quod cōtra originale peccatum donatum est: vt qđ generatione attractuʒ ē regeneratione detrahat': ⁊ tamen actiua quoqʒ peccata q̄cūqʒ corde: ore: opere cōmissa inuenerit Hac ergo excepta magna idulgentia: vnde incipit hoīs renouatio: in qua soluit' omnis reatus ⁊ igenerat' ⁊ additus. ipsa etiam vita cetera iam rōne vtentis etatis quātalibet prepolleat fecunditate iusticie sine remissione peccatoꝝ nō agitur. Quoniā filij dei quādiu mortaliter viuunt: cuʒ morte cōfligūt. Et quāuis de illis sit veraciter dictum: quotquot spiritu dei agunt': hi filij sunt dei. sic tamen spū dei excitant': ⁊ tanq̄ʒ filij dei pficiūt ad deum: vt et spiritu suo maxime aggrauante corruptibili corpore tanq̄ʒ filij hoīum in qbusdā motib' humanis deficiant ad seipos: ⁊ iō peccent. Interest qdem q̄ʒtum satis dr̄. neqʒ. n. q: peccatum est omne crimē. ideo crimē est etiā oē peccatum. Itaqʒ sanctoꝝ hoīum vitam q̄ʒdiu in hac morte viuitur inueniri posse dicimus sine crimine. peccatum aūt si dixerimus q: nō habemus: vt ait sanctus aplus: nosipsos seducimus: ⁊ veritas in nobis nō est.

¶ Quod itra eccl'iam catholicam q̄ʒlibet criminosis non denege' penitentie locus: ⁊ qualiter debeat agi ipsa penitentia. ¶ Cap. lxiiij.

Sed neqʒ de ipsis criminibus quālibet magnis remittendis in sancta ecclesia: dei desperanda est misericordia: agentibus penitentiam ſm modum sui cuiusqʒ peccati In actione aūt penitentie vbi tale crimē cōmissum est: vt is q cōmisit a xp̄i etiam corpore separet': nō tam cōsiderāda est mēsura tēporis q̄ʒ doloris. Cor. n. cōtritum ⁊ humiliatum deus nō spernit. Uerꝝ q: plerūqʒ dolor alterius cordis occultus est alteri: neqʒ in alioꝝ noticiam p verba vel quecūqʒ alia signa pcedit: cum sit coram illo cui dr̄: gemitus me' a te nō est abscōditus. recte cōstituunt' ab his q ecclesijs presunt tēpora penitētie: vt fiat etiaʒ satis eccl'ie in qua remittunt' ipsa peccata. Extra eam qppe nō remittunt' Ipsa nāqʒ pprie spiritūsanctum pignus accepit: sine quo nō remittunt' vlla peccata: ita vt' qbus dimittuntur ꝯsequantur vitam eternam.

¶ Quod remissio peccatoꝝ ad futuꝝ iudicium ptineat: cum in hac vita etiam paruuli baptizati diuerso modo crucient': quorūdam vero pene in posterꝝ reseruent'.

¶ Capitulum. lxv.

Magis enim ppter futurum iudicium fit remissio peccatoꝝ. In hac autem vita vsqʒ adeo valet: qđ scriptum est: graue iugum sup filios adam a die exitus de ventre matris eoꝝ: vsqʒ in diem sepulture in matrem oīum: vt etiam paruulos videamus post lauacruʒ regenerationis diuersorum maloꝝ afflictione cruciari: vt itelligamus totū quod salutaribus agit' sacramētis: magis ad spem futuroꝝ bonoꝝ q̄ʒ ad retentionem vel adeptionem p̄sentium pertinere. Multa etiam mala hic vident' ignosci ⁊ nullis supplicijs vindicari: sed eorum pene reseruantur in posterum. neqʒ enim frustra ille pprie dr̄ dies iudicij qn̄ venturus est iudex viuoꝝ atqʒ mortuoꝝ: Sicut ecōtrario vindicant' hic aliq: ⁊ tn̄ si remittant' pfecto in futuro seculo nō nocebunt. Propterea de qbusdam tēporalibus penis: que in hac vita peccantibus irrogant' eis quorum peccata delent' ne reseruent' in finem: ait apostolus. Si enim nosmetipsos iudicaremus: a dn̄o nō iudicaremur. Cum iudicamur autem a domino corripimur: ne cum hoc mundo dānemur.

¶ De his qui intra ecclesiam catholicam sceleratissime viuunt: ⁊ nullo modo penitentiam agunt: ac sibi saluationem per ignem pmittūt.

¶ Capitulum. lxvi.

Creduntur autem a quibusdaʒ etiam hi qui nomen christi non relinquunt: ⁊ eius lauacro in ecclesia baptizantur: nec ab ea vllo scismate vel heresi preciduntur: in quātislibet sceleribus viuant: que nec diluāt penitēdo: nec elemosynis redimāt

sed in eis vsq ad huius vite vltimum diem p-
tinacissime pseuerent: salui futuri p ignem: lz p
magnitudine facinor flagitiorumq diuturno nõ
tñ eterno igne puniri. Sed q hoc credunt: z tñ
catholici sunt: humana quadam beniuolentia mi
hi falli videntur. Nam scriptura diuina aliud cõ
sulta respõdet. Librum autez de hac questione
scripsi: cuius titulus est de fide z opib⁹. Ubi sm
scripturas sctãs q̃ntum: deo adiuuante: potui de
mõstraui eam fidẽ saluos facere. quaz satis eui
dẽter expressit paulus aplus dicẽs: In xpo eniz
iesu neq circũcisio quicq̃ valet neq prepuciũ
sed fides que p dilectionem opatur. Si autem
male z nõ bene opatur: pculdubio sm aplm ia
cobum mortua est in semeipsa. Qui rursus ait.
Si fidem dicat se qsquã hre: opa aũt nõ habeat
nunqd poterit fides saluare eũ. Porro autez si
homo sceleratus pp fidem solam p ignem salua
bitur: z sic est accipiẽdum qd ait beatus paulus
aplus. Ipe aũt saluus erit. sic tñ quasi p ignem:
poterit ergo saluare sine opibus fides: z falsum
erit qd dixit eius coapl's iacob⁹. falsum erit z il
lud qd idem ipe paulus dixit. Nolite inqt erra
re neq fornicatores. neq idolis seruiẽtes. neq
adulteri. neq molles. neq masculor cõcubito
res. neq fures. neq auari. neq maledici. neq
ebriosi. neq rapaces: regnum dei possidebunt.
Si. n. ẽt i istis pseuerãtes criminib⁹: tñ pp fidẽ
xpi salui erũt: quõ in regno dei non erunt.

¶ Quid sentiẽdum sit de his q sup fundamen-
tum edificant: z q sint hi q p ignem saluantur: vel
qualis sit iste ignis. cap. lxvij.

SEd quia hec apostolica manifestissima z aptissima testimo-
nia falsa esse nõ pñt: illud qd obscure di
ctum ẽ de his q supedificant supra fũdamẽtuz:
qd est xps. nõ aur. nõ argẽtum. nõ lapides pre-
ciosos: sed ligna: fenũ: stipulã. de his enim dictũ
est q p ignem salui erũt. qm fundamẽti meri-
to nõ peribunt. sic itelligẽdum ẽ vt his manife-
stis nõ ieniatur esse cõtrarium. Ligna qppe z fe
nuz z stipula nõ absurde accipi possunt rer secu
larium quãuis licite cõcessarum tales cupidita
tes: vt amitti sine dolore nõ possint animi. Cuz
aũt iste dolor vrit: si xps in corde fũdamenti locũ
habet. i. vt ei nihil anteponatur: z malit homo q
tali dolore vritur rebus quas ita diligit magis ca
rere q̃ christo: p ignem fit saluus. Si autem res
huiusmodi temporales ac seculares tpe tempta
tionis maluerit tenere quã xpm: eum in funda
mento nõ habuit. qz hec priore loco habuit. cuz
in edificio pri⁹ nõ sit aliquid fundamẽto. Ignis
enim de quo locutus est eo loco aplus paulus
talis debet itelligi: vt ambo p eum transeant:
idest z qui edificat supra hoc fundamẽtum aurũ
argentum lapides pciosos: z qui edificat ligna
fenum stipulam. Cum. n. hoc dixisset: adiunxit.
Uniuscuiusq opus quale sit: ignis pbabit. Si
cuius opus pmanserit: quod supedificauit mer
cedem accipiet. Si cuius opus aũt exustum fue
rit: dãna patietur: ipe aũt saluus erit. sic tamẽ qua
si p ignem. Non ergo vnius eor: sed vtriusq
opus ignis pbabit. Est qdem ignis tẽptatio tri
bulationis: de quo apte alio loco scriptũ ẽ. Ua
sa figuli pbat fornax: z hoies iustos tẽptatio tri
bulationis. Iste ignis in hac iterim vita facit qd
aplus dixit. Si accidat duob⁹ fidelibus vni. s.
cogitanti que dei sunt: quomodo placeat deo.
hoc est edificãti sup xpm fundamẽtum: aurũ ar-
gẽtum lapides pciosos. alteri aũt cogitãti ea q̃
mundi sunt: quomodo placeat vxori: idest edifi
cãti sup idem fundamẽtum ligna fenum stipu-
lam. Illius. n. opus nõ exuritur: qz nõ ea dilexit:
quor amissione crucietur. Exuritur aũt opus hui⁹
quoniam sine dolore nõ pereunt que cũ amore
possessa sunt. Sed qm alterutra cõditione pro
posita eis potius carere malit q̃ xpo: nec timo-
re amittẽdi talia deserit xpm. quãuis doleat dũ
amittit: saluus est qdem: sic tñ quasi per ignem
Urit eum rer dolor quas dilexerat amissar
sed nõ subuertit neq cõsumit fundamenti stabi
litate atq icorruptione munitum.

¶ Posse etiam fieri post hanc vitam ignẽ pur
gatorium per quem saluantur: qui hic taliter vi-
xerunt: vel penitẽtiam cõgruam egerunt.
Capitulum. lxviij.

TAle aliquid etiam post hac vitam fieri incredibi
le nõ est: z vtrum ita sit queri potest. Et
aut inueniri aut latere nõnullos fideles p ignez
quendam purgatorium: quãto magis minusue
bona pereuntia dilexerunt: tanto tardius citius
q saluari. nõ tamen tales de quibus dictum est
q regnum dei nõ possidebunt: nisi cõuenienter
penitentibus eadem crimina remittantur. Cõ-
uenienter autez dixi: vt steriles in elemosynis
non sint: quibus tantum tribuit scriptura diui
na: vt earum tantũmodo fructum se imputa-
turum prenunciet dñs dextris: z earum tantũ
modo sterilitatem sinistris. quãdo his dicturus
est: Uenite benedicti patris mei percipite re-
gnum dei. Istis aũt. Ite in ignem eternum.

¶ Cauendum esse ne putemus infanda crimi-
na elemosynis posse redimi: nisi ab eis abstinẽ
do. cap. lxix.

SAne cauendum est ne quisquam exi-
stimet infanda illa crimina: qualia qui agunt
regnum dei nõ possidebunt: quotidie perpetrã
da: z elemosynis quotidie redimenda. In meli

us quippe est vita mutanda: ⁊ per elemosynas de peccatis preteritis est ꝓpiciandus deus: nō ad hoc emēdus quodāmodo: vt ea semper liceat impune cōmittere. Nemini enim dedit laxamētum peccādi: quāuis miserando deleat iā facta peccata: si nō satisfactio congrua negligat. Quod ꝑ orationē dn̄icam nō tantum quotidiana peccata: sed etiam preterita crimina deleantur. Cap. lxx.

De quotidianis autem breuibus leuibusq̄ peccatis: sine q̄bus hec vita nō ducitur quotidiana oratio fidelium satisfacit. Eorū est enim dicere. Pater noster qui es in celis. Qui iam patri tali regenerati sunt ex aqua ⁊ spiritu sancto. Delet oīno hec oratio minima ⁊ quotidiana peccata. Delet ⁊ illa a q̄bus vita fideliū scelerate etiam gesta: sed penitēdo in meli⁹ mutata discedit: si quēadmodum verariter dr̄: dimittere nobis debita nostra: qm̄ nō desūt que dimittant: ita veraciter dicat: sicut ⁊ nos dimitimus debitoribus nostris. idest fiat quod dicitur. q̄ ⁊ ipsa elemosyna est veniam petenti homini ignoscere.

De multis elemosynarum generibus. Capitulum. lxxi.

Ad per hoc ad omnia que vtili misericordia fiunt valet quod dn̄s ait. Date elemosynam: ⁊ ecce omnia munda sunt vobis. Nō solum autem q̄ dat esurienti cibum: sitienti potum: nudo vestimētum: peregrināti hospitium. fugienti latibulum: egro vel incluso visitationem: captiuo redēptionem: debili subuectionem: ceco deductionem: tristi cōsolationem: nō sano medelam: erranti viam: deliberāti ꝯsilium: ⁊ quod cuiq̄ necessarium est indigēti: verūetiam ⁊ q̄ dat veniam peccāti: elemosynam dat. ⁊ q̄ emēdat verbere in quem potestas dat vel coercet aliq̄ disciplina: ⁊ tn̄ pctm̄ eius quo ab illo lesus est aut offensus: dimittit ex corde vel orat vt ei dimittat: nō solum in eo qd̄ dimittit atq̄ orat: verūetiam in eo quod corripit: ⁊ aliqua emēdatoria pena plectit elemosynam dat: q̄ misericordiā prestat. Multa enim bona prestant inuitis: qm̄ eoꝝ consulit vtilitati nō volūtati. q̄ ipi sibi inueniunt esse inimici. amici vero illorum poti⁹ illi quos inimicos putant. ⁊ reddunt errando mala ꝓ bonis: cum reddere mala xp̄ianus non debeat nec ꝓ malis. Multa itaq̄ sunt genera elemosynaꝝ: que cū facimus adiuuamur vt dimittantur nobis nostra peccata.

Qual' sit elemosyna ꝑfectoꝝ. ca. lxxii.

Sed ea nihil est maius: qua ex corde dimittimus: quod in nos quisq̄ peccauit. Minus enim magnū est erga eum esse beniuolum: siue etiam beneficum q̄ tibi nihil mali fecerit. Illud multo grandius ⁊ magnificētissime bonitatis est vt tuum quoq̄ inimicum diligas: ⁊ ei q̄ tibi malum vult: ⁊ si pōt facit: tu bonum semꝑ velis: faciasq̄ cū possis: audiēs dicētem iesuꝫ: Diligite inimicos vestros: bn̄facite eis q̄ vos oderūt: ⁊ orate pro eis q̄ vos ꝑsequunt. Sed qm̄ ꝑfectorum sunt ista filiorum dei quo q̄dem se debet omnis fidelis extēdere: ⁊ humanum aīum ad hūc affectū orādo deum secūq̄ agendo luctādoq̄ ꝑducere. tn̄ q̄ hoc tā magnum bonum tāte multitudinis nō est: q̄tam credimus exaudiri cum in orōne dr̄. dimitte nobis debita nostra: sicut ⁊ nos dimittimus debitorib⁹ nostris. ꝓculdubio verba spōsionis hui⁹ implent: si homo q̄ nōdum ita ꝑfecit vt iam diligat inimicū: tn̄ qn̄ rogat ab hoīe qui peccauit in eum: vt ei dimittat: dimittit ex corde. q̄ ēt sibi rogāti vult vtiq̄ dimitti cū orat ⁊ dicit. sicut ⁊ nos dimittim⁹ debitorib⁹ nostris i. sic dimitte nobis debita nostra rogantib⁹ nobis: sicut ⁊ nos dimittimus rogantib⁹ debitoribus nostris.

Nō esse deputādū inimicum: q̄ pctō submonet ve roget: ⁊ nullaten⁹ a deo pctā dimitti eis q̄ petentib⁹ nō dimittunt ex corde. cap. lxxiii.

Iam vero q̄ eum in quem peccauit hoīeꝫ rogat: si peccato suo mouet vt roget: nō ē adhuc deputādus inimicus: vt eum diligere sit difficile: sicut difficile erat qn̄ inimicitias exercebat. Quisq̄s aūt rogāti ⁊ peti sui penitēti nō ex corde dimittit. nullo mō existimet a dn̄o sua pctā dimitti: qm̄ mētiri veritas nō pōt. Quem vero euāgelij lateat auditorē siue lectorem: q̄s dixerit. ego sum veritas: Qui cum docuisset orōnem hanc: in ea positam snīam vehemēter cōmēdauit dicēs. Si. n. dimiseritis hoībus pctā eoꝝ: dimittet vobis pater vester celestis delicta vestra. Si aūt nō dimiseritis hoībus: nec pr̄ vr̄ dimittet vobis pctā vestra. Ad tam magnum tonitruum q̄ nō expgiscit: nō dormit sed mortu⁹ est ⁊ tn̄ potens est ille ēt mortuos suscitare.

De his q̄ scelerate viuunt ⁊ testimonia dei abutunt: qui ait. Date elemosynam ⁊ ecce oīa munda sunt vobis. Cap. lxxiiii.

Sane qui sceleratissime viuūt. nec curāt talem vitam moresq̄ corrigere: ⁊ inter ipsa facinora ⁊ flagicia sua elemosynas frequentare nō cessant: frustra sibi ideo blandiuntur qm̄ dn̄s ait Date elemosynam: ⁊ ecce oīa mūda sunt vobis. Hoc enim quā late pateat nō itelligunt: Sed vt itelligant attendāt q̄bus dixerit. Nempe in euan-

gelio scriptum est. Cum loqueret: rogauit illuz q̄dam phariseus vt pranderet apud se: ⁊ igressus recubuit. Phariseus aūt cepit intra se reputans dicere. Quare nō baptizatus ē ante prā dium? Et ait dn̄s ad illum. Nunc vos pharisei quod deforis est calicis ⁊ catini mundatis quod autem intus est vestrum: plenum ē rapina ⁊ iniquitate. Stulti: nōne qui fec̄ id quod foris ē: etiam id quod intus ē fecit? Verūtamen quod superest date elemosynam: ⁊ ecce omnia munda sunt vobis. Ita nec hoc itellecturi sumus: vt phariseis nō habētibus fidem xp̄i: etiā si non in eum crediderint: nec renati fuerint ex aqua ⁊ spūsancto munda sint oīa tantum si elemosynas dederint. sicut isti eas dandas putant: cum sint imundi omnes quos non mūdat fides xp̄i. de qua scriptum est: mundas fide corda eorum. ⁊ dicat apostolus. Immundis autem ⁊ infidelibus nihil est mūdum: sed polluta sunt eorum ⁊ mens ⁊ conscientia. Quomodo ergo phariseis omnia munda essent: si elemosynas darent: ⁊ fideles non essent? Aut quomodo fideles essent: si in xp̄m credere: atq̄ in eius renasci gr̄a noluissent? Et tamen verū ē quod audierant. Date elemosynam: ⁊ ecce omnia munda sunt vobis.

Quod a seipso debeat incipere: qui vult elemosynam ordinate facere: sicut phariseos dn̄s increpādo admonet. Cap. lxxv.

QUi autem vult elemosynam ordinate dare: a seipso debet incipere: ⁊ eam sibi primuz dare. Est enim elemosyna opus misericordie: verissimeq̄ dictum ē. Miserere anime tue placens deo. Propter hoc renascimur: vt deo placeamus. cui merito displicet: quod nascēdo cōtraximus. Hec ē prima elemosyna quam nobis dedimus: quoniam nosip̄os miseros p miserantis dei misericordiam requisiuimus: iustuz iudicium eius confitentes: quo miseri effecti sumus: de quo dicit apl̄us. iudicium quidem ex vno in condēnationem: ⁊ magne charitati eius gr̄as agentes. de qua idē ip̄e dicit gratie predicator. Cōmendat autem suam dilectionē de⁹ in nobis: quoniam cum adhuc peccatores essemus: xp̄s pro nobis mortuus ē: vt ⁊ nos veraciter de nostra miseria iudicantes: ⁊ dei charitatem quam donauit ip̄e diligentes: pie recteq̄ viuamus. Quod iudicium ⁊ charitatem dei cum pharisei preterirent: decimabant tamē p̄ter elemosynas quas faciebāt etiam quecūq̄ minutissima fructuum suoꝝ. ⁊ ideo non dabāt elemosynam a seip̄is incipientes: secūq̄ prius misericordiam facientes: sicut isti eas dandas putant. Propter quem dilectionis ordinem dictum est. Diliges proximum tuum sicut teip̄z. Cum ergo increpasset eos q᷑ foris secus se lauabant: intus autem rapina ⁊ iniquitate pleni essent: admonens quādam elemosynam: quā sibi homo debet primitus dare: ⁊ interiora mūdare. verūtamen inquit quod superest date elemosynam: ⁊ ecce oīa munda sunt vobis. Deinde vt ostenderet q̄d admonuisset: ⁊ quid ip̄i facere nō curarent. ne illuz putarent elemosynas eorum ignorare. sed ve vobis inquit phariseis Tanq̄ diceret. Ego q̄dem cōmuni vos ad elemosynam dandam per quam vobis oīa mūda sint: sed ve vobis qui decimatis mentam ⁊ rutam ⁊ omne olus. has enim noui elemosynas vestras: ne de illis me vos nunc admonuisse arbitremini: ⁊ preteritis iudicium ⁊ charitatez dei: qua elemosyna possetis ab omni inquinamēto iteriori mūdari: ⁊ vobis munda essent ⁊ corpora que lauatis. hoc ē enim omnia: ⁊ interiora .s. ⁊ exteriora: sicut alibi legitur. Mundate que itus sunt: ⁊ que foris sunt munda erūt. Sz ne istas elemosynas: que fiunt de fructibus terre: respuisse videretur. hec inquit oportuit facere: idest iudicium ⁊ charitatem dei: ⁊ illa non omittere: idest elemosynas fructuum terrenoꝝ

Quod multum se seducunt: qui per largissimas elemosynas indulgentiam sibi comparare existimant ⁊ a peccatis non cessant.

Capitulum. lxxvi

NOn ergo se fallant: qui per elemosynas quaslibet largissimas fructuum suorum vel cuiusq̄ pecunie: impunitatem se emere existimāt in facinorum immanitate ac flagiciorum neqcia permanendo. Nō solum enim hec faciunt: sed ita diligunt: vt in eis semper optent tātuz si possint impune versari. Qui autez diligit iniq̄tatem odit animam suam. ⁊ qui odit animam suam non ē misericors: sed crudelis. Diligendo eam quippe ɓm seculum odit eam ɓm deuz Si ergo vellet ei dare elemosynam: p quam munda illi essent oīa odisset eam ɓm seculum ⁊ diligeret eam ɓm deum. Nemo aūt dat elemosynam quālibet: nisi vnde det ab illo accipiat q nō eget: ⁊ ideo dictum est. Misericordia ei⁹ preueniet me.

Quod leuia vel grauia peccata diuino sint pensanda iudicio: p q̄bus tn̄ orare frequenter debemus. Cap. lxxvij.

QUe sint autem leuia ⁊ que grauia peccata: non humano: sed diuino sunt pensanda iudicio. Videmus enim q̄dam ab ipsis quoq̄ apostolis ignoscendo fuisse concessa. quale illud est quod venerabilis

paulus cōiugibus ait. Nolite fraudare inuicem
nisi ex cōsensu ad tempus: vt vacetis orationi: ⁊
iterū ad idipsum reuertimini ne vos temptet sa
thanas propter incontinentiā vestraz. Qđ pu-
tari posset non esse peccatū: misceri scilicet con
iugi non filiorum procreandorum causa: quod bonuz
est nuptiale: sed carnalis etiā voluptatis: vt for
nicationis siue adulterij: siue cuiusqȝ alterius i-
mundicie mortiferū malum. quod turpe est etiā
dicere: quo potest temptante sathana libido per
trahere: incontinentiū deuitet infirmitas: pos-
set ergo vt dixi: hoc putari non esse peccatū: nisi
addidisset. Hoc autē dico ſm veniā: non ſm im
perium. Quis autē iam esse peccatuz neget: cū da
ri veniam facientibus apostolica auctoritas fa
teatur. Tale quiddaz est vbi dicit. Audet quisqȝ
vestruz aduersus alteruz negociū habens indi-
cari apud iniquos: ⁊ nō apud sanctos? Et paulo
post. Secularia igitur iudicia si habueritis inqt
cos qui contemptibiles sunt in ecclesia: hos col
locate ad iudicanduz. Ad reuerentiā vobis dico
Sic non est inter vos quisqȝ sapiens qui possit
inter fratrez suum iudicare: sed frater cum fra-
tre iudicio contendit: ⁊ hoc apud infideles. Naz
⁊ hic posset putari iudiciuz habere aduersus al
terum non esse peccatū: sed tantūmodo id extra
ecclesiam velle iudicari nisi secutus adiungeret.
Jam quidē omnino delictum est inter vos: qr iu
dicia habetis vobiscum. Et ne quisqȝ ita hoc ex
cusaret vt diceret iustum se habere negociū: sed
iniquitatē se pati quā vellet a se iudicum senten
tia remoueri: continuo talib[u]s cogitationibus:
vel excusationibus occurrit atqȝ ait. Quare non
magis iniquitatē patimini? Quare nō poti[us] frau
damini? Ut ad illud redeatur quod dominus ait
Si quis voluerit tunicā tuā tollere: ⁊ iudicio te
cum contendere: dimitte illi ⁊ pallium. Et alio
loco. Qui abstulerit inquit tua: noli repetere.
¶ Prohibuit itaqȝ suos de secularibus rebus cuz
alijs hominibus habere iudiciuz. Ex qua doctri
na dicit apostolus esse delictum. Tamen cum si
nit in ecclesia talia iudicia finiri inter fratres: fra
tribus iudicantibus: extra ecclesiam vero terri-
biliter vetat: manifestum est etiam hic quid ſm
veniam cōcedatur infirmis. ¶ Propter hec atqȝ
huiusmodi peccata ⁊ alia licet his minora: que
fiunt verborum ⁊ cogitationuz offensionibus apo-
stolo iacobo cōfitente ac dicente ¶ In multis enī
offendimus omnes: oportet vt quotidie crebro
que oremus dn̄m atqȝ dicamus. Dimitte nobis
debita nostra: nec in eo quod sequimur mentia
mur: sicut ⁊ nos dimittimus debitoribus nr̄is.
¶ De quibusdam peccatis que leuissima puta-
rentur nisi grauiora in scripturis sanctis demon
strarentur ¶ Capitulum. lxxviij.

S Unt autem quedaz que le-
uissima
putarentur: nisi in scripturis demonstra-
rentur opinione grauiora. Quis enim dicentez
fratri suo fatue: reū gehenne putaret: nisi veritas
diceret. ¶ Cui tamen vulneri subiecit continuo
medicinam: preceptum fraterne reconciliatōis
adiungens. Mox quippe ait. Si ergo offers mu
nus tuum ad altare: ⁊ ibi recordatus fueris: qr
frater tuus habet aliquid aduersum te ⁊ cetera.
Aut quis estimaret qȝ magnū peccatum sit dies
obseruare ⁊ menses ⁊ annos ⁊ tēpora: sicut ob-
seruant qui certis diebus siue mensibus siue an
nis volunt vel nolunt aliquid inchoare eo ꝙ ſm
vanas doctrinas hominū fausta vel infausta exi
stiment tempora: nisi huius mali magnitudinez
ex timore apostoli pensaremus: qui talibus ait:
Timeo ne forte sine causa laborauerim in vobis
¶ Quod etiā magna pctā cū in vsum venerint:
aut parua aut nulla eē credant. ¶ Ca. lxxix.

H Ic accidit ꝙ peccata quā-
uis
magna ⁊ horrenda cū in consuetudinem
venerint: aut parua aut nulla esse credunt: vsqȝ
adeo vt non soluz nō occultanda: verūetiaz iam
predicāda ac diffamanda videantur: qn̄ sicut scri
ptum est: laudatur peccator in desiderijs anime
sue: ⁊ qui iniqua gerit benedicitur. Talis in di-
uinis libris iniquitas ⁊ clamor vocatur. Sicut
habes apud esaiaz prophetā de vinea mala.
Expectaui inquit vt faceret iudiciū: fecit autem
iniquitatem ⁊ nō iusticiā sed clamorē. Unde est
⁊ illud in genesi. Clamor sodomorum ⁊ gomorreo-
ruz multiplicatus est. Quia nō soluz iā apđ eos
non puniebant illa flagitia: verūetiā publice ve
lut lege frequentabant. Sic nostris temporibus
ita multa mala: ⁊ si non talia in apertā ⁊ cōsuetu
dinez iam venerunt: vt pro his nō soluz excom
municare aliquē laicū nō audeam[us]: sed nec cleri-
cum degradare. Unde cū exponerē ante aliquot
annos epistolaz ad galathas: in eo ipso loco vbi
ait apostolus: timeo ne forte sine causa laborauе
rim in vobis exclamare cōpulsus sum. Ue pec-
catis hominum que sola inusitata exhorrescim[us]
vsitata vero pro quibus abluendis filij dei san-
guis effusus est. quāuis tam[en] magna sint: vt oī-
no claudi contra sese faciant regnuz dei: sepe vi
dendo omnia tolerare: sepe tolerando nonnul-
la etiam facere cogimur. Atqȝ vtinam o domi-
ne non eia que non poterimus prohibere facia-
mus. Sed videro vtrum me immoderat[us] do-
lor incaute aliquid compulerit dicere.
¶ De du[o]bus causis ignorātia ⁊ infirmitate qui
bus peccamus.
¶ Capitulum. lxxx.

HOc nunc dicam quod qdem ⁊ in alijs opusculoꝝ meoꝝ locis sepe iam dixi. Duabus ex causis peccamus. Aut nōdum videndo qd facere debeamus: aut nō faciendo quod debere fieri iā videmus. Quorum duoꝝ illud ignorātie malū est: hoc īfirmitatis. Cōtra que qdem pugnare nos cōuenit: sed pfecto vincimur: nisi diuinitꝰ adiuuemur. vt nō solum videamus qd faciendum sit: sed etiaꝫ accedente sanitate delectatio iusticie vincat in nobis eaꝝ rerum delectationes: quas vel hr̄e cupiēdo: vel amittere metuendo: sciētes videntesqꝫ peccamus. iam nō solum pctōres: quod eramus ēt cum p ignorātiam peccabamꝰ: verūetiam legis puaricatores cum id nō facimus qđ faciēdum iam esse nouimꝰ: vel facimus qđ nō faciēdum esse iam scimus. Quaproptͬ nō solum si peccauimus vt ignoscat. ppter qđ dicimꝰ. dimitte nobis debita nr̄a: sicut ⁊ nos dimittimus debitoribꝰ nr̄is verūetiā ne peccemus vt regat: ppter qđ dicimus: ne nos īferas in tēptationem. ille rogandus ē. cui dr̄ in psalmo. Dn̄s illuminatiō mea ⁊ salus mea. Ut illuminatio detrahat ignorantiam: salus infirmitatem.

¶ Quod misericordia dei necessaria ē vt pellatur pudor ⁊ penitentia agatur.
¶ Capitulum. lxxxj.

NAm et ipsa penitentia qn̄ digna causa est fm moreꝫ ecclesie vt agat: plerūqꝫ infirmitate nō agit: qr ⁊ pudor ⁊ timor est displicēdi: dū plus delectat hoīum estimatio: qꝫ iusticia qua se qsqꝫ humiliat penitendo. Unde nō solum cū agitur penitētia: verūetiam vt agatur: dei misericordia necessaria est. Alioquin nō diceret apl's de qbusdam: ne forte det illis deus penitētiaꝫ. Et vt petrus amare fleret: premisit euangelista ⁊ ait. Respexit eum dn̄s.

¶ Quod in spūmsanctum irremediabiliter peccent: q in ecclesia catholica remitti sibi peccata vsqꝫ in finem vite nō credunt.
¶ Capitulum. lxxxij.

QUi vero in ecclesia remitti pctā nō credens: cōtemnit tā tam diuini muneris largitatem: ⁊ i hac obstinatione mētis diem claudit extremū. reꝰ est illo irremissibili peccato in spūmsanctuꝫ: in quo xp̄s peccata dimittit. De qua qōne difficili in quodam ppter hoc solum cōscripto libello enucleatissime quātum potui disputaui.

¶ De vltima ⁊ generali resurrectione carnis
¶ Capitulum. lxxxiij.

IAm vero de resurrectiōe carnis nō sicut qdam reuixere iterūqꝫ sunt mortui: sed in eternaꝫ vitam: sicut xp̄i ipsius caro resurrexit: queādmodum possim breuiter disputare: ⁊ oībus qōnibus que de hac re moueri assolent satisfacere: nō inuenio. Resurrecturam tn̄ carnē oīum qcūqꝫ nati sunt hoīm atqꝫ nascent: ⁊ mortui sunt atqꝫ morientur. nullo modo dubitare debet xp̄ianus.

¶ Questio de abortiuis fetibus an sint resurrecturi. ¶ Capitulum. lxxxiiij.

UNde primo occurrit de abortiuis fetibus qđ: qui iam qdem nati sunt in vteris matrum: sed nōdum ita vt iam possint renasci. Si eniꝫ resurrecturos eos dixerimus de his q iam formati sunt: tolerari pōt vtrunqꝫ quod dr̄. Informes vero abortus qs nō pcliuius perire arbitret: sicut semina que cōcepta nō fuerint: Sed qs negare audeat: ⁊ si affirmare nō audeat: id acturam resurrectioneꝫ: vt qcqd forme defuit impleat: atqꝫ ita nō desit pfectio que accessura erat tpe: queādmodum nō erunt vitia que accesserunt tpe: vt neqꝫ in eo qđ aptum ⁊ ꝯgruuꝫ dies illaturi fuerāt natura fraudetur: neqꝫ in eo quod aduersum atqꝫ ꝯtrarium dies attulerant natura turpet: sed ꝯintegretur quod nōduꝫ erat integrum: sicut instaurabitur qđ fuerat vitiatū.

¶ Disputatio qōnis qn̄ incipiat homo in vtero matris viuere q ad carnis resurrectioneꝫ ptinere creditur. ¶ Cap. lxxxv.

HEc per hoc scrupulosissime qdeꝫ iter doctissimos queri ac disputari pōt: quod vtrum ab homine inueniri possit ignoro: qn̄ incipiat homo in vtero viuere. Utrum sit qdam vita occulta que nōdum motibus viuentis appareat. Naꝫ negare vixisse puerperia: que ppterea mēbratim execant ⁊ eijciuntur ex vteris ꝑgnantiuꝫ: ne matres quoqꝫ si mortua ibi relinquant occidant: impudentia nimia videtur. Ex quo autem incipit homo viuere: ex illo vtiqꝫ iam mori pōt. Mortuus vero vbicūqꝫ illi mors potuit euenire: quomodo ad resurrectionem nō ptineat mortuoꝝ reperire non possum.

¶ De mōstris que nascunt ei cito moriunt cū cōmemoratione cuiusdam ibi mēbris.
¶ Capitulum. lxxxvj.

NEqꝫ enim ⁊ monstra que nascunt ⁊ viuunt quālibet cito moriātur: aut resurrectura negabūtur: aut ita viciata resurrectura credenda sunt ac nō potius correcta emēdataqꝫ natura. Absit enim vt illum bimēbrum q nuper natus est in oriente: de quo ⁊ fratres fidelissimi q eum viderunt retulerunt: ⁊ sancte memorie hieronymus p̄sbyter scriptum reliquit. Absit inquam vt vnuz

hominem duplicem: ac nō potius duos: quod
futurum fuerat: si gemini nascerent: resurrectu
ros existimemus. Ita cetera que singuli quiꝫ
partus vel amplius vel minus aliquid haben
do: vel quadam nimia deformitate monstra
dicunt: ad humane nature figuram resurrectio
ne reuocabunt. ita vt singule anime singula sua
corpora obtineant: nullis coherentibus etiam
quecūꝫ coherentia nata fuerant: sed seorsum
sibi singulis sua membra gestātibus: qbus hu
mani corporis completur integritas.

Quod caro hominis mortui: in quibuslibet
elementis alijsꝫ corporibꝰ transmutetur ani
me quam reliquit resurrectione reuocetur.

Capitulum. lxxxvij.

NOn autem perit deo terrena ma
teries: de qua morta
lium creat caro: sed in quēlibet pulue
rem cinerem ve soluat: in quoslibet alitus au
rasꝫ diffugiat: in quācūꝫ alioꝝ corporum sub
stantiam vel in ipa elementa vertat: in quorū
cūꝫ aīalium etiam hoīum cibum cedat carnē
ꝫ mutetur. illi anime humane puncto tempo
ris redit: que illam primitus vt homo fieret cre
sceret viueret animauit.

Non esse consequens ad easdem corporis
partes: terrenas materies vnde lapse sunt in
resurrectione reuocari: cum exemplo statue so
lubilis metalli.

Capitulum. lxxxviij.

IPsa itaꝫ terrena materies q̃
discedente anima fit
cadauer: non ita resurrectione repara
bitur: vt ea que dilabuntur: ⁊ in alias atꝫ ali
as aliarum rerum species formasꝫ vertunt:
quāuis ad corpus redeant vnde lapsa sunt: ad
easdem quoꝫ corporis partes vbi fuerant re
dire necesse sit. Alioquin si capillis capitis re
dit quod tam crebra tonsura detraxit: si vngui
bus quod totiens dempsit executio: immode
rata ⁊ indecēs cogitantibus ⁊ ideo resurrectio
nem carnis nō credentibus occurrit informi
tas. Sed quēadmodum si statua cuiuslibet so
lubilis metalli aut igne liquesceret: aut cōtere
ret in puluerem: aut cōfunderetur in massam:
⁊ eam vellet artifex rursus ex illiꝰ materie quā
titate reparare: nihil interesset ad eius integri
tatem que ꝑticula materie cui membro statue
redderet: dū tamen totum ex quo cōstituta fue
rat restituta resumeret. ita deus mirabiliter at
ꝫ ineffabiliter artifex: de toto quo caro nostra cō
stiterat: eam mirabili ⁊ ineffabili celeritate re
stituet. Nec aliquid attinebit ad eiꝰ reintegra
tionem. vtrum capilli ad capillos redeāt: ⁊ vn
gues ad vngues: an qcqd eorum perierat mu
tetur in carnem: ⁊ in partes alias corporis re
uocetur. curante artificis prouidentia ne quid
indecens fiat.

Utrum equales an diuerse future sint statu
re vel figure resurgentium corporum.

Capitulum. lxxxix.

NEc illud est consequens: vt iō
diuersa sit statura
reuiuiscētium singuloꝝ q: fuerat diuer
sa viuētium. aut macri cum eadem macie: aut
pingues cum eadez pinguedine reuiuiscāt. Sz
si hoc est in cōsilio creatoris: vt ī effigie sua cu
iusꝫ ꝓprietas ⁊ discernibilis similitudo serue
tur: in ceteris autez corporis bonis equalia cū
cta reddant. ita modificabit illa in vnoquoꝫ
materies: vt nec aliqd ex ea pereat: ⁊ quod ali
cui defuerit ille suppleat: q etiam de nihilo po
tuit quod voluit operari. Si aūt in corporibus
resurgētium rationabilis inequalitas erit: sicut
est vocum qbus cantus impletur: hoc fiet cui
ꝫ de materia corporis sui: quod ⁊ hoīem red
dat equalem angelicis cetibus: ⁊ nihil incōueni
ens eorum ingerat sensibus. Indecorū quippe
aliquid ibi nō erit. sed quicquid futurꝝ est hoc
decebit. q: nec futurum est si nō decebit.

Qualiter resurgant corpora sanctorum.

Capitulum. xc.

REsurgent igit sanctorum corpo
ra sine vllo vicio si
ne vlla deformitate. sicut sine vlla cor
ruptione: onere: difficultate. In qbus tanta fa
cilitas resurgēdi quāta felicitas erit. Propter
quod ⁊ spiritalia dicta sunt: cū ꝓculdubio cor
pora sint futura nō spūs. Sed sicut nūc corpus
aīale dicit quod tñ corpus nō aīa est. ita tūc spi
ritale corpus erit: corpus tñ nō spūs erit. Pro
inde q̃tum attinet ad corruptionem: q̄ nūc ag
grauat aīam: ⁊ ad vitia qbꝰ caro aduersus spūz
cōcupiscit: tunc non erit caro sed corpus. q: ⁊ ce
lestia corpora ꝓhibentur. Propter quod dcm̄
ē: Caro ⁊ sanguis regnū dei nō possidebūt. Et
tanq̃ exponēs qd dixerit. Neꝫ corruptio ingt
incorruptionem possidebit. Qđ prius dixit ca
ro ⁊ sanguis. hoc postea dixit corruptio. Et qđ
prius regnum dei: hoc postea īcorruptionem.
Quātum aūt attinet ad substātiam: etiam tūc
caro erit. Propter quod ⁊ post resurrectionē cor
pus xp̄i caro appellatum ē. Sed ideo ait aplus
Seminat corpus aīale. resurget corpꝰ spirita
le. Qm̄ tāta erit tūc cōcordia carnis ⁊ spūs: vi
uificāte spiritu sine sustētaculi alicuius indigen
tia subditam carnez: vt nihil nobis repugnet ex
nobis: sed sicut foris neminez: ita nec ītus nos
ipos patiamur inimicos.

Qualiter etiam illi resurgant qui a massa ꝑ

ditionis nō sunt discreti. ¶ Cap. xci.

Q Uicunqȝ vero ab illa pditionis massa que facta est p hoīem primum: nō liberant per vnū mediatorem dei ⁊ hoīum: resurgent qdem etiam ipi vnusqsqȝ cum sua carne: sed vt cum diabolo ⁊ angelis eius puniant. Utrum sane ipsi cū vitijs ⁊ deformitatib⁹ suoꝝ corporum resurgant: qcūqȝ in eis vitiosa ⁊ deformia membra gestarunt: ingrendo laborare qd opus est. Neqȝ enim fatigare nos debet incerta eoꝝ habitudo vel pulchritudo: quoꝝ erit certa ⁊ sempiterna dānatio. Nec moueat quomodo in eis erit corpus incorruptibile si dolere poterit: aut quomodo corruptibile: si mori nō poterit. Nō est. n. vā vita: nisi vbi feliciter viuit. nec vā in corruptio: nisi vbi salus nullo dolore corrūpit. Ubi aūt infelix mori nō sinit: vt ita dicā: mors ipa nō morit. ⁊ vbi dolor ppetuus non iterimit sed affligit ipa corruptio nō finit. Hec in sctis scripturis secunda mors dicitur.

¶ Quod nec prima nec secunda mors homini accidisset: si nemo peccasset. Et ꝙ q̄uis ipij diuerso modo crucient: tn̄ paruuloꝝ mitissima pena erit. ¶ Capitulum. xcij.

N Ec prima tamen mors qua suum corpus anima relinquere cogitur: nec secūda qua penale corpus aīa relinquere nō pmittitur homini accidisset: si nemo peccasset. Mitissima sane oīum pena erit eorum: q pter peccatum qd originale traxerūt: nullum insup addiderunt. Et in ceteris que addiderūt: tāto q̄sqȝ tolerabiliorem ibi habebit damnationem: q̄to hic minorē habuit iniquitatem.

¶ Quod remanentibus impijs in eterna dānatione: tunc scient sancti quid boni eis contulerit gratia. Cap. xciij.

R Emanentibus itaqȝ angelis ⁊ hoībus reprobis in eterna pena: tunc sancti sciēt plenius qd boni eis cōtulerit gratia. Tunc reb⁹ ipis euidentibus apparebit: qd in psalmo scriptum est: Misericordiam ⁊ iudicium cantabo tibi dn̄e. Q2 nisi per indebitam misericordiaȝ nemo liberat: ⁊ nisi per debitum iudicium nemo damnatur.

¶ Qd oīa que nūc nos latent: tūc nō latebūt cū ad iudicium puenerimus. ¶ Capitulum. xciiij.

T Unc non latebit quod nūc latet. cum de duobus paruulis vnus esset assumendus p dei misericordiaȝ: alius per iudicium relinquēdus. in quo is qui assumeretur agnosceret: qd sibi p er iudicium deberetur: nisi misericordia subueniret. cur ille potius q̄ iste fuerit assumptus: cum causa vna esset ambobus. cur apud quosdaȝ nō facte sint virtutes: que si facte fuissent: egissent illi hoīes pn̄iaȝ: ⁊ facte sint apud eos qui nō fuerant credituri Apertissime nāqȝ dn̄s dicit: Ue tibi corozoaim: ⁊ ve tibi betsaida. q2 si in tyro ⁊ sydone facte fuissent virtutes que facte sunt in vobis: olim in cilicio ⁊ cinere penitentiam egissent. Nec vtiqȝ deus iniuste noluit saluos fieri: cum possent salui esse si vellent. Tunc in clarissima sapientie luce videbit quod nunc piorum fides habet: anteq̄ȝ manifesta cognitione videatur. q̄ȝ certa ⁊ inmutabilis ⁊ efficacissima sit voluntas dei: q̄ȝ multa possit ⁊ non velit: nihil autē velit quod nō possit. q̄ȝqȝ sit verum quod in psalmo canitur: Deus autem noster in celo sursum: in celo ⁊ in terra omnia quecūqȝ voluit fecit. Quod vtiqȝ nō est veruȝ: si aliqua voluit ⁊ non fecit. Et quod ē indignius: ideo nō fecit. quoniam ne fieret quod volebat oīpotens: volūtas hoīs impediuit. Non ergo fit aliquid nisi oīpotens fieri velit: vel sinendo vt fiat vel ipe faciendo.

¶ Quod recta confessione credamus omnipotentem deum benefacere etiā cum sinit mala fieri. ¶ Capituluȝ. xcv.

N Ec dubitandum est deum facere bene. etiam sinēdo fieri quecūqȝ fiūt male. Non. n. hoc nisi iusto iudicio sinit. Et pfecto bonum est oē quod iustum est. Quāuis ergo ea que mala sunt: inquātum mala sunt: nō sint bona: tn̄ vt non solum bona: sed etiam mala sint bonum est. Nam nisi esset hoc bonum vt essent ⁊ mala: nullo modo esse sinerentur ab omnipotēte bono. Cui pculdubio q̄ȝ facile est qd vult facere: tam facile est qd nō vult esse nō sinere. Hoc nisi credamus periclitat ipm nostre fidei cōfessionis initium: qua nos in deum patrē oīpotentem credere cōfitemur. Neqȝ. n. veraciter ob aliud vocatur omps. nisi q2 qcqd vult pōt. nec volūtate cuiuspiam creature voluntatis oīpotentis impeditur effectus.

¶ Qd de dicto apli: ꝙ deus vult oēs hoīes saluos fieri: ⁊ nō oēs saluos fiunt. ¶ Capituluȝ. xcvi.

Q Uamobrem videndum ē quēadmodum sit de deo dcm̄. q2 ⁊ hoc apl's verissime dixit: q oēs hoīes vult saluos fieri. Cuȝ. n. nō oēs: sȝ multo plures nō fiunt salui: videt vtiqȝ nō fieri quod deus vult fieri: humana. s. voluntate impediente voluntatem dei. Qn̄ enim querit cā cur nō omnes salui fiant: rn̄deri solet. quia hoc

ipi nolunt. Qd̄ qdem de paruulis dici non pōt:
quoꝝ nōdum ē velle seu nolle: Nam qd̄ īfanti
li motu faciūt: si eoꝝ volūtati indicaret esse tri
buēdum: qñ baptizant̄: cum resistūt q̄ztū pñt: et
nolētes saluos eos fieri dicerem⁹. Sed aptius
dñs in euangelio cōpellans ipiaꝫ ciuitatē. quo
tiens inqt volui colligere filios tuos: sicut galli
na pullos suos ⁊ noluisti. tanq̄ꝫ dei volūtas su-
perata sit hoīum volūtate: ⁊ infirmissimis nolē-
do impediētibus: nō potuerit facere potentissi
mus qd̄ volebat. Et vbi ē illa oīpotentia qua
in celo ⁊ in terra oīa quecūqꝫ voluit fecit: si col
ligere filios hierl̄m voluit ⁊ nō fecit? An poti⁹
⁊ illa qdem filios suos ab ipō colligi noluit: sed
ea quoqꝫ nolēte filios ei⁹ colligit ipē quos vo-
luit: q2 in celo ⁊ in terra nō quedam voluit ⁊ fe
cit: q̄dam vero voluit ⁊ nō fecit: sed oīa quecū-
qꝫ voluit fecit.

Quod oīpotentia dei malas hoīum volūta-
tes in bonum cōuertat. Item cōmendatio grē
iuxta apl̄m qua iacob ab esau discretus est.

Capitulum. xcvij.

Quis porro tam impie desipiat vt dicat deum ma-
las hoīum voluntates: quas voluerit:
qñ voluerit: vbi voluerit: in bonum non posse
cōuertere. Sed cum facit: ꝑ misericordiam fa-
cit: cum aūt nō facit ꝑ iudicium nō facit. Quī cu
ius vult miseret̄: ⁊ quem vult īdurat. qd̄ cum
diceret apl̄s: grām ꝯmēdabat. Ad cui⁹ cōmen-
dationeꝫ de illis in rebecce vtero geminis fue
rat iam locutus: qbus nōdum natis nec aliqd
agentib⁹ boni seu mali: vt f̄m electioneꝫ ꝓpo
situm dei maneret: nō ex opibus: sed ex vocan
te dcm̄ est dei. q2 maior seruiet minori. Propt̄
quod adhibuit alteꝝ ꝓpheticū testimoniuꝫ vbi
scriptum ē. Jacob dilexi. esau aūt odio habui.
Sentiēs aūt queādmodum posset hoc qd̄ dcm̄
est ꝑmouere eos: q̄ penetrare ītelligēdo nō pñt
hāc altitudinem grē. qd ergo dicem⁹ ait? Nun-
qd iniqtas est apud deū? Absit. Iniquum. n. vi
det̄ vt sine vllis bonoꝝ maloꝝūue opeꝝ meri-
tis: vnum de⁹ diligat: odiatqꝫ alteꝝ. qua in re si
futura opa vel bona hui⁹: vel mala illi⁹: q̄ de⁹
vtiqꝫ p̄sciebat: vellet ītelligi: nequaq̄ꝫ diceret n̄
ex opibus: sed diceret ex futuris opibus: eoqꝫ
modo istā solueret qōnem: imo nullam quā sol
ui op⁹ esset faceret qōnem. Nūc vero cū rn̄dis-
set: absit. i. absit vt sit iniqtas apud deū: mox vt
ꝓbaret nulla hoc iniqtate dei fieri inqt. Moy
si. n. dicit. Miserebor cui misertus ego: ⁊ mise-
ricordiam p̄stabo cui misericors fuero. Quis
enim nisi insipiēs deū iniquum putet: siue iudi
cium penale īgerat digno: siue misericordiaꝫ p̄-
stet īdigno? Deniqꝫ īfert ⁊ dicit. Igit̄ nō volen
tis neqꝫ currentis: sed miserētis est dei. Ambo
itaqꝫ gemini natura filij ire nascebant̄. nullis q
dem opibus ꝓprijs: sed originaliter ex adaꝫ vin
culo dānationis obstricti. Sed q dixit: misere
bor cui misertus ero: ⁊ misericordiam prestabo
cui misericors fuero. iacob dilexit ꝑ misericor-
diam gratuitam. esau aūt odio habuit ꝑ iudici
um debitum. Qd̄ cum deberet̄ ambob⁹ in al-
tero alter agnouit nō de suis distantib⁹ meritis
sibi esse gloriādum: ꝙ in eadem cā idem suppli
cium nō īcurrit: sed de diuine grē largitate. quia
nō volētis neqꝫ currentis sed miserētis est dei.
Altissimo quippe ac saluberrimo sacramento
vniuersa faciens: atqꝫ vt ita dixerim: vult⁹ sctā
rum scripturaꝫ bene intuēs id admonere inue
nitur: vt q gloriatur in dño glorietur.

Cōmendacio iudicij dei f̄m apostolum in ob
duratione pharaonis contra ppl̄m dei. Iteꝫ ꝙ
figmentum fingenti se nō cōtradicat.

Capitulum. xcviij.

Cum autem misericordiaꝫ dei cōmendasset in eo
qd̄ ait. igit̄ nō volentis neqꝫ currētis: sꝫ
miserentis ē dei. deinde vt ēt iudicium cōmē-
daret: qm̄ in quo nō fit misericordia: nō iniqtas
fit: sed iudiciū. nō ē qppe iniqtas apud deū: cōti
nuo subiecit atqꝫ ait. Dicit. n. scriptura pharao
ni Q2 ad hoc te excitaui: vt ondam in te poten
tiam meā: ⁊ vt annūciet̄ nomē meū in vniuer-
sa terra. Quib⁹ dictis ad vtrūqꝫ cōcludēs idest
⁊ ad misericordiam ⁊ ad iudiciū inqt. Ergo cu-
ius vult miseret̄ de⁹: ⁊ queꝫ vult obdurat. Mi
seret̄. s. magna bonitate ⁊ obdurat nulla iniq-
tate. vt nec liberatus de suis meritis glorief:
nec dānatus nisi de suis meritis cōqueraf. So
la. n. grā redēptos discernis a ꝑditis: quos in
vnam ꝑditionis cōcreuerat massam ab origi-
ne ducta cā cōmunis. Hoc aūt q eo modo au-
dit vt dicat: qd adhuc conq̄rit̄. nam volūtati
eius qs resistit? tanq̄ꝫ ꝓpterea malus nō videa
tur esse culpandus: q2 de⁹ cuius vult miseret̄: ⁊
quē vult obdurat. absit vt pudeat nos hoc rn̄-
dere: qd̄ rn̄disse videmus apostolum. O hō tu
qs es q respōdeas deo? Nunqd dicit figmētuꝫ
ei q se finxit: qd me fecisti sic? An nō habet ptā
teꝫ figulus luti ex eadem massa facere: aliud q-
dem vas in honorem. aliud vero in cōtumeli
um. Hoc. n. loco qdam stulti putāt apl̄m in rn̄-
sione defecisse: ⁊ inopia reddēde rōnis rep̄ssis-
se cōtradictoris audaciā. Sed magnum habet
pōdus qd̄ dcm̄ est. O hō tu qs es? Et in talib⁹
qōibus ad sue capacitatis cōsiderationē reuo-
cat hoīem v̄bo qdem breui: sed re ipa magna
ē redditio rōis. Si. n. nō capit hec: qs est q rn̄-
deat deo? Si aūt capit magis nō īuenit quid re

spōdeat. Uidet.n.si capit: vniuersum genꝰ humanum tam iusto iudicio diuino in apostatica radice dānatum: vt etiam si nullus inde liberaretur: nemo recte posset dei vituperare iusticiam: ⁊ q liberantur: sic oportuisse liberari: vt ex pluribꝰ nō liberatis: atqꝫ in dānatiōe iustissima derelictis: ōnderetur qd meruisset vniuersa cōspersio: ⁊ quo etiam istos debitum iudicium dei duceret: nisi eius īdebita misericordia subueniret. vt volētium de suis meritis gl'iari: oē os obstruatur: ⁊ qui gl'iatur in dn̄o gl'ietur.

¶ Admiratio operum dei qua fit vt de malis hoīum voluntatibus bonam ipse impleat volūtatem suam. ¶ Capitulum. xcix.

HEc sunt magna opera dn̄i exqsita in oēs volūtates eiꝰ. ⁊ tam sapiēter exqsita vt cū angelica ⁊ humana creatura peccasset. i. non qđ ille: sed qđ voluit ipa fecisset: et p eandē creature volūtatem: q̄ factum est qđ creator noluit impleret ipse quod voluit: bene vtens ⁊ malis: tanq̄ sūme bonus: ad eoꝝ dānationem: quos iuste p̄destinauit ad penam: ⁊ ad eoꝝ salutem quos benigne p̄destinauit ad gr̄am. Quātū.n. ad ipos attinet qđ deus noluit fecerūt: quātum vero ad oipotētiam dei: nullo modo id efficere valuerūt. Hoc qppe ipo quod cōtra voluntatem dei fecerūt: de ipis facta est voluntas dei. Propterea nāqꝫ magna opa dn̄i exqsita i oēs volūtates eius. vt miro ⁊ ineffabili modo nō fiat preter eius volūtatem: quod etiam contra eius fit voluntatem. qꝛ nō fieret si non sineret. nec vtiqꝫ nolens sinit: sed volens. Nec sineret bonus fieri male nisi omnipotēs ⁊ de malo facere posset bene.

¶ De bonis voluntatibus hoīum que plerūqꝫ bone volūtati dei nō cōueniunt: ⁊ de malis volūtatibus que cōueniunt. ¶ Cap. c.

ALiquando autem bona volūtate hō vult aliqd qđ deus non vult: etiam ipse bona multo ampliꝰ multoqꝫ certius volūtate. Nam illiꝰ mala volūtas esse nunq̄ pōt. Tanq̄ si bonus filiꝰ p̄rem velit viuere: quem deꝰ bona volūtate vult mori. Et rursus fieri pōt: vt hoc velit hō volūtate mala qđ deꝰ vult bona velut si malus filius velit mori p̄rem: velit hoc etiam deꝰ. Nempe ille qđ nō vult deꝰ. iste vero vult qđ vult ⁊ deus. Et tn̄ bone volūtati dei pietas illius potiꝰ cōsonat: quāuis aliud volētis: q̄ huiꝰ idem volētis ipietas. Tm̄ interest qđ velle homini qđ deo cōgruat: ⁊ ad quē finē suam qsqꝫ referat volūtatem: vt aut approbetur aut improbetur. Nam deus q̄sdam voluntates suas vtiqꝫ bonas implet p maloꝝ hoīum volūtates malas. Sicut p iudeos maliuolos bona volūtate patris xp̄s p nobis occisus ē. Qđ tn̄ bonum factum ē. vt aplus petrus qñ id fieri nolebat: sathanas ab ipo q occidi venerat diceretur. Quam bone apparebāt volūtates piorum fidelium: q nolebant aplm paulum hierusalem pgere: ne ibi pateretur mala q̄ ppheta agabus p̄dixerat: ⁊ tn̄ deus hec illum pati volebat p annūciāda fide xp̄i: exercens martyrem xp̄i. Neqꝫ istam bonā volūtatem suā ipleuit p xp̄ianoꝝ voluntates bonas: sed p iudeoꝝ malas. Et ad eū potius ptinebāt q nolebant qđ volebat: q̄ illi p quos volētes factum est quod volebat: qꝛ idipm qdem: sed ipe p eos bona: illi autem mala voluntate fecerunt.

¶ Quod quātelibet sint voluntates que cōueniant aut nō cōueniāt dei voluntati: inuicta ipsa sit dei voluntas. ¶ Capitulum. ci.

SEd quantelibet sint voluntates vel angeloꝝ vel hoīum vel bonoꝝ vel malorum: vel illud qđ deus vel aliud volētes q̄ deꝰ oipotētis volūtas dei semp inuicta ē: que mala esse nunq̄ pōt. Qꝛ etiam cū mala irrogat iusta ē: ⁊ pfecto q̄ iusta ē mala non est. Deus igitur oipotens siue p misericordiam cuius vult misereatur: siue p iudicium quem vult obduret. nec inique aliqd facit. nec nisi volēs quicq̄ facit ⁊ oia quecūqꝫ vult facit.

¶ Qualiter intelligatur deus velle oēs hoies saluos fieri. ¶ Cap. cii.

AC per hoc cum audimus: ⁊ in sacris lr̄is legimus q velit oēs hoies saluos fieri: quāuis certum sit nobis nō oēs hoies saluos fieri: nō tn̄ ideo debemꝰ oipotētissime dei volūtati aliqd derogare: sed ita itelligere qđ scriptum ē: q vult oēs hoies saluos fieri: tanq̄ diceretur: nullū hoiem fieri saluū: nisi quē saluū fieri ipe voluerit. nō q nullus sit hoium nisi quē saluum fieri velit. sed q nullus fiat nisi quē velit. ⁊ ideo sit rogādus vt velit. qꝛ necesse est fieri si voluerit. De orādo qppe deo agebat aplus vt hoc diceret. Sic.n. itelligimus ⁊ qđ i euāgelio scriptū ē. Qui illuminat oēm hoiem: nō qꝛ nullus ē hominum q nō illuminetur: sed qꝛ nisi ab ipo nullus illuminatur. Aut certe sic dēm ē. Qui oēs hoies vult saluos fieri: nō q nullus hoium esset quē saluum fieri nollet. q virtutes miraculoꝝ facere noluit apud eos: quos dicit acturos fuisse penitētiam si fecisset: sed vt oēs hoies oē genus humanū itelligamus p quascūqꝫ differētias distributum: reges. priuatos. nobiles. ignobiles. sublimes. humiles. doctos. indoctos. itegri corporis. debiles. igeniosos. tardicordes. fatuos

diuites.paupes.mediocres.mares.femias īfātes.pueros.adolescētes.iuuenes.seniores.senes.ī linguis oibꝰ.in moribꝰ oibus.ī artibꝰ oibꝰ in pfessionibꝰ oibus.in volūtatū ⁊ cōscientiaꝝ varietate innumerabili cōstitutos.⁊ si qd aliud differentiaꝝ est in hoibus. Quid est.n.eoꝝ vñ nō deus p vnigenitū suum dñm nostrum p oēs gētes saluos fieri hoies velit.⁊ ideo faciat: qꝛ oipotens velle inaniter nō pōt quodcūqꝫ voluerit? Preceperat.n.aplus vt oraret p singulis hoibus:⁊ specialiter addiderat p regibus ⁊ his q in sublimitate sunt.q putari poterāt fastu ⁊ supbia seculari a fidei xpiane humilitate abhorrere:pinde dicens.Hoc.n.bonum ē corā saluatore nostro deo.i.vt etiā p talibꝰ oret. Statim vt desperationem tolleret addidit. Qui oēs homines vult saluos fieri.⁊ ad agnitionē veritatꝭ venire.Hoc qppe deꝰ bonum iudicauit:vt oīonibus humilium dignaret salutem pstare sublimium. Qd vtiqꝫ iam videmus ipletum Isto locutionis modo ⁊ dñs ē vsus in euāgelio:vbi ait phariseis. Decimatis mētam ⁊ rutam ⁊ oē olus. Neq.n.pharisei ⁊ quecūqꝫ aliena ⁊ oiuz p oēs terras alienigenaꝝ oia olera decimabāt Sicut ergo hic oē olus:omne olerū genus. ita ⁊ illic oēs hoies:oē hoium genus itelligere possumus. Et quocūqꝫ alio modo itelligi pōt:dū tñ credere nō cogamur aliqd oipotentem deū voluisse fieri:factūqꝫ nō esse.q sine vllis ambiguitatibus si in celo ⁊ in terra:sicut euz veritas cātat:oia quecūqꝫ voluit fecit: pfecto facere noluit quodcūqꝫ nō fecit.

Quod prescius deus primum hominem peccaturum predestinauit⁊ bene facere de malo eiꝰ. Capitulum. ciij.

Quapropter etiam primuz hominem deus in ea salute:in qua cōditus erat custodire voluisset:eumqꝫ oportuno tpe post genitos filios sine iterpositione mortis ad meliora pducere: vbi iam nō soluz pctm̄ nō cōmittere:sed nec volūtatem posset hrē peccandi: si ad pmanēdum sine pctō:sicut factꝰ erat ppetuam volūtatem habituꝝ esse presciisset. Qr vero eum male vsurum libero arbitrio:h̄ est peccaturꝝ esse presciebat:ad hoc potius preparauit volūtatem suaz vt bene ipse faceret etiam de male faciente. ac sic hois voluntate mala nō euacuaret: sed nihilominus ipleret oipotentis bona.

Qualem oportuit prius hoiem fieri vel qualis postea futurus sit. Cap. ciiij.

Sic enim oportebat prius hoiem fieri: vt ⁊ bene velle posset ⁊ male:nec gratis si bene: nec ipune si male. postea vero sic erit: vt male velle non possit.nec libero ideo carebit arbitrio. Multo qppe liberius erit arbitrium:quod oino nō poterit seruire pctō: Neqꝫ enim culpāda est volūtas.aut voluntas nō est:aut libera dicenda nō est:qua beati esse sic volumus.vt esse miseri nō solum nolimus.sed nequaqꝫ prorsus velle possimus. Sicut.n.nūc etiam aīa nostra nolle ifelicitatem.ita tunc nolle inīqtatem semp habitura est Sed ordo ptermittendꝰ nō fuit.in quo deus voluit ostēdere:qꝫ bonum sit aial rōnale qd etiam peccare possit.quāuis sit melius qd peccare nō possit.sicut minor fuit imortalitas sed tñ fuit in qua posset etiam mori. quanuis maior futura sit in qua nō possit mori.

De immortalitate quam pdidit homo p liberum arbitrium:⁊ quam est accepturus p gratiam. Capitulum. cv.

Illam natura humana pdidit p liberum arbitrium:hāc est acceptura p grām quā fuerat:si nō peccasset:acceptura p meritum:quanuis sine grā nec tūc vllum meritū esse potuisset Quia ⁊ si peccatum in solo erat libero arbitrio cōstitutum:nō tñ iusticie retinēde sufficiebat liberum arbitrium:nisi participatione imutabilis boni diuinum adiutoriuz pberet. Sicut.n. mori est in hois ptāte cum velit:nemo ē enim q nō seipm̄:vt nihil aliud dicam:vel nō vescēdo possit occidere:ad vitam vero tenēdam voluntas nō satis est:si adiutoria siue alimētoruz siue quorūcūqꝫ tutaminū desint.sic homo i paradiso ad se occidēdum relinquēdo iusticiā idoneus erat p voluntatem:vt aut ē ab eo teneret vita iusticie parum erat velle:nisi ille q euz fecerat adiuuaret. Sed post illam ruinaz maior est misericordia dei:qn̄ ⁊ ipm liberum arbitriū liberādum est a seruitute:cui dominat cū morte peccatum. Nec oino p seipm sed p solam dei grām:que in fide xp̄i posita est liberat. vt volūtas ipa sicut scriptum est:a dño pparet:qua cetera dei munera capiant p que veniat ad munus eternum.

Quod grā dei sit vita eterna ſm apostolū stipēdium vero pcti mors:⁊ qꝫ primus hō suā potius qꝫ dei faciens voluntatem.de ipo facta sit voluntas dei. Capitulum. cvj.

Vnde et ipsam vitam eternam que certa merces ē operꝝ bonoꝝ grām dei appellat apls. Stipēdium.n.inquit pcti mors:grā aūt dei vita eterna in xpo iesu dño nostro. Stipēdium p ope militie debitum reddit:nō donat. ideo dixit.stipēdium pcti mors:vt mortem pctō nō imerito illatam sed debitā demonstraret. Grā vero nisi gratis sit grā nō est. Intelligēdum est

igit etiam ipa hois bona merita esse dei mu-
nera: qbus cum vita eterna reddit: qd nisi gra
ꝓ gra reddit? Sic ergo factus est homo rectus
vt ⁊ manere in ea rectitudine posset: nō sine ad
iutorio diuino: ⁊ suo fieri puersus arbitrio: vtrū
libet hoꝝ elegisset: dei volūtas fieret: aut etiam
ab illo aut certe de illo. Proinde qꝛ suam ma
luit facere ꝙ dei. de illo facta est volūtas dei: q
ex eadem massa pditionis que de illius stirpe
ꝓfluxit: facit aliud vas in honorem: aliud in cō
tumeliam in honorem ꝑ misericordiam. in cō
tumeliam ꝑ iudicium: vt nemo glorietur in hoie
ac ꝑ hoc nec in se.

¶ Per qualem mediatorem recōciliari oporte-
bat genus humanum deo.
¶ Capitulum. cvij.

NAm neqꝫ per ipm liberaremur vnum mediatorem
dei ⁊ hoim hoiem xpm iesum: nisi eēt
⁊ deus. Sed cum factus est adam homo. s. rect⁹
mediatore nō opus erat. Cum vero genus hu
manum peccata lōge separauerūt a deo: ꝑ me-
diatorem q solus sine pctō natus est: vixit ⁊ oc
cisus est: recōciliari nos oportebat deo: vsqꝫ ad
carnis resurrectionē in vitā eternam: vt ⁊ hu
mana supbia ꝑ humilitatem dei argueret ac sa
naret: ⁊ demonstraret homini ꝙ longe a deo
recesserat: cum ꝑ incarnatum deum reuocaret:
⁊ ꝑ hoiem deum exēplum obedientie cōtuma
ci homini preberet. ⁊ vnigenito suscipiēte for
mam serui: que nihil añ meruerat: fōs grē pā-
deret: ⁊ carnis etiam resurrectio redemptis ꝓ
missa in ipo redēptore ꝑmonstraret: ⁊ ꝑ eādē
naturam quam se decepisse letabat diabolus
vinceret. nec tñ homo gloriaret: ne iterum su-
pbia nasceret. ⁊ si qd aliud de tāto mediatoris
sacramēto a ꝓficientibus videri ⁊ dici pōt: aut
tñ videri etiam si dici nō potest.

¶ Qualiter se habeant aie defūctoꝝ añ vltimā
resurrectionem. ¶ Cap. cviij.

TEmpus autem quod inter hominis mortē
⁊ vltimam resurrectionem interpositū ē
aias abditis receptaculis cōtinet sicut vnaque
qꝫ digna est vel requie vel erumna. ꝓ eo qd
sortita est in carne cum viueret.

¶ De sacrificijs ⁊ elemosynis q ꝑ baptizatis
defunctis offerunt. ¶ Cap. cix.

NEqꝫ negandum est defūctorū aias pie
tate suorum viuētium releuari: cum ꝑ
illis sacrificium mediatoris offert: vel elemo-
syne in ecclesia fiunt. Sed eis hec ꝓsunt: q cū
viuerent vt hec sibi postea ꝓdesse possent me-
ruerunt. Est enim qdam viuendi modus: nec
tam bonus vt ō requirat ista post mortem: nec
tam malus vt ei nō ꝓsint ista post mortem. Est
vero talis in bono vt ista nō requirat: ⁊ est rur
sus talis in malo vt nec is valeat cum hec vi-
ta transierit adiuuari. Quocirca hic omne me
ritum comparat: quo possit post hanc vitam re
leuari qspiam vel grauari. Nemo aūt se speret
quod hic neglexit: cum obierit apud deum ꝓ-
mereri. Non igit ista que pro defūctis cōmen-
dandis frequētat ecclesia: illi apostolice sūt ad-
uersa sentētie: qua dcm̄ ē. Omnes enim astabi
mus añ tribunal xpi: vt referat vnusqsqꝫ fm ea
que ꝑ corpus gessit: siue bonum siue malū. Qr
etiam hoc meritum sibi qsqꝫ cum in corpore vi
ueret cōparauit: vt ei possent ista ꝓdesse. Non
enim oibus ꝓsunt. Et quare nō omnibus ꝓsūt
nisi ꝓpter differētiam vite quam qsqꝫ gessit in
corpore? Cum ergo sacrificia siue altaris: siue q
rūcūqꝫ elemosynarum ꝑ baptizatis defunctis
oibus offerunt: pro valde bonis grarum actio
nes sunt: pro nō valde malis ꝓpiciationes sūt:
ꝓ valde malis etiam si nulla sunt adiumenta
mortuoꝝ: qualescūqꝫ viuoꝝ cōsolationes sunt.
qbus aūt ꝓsunt: aut ad hoc ꝓsunt vt sit plena re
missio: aut certe vt tolerabilior fiat ipa dānatio

¶ Quos fines habiture sint bonorum maloꝝ
qꝫ due ciuitates post resurrectionem.
¶ Capitulum. cx.

POst resurrectionem vero facto
vniuerso cōpletoqꝫ iudicio: suos fines
habebūt ciuitates due. vna xpi: altera diaboli.
vna bonorum: altera malorum. vtraqꝫ tamē ⁊
angelorum ⁊ hoim. Istis voluntas: illis facul
tas nō poterit vlla esse peccandi: vel vlla cōdi-
tio moriendi. istis in eterna vita vere feliciter
qꝫ viuentibus: illis infeliciter in eterna nocte
sine moriendi potestate durantibus: quoniam
vtriqꝫ sine fine. sed in beatitudine isti: ali⁹ alio
prestabilius: in miseria vero illi: alius alio tole
rabilius ꝑmanebunt.

¶ De his q humana miseratione cōmoti non
credūt eternas esse penas impioꝝ. ¶ Ca. cxi.

FRustra itaqꝫ nōnulli immo ꝙ plurimi: eternā
dānatorum penam: ⁊ cruciatus sine in-
termissione ꝑpetuos humano miserant affectu
atqꝫ ita futurum esse non credunt. nō qdem scri-
pturis aduersando diuinis: sed ꝓ suo motu du
ra queqꝫ molliēdo: ⁊ in leniorem flectendo sen
tentiam: que putant in eis terribilius esse dcā
ꝙ verius. nō enim obliuiscet inquiunt misere-
ri de⁹: aut cōtinebit in ira sua misationes suas
Hoc qdem in psalmo legit sancto. Sed de his
sine vllo scrupulo itelligit: q vasa misericordia

nūcupanť. Q: ⁊ ipsi nō; ꝑ meritis suis: sed deo miserāte de miseria liberanť. Aut si hoc ad oēs existimāt ꝑtinere: nō ideo necesse est vt dānatio nem opinenť posse finiri eoꝝ de qbus dictuꝫ ē ⁊ ibunt hi in supplicium eternum: ne isto modo puteť habitura finem qñqꝫ felicitas etiam illo rum: de qbus ecōtrario dictum est. Justi aūt in vitam eternam. Sed penas dānatoꝝ certis tē poꝝ interuallis existiment: si hoc eis placet: ali quatinus mitigari. etiam sic qppe intelligi pōt manere in illis ira dei: hoc est ipsa damnatio. Hoc enim vocať ira dei: nō diuini animi ꝑtur batio: vt in ira sua: hoc est manente ira sua: nō tamen cōtineat miserationes suas: non eterno supplicio finem dādo: sed leuamē adhibēdo vł īterponēdo cruciatibus. Q: nec psalmus ait. ad finiēdam iram suam: vel post iram suam. sed i ira sua. Que si sola esset quāta ibi minima cogi tari pōt: ꝑire a regno dei: exulare a ciuitate dei: alienari a vita dei: carere tam magna multitu dine dulcedinis dei: quam abscondit timentibꝰ se: ꝑfecit autem sperantibus in se: tam grādis est pena vt ei nulla possint tormenta que noui mus cōparari: si illa sit eterna. ista autē sint quā libet multis seculis longa.

¶ Quod ꝑpetua sit pena dānatorum quamuis diuersa ꝑ qualitate factorum. sicut ⁊ iustoꝝ eter na erit beatitudo. licet meritis inter se differt.

¶ Capitulum. cxij.

Manebit ergo sine fine mors illa ꝑpetua dānatorū. i. alienatio a vita dei: ⁊ omnibꝰ erit ipsa cōmunis quālibet homines de varietate penarum: de doloꝝ reuelatione vel intermissio ne: ꝑ suis humanis motibus suspicenť. sicut ma nebit cōiter oīum vita eterna sanctoꝝ quālibet bonorum distantia concorditer fulgeant.

¶ Qualiter ex confessione fidei nascať spes fi delium: ⁊ ne quis in seipso spem habeat.

¶ Capitulum. cxiij.

Ex ista fidei confessiōe que breuiter symbolo contineť: ⁊ carnaliter cogitata lac est paruuloꝝ. spirituali ter aūt considerata atqꝫ tractata cibus est forti um: nasciť spes bona fidelium: cui charitas san cta comitatur. Sed de his omnibus que fide liter sunt credenda: ea tm̄ ad spem ꝑtinent: que in oratione dñica continenť. Maledictus est enim omnis: sicut diuina testanť eloquia: q spē ponit in homine: ac per hoc ⁊ in semetipso qui spem ponit. huius maledicti vinculo innectiť. Ideo nō nisi a dño deo petere debemus qcqd speramus nos: vel bene operaturos: vel ꝑ bo nis operibus adepturos.

¶ Quomodo dñica oratio septem petitiones contineat apud euangelistam mattheum.

¶ Capitulum. cxiiij.

Proinde apud euangelistam mattheuꝫ septem petitiones cōtinere dñica videť orō: quarum in tribus eterna poscunť: in reliqs quattuor tēporalia: que tm̄ ꝑpter eterna conse quēda sunt necessaria. Nam qđ dicimus. sancti ficeť nomē tuum: adueniat regnum tuum: fiat voluntas tua sicut in celo ⁊ in terra: quod non absurde qdem intellexerūt in spū ⁊ corpore: om nino retinēda sunt sine fine. ⁊ hic inchoata quā tūcūqꝫ ꝑficimus augenť in nobis: perfecta ve ro: quod in alia vita sperādum est: semꝑ possi debunť. Quod vero dicimus. panem nostrum quotidianum da nobis hodie: ⁊ dimitte nobis debita nostra: sicut ⁊ nos dimittimus debitori bus nostris: ⁊ ne nos inferas in tēptationeꝫ: sꝫ libera nos a malo. qs nō videat ad ꝑsentis vi te indigētiam ꝑtinere? In illa itaqꝫ vita eter na vbi nos semper speramus futuros: ⁊ nomi nis dei sanctificatio: ⁊ regnum eius ⁊ voluntas eius. in nostro spiritu ⁊ corpore ꝑfecte atqꝫ imor taliter ꝑmanebunt. Panis vero quotidianus ideo dictus ē: q: hic ē necessarius. quantus aīe carniqꝫ tribuēdus est: siue spiritaliter siue car naliter: siue vtroqꝫ intelligať modo. Hic ē etiaꝫ quam poscimus remissio: vbi est oīs cōmissio peccatoꝝ. Hic tēptationes que nos ad peccan dum vel alliciunt vel īpellunt. Hic deniqꝫ ma lum vnde cupimus liberari. Jllic aūt nihil est istorum.

¶ De quinqꝫ petitionibus apud lucam euan gelistam a mattheo non discrepantibus.

¶ Capitulum. cxv.

Euangelista vero lucas in orōne dñica petitiōes nō septem sed quinqꝫ cōplexus est. Nec ab isto vtiqꝫ discrepauit: sed quo mō ista septē sint itelligēda: ipa sua breuitate cōmonuit. No men qppe dei sanctificať in spū: dei aūt regnū i carnis resurrectione ventuꝝ est. Ostendēs er go lucas tertiā petitionem duaꝝ superioꝝ esse quodāmodo repetitionem: magis eā ꝑtermit tēdo fecit itelligi. Deinde tres alias adiungit de pane quotidiano: de remissione pctoꝝ: de tē ptatione vitāda. At vero qđ ille in vltimo po suit: sed libera nos a malo: iste nō posuit: vt in telligeremus ad illud superius qđ de tempta tione dcm̄ est ꝑtinere. Ideo qppe ait: sed libera: nō ait: ⁊ libera: tanqꝫ vnam petionem esse de mōstrans. Noli h: sꝫ hoc vt sciat vnusqsqꝫ i eo se liberari. a malo qđ nō īferť in tēptationem.

De excellentia charitatis: sine qua etiam q recte credit ac sperat nō pōt ad beatidinem ꝑ-

uenire. Cap. cxvj.

NAm porro charitas quam duabus istis.i. fide ac spe maiorem dixit apl'us: quāto in quocūqȝ maior est: tāto melior ē in quo est. Cum.n. queritur vtrum qsqȝ sit homo bon⁹: nō querit qd credat aut speret: sed qd amet. Nam q recte amat. pculdubio recte credit ꝛ sperat. Qui vero non amat: inaniter credit: etiam si sunt vera que credit. inaniter sperat: etiam si ad veram felicitatem doceant ptinere que sperat: nisi ꝛ hoc credat ac speret: quod sibi petēti donari possit vt amet. Quāuis enim sperare sine amore nō possit: fieri tamen pōt vt id non amet: sine quo ad id quod sperat nō pōt puenire. Tanqȝ si speret vitam eternam. quāuis nō habeat ꝛ non amet iusticiam: sine qua nemo ad illam puenit. Ipsa est aūt fides xpi: quam cōmendat apl'us. que p dilectionem operat. ꝛ qd in dilectione nōdum hȝ petit vt accipiat: querit vt iueniat: pulsat vt aperiat ei. Fides nāqȝ impetrat: quod lex imperat. nam sine dei dono.i. sine spūsancto p quem diffundit charitas in cordibus nostris: iubere lex poterit: nō iuuare: ꝛ puaricatorem insup facere q de ignorantia se excusare nō possit. Regnat eni3 carnalis cupiditas: vbi nō est dei charitas.

De quattuor differētijs hois quem de⁹ grā sua de tenebris ignorantie ad se vocare dignat quibus dei quoqȝ populus ordinatus dicit. Capitulum. cxvij.

SEd cum in altissimis ignorātie tenebris nulla resistēte rōe viuit ẜm carnē. hec sunt prima hois. Deinde cu3 p legem cognitio fuerit facta peccati: si nōdum diuinus adiuuat spiritus: ẜm legem volēs viuere vincit: ꝛ sciens peccat: peccatoqȝ subditus seruit. a quo.n. qs deuictus ē: huic ꝛ seruus addictus est. id agēte scientia mādati: vt peccatum operet in hoie oēm cōcupiscētia3 cumulo puaricationis adiecto: atqȝ ita quod scriptu3 ē impleat. Lex subintrauit vt abūdaret delictum. Hec sunt secunda hois Si autem respexerit deus vt ad implenda que mandat ipse adiuuare credat: ꝛ agi homo ceperit dei spiritu: concupiscit aduersus carnem fortiore robore charitatis: vt quāuis sit adhuc quod homini repugnet ex homine: nōdum tota infirmitate sanata: ex fide tamen iustus viuat. iusteqȝ viuat. inquātum nō cedit male cōcupiscētie: vincente delectatione iusticie. Hec sunt tercia bone spei hominis. In qbus si pia pseuerātia quisqȝ proficiat: postrema pars restat: que post hanc vitam in requie spiritus. deinde in resurrectione etiam carnis implebit. Harum quatuor differentiarum prima est ante legem: secūda sub lege: tercia sub grā: quarta in pace plena atqȝ perfecta. Sic est ꝛ dei populus ordinatus per temporum interualla sicut deo placuit qui in mensura ꝛ numero ꝛ pondere cuncta disponit. nam fuit primitus aā legem. secūdo sub lege: que per moysen data est. deinde sub grā q̄ reuelata est per primum mediatoris aduētu3. Que qdem grā nec antea defuit quibus impartiri eam oportuit: quāuis pro tēporis dispēsatione velata ꝛ occulta. neqȝ enim antiquorum quicūqȝ iustorum preter xpi fidem salutem potuit inuenire. At vero nisi ꝛ illis cognitus fuisset nō potuisset nobis p eoꝝ ministerium alias apertius: alias occultius prophetari.

Quod in qualibet istaru3 quatuor velut etatum grā regenerationis hoiem inuenerit: ibi remittunt ei cuncta peccata: ꝛ ꝙ qbusda3 gra3 tribuat: vt omnino sub lege non seruiant. Capitulum. cxviij.

IN quacunqȝ autē quatuor istarum velut etatu3 singulum queqȝ hoiem grā regenerationis inuenerit: ibi ei remittunt pterita vniuersa pctā: ꝛ reatus ille nascendo cōtractus: renascēdo dissoluit. Tanqȝ multum valet ꝙ spūs vbi vult spirat: vt qdam ẜm illam seruitute3 sub lege esse nō nouerint: sed cum mandato incipiāt adiutorium habere diuinum.

Non obesse his qui per baptismum iam regenerati sunt: ꝛ mandati necdum capaces sunt ꝛ ẜm carnem viuunt: si mox ex hac vita discedant. Cap. cxix.

ANtequam possit autem homo capax esse mandati: ẜm carnem viuat necesse est: sed si iam sacramento regenerationis imbutus est: nihil ei mors oberit si tunc ex hac vita migrauerit. Et ideo xps mortuus est ꝛ resurrexit: vt ꝛ viuoru3 ꝛ mortuorum dominetur. nec tenebit regnum mortis eum: pro quo mortuus est ille liber in mortuis.

De charitate dei ꝛ proximi: ad quam omnia precepta referunt: ꝛ de qualitate eius in hoc seculo ꝛ in futuro. Capitulum. cxx.

OMnia igitur precepta diuina referūtur ad charitatem: de qua dicit apl'us. Finis autem precepti est charitas. de corde puro ꝛ cōsciētia bona: ꝛ fide non ficta. Omnis itaqȝ precepti finis est charitas.i. ad charitatem refert omne preceptum. Quod vero ita fit vel timore pene vel aliqua intentione carnali: vt non referatur ad illam charitatem qua3 diffundit spūsanct⁹ i cordibus nostris: nondum fit quemadmodum fieri oportet: quāuis fieri videatur. Charitas

qppe ista dei ē ⁊ proximi. Et vtiqȝ in his duo
bus p̄ceptis tota lex p̄dēt ⁊ pphe. Adde euā-
gelium: adde ⁊ aplos. nō enim aliūde vox ista
est. Finis p̄cepti ē charitas: ⁊ deus charitas est
quecūqȝ ergo mādat deus: ex qbus vnum est:
nō mechaberis: ⁊ quecūqȝ nō iubenť: sed spāli
cōsilio monenť: ex qbus vnum ē: bonum est ho
mini mulierem nō tangere: tūc recte fiunt cuȝ
referunť ad diligēdum deum. ⁊ primum ppť
deum: ⁊ in hoc seculo ⁊ in futuro. nūc deuȝ p fideȝ
tūc p speciem: ⁊ ip̄m primum nūc p fidem. non
eniȝ scim⁹ mortales corda mortalium: tūc aūt
illuminabit dn̄s ascōdita tenebrarū: ⁊ manife-
stabit cogitatiōes cordis. Et tūc laus erit vni
cuiqȝ a deo. qr id laudabiť ⁊ diligeť a primo i
primo: quod ne lateat ab ipso illuminabiť deo
Minuiť aūt cupiditas charitate crescēte: donec
veniat hic ad tātam magnitudineȝ qua maior
esse nō possit. Maiorem aūt charitatem nemo
hȝ: q̄ȝ vt aiam suam ponat p amicis suis. Ibi
aūt qs explicet quāta charitas erit: vbi cupidi
tas quaȝ vel coercēdo superet: nulla erit: q̄ȝ sū
ma sanitas erit: qñ cōtentio mortis nulla erit.

¶ De fine voluminis vtrū euȝ enchyridion ap
pellare vł habere debeas. ⁊ q de fide spe ⁊ cha
ritate sit scriptus. ¶ Cap. cxxi.

SEd sit aliquando hui⁹ volu
minis fi-
nis: qd ipse videris vtrum enchyridion
vel appellare debeas vel hr̄e. Ego tn̄ cū sper-
nenda tua in xp̄o iesu studia nō putarem: bona
de te credens: in adiutorio nostri redēptoris cō
fidens ac sperās: teqȝ in eius mēbris plurimū
diligens: librum ad te sicut valui: vtinam taȝ
cōmodum q̄ȝ prolixum: de fide spe ⁊ charitate
conscripsi. Amen.

¶ Finis libri enchyridion sancti Augustini ad
laurentium.

¶ Diui Augustini Hypponensis episcopi de
triplici habitaculo libellus feliciter incipit.

TRia sunt omnipotē
tis dei ma
nu fcā habitacula. p̄mum
imum ⁊ mediū: quorū sum
mum regnū dei vel regnū
celorū dr̄. imum vocať in
fernus. medium mūdus
p̄ns: vel orbis terrarum appellať. Quorum ex
trema oīa sibiinuicem sunt ɔtraria: ⁊ nulla sibi
societate cōiuncta. Que enim societas pōt esse
lucis ad tenebras: ⁊ xp̄i ad belial? Mediū aūt
nōnullam habet similitudineȝ ad extrema. Un
de lucem ⁊ tenebras hȝ. frigus ⁊ calorem. do-
lorem ⁊ sanitatem. leticiā ⁊ merorem. odium ⁊
amoreȝ. bonos ⁊ malos. iustos ⁊ iniustos. dn̄s
⁊ seruos. regnū ⁊ subiectionem. famē ⁊ satieta
tem. mortem ⁊ vitam: ⁊ innumera huiusmodi.
Quorū oīum pars vna imagineȝ hȝ regni dei:
pars alia iferni. Cōmixtio nāqȝ simul bonorū ⁊
malorū i hoc mūdo ē. In regno āt dei nulli mali
sunt: sed oēs boni. At in iferno nulli boni sȝ oēs
mali. Et vterqȝ locus ex medio suppleť. Ho-
minum. n. huius mūdi alij eleuanť ad celū. alij
trahunť ad ifernum. Similes qppe similibus
iunguť. i. boni bonis: ⁊ mali malis. Iusti hoīes
iustis angelis. ⁊ trāsgressores hoīes trāsgresso
ribus angelis. Serui dei deo. serui dyaboli dya
bolo. Benedicti vocanť ad regnum sibi para-
tum ab origine mūdi. Maledicti expelluntť in
ignem eternum: q paratus est dyabolo ⁊ ange-
lis eius. Bona aūt regni celestis dicere: vel co
gitare: vel itelligere: vt sunt nullus pōt carne
vestitus. Multo. n. maiora ⁊ meliora sūt: q̄ȝ co
gitanť ⁊ intelliguntť: dum scriptū ē. Quod ocu-
lus non vidit nec auris audiuit: nec in cor hoīs
ascēdit que p̄parauit deus diligentibus se. Re-
gnum nāqȝ dei omni fama maius ⁊ omni lau-
de meli⁹. omni sciētia innumerabilius: oī gloria
que putať excellentius. Mala aūt iferni dice-
re vel cogitare vt sunt: nemo pōt. Peiora qp-
pe sunt valde q̄ȝ cogitanť. Regnū itaqȝ dei ple
num ē lucis ⁊ pacis ⁊ charitatis ⁊ sapie ⁊ glie ⁊
honestatis ⁊ dulcedinis ⁊ melodie ⁊ leticie: ⁊
beatitudinis pennis: ⁊ ois boni ineffabilis: qd
nec dici nec cogitari pōt. At lacus iferni plen⁹
est tenebrarum: discordie: odij: stulticie: miserie
turpitudinis: amaritudinis: offensiōis: doloris
adustionis: sitis: famis: ignis inextinguibilis:
tristicie: vindicte pennis: ⁊ ois ineffabilis mali
quod nec dici nec cogitari pōt. Ciues celi sūt iu
sti homines: ⁊ angeli. quorūȝ rex est deus oipo
tēs. At cōtra. Ciues inferni sunt impij hoīes ⁊
demones: quorū princeps est dyabolus. Sati
at iustos visio sanctorū hoīum ⁊ angelorū: ⁊ sup
oīa ipsius dei. Cruciat impios ⁊ peccatores vi
sio hoīum dānatorū ⁊ demonuȝ: ⁊ sup oīa ipsius
dyaboli. Nihil in regno dei desiderať qd non
inueniať. at in inferno nihil inueniť quod desi-
derať. In regno dei nihil inueniť nisi quod pla
cet ⁊ delectat ⁊ satiat. At cōtra in lacu miserie
perennis nihil videť: nihilqȝ sentiť nisi quod
displicet: nisi quod offendit: nisi quod cruciat.
In regno eterno erit vita sine morte. veritas si
ne errore. felicitas sine perturbatione. Omne
bonum in regno dei abundat ⁊ nullum malū.
Omne malum abundat in carcere dyaboli: ⁊
nullum bonum. Nullus indignus in regno su-
scipiť dei. Nullus vero dignus nullus iustus ad

infernum trahit. Principalia duo sunt tormē-
ta in inferno. frigus intolerabile: ⁊ calor ignis i
extinguibilis. Unde in euāgelio legit. Illic erit
fletus ⁊ stridor dētiū. Fletus nāq; ⁊ liquefactio
oculorum ex calore nascit. Stridor vero dētiū
ex frigore nascitur. Hinc etiam beatus iob: de
aquis inquit niuium transibunt ad calorem ni
mium. De quibus duobus innumera pendēt
penarum genera: videlicet sitis intolerabilis.
pena famis. pena fetoris. pena horroris. pena
timoris. pena angustie. pena tenebrarum. seue
ritas tortorum. pñtia demonum. ferocitas be-
stiarum. crudulitas ministrantium. dilaceratio
īmortalium vermium. vermis cōscientie. igni
te lachryme. suspiria. miserie. dolor sine reme-
dio. vincula sine solutione. mors eterna. pena si
ne fine. absentia xpi quo ad visionem ei⁹: que
sola oīa supradicta superat: ⁊ oībus penis into-
lerabilior. Ue igit illis q perēne subire hec oīa
mala etiā sine fine merent pro delectabili vni
us hore somnio Tāta eteniā ⁊ talis est omnis
huius mūdi gloria ad eternā comparata glo-
riam. Melius erat eis quod dictum est de infe
lice iuda: nō nasci: q̄ malis suis merit; plagas
inferni sustinere. Quid stultius: quid insani⁹ est
q̄ vmbra ⁊ imagine: ⁊ similitudine vere glo-
rie: ⁊ vere delectationis: vere pulchritudinis:
veri decoris: veri honoris: more infantium de
cipi ⁊ superari: ⁊ ipām gloriam nō querere: non
desiderare? Quis imaginem auri in aqua: ipso
auro neglecto eligeret: ⁊ nō statim a cūctis fatu
us ⁊ insanus crederet? Quis orbem solis i spe
culo redditum: vel in qualibet materia forma
tum: plus diligeret q̄ ipm solem: ⁊ nō ab omni
bus derideret? Sic irridendus. sic estimādus
est quisquis mundi huius caducam fragilitatē
⁊ inutilem carnis voluptatē diligit. querit. cō
tendit: eterna gloria cōtempta: ⁊ neglectis re-
gni celestis ineffabilibus gaudijs. Hoc cōmer
tium insipiētium valde est ⁊ miserorū: ⁊ cor non
habētium sanum: etiam si plage inferni nō se-
querent: que nec dici nec cogitari possunt Du
plex vero plaga est: ab eterno regno dei sepa-
rari: ⁊ semp in inferno cum dyabolo damnari:
presentiam amittere angelorū. ⁊ terribilē sem
per pati demonum presentiam. Quātum caue
ri. vitari: metui deberet: nullo modo dici potest
Quis cū sano sensu pro vnius diei delicijs: cē
tum annorum penam eligeret. Et miseri illi q
sine vlla sapientia voluptatem carnis sequētes
nō vitant vitia: nō effugiunt itolerabiles penas
non cētum annorum: nō milies mille: sed omni
um sine fine seculorum: p sexaginta vel septua
ginta annorum delicijs vel qualibet corruptibi
li delectatione. Quātum autem est inter vnum
diem ⁊ centum annos: nō tātum vtiq;: sed pl⁹
inter quadraginta vel sexaginta vel cētum an
nos: ⁊ eternitatem: siue in bono siue in malo fu
turam. Unus enim dies aliqua portio est in cē
tum annorum spacio: quanuis modica valde.
At vero centum annorū spacium nulla portio
est in illa eternitate. Si enim verbi grā centesi
ma pars vel millesima pars esset eternitatis:
predictum eius spacium vel cētuplum eius spa
cium: vel millupū: eternitas esse desineret. Nō
rō nō finit eternitatis: q̄ si vllo mō vllo tpe fini
retur: eternitas oīno nō esset. Fortiter ergo car-
nali resistendum est voluptati. Fortiter contra
fallaces huius mundi blandicias pugnandum
est. cōtraq; multimodas sathane suggestiones
vigilandum Omni studio lata seculi via vitā-
da est que ducit ad mortē. at vero omni cordis
desiderio via angusta que ducit ad vitam ad-
eunda est ⁊ appetenda. Uia hec angusta est via
abstinentie ⁊ castitatis: humilitatis ⁊ oīs reli-
gionis. quam viam ante nos xps attriuit: qua
via ad suum regnum migrauit. Cuius vestigia
⁊ nos sequamur: donec post eum eadem via ad
vrbem regiam perueniamus: in qua ipse regnat
De qua vrbe qcqd homo dixerit quasi stilla de
mari est. vel quasi scintilla de foco. In qua vi-
delicet vrbe fulgebunt iusti sicut sol vt dñs ait
Ubi summa pax erit. summa quies. nullus la-
bor. nullus dolor. nulla paupertas nec senect⁹
nulla mors nec vlla nox. nullum cibi desideriū
nullum sitis incendium. Sed cibus ⁊ pot⁹ om
nium erit visio xpi ⁊ sancte trinitatis: ⁊ contem
platio puro cordis oculo ipsius diuinitatis. ⁊ as
sidua lectio: vt ita dicam libri vite. i. eterne ve
ritatis ⁊ sūme sapie: ⁊ vbi dei: q̄ est xpi iesu visio
vbi qcqd nos nūc latet manifestum erit: vbi rō
manifesta ē. cur hic electus ē: ⁊ iste reprobatus
cur hic in regnū assumpt⁹: ⁊ ille in suitutem re
dact⁹? Cur ali⁹ in vtero morit: alius in ifantia:
ali⁹ in iuuētute: alius in senectute? Cur ali⁹ pau
per ⁊ alius diues? Cur fili⁹ adultere baptizat? ⁊
aliqñ fili⁹ legitime cōiugis añ baptismū morit.
Cur q bñ icipit viuere aliqñ male finit: ⁊ q male
icipit: sepe bñ finit Hec oīa ⁊ huiusmodi multa
in libro vite plana ⁊ apta oībus erūt. In eadē
vrbe pmiū singulorū oīum: ⁊ singulorū p charita
tem oīū erit. Ibi oīum bonū oībus patebit. Ibi
oēs inuicē suas cogitatiōes cognoscēt. Ibi nul
lus supior supb⁹ erit: nullus iferior inuidus. Qñ
enim q oēs sicut seipm diliget alicui, inuidere po
terit: cū nemo sibiipsi inuideat? Ibi nullus eē me
lius vel superi⁹ cōcupiscet q̄ erit: q2 aliter eē q̄
q meruit: non esset decorū: nec aliter esse desi-
derabit q̄ qd erit. q2 ita eē vt erit: pulchrū erit:
nō sibiipsi solū: sed ēt vniuerso corpi ecclie cele-

stis. Quõ.n.mẽbꝝ in corpore:si superiꝰ vel ife-
rius ponaꝛ aliter ꝙ natura cõstituit mõstruo-
sum efficit corpꝰ ⁊ turpe Sic nimirũ si aliqs in
regno dei superiꝰ ordineꝛ ꝙ postulat ars ⁊ vo-
lũtas oipotentis artificis:turpitudinẽ efficiet:
⁊ nõ solum sibimet:sed etiam oi cõgregationi:
in qua q erit minimus maiorem sine dubio ha
bebit gliam:ꝙ totum pñs mõdi regnũ:etiam si
eternũ esset. Uile.n.est valde clemẽtis frui in
cõparatione fruẽdi ⁊ cõgaudẽdi ipi deo:⁊ visi
bilibꝰ delectari:⁊ corporalibꝰ. Tãta est.n.pul-
chritudo iusticie.tãta iocũditas lucis eterne.h
est incõmutabilis veritatis ⁊ sapie. vt et.si nõ
liceret amplius manere in ea ꝙ viniꝰ diei mo
ra.ꝓpter hoc solum inumerabiles anni huius
vite.pleni delicijs in circũfluẽtia tpalium bono
rū recte meritoq3 cõtẽnerenꝛ. Nõ.n.fallo aut
paruo affectu dcm̃ est. Qm̃ melior est dies vna
in atrijs tuis sup milia.nihil cõparãdum dile-
ctioni ⁊ gaudio qd nascit ex iuisibilibus ⁊ icor-
poreis:⁊ ex societate angelorꝝ ⁊ iustorꝝ oium: ⁊
ex certa scia ⁊ cognitione ipius diuine nature:
⁊ ex dei ipsius facie ad faciem visione:cuiꝰ pul
chritudinem miranꝛ angeli:cuiꝰ imperio susci-
tanꝛ mortui:cuius sapie nõ est numerus:cuiꝰ re
gnum finem nescit:cuius glia negt variari:cu-
ius lux tã solem obscurat vt eiꝰ cõparatione nul
lam hẽat lucem:cuiꝰ dulcedo tam mel superat:
vt ei cõparatũ velut absinthiũ sit amarissimũ
Cuius faciẽ si oẽs carcere iferni inclusi viderẽt
nullam penã:nullũ dolorẽ:nullãq3 tristiciã sen-
tirent. Cuiꝰ pñtia si in iferno cũ sanctis habita-
toribꝰ appareret.cõtinuo ifernus in amenũ cõ-
uertereꝛ paradisum. Cuiꝰ sine nutu nec foliũ de
arbore cadit. Cuiꝰ oculus flãmiuomi ꝓfũdum
penetrat iferni. Cuiꝰ auris tacitam cordis vo-
cem audit.i.cogitationem. Cuius oculus nõ mi
nus audit ꝙ cuiꝰ auris nõ minus videt ꝙ au-
dit:q2 nõ corpus sunt:sed sũma sapia ⁊ certa co
gnitio. Cuiꝰ delicie sine fastidio satiãt: que cum
a beatis iueniunꝛ:semp tñ desideranꝛ:⁊ esuri-
em ⁊ sitim sine pena efficiunt.i.ardenti sp desi
derio delectant. Cuiꝰ secreta mirabilia viden-
tibus ea semp noua sunt ⁊ mira:⁊ nõ plus cum
icipiunt videri pariũt stuporem cernẽtibus:ꝙ
post mille annos ⁊ milies mille. Et cũ angeli
ab initio mũdi ea soliti sint videre.inde hodie
nõ minus miranꝛ ea ꝙ in primo die. alioquin
dudum coram angelis assiduo vidẽdi visu vi-
lescerent. Cuiꝰ cognitioni p̄terita ⁊ futura:non
p̄terita ⁊ futura:sed pñtia sunt. Unde nõ diez iu
dicij videbit:⁊ primum diem seculi nõ vidit:s3
vtrũq3 videt. Cuius p̄scientia neminem cogit
ad peccãdum: vt multi errãtes dicũt. Si enim
iniquiunt p̄sciuit adam peccaturum esse: nõ
peccare nõ potuit. Ex quo errore nascitur deuz
causam esse peccati:quod nephas est dicere:⁊
illi tamen suis verbis aligantur. Si.n. quod
p̄sciẽtia dei h3 necesse ẽ fieri:iõ volũtate ꝓpria
hõ peccauit:⁊ nõ alia necessitate.q2 in p̄scientia
dei fuit vt voluntate ⁊ libero arbitrio: ⁊ nõ ne
cessitate cogẽte peccaret. Si ergo p̄scientia dei
nõ põt vitari:non põtuit hõ aliter peccare nisi
volũtate:nulla alia vi cogẽte:q2 ita deꝰ p̄sciuit
peccaturꝝ. Si ergo volũtarie:nõ coactꝰ ẽ. Si.n.
nõ coactꝰ ẽ ad peccãdũ:potuit sine dubio nõ pec
care si vellet:ideoq3 penã meruit: q2 nõ inuitus
peccauit:aliogn a deo penã mortis nõ susciperet.
Cuiꝰ locutio ẽ occulta ispiratio:qua mẽtibꝰ suã
volũtatẽ ⁊ suã veritatẽ inuisibiliter ondit:quam
vidẽdo angeli ꝑ oia deo obediũt. Cuiꝰ laus ẽ:q̃
electos laudabit. mãifestatio q̃ suorꝝ electorꝝ bo
na oibꝰ mõstrabit.assidua aũt laus q̃ electi euz
laudabũt ẽ admiratio eius pennis. Qui miro
mõ nõ tpe p̄cessit mũdum ⁊ tps.nullius.n. ho
re spacio fuit ante mũdũ:⁊ tñ sp erat sine initio
nõ.n.erat tẽpus ante tps. Tps aũt cũ mũdo cõ
creatũ ẽ. Si igiꝛ tps ab initio mũdi cepit curre-
re:añ mũdum tñ nõ erat. Iõq3 nullo tpe: vt p̄
diximus:p̄cessit deꝰ tpa ⁊ mũdũ eis coeuũ. imo
paulo eis priorẽ:eius.n.motu ceperũt currere
Quicqd moueꝛ suũ motũ p̄cedit Ineffabili eter
nitate p̄cessit deꝰ mundũ nõ tpe cuiꝰ tps añ mũ
dũ nõ erat. Cuiꝰ lux tenebras depelli ignoran-
tie.cuiꝰ aliqua ꝑticula:hec oia q̃ diximus vera ⁊
certa esse cognoscimꝰ. Eadẽ luce meliꝰ esse verꝝ
ꝙ falsum videmꝰ:⁊ tñ peius esse verꝝ maluz:
vel verꝝ pctm̃:ꝙ falsum malũ vel falsuz pctm̃
nõ q2 verꝝ est:sed q2 malũ vel pctm̃.sed iõ ma-
lũ vel pctm̃ ẽ.q2 verꝝ malum vel pctm̃ ẽ. Aliter
n.nõ posset esse malũ vel pctm̃.falsum.n.malũ
nõ ẽ malũ. vt falsum argẽtũ est. Põt aliqs di-
cere a veritate malum vel pctm̃ exortum esse:
vel factum:⁊ quodãmodo opus esse veritatis
malum:quod omnino falsum est. Omne enim
verum inquãtum verum:bonum est: ⁊ a veri
tate igitur est esse verum: vt sit malum vel pec
catum:non ipsum malum vel peccatum.aliud
nanq3 est ipsum malum:aliud verum esse illud
Quamuis igitur ipsum malum bonum non est
bonum est tamen verum esse vt sit illud. Nisi
enim bonum esset esse malum:nullo modo si-
neret deus illud fieri. Multa quippe bona de
malis omnipotens facit: vt de adulterio ho-
mium bonos format ⁊ facit homines. Si ve-
ro quadam lucis particula quasi per angustas
rimas infusa:hec ⁊ alia que nouimus vera eẽ
cognoscimus:quali ⁊ quãta luce sapientie ⁊ sci
entie illic illustrabimur. vbi ipsum solem veri-
tatis facie ad faciem videbimus. idest certa:⁊

vera sapia cognoscemꝰ. Cuius pn̄tia siles ei facit pn̄tes. Qui.n. vere sapie. vere pulchritudini. vere eternitati adherebit. sapiens vtiqȝ ⁊ pulcher ⁊ eternus erit. Sic enim absentia eius dissimiles omnino ei facit. Cuiꝰ eternitas sine initio ⁊ sine fine ē Si.n.esset tēpus qn̄ non esset: qs eum faceret? Ipe ē solus deus. ⁊ ante ip̄m alius deus nō erat: nō est nec erit. Nō seip̄m creauit: cum nihil seip̄m creat. Qua.n. potētia q oīno nō esset seip̄m faceret? Restat igiꝭ ꝙ oīno nō est factus deꝰ. Cuȝ ergo nullo modo deꝰ factus est: sine initio ante oia erat. Quicqd enim factum ē habet initium: ⁊ qcqd initiuȝ habet sine dubio fcm̄ est: nō ab alio: nisi a deo nō facto: sed oia faciente. Cuiꝰ scientia sine vlla varietate cognitionis: ⁊ sine vllo visu huc ⁊ illuc vniuersalem varietatem oium creaturaꝝ: angeloꝝ: hoium: stellaꝝ: arenaꝝ: capilloꝝ: verborum: cogitationum: momētoꝝ oium simul ⁊ semel cōprehendit: ⁊ intelligit. Fons igiꝭ ⁊ origo ois scientie deus ē. quem quāto plus qs bibet tanto plus sitiet. Incōparabiliter ergo totius mūdi regnum: vt supra diximus: ⁊ si eternum esset: p̄cellit societas angeloꝝ ⁊ scōꝝ: ⁊ p̄senti ipius dei adesse visioni. In cuius visione trina sciētia nasciꝭ. i. homo qui cernit: ⁊ deus qui cerniꝭ: ⁊ ceteri omnes oia videbūt ⁊ intelligēt Sicut.n. p speculum vitreum trina nobis visio administraꝭ. qȝ nosipsos: ⁊ ip̄m speculum: ⁊ qcquid presens adest videmus. Sic p speculum diuine claritatis ⁊ ip̄m deum vt ē videbimus quātum possibile est creature: ⁊ nosip̄os: ⁊ ceteros vera ⁊ certa scientia cognoscemꝰ. Tunc abdita creaturarum ⁊ ip̄ius inferni videndo deum videbimꝰ. Tūc iustis manifestuȝ erit quo modo deus est inuisibilis icōparabilis sine initio: ⁊ sine fine ante omnia. Quicquid interest inter nasci: quod ad filium ptinet: ⁊ pcedere quod ad spūm sanctum: excepto ꝙ vnus ex vno natꝰ sit alter ex duobus pcessit. Et quomodo pr̄ nō p̄cessit filium tēpore sed origine. nec spūm scm̄ Et quomodo oia dei vnū sunt in deo: excepto qđ ad relationeȝ ptinet. Nam sapia ⁊ veritas dei: ⁊ eternitas nō diuersa sunt iter se: sed vnuȝ sūt sicut ⁊ oia. Sapiētia.n. dei nō magis sapiētia ꝙ̄ veritas est. ⁊ nō magis veritas est ꝙ̄ sapientia: ꝙ̄ eternitas: ꝙ̄ cetera dei oia. Unum enim sunt in deo: ⁊ nō solum hec iter se eadem sunt in deo: sed nō aliud sunt ꝙ̄ ip̄e deꝰ. Et quo modo mūdus erat in deo: anteꝙ̄ in seip̄o esset nō mundus sed deus. Et quomodo vbiqȝ totꝰ sine loco. magnus sine qn̄titate. bonus sine q̄litate. Et quomodo oia penetrat mūda ⁊ imūda sine sui pollutiōe. Si.n. lux ista visibilis oia loca illustrat ⁊ sterquilinia etiam penetrat sine sui fetore: ⁊ sine sui pollutione: ꝙ̄to magis deꝰ qui ē inuisibilis ⁊ incōmutabilis lux: omnia penetrat regit sustinet circūdat illustrat sine vlla mutatione vel pollutione: nō solum celestia ⁊ terrestria: sed ifernalia. Tūc erit electis dei trina visio. idest corporalis qua corpora cernēt quorūdam splendentia vt sol: quorūdam vt luna: alioꝝ vt stelle Et spūalis q̄ similitudines corpoꝝ in spū nō fallaci fantasia inspiciēt: qua visione etiam hodie fruunꝭ spūs iustoꝝ post corporum claustra. Et visio itellectualis: q̄ puro mētis oculo in spū deum videbunt: ⁊ suas aīas ⁊ v̄tutes intimas: ⁊ spūs angelicos. Tūc duplices deo acturi sunt gratias videlicet p sua liberatione a ppetua dānatione: ⁊ pro bonoꝝ ieffabili retributione. Tūc cōis oium reus ⁊ hostis dyabolus in cōspectu oium electoꝝ dei dānabitur. Cuius dānatio intolerabilis pena delectabile spectaculum prebebit electis. Tunc ardentissimo amore liberatorem suū ⁊ oium bonoꝝ datorem amabūt: ⁊ sine fine siue fastio clamore cordis laudabūt deum oipotentem benignum ⁊ misericordē. Cui est honor ⁊ gloria nūc ⁊ per omnia secula seculorum Amen.

Diui Augustini episcopi hypponēsis de triplici habitaculo liber explicit.

Eiusdem Diui Augustini epi Hypponēsis Scale paradisi liber incipit.

Um die quadam corporali manuum labore occupatus de spiritualis hoīs exercitio cogitare cepissem. q̄ttuor spūales gradus aīo cogitanti se subito obtulerunt. s. lectio. meditatio. oratio ⁊ cōtemplatio. Hec est scala claustraliū qua de terra in celum subleuantur: gradibꝰ distincta paucis: imense tamē ⁊ icredibilis magnitudinis. Cuius extrema pars terre innixa ē: superior vero nubes penetrat: ⁊ secreta celoꝝ rimaꝭ Hi gradus sicut noībus ⁊ numero sunt diuersi: ita ordine ⁊ numero sūt distincti. Quoꝝ ppꝛietates ⁊ officia qdem singula quid circa nos efficiant: quomodo inter se inuicem differāt ⁊ p̄emineāt: si qs diligēter ispiciat. qcqd laboris aut studij impēderit in eis: breue reputabit ⁊ facile: pre vtilitatis ⁊ dulcedinis magnitudine. Est autē lectio sedula scripturaꝝ cum animi itētione inspectio. Meditatio est studiosa mētis actio: occulte veritatis noticiam ductu pprie rōnis inuestigās. Oratio ē deuota cordis intentio in deum: p malis amo

uendis ⁊ bonis adipiscendis. Cōtemplatio est
mentis in deum suspense quedaʒ eleuatio eter
ne dulcedinis gaudia degustans.

¶ Descriptio officioꝝ quattuor graduū.

ASsignatis ergo quattuor gra-
duum descriptioni-
bus. restat vt eaꝝ officia videam⁹. Le-
ctio inq̄rit: meditatio īuenit: orō postulat: cōtē-
platio degustat. Unde ip̄e dn̄s dicit: Querite ⁊
īuenietis: pulsate ⁊ aperiet̄ vobis. Querite le-
gēdo: ⁊ īuenietis meditādo. Pulsate orando ⁊
aperiet̄ vobis cōtemplando. Lectio quasi so-
lidum cibum ori apponit. Meditatio masti-
cat ⁊ frāgit. Orō saporem acq̄rit. Cōtemplatio
est ip̄a dulcedo que iocūdat ⁊ reficit. Lectio ī cor
tice: meditatio in adipe. Oratio in desiderij po
stulatione. Cōtemplatio in adepte dulcedinis
delectatione. Qd̄ vt expressius videri possit
vnum de multis supponā exēplum. In lectio-
ne audio. Beati mūdo corde: qm̄ ip̄i deum vi-
debūt. Ecce breue verbum sed suaue ⁊ multi-
plex sensu. Redeo sup̄ ad pastum aie: quasi vue
ministralis ꝙ postq̄ aīa diligēter inspexit dicit
ītra se: pōt aliq̄d boni esse? Redeo ad cor meuʒ
⁊ tēptabo si forte intelligere ⁊ inuenire potero
mūdiciam hāc: p̄ciosa enim ⁊ desiderabilis est
res ista cuius possessores dei dicunt̄. Cui visio
dei que ē vita eterna ꝓmittit̄: que tot sacre scri
pture testimonijs collaudat̄. Hoc ergo sibi ple
nius explicari desiderās incipit hanc vuā ma-
sticare ⁊ frangere: eāq̄ in torculari ponit: dū ex
citat rōem ad inq̄rendum an sit ⁊ quomodo ha
beri possit hec adeo p̄ciosa ⁊ desiderabilis mū
dicia.

¶ Officium meditationis.

ACcedens ergo sedula meditatio
nō remanet extra: non
habet aliq̄d in sup̄ficie alterius: pedē fi-
git īteriora penetrat: singula rimat̄: attente cō
siderat ꝙ nō dixit: beati mūdo corpore: sed mē
te: q̄r nō sufficit man⁹ hr̄e innoxias a malo ope
re: nisi ⁊ prauis cogitationib⁹ mūdemur in mē-
te. Quod auctoritate ꝓphete cōfirmat̄ dicētis
Quis ascendet in mōtem dn̄i: aut quis stabit
in loco sancto ei⁹? Innocēs manibus ⁊ mundo
corde. Item cōsiderat hāc cordis mūdiciā quā
optabat idem ꝓpheta q̄ orans inq̄t vt supra:
Cogita q̄ʒ sollicitus erat in hac custodia beat⁹
iob q̄ dicebat. Pepigi fedus cuʒ oculis meis
ne cogitarem q̄cq̄ʒ de virgine. Ecce quātū ar-
ctabat se vir sanctus. q̄ claudebat oculos suos
ne videret vanitatē: ne forte incautus respice
ret: quod postea itus desideraret. Postq̄ ⁊ hu
iusmodi de cordis mūdicia ptractauit: incipit
tractare de eius p̄mio. Quā gloriosum: ⁊ dele-
ctabile esse videre faciē desideratam dn̄i: spe-
ciosam forma pre filijs hoīum. Nō iaʒ abiectū
⁊ vilem: nō hn̄tem speciē qua vestiuit euʒ ma
ter sua: sed stola īmortalitatis īdutum ⁊ corona
tum diademate quo coronauit euʒ pater suus
in die resurrectiōis ⁊ glorie: die quā fecit dn̄s.
Cogitat ꝙ ī illa visione erit satietas illa de q̄
dicit ꝓpheta: Satiabimur cuʒ apparuerit gl̄ia
tua. Videsne q̄ʒtum liquoris emanauit ex mi-
nima vua: q̄ʒtus ignis ex hac scintilla ortus ē:
q̄ʒtuʒ hec modica massa. beati mūdo corde qm̄
ip̄i deū videbūt: in eadem meditatione extēsa
est. Sed q̄ʒtum adhuc posset extendi si accede
ret aliq̄s talia expertus. Sentio. n. ꝙ puteus al-
tus est: sed ego ad hec rudis vas in quo pauca
haurirem vix īueni. His aīa facibus inflāma-
ta: his mactata desiderijs: fracto alabastro sua
uis vnguenti presentire īcipit: nō de gustu sed
quasi narium odoratu. Ex hoc colligit q̄ʒ suaue
est huius meditationis sentire experientiam:
cuius meditationem nouit adeo esse iocūdaʒ.
Sed q̄d faciet? habendi desiderio exestuat: sʒ
nō inuenit apud se quomodo habere possit. ⁊
q̄nāto plus inq̄rit plus sitit. dum apponit me-
ditationem. apponit ⁊ doloreʒ. q̄r nō sentit dul
cedinem quam in cordis mūdicia meditatio
esse mōstrat sed nō prestat. Nō enim est legen
tis atq̄ meditātis hāc sentire dulcedinem: nisi
data fuerit desup̄. Legere. n. ⁊ meditari tā bo-
nis q̄ʒ malis cōmune ē. Et ip̄si philosophi gē-
tium in quo sūma veri boni consisteret inuene
runt: ducti rōnis. Sed q̄r cū deum cognouissēt
nō sicut deum glorificauerūt: sed de suis viri-
bus p̄sumentes dicebāt. linguā nostraʒ magni
ficabimus. labia nostra a nobis sunt: nō merue
rūt p̄cipere q̄d potuerūt videre. Euanuerunt
in cogitationib⁹ suis. ⁊ coꝝ sap̄ia deuorata est
quā eis cōtulerat humanū studium discipline
nō sp̄ūs sapie. q̄ solus dat veram sap̄iam sapidā
s. sciam: que cū alicui inest: iestimabilis sapor io
cundat ⁊ reficit. Et de illa dc̄m̄ est: Sap̄ia non
ītrat in maliuolam aīam. Hoc aūt a solo deo ē
⁊ sicut officium baptizādi dn̄s cōcessit multis:
p̄tātem vero ⁊ auctoritatē in baptismo remit
tēdi p̄ctā sibi soli retinuit. Unde ioānes antono
matice ⁊ discretiue de eo dixit. Hic est qui bap-
tizat in sp̄ūsancto. Et de eo possumus dicere:
Hic est q̄ sapie saporem dat sapidam anime fa
cit scientiam.

¶ Sermo siq̄dem datur multis. sapientia pau
cis quam distribuit dn̄s cui vult ⁊ quomodo
vult.

¶ Officium orationis.

VIdens autem anima ꝙ ad de
sideratam cogi-
tationis ⁊ experiētie dulcedineʒ p̄ se nō
possit attingere: ⁊ quāto magis ad cor altum ac

cedit:tāto magis exaltet deus:humiliat se ⁊ fu
git ad orōnem dicens: Dñe q nō videris nisi a
mūdis cordibus:inuestigaui legēdo:meditādo
q̄siui quomodo hrī possit vera cordis mūdicia.
vt ea mediāte vel ex media parte possem te co
gnoscere: Querebā vultum tuū dñe. vultū tu-
um dñe querebam. Diu meditat⁹ sum in corde
meo ⁊ in meditatione mea exardescet ignis ⁊
desiderium ampli⁹ cognoscēdi te: dū panem sa
cre scripture mihi frāgis: ⁊ in fractione panis:
in quo magis cognit⁹ es. Et q̄ꝫtum plus te co-
gnosco plus te cognoscere desidero: nō tā i cor
tice lr̄e sed in sensu experiētie. Nec hoc peto do
mine ꝑpter merita mea sed ꝑ tua misericordia
Fateor.n.q: indigna ⁊ peccatrix sum: sed catel-
li edunt de micis que cadūt de mensa dñorum
suorum. Da mihi dñe arram hereditatis futu
re saltem guttā celestis pluuie: qua refrigerez
sitim meam: q: amore ardeo.

¶ Officium contemplationis.

His et huiusmodi ignitis elo
quijs suuz
inflāmat desiderium sicut ondit suū affe
ctum. his incātationib⁹ aduocat spōsum Dñs
aūt cui⁹ oculi sup iustos ⁊ aures ei⁹ nō soluz ad
preces: sed ip̄as p̄ces eoꝝ non expectat donec
sermonem finierint: sed medium orōnis cur-
sum iterrūpens festinus ingerit se: ⁊ aīe deside
rāti festin⁹ occurrit celestis rore dulcedinis cir
cūfusus: vnguentis optimis delibut⁹: aīam fa
tigatam recreat: esuriētem reficit: aridam īpin
guat. facit eam terrenoꝝ obliuisci. Immemor
sui mirabiliter fortificādo viuificās: ⁊ inebriā-
do sobriam reddēs. Et sicut in qbusdaz carna-
libus officijs adeo vincit carnalis cōcupiscētia
ꝙ oēm vsum rōnis amittit: ⁊ fit hō quasi totus
carnalis. Ita merito in hac supna cōtemplatio
ne ita cōsumunt ⁊ absorbent carnales mot⁹ ab
aīa: vt in nullo caro spiritui contradicat. ⁊ fiat
homo quasi totus sp̄ualis.

¶ Signa sp̄ūssancti ad aīam venientis.

O Domine quomodo appares qn̄
hec facies: ⁊ qd signuz
aduētus tui: Nunqd huius cōsolatiōis
⁊ leticie testes ⁊ nuncij sūt suspiria ⁊ lachryme
Si ita est: noua ē antiphrasis ista: ⁊ significatō
inusitata. Que.n. cōuentio cōsolationis ad su-
spiria: leticie ad lachrymas. si tn̄ iste dicende
sunt lachryme: ⁊ nō potius roris interioris su-
ꝑinfusi supfluens abūdantia ⁊ interioris ablu
tionis idicium: ⁊ exterioris purgamētum. Ut
sicut in baptismo pueroꝝ ꝑ exteriorem ablutio
nem significatur ⁊ figurat interior aīe ablutio:
ita h exteriorem ablutionem iterior p̄cedit pur
gatio O felices lachryme: per quas macule i
teriores purgant: per quas pctōrum incendia
extinguunt. Beati qui sic lugetis q: ridebitis.
in lachrymis agnosce o aīa sponsum tuum am
plectere desideratum. Nunc torrente te volu
ptatis inebria: suge ab vbere consolationis
eius lac ⁊ mel. hec sunt munda munuscula ⁊
solacia que dedit tibi sponsus tuus: gemitus:
scilicet ⁊ lachryme. Adducit tibi potum his
lachrymis in mensura. He lachryme sunt tibi
panes die ac nocte: panes vtiqꝫ confirmantes
cor hoīs: ⁊ dulciores sup mel ⁊ fauum. O dñe
si adeo sunt dulces iste lachryme que ex memo
ria ⁊ desiderio tui excitant: q̄ꝫ dulce erit gaudi-
um qd ex manifesta tui visione capiet: si adeo
dulce ē flere ꝑ te: q̄ꝫ dulce erit gaudere de te:
Sed qd huius secreta colloquia ꝓferimus in
publicum: Cur in carnales affectus verbis cō
munibus conamur exprimere: In expti talia n̄
intelligunt in libro experientie quos ip̄a docet
vnctio. Aliter aūt lr̄a exterior nō ꝓdest quicq̄ꝫ
legenti. Modicum sapida est lectio exterioris
lr̄e: nisi glosam ⁊ interiorem sensum sumat ex
corde.

¶ Quomodo remanet anima spiritussācti fer-
uore discedente.

O Anima diu protraxim⁹ sermo-
nem. Bonūm eniz
erat nos hic esse cum petro ⁊ ioāne cō-
templari gl'iam sponsi: ⁊ diu manere cum illo.
Sed vellem hic fieri nō duo nō tria taberna-
cula: sed vnum in quo essem⁹ simul: ⁊ simul dele
ctaremur. Sed vt dicit spōsus dimitte me. Iā
enim ascēdit aurora: iam lumē grē ⁊ visitatio-
nem quam desiderabas accepisti. Data ergo
benedictione: mortificato neruo femoris: ⁊
mutato nomine dei iacob in israel paulisper
secedit sponsus diu desideratus: cito elapsus.
Subtrahit se tam a predicta visione q̄ꝫ a dul-
cedine cōtēplationis. manet tn̄ p̄ns q̄ꝫtū ad gu
bernationē: q̄ꝫtum ad gl'iam: q̄ꝫtum ad vnionē.
Hic redditur causa quare sp̄ūssancti feruor ani
mam aliquātum deserit.

Sed ne timeas o sponsa. ne de
speres. ne exi-
stimes te cōtēni si paulisꝑ tibi subtrahit
sponsus faciem suam. Omnia ista cooperan-
tur tibi in bonum: ⁊ de accessu ⁊ recessu lucrum
acquiris: tibi venit: tibi ⁊ recedit. Uenit ad cō
solationem: recedit ad cautelam: ne magnitū-
do consolationis extollat te: ne si semper apud
te sit sponsus incipias contemnere sodales.
Et hanc continuam visitationem non iam
gratie attribuas: sed nature. Hanc autem

gratiam cui vult ⁊ quãdo vult sponsus attribuit nõ iure hereditario possidetur. Vulgare ꝓuerbium ẽ: qꝛ nimia familiaritas parit contẽptuꝫ Recedit ergo ne forte nimis assiduus cõtẽnaẗ ⁊ absens magis desideretur: desideratus auidius queraẗ: diu quesitus tãdem gratius inueniaẗ. Preterea que est pñs vita: que respectu future glorie: que reuelabiẗ in nobis: enigmatica est: que nũc ex parte cognoscimus. Nã hic ciuitatem manẽtem nõ habemus: sed inquirimus futuram. Ne ergo exilium deputemus ꝓ patria: arram ꝓ precij summa: venit spõsus ⁊ recedit vicissim: nũc cõsolationem afferens: nunc vniuersum statum nostrum in infirmitate cõmutans. paulisp nos per mittit gustare ꝙ̃ suauis est: ⁊ anteꝙ̃ plene sentiamus se subtrahit: ⁊ ita quasi alijs expansis supra nos volitãs ꝓuocat nos ad volãdum. quasi dicat. Ecce parum gustatis: sum dulcis: sed si vultis plene saturari hac dulcedine. currite post me in odoreꝫ vnguẽtorum meorum habẽtes sursum corda: vbi ego sum in dextra dei patris vbi videbitis me nõ ꝑ speculum in enigmate: sed facie ad faciem: ⁊ vbi plene gaudebit cor vestrum. ⁊ gaudium vestrum nemo tollet a vobis.

¶ Cura de diligentia anime ne omnino a deo deseratur.

SEd caue tibi o sponsa quomodo auertat se spõsus. Non longe abijt. ⁊ si nõ vides euꝫ ipse tamen videt te. plenus oculis ante ⁊ retro nunꝙ̃ potes eum latere. Habet etiam circa te nuncios suos spũs quasi sagacissimos exploratores: vt videant quomodo absente sponso cõuerseris: ⁊ accusent te coram ipo si aliqua signa lascivie ⁊ scurrilitatis in te deprehenderint: zelotypus est sponsus iste: si forte alium amatoreꝫ acceperis: si alijs placere studueris. statim discedet a te: ⁊ alijs adherebit adolescentulis: delicatus est sponsus iste. nobilis ⁊ diues est: speciosus forma pre filijs hoĩum. ⁊ ideo nõ nisi speciosam dignatur habere spõsam. Si viderit in te maculam siue rugam. statim auertet oculos Nullam enim immundiciam põt sustinere. Esto ergo casta. esto verecũda ⁊ humilis: vt sic a spõso tuo merearis freqũeter visitari. Timeo ne diutius detinuerit nos sermo iste. sed ad hec cõpulit me materia sterilis pariter ⁊ dulcis: quã ego nõ ꝓtrahebam spontaneus: sed nescio qua eius dulcedine trehebar inuitus.

¶ Officia ⁊ effectus singuloꝝ graduum prepetitionem.

VT ergo que diffusius dicta sunt simul iuncta vl' vnita melius videantur. pdictorum summam recapitulando colligamus: sicut in pdictis exemplis pnotatuꝫ videri põt: quomodo pdicti gradus cohereant ⁊ sicut tẽporaliter ⁊ causaliter se pcedant. Lectio enim quasi fundamẽtum: prima occurrit: ⁊ data materia mittit nos ad meditationem. Meditatio vero quid appetẽduꝫ sit diligentius inqrit: ⁊ quasi effodiens thesauꝝ inuenit ⁊ ostẽdit. Sed cuꝫ ꝑ se obtinere nõ valeat mittit nos ad orõnem. Oratio se totis viribus erigit vbi repperit thesaurum desiderabile: ꝯtemplationis suauitatem. hec adueniens pdictorum trium laborem remunerat dum celestis rore dulcedinis animam sitientem iebriat. Lectio ergo est ſm exterius exercitiuꝫ. Meditatio ſm interius intellectum. Oratio ſcḋm desiderium. Contemplatio super oẽm sensum. Primum gradus est incipiẽtium. Secundus est ꝓficientium: Tertius est deuotorum. Quartus beatorum. Hi autem gradus ita cathenati sunt: ⁊ vicaria ope sibiinuicem deseruiunt ꝙ pcedentes sine subsequentibus: aut paruꝫ aut nihil prosint. Sequentes vero sine pcedentibꝰ aut raro aut nunꝙ̃ ꝓsunt. Quid enim ꝓdest: lectione ꝯtinua tempus occupare: sanctorum gesta ⁊ scripta legendo transcurrere. nisi ea masticando ⁊ ruminãdo: succuꝫ bibamus: ⁊ transglutiendo vsqꝫ ad cordis intima trãsmittamus: vt ex his diligenter ꝯsideremus statum nostrũ ⁊ studeamus eorum opera agere: quorum facta cupimus lectitare? Sed quomodo hec cogitabimus: aut quomodo cauere poterimus: ne falsa aut inania quedam meditando limites a sanctis patribus ꝯstitutos transeamus: nisi prius circa huiusmodi aut ex lectione aut ex auditu fuerimus istructi? Auditus enim quodãmodo ꝑtinet ad lectionem. Unde solemꝰ dicere. nõ solum libros ipos nos legisse quos nobisipsis vel alijs legimus. sed etiam illos quos a magistris audiuimus. Jteꝫ quid ꝓdest homini si ꝑ meditationes que agenda sunt videat: nisi orationis auxilio ⁊ dei gratia ad ea obtinẽda cõualescat Omne inquit datum optimum ⁊ omne donum pfectum de sursum est descendens a patre luminum: sine quo nihil possumꝰ facere: sed ipe in nobis facit opera: nõ tñ omnino sine nobis. Cooperatores qdem dei sumus sicut dicit aplus. Uult siquidem deus vt eũ oremus: ⁊ vt ei aduenienti prestolanti ad ostium aperiamus sinum voluntatis nostre: ⁊ ei consentiamus. Hunc cõsensum exigebat a samaritana quãdo dicebat. Uoca virum tuum. Uolo tibi infundere grãm. tu applica liberum arbitrium. Orationem exigebat ab ea: cuꝫ dicebat Tu sibi scires donũ dei: ⁊ quis est qui dicit tibi da mihi bibere: forsitan petisses ab eo aquam

viuam. Hoc audito quasi ex lectione mulier in
structa meditata ē in corde suo bonum sibi fore
⁊ vtile habere hanc aquam. Accensa ergo ha-
bendi desiderio: cōuertit se ad orōnem dicens:
Dñe da mihi hanc aquam: vt nō sitiaꝫ. neq; ve
niam vnq; haurire aquam. Ecce auditus ver
bi dñi. ⁊ sequēs super eo meditatio incitauerūt
eam ad orandum. Quomodo nāq; esset sollici
ta ad postulandum. nisi prius eam accendisset
meditatio? Aut quid enim precedens medita-
tio cōtulisset. nisi que appetenda monstrabat se
quens oratio impetrasset? Ad hoc ergo vt fru-
ctuosa sit meditatio oportet vt sequatur orōnis
deuotio: cuius quasi effectus est cōtemplatio-
nis dulcedo.

¶ Hic ostēdunt omnes hi gradus ita eē simul
iūcti vt sint inseperabiles.

Ex his possumus colligere ꝙ lectio sine
meditatione arida ē. Meditatio sine le
ctione erronea ē. Oratio sine meditatione est
tepida. Meditatio sine orōne ifructuosa. Ora
tio cum deuotione cōtemplationis ē acquisiti-
ua. Cōtemplationis adeptio sine orōne aut ra-
ra aut miraculosa. Deus eniꝫ cuius potētie nō
ē numerus vel terminus. ⁊ cuius misericordia
sup omnia opera eius. quādoq; ex lapidib⁹ su-
scitat filios abrae. dum duros ⁊ nolentes acqe
scere cogit vt velint. Et ita quasi ꝓdigus. vt
vulgo dici solet: bouem cornu trahit quādo nō
vocatus se infundit. Quod ⁊ si quādo aliqbus
legimus cōtigisse. vt Paulo ⁊ quibusdaꝫ alijs
nō tamen ideo debemus nos quasi deum tem-
tando diuina ꝑsumere: sed facere quod ad nos
pertinet legere. s. ⁊ meditari in lege dei. Ora-
re vel amare ipsum. vt adiuuet infirmitateꝫ no
stram ⁊ videat imperfectum nostrum. Quod
ipse docet nos facere dicens: Petite ⁊ accipie
tis: querite ⁊ inuenietis: pulsate ⁊ aperiet vo-
bis. Nunc enim regnum celorum vim patit ⁊
violenti rapiunt illud. Ecce si gratis distinctio
nibus perfici possunt predictorum graduum ꝓ-
prietates quomodo sibi cohereāt ⁊ quid singu-
li in nobis efficiant. Beatus homo cuius, ani-
mus a ceteris negocijs vacuus. his quatuor
gradibus versari semp desiderat. qui vendi-
tis vniuersis que habuit emit agrum illum in
quo latet thesaurus desiderabilis. s. qr notate ⁊
videte qr suauis ē dñs: qui in primo gradu ex-
ercitatus. in secundo circūspectus. in tercio de
uotus. in quarto supra se leuatus ꝑ has ascen-
siones quas in corde suo disposuit ascendit de
virtute in virtutem: donec videat dñs dñoruꝫ
in syon. Beatus qui in hoc supremo gradu vel
modico tēpore conceditur manere. ꝙ vere pōt

dicere. Ecce sentio grām dñi ecce cum petro ⁊
ioāne cōtemplor. ecce cū iacob plerūq; rachel
amplexib⁹ delector. Sed caueat sibi iste ne post
cōtemplationem istam qua eleuatus fuerat vs
q; ad celos iordiato casu corruat vsq; ad abys
sos: nec post facta visitatione ad lasciuos mun
di actus ⁊ carnis illecebras cōuertat. Cum ve
ro mentis humane acies ifirma veri luminis
illustrationem diutius sustinere nō poterit. ad
aliquem trium graduum per quos ascenderat
leuiter ⁊ ordinate descendat. ⁊ alternatim mo-
do in vno: modo in altero: iam in alio ſm mo-
tum liberi arbitrij pro rōne loci ⁊ temporis de
moret: tanto iam deo vicinior quāto a primo
gradu remotior. Sed heu fragilis ⁊ misera hu
mana cōditio. Ecce ductu rōnis ⁊ scripturarū
testimonijs aperte videm⁹ in his quatuor gra
dibus bone vite ꝑfectionem cōtineri. ⁊ in his
spiritualib⁹ bonis hoīs exercitium debere ver-
sari. Sed quis est hic ⁊ laudabimus eū? Velle
multis adiacet: sed ꝑficere paucis. Et vtinam
de istis paucis essemus.

Quatuor cause retrahunt nos ab his quinq;
gradibus.

Sunt autem quatuor cause q retrahunt nos plerūq; ab istis gradib⁹
s. ineuitabilis necessitas. honeste actionis vti-
litas. humana ifirmitas. mundialis vanitas.
Prima excusabil: scda tolerabil: tcia miserabil
qrta culpabil. Cur culpabil? Illis. n. quos hu-
iusmodi causa a sācto ꝓposito retrahit melius
erat gloriam dei nō cognoscere: q; post agnitaꝫ
retroire. Quam sibi excusationem habebit de
peccato? Nam iuste pōt dicere dñs. quid de-
bui tibi facere ⁊ nō feci. Non eras ⁊ creaui te:
peccasti ⁊ dyaboli seruum te feceras ⁊ redemi
te: in mundi circuitu cum impijs currebas ⁊ ele
gi te: dederam tibi grām in cōspectu meo ⁊ vo
lebam facere apud te mansionē: tu vero despe
xisti me: ⁊ nō solum sermones meos sed meipꝫ
proiecisti retrorsum ⁊ ambulasti post cōcupiscē
tias tuas. Sed o de⁹ bone suauis ⁊ mitis. ami
cus dulcis: cōsiliarius prudens: adiutor fortis:
q; inanis: q; temerarius est qui te abijcit: qui
tam humilem tam māsuetum hospitem a suo
corde repellit. O q; ifelix ⁊ dānosa cōmutatio
creatorem suuꝫ abijcere. ⁊ prauas noxiasq; co-
gitationes recipere. illud etiam secretum cubi-
le spūssancti secretuꝫ cordis quod pauloante ce
lestibus gaudijs intendebat: tam subito īmun-
dis cogitationibus ⁊ peccatis tradere cōculcā-
dum. Adhuc in eodem cadent sponsi vestigia:
⁊ iam intromittuntur adultera desideria. Ma
le cōueniens: indecorum: aures que modo au-

dixerunt verba que nō lʒ homini loqui: tam ci-
to inclinari ad fabulas ꝛ detractiones audien
das. oculos q̄ sacris lachrymis modo baptisa
ti erant repēte cōuerti ad videndas vanitates:
linguaʒ q̄ modo dulce epithalamiū decantaue
rat: q̄ ignitis psuasiōis eloqīs suis cū spōso recō
ciliauerat spōsaʒ ꝛ itroduxerat eā i cellā vinariā
iterꝫ ꝯuerti ad vana eloqa ad scurrilitates: ad cō
cinādū dolos: ad detractiones. Absit a nobis
dñe. Sed si forte ex humana ifirmitate ad talia
dilabimur. nō ideo desperemus: sed iterꝫ recur
ramus ad clemētem medicū: q suscitat de ter-
ra inopem ꝛ erigit de stercore pauperem: ꝛ qui
nō vult mortē peccatoris iterꝫ curabit ꝛ sana-
bit nos. Jam tēpus ē vt epistole finē iponam⁹.
Oremus ergo deum vt ipedimenta que nos
ab eius contēplatione retrahūt in p̄senti nobis
mitiget: in futuro nobis penitus auferat. q p p̄
dictos gradus de virtute in virtutem nos pdu
cat: donec videamus deum deorꝫ in syon. Ubi
electi nō guttatim. nō interpolatim pcipient di
uine contēplationis dulcedinē: sed torrēte vo
luptatis indesinēter repleti habebunt gaudium
quod nemo tollet ab eis. ꝛ pacem incōmutabi
lem: pacem in idipsum.

¶ Diui Augustini episcopi hypponensis sca-
le paradisi finis.

¶ Sācti augustini episcopi hypponēsis de duo
decim abusionum grādibus libellus. Aut bea
ti Ugonis de sancto victore vt verius.

Duodecim abusiua sunt seculi: hoc est.
Sapiens sine operibus.
Senex sine religione.
Adolescens sine obedientia.
Diues sine elemosyna.
Femina sine pudicicia.
Dominus sine virtute.
Christianus contentiosus
Pauper superbus
Rex iniquus
Episcopus negligens
Plebs sine disciplina
Populus sine lege
His duodecim abusiuis soffocat͛ iusticia. Hec
sunt duodecim abusiua huius seculi. p que secu
li rota si in illa fuerint decipit͛. ꝛ ad tartari tene
bras nullo ipediente iusticie suffragio p iustū
dei iudicium rotatur.

¶ Primus gradus.

Primus abusionis gradus
ē si sine bonis operibus sapiēs ꝛ pdi-
cator fuerit: q quod sermone docet: actib⁹ com
plere negligit. Auditores enim doctrine dcā fa
cere contēnunt: cum p̄dicatoris opera a p̄dica-
tionis verbis discrepare conspiciunt. Nunq̄
enim fit efficax p̄dicantis auctoritas: nisi eam
effectu operis cordi affixerit audientis. preser
tim cum ꝛ ipse doctor si in viciorꝫ amorem de
lapsus fuerit: alterius doctoris medicamētum
suis vulneribus adhibere paruipēdit. Unde ꝛ
ipse dñs in euangelio de doctrina pariter ꝛ bo
no opere discipulos instruere volens qualeʒ in
his cautelā haberēt admonebat dicēs. Quod
si sal euanuerit in quo salief? Hoc ē: si doctor er
rauerit a quo iterum doctore emendabit. Et si
lumē quod in te ē tenebre sūt: ipse tenebre quā
te erunt? Si nāq̄ oculus a vidēdi officio desi-
nerit quis a manu vel a pede vel a reliquo cor
pore illud ministeriuʒ exiget? Quapropter do
ctores cogitēt ne ampliori vindicte subiaceāt
si plurimis pditionis occasioneʒ abundantius
prestēt. Nam ꝛ ipse salomon dum multe sapiē-
tie transgressionem incurrit: totius israelitice
plebis regni dispersionem solo suo merito pre
stitit. Quibus ergo cōmittunt͛ multa: maiora p
dunt: si nō recte dispensauerint rectoris sui mu
nera que perceperunt. Cui enim plus cōmittit͛:
plus ab eo exigit͛. Et seruus qui voluntatē dñi
sui intelligēs nō facit acrioribus flagellis gra-
uioribusq̄ vindictis vapulabit.

¶ Secundus gradus.

Secundus abusionis gradus
ē. si sine religiōe senex esse ineniat͛. Cui
cum multa mēbra exterioris hois veterascunt
vires animi. i. iterioris hois mēbra incremēta
roboris nō capiunt. Plus enim oibus religio-
ni operam dare senibus cōuenit: quos p̄sen
tis seculi florida etas transacta deseruit. Sicut
nāq̄ in lignis ipsa reproba arbor cōparet: que
post flores fructus optimos cultori suo nō exhi-
bet. sic ꝛ in hoibus ipse reprobus ē quem flos
iuuētutis deseruit: ꝛ tamen in sui corporis sene
ctute bonorꝫ operum maturos fructus pferre
paruipēdit. Quid. n. stolidius pōt fieri. si mens
ad pfectionem festinare nō contendat. quādo
totius corporis habitus senectute cōfectus ad
interitum properat? Dum oculi caligant: au-
res grauiter audiunt: capilli fluunt: facies i pal
lorem mutatur: dentes lapsi numero minuun
tur. cutis arescit: flatus non suauiter olet: pect⁹
suffocatur: tussis cachinnat: genua trepidāt: ta-
los ꝛ pedes tumor inflat. etiam homo interior
qui non senescit his omnibus aggrauat͛. Et hec
omnia ruituram iam iāq̄ domum corporis ci
to prenunciant. Quid ergo super est nisi vt duz

huius vite defectus appropiat: nihil aliud co-
gitare q̃ȝ quomodo future vite aditus propere
comprehendatur: quisqȝ senex appetat. Iuueni
bus enim incertus huius vite terminus instat.
senibus vero cunctis maturus ex hac vita exi
tus breuiter concordat. Cauende ergo sunt ho-
mini due particule que ꝛ in illius carne nō ve-
terascunt: ꝛ totum hominem secum ad peccan
dum trahunt: cor: videlicet ꝛ lingua. Quia cor
nouas semper cogitationes machinari nō de-
sinit. Lingua ipigre loquitur quodcūqȝ cor ma
chinari senserit. Caueat ergo senil' etas ne iste
iuuenescentes particule totā sui armoniaȝ de
cipiant: ꝛ per res ineptas reliquam corporis
grauitatem illudant. Vnicuiqȝ nāqȝ cōsideran-
dum est quid etati eminenti dignum sit ꝛ hoc
agat: quod nec vitam: nec etatem: nec ministe-
rium vile reddat.

¶ Tercius gradus.

TErcius abusionis gradus est si ado
lescens sine obediētia deprehenditur:
quo mundus a rect ꝛ rōnis ordine deprauatur.
Qualiter nanqȝ in senectute ille ministrari sibi
sperabit qui in adolescētia senioribus obedien
tiam exhibere cōtemnit? Vnde ꝛ in prouerbi-
is apud veteres habetur. Quod dominari ne
queat qui prius alicui seruitutem prebere dene
gat. Propter quod ꝛ dn̄s iesus in temporibus
sue carnis: dum adhuc ad legitimam etatē do
ctoris non peruenit: obedienter ministrationē
suis parentibus exhibuit. Sicut ergo in senib⁹
sobrietas ꝛ morum perfectio requiritur: ita eti
am in adolescentibus obsequm subiectio ꝛ obe
dientia rite debetur. Quapropter ꝛ in manda-
tis legis primum in his que ad homines per
tinent. patris ꝛ matris honor imperatur: quia
quāuis carnalis pater nō superuixerit: aut indi
gnus fuerit: alicui tamen patri digno ꝛ viuenti
paternus honor vsqȝ ad dignam etatem a fi-
lijs prebendus esse ostenditur. Quatuor enim
modis per scripturas diuinas patres vocan-
tur. hoc est: natura: gente: admonitione: ꝛ etate
De patre nanqȝ naturali Iacob ad laban loq-
tur. Nisi timor patris mei ysaac affuisset: tulis-
ses omnia que mea sunt. Gente vero pater di
citur quādo dominus ad moysen de rubo loque
batur. Ego sum inquiens deus patrum tuoruȝ
deus Abraam: deus Isaac: deus Iacob. Etate
autem ꝛ admonitione pater dicitur: cuȝ moy-
ses in cantico deuteronomio loquitur. Interro
ga patrem tuum: ꝛ annūciabit tibi: maiores tu
os ꝛ dicent tibi. Quod si ergo naturalis pater
superstes nō fuerit. aut indignus fuerit: admo
nenti tamen seniori adolescentis obedientia p̄
benda erit. Quomodo enim honoratus in sene
ctute apparebit: qui discipline laborem in ado
lescentia non sustinuerit? Quodcunqȝ enim ho
mo laborauerit: hoc ꝛ metet. Omnis nanqȝ di
sciplna in presenti non videtur esse gaudij: sed
meroris: postea autem fructum pacatissimum
exercitatis per eam reddet iusticie. Sicut eniȝ
fructus in arbore non inuenitur in qua pam-
pinus aut flos prius non apparuerit: sic ꝛ in se-
nectute honorem legitimum assequi non pote-
rit: qui in adolescentia discipline alicuius exer
citationibus non laborauerit. Disciplina igi-
tur absqȝ obedientia qualiter fieri potest? Ado
lescens ergo sine obedientia adolescens sine
disciplina est. Quoniam ꝛ ipsa obedientia que
omnium disciplinarum mater est magna ex-
ercitatione indiget: que sui normam studij a
christo domino sumpsit. qui obediens patri
vsqȝ ad mortem: mortem autem crucis: igno-
miniam libenter sustinuit.

¶ Quartus gradus.

QUartus abusionis gradus
est diues sine elemosyna: qui super-
flua vsus sui que custodienda in po-
sterum recondit: indigentibus ꝛ nihil habenti
bus non distribuit. per quod efficitur vt dum in
terra quesita diligenti cura custodit: celestis pa
trie perhennem thesaurum amittat. ad quem
thesaurum dominus iesus adolescentem diui-
tem qui illum de perfectione interrogaue-
rat ita respondens inuitauit. Si vis perfectus
esse: vade ꝛ vende omnia que habes ꝛ da pau
peribus: ꝛ veni sequere me ꝛ habebis thesau-
rum in celo. Quem thesaurum nullus vnquaȝ
hominum habere potest: nisi qui pauperibus
solatia prestat. aut qui per suimet ipsius volun
tatem pauper est. Non ergo dormiat in the-
sauris suis q̄ pauperes dormire non sinit.
Diues nāqȝ ꝛ si multa congregauerit: his frui
solus nequaq̃ȝ poterit: quia vnius hominis
natura: multis rebus non succurrit. Quid ergo
stultius est: q̃ȝ propter vnius hominis victum
ꝛ vestitum: totam regni celestis perdere iocun
ditatem: ꝛ eternos inferni cruciatus absqȝ con
solationis prestolatione subire? Quod ergo
aliquando per necessitatem amittendum est:
pro eterna remuneratione sponte distribuen-
dum est. Omnia enim que videntur tempo-
ralia sunt que autem non videntur eterna sunt
Quādiu nāqȝ tpales sum⁹: tpalib⁹ tpalia deser
uiāt: ꝛ cū hinc trāsierimus: eternis etna solatia

prestabunt. Idcirco diligere nō debemus ea q̄
nō semper habebimus: presertim cum exptez
rōnis auarum diuitem thesauri sui ⁊ agri ⁊ oīa
que habet ostendunt: quia toto cordis intuitu
illas res amat que nunq̄ se diligunt'. Si enim
aurum ⁊ argentum ⁊ agros ⁊ vestimenta ⁊ ci-
bos ⁊ metalla ⁊ bruta animalia qs dilexerit. ⁊
hec omnia vicem sibi amoris rependere non
posse: ipsa rerum natura ostendit. Quid ergo a
rōne longius est: q̄ diligere quod te amare nō
valet: ⁊ negligere illum qui tue ditioni cum di
lectione omnia prebet: Propter hoc igitur nō
diligi mundus: sed diligi proximus a dn̄o pre-
cipitur: quia proximus vicem sui amoris potest
rependere: quod mūdus minime posse nō dubi
tatur. sic enim inimicum esse diligēdum dn̄s
precepit: vt illa dilectio amicum illum ex ini-
mico efficiat. Quisquis ergo diues cupidus q
vult eternas habere diuitias: distribuēdo ege
nis prestet interim nō mansuras Si enim qđ
diligit nō vendit: nemo emere pōt quod cupit.
Auari nāq̄ ideo in iudicio a rectissimo iudice
nuncupātur maledicti: quia qui preteribant eos
nō dicebāt. Benedictio domini super vos: be
nedicimus vobis in nomine dn̄i. Infelices er
go sunt auari diuites: qui ꝓpter res transitori-
as in eternam damnationem dilabuntur. Et
econtrario: Beati sunt misericordes: quoniam
ipsi misericordiam consequētur. Felix ē miseri-
cors: dum in hac virtute nō substantiam sed af
fectum dn̄s requirit.

¶ Quintus gradus.

Quintus abusionis gradus ē. femia sine pu
dicicia. Sicut enim omnes mores bo
nos procurat ⁊ custodit in viris prudentia: sic
⁊ in feminis cunctos honestos actus nutrit: ⁊
fouet ⁊ custodit pudicicia. Pudicicia nanq̄ ca
stitatem custodit: auariciam refrenat: lites de-
uitat: iram mitigat: libidinem occupat: cupidi
tatem temperat: lasciuiam castigat: ebrietatez
cauet: verba nō multiplicat: gule cōcupiscenti
as oppugnat: furtum omnino damnat. Quid
plura. Omnia vicia restringit: ⁊ omnes virtu
tes: ⁊ quicquid coram deo ⁊ hominibus bonis
au dabile est: nutrit. Impudica vita nec laudez
lab hominibus in presenti seculo nec remunera
tionem a deo expectat in futuro. Pudica vero
vita famam bonam inter homines possidet: ⁊
spe future beatitudinis gaudet. Presentibus
semetipsam imitabilem facit: posteris memo
riam amabilem relinquit. Bonis semper mo-
ribus delectatur ⁊ consentit: ⁊ assiduis scriptu
rarum meditationibus ⁊ eloquijs animum fi
git. Bonorum precedentium exempla custo-
dit: ⁊ inseparabilia perfectis contuberina nec-
tit. Duobus ergo modis constat vere pudici-
cie exercitatio idest corporis habitu in superfi
cie: ⁊ animi affectu interno. Per exteriorē mo-
dum iuxta apostoluz. coram hominibus exem
pla. per interiorem modum coram deo proui-
demus opera bona. Pudicia nanq̄ corporis ē
alienas res nō appetere: ⁊ omnem immundici
am deuitare. Ante horam congruam nō gusta-
re velle. Risum nō excitare. Verba vana ⁊ fal
sa nō loqui. Habitum per omnia ordinatum cō
positionēq̄ conuenientem tam capillorum q̄
vestium sicut decet habere. Cum indignis cōtu
berina non inire. Superciliosо intuitu neminē
aspicere. Vagari oculos nō permittere. Pom
patico ⁊ illecebroso gressu non incedere. Nulli
inferior in incepto bono opere apparere. nul-
li cōtumeliam aut ruborem incutere. Neminē
blasphemare. Bonis nō inuidere. Senes nō
irridere. Meliori non controuersari. De his
que ignoras nō tractare. Et ea que scis nō om-
nia pferre. Hec proximis amabilem hominez
reddunt: ⁊ deo acceptabilem faciunt. Pudici-
cia vero anime est: plus ꝓpter dei oculos q̄ ho
minum: bona facere. Appetitiones turpium co
gitationū compescere. Omnes meliores esse
extimare. Nemini inuidere. De semetipso ni-
hil cōfidere. Dei semper cōsilio res omnes cō-
mittere. Ante dei oculos semetipm cōstituere.
Heretica prauitate sensum nō maculare. Ca-
tholicis per omnia cōsentire. Deo soli adhere-
re. Castitatem interne mentis dn̄o iesu xp̄o of
ferre. Omnia incepta bona opera mortis tan-
tum termino finire. Presentes tribulationes
animi fortitudine paruipendere. In terra p̄ter
proximos nihil amare. Cūcti amoris sui thesau
rum in celo ꝯstituere: ⁊ ꝓ omni bono actu mer
cedem in celestibus a deo sperare. Pudicicia
ornamētum nobilium ē: exaltatio humiliū. no
bilitas ignobilium: pulchritudo debilium: ꝓ-
speritas laborātium: solamē mestoruz: augmē-
tum oīs pulchritudinis decus religionis: defē-
sio criminum: multiplicatio meritorum: creato
ris omnium dei amica.

¶ Sextus gradus.

Sextus abusionis gradus est. Dn̄s sine virtu-
te. Quia nihil ꝓficit dominādi habere
potestatem: si dominus ipse nō habeat virtutis
rigorem. Sed hic virtutis rigor nō taz exterio
ri fortitudine: que ⁊ ipsa secularibus dominis
necessaria est: indiget. q̄ animi interiori forti-
tudine bonis morib⁹ exerceri debet. Sepe. n.
dominandi fortitudo per animi negligentiam
perditur. Sicut de heli sacerdote factuz fuisse

comprobatur. Qui dum per seueritatem iudi-
cij peccantes filios nō coercuit: in eorum vin-
dictam dominus velut consentienti ferocie nō
pepercit. Tria ergo necessaria his qui dn̄antur
habere opʒ: terrorē .s. ordinationem ꝛ amorē.
Nisi enim ametur dn̄s ꝛ metuatur ordinatio il
lius minime stare poterit. Per beneficia ergo
ꝛ affabilitatem ꝓcuret vt diligatur. ꝛ ꝑ iustas
vindictas non ꝓprie iniurie sed legis dei stu-
deat vt metuatur. Propterea quoqꝫ dū multi
pendent in eo: ipse deo adherere debet qui illū
inducatum cōstituit: qui ad portandum multo
rum onera ipm̄ veluti fortiorē solidauit. Pa
xillus enim nisi bene fixus firmiter alicui fortio
ri adhereat: omne quod in eo pēdet cito dilabi
tur: ꝛ ipse solutus a rigore sue firmitatis cū one
ribus ad terram dilabitur. Sic ꝛ princeps nisi
suo cōditori pertinaciter adheserit: ꝛ ipse ꝛ oīs
qui consentit vicio cito deperit. Quidam nāqꝫ ꝑ
dominandi officium plus deo appropinquāt
quidam imposito sibi dignitatis honore deteri
ores fiunt. Moyses enim accepto populi duca
tu familiarius dei locutionibus vtebat. Saul
vero filius cis postq̄ꝫ sceptrum regni suscepit:
per inobedientie superbiā deum offendit. Rex
salomon postq̄ꝫ patris sui dauid sedem obtinu
it: deus illum vltra oēs mortales velut ad in-
numerosi populi gubernationem sapientie mu
nere ditauit. Ecōtrario vero hieroboā seruꝰ sa
lomonis postq̄ꝫ regni domus dauid partē oc-
cupauit: ad idolorum culturam decem tribus
israel que erāt in parte samarie diuertit. Per
que exempla euidenter ostēditur: quosdā ī subli
miori statu ad maiorem perfectionem crescere
quosdam vero per superciliū dominatiōis ad
deteriora defluere. Per quod vtrumqꝫ intelli-
gitur eos qui ad meliora conscendunt per vir-
tutem animi ꝛ dei auxiliū posse id facere. ꝛ eos
qui ad deteriora diuertuntur: per mentis im-
becillitatē pariter ꝛ negligentiam errare. Vn̄
dominum absqꝫ virtute fieri non decet: quam
virtutem sine dei auxilio nullatenus hʒ. Qui
enim multa tuetur si nō habet fortitudinē ani
mi nō valet id agere: quoniā magna magnis
infestinationibus vel aduersitatibus solēt labo
rare. Omnis igitur qui preest: hoc primitꝰ to-
ta animi intentione ꝓcuret: vt per omnia ꝺ dei
adiutorio omnino nō dubitet. Si namqꝫ cepe
rit in actibus suis auxiliatorē habere dominū
dominorum: nullus hominum contemptū po
test habere eius dominatū. Non enim est po-
testas nisi a deo. Ipse enim eleuat de stercore
egenū: ꝛ sedere facit cū principibus populi sui
ꝛ deponit potentes de sede ꝛ exaltat humiles:
vt subditus fiat omnis mūdus deo ꝛ erigatur
gloria dei.

¶ Septimus gradus.

Septimus abusionis gradus
est. Christianus contentiosus. Qui cū
participationem nominis christi per fidē ꝛ ba
ptismum susceperit: contra christi dicta ꝛ ꝓpo
situm: mundi caduca delectamēta diligit Om
ne enim de quo cōtenditur. aut propter ꝓpriā
eius rei dilectiōem de qua agitur: aut propꝫ al-
terius amorē que sub odiosa specie latet appe
titur. Quemadmodum: verbi gratia: bellum
animoso compugnantium conflictu: cum odio-
sa res sit: propter amorem victorie ꝛ libertatis
peragitur: ꝛ multe alie dilecte species sub odi
oso labore vel formidine satis contentiose ex-
petuntur. Unde patēter intelligitur nihil contē
di posse nisi propter dilectionem speratam .s.
ꝛ subsequentem amabilem remunerationem.
Qui igitur de mundo presenti ex quacunqꝫ cau
sa contendit: perspicue ostendit ꝙ illum diligit.
Quomodo ergo mundum diligi per Joannem
spiritussancti sermones interdicunt quibꝰ ait:
Nolite diligere mundum neqꝫ ea que in mun
do sunt. Mundi enim amor ꝛ dei: pariter in vno
corde cohabitare nō possunt: quemadmodum
ijdem oculi celum pariter ꝛ terram nequaquā
conspiciunt. Sed requirendum ē si in mundo
aliquid sit quod amari dbeat: ꝛ quid sit ille mū
dus quem diligi diuina eloquia vetant. Terra
vero cum nascentibus ex ea: ꝛ metallum ꝛ ani
mantia: ꝛ pulchritudo vestium ꝛ oblectationes
ciborum ꝛ ea que ad hec pertinent non diligi ꝑ
cipiuntur: sed proximus propter quem omnia
facta sunt hic amari iubetur. Hec enim omnia
predicta velut non mansura: ad celestem patri
am per gentes comitari nequeunt. Proximi
vero velut mansuri regis coheredes: semetip
sos licēter inuicem diligunt. Quod ergo semp
in mundo non manet: ꝛ cū mundo pariter de
ficiet. Ipse mundus non amari precipitur. pro
ximus autem qui est pars regni celestis in ter
ra ꝛ inter ima elementa a regni celorum appe-
titoribus non incongrue amatur: dum in sum-
ma illa patria in eternum coheres habebitur.
Propterea vero mundus presens non diligi ī
peratur: ne a dei dilectione alienus seculi dile-
ctor quisqꝫ efficiatur. Non ergo debet contēdi
quod non licet amari. Igitur christianus q no-
minis christi similitudinem tenet: morū quoqꝫ
eius similitudinem habere debet. Christianꝰ
enim nemo recte dicitur: nisi qui moribus chri
sto coequatur. De christo vero per prophetā
ita scribitur. Ecce puer meus quem elegi: ele-
ctus meus complacuit in illo sibi aīa mea ponā

spiritum meum super eum. Non contendet neqꝫ clamabit: neqꝫ audiet aliquis in plateis vocem eius. Ecce christus non contendit: ⁊ tu si morum eius similitudinem retinere cupis: ne contendas ne abusiuus in ecclesia christianus existas. Suis enim sectatoribus christus percepit. nolite vocari rabbi. Unus est enim magister vester qui est christus: ⁊ patrem nolite vocare super terram. vnus est enim pater vester qui in celis est. Omnes enĩ vos fratres estis quibus ad supplicandũ imperauit dicere: Pater noster qui es in celis sanctificetᷣ nomen tuum ⁊c. Frustra enim contendit patrem se habere in terra: qui patrem ⁊ patriam profitetur se habere in celo. Cuius patrie possessor: nemo efficitur nisi qui de terrene patrie contentione securus habetur.

Octauus gradus.

Octauus abusionis gradus ē. Pauper superbus: qui nihil habens in superbiam extollitur: cum econtrario diuitibus seculi non superbe sapere per apostolum paulum iperatur. Quid ergo stolidius potest fieri: ꝙ illum qui per insimam miseriam velut in terrã abiectus extremus ⁊ humilis incedere debuerat: superciliose superbie tumore inflatam mẽtem contra deum erigere: per quod vicium lapsi corruunt qui in summo celi conditi erãt culmine. Quid ergo vult quasi potens in terra superbire: qui pre omnibus hominib⁹ debuerat humilis apparere? Sed ne de paupertate sua tristiciã habeãt: quid a deo recepturi sunt pauperes attendant. Ipse etenim inquit. Beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnũ celorum. Recta namqꝫ dispensatione misericors iudex celi regnum illis committit: quib⁹ regni terrarum participationem inter mortales abstulit: vt ipse diues in celi sede appareat qui in terra nihil penitus procurat. Cauendũ ergo pauperibus est: ne dum per egestatem et necessitatem terrenum regnum pretereũt per mentis etiam imprudentiam celorum regnũ amittant. Cum enim dei dispensatione paupertatem necessariam acceperint: in ipsorum arbitrio pendet vtrum pauperes spiritu sunt. Nõ enim quibuscunqꝫ pauperibus celi regna pmittuntur: sed his tantummodo in quibus diuitiarum inopiam animorum humilitas comitatᷣ. Pauper enim humilis: pauper spiritu appellatur: qui cum egenus foris cernitur nunquã i superbiam eleuatur. Quoniam ad appetenda celorum regna: plus valet mentis humilitas: ꝙ presentium diuitiarum temporalis paupertas Etenim humiles qui bene possessas diuitias habent: possunt pauperes spiritu appellari. superbos autem nihil habentes haud dubiũ est beatitudine pauprtatis priuari. De quibus vtrisqꝫ sancta scriptura ita loquitur. Est quasi diues nihil habens. ⁊ est quasi pauper cũ i multis diuitijs sit. Quasi pauper ergo in multꝫ diuitijs: ē diues humilis spiritu. Et nihil habẽs quasi diues: est pauper superbus mentis affectu. Nobilis ergo inopia est mentis humilitas ⁊ inepte diuitie sunt animoꝝ enormitas. Prouidendum ergo pauperibus ē: vt semetipsos q̃les sint intelligant: ⁊ quia rebus cõsequi quod cupiunt non valent: mentis tumore superbire desinant.

Nonus gradus.

Nonus abusionis gradus ē. Rex iniquus. Qui cũ eum iniquorum rectorem esse oportuit: in semetipso nominis sui dignitatem non custodit. nomen enim regis intellectualitᷣ hoc retinet vt subiectis omnibus rectoris officium pcuret. Sed qualiter alios corrigere poterit: qui proprios mores si iniqui sint non corrigit. Quoniam in iusticia regis exaltatᷣ solium ⁊ in veritate regis solidãtur gubernacula populorum. Justicia vero regis est neminẽ iniuste per potentiam opprimere: sine acceptione personarum inf virũ ⁊ primũ suũ iudicare aduenis ⁊ pupillis ⁊ viduis defensorẽ esse: furta cohibere: adulteria punire: iniquos nõ exaltare: impudicos ⁊ histriones non nutrire: impios de terra perdere: parricidas ⁊ peierãtes viuere nõ sinere: ecclesias defendere: pauperes elemosinis alere: iustos super regni negocia cõstituere: senes ⁊ sapientes ⁊ sobrios consiliarios habere: magoꝝ ⁊ arioloꝝ phitonissarumqꝫ superstitionibus nõ intẽdere: iracundiã suã differre: patriam fortiter ⁊ iuste cõtra aduersarios defendere: per oĩa in deo confidere: prosperitatib⁹ nõ eleuare animũ: cuncta aduersa patiẽter tolerare: fidẽ catholicam in deũ habere: filios suos nõ sinere impie agere: certis horis orõnibus insistere: añ horas cõgruas nõ gustare cibum. Ue enim terre cui⁹ rex ē puer: ⁊ cui⁹ pricipes mane comedunt. Hec regni prosperitatẽ in pñti faciũt: ⁊ regẽ ad celestia regna meliora pducunt. Qui vero regnũ ſm hanc legem nõ dispensat: multas nimirum aduersitates imperij tolerat. Idcirco enim pax populoꝝ sepe rũpitur: ⁊ offendicula de regno suscitantᷣ: terrarũ quoqꝫ fructus diminuũtur: ⁊ seruitia pploꝝum impediuntur: multi ⁊ varij dolores prosperitatem regni inficiũt: charorum ⁊ liberoꝝ mors tristiciam confert: hostium incursus prouincias vndiqꝫ vastant: bestie armentorum ⁊ peco

rum greges dilacerant: tempestas aeris ⁊ emisperia turbata terrarum fecunditatem ⁊ maris ministeria ꝓhibent ⁊ aliquando fulminũ ictus segetes ⁊ arborũ flores ⁊ pãpinos exurit. Super oĩa vero regis iniusticia nõ solum p̃ntis imperij faciem obfuscat. sed etiam filios suos ⁊ nepotes: ne post se regni hereditatem teneãt: obscurat. Propter piaculuz enĩ salomonis regnũ domus israel dñs de manibus filiorum suoruz dispersit. Et ꝓpter iusticiam dauid regis: lucernaz de semine eius semp̃ in ihierusalez reliquit. Ecce quãtũ iusticia regis seculo valet intuentibus ꝑspicue patet. Est enim pax populorum: tutamen patrie: immunitas plebis: munimentum gentis: cura languorum: gaudium hominum: tẽperies aeris: serenitas maris: terreq̃ fecunditas: solatium pauperum hereditas filiorum: ⁊ sibimetip̃i spes future beatitudinis. Attamen sciat rex q̄ sicut in throno hominuz primus constitutus ẽ: sic ⁊ in penis si iusticiam nõ fecerit primatũ habiturus est. Dẽs namq̃ quoscunq̃ peccatores sub se in presentia habuit: supra se modo implicabili in illa futura pena habebit.

Decimus gradus.

Decimus abusionis grad⁹ ẽ. Episcopus negligens: qui gradus sui honorem requirit inter homines: sed ministerij sui dignitatem coram deo: p quo legatione fũgitur: non custodit. Primo namq̃ ab episcopo quid sui nominis dignitas tenet inquirat: quoniam cum episcopus grecum nomẽ sit speculator interp̃tatur. Quare vero speculator ponit: ⁊ quid a speculatore requiritur: dominus ip̃i d̃nudat cum sub Ezechielis prophete persona episcopo officij sui rationem denunciat. ita ingens. Speculatorem dedi te domui isr̃. Audiens ergo ex ore meo sermonem: nunciabis eis ex me. Si autem videris gladium venientem ⁊ tu non annunciaueris: vt reuertatur impius a via sua: ip̃e quidem impius in iniquitate sua morietur. Sanguinem eius de manu tua requiram. Si autem tu annunciaueris: ⁊ ille nõ fuerit reuersus: ip̃e quidem in iniquitate sua morietur. sed tu aĩam tuaz liberasti. Decet ergo ep̃z omnium quibus in speculam positus est peccata diligenter attendere: ⁊ postq̃ attenderit sermone: si potuerit ⁊ actu corrigere: ⁊ si non potuerit: iuxta euãgelij regulam scelerum operarios declinare. Si eniz inquit in euangelio dominus peccauerit in te frater tuus: corripe illũ int̃ te ⁊ ip̃m solum. Si te audierit lucrat⁹ eris fratrẽ tuũ. Si te nõ audierit: adhibe tecuz adhuc vnũ vel duos: vt in ore duorum vel trium testium stet oẽ verbũ. Si illos non audierit dic ecclesie. Si ecclesiam non audierit: sit tibi sicut ethnicus ⁊ publican⁹. Tali ordine expellendus ẽ quicunq̃ doctori vel episcopo adherere noluerit. Et qui tali ordine expulsus fuerit: ab aliquo alio doctore vel episcopo non debet recipi. De sacerdote nãq̃ in lege scribitur. Viduã aut repudiatam non accipiet vxorez. Qui ergo excõmunicatam illã a catholico sibi iungit iura sacerdotij sancti: in quod christianorum gen⁹ electum est: excedit. Hac rõne episcopum ad eos q̃bus in speculatione positus est esse oportet. Ceterum vero qualis in semetip̃o esse debeat paulus apostolus exponit: vt ad gradum episcopi veniens: sit sobrius: prudens: castus: sapiens: modestus: hospitalis: filios habens subditos cũ omni castitate: testimonium habens bonuz ab his qui foris sunt: ꝓferens doctrine fidelẽ sermonem: ante episcopatum non plures habens vxores q̃ vnam. non percussor: non bilinguis non ebriosus: non neophitus: vt per hec ipse ostendat in opere quod alios docet in sermone doctrine. Caueant ergo negligentes episcopi. quia in tempore vindicte dominus per ꝓphetam conqueritur dicens. Pastores mei demoliti sunt populum meum ⁊ non pascebant gregem meum pastores sed pascebant semetip̃os. Sed potius procurent hi quos constituit dominus super familiam suam dare illis cibum in tempore suo mensuram tritici: puraz scilicet et probatam doctrinam: quatenus veniente domino mereantur audire. Euge serue bone ⁊ fidelis: q2 supra pauca fuisti fidelis. supra multa te constituam: intra in gaudium domini tui.

[illegible] de uxore episcopi

Undecimus gradus.

Undecimus abusionis gradus est. Plebs sine disciplina: que diu disciplinc exercitationibus non seruit: communis se perditionis laqueo constringit. Ira enim domini absq̃ discipline rigore non euaditur. Atq̃ iccirco psalmiste vocibus indisciplinate plebi predicatur. Apprehendite disciplinam: ne quando irascatur dominus. Disciplina vero est morum ordinata correctio: ⁊ maiorum p̃cedentium regularum obseruatio. De qua disciplina paulus apostolus ita loquitur dicens: In disciplina perseuerate: tanquã filijs vobis se offert deus. Quod si extra disciplinam estis cuius participes facti estis: omnes ergo adulteri ⁊ non filij estis. Qui ergo adulteri sine disciplina sunt: celestis regni hereditatem non capiunt. filij aũt pater ne discipline correctores ferũt: ⁊ hereditatem q̃nq̃ recipere posse non de

sperant. De qua etiam disciplina. Esaias quidem indisciplinate plebi predicat dicēs. Quiescite agere perverse: discite benefacere. Et ad eadem psalmista cōsona voce psallit dicēs: Declina a malo ⁊ fac bonum. Infelix ergo est qui abijcit disciplinam. Audet enim extra milites aliquid: qui dn̄m crucifigentes nō eius sciderūt tunicam: qui ecclesie xp̄i scindit disciplinam. Sicut enim tunica totum corpus preter caput tegitur: ita disciplina omnis ecclesia p̄ter xp̄m qui eclcesie caput est ⁊ sub disciplina nō est protegitur ⁊ ornatur. Ipa enim tunica contexta desuper fuerat per totum: qꝛ eadem disciplina ecclesie a domino de celo tribuitur ⁊ integratur. De qua dominus cum ad patrem ascendisset postq̄ꝫ resurrexit a mortuis ad apostolos suos loquitur dicens: Vos autem sedete hic in ciuitate quoadusqꝫ induamini virtute ex alto. Tunica ergo corporis christi: disciplina ecclesie est Qui aūt extra disciplinam est: alienus ē a corpore christi. Nō scindamus igitur illam: sꝫ sortiamur de illa idest nō soluamus quicq̄ꝫ de mādatis domini: sed vnusquisqꝫ in quo vocatus ē in eo p̄maneat apud dominum.

¶ Duodecimus gradus.

Duodecimus abusionis grad⁹ est. Populus sine lege: qui dum dei dicta ⁊ legum scita contēnit: per diuersas errorum vias preuaricationis laqueum incurrit. De quibus vijs sub p̄sona preuaricatoris populi humanuꝫ genus propheta ita deplāgit. Nos aūt sicut oues errauimus: vnusquisqꝫ in viam suam declinauit. De quibus vijs etiam eadem sapiētia loquitur per salomonem. Multe vie videntur hominibus recte: ⁊ nouissima earum deducūt ad mortem. Que vtiqꝫ multe perditionis vie tunc incedūtur: cum vna regalis via: lex dei videlicet que neqꝫ ad dexteram neqꝫ ad sinistraꝫ declinat: per negligentiam deseritur. De qua via dominus iesus christus qui est finis legis ad iusticiam omni credenti denunciat. Ego sum via veritas ⁊ vita. Nemo venit ad patrem nisi per me. Ad quam viam omnes cōmuniter inuitat dicens: Venite ad me oēs qui laboratis ⁊ onerati estis ⁊ ego reficiaꝫ vos. qꝛ nō est personarum acceptio apud deum vbi nō est iudeus ⁊ grecus. masculus ⁊ femina: seruus ⁊ liber: barbarus ⁊ scitha: sed omnia in omnibus christus. Omnes enim vnum sunt in christo iesu. Dum ergo xp̄s finis ē legis: qui sine lege sunt: sine xp̄o sunt. Igitur populus sine lege: populus sine xp̄o est. Abusiuum ergo in temporibus euangelij populum sine lege fieri: quādo apostolis in cunctas gentes licētia predicationis data ē: quando tonitruum euangelij p̄ cūnctas seculi partes itonuit: quādo gētes que nō sectabant iniusticiam apprehēderunt iusticiaꝫ quādo qui longe fuerant facti sunt prope in sanguine xp̄i: qui aliquādo nō populus: nunc autē populus dei in xp̄o: quando ē tempus acceptabile: ⁊ dies salutis ⁊ tempora refrigerij in conspectu altissimi: quādo vnaqueqꝫ gēs habet testem resurrectionis: quādo ipse testat dominus Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsqꝫ ad cōsūmationem seculi. Nō fiamus itaqꝫ sine xp̄o in hoc tēpore trāsitorio: ne sine nobis xp̄s esse incipiat in futuro.

¶ Finis duodecim graduuꝫ abusionum sancti Augustini.

¶ Ex libro retractationuꝫ beati Augustini in librum de beata vita.

Librum de beata vita nō post libros de achademicis sed inter illos: vt scriberem cōtigit. Ex occasione quippe ortus ē natalis mei: ⁊ tridui disputatione completus. sicut satis ipse indicat. In quo libro cōstitit inter nos qui simul querebamus nō esse beatam vitam: nisi p̄fectam cognitionem dei. Displicet tamē illic: q̄ mallio theodoro: ad quem librum ipsum scripsi. quāuis docto ⁊ christiano viro plus tribui q̄ꝫ deberem. Et q̄ fortunam etiam illic sepe noiaui: ⁊ q̄ tēpore vite huius in solo animo sapiētis dixi habitare vitam beatam: quomodolibet se habeat corpus eius: cum p̄fectam cognitioneꝫ dei: hoc ē: qua homini maior esse nō possit: in futura vita speret apostolus: que sola beata vita dicēda ē. vbi ⁊ corpus incorruptibile atqꝫ imortale spiritui suo sine vlla molestia: vel reluctatione subdet. Sane istum libruꝫ in nostro codice iterruptum repperi. ⁊ nō parum minus habere: ⁊ sic a fratribus q̄busdaꝫ descriptus ē: nec adhuc apud aliquem integrum inueneram: ex quo emendarem: quando hec retractaui. Hic liber sic incipit. Si ad philosophie portum.

¶ Beati Augustini episcopi: de beata vita liber incipit.

¶ Proemium.

Si ad philosophie portum: de quo iā in beate vite regionem solūqꝫ proceditur. vir humanissime atqꝫ magne theodore: ratione institutus: cursus ⁊ volūtas ipsa p̄duceret

nescio vtrum temere dixerim: multo minoris
numeri hoies: ad euz pueturos fuisse: quãuis
nunc quoqꝫ vt videmus: rari admodum pau-
ciqꝫ pueniant. Cum enim in hũc mũdum: siue
deus siue natura: siue necessitas siue voluntas
nostra: siue cõiũcta horum aliqua: siue simul oĩa
res enim multum obscura ẽ: sed tamẽ a te iam
illustrãda suscepta. veluti in quoddam procel-
losum salum: nos quasi temere passimqꝫ piece
rit. quotus quisqꝫ cognosceret quo sibi nitẽduz
esset: quaue redeũdum: nisi aliquãdo ⁊ iuitos cõ
traqꝫ obnitẽtes aliqua tempestas: que stultis vi
detur aduersa inoptatissimam terraz nesciẽtes
errãtesqꝫ compingeret? Igitur hoium quos phi
losophia põt accipere: tria quasi nauigãtium ge
nera mihi videor videre. Unum ẽ eoꝝ: quos
vbi etas compos rõnis assumpserit: paruo im
petu pulsuqꝫ remorum de primo fugiũt: sesqꝫ
recõdũt in illa trãquillitate vnde ceteris ciui-
bus qbus possunt: quo admoniti conẽtur ad se:
lucidissimuz signum sui alicuius operis erigũt
Alterum vero ẽ eorum superioriqꝫ cõtrarium
qui fallacissima facie maris decepti: elegerũt
in medium pgredi: lõgeqꝫ a sua patria peregri
nari audẽt: ⁊ sepe eius obliuiscũtur. Hos si ne
scio quo ⁊ nimis latẽte modo a puppi ventus:
quem psperum putãt fuerit psecutus: penetrãt
in altissima miseriarum elati atqꝫ gaudẽtes qꝛ.
eis vsqꝫquaqꝫ fallacissima seneritas volupta-
tum: honorũqꝫ blãditur. His profecto qd aliud
optãdum ẽ: qꝫ qdam in illis rebus a qbus iacta
ti excipiãtur in prospera: ⁊ si paruz ẽ: seuiẽs om
nino tempestas: cõtrarieqꝫ flãs vẽtus: qui eos
ad certa ⁊ solida gaudia vel flẽtes gemẽtesqꝫ
pducat? Huius generis tamẽ pleriqꝫ nõduz lõ
gius euagati: quibusdam nõ ita grauibus mo-
lestijs reducũtur. Hi sunt hoies: quos cum vel
lachrimabiles tragedie fortunaꝝ suarum: vel
inaniũ negociorum anxie difficultates: quasi ni
hil aliud habẽtes quod agãt. in libros doctoꝝ
sapiẽtissimorũqꝫ hoiuz traxerint: in ipso quodã
modo portu euigilãt. vnde illos nulla maris il-
lius pmissa nimium falso ridẽtis excludãt. Est
autem genus iter hec tertium eorum: qui vel in
ipo adolescẽtie limine: vel iam diu multũqꝫ ia
ctati: tamẽ quedam signa respiciunt: ⁊ sue dul
cissime patrie quãuis in ipsis fluctibus recor-
dãtur: ⁊ aut recto cursu in nullo falsi ⁊ nihil mo
rati eam repetũt: aut plerũqꝫ vel iter nubila de
uiãtes: vel mergentia cõtuentes sidera: vel nõ
nullis illecebris capti: bone nauigationis tem-
pora differẽtes: errãt diutius: sepe etiam peri-
clitãtur. Quos item sepe nõnulla inflixis fortu-
nis calamitas: qsi conatibus coꝝ aduersa tẽpe
stas in optissimã vitam getãqꝫ compellit. His

aũt oĩbꝰ q quocũqꝫ modo ad beate vite regio-
nem ferunt: vnus imanissimus mons añ ipm
portum ꝯstitutus. q etiam magnas igrediẽtibꝰ
gignit angustias: vehemẽtissime formidãdus:
acutissimeqꝫ vitãdus ẽ. Nam ita fulget ita mẽ
tiẽte illa luce vestit: vt nõ solum pueniẽtibus
nõdũqꝫ igressis icolẽduz se offerat: ⁊ eoꝝ volũta
tibꝰ p ipsa beata terrã satisfactuꝝ polliceat. Sz
plerũqꝫ de ipo portu ad sese hoies iuitat: eosqꝫ
nõnũqꝫ detinet ipa altitudine delectatos: vnde
ceteros despicere libeat. hi tñ admonẽt sepe ve
niẽtes: ne aut occultis subter scopulis decipiã
tur: aut ad se ascẽdere facile putẽt: ⁊ quam sine
periculo igrediant: pp̃ter illius terre vicinita
tem beniuolẽtissime docẽt. Ita cum eis iuidẽt
vanissimam gloriam: locum securitatis ostẽdũt
nam quem mõtem alium vult itelligi rõ ppin
quãtibus ad philosophiam igressisue metuen
dum: nisi supbum studium ianissime glorie: qd
ita nihil itus plenum atqꝫ soliduz hz: vt iflatos
sibi supambulãtes succrepante fragili solo de-
mergat ac sorbeat: eisqꝫ in tenebras reuolutis:
eripiat luculẽtissimam domum: quam pene iaz
viderãt? Que cum ita sint: accipe mi theodore
Nãqꝫ ad id quod desidero te vnum itueor: teq-
ꝫ aptissimum admiror semp: accipe inquam. ⁊
quod illoꝝ triũ genus hoium me tibi dederit:
⁊ quo loco mihi esse videar. ⁊ abs te cuiusmo
di auxilium certus expectem. Ego ab vsqꝫ vn-
denigesimo anno etatis mee postqꝫ in scho-
la rhetoꝝ librum illuz ciceronis. q hortẽsius vo
cat accepi: tãto amore philosophie succensus
sum: vt statim ad eam me trãsferre meditarer.
Sed neqꝫ mihi nebule defuerũt: qbus cõfunde
ret cursus meus: ⁊ diu fateor: qbus in errorem
ducebar labentia in oceanum astra suspexi. nã
⁊ superstitio qdam puerilis me ab ipsa inqui-
sitione terrebat. Et vbi factus erectior: illam ca
liginam dispuli: mihiqꝫ psuasi: docentibus po
tius qꝫ iubentibꝰ esse credẽdum: icidi in hoies
qbꝰ lux ista que oculis cernitur iter summa ⁊ di
uina colẽda videretur. nõ assentiebar: sed puta
bam eos magnuz aliquid tegere illis iuolucris
quod essẽt aliquãdo aperturi. At vbi discussos
eos euasi: maxime traiecto isto mari. diu guber
nacula mea repugnãtia omnibus ventis in me
dijs fluctibus achademici tenuerunt. Deinde
veni in has terras: hic septẽtrionem. cui me cre
derem didici. Animaduerti eniz ⁊ sepe in sacer-
dotis nostri: ⁊ aliquãdo in sermonibus tuis: cuz
de deo cogitaretur nihil omnino corporis esse
cogitãdum: neqꝫ cum de anima. nam. i. vnum
in rebus primum deo. Sed ne in philosophie
gremium celeriter aduolarem: fateor: vxoris
honorisqꝫ illecebra detiebar: vt cum hec essez

consecutus: tum demum me: quod paucis feli-
cissimis licuit: totis velis omnibusq; remis in
illum sinum raperem: ibiq; cōquiescerem. Le-
ctis autem platonis paucissimis libris: cuius
te esse studiosissimum accepi collataq; cum eis
quātum potuit: etiam illorum auctoritate: qui
diuina misteria tradiderūt: sic exarsi: vt omnes
illas vellē anchoras rumpere: nisi me nōnul
lorum hoīum existimatio cōmoueret. Quid er
go restabat aliud: nisi vt immorāti mihi super
fluis: tempestas que putabatur aduersa succur
reret? Itaq; tantū me arripuit pectoris dolor:
vt illius professionis onus sustinere nō valēs:
qua mihi velificabam: fortasse ad sirenas abij
cerē omnia: ⁊ optate trāquillitati vel quassatā
nauem fessamq; perducerem. Ergo vides in
qua philosophia quasi in portu nauigem. Sed
etiam ipse late patet: eiusq; magnitudo: quāuis
iam minus periculosum: nō tamen penitus ex-
cludit errorem. Nam cui parti terre: que profe
cto vna beata est: me admoueam: eāq; contin-
gam prorsus ignoro. Quid enim solidum tenui
dum adhuc de anima questio nutat ⁊ fluctuat.
Quare obsecro te per virtutem tuam: per hu-
manitatem: per animarum inter se vinculum
atq; cōmercium: vt dexteram porrigas. Hoc
autem est vt me ames: ⁊ a me vicissim te ama
ri credas: carūq; haberi. Quod si impetrauero:
ad ipsam beatam vitam cui te iam herere pre-
sumo: paruo conatu facillime accedam. Quid
autem agam quoue modo ad istum portum ne
cessarios meos cōgregem: vt cognoscas ⁊ ex eo
animum meum. Neq; enim alia signa inuenio
quibus me ostēdā: vel quo plenius intelligas
pelagus disputationum mearum. Quod mihi
videtur religiosius euasisse: atq; tuo titulo di-
gnius ad te scribendum putaui: ⁊ ipso tuo nomi
ne dedicandum. Aptissime sane. Nam de bea
ta vita quesiuimus inter nos: nihilq; aliud vi-
deo: quod magis dei donum vocandum sit.
Eloquētia tua territus nō sum. Quicqd.n. amo
quāuis nō assequar: timere nō possum: fortune
vero sublimitatem multo minus: apud te enī
vere quāuis sit magna: secūda ē. nam qbus do
minat eosdem ipsos secūdos facit. Sed iā qd
afferam: queso attende.

¶ Incipit narratio: que ad disputationem paratur.

Idibus nouembris: mihi nata-
lis dies erat: post tam tenue prandium.
vt ab eo nihil ingeniorum impediretur: omnes
qui simul: nō modo illo die: sed quotidie conui-
uabamur in balneas ad consedendum vocaui.
Nam his temporibus aptius locus secretus
occurrerat. Erant autem nō enim vereor eos
singulari benignitati tue notos interim nomi-
nibus facere in primis nostra mater. cuius me-
riti credo esse omne quod viuo: nauigius frater
meus: trigetius ⁊ licētius ciues. ⁊ discipuli mei
nec lartidianum ⁊ rusticū consobrinos meos
quāuis nullū vel grāmaticum passi sint: deesse
volui. ipsumq; eorum sensum cōmunem: ad rē
quam moliebar: necessarium putaui. Erat eti-
am nobiscum etate minimus oīum: sed cuius i-
geniū si amore non fallor: magnū quiddā polli
cet adeodat' fili' me'. Quib' attētis sic cepi.

¶ Incipit disputatio de beata vita.

Manifestum vobis videtur ex anima
⁊ corpore nos esse cōpositos. Cum om-
nes cōsentirent: nauigi' se ignorare respondit.
Cui ego: nihil ne oīno scis inquam: an inter ali
qua: que ignoras etiam hoc numerandum est?
Nō puto me ingt omnia nescire. Potes ne in
quā nobis dicere aliqd eorū que nosti? Possū
ingt. nisi molestum est inquā profer aliqd. Et
cum dubitaret: scis ne inquam saltim te viuere
Scio inquit Scis ergo te habere vitam. Siq
dem viuere nemo nisi vita pōt. Et hoc inquit
scio. Scis etiam corpus te habere. Assentieba
tur. Ergo iam scis te cōstare ex corpore ⁊ vita.
Scio interim: sed vtrum hec sola sint: incertus
sum. Ergo duo ista inquā esse nō dubitas cor
pus ⁊ aīam: sed incertus es vtrū sit aliud qd ad
complendū ac pficiendum hoīem valet. Ita in
quit. Hoc quale sit: alias si possumus: querem'
inquam. nūc illud iam ex omnib' quero: cū fa
teamur cūcti: neq; sine corpore: neq; sine ani-
ma esse posse hoīem: cibos pter quid horum
appetamus? Propter corpus ingt licentius.
Ceteri aūt cūctabantur: varioq; sermone inter
se agebant quomodo posset propter corpus ci-
bus necessari' videri: cū appeteretur propter
vitam: ⁊ vita nō nisi ad aīam ptineret? Tū ego
videt inquam vobis ad eam partem cibum
ptinere: quam cibo crescere robustioremq; fieri
videmus? Assentiebant preter trigetium. Ait
enī. Cur ergo p edacitate mea nō creui. Mo
dū inquam suum a natura cōstitutum habent
oīa corpora vltra quam mēsuram pgredi ne-
queant: tamen ea mensura minora essent si eis
alimēta defuissent. quod ⁊ in pecorib' facili' ani
maduertimus. Et nemo dubitat cibis subtra-
ctis oīum animantiū corpora macrescere. Ma
crescere ingt licenti' nō decrescere. Satis est mi
hi inquam: ad id qd volo. Etenim questio est.
Utrū ad corpus cibus ptineat: pertinet aūt: cū
eo subducto ad macie deducit. Omnes ita eē
censuerūt. quid ergo aīa inquam: nulla ne habz

alimēta ꝓpria. An eius esca scientia vobis vi
detur. Plane inquit mater: nulla re alia credo
ali aīam q̄ȝ intellectu reꝝ atqȝ scientia. De qua
sententia cum trigeti⁹ dubium se ostenderet. ho
die inquit illa tuipē nōne docuisti: vnde aut vbi
aīa pascat. nam post aliquātam prandij partez
te dixisti nō aduertisse: quo vasculo vteremur:
q alia nescio q̄ cogitasses: nec tñ ab ipa ciboꝛuȝ
parte abstinueras manus atqȝ moꝛsus: vbi igit
erat anim⁹ tu⁹: quo tempoꝛe illud te vescēte: nō
attendebat. Inde mihi crede: ꝛ talib⁹ epulis ani
mus pascit. i. theoꝛijs ꝛ cogitationib⁹ suis: si su
per eas aliqd ꝑcipere possit. De qua re cū dubi
tanter streperēt. nōne inquam conceditis homi
num doctissimoꝝ animos multo esse q̄ȝ impe-
ritoꝛum quasi in suo genere plenioꝛes atqȝ ma-
ioꝛes: Manifestū esse dixerūt. Recte igit dici
mus eoꝝ animos: q nullis disciplinis eruditi
sunt. nihilqȝ bonaꝝ artiū hauserunt: ieiunos: ꝛ
quasi famelicos esse. Plenos inqt trigetius ꝛ il
loꝝ animos esse arbitroꝛ: sed vicijs atqȝ nequi
cia. Ista ipa est inquam crede mihi q̄dam steri
litas ꝛ quasi fames animoꝝ. nam quēadmodū
coꝛpus detracto cibo plerūqȝ moꝛbis atqȝ sca-
bie replet: que in eo vicia indicant famem. ita
ꝛ illoꝝ animi pleni sunt moꝛbis qbus sua ieiu-
nia confitent. Etenim ipam neqciam matrem
oīum vicioꝝ ex eo q nec quicq̄ȝ sit. i. ex eo q ni-
hil sit: veteres dictam esse voluerūt. Cui vicio
q̄ contraria virtus ē: frugalitas noīatur. Ut igi
tur hec a fruge. i. a fructu: ꝓpter quādaȝ animo
rum fecūditatem: ita illa ab sterilitate. hoc ē: a
nihilo nequicia noīata est: nihil est. n. omne qđ
fluit: qđ soluit, qđ liq̄scit ꝛ quasi sꝑ perit. Ideo
tales hoīes etiam ꝑditos dicimus. Est aūt ali-
quid si manet: si cōstat: si sempꝛ tale est. vt ē vir-
tus cui⁹ magna pars est atqȝ pulcherrima: q̄ tē-
perantia ꝛ frugalitas dicit. Sed si hoc obscurū
est: q̄ȝ vt id iam vos videre possitis. certe illud
cōceditis: qꝛ si animi imperitoꝝ etiam ipi pleni
sunt: vt coꝛpoꝝ ita animoꝝ duo alimentoꝝ ge-
nera inueniunt. vnum salubꝛe atqȝ vtile. alte-
rum moꝛbidum atqȝ pestiferum. Que cum ita
sint. arbitroꝛ, die natali meo: qm̄ duo media eē
in homine conuenit: inter nos idest coꝛpus atqȝ
animam. nō me prandiuȝ paulo latius coꝛpoꝛi
bus nostris solum: sed ꝛ animis etiaȝ exhibere
debere. quod aūt hoc sit prandiū: si esuritis ꝓ-
feram. nam si vos inuitos ꝛ fastidientes alere
conaboꝛ. frustra opam cōsumaȝ: magisqȝ vota
facienda sūt vt tales epulas potius q̄ȝ illas coꝛ
poꝛis desideretis. qđ eueniet si sani animi ve-
stri fuerint. Egri. n. sicut in moꝛbis ipius coꝛpo
ris videmus: cibos suos recusant ꝛ respuūt. oēs
se vultu ipo ꝛ consentiēte voce qcqd ꝑparassem
iam sumere ac voꝛare velle dixerūt. Atqȝ ego
rursus exoꝛdiās btōs eē nos volum⁹ inquam.
Uix h̄ effuderā: occurrerūt vna voce ꝯsētiētes.
Uidet ne vobis inquam beat⁹ esse qui qđ vult
nō habet. negauerūt. quid omnis q quod vult
habet beatus ē. Tuȝ mater si bona inqt velit
ꝛ habeat beatus ē. Si aūt mala velit: quamuis
habeat miser ē. Cui ego arridens atqȝ gestiens
ipam inquam ꝓꝛsus mater arcē philosophie te
nuisti. nam tibi ꝓculdubio verba defuerūt: vt
nō sicut tullius te modo panderes: cui⁹ de hac
sententia verba ista sunt. nam in hoꝛtensio: queȝ
de laude ac defensione philosophie libꝛuȝ fecit
Ecce aūt ait. nō philosophi quidem: sed pꝛom
pti tamē ad disputādum: omnes aiūt esse bea-
tos qui viuāt vt ipi velint. Falsum id quidem.
Uelle. n. quod non decet idem ipm miserrimū
nec tam miserum est nō adipisci quod velis: q̄ȝ
adipisci velle quod nō opoꝛteat. Plus. n. ma-
li prauitas volūtatis affert: q̄ȝ foꝛtuna cuiq̄ȝ bo-
ni. In qbus verbis illa sic exclamabat: vt obli-
ti penitus sexus eius: magnum aliquem virū
considere nobiscum crederemus: me interim
quātum poteram intelligente ex quo illa ꝛ q̄ȝ di
uino fonte manarent. Et licentius. Sed dicē-
dum inquit tibi est: vt beatus sit quisqȝ qd vel-
le debeat: ꝛ quarum rerum euȝ opoꝛteat habe
re desideriū. Inuita me inquam natali tuo quā
do dignaberis. qcqd apposueris libenter sumā
qua conditione hodie apud me vt epuleris pe
to: nec flagites quod foꝛtasse non ē paratū. quē
cum modeste ac verecūde cōmontionis sue pe
niteret. ergo illud inquaȝ conuenit inter nos: ne
qȝ quēq̄ȝ beatuȝ esse posse qui quod vult nō ha-
bet beatum nō esse dederunt. quid illud iquaȝ
conceditis: omnem qui beatus non est miseruȝ
esse: non dubitauerunt. Omnis igitur inquaȝ
qui quod vult non habet miser est. Placuit
omnibus. Quid ergo sibi homo comparare de
bet vt beatus sit inquam: Foꝛte enim etiam
hoc isti nostro conuiuio subministrabitur: ne li-
centij auiditas negligatur: naȝ id opinoꝛ ei cō
parandum est: quod cum vult habet. Mani-
festum esse dixerunt. Id ergo inquam sempꝛ ma
nens: nec ex foꝛtuna pendulum: nec vllis subie
ctum casibus esse debet. nam quicquid moꝛta-
le ꝛ caducum est nō potest a nobis quādo volu
mus: ꝛ quādiu volumus haberi. Assentiebant
omnes. Sed trigetius: sunt inquit multi foꝛtu-
nati: qui easipas res fragiles casibusqȝ subie-
ctas: tamē iocundas pro hac vita cumulate lar
geqȝ possideant nec quicq̄ȝ illis eoꝛum que vo-
lunt desit. Cui ego. qui timet inquam: videtur
ne tibi beatus esse: non videtur inquit. Ergo
quod amat quisqȝ. si amittere potest: potest ne

nō timere. Nō potest inquit: Amitti autē pñt
illa fortuita. nō igitur hec qui amat ⁊ possidet:
potest vllo modo beatus esse. Nihil repugna-
nit. Hoc loco autē mater: etiam si securꝰ sit in
quit ea se omnia nō esse amissurum: tamē tali-
bus satiari nō poterit. Ergo ⁊ eo miser quo sem
per est indigens. Cui ego. Quid īquam his oī-
bus abundans rebus atqꝫ circūfluens: si cupi-
endi modum sibi statuat: eisqꝫ cōtentus: decen
ter iocūdeqꝫ perfruatur: nōne tibi videtur bea
tus. Nō ergo īquit illis rebus: sed animi sui mo
deratiōe beatus est. Optime īquam: nec huic ī-
terrogationi aliud: nec abs te aliud debuit re-
sponderi. Ergo nullo modo dubitamus si quis
beatus esse statuit: id euꝫ sibi comparare debe
re quod semper manet: nec vlla seuiente for-
tuna eripi pōt. Hoc inquit trigetius iā dudum
cōsensimus. Deus inquam nobis eternus ⁊ sp
manēs videtur: Hoc quidem inquit licentius
ita certum est vt interrogatione non egeret: ce
teriqꝫ omnes pia deuotione cōcinuerunt. De-
um igitur inquā qui habet beatus est. quod cuꝫ
gaudētes libētissime accepissent. nihil ergo in-
quam nobis iam querēduꝫ arbitror esse nisi ꝗs
hominum habeat deum. beatus enim profe-
cto is erit. De quo quero quid vobis videat:
Hic licētius. Deum hꝫ qui bñ viuit. Trigetiꝰ.
Deum habet īquit qui facit que deus vult fie
ri. In cuius sñiam lastidianus cōcessit. Puer
autem ille miuimꝰ oīum: is hēt deū ait: ꝗ spm̄
immūdum nō habet. Mater vero oīa. sꝫ hoc
maxime approbauit. Nauigiꝰ tacebat. Quem
cum iterrogassem quid sentiret: illud vltimuꝫ
sibi placere respōdit: Nec rusticum visum ē ne
gligēdum percōtari. que nam esset de re tanta
eius sñia. qui mihi videbatur ꝙ nō deliberatio
ne magis ꝗꝫ pudore impeditus sileret: trigecio
cōsensit. Tum ego teneo inquā oīum placita de
re magna sane: ⁊ vltra ꝗꝫ nec queri quidem opꝫ
nec iueniri potest: si modo eam vti cepimus se-
renissime ac sincerissime iuestigemus. qꝫ ho-
die quia lōguꝫ est: ⁊ habēt i epulis suis ⁊ animi
quādam luxuriē: si vltra modum i eas ⁊ voraci
ter irruant. Ita enim male quodammodo dige-
runt vñ valitudini mētium nō minus ꝗꝫ ab illa
ipa fame metuēdū est. Melius nos hec questio
cras esuriētes si videtur accipiet. Illud modo
libēter liguriatis nolo quod subito mihi mini-
stratori vestro i mētem suggestum est: iferēduꝫ
⁊ ē ni fallor qualia solēt vltima apponi: quasi sco
lastico melle cōfectum atqꝫ cōditum. quo audi
to sese omnes quasi i allatū ferculū tetēderunt:
coegerūtqꝫ vt dicere properarē quid id nā eēt.
quid īquam putatis: nisi cum achademicis to-
tum quod susceperamus cōfectuꝫ esse negociū.
quo accepto noīe: tres illi quibus res nota erat
sese erexerūt alacrius: ⁊ velut porrectis: vt fit:
manibus iferētem ministrum adiuuerunt qui
bus potuerūt verbis nihil se iocūdius auditu-
ros eē mōstrātes. Tum ego ita rem proposui.
Si manifestum est inꝗꝫ beatum non esse ꝗ qꝫ
vult nō habet: quod pauloante ratio demōstra-
uit. nemo autem querit quod iuenire nō vult: ⁊
querūt illi semper veritatem. Volunt ergo iue-
nire: volunt igitur habere inuētioneꝫ veritatis
⁊ non inueniunt: sequitur eos nō habere quod
volunt: ⁊ ex eo sequitur etiam beatos non esse
At nemo sapiens nisi beatus. Sapiens igitur
achademicus non est. Hic repente illi: quasi to
tum rapientes exclamauerunt. Sed licentiꝰ at
tentius ⁊ cautius aduertens timuit assensioneꝫ
atqꝫ subiecit. Rapui quidem vobiscum: siqui-
dem exclamaui illa cōclusione commotus: sed ni
hil hinc admittam in viscera: ⁊ partem meam
seruabo alipio. Nam aut simul eam mecū lā-
bet: aut me admonebit: cur nō oporteat attige
re. Dulcia iquā magis metuere nauigius debe
ret splene vicioso. Hic ille arridens. plane ingt
me talia sanabunt. Nam nescio quomodo con
tortum hoc ⁊ aculeatum: quod posuisti vt ait il
le de melle sinectio. Acriter dulce ē nihilqꝫ in
flat viscera. Quare totum etiam palato aliquā
tum remorso: tamen vt possum libentissime i
medullas traijcio. Non enim video quomodo
redargui possit ista cōclusio. Prorsus nullo mō
potest inquit trigetius. Quare gaudeo iaꝫ diu
cum illis me inimicicias suscepisse. Nam ne-
scio qua impellente natura. vel vt verius di-
cam deo: etiam nesciens quomodo refellendi
essent: tamen eis nimis aduersabar. Hinc li-
centius. Ego inquit illos nondum desero. Er
go ait trigetius. Dissentis a nobis: nunquid
nam ille inquit: vos ab alipio dissentitis: Cui
ego: non dubito inquā quin si adesset alipius
huic ratiuncule cederet. Non enim tam absur-
de sentire poterat. vt aut beatus illi videretur
qui tantum bonum animi quod ardentissime
vellet habere non haberet: aut illos nolle in-
uenire veritatem aut eum qui beatus non sit
esse sapientem. Nam his tribus quasi melle
farre atqꝫ nucleis illud quod metuis gustare
confectum est: Ille inquit ne huic tam parue
puerorum illecebre cederet achademicorum
tanta vbertate deserta: qua inundante hoc
nescio quid breue aut obruetur: aut protrahe-
tur. Quasi vero inꝗꝫ longum aliquid nos que-
ramus: presertim aduersus alipium. nam non
mediocriter parua ista esse fortia ⁊ vtilia satis si
bi ipse de suo corpe argumētaret. Tu aūt ꝗ elegi
sti de abūtis auctoritate pēdere: quid horū nō

pꝛobas? vtrum beatum nō eſſe q quod vult nō habet: an illos negas velle habere inuētā veritatem: quam vehemēter ingrunt an videtur tibi quiſq̈ ſapiēs nō beatus? Pꝛoꝛſus beatus ē inquit: qui quod vult nō habet: quaſi ſtomachanter arridens. Quod cum iuberem vt ſcriberetur: nō dixi ingt exclamās. Quod item cū annuerem ſcribi: dixi inquit. Atq̈ ego ſemel ꝑceperam: vt nullum verbūm pꝛeter lr̄as funderet. Ita adoleſcētem inter verecundiam atq̈ cōſtantiam exagitatum tenebam. Sed cū his verbis eum iocantes: quaſi ad veſcēdam particulam ſuam ꝓuocaremus: aīaduerti ceteros rei totius ignaros: ⁊ ſcire cupiētes quid inter nos ſolos tam iocunde agereť. ſine riſu nos ītueri: Qui mihi pꝛoꝛſus ſimiles viſi ſunt: quod plerūq̈ ſolet his q cum epulanť inter auidiſſimos rapaciſſimoſq̈ cōuiuas a rapiēdo vel grauitate ſeſe abſtinent vel pudoꝛe terrenť. Et q: ego īuitaueram: ⁊ magni cuiuſdam hoīs ꝑſonam atq̈ vt totum explicem: veri hoīs etiam in illis epulis īuitatoꝛem alias ꝑſonam gerebam. Suſtinere nō potui. Cōmouitq̈ me illa inequalitas mēſe noſtre: ⁊ diſcrepātia. Arriſi matri. Atq̈ illa liberrime quod minus habebant: quaſi de ſuo cellario ꝓpinādum īperans. iam dic nobis ingt q ſint iſti achademici: ⁊ qd ſibi velint. Cui bꝛeuiter cum expoſuiſſem apteq̈ ita vt nemo illoꝝ ignarus aſcederet. iſti hoīes ingt caducarij ſunt: quo noīe vulgo apud nos vocanť quos comitialis moꝛbus ſubuertit. Et ſimul ſurrexit vt abiret: atq̈ hic oēs leti interpoſito fine diſceſſimus.

Incipit ſecunde diei diſputatio.

POſtridie autē cum item poſt pꝛādium: ſed aliquāto q̈ pꝛidie ſerius. iidem ibidēq̈ cōſediſſemus. tarde inq̈ veniſtis ad cōuiuium quod vobis nō cruditate accidiſſe arbitroꝛ: ſed paucitatis ferculoꝝ ſecuritate: quod nō tā mature aggrediēdum viſum ē: quod cito vos peſuros putaſtis. Nō multum. n. reliquiaꝝ credēdum erat remāſiſſe: vbi die ipo atq̈ ſolēnitate tam exiguum repertum erat. Foꝛtaſſe recte. Sed qd vobis ꝑparatum ſit: ego quoq̈ vobiſcum neſcio. Alius eſt. n. qui oībus tum vel cōmunes tū maxime tales epulas ꝑbere nō ceſſat. Sed nos ab edendo: vel imbecillitate: vł ſaturitate: vel negocio plerūq̈ ceſſamus. quē manentē in hoībus beatos eos facere: iter nos heri niſi falloꝛ pie cōſtanterq̈ cōuenerat. Nā cum ratio demōſtraſſet eum beatum eſſe: qui deum haberet. nec huic qſq̈ veſtrum ſētētie reſtitiſſet. queſitum eſt q nam vobis videretur deum habere De qua re ſi bene memini: tres ſententie dicte ſunt. Nam partim placuit deū habere illum q ea faceret que deus vellet. Quidā aūt dixerant ꝙ is deū haberet: qui bene viueret. Religs vero in eis deus eſſe viſus ē: in qbus qui appellať imūdus ſpūs nō eſt. Sꝫ foꝛtaſſe oēs diuerſis verbis vnum idēq̈ ſenſiſtis Nam ſi duo pꝛima cōſideremus: ⁊ omnis q bene viuit ea facit que vult deus: ⁊ oīs qui ea facit que vult deus bene viuit. nec quicq̈ ē aliud bū viuere: q̈ ea facere q̄ deo placeant: niſi qd vobis aliud videť. Aſſentiebanť. Terciū vero illud paulo diligētius ꝯſiderandū ē ꝓpterea ꝙ ritu caſtiſſimoꝝ ſacroꝛūq̈ ſpirituum: ſpūs īmundus quātū ītelligo: duobus modis appellari ſolet: vel ille q extrinſecus aīam īuadit: ſenſuſq̈ cōturbat: ⁊ quēdam hoībus īfert furoꝛem cui excludēdo qui ꝑſunt manum īponere vł exoꝛcizare dicunť: hoc ē. ꝑ diuina cum adiurando expellere. Aliter autē diciť ſpūs imundus. oīs oīno aīa īmunda. quod nihil ē aliud q̈ vicijs ⁊ erroꝛibus inqnata. Itaq̈ abs te quero: tu puer q foꝛtaſſe aliquāto ſereniore ac purgatioꝛi ſpiritu iſtam ſnīam ꝓtuliſti. q tibi videať īmūdum ſpūm nō habere. Ille ne q demonem nō habet: quo veſani hoīes fieri ſolent: an ille qui aīā ſuam iam a vicijs oībuſq̈ peccatis mūdauit. Is mihi videť ingt imundum ſpūm non habere: q caſte viuit. Sed caſtum inquam quem vocas? eum ne q nihil peccat: an eum tantū qui ab illicito cōcubitu tēperat? Quomodo ingt caſtus pōt eſſe q ab illicito tantū cōcubitu abſtinēs ſeſe: ceteris peccatis nō deſinit inqnari. Ille ē vere caſtus: q deū attēdit: ⁊ ad ipm ſolū ſe tenet. Que verba pueri ſicut dcā erant: cū ꝯſcribi mihi placuiſſet: is ergo inquā neceſſe ē vt bū viuat: ⁊ q bū viuit neceſſario talis ē: niſi qd tibi aliud videť. Cōſenſit cū ceteris: Ergo vna ē hic īquā dicta ſnīa. Sed illud a vobis paululū q̄ro: velit ne deus: vt hō deū q̄rat? Dederūt. Itē q̄ro. Nunqdnā poſſumus dicere: illum q deū q̄rit male viuere? nullo modo dixerūt. Etiam ħ tercium rūdere. Spiritus īmūdus pōt ne deum q̄rere? negabāt: aliquantū dubitāte nauigio. qui poſtea ceteroꝝ vocibus ceſſit. Si igiť inquam q deum q̄rit id facit qđ deus vult ⁊ bū viuit: ⁊ ſpūm īmūdū nō hꝫ. q aūt deum q̄rit nōdum hꝫ deū. nō igiť qſqs aut bū viuit: aut qđ vult deꝰ facit: aut ſpūm īmūdū non hꝫ: cōtinuo deū habere dicēdꝰ ē. Hic cū ſe ceteri cōceſſionibꝰ ſuis deceptos riderēt. poſtulauit mater: cum diu ſtupida fuiſſet: vt ei hoc ipm quod cōcluſionis neceſſitate intoꝛte dixeram explicando relaxarem atq̈ ſoluerē. Quod cū factum eſſet: ſed nemo inquit pōt ꝑuenire ad deum: niſi deum queſierit. Optime inquā. Tamen qui adhuc querit

nõdum ad deũ ꝑuenit etiam si bñ viuit. Non igit̃ quisquis bñ viuit deum habet. Mihi ingt videtur deũ nemo nõ habere:sed eũ qui bñ viuit:habet ꝓpicium:q male:īfestum. Male igitur inquã hesterno die cõcessimus eũ beatũ esse qui deũ habet. Siqdem oĩs homo deũ habet: nec tñ oĩs homo beatus ẽ. Adde ergo ingt ꝓpiciuꝫ. Saltim inquã hoc inter nos cõstat satis eũ beatũ esse q habet ꝓpicium deũ. Vellem ingt nauigius ꝯsentire. Sed illũ vereor q adhuc q̃rit ꝑsertim ne cõcludas beatũ esse achademicum:qui externo sermone vulgari qdem ⁊ male latino:sed aptissimo sane vt mihi videt̃ verbo:caducarius noĩatus ẽ. Nõ enim possum dicere homini deũ querẽti aduersum deũ esse:qd si dici nefas ẽ.propicius erit ⁊ q propiciuꝫ deũ habet beatus ẽ. beatus ergo erit ille qui querit. Omnis aũt querẽs nõdum habet quod vult. Erit igitur beatus homo: q quod vult nõ habet:quod heri nobis oĩbus videbat̃ absurdũ: vnde credebamus achademicoꝝ tenebras eẽ discussas. Quare iã de nobis licẽtius triũphabit:mihiqꝫ illa dulcia que cõtra valitudinẽ meam temere accepi:has de me penas exigere:q̃si prudẽs medicus admonebit. Hic cũ etiã mater arrisisset. ego inquit trigetius. nõ cõcedo cõtinuo deũ aduersari cui nõ sit ꝓpicius:sꝫ esse aliquid medium puto. Cui ego. istuꝫ tamẽ hoĩeꝫ inquã medium.cui nec deus ꝓpicius ẽ nec īfestus:deũ quomodo habere cõcedis. Hic cum ille cunctaret̃. aliud ẽ inquit mater deum hr̃e: aliud nõ esse sine deo. Quid ergo inquã meli⁹ ẽ:vtrum hr̃e deum an nõ esse sine deo? Quantum inquit possum intelligere:ista est sentẽtia mea. Qui bene viuit habet deum:sed ꝓpiciuꝫ qui male:habet deum:sed aduersum. qui autẽ adhuc querit nondũqꝫ inuenit:neqꝫ ꝓpicium: neqꝫ aduersum:sed nõ est sine deo. Hec ne inquam vestra etiam sñia est? Hanc esse dixerũt Dicite mihi queso inquam. Nõ vobis videt̃ esse homini deus ꝓpicius:cui fauet? Esse confessi sunt. Nõ ergo inquam fauet deus querẽti sese homini? Respõderunt fauet. habet igit̃ inquam qui deum q̃rit deum ꝓpicium:⁊ omnis q habet deum ꝓpicium:beatus ẽ. Beatus ẽ ergo ⁊ ille qui querit. qui aũt querit nondum habet quod vult. Erit igitur beatus qui quod vult nõ habet. Prorsus inquit mater. nõ mihi videt̃ beatus esse:qui quod vult nõ habet. Ergo inquam nõ omnis qui habet deum ꝓpiciuꝫ beatus ẽ. Si hoc cogit rõ ingt nõ possum negare. Ista igit̃ inquam distributio erit: vt oĩs qui iaꝫ deum inuenit: ⁊ ꝓpicium deuꝫ habeat:⁊ beat⁹ sit. omnis aũt qui deum querit ꝓpicium deuꝫ habeat:sed nõdum sit beatus. Jam vero quisquis viciis atqꝫ peccatis a deo se alienat. non modo beatus nõ sit:sed ne deo quidẽ viuat ꝓpicio. quod cum placuisset oĩbus:bene habet inquam:sed adhuc illud vereor.ne vos moueat: quod iam superius cõcesseramus. miseruꝫ esse quisquis beatus nõ sit. cui consequẽs erit esse miserum hoĩem:qui propicium tenet deũ:quẽ adhuc deũ querẽtem nõdum diximus esse beatum. An vero quod ait Tullius:multorum in terris ꝑdiorum dños diuites appellamus:omnium virtutum possessores pauperes nominabimus? Sed illud videte vtrum quomodo verum ẽ:ꝙ oĩs egens miser sit:ita sit verũ: ꝙ oĩs miser egeat. Ita enim erit verum nihil aliud eẽ miseriam ꝙ̃ egestatẽ:quod me nũc cum diceretur laudare sensistis. hoc autem hodie longum ẽ:vt queramus: quare peto: ne fastidio vobis sit ad istã mẽsam cras etiã cõuenire. qd cuꝫ oẽs se libentissime habere dixissent surreximus.

Incipit disputatio tertie diei.

TErtius autem dies disputationis nostre matutinas nubes:que nos cogebãt in balneas dissipauit:tempusqꝫ ꝓmeridianuꝫ cãdidissimum reddidit. Placuit ergo in pratuli ꝓpinqua descẽdere:atqꝫ omnibus nobis vbi cõmodum visum ẽ confidẽtibus. reliquus ita sermo peractus ẽ. Omnia pene inquam que interroganti mihi concedi a vobis volui habeo ac teneo:quare hodierno die quo possimus tandeꝫ hoc nostrum cõuiuium aliquo interuallo dieruꝫ distinguere:aut nihil:aut nõ multuꝫ erit vt opinor:quod mihi vos respondere necesse sit. Dictum enim erat a matre nihil aliud esse miseriã ꝙ̃ egestatem:cõuenitqꝫ inter nos oẽs qui egeant miseros esse. Sed vtrum oẽs etiam miseri egeãt:nõnulla questio ẽ:quaꝫ hesterno die non potuimus explicare. Hoc autẽ ita se habere:si ratio demonstrauerit: ꝑfectissime inuẽtuꝫ est q sit beatus:erit eniꝫ ille qui nõ eget. Omnis.n. nõ miser beatus ẽ. Beatus ẽ ergo qui egestate caret:si quam dicimus egestatẽ:candẽ miseriam esse cõstiterit. quid eniꝫ ait. Trigetius non potest ex eo iam cõfici:omnẽ nõ egẽtem beatuꝫ esse:quo manifestuꝫ ẽ:omnẽ qui egeat esse miseruꝫ? Nam cõcessisse nos memini nihil esse mediuꝫ inter miseruꝫ ⁊ beatuꝫ. Aliquid ne inquaꝫ inter mortuuꝫ ⁊ viuuꝫ tibi mediuꝫ videtur esse nõne omnis homo aut viuus aut mortuus est? Fateor inquit:neqꝫ hic esse aliquid mediũ. Sꝫ quorsum istud? quia inquaꝫ etiaꝫ istud te fateri credo:omneꝫ qui ante annuꝫ sepultus ẽ: esse mortuuꝫ. Nõ negabat. quid omnis qui ante annuꝫ sepultus est: viuit. non ait sequitur. Ergo inquaꝫ nõ sequitur vt si omnis qui eget miser

ē. omnis qui nō eget sit beatus. quamuis inter miserum ⁊ beatum vt inter viuum ⁊ mortuū medium nihil inueniri queat. quod cum aliqui eorum paulo tardius intellexissent. me id quibus potui verbis ad eorum sensum accōmodantis aperiente atqꝫ versante. ergo inquam miserum esse omnem qui egeat dubitat nemo: nec nos terrent quedam sapientium corpori necessaria. non .n. eis eget ipse animus in quo posita est vita beata. Ipse enim perfectus est: nullus autē perfectus aliquo eget: ⁊ quod videtur corpori necessarium sumet: si affuerit: nō eum istarum rerum franget inopia. Omnis nanqꝫ sapiens fortis est: nullus autem fortis aliquid metuit. nō igitur metuit sapiens: aut mortē corporis: aut dolores: quibus pellendis vel vitādis vel differendis sunt necessaria illa. quorum ei potest contingere inopia. Sed tamen nō desinit eis bene vti si ipsa non desunt. Verissima ē enim illa sententia. nam tu quod vitare possis stultum admittere est. Vitabit ergo mortem ac dolorem quantum potest ⁊ quantum decet: ne si minime vitauerit: nō ex eo miser sit: quia hec accidunt: sed quia vitare cum posset noluit: quod manifestū stulticie signum ē. Erit ergo ista nō vitans: nō earū rerū perpessione: sed stulticia miser. Si autē nō valuerit vitare: cum id sedulo ac decenter egerit: nō eum ista irreuerētia miserum facient. Etenim ⁊ illa eiusdē comici sententia nō minus vera ē: quoniā non pōt id fieri quod vis: id velis quod possis. Quomodo erit miser: cui nihil accidit preter voluntatem. quia quod sibi videt non posse prouenire: non potest velle. Habet enim rerum certissimarū voluntatem idest vt quicquid agit non agat: nisi ex virtutis quodam prescripto ⁊ diuina lege sapientie: que nullo ab eo pacto eripi possunt. Jam nunc videte: vtrū etiam omnis qui miser est egeat. nam huic sententie concedende difficultatem illa res facit. quod multi in magna fortuitarum rerum copia constituti sunt: quibus ita facilia sunt omnia: vt ad eorum nutum presto sit: quicquid cupiditas poscit. Difficilis quidem ista vita ē. Sed fingamus aliquē talem qualem tullius fuisse dicit. Oratam. quis enim facile dicat oratam egestate laborasse: hominem ditissimū: amenissimū: deliciosissimum: cui: neqꝫ ad voluptatē quicꝙ defuit: neqꝫ ad gratiā: neqꝫ ad bonā integramqꝫ valitudinē: Nā ⁊ predijs questuosissimis ⁊ amicis iocūdissimis quantū libuit abūdauit: ⁊ illis omnibus aptissime ad salutē corporis vsus est: eiusqꝫ vt breuiter totum explicem omne institutū voluntatēqꝫ omnē successio prospera cōsecuta est. Sed fortasse inquiet aliquis vestrū. Plus illū quoqꝫ habebat habere voluisse. Hoc ignoramus. Sed qđ satis est questioni faciamus eū nō desiderasse amplius ꝙ tenebat. Videtur ne vobis eguisse. Etiā si cōcedam inquit licentius nihil eum plus desiderasse. qđ in homine non sapiente nescio quomodo accipiam. metuebat tamen. erat enim vt dicitur ingenij non mali: ne illa omnia sibi vel vno aduerso impetu raperentur. Non enim magnū erat intelligere talia cuncta quantacūqꝫ essent: esse sub casibus cōstituta. Tū ego arridens: vides inquā licēti fortunatissimū istū hominem a beata vita ingenij bonitate impeditum. quo enim erat acutior: eo videbat illa oīa se posse amittere: quo metu frāgebatur: illudqꝫ vulgare satis asserebat in fidem: hominē malo suo esse cordatū. Hic cū ⁊ illi ⁊ ceteri arrisissent illud tamen inquā diligētius attēdamus: quia ⁊ si timuit iste nō eguit: vnde questio est. Egere est enim in non habēdo: non in timore amittēdi que habeas. Erat aūt iste miser: quia metuebat ꝙuis nō egeret. Nō igitur omnis qui miser est eget. qđ cum approbauisset cū ceteris. etiā ipsa cuius sentētiā defendebā aliquantum tamē addubitans. nescio inquit tamen ⁊ nondum plene itelligo quomodo ab egestate possit miseria: aut egestas a miseria separari. Naz ⁊ iste qui diues ⁊ locuples erat: ⁊ nihil vt dicitis amplius desiderabat: tamen quia metuebat ne amitteret egebat sapientia. Ergo ne hunc egentē diceremus si egeret argento ⁊ pecunia: cum egeret sapientia: non dicemus: Ubi cum omnes mirando exclamassent: meipso etiam non mediocriter alacri atqꝫ leto: quod ab ea potissimum dictum esset quod pro magno de philosophorum libris atqꝫ vltimum proferre parauerā videtis ne inquā aliud esse: multas variasqꝫ doctrinas: aliud animum attentissimum in deum. nam vnde ista que miramur: nisi inde procedunt. Hic licentius letus exclamans prorsus inquit. nihil verius. nihil diuinius dici potuit. naz ⁊ maior ⁊ mirabilior egestas nulla est ꝙ egere sapientia: ⁊ qui sapientia non eget: nulla re omnino egere potest. Est ergo animi egestas inquam nihil aliud ꝙ stulticia. Hec est enim contraria sapientie: ⁊ ita contraria vt mors vite: vt beata vita misere. hoc est sine aliquo medio. naz vt omnis non beatus homo miser est: omnisqꝫ homo non mortuus viuit: sic omnem non stultum manifestum est esse sapientem. Ex quo ⁊ illud iam licet dicere: non ex eo tantum sergium oratam fuisse miserum: ꝙ timebat ne fortune illa munera amitteret: sed qꝛ stultꝰ erat. quo fit vt miserior esset: si tā pēdulis mutātibusqꝫ his: q̄ bona putabat: nihil oīno metuisset. Esset enim nō fortitudinis excubijs: sed mētis sopore

securior: ⁊ altiore stulticia demersus miser. At
si omnis qui caret sapiētia magnā patit̄ egesta
tem: omnisq̃ compos sapientie nihilo eget. se-
quitur vt stulticia sit egestas. Ut autem omnis
stultus miser: ita omnis miser stultus ē. Ergo
vt omnis egestas miseria: ita oīs miseria ege-
stas esse conuincit̄. Quam cōclusionem trigeti
us cum se parum itellexisse diceret. quid inquā
inter nos rōne conuenit? Eum egere inquit q
⁊ sapientiam nō habet. Quid est ergo inquam
egere? Sapientiam inquit nō habere. Quid ē
inquam sapiētiam nō habere? Hic cū taceret
nōne hoc est inquā habere stulticiam? Hoc in
quit. Nihil est ergo aliud inquam habere ege-
statem q̃ȝ habere stulticiam. Ex quo iam neces
se est egestatem alio verbo nominari quando
stulticia nominat̄. Quā̄q̃ȝ nescio quomodo di-
camus. habet egestatem aut habet stulticiam.
Tale est enim ac si locum aliquem qui lumine
careat dicamus habere tenebras: quod nihil ē
aliud q̃ȝ lumen non habere. Nō enim tenebre
quasi veniunt aut recedunt: sed carere lumine
hoc ipm̄ est iam tenebrosum esse: vt carere ve-
ste: hoc est esse nudum. Nō enim veste acceden
te veluti aliqua res mobil̄: nuditas fugit. Sic
ergo dicimus aliquem habere egestatem: quasi
dicamus habere nuditatem. Egestas. n. ver-
bum est nō habendi. Quāobrem vt quod volo
explicem sicut possum. ita dr̄: habet egestatem
quasi dicat̄: habet nō habere. Itaq̃ȝ si stulticiā
ipam veram ⁊ certam egestatem esse monstra
tum est. vide iam q̄ōnem: quam susceperam⁹
vtrum soluta sit. Dubitabat̄ enim inter nos.
vtrum cū appellaremus miseriam nihil aliud
q̃ȝ egestatem nominaremus. Dedimus autē
rōnem: recte stulticiam vocari egestatem. Si-
cut ergo ⁊ omnis stultus miser ⁊ omnis miser
stultus est. ita necesse est nō solum omnem qui
egeat miserum: sed etiā omnem qui miser sit
egentē esse fateamur. At si ex eo ꝙ ⁊ omnis stul
tus miser est: ⁊ omnis miser stultus est: conficit̄
stulticiam esse miseriam: cur nō ex eo quod ⁊ qͥs
qs eget miser: ⁊ quisquis miser est egeat: nihil
aliud miseriam q̃ȝ egestatem esse conficimus?
Quod cum omnes ita esse faterent̄: illud iam
inquā sequit̄: vt videamus quis nō egeat. Is
enim erit sapiens ⁊ beatus. Egestas autē est
stulticia. egestatisq̃ȝ nomen. Hoc autem verbū
sterilitatem quādam ⁊ inopiam solet significa-
re. Attendite queso altius: quāta cura priscorū
hoīum: siue omnia siue quod manifestum ē que
dam verba creata sunt earū rex maxime qua
rum erat noticia pnecessaria. Iam enim cōcedi
tis oēm stultum egere: ⁊ omnem q egeat stultū
esse. Credo vos etiam cōcedere animum stul-

tum esse viciosum: omniaq̃ȝ animi vicia vno
stulticie nomine includi. Primo autem die hu-
ius disputationis nostre nequiciam dixeramus
esse ab eo dictam: ꝙ nec quicq̃ȝ sit: cui contrari
am frugalitatem: a fruge fuisse nominatā. Er
go in his duobus cōtrarijs. hoc est frugalitate
atq̃ȝ nequicia: illa duo vident̄ eminere: esse ⁊ nō
esse. Egestati autem de qua fit questio: qd puta
mus esse cōtrarium? Hic cum aliquātum cūcta
rent̄. si dicā inquit trigetius diuitias: ideo his
paupertatem esse cōtrariam. Est qdem inquā
vicinum. Nam paupertas ⁊ egestas: vnum at
q̃ȝ idem accipi solent. Tamen aliud verbum ī
ueniendum est: ne meliori parti desit vnū vo
cabulum: vt cum illa pars paupertatis ⁊ egesta
tis nomine abundet: ex hac parte solum oppo-
natur diuitiarum nomē. Nihil enim absurdi⁹:
q̃ȝ vt hic sit egestas vocabuli: vbi est contraria
pars egestati. Plenitudo inquit licentius si di
ci pōt videt̄ mihi recte opponi egestati. Postea
inquam de verbo queramus fortasse diligen-
tius. Nō enim hoc curādum est in inquisitione
veritatis. Quāuis enim salustius electissimus
pensator verborum egestati opposuerit opulē
tiam: tamē accipio istam plenitudinem. Non
enim grāmaticorum hic formidine liberabi-
mur: aut metuēdum ē ne ab eis castigemur: ꝙ
icuriose vtimur verbis. qui res suas nobis ad
vtendum dederunt: Ubi cū arrisissent. ergo
q: mentes vestras inquam: cum intenti estis ī
deum: velut quedam oracula: nō contemnere
statui. videamus quid sibi velit hoc nomē. nā
nullum accommodacius esse arbitror veritati.
Plenitudo igit̄ ⁊ egestas cōtraria sunt: at etiā
hic similiter: vt in nequicia ⁊ frugalitate appa-
rent illa duo esse ⁊ nō esse. Et si egestas est ipsa
stulticia: plenitudo erit sapiētia. Merito etiā
virtutum omnium matrem multi frugalitatē
esse dixerunt. Quibus cōsentiens Tullius etiā
in populari or̄one ait. Ut volet quisq̃ȝ accipiat:
Ego tamen frugalitatē idest modestiam ⁊ tē-
perantiam: virtutem esse maximam iudico.
Prorsus doctissime ac decētissime. Cōsidera-
uit enim frugem. i. illud quod esse dicimus: cui
est nō esse cōtrarium. Sed ppter vulgarem lo-
quēdi cōsuetudinem: qua frugalitas quasi par-
simonia dici solet. duobus cōsequentibus quid
senserit illustrauit. subijciēdo modestiam ⁊ tem
perantiam. Et hec duo verba diligentius attē
damus. Modestia vtiq̃ȝ dicta ē a modo: ⁊ a tē
perie temperantia. Ubi autē modus est atq̃ȝ
temperies: nec plus ē quicq̃ȝ: nec minus. Ipsa
ē igitur plenitudo: quam egestati cōtrariā po
sueramus: multum melius quam si abundan-
tiam poneremus. In abundantia enim itelligit̄

affluentia:⁊ quasi rei nimium exuperantis effu
sio. Quod cū euenit vltra ꝙ satis est. ēt ibi de-
sideratur modus ⁊ res que nimia est mō eget.
Ergo nec ab ipsa redundantia egestas aliena ē.
Amodo āt ⁊ plus ⁊ minus aliena sunt. Ipsā. n.
opulentiā si discutias: inuenies eam nihil aliud
tenere ꝙ modū. Nam non nisi ab ope dicta ē
opulentia: quomodo aūt opitulaꝛ qđ nimiuꝫ ē:
cum incōmodius sit sepe ꝙ paꝝ? Quicqd igiꝛ
vel paꝝ vel nimiū ē: qꝛ mō oget: obnoxium est
egestati. Modus ğ animi sapientia ē. Etenim
sapiētia ꝯria stulticie nō negatur. ⁊ stulticia ege
stas: egestati aūt ꝯria plenitudo. Sapiētia igiꝛ
plenitudo. In plenitudine āt modus. Modus
igiꝛ animi in sapiētia ē. Unde illud preclarum
ē ⁊ nō imerito diffamatur hoc primū in vita eē
vtile: vt ne quid nimis. Dixeramus aūt i exor
dio hodierne disputatiōis nr̄e: ꝙ si inuenıremꝰ
nihil aliud eē miseriā ꝙ egestatē: eū beatū esse
fateremur: qui nō egeret. Est aūt inuentū. Er-
go btm̄ eē nihil ē aliud: ꝙ non egere. hoc eē sa-
pientem. Si aūt queritis: qđ sit sapientia iam ⁊
ipa rō quantū in pn̄tia potuit: ⁊ voluit atqꝫ eru-
it. Nihil ē. n. aliud ꝙ modus animi. hoc ē: quo
sese animus librat: vt neqꝫ excurrat in nimium
neqꝫ infra ꝙ plenum ē coarteꝛ. Excurrit auteꝫ
in luxurias: dn̄atiōes: superbias: ceteraqꝫ id ge
nus: quibꝰ imoderatorū miserorūqꝫ animi sibi
leticias atqꝫ potentias cōparari putāt. Coarta
tur aūt sordibꝰ: timoribꝰ: merore: cupiditate:
atqꝫ alijs quecūqꝫ sunt quibꝰ hoies miseros ēt
miseri cōfitētur. Cū vero sapientiā cōtemplaꝛ i
uētam: cūqꝫ vt huiꝰ pueri verbo vtar: ad ipaꝫ
se tenet: nec se ad simulacroꝝ fallaciam quoruꝫ
pondus amplexꝰ a deo suo cadere atqꝫ demer
gi solet: vlla cōmotꝰ inanitate cōuertit: nihil i-
moderationis: ⁊ iō nihil egestatis nihil igitur
miserie pertimescit. Habet ğ modū suū. i. sapi
entiam: quisqs btūs ē. Que ē aūt dicenda sapi
entia: nisi que dei sapientia ē. Accepimꝰ aūt ēt
auctoritate diuina: dei filium nihil eē aliud: ꝙ
dei sapientiā. ⁊ ē dei filius ꝓfecto deus. Deuꝫ
habet igitur quisquis btūs ē: quod oibus nobis
iam ante placuit: cuꝫ hoc cōuiuium ingressi su-
mus. Sed quid putatis eē sapientiā nisi veri-
tatem? Etiam hoc eni dictū ē. Ego sum veritas
Ueritas āt vt sit: fit per aliquē summū moduꝫ:
a quo ꝓcedit: ⁊ in quem se ꝑfecta conuertit. Ipi
aūt sūmo modo nullus alius modus imponiꝛ.
Si enim summus modus per summū modū
modus ē: per seipsum modus ē. Sed etiā sum
mus modus necesse ē vt verus modus sit. Ut
igitur veritas modo gignitur: ita modus veri-
tate cognoscitur. Neqꝫ igitur veritas sine mō
neqꝫ modus sine veritate vnqꝫ fuit. Quis est
dei filius: dictū ē veritas. Quis ē qui nō habꝫ
patrē. Quis alius ꝙ summus modus. Quisqs
igitur ad summū modū per veritatem venerit
beatus ē. Certa eni quāuis a deo habeātur non
hn̄t deum. Admonitio aūt quedā que nobiscū
agit: vt deū recordemur: vt eū queramꝰ: vt eū
pulso omni fastidio sitiamꝰ: de ipo ad nos fōte
veritatis emanat. Hoc interioribꝰ luminibꝰ no
stris iubar: sol ille secretꝰ infundit. Huius ē ve
rum oē quod loquimur: ēt quādo adhuc vl̄ mi-
nus sanis vel repente apertis oculis audacter
cōuerti: ⁊ totum intueri trepidamꝰ: nihilqꝫ ali-
ud ēt hoc apparet eē ꝙ deū: nulla de generatio
ne impediēte ꝑfectum. Nā ibi totū atqꝫ omne
ꝑfectū ē: simulqꝫ ē oipotētissimus deꝰ. Sꝫ tn̄ ꝙ
diu querimus: nōduꝫ ipo fonte: atqꝫ vt illo ver
bo vtar: plenitudine saturati: nondū ad nostrū
modū nos ꝑuenisse fateamur: ⁊ iō quāuis iam
deo adiuuante: nōdum tn̄ sapiētes ac beati su-
mus. Illa ē igitur plena satietas aiorum: hoc est
beata vita pie ꝑfecteqꝫ cognoscere a quo indu-
caris in veritatē ꝗ veritate ꝑfruaris: ꝑ quid cō
uertaris summo mō. Que tria vnum deuꝫ itel
ligētibꝰ vnāqꝫ substantiam exclusis vanitati-
bus varie superstitionis ostendunt. His maꝛ
recognitis verbis: que sue memorie penitus i
herebant: ⁊ quasi euigilans in fidem suam: ver
bum illud sacerdotis nostri: foue precātes tri-
nitas: leta effudit atqꝫ subiecit. Hec est nullo
ambigente beata vita: que vita perfecta ē. ad
quam nos festinanter posse perduci: solida fi-
de: alacri: spe: flagrante charitate presumenduꝫ
est. Ergo inquam: quoniam modus ipse nos
admonet: ⁊ conuiuio aliquo interuallo dierum
distinguere quantas ꝓ viribus possum grati-
as ago summo ⁊ vero deo patri domino: libera
tori animarum. Deinde vobis qui concordiꝛ
inuitati. multis etiam me cumulastis muneri-
bus. Nam tantū in nostrum sermonem coutu-
listis: vt me negare non possiꝫ: ab inuitatis me
is esse satiatum. Hic oibus gaudentibus ⁊ lau-
dantibus deum: ꝙ vellem: inquit trigerius: ꝭ
modo nos quotidie pasceres. Modus inquā
ille vbiqꝫ seruandus est: vbiqꝫ amandus: si vo
bis cordi est ad deum reditus noster. His di-
ctis facto disputationis fine discessimus.

Explicit liber beati Augustini de beata vita

Diui Aurelij Augustini hipponensis episco
pi de assumptione beate virginis marie in cor-
pore ⁊ anima Liber incipit. Solutio ⁊ respon
sio omnium preclarissima.

AD interrogata
de virginis ⁊ matris dñi
reſolutione temporali ⁊ aſ
ſumptione perhenni: qd
intelligam reſpõſurus: te
deus oipotẽs pater voto
ſupplici exoro: vt qui mãdas nubibꝰ ⁊ pluunt i
bres q tangis mõtes ⁊ fumigant: q apis terraʒ
⁊ germinat: qd dicã iubeas: qd ꝓferam ꝑbeas
ad qd ſermonẽ dirigam apias. Venerabile eni
mihi ẽ dñe ⁊ ꝑcordijs meis reuerẽdiſſimũ: de
mr̃e filij tui loqui: ⁊ de ſanctiſſimo corpe eiꝰ lin
guã ſermonibꝰ occupare. Que ſola meruit deũ
⁊ hoiem paritura ſuſcipe: facta thronꝰ dei: ⁊ au
la regis eterni: ſm qꝺ nos docuiſti ꝑ ſanctos tu
os p̃triarchas ꝓphetas ⁊ apoſtolos: figuris ex
ſermonibus qbꝰ credimꝰ ⁊ certi ſumꝰ: qꝛ nũq̃
fefelliſti: qui nec fellere nec falli nouiſti: oñdens
filium tuũ coeternũ tibi ⁊ cõſubſtantialẽ incar
nandũ: ⁊ incarnatũ ꝑ virginis vterũ: de qua car
nẽ aſſumpſit qui corporalia cũcta tecuʒ creauit
auctor adminiſtrator ⁊ deꝰ: ab hoie factꝰ ẽ hõ:
ab ea naturã ſumẽs nõ originem. ſanctificante
ſpũſancto tuo in ea vterꝝ humanũ ⁊ purifican
te atqꝫ mundante ad cõceptionẽ filij tui: cuiꝰ di
gnitatis ⁊ grẽ effectum nec cor cõcipere nec lin-
gua valet exprimere. Non eni talis cõceptꝰ ta
liſqꝫ ꝑtus: niſi deũ decuerat: qui venerat redime
re quos voluit creare: creare ꝑfecto ptãte: re-
dimere hũilitate: hũilitatis naturã ſumẽs ſan-
ctam de ſcĩficato corpe: ⁊ imaculatã de imacula
to. Ineffabilem. n. ſcĩficatiõis grãm quã conci-
piendas ꝑbuit: cõceptꝰ ⁊ natꝰ nõ abſtulit. Que
quãtũ in corpe valuerit virginis: illi ſoli notiſſi
mum ẽ: q de eiꝰ natura naturã ſuſcepit quam cõ
didit. Per quẽ te q̃ſo dñe: qꝛ per illũ bona cũcta
tribuis: q̃ vt tribuas eligis: vt me inoffenſe de
tanta ſanctitate loqui tribuas. Et ſi nõ totũ vt
eſt: qꝺ ipoſſibile oi ligue humane ẽ. tñ ipꝫ ex pte
qꝺ ẽ dicatur vt ẽ. Sonet ḡ p̃cioſiſſimũ ſui pre-
cioſitate: ſanctiſſimũ certa ſanctitate: ineſtima-
biliſſimũ nudiſſima veritate. Que qꝛ humanaʒ
rõem excedũt: ſpũs tuus aſſit: qui ſuo ſacro ſpi-
ramie inducat in oẽm dicendorũ veritatem. vt
qꝛ de eiꝰ corpe ⁊ aia loquẽdũ ẽ: qꝺ ipẽ p̃ter natu
turalẽ vſum ſanctificauit ⁊ grãm contulit: non
aliena nos dicere patiaꝛ: ſꝫ ꝓpria ad laudem ⁊
gl̃iam tuã deꝰ oipotẽs pr̃: ⁊ ad honorẽ eiuſdem
filij tui ꝑ virginem nati: ⁊ eiuſdem ſpiritusſan
cti dei ⁊ domini noſtri cum quo eſt tibi regnuʒ
⁊ imperium in omnia ſecula ſeculorum. amẽ.

Explicit proemium.
Incipit liber.

QUia profũdiſſime ⁊ ſua di
gnitate
altiſſime ſum rñſurus queſtioni: lecto-
rem meũ obſecro: vt ꝓ me deprecetur: ⁊ ſi qua a
me pleniter cognouerit donis dei gratis exiſtat
Sin ãt minꝰ nr̃e cõpatiaꝛ humilitati. Quia ſi
minus valeamꝰ vera tñ ꝓculdubio volumꝰ. De
ſanctiſſimo igiꝛ corpe ꝑpetue virginis marie:
eiuſqꝫ ſacre aie aſſumptiõe: qꝺ deꝰ donauerit
loqui ſuſcipiẽtes: hꝫ primũ dicimꝰ: ꝙ in diuinis
ſcripturis poſtq̃ dñs in cruce matreʒ diſcipulo
cõmendauit vt caſtitas caſtis tuereꝛ obſequijs
nihil de ea repitur p̃ter id qꝺ lucas cõmemorat
in actibꝰ apoſtoloꝝ: cõmemorãs eiuſdem noia
tim dicens: Hi oẽs erant ꝑſeuerãtes vnanimi
ter in orõne cum mulieribꝰ ⁊ maria mr̃e ieſu et
fratribꝰ eiꝰ. Hoc diximꝰ: qꝛ tanto q̃ magna exi
ſtunt cautiꝰ tractãda ſunt: quãto ſpũalibus auto
ritatũ teſtimonijs nõ pñt ad liquidũ roborari.
Sed q̃dã ſcriptura ſancta veris indagationũ
ſtudijs q̃rẽda reliquit: q̃ nõ ſũt ſupflua eſtiman
da dũ vera indagatiõe fuerint patefacta. Fecũ-
da ẽ eni veritatis autoritas: ⁊ dũ diligenter di
ſcutiꝛ de ſe gignere qꝺ ipa ẽ cognoſciꝛ. Sepe. n.
diſcuſſa verã cõuenientiã pariet quã mãifeſtis
ſermonibꝰ abſcõdit. Et ſepe aptis ſermonibꝰ
inſinuat in qbꝰ nihil p̃ter id quod ſonat querẽ
dum inuitat. Ut ẽ illud qꝺ abraaʒ genuit iſaac
iſaac genuit iacob: iacob genuit iudã ⁊ fratres
eius: ⁊ cetera talia in qbꝰ ſola tenẽda ẽ littera.
Quedã ãt ſi cõmẽdat: vt pariꝛ lr̃am ⁊ miſticuʒ
intellectũ inſinuet: vt i trãſitu maris rubri: mã
na celeſti: ⁊ tabernaculo dei: atqꝫ archa teſta-
menti. vbi futuroꝝ figura baptiſmi. ſ. xp̃i ⁊ ec-
cleſie oſtenſa ẽ prerogatiua. Quedã tñ miſtice
vt cũ deũ dicit inſufflaſſe in faciẽ ade ſpiraculũ
vite: q tñ os ad ſpirãdũ nõ hꝫ: nec manꝰ ad ope
randũ: lꝫ dicat ꝓpheta: Manꝰ tue dñe fecerũt
me: ⁊ plaſmauerũt me. Sũt ⁊ quedaʒ q̃ quãuis
cõmemorari ex toto omiſſa ſint: vera tñ ratiõe
credũtur: atqꝫ ipa conueniẽtia rei: quodãmodo
queadmodum dux ⁊ ꝑuia crediꝛ. Nihil. n. de
melchiſedech ſacerdotis dei excelſi iuſticia lo-
quiꝛ: cũ ipa p̃ceſſiſſe tante laudis merita cogno
ſcaꝛ. Nihil de helye ⁊ enoch poſtq̃ rapti ſũt vi
te felicitate cõmẽdat: cũctis ligde ſciẽtibus eos
beate viuere: quos dñs hinc in futuꝝ ſeruãdos
voluit rape. Quid ḡ de marie morte: qd de eiꝰ
aſſumptiõe dicẽdũ ẽ: vñ diuina ſcriptura nihil
cõmemorat: niſi q̃rẽdũ rõe qꝺ cõueniat verita-
ti: fiatqꝫ ipa veritas autoritas: ſine qua neceſſe
ẽ nec valet autoritas. Memores eni cõditõis
humane: mortẽ illã ſubiſſe tpalẽ dicere nõ me-
tuimꝰ: quã idẽ certe eiꝰ filius: q deus ⁊ hõ ẽ lege
ſortis humane ſuſtinuit: ⁊ hꝫ qꝛ hõ de eius ſuſce

ptus ⁊ ꝓfusus ē vtero. Sz si dicim⁹ cā mortis
teneri vinculis: ⁊ resolutaz in cōem putredinē
vermē ac cinerē: deliberādū ē si h cōueniat tan
te scitati: tante aule dei ꝓrogatiue. Scim⁹ eniz
dictū primo parēti: q: puluis es ⁊ in puluerem
ibis. Qd si de morte dr̄ generalis ē snīa: si de re
solutione in puluerē: hanc quodāmodo xp̄i caro
euasit: de carne marie sūpta q̄ corruptionē non
sustinuit. De h.n. scriptū ē p ꝓphetā dicentez:
Qm̄ nō derelinques aiam meā i iferno: nec da
bis scm̄ tuū videre corruptiōem. De quo autē
sancto dictū sit archāgelus ꝓdidit q ad mariaz
ait: Et qd nasceꝛ ex te scm̄ vocabiꝛ filius dei.
Et vere scm̄ ⁊ sanctuz sanctoꝝ. vn̄ ⁊ illa sancta
sanctoꝝ dicūtur q̄ illa ꝑuabāt: qbus ille figura
baꝛ: q veraciꝛ solus sanct⁹ scōꝝ dr̄. Hic.n.ē de
quo idē archāgel⁹ gabriel danieli loqꝛ int̄ cete
ra q̄ futura oñdit dicēs. Et ipleaꝛ visio ⁊ ꝓphe
tia: ⁊ vngaꝛ scūs scōꝝ. Hinc.n. scūs corruptōez
nō vidit: q tertia die cū triūpho de inferis redi
ens resurrexit. Caro ei⁹ q̄ de maria sumpta ē: ⁊
si mortua ē ex ifirmitate: reuixit ex dei virtute.
Sz h ille: q qn̄ voluit mori: qn̄ voluit resurgere
potuit. Excipiꝛ ḡ ab illa generali snīa de virgīe
sumpta natura. Qd si nō marie congruit: con
gruit tn̄ filio quez genuit Jesu. vocabulū iesum
gl'iosissimūz: oī ornatu cultuqꝫ dignissimum: no
mē qd ē sup oē nomē: nō decuit ab hoīb⁹ appel
lari: neqꝫ ab eis efferri in mūdū: sz ab excellētio
ri q̄dā maioriqꝫ natura. Post hec q̄ ade dicta
sunt de qb⁹ excipiꝛ marie filius cōtuēda sūt que
ēt eue dicta sunt: si cūctis feminis sint genera
lia: ⁊ si in aliquo excipiꝛ maria. Scriptū qppe ē
Mulieri quoqꝫ dixit de⁹. Multiplicabo erum
nas tuas: ⁊ cōcept⁹ tuos: in dolore paries filios
⁊ sub viri ptāte eris: ⁊ ipē dn̄abiꝛ tui. Erumnā
maria sustinuit cui⁹ aiam gladius passionis xp̄i
ptrāsiuit. Sz cōceptus nō multiplicauit: nec sub
viri.i. mariti ptāte deguit: q̄ itegerrimis visce
ribus de spū sancto xp̄m suscepit: ⁊ virginitatis
integritate manēte virgo ꝑmāsit: quem q: sine
peccati collusione: ⁊ sine virilis admixtiōis de
trimento suscepit: sine dolore genuit: ⁊ sine ite
gritatis violatiōe: pudore virginitatis itegra
ꝑmāsit. Hoc enim potuit efficere de mr̄e: q: sic
de⁹ elegit nasci de hoīe. Maria ergo ⁊ si cōicat
erūnis eue: nō cōicat parturiendo cum dolore.
Promeruit eni h singularis sanctitas eius: et
singularis gr̄a. q: susceptione dei singulariter
extimanda ē digna: Non immerito ḡ excipitur
a quibusdaz generalibus vera estimatiōe quā
tanta ꝑuat gr̄a: ⁊ attollit dignitatis prerogatiua
Quantū eni xp̄i potestas possit mūdi ostendit
vniuersitas: quantū gr̄a: marie monstrat itegri
tas. Que sicut diuersa est a natura: ita diuersa ē

ab vsu. Quid ergo si in tanta diuersitate eam
dicimus humane sortis mortez subijsse: nec tn̄
eius vinculis retineri: per quā deus voluit na
sci: ⁊ carnis substantie cōmunicare. Nunqd im
pium erit? Scimus enim iesum oia posse: qui
de seipso ait: Data est mihi omnis potestas in
celo ⁊ in terra. Si ergo voluit integrum marie
virginitatis seruare pudorem: cur non velit in
corruptam a putredinis seruare fetore? Dicat
qui cognouit sensum domini: ⁊ qui consiliarius
eius fuit. Nunquid non pertinet ad benignita
tem domini matris seruare honorem: qui legē
non soluere venerat: sed adimplere. Lex enim
sicut honorem matris precipit: ita inhonoratio
nem damuat. Qui enim in vita pre ceteris il
lam gratia sui conceptus honorauit: pium ē cre
dere singulari saluatione eam in morte a specia
li gratia honorasse. Potuit enim eam a putredi
ne ⁊ puluere alienam facere: qui ex ea nascens
potuit virginem relinquere. Putredo nanqꝫ ⁊
vermis humane est opprobrium conditionis:
a quo opprobrio cū iesus sit alienus natura ma
rie excipitur: quam iesus de ea suscepisse ꝓba
tur. Caro enim iesu caro est marie: ⁊ multo spe
cialius q̄ȝ ioseph inde ceterorumqꝫ fratrū eius
quibus dicebat: Frater enim ⁊ caro nostra est.
Caro enim christi quamuis gloria resurrectio
nis fuerit magnificata: ⁊ potēter super omnes
celos ascensione glorificata: eadem tamen car
nis mansit ⁊ manet natura: que suscepta est de
maria. Ipse enim est qui conceptus genitus at
qꝫ a mortuis suscitatus est per gloriaz patris si
cut ꝑfecto ipē testatur post resurrectionem quā
do apostolus dicit: Uidete manus meas ⁊ pe
des meos: quia ego ipse sum. Quid enim ē: ego
ipē sum nisi quia alter non sum q̄ȝ qui tunc erā
quando passus sum. Et hoc siquidem cognosce
re potestis: qui in manibus ⁊ pedibus meis cla
uorum signa clare videtis. Ipē ergo idemqꝫ ce
los ascendit ⁊ carnem quam de matre suscepit
super astra transuexit: honorans omnem hu
manam naturam: ⁊ multo magis maternam.
Si igitur natura matris est filius: conueniens
ē: vt sit ⁊ filij mater: nō quātū pertinet ad equā
administrationem: sed quantuz pertinet ad eā
dem reciprocam substantiam: vt homo de ho
mine caro de carne: mater a filio: filius a mr̄e: nō
ad vnitatē ꝑsone: sz ad vnitatē corꝑalis nature
⁊ substātie. Si.n. vnitatē pōt facere gr̄a sine ꝓ
prietate spūalis nature: quāto magis vbi gr̄e vni
tas ⁊ corꝑis ē spūalis natiuitas? Unitas namqꝫ
gr̄e ē vt discipuloꝝ i xp̄o: de qbus ipē dixit: Pa
ter sancte ꝑua eos in noīe tuo quos dedisti mihi
vt sint vnū sicut ⁊ nos. Et iterum de oib⁹ iustis
Non ꝓ his aūt rogo tantum: sed ⁊ pro his q cre

dituri sunt ꝑ verbũ eoꝝ ĩ me: vt oẽs vnũ sint:
sicut ⁊ tu pater in me: ⁊ ego in te: hoc ẽ vt ipsi
sint per grãm quod nos sumꝰ ꝑ diuitatez. Hec
quippe grẽ vnitas q̃ cũctis ĩ xp̃m credẽtibus
seruatur: si marie ẽt minꝰ sapientium estimatio
ne nõ tollitur. quanto magis cuz gratie vnitate
ip̃a sp̃ãlitas nature vnũ efficit mr̃ez ⁊ filiũ: ⁊ filiũ
⁊ matrem. Uidendũ ẽ etiam quid de his quos
secum ꝑ grãm vnum eẽ voluit: cõsequẽter ad-
iunxit. Ait eni. Pater quos dedisti mihi volo
vt vbi sum ego ⁊ illi sint me cũ: vt videant cla
ritatẽ quã dedisti mihi. O magnaz ⁊ ĩnestima
bilem bonitatẽ dei: qui habere secũ suos ĩ glĩa
vult: vt sua claritate fruãtur: qui hic sua fide iũ
cti: vnũ cum eo eẽ digni indicãtur. Si igiꝛ eos
secum habere vult: ⁊ hoc põt qui oĩa põt: quid
estimandũ ẽ de matre: vbi digna sit haberi nisi
in presentia filij? Quantũ igiꝛ contueor: quãtuz
intelligo: quãtũ credo. marie aĩa claritate frui-
tur xp̃i: ⁊ gloriosis cõspectibus eũ semper vide-
re sitiens: ⁊ semper cõspiciens: dñ inestimabili
ter pasciꝛ excellentiori quadã: specialiq3 p̃roga
tiua a filio honoraꝛ. possidẽs in xp̃o corpus suũ
quod genuit: clarificatũ in dextera p̃ris: ⁊ si nõ
suum ꝑ qđ genuit: tñ suũ qđ genuit. Et q̃re non
suum ꝑ quod genuit? Si nõ obniauerit nec dnz
ꝑspecta auctoritas: vere credo ⁊ ꝑ quod genuit
q: tãta sanctificatio dignior celo ẽ q̃3 terra: thro
num dei: thalamũ dñi: domũ atq3 tabernaculũ
xp̃i dignũ ẽ ibi eẽ vbi ip̃e ẽ. Tam p̃ciosum the-
saurum dignꝰ ẽ celo seruari q̃3 terra. Tantã ite
gritatem merito incorruptibilitas: nõ putredi-
nis aliqua resolutio sequiꝛ. Istud ergo sacratis-
simum corpus de quo xp̃us carnẽ assumpsit: ⁊
diuinam naturã humane vniuit: nõ amittens
qđ erat: sed assumẽs qđ nõ erat: vt verbum ca
ro. hoc ẽ: deus homo fieret: escam vermibꝰ tra-
ditum: quia sentire non valeo: dicere ꝑtimesco
in cõmuni sorte putredinis futurũ de vermibꝰ
puluerem De quo si nihil altiꝰ sentirẽ: q̃3 de ꝓ
prio: nihil dicerem nisi quẽadmodũ de ꝓprio.
Quod absq3 vlla ambiguitate soluendũ ẽ ĩ mor
tem: post mortẽ ẽ futuꝝ putredo. post putredi-
nem vermis: post vermẽ vt dignũ ẽ abiectissi-
mus puluis. Quod de maria nõ videtur cõsen
tibile nec estimabile: q: estimationem ꝑculpel
lit incõparabilis grẽ munꝰ. Qđ me dicere mul-
tarũ cõsideratio reꝝ inuitat: quaꝝ ⁊ quedã illa
ẽ quã suis alibi ministris ip̃a veritas ait. Qui
mihi ministrat me sequatur: ⁊ vbi ego sum ibi
⁊ minister meꝰ erit. Si. n. hec ẽ generalis sen-
tentia oĩum ꝑ fidem ⁊ bonam op̃ationẽ christo
ministrantiuz: quanto magis quodãmõ ⁊ spe-
cialiter ẽ marie. Mariã nãq3 opis exhibitione
⁊ fidei rigidissima veritate ministrã christi fuis-
se oĩs qui sane sapit intelligit. Absq3 dubio en
ope ministratrix extitit: que hũc in vtero gessit:
partu perfusum aluit ⁊ fouit: atq3 vt euãgelium
ait: in p̃sepio reclinauit: ⁊ a facie herodis ĩ egy-
ptũ fugiẽs abscondit: ⁊ oẽm infantiã eius pro
matris effectu ita ꝓsecuta ẽ: ⁊ vsq3 ad crucez in
qua filiũ iam viꝝ ꝑfectũ vidit pendentem ab
eiꝰ indubitãter nõ recesserit cõsectatu nõ soluz
gressibꝰ pedũ tanq̃3 ꝓ reuerentia dei verum ẽt
imitationis affectu. Maria g̊ ministratrix xp̃i
sp̃ũaliũ operuz qualitatibus sicut deuotissima
extitit: ita absq3 dubio religionis fide. i. vere
credulitatis charitate secutrix fuit. Non enim
potuit nisi diuinitatis eiꝰ eẽ credula: que se no-
uerat hunc nõ virili semine ẜm ordinem natu-
re: sed diuino spiramine nũciante archangelo cõ
cepisse: vidẽs semꝑ famulãtiũ angeloꝝ adesse
frequentiam vt cõcipiendo ⁊ nato: qñ videlicz
facta ẽ cum angelo multitudo celestis exercitꝰ
clamantiũ ⁊ dicentiũ. Glĩa in altissimis deo: et
in terra pax hoĩbus bone voluntatibꝰ: ⁊ in egy
ptum fugituro: atq3 inde iterũ redituro: quibꝰ li
quide cognoscere potuit: q: talia obsequia non
nisi deũ decuerant. Unde ⁊ stelle annũciatio et
magoꝝ de longinquis ꝑtibꝰ insperata adductio
q̃3 maximũ illi extitit indiciũ veritatis. Simi
liter simeonis atq3 anne ꝓphetali dignitate in-
solitus ceteris ⁊ huic specialis occursus. Que
oĩa ꝑfecto maria cõseruans his cunctis altius
ad fidem roborata: pio corde cõferebat intãtũ
vt oĩo nõ nutabunda: sed certa de filij ꝑtãte: tã
quã de dei vera virtute: deficiẽte in nuptijs vi
no dixerit: vinũ non habẽt: sciens plane ꝯ illuz
potuisse: ꝙ eum mox contingit diuino miracu-
lo compleuisse. Ecce igiꝛ maria fide ⁊ ope xp̃i
administratrix: ⁊ deuota vsq3 ad eius mortem
secutrix: nõ plus gressu q̃3 imitationis affectu:
vt credendũ ẽ. si ibi nõ fuerit: vbi xp̃s mistros
suos vult esse. vbi g̊ erit: ⁊ si ibi erit: nunqd eq̃li
grã? ⁊ si equali grã: vbi equa dei cẽsura que vni
cuiq3 reddit ẜm sua merita. si ergo merito ma-
rie viuẽti p̃ oĩbus donata ẽ grã mortue erit mi
nuenda: absit. Quia si oĩum sanctoꝝ mors ẽ p̃-
ciosa: marie sane ẽ p̃ciosissima: quã tanta comi-
tata est grã: vt maꝛ dei dicaꝛ ⁊ sit. Cõsideratis
igiꝛ his vniuersis vera rõne cũsitendum cẽseo
mariã in xp̃o ⁊ apud xp̃m eẽ in christo: q: in ip̃o
viuimꝰ mouemur ⁊ sumꝰ: apud xp̃z gloriose ad
eternitatis gaudia assumptaz: benignitate xp̃i
honoratiꝰ susceptam ceteris: quã hic grã hono-
rauit p̃ ceteris: atq3 ad cõem humilitatẽ non eẽ
adductã post mortẽ: putredinis videlicet ⁊ ver
mis ⁊ pulueris: q̃ suũ ⁊ oĩum genuit saluatorem
In cuiꝰ si ꝑtãte ẽ sanctoꝝ đ capite capillũ nõ pe
rire ẽ ⁊ illã aĩa ⁊ corpe integram posse seruare.

De cuius ptãte si nullus dubitet eccl'iasticorũ
quin possit matrẽ sine corruptione in ppetuũ
suare: cur dubitãdũ ẽ: voluisse qd attinet ad tã
te benignitatis grã. Si elegit dĩna voluntas
sola grã int crepitãtes vehemẽtiũ igniũ flãmas
nõ solũ puerorũ corpa suare illesa: verũ ꝛ ipsa ve
stimenta seruare inusta: cur abnuat in matre p-
pria qd elegit in veste aliena. Jonam seruare i
vẽtre ceti pter naturalẽ vsum voluit incorru-
ptũ sola misicordia: mariã incorruptã pter na
turam nõ seruabit grã. Seruat9 ẽ daniel ab in-
tpatissima fame leonũ: nõ seruãda ẽ maria tãtis
dotata meritis dignitatũ: Hec zcta q̃ dixim9
qꝛ naturã nõ seruasse cognoscim9: in marie ite-
gritate plus potuisse grãz q̃3 nãm nõ dubitam9
Diuinitatis.n.sũt opa q̃ dicimus. ꝛ iõ possibilia
qꝛ sũt ab oĩpotentia. Xpus ãt dei virtus ẽ ꝛ dei
sapiẽtia. cui9 oĩa q̃ pris sũt: sua sũt: vt velle. vel
le ãt oĩa que sũt iusta ꝛ digna. Sic p h' digne vi
detur letari mariã leticiã inenarrabili aĩa ꝛ cor
pore: in pprio filio: cũ pprio filio. p ppriũ filium
nec vllã sequi debere corruptiõis erũnam quã
nulla secuta ẽ tñ filium pariẽdo itegritatis cor-
ruptio: vt sit sp incorrupta quã tãta pfudit grã:
sit integralit viuẽs: q̃ oĩum integrã pfectãq3 ge
nuit vitã: sit cũ illo quem in suo gessit vtero: sit
apud illum illa q̃ genuit fouit ꝛ aluit illum: ma
ria dei genitrix dei nutrix dei mĩstratrix ꝛ dei se
cutrix: de q̃ vt iam dixi: qꝛ alit sentire nõ audeo
alit dicere nõ presumo. Suscipiat igit hũc sensũ
fraterna charitas quẽ spũssanct9 ĩspirauit. Oñ-
sa sunt ex pte que taliter hortata sũt me dicere.
Si qs aũt refragare his elegerit: cũ dicere non
velit h' nõ posse xpm: pferat q̃re nõ conueniat
velle ac per h' nõ eẽ. Et cũ se veracit cõsilium
dei de his nosce manifestauerit: incipiã crede-
re: de quib9 aliter nõ possum sentire. Mirabor
illum altitudinẽ cõsilij diuini inuestigasse: quãz
me cum apostolo digna reuerentia videor de-
bere admirari dicente: O altitudo diuiciarum
sapientie ꝛ scientie dei q̃3 incomprehẽsibilia sũt
iudicia eius ꝛ inuestigabiles vie eius. Et quia
sm eundem apostolum ex parte cognoscimus:
ꝛ ex parte prophetamus: dixi de his: ꝛ si nõ quã
tum ẽ: tamen queãdmodum me dicere debuis
se credidi. si ergo vera sunt que scripsi: tibi gra-
tias ago christe: quia de sancta virgine matre
tua nisi quod pium dignũ ꝛ iustũ ẽ sentire nõ po
tui. Si ergo dixi vt debui approba christe tu
ꝛ tui. si aũt non vt debui ignosce obsecro tu ꝛ tui
Qui cum deo patre ꝛ spũsancto viuis ꝛ regnas
per omnia secula seculorum. Amen.

Diui augustini hipponensis episcopi de diui
natione demonum contra paganos Liber in
cipit.

Quadam die in diebus sãctis
octauarũ: cũ mane apud me ades
sent multi fratres laici christiani
ꝛ in loco solito cõsedissem9: ort9
ẽ sermo de religione xpiana ad-
uersus presumptiõem ꝛ tanq̃3 mirã ꝛ magnam
scientiã paganorũ: quẽ recordatũ atq3 cõpletum
lrĩs mãdãdũ putaui: nõ exp̃ssis psonis zdicẽtiũ
quãuis xpiani eẽnt ꝛ magis zdicẽdo q̃rere vide
rent. qd paganis rñderi oporteret. Cũ g' de di-
uinatiõe demonũ q̃reret: ꝛ affirmaret predixis
se nescio quẽ euersionẽ tẽpli serapis: q̃ in alexã
dria fcã ẽ: rñdi nõ eẽ mirandũ: si istã euersionẽ
tẽpli: simulacris suis iminere demões ꝛ scire ꝛ
pdicere potuerunt: sicut alia multa quãtum eis
nosce ꝛ pnũciare pmittit. Et cũ mihi referret:
nõ g' sũt male diuinatiões hmõi nec deo displi
cent: aliogn oĩpotens ꝛ iust9 ista fieri nõ pmitte
ret si mala ꝛ iniusta eẽnt. Rñdi: nõ iõ hec vide-
ri iusta debere: q ea sineret fieri oĩpotentissim9
ꝛ iustissim9 deus. Nã ꝛ alia multa manifestissi
me iniusta fieri: sicut homicidia: adulteria: fur-
ta: rapinas: ꝛ cetera hmõi: q̃ q̃3uis iusto deo eo
q iniusta sint sine dubitatiõe displiceant. idẽ tñ
oĩpotẽs ea fieri certa iudicij sui rõne pmittit: ñ
vtiq3 ĩpune: s3 ad eorũ dãnatõez a qbus fiunt q̃
displicẽt iusto. Et cũ ecõtrario diceret nõ qdẽ
eẽ dubitandũ q oĩpotens ꝛ iustus sit de9: s3 hec
humana pctã q̃ cõtra societatẽ hoĩum fierẽt nõ
eũ curare dũ fierẽt: ppterea ea posse fieri: q̃ vti
q3 fieri nõ possent: si oĩpotẽs nõ fuisset. Jlla ve
ro q̃ ad ipm religionis cultũ ptineãt: nullo mõ
ab eodem credendũ eẽ cõtemni: ac p h' fieri non
potuisse nisi ei placuissent: ꝛ iõ ea mala putare ñ
oportere. Ad hoc quoq3 rñdi. Nunc ergo ei di-
splicent: cũ templa ꝛ simulacra euertuntur: ꝛ il-
la gentium sacrificia si facta fuerint puniuntur.
Sicut enim dr̃: nõ ea fieri potuisse nisi deo pla
cuissent: ꝛ ideo bona putanda: qñ iusto placẽt
ita dici põt: nõ ea phiberi euerti puniri potuis
se nisi deo displicerent: ac per hoc si tunc iõ re-
cte fiebant: qꝛ iusto deo placere hinc ostendebã
tur q ab illo fieri sinebãtur: ideo nunc inique fi-
unt: qꝛ deo displicere hinc ostenduntur q ea vl'
iubet vel permittit euerti. Contra hoc dcm̃ est
Jniusta quidem esse nunc ista: non tamen ma-
la. Et ideo iniusta: qꝛ contra leges quibus pro
hibentur fiunt: ideo autẽ nõ mala: quia si mala
essent: nunq̃3 deo vtiq3 placuissent: porro si nũ
quã placuissent: nunquã ꝛ facta essent: illo nõ si-
nente qui oĩa potest. ꝛ qui talia nõ contemneret
quando tam magna sunt: vt contra ipsum reli-
gionem qua deus colitur fierent. Hic ego: si p-
pterea inquãz mala non sunt: quia deo placere

hinc ꝓbant̄: q꞉ ea fieri sinit oīpotēs: qm̄o erit bo
num qđ fieri ꝓhibent̄ ⁊ euertunt̄. Si āt bonuꝫ
nō ē ꝙ euertūtur q̄ deo placēt. h̄ fieri nō fineret
oīpotens: q꞉ ⁊ h̄ cōtra religionē fit q̄ colit̄ deus
si ea q̄ deo placēt ab hoīb⁹ euertūt̄. Si aūt hoc
cū male fiat ꝑmittit oīpotēs: nō iđ putanda sūt
illa bona ꝙ ea fieri permisit oīpotēs. Dictū cō-
tra ē cōcedēdū eē nūc ista recte non fieri: imo iđ
ꝓrsus iā nō fieri ꝙ oīpotēti nūc displicēt. verū
tamē placuisse cū fierent. Nos. n. nescire vnde
tūc placuerint. nūc āt vñ displiceant: dū tñ cer-
tum sit: nec tūc fieri potuisse nisi placuissent oī-
potēti: nec nūc cessasse: nisi displicuissent oīpotē
ti. Ad h̄ ego. Cur ḡ inquā ⁊ nūc talia clāculo fi-
unt: q̄ vel ꝑpetuo delitescūt: vel deꝓhensa pu-
niunt̄: si nihil hoꝝ fieri sinit oīpotēs: nisi qđ ei
iusto placet: cū iusto qđ iniustū ē placere nō pos
sit: Cōtra h̄ dcm̄: ē nō oīo talia nō fieri. Sacra
eni illa inquit nō fiunt q̄ pōtificalib⁹ conscripta
sunt libris. Ea qppe tūc recte fiebāt: ea tūc deo
placere demōstrabātur coīpo ꝙ ab oīpotēte ac
iusto fieri sinebant̄. Si qđ āt nunc ꝓhibitoꝝ sa
crificioꝝ fit occulte atꝗ illicite: nō ē illi pontifi
cali sacrificioꝝ gñe cōparādū. sed in eo deputā
dum qđ ēt nocturno fit tpe: cū hec oīa licita ipis
pōtificalib⁹ libris certū sit ꝓhiberi atꝗ dānari
Hic rñdi. Cur ḡ vl' talia ꝑmittit deus fieri: si ni
hil hoꝝ malefactoꝝ cōtēnit q̄ ꝯ religionē fiunt
cū ꝑsertim hec eū curare hinc ēt cogant̄ cōcede
re qui pontificales libros magni estimāt: ꝙ ea
q̄ his libris ꝓhibent̄ vtiꝗ ꝓhiberi diuinit⁹ as-
serūt. Quō ḡ diuinit⁹ ꝓhibētur: nisi q꞉ displicēt
deo: q̄ vtiꝗ ꝓhibēdo nō solū sibi displicere: ve-
rūēt curare se ōndit: neꝗ oīo cōtemnere. Jn̄
colligit̄ ꝙ deus aliqđ ⁊ improbet iustus: ⁊ tñ ꝑ-
mittit oīpotēs. Hec cum dicta eēnt: cōcessum ē
nō iđ putandū aliqđ iuste ac bñ fieri: q꞉ hoc oī-
potens quāuis ei displiceat: fieri tñ sinit: fatēdū
qꝫ eē ēt illa mala: q̄ ꝯ religionē q̄ colitur de⁹ fi-
unt: ⁊ displicere deo iusto: ⁊ rōne iudicij ei⁹ ab
oīpotēte ꝑmitti. Sed aliud iam eē tractandum
vñ sint diuinatiōes vel demonū: vel quilibet
illi sint quos deos pagani vocant. Uidendū. n.
eē ne forte nō quidē ꝓpterea hec bona putanda
sint: q꞉ ea fieri ꝑmittit oīpotēs: sꝫ iđ q꞉ tam ma
gna sūt: vt nō nisi dei potētie tribuenda eē vide
ant̄. Ad hec me postea rñsuꝝ eē ꝓmisi: qm̄ tunc
hora ꝓdeundi ad ꝓplm̄ iā nos vrgebat: nec di-
stuli cū spaciū datum ē scribēdo ⁊ illa retexere ⁊
ista subtexere. Demonuꝫ ea ē natura vt aerei
corpis sensu terrenoꝝ corpoꝝ sensuꝫ facile p̄ce-
dant. celeritate ēt ꝓp eiusdē aerei corpis supio-
rem mobilitatē: non solū cursus quorūlibet ho
minū vel feraꝝ: veꝝ ēt volat⁹ auiuꝫ incōpara-
biliter vincāt. Quibus duabus rebus quātuꝫ
ad aereum corpus attinet prediti: hoc ē acrimo

nia sensus ⁊ celeritate motus multa añ cognita
p̄nunciant: vel nūciant' q̄ hoīes ꝑ sensus terreni
tarditate mirent̄. Accessit ēt demonib⁹ per taꝫ
longū tp̄s quo eoꝝ vita ꝓtenditur reꝝ lōge ma
ior experientia: q̄ꝫ pōt hoībus ꝓp breuitateꝫ vi
te ꝓuenire. Per has efficacias: quas aerei cor
poris nā sortita ē. nō solū multa futura p̄dicunt
demones: uerū ēt multa mira faciunt. Que qm̄
hoīes dicere ac facere nō p̄nt: eos dignos qdaꝫ
quibus seruiant: ⁊ quibus diuinos honores de
ferant arbitrant̄. instigante maxime vicio curi
ositatis ꝓp amorem felicitatis false atꝗ terrene
⁊ excellentie tp̄alis. Qui aūt se ab his cupidita-
tib⁹ mundāt: nec eis se fallēdos capiēdosꝗ ꝑ-
mittūt: sꝫ inquirūt ⁊ amant aliquid quod eodē
mō semꝑ ē: cuius ꝑticipatione beati sint. primo
cōsiderant nō ideo sibi p̄ponendos eē demōes
ꝙ acriore sensu corporis p̄ualent: acris. s. hoc ē
subtilioris elemēti: q꞉ nec ipis terrenis corpo-
rib⁹ bestias sibi preponendas putant: que acri⁹
multa presentiūt: velut sagacē canē: q꞉ latēteꝫ
ferā olfactu acerrimo sic inuenit: vt ad eā capi
endam ducatū quēdā hoī prebeat: nō vtiꝗ pru
dentiore intellectu animi: sꝫ acutiore corpis sē
su vel vulturē. q꞉ ꝓiecto cadauere ex improui-
sa lōginquitate aduolat. nec aquilā: q꞉ sublimi-
ter volans de tanto interuallo sub fluctib⁹ natā-
teꝫ piscē dr̄ ꝑuidere: ⁊ grauiter aquis illisa exer
tis pedib⁹ atꝗ vnguib⁹ rapere. Nec alia mul-
ta animātiū genera: que inter herbas saluti sue
noxias pascendo circū errant: nec alquid eoruꝫ
quo ledantur attingunt. cū eas hō vix experien
do cauere didicerit. ⁊ multa innoxia ꝙ sint ī ex-
perta formidet. Unde cōijcere facile ē quanto
possit in aereis corpibus sensus acrior eēt. nec
iđ tñ demones q eo p̄diti sunt bonis hoīb⁹ pre-
ponēdos: prudens quisꝗ censuerit. Hoc ⁊ de
corpoꝝ celeritate dixerā. Et hac eni prestantia
nō solū a volucrib⁹ hoīes: verūēt a multis qua
drupedib⁹ ita superantur: vt in eoꝝ comparati
one plumbei deputandi sint. Nec tñ iđ sibi ani
mantiū genera existimant preponēda: quibus
capiendis ⁊ mansuefaciendis. atꝗ in sue volū
tatis vsum commodūꝗ redigendis: non vi cor
poris: sed rōnis imperitant. Jllā vero tertiam
demonū potentiam: ꝙ diuturna reꝝ experiētia
quemadmodū prenoscant atꝗ prenūciēt mul-
ta didicerunt: ita contēnunt qui hec vigilāter
curant a verissime lucis veritate discernere vt
nec malos senes plura expertos: ⁊ ob hoc qua-
si doctiores: ideo probi adolescentes sibi ante-
cellere existiment: nec medicos nec nautas nec
agricolas: quos praue voluntatis ⁊ iniqui smo
ribus viderint: ideo sibi putent esse preferēdos
ꝙ illi de valitudinibus: illi de tempestatibus:
illi de arbustoꝝ frugūꝗ generib⁹ multa ita p̄nū-

ciāt: vt haꝝ reꝝ in expto diuinare videant̃. Nõ ꝟo nõ solū demones q̄dā futura p̄dicūt. veꝝ ēt q̄daꝫ mira faciunt: ꝓ ipsa vtiqꝫ sui corporis excellentia: cur non contemnatur a prudentibus cum pleriqꝫ iniqui ac perditi hoīes ita exerceant corpora sua: tātaqꝫ diuersis artibꝰ agere possint: vt ea qui hec nesciunt: nec aliquando viderunt. etiam narrata vix credant: q̄ꝫ multa funabuli ceteriqꝫ theatrici artifices: q̄ꝫ multa opifices: maximeqꝫ mechanici miranda fecerunt: num ideo meliores sunt bonis ⁊ sancta pietate predictis hominibus. Que ideo cōmemoraui vt qui hec sine peruicacia ⁊ sine vana resistendi aīositate ꝯsiderat: sil' cogitet: si de subiacēte crassiore mā vl' sui q̄sq̄s corporis vel terre ⁊ aq̄ lapidū atqꝫ lignoꝝ metallorūqꝫ varioꝝ tāta q̄dā hoīes pn̄t vt eos illi q̄ hec nō pn̄t plerūqꝫ stupēdo in sui cōparatōe diuinos vocēt: cum quidam illorum sint artibus potentiores: q̄dā istorum moribꝰ meliores: q̄ꝫta maiora ⁊ mirabiliora ꝓ subtilissimi corporis: hoc ē aerei facultate facilitate demones possint. cum tñ sint voluntatis prauitate: maximeqꝫ superbie fastu ⁊ euidenti malicie spūs immundi atqꝫ ꝑuersi. Quātum autem valeat aeris elemētum: quo eorum corpora p̄ualent ad multa visibilia inuisibiliter molienda: mouenda: mutanda: atqꝫ versanda longum est nunc demōstrare: ⁊ puto ꝙ vel mediocriter consideranti facile occurrat. Que cuꝫ ita sint: primū sciendum ē: quoniam de diuinatione demonum questio est. illos ea plerunqꝫ prenunciare: que ipsi facturi sunt. Accipiunt enim sepe ꝑtātem ⁊ morbos immittere ⁊ ipm aerem viciando morbidum reddere: ⁊ ꝑuersis atqꝫ amatoribus terrenorum commodorū malefacta suadere: de quorum moribus certi sunt ꝙ sint eis talia suadentibus consensuri. Suadent autem miris ⁊ inuisibilibus modis per illam subtilitatem suorum corporuꝫ corpora hominū non sentientium penetrando: seseqꝫ cogitationibus eorum per quedam imaginaria visa miscendo: siue vigilantiū siue dormientium. Aliquando autem non que ipi faciunt: sꝫ q̄ naturalibꝰ signis futura prenoscunt: q̄ signa in hominū sensus venire nō pn̄t an̄ predicūt. Neqꝫ eni q2 p̄uidet medicꝰ qđ non p̄uidet eius artis ignarus: iđ iā diuinus h̄n̄dus ē. Quid āt miruꝫ si queādmodū ille in corpis humani seu ꝑturbata vel modificata tēperie seu bonas vel malas futuras p̄uidet valitudies: sic demō iaeris affectiōe atqꝫ ordinatiōe sibi nota: nobis ignota: futuras p̄uidet tēpestates. Aliq̄n ⁊ hoīuꝫ dispositiones nō solū voce prolatas: veꝝ ēt cogitatione conceptas cum signa quedam ex aīo exprimūtur in corpore: tota facilitate perdiscunt: atqꝫ hinc etiam multa futura prenūciant: alijs videlicet mira. qui ista disposita nō nouerunt. Sicut enim apparet concitatio animi motus in vultu. vt ab hominibus quoqꝫ aliquid forinsecus agnoscatur qđ intrinsecus agitur: ita non debet eē incredibile: si etiam leniores cogitationes dant aliqua signa per corpꝰ: que obtuso sensu hoīum cognosci nō pn̄t: acuto auteꝫ demonum pn̄t. Hac atqꝫ hmōi facultate multa dmones futura p̄nunciant: cū tñ ab eis longe sit altitudo illius ꝓphie quā deus per sāctos angelos suos ⁊ ꝓphas opatur. Nam si quid de illa dei dispositione p̄nūciant: audiunt vt prenūcient: ⁊ cū ea p̄dicūt que inde audiunt nō fallūt neqꝫ fallunt̃. Ueracissima enim sūt angelica ⁊ ꝓphetica oracula. Sic āt indignant̃ accipit̃: ꝙ aliq̄ etiam talia demones audiāt ⁊ p̄dicāt: q̄si aliq̄d indignum sit. vt qđ iđ dr̃ hoībus ⁊ innotescat: h̄ nō solum boni verūmēt mali nō taceāt: cum i ipis hominibus etiam vite bone precepta videamus pariter a iustis ꝑuisqꝫ cantari. Nec obesse aliquid: immo etiam prodesse ad maiorem noticiā famāqꝫ veritatis: cum de illa etiam hi quicquid nouerunt dicunt: qui ei ꝑuersis moribus contradicūt. In ceteris aūt p̄dicatiōibꝰ suis demones plerūqꝫ ⁊ fallunt ⁊ fallūtur. Fallunt̃ quidē. q2 cum suas dispositiones ꝓnunciāt ex improuiso desuper aliquid iubetur quod eorum consilia cuncta perturbet: velut si aliquid disponant quilibet homines quibuslibet ꝑtātibus subditi. quod nō ꝓhibituros suos prepositos arbitrātur: idqꝫ facturos se eē ꝓmittant. At illi penes quos maior ꝑtās ē: ex alio supiori cōsilio: h̄ totū dispositū atqꝫ p̄paratū repente ꝓhibeāt. Fallunt̃ ēt cū cāis nālibꝰ aliq̄: sicut medici aut naute aut agricole: sꝫ lōge acutiꝰ lōgeqꝫ p̄stātiꝰ ꝓ aerei corpis sensu solertiore ⁊ exercitatiore p̄noscūt: q2 ⁊ hec ab āgel' deo summo pie seruientibꝰ ex alia dispositōe ignota demōibꝰ ex iprouiso ac repēte mutāt̃: tāq̄ꝫ si egro aliq̄d extrīsecꝰ accedat quo moriat̃: quē medicꝰ veris salutis p̄cedē ibꝰ signis victuꝝ eē ꝓmisat. aut si aeris q̄litate p̄uisa diu flatuꝝ illū vētū nautaꝝ aliq̄ p̄dixissēt: cui dn̄s xp̄us cū discipl'is nauigās: vt quiesceret impauit: ⁊ fcā ē trāquillitas magna. vl' si agricola illo āno fructificaturā vitā aliq̄ꝫ polliceat̃. nā vtiqꝫ terre ⁊ nūero seminū callēs: quo tñ āno eā vl' iprouisa celi itempies arefaciat vl' aliq̄ iussio potētioris eradicet. Ita multa ēt ad p̄sciaꝫ p̄dictōemqꝫ demonū ꝑtinētia: q̄ minoribꝰ ⁊ visitatioribꝰ cāis futura p̄uidētur: eadē maioribꝰ ⁊ occultioribꝰ cāis īpedita mutantur. Fallunt autem etiam studio fallendi: ⁊ inuida voluntate: qua hoīuꝫ errore letant̃. Sed ne apud cultores suos pondus auctoritatis amittant id

agunt vt interp̄tibꝰ suis: signorūqꝫ suoꝝ cōiecto
ribus culpa tribuat̄: q̄n vel decepti fuerint vel
mētiti. Nōnunqꝫ vero ip̄i maligni sp̄ūs: ⁊ illu-
sores hoīum: atqꝫ īuisores salutis eoꝝ solent p̄-
dicere defectum culture sue ⁊ idoloꝝ ruinā. q̄-
tinus p̄scij videant̄ quod in singulis regnis aut
locis vētuꝝ sit: ⁊ qđ aduersi sue factioni ꝯtinge
re possit. qđ etiam illi q gētiliū historias legūt
nō ignorāt. Quid ergo mirū: si iam iminente tē-
plorum ⁊ simulacroꝝ euersione quā ꝓphete dei
summi tāto ante p̄dixerant. serapis demon ali-
cui cultoꝝ suoꝝ hoc de ꝓximo ꝓdidit: vt suā q̄si
diuinitatem recedens vel fugiēs cōmendaret.
Fugant̄. n. isti vel etiam iussis superioribꝰ colli-
gati abstrahunt̄ ⁊ alienant̄ a locis suis: vt de
rebus in qbus colebant̄ fiat volūtas dei: q hoc
tāto ante ꝑ oēs gētes futuꝝ esse p̄dixit: ⁊ vt ꝑ su
os fideles fieret iperauit. Cur aūt hoc nō sinere
tur demon p̄dicere: cū sibi iā p̄nosceret imine
re: cum hec p̄dictio ⁊ ꝓphetis attestaret̄: a qui
bus sunt ista cōscripta: ⁊ prudentibꝰ daret itelli
gi qꝫ vigilāter esset demonum cauēda fallacia:
cultusqꝫ fugiēdus: q cum ante tam ꝑ lōgū tp̄s
in templis suis hec futura tacuissēt: que ꝑ ꝓphe
tas p̄dicta ignorare nō possent: postea qꝫ appro
pinquare ceperūt voluerunt ea q̄si p̄dicere: ne
ignari victiqꝫ putarent̄. Cum igit̄ tam lōge an̄
p̄dictum esset atqꝫ cōscriptū: vt alia iterim tace
aꝫ illud qđ sophonias ꝓpha dicit. Preualebit
dn̄s aduersus eos: ⁊ exterminabit oēs deos gē-
tium terre: ⁊ adorabūt eū vnusqsqꝫ de loco suo:
oēs isule gētium. Aut nō credebāt ista sibi futu
ra: q in templis gētium colebant̄: ⁊ hoc ideo ꝑ
suos vates ac phanaticos frequētare noluerūt.
Sicut eoꝝ poeta iunonē iducit: nō omni modo
credentē q de turni morte iupiter dixerat. Iu-
no aūt ab istis ptās aerea p̄dicat̄: que apud vir
gilium sic loqtur. Nūc manet isontem grauis
exitus. aut ego veri. vana feror: qđ ⁊ vt potius
formidine falsa. Ludar. ⁊ in meliꝰ tua q potes
orsa reflectas. Aut ergo ista sibi que ꝑ ꝓphas p̄
dicta nouerāt posse accidere demones: hoc est
ptātes aeree: dubitabāt: ⁊ ꝓpterea p̄dictionē eo
rum celebrare noluerūt. ⁊ hinc itelligēdum est
q̄les sunt. Aut cū ea vētura certissime scirēt: iō
ꝑ sua templa tacuerūt: ne iam tūc inciperēt ab
hoībus itelligentibꝰ deseri atqꝫ cōtēni. quod de
tēplorum atqꝫ simulacroꝝ suoꝝ futura euersiōe
eis a ꝓphetis attestaret̄: q eos coli ꝓhibebant.
Nūc vero postea qꝫ tp̄s aduenit quo cōplerent̄
vaticinia ꝓphetaꝝ dei vniꝰ: q istos deos falsos
dicit: ⁊ ne colant̄ vehemētissime p̄cipit. cur nō
hoc etiam ip̄i cooptuꝫ p̄dicere sinerent̄ vt inde
clarius appareret eos hec antea vl' minime cre
didisse: vel suis cultoribꝰ enūciare timuisse. in fi
ne aūt tanqꝫ nihil hn̄tes ampliꝰ quod agerent:
etiam ibi voluisse suam ostētare diuinitatē vbi
iam ꝓducunt̄ diu simulasse diuinationem. Qđ
aūt dicūt reliq eoꝝ cultores etiam suoꝝ qbus-
dam libris hec p̄cognita cōtineri: qꝫqꝫ ex rebus
ipletis ꝯfecta putanda sint: que in eoꝝ templis
tam lōgo antea tp̄e populis eoꝝ si vera essent i-
notescere debuerūt sicut nostra. nō solū in eccle
sijs nostris: verūetiā qđ ad grauiꝰ testimoniū
cōtra oēs inimicos valet: in iudeoꝝ synagogis
antiqssima ⁊ notissima recitant̄. tn̄ nec ista ipsa
q̄ ab eis vix raro ⁊ clāculo ꝓferunt̄ mouere nos
debēt si cuiqꝫ demonū extortum ē id ꝓdere cul
toribus suis qđ didicerat ex eloquijs ꝓphetaꝝ
vel ex oraculis angeloꝝ. Qđ cur nō fieret: cum
⁊ ista nō sit oppugnatio: sed attestatio veritatis
Illud. n. quod solū ab ip̄is fanaticis flagitāduꝫ
ē: nec vnqꝫ antea ꝓtulerūt: nec vnqꝫ postea: nisi
forte ꝯfictū ꝓferre conabunt̄ aliqd deos suos ꝑ
vates suos cōtra deū israel ausos fuisse ꝓdere
aut dicere. De quo deo doctissimi eoꝝ aucto-
res: q oīa illa legere ac nosce potuerūt magis q̄
sierūt qs deꝰ esset: qꝫ deū negere potuerūt. Por
ro aūt deꝰ iste quem nullus eoꝝ negare ausus ē
veꝝ deum. q: ⁊ si negaret: nō solū subiaceret de
bitis penis verūetiam certis cōuinceret̄ effecti
bus. Iste ergo deꝰ queꝫ nemo: vt dixi: illoꝝ au-
sus ē negare veꝝ deum. illos falsos esse deos ⁊
oīno deserēdos. eorūqꝫ tēpla ⁊ simulachra ⁊ sa-
cra euertēda ꝑ suos vates: h̄ ē ꝓphetas apta de
nūciatione p̄dixit: apta ptāte p̄cepit: apta verita
te cōpleuit. Unde qs vsqꝫ adeo desipiat: q non
potiꝰ eum colēdum eligat: quē coli nō ꝓhibent
quos ⁊ colebat. Quē ꝓculdubio cum colere ce-
perit: illos vtiqꝫ nō ē culturus: quos ꝓhibet co-
li quē colit. Qđ aūt ip̄m essent cultu gētes exter
minatis dijs falsis: quos antea colebāt: a ꝓphe
tis eiꝰ esse p̄dictum pauloante cōmemoraui: ⁊
nūc repeto. Preualebit ingt dn̄s aduersus eos
⁊ exterminabit oēs deos gētiuꝫ t̄re. ⁊ adorabūt
eū vnusqsqꝫ de loco suo: oēs insule gētium. Ne-
qꝫ. n. sole isule: sed ita oēs gentes: vt etiaꝫ oēs
isule gētium: qn̄qdem alibi nō isulas noīat: sed
vniuersum orbē terraꝝ dicēs. Cōmemorabunt̄
⁊ cōuertent̄ ad dn̄m vniuersi fines terre: ⁊ ado-
rabunt in cōspectu eiꝰ vniuerse patrie gentium:
qm̄ dn̄i est regnum: ⁊ ip̄e dn̄abit̄ gentium. Hec
aūt ꝑ xp̄m fuisse complēda: ⁊ alijs pluribꝰ testi-
monijs. ⁊ in eodē ip̄o psalmo vnde h̄ cōmemora
ui satis apparet. Cū. n. paulo superiꝰ futurā pas-
sionē suā ꝑ ꝓpham ip̄e loqret̄ dicens: foderunt
manꝰ meas ⁊ pedes meos dinumerauerūt oīa
ossa mea: ip̄i vero cōsiderauerūt ⁊ cōspexerunt
me: ⁊ diuiserūt sibi vestimēta mea: ⁊ sup vesteꝫ
meā miserūt sortē. paulopost infert̄ illud qđ po

ſui: cōmemorabunť ⁊ conuertenť ad dn̄m vni-
uerſi fines terre: ⁊ cetera. Quāq̄ȝ ⁊ illud teſtimo
niuȝ qđ priꝰ adhibui vbi dcm̄ eſt: ꝓualebit dn̄s
aduerſus eos: ⁊ exterminabit oēs deos gētium
terre. in eo qđ poſituȝ eſt: ꝓualebit: ſatis oñdiť
ħ etiam ꝓnunciatū ꝙ pagani ꝓus oppugnaturi
eſſent eccl̄iam: nomēq̄ȝ xp̄ianum quātum vale
rēt pſecuturi: vt ſi fieri poſſet oīno de terra de-
lereť. Et q: eos patiētia martyrū ⁊ magnitudi
ne miraculoꝝ ⁊ cōſequēte fide ppl̄oꝝ erat ſupa
turus: iđ ſic dcm̄ eſt: ꝓualebit dn̄s aduerſus eos
Nō. n. diceret aduerſus: niſi oppugnādo illi re
ſiſterēt. Vn̄ ⁊ in pſalmo ita ꝓphetatuȝ ē: Ut qđ
fremuerunt gētes ⁊ ppl̄i meditati ſunt inania:
aſtiterūt reges terre ⁊ principes cōuenerunt in
vnum aduerſus dn̄m ⁊ aduerſus xp̄m eius. Et
paulopoſt dicit. Dn̄s dixit ad me filiꝰ meꝰ es tu
ego hodie genui te: poſtula a me ⁊ dabo tibi gē
tes hr̄ditatem tuā. ⁊ poſſeſſioneȝ tuā terminos
terre. Ecce vnde dcm̄ ē in alio pſalmo qđ ſupe
rius iterpoſui: cōmemorabunť ⁊ cōuertenť ad
dn̄m vniuerſi fines terre. His atq̄ȝ huiuſmo-
di ꝓpheticis documētis ꝓdcm̄ oſtendiť. qđ vi-
demus īpleri. ꝑ xp̄m futuꝝ fuiſſe. vt deꝰ iſrael
quē vnuȝ veꝝ deū itelligimus nō in vna ip̄a gē
te q̄ appellata eſt iſrael: ſed in oībus gentibꝰ co
lereť. ⁊ oēs falſos deos gētium ⁊ a tēplis eoꝝ
⁊ a cordibꝰ cultoꝝ ſuorum demolireť. Eāt nūc
iſti ⁊ adhuc cōtra xp̄ianam religioneȝ: ⁊ contra
veꝝ dei cultū vanitates priſtinas defēſitare au
deāt. vt cum ſtrepitu pereāt. Nam ⁊ hoc de il-
lis ꝓdictum eſt in pſalmis dicēte ꝓpheta: Sedi
ſti ſuꝑ thronū q iudicas eq̄tatem: increpaſti gē-
tes ⁊ periȷ̄t impius: nomē eoꝝ deleſti in eternū
⁊ in ſeculuȝ ſeculi. Inimici defecerūt framea in
finem. ⁊ ciuitates deſtruxiſti: periȷ̄t memoria eo
rum cum ſtrepitu ⁊ dn̄s in eternū ꝑmanet. Ne-
ceſſe ē ergo vt ipleanť oīa hec. Neq̄ȝ qđ adhuc
audent ip̄i pauci q remāſerūt vaniloquas ſuas
oſtentare doctrinas. ⁊ xp̄ianos tanq̄ȝ impitiſſi
mos irridere: moueri debemus. dū in eis iple
ri ea que ꝓdicta ſunt videamꝰ. Ip̄a q̄ppe velut
iperitia ⁊ ſtulticia xp̄ianoꝝ: q̄ humilibꝰ ⁊ ſanctis
eiuſq̄ȝ diligēter ſtudioſis appet excelſa: ⁊ ſola ve
ra ſapia. ip̄a inquaȝ velut ſtulticia xp̄ianoꝝ eos
ad iſtā paucitatem redegit. qm̄ ſicut dicit apl̄s
ſtultā fecit deꝰ ſapiam huiꝰ mundi. Deinde ſub
iungit rem mirabilē. ſiq̄s intelligat. ⁊ ita ſequi
tur. Nam qm̄ in dei ſapia nō cognouit mundꝰ ꝑ
ſapiam deū. placuit deo ꝑ ſtulticiā ꝓdicationis
ſaluos facere credentes. Qm̄ q̄dem iudei ſigna
petūt. ⁊ greci ſapiam q̄runt. Nos aūt ꝓdicamꝰ
xp̄m crucifixū: iudeis q̄dem ſcādalum: gētibus
aūt ſtulticiam. ip̄is vero vocatis iudeis ⁊ grecis
xp̄m dei virtutē ⁊ dei ſapiam. Qm̄ qđ ſtultum
ē dei ſapientiꝰ hoībus: ⁊ qđ infirmū eſt dei for
tius eſt hoībus. Irrideāt ergo quātum pn̄t: tāq̄ȝ
iperitiam ⁊ ſtulticiam noſtram: ⁊ iactent doctri-
nam ⁊ ſapiam ſuā. Illud ſcio ꝙ iſti irriſores nr̄i
pauciores ſunt hoc anno q̄ȝ fuerint priore anno
Ex quo. n. fremuerūt gētes ⁊ ppl̄i meditati ſūt
inania. aduerſus dn̄m ⁊ aduerſus xp̄m eiꝰ. qm̄
ab eis fundebať ſanguis ſctōꝝ ⁊ vaſtabať eccle
ſia vſq̄ȝ ad hoc tp̄s: ⁊ deinceps quotidie minuū
tur. Nos aūt aduerſus eoꝝ opprobria ⁊ ſuper-
bas irriſiones fortiſſimos reddūt oracula dei
noſtri q̄ de hac quoq̄ȝ re videmus ⁊ gaudemꝰ i-
pleri. Sic. n. nos alloq̄tur ꝑ ꝓphetam: Audite
me q ſcitis iudicium: ppl̄s meꝰ in quoꝝ corde
lex mea: opprobria hoīum nolite metuere: ⁊ de
tractione eoꝝ ne ſuꝑemini: ne ꝙ vos ſꝑnunt ma
gni duxeritis. Sicut. n. veſtimentum ita ꝑ tp̄s
abſumenť: ⁊ ſicut lana a tinea comedenť: iuſti-
cia aūt mea in eternuȝ manet. Legāt tn̄ hec no
ſtra ſi dignanť. cum ad nos cōtradictiones eoꝝ
ꝑuenerint. quātum dn̄s adiuuat rn̄debimus.

Explicit de diuinatione demonum.

Diui Auguſtini Hypponenſis ep̄i de hone-
ſtate mulierum liber incipit.

Emo dicat frēs ꝙ tē-
poribꝰ noſtris martyrū
certamina eſſe nō poſſint
Habet. n. pax martyres
ſuos. nā ſicut diximꝰ fre
quēter iracūdiaȝ mitiga
re. libidinē fugere. iuſti
ciam cuſtodire. cupiditatē ꝯtēnere: pars magna
ē martyriȷ̄: cōtēnēda nāq̄ȝ ē cupiditas: q̄ q̄dē ve
lut ignis q̄ȝto ā pliꝰ accipit tāto ā pliꝰ req̄rit. iracū
dia vō ē mitigāda: q̄ priꝰ nocituris nocet q̄ȝ no-
cēdis. Qđ aūt libidinē fugiēdā eſſe diximꝰ apl̄o
doctore euidēter didicimꝰ: q: cū oībus vitiȷ̄s: re
ſiſtēdum eſſe ꝓdixerat: cōtra libidinē nō dixit re
ſiſtite: ſed ait. fugite fornicationeȝ: ac ſi diceret.
reliq̄s vitiȷ̄s deo adiuuāte debemꝰ in pn̄ti reſi-
ſtere: libidinē vero fugiēdo ſuperare. Sic ⁊ i ſcri
pturis alibi legimꝰ. Noli attēdere in faciē vir-
ginis ne ſcādalizet te vultꝰ eius. nā ⁊ beatus io-
ſeph: vt ipudicā dn̄am poſſet euadere: pallium
quo ap̄phēſus erat reliq̄t ⁊ fugit. Cōtra libidi-
nis ipetū ap̄phende fugā ſi vis obtinere victori
am. nec ſit tibi verecūdū fugere: ſi caſtitatis pal
mā deſideras obtinere. Videte frēs quō ab oī-
bus xp̄ianis: ꝓcipue tn̄ a monachis ſeu clericis
idigna ⁊ ihoneſta familiaritas fugiēda ē: q: ſine
vlla dubitatiōe q familiaritatē mulierū n̄ vult

fugere:cito dabiť in ruinam. Sed forte negli-
gēs qſq; ⁊ minꝰ de aīe sue salute sollicitꝰ rn̄det ⁊
dicit: Ecce ego ⁊ familiaritatem habeo mulie-
rum ext̄neaꝝ. ⁊ tn̄ arma castitatis custodio. Infe
lix est ⁊ nimium periculosa presumptio. Mul-
ti.n. sepe putāt vincere cū victi sunt. Sz adhuc
addet aliqs ⁊ dicet: Ego inter ext̄neas mulieres
habito: ⁊ cōtinētiam ſuo: ⁊ volo hr̄e qđ vincaz.
Quid ē volo hr̄e qđ vincā: nisi h̄ volo hr̄e ꝙ pe-
ream: Sed ego inqt libidinis ipetum tanq̄ ad
uersariū meū retinere volo. Uide ergo ne ꝯtra
te icipiat captiuitas ipa ꝑualere: ⁊ vn̄ putabas
obtinere triūphum inde eternū icurras oppro-
briū. Inter oīa.n. xp̄ianoꝝ certamina sola dura
sunt ꝑlia castitatis: vbi quotidiana pugna ⁊ ra
ra victoria. Grauem nāq; castitas sortita ē ini
micuz: cui quotidie resistiť: ⁊ sp̄ timeť. ⁊ iō sicut
dcm̄ est: nemo se falsa securitate decipiat. vt de
suis viribꝰ periculose ꝑsumat: sed audiat apl̄m
clamātē: fugite fornicationē. Dauid.n. ille san-
ctissimus in mille passionibꝰ ꝓssꝰ vidit mulie-
rē nudā ⁊ adamauit eā: ⁊ statim homicidiuz si-
mul fecit ⁊ adulteriū. Et q cū mulieribꝰ habitā
tes putāt se castitatis obtinere triūphum: igno
rāt se apud deū dupliciť reos existere dū seip̄os
in periculū mittūt ⁊ alijs exēplum ꝑuerse fami
liaritatis on̄dunt. Quāti.n. ꝑ illoꝝ ihonestaz fa
miliaritatem castitatis decorē ꝑdiderūt. Illoꝝ
aīe q̄ pereunt ab illis in die iudicij regrende sūt
q illis exēplum ꝑditionis on̄dunt. Et ideo fr̄es
cōtra mortifera blādimenta: ⁊ cōtra adiutores
diaboli: q familiaritatez suspectam hr̄e nō me
tuūt: nec erubescūt: ne nos suo exēplo decipiant
dei adiutoriū iploremus: vt de laqueo venātiū
nos liberare digneť. scientes ꝙ in his oībus q̄
supra dixīmꝰ bonis ⁊ castis quotidiana non de
sint martyria. Oībus xp̄ianis martyria deesse
nō pn̄t. Sicut castitas: veritas ⁊ iusticia xp̄s ē:
sic ⁊ ille q eis insidiať ꝑsecutor xp̄i ē. Ille vero q
castitatē: veritatem ⁊ iusticiā in fratribꝰ suis de
fensare: in alijs ⁊ i seip̄o custodire voluerit: mar
tyr erit. Et ideo q hec tota virtute animi diligit
⁊ vt alij diligāt verbis simul ⁊ exēplis on̄dit: ⁊
vbicūq; veritas vel iusticia vel castitas labo-
rat: quātum ꝑualet se etiā vltro igerit: ⁊ s̄m vi-
res suas defensare cōtendit: nō vnā sed plures
coronas dn̄o remunerāte ꝑcipiet. Et vt hec ob
tinere mereamur: cū dei adiutorio: nō solū extra
neaꝝ mulieꝝ: sed etiā ancillaꝝ nostraꝝ ⁊ quorū
cūq; vicinoꝝ aut filie aut ancille vnusqsq; nostꝝ
collocutionē vitare ꝓcuret. Qr quāto vilior ē il
laꝝ cōditio: tāto ruina facilior. De tali re admo
net salomō oēs dicens: Nunqd alligabit aliqs
ignē in sinu suo: ⁊ vestimēta eiꝰ nō cōburenť: aut
qs ambulabit sup̄ prunas: ⁊ plāte eiꝰ nō cōburē

tur: Et illud. Preciū meretricis vix ē dimidij
panis. O quāta iniqtas. o quāta ꝑuersitas: vt
aīa quam xp̄s suo sacro sanguine redemit: luxu
riosus qsq; ꝓpter vniꝰ momēti delectationē libi
dinis diabolo pessimo inimico suo vēdit ac tra-
dit. Uere nimiū miserāda ⁊ plāgenda cōditio ē
vbi cito ꝑterit qđ đlectat: ⁊ ꝑmanet sine fine qđ
cruciat. Sub momēto.n. libidinis ipetꝰ transit
⁊ ꝑmanet sine termino aīe infelicis opprobriū
Sed dicit aliqs: iuuenis hō suz: faciā qđ me de
lectat mō: ⁊ postea penitētiam agā. Quomō si
dicat: ꝑcutio me crudeli gladio: ⁊ postea vadaz
ad medicū. Heu miser hō. nescis ꝙ vniꝰ hore
pūcto vulnꝰ accipiť: sed vix lōgo tp̄e ad sanitatē
pristinā reuocať: Qui.n. fornicans dicit pn̄iam
se actuꝝ: q̄re nō timet ne eū subitanea febricu-
la: vel aliquo casu subita mors superueniēs rapi-
at ⁊ pereat dilatio: ⁊ succedat eterna dānatio: Et
qr de ifelici libidine vn̄ locuti sumꝰ credendū est
qđ dicit ꝓpheta: Cōfractꝰ est malleus vniuerse
terre: quāuis post aduentuz dn̄i nostri iesu xp̄i ꝑ
vniuersa monasteria monachoruz ⁊ ꝑ clericos
vel etiā laicos castitatē ſuātes: q̄si cōfractꝰ mal
leus ille videať: tn̄ qđ multo peiꝰ est: adhuc mul
to plures sunt q ab illo malleo quotidie cōfrin
gunť: q̄ȝ illi q de ruina collisionis illiꝰ liberanť.
Un̄ iterum atq; iteꝝ rogo. vt diligentiꝰ cōside
remꝰ. ⁊ quātū possumꝰ timeamus illud qđ dn̄s
in euāgelio dicit: Qui viderit mulierē ad cōcu
piscendū eā: iā mechatꝰ est in corde suo. Pro q̄
re: sicut iam dcm̄ est: nō solū ab extraneis mu-
lieribꝰ: sed etiā a vicinis ⁊ domesticis: ⁊ ancill'
nostris refrenāda ē ⁊ secreta familiaritas ⁊ ocu
loꝝ icauta fragilitas. Ne illud eueniat nob qđ
dn̄s ꝑ ꝓphetā terribiliter clamat dicēs: Mors
itrauit ad aīas n̄ras ꝑ fenestras n̄ras. Per q̄s
ꝑ visum oculoꝝ ⁊ auditū auriū. Si ꝑ linguā tuā
amico tuo aut famulo tuo iusseris. vt ad te me
retrix adducať: aut tu ip̄e cū meretrice locutus
fueris: ꝑ os tuū ad aīam tuam gladiꝰ eťne mor
tis ingrediť. Si aūt malū vel sordidū cōsilium
libēter audieris. si detrahentez aut luxuriose lo
quētem: aut cātica turpia ꝓferētem nō respuis.
ꝑ aurium tuaꝝ fenestras mors itrauit ad aīam
tuam. Et qr dn̄s dixit: Qui viderit mulierē ⁊c.
Uolūtas ꝓ pna faciendi reputať ꝑ ope facti. Ac
si aliqs mulierem libidinoso oculo cōsiderat: ꝑ
fenestras corpis sui in secretū mētis venenum
mortis instillat. Talis.n. cogitatio: ⁊ si aliqn̄ i-
pediť casu vt nō impleat voluntatem suam. ni-
hilominus tamen actionis crimine cōdemna
tur a dn̄o: ac si illa casta ē cuz qua libidinis ma
lum voluit exercere: ⁊ ille iam adulter teneť in
corde. Ideo audiamus scripturam dicentez il-
lud. Omni custodia serua cor tuum. Et illud

Auerte oculos meos ne videant vanitatem
rc. Quomodo si aliqs carbones apphenderit.
si cito eos piecerit: nihil ei nocebunt. Si vero
diutius tenere voluerit sine vulnere abire nõ po
terit. Ita ille q ad concupiscẽdum oculorum de
fixerit intuitum: et libidinis malum in corde su
scipiens: morari in corde suo libere pmiserit:
excutere a se sine aĩe plaga nõ poterit. Ideo iu
giter clamemus cum ppheta. Oculi mei semp
ad dñm: qm ipe euellet de laqueo pedes meos
pstante dño nostro iesu xpo mediatore dei et ho
minum: cui misericordia plena est terra. Amẽ.
¶ Explicit liber de honestate mulierum.

¶ Ex libro retractationum beati Augustini in
librum de cura p mortuis agenda.

Librum de cura p mortuis gerenda
scripsi: cum iterrogatus lris fuissem.
vtrum psit cuiq post mortem q cor
pus eius apud sancti alicuius memo
riam sepelit. Hic liber sic incipit. Diu sanctita
ti tue coepiscope venerande pauline.

¶ Diui aurelij Augustini Hypponensis epi de
cura agenda p mortuis ad Paulinum epm no
lensem liber incipit.

Diu sanctitati tue co episco
pe venerãde pauline rescri
ptor debitor fui. ex quo mi
hi scripsisti p hoies filie no
stre religiosissime flore: qrẽs
a me vtrum psit cuiq post
mortem q corp eius apud sancti alicui memo
riam sepelit. Hoc.n. abs te vidua memorata
petiuerat p defũcto in eis partib filio suo: et re
scripseras cõsolans eam. idq etiam nũciãs de
cadauere fidelis iuuenis cynegij: qd materno
et pio affectu desiderauit esse cõpletum: vt.s. in
beatissimi felicis cõfessoris basilica poneretur
Qua occasione factũ est vt p eosdem platores lit
terar tuar etiam mihi scriberes: ingerẽs huius
cemodi qõnem: atq vt rñderem qd inde mihi vi
deref exposcens: nec tacẽs ipe qd sentias. Nam
dicis videri tibi nõ esse inanes mot animorum
religiosor atq fidelium p suis ita curãtiũ. Ad
iungis et vacare nõ posse: q vniuersa p defũctis
ecclia supplicare cõsueuit. vt hinc et illud conij
ci possit: homini pdesse post mortem si fide suo
rum humando ei corpori talis puideat locus in
quo appareat opitulatio etiã isto modo quesita
sanctor. Sed cũ hec ita sint: quõ huic opinioni
cõtrarium nõ sit. qd dicit apls. oẽs.n. astabim
ante tribunal xpi. vt ferat vnusqsq bm ea que
p corp gessit siue bonum siue malum: nõ te satis

14 2 Cor. 5. 6 Omnes nos manifestari opor[tet] &c

significas videre. Hec qdem apostolica snia añ
mortem admonet fieri: qd possit pdesse post mor
tem: nõ tunc qñ recipiẽdum ẽ quod qsq gesserit
ante mortẽ. Uerum hec ita soluit qõ: quodam vi
te genere acqrit: dum in hoc corpe viuit. vt ali
qd adiuuent ista defũctos: ac p hoc bm ea que p
corp gesserunt eis que post corp religiose p il
lis facta fuerint adiuuant. Sunt ei quos nihil
oino adiuuant ista. siue p eis fiant: quorum tam
mala sunt merita: vt neq talibus digni sint ad
iuuari: siue p eis quor tam bona vt talib non
indigeant adiumẽtis. Genere ergo vite quod
gessit qsq p corpus efficit vt psint vel non psint
quecũq p illo pie fiunt: cum reliqrit corp. Nã
meritum p quod ista psint si nullum compara
tum est in hac vita: frustra querit post hanc vitã
Ita fit vt neq inaniter ecclia vel suorum cura p
defunctis quod potuerit religionis impendat:
et ferat vnusquisq bm ea que p corpus gessit si
ue bonum siue malum: reddente dño vnicuiq
bm opera eius. Ut enim hoc quod impenditur
possit ei pdesse post corpus. in ea vita acquisitũ
est quam gessit in corpore. Poterat inquisitio
ni tue sufficere mea breuis ista respõsio: sed q
alia mouent quibus respondendum existimo.
paruper attende. In machabeorum libris legi 2 Mach
mus oblatum p mortuis sacrificium. Sed et si
nusq in scripturis veteribus omnino legeref:
nõ parua hac consuetudine claret auctoritas:
vbi in precibus sacerdotis que dño deo ad ei
altare funduntur: locum suum habet etiam cõ
mendatio mortuorum. Sed vtrum aliquid pro
sit anime mortui locus corporis sui. operiosi
us inquirendum est. Ad primum vtrum inter
sit aliquid ad inferendam vel augendam mise
riam post hanc vitam spiritibus hominum: si
eorum corpora sepulta nõ fuerint: non bm opi
nionem vtcunq vulgatam: sed potius bm re
ligionis nostre sacras litteras est videndum.
Neq enim credendum est sicut apud maro
nem legitur insepultos nauigando atq transe
undo inferno amne prohiberi. quia scilicet ne
q ripas datur horrendas et rauca fluenta trãs
portare priusq sedibus ossa quieuerint. Quis
cor christianum inclinet his poeticis fabulosis
q figmentis: cum dominus iesus: vt inter ini
micorum manus q eorum corpora in potestate
haberent securi occũberent xpiani: nec capillum Luce. 21
capitis eor afferat peritur. exhortãs ne timeãt
eos q cum corpus occiderint amplius nõ hñt qd
faciãt. Unde in primo libro de ciuitate dei satis
quantum existimo: sum locutus. vt eorum den
tem retunderem: qui barbaricam vastitatem:
precipue quam nuper roma perpessa est chri
stianis tpibus imputãdo. et id obijciunt q suis

illic nō ſubuenerit xp̄s. Quibus cū rñſum fue-
rit aīas fidelium ꝓ fidei ſue meritis ab illo fuiſ
ſe ſuſceptas inſultant de cadauerībꝰ īſepultis.
Totū itaqꝫ iſtum de ſepultura locuꝫ verbis ta
libus explicaui. At.n.in tāta inquā ſtrage cada
uerum ne ſepeliri potuerunt.neqꝫ iſtud pia fi-
des nimium reformidat tenēs predictum:ne-
qꝫ abſumētes beſtias reſurrecturis corꝑibꝰ ob
futuras:quoꝝ capillus capitis nō ꝑibit. Nullo
mō diceret veritas. Nolite timere eos qui oc
cidunt corpus:aīam aūt nō pn̄t occidere:ſi quic
quā obeſſet vite future.qcqd inimici de corꝑibꝰ
occiſoꝝ facere voluiſſent. Si forte quiſpiam ſic
abſurdus ē. vt cōtendat eos qui corpus occidūt
nō debere timeri an̄ mortē:ne corpus occidāt
⁊ timeri debere poſt mortē ne corpus occiſuꝫ
ſepeliri nō ſināt:falſuꝫ ē ḡ qđ ait:qui corpus oc-
cidūt ⁊ poſtea nō habēt quid faciant:ſi hn̄t tāta
q̄ de cadaueribus faciāt. Abſit vt falſum ſit qđ
veritas dixit. Dictū eſt enim aliqd eos facere
cum occidunt.q᷑ in corꝑe ſenſus ē occidēdo.po
ſtea vero nihil habere qđ faciāt: q᷑ nullus ſen-
ſus ē i corpore occiſo. Multa itaqꝫ corpora xp̄i
anoꝝ terra non texit:ſed nullum eorum qſquaꝫ
a celo ⁊ terra ſeꝑauit: quā totam implet p̄ntia
ſui qui nouit vnde reſuſcitet quod creauit. Di-
cit̄ quidē in pſalmo: Poſuerūt mortalia ſeruo-
ꝝ tuoꝝ eſcam volatilibus celi:carnes ſcōꝝ
tuoꝝ beſtijs terre:effuderunt ſanguinem eorū
tanquā aquā in circuitu hieruſalē.⁊ non erat q
ſepeliret. Sed magis ad exaggerandam crude
litatem eoꝝ qui iſta fecerunt.non ad infelicita-
tem eoꝝ qui iſta fecerūt.nō ad infelicitatē eoꝝ
q iſta perpeſſi ſūt. Quāuis.n. hec in ꝯſpectu ho
mini dura ⁊ dira videātur.ſed p̄cioſa in cōſpe
ctu dn̄i mors ſcōꝝ eius. Proinde iſta oīa.i.cu-
ratio funeris:cōditio ſepulture:pompa exequia-
rum magis viuoꝝ ſolatia ſunt q̄ ſubſidia mor
tuoꝝ.ſi aliqd ꝓdeſt impio ſepultura p̄cioſa obe
rit pio vilis aut nulla. Preclaras exequias ī cō
ſpectu hominū purpurato illi diuiti turba exhi-
buit famulorum:ſed multo clariores ī conſpe
ctu domini vlceroſo illi pauperi miſterium pre
buit angeloꝝ.qui eū nō extulerūt in marmoreū
tumulū:ſed in abrae ſinum ſuſtulerūt. Rident
hec illi contra quos defendēdā ſuſcepimus ci
uitatē dei. Uerūtamē ſepulture curā ēt eorum
philoſophi cōtempſerūt:⁊ ſepe vniuerſi exerci
tus dū ꝓ terrena patria morerētur: vbi poſtea
iacerent: vel quibus beſtijs eſca fierent nō cu-
rauerunt. Licuit poetis de hac re plauſibilit̄ di
cere. Celo tegitur qui nō hꝫ vrnam. Quāto mi
nus debent de corꝑibꝰ inſepultis inſultare xp̄ia
nis:qbus ⁊ ipſius carnis mēbrorūqꝫ oīuꝫ refor-
matio nō ſolū ex terra: verū ēt ex alioruꝫ elemē
torū ſecretiſſimo ſinu quo dilapſa cadauera re-
ceſſerūt:in tꝑis puncto reddenda ⁊ reintegrāda
ꝓmittitur. Nec ideo tn̄ cōtemnēda ⁊ abijcien
da ſunt corꝑa defunctoꝝ maximeqꝫ iuſtoruꝫ ac
fideliū. quibꝰ tanq̄ꝫ organis ⁊ vaſis ad oīa bona
oꝑa ſcūs ſpūs vſus ē.ſi enim paterna veſtis et
anulus ac ſi qd hmōi tāto carius ē poſteris quā
to erga parētes maior affectꝰ. nullo mō ipa ſper
nēda ſunt corꝑa.q̄ vtiqꝫ multo familiarius atqꝫ
cōiunctius q̄ꝫ q̄libet indumēta geſtamus. Hec
eni nō ad ornamētū vel adiutorium qđ adhibe
tur extrinſecus: ſed ad ipam nām hoīs ꝑtinent
Un̄ ⁊ antiquoꝝ iuſtorū funera officioſa pietate
curata ſunt.⁊ exeqe celebrate.⁊ ſepultura ꝓuiſa:ipiqꝫ cū viuerent de ſepeliēdis vellēt trāſ-
ferendis ſuis corꝑibus filijs mādauerunt:⁊ to-
bias ſepeliēdo mortuos deum promeruiſſe te-
ſte angelo cōmendatur. Ipeqꝫ quoqꝫ dn̄s die ter
tio reſurrecturus religioſe mulieris bonū opus
p̄dicat. predicādūqꝫ cōmendat:ꝙ vnguentuꝫ p̄-
cioſum ſuper membra eius effuderit. atqꝫ hᷓ ad
eū ſepeliendū fecerit:⁊ laudabiliter cōmemo-
rant̄ in euangelio:q corpus eius de cruce acce-
ptum diligēter atqꝫ honorifice tāgendum ſepeli
endūqꝫ curarūt. Uerꝫ iſte auctoritates non hoc
admonent ꝙ inſit vllus cadaueribus ſēſus:ſed
ad dei ꝓuidentiam cui placent ēt talia pietatis
officia:corꝑa quoqꝫ mortuoꝝ ꝑtinere ſignificāt
ꝓpter fidem reſurrectionis aſtruendam. vbi ⁊
illud ſalubriter diſcutitur:quanta poſſit eē re-
muneratio ꝓ elemoſynis quas viuētibus ⁊ ſen
tientibus exhibemus:ſi neqꝫ hoc apud deuꝫ pe-
rit quod exanimis hoīum mēbris officij dilīgē
tieqꝫ perſoluitur. ſunt quidem ⁊ alia que ſancti
patriarche de corporibus ſuis vel condiendis
vel transferendis prophetico ſpiritu dicta in-
telligi voluerunt. Non autem hic locus vt ea
pertractemus cum ſufficiant iſta que diximus
ſed ea que ſuſtentamus viuentibus ſunt neceſ-
ſaria:ſicut victus ⁊ amictus. que quāuis cum
graui afflictione deſint. non frangunt in bonis
perferendi tolerandiqꝫ virtutem:nec eradicāt
ex animo pietatem:ſed excitatam faciunt fecun
diorem. quanto magis cum deſunt ea que curā
dis funeribus codiendiſqꝫ corporibus defun
ctorum adhiberi ſolent. non efficiunt miſeros
in occultis piorum ſedibus iam quietos. At per
hoc quando iſta cadaueribus chriſtianorum in
illa magne vrbis vel etiam aliorum oppidorū
vaſtatione defuerunt:nec viuoruꝫ culpa eſt qui
nō potuerunt iſta p̄bere:nec mortuoꝝ pena qui
non potuerūt iſta ſentire. Hec eſt mea de ſe-
pulture cauſa atqꝫ ratione ſententia. Quam
propterea ex alio libro meo in iſtum tranſtuli.
quia facilius hoc a me recenſeri potuit q̄ꝫ id-

ipsum alio modo eloquẽdum fuit. Quod si verum ẽ ꝑfecto etiam ꝓuisus sepeliẽdis corporibus apud memoriã sanctoꝝ locus bone affectionis humane ẽ erga funera suoꝝ: qm̃ si nõnulla religio est vt sepeliant᷑. nõ põt nulla esse quãdo vbi sepeliant᷑ attendit᷑. Sed cum talia viuorũ solatia requirunt᷑. qbus eoꝝ pius in suos animus appareat: nõ video que sunt adiumẽta mortuorum. nisi ad hoc vt dum recolunt vbi sint posita eoꝝ quos diligũt corpa. eisdem sanctis illos tã ꝙ̃ patronis susceptos apud dñm adiuuandos orando cõmendẽt: quod qdem facere possẽt etiam si talibus locis eos humare nõ possẽt. Sꝫ nõ ob aliud vel memorie vel monumẽta dicũtur ea que insignita fiunt sepulchra mortuoꝛum: nisi qꝛ eos q viuentium oculis morte subtracti sunt: ne obliuione etiam cordibus subtrahant᷑: in memoriam reuocãt ⁊ admonẽdo faciũt cogitari. Nam ⁊ memorie nomẽ id aptissime ostendit. ⁊ monumẽtum eo ꝙ moneat ⁊ mẽtem. i. admoneat nuncupat᷑. Propter quod ⁊ greci mnemen vocãt: quod nos memoriaꝫ seu monumẽtum appellamus. qm̃ lingua eoꝝ memoria ipsa qua meminimus mneme dicit᷑. Cum itaqꝫ recolit animus vbi sepultum sit charissimi corpus ⁊ occurrit locus noie martyris venerabilis. eidem martyri aĩam dilectam cõmendat recordãtis ⁊ pcantis affectus. Qui cũ defũctis a fidelibus charissimis exhibet᷑. euꝫ ꝓdesse nõ dubiũ est his q cuꝫ in corpe viuerẽt. talia sibi post hãc vitam ꝓdesse meruerũt. Ueꝝ ⁊ si aliqua necessitas vel humari corpa. vel in talib⁹ locis humari nulla data facultate pmittat: nõ sunt ꝑtermittẽde supplicationes ꝓ spiritib⁹ mortuoꝝ: quas faciẽdas ꝓ oibus in xp̃iana societate defunctis etiam tacitis noibus quoꝝcũqꝫ sub generali cõmemoratione suscepit ecclia: vt qbus ad ista desunt parẽtes aut filij aut quicũqꝫ cognati vel amici: ab vna eis exhibeat᷑ pia matre cõi. Si ãt deessent iste supplicationes q̃ fiunt recta fide ac pietate ꝓ mortuis: puto ꝙ nihil ꝓdesset spiritib⁹ eoꝝ quãlibet in locis sanctis ex anima corpa ponerent᷑. Cũ ergo fidelis mater fidelis filij defuncti corp⁹ desiderauit in basilicã martyris poni: si qdeꝫ credidit eius aĩam meritis martyris adiuuari. hoc quod ita credidit supplicatio quedam fuit. ⁊ hec ꝓfuit si qd ꝓfuit. ⁊ qđ ad idem sepulchrum recurrit animo: ⁊ fidelium pcibus magis magisqꝫ cõmendat adiuuat defuncti spiritũ: non mortui corporis locus: sed ex loci memoria viuus matris affectus. Simul eni ⁊ qs ⁊ cui cõmendandus sit. nõ vtiqꝫ infructuose religiosam mẽtẽ pcantis attingit. Nam ⁊ orãtes de mẽbris sui corporis faciũt qđ supplicantib⁹ congruit: cum genua figunt/ cũ extendant man⁹/ vel etiam ꝓsternũtur solo: ⁊ si quid aliud visibiliter faciunt: quãuis eoꝝ inuisibilis volũtas ⁊ cordis intentio deo nota sit: nec ille indigeat his indicijs. vt humanus ei pandatur animus: sed his magis seipsum excitat homo ad orãduꝫ gemẽdũqꝫ humilius atqꝫ feruẽtius. Et nescio quomodo cũ hi mot⁹ corporis fieri nisi motu animi pcedente nõ possint: eisdẽqꝫ rursus exterius visibiliter factis ille interioꝛ inuisibilis q eos fecit auget᷑. ac p hoc cordis affect⁹ qui vt fierent ista pcessit: qꝛ facta sunt crescit. Ueruntamen si eo mõ quisquis teneat᷑ vel ẽt ligetur: vt hec de suis mẽbris facere nequeat: nõ iõ nõ orat interioꝛ homo: si ante oculos dei i sacratissimo cubili vbi cõpungitur sternit᷑. Ita ẽt cũ plurimum intersit vbi ponat corpus mortui sui qui p spiritu eius deo supplicat: qꝛ ⁊ precedens affectus locum eligit sanctũ: ⁊ illic corpe posito: recordatus locus scũs eũ qui pcesserit renouat ⁊ auget affectum. Tñ etiã si non possit vbi religiosus amic⁹ elegit humare quẽ diligit: nullo mõ debet a supplicationibus necessarijs in eius cõmendatiõe cessare. Ubicunqꝫ eni iaceat vel non iaceat defuncti caro: spũ requies acquirenda ẽ. Qui cuꝫ inde exiret secũ abstulit sensuꝫ: quo inter eẽ possit quõ quisqꝫ sit siue in bõis siue in malis. nec ab ea carne expectat adiuuari vitam suã cui pbebat ipẽ vitã: quã detraxit excedẽs ⁊ redditur⁹ ẽ rediens. qm̃ nõ caro spiritui: sed spũs carni ẽt ipsius resurrectionis meritũ cõparat: vtrum ad penam an ad gliam reuiuiscat. Legim⁹ in ecclesiastica hystoria quã grece scripsit eusebius: ⁊ in latinam linguam vertit rufinus. martyꝝ corpora in gallia canibus exposita: canũqꝫ reliqas atqꝫ ossa mortuoꝝ vsqꝫ ad extremam consumptionem ignibus concremata: eos deniqꝫ cineres fluuio rodano ne quid ad memoriam qualemcunqꝫ relinqueret᷑ inspersos. Quod non ob aliud credendũ ẽ diuinitus fuisse permissuꝫ: nisi vt discerent xp̃iani in cõfitendo xp̃m dum cõtemnunt hanc vitã: multos magis contemnere sepulturam. Hoc eniꝫ quod ingenti seuicia de corporib⁹ martyrum factum est: si eis quicquaꝫ noceret quo minus beate requiescerent eoruꝫ victoriosissimi spiritus: non vtiqꝫ fieri sineret᷑. Re ipsa ergo declaratum est. non ideo dixisse dominuꝫ nolite timere eos qui corpus occidũt ⁊ postea non habent quid faciant: ꝙ non esset permissurus aliquid eos facere de suorum corporibus mortuorum: sed quoniam quicquid facere permissi essẽt: nihil quo minueretur christiana defuctoꝛuꝫ felicitas fieret. nihil inde ad sensuꝫ post mortem viuentium proueniret: nihil ad detrimentum: saltem ipsorum corporum: quo minus integra resurgerent pertineret. Et tñ ex

illo humani cordis affectu: quo nemo vnq̄ car
nem suam odio habet: si cognoscant aliq̄d hoīes
post mortem suam suis corpibus defunctis de
esse: qđ in sua cuiusq̄ȝ gente vel patria poscit so-
lēnitas sepulture: ɔtristant̄ vt hoīes. ⁊ quod ad
eos post mortē nō ptinet. ante mortem suis cor
porib⁹ timēt. ita vt iueniat̄ i regnoꝝ libris deū
ꝑ ꝓphetam minari alteri ꝓphete: q̄ eius trans
gressus ē verbum ꝙ nō ferret̄ cadauer ei⁹ in se-
pulchrū patruȝ ei⁹. Que scriptura sic se habet.
Hec dicit dn̄s. Qꝛ inobediens fuisti ori dn̄i: ⁊
nō custodisti mādatuȝ qđ p̄cepit tibi dn̄s deus
tuus: ⁊ reuersus es ⁊ comedisti panem: ⁊ bibi-
sti aquā in loco: in quo p̄cepit tibi ne comederes
panē neq̄ȝ biberes aquam: nō inferet̄ cadauer
tuū in sepulchrū patrum tuoꝝ. Quāti hec pena
pendēda sit ſm euāgeliuȝ cogitemus: vbi post
corpus occisum nihil metuēdum esse didicim⁹
ne mēbra ex anima patiant̄: nec pena dicēda ē.
Si aūt humanum erga suam carnem cōsidere
mus affectū. potuit inde terreri vel contristari
viuus. qđ sensurus nō erat mortu⁹: ⁊ hec erat
pena: qm̄ dolebat animus id de suo corpore fu
tuꝝ: quāuis cum fieret nō doleret. Actenus. n.
voluit dn̄s ſuum suum plectere: q̄ nō sua ɔtuma
cia spreuerat p̄ceptum eius implere: sed aliena
decipiēte fallacia obedire se credidit: qm̄ nō obe
diuit. Neq̄ȝ. n. putādum ē ita fuisse iteremptū
morsu bestie: vt ad suppliciū tartareum ei⁹ de-
inde aīa raperet̄. quādoq̄dem ipm̄ eius corpus
idem leo q̄ occiderat custodiuit. iumēto etiā quo
vehebat̄ illeso: ⁊ simul cū illa imanifera intre-
pida p̄sentia ad sui dn̄i funus astāte. Quo mira
bili signo appareret hoīem dei coercituȝ poti⁹
tēporaliter vsq̄ȝ ad mortem. q̄ȝ punitū esse post
mortem. De qua re apostolus cum ꝓpter quas-
dam offensas cōmemorasset ifirmitates mor
tesq̄ȝ multoꝝ. si enim nosipos inquit iudicare-
mus. a dn̄o nō iudicaremur. Cū iudicamur aūt
a dn̄o corripimur: nec cū mūdo dānemur. Euȝ
sane ipe q̄ deceperat in monumēto ꝓprio hono
rifice sepeliuit: seq̄ȝ sepeliēdum iuxta ossa ei⁹ cu
rauit: ita sperās parci posse quoq̄ȝ ossibus suis.
cū veniret tp̄s qm̄ ſm illi⁹ hoīs dei ꝓphetiaȝ. io-
sias rex iuda in illa terra multorum eruit ossa
mortuoꝝ: eisdēq̄ȝ ossib⁹ sacrilega altaria q̄ scul
ptilib⁹ cōstituta fuerāt funestauit. Pepꝑcit q̄ppe
illi monumēto vbi iacebat ꝓpheta. q̄ añ annos
amplius q̄ȝ trecētos ista p̄dixerat. ⁊ ꝓpter ipm̄
neq̄ȝ illius q̄ eū seduxerat sepultura violata ē.
Affectu nāq̄ȝ illo quo nemo vnq̄ carneȝ suam
odio hȝ. ꝓuiderat cadaueri suo. q̄ occiderat mē
dacio aīam suam. Ex hoc igit̄ ꝙ carnem suā q̄s-
q̄ȝ naturaliter diligit. ⁊ illi pena fuit addiscere.
nō eum futuꝝ in sepulchro patrum suoꝝ: ⁊ huic
cura ꝓspicere vt parceret̄ ossib⁹ suis si iuxta eū
iaceret: cui⁹ sepulchrum nemo violaret. Hunc
affectum martyres xp̄i ꝓ veritate certātes vice
rūt. qꝛ contēpserunt quod nō fuerāt pacta mor-
te sensuri. q̄ nō potuerūt eis quos viuētes sen-
tiebant cruciatib⁹ vinci. Poterat vtiq̄ȝ deus q̄
leonē ꝓphete corp⁹ quod ipe occiderat vlteri⁹ nō
ꝑmisit attingere. ⁊ fecit de ꝑemptore custodeȝ
poterat inquā a suoꝝ iterfectis corporib⁹ canes
q̄bus fuerāt ꝓiecta ꝓhibere. poterat ⁊ ipam ho-
minum innumerabilib⁹ modis terrere seuitiam
ne cadauera icendere: ne cineres dispergere au
derent. Sed hoc quoq̄ȝ experimētuȝ multipli
cium tēptationum deesse nō debuit. ne fortitu-
do cōfessionis que imanitati ꝑsecutionis ꝓ cor
poris salute nō cederet. ꝓ sepulchri honore tre
pidaret. postremo ne fides resurrectionis con-
sumptionē corpoꝝ formidaret. Debuerūt er-
go ⁊ ista ꝑmitti. vt etiam post hec tanti honoris
exēpla martyres in xp̄i cōfessione feruētes. hu
ius queq̄ȝ testes fierēt veritatis. in qua didice
rant eos a q̄bus sua corpa iterficerent̄. postea
nihil habere qđ facerēt: qm̄ q̄cq̄d mortuis cor-
porib⁹ facerent: vtriq̄ȝ nihil facerent: qm̄ in car-
ne omni vita carente nec aliq̄d sentire posset q̄
inde migrauit: nec aliq̄d inde ꝑdere qui creauit
Sed iter hec que fiebāt de corporib⁹ occisoruȝ
cum martyres ea nō metuētes magna fortudi
ne paterent̄. tn̄ apud fratres luctus igens erat
ꝙ nulla dabat̄ potestas sanctoꝝ funerib⁹ iusta
ꝑsoluere: nec occulte subtrahere aliq̄d. sicut ea
dem testat̄ historia. crudelium custodum vigi-
lie ꝑmittebant. Ita cum illos q̄ occisi fuerāt: in
dilaceratione mēbrorum suoꝝ: in cōflagratiōe
ossium: in dispsione cinerum: miserie nulla cō-
tigeret: istos tamē q̄ nihil eorum sepelire pote-
rant: magna miseria cruciabat. qꝛ nullo modo
illis sentiētibus ipsi quodāmodo sentiebant. ⁊
vbi iam illorum nulla erat passio: erat istoꝝ mi
sera compassio. Scđam istam quam dixi mise-
ram compassionem laudant̄ illi ⁊ a rege dauid
benedicunt̄. qui saulis ⁊ ionathe ossib⁹ aridis
sepulture misericordiam p̄stiterunt. Que tan-
dem misericordiam p̄stat̄ nihil sentientibus?
An forte reuocādum est ad opinionem ꝙ ifer-
num fluuium insepulti nō poterant transmea-
re? Absit hoc a fide xp̄iana. Alioquin pessime
actum est cum tanta martyꝝ multitudine quo
ruȝ non potuerunt corpora sepeliri. ⁊ fallaciter
eis veritas dixit. nolite timere eos qui corpus
occidūt ⁊ postea nō habent quid faciant. si eis
tanta mala facere potuerunt quibus impedirē
tur ad loca exoptata transire. Sed qꝛ hoc sine
vlla dubitatione falsissimuȝ est: nec aliquid ob
est fidelibus negata eorum corporibus sepultu

ra. nec aliquid si exhibeatur infidelibus ꝓdest
Cur ergo illi qui saulem ⁊ filium eius sepelie-
runt misericordiam fecisse dicuntur. ⁊ ex hoc a
rege pio benedicuntur: nisi quia bene afficiun-
tur corda miserantium: quādo ea dolent in mor
tuorū corporibus alienis: que illo affectu quo
nemo vnq̄ carnem suam odio habet nolūt fie
ri post mortem suam corporibus suis: ⁊ quod
sibi exhiberi volunt quando sensuri nō sunt: ali-
is nō sentientibus curant exhibere dum ipsi sen
tiunt. Narrantur visa quedam que huic dispu
tationi non negligēda videantur inserere que
stionem. Feruntur quippe mortui nonnulli vel
in somnis vel alio quocunq̄ modo apparuis-
se viuentibus. atq̄ vbi eorum corpora iacerēt
inhumata nescientibus. locis mōstratis admo
nuisse vt sibi sepultura que defuerat preberet.
Hec si falsa esse responderimus contra quorū-
dam scripta fidelium: ⁊ contra eorum sensus q
talia sibi accidisse confirmant impudenter ve-
nire videbimur. Sed respondendum est: non
ideo putandum esse mortuos ista sentire: quia
hec dicere vel indicare vel petere videntur in
somnis. Nam ⁊ viuentes apparent sepe viuē-
tibus dormientibus dum se ipsi nesciant appa
rere. ⁊ ab eis qui hec somniauerint audiunt di
centibus. q eos in somnis agentes aliquid vel
loquentes viderint. Si ergo me potest aliquis
in somnis videre sibi aliquid quod factum est
indicantem: vel etiam quod futurum est p̄nun-
ciantem: cum id ego prorsus ignorem. ⁊ omni
no nō curem nō solum quid ille somniet: sz vtrū
dormiente me vigilet: an vigilante me dormi-
at: an vno eodēq̄ tempore vigilemus ambo, si-
ue dormiamus: quādo ille somnium videt ⁊ in
quo me videt. quid mirum si nescientes mor-
tui: nec ista sentientes. tamen a viuentibus vi-
dentur in somnis: ⁊ aliquid dicūt. quod euigilā
tes verum esse cognoscant. Angelicis igit ope
rationibus fieri crediderim siue permittat de
super siue iubeatur. vt aliquid dicere de sepe-
liendis corporibus suis videantur in somnis.
cum id penitus nesciant quorum illa sunt cor-
pora. Id autem aliquādo vtiliter fit siue ad vi
uorum qualecūq̄ solatium: ad quos pertinent
illi mortui quorum apparent imagines som-
niantibus: siue vt his admonitionibus generi
humano sepulture commendetur humanitas.
Que lz defunctis nō opituletur: culpanda tamē
irreligiositate negligitur. Aliquādo autem fal
lacibus somnis hi homines in magnos mittū
tur errores. quos talia perpeti iustum est: ve-
lut si quisq̄ videat in somnis quod eneas vi-
disse apud inferos poetica falsitate narratur: ⁊
vt ei cuiuspiam nō sepulti appareat imago ⁊ lo

quatur qualia fert illi locutus fuisse palinurus
⁊ cū euigilauerit ibi corpus eius inueniat vbi
iacere inhumatum cum somniaret audiuit: ad
monitus ⁊ rogatus vt sepeliret inuentum. ⁊ q2
id verū esse cōperit. credat ideo mortuos sepeli
ri: vt eorum anime ad loca transeāt vnde inse-
pultorū animas iferna ꝓhiberi lege somniauit.
Nōne ita credēs: plurimū a tramite veritatis
exorbitat? Sic aūt ifirmitas humana sese habz
vt quē mortuum in somnis quisq̄ viderit: ipsius
aīam se videre arbitret. cum aūt somniauerit
silr viuum. nō eius aīam neq̄ corpus: sed hoīs
silitudinem sibi apparuisse nō dubitet: q̄si non
possint ⁊ mortuorū hoīum eodem mō nescienti
um nō aīe sed silitudines apparere dormienti
b9. Pro certo cū mediolani essemus audiuim9
q cum debitum repeteret a quodā defuncti pa
tris cautione ꝓlata: qd filio nesciente a pr̄e iam
fuerat psolutū. cōtristari cepit hō grauissime ⁊
mirari q ei pater moriēs nō dixerit qd deberet
cum fecisset etiam testamētū. Tunc nimis an
xio apparuit idem pater eius in somnis: ⁊ vbi
esset repositum q illa cautio vacuata fuerit in-
dicauit. Quo inuento iuuenis atq̄ monstrato:
non solum falsi debiti calumniam propulsa-
uit: sed etiam recepit paternum cirographum
quod pater non receperat quādo est persoluta
pecunia. Hic itaq̄ putatur aīa hoīs curam ges-
sisse ꝓ filio: ⁊ ad eum venisse dormientē vt do-
cens qd ignorabat magna eū molestia liberarz
Sed eodem ipso ferme tpe quo id audiuimus
.i. nobis apud mediolanum cōstitutis carthagi
nis rhetor eulogius: q meus i eadē arte discipu
lus fuit: sicut mihi ipse postea q̄ in africam re-
meauimus retulit: cum rhetoricos ciceronis li
bros discipulis suis traderet: recensens lectio-
nem quam postridie fuerat traditurus: quen-
dam locum offendit obscurum. Quo non intel
lecto: vix potuit dormire sollicitus. Qua nocte
somnianti ego illi quod non intelligebat expo-
sui. imo non ego: sed imago mea nesciente me
⁊ tam longe trans mare aliqd aliud siue agēte si
ue somniante: ⁊ nihil de illius curis omnino cu-
rante. Quomodo fiant ista nescio. Sed quo-
modolibet fiant: cur non eodem modo fieri cre
dimus: vt in somnis quisq̄ videat mortuum
quomodo fit vt videat: ⁊ viuum? ambobus
vtiq̄ nescientibus, neq̄ curantibus quis vel
vbi: vel quando eorum imagines somniet.
Similia sunt autem somnijs: nonnulla etiam
visa vigilantium: qui turbatos habent sensus
sicut frenetici: vel quocūq̄ furētes modo. Nā
⁊ ipsi loquuntur secū quasi vere presentib9 lo-
quant. ⁊ tam cū absentibus q̄ presentib9 quorū
imagines cernunt. siue viuorum siue mortuorum

Sed quēadmodum hi qui viuūt ab eis se vi-
deri ⁊ cū eis se loqui nesciūt. neqꝫ eniꝫ re vera
ip̄i assunt: aut ipsi sermocinanť: sed turbati sen-
sibus hoīes: talia visa imaginaria patiunť. eo
modo ⁊ hi q̄ ex hac vita migrarūt: sic affectis
hoībus videnť quasi p̄sentes cuꝫ sint absentes
⁊ vtruꝫ aliqs eos imaginaliter videat oīno ne
sciētes. Huic rei simile ē etiam illud: cū hoīes
altius q̄ꝫ si dormiāt subtrahunť corporis sensi
bus: ⁊ occupanť talibus visis. Et his enim ap
parēt imagines viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ. sꝫ cū fuerint
sensibꝰ redditi. quoscūqꝫ mortuos vidisse se di
xerint. vere cū eis fuisse credunť. nec attēdūt q
h audiūt siľr ab eis absētinꝫ atqꝫ nesciētiū quo
rūdam etiam imagines visas esse viuoꝝ. Hō
qdam de turma curina noīe municipij tulliēsis
quod hypponi ꝓximum ē: curialis paup. vix il
lius loci duūuir aliciꝰ ⁊ simpliciter rusticanꝰ
cum egrotaret ablatis sensibus pene mortuꝰ ia
cuit aliquot diebus. tenuissimus flatus in nari-
bus: q manu admota vtcūqꝫ sentiebať: ⁊ exi-
guum erat viuētis indiciū illum sepeliri vt ex
animem nō sinebat nullos artus mouebat: nul-
la sumebat alimēta: nihil oculis: nihil vllo alio
sensu corporis qualibet ip̄acta molestia sentie-
bat. Videbat tamē multa velut in somnis. que
tādem aliquādo post dies plurimos quasi eui-
gilans visa narrauit. Ac primū mox vt aperuit
oculos: eat aliqs ait ad domum curine fabri fer
rarij vt videat qd ibi agať. Quo cū itum esset
inuētus ē mortuus eo momēto quo iste fuerat
sensibꝰ redditꝰ: ⁊ pene a morte reuixerat. Tūc
intētis q aderant: illuꝫ exhibere iussum esse: qn̄
ip̄e dimissus ē indicabat. seqꝫ illic vnde redie-
rat dixit audisse: ꝙ nō curina curialis: sed curi-
na faber ferrarins ad loca illa mortuoꝝ prece-
ptus fuisset adduci. In illis ergo visis tanq̄ꝫ sō
nijs fuit inter eos defunctos quos videbat ꝓ
meritoꝝ diuersitate tractari. Agnouit etiā nō-
nullos quos nouerat viuos. Ipsos autem vere
mortuos forsitan credidissem: si nō īter illa q̄si
somnia sua vidisset etiam quosdam q nūc vsqꝫ
adhuc viuūt. clericos videlicet aliquos regio-
nis sue: a quoꝝ ibi p̄sbytero audiuit: vt apud
hypponē baptizareť a me: quod ⁊ factū esse di-
cebat. Viderat itaqꝫ in illa visione p̄sbyteruꝫ
clericos me ip̄m nōdum. s. mortuos: in qua po
stea vidit ⁊ mortuos. Cur nō etiam illos sicut
nos vidisse crediť. vtrosqꝫ. s. absentes atqꝫ ne-
sciētes: ac ꝑ hoc nō ip̄os: sed similitudines eoꝝ
sicut etiam locoꝝ. Naꝫ ⁊ fūduꝫ vidit vbi erat
ille cum clericis p̄sbyter ⁊ hypponē vbi a me
quasi baptizatus ē. In qbus locis ꝓfecto non
erat. qn̄ illic sibi esse videbať. Nam qd ibi age
reť eo tp̄e nesciebat. quod ꝓculdubio sciret si ve
re ibi esset. Visa sunt igiť ista que nō p̄stanť in
ip̄is rebus vt sunt: sed in qbusdam reꝝ imagi-
nibus adūbranť. Deniqꝫ post multa que vidit
etiam in paradisuꝫ se ītroductum esse narrauit
dictūqꝫ sibi esse. cū inde mittereť rediturus ad
suos. vade baptizare. si vis esse in illo loco bea
toꝝ. Deinde vt a me baptizareť admonitꝰ: iā
factum esse respōdit. Cui rursus ille q cum eo
loquebať. vade inquit vere baptizare nam il-
lud in visione vidisti. Post illa cōualuit: ꝑrexit
hypponē: pasca iaꝫ appropinquabat. dedit no
men iter alios cōpetentes pariter cū plurimis
īcognitus nobis: nec ille mihi visioneꝫ: nec cui
q̄ꝫ cōseruoꝝ indicare curauit. Baptizatus est.
ꝑactis diebus sanctis remeauit ad ꝓpria. Biē
nio vel amplius trāsacto. ego cūcta hec cogno
ui. Primo ꝑ quēdam meum eiusqꝫ amicuꝫ in
cōuiuio meo. dum q̄dam talia loq̄remur. De-
inde institi ac feci: vt hec mihi p̄sens ip̄e narra
ret. attestātibus honestis ciuibus suis: ⁊ de mi-
rabili eius egritudine: vt iacuerit pene mortuꝰ
ꝑ dies plurimos: ⁊ de illo alio curina fabro fer-
rario quod cōmemoraui superius: ⁊ de his oī-
bus que cū mihi diceret: etiam ⁊ tūc ab illo au-
disse recolebant atqꝫ firmabant. Quāobrem
sicut vidit baptismum suum ⁊ meip̄m ⁊ hip-
ponem ⁊ basilicam ⁊ baptisteriuꝫ. non in rebꝰ
ipsis: sed in quibusdam similitudinibus reruꝫ.
ita ⁊ alios quosdam viuos eisdem nescientibꝰ
viuis. Cur non ergo ita ⁊ illos mortuos eisdeꝫ
nescientibus mortuis cur non istas operatio-
nes angelicas credimus per dispensationeꝫ ꝓ
uidentie dei bene vtentis ⁊ bonis ⁊ malis: ſm
inscrutabilem altitudinem iudiciorum suoruꝫ
siue instruantur hinc mentes mortalium: siue
fallantur: siue consolentur: siue terreantur: sicut
vnicuiqꝫ vel prebenda est misericordia vel ir-
roganda vindicta: ab illo cui misericordiam ⁊
iudiciū nō inaniť cātat eccl̄ia. Vt volet accipi-
at quisqꝫ quod dicam. Si rebus viuentibus in
teressent anime mortuorum: ⁊ ipse nos quādo
eas videmus alloquerenť in somnis: vt de ali
is taceam: meip̄m pia mater nulla nocte dese-
reret: que terra mariqꝫ secuta est: vt mecuꝫ vi-
ueret. Absit enim vt facta sit vita feliciore cru
delis vsqꝫ adeo: vt quando aliquid angit cor
meum: nec tristem filium cōsoletur quem dile-
xit vnice: quem nunq̄ꝫ voluit mestum videre.
Sed ꝓfecto quod sacer psalmus ꝑsonat. verū
est: quoniam pater meus ⁊ mater mea dereli-
querunt me: dn̄s autem assumpsit me. Si er-
go dereliquerunt nos patres nostri: quomodo
nostris curis ⁊ rebus intersunt. Si autem pa-
rentes non intersunt: qui sunt alij mortuorum
qui nouerūt quid agamus quidue patiamur?
Esaias ꝓpheta dicit. Tu es eniꝫ pater noster:
quia abraam nesciuit nos: ⁊ israel nō cognouit

nos. si tanti patriarche: qd erga ppl'm ex his p-
creatū agereꝛ ignorauerūt. qbus deo credētib⁹
ppl's ip̄e de illoꝝ stirpe pmissus ē: qūo mortui
viuoꝝ reb⁹ atq3 actib⁹ cognoscēdis adiuuādis
q3 miscenꝛ? Quō dicim⁹ eis fuisse cōsultū. qui
obierunt antequā venirēt mala q̄ illoꝝ obitum
cōsecuta sūt. si ꝛ post mortē sentiūt quecūq3 i vi
te humane calamitate cōtingūt? An forte nos
errando dicim⁹: ꝛ hos putam⁹ getos quos inq
eta vita viuorum sollicitat? Quid ē ḡ q̄ pijssi-
mo regi iosie p magno bn̄ficio pmisit de⁹ q̄ esset
añ moritur⁹: ne videret mala que ventura illi
loco ꝛ ppl'o minabaꝛ. que dei verba sūt. hec di
cit dn̄s de⁹ isrl': Uerba mea que audisti: ꝛ veri-
tus es a facie mea cū audisti que locutus sūt de
isto loco: ꝛ qui commorantur in eo vt desera-
tur: ꝛ in maledicto sit: ꝛ conscidisti vestimen-
ta tua: ꝛ fleuisti in ꝯspectu meo: ꝛ ego audiui di
xit dn̄s deus sabaoth. Nō sic. Ecce ego apponā
te ad pr̄es tuos: ꝛ apponeris cum pace: ꝛ nō vi
debunt oculi tui oīa mala q̄ ego induco in locū
hunc: ꝛ qui cōmoranꝛ in eo. Territus iste de cō
minationib⁹ fleuerat: ꝛ sua vestimēta cōscide-
rat: ꝛ fit oīu3 maloꝝ futuroꝝ de propatura mor
te securus: q̄ ita requieturus eēt in pace: vt illa
oīa nō videret. Ibi ḡ sunt sp̄us defunctoꝝ: vbi
nō vidēt quecūq3 agunꝛ aut eueniūt in ista vi
ta hoīum. Quō ḡ vidēt tumulos suos aut cor-
pora suā. vtꝝ abiecta iaceāt an sepulta. Quō in
tersunt miserie viuoꝝ: cū vel sua ip̄a mala pati
antur: si talia merita ꝯtrerūt: vel in pace requi-
escant sicut huic ip̄i pmissum est: vbi mala vlla
nec patiendo nec cōpatiendo sustineant liberati
ab oībus malis que patiēdo ꝛ cōpatiēdo cu3 h
viuerent sustinebant? Dixerit aliquis. si nulla
ē mortuis cura de viuis: quō ille diues: q apud
inferos torquebaꝛ rogabat abraā patrē vt mit
teret lazaꝝ ad qnq3 fr̄es suos nōdum mortuos
ꝛ ageret cū eis ne venirēt ꝛ ip̄i in eodē tormen
toꝝ locū? sed nūquid q2 h ille diues dixit. ideo
qd fr̄es agerēt vel qd patereꝛ in illo tp̄e sciuit
Ita illi fuit cura de viuis. quāuis qd agerēt oīo
nesciret: quēadmodū ē nobis cura de mortuis:
quāuis qd agāt vtiq3 nesciam⁹. Na3 si nihil de
mortuis curarem⁹: nō vtiq3 p illis deo supplica
rem⁹. Deniq3 abraā nec lazaꝝ misit: ꝛ moysen
ac pphetas hic eos habere r̄ndit: quos audire
deberēt: vt ad illa supplicia non venirent Ubi
rursus occurrit qūo qd hic agereꝛ abraā pater
ne sciebat. vbi sciebat eē moysen ꝛ pphetas: id
ē libros eoꝝ: quib⁹ hoīes obediendo tormenta
inferna euitarent: vbi deniq3 nouerat diuitem
illum in delicijs: pauperē vero lazaꝝ in labori-
bus doloribusq3 vixisse. Nā ꝛ hoc illi ait. Me
mento fili q2 recepisti bona in vita tua: lazarus
aūt mala. sciebat ḡ hec que vtiq3 apud viuos n̄
apud mortuos gesta fuerant. Ueꝝ nō cu3 agerē
tur in viuis: sed eis mortuis potuit lazaro indi
cāte cognoscere: ne falsū sit qd̄ ait ppha. Abraā
nesciuit nos. Proinde fatēdū ē nescire quide3
mortuos qd h agaꝛ: sed dū h agiꝛ. Postea vero
audire ab eis q hinc ad eos moriēdo pergunt.
Nō qdē oīa: s3 q̄ sinūtur indicare q sinūtur etia3
ista meminisse: ꝛ q̄ illos qb⁹ hec indicāt o3 au-
dire. Pn̄t ꝛ ab angelis q reb⁹ q̄ aguntur h ꝑsto
sūt audire aliqd̄ mortui: quod vnūquenq3 illorū
audire debere iudicat cui cuncta subiecta sunt.
Nisi.n. eēnt angeli q pn̄t intereē ꝛ viuoꝝ ꝛ mor
tuoꝝ locis. nō dixisset dn̄s iesus. Cōtingit autē
mori inope3 illū: ꝛ ferri ab angelis i sinū abrae.
Nūc igiꝛ h nūc ibi eē potuerūt. q hinc illuc quē
de⁹ voluit abstulerūt. Pn̄t ēt sp̄us mortuoru3
aliq̄ q̄ h agunꝛ: que necessarium ē eos nosse. ꝛ q̄
necessariū nō ē eos nō nosse nō solū p̄terita vel
p̄ntia: verū ēt futura sp̄u dei reuelāte cognosce-
re: sicut nō oēs hoīes s3 pphe dum hic viuerēt
cognoscebant nec ip̄i oīa: s3 q̄ illis eē reuelanda
dei puidētia iudicabat. Mitti quoq3 ad viuos
aliquos ex mortuis: sicut ecōtrario paulus ex vi
uis i padisum rapt⁹ ē. diuina scriptura testatur.
Nā samuel ppha defūct⁹ viuo sauli ēt regi fu-
tura p̄dixit: q3uis nōnulli nō ip̄m fuisse q potuis
set magis artibus euocari: s3 aliquē sp̄m tā ma
lis opibus cōgruētem illius existiment si'itudi-
nem figurasse: cū liber eccl'iastic⁹: quē iesus filius
syrach scripsisse tradiꝛ: ꝛ pp eloquioꝝ nōnullā
si'itudine3 salomonis pnūciaꝛ: cōtinet in laude
patꝝ q̄ samuel ēt mortuus pphetauerit. sed si
huic libro ex hebreorum q2 in eo nō ē canone ꝯ
diciꝛ: qd de moyse dicturi sum⁹: q certe ꝛ i deu-
teronomio mortu⁹: ꝛ i euāgelio cū helia q mor-
tuus nō ē: legiꝛ appuisse viuentib⁹? Hinc ꝛ illa
soluiꝛ q̄stio: qūo martyres ip̄is bn̄ficijs q̄ danꝛ
orātib⁹ idicāt se intereē reb⁹ hūanis: si nesciūt
mortui qd agūt viui. Nō.n. solis beneficioru3
affectib⁹: verūetiā ip̄is hoīum aspectibus cō-
fessorem apparuisse felicem cuius inglinatum
pie diligis cum a barbaris nola oppugnaretur
audiuimus: nō icertis rumorib⁹ sed testib⁹ cer-
tis. Uerū ista diuinit⁹ exhibētur lōge aliter q3
sese h3 visitat⁹ ordo singulis creaturaꝝ generi-
bus attribut⁹. Nō eni q2 in vinū aqua cum vo
luit dn̄s repēte ꝯuersa ē. iō nō debem⁹ quid aq̄
valeat i elemētoꝝ ordine pprio ad istius diuini
opis raritatē vel potius singularitatem discer-
nere. Nec q̄m lazarus resurrexit. iō mortu⁹ oīs
qū vult surgit: aut eo modo exanimus a viuen
te: qūo a vigilāte dormiēs excitatur. Alij itaq3
sūt humanarū limites rerum. alia diuinarum si
gna virtutu3: alia sunt que naturaliter: alia que

mirabiliter fiunt: quãuis ⁊ nature deus assit vt
sit. ⁊ miraculis natura nõ desit. Nõ igiť iõ pu-
tãdũ ẽ viuoꝝ rebus quoslibet intereẽ posse de-
functos: qm̃ quibusdã sanãdis vel adiuuãdis
martyres assunt: sed iõ potiꝰ intelligẽdũ ẽ ꝙ ꝑ
diuinã potẽtiã martyres viuoꝝ rebꝰ intersunt
qm̃ defuncti ꝑ nãm ꝓpriã viuoꝝ rebꝰ intereẽ
nõ pñt. Quanq̃ꝫ ista q̃stio vires ĩtelligẽtie mee
vincit: queẽadmodũ opitulentur martyres his
quos per eos certũ ẽ adiuuari. vtꝝ ipi ꝑ seipos
assint vno tp̄e tam diuersis locis: ⁊ tanta inter
se longitudine discretis: siue vbi sunt eoꝝ mẽo-
rie: siue preter suas memorias vbicunqꝫ ades-
se sentiũtur: an ipsis in loco suis meritis ꝯgruo
ab omni mortaliũ cõuersatiõe remotis: ⁊ tñ ge
neraliter orãtibus ꝓ indigẽtia supplicantum. si
cut nos oramus ꝓ mortuis: quibꝰ vtiqꝫ nõ p̄sẽ
tamur: nec vbi sint: vel quid agant scimꝰ deus
oĩpotẽs qui ẽ vbiqꝫ p̄sens: nec concretꝰ nobis:
nec remotus a nobis: exaudiens martyꝝ p̃ces
per angelica misteria vsquequaqꝫ diffusa p̃beat
hoibꝰ ista solatia: quibus in huius vite miseria
iudicat eẽ prebẽda: ⁊ suorũ meritũ martyrum:
vbi [struck through] qm̃ vult: quõ vult: maximeqꝫ per eoꝝ
memorias: qm̃ h̃ nouit expedire nobis ad edi-
ficandã fidẽ xp̄i: ꝓ cuius illi confessione sũt pas
si mirabili atqꝫ ineffabili ptãte ac bonitate com
mendet. Res hec altior ẽ q̃ꝫ vt a me possit atti
gi: ⁊ abstrusior q̃ꝫ vt a me valeat perscrutari. et
ideo quid hoꝝ duoꝝ sit: an vero fortassis vtrũ
qꝫ sit vt aliqñ ista fiant per ipsam presentiam
martyꝝ: aliqñ ꝑ angelos suscipiẽtes personaꝫ
martyꝝ: diffinire nõ audeo: mallẽ a scientibus
ista ꝑquirere. Neqꝫ. n. nemo ẽ qui hec sciat: nõ
qui scire videať ⁊ nesciat. dona. n. dei sunt. his
alia ⁊ illis alia largiẽtis. ẜm aplꝫ qui dicit: vni-
cuiqꝫ dari manifestationẽ sp̄us ad vtilitatem.
Alij quidẽ ingt dať ꝑ sp̄m̃ sermo sapie. alij ẜmo
scie ẜm eundẽ sp̄m̃. alteri aũt fides in eodẽ sp̄ũ.
Alteri gr̃a curationũ in vno sp̄ũ. alij opationes
virtutum. Alij ꝓphie. alij diiudicatio sp̄m̃. alij
genera linguarũ. alij interp̄tatio sermonũ. Oia
aũt hec opať vnꝰ atqꝫ idẽ sp̄us: diuidẽs ꝓpria
vnicuiqꝫ ꝓ vt vult. Hoꝝ oĩuꝫ spiritualiũ dono
ruꝫ q̃ cõmemorauit apl's: cui data ẽ diiudicatio
spirituũ: ip̄e scit ista sic sciẽda sũt. Talẽ fuisse cre
dẽdũ ẽ illũ ioannẽ monachum: quẽ de belli ciui
lis euentu maior theodosius ꝯsuluit imꝑator.
Habebat quippe ẽt ꝓphetiã: Neqꝫ. n. singl'os
singula munera istorũ: sed ẽt plura vnũ hr̃e pos-
se nõ ambigo. Joãnes g̊ iste cuidã mulieri religi
osissime impatienť eũ videre cupiẽti: atqꝫ vt h̃
impetraret ꝑ maritũ suũ vehemẽter instãti: cũ
ille nollet: qm̃ id nũquã ꝑmiserat femis: vade i
quit dic vxori tue. Videbit me nocte ꝓxima: sꝫ
in somnis. Et factũ est. Monuitqꝫ illam qcqđ
fidelẽ coniugatã moneri oportebat. Que cũ eui
gilasset: talem se vidisse hoiem dei viro suo q̃lẽ
ille eum nouerat: ⁊ quid ab illo audierat indica
uit. Qui h̃ ab eis cõperit retulit mihi. vir gra
uis ⁊ nobilis ⁊ dignissimꝰ credidi. sed si illum
sanctũ monachum ip̄e vidisset. quia sicut ferť
patientissime interrogabatur ⁊ sapientissime
respondebat: quesissem ab eo quod ad istam ꝑ-
tinet questionẽ. vtꝝ ip̄e ad illam feminam ve
nisset in somnis. i. spiritus eius in effigie corpo
ris sui: sicut nosip̄i in effigie corꝑis nr̃i somnia-
mus. an ip̄o aliud agente: vel si dormiebat ali-
ud somniante siue per angelum siue quocunqꝫ
alio modo in mulieris somnium talis facta sit
visio: atqꝫ id futurum vt ip̄e ꝑmitteret ꝓphe-
tie sp̄ũ reuelante presciuerit. Si enim ip̄e inter-
fuerit somnianti: mirabili gratia vtiqꝫ id potu
it non natura: ⁊ dei munere non propria facul-
tate. Si autem ip̄o aliud agente siue dormiẽte
⁊ visis alijs occupato eum mulier vidit i som-
nis ꝓfecto tale aliqđ fcm̃ ẽ quale illud ẽ quod i
actibꝰ aplo'ꝝ legimꝰ. vbi dñs iesus loquiť ana
nie de saulo: ⁊ indicat ei ꝙ saulus vidit ad se ve
niẽtem ananiam: cũ hoc ananias ip̄e nesciret.
Quodlibet horuꝫ mihi responderet ille homo
dei: ⁊ de martyribꝰ ab illo pergerẽ querere vtꝝ
ip̄i assint in somnis vel quocunqꝫ alio mõ vidẽ
tibus eos in qua figura voluerunt. ⁊ maxime
qñ ab eis se torqueri demones in hominibꝰ cõ-
fiteneť. ⁊ rogant eos vt parcant sibi. An ista fiãt
dei nutu per angelicas ptãtes: in honorẽ ꝯmẽ-
dationemqꝫ sctõꝝ: ad vtilitatem hoium: illis in
sũma quiete positis: ⁊ ad alia longe meliora vi
sa vacãtibus seorsũ a nobis: orantibusqꝫ ꝓ no-
bis. Nam mediolani apud sctõs ꝓtasiũ ⁊ ger-
uasium martyres exp̄sso noie sicut defunctorũ
quos eodẽ mõ cõmemorabãt adhuc viuũ de-
mones ep̄m cõfitebãtur ambrosiũ. atqꝫ vt sibi
ꝑceret obsecrabãt illo aliud agente. atqꝫ hoc cũ
agereť oĩno nesciẽte. An forte aliqñ per ip̄am p̄
sentiã martyꝝ fiant ista. aliqñ ꝑ angelorum: et
vtꝝ possint vel quibus signis possint a nobis
duo ista discerni: an ea sẽtire ac iudicare ñ vale
at: nisi qui habeat illud donũ per dei sp̄m̃ diui-
dentem ꝓpria ꝓut vult vnicuiqꝫ. Dissereret
mihi vt arbitror hec oĩa sicut vellem ip̄e ioã-
nes: vt aut eo docẽte discerem: ⁊ ea que audi-
rem vera ⁊ certa eẽ cognoscerem: aut ego cre-
derem que nescirem: illo decẽte que sciret. Qđ
si mihi forsitan de sãcta scriptura rñderet: ac di
ceret. altiora te ne q̃sieris: ⁊ fortiora te ne scru-
taueris: sed que precepit tibi dñs illa cogita sꝑ
id etiam gratanter acciperem. Non enim par
uus ẽ fructus, si aliqua obscura ⁊ incerta q̃ com

prehendere nō valem⁹: clarꝫ saltem certumqꝫ sit nobis non eē querenda. ⁊ quod vnusquisqꝫ vult discere: putans prodesse si sciat: discat nō obesse si nesciat. Que cū ita sint. nō existimem⁹ ad mortuos ꝓ quibus curam gerimus puenire nisi qꝫ ꝓ eis siue altaris siue orōnuꝫ: siue elemosynaruꝫ sacrificijs solēniter supplicamus: quāuis non ꝓ quibus fiunt oībus ꝓsint: sed his tm̄ quibus dum viuunt comparantur vt ꝓsint. sꝫ quia non discernim⁹ qui sint. oportet ea ꝓ regeneratis oībus facere: vt nullus eoruꝫ pretermittatur ad quos hec beneficia possint ⁊ debeant ꝑuenire. Melius enī superunt ista eis quib⁹ nec obsunt nec ꝓsunt: qꝫ eis deerunt quib⁹ prosunt. Diligentius tamē facit hec quisqꝫ ꝓ necessarijs suis qꝫ pro illo fiat sil'r a suis. Corpori āt humano quicquid impēditur: non est presidium salutis: sed humanitas officium ſm affectum: quo nemo vnquā cārnem suam odio habet. Unde oportet vt quam pōt ꝓ carne proximi curam gerat: cum ille recesserit qui regebat. Et si hec faciunt qui carnis resurrectionem non credūt quanto magis debent facere qui credūt: vt corpori mortuo sed tamē resurrecturo ⁊ in eternitate mansuro impensum eiusmodi officium: sit etiam quodammodo eiusdem fidei testimonium: qꝫ vero quisqꝫ apud memoriam martyrū sepelit. h tm̄ mihi vr̄ ꝓdesse defuncto: vt conmendans eum etiam martyꝝ patrocinio: affectus ꝓ illo supplicationis augeat. habes ad ea q̄ a me putasti eē q̄renda: qualē potuit reddere rn̄sionē meam: que si vltra qꝫ sat est ꝓlixa est: da veniam. id enim factum est amore diutius loquendi tecum. hunc ergo librum quemadmodum accepit venerabilis dilectio tua: peto rescriptis tuis nouerim: quem tibi perlator ei⁹ faciet sine dubio gratiorē: frater. s. ⁊ cōpresbyter nr̄ cādidianus: quem per tuas lr̄as cognitū toto corde suscepi: inuitusqꝫ dimisi. Multum .n. nos i charitate xp̄i sua pn̄tia cōsolatus est: ⁊ qꝺ fatendum ē ei⁹ instātia tibi parui. Nā cor meū tanta distendūt: vt nisi ipo assidue cōmonente non sineret obliuisci: ꝑfecto interrogationi tue mea rn̄sio defuisset.

¶ Explicit Augustinus de cura ꝓ mortuis agēda.

¶ Beatissimi aurelij Augustini de vera ⁊ falsa pn̄ia ad christi deuotam.

¶ Prefatio. ¶ Capitulum. i.

QUantum sit apperenda gratia penitentie omnis auctoritas declarat: omnis bonorum vita conatur ostendere. languores enī sanat. leprosos curat. mortuos suscitat. vitia fugat vtutes exornat. mētē munit. ⁊ roborat omnia satiat. oīa reintegrat. omnia letificat. sanitatem auget quam cōseruat. Claudis gressū aridis copiam. cecis restituit visum. Tempat successus. constringit impetus. moderatur excessus. Ignorans se per hanc cognoscit. querēs se per hanc inuenit. hec est que homines ad angelos ducit: ⁊ creaturaꝫ reddit creatori. Ista ouē perditam monstrauit querenti: ⁊ decimam drachmam obtulit anxianti. hec dissipatorem filiū ad patrē reduxit: ⁊ vulneratum a latronib⁹ custodi curandū reseruauit. In hac oē bonum iuenitur: per hanc oē bonum reseruatur: fugat tenebras. inducit luceꝫ: excoquit oīa: ipa ignis cōsumēs: hec omnia ꝓuida virago sensisti. que h tm̄ bonū dilexisti. Uix enī diligit qꝺ omnino ignorat: Sup hoc bonū innixa fortis eē poteris ad oīa bōa. Itaqꝫ volūtatē tuā quā super h bono cognoui libenter adiuuo: ⁊ suauem laborem vt rogasti: super hac re desideranter suscipio: sperās dei adiutorium in tuo merito. Scio .n. intētionem tuā nunqꝫ frustrādam: sed in oībus que desiderat ditandā. nā cum esses diues pauperem te ꝓ christo reddisti: ⁊ in anima diues eris sancti cōmertij. Unde felix ego si quid auxilij ad vas tuas diuitias adhibere potero. tue itaqꝫ trado dilectioni. quicquid de pn̄ia sentio. auctoritate patrū ⁊ illustratione sctī spūs. nec modo huius tp̄is tm̄ impugnamus errores: sꝫ ēt de impugnatis ꝑ copiaꝫ rōnum conamur tibi addere dulcedinē suauitatis: vt integritas tue mentis q̄ deo donāte oēs repulit falsitates super fugatis rōcinando letetur.

¶ Qualiter fides ē pn̄ie fundamētum: ⁊ qꝫ per laborem ⁊ dolorem acquiritur donū idulgētie.

¶ Capitulum. ij.

SI fides fundamentum ē pn̄ie: ꝑter quā nihil ē qꝺ bonū sit. appetēda ē pn̄ia quā cōstat in fide eē fundatā. nō enī pōt arbor bōa fruct⁹ malos facere. Pn̄ia itaqꝫ q̄ ex fide nō ꝓcedit vtilis nō ē. Oportet autē credi remediū pn̄ie a saluatore cōcedi. Si enīꝫ oīs pn̄ia sterilis eēt pctōrib⁹: nequaqꝫ ad pn̄iaꝫ reuocarent xp̄i interfectores: quaꝫ ꝑdicauit dn̄s mitis ⁊ māsuet⁹: ⁊ ei⁹ ꝑcursor. dixit. n. fruct⁹ facite dignos pn̄ie: ondēs pn̄iaꝫ nō sterilē: sed digne fructificare. qui. n. maluit miām qꝫ sacrificiū: n̄ expectabat mortē pctōris: sꝫ vt cōuersus viueret. qs āt cōuerti pōt vt viuat: nisi q erat i regiōe lōginq̄: In iniqtatib⁹ se meīnit cōceptū dauid: ⁊ i delictis a mr̄e sua genitū. cui dn̄s testimoniū ꝑhibet. Inueī hoiem ſm cor meuꝫ. hic

idem a dño laudatus p̄sumēs de dño dic̄: Pro
picius eris pctō meo: multum est.n. Nō q: mul
tum erat. sed q: id dauid multū reputabat. Si
cut q iam inde satur erat ⁊ fastidiosus. Nō.n.
laborat exonerari pctō: ut non videt̄ nimium.
Quomodo ergo multum videret: si adhuc in il
lo delectaret̄: Qūo rogaret ꝑdere: nisi doleret
hr̄e: Si.n. nō doleret hr̄e. gauderet cōmisisse.
Scimus quō deleuit dn̄s pctm̄ dauid: aut q: do
lebat peccasse: aut q: gemebat: ⁊ stratū suum la
chrymis rigabat: ⁊ tanꝙ panē cinerē māduca-
bat. Si aūt gauderet: nō magnum: sed paruum
pctm̄ suum diceret. Fallunt̄ itaqꝫ q obijcientes
pniam ap̄lo: ⁊ eum irridētes dicūt cōtra eum.
Peccabimus vt gr̄a abūdet. Dicebat.n. Cō-
uertimini ꝑ pniam. sperate de venia: etiā si ma
xima sit iniqtas. q: vbi abūdauit pctm̄: supabū
dabit ibi ⁊ gr̄a. Nullum pctm̄ poterit remane-
re ante pniam. Predicat.n. cōuerti. Sꝫ vn̄ se
cōuerteret aliqs: cui prior stat⁹ placeret: Qui ita
qꝫ cōuertit̄: necessario dolet hr̄e qō gaudet ꝑde
re. Pnia itaqꝫ acqrit idulgētiam sine qua ne-
mo ꝑuenit ad veniam. Si.n. sine ea aīa salua-
ret̄: nō diceret̄: peccasti: quiesce. Cur.n. qesce-
ret: nisi q: malum ē si peccaret: Quomodo di-
ligi ⁊ nō odio haberi pōt. qō retētuꝫ dānat ⁊ fu-
gatum saluat: Qui ergo nūc qescit dolere opor
tet ꝙ nō prius qeuit. Sicqꝫ saluat̄ q: dolet. sic-
qꝫ liberat̄: q: penitet. Ex dolore.n. dcm̄ ē pecca-
ui: qd faciam tibi. quasi dicat. adeo doleo pec-
casse ꝙ mihi tam graue ē ꝙ nō velim contra me
te non vindicare. Quero.n. in me qd supplicij
possim excogitare quod tibi possit sufficere. nil
mihi graue si me a pctō pōt liberare. Relinqt̄
ergo penitere volētibus veniam inuenire.

Cōtra eos q dicunt non valere pniam: nisi vsqꝫ
ad baptismum: postea nō: multisqꝫ ꝓbat̄ exem
plis: etiam lapsis post baptismum pniam ꝓfice
re ad salutem. ¶ Cap. iij.

Sunt autem qui credūt vsqꝫ ad baptismū pniam ꝓ
ficere. Nāqꝫ syrus erat naaman: q ꝑ aquā
ꝑdidit leprā: sed postea peccantib⁹ cassam ꝑseue
rare. Gaudēt.n. singularitate arrogantes ex h̄
qō nō hn̄t. iactātes se mūdos esse: vtpote qua-
si nihil post baptismū cōmiserint vn̄ iure dolere
possint. Hi sinistre oīa itelligentes. vires ex sā
ctor auctoritate sumētes: ⁊ sequētes p̄rem mē
dacij: mēdaciter exponūt. qō cōcordat veritati.
Legāt in ap̄lo qō intelligere nolūt. Impossibi-
le ē eos q semel illuminati sunt ⁊ gustauerunt
donum celeste ⁊ participes effecti sunt gr̄a spūs-
sancti ⁊ gustauerūt bonū verbuꝫ dei: virtutesqꝫ
seculi futuri. iterꝫ renouari ꝑ pniam. rursuꝫ cru
cifigētes filium dei: ⁊ ostētui hn̄tes. Sed si sup-
bia eos nō excecasset. videret ap̄lm nō ita eē de
structorē sui laboris atqꝫ sui gaudij. Quos.n. ꝑ
ep̄las correxit nisi q post baptismū ceciderāt: ⁊
in pctō ꝑseuerabāt: Gētiles.n. visitabat corpo
rali p̄ntia: rōnibus ⁊ miraculis eos confutans.
Qūo scriberet infidelib⁹ ipis eidē multipliciter
ꝯdicentib⁹: hūc lapidabāt: virgis cedebant: ⁊
eis scriberet vt se corrigerent. Cur aūt correct
onem infidelib⁹ indiceret: si de eoꝝ salute despe
raret: Qūo scriberet: q sciēter ⁊ necessario nihil
oīno ꝓficeret: Si nō possent renouari ꝑ pniam
cur p̄dicaret eam: Preterea corinthum reuocat
post baptismū peccātem ⁊ fornicationē gentiuꝫ
superātem. Qūo reciperet penitētē. si sic contra
suū p̄dicaret p̄ceptū: Sed de baptismo h̄ intel-
lexit. Dixit.n. eos renouari ꝑ pn̄iaꝫ impossibile
esse vt rursum crucifigāt filium dei: ⁊ ostētui ha-
beāt. i. vt iterꝫ baptizent̄. Qui.n. baptizat̄: mor
tem crucis ⁊ sepulturā xp̄i rep̄sentat in imersio
ne sua. In signo.n. crucis qsqꝫ in aqua submer-
git̄: ⁊ submersus sepult⁹ ostendit̄. Nō.n. q lap-
si sunt ꝑ iteratū baptismū cōseq veniā poterunt.
Sicut.n. semel xp̄s crucifixus ē. sic baptism⁹ ite
rand⁹ nō est. Una.n. morte suos oēs redemit:
vt ampli⁹ mori nō oporteat. Qō videns eccl'ia:
itellexit nō iterādum baptismū. Per fruct⁹ ita-
qꝫ pn̄ie. baptizatis adhibet̄ spes venie: Naꝫ fi
lius q recesserat a p̄re in regionē lōginquā: susce
ptus est a p̄re ꝑ pniam. Dixit.n. patri cōfitens.
Jam nō sum dign⁹ vocari fili⁹ tu⁹: nō.n. ista a te
didici ista apud te repperi. Nūc suscepit pater-
familias ⁊ stola ⁊ anulo iduit eum. Stola iduit
eum: q: in eo itegritatem charitatis restaurauit
atqꝫ anulum in manu posuit: q: ex fide eū fecit
opari: ꝑ spūssancti dona eū subarrauit: ⁊ etiam
calciamēta peduꝫ reddidit q: eccl'iam eius p̄di
catione ditauit. In cuius cōuiuio occisus ē vitu
lus saginatus: q: in quo habitat oīs plenitudo
diuinitatis corporaliter i'li factus est cib⁹: ꝑ hoc
ostendēs etiam sacramēta dn̄ici corporis ꝑ pe-
nitētiam ⁊ cōfessionem reddi pctōrib⁹ baptiza
tis. Si.n. aliter esset: petrus post dn̄i ascensio-
nem caput eccl'ie nō ꝑsuasisset symoni in emp
tione spūssancti spem hn̄ti: vt pniam sumeret i-
de: cui pecuniam dicauerat in maledictioneꝫ.
Jlle quoqꝫ qui incidit in latrones: ab hierusalē
descendebat. nō in egyptum ad tenebras. non
ad idumeos sanguineos ⁊ puluere aspersos: sed
ad hiericho. qui icidit in latrones nō habitaue-
rat cuꝫ eis. Sed lꝫ inciderit qui prius latro nō
erat. nō est relictus a samaritano. sed adiutus
⁊ cura refectus. Quod nō fuisset si solum nō ba
ptizatis spem venie reliquisset. Amicus voca-
tus est lazarus. ⁊ postea resuscitatus est fetidus
⁊ quatriduanus a mortuis: ostendēs quātūcūqꝫ

peccet hō: ēt postq̄ꝫ fuerit amicꝰ dei: viuere poterit eiꝰ spūs. Sꝫ valido dei clamore ⁊ multoꝝ fletu foras a pctō vocabit̄. priꝰ tollet̄ lapis desuper ab ipso. qꝛ cordis duricia ꝓijciet̄ ex aīo: quā tollēt itercessores ⁊ ꝑdicatores labore suo Filiam abrae quā alligauerat sathanas: soluit dn̄s reclamātibus iudeis. hec erat filia: ⁊ ligata ⁊ soluta in sabbato.

¶ Contra eos q̄ dicūt non valere pniam lapsis post baptismū: ⁊ qualiter intelligendū sit pctm̄ in spm̄ ⁊ ad mortem. ¶ Ca. iiij.

Adhuc sūt qui reclamant nō eē remissionē peccatoꝝ baptizatis per pniam: dicentes: pctm̄ in p̄rēm ⁊ filiū remitti: in spūmscm̄ oīo nō ignosci: putātes pctā in p̄rem ⁊ filiū eē infideliū ⁊ hr̄e remissionē per baptismum. Isti peccant absq̄ꝫ spū quē nō acceperūt. Illi aūt in spm̄scm̄ peccant quē acceperūt per baptismū: q̄ eiꝰ dōa n̄ r̄tinēt ⁊ diaboli venena eligūt. Istos itelligūt nec hic nec in futuro mīam cōsequi posse. Sed iste intellectus magis ē erroris q̄ꝫ fidei scē. Si eni ꝑ solū baptismū qḋ iterādū nō ē: fit pctōꝝ remissio. cur adderet dn̄s neq̄ꝫ in futuro? Constat aūt quedā in futuro remitti vbi nō ē opatio baptismi. In futuro āt nemo baptizabit̄ ⁊ a peccato liberabit̄. Sicq̄ꝫ falsa ē interpretatio: que remissionē cōcedit soli baptismo. Nō itaq̄ꝫ soli infideles peccant in p̄rem ⁊ filiū: sed q̄cūq̄ꝫ peccata cōmittunt. Sꝫ soli peccant in spm̄scm̄ q̄ impenitētes existunt vsq̄ꝫ ad mortē. Spūs eni sāctus charitas ē deitatis. amor ē genitoris ⁊ genite veritatis. qui suam grāꝫ nobis tribuit sui ip̄ius arram. Qui igitur peccat: ⁊ grām suaꝫ recupare nō amat: ⁊ nūq̄ꝫ curat ab eo diligi qui totus ē amor ⁊ charitas: nec ad eū tēdit vn̄ sumpsit arrā: in spm̄sanctū peccat: ⁊ nūq̄ꝫ pꝰ mortē sicut nec viuens cōsequet̄ veniā. Sicq̄ꝫ nullus peccat in spm̄scm̄ qui fugit ad ip̄m. Si q̄s lectionis seriem ⁊ vbi hoc legit̄: ⁊ verbi cāꝫ cogitauerit: ⁊ si aliter intelligat sinistre interp̄tantibus nō cōcordat. Dicebāt eni iudei. In beelzebub eijcit demonia: opꝰ spūsscti attribuētes diabolice p̄tāti. Dixit ḡ. Sūt pctā q̄ quoquo mō sunt ferēda. sunt blasphemie cōsecuture mīam Sed blasphemare in spm̄scm̄ vt incepistis ducet vos ad mortē. Unde postea dixit. Non potest arbor mala: fructus bonos facere. Quasi dicat. Cōuenit vite vr̄e de spū talia dicere. Arbor bona nō pōt fructus malos facere. Consilium ē. Cōuertimini: in arborē bonā trāsite: nec iam poteritis de spūsancto talia sentire. Obijciūt aliḋ dcm̄ ioānis. Est āt pctm̄ nō ad mortē ꝑ quo oret quis. Est aliud ad mortēꝫ pro quo non oret quis. Quasi ꝓ peccatis ante baptismum ē orandum. ꝓ alijs non. Falluntur qui sic intelligunt. Cōtrarius nō ē sibiip̄i qui pniam admonet ecclie pergami. Sed sūt quedā pctā venialia que orone dn̄ica quotidie soluūtur. cū dicitur Et dimitte nobis debita nostra: sicut ⁊ nos dimittimus debitoribꝰ nostris. Et hec vt idem ait nō sūt ad mortē. Alia vero que sūt ad mortem nō sic sed per fructꝰ pnīe soluūtur: Qui petrum lachrymātem suscepit. remissionē non negauit baptizatis. Jam eni audierat: tibi dabo claues regni celorum. Qui licet postea dn̄m negauerit: ⁊ a se amicos xp̄i excōmunicauerit. per pniam ⁊ amaros fletus veniā recupauit. Egrꝫ se dn̄s dixit respiciēs ad mēbra sibi vnita. qui xp̄i membra sunt per baptismi sacr̄a deo vniti sunt. In quibus se egrum cū cōmemorat: nō ab hoībus pctā cōmitti negat: que quotidie ꝑ penitentiam destruit.

¶ Contra eos qui dicunt, semel tm̄ ⁊ nō amplius deū pctā dimittere lapsis post baptismum. Sed econtra totiens apparet diuina miseratio quotiens fit apenitentie confessio. ¶ Cap. v.

Adhuc instant perfidi q̄ sapiūt plus q̄ꝫ oporteat. non sobrij: sed excedentes mensuram. Dicunt enim. ⁊ si semel peccātibus post baptismum valeat penitentia: non tm̄ sepe peccantibus proderit iterata. alioquin penitentia ad peccatum eēt incitatio. dicunt eni Quis nō semper peccaret si redire semper posset? Dicunt enim dn̄m incitatorem mali si semper penitentibus subuenit: ⁊ etiā ei placere peccata quibus semper presto ē gratia. Errant aūt immo constat ei peccata multum displicere. qui semper presto ē ea destruere. Si. n. ea amaret: non ita semper destrueret: sed cōseruaret: atq̄ꝫ vt sua munera foueret. Semper destruit peccata que inuēit: ne soluatur quod creauit ne corrumpatur quod amauit. Sumunt occasionem hypocrite isti ex factis domini. quem. n. cecuꝫ bis illuminauit? quē leprosū bis mundauit: quē mortuum bis suscitauit? non lazarum quē dilexit: non filium vidue quem misertus m̄ri reddidit. non filiū dissipatorē legitur bis suscepisse: non filiam abrae bis a demonio liberasse. in nulla persona iterauit factum. docens vt aiunt non sepe a domino fieri remedium. Dixit mulieri. Uade ⁊ amplius noli peccare: ne deteriꝰ aliquid tibi contingat: promittens penam non amplius veniam. Qui autem multos cecos et diuerso tempore illuminauit: ⁊ multos debiles confortauit. ostēdit in diuersis illis eidem sepe peccata dimitti: vt quem prius sanauit leprosū alio tempore illuminauit cecum. Ideo. n. tot saluauit febricitantes: sepe lāguidos: sepe clau

dos cecos τ aridos: ne desperet sepe peccans. Jō nō scribit aliquis nisi semel sanat⁹. vt timeat quisquis iugi pctō. Uidem⁹ adhuc quotidie in ecclīa sepe febricitātes: sepe languidos: sepe passionib⁹ captos: sepe liberari: vt appeat totiens op⁹ miserantis: quotiēs cōfessio fit penitētis. Quō.n. corp⁹ qđ vili⁹ ē τ ab ipo dissimili⁹ sepe sanaret. τ aiam digniorē τ redemptam nō totiens liberaret? Medicū se vocat: τ nō sanis sed male habētibus oportunū. Sʒ qlis h medicus: q malū iteratū nesciret curare. Medicorū enim ē cēties infirmuʒ visitare τ cēties curare. Qui ceteris minor eēt si aliis possibilia ignoraret. Memor ē sui q pmisit. Nolo mortē peccatoris: sʒ vt conuertat et viuat. Quē eni pctōreʒ excludit. Et q oib⁹ pmisit indulgentiā: aliis pmissionibus declarat: qui me ɔfessus fuerit coram hoibus. i. oīs quātūcūqʒ τ quotiēscūqʒ peccator: cuiuscūqʒ ordinis: ēt si fuerit sacerdos cōfitebor τ ego eū corā pře meo. Nam qui innocauerit nomen dñi. i. bm q noiatur dñs. i. qui vocauerit eū ad se buiēdo: nō ɔdicēdo: vt forsitan sepe fecit. oīs. s. quicūqʒ sit ille pctōr. salu⁹ erit. Omne.n. aiam iste pmissor saturauit bonis: ēt sedentes in tenebris τ vmbra mortis: nullam excipiēs aiam. Nūc magistr intellexerat discipulus ille qui corinthios per eplās suas voluit corrigere: τ vt ipe testat ter i lrīs suis eos correxit. Oportebat.n. vt quotiens videret cadere: totiens iuuaret eos surgere. Memor enim erat illi⁹ qui dixerat. quor remiseritis pctā remittūtur eis. Scim⁹ aūt τ primos pres: τ in oī tpe ēt eccliam dei sup vsqʒ in septuagiesseptiens quod ē semp: pctā dimittere. quam ptrēʒ isti ab ecclīa dei conantur auferre. Opʒ.n. sic ecclesiam credere q cōfitetur se sepe peccare. negat eni vitatē in se eē q se absqʒ pctō audet iactare. Jn multis.n. offendim⁹ oēs: nec infans vnius diei absqʒ pctō super terrā eē pōt. Quapropter eliminandus ē ab ecclīa iste error qui vnquaʒ penitentib⁹ negat indulgentiam. nō.n. inquirit qđ apl's senserit. q dixit: Nihil mihi cōscius suʒ sʒ nō in hoc iustificatus sum. Sentiēs.n. τ iustis pctā solere cōtigere: nō se ɔfirmabat absqʒ peccato: q se nouit indissolubili vinculo charitatis xpō cōiunctum. nisi.n. sciret iustos sepe venire ad veniā. q nō dubitaret se peccare. qui se sciebat spūm dei habere: τ intentione mundissima ei seruire? Cur.n. dñs petri pedes lauisset: τ eccliam hoc idē docuisset: nisi q quotidiana ē offensio. opʒ vt quotidiana sit remissio. Cur docuisset ipse dñs orantes dicere: dimitte nobis debita nrā: nisi ipe misericors perseueraret qui nos ab hac petitione nō vult deficere? nullus itaqʒ tm̄ vnqʒ posset peccare q penitēs velit desperare. Quid eni aliud ē desperare q̄ deum sibi cōparare? nam qui de deo nō presumit veniaʒ. nō aiaduertit plus peccato suo dei posse clemētiam. Si.n. sentiret deū magis bonuʒ q̄ se malum. quicqđ in se iusticie nō inueniret a deo magis bono expectaret: τ quidē diffidit: q summi boni bonitatem maiorē sua negcia non sentit. Jlle.n. solus diffidat qui tantū peccare pōt: quātū deus bonus ē. Cū sit aūt nullus qui hoc possit: q timet de se malo: presumat de meliore. Diabolus.n. τ oēs nequicia minor ē q̄ dei mīa. Jpe enim si posset sperare τ culpam in se sentire: quod non inuenit in se psumeret in dei bonitate. Adhuc q diffidit τ suā nequiciam dei pietati compat: finē imponit diuine virtuti: dans finem infinito. τ perfectiōem diuinitatis auferens deo: cui nihil deest qđ ēt cogitari non pōt. non itaqʒ ēt si sacerdos peccauerit despare debet: licʒ scriptum sit: qs orabit pro eo? Tota nanqʒ ecclīa: atqʒ alius sacerdos: τ oēs scōruʒ ordo orabit p eo: τ ipe xps: q pro nobis offert se deo. Sed hoc cōsiderandū ē sacerdoti ne facile cadat. cui i hoc grauior notat pena. Dicat apd se: si plebs ieiuna vbi dei peccauerit: oportebit me ferre partē ponderis. non audebo illi importabilia iponere τ non digito ea mouere. Sʒ ego si peccauero quid faciam? non sic facile euadam: me oportebit flere miseriam. non.n. ē sic statutum de me sicut de subiecta plebe. sic sacerdos τ timeat peccare: sed magis timeat desperare.

¶ Contra eos qui audacter peccant nimis psumētes de dei misericordia.

Capitulum. vi.

SUnt alii inimici desperationis q adeo presumunt: τ de deo confidunt: q̄ quādam sibi licentiam acquirunt peccandi: τ sine pnia expectant veniam: quia credunt qm̄ christiani sunt non posse damnari adulātes sibi eo quod scriptum est: oīs quicunqʒ innocauerit nōmen domini saluus erit. Putant eni se nomen dñi inuocare qm̄ pnt xpm credere. τ sacra ecclesie sumere: non verentes multos eē vocatos: sed paucos electos. Putant enim christianos paucos eē in multitudie gentiū τ iudeor: quare τ si oēs sanantur credentes: paucorum tm̄ est electio in tanta multitudine. Sed si quis aiaduertere voluerit deceptos hos esse ecclesia indicabit: licet confidant in christi redemptione Dicunt enim quid pdesset christum venisse si mali tātum sicut τ ante aduentum suuʒ adhuc perirent. Ante enim q̄ fieret deus homo: mali tantum damnabātur: τ si adhuc idem esset: euʒ venisse quid prodesse? Multum iquam. Naʒ

omnis bonus ante aduentum dn̄i saluus factꝰ
est peruenturum. Nemo enim infernum egre-
di posset: nisi a christo perueniente in eum ex-
trahi meruisset. neqꝫ enim facultas bene ope-
randi ⁊ diabolo cōtradicendi tanta hominibus
inesset: nisi christus tanta pati ⁊ resurgere de-
creuisset. Hi neqꝫ apostolorum neqꝫ dn̄i ver-
ba attendunt: qui fornicatoribus ⁊ criminosis
hoībus tam multipliciter: ⁊ totiens penas ꝑ-
mittunt.

Adhuc contra eos presumentes.

Capitulum. vij.

Adhuc additur iniquitas pri
ori consimilis: licet contraria. Desperantes enim dei
iudicant misericordiam. hi condemnant insti-
ciam in iustuꝫ deum blasphemantes qui red-
dere mala malis ignorat: ⁊ peccata eorum exal
tat. Sed miror cur non credant apostolo dicen
ti: spes nō cōfundit: qui negāt penam quā ideꝫ
criminosis ꝑmittit. Si enim vbi minatur ve-
rax non est: cur cōfidunt quod sperantibus vex
dicat. Sed quid verus ē i ꝑmittēdo verus est
ēt in minādo. Sed nō est sperare tandem bonū
ꝓ malis expectare: immo temerarius est: qui
peccatum nō abhorret. sed cum peccat ad peni
tētiam recurrat. cōfidat in domino: quem time
at iustuꝫ ⁊ imundiciarum inimicum.

Que sint peccata venialia: ⁊ ꝙ in his assidue
peccantibus assidue penitendum ⁊ confitendū
ē. ⁊ de dolore ꝓ dilatione ꝑnīe.

Capitulum. viij.

Quam itaqꝫ penitentie ef
ficax est: ⁊ fructifera: neminem reliquēs
sine venia: mortuos resuscitans. de mō ⁊ vari
etate eius disseramus aliqua. Penitencia eni
baptizandis non est necessaria: sed baptizatis
de maioribus ⁊ minoribus peccatis penitēdū
est. Per fidem enim ecclesie sola remittuntur
peccata que cōtraxit homo in origine vt sicut
a patre peccante damnationem accepit: ita per
matris ecclie fidē cōsequatur remissionem. sed
qui per se peccauit: ꝑ dolorē proprium ⁊ ꝑ fideꝫ
ecclie indulgētiā acqsiuit. hec ꝑ baptismum red
dunt hoīem mūdum ⁊ nouum vt nihil remane
at qꝺ displiceat. sine ꝑnīa nullus ꝓfuit baptis-
mus qui peccauit spontaneus. si quis autem ba
ptizaretur inuitus ⁊ in falsitate confessus cum
penituerit saluus erit: adiuuante fide ⁊ charita
te totius matris ecclie per totū orbem diffuse
Ob hoc sunt cathecumini ab ecclesia constitu-
ti: vt dum baptismum expectant vnde iure pe
niteant docean tur. hec restituit hominem in li-
bertatem arbitrij primi parentis: adhuc i abū
dantia virtutum constituti. Est enim peniten
ia: assidue peccantibus: assidue necessaria. In
multis enim offendimus omnes que quotidie
remittuntur si semper deplorantur. Ista per sa-
cramenta ecclesie ⁊ orationes semper fugantur
vt iure audiant: tota pulchra es: ⁊ macula non
est in te. non quin fiat dico: sed manere non po
test. Tanta est virtus petitionis tue ⁊ vnitatis
ecclesie: vt quicquid extraneum acciderit du-
rare non possit. Licet enim speciosi sunt pedes
euangelizantium pacem euangelizantium bo
na: lauatis: tamen in remissionis figura excuti
endus est puluis qui contrahitur in via. Hec
peccata ⁊ si sint parua per dei misericordiam. fi
unt magna in peccatoribus negligentia: nullū
eni pcīm adeo paruum quod non crescat negle
ctum: nō enim considerandum ē quod fecerit.
sed quē offenderit: ꝙꝫ bonꝰ ē: ꝙꝫ benignꝰ: ꝙꝫ piꝰ:
ꝙꝫ ꝓpitiꝰ: qui illum sua dulcedine ⁊ pietate crea
uit ex nihilo: qui eum absqꝫ merito perduxit ad
baptismum: ⁊ educauit ⁊ nutriuit vt filium: ad
cuius cōmodum creauit celum ⁊ terram: ⁊ oīa
que i eis sunt ex nihilo: cui seruiunt oīa tanquaꝫ
filio: cui misit angelum in auxilium: ꝓpter quē
fortem ⁊ callidum debellauit hostem eius an-
tiquum: ꝓpter quē tam multiplicit pati susti-
nuit: vt eum mererē habere filium: cum quo
dignarē habere cōsortium. Qui deus maiesta
te sua regit ⁊ gubernat omnia ꝓpī eum ꝑtāte
sua. Talem ꝑrem offendere: ꝯ eius voluntatē
aliquid cōmittere: aīaduertentibus ac se non
ignorantibus ꝙꝫ est crudele. Unde qui se cogno
scunt sic semper peccant: ita semper plorant: vt
totam vitam suam que est temptatio super ter
ram plorēt tota vita sua. Ista aūt sunt: cū aliqd
citra vel vltra modum agiē. Ipa enim bona q̄
per se bona sunt: aliquid cōtrahunt cum exce-
dunt. quicquid deest a perfectione: quidqd de-
ficit ab hoīe: quicquid ⁊ nostrum est plorando
dolēdum est. Quicquid alio modo agiē: nō re-
cta ⁊ mundissima intentiōe. quicquid alio mō
operamur: ⁊ nō tn̄ purissimo dei amore: non ē
liber a fragilitatis opatiōe. Quicunqꝫ taꝫ mi
serū eē vt hoīs ē dilexerit: ⁊ q eius fragilitatem
nō abhorruerit: sed oīo sibi reseruauerit: ⁊ suam
eē nūquā nisi ꝑꝑ acquirēdum vex eē qꝺ deꝰest
tolerauerit: addidit operi diuino proculdubio
dolēdum. Et qui se cognoscit qd ē: diligat hoc
solū qꝺ spectat ad illū q ē. Si qs. n. sapiēē cogi-
tat qd turpissime fragilitati ab ipa ꝯditōe ihe
reat ꝙꝫ fedꝰ ꝙꝫ turpis sit i carne: ꝙꝫ mutabil in
mēte: h solū i se diliget qꝛ tale eñ ad deū ducet
quicqd eni boni facimꝰ si id meliꝰ facere possu-
mus: a nobis ē ꝙ i culmie boni nō sumꝰ. si quid
boni nouerimꝰ ⁊ minus aliquo mō opamur nō

nino a nostra operatione est alienum. Ista cōti-
nua ⁊ assidua: ⁊ quasi quodāmodo necessaria:
assidua lauent̄ cōfessione: assidua restaurent̄ cō
punctione. Surgamus purissimi ad purissimā
ꝑfectionem: ne istis q̄ parua sunt multiplicatis
quasi quadam scabie patiamur corrūpi ⁊ colli-
di: ne pinguedine charitatis imminuta sinamur
macie affligi: ⁊ tortura imūde cōscientie macē
rari. Semꝑ tēdamus in melius: semꝑ in puri-
tatem baptismi tendētes: ⁊ eam sumoꝑe ꝯser-
uātes: vt cū de hac vita exibim⁹: ad eum q mū
dissimus est mūdi ꝑueniamus: ⁊ sine mora ab
eo suscipiamur. Doleam⁹ esse exules a patria:
dulcamus viuere in corruptibili materia. Hic
dolor magis ex desiderio q̄ȝ ex vindicta fit. Uñ
differt a pñia. Penitētia. n. est q̄daȝ dolētis vin
dicta: puniēs in se qd̄ dolet cōmisisse. Qui aūt
dolet qd̄ retinet̄ in mortali corꝑe: desiderat qd̄
amat: plorat qd̄ tardat. Dis pñia ē de male vsa
libertate. Iste vero dolor magis de necessitate
est. Nullum. n. peccatum est necessarium. Ipm
autem peccatum originis ob hoc ē malum: q̄r
fuit in adam spōtaneum. Illius. n. voluptas
male vse libertatis punit̄ in nobis: nō q̄r neces
sarium: sed q̄r fuit spōtaneum. Nihil. n. a nob̄
querit̄ qd̄ cōmisissem⁹: nihil a nobis exigit̄ nūc
qd̄ fecissemus. Relinquit̄ in filijs op⁹ paterne
voluptatis. Regrit diabolus filios in ꝯuitutez
quoꝝ patris emit libertatem. Iste dolor sanct⁹
est nō ex cōscientia peccatrice: sed ex oꝑante cha
ritate: nō puniens malum: sed augmētans bo-
num: nō ipatienter habitus: sed ex desiderio su
sceptus. In hoc desiderio erat andreas: qui in
cruce positus a dño requirebat. Tempus ē: vt
cōmendes terre corpus meum. Uolebat. n. eū
plebs de cruce deponere: Ipe aūt cepit dñm ro
gare. Ne me ꝑmittas dñe descendere viuum.
Sed tps est vt cōmendes terre corp⁹ meū: tan-
diu. n. iam portaui: tādiu suꝑ cōmendatum vigi
laui ⁊ laboraui: ꝙ vellem iam ab ipa obediētia
liberari: ⁊ isto grauissimo indumēto expoliari.
Recordor quātum in portādo onerosum: in fo
uēdo ifirmum: in coercēdo lētum: in domando
suꝑbum laboraui: Scis dñe quotiēs a puritate
cōtemplationis me retrahere cōtendebat: quo-
tiens a dulcissimo quietis tue somno me exci-
tare obtēdebat. quātum ⁊ quotiēs dolorem ige
rebat. Qui igit̄ tādiu pater benignissime pugnā
ti restiti: ⁊ tua oꝑe superaui ⁊ vici: a te pio ⁊ iusto
remuneratore posco: ne mihi vltra cōmendes:
sed depositum reddo. Cōmenda alij quē illud
vltra nō impediat: ⁊ resurrectuꝝ ꝯuet ⁊ reddat:
vt ⁊ ipm sui laboris mercedē recipiat: terre cō-
mēda: vt vigilare me ampli⁹ nō oporteat: ⁊ li-
bere ad te fōtem indeficientis gaudij tēdere an
xiantē me iā nō retrahat: nec impediat. Hic do
lebat iam nō esse cum dño: nec penitebit cōmē-
datuȝ resurrexisse dño. Sic itaq̄ȝ nō omnis do-
lor est pñia.

De differētia vere ⁊ false pñie: ⁊ ꝙ de oībus
peccatis penitēdum est. Cap. ix.

Sunt etiam peccata alia que oīo
eripiūt vitaȝ: nisi suc
currat pñia. Non. n. oīs qui dicit mihi
dñe dñe itrabit in regnum celoꝝ. Quare agēda
est pñia: vt deleant̄ crimina. Sed qm̄ pñia oīs
nō est bona: dicamus aliqua q̄ separāt veram a
falsa: sterilem a fructuosa: Sunt. n. quos peccas
se penitet ꝑpter ꝑsentia supplicia. Displicēt. n.
latroni pctā qm̄ agit̄ de pena: Desit vindicta re-
uertit̄ ad crimina: Ista est pñia non ex fide ꝑce-
dens: nec ex charitate munita: sed sterilis ⁊ si-
ne misericordia. Hec nō purgat cōscientiā: nec
lauat crimina. In hac nulla est spes venie: nul
la expectatio indulgētie. Huic cōcordant q con
fitent̄ inuiti. non amore boni: sed vt fugiāt dam
num vel incōmodum seculi. Seruiunt mundo
quem amant: querūt suam gloriam quam anhe
lant: recipiūt mercedem quam expectant. Si
quis tali pñia securus extiterit: ⁊ ad veram pe
nitentiam de ista nō conscēderit deceptus ⁊ mi
ser eternaliter peribit. Utilis ergo erit pñia si
sit spōtanea: dñm querens quem amisisse dole-
at. ad illum anxians ꝑter quem nō est vita. Sūt
plures quos penitet peccasse: sed nō oīno: reser
uantes sibi quedam in q̄bus delectent̄: nō ani-
maduertentes dñm simul surdum ⁊ mutum a
demonio liberasse. ꝑ hoc docet nos nunq̄ȝ nisi
de oībus sanari. Si enim vellet ex parte pecca
ta reseruari: habēti septem demonia: manente
vno ꝑficere potuerat sex expulsis: expulit autez
septem: vt oīa crimina simul eijcienda doceret
Legionem aūt ab alio eijciens neminem reli-
q̄t ex oībus qui liberatum possideret. ostendēs
ꝙ si etiam pctā sint mille oportere de omnibus
penitere. Laudatus est. n. dñs qm̄ eiecto demo
nio locutus est mutus. Nunq̄ȝ aliqueȝ sanauit
quem oīno nō liberauit. Totum enim hoīem
sanauit in sabbato: q̄r ⁊ corpus ab infirmitate: ⁊
aīam ab omni cōtagione: indicans penitentem
oportere simul dolere de omni crimine orto in
aīa ⁊ corpore. Scio enim dñm inimicum omni
criminoso. Quomodo ergo qui crimen ꝯuat
de alio recipiet veniam? Sine amore dei cōse-
queret̄ indulgentiam. sine quo nemo vnq̄ȝ in-
uenit grām. Hostis enim dei est dum offendit ꝑ
seueranter. Quedam enim impietas infidelita
tis est ab illo qui iustus ⁊ iusticia est dimidiaȝ
sperare veniaȝ. Jam enim foret sine penitentia
inuenire grām: Penitētia enim vera ad baptis

mi puritatem confitētem conaṫ adducere. Re-
cte enim penitens qcq̄d sordidum post purifica
tionem cōtraxit: oportet vt abluat saltē lachry
mis mētis. Sed satis durus est cuius mentis
dolorem ocu[l]i carnis nequeunt declarare. Sed
sciat culpabiliter se durū: qui deflet damna tē
poris vel mortem amici: ꝛ dolorem peccati la-
chrymis nō ostendit. Non itaq; est vt qs excu-
set se nō hr̄e fontē lachrymarū: qui vnq̄ꝫ lachry
mis ostendit dolorem temporalium.

De fructu erubescentie ꝛ vtilitate confessio-
nis: ꝛ q̄bus ꝛ qualiter confitendum est.
Capitulum. x.

Quem ergo penitet oīno penite
at: ꝛ dolorem lachry
mis ostendat: rep̄sentet vitam suā deo
p̄ sacerdotem: p̄ueniat iudicium dei p̄ confessio
nem. P̄cepit enim dn̄s mūdatis vt ostenderent
ora sacerdotibus: docēs corporali p̄sentia confi
tenda pctā: nō p̄ nūcium: non p̄ scriptum mani-
festāda. Dixit enim ora mōstrate: ꝛ omnes: non
vnus p̄ oibus. Nō alium statuatis nūcium q̄ p̄
vobis offerat munus a moyse statutum. sed q̄
p̄ vos peccastis p̄ vos erubescatis. Erubescētia
enim ip̄a p̄tem h̄z remissionis. Ex misericor-
dia enim hoc p̄cepit dn̄s: vt neminem penite-
ret in occulto: In hoc. n. qđ p̄ seip̄m dicit sacer-
doti. ꝛ erubescētiā vincit. timore offensi: fit ve
nia criminis: fit. n. p̄ cōfessionem veniale: quod
criminale erat in op̄atione. Et si nō statim pur
gaṫ: fit tn̄ veniale quod commiserat mortale.
Multum. n. satisfactionis obtulit. q̄ erubescen
tie dn̄ans: nihil eorū que cōmisit nuncio dei de-
negauit. Deus. n. misericors ꝛ iustus ē: sicut cō
seruat misericordiam in iusticia. ita ꝛ iusticiam i
misericordia. Opus. n. est mi̇̄ꝗcordie peccanti
pctā dimittere. sed oportet vt iustus mi̇̄ꝗeaṫ iu
ste. Oportet. n. vt nō solum qđ: sed in quo do-
leat cōsideret: si dignus ē nō dico iusticia: sꝫ mi-
sericordia. Justicia. n. sola dānat. sed dign⁹ mise
ricordia est q̄ sp̄ūali labore petit grām. Labo-
rat. n. mens patiēdo erubescētiam. Et qm̄ vere
cundia magna est pena. q̄ erubescit p̄ xp̄o: fit di-
gnus mi̇̄ꝗcordia. Vn̄ patet q̄ quāto plurib⁹ cō
fitebiṫ in spe venie turpitudinē criminis: tanto
facilius consequiṫ mi̇̄ꝗcordiam remissiōis. Ipi
enim sacerdotes plus iam p̄nt p̄ficere: plus con
fitentib⁹ p̄cere: q̄bus. n. remittunt remittit dn̄s
Lazarum. n. quem de monumēto iā suscitauit
obtulit dn̄s discipulis soluēdum. p̄ hoc ondens
p̄tātem soluēdi cōcessā sacerdotibus. Dixit. n.
quocunq; solueritis sup terram soluet ꝛ in celis
hoc est: ego deus ꝛ oēs ordines celestis militie
ꝛ oēs s[..]cti in m[e]a glīa laudāt vobiscum: ꝛ cō-
firmāt quos ligatis ꝛ soluitis. Non dixit. quos
putatis ligare ꝛ soluere: ꝛ in quos exercetis op⁹
iusticie ꝛ misericordie. Alia autem opera vestra
in peccatores nō cognosco. Quare qui confiteri
vult peccata: vt inueniat grām. querat sacerdo
tem scientem ligare ꝛ soluere: ne cum negligēs
circa se extiterit. negligaṫ ab illo qui eum mise-
ricorditer monet ꝛ petit: ne ambo in foueā ca-
dant quam stultus euitare noluit. Tanta itaq;
vis cōfessionis est: vt si deest sacerdos confitea
tur p̄ximo. sepe enim contingit q̄ penitēs non
pōt confiteri coram sacerdote: quem desiderāti
nec locus nec tēpus offert. Et si ille cui cōfitebi-
tur p̄tātem soluendi non habet: fit tamē dignus
venia ex desiderio sacerdotis: qui ei confitetur
turpitudinem criminis. Mundati enim sunt
leprosi. dum irent ostendere ora sacerdotib⁹: an
teq̄ꝫ ad eos p̄uenirent. Unde patet dn̄m ad cor
respicere: dum ex necessitate p̄hibenṫ ad sacer-
dotes p̄uenire. Sepe q̄dem eos querunt sani ꝛ
leti: sed dum querunt anteq̄ꝫ p̄ueniant moriun
tur. sed dei misericordia est vbiq;: q̄ ꝛ iustis no
uit parcere: ꝛ si non tam cito sicut si soluerētur
a sacerdote. Qui igiṫ omnino confiteṫ: sacerdo
ti meliori q̄ꝫ pōt confiteaṫ.

De priuata ꝛ publica confessione ꝛ satisfa-
ctione. Cap̄. xi.

Et si peccatum occultum ē suf-
ficiat referre in
noticiam sacerdotis: vt grata sit oblatio
muneris. Nam in resuscitatione filie principis
pauci interfuerunt qui viderēt. Nōdum enim
erat sepulta. nōdum extra portam ciuitatis de
lata. nōdum extra domum in noticiam deporta
ta. Intus resuscitauit quam intus inuenit. reli
ctis solis petro ꝛ ioāne ꝛ iacob ꝛ p̄re ꝛ m̄re puel
le. In quibus figuraliter continenṫ sacerdotes
ecclesie: Quos aūt extra inuenit animaduerten
dum est quomodo suscitauit: Flebat aūt turba
post filium vidue: fleuit martha ꝛ maria suppli
cans p̄ fratre: flebat etiam turba que mariam
fuerat secuta. lachrymis marie admonita. In
quo docemur publice peccantibus. nō p̄prium:
sed ecclesie sufficere meritum: sic itaq; mortu⁹
iaceat: sicq; se mortuum ostendat. publice mor
tem suam predicando. publice fructus penitē-
tie ostendēdo: vt turba ploret admissum. ꝛ defle
at quem dolet mortuum. Istis lachrymis mo
uebiṫ dn̄s. qui reddet matri vnicum filium. si
minus perseuerauerit si se mortuum p̄ fruct⁹
p̄n̄ie non declarauerit. tanto plus oportet adde
re. Unde lachrymis exciteṫ non solum marthe
sed etiam marie. Tantum se affligat. tantum se
dolere: ꝛ se mortuum sentire ostendat. vt audiē
tes ꝛ contemplantes plorando orent veniam.

Quorum fletum imitetur ecclesia. Qui.n. multos offendit peccãdo: placare multos oportet satisfaciẽdo: vt ecclia prius offensa per culpam: in cõuersione flectatur in misericordiam; orans pro ipso quem defunctum dolebat. vnde deus flectetur adveniam qui adhibuit misericordiam.

¶ Quod extra vnitatem ecclie nemo põt digne penitere: et quãtum penitenti psunt suffragia ecclesie. ¶ Cap. xij.

Laboret itaque penitens in ecclesia esse: et ad ecclesie vnitatem tẽdere. Nisi.n. vnitas ecclesie succurrat: nisi qđ deest pctõri sua opitulatione cõpleat: de manibus inimici nõ eripietur aia mortui. Credẽdum est.n. et pietas fidei expostulat credere: que oẽs elemosyne totius ecclesie et orõnes et opera iusticie et misericordie succurrant recognoscẽti mortem suam ad cõuersionẽ suam hoium nemo digne penitere põt quẽ nõ sustineat vnitas ecclie. Ideoque nõ petat sacerdotes per aliquam culpam ab vnitate ecclesie diuisos. Iudas enim penitens iuit ad phariseos: reliquit aplos: nihil inuenit auxilij: sed augmentũ desperationis. Dixerũt enim: Quid ad nos tu videris. Si peccasti tibi sit: nõ tibi succurrimus. nõ peccata tua charitatiue suscipimus non cõportanda pmittimus: non qualiter deponas onus docemus. Quid enim nobis et misericordie q nec opera sequimur iusticie: Isset ad fratres isset ad illos qui orauerãt pro socru petri febricitante: q cananeam improbam misericordi misericorditer obtulerãt. interrogasset petrum pro se lachrymas effundẽtem: nõ fugisset mariam et martham: que vitam lazaro ipetrauerant: non turbam plorãtem: q vnicum filium acqsierat vidue. Iuit ad diuisos: et diuisus perijt. Hãc vnitatem ois boni sentit operatricem q dixit: Vinea fuit pacifico in ea q habet pplos. Nisi.n. in ecclesia vniuersali populos se cõtinentes cognosceret: se vineam nõ psumeret. Scit enim et experimẽto cognoscit: vtpote q pro oium salute laborauerat: se absque auxilio ecclie stare nõ posse. Nõ enim est pax cui oẽ bonum succurrit: siue in celo siue in terra cõstitutum. Hoc amittẽs per excõicationem nisi recuperet per sancte matris vnitatem vel pietatem: quõ vnque poterit penitere: quomodo deum beniuolum poterit inuenire: q eius sanctissimam spõsam et matrem: filiam et sororem nõ dubitauit offendere: et eius auxilium omnino cõtemnere.

¶ Quod semper ex fide penitens doleat: et de dolore gaudeat. Cap. xiij.

Ex fide peniteat credat hãc eẽ medicinam: oẽs fructus sue pñie paruos habeat: nunque credat sufficere: semper doleat, semper corã dño ante quem peccauit erubescat: dolorem cũ vita finiat. Nam et si apls etiam pctã per baptismum remissa cõtinue plorat: nobis etiam sup fundamẽtum aplorum positis qđ pter plorare restat: Quid nisi semper dolere in vita: vbi enim dolor finitur: deficit et pñia. Si aũt pñia finitur. qđ relinquitur de venia: Tãdiu enim gaudeat et speret de grã: quãdiu sustentatur a pñia. Dixit enim dñs: Vade et amplius iam noli peccare. Nõ dixit ne pecces: sed nec volũtas peccandi in te oriatur. Quod quomodo seruabitur: nisi dolor cõtinue in pñia custodiatur: Hinc semper doleat: et de dolore gaudeat: et de doloris pñia si cõtigerit semper doleat. Et nõ sit satis que doleat. sed ex fide doleat: et non sp doluisse doleat.

¶ Quod nõ solum peccata: sed oẽs circũstãtias peccatorum peccator deflere et confiteri debet. ¶ Capitulum. xiiij.

Consideret qualitatem criminis: in loco: in tpe: in pseuerãtia: in varietate psone: et quali hoc fecerit temptatione: et in ipius vitij multiplici executione. Oportet enim penitere fornicãtem: sm excellẽtiam sui status aut officij: et sm modum meretricis: et sm modũ operis sui: et qualiter turpitudinem suã peregit Si in loco sacro: aut cui debuit excellẽtiam fidei: vt sunt domus dñorum: et aliorum multorum. Si in tpe orõni cõstituto: aut in festiuitate scõrum et in tpe ieiunij: Cõsideret quãtum pseuerauerit: et defleat que pseueranter peccauerit: et quãta victus fuerit impugnatione. Sunt.n. q nõ solum nõ vincuntur: sed vltro se pctõ offerũt: nec expectant tẽptationem: sed preueniunt voluptatem: et ptractant secũ que multiplici actione vitij delectabiliter peccẽt. Omnis ista varietas cõfitenda est et deflenda: vt cum cognouerit que pctm ẽ multum cito ineniat deum ppicium. In cognoscẽdo augmẽtum pcti: inueniat se cuius fuerit etatis: cuius sapie et ordinis: et statum oẽm alterius nõ peccãtis: Immoretur in singulis istis: et sentiat modum criminis: purgans lachrymis oẽm qlitatem vitij: defleat virtutem: qua iterim caruit. Dolendum ẽ enim et dolore purgãdum: nõ solum: qr peccauit: sed etiam que se virtute priuauit. Nã lz speret se cõsecutum veniam: dolere tñ põt: quia nõ pmeruit vnde remunerari cõfidat. anxietur et doleat que modo effugiẽs de pteritis penam miser nõ inde expectet gliam: cuius omne tps: qm breuissimum ẽ debuit decertauisse ad consequendum pmium. Defleat etiam qm in vno offendens factus est oium per ingratitudinem reus. Ingratus enim extitit: q plenus virtutibus deum oino nõ timuit. In hoc enim quisque peccator fit

culpabilior: quo est deo acceptior: Ideo eñi adã
plus peccauit: q: omni bono abũdauit. Etiam
alio modo offendẽs in vno: reus ẽ oium: quia
oĩs virtus patiꝛ detrimẽtum ab vno vitio. Naz
si quis cadit in auariciam: largitatem destruit
⁊ etiam castitatem minorauit. Amore enim pe
cunie vel violaret castitatem: vel saltem minꝰ
amaret. Si enim ꝑpter deum tãta adhuc casti
tas inest vt nolit eam ꝑdere. tñ saltem minori
gaudio minori affectu tueꝛ eam: vbi videt inde
ꝓcedere dãnum pecunie. Sicqꝫ ⁊ etiam ĩ alijs
que etiam si nõ expellanꝛ: tñ ꝑ cõceptionez vniꝰ
vitij vel satis vel parum minuunꝛ: vel intẽtio
ne deterioranꝛ: vnde oĩs virtus cuicũqꝫ crimi-
ni est deflẽda: ⁊ de omnibꝰ indulgẽtia est peten-
da. Animaduertere etiã oportet: ⁊ animaduer-
tendo deflere aĩam ꝑrimi: quaꝫ fornicator deo
eripuit: vel ereptam in malo cõfirmauit: etiaz
ꝙ exemplum extitit mali in operatione sui cri-
minis: cui magis ꝓfuisset: si alijs fuisset cã con-
uersionis. Gemat itaqꝫ alioꝝ vitam in sua cor
ruptam: vel corruptam cõseruatam: ⁊ cõmodũ
ꝓximi quod dedisset exẽplo boni. Doleat de tri
sticia: quam peccãdo bonis intulit: ⁊ de leticia
quam eis nõ adhibuit. Et nõ solum cogitet qd
⁊ qualiter fecerit: sed ꝙꝫ iniuste deum vt diximꝰ
peccando offenderit. Timeat illã veritatis sen-
tentiam. Non potestis duobus dñis ſuire. Ti-
meat ergo ne oĩa bona que fecit: dum in vno pec
cato ꝑseuerauerit: ex cõtaminatione mali ꝑdide
rit: vt qui seruiuit diabolo ꝑ crimen: dei quam
obtulit amiserit ſuitutem: Pium est tñ credere
vt recepta dei gr̃a que in eo destruit mala prio-
ra: etiam remuneret bona: vt cuz destruxerit qꝺ
suum nõ inuenit: amet ⁊ diligat bonum qꝺ etiã
in peccante plantauit.

¶ De plenaria satisfactione per iudicium sacer
dotis: ⁊ de dignis fructibus pñie.
¶ Capitulum. xv.

In omnibus dolens: aut seculum
derelinquat: aut sal-
tem illa que sine admixtione mali non
sunt administrata: vt mercatura ⁊ militia: ⁊
alia que vtentibus sunt nociua. vt administra-
tiones secularium ꝑtãtum: nisi his vtaꝛ ex obe
diẽtie licentia. Ponat se oĩno in ꝑtãte iudicis:
in iudicio sacerdotis nihil sibi reseruans sui: vt
oĩa eo iubẽte paratus sit facere ꝓ recipiẽda aĩe
vita: quecũqꝫ faceret ꝓ vitanda corpis morte. ⁊
hoc cum desiderio: q: vitam recupat infinitã vt
deus. Cum gaudio. n. debet facere immorta-
lis futurus. que faceret ꝓ differẽda morte mo
riturus. Semꝑ depceꝛ deum certus de venia: q
oĩbus modis ⁊ sine tedio dubius rogaret ꝑtã-
tem terrenam. Abstineat a multis licitis: qui ꝑ

libertatem arbitrij cõmisit illicita. Semꝑ offe
rat deo mẽtem ⁊ cordis cõtritionem: ⁊ deinde
qꝺ põt de possessione. Tunc qꝺ offerat securus
offerat. Respexit. n. dñs ad abel ⁊ ad munera
eius. Sed prius dicit ad abel ꝙꝫ ad munera. su
mẽs. n. mẽtem quam cognouit humilẽ ⁊ puraz
remunerauit eiꝰ largitatis munera. Ad cayn ve
ro nõ respexit: nec ad eiꝰ munera. Mẽtez. n. eiꝰ
quã viderat qm̃ nõ cognouit humilẽ: eius mune
ra nõ recepit. In iudicio. n. cordis cõsiderãda est
elemosyna tribuẽtis. Nec iam ꝯsiderãdum est
quãtum: sed qua mẽte ꝙ affectione dat qꝺ põt.
Uidua. n. duobꝰ que habuit larga minutis: plꝰ
oĩbꝰ misit. Qui igiꝛ vult pc̃a sua redimere tꝑa-
lium oblatione: caueat vt offerat mẽtem prius
Cautꝰ sit: ne verecũdia ductus diuidat apud se
cõfessionem: ⁊ diuersa diuersis sacerdotibꝰ ve-
lit manifestare: Quidã. n. vni celant ꝙ alij mani
festãda cõseruant: qꝺ est se laudare: ⁊ ad hypo-
crisim tendere: ⁊ semꝑ venia carere: ad quam ꝑ
frusta totã putat ꝑuenire. Caueat ꝑ̃terita: quẽ
vera delectat pñia: nõ prius ad dñi corpus acce
dat ꝙꝫ ꝯforteꝛ bona cõscientia. Sed in hac sepe
ratione tremẽdum dei iudiciũ cogitet: vbi ma-
gis terribilis sñia peccãtes sepabit in ignẽ. Ge-
mat ꝙ nõdũ audet sumẽ: quẽ multũ desiderat, ci
bũ salutarẽ. Isti sꝛ digni fructus pñie: aĩam capti
uam elaqueãtes: ⁊ in libertate seruãtes. Cohi-
beat se ꝑ̃terea a ludis ⁊ a spectaculis seculi: q ꝑ-
fectam vult cõseq gr̃am remissionis. Naz dina
si se cohibuisset: si iter suos remãsisset: ab extra
neo raptore corrupta nõ fuisset. Tanto igiꝛ ma
gis sibi caueat ⁊ cohibeat se aĩa que sepẽ vel se-
mel corrupta ẽ ⁊ rapta: timeat iam docta expe-
rimẽto qꝺ ignorauit virgo: eligat quez imiteꝛ:
nõ sequaꝛ quẽ animus suꝰ dãnat: se. n. iudicat q
fructus pñie nõ hñtez a se nõ elongat. laudet. n.
⁊ amet quos digne fructificare nõ ignorat: q̃rat
fructus dignos: ⁊ si non dignos pñie. Sunt. n.
digni fructus: virtutũ fructus q non sufficiũt pe
nitentibus. Pñia eñiz grauiores expostulat: vt
sic paceꝛ eccl̃ia: vt pacata dolore ⁊ gemitibꝰ mor
tuis imperret vitam.

¶ Quod penitens non excuset pc̃m suuz nec de
fendat: quod multis modis fieri solet. ca. xvj.

Sentiat culpam nec velit excu
sare ne augeat
crimen: vt adam: cui nõ sufficiebat pec-
casse: sed ampliauit crimẽ culpãdo vxorez ⁊ cul
pam trãsferẽs in auctorẽ. Istud pc̃m multotiẽs
incurriꝛ: sed neglectũ ignoraꝛ. non itaqꝫ peccan-
tes dicamus: nõ aliud potui: cur me cõstituisti fu
rem: q: deus fecit me pauperem. nec mirũ si de
ditus sum fornicationi: q: talis creatus sum na
ture ⁊ fragilitatis. Fragilitas enim vi cogit vt

volũtas s'cõmittat criminalia. Errat qui fallit. nã.n.tal'ẽ: vt qlqꝫ possit resistẽ malo: cui se sub ijcit ex arbitrio. Sunt ãt qui defendũt culpam in dei ꝓuidentia: reputãtes dei ordinationi ⁊ necessitati quod relictum ẽ volũtati ⁊ arbitrij libertati: Sciuit enim deus quid factur⁹ eẽt qui peccat. ſꝫ nõ ordinauit pctm̃ qui nullũ reliquit impunitũ. Ordinauit penã amantibus culpa. Ignis.n. op⁹ ẽ iusticie: vt habeant vñ doleant qui gaudere nõ amãt. Non ordinauit peccare qui pctm̃ voluit curare. ſꝫ ꝑmisit libertati: qꝺ pctõr donauit necessitati. Si.n. nõ posset peccare: nõ debere q tot⁹ ẽ iusticia remũerare. Jõ nõ sanctificat aialia muta. qꝛ nulla pñt cõmittere crimina. Angeli quoqꝫ q ꝑstiterũt si liberi nõ fuissent: vñ coronarenꝑ: Potuerũt enim peccare quoꝝ siles ceciderunt. Lꝫ eni mĩficorditer cuncta creauẽit. iusticiã tñ ĩ misericordia q iustus ẽ custodire oportuit. sed dicit: q nõ sentit culpaꝫ suam: nihil boni possum hr̃e: nisi inspirante gr̃a nihil eni sine gr̃a possum facere. si ipe itaqꝫ me nõ ꝯseruat: ego qui ex me nihil possum. quã habeo culpã: si ego sine eo possem vitare crimen: me sentirẽ culpabilẽ. Adhuc. oĩa q̃cũqꝫ voluit dñs fecit in celo ⁊ in terra. Quid itaqꝫ culpe in me ẽ. si nõ vult saluare? Multum inquã. lꝫ.n. nil cõsequi possis sine mĩa illa quã repellis: potes tñ libere tenere gr̃am quã retinẽdo potes. si tñ placeat euitare culpã. De⁹ eni q semel incepit bñfacere. nisi qꝺ oio nr̃m ẽ derelinquamus ei⁹ bñficiũ: q pi⁹ est inspirando. cogiꝑ ex necessitate: iuste mĩe neminem pri⁹ posse relinquere. nõ enim sui relinquere ẽ nisi relinquentẽ. Jccirco eni culpa vestra ẽ: q̃ fugam⁹ gr̃am quã possemus hr̃e ꝑpetuã. semꝑ inuita recedit: ⁊ nũqa aꝫ aliquem spontanea deserit. Cui tñ snĩe non cõtradicit: sed oĩa quecunqꝫ voluit fecit. Creauit eni quicqd voluit: nec plus creauit q̃ꝫ voluit. Uult tñ in vno quoqꝫ bonũ. ⁊ ĩ nullo malũ. lꝫ sic vult vt homo quẽ nõ vult peccare nõ desit esse hõ. nõ tñ vult ita hoĩem nõ peccare vt eum velit bonũ statuere. Non.n. hr̃et quẽ remuneraꝛꝫ nec cui fulgorẽ sue claritatis ifunderet: nec quẽ coheredem statueret: nec in quo imaginẽ ⁊ silitudinem suã inueniret. Nec illius cui tot⁹ iusticia ẽ: fuit aliquẽ sic firmare vt nõ posset peccare: nisi hꝯ ꝓmereret in humana libertate. Uult itaqꝫ fieri bonos saluo vtriusqꝫ eẽ: vt ipe remaneat deus: ⁊ iste hõ. Si.n. formaret hoĩeꝫ sine libertate cõtra iusticiã faceret que de⁹ ẽ. si auferret libertatẽ: humana diguitas nõ remaneret. Uoluit itaqꝫ ñ peccare hoĩem. s. ⁊ humanã nãꝫ nõ amittere. sic itaqꝫ pius ẽ qui nr̃am vult salutem: ⁊ non ẽ impotẽs: qui hoc vult saluo vtriusqꝫ iure. Justus eni ẽ rex cuius tueri oꝫ: ꝑsto spẽ

grã: que nunquã defuit nisi prius expulsa. Continue ⁊ quod suũ ẽ inspirat. si ẽ q recipiat. Et expulsa reuertiꝑ per pñiam. Et vt nõ pereat creatura quã pietate sua liberã creauit ⁊ ex libertate ditatã: in auxilium gr̃e retinẽde. que sꝑ p̃cedit oẽm creaturam. fecit vt libere fuiret. Ad hanc ꝓtegendã: ad hanc nõ expellẽdam: addidit angelos ⁊ sctõs oẽs beatos: addiditqꝫ oẽs in etña vita collocatos: addidit ⁊ in carne viuos: ⁊ totam scãm eccl'iaꝫ oibus ⁊ in oi suo bono succurrentẽ: ⁊ quod maximũ ẽ filiũ suum misit in auxilium: quẽ tãta ꝓ nobis pati decreuit: ⁊ iterpellatorẽ cõstituit cõtinuũ quẽ dilexit. Jnspirationem sue pietatis p̃ter quã nihil creauit nõ expellam⁹: nõ fugiam⁹: nõ fastidiam⁹: sed oĩb⁹ adiuuantib⁹ firmiꝑ ⁊ cũ gr̃aꝝ actiõe teneam⁹. sic culpa nr̃a ẽ nõ creaturaꝝ nobis in auxiliũ tributarum: nõ auctoris nihil iniuste sꝫ pie volẽtis: ⁊ in oĩ volũtate sua oĩpotẽtis. Qui itaqꝫ ĩ cõfessiõe ista aĩaduertit: aut saltẽ cõtra ista culpã suam nõ defenderit. ꝑ pñiam cõseqtur veniã. Hec ẽ vera pñia que sic ẽ fructifera: quã nobis cõcedat q tot⁹ ẽ vera mĩa. Ne differatur confessio vsqꝫ ad mortem: ⁊ de periculo dilationis.

Capitulum. xvij.

Nullus ergo respectet quñ iaꝫ nõ possit peccare. Arbitrij enim querat libertatem. vt delere possit cõmissa: nõ necessitatem qui prius itaqꝫ a peccatis relinquitur q̃ꝫ ipa relinquat. ea nõ libere: sed quasi ex necessitate condemnat. licet enim latro veniam meruisset in fine de omni suo crimine: non tamen dedit pabtizatis peccandi ⁊ perseuerãdi auctoritatem. Tunc enim baptizatus est: qui tunc p̃mum in cruce christum confessus est. Penitentia enim si in extremo hiatu vite aduenerit sanat et liberat in ablutione baptismi. ita ꝙ non purgatorium sentiunt qui in fine baptizantur. Sed ipsi ditati bõis sancte matris ecclesie: sũt recepturi multiplex bonum in vera beatitudine. Jlli autem qui cum potuerunt: nunquam cõuerti voluerunt: confitentes cum iam peccare nequeunt: non sic facile acquirunt quod volunt Oportꝫ enim vt penitentia fructificet: ad hoc vt mortuo vitam impetret. scriptum ẽ enim. sine charitate neminem saluum esse. Non itaqꝫ in solo timore viuit homo. Quem ergo sero penitet: oꝫ non solum timere deum iudicẽ sed ⁊ iustum diligere. non timeaꝑ pro pena: sed ameꝑ pro gloria. Debꝫ enim dolere de crimine ⁊ de omni eius predcã varietate. quod quãuis lꝫ de eius salute Augustin⁹ potuit dubitare: credo quidem illi q dixit. quacũqꝫ hora pctõr ingemuerit ⁊ ꝯuersus fuerit vita viuet. dixit ꝯuer

sum nõ tñ versum vita viuere. Uersum qdẽ pu-
to q dolet de crimine: cõuersu ꝫ qui dolet de ani
mi eius quam exposuimus varietate. Uertiꝛ a
pctõ q iam vult dimittere pctm̃. Cõuertiꝛ q iaꝫ
totus ⁊ oĩno vertiꝛ: q iã nõ penas tm̃ timet: ſꝫ
ad bonuꝫ deum tẽdere festinat. Que cõuersio si
cõtigerit alicui etiam in fine. desperãdum nõ ẽ
de ei⁹ remissione. Sed qm̃ vix vel raro est tam
iusta cõuersio: timẽdum ẽ de penitẽte sero. Queꝫ
enim morbus vrget. pena terret. ad veram vix
veniet satisfactionem: maxime cum filij quos il
licite dilexerit sint pñtes. vxor ⁊ mũdus ad se
vocent. Multos. n. solet serotina pñia decipe-
re. Sed qm̃ deus sp̃ potens est: sp̃ põt ⁊ in mor
te iuuare quos placet. Cũ itaqꝫ op⁹ sit nõ hois:
sed dei fructifera pñia: inspirare eã põt: qñcũqꝫ
vult sua misericordia: ⁊ remunerare ex misicor
dia: quos dãnare põt ex iusticia: Sed qm̃ mul-
ta sunt que impediũt ⁊ lãguentem retrahũt: pe
riculosissimũ est ⁊ interitui vicinum: ad morteꝫ
ꝓtrahere pñie remedium. Sed magnuꝫ ẽ cui
deus tũc inspirat. si quis ẽ: veram pñiam. expe-
ctet dei clementiaꝫ maiorem sentiens dei boni
tatem sua nequicia.

De duricia ignis purgatorij ⁊ pena gehẽne i
penitentib⁹ debita. Cap. xviij.

SEd si etiam sic cõuersus vitã vi
uat ⁊ non moriaꝛ:
nõ tñ ꝓmittimus ꝙ euadat oẽm penaꝫ.
nam prius purgãdus est igne purgationis: q in
aliud seculum distulit fructũ cõuersionis. Hic
aũt ignis ⁊ si eternus nõ sit: miro tñ modo ẽ gra
uis: excellit. n. oẽm penam quam vnqꝫ passus
ẽ homo in hac vita. nunqꝫ in carne tãta iuenta ẽ
pena: lꝫ mirabilia passi sint martyres tormenta
⁊ multi neqter iniq tãta sustinuerit supplicia. stu
deat ergo quilibet sic delicta corrigere. vt post
mortem nõ oporteat talẽ penam tolerare. Que
dam. n. pctã sunt q̃ sunt mortalia ⁊ in pñia fiũt
venialia. nõ tñ statim sanata. Sepe. n. quidem
eger moreretꝛ: nisi medicaretꝛ: nec statim sanaꝛ.
Languet victurus: q prius erat moritur⁹. Qui
aũt impenitẽs moriꝛ: omnino moriꝛ: ⁊ eternali-
ter cruciabiꝛ. Qui. n. impenitẽs finiꝛ. si sp̃ viue-
ret: sp̃ peccaret: at dei est miserẽtis q operaꝛ fi-
nem peccantis: ob hoc etiam sine fine torqueꝛ
q: nunqꝫ ditaꝛ virtute: sp̃ plenus iniqtate: sp̃ si
ne charitate. torqueꝛ sine fine. Omnia ista ma
la deuitat pñia. que doloreꝫ semper expetit in
pena.

Replicatio de continuo dolore penitẽtis: ⁊
erubescentia cõfessionis. Cap. xix.

COntinue enim dolendum ẽ de
pctõ: qð decla-
rat ipa dictionis virtus. Penitere. n. est penaꝫ
tenere: vt semp̃ puniat in se vlciscẽdo: quod cõ-
misit peccãdo. Pena. n. ꝓprie dr̃ lesio que punit
⁊ vindicat: quod qsqꝫ cõmisit: Ille igiꝛ penaꝫ te
net q semp̃ vindicat quod cõmisisse dolet. Su-
pradictis itaqꝫ modis reqrat indulgẽtiam: qui
dolet de culpa. nõ erubescat cõfiteri pctã pctõ-
ri. Si. n. sacerdos pctã non haberet erubescere
posset q peccata sua ei manifestaret.

De sancta cõuersatione ⁊ discretione ⁊ dili-
genti inquisitione ⁊ beniuolentia: ⁊ cõpassione
sacerdotum. Cap. xx.

SAcerdos itaqꝫ cui ois ꝓferꝛ
peccator: ante
quem statuiꝛ ois languor: in nullo eorũ
sit iudicãdus: q̃ in alio iudicare est ꝓmptus. Iu-
dicans. n. alium q est iudicãdus condẽnat seip
suꝫ. Cognoscat igiꝛ se ⁊ purget in se qð alios vi
det sibi offerre: Caueat ergo vt a se abiecerit
qcqd in alio damnosum repperit. Animaduer
tat ꝙ qui sine peccato est: primus in eaꝫ lapidẽ
mittat. Ideo. n. liberauit peccatriceꝫ: q: nõ erat
qui iuste ꝓijceret lapidẽ. Quomodo lapidaret:
q se lapidãdum cognosceret: nullus. n. erat sine
peccato: in quo intelligiꝛ omnes crimine fuisse
reos. nam venialia semp̃ remittebanꝛ per ceri
monias. Si quod igiꝛ peccatum in eis erat: cri
minale erat. Deteriores itaqꝫ in hoc sunt sacer
dotes se prius nõ edificantes illis qui dñm ob-
seruabant insidijs. In hoc itaqꝫ patentissimum
est crimẽ sacerdotum: ⁊ vltra modum detesta-
bile: q nõ prius se iudicant: ⁊ alios alligãt. De-
berẽt. n. in se timere crimẽ: quod in alijs timue
runt: ⁊ detestabile senserunt. Illi qdem adeo ce
ci erant ꝙ summam sapiam sperabant capere
suis insidijs. Quod illis patuit: quod tũc quisqꝫ
vitauit: vitet sacerdos qui in hoc errore peior
illis iudeis extiterit. Caueat spũalis iudex: vt si
cut nõ cõmisit crimẽ nequitie: ita nõ careat mu
nere sciẽtie. Oportet. n. vt sciat cognoscere qc-
quid debet iudicare. Judiciaria. n. ptãs hoc ex-
postulat: vt quod debet iudicare discernat. Di
ligens igiꝛ inquisitor: subtilis inuestigator: sapiẽ
ter ⁊ quasi astute ĩterroget a peccatore: qð forsi
tan ignorat vel verecundia velit occultare. Co
gnito itaqꝫ crimine: varietates eius non dubi-
tet inuestigare: ⁊ locum ⁊ tp̃s ⁊ cetera que supra
diximus in exponẽdo eoruꝫ qualitates. Quib⁹
cognitis adsit beniuolus paratus erigere ⁊ secũ
onus portare. Habeat dulcedinem in affectio-
ne: pietatatem in alterius crimine: discretionẽ
in varietate. Adiuuet cõfitentem orãdo: elemo
synas dando: ⁊ cetera bona ꝓ eo faciẽdo. Sem
per eum iuuet leniẽdo: cõsolãdo: spem ꝓmitten-
do: ⁊ cũ op⁹ fuerit etiaꝫ increpãdo: doceat loquẽ-
do: istruat operãdo. Sit particeps laboris: qui

participes vult fieri gaudij. Doceat ꝑseueran-
tiam: caueat ne corruat ne iuste ꝑdat ptātez iu-
diciariam. Licet.n. pñia ei possit acqrere grām
nō tñ mox restituit in potestatem primam. Lȝ
eniȝ petrꝰ post lapsum restitutꝰ fuerit: ⁊ sepe la
psis sacerdotibꝰ reddita sit dignitatis ptās: nō
est tñ necesse vt omnibꝰ cōcedaꝛ quasi ex autori
tate. Inueniꝛ enim autoritas que cōcedit: ⁊ q̄si
imperat. Inueniꝛ alia que minime cōcedit: sȝ
vetat. Que rescripture nō repugnant: sed ꝯcor
dant. si tempus ⁊ locus ⁊ modus pñie pacē ad-
hibeant. Cum enim tot sunt q labunꝛ: vt pristi-
nam dignitatem ex autoritate defendāt: ⁊ quasi
ausum peccādi sibi faciant rescindenda ē spes
ista. Si vero locus est: vbi ista nō cōcurrant: re
stitui possunt q peccant. Itaqȝ pōtifex iustꝰ atqȝ
discretus nō cogiꝛ sacerdotes suos semꝑ abijce
re: nec mox resticuere: nisi statutum fuerit a ro-
mano pōtifice. Ex supradictis itaqȝ patet ꝙ pe
nitētia oibus vtilis ē: nec spem auferens: nec te-
meritatem cōcedens. sed digne ⁊ vere suscepta
ꝓmittit: nō solum indulgētiam: sed certa ꝓmia
Hec scribimus tibi studiosa veritatis ⁊ ama-
trix certitudinis: de vera pñia: veram a falsa se
perātes. Quam nobis det experimēto cogno-
scere ⁊ eius vsqȝ ad finem dulcedinem sentire:
qui tibi illustratione sui luminis prerogamē cō-
tulit bonitatis ⁊ in ip̄o stabilitatis in odorē sua
uitatis Amen.

Explicit Augustinus de vera ⁊ falsa peni-
tentia.

Incipit de cordis cōtritione eiusdē libellus.

Nihil certius morte: ac icer
tiꝰ hora mortis. Cogitemꝰ
ergo q̄ȝ breuis sit vita nr̄a.
q̄ȝ via lubrica: q̄ȝ mors cer-
ta: ⁊ hora mortis icerta. Co
gitemus quātis amaritu-
dinibus admixtum sit: siqd
dulce aut iocūdum: in medio huiꝰ vite occursu
nobis aliud: q̄ȝ fallax ⁊ suspectum: q̄ȝ instabile ⁊
trāsitorium est quicquid huiꝰ vite amor ꝑtur-
bat: qcqd species aut pulchritudo tēporalis ꝓ-
mittit. Cōsideremus etiā que sit patrie celestis
suauitas aut dulcedo: ⁊ attēdamus ⁊ ꝑpēdamꝰ
vnde cecidimus ⁊ vbi iaceamus: qd ꝑdidimꝰ
⁊ qd inuenimus: ⁊ ex vtroqȝ itelligamus quātū
nobis in hoc exilio lugēdum sit. Hinc.n. salo-
mon ait. Qui apponit sciam apponit dolorez.
Qr quāto magis qs itelligit mala sua: tāto am
plius suspirat ⁊ gemit. Meditatio siqdem pa-
rit cōsciam: cōscia cōpunctionem: cōpunctio de-
uotionem: deuotio cōmendat orōnem. Medita
tione assidua hō ad cognitionem sui illuminaꝛ
in cōpunctione vero ex cōsideratione malorum
suoꝝ cor intēso dolore tangiꝛ. Miser ego iquā-
tum deberem diligere deū meum q me fecit cū
nō eram: redemit cū ꝑierā. nō.n. eram: ⁊ de ni
hilo fecit me nō arborē: nō auē: nec aliqd̄ de aīa-
libus brutis: sȝ hoīez me voluit esse: dedit mihi
viuere sētire ⁊ discerneꝛ: Perierā: ad mortalē
descēdit imortalis: suscepit passionem suscepit
mortem: vicit: ⁊ sic me restaurauit: Sic grā eiꝰ ⁊
misericordia eius sꝑ ꝓuenit me. De multis etiā
periculis sepe liberauit me liberator meus: qñ
errabam corripuit me: qñ cōtristabar cōsolatꝰ ē
me: qñ desperabā cōfortauit me: qñ cecidi ere-
xit me: qñ steti tenuit me: qñ iui duxit me: qñ ad
eum veni suscepit me. Hec ⁊ multa alia fecit
mihi deꝰ meus: ꝓ quibus dulce est mihi sꝑ loq:
semꝑ cogitare: semꝑ grās agere: vt ꝓ oibus bñ-
ficijs suis possim eum laudare ⁊ amare. Pro
his.n. oibus que illi repēdam nō habeo: nisi vt
ip̄m diligam: nō.n. melius nec decentiꝰ rependi
pñt q̄ȝ ꝑ dilectionem que sic data sunt. Cōside-
ra o homo qd tibi erat ⁊ qd tibi fcm̄ sit: ⁊ pensa
qs tibi hec fecit: quāto amore dignus sit. Intue-
re necessitatem tuaz ⁊ bonitatem eiꝰ: ⁊ vide q̄s
grās ei reddas: ⁊ quātum debeas honori eiꝰ. in
tenebris: in lubrico: in descensu sꝑ eras ad terri-
bile chaos inferni. Immēsum ⁊ quasi plūbi pō
dus pendens a collo tuo deorsum te trahebat:
⁊ onus iportabile de suꝑ te ꝓmebat. Hostes in-
uisibiles toto conatu te impellebāt. Sic eras si
ne auxilio ⁊ nesciebas qr sic cōceptus eras ⁊ na
tus. In tenebris inquam erā qr meip̄m nescie
bā. In lubrico qr imbecillis ad lapsum pcti erā
In descēsu eram: qr suꝑ chaos inferni pōdꝰ hor-
ribilis pcti deorsum me ꝓmebat: ⁊ inimici mei
demones vt me alijs pctis dānabiliorē facerēt
vehemēter insistebāt. Sic oi auxilio destitutꝰ
illuxisti mihi deꝰ meꝰ. ꝓiecisti pondus trahēs
⁊ onus grauās: ⁊ hostes īpellentes reiecisti: qr
pctm̄ in quo natꝰ ⁊ cōceptꝰ fui ⁊ dānationē amo
uisti: ⁊ maligno spiritui: ne vim aīe mee faceret
ꝓhibuisti: ⁊ xp̄ianum me vocari fecisti noīe tuo
ꝑ qd̄ ego te cōfiteor ⁊ tu me cognoscis iter redē
ptos tuos: erexisti ⁊ leuasti me ad noticiā tuam
⁊ amorē: fecisti me ꝯfidere de salute aīe mee: ꝓ
q̄ dedisti aīam tuam. ⁊ mihi si te seq̄rer ꝓmisisti
gl̄iaz. Et certe quāuis te nō seq̄bar sicut ꝯsului
sti: sȝ insuꝑ multa pctā feci: meqȝ ꝓhibuisti: ⁊ ad
huc expectas vt sequar ⁊ donas qd̄ ꝓmisisti. cō
sidera aīa mea: itēdite oīa itima mea: quātuȝ illi
debeat tota suba mea. Certe dñe qr me fecisti
debeo tibi meip̄ȝ totū: imo debeo amori tuo plꝰ
q̄ȝ me q̄ȝto tu maior es me ꝓ quo dedisti temet

ip̄m ⁊ ꝓmisisti teip̄m. Fac me peccatorem dn̄e gustare ꝑ amorē: qḋ gusto ꝑ agnitionē: sentiaꝫ ꝑ affectũ qḋ sentio ꝑ itellectũ. Plus tibi debeo ꝗ̃ꝫ meip̄m totũ: ſꝫ nec plꝰ habeo: nec hoc ip̄m qḋ habeo ꝑ me totũ reddere possuꝫ. Trahe me o dn̄e in amorē tuũ: ⁊ h̄ ip̄m totum qḋ sine cōtradictione tuũ est: fac tuũ dilectione: Ecce dn̄e coraꝫ te ē cor meũ: accedere ad te ꝑ se nō pōt: admitte me ītra cubiculũ amoris tui: peto: q̄ro: pulso: qḋ me facis petere fac me accipe: das querere: da inuenire: doces pulsare: aperi pulsanti. Cui das si negas petēti? Quis īuenit si querēs frustratur? Cui aperis si pulsanti claudis? Quid das non orāti: si amorē tuũ negas roganti? A te solo habeo īpetrare: adherere aīaꝫ meā volo ad te. O bone dn̄e si amorē tuũ negas qs dabit? Fac me participē amoris tui. Lāguet aīa mea: refocilla illā. dilectio tua īpinguet eaꝫ: affectus tuꝰ īpleat eā. amor tuꝰ erigat me totũ ⁊ possideat. Scio dn̄e scio ⁊ fateor: ꝙ nō sum dignꝰ vt me diligas Sed certe nō es indignꝰ ſuitio creature tue. da igit̄ mihi dn̄e vnde es dignus: ⁊ ego ero dignꝰ vnde sum īdignꝰ. Fac me quoquomō vis a pctō cessare: vt quoquomō debeo possim' tibi ſuire Cōcede mihi sic custodire: regere ⁊ finire vitam meā. vt in pace dormiā ⁊ requiescā. ⁊ p̄sta mihi in fine vt me accipiat somnꝰ cum requie: reges cum securitate: securitas cũ eternitate Amen.

Oratio.

Domine iesu xp̄e redēptor meꝰ vita ⁊ salus mea: te laudo: tibi grās ago: tua me dn̄e bonitas creauit: tua mīſicordia me a pctō originali mundauit: tua patiētia post illā emūdationem in alijs peccatoꝝ sordibꝰ hactenꝰ tolerauit nutriuit ⁊ expectauit. Dn̄e deꝰ creator meꝰ: adiutor meꝰ: te sitio: te esurio: te desidero: ad te suspiro: te ꝯcupisco benignissimũ: suauissimũ: serenissimuꝫ. te volo: te quero: ⁊ in te spero. Renuit ꝯsolari aīa mea: nisi de te dulcedo mea: accede ad me dn̄e appare mihi ⁊ cōsolatꝰ ero. ostēde mihi faciem tuā ⁊ saluꝰ ero. exhibe mihi p̄ñtiam tuā ⁊ īplebitur desideriũ meũ: Reuela glīam tuā ⁊ ꝑfectuꝫ erit gaudiũ meũ. Sitiuit in te aīa mea ꝗ̃ꝫ multipliciter tibi caro mea. Qñ venies cōsolator meꝰ quē ego expecto? O si ego videbo gaudium qḋ desidero. O si ego satiabor cum apparuerit glīa tua quā esurio. O si iebriabor ab vbertate domus tue ad quā suspiro. O si potabis me torrēte voluptatis tue quē sitio. Da mihi dn̄e in hoc exilio pn̄ie dolorē ⁊ lachrimaꝝ fōtē: quē esurio sup oēm copiā deliciaꝝ. Sint mihi dn̄e iterim lachrime mee panes die ac nocte: donec dicat̄ mihi. ecce deꝰ tuꝰ. Pasce me dn̄e iterim singultibꝰ meis: refocilla me doloribꝰ meis: donec audiā. ecce spōsus tuꝰ. Deꝰ meꝰ qualē me fecisti: ⁊ q̄lē iteꝝ me feci? In pctīs erā cōceptꝰ ⁊ natꝰ: ⁊ abluisti me atqꝫ sctificasti me: ⁊ ego peioribꝰ sordidaui me pctīs. Innocens eraꝫ tũc natꝰ. s. in baptismo: nũc sum in volũtarijs volutatꝰ. Heu me miserũ nimisqꝫ miseꝝ: queꝫ torquet cōscīa sua: quā fugere nō pōt. nimis miseꝝ quē expectat dānatio sua. quā vitare nō pōt nisi deꝰ eripiat. Nimis ē infelix cui mors eťna ē sensibilis. Nimis erũnosus quem terrēt cōtinui de sua īfelicitate horrores. Nimis erũnosus quē multũ torq̄būt eterni ꝓ sua inīqtate dolores: malum h̄ ⁊ maluꝫ h̄: ſꝫ minꝰ hoc ⁊ maiꝰ h̄. Peccare ꝗ̃ꝫ amara res ē: ⁊ mala res est pctm̄. O pctā ꝗ̃ꝫ faciles aditus habetis dũ suadetis: ⁊ ꝗ̃ꝫ difficiles exitꝰ habebitis: dũ suadetis inungitis: sed postꝗ̃ꝫ suaseritis vsqꝫ ad mortē aīe pũgitis: fetores quos īducitis vsqꝫ in iniquos vtres īcluditis. Intelligite intelligite ꝗ̃ꝫ amaꝝ ⁊ malũ ē relinq̄re dn̄m vos q peccatis: nolite peccare amplꝰ: ſꝫ redite ad cor nolite peccare: malũ est. n. ⁊ amaꝝ. Exptꝰ suꝫ in memetip̄o: Aut ergo cōtinui dolores cruciabũt penitētē vitā meā: aut etiā cruciatus eťni vexabũt puniēdaꝫ aīam meā. Malũ ⁊ amaꝝ ē vtrũqꝫ: sed libera me ab vtroqꝫ. Aīa mea añ oīa: te sicũt mr̄em virtutũ moneo: ne in recordationibꝰ maloꝝ tuoꝝ alicuiꝰ dyaboli laq̄os īcurras: quos multi incauti īcurrũt. qñ de malis suis q̄si ꝓ eis plorātes añ mētis oculos reducũt ⁊ ꝑ easdē recordationes in ip̄as maloꝝ delectatiōes īsipiēter incidũt. Sepiꝰ ēt cũ sine alicuiꝰ mali intētione cũ aliquo loq īcipio: statim detractionē īcurro. vel ꝓ aliqua re īprudēter loquēdo iuro: vl' vicio curiositatis inepte succũbo: vel malaꝝ cogitationum vel turpitudinis motꝰ illicitos ⁊ īpudicos in ip̄is interioribꝰ meis sustineo. Heu tāte infelicitati ⁊ tāte ꝑditioni. dũ. n. que retro sunt obliuiscens ad ea q̃ ante sunt me extēdere volo. subito nescio qua miseria me relabi ad inania cōspicio ⁊ noxia: ⁊ tanꝗ̃ꝫ mors subito interueniēs: vel quēadmodum canis rabidꝰ: q nec ꝑcussus a laceratione hoīs separat̄: carnalis delectatio ꝑforat mētem meam: ⁊ ꝓ suaui odore virtutum sentio intolerabilem ac teterrimũ fetorem īteriorē vicioꝝ. Ecce iā dulcissime dn̄e iesu coram te expando omnes iniquitates meas quas intus sustineo. Sunt autem hec mala decem. Primum impatientia inimica deo ⁊ omnibus sanctis odiosa. Discordia. Indignatio. Rancor animi. Tediuꝫ mentis. Voracitas gule. Murmuratio. Desiderium voluptatis. Delectatio carnis: Tempestas libidinis: ⁊ multa his similia quibus laqueatur ⁊ decipit̄ atqꝫ afficitur infelix aīa mea. O ꝗ̃ꝫ tolerabiliꝰ canis putridus fetet hoībus: ꝗ̃ꝫ anima peccatrix deo

magis infelix ista deo q̄ ille hominibus. Alia
peccatrix arbor infructuosa es: vbi sunt fructus
tui? Talis aūt arbor digna est securi ⁊ igne: di
gna succidi ⁊ incendi. Qui sunt fructus tui? vti
q̄ spine pungentes: ⁊ amara peccata q̄ vtinā
sic te penitendo pungerēt vt cōfoderēt: sic ama
rescerēt vt euanescerent. Forsitan parum quid
putas aliquod peccatū. Sed heu nōne omne
peccatum per preuaricationem personā dn̄i in
honorat? q̄ parum ergo audebit peccator dice
re peccatum: quando propter peccatū filiꝰ dei
moritur: vltra quē nil aliud potest estimari. Je
su domine bone cur de celo venisti: ad quid te
morti dedisti: nisi vt peccatores saluares? quo
rū maximus ego sum. Respira ergo o pecca
tor respira ne desperes: spera in eo quem times
fuge ad eum a quo aufugisti: inuoca importune
quem superbe prouocasti. dicq̄ ei. Jesu propter
nomen tuum dulce fac mihi ꝑm nomen tuum.
Jesu obliuiscere superbum te prouocantē: re
spice pie miserum te inuocantem: iesu nomen
dulce: nomen delectabile: nomen cōfortās pec
catorem: ⁊ nomē beate spei. Quid est enim Je
sus nisi saluator? ergo propter temetipm̄ Jesu
esto mihi iesus: esto mihi saluator benignꝰ. No
li domine noli attendere sic malum meum: vt
obliuiscaris bonū tuū. O bōe dn̄e iesu ⁊ si ego
admisi vnde me dānare potes. tu non amisi
sti vnde saluare soles. Si castitatem meam mi
hi ademi: nunquid misericordiam tuam pere
mi? Uerum est conscientia mea meretur dam
nationem: ⁊ penitentia mea non sufficit ad satis
factionem. Sed certū ē q̄ misericordia tua su
perat omnem offensionem. ¶ Parce ergo mihi
domine qui est salus vera: ⁊ qui non vis mor
tem peccatoris: miserere domine peccatrici aīe
mee: solue vincula eius: sana vulnera eiꝰ. Ec
ce misericors deus: coram te exhibeo animam
meam: virtutum muneribus desolatam: cate
nis viciorum ligatam: pondere peccatoꝝ gra
uatam: delictorum sordibus fedatam: discissā
vulneribus demonum: putridam ⁊ fetidā vlce
ribus criminum. His ⁊ alijs grauioribus mal̄:
que tu melius vides q̄ ego: obstrictam: oppres
sam: circumdatam: obuolutam: bonorum oīum
releuamine destitutam. Heu coartat me mala
vita: coartat me miseria: heu miser semper et
vbiq̄ miser. Quanta miseria ⁊ captiuitate vi
ta hominis circundatur? Si male viuit homo
parata ē dānatio. Si recte quidem viuere vl̄:
⁊ non sapiēter nec caute se custodiens inde glo
riatur. iterū certa est mors: ⁊ eterna damnatio.
Omnia ista que sequuntur sunt inimici miseri
hominis. Superbia inuidia inanis gloria: q̄ i
felicem hominem continue infestant: ⁊ nisi mi
sericordia dei eum teneat sēꝑ ins vsq̄ ad mor
tem vulneratur. Libera me domine ab his ho
stibus meis: a quibus me liberare non valeo.
Peruersum etiam ⁊ pessimum ē cor meum: ad
deploranda propria peccata est lapideum ⁊ ari
dum: ad resistendum insultibus molle ⁊ luteū.
ad inutilia autem ⁊ noxia pertractanda velox ⁊
infatigabile: ad cogitanda salubria fastidiosū
⁊ immobile. Anima mea distorta ⁊ dp̄raua ad
percipiendum bonum. sed ad voluptatū vicia
nimis facilis ⁊ prompta. ad salutem reminiscē
dam nimis etiam difficilis ⁊ pigra. Longum ē
enarrare singula: castrimargiam: somnolentiā
leuitatem: impatientiā: detractionem: cenodo
xiam. i. vanam gloriam: inobedientiam: ⁊ cete
ra vicia mea: quibus īfecta īfelix aīa mea: quo
tidiano ludibrio distrahitur a tua cultura ī per
ditionem Libera eam domine. exonera mole
peccatorum obrutam. solue delictorum funi
bus ligatam: expedi criminibus irretitam: eri
ge iacentem: sustine nutātem: instrue spūalibus
armis virtutibꝰ inermē: rege ⁊ protege pugnā
tem. Jesu bone vide humilitatem meam: ⁊ di
lue omnia delicta mea: adiutor meus esto ne ꝺ
relinquas me neq̄ despicias me deꝰ salutaris
meus: sed doce me facere voluntatem tuam.
Anima mea testetur quod libēter hoc os confi
tetur. Adiuua me domie pie benigne ⁊ clemēs
plusq̄ possum cogitare aut rogare. Non minꝰ
hoc sentiam q̄ ꝑsumo sperare. O peccata mea
magna estis valde. multa estis nimis. Si a vo
bis non absoluar: quid erit mihi Judex enim
terribiliter districtus: inequaliter seuerus. imo
derate offensus. vehementer iratus. sententia
imutabilis: carcer irremediabilis: tormenta si
ne interuallo: ⁊ sine temperamēto torores hor
ribiles. qui nunquā lassantur. nunquā miseren
tur. Timor reum conturbat: conscientia confun
dit: cogitationes increpant: ⁊ fugere non lz. Ec
ce in quibus periculis consisto incessanter. Et
quia semper hoc non cogito: ero miserior ⁊ mi
serabilior quia obliuisci possum. semper enī vi
det deus me ⁊ peccata mea. semper incutiūtur
mihi districta iudicia: semp inuisibiles insidia
tores parati sunt: vt capiant miseram animā
meam. sic sum positus cum vigilo: sic cū dor
mio: sic dum rideo: sic cum letor: sic cum supbio
sic cum detraho: sic cum irascor: sic cum tristor:
sic cum delicias cordis miserabilis amplector
deniq̄ sic sum semper ⁊ vbiq̄. Heu me mise
rum ⁊ vbi sum ⁊ vbi non sum: q: nescio vbi se
curus sum. Heu mihi misero: quid faciā. heu
quanto tempore angetur mens mea. quāto stu
pore induratum est cor meum: quanto tempo
re obduratur anima mea. Quid ē quod me sic

impedit:'quid est qđ ceruicē meam sic ꝓmit:' Uult dñe: vult aīa mea ad te erigere faciē suā: ⁊ plūbeo onere aggrauata depꝛimit:conat se ex pedire: ⁊ cathenis ferreis cōstringitur: tēptat exire ⁊ eneo carcere includit. cupit in te dirige re intuitum suū ⁊ caliginosis tenebꝛis obscurat. Que sunt ista de⁹ me⁹:q̄ sic aīam meā ob tene- brant ⁊ grauāt ⁊ ligant. Foꝛsitan hec sunt pctā mea:'Jmmo vere hec sunt pctā mea. Hi sunt affect⁹ carnales:qui inficiūt ī me affectiōez spi ritualē. Intētiōe inferioꝝ incuruat aīaȝ meā ab intuitu superioꝝ. Amoꝛ terrestriū excecat ī me dilectiōem celestiū. Usus vicioꝝ euacuauit in me sensus donoꝝ bonoꝝ. Ab his donis sū elō gatus:in his malis sum occupat⁹:ab illis exclu sus:in istis inclusus:ab illis deuolut⁹:istis ob uolut⁹. Hinc ē carcer ⁊ vincula:hinc sūt tene- bꝛe ⁊ peccata. Ue mihi q: ꝓpe ē dies moꝛtis: ꝓpe inquā ⁊ incognita. Subito venit ⁊ foꝛsitā hodie erit. Delicta mea an eratis tūc tam no xia futura. cum aīam meā vrā dulcedine pul- sabatis:'cū coꝛ meū vrā dulcedine vngebatis Cur hoc ā celabatis:' ⁊ cur me tradebatis:' Jm- mo vos nō tradidistis me:ȝ ego tradidi me qñ vobis me tradidi. ¶ Non vos me decepistis: ȝ ego me decepi qñ vos intra me suscepi. heu cur vobis fidem adhibui ⁊ credidi vobis. Sed quodā hoꝛribili mō vidēs:cec⁹ me tradidi vo bis. Uidēs quidē q: vos cognoscebā ⁊ mala q̄ ꝑcipiebatis nō adhoꝛrebā. sed eis cōsentiebaȝ. Cec⁹:q: me a vobis nō cauebam. Heu pctm̄ nomē hoꝛrendū:res detestabilis:nullo mō com parabilis. Cec⁹ nō videt foueā in quā cadit:in sanus putat se debere quod facit:q spōte facit pctm̄ vidēs ⁊ sciēs ꝑcipitio se tradit. Moꝛs ⁊ toꝛmēta quelibet tm̄ sunt: ⁊ in se feda non sunt q: oꝛdinata sūt:pctm̄ aūt hȝ in se feditatē suaȝ: ⁊ cū hoc tradit secū eternam infelicitatē. Me lius enī erat eligere toꝛmētum qđ ꝑ se feditateȝ eternā non attrahit:q̄ȝ pctm̄ qđ sua cū feditate doloꝛes eternos iungit. Et certe oīs feditas peccati ip̄a sola plus ē. Magis ē ergo vitanda peccati feditas:q̄ȝ quelibet toꝛmentoꝛum ima nitas:q: ip̄e hō in peccando feditissima ꝑuersita te p̄posuit se creatoꝛi suo quo nihil iniusti⁹. sed ī tolerando peccati toꝛmēta oꝛdīe p̄postero sub ijcit se creatura factoꝛi suo quo nihil iustius. O homo quo euanuit humanitas tua. quo deuēit rō tua. didiceras enī qm̄ qui facit peccatum ser uus ē peccati: ⁊ pctm̄ fecisti. Inaudita insania hec scire ⁊ semꝑ peccare. Sciebas. n. q̄ tu es spiritus vadens ⁊ non rediēs: ⁊ in peccati abys sum irremediabilē ⁊ sine fundo te pꝛoiecisti. Uere abyssus peccata mea sunt:q: incōpꝛehē sibilia sunt ꝓfunditate: ⁊ inestimabilia sunt nu- mero ⁊ immensitate. O abyssus abyssum īuo cans. O peccata mea quib⁹ me ꝑuatis abyssus sunt:q: infinita ⁊ oīo incōpꝛehēsibilia sūt. Est ⁊ tertia abyssus ⁊ ē nimis terribilis. Judicia dei abyssus multa: q: super oēm sensum occulta. Hec oēs abyssi terribiles sunt mihi vndiq̧: q: timoꝛ super timoꝛē ⁊ doloꝛ super doloꝛem. nam abyssus abyssum in voce caractaꝝ tuarū inuocat:q: peccati abyssus abyssum toꝛmētoꝝ meret:q: iudicia dei ꝓnūciat. Abyssus ḡ iu- dicioꝝ dei super me. abyssus inferni subt⁹ me: abyssus pctōꝝ meoꝝ ē intra me. Illaȝ q̄ super me ē timeo ne ī me irruat: ⁊ me cū abysso mea in illam que subt⁹ me latet obruat: vbi per toꝛ menta peccata nunquā delebūtur sed peccata toꝛmenta super me tenebūt. Miser ego pecca toꝛ quo abij facto meo a factoꝛe meo:quo fugi a facie tua:'Et certe si ego neq̧ ter fugio ⁊ ī abys so me dānabili abscondo:quo vado vides me. Quis eni nisi tu ad penitendū mouet aīaȝ meā. Bone dñe iesu xp̄e:tu pulsasti ⁊ excitasti eaȝ in abysso delictoꝝ meoꝛum velut in lecto doꝛmi entē:tu cōcussisti pigritantē:tu sollicitasti negli gentem:tu fecisti penitētem vñ iocūdabatur. ⁊ dolentem vnde letabat: Bone dñe oīa hec fe- cisti in abysso. Exaudi ḡ clamantē de abysso ad te benignissimū:peccata mea non abscondo. ȝ pādo ea coꝛam te:nō defendo sed ondo:non ex cuso sed accuso. Ego sum re⁹:ego ip̄e accusatoꝛ meus:nō accuses me qui fecisti me. Solus suf- feci ad peccādum:solus sufficiā ad accusanduȝ solus ad penitendū. Sed vñ de⁹ me⁹ tantoꝛū criminiū coꝛrectio. vnde tibi tantoꝝ scelerum satisfactio. Precipitare ḡ miser hō in ꝓfunduȝ imoderate mesticie:qui ipōte ꝑcipitat⁹ es in ba rathꝛū hoꝛrende nequicie. Obruere ifelix mo le terribilis doloꝛis:qui libens coꝛruisti in 'sce- num infernalis fetoꝛis. Obuoluere erūnose in tenebꝛis incōsolabilis luctus:qui volēs ꝓuolu tus es in voꝛagine tam soꝛdidi fluct⁹. Uoluta re ergo ī gurgite amaritudinis:q volutat⁹ es ī volutabꝛo turpitudinis. Terroꝛ terribilis: hoꝛ roꝛ hoꝛribilis:meroꝛ inconsolabilis. aggregate vos suꝑ me:irruite:obruite iustum ē:possidete me iustū ē:perturbate:obuoluite:toꝛquete reuȝ: vindicate deuȝ. Presentiat foꝛnicatoꝛ inferni toꝛmēta q̄ meruit:pꝛegustet qđ p̄parauit:bibat qđ nutriuit:assuescat qđ ꝑpetuo ē passur⁹. Con solatio:sanitas:leticia:nolo vos:nisi foꝛte pnia reduxerit vos ꝓcul estote ante moꝛtē. nisi foꝛte indulgentia reuocet vos:q: necessarium est fle re peccatoꝛeȝ vel hic vel in futuro. Sit ergo pe nitentia continua ⁊ amara comes etatis mee. Continuus doloꝛ:insatiabilis terroꝛ inhereat vite mee. Sint meroꝛ acerbus:luctus insati-

gabilis:tortiones iuuẽtutis ꝛ senectutis mee:
vt ita fiat rogo ꝛ desidero. Si.n.nõ sum dign⁹
oculos ad celũ leuare orãdo coram te dñe deus
certe sum dign⁹ plorãdo eos cecare. Si cõfun-
ditur mẽs mea pudore cõsciẽtie:equum ẽ vt cõ-
fundatur turbie luctuoso doloris ꝛ tristicie. Si
timet exhiberi añ cõspectum dñi dei sui.iustũ ẽ
vt hẽat ante cõspectũ suũ tormenta sceleris sui.
Respita o pctõr respira aliqñ : et fuge ad ipsuz
deũ quẽ offẽdisti:fuge ĩquã ab irato ad placatũ
Memẽto iustissime et benignissime deus me-
mento ꝙ misericors es et redẽptor meus es.
Si iudex es ad iudicandũ reũ tuũ:es et de⁹ ad
defẽdendũ seruũ tuũ:es ꝛ creator ad conseruã-
dum op⁹ tuũ:es et deus ad saluandũ credentẽ
tuũ et baptizatũ tuũ. Ne ergo memineris dñe
iusticie tue soli⁹ aduersus peccatorẽ tuũ: sꝫ meõr
esto benignitatis tue erga creaturã tuã. Ne me-
mineris ire tue aduers⁹ reũ tuũ : sꝫ memor esto
miseratõis tue aduers⁹ miserũ tuũ. Scio quidẽ
et fateor ꝙ ꝯsciẽtia mea meret dãnationẽ:ꝛ pe
nitẽcia mea nõ sufficit ad satisfactionẽ. Parce
ergo mihi bone dñe qui es sal⁹ mea:qui nõ vis
mortẽ pctõris.parce ergo peccatrici aie mee.
Deus me⁹ es in te pono spẽ meã ꝛ tibi cõmitto
aiam meã. Custodi aiam meã dũ dormio:con-
serua eã dũ aliquid facio.memento ei⁹ dũ ego
obliuiscor tui:pctõr sum et miser:sꝫ peccasse me
doleo:et miserũ me cognosco. Misicors deus
misere mei misere et hũilis creature tue Pec
care est deũ inhonorare:qd̃ homo facere nõ de
bet etiã si necesse esset perire qcqd de⁹ nõ est.
Heu me peccaui:deũ verũ exhonoraui:omipo
tentẽ ꝓuocaui:quid feci qñ mala feci: Ue ma-
la agẽti. Ue bona negligẽti. Ue ira omipotẽtis
dei ne irruas sup me. Ira omipotẽtis dei vbi
poteris capi in me: nõ est qd̃ possit tolerare totã
te in toto me. De⁹ dñs cui⁹ bonitas nõ exhau
ritur.cui⁹ sciẽtia nõ deficit.cui⁹ mia nõ exinani
tur.cui⁹ potẽtia qcquid vult efficit. Unde pote
ro respirare qui sic ob pctã mea cogor despare:
Nã si irasceris peccantib⁹ soles tñ benigne da
re consiliũ penitẽtib⁹. Doce me dñe vñ debeaz
sperare vt possim saluari:orare volo sꝫ nescio.
Scd̃m ignorantiã meã nõ possũ dei misicordiã
prouocare. Jõ cogor despare ꝓpter iniquitatez
meã. Scio quidẽ et fateor qꝛ pctõr sũ:qꝛ pctm̃
spõte subii:et iuste nõ exaudior : qꝛ nõ obediui.
Utiqꝫ bone dñe peccaui:erraui:veruntñ te non
negaui nõ detestor bonitatẽ tuã. Ideo fac mecũ
secundũ misericordiã tuã qui es benedict⁹ in se
cula seculorum. Amen.

¶ Explicit de cõtritõne cordis Diui augustini
episcopi libellus.

¶ Tractatus Diui aurelij Augustini de contẽ-
ptu mundi ad clericos.

Audite fratres cha
rissimi salut iferã patris nr̃i do-
ctrinam concupiscitis heredi-
tatem:qui nõ vultis sortem ac
cipere in terra morientiũ:sꝫ cũ
psalmista ꝯcãtare. Portio mea
in terra viuentiũ:qui egiptũ reliqstis:et ad pro
missionis terrã festinatis. Audite itaqꝫ haben
tes aures audiẽdi piũ patrẽ ad hereditatẽ celo
rum nos vocantẽ et dicentẽ. Uenite filij audite
me timorẽ dñi docebo vos. Quis est homo q
vult vitã: Quis es qui ad vitã vis ingredi: ser
ua mãdata dei: Quorũ mãdatorũ alia sũt speci-
alia:alia vero cõmunia: Specialia sũt ꝓprie ca-
nonicorũ siue clericorũ ꝛ monachorũ: cõmunia
autẽ omniũ catholicoꝝ. Specialia igit̃ sũt hec
Si vis pfectus esse: vade et vende oĩa que ha
bes et da pauperibus:et seq̃re me. Et iteꝝ. Ois
qui reliquerit domũ aut agrũ:aut patrẽ aut ma
trem aut frẽs aut sorores aut filios : aut agros
ꝓpter me:centuplũ accipiet: ꝛ vitã eternã pos
sidebit. Et ad discipulos. Uos qui secuti estis
me:in regeneratione cũ sederit fili⁹ hoĩs in
sede maiestatis sue : sedebitis et vos sup sedes
duodecim iudicãntes duodecim tribus isra-
el. Hec itaqꝫ fratres quanto singularia tanto
precipua quãnto acriora tanto deo gratiora.
Dicit iterum saluator noster inter cetera. Qui
non renũciauerit omnibus que possidet: nõ põt
meus esse discipulus. Qui dixit oĩbus:nichil ꝓ
priũ a suis discipulis possideri voluit. Qui qc-
qꝫ possidet in terra:remot⁹ est a christi discipli
na. Qui autẽ nõ est discipul⁹ christi: qnomodo
presumit sibi ligãdi atqꝫ soluẽdi ptãtem: Inten
dite fratres verba euãgelij dicẽtis. Intrauit ie
sus ianuis clausis ad discipulos et insufflãs di
xit eis: Accipite spiritũ sanctũ quoꝝ remiseritis
pctã remittũtur eis:et quoꝝ retinueritis retẽta
sunt. Nunquid illi habebãt propriũ: quib⁹ ma-
gister indixerat. Nichil tuleris in via: De qui
bus lucas euãgelista refert: Erant eis oĩa cõia.
Uidete quid petrus dixerit ad iesuz. Ecce nos
reliquim⁹ oĩa:et secuti sum⁹ te. Qui omia reli-
querant:nichil sibi penit⁹ retinuerãt. Unde ergo
sibi arrogãt ligãdi atqꝫ soluendi ptãtem: qui in
terra presumũt possidere facultatẽ: Quomõ nõ
erubescunt dicere: dñs pars hereditatis mee:
Ubi est illud aplicum. Que ꝯuentio christi ad
belial: Qui terrenas possessiones relinquere no
lunt:cur peccata populi comedũt: Si decimas
cum filiis leui accipiunt. quomodo inter cete-
ras tribus partem accipient: Si nominis sui
ethymologiã attendunt:cur clerici a sorte dicti

sunt: nisi quia domin⁹ eorū sors vel hereditas fit. Cur saltē clericatus sui signa: quib⁹ a laicis discernūtur: nō perpēdunt? Non eni sine causa capita eorū radūtur ⁊ tondētur: sed perspicacissima ⁊ euidētissima ratione. Jnā his signis secernuntur a laicorum conuersatōe. Quod vt multis deo propiciante proficiat: admonitioni vtilissime duximus inserere. Dicimus multorū patrum autoritate cerebrum esse sedem sapiētie: christum vero paulo attestante dei virtutem ⁊ sapientiam esse. Cum itaq₃ cerebrum sit in capite: sapientia vero iuxta patrum autoritatem in cerebro habeat sedem: ⁊ sic per sapientiam sibi infusam cuncta mēbra regantur a capite: quod per cerebꝝ ē: quod ē sedes sapientie sic internos ⁊ veram sapientiā: que vt dixim⁹ xp̄s ē: qui etiam iuxta ap̄lm caput nostrum est. dicit enim caput mulieris ē vir: caput vo viri ē xp̄s: christi autem caput ē deus: vt ondamus: nullum obstaculum interesse: in ea parte pilos capitis incidimus: in qua nouā sapiam. i. xp̄m inesse cognoscimus: per hoc signantes malam terrenarum reꝝ solicitudinē nostre mētis: ad deum cōtemplandū impedire. Scimus enim ꝙ quisq₃ q̄nto magis terrenis occupationibus iplicaṫ. tanto magis a sui cōditoris visione ipeditur. Unde apostolus. Nemo militans deo implicat se negocijs secularibus. Item. qui sine vxore ē cogitat que dei sūt. Hinc moyses ait Leuite radant pilos carnis sue. Leuita interp̄tatur: q̄squis nāq₃ i officijs diuinis assumpt⁹ ē pilos carnis. i. sup̄fluas cogitatiōes cordis radere d₃. Caput igiṫ radere: signat cogitatiōes terrenas ⁊ sup̄fluas a mēte resecare. nec incongrue p pilos ⁊ capillos signātur cogitatiōes sup̄flue. Sicut. n. pili nō sunt ps corpis: s₃ quedā superfluitas procedens a corporis hūore: sic bona tpalia nō sūt nobis nālia s₃ aliena ⁊ superflua. Hinc itaq₃ fideles xp̄i: q ad eternā vitam medullit⁹ suspirāt: q mūdū cū suis oblectatiōibus sub pedib⁹ cōculcant: q in terra nihil possidere volūt: s₃ cū ap̄lo dicūt. nr̄a cōuersatio in celis est: capilloꝝ minimā p̄tē in capitib⁹ retinent vt p eoꝝ abrasionē se minimā terrenoꝝ sollicitudinē hr̄e designēt: quaprop̄ ēt illā minimā p̄ticulā capilloꝝ retinēt: q₂ dū in h̄ mūdo sūt: a terrenis cogitatiōib⁹ oio vacui eē nō p̄nt. quisq₃ igiṫ cleric⁹ ad sortē dn̄i vocat⁹ q comā nutrit et capillos radere vel tondere erubescit: p̄fectio se nō de dei s₃ de mūdi sorte eē testaṫ. quanto. n. q̄sq₃ carnis crines diligit fouet ⁊ nutrit. tanto cor suū nō in celis s₃ in terra firū eē oñdit. quanto āt radit ⁊ edomat: tāto se nō terrena s₃ eterna diligere cōprobat. Si vo vt p̄dixim⁹: crines icc irco radim⁹: vt int nos ⁊ deū nihil interesse approbem⁹: p̄fecto p₃ ꝙ cū in orōne p̄sistim⁹ aliena velamina capitib⁹ nr̄is apponere nō debemus p̄sertim, cū ap̄ls dicat: Uir nō d₃ orare velato capite: imago. n. dei ē. Cessent itaq₃ clerici psalmodie hymnisq₃ sp̄ualib⁹ insistentes capillos: mitras ceteraq₃ velamina in capitib⁹ portare: ne dū cū deo loqmur famulatus sui signa occultantes: eius indigni indicemur p̄piciatione: cuius salubri doctrine p̄sumim⁹ nō obedire. qui. n. nō obedit ap̄lo: p̄dicit euangelio. ⁊ iuxta eiusdem ap̄li vocē dicētis: An queritis experimentū ei⁹ q in me loquiṫ xp̄s? Itē. si angel⁹ venerit de celo: ⁊ aliud euāgelium nūciauerit vob: anathema sit. Extirpeṫ q̄ penit⁹ de clero talis p̄sumptiōe qd absit: a deo expellaṫ eius oratio. His igiṫ signis clericalib⁹ p̄libatis: quib⁹ a laicis discērni debem⁹: ad p̄positam admonitōez redeamus. Audiamus ap̄lm ioannē dicentem nolite diligere mūdū neq₃ ea q̄ in mūdo sūt. Audiamus ⁊ psalmistam mūdi amatores icrepātē. Filij hoīum vt qd dilitigis vanitatē ⁊ queritis mendaciū. salomon quoq₃ subsequitur dicens. Uanitas vanitatū ⁊ oīa vanitas. Libet intueri q̄z bn̄ consonāt organa sp̄ūssācti. monet ap̄ls vt non diligamus mūdū. Inuehiṫ psalmigraphus in eius amatores. Clamat salomon cuncta subiacere vanitati. quare non diligam⁹ mundū nec sequamur mendaciū ecclīastes declarat ac si diceret. Ideo non sunt amāda ima: q₂ trāsitoria mēdacia: q₂ q̄ p̄mittunt nō conferunt: bona igitur nō sunt. Cum. n. bonoꝝ oīum actor sit deus: ⁊ a fidelib⁹ sui queri ⁊ diligi queq₃ bona precipiat: si mundana vera bōa eēnt: nec ip̄e quidē cōtemneret: nec suis sequacibus contēni p̄ciperet. quid igitur de se vitas testaṫ: audiamus. Uulpes foueas habent: filius autē hominis non habet vbi caput suū reclinet. Itē si mundi gloria vana non esset: non se abscōdisset cum turbe eum regem facere voluisset. Item si mundi gloria vana non esset: si diuitie terrene vera bona essent: non earum possessoribus iproperet dominus dicens. Ue vobis diuitib⁹ Et alibi. Facilius est cameliū per foramē acus transire q̄z diuitem introire in regnum celorū Audiamus etiam quid suis dicat imitatoribus si vis perfect⁹ eē vade ⁊ vēde oīa q̄ habes et da pauperibus. Item. nisi quis renunciauerit omnibus que possidet: non potest meus eē discipulus. Item. nemo potest duobus dominis huire. idest deo ⁊ mammone. Uidit perit⁹ magister suos discipulos luctaturos cum mundo: q si haberent vnde tenerentur: leuius deijcerentur. Tulit igitur arma suis ⁊ nostris hostibus: dum nos priuauit terrenis possessionibus. nudus nanq₃ latrones nō solet timere: q vero se

mūdanis īplicat:tela parat qb⁹ cōfodiatᷣ. Qui ꝗ
nō vult cōfodi:nudus pcedat p viā hui⁹exilij
Forasſ s q̄ret aliqs. Cū de⁹ seq̄ces suos mūda-
na iubeat postponere:q̄ sūt que iubet appetere.
Audi ipm dicētē: Querite regnū dei. Itē. The-
saurisate vobis thesauros in celis. Queret ite-
rum aliquis. Si de⁹ vult hoies terrena adire:
q̄ debēt diligere. Ista sūt que p̄cepit diligere:
cū p moysen rn̄dit. Diliges dn̄m deū tuū ex to-
to corde tuo:ꝛ primū tuū tāquā teipm. Proxi-
mus in terra tīn diligi p̄cipitᷣ:qꝛ celestis regni
hereditatē nobiscū cōsorti . In quo charitate
diuina pfusi:scriptura testāte q̄ ait: vt ciues no
stros sicut nosipos diligam⁹: ppiciante deo ibi
facturi sum⁹:per quez ꝛ redēpti sine fine viue-
mus:q ēt cū pp opa nr̄a mala inimici ei⁹ eēm⁹
prior dilexit nos ꝛ cū eēmus sui inutiles:in fi-
lios suos nos adoptauit ꝛ hr̄des. filiū suum vni
genitū tradēs p nobis: vt nos eripet a ppetue
mortis laqueo. Quis nā puer tā benignū prēm
digne pōt diligere:qs ei⁹ tātis bn̄ficijs aliquid
dignū pōt retribuere: Hec tāta bn̄ficia admirās
psalmista ait. quid retribuā dn̄o p oibus q̄ retri
buit mihi: Cui ipe inqsitioni deinde subiungit.
Calicē salutaris accipiā ꝛc. Quātulacunqꝫ sit
hec retributio :calicē.s. dn̄i accipe. nulla tamen
alia ita digne vr̄ passiōi dn̄ice cōgruere. hac vti
qꝫ rōne: vt queadmodū sanguinē suū dedit p
nr̄a redēptione sic ꝛ nos nr̄a fundam⁹ p sui no
minis cōfessione. Sꝫ quō p xp̄o suuz dabit san
guinē:q p eo nō vult abijcere mundi vanitatē
cū nos min⁹ qꝫ nr̄a diligam⁹. quō p xp̄o vitaz
tradet:q ꝫ ei⁹ p̄cepta hec vana ꝛ falsa possidet.
Ipe. n. dicit: Si diligitis me: mādata mea ser
uate. Loquitᷣ ꝛ ioānes apl's. Qui dicit se dilige-
re deū:ꝛ mādata ei⁹ nō custodit mendax ē. Cō
uincitᷣ itaqꝫ se ꝛ nō deū diligere:q mādata eius
nō vult custodire. Cū xp̄s p nobis paup fact⁹
sit ꝛ egen⁹:nos p ip̄o cur paupes esse erubesci
mus: Nunqd ei⁹ paupes nō facit diuites. vita
te attestāte:regnū celoꝝ nō diuitum sꝫ pauperū
eē: Dicit nāqꝫ paupib⁹. Beati paupes sp̄ū:qm̄
ip̄oꝝ ē regnū celoꝝ. Si ē regnū celoꝝ pauperū
restat vt infernus sit diuitū. Hoc quoqꝫ decla-
ratio nobis euāgeliū dicēs. Hō qdā erat diues
Et post pauca subiūgit. Erat āt ꝛ quidā mendi
cus lazar⁹ noie:q iacebat ad ianuā eius vlceri-
bus plen⁹ ꝛc. factū ē aūt vt moreretᷣ mendicus
ꝛ portaretᷣ ab angelis in sinū abrae. Mortuus
ē āt ꝛ diues ꝛ sepult⁹ ē in inferno. Non reputet
qsqꝫ hec verba eē augustini:nō sunt hois sꝫ ve-
ritatis:q̄ nec fallere pōt nec falli. Quisquis er-
go vis regnare cum xp̄o:elige pauperiem cum ip̄o
vt regescas cum lazaro mendico. Nemo eniz
pōt gaudere cū seculo:ꝛ regnare cum christo.

Audi apostolum dicentem: Per multas tribu-
lationes opꝫ nos intrare in regnum celorum.
Et iuxta veritatis vocē :primo nos oꝫ bibere
calicē domini: vt sic pertingamus ad regni con
cessionem. qui aūt vult epulari cum diuite:p̄pa-
rat se epulas vermibus gehenne:inqua p gau
dio momentaneo ardebit perpetuo cuꝫ capite
suo diabolo. Infelix cōmertium p tā breui gau-
dio celesti p̄uare regno. Felix paupertas p quā
celestis acquiritur hereditas. Felix cōmertiuꝫ
p perituris eterna recipere : ꝛ quod in effabile
bonū est cum christo sine fine regnare. E cōtra
rio ineffabilis miseria:perpetua cū diabolo pa
ti supplicia. Quapropt fratres charissimi nos
illud euāgelicū ruminantes:quid pdest homi-
ni si vniuersum mūduꝫ lucretᷣ. aīe vero sue de
trimentū patiatur. vel quā cōmutatōem dabit
homo p aīa sua: volūtarie nunc pro xp̄o pona-
mus:quādoqꝫ dimittenda:ne quod absit p trā-
sitorijs amittam⁹ eterna:hauriamus antidotū
momentanee amaritudinis: vt quandoqꝫ p-
cipiam⁹ immense gaudia salutis. Sic nō curra
mus: vt in futuro comprehendamus: vbi inue
niemur: vbi iudicabimur. Non perdamus tp̄s
acceptabile. nō erit apud inferos locus penitē
tie. Dum igitᷣ vacat:dum sumus inuia aduer-
sario nostro legi dei consentiamus. Lex quippe
diuina noster:iō dicitur aduersarius. qꝛ nostris
carnalibus omnino contradicit voluptatibus.
Aduersario itaqꝫ nostro. i. euangelio: dum rex
expectat: dum nos adhuc ad pacē inuitat:nun-
cios mittamus:cum eo pacis fedus ineamus:
vt cuꝫ venerit ille magnus paterfamilias :nō
vt seruos inutiles puniendos:sed vt filios he-
reditandos inueniat:secunqꝫ introducat ad nu-
ptias: vt de suis beneficijs sibi perennes redda
mus gr̄as iesu christo dn̄o nostro. qui cū patre
ꝛ sp̄ū sancto viuit ꝛ regnat in secula seculorum.
Amen.

Aurelij Augustini de conuenientia decem p̄
ceptorum ꝛ decem plagarum egypti liber in-
pit.

NOn est sine causa fratres
dilectissimi qꝫ preceptorum le-
gis dei numerus:plagarum cuꝫ
numero:quibus egyptus percu-
titur exequari videtur. Naꝫ sicut
decem precepta sunt legis:quibus ad cultum
dei populus admonetur:ita decem plage legū
tur quibus superbia egyptiorū affligitur. Cō
sideremus ergo cur ibi decem precepta:ꝛ h̄ de-
cem plage memorantur. Ideo sine dubio:quia
ī istis erāt vulnera: ꝛ in illis medicamenta : et

opus erat vt tã piculosis plagaꝝ decẽ vulneribꝰ decẽ pceptoꝝ medicamina subueniret. Un rogo vos frẽs nolite h̄ ociose accipe qꝛ si auxiliãte deo diligent attẽderitis poteritis agnoscere decẽ illa pcepta illis decẽ plagis p ordinẽ contra se eẽ ɔ̄ria. Nã de primo pcepto pma plaga peutit. de scdo scda: de tertio tertia. ⁊ sic quousq̄ ad decimũ numeꝝ puenit. Primũ pceptuz in lege ẽ de vno deo. Non erũt ingt tibi alij dij pter me. Prima plaga egyptioꝝ aq̄ in sanguinẽ ɔuersa. Cõpara pmũ pceptũ pme plage. Deum vnũ ex quo sunt oĩa in siĩtudinẽ aque accipe: ex qua generant vniuersa. Ad quã aũt rem ptinet sanguis nisi ad carnẽ mortalẽ? Quid ẽ ḡ cõuersio aq̄ in sanguinẽ nisi illi q credere i deũ noluerunt: sicut dicit aplũs paulus. Obscuratuz ẽ insipiẽs coꝛ eoꝝ dicẽtes se eẽ sapientes: stulti facti sunt. Aqua ḡ in sanguinẽ vtitur: qꝛ sensus egyptioꝝ obscurꝰ ⁊ tenebꝛosus efficit: ⁊ iusto dei iudicio factũ ẽ vt de illo fluuio sanguinẽ biberent: i quo hebꝛeoꝝ paruulos necare cõsueuerant. Secũdũ pceptũ ẽ. non assumes nomen dei tui in vanũ. Qui. n. acceperit nomẽ dei sui in vanum. nõ mũdabit. nomẽ dñi nrĩ Jesu xpi vitas ẽ. Jpe eni dicit. Ego sum veritas. Et qꝛ veritas mundat: vanitas inquinat. videamꝰ huic scdo pcepto ɔ̄riam plagã. Que ẽ ista scda plaga. Rane in abũdãtia. Jn ranis heretici intelligunt atq̄ philosophi. Habes congruenter signatã phoꝝ vel hereticoꝝ prauitatẽ: si cõsideres ranaꝝ loq̄citatẽ. Philosophi eni vel heretici: qꝛ in xpo humana oĩa esse dicũt. rane sũt clamãtes i paludibꝰ limosis. Per supbiã ⁊ inanes cõtentiões: strepitũ vocũ hẽre pñt: doctrinã vẽ sapiẽtie nõ pñt insinuare. Qui enim chꝛistiane veritati ɔ̄dicũt: ⁊ in sua vanitate decepti decipiunt: rane sunt. tedium afferentes auribꝰ: non cibos mentibꝰ. Tertiũ pceptũ est. Memento inquit diem sabbati sãctificare. Jn tertio isto pcepto insinuatur q̄dã vacatiõis indictio. f. reges coꝛdis: tranq̄llitas mentis quã facit bõa cõscientia. Jbi. n. ẽ sanctificatio: qꝛ ibi est spũs dei Deniq̄ videte vacatiõem h̄ est q̄etem. Sup quem ingt dñs regescã nisi sup humilem ⁊ q̄etum ⁊ trementẽ vba mea? Jnquieti ḡ resiliunt a spũsancto: rixaꝝ amatoꝛes: calũniaꝝ seminatores: cõtentionis magis q̄ charitatis amatoꝛes ingetudine sua nõ admittunt ad se quietem sabbati spũalis. Spũale. n. sabbatũ nõ obseruant: nisi illi qui se ita tempate opibꝰ terrenis accommodãt: vt tã lectioni q̄ oꝛoni: ⁊ si non semper certe vel frequent insistãt. ſm illud apli. Attende lectioni ⁊ doctrine. Et iteꝝ. Sine intermissione oꝛate. Qui. n. tales sunt: quotidie spũaliter sabbatum colũt. Qui vo inquieti sunt: ⁊ iugit terrenis actibus implicant: de quibꝰ scriptum ẽ: ipedimẽta mũdi fecerũt eos miseros: sabbatum. i. requiẽ hẽre non pñt. Contra istoꝝ ingetudinem dñ: vt tanq̄ sabbatũ habeãt in coꝛde et sanctificationẽ spũsancti. Esto inquit mansuetus ad audiendũ verbũ vt intelligas. Cessa ab iniquitate tua: non sit tumultꝰ quidem in coꝛde tuo per coꝛruptiõem volãtis fantasmatis ad similitudinẽ muscaꝝ inquietãtis vel cõpũgẽtis te. Deũ intellecturꝰ audi dicentẽ tibi. Uacate ⁊ videte q̃ñ ego sum deꝰ. Tu per inquietudinẽ vacare nõ vis: ɔtentionumq̄ tuaꝝ coꝛruptione cecatꝰ exigis videre quod nõ potes. Attendite tertiã plagã huic tertio p̄cepto ɔ̄riam Cinifes nate sunt in terra egypti de limo: musce minutissime inquietissime ⁊ inoꝛdinate volantes in oculos irruẽtes: nõ pmittẽtes homies quiescere: dũ abigunt irruunt: dũ expulse fuerint iterũ redeunt. Quales sũt iste musce: tales sunt hoies ingeti qui sabbatũ spũaliter obsuare. i. bonis opibꝰ studere lectiõi vel oꝛoni insistere nolũt. Talia sine dubio sũt fãtasmata coꝛde ɔtẽtiosoꝝ. Quo. n. coꝛpus humanũ a bistis muscis affligit: ita coꝛ eoꝝ diuersis cogitatiõibꝰ ingetat atq̄ cõpũgitur. Tenete pceptum cauete plagã. Seqtur quartũ pceptũ. Honoꝛa patreꝫ tuũ ⁊ mrẽm tuã. Huic ɔ̄ria ẽ quarta plaga egyptioꝝ cynomia. i. musca canina. Grecũ. n. vocabulũ ẽ. Qui eni parentes honoꝛare dissilit musca eũ canina. i. negtia diaboli spũaliter affligit ⁊ cruciat. Caninũ ẽ eni parẽtes nõ cognoscere. Quintũ pceptũ ẽ. Nõ mechaberis. Quita plaga moꝛs in pecoꝛa. Ois eni qui aut vxoꝛe propria intpate: excepto desiderio filioꝝ: vtitur: aut certe: qd ẽ crimẽ grauissimuz. q vxoꝛi: aut filie aliene: aut ancille: aut sue vel alterius insidiatur victꝰ cupiditate bestiaꝝ: tanq̄ amisso hois nomine: erit pecꝰ. nõ q̄si ɔuersus in nãm pecoꝛis: ſʒ in foꝛma hois siĩtudinẽ pecoꝛis hñs: qui nõ vult audire dicẽtẽ deũ. Nolite fieri sicut equꝰ ⁊ mulꝰ qbꝰ nõ ẽ itellectꝰ. Et illud. Hõ cũ in honore eẽt nõ itellexit: cõparatꝰ ẽ iumẽtis insipiẽtibꝰ ⁊ silis factꝰ ẽ illis. Si pecꝰ eẽ nõ times: vel saltẽ moꝛi sicut pecꝰ time. Sextũ pceptuz ẽ. Non occides. Sexta plaga: pustule in coꝛpoꝛe: ⁊ vesice bulliẽtes ⁊ scaturiẽtes incẽdia vlceꝝ velut de fauilla foꝛnacis. Tales sũt homicidiales: ardẽt ira: ⁊ p irã homicidij frat pit. Ardẽt hoies iracũdia: ardẽt ⁊ ḡra. Nã q vult subuenire feruet: ⁊ q vult occidẽ feruet: ille pcepto. iste moꝛbo: ille bõis opibꝰ: iste saniosis vlceribꝰ. O si possemꝰ videre aĩas homicidiaꝝ: sine dubio plus plangeremꝰ. q̄ putrescẽtia coꝛpa vlceratoꝛũ. Seqtur pceptũ septimũ. Nõ furaberis. Et plaga septima: grãdo in fructibꝰ. qd p furtũ ɔ̄ dei prece

ptum subducis: de celo perdis. Nemo enĩ hẽt
iniustũ lucꝝ sine iusto dãno. vbi gr̃a. Qui furat:
acq̄rit vestẽ: sed celesti iudicio pdit fidez. Ubi
lucꝝ: ibi dãnũ. Uisibilr: fidẽ inuisibilit dãnum: lu
crũ sua cecitate: dãnũ q2 iaz viuit sine equitate.
Ergo q suo ma'o' desiderio forinsecus furan-
tur iusto iudicio dei inextrinsecus grandinan
tur. O si possent fures aut latrones vel rapto-
res inspicere agꝝ cordis sui: pfecto lugerent:
dũ ibi nõ inuenirẽt qd in nos aie mitterẽt tã ⁊ si
i furto suo inuenirẽt: qd gutturis auiditate sor
berent. Maior ẽ fames aie q̃ꝫ corpis: maior fa
mes ⁊ piculosior plaga: ⁊ grauior mors qd peiꝰ
ẽ. Multi p istã famẽ aie mortui ambulãt. ⁊ vi-
uẽtes portãt funera sua. Uiuere qdẽ videntur in
corpe: sꝫ malis actibꝰ mortui pbant in corde. ⁊
multi in aia famelici de vanis delicijs glorian
tur. Deniqꝫ bonũ xp̄ianũ scriptura intꝰ eẽ diui-
tem dicit. Absconditꝰ inqt corde thesaurꝰ: hõ qui
ẽ ante deũ diues: nõ añ hoies: sꝫ añ deum diues
vbi deꝰ videt. Quid ẽ tibi pdest si vbi hõ non
videt: furaris: ⁊ vbi deꝰ videt iusto iudicio grã
dinaris. Octauũ p̄ceptũ ẽ. falsũ testimoniũ nõ
dices. Octaua plaga locusta aial dente nociuz.
Quid ãt vult falsus testis: nisi nocere morden-
do: ⁊ cõsumere mentiẽdo. Et iõ nos admonet
apl's ne nos falsis criminibus appetamꝰ. Si in-
quit mordetis inuicẽ ⁊ comeditis: videte ne ab
inuicẽ cõsumamini. Nonũ p̄ceptũ ẽ. Nõ concu
pisces vxorẽ primi tui. Nona plaga: dẽse tene-
bre. Si eni pctm̃ ẽ vxorẽ ppriã excepta cã filio
rum agnoscere: q̃le putas pctm̃ ẽ nõ solũ in sua
peccare: sꝫ ⁊ alienã appetere. Uere dẽse sũt te-
nebre: nihil. n. sic dolet in corde patiẽtis: quõ si
vxor illius appetat. Et q̃ hoc facit alteri nihil
tale voluisset pati. Alia mala solẽt hoies patiẽ
ter accipe: hoc ãt nescio vtꝝ vnq̃ꝫ inueniri po-
tuerit: q tolerablr patiat. O q̃ꝫ dẽsas tenebras
patiunt: q talia faciũt ⁊ talia cõcupiscũt. vere ex
cecant furore horribili. Furor. n. indomitꝰ ẽ ali
enã vxorẽ cõmaculare velle atqꝫ polluere. De
cimũ p̄ceptũ ẽ. Nõ cõcupisces vllã rẽ primi tui
Huic mãdato plaga ꝯtraria ẽ decima. mors p̄-
mogenitoꝝ. Dẽs res quas hñt hoies heredibꝰ
seruant: ⁊ in heredibꝰ nil primogenitis chariꝰ.
Qui volũt res alienas tanquã iuste possidere. si
ne herede se querũt fieri a moriẽtibꝰ. Quid eni
tã iustũ vr̃: q̃ꝫ sibi rem derelictã possidere? Di-
cit eni aliqs. Dimissũ ẽ mihi i testõ. Lege nihil
vr̃ iustiꝰ ista voce. Tu laudas q̃si iure possidẽtẽ
deꝰ dãnat iniuste cõcupiscẽtem. Uides q̃lis es
qui optas te ab aliquo heredẽ fieri nõ ẽ vis vt
hẽat hr̃des: in quibꝰ nihil ẽ chariꝰ primogẽitis
Proindei primogenitis tuis punieris. q cõcu
piscendo res alienas. i. qd tibi iure nõ debetur
quasi iuris vmbra pergris. Perdis ẽ primo ge
nita tua. Et facile ẽ quidẽ frẽs corpaliter pdere
primogenitos. mortales. n. sũt hoies siue añ pa
rentes: siue post parentes moriant. Istud in o
lestũ ẽ ne p hãc occultã ⁊ iniustã cõcupiscentiã p̄
mogenita cordis tui perdas primogenita cor-
dis nostri fides est. nemo eniz bene operatur
nisi fides p̄cesserit. Oia opa tua bõa filij tui sũt
spũales. sꝫ int istos tibi primogenita fides ẽ. qs-
qs rẽ alienã occulte cõcupiscit: internã fidẽ per
dit. Erit. n. primum sine dubio simulator obse
quẽs nõ charitate sed fraude: veluti amãs euz
a quo se cupit fieri heredẽ. Amare se dicit eum
quem mori desiderat: ⁊ vt rex eiꝰ se videat pos
sessorem: optat vt ppriũ nõ derelinq̃t heredem.
Hec frẽs cõparatio ⁊ quodãmodo ꝯrietas dcẽ
p̄ceptoꝝ ⁊ decẽ plagaꝝ cautos nos faciat: vt ha
beamꝰ securi res nr̃as i p̄ceptis dei. res inquaz
nr̃as interiores: ⁊ in archa cõscientie nr̃e repo-
sitas. Ipse sunt thesauri nr̃i: quos nob nec fur:
nec lacro. nec vicinꝰ malꝰ poterit. aliqñ aufer-
re: vbi nec tinea nec rubigo ẽ metuẽda. Iste sũt
eni vere diuitie. i. bona cõsciẽtia: iusticia: mĩa:
castitas: atqꝫ sobrietas. Qui talibꝰ rebꝰ plenꝰ ẽ:
diues ẽ: ẽt si de naufragio nudus euaserit. Sꝫ
hec si diligent attenditis: ⁊ q̃ sunt mala fugere:
⁊ q̃ bona sũt volueritis auxiliãte deo exercere:
eritis ppl's dñi: ⁊ de iniq̃ egyptioꝝ societate. i.
spũaliũ nequiciaꝝ psecutiõe liberati: ad terraz
repromissionis poteritis felicit puenire: auxili
liante dño nostro iesu christo: q viuit ⁊ regnat
in secula seculorum. Amen.

Libellus sancti Augustini de cognitione ve-
re vite incipit.

Sapientia dei q̃ os mu-
ti aperuit
⁊ rudibili aiali humana verba
formare tribuit: me quoqꝫ nõ so
lum sermone: sed ẽt scientia im
peritum ad fundum impellit: atqꝫ per se ac de
se intellecta alijs pie innotescere cõpellit. Huiꝰ
ergo instinctu ad vtilitatẽ: vt spero multorum:
iterꝝ ꝯmitto me ad corrodẽdũ dentibꝰ inuidoꝝ
⁊ forsitan ad cõfouendũ cordibꝰ dilectoruz. Cũ
xp̄s veritas ⁊ vita dicat. Hec vita eterna vt
te solum verũ deũ cognoscant. cõstat pfecto na
turã rõnalem ad hoc solũ factã vt factorẽ suuz
verꝝ deũ intelligat: intelligendo diligat: diligẽ
do in eo qui ẽ eterna vita eternalit beate viuat
Diuinitatis ergo eẽntiam rõnabiliter inuesti-
gare: est ad vitã eternã festinare. Hanc vo ne-
gligendo ignorare: est vtiqꝫ ad mortẽ indeficiẽ
tem properare: q2 nimirꝝ hic ab eo ignorabitur
dum quandoqꝫ a beata vita sequestrabit: quã-
obrem cũ de hac preclara mã plurimi sanctoꝝ

patrum multa gloriosa conscripserint: ipamqꝫ rem simplicioribus obscuriorē reddiderint. Libet me per hec cōdensa: quasi quandā semitā stilo complanare: q̄ infirmis intellectibꝰ relicto erroris deuio: per planū veritatis liceat libere ambulare. Sed hic quilibet inuidus nebulosa facie mihi occurrit. ⁊ virus diu sub liuido corde concretū in me acerbiter euomit. Quid tu inquiens tentas ligna siluis importare: aut redundanti mari vndam instillare: huius tā mordacis mordacem dentem hec petra retundat. ⁊ venenū maliciose euomitū in viscera ipsiꝰ denuo torquenda refundat. Inuidia dyaboli intrauit mors in orbem terrarum imitant illū. qui sunt ex parte eius. O inuide infelix: qui aliena felicitate torqueris: alieno damno depasceris: ipsis rebus ꝓbas te esse ex parte eius. q inuides alijs qḋ tu ignoras scire. ac mihi ob piū laborem collatum egris suspiriis ingemiscis: qḋ tibi ob desidiā: imo ob inuidiam denegatū cognoscis. Age miser: potiꝰ letifex virus quo turges euome: salubre dilectionis antidotū excipe sin aūt parti patris tui nigro felle tabescens fa ueto. Ego aūt cum inuidia tabescente iter non habeo. Egregiam scripturaꝝ siluā alacer ingrediens: nō in eam: vt tu venenata lingua asseris ligna deferens: sed p̄ciosum vite lignū iustitiā esurientibus de ea afferre conabor: ⁊ dulcē vite haustū vitā sitientibus de pelago scripture: haurire nō morabor. oēs ergo fideles ad lignū viteqꝫ fontem curramꝰ: cuius gustu incternum beate viuamꝰ. Libellꝰ aūt nomen cognitio vere vite sortiatur: qḋ in eo vera vita tardioribꝰ intellectu cognoscibilis reddi videat. Fratrū interrogatio. Gr̄as deo psoluimꝰ: cuius dono apte i rebus dubijs certificari possumꝰ. quandoqdem ergo nos i hocipm̄ videas confluxisse: ne ad patriam tendētes in via lassabūdi deficiamus: pastu potuqꝫ vite: vt soles refice: ⁊ tp̄us irremeabili cursu labile nexili questionū figens fac stabile: ne sua volubilitas nos ociantes inuoluat: sꝫ tua affabilitas in diuinis laborantes ad semper manens euū sustollat. Magr̄i rn̄sio Fructum ligni vite in ramis crucis pendulum mecū alacres adite: fontemqꝫ vite a vita patre quasi de loco voluptatis manantem: paradisū ecclesiam videlicet ortum deliciaꝝ irrigantē vnanimes haurite. cuiꝰ sapor si palatū cordis vestri indulcorabit: testor vobis: ꝙ vos cū eo in euum permāsuros de torrēte voluptatis sue quoqꝫ satiabit. Fratres. Cum carnalia sapientes sp̄ualia cogitare nequeamus: regnum celorū regionem clarissimam oī opulentia affluentissimam: in qua celestem iherusalem vrbem p̄clarā meritis atqꝫ opibus inclitam: ⁊ in hac deum quasi gloriosum regem angelos velut milites vario cultu conspicuos mente formamus iccirco poscimꝰ vt rōne indagante argumentis queqꝫ obstantia cōprimens: veritatem quasi i tenebris latitātem: ad lucem nobis ꝓducas: ac deum aliqn̄ videndū vt asseris: factū quodāmodo visibilem an̄ oculos nr̄i cordis constituas. Magr̄. Cum deus oīpotens: solus immortalis solus inuisibilis: solus incomprehensibilis: lucem habitet inaccessibilem. ego aūt tenebris viciorꝫ oblitus: tetram caliginem inhabitē: luci virtutum inadibilem: qualiter ineffabile lumen: sanctis aliorū oculis inferre potero. qui cecutiente oculo cordis splendorem tante maiestatis reuerberatus nullo modo intueri ꝙualeo. Frēs: Tn̄ nitere ꝓ posse i illā rapi. qtenꝰ disiecta caligie: merearis ab illa illuminari: nosqꝫ p te illūari sicut sepe videmꝰ valles a mōtibꝰ iubare solis irradiari. Magister. Cōabor ꝓ viribus vobis orātibus: ac logica p̄eunte comitantibus argumentis sequar veritatem vsqꝫ i ipius inaccessibilis lucis latibulū fugientem. ipaqꝫ concedente ꝓducā eā vobis indagantibꝰ se ostendentem. Fratres. nr̄a qdē tibi nō deerit oīo tn̄ sit tibi ꝓuia dux veritatis rō. Magnopere quippe a te audire desideramꝰ: qualiter in orationibus de deo cogitare debeamus: ne forte ifirma mens sit pulchrum hoiem imaginetur ⁊ hoc simulacꝝ ꝓ vō deo decepta veneret. magister. Fateor magnitudine altitudinis suscepta negocijs victus succumbo: quia que vix mente concipio: vix verbis explanare sufficio. Excedit enim omne preclarum longe summorꝫ philosophorum ingenium. quia sublimitas huius rei que tractatur exuperat omnem intellectum q̄ntoq̄ quippe magis omnem creaturam ingressus conor eam diligenti intuitu contemplari: tanto magis sentio eam ab aspectu intellectus mei elongari. operam tamen dabo inquisitiōi vr̄e ꝓ modulo meo satisfacere: prout ip̄e de quo agimus dignabitur notitiam sui desiderāti anime innotescere. Uos autem vbi vires pondere tante eminentie presse succumbunt: oportet fragilitati ignoscere. Fratres. nos quanto diligentius huius rei perpendimus altitudinem: tanto ardentius optamus eam nobis vtcūqꝫ fieri cognoscibilē. ⁊ eiꝰ q̄licūqꝫ mō ītueri pulcritudinē: ⁊ iō libenti aīo tibi ignoscimus: si ea q̄ v̄bis n̄ vales saltē nutibꝰ explices. Magr̄. sciēdum igitur deum nullis verbis exprimi: nulla posse cogitatione cōp̄hendi. Quō eniꝫ imensus ⁊ icomprehensibilis predicaret: si humane locutioni vel meditatiōi includeretur: nunc autem patꝫ q̄ si admirabilis cum omnibus linguis sit inedicibilis: omnibus cordibus sit inco

gitabilis. Dialectica nāq̧ differē͂di potes: po-
tenſ queq̧ dubia diffiniens cunctas ſcripturaſ
euib:ās ⁊ euiſcerās cūctaꝫ humanā ſciaꝫ annihi
lās: cum diuinitatem intendit: tāte maieſtatis
luce repcuſſa: pauidū caput tremefacta reflectit
atq̧ in abdita mūdane ſapie fugiēs deliteſcit:
diſſolutis ſilogiſmoꝝ nexibꝰ ſtulta obmuteſcit.
Nēpe noīe ⁊ verbo cūcta exprimunſ q̄ ſub decē
ꝑdicamentis humano corde cōcipiunſ: Sed ꝙ
ex his nullum ꝓprie deo cōueniat manifeſte rō
cōprobat. Nam ſi dixerimus ꝙ deus ſubſtan-
tia ſit que oībus ſubſiſtere tribuat: ⁊ ꝑ quaꝫ oēs
res eſſe habēt: mox vniuerſalia ⁊ indiuidua de
qbus ſubſtātia ꝑdicaſ genera ⁊ ſpecies in qbus
verſare. ſimul ⁊ nouem accidētia que ei neceſſa
rio inherēt: aīo occurrunt: que cūcta liquent: q̄2
minime in deū cōcurrunt. Si ꝑdicemus ꝙ deꝰ
ipſa magnitudo exiſtat: que oīa in menſura ⁊ nu-
mero ⁊ pōdere diſponat: ꝓtinus paruitas huic
quātitati ſe opponit: ⁊ ſua exiguitate quod ē ſuꝑ
oīa maximum cōminuit. quem ſi ipſam bonita
tem vel ſummū bonuꝫ noīemus: q cuncta valde
bona facit: ſtatim malū huic qualitati cōtrariuꝫ
obuiat: ⁊ tāto bono ſe opponere non trepidat.
quod ſi creator vel dn̄s ꝑdiceſ ꝙ vtrūq̧ ad ali-
qd. ſ. referſ: cōfeſtim relatio ſe opponit an̄ mun
di inſtitutionē eum h̄ vocabulo caruiſſe ⁊ h̄ rela
tiuum ex mūdi creatione ei accidiſſe: cū rō aſtru-
at nihil deo accidētale: ſed totum qđ ꝑdicaſ de
eo ei eſſe eſſentiale. porro ſi vbiq̧ totus eſſe di-
caſ: ⁊ ſimul cūcta replere loca dicaſ: mox locali
tas clādeſtine irrepēs illum loco icludit q cūcta
pugillo icludit. ſi aūt ſempiternꝰ ꝑdiceſ: ⁊ cuncta
tpa diſponere affirmeſ cōtinuo ꝑterito preſens
futuꝝ pn̄ti ſuccedere feſtinat: ⁊ initiuꝫ atq̧ finē
eternitati aſcribere nō formidat. Si vō dicaſ ꝙ
oīa poſſideat: ⁊ amictus lumine ſicut veſtimēto
refulgeat: ſtatim hoc habitu cogitatio eū priuat
dū amictum lucis vel poſſeſſioneꝫ reꝝ ab eo ſe-
parat. quod ſi ſemper pn̄s adeſſe teſtatur: con
feſtim ſitus ſtādi vel ſedēdi imaginaſ. Si vero
vniuerſa regere referaſ: actus laboris eternaꝫ
requiē annullare conaſ. Porro ſi affirmeſ pa-
tiēs mala noſtra ſufferēs: ilico paſſio ſe igerit: ⁊
ipaſſibilē pati cōtēdit. His qppe decē cūcta hu-
mana cōditio includiſ. ⁊ ab his oībus ꝓprietas
ſūme eſſentie euidēti rōne excludiſ: Cūcta eteni
q̄ vel oppoſitionem vel ꝯrietateꝫ vel accidens
ſuſcipiūt: nulla rōne deo ꝓprie cōueniunt. Igiſ
rōne repugnāte nihil de deo ꝓprie loq valemꝰ
tn̄ ſaltem iproprie ⁊ ꝑ enigmata de eo loq ſatagi
mus: Frēs: Euidens rō qdem docet deū huma
nis verbis inedocibilē: ſed itellectualis mēs in
hiāter deſiderat eū ſibi vtrūq̧ fieri cognoſcibi-
lem: q̄ mens iſtar ſpeculi aīe videſ: in quo ipſa
imaginē ſui creatoris contempleſ. Magiſter
Uniuerſa que in rebus creatis nouimꝰ: ꝑ corpo
reos ſenſus cognoſcimus. Et ea qdem q nec vi
ſu nec experiētia didicimus: ꝑ cōparatiōes vi-
ſoꝝ vel exptoꝝ diſcimꝰ: vt q̄ de beſtijs vel igno
tis hoībꝰ legimus. Que aūt nobis penitꝰ icogni
ta ꝑ cōparationes notas nō ſignificanſ: nunq̄
ꝓrſus ſcie noſtre notificanſ. Et ideo q2 ſpūalia
nobis ſunt iuiſibilia atq̧ corporeis ſenſibꝰ incō-
parabilia nūq̄ erūt aliqua rōe nobis ꝓbabi-
lia. Q2 vero hec cōſtat eē ſi ꝑ ſimilia edoceri ne
queūt fidem tn̄ credētium exigūt: Frēs Que rō
argumētis ꝓbat q̄q̄ in cōparatōne deficiat ne
ceſſe ē vt rōnalis qſq̧ credere nō renuat. Tu tn̄
ꝓfer: qđ de ſpiritibꝰ ſciēdum rō inuat. Magi-
ſter. Sex modis in ſcripturis ſpūs ſubſtātiali-
ter dici: nō neſcio a vobis ſciri. Primo ſūmus
oīum deꝰ ſpūs appellaſ: vt ibi. Spūs ē deꝰ: ⁊ q
adorāt eum in ſpū oportet adorare: Scđo ange
li ſpūs dicunſ vt ibi: Qui fac angelos ſuos ſpūs
Tertio aīe ſpūs nuncupanſ vt ibi. Exibit ſpūs
eius ⁊ caro reuerteſ in terrā. Quarto vita bru
toꝝ aīaliuꝫ ſpūs vocaſ: vt ibi. Quis ſcit ſi ſpūs
iumētoꝝ deſcēdat deorſū. Quīto vēti dicūſ ſpūs
vt ibi ſpūs ꝓcellaꝝ: Sexto h̄ aer ſcribiſ ſpūs: vt
ibi. Os meū appui ⁊ attraxi ſpūm. Quoꝝ diffi
nitio talis ē. Aer ē ſpūs ſenſibilis: quē nos at-
trahēdo ſentimus: ipſe nihil ſentiens cunctis tn̄
ſub celo viuentibꝰ ſpiramē exhibēs. Uētꝰ ſpūs
ē aer dei nutu aliquo mō agitatꝰ ꝓcellis aquaꝝ
augmētatꝰ: ꝑ angelica miniſteria excitatꝰ: ꝑ ca-
dē tranqllatus: Uita brutoꝝ aīalium ē ſpūs vi-
talis: cōſtās de aere ⁊ ſanguine aīalis: iuiſibilis
ſed ſenſibilis: memoriā hn̄s: intellectu carens:
cū carne moriēs in aera euaneſcēs. Aīa vō ſpūs
eſt ſubā incorporea: corporis ſui vita: iuiſibilis:
ſenſibilis: mutabilis illocal: paſſibilis: nec quā
titate mēſure: nec qualitate forme vl̄ coloris ſu
ſceptibilis: memorialis: rōalis: intellectualis ī
mortalis. Et ne vacillet diffinitio: rō cām ꝓba
tionis roboret. Aīa eſt ſpūalis ſubſtantia. Oē
enim quod alij vitā ſubminiſtrat: ipm eſt necel
ſe vt ſubſiſtat: ſed aīa corpori vitam tribuit: igi
tur aīa realiter ſubſiſtit. Hanc vero vitam eſſe
ipſamet ꝓbat dum pn̄tia ſua corpꝰ viuificat: ab-
ſentia ſua idē mortificat. Hec nobis qdem eſt
iuiſibilis: ſed ſpiritibꝰ eſt viſibilis. Hāc eſſe ſen
ſibilem cōſtat: dū oculis colores: auribꝰ ſonos:
naribꝰ odores: palato ſapores: manibꝰ aſpa vel
leuia ſentire ꝓſtat. Eſt ergo mutabiliſ. Oē. n. qđ
melioraſ ⁊ peioraſ: mutabile eſt. ſed anima vi
tijs peioratur virtutibus melioraſ: igitur mu-
tabilis ē. Eſt ēt illocalis. Oē. n. qđ loco icludi
tur: altitudine: latitudine: lōgitudine l aeris cir
cūſcribiſ: corpꝰ eſt. Sed rō docuit aīam icorpe

ream esse.i.nec corp⁹ nec aliqđ mēbꝝ hr̄e:igit
cōstat eā esse illocalē:nō.n.spaciū aeris vt corp⁹
occupat:nec corp⁹ vt aqua vtrē iplet:sed vt ca
lor toto igni illocaliter inest:ita aīa totū corp⁹ il-
localiter iplet. Ignis quidem ē visibilis:sed ca-
lor inuisibilis ⁊ sensibilis ⁊ quodāmodo ignem
viuificās:ita aīa inuisibilis:sed sensibilis visibi
le corp⁹ qđā occulta vi sensificat ⁊ viuificat. Hec
ē quoqȝ passibilis: Oē.n.qđ merore afficit pas
sibile ē:sed aīa dū sue volūtatis cōpos nō effici
tur:dolore meslicie afficit:igit passibilis eē cō
uincit. Ab hac quātitas excludit:dū nec alti-
tudine ⁊ latitudine aut longitudine metit:nec
sex circūstantias.s.ante ⁊ retro:dextꝝ ⁊ sinistꝝ
sursum ⁊ deorsuȝ se icludere patit. Qualitas ēt
forme vel coloris ab hac secernit:dū nulla for-
ma vel humani corporis vel vllius colorate rei
illi ascribit. Hec ē memorialis:qr p̄terita reco
lit. Est etiā rōnalis:qr p̄ntia discernit. Est itel-
lectualis:qr futura itelligit. Hāc imortalē hinc
esse cōstat q̄ memoriam sui apud posteros pen
niter durare laborat. Angelus aūt spūs est sub
stātia icorporea:inuisibilis:sensibilis:rōnalis:in-
tellectualis:imortalis:bonoꝝ lucida ⁊ ipassibil
maloꝝ tetra ⁊ passibilis. Sed vidēdum vtꝝ ali
qua substātia talis in reb⁹ creatis esse credat:
cū a nobis minime videat: Angelos esse ipa in
sensibilia p̄bāt:que tā certā sui mot⁹ legē obser-
uāt. Oē q̄ppe quod mouet:aut motū a se habet
aut aliūde. Sed omne qđ motū a se hȝ ē sensi-
bile vt aīa:qđ aliūde insensibile vt corp⁹: quod
si sol luna ⁊ sidera p̄ se mouent:sensu vel rōe vi
gere vidētur.q̄ tam certa tp̄a tā certa celi spa-
cia custodiūt:⁊ quodāmodo suū itellectum huic
mūdo lumine vel signis inuūt. Sed q ea rōna-
bilia vel saltē sensibilia corpora arbitrant:iure
sensu carētes iter irrōnabilia cōputant. Cū aūt
vere sint corp̄a visibilia:sed motu carētia vt pu
ta isensibilia ⁊ tn̄ moueant.cōstat p̄fecto q̄ aliū
de mouent. Restat igit ea p̄ angelica ministe-
ria moueri.silr vētos pluuias grādines fulgu-
ra tonitrua tēpestates auras iussu dei p̄ illos re
gi. qui dubitat:⁊ ea sensibilia putat. hūc rō stul-
tum cū insensibilib⁹ p̄bat: Bruta quoqȝ aīalia
vsibus humanis p̄ illos obsecūdare vel aduer
sari q nō credūt:aut illa rōalem p̄ itellectuȝ hec
facere credūt:lōge a rōne recedūt. Sed ⁊ cūcta
que in reb⁹ isensibilib⁹ vel creaturis sensibilib⁹
gerunt p̄ illos administrari.q ambigit:multuȝ
a luce veritatis desipit. Igit cōstat angelos vē
esse:⁊ cūcta nobis patiētia nosse:sed h̄ differt in
ter illoꝝ ⁊ nr̄am sciaȝ:q̄ ipsi oēs cās reꝝ anteq̄
eueniāt p̄sciunt.uos aūt vix ⁊ cū magno labore
inuestigamus eas:postq̄ res in actu constant.
Porro summ⁹ spūs sicut a nullo itellectu valet
p̄prie cogitari:ita nulla diffinitione poterit p̄-
prie determinari. Sed qr itellectualis mēs eū
vtrūqȝ agnoscere anhelat:hec enigmatica dif
finitio ei iterim sufficiat. Deus spūs ē essentia
inuisibilis:oī creature incōprehēsibilis:totaȝ vi
tam:totā sapiam:totā eternitatē simul essentia-
liter possidēs:vel ip̄a vita.ip̄a sapia: ip̄a veri-
tas:ip̄a iustitia:ip̄a eternitas existēs: oēm crea
turā instar pūcti in se cōtinēs. Si aūt aliqs insi
piens tm̄ desipiat vt deū esse diffidat:hūc solū
vere esse:⁊ alia oīa ab ip̄o hr̄e esse hac rōne col
ligat. Omnis substantia aut p̄ se subsistit:aut p̄
aliud:sed hūc modum nō subsistere q cōtendit:
hic fatuus in nihilū tēdit. Mundū aūt nō p̄ se
subsistere cōstat:dum eū rō cepisse doceat:p̄tib⁹
enim cōstat Oē aūt qđ cōiungit vel in p̄tes re-
soluit:ab aliquo vtiqȝ cōiunctionē vel resolutio
nem patit. Mūdus ergo nō p̄ se subsistit: ⁊ iđ
seqtur q̄ creatura sit. Creatura aūt ad aliqđ.s.
ad creatorē refert. Solus ergo creator p̄ seip̄m
⁊ in seip̄o existit:oīs aūt creatura p̄ ip̄m subsistit
Si.n.ab alio esse hȝ:tunc deo mai⁹ ē a quo hoc
hȝ:quod deo incōueniens ē. Et cum nihil p̄ter
creatorē ⁊ creaturā existat:si de⁹ p̄ seip̄m non hȝ
esse:necessitate cōsequit vt p̄ creaturā existat:qđ
incōuenientissimum ē. Ampli⁹: Sub: mundi
in diuersa genera ⁊ in differētes spēs diuidit:⁊
in his singulis bonū iuenit. Omne.n. vtile bo
num. vniuersa q̄ppe vtilia ꝯsiderant:⁊ ideo sin
gula bona cōprobant. Omne aūt bonū aut p̄ se
bonū ē:aut p̄ aliud:sed diuersa bona participa
tione vni⁹ boni bona esse necesse ē. Diuersitas
q̄ppe recipit mai⁹ ⁊ minus. Nā quātum ad ge-
nus lapis ē minus bonū:q tm̄ ē ⁊ nō viuit:lignū
maius bonū:qđ crescēdo viuit:equus illo meli
us:q viuit ⁊ sentit:hō illo p̄stanti⁹:q viuit sentit
⁊ rōne discernit: Restat igit his maxime ⁊ sum
mū bonū:de quo oīb⁹ iferiorib⁹ p̄fluat bonū. Et
hoc bonuȝ deus ē:de quo q̄si de fōte cūcta bona
p̄fluūt:⁊ in eundē cūcta refluūt. Hic solus ve-
re ē:⁊ iđ veritas ē. Oē.n.quod ē:veꝝ ē.qđ ve-
rum nō ē:falsum ē. Sed de⁹ vere ē:igit veritas
ē. Creatura aūt ei collata:q̄si non ē:⁊ iccirco q̄si
falsitas ad veritatem ē. Oē.n.qđ ex nihilo esse
cepit:in nihiluȝ redigi poterit.sed oīs creatura
ex nihilo a deo p̄ducta:ad aliqđ esse ē p̄ducta:
igit si ei cōparat nihil esse p̄bat. Nulla ḡ mens
deū esse dubitat:p̄ quē alia cuncta esse cōsiderat
Hui⁹ essentia ē vita. Oē.n.qđ est aut viuit: aut
vita caret. Oē autē qđ viuit:aut p̄ se viuit:aut
p̄ aliud. Sed de⁹ p̄ seip̄m ⁊ in seip̄o viuit :⁊ ali-
is oīb⁹ viuere tribuit:igit vera ē vita ⁊ vitalis
vita. Seip̄m quoqȝ ⁊ totam facturam suam sa
pit ⁊ intelligit:cui nihil aliud est sapere q̄ viue
re ⁊ esse. Igitur sapientia est. Seip̄m etiam ⁊

oēm creaturam diligit:q2 iūstum ē:⁊ hāc iustici
am nō aliūde accipit:igit iusticia ⁊ dilectio exi-
stit. Initio ⁊ fine caret:p̄teritum ⁊ futuꝝ non hȝ.
Igit eternitas ē. Cū itaqȝ rō deum veraciter eē
ꝓbauerit:⁊ hūc vitā:sapiam:veritam:iusticiaȝ
⁊ eternitatē veris assertorībꝰ essentialiter eē do
cuerit:restat nūc vt ad hūc quoqȝ vidēdum ali-
quam fenestram apiat:ꝑ quā mens quosdā gra
dus scādens ꝑspiciat:q̄tenus regē glīe in deco
re suo videre ꝑualeat. Pedetētim aūt rō ꝑ cor-
poralia gradiat̄:ne ifirmus itellectꝰ ꝑ ardua ni-
tens difficultate cōfractus relabat̄. In p̄mis igi
tur hūc corporeum solē mētem cōsideremꝰ:cu-
ius claritudine totū orbē illuminari videmus.
Post hūc solē milia miliū angeloꝝ deo ministrā
tium attēdamus:quos singulos rōe mōstrāte se
pties:imo cēties sole splēdidiores sciamꝰ. Nā
hic sol ē minister mūdi:angeli aūt templa dei.
Quātum ergo differt tēplum dei a huo mundi:
tāto differt claritas angeloꝝ a claritate solis.
Deinde decies milies cētena milia sublimiuȝ
angeloꝝ deo astātium ꝑpēdamus: quos singu-
los cēties imo milies pre sole clariores ꝑfecto
noscamus: Sicut.n.luna stellas:sol lunā in cla
ritate excellere cernit̄.sic qlibet superior ordo
angeloꝝ iferiorem ab angelis vsqȝ ad seraphin
glia dignitate:claritate p̄cellere credit̄. Post
hos innumerabilia milia sanctaꝝ animaꝝ ispicia
mus:quas singulas lōge sole lucidiores: angel̄
beatitudine ⁊ claritate coequādas non dubita-
mus. Tot ⁊ tātis luminibꝰ cōsideratis:singulo-
rum etiā magnitudinē cōtēplemur:quatenꝰ ad
ad id qd̄ ituēri anelamus: facilíꝰ subleuemur.
Cogitemus itaqȝ aiam splēdidum ignē: cuius
minima scintilla rōne instruēte vincat hūc solē.
Omne.n.qd̄ ab alio includit̄ minus eo qd̄ se i
cludit esse necessitate conuincit̄. Sed,cogitatio
aie q̄ eius ē scintilla:nō solū hūc solē:sed ⁊ totuȝ
mūdi ambitū breui spacio icludit ⁊ totus orbis
caȝ minime circūscribit. Igit̄ cōstat quāqȝ aiam
toto mūdo lōge maiorem fore. Angeli aūt sicut
ab aiabus beatitudine:ita ēt differūt magnitu-
dine. Hic nemo magnitudinem corꝑalis quāti
tatis itelligat:sed illam potiꝰ itellectualem que
hūc mūdū corporeū ⁊ cūcta in eo corꝑa ad ꝑui-
tatem redigat. Hinc iā mens se in alta eleuet:
cor suū quātum pōt dilatet:tot luces iestimabili
claritate:incōparabili magnitudine resplendē-
tes sub se ꝑspiciat:sup se vero quādā admirabi
lem lucem q̄ oium illaꝝ luciuȝ lux sit itendat:q̄
sic sup tot ⁊ tātas luces lōge refulgeat:sic sol su
per oēs stellas luceat. Cuiꝰ lucis ieffabilem ma
gnitudinē ⁊ admirabilem pulchritudinem ille
tot ⁊ tāte luces ingiter admirent̄ ⁊ in cuiꝰ afflu
entissimā dulcedinem idefesse ꝑspicere delectē

tur. Hec ꝑfecto est lux inaccessibilis:quā ihabi
tat essentia dei solis mundis cordibꝰ visibilis.
Nullus hic cogitet luce deū q̄si tabernaculo ho
minem circūdatū:q̄si aliud sit deus q̄ lucē iha-
bitet:⁊ aliud lux quā inhabitat:sed potius illaȝ
luceȝ essentiā dei sciat:in qua vniuersa bona si-
mul locata sciat. Hec est lux q̄ angelos vel aias
in celis sua visione satiat:hec ē q̄ mundi cordes
ꝑ contēplationem illuminat:hec est q̄ solis lu-
cernā in mūdo cōmorantibꝰ vt cādele lumen in
carcere positis p̄stitit:q̄ de tenebris ad luceȝ:de
morte ad vitam:de exilio ad patriam remeare
possint. Ergo in orōne taliter mēs nr̄a deū me-
ditet̄:taliter intentio nr̄a imaginē eiꝰ cōtemple
tur.s.talem lucem q̄ sic sup solem vt sol sup cāde
lam resplēdeat:imo talem q̄ sic sup inumera an
geloꝝ ⁊ aiaꝝ milia p̄ sole centies splendida: vt
sol sup sidera refulgeat. Nō multū q̄ppe a veri-
tate aberrat:q̄ talem dei imaginem an̄ oculos
cordis in orōne versat. Hec p̄ns visio dei facie
ad faciem:regnū celoꝝ vocat̄:q2 extra hoc cor
poreū celū:imo extra oēm locū:angeli ⁊ iusti:q̄ ce
li noiant̄:hac visione fruunt̄. Iccirco etiam quā
uis deꝰ in oibus creaturis essentialiter manere
credat̄,ꝓprie in celis vel in iustis habitare p̄di
cat̄:q2 ipsi ihabitionem eiꝰ fruendo sentiunt:⁊
eum oibus rebus inesse gaudētes cōspiciūt:quē
sibi minime adesse cognoscūt q̄ terrena diligūt
Sicut.n. videns ⁊ cecus in sole stātes: videns
claritate solis videndo fruit̄:cecus lumine eiꝰ
priuat̄:⁊ q̄uāuis p̄ntia solis vtriqȝ eque adsit:tū
eiꝰ p̄ntiam nō equaliter vterqȝ sentit:sic deꝰ hos
tm̄ inhabitare dr̄:qui eiꝰ p̄ntia facie ad faciem
videndo: vt angeli: aut ꝑ contēplatiōem: vt iu
sti in hac vita fruunt̄. In his aūt non esse dr̄: q̄
eiꝰ visione priuant̄. Unde ⁊ intra nos regnū ce
loꝝ esse p̄dicatur:q2 visio dei oīpotentie: q̄ re-
gnū celoꝝ.i.iustoꝝ noiatur:in angelis ⁊ iustis cō
templat̄. Hec ēt vita eterna appellat̄:q2 beati
p̄ntia idesicientis vite: plene ꝑfruunt̄: ⁊ nunqȝ
nec morti nec vllis dolorībꝰ ministris mortis
subiacere ꝑmittunt̄. Ad hec nāqȝ creati sunt: vt
eternaliter viuāt:⁊ eternā vitā eterne aspiciant
Hec quoqȝ celestis ciuitas nūcupat̄:q2 vnani
mitas illoꝝ ciuiū ad videndū regeȝ glorie in de
core suo cōgregat̄. Hec nihilominꝰ ihrl'ꝫ cogno
minat̄:q2 visione sp̄ manentis pacis satiatur.
Hec paradisus vocitat̄:q2 oimoda oiuȝ delitia-
rū abūdātia iocūdatur. hec quoqȝ sup̄na patria
noiatur:q2 oēs iusti hāc visionē: vt puta filij dei
hereditare nō dubitātur. Cum ḡ scōs in orōne
iuocatis:sic oportet de eis cogitare cōstitutis in
glīa eterne claritatis.s.splēdidissima lumina lō
ge p̄ solis fulgore lucētia:q̄ oia bona pleniter in
dei visione hēant ⁊ cūctis se iuocantibꝰ potenter

subueniāt. frēs. Sol eternus ad quem vidēdū
nos tua dulcis orō pduxit: ⁊ cui⁹ serena lux i coꝛ
dib⁹ nrīs p tua verba illuxit: ipē te de tenebꝛis
exemptū in lucis regione cōstituat: ⁊ iter luces
q̄s pdicas te lucentē luce sue visionis penniter
frui tribuat. Mgr̄. Si qd p me pbabile pfertur
nolo vt inde mihi: sed deo cui⁹ donū est grā re-
ferat: q sepe p abiectos fuos ad hereditatē sue
visionis filios suos cōuocat: ⁊ p hostes de exilio
ad patriā iter salutis amicis pnotat. Et bū nrīs
aliquem deformē formoso speculū. imo cecuz
videntib⁹ lumē tenuisse ac claudū sanis gressu
viā ostēdisse. Frēs. Nos quoqz ppter ea q̄ audi
uimus penni deo grates referimus: cui⁹ visio p
te nob inotuit: ⁊ q talem thesaurꝝ carnalib⁹ ab-
scōditū p te nobis ptulit. Sed qꝛ pōdus carnis
aīam aggrauat: ecce iterꝝ carnalis cogitatio mē
tem diuina cōtemplātem pulsat. Cū.n. superi⁹
rō vnū deū verissime esse demōstrauerit: ⁊ ipm
solū cūcta ex nihilo fecisse pbauerit: quō quasi
tres deos adoꝛare docemur: dū prem pfectum
deū filiū pfectum deū: spūmsctū pfectū deum
cōfiteri monemur? Duz.n. subdistincte tres pso
ne distinguunt: qd aliud q̄ȝ tres dij a nobis itel
ligūtur. Mgr̄. In ipa veritate se demōstrante
⁊ rōne pbante citi⁹ videbitis necessariā in vna
essentia psonaꝝ trinitatē: item p oīa necessariā
in trib⁹ psonis indiuidue sube vnitatem. Cū iaz
superi⁹ enigmatice de deo loq̄rer: qꝛ nō poterā
ppꝛie: qd dixi essentiam dei esse? Frēs. Lucem
Mgr̄: De luce qd gignit. Fratres. Splendoꝛ
Mgr̄. Quid in luce ⁊ splendoꝛe simul cōsidera
tur? Frēs. Caloꝛ. Mgr̄. Nū in suba lucis splen
doꝛis: ⁊ caloꝛis inenitur diuersitas. Fratres. nō
sed idētitas. Mgr̄. Num in vocabulis vel offi
cijs pdicatur idētitas. Frēs minime. sed diuer-
sitas. Nā lucis vocabulū ipam subam: splendo
ris vocabulum lucis grām: caloꝛis vocabulum
videt exprimere lucis efficaciā. Mgr̄. Igitur
patet tria vocabula diuersa vnā cōstare indiui-
duā essentiā. Frēs. Per oīa patet Mgr̄. Sūmū
spūm prem lucem appellari habetis in aplo.
De⁹ lux est: ⁊ in eo tenebꝛe non sūt vlle. Sūmū
quoqz spiritū filiūqz splendoꝛem appellari: habe
tis in alio. Qui est splendoꝛ sube ei⁹. Sūmum
nihilominus spūmsctū caloꝛem nūcupari apud
moysen. De⁹ noster ignis est. Cū itaqz lux splen
doꝛ caloꝛ sit vna natura ⁊ indiuidua suba: voca
bula vero diuersa: cōstat pfecto prīs ⁊ filij ⁊ spi
tussancti vnā naturā idiuiduāqz essentiā esse dū
in eo qd significat qd sit: subaliter spūs noīatur
⁊ itē in psonis diuersitatem necessariā: dū pr̄ gi-
gnēs: fili⁹ nascens: spūssanct⁹ ab vtroqz pcedēs
pdicat. Frēs. Plane trinitatem in psonis pspi-
cue videm⁹: ⁊ necessariā in suba vnitatem eudē
ter tenemus. Mgr̄. Ideo vigilātissime hec duo
noīa. s. suba ⁊ psona diuine essentie coaptātur:
qꝛ sp suba de idiuiduis in pluralitate cōsistētib⁹
psona aūt de indiuidua rōnali natura pdicatur
cū nos soleamus psonis plalitatem: sube autez
designare essentie vnitatem. Frēs. Qua silitu-
dine vocatur eterna lux pater? Mgr̄. Qꝛ ex se p
lem genuit equalez. Frēs. Nōne sibi magis ma
tris nomen cōuenire videretur? Magister. In
pr̄e ē semp pꝛincipalis causa plis: ⁊ ideo a prin
cipali sexu debuit iure hoc noīe appellari. Frēs
Qua silitudine dr̄ gignēs? Magister. Certū est
q mens gignit cogitationem: cū aūt mens seip-
sam cogitat: quasi aliā sibi silem generat. sic sū-
mus de⁹: cū seipm talem q̄lem est cogitauit: p-
culdubio silem sibi p oīa imaginem generauit
Et sicut gignens iure pater vocatur: ita rectissi
me genit⁹ filius noīatur. Fratres. Si de⁹ filium
genuit: videtur aliqn̄ fuisse q filium nō habuit:
⁊ hoc nomen ex accidenti possederit. Qd si hoc
ita est supioꝛ platio labefactatur: q̄ deo nihil ac-
cidentale: sed totū essentiale pdicabat. Mgr̄.
Iam docuit rō: dei essentiā esse eternā vitā: ini
tij ⁊ finis nesciā: q si hec singularis vera vita absqz
initio semp fuit: ꝯstat q ⁊ absqz initio sp se vi
uere itellexit. Qd si se viuere nō itellexit: sapiēs
nō fuit: qd est nephas de deo dicere. Qd si ali-
qn̄ sapiam aliūde accepit q̄ prius caruit: tunc id
a quo tm̄ bonū accepit deo melius extitit: quod
absurdissimum est. Sed si sempiterna vita sp
se viuere intellexit: hec itelligentie sapientia nō
aliunde ei accidit: sed semp ei coessentialis fuit:
quāq̄ȝ hanc ex se vt plem suam ineffabiliter ge
nuerit: igitur pater nunq̄ȝ sine filio extitit. Fra-
tres. Qua silitudine splendoꝛ eterne lucis fili⁹
vocatur: nō filia? Magister. Qꝛ p oīa silitudo
patris in eo exprimitur. vnde ⁊ silitudo eius di
citur. Nihil.n. in rebus creatis ad integrū eius
silitudinem fuat a quo nascitur. Capilli nanqz
a capite nati sunt capiti dissimiles: poma ab ar
boꝛibus nata sunt illis dissimilia: lana dissimi-
lis ouibus. Fetus aīalium vel ipi filij hoīum nō
p oīa siles qualitati genitoꝝ. Hic autem per oīa
gignenti est simillimus: ⁊ ideo verissime nō fi-
lia: sed filius vocatur. Fratres. Qua aūt habitu
dine fili⁹ verbū vocatur. Magister. Tripliciter
verbū intelligitur. Verbi grā. Cū hoc verbum
hō: hō pfert oꝛe: aut cū idem verbum hō absqz
motu lingue in coꝛde suo foꝛmat: aut cū res ipa
quam signat illud verbum qualis sit intellectu
cogitatur. Hoc tertio modo deus verbum su-
um genuit: cum seipm cogitando dixit. Et qꝛ
totam mundi foꝛmam eadem cogitatione crea
uit: ideo dicitur q omnia in verbo suo fecerit.
Unde ⁊ de creatione mundi legitur. Ipse di-

xit ⁊ facta sunt. Nihil.n. aliud ē fili⁹ vel verbū
dei q̄ꝫ cogitatio vel ars vel sapientia eia. Nē-
pe cū nos aliquā rē cogitamus ipi⁹ rei imaginē
in cogitatiōe nr̄a formam⁹: sic de⁹ cū seipm̄ co-
gitauit: silem sui ꝑ oia imaginez formauit: ⁊ iō
h̄ vbū imago vel silitudo dr̄ dei: sed nihil aliō
nisi eadē eēntia exp̄mitur. Vn̄ ⁊ h̄ vbū dr̄ quasi
vere bonū. Frēs. Quare dr̄ oē quod fctū ē: i ipo
vita erat: Nū lapides qui stoidi sūt in vbo dei
viuunt: Magr̄. Ois creatura triphariē subsi-
stere dicit. In deo: in seipā in nobis. In deo vi
ta immutabilis. In seipsa substantia cōmuta-
bilis. in bobis silitudo rex imaginabil. Verbi
grā. Lapis in seipo ē substantia mutabilis: q: i
cakem cōmutabilis. In nr̄a cogitatiōe similitu
do lapidis. In arte dei sciētia interminabilis:
vite durabilis. Cū.n. artifex domū facere cogi
tat: iam dom⁹ in ipā arte viuit: quā postmodū
manus edificat. Sed illa quā man⁹ erigit cor-
ruet: illa vo que in arte viuit ꝑmanet. nil quip
pe aliud ē ars q̄ꝫ aia: ⁊ aia nil aliud q̄ꝫ ars eius:
⁊ ars eius nil aliud ē q̄ꝫ ipā vita. sic verbuz dei
nihil aliud ē q̄ꝫ ars eius: ⁊ ars nihil aliud est q̄ꝫ
ipā vita: ⁊ in hac cūcta imuta bilia ꝑmanebūt:
que in substātia sui mutabilia deficiūt. Fratres
Cum euidēs rō idē verbū cū p̄re ⁊ spūsācto vnā
⁊ indiuiduā substantiā inexpugnabilit ꝓbaue-
rit: quō solum incarnari potuit. si eni a patris
⁊ spūssancti eēntia est sepatum ⁊ singularit hūa-
natum: constat ꝑfecto q̄ p̄ris ⁊ filij ⁊ spūssancti
substantia nō ē indiuidua. que potuit pati sepa-
rationis discrimina. Magr̄. sicut sempiterna
virtus diuinitatis per ea que facta conspiciunt
pōt intelligi: sic h̄ ꝓfundū misteriū ⁊ occultum ꝑ
ea q̄ in nobis gerunt rōne ꝑscrutante poterit in
spici. notū ē enim q̄ hūana mēs vbū cōis locu-
tionis ex se cogitādo gignit: ⁊ idē verbū in mē-
te ⁊ in memoria sil vna eēntia existit. Cum vo
mens verbū suū alijs innotescere cupit. cuz ea-
dem cogitatione: q̄ nihil aliud ē q̄ꝫ verbum suū
⁊ cū memoria disponit q̄ idē verbū corp⁹ vo-
cis induit: ⁊ aurib⁹ audibile ⁊ cordib⁹ audiētiū
visibile ꝓcedit: ⁊ ēt lr̄is corpus suum ligari ⁊ vi
deri ꝑmittit: ⁊ tn̄ inuisibile manēs de essentia
mentis ⁊ memorie non recedit. non ergo mens
neq̄ꝫ memoria: sed solū verbū singularit sonuit
ꝑ corpus vocis sensibile: ⁊ tn̄ insepabiliter man
sit i eēntia mentis ⁊ memorie inuibile. sic sum-
mus p̄r verbum suum seipm̄ cogitando genuit
quod in p̄ris ⁊ spūssancti eēntia simul coessenti
ale subsistit. sꝫ tn̄ nec p̄r nec spūssact⁹ sed solum
vbū qō ē p̄ris fili⁹ singularit hūanū corp⁹ iduit:
se hoib⁹ sensibile exhibuit: corp⁹ sūptū indigna
pati ꝑmisit: ipm̄ insepablr in eēntia p̄ris: ⁊ spūs
sancti inuisibile ⁊ ipassibile ꝑmāsit. Frēs: qua āt

silitudine amor dei spūs noiat: Magr̄. Dei es-
sentia dixi eē vitā: vera aūt vita se viuere itel-
ligit: ⁊ si se vitam intelligit: se vtiq̄ꝫ diligit. dei
aūt viuere itelligere diligē nihil ē aliud q̄ꝫ exi-
stere. Dilectio ḡ dei ē vita: ⁊ vita est spūs. Et
q: de⁹ ꝑ dilectōem cūctis eē vel viuere tribuit
iccirco spūs nūcupat. Iō aūt sanct⁹ addit: q: cū-
cta ꝑ eū sanctificant. Frēs. qualiter ꝓbat h̄ spi
rit⁹ a p̄re ⁊ filio ꝓcedere: Magr̄. nihil aliud spi
ritussanct⁹ q̄ꝫ amor dei intelligitur: vn̄ ⁊ de⁹ cha
ritas dr̄. Cōstat āt q: p̄r filiū vt seipm̄ diligit. ⁊
itē filius patrē tanq̄ꝫ seipm̄ diligit. Vita nanq̄ꝫ
diligit se sape: ⁊ iter sapia diligit se viuere. Vi-
te āt ⁊ sapiētie ꝓbata ē vna eēntia eē. Igitur di
lectio vel amor vel charitas: qō ē spūssanctus
in substātia p̄ris ⁊ filij coessentialis existit. ⁊ iō
ab vtroq̄ꝫ eq̄lit ꝓcedit. Frēs. si spūssanct⁹ patri
⁊ filio coessentialis existit: quomodo ab indiui-
dua substantia separi potuit: cū in specie colum
be sup dn̄m: vel i forma ignis sup ap̄los appuit
Magr̄. sanctispūs substantia nō in colūbaz vel
ignē est transmutata sicut nec verbi i carnez est
transformata. sꝫ spūssāct⁹ colūbe corp⁹ cōdidit.

Finis.

Ex libro retractationum diui Augustini.

Confessionum mearuz libri tredecim ⁊ de malis ⁊ de bonis
meis deum laudant iustum ⁊ bonū:
atq̄ꝫ in eū excitant humanū intellectū ⁊ affectuz
Interi qō ad me attinet h̄ in me egerūt cum scri
berētur: ⁊ agūt cū legunt. quid de illis alij senti
ant ipi viderint. multis tn̄ fratrib⁹ multuz pla-
cuisse ⁊ placere scio. A p̄mo vsq̄ꝫ ad decimuz de
me scripti sunt. In trib⁹ ceteris de scripturis sā
ctis. ab eo qō scriptū est. In principio fecit deus
celū ⁊ terrā: vsq̄ꝫ ad sabbati requiē. In q̄rto li-
bro cū de amici morte animi mei misiaz confi
teret dicens q̄ ania nr̄a vna quodāmodo facta
fuerat ex duab⁹: ⁊ iō inquā forte mori metuebā
ne tot⁹ ille moreret quez multū amauerā. que
mihi q̄si declamatio leuis q̄ꝫ grauis cōfessio vr̄
q̄uis vt cūq̄ꝫ tempata sit hec ineptia in eo qō
additum est forte. Et illud i libro tertiodecimo
q̄ dixi firmamentum fcm iter spiritales aquas
supiores ⁊ corporales inferiores non satis con
siderate dictum est. Res autem in abscondito
est valde.

Aurelij Augustini deuotissimus confessionū
liber prim⁹ incipit.

Magnus es domine ⁊ laudabil valde: magna vt⁹ tua
⁊ sapientie tue non est numerus.
Et laudare te vult homo ali-

qua portio creature tue: ꝛ homo circūferēs mor
talitatē suam: circūferens testimonium pcti sui
ꝛ testimoniū q: supbis resistis: ꝛ tn̄ laudare te
vult hō aliqua portio creature tue. Tu.n. exci
tas vt laudare te delectet: q: fecisti nos ad te: ꝛ
inqetum ē cor nostrum donec reqescat in te. Da
mihi deꝰ scire ꝛ itelligere vtꝝ sit prius inuocare
te an laudare te: ꝛ scire te prius sit an inuocare
te. Sed qs te inuocat nesciēs te. Aliud.n. ꝑ alio
pōt inuocare nesciēs te. An potius inuocaris vt
sciaris? Quō aūt inuocabūt in quem nō credide
runt? Aut quō credent sine ꝑdicante. Et lauda
būt dn̄m q requirunt eū? Querētes.n. inuenirent
eū: ꝛ inueniētes laudabūt eū. Queram te dn̄e i
nocās te: ꝛ iuocē te credēs in te: ꝑdicatus es.n.
nobis. Inuocat te dn̄e fides mea quam dedisti:
quā inspirasti mihi p humanitatem filij tui p mi
nisterium ꝑdicatoris tui. Et quō inuocabo deū
meū: deum ꝛ dn̄m meū? Qm̄ vtiqꝫ in meipm̄
eū vocabo cū inuocabo eū? Et qs locus ē in me
quo veniat in me deꝰ meꝰ: quo deꝰ veniat i me
deꝰ q fecit celū ꝛ terra. Itane dn̄e deꝰ meꝰ ē qcqꝫ
in me qd capiat te? An vero celū ꝛ terra q̄ feci
sti ꝛ in qbus me fecisti capiunt te? An q: sine te
nō esset qcqd ē: fit vt qcqd ē capiat te. Qm̄ ita
qꝫ ꝛ ego suꝫ: qd peto vt venias in me: q nō esseꝫ
nisi esses in me. nō.n. ego iaꝫ in iferis ꝛ tn̄ etiaꝫ
ibi es. nā ꝛ si descēdero in infernum ades. nō er
go essem deꝰ meus: q nō oino essem: nisi esses in
me. An potiꝰ nō essem nisi esseꝫ in te: ex quo oia
p quem oia: in quo oia. Etiam sic dn̄e etiaꝫ sic.
Quo te inuoco: cū in te sim? Aut vn̄ venias i me
Quo.n. recedā extra celū ꝛ terraꝫ vt inde in me
veniat deꝰ meꝰ: q dixit: celū ꝛ terrā ego impleo.
Capiunt ḡ ne te celum ꝛ terra: qm̄ tu iples ea?
An iples ꝛ restat qm̄ nō te capiūt? Et quo refūn
des qcqd ipleto celo ꝛ terra restat ex te. An nō
opꝰ habes vt a quoqꝫ cōtinearis q cōtines oia:
qm̄ que iples: cōtinēdo iples? nō.n. vasa que te
plena sunt: stabilē te faciūt: q: ꝛ si frangant̄ non
effūderis. Et cū effunderis sup nos: nō tu iaces
sed erigis nos: nec tu dispgeris: ſꝫ colligis nos
Sed q iples oia: te toto iples oia. An q: nō pn̄t
te totum cape oia: ptem tui capiūt: ꝛ eādeꝫ par
tem simul oia capiūt? An singulas singula: ma
iores maiora: ꝛ minores minora capiūt. Ergo
ē aliq pars tua maior: aliqua minor? An vbiqꝫ
totus es: ꝛ res nulla te totū capit? Quis es ergo
deꝰ meꝰ? Quid rogo nisi dn̄s deꝰ? Quis.n. dn̄s
pter dn̄m? aut qs deus pter deum nr̄m? Sūme
optime potētissime oipotentissime misericor
dissime ꝛ iustissime secretissime ꝛ ꝑsentissime
pulcherrime ꝛ fortissime: stabilis ꝛ incōprehēsi
bilis: imutabilis mutās oia: nonqꝫ nouꝰ: nunqꝫ
vetus: inouans oia: ꝛ in vetustatem pducēs sup
bos ꝛ nesciunt. Semp agens: semp quietus: col
ligens ꝛ nō egens: portans ꝛ implēs ꝛ protegēs
creans ꝛ nutriens ꝛ pficiens: querēs cum nihil
desit tibi: amas nec estuas: zelas ꝛ securus es:
penitet te ꝛ non doles: irasceris ꝛ tranquillus
es: opera mutas nec mutas consilium: recipis
quod inuenis ꝛ nunqꝫ amisisti. nunqꝫ inops
ꝛ gaudes lucris. Nunqꝫ auarus ꝛ vsuras exi
gis. Supererogatur tibi vt debeas: ꝛ quis ha
bet quicqꝫ nō tuum. Reddis debita nulli debēs
donas debita nihil pdens: Et quid dicimꝰ deus
meus: vita mea: dulcedo mea sancta: aut qd
dicit aliquis: cū de te dicit? Et ve tacentibus
de te: qm̄ loquaces muti sunt. Quis mihi dabit
acquiescere in te? Quis mihi dabit vt venias
in cor meum: ꝛ inebries illud: vt obliuiscar ma
la mea: ꝛ vnum bonum meum amplecter te.
Quid mihi es? Miserere vt loquar. Quid tibi
sum ipe: vt amari te iubeas a me: ꝛ nisi faciam
irascaris mihi ꝛ mineris igētes miserias. Par
ua ne ipa ē mihi: si nō amē te? Ei mihi dic mi
hi p miserationes tuas dn̄e deus meus qd sis
mihi. Dic anime mee: salus tua ego sum. Sic
dic vt audiam. Ecce aures cordis mei ante te.
Dn̄e aperi eas: ꝛ dic anime mee: salus tua ego
sum. Curram post vocem hanc: ꝛ apphendam
te. noli abscondere a me faciem tuam. Moriar:
ne moriar: vt eam videam. Angusta est domus
anime mee: quo venias ad eam: dilatet̄ abs te
Ruinosa est: refice eam. Habet que offendant
oculos tuos: fateor ꝛ scio. Sed qs mūdabit eā
Aut cui alteri preter te clamabo? Ab occultis
meis munda me dn̄e: ꝛ ab alienis parce seruo
tuo. Credo propter quod ꝛ loquor. Dn̄e tu scis
nōne tibi ꝓlocutus sum aduersum me delicta
mea deus meus: ꝛ tu dimisisti impietatem cor
dis mei. nō iudicio cōtendo tecum qui veri
tas es: ꝛ ego nolo fallere meipm̄: ne mentiatur
iniqtas mea sibi. nō ergo iudicio cōtendo tecuꝫ
q: si iniqtates obseruaueris dn̄e: dn̄e quis susti
nebit? Sed tn̄ sine me loqui apud misericordi
am tuam: me terram ꝛ cinerem. Sine me tn̄ lo
qui: qm̄ ecce misericordia tua est. nō homo irri
sor meus cui loquor: Et tu fortasse irrides me:
sed cōuersus misereberis mei. Quid.n. est qꝺ vo
lo dicere dn̄e deus meus: nisi q: nescio vn̄ ve
nerim huc in istam dico mortalem vitaꝫ mor
talem dicam vitam: an mortem vitaleꝫ: nescio
Et susceperunt me cōsolationes miserationum
tuarum: sicut audiui a parentibus carnis mee:
ex qua ꝛ in qua formasti me in tēpore. nō enim
ego memini. Exceperūt ergo me cōsolationes
lactis humani. Nec mater mea vel nutrices
mee sibi vbera implebant: sed tu mihi dn̄e da
bas per eas alimentum infantie ſm institutio-

nem tuam:⁊ diuitias vsq; ad fundum rerum
dispositas Tu etiā mihi dabas nolle amplius
ꝙ̄ dabas:⁊ nutrientibus me velle mihi dare qđ
illis dabas. Dare enī mihi ꝑ ordinatū affectū
volebāt quo ex te abūdabāt. Nā bonū erat eis
bonū meū ex eis:qđ ex eis nō s; ꝑ eas erat. Ex
te quippe bona oīa de⁹:⁊ ex deo meo sal⁹ mihi
vniuersa. Qđ aiaduerti postmodū clamāte te
mihi ꝑ hec ipsa q̄ tribuis intus ⁊ foris. Nā tūc
sugere norā. ⁊ acquiescere delectationibus. fle
re aūt offentiones carnis mee nihil āpli⁹. Post
hoc ridere cepi dormiēs primo:deinde vigilās
Hoc eīn đ me mihi indicatū est:⁊ credidi:qm̄
sic videmus ⁊ alios infantes Nā ista mea non
memini. Et ecce paulatī sentiebā vbi essem:⁊
volūtates meas volebā ostendere eis ꝑ quos
implerent:⁊ nō poterā q: int⁹ ille erant:foris
aūt illi:nec vllo suo sensu valebāt introire i aiaz
meā. Itaq; iactabā mēbra ⁊ voces. signa silia
volūtatibus meis:pauca q̄ poterā q̄lia poterā
Nō enī erāt verisilia Et cū mihi nō obtēpera
bat vl' nō intellecto:vel ne obesset:idignabar
nō subditis s; maiorib⁹. ⁊ liberis nō seruiētib⁹
⁊ me đ illis flēdo vīdicabā. Tales esse ifantes
didici quos discē potui ⁊ me talē fuisse magis mi
hi ipi idicauerūt n sciētes ꝙ̄ sciētes nutritores
mei. Et ecce infātia mea olim mortua ē ⁊ ego
viuo Tu aūt dñe q ⁊ sꝑ viuis:⁊ nihil morit i te
qm̄ an̄ primordia seculoꝝ ⁊ an̄ oīe qđ vel an̄
dici pt:tu es ⁊ de⁹ es dñsq; oīum que creasti:⁊
apud te rex oīuz istabilium stāt cāe:⁊ rex oīum
mutabiliū imutabiles manēt origines:⁊ oīm
irrationabiliū ⁊ temporalium sempiterne viuūt
rōes: Dic mihi supplici tuo de⁹ ⁊ misericors mi
sero tuo:dic mihi vtrū alicui iaz etati mee mor
tue successerit ifantia mea:an illa ē quam egi i
tra viscera matris mee? Nā ⁊ de illa mihi nō
nihil idicatum est:⁊ ꝑgnantes ipē vidi feminas
Quid etiam an̄ hanc dulcedo mea de⁹ me⁹: fui
ne alicubi aut aliqs. Naz qs mihi dicat ista nō
habeo:nec pater nec mater potuerunt:nec alioꝝ
experimētū:nec memoria mea. An irrides me
ista q̄rentem:teq; de hoc qđ noui laudari a me
iubes:⁊ cōfiteri me tibi? Cōfiteor tibi dñe celi ⁊
terre laudem dicēs tibi de primordijs ⁊ ifantia
mea que nō memini:⁊ dedisti ea homini ex ali
is de se cōijcere:⁊ auctoritatibus muliercularꝝ
multa de se credere. Eram.n.⁊ viuebam etiā
tunc:⁊ signa qbus sensa mea nota alijs facerez:
iam in fine infantie q̄rebaz. Vn̄ hoc tale aial:ni
si abs te dñe? An qsq̄ se faciēdi erit artifex aut
vlla vena trahit aliūde:qua esse ⁊ viuere cur
rat in nos:ꝑterq̄ qđ tu facis nos dñe cui esse ⁊
viuere nō aliud atq; aliud est:q: summe esse at
summe viuere idipm̄ es. Sūmus.n.es ⁊ nō

mutaris:nec pagit in te hodiernus dies:⁊ tn̄ in
te pagit:q: in te sunt ⁊ ista oīa. Non.n.haberēt
vias trāseūdi:nisi cōtineres ea. Et qm̄ anni tui
nō deficiēt:anni tui hodiernus dies. Et ꝙ̄ mul
ti iam dies nostri ⁊ patꝝ nostroꝝ ꝑ hodiernum
tuum trāsierunt:⁊ ex illo acceperūt modos:⁊
vtcūq; extiterunt ⁊ trāsibunt adhuc alij ⁊ acci
pient ⁊ vtcūq; existent. Tu aūt idem ipē es:⁊
oīa crastina atq; vltra oiaq; hesterna ⁊ retro:ho
die facies hodie fecisti. Quid ad me si qs nō in
telligat? Gaudeat ⁊ ipē dicēs. Quid ē hoc? Gau
deat etiam sic:⁊ amet nō inueniendo inuenire po
tius ꝙ̄ inueniēdo nō inuenire te:Exaudi deus
Ve peccatis hoīum. Et homo dicit hec ⁊ mise
reris eius qm̄ tu fecisti eum:⁊ peccatum nō feci
sti in eo:Quis mecum cōmemorat peccatum i
fantie mee. Qm̄ nemo mundus a peccato co
ram te:nec infans:cuius ē vnius diei vita sup
terram. Quis mecum cōmemorat? An quili
bet tantillus nūc paruulus:in quo video quod
nō memini de me? Quid ergo tunc peccabam?
An q: vberius inhiabam plorans. nam si nūc
faciam:nō qdem vberibus:sed esce congruenti
annis meis ita inhians:deridebor atq; reꝑhē
dar iustissime. Tunc ergo reprehēdenda facie
bam:sed q: reprehendētem intelligere nō pote
ram:nec mos reprehendi me nec rō sinebat.
nam extirpamus ⁊ eijcimus ista crescētes. nec
vidi quēq̄ scientem:cum aliqd purgat:bona ꝓ
ijcere. An pro tēpore etiam illa bona erant flen
do petere etiam qđ noxie daret:indignari acri
ter nō subiectis hoībus liberis ⁊ maiorib⁹:hisq;
a qbus genitus est:multisq; ꝑterea prudētio
ribus:nō ad nutum voluntatis obtemperātib⁹
feriēdo nocere niti quātum pōt:q: nō obedit i
perijs qbus ꝑniciose obediret. Ita imbecillita
tas membroꝝ infātiliū inocens ē:nō animus
infantium. Vidi ego ⁊ exptus sum zelantē par
uulum:nōdum loquebat ⁊ intuebat pallidus
amaro aspectu collactaneum suū. Quis hoc igno
rat? Expiare se dicūt ista matres atq; nutrices:
nescio qbus remedijs:nisi vero ⁊ ista innocētia
est in fonte lactis vbertim manente atq; abū
dante opibus egētissimum:⁊ illo adhuc vno ali
mento vitam ducētem:cōsortem nō pati. Sz
blande tolerant hec:nō quia nulla vel parua:s;
q: etatis accessu peritura sunt. Quod l; ꝓbes:
tamen ferri equo animo eadem ipa nō possunt
quādo in aliquo annosiore deprehendunt. Tu
itaq; dñe deus meus qui dedisti vitam infan
ti ⁊ corpus quod ita vt videmus instruxisti sen
sibus:compegisti membris:figura decorasti:ꝓ
q; eius vniuersitate atq; incolumitate omnes
conatus animantis insinuasti. iubes me lauda
re te in istis ⁊ ꝯfiteri tibi ⁊ psallere nomini tuo

altissime:qꝛ deus es omnipotens ⁊ bonꝰ:etiam
si sola ista fecisses que nemo alius potest facere
nisi tu vne a quo est omnis modus formosissi-
me qui formas omnia ⁊ lege tua ordinas om-
nia. Hanc ergo etatem dñe qua me vixisse non
memini:de qua alijs credidi:⁊ quam me egisse
ex alijs infantibus conieci:quãq̃ ista multũ fi-
da cõiectura sit:piget me annumerare huic vite
mee qua viuo in hoc seculo. Quãtum enim at-
tinet ad obliuionis mee tenebras: par illi ẽ qua
vixi in matris vtero. Quod ⁊ si in iniq̃tate con
ceptus sũ:⁊ in peccatis me mater mea in vte
ro aluit: vbi oro te deus meus: vbi dñe ego ser
uus tuus: vbi aut quãdo innocens fui? Sed ec
ce omitto illud tempus. Et q̃d mihi iam cum
eo ẽ:cuius nulla vestigia recolo? nõne ab infan
tia huc pergẽs veni in puericiam: vel potius
ipa in me venit ⁊ successit infantie: nec discessit
illa. Quo enim abijt. Et tamen iam non erat.
nõ enim eram infans qui nõ farer:sed iã puer
loquẽs eram:⁊ memini hoc:⁊ vnde loqui didi
ceram post aduerti. nõ enim docebant me ma-
iores hoies p̃bentes mihi verba certo aliquo
ordine doctrine:sicut paulopost lr̃as: sꝫ ego ipe
mente quam dedisti mihi deꝰ meus cum gemi
tibus ⁊ vocibus varijs ⁊ varijs mẽbrorum mo
tibus edere vellem sensa cordis mei: vt volũ
tati pareret:nec valerem que volebam omnia
nec q̃bus volebam omnibꝰ pensabam memora
cum ipi appellabãt rem aliquam:⁊ cum s̃m eã
vocem corpꝰ ad aliq̃d mouebant: videbam ⁊
tenebram hoc ab eis vocari rem illam qđ sona
bãt cum eam vellẽt ostẽdere. Hoc aũt eos velle
ex motu corporis aperiebat tanq̃ verbis natu
ralibꝰ omnium gentium:que fiunt vultu ⁊ nutu
oculorum. ceterorũq̃ membrorum actu:⁊ soni
tu vocis indicante affectionem animi in petẽ-
dis habendis reijciendis fugiẽdisue rebus: Ita
verba in varijs sentẽtijs locis suis posita ⁊ cre
bro audita:quarum rerum signa essent paulatiꝫ
colligebam:measq̃ iam voluntates edomito
in eis signis ore p hec enunciabam. Sic cũ his
inter quos eram voluntatum enunciandarum
signa cõmunicaui:⁊ vite humane p̃cellosam so-
cietatem altius ingressus sum:pendens ex pa-
rentum autoritate nutuq̃ maiorum hoiũ. De-
us deus meus quas ibi miserias expertus sũ
⁊ ludificationes:quãdo quidem mihi recte vi-
uere puero id p̃ponebatur obtemperare mo-
nentibus: vt in hoc seculo florerem ⁊ excellerẽ
linguosis artibꝰ ad honorem hoium ⁊ falsas di
uitias famulantibus: Inde in scholam datꝰ sum
vt discerẽ lr̃as in quibus quid vtilitatis esset
ignorabam miser :⁊ tamen si segnis in discẽdo
essem vapulabam. Laudabat enim hoc a ma-
ioribus. Et multi ante nos vitã istam agẽtes
p̃struxerunt erũnosas vias:p quas trãsire coge
bamur multiplicato labore ⁊ dolore filijs adã.
Inuenimus aũt dñe hoies rogantes te:⁊ didi-
cimus ab eis:sentiẽtes te vt poteramus esse ali
quem magnum q posses etiam nõ apparẽs sen
sibus nostris exaudire nos ⁊ subuenire nob. nã
puer cepi rogare te auxilium ⁊ refugium meũ:⁊
in tuam iuocationem rumpebam nodos lingue
mee ⁊ rogabam te paruꝰ nõ paruo affectu:ne in
schola vapularem. Et cum me nõ exaudiebas:
qđ nõ erat ad insipiẽtiaꝫ mihi:ridebant a ma-
ioribꝰ hoibꝰ vsq̃ ab ipsis parentibꝰ qui mihi ac
cidere mali nihil volebãt plage mee. Magnũ
tũc ⁊ graue malum meũ. Est ne quisq̃ r̃ñe tã
magnus animꝰ pregrãdi affectu tibi coherens.
Est ne iquam quisq̃. Facit. n. hoc quedam eti-
am stoliditas. Est ergo q tibi pie coherẽdo ita
sit affectus grãditer: vt eculeos ⁊ vngulas atq̃
huiuscemodi varia tormẽta:pro quibꝰ effugien-
dis tibi p vniuersas terras cum timore magno
supplicat. ita parui estimet:irridẽs eos q h acer
bissime infligũt:quẽadmodum parẽtes nostri ri
debãt tormenta quibꝰ pueri a magistris affige-
bamur. nõ. n. aut minus ea metuebamꝰ:aut mi
nus te de his euadendis dep̃cabamur:⁊ pecca
bamꝰ tñ minus scribẽdo aut legẽdo aut cogitã-
do de lr̃is q̃ exigebat a nob. non. n. deerat dñe
memoria vel igenium que nos habere voluisti
p illa etate satis:sed delectabar ludere. ⁊ vindi
cabat in nos ab eis q talia agebant. Sed maio
rum nuge negocia vocant:puerorũ aũt talia cum
sint puniũt a maioribꝰ:⁊ nemo miserat pueros
vel illos vel vtrosq̃: nisi vero approbet quisq̃
bonꝰ rerũ arbiter vapulasse me:qꝛ ludebam pi-
la puer:⁊ eo ludo ipediebar:quo minus celeri-
ter discerem lr̃as:quibꝰ maior deformius lude
rem. Haud aliud faciebat idẽ ipe a quo vapu
labam. qui si in aliqua questiũcula a cõdoctore
suo victꝰ esset:magis bile atq̃ inuidia torquere
tur:q̃ ego cum in certamine pile a collusore su-
perabar: Et tamen peccabam dñe deꝰ ordina-
tor ⁊ creator oium rerũ naturalium:peccatorũ aũt
tñ ordinator. Dñe deꝰ peccabam faciendo cõ-
tra p̃cepta parẽtum ⁊ magistrorũ illorũ. Poterã
enim postea bene vti lr̃is:quas volebant vt di
scerem:quocũq̃ animo illi mei. nõ enim melio
ra eligẽs:erã inobediẽs : sꝫ amore ludẽdi amãs
in certaminibꝰ supbas victorias:⁊ scalpi aures
meas falsis fabellis quo prurirẽt ardentius:ea
dem curiositate magis magisq̃ per oculos pe
riculosa micante in spectacula ludosq̃ maio-
rum. Quos tamen qui edunt ea dignitate pre-
diti excellunt: vt hoc pene omnes optent par-
uulis suis:quos tamen cedi libenter patiuntur

si spectaculis talibus impediant a studio: quo
eos ad talia edenda cupiũt puenire. Uide ista
dñe misericorditer ⁊ libera nos iam inuocan-
tes te: libera etiam eos qui nõdum te inuocant
vt inuocẽt te ⁊ liberes eos. Audieram enĩ ego
adhuc puer de vita eterna nobis pmissa p hu-
militatem dñi dei nostri descendẽtis ad supbi-
am nostram: ⁊ signabar iam signo crucis ei⁹: ⁊
condiebar eius sale: iam inde ab vtero matris
mee: q̃ multum sperauit in te: Uidisti dñe cũ ad
huc puer essẽ ⁊ quadã die pssus stomachi do
lore repẽte estuarem pene moriturus vidisti de⁹
meus qñ custos meus iã eras: quo motu ani
mi ⁊ qua fide baptismũ xp̃i tui dei ⁊ dñi mei fla
gitaui a pietate matris mee ⁊ matris oĩum no
strũ ecclesie tue. Et pturbata mater carnis mee
quoniam ⁊ sempiternam salutem meam carius
parturiebat corde casto in fide tua iam curaret
festinabunda vt sacramẽtis salutaribus initia
rer ⁊ ablueret: te dñe iesu confitens in remis-
sionem peccatorum nisi statim recreatus essẽ
Dilata ẽ itaqꝫ mũdatio mea quasi necesse esset
vt adhuc sordidarer si viuerem: q: videlꝫ post
lauachrum illud maior ⁊ periculosior in sordi-
bus delictorum reatus foret: Ita iam credebã
⁊ illa ⁊ omnis domus: nisi pater solus: qui ta-
men nõ euicit in me ius materne pietatis quo
minus in xp̃m crederem: sicut ille nõdum cre-
diderat. Nam illa satagebat vt tu mihi pater
esses deus meus potius ꝙ ille: ⁊ in hoc adiuua
bas eam: vt superaret virum cui melior fme-
bat: q: ⁊ in hoc tibi vtiqꝫ iubenti seruiebat. Ro
go te deus meus vellem scire si tu etiam vel-
les: quo cõsilio dilatus sum ne tunc baptisarer:
vtrũ bono meo mihi quasi laxata sint lora pec
candi: an nõ laxata sint. Unde ergo etiam nunc
de alijs atqꝫ alijs sonat vndiqꝫ in auribus no-
stris: sin. illum: faciat quod vult: nõdum enim
baptisatus ẽ: ⁊ tamẽ in salute corporis nõ dici-
mus: sine: vulneret amplius: nõdum enim sa-
natus est. Quãto ergo melius vt cito sanarer:
⁊ id ageret mecum meorum meaqꝫ diligẽtia vt
recepta salus anime mee tuta esset tutela tua q
dedisses eam: Melius vero. Sed quot ⁊ quã-
ti fluctus impẽdere temptationum post pueri-
ciam videbant: nouerat eos iam illa mater: ⁊
territa p eos: vnde postea formarer: quã ipam
iam effigiem cõmittere volebat. In ipa tñ pue
ricia de qua mihi minus ꝙ de adolescẽtia me-
tuebat: non amabam lr̃as: ⁊ me in eas vrgeri
oderam: ⁊ vrgebar tamen: ⁊ mihi bene fiebat:
nec faciebam ego bene. Nõ enim discerem nisi
cogerer. Nemo aũt inuitus bene facit etiã si
bonum ẽ quod facit. Nec qui me vrgebant bñ
faciebant: sed bene mihi fiebat abs te de⁹ me⁹.

Illi enim nõ intuebant quo referrem quod me
discere cogebant. pterꝙ ad satiandas insatia-
biles cupiditates copiose inopie ⁊ ignominiose
glie. Tu vero cui numerati sũt capilli nostri. er
rore oĩum qui mihi instabant vt discerem vte
baris ad vtilitatem meam. meo aũt qui discere
nolebam vtebaris ad penã meam: qua plecti
nõ eram indignus tantillus puer ⁊ tantus pec-
cator. Ita de nõ benefaciẽtib⁹ tu benefaciebas
mihi: ⁊ de peccãte me ipo iuste retribuebas mi
hi. Iussisti enim: ⁊ sic ẽ: vt pena sua sibi sit om-
nis inordinatus animus. Quid aũt erat cause
cur grecas lr̃as oderam: quibus puerulus idue
bar: ne nunc mihi qdem satis exploratum est:
Adamaueraz enim latinas: nõ quas primi ma
gistri: sed quas docerent qui grãmatici vocan
tur. naz illas primas vbi legere ⁊ scribere ⁊ nu
merare discit: nõ minus onerosas penalesqꝫ ha-
bebam ꝙ omnes grecas. Unde tamẽ ⁊ hoc ni
si de peccato ⁊ vanitate vite: q: caro erã ⁊ spũs
ambulans ⁊ nõ reuertens: naz vtiqꝫ meliores
q: certiores erant prime ille lr̃e quibus fiebat ĩ
me ⁊ factum ẽ ⁊ habeo illud vt legã si qd scri-
ptum inuenio: ⁊ scribam ipe si quid volo: ꝙ ipse
quibus tenere cogebar enee nescio cuius erro-
res: oblitus errorum meorum ⁊ plorare dido
nem mortuam: q: se occidit ob amorem: cum ĩ-
terea meipm in his a te moriẽtem deus meus
vita mea siccis oculis ferrẽ miserrim⁹. Quid
enĩ miserius misero nõ miserante seipm. ⁊ flẽ-
te didonis mortem que fiebat amando eneã.
nõ flente aũt mortem suam que fiebat nõ aman Nota
do te: Deus lumen cordis mei ⁊ panis oris i-
tus anime mee: ⁊ virtus maritans mẽtem me
am ⁊ sinum cogitationis mẽtis mee: nõ te ama
bam: ⁊ fornicabar abs te: ⁊ fornicanti sonabat
vndiqꝫ euge euge. Amicicia enim hui⁹ mundi
fornicatio ẽ abs te. Et euge euge dr̃ vt pudeat si
nõ ita hõ sit. Et hec nõ flebã: sed flebã didonẽ
extinctam: ferroqꝫ extrema secutam: sequens
ipe extrema cõdita tua relicto te: ⁊ terra iens in
terram: ⁊ si phiberer ea legere dolerem: q: non
legerem quod dolerem. Tali dementia hone-
stiores ⁊ vtiliores lr̃e putant: ꝙ ille quibus le-
gere ⁊ scribere didici. Sed nunc in animam me
am clamet deus meus: ⁊ veritas tua dicat mi-
hi. non est ita: Melior est prorsus doctrina illa
prior. nam ecce paratior sum obliuisci errores
enee atqꝫ omnia eiusmodi ꝙ scribere ⁊ legere:
At enim vela pendent in liminibus grãmati-
carum scholarum: sed nõ illa magis honorẽ se-
creti ꝙ tegumẽtum erroris significant. nõ cla-
ment aduersum me quos iam nõ timeo dũ con
fiteor tibi que vult anima mea deus me⁹: ⁊ ac-
quiesco in reprehensione malarum viaꝝ mea

rũm. vt diligã bonas vias tuas. Nõ clament
aduersum me venditores grãmatice vel em-
ptores: qr si pponam eis interrogas vtrum ve
rum sit qꝫ eneã aliqñ carthaginez venisse poeta
dicit: indoctiores se nescire rñdebunt: doctiores
aũt ẽt negabunt verꝫ eẽ. At si querã quib⁹ lřis
scribat enee nomẽ: oẽs mihi qui hec didicerũt
verꝫ rñdebũt ſm id pactũ ⁊ placitũ quo inter se
hoies ista signa firmarũt. Itẽ si querã quid horꝫ
maiore vite hui⁹ incõmodo quisqꝫ obliuiscat
legere ⁊ scribere an poetica illa figmẽta: qs nõ
videat qd rñsurus sit: qui nõ ẽ penit⁹ oblit⁹ sui
¶Peccabam ego puer cũ illa inania istis vtilio-
ribus amore pponebam: vel potius ista oderã
illa amabã. Iã vero vnũ ⁊ vnum duo: duo ⁊
duo quattuor: odiosa cantio mihi erat: ⁊ dulcis
simũ spectaculũ vanitatis: equus ligne⁹ plen⁹
armatis: ⁊ troie incendium. atqꝫ ipius vmbra
creuse. Cur ġ grecã ẽt grãmaticam oderã talia
cantantẽ: Nam ⁊ homer⁹ pit⁹ texere tales fa-
bellas ⁊ dulcissime van⁹ ẽ: mihi tã amar⁹ erat
puero. Credo ẽt grecis pueris virgilius ita sit:
cũ eũ sic discere cogunt vt ego illum: videlicet
difficultas oio ediscende lingue peregrine: qua
si felle aspgebat oẽs suauitates grecas fabulo-
sarꝫ narrationũ. Nulla eni v̇ba illa noueram: ⁊
seuis terrorib⁹ ac penis vt noscerem instabat
mihi vehement. nã ⁊ latina aliqñ infans vtiqꝫ
nulla nouerã: ⁊ tñ aduertendo didici sine vllo
metu atqꝫ cruciatu: int ẽt blandimẽta nutricũ.
⁊ ioca arridentiũ ⁊ leticias alludentiũ. Didici
vero illa sine penali onere vrgentiũ: cũ me vr-
geret cor meum ad pariẽda ↄcepta sua: que nõ
possem nisi aliqua verba didicissem nõ a docẽ
tibus sed a loquẽtib⁹: in quorꝫ aurib⁹ ⁊ ego par
turiebã quicqd sentiebã. Hinc satis elucet ma
iorẽ habere vim addiscenda ista liberam curi
ositatẽ qꝫ meticulosam necessitatẽ. Sed illius
fluxum restringis legib⁹ tuis a magistrorũ feru
lis vsqꝫ ad tẽtationes matrũ valentib⁹ legib⁹
tuis miscere salubres amaritudies reuocãtes
nos ad te a iocũditate pestifera qua recessim⁹
a te. Exaudi dñe deprecationẽ meã: ne deficiat
aĩa mea sub disciplina tua: neqꝫ deficiam in cõ
fitendo tibi miseratões tuas: quib⁹ eruisti me
ab oibus vijs meis pessimis: vt dulcesceas mi
hi sup oẽs seductiones quas seq̃bar: ⁊ amem te
validissime ⁊ amplexer manũ tuã totis pcor-
dijs meis: vt eruas me ab oi temptatõe vsqꝫ i
finem. Ecce enim tu dñe rex me⁹ ⁊ de⁹ me⁹: ti-
bi seruiat quicquid vtile puer didici tibi ser-
uiat quod loquor et scribo et lego ⁊ numero.
Qm̃ cum discerẽ vana tu mihi disciplinam da
bas: ⁊ in eis vanis peccata delectationum me
arũ dimisisti mihi. Didici eni in eis multa ver
ba vtilia: sꝫ ⁊ in rebus non vanis dici possunt
⁊ ea vita tuta est in qua pueri ambularent. Sꝫ
ve tibi flumen moris humani. Quis resistet ti-
bi. quamdiu nõ siccaberis: quousqꝫ volues eue
filios in mare magnum ⁊ formidolosum: quod
vix transeunt qui lignum conscenderint. nõne
ego intelligo ⁊ tonantem iouem ⁊ adulterantẽ:
Et vtiqꝫ non posset hec duo: sed auctm ẽ vt ha
beret auctoritatem ad imitandum verum adul
terium: lenocinante falso tonitru. quis autẽ pe
nulatorum magistrornm audit aure sobria. ex
eodem puluere hominem clamantem ⁊ dicẽtez
fingebat hec homerus ⁊ humana ad deos trãs
ferebat: diuina mallem ad nos. Sed veri⁹ di-
citur qꝫ fingebat hec quidez ille: sed hominib⁹
flagitiosis diuina tribuendo: ne flagicia putarẽ
tur: ⁊ vt quisquis ea fecisset non homines per
ditos sed celestes deos videretur imitat⁹. Et
tamen o flumen tartareum: iactantur in te filij
hominum cum mercedibus vt hec discant: et
magna res agitur: cum hoc agitur publice i fo-
ro: in conspectu legum super mercedez salaria
decernentium: ⁊ saxa tua percutis ⁊ sonas di-
cens: Hinc verba discuntur. hinc acquirit elo
quentia rebus persuadendis sententijsqꝫ expli
candis maxime necessaria. Ita vero non cogno
scemus verba hec: imbrem aureum ⁊ gremi-
um ⁊ fucum ⁊ templa celi: ⁊ alia verba que in
eo loco scripta sunt: nisi terrentius induceret ne
quam adolescentem pponentem sibi iouez ad
exemplũ stupri: dũ spectat tabulã quãdã pictaz
in pariete: vbi inerat pictura hec. Iouez quo pa
cto diane misisse aiunt in gremium quendã in-
brem aureum fucum factum mulieri. Et vide
quemadmodum se concitat ad libidinem qua
si celesti magisterio. At quem deum inquit: qui
templa celi summo sonitu cõcutit. Ego homũ-
cio id non facerem: Ego vero illud spõte feci
ac libens. Non omnino per hanc turpitudinez
verba ista commodius discuntur: sed p hec ver
ba turpitudo ista confidentius perpetratur. nõ
accuso verba quasi vasa electa atqꝫ preciosa: sed
vinum erroris quod in eis nobis propinabat
ab ebrijs doctoribus: ⁊ nisi biberemus cede-
bamur: nec appellare ad aliquem iudicẽ sobriũ
licebat. Et tamen ego deus meus in cuius con
spectu iam secura est recordatio mẽa libenter
hec didici: ⁊ ĩ eis delectabar miser: ⁊ ob hoc bo
ne spei puer appellabat.

Sine me deus meus dicere aliquid ⁊ de
ingenio meo munere tuo: in quibus a
me deliramentis atterebatur. Propo
nebatur enim mihi negocium anime mee satis
inquietum: premio laudis: ⁊ dedecoris vel pla
garum metu: vt dicerem verba iunonis irascẽ

tis ⁊ dolentis: ꝙ non posset italia teucrorũ auer
tere regem. Que nunꝗꝫ iunonē dixisse audierā
sed figmentoꝝ poeticoꝝ vestigia errantes sequi
cogebamur: ⁊ tale aliqd dicere solutis verbis q̄
le poeta dixisset versibus. Et ille dicebat lauda
biliꝰ: in quo ꝓ dignitate adũbrate ꝑsone ire ac
doloris similior affectus eminebat: verbis sen-
tentias congruẽtes vestiẽtibus. Ut qd mihi il-
lud o vera vita mea deꝰ meus: quid mihi recitā
ti acclamabaṫ pre multis coetaneis ⁊ cõlectori
bus meis? nõne ecce illa oĩa fumus ⁊ vẽtꝰ? Ita
ne aliud nõ erat vbi exerceret ingenium meum
⁊ lingua mea? Laudes tue dñe: laudes tue per
scripturas tuas suspenderent palmitem cordis
mei: ⁊ nõ raperet ꝑ inania nugaꝝ turpis preda
volatilibus. nõ enim vno modo sacrificaṫ trās
gressoribꝰ angelis. Quid aũt miruz ꝙ in vanita
tes ita ferebar ⁊ a te deꝰ meꝰ ibam foras: quan
do mihi imitandi ꝓponebanṫ hoies qui aliqua
facta sua nõ mala si cum barbarismo: aut soloe
cismo enũciarent reꝑhensi cõfundebanṫ: si autē
libidines suas integris ⁊ rite cõsequentibꝰ ver-
bis copiose ornateqꝫ narrarēt: laudati gloriabā
tur? Uides hec dñe ⁊ taces: longaminis ⁊ mul
tum misericors ⁊ verax. nunqd semꝑ tacebis?
⁊ nõ eruis de hoc imanissimo ꝓfundo querẽtem
te aiam ⁊ sitiẽtem delectationes tuas: ⁊ cuiꝰ cor
dicit tibi: quesiui vultũ tuũ. vultũ tuũ dñe req
ram. nā iui longe a vultu tuo: in affectu tenebro-
so. nõ enim pedibꝰ aut spacijs locoꝝ itur abs te:
aut rediṫ a te. Aut vero filiꝰ ille tuꝰ minor equos
aut currus vel naues q̄siuit: aut auolauit penna
visibili: aut moto poplite iter egit: vt in longinq̄
regione viuēs ꝓdige dissiparet quod dederas ꝓ
ficiscenti. Dulcis pater qr dederas: ⁊ egeno re-
deunti dulcior. In affectu ergo libidinoso: id. n.
ē tenebroso: atqꝫ .i. longe a vultu tuo. Uide dñe
deꝰ: ⁊ patiẽter vt vides vide quõ diligẽter obs-
uent filij hoium pacta litteraꝝ ⁊ sillabaꝝ acce-
pta a prioribꝰ locutoribꝰ: ⁊ a te accepta eterna
pacta ꝑpetue salutis negligāt: vt q illa sonorum
vetera placita teneat aut doceat: si contra disci-
plinam grāmaticā sine aspiratione prime silla-
be hominē dixerit: magis displiceat hoibus: ꝗꝫ
si cõtra tua p̄cepta hoiem oderit cũ sit hõ. Quasi
vero quēlibet inimicũ hoiez perniciosiꝰ sentiat
ꝗꝫ ip̄m odium quo in eũ irritaṫ: aut vastet qsqꝫ ꝑ
sequēdo alium grauiꝰ: ꝗꝫ cor suũ vastat inimican
do. Et certe nõ est interior lr̄aꝝ scientia ꝗꝫ scri-
pta cõscientia id se alteri facere quod noluit pa
ti: Quā tu secretꝰ es habitans in excelsis in silē-
tio deus solus magnus: lege infatigabiliꝰ spar-
ges penales cecitates suꝑ illicitas cupiditates
Cũ homo eloquentie famam querit astans añ
hominez iudicez circũstante hoium multitudi

ne: inimicum suuz odio immanissimo insectās
vigilantissime cauet: ne per lingue errorem di
cat homines: ⁊ ne per mentis furorem homo-
nem auferat ex hominibus non cauet. Horum
ego puer moruz in limine iacebaz miser: ⁊ hu-
ius arene palestra erat illa vbi magis timebam
barbarissimuz facere: ꝗꝫ cauebam si facerē non
facientibus inuidere. Dico enim hec ⁊ cõfiteor
tibi deꝰ meus: in quibus laudabar ab eis: qui-
bus placere tunc mihi erat honeste viuere. nõ
enim videbam voraginez turpitudinis in quā
proiectus eram ab oculis tuis. nam in illis iam
quid me fedius fuit: vbi etiam talibꝰ displice-
bam fallendo innumerabilibus mēdacijs ⁊ pe
dagogum ⁊ magistros ⁊ parentes amore ludē-
di: studio spectandi nugatoria: ⁊ imitandi ludri
cam inquietudinez? Furta etiaz faciebaz de cel
lario parētum ⁊ de mensa: vel gula imperitāte:
vel vt haberez quod darem pueris: ludũ suum
mihi quo pariter vtiqꝫ delectabanṫ tamē ven-
dentibus. In quo etiam ludo fraudulentas vi-
ctorias: ip̄e vane excellentie cupiditate victus
sepe aucupabar. Quid aũt taz nolebam pati: at
qꝫ atrociter si deprehenderē arguebaz: ꝗꝫ id qđ
alijs faciebam: ⁊ si deprehēsus arguerer: seuire
magis ꝗꝫ cedere libebat. Ista ne est innocentia
puerilis? Nõ est dñe nõ est: oro te deꝰ meꝰ. naz
hec ip̄a sunt que a pedagogis ⁊ magistris: a nuci
bus ⁊ pilulis ⁊ passeribꝰ: ad prefectos ⁊ reges
aurum predia mācipia: hec ip̄a oĩno succedenti
bus maioribus etatibꝰ transeunt: sicuti ferulis
maiora supplicia succēdunt. Humilitatis ergo
signum in statura puericie rex noster ꝓbasti cuz
aisti: talium est regnum celoruz. Sed tamē dñe
tibi excellentissimo atqꝫ optimo cõditori ⁊ re-
ctori vniuersitatis deo nostro gr̄as: etiaz si me
pueꝝ tantuz esse voluisses. Eraz. n. etiaz tũc vi-
uebaz atqꝫ sentiebaz: meāqꝫ incolumitatem ve-
stigium secretissime vnitatis ex qua eram cure
habebam: custodiebaz interiore sensu integrita
tez sensuum meoruz: inqꝫ ipsis paruis paruarũ
qꝫ rerum cogitationibꝰ veritate delectabar. Fal
li nolebaz: memoria vigebaz: locutione instrue
bar: amicicia mulcebar fugiebaz dolorez: abie-
ctionem: ignorantiaz. Quid in tali animāte non
mirabile atqꝫ laudabile? At ista omnia dei mei
dona sunt: non mihi ego dedi hec: ⁊ bona sunt:
⁊ hec omnia ego. Bonus ergo est qui fecit me:
⁊ ipse est bonum meum: ⁊ illi exulto bonis om-
nibus quibus etiam puer eram: Hoc eniz pec-
cabaz ꝙ non in ipso: sed in creaturis eius me at
qꝫ ceteras voluptates: sublimitates: veritates
querebaz: atqꝫ ita irruebaz in dolores confusio
nes errores. Gratias tibi dulcedo mea ⁊ ho-
nor meus: ⁊ fiducia mea deus meus. Gratias ti

bi de donis tuis: sed tu mihi ea serua. Ita eniz seruabis me: ⁊ augebuntur ⁊ perficientur que dedisti mihi: ⁊ ero ipse tecuz: quia ⁊ vt sim tu dedisti mihi.

Explicit liber primus.

Incipit secundus.

Ecordari volo transactas feditates meas: ⁊ carnales corruptiones anime mee: nō q̄ eas amem: sed vt amez te deus meus. Amore amoris tui facio istud: recolens vias meas neqssimas in amaritudine recogitatiōis mee: vt tu dulcescas mihi dulcedo non fallax: dulcedo felix ⁊ secura: ⁊ colligēs me a dispersione in qua frustratim discissus sum: dū ab vno te auersus in multa euanui. Exarsi enim aliquādo satiari in inferis in adolescentia: ⁊ siluescere ausus sum varijs ⁊ vmbrosis amoribus: ⁊ contabuit species mea: ⁊ computrui coraz oculis tuis placēs mihi: ⁊ placere cupiēs oculis hoium. Et qd erat quod me delectabat: nisi amare ⁊ amari? Sed non tenebat modus ab animo vsq3 ad aium: quatenus est luminosus limes amicicie: sed exalabant nebule de limosa concupiscentia carnis ⁊ scatebra pubertatis: ⁊ obnubilabāt atq3 offuscabāt cor meuz: vt nō discerneret serenitas dilectionis a caligine libidinis. Utrūq3 incōfuso estuabat: ⁊ rapiebat imbecillez etatez ⁊ abrupta cupiditatum: atq3 mersabat gurgite flagitiorum. Inualuerat super me ira tua ⁊ nesciebaz. Obsurdueraz stridore cathene mortalitatis mee: pena supbie aie mee: ⁊ ibaz longius a te ⁊ sinebas: ⁊ iactabar ⁊ effundebar ⁊ diffluebam ⁊ ebulliebaz p fornicationes meas ⁊ tacebas. O tardū gaudiuz meuz. Tacebas tūc ⁊ ego ibā porro lōge a te in plurima ⁊ plura sterilia semina doloruz supba deiectione ⁊ ingeta lassitudine. Quis mihi moderaret erūnam meaz ⁊ nouissimarum rerum fugaces pulchritudines in vsum vertēt: earūq3 suauitatibus metas pfigeret vt vsq3 ad cōiugale litus exestuarēt fluctus etatis mee: si tranqllitas in eis nō poterat esse fine pcreandorum liberorum contēta: sicut pscribit lex tua dñe: q formas etiaz ppaginez mortalitatis nostre potens iponere leuē manū ad tēperamentū spinarū a paradiso tuo seclusarum. Nō. n. longe ē a nobis oipotētia tua: etiā cuz lōge sumus a te. Aut certe sonitū nubiū tuarum vigilantius aduerterē. Tribulationez aūt carnis habebūt huiusmodi. ego aūt vobis parco. Et bonū est hoi mulierem non tāgere. Et q sine vxore est cogitat ea q̄ sunt dei quō placeat deo. Qui aūt matrimonio iunctus est: cogitat ea q̄ sunt mūdi quō placeat vxori. Has ḡ voces exaudirē vigilantior: ⁊ abscisus pter regnuz celorum felicior expectarē amplexus tuos. Sed efferbui miser sequēs ipetum fluxus mei relicto te: ⁊ excessi oīa legitima tua: nec euasi flagella tua. Quis. n. hoc mortalium? naz tu sp aderas misericorditer seuiens ⁊ amarissimis aspgens offensionibus oēs illicitas iocunditates meas: vt ita qrerez sine offensione iocūdari: et vbi h possem nō iuenirez quicq3: pter te dñe: pter te q fingis dolorem in pcepto: ⁊ pcutis vt sanes: ⁊ occidis nos ne moriamur abs te. vbi erā ⁊ q̄3 longe exulabā a delitijs domus tue: anno illo sextodecimo etatis carnis mee. cū accepit in me sceptrum ⁊ totas manus ei dedi vesania libidinis licētiose p dedecus humanū: illicite autē p leges tuas: nō fuit cura meorum ruentē excipere me matrimonio: sed cura fuit tm̄ vt discerez sermonē facere q̄3 optimū ⁊ psuadere dictione. Et anno quidez illo intermissa erāt studia mea: dū mihi reducto a madauris in qua vicina vrbe iā ceperaz lrature atq3 oratorie pcipiende gr̄a peregrinari. lōginquioris apud carthaginez pegrinationis sumptus pparabātur: animositate magis q̄3 opibus patris municipis thagastēsis ad moduz tenuis. Cui narro hec. neq3. n. tibi deus meus: sed apud te narro hec generi meo generi humano: quātulacūq3 ex particula incidere pōt in istas meas lr̄as. Et vt qd hoc. Ut videlicet ego ⁊ qsqs hec legit: cogitemus de q̄3 pfundo clamāduz sit ad te. Et qd pprius auribus tuis si cor cōfitens ⁊ vita ex fide est: Quis eniz nō extollebat laudibus tunc hoiem patrez meum quod vltra vires rei familiaris sue ipenderet filio quicquid etiā longe peregrināti studiorum cā opus esset. Multorum eniz ciuiuz longe opulētiorum: nullum tale negociuz pro liberis erat. Cuz interea non satageret idez pater qualis crescerē tibi aut q̄3 castus essem: dūmodo essez disertus vel desertus potius a cultura tua deus: qui es vnus verus ⁊ bonus dñs agri tui cordis mei. Sed vbi sexto illo ⁊ decimo anno interposito ocio ex necessitate domestica feriatus ab omni schola cum parentibus esse cepi: excesserūt caput meum vepres libidinuz: ⁊ nulla erat eradicans manus. Quinimo vbi me ille pater in balneis vidit pubescentez: ⁊ inquieta indutuz adolescētia: quasi iaz ex hoc in nepotes gestiret: gaudens matri indicauit: gaudens vinolentia: in q̄ te iste mundus oblitus est creatorem suum: ⁊ creaturā tuā pro te amauit diuino inuisibili: peruerse atq3 inclinate in ima voluntatis sue. Sz matris in pectore iā inchoaueras templum tuuz: ⁊

exoꝛdium ſancte habitationis tue. nam ille ad
huc chatecuminus: ⁊ hec recẽs erat. Itaqȝ illa
exiliuit pia trepidatione ac tremoꝛe: ⁊ quãuis
mihi nundum fideli: timuit tñ vias diſtoꝛtas: i
quib⁹ ambulant qui ponũt ad te tergum: ⁊ nõ
faciem. Ei mihi ⁊ audeo dicere tacuiſſe te deus
meus cum irem abs te longius. Ita ne tu tace-
bas tunc mihi? Et cuius erant niſi ſua verba il-
la per matrem meam fidelem tuam que cãta-
ſti in aures meas. nec inde quicq̃ȝ deſcendit in
coꝛ meũ vt facerem illud. Uolebat. n. illa et ſe
creto memini vt monuerit cũ ſollicitudine igẽ
ti ne foꝛnicaret: maximeqȝ ne adulterarem cu-
iuſq̃ȝ vxoꝛẽ. qui mihi monitur muliebꝛes vi-
debantur: quibus obtemperare erudeſcerem.
Illi aũt tui erant ⁊ neſciebã ⁊ te tacere putabã
atqȝ illam loqui per quam mihi tu nõ tacebas
⁊ in illa contemnebaris a me filio ei⁹: filio ancil
le tue ſeruo tuo. Sed neſciebã: ⁊ pꝛeceps ibam
tanta cecitate: vt int̃ coetaneos meos puderet
me minoꝛis dedecoꝛis: q̃ȝ audiebam eos iactã
tes flagicia ſua: ⁊ tanto gloꝛiãtes magis quãto
magis turpes eẽnt. ⁊ libebat malũ facere non
ſolũ libidine facti: verũ ẽt laudis: quid dignum
ẽ vituperatiõe: niſi viciũ? Ego ne vituperarer
vicioſioꝛ fiebã: ⁊ vbi nõ ſuberat quo admiſſo
equarer perditis. fingebam me feciſſe qꝺ non
feceram: ne viderer abiectio quo erã innocen-
tioꝛ: ⁊ ne vilioꝛ haberet quo eram caſtioꝛ. Ecce
cũ quibus comitib⁹ iter agebã plateaꝝ babylo
nie: ⁊ volutabar in ſceno ei⁹ tanq̃ȝ in cinamõis
⁊ vnguentis pꝛecioſis: ⁊ in vmbilico ei⁹ quo te
nacius hererẽ. Calcabat me inimic⁹ inuiſibil̃
⁊ ſeducebat me: qꝛ ego ſeductilis eram. nõ. n.
⁊ illa que iã de medio babilõis fugerat: ſȝ ibat
i ceteris ei⁹ tardioꝛ mater carnis mee: ſicut mo
nuit me pudiciciã. ita curauit qꝺ de me a viro
ſuo audierat. Iãqȝ peſtilentioſum ⁊ in poſteruȝ
periculoſũ ſentiebat coercere termino cõiuga-
lis affect⁹ ſi reſecari ad viuũ nõ poterat. ñ cura-
uit hoc. quia met⁹ erat ne impediret ſpes mea
cõpede vxoꝛia. non ſpes illa quã in te futuri ſe-
culi habebat mr̃: ſed ſpes lr̃aꝝ q̃s vt noſſem ni-
mis volebat parẽs vterqȝ. Ille qꝛ de te pꝛope
nihil cogitabat: de me aũt inania: illa ãt qꝛ nõ
ſolũ nullo detrimẽto: ſȝ ẽt nonnullo adiumento
ad te adipiſcẽdũ ꝓfutura exiſtimabat vſitata il
la ſtudia doctrine. Ita enĩ coniicio recolens vt
poſſum moꝛes parentum meoꝛum. Relaxabã-
tur etiam mihi ad ludendũ habene vltra tẽpe-
ramẽtũ ſeueritatis in diſſolutionẽ affectionum
variaꝝ: ⁊ in oĩbus erat caligo intercludens mi
hi deus meus ſeueritatẽ veritatis tue: ⁊ ꝓdie-
bat tanquã ex adipe iniquitas mea. Furtuȝ cer
te punit lex tua dñe. ⁊ lex ſcripta in coꝛdib⁹ ho-

Compes[illegible] oria

minũ quã ne ipa qdẽ delet iniqtas. quis. n. fur
equo aĩo furẽ patit̃? Nec copioſus ad actuȝ in
opia. Et ego furtũ facere volui ⁊ feci nulla cõ
pulſus egeſtate: niſi penuria ⁊ faſtidio iuſticie ⁊
ſagina iniqtatis. naȝ id furat⁹ ſuȝ qꝺ mihi abũ
dabat ⁊ multo meli⁹. nec ea re volebã frui quã
furto appetebã: ſȝ ipo furto ⁊ pctõ. Arboꝛ erat
pirus in vicinia vinee nr̃e pomis onuſta nec
foꝛma nec ſapoꝛe illecebꝛoſis. Ad hanc excutien
dam atqȝ aſpoꝛtandã nequiſſimi adoleſcẽtuli ꝓ
rexim⁹ nocte intẽpeſta: quouſqȝ ludũ de peſtilẽ
tie moꝛe in areis ꝑduxeram⁹: ⁊ abſtulim⁹ inde
onera ingẽtia: nõ ad nr̃as epulas: ſed vel ꝓijciẽ
da poꝛcis: ẽt ſi aliquid inde comedim⁹: dũ tñ fie
ret a nobis ꝙ eo liberet quo nõ liceret. Ecce coꝛ
meũ de⁹ me⁹: ecce coꝛ meũ quod miſeratus es i
imo abyſſi. Dicat tibi nunc ecce coꝛ meũ quid
ibi q̃rebat vt eſſeȝ gratis malus. ⁊ malicie mee
cã nulla eẽt niſi malicia. Feda erat ⁊ amaui caȝ.
Amaui perire. amaui defectũ meũ. non illud ad
quod deficiebam: ſȝ defectũ meũ ipm amaui tur
pis aĩe ⁊ diſſiliẽs a firmamẽtũ tuo i exterminiũ
nõ de decoꝛe aliqd ſȝ dedec⁹ appetẽs. Etenim
ſpecies ẽ pulchꝛis coꝛpib⁹ ⁊ auro ⁊ argẽto ⁊ oĩ-
bus ⁊ in ꝯtactu carnis cõgruẽtia valet plurimũ
ceteriſqȝ ſenſib⁹ ẽ ſua cuiqȝ accõmodata modifi
catio coꝛpoꝝ: hȝ ẽt honoꝛ tꝑalis ⁊ imperitandi
atqȝ ſuꝑandi potẽtia ſuũ decus: vñ etiam vin-
dicte auiditas oꝛitur. ⁊ tñ in cũcta hec adipiſcẽ-
da non eſt egredienduȝ abs te domine. neqȝ de
uiandũ a lege tua. Et vita qua hic viuim⁹ hẽt
illecebꝛam ſuã pꝛopter quẽdam modum deco-
ris ſui ⁊ conueniẽtiam cũ his oĩb⁹ infimis pul-
chꝛis. Amicicia quoqȝ hoĩum caro nodo dulcis
ẽ ꝓpter vnitatem de multis animis. Pꝛopter
vniuerſa hec atqȝ huiuſmõi peccatum admitti
tur. dum immoderata in iſta inclinatiõe cuȝ ex
trema bona ſint melioꝛa ⁊ ſumma deſerũtur tu
domine deus noſter. ⁊ veritas tua. ⁊ lex tua. ha
bent enim ⁊ hec ima delectationes. ſed non ſi
cut deus meus: qui fecit oĩa: quia i ipſo delecta
tur iuſt⁹. ⁊ ipe ẽ delicie rectoꝛum coꝛde. Cũ itaqȝ
de facinoꝛe q̃rit̃ q̃ cã factum ſit: credi non ſolet
niſi cum appetitus adipiſcendi alicuius illoruȝ
bonoꝛum que infima diximus eſſe potuiſſe ap
paruerit: aut metus amittẽdi. Pulchꝛa ſunt. n.
⁊ decoꝛa: q̃ȝq̃ȝ pꝛe bonis ſuperioꝛibus ⁊ beatifi-
cis abiecta ⁊ iacentia. Homicidium fecit. Cur
fecit? Adamauit eius coniugem aut pꝛedium:
aut voluit depꝛedari vnde viueret: aut timuit
ab illo tale aliqd amitere: aut leſus vlciſci ſe ex
arſit. num homicidium ſine cauſa faceret ipſo
homicidio delectatus? quis crediderit? nam et
de quo dictum eſt vecoꝛdi ⁊ nimis crudeli ho-
mine ꝙ gratuito poti⁹ malus atqȝ crudelis erat

Predicta est tamē cā ne ꝑ ocium inquit torpesceret manꝰ aut animus. Quare id quoqꝫ? Cur ita? Ut. s. illa exercitatione scelerū capta vrbe honores iperia diuitias assequeretur ⁊ careret metu legum: ⁊ difficultate rerum ꝓpter iopiā rei familiaris: ⁊ cōscientiam scelerum. Nec ipe igiť catilina amauit facinora sua: sꝫ vtiqꝫ aliud cuius cā illa faciebat. Quid ego miser ī te amaui o furtum meū. o facinus illud meum nocturnum sextidecimi anni etatis mee? Non. n. pulchrum eras cū furtum esses. Aut vero aliquid es vt loquar ad te? Pulchra erant poma illa q̄ furati sumus: quoniam creatura tua erant pulcerrime oīum creator: oīum deus bone: deꝰ sūmum bonum ⁊ bonum verum meū. Pulchra erant illa poma. sed nō ipsa cōcupiuit aīa mea miserabilis. Erat enim mihi meliorꝝ copia: illa aūt decerpsi tm̄ vt furarer. Nam decerpta ꝓieci: epulatus inde solā iniqtatem qua letabar fruens. Nam ⁊ si qd illorꝝ pomorꝝ intrauit ī os meū: condimētum ibi facinus erat. Et nūc dn̄e deus meꝰ quero quid me in furto delectauerit: ⁊ ecce species nulla est. Nō dico sicut in equitate atqꝫ prudentia: sed neqꝫ sicut in mente hoīs atqꝫ memoria ⁊ sensibus ⁊ vegetante vita: neqꝫ sicut speciosa sunt sidera ⁊ decora locis suis: ⁊ terra ⁊ mare plena fetibꝰ qui succedūt nascendo dedecentibꝰ nō saltem vt est quedā defectiua species ⁊ vmbratica vitijs fallentibꝰ. Nā ⁊ superbia celsitudinem imitať cum tu sis vnus sup omnia deus excelsus. Et ambitio qd nisi honores querit ⁊ gliam: cum tu sis pre cunctis honorandus vnus ⁊ gloriosus in eternū: Et seuicia ptātum timeri vult. Quis aūt timendꝰ nisi vnꝰ deus? Cuiꝰ ptāti eripi aut subtrahi qd pōt: qn̄ ⁊ vbi: aut quo vł a quo pōt. Et blandicie lasciuientium amari volunt: sed neqꝫ blandius ē aliquid tua charitate: nec amatur quicq̄ salubriꝰ q̄ illa p̄ cūctis formosa ⁊ luminosa veritas tua. Et curiositas affectare videť studiū sciētie: cum tu oīa summe noueris. Ignorantia quoqꝫ ipsa atqꝫ stulticia simplicitatis ⁊ inocentie noīe tegitur: qꝛ te simplicius quicq̄ nō reperitur. Quid aūt te inocentius: quādoqdē opera sua malis inimica sunt? Et ignauia quasi qetem appetit. Que vero quies certa p̄ter dn̄m. Luxuria satietatē atqꝫ abūdātiā se cupit vocari: tu aūt es plenitudo ⁊ īdeficiens copia īcorruptibilis suauitatis. Effusio liberalitatis obtēdit vmbrā: sed bonorꝝ oīum largitor affluētissimus tu es. Auaricia multa possidere vult: ⁊ tu possides oīa. inuidia de excellētia litigat: qd te excellentiꝰ. Ira vindictā querit te iustius qs vindicat. Timor īsolita ⁊ repētina exhorrescit: rebꝰ que amanť aduersantia: dū precauet securitati. Tibi. n. qd insolitum qd repētinum. Aut qs a te seperat qđ diligis. Aut vbi nisi aduđ te firma securitas. tristicia rebꝰ amissis contabescit: qbus se oblectabat cupiditas: qꝛ ita sibi nollet sicut tibi auferri nihil pōt. Ita fornicať aīa cum auertiť abs te: ⁊ querit extra te ea que pura ⁊ liquida nō inuenit nisi cū redit ad te. Peruerse te imitanť oēs qui longe se a te faciūt: et extollunt se aduersum te: Sed etiam sic te imitando indicāt creatorē te esse oīs nature: ⁊ ideo nō esse quo a te oīmodo recedať. Quid ergo in illo furto ego dilexi: ⁊ in quo dn̄m meū vel vitiose atqꝫ ꝑuerse imitatus sum. An libuit facere cōtra legē: saltē fallacia qꝛ potētatu nō poteram: vt mācam libertatem captiuus imitarer: faciēdo impune: qđ nō liceret tenebrosa oīpotentie similitudine. Ecce est ille seruus fugiēs dn̄m suum: ⁊ cōsecutus vmbram. O putredo. O monstrū vite ⁊ mortis ꝓfūditas. Potuit ne libere qđ nō licebat nō ob aliud nisi qꝛ non licebat. Quid retribuam dn̄o qđ recolit hec memoria mea: ⁊ aīa mea nō metuit inde. Diligam te dn̄e: ⁊ grās agam ⁊ cōfitear noī tuo qm̄ tāta dimisisti mihi mala ⁊ nefaria opa mea. Grē tue deputo ⁊ misericordie tue: qꝙ peccata mea tanq̄ glaciē soluisti: gratie tue deputo ⁊ q̄cūqꝫ nō feci mala. Quid enim nō facere potui: q etiam gratuitū facinus amaui. Et oīa mihi dimissa esse fateor ⁊ que mea spōte feci mala: ⁊ q̄ te duce nō feci. Quis est hoīum: q suam cogitās īfirmitatem: audet viribꝰ suis tribuere castitatem atqꝫ inocētiam suam: vt minꝰ amet te: q̄si minus ei necessaria fuerit misericordia tua: qua donas peccata cōuersis ad te. Qui enim vocatus a te secutus ē vocem tuā: ⁊ vitauit ea q̄ me de meipō recordātem ⁊ fatentē legit: nō me derideat ab eo medico egrum sanari: a quo sibi p̄stitum ē vt nō egrotaret: vel potius vt minus egrotaret. Et ideo te tātūdē imo vero amplius diligat: qꝛ ꝑ quem me videt tātis peccatorū meorꝝ languoribꝰ exui: ꝑ eum se videt tātis peccatorꝝ languoribꝰ nō implicari. Quem fructum habui miser aliquādo in his que nunc recolēs erubesco: maxime in illo furto: in quo ipm furtum amaui nihil aliud: cum ⁊ ipsum esset nihil ⁊ eoipso ego miserior. et tamē solus id nō fecissem: sic recordor aīum tunc meum: solus oīmodo id nō fecissem: ergo ibi amaui etiam consortium eorum cum quibus id feci. Non ergo nihil aliud q̄ furtum amaui: imo vero nihil aliud qꝛ ⁊ illud nihil ē. Quid ē reuera. Quis ē qui doceat me: nisi qui illuminat cor meum: ⁊ discernit vmbras eius. Quid est quod mihi venit in mentem querere ⁊ discutere: ⁊ cōsiderare. quia si tunc amarem poma illa que furatus sum: ⁊ eis frui cuperem: possem etiā solus si satis esset

cōmittere illaz inīqtatez: quia ꝑuenirem ad vo
luptatem meam: nec confricatione consciorū
animorum accenderem pruritū cupiditatis mee
Sed quoniaz in illis pomis voluptas mihi nō
erat: ea erat in ip̄o facinore quam faciebat con
sortium simul peccantium. Quid erat ille affe-
ctus animi? Certe enim plane turpis erat ni-
mis: ⁊ ve mihi erat qui habebam illum. Sȝ ta
men quid erat? Delicta quis intelligit? Risus
erat: quasi titillato corde: ꝙ fallebamus eos: qui
hec a nobis fieri nō putabant: ⁊ vehemēter no-
lebant. Cur ergo eo me delectabat: quo id non
faciebam solus? An qꝛ etiaz nemo facile solus
ridet? Nemo quidem facile: sed tamē etiaz so
los ⁊ singulos hoīes: cum alius nemo presens ē
vincit risus aliquādo: si aliquid nimie ridiculū
vel sensibus occurrerit vel animo. At ego illud
solus nō facerem: nō facerem oīno solus: Ecce
est coram te deus meus viua recordatio anime
mee: solus nō facerem furtum illud: in quo me
nō libebat id quod furabar. sed qꝛ furabar quod
me solum facere prorsus nō liberet nec facerē. O
nimis inimica amicicia: seductio mentis inue-
stigabilis: ex ludo ⁊ ioco nocendi auiditas: ⁊ alie
ni dāni appetitus: nulla lucri mei: nulla vlciscē
di libidine. sed cum dr̄. eamus. faciamus. ⁊ pu
det nō esse impudētem. Quis exaperit istā tor-
tuosissimam ⁊ implicatissimam nodositatē. Fe
da est: nolo in eam intendere: nolo eam videre
Te volo iusticia ⁊ innocentia: pulchra ⁊ decora
honestis luminibus ⁊ isatiabili satietate. Qui-
es est apud te valde ⁊ vita imꝑturbabilis: Qui
intrat in te: intrat in gaudium dn̄i sui: ⁊ nō time
bit: ⁊ habebit se optime i optimo. Defluxi abs
te ego: ⁊ erraui deꝯ meus nimis deuius a stabili
tate tua in adolescentia: ⁊ factus sum mihi re-
gio egestatis.

Explicit liber secundus.

Incipit tertius.

Veni cartaginē ⁊ circūstrepebat me vndi
qȝ sartago flagiciosorum
amorꝝ. Nōdum amabā ⁊
amare amabam: ⁊ secre-
tiore indigētia oderā me
minus indigētem. Que-
rebam qd amarem amans amare. ⁊ oderaz se-
curitatē ⁊ viaz sine muscipulis. Qm̄ fames mi
hi erat intus ab īteriori cibo teip̄o deus meꝯ: ⁊
ea fame nō esuriebā: sed erā sine desiderio ali-
mētorꝝ icorruptibilium: nō qꝛ plenus eis eram
sed quo inanior eo fastidiosior: ⁊ ideo non bene
valebat aīa mea: ⁊ vlcerosa ꝓiciebat se foras
miserabiliter scalpi auida cōtractu sensibilium.
Sed si non haberēt aīam non vtiqȝ amarent.
Amare ⁊ amari dulce mihi erat: magis si etiam
amātis corpore fruerer. Venam igit amicicie
coinquinabam sordibus cōcupiscentie: cand o
rēqȝ eius obnubilabaz de tartaro libidinis: ⁊ tn̄
fedus atqȝ inhonestus elegās ⁊ vrbanus eē ge-
stiebaz abundanti vanitate. Rui etiam i amo
rem quo cupiebam capi. Deus meꝯ misericor
dia mea quāto felle mihi suauitatē illaz ⁊ qȝ bo-
nus aspersisti: qꝛ ⁊ amatus sum ⁊ ꝑueni occulte
ad vinculuz fruēdi: ⁊ colligebar letus erūnosis
nexibus vt cederer virgis ferreis ardentibꝯ ze-
li ⁊ suspitionum ⁊ timorꝝ ⁊ irarꝝ atqȝ rixarꝝ. Ra
piebāt me spectacula theatrica plena imagini
bꝯ miseriarum mearum ⁊ fomitibꝯ ignis mei.
Quid ē quod homo ibi vult dolere cuz spectat
luctuosa ⁊ tragica: que tn̄ pati ip̄e nollet? Et ta-
men pati vult ex eis dolorem spectator ⁊ dolor
ip̄e est voluptas eius. Quid ē nisi miserabilis i
sania? Nam eo magis eis mouet quisqȝ: quo
minus a talibꝯ sanus est affectibus: qȝqȝ cū ipse
patitur miseria: cum alijs cōpatit misericordia
dici solet. Sed qualis tādem misericordia i re-
bus fictis ⁊ scenicis? Nō enim ad subueniēduz
ꝓuocatur auditor: sed tm̄ ad dolēdum inuitat.
Et actori earꝝ imaginum amplius fauet: cū sam
plius dolet. Et si calamitates ille hoīum vl' an
tique vel false sic agant: vt qui spectat nō doleat
abscedit inde fastidiens ⁊ rep̄hendens. Si aūt
doleat: manet ītentus ⁊ gaudēs. Lachryme er
go amant ⁊ dolores. Certe oīs homo gaudere
vult. An cū miserum neminē esse libeat: libet
tn̄ esse misericordem. quod qꝛ nō sine dolore ē:
hac vna causa amātur dolores. Et hoc de illa ve
na amicicie ē. Sed quo vadit: quo fluit? Vt qd
decurrit in torrētem picis bulliētis estus ima-
nis terrarꝝ libidinum: in quo ip̄a mutat ⁊ verti
tur ꝑ nutum ꝓprium de celesti serenitate detor
ta atqȝ deiecta. Repudiet ergo misericordia? ne
quaqȝ. Ergo ament dolores aliquādo. Sed ca
ue imundiciam aīa mea sub tutore deo meo: deo
patrum nostrorꝝ: ⁊ laudabili ⁊ superexaltato in oīa
secula: caue imundiciam. Neqȝ enim nūc nō mi
sereor: sed tūc in theatris cōgaudebam amanti
bus: cum sese fruebant ꝑ flagicia: quāuis h̄ ima
ginarie gerent in ludo spectaculi: Cum autē sese
amittebant: quasi misericors ꝯtristabar: ⁊ vtrū
qȝ delectabat tamē. Nūc vero magis misereor
gaudentem in flagicio: qȝ velut dura ꝑpessuz de
trimento ꝑnitiose voluptatis ⁊ amissione mi-
sere felicitatis: Hec certe verior misericordia:
sed nō in ea delectatur cor. Nam ⁊ si approbat

officio charitatis q dolet miseruz:mallet tamē
vtiqȝ nō esse quod doleret qui germanitus mi-
sericors est. Si enim est maliuola beniuolētia
quod fieri nō pōt:potest ⁊ ille qui veraciter sin-
ceriterqȝ misereť cupere esse miseros vt mise-
reatur. Nōnullus itaqȝ dolor approbādus:nul
lus amādus est. Hoc enim tu dn̄e deus q aīas
amas:longe alteqȝ purius q̄ȝ nos ⁊ incorrupti-
biliꝰ misereris ꝙ nullo dolore sauciaris. Et ad
hec qs idoneus? At ego tunc miser dolere ama
bam:⁊ querebam vt esset quod dolerem:quan
do mihi in erūna aliena ⁊ falsa ⁊ saltatoria ea
magis placebat actio hystrionis:meqȝ allicie
bat vehemētius:qua mihi lachryme excutiebā
tur. quid aūt mirum:cuz infelix pecus aberrās
a grege tuo:⁊ impatiens custodie tue turpi sca-
bie fedarer? Et inde erāt dolorum amores nō q
bus altius penetrarer:nō enim amabam talia
perpeti qualia spectarem:sed qbus auditis ⁊ fi
ctis tanqȝ in supficie raderer:quos tamē quasi
vngues scalpētium feruidus tumor ⁊ tabes :⁊
sanies horrida cōsequebať. Talis vita mea:nū
quid vita erat deus meꝰ? Et circūuolabat sup
me fidelis a longe misericordia tua. In quātas
iniqtates distabui:⁊ sacrilegam curiositatem se
cutus sum: vt deserētez te deduceret me ad ima
infida ⁊ circūuentoria obsequia demonioꝝ: q-
bus imolabam facta mea mala:⁊ in omnibus
flagellabas me. Ausus sum etiam in celebrita-
te solennitatum tuaꝝ intra parietes ecclie tue
cōcupiscere ⁊ agere negociuz ꝓcurandi fructus
mortis. Unde me verberasti grauibꝰ penis:sed
nihil ad culpam meam. O tu p̄grandis miseri
cordia mea deus meus:refugium meū a terri-
bilibus nocētibus in qbus vagatus sum p̄fiden
ti collo ad lōge recedēdum a te:amās vias me
as ⁊ nō tuas:amans fugitiuam libertatez. Ha
bebāt ⁊ illa studia q̄ honesta vocabanť ductum
suum intuētem fora litigiosa: vt excellerem in
eis:eo laudabilior quo fraudulētior. Tāta ē ce-
citas hoīuz de cecitate etiam gloriātiuz. Et ma
ior iam erā in scola rhetoris:⁊ gaudebā superbe
⁊ tumebā typo q̄ȝ q̄ȝ longe sedatior:dn̄e tu scis:
⁊ remotꝰ oīno ab euersionibꝰ quas faciebāt euer
sores. Hoc enim nomē sceuum ⁊ diabolicū ve
lut insigne vrbanitatis ē. Inter quos viuebam
pudore impudēti:qr talis nō eram ⁊ cū eis erā
Et amicicijs eoꝝ delectabar aliquādo:a quoꝝ
semp factis abhorrebam: hoc ē ab euersionibꝰ
qbus ꝓterue insectabanť ignotoꝝ verecūdiam
quam ꝑturbarēt gratis illudendo atqȝ ide pascē
do maliuolas leticias suas. Nihil est illo actu
similius actibꝰ demonioꝝ. quid atqȝ verius q̄ȝ
euersores vocanť? Euersi plane prius ipi atqȝ
ꝑuersi deridentibꝰ eos ⁊ seducentibꝰ fallacibꝰ oc

culte spiritibꝰ in eoipo quo alios irridere amāt
⁊ fallere. Inter hos ego imbecilla tūc etate disce
bam libros eloquētie:in qua eminere cupiebā
fine dānabili ⁊ vētoso p gaudia vanitatis huma
ne. ⁊ vsitato iam discēdi ordine ꝑuenerā in libꝝ
quēdam cuiusdā ciceronis:cuiꝰ linguaz fere oēs
miranť:pectus nō ita. Sed liber ille ipius ex-
hortationē continet ad philosophiā:⁊ vocatur
hortēsius. Ille vero liber mutauit affectū meū
⁊ ad teipm dn̄e mutauit p̄ces meas ⁊ vota ac de
sideria mea fecit alia. Uiluit mihi repente ois
vana spes ⁊ imortalitatem sapie cōcupiscebaz
estu cordis incredibili:⁊ surgere iam ceperā vt
ad te redirē. non. n. ad acuēdam linguā:qd vi-
debar emere maternis mercedibꝰ:cū agerē an
num etatis vndeuigesimū:iam defūcto p̄re an̄
biēnium. non ergo ad acuēdam linguā referebā
illum librū:neqȝ mihi locutionē: sed qd loq̄ba
tur ꝑsuaserat. Quomō ardebā deꝰ meꝰ:qūo ar-
debā euolare a terrenis ad te: ⁊ nesciebam qd
ageres mecū. Apud te est. n. sapīa. Amor aūt
sapie nomen grecum hȝ phiam:quo me accēde
bant ille lr̄e. Sunt q seducāt p phiam magno ⁊
blando ⁊ honesto noīe colorantes ⁊ fucantes er
rores suos. Et ꝓpe omnes q ex illis:⁊ supra tē-
poribus tales erāt notātur in eo libro ⁊ demon
strātur:⁊ manifestatur ibi salutifera illa admo-
nitio spūs tui p seruum tuum bonum ⁊ pium.
Uidete ne quis vos decipiat per phiam ⁊ ina
nem seductionem ꝺm traditionem hoīum:ꝺm
elementa huius mundi:⁊ non ꝺm xp̄m: quia in
ipso inhabitat omnis plenitudo diuinitatis cor
poraliter. Et ego illo tempore scis tu lumē cor
dis mei:quoniam nondum mihi hec apostoli-
ca nota erant:hoc tamen solo delectabar in illa
exhortatione ꝙ non illam aut illam sectam:sed
ipsam quecūqȝ esset sapientiam vt diligerem ⁊
querentem ⁊ assequerer:⁊ tenerem atqȝ ample
xarer fortiter excitabar ꝺmone illo:⁊ accende-
bar ⁊ ardebam:⁊ hoc solum me in tanta flagran
tia refrangebat:ꝙ nomen christi non erat ibi:
quoniam hoc nomen ꝺm misericordiam tuam
domine:hoc nomen saluatoris mei filij tui in ip
so adhuc lacte matris tenerum cor meum pie
biberat:⁊ alte retinebat:⁊ quicquid sine hoc no
mine fuisset quanuis litteratum ⁊ expolitum ⁊
veridicum non me totum rapiebat. Itaqȝ insti
tui animū intendere in scripturas sanctas: vt
viderem quales essent. Et ecce video rem nō
compertam superbis neqȝ nudatam pueris
sed incessu humilem:successu excelsam ⁊ vela-
tam mysterijs:⁊ non eram ego talis vt intrare
in eā possem aut inclinare ceruicez ad eius gres
sus. non enim sicut modo loquor ita sensi:cum
attēdi ad illā scripturā:sed visa mihi est idigna

quaꝫ tulliane dignitati cōpararem. Tumor.n.
meus refugiebat modum ei⁹:⁊ acies mea non
penetrebat interiora eius. Verūtamē illa erat
que cresceret cuꝫ paruulis:sed ego dedignabar
esse paruulis:⁊ turgidus fastu mihi grandis vi-
debar. Incidit itaqꝫ in hoīes sup̄be delirātes:⁊
carnales nimis ⁊ loquaces:in quoꝝ ore laquei
diaboli:⁊ viscum confectū cōmixtione syllabaꝝ
nois tui:sed ⁊ dn̄i nostri iesu xp̄i ⁊ paracliti con
solatoris nostri sp̄ūssancti. Hec.n.omnia nō re
cedebāt de ore eoꝝ:ſꝫ sonotenus ⁊ strepitu lin
gue ceterum cor inane veri. Et dicebant veri-
tas ⁊ veritas:⁊ multi eam dicebāt mihi:⁊ nus-
q̄ꝫ erat in eis:sed falsa loquebātur non de te tm̄
qui vere veritas es:sed etiam de istis elemen
tis huius mūdi creaturis tuis:de q̄bus etiā ve
ra dicētes ph̄os transgredi debui p̄ amore tuo
mi pr̄ summe bone pulchritudo pulchroꝝ om
nium. O veritas veritas:q̄ꝫ intime etiam tunc
medulle animi mei suspirabāt tibi:cum te illi
sonarēt mihi freq̄ēter ⁊ multipliciter voce so-
la ⁊ libris multis ⁊ ingentib⁹:⁊ illa erant fercu-
la in q̄bus mihi esurienti te.inferebant p̄ te sol
⁊ luna pulchra opera tua:sed tamē op̄a tua non
tu:nec ipsa prima. Priora.n.sp̄ūalia op̄a tua:
q̄ꝫ ista corporea:quāuis lucida ⁊ celestia. At ego
nec priora illa:sed teip̄am te veritas: in q̄ non
ē cōmutatio:nec momēti obumbratio: esuriebā
⁊ sitiebam:⁊ apponebātur adhuc mihi in illis
ferculis fantasmata splēdida:quib⁹ iaꝫ melius
erat amare istum solem saltē istis oculis verum
q̄ꝫ illa falsa animo decepto p̄ oculos: Et tamē
q: te potabam mādūcabam:nō auide quideꝫ
q: nec sapiebas in ore meo sicuti es:neqꝫ enim
tu eras illa figmēta inania:nec nutriebar ex eis:
sed exhauriebar magis. Cibus.n.in somnis si-
millimus ē cibis vigilātium:quo tamē dormiē
tes nō aluntˀ:dormiunt.n. At illa nec silia erāt
vllo modo tibi sicut nūc mihi locutus es:q: il-
la erāt corporalia fātasmata falsa corpora: q̄b⁹
certiora sunt vera corpora ista q̄ videmus visu
carneo siue celestia:siue terrestria cuꝫ pecudib⁹ ⁊
volatilib⁹. Videm⁹ hec:⁊ certiora sūt q̄ꝫ cū ima
ginamur ea.⁊ rursus certius imaginamur ea:
q̄ꝫ ex eis suspicamur alia grādiora ⁊ infinita:q̄
oīno nulla sunt:q̄lib⁹ ego tunc pascebar māib⁹ ⁊
n̄ pascebar. At tu amor me⁹ in quē deficio vt for
tis sim:nec ista corp̄a es que videm⁹ q̄ꝫ q̄ꝫ i ce-
lo:nec ea es que nō videmus ibi:q: tu ista con
didisti:nec in summis tuis cōditionibus abes
Quanto ergo longe es a fātasmatib⁹ illis meis
fātasmatibus corpoꝝ que oīno nō sunt:quibus
certiores sunt fātasie corpoꝝ eoꝝ que sunt:⁊ eis
certiora corpora:que tamē nō es.sed nec aīa es
que vita est corporum. Ideo melior vita corpo-
rum:certiorq̄ꝫ q̄ꝫ corpora. Sed tu vita es aīaꝝ
vita vitaruꝫ viuēs teip̄a:⁊ nō mutaris vita aīe
mee. Ubi ergo mihi tunc eras:⁊ q̄ꝫ lōge: Et lō
ge peregrinabar abs te exclusus:⁊ a siliq̄s por-
corum quos de siliquis pescebā: Quāto.n. me
liores grāmaticoꝝ ⁊ poetaꝝ fabelle q̄ꝫ illa deci-
pula. Nā versus ⁊ carmen ⁊ medea volās vti-
liores certe q̄ꝫ q̄nqꝫ elemēta varie fucata p̄pter
q̄nqꝫ antra tenebrarum:q̄ oīno nulla sunt ⁊ oc-
cidunt credētem. Nā versum ⁊ carnē etiam ad
vera pulmēta trāsfero. Volātem aūt medeam
⁊ si cātabam nō asserebam:⁊ si cātari audiebaꝫ
nō credebā:illa aūt credidi. Ve ve q̄b⁹ gradib⁹
deduct⁹ suꝫ in p̄fūda inferi:q̄ppe laborās ⁊ estu
ans inopia veri:cū te de⁹ meus. Tibi.n. confi-
teor qui me miseratus es:⁊ nōdum cōfitenteꝫ:
cum te nō ſm mētis itellectum:quo me presta
re voluisti belluis:sed ſm sensum carnis quere
rem. Tu aūt eras interior intimo meo:⁊ supe-
rior summo meo:offendi in illā mulierē auda-
cem inopem prudētie:enigma salomonis:se-
dētem sup̄ sellā in foribus ⁊ dicēteꝫ:panes ocul
tos libēter edite:⁊ aquā dulcem furtiuam bibi
te. Que me seduxit:q: inuenit foris habitātem
in oculo carnis mee:⁊ talia ruminātem apud
me:qualia p̄ illum vorassem: Nesciebam.n.ali
ud vere quod ē:⁊ quasi acutule mouebar vt suf
fragarer stultis deceptorib⁹ cum a me q̄rerent
vnde malū:⁊ vtrum forma corporea de⁹ finiretˀ
⁊ haberet capillos ⁊ vngues:⁊ vtrum iusti exi-
stimādi essent q̄ haberēt multas vxores simul
⁊ occiderent hoīes:⁊ sacrificarēt de animalibus
Quibus reb⁹ ignarus p̄turbabar:⁊ recedēs a ve
ritate:ire in eā mihi videbar:q: nō nouerā ma
lum nō esse nisi priuationem boni vsqꝫ ad quod
oīno nō ē: Quod vnde viderē:cuius videre vs-
qꝫ ad corpus erat oculis:⁊ aīo vsqꝫ ad fātasma.
Et nō noueram deum esse sp̄ūm:cui nō mēbra
essent p̄ longum ⁊ latum:nec cui moles esset:q:
moles in parte minor ē q̄ꝫ in toto suo:⁊ si infini
ta sit:minor ē in aliqua parte certo spacio defi-
nita q̄ꝫ p̄ infinitum:⁊ nō est tota vbiqꝫ sicut spiri
tus sicut deus. Et q̄d in nobis esset ſm q̄ esse-
mus siles deo:⁊ recte in scripturis diceremur
ad imaginē dei:p̄rsus ignorabā:⁊ nō nouerā iu
sticiam verā interiorē nō ex cōsuetudine iudicā
tem:sed ex lege rectissima dei oīpotentis:qua
formarentˀ mores regionum ⁊ dieꝝ p̄ regioni-
bus ⁊ dieb⁹:cum ip̄a vbiqꝫ ac semp̄ esset nō ali-
bi alia:nec alias aliter:ſm quaꝫ iusti essēt abraā
⁊ ysaac ⁊ iacob ⁊ moyses ⁊ dauid:⁊ illi oēs lau
dati ore dei:sed eos ab imperitis iudicari ini-
quos iudicātibus ex humano die:⁊ vniuersos
mores humani generis ex parte moris sui me
tientibus:tanq̄ꝫ si quis nescius in armamētis

quid cuiq3 membro accommodatum sit: ocrea velit caput contegi: et galea calciari: et murmuret quod nō apte cōueniat: aut in vno die indicto a pomeridianis horis iusticio quisq3 stomachet: non sibi concedi quid venale pponere: q2 mane cōcessum ē: aut in vna domo videat aliquis tractari manib9 a quoq3 seruo quod facere nō sinat qui pocula ministrat: aut aliqd post presepia fieri quod ante mēsam phibeat: et indignetur: cum sit vnum habitaculū et vna familia: non vbiq3 atq3 oibus idem tribui. Sic sunt isti qui indignant cū audierint illo seculo licuisse iustis aliqd: quod isto nō licet iustis: et q2 illis aliud pcepit deus: istis aliud p tēporalib9 causis: cū eidem iusticie vtriq3 serui erint: cū in vno hoie et in vno die: et in vnis edibus videant aliud alij membro congruere: et aliud iam dudu3 licuisse: et post horam non licere: quidam in illo angulo pmitti aut iuberi: quod in isto iuste vetetur et vindicet. Nunqd iusticia varia est et mutabilis? Sed tpa qbus presidet non pariter eunt tpa enim sunt. Homines aūt quorum vita sup terram breuis ē: quia sensu nō valent causas cōtexere seculo3 priorum aliarūq3 gētium: quas experti nō sunt cum his quas experti sūt in vno aūt corpore vel die vel domo facile possunt videre quid cui membro: qbus momētis: quibus partibus psonisue cōgruat. In illis offenduntur hic seruiunt. Hec ego tunc nesciebā et nō aduertebam: et feriebant vndiq3 ista oculos meos: et nō videbā. Et cantabam carmina: et nō mihi licebat ponere pedes quēlibet vbilibet: s3 in alio atq3 alio metro aliter atq3 aliter: et i vno aliquo versu: nō omnibus locis eūdem pedez. Et ars ipa qua canebam nō habebat aliud alibi: s3 oia simul. Et non intuebar iusticiam cui seruirent boni et sancti hoies: longe excellentius atq3 sublimius hr̄e simul omnia que precepit: et nulla ex parte variari: et tamē varijs tēporibus nō oia simul: sed ppria distribuētem ac pcipientem. Et rephendebam cecus pios patres: nō solu3 sicut deus iuberet atq3 inspiraret vtētes presentib9: verum quoq3 sicut de9 reuelaret futura pnunciantes. Nunqd aliquādo aut alicui iniustu3 ē diligere deum ex toto corde: ex tota anima: ex tota mente: et diligere primum tanq3 seipsum. Itaq3 flagicia que sunt cōtra naturam vbiq3 ac semp detestanda atq3 puniēda sunt: qualia sodomitarum fuerant. Que si oēs gentes facerent: eodem criminis reatu diuina lege tenerentur: que nō sic fecit hoies vt se illo vterent mō. Violatur quippe ipa societas que cū deo nobis esse debet: cum eadem natura: cuius ille auctor ē: libidinis puersitate polluitur. Que aūt cōtra mores hoium sunt flagicia: p moru3 diuersitate vitanda sunt: vt pactum inter se ciuitatis aut gētis cōsuetudine vel lege firmatum: nulla ciuis aut pegrini libidine violet. Turpis eni3 omnis pars ē vniuerso suo nō cōgruens. Cum aūt de9 aliqd contra morem aut pactum quorūlibet iubet: et si nunq3 ibi factum ē: faciendum est: et si omissum: instaurādum: et si institutum nō erat: instituēdum est. Si enim regi l3 in ciuitate cui regnat iubere aliqd: quod neq3 ante illum quisq3 nec ipe vnq3 iusserat: et nō cōtra societatem ciuitatis eius obtemperat: imo cōtra societatē nō obtemperat. Generale quippe pactum est societatis humane obedire regibus suis: quāto magis deo regnatori vniuerse creature sue ad ea que iusserit sine dubitatione seruiēdum est? Sicut enim in ptātibus societatis humane maior ptās minori ad obediēdū pponitur: ita de9 oibus. Item in facinorib9 vbi libido est nocendi siue p cōtumeliam siue p iniuriam: et vtrūq3 vel vlciscendi causa: sicut inimico inimicus: vel adipiscendi alicui9 extra cōmodi: sicut latro viatori: vel euitādi mali: sicut ei q timetur: vel inuidēdo: sicut feliciori miserior: aut in aliquo psperatus ei quem sibi equari timet: aut equale3 dolet: vel sola voluptate alieni mali: sicut spectatores gladiatoru3 aut irrisores aut illusores quorūlibet. Hec sunt capita iniqtatis: q pullulant principādi et spectandi et sentiēdi libidine: aut vna aut duab9 earum aut simul omnib9. Et viuitur male aduersus tria et septem: psalteriū decem chordarum decalogum tuum: de9 altissime et dulcissime. Sed que flagicia in te q non corrumperis? Aut que aduersus te facinora cui noceri nō pōt? S3 hoc vindicas quod in se homines ppetrant: q2 etiam cum in te peccant impie faciunt in animas suas: et mentitur iniqtas sibi: siue corrumpendo ac puertendo natura3 suam quam tu fecisti et ordinasti: vel immoderate vtendo concessis rebus: vel in nō cōcessa flagrando in eum vsum qui est cōtra naturam: aut rei tenētur animo et verbis seuientes aduersus te et aduersus stimulum calcitrantes: aut cū diruptis limitibus humane societatis letātur audaces priuatis cōciliationibus aut direptionibus put quiq3 delectauerit aut offenderit: et ea fiunt cum tu derelinqueris fons vite: q es vnus et verus creator et rector vniuersitatis: et priuata supbia diligitur in parte vnu3 falsum. Itaq3 pietate humili reditur in te et purgas nos a cōsuetudine mala: et ppicius es peccatis cōfitentium: et exaudis gemitus cōpeditoru3: et soluis a vinculis que nobis fecimus: si iam nō erigam9 aduersus te cornua false libertatis auaricia plus habendi: et damno totum amittendi amplius amando pprium nostrum q3 te omnium bonu3.

Sed inter flagicia ⁊ facinora ⁊ tã multas iniquitates sunt pctã proficiẽtium: que a bene iudicãtibus ⁊ vituperãtur ex regula perfectionis ⁊ laudãtur spe frugis sicut herba segetis. Et sũt quedam similia vel flagicio vel facinori: ⁊ non sunt peccata: qꝛ nec te offendunt dñm ⁊ deum nostꝝ: nec sociale cõsortium cum cõciliãtur aliqua in vsum vite congrue tempori: ⁊ icertum est an libidine habendi aut puniunt corrigẽdi studio potestate ordinata: ⁊ icertum est an libidine nocẽdi. Multa itaqꝫ fcã que hoĩbus improbãda videntur testimonio tuo approbata sunt: ⁊ multa laudata ab hoĩbus te teste dãnãtur: cum sepe se aliter habet species facti: ⁊ aliter facientis animus: atqꝫ articulus occulti tẽporis. Cum vero aliquid tu repente inusitatum ⁊ iprouisum imperas: etiã si hoc aliqñ vetuisti: quãuis cãm ĩperij tui pro tẽpore occultes: ⁊ quãuis cõtra pactũ sit aliquorum hoĩum societatis: quis dubitet esse faciẽdum quãdo ea iusta est societas hoĩuz que seruit tibi. Sed beati qui te imperasse sciunt. Fiunt enim omnia a seruientibꝰ tibi: vel ad exhibẽdum quod ad pñsens opus ẽ: vel ad futura prenunciãda. Hec ego nesciens: irridebã illos sanctos seruos ⁊ pphetas tuos. Et qd agebã cum irridebã eos: nisi vt irriderer abs te sensim atqꝫ paulatim: pductus ad eas nugas vt crederem ficum plorare cum decerpitur ⁊ matrez eius arborem lachrymis lacteis? Quã tamẽ ficum si comedisset aliquis sanctꝰ alieno sane nõ suo scelere decerptam: misceret visceribus: ⁊ anelaret de illa ãgelos: imo vero particulas dei gemẽdo in oĩone atqꝫ ructãdo: q̃ pticule summi ⁊ veri dei ligate fuissent in illo pomo: nisi electi sancti dente ac ventre soluerentur. Et credidi miser magis esse misericordiã prestãdam fructibus terre q̃ꝫ hominibus ppter quos nascerent̃. Si quis enim esuriens peteret qui manicheus nõ esset: quasi capitali supplicio dãnanda buccella videret̃ si ei daretur. Et misisti manum tuam ex alto: ⁊ de hac pfunda caligine eruisti aĩaz meam: cum p me ploraret ad te mea mater fidelis tua amplius q̃ꝫ flent matres corporea funera. Uidebat enim illa mortem meaz ex fide ⁊ spiritu quem habebat ex te: ⁊ exaudisti eã dñe. Exaudisti eam nec desperisti lachrymas eiꝰ: cũ profluẽtes regarent terrã sub oculis eius: in omni loco oĩonis eius: ⁊ exaudisti eã. Nam vnde illud somnium quo eã consolatus es vt viuere me secum crederet: ⁊ habere mecum eãdẽ mẽsam in domo: quod nolle ceperat aduersans: ⁊ detestans blasphemias erroris mei? Uidit.n. se stantem in quadam regula lignea: ⁊ aduenientem ad se iuuenem splendidum hilarez atqꝫ arridentem sibi: cuz illa esset merens ⁊ merore cõfecta. Qui cum causas ab ea quesisset mesticie sue: quotidianarũqꝫ lachrymarum docendi: vt assolet non discendi gratia: atqꝫ illa respondisset perditionem meam se plangere: iussisse illuz ꝙ secura esset atqꝫ admonuisse vt attenderet: ⁊ videret vbi esset illa ibi eẽ ⁊ me. Quod illa vbi attendit vidit me iuxta se in eadem regula stãtem. Unde hoc: nisi quia erant aures tue ad cor eius? O tu bone omnipotẽs: qui sic curas vnũquẽqꝫ nostrum tanq̃ꝫ solum cures: ⁊ sic omnes tanq̃ꝫ singulos. Unde illud etiam ꝙ cum mihi narrasset ipm visum: ⁊ ego ad id trahere conarer: vt illa se potius non desperaret futuraz esse quod eram: continuo sine aliqua hesitatione non inquit: nõ enim mihi dictum est vbi ille ibi ⁊ tu: sed vbi tu ibi ⁊ ille. Confiteor tibi domine recordationem meam quãtum recolo: ꝙ sepe non tacui: amplius me isto per matrem vigilantem rẽsponso tuo. ꝙ tam vicina interpretationis falsitate turbata non est: ⁊ tam cito vidit quod videndum fuit: quod ego certe anteq̃ꝫ dixisset non videram: etiam tum fuisse cõmotum q̃ꝫ ipso somnio: quo femine pie gaudiũ tãto post futurum ad cõsolationez tunc presentis sollicitudinis: tãto ante predictum est. Naz nouem ferme anni secuti sunt: quibus ego in illo limo profundi ac tenebris falsitatis: cum sepe surgere conarer: ⁊ grauius allidererer volutatus sum: cum tñ illa vidua casta pia ⁊ sobria quales amas: iam quidez spe alacrior: sed fletu ⁊ gemitu non signior: nõ desineret horis omnibꝰ orationum suarũ de me plangere ad te: ⁊ intrabãt in cõspectum tuuz preces eius: ⁊ tamen me dimittebas adhuc volui ⁊ inuolui in illa caligine Et dedisti alterum responsuz interim quod recolo. Nam ⁊ multa pretereo ppter quod ppero ad ea que me magis vrgent confiteri tibi: ⁊ multa non memini. Dedisti ergo alterum p sacerdotem tuum quendam episcopum nutritũ in ecclesia ⁊ exercitatum in libris tuis. Quem cum illa femina rogasset vt dignaretur mecum colloq ⁊ refellere errores meos: ⁊ dedoceret me mala ac doceret bona: faciebat eniz hoc si quos forte idoneos inuenisset: noluit ille prudenter sane quãtum sensi postea. Respondit.n. adhuc esse indocilem: eo ꝙ inflatus essem nouitate heresis illius: ⁊ nõnullis questiunculis iam multos imperitos exagitassem sicut illa indicauerat ei: Sed sine inquit illum ibi: ⁊ tantuz roga pro eo dñm: ipse legendo reperiet quis ille sit error ⁊ quãta impietas. Simul etiam narrauit se quoqꝫ paruuluz a seducta matre sua datum fuisse manicheis: ⁊ omnes pene non legisse tantum: verũetiam scriptitasse libros eorum: sibiqꝫ apparuisse nullo contra disputante ⁊ conuin-

cente q̄ esset illa secta fugienda : itaq3 fugisse. Que cum ille dixisset: atq3 illa nollet acquiesce re: sed instaret magis deprecando: ꝛ vbertim flendo vt me videret ꝛ mecum dissereret: ille iam substomachans tedio vade inquit a me: ita viuas: fieri eniз non potest vt filius istarum lachrymaruз pereat. Qđ illa ita se accepisse inter colloquia sua mecuз sepe recordabatur: ac si de celo sonuisset.

Explicit liber tertius.

Incipit quartus.

Per idem tempus annorum nouem ab vndeuigesimo anno etatis mee vsq3 ad duodetrigesimuз seducebamur: ꝛ seducebamus: falsi atq3 fallentes in varijs cupiditatibus: ꝛ palaз per doctrinas quas liberales vocant: occulte autem falso nomine religionis: hic superbi: ibi superstitiosi: vbiq3 vani ac popularis glorie sectantes inanitatem vsq3 ad theatricos plausus ꝛ contentiosa certamina ꝛ agonem coronarum feneарum ꝛ spectaculorum nugas: ꝛ intemperantiam libidinum. Illac auteз purgari nos ab istis sordibus expetentes cum eis qui appellarentur electi ꝛ sancti: afferebamus escas de quibus nobis in officina aqualiculi sui fabricarent angelos: ꝛ deos per quos liberaremur: ꝛ sectabar ista atq3 faciebam cum amicis meis per me ac mecum deceptis. Irrideant me arrogantes ꝛ nondum salubriter prostrati: ꝛ elisi a te deus meus: ego tamen confitear tibi dedecora mea in laude tua Sine me obsecro: ꝛ da mihi circuire presenti memoria preteritos circuitus erroris mei: ꝛ immolare tibi hostiam iubilationis. Quid enim sum ego mihi sine te: nisi dux in preceps? Aut quid sum cum mihi bene est: nisi sugens lac tuum: aut fruens te cibo qui non corrumpit? Et quis homo est quilibet homo cum sit hō? Sed irrideant nos fortes ꝛ potentes. Nos auteз infirmi ꝛ inopes confiteamur tibi. Docebaз in illis annis arteз rhetoricaз: ꝛ victoriosam loquacitateз victus cupiditate vendebaз. Malebaз tñ dñe tu scis bonos hr̄e discipulos sicut appellantur boni: ꝛ eos sine dolo docebaз dolos: non in quibus cōtra caput innocentis agerent: sed aliquādo pro capite nocētis. Et tu deus vidisti de longinquo lapsantem in lubrico: ꝛ in multo fumo scintillantē fidem meaз quaз exhibebaз in illo magisterio diligentib⁹ vanitatē: ꝛ querentibus mendacium socius eoruз. In illis annis vnam habebaз nō eo q̄ legitimuз vocat̄ coniugio cognitam: sed quā indagauerat vagus ardor inops prudentie. Sed vnaз tamē ei quoq3 seruans thori fidē: in qua sane experirer exēplo meo quid distaret inter cōiugalis placiti modū quod federatū esset generandi grā: ꝛ pactū libidinosi amoris: vbi proles etiaз cōtra votuз nascit̄: quāuis iam nata cogat se diligi. Recolo etiam cū mihi theatrici carminis certameз inire placuisset: mādasse mihi nescio quē aruspiceз qd ei dare vellem mercedis vt vincereз: me autem feda illa sacramēta detestatum ꝛ abominatum rn̄disse: nec si corona illa esset imortalit̄ aurea: muscam ꝑ victoria mea necari sinereз. necaturus. n. erat ille in sacrificijs suis aiantia: ꝛ illis honorib⁹ iuitaturus mihi suffragatura demonia videbatur. Sз hoc quoq3 malū nō ex tua charitate repudiaui de⁹ cordis mei. nō. n. amare te noueram: q nisi fulgores corporeos cogitare nō noueram. Talibus. n. figmētis suspirās aīa: nōne fornicat̄ abs te: ꝛ fidit in falsis: ꝛ pascit ventos? Sed videlicet sacrificari ꝑ me nollem demonibus: qbus me illa supstitione ipē sacrificabā. quid est. n. aliud ventos pascere: q̄ ipsos pascere: hoc est errādo eis esse voluptati atq3 derisui. Ideoq3 illos planetarios: quos mathematicos vocant plane cōsulere nō desistebaз: q̄ q̄si eis nullum esset sacrificiuз: ꝛ nulle p̄ces ad aliquem spiritum ob diuinationeз dirigerent̄: qđ tamen xp̄iana ꝛ vera pietas conseqnēter repellit ꝛ dānat. Bonum est enim cōfiteri tibi dn̄e: ꝛ dicere miserere mei: cura aīam meam: quoniaз peccaui tibi: neq3 ad licētiam peccādi abuti indulgentia tua: sed meminisse dn̄ice vocis. Ecce sanus factus es: iam noli peccare: ne qd tibi deterius cōtingat. quam totam illi salubritateз interficere conant̄ cum dicunt: De celo tibi est inevitabilis causa peccandi: ꝛ venus hoc fecit aut saturnus aut mars: s. vt homo sine culpa sit caro ꝛ sanguis: ꝛ superba putredo: culpandus sit autem celi ac syderum creator ꝛ ordinator. Et quis est hic nisi deus noster: suauitas: ꝛ origo iusticie: qui reddis vnicuiq3 secūdum opera ei⁹ ꝛ cor contritum ꝛ humiliatum non spernis? Erat eo tempore vir sagax medicine artis peritissimus atq3 in ea nobilissimus: qui pro consule manu sua coronam illam agonisticam ipo suerat nō sano capiti meo: sed nō vt medicus. nam illius morbi tu sanator qui resistis supbis: humilibus aūt das grām. nunqd tamē etiam ꝑ illū seneз defuisti mihi: aut destitisti mederi aie mee? Quia. n. factus ei eram familiarior: ꝛ eius sermonib⁹: erāt enim sine verboꝝ cultu viuaci-

tate sniaꝝ iocundi ⁊ graues: assiduus ⁊ fixus in
herebaꝫ. Ubi cognouit ex colloqui o meo libris
genethliacorum esse me deditum: benigne: ac
paterne me monuit: vt eos abijcerem: neqꝫ cu
ram ⁊ operam rebus vtilibꝰ necessariam illi va
nitati frustra īpenderem: dicēs ita se illam didi
cisse: vt victus eius ꝓfessionē primis annis eta
tis sue deferre voluisset qua vitam degeret: ⁊ si
hyppocratem ītellexisset: ⁊ illas vtiqꝫ lr̄as po-
tuisset intelligere: ⁊ tñ nō ob aliaꝫ cām se postea
illis relictis medicinam assecutū: nisi ꝙ eas fal
sissimas cōperisset: ⁊ nollet vir grauis decipien
dis hoībꝰ victuꝫ querere. At tu inquit quo te in
hominibꝰ sustentas rhetoricam tenes: hanc aūt
fallaciam libero studio nō necessitate rei fami-
liaris sectaris: quo magis mihi ꝑ te oportet de il
la credere q eam tā perfecte discere elaboraui
ꝗꝫ ex ea sola viuere volui. A quo ego cum quesis
sem que cā ergo faceret vt multa inde vera ꝓ-
nunciarent. respōdit ille vt potuit: vim sortis h
facere in rerum natura vsqꝫquaqꝫ diffusaꝫ. Si
enim de paginis poete cuiuspiam longe aliud
canētis atqꝫ intendentis cū forte quis consulit
mirabiliter ꝯsonus negocio sepe versus exiret
mirandū nō esse dicebat: si ex aīa humana supe-
riore aliquo instinctu nesciente quid in se fieret
nō arte: sed sorte sonaret aliqd quod interrogā-
tis rebꝰ factisqꝫ cōcineret. Et hoc qdem ab illo
vel ꝑ illum ꝓcurasti mihi: ⁊ quid ipe postea per
meipm̄ quererem in memoria mea delimasti.
Tunc aūt nec ipe nec clarissimus meus nebridi
us adolescens valde bonꝰ ⁊ valde cautꝰ irridens
totum illud diuinationis genus ꝑsuadere mi-
hi potuerunt vt hec abijcerem: qm̄ me amplius
ipoꝝ auctoꝝ mouebat auctoritas: ⁊ nullum cer
tum quale querebā documētum adhuc inuene
ram: quo mihi sine ambiguitate appareret que
ab eis cōsultis vera dicerent forte nō arte ispe-
ctoꝝ siderum dici. In illis annis quo primo tē
pore in municipio quo natus sum docere cepe
ram: cōparaueram amicuꝫ societate studioꝝ ni
mis charꝝ: coeuum mihi ⁊ cōflorentē flore ado-
lescentie. Mecū puer creauerat: ⁊ pariter i sco-
lam ieramus: pariterqꝫ luseramꝰ: Sed nondū
erat sic amicus: ꝗꝫ ꝗꝫ ne tūc quidē sicuti est vera
amicicia: qꝛ nō est vera: nisi cuꝫ eam tu aggluti-
nas inter inherētes tibi charitate diffusa in cor
dibꝰ nostris ꝑ spūsctm̄ qui datꝰ est nobis: Sꝫ tñ
dulcis erat nimis cocta feruore pariliū studioꝝ
Nā ⁊ a fide vera quā si germanitꝰ ⁊ penitꝰ ado-
lescens tenebat: deflexerā eū in supersticiosas fa
bellas ⁊ ꝑniciosas: ꝓpter ꝗs plangebat me ma
ter mea: cū iā errabat in aīo ille homo: ⁊ nō po-
terat aīa mea sine illo. Et ecce tu īminens dorso
fugitiuoꝝ tuorum: deus vltionum ⁊ fons mise
ricordiarum simul qui cōuertis nos ad te miris
modis ecce abstulisti hoīem de hac vita: cū vix
expleuisset annum in amicicia mea: suauis mi-
hi super omnes suauitates illiꝰ vite mee: Quis
laudes tuas enumerat: vnus in se vno: quas ex
pertus est: Quid tunc fecisti deus meus: ⁊ ꝗꝫ in
uestigabilis abyssus iudiciorum tuorum: Cuꝫ
enim laboret ille febribus: iacuit diu sine sensu
in sudore letali. Et cum desperaretur baptiza
tus est nesciens: me non curante: ⁊ presumente
id retinere potius aīam eius quod a me acce-
perat: nō quod in nesciētis corpore fiebat. Lon-
ge autem aliter erat. naꝫ recreatus est ⁊ saluus
factus. Statimqꝫ vt primuꝫ cū eo loqui potui:
potui aūt mox vt ille potuit: qm̄ nō discedebam
⁊ nimis pendebamus ex inuicem. Temptaui
apud illum irridere: tanꝗꝫ ⁊ illo irrisuro mecuꝫ
baptismū quem acceperat mente atqꝫ sensu ab
sentissimus: sed tamen iam se accepisse didice-
rat. At ille ita me exhorruit vt inimicuꝫ: admo
nuitqꝫ mirabili ⁊ repentina libertate: vt si ami-
cus esse vellem: tala sibi dicere desinereꝫ: Ego
auteꝫ stupefactus atqꝫ turbatus distuli omnes
motus meos vt conualesceret priꝰ: essetqꝫ ido-
neus viribus valitudinis: cum quo agere pos-
sem quod vellem. Sed ille abreptus dementie
mee: vt apud te seruaretur ꝯsolationi mee: post
paucos dies me absente repetitur febribus: ⁊
defungitur. Quo dolore contenebratum est cor
meum: ⁊ qcquid aspiciebaꝫ mors erat. Et erat
mihi patria supplicium: ⁊ paterna domus mi-
ra infelicitas: ⁊ quicquid cum illo cōmunicaue
ram sine illo in cruciatum immanem vertebat.
Expetebant eū vndiqꝫ oculi mei ⁊ nō dabatur:
⁊ oderam oīa qꝛ nō haberent eū. Nec mihi iaꝫ
dicere poterant: ecce veniet: sicut cum viueret qn̄
absens erat. Et factus eram ipe mihi magister
questio: ⁊ interrogabā aīam meaꝫ: quare tristis
esset: ⁊ quare cōturbaret me valde: ⁊ nihil noue
rat rn̄dere mihi. Et si dicebam: spera in deo: iu-
ste nō obtēperabat: qꝛ verior erat ⁊ melior hō
quem carissimum amiseraꝫ: ꝗꝫ fantasma in qd
sperare iubebatur. Solus fletus erat dulcis mi
hi: ⁊ successerat amico i delicijs animi mei. Et
nunc dn̄e iam illa trāsierunt: ⁊ tēpore lenituꝫ est
vulnus meuꝫ. Possum ne audire abs te q veri
tas es: ⁊ admouere aurem cordis mei ori tuo:
vt dicas mihi cur fletus dulcis sit miseris: An
tu quāuis vbiqꝫ assis: lōge abiecisti a te miseriā
nostram: Et tu in te manes: nos aūt in experi-
mētis voluimur: Et tñ nisi ad aures tuas plora
remus: nihil residui de spe nostra fieret. Unde
igitur suauis fructus de amaritudine vite car-
pitur gemere ⁊ flere ⁊ suspirare: ⁊ cōqueri: An h
ibi dulce est: ꝙ speramus exaudire te: Recte

istud in precibus: qr desiderium pueniendi ha-
bent:, Nunqd in dolore amisse rei ⁊ luctu quo
tunc operiebar? Neqz enim sperabam reuiui-
scere illum: aut hꝰ petebam lachrymis: sed tm̄
dolebam ⁊ flebam. Miser.n.eram: ⁊ amiseraz
gaudium meū. An ⁊ fletus res amara ē pre fa-
stidio rex qbus prius fruebamur: ⁊ dum tūc ab
eis abhorremus delectat? Quid aūt ista laquor
Nō.n.tempus querēdi nūc est: sed cōfitēdi tibi
Miser.n.eram: ⁊ miser est oīs animus vinctꝰ
amicitia rex mortaliuz: ⁊ dilaniat cū eas amit
tit: ⁊ tūc sentit miseriam qua miser est ⁊ anteqz
amittat eas. Sic enim ego eram illo tempore
⁊ flebam amarissime: ⁊ regescebam in amari-
tudine. Ita miser eram: ⁊ habebam chariorem
illo amico meo vitam ipam miseram. Nā quā
uis eam mutare vellez: nollem tm̄ amittere ma
gis qz illum. Et nescio an vellem vel p illo sicut
de horeste ⁊ pilade tradit si nō fingit: q vellēt p
inuicez vel simul mori: que morte peiꝰ eis erat
nō simul viuere. Sed in me nescio qs affectꝰ ni-
mis huic cōtrarius ortus erat: ⁊ tedium viuen
di erat in me grauissimū: ⁊ moriēdi metus. Cre
do quo magis illum amabam: eo magis mortē
q mihi eum abstulerat tanqz atrocissimam ini-
micam oderā ⁊ timebā: ⁊ eā repente cōsumptu
rā oēs hoīes putabam: qr illum potuit. Sic erā
oino memini. Ecce cor meū deus meꝰ: ecce in-
tus vide: qr memini spes mea q me mundas a
talium affectionum imundicia: dirigēs oculos
meos ad te: ⁊ euellēs de laqueo pedes meos:
Mirabar.n.ceteros mortales viuē: qr ille quē
quasi nō moriturū dilexeram: mortuꝰ erat: ⁊ me
magis: qr illi alter eram viuere illo mortuo mi
rabar: Bene qdam dixit de amico suo: dimidi-
um aīe mee. Nam ego sensi aīam meam ⁊ aīaz
illiꝰ vnam fuisse aīam in duobus corporibus: ⁊
iō mihi horrori erat vita: qr nolebam dimidiꝰ
viuere: ⁊ ideo forte mori metuebā: ne totus il-
le moreret: quē multum amaueram. O demen
tiam nesciētem diligere hoīes humaniter: o stul
tum hoīem imoderate humana patiētem: qd
ego tūc eram. Itaqz estuabam: suspirabam: fle-
bam: turbabar: nec requies erat nec cōsilium.
Portabam.n.cōscissam ⁊ cruentam aīam me
am: impatiētem a me portari: ⁊ vbi eam pone
rem nō inueniebam: nō in amenis nemoribus
nō ludis atqz cantibus: nec in suaue olentibꝰ lo-
cis: nec in cōuiuijs apparatis: neqz in volupta-
te cubilis ⁊ lecti nō deniqz in libris atqz carmi-
nibꝰ acqescebaz. Horrebant oīa: ⁊ ipa lux: ⁊ qc
qd non erat qd ille erat improbum ⁊ odiosum
erat: pter gemitum ⁊ lachrymas. nam in eis so
lis aliquātula requies: Ubi aūt inde auferreba
tur aīa mea: onerabat me grādis sarcina mise-
rie: que a te dn̄e leuanda erat ⁊ curanda. Scie-
bam: sed nec volebam nec valebam eo magis
qr nō mihi eras aliquid solidum ⁊ firmum cuz
de te cogitabam. Nō enim tu eras: sed vanum
fantasma ⁊ error meus erat deus meus. Si co
nabar eam ibi ponere vt requiesceret: p inane la
bebatur: ⁊ iterum ruebat sup me. ⁊ ego mihi re
mānseram infelix locus: vbi nec esse possez: nec
inde recedere. Quo enim cor meū fugeret a cor-
de meo? Quo a meipo fugerez? quo nō me seque
rer? Et tamen fugi de patria. Minus enim eū
querebant oculi mei vbi videre nō solebāt: at-
qz a tagastensi oppido veni carthaginem. non
vacant tempora: nec ociose voluunt per sensus
nostros: faciunt in animo mira opera. Ecce ve
niebant ⁊ pteribant de die in diem: ⁊ veniendo
⁊ ptereundo inferebāt mihi species alias ⁊ ali-
as memorias: ⁊ paulatim resartiebant me pri
stinis generibus delectationum: quibus cede-
bat dolor meus ille: sed succedebāt nō quidem
dolores alij: cause tamen aliox dolorum. nam
vnde me facillime ⁊ in intima dolor ille penetra
uerat: nisi qr fuderam in arenam animam meā
diligendo moriturum ac si nō moriturū? Ma-
xime quippe me reparabant atqz recreabāt ali
orum amicorum solatia: cum qbus amabam qd
pro te amabam: ⁊ hoc erat ingens fabula ⁊ lō-
gum mendacium: cuius adulterina cōfricatio-
ne corrūpebatur mens nostra pruriens in auri-
bus. Sed illa mihi fabula non moriebatur: si
quis amicorum meorum moreret. Alia erant
que in eis amplius capiebāt animum: colloqui ⁊
corridere: ⁊ vicissim beniuole obsequi: simul le-
gere libros dulciloquos: simul nugari ⁊ simul
honestari: dissentire iterdum sine odio tanqz ipe
homo secum: atqz ipa rarissima dissensione cō-
dire cōsensiones plurimas: docere aliquid in-
uicem: aut discere aliquid abinuicem: desidera
re absentes cum modestia: suscipere venientes
cum leticia. His atqz huiusmodi signis a cor-
de amātium ⁊ redamātium procedentibus p
os: p linguam: p oculos: ⁊ mille motus gratissi
mos quasi fomitibus cōflare animos: ⁊ ex plu-
ribus vnum facere: hoc est quod diligitur in ami
cis: ⁊ sic diligitur vt rea sit sibi humana cōscien-
tia si nō amauerit redamantem: aut si amātem
nō redamauerit: nihil querens ex eius corpore
preter indicia beniuolentie. Hinc ille luctus si
quis moriatur ⁊ tenebre dolorum: ⁊ versa dul
cedine in amaritudinem cor madiduz ⁊ ex amis
sa vita morientium mors viuentium. Beatus
qui amat te ⁊ amicum in te: ⁊ inimicum ppter
te. Solus enim nullum earum amittit cui oēs
in illo chari sunt qui nō amittitur. Et quis est
iste nisi deus noster: deus qui fecit celum ⁊ terrā

⁊ implet ea: quia implendo ea fecit ea? Te ne-
mo amittit nisi quid dimittit. Et qui dimittit
quo it aut quo fugit: nisi a te placito ad te iratū?
Nam vbi nō inuenit legem tuam in pena sua?
Et lex tua veritas: ⁊ veritas tu. Deus virtu-
tum cōuerte nos: ⁊ ostende faciem tuam ⁊ salui
erimus. Nam quoquo versum se verterit ani-
ma hoīs: ad dolores figitur: alibi preterꝙ̄ in te
Tametsi figitur in pulcris extra te ⁊ extra se: que
tamen nulla essent nisi essent abs te: que oriun-
tur ⁊ occidunt: ⁊ oriendo quasi esse incipiunt: ⁊
crescunt ⁊ perficiantur: ⁊ perfecta senescunt ⁊ in-
tereunt: etenim omnia senescunt ⁊ omnia inte
reunt. Ergo cum oriuntur ⁊ tendunt esse: quo
magis crescunt celeriter vt sint: eo magis festi
nant vt nō sint. Sic est modus eorum. Tantuz
dedisti eis: quia partes sunt rerum que nō sunt
oēs simul: sed decedendo ac succedendo agunt
omnes vniuersum cuius partes sunt. Ecce sic ꝑ
agitur ⁊ sermo noster per signa sonātia. Nō eni
erit totus sermo si vnum verbum non decedat
cū sonuerit partes suas: vt succedat aliud. Lau
det te ex illis anima mea deus creator oīum:
sed nō infigatur in eis glutino amoris per sen-
sus corporis. Eunt enim quo ibant vt non sint
⁊ conscindunt eā desiderijs pestilentiosis: quo-
niam ipsa esse vult ⁊ requiescere amat in eis q̄
amat. In illis autez non est vbi: quia non stant.
Fugiunt: ⁊ quis ea sequitur sensu carnis: aut qs
ea comprehēdit vel cum presto sunt? Tardus ē
enim sensus carnis: quoniaz sensus carnis est: ⁊
ipse est modus eius. Sufficit ad aliud ad quod
factus est: ad illud aūt nō sufficit vt teneat tran
scurrentia ab initio debito vsq3 ad finem debi-
tum. In verbo eniz tuo per quod creantur: ibi au-
diunt hinc ⁊ huc vsq3. Noli esse vana aīa mea:
⁊ obsurdescere in aure cordis tumultu vanita-
tis tue. Audi ⁊ tu. Verbum ipm clamat vt re
deas: ⁊ ibi est locus quietis īperturbabilis. vbi
nō deseritur amor si ipse nō deserat. Ecce illa di-
scedunt vt alia succedant: ⁊ omnibus suis parti
bus cōstet infima vniuersitas. Nunqd ego ali-
quo discedo: ait verbū dei? Ibi fige mansionez
tuam: ibi cōmenda qcqd inde habes aīa mea:
saltē fatigata fallacijs. Veritati cōmenda quic
quid tibi est a veritate: ⁊ nō ꝑdes aliqd: ⁊ reflo-
rescent putrida tua: ⁊ sanabuntur oēs languores
tui: ⁊ fluxa tua reformabuntur: ⁊ renouabuntur: ⁊ cō
stringentur ad te: ⁊ nō te deponent quo descen
dunt: sed stabunt tecum ⁊ ꝑmanebunt ad semꝑ
stantem ac ꝑmanentem deū. Vt quid ꝑuersam
sequeris carnez tuam? Ipsa te sequatur conuersa.
Quicquid ꝑ illam sentis in parte est: ⁊ ignoras
totū cuius he partes sunt: ⁊ delectat te tamē. Sz
si ad totū cōprehendendum esset idoneus sensus
carnis tue: ac nō ⁊ ipse in parte vniuersi accepis-
se ꝓ pena tua iustum moduz: velles vt transiret
quicquid existit in presentia: vt magis tibi oīa
placerent. Nam ⁊ quod loquimur per eundem
sensum carnis audis: ⁊ nō vis vtiq3 stare sylla-
bas: sed trāsuolare: vt alie veniant: ⁊ totum au-
dias. Ita semꝑ omnia quibus vnuz aliquid cō
stat: ⁊ non sunt omnia simul ea quibus constat.
Plus delectant omnia q̄3 singula: si possint sen
tiri omnia. Sed longe his melior qui fecit oīa:
⁊ ipse est deus noster: ⁊ nō discedit: q2 nō succedi
tur ei. Si placent corpora: deum ex illis lauda:
⁊ in artificez eoruz retorque amorem: ne in his
que tibi placent tu displiceas. Si placent ani-
me: in deo amentur: q2 ⁊ ipse mutabiles sunt: ⁊ in
illo fixe stabiliuntur: alioquin irent ⁊ perirent.
In illo ergo amentur: ⁊ rape ad eum tecum quas
potes: ⁊ dic eis. Hunc amemus: hūc amemus
ipse fecit hec: ⁊ nō est longe. Nō enim fecit atq3
abijt: sed ex illo in illo sunt: Ecce vbi ē: vbi sapit
veritas. Intimus cordi est: sed cor errauit ab eo
Redite preuaricatores ad cor: ⁊ inherete illi q
fecit vos: State cū eo ⁊ stabitis. Requiescite ī eo
⁊ quieti eritis. Quo itis ī aspa quo itis bonū qd
amatis ab illo est. Sed quātū est ad illum: bonū
est ⁊ suaue. Sed amarum erit iuste: q2 iniuste ama
tur: deserto illo: quicqnid ab illo est. Quo vo-
bis adhuc ⁊ adhuc ambulare vias difficiles: ⁊
laboriosas? Nō est requies vbi queritis eam.
Querite quod queritis: sed ibi nō est vbi queri
tis. Beatam vitā queritis in regione mortis:
Nō est illic. Quomodo. n. beata vita: vbi nec
vita? Et descendit huc ipsa vita nr̄a ⁊ tulit mor
tem nostram: ⁊ occidit eā de abūdātia vite sue
⁊ tonuit clamās vt redeamus hinc ad eum in
illud secretum vnde ꝓcessit ad nos: in ipm pri-
mum virginalem vterum: vbi ei nupsit humana
creatura caro mortalis nec semꝑ mortalis: ⁊ in
de velut sponsus ꝓcedens de thalamo suo: ex-
ultauit vt gigas ad currēdam viam. Nō enim
tardauit: sed cucurrit clamās dictis factis mor
te vita descensu ascensu: clamās vt redeamus
ad eum: ⁊ discessit ab oculis: vt redeamus ad
cor ⁊ inueniamus eum. Abscessit. n. ⁊ ecce hic ē
Noluit nobiscum diu esse: ⁊ nō reliqt nos: Illuc
enim abscessit: vnde nunq̄3 recessit: q2 mundus
ꝑ eum factus est: ⁊ in hoc mūdo erat: ⁊ venit in
hunc mūdum peccatores saluos facere: cui cōfi-
tetur aīa mea vt sanet eaz: q2 peccauit illi. Filij ho
minum vsq3 quo graues corde? Nunqd ⁊ post
descensum vite non vultis ascendere ⁊ viuere?
Sed quo ascenditis qn̄ in alto estis: ⁊ posuistis
in celum os vestrum? Descendite vt ascendatis
⁊ ascēdatis ad deū. Cecidistis. n. ascēdendo cō
tra eum. Dic eis ista vt plorent in cōualle plo

rationis:⁊ sic eos rape tecum ad deum:q: de spi
ritu eius hec dicis eis:sic dicis ardẽs igne cha-
ritatis. Hec tunc nõ noueram:⁊ amabam pul-
chra īferiora:⁊ ibam in ꝓfundum ⁊ dicebã ami-
cis meis. Non amamus aliqd nisi pulchrum?
Quid est ergo pulchrum?⁊ qd est ergo pulchri-
tudo. Quid ẽ quod nos allicit ⁊ conciliat rebus
quas amamus?nisi.n.esset in eis decus ⁊ spe-
cies:nullo modo nos ad se mouerent. Et aīad-
uertebam ⁊ videbã in ipis corporib⁹ aliud esse
quasi totū:⁊ ideo pulchrum: aliud aũt qđ ideo
deceret:qm̃ apte accõmodaret alicui:sicut pars
corporis ad vniuersum suũ: aut calciamẽtũ ad
pedem ⁊ similia. Et ista consideratio scaturiuit in
aīo meo ex intimo corde meo:⁊ scripsi libros de
pulchro ⁊ apto:puto duos aut tres. Tu scis de
us.nam excidit mihi.nõ.n.habemus eos: sed
aberrauerunt a nobis nescio quomodo. Quid ẽ
aũt quod me mouit dñe deus meus: vt ad iche
rium romane vrbis oratorẽ scriberem illos li-
bros:quem nõ noueram facie.sed amauerã ho
minem ex doctrine fama que illi clara erat:⁊ q̃
dam verba ei⁹ audierã ⁊ placuerant mihi? Sz
magis q: placebat alijs:⁊ eũ efferebant laudi-
bus stupentes ꝙ ex hoīe syro docto prius grece
facundie:postea in latina etiã doctor mirabilis
extitisset:⁊ esset sciẽtissimus rex ad studium sa-
piẽtie ꝑtinentiũ:mihi placebat. Laudatur ho-
mo ⁊ amat absens. Utrum nã ab ore laudãtis
intrat in cor audiẽtis amor ille? Absit. Sed ex
amante alio:accendit alius:Hinc.n.amatur q
laudat:dum nõ fallaci corde laudatoris ꝓdica-
ri credit:idest cũ amans eũ laudat. Sic.n.tunc
amabam hoīes ex hoīum iudicio.non enim ex
tuo deus meus in quo nemo fallit. Sed tamẽ
cur nõ sicut auriga nobilis:sicut venator studijs
popularib⁹ diffamatus? Sed longe aliter ⁊ gra
uiter:⁊ ita quemadmodum ⁊ me laudari vel-
lem. Non autem vellem ita laudari: ⁊ amari
me vt hystriones : q̃q̃ eos ⁊ ipe laudarem ⁊
amarẽ:sed eligens latere q̃ ita not⁹ esse:⁊ velle
haberi odio q̃ sic amari . Ubi distribuunt ista
pondera varioꝝ ⁊ diuersoꝝ amoꝝ in aīa vna?
Quid est quod amo in alio:qđ rursus nisi odis-
sem:nõ a me detestarer ⁊ repellerẽ:cū sit vter
q̃ nostrum hõ? Nõ.n.sicut equus bonus amat
ab eo q nollet hoc esse etiam si posset. Hoc ⁊ de
hystrione dicendũ est:q nature nostre socius ẽ
Ergo ne amo in hoīe:quod odi esse cũ sim hõ?
Grãde ꝓfũdum est ipe hõ cuius etiam capil-
los tu dñe numeratos habes: ⁊ nõ minuunt in
te:⁊ tñ capilli eius magis numerabiles q̃ affe
ctus eius:⁊ motus cordis eius . At ille rhetor
ex eo erat genere quẽ sic amabā vt vellē me
esse talẽ:⁊ errabam typo ⁊ circũferebar oi ven-
to:⁊ nimis occulte gubernabar abs te. Et vnde
scio:⁊ vnde cert⁹ confiteor tibi:ꝙ illum in amo-
re laudantiũ magis amaueram q̃ in rebus ipis
de quib⁹ laudabat? Quia si nõ laudatũ vitupera
rent:cum idẽ ipsi ⁊ vituperãdo atq̃ spernendo
ea ipa narrarent:nõ accenderer in eum ⁊ nõ ex-
citarer:⁊ certe res nõ alie forent:nec hõ ipe ali
us.sed tm̃modo affectus alius narrãtium. Ec-
ce vbi iacet aīa infirma:nõdum herẽs solidita-
ti veritatis. Sicut aure linguaꝝ flauerint a pe-
ctoribus opinãtium:ita fert ⁊ vertitur:torquet
ac retorquet:⁊ obnubilatur ei lumẽ:⁊ nõ cernit
veritas ⁊ ecce ẽ ante nos. Et magnũ qdam mi
hi erat:si sermo meus ⁊ studia mea illi vero in
notescerent. Que si ꝓbaret flagrarẽ magis:si ãt
iprobaret sauciaret cõrvanũ ⁊ inane soliditatis
tue. Et tñ pulchrũ illud atq̃ aptũ vnde ad eum
scripseram:libẽter aīo versabam:ob os cõtem
plationis mee:⁊ nullo collaudato remirabar.
Sed ante rei cardinẽ in arte tua nõdū videbã
oīpotens q facis mirabilia solus: ⁊ ibat anim⁹
meus ꝑ formas corporeas: ⁊ pulchrū quod ꝑ
seipm̃:aptum aũt quod ad aliqd accõmodatum
deceret definiebam ⁊ distinguebā:⁊ exemplis
corporeis astruebã. Et conuerti me ad animi
naturam:⁊ nõ me sinebat falsa opinio:quā de
spiritualibus habebā verū cernere: Et irrue
bat in oculos ipa vis veri:⁊ auertebā palpitã-
tem mentē ab incorporea re ad liniamẽta ⁊ co-
lores:⁊ tumentes magnitudines. Et quia non
poterā ea videre in animo:putabā me nõ pos
se videre animum meum. Et cū in virtute pa
cem amarem:in vitiositate autem odissem di-
scordiā:in illā vnitatē:in ista quandā diui-
sionem notabam. Inq̃ illa vnitate mens ratio
nalis ⁊ natura veritatis ac summi boni mihi eẽ
videbatur.in ista vero diuisiõe irrationalis vi-
te nescio quam substantiam ⁊ naturam summi
mali:que non solum esset substantia: sed omni-
no vita esset:⁊ tamen abs te nõ esset deus me⁹:
ex quo sunt omnia. Miser opinabar:⁊ tamẽ il-
lam monaden appellabam:tanq̃ sine vllo sexu
mentem:hanc vero diaden:iram in facinorib⁹
libidinem in flagitijs:nesciens quid loquerer.
nõ enim noueram neq̃ didiceram nec vllã sub
stantiam malum esse:nec ipam mentem nostrã
summum atq̃ incommutabile bonum. Sicut
enim facinora sunt:si vitiosus est ille animi mo
tus:in quo est impetus:⁊ se iactat insolenter ac
turbide:⁊ flagicia si est immoderata illa ani-
me affectio: qua carnales hauriuntur volu-
ptates: Ita errores:⁊ false opiones vitã cõta-
minãt. si rõalis mens ipsa vitiosa ẽ:q̃lis ī me
tũc erat nesciẽte alio lumīe illã illustrãdã eẽ: vt
sit ꝑticeps vitatis: q: nõ ẽ ipsa natura veritatis

Quoniam tu illuminabis lucernam meã: dñe
deus meus: illuminabis tenebras meas: ⁊ de
plenitudine tua, nos omnes accepimus. Es.n.
tu lumen verum quod illuminat oẽm hoiez ve
nientem in hũc mundum: qꝛ in te nõ eſt trãſmu
tatio nec momenti obũbratio. Sed ego cona
bar ad te ⁊ repellebar abs te: vt ſaperem moꝛ
tem. quoniam ſupbis reſiſtis. Quid aũt ſupbi⁹
q̃ꝫ vt aſſererem mira dementia me id eſſe na
turaliter quod tu es? Cum enim ego eſſez mu
tabilis: ⁊ ego mihi manifeſtum eſſet: ꝙ vtiqꝫ iõ
ſapiens eſſe cupiebam: vt ex deterioꝛe melioꝛ
fierem: malebam tamen etiam te opinari mu
tabilem: q̃ꝫ me nõ hoc eſſe quod tu es. Jtaqꝫ re
pellebar: ⁊ reſiſtebas vẽtoſe ceruici mee: ⁊ ima
ginabar foꝛmas coꝛpoꝛeas: ⁊ caro carnem ac
cuſabam: ⁊ ſpiritus ambulans nõdum reuerte
bar ad te: ⁊ ambulando ambulabam in ea que
nõ ſunt: neqꝫ in te: neqꝫ in me: neqꝫ in coꝛpoꝛe.
Neqꝫ mihi creabãtur a veritate tua: ſꝫ a mea
vanitate fingebantur ex coꝛpoꝛe: ⁊ dicebã par
uulis fidelibus tuis ciuibus meis: a qbus ne
ſciens exulabam: dicebam illis garrulus ⁊ in
eptus. Cur ergo errat anima quam fecit deus?
Et mihi nolebaz dici: cur ergo errat deus? Et
cõtendebam magis incõmutabilem tuam ſub
ſtantiam coactam errare: q̃ꝫ meam mutabilez
ſpõte deuiaſſe: ⁊ pene errare cõfitebar. Et eraz
etate annoꝛum foꝛtaſſe vigintiſex aut ſeptem
cũ illa volumina ſcripſi: voluens apud me coꝛ
poꝛalia figmenta obſtrepentia coꝛdi meo ⁊ auri
bus: quas intendebam dulcis veritas in inte
rioꝛem melodiam tuam: cogitans de pulchꝛo
⁊ apto: ⁊ ſtare cupiẽs ⁊ audire te: ⁊ gaudio gau
dere, ppter vocem ſponſi: ⁊ nõ poteram: qꝛ vo
cibus erroꝛis mei rapiebar foꝛas: ⁊ pondere ſu
perbie mee in ima decidebaz. Nõ eniz dabas
auditui meo gaudiũ ⁊ leticiam: aut exultabãt
oſſa que humiliata nõ erant. Et quid mihi, pde
rat ꝙ annos natus ferme viginti cũ in man⁹
meas veniſſent ariſtotelica quedam quas ap
pellant decem cathegoꝛias: quarum noie cum
eas rhetoꝛ carthaginenſis magiſter meus buc
cis typo crepantibus cõmemoꝛaret: ⁊ alij qui
docti habebanť: tanq̃ꝫ in neſcio quid magnum
⁊ diuinum ſuſpenſus inhiabam: legi eas ſolus
⁊ intellegi? Quas cum cõtuliſſem cum eis qui ſe
dicebant vix eas magiſtris eruditiſſimis nõ lo
quentibus tñ: ſed multa in puluere depingen
tibus intellexiſſe: nihil inde aliud mihi dicere
potuerunt: q̃ꝫ ego ſolus apud meipm legẽs co
gnoueram. Et ſatis aperte mihi videbanť lo
quentes de ſubſtantijs ſicuti eſt homo: ⁊ que in
illis eſſent ſicuti ẽ figura hominis qualis ſit: ⁊ ſta
tura quot pedum ſit: ⁊ cognatio cuius frater ſit
aut vbi ſit cõſtitutus: aut quãdo natus: aut ſtet
an ſedeat: aut calciatus vel armatus ſit: aut ali
quid faciat: aut patiatur aliquid: ⁊ quecunqꝫ in
his nouem generibus: quoꝛum exempli gratia
quedam gratis poſui: vel in ipo ſubſtantie ge
nere innumerabilia reperiunť. Quid hoc mihi
pderat quando ⁊ oberat: cum etiam te de⁹ me⁹
mirabiliter ſimplicem atqꝫ incõmutabilem il
lis decem predicamẽtis putans quicquid eſſet
omnino compꝛehẽſum: ſic intelligere conarer:
quaſi ⁊ tu ſubiectus eſſes magnitudini tue aut
pulchꝛitudini: vt illa eſſent in te quaſi in ſubie
cto ſicut in coꝛpoꝛe: cum tua magnitudo: ⁊ tua
pulchꝛitudo tu ipẽ ſis: coꝛpus aũt nõ eo ſit ma
gnum ⁊ pulchꝛum quo coꝛpus ẽ: qꝛ ⁊ ſi minus
magnum ⁊ minus pulchꝛum eſſet: nihilomin⁹
coꝛpus eſſet. Falſitas enim erat quam de te co
gitabam: nõ veritas: ⁊ figmenta miſerie mee:
nõ firmamenta beatitudinis tue. Juſſeras eniz
⁊ ita fiebat in me vt terra ſpinas ⁊ tribulos pa
reret mihi: ⁊ cum laboꝛe puenirem ad panẽ me
um. Et quid mihi, pderat ꝙ omnes libꝛos ar
tium quas liberales vocant: tunc nequiſſimus
malarum cupiditatum ſeruus p meipm legi: ⁊ i
tellexi: quoſcũqꝫ legere potui? Et gaudebam in
eis: ⁊ neſciebam vnde eſſet: quicquid ibi verũ
⁊ certum eſſet. Doꝛſum enim habebam ad lu
men ⁊ ad ea que illuminant faciem: vnde ipſa
facies mea qua illuminata cernebam: nõ illu
minabatur. Quicquid de arte loquẽdi ⁊ diſſerẽ
di: qcqd de dimẽſionibus figurarum: ⁊ de muſi
cis: ⁊ de numeris: ſine magna difficultate nul
lo hoiũ tradente intellexi. Scis tu dñe de⁹ me
us: qꝛ ⁊ celeritas intelligendi ⁊ diſcendi acumẽ
donnm tuum eſt: ſed nõ inde ſacrificabam tibi
Jtaqꝫ mihi nõ ad vſum: ſed ad pniciem magis
valebat: qꝛ tam bonam ptem ſubſtãtie mee ſa
tegi habere in ptãte: ⁊ foꝛtitudinem meam nõ
ad te cuſtodiebam: ſed, pfectus ſum a te in lõgin
quam ragionem vt eam diſſiparem in mere
tricias cupiditates. Nam qd mihi, pderat bo
na res nõ vtenti bene? Nõ enim ſentiebam il
las artes etiam ab ſtudioſis ⁊ ingenioſis diffi
cillime intelligi: niſi cum eis eadem eaſdem co
nabar exponere: ⁊ erat ille excellentiſſim⁹ in eis
qui me exponentem nõ tardius ſequereť. Sꝫ
quid ergo mihi hoc, pderat putãti ꝙ tu dñe de⁹
veritas coꝛpus eſſes lucidum ⁊ immẽſũ: ⁊ ego
fruſtrum de illo coꝛpoꝛe? Nimia puerſitas. ſed
ſic eram. Nec erubeſco deus meus cõfiteri ti
bi in me miſericoꝛdias tuas ⁊ inuocare te: q nõ
erubui tunc pfiteri hoibus blaſphemias meas
⁊ latrare aduerſum te. Quid ergo mihi tũc pro
derat ingenium p illas doctrinas agile: ⁊ nullo
adminiculo humani magiſterij tot nodoſiſſimi

libri enodati:cũ deformiter ⁊ sacrilega turpitudine in doctrina pietatis errarẽ:' Aut qd tantuz oberat puulis tuis lõge tardius ingeniũ:cũ a te lõge nõ recederẽt. vt in nido eccl'ie tue tuti plumescerent ⁊ alias charitatis alimẽto sane fidei nutrirẽt:' O dñe deus noster in velamẽto alarꝝ tuarũ speremꝰ:⁊ portege nos ⁊ porta nos. Tu portabis ⁊ puulos:⁊ vsqȝ ad canos tu portabis qñ firmitas nostra quãdo tu es tũc ẽ firmitas cũ autẽ nostra est:infirmitas est. Viuit apud te semp bonũ nostrũ:⁊ qꝛ inde auersi sumus:puersi sumus. Reuertamur iã dñe vt nõ euertamur qꝛ viuit apud te sine vllo defectu bonũ nostrũ quod tuipẽ es:⁊ nõ timebimꝰ ne nõ sit quo redeamus:qꝛ nos inde ruimus:nobis autẽ absẽtibus non ruit domus nostra eternitas tua.

Explicit liber quartꝰ. Incipit quintus.

Ecipe sacrificium ꝯfessionum meaꝝ de manu lingue mee. quaz formasti ⁊ excitasti vt cõfiteatur nomini tuo:⁊ sana oĩa ossa mea ⁊ dicant. Domine qs similis tibi:' Neqȝ eni docet te qd in se agatur qui tibi cõfitetur:quia oculũ tuũ non excludit cor clausuz: nec manũ tuã repellit duricia hoiuz.sed soluis eã cũ voles aut miserãs aut vindicãs:⁊ nõ est q se abscondat a calore tuo. Sed te laudet aĩa mea vt amet te:⁊ cõfiteatur tibi miseratões tuas vt laudet te. Non cessat nec tacet laudes tuas vniuersa creatura tua:nec spũs oĩs per os conuersum ad te:nec animalia nec corpalia p os cõsiderantiuz ea. vt exurgat in te lassitudine aĩa nostra: innitens eis q̃ fecisti. ⁊ trãsiens ad te qui fecisti hec mirabiliter:⁊ ibi refectio ⁊ vera fortitudo. Eant ⁊ fugiãt a te inquieti ⁊ iniqui.et tu vides eos ⁊ distinguis vmbras: ⁊ ecce pulchra sunt cũ eis omia:⁊ ipi turpes sũt. Et qd nocuerũt tibi: aut in quo imperiũ tuũ dehonestauerũt a celis vsqȝ in nouissima iustũ ⁊ integrũ:' Quo eni fugerunt cũ fugerẽt a facie tua:' aut vbi tu nõ iuenis eos:' Sed fugerũt vt nõ viderẽt te videntẽ se: atqȝ excecati in te offenderẽt:qꝛ nõ deseris aliquid eoꝝ q̃ fecisti. In te offenderẽt iniusti ⁊ iuste vexarẽtur.subtrahẽtes se lenitati tue:et offendentes in rectitudinẽ tuã:⁊ cadẽtes in asperitatem tuã. videlicet nesciũt ꝙ vbiqȝ sis.quẽ nullus circũscribit locus. ⁊ solus es p̃sens etiaz his qui lõge fiunt a te. Cõuertãtur ergo et querãt te qꝛ nõ sicut ipsi deseruerũt te creatorẽ suũ:ita tu deseruisti creaturã tuã. Ipsi cõuertãtur ⁊ q̃rant te:⁊ ecce ibi es in corde eorũ:in corde confitẽtiũ tibi.et proijcientiũ se in te et plorantiuz in sinu tuo post vias suas difficiles:⁊ tu facilis terges lachrymas eorũ: vt magis plorẽt et gaudeãt in fletibꝰ. qñ tu dñe nõ aliquis homo caro ⁊ sanguis:sȝ tu dñe qui fecisti reficis ⁊ cõsolaris eos Et vbi ego eram qñ te querebã:⁊ tu eras ante me:' ego autẽ ⁊ a me discesserã.nec me inuenibã quãto minꝰ te. Proloquar in cõspectu dei mei annũ illũ vndetrigesimũ etatis mee. Jam venerat carthaginẽ quidã manicheoꝝ epũs faustus nomie magnꝰ laqueus diaboli: ⁊ multi implicabantur in eo p illecebrã suauis eloquẽtie:quam ego tametsi laudabã:disernebã tamẽ a veritate rerũ quarũ discendarũ auidus erã : nec quali vasculo sermonis:sed quid michi sciẽtie comedendũ apponeret et nominatꝰ apud eos ille faustus intuebar. Fama eni de illo prolocuta mihi erat:ꝙ esset honestarũ omniũ doctrinaꝝ peritissimus ⁊ apprime disciplinis liberalibꝰ eruditꝰ Et quoniã multa philosophorũ legerã . memorieqȝ mãdata retinebã.ex eis quedã cõparabaz illis manicheorũ lõgis fabulis:' ⁊ mihi ꝓbabiliora ista videbãtur que dixerũt illi: qui tantuz potuerũt valere: vt possẽt estimare seculũ . q̃q̃ eius dñm minime inuenerint. Quoniã magnus es dñe:et humilia respicis:excelsa autẽ a longe cognoscis. Nec ꝓpinquas nisi obtritis corde : nec inueniris a sup̲bis : nec si illi curiosa peritia numerẽt stellas ⁊ arenã:et dimetiãtur sidereas plagas:⁊ inuestigẽt vias astrorũ. Mente eniz sua querũt ista:⁊ ingenio quod tu dedisti eis:et multa inuenerũt ⁊ prenunciauerũt ante mltos annos defectꝰ luminariũ solis ⁊ lune: quo die : qua hora. quãta ex pte futuri essent:⁊ nõ eos fefellit numerꝰ. Et ita factũ est vt prenũciauerũt Et scripserũt regulas indagatas: et legũtur hodie:atqȝ ex eis prenũciatur quo anno:⁊ quo mẽse anni ⁊ quo die mẽsis. ⁊ qua hora diei. ⁊ quota pte luminis sui defectura sit luna vel sol. ⁊ ita fiet vt prenũciatur. Et mirãtur hec hoies ⁊ stupent qui nesciũt ea:⁊ exultẽt atqȝ extollũtur qui sciunt:⁊ p impiã superbiã recedẽtes ⁊ deficientes a lumie tuo tãto ante solis defectũ futuruz preuidẽt:⁊ in presẽtia suũ nõ vidẽt. Nõ eni religiose querũt: vnde habeãt ingeniũ quo ista querunt. Et inueniẽtes qꝛ tu fecisti eos : nõ ipsi dãt tibi se vt serues quod fecisti:et quales seipi fecerant:occidũt se tibi:⁊ trucidãt exaltatões suas sicut volatilia: ⁊ curiositates suas sicut pisces maris:quibꝰ pambulãt secretas semitas abyssi:⁊ luxurias suas sicut pecora cãpi : vt tu deus ignis edas cõsumas mortuas curas eoꝝ recreans eos ĩmortaliter. Sed nõ nouerũt viã verbum tuũ:p quod fecisti ea que numerãt ⁊ ipsos qui numerãt:et sensuz quo cernũt q̃ numerant:

⁊ mẽtem de qua numerant: ⁊ sapiẽtie tue nõ est
numerus. Ipe aũt vnigenit⁹ factus ẽ nobis sa-
piẽtia ⁊ iusticia ⁊ sanctificatio: ⁊ numerat⁹ est i-
ter nos: ⁊ soluit tributum cesari. Nõ nouerunt
hanc viam qua descẽdant ad illum a se: ⁊ ꝑ eũ
ascendãt ad eum: Nõ nouerunt hãc viã. Et pu
tant se excelsos esse cum siderib⁹ ⁊ lucidos: ⁊ ec
ce ruerunt in terrã: ⁊ obscuratum ẽ insipiẽs cor
eoꝝ. Et multa vera de creatura dicũt: ⁊ veruꝫ
creature artificeꝫ nõ pie querunt: ⁊ iõ inueniũt
aut si inueniũt: cognoscẽtes deũ nõ sicut deum
honorãt aut grãs agunt. sed euanescũt in cogi-
tationib⁹ suis: ⁊ dicunt se esse sapiẽtes sibi tri-
buẽdo que tua sũt: ac ꝑ hoc studẽt: ꝑuertissima
cecitate etiaꝫ tibi tribuere q̃ sua: sc̃ mẽdacia. s.
in te conferẽtes qui veritas es: ⁊ imutãtes glo-
riam icorrupti dei in silĩtudinem imaginis cor-
ruptibilis hoĩs: ⁊ voluchrũ ⁊ quadrupedũ ⁊ ser
pẽtium: ⁊ conuertũt veritatẽ tuã in mẽdacium:
⁊ colunt ⁊ seruiunt creature potius q̃ꝫ creatori.
Multa tñ ab eis ex ip̃a creatura vera dicta reti
nebã: ⁊ occurrebat mihi rõ ꝑ numeros: ⁊ ordi-
nem tẽporum: ⁊ visibiles attestationes sideruꝫ
⁊ conferebã cum dictis manichei: qui de his re
bus multa scripsit copiosissime delirãs: ⁊ nõ mi
hi occurrebat rõ nec solsticioꝝ ⁊ equinoctioꝝ
nec defectuum luminũ: nec q̇cq̇d tale i libris
secularis sapie didiceram. Ibi aũt credere iu-
bebar: ⁊ ad illas rõnes numeris: ⁊ oculis me-
is exploratas nõ occurrebat: ⁊ longe diuersum
erat. Nunq̇d dñe deus veritatis: quisquis no
nit ista iaꝫ placet tibi. Infelix. n. homo qui scit
illa oĩa: te aũt nescit. Beatus aũt qui te scit: eti
am si illa nesciat: Qui vero ⁊ te ⁊ illa nouit: non
ꝓpter illa beatior: sed ꝓpter te solum beat⁹ ẽ: si
cognoscens te sicut deũ glorificet: ⁊ grãs agat: ⁊
nõ euanescat in cogitationib⁹ suis. Sicut. n. me
lior ẽ qui nouit possidere arborẽ: ⁊ de vsu eius
tibi grãs agit: quãuis nesciat vl' quot cubitis al
ta sit: vel quãta latitudine diffusa: q̃ꝫ ille qui eam
metit: ⁊ oẽs ramos ei⁹ numerat: ⁊ neq꞉ possidet
eam neq꞉ creatorẽ eius nouit aut didicit: sic fide
lis hõ cuius totus mũdus diuitiaꝝ est: ⁊ quasi
nihil habẽs oĩa possidet inherẽdo tibi cui serui-
unt omnia: quãuis nec saltem septẽtrionum gi
ros nouerit: dubitare stultum ẽ quin vtiq꞉ meli-
or sit q̃ꝫ mẽsor celi: ⁊ numerator siderum ⁊ pẽ-
sor elemẽtorum: ⁊ negligens tui qui oĩa in mẽ
sura: ⁊ numero ⁊ pondere disposuisti: Sꝫ tamẽ
q̇s q̃rebat manicheũ nescio quẽ etiaꝫ ista scribe
re: sine quoꝝ peritia pietas disci poterat. Dixi-
sti. n. homini: ecce pietas est sapiẽtia: quam ille
ignorare posset etiaꝫ si ista ꝑfecte nosset: Ista ve
ro q꞉ nõ nouerat: impudẽtissime audens doce-
re prorsus illã nosse nõ posset. Uanitas ẽ. n. mũ

dana ista etiam nota ꝓfiteri: pietas aũt tibi cõfi-
teri. Unde ille deuius ad hec ista multum locu
tus est: vt conuictus ab eis qui ista vere didi-
cissent: q̇s esset eius sensus in ceteris que abdi
tiora sunt: manifeste cognosceret. Nõ enim par
ui existimari se voluit: sed spũm sctm̃ cõsolatorẽ
⁊ ditatoreꝫ fidelium tuoꝝ auctoritate plenaria
ꝑsonaliter in se esse ꝑsuadere conatus ẽ. Itaq꞉
cum de celo ac stellis: ⁊ de locis ac lune motib⁹
falsa dixisse d ep̃hendereturt: quãuis ad doctri-
nam religionis ista nõ ꝑtineant: tñ ausus eius sa
crilegos fuisse satis emineret: cum ea nõ solum
ignorata: sed etiã falsa tam vesana sup̃bie vani-
tate diceret: vt ea tanq̃ꝫ diuine ꝑsone tribuere si
bi niteret. Cum enim audio xp̃ianum aliqueꝫ
frẽm illum aut illum ista nesciẽtem: ⁊ aliud ꝑ
alio sentiẽtem: patiẽter intueor opinãtem hoĩeꝫ
nec illi obesse video cum de te dñe creator oĩuꝫ
nõ credat indigna: si forte situs ⁊ habitus crea
ture corporalis ignoret. Obest aũt si hͦ ad ip̃am
doctrine pietatis formam ꝑtinere arbitret: ⁊ ꝑ
tinacius affirmare audeat quod ignorat. Sed
etiam talis infirmitas in fidei cunabulis a cha
ritate matre sustinet: donec assurgat nouus hõ
in virum ꝑfectum: ⁊ circũferri nõ possit oĩ vẽto
doctrine. In illo aũt qui doctor qui auctor qui
dux: ⁊ princeps eorum q̇bus illa suaderet ita fi-
eri ausus ẽ: vt qui eũ sequerẽtur: nõ quẽlibet ho
minem: sed spũm etiã tuũ se sequi arbitrarent
Quis tãtam demẽtiam sicubi falsa dixisse con
uinceretur: nõ detestãdam longeq꞉ abijciẽdam
esse iudicaret: Sed tñ nõdum liquido compe-
reram: vtrum etiam sm̃ eius verba vicissitudi-
nes longioꝝ: ⁊ breuiorum dierum atq꞉ noctiuꝫ
⁊ ip̃ius noctis: ⁊ diei ⁊ deliquia luminuꝫ: ⁊ si q̇d
eiusmodi in alijs libris legeram posset exponi:
vt si forte posset: icertum q̇deꝫ mihi fieret: vtꝝ
ita se res haberet an nõ ita: sed ad fidem meam
illius auctoritatẽ ꝓpter creditaꝫ sanctitatẽ ꝓpo-
nerem. Et ꝑ annos ferme ip̃os noueꝫ quibus
eos animo vagabundus audiui: nimis extento
desiderio vẽturum expectabam istum faustuꝫ
Ceteri. n. eorum in quos forte incurrissem qui
talium reꝝ q̃õnibus a me obiectis deficiebant
illum mihi ꝓmittebant: cuius aduẽtu collatoq꞉
colloquio facillime mihi hec: ⁊ si qua forte ma
iora quererem enodatissime expedirent. Ergo
vbi venit: exꝑtus sum hoĩem gratum: ⁊ iocũdũ
verbis: ⁊ ea ip̃a que illi solẽt dicere multo suaui
us garriẽteꝫ. Sed q̇d ad meam sitim p̃ciosorũ
poculoꝝ decẽtissimus ministrator: Iaꝫ reb⁹ ta
libus satiate erãt aures mee: nec ideo mihi me
liora videbant: q꞉ melius dicebant: nec iõ ve-
ra q꞉ diserta: nec ideo sapiẽs aĩa: q꞉ vultus con-
gruus: ⁊ decorum eloquium. Illi aũt qui eũ mi

hi ꝓmittebant nõ boni reꝝ existimatores erãt:
⁊ ideo illis videbatur prudens:⁊ sapiẽs q2 de-
lectabat eos loquẽs: Sensi autem aliud genꝰ
hoĩum etiam veritatem habere suspectã: ⁊ ei
nolle acqescere:si compto atqꝫ vberi sermone ꝓ
meretur. Me aũt iam docueras deus meꝰ mi
ris ⁊ occultis modis:⁊ ꝓpterea credo ꝙ tu me do
cueris:quoniam veꝝ ẽ: nec quisqꝫ ꝑter te alius
doctor ẽ veri: vbicũqꝫ ⁊ vndecũqꝫ claruerit. Iã
ergo abs te didicerã:nec eo debere videri aliqd
verum dici:q2 eloquẽter dicitur nec eo falsum:
q2 incomposite sonãt signa labiorum. Rursus
nec ideo verum:q2 ĩpolite enunciatur: nec ideo
falsum:q2 splendidus sermo ẽ:sed ꝑinde esse sa
piẽtiam:⁊ stulticiam:sicut sunt cibi vtiles:⁊ inuti
les. Verbis aũt ornatis ⁊ inornatis:sicut vasis
vrbanis ⁊ rusticanis: vtrosqꝫ cibos posse mi-
nistrari. Igitur auiditas mea qua illũ tanto tẽ
pore expectauerã hoĩem:delectabatur qdem mo
tu affectuqꝫ disputantis:⁊ verbis cõgruẽtibus
atqꝫ ad vestiẽdas sentẽtias facile occurrentibꝰ
Delectabar aũt ⁊ cum multis vel etiam ꝑ mul
tis laudabam ac efferebã: sed moleste habebã
ꝙ in cetu audientium non sineret ingerere illi:⁊
partiri cum eo curas questionum mearum:cõ
ferendo familiariter:⁊ accipiendo ac reddẽdo
sermonem. Quod vbi potui:⁊ aures eius cum fa
miliaribus meis eo quoqꝫ tẽpore occupare ce-
pi:quo nõ dedeceret alternis disserere: ⁊ ꝓtuli
q̃dam que me mouebãt exptus suũ prius hoĩem
expertem liberalium disciplinaꝝ:nisi grãmati
ce atqꝫ eius ipius vsitato modo:⁊ q2 legerat ali
quas tullianas orõnes:⁊ paucissimos senece li
bros:⁊ nõnulla poetarum ⁊ sue secte:siqua vo-
lumina latine atqꝫ cõposite conscripta erãt. Et
q2 aderat quotidiana sermonicãdi exercitatio:
inde suppetebat eloquium quod fiebat accepti
us:magisqꝫ seductorium moderamine ingenij
⁊ quodam lepore naturali. Ita ne est vt recolo
dñe deꝰ meus arbiter consciẽtie mee coram te
cor meum:⁊ recordatio mea:qui me tunc age-
bas abdito secreto ꝓuidentie tue:⁊ inhonestos
errores meos iam conuertebas ante faciẽ meã
vt viderem ⁊ odissem. Nã postea ꝙ̃ ille mihi i-
peritus eaꝝ artiũ qbus eum excellere putaue-
rã satis apparuit: desperare cepi posse mihi eũ
illa que me mouebant aperire atqꝫ dissoluere:
quoꝝ qdem ignarus posset veritatẽ tenere pie
tatis, sed si manicheus non esset. Libri quippe
eorum pleni sunt longissimis fabulis de celo:⁊ si
deribus:⁊ sole ⁊ luna:que mihi eũ quod vtiqꝫ
cupiebã collatis numeroꝝ rõnibus quos alibi
ego legerã vtrũ potius ita essent vt manicheis
libris continebantur:an certe vel par etiã inde
rõ redderetur:subtiliter explicare posse iam non
arbitrabar. Que tñ vbi considerãda ⁊ discutien
da protuli modeste: sane ille nec ausus ẽ subire
ipam sarcinã. Nouerat enim se ista non nosse:
nec eum puduit confiteri. Non erat de talibus
quales multos loquaces passus erã:conãtes ea
me docere:⁊ dicentes nihil. Iste vero cor habe
bat:⁊ si nõ rectum ad te:nec tñ nimis incautũ
ad seipm. Non vsqꝫquaqꝫ imperitus erat impe
ritie sue:⁊ noluit se temere disputãdo in ea coar
tari: vnde nec exitus ei vllus nec facilis eẽt re
ditus. Etiam hinc mihi amplius placuit. Pul
crior ẽ enim tẽperantia confitẽtis animi:ꝙ̃ illa
que nosse cupiebã:⁊ eum in oĩbus difficilioribꝰ
⁊ subtilioribus questionibꝰ talem inueniebam.
Refracto itaqꝫ studio:quo intẽderam in mani
chei lrãs magisqꝫ desperãs de ceteris eoꝝ do-
ctoribus:quãdo in multis que me mouebãt ita
ille noĩatus apparuit:cepi cum eo ꝓ studio eius
agere vitã quo ipe flagrabat in eas lrãs: quas
tunc iam rhetor carthaginis adolescẽtes doce
bam:⁊ legere cũ eo siue que ille audita deside-
raret:siue que ipe tali ingenio apta existimarẽ
Ceterum conatus omnis meus quo ꝓficere in
illa secta statueram:illo hoĩe cognito prorsus in
tercedit:nõ vt ab eis omnino seperarer: sed q̃si
melius quicqꝫ non inueniẽs eo quo iã quoquo
modo irruerã contẽtus interim esse decreuerã
nisi aliquid forte quod magis eligendum esset
eluceret. Ita ille faustus qui multis laqueus ex
titit mortis: meum quo captus eram relaxare
iam ceperat nec volens nec sciens. Manus
enim tue deus meus in abdito prouidentie tue
non deserebant animam meam:⁊ de sanguine
cordis matris mee per lachrymas eius diebus
ac noctibus pro me sacrificabatur tibi: ⁊ egesti
mecum miris:⁊ occultis modis. Tu illud egi-
sti deus meus. Nam a domino gressus homi-
nes dirigentur:⁊ viam eius volet. Aut que pro
curatio salutis preter manum tuam reficiẽtem
que fecisti. Egisti ergo mecum: vt mihi ꝑsuade
retur romam ꝑgere:⁊ potius ibi docere quod
docebã carthagine. Et hoc mihi vnde ꝑsuasum
ẽ non preteribo confiteri tibi:quoniã: ⁊ in his
altissimi tui recessus:⁊ presentissima in nos mi
sericordia tua cogitanda:⁊ predicanda ẽ. Non
ideo romam pergere volui:ꝙ maiores questus:
maiorqꝫ mihi dignitas ab amicis qui hoc sua-
debant promittebatur:ꝙ̃qꝫ ⁊ ista ducebãt ani-
mum tunc meum:sed illa erat tunc causa maxi
ma:⁊ pene sola:ꝙ audiebam quietius ibi stude
re adolescentes:⁊ ordinatore discipline coertio
ne sedari:ne in eius scolam quo magistro non
vtuntur passim:⁊ proterue irruant:nec eos ad-
mitti omnino nisi ille permiserit. Contra apud
carthaginem feda ẽ ⁊ intemperans licẽtia sco-

lasticoꝝ. Irrumpūt ipudenter: ⁊ ꝓpe furiosa frō
te perturbāt ordinē quē quisqꝫ discipulis ad ꝓ
ficiendū instituerit. Multa iniuriosa faciūt mi
ra hebetudine ⁊ punienda legibꝰ nisi ꝯsuetudo
patrona sit: hoc miseriores eos ōndens: quo iā
quasi liceat faciūt. qđ per tuā eternam legē nun
quam licebit: ⁊ impune se facere arbitrant̄. cū
ipa faciēdi cecitate puniātur: ⁊ incōꝑabilit̄ pa-
tiantur peiora q̄ꝫ faciūt. Ergo quos mores cuꝫ
studerem meos eē nolui: eos cum docerem co
gebar ꝑpeti alienos: ⁊ ideo placebat ire vbi ta-
lia nō fieri oēs qui nouerant indicabant. Uerū
aūt tu spes mea ⁊ portio mea in terra viuētiuꝫ
ad mutandum terraꝝ locū ꝓ salute anime mee
⁊ carthagini stimulos quibꝰ inde auellerer ad-
mouebas: ⁊ rome illecebras quibus attraherer
ꝓponebas mihi per hoīes qui diligebatur vitā
mortuam; hinc insana faciētes: inde vana pol
licētes: ⁊ ad corrigendos gressus meos vteba-
ris occulte ⁊ illoꝝ ⁊ mea peruersitate. Nā ⁊ qui
perturbabant ocium meū feda rabie ceci erāt:
⁊ qui inuitabant ad aliud: terraꝫ sapiebāt. ego
aūt qui detestabar h̄ verā miseriā: illic falsā feli
citatem appetebam. Sed quare hinc abirem ⁊
illuc ireꝫ tu sciebas deus: nec indicabas mihi
nec matri: que me ꝓfectum atrociter planxit: et
vsqꝫ ad mare secuta est. Sed fefellit eam violē
ter me tenentē: vt aut reuocaret aut mecū ꝑge-
ret: ⁊ finxi me amicum nolle deserere dōec ven
to facto nauigaret. Et mētitꝰ suꝫ mr̄i. ⁊ illi ma-
tri. Et euasi. Quia ⁊ hoc dimisisti mihi miseri
corditer suans me ab aquis maris plenū exe-
crandis sordibꝰ: vsqꝫ ad aquā grē tue. qua me
abluto siccarent̄ flumina mr̄noꝝ oculoꝝ: q̄bus
ꝓ me quotidie tibi rigabat terrā sub vultu suo.
Et tñ recusanti sine me redire: vix persuasi vt i
loco qui ꝓximus nr̄e naui erat memorie beati
cipriani maneret ea nocte. Sꝫ in ea nocte clan
culo ego ꝓfectꝰ sum. Illa aūtē mansit orando ⁊
flendo. et q̄d a te petebat deꝰ meꝰ tātis lachry-
mis: nisi vt nauigare me nō fineres. Sꝫ tu alte
cōsulēs ⁊ exaudiēs cardinē desiderij eiꝰ: non cu
rasti qđ tūc petebat: vt in me faceres quod sem
per petebat. Flauit vētꝰ ⁊ impleuit vela nostra
⁊ litꝰ subtraxit aspectibꝰ nr̄is. In quo mane illa
insaniebat dolore: ⁊ querelis ac gemitu imple-
bat aures tuas cōtēnētes ista. cuꝫ ⁊ me cupidi-
tatibus meis rapes ad finiēdas ipas cupidita-
tes: ⁊ illius carnale desiderium iusto doloꝝ fla
gello vapularet. Amabat eniꝫ secū presentiam
meam more matꝝ: sed multis multo amplius
⁊ nesciebat quid tu illi gaudioꝝ facturꝰ esses đ
absentia mea: nesciebat: ideo flebat ⁊ eiulabat
atqꝫ illis cruciatibus arguebatur i ea reliquiaꝝ
eue: cū gemitu querēs qđ cū gemitu pepererat.

⁊ tñ post accusatiōem fallaciarū ⁊ crudelitatis
mee: ꝯuersa rursus ad deprecādum te pro me:
abijt ad solita: ⁊ ego romaꝫ. ⁊ ecce excipior ibi
flagello egritudinis corꝑalis: ⁊ ibam iā ad ife-
ros portās oīa mala que cōmiserā ⁊ in te ⁊ i me
⁊ in alios multa ⁊ grauia suꝑ originalis peccati
vinculū: quo oēs in adā morimur. non. n. q̄cquā
eorū mihi donaueras in xp̄o: nec soluerat ille i
cruce sua inimicicias quas tecū cōtraxeraꝫ pec
catis meis. Quō. n. eas solueret i cruce fantas
matis quod de illo credideraꝫ: quaꝫ ergo falsa
mihi videbat̄ mors carnis eius. tā v̄a erat aīe
mee ⁊ q̄ꝫ vera mors carnis eiꝰ. taꝫ falsa vita aīe
mee que id nō credebat. ⁊ ingrauescentibus fe-
bribꝰ iā ibā ⁊ ꝑibā. quo eni irē si hinc tūc abireꝫ
nisi in ignē atqꝫ tormēta digna factis meis i ve
ritate ordinis tui: ⁊ hoc illa nesciebat: ⁊ tñ pro
me orabat absēs. Tu āt vbiqꝫ pn̄s vbi erat ex-
audiebas eā: ⁊ vbi erā misebaris mei: vt recu
perarē salutē corꝑis mei: adhuc insanꝰ corde sa-
crilego. neqꝫ. n. desiderabā i illo tāto ꝑiculo ba-
ptismū tuū: ⁊ melior erā puer qñ illuꝫ de mr̄na
pietate flagitaui: sicut iā recordatꝰ atqꝫ confes-
sus suꝫ. Sꝫ i dedecus meū creuerā: ⁊ cōsilia me
dicine tue demēs irridebā. qui nō me finisti ta-
lem bis mori. quo vulnere si ferirer̄ cor mr̄is:
nunquā sanaretur. nō. n. satis eloquor q̄d erga
me hēbat animi: ⁊ quantū maiore sollicitudine
me parturiebat spū q̄ꝫ carne pepereat. non ita-
qꝫ video quō sanaretur. si mea talis illa mors
trāsuerberasset viscera dilectionis eius. ⁊ vbi
eēnt tāte preces ⁊ tā crebre sine intermissione:
nusq̄ꝫ nisi ad te. An vero tu deꝰ misericordiarū
sperneres cor ꝯtritū ⁊ humiliatū vidue caste ac
sobrie. frequētātis elemosynas. obsequētis at-
q̄ꝫ suiētis sanctis tuis: nullū diē ꝓtermittentis
oblatiōem ad altare tuū. bis in die māe ⁊ vespe
ad ecclesiā tuā sine vlla itermissione venientis
nō ad vanas fabulas ⁊ auiles loquacitates. sed
vt te audiret i tuis sermonibꝰ: ⁊ tu illā in suis ꝓ
cibus: Huius ne tu lachrymas: q̄bꝰ nō a te au-
rum ⁊ argētū petebat: nec aliqđ mutabile aut
volubile bonū: sꝫ salutē aīe filij sui: tu cuiꝰ mune
re talis erat cōtēneres ⁊ repelleres ab auxilio
tuo. nequaq̄ꝫ dn̄e. Immo vero aderas ⁊ exau-
diebas. ⁊ faciebas ordīe quo ꝓdestinaueras eē
faciēdū. Absit vt tu falleres eē in illis visioni-
bus ⁊ rn̄sis tuis. que iā commemoraui ⁊ que nō
cōmemoraui. que illa fideli pectore tenebat: ⁊
⁊ semper orās tāquā cyrographa tua ingerebat
tibi. Dignaris eni qm̄ in seculū mīa tua: eis q̄-
bus oīa debita dimittis: ēt ꝓmissionibus tuis
debitor fieri. Recreasti ergo me ab illa egritu-
dine: ⁊ saluum fecisti filium ancille tue tunc ite-
rim corpore: vt esset cui salutem meliorem atqꝫ

q3 certiorem dares. Et iungebar etiaȝ tunc ro
me falsis illis atq3 fallētibus sanctis. Nō enim
tātum auditoribꝰ eorum quoꝝ in numero erat
etiam is: in cuiꝰ domo egrotauerā: ⁊ cōualuerā
sed eis etiam quos electos vocāt. Adhuc eniȝ
mihi videbat non esse nos q peccamus: ſȝ ne-
scio quā aliam in nobis peccare naturā. Et de
lectabat supbiam meam extra culpā esse: ⁊ cuȝ
aliqd mali fecissem non cōfiteri me fecisse: vt
sanares aīam meam: qm̄ peccabat tibi: sed ex-
cusare me amabam: ⁊ accusare nescio qd aliud
qδ mecum esset: ⁊ ego nō essem. Uerꝰ aūt totū
ego eram: ⁊ aduersum me impietas mea me di
uiserat: ⁊ id erat pctm̄ insanabiliꝰ quo me pctō
rem nō esse arbitrabar: ⁊ execrabilis iniqtas te
deus oīpotens te a me ad pniciem meaȝ q̄ȝ me
a te ad salutem malle superari. Nondum ergo
posueras custodiā ori meo: ⁊ ostium cōtinētie cir
ca labia mea: vt nō declinaret cor meū in ver
ba maligna: ad excusandas excusationes in pec
catis cum hoībus operātibus iniqtateȝ: ⁊ ideo
adhuc cōiuiebaȝ cuȝ electis eoꝝ. Sed tn̄ iā de
sperās in ea falsa doctrina me posse ꝓficere: ea-
q3 ipa quibꝰ si nihil melius reperirem contētus
esse decreueram: iā remissius: negligētiusq3 reti
nebam. Etenim suborta ē etiaȝ mihi cogitatio
prudentiores illos ceteris fuisse phos: quos
achademicos appellāt q̄ de oībus dubitādum
esse censuerāt: nec aliqd veri ab hoīe compꝛhen-
di posse decreuerāt. Jta enim ⁊ mihi liqdo sen-
sisse videbātur vt vulgo hn̄tur etiā illorum intē
tionem nōduȝ intelligēti: Nec dissimulaui eū-
dem hospitem meum reprimere a nimia fidu-
cia: quam sensi eum hr̄e de rebꝰ fabulosis: qui
bus manichei libri pleni sunt. Amicicia tn̄ eo-
rum familiarius vtebar: q̄ȝ ceteroꝝ hoīum qui
in illa heresi nō fuissent: nec eam defendebā pri
stina animositate: sed tn̄ familiaritas eoꝝ: plu-
res enim eos roma occultat: pigrius me facie-
bat aliud querere: p̄sertim desperātem in eccle
sia tua dn̄e celi ⁊ terre creator oīum visibilium
⁊ inuisibilium: posse iueniri veruȝ vnde me illi
auerterāt. Multūq3 mihi turpe videbat crede
re te figuram hr̄e humane carnis: ⁊ mēbrorum
nostroꝝ liniamentis corporalibꝰ terminari. Et
qm̄ cum de deo meo cogitare vellem: cogitare
nisi moles corpoꝝ non noueram. Neq3.n. vi-
debatur mihi esse quicq̄ȝ quod tale non esset: ⁊
ea maxima: ⁊ ꝓpe sola cā erat ineuitabilis erro
ris mei. Hinc.n. ⁊ mali subam quādam crede-
bam esse talem: ⁊ hr̄e suam molem tetrā: ⁊ de-
formem siue crassam quā terram dicebāt: siue
tenueȝ atq3 subtilē: sicuti est aeris corpus: quā
malignā mētem p illam terrā repētem imagi-
nant. Et qr deum bonū nullam malā naturaȝ
creasse qualiscūq3 me pietas credere cogebat:
cōstituebā ex aduerso sibi duas moles vtrāq3 ī
finitā: sed malā angustius: bonā grādius: ⁊ ex h
initio pestilētioso me cetera sacrilegia sequebā
tur. Cum.n. conaret animus meꝰ recurrere ī ca
tholicam fidem: repcutiebar: qr nō erat catho-
lica fides quā esse arbitrabar. Et magis piꝰ mi
hi videbar: si te deꝰ meꝰ cui confitent ex me mi-
serationes tue: vel ex ceteris partibꝰ infinitū cre
derē: quāuis ex vna qua tibi moles mali oppo-
nebat cogerer finitum fateri: q̄ȝ si ex oībꝰ ptibꝰ
in corpis humani forma te opinarer finiri. Et
melius mihi videbar credere nullū malum te
creasse: quod mihi nesciēti nō solum aliqua sub
stātia: sed etiā corporea videbat: qr ⁊ mētem co
gitare nō nouerā nisi eā subtile corpꝰ esse: qδ tn̄
p loci spacia diffunderet abs te: q̄ȝ crederē abs
te esse q̄leȝ putabā naturā mali. Jpm quoq3 sal
uatorē nostrum vnigenitū tuuȝ tanq̄ȝ de massa
lucidissima molis tue porrectū ad nostrā salutē
ita putabā: vt aliud de illo nō crederem: nisi qδ
possem vanitate imaginari. Talē itaq3 naturā
eius nasci nō posse de maria virgine arbitrabar
nisi carni concerneret. Concerni aūt ⁊ nō inq-
nari nō videbā qδ mihi tale figurabā: Metue
bā itaq3 credere in carne natū ne credere coge
rer ex carne inquinatum. Nunc spūales tui blā
de ⁊ amāter ridebunt me: si has cōfessiones me
as legerint. Sed tn̄ talis eraȝ. Deinde q̄ illi in
scripturis tuis repꝛhenderāt defendi posse non
existimabā: sed aliqn̄ sane cupiebā cuȝ aliquo il
lorum libroꝝ doctissimo conferre singula: ⁊ expe
riri qd inde sentiret. Jā enim helpidij cuiusdaȝ
aduersus eosdem manicheos corā loquentis ⁊
disserētis sermones etiā apud carthaginē mo-
uere me ceperāt: cuȝ talia de scripturis ꝓferret
qbus resisti facile nō posset: ⁊ imbecilla mihi re
sponsio videbat istoꝝ. Quam qdem non facile
palam ꝓmebāt: sed nobis secretius: cum dice-
rent scripturas noui testamenti falsatas fuisse a
nescio quibꝰ: qui iudeoꝝ legem inserere xpiane
fidei voluerunt: atq3 ipi incorrupta exemplaria
nulla ꝓferrent. Sed me maxime captū ⁊ offoca
tum quodāmodo deprimebāt corporalia cogi
tātem moles ille sub quibꝰ anhelās in aurā tue
veritatis liquidā ⁊ simplicem respirare non po
teram. Sedulo ergo agere ceperam ꝓpter qδ
veneram vt docerē rome artem rhetoricam: ⁊
prius domi cōgregare aliquos quibꝰ ⁊ p quos ī
notescere ceperā: ⁊ ecce cognosco alia rome fie-
ri q̄ nō patiebar in africa. Nā reuera illas euer
siones a pditis adolescētibus ibi nō fieri mani-
festatum ē mihi: Sed subito inquiūt ne merce-
dem magistro reddāt: conspirant multi adole-
scentes: ⁊ trāsferunt se ad alium desertores fidei

⁊ quibus pre pecunie charitate iusticia vilis ē.
Oderat etiā istos cor meū quāuis non pfecto odio. Quod.n.ab eis passurus erā magis oderam fortasse: q̄ eo q cuilibet illicita faciebant. Certe tū turpes sunt tales: ⁊ fornicātur abs te amādo volatica ludibria tēporum: ⁊ lucrum luteum: qd̄ cum apphendit manū inquinat: ⁊ amplectēdo mūdum fugiētem: contēnendo te manētem: ⁊ reuocantē: ⁊ ignoscētem redeūti ad te meretrici aīe humane. Et nunc tales odi prauos ⁊ distortos: quāuis eos corrigēdos diligam vt pecunie doctrinam ipsam quā discunt pferāt: ei vero te deū veritatē ⁊ vbertatē certi boni: ⁊ pacē castissimam. Sed tunc magis eos pati nolebam malos pter me: q̄ fieri pter te bonos volebā. Itaq̄ postea q̄ missum ē a mediolano romam ad pfectum vrbis: vt illi ciuitati rhetorice magister puideretur: impartita etiā euectione publica: egoipe ambiui p eosdem ipos manicheis vanitatibus ebrios quibus vt carerem ibā. Sed vtriq̄ nesciebamus: vt dictione pposita me pbatum pfectus tunc simacus mitteret Et veni mediolanum ad ambrosium epm in optimis notum orbi terre: pium cultorē tuum: cuius tunc eloquia strenue ministrabāt adipse frumēti tui: ⁊ leticiam olei: ⁊ sobriā vini ebrietatem populo tuo. Ad eū aūt ducebar abs te nesciēs: vt p eum ad te sciens ducerer. Suscepit me paterne ille homo dei: ⁊ peregrinationē meam satis epaliter dilexit. Et eum amare cepi: pmo qdē non tanq̄ doctorē veri: quod in ecclesia tua prorsus desperabā: sed tanq̄ hoiem benignum in me. Et studiose audiebā disputātē in populo: non intētione qua debui: sed quasi explorās eius facundiā: vtrum conueniret fame sue: an maior minorue pflueret q̄ pdicabatur: ⁊ verbis eius suspēdebar intētus. Rerum aūt incuriosus ⁊ contēptor astabam: ⁊ delectabar suauitate sermonis: q̄q̄ eruditioris minus tū hilarescētis atq̄ mulcētis q̄ fausti erat: quod attinet ad dicēdi modum: Ceterum rez ipaꝝ nulla cōparatio. Nam ille p manicheas fallacias aberrabat: iste aūt saluberrime docebat salutē. Sed longe ē a pctōribus salus: qualis ego tunc aderam: ⁊ tū ppinquabā sensim ⁊ nesciēs: Cum enim non satagerem discere que dicebat: sed tātum quēadmodum dicebat ea audire: mihi qppe iam desperāti ad te viam patere homini inanis cura remāserat. Sed veniebāt in animū meum simul cū verbis que diligebā res etiam quas negligebam. Neq̄.n.ea dirimere poterā Et dū cor aperirē ad excipiēdum q̄ diserte diceret: pariter intrabat ⁊ q̄ vere diceret: gradatim qdem. Nam primo etiā ipa defendi posse mihi iam ceperāt videri: ⁊ fidem catholicā pro qua nihil posse dici aduersus oppugnātes manicheos putauerā: iaz non impudēter asseri existimabā: maxime audito vno atq̄ altero: ⁊ sepius enigmate soluto de scripturis veterib⁹. Ubi cum ad lrām acciperē occidebar spiritualiter. Itaq̄ plerisq̄ illorum librorū expositis locis: iā rephendebam desperationē meam: illam dūtaxat qua crediderā legem: ⁊ pphetas detestantibus atq̄ irridētibus resisti omnino non posse Nec tū iam ideo mihi catholicam viam tenendam esse sentiebā: qr ⁊ ipa poterat hr̄e doctos assertores suos: qui copiose: ⁊ non absurde obiecta refellerēt: nec ideo iam dānādū illud qd̄ tenebam: qr defensionis ptes equabantur. Ita enim catholica non mihi victa videbat: vt nōdum etiam victrix appareret. Tunc vero fortiter intēdi animum: si quomodo possem certis aliquibus documētis manicheos cōuincere falsitatis. Quod si possem spiritualem substātiam cogitare: statim machinamēta illa omnia soluerētur ⁊ abijcerētur ex animo meo: sed nō poteram. Uerūtamē de ipo mundi huius corpore omniq̄ natura quam sensus carnis attingeret: multo pbabiliora plerosq̄ sensisse philosophos magis magisq̄ considerās atq̄ comparās iudicabam. Itaq̄ achademichorum more: sicut existimāt: dubitās de omnibus: atq̄ inter oia fluctuās: manicheos quidem relinquēdos esse decreui: non arbitrās eoipo tēpore dubitationis mee in illa secta mihi pmanēdum esse: cui iaz nonnullos philosophos pponebam: quibus tamen philosophis q sine nomine salutaris christi essent curationem lāguoris anime mee committere oino recusabam. Statui ergo tādiu eē cathecuminus in catholica ecclia mihi a parentibus cōmendata: donec aliquid certi eluceret quo cursum dirigerem.

Explicit liber quintus.

Incipit sextus.

Spes mea a iuuētute mea, vbi mihi eras ⁊ quo recesseras? An vero nōtu feceras me: ⁊ discreueras me a q̄drupedibus ⁊ volatilibus celi? Sapiētiorem me feceras: ⁊ ambulabam p tenebras ⁊ lubricum: ⁊ querebaz te foris a me: ⁊ non inueniebam deuz cordis mei: ⁊ veneram in pfundum maris: ⁊ diffidebam: ⁊ desperabaz de inuentione veri. Iaz venerat ad me mater pietate fortis: terra mariq̄ me sequēs ⁊ in periculis omnibus de te secura. Nam: ⁊ p marina discrimina ipos nautas consolabatur:

a quibus rudes abyssi viatores cum ꝑturbant
consolari solēt:pollicēs eis ꝑuētionem cum sa
lute:q꞉ hec ei tu ꝑ visum pollicitus eras. Et in-
uenit me periclitātem quidez grauiter despera
tione indagāde veritatis: Sed tñ ei cuz indicas
sem non me quidē iam esse manicheum:sz ne-
qꝫ catholicum xpianum:quasi inopinatuz aliqd
audierit exiliuit leticia:cuz iā secura fieret ex ea
parte miserie mee:in qua me tanqꝫ mortuū:sed
resuscitādum me tibi flebat:⁊ feretro cogitatio-
nis efferebat:vt diceres filio vidue:iuuenis tibi
dico surge:⁊ reuiuisceret ⁊ inciperet loqui:⁊ red
deres illum matri sue. Nulla ergo turbulēta ex
ultatione trepidauit cor eius:cuz audisset ex tā-
ta parte iā factum:quod tibi quotidie plange-
bat vt fieret: veritatē me nōdum adeptuz: sed
falsitati iaz ereptum. Immo vero q꞉ certa erat
⁊ quod restabat te daturū qui totuz ꝓmiseras:
placidissime:⁊ pectore pleno fiducie respondit
mihi credere se in xpm̄: ꝙ priusqꝫ de hac vita
emigaret me visura esset fidelem catholicū. Et
hoc qdem mihi. Tibi aūt fons misericordiarū
ꝑces ⁊ lachrymas dēsiores: vt accelerares ad
iutorium tuū:⁊ illuminares tenebras meas :⁊
studiosius ad ecclīam currerē : ⁊ in ambrosij ora
suspēderer ad fontē salientis aque in vitaz eter
naz. Diligebat aūt illuz viruz sicut angelū dei:
ꝙ ꝑ illum cognouerat me interim ad illaz anci
pitem fluctuationē iaz esse ꝑductum:ꝑ quā trā-
siturum me ab egritudine ad sanitatē intercur-
rēte artiore periculo:quasi ꝑ accessionem quā
creticam medici vocāt:certa ꝑ̄sumebat. Itaqꝫ
cum ad memoriā sctōruz sicut in africa solebat
pultes ⁊ panē:⁊ merū attulisset:atqꝫ ab ostiario
ꝓhiberetur:vbi hoc epm̄ vetuisse cognouit: tā
pie atqꝫ obediēter amplexa est: vt ipse mirare
tur:ꝙ taz facile accusatrix potius cōsuetudinis
sue qꝫ discepatrix illius ꝓhibitionis effecta sit.
Nō.n.obsidebat spiritum eius vinolentia:eāqꝫ
stimulabat in odiū veri amor vini sicut plerosqꝫ
mares ⁊ feminas:q ad cāticuz sobrietatis sicut
ad potionē aquatā madidi nauseāt. Sz illa cū
attulisset canistrū cū solēnibꝰ epulis ꝑ̄gustandis
atqꝫ largiēdis:plus etiā qꝫ vnum pocillum pro
suo palato satis sobrio tēperatum: vnde digna-
tionem sumeret nō ponebat. Et multe essent q̄
illo modo videbātur honorāde memorie defū
ctorum:idez ip̄m vnuz quod vbiqꝫ poneret cir
cūferebat:quo iam non solum aquatissimo:sed
etiaz tepidissimo cuz suis presentibus ꝑ sorbi-
tiones exiguas partiretur:q꞉ pietatez ibi que-
rebat non voluptatē. Itaqꝫ vbi comperit a pre
claro predicatore atqꝫ antistite pietatis ꝑceptū
esse ista non fieri:nec ab eis qui sobrie facerent
ne vlla occasio se ingurgitandi daretur ebriosis
⁊ q꞉ illa quasi parentalia supstitioni gentilium
essent simillima:abstinuit se libentissime:⁊ pro
canistro pleno terrenis fructibus:plenuz purga
tioribus votis pectus ad memorias martyrū
afferre didicerat:⁊ vt quod posset dare egenti-
bus:⁊ si cōmunicatio dñici corporis illic cele-
braretur:cuius passionis imitatione immolati
⁊ coronati sunt martyres. Sed tamē videt mi
hi dñe deus meus:⁊ ita est in conspectu tuo de
hac re cor meum:non facile fortasse de hac am-
putāda consuetudine matrez meaz fuisse cessu-
ram:si ab alio ꝓhiberetur quē non sicut ambro
sium diligebat:quē ꝓpter salutez meaz maxime
diligebat eā vero ille:ꝓpter eius religiosissimā
conuersationem qua in bonis operibus taz fer
uens spiritu frequentabat ecclīam:ita vt sepe
ērūperet cum me videret in eius ꝑ̄dicationem
gratulans mihi ꝙ talem matrem haberez:ne-
sciens qualem illa me filium:qui dubitabaz de
illis omnibus:⁊ inueniri posse viam vite mini
me putabam. Nec iam ingemiscebam orando
vt subuenires mihi:sed ad querēdum intentus
⁊ ad disserēdum inquietus erat animus meus.
Ip̄mqꝫ ambrosium felicem quēdam hominez
ꝫm seculum opinabar:quem sic tāte potestates
honorarent:celibatus tantum eius mihi labo
riosus videbatur. Quid autem ille spei gereret
⁊ aduersus ip̄ius excellentie temptamenta qd
luctaminis haberet:quidne solaminis in aduer
sis:⁊ occultum os eius quod erat in corde eius
qꝫ sapida gaudia de pane tuo ruminaret : nec
conijcere noueram:nec expertus eram : nec ille
sciebat estus meos:nec foueam periculi mei.
Non enim querere ab eo poteram quod vole-
bam sicut volebam:secludentibus me ab eius
aure atqꝫ ore cateruis negociosorum hominuz
quorum infirmitatibus ꝫuiebat. Cum quibus
quando non erat:quod per exiguum temporis
erat:aut corpus reficiebat necessarijs sustenta-
culis aut lectione animum . Sed cum legebat
oculi ducebantur per paginas:⁊ cor intellectuz
rimabatur : vox autem ⁊ lingua quiescebant.
Sepe cuz adessemus:non enim vetabatur qs-
qꝫ ingredi:aut ei veniētem nunciari mos erat:
sic eum legētem vidimus tacite:⁊ aliter nunqꝫ
Sedentesqꝫ in diuturno silentio:quis enim taz
intento esse oneri auderet:discedebamus ⁊ cō
iectabamus euz paruo ip̄o tēpore quod rēperan
de mēti sue nācisceba tur feriatuz ab strepitam
causarum alienarum nolle in aliud auocari : ⁊
cauere fortasse ne auditore suspenso : ⁊ inten-
to si qua obscurius posuisset ille quem lege-
ret etiam exponere esset necesse: Aut de aliqui

bus difficilioribus disceptare q̄ōnibꝰ: atqꝫ huic
operi tēporibus ipensis minus ꝙꝫ vellet volu-
minum euolueret: ꝙꝫ ⁊ cā seruande vocis q̄ il
li facillime obtundebatᷓ: poterat esse iustior ta-
cite legēdi. Quolibet tn̄ animo id ageret: bono
vtiqꝫ ille vir agebat. Sed certe mihi nulla da
batur copia sciscitādi: que cupiebam de tam san
cto oraculo tuo pectore illius: nisi cuꝫ aliqd bre
uiter esset audiēduꝫ: Estus aūt illi mei ociosuꝫ
eum valde cui effunderetᷓ requirebāt: nec vn-
ꝙꝫ inueniebāt. Et eum qdem in populo verbuꝫ
veritatis recte tractātem oī die dn̄ico audiebā
⁊ magis magisqꝫ mihi confirmabatᷓ: oēs versu-
tarum calūniaꝝ nodos quos illi deceptores no
stri aduersos diuinos libros innectebāt posse
dissolui. Ubi vero etiā cōperi ad imaginē tuaꝫ
hoiem a te factum a spiritalibꝰ filijs tuis: quos
de matre catholica ꝑ grām regenerasti: nō sic i
telligi vt humani te corporis forma determina
tum crederēt atqꝫ cogitarent: ꝙꝫ quomodo se
haberet spūalis suba ne qdeꝫ tenuiterqꝫ i enig
mate suspicabar: tn̄ gaudens erubui nō me tot
annos aduersus catholicā fidem: sed cōtra car-
nalium cogitationū figmenta latrasse. Eo qppe
temerarius: ⁊ ipius fuerā: ꝙ ea q̄ debebam q̄rē
do discere accusando dixerā. Tu enim altissime
⁊ proxime. secretissime ⁊ pn̄tissime: cui mēbra nō
sunt alia maiora ⁊ alia minora: sed vbiqꝫ totus
es ⁊ nusꝙꝫ locoꝝ es: nō es vtiqꝫ forma ista cor-
porea: tn̄ fecisti hoiem ad imaginem tuā: ⁊ ec-
ce ip̄e a capite vsqꝫ ad pedes in loco ē. Cum er-
go nescirem qūo hec subsisteret imago tua pul-
sansqꝫ ꝓponerem quomodo credēdū esset: nō in
sultans opponerē quasi ita creditum esset. Tan
to igitᷓ acrior cura rodebat intima mea qd cer
ti retinerem: quāto me magis pudebat tādiu il
lusum: ⁊ deceptuꝫ ꝓmissione certoꝝ puerili erro
re ⁊ animositate tam multa incerta quasi certa
garrisse. Qd̄ .n. falsa essent: postea mihi claruit
Certum tn̄ erat ꝙ incerta essent: ⁊ a me aliqn̄ ꝓ
certis habita fuissent: cum catholicā tuam cecis
contētionibꝰ accusarem: ⁊ si nōdum cōpertaꝫ ve
ra docētem: nō tn̄ ea docētem que grauiter accu
sabam. Itaqꝫ confundebar ⁊ cōuertebar: ⁊ gau
debaꝫ deus meus: ꝙ eccl̄ia tua vnica corpꝰ vni
ci tui in qua mihi nomē xp̄i infanti ē inditū: nō
saperet infātiles nugas: neqꝫ hoc hr̄et in doctri
na sua sana ꝙ te creatorem oīum in spacium lo
ci quāuis summum ⁊ amplū: tn̄ vndiqꝫ termina
tum mēbroꝝ humanoꝝ figura cōtruderet. gau
debam etiā ꝙ vetera scripta legis: ⁊ ꝓphetarū
iaꝫ nō illo oculo mihi legenda ꝓponerentᷓ: quo
antea videbātur absurda: cum arguebā tāꝙꝫ ita
sentiētes scōs tuos. Uel aūt nō ita sentiebāt
⁊ tanꝙꝫ regulā diligētissime cōmendaret: sepe

in popularibꝰ sermonibꝰ suis dicētes ambrosiū
lectus audiebam. Lr̄a occidit: spūs aūt viuifi-
cat: cum ea que ad lr̄am ꝑuersitatē docere vide-
bātur: remoto mystico velamēto spūaliter ape-
riret: non dicēs ꝙ me offēderet: quāuis ea dice-
ret q̄ vtrūm vera essent adhuc ignorarē. Tene
bā enim cor meum ab omni ascēsione timēs ꝑ
cipitium: ⁊ suspēdio magis necabar. Uolebam
enim eoꝝ q̄ non viderē ita me certum fieri: vt
certus essem ꝙ septē: ⁊ tria decē sunt. Neqꝫ .n.
tā insanus eram vt ne hoc quidē putarem pos
se compr̄hendi: sed sicut hoc ita cetera cupiebaꝫ
siue corporalia q̄ coram sensibus meis nō ades
sent: siue spūalia de quibꝰ cogitare nisi corpora-
liter nesciebam. Et sanari credēdo poteraꝫ: vt
purgatior acies mētis mee dirigeretur aliquo
modo in veritatē tuā semꝑ manēteꝫ: ⁊ ex nullo
deficiētem. Sed sicut euenire assolet vt maluꝫ
medicum exꝑtus etiā bono timeat se cōmitte-
re: ita erat valitudo aīe mee: q̄ vtiqꝫ nisi credē-
do sanari nō poterat: ⁊ ne falsa crederet curari
recusabat: resistēs manibus tuis q medicamen
ta fidei confecisti: ⁊ sparsisti suꝑ morbos orb ter
rarum: ⁊ tātam illis auctoritatē tribuisti. Ex h̄
tn̄ quoqꝫ iā ꝓponēs doctrinā catholicā: modesti
us ibi minimeqꝫ fallaciter sētiebā iuberi: vt cre
deretᷓ quod nō demonstrabatᷓ: siue esset qd: sed
cui forte non esset: siue nec quid esset: ꝙꝫ illic te-
meraria pollicitatione sciētie credulitatem irri
deri: ⁊ postea tā multa fabulosissima: ⁊ absurdis
sima: q̄r demonstrari non poterāt credēda im-
pari. Deinde paulatim tu dn̄e manumitissima
⁊ misericordissima ꝑtractās: ⁊ cōponēs cor me
um: considerāti ꝙꝫ innumerabilia crederē q̄ nō
viderē: neqꝫ cum gererētur affuissem: sicut tam
multa in historia gētium: tā multa de locis at-
qꝫ vrbibꝰ q̄ non viderā: tam multa amicis: taꝫ
multa medicis: tā multa hoibus alijs atqꝫ alijs
q̄ nisi crederētur: oīno i hac vita nihil ageremꝰ:
postremo ꝙꝫ incōcusse firum fide retinerē de qui
bus parētibus ortus esseꝫ: quod scire nō posseꝫ
nisi audiēdo credidissem. Persuasisti mihi nō
qui crederēt libris tuis: quos tāta in oībus fere
gētibus auctoritate fundasti: sed qui non crede
rēt esse culpādos: nec audiēdos esse si qui forte
mihi diceret. Unde scis illos libros vnꝰ veri: ⁊
veracissimi dei spū eē humano generi ministra
tos: Idip̄m .n. maxime credēdum erat: qūoniā
nulla pugnacitas calūniosaꝝ q̄ōnum ꝑ tam mul
ta q̄ legerā inter se confligētium philosophorū
extorq̄re mihi potuit vt aliquādo nō crederē te
esse quicquid esses quod ego nescirē: aut admi-
nistrationē rerum humanaꝝ ad te ꝑtinere. Sꝫ
id credebaꝫ aliqn̄ robustius aliqn̄ exilius: semꝑ
tn̄ credidi ⁊ esse te: ⁊ curā nostri gerere: etiam

ignorabã vel q̃d sentiẽdum esset de sub̃a tu̾a vl̃ que via duceret aut reduceret ad te. Jdq̃ꝫ cũ essẽmus infirmi ad inueniẽdã liq̃da rõne veritatẽ ⁊ ob hoc nobis opus esset auctoritate sanctarũ lr̃aꝝ: iã credere ceperã nullo modo te fuisse tributuꝝ tã excellẽtẽ illi scripture ꝑ oẽs iam terras auctoritatẽ: nisi ⁊ ꝑ ip̃az tibi credi ⁊ ꝑ ip̃am te q̃ri voluisses. Jaȝ.n. absurditatẽ que me in illis lr̃is solebat offẽdere: cum multa ex eis ꝓbabili t̃ exposita audissem: ad sacramẽtoꝝ altitudinem referebã: eoq̃ꝫ mihi illa venerabilior ⁊ sacrosancta fide dignior appebat auctoritas: quo ⁊ omnibꝰ ad legẽdum esset in promptu: ⁊ secreti sui dignitatẽ in intellectu ꝓfundiore s̃uaret: verb̃ apti ssimis ⁊ humillimo genere loquẽdi se cunctis p̃bens: ⁊ exercẽs intẽtionem eoꝝ q̃ nõ sunt leues corde: vt exciperet oẽs populari sinu: ⁊ ꝑ angusta foramina paucos ad te traijceret: multo tñ plres: q̃ꝫ si nec tãto apice auctoritatis emineret: nec turbas gremio sc̃te humilitatis hauriret. Cogitabã hec ⁊ aderas mihi. Suspirabã ⁊ audiebas me: fluctuabã: ⁊ gubernabas me. Jbã ꝑ viã seculi latã: nec deserebas me. Jnhiabã honoribꝰ lucris cõiugio: ⁊ tu irridebas. Patiebar in eis cupiditatibꝰ amarissimas difficultates: te ꝓpicio tãto magis: quãto minꝰ sinebas mihi dulcescere q̃d non eras tu. Uide cor meũ dñe q̃ voluisti vt hoc recordarer: ⁊ cõfiterer tibi Nũc tibi inhereat aĩa mea quã de visco tam tenaci mortis exuisti: q̃ꝫ misera erat: ⁊ sensuȝ vulneris amiserat tu pungebas: vt relictis oĩbus cõuerteret̃ ad te qui es suꝑ oĩa: ⁊ sine quo nulla essent oĩa: conuerteret̃ ⁊ sanaret̃. Quã ergo miser erã ⁊ quomodo egisti vt sentirẽ miseriã meã Die illo quo cum pararẽ recitare impatori laudes q̃bus plura mẽtirer: ⁊ mẽtienti faueret̃ ab scientibꝰ: easq̃ꝫ curas anhelaret cor meũ: ⁊ cogitationũ tabificaꝝ febribus estuaret: transiẽs ꝑ quẽdam vicuȝ mediolanẽsem: aĩaduerti pauperem mẽdicum: iam credo saturꝝ: iocãtem atq̃ꝫ letãtem: ⁊ ingemui: ⁊ locutus sum cuȝ amicis meis q̃ mecum erãt multos dolores insaniaꝝ nr̃arum: q: oĩbus talibus conatibus nostris qualibꝰ tunc laborabã sub stimulis cupiditatuȝ trahẽs infelicitatis mee sarcinã: ⁊ trahẽdo exaggerãs nihil vellemus aliud nisi ad securã leticiã ꝑuenire: quo nos mẽdicus ille iam p̃cessisset: nũq̃ꝫ illuc fortasse vẽturos. Quod.n. iam ille pauculis: ⁊ emẽdicatis nũmulis adeptꝰ erat: ad h̃ ego taȝ erũnosis anfractibꝰ ⁊ circuitibus ambiebã: ad leticiã.s. tp̃alis felicitatis. Non.n. veꝝ gaudium h̃ebat: sed ⁊ ego illis ambitionibꝰ multo falsius q̃rebam. Et certe ille letabat̃: ego anxiꝰ eram: securus ille: ego trepidus. Et si quisq̃ꝫ ꝑcunctaret̃ me vtruȝ mallẽ exultare an mutuere r̃nderem exultare. Rursus si interrogaret vtꝝ me talem mallẽ qualis ille: an qualis ego tũc essem: meip̃m curis timoribusq̃ꝫ cõfectum eligerem: sed ꝑuersitate. Nunquid veritate? Neq̃ꝫ enim eo me p̃ponere illi debebam quo doctior eram: quoniã non inde gaudebam: sed placere inde q̃rebam hominibꝰ: non vt eos docerẽ: sed tãtum vt placerẽ. Propterea ⁊ tu baculo discipline tue confringebas ossa mea. Recedãt ergo ab anima mea q̃ dicunt ei. Interest vnde q̃s gaudeat. Gaudebat mẽdicus ille vinolẽtia: tu gaudere cupiebas gloria. Qua gloria dñe? Que non ẽ in te. Nam sicut illud verum gaudiuȝ nõ erat: ita nec illa vera gloria: ⁊ amplius vertebat mẽtem meam. Et ille ip̃a nocte digesturus erat ebrietatẽ suã: ego cuȝ mea dormierã: ⁊ surrexerã: ⁊ dormiturus ⁊ surrecturus erã inde quot diebus: Interest vero vnde quis gaudeat. Scio: ⁊ gaudium spei fidelis incõparabiliter distat ab illa vanitate: sed ⁊ tunc distabat inter nos. Nimirum quippe ille felicior erat: nõ tãtum q̃ hilaritate ꝑfundebat̃: cum ego curis euiscerarer: verũetiaȝ q̃ ille bñ optando acquisiuerat vinũ: ego aũt mẽtiẽdo q̃rebam typum. Dixi tũc multa in hac sn̄ia charis meis: ⁊ sepe aduertebã in his quomodo mihi esset: ⁊ inueniebã male mihi esse: ⁊ dolebã ⁊ cõduplicabam ip̃m male. Et si quid arrisisset ꝓsperuȝ tedebat apph̃ẽdere: q: pene prius q̃ꝫ teneretur auolabat: Cõgemiscebamus in his qui simul amice viuebamꝰ: ⁊ maxime ac familiarissime cum alipio: ⁊ nebridio ista colloq̃bar: quoꝝ alipius ex eodem quo ego eram ortus municipio: parẽtibus primatibus municipalibus: me minor natu. nam ⁊ studuerat apud me: cum in nostro docere cepi oppido: ⁊ postea carthagine: ⁊ diligebat me multuȝ: quod ei bonus: ⁊ doctus viderer: ⁊ ego illum ꝓpter magnã virtutis indoleȝ: que in nõ magna etate satis eminebat. Gurges tamẽ morũ carthaginẽsium quibus nugatoria feruẽt spectacula absorbuerat eum in insaniã circẽsium. Sȝ cũ in eo miserabiliter voluere t̃: ego aũt rhetoricã ibi ꝓfessus publica scola vterer: nõdum me audiebat vt magistrum: ꝓpter quãdam simultatẽ que inter me: ⁊ patrẽ eius erat exorta: ⁊ compereram q̃ circũexitiabiliter amaret: ⁊ grauit̃ angebar q̃ tãtam spem ꝑditurus vel etiam ꝑdidisse mihi videbatur. Sed monẽdi eum: ⁊ aliqua coertione reuocãdi nulla erat copia vel amicicie beniuolẽtia: vel iure magisterij. Putabã enim eum de me cum patre sentire: ille vero nõ sic erat. Itaq̃ꝫ postposita in hac re patris voluntate: salutare me ceperat veniẽs in auditoriuȝ meum: ⁊ audire aliquid atq̃ꝫ abire: Sed enim de memoria mihi lapsum erat agere cum illo

ne vanorum ludorum ceco: ⁊ precipiti studio taz
bonum interimeret ingenium. Uerum autem
dñe tu qui presides gubernaculis omniuz que
creasti: non eum oblitus eras futurum inter fi
lios tuos antistitem sacraměti tui. Et vt aper-
te tibi tribuereť eius correptio: p᷑me quidez il-
lam: sed nescientez operatus es. Nam quodaz
die cum sederez loco solito: ⁊ coram me adessēt
discipuli: venit salutauit sedit: atqꝫ in ea q̄ age-
bantur animum intendit. Et forte lectio in ma
nibus erat: quā dum exponerem: ⁊ opportune
mihi videretur adhibenda similitudo circēsiuz
quo illud quod insinuabam: ⁊ iocundius ⁊ pla-
nius fieret: cuz irrisione mordaci eózuz quos il-
la captiuasset insania. Tu scis de⁹ noster ꝙ tūc
de alipio ab illa peste sanando non cogitáueriz.
At ille in se rapuit: meqꝫ illud non nisi propter
se dixisse credidit. Et quod alius acceperit ad
succensenduz mihi: acceperit honestus adole-
scens ad succensenduz sibi: ⁊ ad me ardentius
diligendum. Dixeras eniz tu iam olim: ⁊ inne
xueras lr̄is tuis. Corripe sapientez ⁊ amabit te
At ego illum non corripueram: Sed vtens tu
omnibus ⁊ scientibus ⁊ nesciētibus ordine quo
nosti: ⁊ ille ordo iustus est: de corde ⁊ lingua mea
carbones ardentes operatus es: quibus men-
tem spei bone adureres tabescentē: ac sanares.
Taceat laudes tuas qui miserationes tuas nō
considerat: que tibi de medullis meis confiten
tur. Eteniz ille post illa verba proripuit se ex fo
uea tam alta: qua libēter demergebať: ⁊ cū mi-
rabili voluptate cecabatur: ⁊ excussit aīum forti
tēperantia: ⁊ resiluerunt omnes circensium sor
des ab eo: ampliusqꝫ illuc non accessit. Sz de-
inde patrē reluctantem euicit: vt me magistro
vtereť. Cessit ille atqꝫ concessit: Et audire me
rursus incipiens: illa mecum superstitione iuo-
lutus est: amās in manicheis ostentationē con-
tinētie: quam verā ⁊ germanam putabat. Erat
aūt illa vecors ⁊ seductoria: p̄ciosas an mas ca
ptiuās nonduz virtutis altitudinē sciētes tāge
re: ⁊ sup̄ficie decipi faciles: sed tñ adumbrate si
mulateqꝫ virtutis. Non sane relinquēs incan
tataz sibi a parētibus terrenaz viam romā pre
cesserat vt ius disceret: ⁊ ibi gladiatorij specta-
culi inhiatu incredibili ⁊ incredibiliter abrept⁹
ē. Cum. n. auersaretur ⁊ detestaretur talia: qui
dam eius amici ⁊ condiscipuli cum forte de prā
dio redeuntibus obuius esset: recusantē vehe-
mēter ⁊ resistētem familiari violētia duxerunt
in amphiteatrum crudelium ⁊ funestorum ludo
rum diebus: hec dicētem. Si corpus meum in
locum illuz trahitis ⁊ ibi constituitis: nunquid
⁊ animum ⁊ oculos meos in illa spectacula po
testis intēdere? Adero itaqꝫ absens: ac sic ⁊ vos

⁊ illa supabo. Quibus auditis illi nihilo serius
eum adduxerunt secum: idip̄m forte explorare
cupiētes vtrum posset efficere. Quo vbi vētum
ē: sedibus quibus potuerunt locati sunt: ferue-
bant omnia immanissimis voluptatibus. Ille
clusis foribus oculorum interdixit animo ne in
tanta mala procederet: atqꝫ vtinam: ⁊ aures ob
turauisset. Nam quodam pugne casu cum cla-
mor ingēs totius populi vehemēter eum pul-
sasset: curiositate victus ⁊ quasi paratus quicqd
illud esset etiā visum contēnere: ⁊ vincere: ape-
ruit oculos ⁊ p̄cussus ē grauiore vulnere in ani
ma: ꝙ̄ ille in corpore quez cernere concupiuit:
ceciditqꝫ miserabilius ꝙ̄ ille. Quo cadēte fact⁹
est clamor qui p eius aures itrauit: ⁊ reserauit
eius lumina: vt esset qua feriretur: ⁊ deijcere-
tur: audax adhuc potius ꝙ̄ fortis animus: ⁊ co
infirmior quo de se p̄sumpserat qui debuit de te.
Ut enim vidit illum sanguinē immanitatez si-
mul ebibit: ⁊ non se auertit: sed fixit aspectuz: ⁊
hauriebat furias: ⁊ nesciebat: ⁊ delectabatur sce
lere certaminis: ⁊ cruēta voluptate inebriebať.
Et non erat iā ille qui venerat: sed vnus de tur
ba ad quaz venerat: ⁊ verus eorum socius a q-
bus adductus erat. Quid plura? Spectauit: cla
mauit: exarsit: abstulit inde secum insaniaz qua
stimularetur redire non tātum cum illis a qui-
bus prius abstractus ē: sed etiam p̄ illis ⁊ alios
trahens. Et inde tñ manu validissima ⁊ miseri-
cordissima eruisti eum tu: ⁊ docuisti non sui ha
bere: sed tui fiduciam: sed lōge postea. Uerūt a-
mē iam hoc ad medicinā futuram: in eius me
moria reponebať: Nam ⁊ illud quod cum ad-
huc studeret: iā me audiēs apud carthaginē: ⁊
medio die cogitaret in foro qđ recitaturus erat
sicut exerceri scolastici solēt: finisti cum comp̄-
hēdi ab edituis fori tanꝙ̄ furez: Non arbitror
aliam ob cām te p̄misisse deus noster: nisi vt il-
le vir tātus futurus iā inciperet discere ꝙ̄ non
facile in cognoscēdis causis homo ab hoīe dā-
nādus esset temeraria credulitate: Quippe añ
tribunal deambulabat solus cum tabulis ac sti
lo: cum ecce adolescēs quidā ex numero scola-
sticoruz fur verus: securim clanculo apportans
illo non sentiēte ingressus ē ad cancelos plūbe-
os: qui vico argētario desup p̄minent: ⁊ p̄cidere
plūbū cepit. Sono aūt securis audito: submur-
murauerunt argētarij qui subter erāt: ⁊ mise-
runt qui app̄hēderēt quē forte inuenissēt. Quo
rum vocibus auditis relicto instrumēto ille dis
cessit: timēs ne cum eo tenereť. Alipius aūt q
nō viderat intrantē exeuntē sensit: ⁊ celeriter vi
dit abeuntē: ⁊ cām scire cupiēs ingressus ē lo-
cum: ⁊ inuētam securim stans atqꝫ admirās cō
siderabat: Cum ecce illi qui missi erāt reperiūt

eum solum ferētem ferrum:cuius sonitu excita
ti venerāt:tenēt:attrahūt:congregatis inquili
nis fori tanq̄ furē manifestum se cōp̄hēdissē
gloriātur:⁊ inde offerēdus iudicijs ducebatur:
sed hactenus docēdus fuit: Statim enim dn̄e
subuenisti innocētie:cuius testis eras tu solus:
Cum eniz duceretur vel ad custodiā vel ad sup
plicium:fit eis obuiā quidā architectus cuiꝰ ma
xima erat cura publicaꝝ fabricaruz. Gaudēt illi
eū potissimum occurrisse cui solebāt in suspitio-
nē venire ablatarum rerum que perissēt de fo-
ro: vt quasi tādē iā ille cognosceret quibus hec
fierēt: Uerū aūt viderat homo sepe alipium in
domo cuiusdā senatoris ad quē salutādum vēti
tabat:statimq̄ cognitū manu app̄hensa semo-
uit a turbis:⁊ tāti mali cām querēs:quid gestū
esset audiuit:oēsq̄ tumultuātes qui aderant:⁊
minaciter frēmētes iussit venire secuz. Et vene
runt ad domum illius adolescētis qui rē cōmi-
serat. Puer vero erat ante ostium:⁊ tā paruus
erat: vt nihil exinde dn̄o suo metuēs facile pos-
set totū indicare. Cum eo quippe in foro fuit pe
dissequus. Quē postea q̄ recoluit alipius archi
tecto intimauit. At ille securim demonstrauit
puero querēs ab eo cuius esset. Qui cōfestim:
nostra inquit. Deinde interrogatus:aperuit ce
tera. Sic in illā domum trāslata cā confusisq̄
turbis que de illo triūphare iā ceperāt:futurus
dispēsator vbi tui ⁊ multaꝝ i ecclesia tua cāꝝ exa
minator experiētior instructiorq̄ discessit. hūc
ergo rome inuenerā ⁊ adhesit mihi fortissimo
vinculo:mecūq̄ mediolanuz pfectus ē: vt nec
me desereret:⁊ de iure quod didicerat aliquid
ageret:sm̄ votū magis parētum q̄ suuz. Et ibi
iā assederat mirabili continētia ceteris:scuz ille
magis miraret eos q auꝝ innocētie p̄ponerent.
Tēptata ē quoq̄ eiꝰ indoles non solū illecebra
cupiditatis:sed ēt stimulo timoris. Rome assi-
debat comiti largitionum italicianaꝝ. Erat eo
tp̄e qdā potētissimus senator:cuiꝰ ⁊ bn̄ficijs ob
stricti multi ⁊ terrori subditi erāt. Uoluit sibi li-
cere nescio qd ex more potentie sue qd̄ esset p le-
ges illicitū. Restitit alipius Promissum ē p̄mi
um:irrisit aio. Pretēte mine. calcauit. miranti-
bꝰ oibus inusitatā aīam:q̄ hoiem tn̄ ⁊ inumera
bilibꝰ p̄stādi nocendiq̄ modis ingēti fama ce-
lebratū: vel amicū nō optaret vl' nō formidaret
inimicū. Ipe aūt iudex cui cōsiliarius erat:quā-
uis ⁊ ipe fieri nollet:nō tn̄ apte recusabat:sed in
istū cām trāsferens ab eo se nō pmitti asserebat
q2 ⁊ reuera si ipe faceret:iste discederet. hoc so-
lo aūt pene iaz illectꝰ erat studio lr̄ario: vt p̄cijs
p̄torianis codices sibi cōficiendos curaret. Sz
cōsulta iusticia deliberationez i meliꝰ vertit vti
liorez iudicās eq̄tatez qua p̄hibebat q̄ p̄tātem

qua sinebat. Paruuz est hoc:sed q in paruo fi-
delis est:⁊ in magno fidelis ē. Nec vllo mō erit
inane qd̄ tue veritatis ore pcessit. Si in iniusto
māmona fideles nō fuistis:qd̄ verū est qs credet
vobis? Et si in alieno fideles nō fuistis:qd̄ ve-
strum est:qs dabit vobis? Talis ille tūc inhereat
mihi:mecūq̄ nutabat in cōsilio qs nam esset te
nendꝰ vite modus. Nebridiꝰ etiam q relicta pa
tria vicina carthagini atq̄ ipa carthagine vbi
frequentissimus erat:relicto paterno rure optimo
relicta domo:⁊ nō secutura matre:nullā ob aliā
cām mediolanum venerat:nisi vt mecū viueret
in flagrātissimo studio veritatis atq̄ sapie: pari
ter suspirabat pariterq̄ fluctuabat beate vite inq̄si
tor ardens:⁊ q̄onuz difficillimaꝝ scrutator acer-
rimus. Et erāt ora trium gentiū ⁊ inopiaz suaz
sibimet inuicem anhelātium:⁊ a te expectātiuz
vt dares eis escā in tp̄e opportuno:⁊ in oi ama
ritudine q̄ nostros seculares actus de misericor
dia tua sequebatur:intuentibꝰ nobis finem cur
ea pateremur occurrebatur tenebre:⁊ auersa-
bamur gementes:⁊ dicebamus. Quamdiu
hec? Et hoc crebro dicebamus:⁊ dicentes non
relinq̄bamus ea:q2 nō elucebat certuz aliquid
qd̄ illis relictis app̄henderemus. Et ego maxi
me mirabar satagens ⁊ recolens q̄ lōgum tp̄s
esset ab vndeuigesimo āno etatis mee: quo fer
uere ceperam studio sapie:disponens ea inuen
ta relinquere omnes vanaꝝ cupiditatū species
inanes ⁊ insanias mendaces. Et ecce iam trice
nariam etatem gerebam in eodē luto hesitans
auiditate fruendi presentibꝰ fugientibus:⁊ dis-
sipantibus me. Dum dico cras inueniam: ec-
ce manifestum apparebit:⁊ tenebo:⁊ ecce fau-
stus veniet:⁊ exponet omnia: O magni viri
achademici:nihil ad agendam vitam certi cō-
prehendi potest. Immo queramus diligenti-
us:⁊ non desperemus. Ecce iam non sunt ab-
surda in libris ecclesiasticis que absurda vide-
bantur:⁊ possunt aliter atq̄ honeste intelligi.
Figam pedes meos in eo gradu in quo puer a
parentibus positus eraz donec inueniatur per-
spicua veritas. Sed vbi queretur? quādo que
retur? Non vacat ambrosio:non vacat legere.
Ubi ipsos codices querimus? vnde aut quan-
do comparamus? a quibus sumimus? Deputē-
tur tempora:distribuantur hore pro salute ani-
me. Magna spes oborta est:non docet catholi-
ca fides quod putabamus ⁊ vani accusabamus
nephas habent docti eius credere deum figura
humani corporis terminatum:⁊ dubitamꝰ pul
sare quo aperiantur cetera? Ante meridianas
horas discipuli occupant. Ceteris quid facimꝰ
cur non id agimus? Sz quādo salutamus ami-
cos maiores: quorum suffragijs opus habe-

mus? Quādo p̄paramus quod emāt scholastici
Quādo reparamus nosipos: relaxādo aīuz ab
intētione curarum? Pereāt omnia ⁊ dimitta-
mus hec vana ⁊ inania: cōferamus nos ad solā
inq̄sitionem veritatis. Uita hec misera ē: mors
incerta. Si subito obrepat: quomodo hinc exi-
bimus? Et vbi nobis discēda sunt que hic ne-
gleximus? Ac non potiꝰ huius negligētie sup-
plicia luenda sunt? Quid si mors ip̄a oēm curā
cum sensu amputabit ⁊ finiet? Ergo ⁊ hoc q̄ren
dum. Sed absit vt ita sit. non vacat non ē iane
q tam eminēs culmē auctoritatis xp̄iane fidei
toto orbe diffundit. nunq̄ȝ tanta ⁊ talia p nobis
diuinitus agerent si morte corporis etiaz vita
aīe ꝯsummaret: Quid cūctamur igit relicta spe
seculi cōferre nos totos ad querēdum deuz: ⁊
vitam beatā? Sed expecta. Jocūda sunt etiaz
ista habēt nō paruā dulcedinē suam. non facile
ab eis p̄cidenda ē intētio: q2 turpe est ad ea rur
sum redire. Ecce iam quātum ē vt impetret ali
qs honor. Et qd amplius in his desiderādum
Suppetit amicoꝝ maloꝝ copia: vt nihil aliud
⁊ multum festinemus: vel p̄sidatus dari pōt: ⁊
ducēda vxor cū aliqua pecunia ne sumptū no-
struz grauet: ⁊ ille erit modus cupiditatis. mul
ti magni viri ⁊ imitatione dignissimi: sapientie
studio cum cōiugibꝰ dediti fuerunt. Cuz hec di
cebam: ⁊ alternabāt hi venti: ⁊ impellebāt huc
atq̄ȝ illuc cor meū: trāsibāt tēpora: ⁊ tardabā cō
uerti ad dn̄m deum: ⁊ differebā de die in diem
viuere in te: ⁊ nō differebaz quotidie in memet
ip̄o mori. Amans beatā vitā: timebaz illam in
sede sua: ⁊ ab ea fugiēs q̄rebam eam. Putabaz
n. me miseꝝ fore nimis: si femine priuarer am-
plexibus: ⁊ medicinā misericordie tue ad eādez
infirmitatē sanādam nō cogitabam: q2 expertus
non erā. Et ppriaꝝ virium credebā esse cōtinē-
tiam: quaꝝ mihi nō erā cōscius: cū tā stultꝰ essez
vt nescirem: sicut scriptū ē: neminem esse posse
cōtinētem nisi tu dederis. Utiq̄ȝ dares: si gemi
tu interno pulsarē aures tuas: ⁊ fide solida in te
iactarē curam meā. Prohibebat me sane ali-
pius ab vxore ducenda: cātans nullo modo nos
posse securo ocio simul in amore sapiētie viue-
re: sicut iā diu desideraremꝰ si id fecissem: Erat
enim ip̄e in ea re etiā tūc castissimus: ita vt miꝝ
esset: q2 vel experiētiam cōcubitus ceperat in in
gressu adolescētie sue: sed non heserat: magisq̄ȝ
doluerat ⁊ spreuerat: ⁊ deinde iā continētissime
viuebat. Ego aūt resistebā illi exēplis coꝝ qui
cōiugati coluissent sapiam: ⁊ pmeruissent deum
⁊ habuissent fideliter ac dilexissent amicos. A
quoꝝ qdē ego grāditate animi lōge aberā: ⁊ de
licatꝰ morbo carnis mortifera suauitate trahe-
bā catenā meā solui timēs: ⁊ q̄si cōcusso vulne-
re repellēs verba bene suadētis tanq̄ȝ manum
soluētis. Insup etiā p me ip̄i quoq̄ȝ alipio loque
bat serpens: ⁊ innectebat atq̄ȝ spargebat p lin-
guam meā dulces laqueos in via eius: q̄bus illi
honesti: ⁊ expediti pedes iplicarent. Cum eniz
me ille miraret quē nō paruip̄ēderet ita here-
re visco illiꝰ voluptatis: vt me affirmarez: quo-
tiēscūq̄ȝ inde inter nos q̄reremus: celibē vitam
nullo modo posse degere: atq̄ȝ ita me defenderē
Cum illū mirātem viderē: ⁊ dicerē multū inter
esse inter illud qd̄ ip̄e raptim ⁊ furtim expertus
esset: qd̄ pene iaz nec meminisset qdem atq̄ȝ id̄
nulla molestia facile contēneret: ⁊ delectatiōes
consuetudinis mee: ad quas si accessisset hone
stum nomē matrimonij: nō eū mirari oportere
cur ego illā vitā negrez spernere: ceperat: ⁊ ip̄e
desiderare cōiugium: nequaq̄ȝ victus libidine
talis voluptatis: sed curiositatis. Dicebat eni
scire se cupere: quidnaz esset illud: sine quo vita
mea q̄ illi sic placebat: nō mihi vita: sed pena vi
derer. Stupebat. n. liber ab illo vinculo animꝰ
s̄uitutem meā: ⁊ stupēdo ibat in experiēdi cupi
dinem: vēturus in ip̄am experiētiaz: atq̄ȝ inde
fortasse lapsurus in eā quam stupebat s̄uitutez
qm̄ spōsionem volebat facere cuz morte. Et q
amat periculū: incidit in illud. neutrum. n. nr̄m
si qd̄ est cōiugale decus in officio regēdi matri-
monij: ⁊ suscipiendoꝝ liberoꝝ duꝫ ducebat nisi te
nuiter. Magna aūt ex parte atq̄ȝ vehementer
cōsuetudo satiāde insatiabilis cōcupiscentie me
captū excruciabat: illum aūt admiratio capiēdū
trahebat. Sic eramus: donec tu altissime non
deserēs humū nostrā: miseratꝰ miseros subueni
res miris ⁊ occultis modis ⁊ instabat ipigre vt
ducerē vxorē. Jā petebam: iam pmittebat: ma
xime dāte operā quo me iā cōiugatū baptismꝰ
salutaris ablueret: quo me ī dies gaudebat ap-
tari: ⁊ vota sua ac pmissa tua in mea fide cōple-
ri animaduertebat. Cū sane ⁊ rogatu meo ⁊ de
siderio suo forti clamore cordis abs te dep̄care
tur quotidie: vt ei p visuz ostenderes aliquid de
futuro matrimonio meo: nunq̄ȝ voluisti. Et vi-
debat quedam vana ⁊ fantastica: quo cogebat
impetus de hac re satagentis humani spiritꝰ: ⁊
narrabat mihi nō cum fiducia qua solebat cum
tu demonstrares: sed contemnens ea: Dicebat
enim discernere se nescio quo sapore qnez ver-
bis explicare non poterat: quid interesset in-
ter reuelantem te: ⁊ animam suam somniantē.
Instabatur tamen: ⁊ puella petebatur cuius
etas ferme biennio minor q̄ȝ nubilis erat. Et
quia ea placebat: expectabatur. Et multa
amici agitaueramus animo: ⁊ colloquentes
ac detestantes turbulentas humane vite mo-
lestias: pene iam firmaueramus remoti a tur-

bis ociose viuere:id ocium sic moliti vt si quid
hr̄e possemus cōferremus in medium: vnāqꝫ
rē familiarē conflaremus ex omnibꝰ vt p amici
tie sinceritatem non esset aliud huiꝰ ⁊ aliud illiꝰ:
sed quod ex cunctis fieret vnū:⁊ vniuersum sin
guloꝝ esset:⁊ omnia oīum:cum videremur no-
bis esse posse decē ferme homines in eadē so-
cietate:essentqꝫ inter nos p̄diuites: romania-
nus maxime cōmuniceps noster:quē tunc gra-
ues estus negocioꝝ suoꝝ ad comitatuꝫ attraxe-
rant:ab ineunte etate mihi familiarissimꝰ. qui
maxime instabat huic rei:⁊ magnam in suaden
do habebat auctoritatē:quod amplares eiꝰ mul
tum ceteris anteibat:Et placuerat nobis:vt bi
ni annui tanq̄ magistratus oīa necessaria cura
rēt ceteris quietis. Sed postea q̄ cepit cogita
ri vtrum hoc mulierculē sinerēt:quas ⁊ alij no-
strum iā habebant:⁊ nos hr̄e volebamus:totū
illud placitum quod bn̄ firmabamus dissiluit i
manibus:atqꝫ confractū:⁊ abiectuꝫ ē. Jnde ad
suspiria:⁊ gemitus cōuertebamur ⁊ gressus ad
sequendas latas:⁊ tritas vias seculi: qm̄ multe
cogitationes erant in corde nostro: cōsiliuꝫ aūt
tuum manet in eternum. Ex quo cōsilio diride
bas nostra:⁊ tua p̄parabas:nobis daturus escā
in opportunitate:⁊ apturus manum tuā:atqꝫ i-
plecturus aīas nostras bn̄dictione. Jnterea pec
cata mea multiplicabanẗ:⁊ auulsa latere meo
tanq̄ ipedimēto cōiugij cū qua cubare solitꝰ erā
cor vbi adherebat cōcisum:⁊ vulneratuꝫ mihi
erat ⁊ trahebat sanguinē. Et illa in affricā redi
erat vouēs tibi alium se virꝝ nescituram:relicto
apud me naturali ex illa filio meo. At ego īfelix
nec femine imitator dilationis impatiēs: tāq̄
post biēnium accepturus eam quā petebaꝫ:qꝛ
nō amator cōiugij:sed libidinis seruus eraꝫ: p
curaui aliam nō vtiqꝫ coniugē:qua tanq̄ sustē-
tareẗ:⁊ pduceretur vel integer vel auctior mor
bus aīe mee satellitio pdurantis cōsuetudinis i
regnum vxoriū. Nec sanabaẗ illud vulnꝰ meuꝫ
quod prioris p̄cisione factum fuerat:sed post fer
uorē dolorēqꝫ acerrimum putrescebat:⁊ q̄si fri-
gidiꝰ:sed desperatiꝰ dolebat. Tibi laus tibi glā
fons misericordiaꝝ. Ego fiebā miserior:⁊ tu p-
pinquior: Aderat iamiāqꝫ dextera tua ereptu-
ra me de ceno:⁊ ablutura:⁊ ignorabā: Nec me
reuocabat a pfundiore voluptatum carnalium
gurgite:nisi metus mortis:⁊ futuri iudicij tui:q
p varias quidē opiniones nunq̄ tn̄ recessit de
pectore meo:Et disputabā cuꝫ amicis meis ali
pio ⁊ nebridio de finibꝰ bonorum ⁊ maloꝝ epi-
curuꝫ acceptuꝝ fuisse palmā in animo meo:nisi
ego credidissem post mortē restare aīe vitā:⁊ tra
ctus meritoꝝ:quod epicurus credere noluit. Et
querebam si essemus imortales:⁊ in ppetua cor
poris voluptate sine vllo amissiōis terrore vi-
ueremus:cur nō essemus beati aut qd aliud q̄-
remus:nesciēs idip̄m ad magnam miseriam p-
tinere q̄ ita demersus: ⁊ cecus cogitare nō pos
sem lumē honestatis:⁊ gratis amplectēde pul-
chritudinis:quā non vidit oculus carnis:⁊ vide
tur ex intimo. Nec cōsiderabam miser ex q̄ ve
na mihi manaret:q̄ ista ip̄a feda: tn̄ cū amicis
dulciter cōferebaꝫ:nec esse sine amicis poterā
beatus:etiam s̄m sensum:quē tunc habebaꝫ in
quātalibet affluētia carnaliuꝫ voluptatū. quos
vtiqꝫ amicos gratis diligebam: vicissimqꝫ ab
eis me diligi gratis sentiebaꝫ. O tortuosas vi
as. Ue anime audaci:que sperauit si a te reces
sisset se aliqd meliꝰ habiturā. Uersa ⁊ reuersa in
tergum ⁊ in latera:⁊ in vētrem:⁊ dura sūt oīa.
Et tu solus requies. Et ecce ades: ⁊ liberas a
miserabilibus erroribus:⁊ constituis nos ī via
tua:⁊ cōsolaris ⁊ dicis. Currite:ego feraꝫ:⁊ ego
pducam:⁊ ego ibi feram.

Explicit liber sextus.

Incipit septimus.

IAm mortua erat adole-
scētia mea
mala ⁊ nefāda:⁊ ibā in iuuētuteꝫ
quāto etate maior tāto vanitate
turpior:q cogitare aliqd substā-
tie:nisi tale nō poteraꝫ q̄le p hos
oculos videri solet. Nō tamē te cogitabaꝫ deꝰ
in figura corporis humani: ex quo audire aliqd
de sapiētia cepi:semp hoc fugi: ⁊ gaudebā hoc
fugi:⁊ gaudebā hoc reperisse in fide sp̄ualis ma
tris nostre catholice tue. Sed quid te aliud co
gitarē nō occurrebat. Et conabar cogitare te ho
mo:⁊ talis hō summū:⁊ solum ⁊ verꝝ deuꝫ:⁊ te
incorruptibilē ⁊ inuiolabilē:⁊ incōmutabilē to-
tis medullis credebā:qꝛ nesciēs vnde ⁊ quomo
do:plane tn̄ videbā ⁊ certꝰ eram:id quod corrū-
pi pōt deteriꝰ esse:q̄ id qd̄ non pōt:⁊ qd̄ violari
nō pōt incunctāter p̄ponebā violabili: ⁊ qd̄ nul-
lā patiẗ pmutatōeꝫ meliꝰ esse q̄ id qd̄ mutari po
test: Clamabat violēter cor meum aduersus oīa
fātasmata mea:⁊ hoc vno ictu conabar abigere
circūuolāteꝫ turbaꝫ imūdicie ab acie mentis
mee:⁊ vix dimota in ictu oculi: ecce cōglobata
rursus aderat:⁊ irruebat in aspectū meū ⁊ obnu
bilabat eū: vt quāuis nō formam humani cor
poris corporeū tn̄ aliqd cogitare cogereẗ p spa-
cia locoꝝ:siue īfusum mundo:siue etiam extra
mūdum p infinita diffusum:etiā ip̄m īcorrupti
bile:⁊ iuiolabile ⁊ incōmutabile:quod corrupti
li:⁊ violabili ⁊ cōmutabili p̄ponebā. Qm̄ qcqd

priuabam spacijs talibus:nihil mihi esse vide-
bat. Sed ꝓrsus nihil:ne inane qdem: tanꝗ̃ si
corp⁹ auferat loco ⁊ maneat locus omni corꝑe
vacuatus:⁊ terreno ⁊ humido:⁊ aereo ⁊ celesti
sed tñ sit locus inanis tanꝗ̃ spaciosuz nihil. Ego
itaqꝫ incrassatus corde nec mihimetipi vel ipe
cōspicuus: qcqd nō ꝑ aliquāta spacia tenderet
vel diffunderet:vel cōglobaret vel tumeret vl
tale aliqd caperet aut capere posset: nihil pror
sus esse arbitrabar. Per quales.n. formas ire
solent oculi mei:ꝑ tales imagines ibat cor meū
nec videbam hāc eādem intentionem qua illas
ipas imagines formabā:non esse tale aliquid q̄
tamē ipas non formaret nisi esset magnū aliqd
Ita etiam te vita vite mee grādem ꝑ īfinita spa
cia vndiqꝫ cogitabam penetrare tātam mundi
molē:⁊ extra eā quaquauersum ꝑ imēsa sine ter
mino: vt haberet te terra :haberet celuz:habe
rent oia:⁊ illa finirent in te:tu aūt nusꝗ̃. Sicut
aūt luci solis nō obsisteret aeris corp⁹:aeris hu
ius q supra terrā est quo minus ꝑ eum traijcere
tur penetrās eum nō dirūpendo aut cōcidendo
sed implēdo eum totū:sic tibi putabā nō solum
celi ⁊ aeris ⁊ maris:sed etiā terre corp⁹ peruiū
⁊ ex oibus maximis minimisqꝫ partib⁹ penetra
bile ad capiēdam pn̄tiam tuam:occulta inspira
tione intrinsecus :⁊ extrinsecus administrante
oia que creasti. Ita suspicabar:qꝛ cogitare aliud
non poterā:nam falsum erat. Illo.n.mō maior
pars terre maiorem tui partē haberet: ⁊ mino
rem minor:atqꝫ ita te plena essent oia : vt am-
plius tui caperet elephāti corp⁹ ꝗ̃ passeris:quo
esset isto grādius:grādioremqꝫ occuparet locū:at
qꝫ ita frustatim partib⁹ mūdi magnis magnas
breuib⁹ breues ꝑtes tuas pn̄tes faceres. nō es
āt ita. sed nōdū illuminaueras tenebras meas
Sat erat mihi dn̄e aduersus deceptos illos: ⁊
deceptores:⁊ loq̄ces mutos:qm̄ nō ex eis sona
bat verbū tuum:sat erat ergo illud qđ iam diu
abusqꝫ carthagine a nebridio ꝓponi solebat : ⁊
oēs q audieramus cōcussi sumus. Quid erat ti-
bi factura nescio que gēs tenebraꝝ:quā ex ad-
uersa mole solent opponere:si tu cuz ea pugna-
re voluisses. Si.n.rn̄deret aliquid fuisse noci-
turam. violabilis tu ⁊ corruptibilis fores. Si
aūt nihil eam nocere potuisse diceret :nulla af-
ferret cā pugnādi:⁊ ita pugnādi: vt q̄dam por-
tio tua ⁊ mēbrum tuū vel ꝑles de ipa substātia
tua misceret aduersis ꝑtātibus:⁊ nō a te crea-
tis naturis:atqꝫ intātum ab eis corrūperet ⁊ cō
mutaret in deteri⁹: vt a beatitudine in miseri-
am verteret : ⁊ indigeret auxilio quo erui pur-
garíqꝫ posset:⁊ hāc esse aiam cui tu⁹ sermo fuiē
ti liber ⁊ cōtaminate purus ⁊ corrupte integer
subueniret:sed ⁊ ipe corruptibilis:qꝛ ex vna ea

dēqꝫ suba. Itaqꝫ si te qcqd es.i.subam tuā :qua
es:incorruptibilē dicerēt:falsa esse illa oia ⁊ exe
crabililia. Si aūt corruptibilē:idipm iā falsuz:⁊
prima voce abominādum: Sat ergo erat istud
aduersus eos oino emouendos a ꝑssura pecto
ris:qꝛ nō habebāt q̄ exirent sine horribili sacri-
legio cordis ⁊ lingue sentiēdo de te ista ⁊ loquē-
do. Sed ⁊ ego adhuc quāuis incōmutabilem ⁊
incōuerbilem:⁊ nulla ex parte mutabilē dicerē
firmeqꝫ sentirē dn̄m nostꝝ deū verum :q fecisti
nō soluz aias nostras:sed etiā corꝑa:nec tm̄ aias
nostras ⁊ corpora:sed oēs ⁊ oia:nō tenebaz ex-
plicitam:⁊ enodatā cām mali: quecūqꝫ tn̄ esset
sic eā q̄rēdam videbaz: vt nō ꝑ illā cōstringerer
deū incōmutabilez mutabilem credere:ne ipse
fierem qđ q̄rebam. Itaqꝫ securus eā q̄rebaz : ⁊
certus nō esse verꝝ ꝙ illi dicerēt quos toto aio fu
giebam:qꝛ videbā querēdo vnde maluz reple-
tos malicia:qua opinarent tuaz potius subam
etiā male pati ꝗ̃ suā male facere: Et intendebā
vt cernerem qđ audiebā:liberꝝ volūtatis arbi-
trium cām esse vt malum faceremus: ⁊ rectum
iudiciū tuum vt pateremur:⁊ eam liqde cerne-
re nō valebā. Itaqꝫ aciē mentis de ꝓfundo edu
cere conatus:mergebar iterꝝ:⁊ sepe conat⁹ mer
gebar iterꝝ atqꝫ iterꝝ. Subleuabat.n.me in lucē
tuam:ꝙ sciebam tam me hr̄e volūtatem ꝗ̃ me
viuere. Itaqꝫ cum aliqd vellē aut nollē:nō aliud
ꝗ̃ me velle ac nolle certissimus erā:⁊ ibi eē cāz
peccati mei iāiāqꝫ aiaduertebam. Qđ aūt īuī-
tus facerem:pati me potius ꝗ̃ facere videbaz
⁊ id nō culpā:sed penam esse iudicabam:q̄ me
nō iniuste plecti te iustum cogitās cito fatebar.
Sed rursus dicebā. Q is fecit me: nōne deus
me⁹:nō tm̄ bonus:sed ipm bonum? Vn̄ igit mi
hi male velle ⁊ bn̄ nolle: vt esset cur iuste penas
luerem? Quis in me hoc posuit ⁊ inseruit mihi
plātarium amaritudinis: cum tot⁹ fierē a dul-
cissimo deo meo? Si dyabolus auctor: vn̄ ipe
dyabolus? Qđ si ⁊ ipe ꝑuersa volūtate ex bono
angelo dyabolus factus ē: vnde ⁊ in ipo volun
tas mala qua dyabolus fieret:qn̄ tot⁹ angelus a
cōditore optimo fact⁹ esset bon⁹? His cogita-
tionib⁹ deprimebar iterꝝ:⁊ suffocabar:sed nō vs
qꝫ ad illū īfernū subducebar erroris: vbi nemo
cōfitebit tibi:dū tu poti⁹ mala pati:ꝗ̃ hō facere
putat. Sic.n.nitebar inuenire cetera: vt caz iue
neram meli⁹ esse icorruptibile ꝗ̃ corruptibile ⁊
iō te qcqd esses eē icorruptibilē cōfitebar. Neqꝫ
eniz vlla aia vnꝗ̃ potuit poterit ve cogitare ali
qd qđ sit te meli⁹:q summū ⁊ optimū bonū es.
Cū aūt verissime atqꝫ certissime incorruptibile
corruptibili ꝑponat:sicut iā ego ꝑponebā: pote
ram iā cogitatione aliqd attingere qđ esset me-
lius deo meo:nisi tu esses icorruptibil. Ubi igit

videbā incorruptibile corruptibili esse ꝓferen-
dū:ibi te q̄rere debebā:atq̧ inde aduertere vbi
sit malū.i.vnde sit ip̄a corruptio:q̄ violari sub
stātia tua nullo mō pōt. Nullo.n.ꝓrsus mō vio
lat corruptio deum nostꝝ:nulla volūtate:nulla
necessitate:nullo iprouiso casu:qm̄ ip̄e ē deus:
⁊ qđ sibi vult bonū ē:⁊ ip̄e ē idem bonuz:Corrū
pi aūt nō ē bonum. Nec cogeris inuitꝰ ad aliqd
q̄r volūtas tua nō ē maior q̄ȝ potentia tua. Esset
aūt maior:si teip̄o tuip̄e maior esses. Eteniȝ vo
luntas ⁊ potētia dei:deꝰ ip̄e ē. Et qd iprouisum
tibi:q nosti oia:⁊ nulla natura ē nisi q̄r nosti eā.
Et vt qd multa dicimꝰ:cur nō sit corruptibilis
suba que deꝰ ē:qm̄ si hoc esset deꝰ: Et querebam
vñ malum ⁊ male q̄rebam:⁊ in ip̄a inq̄sitione
mea nō videbā malum. Et cōstituebā in cōspe-
ctu sp̄ūs mei vniuersaȝ creaturā:qcq̄d in ea cer
nere possumus:sicuti ē terra ⁊ mare:⁊ aer ⁊ si-
dera ⁊ arbores:⁊ aīalia mortalia:⁊ qcq̄d in ea
nō videmus:sicut firmamētum celi insup ⁊ oēs
angelos ⁊ cūcta spiritalia eiꝰ sed ēt ip̄a q̄si corpa
essēt locis ⁊ locis ordīauit imaginatō mea ⁊ feci
vnā massā grādē distictā generibꝰ corpoꝝ crea
turā tuā:siue q̄ vera corpa erāt siue que ip̄e ꝑ spi
ritibꝰ finxerā:⁊ eā feci grādem:nō quātum erat
qđ scire nō pōterā:sed quātū libuit:vndiq̧ ver
sum sane finitā. Te aūt dñe ex omni parte am-
biētem ⁊ penetrātē eā:sed vsq̧quaq̧ īfinitū:tā
q̄ȝ si mare esset vbiq̧ ⁊ vndiq̧ ꝑ imēsum infini
tū solum mare:⁊ haberet itra se spōgiā quālibȝ
magnā:sed finitā tñ:plena esset vndiq̧ spongia
illa ex oī sua parte ex imenso mari:sic creaturā
tuam finitā te īfinito plenā putabā:⁊ dicebā. Ec
ce deꝰ ⁊ ecce q̄ creauit deꝰ ⁊ bonꝰ ē deus:atq̧ his
validissime lōgissimeq̧ ꝓstātior:sed tñ bonꝰ bo
na creauit:⁊ ecce q̄mo ambit atq̧ iplet ea. Ubi
ergo maluȝ ⁊ vnde ⁊ q̄ huc irrepsit: Que radix
eiꝰ:⁊ qđ semē eiꝰ: An oīno nō ē: Cur ergo time
mus ⁊ cauemus qđ nō ē: Aut si inanit̄ timemꝰ
certe vł timor ip̄e malū ē quo icassum stimulat̄:⁊
excrutiat̄ cor. Et tāto grauiꝰ malū quāto ñ ē qđ
timeamꝰ ⁊ timemꝰ. Jccirco aūt ē maluȝ qđ time
mꝰ aut h̄ malū ē q̄r timemꝰ: Uñ ē igit̄: Qm̄ deꝰ
fec̄ hec oia bonꝰ bona. Maiꝰ qdē ⁊ summū bo-
nuȝ minora fecit bona. Sed tñ ⁊ creās ⁊ creata
bona sunt oia. Uñ est malū. An vñ fecit ea:ma
teries aliq̄ mala erat:⁊ formauit atq̧ ordinauit
eā:sed reliq̄t aliqd in illa qđ in bonū nō cōuerte
ret: Cur ⁊ h̄: An ipotēs erat totā vertere ⁊ com
mutare vt nihil mali remaneret:cum sit oīa po
tēs: Postremo cur inde aliqd facere voluit:ac
nō potiꝰ eadē oīpotentia fecit:vt nulla eēt oīno
Aut vero existere poterat ꝯ eius volūtatē: Aut
si eterna erat:cur tādiu ꝑ īfinita retro spacia tē-
poꝝ sic eā siuit esse:ac tāto post placuit aliqd ex
ea facere: Aut iā si aliqd subito voluit agere:h̄
potiꝰ ageret oīpotēs vt illa nō eēt:atq̧ ip̄e solus
eēt totū veꝝ ⁊ sūmū ⁊ īfinitū bonū: Aut si ñ erat
bñ vt nō aliqd boni etiā fabricaret ⁊ cōderet q
bonꝰ erat:illa sublata ⁊ ad nihilū redacta mate-
rie q̄ mala erat:bonā ip̄e īstitueret vñ oia crea-
ret. Nō.n.esset oīpotēs si ꝯdere nō posset aliqd
boni:nisi ea quā ip̄e nō cōdiderat adiuuaret̄ ma
teria. Talia voluebā pectore misero igrauidato
curis mordacissimis de timore mortis:⁊ nō in
uēta veritate:stabilit̄ tñ herebat in corde meo:i
catholica ecclīa fides xp̄i tui dñi ⁊ saluatoris no
stri:in multis qdē adhuc īformis:⁊ ꝓter doctri-
ne normā fluctuās:sed tñ nō eā relinq̄bat animꝰ
imo in dies magis magisq̧ ībibebat. Jā ēt ma-
thematicoꝝ fallaces diuinatiōes:⁊ ipia delira-
mēta reiecerā. Cōfiteant̄ ēt hinc tibi de ītimis
visceribꝰ aīe mee mīȝatiōes tue deꝰ meꝰ. tu.n.
tu oīno:nam qs aliꝰ a morte oīs erroris reuocat
nos:nisi vita q̄ mori nescit:⁊ sapīa mētes idigē
tes illumināns nullo idigēs lumine:q̄ mūdus ad
ministrat̄ vsq̧ ad arboꝝ volatica folia. Tu ꝓcu
rasti ꝑuicacie mee q̄ obluctatꝰ sum vindiciano
acuto seni:⁊ nebridio adolescēti mirabilis aīe:il
li vehemēter affirmāti:huic cū dubitatiōe qdē
aliq̄:sed tñ crebro dicēti:nō esse illā arteȝ futurā
ꝓuidēdi:cōiecturas aūt hoīum hr̄e sepe viȝ for
tis:⁊ multa dicēdo dici pleraq̧ vētura nesciēti-
bꝰ eis qd dicerēt:sed in ea nō tacēdo icurrētibꝰ.
Procurasti ergo tu hoīem amicuȝ nō qdē segnē
cōsultorē mathematicoꝝ:nec eas lr̄as bñ calen
tē:sed vt dixi cōsultorē curiosuȝ:⁊ tñ sciētē aliqd
qđ a p̄re suo se audisse dicebat:qđ quātum vale
ret ad illius artis opinionē euertēdam ignora-
bat. Js ergo vir noīe firminus liberaliter insti-
tutus ⁊ excultꝰ eloquio:cū me tanq̄ȝ charissimū
de q̄busdam suis rebus in quas secularis spes
eiꝰ intumuerat cōsuleret qd mihi fm̄ suas quas
cōstellationes appellāt videret̄:ego aūt q iam
de hac re in nebridij sn̄iam flecti ceperam:non
quidē abnuerē cōijcere ac dicere quod mutanti
occurrebat:sed tamē subijcerem ꝓpe iaȝ esse mi
hi ꝑsuasum ridicula esse illa ⁊ inania:tuȝ ille mi
hi narrauit patrem suum fuisse librorum taliuȝ
curiosissimum:⁊ hebuisse amicum eque illa si-
mulq̧ sectanteȝ:qui pari studio ⁊ collatione fla
grabāt in eas nugas igne cordis sui:ita vt mu-
torum quoq̧ animaliuȝ si que domi parerent
obseruarent momenta nascentium:atq̧ ad ea
celi positionem notarēt:vnde illius quasi artis
experimenta colligerent. Jtaq̧ dicebat audisse
se a patre quod cū de eodem firmino pregnans
mater esset etiam illius paterni amici famula
quedam pariter vtero grandescebat:quod late-
re nō potuit dominum:qui etiam canum suaꝝ

partus examinatissima diligētia nosse curabat
Atqꝫ ita factum esse vt cuꝫ iste cōiugis. ille aūt
ancille dies ⁊ horas minutioresqꝫ: horarūqꝫ ar
ticulos cautissima obseruatione numerarent:
enixe essent ambe simul ita vt easdem cōstella
tiones: vsqꝫ ad easdem minutias vtriqꝫ nascēti
facere cogerent: iste filio ille seruulo. Nam cuꝫ
mulieres parturire cepissent: indicauerunt sibi
ambo quid sua cuiusqꝫ domo ageret. Et para-
uerunt quos ad se inuicem mitterent simul vt
natum quod parturiebat esset cuiqꝫ nunciatū:
quod tamen vt cōtinuo nunciaretur: tanqꝫ in re
gno suo facile effecerāt: Atqꝫ ita ꝗ ab alterutro
missi sunt tam ex paribus domoꝝ interuallis
sibi obuiaꝫ factos esse dicebat: vt aliam positio
nem siderum aliasqꝫ particulas momētorum:
neuter eoꝝ notare sineret. Et tamen firminus
amplo apud suos loco natꝰ dealbatiores vias
seculi cursitabat: augebat diuitijs: sublimabat
honoribus: seruus tamē ille conditionis iugo
nullatenus relaxato dn̄is seruiebat: ip̄o indicā-
te qui nouerat eum. His itaqꝫ auditis ⁊ credi
tis: talis ꝗppe narrauerat: omnis illa relucta-
tio mea resoluta cōcidit: ⁊ primo firminū ip̄m
conatus sum ab illa curiositate reuocare: cuꝫ di-
cerem cōstellationibus eius inspectis vt vera
ꝓnunciarem: debuisse me vtiqꝫ videre ibi pa-
rentes inter suos esse primarios nobilem fami
liaꝫ ꝓprie ciuitatis: natales ingenuos: honestā
educationem: liberalesqꝫ doctrinas. At si me il
le seruus ex eisdem cōstellationibus: qꝛ ⁊ illius
ip̄e essent cōsuluisset: vt eidem quoqꝫ vera pro
ferrem: debuisse me rursum ibi videre abiectis
simam familiam cōditionem seruileꝫ: ⁊ cetera
longe a prioribus aliena lōgeqꝫ distantia. Un-
de aūt fieret vt eadem inspiciēs diuersa dicerē
si vera dicerem: si aūt eadem dicerem: falsa di-
cerem. Inde certissime collegi ea que vera con
sideratis cōstellationibus dicerent: nō arte dici
sed sorte: que aūt falsa nō artis imperitia: sꝫ sor
tis mendacio: Hinc autem accepto aditu: ip̄e
mecum talia ruminādo: ne quis eorūdem de-
liroꝝ qui talem questum sequerent: quos iam
iāqꝫ inuadere atqꝫ irrisos refellere cupiebam:
mihi ita resisteret quasi aut firminus mihi: aut
illi pater falsa narrauerit: intendi cōsideratio-
nem in eos qui gemini nascunt: quorum pleri-
qꝫ ita post inuicem fundunt ex vtero vt paruuꝫ
ip̄m tēporis interuallum quātālibet vim in re-
rum natura habere contēdant: colligi tamen
humana obseruatione nō possit: litterisqꝫ signa
ri omnino nō valeat: quas mathematicus īspe-
cturus est vt vera ꝓnunciet. Et nō erunt vera:
qꝛ easdem l̄ras inspiciens: eadem debuit dice
re de esau ⁊ iacob: sed nō eadem vtriqꝫ accide-
runt: Falsa ergo diceret. Aut si vera diceret: nō
eadem diceret: ad eadem inspiceret. Non ergo
arte: sed sorte vera diceret. Tu enim dn̄e iustis
sime moderator vniuersitatis cōsulentibus cō
sultisqꝫ nescientibus occulto instinctu agis: vt
dum quisqꝫ contulit: hoc audiat quod oportet
eum audire occultis meritis animaꝝ ex abys-
so iusti iudicij tui: cui nō dicat homo quid ē hoc
aut ꝗd est hoc: nō dicat: nō dicat: homo ē enim.
Jam itaqꝫ me adiutor meus illis vinculis sol-
ueras: ⁊ querebam vnde malum: ⁊ nō erat exi-
tus. Sed me nō sinebas vllis fluctibus cogita
tionis auferri ab ea fide qua credebam ⁊ esse te
⁊ esse incōmutabilem substantiam tuam: ⁊ esse
de hoībus curam ⁊ iudicium tuum: ⁊ in xp̄o fi-
lio tuo dn̄o nostro atqꝫ ī scripturis sanctis quas
ecclesie tue catholice cōmēdaret auctoritas vi
am te posuisse salutis humane ad eam vitam q̄
post hanc mortem futura ē. His itaqꝫ saluis at
qꝫ incōcusse roboratis in animo meo: querebaꝫ
estuans vnde sit malum. Que illa tormēta par
turiētis cordis mei: qui gemitus deꝰ meus: Et
ibi erāt aures tue nesciēte me. Et cum in silētio
fortiter quererem magne voces erāt ad miseri
cordiam tuam: tacite cōtritiones animi mei.
Tu sciebas quid patiebar: ⁊ nullus hominum.
Quātum enim erat quod inde digerebat ꝑ lin-
guam meam in aures familiarissimoꝝ meoꝝ.
Nunquid totus tumultus anime mee: cui nec
tēpora nec os meū sufficiebat sonabat eis: To
tum tamē ibat in auditum tuū quod rugiebaꝫ
gemitu cordis mei: ⁊ ante te erat desideriū me-
um: ⁊ lumē oculoꝝ meorum nō erat mecū. In-
tus enim erat: ego aūt foris. Nec in loco illud.
At ego intēdebam in ea que locis cōtinentur: ⁊
nō ibi inueniebam locum ad requiescendum.
Nec recipiebāt me ista vt dicerem: sat est ⁊ be-
ne ē: nec dimittebant redire vbi mihi satis esset
bene. Superior enim eram istis: te vero īferior
Et tu gaudiuꝫ veruꝫ mihi subdito tibi: ⁊ tu mi-
hi subieceras que infra me creasti. Et hoc erat
rectum tēperamentum: ⁊ media regio salutis
mee: vt manerem ad imaginē tuam: ⁊ tibi ser
uiēs dominarer corpori: Sed cum superbe cō
tra te surgerē ⁊ currerem aduersus dn̄m in cer
uice crassa scuti mei: etiaꝫ ista infima supra me
facta sunt ⁊ p̄mebant: ⁊ nusqꝫ erat laxamētum
⁊ respiramētum. Ipsa occurrebant vndiqꝫ acer
uatim ⁊ cōglobatim cernēti: cogitāti aūt ima-
gines corporum ip̄e opponebantur redeūti: q̄si
diceretur. Quo is indigne: ⁊ sordide: Et hec de
vulnere meo creuerant: qꝛ humiliasti tāqꝫ vul
neratum sup̄bum: ⁊ tumore meo separabat abs
te: ⁊ nimis inflata facies claudebat oculos me
os. Tu vero dn̄e in eternum manes: ⁊ nō ieter-

num irasceris nobis:q̃m miseratus es terraꝫ:⁊ cinerem. Et placuit in cõspectu tuo reformare deformia mea:⁊ stimulis internis agitabas me vt impatiẽs essez donec mihi ꝑ interiorẽ aspectum certus esses. Et residebat tumor meꝰ ex occulta manu medicine tue: aciesq́ꝫ cõturbata ⁊ contenebrata mẽtis mee acri collirio salubrium doloꝝ meoꝝ de die in diem sanabatur. Et primo volẽs ostendere mihi q̃ꝫ resistas sup̃bis: humilibus aũt des grãm:⁊ quãta misericordia tua demonstrata sit hoĩbus via humilitatis:q̃ᵭ verbum tuum caro fcm̃ ẽ:⁊ habitauit inter homines:procurasti mihi ꝑ quẽdam hoĩem imanissimo typo turgiduꝫ quosdã platonicorum libros ex greca lingua in latinã versos: ⁊ ibi legi non quidẽ his verbis:sed hoc idem omnino: multis ⁊ multiplicibus suaderi rõnibꝰ:ꝙ in principio erat verbum ⁊ verbum erat apud deuꝫ:⁊ deus erat verbum:hoc erat in principio apud deum:oĩa ꝑ ip̃m facta sunt:⁊ sine ip̃o factum est nihil:quod factum est in eo vita ẽ. Et vita erat lux hoĩum:⁊ lux in tenebris lucet:⁊ tenebre et eã non compꝛehẽderunt. Et qꝛ hoĩs aĩa quãuis testimonium ꝑhibeat de lumine:non ẽ tamẽ ipsa lumẽ:sed verbum dei. Deus ẽ lumẽ veꝝ quod illuminat oẽm hoĩem veniẽtem in hunc mũdũ Et qꝛ in hoc mundo erat:⁊ mũdus ꝑ ip̃ꝫ factꝰ ẽ ⁊ mundus eũ non cognouit. Qꝛ vero in sua ꝓpria venit ⁊ sui eũ nõ receperunt:quotquot aũt eũ receperunt dedit eis ptãtẽ filios dei fieri credẽtibꝰ i noĩe eiꝰ:ñ ibi legi. Itẽ ibi legi qꝛ deꝰ v̄bũ ñ ex carne ñ sanguine nõ ex volũtate viri neqꝫ ex volũtate carnis:sed ex deo natus ẽ. Sed qꝛ verbum caro factum ẽ ⁊ habitauit in nobis:nõ ibi legi. Indagaui quippe in illis lr̃is varie dictum:⁊ multis modis:ꝙ sit filiꝰ in forma patris non rapina arbitratus esse equalis deo:qꝛ naturaliter idip̃m est. Sed qꝛ semetip̃m exinaniuit formam serui accipiẽs in similitudinem hoĩum factus ⁊ habitu inuẽtus vt homo:humiliauit se factus obediẽs vsqꝫ ad mortem:mortẽ aũt crucis:propter quod deus eum exaltauit a mortuis:⁊ donauit ei nomẽ quod est sup̱ omne nomẽ vt in noĩe iesu omne genu flectat̃ celestium terrestrium ⁊ infernoꝝ:⁊ oĩs lingua confiteatur:qꝛ dñs iesus in gloria ẽ dei patris non habẽt illi libri. Quod eniꝫ ante oĩa tp̱a: ⁊ supra omnia tp̱a incõmutabiliter manet vnigenitus filius tuꝰ coeternus tibi:⁊ qꝛ de plenitudine eius accipiũt aĩe vt beate sint:⁊ qꝛ participatione manẽtis in se sapie renouãtur vt sapiẽtes sint:ẽ ibi. Quod aũt ſm tẽpus pro impijs mortuus ẽ:⁊ filio tuo vnico non pep̱cisti:sed ꝓ nobis oĩbus tradidisti eũ:non ẽ ibi. Abscondisti.n.hec a sapiẽtibus:⁊ reuelasti ea paruulis: vt venirẽt ad euꝫ laborãtes : ⁊ onerati:⁊ reficeret eos:q̃m mitis ẽ ⁊ humilis corde ⁊ dirigit mites i iudicio:⁊ docet mãsuetos vias suas: vidẽs humilitatem nostram ⁊ laborem nostrum:⁊ dimittẽs oĩa peccata nostra. Qui aũt cothurno tanq̃ꝫ doctrine sublimioris elati non audiunt dicẽtem. Discite a me:qꝛ mitis sum ⁊ humilis cordde:⁊ ĩuenietis requiẽ aĩabus vestris:⁊ si cognoscunt deum non sicut deum glorificãt ait grãs agunt:sed euanescunt in cogitationibus suis: ⁊ obseruat̃ insipiẽs cor eoꝝ:dicẽtes se esse sapiẽtes stulti fiunt. Et ideo legebã ibi etiã immutatã gloriam incorruptionis tue in idola:⁊ varia simulacra in similitudinem imaginis corruptibilis hoĩs: ⁊ volucruꝫ ⁊ quadrupedũ ⁊ serpẽtum: videlꝫ egyptium cibum quo esau ꝑdidit primogenita sua:quoniaꝫ caput quadrupedis ꝓ te honorauit populus primogenitus conuersus corde in egyptum:⁊ curuãs imaginẽ tuam aĩam suam ante imaginẽ vituli manducãtis fenum:inueni hec ibi:⁊ nõ mãducaui. Placuit.n.tibi dñe auferre opprobriũ diminutionis ab iacob: vt maior seruiret minori:⁊ vocasti gẽtes in hereditatẽ tuaꝫ. Et ego ad te venerã ex gẽtibꝰ:⁊ intẽdi in auꝝ quod ab egypto voluisti vt auferret populus tuus:q̃m tuum erat vbicũqꝫ erat. Et dixisti atheniẽsibꝰ ꝑ apostoluꝫ tuũ ꝙ in te viuimus:⁊ mouemur ⁊ sumꝰ sicut ⁊ q̃daꝫ ſm eos dixerunt. Et vtiqꝫ ĩde erãt illi libri. Et non attẽdi in idola egyptiorũ:q̃bus de auro tuo ministrabãt:qui trãsmutauerũt veritateꝫ dei in mẽdacium:⁊ coluerũt ⁊ seruierũt creature potius q̃ꝫ creatori. Et inde admonitꝰ redire ad memetip̃m:intraui in intima mea duce te: ⁊ potui:q̃m factꝰ es adiutor meꝰ. Intraui : ⁊ vidi qualicũqꝫ oculo anime mee:supra eundẽ oculum anime mee:supra mẽtem meaꝫ lucem dñi incõmutabilem:non hãc vulgarẽ ⁊ conspicuam omni carni : nec quasi ex eodeꝫ genere. Grandior erat:tãq̃ꝫ si ista multo multoqꝫ clarius claresceret:totũqꝫ occuparet magnitudine. Non hꝫ illa erat sed aliud: aliud valde ab istis oĩbus. Nec ita erat supra mẽteꝫ meaꝫ sicut oleũ sup̱ aquam : nec sicut celũ sup̱ terram:sed superior : qꝛ ip̃a fecit me:⁊ ego inferior qꝛ factꝰ sum ab ea. Qui nouit veritatem nouit eã: et qui nouit eam: nouit eternitatẽ. Charitas nouit eam O eterna veritas:⁊ vera charitas:⁊ chara eternitas. Tu es deus meus:tibi suspiro die ac nocte. Et cum te primum cognoui:tu assumpsisti me vt viderem esse quod viderẽ:⁊ nondũ me esse qui viderem . Et reuerberasti ĩfirmitatem aspectus mei: radiãs in me vehemẽter: ⁊ cõtremui amore: ⁊ horrore:⁊ ĩueni me lõge eẽ a te in regione dissimilitudinis : tanq̃ꝫ audirem vocẽ tuam de excelso. Cibus sum grãdium:cresce:et

⁊ manducabis me. Nec tu me in te mutabis si
cut cibum carnis tue: sed tu mutaberis in me.
Et cognoui qm̃ ꝑ iniqtate erudisti hoiem: ⁊ ta-
bescere fecisti sicut araneaꝫ aiam meaꝫ: ⁊ dixi.
Nunqd nihil ē veritas: qm̃ neqꝫ ꝑ finita neqꝫ
ꝑ infinita locoꝝ spacia diffusa ē? Et clamasti de
longinquo. Immo vero ego sum q sum. Et au-
diui sicut audit̄ in corde: ⁊ non erat prorsus vn-
de dubitarē: faciliusqꝫ dubitareꝫ viuere me: ꝙ
non esse veritateꝫ q̄ ꝑ ea q̄ facta sunt intellecta
conspicit̄. Et inspexi cetera infra te. Et vidi nec
omnino esse: nec oīno non esse. Esse quideꝫ qm̃
abs te sunt: non esse aūt qm̃ id qᵭ es non sunt.
Id enim vere est quod incōmutabiliter manet.
Mihi aūt in herere deo bonum ē: qꝛ si nō ma
nebo in illo nec in me potero. Ille aūt in se ma-
nens innouat oīa. Et dn̄s meus es: qm̃ bonoꝝ
meoruꝫ non eges. Et manifestatuꝫ ē mihi: qm̃
bona sūt q̄ corrumpunt̄: q̄ neqꝫ si summa bona
essent: neqꝫ nisi bona essent: corrumpi possent.
Qꝛ si summa bona essent: incorruptibilia essēt
si aūt nulla bona essent: qd in eis corrumperet̄
non esset. Nocet eniꝫ corruptio: ⁊ nisi bonū mi-
nueret non noceret. Aut igit̄ nihil nocet corru
ptio quod fieri non pōt: aut quod certissimuꝫ ē
oīa que corrumpunt̄ priuant̄ bono. Si aūt om
ni bono priuabunt̄: oīno non erunt. Si. n. erūt
⁊ corrumpi iam non poterunt: meliora erūt: qꝛ
incorruptibiliter ꝑmanebunt. Et quid mōstruo
sius: ꝙ ea dicere omni bono amisso facta me-
liora? Ergo si oī bono priuabunt̄: omnino nul-
la erunt. Ergo quādiu sunt: bona sunt. Ergo q̄
cūqꝫ sunt bona sunt. Malūqꝫ illud quod querere
bam vnde esset non est suba: qꝛ si substātia esset
bonum esset. Aut. n. esset incorruptibilis suba
magnū vtiqꝫ bonuꝫ: aut substātia corruptibilis
esset q̄ nisi bona esset corrūpi non posset. Itaqꝫ
vidi ⁊ manifestatum ē mihi: qꝛ oīa bona tu fe
cisti: ⁊ prorsus nulle substātie sunt quas tu nō fe
cisti. Et qm̃ non equalia oīa fecisti: ideo sūt oīa
qꝛ singula bona sūt: ⁊ simul oīa valde bona: qm̃
fecisti deus noster omnia bona valde. Et tibi
omnino non ē malum: non soluꝫ tibi: sed ⁊ vni-
uerse creature tue: qꝛ extra te non ē aliquid qᵭ
irrumpat ⁊ corrūpat ordinē quē imposuisti ei.
In partibus aūt eius q̄dam quibusdaꝫ: qꝛ non
conueniunt mala putant̄. ⁊ eadeꝫ ip̄a conueni-
unt alijs: ⁊ bona sunt: ⁊ in semetipsis bona sūt.
⁊ omnia hec q̄ sibimet inuicem non conueniunt
conueniunt inferiori parti reꝝ: quā terrā dicimꝰ
hn̄tem celum suū nubilosuꝫ atqꝫ vētosum con-
gruū sibi. ⁊ absit iam vt dicerē non esse ista: qꝛ ⁊
si sola ista cernerē: desiderarē qdem meliora. sed
iam etiā de solis istis laudare te deberē: quo-
niam laudādum te ostēdunt de terra dracones
⁊ oēs abissi. Ignis grando nix glacies sp̄us tē-
pestatis q̄ faciunt verbum tuū. Montes ⁊ oēs
collēs: ligna fructifera ⁊ oēs cedri. Bestie ⁊ om
nia pecora: reptilia: ⁊ volatilia pēnata. Reges
terre: ⁊ oēs populi: principes ⁊ oēs iudices ter
re. Iuuenes ⁊ virgines: seniores cuꝫ iunioribꝰ
laudēt nomē tuum. Cuꝫ vero etiaꝫ de celis te
laudēt laudēt te deus noster in excelsis oēs an-
geli tui. oēs virtutes tue: sol ⁊ luna oēs stelle: ⁊
lumē: celi celoꝝ: ⁊ aque q̄ sup celos sunt laudēt
nomē tuuꝫ: Non iā desiderabam meliora: quia
omnia cogitabam: ⁊ meliora quidem superio-
ra ꝙ inferiora meliora omnia ꝙ sola superiora
iudicio sano rependebam. Non ē sanitas eis
quibus displicet aliquid creature tue: sicut mi
hi non erat cum displicerēt multa q̄ fecisti. Et
qꝛ nō audebat anima mea vt ei displiceret deꝰ
meus: nolebat esse tuū quicquid ei displicebat
⁊ inde ierat in opinionē duarum substātiarum
⁊ non requiescebat: ⁊ aliena loquebat̄: ⁊ inde re
diēs fecerat sibi deum ꝑ infinita spacia locoruꝫ
oium: ⁊ eum putauerat esse te: ⁊ eum collocauē-
rat in corde suo: ⁊ facta erat rursus tēpluꝫ ido
li sui abominādum tibi. Sed postea ꝙ fouisti ca
put nescientis: ⁊ clausisti oculos meos ne vide-
rēt vanitatem: cessaui de me paululuꝫ: ⁊ cōsopi
ta ē insania mea. ⁊ euigilaui in te ⁊ vidi te infini
tum aliter: ⁊ visus iste non a carne trahebat̄. ⁊
respexi alia: ⁊ vidi tibi debere: qꝛ sunt ⁊ in te cū
cta finita: sed aliter: non quasi in loco: sed quia
tu es omnitenēs manu veritate: ⁊ oīa vera sunt
inquātum sunt: nec quicꝙ ē falsitas: nisi cū pu-
tat̄ esse quod non ē: ⁊ vidi qꝛ nō solum locis sua
queqꝫ suis conueniunt: sed etiā tꝑibus. ⁊ qꝛ tu so
lus eternus es: non post innumerabilia spacia
tēpoꝝ cepisti operari: qꝛ oīa spacia tēpoꝝ ⁊ q̄ p̄-
terierunt: ⁊ que p̄teribunt: nec abirent: nec ve-
nirent nisi te operāte: ⁊ manēte. ⁊ sensi ⁊ exptus
suꝫ non esse miruꝫ quod palato non sano pena
ē panis qui sano suauis ē: ⁊ oculis egris odiosa
lux: q̄ pueris amabilis ē. ⁊ iusticia tua displicet
iniquis ne duꝫ vipera ⁊ vermiculus que bona
creasti apta inferioribus creature tue partibus
quibus: ⁊ ipsi iniqui apti sunt quāto dissimilio-
res sunt tibi: apti aūt superioribus quāto simi-
liores fiunt tibi. ⁊ quesiui quid esset iniquitas ⁊
non inueni substātiam: sed a sūma substantia te
deo detorte in infima voluntatis ꝑuersitat̄ em:
proijciētis intima sua ⁊ tumescētis foras. ⁊ mi
rabar ꝙ iaꝫ te amabaꝫ non pro te fantasma. ⁊
non stabam frui deo meo: sed rapiebar ad te de
core tuo: moxqꝫ diripiebar abs te pondere meo
⁊ ruebam in ista cuꝫ gemitu. ⁊ pondus hoc con
suetudo carnalis: sed mecuꝫ erat memoria tui:
neqꝫ vllo modo dubitabaꝫ esse cui cohererem:

sed nondum esse me qui cohererem: quoniã cor
pus qd corrumpit aggrauat animam: ⁊ depri-
mit terrena inhabitatio sensum multa cogitan
tem. erãq3 certissim⁹ q inuisibilia tua a constitu
tione mundi p ea que facta sunt intellecta con-
spiciunt: sempiterna quoq3 virtus: ⁊ diuinitas
tua. Querẽs eni3 vnde approbarẽ pulchritudi
nem corporu3 siue celestiu3 siue terrestriu3: ⁊ qd
mihi presto esset integre de mutabilibus iudi-
canti: ⁊ dicenti: hoc ita esse debet: illud non ita.
Hoc ergo querẽs vnde iudicarẽ cum ita iudica
rem: inuenerã incõmutabilem: ⁊ vera3 verita-
tis eternitate3 supra mẽtem meam cõmutabi-
lem. Atq3 ita gradatim a corporibus ad sentiẽ
tem p corpus aiam: atq3 inde ad eius interiore3
vim cui sensus corporis exteriora annunciaret
⁊ quousq3 possunt bestie: atq3 inde rursus ad ra
ciocinãtem potẽtia3: ad quam refert iudicãdu3
quod sumit a sensibus corporis. Que se quoq3
in me comperiẽs mutabilẽ: erexit se ad intelli-
gentia3 sua3: ⁊ abduxit cogitationẽ a consuetu-
dine: subtrahens se contradicẽtibus turbis fan
tasmatu3: vt inueniret quo lumine aspergeret:
cum sine vlla dubitatione clamaret: incõmuta
bile pferẽdum esse mutabili: vnde nosset ipm
incõmutabile: quod nisi aliquo mõ nosset: nul-
lo modo illud mutabili certa pponeret: ⁊ pueni
ret ad id quod ẽ in ictu trepidantis aspectus.
Tu3 vero inuisibilia tua p ea que facta sunt in-
tellecta conspexi: sed aciem figere nõ valui: ⁊ re
percussa infirmitate redditus solitis: nõ mecu3 fe
reba3 nisi amãtem memoriã: ⁊ quasi olfacta de
siderãtem que comedere nondum posse3: ⁊ que
rebam via3 comparãdi roboris quod esset ido-
neum ad fruẽdum te: nec inueniebam donec am
plecterer mediatore3 dei: ⁊ hoium hoiem chri-
stum iesu3: qui ẽ sup omnia deus benedictus in
secula: vocãtem ⁊ dicẽtem: ego sum via veritas
⁊ vita. ⁊ cibum cui capiẽdo inualidus eram mi-
scẽtem carni: qm̃ verbum caro factu3 ẽ: vt infã
tie nostre lactesceret sapiẽtia tua: p qua3 creasti
omnia. Non enim tenebam dñm meum iesum
xpm humilis humilem: nec cuius rei magistra
esset eius infirmitas noueram. Verbum enim
tuu3 eterna veritas superioribus creature tue
partibus supeminẽs: subditos erigit ad seipam
in inferioribus aũt edificauit sibi humilẽ domũ
de limo nostro: p quam subdẽdos deprimeret a
seipsis: ⁊ ad se traijceret: sanans tumorẽ ⁊ nutri
ens amorẽ: ne fiducia sui pgrederent longi⁹: sed
potius infirmarent: videtes añ pedes suos ifir
mã diuinitatẽ ex pticipatiõe tunice pellicee no
stre: ⁊ lassi psternerent in eã: illa aũt surgẽs leua
ret eos. ego vero aliud putabã: tm̃q3 sentiebam
de dño xpo meo: quãtũ de excellẽtis sapie viro
cui nullus posset equari: psertim: q2 mirabili-
ter natus ex virgine ad exẽplum contẽnendorũ
tpalium, p adipiscenda imortalitate: diuina pro
nobis cura tãta3 autoritatẽ magisterij meruisse
videbat. Quid aũt sacramẽti hrẽt: verbu3 ca-
ro factum: ne suspicari qdem poteram. Tm̃ co
gnouerã ex his que de illo scripta traderent q2
mãducauit: ⁊ bibit: dormiuit: ambulauit: exhi-
laratus ẽ: contristatus ẽ: sermocinatus ẽ: non he
sisse carnem illã verbo tuo: nisi cum aĩa: ⁊ mẽte
humana. Nouit hoc ois qui nouit icõmutabili
tatẽ verbi tui: qua3 ego ia3 noueram quãtum po
teram: nec oino quicq3 inde dubitaba3. etenim
nunc mouere mẽbra corporis p voluntatẽ: nunc
non mouere: nunc aliquo affectu affici: nũc non
affici: nunc proferre p signa sapiẽtes sentẽtias:
nunc esse in silẽtio: ppria sunt mutabilitatis aie
⁊ mẽtis. Que si falsa de illo scripta essent: etia3
oia periclitarent mendacio: neq3 in illis lrĩs vl
la fidei salus generi humano remaneret. Quia
itaq3 vera scripta sunt: totũ hoiem in xpo agno
scebã: non corpus tãtum hois: aut cu3 corpore si
ne mẽte aiam: sed ipsu3 hoie3 non psona verita
tis: sed magna quada, nature humane excellẽ
tia: ⁊ perfectiore participatione sapiẽtie prefer
ri ceteris arbitrabar. Alipius aũt deu3 carne in
dutum ita putabat credi a catholicis: vt preter
deu3 ⁊ carnẽ non esset in xpo anima: mentẽq3
hois non existimabat in eo predicari. Et quo-
niam bene psuasum tenebat: ea que de illo me
morie mandata sunt sine vitali: ⁊ rõnali creatu-
ra non fieri: ad ipam xpianã fidem pigrius mo
uebat. Sed postea hereticoru3 appollinarista-
ru3 hunc errore3 esse cognoscẽs: catholice fidei
collætatus: ⁊ contẽperatus ẽ. Ego aũt aliquãto
posterius didicisse me fateor: in eo quod verbũ
caro factu3 ẽ: quomodo catholica veritas a foti
ni falsitate dirimat. Improbatio quippe hereti
coru3 facit eminere quid ecclia tua sentiat: ⁊ qd
habeat sana doctrina. Oportuit enim: ⁊ here-
ses esse: vt pbati manifesti fierent iter ifirmos.
Sed tunc lectis platonicoru3 illis libris: postea
q3 inde admonitus querere incorpoream veri
tatem: inuisibilia tua p ea que facta sunt intelle
cta conspexi: ⁊ repulsus sensi quod p tenebras
aie mee contẽplari nõ sineret certus esse: ⁊ te ⁊ in
finitu3 esse: nec tñ p locos finitos infinitosue dif
fundi: ⁊ vere te esse q semp idem ipe esses ex nul
la parte nulloq3 motu aliter aut aliter: cetera ve-
ro ex te esse oia: hoc solo firmissimo documento
q2 sunt. Certus quidem in istis eram: nimis tñ in
firmus ad fruẽdum te: Garriebã plane qsi peri
tus: ⁊ nisi in xpo saluatore nostro viã tuã quere
rem: non peritus: sed periturus essem. Iã.n. ceperã
velle videri sapiẽs: plenus pena mea: ⁊ non fle

dam:insuꝑ inflabar scientia. Ubi eniꝫ erat illa
edificans charitas a fundamēto humilitatis:
quod ē xp̄e iesus: Aut qn̄ illi libri me docerēt eā
in quos me ꝓpterea priusq̄ꝫ scripturas tuas cō
siderarē credo voluisti incurrere: vt imprime
retur memorie mee qn̄o ex eis affectus essem.
Et cū postea in libris tuis mālsuefactus esseꝫ:
⁊ curātibus digitis tuis contractarent̄ vulnera
mea: discernerē atq̄ꝫ distinguerē qd interesset in
ter ꝑsumptionem: ⁊ cōfessionem: inter vidētes
quo eundū sit nec videntes qua: ⁊ viam ducē-
tem ad beatificam patriā non tm̄ cernēdam sꝫ
⁊ inhabitādam: Nā si primo sanctis tuis lr̄is
informatus essem ⁊ in eaꝝ familiaritate obdul
cuisses mihi: ⁊ postea in illa volumina icidisseꝫ
fortasse aut abripuissent me a solidamēto pie-
tatis: aut si in affectu quem salubrē inbiberaꝫ ꝑ
stituissem: putarē etiam ex illis libris eum posse
cōcipi: si eos solos quisq̄ꝫ didicisset. Itaq̄ꝫ ani-
dissimi arripui venerabilē stilum sp̄ūs tui: ⁊ pre
ceteris apl'm paulum: ⁊ perierunt ille q̄ōnes in
q̄bus mihi aliqn̄ visus ē aduersari sibi: ⁊ nō con
gruere testimonijs legis: ⁊ ꝓphetarum textus
ꝫmonis eius. Et apparuit mihi vna facies elo
quioꝝ castroꝝ: ⁊ exultare cum tremore didici: ⁊
cepi: ⁊ inueni q̄cq̄d illac verum legeram. Hac
cum cōmēdatione gr̄e tue didici: vt q̄ videt nō
sic glorieẗ quasi non acceperit: nō solū id qđ vi-
det: sed etiam vt videat. Quid. n. habet qđ nō
accepit: Et vt te q̄ es sꝑ idem nō solum admo-
neaẗ vt teneat. Et q̄ de longinquo videre non
pōt viam: tn̄ ambulet qua veniat: ⁊ videat ⁊ te-
neat: Qꝛ ⁊ si condelecteẗ homo legi dei ꝫm inte
riorem hoiem: quid faciet de alia lege in mem
bris suis repugnāte legi mētis sue: ⁊ se captiuū
ducēte in lege peccati q̄ est in mēbris eius: Qm̄
iustus es dn̄e: nos aūt peccauimus: inique feci
mus: impie gessimus: ⁊ granata ē suꝑ nos manꝰ
tua: ⁊ iu ste traditi sumus antiquo peccatori ꝑ-
posito mortis: qꝛ ꝑsuasit voluntati nostre simi-
litudinem volūtatis sue qua in veritate tua nō
stetit. Quid faciat miser homo: Quis eum libe
rabit de corꝑe mortis huiꝰ: nisi gr̄a tua ꝑ iesum
xp̄m dn̄m nostrum quē genuisti coeternū: ⁊ crea
sti in principio viaꝝ tuaꝝ: in quo princeps huiꝰ
mūdi non inuenit quicq̄ꝫ morte digniꝫ: ⁊ occi
dit eū ⁊ euacuatuꝫ ē chyrographū quod erat cō
trarium nobis: Hoc ille lr̄e non hn̄t: non hn̄t il-
le pagine vultum pietatis huiꝰ: lachrimas con
fessionis: sacrificium tuum spirituꝫ cōtribulatū
cor cōtritum ⁊ humiliatum: populi salutem: sp̄ō
sam: ciuitatē: arram sp̄ūssancti: poculum precij
nostri: Nemo ibi cātat: nonne deo subdita erit
anima mea: ab ip̄o. n. salutare meum. Etenim
ip̄e ē deus meus: ⁊ salutaris meꝰ: susceptor meꝰ
nō mouebor amplius. Nemo ibi audit vocan
teꝫ: venite ad me qui laboratis. Dedignāẗ ab
eo discere: qm̄ mitis ē: ⁊ humilis corde. Abscō
disti. n. hec a sapiētibus ⁊ prudentibus: ⁊ reue-
lasti ea paruulis. Et aliud ē de siluestri cacumi-
ne videri patriā pacis: ⁊ iter ad eā nō inuenire:
⁊ frustra conari ꝑ inuia circūobsidētibus: ⁊ insi
diātibus fugitiuis desertoribus cum principe
suo leone: ⁊ dracone: ⁊ aliud tenere viaꝫ illuc du
cētem cura celestis imperatoris munitaꝫ: vbi
non latrocinanẗ qui celestem militiam deserue
runt. Uitāt. n. eam sicut supplicium: Hec mihi
inuiscerabanẗ miris modis cum minimū apo
stolorum tuoꝝ legerem: ⁊ considerauerã ope
ra tua ⁊ expaueram.

Explicit liber septimus.

Incipit octauus.

DEus meus recorder in grāꝝ actiōe tibi: ⁊ confitear misericordias tu
as suꝑ me. Perfundantur ossa
mea delectatione tua: ⁊ dicant
Dn̄e q̄s silis tibi: Dirupisti vin
cula mea: sacrificē tibi sacrificiuꝫ laudis. Quo
dirupisti ea narrabo: ⁊ dicent oēs q̄ adorent te
cum audiūt hec. Bn̄dictus dn̄s in celo: ⁊ in ter
ra: magnū ⁊ mirabile nomē eius. Inheserāt ꝑ
cordijs meis verba tua: ⁊ vndiq̄ꝫ circūuallabar
abs te: De vita tua eterna certus erā: quāuis eā
in enigmate ⁊ quasi ꝑ speculuꝫ viderā. Dubita
tio tn̄ ois de incorruptibili suba q̄ ab illa esset
omnis suba: ablata mihi erat: nec certior de te
sed stabilior in te esse cupiebā. De mea vero tē
porali vita nutabāt oia: ⁊ mundāduꝫ erat cor a
fermēto veteri ⁊ placebat via ip̄e saluator: ⁊ ire
ꝑ eiꝰ angustias adhuc pigebat. Et imisisti in mē-
tem meā: visumq̄ꝫ ē bonū in cōspectu meo ꝑge-
re ad simplicianū q̄ mihi bonꝰ apparebat ꝫuus
tuꝰ: ⁊ lucebat in eo gr̄a tua: Audierā etiā q̄ a iu
uētute sua deuotissime tibi viueret. Jā vero tūc
senuerat: ⁊ lōga etate in tā bono studio sectande
vie tue: multa exꝑtus: multa edoctus mihi vi
debaẗ: ⁊ vere sic erat. Unde mihi vt ꝓferret vo
lebā conferēti secum estus meos: q̄s esset aptꝰ
modus sic affecto: vt ego erā ad ambulāduꝫ in
via tua. Uidebā. n. plenā ecclesiam: ⁊ aliꝰ sic ibat
alius aūt sic. Mihi aūt displicebat qđ agebam
in seculo: ⁊ oneri mihi erat valde nō iā inflāmā
tibus cupiditatibꝰ: vt solebāt spe honoris ⁊ pe
cunie: ad tolerādā illam ꝫuitutē tā grauem. Jaꝫ
enim me illa nō delectabāt pre dulcedine tua:
⁊ decore domus tue quā dilexi. Sed adhuc te-

naeliter colligabar ex femina:nec me ꝓhibebat apostolus coniugari:quãuis exhortaret̃ ad melius:maxime volẽs omnes hoïes sic esse vt ip̃e erat. Sed ego infirmior eligebam molliorez locum. Et ꝓpter hoc vnum voluebar in ceteris lãguidus:⁊ tabescens curis marcidis:quod ⁊ in alijs rebus quas nolebam pati congruere cogebar vite coniugali:cui deditus constringebar. Audieram ex ore veritatis esse spadones q̄ seipsos absciderunt ꝓpter regnum celoꝝ: sed qui põt inquit caperere capiat. Uani sunt certe oẽs hoïes quibus nõ est dei sciẽtia:nec de his q̃ vident̃ bona potuerunt inuenire eum q̄ ẽ. At ego iam nõ eram in illa vanitate. Transcẽderã eaz ⁊ cõrestãte vniuersa creatura tua inueneram te creatorem nostrum:⁊ verbum tuũ apud te deũ tecũq̧ cuz spũsancto vnũ deũ ꝑ quod creasti oïa Et ẽ aliud genus impioꝝ: qui cognoscẽtes deũ nõ sicut deum glĩficauerunt aut grãs egerũt. In hoc quoq̧ incideram:⁊ dextera tua deus suscepit me:⁊ inde ablatum posuisti vbi cõualescerẽ q: dixisti homini:ecce pietas est sapiẽtia: ⁊ noli velle videri sapiens:qm̃ dicẽtes se esse sapiẽtes:stulti facti sunt. Et inuenerã iam bonã margaritam:⁊ vẽditis oïbus q̃ haberez emẽda erat ⁊ dubitabam. Perrexi ergo ad simplicianũ patrem in accipiẽda grã tunc ep̃i ambrosij: ⁊ quez vere vt p̃rem diligebat. Narraui ei circuitꝰ erroris mei. vbi aũt cõmemoraui legisse me quosdam libros platonicoꝝ quos victorinus quõdã rhetor vrbis rome:quem xp̃ianum defunctum esse audierã in latinam linguã trãstulisset: gratulatus ẽ mihi q nõ in alioꝝ p̃hoꝝ scripta incidissem plena fallaciaꝝ:⁊ deceptionum ẜm elemẽta huius mũdi:in istis aũt oïbus modis insinuari deum:⁊ eiꝰ verbuz. Deinde vt me exhortaret̃ ad humilitatem xp̃i sapiẽtibus abscõditã ⁊ reuelatã paruulis: victorinum ip̃m recordatꝰ est quẽ rome cũ eẽt familiarissime nouerat: deq̧ illo mihi narrauit quod nõ silebo: Habet.n. magnã laudem grẽ tue cõfitẽdaz tibi: quẽadmodũ ille doctissimus senex:⁊ oïum liberaliũ doctrinarum peritissimus:qq̧ philosophoꝝ tã multa legerat: ⁊ diiudicauerat ⁊ dilucidauerat: doctor tot nobilium senatoꝝ:q etiam ob insigne p̃clari magisterij:quod ciues huiꝰ mundi eximiũ :putãt:statuam romano foro meruerat:⁊ acceperat vsq̧ ad illã etatem venerator idoloꝝ sacrorũq̧ sacrilegoꝝ particeps:quibus tunc tota fere romana nobilitas inflata spirabat populi vsiam ⁊ oigenum deum mõstra:⁊ anubem latratorez:q̃ aliqñ cõtra neptunum:⁊ venerẽ:cõtraq̧ mineruã tela tenuerãt:⁊ a se victis iam roma supplicabat:q̃ iste senex victorinus tot annos ore terricrepo defẽsitauerat:nõ erubuerit esse puer xp̃i tui:⁊ infans fontis tui:subiecto collo ad humilitatis iugũ:⁊ edomita fronte ad crucis opprobrium. O dñe dñe q̄ inclinasti celos:⁊ descẽdisti tetigisti montes:⁊ fumigauerunt:q̄bus modis te insinuasti illi pectori? Legebat sicut ait simplicianus:sctãm scripturã:oẽsq̧ xp̃ianas lr̃as inuestigabat studiosissime:⁊ ꝑscrutabatur ⁊ dicebat simpliciano nõ palam:sed secretius ⁊ familiarius. noueris me iam esse xp̃ianum? Et rñdebat ille:nõ credaz:nec deputabo te inter xp̃ianos nisi in eccl'ia xp̃i te videro. Ille aũt irridebat eum dicẽs: Ergo parietes faciunt xp̃ianos? Et hoc sepe dicebat iam se esse xp̃ianum: ⁊ simplicianꝰ illud sepe rñdebat:⁊ sepe ab illo parietum irrisio repetebat̃. Amicos.n. suos verebat̃ offendere suꝑbos demonicolas:quoꝝ ex culmine babilonice dignitatis quasi ex cedris libani quas nõ duz cõtriuerat dñs grauiter ruituras in se inimicicias arbitrabat̃. Sed postea q̃z legendo ⁊ inhiando auxit firmitatem:timuitq̧ negari a xp̃o corã angelis sanctis si euz timeret corã hoïbus cõfiteri:reusq̧ sibi magni criminis apparuit erubescẽdo de sacramẽtis humilitatis verbi tui: ⁊ nõ erubescẽdo de sacris sacrilegijs suꝑboꝝ demonioꝝ q̃ imitator suꝑbꝰ acceperat: depuduit vanitati:⁊ erubuit veritati:subitoq̧. ⁊ inopinatus ait simpliciano: vt ip̃e narrabat. Eamus ĩ eccl'iam:xp̃ianus volo fieri. At ille nõ se capiẽs leticia ꝓrexit cum eo. Ubi aũt imbutus ẽ p̃mis instructionum sacramẽtis nõ multo post etiam nomẽ dedit: vt ꝑ baptismum regeneraret̃:mirẽte roma gaudẽte ecclesia. Suꝑbi videbant:⁊ irascebant̃: detibus suis stridebãt:⁊ tabescebãt: Seruo aũt tuo dñs deꝰ erat spes eius:⁊ non respiciebat in vanitates ⁊ insanias mẽdaces. Deniq̧ vt vẽtum ẽ ad horã ꝓfitẽde fidei:q̃ verb certis cõceptis retẽtisq̧ memoriter de loco eminẽtiore in conspectu populi fidelis rome reddi solet ab eis q̄ accessuri sunt ad grãm tuã:oblatã esse dicebat victorino a p̃sbyteris vt secretiꝰ redderet:sicut nõnullis qui verecundia trepidaturi videbant̃ offerri mos erat:illum aũt maluisse salutẽ suã in conspectu sancte multitudinis ꝓfiteri. Non.n. erat salus quã docebat in rhetorica:⁊ tñ eã publice professus erat. Quãto minus ergo vereri debuit mãsuetum gregẽ tuuz ꝓnuncians verbum tuuz:qui nõ verebatur in verbis suis turbas insanoꝝ? Itaq̧ vbi ascendit vt redderet:oẽs sibimet inuicẽ quisq̧ vt eũ nouerat instrepuerũt nomẽ eius strepitu gratulationis. Quis aũt ibi nõ euz nouerat? Et sonuit p̃sso sonitu:ꝑ ora cunctoꝝ collẽtãtium victorinꝰ victorinus. Cito sonuerunt exultatione:q: videbãt eum:⁊ cito siluerũt intẽtione vt audirent eũ: Pronũciauit ille fidẽ veracẽ p̃clara fiducia:

et volebam eum oēs rapere intro in cor suum: et rapiebāt amādo et gaudēdo. He rapiētium manus erāt. Deus bone quid agit in hoīe vt plus gaudeat de salute desperate aīe: et de maiore periculo liberate: q̄ꝫ si spes ei sp̄ affuisset: aut periculum minus fuisset? Etenim tu quoqꝫ misericors pater plus gaudes de vno penitēte: q̄ꝫ de nouagintanouē iustis q̄bus non ē opus penitentia. Et nos cum magna iocūditate audim⁹ cuꝫ audimus: q̄ꝫ exultātis pastoris humeris reportet̄ ouis q̄ errauerat: et drachma referat̄ in thesauros tuos colletātibus vicinis mulieri q̄ inuenit. Et lachrymas excutit gaudiuꝫ solēnitatis domus tue: cum legit̄ in domo tua de minore filio: q̄ꝫ mortuus erat: et reuixit: perierat: et inuentus ē. Gaudes quippe in nobis: et in angelis tuis sancta charitate sanctis. Nā tu semp idē: qui ea q̄ non semp nec eodē modo sunt: eodem mō sp̄ nosti omnia. Quid ergo agit̄ i aīa: cū ampli⁹ delectat̄ inuētis aut redditis reb⁹ quas diligit: q̄ꝫ si eas sp̄ habuisset? Contestant̄ eniꝫ et cetera et plena sunt oīa testimonijs clamātibus: ita est. Triūphat victor impator: et nō vicisset nisi pugnauisset. Et quāto maius periculum fuit in p̄lio: tāto maius ē gaudium in triūpho. Jactat tēpestas nauigātes: minat̄qꝫ naufragium: oēs futura morte pallescunt: Tranquillat̄ celū: et mare: et exultāt nimis: q̄ꝫ timuerunt nimis. Eger ē carus: et vena ei⁹ malum renunciat: oēs q̄ eum saluum cupiunt: egrotāt simul aīo. Fit ei recte: et nōdum ambulabat pristinis virib⁹: et fit iā tale gaudium q̄le nō fuit cum antea saluus: et fortis ambularet. Easqꝫ ip̄as voluptates humane vite: etiā non inopinatis: et p̄ter voluntatē irruentibus: sed institutis: et voluntarijs molestijs homines acquirūt. Edēdi et bibēdi voluptas nulla ē: nisi p̄cedat esuriēdi: et sitiendi molestia. Et ebriosi q̄dam salsiuscula comedunt quo fiat molestus ardor: quē dum extinguit potatio fit delectatio: Et institutum ē vt iā pacte spōse nō tradant̄ statim: ne vilem hēat maritus datā: quaꝫ nō suspirauerit sponsus dilatā. Hoc in turpi: et execrāda leticia: hoc in ea q̄ concessa et leticia ē: hoc in ip̄a sincerissima honestate amicicie: hoc in eo q mortuus erat: et reuixit: perierat: et inuētus ē. Ubiqꝫ maius gaudium molestia maiore p̄ceditur. Quid ē hoc dn̄e de⁹ meus: cuꝫ tu eternum tibi tu ip̄e sis gaudium: et q̄dam de te circa te sp̄ gaudeāt? Quid ē quod hec reꝝ pars alternat defectu: et p̄fectu: offensionib⁹ et cōciliationibus? An is ē modus eaꝝ: et tm̄ dedisti eis cum a summis celoꝝ vsqꝫ ad ima terraruꝫ: ab initio vsqꝫ in finē seculoꝝ: ab angelo vsqꝫ ad vermiculum: a motu primo vsqꝫ ad extremuꝫ: oīa genera bonoꝝ: et oīa iusta op̄a tua suis queqꝫ sedibus locares: et suis queqꝫ tēporib⁹ ageres? Et mihi q̄ꝫ excelsus es in excelsis: et q̄ꝫ p̄fundus es in p̄fundis: et nusq̄ꝫ recedis: et vix redim⁹ ad te. Age dn̄e: et fac et excita et reuoca nos: accende et rape: flagra dulcesce: iā amemus et curramus. Nōne multi ex p̄fundiore tartaro cecitatis q̄ꝫ victorinus redeunt ad te: et accedunt et illuminant̄ recipiētes lumē. Quod si q recipiunt: accipiunt a te p̄tātem vt filij tui fiāt? Sꝫ si minus noti sint populis: minus de illis gaudēt etiā qui⁹ nouerunt eos: Qm̄.n. cū multis gaudet̄: et in singulis vberius ē gaudium: q: feruere faciunt se: et inflāmant̄ ex alterutro. Deinde q multis noti multi sunt autoritate ad salutē: et multis precunt secuturis: ideoqꝫ multuꝫ de illis et qui eos p̄cesserūt letant̄: q: non de solis letant̄. Absit enim vt in tabernaculo tuo p̄ pauperibus accipiant̄ psone diuitum: aut p̄ ignobilib⁹ nobiles: q̄ꝫ poti⁹ īfirma mūdi elegisti: vt cōfunderes fortia: et ignobilia hui⁹ mūdi elegisti: et cōtēptibilia: et ea que nō sunt tanq̄ꝫ q̄ sunt: vt ea q̄ sunt euacuares. Et tñ idem ip̄e minimus apostoloꝝ tuoꝝ: p cuius linguā tu ista verba sonuisti: cū paulus p̄cōsul p ei⁹ militiam debellata supbia sub leui iugo xp̄i tui missus eēt: regis magni p̄uincialis effectus ip̄e quoqꝫ ex priore saulo paulus vocari amauit ob taꝫ magne insigne victorie. Plus.n. hostis vincit̄ in eo quē plus tenet: et de quo plures tenet. Plus aūt supbos tenet noīe nobilitatis: et de his plures noīe autoritatis. Quāto igit̄ gratius cogitabat̄ victorini pectus: qd̄ tanq̄ꝫ inexpugnabile receptaculuꝫ dyabolus obtinuerat victorini lingua quo telo grādi: et acuto multos peremerat: abundantius exultare oportuit filios tuos: q: rex noster alligauit fortē et videbāt vasa eius erepta mūdari: et aptari in honorē tuum et fieri vtilia dn̄o ad omne op⁹ bonuꝫ. Sꝫ vbi mihi homo tuus simplicianus de victorino ista narrauit: exarsi ad imitādum. Ad hoc.n. et ille narrauerat. Postea q̄ꝫ vero: et illud addidit q imperatoris iuliani tp̄ibus lege data p̄hibiti sunt xp̄iani docere lr̄aturam: et oratoriā: quā legē ille amplexus loquacem scholā deserere maluit: q̄ꝫ verbū tuum quo linguas infātium facis disertas nō mihi fortior q̄ꝫ felicior visus ē: q: inuenit occasionē vacādi tibi. Cui rei ego suspirabā ligatus non ferro alieno: sed mea ferrea voluntate. Uelle meū tenebat inimicus: et inde mihi catenā fecerat: et cōstrinxerat me. Quippe ex volūtate puersa facta ē libido: Et dum suit̄ libidini facta ē cōsuetudo. Et duꝫ cōsuetudini nō resistit̄ fc̄a est necessitas. Quib⁹ q̄si ansulis q̄busdam sibimet ineris vn̄ catenā appellaui: tenebat me obstrictū dura suitus. Uolūtas aūt noua q̄ mihi esse ceperat vt te gratis colerē: fruiqꝫ te vellē

deus sola certa iocunditas:nõduꝫ erat idonea
ad superãdã prioreꝫ vetustate roboratã. Ita due
voluntates mee: vna vetus:alia noua:illa car-
nalis illa spiritalis cõfligebãt iter se:atqꝫ discor
dãdo dissipabãt aiam meã. Sic intelligebã in
meipo experimẽto id qđ legerã:quomodo caro
concupisceret aduersus spũm:⁊ spũs aduersus
carnẽ. Ego qdeꝫ in vtroqꝫ:sed magis ego in eo
qđ in me approbatã:ꝙ in eo qđ in me iproba-
bã. Ibi.n.magis iã nõ ego:qꝛ ex magna parte
id patiebar inuitus ꝙ faciebã volẽs. Sꝫ tñ cõ-
suetudo aduersus me pugnacior ex me fctã erat:
qm̃ volens quo nollẽ ꝑuenerã: Et quis iure con
tradiceret:cuꝫ peccãtem iusta pena seqret? Et
nõ erat iã vlla excusatio q̃ videri mihi solebã ꝓ-
pterea nõdum me contẽpto seculo seruire tibi:
qꝛ incerta mihi esset ꝑceptio veritatis. Jam.n.
⁊ ipa certa erat. Ego aũt adhuc terra obligatus
militare tibi recusabã:⁊ ipedimẽtis oibus sic ti
mebã expediri queadmodum ipediri timẽdum
ẽ. Ita sarcina seculi velut somno assolet dulcit
ꝓmebar:⁊ cogitationes qbus meditabar in te:
similes erãt conatibus expgisci volẽtium:qd tñ
superati soporis altitudine remergunt. Et sicut
nemo ẽ qui dormire sp velit:oiumqꝫ sano iudi-
cio vigilare ꝓstat:differt tñ plerũqꝫ homo som
nium excutere cũ grauis torpor in mẽbris ẽ eũ
qꝫ iã displicẽtem carpit libẽtius quãuis surgen
di tps aduenerit:ita certum habebã esse meliꝰ
tue charitati me debere ꝙ mee cupiditati cede
re. Sed illud placebat:⁊ vincebat:hoc libebat
⁊ vinciebat. Nõ.n.erat qđ tibi rñderem dicẽti
mihi surge q dormis:⁊ exurge a mortuis:⁊ illu-
minabit te xp̃s:⁊ vndiqꝫ ostendẽti vera te dice
re:nõ erat omnino quid rñderem veritate cõui
ctus:nisi tñ verba lẽta ⁊ somnolẽta. Mõ ecce
modo:sine paululum. Sed modo:⁊ modo:nõ
hẽbat modum:⁊ sine paululũ:in longum ibat.
Frustra cõdelectabar legi tue ẜm interiorẽ hoieꝫ
cum lex alia in membris meis repugnaret legi
mẽtis mee:⁊ captiuũ me duceret in lege pecca
ti que in mẽbris meis erat. Lex.n. peccati est
violẽtia cõsuetudinis qua trahit:⁊ tenet etiaꝫ
inuitꝰ animus:eo merito quo in eã volẽs illabit
Miseꝝ ergo me qs liberaret de corpore mortis
huiꝰ:nisi gr̃a tua p iesuꝫ xp̃m dñm nostꝝ? Et de
vinculo qdeꝫ desiderij cõcubitus quo artissime
tenebar:⁊ secularĩu negocioꝝ ẜuitute queadmo
dum me exemeris narrabo: ⁊ cõfitebor noi tuo
dñe adiutor meꝰ ⁊ redẽptor meꝰ. Agebã solita
crescẽte anxietudine:⁊ quotidie suspirabã tibi.
Frequẽtabã eccl̃iam tuã:quãtũ vacabat ab eis
negocijs sub quoꝝ põdere gemebã. Mecũ erat
alipiꝰ ociosus ab ope iurisperitoꝝ post assessio-
nẽ tertiã:expectãs qbus iteꝝ cõsilia vẽderet si

cut ego vendebam dicendi facultatem si qua do
cẽdo ꝓstari põt. Nebridius aũt amicicie nostre
cesserat: vt oium nostrum familiarissimo vere-
cundo mediolanẽsi:⁊ ciui ⁊ grãmatico subdoce
ret: vehemẽter desiderãti ⁊ familiaritatis iu-
re flagitãti de numero nostro fidele adiutoriuꝫ
quo indigebat nimis. Nõ itaqꝫ nebridiũ cupi-
ditas cõmodoꝝ eo traxit:maiora.n.posset si vel
let de lr̃is agere:sed officio beniuolẽtie petitio
nẽ nostrã contẽnere noluit amicus dulcissimus
⁊ mitissimus: Agebat aũt illud prudẽtissime ca
uẽs innotescere ꝑsonis ẜm hoc seculum maiori
bꝰ:deuitãs in eis oẽm inqetudinẽ animi:quem
volebat hr̃e liberum:⁊ ꝙ multis posset horis
feriatum ad querẽdum aliqd vel legẽdum vel
audiẽdum de sapia. Quodã igit die: nõ recolo
cãm qua erat absens nebridiꝰ:cuꝫ ecce ad nos
domũ venit ad me:⁊ alipiũ pontianꝰ qdam ci
uis noster inquãtũ afer.ꝑclare i palatio militãs
nescio qd a nobis volebat:⁊ cõsedimus vt col-
loqremur. Et forte supra mẽsam lusoriaꝫ q̃ añ
nos erat attendit codicem:tulit:aperuit:inuenit
apl̃m paulũ inopinate sane:putauerat.n.aliqd
de libris quoꝝ ꝓfessio me cõterebat. Tuꝫ vero
arridẽs meqꝫ intuẽs gratulatorie:miratus ẽ ꝙ
eas:⁊ solas pre oculis meis lr̃as repẽte compe
risset. Christianus quippe ⁊ fidelis erat: ⁊ sepe
tibi deo nostro prosternebat in ecclesia crebris
⁊ diuturnis orationibus. Cui ego cum indicas-
sem illis me scripturis curam maximã impen
dere:ortus est sermo ipo narrãte de anthonio
egyptio monacho:cuius nomen excellenter cla
rebat apud seruos tuos: nos aũt vsqꝫ in illam
horam latebat. Quod ille vbi comperit:imora
tus est in eo sermone insinuans tantum virum
ignorantibus:⁊ admirãs tãdem nostram igno
rãtiam. Stupebamus aũt audientes tam recẽ-
ti memoria:⁊ prope nostris temporibus testa-
tissima mirabilia tua in fide recta: ⁊ catholica
ecclesia. Omnes mirabant:⁊ nos qꝛ tã magna
erãt:⁊ ille qꝛ inaudita nobis erãt. Inde sermo
eius deuolutus ẽ ad monasteriorum greges: ⁊
mores suaue olẽtie tue:⁊ vbera deserta heremi
quorum nos nihil sciebamus:⁊ erat monaste-
rium mediolani plenum bonis fratribus ex-
tra vrbis menia sub ambrosio nutritore: ⁊ non
noueramꝰ. Pertẽdebat ille: ⁊ loquebat adhuc
⁊ nos intenti tacebamus. Unde incidit vt dice
ret nescio qñ se:⁊ tres alios cõtubernales suos
nimiꝝ apud treueros cum impator ꝓ meridia-
no circẽtium spectaculo teneret:exisse deambu
latum in ortos muris cõtiguos:atqꝫ illic vt for
te combinati spaciabant: vnuꝫ secum seorsuꝫ
⁊ alios duos itideꝫ seorsuꝫ pariterqꝫ digressos
Sꝫ illos vagabundos irruisse in quandã casaꝫ

vbi habitabāt qdam serui tui spiritu pauperes qualium ē regnum celoꝝ: ⁊ inuenisse ibi codicē in quo scripta erat vita anthonij: Quā legere cepit vnus eoꝝ: ⁊ mirari ⁊ accendi: ⁊ inter legendum meditari arripere talē vitā: ⁊ relicta militia seculi seruire tibi. Erant aūt ex eis quos dicunt agētes in rebus. Tunc subito repletꝰ amore sancto ⁊ sobrio pudore: iratꝰ sibi cōiecit oculos in amicum: ⁊ ait illi. Dic q̄so te: oībus istis laboribꝰ nostris quo ambimus ꝑuenire? Quid q̄rimꝰ? Cuiꝰ rei cā militamꝰ? maiorne esse poterit spes nr̄a in palatio: q̄ȝ vt amici ꝑicul. ⁊ ꝑ qd̄ ꝑ ipe ratoris simus? Et ibi qd nō fragile: plenūqȝ pericula ꝑuenit ad grandius ꝑiculum? Et quādiu istud erit? Amicus aūt dei si voluero ecce nunc fio. Dixit hoc: ⁊ turdibus parturitione noue vite reddidit oculos paginis: ⁊ legebat: ⁊ mutabatur intus vbi tu videbas: ⁊ exuebat᷑ mūdo mēs eius vt mox apparuit. Nāqȝ duȝ legit: ⁊ voluit fluctus cordis sui: infremuit aliq̄n: ⁊ discreuit: decreuitqȝ meliora: iāqȝ tuꝰ ait amico suo. Ego iā abrupi me ab illa spe nostra: ⁊ deo seruire statui: ⁊ hoc ex hora hac. In hoc loco aggredior: te si piget imitari: noli aduersari. Respondit ille adherere se socio tāte mercedis tāteqȝ militie Et ambo iā tui edificabāt turrim sumptu idoneo relinquēdi omnia: ⁊ sequēdi te. Tum ponticianus: ⁊ q cum eo ꝑ alias orti partes deambulabāt: q̄rentes eos: deuenerunt in eundeȝ locum: ⁊ inueniētes admonuerunt: vt redirēt qd̄ iam declinasset dies. At illi narrato placito ⁊ ꝓposito suo: quoqȝ modo in eis talis voluntas orta esset atqȝ firmata: petiuerūt ne sibi molesti essēt si adiungi recusarent. Isti aūt nihilo mutati a p̄stinis: fleuerunt se tm̄: vt dicebat: atqȝ illis pie cōgratulati sunt: ⁊ cōmendauerunt se orationibus eoꝝ: ⁊ trahētes cor in terrā abierunt in palatium. Illi aūt affigētes cor in celo māserunt in casa. Et ambo habebāt spōsas. Que postea q̄ȝ hoc audierunt: dicauerunt etiā ip̄e virginitateȝ tibi. Narrabat hec pōticianus. Tu aūt dn̄e iter verba eiꝰ retorq̄bas me ad meip̄m auferēs me a dorso meo vbi me posuerā dum nollem me attēdere: ⁊ constituebas me ante faciē meā: vt viderem q̄ȝ turpis essem: q̄ȝ distortus: ⁊ sordidus maculosus: ⁊ vlcerosus. Et videbā: ⁊ horrebaȝ ⁊ quo a me fugerē non erat. Et si conabar a me auertere aspectuȝ: narrabat ille quod narrabat ⁊ tu me rursus opponebas mihi: ⁊ impingebas me in oculos meos: vt inuenirē iniquitatē meam: ⁊ odissem. Nouerā eam: sed dissimulabam ⁊ cohibebā: ⁊ obliuiscebar. Tunc vero quāto ardētius amabā illos de q̄bus audiebā salubres affectus ꝙ se totos tibi sanādos dederāt: tanto execrabilius me cōparatum eis oderam. Qm̄

multi mei anni mecū effluxerāt: forte duodeciȝ anni: ex quo ab vndeuigesimo anno etatis mee: lecto ciceronis hortēsio: excitatus eram studio sapiētie: ⁊ differebā contempta felicitate terrena ad eā inuestigādam vacare: cuius nō inuentio: sed vel sola inq̄sitio iam p̄ponēda erat etiaȝ inuētis thesauris regnisqȝ gētium: ⁊ ad nutum circūfluētibus corporis voluptatibus. At ego adolescēs miser valde: miser in exordio ipsius adolescētie etiam petierā a te castitatē: ⁊ dixeram da mihi castitatem: ⁊ cōtinentiam: sed noli modo. Timebam enim ne me cito exaudires: ⁊ cito sanares a morbo concupiscētie: quem molebam expleri q̄ȝ extingui. Et ieram per vias prauas superstitione sacrilega: nō quidem certus in ea: sed quasi p̄ponens eā ceteris q̄ non pie q̄rebam: sed inimice oppugnabā. Et putauerā me ꝓpterea differre de die in dieȝ: contēpta spe seculi te solum sequi: q̄ nō mihi apparebat certum aliqd quo dirigerem cursum meum. Et venerat dies q̄̄ nodarer mihi: ⁊ increparet me consciētia mea. Ubi es lingua? Nempe tu dicebas ꝓpter incertum veꝝ nolle te abijcere sarcinam vanitatis. Ecce iā certuȝ ē: ⁊ illa te adhuc p̄mit humerisqȝ liberioribꝰ penas recipiunt: qui neqȝ ita inquirēdo attriti sunt: nec decēnio: ⁊ amplius ista meditati. Ita rodebar intus: ⁊ confūdebar pudore horribili vehemēter cum ponticianus talia loq̄ret᷑. Terminato aūt sermone ⁊ cā qua venerat: abijt ille. Et ego ad me. Que nō in me dixi? quibꝰ sentētiaꝝ verberibus nō flagellaui aiam meam: vt seq̄ret᷑ me conātem post te ire: ⁊ retinebat᷑. Recusabat: ⁊ nō se excusabat. Consumpta erāt: ⁊ conuicta argumēta oīa. Remāserat muta trepidatio: ⁊ quasi mortem reformidabat restringi a fluxu consuetudinis quo tabescebat in mortē. Tum in illa grādi rixa interioris domus mee: quā fortiter excitauerā cuȝ aia mea in cubiculo nostro corde meo: tam vultu q̄ȝ mēte turbatus inuado alipiū: ⁊ exclamo. quid patimur? Quid ē hoc? Quid audisti? Surgunt indocti ⁊ celuȝ rapiunt: ⁊ nos cum doctrinis nostris sine corde ecce vbi volutamur in carne: ⁊ sanguine? An q̄ p̄cesserunt pudet seq: ⁊ nō pudet nec saltē seq. Dixi nescio q̄ talia: ⁊ abripuit me ab illo estus meꝰ cum taceret attonitus me intuēs. Neqȝ .n. solita sonabaȝ. Plus loq̄bant᷑ aium meuȝ frōs gene: oculi: color: modus vocis: q̄ȝ verba q̄ ꝓmebā. Ortulus qdam erat hospitij nostri: quo nos vtebamur sicut tota domo Nā hospes ibi nō habitabat dn̄s domꝰ: Illuc me abstulerat tumultꝰ pectoris: vbi nemo īpediret ardētē litē quā mecū aggressus erā donec exiret q̄ tu sciebas. Ego aūt nō sciebā. Sed tm̄ insaniebā salubriter: ⁊ moriebar vitaliter igna

rūs q̄d mali essē:⁊ ignarus quid boni post pau
lulum futurus essem. Abscessi ergo in ortum:⁊
ampliꝰ pedē post pedē. Neqꝫ .n. secretum meū
nō erat: vbi ille aderat. Aut qn̄ me sic affectum
desereret? Sedimus quātum potuimus remo
ti ab edibꝰ. Ego fremebā spiritu indignās indi
gnatione turbulētissima: quod nō irem in placi-
tum:⁊ pactū tecum deus meꝰ: in quod eundem
esse oīa ossa mea clamabāt:⁊ in celum tollebāt
laudibus:⁊ nō illuc ibatᷣ nauibus: aut quadri-
gis: aut pedibꝰ: quātum saltē de domo in eū lo-
cum ierā vbi sedebamus: nā non solū ire: verū
etiā ꝑuenire illuc: nihil erat aliud q̄ꝫ velle ire: sꝫ
velle fortiter:⁊ integre nō semisauciaꝫ hac atqꝫ
hac versare:⁊ iactare voluntatē partem assurgē
tem cum alia parte cadēte luctantē. Deniqꝫ tā
multa faciebā corpore in ip̄is cunctationibꝰ esti
bus: q̄ aliqn̄ volunt hoīes:⁊ nō valēt: si aut ipsa
mēbra nō habeāt: aut ea vel colligata vinculis
vel resoluta lāguore: vl̄ quoquo mō īpedita sint
si vlsi capillū: si ꝑcussi frontē: si consertis digitis
amplexatus sunt genu: q꞉ volui feci. Potui aūt
velle ⁊ nō facere si mobilitas mēbroꝝ nō obse-
q̄retur: Tā multa ergo feci: vbi nō hoc erat vel
le quod posse:⁊ nō faciebam qđ ⁊ incōparabili
affectu amplius mihi placebat:⁊ mox vt velleꝫ
vtiqꝫ vellem. Ibi .n. facultas ea q̄ volūtas:⁊ ip̄ꝫ
velle iaꝫ facere erat:⁊ tn̄ nō fiebat faciliusqꝫ ob
tēperabat corpus tenuissime volūtati aīe vt ad
nutū mēbra mouerentᷣ q̄ꝫ ip̄a sibi anima ad vo-
luntatē suam magnā in sola volūtate ꝑficiēdaꝫ.
Unde hoc mōstrum:⁊ quare istud? Luceat mi-
sericordia tua:⁊ interrogē si forte mihi rn̄dere
possint latebre penaꝝ hoīum: ⁊ tenebrosissime
cōtritiones filioꝝ adā. Unde hoc mōstrum: ⁊ q̄
re istud? Imperat animꝰ corpori:⁊ paretᷣ statim
imꝑat animꝰ sibi:⁊ resistitᷣ. Imꝑat animus: vt
moueatᷣ manꝰ:⁊ tanta ē facilitas vt vix a seruitio
discernatᷣ īperium. Et animꝰ animꝰ ē manꝰ aūt
corpus ē. Imperat animꝰ vt velit animꝰ: nec al
ter ē: nec facit tn̄. Unde hoc mōstrum : ⁊ quare
istud? Imꝑat inquaꝫ: vt velit: qui nō imperaret
nisi vellet:⁊ nō fit qđ imperat. Sed non ex toto
vult: nō ergo ex toto imꝑat. nam intātuꝫ impe-
rat inquātuꝫ vult:⁊ intātum nō fit quod īperat
inquātum non vult. Qm̄ voluntas imꝑat vt fit
volūtas: nec alia sed ip̄a. non vtiqꝫ plena imꝑat
ideo nō ē quod imꝑat. nā si plena esset: nec īpe-
raret vt esset: q꞉ iam esset. non igitᷣ monstrum
partim velle partim nolle: sed egritudo animi
est: q꞉ nō totus assurgit veritate subleuatus con
suetudine ꝑgrauatus. Et ideo sunt due volūta
tes: q꞉ vna eaꝝ tota non ē: ⁊ hoc adest alteri qđ
deest alteri. Pereāt a facie tua deꝰ sicuti pereūt
vanilog:⁊ mētis seductores: qui cum duas vo

luntates in deliberādo aīaduerterintᷣ: duas na-
turas duaꝝ mētium esse asseuerāt: vnam bonā
alteram malā. Ipsi vere mali sunt cum ista ma
la sentiunt:⁊ idem ipsi boni erunt si vera sense-
rint: verisqꝫ consenserint: vt dicat eis apl̄s tuꝰ
Fuistis aliqn̄ tenebre: nūc aūt lux in dn̄o. Illi .n.
dum volūt esse lux non in dn̄o: sed in seipsis: pu
tādo anime naturā hoc esse quod deus ē: ita fa-
cti sunt densiores tenebre: qm̄ lōgius a te reces-
serunt horrēda arrogātia: a te vero lumine il-
lumināte oēm hoīem veniētem in hunc mūdū.
Attendite quid dicatis a erubescite:⁊ accedite
ad eum ⁊ illuminamini:⁊ vultus vestri nō eru-
bescent. Ego cū deliberabā vt iam seruirem dn̄o
deo meo: sicut diu disposueram: ego erā qui vo-
lebam: ego q̄ nolebam: ego ego eram. nec plene
volebā: nec plene nolebā. Ideo mecum contēde
baꝫ: ⁊ dissipabar a meip̄o. Et ip̄a dissipatio me
inuito q̄dem fiebat: nec tn̄ ostēdebat naturam
mētis aliene: sed penā mee. Et ideo nō iā ego
operabar illā: sed quod habitabat in me pecca
tuꝫ de supplicio liberioris peccati: q꞉ erā filius
adā. nā si tot sunt cōtrarie nature quot volunta-
tes sibi resistunt: nō iam due: sed plures erunt.
Si deliberet quisqꝫ vtrum ad conuēticuluꝫ eo-
rum ꝑgat an ad theatꝝ: clamāt isti. Ecce due na
ture: vna bona hac adducit: altera mala illa re-
ducit. nā vnde ista cunctatio sibimetᷣ aduersan-
tium volūtatum? Ego aūt dico ambas malas
⁊ que ad illos ducit:⁊ que ad theatrum reducit
Sed nō credunt nisi bonā esse qua itur ad eos.
Quid si ergo quisqꝫ nostrum deliberet:⁊ secum
altercātibus duabꝰ voluntatibus fluctuet: vtꝝ
ad theatrum ꝑgat: an ad eccl̄iam nostrā? nōne
⁊ isti quid rn̄deant fluctuabunt? Aut .n. fatebun
tur quod volūt bona volūtate pergi in ecclesiaꝫ
nostram: sicut in eam ꝑgunt qui sacramētis eiꝰ
imbuti sunt atqꝫ detinentᷣ: aut duas malas na-
turas:⁊ duas malas mētes in vno hoīe confli-
gere putabunt:⁊ nō erit veꝝ quod solēt dicere
vnā bonam:⁊ alterā malaꝫ: aut conuertentᷣ ad
verum:⁊ nō negabunt cuꝫ quisqꝫ deliberat ani
mam vnā diuersis voluntatibus estuare. Iam
ergo non dicāt cū duas volūtates in hoīe vno
aduersari sibi sentiunt: duas contrarias mētes
de duabus cōtrarijs substātijs:⁊ de duobꝰ con
trarijs principijs cōtēdere vnā bonā : alteram
malā. nā tu deꝰ verax iꝑrobas eos:⁊ redargu-
is atqꝫ conuincis eos: sicut in vtraqꝫ mala volū
tate: cum quisqꝫ deliberat vtrum hoīem vene-
no interimat an ferro: vtrum fundum alienum
illum an illum inuadat: quādo vtrūqꝫ non pōt:
vtrum emat voluptatem luxuria: an pecuniam
seruet auaricia: vtrum ad circum pergat an ad
theatrum: si vno die vtrūqꝫ exhibeatᷣ: addo etiā

tertium: an ad furtum de domo aliena si subest
occasio: addo ⁊ quartum: an ad cõmittendum
adulterium si et inde, simul facultas aperitur: si
omnia concurrãt in vnum articuluz tẽporis pa-
riterq̃ꝫ cupiant omnia que simul agi nequeũt.
Discerpunt enim animum sibimet aduersan-
tibus quatuor voluntatibus: vel etiã pluribꝰ in
tãta copia rerum q̄ appetunt: nec tñ tãtam mul
titudinem diuersaꝝ substãtiarum solent dicere.
Jta ⁊ in bonis voluntatibus. Nã quero ab eis
vtrum bonuz sit delectari lectione apl'i: ⁊ vtꝝ
bonum sit delectari psalmo sobrio: ⁊ vtrum bo
num sit euãgeliuz disserere. Respõdebũt ad sin
gula. Bonum: Quid si ergo pariter delectẽt oĩa
simulq̃ꝫ vno tpe: Nõne diuerse voluntates di
stendunt cor hoĩs cum deliberat quid potissi-
mum arripiamus: Et oẽs bone sunt: ⁊ certant
secum donec eligat vnum quo ferat tota volũ-
tas vna que in plures diuidebat. Jta etiam cũ
eternitas delectat superius: ⁊ temporalis boni
voluptas retẽtat inferius: eadem anima ẽ nõ
tota voluntate illud aut hoc volẽs: ⁊ ideo discer
pitur graui molestia: dum illud veritate ꝓponit
hoc familiaritate nõ ponit: Sic egrotabam: ⁊
excruciabar accusans memetipsum solito acer-
bius nimis: ac voluẽs: ⁊ versans me in vinculo
meo donec abrumperet totuz quo iã exiguo te
nebar. Sed tenebar tñ: ⁊ instabas tu in occul-
tis meis dñe seuera misericordia flagella igemi
nãs timoris: ⁊ pudoris: ne rursus cessarez: ⁊ nõ
abrumperet idipsm exiguum: ⁊ tenue quod re-
mãserat: ⁊ reualesceret iterum ⁊ me robustius
alligaret. Dicebã. n. apud me intus: Ecce mo-
do fiat: modo fiat. Et cum verbo iã ibaz in pla
citum: iam pene faciebam: ⁊ nõ faciebam: nec
relabebar tñ in pristina: sed de primo stabam ⁊
respirabã. Et item conabar: ⁊ paulominus ibi
erã: ⁊ paulominꝰ iãiãq̃ꝫ attingebã ⁊ tenebã ⁊ nõ
ibi erã nec attingebã: nec tenebã, hesitãs mori
morti: ⁊ vite viuere. plusq̃ꝫ ĩ me valebat deteriꝰ
inolitum q̃ꝫ melius insolitum: punctũq̃ꝫ ipsm tẽ
poris quo aliud futurus eram quãto ꝓpius ad
mouebat: tãto ampliorem incutiebat horrorez
sed nõ repcutiebat retro: nec auertebat: sed su-
spẽdebat: Retinebãt nuge nugaꝝ: ⁊ vanitates
vanitatum antique amice mee: ⁊ succutiebant
vestem meã carneam: ⁊ submurmurabãt. Di-
mittis ne nos: ⁊ a momẽto isto non erimus te-
cum vltra ineternum: ⁊ a momẽto isto non tibi
licebit hoc: ⁊ illud vltra ineternum: ⁊ que sug-
gerebãt in eo quod dixi hoc ⁊ illud que suggere
bãt deꝰ meus: auertat ab aĩa serui tui misericor
dia tua: quas sordes suggerebãt: que dedecora
⁊ audiebã eas iam longe minus q̃ꝫ dimidiꝰ: nõ
tanq̃ꝫ libere contradicẽtes eundo in obuiã: sed

veluti a dorso mussitãtes: ⁊ discedentem quasi
furtim vellicãtes: vt respicerez: retardabãt tñ
me cunctantẽ abripere atq̃ꝫ excutere ab eis: ⁊
trãsilire quo vocabar: cum diceret mihi consue
tudo violẽta. Putasne sine istis poteris: Sz iã
tepidissime hoc dicebat. Aperiebat enim ab ea
parte qua intẽderaz faciẽ: ⁊ quo trãsire trepida-
baz: casta dignitas continẽtie: serena ⁊ nõ disso
lute hilaris: honeste blãdiens vt venirem neq̃ꝫ
dubitarẽ: ⁊ extendẽs ad me suscipiẽdum: ⁊ am-
plectẽdum pias manus plenas gregibꝰ bonorũ
exẽplorum. Jbi tot pueri ⁊ puelle: ibi iuuentus
mlta ⁊ oĩs etas: ⁊ graues vidue: ⁊ virgines: anꝰ:
⁊ in oĩbus ipa continẽtia nequaq̃ꝫ sterilis: sed fe
cunda: mater filioꝝ gaudioruz de marito te dñe
⁊ irridebat me irrisione exhortatoria: quasi di-
ceret. Tu nõ poteris qđ isti ⁊ iste: An vero isti:
⁊ iste in semetipsis possũt: ac nõ in dño deo suo
Dñs deus eoꝝ me dedit eis. Quid in te stas ⁊
nõ stas: Proijce te in eum: noli metuere: nõ se
subtrahet vt cadas. Proijce te securus: excipiet
te ⁊ sanabit te. ⁊ erubescebam nimis: q2 illaruz
nugaꝝ murmur adhuc audiebã: ⁊ cunctabũdus
pẽdebaz. ⁊ rursus illa: quasi diceret. Obsurde
sce aduersus ĩmunda illa mẽbra tua sup terram
vt mortificent. Narrant tibi delectationes: sed
nõ sicut lex dñi dei tui. Jsta cõtrouersia in corde
meo: nõ nisi de meipso aduersus meipsm. At ali
pius affixus lateri meo: inusitati motus mei exi
tum tacitus operiebat. Ubi vero a fundo archa
no alta cõsideratio cõtraxit: ⁊ cõgessit totã mise
riã meã in cõspectu cordis mei: aborta est ꝓcel-
la ingẽs: ferens ingẽtem imbrẽ lacrimaꝝ. ⁊ vt
totum effunderẽ cum vocibꝰ suis: surrexi ab ali
pio. Solitudo mihi ad negociũ flẽdi aptior sug
gerebat. ⁊ secessi remotiꝰ q̃ꝫ vt posset mihi one-
rosa esse etiã eius pñtia. Sic tunc erã: ⁊ ille sen-
sit: nescio. Quid. n. puto dixerã: in quo appare-
bat sonus vocis mee iã fletu grauidus: ⁊ sic sur-
rexerã. Mãsit ergo ille vbi sedebamus: nimie
stupẽs. ego sub quadã fici arbore straui me ne-
scio quomõ: ⁊ dimisi habenas lachrymis: ⁊ ꝓ-
ruperũt flumina oculoꝝ meoꝝ: acceptabile sa-
crificium tuũ. ⁊ nõ qdem his verbis: sed in hac
sentẽtia multa dixi tibi. ⁊ tu dñe vsq̃ꝫquo: Usq̃ꝫ-
quo dñe irasceris in finẽ: Ne memor fueris ini
qtatum nostraꝝ antiquaꝝ. Sentiebã. n. ab eis
me teneri: ⁊ iactabã voces miserabiles. Quã-
diu quãdiu cras ⁊ cras: Quare nõ modo: qua-
re non hac hora finis turpitudinis mee: Dice
bã hec: ⁊ flebã amarissima contritione cordis
mei. ecce audio vocẽ de vicina domo cum can-
tu dicẽtis: ⁊ crebro repetẽtis q̃si pueri an puel
le nescio. Tolle lege: tolle lege. Statimq̃ꝫ mu-
tato vultu intentissimus cogitare cepi: vtrum

nam solerent pueri in aliquo genere ludēdi can
tare tale aliquid: nec occurrebat omnino audi
uisse me vspiā. Repssoq; īpetu lacbrymarꝝ sur
rexi: nihil aliud interpretās diuinitus mihi iube
ri: nisi vt aperirem codicem: ꝛ legerem qđ pri
mum capitulum inuenissem. Audieram enī de
anthonio ꝙ ex euangelica lectione cui forte su
puenerat admonitus fuerit tanꝗ sibi diceretur
quod legebatur: vade vende oia que habes: ꝛ da
pauperibus: ꝛ habebis thesaurꝝ in celis: ꝛ veni
seqre me: ꝛ tali oraculo cōfestim ad te esse cōuer
sum. Itaq; cōcitus redij ad eū locum vbi sede
bat alipius: ibi. n. posueram codicē apostoli cū
inde surrexerā. Arripui: aperui: ꝛ lege in silētio
capitulum quo primum cōiecti sunt oculi mei:
Nō in comesationibus: ꝛ ebrietatibus: nō in cu
bilibus: ꝛ impudicijs: nō in contētione: ꝛ emu
latione: sed induite dn̄m nostrum iesum xp̄m: ꝛ
carnis ꝓuidētiam ne feceritis in cōcupiscētijs:
Nec vltra volui legere: nec opus erat. Statim
quippe cum fine huiusce sentētie quasi luce secu
ritatis infusa cordi meo: omnes dubitatiōis te
nebre diffugerunt: Tum interiecto: aut digito
aut nescio quo alio signo: codicem clausi: ꝛ tran
quillo iā vultu indicaui alipio. At ille quid i se
ageretur quod ego nesciebam sic indicauit. Pe
tit videre quid legissem: Ostēdi: ꝛ attendit etiā
vltra ꝙ ego legeram: ꝛ ignorabam quid seqre
tur. Sequebatur vero. Infirmum aūt in fide reci
pite. Quod ille ad se retulit: mihiq; aperuit. sed
tali admonitione firmatus ē: placitoq; ac ꝓposi
to bono ꝛ cōgruentissimo suis moribus qbus
a me in melius iā olim valde lōgeq; distabat: si
ne vlla turbulēta cunctatione cōiunctus ē. Inde
ad matrem ingredimur: indicamus: gaudet: nar
ramus quēadmodum gestum sit. exultat: ꝛ triū
phat ꝛ benedicebat tibi qui potēs es vltra ꝙ pe
timus aut intelligimus facere: qꝛ tāto amplius
sibi a te cōcessum de me videbat: ꝙ petere sole
bat miserabilibus eius flebilibusq; gemitibus.
Conuertisti enim ita me ad te: vt nec vxorem
quererem: nec aliquam spem seculi huius: stans
in ea regula fidei in qua me ante tot annos ei re
uelaueras. ꝛ conuertisti luctum eius in gaudiū
multo vberius ꝙ voluerat: ꝛ multo charius atq;
castius ꝙ de nepotibus carnis mee requirebat.

Explicit liber octauus.

Incipit nonus.

Domine ego seruus tuus ego seruus tuus ꝛ filius ancille tue. Di
rupisti vincula mea: tibi sacrifica
bo hostiā laudis. Laudet te cor me
um: ꝛ lingua mea: ꝛ oia ossa mea dicāt: dn̄e qs
similis tibi: dicāt ꝛ respōde mihi: ꝛ dic anime
mee: salus tua ego sum. Quis ego ꝛ qualis ego
Quid nō mali ego: aut facta mea aut si nō facta
dicta mea: aut si nō dicta volūtas mea fuit: Tu
aūt dn̄e bonus ꝛ misericors: ꝛ dextera tua respi
ciens ꝓfunditatē mortis mee: ꝛ a fundo cordis
mei exhauriēs abyssū corruptionis. ꝛ hoc erat
totum nolle quod volebas: ꝛ velle qđ nolebas.
Sz vbi erat tā annoso tpe: ꝛ de quo imo altoq;
secreto euocatum ē in momēto liberꝝ arbitriū
meū: quo subderē ceruicē leni iugo tuo: ꝛ hume
ros leui sarcine tue xp̄e iesu adiutor meus ꝛ redē
ptor meus. Quā suaue mihi subito factum ē care
re suauitatibus nugarꝝ: ꝛ quas amittere metus fue
rat: iā dimittere gaudiū erat. eijciebas. n. eas
a me vera tu ꝛ summa suauitas: eijciebas ꝛ in
trabas ꝓ eis omni voluptate dulcior: sed non
carni ꝛ sanguini: omni luce clarior: sed oī secre
to interior: omni honore sublimior. sed nō sub
limibus in se. Iā liber erat animus meus a curis
mordacibus ambiēdi ꝛ acqrendi ꝛ volutādi atq;
scalpēdi scabiē libidinum: ꝛ garriebā tibi clari
tati mee ꝛ diuitijs meis ꝛ saluti mee dn̄o deo
meo. ꝛ placuit mihi in ꝓspectu tuo nō tumultuo
se abripere. sed leniter subtrahere ministerium
lingue mee nūdinis loqcitatis: ne vlterius pue
ri meditantes: nō legē tuam: nō pacem tuā: sed
insanias mendaces: ꝛ bella forēsia mercarētur
ex ore meo arma furori suo. ꝛ opportune iā pau
cissimi dies supererant ad vindemiales ferias:
ꝛ statui tolerare illos vt solēniter abscederem: ꝛ
redēptus a te iam nō redirem venalis. Cōsiliū
ergo nostrum erat corā te: coram hoibus autē
nisi nostris nō erat. ꝛ conuenerat inter nos ne
passim cuiꝙ effunderetur: quāꝙ tu nobis a conual
le plorationis ascendētibus ꝛ cantantibus canticū
graduū dederas sagittas acutas: ꝛ carbones va
statores aduersus linguā subdolā: velut cōsulē
do cōtradicētem: ꝛ sicut cibū assolet amādo cō
sumētem. Sagittaueras tu cor nostrꝝ charitate
tua: ꝛ gestabamus vba tua trāsfixa visceribus: ꝛ exē
pla seruorꝝ tuorꝝ quos de nigris lucidos: de mor
tuis viuos feceras cōgesta in sinum cogitatōis
nostre vrebāt ꝛ absumebāt graue torporē: ne in
ima vergeremus: ꝛ accendebāt nos valde: vt ois
ex lingua subdola cōtradictionis flatus istāma
re nos acrius posset: non extinguere. Uerūtamē
qꝛ ꝓpter nomen tuum quod sanctificasti ꝑ ter
ras etiā laudatores vtiq; haberet votum ꝛ ꝓpo
situm nostrum: iactātie simile videbatur: nō ope
riri tam ꝓximum feriarum tēpus: sed de publi
ca ꝓfessione atq; ante oculos oium sita ante di
scedere: vt cōuersa in factū meū ora cūctorꝝ in
tuētiū ꝙ vicinum vindemialium diem ꝓuenire

voluerim: multa dicerent ꝙ quasi appetissem
magnus videri. Et quo mihi erat istud vt puta
ret: ⁊ disputaret de animo meo: ⁊ blasphema-
ret bonum nostrum: Quin etiã quod ipa estate
lr̃ario labori nimio pulmo meꝰ cedere ceperat:
⁊ difficulter trahere suspiria doloribusqꝫ pecto
ris testari se saucium: vocẽqꝫ clariorez ꝓductio
rem ve recusare primo ꝑturbauerat me: qꝛ ma
gisterij illius sarcinã pene iã necessitate depone
re cogebar: aut si curari: ⁊ conualescere potuis
sem certe intermittere. Sed vbi plena volun-
tas vacãdi: ⁊ vidẽdi: qm̃ tu es dñs: oborta mihi
ẽ atqꝫ firmata: nosti deꝰ meus etiã gaudere ce-
pi: ꝙ hec quoqꝫ suberat nõ mendax excusatio q̃
offensiõem hoĩum tẽperaret: qui ꝓpter liberos
suos me liberum esse nunqꝫ volebãt: Plenꝰ igi
tur tali gaudio tolerabã illud interuallum tp̃is:
donec decurreret: nescio vtrum vel viginti di-
es erãt: sed tñ fortiter tolerabãtur: qꝛ recesserat
cupiditas que mecum solebat ferre graue ne-
gocium: ⁊ ego ꝑmendus remãserã nisi patien-
tia succederet. Peccasse me in hoc quisqꝫ suoꝝ
tuorum fratrum meoꝝ dixerit: ꝙ iã pleno cor-
de militia tua passus me fuerim vel vna hora se
dere in cathedra mendacij. At ego nõ contẽdo
Sed tu dñe misericordissime: nõne ⁊ hoc pec-
catum cum ceteris horrẽdis: ⁊ funereis i aqua
sancta ignouisti: ⁊ remisisti mihi: Macerabat
anxietudine verecũdus de isto nostro bono: ꝙ ꝓ
pter vincula sua qbus tenacissime tenebat dese
ri se nostro consortio videbat nõdum xp̃ianus
coniuge fideli: ea ipa tñ artior p̃ ceteris cõpede
ab itinere quod aggressi eramꝰ retardabat. nec
xp̃ianum esse alio modo se velle dicebat: qꝫ illo
quo nõ poterat benigne sane obtulit: vt quãdiu
ibi essemus in rure eius essemus. Retribues il
li dñe in resurrectione iustoꝝ: qꝛ iã ipam sortez
retribuisti ei. Quãuis enim absentibꝰ nobis cũ
rome iã essemus: corporali egritudine correptꝰ
⁊ i ea xp̃ianus: ⁊ fidelis factus ex hac vita migra
uit: ita misertus es nõ solum eius: sed etiã nostri
ne cogitãtes egregiã circa nos amici humanita
tem: nec eũ in grege tuo numerãtes: dolore into
lerabili cruciaremur. Gr̃as tibi dñe deꝰ noster:
tui sumus: indicãt hortationes: ⁊ cõsolationes
tue. Fidelis ꝓmissor reddes verecũdo ꝓ rure il-
lo eius cassiaco: vbi ab estu seculi requieuimus
in te: amenitatem sempiterne virẽtis paradisi
tui: qm̃ dimisisti ei peccata sup terrã in monte
incaseato: monte tuo: monte vberi. Augebatur
ergo tunc ipe: nebridius aũt colletabat. Quãuis
enim ⁊ ipe nõdum xp̃ianus in illã foueã ꝑnicio
sissimi erroris iciderat: vt veritatis filij tui car
nem fãtasma crederet: tñ inde emergẽs: sic sibi
erat nõdum imbutus vllis eccl'ie tue sacramen
tis: sed inquisitor ardentissimus veritatis. quẽ
nõ multo post cõuersionez nostrã: ⁊ regeneratio
nem ꝑ baptismum tuum: ipm etiã fidelez catho
licum castitate ꝑfecta atqꝫ continẽtia tibi seruiẽ
tem in africa apud suos: postqꝫ tota domus eiꝰ
ꝑ eum xp̃iana facta esset: carne soluisti: ⁊ nũc ille
viuit in sinu abraam. Quicquid illud ẽ quod il
lo significat sinu: ibi nebridius meꝰ viuit: dulcis
amicus meus: tuus aũt dñe adoptiuus ex liber
to filius ibi viuit. nã quis alius tali anime locus
Ibi viuit: vnde me multa interrogabat homũ
cionem inexptum. Iã nõ ponit aurẽ ad os me-
um: sed spũale os ad fontẽ tuum: ⁊ bibit quãtũ
põt sapiam ꝓ auiditate sua sine fine felix. nec eũ
sic arbitror inebriari ex ea vt obliuiscat mei: cũ
tu domine: quem potat ille: nostri sis memor.
Sic ergo eramus verecundum consolãtes tri-
stem: salua amicicia de tali cõuersatione nostra
⁊ exhortãtes ad fidem gradus sui: vite. s. coniu
galis: nebridium autem operientes quãdo se-
queret: quod de tã proximo poterat: ⁊ erat iam
iãqꝫ facturus. Cum ecce euoluti sunt dies illi tã
dẽ nã longi: ⁊ multi videbãtur pre amore liber-
tatis ociose: ad cãtãdum de medullis omnibꝰ
tibi dixit cor meum: quesiui vultũ tuum: vultũ
tuũ domine reqũiram. Et venit dies in quo
etiam actu soluerer a professione rhetorica: vn-
de iam cogitatu solutus eram. Et factum est.
Et eruisti linguam meam: vnde iam erueras
cor meum: ⁊ benedicebam tibi gaudens: profe
ctus in villã cum meis omnibus. Ibi quid ege
rim in litteris iam quidem seruientibus tibi: sꝫ
adhuc in superbie scholam tanqꝫ in pausatione
anhelantibus: testantur libri disputati cum pre
sentibus: ⁊ cum ipso me solo coram te. Que autẽ
cum absente nebridio testantur epistole. ⁊ quã
do mihi sufficiat tempus commemorandi om
nia magna erga nos beneficia tua in illo tempo
re: presertim ad alia maiora properanti: Re-
uocat eniz me recordatio mea: ⁊ dulce mihi fit
domine confiteri tibi: quibus internis me sti-
mulis perdomueris: ⁊ quemadmodum me cõ
planaueris humilitatis montibus collibus co-
gitationum mearum: ⁊ tortuosa mea direxeris
⁊ aspera lenieris: quoqꝫ modo ipsum etiam ali
pium fratrez cordis mei subegeris nomini vni
geniti tui domini: ⁊ saluatoris nostri iesu chri-
sti: quod primo dedignabatur inseri litteris no
stris. Magis enim eas volebat redolere gym-
nasiorum cedros: quas iã contriuit dñs qꝫ salu
bres herbas ecclesiasticas aduersas serpentibꝰ
Quas tibi deꝰ meus voces dedi cuz legerẽ psal
mos dauid: cãtica fidelia: ⁊ sonos pietatis exclu
dẽtes turgiduz spũm: rudis in germano amore
tuo cathecuminus in villa cum cathecumino ali-

pio feriatus:matrē adherente nobis muliebri
habitu: virili fide:anili securitate:materna cha
ritate:xp̄iana pietate? Quas tibi voces dabaꝫ
in psalmis illis:⁊ quomodo i te inflāmabar ex
eis:⁊ accendebar eos recitare si possem toto or
be terrarꝝ aduersus typum generis humani?
Et tñ toto orbe cantant̄ ⁊ nō est qui se abscōdat
a calore tuo. Quam vehemēti ⁊ acri dolore in-
dignabar manicheis:⁊ miserabar eos rursus:
ꝙ illa sacramēta:illa medicamēta nescirēt:⁊ in
sani essent aduersus antidotū quo sani esse po-
tuissent. Vellem vt alicubi iuxta essent:tūc igno
rāte me vtrꝝ audirent:⁊ me nesciēte ꝙ ibi essēt:
intuerent̄ faciē meam:⁊ audirent voces meas
qñ legi quartū psalmū.in illo tunc ocio:quid de
me fecerit ille psalmus:cum inuocarē te:exau-
disti me deus iusticie mee in tribulatione dila-
tasti mihi. Misere mei dñe:⁊ exaudi orōnem
meā. Audirent ignorāte me: vtrū audirent: ne
me ꝓpter se illa dicere putarēt:q̄ inter hec ver-
ba dixerim:q² ⁊ reuera nec ea dicerē:nec sic ea
dicerem si me ab eis audiri viderēqꝫ sentirem:
nec si dicerem sic acciperēt quomodo mecuꝫ: ⁊
mihi corā te de familiari affectu animi mei:in-
horrui timendo:ibidēqꝫ inferbui sperādo:⁊ ex
ultando in tua misericordia pater:⁊ hec oīa exi-
bāt ꝑ oculos meos ⁊ vocem meā:cum conuer-
sus ad nos spūs tuꝰ bonus ait nobis. Filij hoīuꝫ
quousqꝫ graues corde: vt qd diligitis vanitateꝫ
⁊ q̄ritis mēdacium? Dilexerā enim vanitatem
⁊ q̄sieram mēdacium. Et tu dñe iā magnifica-
ueras scm̄ tuum:suscitās eum a mortuis ⁊ col-
locans ad dexterā tuā vnde mitteret ex alto ꝓ-
missionem suam paraclitū spm̄ veritatis:⁊ mi
serat eum iā:sed ego nesciebam. Miserat eū:
q² iam magnificatus erat resurgēs a mortuis
⁊ ascendēs in celum. Ante aūt spūs nondū erat
datus:q² iesus nondū erat clarificatus: Et cla-
mat ꝓpheta. Quousqꝫ graues corde? Ut qd di-
ligitis vanitatem:⁊ q̄ritis mendacium? Et sci
tote qm̄ dñs magnificauit sanctum suum. Cla
mat quousqꝫ clamat scitote. Et ego tādiu nesci
ens vanitatem dilexi:⁊ mēdacium q̄siui:⁊ ideo
audiui ⁊ contremui:qm̄ talibus dr̄ qualem me
fuisse reminiscebar. In fantasijs.n.quas ꝓ ve-
ritate tenuerā: vanitas erat ⁊ mēdacium. Et in
sonui multa grauiter ⁊ fortiter:in dolore recor
dationis mee. Que vtinam audissent q adhuc
diligunt vanitatem ⁊ q̄runt mēdaciuꝫ. Forte cō
turbarent̄:⁊ euomuissent illud:⁊ exaudires eos
cū clamarent ad te:qm̄ vera morte carnis mor
tuus est ꝓ nobis:q te interpellat ꝓ nobis. Lege
bā:irascimini ⁊ nolite peccare. Et quomō mo-
uebar deus meus:q iaꝫ didicerā irasci mihi de
ꝑteritis: vt de cetero nō peccarem? Et merito
irasci:q² nō alia natura gentes tenebrarꝝ de me
peccabat:sicut dicunt q sibi non irascunt̄ ⁊ the-
saurisant sibi iraꝫ in die ire ⁊ reuelationis iusti
iudicij tui. Nec iam bona mea foris erant nec
oculis carneis in isto sole q̄rebant̄. Volētes.n.
gaudere forinsecus facile euanescunt:⁊ effundū
tur in ea q̄ vident̄ ⁊ tp̄alia sunt:⁊ imagines eorꝝ
famelica cogitatione lambunt. Et o si fatigent̄
inedia ⁊ dicāt. Quis ostendit nobis bona? Et
dicamus ⁊ audiāt: Signatum est sup̄ nos lumē
vultus tui dñe: Non.n.lumē nos sumus quod
illuminat oēm hoīem venientem in hunc mun
dum:sed illuminamur a te:vt qui fuimus ali-
quādo tenebre simus lux in te. O si viderēt in-
ternum lumē eternū:quod ego q² gustauerā frē
debaꝫ:qm̄ nō eis poteram ondere si afferrent:
ad me cor in oculis suis foris a te: ⁊ dicerent
quis ondit nobis bona? Ibi.n. vbi mihi iratus
eram intus in cubili: vbi cōpunctus eram: vbi
sacrificaueram mactans vetustatem meā:⁊ in-
choata meditatione renouationis mee sperans
in te:ibi mihi dulcescere ceperas ⁊ dederas le-
ticiam in corde meo. Et exclamabam legens
hec foris:⁊ agnoscēs intus. Nec volebā multi
plicari terrenis bonis deuorās tp̄a ⁊ deuoratꝰ
tp̄alibus cum haberem in eterna simplicitate
aliud frumētum ⁊ vinum ⁊ oleum. ⁊ clamabaꝫ
in consequenti versu:clamore alto cordis mei.
O in pace. O in idip̄m. O quid dixit obdormi
am ⁊ somnū capiam? Qm̄ quis resistet nobis:
cum fiet sermo qui scriptꝰ est:absorpta ē mors
in victoria. ⁊ tu es idip̄m valde: q nō mutaris
⁊ in te requies obliuiscens laborꝝ oīum:qm̄ nul
lus aliꝰ tecuꝫ:sed nec ad alia multa adipiscēda
q̄ non sunt quod tu:sed tu dñe singulariter in spe
constituisti me. Legebā ⁊ ardebam:nec inuenie
bam qd facerem surdis mortuis ex q̄bus fuerā
pestis latrator amarus: ⁊ cecus aduersus lr̄as
de melle celi melleas:⁊ de lumine tuo lumino
sas: ⁊ sup̄ inimicis scripture huius tabescebam
qñ recordabar oīa dierꝝ illorꝝ feriatorꝝ. Sed nec
oblitus sum:nec silebo flagelli tui asperitatem:
⁊ misericordie tue mirabilem celeritateꝫ. Do
lore dētium tunc excruciabas me:⁊ cum intan
tum ingrauesceret vt non valerē loqui: ascen-
dit in cor meum admonere oēs meos q aderāt
vt dep̄carent̄ te ꝓ me deum salutis oīmode.et
scripsi hͦ in cera:⁊ dedi eis vt legerent̄. Mox vt
genua supplici affectu fiximus: fugit dolor ille.
Sꝫ qs dolor? aut quomodo fugit? expaui fateor
dñe meꝰ deus meus nihil.n.tale ab ineūte eta-
te exp̄tus fueram. ⁊ insinuati sunt mihi in ꝓfun
do nutus tui:⁊ gaudēs in fide laudaui nomē tu
um. ⁊ ea fides me securum esse non sinebat de
preteritis peccatis meis:que mihi ꝑ baptismū

actis vindemialibꝰ vt scholasticis suis medio
lanẽses venditorem verborum alium prouide
rent: quod ⁊ tibi ego seruire delegissem: ⁊ illi ꝓ
fessioni p̄ difficultate suspirãdi ac dolore pecto
ris non sufficerem. Et insinuaui ꝑ lr̃as antistiti
tuo viro sancto ambrosio pristinos errores me
os: ⁊ p̄sens votũ meum: vt moneret quid mihi
potissimũ de libris tuis legẽdum esset: quo ꝑci
piende tãte gr̃e paratior aptiorq; fierẽ. At ille
iussit esaiam ꝓphetam: credo qꝫ pre ceteris euã
gelij vocationisq; gẽtiũ sit prenunciator aper-
tior. Uerũtamẽ ego primam huius lectionẽ nõ
intelligẽs: totũq; talem arbitrans distuli repetẽ
dum exercitatior in dñico eloquio. Inde vbi tẽ-
pus aduenit quo me nomẽ dare oporteret: reli
cto rure mediolanũ remeauimus. Placuit ⁊
alipio renasci in te mecum iã induto humilita
te sacramẽtis tuis congrua: ⁊ fortissimo domi-
toris corporis: vsq; ad italicũ solũ glaciale nu
do pede obterẽdum insolito ausu. Adiunximus
etiam nobis puerũ adeodatũ ex me natũ car
naliter de peccato meo. Tu bñ feceras eũ. An
noꝝ erat ferme quindecĩ ⁊ ingenio p̄ueniebat
multos graues ⁊ doctos viros. Munera tua ti-
bi confiteor dñe deus meus creator oĩm: ⁊ mul
tum potẽs reformare nostra deformia. Nã ego
in illo puero preter delictum nihil habebam.
Quod enim enutriebatur a nobis in disciplina
tua: tu inspiraueras nobis: nullus alius. Mune
ra tua tibi confiteor. Est liber noster qui inscri-
bit̃ de magistro: Ipse ibi mecũ loquit̃. Tu scis il
lius esse sensa oĩa que inserunt̃ ibi ex ꝑsona col
locutoris mei: cũ esset in annis sexdecim: mul
ta eius alia mirabiliora expertus sum. Horro-
ri mihi erat illud ingenium. Et quis p̄ter te ta
lium miraculoꝝ opifex? Cito de terra abstulisti
vitã eius: ⁊ securior eũ recordor: nõ timẽs quic
q̃ꝫ puericie: nec adolescẽtie: nec oĩno homini illi
Sociauimus eũ coeuum nobis in gr̃a tua edu
cãdum in disciplina tua: ⁊ baptisati sumus: ⁊ fu
git a nobis sollicitudo vite preterite. Nec satia-
bar illis diebus dulcedine mirabili considera-
re altitudinem cõsilij tui sup̃ salutẽ generis hu
mani. Quãtum fleui in hymnis ⁊ canticis tuis
suaue sonãtis ecclesie tue vocibus cõmotꝰ acri-
ter. Uoces ille influebãt aribꝰ meis: ⁊ eliqua-
bat̃ veritas tua in cor meũ: ⁊ ex ea estuabat idẽ
affectus pietatis ⁊ currebãt lachryme: ⁊ bñ mi-
hi erat cũ eis. Non lõge ceperat mediolanẽsis
ecclesia genus hoc cõsolationis ⁊ exhortatiõis
celebrare magno studio fratrum cõtinẽtiũ vo
cibus ⁊ cordibus. Nimirum annus erat aut nõ
multo ampliꝰ cum instina valẽtiniani regis pue
ri mater hoiem tuũ ambrosiũ ꝑsequeret̃ here
sis sue cã qua fuerat seducta ab arrianis. Ex-
cubabat pia plebs in ecclesia: mori parata cum

ep̃o suo seruo tuo. Ibi mater mea ancilla tua sol
licitudinis ⁊ vigiliaꝝ primas partes tenẽs ora-
tionibus viuebat. Nos adhuc frigidi a calore
sp̃us tui excitabamur: tñ ciuitate attonita atq;
turbata: Tunc hymni: ⁊ psalmi vt canerent̃ s̃m
morem oriẽtaliũ partiũ: ne populus meroris
tedio cõtabesceret institutũ est: ⁊ ex illo in hodi
ernum retentũ: multis iã ac pene oĩbus gregi-
bus tuis: ⁊ ꝑ cetera orbis imitãtibus. Tũc me-
morato antistiti tuo ꝑ visum aperuisti quo loco
laterẽt martirum corpora ꝓthasij ⁊ geruasij: que
ꝑ tot annos incorrupta in thesauro secreti tui re
cõdideras: vnde opportune ꝓmeres ad coercẽ
dam rabiẽ femineã: sed regia. Cum .n. ꝓpalata
⁊ effossa digno cũ honore trãsferrent̃ ad ambro
sianã basilicã: nõ solum quos imũdi vexabant
sp̃us cõfessis eisdem demonibꝰ sanabant̃: verũ
etiã q̄dam plures annos cecus ciuis ciuitatiq;
notissimus: cũ populi tumultuãtis leticie cãm q̄-
sisset atq; audisset exiliuit: eoq; se vt duceret suũ
ducem rogauit. Quo ꝑductus ĩpetrauit admit
ti: vt sudario tangeret feretrũ p̄ciose in cõspectu
tuo mortis sctõꝝ tuoꝝ. Quod vbi fecit atq; ad-
mouit oculis: cõfestim apti sunt. Inde fama di-
scurrens: inde laudes tue feruẽtes lucẽtes: inde
illius inimice animꝰ ⁊ si ad credẽdi sanitatẽ nõ
applicatus: a ꝑsequẽdi tñ furore cõpꝑssus est.
Gr̃as tibi deus meus. Uñ ⁊ quo eduxisti recor
dationẽ meam: vt hec etiã cõfiterer tibi q̃ ma-
gna oblitꝰ p̄terierã: Et tñ tunc cũ ita flagraret
odor vnguentoꝝ tuoꝝ: nõ currebamus post te:
⁊ ideo plus flebã inter cantica hymnoꝝ tuorũ
olim suspirãs tibi: ⁊ tandẽ respirãs quãtũ patet
aura in domo fenea. Qui habitare facis vnani
mes in domo cõsociasti nobis: ⁊ euodium iuue
nẽ ex nostro municipio. Qui cũ agens in rebus
militaret: prior nobis ad te conuersus ẽ ⁊ bapti-
satus: ⁊ relicta militia seculari: accinctus ẽ ĩ tua
simul eramus: simul habitabamꝰ placito sãcto.
Querebamus q̄nam locus nos vtilius h̃ret: ⁊
s̃uientes tibi pariter remeabamus in africam
Et cum apud ostia tiberina essemus mater de-
functa ẽ. Multa p̄tereo: qꝛ multum festino. Ac
cipe cõfessiones meas ⁊ gr̃aꝝ actiones deꝰ meꝰ
de rebus innumerabilibꝰ etiam in silẽtio. Sꝫ
nõ preteribo quicquid mihi anima parturit de
illa famula tua q̃ me parturiuit: ⁊ carne vt in
hanc tẽporalem: ⁊ corde vt in eternam lucẽ re-
nascerer. Nõ eiꝰ sed tua dicã dona in ea. Neq;
enim seip̃am fecerat: aut educauerat seip̃aꝫ. Tu
creasti eã: nec pater nec mater sciebat qualis
ex eis illa fieret: Et erudiuit eam in timore tuo
virga xp̄i tui: regimẽ vnici filij tui in domo fide
li bono mẽbro ecclie tue. Nec tãtam erga suam
disciplinam diligẽtiam matris predicabat: quã
tam famule cuiusdam decrepite: que patrẽ eiꝰ

infantem portauerat: sicut dorso grādiusculaꝝ
puellaꝝ paruuli portari solēt. Cuius rei grā ⁊ ꝓ
pter senectam ac mores optimos in domo xp̄i
ana satis a dn̄is honorabaꝛ. Unde etiam curaꝫ
dn̄icarum filiaꝝ cōmissaꝫ sibi diligēter gerebat
⁊ erat in eis coercēdis cū opus esset sancta seue
ritate vehemēs atqꝫ in docendis sobria prudē
tia. Nam eas preter illas horas qbus ad men
sam parētum moderatissime alebanꝛ: etiam si
exardescerent siti nec aquam bibere sinebat: p̄
cauens cōsuetudinem malā: ⁊ addēs verbū sa-
num. Modo aquā bibitis: qꝛ in ptāte vinū nō
habetis. Cum aūt ad maritos veneritis: facte
dn̄e apothecaꝝ ⁊ cellarioruꝫ aqua sordebit: sed
mos potandi p̄ualebit. Hac rōne p̄cipiendi: ⁊
autoritate imꝑandi frenebat auiditatem tene-
rioris etatis: ⁊ ipam puellaꝝ sitim formabat ad
honestum modum: vt iā nec liberet quod non
deceret: Et subrepserat tn̄: sicut mihi filio famu
la tua narrabat: subrepserat ei vinolētia. Nā cū
de more tanq̄ꝫ puella sobria iuberetꝛ a parētibꝯ
de cupa vinum depromere: sūmisso poculo qua
desuꝑ patet priusq̄ꝫ in lagunculā funderet merꝝ
primoribus labris sorbebat exiguum. qꝛ nō po
terat amplius sensu recusante. Non. n. vlla te-
mulēta cupidine faciebat hoc: sed qbusdam suꝑ
fluentibus etatis excessibus: que ludricis moti
bus ebulliunt: ⁊ in puerilibꝯ animis maioꝝ pō
dere p̄mi solent: Itaqꝫ ad illud modicum quoti
diana modica addendo: qm̄ qui modica sper-
nit paulatim decidit: in ea consuetudine lapsa
erat: vt ꝓpe iam plenos mero caliculos inhian
ter hauriret. Ubi tunc sagax anus: ⁊ vehemens
illa prohibitio? Nunqd valebat aliquid aduer
sus latētem morbum: nisi tua medicina dn̄e vi-
gilaret suꝑ nos? Absente patre ⁊ matre ⁊ nutri
toribus: tu p̄sens: qui creasti: q vocas: q etiam ꝑ
p̄positos hoīes boni aliqd agis ad animaꝝ sa-
lutem: qd tunc egisti deꝯ meus: Unde curasti?
Unde sanasti? Nōne ꝓtulisti durꝝ: ⁊ acutum ex
altera aīa cōuicium tanq̄ꝫ medicinale ferꝫ ex
occultis ꝓuisionibus tuis: ⁊ vno ictu putredinē
illam p̄cidisti? Ancilla. n. cum qua solebat acce
dere ad cupam litigās cuꝫ dn̄a minore: vt fit: so
la cum sola: obiecit hoc crimē amarissima isul-
tatione vocās meri bibulam. Quo illa stimulo
ꝑcussa respexit feditatem suā: cōfestimqꝫ dāna-
uit atqꝫ exiuit. Sicut amici adulātes ꝑuertunt
sic inimici litigātes plerūqꝫ corrigunt. Nec tu
quod ꝑ eos agis: sed quod ipsi voluerunt retri-
buis eis. Illa. n. irata exagitare appetiuit mino
rem dn̄am nō sanare: ⁊ ideo clanculo: aut qꝛ ita
eas inuenerat locꝯ: ⁊ tp̄s litis: aut ne forte: ⁊ ipa
ꝑiclitaretꝛ quod tā sero ꝓdidisset. At tu dn̄e re-
ctor celitū: ⁊ terrenoꝝ ad vsus tuos cōtorquens
ꝓfunda torrētis fluxum seculoꝝ ordinās turbu
lētum: etiā de alterius aīe insania sanasti alterā.
Nec quisq̄ꝫ cum hoc aduertit: potētie sue tribu
at: si verbo eius aliꝯ corrigatꝛ quem vult corrigi
Educata itaqꝫ pudice ac sobrie potiusq̄ꝫ a te sub
dita parentibus: q̄ꝫ a parentibꝯ tibi: vbi plenis
annis nubilis facta ē: tradita viro seruiuit velu
ti dn̄o: ⁊ sategit eum lucrari tibi: loquens te illi
moribus suis: qbus eam pulchrā faciebas: ⁊ re
uerēter amabilē atqꝫ mirabilem viro. Ita autē
tolerauit cubilis iniurias: vt nullā de hac re cuꝫ
marito haberet vnq̄ꝫ simultatē. Expectabat. n.
misericordiam tuā suꝑ eum: vt in te credēs ca
stificaretꝛ. Erat vero ille p̄terea sicut beniuolen
tia p̄cipuus: ita ira feruidus. Sed nouerat hec
nō resistere irato viro: non tm̄ facto: sed ne ver
bo qdem. Iaꝫ vero refracto: ⁊ quieto cū oppor-
tunū viderat rōnem facti sui reddebat: si forte
ille insiderātius cōmotus fuerat. Deniqꝫ cum
matrone multe: quaꝝ viri māsuetiores erāt pla
gaꝝ vestigia etiā dehonestata facie gererēt: iter
amica colloquia ille arguebāt maritoꝝ vitam:
hec eaꝝ linguā veluti ꝑ iocū grauitꝛ admonēs ex
quo illas tabulas q̄ m̄rimoniales vocanꝛ reci-
tari audissent: tanq̄ꝫ instrumēta qbꝯ ancille facte
essēt deputare debuissent: ꝓinde memores cō
ditionis suꝑbire aduersus dn̄os non oportere.
Cūqꝫ mirarenꝛ ille sciētes q̄ꝫ ferocē cōiugē susti
neret nunq̄ꝫ fuisse auditū: aut aliquo indicio cla
ruisse ꝙ patriciꝯ ceciderit vxorē: aut ꝙ a se inuicē
vel vnū diē domestica lite dissenserit: ⁊ cām fa-
miliariter q̄rerēt: docebat illa institutū suuꝫ qd
supra memoraui. Que obseruabāt exꝑte gratu-
labanꝛ: que nō obseruabant subiecte vexabanꝛ.
Socrū etiā suā primo susurrijs malaꝝ ancillaꝝ
aduersus se irritatā sic vicit obsequijs ꝑseuerās
tolerātia: ⁊ māsuetudine: vt illa vltro filio suo
medias linguas famulaꝝ ꝓderet: qbus inter se
⁊ nurꝝ pax domestica turbabaꝛ: expeteretqꝫ vin
dictā. Itaqꝫ postea q̄ꝫ ille ⁊ matri obtēperans ⁊
curās familie disciplinā: ⁊ cōcordie suoꝝ consu-
lēs: ꝓditas ad ꝓdētis arbitriū verberibꝯ coer-
cuit: ꝓmisit illa talia de se p̄mia sperare debere
q̄cūqꝫ de sua nuru sibi quo placeret mali aliqd
loq̄retꝛ: nullaqꝫ iā audēte memorabili iter se be-
niuolētie suauitate vixerūt. Hoc quoqꝫ illi bo-
no mācipio tuo: in cuiꝯ vtero me creasti deꝯ meꝯ
misericordia mea munꝯ grāde donaueras: ꝙ iter
dissidētes atqꝫ discordes q̄slibet aīas vbi pote-
rat tā se p̄bebat pacificā: vt cū ab vtraqꝫ multa
de inuicē audiret amarissima: q̄lia solet eructare
turgēs atqꝫ īdigesta discordia: qn̄ p̄nti amice de
absēte inimica ꝑ acida colloq̄a crudelitas exalatꝛ
odioꝝ: nihil tn̄ alteri de altera ꝓderet: nisi ꝙ ad
eas recōciliādas valeret. Paruū hꝫ bonū mihi

videretur: nisi turbas innumerabiles tristis ex
perirer: nescio qua horrenda pestilentia pecca-
torum latissime puagante: non solum iratoruz
inimicorum iratis inimicis dicta ꝓdere: sed eti
am que non dicta sunt addere: cum contra ani-
mo humano parum esse debeat inimicicias ho
minuz nec excitare nec augere male loquendo
nisi eas etiam extinguere bene loquēdo studue
rit: qualis illa erat docente te magistro intimo
in schola pectoris. Deniqȝ etiam virum suum
iaz in extrema vita tꝑali eius lucrata ē tibi: nec
in eo iam fideli plāxit: quod in nondum fideli to
lerauerat. erat etiam serua seruorum tuorum.
Quisquis eorum nouerat eam: multum in ea
laudabat: ⁊ honorabat ⁊ diligebat te: q2 sentie-
bat p̄sentiam tuam in corde eius sancte conuer-
sationis fructibus testibus. Fuerat enim vnius
viri vxor: mutuam vicem parentibus reddide-
rat: domum suam pie tractauerat: in operibus
bonis testimonium habebat. Nutrierat filios
totiens eos pturiens quotiens a te deuiare cer
nebat. Postremo nobis dn̄e omnibus q ex mu
nere tuo sinis loqui seruis tuis qui ante dormi
tionem eius in te iam consociati viuebamus: p
cepta gr̄a baptismi tui: ita curam gessit: q̄si om-
nes genuisset: ita seruiuit quasi ab omnibus ge-
nita fuisset. Imminēte aūt die quo ex hac vita
erat exitura: quem diem tu noueras ignoranti-
bus nobis: pueneratvt credo ꝓcurāte te occul
tis tuis modis: vt ego ⁊ ip̄a soli staremus incū
bentes ad quādam fenestram: vnde ortus in-
tra domum que nos habebat ꝓspectabat illic
apud hostia tiberina: vbi remoti a turbis post
longi itineris laborem instaurabamus nos na-
uigationi. Colloq̄bamur ergo soli valde dulci-
ter: ⁊ p̄terita obliuiscētes: in ea que ante sūt ex-
tenti querebamus inter nos apud p̄sentem ve-
ritatez quod tu es: qualis futura esset vita eter
na sanctorum: quaz nec oculus vidit nec auris
audiuit: nec in cor hominis ascendit. Sed ihia-
bamus ore cordis in sup̄na fluēta fontis tui: fō
tis vite: q ē apud te: vt inde ꝑ captu nostro asp
si quoquo modo rem tātam cogitarem9. Cūqȝ
ad eum finem sermo pduceret: vt carnaliū sen
suum delectatio quātalibet in quātalibus luce
corporea p̄ illius vite iocunditate non compa-
ratione: sed ne cōmemoratione quidem digna
videret: erigētes nos ardētiore affectu in idip̄z
pambulauimus gradatim cuncta corporalia: ⁊
ip̄m celum vnde sol ⁊ luna ⁊ stelle lucēt sup ter-
ram. ⁊ adhuc ascendebamus interius cogitan
do ⁊ loquēdo te: ⁊ mirādo opera tua: ⁊ venim9
in mentes nostras: ⁊ transcēdimus eas: vt attin
geremus regionem vbertatis indeficiētis vbi
pascis israel ineternum veritatis pabulo: ⁊ ibi
vita sapientia ē: p quaz fiunt omnia ista: ⁊ que
fuerunt: ⁊ que futura sunt: ⁊ ip̄a non fit: sed sic est
vt fuit: ⁊ sic erit semp: quin potius fuisse ⁊ futu-
rum esse non ē in ea: sed esse solum: qm̄ eterna
ē. Nam fuisse ⁊ futurum esse non est eternum. ⁊
dum loquimur: ⁊ inhiamus illi: attingimus eā
modice toto ictu cordis: ⁊ suspirauimus ⁊ reli-
quimus ibi religatas primitias sp̄ūs: ⁊ remea-
uimus ad strepitum oris nostri: vbi verbum ⁊
incipit ⁊ finit. ⁊ quid simile verbo tuo dn̄o no-
stro in se pmanenti sine vetustate atqȝ innouan
ti omnia? Dicebamus ergo. Si cui sileat tumul
tus carnis: sileant fantasie terre ⁊ aquarum: ⁊
aeris: sileant ⁊ poli: ⁊ ip̄a sibi anima sileat: ⁊ trā
seat se non se cogitando. Sileant somnia ⁊ ima
ginarie reuelationes: omnis lingua ⁊ oē signuz
⁊ quicquid transeundo fit si cui sileat omnino:
qm̄ si qs audiat: dicunt hec omnia: non ip̄a nos
fecimus: sȝ fecit nos qui manet ineternū. His
dictis si iam taceant qm̄ erexerunt aurem in eū
qui fecit ea: ⁊ loquat ipse solus non p ea: sed p
seip̄m: vt audiamus verbuz eius non p linguā
carnis: neqȝ p vocem angeli: neqȝ p sonitum nu
bis neqȝ per enigma similitudinis: sed ip̄z quē
in his amamus ip̄m sine his audiam9: sicut nūc
extendimus nos: ⁊ rapida cogitatione attingi-
mus eternam sapientiam sup omnia manen-
tem: si continuet hoc ⁊ subtrahant alie visiōes
longe imparis generis: ⁊ hec vna rapiat ⁊ ab-
sorbeat: ⁊ recondat in interiora gaudia specta-
torem suum: vt talis sit sempiterna vita quale
fuit hoc momentum intelligentie cui suspiraui
mus. Nonne hoc est: intra in gaudium dn̄i tui
⁊ istud quādo? An cuz omnes resurgemus: sed
non oēs imutabimur? Dicebamus talia: ⁊ si
non isto modo: ⁊ his verbis: tn̄ dn̄e tu scis q il-
lo die cuz talia loqueremur: ⁊ mundus iste no-
bis inter verba vilesceret cuz oībus delectatio
nib9 suis. Tunc ait illa. Fili quantuz ad me atti
net: nulla re iam delector in hac vita. Quid hic
faciaz adhuc: ⁊ cur hic sim nescio: iam consum
pta spe huius seculi. Unuz erat ꝓpter quod in
hac vita aliquātuz imorari cupiebaz: vt te xp̄ia
num catholicuz viderez priusq̄ȝ morerer. Cu-
mulatius hoc mihi deus me9 prestitit: vt te etiā
contēpta felicitate terrena seruuz eius videaz.
Quid hic facio? Ad hec ei quid responderim
non satis recolo. Tuz interea vix intra quinqȝ
dies: aut non multo amplius decubuit febrib9.
⁊ cuz egrotaret quodaz die defectuz aīe passa est
⁊ paululuz subtracta a presentibus. Nos con-
currimus. Sed cito reddita est sensui: ⁊ aspexit
astantes me ⁊ fratrez meuz: ⁊ ait nobis quasi q̄
renti similis. Ubi eraz? Deinde nos intuens
merore attonitos: ponetis hic inquit matrē. ve

stra? Ego silebam ⁊ fletum frenabam. Frater
aūt meus quidam locutus est: quo eam nō pe-
regre: sed in patria defungi tanq̄ felicius opta
ret. Quo audito illa vultu anxio reuerberās eū
oculis ꝙ talia saperet atq̄ inde me intuens: vi
de ait quid dicit: Et mox ambobus: ponite in-
quit hoc corpus vbicunq̄: nihil vos eius cura
conturbet. Tātum illud vos rogo: vt ad dñi al-
tare memineritis mei vbi fueritis. Cūq̄ hanc
sniām verbis quibus poterat explicasset: conti-
cuit: ⁊ ingrauescente morbo exercebať: Ego ve
ro cogitās dona tua deus inuisibilis que imit
tis in corda fidelium tuorum: ⁊ ꝓueniunt inde
fruges admirabiles: gaudebā: ⁊ grās agebā ti-
bi: recolens quod nouerā: quāta cura sp̄ estuas-
set de sepulchro quod sibi ꝓuiderat: ⁊ ꝑparaue
rat iuxta corpus viri sui. Qr enim valde cōcor-
diter vixerāt: id etiā volebat: vt est animus hu-
manus minus capax diuinoꝝ: adiungi ad illam
felicitatez: ⁊ cōmemorari ab hoībus: cōcessuz
sibi esse post trāsmarinam peregrinationez: vt
coniuncta terra amboꝝ coniugum terra tegere
tur. Quādo aūt ista inanitas plenitudine boni
tatis tue ceperat in eius corde nō esse nesciebā
⁊ letabar admirās ꝙ sic mihi apparuisset: quā
q̄ ⁊ illo sermone nostro ad fenestram cum dixit
iam quid hic facio? non apparuit desiderare in
patria mori. Audiui etiā postea ꝙ iā cum ostijs
essemus cum quibusdaz amicis meis materna
fiducia colloquebatur quodam die de contē-
ptu vite huius: ⁊ bono mortis vbi ip̄e nō aderā
Illisq̄ stupentibus virtutem femine quā tu de-
deras ei querētibus vtrum nō formidaret taz
longe a sua ciuitate corpus relinquere: nihil in-
quit longe est deo: neq̄ timēdum ē ne ille non
agnoscat in fine seculi vnde me resuscitet. Er-
go die nono egritudinis sue: quinquagesimo ⁊
sexto anno etatis sue: trigesimo ⁊ tertio etatis
mee anima illa religiosa ⁊ pia corpore soluta ē
Premebā oculos eius: ⁊ confluebat in precor-
dia mea mestitudo ingēs: ⁊ trāsfluebat ī lachry
mas: ibidēq̄ oculi mei violēto animi imperio
resorbebāt fontem suum vsq̄ ad siccitatez: ⁊ in
tali luctamine valde male mihi erat: Tum ve
ro vbi efflauit extremum sp̄ūm puer adeodatꝰ
exclamauit in plāctuz: atq̄ ab omnibus nobis
coercitus tacuit. Hoc modo etiā meum qdam
puerile quod labebať in fletꝰ iuuenili voce cor
dis coercebať ⁊ tacebat. Neq̄ enim decere ar
bitrabamur funus illud questibꝰ lachrymosis
gemitibusq̄ celebrare: qr his plerūq̄ solet de-
plorari quedam miseria moriētium: aut quasi
omnimoda extinctio. At illa nec misere morie-
bať: nec omnino moriebať. Hoc ⁊ documētis
morum eius: ⁊ fide non ficta: rōnibusq̄ certis
tenebamus. Quid erat ergo ꝙ intus mihi gra
uiter dolebat: nisi ex consuetudine simul viuē-
di dulcissima: ⁊ charissima repēte simul dirupta
vulnus recens? Gratulabar quidem testimo-
nio eius quod in ea ip̄a vltima egritudine obse
quijs meis interblandiens appellabat me pi-
um: ⁊ commemorabat grandi dilectionis affe-
ctu nunq̄ se audisse ex ore meo iaculatum in se
durum aut cōtumeliosuz ꝑmonem. Sed tn̄ qd
tale deus meꝰ q fecisti nos? Quid comparabile
habebat honor a me delatus illi: ⁊ ꝑuitus ab il
la mihi? Qm̄ itaq̄ deserebar tam magno eiꝰ so-
latio sauciabať aīa mea: ⁊ quasi dilaniabať vi-
ta que vna facta erat ex mea ⁊ illius. Cohibito
ergo a fletu illo puero psalterium arripuit euo-
dius: ⁊ cātare cepit psalmum. Cui rn̄debamus
oīs domus. Misericordiam: ⁊ iudicium cantabo
tibi dn̄e. Audito aūt quid agereť conuenerunt
multi frēs ac religiose femine: ⁊ de more illꝰ quo
rum officium erat funus curātibus: ego in pte
vbi decēter poterā cum eis qui me nō deseren
dum esse censebāt: quod erat tpi congruum di-
sputabā: eoq̄ fomento veritatis mitigabā cru
ciatum tibi notum: illis ignorātibus: ⁊ intente
audiētibus: ⁊ sine sensu doloris me esse arbitrā
tibus. At ego in auribꝰ tuis vbi coꝝ nullus au-
diebat: increpabā molliciem affectus mei: ⁊ cō
stringebā fluxum meroris: cedebatq̄ mihi pau
lulum: rursusq̄ impetu suo ferebať nō vsq̄ ad
eruptionem lachrymaꝝ: nec vsq̄ ad vultꝰ mu-
tationem: sed ego sciebā quid corde ꝑmerem.
Et qr mihi vehemēter displicebat tm̄ ī me pos-
se hec humana: que ordine debito ⁊ sorte cōdi-
tionis nostre accidere necesse ē: alio dolore do-
lebā dolorem meum: ⁊ duplici tristicia mace-
rabar. Cum ecce corpus elatum ē: imus ⁊ redi-
mus sine lachrymis. Nā neq̄ in eis ꝑcibus q̄s
tibi fudimus: cum offerreť pro ea sacrificiuz ꝑ-
cij nostri: iā iuxta sepulchrum posito cadauere
priusq̄ deponeretur: sicut illic fieri solet: nec in
eis ergo ꝑcibus fleui: sed toto die grauiť in oc-
culto mestus erā: ⁊ mente turbata rogabā te vt
poteram ꝙ sanares dolorē meuz: nec faciebas:
credo cōmendās memorie mee vel hoc vno do
cumēto oīs cōsuetudinis vinculum etiā aduer-
sus mētem: que iā nō fallaci verbo pasciť: Ui-
sum etiā mihi ē vt irē lauatum: ꝙ audierā inde
balneis nomē inditum: qr greci balanion dixe-
rint: ꝙ anxietatē pellat ex aīo. Ecce ⁊ hoc cōfite
or misericordie tue pater orphanoꝝ: qm̄ laui: ⁊
talis erā qualis priusq̄ lauissem: neq̄. n. exuda
uit de corde meo meroris amaritudo. Deinde
dormiui: ⁊ euigilaui ⁊ nō parua ex pte mitigatū
inueni dolorē meū: atq̄ vt erā in lecto meo so-
lus: recordatus sum veridicos versus ambro-

fiꝫ tui. Tu es.n. deus creator omniuꝫ poliqꝫ re
ctor vestiens diem decoro lumine: noctem so-
poris grã: artus solutos: vt quies reddat labo
ris vsui: mentesqꝫ fessas alleuet: luctusqꝫ soluat
anxios. Atqꝫ inde paulatim reducebam in pri
stinum sensum ancillã tuã: cõuersationẽqꝫ eius
piã in te: ⁊ sctãm: in nos blãdam atqꝫ morigerã
qua subito destitutus sum: ⁊ libuit flere in con
spectu tuo de illa: ⁊ ꝓ illa de me ⁊ ꝓ me. et dimi
si lachrymas quas continebã vt effluerẽt quãtũ
vellẽt substernẽs eas cordi meo: ⁊ requieuit i eis
qm̃ ibi erãt aures tue: nõ cuiusqꝫ hoĩs supbe i-
terp̃tantis ploratum meum. Et nunc dñe cõfi
teor tibi in lr̃is: legat q volet: ⁊ iterpretet̃ vt vo
let: ⁊ si peccatum inuenerit fleuisse me matrem
exigua parte hore: matrẽ oculis meis interim
mortuam: q̃ me multos annos fleuerat vt ocul'
tuis viuerem: nõ irrideat: sed potius si ẽ grandi
charitate ꝓ peccatis meis fleat ip̃e ad te patreꝫ
oĩum fratrum xp̃i tui: Ego aũt iam sanato cor-
de: ab illo vulnere in quo poterat redargui car
nalis affectus: fundo tibi deꝰ noster ꝓ illa famu
la tua lõge aliud lachrymaꝝ genus: qð manat
de concusso spiritu ꝯsideratione periculoꝝ oĩs
anime que in adã morit̃. Quãq̃ꝫ illa in xp̃o viuifica
ta etiã nõdum carne resoluta sic vixerit vt lau-
det̃ nomen tuum in fide moribusqꝫ eius: non tñ
audeo dicere ex quo eam ꝑ baptismũ regenera
sti nullum verbum exisse ab ore eius cõtra p̃ce-
ptum tuũ. Et dictum ẽ a veritate filio tuo. Si
qs dixerit fratri suo fatue: reꝰ erit gehẽne ignis
Et ve ẽt laudabili vite hoĩum: si remota miseri
cordia discutias eam. Qr vero nõ exquiris de-
licta vehemẽter: fiducialiter speramus aliqueꝫ
apud te locum inuenire indulgentie. Quisquis
aũt tibi enumerat vera merita sua: qd tibi enu
merat nisi munera tua? O si cognoscant se oẽs
hoĩes: ⁊ q gloriat̃ in dño gloriet̃. Ego ita laus
mea: ⁊ vita mea deꝰ cordis mei: sepositis pau-
lisper bonis eius actibus: ꝓ qbus tibi gaudẽs
grãs ago: nunc ꝓ peccatis matris mee dep̃cor
te: exaudi me ꝑ medicinam vulneꝝ nostrorum
que pepẽdit in ligno: ⁊ sedens ad dexterã tuam
te interpellat ꝓ nobis. Scio misericordit̃ ope-
ratam: ⁊ ex corde dimisisse debita debitoribus
suis: dimitte illi ⁊ tu debita sua: si qua etiã con-
traxit ꝑ tot annos post aquã salutis. Dimitte
dñe: dimitte obsecro: ne intres cum ea in iudi-
cium. Superexaltet mĩaicordia iudiciuꝫ: qm̃ elo
quia tua vera sunt: ⁊ ꝓmisisti misericordiaꝫ mi-
sericordibꝰ. Quod vt essent tu dedisti eis: qui
misereberis cui misertus eris: ⁊ misericordiaꝫ
p̃stabis cui misericors fueris. Et credo iã fece-
ris quod te rogo: sed volũtaria oris mei appro
ba dñe. Nãqꝫ illa iminente die resolutionis sue
nõ cogitauit suum corpꝰ sumptuose cõtegi: aut
cõdiri aromatibꝰ: aut monumẽtum electũ cõ-
cupiuit: aut curauit sepulchrũ patriũ. Non ista
mãdauit nobis: sed tñmodo memoriaꝫ sui ad
altare tuum fieri desiderauit: cui nulliꝰ diei pre
termissione seruierat vnde sciret dispẽsari victi
mam sctãm: qua deletum ẽ cyrographũ quod
erat cõtrarium nobis: qua triũphatus ẽ hostis
cõputans delicta nostra ⁊ q̃rens qd obijciat: ⁊
nihil inueniẽs in illo in quo vincimus. Quis ei
refundet innocẽtem sanguinẽ? Quis ei restitu-
et p̃cium quo nos emit: vt nos auferat ei. Ad
cuius p̃cij nostri sacr̃m: ligauit ancilla tua aĩam
suam vinculo fidei. Nemo a ꝓtectione tua dirũ-
pat eã. Nõ se interponat nec vi nec insidijs leo
⁊ draco. Neqꝫ.n. r̃ndebit illa nihil se debere ne
cõuincat̃: ⁊ obtineat̃ ab accusatore callido: sed re
spondebit dimissa debita sua ab eo cui nemo
reddet quod ꝓ nobis nõ debẽs reddidit. Sic
ergo in pace cũ viro ante quẽ nulli ⁊ post quem
nulli nupta ẽ: cui seruiuit fructũ tibi afferẽs cuꝫ
tolerãtia: vt eum quoqꝫ lucraret̃ tibi. Et inspi-
ra dñe deus meꝰ: inspira suis tuis fratribꝰ me-
is filijs tuis: dñis meis: qbus ⁊ corde ⁊ voce: ⁊
lr̃is seruio: vt quotquot hec legerint memine-
rint ad altare tuũ monice famule tue cum patri
cio quõdam eiꝰ cõiuge: ꝑ quoꝝ carnẽ introduxi-
sti me in hanc vitã: quẽadmodum nescio. Me-
minerint cum affectu pio parẽtum meoꝝ i hac
luce trãsitoria: ⁊ fratrum meoꝝ sub te patre in
matre catholica: ⁊ ciuium meoꝝ in eternam hie
rusalẽ: cui suspirat ꝑegrinatio populi tui ab exi-
tu vsqꝫ ad reditum: vt quod a me illa poposcit
extremũ: vberiꝰ ei p̃stet̃ in multoꝝ orõnibus tã
ꝑ cõfessiones q̃ꝫ ꝑ orõnes meas.

Explicit liber nonus.

Incipit decimus.

Cognoscam te co-
gnitor
meus: cognoscam te sicut ⁊
a te cognitus sum. Virtꝰ aĩe
mee: intra in eã ⁊ coapta tibi
vt habeas: ⁊ possideas sine
macula ⁊ ruga. Hec ẽ mea
sp s: ideo loquor ⁊ in ea spe gaudeo: qm̃ sanum
gaudeo. Cetera vero vite huiꝰ tãto minus flẽ-
da quãto magis fletur: ⁊ tãto magis flẽda quã-
to minus fletur in eis. Ecce.n. veritatẽ dilexi-
sti: qm̃ q facit eã venit ad luc̃. Volo eam facere
in corde meo coram te in cõfessione: in stilo aũt
meo corã multis testibꝰ. Et tibi qdem dñe cu-
ius oculis nuda ẽ abyssus humane cõsciẽtie:
qd occultum esset in me etiã si nollẽ cõfiteri tibi.

Te.n.mihi absconderem:nō me tibi. Nūc aūt
ꝙ gemitus meus testis ē displicere me mihi:tu
refulges ⁊ places:⁊ amaris:⁊ desideraris: vt
erubescā de me:⁊ abijciā me atqꝫ eligā te:⁊ nec
tibi nec mihi placeā nisi ꝺ te. Tibi ergo dñe ma
nifestus sum qcūqꝫ sim:⁊ quo fructu tibi confi-
tear dixi: Neqꝫ.n.id ago verbis carnis:⁊ voci-
bus:sed verbis aīe ⁊ clamore cogitationis:quē
nouit auris tua. Cū.n.malus sum:nihil ē aliud
cōfiteri tibi ꝙ̄ displicere mihi. Cū vero pius ni
hil ē aliud cōfiteri tibi ꝙ̄ hoc non tribuere mihi:
qm̄ tu dñe benedicis iustū:sed prius cū iustifi-
cas impiū. Confessio itaqꝫ mea de⁹ meus in cō
spectu tuo tibi tacite fit:⁊ nō tacite. Tacet enim
strepitu:clamat affectu. Neqꝫ.n.dico recti aliqd
hoībus quod nō a me tu prius audieris: aut ēt
tu aliqd tale audies a me quod nō mihi tu pri⁹
dixeris: Quid mihi ergo est cum hoībus vt au-
diant cōfessiones meas:quasi ipi sanaturi sint
omnes languores meos? Curiosū genus ad co
gnoscendam vitaꝫ alienaꝫ:desidiosum ad corri
gendaꝫ suam. Quid a me querunt audire: qui
sim:qui nolunt a te audire qui sint? Et vnde sci
unt cum a meipo de meipo audiunt:an veruꝫ di
caꝫ:qn̄quidē nemo scit hoīum quid agat in ho
mine:nisi spūs hoīs qui in ipo ē. Si aūt ⁊ te au
diunt de seipis:nō poterunt dicere mentit dn̄s
quid est.n.a te audire de se:nisi cognoscere se?
Quis porro cognoscit ⁊ dicit falsum ē:nisi ipse
mentiat? Sed qꝛ charitas oīa credit:inter eos
vtiqꝫ quos cōnexos sibimet vnū facit:ego quo
qꝫ dñe etiā sic tibi cōfiteor vt audiāt hoīes qb⁹
demonstrare nō possum an vera cōfitear: sꝫ cre
dunt mihi:quorum mihi aures charitas apit.
Uerūtamē tu medicie meūs intime quo fructu
ista faciaꝫ eliqua mihi. Nam confessiones p̄teri
toꝝ malorum meoꝝ que remisisti ⁊ texisti: vt
beares me in te:mutans aīam meā fide:⁊ sacra
mēto tuo:cum legunt:⁊ audiunt excitant cor ne
dormiat in desperatione:⁊ dicat:nō possum:sꝫ
euigilet in amore misericordie tue ; ⁊ dulcedi-
ne gratie tue:qua potens est omnis infirmus
q sibi p ipam fit cōscius infirmitatis sue. Et de
lectat bonos audire p̄terita mala eoꝝ:qui iam
carēt eis:nec ideo delectat:qꝛ mala sunt:sed qꝛ
fuerunt ⁊ nō sunt. quo itaqꝫ fructu dñe de⁹ me⁹
cui quotidie confitet conscientia mea: spe miseri
cordie tue securior ꝙ̄ innocētia sua. quo fructu
q̄so etiaꝫ hoībus corā te cōfiteor p has lr̄as ad
huc qs ego sim:nō qs fuerim:naꝫ illū fructuꝫ vi
di ⁊ cōmemoraui: Sed qs adhuc sim:ecce i ipo
tp̄e cōfessionum meaꝝ:⁊ multi hoc nosse cupiūt
q me nouerūt ⁊ nō me nouerūt:q ex me vel de
me aliqd audierūt: sꝫ auris eoꝝ nō ē ad cor meū
vbi ego sum qcūqꝫ sum. Uolūt ergo audire cō-
fitētē me qd ipe int⁹ sū:q nec oculū:nec aurē nec
mētem possunt intendere:credituri tn̄ volūt:nō
quid cognituri? Dicit.n.eis charitas qua bo-
ni sunt:nō mentiri me de me cōfitentem: ⁊ ipa
in eis credit mihi. Sed quo fructu id volūt? An
cōgratulari mihi cupiunt cum audierint quātū
ad te accedā munere tuo:⁊ orare ꝓ me cum au
dierint quātum retarder pōdere meo? Indica-
bo talibus. Non.n.paruus ē fructus dñe de⁹ me
us: vt a multis tibi gratie agantur de nobis: ⁊
a multis rogeris pro nobis. Amet in me frater
nus animus quod amādum doces:⁊ doleat in
me quod dolēdum doces. Animus ille hoc fa-
ciat fraternus nō extrane⁹:nō filioꝝ alienoꝝ:
quoꝝ os locutum ē vanitatem:⁊ dextera eorum
dextera iniqtatis:sed fraternus ille q cū appro
bat me gaudet de me. Cum aūt improbat me
contristat pro me:qꝛ siue approbet siue iꝓbet:
diligit me: Indicabo me talib⁹:respirent in bo-
nis meis:suspirent in malis meis. Bona mea
instituta tua sunt ⁊ dona tua:mala mea delicta
mea sunt ⁊ iudicia tua. Respirent in illis:suspi-
rent in his. Et hymnus ⁊ fletus ascendāt in cō-
spectum tuuꝫ de fraternis cordibus thuribulis
tuis. Tu auteꝫ dñe delectatus odore sancti tem
pli tui:miserere mei ſm magnaꝫ misericordiaꝫ
tuaꝫ:propter nomen tuuꝫ:⁊ nequaqꝫ deserens
cepta tua consumma imperfecta mea. Hic est fru
ctus confessionuꝫ mearuꝫ:non qualis fuerim:
sed qualis sim:vt hoc confitear :non tm̄ coraꝫ
te secreta exultatione cuꝫ tremore:⁊ secreto me-
rore cū spe:sed etiā in aurib⁹ credētiuꝫ filiorum
hoīum:socioꝝ gaudij mei:⁊ consortiuꝫ mortali-
tatis mee:ciuiuꝫ meoruꝫ:⁊ mecuꝫ peregrinoruꝫ
precedentiuꝫ ⁊ consequentiuꝫ:⁊ comituꝫ vie mee
Hi sunt serui tui fratres mei quos filios tuos
esse voluisti dños meos:quibus iussisti vt ser-
uiaꝫ:si volo tecū de te viuere. Et hoc mihi ver
buꝫ tuuꝫ parum erat si loquendo preciperet:ni
si ⁊ faciendo preiret. Et ego id ago factis ⁊ di-
ctis:id ago sub alis tuis nimis cū ingenti peri-
culo:nisi qꝛ sub alis tuis tibi subdita est anima
mea:⁊ infirmitas mea tibi nota est. Paruulus
suꝫ:sed viuit semper pater meus: ⁊ idoneus est
mihi tutor meus. Ideꝫ ipse est enim qui genuit
me:⁊ tuetur me:⁊ tu ipse es omnia bona mea:
tu omnipotens ꝗ i mecum es: ⁊ priusqꝫ tecuꝫ
sim. Indicabo ergo talibus qualibus iubes: vt
seruiam:non quis fuerim:sed quis iaꝫ sim:⁊ qs
adhuc sim:sed neqꝫ meipꝫ diiudico. Sic itaqꝫ
audiar. Tu eniꝫ dñe diiudicas me. Quia ⁊ si ne
mo scit hominuꝫ que sunt hominis : nisi spirit⁹
hoīs qui in ipso ē:tn̄ ē aliqd hominis quod nec
ipse scit spūs hominis qui in ipso est. Tu auteꝫ
domine scis eius omnia qui fecisti eū. Ego vo

quãuis pre tuo conspectu me despiciam: ⁊ esti-
mem me terrã ⁊ cinerẽ: tñ aliqd de te scio qđ de
me nescio. Et certe nũc videmus ꝑ speculuȝ in
enigmate: nondum facie ad faciem. Et iõ quã
diu ꝑegrinor abs te mihi sum ꝓsentior ꝗ̃ tibi: ⁊
tñ te noui nullo modo posse violari. Ego vero
qbus tẽptationibus resistere valeã: qbus ue nõ
valeã nescio. Et spes est: q2 fidelis es: q nos nõ
sinis tẽptari supra ꝗ̃ possumus ferre: sed facis
cum tẽptatione etiã exitum: vt possumus susti
nere. Confitear ergo qd de me sciam: cõfitear ⁊
qd de me nesciam: Qm̃ ⁊ quod de me scio te mi
hi lucẽte scio: ⁊ quod de me nescio tãdiu nescio
donec fiãt tenebre mee sicut meridies in vultu
tuo: nõ dubia sed certa consciẽtia. Dñe amo te
Percussisti cor meũ verbo tuo: ⁊ amaui te. Sȝ
⁊ celũ ⁊ terra: ⁊ oĩa que in eis sunt: ecce vndiqȝ
mihi dicunt: vt te amem: nec cessant dicere oĩ-
bus vt sint inexcusabiles. Altiꝰ aũt tu miserebe
ris cui misertus eris: ⁊ misericordiã ꝓstabis cui
misericors fueris. Alioquin celum ⁊ terra sur-
dis loquunt̃ laudes tuas: Quid aũt amo cuȝ te
amo? Non speciẽ corporis: nec decus tp̃is: nec
cãdorem lucis: ecce istis amicũ oculis: nõ dulces
melodias suauium cãtilenaꝝ omnimodaꝝ: nõ
florum: ⁊ vnguentoꝝ ⁊ aromatum suaue olẽtia
nõ mãna ⁊ mella: non mẽbra acceptabilia car-
nis amplexibus: nõ hec amo cum amo deũ me
um: ⁊ tñ amo quãdam lucem: ⁊ quãdam vocẽ
⁊ quãdam odorem: ⁊ quẽdam cibum: ⁊ quẽdaȝ
amplexum: cum amo deum meũ. lucẽ. vocem.
odorem. cibum. amplexũ interioris hoĩs mei:
vbi fulget aĩe mee qđ non capit locus: ⁊ vbi so
nat quod nõ rapit tp̃s: ⁊ vbi olet qđ non spargit
flatus: ⁊ vbi sapit qđ nõ minuit edacitas: ⁊ vbi
heret qđ non diuellit satietas. Hoc ẽ qđ amo:
cum deum meum amo. Et qd ẽ hoc? Interro-
gaui terrã: ⁊ dixit nõ sum: ⁊ quecũqȝ in eadẽ sunt
idem cõfessa sunt. Interrogaui mare ⁊ abyssos
⁊ reptilia aĩaꝝ viuaꝝ: ⁊ rñderunt: Nõ sumꝰ deꝰ
tuus: q̃re sup nos. Interrogaui auras flabiles:
⁊ inqt vniuersus aer cum incolis suis. Fallitur
anaximenes: nõ sum deus tuus. Interrogaui ce
lũ. solẽ. lunã. stellas: neqȝ nos sumꝰ deꝰ quem q̃-
ris inquiunt. Et dixi oĩbus his qui circunstant
fores carnis mee: dicite mihi de deo meo: qđ
vos nõ estis: dicite mihi de illo aliqd. Et excla
mauerunt voce magna: ip̃e fecit nos. Interroga
tio mea: intentio mea: ⁊ rñsio eoꝝ species eoꝝ.
Et direxi me ad me: ⁊ dixi mihi. Tu qs es? Et
rñdi: homo. Et ecce corpus ⁊ aĩa in me mihi ꝓ-
sto sunt vnum exterius ⁊ alteꝝ interiꝰ. Quid ho
rum ẽ vnde querere debui deum meum quẽ iã
quesiueram ꝑ corpus a terra vsqȝ ad celum quo
vsqȝ potui mittere nuncios radios oculoꝝ meo
rum? Sed melius quod interius. Ei quippe re
nunciabãt omnes nuncij corporales ꝓsidenti ⁊
iudicãti de responsionibus celi ⁊ terre: ⁊ oĩum
que in eis sunt dicẽtium: nõ sumus deus: ⁊ ip̃e
fecit nos. Homo interior cognouit hec ꝑ exte-
rioris ministeriũ: ego interior cognoui hec: ego
ego animus ꝑ sensus corporis mei. Interroga
ui mũdi molem de deo meo: ⁊ rñdit mihi. Nõ
ego sum: sed ip̃e me fecit: nõne omnibus qbus
integer sensus est apparet hec species? Cur non
omnibus eadeȝ loquit̃? Animalia pusilla ⁊ ma
gna vidẽt eam: sed interrogare nequeunt. non
enim preposita est in eis nunciãtibus sensibꝰ iu
dex rõ. Homines aũt possunt interrogare: vt
inuisibilia dei ꝑ ea que facta sunt intellecta con
spiciant̃: Sed amore subdunt̃ eis: ⁊ subditi iu-
dicare nõ possunt. Nec respondẽt ista interro-
gãtibus nisi iudicãtibus: nec vocẽ suam mutãt
idest speciem suam: si alius tñ videat: aliꝰ autẽ
vidẽs interroget: vt aliter illi appareat: aliter
huic: sed eodem modo vtriqȝ apparẽs: illi mu-
ta est: huic loquit̃: imo vero omnibus loquitur:
sed illi intelligunt qui eius vocem acceptaȝ fo
ris intus cum veritate conferunt. Veritas eni
dicit mihi non ẽ deus tuus celum: ⁊ terra neqȝ
omne corpus. Hoc dicit coꝝ natura. Vide. En
moles minor est in parte ꝗ̃ in toto. Jam tu me
lior es: tibi dico anima: qm̃ tu vegetas molem
corporis tui: p̃bens ei vitam quod nullum cor
pus prestat corpori. Deus aũt tuus: etiã tibi vi
ta ẽ. Quid ergo amo cum deum meum amo?
Quis ẽ ille sup caput anime mee? Per ipsam
aĩam meam ascendam ad illum. Trãsibo vim
meam qua hereo corpori: ⁊ vitaliter compageȝ
eius repleo: non ea vi reperio deum meũ. naȝ
reperiret equus ⁊ mulus quibus non ẽ intelle
ctus: ⁊ ẽ eadem vis qua viuunt etiã eoꝝ corpo
ra. Est alia vis nõ solum qua viuifico: sed etiaȝ
qua sensifico carnem meã quaȝ mihi fabricauit
dñs: iubens oculo vt nõ audiat: ⁊ auri vt nõ vi-
deat: sed illi ꝑ quem videaȝ: huic per quã audi-
am: ⁊ ꝓpria singulatim ceteris sensibus sedibꝰ
suis: ⁊ officijs suis que diuersa ꝑ eos ago vnus
ego animus. Trãsibo ⁊ istam vim meam. naȝ ⁊
hãc habet equus ⁊ mulus: Sentiunt enim etiã
ipsi ꝑ corpus. Transibo ergo ⁊ ista nature mee
gradibus ascendẽs ad eum qui fecit me: ⁊ venio
in cãpos ⁊ lata pretoria memorie mee: vbi sũt
thesauri innumerabilium imaginuȝ de huiusce
modi rebus sensibus inuectaꝝ. Ibi recõdituȝ
ẽ quicquid etiã cogitamus: vel augẽdo vel mi-
nuẽdo vel vtcũqȝ variãdo ea que sensus attige
rit. Et si quid aliud cõmendatum ⁊ repositum
ẽ: quod nondum absorbuit ⁊ sepeliuit obliuio.
Ibi quãdo sum: posco vt ꝓferat̃ quicquid volo.

Et quedaz statim ꝓdeunt quedaz requiruntur
diutius ⁊ tanq̃ de abstrusioribus quibuſdaz re
ceptaculis eruunt̃: quedam cateruatim ſe pro-
ruunt: ⁊ dum aliud petitur: ⁊ querit̃: prosiliunt
in mediū quaſi dicentia. Ne forte nos ſumus?
Et abigo ea manu cordis a facie recordatōnis
mee: donec enubilet̃ illud quod volo: atqꝫ in cō
ſpectu prodeat ex abditis. Alia faciliter atqꝫ i-
perturbata ſerie ſicut poſcunt̃ ſuggerunt̃: ⁊ ce-
dunt precedētia conſequentibꝰ: ⁊ cedendo con-
dunt̃: iterum cū voluero ꝓceſſura. Quod totuz
fit cū aliquid narro memoriter: Ibi ſunt omnia
distincte generatimqꝫ ſuata: que ſuo queqꝫ adi-
tu īgeſta ſunt: ſicut lux atqꝫ oēs colores formeqꝫ
corporuz per oculos: ꝑ aures aūt omnia genera
ſonoꝝ: omneſqꝫ odores ꝑ aditum narium: oēs
ſapores ꝑ oris adituz: ad ſenſum aūt totius cor
poris quid durū: quid molle: quid calidum fri-
gidūue: leue aut aſperuz: graue ſeu leue: ſiue ex
trinſecus ſiue intrinſecus corpori. Hec oia reci-
pit recolenda cuz opus eſt ⁊ retractanda gran-
dis memorie receſſus: ⁊ neſcio qui ſecreti atqꝫ i
effabiles ſinus eius: que oia ſuis queqꝫ foribus
intrant ad eā: ⁊ reponunt̃ in ea. Nec ipa tū ītrāt
ſed reꝝ ſenſaruz imagines illic preſto ſunt co-
gitationi reminiſcēti eas. Que quomodo fabri
cate ſint quis dicit: cū appareat quibꝰ ſenſibꝰ ra-
pte ſint interiuſqꝫ recondite? Nā ⁊ in tenebris
atqꝫ in ſilētio dū habito: in memoria mea ꝓfe-
ro ſi volo colores: ⁊ diſcerno inter albuz ⁊ nigrū
⁊ inter quos alios volo. Nec incurrūt ſoni atqꝫ
ꝑturbant quod ꝑ oculos hauſtū conſidero: cum
⁊ ipi ibi ſint: ⁊ quaſi ſeorſuz repoſiti lateāt. Nā
⁊ ipſos poſco ſi placet: atqꝫ adſunt ilico. Et quie-
ſcente lingua ac ſilēte gutture canto quātuz vo
lo: imagineſqꝫ ille coloꝝ: que nihilominꝰ ibi ſūt:
non ſe interponunt neqꝫ interponunt: cū theſau
rus aliꝰ retractat̃ qui influxit ab auribus. Ita ce
tera que ꝑ ſenſus ceteros ingeſta atqꝫ congeſta
ſunt recordor ꝓut libet: ⁊ aurā lilioꝝ diſcerno a
violis: nihil olfaciēs: ⁊ mel de fruto leue aſpe-
ro nihil tum guſtādo neqꝫ tontractādo: ſed remi
niſcēdo antepono. Intus hec ago in aula ingen
ti memorie mee. Ibi.n. mihi celuz ⁊ terra ⁊ ma
re preſto ſunt cum oibus que in eis ſentire po-
tui: preter illa que oblitꝰ ſum. Ibi mihi ⁊ ipe oc-
curro meqꝫ recolo: quid qū: ⁊ vbi egeriz: quoqꝫ
modo cū agerem affectꝰ fuerim. Ibi ſunt omnia
que ſiue expta a me ſiue credita memini. Ex ea
dem copia etiā ſilitudines reꝝ vel exptaruz vel
ex eis quas exptus ſum creditarum alias atqꝫ
alias: ⁊ ipe contexo preteritis: atqꝫ ex his etiaz
futuras actiones: ⁊ euenta ⁊ ſpes: ⁊ hec oia rur-
ſus quaſi pūtia meditor. Faciā hoc aut illud: di
co apud me in ipo ingenti ſinu animi mei pleno
tot ⁊ tātaꝝ rerū imaginibꝰ: ⁊ hoc aut illud ſeq̃
tur. O ſi eſſet hoc aut illud. Auertat deꝰ hoc aut
illud. Dico apud me iſta. Et cum dico ꝑſto ſunt
imagines oium que dico ex eodez theſauro me
morie: nec oino aliquid eoꝝ dicerez ſi defuiſſēt
Magna iſta vis ē memorie: magna nimis deꝰ
meus: penetrale amplum: ⁊ infinituz. Quis ad
funduz eius ꝑuenit? Et vis eſt hec animi mei.
atqꝫ ad meā naturā pertinet: nec ego ipe capio
totuz quod ſum. Ergo animus ad habēduz ſe
ipm anguſtus eſt: vt vbi ſit quid ſui non capiat
Nunquid extra ipm ac non in ipo? Quomodo
ergo non capit. Multa mihi ſuper hoc oborit̃
admiratio: ſtupor apprehēdit me: Et eunt ho-
mines admirari alta montium: ⁊ ingentes flu-
ctus maris: ⁊ latiſſimos lapſus fluminū: ⁊ ocea
ni ambituz: ⁊ giros ſideruz: ⁊ relinquunt ſeipos
nec mirant̃. Quod cuz dicerem hec omnia non
ea videbaz oculis: nec tamen dicerē niſi montes
⁊ fluctus: ⁊ flumina ⁊ ſidera que vidi: ⁊ oceanū
quē credidi: intꝰ in memoria mea viderez ſpaci-
is tū ingentibꝰ quaſi foris viderem? Nec ea tū
videndo abſorbui qū vidi oculis: nec ipa ſunt
apud me: ſed imagines eorum. Et noui quid ex
quo ſenſu corporis ipreſſum ſit mihi: ſed non ea
ſola geſtat imenſa iſta capacitas memorie mee
Hinc ſunt: ⁊ illa omnia que de doctrinis libe-
ralibꝰ precepta nonduz exciderunt: quaſi remo
ta interiore loco non loco: nec eorum imagines
ſed res ipas gero. Naz quid ſit lr̃atura: quid ꝑe
ritia diſputandi: quot genera queſtionuz: quic-
quid horuz ſcio ſic eſt in memoria mea: vt non
retenta imagine rē foris reliq̃rim: aut ſonuerit
⁊ preterierit: ſicut vox ipreſſa per aures veſtigio
quo recoleret̃: quaſi ſonaret: cum iā non ſonaret
aut ſicut odor dum trāſit: ⁊ euaneſcit in vētos
olfatuz afficit: vnde traijcit in memoriā imagi-
nez ſui: quaz reminiſcēdo repetamus: aut ſicut
cibꝰ qui certe in ventre iaz non ſapit: ⁊ tū in me-
moria quaſi ſapit: aut ſicut aliquid quod corpo
re tāgendo ſentit̃: quod etiā ſeparatuz a nobis
imaginat̃ memoria. Iſte quippe res nō intro-
mittunt̃ ad eā: ſed eaꝝ ſole imagines mira ce-
leritate capiunt̃: ⁊ miris tanq̃ cellis reponunt̃
⁊ mirabiliter recordādo ꝓferunt̃. At vero cum
audio tria genera eſſe q̃ſtionum: an ſit: quid ſit
quale ſit: ſonoꝝ qdem quibus hec verba confe
cta ſunt imagines teneo: ⁊ eos ꝑ aures cum ſtre
pitu trāſiſſe ac iā non eſſe ſcio. Res vero ipas q̃
illis ſignificant̃ ſonis neqꝫ vllo ſēſu corporis at
tigi: neqꝫ vſpiā vidi preter aium meuz: ⁊ in me-
moria recōdidi non imagines earuz: ſed ipas.
Que vnde ad me intrauerint: dicant ſi poſſunt.
Naz percurro ianuas omnis carnis mee: nec i-
uenio qua earuz ingreſſe ſint. Quippe oculi di-

cunt. Si colorate sunt: nos eas nunciauimus.
Aures dicunt. Si sonuerunt a nobis indicate
sunt. Nares dicunt. Si oluerunt ꝑ nos transie
runt. Dicit etiā sensus gustādi. Si sapor nō ē:
nihil me interroges. Tactus dicit. Si corpulē
tum nō est: nō contractaui. Si nō cōtractaui nō
indicaui. Unde ⁊ qua hec intrauerūt in memo
riam meā? Nescio quomodo. Nā cum ea didi-
ci nō credidi alieno cordi: sʒ in meo recognoui
⁊ vera esse approbaui: ⁊ cōmendaui ei tanꝗ̄ re-
ponēs vnde ꝓferrem cū vellem. Ibi ergo erant
⁊ anteꝗ̄ ea didicissem: sed in memoria nō erāt
Ubi ergo aut quare cum dicerent agnoui: ⁊ di-
xi ita ē: ⁊ verū est: nisi q: iaʒ erāt in memoria: sʒ
tam remota: ⁊ retrusa: quasi in cauis abditiori-
bus: vt nisi admonente aliquo eruerent ea for
tasse cogitare nō possē? Quocirca inuenimus
nihil esse aliud discere ista quoruʒ non ꝑ sensus
haurimꝰ imagines: sed sine imaginibꝰ sicuti sūt
ꝑ seipa intꝰcernimus: nisi ea que passim atqꝫ i-
disposite memoria continebat cogitādo quasi
colligere atqꝫ animaduertēdo curare: vt tanꝗ̄
ad manū posita in ipa memoria: vbi sparsa pri
us ⁊ neglecta latitabāt: iaʒ familiari intentioni
facile occurrant. Et ꝗ̄ multa huiusmodi gestat
memoria mea: que iā inuēta sunt: ⁊ sicut dixi q̄si
ad manum posita: q̄ ⁊ didicisse ⁊ nosse dicimur
Que si modestis tēporum interuallis recolere
desinero: ita rursus demergunt: ⁊ quasi in re-
motiora penetralia dilabunt: vt denuo velut
noua excogitāda sint in idem iteꝝ. Neqꝫ. n. est
alia regio eoꝝ: ⁊ cogenda rursus: vt sciri possint
idest velut ex quadaʒ dispsione colligēda vnde
dictum ē cogitare. Naʒ cogo ⁊ cogito: sic est vt
ago: ⁊ actito: facio ⁊ factito. verūtñ sibi animus
hoc verbū ꝓprie vendicauit: vt nō quod alibi:
sed quod in aīo colligit. i. cogit: cogitari ꝓprie
iaʒ dicat. Item continet memoria numerorū
dimensionūqꝫ rōnes: ⁊ leges inumerabiles: q̄-
rum nullā corporis sensus impssit: q: nec ipe co-
lorate sūt: aut sonāt. aut olent. aut gustate: aut cō
tractate sunt. Audiui sonos verboꝝ quibꝰ signi
ficant: cum de his disserit: sed illi alij sunt. nam
illi aliter grece: aliter latine sonāt: iste vero res
nec grece nec latine sunt: nec aliud eloquioꝝ ge
nus. Uidi lineas fabroꝝ vel etiaʒ tenuissimas:
sicut filuʒ arance: sed ille alie sunt: nō sunt imagi
nes earum quas mihi nunciauit carnis oculus
Nouit eas qsqs sine vlla cogitatiōe qualiscūqꝫ
cordis: intus agnouit eas. Sēsi etiaʒ numeros
oībus corporis sensibꝰ quos numeramus: sʒ il-
li alij sūt qbus numeramus: nec imagines isto-
rum sunt: ⁊ ideo valde sunt. Rideat me ista di-
cētem q eos nō videt: ⁊ ego doleā ridenteʒ me.
Hec oīa memoria teneo: ⁊ quoquo modo ea di

dicerim memoria teneo. Multa etiā q̄ aduer-
sus hec falsissime disputant audiui: ⁊ memoria
teneo: q̄ tametsi falsa sunt: tñ ea meminisse me
nō est falsum: ⁊ discreuisse me inter illa vera: ⁊
hec falsa que contradicunt: ⁊ hoc memini. Ali-
terqꝫ nunc video discernere me ista: aliter auteʒ
memini sepe me discreuisse: cum ea sepe cogi-
tareʒ. Ergo ⁊ intellexisse me sepius ista memi-
ni: ⁊ quod nunc discerno ⁊ intelligo recondo in
memoria: vt postea me nunc intellexisse memi
nerim. Ergo ⁊ meminisse me memini: sicut po
stea quod hec reminiscit nūc potui si r̄cordabor
vtiqꝫ ꝑ viʒ memorie recordabor. Affectiones
quoqꝫ animi mei eadeʒ memoria continet: non
illo modo quo eas habet ipe animus cuʒ patit
eas: sed alio multū diuerso: sicut sese habet vis
memorie. nam ⁊ letatum me fuisse reminiscor
nō letus: ⁊ tristiciaʒ meā: p̄teritā recordor nō tri
stis. Et me aliqn̄ timuisse recolo sine timore: ⁊
pristine cupiditatis sine cupiditate suʒ memor
aliqn̄: Et ecōtrario tristiciā meaʒ trāsactaʒ letꝰ
reminiscor: ⁊ tristis leticiaʒ. Quod mirādum nō
ē de corpe. Aliud. n. animus. aliud corpꝰ. Itaqꝫ
si p̄teritum dolorē corporis gaudens memini:
nō ita miruʒ ē. Hic vero cū animus sit etiā ipa
memoria. Nam ⁊ cū mandamus aliqd vt me-
moriter habeat: dicimꝰ. vide vt illud in aīo ha
beas: ⁊ cū obliuiscimur dicimus: nō fuit in ani
mo: ⁊ elapsum ē aīo: ipam memoriaʒ vocantes
aīum. Cum ergo ita sit: qd est hoc ꝙ cuʒ tristi-
ciam meaʒ preteritā letus memini: animus ha
bet leticiaʒ: ⁊ memoria tristiciaʒ: letusqꝫ est ani
mus ex eo ꝙ iest ei leticia: memoria vero ex eo
ꝙ inest ei tristicia tristis nō ē? Num forte nō ꝑ-
tinet ad aīum? Quis hoc dixerit? Nimirū ergo
memoria quasi vēter ē animi: leticia vero atqꝫ
tristicia quasi cibꝰ dulcis ⁊ amarus. Cuʒ memo
rie cōmendant: quasi traiecta in vētrem recō-
di illic possunt. sapere nō possunt. Ridiculuʒ ē
hec illis similia putare: nec tñ sunt omnimodo
dissimilia. Sed ecce de memoria ꝓfero cuʒ di
co quatuor esse ꝑturbationes animi: cupidita-
tem: leticiaʒ: metū: tristiciā. Et quicquid de his
disputare potero. diuidēdo singula ꝑ species sui
cuiusqꝫ generis: ⁊ diffiniendo. ibi inuenio qd di
cam atqꝫ inde ꝓfero. nec tamē vlla eaꝝ ꝑturba
tione ꝑturbor: cuʒ eas reminiscēdo cōmemoro:
⁊ anteꝗ̄ recolerēt a me: ⁊ retractarent: ibi erāt
ꝓpterea inde ꝑ recordationē potuere depromi
Forte ergo sicut de vētre cibꝰ ruminādo: sic ista
de memoria recordando ꝓferūtur. Cur igit in
ore cogitatōnis nō sentit a disputante: hoc est a
reminiscente leticie dulcedo vel amaritudo me
sticie? An in hoc dissimile ē quod nō vndiqꝫ si-
mile ē? Quis enim talia volens loqueret si quo

tiens tristiciā metūue noīamus:totiens mere-
re vel timere cogeremur:'Et tñ nō ea loquere-
mur nisi in memoria nostra non tm̄ sanos no-
minum ſm imagines ipressas sensibꝰ corporis
sed etiam reꝝ iparum notiones inueniremus
quas nulla ianua carnis accepimus: sz eas ipe
animus ꝑ experientiaz passionū suaruz sentiēs
memorie cōmendauit:aut ipa sibi hec etiaz nō
cōmendata retinuit. Sed vtrum ꝑ imagines an
nō quis facile dixerit:'Nomino quippe lapidez
omnino solē.cuz res ipe nō adsunt sensibꝰ meis
in memoria sane mea presto sunt imagines ea-
rum. Noīo dolorez corporis.nec mihi adest dū
nihil dolet.nisi tñ adesset imago eiꝰ in memoria
mea.nescirē quid dicerem:nec eum in disputan
do a voluptate discernerē.noīo salutem corpo
ris:cuz saluo suz corpore.adest mihi quidē res
ipa: verūtamen nisi:⁊ imago eiꝰ inesset in me-
moria mea.nullo modo recordarer quid huiꝰ
nominis significaret sonus.nec erogātes agno
scerent salute nominata quid esset dictum: nisi
eadem imago vi memorie teneret. quāuis ipa
res abesset a corpore nomino numeros quibꝰ
numeramꝰ:en adsunt in memoria mea nō ima
gines eoꝝ:sed ipi. Noīo imaginem solis:⁊ hec
adest in memoria mea:neqz.n.imaginez imagi
nis eius:sed ipam recolo:ipa mihi reminiscēdi
presto ē.nomino memoriaz:⁊ agnosco quod no
mino Et vbi agnosco nisi in ipa memoria:'num
⁊ ipa ꝑ imaginē suaz sibi adest:ac non ꝑ seipaz.
Quid cuz obliuionez nomino.atqz itidē agno-
sco quod nomino. vnde agnoscerez nisi memi-
nissez:'nō eundē sonū nominis dico:sed rē quā
significat. Quam si oblitus essez:quid ille vale-
ret sonus agnoscere vtiqz nō valerē. Ergo cum
memoriā memini:ꝑ seipaz sibi presto ē ipa me-
moria. Cuz vero memini obliuionez:⁊ memo-
ria p̄sto ē ⁊ obliuio.memoria q̄ meminerīz obli
uio quā memineri. Sed qd ē obliuio nisi priua
tio memorie Quō ergo adest vt eā meminerīz:
qñ cū adest meminisse ñ possuz.at si qđ memini
mus memoria retinemꝰ:obliuionē aūt nisi me
minissemus nequaqz possemꝰ audito isto nomi-
ne rez que illo significat sono agnoscere. Me-
moria retinet obliuio. Adest ergo ne obliuisca-
mur:que cū adest obliuiscimur. An ex hoc intel
ligit nō ꝑ seipam inesse memorie cū eā memi-
nimus:sed ꝑ imaginē suaz:qꝛ si ꝑ seipam presto
eēt obliuio:nō vt meminissemꝰ sed vt obliscere
mur efficeret:'Et hoc qs tādē indagabit:'quis
cōprehēdet quō sit:'Ego certe dñe laboro hic ⁊
laboro in meipo:factꝰ sum mihi terra difficul-
tatis:⁊ sudoris nimij.neqz eniz nunc scrutamur
plagas celi:aut siderum interualla dimetimur
vel terre libramēta querimus:Ego sum q me-

mini.ego animus:nō tā miraz si a me lōge est
qcqd ego nō suz. Quid aūt ꝓpinquiꝰ meipo mi-
hi:'Et ecce memorie mee vis nō cōprehendit a
me:cū ipm me nō dicaz ꝑter illā. Quid.n.dictu
rus suz:qñ mihi certū est meminisse me obliuio
nē:'An dicturꝰ sum nō esse in memoria mea qđ
memini:'An dicturꝰ sum ad hoc inesse obliuio-
nez in memoria mea: vt nō obliuiscar:'Utrūqz
absurdissimū est. Quid illud tertiuz:'Quo pacto
dicā imaginez obliuionis teneri memoria mea
nō ipam obliuionē cuz eaz memini:'Quo pacto
⁊ hoc dicā:qñ qdez cuz iprimitur rei cuiusqz ima
go in memoria:priꝰ necesse est vt adsit res ipsa
vñ illa imago possit iprimi. Sic.n.carthaginis
memini:sic oīuz locoꝝ quibꝰ interfui: sic facies
hoīum quas vidi:⁊ ceteroꝝ sensuū nunciata:sic
ipius corpis salutē siue dolorē. Cū presto essen-
ista.cepit ab eis imagines memoria quas ītuet
rer p̄ntes:⁊ retractarē aīo cuz illa:⁊ absentia re
miniscerer. Si ergo ꝑ imaginē suā nō ꝑ seipaz
in memoria tenet obliuio:ipsa vtiqz aderat vt
eiꝰ imago caperet. Cū aūt adesset quō imaginē
suā in memoria cōscribebat:qñ id etiā quod iaz
notatum inuenit p̄ntia sua delet obliuio:'Et tñ
quocūqz modo lz sit modꝰ iste incōprehēsibilis
⁊ inexplicabilis.etiā ipam obliuionē meminisse
me certꝰ suz:qua id quod meminerimus obruit
Magna ista vis ē memorie.nescio qd horren-
dū deꝰ meus.ꝓfunda ⁊ infinita multiplicitas:⁊
hoc animꝰ est:⁊ hoc ego ipe sum. Quid ergo suz
deꝰ meus:'Que natura suz:'Uaria multimoda
vita:⁊ imēsa vehemēter. ecce in memorie mee
cāpis ⁊ antris ⁊ cauernis īnumerabilibꝰ atqz in
numerabiliter plenis īnumerabiliū reꝝ generi
bꝰ:siue ꝑ imagines sicut oīum corpoꝝ:siue per
p̄ntiam sicut artiū.siue ꝑ nescio q̄s notiones vl
notationes sicut affectionū animi:quas ⁊ cū ani
mus nō patit memoria tenet: cū in aīo sit qcqd
est in memoria. Per hec oīa discurro: ⁊ volito
hac atqz illac:penetro etiā quātuz possuz:⁊ finis
nusqz:tāta vis ē memorie:tāta vite vis ē in ho
mine viuēte mortaliter. Quid igit agaz:tu ve-
ra mea vita deꝰ meus:'Transibo:⁊ hanc viam
meā q̄ memoria vocat. Transibo eā vt ꝑueniā
ad te dulce lumē.qd dicis mihi:'Ecce ego ascē-
dēs ꝑ aīuz meuz ad te q de sup mihi manes: trā
sibo:⁊ istā vim meā que memoria vocat:volēs
te attingere vnde attingi potes:⁊ inherere tibi
vnde inhereri tibi potest. Habent enim memo
riā:⁊ pecora ⁊ aues. Alioquin nō cubilia nidos
ve repeterent:nō alia multa qbꝰ assuescūt:neqz
eniz ⁊ assuescere valerent vllis rebꝰ nisi ꝑ memo
riaz:Transibo ergo ⁊ memoriā vt attingā eū q
sepauit me a quadrupedibꝰ:⁊ volatilibꝰ celi sa-
pientiorē me fecit:Trāsibo ⁊ memoriā. Et vbi

te inueniam vera bona: ⁊ ſecura ſuauitas? ⁊ vbi te inueniā? Si p̄ter memoriā meā te inuenio: imemoꝛ tui ſum. Et quō iaȝ ineniaȝ te: ſi memoꝛ nō ſum tui? Perdiderat. n. mulier drachmaȝ ⁊ q̄ſiuit eā cum lucerna: ⁊ niſi memoꝛ eiꝰ eſſet non inueniſſet eaȝ. Cum. n. eſſet inuēta vnde ſciret vtrū ip̄a eſſet: ſi memoꝛ eiꝰ nō eſſet? Multa memini me ꝑdita q̄ſiſſe atqȝ inueniſſe. Inde iſtud ſcio: q: cū quererē aliquid eoꝝ: ⁊ diceret̄ mihi: nū foꝛte hoc ē: nū foꝛte illud? tādiu dicebā nō ē donec id offerret̄ qd̄ querebā. Cuiꝰ niſi memoꝛ eſſem: qcqd eſſet etiā ſi mihi offerret̄ non inuenireȝ: q: non agnoſcerē. Et ſemꝑ ita fit: cū aliqd ꝑditū querimus: ⁊ inenimus. Verūtamē ſi foꝛte aliqd ab oculis perit: non a memoria veluti coꝛpus quolibet viſibile: tenet̄ intus imago eiꝰ ⁊ querit̄ donec reddat̄ aſpectui. Quod cū inuētum fuerit: ex imagine que intꝰ eſt recognoſcit̄. nec inueniſſe nos dicimus quod perierat ſi nō agnoſcimus: nec agnoſcere poſſumꝰ ſi nō memīnimus: Sed hoc perierat qdeȝ oculis: memoria tenebat̄: Quid cū ip̄a memoria ꝑdit aliqd: ſicut fit cuȝ obliuiſcimur: ⁊ q̄rimus vt recoꝛdemur? Vbi tādē querimus niſi in ip̄a memoria? Et ibi ſi aliud ꝓ alio foꝛte offerat̄ reſpuimꝰ donec illud occurrat qd̄ querimus: ⁊ cum occurrerit: dicimꝰ: hoc ē: quod nō diceremus niſi agnoſceremꝰ: nec agnoſceremꝰ niſi meminiſſemus. Certe ergo obliti fueramus. An nō totum exciderat: ſed ex parte qua tenebat̄ pars alia querebat̄: q: ſentiebat ſe memoꝛia nō ſimul voluere qd̄ ſimul ſolebat: ⁊ quaſi detrūcata cōſuetudine claudicās reddi qd̄ deerat flagitabat. Tanq̄ȝ ſi hō notꝰ ſiue conſpiciat̄ oculis ſiue cogitet̄: ⁊ nomen eiꝰ obliti requiramus: qcqd aliud occurrerit non cōnectit̄: q: non cum illo cogitare cōſueuit: ideoqȝ reſpuit̄ donec illud aſſit vbi ſimul aſſuefacta noticia non inequaliter acquieſcat. Et vñ adeſt: niſi ex ip̄a memoꝛia? Nā ⁊ cuȝ ab alio cōmoniti recognoſcimus vnde adeſt: non. n. quaſi nouuȝ credimus: ſed recoꝛdātes appꝛobamus hoc eſſe quod dictū eſt. Si aūt penitꝰ aboleatur ex aīo: nec admoniti reminiſcimur. neqȝ. n. omnimodo adhuc obliti ſumus: quod vel oblitos nos eſſe meminimus: Hoc ergo nec amiſſuȝ q̄rere poterimꝰ qd̄ oīno obliti fuerimus. Quō ergo te quero dñe? Cuȝ. n. te deuȝ meū quero: vitā beatā quero. Querā te vt viuat anima mea. Viuit. n. coꝛpꝰ meuȝ de aīa mea: ⁊ viuit aīa mea de te. Quomodo ergo quero vitaȝ btām: q: nō eſt mihi: donec dicā ſat ē illic vbi opoꝛtet vt dicā? Quomodo eā quero? vtrū ꝑ recoꝛdationem tanq̄ȝ eā oblitus ſim: oblitūqȝ me eſſe adhuc teneā: an ꝑ appetitū diſcendi incognitā: ſiue quaȝ nunq̄ȝ ſcierim: ſiue quā ſic oblitꝰ fuerim vt me nec oblitum eſſe meminerim? nōne ip̄a eſt btā vita quaȝ oēs volunt: ⁊ oīno q nolit nemo eſt? vbi nouerūt eā qd̄ ſic volūt eā? vbi viderūt vt amarent eā? nimirum habemꝰ eaȝ neſcio quō. Et ē alius quidā modus quo quiſqȝ cuȝ habet eam tunc beatꝰ eſt. Et ſunt q ſpe beati ſunt. Inferiore modo iſti habent eā q̄ȝ illi q iam re ip̄a beati ſūt: ſed tñ meliores q̄ȝ illi qui nec re nec ſpe beati ſunt. Qui tñ etiaȝ ipſi niſi aliquo modo haberent eā: non ita vellent beati eſſe: quod eos velle certiſſimū eſt. neſcio quō nouerunt eā: ideoqȝ hñt eaȝ in neſcio qua noticia: de qua ſatago vtꝝ in memoꝛia ſit. Q: ſi ibi ē iaȝ beati fuimus aliqñ. Vtruȝ ſingulatim oēs: an in illo hoīe q pꝛimus peccauit in quo: ⁊ oēs moꝛtui ſumus: ⁊ de quo oēs cuȝ miſeria nati ſumus: nō quero nunc ſed quero vtrū in memoꝛia ſit beata vita. neqȝ enim amaremus eā: niſi noſceremus. Audimꝰ nomē hoc: ⁊ rem ip̄am oēs nos appetere fatemur. non. n. ſono delectamur. nā hoc cuȝ latine audit grecus: non delectat̄: q: ignoꝛat qd dictū ſit: nos aūt delectamur: ſicut etiā ille ſi grece h̄ audierit: qm̄ res ip̄a nec greca nec latina ē: cui adipiſcende greci latiniqȝ inhiant ceterarumqȝ linguaꝝ hoīes: nota eſt igit̄ omnibꝰ qui vna voce ſi interrogari poſſent vtrū beati eſſe vellēt: ſine vlla dubitatione velle rñderent. Quod non fieret niſi res ip̄a cuius hoc nomē eſt eoꝝ memoꝛia teneret̄. nūquid ita vt meminit carthaginem q vidit? non. Vita. n. beata nō videt̄ oculis: q: nō eſt coꝛpꝰ. nunqd ſicut meminimus numeros? Nō. Nos. n. q habet in noticia: nō adhuc q̄rit adipiſci. Vitaȝ vero beatā habemꝰ in noticia: ideoqȝ amamꝰ eam: ⁊ tñ adhuc adipiſci eā volumꝰ vt beati ſimus. nunqd ſicut meminimus eloquentiam? Nō. Quāuis. n. ⁊ hoc nomine audito recoꝛdētur ip̄am rē qui etiā nōduȝ ſunt eloquētes: multiqȝ eſſe cupiāt: vnde apparet eaȝ eſſe in eoꝝ noticia: tñ ꝑ coꝛpoꝛis ſenſus alios eloquētes animaduerterunt: ⁊ delectati ſunt: ⁊ hoc eſſe deſiderant: qua niſi ex interioꝛe noticia nō delectarent̄: neqȝ hoc eſſe vellēt niſi delectarent̄. Beatam vero vitā nullo ſenſu coꝛpoꝛis in aliis experimur. nunqd ſicut meminimus gaudiū? Foꝛtaſſe ita. naȝ gaudiū meū etiā triſtis memini: ſicut vitā btāȝ miſer. neqȝ vnq̄ȝ coꝛpoꝛis ſenſu gaudiū meum vel vidi: vel audiui: vel odoꝛatꝰ ſuȝ: vel guſtaui: vel tetigi: ſed expertus ſum in aīo meo qñ letatꝰ ſuȝ: ⁊ adheſit eiꝰ noticia memoꝛie mee: vt id reminiſci valeam aliqñ cū aſpernatione: aliqñ cum deſiderio pꝛo eaꝝ reruȝ diuerſitate de qbus me gauiſum eſſe memini. nam ⁊ de turpibꝰ gaudio quodam ꝑfuſus ſum: quod nunc recoꝛdans deteſtoꝛ atqȝ execroꝛ: aliqñ de bonis ⁊ honeſtis: quod deſiderās

recolo:tã ⁊ si forte nõ adsunt:⁊ ideo tristis gau-
dium pristinum recolo. Ubi ergo ⁊ qñ exptus
sum vitã meaz beatam:vt recorder eaz:⁊ amẽ
⁊ desiderez. Nec ego tñ:aut cuz paucis.sed bea
ti prorsus oẽs esse volum⁹. Quod nisi certa no-
ticia nosceremus:non tam certa voluntate vel
lemus. Sed quid ẽ hoc. Quod si queraꝶ a duo
bus vtrum militare velint:fieri possit vt alter
eoꝝ velle se:alter nolle respondeat. Si aũt ab
eis queraꝶ vtruz beati esse velint:fieri possit vt
vterqꝫ statim se sine vlla dubitatione dicat op
tare:nec ob aliud velit ille militare nec ob aliud
iste nolit:nisi vt beati sint. Num forte qñ alius
hinc alius inde gaudet:ita se oẽs beatos eẽ vel
le consonãt:queãdmodum consonarẽt si hoc in
terrogarenꝶ se velle gaudere. Atqꝫ ipm gaudi
um vitaz beatã vocant. quod ⁊ si alius hinc ali
us illinc assequiꝶ:vnuz ẽ tamẽ quo ꝑuenire oẽs
nituntꝶ vt gaudeant.,que qñ res est quam se ex
ꝑtum non esse nemo põt dicere:propterea repꝑ-
ta in memoria recognosciꝶ:quando beate vite
nomẽ auditur. Absit dñe:absit a corde serui tui
qui confiteꝶ tibi:absit vt quocũqꝫ gaudio gau-
deaz:beatum me putez. Est.n.gaudium quod
non daꝶ impijs:sed eis qui te gratis colũt:quo-
rum gaudiuz tuipẽ es:Et ipa ẽ beata vita gau-
dere ad te.de te.,ꝑpter te:ipa ẽ ⁊ non est altera.
qui autẽ aliam putant esse:aliud sectanꝶ gaudi-
um:neqꝫ ipum veꝝ. Ab aliqua tñ imagine gau-
dij voluntas coꝝ non auertiꝶ.non ergo certum
est ꝙ omnes esse beati volunt:quoniã qui nõ de
te gaudere volunt que sola vita beata est:non
vtiqꝫ vitam beatã volunt. An omnes hoc vo-
lunt. Sed quoniam caro concupiscit aduersus
spũm:⁊ spiritus aduersus carnẽ:vt non faciant
quod volunt:cadent in id quod valent:eoqꝫ con
tenti sunt:qꝛ illud quod non valẽt:non tãtuz vo
lunt quãtum sat ẽ vt valeant.nam quero ab oĩ-
bus vtꝝ malint de veritate ꝙ de falsitate gau-
dere:tã non dubitant dicere de veritate se mal
le:ꝙ non dubitabãt dicere beatos esse se velle.
Beata qppe vita ẽ gaudium de veritate. Hoc
est.n.gaudiuz de te qui veritas es:deus illumi
natio mea:salus faciei mee de⁹ meus. Hãc vi-
tam beatam oẽs volunt.hanc vitam que sola
beata est omnes volunt. Gaudium de veritate
oẽs volunt. Multos exptus sum q velint falle
re:qui autẽ falli:neminem. Ubi ergo nouerunt
hanc vitam beatã:nisi vbi nouerunt etiã verita-
tem:Amant.n.⁊ ipam:qꝛ falli nolunt. Et cum
amãt beataz vitam quod non ẽ aliud ꝙ de veri-
tate gaudium:vtiqꝫ amãt etiam veritatez:nec
amarent nisi esset aliqua noticia eius in memo
ria eorum. Cur ergo non de illa gaudent. Cur
non beati sunt,quia fortius occupanꝶ in alijs q̃
potius eos faciunt miseros:ꝙ illud beatos qđ
tenuiter meminerunt. Adhuc.n.modicum lu-
mẽ est in hoibus:ambulẽt ambulẽt:ne eos tene
bre cõprehendant. Cur aũt veritas parit odiũ:
⁊ inimicus eis factus ẽ homo tuus verum pre-
dicans:cuz ameꝶ beata vita que nõ ẽ nisi gaudi-
um de veritate:nisi qꝛ sic amaꝶ veritas vt qcũ-
qꝫ aliud amant:hoc quod amãt velint esse veri
tatem. Et qꝛ falli nollẽt:nolunt conuinci ꝙ falsi
sint:Itaqꝫ ꝑpter eaz rem oderunt veritatẽ:quã
pro veritate amãt. Amãt eaz lucentem:oderũt
eum redarguentez. Quia.n.falli nolunt:⁊ falle
re volunt:amãt eaz cum seipam indicat:⁊ ode
runt eam cũ eosipos indicat. Inde retribuet eis
vt q se ab ea manifestari nolũt:⁊ eos nolentes
manifestet:⁊ eis ipa nõ sit manifesta. Sic sic eti
am sic animus human⁹ etiaz sic cecus ⁊ langui-
dus turpis atqꝫ indecens latere vult se autem
vt lateat aliquis non vult. Contra illi reddi-
tur:vt ipẽ nõ lateat veritatẽ:ipsum aũt veritas
lateat. Tñ etiam sic dum miser ẽ:veris mauult
gaudere ꝙ falsis. Beat⁹ ergo erit:si nulla inter
pellante molestia:de ipa ꝑ quam vera sunt oĩa
sola veritate gaudebit. Ecce quãtum spaciatus
sum in memoria mea:querẽs te dñe:⁊ nõ te in
ueni extra eã.neqꝫ.n.aliquid de te inueni quod
nõ meminissem exquo didici te.nam exquo di-
dici te non sum oblit⁹ tui. Ubi.n.inueni verita-
tem:ibi inueni deũ meũ:ipam veritatẽ quaz ex
quo didici nõ sum oblitus:Itaqꝫ exquo didici te
manes in memoria mea;⁊ illic te inuenio cũ re
miniscor tui:⁊ delector in te. He sunt sancte deli
cie mee quas donasti mihi misericordia tua re
spiciẽs pauꝑtatẽ meã. Sed vbi manes in me-
moria mea dñe. Ubi illic manes. Quale cubi-
le fabricasti illic tibi.quale sanctuariũ edifica-
sti tibi. Tu dedisti hanc dignationez memorie
mee vt maneas in ea:sed in qua eius parte ma
neas hoc considero. Trãscendi.n.partes eius
quas habẽt:⁊ bestie cuz te recordarer:qꝛ nõ ibi
te inueniebã iter imagines reꝝ corporalium:⁊
veni ad partes ei⁹ vbi cõmendaui affectiones
animi mei:nec illic inueni te. Et intraui ad ipi
us animi mei sedẽ que illic ẽ in memoria mea:
qñ sui quoqꝫ meminit animus:nec ibi tu eras
qꝛ sicut nõ es imago corporalis nec affectio vi-
uẽtis qualis ẽ cuz letamur:contristamur:cupi-
mus.metuimus.meminimus.obliuiscimur.⁊
quicquid huiusmodi est:ita nec ipẽ animus es:
qꝛ dñs de⁹ animi tu es. Et cõmutantur hec oĩa
tu aũt incõmutabil' manes suꝑ omnia:⁊ digna
tus es habitare in memoria mea exquo didici.
Et quid quero quo loco eius habites:quasi ve
ro loca ibi sint. Habitas certe in ea qñ tui me
mini exquo te didici:⁊ in ea te inuenio cuz recor

dor te. Ubi ergo te iueni vt discerez te:' neq3.n.
iam eras in memoria mea: priꝰ q̄3 te discerem.
Ubi ergo inueni te vt discerē te nisi in te supra
me:' Et nusq̄3 locus. ⁊ recedimꝰ ⁊ accedimus: ⁊
nusq̄3 locus. Ueritas vbiq3 p̄sides oībus cōsulē
tibus te. simulq3 rn̄des omnibꝰ etiā diuersa con
sulentibꝰ: Liquide tu rn̄des: sed nō liq̄de oēs au
diunt. Oēs vnde volūt ꝯsulunt: sed nō semp̄ qđ
volunt audiūt. Optimꝰ minister tuꝰ est q̄ nō ma
gis intuet̄ hoc a te audire qđ ip̄e voluerit: s3 po
tius hoc velle qđ a te audierit. Sero te amaui
pulchritudo tā antiqua: ⁊ tā noua: sero te amaui
Et ecce intꝰ eras ⁊ ego foris: ⁊ ibi te querebā: ⁊
in ista formosa q̄ fecisti dēformis irruebā. Me
cum eras: ⁊ tecū nō eram. Ea me tenebāt lōge
a te: q̄ si in te nō essēt: nō essent. Uocasti ⁊ clama-
sti: ⁊ rupisti surditatē meam. Coruscasti splēdui
sti: ⁊ fugasti cecitatē meā. Flagrasti ⁊ duxi spiri-
tū ⁊ anhelo tibi. Gustaui ⁊ esurio ⁊ sitio: Tetigi
sti me: ⁊ exarsi in pacē tuam. Cū inhesero tibi ex
omni me. nusq̄3 erit mihi dolor ⁊ labor: ⁊ viua
erit vita mea tota plena te. nunc aūt qm̄ quē tu
īples subleuas eū: qm̄ tui plenꝰ nō su3 oneri mi-
hi sum. Contēdūt leticie mee flende cu3 letādis
meroribus: ⁊ ex q̄ parte stet victoria nescio. Et
mihi dn̄e miserere mei. Contēdunt merores
mei mali cū gaudijs bonis: ⁊ ex qua p̄te stet vi-
ctoria nescio. Ei mihi dn̄e miserere mei. Ei mi
hi. Ecce vulnera mea nō ascondo. Medicꝰ es
eger sum. Misericors es: miser sum. nunq̄d nō
tēptatio ē vita humana sup̄ terrā:' quis velit mo
lestias: ⁊ difficultates pati:' tolerare iubes ea nō
amari. Nemo quod tolerat amat. ⁊ si tolerare
amat: quāuis.n. gaudeat se tolerare: mauult tn̄
n̄ eē qđ toleret. prospera ī aduersis d̄siderio ad
uersa ī p̄speris timeo. q̄s iter h̄ mediꝰ locꝰ vbi n̄
sit humane vite tēptatio:' Ue p̄speritatibꝰ seculi
semel ⁊ iter̄ a timore aduersitatis: ⁊ a corruptō
ne leticie. Ue aduersitatibꝰ seculi semel ⁊ iterū
⁊ tertio: a desiderio prosperitatis. Et q2 ip̄a ad
uersitas dura ē: ⁊ ne frangat tolerātiam: nunq̄d
nō tēptatio ē vita humana sup̄ terrā sine vllo in-
terstitio. Et tota spes mea nō nisi ī magna val
de misericordia tua. Da qđ iubes: ⁊ iube quod
vis. Imperas nobis cōtinētiam. Et cū scirē ait
q̄dā: q2 nemo pōt esse cōtinēs nisi deꝰ det: ⁊ hoc
ip̄m erat sapiētie scire cuiꝰ esset hoc donum. per
cōtinētia3 q̄ppe colligimur: ⁊ redigimur ī vnu3
a quo in multa defluximus. Minus.n. te amat
qui tecum aliq̄d amat: qđ nō p̄pter te amat. O
amor q̄ semp̄ ardes: ⁊ nunq̄3 extingueris: chari
tas deꝰ meꝰ accende me. Continentiā iubes. da
quod iubes: ⁊ iube quod vis: Iubes certe vt con
tineā a cōcupiscētia carnis. ⁊ cōcupiscentia ocu
lorum. ⁊ ambitione seculi. Iussisti a concubitu: ⁊

de ip̄o cōiugio meliꝰ aliquid q̄3 cōcessisti monui-
sti. Et qm̄ dedisti factū est: ⁊ anteq̄3 dispensator
sacramēti tui fiere3. Sed adhuc viuunt in me
moria mea: de qua multa locutꝰ sum: taliu3 rer̄
imagines: quas ibi cōsuetudo mea fixit: ⁊ occur
sant mihi vigilanti quidē carentes viribꝰ: in sō
nis aūt non solū vsq3 ad delectationē: sed etiam
vsq3 ad consensionē factūq3 simillimū. Et tm̄
valet imaginis illusio ī aīa mea: ⁊ in carne mea
vt dormiēti falsa visa p̄suadeā quod vigilāti ve
ra nō p̄nt. nunq̄d tunc ego nō sum dn̄e deꝰ meꝰ:'
Et tn̄ tm̄ iterest iter meip̄3 ⁊ meip̄3 intra momē
tu3 quo hinc ad soporē transeo vel huc inde re-
trāseo. Ubi ē tunc rō que talibꝰ suggestionibꝰ re
sistit vigilās:' Et si res ip̄e ingerant̄ incōcussus
maneo. nunq̄d clauditur cu3 oculis. Nunq̄d so-
pitur cum sensibꝰ corporis. Et vnde sepe etia3
in somnis resistimus: nostriq3 p̄positi memores
atq3 in eo castissime p̄manentes: nullu3 talibus
illecebris adhibemus assensum. Et tamē tan-
tum interest: vt cu3 aliter accidit: euigilātes ad
conscientie requiē redeamus: ip̄aq3 distātia repe
riamus nos nō fecisse. quod tn̄ in nobis quoquo
modo factū esse doleamus. nunquid nō potens
ē manus tua deꝰ omnipotēs sanare oēs languo
res aīe mee: atq3 abundātiore grā tua lasciuos
motus etiam mei soporis extinguere. Augebis
dn̄e magis magisq3 in me munera tua: ⁊ anima
mea sequat̄ me ad te concupiscētie visco expedi
ta vt nō sit rebellis sibi: atq3 vt in somnis etia3
non solū non p̄petret istas corruptelarum tur-
pitudines p̄ imagines aīales vsq3 ad carnis flu
xu3. sed ne consentiat q̄dem. na3 vt nihil tale vel
tātulum libeat quantulum possit nutu cohibe
ri etiā in casto dormientis affectu: nō tm̄ in hac
vita: sed etiā in hac etate: nō magnum ē oīpo-
tenti. qui vales facere supra q̄3 petimus: ⁊ itel-
ligimꝰ. nunc tn̄ q̄d adhuc sim in hoc genere ma
li mei dixi bono dn̄o meo: exultans cū tremore ī
eo qđ dōasti mihi ⁊ lugēs ī eo q̄ icōsūmatꝰ su3: ⁊
sperās p̄fectu3 te ī me misicordias tuas vsq3 ad
pacē plenariā: quā tecū hēbūt īteriora: ⁊ exterio
ra mea: cū absorpta fuerit mors in victoria. est
alia malicia diei: qua vtina3 sufficiat ei. Refici
mus.n. quotidianas ruinas corporis edēdo: ⁊
bibendo: prius q̄3 escas: ⁊ vētrem ⁊ estruas: cu3
occideris indigentia3 meam satietate mirifica
⁊ corruptibile hoc indueris incorruptione sem
piterna. nunc aūt suauis ē mihi necessitas: ⁊ ad
uersus istam suauitate3 pugno ne capiar: ⁊ quo-
tidianum bellu3 gero in ieiunijs sepiꝰ in seruitu
tem redigens corpus meu3: ⁊ dolores mei vo
luptate pelluntur. nam fames: ⁊ sitis quidam
dolores sunt. Urunt: ⁊ sicut febris necāt: nisi ali
mentoru3 medicina succurrat. que quoniam p̄

sto est ex consolatione munerum tuorum: in qui
bus nostre infirmitati terra: ⁊ aqua ⁊ celum fer-
uiunt: calamitates delicie vocantur: Hoc me
docuisti vt quēadmodum medicamenta sic ali
menta sumpturus accedam: Sed dum ad quie
tem satietatis ex indigentie molestia trāseo: in
ipo transitu insidiatur mihi laqueus cōcupiscē-
tie. Ipse eniz transitus voluptas est: ⁊ non ē ali
us qua transeatur ꝙ quo trāsire cogit necessi-
tas. Et cuz salus sit causa edēdi: ⁊ bibē di: adiū-
git se tanꝙ pedissequa periculosa iocunditas: ⁊
plerūqꝫ preire conatur vt eius causa fiat quod sa
lutis causa me facere vel dico vel volo: nec idez
modus vtriusqꝫ est. nam quod saluti satis ē: de
lectationi parum est. Et sepe incertum fit vtruz
adhuc necessaria corporis cura subsidium petat
an voluptaria cupiditatis fallacia ministeriuz
suppetat. Ad hoc incertuz hilariscit infelix ani-
ma: ⁊ in eo preparat excusationis patrocinium.
gaudens nō apparere quid satis sit moderatio
ni valitudinis: vt obtētu salutis obumbret ne-
gociū voluptatis. His tēptatōnibus quotidie
conor resistere: ⁊ inuoco dexterā tuam ad salutē
meam: ⁊ ad te refero estus meos: qꝛ cōsiliuz mi
hi de hac re nōdum stat. Audio vocez iubentis
dei mei. nō grauētur corda vestra in crapula: ⁊
ebrietate. Ebrietas longe est a me: miserebe-
ris ne appropinquet mihi. Crapula autē nōnun
ꝙ surrepit seruo tuo: misereberis vt longe fiat a
me. Nemo enim pōt esse cōtinens nisi tu des.
Multa nobis orātibus tribuis: ⁊ quicquid bo-
ni anteꝙ oremus accipimus: a te accipim⁹: ⁊ vt
hoc postea cognoscerem⁹ a te accepim⁹. Ebrio
sus nunꝙ fui: sed ebriosos a te factos sobrios
ego noui. Ergo a te factū est vt hoc nō essēt qui
nunꝙ fuerunt: a quo factū est vt hoc nō semper
essent qui fuerūt: a quo etiaz factuz est vt scirent
vtriqꝫ a quo factū ē. Audiui ⁊ aliā vocem tuā.
Post concupiscētias tuas nō eas: ⁊ a voluptate
tua auertere. Audiui ⁊ illaz ex munere tuo quaz
multū amaui. neqꝫ si māducauerim⁹ abundabi
mus: neqꝫ si nō māducauerimus deerit nobis.
Hoc ē dicere. nec illa res me cupiosum faciet
nec illa erūnosum. Audiui ⁊ alteraz. Ego. n. di-
dici in quib⁹ suz sufficiēs esse: ⁊ abūdare noui: ⁊
penuriā pati noui. Oia possum in eo qui me cō
fortat. Ecce miles castroꝝ celestiū: nō puluis qd
nos sumus. Sed memēto dn̄e: qꝛ puluis sum⁹
⁊ de puluere fecisti hoīem: ⁊ perierat: ⁊ inuētus
est. nec ille in se potuit: qꝛ idem puluis fuit: quē
talia dicentem afflatu tue inspiratiōis adama-
ui. Oia possuz inquit in eo qui me cōfortat. Cō
forta me vt possum. Da quod iubes: ⁊ iube qd
vis: Iste se accepisse cōfitet: ⁊ quod gliat in dn̄o
gloriatur. Audiui alium rogantem vt accipiat.

Aufer a me inquit cōcupiscentias vētris. Un-
de apparet sancte de⁹ me⁹ te. dare. cuz fit quod
imperas fieri. Docuisti me pater bone. oia mū
da mūdis. Sed malū esse homini qui ꝑ offensio
nem māducat: ⁊ oēm creaturā tuam bonā eē: ni
hilqꝫ abijciendū quod cū grāꝝ actione ꝑcipit: ⁊
qꝛ esca nos nō cōmendat deo: ⁊ vt nemo nos iu
dicet in cibo aut in potu: ⁊ vt qui māducat non
māducātem nō spernat: ⁊ qui nō māducat man-
ducātem nō iudicet. Didici hec: grās tibi: lau-
des tibi deo meo. magistro meo: pulsatori auri-
um mearum: illustratori cordis mei. eripe me
ab omni temptatione. nō ego immūdiciam ob
sonij timeo: sed immūdiciā cupiditatis. Scio
nō omne carnis genus quod cibo esset vsui mā-
ducare permissum. heliam cibo carnis refectū
ioānem mirabili abstinētia preditum: animali
bus hoc est locutus in escam cedētibus nō fuis
se pollutum. et scis esau lenticule cōcupiscentia
deceptum: ⁊ dauid ꝓpter aque desiderium a se-
ipo reprehēsum: ⁊ regem nostrum nō de carne:
sed de pane esse temptatum. Ideoqꝫ ⁊ populus
in heremo: nō qꝛ carnes desiderauit. sed qꝛ esce
desiderio aduersus dn̄m murmurauit: meruit i-
probari. In his ergo temptationibus positus
certo quotidie aduersus cōcupiscentiam man-
ducandi: ⁊ bibendi. non enim est quod semel ꝑ
cidere: ⁊ vlterius nō attingere decernam: sicut
de concubitu potui. Itaqꝫ freni gutturis tem-
perata relaxatione: ⁊ constrictione tenēdi sunt.
⁊ quis est dn̄e qui nō rapiatur aliquātulum ex-
tra metas necessitatis. Quisquis est magnus
est: magnificet omnem tuum. ego autem nō suz
quia peccator homo sum. Sed ⁊ ego magnifi-
co nomen tuum: ⁊ interpellat te pro peccatis
meis qui vicit seculum numerans me inter in
firma membra corporis sui: quia ⁊ imperfectū
meum viderunt oculi tui: ⁊ in libro tuo omnes
scribētur. De illecebra odoruz nō satago nimis
cū absunt nō reqrēdo: cū adsunt nō respuo: pa-
ratus etiam eis semper carere. Ita mihi vide-
or. forsitā fallor. Sunt enim ⁊ iste plāgēde tene
bre: in quibus me latet facultas mea que in me
est: vt animus meus de viribus suis ipe se iter
rogās nō facile sibi credēdum existimet: quia ⁊
quod iest plerūqꝫ occultuz est: nisi experiētia ma
nifestet. et nemo securus esse debet in ista vita
que tota temptatio nominatur: vt qui fieri po-
tuit ex deteriore melior: nō fiat etiam ex melio
re deterior: Una spes. vna fiducia. vna firma ꝓ
missa misericordia tua. Uoluptates aurium te
nacius me implicauerant: ⁊ subiugauerāt: sed
resoluisti: ⁊ liberasti me. nunc in sonis quos ani
mant eloquia tua: cum suaui ⁊ artificiosa voce
cantant: fateor aliquātulum acquiesco: nō qdem

vt heream sed vt surgaꝫ cū volo. Attamen cū
ipis sententijs quibus viuūt vt admittant̄ ad
me querūt in corde meo nōnulliꝰ dignitatis lo
cum: ⁊ vix eis ꝓbeo cōgruentē. Aliquando eni
amplius mihi videor honoris eis tribuere ꝙ̄
decet. dum ipsis sanctis dictis religiosius ⁊ ar
dentiꝰ sentio moueri aīos nostros in flāma pi
etatis cū ita cātant̄. ꝙ̄ si nō ita cātarent̄: ⁊ om
nes affectꝰ spūs nostri pro suaui diuersitate ha
bere ꝓprios modos in voce atqꝫ cantu. quoruꝫ
nescio qua occula familiaritate excitent̄. Sꝫ de
lectatio carnis mee cui mentē eneruandā nō oꝫ
dari. sepe me fallit: dum rationē sensus nō ita
comitat̄ vt patiēter sit posterior: sed tantū qꝛ ꝓ
pter illā meruit admitti: etiā precurrere ac duce-
re conatur. Ita in his pecco nō sentiens. sed
postea sentio. Aliquādo autē hanc ipāꝫ fallaciā
inmoderatiꝰ cauens erro nimia seueritate. sed
valde interdū. vt melos omne cantilenarū su
auiū quibꝰ dauiticū psalteriū frequētat̄ ab auri
bus meis remoueri velim. atqꝫ ipsiꝰ ecclesie. tu
tiusqꝫ mihi videt̄ qđ de alexandrino epō atha-
nasio sepe mihi dictū cōmemini: qui tā modico
flexu vocis faciebat sonare lectorē psalmi: vt
ꝓnunciāti vicinior esset ꝙ̄ canenti. Verūtamē
reminiscor lachrymas meas quas fudi ad cā
tus ecclesie tue. in primordijs recuperate fidei
mee: ⁊ nūc ipso cōmoueor nō cantu sed rebꝰ que
cantatur cū liquida voce ⁊ cōuenientissima mo-
dulatione cātant̄: magnaꝫ instituti huiꝰ vtilita
tem rursus agnosco. Ita fluctuo inter piculum
voluptatis ⁊ expimentū salubritatis: magisqꝫ
adducor. nō quidē irretractabilē sententiā ꝓfe-
rens cantādi cōsuetudinē approbare in ecclesia
vt ꝑ oblectamēta auriū infirmior animꝰ in affe
ctū pietatis assurgat. Tamē cū mihi accidit vt
me amplius cantꝰ ꝙ̄ res que canit̄ moueat: pe
naliter me peccare cōfiteor: ⁊ tunc mallē nō au
dire cantātem. Ecce vbi sum. flete mecū: ⁊ pro
me flete. qui aliqđ boni vobiscū intꝰ agitis vñ
facta ꝓcedunt. nā qui nō agitis nō vos hec mo-
uent. Tu aūt dñe deus meus exaudi. respice ⁊
vide ⁊ miserere ⁊ sana me: in cuiꝰ oculis mihi q̄-
stio factꝰ suꝫ: ⁊ ipē ē languor meus. Restat volu
ptas oculoꝝ istoꝝ carnis mee: de qua loquar: cō
fessiones quas audiēt aures tēpli tui: aures fra
terne ac pie: vt cōcludamus tēptationes cōcu-
piscentie carnis: que me adhuc pulsant ingemi
scentem: ⁊ habitaculum meū quod de celo ē su
ꝑindui cupiētē. Pulchras formas: ⁊ varias: ni
tidos: ⁊ amenos colores amāt oculi. nō teneāt
hec aīam meam: teneat eaꝫ deꝰ qui hec fecit. bo
na quidem valde: sed ipē ē bonum meum: non
hec. Et tāgunt me vigilantē totis diebus: nec re
quies ab eis dat̄ mihi: sicut datur a vocibus ca

noris aliquādo ab omnibꝰ in silentio. Ipa eniꝫ
regina coloruꝫ lux ista ꝑfundens cuncta que cer
nimus: vbiubi ꝑ diem fuero multimodo a la-
psu blandit̄ mihi aliud agenti: ⁊ eam nō aduertē
ti. Insinuat auteꝫ se ita vehemēter: vt si repente
subtrahat̄ cuꝫ desiderio regratur: ⁊ si diu absit
contristat aīum. O lux quā videbat tobias cum
clausis istis oculis filium docebat vite viā: ⁊ ei
preibat pede charitatis nusqꝫ errās: aut quā vi
debat ysaac pregrauatis: ⁊ optis senectute car-
neis luminibus: cuꝫ filios non agnoscēdo bene-
dicere: sed bñdicēdo agnoscere meruit: aut quā
videbat iacob cum ⁊ ipē pre grādi etate captus
oculis: in filijs presignata futuri populi genera
luminoso corde radiauit: ⁊ nepotibꝰ suis ex io-
seph diuexas mystice manꝰ non sicut pater eorū
foris corrigebat: sed sicut ipē intus discernebat
imposuit. Ipa est lux: vna ē: ⁊ alia nō est: ⁊ vnū
omnes qui vident: ⁊ amāt eam. At ista corpora
lis de qua loquebar: illecebrosa ac piculosa dul
cedine condit vitā seculi cecis amatoribus. qui
autem: ⁊ de ipsa laudare te norunt deus crea-
tor omniuꝫ: assumunt eam in hymno tuo non
assumuntur ab ea in somno suo. Sic esse cu-
pio. Resisto seductionibꝰ oculorum ne implicē-
tur pedes mei quibꝰ ingredior viam tuā: ⁊ eri-
go ad te inuisibiles oculos: vt tu euellas de la-
queo pedes meos. Tu subinde euellis eos: naꝫ
illaqueant̄. Tu nō cessas euellere: ego aūt crebro
hereo in vbiqꝫ sparsis insidijs: qm̄ nō dormies
neqꝫ dormitabis qui custodis israel. quam inu
merabilia varijs artibꝰ ⁊ opificijs in vestibus.
calciamentis. vasis: ⁊ huiuscemodi fabricatio-
nibus: picturis etiā diuersisqꝫ figmētis: atqꝫ his
vsum necessarium atqꝫ moderatū: ⁊ piā signifi-
cationem longe transgrediētibus: addiderunt
homines ad illecebras oculorum: foras sequen
tes quod faciunt. intus relinquētes a quo facti
sunt: ⁊ exterminantes qđ facti sunt. At ego deꝰ
meus: ⁊ decus meum: etiaꝫ hinc tibi dico hym
num: ⁊ sacrifico laudeꝫ sanctificatori meo: quo-
niaꝫ pulchra traiecta per animas in manus ar
tificiosas: ab illa pulchritudine veniunt que suꝑ
animas est: cui suspirat anima mea die ac no-
cte. Sed pulchritudinū exterioruꝫ opatores ⁊
sectatores iñ trahūt approbandi moduꝫ: iñ aūt
inde trahunt vtendi modum. Et ibi est: ⁊ non
vident eum: vt non erant longiꝰ: ⁊ fortitudinē
suam ad te custodiant: nec eaꝫ spargant in de-
liciosas lassitudines. Ego aūt hec loquens atqꝫ
discernens: etiam istis pulchris gressum inne
cto: sed tu euellis domine: euelleis tu: quoniam
misericordia tua ante oculos meos est. naꝫ ego
capior miserabiliter: ⁊ tu euellis misericorditer
aliquādo nō sentientem qꝛ suspensius inciderā:

aliq̃ cum dolore:q̃ iam inheseram: Huc acce
dit alia forma tẽptationis multiplicius pericu
losa. Preter .n. concupiscẽtiam carnis que iest
in delectatione oium sensuuz:⁊ voluptatuz: cui
seruiẽtes depereunt qui longe se faciũt a te:in-
est anime ꝑ eosdez sensus corporis quedã nõ se
oblectãdi in carne:sed experiẽdi ꝑ carnẽ vana ⁊
curiosa cupiditas:noĩe cognitionis ⁊ sciẽtie pal-
liata. Que qm̃ ⁊ in appetitu noscẽdi ẽ:oculi aũt
sunt ad cognoscẽduz in sensibus principes: con
cupiscentia oculoruz eloquio diuino appellata ẽ
Ad oculos enim ꝓprie videre ꝑtinet. Utimur
aũt hoc verbo etiã in ceteris sensibus:cum eos
ad cognoscẽduz intendimus. neqꝫ eniz dicimus
audi quid rutlite: Aut olfac ꝙ niteat: aut gusta
ꝙ splẽdeat:aut palpa ꝙ fulgeat. Uideri eniz di
cunt hec oia. Dicimus aũt nõ solum vide quid
luceat:quod soli oculi sentire possunt: sed etiaz
vide q̃d sonet: vide quid oleat: vide quid sapi-
at: vide ꝙ duruz sit: Ideoqꝫ generalis experiẽ-
tia sensuum cõcupiscẽtia sicut dictuz ẽ oculoruz
vocat:q̃ vidẽdi officium in quo primatũ oculi
tenent:etiã ceteri sensus sibi de silitudine vsur-
pant:cum aliq̃d cognitionis explorant. Ex hoc
aũt euidẽtius discernit: quid voluptatis q̃d cu-
riositatis agat ꝑ sẽsus:quod voluptas pulchra
canora suauia sapida lenia sectatur. Curiositas
aũt etiã his contraria tẽptandi cã:nõ ad subeũ
dam molestiam:sed experiẽdi noscendiqꝫ libi-
dinẽ. quid .n. voluptatis habet videre in lania
to cadauere q̃d exhorreas:⁊ tñ sicubi iaceat con
currunt: vt contristent vt palleant. Timẽt etiã
ne in somnis hoc videãt:quasi q̃sqꝫ eos vigilã-
tes videre coegerit:aut pulchritudinis vlla fa-
ma ꝑsuaserit. Ita ⁊ in ceteris sensibus:q̃ ꝑsequi
longuz ẽ. Et ex hoc morbo cupiditatis in specta
culis exhibent queqꝫ miracula. Hinc ad ꝑscru
tãda nature secreta q̃ ꝑter nos est opata ꝓcedit:
q̃ scire nihil ꝓdest:⁊ nihil aliud ꝙ scire hoies cu
piũt. Hinc etiã si q̃d eodẽ ꝑuerse sciẽtie fine per
artes magicas querit. Hinc etiã in ipa religio-
ne deꝰ tẽptatur:cũ signa ⁊ ꝓdigia flagitant: nõ
ad aliquã salutem:sed ad solam experiẽtiam de
siderata. In hac tam imensa silua plena insidia
rum ⁊ periculorum:ecce tam multa p̃ciderim ⁊
a meo corde dispulerim:sicuti donasti me face
re deꝰ salutis mee. Attñ qñ audeo dicere cũ cir
cũquaqꝫ quotidianam vitam nostraz tam mul-
ta huius generis rez circũstrepãt:qñ audeo di-
cere nulla re tali me intẽtum fieri ad spectãduz
⁊ vana cura capiẽdum: Sane me iam theatra
nõ rapiunt:nec curo nosce trãsitus sidez:nec aia
mea vnq̃ꝫ rñsa quesiuit vmbraruz:oia sacrilega
sacramẽta detestator. A te dñe deꝰ meꝰ cui hu-
milem famulatum ac simplicẽ debeo:quãtis me

cum suggestionuz machinationibus agit inimi
cus vt signum aliq̃d petam. Sed obsecro te ꝑ
regem nostrum ⁊ patriã hierlm̃ simplicẽ castã:
vt queãdmodum a me longe ẽ ista cõsensio:ita
sit sp̃ longe atqꝫ lõgius. Pro salute aũt cuiusꝙ
cum te rogo:alius multum differẽs finis ẽ intẽ
tionis mee:⁊ te faciẽtem q̃d vis das mihi ⁊ da
bis libẽter sequi. Uerũtñ in ꝙ multis minutis-
simis ⁊ contẽptibilibus rebꝰ curiositas quotidie
nostra temptat:⁊ ꝙ sepe labamur q̃s enume-
rat. Quotiẽs narrãtes inania:primo quasi tole
ramus ne offendamus infirmos: deinde pau-
latim libẽter aduertimus. Canẽ currẽtem post
leporẽ iã non specto cuz in circo fit:at vero ĩ agro
si casu trãseam auertit me fortassis:⁊ ab aliqua
magna cogitatõe atqꝫ ad se ꝯuertit illa venatio
nõ deuiare cogens corpore iumẽti:sed cordis in
clinatione. Et nisi iã mihi demõstrata infirmi-
tate mea cito ammoneas: aut ex ipa visione ꝑ
aliquam cõsiderationem in te assurgere:aut to
tum contẽnere atqꝫ trãsire vanus hebesco:quid
cum me domi sedẽtem stellio muscas captãs:
vel aranea retibꝰ suis irruẽtes implicãs sepe i-
tẽtum facit: Num q̃ parua sunt aialia:ideo nõ
res eadem gerit. Pergo inde ad laudãdum te
creatorem mirificum:atqꝫ ordinatorẽ rez oiuz
sed nõ inde esse intẽtus icipio: Aliud ẽ cito sur
gere:aliud ẽ nõ cadere. Et talibꝰ vita mea ple-
na ẽ:⁊ vna spes mea magna valde misericordia
tua. Cum .n. in huiusmodi rebꝰ cõceptaculuz fit
cor nostrum:⁊ porteat copiose vanitatis cater-
uas:hinc ⁊ orões nostre sepe iterrũpunt atqꝫ
turbant:⁊ ante cõspectũ tuuz dum ad aures tu-
as voce cordis intẽdimus:nescio vnde irruẽti-
bus nugatorijs cogitationibꝰ res tãta p̃cidit nũ
quid etiã hoc inter contẽnẽda deputabimus:aut
aliq̃d nos reducet in spem nisi tota mi̾icordia
tua. qm̃ cepisti mutare nos. Et tu scis quãta ex
parte mutaueris:q̃ me primitus sanas a libidi
ne vindicãdi me: vt ꝓpicius fias etiã ceteris oĩ
bus iniq̃tatibus meis:⁊ sanes oẽs lãguores me
os:⁊ redimas de corruptione vitã meam:⁊ co-
ronas me in miseratione ⁊ misericordia:⁊ sati-
es in bonis desiderium meũ:q̃ compssisti a ti
more tuo sup̃biam meã:⁊ mãsuefecisti iugo tuo
ceruicẽ meã. Et nunc porto illud ⁊ leue ẽ mihi:
qm̃ sic ꝓmisisti ⁊ fecisti:⁊ vere sic erat:⁊ nescie-
bam qñ id subire metuebam. Sed nunq̃d dñe
qui solus sine typo dñaris: q̃ solus verus dñs
es qui non habes dñm:nũquid hoc quoqꝫ ter-
tium tẽptationis genus cessauit a me:aut cessa
re in hac tota vita põt:timeri ⁊ amari velle ab
hoibus:nõ ꝓpter aliud:sed vt inde sit gaudium
q̃d non ẽ gaudiũ. Misera vita ẽ:⁊ feda iactan-
tia. Hinc fit vel maxime:nõ amare te:nec caste

timere te. Ideoq; tu supbis resistis. humilibus
aūt das grām: ⁊ intonas sup ambitiones seculi
⁊ cōtremiunt fundamēta mōtium. Itaq; nobis
quīi ꝑpter q̄dam humane societatis officia ne-
cessariuz ē amari: ⁊ timeri ab hoībus: instat ad
uersarius vere beatitudinis nostre: vbiq; spar-
gens in laqueis euge euge: vt dū auide colligi
mus incaute capiamur: ⁊ a veritate tua gaudiū
nr̄uz deponam⁹ atq; in hoīuz fallacia ponam⁹
libeatq; nos amari ⁊ timeri nō ꝑpter te: sed ꝓ
te: atq; isto modo sui similes factos secum hēat
nō ad cōcordiam charitatis: sed ad cōsortiū sup
plicij: qui statuit sedem suā ponere in aquilonē
vt de pueisa: ⁊ distorta via imitādi tenebrosi fri
gidiq; seruirēt. Nos aūt dn̄e pusillus grex tuus
ecce sumus: tu nos posside. Pretēde alas tuas
⁊ fugiamus sub eas. Gloria nostra tu esto: pro-
pter te amemur ⁊ verbum tuū timeaꝛ a nobis.
Qui laudari vult ab hoībus vituperāte te: non
defendeꝛ ab hoībus iudicante te: nec eripietur
dānante te. Cū aūt nō pctōr laudaꝛ in desideri
is aīe sue: nec q iniqua gerit benediciꝛ. sed lau
daꝛ homo ꝑpter aliquod donū quod dedisti ei
at ille plus gaudet sibi laudari se q̄ ipm̄ donuz
hr̄e vnde laudaꝛ: etiā iste te vituperāte laudaꝛ.
Et melior iā ille qui laudauit: q̄ iste qui lauda-
tus ē. Illi. n. placuit in hoīe donuz dei: huic am
plius placuit donuz hoīs q̄ dei. Temptamur
his tēptationibus quotidie dn̄e: sine cessatiōe
tēptamur. Quotidiana fornax nostra est huma
na lingua. Imperas nobis: ⁊ in hoc genere con
tinētiam. Da quod iubes. ⁊ iube quod vis. Tu
nosti de hac re ad te gemitum cordis mei: ⁊ flu
mina oculoꝛuz meoꝝ. Neq;. n. facile colligo q̄
sim ab ista peste mūdatior: ⁊ multum timeo oc
culta mea q̄ norūt oculi tui: mei aūt nō: Est. n.
qualiscūq; in alijs generibus tēptationum mi-
bi facultas explorādi me: in hoc pene nulla est.
Nam ⁊ a voluptatibus carnis: ⁊ a curiositate
supuacana cognoscendi: video quātum assecu-
tus sim posse refrenare aīum meum: cuz eis re
bus careo vel volūtate vel cum absunt. Tunc. n.
me interrogo q̄ magis minusue mihi molestū
sit non hr̄e. Diuitie vero que ob hoc expetunꝛ:
vt alicui istaꝝ trium cupiditatum vel duab⁹ ea
rum vel oībus seruiāt: si p se discere nō pōt ani
mus vtrum eas hn̄s contēnat: possunt ⁊ dimit
ti vt se ꝓbet. Laude vero vt creamus atq; in eo
experiamur: qd possumus? Nunqd male viuē
dum ē: ⁊ taz pdite atq; imaniter: vt nemo nos
nouerit q non detesteꝛ? Que maior demētia di
ci aut cogitari pōt? At si bone vite bonoꝛūq; ope
rum comes: ⁊ solet ⁊ debet esse laudatio: taz co
mitatum eius q̄ ipam bonā vitam deseri non
oportet. Non aūt sentio sine quo esse aut equo
animo aut egre possiz: nisi cū affuerit. Quid igi
tur tibi in hoc genere tēptationis dn̄e cōfiteor?
Quid nisi delectari me laudibus? Sed ampli⁹
ipa veritate q̄ laudibus. Nam si mihi ꝓpona
tur vtrū malim furens aut in oībus reb⁹ errās
ab oībus hoībus laudari: an cōstās: ⁊ in verita-
te certissimus ab oībus vituperari: video qd
eligam. Uerūtamē nollem vt vel augeret mihi
gaudium cuiuslibet boni mei suffragium oris
alieni. Sed auget fateor non solum: sed ⁊ vitu-
peratio minuit: Et cum ista miseria mea pertur
bor: subintrat mihi excusatio: q̄ qualis sit tu scis
de⁹: nam me incertuz facit: Qr. n. nobis īpara
sti non tm̄ continētiam. i. a qbus rebus amorē
cohibeamus: verūetiam iusticiā. i. quo eum cō-
feramus: nec te tm̄ voluisti a nobis verūetiam
ꝓximum diligi: sepe mihi videor de ꝓfectu aut
spe ꝓximi delectari cum bene intelligētis laude
delector: ⁊ rursus eius malo contristari: cū euz
audio vituperare quod aut ignorat aut bonum
est. Nā ⁊ contristor aliqn̄ laudibus meis: cum
vel ea laudanꝛ in me in quibus mihi ipe displi
ceo: vel etiā bona minora ⁊ leuia pluris estimā
tur q̄ estimāda sunt. Sed rursus vnde scio. an
ꝓpterea sic afficior qr volo de meipo a me dis-
sentire laudatorē meum: non qr illius vtilitate
moueor: sed qr eadez bona que mihi in me pla
cēt iocundiora mihi sunt cum ⁊ alteri placent.
Quodāmodo enim nō ego laudor: cum de me
sn̄ia mea non laudaꝛ: qn̄ quidez aut illa laudan
tur que mihi displicēt: aut illa amplius que mi-
hi minus placēt. Ergo ne de hoc incertus sum
mei? Ecce in te veritas video non me laudib⁹
meis ꝓpter me. sed ꝓpter proximi vtilitatē mo
ueri oportere. Et vtrum ita sit nescio. Minus
mihi in hac re notus sum ipe q̄ tu. Obsecro te
deus meus: ⁊ meipsuz mihi indica: vt confi-
tear oraturis ꝓ me fratribus meis quod in me
saucium compereo. Iterum me diligenti⁹ in-
terrogem. Si vtilitate proximi moueor in lau
dibus meis cur minus moueor. si quisq̄ ali⁹ in-
iuste vitupereꝛ: q̄ si ego? Cur ea cōtumelia ma-
gis mordeor que in me q̄ q̄ in alium eadez ini
quitate coraz me iacitur? An ⁊ hoc ego nescio?
Etiam ne id restat vt ipe me seducam: ⁊ veruz
nō faciam coraz te in corde ⁊ lingua mea? Insa
niam istam dn̄e longe facta me: ne oleum pecca
toris mihi sit os meum: ad impinguādum ca-
put meuz. Egenus ⁊ pauper ego sum: ⁊ melior
in occulto gemitu displicens mihi: ⁊ querēs mi
sericordiam tuaz: donec reficiatur defectus me
us: ⁊ perficiatur vsq; in pacem quam nescit ar-
rogantis oculus. Sermo aūt ore procedēs: ⁊ fa
cta que innotescunt hominibus habent tēpta-
tionem periculosissimam ab amore laudis: qui

ad priuataꝫ quãdaꝫ excellentiã ꝯhit emẽdicata
suffragia: tẽptat: ⁊ cum a me in me arguitur eo
ipo quo arguit. Et sepe homo de ipo vane glo
rie contẽptu vanius gloriatur: ideoqꝫ non iam
de ipo glorie contẽptu gloriat: nõ enim eam cõ-
tẽnit cum gloriat intus. Et iaꝫ intus est aliud
in eodem genere tẽptationis malũ: quo inane
scunt qui placẽt sibi de se: quãuis alijs vel pla-
ceãt vel displiceãt: nec placere affectent ceteris
Sed sibi placẽtes multum tibi displicẽt: nõ tã
tum de nõ bonis quasi bonis: verũetiaꝫ de bo
nis tuis quasi suis: aut etiã sicut de tuis: sed tan
ꝙ ex meritis suis: aut etiã sicut ex tua gratia: sꝫ
nõ sua merita: nõ tñ socialiter gaudentes: sꝫ ali
is inuidentes ea. In his oĩbus atqꝫ huiuscemo
di periculis ⁊ laboribus vides tremorem cor-
dis mei: ⁊ vulnera mea magis subinde a te sa-
nari: ꝙ mihi non infligi sentio. Ubi nõ mecum
ambulasti veritas docẽs quid caueã: ⁊ quid ap
petam: cum ad te referrẽ inferiora visa mea q̃
potui: teqꝫ consulereꝫ? Lustraui mundum foris
sensu quo potui: ⁊ attendi vitaꝫ corporis mei de
me: sensusqꝫ ipsos meos. Inde ingressus sum
in recessus memorie mee: multiplices ampli-
tudines: plenas miris modis copiarum innu-
merabilium: ⁊ consideraui ⁊ expaui: ⁊ nihil eo-
rum discernere potui sine te: ⁊ nihil eorum esse
te inueni: nec egoipse inuentor qui peragraui
omnia: ⁊ distinguere ⁊ pro suis queqꝫ dignita-
bus estimare conatus sum: excipiens alia nun-
ciantibus sensibus: ⁊ iterrogans alia mecuꝫ cõ
mixta sentiens: iposqꝫ nuncios dinoscens atqꝫ
dinumerans: iamqꝫ in memoria elatis opibus
alia pertractans: alia recondens: alia eruens.
Nec egoipse cum hec agereꝫ idest vis mea qua
id agebam: nec ipsa eras tu: quia lux es tu per-
manens: quam de omnibus consulebã an essẽt
quid essent quanti pendenda essent. Et audie-
bam dicentem ac iubentem: ⁊ sepe istud facio.
Hoc me delectat: ⁊ ab actionibus necessitatis
quantum relaxari possum ad istam voluptateꝫ
refugio. Neqꝫ in his omnib9 que percurro cõ-
sulens te inuenio tutum locum anime mee nisi
in te: quo colligantur sparsa mea nec a te quic-
ꝙ recedat ex me: Et aliquãdo intromittis me
in affectum multuꝫ inusitatum introrsus ad ne
scio quam dulcedinem: que si perficiatur in me
nescio quid erit quod vita ista non erit. Sed re-
cido in hec erumnosis ponderibus ⁊ resorbeor
solitis: ⁊ teneor: ⁊ multum fleo: sed multum te-
neor: Tantum consuetudinis sarcina digna ẽ.
Hic esse valeo nec volo: illic volo nec valeo: mi
ser vtrobiqꝫ. Ideoqꝫ consideraui lãguores pec
catorum meorum in cupiditate triplici: ⁊ dex-
teram tuam inuocaui ad salutem meam. Uidi

enim splendorem tuum corde saucio: ⁊ repcus-
sus dixi. Quis illuc põt? Proiectus sum a facie
oculoꝝ tuorum. Tu es veritas sup omnia p̃si-
dens. At ego per auariciã meam nõ amittere te
volui. sed volui tecum possidere mendacium:
sicut nemo vult ita falsum dicere: vt nesciat ipse
quid verum sit. Itaqꝫ amisi te: q: non dignaris
cum mẽdacio possideri. Quẽ inuenireꝫ q me re
cõciliaret tibi? An eundũ mihi fuit ad angelos
Qua prece? Quibus sacramẽtis? Multi conã
tes ad te redire: neqꝫ p seipos valentes sicut au
dio: tẽptauerunt hec: ⁊ inciderunt in desideriũ
curiosaꝝ visionum: ⁊ digni habiti sunt illusioni
bus. Elati enim te querebãt doctrine fastu exe-
rentes potius ꝙ tundẽtes pectora ⁊ adduxerũt
sibi p similitudinem cordis sui conspirantes: ⁊
socias supbie sue ptãtes aeris huius a qbus p
potẽtias magicas deciperent: querẽtes media
torem p quem purgarent: ⁊ nõ erat. Diabolus
enim erat trãsfigurans se in angelum lucis. Et
multum illexit supbam carnẽ qd carneo corpo-
re ipe nõ esset. Erant. n. illi mortales ⁊ pctõres
tu aũt dñe cui recõciliari supbe q̃rebant imorta-
lis: ⁊ sine peccato. Mediator aũt inter deum ⁊
hoies oportebat vt hẽret aliqd simile deo: aliqd
simile hoibus: ne in vtroqꝫ hoibus similis lon-
ge esset a deo: aut in vtroqꝫ deo similis longe
esset ab hoibus: atqꝫ ita mediator nõ esset. Fal-
lax itaqꝫ ille mediator quo p secreta iudicia tua
superbia meret illudi: vnuꝫ cum hoibus habet
idest peccatum: aliud videri vult hẽre cum deo:
vt q: carnis mortalitate nõ tegit: pro imortali
se ostentet. Sed q: stipendium peccati mors ẽ
hoc habet cõmune cum hoibus vnde simul dã-
netur in mortem. Uerax aũt mediator: queꝫ se
creta tua misericordia demonstrasti humilibus
⁊ misisti vt eius exemplo etiam ipam discerent
humilitatem: mediator ille dei: ⁊ hominuꝫ ho-
mo xp̃s iesus inter mortales peccatores: ⁊ im-
mortalem iustum apparuit: mortalis cum ho-
minibus: iustus cum deo: vt quoniam stipẽdiũ
iusticie vita ⁊ pax est: per iusticiam coniunctam
deo euacuaret mortem iustificatorum impioꝝ
quam cum illis voluit habere cõmuneꝫ. Hic de
monstratus est antiquis sanctis: vt ita ipsi per
fidem future passionis eius sicut nos p fideꝫ p̃-
terite salui fierent. Inquãtum. n. homo intan-
tum mediator: inquãtum aũt verbum non me-
dius: q: equalis deo: ⁊ deus apud deuꝫ: ⁊ simul
cum spiritusancto vnus deus. Quomodo nos
amasti pater bone qui filio tuo vnico nõ pepci-
sti: sed p nobis impijs tradidisti eum? Quomo-
do nos amasti p quibus ille q non rapina arbi-
tratus est esse equalis tibi: factus est subditus
vsqꝫ ad morteꝫ crucis? vnus ille in mortuis li-

ber ptātem habens ponendi animam suam:⁊
ptātem habēs iterum sumendi eaȝ:pro nobis
tibi victor ⁊ victima:⁊ ideo victor q: victima ꝑ
nobis tibi sacerdos:⁊ sacrificium: ⁊ ideo sacer-
dos q: sacrificium:faciēs tibi nos de seruis fi-
lios:de te nascendo:nob seruiendo. Merito mi
hi spes valida in illo ē:quod sanabis omnes lā-
guores meos ꝑ eum qui sedet ad dexteraȝ tuā
⁊ te interpellat pro nob. Alioquin desperarem
Multi .n. ⁊ magni sunt ijdem languores mei
multi sunt ⁊ magni:sȝ amplior ē medicina tua
Potuimus putare verbum tuum remotuȝ esse
a coniunctione hominis ⁊ desperare de nob:ni
si caro fieret ⁊ habitaret in nobis. Conterritus
peccatis meis ⁊ mole miserie mee agitaueraȝ
in corde:meditatusqȝ fueram fugā in solitudinē:
sed ꝓhibuisti me:⁊ confirmasti me dicēs. Ideo ꝓ
omnibus christus mortuus ē: vt qui viuunt iaȝ
non sibi viuāt:sed ei qui ꝓ ipsis mortuus ē. Ec
ce dn̄e iacto in te curam meam vt viuam:⁊ cōsi
derabo mirabilia de lege tua. Tu scis imperi-
tiam meam ⁊ infirmitatem meam:donec me
⁊ sana me: Ille tuus vnicus in quo sunt oēs the
sauri sapiētie:⁊ scie absconditi:redemit me san
guine suo. Nō calumnient mihi superbi: quoniā
cogito precium meum:⁊ manduco ⁊ bibo ⁊ ero
go:⁊ pauper cupio saturari ex eo inter illos qui
edunt ⁊ saturantur:⁊ laudabunt dominum qui
requirunt eum.

Explicit liber decimus.

Incipit vndecimus.

Nunquid dn̄e cum tua sit eternitas igno-
ras que tibi dico. Aut ad tēpus
vides quod fit in tempore. Cur
ergo tibi tot reruȝ narrationes
digero. Nō vtiqȝ vt ꝑ me noue
ris ea:sed affectum meum excito in te:⁊ eorum
qui hec legunt: vt dicamus omnes:magnus do
minus ⁊ laudabilis valde. Iaȝ dixi ⁊ dicā :amo
re amoris tui facio istud.naȝ ⁊ oramus:⁊ tamē
veritas ait.nouit pater vester quid vob opus
sit prius ꝙ petatis a deo. Affectum ergo nostrū
patefacimus in te confitēdo tibi miserias no-
stras:⁊ misericordias tuas super nos: vt libe-
res nos omnino:qm̄ cepisti: vt desinamus esse
miseri in nobis:⁊ beatificemur in te:qm̄ voca-
sti nos vt simus pauperes spū ⁊ mites ⁊ lugen-
tes ⁊ esurientes ac sitientes iusticiam:⁊ miseri
cordes:⁊ mundicordes ⁊ pacifici. Ecce narraui
tibi multa que potui ⁊ q̄ volui:qm̄ tu prior vo-
luisti vt confiterer tibi dn̄o deo meo :qm̄ bonus
es:qm̄ in seculum misericordia tua. Quādo au
tem sufficio lingua calami enunciare omnia hor
tamēta tua ⁊ omnes terrores tuos:⁊ consolatio
nes ⁊ gubernationes:quibus me ꝑduxisti ꝑdi-
care verbum tuum:⁊ sacramētum tuum dispē
sare populo tuo. Et si sufficio hec enunciare ex
ordine caro mihi: valēt stille tēporum :⁊ olim
inardesco meditari in lege tua:⁊ in ea tibi confi
teri scientiam:⁊ imperitiam meam: primordia
illuminationis tue:⁊ reliquias tenebraruȝ mea
rum:quousqȝ deuoret a fortitudine infirmitas
Et nolo in aliud defluāt hore quas inuenio li-
beras a necessitatibus reficiendi corporis ⁊ in
tentionis animi: ⁊ seruitutis quam debemus
hominibus: ⁊ quam nō debemus:⁊ tn̄ reddimus
Dn̄e deus meus intende orōni mee: ⁊ mīa tua cor
dia tua exaudiat desiderium meum: qm̄ nō mi
hi soli estuat:sȝ vsui vult esse fraterne charitati
⁊ vides in corde meo:q: sic est: vt sacrificem ti
bi famulatum cogitationis:⁊ lingue mee:⁊ da
quod offeram tibi. Inops enim ⁊ pauper sum:
tu diues in omnes inuocantes te : qui securus
curam nostri geris. Circūcide ab omni temeri-
tate:ab omniqȝ mendacio interiora ⁊ exteriora
labia mea: Sint caste delicie mee scripture tue
Nec fallar in eis nec fallam ex eis. Dn̄e atten
de ⁊ miserere dn̄e deus meus:lux cecoruȝ ⁊ vir
tus infirmorum:statimqȝ lux vidētium: ⁊ virtus
fortium:attende animam meam ⁊ audi clamā
tem de ꝓfundo.nam nisi adsint ⁊ in ꝓfundo au-
res tue:quo ibimus ⁊ clamabimus . Tuus est
dies ⁊ tua est nox. Ad nutuȝ tuū momenta trā-
uolant. Largire inde spacium meditationibus
nostris in abdita legis tue : neqȝ aduersus pul-
santes claudas eam:neqȝ eniȝ frustra scribi vo
luisti tot paginarum opaca secreta. Aut non ha
bent ille silue ceruos suos recipiētes se in eas:
⁊ resumētes ⁊ ambulantes ⁊ pascētes recūben
tes ⁊ ruminantes. O dn̄e perfice me ⁊ reuela
mihi eas. Ecce vox tua gaudiū meuȝ: vox tua
superfluentium voluptatum. Da qd̄ amo. amo
enim: Et hoc tu dedisti. nec dona tua deseras:
nec herbam tuam spernas sitientem. Confite-
ar tibi quicquid inuenero in libris tuis:⁊ audiā
vocem laudis:⁊ te bibam:⁊ considerem mira-
bilia de lege tua ab vsqȝ principio in quo feci-
sti celum ⁊ terram: vsqȝ ad regnum tecum ꝑpe
tuum sancte ciuitatis tue. Dn̄e miserere mei:⁊
exaudi desiderium meum. Puto enim qd̄ non
sit de terra:non de auro ⁊ argento ⁊ lapidibus
aut decoris vestibus:aut honoribus ⁊ potesta-
tibus:siut voluptatibus carnis:neqȝ de necessa
rijs corpori ⁊ huic vite peregrinationis nostre
quē omnia nobis apponunt q̄rentibus regnuȝ
⁊ iusticiam tuaȝ. Uide dn̄e deus meus vnde sit

desideriuz meum. Narrauerunt mihi iniusti de
lectationes suas: sed nō sicut lex tua dn̄e. Ecce
vnde est desiderium meum. Uide pater. aspice
⁊ vide ⁊ approbata: ⁊ placeat in cōspectu mise-
ricordie tue inuenire me grāz ante te: vt aperiā
tur pulsanti mihi iteriora sermonuz tuorū. Ob
secro p dn̄m nostrum iesu z xp̄m filiuz tuū virū
dextere tue filium hoīs. quē cōfirmasti tibi, me-
diatorē tuum ⁊ nostrū. per quē nos quesisti non
querētes te: q̄sisti autem vt quereremus te: ver
buz tuū per quod fecisti omnia in quibus ⁊ me
vnicum tuū per quē vocasti in adoptionez po-
pulum credētium: in quo ⁊ me: per eū te obse-
cro qui sedet ad dexteraz tuā: ⁊ te interpellat p
nobis. in quo sunt oēs thesauri sapiētie: ⁊ scien
tie absconditi. Ip̄m quero in libris tuis. Moy
ses de illo scripsit. Hoc ipse ait. hoc veritas ait
Audiam: ⁊ intelligam quomodo in principio fe
cisti celum ⁊ terraz. Scripsit hoc Moyses. scri
psit ⁊ abijt: trāsiuit hinc ad te. Neqꝫ. n. nunc an-
te me est: Nam si esset tenerē eum: ⁊ rogarem
eum: ⁊ per te obsecrarē vt mihi ista panderet: ⁊
preberem aures corporis mei sonis erumpēti-
bus ex ore eius. Et si hebrea voce loqueretur:
frustra pulsaret sensum meū: nec inde mētem
meaz quicq̄ꝫ tāgeret. Si autē latine. scirē quid
diceret. Sed vnde scirē an verū diceret? Quod
si ⁊ hoc scirem: num ⁊ ab illo scirē? Intus vtiqꝫ
mihi intꝰ in domicilio cogitationis: nec hebrea
nec greca: nec latina: nec barbara veritas sine
oris ⁊ lingue organis: sine strepitu syllabarum
diceret. verꝫ dicit: ⁊ ego statim certus cōfiden-
ter illi homini tuo dicerē: verum dicis. Cuz er
go illum iterrogare nō possim: te quo plenꝰ ve-
ra dixit veritas rogo te deꝰ meꝰ. rogo parce pec
catis meis: ⁊ q illi seruo tuo dedisti hec dicere
da ⁊ mihi hec intelligere. Ecce sunt celuz ⁊ ter-
ra: clamāt quod facta sint. Mutātur enim atqꝫ
variātur. Quicquid aūt factum nō est: ⁊ tamē ē
nō est in eo quicq̄ꝫ quod ante nō erat. quod est
mutari atqꝫ variari. Clamāt etiam q̄ seip̄a nō
fecerint: ideo sumus: quia facta sumus. Nō er-
go eramus anteq̄ꝫ essemus vt fieri possemus a
nobis. Et vox dicētium est ip̄a euidētia. Tu er
go dn̄e, fecisti ea qui pulcer es: pulchra sunt. n.
qui bonus, es: bona sunt. n. qui es: sunt. n. Nec
ita pulchra sunt: nec ita bona sunt: nec ita sunt
sicut tu cōditor eorum. quo comparata nec pul
chra sunt: nec bona sunt: nec sunt: Scimꝰ hec:
grās tibi. Et sciētia nostra sciētie tue cōparata:
ignorātia est: In principio fecit deꝰ celum ⁊ ter-
rā. Quomodo autē fecisti celum ⁊ terraz? ⁊ que
machina tam grādis operationis tue? Nō. n.
sicut homo artifex formans corpus de corpore
arbitratu aīe valentis imponere vtcūqꝫ speciez
quam cernit in semetip̄a interno oculo. Et vn
de hoc valeret nisi: q2 tu fecisti eam? Et iponit
speciē iam existēti: ⁊ habēti vt esset: veluti ter-
re aut lapidi aut ligno aut auro aut id genꝰ rex
cuilibet. Et vnde ista essent: nisi tu fecisses ea?
Tu fabro corpus: tu aīum membris imperitā-
tem fecisti: tu materiā vnde facit aliquid: tu ige-
nium quo artez capiat: ⁊ videat intꝰ quid faciat
foris: tu sensum corporis quo iterprete traijciat
ab aīo ad materiā id quod facit: ⁊ renūciet aīo
quid factū sit: vt ille intus cōsulat presidētez si-
bi veritatē an bene factū sit. Te laudāt hec oīa
creatorem omniū. Sed tu quomodo facis ea?
Quomodo fecisti deꝰ celum: ⁊ terraz? Nō vtiqꝫ
in celo neqꝫ in terra fecisti celum: ⁊ terraz: neqꝫ
in aere aut in aquis: qm̄ ⁊ hec ptinent ad celuz
⁊ terram: neqꝫ in vniuerso mundo fecisti vniuer
sum mūdum: quia nō erat vbi fieret anteq̄ꝫ fie-
ret vt esset: nec manu tenebras aliquid vnde fa-
ceres celū: ⁊ terram. Nā vnde tibi hoc quod tu
nō feceras vnde aliquid faceres? Quid. n. ē nisi
q2 tu es? Ergo dixisti ⁊ facta sunt: atqꝫ in verbo
tuo fecisti ea. Sed quomodo dixisti? Nunquid
illo mō quo facta ē vox de nube dicēs hic ē filiꝰ
meꝰ dilectus? Illa. n. vox acta atqꝫ trāsacta est
cepta ⁊ finita. Sonuerunt syllabe atqꝫ trāsierūt
secūda post primam: tertia post scd̄am: atqꝫ in
de ex ordine donec vltima post ceteras silētiūqꝫ
post vltimā. vnde claret atqꝫ eminet quod crea
ture motus expressit eam seruiēs eterne volun-
tati tue ip̄e tēporalis. Et hec ad tēpus fcā ver-
ba tua nūciauit auris exterior mēti prudēti: cu-
ius auris interior posita est ad eternum verbū
tuum: At illa cōparauit hec verba tpaliter sonā
tia cū eterno in silētio verbo tuo: ⁊ dixit. Aliud
est lōge: longe aliud ē. Hec lōge infra me sunt:
nec sūt: q2 fugiunt ⁊ pretereūt. Uerbuz aūt dn̄i
mei supra me manet ineternū. Si ergo verbis
sonātibus: ⁊ pretereūtibꝰ dixisti vt fieret celuz ⁊
terra: atqꝫ ita fecisti celum ⁊ terraz: erat iā crea-
tura corporalis ante celū ⁊ terraz: cuius motibꝰ
tpalibus tēporaliter vox illa pcurret. Nullū aūt
corpꝰ ante celū ⁊ terrā. Aut si erat: id certe sine
trāsitoria voce feceras: vnde trāsitoriam vocē
faceres: qua diceres vt fieret celū ⁊ terra. Quic
qd. n. illud esset. vnde talis vox fieret: nisi abs
te factū esset. oīno nō esset. Ut ergo fieret corpꝰ
vnde ista verba fierēt: quo verbo a te dictū est.
Uocas itaqꝫ nos ad intelligēdum verbū deum
apud te deū. quod sempiterne dr̄: ⁊ eo sēpiter-
ne dicunt̄ oīa. Neqꝫ. n. finit̄ quod dicebat̄: ⁊ dr̄
aliud vt possint dici oīa: sed simul ac sempiterne
oīa. Alioquin iam tēpus ⁊ mutatio: ⁊ nō vera
eternitas: nec vera imortalitas. Hoc noui deꝰ
meꝰ ⁊ grās ago. Noui cōfiteor tibi dn̄e: mecūqꝫ

nouit ⁊ benedicit te. quisquis ingratus non est
certe veritati. Nouimus dñe nouimus. qm̄ in-
quãtum qcq̄d nõ est quod erat: ⁊ ẽ quod nõ erat
intãtum moriť: ⁊ oriť. nõ ergo quicq̄ꝫ verbi tui
cedit atqꝫ succedit: qm̄ vere immortale atqꝫ
eternum ẽ. Et ideo verbo tibi coeterno: simul
⁊ sempiterne dicis oĩa que dicis: ⁊ fit qcq̄d di-
cis vt fiat. nec aliter q̄ꝫ dicẽdo facis: nec tamẽ ⁊
simul ⁊ sempiterna fiunt oĩa que dicẽdo facis.
Cur queso te dñe deꝰ meus. vtcũqꝫ video: sꝫ quo
modo id loquar nescio: nisi qꝛ omne quod esse i
cipit: ⁊ esse desinit: tunc esse incipit: ⁊ tunc desi-
nit: quãdo debuisse incipere vel desinere in eter
na rõne cognosciť: vbi nec incipit aliq̄d nec de
sinit: Jp̄m ẽ verbum tuũ: quod ⁊ principium ẽ:
ꝙ ⁊ loquiť nobis. Sic in euãgelio ꝑ carnem: ait
⁊ hoc insonuit foris aurib' hoĩum vt crederet: ⁊
intꝰ q̄reret: ⁊ inueniret in eterna veritate. vbi
oẽs discipulos bonus ⁊ solus magister docet Jbi
audio dñe vocem tuã dicẽtem mihi. qm̄ ille lo-
quiť nobis ꝙ docet nos. Qui aũt nõ docet nos
etiã si loquiť nõ nobis loquiť: Quis porro nos
docet: nisi stabilis veritas? Qꝛ ⁊ ꝑ creaturaꝫ mu
tabilem cum admonemur ad veritateꝫ stabilẽ
ducimur: vbi vere discimꝰ cum stamꝰ ⁊ audimꝰ
eum: ⁊ gaudio gaudemꝰ ꝓpter vocem spõsi. red
dẽtes nos vnde sumus: Et ideo principium: qꝛ
nisi maneret cum errarremꝰ: nõ esset quo redi
remus. Cum aũt redimꝰ ab errore: cognoscẽdo
vtiqꝫ redimus: Ut aũt cognoscamꝰ docet nos:
qꝛ principium est ⁊ loquiť nobis. Jn hoc princi
pio deꝰ fecisti celum ⁊ terram. in verbo tuo. in fi-
lio tuo. in virtute tua. in sapia tua. i veritate tua
miro modo dicẽs: ⁊ miro modo faciens. Quis
cõꝓhendet? Quis enarrabit? Quid ẽ illud qđ
interlucet mihi: ⁊ ꝑcutit cor meum sine lesione
⁊ inhorresco ⁊ inardesco? Jnhorresco inquãtuꝫ
dissimilis ei sum: inardesco inquãtum similis
ei suꝫ. Sapia ip̄a est que interlucet mihi: discin
dens nubilum meuꝫ quod me rursus cooperit
deficiẽtem ab ea caligine atqꝫ aggere penaruꝫ
mearuꝫ: qm̄ sic infirmatus est in egestate vigor
meus: vt nõ sufferam bonum meum: donec tu
dñe qui ꝓpicius factus es oĩbus iniquitatibus
meis etiam sanes oẽs languores meos: qꝛ ⁊ re
dimes de corruptione vitam meam: ⁊ coronab
me in miseratione: ⁊ misericordia: ⁊ satiabis in
bonis desiderium meum: qm̄ renouabiť iuuen
tus mea sicut aq̄le. Spe enim salui facti sumus
⁊ ꝓmissa tua ꝑ patiẽtiam expectamꝰ. Audiat te
intus sermocinãteꝫ qui põt. Ego fidẽter ex ora
culo tuo clamabo. Quam magnificata sunt opa
tua dñe: omnia in sapia fecisti: ⁊ illa principiuꝫ
⁊ in eo principio fecisti celum ⁊ terram. nonne
ecce pleni sunt vetustatis sue: qui nobis dicunt.

Quid faciebat deus anteq̄ꝫ faceret celum ⁊ ter
ram? Si eniꝫ vacabat inquiunt: ⁊ nõ operabať
aliquid: cur nõ sic semꝑ ⁊ deinceps queadmodũ
retro semꝑ cessauit ab opere? Si eniꝫ vllus mo
tus in deo nouꝰ extitit. ⁊ voluntas noua vt con
deret creaturam quam nunq̄ꝫ ante condiderat:
quomodo iam vera eternitas vbi oriť volũtas
que nõ erat. Neqꝫ eniꝫ voluntas dei creatura
ẽ. sed ante creaturam: qꝛ nõ creareť aliquid nisi
creatoris voluntas p̄cederet. Ad ip̄aꝫ ergo dei
subam ꝑtinet voluntas eius. Quod si exortum
ẽ aliquid in dei suba quod prius nõ erat: nõ ve-
raciter dr̄ eterna illa suba. Si aũt voluntas dei
sempiterna erat vt esset creatura: cur nõ sempi-
terna creatura? Qui hec dicunt nõdum te intel
ligunt. O sapia dei: lux mẽtium: nõdum intelli
gunt quomodo fiãt que ꝑ te atqꝫ in te fiunt: ⁊ co
nanť eterna sapere. sed adhuc in preteritis ⁊ fu
turis rerum motibꝰ cor eoꝝ volitat: ⁊ adhuc va
num ẽ. Quis tenebit illud ⁊ figet illud vt paulu
lum stet: ⁊ paululum rapiat splẽdorem semper
stantis eternitatis: ⁊ comparet cum tẽporibus
nunq̄ꝫ stãtibus: ⁊ videat esse incõparabileꝫ. ⁊ vi
deat lõgum tp̄s nisi ex multis p̄tereuntibꝰ mo-
tibꝰ qui simul extendi nõ possunt lõgum nõ fie-
ri: nõ aũt p̄terire quicq̄ꝫ in eterno. sed totuꝫ esse
pn̄s: nullum vero tp̄s totuꝫ esse pn̄s: ⁊ videat oẽ
p̄teritum ꝓpelli ex futuro. ⁊ omne futuruꝫ ex p̄-
terito cõsequi: ⁊ omne p̄teritum ac futurum ab
eo quod semꝑ ẽ pn̄s creari: ⁊ excurrere? quis te
nebit cor hoĩs: vt stet ⁊ videat quomodo stãs di
ctet futura ⁊ p̄terita tẽpora: nec futura nec p̄teri
ta eternitas? Nunq̄d manꝰ mea valet hoc: aut
manus oris mei ꝑ loq̄las agit rã grãdem rem?
Ecce rñdeo dicẽti. quid faciebat deꝰ anteq̄ꝫ face
ret celum ⁊ terrã: rñdeo nõ illud quod q̄daꝫ rñ-
disse ꝑhibeť iocu[l]ariter eludẽs q̄õnis violẽtiaꝫ.
At inq̄t scrutantibꝰ gehẽnas parabat: Aliud est
videre. aliud ridere. Hec nõ rñdeo: libẽtius. n.
rñderem nescio quod nescio. q̄ꝫ illud vñ irrideť
ꝙ alta interrogauit: ⁊ laudať qui falsa rñdit. sed
dico te deꝰ noster oĩs creature creatorẽ: ⁊ si celi
⁊ terre noĩe oĩs creatura intelligiť. audacter di
co. anteq̄ꝫ faceret deꝰ celum ⁊ terram nõ facie-
bat aliquid. Si enim faciebat: q̄d nisi creaturã
faciebat? Et vtinam sic sciam quicquid vtiliter
scire cupio queadmodũ scio ꝙ nulla fiebat crea
tura añq̄ꝫ fieret vlla creatura. Aut si cuiusq̄ꝫ vo
latilis sensus vagať ꝑ imagines retro tẽporum
⁊ de deũ oĩpotẽteꝫ: ⁊ oĩcreantem ⁊ oĩ tenẽtẽ: ce
li ⁊ terre artificem. ab opere tanto anteq̄ꝫ id fa
ceres ꝑ innumerabilia secula cessasse mirať. eui
gilet atq̄ꝫ attẽdat: qꝛ falsa mirať. nam vnde po
terãt innumerabilia secula preterire que ip̄e nõ
feceras. cum sis oĩum seculorum auctor: ⁊ cõdi-

to2:' Aut que tempo2a fuiſſent: que abs te con-
dita nõ eſſent:' Aut quomodo p̃teriſſent. ſi nun
q̃ꝫ fuiſſent:' Cuꝫ ergo ſis operato2 oĩum tempo
rum. ſi fuit aliquod tempus anteq̃ꝫ faceres celũ
⁊ terram. cur dr̃ ꝙ ab opere ceſſabas:' Idipſum
enim tempus tu feceras: nec p̃terire' potuerũt
tẽpo2a anteq̃ꝫ faceres tp̱a. Si aũt ante celum ⁊
terram nullum erat tẽpus. cur querit̃ quid tũc
faciebas:' nõ enim erat tunc. vbi nõ erat tẽpus
nec tu tempo2e tempo2a p̄cedis. alioquin nõ oĩa
tempo2a p̄cederes. Sed p2ecedis omnia tem
po2a p2eterita. celſitudine ſemp̱ p2eſentis eter
nitatis. ⁊ ſuperas omnia futura: q2 ⁊ illa futura
ſunt: ⁊ cum venerint p2eterita erunt. tu aũt idẽ
ip̃e es ⁊ anni tui nõ deficient. Anni tui nec eũt
nec veniunt. iſti eniꝫ noſtri ⁊ eunt ⁊ veniunt. vt
oẽs veniant: Anni tui oẽs ſimul ſtant: qm̃ ſtant
nec euntes a veniẽtibus excludunt̃: q2 nõ tran-
ſeunt. Iſti aũt noſtri omnes erunt: cum omnes
nõ erũt: Anni tui dies vnꝰ ⁊ dies tuꝰ ñ quotidie
ſꝫ hodie: q2 hodiernus tuus nõ cedit craſtino:
neq̃ꝫ enim ſuccedit heſterno. Hodiernus tuus
eternitas. ideo coeternuꝫ genuiſti cui dixiſti. ego
hodie genui te. Omnia tẽpo2a tu feceſti: ⁊ añ oĩa
tẽpo2a tu es: nec aliquo tẽpo2e nõ erat tempus
nullo ergo tẽpo2e nõ feceras aliquid: q2 ipſum
tẽpus tu feceras: ⁊ nulla tp̱a tibi coeterna ſunt
q2 tu p̱manes. At illa ſi p̱manerẽt nõ eſſent tp̱a
quid ẽ enim tp̱s:' quis hoc facile b2euiterq̃ꝫ ex
plicauerit:' quis hoc ad verbum de illo ꝓferen-
dum vel cogitatione comp̄hẽderit:' quid autẽ
familiarius: ⁊ notius in loquendo cõmemo2a
mus q̃ꝫ tp̃s:' Et ĩtelligimꝰ vtiq̃ꝫ cũ id loqm̃ur i-
telligimꝰ ẽt cũ alio loquẽte id audimꝰ qd ẽ g̃ tp̃s
Si nemo ex me querat ſcio: ſi querẽti explica-
re veliꝫ neſcio. Fidẽter tñ dico ſcire me: quod ſi
nihil p̃terierit nõ eſſet p̃teritum tp̃s: ⁊ ſi nihil ad
ueniret nõ eſſet futuꝝ tp̱s: ⁊ ſi nihil eſſet nõ eſſet
pñs tp̃s. Duo ergo illa tp̱a p̃teritum ⁊ futurum
quomodo ſunt. qñ ⁊ p̃teritum iam nõ ẽ: ⁊ futuꝝ
nõdum ẽ. Pñs aũt ſi ſemp̱ eſſet pñs. nec in p̃te
ritum trãſiret. iam nõ eſſet tp̃s: ſed eternitas.
Si ergo pñs vt tp̱s ſit: ideo fit q2 in p̃teritũ trã
ſit. quõ ⁊ hoc eſſe dicimꝰ cui cã vt ſit illa ẽ q2 non
erit vt. ſ. non vere dicamꝰ tp̃s eſſe niſi: q2 tẽdit in
nõ eſſe. Et tñ dicimꝰ lõgum tp̃s ⁊ b2eue tẽpus
neq̃ꝫ hoc niſi de p̃terito aut futuro dicimꝰ. p2e
teritum tp̃s lõgum verbi gr̃a vocamꝰ añ cẽtum
annos. futurũ itidem lõgum poſt cẽtum annos
B2eue aũt p̃teritum ſicut puta dicimꝰ añ decem
dies: ⁊ b2eue futurũ poſt decẽ dies. Sed quo pa
cto lõgum ẽ aut b2eue quod nõ ẽ. P2eterituꝫ. n.
iam nõ ẽ: ⁊ futuꝝ nõdum ẽ. nõ itaq̃ꝫ dicamꝰ lon
gum ẽ. ſed dicamus de p̃terito longuꝫ fuit: ⁊ de
futuro longum erit. Dñe deus meus lux mea.
nõne ⁊ h̃ veritas tua deridebit hoiem. quod. n.
lõgum fuit p̃teritum tẽpus. cum iam eſſet p̃teri
tum lõgum fuit: an cum adhuc pñs eſſet. Tunc
enim poterat eſſe lõgum qñ erat quod eſſet lon-
gum. P2eteritum vero iam non erat. vnde nec
lõguꝫ eſſe poterat quod oĩno nõ erat. nõ ergo di
camus lõgum fuit p̃teritum tp̃s: neq̃ꝫ. n. inue-
niemus qd fuit lõgum qñ ex quo p̃teritũ ẽ nõ ẽ.
Sed dicamꝰ lõgum fuerit illud pñs tp̱s: q2 cuꝫ
pñs eſſet lõgum erat. nõdum. n. p̃terierat vt nõ
dum eẽt: ⁊ ideo erat qđ lõguꝫ eẽ poſſet: Poſtea
vero q̃ꝫ p̃teriit ſimul ⁊ lõguꝫ eſſe deſtitit quod
eſſe deſtitit. Videamꝰ ergo o aĩa humana vtruꝫ
⁊ pñs tp̃s poſſit eſſe lõguꝫ. Datum. n. tibi ẽ ſen
tire mo2as atq̃ꝫ metiri. quid rñdebis mihi. An
cẽtum anni pñtes longum tẽpus eſt. Vide p2iꝰ
vtrum poſſint pñtes eſſe cẽtum anni. Si enim
p2imus eo2um annus igit̃ ipſe pñs ẽ. nonagin-
ta vero ⁊ nouem futuri ſunt: ⁊ ideo nõdum ſunt
Si aũt ſcđs annus agit̃ iã vnꝰ ẽ p̃teritus. alt̃ p̱
ſens. ceteri futuri. Atq̃ꝫ ita ſi medio2ũ quẽlibet
cẽtenarii huiꝰ numeri annũ pñtem poſuerimus
añ illum p2eteriti erunt poſt illum futuri. quo-
circa cẽtum anni p2eſentes eſſe non potuerunt.
Vide ſaltem vtrum qui agit̃ vnus ip̃e ſit p̃ſeus
Et eius. n. ſi p2imus agit̃ mẽſis futuri ſũt cete-
ri. Si ſcđs iam ⁊ p2imꝰ p̃teriit. ⁊ reliqui nõduꝫ
ſunt. Ergo nec annus qui agit̃ totus ẽ pñs. Et
ſi nõ totus eſt pñs: nõ ẽ annus pñs. Duodecim
enim mẽſes annus ẽ. quoꝝ quilibꝫ vnus mẽſis
qui agit̃ ip̃e pñs eſt: ceteri auteꝫ p2eteriti aut fu
turi. quãq̃ꝫ neq̃ꝫ mẽſis qui agit̃ p2eſens eſt:' ſed
vnus dies. Si p2imus: futuris ceteris: ſi nouiſ
ſimus: p2eteritis ceteris: ſi medioꝝ qlibet iter
p̃teritos ⁊ futuros. Ecce pñs tp̃s qđ ſolum inue
niebamus lõgum appellãdũ. vix ad vnius diei
ſpaciũ cõtractum ẽ. Sed diſcutiamꝰ etiam ip̱m
q2 nec vnꝰ dies totꝰ ẽ pñs. Nocturnis. n. ⁊ diur
nis ho2is omnibꝰ vigintiquatuo2 explet̃. quaꝝ
p2ima ceteras futuras habet: nouiſſima p2ete-
ritas. aliqua vero interiectarum ante ſe p2ete-
ritas: poſt ſe futuras. Et ipſa vna ho2a fugiti-
uis perticulis agitat̃. Quicquid eius auolauit
p2eteritum eſt: quicquid ei reſtat futurum. Si
quid intelligit̃ tẽpo2is quod in nullis iã vel i mi
nutiſſimas momento2um partes diuidi poſſit
id ſolum eſt quod pñs dicat̃. quod tñ ita raptim
a futuro in p2eteritum tranſuolat: vt nulla mo-
rula extendat̃: nam ſi extendit̃ diuidit̃ i p2eteri
tum ⁊ futurum. P2eſens aũt nullum hꝫ ſpaciuꝫ
Vbi eſt ergo tẽpus qđ lõgum dicamꝰ:' An futu
rum:' nõ quidem dicimꝰ longum eſt: q2 nondum
eſt qđ lõgum ſit. ſed dicimꝰ longum erit. quan-
do igitur erit. Si enim ⁊ tunc cum adhuc futu-
rum erit. non erit longum: quia quid ſit longuꝫ

nondum erit. Si aūt tunc erit longum cum ex
futuro:quod nōdum ē:esse iaꝫ ceperit: ⁊ pn̄s fa
ctum erit vt possit esse quod lōguꝫ sit:iam supe
riorībꝰ vocibꝰ clamat pn̄s tēpus lōgum se eē nō
posse: Et tn̄ dn̄e sentimꝰ interualla tēporum:⁊
comparamꝰ sibimet: ⁊ dicimus alia lōgiora:⁊
alia breuiora. Metimur etiam quāto sit breui
us aut lōgius illud tēpus ꝗꝫ illud:⁊ respōdemꝰ
duplum esse hoc vel triplum:illud aūt simplū
aut tn̄ hoc esse quātum illud. Sed pretereūt ia
metimur tēpora cum sentiēdo metimur. Pre
terita vero que iam nō sunt:aut futura que nō-
duꝫ sūt quis metiri pōt:? Nisi forte audebit qs
dicere metiri posse quod nō est. Cum ergo ꝑte-
rit tēpus sentiri:⁊ metiri pōt:cum autē preterie
rit:quoniam nō est nō pōt. Quero pater nō affir
mo:deꝰ meꝰ preside mihi ⁊ rege me. Quisnam
ē qui dicat mihi nō esse tria tp̄a:sicut pueri didi
cimus:puerosq̇ꝫ docuimus:ꝑteritum pn̄s ⁊ fu
turuꝫ sed tn̄ pn̄s:qm̄ illa duo nō sunt:? An ⁊ ip̄a
sunt:?sed ex aliquo ꝓcedit occulto cuꝫ ex futuro
fit pn̄s:⁊ in aliquod recedit occultū cum ex pn̄ti
fit preteritum:? Nā vbi ea viderūt qui futura ce
ciuerunt si nondum sunt:?neq̇ꝫ.n.pōt videri id
quod nō ē. Et qui narrāt ꝑterita nō vtiq̇ꝫ vera
narrarēt si aīo illa nō cernerēt. Que si nulla eēnt
cerni oīno nō possent. Sūt ergo ⁊ futura ⁊ ꝑte-
rita. Sine me dn̄e amplius querere: spes mea
nō cōturbet intētio mea. Si.n.sunt futura ⁊ ꝑ-
terita. volo scire vbi sint: Quod si nōdum valeo
scio tn̄ vbicūq̇ꝫ sunt.nō ibi ea futura esse aut ꝑte
rita.sed pn̄tia.nā si ⁊ ibi futura sunt nōdum ibi
sunt. Si ⁊ ibi ꝑterita sunt.iā nō ibi sunt. Vbicū
q̇ꝫ ergo sunt quecūq̇ꝫ sunt:nō sūt nisi pn̄tia: ꝗꝫꝗꝫ
ꝑterita cū vera narrant ex memoria ꝓferuntur
nō res ip̄e que ꝑterierunt:sed verba cōcepta ex
imaginibꝰ earū:q̄ in aīo velut vestigia ꝑ sensus
ꝑtereūdo fixerūt. Pueritia q̇ppe mea q̄ iā nō ē:
in tp̄e ꝑterito ē quod iā nō ē. Imaginē vero eiꝰ
cum eā recolo ⁊ narro:in pn̄ti tp̄e intueor:q̄r est
adhuc in memoria mea. Vtꝝ silis sit causa etiā
ꝑdicādorum futuroꝝ:⁊ reꝝ q̄ nōdum sunt iā exi
stētes pn̄tant imagines:cōfiteor deꝰ meꝰ nescio:
Illud sane scio:nos plerūq̇ꝫ ꝑmeditari futuras
actiones nostras.eāq̇ꝫ ꝑmeditationē esse pn̄tē
actionē aūt quā ꝑmeditamur nōdum esse:q̄r fu
tura ē. Quā cū aggressi fuerimꝰ:⁊ quod ꝑmedi-
tabamur agere ceperimꝰ tunc erit illa actio: q̄r
tūc nō futura:sed pn̄s erit. Quoquo mō se ita ha
beat archana pn̄tia futurorū: videri nisi quod ē
nō pōt. Quod aūt iā est:nō futuꝝ sed pn̄s ē. Cuꝫ
ergo videri dicunt futura:nō ip̄a que nōduꝫ sūt
idest que futura sunt:sꝫ eoꝝ cause vel signa for-
sitā videntur que iam sunt. Ideo nō futura:sed ꝑ
sentia sunt iam vidētibus:ex quibus futura ꝑ-

dicant animo concepta. Que rursus conceptio
nes iam sunt: ⁊ eas pn̄tes apud se intuent qui
illa ꝑdicunt. Loquat mihi aliquod exemplum
tanta rerum numerositas. Intueor aurorā: ori
turum solē ꝓnuncio:quod intueor pn̄s ē: quod
ꝓnuncio futurum. Nō sol futurus qui iā est:sed
ortus eius qui nondū est. Tamē etiā ortuꝫ ip̄ꝫ
nisi animo imaginarer sicut modo cum id lo-
quor:nō eum posseꝫ ꝑdicere. Sed nec illa au-
rora quā in celo video solis ortus ē: quāuis euꝫ
precedat:nec illa imaginatio in animo meo:que
duo ꝑsentia cernunt: vt futurus ille ante dicat
Futura ergo nōdum sunt. Et si nondū sunt:non
sunt. Et si nō sunt: videri oīno nō possunt:sed ꝑ
dici possunt ex pn̄tibus que iam sunt:⁊ viden-
tur: Tu itaq̇ꝫ regnator creature tue:quis ē mo
dus quo doces aīas ea que futura sunt:? Docui-
sti.n.prophetas tuos. Quis nā ille modꝰ ē quo
doces futura cui futuꝝ quicq̇ꝫ nō est: vel potiꝰ
de futuris doces ꝑsentia:? Nā quod nō est :nec
doceri vtiq̇ꝫ pōt. Nimis lōge ē modus iste ab
acie mea. Inualuit ex me:nō potero ad illū:po-
tero autē ex te:cum dederis tu dulce lumen oc-
cultorum oculoꝝ meoꝝ. Quod autē nunc liquet
⁊ claret nec futura sunt nec preterita: nec ꝓprie
dr̄ tempora sunt tria:preteritum presens:⁊ futu
rum. Sed fortasse ꝓprie diceretur tēpora sunt
tria:presens de preteritis.presens de presenti-
bus.ꝑsens de futuris. Sunt.n.hec in aīa tria
q̄daꝫ:⁊ alibi ea nō video. Presens de ꝑteritis
memoria.presens de ꝑsentibus contuitus:pre-
sens de futuris expectatio: Si hec ꝑmittimur
dicere.tria tēpora video.fateorq̇ꝫ tria sunt. Di-
catur etiam tēpora sunt tria. ꝑteritum ꝑsens: ⁊
futurum:sicut abutit consuetudo. Dicat. Ecce
nō curo:nec resisto:nec repͪendo:dū tamē intel-
ligatur quod dr̄:neq̇ꝫ id quod futurum ē esse iaꝫ
neq̇ꝫ id quod ꝑteritum ē: Pauca sunt.n.que ꝓ-
prie loquimur:plura nō ꝓprie:sꝫ agnoscit quid
velimus. Dixi ergo pauloante ꝙ preterеūtia tē
pora metimur:ut possimus dicere duplū eē hoc
temporis ad illud simplū.aut tantū hoc quātū
illud:⁊ si quid aliud de partibus tēporuꝫ possu-
mus renūciare metiēdo. Quocirca ut dicebam
preterеuntia metimur tēpora. Et si quis mihi
dicat: vnde scis:respōdeā.scio q̄r metimur.nec
metiri que nō sunt possumꝰ:⁊ nō sunt ꝑterita vl'
futura. Presens vero tēpus q̄uo mentimur:qm̄
nō habet spaciū:? Metitur ergo cū ꝑterit. cum
aūt ꝑterierit nō metitur. Quid eni metiat non
erit. Sꝫ vn̄ ⁊ qua ⁊ quo ꝑterierit cū metit:? Vn̄
nisi ex futuro:?qua nisi per presens:quo nisi in ꝑ
teritū:? Ex illo ergo quod nondū est.ꝑ illud quod
spacio caret.in illud quod iā non est. Quid aūt
metimur: nisi tempus in aliquo spacio:? Neq̇ꝫ

enim dicimus simpla ⁊ dupla ⁊ tripla ⁊ equalia: ⁊ si qd hoc modo in tp̄e dicimꝰ nisi iter spacia tēpoꝝ. In quo ergo spacia metimur tp̄s p̄teriens? Utrum in futuro vnde p̄terit? Sȝ quod nōdum est nō metit̄. An in p̄nti qua p̄terit? sed nullum spaciū nō metimur. An in p̄terito quo p̄terit? Sed quod iam nō est nō metimur. Exarsit animꝰ meus nosse istud implicatissimum enigma. Noli claudere dn̄e deꝰ meus bone pater p xp̄m obsecro noli claudere desiderio meo ista: ⁊ vsitata ⁊ abdita quo minꝰ in ea penetret: ⁊ dilucescant allucēte misericordia tua domine Quem pcunctabor de his? Et cui fructuosiꝰ cōfitebor īperitiam meā: nisi tibi cui nō sunt molesta studia mea. flāmātia vehement in scripturas tuas? Da quod amo: amo. n. ⁊ hoc tu dedisti. Da pater q vere nosti data bona dari filijs tuis. Da qm̄ suscepi cognoscere te: ⁊ labor ē an̄ me donec aperias. Per xp̄m obsecro in nomine eiꝰ sancti sanctoꝝ nemo mihi obstrepat. Et ego credidi: pp̄ter quod ⁊ loquor. Hec est spes mea: ad hāc viuo vt cōtēpler delectationis dn̄i Ecce veteres posuisti dies meos: ⁊ transeūt: ⁊ quō nescio. Et dicimus tp̄s ⁊ tp̄s. tp̄a ⁊ tēpora Quādiu dixit hoc ille: quādiu fecit hoc ille: ⁊ q̄ȝ longo tp̄e illud nō vidi: ⁊ dupluȝ tp̄is hȝ hec syllaba ad illam simplam breuem. Dicimus hec ⁊ audimus hec: ⁊ itelligimus. Manifestissima ⁊ vsitatissima sunt: ⁊ eadem rursus nimis latēt: ⁊ noua est inuētio eoꝝ. Audiui a quodam hoīe docto: q solis ac lune ac sideruȝ motus ip̄a sint tp̄a ⁊ nō animi. Cur enim nō potius oīuȝ corporum motus sint tp̄a? An vero si cessarent celi lumina. ⁊ moueret̄ rota figuli: non esset tp̄s quo metiremur eos giros: ⁊ diceremꝰ aut equalibꝰ morulis agi. aut si alias tardius: alias velociꝰ moueret̄. alios magis diuturnos esse: alios minus. Sūt cum hoc diceremus nō: ⁊ nos in tempore loq̄remur. aut essēt in verbis nostris alie longe syllabe. alie breues. nisi q2 ille lōgiore tēpore sonuissent iste breuiore? Deus dona hoībus videre in paruo cōmunes noticias reꝝ paruarum atqȝ magnarum. Sunt ⁊ sydera ⁊ luminaria celi in signis: ⁊ in tēporibus ⁊ in annis: ⁊ in diebꝰ. Sūt vero. sed nec ego dixerim circuitum illius ligneole rote diem esse. nec tn̄: ideo tēpus non esse ille dixerit. Ego scire cupio vim naturāqȝ tēporis quo metimur corporuȝ motꝰ ⁊ dicimus illum motum verbi grā tempore duplo esse diuturniorem q̄ȝ istum: Naȝ quero qm̄ dies dr̄ nō tm̄ morula solis sup terraȝ sm̄ q aliud est dies aliud nox: sed etiam totꝰ eius circuitus ab oriēte vsqȝ ad oriētem. sm̄ q dicimꝰ tot dies trāsierunt. Cum suis. n. noctibus dicūtur tot dies: nec extra reputant̄ spacia noctiū: Qm̄

ergo dies expletur motu solis atqȝ circuitu ab oriēte vsqȝ ad oriētem: quero vtrum motus ip̄e sit dies. an mora ip̄a quanta peragit̄. an vtrūqȝ. Si. n. primum dies esset. dies ergo esset etiā si tāto spacio tp̄is sol cursum illum pegisset: quātum ē hore vnius. Si scd̄m: nō ergo esset dies si ab ortu solis vsqȝ in ortum alteꝝ tam breuis mora esset q̄ȝ ē hore vnius. Sed vicies ⁊ quat circuiret sol vt expleret diem. Si vtrūqȝ: nec ille appellaret̄ dies si hore spacio sol totū suum girum circuiret: nec illa si sole cessante tātum tēporis p̄teriret quāto pagere sol totum ambituȝ de mane in mane assolet. Nō itaqȝ nunc querā quid sit illud quod vocat̄ dies: sed qd sit tēpus quo metiētes solis circuitum diceremus euȝ dimidio spacio tēporis pactuȝ minus q̄ȝ solet: si tāto spacio tēporis pactus esset quāto paguntur hore duodecim. Et vtrūqȝ tēpus cōparātes diceremus illud simplum hoc duplum: etiam si aliqn̄ illo simplo aliqn̄ isto duplo sol ab oriente vsqȝ ad oriētem circuiret. Nemo ergo mihi dicat celestiū corpoꝝ motus esse tp̄a. q2 ⁊ cuiusdā voto cum sol stetisset vt victor iosue p̄lium per ageret sol stabat sed tp̄s ibat. per suū qppe spacium tp̄is qd̄ ei sufficeret. illa pugna gesta atqȝ finita ē. Uideo igit̄ tp̄s quādam esse distēsionē. Sed video an videre mihi videor? Tu demonstrabis lux veritas. Jubes vt approbē si qs dicat tp̄s esse motū corporis. Nō iubes. Nā corpꝰ nullū nisi in tp̄e moueri audio. Tu dicis. ip̄m aūt corporis motū tp̄s esse nō audio: nō tu dicis Cuȝ. n. mouet̄ corpꝰ tp̄e metior quādiu moueatur ex quo moueri icipit donec desinat. Et si nō vidi ex quo cepit: ⁊ pseuerat moueri vt nō videam cū desinit. nō valeo metiri nisi forte ex quo videre īcipio donec desinā. Quod si diu video tm̄modo lōgum tp̄s esset renūcio: nō aūt quātuȝ sit: q2 ⁊ quātū cum dicimꝰ collatione dicimꝰ velut tm̄ hoc quātum illud: aut duplū hoc ad illud ⁊ si qd aliud isto mō: Si aūt notare potuerimꝰ locoꝝ spacia vn̄ ⁊ quo veniat corpꝰ qd̄ mouet̄ vl̄ ptes eiꝰ si tanq̄ȝ in torno mouet̄: possumꝰ dicere quātū sit tp̄is ex quo ab illo loco vsqȝ ad illuȝ locū motꝰ corpis vl̄ partis eiꝰ effectꝰ ē. Cū itaqȝ aliud sit motꝰ corpis: aliud quo metimur quādiu sit: qs nō sentiat qd hoꝝ potiꝰ tp̄s dicēdū sit Nā ⁊ si varie corpꝰ aliqn̄ mouet̄: aliqn̄ stat: non solū motū eiꝰ sed etiā statū tp̄e metimur: ⁊ dicimus tm̄ stetit quātū motum ē: aut duplo vel triplo stetit ad id qd̄ motum ē: ⁊ si qd aliud nr̄a dimēsio siue cōp̄henderit siue existimauerit vt dici solet plꝰ minus. nō est ḡ tp̄s corpis motꝰ: Et cōfiteor tibi dn̄e ignorare me adhuc qd sit tp̄s ⁊ rursus cōfiteor tibi dn̄e scire me in tp̄e ista dicere: ⁊ diu me iā loqui de tp̄e: atqȝ idip̄m diu nō eē

nisi moraz tpis. Quomodo igit̄ hoc scio: qm̄ qd sit tp̄s nescio? An forte nescio quēadmodū dicam qd̄ scio? Ei mihi q nescio saltem qd nesciā. Ecce de⁹ me⁹ coraz te: q: nō mētior. sicut loquor ita est cor meū. Tu illuminabis lucernā meaz dn̄e de⁹ me⁹ illumina tenebras meas. Nōne tibi cōfitet̄ aīa mea cōfessiōe veridica metiri me tpa? Ita ne de⁹ me⁹ metior? Et qd metiar nescio Metior motū corporis in tp̄e: itez ipm̄ tp̄s nō metior? An vero corporis motū metirer quan diu sit ꝛ quādiu hinc illuc pueniat: nisi tp̄s i quo mouet̄ metirer Ipz ergo tp̄s vn̄ metior? An tpe breuiore metimur lōgius: sicut spacio cubiti spacium trāsiri? Sic. n. videmur spacio breuis syllabe metiri spacium lōge syllabe: atqȝ id duplū dicere. Ita metimur spacia carminum spacijs versuum: ꝛ spacia versuum spacijs pedū: ꝛ spacia pedūz spacijs syllabaꝝ: ꝛ spacia longaꝝ spacijs breuiū. nō in paginis. Naz eo mō loca metimur. nō tpa. Sed cū voces pnunciādo transeunt: ꝛ dicim⁹ lōgum carmē est. nā tot versibus cōtexit̄. lōgi versus: nā tot pedib⁹ constāt. longi pedes: nam tot syllabis tendunt̄. lōga syllaba: nam dupla est ad breuē. Sed neqȝ ita cōphēdit̄ certa mēsura tpis: qn̄quidē fieri pōt vt amplio ri spacio tpis psonet versus breuior si pductius pnunciet̄. qȝ lōgior si correpti⁹. Ita carmez. ita pes. ita syllaba. Inde mihi visum ē nihil eē aliud tp̄s qȝ distēsionem: sed cui⁹ rei nescio: ꝛ mirū si nō ipius animi. Quid. n. metior obsecro deus meus ꝛ dico. aut indefinite lōgius ē hoc tp̄s qȝ illud. aut etiam definite duplum ē hoc ad illud? Tp̄s metior: scio. Sed nō metior futuꝝ: q: nōdum ē. Sed nō metior p̄n̄s: q: nullo spacio tendit̄. Nō metior p̄teritum: q: iā non est. Quid ḡ metior? An p̄tereuntia tpa non p̄terita? Sic. n. dixeram. Insiste aīe me⁹: ꝛ attende te fortiter. De⁹ adiutor noster. ipe fecit nos: ꝛ nō ipi nos. Attēde vbi albescit veritas. Ecce puta vox corporis incipit sonare ꝛ sonat ꝛ adhuc sonat: ꝛ ecce desinit. iāqȝ silētiū ē: ꝛ vox illa p̄terita ē: ꝛ nō ē iā vox. Futura erat anqȝ sonaret: ꝛ nō poterat metiri: q: nōdum erat: ꝛ nūc nō pōt: q: iam nō est: Tunc ergo poterat cū sonabat: q: tūc erat que metiri posset. Sed ꝛ tūc nō stabat. ibat. n. ꝛ p̄teribat. An ideo magis poterat? Preteriēs. n. tēdebat̄ in aliquod spacium tpis quo metiri posset: qm̄ p̄n̄s nullum hz spacium. Si ḡ tunc poterat: ecce puta altera cepit sonare: ꝛ adhuc sonat: cōtinuato tenore sine vlla distinctione: metiamur eā dum sonat. Cum. n. sonare cessauerit: iam p̄terita erit: ꝛ nō erit q̄ possit metiri. metiamur plane: ꝛ dicamus quāta sit. Sed adhuc sonat: nec metiri pōt nisi ab initio sui quo sonare cepit vsqȝ ad finem quo desinit. Ipm̄ qppe interuallūz metimur ab aliquo initio vsqȝ ad aliquem finem. Quapropter vox que nōdum finita ē metiri nō pōt: vt dicat̄ qȝ longa vel breuis sit: nec dici aut equalis alicui aut ad aliquā simpla vel dupla vel qd aliud. Cum aūt finita fuerit iam nō erit. Quo pacto igit̄ metiri poterit? Et metimur tn̄ tpa: nec ea q̄ nōduz sunt: nec ea que iam nō sunt: nec ea q̄ nulla mora extenduntur: nec ea q̄ terminos nō hn̄t. Nec futura ergo nec p̄terita nec p̄n̄tia. nec p̄tereuntia tpa metimur: ꝛ metimur tn̄ tpa. De⁹ creator oīum: versus iste octo syllabaꝝ breuib⁹ ꝛ longis alternat syllabis. Quatuor itaqȝ breues: p̄ma tercia qnta septima simple sunt ad quatuor lōgas scdāz quartā sextaz octauam: He singule ad illas singulas duplum hn̄t tpis: pnuncio ꝛ renuncio. ꝛ ita est quātum sentit̄ sensu manifesto. Quātum sensus manifest⁹ ē. breui syllaba lōgum metior eāqȝ sentio hr̄e bis tn̄. Sed cū altera post alteram sonat: si prior breuis. longa posterior. quō tenebo breuem: ꝛ quomodo eā lōgam metiēs applicabo: vt inueniā quod bis tn̄ hēat: qn̄quidem lōga sonare non incipit nisi breuis sonare destiterit? Ipam quoqȝ lōgam nō p̄n̄tez metior qm̄ nisi finitam nō metior. Ei⁹ aūt finitio p̄teritio est. Quid ergo ē quod metiar? Ubi ē quā metior breuis? Ubi est lōga quam metior? Ambe sonuerūt. auolauerūt. p̄terierūt. iam non sunt: ꝛ ego metior. Fidēterqȝ rn̄deo qm̄ exercitato sensu fidit̄. illam simplā esse illā duplam in spacio. s. tpis. Neqȝ hoc possum nisi: q: p̄terierūt: ꝛ finite sunt. Non ergo ipas q̄ iam nō sunt. sed aliqd in memoria mea metior: quod infixuz manet. In te anime me⁹ tpa metior. noli mihi obstrepere quod ē. noli tibi obstrepere turbis affectionum tuaꝝ. In te inquam tpa metior. affectionē quaz res p̄tereuntes in te faciunt: ꝛ cuz ille p̄terierint manet. Ipaz metior p̄n̄tem: nō eas q̄ p̄terierūt vt fieret. Ipam metior cū tpa metior. Ergo aut ipa sunt tpa. aut nō tpa metior. Quid cū metimur silētia: ꝛ dicimus illud silētium tn̄ tenuisse tpis quātum illa vox tenuit? Nōne cogitatiōez tendim⁹ ad mēsuram vocis qs̄i sonaret: vl aliquid de interuallis silentioꝝ in spacio tpis renunciare possimus? Nā ꝛ voce atqȝ ore cessante pagimus cogitando carmina: ꝛ versus ꝛ quēqȝ sermonem: motionūqȝ dimēsiones quaslibet: ꝛ de spacijs tpoꝝ quātum illud ad illud sit renunciamus: nō aliter. ac si ea sonando diceremus. Si voluerit aliqs edere lōgiusculam vocem: ꝛ pstituerit p̄meditādo qȝ lōga futura sit: egit vtiqȝ iste spacium tpis in silētio: memorieqȝ commendās cepit edere illam vocem que sonat: donec ad ppositum terminum pducat̄. Immo sonuit ꝛ sonabit. Nā quod ei⁹ iam pactum ē vtiqȝ

sonuit. quod aũt restat sonabit: atq₃ ita pagitur
dum presens intẽtio futurum in p̃teritum traij-
cit: de minutione futuri crescente p̃terito: do-
nec cõsumatione futuri sit totum p̃teritum: Sʒ
quomodo minuit᷑ aut cõsumit᷑ futuꝝ quod non
dum ẽ: Aut quõ crescit p̃teritum qd̃ iam nõ est:
nisi q᷑ in aĩo q̃ illud agit tria sunt: Nã ꝛ expectat
ꝛ attẽdit ꝛ meminit: vt id qd̃ expectat: ꝑ id qd̃
attẽdit transeat in id qd̃ meminerit. Quis igit᷑
negat futura nũdum esse: Sed tñ iam ẽ in aĩo ex
pectatio futuroꝝ. Et qs negat p̃terita iã nõ esse
Sed tñ adhuc ẽ in aĩo memoria p̃teritoꝝ. Et
qs negat p̄ns tps carere spacio: q᷑ in puncto p̃-
terit: Sed tñ ꝑdurat attẽtio ꝑ quam pagat abes
se qd̃ aderit. Nõ igit᷑ lõgum tps futuꝝ quod nõ
ẽ: sed lõgum futuꝝ: lõga expectatio futuri est.
Neq₃ lõgum p̃teritum tps qd̃ nõ est: sed lõguꝫ
p̃teritũ: lõga memoria p̃teriti ẽ. Dicturus sum
canticum qd̃ noui: anteq̃ incipiaꝫ in totũ expe-
ctatio mea tendit᷑: Cum aũt cepero: quãtũ ex il-
lo in p̃teritum decerpsero tendit᷑ in memoria
mea: atq₃ distendit᷑ vita huiꝰ actionis mee ĩ me-
moriam propter qd̃ dixi: ꝛ inexpectatione pro
pter quod dicturꝰ sum: p̄ns tamen adest atten-
tio mea ꝑ quã traijciat᷑ qd̃ erat futuꝝ vt fiat p̃te
ritũ. Qd̃ quãto magis agit᷑ ꝛ agit᷑: tãto breuiata
expectatiõe plongat᷑ memoria: donec tota ex-
pectatio cõsumat᷑: cũ tota illa actio finita trãse
rit in memoriã. Et qd̃ in toto cantico. hoc in sin-
gulis particulis eius fit: atq₃ in singulis syllabis
eiꝰ. hoc in actione lõgiore cuiꝰ forte particula est
illud canticũ. hoc in tota vita hoĩs cuiꝰ partes sũt
oẽs actiones hoĩs: hoc in toto seculo filioꝝ ho-
minum cuius partes sunt oẽs vite hoĩum. Sed
qm̃ melior ẽ misericordia tua sup vitas: ecce di
stensio est vita mea: ꝛ me suscepit dextera tua i
dño meo mediatore filio hoĩs inter te vnum: ꝛ
nos multos in multis ꝑ multa. vt ꝑ eum app̃-
hendam in quo ꝛ apprehensus sum: ꝛ a veteri
bus diebꝰ colligar sequens vnũ: p̃terita oblitus
nõ in ea q̃ futura: ꝛ trãsitura sunt: sed in ea q̃ aũ
sunt: nõ distentꝰ: sed intꝰ. Nõ ẜm distensionem
sed ẜm intẽtionem sequor ad palmã sup̃ne vo-
cationis: vbi audiã vocem laudis tue: ꝛ contẽ-
pler delectationẽ tuam nec venientem nec p̃tere
untem. Nũc vero anni mei in gemitibꝰ: ꝛ tu so-
latiuꝫ meũ dñe pater meꝰ eternꝰ es: At ego in tẽ
pora dissolui quoꝝ ordinẽ nescio: ꝛ tumultuosis
varietatibꝰ dilaniant᷑ cogitationes mee: intima
viscera aĩe mee: donec in te cõfluã purgatꝰ ꝛ li
qdus igne amoris tui: ꝛ stabo atq₃ solidabor in
te in forma mea veritate tua: nec patiar qõnes
hoĩum q penali morbo plꝰ sitiunt q̃ capiũt: ꝛ di
cũt. Quid faciebat deꝰ anteq̃ faceret celũ ꝛ ter
rã: Aut qd ei venit in mẽtem vt aliqd faceret:
cũ antea nunq̃ aliqd fecerit: Da illis dñe bene
cogitare qd dicant: ꝛ inuenire q᷑ non dr̃ nunq̃
vbi nõ est tps. Qui ergo dr̃ nunq̃ fecisse: qd ali
ud dr̃ nisi nullo tpe fecisse: Videat itaq₃ nulluꝫ
tps esse posse sine creatura tua: ꝛ desinãt ipam
vanitatem loq. Extendant᷑ etiam in ea q̃ ante
sunt: ꝛ intelligãt te ante oĩa tpa eternũ creatorẽ
oĩum tpoꝝ: neq₃ vlla tpa tibi esse coeterna: nec
vllã creaturã etiã si ẽ aliqua supra tpa: Dñe deꝰ
meꝰ qs ille sinus ẽ alti secreti tui: ꝛ q̃ lõge inde
me ꝓiecerũt cõsequentia delictoꝝ meoꝝ: sana
oculos meos: vt cõgaudeã luci tue. Certe si est
tã grãdi scia ꝛ ꝓscientia pollẽs animꝰ: cui cuncta
p̃terita ꝛ futura ita nota sint sicut mihi vnũ can
ticũ notissimũ: nimiꝝ mirabilis ẽ animꝰ iste atq₃
ad horrorẽ stupẽdus. Quippe quẽ ita nõ lateat
qcqd pactum ꝛ qcqd relictum seculoꝝ ẽ: quẽad
modum me nõ latet cantãtẽ illud cãticum: qd
ꝛ quãtum eiꝰ abierit ab exordio: qd ꝛ quãtũ re-
stet ad finẽ. Sed absit vt tu cõditor vniuersita-
tis: cõditor aĩaꝝ: ꝛ corpoꝝ. absit vt ita noueris
oĩa futura ꝛ p̃terita. Longe tu. lõge mirabilius:
longeq₃ secretius. Neq₃ enim sicut nota cantan
tis. notum ve cãticum audiẽtis expectatiõe vo
cum futurarum: ꝛ memoria p̃teritarum variat᷑
affectus. sensusq₃ distendit᷑: ita tibi aliquid acci
dit incõmutabiliter eterno. hoc est vere eterno
creatori mẽtium. Sicut ergo nosti in principio
celum: ꝛ terram sine varietate noticie tue: ita fe
cisti in principio celum ꝛ terram sine distinctio
ne actionis tue. Qui intelligit confiteat᷑ tibi: ꝛ q
non intelligit confiteatur tibi. O q̃ excelsus
es: ꝛ humiles corde sunt domus tua. Tu enim
erigis elisos: ꝛ non cadunt: quorum fortitudo
tu es. Amen.

Explicit liber vndecimus.

Incipit duodecimus.

Multa satagit cor me-
um dñe in hac inopia vite
mee pulsatũ verbis scẽ scri
pture tue: ꝛ ideo plerũq₃ in
sermone copiosa ẽ egestas
humane intelligẽtie: q᷑ plꝰ
loquit᷑ inq̃sitio q̃ intẽtio: ꝛ longior ẽ petitio q̃
ipetratio: ꝛ operosior ẽ manꝰ pulsans q̃ sumens
Tenemus ꝓmissum: qs corrũpet illud: Si deꝰ
ꝓ nobis qs cõtra nos. Petite ꝛ accipietis: q̃ri
te ꝛ inuenietis: pulsate ꝛ aperiet᷑ vobis. Omnis
enim qui petit accipit: ꝛ querẽs inueniet: ꝛ pul-
santi aperiet᷑. Promissa tua sunt. Et qs falli ti
meat. cum promittit veritas. Confitetur altitu
dini tue humilitas lingue mee: quoniam tu fe-

cisti celum ⁊ terram: hoc celū quod video: terrā𝑞 quam calco. Unde ē hec terra quam porto Tu fecisti. Sed vbi ē celum celi dn̄o de quo audiuimus in voce psalmi: celum celi dn̄o: terraz aūt dedit filijs hoīum? Ubi ē celum qđ nō cernimus: cui terra ē hoc oē quod cernimus? Hoc enim totū corporeum nō vbi𝑞 totum ita cepit speciē pulchram in nouissimis: cui fundus ē terra nostra. sed ad illud celum celi etiam terre nostre celum terra ē. Et hoc vtrū𝑞 magnum corpus nō absurde terra ē ad illud nescio quale celum quod dn̄o est nō filijs hoīum. Et nimirum hec terra erat inuisibilis ⁊ incōposita: ⁊ nescio q̄ ꝓfunditas abyssi sup quam nō erat lux: qꝛ nulla species erat illi: Unde iussisti: vt scriberet ꝙ tenebre erāt sup abyssum: qđ aliud q̄ lucis absentia? Ubi.n. lux esset si esset: nisi supesset ēminēdo ⁊ illustrādo: Ubi ḡ lux nōduz erat: qđ erat adesse tenebras nisi abesse lucē? Sup ita𝑞 erāt tenebre: qꝛ sup lux aberat: sicut sonus vbi non ē: silētium ē. Et qđ est esse ibi silētium: nisi sonū ibi nō esse? Nōne tu dn̄e docuisti hanc aīam q̄ tibi cōfitet? Nōne tu dn̄e docuisti me: ꝙ priꝰ q̄ istaz informē materiaz formares at𝑞 distingueres nō erat aliqđ: nō color: nō figura: nō corpus: nō spūs: nō tn̄ oīno nihil erat q̄dam informitas sina vlla specie? Quid ergo vocaret: quo etiā sensu tardiorib⁹ vtcū𝑞 insinuaret: nisi vsitato aliquo vocabulo? Quid aūt in oībus mundi partib⁹ reperiri pōt ꝓpinquius informitati oīmode q̄ terra ⁊ abyssus? Minus.n. speciosa sūt pro suo gradu īfimo q̄ cetera superiora ꝑlucida: ⁊ luculēta omnia. Cur ergo nō accipiam informitatem materie quam sine specie feceras. vnde speciosum mūdum faceres: ita cōmode hoīb⁹ intimaram: vt appellaret terra inuisibilis: ⁊ incōposita: Et cum in ea querit cogitatio qđ sensus attingat: ⁊ dicit sibi: nō ē intelligibilis forma sicut vita: sicut iusticia: qꝛ materies est corporum ne𝑞 sensibilis: qm̄ quid videat ⁊ qđ sentiat in inuisibili: ⁊ incōposita nō ē. Dum sibi hec dicit humana cogitatio: conet eaz vel nosse ignorādo: vel ignorare noscēdo: Ego vero dn̄e si totū cōfitear tibi ore meo: ⁊ calamo meo qcquid de ista materia docuisti me: cuiꝰ antea nomē audiens: ⁊ nō intelligens: narrātibus mihi eis q nō intelligerent eam cum specieb⁹ innumeris ⁊ varijs cogitabam: ⁊ ideo nō eā cogitabam. fedas ⁊ horribiles formas ꝑturbatis ordinib⁹ voluebat animus: sed formas tn̄: ⁊ informe appellabam: nō ꝙ careret forma: sed ꝙ talem haberet ⁊ vt si appareret insolitum ⁊ incōgruum auersaret sensus meus: ⁊ conturbaret infirmitas hominis. Uerum aūt illud quod cogitabam: non priuatione oīs forme: sed comparatiōe formosiorum erat informe: ⁊ suadebat vera rō vt oīs forme qualescū𝑞 reliquias oīno detraherez: si vellem ꝓrsus informe cogitare: ⁊ nō poteram. Citius.n. nō esse cēsebaz quod omni forma priuaret: quam cogitabam quidam informe: ⁊ nihil formatum: nec nihil informe ꝓpe nihil. Et cessauit mens mea interrogare hinc spiritum meū plenū imaginib⁹ formatoꝝ corpoꝝ: ⁊ eas ꝑ arbitrio mutātem at𝑞 variātem. Et intendi in ip̄a corpora: eorū𝑞 mutabilitatez altiꝰ inspexi: qua desinunt esse quod fuerāt: ⁊ incipiunt esse quod nō erant. Eundē𝑞 transitum de forma in formam ꝑ informe quiddam fieri suspicatꝰ sum nō ꝑ oīno nihil. Sed nosse cupiebam: nō suspicari. Et si totū tibi confiteat vox ⁊ stilus meꝰ quicquid de ista q̄ōne enodasti mihi: qs legentium capere durabit? Nec ideo tn̄ cessabit cor meū dare tibi honorem ⁊ canticū laudis: de his que dictare nō sufficit: Mutabilitas enim reꝝ mutabilium capax ip̄a ē formarum omniū in quas mutant res mutabiles. Et hec quid ē? Nunqđ animus? Nunqđ corpus? Nunqđ species animi vl' corporis? Si dici posset nihil aliquid ē: ⁊ non ē: hoc eam dicerez. Et tamē iam vtcū𝑞 erat: vt species caperet istas visibiles: ⁊ cōpositas. Et vnde vtcū𝑞 erat nisi esset abs te a quo sunt omnia in quātūcū𝑞 sunt? Sed tāto a te longius quāto dissimilius. Ne𝑞 eniz locis ita𝑞 tu dn̄e qui nō es alibi aliud: ⁊ alias aliter: sed ip̄m ⁊ idip̄m: sanctus sanctus sanctꝰ dominus deus omnipotens: in principio quod ē de te: in sapiētia tua que nata est de sub̄a tua: fecisti aliqđ ⁊ de nihilo. Fecisti.n. celū ⁊ terraz: nō de te. nam esset equale vnigenito tuo: ac ꝑ hoc ⁊ tibi: ⁊ nullo mō iustum esset vt equale tibi esset quod de te nō esset. Et aliud p̄ter te nō erat vn̄ faceres ea deꝰ vna trinitas: ⁊ trina vnitas. Et iō de nihilo fecisti celum ⁊ terrā magnum q̄ddaz ⁊ paruum q̄ddaz: qm̄ oīpotens: ⁊ bonꝰ es ad faciēda oīa bona: magnū celum: ⁊ paruaz terraz. Tu eras: ⁊ aliud nihil vnde fecisti celū ⁊ terrā quo quedam: vnum ꝓpe te: alterū ꝓpe nihil. Unum quo superior tu esses: alteꝝ quo inferiꝰ nihil esset. Sed illud celum celi tibi dn̄e: terraz aūt quam dedisti filijs hoīum cernēdam at𝑞 tāgēdaz: nō erat talis qualez nunc cernimus ⁊ tāgimus. Inuisibilis enim erat: ⁊ incomposita: ⁊ abyssus erat sup quam nō erat lux: aut tenebre erāt sup abyssum. i. magis q̄ in abysso. Ista q̄ppe abyssus aquaꝝ iam visibilium etiaz in ꝓfundis suis habet speciei sue lucez vtcū𝑞 sensibilē piscibus: ⁊ repentib⁹ in suo fundo animantibus Illud aūt totum ꝓpe nihil erat: qm̄ adhuc omnino informe erat. Iam tamē erat quod formari poterat: Tu.n. dn̄e fecisti mūdū de materia

infoꝛmi:quam fecisti de nulla re pene nullaz rē vnde faceres magna que miramur filij hoīuz. Ualde enim mirabile hoc celum coꝛpoꝛeum: qđ firmamētuz inter aquam ⁊ aquam: secūdo die post cōditionem lucis dixisti:fiat: ⁊ sic factuz est: Quod firmamētum vocasti celum:sed celuz terre huiūs ⁊ maris que fecisti tercio die: dādo speciem visibilem infoꝛmi materie quam fecisti añ oēm diem. Jam enim feceras:⁊ celum añ omnem diem:sed celum celi huius:qꝛ in pꝛincipio feceras celum ⁊ terram. Terra aūt ipā quā feceras:infoꝛmis materies erat: qꝛ inuisibilis erat ⁊ incomposita:⁊ tenebꝛe sup̄ abyssum. De qua terra inuisibili ⁊ incomposita:de qua infoꝛmitate:de quo pene nihilo faceras hec omnia quibus iste mutabilis mundus cōstat:⁊ non constat:in quo ipā mutabilitas apparet.in qua sentiri ⁊ dinumerari possunt tēpoꝛa:qꝛ rerum mutatiōibꝰ fiunt tēpoꝛa dum variant̄ ⁊ vertunt̄ species:quarum materies p̄dicta est terra inuisibilis. Jdeoqꝫ spūs doctoꝛ famuli tui cum te commemoꝛat fecisse in pꝛincipio celum ⁊ terraz.tacet de tēpoꝛibus. silet de diebus. Nimirum.n. celum celi quod in pꝛincipio fecisti creatura est aliqua intellectualis:quāq̄ꝫ nequaq̄ꝫ tibi trinitati coeterna:particeps tñ eternitatis tue. valde mutabilitatez suā pꝛe dulcedine felicissime cōtēplationis tue cohibet: ⁊ sine vllo lapsu ex quo facta est inherēdo tibi excedit oēm volubilem vicissitudinem tēpoꝛum: Jsta vero infoꝛmitas terre inuisibilis:⁊ incōposite:nec ipā in diebus numērata ē. Ubi enim nulla species: nullus oꝛdo:nec venit quicq̄ꝫ:nec p̄terit. Et vbi hoc non fit:nō sunt vtiqꝫ dies:nec vicissitudo spacioꝛuz tēpoꝛalium. O veritas lumē coꝛdis mei: nō tenebꝛe mee loquant̄ mihi. Defluxi ad ista ⁊ obscuratus sum:sed hinc etiam hinc adamaui te. Erraui ⁊ recoꝛdatus sum tui. Audiui vocē tuā post me vt redirem:⁊ vix audiui ꝓpter tumultus impacatoꝛum. Et nunc ecce redeo estuans ⁊ anhelās ad fōtem tuum: Nemo me ꝓhibeat hunc bibam:⁊ tunc viuam. Nam non ego vita mea. Si male vixi:ex me moꝛs mihi fui:⁊ in te reuiuisco. Tu me alloquere:tu mihi sermocinare. Credidi libꝛis tuis:⁊ verba eoꝛum archana valde. Jam dixisti mihi dñe voce foꝛti in aurez interioꝛem:qꝛ tu eternus es solus habēs imoꝛtalitatē:qꝛ ex nulla specie motu ve mutaris: nec tempoꝛibus variatur voluntas tua quia nō est immoꝛtalis voluntas que alia ⁊ alia est. Hoc in conspectu tuo claret mihi: ⁊ magis magisqꝫ clarescat oꝛo te: atqꝫ in ea manifestatione persistam sobꝛius sub alis tuis. ¶ Jtem dixisti mihi dñe voce foꝛti in aurem interioꝛē:quod oēs naturas atqꝫ sub͞ba que nō sunt quod tu es ⁊ tñ sunt:tu fecisti:⁊ hoc solum a te nō ē quod nō est:motusqꝫ volūtatis a te q̄ es ad id quod minus est:qꝛ talis motus delictum atqꝫ peccatuz ē. Et quod nulliꝰ peccatum aut tibi nocet aut ꝑturbat oꝛdinem imperij tui vel in pꝛimo vel in imo: Hoc in cōspectu tuo claret mihi: ⁊ magis magisqꝫ clarescat oꝛo te: atqꝫ in ea manifestatione ꝑsistam sobꝛiꝰ sub alis tuis. Jtem dixisti mihi voce foꝛti in aurem interioꝛem:ꝙ nec illa creatura tibi coeterna ē:cuiꝰ voluntas tu solus es:teqꝫ ꝑseuerātissima castitate hauriēs mutabilitatem suaz nusq̄ꝫ ⁊ nunq̄ꝫ exierit:⁊ te sibi ꝑ pñte ad quem toto affectu se tenet:nō hñs futurum quod expectet nec in p̄teritum traijciēs qđ meminerit:nulla vice variat̄:nec in tp̄a vlla distendit̄. O beata si qua ista est inherēdo beatitudini tue beata sēpiterno inhabitatoꝛe te atqꝫ illustratoꝛe suo.nec inuenio qđ libētius appellādum existimē celum celi dño:q̄ꝫ domum tuam contēplātem delectationem tuam sine vllo defectu egrediēdi in aliud:mētem puram concoꝛdissime vnā stabilimēto pacis sanctoꝝ spirituū ciuium ciuitatis tue in celestibꝰ sup̄ ista celestia. Unde itelligat aīa cuiꝰ peregrinatio lōginqua facta ē:si iam sitit tibi:si iaz facte sunt ei lachryme sue panis:dum dr̄ ei ꝑ singulos dies: vbi est deꝰ tuus:si iam petit a te vnam:⁊ hāc req̄rit: vt inhabitet in domo tua ꝑ oēs dies vite sue. Et q̄ vita eiꝰ nisi tu: Et q̄ dies tui nisi eternitas tua. Sicut anni tui q̄ nō deficiunt:qꝛ idem ip̄e es. Hinc ergo intelligat aīa mea que pōt q̄ꝫ lōge super oīa tp̄a sis eternus:qñ tua domꝰ que ꝑegrinata nō ē:quāuis nō sit tibi coeterna:tñ indesinēter ⁊ indeficiēter tibi coherēdo nullaz patit̄ vicissitudinē tp̄oꝝ: Hoc in cōspectu tuo claret mihi:⁊ magis magisqꝫ clarescat oꝛo te :atqꝫ in hac manifestatione ꝑsistā sobꝛiꝰ sub alis tuis. ecce nescio qđ infoꝛme in istis mutationibꝰ reruz extremaꝝ atqꝫ infimaꝝ. Et q̄s dicet mihi: nisi q̄sq̄s ꝑ inania coꝛdis sui cū suis fātasmatibꝰ vagat̄ ⁊ voluit̄. Quis nisi talis dicet mihi:ꝙ diminuta atqꝫ cōsūpta oī specie si sola remaneat īfoꝛmitas ꝑ quaz de specie in speciē res mutabat̄:⁊ vertebat̄:possit exhibere vices tp̄oꝝ. Sino.n. nō pōt:qꝛ sine varietate monitionū nō sunt tp̄a ⁊ nulla varietas vbi nulla spēs. Quibꝰ cōsiderātis quātum donas deꝰ meꝰ:quātum me ad pulsanduz excitas:quātūcūqꝫ pulsanti aperis:duo reperio q̄ fecisti carētia tp̄ibus:cum tibi neutꝝ coeternum sit. Unū quod ita foꝛmatum ē: vt sine vllo defectu contēplationis:sine vllo īterualo mutationis:quāuis mutabile.tñ nō mutatuz tua eternitate atqꝫ incōmutabilitate ꝑfruatur. Alteꝝ ꝙ ita īfoꝛme erat: vt ex q̄ foꝛma: in quā foꝛmā vel motionis vel stationis mutaret̄ quo

tẽpori subderet non hr̃et. Sed hoc vt informe
esset nõ reliq̃sti: q̃m fecisti ante oẽm diez in prin
cipio celum: ⁊ terrã hec duo q̃ dicebaz: Terra aũt
inuisibilis erat: ⁊ incõposita: ⁊ tenebre sup abys
sum. Quibus verbis insinuatur informitas vt
gradatim excipiantur: qui omnimodam spe-
ciei priuationem: nec tñ ad nihil ꝑuẽtionem: co
gitare nõ pñt: vnde fieret alteꝝ celũ ⁊ terra visi
bilis atq̃ cõposita ⁊ aqua speciosa: ⁊ qcq̃d dein
ceps in cõstitutione hui⁹ mundi non sine dieb⁹
fctũ cõmemorat: q᷑ talia sunt vt in eis agant vi
cissitudines tpoꝝ ꝓpter ordinatas cõmutatões
motionũ atq̃ formaꝝ. Hoc interim sentio de⁹
me⁹: cum audeo loquẽtem scripturã tuã. in pri-
cipio fecit de⁹ celum ⁊ terrã. terra aũt erat inui-
sibilis ⁊ incõposita: ⁊ tenebre erãt sup abyssum:
neq̃ cõmemorãtẽ q̄ hodie feceris hec. Sic in
terim sentio ꝓpter illud celum celi: celũ intelle-
ctuale vbi est intellect⁹ nosse simul nõ ex ꝑte: nõ
in enigmate: nõ ꝑ speculum: sed ex toto in mani
festatione facie ad faciẽ: nõ modo hoc mõ illud:
sed quod dcm̃ ẽ nosse simul sine vlla vicissitudi
ne tpoꝝ: ⁊ ꝓpter inuisibilem atq̃ incõpositã traz
sine vlla vicissitudine tpoꝝ: que solet hr̃e modo
hoc ⁊ mõ illud: q᷑ vbi nulla spẽs: nusq̃ ẽ h̃ aut
illud: Propter duo hec primit⁹ formatũ ⁊ peni
tus iforme: illud celũ: sed celũ celi: hoc vero traz
sed terrã inuisibilem ⁊ incõpositã: ꝓpter duo hec
iterim sentio sine cõmemoratione dieꝝ dicere
scripturã tuã. in principio fecit de⁹ celũ ⁊ terraz
Statiz q̃ppe subiecit. quã terrã dixerit. Et q̃d
scd̃o die cõmemorat fcm̃ firmamẽtum: ⁊ voca
tum celũ: insinuat de quo celo pri⁹ sine dieb⁹ ser
mo locut⁹ sit. Mira ꝓfunditas eloquioꝝ tuorũ
quoꝝ ecce añ nos supficies blandiens paruulis
Sed mira ꝓfunditas de⁹ me⁹: mira ꝓfunditas.
Horror ẽ intẽdere in eã: horror honoris: ⁊ tre-
mor amoris. Odi hostes ei⁹ vehementer. O si
occidas eos de gladio bis acuto: ⁊ nõ sint hostes
ei⁹. Sic. n. amo eos occidi sibi: vt viuant tibi.
Ecce aũt alij nõ repr̃hẽsores: sed laudatores li-
bri geneseos: nõ inquiũt hoc voluit in his ver-
bis intelligi spũs dei: q ꝑ moysen famulũ eius
ista cõscripsit: nõ hoc voluit intelligi q̃d tu dicis
sed aliud q̃d nos dicim⁹: Quib⁹ ego te arbitro
de⁹ oium nostrũ ita r̃ndeo. Num dicetis falsa
esse: q̃ mihi veritas voce forti in aurẽ iteriorez
dicit de vera eternitate creatoris: q̃d nequaq̃
ei⁹ suba ꝑ tpa variet: nec ei⁹ volũtas extra eius
subam sit. Vñ nõ eum mõ velle hoc mõ velle
illud: sz semel ⁊ simul ⁊ sp̃ velle oia q̃ vult: ñ iteꝝ ⁊
iteꝝ: neq̃ nũc ista nunc illa: nec velle postea q̃d
nolebat: aut nolle q̃d volebat pri⁹: q᷑ talis vo-
lũtas mutabilis ẽ: ⁊ oẽ mutabile eternuz nõ est
de⁹ aũt noster etern⁹ est. Item q̃d mihi d̃r in au-
rem interiorẽ: expectatio reꝝ vẽturaꝝ fit cõtui
tus cũ venerint: idẽq̃ cõtuitus fit memoria cuz
p̃terierint: ois porro intẽtio q̃ ita variat muta-
bilis ẽ: ⁊ oẽ mutabile eternũ nõ est. De⁹ aũt no-
ster eternus ẽ. Hec colligo atq̃ cõiungo: ⁊ inue
nio deũ meũ eternum: nõ aliqua noua volũta-
te cõdidisse creaturã: nec sciam ei⁹ trãsitorium
aliq̃d pati. Quid ẽ dicetis ꝯdictores. An falsa
sunt ista. Nõ inquiũt. Quid illud. nunq̃d falsuz
est oẽm naturã formatã materiãue formabilem
nõ esse nisi ab illo q summe bon⁹ est: q᷑ summe est:
neq̃ hoc negam⁹ inquiũt. Quid igit. An illud
negatis sublimẽ quãdaz esse creaturã tam casto
amore coherẽtem deo vero ⁊ vere eterno: vt quã-
uis ei coeterna nõ sit: in nullã tñ tpoꝝ varietatez
⁊ vicissitudinẽ ab illo se resoluat: ⁊ defluat: sed
in ei⁹ solius veracissima cõtẽplatione requiescat:
Qm̃ tu de⁹ diligẽti te quãtuz ꝓcipis ondis ei te
⁊ sufficis ei: ⁊ ideo nõ declinat a te nec ad se. hec
est dom⁹ dei non terrena: neq̃ vlla celesti mole
corporea: sed spũalis ⁊ ꝑticeps eternitatis tue:
q᷑ sine labe in eternũ. Statuisti. n. eã in seculuz
⁊ in seculũ seculi: p̃ceptũ posuisti ⁊ non p̃teribit.
nec tñ tibi deo coeterna: q̃m non sine initio: fcã
est. n. nã ⁊ si nõ inuenim⁹ tp̃s añ illam: prior q̃p
pe oium creata est sapia: nec vtiq̃ illa sapia tibi
de⁹ noster patri suo plane coeterna ⁊ equalis: ⁊
ꝑ quã creata sunt oia: ⁊ in quo principio fecisti
celũ ⁊ terrã: sed ꝑfecto sapia q̃ creata est intelle
ctualis natura. s. q̃ contẽplatione luminis lumẽ
est. D̃r. n. ⁊ ipsa quẽuis creata sapia. Sed quã-
tum interest inter lumẽ q̃d illuminat ⁊ q̃d illu-
minat: tm̃ inter sapiam q̃ creat: ⁊ istã q̃ creata ẽ
sicut inter iusticiã iustificãtem: ⁊ iusticiã q̃ iustifi
catione fcã ẽ. nam ⁊ nos dicti sum⁹ iusticia tua.
Ait. n. q̃dam seru⁹ tu⁹: vt nos sim⁹ iusticia dei i
ip̃o. Ergo q᷑ prior oium creata est q̃daz sapia q̃
creata ẽ mẽs rõnalis ⁊ intellectualis caste ciui-
tatis tue matris nostre q̃ sursum ẽ ⁊ libera est ⁊
eterna in celis. Quib⁹ celis nisi q te laudant celi
celoꝝ. Q᷑ hoc ẽ ⁊ celũ celi dño. Et si nõ iuenim⁹
tp̃s añ illam: q᷑ ⁊ creaturã tpis añcedit: q̃ prior
oium creata est: añ illã tñ est ipsi⁹ creatoris eter
nitas: a quo fcã sũpsit exordiuz: quãuis nõ tpis:
q᷑ nõdũ erat tps: ipsi⁹ tñ cõditionis sue. Vnde
ita ẽ abs te deo nostro vt aliud sit plane q̃ tu: ⁊
nõ idip̃m. Q̃m ⁊ si nõ solũ añ illaz: sed nec in il-
la inuenim⁹ tp̃s: q᷑ ẽ idonea faciẽ tuã sp̃ videre:
nec vspiã deflectit ab ea: quo fit vt nulla muta
tiõe variet. Inest ei tñ ip̃a mutabilitas vñ tene-
bresceret ⁊ frigesceret: nisi amore grãdi tibi co-
herẽs tanq̃ sp̃ meridies luceret ⁊ ferueret ex te
O dom⁹ luminosa ⁊ speciosa dilexi decorẽ tuuz
⁊ locũ habitationis glie dñi mei fabricatoris ⁊
possessoris tui. Tibi suspiret ꝑegrinatio mea: ⁊

dico ei q fec̄ te vt possideat ⁊ m̄e i te: q̄ꝛ fec̄ꝛ me
Erraui sicut ouis ꝑdita: sꝫ i hũeris pastoris mei
structoris tui spo me reportari tibi. quid dicitis
mihi quos alloq̄bar ꝯdictores: q tñ ⁊ moysen
piũ famulũ dei ⁊ libros eius oracula sancti spũs
creditis. Est ne ista domꝰ dei nõ q̄dem deo co-
eterna: sed tñ ꝓm modũ suũ eterna in celis: vbi
vices tpoꝝ frustra q̄ritis q̄ꝛ nõ inuenietis. Su
ꝑgredit̄. n. oẽz distẽsionẽ: ⁊ omne spaciũ etatis
volubile: cui sp inherere deo bonũ ē. Est iq̄uiũt
quid igit̄ ex his q̄ clamauit cor meuꝫ ad deũ me
uꝫ vt audiret interiꝰ vocẽ laudis eius: q̄d tãdẽ
falsum esse contẽditis. An q̄ꝛ erat iformis mate
ries: vbi ꝓpter nullam formam nullꝰ ordo erat.
Ubi aũt nullꝰ ordo erat: nulla esse vicissitudo tẽ-
poꝝ poterat: ⁊ tñ hoc pene nihil. In quãtũ nõ oi-
no nihil erat ab illo vtiqꝫ erat a quo est q̄cq̄d est
qđ vtcũqꝫ aliq̄d ē: Hoc quoqꝫ aiunt nõ negamꝰ
Cum his. n. volo corã te aliq̄d colloq deꝰ meus
q hec oia que itus in mẽte mea nõ tacet veritas
tua vera esse cõcedũt. nam q hec negãt latrent
q̄ãtum volũt ⁊ obstrepãt: sibi ꝑsuadere cona-
bor vt q̄escant: ⁊ viã ꝓbeant ad se verbo tuo. qđ
si noluerint: ⁊ repulerint me: obsecro te deꝰ meꝰ
ne tu sileas a me. Tu loq̄re in corde meo vera-
citer. Solus. n. sic loq̄ris: ⁊ dimittam eos foris
sufflãtes in puluerẽ: ⁊ excitãtes terraꝫ in oculos
suos: ⁊ intrẽ in cubile meũ: ⁊ cãtẽ tibi amatoria
gemẽs inenarrabiles gemitus in ꝑegrinatione
mea: ⁊ recordans ihrl'm extẽto in eã sursum cor
de: ihrl'm patriã meã: ihrl'z matrẽ meã: teqꝫ sup
eã regnatorẽ: illustratorẽ: prẽm: tutorẽ: marituꝫ
castas ⁊ fortes delicias ⁊ solidũ gaudium: ⁊ oia
bona ineffabilia simul oia: q̄ꝛ vnuꝫ summũ: ⁊ ve
rũ bonũ: ⁊ nõ auertar donec in eiꝰ paceꝫ matris
charissime vbi sunt primitie spũs mei: vñ mi-
hi ista certa sunt: colligas totum qđ sum: a disp
sione ⁊ deformitate hac: ⁊ cõformes atqꝫ cõfir-
mes in eternuꝫ deꝰ meꝰ misericordia mea. Cũ
his aũt q cuncta illa q̄ vera sunt falsa esse nõ di-
cunt: honorãtes ⁊ in culmine seq̄ẽde autorita
tis nobiscũ cõstituẽtes illam ꝑ sctm̃ moysen edi
tã sanctã script̄urã tuaꝫ: ⁊ tñ nobis aliq̄d ꝯdicũt
ita loquor. Tu esto deꝰ noster arbiter inter cõfes
siones meas: ⁊ ꝯdictiones eoꝝ. Dicũt. n. Quã
uis vera sint hec: nõ ea tñ duo moyses intueba
tur: cũ reuelãte spũ diceret: in principio fecit deꝰ
celũ ⁊ terrã. nõ celi noie spiritalẽ vel intellectua
lem illã creaturã: sp faciẽ dei contẽplãtem signifi
cauit: nec terre noie informẽ materiã. Quid igit̄
qđ nos dicimꝰ ingunt: h̄ ille vir sensit: hoc verb̄
istis elocutꝰ ē. Quid illud ē. noie aiũt celi ⁊ terre
totũ istũ visibilẽ mũdꝰ priꝰ vniuersalit̄ ⁊ breuit̄
significare voluit: vt postea digereret dieꝝ enu
meratiõe q̄si articulatiꝫ vniuersa q̄ sctõ spiritui
placuit sic enũciare. tales q̄ppe hoies erãt rudis
ille atqꝫ carnalis ppl's cui loq̄bat̄ vt eis opa dei
nõ nisi sola visibilia cõmẽdãda indicaret. Ter-
rã v̄o inuisibilẽ: ⁊ incõpositã tenebrosãqꝫ: abys-
sum: vñ cõseq̄uẽter ostendit̄ ꝑ illos dies fcã at-
qꝫ disposita esse cũcta ista visibilia q̄ nota sũt oi-
bꝰ: nõ cõgruẽter iformẽ istã materiẽ itelligẽdaꝫ
eẽ cõsentiũt. Quid si dicat aliꝰ eãdẽ iformitatẽ
cõfusionẽqꝫ materie celi: ⁊ terre noie priꝰ isinua
tã: qꝫ ex ea mũdꝰ iste visibilis cũ oibꝰ naturis q̄ i
eo manifestissime apparẽt: q celi ⁊ terre noie se
pe appellari solet: cõditꝰ atqꝫ ꝑfectꝰ ē. quid si di
cat: ⁊ aliꝰ celũ ⁊ terrã q̄dẽ inuisibilẽ visibilẽqꝫ na-
turã nõ indecẽter appellatã: ac ꝑ hoc vniuersam
creaturã quã fecit in sapia. i. in principio deꝰ hu-
iuscemodi duobꝰ vocabulis esse cõꝑhẽsam. ve
tũtñ: q̄ꝛ nõ de ipa suba dei: sed ex nihilo cũcta fa
cta sũt: q̄ꝛ nõ sunt idipm qđ deus: ⁊ inest q̄dam
mutabilitas oibꝰ siue maneãt sicut eterna domꝰ
dei: siue mutent̄ sicut aia hois: ⁊ corpus: cõem
oium reꝝ inuisibiliũ visibiliũqꝫ materiẽ adhuc i-
formẽ: sed certe formabilẽ vñ fieret celũ ⁊ terra
i. inuisibilis atqꝫ iuisil' iã vtraqꝫ formata creatu
ra his noibꝰ enũciata q̄bꝰ appellaret̄ t̄ra iuisibil'
⁊ incõposita: ⁊ tenebre sup abyssum ea distinctio
ne: vt terra inuisibilis: ⁊ incõposita intelligatur
materies corporalis ante qualitatẽ forme: tene
bre aũt sup abyssum spiritualis materies añ co
hibitionem quasi fluẽtis imoderationis: ⁊ añ il-
luminationeꝫ sapie. Est adhuc quod dicat si q̄s
alius velit: nõ. s. iam ꝑfectas atqꝫ formatas in
uisibiles visibilesqꝫ naturas celi: ⁊ terre nomi-
ne significari: cum legit̄. in principio fecit deus
celum: ⁊ terram: sed ipam adhuc informem in-
choationem rerum formabilem creabilemqꝫ
materiam his nominibus appellatam: qꝫ in ea
iam essent ista confusa: nondum qualitatibus
formisqꝫ distincta: que nunc iam digesta suis or
dinibus vocantur celum ⁊ terra: illa spiritualis
hec corporalis creatura. Quibus omnibus au
ditis: ⁊ consideratis nolo verbis contendere.
Ad nihil enim vtile est nisi ad subuersioneꝫ au-
dientium. Ad edificationem autem bona est lex
si quis ea legitime vtat̄: quia finis eius est cha
ritas de corde puro ⁊ consciẽtia bona: ⁊ fide nõ
ficta. Et nouit magister noster in quibus duobꝰ
preceptis totam legem ꝓphetasqꝫ suspenderit
Que mihi ardẽter cõfitẽti deꝰ meus lumẽ ocu-
lorum meorum in occulto: q̄d mihi obest cum
diuersa in his verbis itelligi possint que tamẽ
vera sint. Quid inq̄uaꝫ mihi obest: si aliud ego
sensero q̄ꝫ sensit alius eum sensisse qui scripsit.
Omnes quidem qui legimus nitimur hoc in-
dagare atqꝫ comprehendere quod voluit ille
quem legimus. Et cum eum veridicum credi-

mus nihil qđ falsuȝ esse vel novimꝰ vel putamꝰ
audemꝰ eũ existimare dixisse. Duȝ ergo qſqs co
natur id sentire in scripturis sanctis quod i eis
sensit ille qui scripsit: quid mali est si hoc sentiat
quod tu lux omniũ veridicarũ mẽtiũ ostendis
verũ eẽ: etiã si hoc non sensit ille quẽ legit: cũ ⁊
ille verũ nec tamẽ hoc senserit. Verũ est eni do
mine fecisse te celũ ⁊ terrã. ⁊ verũ est eẽ princi-
piũ sapientiã tuã in qua fecisti oĩa. Itẽ verũ est
ꝙ mundus iste visibilis habet magnas ꝑtes su
as celũ ⁊ terram brevi cõplexione factarũ oium
cõditarũqȝ naturarũ. Et verũ est quod oẽ mu-
tabile insinuat noticie nostre quãdam infor̄mi-
tatẽ qua forma capit vel qua mutatur ⁊ vertit̃
Verũ est nulla tempora perpeti quod ita cohe-
ret forme incõmutabili: vt quãuis sit mutabile
nõ mutetur. Verũ est iformitatẽ que ꝓpe nihil
est: vices tẽporũ habere non posse. Verũ est ꝙ
vnde fit aliquid põt quodã genere locutiõis ha
bere iã nomẽ eius rei que inde fit: vnde potuit
vocari celũ ⁊ terra quelibet iformitas vñ factũ
est celũ ⁊ terra. Verũ ẽ omniũ formatorũ nihil
esse informi vicinius ꝙȝ terrã ⁊ abyssum. Verũ
est ꝙ non solũ creatũ atqȝ formatũ: sed etiã qcqd
creabile atqȝ formabile ẽ tu fecisti ex quo sunt
omnia. Verũ est omne qđ ex informi formatur
priꝰ esse informe: deinde formatũ. Ex his oibꝰ
veris de quibꝰ nõ dubitãt: quorũ interiori oculo
talia videre donasti: ⁊ qui moysen famulũ tuuȝ
in spiritu veritatis locutũ esse imobiliter cre-
dunt: ex his ergo oibꝰ aliud sibi tollit qui dicit:
in principio fecit deꝰ celum ⁊ terraȝ .i. in verbo
suo sibi coeterna fecit deus intelligibilem atqȝ
sensibilem vel spiritalẽ corporalẽqȝ creaturaȝ.
Aliud qui dicit: in principio fecit deꝰ celũ ⁊ ter-
ram id est in verbo suo sibi coeterno fecit deus
vniversam istã molẽ corporei mundi huiꝰ cum
omnibus quas cõtinet manifestis notisqȝ na-
turis: Aliud q dicit. in principio fecit deꝰ celum
⁊ terrã id est in verbo suo sibi coeterno fecit deꝰ
informeȝ materiã creature spũalis ⁊ corꝑalis.
Aliud q dicit: in principio fecit deꝰ celũ ⁊ terraȝ
id est in verbo suo sibi coeterno fecit deꝰ infor-
mẽ materiã creature corꝑalis: vbi cõfusum ad-
huc erat celũ ⁊ terra q̃ nũc iam distincta atqȝ for
mata in istiꝰ mundi mole sentimꝰ. Aliud q dicit
in principio fecit deꝰ celum ⁊ terrã id est in ipso
exordio faciẽdi atqȝ operãdi fecit deꝰ informeȝ
materiã cõfuse hñtem celũ: ⁊ terrã. vnde forma
ta nũc eminẽt ⁊ apparẽt cũ oibꝰ q̃ in eis sunt. itẽ
qđ attinet ad intellectũ verboꝝ sequẽtiũ ex illis
oibꝰ veris. Aliud sibi tollit q dicit. Terra auteȝ
erat iuisibil̃: ⁊ incõposita ⁊ tenebre erãt suꝑ abys
sum. i. icorꝑale illud qđ fecit deꝰ: adhuc materi-
es erat corporeaꝝ reꝝ informis sine ordine sine
luce. Aliud q dicit. Terra aũt erat iuisibilis ⁊ in
cõposita: ⁊ tenebre erãt suꝑ abyssuȝ. i. hoc totuȝ
qđ celũ ⁊ terra appellatũ ẽ: adhuc informis ⁊ te
nebrosa materies erat vñ fieret celũ corporeũ ⁊
t̃ra corꝑea: cũ oibꝰ q̃ in eis sũt corporeis sensibꝰ
nota. Aliud q dicit. Terra aũt erat iuisibil̃: ⁊ in-
cõposita: ⁊ tenebre erãt suꝑ abyssuȝ. i. hoc totuȝ
qđ celũ ⁊ terra appellatũ ẽ: adhuc iformis ⁊ te-
nebrosa materies erat. vñ fieret celũ itelligibi-
le. qđ alibi dr̃ celũ celi: ⁊ terra. s. ois natura corpo
rea: sub quo noie itelligat̃ ẽt hoc celũ corporeũ. i.
vñ fieret ois iuisibil̃ visibilisqȝ creatura. aliud
q dicit. Terra aũt erat iuisibilis ⁊ icõposita: ⁊ te
nebre erãt suꝑ abyssum: nõ illã iformitateȝ noie
celi ⁊ terre scriptura appellauit: sed iã erat inq̃t
ipa iformitas quã terrã iuisibilẽ: ⁊ icõpositã te-
nebrosamqȝ abyssuȝ noiauit: de q̃ celũ ⁊ terraȝ
deũ fecisse ꝓdixerat. spiritalẽ. s. corꝑalẽqȝ creatu
rã. Aliud q dicit. Terra aũt erat iuisibil̃: ⁊ icõpo
sita: ⁊ tenebre erãt suꝑ abyssum id est iformitas
q̃dã iã materies erat vñ celũ ⁊ terrã deũ fecisse
scriptura ꝓdixit: totã. s. corporeã mũdi molẽ in
duas maximas ꝑtes superiorẽ atqȝ iferioreȝ di-
stributã cũ oibꝰ q̃ in eis sũt vsitatis notisqȝ crea-
turis. Cũ. n. duabꝰ istis extremis sentẽtijs resi-
stere qſqȝ ita tẽtauerit: si nõ vultis hãc iformita-
tẽ materie celi ⁊ t̃re noie appellatã videri. erat
ergo aliqd qđ nõ fecerat deꝰ vñ celum ⁊ terrã fa
ceret: neqȝ. n. scriptura narrauit ꝙ istã materieȝ
deꝰ fecerit: nisi vt itelligamꝰ eaȝ celi ⁊ terre aut
soliꝰ terre vocabulo significatã: cũ diceret̃. in ꝑn
cipio fecit deꝰ celũ ⁊ terrã: ⁊ id qđ sequit̃. t̃ra aũt
erãt iuisibilis: ⁊ incõposita: q̃uis informẽ ma
teriã sic placuerit appellare: nõ tñ itelligamꝰ nisi
eã quã fecit deꝰ in eo qđ scriptũ ẽ. fecit celũ ⁊ ter
rã. Rñdebũt assertores duaꝝ istaꝝ sñiaꝝ q̃s ex
tremas posuimꝰ aut illiꝰ cũ h̃ audierit: ⁊ dicẽt. in
formẽ qdẽ istã materiã nõ negamꝰ a deo fcãȝ qᵒ
sũt oia bona valde: qꝛ sicut dicimꝰ ampliꝰ bonuȝ
esse qđ creatũ atqȝ formatũ ẽ: ita fatemur minꝰ
bonũ eẽ qđ fctũ ẽ creabile atqȝ formabile. sed
tñ bonũ. nõ aũt cõmemorasse scripturã ꝙ hãc i-
formitatẽ fecerit deꝰ sicut alia multa ñ cõmemo
rauit: sicut cherubin ⁊ seraphin ⁊ q̃ apostolꝰ di-
stincte ait sedes: dñatiões ꝑicipatꝰ: ꝑtãtes: q̃ tñ
oia deũ fecisse mãifestũ ẽ. aut si i eo qđ dcm̃ ẽ fe
cit celũ ⁊ terrã ꝯphẽsa sũt oia: qd de aq̃s dicimꝰ
suꝑ q̃s ferebat̃ spũs dei? Si. n. terra noiata simꝉ
itelligũt̃: qũo iã terre noie materies iformis ac-
cipit̃: qñ tã speciosas aq̃s videmꝰ. aut si ita acci
pit̃: cur ex eadem iformitate scriptũ est: factum
firmamẽtum ⁊ vocatum celũ: neqȝ scriptũ ẽ fa-
ctas esse aq̃s. Nõ. n. adhuc informes sunt ⁊ in-
uise: q̃s ita decora specie fluere cernimus: Aut
si tunc acceperunt istam speciem cũ dixit deꝰ cõ-

gregeť aqua que est sub firmamēto: vt cōgrega
tio sit ipa formatio: quid rn̄debiť de aquis q̄ su
per firmamētum sunt? Qꝛ neqꝫ iformes tā ho-
norabilē sedē accipere meruissent: nec scriptum
ē qua voce formate sint. Unde si aliq̄d genesis
tacuit deū fecisse quod tamē deuꝫ fecisse: nec sa
na fides nec certꝰ ambigit intellectus: nec ideo
vlla sobria doctrina dicere audebit istas aquas
coeternas deo: qꝛ in libro geneseos cōmemo-
ratas q̄dem audiuimꝰ: vbi aūt facte sint nō in-
uenimus. Cur nō informē quoqꝫ illā materieꝫ
quā scriptura hec terram inuisibilem: ⁊ incōposi
tam tenebrosamqꝫ abyssum appellat: docētē ve
ritate intelligamus ex deo factam esse de nihi-
lo: ideoqꝫ illi nō esse coeternam: quāuis vbi fcā
sit omiserit enunciare ista narratio. His ego au-
ditis atqꝫ pspectis: p captu infirmitatis mee:
quam tibi confiteor scienti deo meo: duo video
dissensionum genera oboriri posse: cum aliquid
a nuncijs veracibus per signa enunciať: vnum
si de veritate rerum: alterum si de ipsius q̄ an-
nunciat voluntatē dissensio est. Aliter. n. queri-
mus de creature cōditione quid veruꝫ sit. aliter
aūt quid in his verbis moyses egregius dome
sticus fidei tue intelligere lectorem auditorēqꝫ
voluerit: In illo primo genere discedant a me
omnes qui ea que falsa sunt se scire arbitrātur.
In hoc item altero discedāt a me omnes qui ea
que falsa sunt moysen dixisse arbitranť. Cōiun
gar aūt illis dn̄e in te: ⁊ delecter cuꝫ eis in te: q̄
veritate tua pascunť in latitudine charitatis: ⁊
accedamꝰ simul ad verba libri tui: ⁊ queramꝰ i
eis voluntatem tuam per voluntatem famuli
tui: cuius calamo dispensasti ea. Sed quis no-
strum sic inueniet eam inter tam multa verba q̄
in illis verbis aliter atqꝫ aliter intellectis occur
runt querētibus: vt taꝫ fidēter dicat hoc sensis-
se moysen: atqꝫ hoc in illa narratione voluisse
intelligi: q̄ꝫ fidēter dicit hoc verum esse: siue ille
hoc senserit: siue aliud: Ecce enim deꝰ meus ego
seruus tuus qui voui tibi sacrificium confessio-
nis in his lr̄is: ⁊ oro vt ex misericordia tua red-
dam tibi vota mea. Ecce ego q̄ꝫ fidēter dico in
tuo verbo incōmutabili omnia te fecisse inuisi-
bilia: ⁊ visibilia. nunq̄d tam fidenter dico nō ali
ud q̄ꝫ hoc attendisse moysen cum scriberet. in
principio fecit deꝰ celum ⁊ terram. Quia nō si-
cut in veritate tua video hoc certuꝫ: ita in eius
mente video id eum cogitasse cum hec scribe-
ret. Potuit enim cogitare in ipo faciēdi exordio
cum diceret. in principio. potuit ⁊ celuꝫ ⁊ terraꝫ
hoc loco nullam iam formatam pfectāqꝫ natu
ram siue spiritalem siue corporalem: sed vtrāqꝫ
inchoatam ⁊ adhuc informē velle intelligi. Ui-
deo quippe vere potuisse dici quicquid horum

diceretur: sed quid horum in his verbis ille co
gitauerit: nō ita video: quāuis siue aliquid ho-
rum: siue aliquid aliud quod a me cōmemora-
tum nō est: tantus vir ille mēte conspexerit: cuꝫ
hec verba pmeret verum euꝫ vidisse apteqꝫ id
enunciasse nō dubitem: nemo mihi iam moле-
stus sit dicēdo mihi: nō h̄ sensit moyses q̄ tu di
cis. sꝫ hoc sēsit qđ ego dico. Si. n. mihi diceret
vn̄ scis hoc sensisse moysen: qđ de his verb eiꝰ
eloq̄riť: equo aio ferre d̄berē: ⁊ rn̄derē fortasse q̄
superius respōdi: vel aliquāto vberius si essem
durior: Cum vero dicit: nō hoc ille sensit quod
tu dicis: sꝫ quod ego dico: neqꝫ tamē negat qđ
vterqꝫ nostrum dicit: vtrūqꝫ verum esse. O vi
ta pauperum deꝰ meus: in cuius sinu nō est con
tradictio: plue mihi mitigationes in cor: vt pa
tiēter tales feraꝫ: qui nō mihi hoc dicunt: qꝛ di-
uini sunt: ⁊ in corde famuli tui viderūt quod di
cūt: sed qꝛ superbi sunt: nec nouerunt moysi sen
tentiam: sed amāt suaꝫ: nō qꝛ vera ē: sed qꝛ sua
ē. Alioquin ⁊ aliam veraꝫ pariter amarēt: sicut
⁊ ego amo quod dicūt quādo veruꝫ dicunt: non
qꝛ ipozum est: sed qꝛ verum ē: ⁊ ideo iam nec ip
sorum ē: qꝛ verum ē. Si autē ideo amant illud
qꝛ verum est iam: ⁊ ipoꝝ ē ⁊ meum ē: quoniam
in cōmunem oīum est veritatis amatoꝝ. Illud
aūt quod contēdunt nō hoc sensisse moysen qđ
ego dico: sed quod ipsi dicunt: nolo: nō amo: qꝛ
⁊ si ita est: tamē ista temeritas nō scientie sꝫ au-
dacie ē: nec visus: sed typus eam peperit. Ideoqꝫ
dn̄e tremēda sunt iudicia tua: quoniam veritas
tua nec mea ē nec illius aut illius: sed oīum no-
strum quos ad eius cōmunionem publice vo-
cas. terribiliter admonēs nos: vt eaꝫ nolimus
habere priuataꝫ ne priuemur ea. nam quisquis
id quod tu oībus ad fruēdum pponis sibi pprie
vendicat: ⁊ suum vult esse quod oīum est: a cō-
muni ppellitur ad sua: hoc ē a veritate ad men
dacium. Qui enim loquiť mēdacium: de suo lo
quitur. Attēde iudex optime deus: ipa veritas
attende quid dicam cōtradictori huic: attende:
coram te enim dico: ⁊ corā fratribus meis: qui
legitime vtunť lege vsqꝫ ad fineꝫ charitatis: at-
tende ⁊ vide quid ei dicam si placet tibi: Hanc
enim vocem huic refero fraternam ⁊ pacificaꝫ
Si ambo videmꝰ veruꝫ esse quod dicis: ⁊ am
bo videmus veruꝫ esse quod dico: vbi queso id
videmus. nec ego vtiqꝫ in te: nec tu in me: sed
ambo in ipa que supra mētes nostras est incō-
mutabili veritate. Cum ergo de ipa dn̄i dei no-
stri luce nō contēdamus: cur de pximi cogitati
one contēdimus. Quam sic videre nō possumꝰ
vt videť incōmutabilis veritas: quādo si ipse
moyses apparuisset nobis atqꝫ dixisset: hoc co-
gitaui: nec sic eam videremus: sed crederemꝰ

Non itaqꝫ supra ꝙ scriptum est: vnus ꝓ altero
inflet aduersus alterꝝ. Diligamꝰ dñm deuz no-
strum ex toto corde ⁊ ex tota aĩa: ⁊ ex tota mente
nostra: ⁊ primum nostꝝ sicut nosmetip̃os. Pro
pter q̃ duo p̃cepta charitatis sensisse moysen qc
qd in illis libris sensit: nisi crediderimꝰ: mẽ da-
cem facienꝰ deum: cũ de aĩo cõserui aliter ꝙ il-
le docuit opinamur. Jã vide ꝙ stultum sit in tã
ta copia verissimaꝝ sententiaꝝ que de illis ver
bis erui possunt temere affirmare quã earum
moyses potissimum senserit: ⁊ ꝑniciosis cõtẽtio
nibꝰ ip̃am offendere charitatem ꝓpter quaz di-
xit oĩa: cuiꝰ dicta conamur exponere. Et tñ ego
deꝰ meus celsitudo humilitatis mee: ⁊ requies
laboris mei: q audis cõfessiones meas: ⁊ dimit
tis peccata mea: qm̃ tu mihi p̃cipis vt diligam
ꝓximũ meũ sicut meip̃m: nõ possum minꝰ cre
dere de moyse fidelissimo famulo tuo ꝙ mihi
optarẽ ac desiderarẽ abs te dari muneris si tp̃e
illo natus essem quo ille: eoqꝫ loco me cõstituis-
ses: vt ꝑ seruitutem cordis ac lingue mee lr̃e il-
le dispensarent: que tãto post essent oĩbus gen-
tibus ꝓfuture: ⁊ ꝑ vniuersum orbẽ tanto autori-
tas culmine oĩum falsaꝝ supꝑbarũqꝫ doctrinarũ:
verba supature. Vellem quippe si tunc ego essez
moyses ex eadẽ nãqꝫ massa oẽs venimus: ⁊ qd
ẽ hõ nisi q: memor es eius: vellem ego si tunc
ego essem quod ille: ⁊ mihi abs te geneseos li-
ber scribẽdus adiungeret: talẽ mihi eloquendi
facultatẽ dari: ⁊ eum texẽdi sermonis modũ: vt
neqꝫ illi q nõdum querũt intelligere quẽadmo-
dum creat deus: tanqꝫ excedẽtia vires suas di
cta recusarent: ⁊ illi q hoc iã possunt in quãlibet
verã sñiaz cogitãdo venissent: eã nõ p̃termissaz
in paucis verbis tui famuli reperirẽt: ⁊ si alius
aliam vidisset in luce veritatis: nec ip̃a in eisdẽ
verbis intelligẽda deesset. Sicut.n. fõs i par-
uo loco vberior ẽ: pluribusqꝫ riuis in ampliora
spacia fluxuz ministrat: ꝙ qlibet eoꝝ riuoꝝ qui
ꝑ multa locoꝝ ab eodẽ fonte deducit: ita narra
tio dispẽsatoris tui sermocinaturis pluribus ꝓ
futuri paruo ſmonis modulo scatet fluẽta liqde
veritatis. vnde sibi qsqꝫ veꝝ quod de his re-
bꝰ põt: hic illud: ille illud: ꝑ lõgiores loquelaruz
anfractꝰ trahat. Alij.n. cũ hec verba legunt vel
audiunt: cogitãt deũ quasi hoĩem: aut quasi ali
quã molem imensa p̃ditam ꝑtãte: nouo quodaz
⁊ repẽtino placito extra seip̃am tanqꝫ locis di-
stantibꝰ fecisse celum: ⁊ terrã: duo magna corpo
ra supra: ⁊ infra: quibꝰ oĩa cõtinerent. Et cũ au
diunt dixit deus: fiat illud: ⁊ factum ẽ illud: cogi
tant verba cepta: ⁊ finita: sonãtia tẽporibꝰ atqꝫ
trãseuntia: post quoꝝ trãsituz statim existere qd
iussum ẽ vt existeret: ⁊ si qd forte aliud hoc mo
do ex familiaritate carnis opinant: In quibus
adhuc paruulis animalibꝰ dum isto humillimo
genere verborum tanqꝫ materno sinu eorum ge
statur infirmitas: salubriter edificat fides: qua
certum habeãt ⁊ teneant deum fecisse omnes
naturas quas eorum sensus mirabili varietate
circũspicit. Quarum si quispiam quasi vilita-
tem dictorum aspernat: ⁊ extra nutritorias cu-
nas superba imbecillitate se extẽderit: heu ca-
det misere. Et dñe deꝰ miserere ne ĩplumẽ pul-
lum cõculcent qui trãseunt viam: ⁊ mitte angelũ
tuum qui euz reponat in nido vt viuat donec vo
let. Alij vero quibꝰ hec verba nõ iam nidus: sed
opaca frutecta sunt: vidẽt in eis latẽtes fructꝰ
⁊ volitant letantes: ⁊ garriunt scrutantes: ⁊ car
punt eos. Vident enim cum hec verba legũt vl
audiunt tua deus eterna: ⁊ stabili permansione
cũcta preterita: ⁊ futura tempora superari: nec
tamẽ quicqꝫ esse temporalis creature quod tu
nõ feceris. Cuius voluntas: quia idest quod tu
nullo modo mutata: vel que antea nõ fuisset ex
orta voluntate fecisti omnia: nõ de te similitu-
dinem tuam formam oĩum: sed de nihilo dissi-
militudinem informẽ que formaret per simi-
litudinez tuaz recurrens in te vnum ꝓ captu or
dinato quãtum cuiqꝫ rerum in suo genere datũ
est: ⁊ fierent oĩa bona valde: siue maneant circa
te: siue gradatim remotiori distãtia per tẽpora
⁊ loca pulchras narrationes faciãt aut patiant
Vident hec ⁊ gaudẽt in luce veritatis tue quan
tulum hic valent. Et alius eoꝝ intẽdit in id quod
dictum ẽ. in principio fecit deꝰ: ⁊ respicit sapiaz
principium: q: ⁊ loquit ip̃a nobis. Alius itidez
intẽdit in eadem verba: ⁊ principium intelligit
exordium reꝝ conditarum: ⁊ sic accipit: in prin
cipio fecit: ac si diceret. primo fecit. Atqꝫ in eis
qui intelligunt in principio quod in sapiẽtia fe-
cisti celum ⁊ terram: aliꝰ eoꝝ ip̃m celum ⁊ terrã
creabilẽ materiẽ celi ⁊ terre sic eẽ credit cogno-
minatam. aliꝰ iam formatas distinctasqꝫ natu-
ras: aliꝰ vnam formatam eãdẽqꝫ spiritalem celi
noĩe. aliam informẽ corporalis materie terre
noĩe. Qui aũt intelligunt in nominibꝰ celi ⁊ ter-
re adhuc informez materiem de qua formaret
celum ⁊ terra: nec ipsi vno modo id intelligunt
sed alius vnde cõsũmaret intelligibilis sensibi
lisqꝫ creatura: alius tñ vnde sensibꝰ moles ista
corporea sinu grãdi continẽs ꝑspicuas ꝓmptas
qꝫ naturas. Nec illi vno modo qui iam disposi
tas digestasqꝫ creaturas celum: ⁊ terrã vocari hoc
loco credunt: sed alius inuisibilem atqꝫ visibilẽ
aliꝰ solam visibilem in qua luminosum celuz su
spicimus: ⁊ terram caliginosam: ⁊ queqꝫ in eis
sunt: At ille qui nõ aliter accipit. in principio fe
cit: ꝙ si diceret. primo fecit: nõ habet quo mo-
do veraciter intelligat celum: ⁊ terram: nisi ma

teriam celi: ⁊ terre intelligat videlicet vniũerse
id est ĩtelligibilis corporalisq; creature. Si.n.
iam formataz velit vniuersam: recte ab eo que
ri poterit. si hoc primo fecit deus: quid fecerit
deinceps: ⁊ post vniuersitatez non inueniet: ac
per hoc audiet inuitus: quomodo illud primo
si postea nihil? Cum vero dicit primo informẽ:
deinde formatam: non est absurdum si modo ẽ
idoneus discernere quid precedat eternitate:
quid tempore: quid electiõe: quid origine. eter-
nitate sicut deus omnia: tempore sicut flos fru
ctum: electione sicut fructus florem: origine si-
cut sonus cantum. In his quatuor primuz: ⁊ vl
timom que commemoraui difficillime intelligũ
tur: duo media facillime. Nanq; rara visio est
⁊ nimis ardua conspicere domine eternitatem
tuam incommutabiliter mutabilia facientem:
ac per hoc priorem. Quis deinde sic acuto cer-
nat animo: vt sine labore magno dinoscere va-
leat quomodo sit prior sonus ꝙ cãtus. ideo q̄r
cantus est formatus sonus: ⁊ esse vtiq; aliquid
non formatum potest: formari autem quod non
est nõ potest. Sic est prior materies ꝙ id quod
ex ea fit. Non ideo prior: quia ipsa efficit: cum
potius fiat: nec prior interuallo temporis: neq;
enim priore tempore sonos edimus informes
sine cantu: ⁊ eos posteriore tempore in formaz
cantici coaptamus: aut singimus: sicut ligna q̄-
bus archa: vel argentum quo vasculum fabri-
catur. Tales quippe materie tempore etiam p̄-
cedunt formas rerũ: que fiunt ex eis: At in can-
tu non ita est. Cum enim cantatur: auditur so-
nus eius. Non prius informiter sonat: ⁊ dein-
de formatur in cantum. Quod enim primo vtrũ-
q; sonuerit preterit: nec ex eo quicꝙ reperies
quod resumptum arte componas: ⁊ ideo can-
tus in sono suo vertitur: qui sonus eius materi
es eius est. Idem quippe formatur vt cantus sit
⁊ ideo sicut dicebam prior materies sonandi ꝙ
forma cantandi: non per faciendi potentiaz pri
or. Neq; eniz sonus est cãtandi artifex: sed cã-
tanti' anime subiacet ex corpore de quo cantum
faciat. Nec tempore prior: simul enim cum can
tu editur. Nec prior electione: non enim potior
sonus ꝙ cantus: quando quidem cantus ẽ non
tantum sonus: verum etiam sonus speciosus:
Sed prior est origine. quia non cantus forma-
tur vt sonus sit: sed sonus formatur vt cãtus sit
Hoc exemplo qui potest intelligat materiam
rerum primo factam: ⁊ appellatam celum ⁊ ter
ram: quia inde facta sunt celuz: ⁊ terra: nec tem
pore primo factam: quia forme rerum exerunt
tempora: illa autem erat informis: iamq; in tẽ
poribus simul animaduertitur: nec tamen de il
la narrari aliquid potest: nisi velut tempore pri-
or sit cuz pendatur extremior: quia profecto me
liora sunt formata ꝙ informia: ⁊ preceduntur
eternitate creatoris vt esset de nihilo vnde ali-
quid fieret. In hac diuersitate sententiaruz ve
rax: concordiam pariat ipsa veritas: ⁊ deus no
ster misereatur nostri: vt legitime lege vtamur
p̄cepti fine pura charitate. Ac per hoc si quis
querit ex me: quid horum moyses ille tuus fa-
mulus senserit: non sunt hi sermones confessio
num mearaz: si tibi non confiteor nescio: ⁊ scio
tamen illas veras esse sententias exceptis car
nalibus de quibus quantum existimaui locut'
sum. Quos tamen bone spei paruulos hec ver
ba libri tui non territant alta humiliter: ⁊ pauca
copiose: sed omnes quos in eis verbis vera cer
nere ac dicere fateor: diligamus nos inuicem:
pariterq; diligamus te deum nostrum fontem
veritatis: si non vana: sed ipam sitimus: eun-
demq; famulum tuum scripture huius dispen
satorem spiritu tuo plenum ita honoremus vt
hoc eum te reuelante cuz hec scriberet attendis-
se credamus: quod in eis maxime ⁊ luce verita-
tis: ⁊ fruge vtilitatis excellit: ita cum alius dixe
rit hoc sẽsit quod ego: ⁊ alius immo illud quod
ego: religiosius me arbitror dicere: cur nõ vtrũ
q; potius si vtrumq; verum est. ⁊ si quid terciuz
⁊ si quid quartum: ⁊ si quid omnino aliud verũ
quispiam in his verbis videt? cur non illa om-
nia vidisse credatur per quez deus vnus sacras
lr̃as vera: ⁊ diuersa visuris multoruz sensibus
temperauit? Ego certe quod intrepidus de cor-
de meo pronuncio: si ad culmẽ autoritatis ali-
quid scriberem: sic mallez scribere: vt quod ve
ri quisq; de his rebus capere posset: mea verba
resonarent: ꝙ vt vnã veram sententiam ad hoc
apertius ponerem: vt excluderem ceteras qua
rum falsitas me non posset offendere. Nolo
itaq; deus meus tam preceps esse: vt hoc illuz
virum de te meruisse non credam: Sensit ille
omnino in his verbis: atq; cogitauit cum ea scri
beret: quicquid hic veri potuimus inuenire: ⁊
quicquid nos non potuimus: aut nondum pos
sumus: ⁊ tamen in eis inueniri potest. Postre-
mo domine qui deus es: ⁊ non caro ⁊ sanguis
si quid homo minus vidit: nunquid: ⁊ spirituz
tuum bonum qui deducet me in terram rectam
latere potuit quicquid eras in eis verbis tu ip
se reuelaturus legẽtibus posteris: etiam si ille
p quem dicta sunt vnaz fortassis ex multis ve-
ris sentẽtiam cogitauit? Quod si ita est: sit igit
illa quaz cogitauit ceteris excellentior. Nobis
autem domine: aut ipam demonstra: aut quam
placet alteram veram: vt siue nobis hoc quod
etiam illi homini tuo: siue aliud ex eorũdem ver
borum occasione patefacias: tu tamen pascas:

nõ error illudat. Ecce dñe deꝰ meꝰ q̃ꝫ multa de
paucis verbis: q̃ꝫ multa oro te scripsimus. que
nostre vires: que tẽpora omnibꝰ libris tuis ad
istum modum sufficiant. Sine itaqꝫ me breuiꝰ
in eis confiteri tibi: ⁊ eligere vnuz aliquid quod
tu inspiraueris verum certum: ⁊ bonum: etiam
si multa occurrerint vbi multa occurrere potue
rint: ea fide cõfessionis mee vt si hoc dixero qđ
sensit minister tuus: recte atqꝫ optime: id. n. co-
nari me oportet. Quod si assecutus nõ fuero: id
tn dicaz qđ mihi per eius verba veritas tua di-
cere voluerit: que illi quoqꝫ dixit qđ voluit.

Explicit liber duodecimus.

Incipit tredecimus.

INuoco te deꝰ meus misericordia
mea qui fecisti me: ⁊ oblituz
tui nõ oblitus es. Inuoco te
in aiam meam quaz ꝑpa
ras ad capiẽdum te ex desi
rio quod inspiras ei. Nunc
inuocantem te ne deseras: qui prius q̃ꝫ inuoca
rem preuenisti: ⁊ institisti crebrescens multimo
dis vocibus vt audirem de longinquo ⁊ cõuer
terer: ⁊ vocãtem me inuocarem te. Tu eniz dñe
deleuisti omnia mala merita mea ne retribue-
res manibꝰ meis in quibus a te defeci: ⁊ preue-
nisti oia bona merita mea vt retribueres mani
bus tuis quibꝰ me fecisti: qꝛ ⁊ prius q̃ꝫ essem tu
eras. nec eram cui prestares vt essem: ⁊ tamẽ ec
ce sum ex bonitate tua preueniẽtem totum hoc
quod me fecisti: ⁊ vnde me fecisti. neqꝫ. n. egui
sti me: aut ego tale bonum sum quo tu adiuue-
ris dñe meꝰ ⁊ deꝰ meus: nõ vt tibi sic seruiã quasi
ne fatigeris in agendo: aut ne minor sit ptãs
tua carens obsequio meo: neqꝫ vt sic te colã q̃si
terram vt sis incultus si nõ te colam: sed vt ser-
uiam tibi: ⁊ colã te: vt de te mihi bene sit: a quo
mihi ẽ vt sim cui bene sit Ex plenitudine quip-
pe bonitatis tue creatura tua subsistit: vt bonũ
quod tibi nihil ꝓdesset: nec de te equale tibi eẽt
tamẽ qꝛ ex te fieri potuit nõ deesset: Quid eniz
te ꝓmeruit celum ⁊ terra que fecisti in principio.
Dicant quid te ꝓmeruerunt spiritalis corpora
lisqꝫ natura: quas fecisti in sapientia tua: vt ide
penderent etiam incboata ⁊ informia queqꝫ in
genere suo vel spiritali vel corporali: euntia in i
moderationem ⁊ in longinquam dissimilitudi-
nem tuaz: spiritale informe prestantius q̃ꝫ si for
matum corpus esset: corporale autem informe
prestantius q̃ꝫ si omnino nihil esset: atqꝫ ita pẽ-
derent in tuo verbo informia: nisi ꝑ idem ver-
bum reuocarentur ad vnitatem tuam ⁊ forma
rentur ⁊ essent ab vno te summo bono vniuer-
sa bona valde. Quid te ꝓmeruerãt vt essẽt sal-
tem informia: que neqꝫ hoc essent nisi ex te. qđ
te ꝓmeruit materies corporalis vt esset saltem
inuisibilis: ⁊ incomposita: qꝛ neqꝫ hoc esset nisi
qꝛ fecisti eam: ideoqꝫ te qꝛ non erat ꝓmereri: vt
esset nõ poterat. Aut quid te ꝓmeruit inchoatio
creature spiritalis: vt saltem tenebrosa fluita-
ret similis abysso: tui dissimilis: nisi per idem
verbum conuerteref ad idez a quo facta ẽ: atqꝫ
ab eo illuminata lux fieret: quãuis nõ equaliter
tamen conformis forme equali tibi. Sicut. n.
corpori nõ hoc est esse quod pulchrum esse: alio
quin deforme esse nõ posset: ita etiã creato spi-
ritu nõ id est viuere quod sapienter viuere: alio
quin incommutabiliter saperet. Bonum autez
illi est herere tibi semꝑ: ne quod adeptus est cõ
uersione: auersione lumẽ amittat: ⁊ relabatur in
vitam tenebrose abysso similem. nam ⁊ nos q
ꝫm animam creatura spiritalis sumus: auersi a
te nostro lumine: in ea vita fuimus aliquãdo te
nebre: ⁊ in reliquijs obscuritatis nostre labora-
mus: donec simus iustitia tua in vnico tuo sicut
montes dei. naz iudicia tua fuimus: sicut abys-
sus multa. Qđ aũt in primis ꝯditionibꝰ dixisti:
fiat lux: ⁊ fcã ẽ lux nõ incongruẽter hoc itelligo i
creatura spiritali: qꝛ erat iã qualiscũqꝫ vita quã
illuminares. Sed sicut nõ te ꝓmeruerat vt eẽt
talis vita que illuminari posset: ita nec cum iã
esset ꝓmeruit te vt illuminaretur. neqꝫ enim eiꝰ
informitas placeret tibi: si nõ lux fieret: nõ exi-
stendo: sed intuendo illuminantem lucez: eiqꝫ
coherendo: vt ⁊ quod vtcũqꝫ viuit: ⁊ quod bea
te viuit: nõ deberet nisi gratiẽ tue: conuersa per
cõmutationem meliorem ad id quod neqꝫ i me
lius neqꝫ in deterius cõmutari potest quod tu
solus es: qꝛ solus simpliciter es: cui nõ est aliud
viuere: aliud beate viuere: quia tua beatitudo
tu es. Quid ergo tibi deesset ad bonuz quod tu
tibi es: etiam si ista vel omnino nulla essent: vel
informia remanerent: que nõ ex indigentia fe
cisti: sed ex plenitudine bonitatis tue: cohibens
atqꝫ conuertens ad formam: non vt tanq̃ꝫ tuuz
gaudium compleatur ex eis. Perfecto eniz ti-
bi displicet eorum imperfectio: vt ex te perficiã
tur: ⁊ tibi placeant nõ autem imperfecto: tanq̃ꝫ
⁊ tu eorum perfectione perficiendus sis. Spiri
tus enim tuꝰ bonus superferebatur suꝑ aquas
nõ ferebatur ab eis tãq̃ꝫ in eis requiesceret. In
quibus enim requiescere dicitur spiritus tuꝰ bo
nus: hos in se requiescere facit. Sed superfere-
batur incorruptibilis: ⁊ incommutabilis volun
tas tua: ipsa in se sibi sufficiens super eam quaz
feceras vitaz: cui non hoc est viuere quod bea

te viuere: qꝛ viuit etiam fluitans in obscuritate sua: cui restat cõuerti ad eum a quo facta ē: ⁊ magis magisqꝫ viuere apud fontem vite: ⁊ in lumine eius videre lumen: ⁊ ꝑfici ⁊ illustrari ⁊ beari. Ecce apparet mihi in enigmate trinitas quod es deꝰ meus: quoniam tu pater: in principio sapientie nostre: quod est tua sapientia de te nata: equalis tibi ⁊ coeterna. i. in filio tuo fecisti celum ⁊ terram. Et multa diximus de celo celi: ⁊ terra inuisibili ⁊ incõposita: ⁊ de abysso tenebrosa ſm spiritalis informitatis vagabunda deliquia: nisi conuerteret ad eum a quo erat qualiscũqꝫ vita: ⁊ illuminatione fieret speciosa vita: ⁊ esset celum celi eius quod inter aquam ⁊ aquaz postea factum est: ⁊ tenebaz iam patrem in dei noīe qui fecit hec: ⁊ filium in principij nomine in quo fecit hec: ⁊ trinitatem credens deũ meum sicuti credebam. querebam in eloquijs sanctis eius: ⁊ ecce spũs tuꝰ supferebat sup aquas. Ecce trinitas deus meus pater ⁊ filius ⁊ spũssanctus creator vniuerse creature. Sed que causa fuerat. O lumen veridicũ tibi admoueo cor meum ne me vana doceat: discute tenebras eiꝰ ⁊ dic mihi obsecro te per matrem charitatem: obsecro te dic mihi que causa fuerat vt post nominatum celum: ⁊ terram inuisibilem ⁊ incompositam. ⁊ tenebras super abyssum: tum demũ scriptura tua nominaret spũm tuum? An quia oportebat sic eum insinuari: vt diceret supferri: ⁊ nõ posset hoc dici nisi prius illud cõmemoraret: cui superferri spũs tuus posset intelligi? Nec patri enim nec filio superferebat. nec superferri recte diceret: si nulli rei superferret. Priꝰ ergo dicendum erat cui superferret: ⁊ deinde ille quem non oportebat aliter cõmemorari nisi vt superferri diceret. Cur ergo aliter enim insinuari non oportebat: nisi vt superferri diceret? Jam hinc sequat qui potest intellectu apostoluz tuum dicentem: qꝛ charitas tua diffusa ē in cordibus nostris per spũmsanctum qui datus ē nobis: ⁊ de spũalibus docentem ⁊ demonstrãtem super eminentem viam charitatis ⁊ flectentem genua ꝓ nobis ad te: vt cognoscamus supeminentem scientiam charitatis xpi. Ideoqꝫ ab initio supereminēs superferebat super aq̃s. Cui dicam? quomodo dicam de pondere cupiditatis in abruptam abyssũ: ⁊ de subleuatione charitatis per spũm tuum qui superferebat super aquas? Cui dicam? Quomodo dicam? Mergimur: ⁊ emergimus. Neqꝫ enim loca sunt qbus mergimur: ⁊ emergimꝰ: Quid similius: ⁊ quid dissimilius? Affectus sunt amores sunt: immũdicia spiritus nostri defluens inferius amore curarum: ⁊ sanctitas tua attollens nos superius amore securitatis vt sursum corda habeamꝰ ad te vbi spiritus tuus superfert super aquas: ⁊ veniamus ad supereminentem requiem cum pertransierit anima nostra aquas que sunt sine substãtia. Defluxit angelus: defluxit anima hominis: ⁊ indicauerunt abyssum vniuerse spiritales creature in ꝓfundo tenebroso: Nisi dixisses ab initio fiat lux: ⁊ facta esset lux: ⁊ inhereret tibi omnis obediens intelligentia celestis ciuitatis tue: ⁊ requiesceret in spiritu tuo qui superfert incõmutabiliter sup omne mutabile: alioquin: ⁊ ipsum celum celi tenebrosa abyssus esset in se: nunc autem lux est in dño. Nã ⁊ in ipsa misera inquietudine defluẽtium spirituum ⁊ indicantium tenebras suas nudatas veste luminis tui: satis ostendis q̃ꝫ magnam creaturam rõnalem feceris: cui nullo modo sufficit ad beatam requiem quicquid te minus est: ac ꝑ hoc nec ip̃a sibi. Tu enim deus noster illuminabis tenebras nostras: Ex te oriunt vestimenta nostra: ⁊ tenebre nostre sicut meridies erunt. Da mihi te deus meus: redde mihi te en amo: ⁊ si parum est amē validius. Nõ possum metiri vt sciam quantum desit mihi amoris ad id quod satis est: vt currat vita mea in amplexus tuos: nec auertat donec abscondat in abscõdito vultus tui. Hoc tantum scio: qꝛ male mihi est preter te: nõ solum extra me: sed ⁊ in meip̃o: ⁊ omnis mihi copia que deꝰ meus nõ est egestas est. Nunquid aut pater aut filius nõ superferebat super aquas? Si tanq̃ꝫ loco sicut corpus: nec spiritussanctus. Si autem incõmutabilis diuinitatis eminentia super omne mutabile: ⁊ pater ⁊ filius ⁊ spiritussanctꝰ superferebat sup aquas. Cur ergo tm̃ de spiritu tuo dictũ ē hoc. Cur de illo tm̃ dictuz est: quasi locus ibi esset qui nõ est locus: de quo solo dictum est ꝙ sit donum tuũ ⁊ in dono tuo requiescimus: ibi te fruimur requies nostra: locus noster. Amor illuc attolit nos: ⁊ spũs tuus bonus exaltat humilitatem nostrã de portis mortis. In bona volũtate pax nobis est. Corpus pondere suo nitit ad locum suum. Pondus nõ ad ima tm̃ est: sed ad locum suum. Ignis sursum tendit: deorsum lapis: Ponderibus suis agunt: loca sua petunt. Oleum infra aquam fusum supra aquaz attollit: aqua supra oleum fusa infra oleum demergit. Ponderibꝰ suis agunt: loca sua petunt. Minus ordinata inquieta sunt: ordinantur: ⁊ quiescunt. Pondus meum amor meus: eo feror quocunqꝫ feror. Dono tuo accendimur: ⁊ sursum ferimur. Inardescimus: ⁊ imus: Ascendimus ascensiones in corde: ⁊ cantamus canticum graduum. Igne tuo: igne tuo bono inardescimus: ⁊ imus: quoniam sursum imus ad pacem hierusalem: quĩ iocundatus sum in his qui dixerunt mihi: in do

mhm dñi ibimus ibi nos collocauit volũtas bo-
na vt nihil velimꝰ aliud ꝙ ꝑmanere illic in eter
num. Beata creatura que nõ nouit aliud cum
esset ipa aliud: nisi dono tuo quod supfert super
omne mutabile: mox vt facta est attolleret nul
lo interuallo temporis in ea vocatione qua di-
xisti: fiat lux: ⁊ facta ẽ lux. In nobis.n. distingui
tur tẽpore quo tenebre fuimus: ⁊ lux efficimur
in illa vero dictum ẽ quid esset nisi illuminaret
⁊ ita dictum ẽ quasi prius fuerit fluxa: ⁊ tenebro
sa: vt appareret cã qua dictum ẽ vt aliter esset
idest vt ad lumẽ indeficiẽs cõuersa lux eẽt. qui
põt intelligat: ⁊ q nõ potest a te petat. Ut qd mi
hi molestus ẽ quasi ego illuminẽ vllum hoiez ve
niẽtem in hũc mundum? Trinitatem oipotẽtez
qs intelligit? Et quis nõ loquit eam: si tñ intel
ligit eam. Rara aia que cum de illa loquit sci-
at qd loquat. Et contẽdunt ⁊ dimicãt: ⁊ nemo si
ne pace vidit istã visionem. Uellem vt hec tria
cogitarẽt hoies in seipsis. Longe ad aliud sunt
ista tria ꝙ illa trinitas. Sed dico vbi se exerce-
ant: ⁊ ꝓbent: ⁊ sentiãt ꝙ lõge sunt. Dico aũt hec
tria esse nosse velle. Sum.n. ⁊ noui ⁊ volo. Sũ
sciens: ⁊ volẽs. Et scio esse me: ⁊ velle vt sim: ⁊
volo esse ⁊ scire. In his igit tribus ꝙ sit insepe
rabilis vita ⁊ vna vita: ⁊ vna mens: ⁊ vna essẽ-
tia: ꝙ deniq₃ insepa rabilis distinctio ⁊ tñ distin
ctio: videat q põt. Certe coram se ẽ: attẽdat i se
⁊ videat: ⁊ dicat mihi. Sed cum inuenerit in
his aliqd ⁊ dixerit: nõ iam se putet inuenisse il-
lud quod supra ista ẽ incõmutabile quod est in
cõmutabilit: ⁊ scit incõmutabiliter: ⁊ vult incõ-
mutabiliter: ⁊ vtrum ꝓpter tria hec ⁊ ibi trini-
tas: an in singulis hec tria vt terna singulorum
sint: an vtrorũq₃ miris modis simpliciter ⁊ mul
tipliciter infinito insensibili fine quod est: ⁊ sibi
notum est: ⁊ sibi sufficit incõmutabiliter idipm
copiosa vnitatis magnitudine: quis facile cogi
tauerit? qs vllo modo dixerit? qs quolibet mo-
do temere ꝓnunciauerit? ꝓcede in cõfessione fi-
des mea: dic dño deo tuo. Sancte sancte sancte
dñe deꝰ meus: in noie tuo baptizati sumꝰ pater
⁊ fili ⁊ spũssancte: in noie tuo baptizamus pater
⁊ fili ⁊ spũssancte: q₂ ⁊ apud nos in xpo suo fecit
deꝰ celum ⁊ terram: spũales ⁊ carnales ecclesie
sue: ⁊ terra nostra anteꝙ acciperet formam do-
ctrine inuisibilis erat ⁊ incõposita: ⁊ ignorantie
tenebris tegebamur: qm̃ ꝓ iniquitate erudisti
hoiem: ⁊ iudicia tua sicut multa abyssus. Sed
q₂ spũs tuus supferebat super aquam: nõ reli-
qt miseriam nostram misericordia tua: ⁊ dixisti
fiat lux. Penitẽtiam agite: appropinquabit.n.
regnum celorum. Penitẽtiam agite: fiat lux: ⁊
facta est lux. Et qm̃ cõturbata erat ad nosipsos
aia nostra: commemorati sumꝰ tui dñe de terra
iordanis: ⁊ de mõte equali tibi: sed paruo ꝓpter
nos: ⁊ displicuerunt nobis tenebre nostre: ⁊ cõ
uersi sumus ad te ⁊ facta ẽ lux. Et ecce fuimꝰ ali
quãdo tenebre: nũc aũt lux in dño: ⁊ tñ adhuc ꝑ
fidẽ: nõdũ per spem. Spe.n. salui facti sumus.
Spes autẽ que videt nõ est spes. Adhuc abys
sus abyssum inuocat: sed iam nõ in voce catara
ctaꝝ tuaꝝ. Adhuc ⁊ ille qui dicit nõ potui vobis
loqui quasi spiritualibꝰ sed quasi carnalibus: ẽt
ipse nondũ se arbitrat cõprehẽdisse: ⁊ que retro
oblitus in ea q̃ ante sunt extendit: ⁊ ingemiscit
grauatꝰ: ⁊ sitit aia eius ad deũ viuũ: quẽadmo
dũ ceruus ad fontes aquaꝝ: ⁊ dicit qñ veniaz:
habitaculũ suũ qd de celo est supindui cupiẽs: ⁊
inuocat inferiorẽ abyssũz dicẽs: Nolite ꝯforma
ri huic seculo: sed reformamini in nouitate mẽ-
tis vestre ⁊ nolite pueri effici mẽtibus sed ma
litia paruuli estote vt mentibus ꝑfecti sitis. Et
o stulti galathe quis vos fascinauit? Sz iã nõ i
voce sua: in tua.n. qui misisti spũm tuũ de excel-
sis per eũ q ascẽdit in altũ: ⁊ aperuit cataractas
donoꝝ suoꝝ: vt fluminis impetꝰ letificaret ciui
tatẽ tuã. Illi.n. suspirat spõsi amicus hñs iã spi
ritus primitias penes eũ: sed adhuc in semetipo
ingemiscens adoptionẽ expectãs redẽptionem
corpis sui: illi suspirat: mẽbꝝ est.n. sponse: illi ze
lat: amicus est.n. sponsi: illi zelat nõ sibi: q₂ i vo
ce cataractaꝝ tuaꝝ nõ in voce sua inuocat alte-
rã abyssum cui zelãt timet: ne sicut serpẽs euam
decepit astutia sua: sic ⁊ coꝝ sensus corrũpant a
castitate que est in sponso nr̃o vnico tuo. Que ẽ
illa speciei lux cũ videbimus eũ sicuti est: ⁊ trã-
sierint lachryme que mihi facte sunt panis die
ac nocte: dũ dicit mihi quottidie: vbi est deꝰ tu
us? Et ego dico. Deus meus vbi es? Ecce vbi
es? Respiro in te paululũ cũ effundo sup me ani
mã meã in voce exultatõis ⁊ ꝯfessionis soni fe
stiuitatẽ celebrãtis: ⁊ adhuc tristis est: q₂ relabit
⁊ fit abyssus vel quin potius sentit adhuc se eẽ
abyssũz. Dicit ei fides mea quã accẽdisti in no
cte ante pedes meos. Quare tristis es aia mea
⁊ quare cõturbas me? Spera in dño. Lucerna
pedibus tuis verbũ eius. Spera ⁊ ꝑseuera do
nec transeat nox mater iniquoꝝ: donec transeat
ira dñi cuius filij ⁊ nos fuimus aliqñ tenebre:
quarum residua trahimus in corpore propter
peccatum mortuo: donec aspiret dies: ⁊ remo-
ueantur tenebre. Spera in domino. Mane a-
stabo tibi ⁊ contemplabor: semper confitebor il
li. Mane astabo ⁊ videbo salutare vultus mei
deum meum: qui viuificauit ⁊ mortalia corpo-
ra nostra propter spiritũ qui habitat in nobis:
quia super interius nostrum tenebrosum ⁊ flu
uidum misericorditer superferebatur. Unde i
hac peregrinatione pignus accepimus: vt iam

simus lux dum adhuc spe salui facti sumus: ⁊ fi
lij lucis ⁊ filij diei: nō filij noctis neq̧ tenebraꝝ
quod tamē fuimus: inter quos ⁊ nos in isto ad
huc incerto humane notitie tu solus diuidis ꝙ
probas corda nostra ⁊ vocas lucem diem: ⁊ te-
nebras noctē. Quis enim nos discernit nisi tu.
Quid autem habemus quod non accepimus
a te: Ex eadem massa vasa in honorem: ex qua
sunt ⁊ alia facta in contumeliā. Aut quis nisi tu
deus noster fecisti nobis firmamentū auctori-
tatis super nos in scriptura tua diuina: Celum
enim plicabit vt liber: ⁊ nunc sicut pellis exten
ditur super nos. Sublimioris. n. auctoritatis
est tua diuina scriptura: cū iā obierunt ista mor
te illi mortales: per quos eam dispensasti no-
bis. Et tu scis domine: tu scis quemadmodū
pellibus indueris homines: cū peccato morta-
les fierent. Unde sicut pellē extendisti firma-
mentuz libri tui: cōcordes vtiq̧ sermones tu-
os: quos per mortaliū ministeriuz superposui-
sti nobis. Nanq̧ ipsa eoꝝ morte solidamentuz
auctoritatis in eloquijs tuis per eos editis sub
limiter extenditur super omnia que subter sūt.
Quod cū hic viuerent nō ita sublimiter exten-
tum erat. Nondum sicut pellē celum extēderas
nondū mortis eorum famam vsq̧quaq̧ dila-
taueras. Uideamus domine celos opera digi-
toruz tuoꝝ: differ a oculis nostris nubilū quo
subtexisti eos: Ibi est testimoniū tuū: sapientiā
prestans paruulis. Perfice deus meus laudem
tuam ex ore infantiū ⁊ lactentiū. Neq̧ eniz no
uimus alios libros ita destruentes superbiā ita
destruentes inimicum ⁊ defensorē: resistentem
reconciliationi tue defendendo peccata sua. Nō
noui domine non noui alia tam casta eloquia q̄
sic mihi persuaderent confessionem ⁊ lenirēt cer
uicem meam iugo tuo. ⁊ inuitarē colere te gra-
tis. Intelligam ea pater bone: da mihi hec sub-
terposito. q: subterpositis solidasti ea. Sunt
alie aque que super hoc firmamentum credo i
mortales ⁊ a terrena corruptōe secrete laudent
nomen tuum: laudent te supercelestes populi
angelorum tuorum: qui non opus habent susci
pere firmamentum hoc: ⁊ legendo cognoscere
verbum tuum. Uident enim faciem tuaz sem
per: ⁊ ibi legunt sine syllabis temporuz: quid ve
lit eterna voluntas tua. Legunt eligunt ⁊ dili-
gunt: semper legunt ⁊ nunquaz preterit quod le
gunt. Eligendo enim ⁊ diligendo legunt ipsam
incommutabilitatem consilij tui. non claudit
codex eorum: nec plicabitur liber eorum: quia tu
ipse illis hoc es: ⁊ es in eternuz: quia super hoc
firmamentum ordinasti eos: quod firmasti su-
per infirmitatem inferiorum populorum: vbi
suspicerent ⁊ cognoscerent misericordiam tuam
temporaliter enunciantem te qui fecisti tempo
ra. In celo enim domine misericordia tua: ⁊ ve
ritas tua vsq̧ ad nubes. Transeunt nubes: ce
lum autez manet. Transeunt predicatores ver
bi tui ex hac vita in aliam vitam: scriptura ve
ro tua vsq̧ in finem seculi super populos extē-
ditur. Sed ⁊ celum ⁊ terra transibunt: sermo-
nes autem tui non transibunt. Quoniam ⁊ pel-
lis plicabitur: ⁊ fenum super quod extendeba-
tur cum claritate tua preteriet: verbum autem
tuum manet in eternum: quod nunc in enigma
te nubium ⁊ per speculum celi non sicuti est ap-
paret nobis: quia ⁊ nos quāuis filio tuo dilecti
simus nondum apparuit quod erimus. Atten-
dit per retia carnis: ⁊ blāditus est: ⁊ inflamma
uit ⁊ currimus post odorem eius. Sed cum ap
paruerit similes ei erimus: quoniam videbi-
mus eū sicuti est. Sicuti est domine videre no
strum quod nondum est da nobis Nam sicut om
nino tu es: tu scis solus qui es incommutabili-
ter: ⁊ scis incommutabiliter: ⁊ vis incommu-
tabiliter: ⁊ essentia tua scit ⁊ vult incommuta-
biliter: ⁊ scientia tua est ⁊ vult incommutabili-
ter: ⁊ voluntas tua est ⁊ scit incommutabiliter.
Nec videtur iustum esse coram te: vt quemad
modum se scit lumen incommutabile: ita scia-
tur ab illuminato commutabili. Ideoq̧ anima
mea sicut terra sine aqua tibi. quia sicut se illu-
minare de se non potest: ita se satiare de se non
potest. Sic enim apud te fons vite: quomo-
do in lumine tuo videbimus lumen. Quis cō-
gregauit amaricantes in societatem vnam:
Idem nanq̧ illis finis est temporalis ⁊ terre-
ne felicitatis: propter quaz faciunt omnia: quā-
uis innumerabili varietate curarum fluctuent
Quis domine nisi tu qui dixisti vt congregarē
tur aque in congregationem vnam: ⁊ appare-
ret arida sitiens tibi: quoniam tuum est ⁊ ma-
re: ⁊ tu fecisti illud: ⁊ aridam terram manus tue
formauerunt: Neq̧ enim amaritudo volun-
tatum: sed congregatio aquarum vocatur ma-
re. Tu enim coerces etiam malas cupiditates
animarum: ⁊ figis limites quousq̧ progredi si
nantur: atq̧ vt in se comminuantur fluctus ea
rum: atq̧ ita facis mare ordine imperij tui su-
per omnia. At animas sitientes tibi ⁊ apparen
tes tibi alio fine distinctas a societate maris:
occulto ⁊ dulci fonte irrigas vt ⁊ terra det fru-
ctum suum: ⁊ te iubente domino deo suo germi
net anima nostra opera misericordie secundum
genus diligens proximum in subsidijs necessi
tatum carnalium habens in se semen secunduz
similitudinem: quoniam ex nostra infirmitate
compatimur ad subueniendum indigentibus
similiter opitulantes quemadmodum nobis

velle mus opem ferri: ſi eodem modo indigeremus: nō tātum in facilibus tanq̄ in herba ſeminali: ſed etiam in ꝓtectione adiutorij forti robore ſicut lignum fructiferum id eſt beneficiuz ad eripiendum eum qui iniuriam patiť de manu potentis: ⁊ prebendo ꝓtectionis vmbraculum valido robore iuſti iudicij. Ita domine ita oro te oriať ſicuti facis: ſicuti das hilaritatem: ⁊ facultatem: oriať de terra veritas ⁊ iuſticia de celo reſpiciat: ⁊ fiāt in firmamēto luminaria. Frāgamus eſurienti panem noſtrum: ⁊ egenum ſine tecto inducamus in domum noſtram. Nudum veſtiamus: ⁊ domeſticos ſeminis noſtri nō deſpiciamus. Quibus in terra natis fructibus: vide q: bonum ē: ⁊ erumpat temporanea lux noſtra: ⁊ de iſta īferiore fruge actionis in delicias cōtemplationis verbum vite ſuperi⁹ obtinentes: appareamus ſicut luminaria in mūdo coherentes firmamēto ſcripture tue. Ibi.n. nobiſcum diſputas vt diuidamus inter intelligibilia: ⁊ ſenſibilia tanq̄ inter diem ⁊ noctem: vel inter animas alias intelligibilibus alias ſenſibilibus deditas: vt iam nō tu ſolus in abdito diiudicatiōis tue: ſicut anteq̄ fieret firmamentum diuidas inter lucem ⁊ tenebras: ſ; etiam ſpiritales tui in eodem firmamento poſiti atq; diſtincti manifeſtata ꝑ orbem gr̄a tua luceant ſuꝑ terram: ⁊ diuidant inter diem ⁊ noctez: ⁊ ſignificēt tp̄a: q: vetera tranſierunt: ecce facta ſunt noua. Et q: ꝓpior eſt noſtra ſalus q̄ cū credidim⁹: ⁊ q: nox preceſſit dies aūt appropinquit: ⁊ q: benedices coronam anni tui: mittēs operatorios in meſſem tuaz: in qua ſeminanda alij laborauerunt. mittens etiam in aliam ſemētez cuius meſſis in fine eſt. Ita das vota optanti: ⁊ benedices annos iuſti: tu autem idem ipē es ⁊ in annis tuis qui nō deficiunt horreum preparas annis tranſeuntibus. Eterno quippe cōſilio ꝓprijs temporib⁹ bona celeſtia das ſuꝑ terram. Quoniam q̄dem alij dať ꝑ ſp̄um ſermo ſapientie tanq̄ luminare maius ꝓpter eos qui ꝑſpicue veritatis luce delectanť tanq̄ in principio diei: alij aūt ſermo ſcientie ſm̄ eundem ſpiritum tanq̄ luminare minus: alij fides: alij donatio curationum: alij operationes virtutum: alij ꝓphetia: alij diiudicatio ſpirituuz: alij genera linguaꝝ: ⁊ hec oīa tāq̄ ſtelle: Omnia.n. hec operať vn⁹ atq; idem ſp̄us diuidens ꝓpria vnicuiq; ꝓut vult. ⁊ faciēs apparere ſydera in manifeſtatione ad vtilitatem. Sermo aūt ſcientie qua cōtinenť omnia ſacramēta que varianť tp̄ibus tanq̄ luna: ⁊ cetere noticie donoruz que deinceps tanq̄ ſtelle cōmemorate ſunt: quātum differunt ab illo candore ſapiētie quo gaudet p̄dictus dies: tm̄ in principio noctis ſūt. His.n.

ſunt neceſſaria q̄bus ille prudētiſſimus ſeruus tuus nō potuit loqui quaſi ſp̄ualibus: ſed quaſi carnalibus: ille qui ſapiam loquiť inter ꝑfectos Animalis aūt homo tāq̄ paruul⁹ in xp̄o lactiſq; potator donec roboreť ad ſolidum cibū. ⁊ aciez firmet ad ſolis aſpectum: nō habeat deſertam noctem ſuam: ſed luce lune ſtellarūq; cōtentus ſit: Hec nobiſcum diſputas ſapientiſſime deus noſter. in libro tuo firmamēto tuo: vt diſcernamus omnia contēplatione mirabili: quāuis adhuc in ſignis: ⁊ in tēporib⁹: ⁊ in dieb⁹ ⁊ in annis Sed pri⁹ lauamini: mundi eſtote: auferte nequiciam ab animis veſtris atq; a cōſpectu oculorū meoꝝ: vt appareat arida. Diſcite bonum facere: iudicate pupillo: ⁊ iuſtificate viduam vt germinet terra herbam pabuli: ⁊ lignum fructiferum: ⁊ venite diſputemus dicit dn̄s: vt fiant luminaria in firmamēto celi ⁊ luceāt ſuꝑ terram. Querebat diues ille a magiſtro bono q̄d faceret vt vitam eternam cōſequereť: Dicat ei magiſter bon⁹ quem putabat hoiem: ⁊ nihil ampli⁹ Bon⁹ eſt aūt q: deus eſt. dicat ei vt ſi vult venire ad vitam ſeruet mādata: Separet a ſe amaritudinem malicie atq; neq̄cie: nō occidat: non mecheť: non fureť: nō falſum teſtimoniuz dicat vt appareat arida: ⁊ germinet honorez patris ⁊ matris: ⁊ dilectionez ꝓximi. Feci inq̄t hec oīa Unde ergo tāte ſpine: ſi terra fructifera ē. Uade extirpa ſiluoſa dumeta auaricie: vende que poſſides: ⁊ implere frugib⁹ dando pauperib⁹: ⁊ habebis theſauꝝ in celis: ⁊ ſequere dn̄m ſi vis eſſe ꝑfectus. eis ſociatus inter quos loquiť ſapiētiaz ille q̄ nouit quid diſtribuat diei ⁊ nocti. vt noris ⁊ tu. vt fiant ⁊ tibi luminaria in firmamēto celi: quod nō fiet niſi fuerit illic cor tuum qđ item nō fiet niſi fuerit illic theſaur⁹ tu⁹: ſicut audiſti a magiſtro bono. Sed cōtriſtata ē terra ſterilis: ⁊ ſpine ſuffocauerūt verbum. Uos autē gen⁹ electum: infirma mūdi: q̄ dimiſiſtis oīa vt ſeq̄remini dn̄m: ite poſt eum ⁊ cōfundite fortia Ite poſt eū ſpecioſi pedes ⁊ lucete in firmamēto: vt celi enarrēt gl'iam eius: diuidētes īter lucem ꝑfectoꝝ ſed nōdū ſicut angeloꝝ: ⁊ tenebras paruuloꝝ: ſed nō deſpectoꝝ: lucete ſuꝑ oēm terram: ⁊ dies ſole cādēs eructet diei verbū ſapie ⁊ nox luna lucēs annūciet nocti verbum ſciētie. Luna ⁊ ſtelle nocti lucent: ſed nox nō obſcurat eas: qm̄ ille illuminant eam ꝓ modulo ei⁹. Ecce.n. tanq̄ deo dicente fiāt luminaria in firmamēto celi. factus eſt ſubito de celo ſonus q̄ſi ferreť flatus vehemens: ⁊ viſe ſunt lingue diuiſe quaſi ignis: qui ⁊ inſedit ſuꝑ vnūquēq; illorū: ⁊ facta ſunt luminaria in firmamēto celi verbum vite habētia. Ubiq; diſcurrite ignes ſcti ignes decori. Uos.n. eſtis lumē mundi: nec eſtis ſub

modio: Exaltatus est: cui adhesistis: ⁊ exalta-
uit vos. Discurrite ⁊ innotescite oĩbus gentibꝰ
Concipiat ⁊ mare ⁊ pariat opera vestra: ⁊ pro
ducant aque reptilia aiaꝝ viuaꝝ. Separantes
enim preciosuʒ a vili facti estis os dei: per qđ
diceret producãt aque nõ aiaʒ viuã quã terra ꝓ
ducit: sed reptilia aiaꝝ viuaꝝ ⁊ volatilia volã
tia super terrã. Repserũt enim sacramẽta tua
deus per opera seruoꝝ sanctoꝝ tuoꝝ inter me-
dios fluctus tentationũ seculi: ad imbuẽdas gẽ-
tes in noĩe tuo in baptismo tuo. Et inter hec fa-
cta sunt magnalia mirabilia tanq̃ʒ ceti grãdes:
⁊ voces nuncioꝝ tuoꝝ volitãtes sup terrã iux-
ta firmamentũ libri tui ꝑposito illo sibi ad auto
ritatẽ sub quo volitarẽt quocunq̃ʒ irent. Neq̃ʒ
eniʒ sunt loquele neq̃ʒ sermones quoꝝ nõ audi
antur voces eoꝝ qñ in oẽm terrã exijt sonus eo
ruʒ ⁊ in fines orbis terre verba eoꝝ: qm̃ tu dñe
benedicẽdo multiplicasti hec. Nũqd mentior:
aut mixtione misceo. neq̃ʒ distingo lucidas co-
gnitiones haꝝ reꝝ in firmamẽto celi: ⁊ opa cor-
poralia in vndoso mari ⁊ sub firmamẽto celi:
Quaꝝ.n. reꝝ noticie sunt solide ⁊ terminate sine
incremẽtis generationẽ tãq̃ʒ luminaria sapien-
tie ⁊ scientie earũdẽ reꝝ sunt operationes cor-
porales multe ac varie: ⁊ aliud ex alio cresẽdo
multiplicaꝛ in benedictione tua deꝰ q cõsolatus
es fastidia sensuũ mortaliũ: vt in cognitõe animi
res vna multis modis per corporis motões fi
gureꝛ atq̃ʒ dicaꝛ aque ꝓduxerũt hec: sed in ver
bo tuo necessitates alienatoꝝ ab eternitate ve
ritatis tue populoꝝ ꝓduxerũt hec: sed in euãge-
lio tuo: qm̃ ipse aque ista eiecerũt: quaꝝ amarꝰ
languor fuit cã vt in tuo verbo ista ꝓcederẽt. Et
pulchra sunt oĩa faciẽte te: ⁊ ecce tu inenarrabili
ter pulchrior q fecisti oĩa a quo si nõ esset lapsus
adã nõ diffunderet ex vtero eius salsugo maris
genus humanũ ꝓfunde curiosuʒ: ⁊ procellose tu
midũ ⁊ instabiliter fluidũ: atq̃ʒ ita nõ opus eẽt
vt in aquis multis corporabiliter ⁊ sensibiliter
operarenꝛ dispensatores tui mistica facta ⁊ di-
cta. Sic.n. mihi nũc occurrerũt reptilia ⁊ vola
tilia quibus imbuti ⁊ initiati homines corpora
libus sacramentis subditi nõ vltra proficerẽt:
nisi spiritualiꝛ viuesceret aĩa gradu alio: ⁊ post
initij verbũ in ꝯsumationẽ respiceret: ac per hoc
in verbo tuo nõ maris ꝓfunditas: sed ab aqua
rũ amaritudine terra discreta eiecit: nõ reptilia
aĩaꝝ viuaꝝ ⁊ volatilia: sed aĩaʒ viuã. Neq̃ʒ.n.
iã opus hʒ baptismo quo gentibus opus est: si-
cut opus habebãt cũ aq̃s tegereꝛ. Nõ.n. intraꝛ
aliter in regnũ celoꝝ ex illo quo istituisti: vt sic
intreꝛ: nec magnalia mirabilia querit quibꝰ fi-
at fideſ. Neq̃ʒ.n. nisi signa ⁊ ꝓdigia viderit non
credit. cũ iam distincta sit terra fidelis ab aquis
maris infidelitate amaris: ⁊ lingue in signo sũt
nõ fidelibus sed infidelibus. Nec isto igiꝛ gene
re volatili qđ verbo tuo produxerũt aque: opꝰ
hʒ terra quã fundasti sup aquas. Immitte in eã
verbũ tuũ per nũcios tuos. Opera.n. eoꝝ nar-
ramꝰ: sʒ tu es qui oparis in eis vt operenꝛ aiaʒ
viuã. Terra ꝓducit eã: q2 terra cã est vt hec a-
gant in ea: sicut mare fuit causa vt agerẽt repti-
lia aiaꝝ viuaꝝ ⁊ volatilia sub firmamẽto celi q
bus iaʒ terra nõ indiget. Quis piscẽ mãducet le
uatũ de profundo in ea mẽsa quã parasti in con
spectu credentiũ. Ideo.n. de profundo leuatus
est: vt alat aridã: ⁊ auis marina progenies: sed
tñ super terrã multiplicaꝛ. Primaꝝ.n. vocum
euangelizantiũ infidelitas hoĩum causa extitit:
sed ⁊ fideles exhortanꝛ ⁊ benedicunꝛ ab eis mł
tipliciter de die in diẽ. At vero aĩa viua dẽ ter
ra sumpsit exordiũ: q2 nõ ꝓdest iaʒ nisi fidelibuſ
ꝯtinere se ab amore huius seculi: vt aĩa eoꝝ tibi
viuat que mortua erat in delitijs viuens: deli-
tijs dñe mortiferis: nã tu puri cordis vitales
delicie. Operenꝛ ꝰ iã in terra ministri tui nõ si-
cut in aquis infidelitatis annũciando ⁊ loq̃ndo
per miracula ⁊ sacramenta ⁊ voces misticas:
vbi intẽta sit ignorãtia mater admirationis in
timore occultoꝝ signoꝝ. Talis.n. est introitꝰ ad
fideʒ filijs adã oblitis tui. dũ abscõdunt se a fa-
cie tua ⁊ fiunt abyssus: sed operenꝛ etiaʒ sicut in
arida discreta a gurgitibus abyssi. ⁊ sint forma
fidelibus viuẽdo corã eis: ⁊ excitãdo ad imita-
tionẽ. Sic enim nõ tñ ad audiẽdũ verbuʒ: sed
etiã ad faciẽdũ audiunt. Querite dñm ⁊ viuet
aĩa vestra: vt producat terra aĩam viuentẽ. No
lite conformari huic seculo: ꝯtinete vos ab eo.
Euitando viuit anima: que appetendo moriꝛ.
Continete vos ab imani feritate superbie: ab
inerti voluptate luxurie: ⁊ a fallaci noĩe scientie
vt sint bestie mansuete: ⁊ pecora edomita: ⁊ in
noxij serpentes. Motus eniʒ aĩe sunt isti in alle
goria: sed fastus elationis ⁊ delectatio libidinis
⁊ venenũ curiositatis: motus sunt anime mori
ture: q2 non ita moriꝛ vt omni motu careat: qm̃
discedendo a fonte vite moriꝛ: atq̃ʒ ita suscipiꝛ
a pretercũte seculo: ⁊ ꝯformaꝛ ei. Verbũ auteʒ
tuũ deus fons vite eterne est ⁊ nõ preterit: ĩdq̃ʒ
in verbo tuo cohibeꝛ ille discessus dũ diciꝛ no-
bis: nolite conformari huic seculo: vt producat
terra in fonte vite aĩam viuentẽ: in verbo tuo
per euangelistas tuos aĩam continentẽ: imitan
do imitatores christi tui. Hoc est enim secũdũ
genus: quoniam emulatio viri ab amico ẽ. Esto
te inquit sicut ego: q2 ⁊ ego sicut vos. Ita erũt i
aĩa viua bestie bone: in mansuetudine actionis
Mãdasti enim dicens: In mansuetudine ope-
ra tua ꝑfice: ⁊ ab omni hoĩe diligeris. Et pecora

bona neqȝ si mãducauerint abũdãtia:neqȝ si ñ
mãducauerint egentia. ⁊ serpẽtes boni nõ per-
nitiosi ad nocẽdũ:sed astuti ad cauẽdũ:⁊ tñ ex-
plorantes temporalẽ naturã ꝙtũ sufficit:vt per
ea que facta sunt intellecta cõspiciaṫ eternitas.
Seruiunt eniȝ rationi hec aĩalia cũ a progressu
mortifero cohibita viuunt ⁊ bona sunt. Ecce.n.
dñe deus noster creator noster:cũ cohibite fue-
rint affectiones ab amore seculi:quibꝰ morieba
mur male viuendo:⁊ ceperit esse aĩa viuẽs be-
ne viuẽdo:cõpletũqȝ fuerit verbũ tuũ:qđ ꝑ apo
stolum tuũ dixisti:nolite cõformari huic seculo
cõsequiṫ ⁊ illud qđ adiunxisti statim ⁊ dixisti:sed
reformamini in nouitate mẽtis vr̃e:nõ iam sꝫ
genus tanꝙ imitãtes precedentẽ proximũ:nec
ex hoĩs melioris autoritate viuẽtes. Neqȝ eniȝ
dixisti fiat homo sꝫm genus: sed faciamus ho-
minẽ ad imaginẽ ⁊ similitudinẽ nostraȝ vt nos
probemus que sit volũtas tua. Ad hoc.n.ille di
spensator tuus generans per euãgeliũ filios ne
semper paruulos haberet quos lacte nutriret:
⁊ tanꝙ nutrix foueret:reformamini inquit no-
uitate mentis vestre ad probandũ que sit vo-
luntas dei:qđ bonũ ⁊ beneplacitũ ⁊ perfectum:
Ideoqȝ nõ dicis fiat homo:sed faciamꝰ hoĩem -
nec dicis secũdũ genus: sꝫ ad imaginẽ ⁊ simili
dinẽ nostrã. Mente quippe renouatus ⁊ cõspi
ciens intellectũ veritatẽ tuã:homine demõstra
tore non indiget vt suũ genus imiteṫ:sed demõ
strante te probat ipse que sit volũtas tua:qđ bo
nũ ⁊ beneplacitũ ⁊ perfectũ:⁊ facis eũ iaȝ capa
ceȝ videre trinitatẽ vnitatis ⁊ vnitatẽ trinita-
tis. Ideoqȝ pluraliter dicto:faciamus hoĩeȝ:sin-
gulariter tamẽ inferṫ:⁊ fecit deus hoĩem:⁊ plu
raliter dicto ad imaginẽ nr̃am:singulariter infer
tur ad imaginẽ dei. Ita homo renouaṫ in agni-
tionẽ dei sꝫm imaginẽ eius qui creauit euȝ. Et
spiritualis effectus iudicat oĩa que vtiqȝ iudi
canda sunt.ipse aũt a nemine iudicaṫ. Qđ aut
iudicat omnia:hoc est quod habet potestatẽ pi-
sciuȝ maris ⁊ volatiliuȝ celi:⁊ oĩum pecoꝝ ⁊ fe-
rarum:⁊ oĩs terre:⁊ omniũ repentium que re
punt super terrã. Hoc enim agit per mentis in
tellectũ per quẽ ꝑcipit que sunt spũs dei. Alio-
quin homo in honore positus nõ intellexit: cõ-
paratus est iumẽtis insensatis ⁊ similis factus
est illis. Ergo ĩ ecclesia tua deus noster sꝫm grãȝ
tuã quã dedisti ei:qm̃ tuũ sumus figmentũ cre
ati in operibꝰ bonis:nõ solũ qui spiritualiter pre
sunt sed etiã hi qui spiritualiter subduṫ eis qui
presunt: Masculũ eniȝ ⁊ feminã fecisti hominẽ
hoc modo in gratia tua spirituali:vbi sꝫm sexum
corporis nõ est masculus ⁊ femina:qȝ neqȝ iu-
deus neqȝ grecus neqȝ seruus neqȝ liber. Spi-
rituales ergo siue qui presunt:siue qui obtẽpe-
rant.spiritualiter iudicant:nõ de cognitionibus
spiritualibus que lucent in firmamento. Non
eniȝ oportet de tã sublimi autoritate iudicare:ne
que de ipso libro tuo etiã si quid ibi nõ lucet:qm̃
subimittimus ei nostrꝝ intellectũ certũqȝ habe
mus etiã qđ clausuȝ est aspectibus nostris:recte
veraciterqȝ dictũ esse. Sic.n. homo licet iam
spiritualis ⁊ renouatus in agnitionẽ dei sꝫ ima
ginẽ eius qui creauit eũ:factor tñ legis debȝ eẽ
nõ iudex. Neqȝ de illa distinctione iudicat spiri
tualiũ videlicet atqȝ carnaliũ hoĩum qui tuis de
us noster oculis noti sunt:⁊ nullis adhuc nobis
apparuerunt operibus. vt ex fructibus eoꝝ co
gnoscamus eos sed tu domine iã scis eos ⁊ diui
sisti ⁊ vocasti in occulto anteꝙ fieret firmamen
tũ. Neqȝ de turbidis huius seculi populis tãꝙ
spiritualis homo diiudicat. Quid.n.ei de his
qui foris sunt iudicare ignorãti quis inde ven-
turus sit in dulcedinẽ gratie tue:⁊ quis imper-
petua impietatis amaritudine remansurus?
Ideoqȝ homo que fecisti ad imaginẽ tuã nõ ac-
cepit potestatẽ luminariũ celi:neqȝ ipsius occul
ti celi:neqȝ diei ⁊ noctis que ante celi cõstitutio
nẽ vocasti neqȝ cõgregationis aquaꝝ quod est
mare:sed accepit potestatẽ pisciũ maris:⁊ vola
tilium celi:⁊ omniũ pecoꝝ:⁊ omnis terre:⁊ om
nium repentiũ que repunt super terrã. Iudicat
eniȝ ⁊ approbat quod recte:improbat autẽ qđ
ꝑperaȝ inuenerit:siue in ea solẽnitate sacramen
toꝝ quibus initiãtur:quos peruestigat in aquis
multis misericordia tua:siue in ea qua ille piscis
exhibeṫ quẽ leuatũ de profundo terra pia come
dit:siue in verboꝝ signis vocibusqȝ subiectis au
toritate libri tui tanꝙ sub firmamẽto volitanti
bus ĩterpretãdo:exponẽdo:disserendo disputan
do:benedicẽdo:atqȝ inuocãdo te ore erũpẽtibꝰ
atqȝ sonantibus signis: vt respõdeat populus.
amẽ. Quibus oĩbus vocibus corporaliter enun
ciandis causa est abyssus seculi:⁊ cecitas carnis
que cogitata non pñt videri vt opus sit instre-
pere in auribus. Ita ꝙuis multiplicenṫ volati
lia super terrã:ex aquis tamẽ originẽ ducũt. Iu
dicat etiã spiritualis approbãdo qđ rectuȝ: im
probando autẽ quod perperã inuenerit in ope
ribus moribusqȝ fidelem ⁊ elemosynis:tanꝙ
terra fructifera ⁊ de anima viua mãsuefactis af
fectionibus:in castitate:in ieiunijs:in cogitatio
nibus piis de his que per sensuȝ corporis perci
piuntur. De his enim iudicare nunc dicitur in
quibus ⁊ potestatẽ corrigendi habet. Sed quid
est hoc ⁊ quale mysteriũ est? Ecce benedicis ho
mines o dñe vt crescãt ⁊ multiplicenṫ ⁊ imple
ant terrã. Nihil ne nobis ex hoc innuis:⁊ intel
ligamus aliquid? Cur non ita benedixeris lu-
cem quã vocasti diẽ:nec firmamẽtũ celi:nec lu-

minaria:nec sidera:nec terrã nec mare: Dicerẽ
te deus noster qui nos ad imaginẽ tuaȝ creasti.
dicerẽ te hoc donũ benedictionis homini ꝓprie
voluisse largiri nisi hoc modo benedixisses ꝑ i-
sces ⁊ cetos: vt crescerent ⁊ multiplicent̃ ⁊ im-
plerent aquas maris:⁊ volatilia multiplicarẽ
tur super terrã: Itẽ dicerẽ ad ea rerꝫ genera per
tinere benedictionẽ hanc que gignẽdo ex semet
ipsis propagant̃ si eaȝ reperirẽ in arbustis ⁊ fru
tectis ⁊ in pecoribus terre. Nunc aũt nec her-
bis ⁊ lignis dictũ est:nec bestijs ⁊ serpentibus
crescite ⁊ multiplicamini : cũ hec quoqꝫ oĩa sĩc
pisces ⁊ aues ⁊ hoĩes gignẽdo augeãt̃:genusqꝫ
custodiant. Quid igit̃ dicã lumen meũ veritas
q̃ vacat hoc:q̃ inaniter ita dictũ est: Nequaq̃ꝫ
pater pietatis absit vt hoc dicat seruus verbi
tui . Et si ego non intelligo quid hoc eloquio
signi ficetur vtantur e melius meliores.i.in-
telligentiores q̃ꝫ ego sum: vnicuiqꝫ q̃ꝫtũ sapere
dedisti deus meus. Placeat autẽ ⁊ ꝯfessio mea
corã oculis tuis qua tibi confiteor credere me
domine nõ incassuȝ te ita locutuȝ eẽ. neqꝫ silebo
qđ mihi lectionis huius occasio suggerit. Uerꝫ
est.n.nec video quid ĩpediat ita me sentire di-
cta figurata librorꝫ tuorꝫ. Noui.n. multiplr̃ sigĩ
cari ꝑ corpꝰ qđ vno mõ mẽte ĩtelligit̃:⁊ multiplr̃
mẽte ĩtelligi qđ vno mõ ꝑ corpꝰ significat̃. Ecce
simplex dilectio dei ⁊ proximi q̃ꝫ multiplicibus
sacramentis ⁊ innumerabilibꝰ linguis:⁊ i vna
quaqꝫ lingua inumerabilibus locutionũ modis
corporaliter enunciat̃. Ita crescũt ⁊ multiplicã-
tur fetus aquarꝫ. Attende iterꝫ quisqs hec legis
Ecce qđ vno modo scriptura offert: ⁊ vox per
sonat:in principio fecit deus celũ ⁊ terraȝ:nõne
multipliciter intelligitur: non errorũ fallacia sȝ
verarꝫ intelligentiarꝫ generibus ita crescũt ⁊ mł
tiplicant̃ fetus hoĩum. Itaqꝫ si naturas ipsas re
rum non allegorice:sed proprie cogitemus: ad
oĩa que de seminibus gignunt̃:conuenit verbũ
crescite ⁊ multiplicamini. Si aũt figurate posi
ta ista tractemus:qđ potius arbitror intendisse
scripturã:que vtiqꝫ nõ superuacue solis aquati
liuȝ ⁊ hoĩum fetibus istã benedictionẽ attribuit
inuenimus quidẽ multitudines ⁊ in creaturis
spiritualibus atqꝫ corporalibus tanq̃ꝫ in celo ⁊ i
terra ⁊ in animis iustis ⁊ iniquis tãq̃ꝫ in luce ⁊
in tenebris:⁊ in sanctis auctoribus per quos lex
ministrata est tanq̃ꝫ in firmamẽto qđ solidatum
est inter aquam ⁊ aquã: ⁊ ni societate amaricã-
tium ꝑplorꝫ tanq̃ꝫ in mari:⁊ in studio aĩarꝫ pia-
rum tanq̃ꝫ in arida: ⁊ in opibus misericordie :
ſm p̃sentem vitaȝ tanq̃ꝫ in herbis seminalibꝰ
⁊ lignis fructiferis:⁊ in spũalibus donis mani-
festatis ad vtilitatẽ sicut in luminaribꝰ celi:⁊ in
affectibus formatis ad tẽperantiã tanq̃ꝫ in aĩa
viua. In hoĩbus his nãciscimur multitudĩes ⁊
vbertates ⁊ incremẽta. Sȝ q̃ ita crescat ⁊ mul
tiplicet̃: vt vna res mł̃tis mõis enũciet̃ ⁊ vna
enũciatio mł̃tis mõis ĩtelligat̃: nõ iuenimꝰ nisi
ĩ signis corpalr̃ editis ⁊ rebꝰ ĩtelligibilr̃ excogita
tatis. Signa corpalr̃ edita gñatiões aquarꝫ ꝑꝑ
necessarias cãs carnalis ꝓfunditatis. res autẽ ĩ
telligibiliter excogitatas generationes huma-
nas ꝓpter rationis fecunditateȝ intelligimus.
Et ideo credimus vtriqꝫ horꝫ generi dictũ esse
abs te dñe:crescite ⁊ multiplicamini. In hac.n.
benedictione concessam nobis a te potestateȝ
⁊ facultatẽ accipio: ⁊ multis modis enunciare
qđ vno mõ intellectũ tenuerimus: ⁊ multis mo
dis intelligere quod obscure vno mõ enunciatũ
legerimus. Sic implent̃ aque maris:q̃ nõ mo
uentur nisi a varijs significationibus. sic ⁊ feti
bus humanis implet̃ ⁊ terra cuius ariditas ap
paret in studio ⁊ dñatur ei rõ. Uolo etiã dicere
dñe deus meus qđ me ꝯsequens tua scriptura
cõmonet: ⁊ dicam nec verebor. Uera enim di
cam te mihi inspirante qđ ex eis verbis volui
sti vt dicerem. Neqꝫ enim alio preter te inspi-
rante credo me verum dicere:cum tu sis veri-
tas:omnis aũt homo mendax. Et ideo qui loq
tur mendaciũ de suo loquit̃. Ergo vt veruȝ lo
quar de tuo loquar. Ecce dedisti nobis in escaȝ
omne fenum satiuum seminans semen qđ est
super oẽm terram: ⁊ omne lignũ qđ habet in se
fructũ seminis satiui. Nec nobis solis:sed ⁊ oĩ-
bus auibus celi ⁊ bestijs terre atqꝫ serpẽtibus
Piscibus aũt ⁊ cetis magnis non dedisti hec
Dicebamus enim eis fructibus terre significa
ri ⁊ in allegoria figurari opa misericordie: que
huius vite necessitatibus exhibent̃ ex terra fru
ctifera. Talis terra erat pius onesiphorus cu-
ius domui dedisti misericordiam: qui frequen
ter paulum tuum refrigerauit: ⁊ cathenaȝ eius
non erubuit. Hoc fecerunt ⁊ fratres: ⁊ tali fru
ge fructificauerunt: qui quod ei deerat supple-
uerunt ex macedonia. Quomodo autem dolet
quedam ligna que fructũ ei debitum non dede-
runt: vbi ait. in p̃ma mea defensione nemo mi
hi affuit:sed omnes me dereliquerunt: nõ illis
imputet̃. Ista enim debentur eis qui ministrãt
doctrinam rationaleȝ per intelligentias diuino
rum mysteriorum: ⁊ ita eis debentur tanq̃ꝫ ho
minibus. Debent̃ aũt eis sicut aĩe viue p̃benti
bus se ad imitandũ in omni ꝯtinentia. Itẽ de
bentur eis tanq̃ꝫ volatilibus ꝓpter bñdictiones
eorꝫ que multiplicant̃ super oẽm terraȝ : qm̃ in
oẽm terram exijt sonus eorꝫ. Pascunt̃ autẽ his
escis q letant̃ eis: nec illi letãtur eis quorũ deꝰ
venter est. neqꝫ enim ⁊ in illis q prebent ista ea
q̃ dant fructus est:sed q̃ ꝓ aĩo dant. Itaqꝫ ille q

deo seruiebat non suo ventri video plane vnđ
gaudeat: video ⁊ ꝯgratuloꝛ ei valde. Accepat
eniꝫ a philippensibus qui per ephasioditū mi
serant. Sed tñ vnde gaudeat video. Unde aūt
gaudet inde pascit̄: qꝛ in veritate loquēs gaui-
sus sum inquit magnifice in dño: qꝛ tandē ali-
quādo repullulastis sape pꝛo me in quo ⁊ sapie
batis: tediū āt habuistis. Isti āt diuturno tedio
marcuerant: ⁊ quasi exaruerāt ab isto fructu bo
ni operis: ⁊ gaudet eis qꝛ repullularūt nō sibi:
qꝛ eiūs indigentie subuenerūt: Ideo secutꝰ ait
Nō qđ desit aliqđ dico. Ego. n. didici in quibꝰ
sum sufficiēs esse. Scio ⁊ minus hr̄e: scio ⁊ abū
dare in omnibus ⁊ in oībus imbutus sum. Et
satiari ⁊ esurire ⁊ abundare ⁊ penuriā pati: oīa
possuꝫ in eo q me ꝯfoꝛtat. Ergo in oībus gaudēs
o paule magne vnde gaudes: vñ pasceris hō re
nonate in agnitionē dei ꝓm imaginē eius q crea
uit te: ⁊ aīa viua tāta cōtinētia: ⁊ lingua volati
lis loquēs mysteria? Talibꝰ qppe aiantibꝰ esca
ista debetur. Quid est qđ te pascit? Leticia. Qđ
sequit̄ audiamus. Uerūtñ inquit bene fecistis
cōicantes tribulationi mee. Hinc gaudet: hinc
pascit̄: qꝛ illi bene fecerunt: nō qꝛ eius angustia
relaxata est: qui dicit tibi: in tribulatione dilata
sti mihi: qꝛ ⁊ abundare ⁊ penuriā pati nouit i te
qui cōfoꝛtas eū. Scitis. n. inquit ⁊ vos philip-
penses: qm̄ in pꝛincipio euangelij cū ex macedo
nia sū pꝛofectus: nulla mihi ecclesia cōicauit in
ratione dati ⁊ accepti nisi vos soli: qꝛ ⁊ thessalo
nicā ⁊ semel ⁊ iteꝝ vsibꝰ meis misistis. Ad hec
bona opera eos redijsse nūc gaudet ⁊ repullulas
se letatur tanꝗ̄ reuirescēte fertilitate agri. Nū
quid propter vsus suos: qꝛ dixit vsibus meis
misistis nunquid propterea gaudet? Nō ꝓpte-
rea. Et hoc vnde scimus: quoniā ipse sequitur
dicens: Nō qꝛ quero datū: sed requiro fructum
abundantē. Didici a te deus meus inter datuꝫ
⁊ fructū discernere. Datū est res ipsa quā dat q
impartit̄ hec necessaria: veluti est nūmus: cibꝰ
potus vestimētū tectū adiutoꝛiū. Fructus autē
bona ⁊ recta voluntas datoꝛis est. nō. n. ait ma
gister bonus: qui suscepit ꝓphetā tm̄: sed addi-
dit in noīe pꝛophete: neqꝫ ait tm̄: qui suscepit
iustū: sed addidit in noīe iusti. Ita qppe ille mer
cedē pꝛophete iste mercedē iusti accipiet: Nec
solū ait qui calicē aq̄ frigide potū dederit vni
ex minimis meis: sed addidit tm̄ in nomine di
scipuli. Et sic adiūxit: Amen dico vobis: nō ꝑ
det mercedē suā: Datū est suscipe pꝛophetā: su
scipere iustū: poꝛrigere calicē aque frigide disci-
pulo: fructus autē in noīe ꝓphete: in noīe iusti: i
noīe discipuli h̄ facere. Fructu pascit̄ Helyas a
vidua sciēte ꝙ hoīem dei pasceret: ⁊ propter h̄
pasceret. Per coruū aūt dato pascebat̄: nec in-
terioꝛ helyas sed exterioꝛ pascebat̄: qui possꝫ ēt
talis cibi egestate corrūpi. Ideoqꝫ dicā qđ ve
ruꝫ est coꝛā te dñe: cū hoīes idiote atqꝫ infideles
quibus initiādis atqꝫ lucrādis necessaria sūt sa
cramenta initioꝝ: ⁊ magnalia miraculoꝝ: que
noīe piscium ⁊ cetoꝝ significari credidimus: su
scipiunt coꝛpoꝛaliter reficiendos: aut in aliquo
ꝑñtis vite vsu adiuuādos pueros tuos cum id
quare faciēdū sit ⁊ quo ꝑtineāt ignoꝛent nec illi
istos pascant: nec isti ab illis pascunt̄: qꝛ nec il
li hoc scā ⁊ recta voluntate operant̄: nec isti eoꝝ
datis vbi fructū nōdū vidēt letant̄. Inde quip
pe animus pascit̄: vnde letat̄. Et ideo pisces ⁊
ceti nō vescunt̄ escis: quas nō germinat nisi iaꝫ
terra ab amaritudine marinoꝝ fluctuū distincta
atqꝫ discreta. Et vidisti deus oīa que fecisti: ⁊
ecce bona valde: qꝛ ⁊ nos vidimus ea: ⁊ ecce
oīa bona valde. In singulis generibus operum
tuoꝝ: cū dixisses vt fierēt ⁊ facta eēnt: illud atqꝫ
illud vidisti qꝛ bonū ē. Septies numeraui scri
ptuꝫ eē te vidisse: qꝛ bonum est qđ fecisti. ⁊ hoc
octauū est: qꝛ vidisti oīa q̄ fecisti: ⁊ ecce nō soluꝫ
bona: sed ēt valde bona tanꝗ̄ simul oīa. Nam
singula tantū bona erant: simul aūt oīa: ⁊ bona
⁊ valde. Hoc nō dicunt̄ ēt queqꝫ pulchꝛa coꝛ-
poꝛa: qꝛ lōge multo pulchꝛius est coꝛpus qđ ex
mēbꝛis pulchꝛis oībus cōstat: qꝫ ipsa mēbꝛa sin
gula: quoꝝ oꝛdinatissimo ꝯuētu cōplet̄ vniuer
suꝫ: quāuis ⁊ illa ēt singulatim pulchꝛa sint. Et
attēdi vt inuenirē vtꝝ septies vel octies vide
ris qꝛ bona sint opera tua cū tibi placuerūt: ⁊ i
tua visione nō inueni tēpoꝛa per que intellige-
reꝫ ꝙ totiēs videris q̄ fecisti: ⁊ dixi. O dñe: nō-
ne ista scriptura tua vera est: quoniā tu verax ⁊
veritas edidisti eā? Cur ḡ tu mihi dicis nō esse
in tua visione tempoꝛa: ⁊ ecce scriptura tua mi
hi dicit per singulos dies ea q̄ fecisti te vidisse
qꝛ bona sunt? Et cū ea numerarē: inueni quoti-
ens ad hec tu dicis mihi: qm̄ tu es deus meus
⁊ dicis voce foꝛti in aurē interioꝛē seruo tuo ꝑ
rumpēs meā surditatē ⁊ clamās. O hō nempe
qđ scriptura mea dicit ego dico. Et tñ illa tem
poꝛaliter dicit: verbo autē meo eterno tempꝰ
nō accidit: qꝛ equali mecuꝫ eternitate consistit.
Sic ea que vos per spiritū meum videtis ego
video: sicut ea que vos per spiritū meum dici-
tis ego dico. Atqꝫ ita cū vos tēpoꝛaliter ea vide
atis nō ego tēpoꝛaliter video: quēadmodū cū
vos tēpoꝛaliter ea dicatis nō ego tꝑaliter ea di-
co. Et audiui dñe deus meus ⁊ elinxi stillā dul-
cedinis ex tua veritate: ⁊ intellexi qm̄ sunt qui-
daꝫ quibꝰ displicent opera tua bona: ⁊ multa eo
ruꝫ dicunt te fecisse necessitate cōpulsum: sicut
fabꝛicas celoꝝ ⁊ cōpositiones siderū: ⁊ hec non
de tuo sed iā fuisse alibi creata ⁊ aliūde: que tu

ʒheres ⁊ cōpaginares atqꝫ cōtexeres cū de ho
stib⁹ victis mūdana menia molireris: vt ea cō
structione deuicti aduersus te iterꝝ rebellare non
possent. Alia vero nec fecisse te nec oīno cōpe-
gisse sicut oēs carnes ⁊ minutissima queqꝫ aian
tia. ⁊ quicq̄d radicibus terrā tenet: sed hostileʒ
mentē naturāqꝫ aliaʒ nec abs te conditaʒ tibiqꝫ
contrariā in inferioribus mūdi locis ista gigne
re atqꝫ formare. Insani dicunt hec: qm̄ nō per
spiritū tuū vident opera tua: nec te cognoscunt
in eis. Qui aūt per spiritū tuū vident ea: tu vi-
des in eis. Ergo cū vidēt qꝛ bona sunt: tu vides
qꝛ bona sunt: ⁊ quecūqꝫ propter te placent: tu in
eis cōplaces: ⁊ que per spiritū tuū placēt nobis:
tibi placent in nobis. Quis. n. scit hoīum q̄ sunt
hoīs: nisi spūs hoīs qui in ipso est? Sic ⁊ que di
sunt nemo scit nisi spiritus dei. Nos aūt inquit
nō spm̄ huius mundi accepimus: sed spirituʒ q
ex deo est: vt sciamus que a deo donata sunt no
bis. Et admoneor vt dicā. Certe nemo scit que
dei sunt nisi spiritus dei. Quomodo ergo scimus
⁊ nos que a deo donata sunt nobis. Respon de
tur mihi qm̄ que per eius spiritū scimus etiā sic
nemo scit nisi spiritus dei. Sicut. n. recte dictū
est: nō. n. vos estis qui loquimini: eis qui in spiri-
tu dei loquerent̄ sic recte dr̄: non vos estis qui
scitis eis: qui in dei spiritu sciunt. nihilominus
igit̄ recte dicit̄: non vos estis qui videtis eis q
in spiritu dei vident. Ita quicq̄d in spiritu dei
vident: qꝛ bonū est nō ipsi sed deus videt qꝛ bo
nū est. Aliud ergo est vt putet quisqꝫ malū esse
qd̄ bonū est: quales supra dicti sunt. Aliud vt qd̄
bonū est videat hō qꝛ bonum est. Sicut multis
tua creatura placet qꝛ bona est: quibus tñ non tu
places in ea: vnde frui magis ipsa q̄ te volunt
Aliud aūt vt cū aliquid videt homo qꝛ bonum
est deus in illo videat qꝛ bonū est: vt. s. ille ame
tur in eo qd̄ fecit: qui nō amaret̄ nisi per spiritū
quē dedit: qm̄ charitas dei diffusa est in cordi
bus nostris per spiritūsanctū qui datus est no-
bis per quē videmus qꝛ bonū est quicquid ali-
quo modo est. Ab illo enim est: qui non aliquo
modo est: sed quod est est. Gratias tibi dn̄e: vi
demus celū ⁊ terrā siue corporalē partē superio
reʒ atqꝫ inferiorē: siue spiritualē corporalēqꝫ crea
turā atqꝫ in ordinatu harū partiū quib⁹ cōstat vl̄
vniuersa mundi moles vel vniuersa oīno crea
tura. Videmus lucē factā diuisamqꝫ a tenebris
videmus firmamētū celi siue inter spūales a-
quas superiores ⁊ corporales inferiores prima
riū corpus mundi sup hoc spaciū aeris: qꝛ ⁊ h̄
vocat̄ celū per qd̄ vagant̄ volatilia celi inter a-
quas que vaporaliter ei superferunt̄: ⁊ serenis
etiā noctib⁹ rotant: ⁊ has que in terris graues
fluitant. Videm⁹ cōgregatarꝝ aquarꝝ speciē per

cāpos maris ⁊ aridā terrā ⁊ nudatā vel forma-
taʒ vt esset visibilis ⁊ cōposita. herbarūqꝫ atqꝫ
arborꝝ materiē. Videm⁹ luminaria fulgere de
sup solē sufficere dici lunā ⁊ stellas cōsolari no-
ctē: atqꝫ his oībus notari ⁊ significari tēpora.
Videmus humidā vsqꝫquaqꝫ naturā piscibus
⁊ beluis ⁊ alitibus fecūdatā: qd̄ aeris corpulen
tia que volat⁹ auiū portat aquarꝝ exalatione cō
crescit. Videmus terrenis aīalibus faciē terre
decorari: hoīemqꝫ ad imaginē ⁊ similitudineʒ
tuā cunctis irrationalibus animantib⁹ ipsa tua
imagine ac similitudine: hoc est rationis ⁊ in-
telligentie virtute preponi. Et queadmoduʒ i
eius aīa aliud est qd̄ consulēdo dominatur: ali
ud qd̄ subdit̄ vt obtēperet sic viro factā eē eti
aʒ corporaliter feminā que hr̄et quidē in mēte
rationalis intelligētie parē naturā: sexu tñ cor-
poris ita masculino sexui subijceret̄: quemad-
modū subijcit̄ appetitus actionis ad cōcipien
daʒ de ratione mētis recte agendi solertiam.
Videmus hec ⁊ singula bona: ⁊ oīa bona valde
Laudēt te opa tua vt amem⁹ te: ⁊ amem⁹ te: vt
laudent te opera tua: que habent initium ⁊ finē
ex tempore ortum ⁊ occasum: profectum ⁊ de-
fectum: speciem ⁊ priuationem. Habent ergo
consequentia mane ⁊ vesperam: partim laten-
ter: partim euidenter. De nihilo enim a te non
de te facta sunt. non de te aliqua: non de tua vl̄
que antea fuerit: sed de cōcreta. i. simul a te crea
ta materia. qꝛ eius informitatē sine vlla tem-
poris interpositione formasti. nā cū sit aliud ce
li ⁊ terre materia: aliud celi ⁊ terre species: ma
teriā quidē de oīno nihilo: mundi autem speciē
de informi materia: simul tamē vtrunqꝫ fecisti
vt materiā forma nulla more intercapedine se
queret̄. Inspeximus etiam propter quorꝝ figu-
rationē ista vel tali ordine fieri: vel tali ordinē
scribi voluisti: ⁊ vidimus qꝛ bona sunt singula
⁊ omnia bona valde i verbo tuo in vnico tuo
celū ⁊ terram caput ⁊ corpus ecclesie in prede-
stinatione ante omnia tempora sine mane ⁊ ve
spera. Ubi autem cepisti predestinata tempo-
raliter exequi: vt occulta manifestares ⁊ incom
posita nostra cōponeres: quoniā super nos erāt
peccata nostra ⁊ in profunduʒ tenebrosuʒ abie
ramus abs te: ⁊ spiritus tuus bonus superfere
batur ad subueniendū nobis in tempore op-
portuno: ⁊ iustificasti impios: ⁊ distinxisti eos ab
iniquis. ⁊ solidasti auctoritatē libri tui inter su
periores qui tibi docibiles essent: ⁊ inferiores
qui eis subderentur: ⁊ congregasti societateʒ in
fidelium in vnam conspirationem vt appare-
rent studia fidelium: vt tibi opera misericordie
parerent distribuentes etiam pauperibus ter
renas facultates ad acquirenda celestia: ⁊ inde

accendisti quedã luminaria in firmamẽto: ver-
buz vite habentes sanctos tuos: ⁊ spiritualib⁹
donis prelata sublimi auctoritate fulgentes: ⁊
inde ad imbuẽdas infideles gentes sacramẽta
⁊ miracula visibilia: vocesqꝫ verboꝝ ꝓm firma
mentũ libri tui: quibus etiã fideles benedicerẽ
tur ex materia corporali produxisti ⁊ deinde fi-
deliuz aiam vivaz per affectus ordinatos con
tinentie vigore formasti: atqꝫ inde tibi soli mẽ-
tẽ subditã ⁊ nullius autoritatis humane ad imi
tandũ indigentẽ renouasti ad imaginẽ ⁊ simili-
tudinẽ tuã prestantiqꝫ intellectui rationabilem
actionẽ tãqꝫ viro feminã subdidisti: omnibusqꝫ
tuis ministerijs ad perficiendos fideles in hac
vita necessarijs ab eisdez fidelibus ad vsus tẽ
porales fructuosa in futuꝝ opera preberi volui
sti. Hec omnia videmus ⁊ bona sunt valde. qm̃
tu ea vides in nobis: qui per spiritũ quo ea vi-
deremus ⁊ in eis te amaremus dedisti nobis.
Domine deus pacẽ da nobis. omnia. n. presti-
tisti nobis: pacẽ quietis: pacẽ sabbati: pacẽ sine
vespera. Ois quippe iste ordo pulcherrimus
reꝝ valde bonaꝝ modis suis peractis transi-
turus est ⁊ mane quippe in eis factum est ⁊ ve-
spera. Dies autẽ septimus sine vespera ẽ nec
habet occasuz: qꝛ sanctificasti eum ad perman-
sionez sempiternaz. vt id qd̃ tu post opera tua
bona valde quamuis ea quietus feceris: requie
uisti septimo die: hoc preloquaᷓ nobis vox li-
bri tui: quod ⁊ nos post opera nostra: ideo bo-
na valde: quia tu nobis ea donasti: sabbato vite
eterne requiescamus in te etiaz. Tunc enim sic
requiesces in nobis: quemadmodũ nunc opera
ris in nobis ⁊ ita erit illa requies tua per nos:
quẽadmodũ sunt ista opera tua per nos. Tu ãt
domine semper operaris ⁊ semper requiescis
nec vides ad tẽpus: nec operaris ad tempus:
nec moueris ad tẽpus: nec quiescis ad tempus
⁊ tamen facis ⁊ visiones temporales: ⁊ ipsa tẽ
pora: ⁊ quietem ex tempore. Nos itaqꝫ ista q̃
fecisti videmus qꝛ sunt. tu autẽ qꝛ vides ea sũt
Et nos foris videmus qꝛ sunt: ⁊ intus qꝛ bona
sunt: tu autem ibi vidisti facta: vbi vidisti faci
enda. Et nos alio tempore moti sumus ad bene
faciendum: posteaqꝫ concepit de spiritu tuo coꝛ
nostrũ. Priore aũt tẽpore ad malefaciẽdũ mo-
uebamur deserentes te: tu vero deus vne bone
nunqꝫ cessasti benefacere. Et sunt quedam bo-
na opera nostra ex munere quidem tuo: sed nõ
sempiterna. Post illa nos requieturos in tua
grandi sanctificatione speramus. Tu autez bo-
nũ nullo indigens bono semper quietus es: quo
niaz tũa quies tuipse es. Et hoc intelligere quis
hominum dabit homini: quis angelus angelo
quis angelus homini: A te petatur: in te que-
ratur: ad te pulsetur: sic sic accipietur: sic inueni
etur: sic aperietur. Amen.

Aurelij Augustini confessionum tertiusde-
cimus atqꝫ vltimus liber explicit.

Ex libro retractationũ beati Augustini.

LIbros de doctrina
christiana cuz imperfectos cõpe
rissez perficere malui: qꝫ eis sic
relictis ad alia retractãda transi
re. Compleui ergo tertiũ q scri-
ptus fuerat vsqꝫ ad eũ locũ vbi cõmemoratũ ẽ
ex euangelio testimoniũ de muliere que abscon
dit fermẽtũ in tribus mensuris farine donec fer
mentareᷓ totũ. Addidi etiã nouissimũ libꝝ: ⁊ in
quattuor libris opus illud cõpleui. Quoꝝ ꝑmi
tres adiuuant: vt scripture intelligaᷓ. Quar-
tus aũt quomodo que intelligimus proferenda
sint. In secundo sane libro de auctore libri quez
plures vocãt sapientiaz Salomonis: qꝫ etiam
ipsum sicut ecclesiasticum iesus filius sirach scri
psit: nõ ita cõstare vt a me dictũ est: postea didici
⁊ omnino probabilius cõperi nõ esse hunc eius
libri autorem. Ubi autẽ dixi. his quadraginta-
quatuor libris testamenti veteris terminatur
autoritas ex cõsuetudine qua iaz loquiᷓ eccle-
sia vetus testamẽtum appellaui. appostolus au
tez nõ videᷓ appellare vetus testamentũ nisi
qd̃ datũ est in monte syna. Et in eo qꝫ dixi de tẽ
porũ historia sanctũ Ambrosium soluisse questi
onem tanquã coetanei fuerint Plato ⁊ Hiere-
mias: me fefellit memoria. Nam quid ille epi
scopus de hac re senserit: in libro eius legitur
quem de sacramentis siue de philosophia scri-
psit. Hoc opus sic incipit. Sunt precepta q̃dã.

Aurelij Augustini doctoris in libros quatu
or de doctrina christiana. Prologus incipit.

SUnt precepta que
dam tractandaꝝ scripturarum
que studiosis eaꝝ video nõ incõ
mode posse tradi: vt non soluz
legendo alios: qui diuinaꝝ lit-
terarum operta aperuerunt: sed etiam ipsi spe
riendo proficiant. Hec tradere institui volenti
bus ⁊ valentibus discere: si deus ac domin⁹ no
ster ea que de hac re cogitanti solet suggerere:
etiã scribenti mihi non deneget. Quod anteqꝫ
exordiar videᷓ mihi respondendũ esse his qui
hec repꝛhẽsuri sunt: aut reprehensuri essent: si eos

non ante placaretthus. Quod si nonnulli etiam
post i ista reprehenderit saltē alios nō monebūt
nec ab utili studio ad imperitie pigritiam reuo
cabunt quos mouere possent nisi premunitos
preparatosq͡ʒ inuenirent. Quidā eniʒ reprehen
suri sunt hoc opus nostruʒ. cū ea que preceptu-
ri sumus nō intellexerint. Quidā vero cū intel
lectis vti noluerint: conatiq͡ʒ fuerint scripturas
diuinas ſm hec precepta tractare: neq͡ʒ value-
rint aperire atq͡ʒ explicare que cupiunt inaniter
me laborasse arbitrant̄. Et q2 ipsi non adiuua
buntur hoc opere nullū adiuuari posse censebūt
Tertiū genus est reprehensoꝝ qui diuinas scri
pturas: vel reuera bene tractant vel bene tra-
ctare sibi vident̄. Qui quoniā nullis huiusce-
modi obseruationibus lectis: quales nunc tra-
dere institui: facultatē exponendoꝝ sanctoꝝ li-
broꝝ se assecutos vel vident vel putant: nemi
ni esse ista precepta necessaria: sed potius totuʒ
quod de illaꝝ litterarum obscuritate laudabili
ter aperit̄ diuino munere fieri posse clamitabūt
Quibus omnibus breuiter respondens: illis q
hec que scribimus nō intelligunt. hoc dico: me
non ita esse reprehendendū: q2 hec nō intelli-
gunt tanq͡ʒ si lunā veterē ꝛ nouā sydus ve ali-
quod minime claꝝ vellent videre: qd̄ ego intē
to digito demonstrarē. illis aūt nec ad ipsuʒ digi
tum meū videndū sufficiens esset acies oculoꝝ
nō propterea mihi succensere deberent. Illi ve
ro qui etiā istis preceptis cognitis atq͡ʒ pceptis
ea que in diuinis libris obscura sunt intueri ne
quiuerint: arbitrent̄ se digitū quidē meū videre
posse. sydera vero quibus demonstrandis intē
ditur videre non posse. Et illi ergo ꝛ isti me re
prehendere desinant: ꝛ lumē oculoꝝ diuinitus
sibi prebere deprecent̄. Nō enim si possuʒ mē
bruʒ meū ad aliquid demonstranduʒ mouere:
possuʒ etiā oculos accēdere: quibus vel ipsa de-
monstratio mea vel etiā illud qd̄ volo demon-
strare cernat̄. Iā vero eoꝝ qui diuino munere
exultant: ꝛ sine talibus preceptis qualia nūc tra
dere institui: se sanctos libros intelligere atq͡ʒ
tractare glorient̄. ꝛ propterea superflua voluis
se me scribere existimāt: sic est leniēda cōmotio:
vt q̄uis dei magno munere iure letent̄: recor-
dent̄ se tn̄ per hoies didicisse vel litteras: nec
ꝓpterea sibi ab Antonio sancto ꝛ perfecto viro
egyptio monacho insultari debere: qui sine vl
la scientia litterarum scripturas diuinas ꝛ me-
moriter audiēdo tenuisse. ꝛ prudēter cogitando
intellexisse predicat̄: aut ab illo seruo barbaro
christiano de quo a grauissimis: fideq͡ʒ dignis-
simis viris nup accepim⁹: q lr̄as quoq͡ʒ ipas nl'
lo docēte hoie plenā noticiā orādo vt sibi reue-
larent̄ accepit triduanis pcib⁹ ipetrās: vt et co-
dicē oblatū stupētib⁹ q aderāt legēdo pcurreret
At si hec qsq͡ʒ falsa arbitret̄: nō ago pugnacit̄.
Certe enim qm̄ cum christianis nobis res est:
qui se scripturas sanctas sine duce hoie gaudēt
nosse: ꝛ si ita est: vero ꝛ non mediocri gaudent
bono: concedant necesse est vnūquenq͡ʒ nostrū
ꝛ in abeunte pueritia ꝯsuetudine audiendi lin
guam suam didicisse: ꝛ aliam aliquam vel gre-
cam vel hebream vel quanlibet ceterarū: aut
similiter audiendo: aut per hoiem preceptoreʒ
accepisse. Iā ergo si placet moneamus oēs fra
tres ne paruulos suos ista doceant: q2 momēto
vno, tēporis adueniente spūsancto repleti apli
omniū gentiuʒ linguis locuti sunt: aut cui talia
non prouenerint: nō se arbitret̄ esse christianū
aut spiritūsanctum accepisse se dubitet. Immo
vero ꝛ qd̄ per hominē discendum est sine sup-
bia discat: ꝛ per queʒ docet̄ alius sine inuidia
tradat qd̄ accepit. Neq͡ʒ tentemus eum cui cre
dimus: ne talibus inimici versucijs ꝛ puersita
te decepti: ad ipsum quoq͡ʒ euangelium audiē
dum atq͡ʒ discendum nolimus ire in ecclas: aut
codicem legere: a ut legentē predicantemq͡ʒ ho-
minem audire: ꝛ expectemus rapi vsq͡ʒ in ter-
tium celum: siue in corpore: siue extra corpus:
sicut dicit apl's: ꝛ ibi audire ineffabilia verba:
q̄ non licet homini loq: aut ibi videre dn̄ʒ iesuʒ
christū: ꝛ ab illo poti⁹ q̄ʒ ab hoibus audire euā
gelium. Caueamus tales tentationes supbissi
mas ꝛ piculosissimas: magisq͡ʒ cogitemus ꝛ ipʒ
aplm paulum: lʒ diuina ꝛ celesti voce ꝓstratuʒ
ꝛ instructum: ad hoiem tamen missum esse: vt
sacra percipiet ꝛ copularet̄ ecclesie: ꝛ centurio-
nem cornelium q̄uis exauditas orones eius
elemosynasq͡ʒ respectas ei angelus nūciauerit
petro tn̄ traditum imbuendū: per quem nō so-
lum sacra pciperet: sed etiaʒ qd credendū: quid
sperandū: qd diligendū esset audiret. Et pote-
rant vtiq͡ʒ oia per angelū fieri: sed abiecta esset
humana conditio si p hoies hominibus verbū
suum deus ministrare nolle videret̄. Quo eniʒ
verum esset qd̄ dictū est: templū. n. dei sanctū
est: qd̄ estis vos: si deus de humano tēplo rn̄sa
non redderet: ꝛ totū qd̄ discendū hoibus tradi
vellet: de celo atq͡ʒ p angelos ꝓsonaret? Deide
ipsa charitas q̄ sibi inuicem hoies nō vnitatis
astringit: non hēret aditū refundendoꝝ: ꝛ qua
si miscendoꝝ sibimet animoꝝ: si homines p
hoies nihil discerent. Et certe spadonē illuʒ q
esaiam ꝓphetam legens nō intelligebat: neq͡ʒ
apl's ad angelū misit: nec p angelum ei qd̄ non
intelligebat expositum: aut diuinitus in mente
sine hominis ministerio reuelatum est: se d po-
tius suggestiōe diuina missus est ad eū: seditq͡ʒ
cum eo philippus: q nouerat esaiam ꝓphetaʒ:

eiqꝫ humanis verbis ⁊ lingua qđ in scriptura il
la tectū erat aperuit. Nōne cū moyse deus lo
quebatur. Et tamē cōsiliū regendi atqꝫ admini
strandi tam magni populi a socero suo alienige
na .s. homine: ⁊ maxime prouidus: ⁊ minime su
perbus accepit. Nouerat .n. ille vir ex quacūqꝫ
anima verꝫ consiliū processisset: nō ei: sed illi q
est veritas incōmutabili deo tribuendum esse.
Postremo quisquis se nullis preceptis instru
ctū diuino munere quecūqꝫ in scripturis san
ctis obscura sunt intelligere gloriatur: bene qui
dez credit: ⁊ verꝫ est nō esse illā suā facultatem
quasi ex seipso existentē: sed diuino munere tra
ditam. Ita enim dei gloriā querit non suaz: sed
cum legit ⁊ nullo sibi hoīum exponēte intelligit
cur ipse alijs affectat exponere: ac nō potiꝰ eos
remittit deo. vt ipsi quoqꝫ nō per hoīem: sed il
lo intus docēte intelligāt? Sed videlicet timet
ne audiat a dn̄o. Serue nequā dares pecuniaz
meaz nūmularijs. Sicut ergo hi ea que intelli
gunt produnt ceteris vel loquēdo vel scribendo
ita ego quoqꝫ si nō solū ea que intelligant: sed ēt
intelligendo ea que obseruent prodidero culpa
ri ab eis profecto non debeo quanqꝫ nemo de
beat aliquid sic habere: quasi suum propriū: nisi
forte mendaciū. Nā omne verꝫ ab illo est q ait:
Ego sum veritas. Quid eniz habemus qđ non
accepimus? Qđ si accepimus quid gloriamur
quasi non accepimus. Qui legit audientibus lit
teras: vtiqꝫ quas agnoscit enunciat. Qui autē
ipsas litteras tradit: hoc agit vt alij quoqꝫ lege
re nouerint: vterqꝫ tamen hoc insinuat quod ac
cepit. Sic ecce qui ea que in scripturis intelligit
exponit audientibus tanqꝫ litteras quas agno
scit pronūciat lectoris officio. Qui aūt precipit
quomodo intelligendū sit: similis est tradenti
litteras: hoc est precipienti quō sit legendū: vt
quō ille qui legere nouit alio lectore nō indiget
cum codicē inuenerit a quo audiat quid ibi scri
ptū sit: sic iste qui precepta que conamur tradere
acceperit: cū in libris aliqđ obscuritatis īuenerit
quasdā regulas veluti litteras tenens intelle
ctorez aliū nō requirat: per quē sibi qđ opertuz
est detegat: sꝫ quibusdā vestigijs indagatis ad
occultū sensuz sine vllo errore ip̄e ꝑueniat aut
certe in obscuritatē praue sentētie nō incidat.
Quapropter quāqꝫ ⁊ in ipso opere satis appa
rere possit: huic officioso labori nostro nō recte
aliquē ꝯdicere. tn̄ si huiuscemodi ꝓemio qbusli
bet obsistētibꝰ ꝯueniēter vr̄ eē rn̄suz: huius vie
quā in hoc libro ingredi volumus: tale nobis
occurrit exordium.

Explicit prologus.

Incipit liber primus beati Augustini de do
ctrina christiana.

QUe sūt res qbus nititur
ois tractatio scri
pturaꝝ. Modus inuenien
di que intelligenda sunt: ⁊
modus ꝓferēdi q̄ intellecta
sunt. De inueniēdo priꝰ de
ꝓferēdo postea disseramus
Magnū onꝰ ⁊ arduum: ⁊ si
ad sustinēdū difficile: vereor ne ad suscipiēdū te
merariū. Ita sane si de nobis ipsis ꝑsumeremꝰ
Nūc vō cū in illo sit spes pagēdi hꝰ opis: a quo
nobis i cogitatōe multa de hac re iā tradita te
nemus: nō est metuēdū ne dare desinat cetera:
cū ea q̄ data sunt cepimꝰ ip̄edere. Ois .n. res q̄
dādo nō deficit dū hr̄ ⁊ nō dat: nōdū hr̄ quō ha
benda est. Ille .n. ait q hꝫ dabit ei. Dabit ḡ ha
bētibꝰ .i. cū benignitate vtētibꝰ eo qđ accepunt
adimplebit atqꝫ cumulabit qđ dedit. Illi qnqꝫ
⁊ illi septē erāt panes: anteqꝫ incipent dari esuri
entibꝰ. Qđ vbi fieri cepit: cophinos ⁊ sportas sa
tiatis tot hoīuz milibꝰ ip̄leuerūt. Sic ḡ ille pa
nis dū frāgeret accreuit: sic ea q̄ ad hꝰ opꝰ aggre
diēdū iā dn̄s ꝓbuit cū dispēsari cepint eo ip̄o sug
gerēte multiplicabunt: vt i ip̄o nr̄o misterio non
solū nullā patiamur inopiā: sꝫ de mirabili etiaz
abūdātia gaudeamꝰ. Ois doctria vel reꝝ ē vel
signoꝝ: sꝫ res ꝑ signa discunt. Proprie aūt nūc
res appellaui: q̄ nō ad significādū aliqđ adhibē
tur: sicuti ē lignū lapis pecus atqꝫ hmōi cetera:
sꝫ nō illud lignū qđ in aq̄s amaras moysen mi
sisse legimꝰ vt amaritudine carerēt: neqꝫ ille la
pis quē iacob sibi ad caput posuerat: neqꝫ illud
pecꝰ qđ ꝓ filio imolauit abraā. He nāqꝫ ita res
sūt vt aliaꝝ ēt signa sint reꝝ. Sūt aūt alia signa
quoꝝ ois vsus i significādo ē: sicuti sūt v̄ba. Ne
mo .n. vtit v̄bis nisi aliqđ significādi grā. Ex qꝰ
itelligit q̄ appellē signa: res eas vꝫ q̄ ad signifi
cādū aliqđ adhibent. Quāobrē oē signū ēt res
aliq̄ ē. Qđ .n. nulla res ē oīo nihil ē. Nō aūt ois
res ēt signū ē. Et iō i hac diuisiōe reꝝ atqꝫ sigꝝ
cū de rebꝰ loq̄mur ita loq̄mur: vt ēt si eaꝝ aliq̄
adhibi ad sigficādū pn̄t nō ip̄ediāt ꝑtitōez q̄ priꝰ
de rebꝰ postea de signis disserimꝰ mēoriterqꝫ te
neamꝰ. id nūc i rebꝰ ꝯsiderādū eē q̄ sūt nō q̄ ali
ud ēt p̄ter seip̄as significāt. Res ḡ alie sūt qbus
fruēdū ē: alie qbꝰ vtēdū: alie q̄ fruunt ⁊ vtunt.
Ille qbꝰ fruēdū ē: beatos nos faciūt. Istis qbus
vtēdū ē: tēdētes ad btitudinē adiuuamur: ⁊ q̄si
adminiculamur: vt ad illas q̄ nos btōs faciūt ꝑ
uenire atqꝫ his iherere possimꝰ. Nos vō q frui
mur ⁊ vtimur inter vtrasqꝫ cōstituti: si eis qui
bus vtendum est frui voluerimus impeditur
cursus noster ⁊ aliqn̄ etiā deflectit vt ab his re
bus qbꝰ fruēdū ē obtinēdis vel retardemur vl̄
etiam reuocemur: iferioꝝ amore ꝑpediti. Frui

enim est amore alicui rei inherere ꝓpter seipsam
Uti autẽ quod in vsuʒ venerit ad id quod amas
obtinẽdum referre: si tñ amãdum est. Nã vsus
illicitus abusus potius vel abusio noianda est.
Quomodo ergo si essemus peregrini: qui bea-
te viuere nisi in patria nõ possemus: eaqꝫ ꝑegri
natione vtiqꝫ miseri: ⁊ miseriam finire cupien-
tes in patriam redire vellemus: opꝰ esset vl' ter
restribus vel marinis vehiculis: quibꝰ vtẽduʒ
esset vt ad patriaʒ qua fruẽduʒ erat ꝑuenire va
leremus: ꝙ si amenitates itineris: ⁊ ipa gesta-
tio vehiculoꝝ nos delectaret: cõuersi ad fruẽdũ
his qbus vti debuimus: nollemus cito viam fi-
nire: ⁊ ꝑuersa suauitate implicati alienaremur a
patria: cuiꝰ suauitas faceret beatos. Sic in hu-
ius imortalitatis vita peregrinãtes a dño se re-
dire in pr̃iam volumus: vbi beati esse possumꝰ
vtẽdum est hoc mũdo nõ fruẽdum: vt inuisibi-
lia dei ꝑ ea que facta sunt intellecta cõspiciant:
hoc est vt de corporibꝰ temporalibusqꝫ rebꝰ eter
na: ⁊ spũalia capiamus: Res igit̃ quibꝰ fruẽduʒ
est pater ⁊ filius ⁊ spũssanctus est: eadẽqꝫ trini-
tas: vna quedam suma res cõmunisqꝫ omnibꝰ
fruẽtibus ea: si tamẽ res ⁊ nõ oium rerum cau-
sa sit. si tñ ⁊ causa. Nõ enim facile nomẽ quod
tante excellentie conueniat põt inueniri: nisi ꝙ
melius ita dr̃. Trinitas hec vnus deꝰ ex quo oia
per quem omnia: in quo omnia. Ita pater ⁊ fi-
lius ⁊ spiritussanctus: ⁊ singulus quisqꝫ horum
deꝰ: ⁊ simul oẽs vnꝰ deꝰ ⁊ singulus qsqꝫ hoꝝ ple
na suba ⁊ sil' oẽs vna suba. Pater nec filius est
nec spiritussanctus: filius nec pr̃ est nec spiritus-
sanctus est. spiritussanctus nec pater est nec fi-
lius: sed pater tñ pr̃: ⁊ filiꝰ tñ filiꝰ: ⁊ spũssanctꝰ
tãtum spiritussanctus. Eadem tribus eterni-
tas: eadem incõmutabilitas: eadem maiestas:
eadem potestas. In patre vnitas: in filio equa-
litas: in spiritusancto vnitatis equalitatisqꝫ cõ-
cordia. Et tria hec vnum omnia ꝓpter patrem
equalia omnia ꝓpter filium: cõnexa omnia ꝓ-
pter spũmsanctum. Diximus nẽ aliquid ⁊ so-
nuimus aliqd dignum deo: Immo vero me ni
hil aliud ꝙ dicere voluisse sentio. Si autem di-
xi nõ est hoc quod dicere volui: hoc vnde scio ni
si deus ineffabilis ẽ. quod autẽ a me dictum ẽ: si
ineffabilis esset dictum nõ esset. Ac ꝑ hoc nec i-
effabilis qdem dicendus est deus: qꝛ ⁊ hoc cuʒ
dr̃ aliquid dr̃. Et sic nescio que pugna verborũ
qm̃ si illud est ineffabile quod dici nõ põt: nõ ẽ
ineffabile quod vel ineffabile dici põt. Que pu-
gna verboꝝ silentio cauẽda potius: ꝙ voce pa-
canda est: Et tñ deus: cuʒ de illo nihil digne di
ci possit: admisit humane vocis obsequm: ⁊ ver
bis nostris in laude sua gaudere nos voluit. nã
inde est quod dr̃ deus. Nõ enim reuera in stre-
pitu istaꝝ duarum syllabaꝝ ipse cognoscit̃: sed
tamen omnes latine lingue socios: cum aures
eoꝝ sonus iste tetigerit: mouet ad cogitandam
excellẽtissimam quãdam imortalẽqꝫ naturaʒ.
Nam cum ille vnus cogitat̃ deorum deus: ab
his etiam ꝗ alios ⁊ suspicant̃: ⁊ vocant ⁊ colunt
deos siue in celo siue in terra: ita cogitat̃ vt ali-
quid quo nihil melius sit atqꝫ subtilius: illa co-
gitatio conet̃ attingere. Sane qm̃ diuersis bo-
nis mouent̃. partim eis que ad corporis sensuʒ
partim eis que ad animi intelligẽtiam ꝑtinẽt.
Illi qui dediti sunt corporis sensibus: aut ipm
celum aut quod in celo fulgẽtissimuʒ vidẽt: aut
ipm mũduʒ deũ deoꝝ esse arbitrant̃. At si extra
mũdum ire contẽdunt. aliqd lucidum imaginã
tur: idqꝫ vel infinituʒ vel ea forma que optima
videt̃ inani suspitione cõstitutum: aut humani
corporis figuram cogitãt: sic eam ceteris anpo-
nũt. Quod si vnum deum deoꝝ esse nõ putãt: ⁊
potiꝰ mltos aut inumerabiles equalis ordinis
deos: etiam eos tñ ꝓut cuiqꝫ aliqd corporis vi-
det̃ excellere ita figuratos aio tenẽt. Illi autẽ ꝗ ꝑ
itelligẽtiam ꝑgunt videre quod deꝰ est: oibꝰ euʒ
naturis visibilibꝰ ⁊ corꝑalibus: intelligibilibꝰ ve
ro: ⁊ spũalibus oibus mutabilibꝰ p̃ferunt. Oẽs
tñ ꝓ excellentia dei certatim dimicãt. Nec qs-
ꝙ inueniri põt ꝗ nõ hoc deum credat esse quo
meliꝰ aliquid nõ est. Itaqꝫ hoc oẽs deum cõsen
tiunt esse: quod ceteris rebꝰ oibus anponunt. Et
qm̃ oẽs qui de deo cogitãt: viuuʒ aliqd cogitãt
illi soli pñt nõ absurda ⁊ indigna existimare de
deo: ꝗ vitam ipam cogitant: ⁊ quecũqꝫ illis for-
ma occurrerit corporis: eam vita viuere vel non
viuere statuunt: ⁊ viuẽtem nõ viuenti anponũt
eãqꝫ ipam viuẽtem corporis formã quãtalibet
luce ꝑfulgeat: quãtalibet magnitudine p̃mineat
quãtalibet pulchrytudine ornet̃: aliud ipam eẽ
aliud vitam qua vegetat̃ intelligũt: eãqꝫ illi mo
li que ab illa vegetat̃: ⁊ animat̃ dignitate icom-
parabili p̃ferunt: Deinde ipam vitam ꝑgũt in-
spicere: ⁊ si eam sine sensu vegetantem inuene-
rint. qualis est arboꝝ: preponũt ei sentiẽtẽ qua-
lis est pecorum: ⁊ huic rursus intelligẽtem qua
lis est hoium. Quã cum adhuc mutabilem vi-
derint: etiam huic aliquam incõmutabilem co
gunt̃ p̃ponere: illam. s. vitaʒ q̃ nõ aliqñ desipit
aliqñ sapit. sed est potius ipa sapia. Sapiẽs eni
mens. i. adepta sapiam: anteꝙ adipisceret̃ non
erat sapiens. At vero ipa sapia nec fuit vnꝙ in
sipiens nec esse vnꝙ potest. Quam si nõ viderẽt
nullo modo plena fiducia vitam incõmutabili
ter sapiẽtem cõmutabili vite anteponerẽt. ipaʒ
quoqꝫ regulam veritatis qua illam clamãt esse
meliorem incõmutabilem vident. Nec vspiaʒ
nisi supra suam naturam vident: qñ quidem se

vident mutabiles. Nemo eniz ē taz impruden
ter insulsus qui dicat: vnde scis incōmutabilit
sapientē vitā cōmutabili esse preferendā? Idip
sum eniz qd interrogat vnde sciā omnibus ad
cōtēplandū cōiter atqȝ incōmutabiliter presto
est. Et hoc qui nō videt: ita est q̄si cecus in sole
cui nihil prodest ipsis locis oculoꝝ eius tā cla-
re ac presentis lucis fulgor infusus. Qui aūt vi
det ac refugit: cōsuetudine vmbraꝝ carnaliuz
invalidā aciē mētis gerit. Parnoꝝ igit moꝝ q̄
si cōtrarijs flatibus ab ipsa patria repercutiūt
hoīes posteriora atqȝ inferiora sectātes: q̄ȝ illud
qd esse melius atqȝ prestātius ꝯfitent. Quap-
pter cū illa veritate perfruēdū sit que incōmu-
tabiliter viuit: ꝛ in ea trinitas deus auctor ꝛ cō
ditor vniuersitatis rebus quas cōdidit ꝯsulat:
purgādus est aīus: vt perspicere illā lucē vale
at ꝛ inherere pfecte. Quā purgationē quasi am-
bulationē q̄ȝdā ꝛ quasi nauigationē ad patriam
esse arbitremur. Non. n. ad eū qui vbiqȝ p̄ns ē
locis mouemur: sed bono studio bonisqȝ mori-
bus. Qd nō possemus nisi ipsa sapiētia tāte ēt
nostre infirmitati congruere dignaret: ꝛ viuen
di nobis preberet exēplū nō aliter q̄ȝ in homie
qm̄ ꝛ nos hoīes sumus. Sȝ qꝛ nos cū ad illā ve
nimus sapienter facimus: ipsa cū ad nos venit
ab hominibus superbis quasi stulte fecisse pu-
tata est. Et qm̄ nos cū ad illā venimus cōuale-
scimus: ipsa cū ad nos venit quasi infirma existi
mata est. Sed qd stultū est dei sapientius est hoī-
bus: ꝛ qd infirmū est dei fortius est hoībus. Cū
ergo ipsa sit patria: viā se quoqȝ nobis fecit ad
patriā. Et cū sano ꝛ puro interiori oculo vbiqȝ
sit presens: eoꝝ qui oculū illū infirmū īmundūqȝ
hn̄t. oculis ēt carneis apparere dignata est. Qꝛ
eniz in sapia dei nō poterat mūdus per sapiām
cognoscere deū: placauit deo per stulticiā predi
cationis saluos facere credētes. nō igit per lo-
coꝝ spacia veniendo: sed in carne mortali mor
talibus apparēdo venisse ad nos dicit. Illuc. n.
venit vbi erat qꝛ ī hͦ mūdo erat: ꝛ mūdus p eū fa
ctus ē. Sȝ qm̄ cupiditate fruēdi p ipo creatore cre
atura: hoīes ꝯfigurari huic mūdo: ꝛ mūdi noīe ꝯ
gruētissime vocati: nō aūt cognouerūt. Propre
rea dixit euāgelista: Et mundus eū nō cognouit
Itaqȝ in sapiētia dei: nō poterat mūdus per sa-
pientiā cognoscere deū. Cur ergo venit cū hic
esset: nisi qꝛ placuit deo per stultitiā p̄dicationis
saluos facere credentes? Quo venit: nisi q̄ ver
buz caro factū est ꝛ habitauit in nobis. Sicuti
cū loquimur: vt id qd in aīo gerimus in audien
tes aīum per aures carneas illabat fit sonus ver
buz qd corde gestamus: ꝛ locutio vocat: nec tn̄
in eundē sonū cogitatio nr̄a ꝯuertit: sed apud se
manens integra: formā vocis qua se īsinuet au
ribus sine aliqua labe sine mutatōe assumit: ita
verbū dei nō cōmutatū caro tn̄ factū est vt ha-
bitaret in nobis. Sicut aūt curatio via est ad sa
nitatē: sic ista curatio peccatores sanādos refici
dosqȝ suscepit: ꝛ quēadmodū medici cū alligāt
vulnera: nō incōposite: sed apte id faciūt: vt vi
culi vtilitatē quedā pulchritudo ēt cōsequat: sic
medicina sapiētie p hoīs susceptionē nr̄is ē ac-
cōmodata vulneribus de quibusdā ꝯrijs curās
ꝛ de quibusdā similibus: sicut ēt ille q medetur
vulneri corporis adhibet quedā ꝯria: sicut fri-
gidū calido vel humidū sicco: vel qd aliud hu-
iusmodi. Adhibet ēt q̄dā similia sicut lintheolū
vel rotundo vulneri rotundū: vel oblongū oblō
go: ligaturāqȝ ipsaz nō eandē mēbris oībus: sed
similē similibus coaptat. sic sapiētia dei hoiem
curans seipam exhibuit ad sanādū: ipsa medicus
ipsa medicina. Quia ergo per supbiā hō lapsus
est: humilitatē adhibuit ad sanandū. Serpētis
sapiētia decepti sumus: dei stulticia liberamur
Quēadmodū illa sapia vocabat. erat aūt stulti-
cia ꝯtemnētibus deū: sic ista que vocat stulticia
sapiētia est vincētibus diabolū. nos īmortalita
te vsi sumus male vt moreremur: christus mor-
talitate bene vsus est vt vinceremus. Corrupto
aīo femine ingressus est morbus: ītegro corpo
re femine processit salus. Ad eadē cōtraria per
tinet: q̄ etiā exēplo virtutū eius vicia nostra cu
rant. Jam vero similia quasi ligamēta mēbris
ꝛ vulneribus nostris adhibita illa sunt: q̄ p fe-
minā deceptos: per feminā natus: homo hoīes
mortalis mortales: morte mortuos liberauit.
multa quoqȝ alia diligentius cōsiderātibus quos
instituti operis peragēdi necessitas nō rapit vel
a cōtrarijs vel a similibus medicine christiane
apparet instructio. Jā vero credita dn̄i a mor-
tuis resurrectio: ꝛ in celū ascēsio: magna spe ful-
cit fidē nr̄am. Multū. n. ondit q̄ȝ volūtarie pro
nobis aīam posuit qui sic eā habuit in ptāte re
sumere. Quāta ergo fiducia se spes credentium
cōsolat ꝯsiderans quātus quāta pro nondū cre
dentibus passus sit. Cū. n. iudex viuoꝝ atqȝ mor
tuoꝝ expectat a celo: magnū timorē incutit ne
gligentibus vt se ad indulgentiā cōuertāt: eūqȝ
magis bene agendo desiderent q̄ȝ male agēdo
formident. Quibus aūt verbis dici: aut qua co
gitatione capi pōt premiū qd ille in fine daturus
est quādo ad cōsolationē huius itineris tm̄ dedit
de spiritosancto: quo in aduersis vite huius fi-
duciā charitatēqȝ tantā eius quē nondū vide-
mus habeamus ꝛ dona vnicuiqȝ propria ad in
structionē ecclesie sue: vt id quod ostendit esse
faciendum non solum sine murmure: sed etiaz
cuz delectatione faciamus? Est enim ecclesia cor
pus eius: sicut apostolica doctrina cōmendat: q̄

etiā cōiunx eius dicit. Corpus ergo suū multis
mēbris diuersa officia gerētibus: nodo vnita
tis ⁊ caritatis tanq̄ꝫ sanitatis astringit. Exercet
aūt hoc tpe ⁊ purgat medicinalibus quibusdaꝫ
molestijs: vt erutaꝫ de hoc seculo in eternū sibi
copulet ꝯiugeꝫ ecclesiā nō hn̄teꝫ maculā neqꝫ ru
gaꝫ aut aliqd hmōi. Porro qm̄ in via sumꝰ nec
via ista locoꝝ ē sꝫ affectuū: quā itercludebāt q̄si
septa q̄dā spiosa: p̄teritoꝝ malicie petōꝝ. Quid
liberalius ⁊ misericordiꝰ facere potuit qui seip̄m
nobis quo rediremus substernere voluit: nisi vt
omnia donaret peccata conuersis: ⁊ grauiter fi-
xa interdicta reditus nostri pro nobis crucifixꝰ
euelleret. Has igitur claues dedit ecclesie sue
vt que solueret in terra soluta essent in celo: q̄ li
garet in terra ligata essent ⁊ i celo. s. vt quisqs
in eccl'ia eiꝰ dimitti sibi pctā nō credēt n̄ ei dimit
terēt qsqs āt credēt seqꝫ ab his correctꝰ auerterꝫ
in eiusdē eccl'ie gremio ꝯstitutus: eadē fide atqꝫ
correctione sanaret. Quisquis eniꝫ nō credit di
mitti sibi posse peccata: fit deterior desperando
quasi nihil illi melius q̄ꝫ malum esse remaneat:
vbi de fructu sue conuersionis infidus est: Jam
vero sicut animi quedam mors est. vite prioris
morumqꝫ reiectio: que fit penitendo: sic etiam
corporis mors est animationis pristine resolu-
tio. Et q̄uo animus post penitentiā qua priores
mores perditos interemit: reformat in meliꝰ.
sic etiaꝫ corpus post istā mortem quaꝫ vinculo
peccati omnes debemus: credendū ⁊ sperandū
est resurrectionis tempore in melius cōmutari
vt non caro ⁊ sanguis regnuꝫ dei possideat: qd̄
fieri non potest. sed corruptibile hoc induat icor
ruptionem: ⁊ mortale hoc induat immortalita-
tem: nullamqꝫ faciens molestiam. qꝛ nullaꝫ pa-
tietur indigentiam a beata perfectaqꝫ anima cū
summa quiete vegetetur. Cuius autem animꝰ
non moritur huic seculo. neqꝫ incipit configura-
ri veritati in grauiorē mortē morte corpis trahi
tur: neqꝫ ad commutationem celestis habitatio
nis: sed ad luēda supplicia reuiuiscet. Hoc itaqꝫ
fides habet: atqꝫ ita rem se habere credenduꝫ est
neqꝫ animum: neqꝫ corpus humanum omni-
no interitum pati: sed impios resurgere ad pe-
nas inextimabiles: pios autem ad vitam eter-
nam. In his igitur omnibus rebus ille tantum
sunt quibus fruendum est: quas eternales atqꝫ
incommutabiles commemorauimus. Ceteris
autem vtendum est: vt ad illam perfruitioneꝫ
peruenire possimus. nos itaqꝫ qui fruimur ⁊ vti
mur alijs rebus res alique sumus. Magna. n.
quedam res est. homo factus est ad imaginem
⁊ similitudinem dei: non inquantum mortali
corpore includitur: sed inquantuꝫ bestias ratio
nalis anime honore precellit. Itaqꝫ magna que
stio est vtrum frui se debeant homines an vti:
an vtrunqꝫ. Preceptum est enim nobis vt dili
gamus inuicem: sed queritur vtrum propter se
homo ab homine diligendus sit: an propter ali
ud. Si eniꝫ propter se fruimur eo: si propter ali
ud vtimur eo. Uidetur autem mihi per aliud
diligendus. Quod enim propter se diligenduꝫ
est in eo constituitur vita beata. Cuius etiam
si nondum res tamen spes eius nos hoc tempo
re consolatur. Maledictus autem qui spem su
am ponit in homine. Sed nec seip̄o quisq̄ꝫ frui
debet si liquido aduertas. quia nec seipsum de
bet propter seipsum diligere: sed propter illud
quo fruenduꝫ est. Tunc quippe est optimus hō
cū tota vita sua peragitur in incōmutabilē vitā
⁊ toto affectu inheret illi. Si autem se propter
se diligit: non se refert ad deum: sed ad seipsum
conuersus non ad incommutabile aliquod con
uertitur. Et propterea iam cum defectu aliquo
se fruitur: qꝛ melior est cū totus heret atqꝫ con-
stringitur incōmutabili bono: q̄ꝫ cum inde vel
ad seip̄m relaxatur. Si ergo teip̄m non propter
teip̄m debes diligere: sed propter illud vbi di-
lectionis tue rectissimus finis est: non succense
at alius homo si etiam ip̄m propter deum dili-
gis. Hec enim regula dilectionis diuinitus con
stituta est. Diliges inquit proximū tuum sicut
teip̄m. deū vero ex toto corde: ⁊ ex tota anima
⁊ ex tota mente vt omnes cogitationes tuas: ⁊
omnem vitaꝫ ⁊ oēm intellectū in illum ꝯferas
a quo habes eaip̄a que cōfers. Cū autē ait: toto
corde: tota anima: tota mente: nullam vite no-
stre partem reliquit que vacare debeat: ⁊ quasi
locū dare vt alia re velit frui: sed quicqd aliud
diligenduꝫ venerit in animum: illuc rapiatur:
quo totius dilectionis impetus currit. Quisqs
ergo recte proximum diligit. hoc cum eo debet
agere vt etiam ip̄e toto corde: tota anima: tota
mente diligat deum. Sic enim eum diligens
tanq̄ꝫ seip̄m totam dilectionem sui ⁊ illius re-
fert ad illam dilectionem dei: que nullum a se
riuulum duci extra patitur cuius deriuatione mi
nuatur. Non autem omnia quibus vtendū est
diligenda sunt. sed ea sola que aut nobiscum so
cietate quadaꝫ referuntur in deum. sicuti est ho
mo vel angelus. aut ad nos relata beneficio di
per nos indigent sicuti est corpus. nam vtique
martyres non dilexerunt scelus persequentiuꝫ
se: quo tamen vsi sunt ad promerendum deuꝫ.
Cum ergo quattuor sint diligenda. vnum quod
supra nos est: alterum quod nos sumus: tertiuꝫ
quod iuxta nos est: quartum quod infra nos est
De secundo ⁊ quarto nulla precepta danda erāt.
Quantumlibet enim homo excidat a veritate
manet illi dilectio sui: ⁊ dilectio corporis sui.

Nec corpꝰ nec aīꝰ interitū patiunt

Fugat enim animus ab incõmutabili lumine oīum regnatore. id agit vt ipe sibi regnet: ⁊ corpori suo. Et ideo nõ potest. nisi ⁊ se ⁊ corpꝰ suuꝫ diligere. Magnum aũt aliquid adeptum se putat: si etiam socijs. i. alijs hoībus dñari potuerit. Inest enim vitioso animo id magis appetere: ⁊ sibi tanq̃ debitum vendicare quod vni ꝓprie debet deo. Talis aũt sui dilectio meliꝰ odium vocat. Iniquum est enim: q: vult sibi seruire: ⁊ quod infra se est: cum ipe seruire superiori nolit: Rectissimeq̃ dictum ē. Qui aũt amat iniqtatem odit aiam suā: ⁊ iō fit infirmus aimus ⁊ de mortali corpore cruciat. Necesse est enim vt illud diligat: ⁊ eius corruptione pregrauet. Immortalitas enim ⁊ incorruptio corporis de sanitate animi existit. Sanitas aũt animi ē firmissime inherere potiori: hoc est incõmutabili deo. Cum vero etiam eis q sibi naturaliter pares sunt: hoc ē hoībus dñari affectat. intolerabilis omnino supbia ē. Nemo g̃ se odit. Et hinc qdem cuꝫ aliqua secta nõnulla questio fuit. Sꝫ neq̃ corpꝰ suum quisq̃ odit. Veruꝫ est. n. quod ait apostolus. Nemo vnq̃ carnē suaꝫ odio habuit. Et quod nõnulli dicunt malle se omnino esse sine corpore. oīno fallunt. Nõ enim corpꝰ suum: sed corruptiones eiꝰ ⁊ pondus oderũt: nõ itaq̃ nullum corpus: sed incorruptum ⁊ integerrimum corpus volunt hr̃e: Sed putãt nullum corpꝰ esse si tale fuerit: q: tale aliqd aiam eē putant. Quod aũt cõtinentia quãdaꝫ: ⁊ laboribus quasi psequi vident corpora sua: q hoc recte faciunt: nõ id agunt vt nõ hēant corpus: sed vt habeant subiugatũ: ⁊ paratum ad opa necessaria. Libidines. n. male vtentes corpore. i. cõsuetudines: ⁊ inclinationes aīe ad fruēdum inferioribus: p ipsius corporis laboriosam quãdam militiam extinguere affectãt: nam nõ se interimũt sed curam sue valitudinis gerunt. Quid autē puerse id agunt: q̃si naturaliter inimico suo corpori bellum ingerunt. In quo fallit eos quod legunt. Caro cõcupiscit aduersus spũm: ⁊ spũs aduersus carnem. Hec enim sibiinuicem aduersant. Dictum est. n. hoc ꝓpter indomitam carnalem cõsuetudinem: aduersus quam spũs cõcupiscit. nõ vt interimat corpus: sed vt cõcupiscentiam eius. i. cõsuetudinem male domitam faciat spũi subiugatam. quod naturaliter ordo desiderat. q: enim hoc erit post resurrectioneꝫ: vt corpus oīmodo cuꝫ quiete suma spiritui subditum imortaliter vigeat. hoc etiam in hac vita meditãdum est: vt cõsuetudo carnis mutet in melius: nec inordinatis motibus resistat spiritui. quod donec fiat caro concupiscit aduersus spũm: ⁊ spũs aduersus carnem. nõ p odium restente spũ. sed per principatum: q: magis quod diligit vult subditum esse meliori: nec p odium resistente carne: sed p cõsuetudinis vinculum: quod a parẽtum etiam ꝓgenie inueteratum nature lege inoleuit. Id ergo agit spũs in domãda carne: vt soluat male cõsuetudinis quasi pacta puersa: ⁊ fiat pax cõsuetudinis bone. Tamē nec isti qui falsa opinione deprauati: corpa sua detestant: parati essent vnum oculum vel sine sensu doloris amittere. etiam si in altero tantus cernendi sensus remaneret quãtus erat in duobus nisi aliqua res que ꝑponēda esset vrgeret. istis atq̃ huiusmodi documentis satis ostendit eis qui sine ptinacia veruꝫ requirũt: q̃ certa sit sententia apl'i vbi ait. nemo. n. vnq̃ carnem suam odio habuit. Addidit etiam: sed nutrit ⁊ fouet eam: sicut xp̃s eccl'iam. Modus ergo diligēdi precipiendus est homini. i. quomodo se diligat vt psit sibi. quin aũt si diligat: ⁊ pdesse sibi velit dubitare demētis est. Precipiēdum etiaꝫ quomodo corpus suum diligat: vt ei ordinate prudēterq̃ cõsulat: nam q diligat etiam corpꝰ suum. idq̃ saluum hr̃e atq̃ integruꝫ velit. eque manifestum est. Aliquid itaq̃ amplius diligere aliquis põt: q̃ salutem atq̃ integritateꝫ corporis sui. nam multi ⁊ dolores ⁊ amissiones nõnullorum mēbrorum voluntarias suscepisse inueniũt sed vt alia que amplius diligebãt saltem consequerent. nõ ergo ꝓpterea quisq̃ dicēdus est nõ diligere salutem atq̃ incolumitatem corporis sui. q: plus aliqd diligit. naꝫ ⁊ auarus quãuis pecuniam diligat: tamē emit sibi panem: quod cũ facit: dat pecuniam quã multum amat: ⁊ augere desiderat. Sed q: pluris estimat salutem corporis sui: que illo pane fulcit. supuacaneum ē diutius de re manifestissima disputare. quod tamē plerũq̃ nos facere cogit error impioruꝫ. Ergo qũ precepto nõ est opus vt se quisq̃ ⁊ corpꝰ suũ diligat. id est: qm̃ id quod sumus: ⁊ id quod infra nos tñ ē: ad nos ꝑtinet: incõcussa nature lege diligimus. q̃ in bestias etiã ꝓmulgata est. nã ⁊ bestie se atq̃ corpora sua diligunt. restabat vt ⁊ de illo quod supra nos est: ⁊ de illo quod iuxta nos est ꝑcepta sumeremus. Diliges inqt dñm deuꝫ tuum ex toto corde tuo: ⁊ ex tota aīa tua ⁊ mente tua: ⁊ diliges primum tuuꝫ tanq̃ teipm In his duobus ꝑceptis vniuersa lex pendet: ⁊ pphete. Finis itaq̃ ꝑcepti est dilectio: ⁊ ea gemina. idest dei ⁊ primi. quod si te totuꝫ intelligis idest aīam ⁊ corpus tuum: ⁊ primum totũ. idest aīam ⁊ corpꝰ eiꝰ. homo enim ex aīa constat ⁊ corpore. nullum reꝝ diligendaꝝ genus in his duobus preceptis ꝑtermissum est. Cum enim precurrat dilectio dei: eiusq̃ dilectionis modus ꝑscriptus appareat: ita vt cetera in illum ꝯfluãt de dilectione tua nihil dictum videt. Sed cum

dictū est diligēs proximū tuum tanq̃ teipsum
simul ⁊ tui abs te dilectio non pretermissa est.
Ille autē iuste ⁊ sancte viuit: qui rex itēger esti
mator est. Ipse est autē qui ordinatā dilectiōez
habet: ne aūt diligat quod non est diligendum
aut nō diligat quod est diligenduz: aut amplius
diligat quod minus est diligendū: aut eque di-
ligat quod vel minus vel amplius diligenduz
est: aut minus vel amplius eque diligendū est.
Omnis peccator inquantū peccator est: nō est
diligendus: ⁊ omnis homo inquātū homo ē di-
ligēdus ē propter deum. Deus vero propter se
ipsuz. Et si deus omni hoīe amplius diligēdus
est: amplius quisq̃ debet eū diligere q̃ seipsum
Item amplius alius homo diligēdus est q̃ cor
pus nostruz. q2 propter deū oīa ista diligenda
sunt: ⁊ potest nobiscuz alius homo deo perfrui:
qđ nō potest corpus. q2 corpus per aīam viuit:
qua perfruimur deo. Omnes autē hoīes eque
diligendi sunt. Sed cū omnibus prodesse non
possis: his potissimū cōsulēduz est. qui pro lo-
coꝝ vel temporū vel quarūlibet reꝝ opportuni
tatibus cōstrictius tibi quasi quadā sorte iūgunt
Sicut. n. si tibi abundaret aliquid qđ dari opor
teret ei qui nō haberet: nec duobus dari potuis
set: si tibi occurrerent duo: quoꝝ neuter alium
vel indigentia vel erga te aliqua necessitudine
superaret: nihil iustius faceres q̃ vt sorte elige-
res. cui dandū esset qđ dari vtriq̃ non posset.
Sic in hominibus quibus omnibus consulere
nequeas pro sorte habendū est pro vt quisq̃ ti-
bi colligatus tēporaliter adherere potuerit. Oi
um autē qui nobiscuz frui possunt deo: partim
eos diligamus quos ipsi adiuuamus: partim
eos a quibus adiuuamur: partim quoꝝ ⁊ indi-
gemus adiutorio ⁊ indigētie subuenimus: par
tim quibus nec ipsi cōferimus aliquid cōmodi:
nec ab eis vt nobis cōferat attendimus. Uel
le tamen debemus vt oēs diligant nobiscū deū
⁊ totum quod vel eos adiuuamus vel adiuua-
mur ab eis: ad vnum illuz finem referendū est.
Si. n. in theatris nequicie qui aliquē diligit hi
strionē: ⁊ tanq̃ magno vel etiam summo bono
eius arte perfruit: oēs diligit qui eū diligūt secū:
nō ꝓpter eos: sed ꝓpter eū quē pariter diligunt
⁊ quāto est in eius amore feruētior: tāto agit q-
bus pōt modis: vt a pluribus diligat: ⁊ tanto
pluribus cupit euz ostēdere: ⁊ quē frigidiorē vi-
det excitat in eū q̃tum pōt laudibus illius. Si
autē cōtrauenientē inuenerit: odit in illo vehe-
menter odiū dilecti sui: ⁊ quibus modis valet i
stat vt auferat. qđ nos in societate dilectionis
dei agere cōuenit: quo perfrui beate viuere est:
⁊ a quo habent oēs qui euz diligunt ⁊ qđ sunt: ⁊
qđ eū diligūt: de quo nihil metuimus ne cuiq̃

possit cognitus displicere: ⁊ qui se vult diligi: nō
vt sibi aliqđ: sed vt eis qui diligūt eternuz pre-
miū cōferatur. hoc est ipse quē diligunt. Hinc et
efficit vt inimicos etiā nostros diligamus: nō
eniz eos timemus: q2 nobis qđ diligimus aufer
re nō pñt. sed miseramur potius q2 tāto magis
nos oderunt quāto ab illo quē diligimus sepati
sunt. Ad quē si conuersi fuerint: ⁊ illū tanq̃ bea
tificū bonū: ⁊ nos tanq̃ socios tanti boni neces
se est vt diligant. Orit autē hoc loco de ange-
lis nōnulla questio. Illo eniz fruentes etiaz ipsi
beati sunt. quo ⁊ nos frui desideramus. Et quā
to in hac vita fruimur vel per speculum vel in
enigmate. tanto nostraz peregrinationē ⁊ tole-
rabilius sustinemus: ⁊ ardētius finire cupimꝯ.
Sed vtrū ad illa duo precepta etiā dilectio ꝑ-
tineat angeloꝝ: nō irrationabiliter queri potest
Nam quod nullū hominū excepit qui precepit
vt ꝓximuz diligamus: ⁊ ipse in euāgelio domi-
nus oñdit ⁊ Paulus apostolus. Nanq̃ ille cui
duo precepta protulerat: atq̃ in eis pēdere to-
taz legē: ꝓphetasq̃ dixerat cū interrogaret eum
dicēs: ⁊ quis est meus ꝓximus: hoiem quendaz
proposuit descendentē ab hierusalē in hierico i
cidisse in latrones: ⁊ ab eis grauiter vulneratuz
sauciū ⁊ semiuiuū esse relictū. Cui proximū esse
nō docuit: nisi q2 erga illū recreandū atq̃ curā-
duz misericors extitit: ita vt hoc qui interroga
uerat: interrogatus ipse fateret. Cui dñs ait.
Uade ⁊ tu fac similiter: vt vicz eū esse ꝓximūz
intelligamus: cui vel exhibēdū est officiū mise-
ricordie si indiget: vel exhibēdū esset si indige
ret. Ex quo est iā cōsequēs: vt etiā ille a quo no
bis hoc vicissim exhibēduz est ꝓximus sit noster
Proximi. n. nomen ad aliquid est: nec quisq̃ eē
proximus nisi ꝓximo pōt. Nullū aūt exceptum
esse cui misericordie deneget officiū: quis nō vi
deat: quādo vsq̃ ad inimicos etiaz porrectū est
dño dicēte: Diligite inimicos vr̄os: benefaci-
te his qui oderunt vos. Itaq̃ apostolus Pau-
lus docet cū dicit: Nā nō adulterabis: nō homi
cidiū facies: nō furaberis: nō cōcupisces: ⁊ si qđ
est aliud mādatū: in hoc sermone recapitulat:
diliges ꝓximuz tuū tanq̃ teipsuz. Dilectio pro
ximi malū nō operat. Quisqs ergo arbitrat nō
de omni hoīe apostolū ꝑcepisse: coget fateri qđ
absurdissimū ⁊ sceleratissimū est visū fuisse apo
stolo non esse peccatū: si quis aut nō christiani:
aut inimici adulterauerit vxorē: aut eū occide-
rit: aut eius rē cōcupierit. Quod si demētis est
dicere: manifestū est oēm hoiem ꝓximū eē de-
putandū: q2 erga neminē operādū est malū. Iā
vero si vel cui prebēdū est: vel a quo nobis pre
bendū est officiū misericordie: recte ꝓximus di
citur: manifestuz est hoc precepto quo iubemur

toiligere proximũ ecce sanctos angelos cõtineri
a quibus nobis tãta misericordie officia impẽ
duntur: quanta multis diuinaꝝ scripturaruz locis
animaduertere facile est]. [Ex quo ⁊ ipse deus ⁊
dominus noster proximũ se nostrũ dici voluit.
Nam ⁊ seipsuz significat dominus iesus christus
opitulatũ esse seminiuo iacẽti in via afflicto ⁊
relicto a latronibus. Et propheta in oratiõe ait
Sicut proximũ sicut fratrẽ nostrũ: ita cõplace-
bam. Sed quoniã excellẽtior ac supra naturam
nostrã est diuina substãtia: preceptũ quo diliga-
mus deũ a proximi dilectione distinctũ est. Ille
enim nobis prebet misericordiã propter suam
bonitatẽ: nos autẽ nobis inuicẽ propter illius
idest ille nobis miseretur vt se perfruamur: nos
vero inuicẽ nostri miseremur vt illo perfrua-
mur. Quapropter adhuc ambiguũ esse videtur.
cũ dicimus ea re nos perfrui quã diligimus ꝓ-
pter seipsaz ⁊ ea re nobis fruẽdum esse tãtũ qua
efficimur beati: ceteris vero vtẽdũ. Diligit. n.
nos deus: ⁊ multuz nobis dilectionẽ eius erga
nos diuina scriptura cõmendat. Quomodo er-
go diligit: vt nobis vtatur aut fruatur? Sed si
fruitur esset bono nostro: quod nemo sanus di-
xerit. Omne. n. bonũ nostrũ: vel ipse vel ab ipo
est. Cui autẽ obscurũ vel dubiũ est: nõ egere lu-
cez reruz harum nitore: quas ipsa illustrauerit?
Dicit etiã apertissime ꝑpheta. Dixi domino de
us meus es tu: quoniã bonoꝝ meoruz nõ eges
Non ergo fruitur nobis: sed vtitur. Nã si neq
fruitur neq vtitur: [non inuenio quemadmo-
dum diligat. Sed neq sic vtitur vt nos. Nã nos
res quibus vtimur ad id referimus:] vt dei bo
nitate perfruamur. Deus vero ad suã bonitatẽ
vsuz nostruz refert. Quia. n. bonus est: sumus
⁊ inquantũ sumus: boni sumus. Porro aũt quia
iustus est: nõ impune sumus mali. Inquãtũ enim
mali sumus: intãtum minus etiã sumus. Ille eniz
summe ac primitus est: qui omnino incõmuta-
bilis est: ⁊ qui plenissime dicere potuit: ego suz
qui sum: ⁊ dices eis qui est misit me ad vos. At
cetera que sunt: ⁊ nisi ab illo esse nõ possunt: ⁊
intantũ bona sunt: inquantũ acceperunt vt sint
Ille igitur vsus qui dicitur dei quo nobis vtitur
nõ ad eius: sz ad nr̃am volũtatẽ refertur: ad eius aũt
tm̃mõ bonitatẽ: Cuius ãt nos miseremur: ⁊ cui
cõsulimus: ad eius quidẽ vtilitatẽ id facimus:
eamq intuemur: sed nescio quomodo etiã no-
stra sit cõsequẽs: cuz eam misericordiã quaz im
pendimus egẽti sine mercede nõ relinquit deus.
Hec autẽ merces summa est: vt eo ꝑfruamur
⁊ omnes qui eo fruimur: nobis etiã inuicez in
ipso perfruamur. Nã si in nobis id facimus re
manemus in via: ⁊ spem beatitudinis nostre i
homine vel in angelo collocamus. Quod ⁊ ho

mo superbus ⁊ angelus superbus arrogant sibi
atq in se alioꝝ spem gaudẽt cõstitui. Sanctus
autẽ homo ⁊ sanctus angelus etiã fessos nos atq
in se requiescere ⁊ remanere cupiẽtes reficiunt
potius: aut eo sumptu quem propter nos: aut il
lo etiã quem propter se acceperũt: acceperũt ta
mẽ: atq ita refectos in illũ ire cõpellũt quo fru
entes pariter beati simus. Nã ⁊ apostolus cla-
mat: Nunquid paulus pro vobis crucifixus est
aut in noĩe pauli baptizati estis? Et neq qui plã-
tat est aliquid: neq qui rigat: sed qui incremen
tuz dat deus. Et angelus hominẽ se adorãtem
monet: vt potius illũ adoret: sub quo ei dño etiã
ipse cõseruus est. Cuz autẽ hoĩe in deo frueris:
deo potiusq hoĩe frueris. Ille eniz frueris quo ef
ficieris beatus ⁊ ad eũ te ꝑuenisse letaberis: in
quo spẽ ponis vt venias. Inde ad philemonẽ
paulus. Ita frater inquit ego te fruar in domino
Quod si nõ addidisset in dño: ⁊ te fruar tãtũ di
xisset in eo cõstituisset spẽ beatitudinis sue: quanq
⁊ vicissitudine dicitur frui cũ delectatione vti. Cũ
eniz adest: quod diligitur: etiã delectationẽ secũ neces
se est gerat. Per quã si transieris: eamq ad il-
lud vbi permanẽdum est retuleris: vteris ea: ⁊
abusiue nõ proprie diceris frui. Si vero inhese
ris atq permãseris: finẽ in ea ponẽs leticie tue
tunc vere ⁊ proprie frui dicẽdus est. Quod non
faciẽdũ est: nisi in illa trinitate. i. summo ⁊ incõ-
mutabili bono. Uide quẽadmoduz cum ipsa ve
ritas ⁊ verbuz per quod facta sunt omnia: caro
factũ esset vt habitaret ĩ nobis: tamẽ ait aposto
lus: Et si noueramus christũ sm carnẽ: sed iam
nõ nouimus. Ille quippe qui nõ solũ peruenie-
tibus possessionẽ: sed etiã viam prebere se vo-
luit veniẽtibus ad se principiũ viaꝝ voluit car
nez assumere: vnde est etiã illud. Dominus cre
auit me in principio viarum suaꝝ: vt inde inci-
perent qui vellent venire. Apostolus igitur quã
uis adhuc ambularet in via: ⁊ ad palmã super-
ne vocatiõis sequeretur vocãtẽ dñm: tamen ea q
retro sunt obliuiscẽs: ⁊ in ea que ante sunt extẽ
tus: iam principiũ viaruz transierat: hoc est: eo
nõ indigebat: a quo tñ aggrediẽduz ⁊ exordien-
dum iter est omnibus qui ad veritatẽ perueni-
re: ⁊ in vita eterna permanere desiderãt. Sic
eniz ait. Ego sum via ⁊ veritas ⁊ vita: hoc est
per me venitur: ad me peruenitur: in me permane
tur. Cũ eniz ad ipsuz peruenitur: ⁊ iaz ad ipsũ pa
trem peruenitur: quia per equalẽ ille cui est equalis
agnoscitur. vinciente ⁊ tanq agglutinãte nos
spiritu sancto: quo in summo atq incõmutabili
bono permanere possimus. Ex quo itelligitur
quod nulla res in via tenere nos debeat: qñ nec
ipse dñs inquantũ via nostra esse dignatus est.
tenere nos voluerit: sed transire ne rebus tem

poꝛalibus q̃uis ab illo pꝛo salute nostra susce-
ptis ⁊ gestis hereamus infirmiter: sed per eas
potius curramus alacriter: vt ad eum ipsuz qui
nostraz naturā a tēpoꝛalibus liberauit ⁊ collo-
cauit ad dexterā patris pꝛouehi atqꝫ peruenire
mereamur. Omniū igitur que pꝛedicta sunt: ex
quo de rebus tractamus: hec sūma est: vt ītel
ligatur legis ⁊ omniū diuinarū scripturaꝝ pleni
tudo ⁊ finis esse dilectio rei qua fruēdū est: ⁊ rei
que nobiscū ea re frui pōt: qꝛ vt se quisqꝫ diligat
pꝛecepto nō est opus. Hoc ergo vt nosceremus
atqꝫ possemus facta est tota pꝛo salute nostra ꝑ
diuinā pꝛouidentiā dispēsatio tēpoꝛalis: qua de
bemus vti: nō quasi mānsoꝛia quadā dilectione
atqꝫ delectatione: sed trāsitoꝛia potius tāq̃ vie
tāq̃ vehiculoꝝ vel alioꝝ quoꝛūlibet instrumē-
toꝛuz: aut si quid ꝯgruētius dici pōt: vt ea qui-
bus ferimur: ꝓpter illud ad quod ferimur dili
gamus. Quisqꝫ igiẗ scripturas diuinas vel qua
rumlibet eaꝝ partē intellexisse sibi videẗ. ita vt
eo intellectu nō edificet istā geminā charitatez
dei ⁊ pꝛoximi nōdū intellexit. Quisquis vero ta
lē inde sententiā dixerit: vt huic edificāde charita
ti sit vtilis: nec tū hoc dixerit: qꝺ ille quē legit
eo loco sensisse pꝛobabiẗ: nō pernitiose fallitur
nec omnino mētiẗ. Inest quippe in mētiēte vo
luntas falsa dicēdi. Et ideo multos inuenimus
qui mētiri velint: qui autē falli neminē. Cū igi
tur hoc sciēs homo faciat: illud nesciēs patiaẗ:
satis in vna eadēqꝫ re apparet illū qui fallitur
eo qui mētitur esse melioꝛē: quādoquidē pati me
lius est iniquitatē q̃ facere. Ois autē qui mēti
tur iniquitatez facit: ⁊ si cuiq̃ videẗ vtile aliqꝺ
esse mēdaciū: potest videri vtilē aliquādo esse
iniquitatē. Nemo eniz mētiēs in eo ꝙ mētitur
seruat fidez. Nā vtiqꝫ hoc vult vt cui mētitur fi
dē sibi habeat: quā tamē ei mētiēdo nō seruat.
Omnis aūt fidei violatoꝛ iniquus est. Aut igi
tur iniquitas est vtilis aliqn̄ qꝺ fieri nō potest.
aut mēdaciū semper inutile est. Sed quisqs in
scripturis aliud sentit: q̃ ille qui scripsit: illis n̄
mētiētibus falliẗ. Sed tamē vt dicere ceperam
si ea sentētia falliẗ: qua edificat charitatē: que fi
nis pꝛecepti est: ita falliẗ: ac si quisq̃ erroꝛe de
serens viā: eo tū per agrū pergat: quo etiā via
illa perducit. Coꝛrigendus est tū: ⁊ q̃ sit vtilius
viā nō deserere demōstrādū est: ne ꝯsuetudine
deuiādi etiā in trāsuersuz aut peruersuz ire coga
tur. Asserēdo.n. temere ꝙ ille nō sensit quē le-
git. plerūqꝫ incurrit in alia que illi sn̄ie cōtexere
nequeat: que si vera ⁊ certa esse ꝯsentit: illud nō
possit verū eē qꝺ senserat. Fitqꝫ in eo nescio quō
vt amādo sn̄iam suā scripture incipiat offensioꝛ
esse magis q̃ sibi. Quod malū si serpere sinerit
euerteẗ ex eo. Per fidē.n. ambulamus nō pe
spem. Titubabit aūt fides: si diuinaꝝ scriptura
rum vacillat auctoꝛitas. Poꝛꝛo fide titubante
charitas etiā ipa lāguescit. Nā si a fide quisqꝫ ce
ciderit: a charitate necesse est cadat. Nō.n. pōt
diligere qꝺ esse nō credit. Poꝛꝛo si ⁊ credit ⁊ di
ligit. bene agēdo ⁊ pꝛeceptis bonoꝛum moꝛum
obtemperando efficit vt ēt speret se ad id quod
diligit esse venꝫ. Itaqꝫ tria hec sunt quibus ⁊
scia ois ꝓphetia militat fides: spes: charitas.
Sed fidei succedit spes quā videbimꝰ. Et spei
succedit beatitudo ipsa: ad quā ꝑuēturi sumus
Charitas aūt istis decētibus augebiẗ potiꝰ. Si
eniz credēdo diligimus qꝺ nōdū videmus: quā-
to magis cū videre ceperimus. Et si sperādo
diligimus quo nōdū ꝑuenimus quāto magis
dū peruenerimus. Inter tempoꝛalia q̄ppe atqꝫ
eterna hoc interest ꝙ tēpoꝛale aliqd plus dili-
gitur anteq̃ habeaẗ: vilescit aūt cū aduenerit.
nō.n. satiat aiam: cui vera ⁊ certa sedes est eter
nitas. Eternū autē ardētius diligiẗ adeptū q̃
desideratū. nulli.n. desiderāti cōcediẗ plus de
illo existimare q̃ se habet: vt ei vilescat cū mi-
nus inuenerit: sed quātū quisqꝫ veniēs existima
re potuerit plus ꝑueniēs inuēturus est. Homo
itaqꝫ fide: spe ⁊ charitate subnixus: eaqꝫ incusse
retinēs nō indiget scripturis: nisi ad alios istru
endos. Itaqꝫ multi per hec tria in sollicitudine
sine codicibus viuūt. Unde in illis arbitroꝛ iaz
cōpletū esse qꝺ dictū est: siue pꝛophetie euacua-
bunẗ: siue lingue cessabūt: siue sciētia destrueẗ.
Quibꝰ tū quasi machinis tāta fidei ⁊ spei ⁊ cha
ritatis in eis surrexit instructio: vt perfectū ali
quid tenētes: ea que sūt ex parte nō querāt: per
fectū sane quātū in hac vita pōt. nā in cōparati
one future vite nullius iusti ⁊ sancti est vita ista
ꝑfecta. Ideo manēt inquit fides: spes charitas
tria hec: maioꝛ autē hoꝛuz est charitas: qꝛ ⁊ cū
quisqꝫ ad eterna peruenerit: duobus istis dece
dētibus charitas auctioꝛ ⁊ certioꝛ permanebit
quapꝛopter cū quisqꝫ cognouerit finē pꝛecepti
esse charitatē de coꝛde puro ⁊ ꝯsciētia bona ⁊ fi
de nō ficta. oēm intellectū diuinaꝝ scripturaꝝ
ad ista tria relaturus: ad tractationē illoꝝ libꝛo
rum securus accedat. Cuz eniz diceret charitas
addidit de coꝛde puro: vt nihil aliud q̃ id quod
diligēdum est diligaẗ. Cōsciētia vero bona sub
iunxit pꝛopter spem. Ille enim se ad id quod
credit ⁊ diligit peruenturum esse desperat: cui
male conscientie scrupulus inest. Tertio ⁊ fide
inquit non ficta. Si enim fides nostra menda-
cio caruerit: tunc ⁊ non diligimus quod non
est diligendum: ⁊ recte viuendo id speramus:
vt nullo modo spes nostra fallatur. Propterea
de rebus continentibus fidem quātum pꝛo tē-
poꝛe satis esse arbitratus sum dicere volui: qꝛ i

alijs voluminibus siue per alios : siue per nos
multa iam dicta sunt . Modus itaqꝫ sit iste li-
bri huius. Cetera de signis quantum dederit
dominus disseremus.

Explicit liber primus.

Incipit liber secundus.

QUoniam de re-
bus cū scriberē premisi cō-
monens: ne quis in eis at-
tenderet: nisi quod sunt: nō
ētiam si quid aliud preter
se significāt: vicissim de si-
gnis disserēs: hoc dico : ne
quis in eis attendat ꝙ sunt: sed potius ꝙ signa
sunt idest ꝙ significāt. Signum est eniꝫ res pre-
ter speciē quā ingerit sensibus aliud aliquid ex
se faciēs in cogitationē venire: sicut vestigio vi
so transisse animal: cuius vestigiū est cogitamꝰ:
vt fumo viso ignē subesse cognoscimus: ⁊ voce
animantis audita affectioneꝫ animi eius ani-
maduertimus: ⁊ tuba sonante milites vel pro
gredi vel regredi: ⁊ si quid aliud pugna postu-
lat oportere nouerunt. Signoruꝫ igitur alia sūt
naturalia: alia data. Naturalia sunt que sine vo
luntate atqꝫ vllo appetitu significādi: preter se
aliquid aliud ex se cognosci faciūt sicuti est fumꝰ
significans ignē. nō enim volens significare id
facit: sed reꝝ expertaꝝ animaduersione ⁊ nota
tione cognoscit̄ ignem subesse: etiam si fumus
solus appeat. Sed ⁊ vestigiuꝫ transeuntis ani-
mantis ad hoc genus pertinet. Et vultus ira-
ti seu tristis affectionem animi significat. etiaꝫ
nulla eius vlountate qui aut iratus: aut tristis
est: aut si quis alius motus animi vultu indice
proditur etiā id nobis nō agentibus vt proda
tur. Sed de hoc oto genere nūc disserere non
est propositum. Quoniam tamē incidit in par-
titionem nostram preteriri omnino nō potuit:
atqꝫ id hactenus notatū esse suffecerit. Data ve
ro signa sunt: que sibi queqꝫ viuentia inuicem
dant ad demonstrādos quātum possunt motus
animi sui vel sensa aut intellecta quelibet. Nec
vlla causa est nobis significādi. i. signi dandi: ni
si ad depromēdum ⁊ traijciēduꝫ in alterius ani
mum id quod animo gerit is qui signum dat .
Horuꝫ igitur signorum genus quātum ad ho-
mines attinet ꝯsiderare atqꝫ tractare statuimꝰ
qꝛ ⁊ signa diuinitus data que in scripturis san-
ctis cōtinētur per homines nobis indicata sūt
que ea cōscripserūt. Habēt etiam bestie quedā
inter se signa quibus produnt appetituꝫ animi
sui. Naꝫ ⁊ gallus gallinatius reperto cibo dat si
gnum vocis galline vt accurrat: ⁊ columbus ge
mitu columbā vocat: ⁊ ab ea vicissim vocatur:
⁊ multa huiusmodi animaduerti solent. Que
vtrum sicut vultus aut dolentis clamor sine si-
gnificādi voluntate sequant̄ motum animi: an
vero ad significandum dentur alia questio est: ⁊
ad reꝫ que nunc agitur nō pertinet. Quaꝫ partē
ab hoc opere tanqꝫ nō necessariā remouemus.
Signorum igitur quibus inter se homines sua
sensa cōmunicāt: quedā pertinēt ad oculorum
sensum: pleraqꝫ ad aurium: paucissima ad cete
ros sensus. Nam cuꝫ innuimus non damus si-
gnum: nisi oculis eius queꝫ volumus per hoc
signum volūtatis nostre participē facere. Et q
daꝫ motus manuū pleraqꝫ significāt. Et hystri
ones oīum membroꝝ motibus dāt signa que-
dam scientibus: ⁊ cum oculis eoꝝ quasi fabulā-
tur. Et vexilla draconesqꝫ militares ꝑ oculos
insinuāt volūtatē ducum. Et sunt hec oīa quasi
quedam verba visibilia. Ad aures autem que
pertinēt vt dixi plura sunt. in verbis maxime.
Nam ⁊ tuba ⁊ tibia ⁊ cythara dāt plerūqꝫ nō so
lum suauem sed etiam significātem sonuꝫ. Sꝫ
oīa signa verbis ꝯparata paucissima sunt. Uer
ba eiꝫ prsus inter hoīes obtinuerunt principa
tum significādi quecūqꝫ animo ꝯcipiuntur: si ea
prodere quisqꝫ velit. Nam ⁊ odore vnguēti dn̄s
quo ꝑfusi sunt pedes eius signum aliquod de-
dit: ⁊ sacro corporis ⁊ sanguinis sui ꝑgustato si
gnificauit qđ voluit: ⁊ cum mlr̄ tangendo fim-
briam vestimēti eius: salua facta est: non nihil si
gnificat. Sed inumerabilis multitudo signoꝝ
quibus suas cogitationes hoīes exerūt: in ver
bis ꝯstituta est. Nam illa signa oīa quoꝝ gene-
ra breuiter attigi: potui verbis enūciare. verba
vero illis signis nullo mō possum. Sed qꝛ ver
berato aere statim transeūt: nec diutius manēt
qꝫ sonāt: instituta sunt ꝑ litteras signa verboꝝ.
Ita voces oculis ostēduntur : nō per seipsas: sꝫ
per signa q̄dam sua. Ista igitur signa nō potue-
runt coīa esse oībus gentibus peccato quodam
dissensionis humāe: cum ad se q̄sqꝫ pricipatum
rapit. Cuius suꝑbie signū est: erecta illa turris
in celū: vbi hoīes impij nō solum aīos: sed etiā
voces dissonas hr̄e meruerūt. Ex quo factum
est: vt ēt scriptura diuina qua tātis morbis hu-
manaꝝ volūtatuꝫ subuenit̄: ab vna lingua pfe-
cta q̄ opportune potuit ꝑ orbem terraꝝ dissemi
nari. ꝑ varias interꝑtuꝫ linguas lōge lateqꝫ dif-
fusa inotesceret gētibus ad salutē. qua legētes
nihil aliud appetūt qꝫ cogitationē volūtatemqꝫ
illoꝝ a q̄bus ꝯscripta est inuenire: ⁊ ꝑ illas vo-
lūtatem dei sm̄ quā tales hoīes locutos eē cre-
dimus. Sꝫ multis ⁊ multiplicibus obscurita-

tibus ⁊ ambiguitatibus decipiuntur. qui temē
legunt aliud ꝓ alio sentiētes: quibusdam autē
locis quid vel falso suspicentur non inueniunt
ita obscure quedam dicta densissimam caligi-
nem obducūt. Quod totum ꝓuisum diuinitus
esse nō dubito: ad edomādam labore superbiā
⁊ intellectum a fastidio renouādum. cui facile
inuestigata plerūqꝫ vilescūt. quid enim est que
so: ꝙ si quis ꝗꝫ dicat sanctos esse hoīes atqꝫ ꝑfe
ctos: quoꝝ vita ⁊ moribus christi ecclesia de q-
buslibet superstititionibus precidit eos: qui ad
se veniunt: ⁊ imitatōe bonoꝝ sibimet quodam
modo icorporat. qui boni fideles ⁊ vere dei ser
ui deponētes onera seculi ad sanctuꝫ baptismi
lauacꝝ venerūt. atqꝫ inde ascendētes ꝯceptiōe
sancti spiritus fructum dant gemine charitatis
i. dei ⁊ ꝓximi. qd est ergo ꝙ si hec quisqꝫ dicat:
minus delectat audiētem ꝗꝫ si ad eundem sen
sum locum illum exponat de canticis canticoꝝ
vbi dictum est ecclesie: cum tanqꝫ pulchra qdaꝫ
femina laudaretur. dentes tui sicut grex tonsa
ruꝫ ascendēs de lauacro. que oēs geminos cre
ant: ⁊ nō est sterilis in eis? Nuꝫ aliud hō discit
ꝗꝫ cum illud planissimis verbis: siue similitu-
dinis hmōi adminiculo audiret? Et tn̄ nescio
q̄uo suauius intueor sanctos cum eos quasi dē
tes ecclesie video precidere ab erroribus hoīes
atqꝫ in eius corpore emollita duricia quasi de-
mersos mansosqꝫ transferre. Oues etiam io-
cundissime agnosco detōsas: oneribus secula-
ribus tanqꝫ velleribus positis. ⁊ ascēdentes de
lauacro. i. de baptismate creare oēs gemios. i.
duo precepta dilectōis: ⁊ nullā esse ab isto sctō
fructu sterilē video. Sed quare suauius videā
ꝗꝫ si nulla de diuinis libris talis similitudo ꝓ-
meretur: cum res eadem sit eadēqꝫ cognitio dif
ficile est dicere: ⁊ alia q̄stio est. Nunc tn̄ nemo
ambigit: ⁊ per similitudines libētius queqꝫ co
gnosci: ⁊ cum aliqua difficultate quesita multo
gratius inueniri. Qui. n. prorsus nō inueniunt
quod querūt: fame laborāt. qui aūt non querūt
qꝛ in promptu hn̄t: fastidio sepe marcescūt. In
vtroqꝫ aūt lāguor cauēdus est. Magnifice igit
⁊ salubriter spiritussanctus ita scripturas sctās
modificauit: vt locis aptioribus fami occurre
ret: obscurioribus aūt fastigia detergeret. nihil
eniꝫ fere de illis obscuritatibus eruitur: quod
non planissime dictum alibi repiatur. Ante oīa
igitur opus est dei timore ꝯuerti ad cognoscen-
dam eius volūtatem: quid nobis appetendum
fugiēdumqꝫ precipiat. Timor aūt iste cogitati-
onem de nostra mortalitate: ⁊ de futura morte
necesse est incutiat: ⁊ quasi clauatis carnibus
oēs superbie motus ligno crucis affigat. Dei-
de opus est mitescere pietate: neqꝫ cōtradicere
diuine scripture: siue intellecte: si aliqua vicia
nostra ꝑcutit: siue si intellecte q̄si nos meli⁹ sape
meliusqꝫ ꝑcipere possemus: sed cogitare poti⁹
⁊ credere id esse melius ⁊ verius. qd̄ ibi scriptū
est: ēt si lateat: ꝗꝫ id qd̄ ꝑ nosmetipsos sape pos
sumus. Post istos duos gradus timoris atqꝫ
pietatis: ad tertiū venitur scie gradum: de quo
nunc agere statui. Nam in eo se exercet omnis
diuinaꝝ scripturarū studiosus: nihil aliud in eo
i ueniens q̄ꝫ diligendum esse deum ꝓpter deū.
⁊ ꝓximum propter deū: ⁊ illuꝫ qdem ex toto cor
de: ex tota aīa: ex tota mente diligere. ꝓximum
vero tanq̄ꝫ seipsum. i. vt tota dilectio ꝓximi:
sicut ēt nostri referat in deum. De qbus duo-
bus p̄ceptis cū de rebus ageremus in libro su-
periore tractauimus. necesse est ergo vt primo
se quisqꝫ in scripturis inueniat amore huius se
culi: hꝯ est tꝑaliū reꝝ iplicatū. lōge seiūctū eē a tā
to amore dei ⁊ tāto amore ꝓximi: q̄ꝫtū scriptura
ipsa prescribit. Tuꝫ vero ille timor quo cogitat
de iudicio dei: ⁊ illa pietas qua non pōt nisi cre-
dere ⁊ cedere auctoritati scōꝝ libroꝝ. cogit eum
seipsum lugere. nam ista scia bone spei hominē
se nō iactantē sed lamentātem facit. Quo affe-
ctu impetrat sedulis p̄cibus ꝯsolationem diui
ni adiutorij: ne desperatōe frangat: ⁊ esse inci-
pit in q̄rto gradu: hoc est fortitudinis quo esuri
tur ⁊ sitit iustitia. Hoc. n. affectu ab omni mor-
tifera iocūditate reꝝ transeuntiū sese extrahit:
⁊ inde se auertens ꝯuertit ad dilectionē eterno
rum in incōmutabilē. s. vnitatem eandēqꝫ trini
tatem. Quam vbi aspexerit q̄ꝫtum pōt: in lon-
ginqua radianteꝫ: suiqꝫ aspectus infirmitate su
stinere se illā lucem nō posse ꝑsenserit: in quinto
gradu: hoc est in ꝯsilio misericordie purgat aīaꝫ
tumultuantē quodāmodo atqꝫ obstrepenteꝫ si-
bi de appetitu inferioꝝ conceptis sordib⁹. Hic
vero se in dilectione ꝓximi grauiter exercet: in
eaqꝫ perficit: ⁊ spe iam plenus atqꝫ integer vi-
ribus cum ꝑuenerit vsqꝫ ad inimici dilectōeꝫ:
ascendit i sextuꝫ gradū: vbi iam ipsum oculum
purgat: quo videri deus pōt: q̄ꝫtum pōt ab his
qui huic seculo moriunt q̄ꝫtum possunt. Naꝫ in
tantum vident inquantū moriunt huic seculo.
Inquantuꝫ aūt huic viuunt: non vidēt. Et ideo
q̄ꝫuis iam certior ⁊ non solum tolerabilior: sed
etiam iocundior species lucis illius icipiat ap
parere. in enigmate tn̄ adhuc ⁊ per speculuꝫ vi
deri dicitur: qꝛ magis ꝑ fidem ꝗꝫ per spem am
bulatur: cum in hac vita peregrinamur. q̄ꝫuis
ꝯuersationem hēamus in celis. In hoc aūt gra
du ita purgat oculū cordis: vt veritati ne ipsuꝫ
quidē p̄ferat aut ꝯferat ꝓximum. ergo nec seip̄ꝫ
qꝛ nec vllum quem diligit sicut seipsum. Erit
ergo iste sanctus: tam simplici corde atqꝫ mun

dato: vt neqꝫ hoibus placēdi studio detorque
atur a vero: nec respectu deuitandoꝝ quorūlibꝫ
incōmodorum suoꝝ que aduersantur huic vite
Talis filius ascendit ad sapientiā que vltima
⁊ septia est: qua pacatus trāqllusqꝫ perfruitur.
Initium.n. sapientie timor dn̄i. Ab illo.n. vsqꝫ
ad ipsam ꝑ hos gradus tendit ⁊ peruenit. Sꝫ
nos ad tertium gradū illum ꝯsiderationem re
feramus: de quo disserere quod dn̄s suggesseric
atqꝫ tractare instituimus. Erit igitur diuinaꝝ
scripturaꝝ solertissimus indagatorum: qui pri
mo totas legerit notasqꝫ habuerit: ⁊ si nondum
intellectu iam tn̄ lectione dūtaxat eas que ap
pellantur canonice. nam ceteras securius leget
fide veritatis instructus: ne ꝓccupent imbe-
cillem aium: ⁊ periculosis mendacijs atqꝫ fan-
tasmatibus eludentes ꝑiudicent aliqd contra
sanam intelligentiā. In canonicis aūt scripturis
ecclesiaꝝ catholicarū qꝫ plurimum auctorita-
tem sequat: inter quas sane ille sunt que apo-
stolicas sedes hr̄e ⁊ epistolas accipe meruerūt
Tenebit igit hunc modū in scripturis canoni-
cis: vt eas que ab oibus accipiunt ecclesijs ca-
tholicis preponat eis quas quedaz non accipi-
unt. In eis vero que non accipiunt ab oibus: ꝓ
ponat eas quas plures grauioresqꝫ accipiunt:
eis quas pauciores minorisqꝫ auctoritatis eccl'ie
tenent. Si aūt alias inuenerit a pluribus: alias
a grauioribus haberi: quanqꝫ hoc inuenire nō
possit: equalis tn̄ auctoritatis eas hn̄das puto.
Totus aūt canon scripturaꝝ in quo istam cōsi-
derationem versandā dicimus: his libris cōti
netur. Quinqꝫ moyseos.i. genesi: exodo: leuiti
co: numeri: deuteronomio: ⁊ vno libro iesu na-
ue: vno iudicum: vno libello qui appellat ruth
qui magis ad regnorum principia videtur per
tinere. Deinde quatuor regnorū ⁊ duobus pa
ralipomenō: nō ꝯsequētibus: sed quasi a latere
adiunctis simulqꝫ pergētibus. Hec est historia
que sibimet annexa tēpora cōtinet: atqꝫ ordinē
reꝝ. Sunt alie tāqꝫ ex diuerso ordine: que neqꝫ
huic ordini: neqꝫ īter se ꝯnectunt: sicut est Job
⁊ Thobias ⁊ hester ⁊ iudith ⁊ machabeoꝝ libri
duo: ⁊ hesdre duo: qui magis subsequi vident
ordinatā illā historiā: vsqꝫ ad regnoꝝ vel para
lipomenō terminatā. Deinde ꝓphete in quibꝰ
dauid vnus liber psalmoꝝ: ⁊ salomonis tres ꝓ
uerbioꝝ: cātica canticoꝝ: ⁊ ecclesiastes. Naz illi
duo libri vnus qui sapiētia: ⁊ alius qui ecclesia
sticus inscribit de quadā similitudine salomo-
nis esse dicunt. nā iesus filiꝰ syrac eos scripsis-
se cōstantissime perhibet. Qui tn̄ quoniā in au
ctoritatez recipi meruerūt: inter ꝓpheticos nu-
merandi sunt. Reliqui sunt eoꝝ libri: qui ꝓprie
ꝓphete appellati sūt: duodeci ꝓphetaꝝ libri sin
guli. qui cōnexi sibimet qm̄ nunqꝫ seiuncti sūnt
pro vno habent. Quoꝝ prophetaꝝ noīa sunt
hec. Obsee: Joel: Amos: Abdias: Jonas: Mi
cheas: Naum: Abacuch: Sophonias: Aggeꝰ:
Zacharias: Malachias. Deinde quattuor ꝓ-
phete sunt maioꝝ voluminū. Esaias: Hiere-
mias: Daniel: Ezechiel. His quadraginta q̄-
tuor libris veteris testamēti terminat aucto-
ritas. Noui aūt quatuor libris euāgelij fm̄ mat
theū: fm̄ marcū: fm̄ lucā: fm̄ iohānē: quatuorde
cim epistolis pauli apostoli ad romanos. ad co
rinthios duabꝰ: ad galathas: ad ephesios: ad
philippēses: ad thessalonicēses duabus: ad co-
lossenses: ad thimotheū duabus: ad titum: ad
philemonē: ad hebreos. Petri duabus: tribus
iohānis: vna iude: ⁊ vna iacobi: actibus apo-
stoloꝝ libro vno: ⁊ apocalipsi iohānis libro vno
In his omnibus libris timētes deū ⁊ pietate
māsueti querūt volūtatē dei. Cuius operis vel
laboris prima obseruatio est. vt diximus: nos
se istos libros: ⁊ si nōdū ad intellectū legēdo: tn̄
vel mādare memorie: vel oino incognitos nō
hēre. Deinde illa que in eis aperte posita sunt
vel precepta viuēdi vel regule credēdi: solertiꝰ
diligētiusqꝫ inuestigāda sunt. Que quāto qsqꝫ
plura inuenit: tāto est intelligētia capacior. In
his.n. que aperte in scriptura posita sunt inue
niunt illa oia que ꝯtinēt fidē moresqꝫ viuēdi:
spez.s. atqꝫ charitatē: de quibꝰ libro supiore tra
ctauimus. Tū vero facta quadā familiaritate
cū ipsa lingua diuinaꝝ scripturaꝝ: in ea que ob
scura sunt aperiēda ⁊ discutiēda pagendū est:
vt ad obscuriores locutiones illustrādas de ma
nifestioribus sumant exēpla: ⁊ quedā certaruz
sniaꝝ testimonia dubitationē de incertis aufe-
rant. In qua re memoria valet plurimuz. Que
si defuerit: nō pōt his preceptis dari. Duabus
aūt causis nō intelligunt que scripta sunt: si aut
ignotis aut ambiguis figuris obtegunt. Sunt
aūt signa vel propria vel trāslata. Propria di-
cunt: cū his rebꝰ significādis adhibēt ꝓpter q̄s
sunt institura: sicut cū dicimus bouez intelligi-
mus pecus: qđ oēs nobiscū latine lingue homi
nes hoc noie vocāt. Trāslata sunt: cū ⁊ ipse res
quas ꝓprijs verbis significamus ad aliud ali-
quid significādū vsurpātur. sicut cū dicimꝰ bo-
uē: ⁊ per has duas syllabas intelligimus pecꝰ
qđ isto noie appellari solet: sed per illud pecus
rursus intelligimus euāgelistā quē significauit
scriptura interpretāte apostolo dicēs. Bouem
triturātē nō infrenabis. Cōtra ignota signa ꝓ-
pria: magnū remediū est linguaꝝ cognitio. Et
latine quidē lingue hoies quos nūc instituēdos
suscepimus ⁊ duabus alijs ad scripturaꝝ diui-
naꝝ cognitionē hn̄t opus. hebrea scilicet, ⁊ gre

ca: vt ad exẽplaria p̄cedẽtia recurrat: si quaz
dubitationẽ attulerit latinoꝝ interpretũ infini
ta varietas: q̃q̃ ꝛ hebrea verba nõ interpre-
tata sepe inueniamus in libris sicut amẽ: alle
luia: ꝛ racha: ꝛ osanna: ꝛ si qua sunt alia. Quoꝝ
partim propter sanctiorẽ auctoritatẽ q̃uis in
terpretari potuissent seruata est antiquitas: sic
amen ꝛ alleluia: partim vero in aliaz linguam
trãsferri nõ potuisse dicuntur: sicut alia duo q̃
posuimus. Sunt. n. quedã verba certaꝝ lingua
rum: que in vsuz alterius lingue per interpreta
tionẽ trãsire nõ possunt. Et hoc maxime inter-
iectionibus accidit que verba potius motum
animi significãt: q̃ sentẽtie cõcepte vllam par
ticulã. Nã ꝛ hec duo talia esse perhibent. Di-
cunt eniz racha indignãtis esse vocẽ: osanna le
tantis. Sed nõ propter hec pauca: que notare
atq3 interrogare facillimũ est: sed ꝑpter diuer-
sitates vt dictũ est interpretũ illaꝝ linguarum
est cognitio necessaria. Qui. n. scripturas ex he
brea lingua in grecã verterũt linguã numerari
possunt: latini autẽ interpretes nullo modo. Ut
enim cuiq3 primis fidei tẽporibus in manꝰ ve-
nit codex grecus: ꝛ aliq̃tulũ facultatis sibimet
vtriusq3 lingue habere videbat: ausus est inter
pretari. Que quidẽ res plus adiuuit intelligen
tiã q̃ impedit: si modo legẽtes nõ sint negligẽ-
tes. Nã nõnullas obscuriores sentẽtias pluri-
muz codicũ sepe manifestauit inspectio: sicut il
lud esaie ꝓphete. Unus interpres ait: ꝛ carnez
tuã ne despexeris: alius ꝛ domesticos seminis
tui ne despexeris: vt erq3 sibi inuicẽ attestatus
ẽ. Nãq3 alter ex altero exponit: q2 ꝛ caro posset
accipi proprie vt corpus suũ quisq3 ne desplice
ret se putaret ãmonitũ: ꝛ domestici seminis trã
slate christiani possent intelligi ex eodẽ verbi se
mine nobiscũ spiritualiter nati. Nũc aũt colla-
tõ interpretũ sensu: probabilior occurrit senten-
tia proprie de consanguineis nõ despiciendis
esse preceptũ: quoniaz domesticos seminis cũ
ad carnem retuleris cõsanguinei potissimũ oc
currunt. Unde esse arbitror illud apostoli qđ
ait. Si quomodo ad emulationẽ adducere po
tero carnem meam vt saluos faciam aliquos
ex illis: id est vt emulando eos qui crediderant
ꝛ ipsi crederent. Carnẽ suã enim dixit iudeos.
propter consanguinitatem. Item illud eiusdẽ
esaie prophete. nisi credideritis non intellige
tis: alius iterpretatus est. nisi credideritis nõ
ꝑmanebitis. Quis horuz vera secutus sit: nisi
exemplaria lingue p̄cedentis legantur incertuz
est. Sed tñ ex vtroq3 magnum aliquid insinu-
atur scienter legentibus. Difficile est eĩm ita
diuersos a se interpretes fieri: vt nõ se aliqua
vicinitate cõtingant. Ergo quõ intellectus in
specie sempiterna est. fides vero in reꝝ tempo
raliuz quibusdã cunabulis quasi lacte alit par
uulos: nunc aũt per fidem ambulabamus: non
per spez. nisi aũt per fidẽ ambulauerimus: ad
spem peruenire non possumus: que non tran-
sit: sed ꝑmanet per intellectũ purgatũ nobis cõ-
trahentibus veritate. Propterea ille ait: nisi
credideritis nõ permanebitis: illa vero nisi cre
dideritis nõ intelligetis. Et ex ambiguo ligue
p̄cedẽtis plerũq3 interpres fallit cui nõ bene
nota sententia est: ꝛ eã significationẽ trãsfert: que
a sensu scriptoris penitus aliena est: sicut quidã
codices habẽt. Acuti pedes eoꝝ ad effunden-
dũ sanguinẽ. Oxis. n. apud grecos ꝛ acutũ ꝛ ve
locẽ significat. Ille ergo vidit sentẽtiã qui trans
tulit veloces pedes eoꝝ ad effundẽduz sangui
nez. Ille autẽ alius ancipiti signo in aliã partez
raptus errauit. Et talia quidẽ nõ obscura: sed
falsa sunt: quoꝝ alia cõditio est. nõ enim intelli-
gendos: sed emẽdãdos tales codices potius p̄
cipiẽduz est. Hinc est eni etiã illud quõ moschos
grece vitulus dicit: moscheumata. quidã non
intellexerũt esse plãtationes ꝛ vitulamina iter
pretati sunt. Qui error taz multos codices pre
occupauit: vt vix inueniat aliter scriptũ. Et ta
mẽ sentẽtia manifestissima est. q2 clarescit con
sequẽtibus verbis. namq3 adulterine plãtatio
nes nõ dabũt radices altas cõueniẽtius dicit
q̃ vitulamina: que pedibus per terrã gradiũ-
tur: ꝛ nõ herẽt radicibꝰ. Hãc trãslatiõem n eo
loco etiã cetera cõtexta custodiũt. Sz quõ ꝛ que
sit ipsa sñia: quã plures interpretes pro sua q̃sq3
facultate atq3 iudicio conãtur eloq: nõ apparet
nisi in ea lingua inspiciat quã interpretãtur: ꝛ
plerunq3 a sensu auctoris deuius aberrat inter-
pres: si nõ sit doctissimus. Igit aut illaꝝ ligua-
rum: ex quibus in latinã scripturam peruenit pe
tẽda cognitio est: aut habẽde interpretationes
eoruz qui se verbis nimis obstrinxerãt: nõ quia
sufficiũt: sed vt ex eis libertas vel error diriga
tur aliorum: qui nõ magis verba q̃ sententias
interpretando sequi maluerunt. Nam non so-
lum verba singula: sed etiam locutiones sepe
transferũtur: que omnino in latine lingue vsuz
si quis cõsuetudinem veterum qui latine locu
ti sunt tenere voluerit trãsire nõ possunt. Que
aliquãdo nihil adimũt intellecta: sed offendũt
tamẽ eos qui plus delectãtur rebis: cũ etiaz in
earum signis sua quedã seruatur integritas. Nã
solecismus qui dicitur. nihil aliud est q̃ cũ ver
ba nõ ea lege sibi coaptãtur: qua coaptauerunt
qui priores nobis nõ sine auctoritate aliqua lo
cuti sunt. Utrũ eniz inter homines an iter hoĩ
bus dicat: ad reꝝ nõ ꝑtinet cognitorẽ. Item bar
barismus quid aliud est nisi verbum nõ eisdẽ

litteris vel sono enunciatū:quo ab eis qui lati-
ne ante nos locuti sunt enūciari solet? Utrū.n.
ignoscere producta tertia syllaba vel correpta
dicatur:nō multū curat:qui peccatis suis deus
vt ignoscat petit:quolibet modo illud verbum
sonare potuerit. Quid est ergo integritas locu-
tionis:nisi latine cōsuetudinis ꝯseruatio loquē
tiuꝫ veteruꝫ auctoritate firmata? Sed tamē eo
magis inde offendunt homines quo infirmio
res sūt:⁊ eo sūt īfirmiores quo doctiores videri
volunt:nō reꝝ sciētia qua edificamur:sed signo
rum:qua nō inflari difficile est:cuꝫ ⁊ ipsa reruꝫ
sciētia sepe ceruicē erigat:nisi dñico reprimat
iugo. Quid eniꝫ obest intellectori:ꝙ ita scriptuꝫ
est:que est terra in qua isti insident super eam:si
bona est aut neq̄ꝫ? ⁊ que sunt ciuitates in quibꝰ
ipsi inhabitāt in ipsis. Quā locutionē magis ali
ene lingue esse arbitror q̄ꝫ sensum aliquē altio
rem. Illud etiā qđ iam auferre nō possumus de
ore cātantium populoruꝫ:super ipsum autē flo
riet sanctificatio mea:nihil profecto sententie
detrahit. auditor tamē peritior malet hoc corri
gi:vt nō floriet:sed florebit diceret. Nec quicq̄ꝫ
impedit correctionē nisi ꝯsuetudo cātantium.
ista ergo facile cōtemni possunt:si quis ea caue
re noluerit:que sano intellectui nihil detrahunt
At vero illud qđ ait apostolus:quod stultum ē
dei sapiētius est hominibus:⁊ qđ infirmum ē
dei fortius est hominibus:si quis in eo grecam
locutionē seruare voluisset:vt diceret:qđ stul-
tū est dei sapientius ē hominuꝫ:⁊ ꝙ infirmum
est dei fortius est hominum.iret quidem vigi-
lantis lectoris intentio in sentētie veritatem:
sed tñ aliquis tardior aut nō intelligeret:aut ēt
peruerse intelligeret. Nō.n.tm̄ viciosa locutio
omni latina lingua talis:verū ⁊ in ambiguita
teꝫ cadit:vt quasi hominē stultū vel hominē in
firmuꝫ sapiētius vel fortius videat esse q̄ꝫ dei.
Quanq̄ꝫ ⁊ illud sapiētius ē hominibus non ca-
ret ambiguo etiā si solecismo caret. Utruꝫ eni
his hominibus ab eo qđ est huic homini.an ab
his hominibꝰ ab eo qđ ē ab hoc homine dictuꝫ
sit nō apparet:nisi illuminatione sentētie. Me-
lius itaq̄ꝫ dicit ita. Sapiētius ē q̄ꝫ homines:⁊
fortiꝰ est q̄ꝫ hoies. De ābiguis aūt signis post lo-
quemur.nunc de incognitis agimus:quoꝝ due
forme sunt:quātū ad verba pertinet. Nāq̄ꝫ aut
ignotū verbū facit herere lectorē:aut ignota lo
cutio.que si ex alienis linguis veniūt aut querē
da sunt ab eaꝝ linguaꝝ hoibus:aut lingue eedē
si ⁊ ociū est ⁊ ingeniū ediscēde aut pluriū inter-
pretū cōsulēda collatio ē. Si autē ipsius lingue
nostre aliqua verba locutionesq̄ꝫ ignoramus:
legēdi ꝯsuetudine audiēdiq̄ꝫ innotescūt. Nulla
sane sunt magis mādanda memorie q̄ꝫ illoruꝫ
verboꝝ locutionūq̄ꝫ genera que ignoramus:vt
cū vel peritior occurrerit:de quo queri possint
vel talis lectio que vel precedētibus vel conse
quentibus vel vtrisq̄ꝫ ōndat quā vim habeat:
quid ve significet qđ ignoramus:facile adiuuā
te memoria possimus aiaduertere vel discere
q̄ꝫq̄ꝫ tāta ē vis cōsuetudinis ēt ad discēdū vt q̄ i
scripturis sanctis quodāmō nutriti educatiq̄ꝫ
sunt:magis alias locutiones mirent:easq̄ꝫ mi
nus latinas putēt q̄ꝫ illas quas in scripturis di
dicerūt:neq̄ꝫ in latine lingue auctoribus reperi
untur. Plurimū hic quoq̄ꝫ iuuat interpretatum
numerositas collatis codicibus inspecta atq̄ꝫ
discussa:tm̄ absit falsitas. Nā codicibus emen-
dandis prius debet inuigilare solertia eoꝝ:qui
scripturas diuinas nosse desiderāt:vt emenda
tis nō emendati cedāt:ex vno dūtaxat interp̄-
tationis genere veniētes. In ipsis autē interp̄-
tationibus:itala ceteris preferat. Nā est ver-
boꝝ tenacior cū perspicuitate sñie. Et latinis q̄
buslibet emēdandis greci adhibeant:in quibꝰ
lxx.interpretū qđ ad vetus testamētū attinꝫ:ex
cellit auctoritas:qui iaꝫ per oēs ecclesias tanta
presentia spūssanctiꝰ interpretati esse dicunt:vt
os vnū tot hominū fuerit. Qui sicut fert:mul-
tiq̄ꝫ nō indigni fide predicāt:singulis cellis etiā
singuli separati cū iterpretati essent:nihil in ali
cuius eoꝝ codice inuētuꝫ ē:quod nō iisdeꝫ ver
bis eodēq̄ꝫ verboꝝ ordine inuenire in ceteris
Quis huic auctoritati ꝯferre aliquid nedū pre
ferre audeat? Si aūt cōtulerūt vt vna omniū
cōi tractatu iudicioq̄ꝫ vox fieret:nec sic quideꝫ
quēq̄ꝫ vnū hominē qualibet peritia ad emēdā-
dū tot senioꝝ doctorūq̄ꝫ ꝯsensuꝫ aspirare opor-
tet aut decet. Quāobrē etsi aliquid aliter in
hebreis exēplaribus inuenit q̄ꝫ isti posuerint:
cedendū esse arbitror diuine dispēsationi que p̄
eos facta est:vt libri quos gens iudea ceteris
populis vel religione vel inuidia prodere nole
bat:credituris per dñm gētibus ministra regis
Ptholomei ptāte tāto ante proderent. Itaq̄ꝫ
fieri pōt:vt sic illiꝰ interpretati sint:quēadmodū
cōgruere gētibus ille qui eos regebat:⁊ qui os
vnū oibus fecerat spūssanctus indicauit. Sed
tñ vt superius dixi hoꝝ quoq̄ꝫ interpretū q̄ ver
bis tenacius inheserunt collatio nō est inutilis ad
explanādaꝫ sepe sñiam. Latini ergo vt dicere ce
perā codices veteris testamēti si necesse fuerit
grecoꝝ auctoritate emēdandi sunt:⁊ eoꝝ potis-
simū qui cū septuaginta essent ore vno interp̄-
tati esse perhibent. Libros aūt noui testamenti
si quid in latinis varietatibus titubat grecis ce
dere oportere nō dubiū ē:⁊ maxime qui apđ ec
clesias doctiores ⁊ diligētiores reperiuntur. In
translatis vere signis si qua forte ignota cogunt

herere lectoꝛē:partim linguaꝝ noticia: partim
reruz inuestigāda sunt. Aliquid eniz ad simili-
tudinē valet:⁊ proculdubio secretū aliqđ insi-
nuat siloa piscina vbi lauare faciē iussus est cui
oculos dn̄s luto de sputo facto inunxerat. Qđ
tn̄ nomē lingue incognite: nisi euāgelista inter-
pꝛetatus esset:tā magnus intellectus lateret.
Sic etiā multa que ab auctoꝛibus eorundē li-
broꝝ interpꝛetata nō sunt noia hebꝛea nō ē du-
bitādu; habere nō paruā vim atq; adiutoꝛium
ad soluēda enigmata scripturaꝝ: si quis possit
ea interpꝛetari. Qđ nōnulli eiusdē lingue viri
periti nō sane paruū beneficiū posteris cōtulerūt
qui,separata de scripturis eadē verba oia inter
pꝛetati sunt:⁊ quid sit adā:quid eua:quid abꝛaā
quid moyses:siue ēt locoꝝ nomina:quid sit hie
rusalez: vel syon: vel hierico: vel syna: vel liba
nus: vel ioꝛdanis: vel quecunq; alia in illa lin-
gua sunt incognita nobis noia. Quibus apertis
⁊ interpꝛetatis multe in scripturis figurate locu
tiones manifestanꝉ. Reruz aūt ignoꝛātia facit
obscuras figuratas locutiones:cuz ignoꝛamus
vel aiantium vel lapidū vel herbaꝝ naturas:
aliarūue reꝝ:que plerunq; in scripturis simili-
tudinis alicuius gratia ponunꝉ. Nā ⁊ de serpen
te quod notū est totū corpus euz pꝛo capite ob-
ijcere ferētibus quātuz illustrat sensuz illū quo
dominus iubet astutos nos esse sicut serpentes
vt.s.pro capite nostro qđ est chꝛistus coꝛpus po
tius persequētibus offeramus:ne fides chꝛisti
ana tanq; caput necetꝉ in nobis:si parcētes coꝛ-
poꝛi negemus deū: vel illud qđ per cauerne an
gustias coartatus deposita veteri tunica vires
nouas accipere dicitꝉ. Ꝯtū ꝯcinit ad imitādam
ipsius serpētis astutiā:exuēdumq; ipsuz veterē
hominē:sicut apostolus dicit: vt adiunamur no
uo:⁊ exuēduz per angustias dicēte dn̄o:intrate
per angustā poꝛtā. Ut ergo noticia nature ser-
pentis illustrat multas similitudines quas de h
animāte scriptura dare cōsueuit:sic ignoꝛātia nō
nulloꝝ aialiuz que nō minus per similitudines
cōmemoꝛat impedit plurimū lectoꝛē. Sic lapi
dum sic herbaꝝ vel quecunq; tenenꝉ radicib⁹.
Nā ⁊ carbunculi noticia ꝙ lucet in tenebꝛis:ml
ta illuminat ēt obscura libꝛoꝝ vbicūq; ꝓpter si-
militudinē ponitꝉ:⁊ ignoꝛātia berilli vel adamā
tis claudit plerūq; intelligētie foꝛes. Nec aliaz
ob causaz facile est intelligere pacē perpetuā si-
gnificari olee ramusculo quē rediēs ad archaz
colūba ꝓtulit nisi q2 nouimus ⁊ olei lenē ꝯtactū
nō facile alieno humoꝛe coꝛrūpi:⁊ arboꝛē ipam
frondere penniter. Multi aūt ꝓpter ignoꝛātiā
isopi dū nesciūt quā vim hēat: vel ad purgādū
pulmonē: vel vt dicitꝉ ad saxa radicibus pene-
tranda cū sit herba breuis atq; humilis oino in
uenire nō pn̄t quare dictū sit. Asperges me iso-
po ⁊ mūdaboꝛ. Numeroꝝ etiā imperitia mul-
ta facit nō intelligi:trāslate ac mystice posita in
scripturis. Ingeniū quippe vt ita dixerim inge-
nuū nō pōt nō mouere quid sibi velit ꝙ ⁊ moy-
ses ⁊ helyas ⁊ ipse dn̄s quadraginta dieb⁹ ieiu-
nauerūt: cuius actionis figurat⁹ quidā nodus
nisi huius numeri cognitione ⁊ ꝯsideratiōe non
soluitꝉ:habz.n.denariū quater tanq; cognitio-
nē oium reꝝ intextā tēpoꝛibus. Quaternario qp
pe numero ⁊ diurna ⁊ annua curricula peragun
tur. Diurna matutinis meridianis vespertinis
nocturnisq; hoꝛaꝝ spacijs:annua vernis estiuis
autūnalibus hyemalibusq; mēsib⁹. A tēpoꝛuz
aūt delectatione dū in tēpoꝛibus viuimus pro-
pter eternitatē in qua viuere volumus abstinē
dū,⁊ ieiunādū est:Ꝯuis tēpoꝝ cursibus ipsa no
bis insinuetꝉ doctrina ꝯtemnēdoꝝ tēpoꝝ ⁊ ap-
petēdoꝝ eternoꝝ. Poꝛro aūt denari⁹ numerus
creatoꝛis atq; creature significat sciaz. nā trini-
tas creatoꝛis ē:septenari⁹ aūt numerus creatu
rā indicat ꝓpter vitā ⁊ coꝛp⁹. nā in illa tria sunt:
vn̄ ēt toto coꝛde:tota aia tota mēte diligēdus ē
deus. In coꝛpoꝛe autē quattuoꝛ manifestissima
apparēt qb⁹ ꝯstāt elemēta. In hoc ꝗ denario dū
tēpoꝛaliter nobis insinuatꝉ. i. quater ducitꝉ caste
⁊ cōtinēter a tēpoꝝ delectatione viuere:hoc est
quadraginta diebus ieiunare monemur. hoc lex
cuius ꝑsona est in moyse:hoc ꝓphetia cui⁹ ꝑso-
nā gerit helyas:hoc ipse dn̄s monet: q tāq; te-
stimoniū hn̄s ex lege ⁊ ꝓphetis medi⁹ inter il-
los in mōte trib⁹ discipuli vidētib⁹ atq; stupen-
tib⁹ claruit. Deīde ita q̄ritꝉ quō q̄nquagenari⁹
de quadragenario numero existat:q nō medio
criter in nr̄a religiōe sacrat⁹ est ꝓpter pētecosten
⁊ quō ter duct⁹ ꝓpter tria tp̄a ante legē sub lege
sub gr̄a: vel ꝓpter nomen pr̄is ⁊ filij ⁊ sp̄ūssancti
adiūcta eminētius ipsa trinitate ad purgatissi-
me ecclie mysteriū referatꝉ:ꝑueniatq; ad cētum
q̄nquaginta pisces:quos retia post resurrectio-
nez dn̄i in dexterā ꝑtē missa ceperūt. Ita multis
alijs atq; alijs numeroꝝ foꝛmis q̄dā similitudi
nū in libꝛis sanctis secreta ꝓmunꝉ:q̄ ꝓpter nu-
meroꝝ impitiā legētib⁹ clausa sunt. Nō pauca
etiā claudit atq; obtegit nōnullaꝝ reꝝ musicaꝝ
ignoꝛātia. nā ⁊ de psalterij ⁊ cythare differentia
q̄dā nō incōcinne aliquas reꝝ figuras aperuit: ⁊
decē choꝛdaꝝ psalteriū nō inopoꝛtune inter do-
ctos q̄ritꝉ: vtꝝ hēat aliquā musice legē: q̄ ad tan
tū neruoꝝ numeꝝ cogat. an vero si nō hz eoipso
magis sacrate sit accipiēdus ipse numerus: vl
ꝓpter decalogū legis:de quo itē numero si que
ratꝉ:nō nisi ad creatoꝛē creaturarūq; referēdus
est: vel ꝓpter supius expositū ipsuz denariū. Et
i lle numerus edificationis tēpli cōmemoꝛat⁹

in euãgelio quadraginta.s. ⁊ sex annoꝝ nescio
quid musicũ sonat: ⁊ relatus ad fabricaꝫ dñici
corporis. ꝓpter quaꝫ tẽpli mẽtio facta est: cogit
nõnullos hereticos ↄfiteri filiũ dei nõ falso sed
vero ⁊ humano corpore indutũ. Et numerũ qp
pe ⁊ musicã plerisqꝫ locis in sanctis scripturis
posita honorabiliter inuenimus. nõ eniꝫ audiẽ
di sunt errores gẽtilium superstitionuꝫ: qui no
neꝫ musas iouis ⁊ memorie filias esse finxerũt.
Refellit eos varro quo nescio vtruꝫ apud eos
quisqꝫ taliũ reꝝ doctior vel curiosior esse possit.
Dicit.n. ciuitatẽ nescio quã: nõ eniꝫ recolo no-
men: locasse apud tres artifices terna simula-
cra musarũ que in templo apollinis dono po-
neret vt quisquis artificũ pulchriora formasset
ab illo potissimũ electa emeret. Itaqꝫ cõtigisse
vt opa sua quoqꝫ illi artifices eque pulchra ex
plicarẽt: ⁊ placuisse ciuitati oẽs nouẽ atqꝫ oẽs
emptas esse: vt in apollinis tẽplo dedicarẽtur
Quibus postea dicit hesiodũ poetã imposuisse
vocabula. Nõ ergo iuppiter nouẽ musas genu
it: sed tres fabri ternas crearũt. Tres auteꝫ nõ
propterea illa ciuitas locauerat: quia in somnis
eas viderat: : aut tot se cuiusqꝫ illoruꝫ oculis de
mõstrauerãt: sed qꝛ facile erat animaduertere
oẽm sonũ: qui materies cãtilenaꝝ est trifor mẽ
esse natura. Aut enim edit̃ voce: sicut est eorum
qui faucibus sine organo canũt: aut flatu sicut tu
baruꝫ ⁊ tibiaꝝ: aut pulsu sicut ĩ cytharis ⁊ tym
panis ⁊ quibuslibet alijs que percutiẽdo cano-
ra sunt. Sed siue ita se habeat quod varro re-
tulit siue nõ ita. nos tamẽ nõ propter superstitio
neꝫ prophanã debemus musicã fugere: si qd ide
vtile ad intelligẽdas sanctas scripturas rape-
re potuerimus. nec ad illorũ theatricas nugas
cõuerti: si aliquid de cytharis ⁊ organis: quod
⁊ spiritualia capiẽda valeat disputemus. neqꝫ
enim ⁊ litteras discere nõ debuimus: qꝛ earuꝫ
repertorẽ dicũt esse mercuriũ: aut qꝛ iustitie vir
tutiqꝫ tem pla dedicarũt: ⁊ que corde gustanda
sunt in lapidibus adorare maluerũt: propterea
nobis iusticia virtusqꝫ fugiẽda est. Immo ve-
ro quisquis bonus verusqꝫ christianus est dñi
sui esse intelligat vbicũqꝫ inuenerit veritateꝫ
quã cõferẽs ⁊ agnoscẽs: etiam in litteris sacris
superstitiosa figmẽta repudiet doleatqꝫ homi
nes atqꝫ caueat qui cognoscẽtes deum: nõ vt
deum glorificauerũt: aut gratias egerũt: sꝫ eua
nuerũt in cogitatõibus suis: ⁊ obscuratũ est cor
insipiẽs coꝝ. Dicẽtes.n. se esse sapiẽtes stulti
facti sunt: ⁊ ĩmutauerũt gloriaꝫ ĩcorruptibilis
dei in similitudinẽ imaginis corruptibilis ho-
minis ⁊ volucrũ ⁊ quadrupeduꝫ ⁊ serpẽtium.
Sed vt totum istum locũ: naꝫ est maxime ne-
cessarius: diligẽtius explicemus: duo sunt ge-

nera doctrinaꝝ que in gẽtibus etiam moribus
exercẽtur: vnũ eaꝝ rerum quas instituerũt ho-
mines: alterum eaꝝ quas animaduertũt iaꝫ ꝑ
actas aut diuinitus institutas. Illud quod est
ſm institutiones hominũ partim superstitio-
sum est: partim superstitiosum nõ est. Supersti
tiosuꝫ est quicquid ĩstitutũ est ab hominibus ad
faciẽda ⁊ colẽda idola ꝑtinẽs: vt ad colẽdam si
cut deum creaturaꝫ partẽue vllã creature: vel
ad cõsultatiões pacta quedã significationũ cuꝫ
demonibus placita atqꝫ federata: qualia sunt
molimina magicaꝝ artiũ: que quidẽ cõmemo-
rare potiusqꝫ docere assolẽt poete. Ex quo ge-
nere sunt: sed quasi licẽtiore vanitate aruspicũ
⁊ augurum libri. Ad hoc genus pertinẽt om-
nes etiaꝫ ligature atqꝫ remedia: que medicoꝝ
quoqꝫ disciplina cõdemnat: siue in precãtatio-
nibus siue in quibusdã notis quas characteres
vocãt: siue in quibusdã rebus suspẽdẽdis atqꝫ
ligãdis vel etiam saltãdis quodãmodo nõ ad
temptatõem corpoꝝ: sꝫ ad quasdaꝫ significatio
nes. aut occultas: aut etiã manifestas: que mi-
tiore noie phisicã vocãt: nõ quasi superstitiose ĩ
plicare: sed natura prodesse videãtur: sicut sũt
inaures in summo auriũ singulaꝝ aut destructi
onum ossibus: ansule in digitis: aut cuꝫ tibi di-
cit̃ singultiẽti vt dextera manu sinistrum polli
cem teneas. His adiungunt̃ milia inanissima
ruꝫ obseruationũ: si membruꝫ aliquod salierit
si iunctim ambulãtibus amicis canis aut lapis
aut puer medius interuenerit: atqꝫ illud qd̃ la-
pidem calcãt: tanqꝫ direptorẽ amicitie minus
molestũ est qꝫ cum inocẽtem puerũ colapho ꝑ-
cutiũt: si pariter ambulãtibus itercurrerit. Sꝫ
bellum est quod aliquãdo pueri vindicãtur a
canibus. Nam plerũqꝫ tã superstitiosi sunt qui
dam: vt etiã canẽ qui medius interuenerit fe-
rire audeãt nõ impune. Nãqꝫ a vano remedio
cito ille interdũ percussorẽ suũ ad verũ medi-
cum mittit. Hinc sunt etiã illa. Limẽ calcare
cum ante domũ suã trãsit. redire ad lectũ si quis
dum se calciat sternutauerit: redire domũ si pro
cedẽs offẽderit: cum vestis a soricibus roditur
plus timere suspitionẽ futuri mali qꝫ presens
damnũ dolere. Unde illud elegãter dictũ est ca
tonis: qui cũ esset cõsultus a quodaꝫ: qui sibi a so
ricibus erosas caligas diceret: respõdit illud mõ
strum nõ esse: sed vere mõstruꝫ hñdum fuisse: si
sorices a caligis roderẽt̃. neqꝫ illi ab hoc genere
ꝑnitiose supstitõis segregãdi sunt: qui genethli
aci ꝓpter nataliũ dieꝝ ↄsideratões: nũc aũt vul
go mathematici vocant̃. nã ⁊ ipsi qꝫuis veram
stellaꝝ positõeꝫ: cũ qsquis nascit̃ ↄspectẽtur: ⁊ ali
qñ etiã ꝑuestigẽt: tñ ꝙ inde conãtur vel actiões
nr̃as vel actionũ euẽtus predicere nimis errã

⁊ vēdūt impitis hoībus miserabilē seruitutē.
Nā qsquis liber cū ad hmōi mathematicū in-
gressus fuerit: dat pecuniā vt seruus inde exe-
at: aut martis: aut veneris: vel potius oīum sy-
derū: quibus illi qui primi errauerunt: errorēqꝫ
posteris ꝓpinarūt: vel bestiaꝝ ꝓpter similitudi
nē: vel hoīum ad ipsos hoīes honorādos īpo-
suerūt vocabula. nō. n. mirādū est cū etiā ꝓprio
ribus recētioribusqꝫ tēporibus sydus qd appel
lamus luciferū honori ⁊ noī cesaris romani di
care conati sūt. Et fortasse factū eēt atqꝫ esset i
vetustatē: nisi a via eius venus preoccupasset
hoc noīs prediū. neqꝫ iure illo ad heredes tra
ijceret qd nūqꝫ viua possederat aut possidēdū
petiuerat. nā vbi vacabat locus: neqꝫ alicuiꝰ ꝓpo
ruꝫ mortuoꝝ honore tenebat̄: factū est ꝙ in re
bus talibus fieri solet. Pro quintili. n. ⁊ sextili
mēsibus: iuliū atqꝫ augustū vocamꝰ: de honori
bus hoīum iulij cesaris ⁊ augusti cesaris nūcu-
patos: vt facile qui voluerit intelligat etiā illa
sydera prius sine his noībus celo vagata esse.
Mortuis aūt illis quoꝝ honorare memoriam
vel coacti sūt hoīes regia ptāte: vel placuit hu
mana vanitate: noīa eoꝝ īponētes syderibꝰ eos
ipsos sibi mortuos in celū leuare videbātur.
Sed qūolibet vocent̄ ab hoībus: sunt tñ syde
ra que deus instituit ⁊ ordinauit vt voluit: ⁊ ē
certus motus illoꝝ quo tēpora distingunt̄ atqꝫ
variātur. Quē motū notare cū quisqꝫ nascitur
qūo se habeat facile est: per eoꝝ inuentas cōscri
ptasqꝫ regulas: qd sācta scriptura ꝯdēnat dicēs
Si. n. tātū potuerūt scire vt possent estimare se
culū: qūo eius dñm nō facilius inuenerūt? Sed
ex ea notatōe velle nascētiū mores actus euē
ta predicere: magnus error ⁊ magna demētia ē.
Et apud eos quidē qui talia dediscēdo didice-
runt: sine vlla dubitatōe refellit̄ hec supstitio.
Cōstellationes. n. quas vocāt notatio est syde
ruꝫ: qūo se habebāt cum ille nasceret̄ de quo isti
miseri a miserioribꝰ ꝯsulunt̄. Fieri aūt pōt vt ali
qui gemini tā sequaciter fundātur ex vtero vt i
teruallū tēporis inter eos nullū possit deprehē
di ⁊ cōstellationū numeris annotari. Unde ne-
cesse est nōnullos geminos easdē hr̄e ꝯstellatio-
nes: cū paria reꝝ: vel quas agūt vel qs patiūt̄
euēta nō hn̄t: sꝫ plerūqꝫ ita disparia vt aliꝰ feli-
cissimꝰ aliꝰ infelicissimꝰ viuat: sic esau ⁊ iacob ge
minos accepimus natos: ita vt iacob qui po-
sterior nascebat̄ manu plātā precedētis fratris
tenēs inueniret̄. Hoꝝ certe dies atqꝫ hora na-
scētiū aliter notari nō posset: nisi vt amboꝝ ꝯstel
latio esset vna. Quātū aūt intersit inter ambo-
ruꝫ mores facta labores atqꝫ successus: scriptu
ra testis est: iā ore oīum gētiuꝫ peruagata. neqꝫ
eniꝫ ad rem pertinet qd dicūt ipsuꝫ momētum
minimū atqꝫ angustissimū tēporis qd geminoꝝ
partū disterminat multū valere in reꝝ natura
atqꝫ celestiū corpoꝝ rapidissima velocitate. Et
si eniꝫ ꝯcedā vt plurimū valeat: tñ in ꝯstellatio
nibꝰ a mathematico inueniri nō pōt: qbus īspe-
ctis se fata dicere ꝓfitet̄. Qd ergo in ꝯstellatio-
nibus nō inuenit: quas necesse est vnas inspici
at siue de iacob siue de eius fratre cōsulat̄. qd ei
prodest si discat in celo qd temere securus infa
mat: ⁊ nō discat in tabula: quā frustra sollicitus
intuet̄. Quare iste quoqꝫ opiniones quibusdā
reꝝ signis humana presumptiōe institutis ad
eadē illa quasi quedā cū demonibus pacta ⁊ cō
uēta referēde sunt. Hinc. n. fit vt occulto quo-
daꝫ iudicio diuino cupidi malaꝝ reꝝ hoīes tra
dant̄ illudēdi ⁊ decipiēdi pro meritis volūtatū
suaꝝ: illudētibus eos atqꝫ decipiētibꝰ preuari-
catoribus angelis: quibꝰ ista pars mūdi infima
sm pulcherrimū ordinē reꝝ diuine ꝓuidētie le
ge subiecta est. Quibꝰ illusiōibus ⁊ deceptōibꝰ
euenit vt istis supstitiosis ⁊ ꝑnitiosis diuinatio
nū generibꝰ multa p̄terita ⁊ futura dicant̄: nec
aliter accidāt qꝫ dicuntur: multaqꝫ obseruanti-
bus sm obseruatōes suas eueniāt: quibus im-
plicati curiosiores fiāt: ⁊ sese magis magisqꝫ inse
rāt multiplicibus laqueis ꝑnitiosissimi erro-
ris. Hoc genus fornicatōis aīe salubriter diui
na scriptura non tacuit: nec ab ea sic deterruit
animas: vt propterea talibus negaret esse se-
ctanda: qꝛ falsa dicūtur a professoribus eorum:
sed etiam si dixerint vobis inquit: ⁊ ita euene-
rit ne credatis eis. nō enim qꝛ imago samuelis
mortui sauli regi vera pronunciauit: propterea
talia sacrilegia quibus imago illa presentata
est minus execrāda sunt: aut qꝛ in actibus apo
stolorum vētriloqua femina verum testimo-
nium perhibuit apostolis domini: ideo paulus
pepercit illi spiritui: ac nō potius feminam illi
us demonij correptiōe atqꝫ exclusione munda
uit. Omnes igitur artes huiusmodi vel nugato
rie vel noxie superstitionis ex quadaꝫ pestifera
societate hominum ⁊ demonum: quasi pacta i
fidelis ⁊ dolose amicitie constituta penitus sunt
repudiāda ⁊ fugienda christiano: nō ꝙ idolum
sit aliquid vt ait apostolus: sed qꝛ que immolāt
demonijs immolant ⁊ nō deo. nolo vos socios
fieri demoniorum. Quod autem de idolis ⁊ de
immolationibus que honori eorum exhibētur
dixit apostolus: hoc de omnibus imaginarijs
signis sentiēdum est: que vel ad cultum idoloꝝ
vel ad creaturam eiusqꝫ partes tanqꝫ deuꝫ co
lendas trahūt: vel ad remediorum aliarumqꝫ
obseruationum curam pertinēt: que nō sunt di
uinitus ad dilectionem dei ⁊ proximi tanquaꝫ
publice constituta. sed per priuatas appetitio-

nes rerū corporaliū: corda dissipāt miserorum
In omnibus ergo istis doctrinis societas demo
nū formidāda est atqꝫ cauēda: qui nihil cum
pricipe suo diabolo: nisi reditū nostrū claudere
atqꝫ obserare conātur. Sicut autē de stellis q̄s
cōdidit ⁊ ordinauit deus: humane ⁊ deceptorie
cōiecture ab hominibus institute sunt: sic etiā
de quibusdā nascētibus: vel quomodo diuine
prouidētie administratione existētibus rebus
multi multa humanis suspitionibus: quasi re-
gulariter cōiectata litteris mādauerūt: si forte i
solite acciderint tanq̄ꝫ si mula pariat: aut fulmi
ne aliquid percutiat. Que omnia tātū valent
quātū presumptione animorū quasi cōmuni q̄
dam lingua cū demonibus federata sunt. Que
tamē plena sunt oīa pestifere curiositatis cru-
ciātis sollicitudinis mortifere seruitutis. Non
enim q̄ valebāt aīaduersa sunt: sed aīaduertē-
do atqꝫ signādo factū est vt valerēt. Et ideo di-
uersis diuersa proueniūt sm̄ cogitationes ⁊ pre
sumptiones suas. Illi. n. spiritus qui decipere
volunt: talia pcurāt cuiqꝫ qualibus eū irretitū
per suspitiones ⁊ cōsensiones eius vidēt: Si-
cut ei verbi gratia vna figura littere que decur-
tatim notatur: aliud apud grecos aliud apud lati
nos valet: nō natura: sed placito ⁊ ꝯsensione si-
gnificādi: ⁊ ideo qui vtrāqꝫ linguā nouit: si hōini
greco velit aliquid significare scribēdo. nō i ea
significatione ponit hāc litterā in qua eam po-
nit cū homini scribit latio. Et beta vno eodēqꝫ
sono: apud grecos littere: apud latinos oleris
nomē est. Et cū dico lege in his duabus sylla-
bis: aliud grecus aliud latinus itelligit. Sicut
ergo oēs he significationes pro sue cuiusqꝫ soci
etatis cōsensione animos mouēt: ⁊ q̄ diuersa cō
sensio est diuerse mouēt: nec ideo cōsenserunt
in eas homines quia iam valebam: ad signi-
ficationem: sed ideo valent: quia consenserunt
in eas. Sic etiā illa signa quibus pernitiosa de
monū societas cōparatur: pro cuiusqꝫ obseruatio
ne valent. Quod manifestissime ostēdit ritus
augurū: qui ⁊ anteq̄ꝫ obseruēt ⁊ posteaq̄ꝫ obser-
uata signa tenuerint: id agūt ne videāt volatus
aut audiāt voces auium: q̄ nulla ista signa sunt
nisi cōsensus obseruātis accedat. Quibus ampu
tatis atqꝫ eradicatis ab animo christiano: dein
ceps vidēde sunt institutiones hominū nō sup-
stitiose. i. nō cū demonibus: sed cū ipsis homini-
bus institute. Nanqꝫ omnia que ideo valent in
ter homines. q̄ placuit inter eos vt valeāt: in-
stituta hoīum sunt: quorū partim superflua lu-
xuriosaqꝫ instituta sunt: partim cōmoda ⁊ neces
saria. Illa. n. signa que saltādo faciūt histriones
si natura nō instituto ⁊ cōsensione hominū vale
rent nō primis tēporibus saltāte pātominio p-

co pnunciaret populo carthaginis: quid salta-
tor vellet intelligi. Nō adhuc multi memine-
runt senes: quorū relatu hec solemus audire.
Quod ideo credēdū ē. q̄ nūc quoqꝫ si qs thea-
trū taliū nugarū imperitus intrauerit. nisi ei di
catur ab altero quid illi motus significēt frustra
totus intētus est. Appetūt tamē oēs quādā si-
militudinem in significādo: vt ipsa signa quātū
possunt rebus que significantur similia sint. Sꝫ
q̄ multis modis simile aliquid alicui potest eē
nō ꝯstāt talia signa inter hoīes nisi ꝯsensu acce-
dat. In picturis vero ⁊ statuis cerisqꝫ huiusmo
di simulatis opibus maxime peritorū artificū ne
mo errat cū similia viderit: vt agnoscat quibus
sint rebus similia. Et hoc totum genus inter su
perflua hominū instituta numerādum est: nisi
cum interesset quid eorū qua de causa. ⁊ vbi. ⁊
qn̄ ⁊ cuius auctoritate fiat. Milia deniqꝫ ficta-
rū fabularū: ⁊ falsarū quarū mēdacijs homi-
nes delectātur humana instituta sunt. Et nulla
magis hoīum propria que a seipsis habēt esti-
manda sunt q̄ꝫ q̄ꝫ falsa atqꝫ mendacia. Cōmen
da vero ⁊ necessaria hominū cum hominibus
instituta sunt quecunqꝫ in habitu vel cultu cor
poris ad sexus vel honores discernendos dif-
ferentia placuit vt innumerabilia genera signi
ficationū sine quibus humana societas: aut nō
omnino aut minus cōmode geritur: queqꝫ in pō
deribus atqꝫ mensuris ⁊ nummorū impressio
nibus vel estimationibus sua cuiqꝫ ciuitati: ⁊
populo sunt propria: ⁊ cetera huiusmodi. Que
nisi hominum instituta essent: non per diuersos
populo svaria essent: nec in ipsis populis singu
lis pro arbitrio suorum principum mutarētur.
Sed hec tota pars humanorum institutorum
que ad vsum vite necessarium proficiunt. ne-
quaquā est fugienda christiano: imo etiam quā
tum satis est intuenda memoriaqꝫ retinenda.
Adumbrata enim quedam ⁊ naturalibus: vt-
cunqꝫ similia hominum instituta sunt: quorum
ea que ad societatem vt dictum est demonum
pertinent: penitus repudianda sunt ⁊ detestan
da. Ea vero que homines cum hominibus ha
bent assumenda: inquantum non sunt luxurio-
sa atqꝫ superflua: ⁊ maxime litterarum figure: si
ne quibus legere non possumus: linguarumqꝫ
varietas quantum satis est: de qua supius dis
putauimus. Ex eo genere sunt etiam note: quas
qui didicerint proprie iam notarij appellantur
Utilia sunt regna. nec discuntur illicite: nec su-
perstitiose implicant: nec luxum generant si tan
tum occupēt vt rebus maioribus ad quas adi
piscendas seruire debent non sint impedimen
to. Iam vero illa que nō instituēdo: sed aut trās
acta tēporibus aut diuinitus instituta iuestigādo

homines prodiderũt vbicunqꝫ discanť nõ sũt
hominũ instituta existimãda. Quoꝝ alia sũt ad
sensus corporis: alia vero ad rationẽ animi per
tinẽtia. Sed illa que sensu corporis attingunť
vel narrata credimus: vel demõstrata sentim⁹
vel experta cõijcimus. Quicqd igitur de ordi
ne temporꝫ trãsactorũ indicat ea que appellan
tur hystoria plurimũ nos adiuuat ad sanctos li
bros intelligẽdos: etiã si preter ecclesiaꝫ puerili
eruditione discať. Nam ⁊ per olympiadas ⁊ ꝑ
cõsulum nomina multa sepe querũtur a nobis:
⁊ ignorãtia cõsulatus quo natus est dominus:
vel quo passus ẽ nõnullos coegit errare: vt pu
tarẽt quadraginta sex annoꝝ etate passum esse
dñm. q꞉ per tot annos edificatuꝫ esse templuꝫ
dictũ est a iudeis: qđ imaginẽ dominici corpo-
ris habebat. Et annoꝝ quidẽ fere triginta ba
ptizatuꝫ esse retinemus auctoritate euãgelica.
Sed postea quot annos in hac vita egerit: q̃q̃
textu ipso actionũ eius animaduerti possit: ta-
men ne aliunde caligo dubitationis oriatur: de
hystoria gẽtiuꝫ collata cum euãgelio liquidius
certiusqꝫ colligiť. Tunc eniꝫ videbiť nõ frustra
dictuꝫ esse ꝙ quadragitasex annis templũ edi
ficatuꝫ sit: vt cũ referri iste numerus ad etatem
domini nõ potuerit: ad secretiorẽ instructionẽ
humani corporis referať quo indui propter nos
nõ dedignatus est vnicus dei filius per quẽ fa
cta sunt omnia. De vtilitate autẽ hystorie vt
omittã grecos quãtaꝫ noster Ambrosius que-
stionẽ soluit calumniãtibus platonis lectorib⁹
⁊ dilectoribus: qui dicere ausi sunt: omnes do-
mini nostri iesu christi sentẽtias quas mirari ⁊
predicare cogunť de platonis libris eũ didicis
se: quoniã lõge ante humanũ aduẽtuꝫ dñi pla-
tonẽ fuisse negari nõ potest. Nõne memoratus
episcopus ꝯsiderata historia gẽtiuꝫ: cũ platonẽ
repperisset hieremie prophete tẽporibus pro-
fectuꝫ fuisse in egyptũ: vbi tũc ille ꝓpheta erat:
probabilius esse ostẽdit: ꝙ plato potius nostris
litteris ꝑ hieremiã fuerit imbutus: vt illa pos
set docere vel scribere que iure laudanť? Ante
litteras enim gẽtis hebreoꝝ in qua vnius dei
cultus emicuit: ex qua ſm carnẽ venit dñs no-
ster: ne ipse quidẽ pithagoras fuit: a cuius po-
steris platonẽ theologiã didicisse isti asserunt.
Ita cõsideratis tẽporibus sit multo credibili⁹
istos potius de litteris nostris habuisse quecũqꝫ
bona ⁊ vera dixerunt: q̃ꝫ de platonis dñm nr̃m
iesum christũ qđ dementissimũ est credere. Nar
ratione autẽ historica cũ preterita etiã hominũ
instituta narrãtur: nõ inter humana istituta ipsa
historia numerãda est: q꞉ iam que trãsierũt: nec
infecta fieri pñt: in ordie tẽpoꝝ hñda sunt. quo
rum est cõditor ⁊ administrator deus. Aliud est
enim facta narrare: aliud docere faciẽda. Histo
ria facta narrat fideliter atqꝫ vtiliter. libri autẽ
aruspicũ ⁊ queqꝫ similes littere faciẽda vł obser
uãda intẽdũt docere monitoris audacia nõ iu
dicis fide. Est etiã narratio demõstrationi simi
lis: qua nõ preterita: ſꝫ presentia indicãtur igna
ris. In quo genere sunt quecũqꝫ de locorũ situ:
naturisqꝫ aialium: lignoꝝ: lapidũ: herbaꝝ: alioꝝ
ue corpora scripta sunt. De quo genere superi
us egimus: eandemqꝫ cognitionẽ valere ad eni
gmata scripturaꝝ soluẽda docuim⁹: nõ vt pro
quibusdã signis adhibeať: tãq̃ꝫ ad remedia vel
ad machinamẽta superstitiõis alicuius. Naꝫ ⁊
illud genus iam distictũ ab hoc licito ⁊ libero se
parauimus. Aliud est. n. dicere: tritã istam her
baꝫ si biberis vẽter nõ dolebit: ⁊ aliud est dicere
istaꝫ herbã collo si suspẽderis vẽter nõ dolebit
Ibi. n. probať cõtemperatio salubris: hic signifi
catio superstitiosa damnať. Quãq̃ꝫ vbi precan
tationes ⁊ innocatões ⁊ caracteres nõ sunt ple-
runqꝫ dubiũ est vtruꝫ res que alligať aut quomo
do adiungiť sanãdo corpori vi nature valeat qđ
libere adhibẽdũ est: an significatiua quadaꝫ ob
ligatione perueniat. Quod tãto prudẽtius opor
tet cauere christianũ: quãto efficatius prodesse
videbiť. Sed vbi latet: qua causa quid valeat:
quo animo quisqꝫ vtať interest dũtaxat in sanã
dis vel tẽperãdis corporibus: siue in medicina
siue in agricultura. Sydeꝝ autẽ cognoscẽdorũ
nõ narratio: sed demõstratio est: quoꝝ per pau-
ca scriptura cõmemorat. Sicut autẽ plurimis
notus est lune cursus: qui etiaꝫ ad passionẽ dñi
anniuersarie celebrãdam solẽniter adhibeť: sic
paucissimis: ceteroꝝ quoqꝫ syderuꝫ: vel ortus:
vel occasus: vel alia quelibet momẽta sine vllo
errore suntu otissima. Que per seipsaꝫ cognitio
q̃q̃ꝫ superstitiose nõ alligeť: nõ multũ tamẽ ac ꝓ
pe nihil adiuuat tractationẽ diuinaꝝ scriptura-
ruꝫ: ⁊ infructuosa intẽtiõe plus impedit. Et q꞉
familiaris est pernitiosissimo errori fatua fata
cãtãtium cõmodius honestiusqꝫ cõtemniť. Ha
bet autem preter demonstrationem presentiũ
etiam preteritoꝝ narrationi simile aliquid: qđ
a presenti positione motuqꝫ syderum: ⁊ in pre-
terita eorum vestigia regulariter licet recurre-
re. Habet etiam futurorum regulares cõiectu
ras nõ supstitiosas ⁊ abominosas: sed ratas: ⁊
certas: nõ vt ex eis aliquid trahere in nostra fa
ta ⁊ euẽtus temptemus qualia genethliacoꝝ
deliramenta sunt: sed quãtum ad ipsa pertinet
sydera. nam sicut is qui computat lunam cum
hodie inspexerit quota sit ⁊ ante quoslibet ãnos
quota fuerit: ⁊ post quoslibet annos quota futu
ra sit: potest dicere. sic de vnoquoqꝫ syderũ qui
ea perite computant respondere consueuerũt.

De qua tota cognitione quātuz ad eius vsum attinet quid mihi videretꝫ aperui. Artium etiā ceterarꝫ quibus aliquid fabricatꝫ: vel qđ remaneat post operationē artificis ab illo effectū sicut domus ꝛ scamnū: ꝛ vas aliquod atqꝫ alia huiuscemodi: vel que ministeriū quoddā exhibēt operanti deo: sicut medicina ꝛ agricultura ꝛ gubernatio: vel quarꝫ omnis effectus est actio: sicut saltationū ꝛ cursuū ꝛ luctaminū. harū ergo cunctarꝫ artium de preteritis experimēta faciūt etiā futura cōiici. Nā nullus earum artifex mēbra mouet in operādo nisi preteritorꝫ memoriā cū futurorꝫ expectatione cōtexat. Harꝫ autē cognitio tenuiter in ipsa humana vita cursimqꝫ vsurpāda est: nō ad operādum nisi forte officium aliqđ cogat de quo nunc agimus: sed ad iudicādum ne oīo nesciamus quid scriptura velit insinuare cuz de his artibus aliquas figuratas locutōes inserit. Restāt ea que nō ad corporis sensus: sed ad rōez animi pertinēt: vbi disciplina regat disputatōis ꝛ numeri. Sed disputationis disciplina ad oīa genera questionū que in litteris sctīs sunt penetrāda ꝛ dissoluēda plurimum valet: tm̄ tibi cauēda est libido rixandi: ꝛ puerilis quedam ostētatio decipiēdi aduersarium. Sunt eīz multe que appellātur sophismata false ꝯclusiones rōnum: ꝛ plerunqꝫ ita veras imitātes: vt nō solum tardos: sed ingeniosos ēt minus diligēter attētos decipiāt. Proposuit enim quidam dicēs ei cum quo loquebatꝫ. Qđ ego sum tu non es. At ille ꝯsensit. Uerum eīm erat ex parte. vel eo ipso ꝙ iste īsidiosus: ille simplex erat. Tūc iste addidit: Ego aūt homo suz Hoc quoqꝫ cum ab illo accepisset: ꝯclusit dicēs Tu igitur nō es hō. Qđ genus captiosarꝫ ꝯclusionum scriptura ꝗntum existimo detestatꝫ illo loco: vbi dictum est. Qui sophistice loqtur: odibilis est. Quanqꝫ etiam sermo nō captiosus: sꝫ tm̄ abundātius ꝙ grauitatem decet verborꝫ ornamēta ꝯsectans sophisticus dicitur. Sunt etiam vere ꝯnexiones ratiocinatōis falsas habētes sn̄ias: que ꝯsequūtur errorem illius cū quo agitur. Que tm̄ ad hoc inferūtur a bono ꝛ docto hoīe: vt in his erubescēs ille cuius errorem ꝯsequūtur: eūdem relinquat errorem. qꝛ si in eo manere voluerit: necesse est vt etiam illa que damnant tenere cogatꝫ. Non eīm vera iferebat apostolus cum diceret: neqꝫ christus resurrexit: ꝛ illa alia inanis est predicatio nostra: inanis est: ꝛ fides nostra: ꝛ deinceps alia que omnino falsa sunt: quia ꝛ christus resurrexit: ꝛ nō erat inanis predicatio eorum qui hoc annunciabant: nec fides eorum qui hoc crediderant: sed ista falsa verissime ꝯnectebātur illi sn̄ie qua dicebatur nō esse resurrectionē mortuorꝫ. Istis aūt falsis repudiatis quī vera erāt si mortui non resurgunt: ꝯsequēs erit resurrectio mortuorꝫ. Cū ergo sint vere ꝯnexiones nō solum verarꝫ: sed etiam falsarꝫ sentētiarꝫ: facile est veritatē cōnexionū etiā in scholis illis discere: que preter ecclesiaz sunt. Sentētiarꝫ autez veritas in sanctis libris ecclesiasticis inuestigāda est. Ipsa tamē veritas cōnexionū nō instituta sꝫ animaduersa est ab hominibus ꝛ notata: vt eā possint vel discere vel docere. Nam est in rerū ratiōe perpetua ꝛ diuinitus instituta. Sicut enim qui narrat ordinem temporuz: nō cum ipse cōponit: ꝛ locorū situs aut naturas animaliuz vel serpētium vel lapiduz qui ostēda: nō res ostendit ab hominibus istitutas: ꝛ ille qui demōstrat sydera eorūqꝫ motus: nō a se vel ab homine aliquo rez institutam demōstrat: sic etiā qui dicit cum falsum est quod cōsequitur necesse est vt falsum sit quod precedit verissime dicit: neqꝫ ipse facit: vt ita sit: sed tm̄ ita esse demōstrat. Ex hac regula illud ē qđ de apostolo paulo cōmemorauimꝰ. Precedit eniz nō esse resurrectionē mortuorum: quod dicebant illi: quorꝫ errorem destruere volebat apls. Porro illā sn̄iam p̄cedētem: ꝗ dicebāt nō esse resurrectionē mortuorū: necessario sequitꝫ: neqꝫ christus resurrexit. Hoc aūt qđ sequitꝫ falsum est. christus eni resurrexit. Falsuz est ergo ꝛ qđ p̄cedit. Precedit aūt nō esse resurrectiōez mortuorꝫ. Est ergo resurrectio mortuorꝫ. Quod totū breuiter ita dicitꝫ. Si nō ē resurrectio mortuorum. neqꝫ christus resurrexit: christus aūt resurrexit. est ergo resurrectio mortuorꝫ. Hoc ergo vt cōsequēti ablato auferatꝫ etiaz necessario qđ p̄cedit. nō instituerūt hoīes sed oñderūt. Et hec regula ptinet ad veritatē cōnexionū. nō ad veritatē sentētiarū. Sed in hoc loco de resurrectione cū ageretꝫ: ꝛ regula ꝯnexionis vera est ꝛ ipa in cōclusiōe sn̄ia. In falsis aūt sn̄ijs ꝯnexionis veritas est isto modo. Faciamꝰ aliquem cōcessisse: si anial est cochlea vocē habet. Hoc cōcesso cū pbatū fuerit vocē cochleā non habere: quoniā cōsequēti ablato illud qđ p̄cedit auferꝫ cōcluditꝫ nō esse anial cochleā. Que sentētia falsa est: sed ex ꝯcesso falso vera cōclusionis cōnexio. Ueritas itaqꝫ sn̄ie per seipaz valet: veritas aūt cōnexiōis ex eius cū quo agitꝫ opinione vel cōcessione ꝯsistit. Ideo aūt vt supra diximus infertur vera cōnexiōe qđ falsum est. vt eum cuiꝰ errorem corrigere volumus peniteat concessisse precedētia quorū cōsequētia videt esse respuenda. Jam hinc intelligere facile est: sicut in falsis sententijs veras: sic in veris sentētijs falsas cōclusiones esse posse: Fac enim aliquē proposuisse: Si iustus est ille bonus est: ꝛ esse cōcessum Deinde assumpsisse: nō est autez iustus. Quo

itez ꝯcesso intulisse ꝯclusionez: Nō est igit̄ bo
nus: que tam ꝯ̄si vera sunt omnia: nō tamē in
vera regula ꝯclusionis: nō enim sicut ablato
ꝯ̄sequenti: aufertur necessario qđ precedit: ita
etiaz ablato precedēti auferetur necessario qđ
sequit̄: qꝛ verū est cum dicimus: Si orator est:
homo est. Ex qua ꝓpositōe si assumamus: non
est aūt orator: nō erit ꝯsequens cum intuleris:
nō est igitur homo. Quapropter aliud est nosse
regulas ꝯnexionum: aliud sniaꝝ veritatem. In
illis discitur qđ sit ꝯsequens: quid nō ꝯsequēs
quid repugnās. Consequēs est: si orator est: ho
mo est. Inconsequens: si homo est: orator est.
Repugnans. si homo est: quadrupes est. Hic er
go de ipsa connexione iudicatur. In veritate
autem sententiarum ipse ꝑ se sententie non ea-
rum connexio considerāda est. Sed veris cer-
tisq́ꝫ sententijs: cum incerte vera connexione
iungūtur. etiam ipse certe fiant necesse est. Qui
dam autem sic se iactāt cum veritatez ꝯnexio-
num didicerint: quasi sniarum ipsa sit veritas.
Et rursus. Quidam plerunq́ꝫ retinentes ve-
ram sententiaz male se contemnunt: quia le-
ges conclusionis ignorant. Cum melior sit qui
nouit esse resurrectionem mortuorum: q̄ꝫ ille q
nō nouit consequēs esse: vt si resurrectio mor-
tuorum non est. neq́ꝫ christus resurrexit. Item
scientia diffiniendi: diuidendi atq́ꝫ partiendi:
quanq̄ꝫ rebus falsis plerunq́ꝫ adhibeatur. Ipsa
tamē falsa nō est: neq́ꝫ ab hominibus instituta:
sed in rerum ratione ꝯperta. nō enim qꝛ ꝛ fa-
bulis suis eaz poete: ꝛ opinionibus erroris sui:
vel falsi philosophi vel etiam heretici: hoc ē fal
si christiani adhibere ꝯsueuerunt: propterea fal
sum ē: neq́ꝫ in diffiniēdo neq́ꝫ in diuidēdo aut ꝑ
tiendo aliquid complectēdū esse quod ad rē ip-
sam nō pertinet: aut aliquid quod pertinet pre-
tereundum. Hoc verum ē etiam si ea que diffi-
niuntur aut distribuuntur vera non sint. Nam
ꝛ ipsum falsum diffinitur cum dicimus: falsum
esse significationem rei non ita se habentis: vt
significatur: siue aliquo alio modo. Que diffini
tio vera ē: q̄ꝫuis falsuz veꝝ esse nō possit. Pos-
sumus etiam diuidere dicentes: duo esse gene
ra falsi. Unum eorum que omnino esse nō pos
sunt. Alterum eoꝝ que non sunt quanuis esse
possint. nam qui dicit septem ꝛ tria vndecim es
se id dicit quod omnino esse non potest. Qui ve
ro dicit calendis verbi gratia pluisse tam ꝛ si fa
ctum non sit: id tamen dicit quod fieri potuit.
Diffinitio igitur ꝛ diuisio falsorum potest esse
verissima: quanuis falsa ipsa vtiq́ꝫ vera nō sint
Sunt etiam quedam precepta vberioris dis-
putationis que iaz eloquentia nominatur. que
nihilominus vera sunt quanuis eis possint eti
am falsa persuaderi. Sed quia ꝛ vera possunt:
non est facultas ipsa culpabilis: sed ea male vtē
tium peruersitas. nam neq́ꝫ hoc ab hominibus
institutum est: vt veritatis expressio conciliet
auditorem: aut vt facile quod intendit insinu-
et breuis ꝛ aperta narratio: ꝛ varietas eius si-
ne fastidio teneat intentos: ꝛ cetere huiusmodi
obseruationes: que siue in falsis: siue in veris
causis vere sunt: tamen inquantū vel sciri: vel
credi aliquid faciunt aut ad expetendum fugi-
endum ve animos mouent: ꝛ inuente potius:
q̄ ita se habeant quam vt ita se haberent insti-
tute. Sed hec pars cum discitur magis vt pro
feramus ea que intellecta sunt quam vt intelli-
gamus adhibenda est. Illa vero conclusionuz
ꝛ diffinitionum ꝛ distributionum plurimum in
tellectiorem adiuuat: tantum absit error quo
videntur homines sibi ipsam beate vite veri
tatem didicisse: cum ista didicerint: quanquaz
plerunq́ꝫ accidat: vt facilius homines res eas
assequantur propter quas assequendas ista di-
scuntur: quaz talium preceptoruz nodosissimas
ꝛ spinosissimas disciplinas. Tanquam si quis-
piam dare volens precepta ambulandi: ꝛ mo-
neat non esse leuandum pedem posteriorem:
nisi cum posuerit priorem. deinde minutatim
quemadmodum articulorum ꝛ poplitum car-
dines oporteat mouere describat. Uera enim
dicit: nec aliter ambulari potest. sed facilius ho
mines hoc faciendo ambulant: q̄ꝫ animaduer-
tunt cum faciunt: aut intelligunt cum audiunt.
Qui autem ambulare non possunt multomi-
nus ea curant que nec experiendo possunt attē-
dere. Ita plerunq́ꝫ citius ingeniosus videt non
esse ratam conclusionem: quam precepta eius
capit. tardus autem non eam videt: sed mul-
tominus quod de illa precipitur. Magisq́ꝫ in
his omnibus ipsa spectacula veritatis sepe de-
lectant: q̄ꝫ ex eis in disputando: aut iudicando
adiuuamur nisi forte q̄ exercitatiora reddunt
ingenia: si etiam maligniora aut inflatiora non
reddant: hoc est: vt aut decipere verisimili ser-
mone atq́ꝫ interrogationibus ament: aut ali-
quid magnum quo: se bonis atque innocenti-
bus anteponant se assecutos putent qui ista di-
dicerunt. Jam vero numeri disciplina cuili-
bet tardissimo clarum est quod non sit ab ho-
minibus instituta: sed potius indagata atq́ꝫ in
uēta. Non eniz sicut primā syllabaz italie quā
breuem ꝓnunciauerunt veteres: voluit Uir-
gilius ꝛ longa facta est: ita quisquaz facere po-
terit cuz voluerit: vt ter tria aut nō sint nouē
aut non possint efficere quadratā figurā: aut nō

ad ternariũ numeꝝ tripla ſint:ad ſenarium ſecu
pla:ad nullũ dupla:qꝛ intelligibiles numeri ſe
miſſez nõ habent. Siue ergo in ſeipſis cõſide-
rent̃:ſiue ad figuraꝝ aut ſonoꝝ aliaꝝ ve moni-
tionũ leges numeri adhibeant̃:incõmutabiles
regulas habẽt:neqꝫ vllo modo ab hominib⁹ in
ſtitutas:ſed ingenioſoꝛuz ſagacitate cõpertas.
Que tamẽ omnia quiſquis ita dilexerit:vt ia-
ctare ſe inter imperitos velit:⁊ nõ potius que-
rere vnde ſint vera que tñ̃modo vera eſſe per-
ſenſerit:⁊ vnde quedã nõ ſolũ vera:ſed etiã in
cõmutabilia:que incõmutabilia eſſe cõpꝛehen
derit:ac ſic ab ſpecie coꝛpoꝝ vſqꝫ ad humanam
mentẽ perueniẽs:cũ ⁊ ipſam mutabilẽ inuene-
rit:ꝙ nunc docta nũc indocta ſit. cõſtituta tamẽ
inter incõmutabilẽ ſupꝛa ſe veritatẽ ⁊ mutabi-
lia infra ſe cetera ad vnius dei laudẽ atqꝫ dile-
ctionẽ cũcta cõuertere:a quo cuncta eſſe cogno
ſcit:doctus videri poteſt:ſapiẽs aũt nullo modo
Quãobꝛẽ videt̃ mihi ſtudioſis ⁊ igenioſis ado
leſcentib⁹ ⁊ timentib⁹ deũ:beatãqꝫ vitã querẽ-
tibus ſalubꝛiter pꝛecipi:vt nullas doctrinas q̃
pꝛeter eccleſiã chꝛiſti exercent̃:tanqꝫ ad beataz
vitaz capeſſendã ſecure ſequi audeant:ſed eas
ſobꝛiẽ diligenterqꝫ diiudicẽt:⁊ ſi quas inuene-
rint ab hominib⁹ inſtitutas varias ꝓpter diuer
ſam voluntatẽ inſtituentiũ:⁊ ignotas ꝓpter ſuſ
pitiones errantiũ maxime ſi habeãt etiã cum
demonibus vnitã ſocietatẽ per quarundã ſigni
ficationũ quaſi quedã pacta atqꝫ cõmenta:repu
dient penitus ⁊ deteſtent̃:alienẽt etiã ſtudiũ a ſu
perfluis ⁊ luxurioſis hoĩum inſtitutis. Illa vero
inſtituta hoĩum que ad ſocietatẽ conuiuentium
valent pꝛo ipſa huius vite neceſſitate nõ negli
gant. In ceteris aũt doctrinis que apud gentes
inueniunt̃ pꝛeter hiſtoꝛiã reꝝ vel pꝛeteriti tem
poꝛis vel pꝛeſentis ad ſenſus coꝛpoꝛis pertinẽ
tiuz:quib⁹ etiaz vtiliũ artium coꝛpoꝛaliũ experi
menta ⁊ cõiectare annumerant̃:⁊ pꝛeter ratio
nez diſputationis ⁊ numeri nihil vtile eſſe arbi
troꝛ. In quibus omnibus tenendũ eſt ne qd ni-
mis ⁊ maxime in his que ad coꝛpoꝛis ſenſus ꝑ
tinentia voluunt̃ tempoꝛib⁹ ⁊ cõtinẽt̃ locis. Si
cut aut ez quidaz de verbis omnibus ⁊ nomini
bus hebꝛeis ⁊ ſyris ⁊ egyptijs:vel ſiqua alia li
gua in ſcripturis ſanctis inueniri poteſt:que in
eis ſine interpꝛetatione ſunt poſita fecerunt: vt
ea ſeparatim interpꝛetarent̃:⁊ qđ Euſebius fe
cit de tempoꝝ hyſtoꝛia ꝓpter diuinoꝝ libꝛoꝝ q̃
ſtiones que vſuz eius flagitãt:qđ ergo hi fecerũt
de his rebus vt nõ ſit neceſſe chꝛiſtiano in mul-
tis ꝓpter pauca laboꝛare:ſic video poſſe fieri ſi
quẽ coꝝ qui poſſunt benignã ſane operã f. ater-
ne vtilitati delectet impendere:vt quoſcũqꝫ ter
raruz locos:que ne animalia vel herbas atqꝫ
arboꝛes ſiue lapides vel metalla ĩcognita:ſpe-
cieſqꝫ quaſlibet quas ſcriptura cõmemoꝛat: ea
generatim digerens ſola expoſita litteris man
det. Poteſt etiã de numeris fieri: vt eoꝝ tan-
tũmodo numeroꝝ expoſita ratio conſcribatur:
quos diuina ſcriptura meminit. Quoꝝ aliquid
aut omnia foꝛte iam facta ſunt:ſicut multa que a
bonis doctiſqꝫ chꝛiſtianis elaboꝛata atqꝫ ꝯſcri-
pta nõ arbitramur inuenimus:ſꝫ ſiue ꝓpter tur
bas negligentiũ:ſiue ꝓpter inuidoꝝ occultatio
nes latent. Qđ vtꝝ de ratione diſputandi fieri
poſſit ignoꝛo. Et videt̃ mihi fieri nõ poſſe:qꝛ ꝑ
totũ textũ ſcripturaꝝ colligata eſt neruoꝝ vice.
Et ideo magis ad ambigua ſoluẽda ⁊ explican
da de quibus poſt loquemur legentes adiuuãt:
qꝫ ad incogita ſigna de quibus nũc agimus co-
gnoſcenda. Philoſophi aũt qui vocant̃ ſi qua
foꝛte vera ⁊ fidei noſtre accõmmoda dixerunt:
maxime platonici:nõ ſolum foꝛmidãda nõ ſũt:
ſed ab eis ẽt tanqꝫ iniuſtis poſſeſſoꝛibus ĩ vſuz
noſtruz vendicãda. Sicut eniz egyptij nõ ſoluz
idola habebãt ⁊ onera grauia que populus iſra
el deteſtaret̃ ⁊ fugeret:ſed ẽt vaſa atqꝫ oꝛnamẽ
ta de auro ⁊ argẽto ⁊ veſtẽ:que ille populus exi
ens de egypto ſibi potius tanqꝫ ad vſuz melio-
rez clanculo vẽdicauit:nõ autoꝛitate ꝓpꝛia:ſed
pꝛecepto dei ipſis egyptijs neſciẽter cõmodan
tibus ea quibus nõ bene vtebãtur. Sic doctri-
ne omnes gentiliũ nõ ſolũ ſimulata ⁊ ſuperſtiti
oſa figmenta:graueſqꝫ ſarcinas ſuperuacanei la
boꝛis habent. que vnuſquiſqꝫ noſtruz duce chꝛi-
ſto de ſocietate gentiliũ exiens debꝫ abomina-
ri atqꝫ deuitare:ſed etiaz liberales diſciplinas
vſui veritatis aptioꝛes:⁊ quedã moꝛuz pꝛece-
pta vtiliſſima cõtinent:deqꝫ ipſo vno deo colẽ-
do nõnulla vera inueniunt̃ apud eos:qđ eoꝛuz
tanqꝫ aurũ ⁊ argẽtum:quod nõ ipſi inſtituerunt
ſed de quibuſdaz quaſi metallis diuine pꝛoui-
dentie que vbiqꝫ infuſa eſt eruerunt ⁊ quo per-
uerſe atqꝫ iniurioſe ad obſequia demonum ab
utuntur. cũ ab eoꝝ miſera ſocietate ſeſe animo
ſeparat:debet ab eis auferre chꝛiſtianus ad vſũ
iuſtum pꝛedicandi euangelij. Veſtem quoqꝫ il
loꝛum.i.hominũ quidẽ inſtituta:ſed tamẽ accõ
modata humane ſocietati:qua in hac vita ca-
rere nõ poſſumus:accipere atqꝫ habere licebit
in vſum conuertenda chꝛiſtianuz. Naz quid ali
ud fecerunt multi boni o fideles noſtri? Nonne
aſpicimus quanto auro ⁊ argẽto ⁊ veſte ſuffar-
cinatus exierit de egypto cypꝛianus doctoꝛ ſua
uiſſimus ⁊ martyr beatiſſimus? quãto lactanti
us? Quãto victoꝛinus? Optatus hylarius? vt
de viuis taceaz:quanto innumerabiles greci?
Quod pꝛioꝛ ipſe fideliſſimus dei famulus moy
ſes fecerat:de quo ſcriptum eſt ꝙ eruditus fue

rit omni sapiētia egyptioꝝ. Quibus omnibus
viris superstitiosa gētiuȝ ꝯsuetudo ⁊ marime il
listemporibus cū christi iugū decutiēs christia
nos persequebat. disciplinas quas vtiles habe
bat: nūq̄ cōmodaret: si eas in vsum vnius dei
colēdi quo vanus idoloꝝ cultus extingueret:
ꝯuersuȝ iri suspicaret. Sed dederūt auꝝ ⁊ argē
tuȝ ⁊ vestē suā exeūti populo dei de egypto ne-
sciētes queādmodū illa que dabāt in christi obse
quiū redderent: Illud. n. in exodo factū sine du
bio figuratum est: vt hoc presignaret qđ sine p̄
iudicio alterius aut paris aut melioris intelli-
gētie dixerim. Sed hoc modo instructus diui-
narum scripturaꝝ studiosus cū ad eas scrutan-
das accedere ceperit: illud apostolicuȝ cogitare
nō cesset. Sciētia inflat: charitas edificat. Ita
enim sentit q̄uis de egypto diues exeat: tn̄ nisi
pasca egerit: saluū se esse nō posse. Pasca autē
nostruȝ imolatus est christus. Nihilq̄ magis i
molatio christi nos docet q̄ illud quod ipse cla-
mat tanq̄ ad eos quos in egypto sub pharaōe
videt laboraret. Venite ad me omnes qui la-
boratis ⁊ onerati estis ⁊ ego reficiā vos. Tol-
lite iugum meū super vos: ⁊ discite a me: q2 mi
tis sum ⁊ humilis corde: ⁊ inuenietis requiem
animabus vestris. Iugū. n. meū suaue est: ⁊ sar
cina mea leuis est. Quibus nisi mitibus ⁊ humi
libus corde quos nō inflat scia: sed charitas edifi
cat: Meminerint ergo eoꝝ qui pasca illo tem-
pore per vmbrā imaginariā celebrabāt: cum si
gnari postes sanguine agni iuberent: isopo fuis
se signatos. Hec herba mitis ⁊ humilis est: ni
hil fortius ⁊ penetrabilius eius radicibus: vt i
charitate radicati ⁊ fundati possimus cōprehen
dere cum omnibus sanctis que sit latitudo ⁊ lō
gitudo ⁊ altitudo ⁊ profundū: idest crucē dñi: cu
ius latitudo dicit in trāsuerso ligno quo exten-
dunt manus: lōgitudo a terra vsq̄ ad ipsaȝ la
titudinē quo a manibus ⁊ infra totū corpus af
figitur: altitudo a latitudine sursuȝ vsq̄ ad sum
mū quo adheret caput: profundū vero qđ ter-
re infixū abscondit. Quo signo crucis omnis a-
ctio christiana describit: bene operari in christo
⁊ ei perseuerāter inherere: sperarē celestia sacra
mēta nō prophanare. Per hanc actionē purga
ti valebimus cognoscere etiā supereminētem
sciētiaȝ charitatis christi: q2 equalis est patri: p
quē facta sunt omnia: vt impleamur in omnē
plenitudinē dei. Est etiaȝ in isopo vis purgato
ria: ne inflante sciētia de diuitijs ab egypto ab-
latis: superbie aliquid pulmo tumidus anhelet
Asperges me inquit isopo ⁊ mūdabor. ⁊ laua-
bis me: ⁊ super niuē dealbabor. Auditui meo
dabis exultationē ⁊ leticiā. Deinde annectit cō
sequēter vt ostendat purgationē a superbia si-
gnificari isopo ⁊ exultabūt ossa humiliata. Quā
tū aūt minor est auri argēti vestisq̄ copia: quaȝ
de egypto secū ille populus abstulit in cōpara-
tione diuitiaꝝ quas postea hierosolyme ꝯsecu-
tus est: que marime in salomone rege ostēdunt
tanta sit cūcta sciētia que quidē est vtilis colle
cta de libris gētium si diuinaꝝ scripturaꝝ sciē-
tie cōparet. Naȝ quicquid homo extra didice-
rit: si noxiū est ibi damnat: si vtile est ibi inueni
tur. Et cū ibi quisq̄ inuenerit omnia que vtili-
ter alibi didicerit: multo abundātius ibi inue-
niet ea que nusq̄ omnino alibi: sed in illaruȝ tā
tūmodo scripturaꝝ mirabili altitudine ⁊ mira
bili humilitate discunt. Hac igitur instructione
preditum cū signa incognita lectorē nō impedi
erit mitē ⁊ humilē corde subiugatū leniter chri
sto: ⁊ oneratū sarcina leni: fundatū ⁊ radicatum
et edificatum in charitate quem sciētia inflare
nō possit: accedat ad ambigua signa in scriptu-
ris cōsiderāda ⁊ discutiēda: de quibus iam ter-
tio volumine dicere aggrediar: quod dominus
donare dignabitur.

Explicit liber secundus.

Incipit liber tertius.

Homo timens deū
voluntatē eius in scripturis san
ctis diligēter inqrit Et ne amet
certamina pietate māsuetus: p̄-
munitus etiaȝ sciētia linguarū
ne in verbis locutionibusq̄ ignotis hereat. p̄-
munitus etiā cognitione quarūdā reꝝ necessa-
riarū: ne vim naturāue earū que propter simili
tudinē adhibent ignoret: adiuuāte etiā codicuȝ
veritate quā solers emēdationis diligētia pro
curauit. veniat ita instructus ad ambigua scri-
pturaꝝ discutiēda atq̄ soluēda. Ut autē signis
ambiguis nō decipiatur quantum per nos in-
strui potest: fieri autem potest: vt istas vias q̄s
ostēdere volumus tanq̄ pueriles vel magni-
tudine ingenij vel maioris illuminationis cla-
ritate derideat: sed tamen vt dicere ceperaȝ q̄-
tum per nos instrui potest qui eo loco animi ē
vt per nos instrui valeat: sciat ambiguitatem
scripture aut in verbis proprijs esse: aut in trās
latis: que genera in secundo libro demonstra-
uimus. Sed cum verba propria faciunt am-
biguam scripturam. primo prouidendum est
ne male distinxerimus aut pronunciauerimus
Cum ergo adhibita intentio incertum esse per
uiderit quomodo distinguendum: aut quomo-
do pronunciandum sit: consulat regulam fidei:

quam de scripturaꝝ planioribus locis ⁊ eccle
sie auctoritate percepit. de qua satis egimꝰ cuꝫ
de rebus in primo libro loqueremur. Quod si
ambe vel etiã omnes si plures fuerint partes
ambiguitatis ⁊ secũdum fidem sonuerint. tex
tus ipse sermonis a p̃cedentibus ⁊ cõsequ tibꝰ
partibus q̃ ambiguitateꝫ illam in medio posue
runt: restat cõsulẽdus: vt videamus cui nã sen
tentia de pluribꝰ q̃ se ostendũt ferat suffragium
eamqꝫ sibi cõtexi patiatur. Jam nũc exempla
considera. Jlla heretica distinctio. Jn principio
erat verbum. ⁊ verbũ erat apud deum. ⁊ deus
erat. vt alius sensus sit. verbũ hoc erat in prin
cipio apud deum. nõ vult verbum deum con
fiteri. Sed hoc regula fidei refellẽdum est: que
nobis de trinitatis equalitate p̃scribitur: vt di
camus: ⁊ deus erat verbum. deinde subiunga
mus: hoc erat in principio apud deum. Jlla vo
distinctiõis ambiguitas. neutra parte resistit fi
dei: ⁊ ideo textu ip̃o sermonis diiudicãda ẽ: vbi
ait apostolus. Et quid eligam ignoro. Compel
lor auteꝫ ex duobus concupiscentiam habens
dissolui ⁊ esse cum christo: multo enim magis
optimum manere in carne necessarium propt
vos. Jncertum enim vtrum ex duobus concu
piscentiam habens: an compellor ex duobus:
vt illud adiungatur. concupiscentiam habens
dissolui ⁊ esse cum christo. Sed quoniaꝫ ita se
quitur: multo eniꝫ magis optimũ. apparet eũ
eius optimi dicere se habere concupiscẽtiam.
vt cum ex duobus compellatur alterius tamẽ
hebeat concupiscentiaꝫ alterius necessitatem
concupiscentiam scilicet esse cum christo: necessi
tatem manere in carne. Que ambiguitas vno
consequenti verbo diiudicatur: quod positum
est enim. Quam particulaꝫ qui abstulerunt in
terpretes illa potius sententia ducti sunt. vt nõ
solum compelli ex duobus: sed etiam duorum
habere concupiscentiam videretur. Sic ergo
distinguendum est. Et quid eligam ignoro. Cõ
pellor autẽ ex duobꝰ. Quã distinctionẽ seqtur:
cõcupiscentiã habens dissolui ⁊ esse cũ christo:
Et tanq̃ quereret q̃re huiꝰ rei potiꝰ habeat cõ
cupiscentiã multo eni magis optimũ inqt Cur
ergo ex duobꝰ compellit. Quia est manẽdi neces
sitasquꝫ ita subiecit. Manere i carne necessa
riũ ꝓpter vos. Ubi aũt neqꝫ p̃scripto fidei neqꝫ
ipsius sermonis textu ambiguitas explicari po
test. nihil obest ꝑm quãlibet earũ q̃ ostendũtur
sentẽtiã distinguere: veluti est illa ad corinthi
os. Has ergo ꝓmissiones habẽtes charissimi
mũdemus nos ab oĩ coinqnatiõe carnis ⁊ spi
ritus ꝑficientes sanctificationem in timore do
mini capite nos neminẽ nocuimus. Dubiũ est
quippe vtrum mundemus nos ab omni coinq
natione carnis ⁊ spiritus secũdum illam sentẽ
tiam: vt sit sancta ⁊ corpore ⁊ spiritu: an mun
demus nos ab omni coinquinatiõe carnis. vt
alius sit sensus: ⁊ spiritus perficientes sanctifi
cationẽ i timore domini: capite nos. Tales igi
tur distinctionũ ambiguitates in potestate legẽ
tis sunt. Quecunqꝫ autẽ de ambiguis distincti
onibus diximus: eadẽ obseruanda sunt ⁊ in am
biguis pronũciatõnibus. Naꝫ ⁊ ip̃e nisi nimia
lectoris vicientur in curia aut regulis fidei cor
riguntur. aut precedẽtis vel consequentis con
texione sermonis: aut si neutrum horum adhi
betur ad correctionẽ. nihilominꝰ dubie rema
nebũt. vt quolibet modo pronũciauerit lector
non sit in culpa. Nisi eni fides reuocet qua cre
dimus deuꝫ nõ accusaturum aduersus electos
suos. ⁊ christum condẽnaturum electos suos. po
test illud sic p̃nunciari. Quis accusabit aduer
sus electos dei: vt hanc interrogationẽ quasi re
sponsio subsequat. Deus qui iustificat. Et ite
rum interroget. Quis est qui condemnet. Et
respondeatur. Jesus christus q mortuꝰ est. Qd
credere qꝛ dementissimũ est: ita ꝓnũciabitur vt
precedat percunctatio: sequatur interrogatio.
Jnter percunctationeꝫ aũt ⁊ iterrogationẽ hoc
veteres interesse dixerunt. q ad ꝑcunctatio
nem multa responderi possunt. ad interrogatio
nem vero: aut nõ aut etiã. Pronũciabitur ergo
ita: vt post percuntactionem qua dicimus: quis
acusabit aduersus electos dei. illud quod seq
tur sono interrogantis enuncietur: deus qui iu
stificatur. vt tacite respondeatur non. Et item
percunctemur. Quis est qui condemnet rur
susqꝫ interrogemus. Jesus christus qui mortu
us est: magis autem qui resurrexit: qui est in de
xtera dei: qui ⁊ interpellat pro nobis vbiqꝫ ta
cite respondeatur. non. At vero in illo loco vbi
ait. quid ergo dicemus. quia gentes que nõ se
ctabantur iusticiam: apprehenderunt iusticiaꝫ
nisi primo percunctationem que dicitur. quid
ergo dicemus. responsio subijciatur: quia gen
tes que non sectabantur iusticiam apprehẽde
runt iusticiam. textus consequens nõ coherebit
Qualibet autem voce pronuncietur illud qđ
nathanael dixit. a nazareth potest aliquid boni
esse. siue affirmantis vt illud solum ad inter
rogationem pertineat q ait a nazareth. siue to
tum cum dubitatione interrogantis: nõ video
quomodo discernatur. vterqꝫ autem sensus fi
dem non impedit. Est etiam ambiguitas in
sono dubio sylabarum. ⁊ hec vtiqꝫ ad pronun
ciationem pertinens. Nam quod scriptum est
non est absconditum os meum a te quod feci
sti i abscõdito nõ elucet legẽti vtrũ correpta lr̃a
os ꝓnũciet an ꝓducta. Si eniꝫ corripiat ab eo

ꝙ sunt ossa si autem producat ab eo ꝙ sunt ora intelligitur numerus singularis. Sed talia lingue precedentis inspectione diiudicantur. Nã in greco nõ stoma sed osteon positum est. Unde plerunqȝ loquendi cõsuetudo vulgaris vtilior est significandis rebus ꝗȝ integritas litterata. Mallem quippe cuȝ barbarismo dicit. non est absconditum a te ossum meum: quam vt ideo esset minus apertum: quia magis latinum est. Sed aliquãdo dubius syllabe sonus etiam vicino verbo ad eandem sententiam pertinẽte diiudicatur: sicut est illud apostoli. Que predico vobis sicut predixi. quoniã qui talia agũt regnum dei nõ possidebunt si tãtũmodo dixisset. que predico vobis: nec subiunxisset sicut p̄dixi: nõ nisi ad codicem precedẽtis lingue recurrendum esset: vt cognosceremus vtrum in eo quod dixit predico: producenda an corripiẽda esset media syllaba. Nunc autem manifestũ est producenda esse. Non enim ait: sicut predicaui: sed sicut predixi. Nõ solum autem iste: sed etiam ille ambiguitates que nõ ad distinctionẽ vel ad ꝓnunciationẽ pertinẽt. similiter cõsiderande sunt qualis illa est ad thessalonicenses. Propterea consolati sumus fratres in vobis. Dubium est enim vtrum o fratres an hos frẽs. Neutrum autẽ horum est cõtra fideȝ. Sed greca lingua hos casus pares nõ habet. Et ideo illa inspecta renunciatur vocatiuus idest o frẽs. Quod si voluisset interpres dicere. propterea cõsolationem habuimus fratres in vobis: minus seruitum esset verbis: sed minus de sentẽtia dubitaretur: aut certe si adderetur. nostri: nemo vere ambigeret vocatiuũ esse casum cũ audiret. propterea cõsolati sumus fratres nr̃i in vobis. Sed etiam hoc periculosius ꝑmittit. Ita factũ est in illa ad corinthios cum ait apostolus. Quotidie morior per vestram gloriam fratres quam habeo in christo iesu. Ait enim quidam interpres. quotidie morior ꝑ vestraȝ iuro gloriam. quia in greco vox iurantis manifesta est sine ambiguo sono. Rarissime igitur et difficillime inuenire potest ambiguitas in ꝓprijs verbis. quãtum ad libros diuinarum scripturaruȝ spectat. quã nõ aut circunstantia ipsa sermonis qua cognoscitur scriptoris intẽtio. aut interpretum collatio. aut precedẽtis lingue soluati spectio. Sed verboruȝ translatorum ambiguitates: de quibus deinceps loquẽdum est: nõ mediocrem curam industriãqȝ desiderãt. Nam in principio cauẽdum est ne figuratã locutionem ad litteram accipias. Et ad hoc eniȝ pertinet qđ ait apostulus. Littera occidit spiritus autẽ viuificat. Cum enim figura dictum sic accipiatur tanqȝ proprie dictuȝ sit carnaliter et sapitur. Neqȝ vlla mors anime cõgruentius appellatur. quam cum id etiã quod in ea bestias antecellit: hoc ẽ intelligentia carni subijcitur sequẽdo litteraȝ. qui enim sequitur litterã translata verba sicut ꝓpria tenet. neqȝ illud qđ ꝓprio verbo significatur refert ad aliã significationẽ: sed si sabbatuȝ audierit: verbi gratia. nõ intelligit nisi vnũ diẽ de septẽ. qui cõtinuo volumine repetuntur. Et cũ audierit sacrificium: nõ excedit cogitatione illud qđ fieri de victimis pecoꝝ terreniſqȝ fructibus solet. ea demũ est miserabilis anime seruitus signa ꝓ rebus accipere. et supra creaturã corporeã oculum mẽtis ad hauriẽdum eternuȝ lumẽ leuare nõ posse. Que tamẽ seruitus in iudeo populo longe a certarũ gẽtium more distabat. quãdo quidẽ rebus tẽporalibus ita subiugati erant: vt vnus eis in oĩbus cõmendaretur deus. Et quamquam signa rerũ spũalium pro ipsis rebus obseruarent nescientes quo referrentur: id tamen insitum habebant ꝙ tali seruitute vni omniũ quẽ nõ videbant placerẽt deo. quã custodiaȝ tanqȝ sub pedagogo puuloꝝ fuisse scribit apostolus. Et ideo qui talibus signis pertinaciter inheserunt. cõtemnentẽ ista dominũ cum iã tempus reuelationis eorũ venisset: ferre nõ potuerunt: atqȝ inde calumnias ꝙ sabbato curaret moliti sunt principes eorum. populusqȝ signis illis tanqȝ rebus astrictus nõ credebat deũ esse vel a deo venisse: qui ea sicut a iudeis obseruabantur nollet attendere. Sed qui crediderunt ex quibus facta est prima ecclesia hierosolymitana. satis ostenderũt quanta vtilitas fuerit eo modo sub pedagogo custodiri. vt signa que tẽporaliter imposita erant seruientibus ad vnius dei cultum: qui fecit celũ et terrã. opinionẽ obseruantium religarent. Namqȝ illi quia ꝓximi spũalibus fuerunt in ipis enĩ tẽꝑalibus et carnalibus votis atqȝ signis quãuis quomodo spũaliter essent intelligenda nescirẽt: quia vnum tamẽ didicerant venerari eternum deuȝ. tam capaces extiterũt spũsancti. vt omnia sua vẽderũt eorũqȝ precium indigentibus distribuẽdum ante apostoloruȝ pedes ponerẽt: seqȝ totos dedicarẽt deo tanqȝ tẽpluȝ nouũ: cuius terrene imagini: hoc est templo veteri seruiebãt: Nõ enĩ hoc vllas ecclesias gentium fecisse scriptuȝ est quia non taȝ prope inuenti erant qui simulacra manufacta deos habebant. Et si quando aliqui eorum illa tanqȝ signa interpretari conabantur: ad creaturam colendam venerandamqȝ referebant. Quid enim mihi prodest simulacrũ: verbi gratia neptunni nõ ipso habendo deũ sed eo significari vniuersuȝ mare vel ẽt oẽs aquas ceteras q̃ fontibus ꝓrũt. sicut a poeta quodã illoꝝ describitur. si bñ recolo ita dicẽte. Tu neptune pr̃. cui tẽ

poza cana crepanti. Tincta salo resonant: magnus cui perpete mento. Profluit; occeanus: et flumina crinibus errāt. Hec siliqua intra dulce.tectoꝝ so nātes capillos:nō est hominuz:sed porcoꝛuz cibus. Nouit quid dicā qui euāgeliuz nouit. Quid ergo mihi prodest ꝙ neptuni simulacruz ad illam significationē referat: nisi forte vt neutrū colam: Tam.n.statua quelibet: ꝗ̄ mare vniuersuz nō est deus. Fateoꝛ tamen altius dimersos esse qui opera hominuz deos putāt: ꝗ̄ qui opera dei. Sed nobis vnus diligēdus et colendus deus precipit qui fecit hec omnia quoꝝ illi simulacra venerant: vel tanꝗ̄ deos: vel tāꝗ̄ signa et imagines deoꝝ. Si ergo signum vtiliter institutū pro ipsa re sequi cui significande institutū est carnalis est seruitus: quāto magis inutilium rerū signa instituta pro rebus accipere. Que si retuleris ad eaipsa que his significātur: eisqꝫ colēdis animū obligaueris: nihilominus seruili carnaliqꝫ onere atqꝫ velamine non carebis. Quamobꝛez christiana libertas eos quos inuenit sub signis vtilibus tanꝗ̄ prope inuentos: interpretatis signis quibus subditi erant: eleuatos ad eas res quarū illa signa sunt liberauit. Ex his facte sunt ecclesie sanctoꝝ israelitaꝝ. Quos aūt inuenit sub signis inutilibus: nō solū seruilē operationē sub talibus signis: sed etiam ipsa signa frustrauit: remouitqꝫ oīa: vt in corruptione multitudinis simulatoꝝ deoꝝ: quā sepe ac propꝛie scriptura fornicationē vocat: ad vnius dei cultum gentes ꝯuerterent: nec sub ipsis iam signis vtilibus seruiture: sed exercitature potius aīum in eoꝝ intelligētia spirituali. Sub signo.n.seruit qui operat aut veneratur aliquā rem significātē nesciēs quid significet. Qui vero aut operat aut venerat vtile signū diuinitus institutū cuius vim significationēqꝫ intelligit: nō homo venerat qđ videt et transit: sed illud potius quo talia cuncta referēda sunt. Talis autē hoc spiritualis et liber est etiam tempoꝛe seruitutis: quo carnalibus animis nōdum opoꝛtet signa illa reuelari: quoꝝ iugo edomādi sunt. Tales autē spirituales erant patriarche et prophete: omnesqꝫ in populo israel per quos nobis spiritussanctꝰ ipsa scripturaꝝ et auxilia et solatia ministrauit. Hoc vero tēpoꝛe posteaꝗ̄ resurrectione dn̄i nr̄i. manifestissimū indiciū nr̄e libertatis illuxit: ne eoꝝ quidē signoꝝ que iam intelligimꝰ operatione graui onerati sumus: sed quedā pauca pro multis eadēqꝫ factu facillima: et intellectu angustissima: et obseruatione castissima: ipse dominus et apostolica tradidit disciplina: sicuti est baptismi sacramētū: et celebratio coꝛpoꝛis et sanguinis dn̄i. Que vnusquisqꝫ cum percipit quo referat imbutus agnoscit: vt ea nō carnali seruitute: sed spirituali potius libertate veneret. Ut autē litteram sequi et signa pro rebus q̄ his significantur accipere seruilis infirmitatis est: ita inutiliter signa interpretari male vagantis erroꝛis est. Qui autē nō intelligit quid significet signū: et tamē esse signū intelligit: nec ipse ꝑmitur seruitute. Melius est aūt vel premi incognitis sed vtilibus signis: ꝗ̄ inutiliter ea interpretando a iugo seruitutis seductam ceruicem laqueis erroꝛis inserere. Huic autem obseruationi qua cauemus figuratā locutionē: idest trāslatam quasi propꝛiam sequi: adiungēda est etiam illa ne propꝛiā quasi figuratā velimus accipere. Demōstrandus est igitur primus modus inueniēde locutionis propꝛia ne an figurata sit. Et iste omnino modus est vt quicquid in sermone diuino: neqꝫ ad moꝛum honestatem: neqꝫ ad fidei veritatem propꝛie referri potest figuratum esse cognoscas. Moꝛuz honestas ad diligendum deum et proximum: fidei veritas ad cognoscendū deum et proximum pertinet. Spes autem sua cuiqꝫ est in cōsciētia propꝛia: quemadmodum se sentit in dilectionem dei et proximi cognitionemqꝫ proficere. De quibus omnibus primo libꝛo dictum est. Sed quoniam procliuum est humanum genus non ex momentis ipsius libidinis: sed potius sue consuetudinis estimare peccata. fit plerunqꝫ: vt quisqꝫ hominum ea tātum culpāda arbitretur que sue regionis et tempoꝛis homines vituperare atqꝫ damnare cōsueuerunt: et ea tātum pꝛobāda atqꝫ laudāda: que cōsuetudo eoꝛum cum quibus viuit admittit: eoqꝫ cōtingit: vt si quid scriptura vel preceperit qđ abhoꝛret a cōsuetudine audiētium. vel qđ nō abhoꝛret culpauerit: si animū eoꝛum iam verbi vincit auctoꝛitas figuratam locutionem putent. Nō autem precipit scriptura nisi charitatem: nec culpat nisi cupiditatem: et eo modo infoꝛmat mores hominum. Item si animum preoccupauit alicuius erroꝛis opinio: quicquid aliter asseruerit scriptura figuratū homines arbitrant. Non autem asserit nisi catholicam fidem rebus preteritis et futuris et ꝑsentibus: preteritoꝝ narratio futuroꝛum prenūtiatio et presentium demōstratio. Sed hec omnia ad eandem charitatem nutriēdā, atqꝫ roborandam et cupiditatem vincēdam atqꝫ extinguēdam valent. Charitatem voco motum animi ad fruendum deo ꝑpter ipm̄: et se atqꝫ proximo ꝑpter deum. Cupiditatem autem motum animi ad fruendum se et proximo et quolibet coꝛpoꝛe non propter deum. Quod autem agit indomita cupiditas ad coꝛrumpendum animum et coꝛpus suum flagitium vocatur. Quod autem agit vt alteri noceat: facinus dicitur. Et hec sūt

duo genera omniũ peccatorũ: sed flagitia pri
ora sunt. Que cũ exinaniuerint animum: ⁊ ad
quādam egestatem ꝑduxerint in facinora pro-
silitur quibus remoueātur impedimēta flagi-
tiorum aut adiumenta querātur. Item quod
agit caritas quo sibi possit vtilitas vocatur. Quod
autem agit vt prosit ꝓximo beneficentia no-
minatur. Et hic precedit vtilitas. quia nemo
potest ex eo quod nō habet ꝓdesse alteri. Quā
to autem magis regnum cupiditatis destrui-
tur. tanto charitatis augetur. Quicquid ergo
asperū ⁊ quasi seuū factu dictuqꝫ ī sanctis scri
pturis legitur ex persona dei vel sanctorꝝ eius
ad cupiditatis regnum destruendū valet. Quod
si ꝑspicue sonat: nō est ad aliud referēduz qua
si figurate dictū sit: sicut est illud apostoli. The
saurizas tibi iram in die ire ⁊ reuelatiōis iusti
iudicij dei. qui reddet vnicuiqꝫ secūduz opera
sua. his quidem qui secundū sustinētiam boni
operis gloriam ⁊ honorē ⁊ incorruptionē que-
rentibus vitam eternam. his autē qui ex con
tentiōe sunt ⁊ diffindunt veritati: credunt aūt
iniquitati: ita vt indignatio: tribulatio ⁊ angu
stia: in omnē animā hominis operantis malū
iudei primū ⁊ greci. Sed hoc ad eos cū quibꝰ
euertitur ipsa cupiditas. qui eam vincere no-
luerunt. Cum autez in homine cui dn̄abantur
regna cupiditatis subuertunt illa est aperta lo-
cutio. Qui autē iesu christi sunt. carnem suā cru-
cifixerunt cū vitijs ⁊ ꝯcupiscentijs. Nisi quia
⁊ hic quadam verba translata tractātur. sicuti
est ira dei ⁊ crucifixerūt. Sed nō tam multa sūt
vel ita posita vt obtegant sensum ⁊ allegoriaz
vel enigma faciant. quā ꝓprie figuratam locu
tionem voco. Quod autē hieremie dicitur. Ec
ce cōstitui te hodie supra gētes ⁊ regna. vt euel
las ⁊ destruas ⁊ disperdas ⁊ dissipes. nō dubi
um quin figurata locutio tota sit ad eum finem
referenda que diximus. Que autez quasi flagi-
tiosa imperitis videntur: siue tantum dicta siue
etiā facta sunt. vel ex dei persona vel ex homi
num quorꝝ sanctitas nobis cōmendatur tota fi
gurata sūt. quorꝝ ad charitatis pastū enucleāda
secreta sunt. Quisquis autē rebus p̄tereuntibꝰ
restrictius vtitur q̄ꝫ se habent mores eoruz cuz
quibus viuit aut intemperās aut superstitiosus
est. Quisquis vero eis sic vtitur vt metas con
suetudinis bonorꝝ inter quos versatur excedat
aut aliquid significat. aut flagitiosus est. In ho-
minibus enim talibus nō vsus rerū sed libido
vtentis in culpa est. Neqꝫ vllo modo quisq̄ꝫ so
brius crediderit domini pedes ita vnguēto p̄-
cioso a muliere perfusos: vt luxuriosorum ⁊
nequā hominū solent: quorꝝ talia cōuiuia dete-
stamur. Odor eniz bonus fama bona est. Quā
quisquis bone vite operibus habuerit dum ve-
stigia christi sequitur: quasi pedes eius p̄ciosissi-
mo odore perfundit. Ita quod in alijs ꝑsonis
plerūqꝫ flagitium est. in diuina vel prophetica
persona magne cuiusdam rei signum est. Alia
quippe est in perditis moribus. alia in osee ꝓ
phete vaticinatiōe cōiunctio meretricis. Nec
si flagitiose in cōuiuijs temulentorꝝ ⁊ lasciuorū
nudantur corpora: propterea in balneis nudum
esse flagitium est. Quid igitur locis temporibꝰ
⁊ personis cōueniat. diligēter attendēdum est:
ne temere flgitia rep̄hēdamꝰ. Fieri eni potest vt
sine aliquo vicio cupiditatis vel voracitatis
p̄ciosissimo cibo sapiens vtatur: insipiens autē
fedissima gule flāma in vilissimum ardescat: ⁊
sanius quisqꝫ maluerit more domini pisce vesci
q̄ꝫ lenticula more esau nepotis abraam. aut or-
deo more iumentorꝝ. Non eni propterea ꝯtinē
tiores nobis sunt plereqꝫ besti e: quia viliorībꝰ
aluntur escis. Nam iomnibus huiuscemodi re
bus nō ex earū reruz natura quibꝰ vtimur: sed
ex causa vtendi ⁊ modo appetendi. vel probā-
dum est vel improbandū quod facimus. Re-
gno tereno vteres iusti celeste regnuz imagina
bantur ⁊ prenūciabāt. Sufficiēde prolis causā
erat vxorum plurium simul vni viro habēda-
rum inculpabilis cōsuetudo. ⁊ ideo vnā feminā
maritos habere plurimos honestum nō erat.
Non eniz eo mulier est fecundior: sed meretri-
cia potius turpitudo est vel questum vel libe-
ros vulgo querere. In huiuscemodi moribus
quicqd illorum temporū sancti non libidinose
faciebant quāuis ea facerēt que hoc tempore
nisi per libidinem fieri nō possunt non culpat
scriptura. Et quicqd ibi tale narratur: nō solum
historice ac proprie sed etiaz figurate ac ꝓphe-
tice aceptum interp̄tandum est: vsqꝫ in finem
illū charitatis. siue dei siue ꝓximi: siue vtriusqꝫ
Sicut eni talares ac manicatas tunicas habe-
re apud romanos veteres flagitium erat. nunc
autē honesto loco natis cū tunicati sunt nō eas
habere flagitium est. sic animaduertendū est in
cetero quoqꝫ vsu rerum abesse oportere libidi
nem. que nō solum ipsa eoruz inter quos viuit
cōsuetudine nequiter abutitur: sed etiam sepe
fines eius egressa: feditatez suaz que inter clau
stra morum soleniū latitabat flagitiosissima eru
ptione manifestat. Quicquid autē cōgruit cōsu
etudini eorū cum quibus vita ista degenda vel
necessitate imponitur vel officio suscipitur a bo
nis ⁊ magnis hominibus ad vtilitatem ⁊ be-
neficentiam referendam est: vel proprie sicut
⁊ nos debemus. vel ēt figurate sicut ꝓphetis li
cet. In que legenda cum incurrunt indocti alte-
rius cōsuetudinis: nisi auctoritate reprimātur

flagitia putant: nec possunt animaduertere to
tam cõuersationẽ suã vel in cõiugijs. vel in cõ
uiuijs: vel in vestitu: ceteroqꝫ hũano victu atqꝫ
cultu alijs gentibus ⁊ alijs temporib⁹ flagitio-
rum videri. Qua varietate innumerabiliũ cõ
suetudinũ cõmoti quidam dormitantes: vt ita
dicam qui neqꝫ alto somno stultitie sopiebãtur
nec in sapientie lucẽ poterant euigilare: putaue
runt nullam esse iusticiam per seipsaꝫ. sed vni-
cuiqꝫ genti cõsuetudinem suam iustam videri.
que cum sit diuersa omnibus gentibus. debe
at autem incõmutabilis manere iustitia: fieri
manifestum nullam vsqꝫ esse iustitiam: non in-
tellexerunt ne multa cõmemorẽ. quod tibi fieri
nõ vis: alij ne feceris. nullomodo posse vlla eo
rum gentili diuersitate variari. Que sententia
cum refertur ad dilectionem dei: omnia flagi-
tia moriuntur. cum ad proximi omnia facinora
Nemo enĩ vult corrumpi habitaculum suum.
non ergo debet corrumpere habitaculum dei.
seipm silicet. Et nemo vult sibi a quoqꝫ noceri:
nec ipse igitur cuiqꝫ nocuerit. Sic euersa tyran
nide cupiditatis: charitas regnat iustissimis le
gibus dilectionis dei propter deum. sui ⁊ proxi
mi propter deum. Seruabitur ergo in locutio
nibus figuratis regula huiusmodi: vt tam diu
versetur diligenti cõsideratione quod legitur:
donec ad regnum charitatis interpretãdo per-
ducatur. Si autẽ hoc iam proprie sonat. nulla
putetur figurata locutio. Si preceptiua locutio
est. aut flagitium aut facinus vetans: aut vti-
litatem aut beneficentiam iubens. non est figu-
rata. Si autem flagitium aut facinus videtur
iubere: aut vtilitatem aut beneficentiã velare.
figurata est. Nisi mãducaueritis inquit carneꝫ
filij hominis ⁊ sanguinẽ biberitis nõ habebitis
vitam in vobis. facinus vel flagitium videtur
iubere. Figura est ergo. precipiens passioni do-
minice esse cõmunicandũ: ⁊ suauiter atqꝫ vtili
ter recondẽduꝫ in memoria quod pro nobis ca
ro eius crucifixa ⁊ vulnerata sit. Ait scriptura.
Si esurierit inimicus tuus. ciba illũ. Si sitit po
tum da illi. Hic nullo dubitãte beneficentiam
precipit. Sed quod sequit. hoc enim faciens
carbones ignis cõgeres super caput eius. mali
uolentie facinus putas iuberi: ne igitur dubita
ueris figurate dictum: ⁊ cuꝫ possit dupliciter in
terpretari: vno modo ad nocendum. altero ad
prestandũ. ad beneficẽtiã te potius charitas re
uocet. vt intelligas carbones ignis esse vren-
tes penitentie gemitus. quib⁹ superbia sanatur, ei⁹ q
dolet se inimicũ fuisse hominis a quo ei⁹ mise-
rie subuenitur. Item cũ ait dominus: qui amat
animã suam perdet eam. nõ vtilitatem vetare
putandus est. qua debet quisqꝫ cõseruare a iam

suam: sed figurate dictum perdat animaꝫ. idest
perimat atqꝫ amittat vsum eius quẽ nũc habet
peruersum scilicet atqꝫ preposterum quo incli
natur temporalibus vt eterna nõ querat. Scri
ptuꝫ est: da misericordiam: ⁊ ne suscipias pec-
catorem. Posterior pars sentẽtie huius videt
vetare beneficentiam. Ait enĩ. ne suscipias pec
catorem. Intelligas enim figurate positum pro
peccato peccatorẽ: vt peccatum eius nõ suscipi
as. Sepe auteꝫ accidit vt quisquis in meliori
gradu spiritualis vite vel est vel esse se putat
figurate dicta esse arbitretur. que inferioribus
gradibus precipiuntur. Ut verbi gratia. Si ce
libẽ amplexus est vitam ⁊ se castrauit ꝓpter re-
gnum celorum. quicquid de vxore diligenda ⁊
regenda sancti libri precipiunt: nõ proprie sed
translate accipi oportere cõtendat. Et quisqꝫ
statuit seruare innũptam virginem suã. tanqꝫ
figuratam locutionẽ conetur interpretari: qua
dictum est. Trade filiam ⁊ grande opus per-
feceris. Erit igitur etiam hoc in obseruationi-
bus intelligendarũ scripturarum. vt sciamus
alia omnibus cõmuniter precipi: alia singulis
quibusqꝫ generibus ꝑsonarum. vt nõ soluꝫ ad
vniuersum statũ valitudinis: sed etiã ad suam
cuiusqꝫ membri ꝓpriam infirmitatẽ medicina
ꝑtineat. In suo quippe genere curandũ est: qđ ad
melius genus nõ potest erigi. Item cauendum
est ne forte qđ in scripturis veteribus ꝓ illorum
temporum cõditione etiã si nõ figurate sed ꝓprie
intelligatur. nõ est flagitiuꝫ neqꝫ facinus: ad ista
etiam tempora quis putet in vsum vite: posse
transferri: qꝫ nisi dñante cupiditate ⁊ ipsarum quo
qꝫ scripturarũ quib⁹ euertenda est satellicium q̃re
te nõ faciet. nec intelliget miser ad hanc vtili-
tatem illa sic esse posita vt spei bene homines
salubriter videant. ⁊ ꝯsuetudinẽ quam aspernã-
tur posse habere vsum bonũ: ⁊ eã quã amplexã
tur esse posse dãnabilem: si ⁊ ibi charitas vtẽtiũ
⁊ hic cupiditas attendat: nã si multis vxorib⁹
caste vti quisqꝫ ꝓ tempore potuit: potest alius
vna libidinose. Magis enĩ ꝓbo multarũ fecũ
ditate vtentẽ ꝓpter aliud. qꝫ vnius carne fruẽ
te propter ipsam. Ibi enim queritur vtilitas
temporum opportunitatibus cõgrua. hic sati
atur cupiditas temporalibus voluntatibus im
plicata. Inferiorisqꝫ gradus ad deum sunt qui
bus secundũ veniã ꝯcedit apostolus carnalem
cũ singulis cõiugibus cõsuetudinẽ ꝓpter intẽ-
perãtiam eorũ. quã illi qui plures singuli cum
haberent. Sicut sapiens in cibo ⁊ potu nõ nisi
salutem corporis: sic in concubitu non nisi pro
creationem filiorum intuebantur. Itaqꝫ si eos
in hac vita inuenisset domini aduentus cum
iam non immittendi sed colligendi lapides

esset tempus. statim seipsos castrarent pro-
pter regnum celorum. Non enim est in caren-
do difficultas: nisi cum est in habendo cupidi-
tas. Nouerant quippe illi homines etiaȝ in ip
sis coniugibus luxuriam esse abutēdi intempe-
rantiam: quod tobie testatur oratio: quando ē
copulatus uxori. Ait enim. Benedictus es do
mine deus patrum nostrorum: ⁊ benedictum
nomen tuum in omnia secula seculorum: Be-
nedicant te celi ⁊ omnis creatura tua. Tu feci
sti Adam ⁊ dedisti illi adiutorium euam. Et
nunc domine tu scis quoniam non luxurie cau-
sa accipio sororem meam: sed ipsa varitate vt
miserearis nostri domine. Sed qui effrenata
libidine vel per multa supra diffluentes eua-
gantur: vel in ipsa vna coniuge non solum ex-
cedunt ad liberorum procreationem pertinen-
tem modum: sed etiam inhumaniores intempe
rantie sordes inuerecunda omnino licentia ser
uilis cuiusdam libertatis accumulant. non cre
dunt fieri potuisse: vt temperanter multis femi
nis antiqui vterētur viri: nihil seruantes in vsu
illo nisi congruū tempori propagande prolis of
ficium: ⁊ qđ ipsi laqueis libidinis obstricti vel
in vna non faciunt: nullo modo in multis fieri
posse arbitrantur. Sȝ isti possunt dicere ne ho-
norari quidem atqȝ laudari oportere viros bo
nos ⁊ sanctos: q: ipsi cum honorantur atqȝ lau
dantur intumescunt superbia: tanto auidiores
inanissime glorie: quāto eos frequentius atqȝ
latius lingua blandior ventilauerit. qua ita le-
ues fiūt: vt eos rumoris aura: siue que prospe-
ra: siue que aduersa existimatur: in qualibet in-
uehant voragines flagitiorum: aut in facinoꝝ
etiam saxa collidat. Videant ergo ꝙ sibi ardu
um sit atqȝ difficile: nec laudis esca illici nec cō
tumeliarum aculeis penetrari: ⁊ non ex se alios
mentiantur. Credant potius apostolos nostros
nec cum susciperentur ab hominibus inflatos
fuisse: nec cum despicerentur elisos. Neutra
quippe tentatio defuit illis viris. Nam ⁊ cre-
dentium celebrabantur preconio: ⁊ persequen-
tium maledictis infamabātur. Sicut ergo isti
pro tempore vtebantur his omnibus ⁊ nō cor
rumpebantur: sic veteres illi vsum feminaruȝ
ad sui temporis conuenientiam referentes nō
patiebantur eam dominationem libidinis: cui
seruiunt qui ista nō credūt. Et ideo isti sese nul
lo modo cohiberent ab inexpiabili filiorum o-
dio a quibus vel vxores vel concubinas suas
attaminatas aut attractatas esse cognoscerēt:
si eis forte tale aliquid accidissȝ. Rex aūt dauid
cum hoc ab impio atqȝ immani filio passus es-
set: non solum ferocientem tolerauit: sed etiam
planxit extinctum. Non enim carnali zelo irre
titus tenebatur: quē nullo modo iniurie sue: sed
peccata filij ꝯmouebant. Nā ideo si vinceretur
eū occidi ꝓhibuerat vt edomito seruaret̄ peni
tēdi locꝰ. Et q: nō potuit: nō orbitatē doluit in
eiꝰ interitu: sȝ q: nouerat in quas penas tā impij
adultera ⁊ parricidialis aīa rapetur. Nāqȝ alio
prius filio q innocēs erat ꝓ quo egrotante affli
gebatur moriente letatꝰ ē. Ex hoc maxime ap
paret q̃ moderatiōe ac tēperātia illi viri femīs
vtebant̄: qꝛ cū in vnā illicite irruisset rex idem
estu quodā etatis ⁊ teporaliū reꝝ ꝓsperitatibꝰ
arreptꝰ. cuiꝰ etiā maritū occidēdū p̄cepat: accu
satꝰ ē per ꝓphetā. Qui cū ad eū venissȝ cōuincē
dū de peccato ꝓposuit ei siītudinē de paupe q
habebat ouē vnaȝ: cuiꝰ vicinus cū hr̄et multas
ad aduentū hospitis sui vnicā potiꝰ vicini pau
peris ouiculā exhibuit epulandā. In quē cōmo
tus dauid occidi eū iussit: ⁊ quadruplicari ouem
paupi: vt se nesciēs ꝯdēnaret q peccauerat sciēs
Qđ cū ei manifestatū essȝ: ⁊ diuinitus denūcia-
ta vindicta diluit penitēdo peccatū. Sȝ tamē
in hac similitudie stupꝝ tantūmodo designatū
est de oue vicini paupis. De marito aūt mulie
ris iterēpto hoc ē de ipso paupe q vnā ouē ha-
bebat occiso: nō est ꝑ siītudinē iterrogatus da
uid: vt ī solo adulterio disceret sniaȝ dānatiōis
sue. Ex quo intelligit̄ quāta tēperantia multas
mulieres habuerit: qñ de vna in qua excessit
modū a seipso puniri coactus ē. Sȝ ī isto viro
īmoderate huiꝰ libidinis nō ꝑmāsio sȝ transitꝰ
fuit. Propterea ergo ab arguēte etiaȝ ꝓpheta
ille illicitꝰ appetitus hospes vocatus est. Non
enim dixit eum regi suo sed hospiti suo: vicini
pauperis ouem ad epulandum exhibuisse. At
vero in eius filium Salomonem non quasi ho
spes transitorium habuit: sed regnum ista libido
possedit. De quo scriptura non tacuit: culpans
eum fuisse amatoreȝ mulierum. Cuius tamē
initia desiderio sapientie flagrauerant. Quam
cum amore spirituali adeptus esset amore car
nali amisit. Ergo quāquaȝ omnia vel pene oīa
que in veteris testamenti libris gesta cōtinen
tur: non soluȝ proprie: sed etiam figurate acci-
pienda sint: tamē etiā illa que proprie lector ac-
ceperit: si laudati sunt illi qui ea fecerūt: sȝ tamē
ea abhorrēt a ꝯsuetudie bonoꝝ qui post aduen
tum domini diuina precepta custodiunt: figu-
ram ad intelligentiam referat: factum vero ip
sum ad mores non transferat. Multa eniȝ sūt
que illo tempore officiose facta sunt: que mo-
do nisi libidinose fieri non possunt. Si qua ve
ro peccata magnorum virorum legerit: taȝ ⁊ si
aliquam in eis figurā rerum futuraꝝ aīaduer
uertere atqȝ indagare potuerit: rei tamen geste
proprietatem ad hunc vsum assumat: vt se ne

quaqȝ recte suis factis iactare audeat ⁊ pre sua
iustitia ceteros tanqȝ peccatores cōtemnat: cuȝ
videat tantorum virorum ⁊ cauēdas tempesta
tes ⁊ flenda naufragia Ad hoc eniȝ etiaȝ pecca
ta illorum hominum scripta sunt. vt apostolica
illa sententia vbiqȝ tremenda sit qua ait. Qua
propter qui videt stare videat ne cadat Nulla
enim ferre pagina est sanctoꝝ librorꝝ in qua nō
sonet quod deus superbis resistit: humilib⁹ aūt
dat gratiam. Maxime itaqȝ inuestigandum est
vtrum propria sit an figurata locutio quā itelli
gere cōamur. nā cōpto ꝙ figurata sit adhibitis
regulis reꝝ quas i primo libro digessim⁹: facile
est eam versare omnibus modis: donec perue-
niamus ad sententiā veritatis: presertim cum
vsus accesserit pietatis exercitatione roborat⁹
Inuenimus aūt vtrum propria sit an figurata lo
cutio illa intuentes que supradicta sunt Quod
cum apparuerit verba quib⁹ cōtinet aut a simi
libus rebus ducta inuenient: aut ab aliqua vi
cinitate attingentib⁹. Sed quoniā multis mo
dis res similes rebus apparēt: nō putemus es
se prescriptum: vt qd in aliquo loco res aliqua
per similitudineȝ significauerit: hoc eam super
significare credamus. nam ⁊ in vituperatione
fermētum posuit dominus cū diceret: cauete a
fermēto phariseoꝝ: ⁊ in laude cū diceret. Simi
le est reguum celoꝝ mulieri que abscondit fer
mentum in tribus mēsuris farine donec fermē
taretur totum. Huius igitur varietatis obser
uatio duas habet formas. Sic eī aliud atqȝ ali
ud res queqȝ significant: vt aut cōtraria ait tan
tūmodo diuersa significēt: Contraria. s. cū alias
in bono alias in malo res eadem per similitudi
nes ponitur: sicut hoc est qd de fermento supra
diximus. Tale est etiam qd leo significat chri-
stuȝ vbi dicitur. Vicit leo de tribu iuda. Signi
ficat ⁊ dyabolum vbi scriptum est. Aduersari⁹
vester dyabolus tanqȝ leo rugiēs ciruit q̄rens
queȝ deuoret. Ita serpens in bono est: astuti vt
serpentes In malo autē serpens euam deduxit
astutia sua. In bono panis. Ego sum panis vi-
uus qui de celo descēdi. In malo panis Panes
occultos libenter edite. Sic ⁊ alia plurima Et
hec quidem que cōmemoraui minime dubiaȝ
significationeȝ gerunt qꝛ exempli gratia cōme
morari nō nisi manifestissima debuerunt. Sūt
aūt que incertum sit in quā partem accipi debe
ant: sicut calix in manu domini vini meri plen⁹
mixto. Incertum est enim vtrū iram dei signifi
cet nō vsqȝ ad nouissimā penā id est vsqȝ ad fe
cem: an potius scripturaꝝ gratiam a iudeis ad
gentes trāseuntem qꝛ inclinauit ex hoc in hoc
remanentib⁹ apud iudeos obseruationib⁹ quas
carnaliter sapiunt: qꝛ fex eius nō est exinanita

Cum vero res eadem non in cōtraria: sed tan
tum in diuersa significatione ponit: illud est in
exemplo qd aqua ⁊ populum significat: sicut in
apocalipsi legimus: ⁊ spūm sanctum: sicut ⁊ illud
flumina aque viue fluēt de ventre eius: ⁊ si qd
aliud atqȝ aliud pro locis in quib⁹ ponit aqua si
gnificare intelligit. Sic ⁊ alie res nō singule sȝ
vnaqueqȝ earū nō solū duo aliqua diuersa: sed
etiam nōnunqȝ multa significat pro loco sentē
tie sicut posita reperit. Ubi aūt apertius ponū
tur: ibi discendū est quomodo in locis intelligā
tur obscuris. Neqȝ eni melius potest intelligi ꝙ
deo dictū est. apprehende ar ma ⁊ scutū: ⁊ exur
ge in adiutoriuȝ mihi: quā ex illo loco vbi legit
Domine vt scuto bone volūtatis tue coronasti
nos. nec tamē ita vt iam vbicūqȝ scutū pro ali-
quo munimento legerimus positū nō accipia-
mus nisi bonam volūtatem dei. Dictū est eniȝ
Et scutuȝ fidei in quo possitis inqt omnes sa-
gittas maligni ignitas extinguere. nec rursum
ideo debemus in armis huiuscemodi spūalib⁹
scuto tātūmodo fidem tribuere: cū alio loco etiā
lorica dicta sit fidei. Induti inqt loricam fidei ⁊
charitatis. Quando aūt ex eisden scripture ver
bis nō vnū aliqd: sed duo vel plura sentiuntur
etiam si latet quid senserit ille qui scripserit: ni
hil perculi ē: si quodlibet eoꝝ cōgruere veritati
ex alijs locis sanctarū scripturarū doceri potest
id tamē eo conante qui diuina scrutatur eloquia
vt ad volūtatē perueniat autoris: per quē scripturā
illā sanctus operatus ē spūs: siue hoc asequat: si-
ue aliam sentētiam de illis verbis q̄ fidei recte
nō refregat ex culpa testimoniū habens a quo
cūqȝ alio loco diuinoꝝ eloquioruȝ. Ille quippe
auctor in eisdem verbis que intelligere volu-
mus ⁊ ipsaȝ sententiā forsitā vidit. ⁊ certe dei
spūs qui per eū hec operat⁹ est etiā ipsaȝ occursurā
lectori vel auditori sine dubitatiōe puidit: imo
vt occurreret qꝛ ⁊ ipsa est veritate subnixa pui-
dit. nā qd in diuinis eloquijs largi⁹ ⁊ vberius
potuit diuinit⁹ prouideri. qȝ vt eadē verba pluri
bus intelligant modis: quos alia nō min⁹ diui
na ꝯtestātia faciāt approbari: Ubi aūt talis sē-
sus eruit cui⁹ icertū certis sctāꝝ scripturaꝝ testi
monijs nō possit apiri restat vt reddita ratiōe
manifest⁹ appareat: etiā si ille cui⁹ v̄ba intelligere
q̄rem⁹ cū forte nō sensit. Sȝ hec cōsuetudo pi-
losa est. Per scripturas eni diuinas mlto tuti⁹
ābulat: q̄s v̄bis trāslatis occupatas cū scrutari
voulmus: vt aut hoc inde exeat qd nō habeat
cōtrouersiā. aut si habet ex eadē scriptura vbi-
cūqȝ iuētis atqȝ adhibitis ei⁹ testib⁹ terminet
Sciāt aūt lrati modis omnib⁹ locutiōis quos
grāmatici greco noīe tropos vocāt: autores no
stros vsos fuisse: ⁊ multiplicati⁹ atqȝ copiosiua

q̃ possunt existimare: vel credere qui nesciunt eos ⁊ in alijs ista didicerunt. Quos tamen tropos qui nouerunt agnoscunt in litteris sanctis: eorumq; sciẽtia ad intelligendas aliquãtulum adiuuantur. Sed hic eos ignaris tradere nõ decet: ne artem grammaticaz docere videamur. Extra sane vt discantur admoneo: q̃uis superius id iam admonuerim: idest in secundo libro vbi de linguarum necessaria cognitione disserui. Nam littere a quibus ipsa grãmatica nomen accepit: grãmata enim greci litteras vocant: signa vtiq; sonoꝝ sunt ad articulatam vocem qua loquimur pertinẽtium. Istorum autez troporum nõ solum exempla sicut omnium: sed quorundaz etiam nomina in diuinis libris leguntur: sicut allegoria enigma parabola. Quãuis hi tropi omnes qui liberali dicuntur arte cognosci etiam in eorum reperiãtur loquellis qui nullos grammaticos audierũt: ⁊ eo quo vtitur: vulgus sermone cõtenti sunt. Quis enim nõ dicit sic floreas? Qui tropus metaphora vocatur Quis nõ dicit piscinam etiam que nõ habet pisces: ⁊ tamen a piscibus nomẽ accepit? qui tropus cathacresis dicitur. Longum est isto modo ceteros persequi. Nam vsq; ad illos peruenit vulgi locutio. Qui propterea mirabiliores sunt q: contra quam dicitur significant: sicuti est que appellatur ironia vel antifrasis. Sed ironia pronũtiatione idicat quid velit intelligi: vt cũ dicimus homini mala faciẽti: res bonas facis. Antifrasis vero vt cõtraria significet nõ voce pronunciãtis efficitur: sed aut verba haber sua quoꝝ origo ꝯtraria est: sicut appellatur lucus q̃ minime luceat: aut cõsueuit aliquid dici ita quãuis dicatur etiã nõ econtrario: veluti cũ querimus accipere quod ibi nõ est: ⁊ respondetur nobis abundat: aut adiunctis verbis facimus: vt ecõtrario intelligatur quid loquimur: veluti si dicamus: caue illuz: q: bonus homo est. Et qs talia non dicit indoctus: nec omnino sciens qui sint vel quid vocentur hi tropi? Quorũ cognitio propterea scripturaꝝ ambiguitatibus dissoluẽdis est necessaria: q: cũ sensus ad proprietatem verboruz si accipiaf absurdus est: querendũ est vtiq; ne forte illo vel illo tropo dictum sit: quod nõ intelligimus: ⁊ sic pleraq; inuẽta sunt que latebant. Thiconius quidam qui cõtra donatistas inuectissime scripsit cum fuerit donatista: ⁊ illic fuerit absurdissimi cordis: vbi eos nõ omni ex parte relinquere voluit: fecit libꝝ quẽ regularum vocauit: q: in eo quasdam septez regulas executus est: quibus quasi clauibus diuinarum scripturarum aperirẽtur occulta. Quaꝝ primã ponit de dño ⁊ eius corpore. Secundaz de dñi corpore bipartito. Tertiam de promissis ⁊ lege. quartam de specie ⁊ genere. quintaz de temporibus Sextam de recapitulatõe. Septimam de diabolo ⁊ eius corpore. que quidez cõsiderata sicut ab illo aperiuntur nõ parum ad iuuant ad penetrãda que tecta sunt diuinoꝝ eloquioruz. nec tamen omnia que ita scripta sunt: vt nõ facile intelligantur: possunt his regulis inueniri. Sz alijs modis plurimis quos hoc numero septenario vsq; adeo nõ est iste complexus: vt idem ipse multa exponat obscura: in q̃bus harum regulaꝝ adhibet nullam: quoniam nec opus est. neq; enim aliquid illic tale versaf aut queritur: sicut in apocalipsi iohannis querit quemadmodum intelligendi sunt angeli ecclesiarum septem quibus scribere iubetur: ⁊ ratiocinatur multipliciter: ⁊ ad hoc peruenit vt ipsos angelos intelligamus ecclesias. In qua copiosissima disputatione nihil istarum est regularum: ⁊ vtiq; res illic obscurissima queritur: quid exẽpli gratia satis dictum sit. nam colligere omnia nimis longum ⁊ nimis operosum est: que ita obscura sunt in scripturis canonicis: vt nihil istaꝝ septem ibi requirẽdum sit. Iste autem cum has velut regulas cõmendaret: tantum eis tribuit quasi omnia: que in lege idest in diuinis libris obscure posita inueniremus: his bene cognitis atq; adhibitis intelligere valeamus. Ita quippe exorsus est eundem librum cuz diceret. necessarium duxi ante omnia que mihi videntur libellum regulaꝝ scribere: ⁊ secretorum legis veluti claues ⁊ luminaria fabricare. Sunt enim quedam regule mystice que vniuerse legis recessus obtinẽt: ⁊ veritatis thesauros aliquibus inuisibiles faciũt. quarum si ratio regularum sine inuidia vt communicamus accepta fuerit: clausaq; patefient: ⁊ obscura dilucidabũtur: vt quisq; prophetie immensam siluam perambulans his regulis quodammodo quasi lucis tramitibus deductus ab errore defendaf. Hic si dixisset. Sunt enim quedam regule mystice q̃ nõnullos legis recessus obtinent: aut certe que legis magnos recessus obtinent: nõ autem q̃ ait vniuersale legis recessus: neq; dixisset: clausa q̃q; patefient: sed clausa multa patefient: veruz dixisset: nec tã elaborato atq; vtili opi suo plus q̃ res ipsa postulat, dando in spẽ falsaz lectorez eius cognitorẽq; misisset. qđ ideo dicẽdũ pũtaui: vt liber ipse ⁊ legaf a studiosis: q: plurimuz adiuuat ad scripturas intelligendas: ⁊ nõ de illo speref tñ q̃tũ nõ habet. Caute sane legẽdus est: nõ solũ propter quedã in quibus: vt homo errauit: sed maxime propter illa que sicut donatista heretic⁹ loquif. quid aũt doceãt vel admoneant iste septem regule breuiter ostẽdam. Prima de dño ⁊ eius corpore est: in qua sciẽtes ali.

quãdo capitis ⁊ corporis .i. christi ⁊ ecclesie vnã
personã nobis intimari: neqȝ enim frustra di-
ctum est fidelibus: ergo abrae semen estis cuȝ se
men vnum abrae qđ est christus: nõ hesitemus
quãdo a capite ad corpus: vel a corpore transi
tur ad caput: ⁊ tamẽ nõ recedit ab vna eadẽqȝ
psona. Una enim persona loquitur dicens. Si
cut sponso imposuit mihi mitram ⁊ sicut spon-
sam ornauit me ornamento: ⁊ tamẽ quid horũ
duorũ capiti: quid corpori .i. quid christo quid ec
clesie conueniat: vtiqȝ intelligendũ est. Secun
da est de domini corpore bipartito: qđ qdeȝ nõ ita
debuit appellare. non eniȝ reuera corpus domi
ni est quod cum illo nõ erit in eternum. Sed di
cendum fuit de domini corpore vero atqȝ per
mixto: aut vero atqȝ simulato: vel aliquid aliđ
qr nõ solũ in eternũ verumetiam nũc hipocrite
nõ cũ illo esse dicendi sunt q̃uis in eius esse vi
deant̃ ecclesia. Unde poterat regula ista sic ap
pellari: vt diceret̃ de permixta ecclesia. Que
regula lectorẽ vigilãtem requirit: quando scri
ptura cũ ad alios iam loquatur: tanq̃ ad eos ip
sos ad quos loquebat̃ videtur loqui: vel de ip
sis cum de alijs iam loquat̃ tanq̃ vnũ sit vtro
rumqȝ corpus propter temporalem cõmixtio-
nem ⁊ cõmunionem sacramentorũ. Ad hoc p-
tinet in cantico canticorum. Fusca sum ⁊ speciosa
vt tabernacula cedar: vt pelles salomonis.
Non enim ait fusca fui ⁊ tabernacula cedar: ⁊
speciosa sum vt pelles salomonis: sed vtrunqȝ
se esse dixit propter temporalem vnitatem in
tra vna retia piscium bonoruȝ ⁊ maloruȝ. Ta-
bernacula enim cedar ad ismaelem pertinent:
qui nõ erat heres cum filio libere. Itaqȝ cuȝ de
bona parte dicat deus: ducam cecos in viam
quam nõ nouerunt ⁊ semitas quas nõ nouerũt
calcabunt: ⁊ faciam illis tenebras in lucem ⁊
praua in directũ: hec verba faciaȝ: ⁊ nõ derelin-
quaȝ eos: mox de alia parte que male permix-
ta est dicit: cõuersi sunt retrorsum: quamuis alij
significent̃ his verbis. Sed quoniam nunc in
vno sunt tanq̃ de ipsis loquitur de quibus lo-
quebatur: nõ tamen semper in vno erunt. Ipse
est quippe ille seruus cõmemoratus in euange
lio: cuius dominus cum venerit diuidet eum: ⁊
partem eius cum hippocritis ponet. Tertia re
gula est de promissis ⁊ lege: que alio modo dici
potest de spiritu ⁊ littera: sicut nos eam appel-
lauimus cum de hac re librum scriberemus.
Potest etiã sic dici de gratia ⁊ mãdato. Hec au
tem mihi magis videtur magna questio q̃ re-
gula: que soluendis questionibus adhibẽda est
Hec autem est quã nõ intelligentes pelagiani:
vel cõdiderunt suam heresim vel auxerũt. La
borauit in ea thiconius disserendo bene: sed nõ
plene. Disputans enim de fide ⁊ operibus ope
ra nobis dixit dari a deo merito fidei: ipsaȝ ve
ro fidem sic esse a nobis vt nobis nõ sit a deo.
Nec attendit apostolum dicenteȝ. Pax fratri
bus ⁊ charitas cum fide a deo patre ⁊ domino
nostro iesu christo. Sed nõ erat expertus hanc
heresim: quo nostro tempore exorta multũ nos
vt gratiam dei que per dominuȝ nostrum iesuȝ
christum est aduersus eam defenderemus exer
cuit: ⁊ sm id quod ait apostolus: oportet here-
ses esse vt probati manifesti fiãt in nobis: mul-
to vigilantiores diligentioresqȝ reddidit: vt ad
uerteremus in scripturis sanctis q istum thico-
nium minus attentum minusqȝ sine hoste solli
citum fugit etiam ipsam .s. fidem donum illius
esse quo mensuram vnicuiqȝ partitur. Ex qua
sententia quibusdam dictum est. Uobis dona-
tum est pro christo nõ solum vt in euȝ credatis:
verumetiã vt pro eo patiamini. Unde qs du-
bitem vtrumqȝ esse dei donũ: qui fideliter atqȝ
intelligẽter audit vtrũqȝ donatum. Plura sũt
⁊ alia testimonia quibus id ostendit̃ sm hoc nũc
agimus: alibi autẽ atqȝ alibi sepissime egimus
ista. Quarta vero thiconij regula est de specie
⁊ genere: sic enim eam vocat: volens intelligi
speciem parteȝ: genus autẽ totũ cuius ea pars
est quaȝ nũcupat spẽm: sicut vna queqȝ ciuitas
pars est vtiqȝ vniuersitatis gentiũ: hãc ille vo-
cat speciem: genus aũt omnes gẽtes. Neqȝ hic
ea discernẽdi subtilitas adhibẽda est que a dia
lecticis tradit̃: qui inter partem ⁊ specieȝ quid
intersit acutissime disputant. Eadem vero ra
tio est: si non de vnaquaqȝ ciuitate: sed de vna-
quaqȝ prouincia vel gente vel regno tale aliqđ
in diuinis reperiatur eloquijs. Nõ solum enim
verbigratia: de iherusalem vel de aliqua genti
um ciuitate: siue tyro: siue babilonia: siue alia q̃
libet: dicit̃ aliquid in scripturis sanctis: qđ mo
dum eius excedat: ⁊ cõueniat potius omnibus
gentibus: verumetiã de iudea de egypto de as-
syria: ⁊ quacũqȝ alia gente in qua sunt plurime
ciuitates: nõ tamen totus orbis sed pars eius:
dicitur qđ transeat eius modum ⁊ cõgruat po-
tius vniuerso cuius hec pars est: vel sicut iste ap-
pellat generi cuius hec species est. Unde ⁊ in no
titiam vulgi verba ista venerũt: vt etiam idio
te intelligant quid specialiter quid generaliter
in quocunqȝ precepto imperiali sit cõstitutum.
Fit etiã hoc de hoibus: sicut ea que de salomo-
ne dicunt̃ excedũt eius modũ: ⁊ potius ad chri
stum vel ecclesiam cuius ille pars est relata cla
rescunt. Nec species semper exceditur: spe eniȝ
talia dicunt̃ que vel ei quoqȝ vel ei fortasse tm̃
modo apertissime congruant. Sed cũ a specie
transit̃ ad genus quasi adhuc de specie loquen

te scriptura. ibi vigilare dꝫ lectoris intentio ne
querat in specie qđ in genere potest meliꝰ ⁊ cer-
tius inueniri. Facile quippe est illud quod ait ꝓ
pheta ezechiel. Domus israel habitauit in ter
ra: ⁊ polluerunt illaꝫ in via sua ⁊ in idolis suis:
⁊ peccatis suis: ſm immundiciā mēstruate: fa
cta est via eoꝝ ante faciē meaꝫ: ⁊ effundi irā me
aꝫ super eos: ⁊ dispersi illos inter narrationes: ⁊
ventilaui eos in regiones ſm vias eoꝝ ⁊ scđm
peccata eoꝝ iudicaui eos. Facile est inquā hoc i
telligere de illa domo israel: de qua dicit apo-
stolus. Uidete israel ſm carnem: q꞉ hec oīa car
nalis populus israel ⁊ fecit ⁊ passus est. Alia ēt
que sequnť eidē intelligunť populo conuenire.
Sed cū ceperit dicere: ⁊ sāctificabo nomē meū
sanctū: illud magnū qđ pollutū est inter narra-
tiones quod polluistis in medio earuꝫ: ⁊ scient
gentes q꞉ ego dominus iaꝫ intentus debet esse
qui legit: quēadmodū species excedatur ⁊ adiū
gatur genus. Sequiť .n. ⁊ dicit. Et dū sacrifica
bor in vobis ante oculos eoꝝ ⁊ accipiā vos de
gentibus: ⁊ ꝯgregabo vos ex omnibus terris ⁊
inducam vos in terrā vestraꝫ: ⁊ aspergā vos aq̄
munda: ⁊ mūdabimini ab omnibus simulacris
vestris: ⁊ mūdabo vos: ⁊ dabo vobis cor nouū
⁊ spiritū nouū dabo in vos ⁊ auferaꝫ cor lapideū
de carne vestra ⁊ dabo vobis cor carneū: ⁊ spi
ritū meū dabo in vos: ⁊ faciaꝫ vt in iusticijs me
is ambuletis: ⁊ iudicia mea custodiatis ⁊ facia
tis ⁊ habitabitis in terra quā dedi patribus ve
stris: ⁊ eritis mihi in populū: ⁊ ego ero vobis i
deum: ⁊ mūdabo vos ex omnibus immūditijs
vestris: Hoc de nouo testamēto esse propheta-
tuꝫ ad quod pertinet nō solū illa vna gens in re
liquijs suis: de quibus alibi scriptū est: si fuerit
numerus filioꝝ israel: sicut arena maris relique
salue fient: verūetiam cetere gentes que ꝓmis
se sunt patribus eoꝝ qui etiaꝫ nostri sunt: nō am
bigit quisquis intueť ⁊ lauacruꝫ regenerationis
hic esse promissum: qđ nunc videmus omnibꝰ
gentibus redditū. Et illud qđ ait apostolus: cū
noui testamenti gratiaꝫ cōmendaret: vt in cō-
paratione veteris emineret: epistola nr̄a vos
estis scripta nō atramēto: sed in tabulis cordis
carnalibus hinc esse respicit ⁊ perspicit dictum
vbi iste propheta dicit: ⁊ dabo vobis cor nouū
⁊ spiritū nouū dabo in vos: ⁊ auferam cor lapi
deum de carne vestra: ⁊ dabo vobis cor carne
uꝫ. Cor quippe carneū. Unde ait apostolus: ta-
bulis cordis carnalibus: a corde lapideo volu
it vitā sentientem discerni: ⁊ per vitā sentientē
significauit intelligentē. Sic fit israel spiritua-
lis nō vnius gentis: sed oīum que promisse sunt
patribus eoꝝ in semine quod est christus. Hic
ergo israel spiritualis ab illo israel carnali: qui
est vnius gentis: nouitate gratie nō nobilitate
patrie: ⁊ mēte nō gente distinguiť. Sed altitu-
do prophetica dū de illo vel ad illum loquiť latē
ter transit ad hunc: ⁊ cū iam de isto vel ad istuꝫ
loquiť: adhuc de illo vel ad illū loqui videť: nō
intellectū scripturaꝝ nobis quasi hostiliter inui
dens: sed exercens medicinaliter cor nostrum.
Unde ⁊ illud qđ ait: ⁊ inducā vos in terraꝫ ve-
stram: ⁊ paulopost tanq̄ꝫ idipsuꝫ repetēs: ⁊ ha-
bitabitis in terra vestra quā dedi patribus ve
stris: nō carnaliter sicut carnalis israel: sed spi-
ritualiter ⁊ spiritualis debemus accipere. Eccle
sia quippe sine macula ⁊ ruga ex omnibus gē-
tibus ꝯgregata: atqꝫ i eternū regnatura cū chri-
sto ipsa est beatoꝝ terra viuentium: ipsa est in-
telligenda patribus data: quādo eis certa ⁊ im
mutabili dei volūtate promissa est: qm̄ ipsa ꝓ-
missionis vel predestinationis firmitate iaꝫ da
ta est que danda suo tempore a patribus credi-
ta est: sicut de ipsa gratia que sanctis datur: scri
bens ad thimoteū apostolus ait. Nō ſm opera
nostra: sed ſm suū ꝓpositū ⁊ grāꝫ que data ē no
bis in xp̄o ie su ante secula eterna: manifestata
aūt nūc ꝑ aduētū saluatoris nr̄i. Datā dixit gra
tiā: qm̄ nō erāt adhuc quibꝰ dareť: qm̄ in dispo
sitione ac p̄destinatōe dei iaꝫ factū erat: qđ suo
tp̄e futuꝝ erat quo esse dicit manifestatā. Quā
uis hec possint intelligi ⁊ de terra futuri seculi
qn̄ erit celū nouū ⁊ terra noua i qua iniusti habi
tare nō poterūt. Et ideo recte diciť pijs ꝙ ipsa
sit terra eoꝝ: que vlla ex parte nō erit impioruꝫ
q꞉ ⁊ ipsa similiter data est qn̄ dāda firmata est.
Quintā thiconiꝰ regulā ponit quā de tp̄ibus ap
pellat: qua regula plerūqꝫ inueniri vel ꝯijci pos
sit latēs in scripturis sc̄tis q̄ꝫtitas tēpoꝝ. Duo-
bus aūt modis vigere dicit hāc regulā: aut tro-
po synecdoche: aut legitimis numeris. Tropꝰ
synecdoche: aut a ptē totū: aut a toto ptē facit in
telligi: sicut vnus euāgelista post dies octo fcm̄
dicit qđ alius post dies sex: qn̄ in mōte discipu-
lis tm̄ tribus p̄ntibus facies dn̄i vel sol resplē
duit ⁊ vestimēta eius sicut nix. Utrūqꝫ .n. veꝝ
esse nō posset qđ de numero dieꝝ dictū est: nisi
ille qui dixit post dies octo itelligať partē nouis
simā diei ex quo id xp̄s p̄dixit futuꝝ: ⁊ partē pri
mā diei quo id oñdit impletū: pro totis diebus
duobus atqꝫ integris posuisse: is vero qui dixit
post dies sex integros omnes ⁊ totos: sed solos
medios cōputasse. Hoc mō locutionis vel quo
significatur a parte totū etiam illa de resurrecti
one christi soluiť questio. Pars .n. nouissima di
ei quo die passus est nisi pro toto die accipiatur
idest adiuncta etiaꝫ nocte preterita: ⁊ nox in cu
ius parte vltima resurrexit nisi totus dies acci
piatur adiuncto scilicꝫ die illucescēte dominico

non poſſunt eſſe tres dies ⁊ tres noctes quibus
ſe in corde terre predixit futurū. Legitimos au-
tem numeros dicit quos eminētius diuina ſcri
ptura cōmendant: ſicut ſeptēnariū vel denariuȝ
vel duodenariū ⁊ quicunqȝ alij ſint quos legen
do ſtudioſi libenter agnoſcunt. Plerunqȝ enim
numeri huiuſmodi pro vniuerſo tempore po-
nuntur ſicut ſepties in die laudem dixi tibi: ni-
hil eſt aliud ꝙ ſemper laus eius in ore meo.
Tantūdem valent ⁊ cum multiplicātur ſiue per
denarium ſicut ſeptuaginta ⁊ ſeptingēti vnde
poſſunt ⁊ ſeptuaginta anni hieremie pro vni-
uerſo tempore ſpiritualiter accipi quo eſt apud
alienos eccleſia: ſiue per ſeipſos ſicut decēȝ per
decēȝ centū ſunt: ⁊ duodecim per duodecim cē
tum quadragitaquatuor quo numero ſignifica
tur vniuerſitas ſanctoruȝ in apocalipſi. Unde
apparet nō ſolas temporum queſtiones iſtis nu
meris eſſe ſoluēdas: ſed latius patere ſignifica
tiones eoruȝ ⁊ in multa proſerpere. Neqȝ eniȝ
numerus iſte in apocalipſi ad tempora ꝑtinet:
ſed ad homines. Sextam regulaȝ thiconius re
capitulationem vocat in obſcuritate ſcriptura-
rum ſatis vigilāter inuentam. Sic enim dicū
tur quedam quaſi ſequātur in ordine temporis
vel rerum cōtinuatione narrent: cū ad priora
que pretermiſſa fuerāt latēter narratio reuoce
tur. Quod niſi ex hac regula intelligatur errat:
Sicut in geneſi. Et plantauit inquit dominus
deus paradiſum in eden ad oriētem: ⁊ poſuit
ibi hominem quem formauit: ⁊ produxit deus
adhuc de terra omne lignum ſpecioſum ⁊ bo
num in eſcam: ita videtur dictum tanqȝ id fa-
ctum ſit poſtea ꝙ factum poſuit deus hominē
in paradiſum: cum breuiter vtroqȝ cōmemo-
rato ideſt ꝙ plantauit deus paradiſum ⁊ poſu
it ibi hominem quem formauit recapitulando
redeat ⁊ dicat quod pretermiſerat: quomodo.
ſ. paradiſus fuerit plantatus: qȝ produxit deus
adhuc de terra omne lignum ſpecioſum ⁊ bonū
in eſcam. Deniqȝ ſecutus adiunxit. Et lignum
vite in medio paradiſi: ⁊ lignum ſcientie boni
⁊ mali. Deinde flumen quo paradiſus irrigare
tur diuiſum in quatuor principia fluuioꝝ qua-
tuor explicatur: quod totum pertinet ad inſtitu
tionem paradiſi. Quod vbi terminauit repeti-
uit illud quod iā dixerat: ⁊ reuera hoc ſequebat
atqȝ ait. Et ſumpſit dominus deus hominem
quem fecit: ⁊ poſuit eum in paradiſo ⁊ cetera.
Poſt iſta enim facta ibi eſt poſitus homo. ſicut
nunc ordo ipſe demōſtrat: non poſt hominem
ibi poſitum facta ſunt iſta: ſicut prius dictuȝ pu
tari poteſt: niſi recapitulatio illic vigilanter in
telligatur qua reditum eſt ad ea que fuerant p̄-
termiſſa. Itemqȝ in eodem libro cum comme-
morarētur generationes filiorum noe dictū eſt
hi filij cham in tribubus ſuis ſm linguas ſuas i
regionibus ſuis ⁊ in gentibus ſuis. Enumera-
tis quoqȝ filijs ſem dictum eſt: hi filij ſem in tri
bubus ſuis ſm linguas ſuas in regionibus ſuiſ
⁊ in gentibus ſuis. Et annectit de omnibus. He
tribus filiorum noe: ſm generationes ⁊ ſm gen
tes eorum. Ab his diſperſe ſunt inſule gentiuȝ
ſuper terram poſt diluuium. Et erat omnis ter
ra labium vnū ⁊ vox vna omnibus. Hoc itaqȝ
quod adiunctum eſt: ⁊ erat omnis terra labiuȝ
vnum ⁊ vox vna omnibus ideſt lingua vna: ita
dictum videtur tanqȝ eo iam tempore quo di-
ſperſi iam fuerant ſuper terrā: etiam ſm inſulaſ
gentium vna fuerit omnibus lingua commu-
nis qđ proculdubio repugnat ſuperioribus ver
bis: vbi dictuȝ eſt in tribubus ſuis ſm linguas
ſuas. Neqȝ enim dicerentur habuiſſe iam lin-
guas ſuas ſingule tribus que gētes ſingulas fe
cerant: quando erat omnibus vna communis:
ac per hoc recapitulando adiunctum eſt: ⁊ erat
omnis terra labium vnum ⁊ vox vna omnibuſ
latenter narratione redeunte: vt diceretur quo-
modo factum ſit: vt ex vna omnium lingua fue
rint diuiſi per multas. Et cōtinuo de illa turriſ
edificatione narratur vbi hec eis iudicio diuino
ingeſta eſt pena ſuperbie: poſt quod factum di
ſperſi ſunt ſuper terrā ſm linguas ſuas: Fit iſta
recapitulatio etiam obſcurius ſicut in euange-
lio dicit dominus. Die quo exijt loth a ſodo-
mis pluit de celo ignē ⁊ perdidit omnes: ſcđm
hec erit dies filij hominis quando reuelabitur
Illa hora qui erit in tecto: ⁊ vaſa eius in agro
nō deſcendat tollere illa. Et qui in agro ſimili-
ter non reuertatur retro: meminerit vxoris loth
Nunquid cum dominus fuerit reuelatus tunc
ſunt iſta ſeruanda nequiſqȝ retro reſpiciat. i. vi
tam preteritam cui renunciauit inquirat: ⁊ non
potius iſto tempore: vt cum dominus fuerit re
uelatus retributionem pro eis que quiſqȝ ſerua
uit vel contempſit inueniat. Tamen qȝ dictuȝ
eſt illa hora tunc putātur iſta ſeruāda cuȝ fuerit
dn̄s reuelatus: niſi ad intelligēdam recapitula-
tioneȝ ſenſus legentis inuigilet: adiuuante alia
ſcriptura que ipſoꝝ apoſtoloꝝ adhuc tpe clama
uit. Filij nouiſſima hora eſt. Tempus ergo ipm
quo euangeliū predicatur: quouſqȝ dn̄s reuele
tur: hora eſt in qua oportet iſta ſeruari: qȝ ⁊ ipa
reuelatio domini ad eandem horam pertinet:
que die iudicij terminabitur. Septima thico-
nij regula eſt eademqȝ poſtrema de dyabolo ⁊
eius corpore. Eſt enim ⁊ ipſe caput impiorum:
qui eius ſunt quodammodo corpus. ituri cuȝ il
lo in ſupplicium eterni ignis: ſicut chriſtus ca-
put eſt eccleſie que eſt corpus eius futurum cū

illo in regno ⁊ gloria sempiterna. Sicut ergo in
prima regula quā vocat de domino ⁊ eius cor
pore vigilādū est vt intelligatur cum de vna ea
demqꝫ persona scriptura loquit̄: quid cōueniat
capiti quid corpori: ita ⁊ in ista nouissima aliquā
do in dyabolum dicitur: qđ nō in ipso sed poti
us in eius corpore possit agnosci. qđ habet non
solum in eis qui manifestissime foris sunt: sed
in eis etiam cū ad ipsuz pertineāt tamē ad tem
pus miscētur ecclesie donec vnusquisqꝫ đ hac
vita exeat: vel a frumento palea ventilabro vl
timo separet̄. Quod enim scriptū est apud esa
iam: quomodo cecidit de celo lucifer mane ori
ens ⁊ cetera: que sub figura regis babylonie de
eadem persona vel ad eandē personā dicta sūt
in ipsa cōnexione sermonis de dyabolo vtiqꝫ i
telligunt̄: ⁊ tamē ꝙ ibi dictuz est cōtritus est in
terra qui mittit ad omnes gētes: nō totū ipsi ca
piti ꝯgruit. Nā ⁊ si mittit ad omnes gētes dya
bolus angelos suos: tamē in terra corpus eiꝰ nō
ipse cōteritur: nisi qꝛ ipse est in corpore suo quod
cōtritum fit vt puluis quē proijcit vētus a facie
terre. Has autē omnes regule excepta vna que
vocatur de promissis ⁊ lege: aliud ex alio faciūt
intelligi quod est propriū tropice locutiōis: que
latius patet ꝗꝫ vt possit vt mihi videt̄ ab ali
quo vniuersa comprehendi. Nā vbicunqꝫ ve
lut aliud dicitur vt aliud intelligat̄: ⁊ si nomen
ipsius tropi in loquendi arte nō inuenit̄ tropica
locutio est. Que cum fit vbi fieri solet sine labo
re sequitur intellectus: cum vero vbi non solet
laboratur. vt intelligatur ab alijs magis: ab ali
is minus: sicut magis minusue dona dei sūt de
ingenijs hominum vel adiutoria tribuuntur.
Proinde sicut in verbis proprijs de quibus su
perius disputauimus vbi res vt dicuntur intel
ligende sunt: sic in translatis que faciunt tropi
cas locutiones: vbi aliud ex alio intelligendum
est de quibus hucusqꝫ quātum visum est satis
egimus: non soluz admonendi sunt studiosi ve
nerabilium litterarum: vt in scripturis sanctis
genera locutionū sciant: ⁊ quomodo apud eas
aliquid dici soleat vigilanter aduertant memo
riterqꝫ retineant: verumetiam quod est preci
puum ⁊ maxime necessarium: orent vt intelli
gant. In eis quippe litteris quarum studiosi sūt
qui legunt dominus dat sapientiam: ⁊ a facie
eius scientia ⁊ intellectus: a quo ⁊ ipsum studi
um si pietate preditum est acceperūt. Sed hec
satis etiam de signis quantum ad verba perti
nent dicta sint. Restat vt de proferendis eis
que sentimus sequenti volumine que dominꝰ
donauerit disseramus.

Explicit liber tertius.

Incipit liber quartus.

Hoc opus nostrum
quod inscribit̄ de doctrina chri
stiana in duo quedam fueram
prima distributione partitus.
Nam post proemium quo re
spondi eis qui hoc opus fuerāt reprehensuri: due
sunt res inquā in quibus nititur omnis tracta
tio scripturaꝝ: modus inueniēdi que intelligen
da sunt: ⁊ modus proferēdi que intellecta sūt.
De inueniēdo prius: de proferēdo postea disse
remus. Quia ergo de inueniēdo multa iam di
ximus: ⁊ tria de hac vna volumina absoluimꝰ
domino adiuuāte de proferēdo pauca dicemꝰ:
vt si fieri potuerit vno libro cuncta claudamꝰ:
totūqꝫ hoc opus quattuor voluminibus termi
netur. Primo itaqꝫ expectationem legentiuz q
me forte putāt rhetorica datuꝝ esse precepta:
que in scholis secularibus ⁊ didici ⁊ docui ista
prelocutione cohibeo atqꝫ vt a me nō expectēt
admoneo: nō vt nihil habeant vtilitatis: sed si
quid habent seorsum discenduz est: si cui fortas
sis bono viro etiā hoc vacat discere: nō autem
a me vel in hoc opere: vel in aliquo alio requi
renduz. Nā cum per artē rhetoricā ⁊ vera sua
deant̄ ⁊ falsa: quis audeat dicere aduersus mē
daciū in defensoribus suis inermē debere cōsi
stere veritatē: vt videlicet illi qui res falsas per
suadere conātur: nouerint auditorē vel beniuo
lum vel intentū vel docilez proemio facere. isti
autem nō nouerint: Illi falsa breuiter apte ve
risimiliter: ⁊ isti vera sic narrent: vt audire te
deat: intelligere nō pateat: credere postremo nō
libeat. Illi fallacibus argumētis veritatē oppu
gnent: asserant falsitatē: isti nec vera defende
re: nec falsa valeāt refutare. Illi animos audiē
tium in errorē mouentes impellētesqꝫ dicendo
terreant contristent exhilarent exhortentur ar
denter. isti pro veritate lenti frigidiqꝫ dormi
tent. Quis ita desipiat vt hoc dicat. Cum ergo
sit in medio posita facultas eloquij que ad per
suadenda seu praua seu recta valet plurimum
cur nō bonoꝝ studio comparatur: vt militet ve
ritati: si eaz mali ad obtinēdas peruersas va
nasqꝫ causas in vsus iniquitatis ⁊ erroris vsur
pant. Sed quecūqꝫ sunt de hac re obseruatōes
atqꝫ precepta: quibus cū accedit in verbis plu
rimis ornamentisqꝫ verboꝝ exercitatōis ligue
solertissima ꝯsuetudo fit illa que facūdia vel elo
quentia noiatur extra istas litteras nostras se
posito ad hoc cōgruo temporis spacio apta ⁊ cō
uenienti etate discenda sunt eis qui hoc celeri
ter possunt. Nam ⁊ ipsos romane pricipes elo

quentie nō piguit dicere. q̄ hanc artez nisi quis
cito possit nunq̄ oīno perdiscere. Quod vtruz
veruz sit quid opus est querere? Nō eni etiam
si possint hec a tardioribus tandem aliquando
perdisci nos ea tanti pēdimus vt eis discendis
iā maturas vel etiā graues hoīum etates ve-
limus impendi: Satis est vt adolescentulo꜒z
ista sit cura:nec ipsoꝝ omniū:quos vtilitati ec-
clesiastice cupimus erudiri:sed eoꝝ quos non-
dum magis vrgens ⁊ huic rei sine dubio ꝓpo
nenda necessitas occupauit. Qm̄ si acutū ⁊ fer
uens assit īgenium:facilius adheret eloquētia
legētibus ⁊ audiētibus eloquētes:q̄ȝ eloquētie
precepta sectantibus. Nec desunt ecclesiastice
littere etiā preter canonē in arce auctoritatis sa
lubriter collocatū:quas legendo homo capax:⁊
si nō id agat sed tātūmodo rebus que ibi dicun
tur intentus sit:etiaȝ eloquio quo dicunt᷑ dum i
his versat᷑ imbuitur accedente vel maxime ex
ercitatione siue scribendi siue dictandi:postre-
mo etiā dicēdi que ſm pietatis ac fidei regulā
sentit. Si autem tale desit ingeniū:nec illa rhe
torica precepta capiunt᷑:nec si magno labore in
culcata quātulacunq̄ȝ ex parte capiant᷑ aliquid
prosunt:qm̄quidem etiā ipsi qui ea didicerunt ⁊
copiose ornateq̄ȝ dicunt nō oēs vt ſm ipsa di-
cant possint ea cogitare cū dicunt si nō de his
disputant:imo vero vix vllos eē existimo q̄ vtrūq̄ȝ
possint:⁊ dicere bene:⁊ ad hoc faciēdum prece
pta illa dicēdi cogitare duz dicūt. Cauēduz est
enim ne fugiāt ex aīo que dicēda sunt: dum at-
tendit᷑ vt arte dicant᷑. Et tamē in sermonibus
atq̄ȝ dictōibus eloquētiū impleta reperiunt᷑ ꝓce
pta eloquētie:de q̄bus illi vt eloquerent᷑ vel cū
eloq̄rent᷑ nō cogitauerūt:siue illā didicissent siue
ne attigissent quidem. Implent quippe illa: q̄r
eloquentes sunt nō adhibent vt sint eloquen-
tes. Quapropter cum ex infantibus loquentes
nō fiant nisi locutiones discendo loquentium:
cur eloquentes fieri nō possunt nulla eloquen-
di arte tradita:sed elocutiones eloquētium le-
gendo ⁊ audiendo:⁊ quātum assequi cōceditur
imitando? Quid quod ita fieri ipsis quoq̄ȝ expe
rimur exemplis? Nam sine preceptis rhetori
cis nouimus plures eloquētiores plurimis qui
illa didicerunt:sine lectis ⁊ auditis eloquenti
um disputationibus vel dictionibus neminez.
Nam neq̄ȝ ipsa arte grammatica qua discitur
locutionum integritas indigerent pueri:si eis
inter homines qui integre loquerentur cresce-
re daret᷑ ⁊ viuere. Nesciētes q̄ppe illa noīa vici
orum q̄c̄q̄d viciosuz cuiusq̄ȝ ore loquētis audi-
rent sana sua consuetudine reprehenderent: ⁊
cauerent:sicut rusticos vrbani reprehendunt:
etiam qui litteras nesciunt. Debet igitur diui

narum scripturarum tractator ⁊ doctor: defen
sor recte fidei ac debellator erroris ⁊ bona do-
cere:⁊ mala dedocere:atq̄ȝ in hoc opere sermo
nis conciliare auersos:remissos erigere nescien
tibus quid agatur quid expectare debeant inti
mare. Ubi autem beniuolos:intentos:dociles
aut inuenerit:aut ipse fecerit: cetera peragen-
da sunt sicut postulat causa. Si docendi sunt q
audiunt narratione faciendum est:si tamen in-
digeat vt res de qua agitur innotescat. Ut autē
que dubia sunt certa fiant:documentis adhibi
tis ratiocinandum est. Si vero qui audiūt mo
nendi sunt potius q̄ȝ docendi vt in eo quod iaz
sciunt agendo non torpeant:⁊ rebus assensum
quas veras esse fatentur:accommodent: ma-
ioribus dicendi viribus opus est. Ibi obsecra-
tiones ⁊ increpationes: ⁊ concitationes : ⁊ co-
ercitationes:⁊ quecunq̄ȝ alia valent ad cōmo-
nendos animos necessaria. Et hec quidem cū-
cta que dixi omnes fere homines in his que lo
quendo agunt facere non quiescunt. Sed cum
alij faciant obtuse deformiter frigide:alij acute
ornate vehementer : illum ad hoc opus vnde
agimus iam oportet accedere:qui potest dispu
tare ⁊ dicere sapienter etiam si non potest elo-
quenter vt prosit audientibus ⁊ si minus q̄ȝ ꝓ-
desset si ⁊ eloquenter posset dicere. Qui vero af
fluit insipienti eloquentia:tanto magis cauen
dus est quanto magis ad eo in his que audire in
utile est delectatur auditor:⁊ eum quem diserte
dicere audit etiam vere dicere existimat. Hec
autem sententia nec illos refugit qui artez rhe
toricam docendam putarunt. Fassi sunt enim
sapientiam sine eloquentia parum prodesse ci-
uitatibus:eloquentiam vero sine sapientia ni-
mium obesse plerunq̄ȝ:prodesse nunquaz. Si
ergo illi qui precepta eloquentie tradiderunt:
in eisdem libris in quibus id egerunt verita-
te instigante coacti sunt confiteri veram hoc est
supernā que a patre luminū descēdit sapiētiā ne
sciētes: q̄ȝto magis nos nō aliud sentire debem⁹
qui huius sapientie filij:⁊ ministri sumus. Sa-
piēter autē dicit homo tāto magis vel min⁹ q̄ȝ
to in scripturis sctis magis minusue ꝑfecit. Nō
dico in eis multū legendū memorieq̄ȝ mandā
dum:sed bene intelligendum: ⁊ diligenter ea-
rum sensibus indagandum. Sunt eniz qui eas
legunt ⁊ negligunt : legunt vt teneant : negli-
gunt ne intelligant. Quibus longe sine dubio ꝓ
ferendi sunt qui verba earum minus tenent:⁊
cor earū sui cordis oculis vident. Sed vtrisq̄ȝ
ille melior:qui ⁊ cū volet eas dicit:⁊ sicut opor
tet intelligit. Huic ergo qui sapienter debet di
cere etiam quod non potest eloquenter: verba
scripturarum tenere maxime necessarium est.

Quanto enim se pauperiorem cernit in suis: tanto eum oportet in istis esse ditiorem: vt qđ dixerit suis verbis probet ex illis. Et qui proprijs verbis minor erat: magnorum testimonio quodammodo crescat. Probando enim delectat, qui minus potest delectare dicendo. Porro qui non solum sapienter: verum etiam eloquenter vult dicere: quoniam profecto plus ꝓderit: si vtrunqꝫ potuerit: ad legendos vel audiēdos ⁊ exercitatōe imitādo eloquētes mitto eū libēti⁹ ꝙ̄ magistris artis rhetorice vacare ꝑcipiam: si tamen hi qui leguntur ⁊ audiuntur nō solū eloquēter sꝫ ēt sapiēter dixisse vł dicere veraci ꝓdicatōe laudant. Qui eni eloquēter dicūt suauiter q sapiēter salubriter audiūt. Propter qđ nō ait scriptura: multitudo eloquētium: sed multitudo sapientium sanitas est orbis terrarum. sicut autem sepe sumenda sunt ⁊ amara salubria ita semper vitāda est dulcedo perniciosa. Sed salubri suauitate vel suaui salubritate quid melius? Quanto enim magis illic appetitur suauitas: tanto facilius salubritas prodest. Sunt ergo ecclesiastici viri qui diuina eloquia non solum sapienter: sed eloquenter etiam tractauerunt. Quibus legendis magis non sufficit tempus ꝙ̄ deesse ipsi studentibus ⁊ vacātibus possunt. Hic aliquis forsitan querit vtrum auctores nostri: quorum scripta diuinitus inspirata canonem nobis saluberrima auctoritate fecerūt sapientes tātummodo an eloquentes etiam nūcupandi sint. Que quidem questio apud meipsum ⁊ apud eos qui mecum quod dico sentiunt facillime soluitur. Nam vbi eos intelligo: non solum nihil esse eis sapientius: verumetiam nihil esse eloquentius, mihi videri potest. Et audeo dicere ⁊ omnes qui recte intelligūt quod illi loquuntur simul intelligere nō eos aliter loqui debuisse. Sicut est enim quedam eloquentia que magis etatē iuuenilem decet: est que senilem: nec iam dicenda est eloquētia si persone nō congruat eloquētis. ita est quedam que viros summa auctoritate dignissimos planeqꝫ diuinos decet. Hac illi locuti sunt nec ipsos decet alia: nec alios ipsa: ipsis enim cōgruit: alios autem quāto videtur humilior: tāto altius nō ventositate sed soliditate transcendit. Ubi vero nō eos intelligo: minus quidem mihi apparet eorum eloquētia: sed eam nō dubito esse talem qualis est vbi intelligo: Ipsa quoqꝫ obscuritas diuinorum salubriumqꝫ dictorum tali eloquētie miscēda fuerat: in qua proficere noster intellectus nō solum inuētione: verumetiam exercitatione deberet. Possem quidem si vacaret omnes virtutes ⁊ ornamēta eloquentie: de quibus inflātur isti qui linguam suam nostrorum auctorū lingue: non magnitudine sed tumore preponūt ostendere in istorum litteris sacris: quos nobis erudiendis ⁊ ab hoc seculo prauo in beatum seculum transferendis prouidentia diuina prouidit: Sed non ipsa me plus ꝙ̄ dici potest in illa eloquentia delectant: que sunt his viris cum oratoribus gentilium poetis'ue communia. Illud magis admiror ⁊ stupeo ꝙ nostra eloquentia ita vsi sunt per alteram quandam eloquētiam suam: vt nec eis deesset nec emineret in eis: quia nec improbari ab illis: nec ostentari oportebat: quorum alterum fieret si vitaretur: alterum putari posset si facile agnosceretur. Et in quibus forte locis agnoscitur a doctis tales res dicuntur: vt verba quibus dicuntur non a dicente adhibita: sed ipsis rebus velut sponte subiecta videantur: quasi sapientiam de domo sua id est pectore sapientis procedere intelligas ⁊ tanquam inseparabilem famulam etiam nō vocatam sequi eloquentiam. Quis enim non videat quid voluerit dicere: ⁊ ꝙ̄ sapienter dixerit apostolus. Gloriamur in tribulationibus scientes ꝙ tribulatio patientiam operatur: patientia autem probationem: probatio vero spē spes autem non confundit: quia charitas dei diffusa est in cordibus nostris: per spiritum sanctum qui datus est nobis. Hic si quis: vt ita dixerim: imperite peritus artis eloquentie precepta apostolum secutum fuisse contendat: nōne a christianis doctis indoctisqꝫ ridebitur? Et tamen agnoscitur hic figura que climax grece latine vero a quibusdam est appellata gradatio: quoniam scalam dicere noluerunt: cum verba vel sensus connecterentur alterum ex altero: sicut hic ex tribulatione patientiam: ex patientia probationem: ex probatione spem connexam videmus. Agnoscitur ⁊ aliud decus: quoniam post aliqua pronunciationis voce finita singula que nostri membra ⁊ cesa: greci autem cola ⁊ commata vocant: sequitur ambitus siue circuitus: quem periodon illi appellāt: cuius mēbra suspenduntur voce dicentis donec vltima finiantur. Nam eorum que precedunt circumitum membrum illud est primum: quoniam tribulatio patientiam operatur: secundum. patientia autem probationem: tertium: probatio vero spem. Deinde subiungitur ipse circūitus: qui tribus peragitur membris: quorum primū est: spes autem non confundit. secundum. quia charitas dei diffusa est in cordibus nostris: tertium per spiritum sanctum qui datus est nobis. At hec atqꝫ huiusce modi in elocutōis arte traduntur. Sicut ergo apostolū precepta eloquētie secutū fuisse nō dicim⁹: ita ꝙ eius sapiam secuta sit eloquētia nō negam⁹. Scribēs ad corinthios

in ſecunda epiſtola redarguit quoſdaꝫ qui erāt ex iudeis pſeudo apoſtoli:eiqꝫ detrahebāt. Et quū ſeipſum predicare ꝯpellitur:hanc ſibi velut inſipientiam tribuens ꝙꝫ ſapienter dicit ꝙꝫ eloquenter. Sed comes ſapientie:dux eloquentie illam ſequens:iſtam precedens:ſequentem non reſpuens:iterum dico inquit ne quiſ me putet inſipientem eſſe.alioquin velut inſipientem ſuſcipite me:vt ⁊ ego modicuꝫ quid glorier. Quod loquor non ſcōm deum loquor ſed quaſi in ſtultitia in hac ſubſtantia glorie. Quoniam quidem multi gloriantur ſm carnē ⁊ ego gloriabor. Libenter enim ſuffertis inſipientes:cum ſitis ipſi ſapientes. Toleratis eniꝫ ſiquis vos in ſeruituteꝫ redigit. Si quis deuorat:ſiquis accipit:ſiquis extollitur. Si quis in faciem vos cedit.ſcōm ignobilitatem dico:q̄ſi nos infirmati ſimus. In quo quis audet in inſipientia dico:audeo ⁊ ego. Hebrei ſunt:⁊ ego. Iſraelite ſunt:⁊ ego. Semen abrae ſunt:⁊ ego Miniſtri chriſti ſunt: vt inſipiens dico ſuper ego. In laboribus plurimum:in carcerib⁹ abūdantius:in plagis ſupra modum: in mortibus ſepius: A iudeis quinquies quadraginta vna minus accepi. Ter virgis ceſus ſum:ſemel lapidatus ſum:ter naufragium feci : nocte ⁊ die in profundo maris fui. In itineribus ſepe:periculis fluminum:periculis latronum:periculis ex genere:periculis ex gentibus: periculis in ciuitate:periculis in deſerto: periculis in mari: periculis in falſis fratribus. In labore ⁊ erūna in vigilijs ſepius:in famē ⁊ ſiti: in ieiunijs ſepius:in frigore ⁊ nuditate. Preter illa que extriſecus ſunt incurſus in me quottidiani:ſollicitudo omnium eccleſiaruꝫ. Quis infirmatur:⁊ ego non infirmor: Quis ſcandalizaẜ:⁊ ego nō vror Si gloriari oportet in his q̄ infirmitatis mee ſunt gloriabor. Quanta ſapiētia iſta ſint dicta vigilantes vident. Quanta vero eloquētie flumina cucurrerint ⁊ qui ſtertit aduertit. Porro autem qui nouit agnoſcit ꝙ ea ceſa que comata greci vocant:⁊ membra ⁊ circuitus de q̄bus paulo ante diſſerui:cum decentiſſima varietate interponerentur.totam iſtam ſpeciem dictionis:⁊ quaſi eius vultum quo etiaꝫ indocti delectantur mouenturqꝫ fecerunt: Nam vnde cepimus hunc locum miſerere:circūitus ſt: primus minimus hoc eſt bimembris : minus enim ꝙꝫ duo membra ciecūitus habere nō poſſunt:plura vero pn̄t. Ergo ille primus eſt: Iterum dico:ne quis me exiſtimet inſipientē eſſe. Sequitur alius trimembris. Alioq̄n velut inſipientem ſuſcipite me: vt ⁊ ego modicuꝫ quid glorier. Tertius qui ſequitur membra hꝫ quattuor. Quod loquor non loquor ſm deum: ſed quaſi in ſtultitia in hac ſubſtantia glorie. Quartus duo habet.quū quidem multi gloriaẜ ſm carnem ⁊ ego gloriabor. Et quintus habꝫ duo Libenter enim ſuſtinetis inſipientes:cum ſitis ipſi ſapientes. Et ſextus bimembris eſt. Toleratis enim ſi quis vos in ſeruitutem redigit. Sequuntur tria ceſa. Si quis deuorat:ſiq̄s accipit:ſi quis extollitur. Deinde tria membra. Si quis in faciem vos cedit: ſm ignobilitateꝫ dico:quaſi nos infirmati ſimus. Addiẜ trimēbris circūitus. In quo antem quis audet:in inſipientia dico:audeo ⁊ ego. Hinc ⁊ ſingulis q̄buſqꝫ ceſis interrogādo poſitis:ſingula itidem ceſa r̄n̄ſione redduẜ tria tribus. Hebrei ſunt Et ego. Iſraelite ſunt. Et ego. Semen Abrae ſunt. Et ego. Quarto autē ceſo ſimili interrogatione poſito:nō alterius ceſi ſed membri oppoſitione reſpondet. Miniſtri chriſti ſunt. Vt minus ſapiēs dico:ſuper ego: Iam ceſa quatuor ſequentia remota decentiſſime interrogatōe funduntur. In laboribus plurimum:in carceribus abundantius:in plagis ſupra modum:in mortibus frequenter. Deīde ſeq̄tur breuis circuituſ quoniam ſuſpenſa pronunciatōe diſtiguendum eſt. A iudeis q̄nquies: vt hoc ſit vnum membꝝ cui cōnectitur alterum:quadragita vna minus accepi. Inde reditur ad ceſa:⁊ ponuntur tria. Ter virgis ceſus ſum. Semel lapidatus ſum. Ter naufragium feci. Sequitur membruꝫ. Nocte ac die in profundo maris fui. Deinde quatuordecim ceſa decentiſſimo impetu profluunt. In itineribus ſepe:periculis fluminum: periculis latronuꝫ:periculis ex genere: periculis ex gentibus:periculis in ciuitate: periculis in deſerto:periculis in mari:periculis in falſis fratribus:in labore ⁊ erumna:in vigilijs ſepius:in fame ⁊ ſiti:in ieiunis ſepius:in frigore ⁊ nuditate. Poſt hec interponit trimembreꝫ circūitū Preter illa que extrinſecus ſunt:incurſus mei quottidiani:ſollicitudo omnium eccleſiarum. Et hinc duo membra percōtatione ſubiungit. Quis infirmatur ⁊ ego nō infirmor. Quis ſcandalizatur:⁊ ego non vror: Poſtremo totus iſte quaſi anhelans locus:trimembri circumitu terminatur: Si gloriari oportet in his que infirmitatis mee ſūt gloriabor. Quod vero poſt hūc impetum interpoſita narratiuncula quodammodo requieſcit:⁊ requieſcere facit auditoreꝫ:q̄d decoris:quid delectationis habeat ſatiſ dici nō poteſt. Sequitur.n.dicens. Deus ⁊ pater domini noſtri ieſu chriſti ſcit:qui eſt benedictus ī ſecula:ꝙ non mentior. Ac deinde quomodo periclitatus fuerit:⁊ quomodo euaſerit : breuiſſime narrat. Longum eſt cetera perſequi:vel ī alijs ſanctarum ſcripturarum locis iſta monſtrare.

Quod si ⁊ iam figuras locutionis que illa arte
traduntur: in his saltem que de apostoli elogo
cōmemoraui ondere voluissem. nō ne facilius
graues homines me nimiū ꝙ̄ quisꝗ̄ studioso
rum sibi sufficientē putarent. Hec omnia quā
do a magistris docent pro magno habent: ma
gno emuntur: magna iactatiōe vendunt. Quā
iactationē ego redolere ⁊ iam vereor: dum ista
sic dissero. Sed male doctis hominibꝰ rñden-
dum fuit: qui nostros autores ꝯtemnendos pu
tant: nō quia nō habent: sed qꝛ nō ostentant: ꝙ̄
nimis isti diligunt eloquētiā. Sed forte quis
putat tanꝗ̄ eloquentē nostrū eligisse me paulū
Uidetur eniꝫ vbi ait: ⁊ si imperitus sermone sꝫ
nō scientia: quasi concedendo obtrectatoribꝰ sit
locutus: nō tanꝗ̄ id verū agnoscere ꝯfitēdum.
Si aūt dixisset iperitus quidē sermone sꝫ nō sci
entia: nullo modo aliud posset intelligi. Scien-
tiam plane nō cūctatus est ꝓfiteri sine qua esse
doctor gentium nō valeret. Certe si qd eiꝰ pro
ferimus ad exemplum eloquētie ex illis episto
lis vtiqꝫ ꝓferimus: quas etiam ipsi obtrectato
res eius: qui sermonē ꝑsentis cōtemptibilem
putari volebant graues ⁊ fortes esse ꝯfessi sūt.
Dicendum ergo mihi aliquid esse video ⁊ de
eloquentia ꝓphetarū: vbi per tropologiā mul-
ta obteguntur. Que quāto magis trāslatis verbis
videntur operiri: tanto magis cū fuerit aperta
dulcescunt. Sed hoc loco tale aliqd cōmemo
rare debeo. vt que dicta sunt nō cogar expone
re: sed cōmendē tantū quomodo dicta sint. Et
ex illius ꝓphete libro potissimū hoc faciam: qui
se pastorē vel armentariū fuise dicit: atqꝫ inde
diuinitus ablatū atqꝫ missuꝫ: vt dei populo ꝓ-
phetaret. Non autē secundū septuaginta inter
pretes qui etiā ipsi diuino spiritu interp̄tati ob
hoc aliter videntur nonnulla dixisse: vt ad spiri-
tualem sensum ꝑscrutandū magis admonere
tur lectoris intentio. vnde etiā obscuriora non
nulla: tropica magis tropica sūt eorū: sed sicut
ex hebreo i latinū eloquiū p̄sbitero hieronimo
vtriusqꝫ lingue perito interp̄tante trāslata sūt.
Cum igitur argueret impios: superbos: luxurio
sos: ⁊ fraterne ideo negligētissimos charitatis
rusticus iste ꝓpheta exclamauit dicens. Ue vo
bis qui opulenti estis in syon: ⁊ cōfiditis in mō
te samarie: optimates capita populorum ingre
dientes pompatice domū israel Transite in ca-
lamne ⁊ videte: ⁊ ite inde in emath magnaꝫ: ⁊
descendite in geth palestinoꝝ: ⁊ ad optima q̄qꝫ
regna hoꝝ si latior terminꝰ eoꝝ termio vestro ē.
Qui separati estis in diē malū: ⁊ appropinq̄tis
solio iniquitatis. Qui dormitis in lectis ebur-
neis: ⁊ lasciuitis in stratis vestris. Qui come-
ditis agnū de grege: ⁊ vitulos de medio de ar-
menti. Qui canitis ad vocem psalterij. Sicut
dauid putauerūt se habere vasa cantici: biben-
tes in phialis vinum: ⁊ optimo vnguento deli-
buti: ⁊ nihil patiebantur super cōtritione ioseph.
Nunqd nā isti q ꝓphetas nostros tanꝗ̄ ineru-
ditos ⁊ elocutionis ignaros veluti docti disert
tiqꝫ cōtemnūt: si aliquid eis tale vel in tales di-
cendum: fuisset aliter se voluissent dicere qui
tamē eorum insanire noluissent. Quid eniꝫ est
quod isto eloquio aures sobrie plus desiderēt
prima ipsa inuectio: quasi sopitis sensibus vt
euigilarēt: quo fremitu illisa est. Ue vobis qui
o polenti estis in syon ⁊ cōfiditis in mōte sama
rie optimates capita populorum ingrediētes
pompatice domū israel. Deinde vt beneficijs
dei: qui eis ampla spacia regni dedit ostendat
ingratos: quoniā cōfidebant in monte samarie
vbi vtiqꝫ idola colebant: transite inqt in calā-
ne ⁊ videte: ⁊ ite inde in emath magnam ⁊ de-
scēdite in geth palestinoꝝ: ⁊ ad optima queqꝫ re
gna hoꝝ: si latior terminus eoꝝ termino vestro
est. Simul etiā cū ista dicūtur locoruꝫ nominibꝰ
tanꝗ̄ luminibus ornatur eloquiū: que sūt i n syon
samaria: calamne: emath magna: ⁊ geth palesti
norum. Deinde verba que his adiungunt lo-
cis decētissime variant. opulenti estis cōfiditis
transite: ite: descendite. Consequēter denūciat
futura sub iniquo rege captiuitas cū dicit. Qui
seperati estis in diē malum: ⁊ appropinquatis
solio iniquitatis. Tunc subijciunt merita luxu
rie. Qui dormitis i lectis eburneis: ⁊ lasciuitis
in stratis vestris. Qui comeditis agnuꝫ de gre
ge: ⁊ vitulos de medio armēti. Ista sex mēbra
tres bimēbres circūitus ediderūt. Nō eni ait.
Qui seperati estis in diē malum: qui appropin
quatis solio iniquitatis: qui dormitis in lectis
eburneis: qui lasciuitis in stratis vestris: qui co
meditis agnum de grege. qui vitulos de medio
arumēti. Quod si ita diceretur esset quidē ⁊ hoc
pulcruꝫ vt ab vno ꝓnomine repetito omnia sex
membra decurrerēt: ⁊ ꝓnunciātis voce singula
finirent. Sed pulcrius factū est vt eidem ꝓno-
mini essent bina subnexa que tres sententias
explicarēt: vnā ad captiuitatis ꝓnūciationē: q
seperati estis in dieꝫ maluꝫ ⁊ appropinquatis
solio iniquitatis: alterā ad libidinē qui dormitis
in lectis eburneis ⁊ lasciuitis in stratis vestris
ad voracitatem vero tertiā pertinentē: qui co-
meditis agnum de grege: ⁊ vitulos de medio
armenti: vt in potestate sit ꝓnunciantis: vtruꝫ
singula finiat ⁊ mēbra sint sex. an primū ⁊ tertiū
⁊ quintuꝫ voce suspendat: ⁊ secundum primo
quartum tercio: sextum quinto cōnectēdo: tres
bimembres circūitus decentissime faciat vnuꝫ
quo calamitas imminens: alterum quo lectus

mpurus. tertium quo prodiga mensa mōstre
tur. Deinde luxuriosaz remordet aurium vo-
luptatem. Ubi cū dixisset qui canitis ad vocez
psalterij: quoniā potest exerceri sapiēter a sapi-
entibus musica mirabili decore dicendi: inue-
ctiōis impetu relaxato ⁊ nō ad illos sed de illis
iam loquens vt nos musicam sapientis a mu-
sica luxuriantis distingure cōmoneret: nō ait. q
canitis ad vocem psalterij: ⁊ sicut dauid puta-
tis vos habere vasa cantici: sed cum illud ad
illos dixisset qđ luxuriosi audire deberēt: qui ca
nitis ad vocem psalterij imperitiā quoqꝫ illorū
alijs indicanit: adiungēs sicut dauid putauerūt
se habere vasa cantici: bibentes in phialis: vi-
nuz ⁊ optimo vnguento delibuti. Tria hec me
lius pnunciantur si duobus prioribus mēbris
suspensis circūitus tertio finiatur. Jaz vero qđ
his omnib⁹ adiungit: ⁊ nihil patiebant sup cō
tritione ioseph: siue cōtinuatuz dicatur vt vnū
sit membruz: siue decētius suspendatur. ⁊ nihil
patiebant: ⁊ post hanc distinctiōem inferatur:
super cūtrictiōe ioseph: atqꝫ sit bimembris cir
cūitus: miro decore nō dictum est nihil patiebā
tur super contritione fratris: sed positus est pro
fratre ioseph: vt quicūqꝫ freter propitius signi
ficaretur eius nomine: cuius ex fratrib⁹ fama
preclara est: vel in malis que pendit: vel in bo
nis que rependit. Iste certe tropus vbi ioseph
quēcunqꝫ fratrem facit intelligi nescio vtrum
illa quam didicimus ⁊ docuimus arte tradat.
Quam sit tamen pulcer: ⁊ quēadmodum affi-
ciat legentes atqꝫ intelligentes non opus est q
ꝗꝫ dici si ipse nō sentit. Et plura quidem que p
tineant ad precepta eloquentie in hoc loco quē
pro exemplo posuimus possunt reperiri: sed bo
num auditorem nō tā si diligēter instruit quaz
si ardenter pronuncietur accendit: Neqꝫ enim
hec humana idustria composita: sed diuina mē
te sunt fusa ⁊ sapiēter ⁊ eloquēter nō intenta in
eloquentiam sed a sapientia nō recedente elo-
quentia. Si eniz sicut quidaz disertissimi atqꝫ
acutissimi viri videre ac dicere potuerunt ea
que velut oratoria arte discuntur non obserua-
rent ⁊ notarēt ⁊ i hāc doctrinā redigerent: nisi
prius in orator inuenirentur ingenijs: quid mi
rum si ⁊ in istis inueniuntur: quos ille misit q
facit ingeniuz. Quia propter ⁊ eloquentes qui
dem nō soluz sapientes canonicos autores do
ctoresqꝫ fateamur tali eloquentia vsos qualis
personis eiusmodi cōgruebat. Sed nos ⁊ si de
literis eorum que sine difficultate intelligūtur
nōnulla sumimus elocutiōis exempla nequaꝗꝫ
tamen putare debemus imitandos eos nobis
esse in his que ad exercēdas ⁊ eliminādas qđ
ammodo mentes legentium: ⁊ ad rumpenda

fastidia atqꝫ acuenda studia discere volentiuz
ad zelandos quoqꝫ siue vt ad pietatem cōuer-
tantur: siue vt a misterijs secludantur animos
impiorum vtili ac salubri obscuritate dixerūt.
Sic quippe illi locuti sunt vt posteriores qui
eos recte intelligerent ⁊ exponerēt: alteraz gra
tiam disparem quidē. verūtamē subsequentez
in dei ecclesia reperirēt Non ergo expositores
eorum ita loqui debent tanꝗꝫ seipsi exponendos
simili autoritate pponant: sed in omnibus ser
monibus suis primitus ac maxime vt intelligā
tur elaborēt ea ꝗꝫtum possunt perspicuitate di
cendi: vt aut multū tardus sit qui nō intelligit
aut in rerū quas explicare atqꝫ ōndere volum⁹
difficultate ac subtilitate nō in nostra locutiōe
sit causa quo min⁹ tardius ve qđ dicimus possit
intelligi. Sūt eni quedā q̄ sua vi nō intelligūtur
aut vix itelligunt: ꝗꝫtolibet ⁊ ꝗꝫtum liber ꝗꝫuis
planissime dicētis versentur eloquio: q̄ in populi
audiētiaz: vel raro si aliqd: vrget ve nūꝗꝫ oio
mittēda sūt. In libris aūt q̄ ita scribunt vt ipsi
sibi quodāmodo lectorem teneāt cum itelligūt
molesti nō sint volētibus legere cū aūt nō itelli
gunt molesti nō sint nolētib⁹ leger. Et in aliquo
rū collucutionib⁹ ⁊ nō ē h officiū deserēdū vt ve
ra: ꝗꝫuis difficillima ad intelligēdū q̄ ipi iā pre
cipimus cū ꝗꝫtocūqꝫ labore disputatiōis ad ali-
orū intelligentiā pducamus: si tenet auditorez
vel collocutorē discēdi cupiditas: nec mētis ca
pacitas deficit q̄ quoquo nō itimata possit acci-
pe. nō curāte illo q docet ꝗꝫta eloquētia doceat
sed ꝗꝫta euidētia. Cui⁹ euidētie diligēs appeti
tus aliqñ negligit verba cultiora: nec curat qd
bene sonet: sed qd bene indicet atqꝫ itimet qđ
ōndere intēdit. Unde ait qdā cū de tali genere
locutionis ageret esse in ea quadam diligentez
negligentiā. Hec tamē sic detrahit ornatuz vt
sordes nō contrahit. Quāuis in bonis doctori
bus tanta docēdi cura sit vel esse debeat vt ver
bum qđ nisi obscurū sit ambiguuz latinum esse
non potest Uulgi autez more sic dicitur: vt am
biguitas obscuritasqꝫ vitetur: non sic dicatur
vt a doctis sed poti⁹ vt ab indoctis dici solet.
Si eniz nō piguit dicere interpretes nostros
nō cōgregabo cōuenticula eorum de saagnini-
bus quoniā senserunt ad rez pertinere vt eo lo
co' particulariter nūciaret hoc nomē qđ i latia
lingua tantūmodo singulariter dicit: cur pieta
tis doctorē pigeat iperitis loquēte ossuz poti⁹ ꝗꝫ
os dicere ni ista sylaba non habeo ꝙ sunt ossa
sed ab eo quod sunt ora intelligatur vbi vafre
aures de corruptione vocalium vel producti
one nō iudicant. Quid enim pdest locutionis i
tegritas quam nō sequitur intellect⁹ audientis
cū loquendi omnino nulla sit causa: si qđ loqui

tur nō. intelligunt: ꝓpter quos vt itelligant loq
mur Qui ergo docet: vitabit omnia verba que
non docent. Et si pro eis alia integra que intelli
gant pōt dicere id magis eliget. Si aūt nō pōt
siue qꝛ nō sūt: siue qꝛ pn̄tia nō occurrūt: vtet eti
am vbis minꝰ itegris: dū tamē res ipsa doceat
atqꝫ discat integre. Et hoc qdē non solū in collo
cutionibꝰ siue fiāt cū aliquo vno: siue cū pluribꝰ
veꝝ etiā multo magis in populis quādo ſmo
ꝓmitur vt intelligamur instādū est: qꝛ ⁊ in col-
locutiōibꝰ est cuiqꝫ iterrogādi potestas. Ubi āt
oēs tacēt vt audiatur vnus: ⁊ in eū intēta ora cō
uertūt: ibi vt regrat quisqꝫ qđ non intelligit nec
moris est nec decoris: ac ꝑ hoc dꝫ maxime tacē
ti subuenire cura dicentis. Solet aūt motu suo
significare auida multitudo cognoscēdi vtrum
intellexerit. Qđ donec significet versandū est
quod agit multimoda varietate dicendi. Qđ i
potestate nō habent q preparata ⁊ ad verbum
memoriter retenta ꝓnunciant. Mox aūt vt in
tellectū esse constiterit: aut sermo finiēdus: aut
in alia traseūdū est: Sicut eniꝫ gratus est q co-
gnoscēda enubilat: sic onerosus est qui cognita
iculcat eis dūtaxat quoꝝ tota expectatio idissol
uēda eoꝝ que pādunt difficultate pēdebat. Nā
delectādi gratia etiā nota dicunt: vbi nō ipsa sꝫ
modus quo dicūtur attēdit. Qđ si ⁊ ipse iā notꝰ
est atqꝫ auditoribꝰ placet: pene nihil iterē vtꝝ
is q dicit dictor an lector sit. Solēt eniꝫ ⁊ ea q̄ cō
mode scripta sunt: nō solū ab his qui primitus
innotescunt iocūde legi: veꝝ etiā ab his quibꝰ
iaꝫ nota sunt: neqꝫ adhuc illa de memoria dele
uit obliuio: nō sine iocūditate relegi: vł ab vtris
qꝫ libenter audiri: Que autēꝫ quisqꝫ iam oblitꝰ
est cū ꝯmonetur docatur: Sꝫ de modo delectā
di nūc nō ago: de modo aūt quo docēdi sunt q
discere desiderant loquor. Is autēꝫ est optimus
quo fit vt q audiat veꝝ audiat: ⁊ qđ audit itelli
gat. Ad quē finē cū ventū fuerit: nihil tūc am-
plius erit de ipsa re tanqꝫ diutiꝰ docēda labo-
randū: sꝫ forte de ꝯmēdāda vt in corde fingat
Qđ si faciēdū videbit: ita modeste faciendū ē:
vt nō ꝑueniat ad tediū. Prorsus hec ē in docen
do eloquētia: q̄ fit dicēdo nō vt libeat qđ hor-
rebat: aut vt fiat qđ pigebat: sꝫ vt appeat quod
latebat. Quod tn̄ si fiat isuauiter: ad paucos q-
dē studiosissimos suꝰ ꝑuenit fructus: q ea que di
scenda sūt: qꝫuis abiecte iculteqꝫ dicant scire de
siderāt. Qđ cū adepti fuerit: ipsa delectabiliter
vitate pascūtur. Bonoꝝ igenioꝝ insignis ē ido
les: i verbis veꝝ amare nō verba. quid. n. pro
dest clauis aurea: si apire qđ volumꝰ nō potest.
Aut qd obest lignea: si hoc pōt qn̄ nihil q̄rimꝰ ni
si patere qđ clausuꝫ ē. Sed qn̄ inter se habēt
nōnullā similitudinē vescētes atqꝫ dicētes: pro-

pter fastidia plurimoꝝ etiā ipsa sine qbus viui
nō pōt alimēta ꝯdienda sūt. Dixit ergo quidaꝫ
eloquēs ⁊ veꝝ dixit: ita dicere debere eloquen
tem: vt doceat: vt delectet ⁊ flectat. Deide ad
didit: docere necessitatis ē: delectare suauitatis
flectere victorie. Hoꝝ triū qđ primo loco posi-
tū est hoc est docēdi necessitas in rebꝰ ē ꝯstitu-
ta quas dicimꝰ: reliq̄ duo in modo quo dicimꝰ
docēdo. Qui ergo dicit cum docere vult: qꝫdiu
nō itelligitur nōdū se existimet dixisse qđ vult
ei quē vult docere. Qꝛ ⁊ si dixit qđ ipse nō intel
ligit: nōdū ille dixisse putandus ē: a quo itellectꝰ
nō est. Si vero itellectꝰ est quocūqꝫ modo dixe
rit dixit. Qđ si etiā delectare vult euꝫ cui dicit
aut flectere: nō quocūqꝫ modo dixerit faciet: sꝫ
interest quō dicat vt faciat. Sicut est aūt vt te-
neat ad audiēdū delectādus auditor ita flectē-
dus vt moueat ad agendū. Et sicut delectatur
si suauiter loquaris: ita flectit si amet qđ polli-
ceris: timeat qđ minaris: oderit qđ arguis: qđ
ꝯmēdas amplectatur: quod dolēduꝫ exaggeras
doleat: cū quid letandū predicas gaudeat. mise
reatur eoꝝ quos ante miserādos oculos dicen
do ꝯstituis: fugiat eos quos cauēdos terrēdo ꝓ
ponis: ⁊ qcquid aliud grādi eloquētia fieri pōt
ad ꝯmouendos aīos auditoꝝ nō quid agenduꝫ
sit vt sciāt: sꝫ vt agāt qđ agēdū eē iā sciūt. Si āt
adhuc nesciūt: prius vtiqꝫ docēdi sunt qꝫ monē
di. Et fortasse rebus ipsis cognitis ita moue-
buntur vt eos nō opꝰ sit maioribꝰ eloquentie
viribꝰ iaꝫ moueri. Quod tamē cū opꝰ ē: facien
dū ē. Tūc autem opꝰ est: quādo cū scierint quid
agendū sit nō agunt: ac ꝑ hoc dicere necessitatis
est. Possunt eniꝫ agere ⁊ non agere quod sciunt
Quis autē dixerit eos agere debere quod ne-
sciūt? Et ideo flectere necessitatis nō est: qꝛ sem
per opus nō ē: si tātuꝫ docenti vel etiaꝫ delectā
ti ꝯsentit auditor. Ideo aūt victorie est flectere
qꝛ fieri pōt vt ⁊ doceatur ⁊ delectetur ⁊ nō assē
tiatur. Quid autē illa duo ꝓderunt: si desit hoc
tertiū? Sed neqꝫ delectare necessitatis ē: quā
do quidem cū dicendo vera mōstrantur: quod
ad officiū docēdi ꝑtinet: nō eloquio agitur neqꝫ
hoc attenditur: vt vel ipsa vel ipsum delectet
eloquiū: sed ꝑ seipsa qm̄ vera sunt manifesta de
lectāt. Unde plerūqꝫ etiā falsa patefacta atque
ꝯuicta delectāt: Neqꝫ enim delectāt qꝛ falsa sūt
sed qꝛ falsa esse veꝝ ē. Delectat ⁊ dictio qua hoc
verū esse mōstratū est. Propter eos āt quibus
fastidientibꝰ nō placet veritas: si alio quocūqꝫ
modo sꝫ si eo modo dicatur vt placeat ⁊ sermo
dicentis datus est in eloquentia nō paruus etiā
delectationi locus. que tamen addita non suffi
cit duris quos nec intellexisse nec docentis elo
quio delectatos esse profuerit. Quid enim

hec duo ꝯferunt homini:qui ⁊ cōfitet verum:
⁊ collaudat eloquiū:nec inclinat assensuz ꝑpter
quē solū cū aliquid suadet rebus que dicunt in
uigilat dicētis intentio. Si.n.talia docent que
credere vel nosse sufficiat:nihil est aliud eis cō
sentire nisi ꝯfiteri vera esse. Cū vero id docet
qd agendū est:⁊ ideo docet vt agatur: frustra
persuadet verū esse quod dicit: frustra placet
modus ipse quo discitur:si nō ita discit vt aga
tur. Oportet igit eloquētez ecclesiasticū quan-
do suadet aliquid qd agendū est:nō solum doce
re vt instruat:⁊ delectare vt teneat: verū etiaz
flectere vt vincat. Ille quippe iam remanet ad
cōsensionē flectendus eloquētie grāditate:ī quo
id nō egit vsqꝫ ad cōfessionem eius demōstrata
veritas adiuncta etiam suauitate dictōis. Cui
suauitati tm̄ opere impensuz est ab hominibus:
vt nō solū facienda:verūetiaz fugienda ac dete
standa tot mala ⁊ tanta atqꝫ turpia: que malis
⁊ turpibus disertissime persuasa sunt:nō vt cō
sentiatur eis:sed sola delectationis gratia lecti
tent. Auertat aūt deus ab ecclesia sua qd de sy
nagoga iudeoꝝ hieremias propheta cōmemo-
rat dicens. Pauor ⁊ horrenda facta sunt super
terraz:prophete prophetabant iniqua: ⁊ sacer-
dotes plausum dederūt manibus suis:⁊ plebs
mea dilexit sic. Et quid facietis in futuruz? O
eloquentia tanto terribilior q̄to purior: ⁊ quā
to solidior tanto vehemētior. O vere securis
cōcidens petras. Huic.n.rei simile esse verbū
suū quod per sanctos prophetas fecit:⁊ per hūc
ipsum prophetaz deus ipse dixit. Absit itaque
absit a nobis vt sacerdotes plaudant manibus
iniqua dicentibus:⁊ plebs dei diligat sic. Absit
a nobis i nquā tanta dementia. Nam quid fa-
ciemus in futuꝝ? Et certe minus intelligantur
minus placeant:minus moueant que dicunt:
vera tn̄ dicant ⁊ iusta:nō iniqua libenter audian
tur. Quod vtiqꝫ nō fieret nisi suauiter dicerent
In populo autē graui de quo dictuz est deo: in
populo graui laudabo te:nec illa suauitas dele-
ctabilis est:qua nō quidem iniqua dicuntur:sed
exigua ⁊ fragilia bona spumeo verboꝝ ambi-
tu ornant quali nec magna atqꝫ stabilia decen-
ter ⁊ grauiter ornarent. Et tale aliquid in epi-
stola beatissimi cypriani. Qd ideo puto vel acci
disse vel cōsulto factū esse. vt sciret a posteris
quaz linguaz doctrine christiane sanitas ab ista
redundantia reuocauerit:⁊ ad eloquentiā gra
uiorem modestioremqꝫ restrinxerit:que vel i eius
cōsequentibus litteris secure amatur:religiose
appetitur:sed difficilime implet. Ait ergo quo
dam loco. Petamus hanc sedē:dant secessuz vi
cina secreta vbi dum erratici palmitum lapsus
penduli nexibus per harūdines baiulas repūt

viteā porticū frondea tecta fecerūt. Nō dicunt
ista nisi mirabiliter affluentissima fecūditate f
cundie sed profusione nimia grauitati displicent
Qui vero hoc amāt profecto eos qui nō ita d
cunt sed castigatius eloquunt:nō posse ita loqui
existimant:non iudicio ista vitare. Quapropter
iste vir sanctus ⁊ posse se ostēdit sic dicere. qr di
xit alicubi:⁊ nolle quoniā postmodū nusq̄ agit
Itaqꝫ noster iste eloquens cuz ⁊ iusta ⁊ sancta ⁊
bona dicit:neqꝫ enim alia debet dicere: agit q̄
tum potest cum ista dicit vt intelligenter vt li-
benter vt obediēter audiat:⁊ hoc se posse si po
tuerit ⁊ inquātū potuerit pietate magis oratio
num q̄ oratorū facultate nō dubitet vt orando
pro se ⁊ pro illis quos est allocuturus sit orator
anteq̄ dictor. Ipsa hora iam vt dicat accedēs
priusq̄ exerat proferētē linguā ad deū:leuet ani
maz sitiētez. vt eructet qd biberit: vel quod im
pleuerit fundat. Cum eniz de vnaquaqꝫ re que
sm̄ fidem ⁊ delectationē tractanda sunt multa
sint que dicantur ⁊ multi modi quibus dicant
ab his qui hoc sciūt:quis nouit quid ad presens
tempus:vel nobis dicere:vel per nos expediat
audiri:nisi qui corda oīum videt. Et quis facit
vt quod oportet ⁊ quēadmodū oportet dicat a
nobis nisi in cuius manu sunt ⁊ nos ⁊ sermones
nostri? Ac per hoc discat quidē omnia que docē
da sunt qui ⁊ nosse vult ⁊ docere:facultatēqꝫ di
cendi vt decet virū ecclesiasticū cōparet. Ad ho
ram vero ipsius dictionis illud potius bōe mē
ti cogitet cōuenire qd dn̄s ait. Nolite cogitare
quomodo aut quid loquamini:dabitur eniz vo
bis in illa hora quid loquamini:non enim vos
estis qui loquimini:sed spiritus patris vestri q
loquitur in vobis. Si ergo loquitur spiritussan-
ctus in eis qui persequentibus tradunt pro chri
sto:cur nō ⁊ in his qui tradūt discentibus chri-
stum? Quisquis autē dicit nō esse hominibus ꝑ
cipiendū quid vel quemadmodū doceant si do
ctores sanctus efficit spiritus: potest dicere nec
orandū nobis esse:qr dominꝰ ait:scit pater ve-
ster quid vobis necessariuz sit priusq̄ petatis
ab eo:aut apostolū paulū thimoteo ⁊ tyro nō de
buisse precipere:quid vel quēadmodū precipe
rent alijs. Quas tres apostolicas epistolas an-
te oculos habere debet:cui est in ecclesia docto
ris persona imposita. Nonne in prima ad thi-
moteum legitur. Annuncia hec ⁊ doce. Que au
tem sint supra dictū est. Nonne ibi est. Senio-
rem ne increpaueris:sed obsecra vt patrem. nō
ne in secūda ei dicit. Formā habe verboꝝ sano-
rum que a me audisti? Nonne ibi ei dicit. Sa-
tis age teipsum probabilē operariū exhibēs do
nō erubescētem verbū veritatis recte tractātē.
Ibi est ⁊ illud. Predica verbū insta oportune:i-

poꝛtune: argue: hoꝛtare increpa in omni longa
nimitate ⁊ doctrina. Itēq; ad tytū. nō ne dicit
epm̄ iuxta doctrinā fidelis verbi pſeuerātē eſſe
debere: vt potēs ſit in doctrina ſana ⁊ cōtradi-
centes redarguere? Ibi etiam dicit. Tu vero lo
quere q̄ decet ſanam doctrinā: ſenes ſobꝛios eſ
ſe: ⁊ q̄ ſequūtur. Ibi ⁊ illud. Hec loquere ⁊ ex-
hoꝛtare ⁊ increpa cuʒ omni imperio. Nemo te
cōtemnat. Ammone illos pꝛincipib⁹ ⁊ ptātib⁹
ſubditos eſſe: ⁊ cetera. Quid ergo putam⁹. nun
quid ꝯtra ſeipm̄ ſentit apoſtolus? Qui cū dicat
doctores opatione fieri ſpūs ſancti: ipſe illis pꝛe
cipit qd: quēadmodū doceant. An intelligēdū
eſt ⁊ hominū officia ipo ſācto ſpiritu largiēte in
docendo etiaʒ ipſis doctoꝛibus nō debere ceſ-
ſare. Et tamē neq; qui pltāat eſſe aliquid neq;
q rigat ſed qui incrementum dat deus. Unde
ipis quoq; miniſtris ſanctis hominib⁹ vel etiā
ſanctis angelis operātib⁹ nemo recte diſcit que
pertinēt ad viuendū cū deo: niſi fiat a deo doci
lis cui dicit in pſalmo. Doce me vt faciaʒ vo
luntatem tuaʒ: qm̄ tu es deus meus. Unī ⁊ ipſi
thimoteo idē apoſtolus dicit. loquens vtiq; ad
diſcipulū doctoꝛ. Tu aūt perſeuera in his que
didiciſti ⁊ credita ſunt tibi: ſciēs a quo didice-
ris. Sicut eni coꝛpis medicamēta q̄ hominib⁹
ab homib⁹ adhibent: nō niſi eis ꝓſunt: qbus de
us opat ſalutē: q ⁊ ſine illis mederi poteſt: cū ſi
ne ipo illa nō poſſint. ⁊ tn̄ adhibent: ⁊ ſi hoc offi
cioſe fiat: int opa miſericoꝛdie vel beneficētie
deputat: ita ⁊ adiumēta doctrine tūc ꝓſunt aīe
adhibita ꝑ hominē: cū de⁹ opatur vt ꝓſint q po
tuit euāgeliū dare homini etiā nō ab hominib⁹
neq; ꝑ hoiem. Qui ḡ dicēdo nitit pſuadere qđ
bonū eſt: nihil hoꝝ triū ſpernēs vt. ſ. doceat vt
delectet vt flectat. oꝛet atq; agat vt quēadmoʒ
ſupꝛa dixim⁹ itelligēter libēter obediēterq; au
diat. Qđ cū apte ⁊ ꝯueniēter facit. nō in merito
eloquēs dici poteſt: ⁊ ſi n̄ eū ſequat auditoꝛiſ aſ
ſenſus. Ad h̄ eni tria. i. vt doceat: vt delectet:
vt flectat: etiaʒ illa tria videt ptinere voluiſſe.
idē ipe romani autoꝛ eloquij itidē dixit. Is igit
erit eloquēs q poterit pua ſōmiſſe: modica tpa
te: magna grauiter dicere: tanq̄ ſi adderet etiā
illa tria: ⁊ ſic explicaret vnā eandēq; ſentētiā di-
cens. Is igit erit eloquēs q vt doceat poterit
parua ſūmiſſe. vt delectet modica tpate: vt fle
ctat magna grāditer dicere. Hec aūt tria ille ſi
cut ab eo dicta ſunt in cauſis foꝛēſibus poſſet
oſ̄dere. Nō aūt hic h̄ eſt i eccliaſticis q̄ſtionib⁹
i qb⁹ huiuſmōi quē volum⁹ iformare ſmo vſat
In illis eni ea pua dicunt vbi de reb⁹ pecunia-
rijs iudicādū ē. Ea magna vbi de ſalute ac ca
pite hoim. Ea vo vbi nihil hoꝝ iudicandū eſt
nihilq; agit vt agat ſiue decernat: ſed tantūmō

vt delectet auditoꝛ int vtrunq; q̄ſi media ⁊ ob
hoc modica hoc eſt moderata dixerūt. Modi-
cis eni mod⁹ nomē impoſuit. Nā modica pꝛo
paruis abuſiue nō ꝓpꝛie dicim⁹. In iſtis aūt no
ſtris qm̄ qdem oia maxime q̄ de loco ſuperioꝛe
populis dicim⁹ ad hoim ſalutē nec tēpoꝛariaʒ ſʒ
eternā referre debem⁹: vbi etiaʒ cauēd⁹ ē eter
nus interit⁹: oia ſunt magna que dicim⁹ vſq;
adeo vt nec de ipis pecuniarijs reb⁹ vel acqren
dis vel amitēdis pua videri debeāt: q̄ doctoꝛ
eccleſiaſtic⁹ dicit: ſiue ſit illa magna: ſiue pua pe
cunia. Neq; eni pua ē iuſtitia quā ꝑfecto ⁊ i pua
pecunia cuſtodire debem⁹: dicēte dn̄o. Qui in
minimo fidel' eſt: ⁊ in magno fidel' eſt. Qđ ergo
minimū eſt: minimū eſt: ſed in minimo fideleʒ
eſſe magnū ē. nā ſicut ratio rotunditatis. i. vt a
pūcto medio oēs linee pares in extrema ducā
tur: eadē eſt in magno diſco q̄ in nūmulo paruo:
ita vbi parua iuſte gerūt: nō minuit iuſtitie ma
gnitudo. De iudicijs deniq; ſecularibus qb⁹
vtiq; niſi pecuniarijs cū loq̄ret apoſtol⁹ audet
quiſq; veſtrū ingt aduerſus alterū negociū hn̄s
iudicari ab inigs ⁊ nō apud ſāctos. An neſcitis
q: ſancti mūdū iudicabūt. Et ſi i vobis iudicat
mūdus: indigni eſtis q de minimis iudicetis?
neſcitis q: angelos iudicabim⁹ nedū ſecularia
Secularia igit iudicia ſi habueritis: eos q cōtē
ptibiles ſūt i eccleſia hos ꝯſtituite ad iudicādū
Ad reuerentiā vobis dico. Sic nō eſt inter vos
q̄ſq; ſapiēs q poſſit int fratrē ſuū iudicare: ſʒ fra
ter cū fratre iudicat: ⁊ h̄ apud infideles. Iā qdē
oio dilectū eſt: q: iudicia habetis vobiſcū. Qua
re nō magis inigtatē patimini Quare nō poti⁹
fraudamini: ſʒ vos inigtatē facitis ⁊ fraudatis
Et hoc fratres. An neſcitis q: iniuſti regnum
dei nō hereditabūt? Quid ē qđ ſic apoſtolus in
dignat: ſic coꝛripit: ſic expꝛobat: ſic increpat: ſic
minat. Quid ē qđ ſui animi affectū tā crebꝛa ⁊
tā aſꝑa vocis mutatione teſtat? Quid ē poſtre-
mo q̄ de rebus minimis tā granditer dicit. Tā
tum ne de illo iudicia ſecularia meruerūt. Abſit
Sed hoc facit ꝓpt iuſtitiā charitatē pietatem:
q̄ nulla ſobꝛia mēte dubitāte etiā i reb⁹ q̄ſlibet
puulis magna ſunt. Sane ſi moneremꝰ hoies
quēadmōʒ ipa negocia ſecularia vl' ꝓ ſe vl' ꝓ ſu
is apō eccliaſticos iudices agere deberēt recte
admoneremus vt agerent tanq̄ parua ſūmiſſe
Cū vero de illius viri diſſeramus eloquio: quē
volumus eaꝝ rerū eſſe doctoꝛē quibus libera-
mur ab eternis malis: atq; ad eternā ꝑuenim⁹
bona vbicūq; agant hec ſiue apud populuʒ: ſiue
priuati: ſiue ad vnū: ſiue ad plres: ſiue ad ami-
cos: ſiue ad inimicos: ſiue i ꝑpetua dictione: ſiue
in collocutione: ſiue in tractatib⁹: ſiue in libꝛis
ſiue in epiſtolis vel longiſſimis vel bꝛeuiſſimis

magna sunt:nisi forte quoniaz calix aque fri-
gide res minima atq; vilissima est:ideo mini-
mū aliquid atq; vilissimū dominus ait ꝙ cum
qui dederit disipulo eius nō perdet mercedez
suam. Aut vero qñ iste doctor in ecclesia facit in
de sermonē:paruū aliqd debet existimare se di
cere:ꝛ ideo nō tēꝑate:nō granditer:sed sūmisse
sibi esse dicenduz.non ne qñ accidit vt de hac re
loqueremur ad populū:ꝛ deꝰ affuit vt nō in cō-
grue diceremus tanq̄ de illa aq̄ frigida quedaz
flamma surrexit:que etiam frigida hominuz
pectora ad misericordie opera facienda spe ce-
lestis mercedis accēderet? Et tamē cuz doctor
iste debeat rerum dictor esse magnarū:nō sem
per eas debet granditer dicere:sed sūmisse cuz
aliqd docetur:tempate cū aliqd vituperatur vel
laudatur. Cum vero aliquid agendū est:ꝛ ad eos
loqmur qui hoc agere debent:nec tamē volunt
tunc ea q̄ magna sunt:dicēda sūt grāditer ꝛ ad
flectēdos aios ꝯgruēter. Et aliqñ de vna eadē
q; re magna ꝛ sūmisse dicitur si docetur ꝛ tēpera
te:si predicatur:ꝛ grāditer si auersus inde animꝰ
vt ꝯuertatur impellitur. Quid eni ipo deo ma
ius est? Nunqd ideo non dicitur? Aut qui docet
vnitatē trinitatis debet nisi sūmissa disputatiōe
agere:vt res ad dinoscendū difficilis quantuz
datur possit intelligi? Nunqd hic ornamenta ꝛ
nō documēta queruntur. Nunqd vt aliquid agat
est flectendus auditor:ꝛ nō potius vt discat in
struendus? Porro cū laudatur deus siue de se
ipso siue de operibus suis quanta fax pulcre ac
splendide dictionis oboritur ei:qui potest quā
tum potest laudare quē nemo cōuenienter lau-
dat:nemo comodocunq; non laudat. At si non
colatur aut cum illo vel etiam pre illo collātur
idola:siue demonia:sint quecūq; creatura quā
tum hoc malum sit:atq; vt ab hoc malo auer-
tantur homines debet vtiq; grāditer dici. Sū-
misse dictionis exemplum est apud apostolum
paulum. vt planius aliquid cōmemorem. vbi
ait. Dicite mihi qui sub legem vultis esse legē
non audistis. Scriptum est enim ꝙ abraā du
os filios habuit. vnum de ancilla:ꝛ vnum de li-
bera. Sed ille quidem qui de ancilla secunduz
carnem natus est. Qui autem de libera per re-
promissionem que sunt in allegoriam. Hec eni
sunt duo testamenta. Unum quidem in monte
syna in seruitutez generans que est agar. Syna
enim mons est in arabia qui cōiunctus est huic
que nunc est hierusalem:ꝛ seruit cuz filijs suis
Que autem sursum est hierusalem libera est:q̄
est mater nostra ꝛ cetera. Itēq; vbi ratiocinatur
ꝛ dicit. Fratres:secundum hominem dico:ta-
men hominis confirmatum testamentum ne
mo irituz facit:aut superordinat. Abrae dicte
sunt promissiones ꝛ semini eius. Nō dicit ꝛ se
minibus tanq̄ in multis:sed tanq̄ in vno ꝛ se
mini tuo quod est christus. Hoc autez dico te-
stamentum confirmatum a deo que post qua
dringentos ꝛ triginta annos facta est lex non
infirmat ad euacuandas promissiones. Si eni
ex lege hereditas:iā non ex ꝓmissione. Abrae
autem ex promissione donauit deus. Et quia
occurrere poterat audientis cogitationi vt qd
ergo data est lex:si ex illa non est hereditas:ipē
sibi hoc obiecit atq; ait velut interrogās Quid
ergo lex? Deinde respōdit. Transgressiōis gra
tia proposita donec veniret semen cui repro-
missum est dispostituz per angelos in manu me-
diatoris. Mediator autem vnius nō est:deus
vero vnus est. Et hic occurrebat quod sibiipē
proposuit. Lex ergo aduersus ꝓmissa dei? Et
respondit, Absit. Redditq; rationem dicens
Si eniz data esset lex que posset viuificare om
nino ex lege esset insticia. Sed cōclusit scritpu-
ra omnia sub peccato vt promissio ex fide iesu
christi daretur credentibus ꝛ cetera vel si quid
huiusmodi est. Pertinet ergo ad docendi curaz
non solum aperire clausa ꝛ nodos soluere que-
stionum:sed etiam dum hoc agitur alijs questi
onibus que fortassis inciderint ne id quod dici
mus improbetur per illas aut refellatur occur
rere.si tamen ꝛ ipsa earum solutio pariter oc-
currerit:ne moueamus quod auferre non possu
mus. Fit enim vt cum incidentes questioni alie
questiones:ꝛ alie rursum incidentibus inciden
tes pertractantur atq; soluuntur: in eaz longitu-
dinem ratiocinationis extendatur intentio vt
nisi memoria plurimuz valeat atq; vigeat ad
caput vnde agebatur disputator redire nō pos
sit. Ualde autem bonum est quicquid contra-
dici potest si occurrerit refutetur:ne ibi occur-
rat vbi non erit qui respondeat:aut presenti q
dem sed tacenti occurrat:ꝛ minus sanatus ab-
scendat. In illis autem apostolicis v̄bis dictio
temperata est. Seniorem ne increpaueris sed
obsecra vt patrem.iuniores vt fratres: anus
vt matres adolescentulas vt sorores. Et in il-
lis obsecro autem vos per misericordiam dei
vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuam
sanctam deo placentem. Et totus fere ipsius
exhortationis locus temperatum habet locu-
tionis genus:vbi illa pulcriora sunt in quibus
propria proprijs tanq̄ debita reddita decenter
excurrunt:sicuti:est habentes dona diuersa se-
cundum gratiā que data est vobis:siue prophe
tiam secundum regulam fidei:siue ministeriuz
in ministrando:siue qui docet in doctrina: siue
q exhortatur: i exhortatiōe. Qui tribuit i simplici
tate. Qui pōt i solicitudie. q miseretur i hilaritate

Dilectio sine simulatiōe. Odiētes malum ad-
herētes bono. Charitatē fraternitatis inuicē
diligētes: honore mutuo preueniētes: studio nō
pigri: spiritu feruētes: dn̄o seruientes: spe gau-
dentes: in tribulatione patiētes: orationi instan
tes. Necessitatibus sanctoꝝ communicantes:
Hospitalitatē sectantes. Benedicite persequē
tibus vos: bn̄dicite ⁊ nolite maledicere. Gau
dere cū gaudentibus: flete cum flentibus. Idip-
sum inuicē sentientes: Et q̄ȝ pulcre ista oīa sic
effusa: bimēbri circūitu terminantur. Nō alta
sapientes: sed humilibus cōsentientes. Et ali
quanto post: In hoc ipso inquit perseuerantes.
Reddite oībus debita: cui tributū tributū: cui
vectigal vectigal: cui timorē timorē: cui honorē
honorē. Que mēbratim fusa clauduntur etiam
ipso circūitu quem duo membra connectunt.
Nemini quicq̄ȝ debeatis: nisi vt inuicem dili-
gatis: Et post paululū. Nox precessit inquit: di
es aūt appropinquauit. Abijciamus ergo opa
tenebrarum: ⁊ induamur arma lucis sic vt in
die honeste ambulemus. Nō in ꝯmessationib⁹
⁊ ebrietatibus. non in cubilibus ⁊ impudicitijs
nō in ꝯtentione ⁊ emulatione: sed iduimini do
minum iesum xp̄m: ⁊ carnis prouidentiam ne
feceritis in concupiscentijs. Nō si quisq̄ȝ ita di
ceret: ⁊ carnis ꝓuidentiam ne in concupiscētijs
feceritis sine dubio aures clausula numerosio-
re mulceret. Sed grauior interpres etiam ordi
nem maluit tenere verborum. Quō aūt hoc in
greco eloquio sonet quo ē locutus apostolus: vi
derint eius eloquij vsq̄ȝ ad ista doctiores. Mi
hi tn̄ qd̄ nobis eodem verboꝝ ordine interpre
tatum est: nec ibi videtur currere nūerose. Sa-
ne hunc elocutionis ornatū qui numerosis fit
clausulis deesse fatendū est autoribus nostris.
Qd̄ vtꝝ per interpretes factum sit an qd̄ ma-
gis arbitror ꝯsulto: illi hec plausibilia deuitaue
rit affirmare nō audeo: qm̄ me fateor ignorare
Illud tn̄ scio ꝙ si quisq̄ȝ hui⁹ numerositatis peri
tus illoꝝ clausulas eorūdē numeroꝝ lege ꝯpo
nat ꝙ facillime fit mutatis quibusdā verbis q̄
tantūdem significatione valent vel mutato eo
rum que inuenerit ordine: nihil eoꝝ que velut
magna in scholis grāmaticoꝝ rhetorum didicit
illis diuinis viris defuisse cognoscet. Et mul-
ta reperiet locutionis genera tanti decoris: que
quidē ⁊ in nostra: sed maxime in sua lingua de-
cora sunt: quoꝝ nullum in eis quibus isti inflā-
tur litteris inuenitur. Sed cauēdū est ne diui-
nis grauibusq̄ȝ sententijs dū additur numerus
pondus detrahatur: Nā illa musica disciplina
vbi numerus iste plenissime discitur: vsq̄ȝ adeo
non defuit ꝓphetis nostris: vt vir doctissimus
hieronymus quorūdā etiam metra ꝯmemo-
ret in hebrea dūtaxat lingua Cuius veritatem
vt seruaret in vbis hec inde nō trāstulit. Ego
autē vt de sensu meo loquar: qui mihi q̄ȝ alijs ⁊
q̄ȝ alioꝝ est vtiq̄ȝ notior: sicut in meo eloquio
quantū modeste fieri arbitror nō pretermitto
istos numeros clausulaꝝ: ita in autorib⁹ nostris
hoc mihi plus placet ꝙ eos rarissime inuenio:
grande autē dicendi genus hoc maxime distat
ab isto teperato genere: qd̄ nō tā verboꝝ orna
tibus acceptū est q̄ȝ violentis animi affectibus
Nā capit etiā illa ornamenta pene oīa: sed ea
si no habuerit requirit: Fertur quippe īpetu suo
elocutionis pulcritudinem si occurrerit vi rerū
rapit nō cura decoris assumit. Satis est enī ei
ꝓpter qd̄ agitur vt verba ꝯgruentia non oris
eligantur industria: sed pectoris sequantur ar-
dorem. Nā si aurato gēmatoq̄ȝ ferro vir fortis
armetur: intentissimus pugne agit quidē illis
armis quod agit: nō q: speciosa: sed q: arma sūt
idē ipse est tn̄: ⁊ valet plurimū etiā cū rimāti te
lum ira facit. Agit apostolus vt ꝑ euangelico
ministerio patiēter mala huius tp̄is solatio do
norum dei oīa tolerent. Magna res ē ⁊ gran-
diter agitur: nec desūt ornamenta dicendi. ec-
ce nūc inqt tēpus acceptabile: ecce nūc dies sa
lutis: nullā in quoq̄ȝ dantes offensionē vt non
reprehendatur ministeriū nostꝝ: sed in omnib⁹
ꝯmēdantes nosmetipsos: vt dei ministros in
multa patientia: in tribulatiōibus: in necessita
tibus: in angustijs: in plagis: in carceribus: i se
ditionib⁹: in laboribus: in vigilijs: in ieiunijs:
in castitate: in scīa: in lōganimitate: in benigni
tate: in spiritu scō: in charitate nō ficta: in verbo
veritatis: in virtute dei: per arma iustitie dex
tera ⁊ sinistra: ꝑ gloriā ⁊ ignobilitatē: ꝑ infamiā
⁊ bonā famam: vt seductores ⁊ veraces: vt q
ignoramur ⁊ cognoscimur: quasi moriētes ⁊ ec
ce viuimus: vt coerciti ⁊ nō mortificati: vt tri
stes semꝑ aūt gaudētes: sicut egeni: multos au
tē ditantes: tanq̄ȝ nihil habētes ⁊ oīa possidētes
Uide adhuc ardentem. Os nostrum patet ad
vos o corinthij: cor nostrū dilatatum est: ⁊ cete
ra que persequi longum est. Itaq̄ȝ ad romanos
agit vt ꝑsecutiōes hui⁹ mundi charitate vincan
tur spe certa in adiutorio dei. Agit autem gran
diter ⁊ ornate. Scimus inquit qm̄ diligentib⁹
deū oīa cooperantur in bonū his qui ſm̄ ꝓposi
tum vocati sunt sancti: qm̄ quos ante presciuit
⁊ predestinauit ꝯformes fieri imaginis filij sui
vt sit ipse primogenit⁹ in multis fratrib⁹. quos
autē predestinauit: illos ⁊ vocauit. ⁊ quos voca
uit: ipsos ⁊ iustificauit. Quos autem iustificauit
illos ⁊ glorificauit. Quid ergo dicemus ad hec:
Si deus pro nobis quis ꝯtra nos: Qui proprio
filio nō pepercit: sȝ ꝓ nobis oībus tradidit eū.

Quomodo nõ etiã cuꝫ illo nobis omnia dona-
uit? Quis accusabit aduersus electos dei? De
us qui iustificat. Quis ẽ qui ꝯdẽnet? xp̃s iesus
qui mortuꝰ est: magis autẽ qui resurrexit: qui ẽ
in dextera dei: q etiã interpellat ꝓ nobis? Quis
nos sepabit a charitate xp̄i? Tribulatio: an ãgu
stia: an ꝑsecutio: an fames: an nuditas: an ꝑicu
lũ: an gladius? sicut scriptum est. Qm̃ ꝓpter te
mortificamur tota die: estimati sumꝰ vt oues
occisionis. Sed in his oĩbus superamus ꝑ euꝫ
qui dilexit nos. Certꝰ sum.n. qꝛ neqꝫ mors: ne
qꝫ vita: neqꝫ angeli: neqꝫ principatus: neqꝫ pre
sentia: neqꝫ futura: neqꝫ virtus: neqꝫ altitudo:
neqꝫ ꝓfundũ: neqꝫ creatura alia poterit nos se-
parare a charitate dei que ẽ in xp̄o iesu dño no
stro: Ad galathas aũt quãuis tota illa epistola
summisso dicẽdi genere scripta sit: nisi in extre
mis partibꝰ vbi est eloquiuꝫ tẽperatum: tñ in-
terponit quẽdam locum eo motu animi vt si
ne vllis quidem talibus ornamẽtis qualia sũt
in his q̃ modo posuimus nõ posset tñ nisi gran-
dite dici. Dies inquit obseruatis ⁊ ãnos ⁊ mẽ
ses ⁊ tempora. Timeo vos ne forte sine causa
laborauerim in uobis: Estote sicut ⁊ ego: quia ⁊
ego sicut vos. Fratres precor vos: nihil me le-
sistis. Scitis qꝛ per infirmitateꝫ carnis iãpridẽ
euangelizaui vobis ⁊ tentationeꝫ vestraꝫ i car-
ne mea nõ spreuistis neqꝫ respuistis: sed sicut an
geluꝫ dei excepistis me sicut xp̄ꝫ iesuꝫ. Que er-
go fuit beatitudo vestra. Testimoniũ vobis ꝑ
hibeo qm̃ si fieri possꝫ oculos vestros eruissetis
⁊ dedissetis mihi. Ergo inimicus factus sum
uobis verum predicans? Emulantur vos nõ
bene: sed excludere vos volunt: vt eos emule-
mini. Bonuꝫ est autem in bono emulari semꝑ
⁊ non solum cuꝫ p̄ns suꝫ apud vos. Filioli mei
quos iteꝝ parturio donec formetur xp̄s in vo
bis. Uellem auteꝫ nunc adesse apud vos ⁊ mu
tare vocem meã: qꝛ ꝯfundor in vobis. Nunqd
hic aut ꝯtraria ꝯtrarijs verba sunt reddita: aut
aliqua gradatiõe sibi subnexa sunt: aut cesa ⁊ mẽ
bra circũitꝰ ve sonuerunt. Et tñ non ideo tepu
it grandis affectꝰ quo eloquiũ feruere sentimꝰ:
Sed apostolica ista sic clara sunt: vt ⁊ ꝓfunda
atqꝫ ita ꝯscripta memorieqꝫ mandata: vt nõ so
lum lectore vel auditore: veꝝ etiaꝫ expositore
opus habeãt: si quis in eis non supficie contẽtꝰ
altitudinẽ querat. Quapropter videamus ista
genera dicẽdi in eis qui istoruꝫ lectione ad reꝝ
diuinaruꝫ atqꝫ salubrium sciam profecerũt eãqꝫ
ecclesie ministrarunt. Beatꝰ cyprianus sũmis-
o dicendi genere vtiꝛ in eo libro vbi de sacra-
mẽto calicis disputat: Soluiꝛ qppe ibi questio i
q̃ q̃ritur vtꝝ calix dñicus aquã solũ an eã etiã vi
no mixtaꝫ debeat hr̃e. Sꝫ exẽpli gratia aliquid
inde ponendũ est. Post principiuꝫ ergo episto
le iaꝫ soluere incipiẽs propositã q̃stioneꝫ: ãmo-
nitos aũt vos sciatis inqt vt in calice offerẽdo
dñica traditio seruetur: neqꝫ aliud fiat a nobis q̃ꝫ
ꝓ nobis dñs prior fecit vt calix q i ꝯmemoratio
neꝫ eiꝰ offertur vino mixtꝰ offeratur. Nã cũ di-
cat xp̃s: ego suꝫ vitis vera: sãguis xp̄i nõ aqua
est vtiqꝫ sed vinũ: nec põt videri sanguis eius
quo redẽpti ⁊ viuificati sumus esse in calice qm̃
vinuꝫ desit calici quo xp̄i sanguis ostenditur: q
scripturarũ oĩuꝫ sacramẽto ac testimonio predi
catur. Inuenimꝰ.n. in genesi circa sacramentum
noe hoc idẽ precurrisse: ⁊ signũ dñice passionis
illic extitisse: ꝙ vinũ bibit: ꝙ inebriatꝰ est: ꝙ in
domo sua nudatus est: ꝙ fuit recũbens nudis ⁊
patentibꝰ femoribꝰ: ꝙ nuditas illa patris a me
dio filio denudata est: a maiore vero ⁊ minore
ꝯtecta ⁊ cetera: que necesse nõ est exeq: cũ satis
sit hoc solũ ꝯplec i qd̃ noe typũ future veritatis
ostẽdens: nõ aquã sed vinũ biberit: ⁊ sic imagi
nẽ dñice passiõis expsserit. Item in sacerdote
melchisedech dñici sacramẽti prefiguratũ vi-
demus misteriũ: ſm ꝙ scriptura diuina testatur
dicens Et melchisedech rex salẽ ꝓtulit panem
⁊ vinũ: fuit eniꝫ sacerdos dei sũmi: ⁊ benedi-
xit abraã. quod aũt melchisedech typũ xp̄i por-
taret: declarat in psalmis spũssanctus ex ꝑsona
patris ad filiuꝫ dicens. Ante luciferuꝫ genui te:
Tu es sacerdos in eternuꝫ ſm ordineꝫ melchi
sedech. Hec ⁊ alia q̃ sequunꝛ huiꝰ epistole: sũ-
misse dictiõis moduꝫ seruãt quod facile ẽ explo
rare legentibꝰ: Sãctꝰ quoqꝫ ambrosius cũ agat
reꝫ magnam de spiritu sc̃o: vt eum patri ⁊ filio
demõstret equalem: summisso tñ dicẽdi genere
vtiꝛ: qm̃ res suscepta nõ ornamenta verborum
aut ad flectẽdos aĩos ꝯmotiõis affectuꝫ: sꝫ reꝝ
documenta desiderat. Ergo inter cetera in prin
cipio huiꝰ opis ait. Cõmotꝰ oraculo gedeon cuꝫ
audisset ꝙ deficientibꝰ licet populoꝝ milibus i
vno viro dñs plebeꝫ suã ab hostibus liberaret
obtulit edũ capraꝝ. Cuiꝰ carnem ſꝫ precepta an
geli ⁊ azima supra petrã posuit: ⁊ ea iure perfu
dit: que simul vt virge cacumie quã gerebat an
gelus dei contigit: de petra ignis erupit: atque
ita sacrificiũ quod offerebaꝛ absũptuꝫ est. Quo
indicio declaratũ videꝛ: ꝙ petra illa typum ha
buerit corporis christi: qꝛ scriptum est. bibebãt
de cõsequẽti petra: petra autẽ erat christus. Nõ
vtiqꝫ nõ ad diuinitatem eius: sed carnem rela-
tum est: que sitientiuꝫ corda populoꝝ perenni ri-
uo sui sanguinis inundauit. Iaꝫ tunc ergo myste
rio declaratũ est: qꝛ dominus iesus in carne sua
totius mundi peccata crucifixus absolueret: nec
solum derelicta factoruꝫ: sed etiam cupiditates
animorum. Caro enim edi ad culpã facti refe-

tur ius ad illecebras cupiditatũ sicut scriptũ est
q2 cõcupiuit populus cupiditatẽ pessimã : ⁊ di-
xerunt. Quis nos cibabit carne? Quod igit ex-
tẽdit angelus virgaȝ ⁊ tetigit petrã de qua ignis
exijt: ostendit ꝙ caro dñi spiritu repleta diuino
peccata oĩa humane ꝯditionis exureret. Unde
⁊ dñs ait. Ignẽ veni mittere in terra ⁊c. In qui
bus rei docẽde ac probande maxime incumbit
De genere tẽperato est apud Cyprianũ virgi-
nitatis illa laudatio. Nunc nobis ad virgines
sermo est: quarum quo sublimior gloria est: ma
ior ⁊ cura. Flos est ille ecclesiastici germinis de
cus atq3 ornamentum gratie spiritualis: leta in
doles laudis ⁊ honoris: opus integꝝ atq3 incor
ruptuȝ: imago dei respõdens ad sanctimoniam
dñi illustrior portio gregis xpi. Gaudet ꝑ ipsas
atq3 in ipsis largiter floret sancte matris eccle-
sie gloriosa fecũditas: q̃to q3 plus gloriosa virgi
nitas numero suo addit: tanto plus gaudiũ ma
tris augescit. Et alio loco in fine epistole. Quõ
portauimus inquit imaginẽ eius qui de limo ẽ
si portemus imaginẽ eius qui de celo est. Hãc
imaginẽ virginitas portat: portat integritas:
sanctitas portat ⁊ veritas: portãt discipline di
memores iusticiã cũ religione retinentes: stabi
les in fide: humiles in timore: ad oẽm toleran-
tiam fortes: ad sustinendas iniurias mites: ad
faciendã misericordiã faciles fraterna pace vna
nimes atq3 cõcordes. Que vos singula o bone
virgines obseruare: diligere: implere debetis: q̃
deo ⁊ xpo vacãtes ad dñm cui vos dicastis ma-
iore ⁊ meliore parte preceditis prouecte annis
iunioribus facte magisteriũ. Minores natu ꝑ-
bete comparibus incitamentum: hortamẽtis
vos mutuis excitate: emulis de virtute docu-
mentis ad gloriã prouocate: durate fortiter: per
gite spiritualiter: peruenite feliciter: tñ memen
tote tunc nostri: cũ incipiet in vobis virginitas
honorari. Ambrosius etiaȝ genere dicendi tem
perato ⁊ ornato professis virginibus ꝓponit tã
q̃3 sub exempli forma qđ moribus imitentur ⁊
dicit. Uirgo erat nõ solũ corpore: sed etiaȝ mẽ-
te: que nullo doli ambitu sinceꝝ adulteraret af-
fectũ: corde humilis: verbis grauis: animi pru
dens: loquẽdi parcior: legendi studiosior: nõ in i
certo diuitiaꝝ: sed in ꝓce pauperis speȝ reponẽs
intẽta operi: verecũdia sermonibus: arbitrum
mentis solita nõ hoiem sed deuȝ querere: nullũ
ledere: bene velle omnibus assurgere maiori
bus natu: equalibus nõ inuidere: fugere iactã-
tiã: rationẽ sequi: amare virtutẽ. Quãdo ista vel
vultu lesit parentes? qñ dissensit a propinquis
quando fastidiuit humilẽ? qñ irrisit debileȝ? qñ
vitauit inopeȝ. Eos solos sollicita cetus viro-
ruȝ inuisere: quos misericordia nõ erubesceret

neq3 preteriret verecũdia. Nihil toruũ in oculi
nihil in verbis procax: nihil in actu inuerecun-
dũ: nõ gestus fractior: nõ incessus solutior: non
vox petulãtior: vt ipsa corporis species simula
crum fuerit mẽtis ⁊ figura ꝓbitatis. Bona q̄p-
pe domus in ipso vestibulo debet agnosci ac ꝓ
mo pretendat ingressu nihil intus latere tene-
braruȝ tanq̃3 lucerne lux intus posite foris luce
at. quid ergo ꝓsequar ciboꝝ parsimoniã: officio
rum redundantiã: alteꝝ super naturã superfuis
se. alteꝝ ipsi nature pene defuisse. Illic nulla in
termissa tempora: hic cõgeminati ieiunio di-
es: ⁊ si quãdo reficiendi successisset volũtas ci-
bus plerunq3 obuius qui mortẽ arceret nõ deli-
tias ministraret ⁊c. Hec aũt propterea in exem
plo huius tẽperati generis posui. q2 nõ hic agit
vti virginitatẽ voueãt que nõdũ vouerũt: sed
equales esse debeãt que iaȝ vote sunt. Nam ⁊
aggrediar animus tñ ac tale propositũ: grandi
vtiq3 dicẽdi generis oz excitari ⁊ accẽdi. Sȝ mar
tir cyprianus de habitu virginũ: nõ de suscipiẽ
do virginitatis ꝓposito scripsit. Ille vero eps
etiã ad hec eas magno icẽdit elogo. Uerꝝ ex eo ꝙ
ãbo egerũt dictõis grãdis exẽpla memorabo.
Ambo q̄ppe inuecti sunt in eas que formã pig-
mentis colorãt: vel potius decolorant: quorum
prior ille cũ hoc ageret ait inter cetera. Si q̄s
pingẽdi artifex vultũ alicuius ⁊ spẽm ⁊ corporis
qualitatẽ emulo colore signasset: ⁊ signato iam
ꝯsumatoq3 simulacro manus alius inferret vt iã
formata iã picta quasi peritior reformaret: gra
uis prioris artificis iniuria ⁊ iusta idignatio vi
deret. Tute existimas ipune laturã tã improbe
temeritatis audaciã: dei artificis offensaȝ? Ut
eniȝ circa hoies ipudica ⁊ incesta fucis lenocinã
tibus non sis: corruptis violatisq3 q̃ dei sunt peior
adultera detineris. quod ornari te putas: ꝙ pu-
tas comi: ipugnatio ẽ ista diuini opis: preuarica
tio ẽ veritatis. Monẽtis apostoli vox ẽ. Expur
gate vetus fermentũ vt sitis noua ꝯspersio: sicut
estis azimi. Eteniȝ pasca nostꝝ imolatus est xp̄s.
Itaq3 festa celebremus nõ in fermẽto veteri ne
q3 in fermẽto malicie ⁊ neq̄tie: sȝ in azimis sin
ceritatis ⁊ veritatis. Nũ sinceritas ꝑseuerat ⁊
veritas quando que sincera sunt polluunt ⁊ co-
loꝝ adulterinis: medicaminũ fucis in menda
cium vera mutant? Dominus tuus dicit: non
potes facere capillũ vnũ album aut nigrum: ⁊
tu ad vicendam domini tui vocem vis te esse
potioreȝ audaci conatu ⁊ sacrilego cõtẽptu? Cri
nes tuos inficis: malo ꝑsagio futuroꝝ capillos
iaȝ tibi flãmeos auspicaris. Longuȝ est inserere
oĩa que sequunt. Ille vero posterior vt in tales
diceret. Hinc illa inquit nascuntur incentiua vi
tiorum: aut quesitis coloribus ora depingãt dũ

viris displicere formidāt: ⁊ de adulterio vul-
tus medicanꝫ adulteriū castitatis. quanta hec
amentia effigiē mutare nature picturā querere
Et dū verenꝫ maritale iudiciū, ꝓpriū perdide-
re. Prior.n. de se pronunciat que cupit mutare
qđ nata est: ita dū alij studet placere: prius ipsa
sibi displicet. quez iudicē mulier deformitatis
tue requirimus ꝙ teipsam. quid videri times?
Si pulchra es qđ abscōderis. Si d̄formis: cur
te formosaz esse mentiris: nec tue cōscientie nec
alieni grām erroris habitura? Ille.n. adulterā
diligit: tu adultero vis placere: ⁊ irasceris si
amet aliam qui adulterare in te docet. Male
magistra es iniurie tue. Lenocinari refugit eti
az que passa est lenonē. Ac licet vilis mulier:
nō alteri tamē sed sibi peccant. Tolerabiliora ꝓ
pe modū in adulterio crimina sunt. Ibi eniz pu
dicitia. hic natura adulteratꝫ. Satis vt existi-
mo apparet: feminas ne suā fucis adulterēt for
maz ⁊ ad pudorē ⁊ ad timorē hac facundia ve-
hementer impelli. Proinde neqz summissum
neqz temperatū: sed grande omnino genus hoc
elocutionis agnoscimus. Et in his autez quos
duos ex omnibus ꝓponere volui: ⁊ in alijs eccle
siasticis viris ⁊ bona ⁊ bene. i. sicut res postu-
lat: acute: ornate: ardēterqz dicētibus per mul-
ta eoꝝ scripta vel dicta possunt hec tria genera
reperiri ⁊ assidua lectione vel auditione admix
ta exercitatione studentibus inolescere. Nec qs
ꝙ preter disciplinā esse existimet ista miscere: i-
mo quātū cōgrue fieri potest omnibus generi-
bus dictio variāda est. nā qñ prolixa est in vno
genere: minus detinet auditorē. Cū vero fit in
aliud ab alio transitus etiā si longius eat decen
tius ꝓcedit oratio: ꝙuis habeāt ⁊ singula gene-
ra varietates suas in sermone eloquentiū qui-
bus nō sinunꝫ in eoꝝ qui audiunt frigescere vel
tepescere sensibus. Verūtamē facilius sūmissuz
soluz ꝙ solū grāde tolerari potest. Cōmotio qp
pe animi ꝙto magis excitāda est vt nobis assē
tiat auditor: tāto minus in ea teneri pōt cū fue-
rit quantū satis est excitata. Et ideo cauēdū est
nedū volumus altius erigere qđ erectū est: etiā
inde decidat quo fuerat exercitatione perductū
Interpositis vero que sunt dicenda sūmissius
bene reditꝫ ad ea que opus est granditer dici: vt
dictionis impetꝰ sicut maris estus alternet. Ex
quo fit vt grande dicēdi genus si diutius est di
cendū: nō debeat esse solū: sed alioꝝ generū inter
positione varietꝫ ei tñ generi dictio tota tribua
tur cuius copia preualuerit. Interest eniz qđ ge
nus cui generi apponatꝫ vel adhibeatꝫ certis ⁊ ne
cessarijs locis. Nam ⁊ in grādi genere semper:
aut pene semper tēperata decet esse principia.
Et in potestate est eloquētis vt dicanꝫ nōnul-
la sūmisse etiā que possent grāditer dici: vt ea
que dicuntur granditer ex illoꝝ fiant cōparatiōe
grādiora ⁊ eoꝝ tanꝙ vmbris luminosiora red-
danꝫ. In quocūqz aūt genere aliqua questionuz
vincula soluēda sunt acumine opus est ꝙ sibi
sūmissuz genus proprie vēdicat. Ac per hoc eo
genere vtendū est ⁊ in alijs duobus generibus
qñ eis ista incidunt sicut laudandū aliquid vel
vituperandū vbi nec dānatio cuiusꝙ nec libe-
ratio nec ad actionē ꝙlibet assensio requiritur ī
quocunqz alio genere occurrerit genus adhi-
bendū ⁊ interponendū est temperatū. In grādi
ergo genere inueniunt suos locos duo cetera: ⁊
in sūmisso simil'r. Temperatū autē genus nō q-
dem semper: sed tñ aliqñ sūmisso indiget: si vt
dixi questio cuius nodus est soluēdus incurrat:
vel qñ nōnulla que ornari possent: ideo nō or-
nanꝫ: sed sūmisso sermone dicunꝫ: vt quibusdā
quasi thoris ornamētoꝝ prebeant eminētiorez
locū. Grāde aūt genus tpata dictio nō requirit
Ad delectādos quippe animos nō ad mouen-
dos ipsa suscipitꝫ. Nō sane si dicenti crebrius ⁊
vehemētius acclametꝫ: ideo grāditer putandū
est dicere: hoc.n. ⁊ acumina sūmissi generis ⁊ or-
namēta faciūt tēperati. Grande autē genꝰ ple
ruzqz pōdere suo voces premit: sed lachrimas
exprimit. Deniqz cū apud cesareā mauritanie
dissuaderē populo pugnā ciuilē vel potius plus
ꝙ ciuilē ꝙ cateruā vocabāt: neqz.n. ciues tātū-
modo sed etiā propinqui fratres: postremo pa
rētes ac filij lapidibꝰ inter se in duas partes diui
si per aliquot dies cōtinuos ⁊ certo tēpore anni
solenniter dimicabāt: ⁊ quisqz vt quēqz poterat
occidebat: Egi quidē grāditer quantū valui: vt
tam crudele ⁊ inueteratum malū de cordibus ⁊
moribus eoꝝ auellerē pellerēqz dicēdo: nō tamē
egisse me aliquid putaui cū eos audirez accla-
mantes: sed cū flentes viderē. Acclamationi-
bus quippe se doceri ⁊ delectari: flecti autez la-
chrimis indicabāt. Quas vbi asperi immanez
illā cōsuetudinē a patribus ⁊ auis lōgeqz a maio
ribus traditā: que pectora eoꝝ hostiliter obside
bat vel potius possidebat victaz ant eꝙ re ipa
id ostenderēt credidi. Moxqz sermone finito
ad agēdas deo gratias corda atqz ora conuerti.
Et ecce iam ferme octo vel amplius anni sunt
ꝓpitio xp̄o ex quo illic nihil tale tētatū est. Sūt
⁊ alia experimēta multa quibus didicimus ho
mines: quid in eis fecerit sapientis granditas
dictionis nō clamore potius ꝙ gemitu: aliquan
do etiā lachrimis. postremo vite mutatōe mō
strasse. Sūmisso etiā dicēdi genere sunt pleriqz
mutati: sed vt qđ nesciebāt scirēt: aut qđ eis vi-
debatꝫ incredibile crederēt: nō autē vt agerent
qđ agendum iam nouerūt ⁊ agere nolebāt. Ad

huiusmodi nanq̄ duritiā flectēdā debet grandi
ter dici. Naꝫ ⁊ laudes ⁊ vituperationes q̄n elo
quenter dicunt̄ cum sint in genere tēperato sic
afficiunt quosdā vt nō solū in laudibus ⁊ vitu
perationibus eloquētia delectent̄: verumetiaꝫ
ipsi laudabiliter appetant fugiātq̄ vituperabi-
liter viuere. Sed nunquid oēs qui delectantur
mutant̄ sicut in grādi genere oēs qui flectūtur
agunt: ⁊ in sūmisso genere oēs qui docent̄ sciunt
aut credūt verū esse qđ nesciunt. Unde colligit̄
illa duo genera qđ efficere intendūt: hoc eis esse
maxime necessariū qui sapiēter ⁊ eloquenter vo
lunt dicere: Illud vero qđ agit̄ genere tempera-
to. i. vt eloquētia ipsa delectet: nō est propter se
ipsum vsurpādū: sed vt rebus que vtiliter ho-
nesteq̄ dicunt̄: si nec docēte indigent eloquio:
nec mouēte: q2 ⁊ sciētes ⁊ fauētes auditores ha
bent aliquāto promptius ex ipsa delectatōe elo
cutionis: accedat vel tenatius adhereat assen-
sus. Naꝫ cū eloquentie sit vniuersale officiū in
quocūq̄ istoꝝ triū generū dicere apte ad persua
sionē: finis aūt id qđ intendis persuadere dicē
do: in quocūq̄ istoꝝ triū generū dicit quidē elo
quens apte ad persuasionē: sed nisi persuadeat
ad finē nō peruenit eloquētie. Persuadet aūt i
sūmisso genere vera eē q̄ dicit. Persuadet i grā
di vt agant̄ que agēda iam esse sciunt̄: nec tamē
agunt̄. Persuadet in genere tēperato pulchre
ornateq̄ dicere. Quo fine nobis quid opus est
Appetant eū qui lingua gloriant̄: ⁊ se in pane-
gyricis talibusq̄ dictionibus iactāt: vbi nec do
cendus: nec ad aliquid agēdū mouēdus: sed tā-
tūmodo est delectādus auditor. Nos vero istū
finē referamus ad alteruꝫ finē: vt. s. quod efficere
volumus cū granditer dicimus: hoc etiam isto
velimus idest vt bona moꝝ diligant̄ vel deui
tent̄ mala. si ab hac actione nō sic alieni sūt ho
mines: vt ad eaꝫ grandi genere dictionis vrgē
di videant̄: aut si iam id agunt vt agant studio
sius atq̄ in eo firmiter pseuerent. Ita fit vt eti
am temperati generis ornatu nō iactanter: sed
prudenter vtamur: nō eius fine cōtenti quo tan
tummodo delectat̄ auditor: sed hoc potius agē
tes vt etiā ipso ad bonuꝫ quod persuadere vo
lumus adiuuetur. Illa itaq̄ tria que supra po-
suimus euꝫ qui sapienter dicit si etiaꝫ eloquēter
vult dicere id agere debere: vt intelligēter: vt
libēter: vt obediēter audiat̄: nō sic accipienda
sunt tanq̄ singula illis tribus dicēdi generib⁹
ita tribuant̄: vt ad summissum intelligenter: ad
temperatū libenter: ad grande pertineat obedi
enter audiri: sed sic potius vt hec tria semper
intendat ⁊ quantū pōt agat: etiā cuꝫ in illoꝝ sin-
gulo quoq̄ versat̄. Nolumus. n. fastidiri etiaꝫ
cum summisse dicimus: ac per hoc nō solum vo
lumus intelligenter verumetiam libenter au-
diri. Quid. n. agimus diuinis testimonijs docē
do qđ dicimus nisi vt obediēter audiamur. i.
vt credatur eis opitulāte illo cui dictū est. Testi
monia tua credibilia facta sunt valde. Quid ēt
cupit nisi credi qui aliquid licet sūmisso eloq
discētibus narrat. Et quis velit eū audire: nisi
auditorē: nōnulla etiā suauitate detineat? Nam
si nō intelligat̄ quis nesciat: nec libēter eū posse
nec obediēter audiri? Plerunq̄ aūt dictio ipsa
sūmissa dū soluit difficillimas questōes: ⁊ inopi
nata manifestatione demonstrat duꝫ sentētias
acutissimas de nescio quibus quasi cauernis vn̄
nō sperabat̄ eruit ⁊ ostendit: dum aduersarij cō
uincit errorē: ⁊ docet falsum esse: qđ ab illo dici
videbat̄ inuictum. maxime quādo adest ei qđ
dam decus nō appetitū: sed quodammodo na-
turale: ⁊ nōnulla nō iactaciuncula sed quasi ne-
cessaria: atq̄ vt ita dicā ipsis rebus exorta nu-
merositas clausulaꝝ: tantas acclamationes ex
citat vt vix intelligat̄ esse sūmissa. nō. n. q2 neq̄
incedit ornata neq̄ armata: sꝫ tanq̄ nuda pgre
ditur: ideo nō aduersariū neruis lacertisq̄ col-
lidit: ⁊ obsistentē subruit: ac destruit membris
fortissimis falsitatem. Unde autē crebro ⁊ mul
tum acclamatur ita dicentibus: nisi q2 veritas
sic demonstrata: sic defensa: sic inuicta delectat
Et in hoc igitur genere summisso iste noster do
ctor ⁊ dictor id agere debet: vt nō solum intelli
genter: verumetiam libenter ⁊ obedienter au-
diatur. Illa quoq̄ eloquentia generis tempe-
rati apud eloquentē ecclesiasticū nec inornata re
linquitur: nec indecenter ornatur: nec solū hoc
appetit vt delectet: quod solum apud alios pro
fitetur: verumetiam in his que laudat siue vitu
perat: istis appetendis vel firmius tenendis. il
lis autem vitandis vel respuendis: vult vtiq̄
obedienter audiri. Si autem non auditur intel
ligenter nec libenter potest. Proinde illa tria:
vt intelligant qui audiunt: vt delectentur: vt
obediant: etiam in hoc genere agenduꝫ est vbi
tenet delectatio principatum. Jam vero vbi
mouere ⁊ flectere grandi genere opus est audi-
torem: quod tunc est opus: quando ⁊ veraciter
dici ⁊ suauiter confitetur: ⁊ tamen non vult fa-
cere quod dicitur: dicenduꝫ est proculdubio grā
diter. Sꝫ quis mouetur si nescit quod dicitur?
Aut quis tenetur vt audiat si non delectatur?
Unde ⁊ in isto genere vbi ad obedientiam cor
duꝝ dictōis grāditate flectēdū est: nisi ⁊ itelligē
ter ⁊ libēter qui dicit audiat̄: nō pōt obediēter
audiri. Hēt aūt vt obediente audiat̄ quantula-
cunq̄ grādiditate dictōis maius pōdus vita di
cētis. nā qui sapiēter ⁊ eloquēter dicit viuit au-
tem nequiter: erudit quidem multos dicendi

studio:q̄uis anime sue sit inutilis:sicut scriptū
est. Scribe ⁊ pharisei in cathedra moysi sede-
runt:qui dicūt facite:que aūt faciūt facere noli
te. Dicūt .n. ⁊ nō faciūt. Unde ait apostolus.
Siue occasione siue veritate christus annūciet
christus aūt veritas est:⁊ tñ etiā nō veritate an
nunciari veritas potest.idest vt prauo ⁊ falla-
ci corde que recta ⁊ vera sunt predicent. Sic qp
pe annunciat iesus christus ab eis qui sua que-
runt nō que iesu christi. Sed quoniā boni fide-
les nō quēlibet hoium sed ipsum dn̄m obedien
ter audiunt:qui ait que dicūt facite:que autē fa
ciunt facere nolite:dicunt.n. ⁊ non faciūt:ideo
audiunt vtiliter etiā qui inutiliter agunt. Sua
enim querere studēt:sed sua docere nō audent
de loco.s.superiore sedis ecclesiastice : quā sana
doctrina cōstituit. Propter qđ ipse dominus ꝓ
usqꝫ de talibus:qđ cōmemoraui diceret:premi
sit cathedra moysi sederunt. Illa ergo cathedra
nō eoꝝ sed moysi cogebat eos bona dicere etiā
nō bona faciētes. Agebant ergo sua in vita sua
docere aūt sua cathedra illos nō permittebat ali
ena. Multis itaqꝫ prosunt dicendo que nō faci
unt:sed longe pluribus prodessent faciēdo que
dicunt. Abundāt.n.qui male vite sue defensio
nem ex ipsis suis prepositis ⁊ doctoribus que-
runt:respōdentes corde suo:aut etiam si ad hoc
erumpūt ore suo atqꝫ dicētes. Quod ipse mihi ꝓ
cipis:cur ipse nō facis? Ita fit vt eū obediēter ñ
audiant qui seipse nō audit:⁊ verbū dei qđ eis
predicat:simul cū ipso predicatore cōtemnant
Deniqꝫ apostolus scribens ad Thimoteū cū
dixisset:nemo adolescentiā tuā contemnat:sub
iecit vnde non contemneret atqꝫ ait: Sed for-
ma esto fideliū in sermone: in cōuersatione : in
dilectione:in fide:in castitate. Talis doctor vt
obedienter audiat nō imprudenter nō solū sū-
misisse ac temperate.verumetiā granditer dicit
qr nō contemptibiliter viuit. Sic nanqꝫ eligit
bonā vitā:⁊ etiā bonam nō negligat famā: sꝫ
prouideat bona corā deo ⁊ hominibus quātū
potest illū timēdo:his cōsulēdo. In ipso etiam
sermone malit rebus placere q̄ verbis:nec exi
stimet dici melius nisi quod dicit verius. Nec
doctor verbis seruiat:sed verba doctori. Hoc
est.n.qđ apostolus ait : nō in sapientia verbi ne
enacuetur crux christi. Ad hoc valet atiā quod
ait ad thimoteū. Noli verbis cōtēdere:ad ni-
hil enim vtile est nisi ad subuersionē audienti
um. Neqꝫ enim hoc ideo dictū est:vt aduersa-
rijs oppugnātibus veritatē nihil nos pro veri
tate dicamus. Et vbi erit qđ cū ostenderet qua
lis esse episcopus debeat:ait inter cetera:vt po
tens sit in doctrina sana:⁊ cōtradicentes possit
redarguere. Uerbis.n.cōtendere est nō curare
quomodo error veritate vincat:sed quomodo
tua dictio dictioni preferat alterius. Porro q
non verbis contendit:siue summisse:siue tempe
rate:siue granditer dicat:id agit verbis vt ve-
ritas pateat: veritas placeat: veritas moueat
qm̄ nec ipsa que precepti finis ⁊ plenitudo legis
est charitas vllo modo recta esse potest: si ea q̄
diligantur non vera sed falsa sunt. Sicut autē
cuius pulchrum corpus ⁊ deformis est animus
magis dolendum est:q̄ si deforme haberet cor
pus.ita qui eloquenter que falsa sunt dicūt ma
gis miserandi sunt q̄ si talia deformiter dice-
rent. Quid est ergo nō solum eloquēter: verū
etiam sapienter dicere nisi verba in summisso
genere sufficiētia:in temperato splendentia : in
grandi vehemētia: veris tamē rebus quas au
diri oporteat adhibere. Sed qui vtrunqꝫ non
pōt dicat sapiēter qđ nō dicit eloquēter potius q̄
dicat eloq̄nter qđ dicit insipiēter. Si aūt ne hoc q
dem potest ita cōuersetur: vt nō solū premiū si
bi comparet sed etiā prebeat alijs exemplum:⁊
sit ei quasi copia dicēdi forma viuēdi. Sunt sa-
ne quidā qui bene pnunciare possunt:quid aūt
pronuncient excogitare nō possunt. Quod si ab
alijs sumant eloquēter sapienterqꝫ cōscriptum
memorieqꝫ cōmendent atqꝫ ad populū proferāt
si eā ꝑsonā gerunt nō improbe faciūt. Sic enī
qđ profecto vtile est:multi predicatores verita
tis fiunt:nec multi magistri:si vnius veri magi
stri idipsū dicāt oēs ⁊ nō sint in eis scismata.
Nec deterrendi sunt isti voce hieremie prophe
te per quē deus arguit eos qui furant verba eius
vnusquisqꝫ a proximo suo. Qui.n.furantur: ali
enum auferunt: verbū aūt dei nō est alienū ab
eis qui obtemperant ei:potiusqꝫ ille dicit alie-
na qui cū dicat bene viuit male. Quecunqꝫ enī
bona dicit eius excogitari videntur ingenio:sꝫ
ab eius moribus aliena sunt. Eos itaqꝫ dicit de
us furari verba sua:qui boni volunt videri lo
quendo que dei sunt:cum mali sint faciendo q̄
sua sunt. Nec sane ipsi dicunt bona que dicunt
si diligenter attendas. Quomodo enim dicunt
verbis quod negant factis. Non enim frustra
de talibus ait apostolus. Cōfitentur se nosse de
um:factis autem negant. Modo quodam ergo
ipsi dicunt ⁊ rursus alio modo nō ipsi dicūt quo
niam vtrunqꝫ verum est quod ait veritas. De
talibus enim loquens:que dicunt inquit facite
que aūt faciūt facere nolite:hoc est quod ex ore
illorum auditis : facite:quod in opere videtis
facere nolite :dicunt.n.inquit ⁊ non faciūt. Er-
go q̄uis nō faciant tamen dicunt. Sed alio lo-
co tales arguens. Hippocrite inquit quomodo
potestis bona loqui cū sitis mali. Ac per hoc ⁊
ea que dicunt qm̄ bona dicūt nō ipsi dicunt vo-

luntate.s.atqꝫ opere negādo quod dicunt. Unde
contingit vt homo disertus ⁊ malus sermonez
quo veritas predicet̃ dicēdū ab alio nō diserto
sed bono ipse cōponat. Quod cū fit: ipse a seipō
tradit alienū: ille ab alio accepit suuz. Cum ve-
ro boni fideles bonis fidelibus hanc operā com
mēdant vtriqꝫ sua dicūt: qꝛ ⁊ deus ipsoꝝ est cu
ius sunt illa que dicūt: ⁊ ea sua faciunt que nō ipi
cōponere potuerunt: qui sm̄ illa cōposite viuunt
Siue autē apud populū vel apud quoslibet iā
iamqꝫ dicturus: siue quod apud populū dicēduz
vel ab eis qui voluerit aut potuerint legēdum
est dictaturus oret vt deus sermonē bonū det i
os eius. Si eniz regina orauit hester pro sue gē
tis temporali salute locutura apud regē vt i os
eius deus congruū sermonē daret: q̃zto magis
orare debet vt tale mun⁹ accipiat: qui pro eter-
na hominū salute in verbo ⁊ doctrina laborat:
Illi vero qui ea dicturi sunt que ab alijs acce-
perunt: ⁊ anteq̃z accipiāt orent pro eis a quib⁹
accipiunt: vt eis detur qđ per eos accipere vo-
lunt: ⁊ cū acceperint orent vt bene, ⁊ ipsi profe-
rant: ⁊ illi ad quos pferunt sumant: ⁊ de prospe
ro exitu dictionis eidē gratias agāt: a quo se id
accepisse nō dubitant: vt qui gloriat̃ in illo glo
rietur in cuius manu sunt ⁊ nos ⁊ sermones no
stri. Longior euasit liber hic q̃z volebā q̃zqꝫ puta
ueraz. Sed legenti vel audienti cui gratus est
longus nō est. Cui autē longus est per partes cū
legat: qui habere vult cognitū. Quē vero eius
cognitionis nō piget de longitudine nō querat̃.
Ego tamē deo nostro gratias ago ꝙ in his qua
tuor libris nō qualis ego essem cui multa desūt
sed qualis esse debeat qui in doctrina sana. idest
christiana nō solum sibi: sed alijs etiam labora
re studet: quantulacunqꝫ potui facultate disse-
rui. Amen.

Aurelij Augustini egregij doctoris de doctri
na christiana liber quartus qui est vltimus li-
brorum istorum feliciter expletus.

Diui Aurelij Augustini Hipponēsis episco
pi de fide ad petrū diaconem liber incipit.

Epistolam fili petre
tue charitatis accepi. In qua te
significasti velle ihierosolimaz
pergere: ⁊ postulasti te litteris
nostris instrui: quā debeas in il
lis partibus vere fidei regulam tenere: vt nul-
lus tibi possit sensus heretice surripere falsitatis
Gaudeo quidem ꝙ pro fide vera sine vllo per
fidie vicio custodienda sollicitudinem geris:
sine qua nulla potest prodesse: imo nec esse con-
uersio. Apostolica quippe dicit auctoritas: qꝛ si
ne fide impossibile est placere deo. Fides nanqꝫ
est bonoꝝ omniū fundamētuz. Fides est huma
ne salutis initiū. Sine hac fide nemo ad filioꝝ
dei numerum potest pertinere. Quia sine ipsa
nec in hoc seculo quisq̃z iustificationis gratiā cō
sequitur: nec in futuro vitaz possidebit eternaz.
Et si quis hic nō ambulauerit per fidem: non
perueniet ad speciem. Sine fide omnis labor
hominis vacu⁹ est. Tale quippe est: vt sine ve
ra fide quisqꝫ velit deo per contemptum seculi
placere: quale si quisq̃z tendens ad patriam: in
qua se scit beate esse victurum: relinquat itine-
ris rectitudinē ⁊ improuidus sectetur errorem
quo nō ad beatā ciuitatem perueniat: sed in p̃-
cipitiū cadat: vbi nō gaudium peruenienti dat̃:
sed cadenti interius inferatur. Uerumtamē vt
de fide sufficiens sermo promatur: nec tempo-
ris suffragat̃ spaciuz. qꝛ celeriter nostrum cupis
habere respōsuz. Et tam magnuz est huius dis
putationis opus: vt a magnis vix possit imple-
ri. Neqꝫ.n. poposcisti sic te debere de fide istrui
vt vnam quālibet heresim designares contra
quam specialiter nostre disputationis vigilaret
intentio. Sed cum idefinite diffinitionez fidei
petis: eamqꝫ cupis etiaz sub breuitate cōcludi:
vides proculdubio q̃z sit nobis impossibile: vt
rem tantaz in breui plene comprehendamus.
Cui sufficientes esse nō possumus: etiaz si tan-
tum spacium temporis ⁊ tale nobis esset ingeni
um: vt multa volumina de hoc quod a nobis
expetis facere valeremus. Sed qꝛ deus pro-
pe est omnibus inuocātibus eum in veritate:
qui verbum consumans ⁊ breuiās fecit super
terram: spero qꝛ sicut tibi dedit huius fidei san
ctaz sollicitudinē: sic etiam mihi vt tuo tā bono
tāq̃z laudabili seruiā desiderio: sufficientē tribu
et facultatē: vt ⁊ si non potuero cuncta dicere:
ex quibus omnis error hereticus possit agnosci
⁊ agnitus vel conuinci valeat vel vitari: tam̄
in nomine atqꝫ adiutorio sancte trinitatis: que
vnus solus verus ⁊ bonus est deus: ea dicam
in quibus saltem magna ex parte rationem fi-
dei catholice constet sine aliqua erroris caligi-
ne contineri. Quibus retentis poteris ⁊ illa de
prehendere atqꝫ fugere: que ⁊ si in hoc opere
videntur speciali disputatione conuinci. tamen
ex his que hic generaliter atqꝫ absolute ponen-
tur: appareant illa que infideles homines auri
bus volunt susurrare fidelium: non regula diui
ne veritatis tradita: sed nequitia humani erro
ris inuenta.

Explicit prologus.

De trinitate personarũ ⁊ vnitate essentie.

Quocunqꝫ igitur lo
co fueris cõstitutus q: ſm regu-
lam nostri saluatoris imperio ꝓ
mulgataꝫ nosti te in vno patris
⁊ filij ⁊ spiritussancti nomine ba
ptizatum: principaliter atqꝫ indubitanter toto
corde retine patrẽ deuꝫ: filiũ deuꝫ: ⁊ spiritũsan
ctuꝫ deũ idest sanctã atqꝫ ineffebileꝫ trinitatem
vnũ esse naturaliter deuꝫ: de quo in deuterono-
mio dicitur. Audi israel dñs deus tuus deꝰ vnꝰ
est: ⁊ dñm deum tuũ adorabis ⁊ illi soli seruies.
Verũtamẽ q istũ vnum deuꝫ: qui solus est ve-
rus naturaliter deus: nõ patrẽ solum neqꝫ filium
solũ: neqꝫ solũ spiritũsanctũ: sed simul patrem ⁊
filiuꝫ ⁊ spiritũsanctum diximus esse: cauendum
est ne sicut patreꝫ ⁊ filium ⁊ spiritũsanctũ vnuꝫ
deuꝫ esse quãtũ ad naturalẽ attinet vnitatẽ ve-
raciter dicimus: sic eum qui pater est: eundẽ vel
filium vel spiritũsanctũ: aut eum qui filius est si
ue patrẽ siue spiritũsanctũ: aut euꝫ qui spiritus ꝓ
prie in confessione huius trinitatis dicitur: vel
patreꝫ vel filiũ personaliter dicere siue credere
qδ omnino nefas est audeamus. Fides. n. quã
sancti patriarche atqꝫ prophete ante incarnatio
neꝫ filij dei diuinitus acceperũt: quã etiam sancti
apostoli ab ipõ dño in carne posito audierunt:
⁊ spiritussancti magisterio instructi: nõ solũ ser-
mone ꝑdicauerunt: verumetiaꝫ ad instructionẽ
saluberrimam posterorum scriptis suis inditã
reliquerunt: vnũ deũ predicat trinitatẽ. i. patreꝫ
⁊ filium ⁊ spiritũsanctum. Sed trinitas vera nõ
esset: si vera eadẽqꝫ persona diceret pater ⁊ fi-
lius ⁊ spiritussanctus. Si. n. sicut est patris ⁊ fi
lij ⁊ spiritussancti vna substantia: sic esset vna ꝑ
sona: nihil omnino esset in quo veraciter trini-
tas diceretur. Rursus quidẽ trinitas vera est:
sed vnus deus trinitas ipa non esset: si quemad
modum pater ⁊ filius ⁊ spiritussanctus persona
rum sunt ab inuicem proprietate distincti: sic fu
issent naturaꝝ quoqꝫ diuersitate discreti. Sed
q: in illo vno vero deo trinitate nõ solum ꝙ vnꝰ
deus est: sed etiã ꝙ trinitas est naturaliter verũ
est: propterea ipse verus deus in personis trini
tas est: ⁊ in vna natura vnus est. Per hanc vni
tatem naturalem totus pater i filio ⁊ spiritusan-
cto est: totus filius in patre ⁊ spiritusancto est:
totus quoqꝫ spiritussanctus in patre ⁊ filio est.
Nullus hoꝝ extra quẽlibet ipsoꝝ ẽ: q: nemo ali
um aut precedit eternitate aut excedit magnitu
dine: aut supat ꝑtãte: q: nec filio nec spũsancto
q̃tuꝫ ad diuĩe nãe vnitatẽ ꝑtinet: aut añrior aut
maior pater est: nec filij eternitas atqꝫ immẽsi-
tas: velut anterior aut maior spũssancti imensi-
tatẽ eternitatẽqꝫ aut ꝑcedere aut excedere natu
raliter põt. Sicut ergo nec filius posterior: aut
minor est pr̃e: ita nec spũssanctus posterior aut
minor est filio. Eternũ quippe ⁊ sine initio est: ꝙ
filius de patris natura natus extitit ⁊ eternum:
ac sine initio est ꝙ spũssanctus de natura patris
filijqꝫ ꝓcedit. Ob hoc ergo tres vnũ recte cre-
dimus ⁊ dicimus deũ: q: vna prsus eternitas:
vna imẽsitas: vna naturaliter est triuꝫ ꝑsonarũ
diuinitas. Teneamus igit̃ patreꝫ ⁊ filiũ ⁊ spiri-
tumsanctũ vnũ esse naturaliter deũ: neqꝫ tñ ipꝫ
patrẽ esse qui filius est: neqꝫ filiũ ipsuꝫ esse q pa-
est: nec spiritũsanctũ ipm esse qui pater aut filius
est. Una. n. est patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti essen
tia: quã greci vsian vocãt: in qua nõ est aliud pa
ter: aliud filius: aliud spiritussanctus: q̃uis ꝑso
naliter sit alius pater: alius filius: alius spiritus
sanctus: Qδ nobis maxime in ipo sanctaꝝ scri
pturaꝝ initio demõstrat̃: vbi deus dicit. Facia
mus hoiem ad imaginẽ ⁊ similitudinẽ nostraꝫ.
Cũ. n. in singulari numero dicit imaginẽ: osten-
dit vnã naturã esse: ad cuius imaginẽ homo fie
ret. Cum vero dicit pluraliter nostrã ostẽdit eũ
dem deũ ad cuius imaginẽ homo fiebat: nõ vnã
esse ꝑsonã. Si. n. i illa vna natura patris ⁊ filij
⁊ spũssancti vna esset ꝑsona: nõ diceret̃ ad ima-
ginẽ nostrã: sed ad imaginẽ meã. Nec dixisset:
faciamus: sed faciã. Si vero in illis tribus per
sonis tres essent intelligende vel credẽde sub-
stantie: nõ diceret̃ ad imaginẽ nr̃aꝫ: sed ad ima
gines nostras. Una. n. imago triũ naturaꝝ incq̃
liũ esse nõ posset. Sed dũ ad vnã imaginẽ vniꝰ
dei homo factus dicit̃: vna sancte trinitatis es-
sentialiter diuinitas intimat̃. Deinde ⁊ paulo
post pro eo qδ superius dixerat: faciamus ho-
minẽ ad imaginẽ ⁊ similitudinẽ nr̃am: sic hoieꝫ
factũ scriptura narrauit vt diceret. Et fecit ds
hoiem: ad imaginẽ dei fecit eũ. Hanc trinitatẽ
ꝑsonaꝝ atqꝫ vnitatẽ nature ꝓpheta esaias reue
latã esse sibi nõ tacuit: cũ se dicit seraphin vidis
se clamãtia: sanctus sctũs sctũs dñs deus saba
oth. Ubi prsus in eo qδ dicit̃ tertio sanctus ꝑso
naꝝ trinitatẽ: in eo vero qδ dicit̃ semel dñs ds
sabaoth: diuine nature cognoscimus vnitateꝫ:
In illa igit̃ sancta trinitate que ideo a nobis re
petitur totiẽs: vt nostro cordi tenatius insigat̃:
vnus est deus pater: qui solus ẽentialiter de se
ipso vnũ filiũ genuit: ⁊ vnus filius qui de vno
patre solus est essentialiter natus: ⁊ vnus spiri-
tussanctus qui solus essentialiter de patre filio
qꝫ procedit. Hoc aũt totũ vna ꝑsona nõ posset.
idest ⁊ gignere se ⁊ nasci de se: ⁊ procedere de se
Quia igitur aliud est genuisse: q̃ꝫ natũ esse: ali-
udqꝫ est ꝓcedere q̃ꝫ genuisse vel natũ esse: ma-

festum est: qm̄ alius est pater: alius filius: alius spiritussanctus. Trinitas itaqꝫ ad ꝑsonas patris ⁊ filij ⁊ spūssancti refert̄ vnitas ad naturā.

De assumptione humane nature a solo filio in trinitate accepte.

Sicut ergo ſm illam diuinitatē: qua vnū sunt pater ⁊ filius ⁊ spiritussanct⁹: neqꝫ patrē natū credimus: neqꝫ spiritūsanctū: sed solū filiū: sic etiā ſm carnē solū filiū natū catholica fides ⁊ credit ⁊ p̄dicat. Neqꝫ. n. in illa trinitate ꝓpriū esset solius patris: q: nō est natus ipse: sed vnū filiuz genuit: neqꝫ propriū solius filij: q: nō genuit ipse: sed solus de patris essentia natus est: neqꝫ ꝓprium spiritussancti: q: nec natus est ipse nec genuit: sꝫ solus de patre filioqꝫ procedit si ſm diuinaz q̄dez naturā deus pater de nullo nasceret̄ deo: ſꝫ carnē tamē ipse nasceret̄ ex virgine. Si. n. pater nasceret̄ de virgine vna persona essꝫ pater ⁊ filius: ipsa aūt vna persona pro eo q: non de deo: sed tm̄ de virgine nasceret̄: nō dei filius: sed tm̄ hominis filius veraciter diceret̄. Ipse aūt dei filius dicit: q: sic dilexit deus munduz vt filiū suū vnigenitū daret: Et iteꝝ. Nō. n. misit deus filiū suū in mūdū vt iudicet mūdū: sꝫ vt saluetur mundus per ipsum. Nec beatus dixisset ioannes. Qui diligit genitorē: diligit ⁊ eum qui nat⁹ ē ex eo. Nec ipse filius dixisset. Pater meus vsqꝫ modo operat̄ ⁊ ego operor. Ipse. n. qui filius dicit̄: si idē esset ⁊ pater: non veraciter dei filius diceretur: quia non de deo: sed de sola virgine nasceretur. Ad extremum nec ipse pater de celo testaretur: ⁊ suū corporali voce filiuz demonstrasse dicens. Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui. Apostolus quoqꝫ non dixisset de deo patre: qui proprio filio suo nō pepcit: sed pro nobis omnibus tradidit illuz. Sed quoniā omnia ista ⁊ diuinitus ad nostram doctrinā dicta sunt: ⁊ q: diuina dicta sunt vtiqꝫ vera sunt. Uerum est qd̄ fides catholica predicat: ⁊ ſm diuinitatē de patre natū esse solū filiuz eternū cum patre: imortalē: impassibilem atqꝫ incōmutabilem deū: ⁊ ſm carnē nō patrē: sed vnigenitū eius filium: salua eternitate sua tēporaliter natū: salua impassibilitate sua passum: salua imortalitate sua mortuū: salua incōmutabilitate sua qua deus verus ⁊ vita eterna est veraciter suscitatuz. Qui totū habet cōmune cū patre ꝙ eternus naturaliter sine initio habuit ⁊ nihil hꝫ cōmune cū patre eoꝝ qui in suaz personā temporaliter atqꝫ humiliter ille etern⁹ atqꝫ excelsus accepit. Rursus si nō ille qui proprius atqꝫ vnigenitus dei patris filius est: sed spiritussanctus nasceret̄ ex virgine: nō ipsum q̄ factus est ex muliere: factus sub lege natū de spiritusancto ex maria virgine in symbolo acceptū ⁊ corde ad iusticiā crederet ⁊ ore ad salutē sancta ecclesia ꝯfiteret̄. Sed ⁊ si ipse spiritussanctus qui patris ⁊ filij spūs est: formā serui acciperet: nō ipse spiritussanctus sup seip̄m hominē factū in colūbe specie celitus adueniret. Pater ergo deus de nullo genitus deo semel de sua natura sine initio genuit filiū deū sibi equalē: ⁊ eadem qua ipse naturaliter eternus est diuinitate coeternū. Sed idē deus filius cū sit eternus ⁊ verus: ⁊ cū patre ſm diuinitatē naturalr̄ vn⁹ deus: ſm ꝙ dicit: ego ⁊ pater vnuz sumus. idē pro nobis est homo factus verus ⁊ plenus: i eo verus: q: verā hꝫ deus ille humanā naturā: in eo vero plenus: q: ⁊ carnē humanā suscepit: ⁊ aīam rationalē. Idē tm̄ vnigenitus deus natus est semel ex patre: semel ex matre. Natus est. n. de patre deus verbū: natus est de matre verbum caro factū. Unus ergo est atqꝫ idem deus dei filius natus ante secula: ⁊ natus in seculo: ⁊ vtraqꝫ natiuitas vnius est filij dei: diuina ſm quā credit̄ in forma dei coeternus patri deo ſꝫ quā semetipsuz exinaniens ⁊ formā serui accipiens: nō solū in cōcepcu materni vteri semetip̄z dum homo fieret eadem seruilis forme susceptione formauit: verumetiam de eodē matris vtero: idem deus homo factus exiuit: ⁊ in cruce idem deus homo factus pependit: ⁊ in sepulchro idem deus homo factus iacuit: ⁊ ab inferis idem deus homo factus tertio die resurrexit: sed in sepulchro ſm solam carnez idez deus iacuit: ⁊ in infernū ſm solam animā descendit. Qua de inferis ad carnem die tertia reuertente: idem deus ſm carnem qua in sepulchro iacuit: de sepulchro resurrexit: ⁊ quadragesimo post resurrectionem die idem deus homo fact⁹ in celum ascendens in dextera dei sedit: inde i fine seculi ad iudicandos viuos ⁊ mortuosqꝫ vēturus. Uerbum ergo caro factum vnus est filius dei dominus iesus christus: mediator dei ⁊ hominum. Iccirco autem mediator: quia idem deus atqꝫ homo verus habens cum patre vnā diuinitatis naturam: ⁊ humanitatis vnam cuz matre substantiam: habens ex nobis vsque ad mortem iniquitatis nostre penam: habens incommutabilem de deo patre iusticiā: propter iniquitatem nostram temporaliter mortuus ꝓpter iusticiam suam ⁊ ipse viuus semper ⁊ immortalitatem mortalibus largiturus. Qui perfectam quidem humanitatem suaz in ip̄a diuinitatis sue ꝑfectione seruauit: veritatem vero

mortalitatis nostre per susceptioneʒ mortis: ve
ritate atqꝫ incōmutabilitate sue imortalitatis
absorbuit. Hoc est quod testatur beatus petrꝰ
qꝛ xp̄s deglutiuit mortem: vt vite eterne here-
des efficeremur. Beatus quoqꝫ paulus docet:
qꝛ xp̄s mortem deglutierit: illuminauerit autē
vitaʒ ⁊ incorruptionem. Christus ergo morteʒ
gustauit: qꝛ verus homo est: ideoqꝫ mortem de-
glutiuit: qꝛ verus deus est. Idem quippe sicut
dicit apostolus: mortuus est ex infirmitate: sʒ vi
uit ex virtute dei: vnus atqꝫ idem qui ſm pro-
phetiaʒ beati dauid ⁊ homo factus est in syon ⁊
ipse fundauit eam altissimus. Itaqꝫ nec diuini-
tas Christi aliena est a natura patris: ſm id: qꝛ
in principio erat verbum: ⁊ verbum erat apud
deum: ⁊ deus erat verbū. Hoc erat in pricipio
apud deum. Omnia per ipsum facta sunt: ⁊ si-
ne ipso factum est nihil. Nec humanitas eius
aliena est a natura matris: ſm id qd̄ verbuʒ ca
ro factum est: ⁊ habitauit in nobis. Illa eniʒ na
tura que semper genita manet ex patre: nostrā
naturam sine peccato suscepit vt nasceretur ex
virgine. Neqꝫ enim natura eterna atqꝫ diuina
temporaliter concipi ⁊ temporaliter nasci ex na
tura humana vllatenus posset: nisi ſm suscepti
onem veritatis humane. verā temporaliter cō
ceptionem atqꝫ natiuitatem ineffabilis in se di
uinitas accepisset. Sic est deus eternus ac ve-
rus: veraciter ſm tempus ⁊ conceptus ⁊ natus
ex virgine. Duʒ enim venit plenitudo tempo-
ris misit deus filium suum factum ex muliere
factum sub lege: vt eos qui sub lege erant redi
meret: vt adoptionē filioꝝ reciperemus. illo. s.
deo naturaliter facto filio hominis qui vnus
est naturaliter filius dei patris vnigenitꝰ. Hoc
vtiqꝫ iohānes euangelista ꝯfirmans postquaʒ
dixit: ⁊ verbum caro factum est: ⁊ habitauit in
nobis: subsequenter ait: ⁊ vidimus gloriam eiꝰ
gloriam quasi vnigeniti a patre: plenuʒ gratie
⁊ veritatis: Sic ille omnium spirituum: oīum-
qꝫ corpoꝝ: idest omnium naturarum creator ⁊
dominus: creauit virginem creandus ex virgīe
⁊ cuius ipse factor est matrem sibi fecit. quando
de eius carne concipiendus atqꝫ pariēdus: ve
ram materiam carnis deus immensus ac sem-
piternus accepit: vt ⁊ ſm veritatem forme ser
uilis deus homo misericorditer fieret: ⁊ secū-
dum formam dei naturali veritate idem deus
homo permanens non careret. Sic igitur chri
stum dei filium: idest vnam ex trinitate perso-
nam deum verum crede: vt diuinitatem eius
de natura patris natam esse non dubites. Et sic
eum verum hominem crede: vt eius carnē nō
celestis non aeree: nō alterius cuiusqꝫ putes eē
nature: sed eius cuius est omnium hominū caro:
idest quā ipse deus homini primo de terra plas
mauit ⁊ ceteris hominibus plasmat: quos per
propagationem ex hominibus creat. Sed liceʒ
caro christi ⁊ omnium hominum vnius eius-
demqꝫ nature sit: hec tamē quam deus verbū
ex maria virgine sibi venire dignatus est sine
peccato suscepta sine peccato nata est: vtpote ſʒ
quam deus eternus ⁊ iustus misericorditer ⁊ cō
ceptus ⁊ natus est: ⁊ dominus glorie crucifixus
est. Quibus autem verbis explicabitur carnis
illius excellentia singularis: cuius diuina est ex
ipsa sui conceptione persona: cuius origo nati-
uitatis insolita: qua sic verbum caro factum est:
vt vna persona esset cum carne sua vnigenitꝰ
ac sempiternus deus: ipsa sue carnis concepti
one conceptus. Istam vero ceteroruʒ hominū
carnem: per humanum certum est nasci concu
bitum: viro seminante: femina vero concipiē-
te atqꝫ pariente. Et qꝛ dum sibi inuiceʒ vir mu
lierqꝫ miscentur vt filios generent: sine libidie
non est parentum concubitus: ob hoc ex eorum
carne nascentium: non potest sine peccato esse
conceptus. vbi peccatum in paruulos nō trans
mittit propagatio: sed libido. Nec fecunditas
humane nature facitꝰ homines cum peccato na
sci: sed feditas libidinis quam homines habēt
ex illius primi iustissima condēnatione peccati
Ideo beatus dauid quāuis de legitimo nasce-
retur iustoqꝫ coniugio. in quo scilicet nec infideli
tatis culpa: nec fornicationis macula poterat in
ueniri propter originale tamen peccatum quo
naturaliter obstricti sunt filij ire: non solū im-
piorum filij: sed omnes etiam qui de iustorum
sanctificata carne nascuntur: exclamat ⁊ dicit.
Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum ⁊ in
peccatis concepit me mater mea. Sanctꝰ etiā
iob dicit: mundum a sorde non esse hominem:
nec si vnius diei sit vita eius super terraʒ. Dei
ergo filius vnigenitus: qui est in sinu patris: vt
carnem hominis animamqꝫ mundaret suscep
tione carnis atqꝫ anime rationalis incarnatus
est: ⁊ qui est deus verus homo verus factus est
non vt alter deus esset alter homo: sed ideʒ de
us idem homo: Qui vt illud peccatum quod i
concubitu mortalis carnis generatio humana
contraxit auferret: cōceptus est nouo more deꝰ
incarnatus in matre virgine: sine coitu viri: si
ne libidine concipientis virginis: vt per deum
hominem quem absqꝫ libidine conceptum in-
uiolatus edidit virginis vterus: ablueretur pec
catum: quod nascentes trahunt omnes homi-
nes quibus in corpore mortis huius: talis est
nascendi conditio: vt matres eoruʒ fecūditatis
opus iplere non possint: nisi prius virginitatē
carnis amiserint. Solus igiť abstulit peccatum

cōceptionis atqꝫ natiuitatis humane deus vni
genitus. qui dum cōciperet: veritatem carnis
accepit ex virgine: ⁊ cū nasceret: integritatē vir
ginitatis seruauit in matre. Ista causa ē qua de
us factus est filius virginis ⁊ maria virgo fa-
cta est mater vnigeniti dei. vt quē pater genu
it ex eternitate: ipm̄ virgo cōceptum pferret in
tempore. Illa vtiqꝫ est virgo quaꝫ deus qui de
ea fuerat nascitur: ita singulari gratia p̄uenit
atqꝫ repleuit: vt ipꝫ haberet ventris sui fructū
quē ex initio habuit vniuersitas dominū: ⁊ ipꝫ
sibi videret nascēdi solēnitate subditū queꝫ in
vnitate paterne substantie nō solum humana
sed etiam angelica creatura cōgnoscit ⁊ adorat
altissimuꝫ. Sic ergo peccatū ⁊ pena peccati que
per scellus corrupte mulieris intrauit in mun-
dum per inuiolate virginis partū aufert a mū-
do. Et quia in conditione generis humani per
mulierem que de solo viro facta est: ꝯtingit vt
mortis vinculo teneremur: obstricti. hoc i redē
ptione humani generis diuina bonitas egit. vt
per viruꝫ qui de sola muliere natus est vita ho-
minibꝰ rederet. Illic humanaꝫ naturā nequissi-
ma deceptione sibi diabolus in peccati similitu
dine sociauit. hic deus humanā naturaꝫ in vni
tate persone suscepit. Ibi femina decepta ē vt
fieret filia diaboli: hec virgo gratia repleta est
vt fieret mater summi atqꝫ incōmutabilis vni
geniti dei. Ibi angelus deiectus per superbiaꝫ
seducte mulieris animū obtinuit: hic deus hu
milians se p misericordiā in corrupte virginis
vterū ex ea nasciturus impleuit. Dei eni filius
iesus christus qui in forma dei erat. quia nisi ex
natura patris natus esset esse nō posset: ipe ꝯm
apostolicaꝫ doctrinā semetipm̄ exinaniuit: for-
maꝫ serui accipiens. Formā igitur serui: id est na
turam serui in suam accipit ille deus personaꝫ.
atqꝫ ita hominū factori similitudinē hominū
factus ⁊ habitu inuentus vt homo. ipe humili-
auit semetipꝫ: factꝰ obediēs patri vsqꝫ ad mor
tem: mortē autē crucis. Intente igit hanc apo-
stoli sniaꝫ cogitat: ⁊ i ea ꝯgnoscēs quō dn̄m iesuꝫ
christum eundē deū atqꝫ hoieꝫ credas. Nec tn̄
in eo veritatē vtriusqꝫ nature in vna persona
aut ꝯfundas aut diuidas. Cū ergo primo audis
de dn̄o iesu christo: qꝛ in forma dei erat. opor-
tet te agnoscere firmissimeqꝫ tenere in illo for-
me noie naturalē plenitudinē debere intelligi.
In forma igit dei dominus iesus christus erat.
quia in natura dei patris semp erat: de quo na-
tus erat. Unius ergo nature cū patre est: eq̄li-
terqꝫ cū eo sempiternus atqꝫ immensus. equa-
liter immortalis ⁊ in cōmutabilis equalit inui
sibilis ⁊ inenarrabilis. equaliter bonus ⁊ iustus
equaliter miserator ⁊ misericors. patiēs ⁊ mul
tum misericors ⁊ verax. equalit fortis ⁊ suauis
equaliter sapiēs atqꝫ omnipotēs: Proinde hec
omnia q̄ diximꝰ de filio dei firmissima fide reti
ne: qui hec vtiqꝫ oia in vnitate nature habens
cū patre sine dubio equal est patri. Propt qd
⁊ aplus ꝯtinuo adiungēs ait. Nō rapinā arbi-
tratus est esse se equalē deo. Nō eni rapine fuit
illa filij cū patre diuinitatis eq̄litas sed nature
etiā illa que ꝯsequēter subiungit aplus dicens.
qꝛ semetipm̄ exinaniuit formā serui accipiens.
in silitudinē hominū factus: ⁊ habitu inuentus
vt homo. ⁊ qꝛ humiliauit semetipm̄ factus ho
bediēs patri vsqꝫ ad morteꝫ: mortē aūt crucis
Omnia hec de illo deo vnigenito dei filio. de
illo v̄bo deo de quo dicit euāgelista. In princi-
pio erat verbū. ⁊ verbū erat apud deū: ⁊ deus
erat verbū: de illa dei v̄tute deiqꝫ sapiētia: de
qua deo dicitur. Omnia i sapiētia fecisti. de il-
lo principio cū quo vnū est pater ipe principiuꝫ
⁊ in quo sibi coeterno fecit celum ⁊ terrā: id est
omnē sp̄ualem corpalēqꝫ naturā: de deo vnige
nito: qui est in sinu patris vt dixi: oia hec psona
liter accipe: salua tn̄ eternitate: immensitate: im
mortalitate: incōmutabilitate: inuisibilitate de
itatis eiꝰ. Que ita naturaliter atqꝫ eq̄ualit ꝯmu
nia cū deo patre habet dei filius: vt licet p no-
bis fuerit hō veracit factus: pmanserit tn̄ eq̄lis
vero deo patri: de quo natus est verus ⁊ vitas.
deus. Semetipm̄ igit exinaniuit: sed de ple-
nitudine eiꝰ nos oēs accepimus. Quā plenitudi
nem si exinanitus amitteret: qd de ea nobis da-
ret: vtiqꝫ nō haberet: Eodem aūt nō habente
nos proculdubio nihil possemꝰ accipere de ple
nitudine autē eius omnes accepimꝰ. Ex eo aūt
ꝙ nobis de plenitudine sua dedit: ondit etiam
cum se exinaniuit plenitudinē nō amisisse quā
habuit: quia si plenitudinē suam amitteret da
re de illa nullatenus posset. Formā ergo serui
accepit. Neqꝫ eni aliud fuit illa summi dei exi
nanitio: nisi forme seruilis. i. hūane nature su-
sceptio. Utraqꝫ igitur ē in christo forma: quia
vtraqꝫ ⁊ vera ⁊ plena ē in christo substātia. Ideo
sanctus euangelista plenū eū gratie ⁊ veritatis
predicat: quia in diuina natura in qua deus ve
ritas est plenus est. ⁊ in humana natura in qua
homo verus gratia factus est plenus est. In il-
la plenitudine deꝰ ē: in forma dei: equalis deo.
In ista plenitudine seruus in forma serui: quia
in similitudine hominū factus habitu est inuē-
tus vt homo. Exinaniens ergo semetipꝫ for-
mam serui accepit vt fieret seruus s: sed forme
dei plenitudinem non amisit. in qua semper est
eternus atqꝫ incōmutabilis dominus. factus
secundum formam serui homo verus eiusdē
nature cuius est ancilla mater: ⁊ manēs in for-

ma dei deus verus eiusdem nature cuius est
etiam dominus pater: In forma dei cuꝫ patre
⁊ spiritusancto vnus est solus formatoꝛ omniū
deus: secundum formam serui solus ipse sua ⁊
patris ⁊ spiritussancti operatōe formatus: quia
creatoꝛ est: cōmune habens naturaliter cuꝫ pa
tre ⁊ spiritusancto. quia aūt creatus est formaꝫ
serui secundum quā creatus est solus habēs per
sonaliter in seipō: cuius ⁊ natiuitatem futuraꝫ
secundū carnem. ⁊ moꝛtem resurrectionē: atqꝫ
in celo ascensioōeꝫ lex ⁊ ꝓphete ꝑnūciare nū
q̄ꝫ destiterūt: prout ipē ꝑcipiebat ⁊ verbis ⁊ fa
ctis. Nam ⁊ in sacrificijs carnaliuꝫ victimarū
que ipa sibi sctā trinitas que vnus est deus noui
⁊ veteris testamēti a patribꝰ nostris ꝑcipiebat
offerri. illius sacrificij significabat gratissimuꝫ
munꝰ: qđ ꝑ nobis seipm̄ solus dei filius secun
dum carneꝫ esset misericoꝛditer oblaturus. Ipe
enim secūdum apostolicam doctrinam obtulit
semetipm̄ pro nobis oblationē ⁊ hostiam deo
in odoꝛem suauitatis. Ipe verus deus ⁊ pon
tifex: qui ꝑ nobis nō in sanguine tauroꝛū ⁊ hyr
corum: sed in sanguie suo semel introiuit in san
cta. Quod tunc pōtifex ille significabat: qui cū
sanguine in sancta sanctoruꝫ per annos singu
los introibat. Iste igitur est qui in se vno totuꝫ
exhibuit. quod esse necessarium ad redemptio
nis nostre sciebat effectum. idem scilicet sacer
dos ⁊ sacrificium: idem deus ⁊ templum. Sa
cerdos per quem sumus reconciliati. sacrificiū
quo reconciliati. templum in quo recōciliati:
deus cui reconciliati. Solus tamen sacerdos
sacrificium ⁊ templum ⁊ hec omnia deus secū
dum formam serui. Non autem solus deus: qꝛ
hoc est cum patre ⁊ spiritusancto secūdum foꝛ
mam dei. Reconciliati igitur sumus per soluꝫ
filium secundum carnem: sed nō soli filio secū
dum diuinitatem. Trinitas eniꝫ nos sibi recō
ciliauit per hoc q̄ solum verbum carneꝫ ipa tri
nitas fecit. In quo sic veritas incōmutabilis
manet humane diuineqꝫ nature: vt sicut vera
semper est eius diuinitas quam de patre incō
mutabilem habet: ita vera semper atqꝫ incō
mutabilis sit eius humanitas, quam sibi vni
tam summa diuinitas gerit. Hec pauca de fi
de sancte trinitatis. que solus ⁊ verus est natu
raliter deus quantum breuitas tempoꝛis ⁊ ser
monis permisit inserui. Nunc de creatura
quid absqꝫ dubitatione credere debeas inti
mabo.

Quid de creatura credere opoꝛteat.

PRincipaliter itaqꝫ tene omnē na
turā q̄ nō est trinitas deus ab ipa
sancta trinitate: q̄ solus deꝰ eter
nus ⁊ verus est: creatā ex nihilo.
Ac sic vnuersa in celis ⁊ in terra
visibilia ⁊ inuisibilia: siue thronos: siue dn̄atio
nes: siue principatus: siue potestates: opus atqꝫ
creaturā esse sctē trinitatis: q̄ est vnꝰ deꝰ rex om
niū creatoꝛ ⁊ dn̄s eternus. omnipotēs ⁊ bonus.
bn̄s nāliter vt semp sit ⁊ mutari aliqn̄ nō pos
sit. Et hic deus q sine initio semp est: qꝛ summe
est: dedit rebus a se creatis vt sint: nō tamē sine
initio: qꝛ nulla creatura eiusdē nature ē: cuiꝰ est
trinitas vnꝰ verus ⁊ bonus deus: a quo creata
sunt oīa Et qꝛ sūme bonꝰ est: dedit omnibꝰ natu
ris quas fecit vt bone sint. nō tamē tantū bone
quātum creatoꝛ omniū bonoꝝ. Qui nō soluꝫ sū
me bonus: sed etiaꝫ summū atqꝫ incōmutabile
bonū est: qꝛ eternū bonū est: nullū bn̄s defectū:
quia nō est ex nihilo factū. nullū habens ꝑfectū
qꝛ nullū habet initiū Ideo q̄ppe nature a deo fa
cte ꝑficere possunt qꝛ esse ceperūt. ideo deficere
quia ex nihilo facte sunt: Ad defectum eas con
ditio ducit originis: ad ꝑfectū vero ꝑuenit opa
tio creatoris. In eo igitur primum trinitatis
que deus verus ē: eternitas sine initio natura
lis agnoscitur. qꝛ quedā ita fecit. vt cū esse qui
dem ceperint: tamē nō esse aliqn̄ nō possint. in
eo vero eius omnipotētia intelligit: qꝛ omneꝫ
creaturam visibilem atqꝫ inuisibilē. i. coꝛpora
leꝫ atqꝫ spiritualē de nihilo fecit: in quibus ipa
rerum diuersitas. multo magis cōmendat bo
nitatem atqꝫ omnipotentiam cratoris. nisi eni
omnipotens esset non vna eademqꝫ facilitate
summa atqꝫ ima fecisset. Et nisi summe bonus
esset: nō se gubernādis rebꝰ quoqꝫ infimis pꝛe
stitisset. Igitur tam in magnis quā in paruis q
busqꝫ rebus conditis. magna est bonitas atqꝫ
omnipotentia conditoris. Omnia enim sapiē
ter fecit summa veraqꝫ sapiētia: cui naturalit
hoc est esse quod sapiētem esse: hoc facere quod
sapienter facere. Simplicitas itaqꝫ multiplicis
sapientie dei magnitudinem celsitudinis sue:
non solum in magnitudine sublimum creatura
rum: verum etiam in infimarum paruitate cō
mendat: dum bona omnia que creauit: non so
luꝫ multo inferius dissimiliusqꝫ suo creatoꝛe sūt
vtpote non pꝛolata de seipō: sed facta pꝛoꝛsus
ex nihilo: verum etiam inter se non equaliter
sunt. sed vnaqueqꝫ res ita permanet. sicut a deo
cum non esset accepit: alia quidem sic: alia au
tē sic. neqꝫ eni sic datū ē coꝛpibꝰ vt sint: sic spiri
tus acceperūt: cū ipa quoqꝫ coꝛpa nō eq̄lit sint.

⁊ in ipſis celeſtibus atqꝫ terreſtribus inueniat
nõnulla diuerſitas:cũ tam celeſtia ꝙ terreſtria
nõ ſolũ impari diſtent quãtitate molis: veꝝ eti
am diſſimili ſplendeant claritate. Alia nanqꝫ
eſt ſicut dicit apoſtolus claritas celeſtiũ corpoꝝ
alia terreſtriũ. In ipſis quoqꝫ celeſtibꝰ alia cla-
ritas ſolis:alia claritas lune:alia claritas ſtella
rum. Stella eni differt a ſtella in claritate. Cor
poralium igitur naturarum diuerſitas oſtendit
vnãquãqꝫ earum non hoc eſſe qḋ ex ſe ſemper
habere potuerit:ſed qḋ ex diſpoſitione atqꝫ ope
omnipotentiſſimi atqꝫ incõmutabilis ⁊ ſapien
tiſſimi creatoris accepit. Qḋ ſi vnius eiuſdẽqꝫ
nature eſſet quelibet creatura corporalis:cuius
eſt ſancta trinitas:que vnus eſt deus:nec loca-
liter in loco eſſet:nec tẽporis mutationem ali-
quando ſentiret:nec de loco ad locũ tranſiret:
nec circũſcriberetur quãtitate molis ſue. Que
omnia oſtendunt huiuſmodi naturaꝝ illum eſſe
opificem:cui nullus latus aut anguſtus eſt locꝰ
q: non minus in anguſtis ꝙ in latis totus eſt.
Nec mutatur tempore qui ſolus poteſt volu-
mina tempoꝝ non temporali volubilitate ſed
eterna ſtabilitate mirabiliter ordinare. Neque
enim in tempore cogitat quẽadmodũ tempo-
rum ſeries reꝝ deceſſione aut ſucceſſione tranſ
currat:nec aliqua molis quantitate terminat:
q: nullo fine concluditur. Neqꝫ per mundi par
tes partibus ſuis maioribus eſt ipſe diffuſus:
vt maiores mundi partes ſuis maioribus iple
at:⁊ minores minoribus implendo:nuſquã ta
men totus ſe infundat. Ipſe enim eſt deus qui
ait: Celum ⁊ terram ego impleo: Oĩa igit que
fecit:ideſt ſpiritus ⁊ corpora: ſumma ⁊ ima:ce
leſtia atqꝫ terreſtria: viuentia ⁊ quibus viuẽdi
facultatem nõ dedit:ineffabiliter vbiqꝫ totꝰ do
minus deus ⁊ implet ⁊ continet. Nec in his q̃
diuiduntur ipſe diuiditur:nec in his que mutã
tur vlla mutatiõe variatur. Niſi eniꝫ naturalr
incõmutabilis ipſe eſſet:nunqꝫ in rebꝰ mutabi
libꝰ ordo qdeꝫ ꝯſilij ac diſpoſitiõis eiꝰ incõmu
tabilis ꝑmaneret. Deꝰ igit reꝝ corporeaꝝ at-
qꝫ incorporeaꝝ creator imenſus: eo primuꝫ ſe
nullũ eſſe corpꝰ oſtẽdit:q: quibuſdã corporibus
vitaꝫ nõ dedit:cum corpora oĩa ipſe creauerit.
Ipſe aũt naturaliter vita eſt:q: ſi vita non eẽt
nõ viuentia corpora non feciſſet. Neqꝫ enim fa
cit rem non viuentem niſi res viuens: Nõ igit
vniꝰ nature ſunt cũ deo corpora que viuere oĩ
no non poſſunt. Ac ſic neqꝫ illa corpora vniꝰ na
ture cũ deo ſunt:quibus ſingulis ſingulos bru-
tos atqꝫ irrationales ſpiritus:quibus eadẽ cor
pora viuificarentur ac ſenſificarentur inſeruit.
Sed nec ipſi bruti ſpiritus vnius nature cum
deo ſũt:quo licet viuificãdis ſenſificãdiſqꝫ ꝯno

ſcatur inſeruiſſe corporibus : ipſis tñ ſpiritibus
nullũ intelligẽdi largitꝰ eſt lumẽ:quo ſuũ poſſẽt
aut cognoſcere aut diligere creatorẽ. Ipſos quo
qꝫ ſpũs: quos rõnales atqꝫ intellectuales eſſe
nõ dubiuꝫ eſt:qs audet blaſphemo ſpiritu ⁊ ce
co corde eiuſdẽ nature cuius eſt deus: vel puta
re vel dicere:cũ deus vtiqꝫ naturaliter incom
mutabilis oĩno ſit ⁊ immenſus: Qui cuꝫ i ſe di
uerſitatem vllã habere non poſſit: in eiſdeꝫ tñ
ſpiritibus quos rationales atqꝫ intellectuales
fecit:diuerſitatem ſue operationis oſtendit. In
quibuſdã eniꝫ:ideſt qui terrenis ac mortalibus
ſunt inſerti corporibus: ⁊ ſi nullus eſt eis loca-
lis motus:q: ꝑ locoꝝ corporaliũ partes cuꝫ ipſi
in corporibus ſint:nõ particulatiꝫ ſunt:ſed ſicut
in totis corporibus toti:ſic in eorũdeꝫ corpoꝝ
partibus toti ſunt:tñ cogitationũ varietas di-
uerſitatẽ in eis cuiuſdaꝫ tẽporalis motionis ac
mutatiõis oſtendit:dũ modo aliquid neſciunt
modo ſciunt:modo volunt:modo nolũt:modo
ſapiunt:modo deſipiunt:modo iniqui ex iuſtis
modo iuſti ſunt ex iniquis : modo pietatis illu-
ſtrãtur lumĩe:mõ deprauant tenebroſo ĩpieta-
tis errore. Illos quoqꝫ quos terrenoruꝫ corpo
rum grauat nulla lutulenta materies:ideſt an-
gelicos ſpiritus:quis non videat non vnius na
ture eſſe cum deo:ſed factos ex nihilo: quorum
naturalis mutabilitas in eo cognoſcitur: quia
eiuſdem nature pars eſt in deterius ꝑmutata.
Deinde ꝙ hi qui deprauati nõ ſunt.lꝫ illius do
no:a quo cum non eſſent facti ſunt inde feſſa ⁊
inquãtuꝫ creature angelice gratis datũ eſt: per
fecta dilectione : ꝯtemplatione atqꝫ exultatiõe
multitudinem dulcedinis dñi inceſſabiliter ſu
mant:nec ab eo naturali conditione deficiãt:⁊
ſi inherẽtibus deo nihil ineſt de varietate tem
poris:q: collato ſibi eterne incorruptiõis atqꝫ in
cõmutabilitatis munere nihil in ſe ſentiant mu
tationis:ineſt tamen ſingulis naturalis termi-
nus:quo a ſe inuicem diſcernuntur:quia nullus
coꝝ in alio eſt. Et cum vni eorum opus quodli
bet iniungitur:alius quoqꝫ alteri operi implen
do:diuine poteſtatis deputatur arbitrio. Hec
oĩa oſtendunt etiã ſanctos angelos opera eẽ ſã
cte trinitatis:cuius per ſingulas res quas vtiqꝫ
ſicut voluit fecit:apparet mirabilis ⁊ ſapientia
in diſpoſitione: ⁊ virtus in opere. Quoſdam
igitur ſpiritus ſic deus creauit: vt ſemper eſſẽt:
quoſdam vero vt eſſe ſpiritus quandoqꝫ deſi-
nerent. Illos itaqꝫ deſituros quoſdaꝫ ex aqua:
quoſdã q: ſic voluit omnipotens ꝑduxit ex ter
ra. Superiores vero ſpiritꝰ nullũ cũ corporeis
elementis habere fecit naturale ꝯſortiuꝫ:quos
eternos creauit:⁊ eis facultatem atqꝫ intelligẽti
am cogitande:cognoſcende diligendeqꝫ diuini-

tatis inseruit: Quos tñ ita creauit: vt etiaz pre
seipsis illũ diligerẽt: cuius se tales creatos ope
cognouissẽt: cũ eoꝝ vt tales fierẽt nulla merita
p̄cessissent. Ut aũt hec dilectio hr̄et iustã ⁊ con-
gruaz laudẽ: volũtatis quoqꝫ eis tribuit liber-
tatẽ: vt esset eis possibile siue ad eũ q supra eos
est: intẽtionẽ sancte dilectiõis erigere: siue ad se
vel ad ea q̃ infra eos sunt: praue cupiditatis se
metipsos põdere declinare. Nõ est igit̃ natura
que in eternũ possit siue misere siue bene viuen
do subsistere: nisi q̃ põt de deo ipsiꝰ dei munere
cogitare: Hec aũt natura intellectualis in aia
bus est hominũ ⁊ spiritibus angeloꝝ. Deꝰ qp-
pe diligẽdi ac cognoscẽdi se nõ nisi angelis ⁊ hoĩ
bus indidit facultatem. Quibꝰ ꝓpter arbitrij li
bertatẽ: que maxime debuit intellectuali creatu
re: creatoris benignitate ꝯferri: ita cognoscẽdi
⁊ diligendi se facultatẽ volũtatẽqꝫ donauit: vt
eaz vnusquisqꝫ ⁊ hr̄e possit ⁊ ꝑdere. Si quis tñ
sponte eam ꝑderet: suo eaz deinceps arbitrio re
sumere nõ valeret: vt illiꝰ esset sancte cogitatio
nis initia gratuite dono bonitatis denuo reuo
cãdis quibus vellet infundere: cuius fuit in ipso
creatiõis exordio nullis precedentibꝰ meritis:
spũs ⁊ corpora locis atqꝫ affectionibꝰ ꝓut ipse
sapiẽs voluit ꝯgrue ⁊ mirabiliter ordinare. An
geli ergo atqꝫ hoĩes ꝓ eo q rationales sunt fa-
cti eternitatis ac beatitudinis donũ in se a na-
ture spiritualis creatore diuinitꝰ accepeꝛũt: ita. s.
vt si dilectiõi creatoris sui iugiter inhesissent. si-
mul eterni beatiqꝫ mansissent: Si vero ꝓprie
libertatis arbitrio ꝯtra sũmi creatoris imꝑium
suã niterent̃ facere volũtatez: ꝓtinus a ꝯtuma
cibus beatitudo discederet: ⁊ ad suppliciuz eis
relinqueret̃ eternitas misera: erroribꝰ deiceps
doloribusqꝫ crucianda: Et de angelis quidem
hoc disposuit ⁊ ipleuit: vt si quis eoꝝ bonitatez
volũtatis ꝑderet: nunq̄ꝫ eã diuino munere re-
pararet: Pars itaqꝫ angeloꝝ q̃ a suo creatore
deo quo solo bono beata fuit: volũtaria prorsus
auersiõe discess. t: eq̄tatis suꝑne iudicio: initiuz
sue dãnatiõis in ipsa auersiõe volũtatis iuenit:
vt nõ aliud ei esset incipe iã puniri: q̄ꝫ illius be
atifici boni dilectiõe destitui: quã deꝰ in eterno
sic totã precepit remanere supplicio: vt etiam
ignẽ ei eternũ prepararet: i quo oẽs illi p̄uarica
tores angeli nec mala possint vnquã volũtate
carere nec pena: sꝫ ꝑmanẽte in eis iniuste auer
siõis malo: ꝑmaneat etiã iuste retributiõis eter
na dãnatio: Hoꝝ maloꝝ princeps diabolus pri
mos hoĩes q ad peccati p̄icipiũ inuidus duxit
nõ eis tñ: sed ⁊ vniuerse ꝓpagini eoꝝ cũ vitio
peccati meritũ mortis iseruit. Deꝰ aũt miseri-
cors ⁊ iustus sicut diabolo atqꝫ angelis eiꝰ pro-
pria volũtate cadẽtibꝰ ceteros angelos i sue di

lectiõis eternitate firmauit: sic etiã humani gẽ-
neris massaz nõ totã in sempiternũ ꝑire ꝑmisit
sed quos voluit eius gratuita bonitas repulsis
tenebris in q̄bus oĩs humana natiuitas pecca
ti originalis ꝯdẽnatiõe versat̃: reducẽdos p̄de
stinauit ad lucẽ: in eo p̄cipue demõstrãs q istos
originalis p̄cti vinculis i debita g̃atia libera-
toris absolueret. cũ alios ⁊ q̄ꝫ maxime paruulos
quibꝰ nulla pñt vel bona vel mala inesse ꝓpria
merita volũtatis isolubili nexu eterna dãnatio
retineret: Bone quoqꝫ volũtatis ⁊ cogitatiõis
initiũ nõ hoĩ ex seipso nasci: sed diuinitꝰ et p̄pa-
rari ⁊ tribui. In eo deus euidẽter ostẽdit: q ne
qꝫ diabolus neqꝫ aliquis angeloꝝ eiꝰ ex quo ru
ine illiꝰ merito: in hãc inferiorẽ sunt detrusi ca
liginẽ: bonã potuit aut poterit resumere volũ-
tatẽ. q si possibile esset vt humana natura post
q̄ꝫ a deo auersa bonitatẽ ꝑdidit volũtatis ex se
ipsa rursus habere eã potuisset: multo possibiliꝰ
hoc natura hr̄et angelica: q̃ quãto minꝰ grauat̃
terreni corporis põdere: tãto magis hac essꝫ p̄-
dicta facultate. Sꝫ ostẽdit deus vnde bona vo
luntas hoĩbus det̃. quã sic amiserũt angeli cuz
hr̄ent: vt amissaz deinceps hr̄e nõ possẽt. Cũ
igitur digna est eadẽ volũtas bona ꝑ dĩ gratiã
eterne beatitudinis p̄mio: ⁊ iniq̄tas angelica
atqꝫ humana non dꝫ esse ipunita: ꝓpter h̄m ca
tolice fidei regulã venturꝝ eẽ filiũ dei ad puniẽ-
dos oẽs peccatores angelos: ⁊ ad iudicãdos ho
mines viuos ⁊ mortuos fideliter expectamus
Testat̃. n. beatus petrus: q deus angelis pec-
cantibꝰ nõ pepercit: sed carceribus caliginis in
ferri detrudens tradidit in iudicio puniendos
reseruari. De hoĩbus quoqꝫ viuis ac mortuis
iudicandis hec ait beatꝰ paulus. Testificor co-
raz deo ⁊ xp̄o iesu: qui iudicaturꝰ ẽ viuos ⁊ mor
tuos ⁊ aduentũ ipsius ⁊ regnũ eius. In cuiꝰ ad-
uentu ab illo primi hoĩs corpore qđ deꝰ de ter-
ra plasmauit vsqꝫ ad omniũ hoĩum corpora q̃
aĩata quãdoqꝫ viuere ceperũt ab illo resuscita-
bunt̃: a quo operãte creata sunt. Singula vero
corpora illis singulis suis aĩabus in resurrectio
ne reddent̃: quas in maternis vt viuere incipe-
rent vẽtribus hr̄e ceperũt: vt. s. anime illo exa-
mine iusti iudicis: i eisdez singulis corporibꝰ su-
is accipiant retributionez siue regni siue suppli
cij: in q̄bꝰ siue bonã siue malã qualitatẽ vite pre
sentis habuerit. Qualitas aũt male vite ab in-
fidelitate icipit: q̃ ab originalis peccati reatu ini
tium sumit: In quo quisq̄s viuere ita incipit: ut
ante finiat vitã: quã ab eius obligatione solua
tur: si vnius diei vel vnius hore spacio anima
illa uixit in corpore: necesse est eam cuz eodem
corpore interminabilia gehenne sustinere sup-
plicia vbi diabolus cum angelis suis i eternum

arsurus est: qui ⁊ primus peccauit: ⁊ peccatum
primis hominibus persuasit. Ubi cum eo etiaꝫ
fornicarij: idolis seruiētes: adulteri. moles ma
sculorum cōcubitores: fures: auari: ebriosi: ma-
ledici: rapaces: ⁊ omnes qui opera carnis agūt
de quibus beatus dicit apostolus: qꝛ regnū dei
non consequentur: si ante huius vite terminuꝫ
a vijs suis malis ꝯuersi non fuerint: eternis igni
bus exurentur. Omnis enim homo qui in hoc
seculo vsqꝫ ad finem in iniquitatum delectatio
ne: ⁊ cordis obduratione permanserit: sicut hic
eum noxia criminum delectatio tenuit: sic euꝫ
sine fine sempiterna cruciatio retinebit. Erit. n.
etiam iniquorum resurrectio: sed sine imutatio
ne quam solis fidelibus ⁊ ex fide iuste viuenti-
bus daturus est deus. Hoc est enī quod ait apo
stolus paulus. Omnes quidem resurgemus sꝫ
non omnes immutabimur: Ostendens autem
iustos diuino munere commutandos ait: ⁊ nos
immutabimur. Habebunt ergo iniqui cum iu
stis resurrectionem carnis communem: immu
tationis tamen gratiaꝫ non habebunt: que da
bitur iustis. Quoniam a corporibus impioruꝫ
non auferetur corruptio ⁊ ignobilitas ⁊ infirmi
tas in quibus seminantur. Que ob hoc morte
non extinguentur: vt illud iuge tormētum cor-
pori atqꝫ anime sit mortis eterne suppliciū. Ju
ste vero hic quas hic redēptor deus gratis ex
fide iustificauit ⁊ iustificatis bene viuēdi vsqꝫ
in finē ꝑseuerantiam tribuit: in ipsis corporibꝰ
in quibus hic iustificatiōis gratiam diuinitus
acceperunt: ⁊ in quibus iustificate ꝑ fideꝫ: ī cha
ritate dei primiqꝫ vixerunt: regni celestis eter
na beatitudine potientur: glorificatis etiaꝫ cor
poribus suis que sine dubio carnis natura quā
deus creauit veraciter permanente: non sic vt
hic anīalia sed spiritualia tunc habebunt. Sā
ctorꝫ enim seminatur corpus animale: surget
spirituale. In his ꝑ illam immutationeꝫ que so
lis dabitur iustis implebitur: qđ oportere dicit
apostolus: vt corruptibile hoc induat incorru-
ptionē: ⁊ mortale hoc induat immortalitatem
Jn quibus sexus masculinus vel femininus si
cut eadeꝫ corpora creata sunt remanebit. Quo
ruꝫ gloria erit ꝓ factorꝫ bonoruꝫ diuersitate di
uersa. Omnia tamen corpora siue masculoruꝫ
siue feminarꝫ q̄cūqꝫ ī regno illo erūt gl'iosa erūt.
Jlle autē iudex nouit quantam vnicuiqꝫ sit da
turus gloriam: q in hac vita per misericordiaꝫ
gratis iustificando preuenit: quos illic per iusti
ciam glorificare disponit. Tempus vero acq
rendi vitam eternam: in ista tm̄ vita deus ho-
minibus dedit: vbi voluit esse etiā penitentiā
fructuosaꝫ. Jdeo autē hic penitentia fructuosa
ē: qꝛ potest hic homo deposita malicia bene vi

uere: ⁊ mutata voluntate merita simul operaqꝫ
mutare: ⁊ in timore dei ea gerere qua placeant
deo. Quod qui in hac vita non fecerit: habebit q
dem penitentiam in futuro seculo de malis su
is: sed indulgentiam in conspectu dei non iue-
niet: qꝛ ⁊ si erit ibi stimulus penitudinis: nulla ta
men ibi erit correctio voluntatis. A talibꝰ eniꝫ
iniquitas sua ita culpabitur: vt nullatenus pos-
sit ab eis vel diligi vel desiderari iustitia. Uo
luntas enim eorꝫ talis erit: vt habeat in se sem
per malignitatis sue supplicium: nunq̄ꝫ tm̄ per-
cipere possit bonitatis affectuꝫ. Quia sicut illi q
cum christo regnabunt: nullas in se male volū-
tatis reliquias habebunt: ita illi qui erunt ī sup
plicio ignis eterni cum diabolo ⁊ eius angelis
deputati: sicut nullam vlterius habebunt requi
em: sic nullatenus bonam habere poterunt vo
luntatem. Et sicut coheredibus christi dabi-
tur perfectio gratie ad eternam gloriam: sic cō-
sortibus diaboli cumulabit ipsa malignitas pe
nam: quando exterioribus deputati tenebris:
nullo illustrabuntur interiore lumine veritatis
¶ Proinde omni homini in hac vita potest esse
vtilis penitentia: quā quocunqꝫ tempore homo
egerit quālibet iniquus: quamlibet annosus: si
toto corde renunciauerit peccatis preteritis: ⁊
pro eis in conspectu dei: nō solum corporis: sed
etiam cordis lachrymas fuderit: ⁊ malorū ope
rum maculas bonis operibus diluere curaue-
rit: omnium peccatorum indulgētiam mox ha
bebit. Hoc enim nobis dominus prophetico
promittit eloquio dicens. Si conuersus fueris
⁊ ingemueris saluus eris. Et alio loco dicitur.
Fili peccasti: ne adijcias iterum: sed ⁊ de prete
ritis deprecare. vt tibi dimittantur. Nunquaꝫ
peccanti esset indicta pro peccatis deprecatio: si
deprecanti non esset remissio concedenda. Sꝫ
etiam penitentia peccatori tunc prodest: si eam
in ecclesia catholica gerat. Cui deus in persōa
beati petri ligandi soluendiqꝫ tribuit potestatē
dicens. Que aligaueris super terram erunt
ligata: ⁊ in celis: ⁊ que solueris super terram
erunt soluta ⁊ in celis. in quacunqꝫ igitur homo
etate veram peccatorum suorum penitentiam
egerit: ⁊ vitam suā deo illuminante correxerit:
non priuabitur indulgentie munere: qꝛ deus si-
cut per prophetam dicit: non vult mortem mo
rientis: sed vt reuertatur a via sua mala ⁊ viuat
anima eius. Ueruntamen nullus hominuꝫ de-
bet sub spe misericordie dei in suis diutius re-
manere peccatis: cum etiam in ipso corpore ne
mo velit sub spe future salutis diutius egrotare
Tales enīꝫ qui ab iniquitatibus suis recedere
negligunt: ⁊ sibi de deo indulgentiam repromit
tunt: nōnunquā ita preueniuntur repentino dei

furore: vt nec conuersionis tempus: nec bene-
ficiũ remissionis inueniant. Ideo vnumquemq3
nostrum sancta scriptura benigne premonet di
cens: Ne tardaueris conuerti ad deũ: ⁊ ne dif
feras de die in diem: subito enim veniet ira ei⁹
⁊ in tempore vindicte disperdet te. Dicit etiã
beatus dauid. Hodie si vocem eius audieri-
tis: nolite obdurare corda vestra. Cui beatus
quoq3 Paulus concordat his verbis: Uidete
fratres: ne forte sit in aliquo vestrum cor malũ
incredulitatis discedẽdi a deo viuo: sed adhor
tamini vosmetipsos per singulos dies: donec
hodie cognominatur: vt nõ obduretur: quia ex
vobis fallacia peccati: Obduratus igitur vi-
uit: siue qui non conuertitur desperans de indul
gentia suorum peccatorum: siue qui sic miseri-
cordiam dei sperat: ⁊ vsque in finem vite pre-
sentis in suorum criminuz peruersitate perma
neat. Proinde diligentes misericordiam dei
metuentesq3 iustitiam: nec de remissione pecca
torum desperemus: nec remaneamus in pecca
tis: scientes quia illa omnium hominum debi
ta sit exactura equitas iustissimi iudicis: que nõ
dimiserit misericordia clementissimi redem-
ptoris: Sicut enim misericordia suscipit absol
uitq3 conuersos: ita iusticia repellit punitq3 ob
duratos. Hi sunt qui peccantes in spiritumsan
ctum: neque in hoc seculo neque in futuro re-
missionem accipient peccatorum. Ideo autem
omnis anima intellectualis spiritus est: vt que
rat agnoscat atq3 discernat: ⁊ tẽpus operuz suo
ruz pro quibus receptura est in iudicio que ordi
nauit diuina iusticia: ⁊ eiusdẽ retributionis tẽ-
pus quo non etiã licebit, aut opera mutare: aut
remissionez peccatoꝝ suoruz de diuina miseri-
cordia vtiliter postulare. Ceteri vero spiritus
oĩuz aĩaliuz quibus nõ est intellectus: q2 quidã
eoꝝ de terra: quidaz de aquis originez ducunt
de aquis eniz sunt reptilia ⁊ volatilia: de terra
vero quedaz que reptant: quedaz vero que gra
diuntur exorta sunt: tandiu spiritus sunt: q3diu
in corporibus viuunt. Anima quippe que rati
onis capax diuinitus facta non est: cũ carne sua
⁊ incipit ⁊ desinit viuere: quia quando corpori
vitam non tribuit: ⁊ ipsa non viuit. Atque
ita miro modo cum omni carni anima sit causa
viuendi: spiritus tamen irrationalis tãdiu vi-
uit: quandiu in carne manere potuerit: ⁊ dum
a carne sua separatur extinguitur. Ita fit vt cũ
ipse vita carnis sue sit: viuere ipse nequeat quã
do vitaz carni subministrare destiterit. Et nõ
sit caro cui vitam dare valeat: ipse quoq3 eã pro
tinus non habebit. Ideo nec eternitas irratio-
nalibus spiritibus data est: nec aliquod eis iu-
diciũ preparatur: in quo eis vel beatitudo ꝓ bo
nis: vel dãnatio pro malis reddatur operibus
Ideo autez in eis nulla operuz discretio require
tur: q2 nullã intelligendi facultatez diuinitus ac
ceperunt. Propterea ergo eoꝝ corpora resur-
rectura nõ sunt: q2 nec ipsis animabus eorũ aut
equitas aut iniquitas fuit: pro qua eis eterna
vel beatitudo sit tribuenda vel pena. Illa igit̃
aĩalia presentis seculi cursuz atq3 ornatum s3
creatoris incomprehensibilem peragunt volũ
tatez: que de suis factis nullã rationez reddítu
ra sunt: q2 rationalia nõ sunt. Nunqd enim de
bobus cura est deo. Hoĩes vero q2 rationales
facti sunt: ⁊ de se ⁊ de oĩbus reb⁹ quas in vsum
vite pñtis acceperũt: rõnez reddituri sunt deo:
⁊ ꝓ suoꝝ actuũ qualitate recipient aut penã aut
gloriaz. Oẽs.n. nos manifestari oportet ante
tribunal xp̃i: vt recipiat vnusq̃sq3 ꝓpria corpis
ꝓut gessit: siue bonũ siue malũ: Tũc.s.cũ s3 ip̃⁹
nostri creatoris ac redẽptoris eloquiũ oẽs qui ĩ
monumentis sũt audiẽt vocẽ eius ⁊ procedẽt
q bona fecerũt in resurrectionẽ vite: q vero ma
la egerũt in resurrectionẽ iudicij: vt.s. qui mala
egerũt eãt in ꝯbustionẽ eternã cũ diabolo princi
pe oĩuz maloꝝ sempˀ arsuri: q vero bõa fecerũt
eant in vitã eternaz regnaturi sine fine cuz xp̃o
rege oĩuz seculoꝝ. Illi autez cum christo regna
bunt quos deus gratuita bonitate sua predesti
nauit ad regnũ. Quia.n. tales predestinãdo pre
parauit: vt regno digni essent: preparauit vtiq3
s̃m propositũ vocãdos vt obediãt: preparauit
iustificãdos: vt accepta gratia recte credãt: ⁊ be
ne viuant: preparauit etiã glorificãdos: vt chri-
sti coheredes effecti regnũ celoruz sine fine pos
sideant. Ad quod regnũ diuersis tẽporibus per
sacramenta que ad fidez incarnationis sue chri
stus instituit: illi peruenerunt quos deus gratis
nullo bone voluntatis vel boni operis meri-
to precedente saluauit. quemadmodum ex illo
tempore quo saluator noster dixit: Si quis non
renatus fuerit ex aqua ⁊ spiritusancto non po-
test introire in regnum dei absque sacramento
baptismatis: preter eos qui in ecclesia catho-
lica sine baptismate pro christo sanguinem fun-
dunt: nec regnum celorum potest quisquam ac-
cipere: nec vitam eternam. Quia si in heresi q̃
cunq3 vel scismate: quisquaz in nomine patris
⁊ filij ⁊ spiritussancti baptismi sacramentuz ac-
ceperit: integrum sacramentum accipit: sed sa
lutem que virtus est sacramenti non habebit
si extra catholicam ecclesiam ipsum sacramen
tum habuerit. Ergo ideo debet ad ecclesiam
redire: non vt sacramentum baptismatis ite-
rum accipiat: quod nemo debet in quolibet ho
mine baptizato repetere: sed vt in catholica so
cietate vitam eternam accipiat. Ad quaz ob-

tinendam nunquaʒ potest esse idoneus. qui cū sacramento baptismatis ab ecclesia catholica remanserit alienus. Qui si elemosynas largas faciat. ⁊ pro nomine christi etiā sanguinem fundat. pro eo ꝙ in hac vita non tenuit ecclesie catholice vnitatem nō habebit eternam salutem Ubi eniʒ cuiqʒ prodesse potest baptismus. ibi prodesse ⁊ elemosyna potest. Baptismus aūt extra ecclesiam quidem esse potest: sed nō nisi in ecclesia prodesse potest. In ecclesia igitur tātūmodo catholica potest vnicuiqʒ prodesse ⁊ ꝑceptio baptismatis ⁊ opera misericordie: ⁊ nois christi gloriosa ꝯfessio: si tamē in ecclesia catholica bene viuat. Sicut eni sine ecclie catholice societate: nec baptism⁹ alicui potest ꝓdesse. nec opera misericordie: nisi forte vt mitius torqͣtur: nō tameʒ vt inter filios reputet̄: sic intra ecclesiam catholicam per solum baptismuʒ vita eterna nō acqritur: si post baptismum male viuatur. Naʒ ⁊ ille qui bene viunt debēt operib⁹ misericordie indesinenter insistere: scientes se licet leuia nōnulla tamen quotidie contrahere peccata: pro quib⁹ etiā sancti ⁊ iusti in hac vita semper deo dicere debent. Dimitte nobis debita nostra: sicut ⁊ nos dimittimus debitorib⁹ nostris. Que peccata quāto in rebus licitis ⁊ a deo cocessis frequenter homibus subrepunt. ⁊ quanto magis fortioribus cibis corpus impletur: ⁊ carnalibus cor homis actib⁹ affectibusqʒ implicatur: tanto frequētior culpa in hac mortalitate ꝯtrahit̄. Propterea humiles serui christi qui cupiunt dn̄o suo sine impedimento. ⁊ absqʒ animi noxia occupatione seruire cōiugia omnio nō appetunt ⁊ a carnibus ⁊ vio abstinēt. inquātum corporis valitudo permittit. nō quia peccatum est aut cōiugem habere: aut vinum carnesue percipere. Nam beatus apostolus dicit quia omnis creatura dei bona est. ⁊ nihil reijciēdum quod cū gratiarū actiōe ꝑcipitur sanctificatur eni per verbū dei: ⁊ oratiōnē. Cōiugiū quoqʒ in primis hominib⁹ deus instituit: ⁊ benedixit. Propter qd̄ apostolus ait: Honorabile cōnubiū in omnibus ⁊ thorus immaculatus. Igit̄ serui dei in eo qr a carnibus ⁊ a vino abstinēt. nō tanqʒ res immūdas refugiūt: sed mūdioris vite instituta sectantur. Et in eo ꝙ cōiugia non habent: nō nuptiarum bonum crimē esse existimant: sed cōtinētiam iugem bonis nuptijs meliorem esse nō dubitant. Isto quā maxime tempore: quādo dicitur de cōtientia: qui potest capere capiat. De nuptijs vero dicitur: qui se nō cōtinet nubat. In vna enim ratione virtus exorit̄: in altera infirmitas remedio subleuat̄ Unde quia egritudini semper est cōsulendum propterea si cui primo cōtigerit priuari cōiugio: si voluerit secūdas vel tertias inire nuptias: nullum de illis peccatum habebit: si eas caste seruauerit: id est si vnus ⁊ vnus legitime dūtaxat cōiuncti fidem seruēt: vt nec ille mulieri preter vxorem: nec illa viro ꝑter maritū vllatenus misceatur. In talibus ⁊ si fuerit aliquis cōiugalis excessus qui tamē legitimū nō violat thoruʒ habebit nōnullū sed veniale peccatū Sed hec illorum sunt: qui nullam vouerūt cōtinentiam deo. Ceterum quiquis seipm̄ castrauerit ꝓpter regnum celorum: ⁊ in corde suo cōtinētiaʒ deo vouerit: nō soluʒ si mortifero fornicationis crimine maculet̄: verum etiā si aut vir vxorē accipere: aut mulier nubere voluerit secundū apostoli sentētiā damnationē habebit: quia primā fidem irritaʒ fecit: Sicut ergo secundum apostoli sententiam: dignum est vt vxori vir debitum reddat: similiter vxor viro: quia si quis acceperit vxorē nō peccat. ⁊ si nupserit virgo nō peccat: ita secūdū eiusdē apostoli dictū q statuit in corde suo firmus nō habēs necessitateʒ: potestatem aūt habens sue voluntatis: ⁊ vouerit cōtinētiā deo: debet eā vsqʒ in finem tota mentis solicitudine custodire: ne dānationē habeat: si primaʒ fidē irritā fecerit: Similiter ⁊ cōiugati viri ⁊ cōiugate mulieris si ex cōsensu perenneʒ vouerint cōtinētiā. nouerint se sui voti obnoxios detineri: nec iam sibi debere cōmixtioneʒ carnis quā primitus licitam habuerūt: sed deo se debere cōtinentiā quā vouerunt. Tunc eniʒ vnusquisqʒ regnum celoruʒ quo factis promittitur possidebit si obliuiscens que retro sunt. ⁊ in anteriora extendens seipm̄. secundum ꝙ in psalmis dicitur: vouete ⁊ reddite domino deo vestro. quod scit esse licitum ⁊ ad profectū melioris vite pertinere cognoscit: ⁊ libenter voueat: ⁊ celeriter reddat: ⁊ in hoc quia votū reddit meliore semper conatu proficiat. Omni enim voventi deo ⁊ reddēti quod vouit. ipse quoqʒ deus reddet celestis regni premia que promisit.

Capitulum prime regule fidei recte.

FIrmissime itaqʒ tene ⁊ nullatenus dubites: patrē ⁊ filium ⁊ spiritumsanctum vnū esse naturaliter deū. in cuius nomine baptizati sumus. Cum eniʒ aliud nomē sit pater: aliud filius: aliud spiritussanctus. hoc est vtiqʒ vnū nature nomē hoꝝ triū qd̄ dr̄ de⁹ Qui dicit in deuteronomio. Uidete qm̄ ego sū deus: ⁊ nō est alius preter me. Et de quo dicit

Audi israel dominꝰ deus tuus deus vnus est. Et dominum deum tuum adorabis. ⁊ illi soli seruies.

Capitulum secunde regule.

Firmissime tene ⁊ nullatenꝰ dubites patrem ⁊ filium ⁊ spiritũsanctũ: idest sanctam trinitatem: esse solum naturaliter verum deum. Quia cum tres deos nobis colere nõ liceat: nisi vnũ soluz verũ deum: tamẽ sic pater verus deus dicit testãte apostolo qui ait Conuersis estis ad deum a simulacris: seruire deo viuo ⁊ vero: ⁊ expectare filium eius de celis quẽ suscitauit a mortuis iesum: ita quoqꝫ filium verum deũ ioannes cõmẽdat apostolus dicẽs Scimus qꝛ filius dei venit: ⁊ dedit nobis intellectum vt cognoscamus verũ deuz: ⁊ simus in vero filio eiꝰ iesu christo. Hic ẽ verꝰ deꝰ ⁊ vita eterna. Qui vtiqꝫ quoniã verus deus ẽ: etiã veritas est: sicut ipe nos edocet dicẽs: Ego suz via. ⁊ veritas ⁊ vita. De spiritu quoqꝫ sancto ioannes apostolus ait. Quia spiritus ẽ veritas Et vtiqꝫ nõ potest naturaliter deꝰ verus nõ esse: qꝛ veritas est. Quẽ etiã deum paulus apostolus cõfitetur dicẽs: Membra vestra templuz sunt spũssancti qui in vobis est: quez habetis a deo ⁊ nõ estis vestri. Empti enĩ estis precio magno. glorificate ⁊ portate deũ in corpore vestro.

Capitulum. iii.

Firmissime tene ⁊ nullatenus dubites: patrem ⁊ filium ⁊ spiritumsanctum: id est sanctã trinitatẽ vnum verum deum sine initio senpiternũ esse. Propter ꝗ scriptuz est. In principio erat verbũ: ⁊ verbũ erat apud deum: ⁊ deus erat verbuz. Hoc erat in principio apud deum. Hec denuo sempiternitas intimat. vbi dicitur in psalmo. Deus aũt rex noster ante secula. Et alio loco. Sempiterna quoqꝫ eius virtus ⁊ diuinitas.

Capituluz. iiii.

Firmissime tene ⁊ nullatenus dubites sanctã trinitatẽ solum verum deũ: sicut eternũ ita solum naturaliter incõmutabilẽ esse. Hoc enim significat cũ dicit seruo suo moysi. Ego sum qui sum. Hinc ⁊ psalmus dicit. In principio domine terraz fundasti: ⁊ opa manuuz tuarum sunt celi. Ipi peribũt tu autem permanes: ⁊ omnes sicut vestimẽtum veterascent. Et sicut opertoriuz mutabis eos ⁊ mutabuntur. tu autem idem ipe es.

Capitulum. v.

Firmissime tene ⁊ nullatenus dubites sãctam trinitatẽ solum esse verum deum rerum omniuz visibiliũ atqꝫ inuisibiliũ creatorez. De quo in psalmo dicitur. Beatus cuius deus iacob adiutor eius: spes eiꝰ in dño deo ipius qui fecit celuz ⁊ terrã: mare ⁊ omnia que in eis sunt. De quo etiam apostolus dicit: Quoniam ex ipo ⁊ per ipm ⁊ in ipo sunt omnia ipi gloriam in secula.

Capitulum. vi.

Firmissime tene ⁊ nullatenꝰ dubites patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti vnam quidez esse naturam: tres vero esse personas. patrẽqꝫ solum esse qui dixit. Hic est filius meꝰ dilectus in quo mihi bene cõplacui ⁊ filium solum etiam super quẽ vox illa solius patris sonuit. quando in iordane secundum carnẽ baptizatus est vnigenitus deus qui carnem solus accepit. ⁊ spiritũsanctuz patris ⁊ filij soluz esse qui in specie collumbe super christum baptizatum ⁊ ascedẽtem ab aqua descendit: ⁊ quinquagesimo die post resurrectionẽ christi fideles in vno loco positos in linguarum ignearũ visione adueniens repleuit. Illam vocem quã solus locutus est pater deus: ⁊ illam carnem qua solus homo factus ẽ vnigenitus deus: ⁊ illã collumbã in cuius specie spiritussãctus super christũ descendit: illasqꝫ linguas igneas in quaruz visione fideles apostolos in vno loco cõstitutos repleuit: opera esse totius sancte trinitatis: id est vnius dei qui fecit omnia i celo ⁊ in terra visibilia ⁊ inuisibilia.

Capitulum. vij.

Firmissime tene ⁊ nullatenus dubites solum deum filium: id est vnam ex trinitate personam solius patris esse filiũ spiritum vero sanctum ipm quoqꝫ vnã ex trinitate personam nõ solius patris. sed simul patris ⁊ filij esse spiritum. Ostendens enĩ dei filius se solum eẽ de patre genitũ ait. Sic enĩ deus dilexit mundum: vt filium suum vnigenitum daret. Et paulo post. Qui aũt nõ credit: iam iudicatus est: quia nõ credit in nomine vnigeniti filij dei. Spiritum autem sanctum ⁊ patris ⁊ filij esse spirituz apostolus docet qui ait: Uos autem nõ estis in carne: sed in spiritu: si tamẽ spiritus dei habitat in vobis. Et sequitur. Siqs autem spiritum christi non habet: hec non est eius.

Capitulum. viij.

Firmissime tene ⁊ nullatenus dubites eundem spiritũsanctum qui patris ⁊ filij vnus est spiritus de patre ⁊ filio procedere. Dicit enim filius. Cum venerit spiritus veritatis qui a patre procedit. Ubi suum spiritum esse docuit: qꝛ ipe est veritas. De filio quoqꝫ ꝓcedere spũm sanctũ. ꝓphetica atqꝫ apostolica doctrina nobis cõmendat. Esaias eniz dicit de filio. percutiet terrã virga oris sui: ⁊ spũ labioꝝ suoꝝ iterficiet impiũ. De quo aplꝰs ait

Quem interficiet dominꝰ iesus spiritu oris sui Queꝫ etiã ipse vnicus dei filius spiritum oris sui esse significans post resurrectionẽ suaꝫ insufflans in discipulos ait. Accipite spiritũsanctuꝫ De ore vero ipsius domini iesu ait ioannes in apocalipsi. qꝛ gladius vtraqꝫ parte acutus procedebat. Ipse vero spiritus oris eius: ipse est gladius qui de ore eius procedit.

Capitulum. ix.

Firmissime tene ⁊ nullatenus dubites trinitatem deuꝫ immẽsam esse virtutẽ nõ mole: ⁊ omnẽ creaturã spiritualem atqꝫ corporalem virtute eius ⁊ presentia contineri. Dicit enim deus pater. Celum ⁊ terrã ego impleo. Dicit etiã de sapiẽtia dei que filius est eiꝰ qꝛ attingit a fine vsqꝫ ad finẽ fortiter: ⁊ disponit omnia suauiter. De spiritu quoqꝫ sancto legimꝰ qꝛ spiritus dei replenit orbeꝫ terrarum. Et dauid ppheta dicit: Quo ibo a spiritu tuo: ⁊ quo a facie tua fugiã si ascendero in celum tu illic es: ⁊ si descendero ad infernum ades.

Capitulum. x.

Firmissime tene ⁊ nullatenus dubites: vnam ex trinitate personam: idest dei filium: qui de natura dei patris solus natus est: ⁊ vnius eiusdemqꝫ nature cuꝫ patre est: ipsum in plenitudine temporis ſm susceptionẽ forme seruilis voluntarie in virgine cõceptuꝫ ⁊ de virgine natũ: verbũ carnẽ factũ: ipꝫ quoqꝫ esse qui essentialiter natus est de patre: ⁊ essentialiter cõceptus est natusqꝫ de virgine: ipsũqꝫ vnum esse ⁊ vnius nature cum virgine qꝛ ait ꝺ deo patre. Ante secula fundauit me: ⁊ ante oẽs colles generauit me. De quo etiã dixit apostolus. Quia cũ venit plenitudo tẽporis misit deꝰ filiũ suum factũ ex muliere factũ sub lege.

Capitulum. xi.

Firmissime tene ⁊ nullatenꝰ dubites christum filium dei sicut de deo patre plenũ perfectũqꝫ deũ: ita de virgine matre: verum perfectũqꝫ hominẽ genitũ: idest verbũ deũ habentẽ. s. sine peccato verã nostri generis, carnem ⁊ animaꝫ rationalem. Quod ipse dei filius euidẽter ostendit dicens de carne sua. Palpate ⁊ videte: qꝛ spiritus carnẽ ⁊ ossa nõ habet: sicut me videtis habere. Animã quoqꝫ se habere his verbis ostendit dicẽs. Propterea me pater diligit: qꝛ ego pono aiam meã: ⁊ iterũ sumo eam. Intellectũ quoqꝫ anime se habere ostẽdit in eo quod ait. Discite a me: qꝛ mitis sum ⁊ humilis corde. Et de ipso deus per prophetã dicit. Ecce intelliget puer meus: ⁊ exaltabit ⁊ sublimis erit valde. Nam ⁊ beatus petrus ſm sancti dauid prophetiam in christo carnẽ ⁊ aiam confitetur. De ipso eni beato dauid loquens ait. Propheta igitur cum esset ⁊ sciret quia iureiurando iurasset illi deus de fructu lumbi eius sedere super sedem eius: prouidens locutus est de resurrectione christi: quia neqꝫ derelicta est aia eius in inferno: neqꝫ caro eius vidit corruptionem.

Capitulum. xij.

Firmissime tene ⁊ nullatenꝰ dubites vnuꝫ filium atqꝫ ipsum esse deuꝫ verum: qui cum patre ⁊ deo ⁊ spiritusancto deo fecit omnia tempora ⁊ in monte synai legem moysi dedit ordinatam per angelos: ⁊ ipsum deũ verbum carnem factũ: qui veniẽte plenitudine tẽporis: missus a patre factus est ex muliere quaꝫ fecit: solus factus est sub lege quam dedit.

Capitulum. xiij.

Firmissime tene ⁊ nullatenꝰ dubites dei verbũ quod caro factũ est duas naturas incõfusibiliter permanere. Unam veram diuinã: quam habet cũ patre cõmunem: ſm quã dicit: Ego ⁊ pater vnuꝫ sumus: ⁊ qui me videt: videt ⁊ patrem: ⁊ ego in patre: ⁊ pater in me est: ſm quaꝫ eũ dicit apostolus splendorem glorie ⁊ figuram substãtie dei. Alteram veram humanam: ſm quam ipse deus incarnatus dicit: pater maior me est.

Capitulum. xiiij.

Firmissime tene ⁊ nullatenꝰ dubites de uno verbũ carnem factũ: vnam habere diuinitatis sue carnisqꝫ personam. Deus enim verbum plenam naturam humanam ita sibi veraciter vnire dignatus est: ⁊ permanente diuinitate sua: ita verbum caro factũ est: vt quãuis naturaliter non hoc sit verbum qꝺ caro: qꝛ duarum naturarum veritas manet in christo: ſm vnam tamen personam idem verbum caro ab ipso fieret materne conceptionis initio. Deus enim verbum non accepit personam hominis: sed naturam: ⁊ in eternam personam diuinitatis accepit temporalem substantiam carnis. Unus est ergo christus verbum caro factum: qui ⁊ ex patribus ſm carnem: ⁊ super omnia deus benedictus in secula. Unus iesus: cui ⁊ pater dicit. Ex vtero ante luciferuꝫ genui te. Ubi significatur ante omne tempus sine initio eterna natiuitas. Unus iesus: de quo ⁊ euãgelista dicit. Quia vocatum est nomen eius iesus: quod vocatum est ab angelo priusquam in vtero conciperetur.

Capitulum. xv.

Firmissime tene ⁊ nullatenꝰ dubites nõ carnem christi sine diuinitate conceptaꝫ in vtero virginis priusqꝫ susciperetur a verbo: sed ipsum verbum deum sue carnis acceptione conceptum. ipsamqꝫ carnem verbi incarnatione conceptam.

Capitulum. xvj.

FIrmissime tene ⁊ nullatenus dubites ipsum vnigenitum deum verbum carnē factum: se pro nobis obtulisse sacrificiuz ⁊ hostiam deo in odorem suauitatis: cui cuz patre ⁊ spiritusancto a patriarchis: prophetis ⁊ sacerdotibus tempore veteris testamenti animalia sacrificabantur: ⁊ cui nunc idest tempore noui testamenti: cum patre ⁊ spiritusancto: cum quibus illi est vna diuinitas sacrificium panis ⁊ vini in fide ⁊ charitate: sancta ecclesia catholica per vniuersum orbem terre offerre nō cessat. In illis enim carnalibus victimis significatio fuit carnis christi: quam ꝑ peccatis nostris ipse sine peccato fuerat oblaturus: ⁊ sanguinis quē erat effusurus in remissionem peccatorum nostrorum. In isto autem sacrificio gratiarum actio atqꝫ commemoratio est carnis christi quā pro nobis obtulit: ⁊ sanguinis quem pro nobis idem deus effudit. De quo beatus Paulus dicit in actibus apostolorum. Attendite vobis ⁊ vniuerso gregi in quo vos spiritussanctus posuit episcopos regere ecclesiam dei: quam acquisiuit sanguine suo. In illis ergo sacrificijs quid nobis esset donandum figurate significabatur. In hoc autem sacrificio quid nobis iam donatum sit euidenter ostenditur. In illis sacrificijs pronunciabatur filius dei pro impijs occidendus: in hoc autem pro impijs annunciatur occisus: testante apostolo: qꝛ christus cum adhuc infirmi essemus ſm tempus pro impijs mortuus est: ⁊ quia cum inimici essemus reconciliati sumus deo per mortem filij eius.

Capitulum. xvij.

FIrmissime tene ⁊ nullaten⁹ dubites verbum carnem factum: eandem humanam carnem semper veraz habere: qua de virgine verbum deus natus est: qua crucifixus ⁊ mortuus est: qua resurrexit: ⁊ in celum ascensit: ⁊ in dextera dei sedet: qua etiam venturus est iudicare viuos ⁊ mortuos: propter quod apostoli ab angelis audierūt: Sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in celū. Et beatus ioannes ait. Ecce veniet cum nubibus: ⁊ videbit eum omnis oculus: ⁊ qui eum cōfixerunt: ⁊ videbunt eum omnes tribus terre talem.

Capitulum. xviij.

FIrmissime tene ⁊ nullatenus dubites trinitatem deum: idest patrem ⁊ filium ⁊ spiritumsanctum esse naturaliter summum atqꝫ incommutabile bonum: ⁊ ab ipso creatas esse omnes naturas: bonas quidez: quia a summo bono facte sunt: sed mutabiles quia de nihilo facte sunt: nullamqꝫ esse malam naturaz quia omnis natura inquantum natura est: bona est. Sed quia in ea bonum ⁊ minui ⁊ augeri potest: intantum mala dicitur: inquantum bonum eius minuitur. Malum enim nihil aliud est nisi boni priuatio. Unde geminum constat esse creature rationalis malum: vnum quo voluntarie ipsa deficit a summo bono creatore suo: alterum quo inuita punietur ignis eterni supplicio illud passura iuste: qꝛ hoc admisit iniuste: ⁊ que ordinem in se non seruauit diuine institutionis: ordinem diuine nō effugiet vltionis.

Capitulum. xix.

FIrmissime tene: ⁊ nullatenus dubites neqꝫ angelos neqꝫ aliam quamlibet creaturam eiusdem nature esse: cuius est ſm naturalem diuinitatem suam summa trinitas que est vnus naturaliter deus pater ⁊ filius ⁊ spiritussanctus. Neqꝫ enim vnius nature esse poterūt ille qui fecit ⁊ ea que fecit.

Capitulum. xx.

FIrmissime tene ⁊ nullaten⁹ dubites omnem creaturam naturaliter mutabilem a deo incommutabili factam: nec tamē posse quemlibet sanctorum angelorum in deterius mutari: qꝛ sic acceperunt eternam beatitudinem: qua deo stabiliter perfruuntur. vt ea carere nō possint. Sed hoc ipsum quod ab illo statu beatitudinis in quo sunt mutari in deterius nullatenus possunt: nō est eis naturaliter insitum: sed postquam creati sunt gratie diuine largitate collatum. Si enim angeli naturaliter incommutabiles fierent: nunqꝫ de eorum cōsortio diabolus ⁊ eius angeli cecidissent.

Capitulum. xxj.

FIrmissime tene ⁊ nullatenus dubites in omni creatura: quam spiritualem atqꝫ corpoream summa trinitas fecit: solos spiritus angelicos: ⁊ humanos intelligendi facultatez diuinitus accepisse. Ceteros vero spiritus brutorum animalium rationalem intelligentiam non accepisse. Propter quod dicitur hominibus. Nolite fieri sicut equus ⁊ mulus: quibus non est intellectus. Et ideo animas hominum ⁊ animas pecorum vnius nature non eē: nec animas pecorum in homines: nec animas hominum in pecora posse transire.

Capitulum. xxij.

FIrmissime tene ⁊ nullaten⁹ dubites primos homines: idest adam ⁊ mulierem eius: bonos ⁊ rectos: ⁊ sine peccato creatos cum libero arbitrio quo possent humili ⁊ bona voluntate seruire: atqꝫ obedire: quo arbitrio etiam possent si vellent propria voluntate peccare: eosqꝫ nō necessitate sed propria voluntate peccasse illoqꝫ peccato sic in deterius mu-

tatam humanam naturam: vt non solum in ipsis primis hominibus per peccatum mors obtineret regnum: sed etiam in omnes homines transiret peccati mortisq3 dominium.

¶ Capitulum. ¶ xxiij.

FIrmissime tene ⁊ nullaten⁹ dubites omnem hominem qui per concubitum viri ⁊ mulieris cōcipitur cum peccato originali nasci: impietati subditum: mortiq3 subiectum: ⁊ ob hoc natura ire filium nasci: de qua dicit apostolus. Eramus ⁊ nos natura filij ire: sicut ⁊ ceteri. A qua ira nullus liberabitur nisi ꝑ fidem mediatoris dei ⁊ hominum hominis iesu christi: qui sine peccato conceptus: sine peccato natus: sine peccato mortuus: peccatum pro nobis factus est: idest sacrificium factus est pro peccatis nostris. In veteri quippe testamento peccata dicebantur sacrificia: que pro peccatis offerebantur: in quibus omnibus fuit significatio christi: quia ipse est agnus dei qui tollit pecca ta mundi.

¶ Capitulum. ¶ xxiiij.

FIrmissime tene ⁊ nullaten⁹ dubites nō solum homines iam ratione vtentes: verumetiam paruulos qui siue in vteris matrum viuere incipiunt ⁊ ibi moriuntur: siue cū de matribus nati sine sacramēto sancti baptismatis quod datur in nomine patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti: de hoc seculo transeunt. ignis eterni supplicio puniendos: q2 ⁊ si proprie actionis peccatum nullum habuerunt: originalis tamen peccati damnationem carnali conceptiōe: ⁊ natiuitate traxerunt.

¶ Capitulum. ¶ xxv.

FIrmissime tene ⁊ nullaten⁹ dubites: iō christum filium dei ad iudicandos viuos ⁊ mortuos venturum: vt homines quos hic dono sue gratie gratis per fidem iustificat: eisdemq3 iustificatis in fide ⁊ charitate sancte matris ecclesie vsq3 in finem perseuerantiam donat in suo aduentu resuscitet ⁊ glorificet: ⁊ ꝯm promissionem suam equales sanctis angelis faciat: ⁊ ad eum statum perducat in quo ꝑfecte quātum vnicuiq3 donat deus boni sint: ⁊ ab ipsa perfectione deinceps mutari nō possint vbi diuersa erit sanctorum gloria: sed vna erit omnium vita eterna. Diabolum vero ⁊ angelos eius in ignem eternū a christo esse mittēdos vbi nunq3 carebūt pena: quam eis preparauit diuina iusticia. Cū ipso etiam diabolo impios ⁊ iniquos hoies de quibus scriptura dicit. imitātur autē eū qui sunt ex parte illius: pro eo q2 eū in malis operibus imitati sunt: ⁊ ante finē pñtis vite cōgruā pñiam nō egerūt: resumptis corporibus supplicio eterne combustionis arsuros.

¶ Capitulum. xxvj.

FIrmissime tene ⁊ nullaten⁹ dubites oibus hominibus ⁊ bonis ⁊ malis resurrectionē carnis in aduētu dñi futurā esse cōez. retributōez vero iusticie dei esse bonis malisq3 dissimilē ꝯm q apostolus ait. q2 oēs resurgemus: s3 nō oēs imutabimur. Immutabūtur aūt iusti qui ibūt in vitā eternā. Qđ apostolus ōndit dicēs. Et mortui resurgēt icorrupti ⁊ nos imutabimur. Et ostēdēs que erit ipa imutatio adiecit. Oportet.n. corruptibile hoc induere incorruptionē: ⁊ mortale hoc induere imortalitatē. In iustoꝝ corporibus fiet qđ ipse apostolus ait. Seminat in corruptiōe: surget i incorruptione. Seminat in ignobilitate: surget in gloria. Seminat i infirmitate: surget in virtute. Seminat corpus aiale: surget corpus spirituale. Qđ ꝑpterea spirituale dixit: nō q2 ipsu3 corpus spūs erit: sed q2 viuificāte spiritu imortale atq3 incorruptibile permanebit. Sic aūt tūc dicit spirituale corpus cū nō spūs sit: sed maneat corp⁹ sicut nūc aiale dicit cū tū inueniat nō aia esse s3 corpus.

¶ Capitulum. ¶ xxvij.

FIrmissime tene: ⁊ nullatenus dubites exceptis illis qui pro noie xpi suo sanguine baptizātur: nullū hoiem acceptuꝝ vitaz eternā qui nō hic a malis suis fuerit ꝑ pñiaz fideq3 cōuersus: ⁊ per sacramētum fidei ⁊ penitentie: idest per baptismū liberatus: ⁊ maiorib⁹ quidē necessariū eē ⁊ pñiam de malis suis agere: ⁊ fidem catholicam ꝯm regulā veritatis tenere: ⁊ sacramētū baptismatis accipere: paruulis vero qui nec ꝑpria volūtate credere: nec penitētiā pro peccato qđ originaliter trahūt agere pñt: sacrm fidei qđ est sanctū baptisma q3diu rōis etas coꝝ capax eē nō pt sufficere ad salutē

¶ Capitulum. ¶ xxviij.

FIrmissime tene ⁊ nullaten⁹ dubites neminē hic posse hoium pñiam agere: nisi quē de⁹ illuminauerit ⁊ gratuita sua miseratione ꝯuerterit: Apostolus.n. dicit. Ne forte det illis deus pñiam ad cognoscēdam veritatem: ⁊ resipiscant a diaboli laqueis.

¶ Capitulum. ¶ xxix.

FIrmissime tene ⁊ nullaten⁹ dubites posse quidē hoiem quē nec ignorātia lraꝝ nec aliqua ꝓhibet imbecillitas vel aduersitas verba sancte legis ⁊ euāgelij: siue legere siue ex ore cuiusq3 ꝑdicatoris audire: s3 diuinis mādatis obedire neminē posse: nisi quē de⁹ grā sua ꝑuenerit: vt qđ audit corpe corde ēt ꝑcipiat: ⁊ accepta diuinit⁹ bona volūtate atq3 virtute mādata facere ⁊ velit ⁊ possit. Neq3 enim qui plātat est aliqđ: neq3 qui rigat: sed qui incrementū dat deus: qui etiā operat in nobis ⁊ velle ⁊ perficere pro bona voluntate.

Capitulum. xxx.

Firmissime tene ⁊ nullatenꝰ dubites deo incōmutabili non solum preterita ⁊ presentia: sed etiam futura omnia incōmutabiliter esse notissima. cui dicit. Deus qui occultoꝝ es cognitor: qui scis omnia anteq̃ fiant.

Capitulum. xxxi.

Firmissime tene ⁊ nullatenꝰ dubites trinitatem deum incōmutabilem: rerum omnium atqꝫ operꝝ tam suoꝝ q̃ humanorum certissimuz cognitorem. ante omnia secula, scire quibus esset per fidem gratiam largiturus: sine qua nemo pōt ex initio mundi vsqꝫ in finem a reatu peccati tam originalis q̃ actualis absolui. Quos enim deus presciuit: ⁊ predestinauit conformes fieri imaginis filij sui.

Capitulum. xxxij.

Firmissime tene ⁊ nullatenꝰ dubites omnes quos vasa misericordie gratuita bonitate deus fecit: ante cōstitutionem mundi in adoptionem filiorum dei predestinatos a deo: neqꝫ perire posse aliquē eorum quos deus predestinauit ad regnum celoꝝ: ne quēq̃ quos nō predestinauit ad vitam: vlla posse ratione saluari. Predestinatio enim illa gratuite donationis est preparatio: qua nos apostolus ait predestinatos in adoptionem filiorum dei per iesum christum in ipsum.

Capitulum. xxxiij.

Firmissime tene ⁊ nullatenꝰ dubites sacramētum baptismatis nō solum intra ecclesiam catholicam: sed etiam apud hereticos qui in nomine patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti baptizant esse posse: sed extra ecclesiam catholicam prodesse non posse. Immo sicut itra ecclesiam recte credentibus per sacramentum baptismi conferri salutem: sic extra ecclesiam baptizatis: si ad ecclesiam non redierint: eodez baptismo accumulari perniciem. Tantum eniz valet ecclesiastice societatis vnitas ad salutem: vt baptismo nō saluetur: cui non ibi datur. vbi oportet vt detur. Inesse tamen homini baptismum etiam extra ecclesiam baptizato: sed ad iudicium inesse ab ecclesia separato. Et q: manifestum est vbicunqꝫ datum fuerit hoc baptisma semel esse dandum: ideo ⁊ si ab hereticis i nomine patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti fuerit datum: venerabiliter agnoscendum: ⁊ ob hoc nullatenus iterandū. Saluator eniz dicit. Qui semel lotus est nō indiget nisi vt pedes lauet.

Capitulum. xxxiiij.

Firmissime tene ⁊ nullatenꝰ dubites omnem extra ecclesiam catholicam baptizatum participem fieri non posse vite eterne: si ante finem vite huius catholice nō fuerit redditus atqꝫ incorporatus ecclesie: Quia si habeam inquit apostolus: omnem fidem: ⁊ nouerim omnia sacramenta: charitatem autez nō habeam nihil sum: Nam ⁊ in diebꝰ diluuij neminem legimus extra archaz potuisse saluari.

Capitulum. xxxv.

Firmissime tene ⁊ nullatenꝰ dubites: non solum omnes paganos: sed etiam omnes iudeos: hereticos atqꝫ scismaticos qui extra ecclesiam catholicam presentem finiunt vitam: in ignem eternum ituros qui paratus est diabolo ⁊ angelis eius.

Capitulum. xxxvj.

Firmissime tene ⁊ nullatenꝰ dubites: quēlibet hereticum siue scismaticum in nomine patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti baptizatum: si ecclesie catholice non fuerit aggregatus: quantascunqꝫ elemosynas fecerit: ⁊ si pro christi nomine etiam sanguinem fuderit: nullatenus posse saluari. Omni enim homini qui ecclesie catholice non tenet vnitatem: neqꝫ baptismus neqꝫ elemosyna quamlibet copiosa: neqꝫ mors pro nomine christi suscepta proficere poterit ad salutem: quando in eo heretica vel scismatica prauitas pseuerat: que ducit ad mortē.

Capitulum. xxxvij.

Firmissime tene ⁊ nullatenus dubites nō omnes qui intra ecclesiam catholicaz baptizantur accepturos esse vitaz eternam: sed eos qui percepto baptismate recte viuunt: idest qui abstinuerunt se a vitijs ⁊ concupiscentijs carnis. Regnum enim celorum sicut infideles heretici atqꝫ scismatici non habebūt si catholici criminosi possidere nō poterunt.

Capitulum. xxxviij.

Firmissime tene ⁊ nullatenꝰ dubites etiam iustos atqꝫ sanctos homines exceptis his qui baptizati paruuli sunt sine peccato hic neminem viuere posse semperqꝫ omni homini esse necessarium: ⁊ peccata sua vsqꝫ ad finem vite presentis elemosynis diluere: ⁊ remissionem a deo humiliter atqꝫ veraciter postulare.

Capitulum. xxxix.

Firmissime tene ⁊ nullatenꝰ dubites omnem creaturam dei bonam esse: ⁊ nihil reijciendum quod cum gratiarum actione percipitur: ⁊ dei seruos qui carnibus aut vino abstinent: non tanquaz immunda que a deo facta sunt respuere: sed a fortiore cibo ⁊ potu ꝑ sola castigatione corporis abstinere. Nuptias quoque diuinitus institutas ⁊ benedictas. Et melius quidem si quisquam sine coniugio sit: vt liberius: atque plenius cogitet que sunt dei. Quomodo placeat deo: tamen illis

qui ꝯtinentiã nõ vouerũt nullũ eſſe peccatum:ſi vel mulier nubat:vel vir vxorẽ ducat. Nec ſolas primas nuptias a deo inſtitutas:ſed etiam ſecundas ⁊ tertias pro eorũ qui ſe cõtiere nõ põt infirmitate cõceſſas. Eis vero qui ſiue cõiugati ſiue a cõiugio liberi cõtinentiã deo vouerunt: admodum eſſe damnabile:ſi vel illi coniugale opus voluerint appetere quo ſe non acceſſuros vel illi repetere a quo ſe receſſuros:illi libera: illi cõmuni profeſſi ſunt voluntate.

Capitulum. xl.

Firmiſſime tene ⁊ nullatenus dubites aream dei eſſe eccleſiaȝ catholicã:⁊ intra eã vſqȝ in finẽ ſeculi frumẽto mixtas paleas cõtineri:hoc eſt bonis malos ſacramentoꝝ cõmunione miſceri ⁊ in omni profeſſione ſiue clericoꝝ ſiue monachoꝝ:ſiue laicoꝝ: bonos eſſe ſimul ⁊ malos:nec pro malis bonos deſerẽdos:ſed pro bonis malos inquantũ exigit fidei ⁊ charitatis ratio tolerãdos.i.ſi vel in eccleſia nullius perfidie ſemina ſpargũt:vel fratres ad aliquod malũ opus mortifera imitatione nõ ducunt:nec poſſe aliquẽ intra eccleſiã catholicam recte credentẽ beneqȝ viuentẽ alieno vnqȝ maculari peccato:ſi cuiqȝ peccanti nec cõſenſionem prebeat nec fauorẽ:vtiliterqȝ malos a bonis intra eccleſiã tolerari:ſi hoc cũ eis bene viuendo ⁊ bene monẽdo agatur:vt ⁊ videntes ⁊ audiẽtes que bona ſunt:mala ſua reſpuãt: iudicãdos ſe a deo pro ſuiſ malis operibus ꝯtremiſcãt:atqȝ ita preueniente dono gratie de ſuis iniquitatibus cõfundantur:⁊ ad bonã vitã per dei miſericordiã cõuertantur. Bonos vero a malis intra eccleſiã duntaxat catholicaȝ cõſtitutis nũc debere operum diſſimilitudine ſeparari:vt cum quibus diuina cõmunicãt ſacramẽta:nõ habeant mala opera quibus illi ſunt criminoſi:communia. In fine vero ſeculi bonos a malis etiam corpore ſeparandos:quãdo veniet chriſtus habens vẽtilabrum in manu ſua:⁊ permũdabit aream ſuam: ⁊ ꝯgregabit triticũ in horreũ ſuũ:paleas autem ꝯburet igni inextinguibili:quãdo per iudicium iuſtũ ſegregabit iuſtos ab iniuſtis:bonos a malis:rectos a peruerſis:bonos ꝯſtituet a dextris malos a ſiniſtris:⁊ ex eius ore iuſti eternqȝ iudicij ſempiterna atqȝ incõmutabili prolata ſententia:iniqui omnes ibunt in cõbuſtionem eternam:iuſti autem in vitam eternam: iniqui ſemper arſuri cum diabolo.iuſti autem regnaturi ſine fine cum chriſto.

Hec interim quadraginta capitula ad regulã vere fidei firmiſſime ꝑtinẽtia fideliter crede:fortiter tene:veraciter patienterqȝ defende. Et ſi quẽ cõtraria his dogmatizare cognoueris tanqȝ peſtẽ fuge:⁊ tanqȝ hereticum abijce. Ita enim iſta que poſuimus fidei catholice cõgruũt:vt ſi quis nõ ſolũ omnibus:ſed etiaȝ ſingulis voluerit cõtraire:in eo ꝙ ſingulis horum cõtumaciter repugnat:⁊ his cõtraria docere nõ dubitat:hereticus ⁊ chriſtiane fidei inimicus:atqȝ ex hoc omnibus catholicis anathematizandus appareat. Quãuis igitur ⁊ anguſtia temporis ⁊ feſtinatio portioris ꝯpulerit nos aliqua que pro diuerſis hereſibus agnoſcendis atque vitãdis fuerunt inſerenda:preterite ſilentio:tamen ſi omnia que in hoc opuſculo cõtinentur recenſere ⁊ notiſſima prorſus habere nõ negligas ex his poteris cauta diſcretione:etiam de ceteris ſpiritualiter iudicare. Apoſtolus enim dicit qꝛ ſpiritualis iudicat omnia:quo donec vnuſquiſqȝ noſtrum perueniat in eo quod certuȝ recipit fideliter ꝑſeueret:⁊ ſi quid aliter ſapit: hoc quoqȝ illi deus reuelabit.

Vere firmũ fidei eſt fundamentuȝ principaliter credere patrem ⁊ filium ⁊ ſpiritum ſanctũ vnũ eſſe naturaliter deuȝ:ita vt de natura patris vere natũ vnigenitũ filiũ ⁊ ſimul de patre ⁊ filio vere atqȝ naturaliter ꝓcedentẽ credamus ſpiritũſanctum:ipſamqȝ ſanctam trinitatẽ eſſe vnũ ſolũ verũ eternuȝ atqȝ incõmutabilem deum. Credere etiaȝ congruit ad ſalutem vnaȝ ex trinitate perſonã.i. vnigenitũ deũ pro noſtra ſalute ſolum hominẽ factũ. eundemqȝ vnuȝ eſſe deum verum ⁊ hominem verum:ſcḋm diuinitatẽ vnam naturam habentem cum patre ⁊ ſpirituſancto:ſcḋm humanitatẽ vero animaȝ chriſti rationalem eiuſdem nature eſſe cuius ſunt anime omnium hominum:⁊ carnem chriſti illius eſſe nature cuius eſt vniuerſorum qui de primo homine originem ducunt. Ergo nec animam chriſti nec carnem vnius cum diuininate eiuſdemqȝ eſſe nature:qꝛ ſcḋ humanitatem vere ipſe creatus eſt:ſed ſicut diuinitati eius cum patre ⁊ ſpirituſancto eſt diuina natura communis:ſic anime eius ⁊ corpori naturalis eſt communio cum animabus ⁊ corporibus noſtris. Qui diuinitate ſua carnẽ atqȝ animam credentium in ſe:⁊ a peccati dominio: ⁊ ab eterne mortis ſupplicio gratis eripuit auferendo peccatũ. Hac enim credulitate munitus nõ obliuiſceris diuinã miſericordiaȝ die noctuqȝ ſupplicare:obſecrans beatã ſpem omniũ credentiũ in ſe qui eſt chriſtus dñs:vt huius fidei veritateȝ firmiter teneas:inuiolatãqȝ cuſtodias:qꝛ ſpũſſanctus fidelibus ſe deprecãtibus copioſuȝ ſũminiſtrat adiutoriũ:ſicut propheta dicit. Prope eſt dñs omnibus inuocãtibus eum in veritate. Voluntatẽ timentiũ ſe faciet:⁊ preces eoꝝ exaudiet:⁊ ſaluos faciet eos. Cuſtodit dñs omnes diligẽtes ſe ⁊ omnes peccatores diſ

perdet. Et iterꝝ ipsi deo dicit. Ecce omnes qui se elongāt a te peribunt: perdidisti oēs qui fornicantur abs te. De se autē ait. Mihi autē adherere deo bonū est: ponere in domino spē meam. Adhere igit deo fili charissime: ⁊ in ipso spem tuā toto corde fide ⁊ charitate constitue. In malitia seculi exhibe regi terreno fidele seruitium: qꝛ hoc diligit deus: hoc mandat apostolus. In causa vero fidei: qua christus nos redemit in sanguie suo: omnis de corde nostro timor abscedat. Illi animas nostras debemus: cuius sanguine redempti sumus. Illum debemus pre omnibus diligere: quem nouimus nostrarum animarum clemētissimū redemptorē. Illius debemus timere pre omnibus eternā ⁊ verā potestatem: quem vēturum speramus equissimū iudicem. Illius debemus promissa toto affectu cordis appetere: qui potest ⁊ anime ⁊ corpi donare vitā eternam. Illius debemus timere iracundiā: qui potest animam ⁊ corpus mittere i gehennā: in cuius iudicio sine accepitone personarū: sine ambitu potestatū: equaliter indicabuntur dñi ⁊ serui: reges ⁊ milites: diuites ⁊ pauperes: humiles ⁊ sublimes. Ubi seruus quisqꝫ hic fidē dei in veritate tennerit regno potietur eterno. dominus autē infidelis sempiterno exuretur incendio. Ubi seruorꝝ dominorūqꝫ fideliū nec vita terminabitur nec leticia finiet. Infidelium vero siue seruorꝝ siue dominorꝝ: ſm sermonis prophetici veritatē: ignis eorꝝ nō extinguetur: ⁊ vermis eorū nō morietur. Ibunt enim ini qui in ignē eternū qui paratus est diabolo ⁊ angelis eius. Attendamus autē quos illuc saluator ituros esse predixerit. Nempe illos quibus dicturus est: esuriui ⁊ nō dedistis mihi mānducare: sitiui ⁊ nō dedistis mihi bibere: nudus fui ⁊ nō vestistis me: hospes ⁊ nō suscepistis me: infirmus ⁊ in carcere ⁊ nō venistis ad me. Quod si in ignē eternū digne mittet qui christo in suis minimis esurienti panē nō dederit: quid passurus est qui ipsū panē qui de celo descendit: sibi per infidelitatis vitiū adimit? Et si in flammis perēnibus exuretur: qui christo in suis minimis sitienti calicē aque frigide non tribuit: quid ille patiet qui renatus ex aqua ⁊ spiritusancto: sanctum baptisma in se iterare permittit. quod ad salutem semel ⁊ ad sacramentū sancte regenerationis accepit? Et si illum credimus perennibꝰ subdendū esse tormētis: qui christū in suis minimis peregrinū hospitio negligit charitate suscipere. quid passurū se putauerit qui dominū christū de domo sui cordis excludēs: ⁊ diabolū in se ceca prorsus infidelitate recipiens: de sancta ecclesia que est columna ⁊ firmamentū veritatis. heretica circumuentus falsitate discesserit? Et si ille qui infirmos atqꝫ in carcere positos famulos christi non visitat: igni deputatur sempiterno: quid illis retribuēdū dicimus qui dei famulos in quibus solā persequunt fidei veritatē: aut squalore carcerū: aut exiliorꝝ deportatione violēter affligunt? Sed in his omnibus licet infideles seuiāt: deus tamē suis auxilium sūministrat. Et dū inimici fidei aut calida quēqꝫ seductione aut violēta cōpulsione cupiunt deprauare: christus qui est virtus ⁊ sapiētia dei: vt mortifere suasionis promissa despiciāt: ⁊ virtutem tribuit: vt terroribus humanis robore diuini timoris obsistant: tantum est vt voluntas nō auertatur a deo: ⁊ fidei premio potiat. Ipsa est. n. cui aut pro īfidelitate infligit eterna pena aut seruate fidei merces erit sempiterna letitia.

Explicit liber sancti Augustini de regula vere fidei ad Petrum diaconum.

Incipiunt sermones duo Aurelij Augustini de vita ⁊ moribus clericorum.

PRopter quod vo/ lui ⁊ rogaui hesterno die: vt hodie frequētius cōueniretis: hoc est qd dicturus sum. Uobiscum hic viuimus: ⁊ propter vos viuimus: ⁊ intentio votūqꝫ nostrū est: vt apud christū vobiscū sine fine viuamus. Credo autē ante oculos vestros esse cōuersionē nostrā: vt ⁊ nos dicere fortassis audeamus: quāuis multū ad id impares: quod dixit apostolus. Imitatores mei estote sicut ⁊ ego christi. Et ideo nolo vt aliquis de nobis inueniat male viuendi occasionē. Prouidemus enim bona ait idem apostolus nō solum corā deo: sed etiā coram hominibus. Propter nos cōscientia nostra sufficit nobis: propter vos fama nostra nō pollui: sed pollere debet in vobis. Tenete quod dixi: atqꝫ distinguite. Due res sunt cōscientia ⁊ fama. Conscientia tibi: fama proximo tuo. Qui fidem conscientie sue negligit: ⁊ famā suā: crudelis est: maxime in loco isto positus de quo dicit apostulus scribēs ad discipulū suū. Circa oēs teipsum bonorꝝ operum prebe exemplū. Ut ergo vos non diu teneā: presertim: qꝛ ego sedens loquor: vos stando laboratis. Nostis enim omnes aut pene omnes sic nos viuere in ea domo que dicit domus episcopi: ⁊ quantum possumus imitemur eos sanctos de quibus loquitur liber actuū apostolorum. Nemo dicebat aliquid proprium: sꝫ erant illis omnia communia. Quia forte aliqui vestrum nō sunt tam diligētes vite nostre scru

tatores: vt hoc si nouerint: quomodo volo vos nosse: dico quid sit qđ breuiter dixi. Ego quem deo propitio videtis episcopum vestrū iuuenis veni ad istā ciuitatē: multi vestrum nouerunt. Querebā vbi cōstituerem monasterium: ⁊ viuerem cum fratribus meis. Spem quippe omnem seculi reliqueram: ⁊ quod esse potui eē nolui: nec tamen quesiui esse quod sum: Elegi in domo dei abiectus esse magis ꝙ̃ habitare in tabernaculis peccatoꝝ. Ab eis qui diligūt seculū segregaui me: sed eis q̄ presunt populis nō me coequaui: nec in cōuiuio domini mei superiorez locum elegi: sed inferiorem ⁊ abiectum. Et placuit illi dicere mihi: ascende sursuz. Usq̃ adeo autem timebam episcopatum: vt quoniam ceperat esse iam alicuius momenti inter dei seruos fama mea in quo loco sciebam nō esse episcopum nō illo accederem. Cauebam autē hoc ⁊ agebam quantum poteram: vt in loco humili saluarer: nō in alto periclitarer. Sed vt dixi: domino seruus cōtradicere non debet: veni ad istam ciuitatem propter videndum amicū: quē putabā me lucrari posse deo: vt nobiscū esset i monasterio quasi securus: qꝛ locus habebat episcopum. Apprehensus presbyter factus sum: ⁊ per hūc gradum ad episcopatum perueni. Nō attuli aliquid: nō veni ad hanc ecclesiam nisi cuz his indumentis quibus illo tempore vestiebar Et qꝛ hic disponebā esse in monasterio cum fratribus: cognito instituto ⁊ voluntate mea: beate memorie senex valerius dedit mihi ortuz illum: in quo est nunc monasterium. Cepi boni ꝓpositi fratres colligere compares meos: nihil habentes: sicut nihil habebam. Et imitantes me. vt quomodo ego tenuē paūpertatulā meaz vēdidi: ⁊ pauperibus meis erogaui: sic facerēt ⁊ illi qui mecuz esse voluissent: vt de cōmuni viueremus. Cōmune autē nobis esset magnum ⁊ vberrimū premiuz ipse deus. Perueni ad episcopatum: vidi necesse habere episcopum exhibere humanitatem assiduam quibusq̃ venientibus siue transeūtibus. Quod si nō fecissez episcopus inhumanus dicerer. Si autem ista consuetudo in monasterium missa esset indecēs eēt ⁊ volui habere in domo ista episcopi mecū monasterium clericoꝝ. Ecce quomodo viuimus Nulli licet in societate nostra habere aliquid ꝓprium: sed forte aliqui habēt nulli licet: ⁊ si qui hñt faciūt quod nō licet. Bene aūt sentio de fratribus meis: ⁊ semper bene credēs: ab hac inq̄sitione dissimulaui. qꝛ ⁊ ista querere quasi male sentire mihi videbatur. Noueram enim ⁊ noui omnes qui mecum viuerent: nosse propositū nostrum: nosse legem vite nostre. Uenit ad nos etiaz presbyter ianuarius: quod videbatur habere honeste erogando quasi cōsumpsit ⁊ nō cōsumpsit. Remansit illi quedam pecunia: idest argētum quod diceret esse filie sue. Filia ipsius deo propitio in monasterio feminarum est bone spei. Gubernet illam dominus: vt impleat qđ de illa speramus: in illius misericordia: non in eius meritis. Et qꝛ infra ānos erat: ⁊ de sua pecunia nihil facere poterat: ꝙ̃uis enim videremus fulgorem professionis. tamen lubricuz timebamus etatis. Factū est vt ipsum argentum quasi pelle seruaretur: vt cum ad legitimos annos veniret: faceret inde quod virginem christi deceret: quando optime iam facere posset. Dum hoc expectatur cepit ille morti propinq̄re. Qui diu tanꝙ̃ de suo: iurans qꝛ ipsius erat: non filie: testamentum fecit. Testamentuz inꝙ̃ fecit presbyter socius noster nobiscum manēs: de ecclesia viuens communem vitam profitēs testamētum fecit heredes instituit. O dolor illius societatis: o fructus natus non de arbore quā plātauit dominus. Sed ecclesiaz scripsit heredem. Nolo munera ista: nō amo amaritudinis fructum. Ego illum deo querebam: societatem professus erat: hanc teneret: hanc exhiberet: nihil haberet: testamentum non faceret: habebat aliquid: non se nostrum socium quasi dei pauperem fingeret. Magnus mihi inde dolor est fratres. Dico charitati vestre: propter hunc dolorem statui hereditatem ipsam in ecclesia nō suscipere. Filiorum ipsius sit quod reliquit: ipsi inde faciant quod voluerint: Uidetur eniz mihi qꝛ si eam suscepero in isto facto: qđ mihi displicet: ⁊ qđ doleo eius particeps ero. Hoc volui nō latere charitatem vestram. Filia ipsius in monasterio feminarum est. Filius ipsius in monasterio viroꝝ est. Ambos exheredauit: illam cū laude: istum cum elogio idest cum vituperatione. Commēdauit autez ecclesie vt nō acciperēt ipsas portiūculas: que ꝑtinēt ad exheredatos: nisi cū ad legitimā etatē ꝑuenerit. Hoc eis reseruet ecclesia. Deinde litē dimisit inter filios suos: in qua laboro. Puella dicit: meū est. Nostis qꝛ hoc dicebat sp̄ pater meus. Puer dicit. Credat prī meo: qꝛ moriēs mētiri nō potuit. Et ista ꝯtētio quale malū est? Sz si pueri ipsi serui dei sunt: litē hanc inter illos cito finimus. Audio illos. vt pater: ⁊ forte melius ꝙ̃ pater ipsoꝝ. Uideo qđ sit in re: sicut dn̄s voluerit cū paucis fratribus fidelibus honoratis deo ꝓpitio de numero vr̄o: idest de plebe ista. Audio inter illos causaz: ⁊ sicut dn̄s donauerit finio. Tamē rogo vos nemo me reprehendat: qꝛ eius hereditatē nolo suscipiat ecclesia. Primo qꝛ factū illius detestor. Deinde qꝛ institutū meum est. Multi laudant quod dicturus sum: sed aliqui ⁊ reprehendunt.

Utrisqꝫ satisfacere valde difficile est. Audistis
modo cū euangeliū legeret. Cantauimus vobis
⁊ non saltastis: planximus ⁊ nō luxistis. Uenit io
annes baptista nō manducās ⁊ nō bibens: ⁊ di
cunt demoniū habet. Uenit filius hominis mā
ducans ⁊ bibēs: ⁊ dicunt: ecce homo vorax: po
tator vini: ⁊ amicus publicanoꝝ. Quid ergo fa
cio inter illos qui parant me reprehendere: ⁊
dentes in me ducere: si suscepero hereditates
eorū qui filios suos irati exheredāt? Iterū quid
facturus sum eis quibus canto ⁊ nolūt saltare?
Qui dicūt ecce quare nemo donat ecclesie hyp
ponensi aliquid. Ecce quare nō eā faciūt q̄ mo
riuntur heredē: q̄ episcopus Augustinus de
bonitate sua donat totū: laudando. n. mordent
labijs mulcent: ⁊ dentē figunt: donat totū: non
suscipit. Plane suscipio: profiteor me suscipere
oblationes bonas: oblationes sanctas. Si quis
autē irascit filio suo: ⁊ moriens exheredat eū: si
viueret nō eū placaret: nō ei filiū recōciliare d
berē? Quomodo ergo cū filio suo volo vt ha
beat pacē: cuius appeto hereditatē? Sed plane
si faciat qd̄ sepe hortatus sum: vnū filiū ha
bet putet et christum alterū. Duos filios habet:
putet christū tertiū. Decē habet christū vndeci
mū faciat ⁊ suscipio. Quia ergo feci hoc in quib⁹
dam rebus: iam volunt bonitatē meam: vel cō
mendationē fame mee in aliud vertere: vt in
alio mō me reprehēdāt: q̄ oblatiōes deuoto
rum hominū nolo suscipere. Cōsiderent q̄ mul
tas susceperim: quid opus est numerare. Ecce
vnā dico. Filij iuliani hereditatē suscepi: quare?
q̄ sine filijs defunctus est. Bonifacij hereditā
tem suscipere nolui: nō misericordia sed timore
nauiculariā nolui esse ecclesiam christi. Multi
sunt quidem qui etiam de nauibus acquirunt:
tū vna temptatio si esset: si iret nauis vt nau
fragaret: homines ad tormēta daturi eramus
vt de submersione nauis fm̄ cōsuetudinē que
rerent ⁊ torquerent a iudice: qui essent de flucti
bus liberati: sed nō eos daremus. Nullo pacto
enim hoc facere deceret ecclesiā. Onus ergo fi
scale persolueret: sed vnde persolueret? Enthe
cam nobis habere nō licet. nō est enim episco
pi seruare aurū ⁊ reuocare a se mēdicantis ma
num. Quotidie tam multi petūt: tam multi ge
munt: tam multi nos inopes interpellāt: vt plu
res tristes relinquamus. Quia quod possimus
dare omnibus nō habemus. nō habemus ergo
enthecam. Propter naufragiū ergo hoc vitādo
feci: nō donādo. nemo ibi me laudet: sed nemo
⁊ vituperet. Plane quādo donaui filio qd̄ ira
tus pater moriēs abstulit bene feci. Laudent q
volunt: parcent qui laudare nolunt. Quid plu
ribus fratres mei. Quicunqꝫ vult exheredato
filio heredē facere ecclesiā: querat alterū qui su
scipiat: nō Augustinū: imo deo propitio neminē
inueniat. Quā laudabile factū sancti ⁊ veneran
di episcopi aurelij carthaginēsis: quomodo im
pleuit omnibus qui sciūt os laudibus dei. Qui
dam cū filios nō haberet: neqꝫ speraret: res su
as omnes retento sibi vsufructu donauit eccle
sie. nati sunt illi filij: ⁊ reddidit episcop⁹ nec opi
nāti illi qui donauerat. In potestate hēbat epis
copus nō reddere sed iure fori: nō iure celi. Sa
ne etiā hoc nouerit charitas vestra: dixisse me
fratribus meis: qui mecū manēt: vt quicunqꝫ
habet aliquid: aut vendat ⁊ eroget: aut donet
⁊ cōmune illud faciat. Ecclesia habeat per quā
deus nos pascit. Et dedi dilationem vsqꝫ ad
epiphaniā propter eos: qui vel cū fratribus su
is nō diuiserunt: ⁊ dimiserunt quod habēt apd̄
fratres suos vel nōdū de re sua aliquid egerunt
q̄ expectabat etas legitima. Faciant inde quod
volunt: dū tamen pauperes mecū simul expe
ctemus misericordiā dei. Si autem nolūt: qui
forte nolunt: certe ego sum qui statuerā sicut no
stis nullū ordinare clericū: nisi qui mecū vellet
manere: vt si vellet discedere a proposito: recte
illi tollerem clericatū: q̄ desereret sancte soci
tatis promissum: ceptūqꝫ cōsortiū. Ecce in con
spectu dei ⁊ vestro muto ꝯsiliū. Qui volūt habe
re aliquid propriū: quibus nō sufficit deus ⁊ ec
clesia eius: maneāt vbi volūt: ⁊ vbi possunt: nō
eis aufero clericatum. Nolo habere hyppocri
tas. Malum est. Quis nesciat? Malum est ca
dere a ꝓposito: sed peius est simulare ꝓpositū.
Ecce dico audite. Qui societatem cōmunis vi
te iam susceptā: que laudatur in apostoloꝝ acti
bus deserit: a voto suo cadit: a professione san
cta cadit: obseruet iudicē: sed deū: nō me. Ego ei
nō aufero clericatū. Quātum sit periculū an̄ ocu
los eius posui: faciat quod vult. Noui. n. quia si
aliquē hoc facientē degradare voluero: nō ei de
erunt patroni: nō ei deerūt suffragatores: ⁊ hic
⁊ apud episcopos qui dicāt. Quid mali fecit?
Nō potest tecū tolerare istā vitam. Extra epis
copium vult manere. de proprio viuere: ideo
nō debet perdere clericatū. Ego scio quāti ma
li sit profiteri sanctum aliquid: nec implere. Uo
uete inquit ⁊ reddite dn̄o deo vestro. Et meli⁹
est nō vouere: q̄ vouere ⁊ nō reddere. Uirgo ē
si nunq̄ fuit in monasterio. Et virgo sacra est:
nubere illi nō licet. Esse in monasterio nō com
pellitur. Si autē cepit esse in monasterio: ⁊ dese
ruit: ⁊ tamē virgo est dimidia ruit. Sic ⁊ cleric⁹
duas res professus est: ⁊ sanctitatem ⁊ clericatū
Interius sanctitatē: nam clericatū propter po
polum suum deus imposuit ceruicibus ipsius:
magis onus est q̄ honor. Si quis sapiens est i

telliget hec: Ergo ꝓfessus est sanctitatez: ꝓfes
sus ē cōmuniter viuendi societatez ꝓfessus est
quā bonum ⁊ quā iocundū habitare fratres in
vnum. Si ab hoc ꝓposito ceciderit. ⁊ extra ma
nens cleric⁹ fuerit ⁊ dimidi⁹ ⁊ ipē cecidit. Quid
ad me: Non eū iudico. Si foris seruat sancti-
tatem. dimidius cecidit. Si intus habuerit si
mulationē: totus cecidit Nolo habeat necessi-
tatē simulādi. Scio que hoies amēt clericatuz.
memini eū tollo: nollentes mecū cōmuniter vi
uere: habeāt deū. Qui mecū manere vult. si pa
ratus est pasci a deo per eccliam ipi⁹: nō habe
re aliqd ꝓpriuz: sed aut erogare pauperib⁹: aut
in cōmune mittere maneat mecū. Qui hoc nō
vult: habeat libertatē. Sed videat vtruz hr̄e
possit felicitatis eternitatez. Sufficiāt hec nūc
interim charitati vestre. quod egero cuz fratri-
bus meis annūciabo vobis. Spero eni bona
ꝙ omnes mihi libēter obediāt. nec inuēturus
suz aliquos habere aliqd: nisi aliqua necessitate
religionis: nō occasiōe cupiditatis. quod ergo
egero post epiphaniā charitati vestre in dn̄i vo
lūtate nūciabo. Et quō litem finiero inter duos
fratres filios p̄sbyteri ianuarij: nō vobis tacebo
Multa locutus sum. Date veniā loquaci sene
ctuti: sed timide īfirmitati. Ego sicut modo vi-
detis per etatē senui. per infirmitatem corpis
olim sum senex. Tamē si deo placet: qd̄ dixi mo
do: ipē dat vires: nō vos desero. Orate ꝓ me.
vt quātū inest aīa in hoc corpe ⁊ q̄lescūqꝫ vires
suppetūt: in verbo dei seruiā vobis. Amen.

Item sermo secūd⁹ de vita ⁊ morib⁹ clericoꝝ.

CHaritati vestre ho
die de nobisipis sermo redden
dus est. Qd̄ eniz ait aplus. spe-
ctaculum facti sumus mundo ⁊
angel' ⁊ hoibus: qui nos amāt querūt qd̄ laudēt
in nobis. qui aūt nos oderūt detrahūt nobis.
Nos aūt in vtrūqꝫ medio cōstituti: adiuuāte
dn̄o deo nostro: ⁊ vitam nostrā: ⁊ famā nostraz
sic custodire debemus: vt nō erubescāt detra-
ctoribus laudatores. Quō aūt viuere velimus
quō deo ꝓpicio iā viuam⁹ quāuis de scriptura
sctā multa noueritis. tn̄ ad cōmemorāda ipsa
de libro actuū apostoloꝝ vobis lectio recitabit
vt videatis vbi descripta sit forma quā desi-
deramus implere. Dum ergo recitat: vos in-
tētissimos esse volo: vt post ei⁹ recitationē: qd̄
institui loquar dn̄o donāte intētioni vestre. Cū
ꝗ diacon⁹ lazarus legeret. Cū orassent motus
est locus in quo erāt cōgregati. ⁊ impleti sūt oēs
spūsancto: ⁊ loquebant verbum dei cuz fiducia
omni volenti. Multitudinis aūt credētiū erat
aīa vna ⁊ cor vnum: ⁊ nemo eorū ꝗ possidebat
dicebat aliqd suum esse sed erat illis oīa cōmu
nia. Et virtute magna reddebāt apostoli testi
moniuz resurrectiōis dn̄i iesu christi. grāqꝫ ma
gna erat sup oēs illos: neqꝫ enim egens quisqꝫ
fuit inter illos. Quotquot eni possessores p̄dio
rum vel domorū erant: vendentes afferebant
precia illorū ⁊ ponebāt ante pedes apostolorū.
Distrubuebant aūt vnicuiqꝫ ꝓut quippe op⁹
erat. Cūqꝫ lazarus diacon⁹ recitasset: ⁊ epō co-
dicem tradidisset: augustinus epus dixit. Etiā
ego legere volo. plus eniz me delectat hui⁹ ver
bi esse lectorē: qꝫ verbi mei disputatorem. Cū
orassent motus est locus in quo erāt cōgregati
⁊ impleti sunt omnes spūsancto: ⁊ loquebātur
verbum dei cū fiducia omni volēti. Multitu-
dinis aūt credētium erat aīa vna ⁊ cor vnuz:
⁊ nemo eorū que possidebat dicebat aliqd suuz
esse: sed illis oīa cōmunia. Et vtute magna red
debant apostoli testimoniū resurrectiōis domi
ni iesu christi: gratiaqꝫ magna erat sup omnes
illos: neqꝫ enim egēs quisquam fuit inter illos
Quotquot enim possessores predioruz vel do-
morū erant vendentes afferebant precia illoꝝ
⁊ ponebant ante pedes apostoloruz. Distribue
bantur autē vnicuiqꝫ ꝓut cuiqꝫ opus erat. Cū
qꝫ epūs legisset dixit. Audistis quid velim⁹ ora
te vt possimus. Contingit aūt quedā necssitas
vt hec diligentius ageremus. Quoniam sicut
iam nostis: presbyter in nostra societate cōsti-
tutus. quali societati prohibet testimoniū lectio
quā modo cū recitaremus audistis, moriēs te
stamētuz fecit. quia habuit vnde faceret. Erat
quod diceret suum: cum in ea societate viueret:
vbi nemini licebat dicere aliqd suū: sz essēt illis
omnia cōmūia: Si quis dilector ⁊ laudator no
ster apud detractorē nostrum predicaret istam
societatem ⁊ diceret cū epō augustino sic viuūt
omnes cohitatores eius. quomodo scriptuz est
in actibus aplostoorū. cōtinuo ille detractor ca
put mouēs dentem ꝓmouens diceret. Ita vero
sic ibi viuitur. quomodo dicis. Quare mētiris
quare falsa laude honoras indignos: Nōne ibi
modo in eorū societate positus presbiter testa
mentum fecit: ⁊ quod habuit quomodo voluit
⁊ disposuit ⁊ reliquit: Certe omnia ibi sunt co-
munia. certe nemo dicit aliquid suū. Sub his
verbis quid ageret laudator meus: Nonne os
eius quasi plumbo opilaret ille detractor: Nō
ne nullum laudasse peniteret: Nōne reuerētia
perfusus: ⁊ illius sermone cōfusus: vel nobis
vel testatori illi malediceret: Hec fuit necessi
tas vt ad istā diligentiā veniremus. Nuncio
ergo vobis vn̄ gaudeatis: quia omnes fratres

⁊ clericos meos qui mecū habitant p̄ſbyteros
diaconos.ſubdiaconos ⁊ patriciū nepotē meū
tales inueni quales deſideraui. Sed ſūt qui de
ſua qualicūq; paupertate qđ ſtatuerāt nōdū fece
runt. Hi duo ſunt. valens ſubdiaconus: ⁊ pau
lo ante dictus nepos meus ſubdiaconꝰ. Et ma-
tris vita impediebat q: inde viuebat. Expe-
ctabat̃ in illo etiā legitime etatis acceſſus. vt
qđ faceret firmiſſime faceret. Nōduz aūt fecit
quia ip̄os agellos habet cū ſuo fratre cōmūes
⁊ ſub indiuiſo poſſidēt. Sic aūt eos cupit eccle
ſie cōferre: vt inde alātur ſui qui ſūt in ꝓpoſito
ſanctitatis. quouſq; in hac vita degunt. Scri-
ptum eſt eni: ⁊ hoc apoſtolus loquit̃: Quiſquis
aūt ſuis: ⁊ maxime domeſticis nō ꝓuidet. fidez
denegat: ⁊ eſt infideli deterior. Hec autē māci-
pia ſūt ei ſilr cū fratre cōmunia. nōdū diuiſa. di
ſponit ea manumittere: nō poteſt anteq̄ꝫ diui-
dātur. Quid eni ad quē ptinet: adhuc ignorat.
Ad ip̄m ſane: q: maior ē ptinet diuiſio: ⁊ ad fra
trem eiꝰ electio. Et ip̄e frater eiꝰ deo ſeruit. ſub
diaconus eſt cū ſctō fratre meo: ⁊ coep̄o ſeruo i
eccl'ia mileuitana. Hoc agit̃. hoc ſine dilatione
pagēdū ē vt illi ſeruuli diuidant̃: manumittāt̃:
⁊ ſic de eccl'ie vtero accipiāt alimētū. nepos aūt
meꝰ ex quo ↄuerſus eſt ⁊ mecū eſſe cepit, impe-
diebat̃ ⁊ ip̄e aliqđ de agellis ſuis agere inuita
vſufructuaria mr̄e ſua: q̄ hoc āno defuncta eſt
Inter ip̄m ⁊ ſorores eiꝰ ſunt q̄dā cauſe in chri-
ſti adiutorio cito vt ⁊ ip̄e faciat qđ dei ſeruū de
cet. qđ ip̄a ꝓfeſſio: ⁊ iſta exigit lectio. Diaconuſ
fauſtinus: ſicut pene oēs noſtis: de militia ſecu-
li ad monaſteriū ↄuerſus ē. hic baptizatus: ide
diaconus ordinatꝰ. Sed q: exiguū eſt qđ videt̃
poſſidere. ſicut iuriſperiti loquūt̃. iure nō cor-
pore reliq̄rat illud. ⁊ ab eius fratribꝰ tenebat̃.
nunq̄ꝫ inde cogitauit ex quo ↄuerſus eſt. nec ip̄e
aliqđ queſiuit a fratribꝰ ſuis. nec ab illo aliquid
eſt queſitū. Modo q: ventū eſt ad hūc articulū
tēporis cū ↄſilio meo diuiſit: ip̄az rē. ⁊ dimidiā
donauit fratribꝰ ſuis: ⁊ diuidiā eccl'ie paupi in
eodē loco cōſtitute. Diaconꝰ ſeuerus ſub q̄ dei
diſciplina ⁊ flagello ſit noſtis: lumē tn̄ nō pdidit
mentis. Unaz domū hic emerat ꝓpter matrē
⁊ ſororē ſuam: quas de ſua patria huc deſidera
bat adducere. Emerat aūt nō ſua pecunia quā
nō habebat: ſed ex collatione religioſoꝝ viro-
rum: quos mihi querēti etiam nominans indi
cauit. De ipſo nō poſſum dicere qđ fecerit: aut
quid diſponat: niſi q: totuz ⁊ ip̄e in mea poſuit
voluntate: vt quicqđ ip̄e vellē hoc inde fieret
Sed habet quaſdā cauſas cū matre ſua: quaꝝ
cauſaꝝ me iudicē poſuit: vt cū ille cauſe fuerint
terminate: fiat de ip̄a domo quod ego voluero.
Quid autem velle potero deo regente: niſi qđ
iuſticia iubet. ⁊ pietas poſtulat? Habet etiā in
patria ſua aliquos agellos: diſponit eos ſic di-
ſtribuere: vt etiā illic in ip̄o loco poſite pauperi
largiant̃ eccleſie. Diaconus hipponēſis homo
pauper eſt. quid alicui conferat nō habet: tn̄ de
laboribꝰ ſuis anteq̄ꝫ eſſet clericus emerat ali-
quos ſeruulos. Hodie illos in cōſpectu veſtro
manumiſſurus eſt ep̄alibus geſtis. Diaconus
eraclius añ occulos veſtros verſat̃ opa eiꝰ lu-
cēt corā occulis nr̄is. De opere eiꝰ expēſa pecu
nia memoriā ſancti martiris habemꝰ. De pe-
cunia ſua emit etiā poſſeſſionē ex cōſilio meo.
Nā ip̄az pecuniā volebat p manꝰ meas erogari
ſicut mihi placeret. Ego ſi pecunie auidus eſſez
aut neceſſitates ip̄as meas que ꝓ pauperibus
habeo in hac cauſa plus curarē. pecuniā acciper
Quare dicit aliq̄s. q: poſſeſſio illa q̄ ab illo em
pta ⁊ eccleſie donata eſt. adhuc nihil preſtat ec-
cleſie. minus eni habebat ad preciū: ⁊ qđ mu-
tuatus fuerat. hoc de eiꝰ adhuc fructibꝰ reddit̃.
Homo ſuz ſenex: quātus mihi de illa poſſeſſio
ne poteſt fructus accedere? Nūquid promitto
mihi tot annos eſſe victurū: donec ſuum p̄ciuz
illa perſoluat? Quod ergo vix diu partibus red
det. de proximo haberem totum. ſi ſic accipere
voluiſſem. non feci: aliud attendi. Fateor eniz
vobis et ip̄is. ſuſpecta mihi adhuc eiꝰ etas fuit
⁊ verebar ne forte vt ſunt homines matri eius
hoc diſpliceret: ⁊ diceret inductū a me fuiſſe ado
leſcentem. vt bona eius paterna cōſumerem
⁊ eum egentem relinquerē. Ideo volui eius pe-
cuniam in illa poſſeſſione ſeruari. vt ſi aliquid
quod deus auertat: aliter quam volumus eue
niſſet. redderetur villa: ne culparetur epiſcopi
fama. Scio eniz quantuz vobis ſit neceſſaria
fama mea. nam mihi ſufficit conſcientia mea.
Emit etiaz ſpatium ab ip̄a poſtera eccleſia. no
tum vobis. ⁊ ſua pecunia edificauit domum. ⁊
hoc noſtis. Ante paucos dies prius quam ſer
monem de hac re haberem vobiſcum: eaz do
nauit eccleſie. Expectabat enim vt eam perfi-
ceret. ⁊ perfectam donaret. Fabricandi autem
domum neceſſitas illi nulla erat: niſi quia cogi
tauit matrem ſuam huc eſſe venturā. Si ante
veniſſet in re filij ſui habitaſſet. Modo ſi ve-
nerit in opere filij habitabit. Teſtimonium ei
perhibeo: pauper remāſit: ſed in charitatis poſ
ſeſſione permanſit. Aliquiſ ſeruuli ei reliqui
fuerant iam quidem in monaſterio viuentes:
quos tamen geſtis eccleſiaſticis manumiſſu-
rus eſt hodie. Nemo ergo dicat diues eſt. ne-
mo exiſtimet: nemo loquatur male: nemo ſe-
ipſum ⁊ animam ſuam ſuis dentibus laniet.
Pecuniam nullam habet ſeruatam. vtinam
quam debet reſtituat. Ceteri id eſt ſubdiaco-

nes pauperes sunt deo propitio: misericordiam dei expectant: vnde ipsi satiāt non habēt. Nul las habentes facultates: finierūt mundi cupidi tates. Viuūt nobiscum in societate cōmuni ne mo eos distinguit ab eis q̄ aliquid attulerunt. Charitatis vnitas preponenda est terrene co modo hereditatis. Restāt presbyteri. Sic eiꝫ ad eos gradatim ascēdere volui. Cito dixeriꝫ Pauperes dei sunt. Nihil ad domum societa tis nostre attulerunt: nisi ipsam: qua nihil ē ca rius charitatem. Veruntamen quoniam scio natos fuisse rumores de diuitijs ipsorum: nō a me aliquid compellēdi: sed vobis meo sermōe purgandi sunt. Vobis dico qui forte nescitis. Nam vestri plurimi sciunt presbyterum lepo rium quāuis seculi natalibus clarum: ⁊ apō su os honestissimo loco natum: tamen iā deo ser uientem cunctis que habebat relictis: inopem suscepi: non q̄ nihil habuit: sed quia iaꝫ fecerat qō lectio ista persuadet. Hic nō fecit: sed nos scimus ⁊ vbi fecit. Vnitas xp̄i est: ecclesia vna est: ⁊ vbicūq̄ fecit opus bonū ptinet ad nos: si ꝯgaudeamus. Ortus est vnus vbi nostis: vbi monasteriū suis ꝯstituit: q̄ ⁊ ipsi deo seruiūt. Ille ortus ad ecclesiaꝫ nō pertinet: sed nec ad ipsuꝫ. Et ad quē dixerit aliq̄s: Ad illud qō ibi est mo nasteriū: Sed qō verū est vsq̄ ad hoc temp⁹ cu ram ꝑ illis ita gerebat: vt sumpticulos quibus sustentātur apud se hrēt: ⁊ eis ipse vt videbatur impēderet. Sed ne ꝑpter hoc daretur locus ho minibus suspitiōes suas rodētibus ⁊ vētreꝫ nō implētibus: hoc placuit ⁊ mihi ⁊ ipsi: vt sic se illi transigāt: quasi iste iaꝫ de seculo exierit. Nū quid enim cū obierit: ipse illis dispēsaturus est aliquid: Melius est vt videat illos bene ver santes regēte deo in disciplina xp̄i sic viuentes vt de illis tātūmodo gaudeat: nō eoꝝ necessita tib⁹ occupetur. Ergo ⁊ ipse nullā pecuniā habꝫ quā suā dicere possit. Xenodochiū edificādū qō mō videtis edificatū: ego illi iniunxi: ego iussi: ille obtempauit mihi libētissime: ⁊ sicut vide tis opatus est: quō meo iussu etiā basilicam ad octo martires fabricauit: de his que p̄ vos de us donat. Cepit eni de pecunia q̄ data erat ec clesie ꝑpter xenodochiū ⁊ cuꝫ cepisset edificare vt sunt religiosi desiderātes opa sua in celo scri bi: adiuuerūt ꝑut quisq̄ voluit: ⁊ fabricauit. o pus ante oculos habemus: omnis homo qd fa ctū sit videt. de pecunia q̄ non habꝫ mihi cre dant: dentē ꝯpescant: ne frangant. Emerat de ipsa pecunia xenodochij: quandam domum in carraria: quam sibi existimabat propter lapides profuturaꝫ: sed lapides eius domus fabrice ne cessarij non fuerunt: quoniam aliūde prouisi sūt Domus ergo ipsa sic remansit: pensioneꝫ pre stat: sed ecclesie: non presbytero Nemo ampli⁹ dicat in domū presbyteri: ad domum presbyte ri: ante domum presbyteri. Ecce vbi est dom⁹ presbyteri: Ubi est domus mea. ibi est domus presbyteri. Alibi non habet domum: sed vbi cunq̄ habet deum. Quid amplius queritis: ni si q̄ me illud memini etiaꝫ ꝓmisisse: vt ad vos perferrem quid egissem inter duos: fratrem sci licet ⁊ sororem: filios ianuarij presbyteri: q̄ or ta inter illos fuerat cōtrouersia pecuniaria. Sꝫ tamē sicut inter fratres: salua deo propitio cha ritate: promiseram ego audire iter illos: ⁊ quic quid esset iudicando finire: parauerā me iu dicem: sed anteq̄ iudicarem: ipsi vnde iudica turus fueram finierunt. non inueni vnde iudi carem: sed vnde letarer. Acquieuerūt omnino concorditer voluntati mee: ⁊ consilio meo: vt pares essent in pecunia quam reliquit pater eo rum: ecclesia renunciante. Post sermonem me um locuturi sunt homines. Sed ⁊ quodlibꝫ ho mines loquautur: qualicunq̄ aura flante pdu ceretur inde aliquid ad aures meas. Et si fue rit tale vt sit nos iterum necesse purgare: res pondebo maledicis: respondebo detractoribus: respondebo incredulis: non nobis creden tibus prepositis suis: respōdebo vt potero qō dominus dederit. Interim modo non est neces se: q̄ forte nihil dicturi sunt. Qui nos amant li bere gaudeant: qui nos oderunt tacite dolebūt Tamen si linguas exacuerint: audient deo pro pitio vobiscū r̄nsionē meam: non litem meam. non enim homines nominaturus sum: ⁊ dictu rus suꝫ: ille hoc dixit: ille sic detraxit: cum fortas se etiā ad me falsa: q̄ ⁊ hoc potest fieri perferā tur. Veruntamen quecūq̄ plata fuerint: si opor tere videbitur: loquar inde charitati vestre: an te oculos vestros volo sit vita nostra. Scio q̄ querentes licentiaꝫ male faciendi querunt sibi exempla maleuiuentium: ⁊ multos infamant: vt socios inuenisse videantur. Ideo quod no strum est fecimus plus quid faciamus non ha bemus: ante vestros oculos sumus: nullius ali quid desideramus: nisi bona opera vestra. Et vos exortor fratres mei: si aliq̄d vultis clericis dare: sciatis q̄ non debetis quasi vitia eoꝝ fo uere ꝯtra me. Omnib⁹ offerte qō vultis offerre de volūtate vestra. qō cōmune erit. distribuet vnicuiq̄: sicut cuiq̄ opus erit. Gazophilacium attēdite: ⁊ oēs habebim⁹. Valde me delectat si ipsuꝫ fuerit ꝓsepe nostꝝ: vt nos simus iumenta dei: vos ager dei. nemo det birrhuꝫ lineam tu nicaꝫ nisi in commune: De cōmuni accepi ⁊ mi hi ipsi cum sciam commune me velle habere: quicquid habeo. Nolo talia offerat sancti tas vestra: Quibus ego solus quasi decentius

vtar: Offeratur mihi: verbi gratia: birrhū pre
ciosuz: forte decet episcopuz: quāuis nō deceat
augustinū. i. hominē pauperē: de pauperibꝰ na
tuz. Modo dicturi sunt hoīes qꝛ inueni preci-
osaz vestem: quā nō possez habere: vel ī domo
patris mei: vel ī illa seculari ꝓfessiōe mea. Nō
decet. Talem debeo habere: qualem possuz: si
non habuerit: fratri meo dare. Qualez pōt ha-
bere presbyter qualem potest habere decēter
diaconus ⁊ subdiaconus: talem volo accipere
qꝛ in ꝯmune accipio. Si quis meliorē dederit
vēdo: qđ ⁊ facere soleo: vt quādo nō potest ve
stis esse ꝯmunis: preciū vestis possit esse ꝯmu-
ne. Uēdo ⁊ erogo pauperibus. Si hoc eum de
lectat: vt ego habeā: talē det de qua non erube
scaz. Fateor. n. vobis de preciosa veste erube-
sco: qꝛ non decet hanc ꝓfessionē: nō decet hanc
āmonitionē: nō decet hec mēbra: nō decet hos
canos. Etiam illud dico: si forte ī nostra domo
in nostra societate eger est aliquis: vel post egri
tudinē vt necesse sit euz ante horaz prādij refi-
cere. nō ꝓhibeo religiosos vel religiosas mitte
re eis quod eis videtur vt mittant. Prandiū
tamē ⁊ cenam extra nemo habebit: Ecce dico:
auditis: audiunt. Qui habere voluerit propriū
⁊ de proprio viuere: ⁊ ꝯtra ista precepta nostra
facere. paratum est vt dicam: nō mecum mane
bit: sed clericus nō erit: Dixeram eniz ⁊ scio me
dixisse: vt si nollēt suscipere socialem vitam me
cum: nō illis tollerem clericatū. seorsum mane-
rēt: seorsum viuerēt: quomodo noscēt deo vi-
uerent. Et tamen ante oculos posui: quāti mali
sit a ꝓposito cadere. Malui. n. habere vel clau
dos. ꝙ plāgere mortuos. Qui eniz hypocrita ē
mortuus est. Quō ergo quicūqꝫ voluisset extra
manere ⁊ de suo viuere: nō ei tollerez clericatū
ita modo qꝛ placuit illis deo propicio socialis
hec vita: quisqs cuz hypocritis vixerit: quisqs
inuētus fuerit habēs propriuz: nō illi permitto
vt inde faciat testametuz: sed delebo euz de ta-
bula clericoꝝ. Interpellet cōtra me mille con-
cilia: nauiget cōtra me quo voluerit. sit certe vbi
potuerit: adiuuabit me dominꝰ: vt vbi ego epi
scopus sum: ille clericus esse nō possit. Audistis
Audierūt. Sed ⁊ spero ī deum nostruz: ⁊ miseri
cordiam eius qꝛ sicut dispositiōem meā istam
hilariter acceperūt: sic eā pure fideliterqꝫ serua
būt. Dixi aliqđ suum nō hr̄e presbyteros coha
bitatores meos: iter quos est ⁊ p̄sbyter barna-
bas: sed ⁊ de illo audiui quedā fuisse iactata: an
te oīa qꝛ emit villaz a dilecto ⁊ honorabili filio
meo eleusino: hoc falsum est. Monasterio dōa
uit ille: nō vēdidit: Ego sum testis. Quid am-
plius queratis ignoro: Ego sum testis: donauit
ille. nō vēdidit. Sed duz nō creditur dōare po
tuisse creditus est vēdidisse. Beatus homo qui
tam bonū opus fecit: vt nō crederetur. Tamē
vel modo credite: ⁊ detractores audire libēter
desinite. Jaz dixi. Ego sum testis. Dictū est de
illo āno prepositure sue ꝑ industriam debita fe
cerit: vt duz volo ego reddi debita: darē illi po
scenti fundum victorianensem: tanqꝫ dixisset:
mihi: vt reddam debita mea da mihi in decez
annos fundum victorianēsem. Et hoc falsuz ē
Sed fuit vnde rumor nasceretur. Fecit debita
reddēda: a nobis reddita sunt partim vnde po
tuerunt. Remāsit aliquid quod nō debebatur
etiam monasterio illi: quod per ipsum deus in-
stituit: Cū ergo remāsisset: cepimꝰ querere: vn-
de debitum redderemus. Ad cōductionem ipsi
us fundi nullus accessit: nisi quadragita solidos
offerens pēsionem. Sed vidimus funduz am
plius posse dare. Et vt celerius debitū redde-
retur: commisi fidei eius vt de ipsa cōductione
lucra non requirerent fratres: sed qcquid daret
fundus de ipsis fructibus: imputarēt ad debi-
tum. Fide agitur. Paratus est presbyter vt ali
um constituā: qui de fructibus fratribꝰ reddat:
Ex numero vestro sit aliquis cui hoc ꝯmittam
ex numero ipsoꝝ qui ad nos talia pertulerunt.
Sūt. n. in vobis hoīes religiosi: qui euz rumo
re falso reprehēsum esse voluerūt: ⁊ tamen cre
diderunt factū. Ex ipsis ergo aliquis veniat ad
nos: suscipiat possessionem. oēs fructus precijs
suis fideliter vendat: vt reddi possit facilius qđ
debetur: ⁊ hodie recedit inde cura presbyteri.
Locus etiam ipse vbi monasterium cōstitutum
est: a memorato honorabili filio meo eleusino
ipsi presbytero barnabe donatus est. Antequā
ordinaretur presbyter: in ipso loco monasteriuz
instituit. Sz tamen qꝛ noīe ipsius donatꝰ erat
locus mutauit instrumenta: vt nomine mona
sterij possideatur de fundo victorianensi. Ego
rogo: ego hortor: ego peto: vt si quis religiosus
est: fide agat: ⁊ exhibeat ecclesie istam operam:
vt cito debitum reddatur. Quod si nemo de la-
icis fuerit inuentus: ego prepono alium: iaz iste
illuc nō accedit. Quid vultis amplius: Nemo
laceret seruos dei: qꝛ non expedit lacerātibus.
Seruis dei quidem merces falsis detractioni-
bus crescit: sed crescit etiam pena detrahētibꝰ.
Nam non sine causa dictuz est. Gaudete ⁊ ex-
ultate quando detrahunt de vobis: dicētes fal
sa: quia merces vestra magna est in celis. No-
lumus cum detrimento vestro magnam habe
re mercedem. Minus ibi habeamus: ⁊ tū vo
biscum ibi regnemus. Amen.

Expliciunt duo sermones aurelij. Augusti-
ni de vita ⁊ moribus clericorum.

Ex libro retractationū beati augustini in librum de vera religione eiusdem.

DE vera religione librum scripsi: in quo multipliciter ⁊ copiosissime disputat̃: vnū verū deum: idest trinitatem patrē ⁊ filium ⁊ spiritūsanctum: religione vera colēdum: ⁊ quanta misericordia eius ꝑ temporalem dispēsationem concessa sit hoībus christiana religio: q̃ vera religio est ⁊ ad eundē cultū dei: quēadmodū sit homo quadam sua vita coaptandus. Maxime tñ cōtra duas naturas manicheorū liber hic loquitur. In hoc libro quodā loco. Sit inquā tibi manifestū atqȝ ꝑceptū nullū errorē in religiōe esse potuisse si aīa pro deo suo non coleret animam aut corpus aut fantasmata sua. Hic animā ꝑ vniuersa creatura incorporali posui: nō loquēs more scripturarū: q̃ aīaȝ qñ nō trāslato v̾bo vtūtur nescio vtrū velit itelligi nisi eā q̃ viuūt aīalia mortalia: i qb⁹ ⁊ hoīes sūt: q̄ȝdiu mortales sūt. Paulopost aūt eūdē sēsū meli⁹ sū breuiusqȝ ꝯplex⁹. Ubi dixi. non ergo creature potius q̄ȝ creatori seruiamus: nec euanescamus in cogitatiōibus nostris: ⁊ ꝑfecta religio est. Creaturaȝ quippe vno noīe vtrāqȝ. i. spiritualē corporalēqȝ significaui. Restat qd̄ ibi dixi. aut fātasmata sua ꝓpter qd̄ hic dixi: nec euanescam⁹ in cogitatiōibus nr̄is. Itē ꝙ dixi: ea ē nostris tpib⁹ xp̄iana religio: quā seq̄ cognoscere ac securissima ⁊ certissima salus ē: ſm hoc nomē dictū est: nō ſm ipsaȝ rem cuius hoc nomē est. Nā res ipsa que nunc xp̄iana religio nūcupat̃: erat ⁊ apud antiquos: nec defuit ab initio generis humāi: quousqȝ ipse xp̄s veniret in carne: vnde vera religio que iaȝ erat cepit appellari xp̄iana. Cū eniȝ eum post resurrectionē ascensionēqȝ in celū cepissent apostoli predicare: ⁊ plurimi crederent primū apud antiochiaȝ: sicut scriptū est appellati sunt discipuli xp̄iani. Propterea dixit. hec est nostris temporibus christiana religio: nō q: prioribus temporibus non fuit: sed q: posterioribus hoc nomen accepit. Alio loco intēde igit̃ inquā in hec que sequuntur diligēter ⁊ pie quātum potes: tales eniȝ adiuuat deus. Qd̄ non ita intelligendū est: quasi tantūmodo tales adiuuet: cū adiuuet etiā nō tales vt sint tales. i. vt diligēter ⁊ pie querāt. Tales aūt adiuuat vt inueniant: Itēqȝ alibi. Deinde inquā iaȝ erit ꝯsequens: vt post mortē corporalē quam debem⁹ primo peccato: tēpore suo atqȝ ordine suo hoc corpus restituatur pristine stabilitati. Qd̄ sic accipiēdū est: q: etiā pristina stabilitas corporis quam peccando amisimus habebat tātā felicitatem vt in defectū nō vergeret senectutis. huic ergo pristine stabilitati restituetur hoc corp⁹ in resurrectionē mortuorum. Sȝ habebit amplius vt nec alimētis corporalibus sustentetur sed ad sufficientiā viuificetur solo spiritu: cū resurrexerit in spiritū viuificantē. Qua causa etiam spirituale erit. Illud autē qd̄ primum fuit: quāuis nō moriturū: nisi homo peccasset: tamen aīale factum est. hoc est in animā viuentē. Et alibi. Usqȝadeo inquā peccatū volūtarium malum est: vt nullo modo sit peccatū: si non sit voluntarium. Potest videri falsa hec diffinitio: sȝ si diligenter discutiatur: inuenietur esse verissima. Peccatum q̄ppe illud cogitandū est: qd̄ tātūmodo peccatū est: nō qd̄ est etiā pena peccati: sicut superius ostēdi: cū quedā ꝯmemorarē ex libro tertio de libero arbitrio. Quāuis ⁊ illa: que nō imerito nō voluntaria peccata dicuntur: q: vel a nescientib⁹ vel a coactis perpetrantur: nō oīno possunt sine volūtate ꝯmitti: qm̄ ⁊ ille qui peccat ignorans: voluntate vtiqȝ facit qd̄ cum faciendū non sit: putat esse faciēdū. Et ille qui ꝯcupiscente aduersus spiritū carne. non ea que vult facit: ꝯcupiscit quidē nolens: ⁊ in eo nō facit qd̄ vult. Sed si vincitur ꝯcupiscentie ꝯsentit volens: ⁊ in eo non facit nisi quod vult liber scilicet iusticie: seruusqȝ peccati: ⁊ illud qd̄ i paruulis dicitur origiale pctm̄ cū adhuc nō vtant̃ arbitrio volūtatis: nō absurde vocat̃ etiā volūtariū: q: ex p̄mi hoīs mala volūtate ꝯtractū: factū ē quodāmō hereditariū. Si itaqȝ falsū est qd̄ dixi. Usqȝadeo peccatū volūtariū malū est: vt nullo mō sit peccatū. si nō sit volūtariū. Ideo grā dei nō solū reat⁹ oīuȝ p̄teritorū soluit̃ in oīb⁹ qb aptizātur in xp̄o qd̄ fit spū regeneratiōis: verūetiā in grādib⁹ volūtas ipsa sanat̃ ⁊ p̄parat̃ a dn̄o: qd̄ fit spū fidei ⁊ charitatis. Alio loco in eo qd̄ dixi de dn̄o iesu xp̄o: nihil egit vi: sȝ oīa suadēdo vel monēdo: nō mihi occurrerat: qd̄ vendētes ⁊ emētes flagello eiecit de tēplo. Sȝ qd̄ hoc aut quantū ē. Quāuis ⁊ demōes nolentes ab hoībus: nō sermone suasiōis: sed vi potestatis eiecerit. Itē loco alio. Prius inquaȝ isti sequēdi sunt q vnū ⁊ sūmū ⁊ solū ⁊ verū deū colēdū esse dicūt: si apud hos veritas nō eluxerit tūc demum migrādum est. Qd̄ ita potest videri dictū quasi de hui⁹ religiōis veritate dubitauerī Dixi aūt sicut ei ꝯgruebat ad quem scribebaȝ: Sic eniȝ dixi. Si apud hos veritas non eluxerit: nihil dubitās qd̄ apud eos elucesceret: quēadmodū ait apostolus: si xp̄s nō resurrexit: non vtiqȝ dubitās ꝙ resurrexit. Item qd̄ dixi. Nec miracula illa in nostra tempora durasse ꝑmissa sunt: ne aīa semper visibilia quereret: ⁊ eorum

consuetudine frigesceret genus humanuꝫ:quo
rum nouitate flagrauit. Veꝝ est quidē:non eiꝫ
nunc vsqꝫ:cū manus imponitur baptizatis:sic
accipiunt spiritūsanctuꝫ vt loquantur linguis
omniuꝫ gentiuꝫ:atqꝫ nunc vsqꝫ ad vmbraꝫ trā
seuntiū predicatoꝝ christi sanantur infirmi:⁊ si
qua talia tūc facta sunt que postea cessasse ma-
nifestū est. Sed nō sic accipiendū est qđ dixi:ut
nunc in christi nomine fieri nulla miracula cre
dantur. Nam egoipse quādo istum libꝝ scripsi
ad mediolanensium corpora martyrū:in eadē
ciuitate cecum illuminatum fuisse iam nouerā
⁊ alia nōnulla qualia tā multa etiā istis tempori
bus fiunt:vt nec omnia cognoscere:nec ea que
cognoscimus enumerare possimus. Et alio lo
co illud quod dixi. Sicut ait apostolus: omnis
ordo a deo est:nō eisdem verbis hoc dixit apo
stolus:quāuis eadē videatur esse sententia. Ait
qppe ille. Que aūt sunt a deo ordinata sunt: Et
alibi. Prorsus inqꝫ nemo nos fallat. Quicquid
recte vituperatur in melioris comparatiōe re
spuitur. Hoc de substātijs atqꝫ naturis dictum
est:inde enim disputabatur:nō de bonis actio-
nibus atqꝫ peccatis. Itemqꝫ alibi. Sed ne sic q
dem inquā ab hoīe homo diligendus est:vt di
liguntur carnales fratres vel filij: vel cōiuges
vel quicūqꝫ cognati:aut affines:aut ciues: Nā
⁊ ista dilectio tēporalis est. Nō enim vllas ta-
les necessitudines haberemus q̄ nascēdo ⁊ mo
riendo ꝯtingūt: si natura nr̄a in p̄ceptis ⁊ ima
gine dei manēs in istā corruptionē nō religaret
Hūc sensū prius iprobo:quē iaꝫ ⁊ supiꝰ iproba
ui in p̄mo libro de genesi ꝯtra manicheos. ad
hoc eni ducit vt credātur illi ꝯiuges p̄mi nō ge-
neraturi posteros hoīes nisi peccassēt:tanqꝫ ne
cesse fuerit vt morituri gignerent: si ꝺ ꝯcubitu
maris ⁊ femine gignerētur. Nōdū eniꝫ viderā
fieri potuisse vt nō morituri de nō morituris na
scerētur:si peccato illo magno nō mutaretur in
deteriꝰ humana nā. ac ꝑ hoc si i parētibꝰ ⁊ in fi
lijs fecūditas felicitasqꝫ māsisset: vsqꝫ ad certū
sanctoꝝ numeꝝ quē p̄destinauit deus nascerē
tur hoīes nō parētibꝰ successuri moriētibꝰ:sed
cū viuētibꝰ regnaturi. Essent ergo etiā iste cō-
gnatiōes ⁊ affinitates:si nullus deliqueret:nul
lusqꝫ moreretur. Itē alio loco. Ad vnū deū ten
dētes inqꝫ:⁊ ei vni religātes aīas nr̄as: vn̄ reli
gio dicta creditur. omni sup̄stitiōe careamus.
In his verbis meis ratio q̄ reddita ē: vnde sit
dicta religio plus mihi placuit. Nā non me fu
git aliā noīs huiꝰ originē exposuisse latini s̄mo-
nis autores:ꝙ inde sit appellata religio ꝙ reli
gatur. Qđ verbū ꝯpositū est a legēdo.i. eligē
do: vt ita latinū videatur religio sicut eligo.

Hic liber sic incipit. Cum omnis vite bo-
ne ac beate.

Incipit liber Augustini de vera religione
ad Rominianum.

CUꝫ omnis vite bo
ne ac beate via in vera religi-
one sit constituta:qua vnus de
us colitur:⁊ purgatissima pieta
te cognoscitur: principium na-
turarum omnium:a quo vniuersitas ⁊ incho-
atur ⁊ perficitur ⁊ ꝯtinetur. hinc euidentius er-
ror deprehenditur eoꝝ populoruꝫ: qui multos
deos colere qꝫ vnum veꝝ deum ⁊ dominū oī-
um maluerūt. Qđ eoꝝ sapientes quos philoso
phos vocāt scolas habebant dissentientes ⁊
tēpla cōia:nō enim vel populos vel sacerdo-
tes latebat:de ipsoꝝ deoꝝ natura qꝫ diuersa sē
tirēt:cū suā qsqꝫ opinionē publice ꝓfiteri n̄ for
midaret:atqꝫ oibꝰ si posset persuadere molire
tur:oēs tn̄ cum sectatoribꝰ suis diuersa ⁊ aduer
sa sentiētibꝰ ad sacra cōia nullo ꝓhibēte venie-
bāt: Non nūc agitur quis eoꝝ veriꝰ senserit:sꝫ
certe illud satis qꝫtum mihi videtur apparet.
aliud eos in religiōe suscepisse cuꝫ populo: ⁊ ali
ud eodem ipso populo audiēte defēdisse priua-
tim. Socrates aūt audacior ceteris fuisse per-
hibetur iurādo per canem quēlibet ⁊ lapidem
quēlibet:⁊ quicqd iuraturo essꝫ i promptu:⁊ q̄-
si ad manum occurrisset. Credo itelligebat q̄-
liacūqꝫ opera nature:que administrāte diuina
prouidētia gignerētur:multo qꝫ hominuꝫ ⁊ quo
rūlibet opificuꝫ esse meliora:⁊ ideo diuinis ho
noribus digniora:qꝫ ea que i tēplis colebātur.
Nō ꝙ vere lapis ⁊ canis essēt colēda sapiēti-
bus:sed vt hoc modo itelligerēt qui possēt:tā-
ta superstitiōe demersos esse hoīes: vt emergē
tibus hic essꝫ tam turpis demōstrādus gradus
ad quē venire si puderet: viderēt quāto magis
pudēdum esset i turpiore cōsistere. Simul ⁊ il-
los qui mūdum istum visibilē:sūmuꝫ deum eē
opinabātur:admonebat turpitudinis sue:do-
cēs esse cōsequēs: vt qlibet lapis tāquā sūmi di
particula iure coleretur. Qđ si execrarētur: mu-
tarent sentētiaꝫ:⁊ vnum deum colerēt quē solū
supra mentes nr̄as esse:⁊ a quo omnem aīam
⁊ totum istum mūdum fabricatum esse ꝯstaret.
Postea suauius ad legēdum: qꝫ potentius ad
persuadendum scripsit plato. Non enim sic isti
idest Socrates ⁊ plato nati erant vt populoꝝ
ipsorum opinionem ad verum cultum veri dei
a simulacroꝝ superstitione atqꝫ ab huius mū-
di vanitate conuerterent. Itaqꝫ ⁊ ipse Socra-

tes cū populo ſimulacra venerabaꝶ:⁊ poſt eius
damnationē mortēqꝫ nemo auſus eſt iurare
per canem:nec appellare quēcunqꝫ lapidem
iouē:ſed hec tantūmodo memorie litteris mā
dare. Quod vtrū timore ſeueritatis an aliq̄ co
gnitione tempoꝝ fecerint:iudicare nō eſt meū
Illud tamen fidētiſſime dixerim pace hoꝝ diuꝫ
qui eorum libros puicaciter diligūt. chriſtianiſ
tempꝛibus q̄ nā religio potiſſimū tenēda ſit:⁊
que ad veritatem ac beatitudinē via eſt:nō eſ
ſe dubitandū. Si eniꝫ plato ipē viueret: ⁊ me
interrogātem nō aſpernareꝶ: vel potius ſi quis
eius diſcipulus eo ipō tempꝛe quo viuebat: cuꝫ
ſibi ab illo pſuadereꝶ: nō corporeis oculis:ſed
pura mente veritatem videri. cui quecūqꝫ aīa
inheſiſſet eam beatam fieri atqꝫ pfectā: ad quā
ꝑcipiendam nihil magis impedire:q̄ꝫ vitā libi
dinibus deditaꝫ:⁊ falſas imagines rerū ſenſibi
lium:q̄ nobis ab hoc ſenſibili mūdo per corpꝰ
impreſſe varias opiniōes erroreſqꝫ generarēt
q̄obrem ſanādum eſſe animū ad intuendam
incōmutabilem rerū formam: ⁊ eodem modo
ſempꝛ ſe habentem:atqꝫ vndiqꝫ ſui ſimilem pul
critudinem:nec diſtentam locis: nec tempꝛe va
riatam. ſed vnū atqꝫ idem omni ex parte ſeruā
tem:quā nō crederēt eſſe homines:cū ipā vere
ſūmeqꝫ ſit. cetera naſci: occidere: fluere: labi ⁊
tamē inquātuꝫ ſunt ab illo eterno deo per eius
veritatē fabricata cōſtare. in quibꝰ aīe tantum
rationali ⁊ intellectuali datuꝫ eſt: vt eius eter-
nitatis cōtemplatiōe pfruaꝶ:atqꝫ afficiaꝶ:orne
turqꝫ ex ea:eternāqꝫ vitam poſſit mereri: ſed
dum naſcentiū atqꝫ trāſeuntiū reruꝫ amore ac
dolore ſauciaꝶ: ⁊ dedita cōſuetudini huius vite
atqꝫ ſenſibꝰ corꝑis:inanibꝰ euaneſcit imagini-
bus:irridet eos q dicūt eſſe aliqd qd̄ neqꝫ iſtis
videaꝶ oculis:nec vllo fantaſmate cogiteꝶ:ſed
mēte ſola ⁊ intelligētia cerni queat. cū hec ergo
a mgr̄o ſibi pſuaderenꝶ:ſi ex eo q̄reret ille diſci
pulus: vtrum ſi quiſq̄ꝫ exiſteret vir magnꝰ atqꝫ
diuinus:q talia populis pſuaderet credēda ſal
tem:ſi ꝑcipere nō valerēt: aut ſi q poſſent ꝑcipe
re:nō prauis opinionibꝰ multitudinis iplicati:
vulgaribꝰ obruerenꝶ erroribus:eū diuinis ho-
noribꝰ dignū iudicaret. rn̄deret credo ille nō poſ
ſe hoc ab hoīe fieri:niſi quē forte ipſa dei virtꝰ
atqꝫ ſapiētia ab ipā reꝝ natura exceptū nec ho
minū magiſterio ſꝫ intima illuminatiōe ab incu
nabilis illuſtratū:tanta honeſtaret gr̄a tāta fir
mitate roboraret:tāta deniqꝫ maieſtate ſubue
heret. vt oīa ꝯtēnēdo q̄ praui hoīes cupiunt:⁊
oīa ꝑpetiēdo q̄ horreſcūt:⁊ oīa faciēdo q̄ mirāꝶ
genus humanū ad tā ſalubrē fidē ſūmo amore
atqꝫ autoritate cōuerteret. De honoribꝰ vō eiꝰ
fruſtra ſe ꝯſuli cū facile poſſit exiſtimari: quāti
honores debeanꝶ ſapientie dei:qua geſtante ⁊
gubernāte ille ꝑ vera ſalute generis hūani:ma
gnū aliqd ꝓpriū:⁊ qd̄ ſupra hoīes eſſet mereret
Que ſi facta ſūt ſi lr̄is monimētiſqꝫ celebranꝶ
ſi ab vna regiōe terraꝝ in q̄ ſola vnꝰ colebatur
deꝰ:⁊ vbi talē naſci oportebat:ꝑ totū orbē terra
rū miſſi electi viri v̄tutibꝰ atqꝫ ſermonibꝰ diui
ni amoris incēdia ꝯcitarūt:ſi ꝯfirmata ſaluber
rima diſciplina illuminatas terras poſteris re
liq̄rūt:⁊ ne de p̄teritis loquar q̄ pōt q̄ſqꝫ nō cre
dere:ſi hodie ꝑ gētes populoſqꝫ p̄dicaꝶ. In pri-
cipio erat v̄bū:⁊ v̄bū erat apud deū: ⁊ deꝰ erat
verbū:hoc erat i pꝛīcipio apud deū:oīa ꝑ ipm̄
facta ſunt:⁊ ſine ipō factū eſt nihil. ſi ad hoc ꝑ-
cipiēdū diligēdū pfruēdū: vt aīa ſaneꝶ:⁊ tāte lu
ci hauriēde mētis acies ꝯualeſcat: diciꝶ auaris
nolite vobis ꝯdere theſauros i terra: vbi tinea
⁊ erugo extermināt:⁊ vbi fures effodiūt ⁊ furā
tur. ſꝫ thezaurizate vobis theſauros i celo. vbi
neqꝫ tinea neqꝫ rubigo exterminat: neqꝫ fures
effodiūt neqꝫ furātur: vbi eni ē theſaurꝰ tuꝰ ibi
eſt ⁊ cor tuū: dr̄ luxirioſis:q ſeminat in carne:de
carne metet corruptionē. qui ſemiat in ſpiritu
de ſpiritu metet vitā eternā. diciꝶ ſupbis:q ſe
exaltat hūiliabiꝶ:⁊ q ſe hūiliat exaltabitur. dici
tur iracūdis:accepiſti alapā:para alterā maxil-
lam. dicitur diſcordioſis: diligite inimicos ve
ſtros. dicitur ſupſtitioſis:regnū dei intra vos ē
dicitur curioſis:nolite q̄rere q̄ videtur:ſꝫ q̄ nō
vidētur. q̄ eni vidētur tp̄alia ſūt:q̄ aūt nō vidē
tur eterna ſunt. poſtremo dicitur:oībus :nolite
diligere mūdū:neqꝫ ea q̄ in mūdo ſūt qm̄ q̄ in
mūdo ſūt:ꝯcupiſcētia carnis eſt:⁊ ꝯcupiſcentia
oculoꝝ:⁊ ambitio ſeculi:ſi hec ꝑ totū orbē iam
populis legūtur: ⁊ cū veneratiōe libentiſſime
audiūꝶ: ſi poſt tantū ſanguinē:tātos ignes: tot
cruces martyrū:tanto fertilius ⁊ vberius vſqꝫ
ad barbaras nationes eccleſie pullularūt:ſi tot
iuuenū ⁊ virginum milia cōtemnētiū nuptias
caſteqꝫ viuentium:iam nemo miratur qd̄ cuꝫ
feciſſet plato vſqꝫ adeo peruerſam temporum
ſuoruꝫ timuit opinioneꝫ: vt perhibeatur ſacri
ficaſſe nature naturam execratus: vt tanq̄ꝫ pec
catum illud aboleretur:ſi hec ſic accipiūtur: vt
quomodo antea talia diſputare:ſic nunc cōtra
diſputare mōſtruoſum ſit:ſi tali pollicitationi
atqꝫ ſponſioni per omnes terrarū partes quas
homines incolunt ſacra chriſtiana traduntur:
ſi hec quotidie leguntur in eccleſijs: ⁊ a ſacerdo
tibus exponuntur: ſi tundunt pectora qui co-
nantur hec implere:ſi tā innumerabiles aggre-
diuntur hanc viam: vt deſertis diuitijs ⁊ ho-
noribus huius mundi ex omni hominū genere
vni deo ſummo totā vitam dicare volētiū de
ſerte quondā inſule ac maltarū terraruꝫ ſolitu-

do cõpleatũr: si deniqꝫ per vrbes atqꝫ oppida ca
stella vicos ⁊ agros etiã villasqꝫ priuatas intan
tum aperte suadet ⁊ appetit a terrenis auersio: ⁊
in vnũ deũ verũqꝫ cõuersio: vt quotidie ꝑ vni-
uersũ orbẽ humanũ genus vna pene voce re-
spõdeat: sursũ corda se hr̃e ad dñm: qd adhuc
oscitamus crapulã hesternã: ⁊ in mortuis pecu
dibus diuina eloquia perscrutamur? Si qñ ãt
ad disputationẽ venit: platonico noĩe ora crepã
tia: qꝫ pectus vero deo plenũ: magis hr̃e gesti-
mus. Qui ergo sensibilẽ istũ mũdũ cõtemnere:
⁊ aĩaꝫ virtute purgãdã sũmo deo subijcere atqꝫ
subiugare: vanũ aut malũ putant: alia ratione
refellẽdi sunt: si tñ cũ his dignum est disputare.
Qui autẽ bonũ ⁊ appetendũ fatent: cognoscãt
deũ ⁊ credãt deo per quẽ populis iam omnibꝰ
hec credẽda ꝑsuasa sunt: qꝺ vtiqꝫ ab ipsis fieret
si tãtũ valerẽt: aut si nõ fieret: crimen inuidẽtie
vitare nõ possent. Ergo cedãt ei a quo factum
est: nec curiositate aut inani iactãtia impediant
quo minus agnoscant quid intersit inter pauco
rũ tumidas cõiecturas. ⁊ manifestã salutẽ cor-
ruptionẽqꝫ populoꝝ. illi. n. si reuiuiscerẽt quoꝝ
isti nominibꝰ gloriant: ⁊ inuenirẽt refertas ec-
clesias: tẽplaqꝫ deserta: ⁊ a cupiditate bonoꝝ tẽ
poraliũ ⁊ fluentiũ ad spem vite eterne ⁊ bona
spiritualia ⁊ intelligibilia vocari ⁊ currere hu-
manũ genus: dicerẽt fortasse si tales essent qua
les fuisse memorantur: hec sunt que nos persua-
dere populis nõ ausi sumus: ⁊ eoꝝ potius ꝯsue-
tudini cessimus: quã illos ĩ nr̃aꝫ fidẽ volũtatẽqꝫ
traduximus: itaqꝫ si hanc vitã illi viri nobiscũ
rursũ agere potuissent: viderẽt profecto cuius
auctoritate faciliꝰ cõsuleret hominibus: ⁊ pau
cis mutatis verbis atqꝫ sententijs christiani fie
rent: sicut pleriqꝫ recẽtiorũ nostroꝝqꝫ temporũ
platonici fecerũt: aut si hoc nõ faterẽtur nec fa-
cerent: in superbia ⁊ inuidia remanẽtes: nescio
vtrũ possent ad ea ipsa que appetẽda ⁊ deside
randa esse dixerãt: cũ istis sordibus viscoqꝫ re-
uolare: nã tertio vicio curiositatis in percunctã
dis demonibus: qño isti maxime cũ quibꝰ nunc
agitur pagani a christiana salute reuocant. q̃r
nimis puerile est: nescio vtrũ tales illi prepe-
direntur viri. Sed quoqño mõ se habeat phi-
losophoꝝ iactantia: illud cuiuis intelligere faci
le est religionẽ ab eis nõ esse querendã: qui ea
dem sacra suscipiebãt cum populis ⁊ de suoꝝ de
orũ natura ac sũmo bono: diuersas cõtrariasqꝫ
sententias in scolis suis eadẽ teste multitudine
personabãt. Qꝺ si hoc vnũ tantũ viciũ christi
ana disciplina sanatũ videremus: ineffabili lau
de predicãdam esse neminẽ negare oporteret.
Hereses nanqꝫ tã innumerabiles a regula chri
stianitatis auerse testes sunt: nõ admitti ad cõ-
municãda sacramẽta eos qui de patre deo ⁊ sa-
piẽtia eius: ⁊ munere diuino: aliter sentiũt: ⁊ ho
minibus persuadere conant: qꝫ veritas postu-
lat. Sic. n. credit ⁊ docet: qꝺ ẽ humane salutis
caput: nõ aliã esse philosophiã. i. sapiẽtie studi
ũ: ⁊ aliã religiõẽ: cũ hi quoꝝ doctrinã nõ appro
bamus: nec sacramẽta nobiscũ cõmunicãt. Qꝺ ĩ
illis minus mirandũ est: qui eoꝝ quoqꝫ sacrorũ
ritu dispares esse voluerũt: sicut nescio qui ser
pentini qui appellant manichei: sicut alij nõnul
li. Sed ĩ illis magis aĩaduertẽdũ hoc magisqꝫ ꝑ
dicandũ: qui paria sacramenta celebrãtes. tñ q̃r
snĩa dispares sunt: ⁊ errores suos animosius de
fendere qꝫ cautius corrigere maluerũt: exclusi a
catholica cõmunione ⁊ participatiõe: qꝫuis pa
riũ sacramẽtoꝝ ꝓpria vocabula: ꝓpriosqꝫ con-
uentus: nõ in sermone tm̃: sed etiã in superstiti
one meruerũt vt photiniani: arriani: multiqꝫ ꝑ
terea. Nã de his qui scismata fecerũt: alia que
stio est. Posset. n. eos area dñica vsqꝫ ad tẽpus
vltime ventilationis velut paleas sustinere ni
si vento superbie nimia leuitate cessissent: ⁊ sese
a nobis vltro separassent. Iudei vero qꝫuis vni
omnipotẽti deo supplicẽt: sola tñ tẽporalia ⁊ vi
sibilia bõa de illo expectãtes rudimẽta noui po
puli ab humilitate surgẽtia in ipsis suis scriptu-
ris nimia securitate noluerũt aduertere: atqꝫ ita
in veteri hoĩe remãserũt. Que cũ ita sint: neqꝫ ĩ
cõfusione paganoꝝ: neqꝫ in purgamẽtis hereti
corũ: neqꝫ in lãguore scismaticoꝝ: neqꝫ ĩ cecitate
iudeoꝝ querẽda est religio: sed apud eos solos
qui christiani catholici vel orthodoxi nominã
tur. i. integritatis custodes ⁊ recta sectantes.
Hec eniꝫ ecclesia catholica per totũ orbẽ vali
de lateqꝫ diffusa: omnibus errãtibus vtit ad ꝑ-
fectus suos ⁊ ad eoꝝ correctionẽ cũ euigilare
voluerint. Utit. n. gentibus ad materiã opera-
tionis sue: hereticis ad probationẽ doctrine sue
scismaticis ad documẽtũ stabilitatis sue: iudeis
ad cõparationẽ pulchritudinis sue. Alios er-
go inuitat: alios excludit: alios relinquit: alios
antecedit: omnibus tñ gratie dei participande
dat potestatẽ: siue illi formandi sint adhuc: siue
reformãdi: siue recolligẽdi: siue admittẽdi. Car
nales aũt suos. i. viuentes aut sentiẽtes carna-
liter tanqꝫ paleas tolerat: quibus in area frumẽ
ta tutiora sunt: donec talibus tegminibus exu
antur. Sed q̃r in hac area pro voluntate quisqꝫ
vel palea vel frumẽtum est: tandiu sustinetur
peccatũ aut error cuiuslibet donec aut accusa-
torem inueniat: aut prauã opinionẽ pertinaci
animositate defendat. Exclusi autem: aut peni
tendo redeunt: aut in nequitiam male liberi de
fluunt ad admonitionẽ nostre diligẽtie: aut scis
ma faciunt ad exercitationem nostre patiẽtie:

aūt heresim aliquam gignūt ad examen siue occupationem nostre intelligentie. Hi sunt exitus christianoꝝ carnaliū: qui nō potuerunt corrigi: aut sustineri. Sepe etiā sinit diuina prouidētia per nōnullas nimiū turbulētas carnaliū hoīum seditiones expelli: de cōgregatione christiana etiā bonos viros: quā cōtumeliā vel iniuriam suam cū pacientissime pro ecclesie pace tulerint neqꝫ vllas nouitates vel scismatis vel heresis moliti fuerint: docebūt homines ꝙ vero affectu ⁊ quāta sinceritate charitatis deo seruiendum sit. Talium ergo viroꝝ propositū est: aut sedatis remeare turbinibus: aut si id nō sinant̃: vel eadē tempestate perseuerāte: vel ne suo reditu talis aut seuior oriat̃: tenet voluntatē consulendi etiā eis ipsis: quoꝝ motibus perturbationibusqꝫ cesserunt: sine vlla cōuenticuloꝝ segregatione vsqꝫ ad mortē defendētes ⁊ testimonio iuuantes eam fidez quā in ecclesia catholica predicari sciūt: hos coronat in occulto pater: in occulto videns. Raruz hoc videt̃ genus: sed tamē exempla nō desunt: imo plura sunt ꝙ credi potest. Ita omnibus generibus hominū ⁊ exēploruz ad animaꝝ curationē ⁊ ad institutionē spiritualis populi vtit̃ diuina prouidentia. Quāobrē cum ante paucos annos promiserim tibi scribere charissime mihi rominiane: quid de vera religione sentirē: tempus nunc esse arbitratus sum: postꝙ tuas acerrimas interrogatiōes sine vllo certo fine fluctuare ea charitate qua tibi obstrictus sum: diutius sustinere nō possuz Repudiatis igit̃ oībus qui neqꝫ in sacris philosophant̃: nec in philosophia cōsecrant̃: ⁊ his qui vel praua opinione: vel aliqua simulatione superbientes, a regula ⁊ cōmunione ecclesie catholice deuiarunt ⁊ his qui sanctaꝝ scripturaruz lumen: ⁊ spiritualis populi gratiā: quod nouuz testamentū vocat̃ habere noluerunt: quos quāta potui breuitate perstrinxi: tenēda est nobis christiana religio: ⁊ eius ecclesie cōmunicatio que catholica est ⁊ catholica nominat̃: non soluz a suis: verūetiā ab omnibus inimicis. Uelint enim nolintue ipsi quoqꝫ heretici ⁊ scismatuz alumni quādo nō cū suis sed cū extraneis loquuntur catholicā nihil aliud ꝙ catholicaz vocant. Nō enim possunt intelligi: nisi hoc eaz nomine discernāt: quo ab vniuerso orbe nūcupat̃ Huius religionis sectāde caput est historia ⁊ prophetia dispēsationis tēporalis diuine prouidētie: pro salute generis humani: in eternā vitaz reformādi atqꝫ reparādi. Que cū credita fuerit mentē purgabit vite modus de diuinis preceptis cōciliatus: ⁊ idoneaz faciet spiritualibus percipiendis: que nec preterita sunt nec futura. sz eodem modo semper manentia: nulli mutabilitati obnoxia. i. vni ipsi deo patri ⁊ filio ⁊ spiritui sancto. Qua trinitate quātuz in hac vita datum est cognita: omnis itellectualis ⁊ animalis ⁊ corporalis creatura: ab eadē trinitate creatrice eē inquantuz est: ⁊ ordinatissime administrari sine vlla dubitatione perspicit̃: nō vt aliā partē totius creature fecisse intelligatur pater: ⁊ aliam filius: ⁊ aliam spiritussanctus: sz ⁊ simul omnia ⁊ vnāquanqꝫ naturam patrez fecisse per filiuz in dono spiritussancti. Omnis eniz res vel substantia vel eēntia vel natura: vel si quo alio verbo melius enunciat̃: simul hec tria habet: vt ⁊ vnū aliquid sit: ⁊ specie propria discernat̃ a ceteris: ⁊ reruz ordinem nō excedat. Quo cognito satis apparebit: quātū homo assequi potest: quā necessarijs ⁊ inuictis ⁊ iustis legibus deo ⁊ domino suo cuncta subiecta sint: ex quo illa oīa qui primo credimus nihil nisi auctoritatē secuti partim sic intelliguntur: vt videamus eē certissima: partiz sic vt videamus fieri posse: atqꝫ ita fieri oportuisse: doleamusqꝫ illos hec nō credentes: qui nos antea credētes: irridere ꝙ nobiscuz credere maluerūt. Nō. n. iam illa hominis sacrosancta susceptio: ⁊ virginis partus: ⁊ mors filij dei pro nobis: ⁊ resurrectio a mortuis: ⁊ in celuz ascensio: ⁊ cōcessus ad dexteraz patris: ⁊ peccatoꝝ abolitio: ⁊ iudicij dies: ⁊ corporum resuscitatio: cognita eternitate trinitatis: ⁊ mutabilitate creature: credunt̃ tantū: ⁊ nō etiaz iudicant̃ ad sūmi dei misericordiā quā generi humano exhibet pertinere. Sed quoniā verissime dictū est: oportet multas hereses eē: vt probati manifesti fiant inter vos: vtamur etiā isto diuine prouidētie beneficio. Ex his enim hominibus heretici fiunt: qui etiaz si essent ī ecclesia: nihilominus errarent. Cū autē foris sūt plurimum prosunt: non verum docendo quod nesciunt: sed ad verum querendum carnales: ⁊ ad verum aperiendū spirituales catholicos excitando. Sunt. n. innumerabiles in ecclesia sancta deo probati viri: sed manifesti nō fiunt īter nos: ꝙdiu imperitie nostre tenebris delectati: dormire maluimus ꝙ lucē veritatis intueri Quapropter multi vt diem dei videant ⁊ gaudeant per hereticos de somno excitantur. Utamur igitur etiā hereticis nō vt eoꝝ approbemus errores: sed vt catholicam disciplinā aduersus eorum insidias asserētes vigilantiores ⁊ cautiores simus: Et si eos ad salutē reuocare nō possumus. Crede aūt affuturum deum: vt ista scriptura precedente pietate legentibus bonis: nō aduersus vnam aliquaz: sed aduersus omnes prauas ⁊ falsas opiniones possit valere. Contra eos tamen potissimum est instituta: qui duas naturas vel substantias singulis principijs

aduersus inuicē rebelles eē arbitrāt. Offēsi.n.
qbusdā reb⁹ ⁊ rursus qbusdā delectati: nō eaꝝ q
bus offendunt: sed eaꝝ quibus delectant volūt
esse auctorē deū. Et cū cōsuetudinē suā vincere
nequeūt: iam carnalibus laqueis irretiti: duas
animas esse in vno corpore existimāt: vnam de
deo que naturaliter hoc sit quod ipse: alterā de
gente tenebraꝝ quā deus nec genuerit nec fece
rit nec protulerit nec abiecerit: sed que suaꝫ vi-
taꝫ: suaꝫ terrā: suos fetus ⁊ animalia: suum po-
stremo habuerit regnū: ingenitūqꝫ principiū: sꝫ
quodā tempore aduersus deū rebellasse. Deuꝫ
āt qui aliud qđ faceret nō haberet: ⁊ quomodo
aliter posset hosti resistere nō inueniret necessi
tate oppressum misisse huc animā bonā: ⁊ quan
dā pticulā sue substātie: cuius cōmixtione atqꝫ
miseria: hostē temperatū esse somniāt: ⁊ mūdū
fabricatū. Neqꝫ nunc opiniones eoꝝ refellim⁹:
qđ partim iaꝫ fecimus: partiꝫ quātū deus siue
rit faciemus. Sed in hoc opere quomodo ad-
uersus eos fides catholica tuta sit: ⁊ qūo nō p-
turbent aīum ea quibus cōmoti hoīes in eoruꝫ
cedūt sn̄iaꝫ: rationibus quas dn̄s donare digna
tur quātuꝫ possumus demōstramus. Illud sa-
ne in primis tenere te volo: qui bene nosti ani-
mū meū: nō hec fugiēde arrogantie gratia qua
si solēniter dicere quicqd in his litteris erroris
inueniri poterit hoc solū mihi esse tribuendum
quicqd autē veꝝ ⁊ cōgruenter expositū: vni oī-
uꝫ bonoꝝ muneꝝ largitori deo. Quāobrē sit ti-
bi manifestū atqꝫ perceptū: nullū errorē in reli-
gione esse potuisse: si anima pro deo suo nō cole
ret aīam: aut corpus: aut fantasmata sua: aut ho
ruꝫ aliqua duo cōiuncta: aut certe simul omnia
sꝫ in hac vita societati generis humani sine do
lo tēporaliter cōgruens eterna meditaret: vnū
deū colēs q nisi permaneret incōmutabilis nul
la mutabilis natura remaneret. Mutari auteꝫ
animā posse: nō quidē localiter: sed tamē tēpo-
raliter suis affectionibus quisqꝫ cognoscit. Cor
pus autē ⁊ tēporibus ⁊ locis esse mutabile cui-
uis aduertere facile est. Fantasmata porro ni-
hil sūt aliud q̄ꝫ de specie corporis corporeo sen
su attracta figmenta: que memorie mandare vt
accepta sunt: vel partiri: vel multiplicare: vel
cōtrahere: vel distēdere: vel ordinare: vel per-
turbare vel quolibet modo figurare cogitando
facillimū est: sed cum verū querit: cauere ⁊ vi
tare difficile. Nō ergo creature potius q̄ꝫ crea-
tori seruiamus: nec euanescamus in cogitatio-
nib⁹ nr̄is: ⁊ pfecta religio ē. Eterno.n. creatori
adherētes: ⁊ nos eternitate afficiamus neċe ē.
Sꝫ qꝛ hāīa pctīs suit obruta ⁊ implicata per se
ipsam videre ac tenere nō posset: nullo in reb⁹
humanis ad diuina capescēda interposito gra

du per quē ad dei similitudinem a terrena vi-
ta homo niteret in effabili misericordia dei tē
porali dispensatione per creaturā mutabilē: sed
tamē eternis legibus seruientē: ad cōmemora
tionē prime sue perfecte nature partim singu-
lis hominib⁹: partim vero ipsi hoīum generi
subuenit. Ea est nostris tēporibus christiana re
ligio: quā cognoscere ac sequi securissima ⁊ cer-
tissima salus est. Defendi autē aduersus loqua
ces: ⁊ aperiri querentibus multis modis potest
omnipotēte ipso deo per seipsuꝫ demōstrante q̄
vera sunt: ⁊ ad hec intuenda ⁊ percipiēda bonas
voluntates per bonos angelos ⁊ quoslibet ho
mines adiuuante. Eo modo autē quisqꝫ vtitur
queꝫ videt ꝯgruere his cū quib⁹ agit. Ego itaqꝫ
diu multūqꝫ considerans: quales oblatrātes: ⁊
quales querentes expertus sum: vel qualis ipe
cuꝫ latrarē siue cū quererē fueriꝫ: hoc mōm ibi
vtendū putaui. Que vera esse perspexeris tene
⁊ ecclesie catholice tribue: que falsa respue: ⁊ mi
hi qui homo sum ignosce: que dubia crede: do-
nec aut respuēda esse aut vera esse: aut semper
credēda esse: vel ratio doceat: vel precipiat au-
ctoritas. Intende igit in hec que sequunt diligē
ter: ⁊ pie quantū potes. Tales eniꝫ adiuuat d̄s
Nulla vita ē q̄ nō sit ex deo: qꝛ de⁹ vtiqꝫ sūma vi
ta ē: ⁊ ipse fons vite: nec aliq̄ vita ē inq̄ꝫtū vita
est malū est: sed inq̄ꝫtū vergit ad mortē. Mors
autē vite non est nisi nequicia: que ab eo ꝙ nec
quicq̄ꝫ sit dicta est. Et ideo nequissimi homines
nihil hoīes appellant. Uita ergo volūtario de
fectu deficiēs ab eo qui eaꝫ fecit: ⁊ cuius essentia
fruebat ⁊ volēs ꝯtra dei legē frui corporibus q
bus eā deus prefecit: vergit ad nihilū: ⁊ hec ē
nequicia: nō qꝛ corpus iaꝫ nihil est: nā ⁊ ipsum
hꝫ aliquā cōcordiā partiū suaꝝ sine qua oīo esse
nō posset. Ergo ab eo factū est ⁊ corpus: qui oīs
ꝯcordie caput est. Habꝫ corpus quādā pacē sue
forme: sine qua prorsus nihil esset. Ergo ille est
corporis cōditor: a quo pax oīs est: ⁊ qui forma ē
infabricata atqꝫ oīum formosissima hꝫ aliquaꝫ
speciē sine qua corpus nō est corpus. Si ergo q̄
rit quis instituerit corpus: ille querat: qui est oī-
uꝫ speciosissimus. Oīs enim species ab illo est.
Quis est aūt hic nisi deus vnus: vna veritas:
vna salus oīum: ⁊ prima atqꝫ sūma eēntia: ex q̄
ē omne qcquid ē inq̄ꝫtū est: qꝛ inq̄ꝫtuꝫ est quic-
quid est bonū est: Et ideo ex deo non est mors.
Nō.n. deus mortē fecit: nec letat in pditiōe vi
uoꝝ: qm̄ summa eēntia esse facit oē qđ est. Un-
de ⁊ essentia dicit. Mors aūt nō esse cogit quic
quid morit inq̄ꝫtū morit. Nā si ea que moriūt
penitus morerent: ad nihilū sine dubio pueni-
rēt. Sꝫ tm̄ moriunt quātū minus essentie pti-
cipāt. Qđ breuius ita dici pōt. Tāto magis mo

riunt̃ ꝙ̃to minus sūt. Corpus aūt minus est ꝙ̃
vita quelibet: qm̃ quātulūcūqꝫ manet in specie
per vitā manet: sine qua vnūqđqꝫ aial: siue qua
vniuersa mūdi natura ministrat̃. Corpus er-
go magis subiacet morti: ⁊ ideo vicinius est ni
hilo. Quapropter vita que fructu corporis de
lectata negligit deū inclinat̃ ad nihilū ⁊ ista est
nequicia. Hoc aūt pacto vita carnalis ⁊ terre-
na efficit̃: ⁊ ob hoc ēt caro ⁊ terra nominat̃: ⁊ ꝙ̃
diu ita est regnū dei nō possidebit: ⁊ eripiet̃ ei
qđ amat. Id. n. amat qđ ⁊ minus est ꝙ̃ vita: q̄
corpus est: ⁊ ꝑpter ipsuz peccatū qđ amat̃ fit cor
ruptibile: vt fluēdo deserat amatorē suuz. q̄ ⁊
ille hoc amādo deseruit deū. Precepta. n. eius
neglexit dicētis. Hoc māduca: ⁊ hoc noli. Tra
hit̃ ergo ad penas: q̄ diligēdo inferiora: in ege
state voluptatū suaꝝ: ⁊ in doloribus apud infe
ros ordinat̃. Quid est. n. dolor qui dicit̃ corpis
nisi corruptio repētina salutis eius rei quā ma
le vtēdo aia corruptioni fecit obnoxiā? Quid ē
aūt dolor qui dicit̃ animi nisi carere mutabili-
bus reb⁹: quib⁹ fruebat̃: aut frui se posse spera-
bat? Ex hoc est totū qđ dicit̃ malū. i. pctm̄ ⁊ pe
na peccati. Si aūt duz in hoc stadio vite huma
ne aia degit: vincat eas quas aduersuz se nu-
triuit cupiditates: fruēdo mortalibus: ⁊ ad eas
vincēdas gratia dei se adiuuari credat: mēte il
li seruiēs ⁊ bona volūtate: sine vlla dubitatiōe
reparabit̃: ⁊ a multis mutabilib⁹ ad vnū incō-
mutabile reuertet̃: reformata ꝑ sapiaz nō for-
matā: sed ꝑ quā formant̃ vniuersa: fruet̃qꝫ deo
per spm̄sanctū: qđ est donū dei. Ita fit hō spiritu
alis oia iudicās: vt ipse a nemine iudicet̃: dili-
gens dn̄m deū suū in toto corde suo in tota aia
sua: in tota mēte sua: ⁊ diligēs proximū suū non
carnaliter sed tanꝙ̃ seipsum: se aūt spiritualiter
diligit: qui ex toto qđ in eo viuit deū diligit. In
his. n. duob⁹ p̄ceptis tota lex pēdet ⁊ ꝓphete.
Inde iaz erit ꝯn̄s: vt post mortē tēporalē quaz
debemus primo pctō tꝑe suo atqꝫ ordine suo. h̄
corpus restituat̃ pristine stabilitati: quā nō per
se habebit: sed ꝑ aiam stabilitā in deo: que rur-
sus nō per se stabilit̃: sed per deū quo fruit̃: idqꝫ
amplius ꝙ̃ corp⁹ vigebit. Corpus. n. per ipsaz
vigebit: ⁊ ipsa ꝑ incōmutabilē veritatē. qui fi-
lius dei vnicus est: atqꝫ ita ⁊ corpus ꝑ ipsuz fi-
liuz dei vigebat: q̄ oia per ipm̄. Dono ēt ei⁹ qđ
aie dat̃. i. sancto spiritui: nō solū aia cui dat̃ sal-
ua ⁊ pacata ⁊ sancta sit: sed ipsuz ēt corp⁹ viuifi-
cabit̃: eritqꝫ ī natura sua mūdissimū. Ipse. n. di
xit. Mūdate que intus sunt: ⁊ que foris sūt mū
da erunt. Dicit ⁊ apostolus. Uiuificauit ⁊ mor-
talia corpora vestra ꝑpter spm̄ manētez in vo
bis. Ablato ergo peccato auferetur ⁊ pena pec
cati: ⁊ vbi est malū? vbi est mors contētio tua?
vbi est mors aculeus tuus? Uincit. n. eēntia ni
hilū: ⁊ sic absorbetur mors in victoria. Nec ali
quid sanctificatis malus angelus oberit: q dia
bolus dicitur: q̄ ⁊ ipse inquātū angelus est: non
est malus: sed inquātū peruersus ꝓpria volūta
te. Fatēdū est. n. ⁊ angelos natura esse mutabi-
les: si solus deus est incōmutabilis. Sz ea vo-
luntate qua magis deū ꝙ̃ se diligūt: firmi ⁊ sta
biles manēt in illo ⁊ fruūtur maiestate ipsi⁹: ei
vni libētissime subditi. Ille aūt angelus magis
seipsuz ꝙ̃ deū diligēdo: subditus ei esse noluit:
⁊ intumuit per supbiā: ⁊ a sūma essentia defecit
⁊ lapsus est. Et ob hoc min⁹ est ꝙ̃ fuit: q̄ eo qđ
minus erat frui voluit: cū magis voluit sua po
tentia frui ꝙ̃ dei. Quāꝙ̃. n. nō sūme tū ampli⁹
erat: qm̄ eo qđ sūme est fruebatur: qm̄ de⁹ solus
sūme est. Quicqd aūt minus est ꝙ̃ erat: nō inꝙ̃-
tū est: sed inꝙ̃tū min⁹ est malū est. Eo. n. ꝙ mi
nus est ꝙ̃ erat: tēdit ad mortē. Quid aūt miruz
si fit ex defectu iopia: ⁊ ex inopia inuidētia qua
diabolus vtiqꝫ diabolus ē. Defect⁹ aūt iste qui
pctm̄ vocatur: si tāꝙ̃ febris inuitū occuparet: re
cte iniusta pena videret̃: q̄ peccātē ꝯseqtur: ⁊ q̄
dānatio nūcupatur. Nūc vō vsqꝫ adeo pctm̄ vo
lūtariū malū est: vt nullo mō sit pctm̄ si nō sit vo
luntariū. Et hoc qdē ita manifestū est: vt nulla
hinc doctoꝝ paucitas: nulla idoctoꝝ turba dis
sentiat. Qua re aut negādū ē pctm̄ cōmitti: aut
fatēdum est volūtate cōmitti. Nō aūt recte ne-
gat peccasse aiam: q ⁊ penitēdo eā corrigi fate-
tur: ⁊ veniā penitēti dari: ⁊ ꝑseuerātez in pecca
tis: iusta lege dei dānari. Postremo si nō volū
tate malefacim⁹: nemo obiurgādus est oino:
Aut monēdus. Quib⁹ sublatis xp̄iana lex ⁊ di-
sciplina ois religionis auferatur necesse ē. Uo-
luntate ergo peccatur: ⁊ quoniā peccari nō dubi
uz est: nec hoc quidē dubitādum video: habere
animas liberuz voluntatis arbitriū. Tales. n.
seruos suos meliores esse deus iudicauit si ei
seruirē liberaliter. Quod nullo modo fieri pos-
set: si non voluntate: sed necessitate seruirent.
Liberaliter igitur deo angeli seruiūt: neqꝫ hoc
deo: sed ipsis prodest. Deus enim bono alteri
us non indiget: quoniā a seipso est. Quod autē
ab eo genitū est idipsuz est. q̄ nō est factuz: sed
genitū. Illa vero que facta sunt: eius bono indi
gent: sūmo. s. bono idest sūma essentia. Minus
autē sunt ꝙ̃ erant cū per anime peccatum mi-
nus ad illum mouentur: nec tamē penitus sepa
rantur: nam omnino nulla essent. Qđ autē affe
ctibus ꝯtingit aie. hoc locis corpori. Nā illa mo
uetur voluntate: corpus aūt spacio. Quod autē
homini a peruerso angelo persuasuz dicitur: ēt
ad hoc vtiqꝫ voluntate consensit. Nam si neces
sitate id fecisset: nullo peccati crimine teneret̃.

Quod vero corpus hominis cum ante peccatū
esset in suo genere optimū. post peccatū factum
est imbecillosum: ⁊ morti destinatū quāq̄ iusta
vindicta peccati sit plus: tamē clemētie dei q̄
seueritatis ostendit. Ita enī nobis suadet a cor
poris voluptatibꝰ ad eternā essentiam veritatis
amorem nostruz oportere cōuerti. ⁊ est iustitie
pulcritudo cū benignitatis gr̄a ↄcordās vt qm̄
bonorum inferiorū dulcedine precepti sumus
amaritudine penarū erudiamur. nā ita etiam
nostra simplicia diuina ꝓuidentia moderata ē.
vt ⁊ in hoc corꝑe tā corruptibili ad iusticiā ten
dere liceret: ⁊ deposita omni superbia: vni deo
vero collum subdere: nihil de seipso fidere: illi
vni se regendum tuendūq̄ cōmittere. Ita ipso
duce homo bene voluntatis molestias huius
vite in vsum fortitudinis vertit. In copia ve-
ro voluptatum: ꝓsperisq̄ successibus tempora
lium: temperātiam suam ꝓbat ⁊ roborat: acuit
in tentationibꝰ prudētiam vt nō solum in eas
nō inducat: sed fiat etiā vigilātior: ⁊ in amorez
veritatis que sola nō fallit ardētior. Sed cuz
omnibus modis medeat animis deus pro tē-
porum opportunitatibꝰ: que mira sapiētia eius
ordinantur. de quibus aut nō est tractandum:
aut inter pios perfectosq̄ tractanduz est: nullo
modo beneficentiꝰ cōsuluit generi humano: q̄
cū ip̄a sapientia dei idest vnicus filiꝰ conbsub-
stantialis patri ⁊ coeternus: totum hominez su
scipere dignatus est: ⁊ verbum caro factum
est: ⁊ habitauit in nobis. Ita eniz demōstrauit
carnalibus ⁊ nō valentibus intueri mente ve
ritatem. corporeisq̄ sensibus deditis: q̄ excel-
sum locū inter creaturas habeat humana natu
ra: ꝙ nō solum visibiliter: nā id poterat ⁊ in ali
quo ethereo corpore ad nostrorū aspectum to-
lerantiam temperato: sed etiaz hominibus in
vero homine apparuit. Ipsa enim natura su-
scipienda erat: que liberanda. Et ne quis forte
sexus a suo creatore se contemptū putaret virū
suscepit natus ex femina. nihil egit vi: s̄ oīa sua
dendo ⁊ monendo. Ueteri quippe seruitute trā
sacta tēpus libertatis illuxerat: ⁊ opportune iaz
hominni suadebatur atq̄ salubriter: quā libe-
ro esset creatus arbitrio. Miraculis ↄciliauit
fidē deo: q in eo erat passiōe hoiez quē gerebat.
Itaq̄ loquens ad turbas vt deus: nunciatam
sibi matrē negauit ⁊ tn̄ vt euangeliū loquitur.
puer parentibꝰ subditus erat. Doctrina enim
deus apparebat: etatibꝰ homo. Item aquā in
vinū ↄuersurꝰ vt deꝰ dicit. recede a me mulier:
mihi ⁊ tibi quid est? nūdū venit hora mea? Cuz
aūt venisset hora: qua vt hō moreret: de cruce
cognitā matrē cōmēdauit discipulo quē pre ce
teris diligebat. Satellites voluptatū diuitias
perniciose populi appetebant: pauper esse vo-
luit: honoribus ⁊ imperijs inhiabāt rex fieri no
luit. Carnales filios magnū bonum putabant
tale cōiugium prolēq̄ cōtempsit. Cōtumelias
suꝑbissime horrebāt: omne genus ↄtumeliaꝝ
substinuit Iniurias intolerabiles esse arbitrāt.
Que maior iniuria quā iustum innocentēq̄ dā-
nari. Dolores corporis execrabant: flagellatꝰ
atq̄ cruciatus est. Mori metuebāt: morte mul
tatus est. Ignominosissimū mortis genꝰ crucē
puatabant. crucifixus est. Omnia q̄ habere cu
pientes nō recte viuebamus: carēdo vilia fecit
Omnia q̄ vitare cupientes a studio deuiaba-
mus veritatis: ꝑpetiēdo deiecit. Non eni vllū
peccatū cōmitti potest: nisi dum appetunt ea
que ille cōtempsit: aut fugiunt que ille sustini-
uit. Tota itaq̄ vita eiꝰ in terris per hoīnē quē su
scipere dignatus est disciplina moruz fuit Re
surrectio vero eiꝰ a mortuis: nihil hominis pe-
rire nature: cū omnia salua sunt deo satis indica
uit ⁊ quēadmodū cūcta seruiant creatori suo: si
ue ad vindictam peccatoꝝ: siue ad hominis li
berationez: q̄q̄ facile corpus aie seruiat: cū ip̄a
subijcit deo. Quibus ꝑfectis nō soluz nulla sub
stantia malū est: qđ fieri nunq̄ potest. sed etiaz
nullo malo afficit: qđ fieri ꝑ peccatū ⁊ vindictā
potuit. Et hec est disciplina naturalis christia-
nis minus intelligētibꝰ plena fide digna: intelli
gentibus aūt omni errore purgata. Iam vero
ip̄ius totius doctrine modus: partim apertissi-
mis rationibꝰ: partim similitudinibꝰ: in dictis
in factis: in sacramētis: ad omnē aie instructio
nem exercitationēq̄ accōmodatus: quid aliud
quaz rationalis discipline regulam impleuit?
Nam ⁊ misteriorū expositio: ad ea dirigitur: q̄
apertissime dicta sunt. Et si ea tantū essent que
facillime intelligunt. nec studiose quererent. nec
suauiter īuenirent veritas. Neq̄ si essent in scri
pturis sacramenta: ⁊ in sacramētis nō essent si
gnacula veritatis satis cū cognitione actio cō-
ueniret. Nūc vero quoniā pietas timore incho
atur: charitate perficit: populus timore cōstri-
ctus tempore seruitutis in veteri lege: multis
sacramētis onerabat. Hoc eniz talibus vtile
erat ad desiderādā gratiā dei q̄ per ꝓphetas vē
tura canebat. Que vbi venit: ab ip̄a dei sapiē
tia homine assumpto a quo in libertatē voca-
ti sumus: pauca sacramenta saluberrima cōsti
tuta sunt que societatem christiani populi: hoc ē
sub vno deo libere multitudinis ↄtinerēt Mul
ta vero que populo hebreo: ⁊ hoc est sub eodē
vno deo compedite multitudini erant impo-
sita: ab actione remota sunt: in fide atq̄ interꝑ-
tatione māserūt. Ita nec nūc seruiliter alligāt: s̄
exercent liberaliter animum. Quisqs aūt ideo

negat vtrũqꝫ testamentũ: ab vno deo esse pos
se: qꝛ nõ eisdẽ sacramẽtis tenet populus noster
qbus iudei tenebãtur: vel adhuc tenẽtur: potest
dicere nõ posse fieri: vt vnꝰ paterfamilias iustis
simus: aliud iperet eis qbus seruitutẽ duriorez
vtilẽ iudicat: aliud eis quos in filioꝝ gradum
adoptare dignatur. Si aũt precepta vite mo-
uẽt: qꝛ i veteri lege minora sũt: in euãgelio ma
iora: ⁊ ideo putat nõ ad vnuz deuz vtraqꝫ perti
nere: põt q hoc putat perturbari. si vnus medi
cus: alia per ministros suos ibecillioribꝰ: alia ꝑ
semetipsuz valẽtioribus precipiat ad reparã-
daz vel obtinẽdaz salutez. Ut eniz ars medici
ne: cũ eadez maneat: neqꝫ vllo pacto ipsa mute
tur. mutat tñ precepta lãguẽtibus: qꝛ mutabilis
est nostra valitudo: ita diuina ꝓuidẽtia: cuz sit
ipsa oĩno incõmutabilis: mutabili tamen crea
ture varie subuenit ⁊ pro diuersitate morborũ
alijs alia iubet aut vetat: vt a vicio vnde mors
incipit: ⁊ ab ipsa morte ad naturã suã ⁊ essentiã
ea que deficiũt idest ad nihilũ tẽdũt reducat ⁊
firmet. Sed dicis mihi. Quare deficiũt? Quia
mutabi lia sunt. Quare mutabilia sunt? Quia
nõ sũme sũt. Quare nõ sũme sunt? Qꝛ inferiora
sũt eo a quo facta sũt. Quis ea fecit q sũme est?
Quis hic est? Deꝰ incõmutabilis trinitas. qm̃
⁊ ꝑ sũmã sapiẽtiã ea fecit ⁊ sũma benignitate cõ
seruat. Cur ea fecit? Ut essent. Ipsum. n. quan
tulumcũqꝫ esse bonũ est: qꝛ summuz bonum est
summe esse. Unde fecit? Ex nihilo: quoniã quic
quid est quãtulacũqꝫ specie sit: necesse est. Ita ⁊
si minimũ bonũ: tamẽ bonũ erit: ⁊ ex deo erit.
Nam quoniã summa species summũ bonum est
minima species minimũ bonũ est. Omne autez
bonum aut deus: aut ex deo est. Ergo ex deo ẽ
etiam minima species. Sane qd̕ de specie: hoc
etiã de forma dici potest. Neqꝫ. n. frustra tam
speciosissimum: qꝫ etiaz formosissimũ in laude
ponit. Id ergo est vnde fecit deus omnia: quod
nullã speciẽ habet: nullãqꝫ formã: quod nihil ẽ
aliud qꝫ nihil. Nam illud qd̕ in cõparatione ꝑ-
fectoꝝ informe dicit: si habet aliquid forme: qꝫ
uis exiguũ: qꝫuis inchoatuz nõdũ est nihil: ac per
hoc id quoqꝫ inquãtum est nõ est nisi ex deo.
Quapropter etiã si de aliqua informi materia
factus est mũdus: hec ipsa facta est oĩno de ni-
hilo. Nam ⁊ qd̕ nõdum formatũ est: tamẽ ali-
quo modo vt formari possit inchoatũ est: dei be
neficio formabile est. Bonũ est eni esse forma
tuz. Nõnullũ ergo bonũ est ⁊ capacitas forme:
⁊ ideo bonoꝝ omniũ auctor qui prestitit formã
ipse fecit etiã posse formari. Ita omne qd̕ est in-
quãtum est: ⁊ oẽ qd̕ nõdũ est inquãtum esse po-
test ex deo habꝫ. Qd̕ alio modo sic dicit. Om
ne formatũ inqꝫtum formatũ est: ⁊ omne qd̕ nõ-
dũ formatũ est inquãtuz formari potest: ex deo
hꝫ. Nulla autẽ res obtinet integritatez nature
sue: nisi in suo genere salua sit. Ab eo aũt est ois
salus: a quo ẽ oẽ bonũ: ⁊ oẽ bonũ ex d̕o salus igit
ois ex deo hinc iã cũ oculi mẽtis patẽt: nec ꝑni
cioso studio vane victorie caligãt atqꝫ turbãtur
facile intelligit oia que viciant ⁊ moriunt: bona
esse: quãqꝫ ipsuz viciũ ⁊ ipsa mors malũ sit. Ni
si enim salute aliqua priuarentur: non eis no-
ceret vicium vel mors: sed si non noceret vi-
cium nullo modo esset viciũ. Si ergo saluti ad-
uersat viciũ: ⁊ nullo dubitãte salus bonũ est: bo
na omnia sunt quibus aduersat viciũ. Quibus
autẽ aduersatur viciuz ipsa viciant. Bona sũt
ergo que viciant: sed ideo viciantur: qꝛ nõ sũ-
ma bona sunt. Que igitur bona sunt: ex deo sũt
Quia nõ summa bona sunt: nõ sunt deus. Bo-
num ergo quod viciari nõ potest: deus est. Ce-
tera omnia bona ex ipso sunt: que per seipsa pos
sunt viciari: qꝛ per seipsa nihil sunt: per ipsuz au
tez partim nõ viciant: partim viciata sanantur
Est autem viciũ primũ aĩe rationalis volũtas
ea faciẽdi que vetat sũma ⁊ itima veritas. Ita
homo de paradiso in hoc seculũ expulsus est. i.
ab eternis ad temporalia: a copiosis ad egena a
firmitate ad infirma. Nõ ergo a bono substãtia
li ad malũ substãtiale: qꝛ nulla substantia malũ
est: sed a bono eterno ad bonũ temporale: a bo
no spirituali ad bonũ carnale: a bono intelligi-
bili: ad bonum sensibile: a bono summo ad bo-
num infimum. Est igitur quoddam bonum: qd̕
si diligit anima rationalis peccat: qꝛ infra illaz
ordinatum est. Quare ipsum peccatum malum
est: nõ ea substantia que peccãdo diligitur. Nõ
ergo arbor illa malum est: que in medio para-
disi plantata esse scribitur: sed diuini precepti
transgressio. Que cum cõsequentem haberet in
stam damnationem: contigit ex illa arbore que
cõtra vetitum tacta est: dinoscentia boni ⁊ ma
li: qꝛ cum suo peccato anima fuerit implicata:
luendo penas discit: quid intersit inter prece-
ptum quod custodire noluit: ⁊ peccatum quod fe
cit: atqꝫ hoc modo malum quod cauendo non
didicit: discit sentiendo: ⁊ bonum quod non ob-
temperando minus diligebat: ardentius dili-
git comparando. Vicium ergo anime est quod
fecit: ⁊ difficultas ex vicio pena est quam pati-
tur: ⁊ hoc est totum malum. Facere autem ⁊ pa-
ti nõ est substantia. Quapropter substantia non
est malum: Sic enim nec aqua malum est: nec
animal quod viuit in aere. Nam iste substantie
sunt. Sed malum est voluntaria precipitatio i
aquam: ⁊ suffocatio quam mersus patitur. Sti
lus ferreus: alia parte qua scribamus: alia qua
deleamus a fabro factus est: ⁊ in suo genere pul

cher:⁊ ad vsum nostrum accommodatus. Ac si
quispiam ea parte scribere qua deletur: ⁊ ea ve
lit delere qua scribit: nullo modo stilū malū fe-
cerit: cuꝫ ipsum factū iure vituperet. Quod si
corrigat vbi erit malū? Si quis repēte meridi-
anum solem intueat repercussi oculi turbabunt
Nū ideo aut sol malū erit: aut oculi. Nullo mo
do. Sunt enim substātie: sed malū est inordina-
tus aspectus: ⁊ ipsa que consequit perturbatio.
Quod maluꝫ nō erit cum oculi fuerint recreati
⁊ luceꝫ suā cōgruenter aspexerint. Neqꝫ caꝫ ea
dem lux que ad oculos ꝑtinet pro luce sapiētie
que ad mēteꝫ pertinet colit: ipsa fit maluꝫ: sed
suꝑstitio malū est qua creature potius q̄ꝫ crea-
tori seruit. Qꝺ malū oīno nullū erit: cū aīa reco
gnito creatore: ipsi vni se subiecerit: ⁊ cetera ꝑ
euꝫ subiecta sibi esse ꝑsenserit. Ita oīs corporea
creatura si tm̄modo possideat ab aīa que dili-
git deū: bonū est infimū: ⁊ in genere suo pulchꝝ
qm̄ forma ⁊ specie cōtinet. Si aūt diligatur ab
anima que negligit deū: nec sic quidē maluꝫ fit
ipsa: sed quoniā peccatū malū est quo ita diligit
fit penalis dilectori suo: ⁊ eū implicat erumnis:
⁊ pascit fallacibus voluptatibus: qꝛ neqꝫ ꝑma
nent: neqꝫ satiāt: sed torquēt doloribus. Quod
cū ordinē suū peragit pulchra mutabilitas tem
poruꝫ: deserit amāteꝫ species cōcupita: ⁊ ꝑ cru-
ciatū sentiētis discedit a sensibus ⁊ erroribus
agitat: vt hāc esse primā speciē putet que oīum
infima est. natura. s. corporea: quā per lubricos sē
sus caro male dilecta nūciauerat: vt cū aliquid
cogitat: intelligere se credat: vmbris illusus fā
tasmatū. Si qñ auteꝫ nō tenēs integrā diuine
ꝓuidētie disciplinā: sed tenere se arbitrās: carni
resistere conat: vsqꝫ ad visibiliū reꝝ imagines
peruenit: ⁊ lucis huius quā certis terminis cir-
cūscriptā videt: imēsa spacia cogitatiōe format
inaniter: ⁊ hāc spēm sibi future habitatōis pol
licet: nesciēs oculoꝝ ꝯcupiscētiā se trahere: ⁊ cū
h̄ mūdo ire velle extra mūduꝫ: quē ꝑpterea ipꝫ
esse nō putat qꝛ eius clariorē partē per infinitū
falsa cogitatōe distēdit. Quod nō soluꝫ de hac lu
ce: sed etiā de aqua: postremo de vino: de melle
de auro: de argēto: de ipsis deniqꝫ pulpis: vel
sanguine: vel ossibus quorūlibet aīaliū: ⁊ cete-
ris huiuscemodi rebus facillime fieri pōt. Nil
n. est corporis: qꝺ nō vel vnū visuꝫ possit innu
merabiliter cogitari vel in paruo spacio visuꝫ
possit eadē imaginādi facultate per infinita dif
fundi. Sed facillimū est execrari carnē: difficil
limū aūt nō carnaliter sapere. Hac ergo ꝑuer-
sitate aīe que cōtingit peccato atqꝫ supplicio: fit
omnis natura corporea illud qꝺ per salomonē
dicit. Vanitas vanitatum ⁊ oīa vanitas. Que
abundātia homini in omni labore eius: quo ipē

laborat sub sole? Neqꝫ eni frustra est additū va
nitatū. qꝛ si vanitates detrahas: que tāq̄ꝫ ꝑma
sectant extrema: nō erit corpus vanitas: sed in
suo genere: q̄ꝫuis extremā pulchritudinē sine vl
lo errore mōstrabit. Temporaliū. n. specieruꝫ
multiformitas ab vnitate dei hoīem lapsum ꝑ
carnales sensus diuerberauit: ⁊ mutabili vari
etate multiplicauit eius affectū. Ita facta est abū
dantia laboriosa: ⁊ si dici pōt copiosa egestas:
dū aliud ⁊ aliud sequit: ⁊ nihil cū eo permanet.
Sic a tempore frumēti vini ⁊ olei sui multipli
catus est: vt nō inueniat idipsum: idest naturaꝫ
incōmutabilē ⁊ singularē: quā secutus nō erret:
⁊ assecutus nō doleat. Habebit. n. etiā ꝯsequen
tē redemptionē corporis sui: qꝺ iam nō corrūpe
tur. Nunc vero corpus quod corrumpit aggra
uat aīam: ⁊ deprimit terrena habitatio sensum
multa cogitāteꝫ: qꝛ rapit in ordinē successionis
extrema corpoꝝ pulchritudo. nā ideo extrema ē
qꝛ simul nō potest habere oīa: sed dū alia cedūt
atqꝫ succedūt: temporaliū formaꝝ numeros in
vnā pulchritudinē cōplent: ⁊ hoc totū nō pro-
pterea malū qꝛ trāsit. Sic ⁊ versus in suo gene
re pulcher est: q̄ꝫuis due syllabe simul dici nul
lo modo possint. nec. n. secūda enunciat nisi pri
ma trāsierit: atqꝫ ita per ordinē peruenit ad fi-
neꝫ: vt cuꝫ sola vltima sonat: nō secū sonātibus
superioribus: formā tm̄ ⁊ decus metri cū prete
ritis cōtexta perficiat. nec ideo tamē ars ipsa q̄
versus fabricat sic tempori obnoxia est: ⁊ pul-
chritudo eius per mēsuras moraꝝ digerat: sꝫ
simul habet omnia quibus efficit versum: non
simul habētē oīa: sed posterioribus priora tollē
tem: ꝑpterea tm̄ pulchꝝ: qꝛ extrema vestigia il
lius pulchritudinis ostēdit: quā cōstanter atqꝫ i
cōmutabiliter ars ipsa custodit. Itaqꝫ vt non-
nulli peruersi magis amāt versuꝫ quā artē ip-
sam qua cōficit versus: qꝛ plus se auribus q̄ꝫ in
telligētie dederūt. Ita multi tēporalia diligunt
cōditricē vero ac moderatricē tempoꝝ diuinā
ꝓuidentiā nō requirūt: atqꝫ in ipsa dilectiōe tē
poraliū nolunt trāsire qꝺ amāt ⁊ tā sunt absurdi
q̄ꝫ si quisq̄ꝫ in recitatione preclari carminis vnā
aliquā syllabā solā perpetuo vellet audire: sꝫ ta
les auditores carminū nō inueniunt: talibꝰ aūt
reꝝ estimatoribus plena sunt oīa: ꝑpterea quia
nemo est qui nō facile nō modo totū versuꝫ: sed
etiā totū carmē possit audire. totū aūt ordinē se
culoꝝ sentire nullus hoīum pōt. Huc accedit qꝛ
carminis nō sumus partes: seculoꝝ vero ꝑtes
dānatione facti sumus. Illud ergo canit sub iu
dicio nostro: ista peragūtur de labore nr̄o. nulli
aūt victo ludi agonistici placēt: sed tm̄ cum eiꝰ
dedecore decori sunt. Et hec. n. quedā mutatio
veritatis est: nec ob aliud a talibꝰ prohibemur

spectaculis: nisi ne vmbris reꝝ decepti ab ipsis rebus quaꝝ ille vmbre sunt aberrem⁹. Ita vniuersitatis huius cōditio atqꝫ administratio solis impijs animis dantisqꝫ nō placet sed etiā cum miseria eoꝝ multis vel in terra victricib⁹: vel in celo sine piculo spectātibus placet. nihil. n. iustū displicet iusto. Quocirca cū oīs anima rationalis aut peccatis suis misera fit: aut recte factis beata: oīs aūt irrationalis aut cedat potentiori: aut pareat meliori: aut cōparet equali: aut certātē exerceat: aut dānato noceat: ⁊ omne corpus sue anime seruiat q̄tuz pro eius meritis ⁊ pro reꝝ ordine sinit nullū malū est nature vniuerse: sed sua cuiqꝫ culpa fit malū. Porro cū aīa per dei gratiā regenerata: ⁊ in integrū restituta: ⁊ illi subdita vni, a quo est creata: instaurato etiā corpore in pristinā firmitatē: nō cū mundo possideri: sed mūdū possidere cēperit: nullū ei malū rit: q: ista infima pulchritudo temporaliū vicissitudinū: que cū ipsa peragebat: sub ipsa peraget: ⁊ erit vt scriptū est: celū nouū ⁊ terra noua: nō in parte laborātibus animis: sed in vniuersitate regnātibus. Omnia. n. vestra inquit apostolus: vos aūt xp̄i: christus aūt dei: ⁊ caput mulieris vir: caput viri christus: caput aūt christi deus. Quoniā igit viciū anime: nō natura ei⁹: sed cōtra naturā eius est: nihilqꝫ aliud est q̄ peccatū ⁊ pena peccati: inde intelligit nullā naturā vel si melius ita dicitur: nullā substātiā siue eēntiam malū esse. neqꝫ de peccatis penisqꝫ anime efficit: vt vniuersitas vlla deformitate turpet. Quia rationalis substātia que ab omni peccato mūda est deo subiecta. subiectis sibi ceteris dominat. Ea vero que peccauit: ibi ordinata est: vbi esse tales decet: vt deo cōditore atqꝫ rectore vniuersitatis decora sint oīa: ⁊ est pulchritudo vniuerse creature per hec tria inculpabilis: dānatione peccatoꝝ: exercitatione iustoꝝ: perfectione beatoꝝ. Quāobrē ipsa quoqꝫ aīe medicina: que diuina puidētia: ⁊ ineffabili beneficentia gerit: gradatim distincteqꝫ pulcherrima est. Distribuit. n. in auctoritatē atqꝫ in rationē. Auctoritas fidē flagitat: ⁊ rationi preparat hoīem. Ratio ad intellectū cognitionē qꝫ pducit. Quanq̄ neqꝫ auctoritatē ratio penitus deserat: cū cōsiderat cui sit credēdū: ⁊ certe sūma est ipsi⁹ iaz cognite atqꝫ pspicue veritatis auctoritas. Sed q: in tēporalia deuenim⁹: ⁊ eoꝝ amore ab eternis impedimur: quedā tēporalis medicina: que nō sciētes sed credētes ad salutē vocat: nō nature ⁊ excellētie: sed ipsius tēporis ordine priorē hāi quēcūqꝫ locū quisqꝫ ceciderit: ibi debet incūbere: vt resurgat. Ergo ipsis carnalibus formis quibus detinemur vtēdū est ad eas cognoscendas quas caro nō nūciat. Eas. n. carnales voco que per carnē sentiri queūt: idest per oculos: p aures. ceterosqꝫ corporis sensus. His ergo carnalibus vel corporalibus formis inherere amore, pueros necesse est. adolescētes vero prope necesse est: huic iā procedēte etate nō est necesse. Qm̄ igit diuina prouidentia nō solum singulis hominibus quasi priuatim: sed vniuerso genere humano tanq̄ publice consulit: quid cuz singulis agatur: deus scit qui agit: atqꝫ ipsi cum q bus agitur sciunt. Quid autem agatur cum genere humano per historiā cōmēdari voluit ⁊ p prophetiā. Tēporaliū autē reꝝ fides: siue preteritaꝝ: siue futuraꝝ magis credēdo q̄ intelligendo valet. Sed nostꝝ est cōsiderare: quib⁹ vel hominibus vel libris credēdū sit: ad colendū recte deū: que vna salus est. Huius rei prima disceptatio est vtrū his potius credamus qui ad multos deos: an his qui ad vnū deū colēdum nos vocāt. Quis dubitet eos potissimū sequēdos: qui ad vnū vocāt: presertim cum illi multorum cultores: de hoc vno domino cunctoruz ⁊ rectore consentiant. Et certe ab vno numerus incipit. Prius ergo isti sequendi sunt: qui vnum deum summum solum verum deum: ⁊ solum colendum esse dicant. Si apud hos veritas non eluxerit tum demum migrandum est. Sicut enim in ipsa rerum natura maior est auctoritas vnius ad vnum omnia redigentis: nec in genere humano multitudinis vlla potentia est nisi consentientis. i. vnum sentientis: ita ī religione qui ad vnum vocant eorum maior ⁊ fide dignior esse deber auctoritas. Altera consideratio est dissensionis eius que de vnius dei cultu inter homines orta est. Sed accepimus maiores nostros eo gradu quo a temporalibus ad eterna conscenditur. visibilia miracula: non enim aliter potuerunt: secutos esse: per quos id actum est: vt necessaria non essent posteris. Cum enim ecclesia catholica per totum orbem diffusa atqꝫ fundata sit: nec miracula illa in nostra tempora durare permissa sunt: ne animus semper visibilia quereret: ⁊ eorum consuetudine frigesceret genus humanum: quorum nouitate flagrauit: nec iam nobis dubium esse debet: his esse credendum: qui cum ea predicent: que pauci assequuntur: se tamen sequendos populis psuadere potuerūt. nec. n. agitur quibus credēdū sit anteq̄ quisqꝫ sit idoneus ineūde rationi de diuinis ⁊ de inuisibilibus rebus. nam ipsi rationi purgatioris aie que ad pspicuā veritatē puenit: nullo mō auctoritas humana preponit: sed ad hanc nullū superbia humana perducit. Que si nō eēt: nō essent heretici neqꝫ scismatici: nec carne circumcisi: nec creature simulacrorumqꝫ cultores. Hi autem si non essent

ante perfectionẽ populi: que permittiť multo pi
grius veritas quereretť. Dispẽsatio ergo tẽpo-
ralis ⁊ medicina diuine prouidẽtie: erga illos q
peccato mortalitatẽ meruerũt: sic traditť. Prio
vnius hominis cuiuslibꝫ nascẽtis natura ⁊ eru
ditio cogitatť. Prima huius etas infantia i nu
trimẽtis corporalibus agitur: penitus obliuiscẽ
da crescẽti. Eã pueritia sequitť: vnde incipimꝰ
aliquid meminisse. Huic succedit adolescentia
cui iam propagationẽ prolis natura permittit:
⁊ patreꝫ facit. Porro adolescẽtiaꝫ iuuentus ex
cipit: iaꝫ exercẽda muneribus publicis: ⁊ domã
da sub legibus: in qua vehementior prohibitio
peccatoꝝ: ⁊ pena peccãtiũ seruiliter coercẽs car
nalibus animis atrociores impetus libidinis
gignit: ⁊ omnia cõmissa cõgeminat. Nõ.n. sim-
plex peccatũ est nõ solũ malũ: sed etiaꝫ vetitum
admittere. Post labores aũt iuuẽtutis: seniori
pax nõnulla cõceditur. Inde vsqꝫ ad mortẽ de
terior etas: ac decolor: ⁊ morbis subiectior de-
bilisqꝫ perducit. Hec est vita hominis viuẽtis
ex corpore: ⁊ cupiditatibus reꝝ tẽporaliũ colli-
gati. Hic diciť vetus homo ⁊ exterior ⁊ terre-
nus: etiã si obtineat eaꝫ quã vulgus vocat feli-
citatẽ: in bene ꝯstituta terrena ciuitate: siue sub
regibus: siue sub principibus: siue sub legibus:
siue sub his omnibus. Aliter.n. bene ꝯstitui po
pulus nõ potest: etiaꝫ qui terrena sectatť. Habet
quippe ⁊ ipse moduꝫ quẽdaꝫ pulchritudinis sue
Hunc autẽ hominẽ quẽ veterẽ ⁊ exteriorẽ ⁊ ter-
renũ descripsimus: siue in suo genere moderatũ
siue etiam seruilis iusticie modũ excedẽtẽ: non
nulli agũt totuꝫ ab ipsius vite ortu vsqꝫ ad oc-
casum. Nõnulli aũt istã vitã necessario ab illo i
cipiunt: sed renascantť interius: ⁊ ceteras eius ꝑ
tes suo robore spirituali ⁊ incremẽtis sapientie
corrũpũt ⁊ necãt: ⁊ in celestes leges donec post
visibilem morteꝫ totũ instauretť astringũt. Iste
diciť nouus homo ⁊ interior ⁊ celestis habẽs ⁊
ipse ꝓportione nõ annis sed profectibus distin
ctas quasdã spirituales etates suas. Primaꝫ in
vberibus vtilis historie: que nutrit exemplis
Secũdã iã obliuiscentẽ humana ⁊ ad diuina tẽ
dẽtẽ: in qua nõ auctoritatis humane sinu ꝯtine
tur: sed ad sũmã ⁊ incõmutabilẽ legẽ passibꝰ ra-
tionis innititť. Tertiã iã fidentiorẽ: ⁊ carnaleꝫ
appetitũ rationis robore maritãteꝫ gaudẽtẽqꝫ
intrinsecus in quadã dulcedine ꝯiugali cuꝫ aĩa
mẽti copulatť ⁊ velamẽto pudoris obnubitť: vt
iam recte viuere nõ cogatť sed etiã si omnes cõ
cedãt peccare nõ libeat. Quartã iam idipsum
multo firmius ordinatiusqꝫ faciẽtẽ ⁊ emicãtem
in virũ perfectuꝫ: atqꝫ aptaꝫ ⁊ idoneaꝫ omnibꝰ
etiã persecutõibus: ⁊ mũdi huius tẽpestatibus
ac fluctibus sustinẽdis atqꝫ frãgẽdis. Quintam
pacatã atqꝫ ex omni parte trãquillã: viuẽteꝫ in
operibus ⁊ abundãtia incõmutabilis regni: sũ
me atqꝫ ineffabilis sapiẽtie. Sextã omnimode
mutatõis in eternã vitã: ⁊ vsqꝫ ad totã obliuio
neꝫ vite temporalis trãseunteꝫ in perfectã for-
mã: que facta est ad imaginẽ ⁊ similitudinẽ dei
Septima.n. iam quies eterna est: ⁊ nullis eta
tibus distinguẽda beatitudo perpetua. Ut eni
finis veteris hominis mors est: sic finis noui ho
minis vita eterna. Ille nãqꝫ homo peccati est:
iste iusticie. Sicut autẽ isti ambo nullo dubitã-
te ita sunt: vt vnũ eoruꝫ.s. veterẽ atqꝫ terrenum
possit in hac tota vita vnus homo agere: nouũ
vero ⁊ celestẽ nemo in hac vita possit nisi cum
vetere: naꝫ ⁊ ab ipso incipiat necesse est: ⁊ vsqꝫ
ad visibilẽ mortẽ cuꝫ illo: ꝗuis eo deficiẽte: se
proficiẽte perduret: sic proportione vniuersum
genus humanũ: cuius tanqꝫ vnius hominis vi
ta est ab adam vsqꝫ ad finẽ huius seculi: ita sub
diuine prouidentie legibus administratť: vt in
duo genera distributũ appareat. Quoꝝ in vno
est turba impioruꝫ terreni hominis imagineꝫ
ab initio seculi vsqꝫ ad finẽ gerentiũ: in altero se
ries populi: vni deo dediti: sed ab Adam vsqꝫ
ad ioãnem baptistaꝫ terreni hominis vitaꝫ ge-
rẽtis seruili quadam iusticia. Cuius historia ve
tus testamẽtũ vocatť: quasi terrenũ pollicẽs re-
gnũ: que tota nihil est aliud: ꝗ̃ imago noui po-
puli ⁊ noui testamẽti pollicẽtis regnũ celoruꝫ.
Cuius populi vita interim temporalis incipit
a dñi aduẽtu in humilitate vsqꝫ ad diẽ iudicij:
quãdo in claritate vẽturus est. Post qꝺ iudiciũ
vetere hoĩe extincto: erit illa mutatio que ange
licã vitam pollicetť. Omnes.n. resurgemus: sꝫ
nõ oẽs imutabimur. Resurget ergo pius popu
lus vt veteris hominis sui reliquias trãsfor-
met in nouũ. Resurget autẽ impius populus q
ab initio vsqꝫ ad finẽ votereꝫ hominẽ gesserit:
vt in secũdam mortem precipitetť. Etatũ auteꝫ
articulos qui diligẽter legũt inueniũt: nec ziza
nia nec paleas perhorrescũt. Impius nãqꝫ pio
viuit ⁊ peccator iusto: vt eoꝝ cõparatione ala-
crius donec perficiatť assurgat. Quisquis autẽ
populi terreni temporibus vsqꝫ ad illuminatio
nem interioris hominis meruit peruenire: ge-
nus humanũ pro tempore adiuuit: exhibens ei
qꝺ etas illa poscebat: ⁊ per prophetiã intimãs
id qꝺ exhibere oportunũ nõ erat: equales patri
arche ac prophete inueniuntť ab his qui nõ pue
riliter insiliunt: sed pie diligenterqꝫ pertractant
diuinaꝝ ⁊ humanaꝝ reꝝ: tam bonũ ⁊ tam gran-
de secretũ. Quod etiã temporibus noui populi a
magnis ⁊ spiritualibus viris ecclesie catholice
alumnis video cautissime prouideri: ne quid
populariter agãt qꝺ nõdũ eẽ tẽporis: vt cũ po

pulo agatur intelligūt:alimēta lactea large aui
dis infirmiorib⁹ plurib⁹atqꝫ instanter infūdūt
validiorib⁹aūt cibis cū sapientibus paucis ve
scūtur. Sapiētia enim loquūtur inter ꝑfectos
carnalib⁹vero ⁊ aīalibus q̄uis nouis hoībus:
adhuc tamē paruulis:nōnulla obtegūt:sꝫ nulla
mētiunt̄. Nō eni honoribus suis vanis ꝯsulūt
⁊ inanib⁹laudib⁹:sed vtilitati eoꝝ cū qbus so
cietatē vite hui⁹ inire meruerūt. Hec eni lex ē
diuine ꝓuidētie: vt nemo a superiorib⁹adiuuet̄
ad cognoscendā ⁊ ꝑcipiēdā grām dei qui nō ad
eandem puro affectu inferiores adiuuerit. Ita
de peccato nostro. qđ in hoīe peccatore: ipa nā
nostra cōmisit ⁊ genus humanū: factū est ma
gnū decus ornamentūqꝫ terrarū:⁊ tā decenter
diuine ꝓuidentie ꝓcuratiōe admistrat̄: vt ars
ineffabilis medcine ipam vicioꝝ feditatem in
nescio quā sui generis pulcritudineꝫ vertat. Et
quoniā de autoritatis beneficētia quātū in pre
sentia satis visum est:locuti sumus: videam⁹
quatenus ratio possit ꝓgredi a visibilib⁹ ad in
uisibilia: ⁊ a tēporalib⁹ad eterna cōscendens.
Nō eniꝫ frustra ⁊ inaniter intueri oportet pul
critudinem celi:ordinem siderum: candorē lu
cis:dieruꝫ ⁊ noctū vicissitudines:lune mēstrua
curricula:anni quadrifariā temperationē:qua
dripartitis elementis cōgruentem tantā vim
feminum:speties numerosqꝫ gignetium: ⁊ oia
in suo genere modum ꝓprium naturāqꝫ seruā
tia. In quoꝝ cōsideratione nō vana ⁊ peritura
curiositas exercēda est. sed gradus ad imorta
lia:⁊ semꝑ ꝑmanentia faciendus. Proximum
eni est attendere que ista sit natura vitalis:que
cuncta ista sentit:q̄ ꝓfecto quoniā vitam dat
corpori:p̄stantior eo sit necesse est. Non enim
qualiscunqꝫ moles:quāuis ista visibili luce pre
fulgeat:si vita careat magni estimāda ē. Que
libet nāqꝫ viua substantia:cuilibet nō viue sub
stantie:naturē lege p̄ponitur. Sed quia irratio
nalia quoqꝫ animātia viuere atqꝫ sentire nemo
ambigit. illud in animo humano p̄stantissimū
est. nō quo sentit sensibilia:sed quo iudicat de
sensibilibus. Nam ⁊ vident acutius ⁊ ceteris
corporis sensibus acrius corpa attingūt plere
qꝫ bestie quā homines:sed iudicare de corpori
bus nō sentientis tantū vite sed etiam ratioci
nā tis est:qua ille carent:nos excellimus. Iā ve
ro illud videre facillimū est:prestātioreꝫ esse iu
dicanteꝫ:quam illa res est de qua iudicat̄. Nō
solum auteꝫ rationalis vita de sensibilib⁹:sed
de ipis quoqꝫ sensibus iudicat. Cur in aqua re
mum fractum oporteat apparere:cū rectus sit:
⁊ cur ita per oculos sentire necesse sit. Naꝫ ipe
aspectus oculoruꝫ renūciare id potest:iudicare
aūt nullo modo. Quare manifestum est vt sen

sualem vitam corpori. ita rationalem vtriqꝫ
prestare. Itaqꝫ si ratiōalis vita per seipam in
dicat. nulla iā est natura p̄stantior. Sed qꝛ cla
ruꝫ est eā esse mutabilē qñ nūc perita nūc ipe
rita inuenit̄:tanto aūt melius iudicat quāto ē
peritior:⁊ tanto est peritior:quāto alicui⁹artis
vel discipline vel sapiētie particeps est:ipius
artis natura querēda est. Neqꝫ nūc autē intelli
gi volo que notat̄ experiēdo:sed que ratiocinā
do indagat̄. Quid eni p̄clarum nouit. qui nouit
ea impēsa: que calce ⁊ arena cōficitur:tenacius
lapides coherere q̄ꝫ luto:aut qui tā elegāter edi
ficat. vt que plura sunt:paria parib⁹ respōdeāt
que aūt singula sunt mediū locū teneāt: Quāuis
iste sensus iā sit ratiōi veritatiqꝫ vicinior. Sꝫ
certe querēdū est:cur nos offēdat si duab⁹fene
stris nō suꝑ inuiceꝫ. sꝫ iuxta inuicē locatis vna
earū maior minore sit: cuꝫ eq̄les esse potuerit
si v̄o suꝑ inuicē fuerint. ambeqꝫ de medio quā
uis impares:nō ita offēdat illa ineq̄litas. ⁊ cur
nō multū curemus quāto sit vna earū aut ma
ior aut minor qꝛ due sunt. In tribus aūt sensus
ipe videt̄ expetere: vt aut impares nō sint:aut
int̄ maximā ⁊ minimā ita sit media: vt tāto p̄
cedat minorē quāto a minore p̄cedit̄. Ita eniꝫ
primo q̄ñ natura ipa cōsulitur qđ ꝓbet. Ubi po
tissimū notādum est:quēadmodū qđ solum in
spectum minus displicuerit:in melioris com
paratiōe respuat̄. Ita reperitur nihil esse aliud
artem vulgarē:nisi rerū exꝑtaruꝫ placitarūqꝫ
memoriā: vsu quodā corporis atqꝫ operatiōis
adiuncto:quo si careas iudicare de operibus
possis. qđ multo est excellētius quāuis operari
artificiosa nō possis. Sed cū in omnib⁹artibus
cōuenientia placeat:qua vna salua ⁊ pulcra sūt
omnia. ipa vero cōueniētia eq̄litateꝫ vnitatēqꝫ
appetat vel similitudine pariuꝫ partiū vel gra
datione dispariū:quis est q summā equalitateꝫ
vel similitudinē in corꝑib⁹inueniat: audeatqꝫ
dicere cū diligēter cōsiderauerit. qđlibet corp⁹
vere ac simpliciter vnuꝫ esse:cū omnia vel de
specie in speciem, vel de loco in locum. trāseū
do mutētur:⁊ partib⁹cōstent sua loca obtinen
tibus:per que in spacia diuersa diuidunt̄. Por
ro ipa vera equalitas ac similitudo:atqꝫ ipa ve
ra ⁊ prima vnitas nō oculis carneis neqꝫ vllo
tali sensu. sed mēte intellecta cōspicit̄. Unde eni
qualiscūqꝫ in corporib⁹appeteret̄ eq̄litas: aut
vñ cōuinceret̄ lōge plurimuꝫ differre a ꝑfecta
nisi ea q̄ ꝑfecta est mente videret̄:si tamē q̄ fa
cta nō est perfecta dicēda est: Et cū oia q̄ sensi
biliter pulcra sūt:siue natura edita:siue artibus
elaborata:locis ⁊ temporib⁹sint pulcra: vt cor
pus ⁊ corporis motus:illa equalitas ⁊ vnitas
mēti tātūmodo cognita:ſm quā de corꝑea pul

critudine sensu internuncio iudicatur: nec lo-
co tumida est: nec instabilis tempore. Nō eniꝫ
recte dici potest: secūdum eam iudicari rotūdū
cantum: ⁊ ⁊ nō secundū eam rotundū vasculum
aut secundū eam rotūdum vasculum: ⁊ nō se-
cundum eā rotūdum denarium. Similiť in tē
poribꝰ atqꝫ in mōtibus corpoꝝ: ridicule diciť
secūdum eam iudicari equales annos: ⁊ nō ſm
eam equales menses: aut ſm eam equales mē
ses: ⁊ nō secūduꝫ eā equales dies. Sed siue per
hec spacia: siue per horas: siue per breuiora mo
menta: cōueniēter moueatur aliqd: eadem vna
⁊ incōmutabili equalitate iudicatur. Qđ si mi
nora ⁊ maiora spacia figuraꝝ atqꝫ motionū ſm
eandem legē parilitatis vel similitudinis vel
cōgruentie iudicanť. ipsa lex maior est his om
nibus: sed potētia. Ceteruꝫ spatio: aut loci: aut
tempis: nec maior nec mior: qꝛ si maior eēt nō
secūdum totam iudicaremꝰ minora. si autē mi
nor esset: nō ſm eā iudicaremus maiora. Nūc
vero cū secūdum totā quadrature legem indi-
cetur: ⁊ forū quadratū: ⁊ lapis quadratus: ⁊ ta-
bella: ⁊ gēma q̄drata: rursus ſm totā equalita
tis legem iudicenť ꝯuenire sibi motus pedum
currētis formice: ⁊ ſm eā gradientis elephātis
quis eā dubitet locoꝝ interuallis ac temporuꝫ
nec maioreꝫ esse: nec minorē: cū potentia supet
oia. Hec aūt lex oium artiū cū sit omnino incō
mutabilis: mēs vero humana cui talem legeꝫ
videre cōcessum est: mutabilitatē pati possit er
roris: satis apparet supra mētem nostrā esse le-
gem. q̄ veritas diciť. nec iā illud ambigēdum
est incōmutabilē naturā q̄ supra rōnalem aīaꝫ
sit deū esse: ⁊ ibi esse primā vitā: ⁊ primā essen-
tiam: vbi est prima sapiētia. nam hec est illa in
cōmutabilis veritas q̄ lex omniū artiū recte
diciť: ⁊ ars omnipotentis artificis. Itaqꝫ cū se
aīa sentiat: nec corpoꝝ specieꝫ motūqꝫ iudicare
ſm se ipam: simul oportet agnoscat p̄stare suaꝫ
naturā ei nature de qua iudicat: prestare āt sibi
eam naturā ſm quā iudicat: ⁊ de qua iudicare
nullo modo potest. Possum eniꝫ dicere quare
similia sibi ex vtraqꝫ parte rn̄dere membra cu
iusqꝫ corporis debeant: quia summa equalita-
te delector: quā nō oculis corpis sed mentis cō
tueor: Quapropter tāto meliora esse iudico q̄
oculis cerno: quāto pro sui natura viciniora sūt
his q̄ animo intelligo. Quare auteꝫ illa ita sint:
nullus potest dicere. nec ita debere esse quisq̄
sobrie dixerit: quasi possint esse non ita Quare
auteꝫ nobis placeāt: ⁊ cur ea quādo melius sapi
mus: vehemētissime diligamus: ne id quideꝫ
quisq̄ si ita rite intelligit dicere audebit. Ut ei
nos ⁊ omnes anime rationales secundū veri
tatem de inferioribus recte iudicamus: sic de

nobis quando eidem coheremus: sola ipsa ve
ritas iudicat: De ipsa vero nec pater: nō eni mi
nor est quā ipe: ⁊ ideo que pater iudicat p ipam
iudicat. Omnia eni que appetunt vnitatē hāc
habent regulam vel formam vel exemplū vel
si quo alio verbo dici se finit: quoniā solam eiꝰ
similitudineꝫ a quo esse accepit impleuit: si ta
men accepit nō incōgrue dicitur pro ea signifi
catiōe qua filius appellatur: qui a nō de se ipo
est: sed de primo sūmoqꝫ principio qui pater
dicitur: ex quo omnis paternitas i celo ⁊ in ter
ra nominatur. Pater ergo non iudicat quenq̄
sed omne iudiciū dedit filio ⁊ spiritualis homo
iudicat omnia: ipe autē a nemine iudicatur. i.
a nullo homine: sed a sola ipa lege secundū quā
iudicat oia: qm̄ ⁊ illđ verissime dctm̄ .ē Opꝫ nos
oēs exhiberi an̄ tribunal xp̄i. Oia ḡ iudicat qꝛ
sup oia ē quādo cū deo ē. Cuꝫ illo autē est: quā
do purissime itelligit: ⁊ tota charitate qđ intel-
ligit diligit. Ita etiam quātū potest: lex ipa etiā
ipse fit secundum quā iudicat omnia: ⁊ de qua
iudicare nullus potest. Sicut in istis tempora
libus legibus: quāq̄ de his homines iudicent
cū eas instituūt: tamen cū fuerint institute atqꝫ
firmate: non licebit iudici de ipis iudicare: sed
secūdum ipas. Cōditor tamē legū tempalium
si vir bonꝰ est ⁊ sapiens: illā ipam cōsulit eternā
de qua nulli anime iudicare datū est: vt secūdū
eiꝰ incōmutabiles regulas: qd sit p tpe iubendū
vetādūqꝫ discernat. eternā igiť legē mūdis aīs
fas ē cognoscere. iudicare aūt n̄ fas ē. Hoc aūt
interest qđ ad cognoscēdū sētis ē vt videamꝰ
ita esse aliqd vł nō ita. Ad iudicādū vo addimꝰ
aliqd quo significemꝰ posse esse ⁊ aliť: velut cuꝫ
dicimus. ita esse debet: aut ita esse debuit: aut
ita esse debebit. vt i suis opibꝰ artifices faciāt.
Sꝫ multis finis ē hūana delectatio: nec volūt
tendere ad supiora vt iudicēt: cur ista visibilia
placeāt. Itaqꝫ si q̄rā ab artifice vno arcu ꝯstru-
cto: cur alteꝝ parē ꝯ: ra i alterā partē moliať re-
spōdebit credo vt paria paribꝰ edificij mēbra
rn̄deāt. Porro si pgā q̄rere idipꝫ cur eligat: di-
cet h̄ decere: h̄ eē pulcrū: h̄ delectare cernētes.
nihil audebit ampliꝰ: Inclinatꝰ ei recūbit oculis
⁊ vnde pēdeat nō intelligit. At ego virū intrin
secus oculatū ⁊ inuisibiliter videtē nō desinam
cōmonere: cur ista placeāt: vt iudex esse audeat
ipiꝰ delectatōis hūane. Ita eni supfertur illi: nec
ab ea tenetur duꝫ nō ſm ipam sed ipāꝫ iudicat
Et prius querā vtruꝫ ideo pulcra sint: qꝛ dele-
ctant: an ideo delectēt: qꝛ pulcra sunt. Hic mi-
hi sine dubitatione respōdebiť: ideo delectare
qꝛ pulcra sūt. Querā ergo deinceps qr̄ sint pul
cra. Et si titubabiť: subijciā vtrū ideo: qꝛ siles
sibi partes sūt. ⁊ aliqua copulatōe ad vnā ꝯue

nientiam redigu̅tur. Qđ cū ita esse cōpererit interrogabo vtr℞ hāc ipsaȝ vnitatē quā ꝯuinci tur appetere sūme impleāt an lōge infra iaceant ⁊ eā quodāmō mētiant. Qđ si ita ē:nā q̄s non admonit⁹ videat:neq̄ȝ vllā spēciē:neq̄ȝ vllum oino eē corp⁹:qđ nō habeat vnitatis qualecun q̄ȝ vestigiū:neq̄ȝ q̄ntūuis pulcerrimū corp⁹cū in teruallis locoꝝ necessario aliud alibi hēat:posse asseq eaȝ quā sequtur vnitatē:q̄re si hoc ita est flagitabo vt rn̄deat: vbi videat ipse vnitatem hāc:aut vnde videat:quā si nō videret vnde co gnosceret ⁊ qd imitaretur corpoꝝ spēs ⁊ qd im plere nō posset. Nūc vō cū dicit corporib⁹: vos qdeȝ nisi aliq̄ vnitas contineret:nihil essetis:⁊ rursus si vos eētis ipsa vnitas:corpora non eē tis:recte illi dicitur. Vn̄ nosti ipsā vnitatē: ꝑm quā iudicas corpora.quā nisi videres iudicare nō posses ꝙ eam nō impleāt. Si autē his cor poreis oculis eam videres:non vere diceres: quāq̄nam eius vestigio teneātur : lōge tamen ab eo distare.naȝ istis oculis corporeis nō nisi corporalia vides. Mēte igit̄ eam videm⁹. Sȝ vbi videmus? Si hoc loco esset vbi corpus no strum ē nō eaȝ videret q hoc modo in oriēte de corporibus iudicat:nō ergo ista ꝯtinētur loco: ⁊ tn̄ adest vbicūq̄ȝ iudicanti:nusquā est ꝑ spacia locoꝝ:⁊ ꝑ potētiam nusquā nō est. Qđ si eā cor pora mētiūtur:nō est credēdum mētiētibus;ne icidamus i vanitates vanitatum:sed queren dum potius cum ideo mētiātur quia eam vidē tur ostēdere oculis carnеis: cum illa mēte pura videatur: vtr℞ itātum mētiātur iquātum ei silia sūt.an iquātuȝ eaȝ nō assequūtur.nā si assecq̄ren tur:qđ imitātur iplerēt. Si aūt implerēt oino eēēt similia. Si oino essēt silia:nihil inter illā naturā ⁊ istam iteresset. Qđ si ita esset nō eam mētirētur. Jd eiȝ essēt qđ illa est. Nec tamē mē tiūtur diligētius ꝯsiderātibus:q̄ꝛ ille mētitur: q vult videri id qđ nō est. Qui autē nō volēs ali ud putatur q̄̄ est:nō mentit̄:sed fallit tn̄. nā ita discernitur mentiēs a fallēte:ꝙ inest omni mē tienti uolūtas fallendi:etiā si nō ei credatur.fal lens aūt esse nō pōt q nō fallit. Ergo corporea species:q̄ꝛ nullā voluntatem hȝ nō mentitur:si vero etiā nō putetur esse qđ nō ē nec fallit. Sȝ ne ipsi quideȝ oculi fallūt:nō eniȝ renunciare pos sunt aīo nisi affectioneȝ suā. Qđ si nō solū ipsi ȝ omnes corporis sensus ita nūciāt vt afficiūtur: qd ab eis amplius exigere debeamus ignoro. Tolle itaq̄ȝ vanitates:⁊ nulla erit vanitas. Si quis remum frangi in aqua opinatur: ⁊ cū inde aufertur integrari non malū hȝ internunciu̅m sed malus est iud ex.naȝ ille pro sua natura nō potuit aliter in aqua sentire:nec aliter debuit. Si enim aliud est aer aliud aqua:iustum est vt

aliter in aere aliter i aqua sentiatur. Quare ocu lus recte videt. Ad hoc eni factus est: vt tm̄ vi deat sed animus peruerse iudicat:cū ad ꝯtem plandam sūmaȝ pulcritudineȝ mens nō ocul⁹ factus est. Jlle auteȝ vult menteȝ conuertere ad corpora:oculos ad deum. Querit enim intelli gere carnalia:⁊ videre spiritualia quod fieri nō potest. Quare ista peruersitas corrigenda est:q̄ꝛ nisi fecerit quod sursuȝ est deorsū. ⁊ qđ deorsū est sursuȝ:regno celoꝝ apt⁹ non erit. Nō ergo sū ma q̄ramus in ifimis:nec ipsis ifimis iherea m⁹. Judicem⁹ea:ne cuȝ ipsis iudicemur.i.tm̄ eis tribuam⁹ q̄ntū spēs mereẗ extrema:ne cuȝ i nouissimis ꝑma q̄rim⁹:a ꝑmis iter nouissima numeremur. Qđ nihil ipsis nouissimis obest:ȝ nobis plurimū. Nec ideo diuine ꝓuidentie ad ministratio min⁹decora sit:q̄ꝛ ⁊ iniusti iuste:⁊ fe di pulcre ordinātur. Et si ꝓpterea nos fallit re rum visibilium pulcritudo:q̄ꝛ vnitate ꝯtinetur ⁊ nō iplet vnitatē itelligam⁹si possum⁹nō ex eo qđ est nos fallit:sed ex eo qđ nō est. Omne quip pe corpus ver℞ corpus est:sed falsa vnitas. Nō enim sūme vnū ē:aut intātū id imitatur vt im pleat:⁊ tn̄ nec corpus ipsuȝ esseȝ:nisi vtcūq̄ȝ vnū esset. Porro vtcūq̄ȝ vnū esse non posset nisi ab eo qđ sūme vnū est id haberet. O anime ꝑui caces date mihi q videat sine vlla imaginati one visoꝝ carnaliū. Date mihi q videat omnis vnius ꝑncipium nō esse nisi vnū soluȝ a quo sit omne vnū:siue illud impleat siue nō impleat. q videat date:nō qui litiget:nō qui videri velit se videre qđ nō videt. Date q resistat sensibus carnis ⁊ plagis q̄bus ꝑ illos in anima vapula uit. Qui resistat ꝯsuetudini hominū:rsistat lau dibus hominū:q ꝯpungatur in cubili suo:q re sculpat suū spiritum:q nō foris diligat vanita tes:⁊ querat mēdacia:q iam sibi nouerit dice re. Si vna roma est:quā circa tibeiȝ nescio q̄s romulus dicitur ꝯdidisse:falsa est ista quā cogi tās fingo:nō eiȝ est ipsa:nec ibi sum modo. Nā qd ibi agatur mō vtiq̄ȝ scirē. Si vn⁹est sol:fal sus ē iste quē cogitās fingo: Nam ille curricula sua certis locis ⁊ tpibus ꝑagit. Jstū vō ego vbi volo ⁊ q̄n volo ꝯstituo: Si vn⁹ est ille amic⁹me us:falsus est iste quem cogitans fingo. Nam ille vbi sit nescio:iste ibi fingitur vbi volo. Ego ipse certe vnus sum:⁊ hoc loco esse sentio cor pus meum:⁊ tamē figmēto cogitationis pergo quolibet:⁊ loquor cum quolibet:falsa sunt hec nec quisquaȝ intelligit falsa.non ergo intelligo cum ista cōtemplor:⁊ istis credo:quia verū eē oportet ꝙ itellectu contemplor. nunquid for te sūt ista que fantasmata dici solent? Vn̄ ergo impleta est aīa mea illusionibus? Vbi est verū quod mēte cōspicitur. Jta cogitāti iā dici potest

Jlla lux vera ē qua hec nō esse vera cognoscis
Per hāc illud vnū vides: quo iudicās vnū eē
qcqd aliud vides: nec tñ hoc eē qd illud ē: qcqd
mutabile vides. Qd si hec ītueri palpitat mētis
aspect⁹: qescite: nolite certare: nisi cū ꝯsuetudie
corpoꝝ. Jpsaz vicite: ⁊ victa erūt oia. Unū cer-
te q̄ramus: quo simplici⁹ nihil ē. Ergo in sim-
plicitate cordis q̄ram⁹ illū. Agite ociuz inqt: ⁊
agnoscetis: qꝛ ego suz dn̄s: ⁊ etiā: vacate ⁊ vide
te qm̄ ego suz de⁹: nō ociū desidie: sz ociū cogi-
tatiōis: vt a locis ⁊ tpibus vacetis. Hec.n. fan-
tasmata tumoris ⁊ volubilitatis: ꝯstantē vni-
tatē videre nō sinunt. Loca offerūt qd amemus
tpa surripiūt qd amamus: ⁊ relinquūt in aīa tur
bas fantasmatū qbus in aliud atqꝫ aliud cupi-
ditas incitet. Jta fit īquiet⁹ ⁊ erūnosus animus
frustra tenere a qbus tenet exoptās. Uocat er
go ad ociuz. i. vt ista nō diligat: q̄ diligi sine labo
re nō possunt. Sic.n. eis dn̄abitur: sic nō tenebi
tur: sz tenebit. Jugū.n. meuz inqt leue est: huic
iugo q subiect⁹ est: subiecta hz cetera. Nō ergo
laborabit: nō.n. resistit qd subiectū ē. Sz miseri
amici hui⁹ mūdi: cui⁹ dn̄i erūt si filij dei eē nolu
erint: qm̄ dedit eis ptātez filios dei fieri? Ami
ci ergo hui⁹ mūdi tā timēt ab eius amplexibus
separari: vt nihil eis sit laboriosius q̄z nō labo-
rare. Sz cui saltez illud manifestū ē falsitatem
esse: qua id putat eē qd nō est: intelligit eā esse
vitatē que ondit id qd est. At si corpora intātū
fallūt inquātū nō iplēt illud vnū qd cōuincūtur
imitari: a quo principio vnū ē quicqd ē: ad cui⁹
silitudinem qcquid nititur naturaliter approba
mus: qꝛ naturaliter iprobam⁹ qcquid ab vnita
te discedit: atqꝫ in eius dissimilitudinē tēdit. da
tur intelligi eē aliqd qd illius vnius soli⁹: a quo
principio vnū ē qcquid aliquo mō vnuz est: ita
sile sit vt hoc oino ipleat ac sit idipsuz: ⁊ hoc est
veritas: ⁊ vbuz in pncipio: ⁊ vbum deus apud
deū. Si.n. falsitas ex his est q̄ imitātur vnuz:
nō inq̄ztuz id imitātur: sz inq̄ztuz adiplere nō pos
sunt: illa est vitas q̄ adiplere potuit: ⁊ id eē qd ē
illud. Jpsa est q̄ illud ondit sicut est. Un̄ ⁊ ver-
bum ei⁹: ⁊ lux eius rectissime dicit. Cetera illi
us vni⁹ silia dici possūt inquātuz sunt: ītantum
eniz ⁊ vera sunt: hec aūt ipsa eius similitudo.
⁊ ideo vitas: Ut.n. veritate sunt vera: q̄ va sūt
ita silitudine silia sunt q̄cūqꝫ silia sunt. Ut ergo
vitas forma veroꝝ ē: ita silitudo forma silium
est. Quapropter qm̄ va intātuz va sunt: inquā-
tū sunt: intātū aūt sūt inq̄ztuz principalis vnius
silia sunt: ea forma ē oium q̄ sunt: q̄ est sūma sili
tudo pncipij ⁊ vitas est: qꝛ sine vlla dissimilitu
d'e ē. Un̄ falsitas orit: nō reb⁹ ipsis fallētibus:
que nihil aliud ostendūt sentiēti q̄z speciē suam
quā p sue pulcritudinis acceperūt gradu: neqꝫ

ipsis sensib⁹ fallentib⁹: q p natura sui corporis
affecti nō aliud q̄z suas affectiones p̄sidēti anio
nunciāt: sz peccata aīas fallūt cū veꝝ querūt re-
licta ⁊ neglecta vitate. Nā qm̄ opera magis q̄z
artificez atqꝫ ipsaz artē dilexerūt: hoc errore pu
niunt: vt in opibus artificē artēqꝫ ꝯquirāt: ⁊ cū
inuenire nequerit: de⁹.n. nō corporalib⁹ sēsib⁹
subiacet: sz ipsi mēti supeminet: ipsa opa existi
mēt esse ⁊ artē ⁊ artificez. Hic oritur ois impie
tas: nō modo peccantiū: sed etiā dānatoꝝ pro
peccatis suis. Nō.n. tantū scrutari creaturam
ꝯtra preceptū dei: sed ea frui potius q̄z ipsa lege
⁊ veritate volūt: qd primi hois peccatū depre
henditur: male vtētis libero arbitrio: sed hoc
quoqꝫ in ipsa dānatiōe addūt: vt nō modo dili
gant: sed etiā seruiāt creature potius q̄z creato-
ri: ⁊ eaz colāt p partes eius: a sūmis vsqꝫ ad ima
veniētes. Sz aliq se in hoc tenent vt pro sūmo
deo aīam colāt: ⁊ primā intellectualem creatu-
ram: quā p veritatem pater fabricauit ad ipsā
veritatē semper intuendā ⁊ se p ipsaz: qꝛ oimo
do ei simillima est. Deide veniūt ad vitā geni-
talē p quam creaturā: visibilia ⁊ temporalia gi
gnētia: deus etern⁹ ⁊ incōmutabilis operatur.
Hinc ad aīalia ⁊ inde ad ipsa corpora colenda
dilabūtur: ⁊ i his primo eligūt pulchriora: in q
bus celestia maxime excellūt: Ergo in primis
solis corp⁹ occurrit. ⁊ in eo nōnulli remanēt aliq
⁊ lune splendoꝝ religiōe dignū putāt. Est.n. no
bis vt phibet ppinquior. vnde viciniorē speciē
hr̄e sentitur. Alij etiā ceteroꝝ sideꝝ corpora ad
iungūt ⁊ totū celū cuz stellis suis. Alij celo ethe
reo copulāt aerez. ⁊ istis duob⁹ supioribus ele-
mentis corporeis subijciūt aīas suas. Sz iter
hos illi sibi vident religiosissimi. q vniuersam
simul creaturā. i. mūdū totū cū oib⁹ q̄ in eo sunt
⁊ vitā qua spirat ⁊ aīatur. quā qdam corporeaz
qdam incorporeā esse crediderūt. h ergo totuz
simul vnū deū magnuz esse arbitrātur. cui⁹ par
tes sint ceteri. non.n. vniuerse creature autorē
ꝯditoremqꝫ nouerūt. Inde i simulacra p̄cipitā-
tur. ⁊ ab opibus dei vsqꝫ i opa sua demergūtur
q̄ tñ adhuc visibilia sūt. Est.n. alius deterior ⁊
inferior cult⁹ simulacroꝝ. quo fātasmata sua co
lūt. ⁊ qcquid aīo errante cū supbia vel tumore
cogitādo imaginati fuerint religiōis noie obser
uāt donec fiat in aīa: nihil oino colēdū esse. ⁊ er
rare hoies q supstitiōe se inoluūt: ⁊ misera se im
plicant suitute: sed frustra hoc sentiūt. nō enim
efficiūt vt nō suiāt. remanēt qppe ipsa vicia q-
bus vt illa colēda opinarentur attracti sūt. Ser
uiūt.n. cupiditati triplici vel voluptatis: vel ex
cellentie vel spectaculi. nego esse quenquā isto
rum q nihil colendū existimāt. q nō aut carna-
libus gaudijs subditus sit. aut potentiā vanaz

foueat:aut aliquo spectaculo delectatus insa-
niat. Ita nescientes diligūt tpalia: vt inde bea-
titudinē expectēt. Hijs aūt rebꝰ qbꝰ quisqꝫ bea-
tus vult effici:seruiat necesse est: velit nolit. nā
quocūqꝫ duxerint sequit:ꝛ quisqꝫ ea visus fu-
erit auferre posse metuit. Possunt aūt auferre
ista ꝛ scintilla ignis ꝛ aliq̄ pua bestiola. Postre
mo vt omittam innumerabiles aduersitates.
tēpus ipm̄ auferat necesse est oia trāseūtia. Ita-
qꝫ cū oi tpalia mūdus iste ꝯcludat oibus mūdi
ptibꝰ seruiūt. q ppterea putāt nihil colēdū esse
ne seruiāt. Uerūtn̄ quāqꝫ in hac rerū extremi-
tate miseri iaceāt. vt vicia sua sibi dn̄ari patiā
tur vel libidine vel supbia vel curiositate dā-
nati: vel duobꝰ hoꝝ: vel oibus q̄zdiu sūt in hoc
stadio vite hūane:licet eis ꝯgredi ꝛ vincere:si
priꝰ credāt qđ itelligere nōdū valēt:ꝛ nō diligāt
mūdū:qm̄ oē qđ i mūdo ē:sicut diuinitꝰ dictū ē
cōcupiscentia carnis est:ꝛ ꝯcupiscēta oculorū:ꝛ
ambitio seculi. Hoc modo tria illa sūt notata.
Nā ꝯcupiscētia carnis voluptatis infime amato-
res significat: cōcupiscentia oculorū curiosos:
ambitio seculi supbos. Triplex etiā tēptatio i
hoīe quā veritas ipa suscepit: cauēda mōstrata
est. Dic inqt tēptator lapidibꝰ istis vt panes fi-
ant. At ille vnꝰ ꝛ solus magister. Nō i solo pane
viuit hō:sed in oi vbo dei. Ita eni domitā do-
cuit esse optere cupiditatez voluptatis: vt nec
fami cedēdū sit. Sz forte dn̄atiōis tpalis fastu
decipi poterat:q carnis voluptate n̄ potuit:oia
ergo regna mūdi mōstrata sūt ei. ꝛ dictū est. Oia
tibi dabo:si pstratꝰ adoraueris me. Cui rn̄sum
est. Dn̄m deuz tuū adorabis:ꝛ illi soli seruies.
Ita calcata est supbia. Subiecta ē aūt extrema
curiositatis illecebra. Nō eni ꝛ se de fastigio tē
pli p̄cipitaret vrgebat:nisi cā tm̄ aliqd expiēdi.
Sed neqꝫ h̄ victꝰ est:ꝛ iō sic rn̄dit: vt intellige-
remus nō opꝰ esse ad cognoscēdū deū:tētatiōibꝰ
visibilit diuina explorare moliētibꝰ. Nō tenta
bis inqt dn̄m deū tuū. Quāobrē qsqs intꝰ vbo
dei pascit n̄ q̄rit i ista heremo voluptatē. q vni
deo tm̄ subiectꝰ ē nō q̄rit i mōte.i.i terrena ela
tione iactātiaz. Quisqs eterno spectaculo incō
mutabil' vitatis adherescit. nō p fastigiū huiꝰ
corpis.i.p hos oculos pcipitat. vt tpalia ꝛ isferi
ora cognoscat. Quid igit restat vn̄ nō possit aīa
recordari primā pulcritudinez quā reliqt:qn̄ de
ipis suis vicijs potest. Ita eni sapiētia dei ptē-
dit vsqꝫ in finē fortit. Ita p hāc sūmꝰ ille artifex
opa sua in vnū finē decoris ordinata cōtexuit.
Ita illa bonitas a sūmo vsqꝫ ad extremū nulli
pulcritudini q̄ ab ipo solo esse posset inuidet: vt
nemo ab ipa veritate deijciat:q̄ nō excipiat ab
aliq̄ effigie vitatis. Quere in corpis voluptate
qd teneat:nihil aliud inuenies q̄z ꝯuenientiā.

Nam si resistentia pariūt dolorem:cōuenientia
pariūt voluptatē. Recognosce ergo q̄ sit sūma
cōueniētia. Noli foras ire.in teipm̄ redi in inte
riore hoie habitat vitas:ꝛ si tuā naturā mutabi
lem inueneris trāscende ꝛ teipm̄. Sed memē-
to cū te trāscenderis:ratiocinātez aiam te tran
scendere. Illuc ergo tēde: vn̄ ipm̄ lumē rōnis ac
cendit. Quo eni puenit ois bonꝰ rōcinator:nisi
ad vitatem. Cū ad se ipaz vitas nō vtiqꝫ ratio
cinādo pueniat:sed qđ rōcinātes appetūt ipa sit
vide ibi cōueniētiā q̄ supior esse nō possit:ꝛ ipe
cōueni cū ea. Cōfitere te nō esse qđ ipa est. Si
qdem se ipa nō q̄rit:tu aūt ad ipam q̄rendo ve
nisti:nō locoꝝ spacio:sed mētis affectu. vt ipe
interior hō cū suo inhabitatore nō infima ꝛ car
nali:sed sūma ꝛ spūali voluptate ꝯueniat. Aut
si nō cernis q̄ dico. ꝛ an vera sint dubitas:cerne
saltē vtrū te de his dubitare non dubites:ꝛ si
certū est te esse dubitātem:qr̄ vn̄ sit certū. non
illic tibi oio solis huiꝰ mundi lumē occurret:sed
lumē veꝝ qđ illuminat oēm hoiem venientem
in hūc mundū. Qđ his oculis videri nō potest
nec illis qbus fantasmata cogitant:p eosdē ocu
los aie impacta: sz illis qbus ipis fātasmatibꝰ
dicit: nō estis vos qđ ego q̄ro:neqꝫ illud estis
vnde ego vos ordino:ꝛ qđ mihi int vos feduz
occurrerit improbo: qđ pulcrū approbo. Cum
pulcrius sit illud vnde iprobo ꝛ approbo qr̄ hoc
ipm̄ magis approbo:ꝛ nō solum vobis:sz illis
oibus corpibꝰ: vn̄ vos hausi antepono. Dein
regulam ipaz quā vides:ꝯcipe hoc modo. Ois
q se dubitāte itelligit: veꝝ itelligit: ꝛ de hac re
quā itelligit certus est. De vero igitur certꝰ est
Ois igit q vtꝝ sit vitas dubitat i seipo hz veꝝ
vn̄ nō dubitet:nec vllū verū nisi veritate verū
est nō itaqꝫ oz eū de vitate dubitare:q potuit vn̄
cūqꝫ dubitare. Ubi vident hec:ibi ē lumē sine
spacio locoꝝ ꝛ tpoꝝ:ꝛ sine vllo spacioꝝ taliū fā
tasmate. nūqd ista ex aliqua pte corrūpi pōt:etiā
si ois rōcinator itereat:aut potiꝰ apud carnales
inferos veterascat:nō eni rōcinatio talia facit
sed inuenit. Ergo anq̄z ieniant in se manent:
ꝛ cū ieniunt:nos inouāt. Ita renascit iterior
hō:ꝛ exterior corrūpit de die in diez. Sed inte
rior exteriorē respicit:ꝛ in sua cōparatione feduz
videt. in pprio tn̄ genere pulcrū ꝛ corpoꝝ cōue
nientia letātem: ꝛ corrūpentez qđ in bonū sum
cōuertit:alimēta.s.carnis q̄ tn̄ corrupte.i.amit
tentia formā suam:in membroꝝ istoꝝ fabricā
migrāt:ꝛ corrupta reficiunt. In aliam formam
per cōuenientiā trāseuntia:ꝛ per vitalē motuz
dijudicant quodāmodo vt ex eis istructurā hu
ius visibilis pulcri q̄ apta sunt assumant:non
apta vero per cōgruos meatus eijciant. Quo
rū aliud feculentissimū redditur terre. ad alias

formas assumendas:aliud per totũ corpus ex-
altat:aliud totius aialis latentes numeros ac
cipit ⁊ inchoat in ꝑlem:⁊ sine ꝯueniẽtia duoꝝ
corpoꝝ:sine tali aliquo fantasmate ꝯmotũ:per
genitales vias ab ipso vertice defluit in ĩfima
voluptate. Jã vero in mr̃e per certos numeros
tẽpoꝝ in locoꝝ numeꝝ coaptat:vt suas regiões
queqꝫ mẽbra occupẽt:⁊ si modum paralitatis
seruauerit:luce coloris adiuncta nascit corpꝰ qd
formosum vocat:⁊ a suis dilectoribꝰ amat acer
rime:nõ tñ in eo plus placet forma q̃ mouet q̃ꝫ
vita q̃ mouet. Nã illud aial si nos amet allicit
violentiꝰ:si oderit autẽ succẽsemus ⁊ ferre non
possumꝰ:etiã si formã ipaꝫ p̃beat fruenti. Hoc
totum est voluptatis regnũ:⁊ ima pulcritudo:
subiacet eni corruptiõi. Qd si nõ esset: summa
putaret. Sed adest diuina ꝓuidẽtia q̃ hãc ostẽ
dat ⁊ nõ malã: ppt tã mãifesta vestigia primoꝝ
numeroꝝ:in qbus sapiẽtia dei nõ est numerus
⁊ extremã tñ esse:miscẽs ei dolores ⁊ morbos
⁊ distortiões mẽbroꝝ:⁊ tenebras coloris:⁊ ani
moꝝ simultates ac dissensiões:vt ex his ãmo
neamur incõmutabile aliqd esse q̃rendũ:⁊ hoc
facit ꝑ infima ministeria eoꝝ qbus id agere vo
luptatis est:quos exterminatores ⁊ ãgelos ira
cũdie diuie scripture nominãt. Q̃uis ipi nesciãt
qd de se agat boni. His siles sunt hoies q gau
dent miserijs alienis:⁊ risus sibi ⁊ ludrica spe
ctacula exhibẽt vel exhiberi volũt euersionibꝰ
⁊ erroribꝰ alioꝝ:atqꝫ ita in his oibus boni ãmo
nent ⁊ exercent ⁊ vincũt:⁊ triũphat:⁊ regnãt.
Mali vo decipiunt:cruciant:vincunt dãnant
⁊ seruiũt. nõ vni oium sũmo dño: sed vltimis
seruis illis videlicet angelis:q doloribꝰ ⁊ mise
rijs dãnatoꝝ pascunt ⁊ ꝓ ista maliuolẽtia bono
rũ liberatione torquẽter. Jta ordinant oẽs offi
cijs ⁊ finibꝰ suis in pulcritudinẽ vniuersitatis:
vt qd orremus in pte:si cũ toto ꝯsideremꝰ plu
rimũ placeat. Quia nec ĩ edificio iudicãdo vnũ
tñ angulũ ꝯsiderare debemus nec in hoie pul
cro solos capillos: nec in bene ꝓnunciãte solũ
digitoꝝ motũ: nec in lune cursu aliquas tridui
tñ figuras. Jsta eni q̃ ꝓpterea sũt ĩfima:q2 par
tibus inꝑfectis tota perfecta sunt: siue instatu:
siue in motu pulcra sentiantur:tota consideran
da sunt:si recte volumus iudicare. Veruꝫ eni
nostrum iudiciuꝫ:siue de toto:siue de pte iudi
cet:pulcrũ est: vniuerso qppe mundo supfertur
nec alicui pti eiꝰ inquãtũ verũ iudicamꝰ adhere-
mus. Error aũt noster pti adherens eiꝰ:ipe ꝑ se
fedus est. Sed sicut niger color in pictura cuꝫ
toto sit pulcer sic totũ istũ agonẽ decenter edit
incõmutabilis diuia ꝓuidẽtia:aliud victis:aliđ
certantibꝰ:aliud victoribꝰ: aliud spectatoribꝰ
aliud qetis ⁊ solũ deũ cõtẽplãtibꝰ tribuens:cũ
in his omnibus nõ sit malũ nisi peccatum ⁊ pe
na peccati. hoc est defectus volũtariꝰ a sũma es
sentia:⁊ labor in vltima nõ volũtariꝰ. Qd alio
modo sic dici potest. libtas a iustitia ⁊ seruitus
sub pctõ. Corrũpit aũt hõ exterior: aut ꝑfectu
interioris:aut defectu suo. Sed ꝑfectu iterioris
ita corrũpit:vt totiꝰ in melius reformet:⁊ re-
stituet in integrũ in nouissima tuba. vt nõ iam
corrũpat neqꝫ corrũpat. Defectu aũt suo ĩ pul-
critudies corruptibiliores. i. penaꝝ ordinẽ p̃ci-
pitat. Nec miremur q adhuc pulcritudines no
mino. nihil eni ẽ ordinatũ qd nõ sit pulcrũ: ⁊ si
cut ait aplus. ois ordo a deo ẽ. necesse ẽ aũt fa
teamur meliorẽ esse hoieꝫ plorãtẽ:q̃ꝫ letãtẽ vmi
culũ. ⁊ tamẽ vmiculi laudẽ sine vllo mẽdacio
copiose possuꝫ dicere. cõsiderãs nitorẽ coloris
figurã teretem ⁊ rectitudinẽ corpis:priora cum
medijs:media cũ posterioribꝰ ꝯgruẽtia. ⁊ vni-
tatis appetẽtiã ꝓ sue nature hũilitate seruãtia
nihil ex vna pte formatũ:qd nõ ex altera parili
dimẽsione rñdeat. Quid iã de aia ipa dicã: ve-
getante modulũ corpis sui:qũo eũ nũerose mo
neat:qũo appetat cõuenientia: qũo vincat an t
caueat obsistentia:quãtũ potest:⁊ ad vnũ sensũ
incolumitatis referens oia:vnitateꝫ illã cõdi-
tricem naturarũ oium:multo euidentiꝰ q̃ꝫ cor-
pus insinuet:loquor de vmiculo aiante qlicũqꝫ
Cineris ⁊ stercoris laudẽ verissime atqꝫ vber
rime pleriqꝫ dixerunt. Quid ergo mirꝫ est si ho
minis aiam:q̃ vbicũqꝫ sit ⁊ q̃liscũqꝫ sit oi cor-
pore ast melior. dicã pulcre ordinari ⁊ de penis
eiꝰ alias pulcritudines fieri:cũ ibi nõ sit qñ mise
ra est: vbi esse beatos decet. sed ibi sit vbi esse
miseros decet. Prorsus nemo nos fallat. Quic
quid recte vitupatur in melioris compatione
respuit. Ois autẽ natura q̃uis extrema:q̃uis
infima:in cõpatione nihil iure laudat: Et cum
cuiqꝫ nõ est bene si melius esse potest: quare si
nobis potest bene esse cũ ipa veritate: male su-
mus cuꝫ quolibet vestigio vitatis. multo ergo
deterius cũ extremitate vestigij:qñ carnis vo
luptatibus adheremus. Vincamꝰ ergo huiꝰ cu
piditatis vel blãditias vel molestias:subiuge
mus nobis ducibꝰ hãc femiã si viri sumꝰ:⁊ ipa
erit melior:nec iã cupiditas:sed tpantia nomi
nabitur. Nã cuꝫ ipa ducit:nos autẽ seqmur:cu
piditas illa ⁊ libido:nos vero temeritas ⁊ stul
ticia nũcupamur. Sequamur christũ caput no
strum vt ⁊ nos sequat:cui caput sumus. Hoc ⁊
femis precipi potest: nõ naturali sed fraterno
iure. quo iure in christo nec masculus nec femi
na sumus. Habent eni ⁊ ille virile qddã vnde
femineas subiugent voluptates: vdne christo
seruiãt ⁊ imperent cupiditati. Qd in multis vi
duis ⁊ virginibꝰ dei:in multis etiã maritatis:ſꝫ

iam fraterne ꝯiugalia iura seruantibus xpiani
populi dispēsatōe manifestū ē. Qđ si ab ea par
te cui dñari de⁹ nō iubet: atq̧ vt i nr̄az possessi
onē restituāur: ⁊ hortaꝛ ⁊ opitlaꝛ: si ergo ab hac
pte p negligētiā ⁊ ipietatē vir subdit⁹ fuerit. i.
mēs ⁊ rō: erit qdē hō turpis ⁊ miꝛ: ſʒ destinaꝛ i
hac vita: ⁊ p⁹ hāc vitā ordiatur: quo eū ōstiari: ⁊
vbi ordiari sūm⁹ ille rector ⁊ dn̄s iudicat. nul-
la itaq̧ feditate vniuersaꝫ creaturā maculari p
mittitur. Ambulem⁹ ergo dū diez habem⁹. i.
dū rōe vti possim⁹: vt ad deū ꝯuersi: vbo ei⁹ qđ
veꝝ lumē ē illustrari mereamur: ne nos tene-
bre ꝯp̄hēdant. Dies ē. n. p̄sētia illi⁹ lumis qđ il
luminat oēꝫ hoiez veniētē in hūc mūdū. Hoiez
dixit q rōe vti pōt: ⁊ vbi cecidit ibi incūbere vt
surgat. Si ergo voluptas carnis diligitur: ea
ipsa diligēti⁹ ꝯsideretur: ⁊ cū ibi recognita fue-
rit quorūdā vestigia numeroꝝ q̄rēdū ē vbi sine
tumore sint. Ibi. n. magis vnū ē qđ est: ⁊ si tales
sūt i ipsa motiōe vitali: q̄ i seminib⁹ opaꝛ magis
ibi mirādi sūt q̄ꝫ i corpe. Si. n. nūeri seminū si
cut ipsa semia tumerēt: de dimidio grano fici
arbor dimidia nasceretur: neq̧ ō aialiū semini
b⁹ etiam nō totis: aialia tota ⁊ integra gigneren
tur: neq̧ tātillū ⁊ vnū semē vim hrēt sui cuiusq̧
generis inumerabilē. De vno qppe ſʒ suā naꝫ
pn̄t vel segetes segetū: vel silue siluaꝝ: vel gre
ges gregū: vel ppl̄i populoꝝ: p secula ppagari:
vt nullū foliū sit: vel nullus pilus p taꝫ numero
saꝫ successionē: cui⁹ nō rō in illo p̄mo ⁊ vno se-
mine fuerit. Deide illud cogitādū ē: q̄ꝫ numero
sas: q̄ꝫ suaues sonoꝝ pulcritudies: vberat⁹ aer
traijciat: cā tāte luscinia: q̄s illi⁹ auicule aīa: nō
taꝫ libere cū liberet fabricaretur: nisi vitali mo
tu incorpaliter hrēt impressas. Hoc ⁊ i ceteris
aiantib⁹: q̄ rōne carētia: sensu tn̄ nō carēt aiad-
uerti pōt. Nullū. n. hoꝝ ē: qđ nō vel in sono vo
cis: vel in cetero motu atq̧ opatiōe mēbrorūꝫ
numerosū aliqd ⁊ i suo generꝛ moderatū gerat
nō aliq̄ scia: ſʒ tn̄ intimis nature terminis ab il
la incōmutabili numeroꝝ lege modulatis. Re
deam⁹ ad nos: ⁊ omittam⁹ ea q̄ cuꝫ arbustis ⁊
bestijs hēm⁹ coia. Uno nāq̧ mō irūdo nidificat
⁊ vnūquodq̧ auiū gen⁹ vno aliquo suo mō: qd
ē ergo in nobis: quo ⁊ de illis oīb⁹ iudicamus
q̄s figuras appetāt: ⁊ q̄ten⁹ ipleāt: ⁊ nos in edi-
ficijs alijsq̧ corpeis opib⁹ tanq̄ꝫ dn̄i oīuꝫ taliū
figuraꝝ inumerabilia machinamur? Quid ē in
nobis qđ int⁹ intelligit has ipsas visibiles cor
poꝝ moles pportiōe magnas eē vel paruas: ⁊
omne corpus hrē dimidiū q̄ꝫtulūcūq̧ sit: ⁊ si di
midiū inumerabiles ptes: itaq̧ oē granū milij
ue partitāte: q̄ꝫtā in hoc mūdo nosꝛ corp⁹ tenꝫ
taꝫ magnū esse q̄ꝫ mūdus ē nobis: totūq̧ istum
mundū figuraꝝ rōne pulcrū eē: nō mole: magnū
aūt videri: nō p sua quātitate: sed p breuitate
nr̄a ⁊ aialiū: qb⁹ est plenus: q̄ rursus cū habeant
infinitatē diuisiōis: nō ipsa p se: ſʒ in aliorum: ⁊
maxime ipsi⁹ vniuersi ꝯparatōe taꝫ parua sūt?
Nec in spatio tēpoꝝ alia rō est: q: vt ois loci: sic
ois tēporis lōgitudo hʒ dimidium sui: q̄ꝫuis. n.
sit breuissima: ⁊ incipit ⁊ pgrediꝛ ⁊ desinit. Ita-
q̧ nō pōt nisi hrē dimidiū dū ibi diuiditur qua
trāsit ad finē. Ac p hoc ⁊ breuis syllabe tp̄s: in
comparatiōe longioris breue: ⁊ hora brumalis
estiue hore ꝯparata minor est. Sic mora vnius
hore ad diē: ⁊ diei ad mēseꝫ: ⁊ mensis ad ānuꝫ
⁊ āni ad lustꝝ: ⁊ lustri ad maiores circūitus: ⁊
ipsi ad vniuersuꝫ tp̄s relati breues sunt: cuꝫ illa
ipsa numerosa successio: ⁊ q̄dā gradatio: siue lo
caliū siue tpaliū spacioꝝ: nō tumore vel mora:
sed ordinata ꝯuenientia pulcra iudicetur. Ipse
aūt ordinis modus viuit in vitate ppetua: nec
mole vastus: nec ptractiōe volubilis: sed potē
tia sup oēs locos magnus: eterninate sup oia tē
pora imobilis: sine quo tn̄ nec vlli⁹ molis vasti
tas in vnū redigi: nec vllius tpis pductio pōt
ab errore cohiberi: ⁊ aliquid esse vel corpus vt
corpus vel motus vt mot⁹ sit. Ipsaꝫ est vnuꝫ
p̄ncipale. nec p finitū nec p infinitū crassuꝫ: nec
p finitū nec p infinitū mutabile. Non. n. hʒ ali-
ud hic: aliud alibi: aut aliud nunc: aliud postea:
q: sūme vn⁹ est pater vitatis: pr̄ sue sapie: que
nulla ex pte dissilis: silitudo ei⁹ dicta est ⁊ ima-
go: q: ō ipso est. Itaq̧ etiā fili⁹ recte dr̄ ex ipso:
cetera p ipsuꝫ. Precessit eniꝫ forma oīuꝫ sūme
iplens vnū de quo est: vt cetera q̄ sūt in q̄ꝫtū sūt
vni silia p eā formā fierent. Hoꝝ alia sic sunt p
ipsaꝫ: vt ad ipsaꝫ etiā sint vt ois rōnalis: ⁊ itel-
lectualis creatura. in q̄ hō rectissime dr̄ factus
ad imaginē ⁊ silitudinē dei. Nō. n. aliter icōmu
tabilē vitateꝫ posset mēte ꝯspicere. Alia vo ita
sūt p ipsaꝫ facta: vt n̄ sint ad ipsaꝫ: Et iō rōalis
aīa si creatori suo fuiat: a quo facta est: ⁊ p queꝫ
facta est. ⁊ ad queꝫ facta est. cūcta ei cetera fui-
ent: ⁊ vita vltia q tā vicia illi est ⁊ est adiutoriū
ei⁹ p qđ impat corpori. ⁊ ipʒ corp⁹ extrema na-
tura ⁊ essentia: cui oīmodo cedenti ad arbitriū
dn̄abitur. nullā de illo sentiens molestiā. q: iam
nō ex illo nec p illud q̄ret beatitudineꝫ sed ex dō
per seipsam percipiet. Reformatuꝫ ergo corp⁹
⁊ sāctificatū sine detrimento corruptiōis ⁊ sine
onere difficultatis administrabit. In resurre-
ctione enim nec nubent neq̧ nubentur sed erūt
sicut angeli in celis. Esca vo ventri ⁊ venter escis
De⁹ aūt ⁊ hunc ⁊ illas destruet. qm̄ non est re-
gnum dei esca ⁊ potus. sed iustitia ⁊ pax ⁊ gau-
dium. Quapropꝛ etiā in ista corporis voluptate
inuenimus vnde cōmouemur eā cōtēnere: nō q:
maluꝫ est natura corporis: ſʒ q: in extremi boni

dilectiōe turpiter volutatur:cui p̄rimis inhere
re fruiq̄ꝫ ꝯcessum est. Cū trahitur auriga ⁊ sue
temeritatis dat penas.quicquid illud ē quo vte
baƚ accusat:sꝫ iploret auxiliū:iubeat dn̄s rerū:
obsistaƚ eqs:alia iā spectacula de illiꝰ p̄cipita-
tiōe faciētibꝰ:⁊ nisi subueniaƚ d̄ morte facturis
Restituatur i locū:sup rotas collocetur: habe-
naꝝ iura reddātur:regat cautiꝰ obtemꝑantes ⁊
edomitas bestias: Tūc sētiret q̄ꝫ bn̄ currꝰ ⁊ tota
illa iūctio fabricata sit:q̄ ruina eiꝰ ⁊ ipm̄ afflixe
rat:⁊ cursū decētissime moderationis amiserat
q: ⁊ huic corꝑi ibecillitatē pepit aīe male vtētis
auiditas i ꝑadiso: vsurpās vetitū cibū ꝯtra me
dici disciplinā:q̄ sēpiterna ꝯtineƚ salus. Si er-
go i ista ipa visibilis carnis ibecillitate:vbi be
ata vita eē nō pōt:iueniƚ āmonitio beate vite
ꝓpter speciē de sūmo bono vsq̄ꝫ ad ima venien
tē:q̄ꝫto magis i appetitiōe nobilitatis ⁊ excel-
lētie:⁊ i omni suꝑbia vanaq̄ꝫ pōpa huiꝰ mūdi.
Quid.n.aliud i ea hō appetit:nisi solus eē si fi-
eri possit cui cūcta sbiecta sūt:ꝑuersa.s.imitatio
ne oipotētis dei: Quē si subditꝰ imitareƚ: fm̄ p̄
cepta eiꝰ viuēdo:per eū hr̄et subdita cetera:nec
ad tātā deformitatē veniret:vt bestiolā timeret
q vult hoībꝰ imꝑare. Hꝫ ergo ⁊ suꝑbia quēdaꝫ
appetitū vnitatis ⁊ oipotētie:sꝫ i reꝝ tꝑaliū pri-
cipatu:q̄ oia trāseūt tanq̄ꝫ vmbra. Inuicti eē vo
lumꝰ ⁊ recte:hꝫ.n.h̄ animi nr̄i natura post deū
a quo ad eiꝰ imaginē factꝰ ē:sꝫ eiꝰ p̄cepta erant
ꝯuanda:qbꝰ ꝯuatis nemo nos vinceret. Nūc vo
dum ipsa cuiꝰ v̄bis turpiter ꝯsensimꝰ domatur
dolore pariēdi:⁊ nos i terra laboramꝰ:⁊ cū ma-
gno dedecore suꝑamur ab oibus q̄ nos ꝯmoue
re ac ꝑturbaƚ potuerūt. Itaq̄ꝫ nolumꝰ ab hoībꝰ
vici:⁊ irā nō possumꝰ vicere. Qua turpitudine
qd execrabiliꝰ dici pōt: Fatemur hoiem h̄ esse
qd̄ nos sumꝰ.q tn̄ ⁊ si habeat vicia:nō ē tn̄ ipse
viciū. Quāto igiƚ honestiꝰ hō nos vicit q̄ꝫ vici
um: Quis aūt dubitet imane viciū eē inuiden-
tiā:q̄ necesse ē torqueaƚ ⁊ subijciatur: q nō vult
in rebꝰ tꝑalibꝰ vinci: Meliꝰ est ergo vt hō nos
vicat q̄ꝫ iuidētia: vel quodlibet aliud viciuꝫ.
Sꝫ nec ab hoie vici pōt q vicia sua vicerit. Nō
enim vicitur:nisi cuꝫ ei eripiƚ ab aduersario qd̄
amat. Qui ergo amat id solū qd̄ amāti eripi nō
pōt:ille idubitāter iuictꝰ ē:nec vltra cruciatur i
uidia. Id.n.diligit:ad qd̄ diligēdū ⁊ ꝑcipiēduꝫ
q̄ꝫto plures venerit.tāto eis vberiꝰ gratulatur.
Diligit.n.deū ex toto corde:⁊ ex tota aīa:⁊ ex
tota mēte:⁊ diligit ꝓximū tanq̄ꝫ seipsuꝫ. Nō er-
go illi iuidet vt sit qd̄ ipse est imo adiuuat etiaꝫ
q̄ꝫtū pōt.nec pōt amittere ꝓximū quē diligit tā-
q̄ꝫ seipsum:q: neq̄ꝫ in seipso ea diligit q̄ oculis
subiacēt aut vllis alijs corporeis sēsibus. Ergo
apud semetipsuꝫ hꝫ.quē diligit tanq̄ꝫ seipsum.

Ea aūt est regula dilectiōis: vt q̄ sibi vult bōa
ꝑuenire:⁊ illi velit:⁊ q̄ accidere sibi mala n̄ vult
⁊ illi nolit. Hanc volūtatē erga oēs hoies ꝯuat.
nam erga neminē oꝑandū est maluꝫ:⁊ dilectio
ꝓximi malū nō oꝑatur. Diligamꝰ ergo vt p̄ce-
ptū est etiā inimicos nr̄os:si v̄e inuicti eē volu-
mus.non.n.ꝑ seipsuꝫ qsq̄ꝫ hoīum inuictus est
sed ꝑ illā incōmutabilē legē:cui quicunq̄ꝫ ꝯuiunt
soli sunt liberi. Sic.n.eis qd̄ diligūt auferri nō
potest. Que res vna iuictos facit:⁊ ꝑfectos vi-
ros.naꝫ si vel ipꝫ hoieꝫ hō dilexerit:nō tāq̄ꝫ se-
ipsū:sꝫ tāq̄ꝫ iumētū:aut balneas:aut auiculam
pictā: vel garrulā.i.vt ex eo aliqd tꝑalis volu-
ptatis aut ꝯmodi capiat:ꝯuiat necesse ē nō hoi:
sꝫ qd̄ est turpiꝰ:tā fedo ⁊ detestabili vicio: quo
nō amat hoieꝫ sicut hō amādus est. Quo vitio
dn̄ante: vsq̄ꝫ ad extremā vitā vel potiꝰ mortē
ꝑducitƚ. Sꝫ nec sic qdē ab hoie hō diligēdus est:
vt diligūƚ carnales frēs vl̄ filij vl̄ ꝯiuges vel q-
q̄ꝫ cognati: vl̄ affines aut ciues.nā ⁊ dilectio ista
tꝑalis ē.nō.n.vllas tales necessitudies hr̄emꝰ
q̄ nascēdo ⁊ moriēdo ꝯtigūt:si natura nr̄a in p̄ce
ptis ⁊ imagine dei manēs:i istaꝫ corruptioneꝫ
nō religaretur. Itaq̄ꝫ ad p̄stinā ꝑfectāq̄ꝫ naturā
nos ipsa v̄itas vocās:p̄cipit vt carnali ꝯsuetu-
dini resistamꝰ:docēs neminē aptū eē regno dei
q nō istas carnales necessitudies oderit. neq̄ꝫ h̄
cuiq̄ꝫ inhumanū videri dꝫ. Magis.n.est ihu-
manū nō amare i hoie qd̄ hō est:sꝫ amare qd̄ fi
liꝰ est.h̄ est.n.nō in eo amare illud qd̄ ad deuꝫ
ꝑtinet:sꝫ amare illud qd̄ ad se ꝑtinet. Quid er-
go mirꝝ si ad regnū nō ꝑuenit:q n̄ cōem sꝫ ꝓ̄uatā
reꝫ diligit. Immo vtrūq̄ꝫ ait qspiā.imo illd̄ vnū
dicit deꝰ. Dicit.n.v̄issime v̄itas.nemo pōt du-
obus dn̄is seruire.nemo.n.pōt ꝑfecte diligere
quo vocamur:nisi oderit vn̄ reuocamur. Vo-
camur aūt ad ꝑfectā naturā humanā:q̄leꝫ ante
peccatū nostꝝ deus fecit.reuocamur auteꝫ ab
eius dilectiōe quaꝫ peccādo meruimus. Quare
oderiuꝰ oportet: vnde autem liberemur opta
mus. Oderimꝰ ergo tꝑales necessitudies si eter
nitatis charitate flagramꝰ. Diligat hō ꝓximuꝫ
tanq̄ꝫ seipsuꝫ. Certe.n.sibijpsi nemo ē pater aut
filius:aut affinis:aut aliqd huiusmodi:sꝫ tm̄ hō
Qui ergo diligit aliquē tanq̄ꝫ seipsum:hoc i eo
dꝫ diligere qd̄ sibijpse est. Corpora vero nō sunt
qd̄ nos sumus.non ergo in hoie corpus est ex-
petēdū aut desiderandū. Valet.n.ad hoc etiam
qd̄ preceptū est.non ꝯcupiscas rem ꝓximi tui.
Quapropter qsq̄s in ꝓximo aliud diligit q̄ꝫ sibi
ipse est:non eū diligit tanq̄ꝫ seipsū. Ipsa igitur
natura humana sine carnali cōditiōe diligēda
est:siue sit ꝑficiēda siue perfecta. Oēs sub vno
deo patre cognati sunt:qui euꝫ diligūt ⁊ faciūt
volūtatē ipsius.⁊ inuicē sibi sūt.⁊ patres cū si

bi ꝯsulūt: ⁊ filij cū sibi obtꝑant: ⁊ frēs maxīe:
q₂ eos vnus pater testō suo ad vnā hereditatē
vocat. Quapropꝑ cur iste nō inuictꝰ sit hoīem di
ligendo: cū in eo nihil ꝑter hoīem diligat. i. cre-
aturā dei ad eius imaginē factā: nec ei possit de
esse ꝑfecta natura quā diligit cū ipse ꝑfectꝰ est.
Sic. n. vbigrā: si qsqꝫ diligat bene cātantē non
hūc aut illū: sꝫ tm̄ bn̄ cātātē quēlꝫ: cū sit cātor ipe
ꝑfectꝰ: ita vult oēs tales eē: vt tn̄ ei nō desit qđ
diligit: q₂ ipe bn̄ cātat. Nā si cuiqꝫ inuidet bene
cātāti: nō iā illud diligit: sed ad laudē: aut aliqđ
aliud: quo bn̄ cātādo vult ꝑuenire: ⁊ pōt ei mi-
nui vel auferri: si ⁊ aliꝰ bn̄ cātauerit. Qui ḡ inui-
det bn̄ cātāti nō amat bn̄ cātātē: sꝫ rursus q eo ī
diget nō cātat bn̄. Qđ multo accōmodatiꝰ de bn̄
viuēte dici pōt: q₂ ⁊ inidere nulli pōt: quo. n. ꝑ-
ueniūt bn̄ viuētes: tm̄dē ē oībꝰ: nec minꝰ sit cuꝫ
plēs habuerit. Et pōt eē tps quo bonꝰ cātor cā-
tare nō decēter qat: ⁊ idigeat voce alteriꝰ: q̄ sibi
exhibeaꝑ qđ diligit: tāqꝫ si alicubi ꝯuiueꝑ: vbi cū
cātare turpe sit: sꝫ deceat audire cātātē. Bn̄ āt
viuē sp̄ decet. Quare qsqs hͦ ⁊ diligit ⁊ facit: nō
solū nō iuidet imitātibꝰ. sꝫ eis se ꝓbet libētissime
atqꝫ hūanissime qꝫtū pōt. nec tn̄ eis idiget. Nā
qđ ī illis diligit: ī seipo hꝫ totū atqꝫ ꝑfectū. Ita cū
diligit primͫ tāqꝫ seipꝫ nō iuidet ei: q₂ nec sibiipi
ꝓstat ei qđ pōt: q₂ ⁊ sibi nō eo īdiget: q₂ nec seipo
tm̄ deo idiget: cui adherēdo btūs est. Nemo āt
illi eripit deū. Ille ḡ verissime atqꝫ certissime ini-
ctus hō est: q coheret deo: nō vt ab eo aliqđ bo
ni extra mercaꝑ: sꝫ cui nihil aliud qꝫ ipꝫ herere
deo bonū est. Hic vir qꝫdiu est ī hac vita vtitur
amico ad repēdendā grāꝫ: vtiꝑ inimico ad pa-
tiētiaꝫ: vtiꝑ qbus pōt ad bn̄ficētiaꝫ. vtiꝑ oībus
ad beniuolētiā: ⁊ qꝫqꝫ tꝑalia nō diligat ipe recte
vtiꝑ tꝑalibus ⁊ pro eoꝝ sorte hoībus cōsulit: si
equalr̄ nō ꝓt oībus. Quare si aliquē familiariū
suoꝝ ꝓmptiꝰ qꝫ quēlꝫ alloquiꝑ: nō eū magis dili
git: sꝫ ad eū hꝫ maiorē fiduciā ⁊ aptiorē tēporis
ianuā. Tractat. n. tēpori deditos tāto meliꝰ qꝫ-
to minꝰ ipse obligatꝰ est tꝑi. Cū itaqꝫ oībꝰ quos
ꝑiter diligit ꝓdesse nō possit nisi ꝯiunctioribꝰ ꝓ
desse maluit iniustꝰ est. Animi aūt ꝯiūctio maior
est qꝫ locoꝝ aut tēpoꝝ: quibus in hoc corpe iun
gimur: sed ea maxima est que oībus ꝓualet. Nō
ergo iste affligiꝑ morte cuiusqꝫ: qm̄ qui toto aīo
deū diligit: nouit nec sibi perire qđ deo nō ꝑit.
Deus aūt dn̄s ē: ⁊ viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ. nō cuiusqꝫ
miseria miser est: q₂ nec cuiusqꝫ iusticia iustus ē:
⁊ vt nemo illi iusticiā ⁊ deū sic nemo aufert bti-
tudinē. Et si aliqn̄ forte alicuius ꝑiculo vel er-
rore vel dolore cōmoueꝑ: vsqꝫ ad illius auxiliū
aut correctionē aut ꝯsolationeꝫ: non vsqꝫ ad su
am subuersionē valere patitur. In omnibus āt
officiosis laboribus future quietis certa expe-
ctatione nō frāgiꝑ. Quid eniꝫ ei nocebit: qui be
ne vti etiā inimico potest. Eius enim presidio
atqꝫ munimēto inimicitias nō pertimescit: cu-
ius precepto ⁊ dono diligit inimicos. Huic vi
ro in tribulationibus paruꝫ est nō cōtristari. nisi
etiā gaudeat: sciens q tribulatio patiētiā opera
tur: patiētia probatōeꝫ: probatio speꝫ: spes autē
nō cōfundit: quoniā charitas dei diffusa est ī cor
dibus nr̄is; per spūm sanctū qui datus est nobis
Quis huic nocebit? Quis hūc subiugabit? Ho
mo qui ꝓsperis rebus proficit: asperis quid pro
fecerit discit. Cū. n. mutabiliū bonoꝝ adest co
pia: nō eis cōfidit: sed cū subtrahunꝑ; agnoscit
vtꝝ euꝫ nō ceperint. q₂ plerunqꝫ cū assunt nobis
putamꝰ q nō ea diligamꝰ: sed cū abesse ceperint
inuenimꝰ qui simus. Hoc enim sine amore nr̄o
aderat: qđ sine dolore discedit. Videꝑ ergo vi-
cere cū vincaꝑ: qui sꝑerādo ad id ꝑuenit: qđ cū
dolore amissurus est: ⁊ vincit cū vinci videaꝑ:
quisquis cedēdo ad id peruenit: qđ nō amittit
inuitus. Quē ergo delectat libertas ab amore
mutabiliū rerū liber esse appetat: ⁊ quē regna-
re delectat: vni oīum regnatori deo subditꝰ he
reat: plus eū diligēdo qꝫ seipsuꝫ: ⁊ hec est perfe-
cta iusticia: qua potius potiora: ⁊ minus mino-
ra diligimus. Sapiētē animā atqꝫ ꝑfectā talē
diligat qualē illā videt: stultā nō talē: sed q₂ esse
ꝑfecta ⁊ sapiēs pōt: q₂ nec seipsuꝫ debet stultuꝫ
diligere: naꝫ qui se diligit stultū nō proficiet ad
sapiētiā: nec fiet quisqs qualis cupit esse nisi se
oderit qualis est. Sed donec ad sapiētiā ꝑfecti
onēqꝫ veniaꝑ: eo animo ferat stultitiā proximi:
quo suā ferret si stultus esset: ⁊ amaret sapiam.
Quapropter si ⁊ ipsa sꝑbia vere libertatis ⁊ ve
ri regni vmbra est: etiā per ipsaꝫ nos cōmemo-
rat diuina ꝓuidētia: quid significemus viciosi: ⁊
quo debeamꝰ redire correcti. Iā vero cūcta spe
ctacula: ⁊ oīs illa que appellaꝑ curiositas: quid
aliud q̄rit qꝫ de reꝝ cognitione letitiā. Quid er
go admirabilius: qđ speciosius ipsa veritate?
ad quā oīs spectator ꝑuenire se cupere cōfitetur
cū vehemēter ne fallaꝑ inuigilat: ⁊ inde se iactat
si aliquid acutius ceteris ⁊ viuacius in spectādo
cognoscat ⁊ iudicet. Ipsuꝫ deniqꝫ prestigiatorē:
nihil aliud qꝫ fallaciā profitēteꝫ diligēter intuē
tur: ⁊ cautissime obseruāt: ⁊ si eludunꝑ. q₂ sua il
ꝓūt: illiꝰ delectanꝑ sciētia qui eos eludit. nā ⁊ si
ille nesciret qbus causis fallanꝑ intuētes: vl ne-
scire crederet ꝑiter errāti nullus plauderet. Si
qs aūt de populo vnꝰ eū deprehēderit: maioreꝫ
illo laudē se mereri putat nō ob aliud: nisi q₂ d
cipi falliqꝫ nō potuit. Si aūt multis apertus sit
nō ille laudaꝑ: sꝫ irridenꝑ ceteri q talia deprehē
dere nequeūt. Ita oīs palma cognitioni datur ⁊
artificio ⁊ cōprehēsioni veritatis: ad quā nullo

modo perueniūt qui foris eam querūt. Itaq; in
tātas nugas ⁊ turpitudines mersi sumus: vt cū
interrogati quid sit melius: verū an falsuz: ore
vno respōdeamus: veꝝ esse melius iocis ⁊ lu
dis: tñ vbi nos vtiq; nō vera sed falsa delectāt
multo ꝓpensius ꝙ̄ ꝓ̄ceptis ipsius veritatis he
reamus ita nr̄o iudicio ⁊ ore punimur: aliud ra
tione approbātes: aliud vanitate sectātes. Tā
diu aūt est ludicrū ⁊ ioculare aliqd: ꝙ̄diu noui-
mus: in cuius veri cōparatōe rideat. Sed dili-
gēdo talia excidimꝰ a vero: ⁊ nō iā inuenimꝰ qua
ruz reꝝ incitamēta sint: qbus tāq; primis pul-
chris inhiamꝰ: ⁊ ab eis recedētes amplexamur
nr̄a fantasmata. nā redeūtibus nobis ad inue-
stigādā veritatez: ipa in itinere occurrūt: ⁊ nos
trāsire nō sinūt. nullis viribꝰ sed magis insidijs
latrocināntia: nō intelligētibꝰ ꝙ̄ late pateat qd̄ di
ctū est. Cauete a simulacris. Itaq; alij ꝑ innume
rabiles mūdos vaga cogitatōe volutati sunt:
Alij deū esse nō posse nisi corpus igneū putaue
runt. Alij cādorez lucis imense: per infinita spa
cia vsq;quaq; porrectū: ex vna tñ ꝑte q̄si nigro
quodā cuneo fissuz: duo aduersa regna opinan-
tes: ⁊ talia rebꝰ ꝯstituentes pricipia: cū suis fan
tasmatibꝰ fabulati sunt. Quos si iurare cogam
vtꝝ hec vera esse sciāt: fortasse nō audeāt: sed vi
cissim dicāt. Tu igit ostēde qd veꝝ sit. Quibꝰ si
nihil respōdeā nisi vt illā lucez querāt qua eis
apparet ⁊ certū est aliud esse credere: aliud itel-
ligere iurarēt ⁊ ipsi: nec oculis videri posse istā
lucem: nec cū aliqua locoꝝ vastitate cogitari: ⁊
nusq; nō presto esse querentibus: ⁊ nihil ea cer
tius atq; serenius inueniri. Que rursus oīa que
de hac luce mentis nūc a me dicta sūt: nulla alia
ꝙ̄ eadez luce manifesta sunt. Per hanc. n. itel-
ligo vera esse que dcā sūt: ⁊ hec me intelligere
ꝑ hāc rursus intelligo: ⁊ hoc rursus ⁊ rursus cū
qsq; se aliqd intelligere intelligit: ⁊ idipsuz rur
sus intelligit: in infinitū ꝓgere intelligo: ⁊ nulla
hic esse spacia cuiusq; tumoris aut volubilita-
tis intelligo. Intelligo ēt nō me posse intellige-
re nisi viuā: ⁊ me viuaciorē intelligo fieri certiꝰ
itelligo. Eterna. n. vita vitā tꝑalez viuacitate
ipsa superat: nec qd sit eternitas nisi intelligēdo
ꝯspicio. Mētis qppe aspectu oēz mutabilitatē
ab eternitate seiungo: ⁊ in ipa eternitate nulla
spacia tꝑis cerno: qꝛ spacia tꝑis p̄teritis ⁊ futu-
ris reꝝ motibꝰ ꝯstant. Nihil aūt preterit in eter
no ⁊ nihil futuꝝ est: qꝛ ⁊ qd̄ p̄terit esse desinit: ⁊
qd̄ futuꝝ est nōdū esse cepit. Eternitas aūt tātū
modo est: nec fuit quasi iaz nō sit: nec erit quasi
adhuc nō sit. Quare sola ipsa verissime dicere
potuit humane mēti: ego sū qui suz: ⁊ de illa ve-
rissime dici poterat. Qui est misit me. Cui si nō
dū possumus inherere obiurgemur saltē nr̄a fā

tasmata ⁊ tā nugatorios ⁊ deceptorios ludos d̄
spectaculo mētis eijciamus. Utamur gradibꝰ
quos nobis diuia ꝓuidētia fabricare dignata ē
Cū. n. figmētis ludicris nimiū delectati euane-
scerēmꝰ in cogitationibꝰ nr̄is: ⁊ totā vitā nr̄az in
quedā vana sōnia verterēmꝰ rōnali creatura ser
uiēte legibꝰ suis: per sonos: ac lr̄as: ignē: fumū:
nubē: colūnā: quasi q̄dā verba visibilia cū infan
tia nostra parabolis ac similitudinibꝰ quodāmō
ludere: ⁊ interiores oculos nr̄os luto huiusce-
modi curare nō aspernata est ineffabilis mise-
ricordia dei. Distinguamus ergo quā fidē debe
amus historie: quā fidē debeamꝰ itelligētie: qd
mādemꝰ memorie veꝝ eē nesciētes sz credētes
tñ: ⁊ vbi sit veꝝ qd̄ nō venit ⁊ trāsit: sed semper
eodē mō manet: qui sit modus interpretāde al
legorie que ꝑ sapiaz dicta credit in spūsctō: vtꝝ
a visibilibꝰ antiquioribꝰ ad visibilia recētiora
eā ꝑducere sufficiat: an vsq; ad aie affectiones
atq; naturā: an vsq; ad incōmutabilē eternitatē
an alie visibilia gesta significēt: alie motꝰ aīoꝝ.
alie legē eternitatis: an alique inueniant in q-
bus hec oia inuestigāda sint: ⁊ q̄ sit stabilis fides
siue historica ⁊ tꝑalis: siue spūalis ⁊ eterna: ad
quā oīs interpretatio auctoritatis dirigēda sit:
⁊ qd ꝓsit ad intelligēda ⁊ obtinēda eterna: vbi
finis est oīum bonoꝝ actionū: fides reꝝ tꝑaliuz
⁊ qd intersit inter allegoriā historie: ⁊ allegoriā
facti: ⁊ allegoriā sermonis: ⁊ allegoriā sacramē
ti: ⁊ quō ipsa locutio diuinaꝝ scripturaꝝ sm̄ cu-
iusq; lingue ꝓprietatē accipiēda sit. hz. n. oīs li-
gua sua q̄daz ꝓpria genera locutionū: que cū in
aliā linguā trāsferunt: vident absurda: qd ꝓsit
tāta loquēdi hūilitas: vt ñ solū ira dei ⁊ tristicia
⁊ a somno exꝑgefactio: ⁊ memoria: ⁊ obliuio: ⁊
alia nōnulla que in bonos hoīes cadere nō pñt
sed ēt pnie: zeli: crapule noīa: ⁊ alia hmōi in sa-
cris libris inueniant: ⁊ vtꝝ oculi dei ⁊ manus ⁊
pedes ⁊ alia huius generis mēbra: que in scri-
pturis noiant ad visibilē formā humani corpo
ris referēda sint: an ad significatōes intelligibi
liū ⁊ spūaliū potētiaꝝ: sicut galea ⁊ scutū ⁊ gla-
dius ⁊ cingulū ⁊ cetera talia ⁊ qd̄ maxime que-
rendū est: qd ꝓsit generi humano: ꝙ sic nobis ꝑ
rōnalez ⁊ genitalē ⁊ corporalē creaturā sibi ser
uientē diuina ꝓuidētia locuta est quo vno cogni
to: oīs ab aīo ꝓteruitas puerilis excludit: ⁊ itro
ducit sacrosancta religio. Omissis igit ⁊ repudi
atis nugis theatricis ⁊ poeticis: diuinaꝝ scri-
pturaꝝ ꝯsideratōe ⁊ tractatōe pascamꝰ aīuz atq;
potemꝰ vane curiositatis fame ac siti fessum ⁊
estuātē: ⁊ inanibꝰ fantasmatibꝰ tāq; pictis epu-
lis: frustra refici satiariq; cupiētez. Hoc vere li
berali ⁊ ingenuo ludo salubrit erudiamur. Si
nos miracula spectaculoꝝ ⁊ pulchritudo dele-

ctāt:illā desideramꝰ videre sapiētiā:q̄ ptēdit a
fine vsqꝫ ad finē fortiter:⁊ disponit oīa suauiter
Quid.n.mirabiliꝰ: vi incorporea mūdū corpo
reū fabricāte ⁊ administrāte. Aut qd pulchrius
ordināte ⁊ ornāte. Si aūt oēs fatenť ꝑ corpus
ista sentiri:⁊ aīaȝ meliorē eē q̄ȝ corpꝰ:nihil ne ꝑ
se aīus ipse ꝯspiciet:aut qd̄ cōspiciet pōt eē:nisi
multo excellētius lōgeqꝫ p̄stātius. Immo vero
cōmemorati ab his q̄ iudicamꝰ intueri qd sit se
cūdū qd̄ iudicamꝰ:⁊ ab opibꝰ artiū ꝯuersi ad le
gē artiū eā spēm mēte ꝯtuebimur cuiꝰ ꝯparatio
ne feda sunt q̄ ipsiꝰ benignitate sunt pulchra. In
uisibilia.n.dei a creatura mūdi ꝑ ea q̄ fcā sunt i
tellecta ꝯspiciunť ⁊ sempiterna eiꝰ virtꝰ ⁊ diui
nitaȝ. Hec est a tpalibꝰ ad eterna regressio:⁊ ex
vita veteris hoīs in nouū hoīem reformatio.
Quid est āt vn̄ hō cōmemorari nō possit ad vir
tutes capescēdas:qn̄ de ipsis vicijs pōt:' Quid
n.appetit curiositas nisi cognitōeȝ q̄ certa esse
nō pōt nisi reꝝ eternaꝝ ⁊ eodē modo se sp̄ habē
tiū. Quid appetit supbia nisi potentiā:q̄ refert
ad agendi facilitateȝ:quā nō inuenit nisi aīa ꝑ
fecta ⁊ deo subdita ⁊ ad eiꝰ regnū sūma charita
te ꝯuersa:' Quid appetit voluptas corpis nisi q̄e
teȝ.q̄ nō est nisi vbi nulla est idigentia ⁊ nulla cor
ruptio:' Cauendi sūt ḡ iferiores iferi.i.post hāc
vitā pene grauiores: vbi nulla pōt esse cōme
moratio veritatis:q² nulla rōcinatio. Jō nulla
rōcinatio:q² nō eā ꝑfundit lumen veꝝ:qd̄ illumi
nat oēȝ hoīeȝ veniente in hūc mūdū. Quare fe
stinemꝰ ⁊ ābulemꝰ cū dies presto est:ne nos tene
bre cōp̄hendāt. Festinemꝰ a scd̄a morte liberari
vbi nemo est q memor dei sit:⁊ ab iferno vbi
nemo ꝯfitebiť deo. Sȝ miseri hoīes:qbꝰ cognita
vilescūt:⁊ nouitatibꝰ gaudent:libentiꝰ discūt q̄ȝ
norūt: cū cognitio sit finis discendi:⁊ qbus vi
lis est facilitas actiōis libentiꝰ certāt q̄ȝ vincūt:
cū victoria sit finis certādi. Et qbꝰ vilis est cor
poris salus:malūt vesci q̄ȝ satiari:⁊ malūt frui
genitalibꝰ mēbris q̄ȝ nullā talem cōmotionem
pati:inueniūť ēt q malūt dormire q̄ȝ nō dormi
tare:cū ois illiꝰ voluptatis sit finis:nō esurire ac
sitiř:⁊ nō desiderař ꝯcubitū:⁊ nō eē corpe fatiga
to. Quare q fines ipsos desiderāt priꝰ curiosita
te carent:cognoscētes eā esse certā cognitōeȝ q̄
intꝰ est:⁊ ea ꝑfruentes q̄ȝtū i hac vita queāt. De
inde accipiūt actōis facilitatē pucatia posita:
scientes maioreȝ esse faciliore mqꝫ victoriā non
resistere aīositati cuiusqꝫ:⁊ h̄ q̄ȝtū i hac vita que
unt sentiūt. Postremo etiā qeteȝ corpis:absti
nendo ab his rebꝰ:sine qbꝰ agi hec vita pōt. Ita
gustāt q̄ȝ suauis est dn̄s:nec erit eis dubiū qd pꝰ
hāc vitā futuꝝ sit:⁊ ꝑfectōis sue fide spe ⁊ chari
tate nutriunť. Post hāc aūt vitā ⁊ cognitio ꝑfi
cieť;q² ex pte nūc scimꝰ. cū aūt venerit qd̄ ꝑfe

ctū est:no erit ex pte:⁊ pax ois aderit. Nunc aūt
alia lex in membris meis repugnat legi mētis
mee:sȝ liberabit nos de corpe mortis huiꝰ grā
dei ꝑ iesuȝ xp̄ȝ dn̄ȝ nr̄m: q² ex magna pte ꝯcor
damꝰ cū aduersario:dū cū illo sumꝰ in via ⁊ tota
sanitas:⁊ nulla idigentia:⁊ nulla fatigatio ade
rit corpori:quia corruptibile hoc tpe atqꝫ ordie
suo:quo resurrectio carnis futura est: induet in
corruptōe. Nō miꝝ āt si h̄ dabiť his q i cognitio
ne solā vitatē amāt:⁊ i actōe solā paceȝ:⁊ i corpe
solā sanitateȝ. Hoc.n.i eis ꝑficieť post hāc vitā
qd̄ i hac vita plus diligūt. Qui ḡ male vtunť tā
to mentis bono: vt ex̄ eā visibilia magis appe
tāt qbꝰ ad ꝯcupiscenda ⁊ diligenda itelligibilia
cōmemorari debuerāt:dabūť eis exteriores te
nebre. Haꝝ qppe initiū est;⁊ carnis prudentia
⁊ sensuū corpeoꝝ ibecillitas. Et q certaminibꝰ
delectanť:alienabunť a pace:⁊ sūmis difficulta
tibus iplicabunť. Initiū.n.sūme difficultatis ē
bellū atqꝫ ꝯtentio. Et h̄ signari arbitror q ligāť
ei manꝰ ⁊ pedes.i.facultas ois auferť opandi,
Et q sitire ⁊ esurire volūt:⁊ in libidinē ardesce
re ⁊ defatigari vt libenter edāt ⁊ bibāt ⁊ concū
bāt:⁊ dormiāt:amāt idigentiā:qd̄ est initiū sum
moꝝ doloꝝ. Perficieť ergo i eis qd̄ amāt: vt
ibi sint vbi eis sit ploratꝰ ⁊ stridor dentiū. Plu
res.n.sunt q hec oīa simul initia diligūt ⁊ quoꝝ
vita est spectare:ꝯtēdere:mādūcare:bibere:cō
cūbere:dormire:⁊ in cogitatōe sua nihil aliud q̄ȝ
fantasmata q̄ de tali vita colligūt amplexari:⁊
ex eoꝝ fallacia supstitōis vel ipietatis regulas
fingere:qbꝰ decipiunť:⁊ qbꝰ inherēt ēt si ab illece
bris carnis se abstinere conenť. q² nō bene vtū
tur talēto sibi cōmisso.i.mētis acie quaꝰ videnť
oēs q docti aut vrbani aut faceti noiant excel
lere:sȝ hn̄t eā in sudario ligatā:aut in terra ob
rutā.i.delicatis ⁊ supfluis rebꝰ:aut terrenis cu
piditatibus iuolutā ⁊ oppressaȝ. Ligabunť er
go his manus ⁊ pedes:⁊ mittenť i tenebras ex
teriores:ibi erit ploratus ⁊ stridor dentiū:nō q²
ipsa dilexerūt:quis eniȝ hec diligat: sed q² illa
que dilexerūt initia sunt istoꝝ:⁊ necessario dile
ctores suos ad ista perducunt. Qui eniȝ magis
amant ire q̄ȝ redire:aut peruenire in longinqui
ora mittēdi sunt:qm̄ caro sunt ⁊ sp̄us ambulans
⁊ nō reuertēs. Qui vero bene vtunť vel ipsis
quinqꝫ sensibꝰ corporis ad credenda ⁊ p̄dicāda
opa dei:⁊ nutriēdaȝ charitateȝ ipsius vel actōe
⁊ cognitione ad pacificādaȝ naturaȝ suam ⁊ co
gnoscendū deū intrant in gaudium domini sui.
Propterea talentuȝ quod male vtenti auferť:
illi datur qui talentis quinqꝫ bene vsus est:non
q² trāferri pōt acumen itelligentie:sed ita signi
ficatū est posse hoc amittere negligentes ⁊ impi
os ingeniosos:⁊ ad eam peruenire diligentes ⁊

pios ꝗuis ingenio tardiores. nõ. n. datũ est illõ
talẽtũ ei qui acceperat duo: hꝫ. n. ⁊ hoc qui iam in
actione ⁊ cognitione bene viuit: sed ei qui acce-
perat quinqꝫ. nõdũ. n. hꝫ ad eterna cõtẽplan
da: idoneã mentis aciẽ: qui visibilibus tñ. i. tẽ
poralibus credit: sꝫ hr̃e põt: qui hoꝝ oium sen-
sibiliũ deũ artificẽ laudat: ⁊ eũ persuadet fide: ⁊
expectat spe: ⁊ querit charitate. Que cũ ita sint
hortor vos homines charissimi ⁊ primi mei: ⁊
meqꝫ ipm hortor vobiscũ: vt ad id qđ nos per
sapientiã suã deus hortatur: ꝗꝫta possumus celeri
tate curramus: nõ diligamꝰ mũdũ: qm̃ oia que i
mundo sunt ꝯcupiscẽtia carnis: ⁊ ꝯcupiscentia
oculoꝝ est: ⁊ ambitio seculi. nõ diligamus ꝑ car
nis voluptatẽ corrũpere atqꝫ corrũpi ne ad mi-
serabiliorẽ corruptionẽ dolorũ tormentorũqꝫ
veniamus. nõ diligamus certamina ne ange-
lis qui talibus gaudẽt in ptãtem demur: humi
liandi: vinciẽdi: verberãdi. nõ diligamus visibi
lia spectacula: ne ab ipsa veritate aberrando ⁊
amãdo vmbras in tenebras proiiciamur. nõ sit
nobis religio in fantasmatibꝰ nr̃is: melius ẽ. n.
qualecũqꝫ veꝝ: ꝗꝫ omne quicquid pro arbitrio
fingi potest: ⁊ tñ aiam ipsam ꝗuis anima vera
sit: cũ falsa imaginatur: colere nõ debemus. Me
lior est vera stipula: ꝗꝫ lux inani cogitatione pro
suspicantis volũtate formata: ⁊ tamẽ stipulam
quã sentimus ⁊ tangimus demẽtis est credere
colendã. nõ sit nobis religio humanoꝝ operum
cultus: meliores. n. sunt ipsi artifices qui talia
fabricantur: quos tñ colere nõ debemus. non sit
nobis religio cultus bestiaꝝ: meliores. n. sũt ex
tremi hoies: quos tñ colere nõ debemus. non sit
nobis religio cultus hoium mortuoꝝ: q: si pie
vixerint nõ sic habentur vt tales querãt honores
sed illũ a nobis coli volũt: quo illuminãte letan
tur meriti sui nos eẽ cõseruos. Honorãdi ergo
sunt ꝑpter imitationẽ nõ adorãdi propter reli-
gionẽ. Si aũt male vixerint: vbicunqꝫ sint non
sunt colẽdi. nõ sit nobis religio cultus demonũ:
q: ois superstitio cũ sit magna pena hoium: ⁊ pi
culosissima turpitudo honor est ac triumphus il
loꝝ. nõ sit nobis religio terraꝝ cultus ⁊ aquaꝝ:
q: istis purior ⁊ lucidior est aer etiã caliginosus
quẽ tñ colere nõ debemꝰ. nõ sit nobis religio ẽt
purioris aeris: ⁊ serenioris cultꝰ: q: luce abñte
inumbratur: ⁊ purior illo est fulgor ignis etiã hu-
ius. quẽ tñ qm̃ pro voluntate accẽdimus ⁊ ex-
tinguimus: colere vtiqꝫ nõ debemus. nõ sit no-
bis religio cultus corpoꝝ ethereoꝝ atqꝫ celestiũ
que ꝗuis omnibus ceteris corporibꝰ recte pre
ponantur: melior tñ ipsis ẽ quecũqꝫ vita: quapro
pter si aiata sunt: melior est ꝗuis aia per seipsam
ꝗꝫ corpus qđlibꝫ aiatũ: ⁊ tñ aiam viciosaꝫ nemo
colẽdã eẽ censuerit. Nõ sit nobis religio cultꝰ
illius vite qua dicuntur arbores viuere: qm̃ nul
lus sensus in ea est: ⁊ ex eo genere est ista: q̃ no-
stri etiã corporis numerositas agitur: qua etiã ca
pilli ⁊ ossa viuunt: que sine sensu ꝑcidunt: hac aũt
melior est vita sentiẽs: ⁊ tñ vitã bestiaꝝ colere ñ
debemus. Nõ sit nobis religio vel ipsa ꝑfecta
⁊ sapiẽs aia rationalis: siue in ministerio vni-
uersitatis: siue in ministerio partiũ stabilita: siue q̃
in sũmis hoibus expectat cõmutationẽ refor-
mationẽqꝫ portõis sue. Qm̃ ois vita rationalis
si ꝑfecta est: icõmutabili veritati secũ intrinse-
cus sine strepitu loquẽti obtẽperat: nõ obtẽꝑans
aũt viciosa fit. Nõ ergo ꝑ se excellit: sed per il
laꝫ cui libẽter obtꝑat. Qđ ergo colit sũmus ange-
lus id colẽdũ est ẽt ab hoie vltimo: q: ipsa hois
natura id nõ colẽdo facta est vltima. Nõ. n. ali
unde sapiẽs angelus: aliũde homo: aliũde ille
verax: aliunde hõ: sed ab vna incõmutabili sa-
piẽtia ⁊ veritate. Nã idipm actũ est tẽporali dis
pẽsatõe ad salutẽ nr̃am vt naturã humanã ipsa
dei virtꝰ ⁊ dei sapia incõmutabilis ⁊ ꝯsubstãtia
lis patri ⁊ coeternꝰ suscipe dignaretur: ꝑ quã nos
doceret id eẽ homini colẽdũ: qđ ab omni crea
tura intellectuali ⁊ rõnali colẽduꝫ est. Hoc etiã
ipsos optimos angelos ⁊ excellẽtissima dei mini
steria velle credamꝰ: vt vnũ cũ ipsis colamus
deũ: cuiꝰ ꝯtẽplatiõe beati sũt. Neqꝫ. n. ⁊ nos vi
dẽdo angelũ beati sumus: sꝫ vidẽdo vitatẽ: q̃ ẽt
ipsos diligimꝰ angelos: ⁊ his ꝯgratulamur: nec
inuidemꝰ ꝙ ea paratiores: vel nullis molestiis
iterpediẽtibꝰ ꝑfruuntur: sꝫ magis eos diligimus
qm̃ ⁊ nos tale aliqd sꝑare a cõi dño iussi sumus
Quare honoramꝰ eos charitate: nõ ꝓuitute: nec
eis tẽpla ꝯstruimꝰ. nolũt. n. se sic honorari a no-
bis: q: nos ipsos cũ boni sumus: tẽpla sũmi di
eẽ nouerũt. Recte itaqꝫ scribitur hoiem ab ange
lo ꝓhibitũ ne se adoraret: sꝫ vnũ deũ sub quo ei
eẽt ⁊ ille ꝯseruus. Qui aũt nos iuitãt vt sibi ser-
uiamus: ⁊ tanꝗꝫ deos colamus: similes sunt su-
ꝑbis hoibꝰ: qbus si liceat simil'r coli volũt: sꝫ istos
hoies ꝑpeti minꝰ: illos vero colere magis ꝑicu
losuꝫ est. Ois. n. hoiuꝫ dñatꝰ in hoies: aut dñan
tiuꝫ: aut seruientiũ morte finitur. Seruitꝰ aũt sub
angeloꝝ maloꝝ suꝑbia: ꝑpter ipsum tꝑs qđ est
post mortẽ magis metuẽda est. Illud ẽt cuiuis
cognoscere facile est: ꝙ sub hoie dominãte libe
ras cogitationes habere concessum est. Illos
autem dominos in mẽtibus ipsis formidemꝰ
q: vnus est oculus intuẽde ac percipiende ve-
ritatis. Quare si omnibus potestatibꝰ que dan
tur hominibus ad regẽdaꝫ rempublicã: pro nr̃o
vinculo subditi sumus: reddẽtes cesari qđ ce-
saris est: ⁊ deo qđ dei est: non est metuenduꝫ ne
hoc post mortẽ nostram aliquis exigat. Et ali-
ud est seruitus anime: aliud seruitus corporis.

Justi,aũt hoĩes:⁊ in vno deo hñtes oĩa gaudia
sua qñ ꝑ eoꝝ facta deꝰ bñdicit ꝯgratulãt laudã
tibus. Cũ vero ipsi tanꝙ ipsi laudant:corrigũt
errãtes:quos pñt quos aũt nõ pñt nõ eis ꝯgra-
tulant:⁊ ab eo vicio corrigi volũt. Quibus si si
miles vel etiã mũdiores atqȝ sanctiores sũt bo
ni angeli:⁊ oĩa sancta dei misteria:qd metuimꝰ
ne aliquẽ illoꝝ offendamꝰ si nõ supstitiosi fueri-
mus:cũ ipsis adiuuãtibꝰ:ad vnũ deũ tendẽtes
⁊ ei vni religãtes aĩas nr̃as:vnde religio dicta
credit:omni supstitiõe careamꝰ. Ecce vnũ deũ
colo vnũ oĩum principiũ ⁊ vnã sapiẽtiã qua sa-
piens est quecũqȝ aĩa sapiẽs est:⁊ ip̃m munus :
quo beata sũt quecũqȝ beata sunt. Quisqȝ ange
loꝝ diligit hunc deũ: certus suz ꝙ etiã me dili-
git. Quisqȝ in illo manet ⁊ põt humanas p̃ces
sentire in illo me exaudit. Quisqȝ ip̃m hȝ bonũ
suũ:in ipso me adiuuat:nec mihi eius partici-
pationẽ põt inuidere. Dicãt ergo mihi adora-
tores:aut adulatores partiũ mũdi:quid nõ opti
mũ sibi cõciliet:qui hoc vnũ colit qd oĩs optimꝰ
diligit:⁊ cuiꝰ cognitione gaudet:⁊ ad qd princi
piũ recurrẽdo sit optimꝰ. Quisqȝ vero angelus
excessus suos diligit:⁊ veritati esse subditꝰ non
vult.⁊ priuato suo letari cupiẽs:a cõmuni om-
niuz bono ⁊ vera beatitudine lapsus est:cui om
nes mali subiugãdi ⁊ premẽdi:nullus autẽ bo-
nus nisi exercẽdus in ptãtẽ dat:nullo dubitãte
nõ est colẽdus:cuiꝰ letitia est nr̃a miseria:⁊ cuiꝰ
dãnum est nr̃a reuersio. Religet ḡ vos religio
vni omnipotẽti deo:qꝛ inter mẽtẽ nr̃am qua il
luz intelligimꝰ patrẽ:⁊ veritatẽ.idest lucẽ inte-
riorẽ per quaz illũ intelligimꝰ nulla interposita
creatura est. Quare ipsaz quoqȝ veritatẽ nulla
ex parte dissimilẽ in ipso:⁊ cũ ipso veneremur:
que forma est oĩum que ab vno facta sunt ⁊ ad
vnũ nitunt. Vñ apparet spũalibus aĩs per hãc
formã esse fcã oĩa q̄ sola iplet qd appetunt oĩa.
Que tñ oĩa neqȝ fierẽt a patre ꝑ filiũ:neqȝ suis fi
nibꝰ salua eẽnt:nisi deus sũme bonus essȝ. Qui
⁊ nulli nature que ab ipso bona eẽ posset inui
dit:⁊ in bono ipso alia ꝙtũ vellẽt:alia ꝙtũ pos
sent vt manerẽt dedit. Quare ip̃m donũ dei cũ
patre ⁊ filio eque incõmutabile colere ⁊ tenere
nos ꝯuenit: vnius substãtie trinitatẽ: vnũ deuz
a quo sumus:ꝑ quez sumꝰ:in quo sumus:a quo
discessimus:cui dissimiles facti sumus:a quo pi
re nõ permissi sumus:principiũ ad qd recurri-
mus:formã quã seqmur:⁊ gratiã qua recõcilia
mur:vnũ quo auctore cõditi sumus:⁊ similitudi
nẽ eius ꝑ quã ad vnitatẽ reformamur:⁊ pacem
qua vnitati adheremꝰ:deũ qui dixit fiat ⁊ ver-
bũ per qd factũ est omne qd substãtialiter ⁊ na
turaliter factũ est:⁊ donuz benignitatis eiꝰ quo
placuit:⁊ recõciliatũ est auctori suo: vt nõ interi
ret:quicqd ab eo per verbũ factũ est: vnũ deum
quo creatore viuimꝰ:per quẽ reformati sapien
ter viuimus:quez diligẽtes ⁊ quo fruẽtes bea
te viuimus: vnũ deũ ex quo omnia:ꝑ quẽ oĩa:i
quo oĩa:ipsi gloria in secula seculoꝝ. Amen.

Explicit liber Augustini de vera religione.

Incipit liber de spiritu ⁊ anima:qui sm̃ quos
dam inscribitur Augustino:sm̃ vero alios non
sibi inscribitur:⁊ hoc sm̃ doctiores.

Incipit prologus.

QUoniam dictum
est mihi: vt cognoscã me ipsuz
sustinere nõ possuz: vt me ha-
beaz incognitũ. Magna nãqȝ
est negligẽtia nescire quid illd
sit quo celestia tã profunde co-
gitamus:quo naturalia taz subtili indagatione
inuestigamus:⁊ de ipso quoqȝ creatore nr̃o taz
sublimia scire desideramus. Nõ est res peregri
na nec longe querẽda a nobis:animus quo ista
sapimus. Sed semꝑ nobiscũ adest:tractat:loqui
tur ⁊ intus nescit. Datũ est illi tã ingentiũ rerũ
secreta scire:⁊ seipsuz cognoscere nõ posse. Pau
cis siquidẽ licet ipso animo aĩum cernere: idest
vt ipse animus se videat. Fieri aũt nõ põt qua-
daz diuina prouidẽtia vt inueniẽdi facultas de
sit religiosis animis seipsos ⁊ deũ suũ pie ac ca-
ste ac diligẽter querẽtibus. Idcirco reddã me mi
hi imo deo meo:cui maxime me debeo:⁊ vide
bo quid sit animus:⁊ que sit patria eius.

Quid est animus. Capitulũ. i.

ANimus est substãtia quedã rationis ꝑ-
ticeps regẽdo corpori accõmodata.ani
mus sapiẽtia illustratus ⁊ suũ principiũ
respicit ⁊ seipsũ cognoscit:⁊ ꝙ sit indecoꝝ vt ex
tra se querat qd in seipso possit inuenire: intelli
git. Corporeis vero passionibus cõsopitus ⁊ ꝑ
sensibiles formas extra seipsuz adductus: obli-
tus est quid sit:⁊ quid fuit. Et qꝛ nihil aliud se
fuisse meminit:nihil preter qd videt se esse cre
dit. Solo sensu circa corpora ⁊ imaginatiõe cir
ca corpoꝝ similitudines ⁊ locoꝝ versat:⁊ in eis
siue vigilando siue dormiẽdo distrahit. Cũ ve
ro ab hac distractione per purã intelligentiam
ascendens in vnuz se colligit rationalis dicit.
Ratio siquidez est animi aspectus quo ꝑ seip̃m
verũ intuet. Ratiocinatio est rationis inquisi
tio. Quare illa opus est ad videndũ: ista ad in
quirendum.

Qualiter animus est inuisibilis. Ca. ij.

Animꝰ inuisibilis est. neq̃ʒ .n. aliter inuisibilia cernere valeret. Uisibilia ꝑ corpꝰ videt: inuisibilia ꝑ se: ⁊ in eo se videt ꝙ inuisibilē se esse videt. Uidet̃ tn̄ in corpore per corpus: sicut sensus i lr̄a manet: ⁊ ꝑ lr̄am videt̃ Animꝰ corpis dn̄ator rector ⁊ habitator videt seipsuʒ per semetip̄m. nō querit auxiliū corporaliū oculoꝝ: imo vero ab oībus corporeis sensibus tāq̃ʒ impedientibus ⁊ ꝑstrepētibꝰ abstrahit se ad se vt videat se in se vt nouit se apud se. Et cū vult deū cognoscere eleuat se super se mētis acie. nō .n. aliqd tale est deꝰ qualis est animus. non tn̄ videri nisi animo pōt: nec ita videri vt animus pōt. Incōmutabilis siquidē est veritas sine defectu sube. nō talis est animꝰ. Sʒ deficit ⁊ proficit: nouit ⁊ ignorat: meminit ⁊ obliuiscit̃ Modo vult ⁊ modo nō vult. Diffusis cogitationibus atq̃ʒ cōsilijs huc atq̃ʒ illuc vagat̃. Cōsiderādo spectat oīa. Uidet abn̄tia: trāsmarina visu ambit ⁊ percurrit aspectu: abdita scrutat̃. Et vno momēto sensus suos per totius orbis fines ⁊ mūdi secreta circūfert. Descēdit ad iferna: ascēdit inde: versat̃ in celo: adheret xp̄o coniungit̃ deo. Ipse siquidē est eius pr̄ia ⁊ habitatio: ad cuius similitudinē factus est. Quisqs ergo se talē reddi desiderat qualis a deo factꝰ est idest sileʒ deo redeat ad se: ⁊ stet in se: ⁊ sic intra semetipsuʒ ⁊ apud semetipsum querat ⁊ videat vnde constet homo: ⁊ ex qua sua parte factus sit ad imaginē dei.

¶ De hominis cōpositione. ¶ Cap̄. iij.

Ex duabꝰ substātijs cōstat homo: anima ⁊ carne. Anima cuʒ ratione: carne cum sensibus suis: quos tn̄ sensus nō mouet caro absq̃ʒ anime societate. Anima vero rationale suum tenetꝰ sine carne.

¶ De potentijs anime. ¶ Cap̄. iiij.

Est siquidē rationalis cōcupiscibilis ⁊ irascibilis. Per rationalitatē abilis est illuminari ad aliqd cognoscēdū: infra se ⁊ supra se: i se ⁊ iuxta se. Cognoscit siquidē deuʒ supra se: ⁊ se in se: ⁊ angelū iuxta se: ⁊ quicqd celi ambitu ꝯtinet̃ infra se. Per cōcupiscibilitatē ⁊ irascibilitatē abilis est affici ad aliquid appetēdum vel fugiēduʒ: amandū: vel odiēdū: ⁊ ideo de rationalitate oīs sensus orit̃ anime: ⁊ de alijs oīs affectus. Affectꝰ vero quadripartitus eē cognoscit̃: dū de eo qd̄ amamꝰ iaʒ gaudemus: vel gaudēdū speramus: ⁊ de eo qd̄ odimꝰ iam dolemus vel dolēdū metuimus: ⁊ ob hoc de cōcupiscibilitate gaudiū ⁊ spes: ⁊ de irascibilitate dolor ⁊ metus oriunt̃. Qui quidē quatuor affectus aīe oīum sunt vicioꝝ ⁊ virtutū quasi quedā principia ⁊ cōmunis materia. Affectus siquidē omni operi tuo nomē imponit. Et qn̄ virtus est habitus mētis bene cōposite: cōponēdi ⁊ instituendi atq̃ʒ ordinādi sunt dicti affectus ad id qd̄ debēt: ⁊ qūo debēt vt in virtutes ꝑficere possit: alioquin in vicia facile decidēt. Cū igit̃ prudenter: modeste: fortiter ⁊ iuste amor ⁊ odiū instituunt̃: in virtutes exurgēt: prudētiā. s. ⁊ tēperantiā: fortitudinē atq̃ʒ iusticiā: que quasi origines ⁊ cardines sunt oīum virtutū. Et hec omia cū affectuose ⁊ virtuose in aīa cōstituunt̃: ꝑ odiū mūdi ⁊ sui proficiscit̃ in amorē dei ⁊ proximi: per ꝯtēptū tp̄aliū ⁊ inferioꝝ: crescit i desideriuʒ eternoꝝ ⁊ sup̄noꝝ. Sensus vero vnꝰ est in anima ⁊ qd̄ ipsa. Et cū corpus nō sit: corporeus dicitur q: corpus transcēdit vel q: a corporis exercetur instrumētis: vnde ob numerū instrumētoꝝ quinq̃ʒ partibus dicitur: cū intus nō sit nisi vnꝰ Uerūtn̄ ꝓpter varia exteriora variatur ⁊ varie nuncupatur. Dicitur nanq̃ʒ sensus: imaginatio ratio: intellectꝰ: intelligentia. Et hec oīa in anima nō aliud sunt q̃ʒ ipsa. Alie ⁊ alie proprietates inter se ꝓpter varia exercitia: sed vna essentia rationalis ⁊ vna anima: ꝓprietates quidē diuerse: sed essentia vna: secundum exercitium multa sunt: secunduʒ essentiam vero vnum sunt in anima ⁊ qd̄ ipsa. Et sicut mundus iste visibilis quinq̃ʒ partita quadā distinctione est ordinatus: terra scilicet ⁊ aqua aere ethere cū firmamento: ipso quoq̃ʒ supremo celo qd̄ empireū vocāt. Sic anime in mundo sui corporis peregrinati quinq̃ʒ ꝓgressus sunt ad sapientiā: sensus scilicet imaginatio: ratio: intellectus: ⁊ intelligentia. Quinq̃ʒ .n. progressionibus rationalitas exercetur ad sapientiā: ⁊ quatuor affectibꝰ ad charitatē: quatinus nouē istis progressiōibus in semetipsa ꝑficiens anima sensu ⁊ affectu: quasi interius quibusdā pedibus que spiritu viuit spiritu ābulet vsq̃ʒ ad cherubin ⁊ seraphin. i. vsq̃ʒ ad plenitudinem scientie ⁊ regnum charitatis habeatq̃ʒ anima per exercitiuʒ virtutes quaꝝ facultates habet per naturam.

¶ De noueʒ progressionibus anime. Ca. v.

Et hos progressus nominibus ⁊ ordinibus angeloꝝ cōparare prudenti lectori relinquo. Facile siquideʒ erat ei si sciat aptare sensuʒ qui primus anime nuncius est angelis qui nuncij vocantur: imaginationem archangelis: odiuʒ mundi virtutibus: odium sui potestatibus: rationē principatibus: amorē ꝓximi dn̄ationibus: intellectū thronis: intelligētiam cherubin: amorem dei seraphin. Timor nanq̃ʒ de supplicijs ⁊ dolor de peccatis faciunt contemptum mundi ⁊ sui: vt cum virtutibꝰ faciat miracula: ⁊ cum potestatibus expellat demonia. Spes de promissis ⁊ gaudiuʒ de premijs faciūt amorem proximi ⁊ dei.

Anima facta est ad imaginē dei. Ca. vj.

Anima ad similitudinē totius sapientie facta omniū rex in se gerit similitudinē. Unde a philosopho diffinita est omniū rex similitudo. Habet siquidē in se vires quibus omnia apprehendit siue inuestigat: ⁊ omnibus similis existit: cū sit vna. Similis est terre per sensuz: aque per imaginationē: aeri per rationē: firmamēto per intellectū: celox celo per intelligentiā. Similis est lapidibus per essentiaz: arboribus per vitā: animalibus per sensū ⁊ imaginationē: hominibus per rationē: angelis per intellectū. deo per intelligentiā. Et sicut deus est omnibus capabilis ⁊ participabilis: sic anima oīum est capax. Capab.lis ⁊ participabilis omnibus est deus: qꝛ naturali suo munere ⁊ vsu: ex munere participat ab omnibus ad essentiā qua sunt: ⁊ ꝫm illā ad idoneā speciem qua ab alijs differunt: ⁊ ꝫm vtrūqꝫ ad ꝯgruū vsū quo proficiunt. Tria hec omni existēti insunt q̄si quedā vestigia sūme essentie imaginis ⁊ muneris. i. trinitatis patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti. Eternitas quippe est in p̄re: species in imagie vsus in munere: nobis autē omnis vsus diuinitatis est ex munere. Quodāmodo nanqꝫ quasi propior videt nobis esse spiritussanctus: vtpote patris ⁊ filij munus. Ex ipso nimirum est omnis vsus gratie cū patre ⁊ filio. Ipse. n. regit ⁊ erudit: ꝯsolat ⁊ perducit ecclesiā ad christuz quā ipse simul sine macula ⁊ ruga tradet regnū deo ⁊ patri. Sic a patre per filiū ⁊ spūm vel potius in spiritu diuina ad nos descēder ūt. Pater siquidē tradidit filiū suū quo redimeret seruos: misit spūm sanctū quo seruos adoptaret ī filios: filiū dedit in preciū redēptionis: spūm sanctū in priuilegiū adoptionis. Se deniqꝫ totum seruat in hereditatē adoptatis. Nemo ergo de dei pietate diffidat: qm̄ maior est eius misericordia q̄ꝫ nostra miseria: ⁊ quisqꝫ ad eū toto corde clamauerit exaudiet illū: qm̄ misericors est. Tardius siquidē ei videt peccatori veniā dare quā ipsi peccatori accipere. Sic. n. festinat absoluere reū a tormento ꝯscientie sue: quasi plus eum cruciet compassio miseri: q̄ꝫ ipsum miserū compassio sui.

Anime capacitas. Cap. vij.

Capax est oīum anima: qꝛ per rationalitatem ad cognitionē: ⁊ per cōcupiscibilitatem ad dilectionem vniuersitatis capax inuenitur. Sunt enim in anima ⁊ sunt id qđ anima naturalis sensus cognoscens omnia: ⁊ diiudicans inter omnia: naturalis affectus quo suo ordine ⁊ gradu diligat omnia. Uerumtamē facultates ⁊ quasi instrumenta cognoscendi ⁊ diligendi habet ex natura. cognitionem tamen veritatis ⁊ ordinem dilectionis nequaq̄ꝫ habet nisi ex gratia. Facta siquidem a deo mens rationalis sicut eius imaginem suscepit: ita cognitionem ⁊ amorem. Uasa siquidem que creatrix sapientia format vt sint: adiutrix gratia replet ne vacua sint: si strenuū opariū inuenerit.

Quid sit anima. Cap. viij.

Anima est substantia rationalis intellectualis a deo facta spiritualis: nō ex dei natura: sed potius creatura ex nihilo facta in bonum malumqꝫ conuertibilis. Et ideo aliquatinus est mortalis inquantum in deterius mutari: ⁊ a voluntate dei cuius participatione bona fit alienari potest. Et aliquatinus immortalis: quoniam sensum quo ei post hanc vitam vel bene vel male sit amittere non potest non quod pro actis ante carnem gestis meruerit: vt in carne includeretur: vt quidam voluerunt. Sed nec ideo potest esse in homine sine sorde peccati: nisi a christo fuerit liberata. Dei enim nutu ad corpus anima venit: vt si secundum eius preceptum agere vellet: mercedem acciperet vite eterne atqꝫ societatem angelorum. Si autem cōtemneret penas iustissimas ⁊ amarissimas lueret: siue doloris continui siue ignis eterni.

De interiori sensu ⁊ exteriori.
Capitulum. ix.

Anima ex eo dicta est ꝙ animet corpus ad viuendum: hoc est viuificet. Spiritus est ipsa anima pro spiritualin atura vel pro eo quod spiret in corpore appellatus est spiritus. Anima ⁊ spiritus idem sunt in homine: quamuis aliud notet spiritus ⁊ aliud anima Spiritus nanqꝫ ad substantiam dicitur. ⁊ anima ad viuificationem. Eadem est essentia sed proprietas diuersa. Nam vnus ⁊ idem spirit⁹ ad seipsum dicitur spiritus: ⁊ ad corpus anima Spiritus est inquantuz est ratione predita substantia rationalis. anima inquantū est vita corporis: de qua dictuz est. Qui perdiderit animā suaz saluam faciet eam. i. quisquis propter deū vitam hanc que nūc corporis viuificatione ex anima temporaliter mortalis constat libenter despexerit: in futuro eādem corporis nō solū anime vitam eternam ⁊ immortalē recipiet. Humana quidem anima qꝛ in corpore habet esse ⁊ extra corpus: pariter anima ⁊ spiritus vocari potest: non due anime sensualis ⁊ rationalis: altera qua homo viuat: ⁊ altera qua vt quidam putant sapiat. Sed vna atqꝫ eadem anima in semetipsa viuit ⁊ per inte lectum: ⁊ corpori vitam prebet per sensum. Humanum nanque corpus: nec viuere: nec nasci potest sine anima rationali: Uegetatur tamen ⁊ mouetur ⁊ cre-

scit ⁊ humanā formā in vtero recipit: prius ꝙ̄
aiam rōnalem recipiat. Sicut etiā virgulta: ⁊
herbas sine aia moueri ⁊ incrementū hr̄e vide
mus. Duplex est quidē vita aie alia qua viuit i
carne: ⁊ alia qua viuit in deo. Duo siquidez in
hoie sensus sunt. vnus interior: ⁊ alius exterior
⁊ vterqꝫ bonū suū hꝫ in quo reficitur. Sensus
interior reficitur in ꝯtemplatōe diuinitatis: sen
sus exterior in contemplatione humanitatis.
Propterea deus homo factꝰ est vt totū hoiem
in se beatificaret ⁊ tota ꝯuersio hois esset ad ip
sum: ⁊ tota dilectio hois essꝫ in ipso: cum a sen-
su carnis videretur per carnē: ⁊ a sensu mentis
videretur per diuinitatis cōtemplationē. Hoc
aūt erat totū bonū hominis: vt siue ingredere
tur siue egrederetur: pascua in factore suo inue
niret: pascua foris in carne saluatoris: pascua in
tus in diuinitate creatoris. Hoc bonū magnū
secutū est malū: qm̄ perdito bono qđ intus erat
egressa est anima ad bona aliena que foris erāt
⁊ pactū fecit cuꝫ delectationibus seculi: requie-
scens super illas: nō attendens absentiam boni
sui interioris: eo ꝙ ꝯsolationes suas cerneret in
bonis alienis. Naꝫ cū exterior sensus carnalis
bono suo vtitur: interior sensus mētis quasi ob
dormit. Nō.n.cognoscit bona interioris sensus
qui iocunditate bonoꝝ exterioꝝ capitur. Nam
qui in carne viuit in carne sentit: ⁊ dolores car
nis fugit inquantū potest. vulnera aūt anie ꝑ-
sus ignorat. nec medicinā querit in eis. Cuꝫ aūt
mortuus fuerit sensus anime quo viuit in carne
tunc viuificari incipiet sensus ille quo sentiet se-
metipsuꝫ: ⁊ tūc sciet dolores suos: ⁊ incipiet sen
tire vulnera sua tanto grauius quāto propius.
magis eniꝫ obest malū qđ est magis vicinuꝫ: ⁊
magis prodest bonum.

Quot modis dicatur spiritus. Cap. x.

Spiritus dicitur multis modis. Dicit
nanqꝫ spūs deus: ⁊ aer iste: ⁊ flatus ae-
ris qui a corde receptus: ⁊ inde per totū
corpus emissus mortaliū vitā flatu necessario cō
tinet. Iste tamē spūs iure anima dici nō potest
q: aeris varietate dissoluit. Dicit spūs aia si-
ue hominis siue pecoris. Dicit spiritus mens
rationalis. vbi est quedā scintilla tanqꝫ oculus
anime ad quē pertinet imaginatio ⁊ cognitio di
Oculus anime est mens ab omni corporis labe
pura: mētis aspectus est ratio: intellectus visio
Tertia hec omni anime necessaria sunt: vt sa
nos oculos habeat: vt aspiciat: vt videat. Sa
nos oculos hꝫ: cū a mortaliū cupiditatibus est
purgata atqꝫ remota: aspicit cū in dei lumie cō
templationis oculos figit. videt cū in illa cōtē-
platione cōspicit quāta sunt gaudia: quāta leti-
cia: quanta securitas: serenitas: ⁊ quāta iocūdi-
tas. Sanitas facit illā securā: aspectus rectaꝫ:
visio beatā. Cū.n.fuerit ab omni fece liberata
maculisqꝫ diluta: tūc se deniqꝫ in seipsa liberalis
sime tenet: ⁊ nihil sibi metuit: aut nulla sua cul-
pa quicqđ angit: ⁊ tūc ingēti quadā ⁊ incredibi
li fiducia pergit in deū.i.in ipsaꝫ cōtemplatio-
neꝫ veritatis: aspectū siquidē rectū sequit ipsa
visio dei que est finis aspectus. Sic anima pri
us sanat: sanata introducit: introducta reficit.
Spiritus etiā est quedā vis anime: mente infe
rior: vbi corporaliū reꝝ similitudines exprimū-
tur. Nec ipse spiritus corpus est: sed corpori si-
milis. Que.n.spiritu vident nō sunt corporalia
sed corporibus similia. Facies siquidē hominis
⁊ nobis forinsecus nota est: ⁊ in memoria nr̄a
hꝫ imaginē suā: incorporalē quidē sed corpori si
milē. Mundi quoqꝫ istius mirabilis pulchritu
do: ⁊ nobis foris presto est: ⁊ in memoria nostra
habet imaginē suā: incorporalē quidē: sed corpo
ri similē. ad quā recurrimꝰ cū clausis oculis eā
cogitamus. Quod.n.ad corporis sensum aliqđ
corpus in loco est: hoc est ad animi aciē similitu
do corporis in memoria: ⁊ qđ est intētio volun
tatis ad corpus visuꝫ: visionēqꝫ copulādā. hoc
est eadē intētio voluntatis ad copulādā imagi-
nē corporis: que est in memoria ⁊ visione cogi
tantis. Ipse spūs dicit factus ad imaginē ⁊ simi
litudinē dei: in quo ē cognitio veritatis ⁊ amor
virtutis. Imago siquidē est in cognitione: ⁊ simi
litudo in dilectione. Imago q: rationalis: ⁊
similitudo q: spiritualis. Heret siquidē verita
ti nulla interposita substātia rationale nr̄m: quo
ratiocinamur intelligimus ⁊ sapimus spiritum
dicimus. Nunc aūt spūm apostolus mēteꝫ vo-
cat cuꝫ dicit. Renouamini spiritu mētis vestre
i.mente. Nihil.n.aliud est spūs mētis ꝙ̄ mens
sicut corpus carnis nihil aliud est ꝙ̄ caro.

Qđ in mente eminet intelligentia. Ca.xi.

Mens aūt dicit a mene. Mene aūt gre-
ce latine dicit luna. Et sicut luna crescit
⁊ deficit ⁊ varia vicissitudine cōmutat.
in id tn̄ qđ fuit quadaꝫ perfecta nouitate se resti
tuit: sic mens nunc caput summis viserit: nunc
decidit in infimis: nunc sese inferens sibi veris
falsa redarguit: modo ad corporalia regēda de-
flectit: modo eternis rationibus inspiciendis
vel cōsulēdis adherescit. Ratio siquidē est mē
tis aspectus quo bonū ⁊ malū discernit. vtutes
eligit: deūqꝫ diligit. Mēs vniuersoꝝ capax: ⁊
oium reꝝ similitudine insignita: oia esse dicitur
naturali quadā potentia ⁊ naturali dignitate.
Idcirco inuisibiles reꝝ causas per intelligentiā
cōprehendit: ⁊ visibiles actualiū formas ꝑ sen-
suꝫ passiones colligit Et siue per sensus ad sen
sibilia exeat: siue per itelligentiā ad inuisibilia

ascendat. rerũ similitudines ad seipam trahit
pñtia cognoscit. abscentia intelligit. ignota inq̇-
rit ⁊ in inuentis versatur. Rõnale ⁊ intellectua
le lumẽ quo rõcinamur intelligim⁹ ⁊ sapimus
mentẽ dicimus. q̃ ita facta est ad imaginẽ dei:
vt nulla interposita natura ab ip̃a vitate forme
tur. Mens eni ex eo dicta est ꝙ emineat ĩ aĩa
Prestantior siqdem vis aĩe est: a qua ꝑcedit
intelligentia. per intelligentiã vtcũqȝ ip̃aȝ vita
tem ĩtelligit. ꝑ sapiẽtiã diligit. Sapiẽtia nãqȝ ẽ
amor boni seu sapor boni. a sapore siqdem dr̃
Mẽtis visio est ĩtelligẽtia gustus sapiẽtia. Ista
cõtẽplatr̃. illa delectatr̃. Cum ab inferiorib⁹ ad
supiora volum⁹ ascẽdere: pri⁹ occurrit nobis sẽ
sus. deinde imaginatio. postea ratio. intellect⁹
⁊ ĩtelligẽtia. ⁊ in sũmo est sapia. Sũma nãqȝ sa
piẽtia ip̃e de⁹ est. Sapientia hoĩs est pietas. i.
cult⁹ dei. Sensus ea vis aĩe est q̃ rerũ corpeaꝝ
corporeas recipit formas pñtes. Imaginatio
ẽ ea vis aĩe q̃ reꝝ corporeaꝝ corpeas recipit for
mas: sed absentes. Sensus nãqȝ formas ĩ ma-
teria ꝑcipit. imaginatio extra materiã: ⁊ ea vis
q̃ exterius formata sensus dicit̃: eadẽ traducta
vsqȝ ad ĩtimũ imaginatio vocat̃. Imaginatio
nãqȝ de sensu orit̃: ⁊ ẽm ei⁹ diuersitates ipsius
quoqȝ variatiões. Multa videt aĩa carnalib⁹
oculis. Multa etiã fantastica imaginatõe cõci
pit. ⁊ vbiqȝ q̃si diffũdit̃ mouet̃ erigit̃ ⁊ fluctua-
re videt̃: nõ a se egrediẽs: sed in semetip̃a tãq̃
in magno percurrens spacio ꝑuagatur: nõ exit
ad illa: sed tractatibus suis sibi illa representat
Habet siquidem in se quasi quandaȝ latitudi-
nem lõgitudinẽ ⁊ altitudinẽ. Nã ꝑ charitatem
deũ ⁊ oẽs fideles sibi cõplectit̃. ꝑ meditationeȝ
reꝝ vniuersa q̃ a pĩcipio mũdi vsqȝ ad finẽ de⁹
ꝑpter salutẽ nostrã opatus est meditat̃ ꝑ cõtẽ-
plationẽ q̃ sursũ sunt. celestia contemplat̃. Rõ
est ea vis aĩe q̃ reꝝ corporeaꝝ naturas: formas
differentias: ꝑpria: accidẽtia ꝑcipit: oĩa incor-
porea: ſȝ nõ extra corpa: nisi rõne subsistẽtia. Ab
strahit eni a corpib⁹ q̃ fundãtur in corpib⁹: non
actiõe ſȝ ɔsideratiõe. Natura nãqȝ ip̃ius corpis
ẽm ꝙ oẽ corpus corp⁹ est. nullũ vtiqȝ corpus est
Intellect⁹ ea vis aĩe q̃ inuisibilia ꝑcipit: sicut an
gelos: demones: aĩas ⁊ oẽm spũm creatũ. Intel
ligentia ea vis aĩe est q̃ ĩmediate supponit̃ deo.
Cernit siqdem ip̃m sũmũ veꝝ ⁊ vere incõmu
tabilem. Sic aĩa sensu ꝑcipit corpa: imagina
tiõe corporũ silitudines: rõne corpoꝝ naturas.
intellectu spũm creatũ: ĩtelligẽtia spũȝ ĩcreatuȝ
Et qcq̇d sensus ꝑcipit: imaginatio repñtat: cogi
tatio format: ingeniũ inuestigat: ratio indicat:
memoria seruat. intellect⁹ sepat: intelligẽtia cõ-
ꝑhendit: ⁊ ad meditatiõeȝ siue ɔtẽplationẽ ad
ducit. Ingeniũ ea vis est aĩe siue intentio q̃ aĩa
se extendit ⁊ exercet ad ĩcognitoꝝ cognitionẽ. In
geniũ siqdem exq̇rit incognita: ratio discernit
inuenta memoria recõdit iudicata ⁊ offert ad-
huc iudicãda. Sic fit ascẽsus ab inferiorib⁹ ad
superiora: ⁊ ima a sũmis dependẽt. Intellectus
nãqȝ q̇dã imago ⁊ siłitudo intelligentie est ratio
intellect⁹: rõnis fantasticus spũs: cui etiã supmũ
corporis corpus. i. ignis quadã siłitudine iun-
gitur: igni aer: ⁊ aeri aqua: ⁊ aq̃ terra. Sẽsus
informat imaginationẽ: imaginatio rationeȝ ⁊
facit scientiã siue prudentiã rursum rõni occur
rens diuina prudẽtia informat eã ⁊ facit intelli
gentiã siue sapientiã. Est itaqȝ in rõne q̇ddã ad
superna ⁊ celestia intendẽs. ⁊ id dr̃ sapientia: ⁊
est quiddã ad trãsitoria ⁊ caduca respiciẽs: ⁊ id
vocat̃ prudẽtia. Hec duo ex rõne sũt. ⁊ in rõne
cõsistunt. Et diuidit se rõ in duo. s. in sursum ⁊
deorsum. sursũ in sapiam. deorsũ in prudẽtiã
quasi in virũ ⁊ mulierẽ: vt vir sit supior ⁊ regat
mulier inferior ⁊ regatur. Unde dictũ est. Me
lior est iniqtas viri q̃ȝ mulier benefaciẽs. Me-
lior siqdem est qui ꝑ celeste desideriũ accensus:
carneȝ necessaria etiã ei subtrahẽdo affligit. q̃ȝ
qui ꝑ carnaleȝ affectũ resolutus ꝑ oĩa q̃ comoda
sunt ei satisfacere cõtendit.

Sensus ⁊ eius opus. Ca. xij

Sensus iuuat̃ exterius. q: oculus carnis
q̃uis ex natura facultatẽ videndi ha-
beat. nunq̃ tñ ꝑ se consequtur visionem
nec auris auditũ nisi ex bñficio exterioris lucis
⁊ soni. Imaginatio iuuat̃ exterius: q: ex sensibi
libus cõcipitur. Ratio iuuat̃ iterius: q: spirit⁹
rõnalis ex dono creatoris abilis ad cognoscen
dum verũ ⁊ diligendũ bonũ: nisi interioris lu-
cis radio fuerit ꝑfusus: ⁊ calore succensus: nũ
q̃ȝ cõseqtur sapie cognitiõem vel charitatis af-
fectum. Intellectus ⁊ intelligentia iuuãtur su-
perius: q: de⁹ ignis ⁊ lux est. Lux ergo splendo-
rem emittens ex se queȝ retinet in se illuminat
intelligentiã ad cognitionẽ veritatis. Ignis ve
ro caloreȝ de se emittens: sed nõ amittens inflã
mat affectũ ad amoreȝ virtutis. Et sicut soleȝ
nõ videt oculus nisi in lumine solis. sic verũ ac
diuinũ lumẽ nõ poterit intelligentia videre ni
si in ip̃ius lumine. Domine inq̇t ꝑpheta. in lu
mine tuo videbimus lumen. Cum eni morta-
le hoc induerit imortalitatem. ⁊ corruptibile
hoc induerit incorruptibilitatẽ: tunc mente pa
riter ⁊ corpore spirituales effecti secundũ modu
lum nostrum per mentis illuminatiõeȝ omnia
sciemus ⁊ per corporis incorruptibilis leuita-
tem vbiqȝ esse poterimus. Uolabimus mente
per cõtemplationem. volabimus corpore per
incorruptionem. Discernemus mente. discer
nemus corpore. cũ sensus nostri corporei vertẽ

tur in rationez: ratio in itellectũ: intellectus in
intelligentiam: itelligentia in deuz mutabitur.
Sensu visibilia percipiunt. in imaginatiõe cõ
tinentur visibilium imagines ⁊ similitudines
ad ratonẽ pertinent visibiliũ rationes ⁊ diffi-
nitiones: ⁊ inuisibilium inuestigationes: ad in-
tellectum ⁊ intelligentiã spectant spiritualium
⁊ diuinorũ cõprehensiones ⁊ cõtemplationes.
Sensus vero ⁊ imaginatio ad rationem non
ascendunt: sed infra remanẽtes eã aliquatinus
deducere potest: ⁊ quasi a longe quedã ostende
re ad que nõ potest peruenire. Simili quadam
ꝓportione intellectũ ⁊ intelligentiã ratio inua
re potest: sed ad statum eoꝝ nõ valent ascendere
quoniã metas suas ⁊ fines suos ꝓprios habet
quos transcendere nõ potest: Sensuz ⁊ imagi-
nationem cũ certis aĩalibus cõmunia habem⁹
Vident siquidẽ visibilia ⁊ visoꝝ recordãtur. In
quibusdã etiã sensib⁹ nos superãt: quoniã iustũ
fuit vt brutis aĩalibus quib⁹ nil dandũ erat in
intellectu: aliqui amplius daretur in sensu. Et
ecõtrario tanto maior necessitas inducitur ho-
mini exercende rõnis: quãto maiorẽ deffectũ
patitur sensualitatis. Ratio aũt inde icipit vñ
aliquid occurrit qd nobis cũ aĩalibus nõ sit cõ-
mune. Quedã ergo sunt infra rationẽ: quedaz
iuxta rationem: quedã supra rationẽ. Infra ra-
tionẽ sunt q̃ sensu percipimus. sicut dura ⁊ mol
lia: calida ⁊ frigida: cãdida ⁊ nigra. Juxta ratio
nem sunt ⁊ peruia rationi: q̃ ratione ꝑcipimus
sicut cõmoda ⁊ incõmoda: vera ⁊ falsa: iusta ⁊ i
iusta. Ratio siquidẽ est quidã animi motus vi
sum mẽtis acuens: veraqz a falsis distinguẽs.
Supra rationẽ sũt que nec sensus docet nec rõ
persuadet: sed aut diuina reuelatione cõprehẽ-
duntur. aut diuinarũ scripturaꝝ auctoritate cre
duntur: sicut deũ in vna substantia trinũ. ⁊ in
tribus personis substãtialiter vnũ. Deus siq-
dẽ est rerũ vniuersitas: ita ꝙ nulla singularũ: ⁊
ideo motibus rationis nõ subiacet. quia ratio
nõ est nisi de re aliqua.

¶ Diffinitio anime ⁊ explanatio eius.
Capitulum. xiii.

Anima est spiritus intellectualis ratio-
nalis. semper viuens: semper in motu
bone maleqz voluntatis capax: secundũ
benignitatẽ creatoris: atqz secũdũ sui operis
officium varijs nũciatur nominib⁹. Dicit nã
qz anima dũ vegetat: spiritus dũ cõtemplatur
sensus dũ sentit: animus dũ sapit: dũ intelligit
mẽs: dũ discernit ratio: dũ recordat memoria:
dũ vult volũtas. Ista tamẽ nõ differũt in substã
tia: quẽadmodũ in noibus. quoniã omnia ista
vna aĩa est: ꝓprietates quidẽ diuerse: sed essen
tia vna. In spiritu tamẽ ⁊ anima potest esse dif
ferentia: quia oĩs anima est spiritus: sed nõ oĩs
spiritus est anima. Anime duplices sunt actio-
nes. Alio nãqz cõsilio erigitur ad deũ. alio incli
natur ad carnẽ. Inclinat aũt sic. Cũ sit subtilis
⁊ inuisibilis: videri nõ potest: sed per potentias
suas se extendit ⁊ ostendit. Per cõcupiscibilita
tem nãqz appetit: per irascibilitatẽ cõtẽnit. per
rationalitatẽ inter vtrũqz discernit. Tota essen
tia anime in his potẽtijs suis existit: nec ꝑ par
tes diuiditur cũ simplex sit ⁊ indiuidua. Et si ali
quãdo ꝑtes habere dicitur: ratione potius simi
litudinis q̃ veritate ꝯpositiõis intelligẽdũ est
Simplex substantia est aĩa: nec aliud nec min⁹
est ratio in substãtia q̃ aĩa: nec aliud nec minus
irascibilitas vel cõcupiscibilitas q̃ anima: sed
vna eadẽqz substantia secũdum diuersas potẽ-
tias diuersa sortitur vocabula. Has potẽtias
habet anteq̃ corpori misceat. Naturales siqui
dem sunt ei: nec aliud sunt q̃ ipa. Tota nanqz
anime substantia in his trib⁹ plena ⁊ ꝑfecta cõ
sistit id est in rationalitate: cõcupiscibilitate: ⁊
irascibilitate. q̃si quadã sua trinitate: ⁊ tota hec
trinitas est q̃dã anime vnitas: ⁊ ipa anima. De
us est omnia sua: ⁊ anima quedã sua. Habet si
quidem naturalia ⁊ ipa omnia est. Potentie
nãqz ⁊ vires eius idem sunt qd ipa. Habet ac
cidentalia ⁊ ipa nõ est. Sue vires est. sue virtu
tes nõ est. Non eni est sua prudentia: sua tem-
pantia: sua fortitudo: sua iustitia. Potẽtie aĩe
sunt rationalitas: concupiscibilitas: ⁊ irasci-
bilitas. Vires sunt: sensus: imaginatio: ratio
memoria: intellectus: intelligentia. Potentie
autem possunt dici vires: ⁊ vires dici possunt
potentie.

¶ De amicicia anime ⁊ corporis.
Capitulum. xiiij.

Quibusdã effectibus ⁊ quadam amici-
cia anima corpori cõiũgitur. secundum
quã amiciciã nemo carnẽ suam odio ha
bet. Sociata nãqz illi licet eius societate pre-
grauetur: ineffabili tamẽ cõditione diligit illd
amat carcerem suum: ⁊ ideo libera esse nõ põt.
Doloribus eius vehementer afficitur. Formi-
dat interitum que mori non potest. Timet de
fectum que per naturam non potest deficere.
Oculorum pascitur speculatione. sonoris de-
lectatur auditibus: suauissimis iocundat odo
ribus: larga epulatiõe reficit. Et licet his reb⁹
nullatenus ipa vtat. graui tñ merore affligitur
si subtrahãtur. Huic etiã nõnunq̃ subrepũt vi-
cia ꝯtraria rationi. dũ aĩa dilecto corpori indul
gentius remittendo. locum noscit prebere pec
cato. per sensus quoqz ꝓgredit anima ad corp⁹
mouendum ⁊ viuificandũ. Nouem quoqz sunt
foramina in humano corpore: q̃bus ꝯm natura

lem contemperantiam influit ꝛ effluit oē quo
idem corpus vegetatur ꝛ regitur. Sunt etiam
vtriusqꝫ quedā similia:corporis.s.supremum
ꝛ spiritus infimū:in qbus sine naturaꝝ confusi-
one:psonali tñ vnione facile cōiungi possunt:
Similia enim similibus gaudēt. Itaqꝫ anima
que vere spiritus est:ꝛ caro que vere corpus ē:
in suis extremitatibus facile ꝛ conueniēter vni
untur:idest in fantastico anime qđ corp⁹ non ē
sed simile corpori ꝛ sensualitate carnis que fe-
re spiritus est:quia sine anima fieri non potest
Sicut eniꝫ supremū anime:idest intelligentia
siue mens imaginem siue silitudinem gerit sui
superioris:idest dei: vnde ꝛ eius susceptiua esse
potuit ad vnionem personalem etiam quādo
ipse voluit absqꝫ vlla diminutione nature sue:
sic supremuꝫ carnis:idest sensualitas:anime ge-
rens similitudinem ad personalem vnionem
eius essentia suscipere potest. Nec istud mirum
est:cum etiam in sensu ꝛ memoria pecudis q̄
dam est imitatio rationalitatis:ꝛ i appetitu vo
lūtatis:ꝛ in his que refugit reprobatiōis. Spi
ritus nanqꝫ corporeus qui vtiqꝫ vere est corp⁹:
ꝛ sensu naturali inter multa discernit ꝛ vi con-
cupiscibilitatis eligit:ꝛ natura irascibilitatis re
probat. Habet siquidem corporea vita quos-
dam gradus incrementorum quibus ad ima-
ginem sūme vite proficit. Primus enim gra-
dus corporee vite est sensificatio. Secundus p
sensum ingrediens imaginatio ¶ Tertius per
imaginationem conceptorū memoria. Quar-
tus fm sensuum passiones quedam sine discre
tione intelligentie prouidentia:in qua quidem
quasi rationis imago est:ꝛ nulla ratio ē. In his
omnibus corporea vita spiritualem vitā imi-
tatur. primo in eo ꝙ sentit. secundo in eo ꝙ sen-
sum cōcipit. tertio in eo ꝙ ɔcepta retinet. quar
to in eo ꝙ siue in imaginaris siue in sensib⁹ fm
quandam rationis similitudineꝫ siue ad appe
tendum siue ad fugiendum se in se flectit. Con-
uenientissima auteꝫ media sunt ꝛ carnis ꝛ aie
sensualitas carnis que maxime ignis est:ꝛ fan
tasticus spiritus qui igneus vigor dicitur. Un-
de ꝛ quidam loquēs de animabus ait. Igneus
est illis vigor ꝛ celestis origo. Mira societas
carnis ꝛ anime:spiritus vite ꝛ limi terre. Sic
enim scriptum est. Fecit deus hominem de li-
mo terre ꝛ inspirauit in faciem eius spiraculū
vite: dans ei sensuꝫ ꝛ intellectū: vt per sensum
lutū sibi sociatum viuificaret:ꝛ p intellectuꝫ re
geret. ꝛ vt per intellectum intus ingrederetur
ꝛ contemplaretur dei sapientiam ꝛ p sensuꝫ fo-
ras egrederetur ꝛ contēplaretur opa sapientie
intellectu intus illustrauit:sensu foris decora-
uit: vt in vtroqꝫ refectionem inueniret:int⁹ ad
felicitatem:foris ad iocūditatem. Sed quia bo
na exteriora diu stare non possunt. iussus ē ho-
mo ab exterioribus ad interiora redire:ꝛ ab in
terioribus ad superiora ascendere. Tāte siqui
dem dignitatis est humana ɔditio vt nulluꝫ bo
num preter summuꝫ bonum ei sufficere possit.
Plenuꝫ fuit miraculo ꝙ tam diuersa ꝛ taꝫ diui
sa ab inuicem ad inuicem potuerūt coniungi.
Nec minus mirabile fuit ꝙ limo nostro deus
seipsum ɔiunxit: vt sibiinuicem venirētur deus
ꝛ limus:tāta sublimitas ꝛ tanta vilitas. Nihil
eniꝫ est deo sublimius:ꝛ nihil limo vilius. Mi
rabilis fuit ɔiūctio prima:mirabilis fuit secun-
da:nec minus mirabilis erit tertia:cum homo
angelus ꝛ deus vnus erit spiritus. Eodē nāqꝫ
bono bon⁹ est homo:quo bon⁹ est angelus:eo-
dēqꝫ bono vterqꝫ beatus. Si tñ ambo idipsū
eadeꝫ volūtate eodēqꝫ spiritu cupiūt. Si enim
tam disspareꝫ natura carnis ꝛ aie:ad vnā fede-
rationē atqꝫ amicitiam deus ɔiungere potuit:
nequaqꝫ erit ei ipossibile rationalē spūm q vsqꝫ
ad ɔsortiū terreni corporis humiliat⁹ est: cū eo
dem corpore glorificato: vt sit ei glorie qđ fuit
ei sarcine ad ɔsortiuꝫ beatoꝝ spirituū q in sua
paritate persiterūt: exaltare:atqꝫ ad sue glorie
pticipationē sublimare. Ad hoc siqdē illū sola
charitate:nulla necessitate creauit altissimus:
vt sue beatitudinis participeꝫ faceret. Si er-
go tātū gaudiū ꝛ tāta leticia ē in vita ista tpali. q̄
ɔstat ex pñtia spū s in corpe corruptibili:quāta
leticia ꝛ quantū gaudiuꝫ erit in vita eterna que
ɔstat ex presentia diuinitatis in spiritu ratiōali
Subiiciatur ergo corpus animo:animus deo:
ꝛ vnus spiritus erit cū eo:ita tñ si in humilita-
te pmanserit:ꝛ gratiam sui creatoris per quam
exaltādus ꝛ glorificādus est agnouerit. Ex car
ne ꝛ aia ɔstat homo:ꝛ vtrūqꝫ bonū suū habꝫ in
quo gaudet ꝛ exultat. Bonū aie est deus:cū af-
fluentia dulcedinis sue. Bonū carnis est mun
dus cū abūdantia iocūditatis sue. Sed mūdus
iste est exterior:deus autem interior. Nihil est
eo interius:nihil eo pñsentius. Interior ē omni
re:quia in ipō sunt omnia. Exterior ē omni re:
quia ipse est sup omnia. Ab hoc ergo mūdo ad
deum reuertentes:ꝛ quasi ab imo sursum ascē
dentes per nosmetipsos transire debemus.
Ascendere enim ad deum:hoc est intrare seip
sum ꝛ non solum ad se intrare:ſꝫ ineffabili quo
daꝫ modo in intimis seipsuꝫ transire. Qui eni
interius intrans ꝛ intrinsecus penetrans seip-
sum transcendit:ille veraciter ad deum ascen-
dit. Ab huiuꝫ ergo mundi distractionibus cor
nostrum colligamus: ꝛ ad interiora gaudia re
uocemus. Et si cor nostrum semper tenere nō
possumus: Saltem ab illicitis ꝛ vanis cogi-

rationibus restringamus: vt aliquãdo in diui-
ne cõtemplatiõis lumine figere valeamꝰ. Nec
est enim requies cordis nostri: cum in dei amo
re per desiderium figitur. Necẽ vita cordis
nostri: cũ deum suuz contẽplatur: ⁊ ipsa sua con
tẽplatiõe suauiter reficitur. Et dulce est illi sẽ-
ꝑ ad ꝯsiderãdũ: qd̃ ad amãdũ ⁊ laudãdũ semꝑ
ẽ suaue. Nihil.n.ad beatã vitã ꝓstãtiꝰ videt̃: q̃
velut clausis carnalibꝰ sensibꝰ extra carnẽ mũ
dũq; affectũ quẽpiã intra semetipm̃ ꝯuerti: alie
numq; effectum a mortalium cupiditatibus si
bi soli ⁊ deo loqui.

De ꝯparatiõe aie ad ea de qbus corpus constat. Cap. xv.

Cum aĩa sit incorporea: ꝑ subtiliorẽ nãz
corporis sui.i.ꝑ ignem ⁊ aerẽ: q̃ in isto
quoq; mũdo ꝑcellẽtia sunt corꝑa: ⁊ ideo
magis subtiliora corpꝰ admiñstrat. Ista siqdem
priora excipiũt intꝰ aie viuificãtis: eo ꝙ icorpo
ree nature sunt ꝓpinquora q̃ humor ⁊ terra: vt
ad eoꝝ primũ ministeriũ tota moles admistre
tur. Nullus sine his duobꝰ vel in corpore sen-
sus est: vel ab aĩa spõtaneꝰ corꝑis motꝰ. Ignis
⁊ aer que leuia sũt: mouent aquã ⁊ terrã q̃ gra-
uia sũt. Quaꝓpter etiã corpora post aie absces-
sũ moueri nõ videmꝰ: q2 ignis ⁊ aer: q̃ duo per
aie ꝑsentiã tenẽt in corꝑe terreno ⁊ humido vt
oĩuz q̃ttuor fiat tẽperatio: post eiusdẽ aie abscessũ
ad supna euadũt ac sese expediũt. Corꝑis autẽ
ꝯpositio sic fit. Corpꝰ ꝯstat ex officialibꝰ mẽbris
officialia ex consimilibꝰ: consimilia ex humo-
ribus: humores ex cibis: cibi ex elementis ⁊ ni
hil hoꝝ ẽ aĩa: sed in istis tanquã in orgãis agit
aĩa: ⁊ ꝑ h̃ corpori ꝯsulit ⁊ huic vite in q̃ factꝰ est
hõ in aĩaz viuẽtez. Que cũ tẽperata ⁊ ordinata
fuerint ꝯgruũt viuificatiõi: ⁊ nunq̃ recedit aĩa.
Si v̾o distẽperata ⁊ ꝯfusa fuerit inuita recedit aĩa
secũ trahẽs oĩa: sensuz: imaginatiõnẽ: rationez:
intellectũ: intelligẽtiã: ꝯcupiscibilitatẽ ⁊ irascibi
litatẽ: ⁊ ex his ꝑm merita afficit̃ ad delectatiõz
siue ad dolorẽ. Corpꝰ aũt qd̃ prius integꝝ tan
q̃ organũ ꝯtẽperatũ ⁊ dispositũ erat vt melos
musicũ in se ꝯtineret ⁊ tactũ resonaret. nũc con
fractũ ⁊ inutile e regiõe iacet. Aĩa v̾o recurrenti
bꝰ ad regiões suas elemẽtoꝝ partibꝰ: nõ habẽs
vbi vires suas exerceat: regescit ab his tantuz
motibꝰ qbus corpus ꝑ tẽpus ⁊ locũ mouebat:
ipsa ꝑ tp̃s illocaliter mota: qm̃ ⁊ si organũ ꝑijt
sed nõ melos: nec qd̃ organũ mouebat. Aĩa in-
ter deũ ⁊ corpꝰ posita ꝑ tp̃s mouet̃: vel remini
scẽdo qd̃ oblita fuerat: vl' discẽdo qd̃ ignorabat
vel volẽdo qd̃ nolebat: ꝑ locuz v̾o nõ mouet̃: q2
ꝑ loci spacia nõ distẽdit̃. Deꝰ aũt corꝑe nõ eget
vt sit: nec loco vt alicubi: nec tp̃e vt aliqñ: nec cã
vt aliũde: nec forma vt aliqd: nec aliquo gene-
re subiecti i quo subsistat vel cui assistat.

Per quid anima vnitur deo. Cap. xvi.

Habet anima quãdam ꝓpriam naturaz:
omnibꝰ his mundane molis elemẽtis
excellẽtiorem qua veraciter nõ possit i
aliqua fantasia corporaliũ imaginũ quas ꝑ sen-
suz carnis ꝑcipimus cogitari: sed mẽte intelligi
vitaq; sentiri. Intelligi põt. sentiri nõ põt. Nõ
enim est corpus nec deus nec vita sine sensu.
qualis est in arboribꝰ: nec vita sine ratiõali mẽ-
te qualis est in aĩalibus: sed vita ⁊ vita ꝑpetua
Nec q̃dez minor q̃ angeloꝝ est futura: si ex pre
cepto sui creatoris vixerit. Preceptũ aũt eius
est vt in dilectiõe eiꝰ maneamus. Manete in-
quit in dilectiõe mea. Per dilectionẽ nanq; si-
bi ratiõalez creaturã copulauit: vt eũ semꝑ ha-
beret ⁊ in ipso semꝑ maneret: de eo ⁊ in eo dele
ctans gaudẽs ⁊ exultãs. Per dilectionẽ creato
ri suo ⁊ sibijnuicez ratiõalis creatura copulata ẽ
solũ nanq; dilectiõis vinculum est qd̃ ligat vtros
q; in idipsuz. Per amorẽ dei omnes ei adhe-
remus: per amorẽ proximi oẽs adinuicẽ vnũ su-
mus: vt bonuz omniũ fiat singuloꝝ: ⁊ qd̃ quisq;
in se nõ habet in altero possideat. Charitas est
via dei ad hoies: ⁊ via hominũ ad deuz. Per
charitatem eni venit deus ad hoies: venit in
hoies factus homo. Per charitatez homines
diligũt deuz: eligunt deum: ad deum currũt: ad
deũ perueniũt. Sic familiaris est deo charitas
vt ipse mansionẽ habere nolit vbi charitas nõ
fuerit. Si ergo charitatem habes deũ habes:
Quia deus charitas est.

Persuasio ad diligenduz deũ per beneficia ꝯditionis ⁊ redemptionis. Cap. xvii.

Miser ego quantũ deberẽ diligere deum
meum: qui me fecit cum non eraz: rede
mit cum perieram. Nõ eram: de nihilo
me fecit: non lapidẽ: non arborez: non auez: nõ
aliquod de animalibus: sed hominez me volu
it esse. dedit mihi viuere: sentire: discernere:
Perieraz: ad mortalitatẽ descendit. mortalita
tem suscepit: passionem sustinuit: mortez vicit
⁊ sic me restaurauit. Perieram ⁊ abieraz: quo
niam in peccatis meis eraz venundatus: venit
ille post me vt redimeret me: ⁊ tantum dilexit
me vt sanguinis sui precium appenderet ꝓ me
taliq; pacto reduxit me de exilio: ⁊ redemit de
seruitio. Nomine etiam suo vocauit me vt me
mortale suuz semper esset apud me. Vnxit me
oleo letitie: quo ipse erat vnctus: vt ab vncto
essem vnctus: ⁊ a christo dicere christianꝰ. Sic
gratia eius ⁊ misericordia semper preuenerunt
me. De multis nanq; periculis sepe liberauit
me liberator meus: quando errabã reduxit me
quando ignorabam docuit me: quando pecca-
bam corripuit me: quando tristabbr cõsolatus

est me quando desperabam cõfortauit me: qñ
cecidi erexit me: qñ steti tenuit me: qñ iui duxit
me: qñ veni suscepit me. Hec et multa alia fec
mihi deus meus. de quibus dulce est mihi se
per loqui: semp cogitare: semp gratias agere:
vt p oibus beneficiis eius possim semp eũ lau
dare et amare. Cũ.n. cunctis sit presidẽs singu
los iplens vbiqz pñs: vniuersoꝝ curã agens: et
tam singulis q̃ oibus puidens: ita totuz ad cu
stodiam meaz occupatũ video: vt si ego sup cu
stodiam meã stabo: quasi oium oblitus sit: et mi
hi soli intẽdere velit. Sẽper se presentẽ exhibz
semper se paratũ offert: si me paratũ inuenerit.
Quocũqz me vertero nõ me deserit nisi ego pri
or eum deserã. Ubicũqz fuero nõ recedit: quo-
niam vbiqz est. vt quocunqz iero inueniam eũ
cum quo possim esse. Quicqd fecero pariter as-
sistit: vtpote ppetuus inspectoꝛ oiuz cogitatio-
num intentionũ et actionuz meaꝝ. Cum hec di
ligenter ꝯsidero: timore pariter et ingenti rubo
re ꝯfundoꝛ: qꝛ illũ vbiqz mihi presentem et oia
occulta mea vidẽtem intueoꝛ. Multa.n. sunt i
me de quibus coram oculis eius erubesco: et p
quibus ei valde displicere timeo. Nec p his oi
bus quid illi rependam habeo nisi tm̃ vt diligã
eum. Non eniz melius nec decentius q̃ per di
lectionem rependi potest: qd per dilectionez da
tũ ẽ. Hec pter rẽ dixisse videoꝛ: sz forte nõ pter
vtilitatẽ mihi: et his q mecũ sẽtiũt q̃ ego sentio.

¶ De cõparatione anime ad carnẽ: et qũo sit in
corpore vel in loco. ¶ Cap. xviij.

Anima presentia sua corpus viuificat:
et sic colligata est ei: vt nec cum velit ide
segregare se possit: nec retinere cum sui
creatoris iussionem audierit. In vita siquidez
anime consistit vita corporis: et de morte cor-
poris descendit mors anime. Sicut enim ani-
ma vita sua facit carnem viuere: et de fonte na
ture sue irrigat animãdo: sic caro per corrupte
lam materie sue animã: si cupiditatibus illici-
tis illigauerit occidit. Et cum altera natura al-
terius trãsit: transit vnaqueqz in victricis natu
rã. idest vt carnem spiritualem anima virtuti-
bus suis prestet: aut animaz carnalem caro vi-
ctrix eius efficiat: aĩa tamẽ nihil de morte habe
re põt: nisi p vitia ei ppinatum fuerit. Nec caro
aliqd de vita retinere potest. nisi ab aĩa fuerit
irrigata. Nec in alterius nãm altera trãsire po
test: nisi aut vitiis infecta: aut virtutib[9] deter-
sa fuerit. Ratione insignita est anima: qua arti
bus docetur egregiis: et disciplinis instruit exi-
miis: vt diuina sapiat: et humana ptractet: atqz
sic cetera aialia decẽter excellat: vtpote subã ra
tionalis. In hoc eniz proprie est anima substã
ia rõnalis. i. spiritus rationalis. Immortalis ẽ
anima: ne a creatoris sui similitudine discrepa-
re videatur. Non eni poterat esse imago et sili-
tudo dei: si mortis termino clauderetur. Scdõ
quẽdaz modũ vite quẽ nullo modo põt amitte-
re imortalis est. Scdõ vero quãdaz mutabili-
tatem qua potest vel melioꝛ vel deterioꝛ fieri:
mortalis ẽ. Et sicut mortalis est cũ beate viuere
perdit lz misere viuere amittere non possit: sic
respectu incorporei dei corporea est: Nihil eniz
inuisibile et incorporeũ natura credendũ est pre
ter solum deuz. idest patrem et filiũ et spiritũsã-
ctum. Qui ex eo incorporeus et inuisibilis dici-
tur qꝛ infinitus et incircũscriptus est simplex et
sibi omnib[9] modis sufficiẽs seipso et idipsũ. Et
cum vbiqz sit: in semetipso inuisibilis et incor-
poreus esse dinoscitur. Omnis vero ratiõalis
creatura corporea est: angeli et omnes virtutes
corporee sunt: licet non carne subsistant. Et ex
eo intellectuales naturas corporeas esse dici-
mus: quia loco circunscribuntur: sicut et anima
humana que carne clauditur: que iccirco esse
in loco et localis dici potest. In loco quia hic ali
cubi presens est: localis: quia quod alicubi pre-
sens est totũ: alibi nõ est. Non habet tamẽ cor-
poralem dimẽsionem: nec corporalem circun-
scriptionem: quoniam corporalis quãtitatis ex
pers est. Sed quia per presentiam et operationez
in loco ꝯcluditur: localis et ipsa dicitur: verũta
mẽ nõ sicut corpus: cui bz locum pricipium me-
dium et finis assignatur. Circũscriptũ est qd cuz
alicubi est totũ: nõ potest esse simul alibi: quod
de solis corporeis naturis cernitur. Incircũscri
ptuz vero ẽ quod simul est vbiqz totum: quod
de solo deo intelligitur. Circumscriptum autẽ
simul et incircumscriptum est quod cum alicu-
bi sit totum: potest simul alibi esse totum: non
tamen vbique quod de creatis spiritibus co-
gnoscitur. Si enim anima non esset tota in sin
gulis membris sui corporis: non sentiret tota i
singulis membris sui corporis. Respectu ve-
ro nature incorporee que summe incommuta-
bilis vbiqz est: corporea est anima: quoniam ta
le aliquid non est ipsa: nec tamen per loci spaciuz
ita sistitur vl mouetur: vt maiore sui parte ma
iorem locum occupet: et breuiore breuiorez. mi-
norqz sit in parte q̃ in toto. Per omnes siqui-
dem particulas corporis tota simul adest: nec
minor in minoribus: nec in maioribus maior
sed alicubi intensius alicubi remissius: et in oi-
bus tota et in singulis tota est. Sicut eniz deus
vbiqz est totus in toto mundo et in omni creatu
ra sua: sic anima vbiqz tota in toto corpore suo
tanq̃ in quodã mundo suo: intẽsius tamẽ i cor
de et in cerebro: quẽadmodum deus precipue
dicitur esse in celo.

Nũo anima sit in quolibet mẽbro. Cap. xix.

Inuisibilis ⁊ incorporea est aĩa: si enim visibilis eẽt: corpea eẽt. Et si corporea eẽt partibilis eẽt: ⁊ ptes h̃ret: neqꝫ tota simul in vno loco eẽ posset. Nullũ. n. corpꝰ aut sil' tangi totũ põt: aut sil' tãgere totũ potest. Alia vero in qbuscũqꝫ suis motibꝰ vel actibus tota simul adest. Tota videt: ⁊ tota visoꝝ meminit Tota audit: ⁊ tota sonorum reminiscitur. Tota odorat: ⁊ tota odores recolit. Tota p linguam ⁊ palatuꝫ sapores sentit ⁊ discernit. Tota tangit ⁊ dura ⁊ mollia. Tota sil' approbat vel iprobat. Calida vero vel frigida sũmo tñ digito tota decernit. Tota est visus: tota est auditus. tota meminit: ⁊ cũ tota memit: tota est memoria. Cuꝫ tota vult: tota est volũtas. Cũ tota cogitat: tota ẽ cogitatio. Cũ tota diligit: tota ẽ dilectio. Põt nãqꝫ ex pte cogitare: ⁊ ex pte diliger̃.

Aie passiones ⁊ q̃ttuor virtutes eiꝰ. Ca. xx.

Habet anima affectiões quibus exercet̃ ad virtutes. Dolor nanqꝫ de peccatis timor de supplicijs: desiderium de promissis: gaudiuꝫ de premijs: quedã exercitia sũt virtutũ. Habet enim virtutes quibus instruit̃ ⁊ armatur cõtra vitia. A prudẽtia nãqꝫ scit qd debeat facere: temperãtiam hꝫ contra ꝓspera: fortitudinem ꝯtra aduersa: iusticiã qua scit qd cuiqꝫ debeat reddere. Prudẽtia est scire quid possit. Fortitudo facere quod possit. Temperãtia non presumere quod nõ possit. Justicia non velle plus q̃ꝫ possit. Prudentia est i eligendis Temperãtia i vtendis. Fortitudo in tolerãdis Justitia in distribuendis. Prudẽtie est nihil pe nitendo appetere: ⁊ nihil preter iustuꝫ velle facere. Temperantie est nihil preter turpia time re: ⁊ quicquid agimus vel cogitamus ad rationis normam dirigere. Fortitudinis est terrẽa s cupiditates non solum reprimere: sed penitus obliuisci. Justitie est omneꝫ animi cogitatiõeꝫ ad solum deum erigere: cumqꝫ tanquam nihil aliud sit sola mentis acie intueri. Habet autem anima sacramentales virtutes quibus iniciatur: idest fidem: spem: sacramentum: baptismũ inunctionem: confirmationeꝫ: ⁊ cetera quibus deo consecratur. Habet etiaꝫ virtutes quibus proficit ⁊ quibus deo cõiũgitur: vt humilitas: puritas: charitas. Humilitas eam deo subijcit Puritas iungit. Charitas vnit. Habet quoqꝫ anima vires quibus corpori cõmiscetur: quaꝝ prima est naturalis. secũda vitalis: tertia anialis. Et sicut deus trinus ⁊ vnus: verus ⁊ perfectus oĩa tꝫ: oĩa implet: oĩa sustinet: oĩa supercedit: oĩa circũplectit̃. sic aĩa his tribꝰ viribꝰ p totũ corpꝰ diffundit̃. nõ locali distẽsione: sed vitali intẽsione. Naturalis nãqꝫ virtus operatur in epate sanguinẽ ⁊ alios humores: quos p venas ad oĩa corporis mẽbra trãsmittit: vt ide augeãtur ⁊ nutriãtur. Vis ista quadrifaria est. Diuidit̃ nãqꝫ in appetitiuã: retẽtiuã: expulsiuã: ⁊ distributiuã. Appetitiua que sunt necessaria corpori appetit: retẽtiua sumpta retinet: donec ex illis digestio vtilis fiat. Expulsiua nociua ⁊ superflua expellit. Distributiua bonos bonꝛuꝫ ciboꝝ hũores oibꝰ mẽbris distribuit: put cuiqꝫ expedit

De virtute cordis quomodo impellit sãguinem per venas. Cap. xxi.

Vis vitalis est in corde: que ad temperãdum feruorem cordis aerem hauriendo atqꝫ reddẽdo: vitam ⁊ saluteꝫ toti corpori tribuit. Aere nãqꝫ puro sanguinem purificatum per totum corpus impellit per venas pulsatiles: que arterie vocantur. Ex quarum motu temperãtiam atqꝫ distemperãtiam cordis fisici cognoscũt. Istas vires habẽt omnia animalia: ⁊ ideo corporis magis videntur esse q̃ꝫ anie cum anima sit vita corporis.

De virtute cerebri ⁊ partibus eius. Capitulum. xxij.

Vis animalis est in cerebro: ⁊ inde vigere facit quinque sensus corporis. Jubet enim voces edere: membra mouere. Tres namque sunt ventriculi cerebri. Unus anterior a quo omnes sensus: alter posterior a quo omnis motus: tertius inter vtranqꝫ medius: idest rationalis. Corporis sensus sic fiunt. Quod est in corpore subtillissimum ⁊ ob hoc anime similius ⁊ vicinius quam cetera: id est lux. Primum per oculos ipsos diffunditur emicatque in radijs oculorum ad visibilia intuenda: deinde mixtura quadam: primo cum aere puro: secundo cum aere caliginoso atqꝫ nebuloso: tertio cum corpulentiore humore: quarto cum terrena crassitudine: quinqꝫ sensus cuꝫ ipso sensu oculorum perficit: vbi ipsa sola excellit. Isti sensus q: in sola facie prelocati sunt: iõ scriptum arbitror: quoniam dñs in facieꝫ insufflauit homini spiraculum vite: ⁊ factus est in animam viuẽtem. Anterior quippe pars posteriori merito preponit̃: q: ista ducit ⁊ illa sequitur: ab ista sensus ⁊ ab illa motus: sicut cõsilium precedit actionẽ. Iste vires tam anime q̃ꝫ corporis dici possunt: q: ab anima in corpore fiũt: nec sine vtroqꝫ fieri pñt. In p̃ma parte cerebri vis aialis vocat̃ fantasticalis. i. imaginaria: q: i ea corporalium reꝝ similitudines ⁊ imagines cõtinent̃: vnde ⁊ fantasticũ dicit̃. In media parte cerebri vocat̃ rõnalis: q: ibi examinat ⁊ iudicat ea que per imaginationẽ rpresentãt̃. In vltima parte vocat̃ memorialis: q: ibi recomendat memorie ratione iudicata.

¶ Quomodo quedã intelligimus per somniũ
quedam vero nõ. ¶ Cap. xxiij.

Aliud est itaqȝ in nobis quo corpora sen
timus: qd quoqȝ corpis sensib⁹ facimus
Aliud quo nõ corpa sȝ corporib⁹ sĩlia cer
nimus: vbi ⁊ nosipos nõ aliter ꝙ̃ sĩles corpib⁹
intuemur. Aliud quo nec corpora nec corpoꝝ
sĩlitudines aspicimus. sed alias res q̃ nõ habẽt
imagines sui sĩles: sicut est deus: ⁊ ipa mens ra
tionalis: vel intelligẽtia: vel rõ. sicut etiã vtu-
tes: prudẽtia: iustitia: castitas: charitas: pietas
⁊ quecũqȝ alie sunt: quas itelligẽdo vel cogitã
do enumeram⁹: discernim⁹ ⁊ diffinim⁹. Porro
aia nõ est corpus: q2 nõ ois sĩlitudo corpis corp⁹
est. Dormiẽti ei tibi i sõnis velut corp⁹ appebit
neqȝ id corp⁹ tuũ: sȝ aia tua: nec veꝝ corp⁹ sȝ sĩli
tudo corpis tui. Jacebit ei corp⁹ tuũ: ambulabit
ipa. Tacebit lingua corpis tui loquet ipa. Clau-
si erũt oculi tui: videbit ipa: ⁊ ita in ea tota ⁊ in-
tegra cernetur similitudo carnis tue. In hac si
militudine quasi per loca cognita vel incogni
ta discurrit: ⁊ sentit leta vel tristia. Anima etiã
mortui sicut dormientis in ipa similitudie cor-
poris sui sentit seu bona seu mala. nõ sũt tamẽ
corporalia sed corporibus similia. quib⁹ anime
corporib⁹ exute efficiunt seu bene seu male. cuȝ
⁊ ipe suis corporib⁹ similes sibimet appareãt:
Sũt tamẽ ⁊ vera leticia ⁊ vera molestia facta
de substãtia spirituali in substãtia spũali. Cer-
tuȝ nempe est quãdã spiritualẽ naturã esse in no
bis: vbi corpaliũ rerũ sĩlitudines aut formant
aut formate igerunt: siue cũ ꝑsentia aliquo sen
su corporis tangim⁹ ⁊ cõtinuo eoꝝ sĩlitudo in
spiritu format: ⁊ in memoria recõditur. siue cũ
absentia iam nota vel que nõ nouimus cogita-
mus: vt inde formetur qdam spiritualis intel
lectus. Innumerabilia etiã pro arbitrio ⁊ opi-
natione fingimus: que vel nõ sunt vel esse nesci
untur. Innumerabiles quoqȝ ⁊ varie forme re
rũ in animo nostro versant vel cũ aliquid faci
mus vel facturi sumus: aliquo etiã spiritu rapi
ente tollitur anima in huiusmodi videnda seu
bona seu mala. Nimia quoqȝ intẽtione cogita
tionis vel aliqua vi morbi: vt freneticis per fe
brem accidere solet: seu cõmixtione alterius cu-
iusdã spiritus seu boni seu mali. ita corporaliuȝ
rerũ imagines in spiritu exprimũtur tanꝙ̃ cor
pora ipsius corporis sensibus ꝑsentet. vt absen
tia videantur adesse tanꝙ̃ ꝑsentia: ⁊ que nõ sũt
tanꝙ̃ pre oculis assint. A dormiẽtib⁹ etiã mul-
ta videntur vel nihil vel aliquid significantia
Unde sepe imagines rerũ corporaliũ tanta illis
exꝑssiõe repñtant i somnijs: quãta ipa corpora
pñtant vigilantib⁹. vt inter visionẽ dormiẽtiũ
⁊ verã cõmixtionẽ vigilantiũ nõ discernat: sed
cõtinuo eis caro moueatur. ⁊ cõtra propositum
suuȝ vel ꝯtra licitos mores cõcubere videant:
⁊ qd naturaliter collectũ est per genitales vias
emittat. Hũc motũ casti vigilãtes cohibẽt ⁊ re
frenant. Dormientes aũt id nõ pñt: q2 in ꝑtãte
nõ habẽt imaginis corpalis exꝑssionẽ: qua caro
naturaliter mouet ⁊ seqtur qd coituȝ sequi solet
⁊ qd sine peccato a vigilantib⁹ fieri nõ põt. Sic
in spũ ⁊ corpaliũ rerũ imagines apparẽt. ⁊ mul
ta ꝑ arbitrio fingunt vel preter arbitriũ demõ
strãtur. Ipa nanqȝ anima q̃ motu ꝓprio semper
in motu est: q2 per corpus nõ sinit: vel nõ ple-
ne sinit corporalia sentire: vel ad corpalia vim
sue intentionis dirigere. corpore sopito. spiritu
corporaliũ sĩlitudines aut ipa agit sicut ⁊ ima-
gines corpoꝝ cogitando ex seipa versare asso-
let. aut obiectas intuetur: cũ in eas videndas
aliquo spiritu assumitur.

¶ De multiplici visu anime. ¶ Cap. xxiiij.

Anima est substãtia spiritualis: simplex
indissolubilis: incorpea passibilis atqȝ
mutabilis: carens põdere figura ⁊ colo
re. Nõ est credenda pars sed creatura dei. nec
etiam de substantia dei vel de qualibet elemẽ
torum materia: sed ex nihilo est creata. Si eni
ex semetipo eã deus fecisset. nequaꝙ̃ vitiosa:
aut mutabilis aut misera esset. Si autẽ ex ele-
mentis facta fuisset. esset corporea cũ sit incor
porea: ignotam habẽs originẽ: initium habet.
finem nõ habet. Et cũ sit spiritualis nature ni
hil habet mixtũ cõcretũqȝ terrenũ: nihil humi-
dum vel aereũ vel igneũ. Nullũ habet colorẽ:
nullo loco cõtinet. nullis membris circũscribit
nullo spacio finitur. sed ita est cogitãda ⁊ intel-
ligenda: sicut sapiẽtia: iustitia ⁊ cetere virtutes
ab omnipotente create. Natura anime inuisi-
bilis est: ideo inuisibiliter in corpe manet: ⁊ de
corpore inuisibiliter egreditur. Per corp⁹ cor-
pora videt: sicut celum ⁊ terraȝ ⁊ que in eis cõ
spicua sunt oculis nostris. Spiritu corporuȝ si-
militudines intuetur. Quicqd eni nõ corpus est
⁊ tamẽ aliquid est. recte iam spiritus dicitur. ¶
Idcirco quadam vi occulta ⁊ spirituali rapitur
anima vt vice corporuȝ expressas corporaliũ
rerũ similitudines in spiritu videat. Sed intel
lectu ea que nec corpora nec corpoꝝ formas ha
bent conspicit: sicut est iusticia ⁊ sapientia: ⁊ ve
lut ipsa mens omnis anime affectio bona. Ista
tria genera visionum manifesta sunt. Primũ
corporale. quo per corporis sensus corporalia
sentiuntur ¶ Secundum spirituale: quo cor-
porũ similitudines spiritu nõ mente cernũtur
¶ Tercium intellectuale: quo ille res que nec
corpora nec corporum formas habent conspi
ciuntur. ¶ Intellectuali visione nunꝙ̃ falli-

tur aīa. aut.n. intelligit ⁊ verꝝ est: aut si verū nō
est nō intelligit. In visione aūt corporali sepe fal
litur aīa cū in ipsis corporib⁹ fieri putat qđ fit in
corporis sensibus: sicut nauigātibus videt̄ ter
ra moueri: que stat ⁊ intuētibus celū sydera sta
re que mouent̄: ⁊ diuaricatis radijs oculoꝝ res
vna duas formas hr̄e videt̄. ⁊ vnus hō duo
capita: ⁊ in aqua remus infract⁹: ⁊ multa hmōi
In visione etiā spirituali aīa fallit̄ ⁊ illudit̄ qm̄
ea que videt aliqua vera: aliqua falsa: aliqua ꝑ
turbata: aliqua trāqlla sunt. Ipsa aūt vera aliq̄
futuris oīo similia vel aperte dicta: aliqua ob-
scuris significatōib⁹ vel quasi figuratis locutio
nib⁹ ꝓnunciata. In extasi vero qn̄ ab oībus cor-
poris sensibus alienat̄ ⁊ auertit̄ aīa: amplius q̄
in somno solet: sed minus q̄ in morte: nō fallit̄.
Sed ipsa mēte diuinitus adiuta: vel aliquo ip
sa visa exponēte: sicut in apocalipsi ioanni expo
nebat̄: magna reuelatio est. Cū.n. bono spiritu
assumit̄ aīa falli nō pōt: q2 sancti angeli miris
modis visa sua facili quadā ac ꝑpotēti vnitiōe
vel cōmixtione nr̄a esse faciūt: ⁊ visionē suā quo
dā ineffabili modo in spiritu nr̄o informāt. Ipi
siquidē his corporalib⁹ indicādis ⁊ ministrādis
presunt ⁊ eoꝝ significatiuas similitudines ī spi-
ritu ita discernūt: ⁊ tāta potentia quodāmō tra-
ctant: vt eas etiā possint hoīum spiritib⁹ reuelā
do miscere. Inde est ꝙ angelus dn̄i apparuit in
somnis ioseph dicēs. Noli timere accipe ma-
riā cōiugē tuā. Et iteꝝ. Tolle pueꝝ ⁊ matrem
ei⁹: ⁊ fuge in egyptū. Deus etiā per ꝓphetā di
cit. Effundā de spiritu meo sup oēm carnē: ⁊ iu
uenes visiones videbūt: ⁊ senes somnia som-
niabūt. Sūt ⁊ alia visa visitata ⁊ humana: q̄ vel
ex ipso spiritu nr̄o multipliciter existūt: vel ex cor
pore spūi quodāmō suggerunt̄: sicut fuerim⁹ af-
fecti a carne vel aīo. Nō.n. solū vigilātes ho-
mines curas suas cogitādo versant in similitu
dinibus corpoꝝ: verūetiā dormiētes hoc sepe
somniāt quo indigēt. Nā ⁊ negocia sua gerūt ex
animi cupiditate: ⁊ epulis ⁊ poculis inhianter i
stant si forte esuriētes sitiētesq̄ dormierint. Vi
gilantibus etiā occulto quodā instinctu ingestas
esse cogitatōes quas diuinarent nouimus. Si-
cut cayphas pontifex ꝓphetauit: cū eius inten-
tio prophetādi volūtatē nō hr̄et. Multa vi-
det anima ⁊ eadē natura est oīum visionū: siue
in vigilātibus: siue in dormiētib⁹: siue in egrotā
tibus: qm̄ nō ex alio genere sunt que vident̄: q̄
ex natura spirit⁹: de quo vel in quo fiūt simili
tudines corpoꝝ. Visa siquidē freneticoꝝ simi
lia sunt visis somniantiū: obturatas nanq̄ vias
sentiendi hn̄t vt videant qđ somniātes vident
Visa somniantiū similia sunt cogitationib⁹ vi-
gilantiū. Dormientibus quidem in cerebro cō

sopit̄ via sentiēdi: que intentionē ad oculos du
cit. Ideoq̄ ipsa interio in aliud versa cernit vi
sa somnioꝝ tanq̄ spēs corporales adsint: vt sibi
dormiētes vigilare videant̄: ⁊ nō similia corpi-
bus: sed ipsa corpora intueri se putēt. Ego autē
multo amplius admiror ⁊ vehemētius stupeo:
q̄ta celeritate ⁊ facilitate in se aīa fabricet ima
gines corpoꝝ: que per corporis oculos viderit
q̄ freneticoꝝ vel somniātiū: vel etiam in extasi
visiones. Quecūq̄ tn̄ illa natura visoꝝ est. pro
culdubio corpus nō est. Non.n. corpa visa illas
imagines in spū faciūt: nec eā vim hn̄t vt aliđ
spūale formēt: sꝫ ipe spūs in seipo celeritate mi-
rabili: vtpote spūalis: intellectualis: ⁊ rōnalis.

¶ Quinq̄ sunt genera somnioꝝ. Ca. xxv.

Omniū que sibi videre vident̄ dormiē-
tes quinq̄ sunt genera: videlicet. Ora
culum: visio: somniū: insomniū ⁊ fanta-
sma. Oraculū est cū in somnijs parens vel aliq̄
sancta grauisq̄ ꝑsona seu sacerdos vel etiā de⁹
euentuꝝ aliquid aperte vel nō euētuꝝ: faciēdū
vel deuitanduꝫ denunciat. Visio est cū id quis
videt quod eodē modo quo apparuerat eueni-
et. Somniū est figuris tectū: ⁊ sine iterpretatōe
intelligi non potest. Insomniū est quando id qđ
fatigauerat vigilantē ingerit se dormienti: sicut
est cibi cura vel potus vel aliqua studia vel artes
vel infirmitates. Secunduꝫ nanq̄ studia que
quisq̄ exercent somniat ⁊ solitaꝝ artiuꝫ simula-
cra in presentia mētis impressa apparent in sō-
nis. Iuxta etiaꝫ infirmitatum diuersitates di-
uersa accidunt somnia. Etiam secundū morum
⁊ humorum varietates variantur ⁊ somnia.
Alia nanq̄ vident sanguinei: alia colerici: alia
flegmatici. Illi vident rubea ⁊ varia. isti nigra
⁊ alba. Fantasma est quando qui vix dormire
cepit ⁊ adhuc se vigilare estimat aspicere vide
tur irruentes in se vel passim vagantes formas
discrepantes ⁊ varias: letas vel turbulentas.
In isto genere est ephialtes quam publica per-
suasio quiescentes opinatur inuadere: ⁊ ponde-
re suo pressos ac sentientes grauare. Quod nō
est aliud quam quedam fumositas a stomacho:
vel a corde ad cerebrum ascendens: ⁊ ibi vim
animalem comprimens.

¶ De fantasticis visionibus ⁊ de illusionibus
demonum. ¶ Cap. xxvi.

Dicit humana opinio ꝙ quadam arte
mulierum ⁊ potestate demonum ho-
mines conuerti possunt in lupos ⁊ iu-
mēta: ⁊ q̄q̄ necessaria portare: postq̄
peracta opa iteꝝ ad se redire: nec fieri in eis mē
tem bestialē: sed rationalem humanāq̄ seruari.
Hoc sic intelligendū est: qm̄ demones naturas
nō creant: sꝫ aliqđ tale facere possunt vt vide-

antur esse q̄d nō sunt. Nulla eni arte vel ꝓt āte animus: sed nec corp⁹ q̄dem aliqua rōne in mē bra vel in liniamēta bestialia veraciter ꝯuerti potest. Sed fantasticū hōis q̄d etiā cogitādo si ue somniādo p rex̄ inumerabiliū genera variat̄ ⁊ cū corp⁹ nō sit: corpox̄ similes formas mira ce leritate capit. Sopitis aūt ⁊ oppressis homis sensibus corporeis ad aliorum sensum figura corporea ꝑduci potest. ita tñ q̄ corpus ip̄m ho minis alicubi iaceat: viuens q̄dem sed multo grauius atq̄ expressius q̄z somno suis sensib⁹ ob seratis: fantasticū aūt illud veluti formatum in alicuius aīalis imaginem: aliems sensib⁹ appa reat: talisq̄ hō sibi videatur: qualis sibi videri posset in somnis: ⁊ portare onera. Que onera si vera sunt corꝑa: portātur a demonibus: vt illu datur hōibus. partim vera onerū corpora. par tim falsa iumentorum cernētibus.

Q̄d angeli boni vel mali interdū humanuz spiritum assumūt. Cap. xxvij.

Humanū spiritū aliquādo bonus aliqñ malus assumit spiritus: nec facile discer ni potest a quo spū assumat̄: nisi q̄z bo nus instruit: malus fallit. Fallit aūt sepe in ma nifestis bonis. vt cū sibi in eis creditū fuerit: ad sua se ducat. Sic plerūq̄ humanū spiritum rapit: vt quadā occulta mixtura quasi idē spūs esse videatur: ⁊ spūs patiētis. ⁊ spūs vexantis: vt in demoniacis videmus. Animā tamē ho minis: id est mentem nulla creatura iuxta sub stantiam implere potest: nisi sola trinitas. Im plere aūt dicitur sathanas mētē alicuius ⁊ prin cipale cordis: nō ingrediēs q̄dem in eū ⁊ in sen suz eius: sed fraude ⁊ iniquitate. atq̄ omni ma licia illum alliciens atq̄ seducens: affectu ma licie trahit per cogitatiōes ⁊ incentiua vitiorū quibus ip̄e plenus est: vtpote fallax nequam. ⁊ fraudulentus deceptor animarū. Nō eniz par ticipatione nature seu substantie. vt quidā pu tant animam implet diabolus: aut eius habita tor efficitur: sed per fraudulētā deceptiōez atq̄ maliciam: in eo habitare dicitur quem implet. Solius eni trinitatis est intrare ⁊ implere na turam siue substantiam quā creauit.

Quomodo demones sensum precedūt. Capitulum. xxviij.

Demones ⁊ acrimonia sensus: ⁊ celeri tate mot⁹ aerei corꝑis: terrenox̄ corpox̄ sensum facile precedūt. ⁊ quedā cogita ta ꝓnunciāt q̄ hōies mirant̄ ꝑpter tarditatem terreni corꝑis. Accessit aūt demonib⁹ per tam longum tempus: quo eox̄ vita ꝓtendit̄. rex̄ lō ge maior experientia: q̄z hōibus potest euenire ꝓ pter breuitatem vite. Jccirco quedam futura predicūt ⁊ quedā mira faciunt. quib⁹ hōies alli ciunt ⁊ seducūt. Unde quedā mulieres post sa than ꝯuerse: demoniū illusionib⁹ ⁊ fantasmati bus seducte: credūt se ⁊ ꝓfitentur nocturnis ho ris cū diana paganox̄ dea: vel cū herodiade ⁊ minerua ⁊ inumera mulierū multitudine equi tare: earūq̄ iussionib⁹ obtemparare. Ip̄e nanq̄ sathanas: qui trāsfigurat se in angeluz lucis: cū mentē cuiusq̄ muliercule ceperit. ⁊ hanc sibi ꝑ infidelitatem subiugauerit: ilico transformat se in diuersax̄ ꝑsonax̄ species ⁊ similitudines: ⁊ mentem quā captiuā tenet: in somnis deludēs modo leta: ⁊ mō tristia: modo cognitas mō inco gnitas ꝑsonas ostēdens: per deuia queq̄ dedu cit. Et cū solus hoc patitur spūs infidelis: nec in animo sed in corꝑe euenire opinat̄. Jccirco nimis stultus ⁊ hebes est qui hec oīa q̄ in spiritu fiunt etiā in corꝑe accidere arbitrat̄. Cum eze chiel ⁊ alij ꝓphete: Joannes etiaz euāgelista ⁊ apostoli in spū: nō in corꝑe visiones viderunt.

Quomodo mortui cognoscūt que fiūt in hoc mundo. Cap. xxix.

Cum homines mortui siue viui: homi bus dormiētibus vel vigilantibus ap parent: nō in ip̄is rebus vt sunt vident̄ sed in quibusdā similitudinib⁹ rerū. Jstud autē angelicis operationibus fieri credimus: per dispē sationez ꝓuidentie dei: bene vtentis bonis vel malis s̄m inscrutabilē altitudinē iudiciox̄ suo rum: siue hinc instruant̄ mentes mortaliū: siue fallantur: siue consolentur: siue terreātur. sicut vnicuiq̄ vel prebenda est misericordia vel ir roganda iustitia: ab eo cui misericordiam ⁊ iudi cium nō inaniter decantat ecclesia. Jbi siquidē sūt spiritus defunctorum. vbi nō vident neq̄ audiunt: que agunt̄ aut eueniunt in ista vita ho minib⁹. Jta tamē est eis cura de viuis. q̄uis q̄d agant omnino nesciant: quēadmodum cura est nobis de mortuis: q̄uis quid agant vtiq̄ nesci amus. Nesciunt q̄dem mortui quid hic agat̄. Sed dum hic agitur postea audire possunt ab eis qui hinc moriēdo ad eos ꝑgunt: nō q̄dez oīa sed quātū sinit̄ eis iudicare ⁊ eos oportet audi re. Scire etiā possunt ab angelis qui hic nobis presto sūt: ⁊ aīas nostras ad illos deferūt. Spū etiā dei reuelāte ꝯgnoscere possunt q̄ hic agūt que necessarium est eos noscere. Quidā etiaz ex mortuis ad viuos rapi possunt: nō ꝑ ꝓpriaz naturā: sed per diuinā potētiā: vtrū tamē ista fi ant ꝑ eox̄ p̄ntiam: aut per angelos suscipiētes eox̄ ꝑsonā: affirmare nō audeo. Deus eni oīps qui est p̄ns vbiq̄: ꝑ angelica misteria vsq̄qua q̄ diffusa. potest ꝓbere ista homib⁹ solatia qui bus in huius vite miseria iudicat esse ꝓbenda.

De potentijs anime ⁊ eius virtutibus. Capitulum. xxx.

Potentie anime atq̃ virtutes: lōga exer
citatione ꝛ successu tēporū crescūt. Ipsa
vero nec crescit nec decrescit: sed aut i-
parilitate mēbrorū: aut humorū crassitudine ꝛ eo
ruz corruptione prepedita: vires suas exercere
nō pōt: Anima carne exuta viuit: videt: audit ꝛ
oēs sensus atq̃ ingenia viuaciter tenet. vtpo-
te pura subtilis cita ꝛ ꝑpetua. Et sicut de⁹ vbiq̃
in semetipso est: sic aīa vbiq̃ quodāmodo in se
metipsa est: ac per hoc ibi erit anīa post corpus:
vbi erat agēs in corpore. Ibi de⁹ est modo: vbi
erat prius q̃ mūdus fieret: vbi etiā foret si mū
dus desineret esse. Sicut sepe dictuz est: incor
porea est anima: pōt tamē habere similitudinē
corporis nō corporalē: sed corpori similē: ꝛ cor-
poraliū oīno membrorū: cū de corpore egreditur
Sic.n. aut ad spiritualia ꝓ meritis fert: aut
ad loca penalia similia corporib⁹: qualia sepe de
monstrata sunt his qui rapti sunt a corporis sen
sibus: ꝛ mortuis similes iacuerūt: cū ꝛ ipsi in se
ipsis gererēt quādā similitudinē corporis sui:
per quā possent ad illa ferri: ꝛ talia similib⁹ sen-
sibus experiri. Anime siquidē que in corporib⁹
viuētes per dilectionē visibiliū rerū corporalib⁹
imaginibus afficiunt: a corporibus exeuntes in
eisdē imaginib⁹ tormēta patiunt. Propterea
eniz corporalibus passionibus ibi teneri pūt: q̄ꝛ
a corruptione corporaliū affectionū hic mūdate
nō fuerūt: quā corpulentiā de carnis dilectione
traxerunt. Quedā aūt aīe in eisdē locis in quib⁹
culpā cōmiserūt puniunt. Quedā vero abditis
receptaculis vsq̃ ad vltimā resurrectōez ꝯtinē
nr: sicut digna est vnaqueq̃ rege vel miseria.

Quō aīa cognoscit se per se. Ca. xxxi.

Multa de aīa dixi: sed nōdū dixi qñ facta
est: vel qñ de corpore egredit. Qd pri-
mū posui postea dicā: q̄ꝛ vltimū nō pos
sum dicere. q̄ꝛ nescio finē meū: hoc plane scio ꝙ
mortales sumus ꝛ velimus nolimus oēs mori
emur. Nihil.n. morte certius: ꝛ nihil incertius
hora mentis. Nā nescimus qñ aut quō aut vbi
moriemur: qm̄ mors vbiq̃ nos expectat. Iccir
co semꝑ debemus esse parati: vt cū corp⁹ reuer-
tetur ad terrā d qua sumptū est: spūs redeat ad
deū qui dedit illū. Id siquidē nos maxime mo-
uere debet ꝙ a veteribus sapiētibus ita homo
diffinitus est: homo est aīal rationale mortale.
Hoc genere posito: qd animal dictū est: additas
duas differentias videmus quibus admonen
dus erat homo: ꝛ quo sibi esset redeundum: ꝛ
vnde fugiendū. Sicut enim progressus anime
vsque ad mortalia lapsus est: sic regressus eius
in rationē esse deberet: qua impugnantibus vi-
tijs resistere valeat: vt ſm naturā suaz viuat: ꝛ
ordinari appetat: sub illo videlicz a quo regi de
bet: ꝛ supra ea que regere debz. Uno verbo: qd
rationale dicit separat a bestijs: alio qd mortale
separatur a diuinis. Illud nisi retinuerit bestia
erit: hinc nisi se auerterit ad diuina nō ꝑueniet.
Iccirco vt homo sibi incognit⁹ cognoscat se ma-
gna opus habet consuetudine recedēdi a sensi-
bus: vt animum ad se colligat: ꝛ in seipso retine
at. His siquidē sensibus impedit anima ne cer
nere semetipsaz valeat ꝛ creatorē suū: quē sola
ꝛ simplex sine istis oculis intueri debet.

De dignitate anime. Ca. xxxii.

Anima nanq̃ rationalis inter eas res
que sunt a deo cōdite: superat omnia: ꝛ
ideo deo proxima est qñ est pura: eiq̃ in
quantū charitate coheserit: intantū ab illo lumi
ne intelligibili ꝑfusa quodāmodo ꝛ illustrata: n̄
per corporeos oculos: sed per ipsius sui princi
pale. i. per intelligentiā deū cernit: in quo est ꝑ-
fectissima pulchritudo ꝛ beatissima visio: qua
visione fit beata. Remoueat ergo a cōsiderati
one sua noticias que per corporis sensus extri
secus capiunt. Queq̃ nanq̃ corporalia: eorūq̃
similitudines. sensus quoq̃ ꝛ imaginationes i
memoria infixe cū recordando reminiscunt: ad
exteriorem hominez pertinent. Que q̃ istis quasi
nūcijs anima exteriora percipiat. Mēs ergo cui
nihil seipsa presentius est: quadā interiori nō si-
mulata: sed vera presentia: videat se in se. Ni-
hil enim taz nouit mēs: q̃ id qd sibi presto est.
Nec magis menti quicq̃ presto est q̃ ipsa sibi.
Nam cognoscit se viuere: se meminisse: se intel
ligere: se velle: cogitare: scire: iudicare. Hec oia
nouit in se: nec imaginatur quasi extra se illa ali
quo sensu corporis tetigerit sicut corporalia que
q̃ tangunt. Ex quorū cogitatōibus nil sibi affin
gat: vt tale aliqd se eē putet. Quicqd ei de se re-
manet: hoc solū ipsa est. Nihil.n. tā in mēte ē q̃
ipsa mens: nec quicquā sic mentē cognoscit quē
admodū mens. Cum eni querit mens quid sit
mens profecto nouit ꝙ seipsaz querit: ꝛ nouit ꝙ
ipsa sit mens que seipsaz q̄rit. Neq̃.n. aliunde
se q̄rit q̃ seipsa. Cū ḡ q̄rētē se nouit seu vtiq̃ nouit
Et oē qd nouit: tota nouit. Atq̃ ita totā se no-
uit. Et si parte inuenta nō se totā querat: tñ q̄ꝛ
se totā q̄rit: tota sibi presto est. Nihil.n. sibi seip
sa presentius esse pōt. Qd aūt querit de se quid
antea fuerit. vel quid futura sit: vel qualis mō
sit: q̄rit. i. q̃ similis vel q̃ dissimilis deo: q̃ hu-
milis ꝛ deuota: q̃ pura: q̃ sancta. Sz q̄ꝛ in istis
est corporalibus: que cū amore cogitat: ꝛ cū qui
bus amore assuefacta est: non valet sine imagi
nibus eorum videre semetipsam. Nam tanto
glutinio amoris eicoheserūt hec que foris sunt
corporalia: vt etiam cum absunt ista: presto sūt
imagines eorum cogitanti. Quapropter iecer-

nere eas a se non potest: vt se solã inspiciat ⁊ vi
deat. Redeat ergo ad se: ⁊ stet in se: nec sicut ab
sentem se querat: sed velut presentẽ se curet cer
nere ⁊ discernere: ⁊ intentionem volũtatis qua
per alia vagabatur: statuat in seipsa. ⁊ se cogitet
vt seipsã cognoscat ⁊ diligat. Ita videbit ꝙ nũꝙ̃
se nõ amauerit nũꝙ̃ nescierit: sꝫ alia secũ amã
do cũ eis se confudit: ita vt sine magno labore
ab eis separari nõ possit: qbus cũ amore ibe sit.
Propterea fantasijs corporalium imaginatio
num deformatur: eisdemqꝫ alte impressis etiã
soluta a corpore non exuitur. Si enim a corpo-
ralium affectionũ corruptione hic non munda-
tur: corpore exuta corporalibus tenetur passio
nibus. Studeat ergo in hac vita se mundare
ab huiusmodi fetulẽtia: quatinus cum hinc exi
erit. nihil corpeũ secũ trahat: ⁊ a corporali pas-
sione immunis persistat. Uiuificatione ⁊ sensifi-
catione descendit anima ad corpus. Presentia
nanqꝫ sua illud viuificat: colligit in vnum: atqꝫ
in vno tenet: defluere atqꝫ contabescere non si-
nit: congruentiaꝫ modumqꝫ eius conseruat: nõ
tantum in pulchritudine: sed etiam in crescen-
do atqꝫ gignendo. Intendit etiam anima se in-
tactaꝫ: ⁊ eo calida ⁊ frigida: aspera ⁊ leuia: dura
⁊ mollia: grauia ⁊ leuia sentit atqꝫ discernit. De
inde innumerabiles differentias saporum: odo
rum: sonorum: atqꝫ formarum: gustando: olfaci
endo: audiẽdo: vidẽdoqꝫ diiudicat: atqꝫ in his
omnibus ea que secundum naturam corporis
sui sunt appetit: fugitqꝫ contraria. Remouet se
ab his sensibus certo interuallo temporuꝫ: ⁊ eo
rum motus quasi per quasdam ferias reparans
rerum imagines quas per eos hausit secum ca
teruatim ⁊ multipliciter versat. Cum ergo vult
intelligere vel diuina vel deum vel seipsam su
asqꝫ considerare virtutes: abstrahit se ab omni
bus corporis sensibus: quibus nõ adiuuatur nisi
ad corporeas formas coloresque sentiendos: ⁊
spiritu ac ratione se conspicit: meditatione atqꝫ
contemplatione ad deum ascendit: deus vero
reuelatione atqꝫ diuina inspiratione ad eam de
scendit Meditatio siquidem est occulte verita
tis studiosa inuestigatio. Contemplatio est per
spicue veritatis iocunda admiratio. Istã nãqꝫ
diuina illuminat reuelatio vt veritatem cogno
scat: illam vero diuina inspiratio inflammat vt
eam diligat. Corpus autem sensu ⁊ imaginatio
ne ad spiritum ascendit.

¶ De corporis materia. ¶ Cap. xxxiij.

Humanum siquidem corpus ex quatuor
elementis compositum est: sed in car-
ne ⁊ ossibus terra maxime apparet pro
pter terrenam soliditatem: aqua in humoribus
aer continetur in pulmone: iccirco semper i mo-
tu est: qꝛ ventilabrum cordis est: ne nimio calo-
re consumatur cor ⁊ dissoluatur: sedes ignis est
in corde: ⁊ ideo inferius est latum ⁊ superiꝰ acu
tum: quam formam ignis retinet. Quedaꝫ vis
ignea aere temperata a corde ad cerebrum ascẽ
dit: tãquãꝫ in celum corporis nostri: ibiqꝫ purifi
cata ⁊ colata per oculos: aures: nares: ceteraqꝫ
instrumẽta sensuum foris progreditur: ⁊ cõtactu
exteriorum formata quinqꝫ sensus corporis fa
cit visum videlicet: auditum: gustum odoratũ:
⁊ tactum: qui tãgendi sensus ab anteriori parte
cerebri ad posteriorem trãsiens: ⁊ inde per ceruí
cem ⁊ medullam spine descẽdẽs per totum cor
pus diffunditur. Porro ipa vis ignea que exte
rius formata sensus dicitur: eadeꝫ formata per
ipsa sensuum instrumenta per que egreditur: ⁊
in quibus formatur: natura operante ĩtrorsus
ad cellam fantasticam vsqꝫ retrahit ⁊ reduciti:
atqꝫ imaginatio efficitur. Postea eadem ima-
ginatio ab anteriori parte capitis ad medium
trãsiens: ipsam anime ratiõalis substãtiam cõ-
tingit: ⁊ excitat discretionem: intãtum iam puri
ficata ⁊ subtilis effecta: vt ipsi spiritui immedia
te cõiungatur: veraciter tamẽ naturaꝫ corporis
retinẽs ⁊ proprietatem. Que quidem imagina-
tio in brutis aĩalibus fantasticã cellaꝫ nõ trãscẽ-
dit. In ratiõalibus auteꝫ purior fit: ⁊ vsqꝫ ad ra
tionaleꝫ ⁊ icorporeã aĩe substãtiaꝫ ꝯtingẽdã de
fertur ⁊ progredit. Est itaqꝫ imaginatio simili-
tudo corporis: per sensus quidẽ corporeos: ex
corporꝝ cõtactu ꝯcepta extrinsecus atqꝫ per eos-
dem sensus introrsus ad partem puriorem cor
porei spiritus reducta eiqꝫ impressa in sũmo sci
licet corporalis spiritus: ⁊ in imo ratiõalis: cor
poraleꝫ informãs ⁊ rationaleꝫ ꝯtingẽs. Spũm
corporeuꝫ voco aereꝫ vel potius ignem: qui ꝑ
sui subtilitate videri nõ potest: ⁊ corpora interiꝰ
vegetãdo viuificat. Quedã autem vegetat tñ
⁊ nõ sensificat: sicut arbores herbas ⁊ vniuersa
in terra germinãtia. Quedam sensificat ⁊ vege
tat: sicut omnia bruta animalia. In quibus que
dam tãtum sensum habẽt ⁊ imaginationem nõ
habẽt. Quedam sensum ⁊ imaginationem ha-
bẽt. Cum itaqꝫ magis sit sensificari ꝙ̃ vegetari
tãtum cõstat profecto hanc vim subtiliorem es-
se: ⁊ vbi magis subtilis est magis spiritus est.
Magis siquidem incorporee nature appropin
qua tcum imaginationem format: ꝙ̃ cum sen-
sum prestat. Nihil enim in corpore altius vel
spiritualiꝰ nature vicinius esse potest: ꝙ̃ id vbi
post sensum vis imaginãdi cõcipitur: quod qui
dem intãtum sublime est: vt quicquid supra il-
lud est aliud nõ sit ꝙ̃ ratio.

¶ Quod totus homo interior anima noiatur.
¶ Capitulum. xxxiiij.

Anima noiaṫ totus homo interior: qua viuificaṫ regiṫ ⁊ ꝯtineṫ: lutea illa massa humectata succis ne arefacta dissoluaṫ. Dū ergo viuificat corpus aīa est: dū vult anim⁹ est: dū scit mēs est: dū recolit memoria est: dum iudicat ratio est: dū spirat vel cōtēplaṫ spūs est: dū sentit sensus est. Naz inde sensus aīa diciṫ ꝑ his que sentit: vñ ⁊ sensa nomē accepit. Habet etiā corp⁹ quinqȝ sensus: qui ex eo dicti sunt: q: ꝑ eos aīa totuz corpus subtilissime agitat vigore sentiendi: Ita aūt hec oīa adiuncta sunt aīe vt vna res sit: pro efficiētijs tñ causaꝝ diuersa noia aīa sortita est. Illa eēntia nāqȝ est simplex: in officijs multiplex. Memoria etiā nīēs est. vnde ⁊ inmemores amētes dicūtur. Diuum rex thesaurus ⁊ custos est memoria: nec enarrari pōt: tam grādis est ei⁹ ꝑplexitas: ⁊ aīus ipsa est. Nec aliō significo ꝙ aīam cū mētē dico: sed ꝑpter aliud aīam ⁊ ꝑpter aliud mētez. Nā totū qd̄ viuit hominis aīa est. Cū aūt aīa in se agit se: ⁊ ex se: per se: sola mens dici solet. Sensus vero ad sua ministeria cōplenda ꝯsuetius aīa diciṫ. Spiritum idē esse ꝙ aīam euāgelista ꝑnūciat dicēs: Potestatē habeo ponēdi aīam meā: ⁊ rursuz ꝑtātē habeo sumēdi eā. De hac quoqȝ ipsa dñi aīa passionis tp̄e memorat⁹ euāgelista ita ꝑtulit dicēs: Et inclinato capite emisit spūm. Quid est enim emittere spūm: nisi qd̄ aīam ponere: Sed aīa dicta est pro eo ꝙ viuit. Spūs aūt vel pro spirituali natura: vel pro eo qd̄ spirat in corpore. Itē animū idē dicim⁹ esse qd̄ aīam: sed aīa vite anim⁹ est ꝯsilij. Unde aiunt phi: ⁊ sine aīo vitaz manere: ⁊ sine mēte aīaz durare: sicut in amētibus. Ad mētē.n. ꝑtinere videṫ vt sciat: ad animū vt velit. Pueri etiā in genitricis vtero sine scia ⁊ volūtate viuūt. Mens aūt vocata est ꝙ emineat in aīa vel ꝙ meminerit. Quapropter nō aīa sed qd̄ excellitis aīa mens vocaṫ tanꝗ caput vel oculus. Unde ipse homo ꝭm mentē imago dei diciṫ. Mēs nāqȝ ex eo dicta ē ꝙ emineat in aīa: ꝑstātior siquidē vis aīe est a qua ꝑcedit intelligētia. Rō est siquidē animi mot⁹ visuz mētis acuens: veraqȝ a falsis distinguēs. Redeat ergo mēs ad se rationalis ⁊ colligat se in se vt sine imaginibus corporeis seipsaz ⁊ oīpotētis dei inuisibilē naturā ꝯsiderare valeat: terrenorū fantasmatū imagines: ⁊ quicqd terrenuz cogitatiōi eius occurrerit respuat: ⁊ talē se itus querat ⁊ videat q̄lis est sine ipsis: ꝯsideret se talez qualis sub deo sup̄ corp⁹ creata est. Deinde supra semetipam surgat: ⁊ seipsam deserat: atqȝ quodāmō in obliuionē sibi veniat ⁊ se ꝯtēplationi sui creatoris humiliter ⁊ deuote subijciat. Cū.n. ceperit mēs per purā intelligētiā semet ipsaz excedere: ⁊ illā incorporee lucis claritatē tota intueri: ⁊ ex his que intrinsecus videt quēdaz intime suauitatis saporē trahere: ⁊ ex eo intelligētiā suā cōdire: ⁊ in sapiaz vertere: intātuz in hoc mentis excessu pax illa q̄ exuperat oēm sensuz inueniṫ atqȝ obtineṫ vt fiat silētiū in celo quasi hora dimidia: ita vt cōtēplātis animus nulla altercātiū cogitationū tumultuatōe turbetur: nil oīno inueniē s qd̄ vel per desiderium petat vel per fastidiū arguat: vel per odiū accuset: sꝫ intra trāquillitatē cōtēplationis tot⁹ colligitur: ītromittiṫ in quēdā affectū multū inusitatū introrsus ad quā nescio dulcedinē: que si semper sic sentireṫ ꝑfecto magna felicitas eēt. Nil sensualitas: nil agit imaginatio: sed oīs inferior vis aīe ꝑprio interim viduaṫ officio. Purior aūt aīe pars in illud intime quietis secretū ⁊ sūme tranquillitatis archanū: felici iocūditate introduciṫ. Uiuus qdē est sermo dei ⁊ efficax ⁊ penetrabilior omni gladio ancipiti: pertingens vsqȝ ad diuisionē aīe ⁊ spūs. Et ideo nihil i creaturis hac diuisiōe mirabili⁹ cerniṫ: vbi id qd̄ essentialiter vnū est atqȝ indiuiduū: in seipsum scindiṫ: ⁊ qd̄ simplex in se ⁊ sine partibus constat quasi quadā partitione diuidiṫ. Neqȝ eniz in hoīe vno alia essentia est eius spūs: alia est ei⁹ aīa: sed ꝑrsus vna eadēqȝ nature simplicis substantia. Non eniz in hoc gemino vocabulo gemina substātia intelligiṫ. Sed cū ad distinctionez poniṫ gemina vis eiusdē essentie: vna superior per spiritum: alia inferior per aīam designatur. In hac itaqȝ diuisione, aīa ⁊ qd̄ aīale est in imo remanet. spūs aūt ⁊ qd̄ spūale est ad sūma euolat. Ab infimis diuiditur: vt ad sūma sublimeṫ. Ab aīa scinditur vt dño vniatur: quoniā qui adheret deo vnus spiritus est cum illo. Felix diuisio ⁊ mirabilis separatio: vbi quod corpulentū ⁊ feculentum est: deorsum remanet: qd̄ spirituale ⁊ subtile est vsqȝ ad speculationem diuine glorie sublimatur: ⁊ in eandem imaginem transformatur. Pars inferior componiṫ ad sūmaz pacez ⁊ tranquillitatē. Pars aūt superior sublimaṫ ad summā gloriā ⁊ iocunditatem. Licet enim mens humana nō sit eius nature cui⁹ est deus. imago tñ illius nature qua natura nulla melior est ibi querēda ⁊ inueniēda est in nobis: qua natura nostra nihil habet melius: sed prius mens ipsa in seipsa cōsideranda est: ⁊ i ea reperienda est imago dei. Mens igitur qñ cogitatione se conspicit: intelligit se ⁊ recognoscit quando contemplatione ad deum ascendit vt eum intelligat ⁊ diligat: imago dei dicenda est cogitando eterna vir est: sicut dicit apostolus: Uir nō debet velare caput suuz: cum sit imago dei ⁊ gloria. i. ꝗ̄to magis se extenderit in id qd̄ eternū est: tanto magis inde formatur ad ima-

ginē dei:⁊ ideo nō est cohibēda vt inde se cōti-
neat ac tēperet. Qñ vero ea agit vel cogitat q̄
sunt tēporalia mulier appellat̃:⁊ tūc nō est dicē
da imago dei:⁊ propterea dꝫ velare caput suū
ut nimiū sit eius progressio ad inferiora: ne cū
licita agit illicita concupiscat.

De dignitate humane cōditōis. ¶ Ca. xxxv.

Tanta dignitas humane ꝯditōis esse co
gnoscit̃: vt nō solū iubētis sermone: sic
alia sex dierꝫ opera: sed cōsilio sancte tri
nitatis ⁊ opere diuine maiestatis sit creatꝰ hō:
vt ex p̄me ꝯditionis honore intelligeret q̄ntuꝫ
deberet suo ꝯditori dū tātum in ꝯditione morꝫ
dignitatis priuilegiū prestitit ei cōditor: ⁊ tāto
amplius cōditorē diligeret: q̄nto mirabilius ab
eo se cōditum intelligeret. Nec ob hoc solū qui-
deꝫ ꝙ ad cōsiliū sancte trinitatis sic excellēter a
ꝯditore cōditꝰ est: sed ēt ꝙ ad imaginē ⁊ simili-
tudinē suā creator oium cū creauit: qđ nulli alte
ri ex creaturis donauit: que imago diligentius
in interioris hois nobilitate est ꝯsiderāda. Pri
mo qdē ꝙ sicuti deus vnꝰ sp̄ vbiqꝫ totꝰ est oia vi
uificans: mouēs ⁊ gubernās: sicut apostolus ait
Qđ in eo viuimus: mouemur ⁊ sumus: sic aīa
in suo corpore vbiqꝫ tota viget: viuificās illud
mouēs ⁊ gubernās. Nō. n. in maioribꝰ corporis
sui mēbris maior est: nec in minoribꝰ minor: sꝫ ī
minimis tota est ⁊ in maximis tota. Sic infusa
est corpori: vt nō per mēbrorꝫ partes partibꝰ sit
diuisa. nā in quolꝫ loco pars corporis ꝑcutit̃: to
ta dolet. Miro aūt modo vna eadēqꝫ viuifica
tione mēbris presidens: cū ipsa per naturā non
sit diuersa: per corpꝰ tñ agit diuersa. Ipsa qppe
est que ꝑ oculos videt: audit ꝑ aures: per nares
odorat: per os gustat: per mēbra oia tāgit: ⁊ tan
gēdo leue ab aspero discernit: ⁊ cū nō sit diuer-
sa: ꝑ sensus tñ operat̃ diuersa. Ex qua re intelli-
gitur ꝙ ita est aīa ꝫm suū modū in corpore: sicut
deus est in suo mūdo. Interius siquidē ⁊ exteriꝰ
superius ⁊ inferius est: regēdo superior: portādo
inferior: replēdo interior: circundādo exterior.
Sic est intus vt extra sit: sic circundat vt pene-
tret: sic presidet vt portet: sic ꝑtat vt presideat: ⁊
sicut ds̄ nec crescētibꝰ creaturis crescit: nec de-
crescētibus decrescit: sic aīa nec minutis mēbris
minuit̃: nec adauctis auget̃. Hec est imago siue
similitudo omnipotētis dei quā aīa habꝫ in se.
Quādā etiā hꝫ imaginē sancte trinitatis. Pri
mo in eo ꝙ sicut deꝰ est viuit ⁊ sapit: ita aīa hꝫ su
uꝫ modū est viuit ⁊ sapit. Est quoqꝫ ⁊ alia trini
tas in ea: q̄ ad imaginē ꝑfecte quidē ⁊ sūme tri-
nitatis: que est in patre ⁊ filio ⁊ spiritusancto cō
dita ē. Et licꝫ vnius sit aīa nature. tres tñ ī se vi
res hꝫ. i. intellectū volūtatē ⁊ memoriā: qđ idē
lꝫ alijs verbis: in euāgelio designetur: cū dicit̃.

Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo: ⁊ ex tota
aīa tua: ⁊ ex tota mente tua. i. ex toto intellectu
tuo: ⁊ ex tota volūtate tua: ⁊ ex tota mēoria tua
nā sicut ex patre generat̃ filius: ⁊ ex patre filioqꝫ
procedit spiritussanctꝰ. ita ex intellectu genera
tur volūtas: ⁊ ex his ambobus ꝓcedit memo-
ria: sicut facile a quolibet sapiente pōt intelligi.
nec. n. aīa ꝑfecta pōt esse sine his tribꝰ: nec horꝫ
triū aliquod sine alijs duobus integrū cōstat: q̄n
tū ad suā pertinet habitudinē. Et sicut deus pr
deꝰ filius: deus spiritussanctꝰ: nō tñ tres dij sed
vnus deus ⁊ tres ꝑsone: ita aīa intellectus: aīa
volūtas: aīa memoria: nō tñ tres aīe in vno cor
pore: sed aīa vna ⁊ tres vires. Atqꝫ in his tri-
bus diuinā imaginē gerit mirabiliter in sua na-
tura noster hō interior: ⁊ ex his quasi excellentio
ribus aīe viribus iubemur diligere cōditoreꝫ:
vt inquantū intelligit̃ diligatur: ⁊ inq̄ntuꝫ diligi
tur sp̄ in memoria habeatur. nec solū sufficit d
eo intellectꝰ: nisi fiat in amore eius voluntas.
Immo nec hec duo sufficiūt nisi memoria adda
tur. ꝙ sp̄ in mēte intelligētis ⁊ diligētis mane-
at deus: vt sicut nullū pōt esse momētū quo hō
nō fruatur dei bonitate ⁊ misericordia: ita nullū
sit momētū quo p̄nte nō habeat eū in memoria:
Et ideo iuste vr̃ mihi dictū interiorē hoīem eē
imaginē dei. nūc vero de similitudine aliqua di
camus. naꝫ sicut creator qui hoīem ad imaginē
suā creauit: est charitas: bonus ⁊ iustꝰ: patiens ⁊
mitis: mūdus ⁊ misericors: ⁊ cetera sanctarum
virtutū insignia que de eo leguntur: ita hō crea
tus est vt charitatē haberet. vt bonus essꝫ ⁊ iu-
stus: patiēs atqꝫ mitis: mundus ⁊ misericors.
Quas virtutes quāto quis plus in seipso habꝫ
tāto ꝓpior est deo: ⁊ maiorē sui creatoris gerit si
militudinē. Si vero qđ absit aliqs per deuia vi
ciorꝫ diuerticula malorꝫ ab hac nobilissima sui
ꝯditoris similitudine degener oberrat: tūc fiet
de eo qđ scriptū est. Hō cū in honore eēt nō itel
lexit ⁊c. Quis maior honor potuit esse hoi q̄n ꝙ
ad similitudinē sui ꝯditoris ꝯderet̃: ⁊ eisdē ve-
stimētis v̄tutū ornaret̃ qbꝰ ⁊ ꝯditor: de quo legi
tur. Dñs regnauit decorē indutus est. i. oiuꝫ vir
tutū splēdore ⁊ totius bonitatis decore ornatus
est. Uel qđ maius hoi pōt esse dedecus aut infe
licior miseria q̄n vt hac similitudinis gloria sui
ꝯditoris amissa: ad informē ⁊ irrationabilē bru
torū iumētorꝫ similitudinē dilabatur. Quapro
pter qsqꝫ diligētiꝰ attēdat prime cōditionis sue
excellētiā: ⁊ venerādā sācte trinitatis in seipso
imaginē agnoscat: honorēqꝫ diuine similitudinis
ad quā creatꝰ est nobilitate morꝫ: exercitio vir
tutū: ⁊ dignitate meritorꝫ ꝓre ꝯcedat: vt qñ ap
parebit qualis sit: tūc similis ei appareat q mi-
rabiliter eū ad similitudinē suā in p̄mo hoie cō-

didit mirabiliusq3 in sc̄do. i. i seipō reformauit.

De ꝯueniētia inter deū ⁊ aiaz. Ca. xxxvj.

Magna ꝯueniētia est inter deū ⁊ aiaz. Deus nāq3 vita est: spūs ē: sapiā est ⁊ amor. Uita etiā aia est: spiritus est in quo spiritu sapiā est ⁊ amor. Uita deus est: vita ⁊ aia est: similis est ⁊ dispar. Similis ꝙ vita ꝙ seipsa viuens: ꝙ nō tm̄ viuēs sed etiā viuificās: sicut ⁊ ille hec oia est. Dispar qm̄ ille creator ē: ⁊ ista creatura. nisi. n. ista ab illo creata nō esset: ⁊ nisi ab illo viuificata nō viueret. Uiuit aia naturali vita etiā si spirituali vita nō viuat. Sed talis vita mors potius est q̄3 vita. Quoniā mors peccatoꝝ pessima. Aia quidē que s̄m carnē viuit: viuēs mortua est: ⁊ ideo bonū erat illi nō viuere q̄3 sic viuere. Uita aie viuēs quidē: sed nō aliunde q̄3 seipsa: ⁊ ob hoc nō tā viuēs q̄3 vita est. Inde est ꝙ infusa corpori viuificat illud: vt sit corpus de vite p̄ntia nō vita sed viuēs. Creata ē aia a deo: vita a vita: simplex a simplici: imortalis ab imortali: vt nō sit longe a creatore suo cui appropriare videt̄ simplicitate eēntie ⁊ ꝑpetuitate vite. Licet. n. spiritualiter non viuat: immortaliter tñ necesse est vt viuat. Creata ē aia magna a magno: recta a recto: eo magna quo capax eternoꝝ: eo recta quo appetēs supernoꝝ: eo btā quo deo vnita. Aia nanq3 q̄3 dei pietas respicit: hūilitas subijcit: p̄nīa reducit: iusticia deducit obediētia ꝯducit: ꝑseuerātia ꝑducit. deuotio introducit: puritas iungit: charitas vnit. Hz aia in se amorem quo semper potest stare cū deo aut redire si mora cum suis affectibus, immo defectib⁹ ab eo fuerit. Solus est amor ex omnibus aie affectibus atq3 sensibus: in quo pōt aia: ⁊ si nō ex equo suo r̄ndere auctori: vel de sili mutuā respōdere vicē: ⁊ si minus amat qm̄ minor est: tñ si ex tota se diligat nihil deest vbi totuz est. Renūcians ergo cunctis affectionibus alijs: totaq3 incūbat soli amori: effundēs se totā in amorē illi⁹ cui respōdere hz in redibēdo amore. Amat siquidē deus vt amet̄: ⁊ cū amat nō aliud vult q̄3 amari: sciens ipsos amore btōs qui se amauerint. Per amorē venit ad hoies. venit in homines: fact⁹ est hō ⁊ delicie illius ēē cū filijs hominū. Nostre v̄o delicie erūt cū ad eū veniem⁹: ⁊ videbimus eū sicuti est: atq3 similes ei erim⁹. Tūc erit manifesta visio: plena cognitio: vera dilectio: firma coniūctio: societas indiuidua: similitudo ꝑfecta: ⁊ vita btā: in eternū ⁊ vltra in ꝑpetuas eternitates. Sicut. n. corp⁹ in resurrectione sua vitā ⁊ sensuz recipiet: sic aia in resurrectione sua vitā ⁊ sensuz recipiet. i. cognitionez ⁊ amorē dei. Qđ cognitio sit vita: ipsa veritas affirmat dicēs. Hec est vita eterna vt cognoscant te veꝝ deū ⁊ quē misisti iesuz xp̄m. Amor etiam sensūs est. Nam si exterior homo circa ista tpalia quinq3 ꝑtito sensu afficit̄. i. visu auditu gustu ⁊c. sic interior hō in btā vita circa quinq3 ineffabilia dei ieffabili amore afficiet̄. Cū. n. deū suuz amabit quādaz lucē: quādaz vocē: quendaz odorē: quendā cibū: ⁊ quendā amplexū interiorē amabit. Ibi. n. fulget qđ nō capit loc⁹. Ibi sonat qđ nō rapit tps. Ibi olet qđ nō spargit vēt⁹. Ibi sapit qđ nō minuit edacitas. Ibi heret qđ nō diuellit satietas. Ibi sigdē videt̄ d̄s sine intermissione. cognoscitur sine errore. amatur sine offensione. laudatur sine fatigatione.

De nobilitate ipsius anime. Ca. xxxvij.

Nobilis creatura ē aia. Ciuitas nanq3 dei ē: de q̄ tā glosa dicta sunt: ꝙ ad imaginē ⁊ sil'itudinē dei facta est. Hec ciuitas hierusalē merito appellāda est: q2 ad fruēduz visiōe illius sūme pacis q̄ fecit vtraq3 vnū creata est. Mens eius ꝑadisus est: in qua cuz celestia meditat̄: quasi in paradiso voluptatis delectatur. Domus etiaz sūmi patrisfamilias est aia per vnitatē moꝝ: spōsa xp̄i per dilectionē: tēplū spiritussancti ꝑ sanctificatōem: ciuitas regis eterni ꝑ pacē ⁊ ꝯcordiā ciuiū. Et q2 nulla est ciuitas absq3 populo: disposuit in ea ꝯditor noster populū triplicis gradus. i. sapiētes ad ꝯsulēdū milites ad pugnādū: artifices ad ministrādum. Ciues huius ciuitatis sunt naturales ⁊ ingeniti aie vigores: tanq3 indigene quoꝝ distincti sūt gradus: q2 alij supiores: alij inferiores: alij medij. Supiores quidē sunt intellectuales sensus medij ratiōales: infimi aiales: Quoꝝ d̄ua hec ē. Aialis siue sensualis appetit sensibilia siue visibilia. Rationalis discernit ⁊ discretionis oculo aspernat̄ ea. Intellectualis ptrahit ad diuina. Intellectuales igit̄ sensus sunt tanq3 aie cōsiliarij dicētes ei. Deū time ⁊ mādata eius obserua. Propter hoc. n. est ois hō. Rōnales sunt tanq3 milites qui hostes ꝯcupiaꝝ ipugnāt per arma iusticie. Aiales seu sensuales sunt tanq3 rustici ⁊ artifices: qui corpalib⁹ rudimētis insistūt: ⁊ corpori necessaria ministrāt. Hanc triplicē viz aie i. sensualē rōnalez ⁊ intellectualē phi p̄tes vocāt nō integrales s3 virtuales. Sensualitas ea vis aie ē qua corp⁹ vegetat: ⁊ ꝑ corpis sensus ista exteriora sentit ⁊ discernit. Oēs. n. sensus tā exteriores q̄3 iteriores ad aiaz referunt̄: vtpote ab illa ꝓcedētes: vt. n. sentiāt oēs ab aia hn̄t. Rō vis est aie sup̄ corpalia ⁊ infra spūalia collocata: secernit. n. vera a falsis: qđ ē loyce. virtutes a vitijs: qđ est ethice: ⁊ ꝑ experimēta reꝝ inuestigat naturas: qđ eē phisice. In his vero tribus tota phia ꝯsistit. Totā igit̄ philosophiā rō cōprehendit. Intellectus siue intelligētia ea vis aie est qua de diuinis q̄tū homini possibile est co-

gnoscit. Ad celestia archana penetrāda: rō p se
nō sufficit: nisi a deo adiuta fuerit. Tūc finis eiꝰ
si bñ viget: cū ad notitiā secretoꝝ que diu inue
stigādo q̄siuit puenerit: itellectꝰ seu intelligētia
nūcupat. Boetiꝰ tñ dicit itelligētiā solius dei eē
ad modū paucoꝝ hoīuz. Sz hoꝝ alteꝝ pro alte
ro ponit sepe. Memoria ēt ꝯsors ꝛ coopatrix ē
rōis: qm̄ sine ea rō nec ad icognita pcedere: nec
cognitoꝝ sciaz retinere pōt. Mēoria est vis aīe
accepta retinēs: pterita repetēs: elapsa recolli-
gēs. Mūanꝰ appetitꝰ inter sūma ꝛ ima positus:
cū plerūqꝫ in vtraqꝫ diuisi sibimetipsi sit ꝯrius
in quācūqꝫ ptē totꝰ trāsierit nomē eius merito
sortit. Si carnis voluptatibꝰ pascit: carnalis si
ue aīalis noīat. Si spūalibꝰ desiderijs delectat
spūalis nūcupat. Appetitꝰ siqdē nālis est vis in
aīante mouēdis auide sensibꝰ attributa.

¶ Diffinitio viriū anime. ¶ Cap. xxxviij.

Quoniā de viribꝰ aīe mētionē sepe feci:
diffinire eas debeo: quatinꝰ q̄ de aīa dcā
vel dicēda sunt euidentiꝰ intelligi pñt.
Sēsualitas sensus: imaginatio tā corpis q̄z aīe
sunt vel dici pñt. Sensualitas corpis est q̄dam
vis ignea. Sensualitas siue aīalitas aīe ē infe-
rior vis eiꝰ q̄ secū trahēs sensualitatē carnis ve
lut famulā ꝛ obediētē. sensus ꝛ imaginatōes fa
cit: easqꝫ in archana memorie reponit. In sensu
instrumē sensualitatis ꝛ origo imaginatōis. Ipa
nāqꝫ vis ignea q̄ extrinsecꝰ formata sensus dr:
eadē forma vsqꝫ ad intimū trāsducta imagina-
tio vocat. Sensus itaqꝫ parit imaginatōez. ima
ginatio cogitationē: cogitatio meditatōez: medi
tatio acuit ingeniū: ingeniū facit rōem: rō ꝯdu-
cit ad intellectū: intellectꝰ ad intelligētiā: intelli
gētia p ꝯtēplatōez ipaz veritatē admirat: ꝛ per
charitatē in ea delectat. Sensus est passio aīe i
corpe ex qualitatibus extra accidētibꝰ. Imagia
tio est vis aīe q̄ figurā corporeaꝝ reꝝ abñte cor-
pore sine exteriori sensu dinoscit. Cogitatio est
circa quelz animi occupatio. Cōsideratio est intē
ta cogitatio. Meditatio est frequens cogitatio
modū ꝛ cām ꝛ rōez vniuscuiusqꝫ rei inuestigans
Ingeniū est q̄dā vis nāliter aīs insitā p se valens
Rō est q̄dā vis aīe q̄ oīa discernit ꝛ iudicat: ēd
marie cū inhiat spūalibꝰ ꝛ imaginē dei in se cō-
seruat. Intellectꝰ est reꝝ in se vere existētiū pce-
ptio. Intelligētia est de solis reꝝ pncipijs. i. de
deo: ideis: yle ꝛ de incorporeis substātijs pura
ꝛ certa cognitio. Cōtēplatio est pspicue veritatis
iocūda admiratio. Charitas est cōcordia menti
um ꝛ societas electoruz. vita beataꝝ animaruz
ꝛ angelorum. quia nec anime nec angeli nisi per
charitatem viuunt.

¶ Quod anima ad imaginem ꝛ similitudinez
dei facta est. ¶ Cap. xxxix.

Anima rōnalis ꝛ intellectualis facta ē ad
imaginē ꝛ siltudinē dei vt factorē suuz
pro imagine cognoscat ꝛ pro siltudine
diligat. Ex imagine nāqꝫ dei hz rōnez: ꝛ ex sili-
tudine charitatē. Charitas vō in seipsa repñtat
trinitatē: hāc rō sentit: ꝛ pacata reqrit: hāc cha-
ritas iuenit ꝛ vidēdo btā gescit: hāc in pñti fides
seqt. spes in celū vsqꝫ comitat: charitas pennit
amplexat. Mēs itaqꝫ spūalis seu itelligētia rō
nalis pzio creatorē suū aspiciat: deide creaturā
ipsiꝰ videat: ꝛ mediāte arbitrij libertate ad eū
q ꝯdidit oia se ꝛ cetera referat. Sic in hoīe tri-
nitas appeat quā charitas manifestat: vt cha-
ritatē sp hō exhibeat: spqꝫ ꝯspiciat is quē trini
tatis imago pornat. Sic hō eius seruabit simi-
litudinē cuiꝰ in se naturalr portat imaginē. Ap-
pareat ergo imago dei in intelligētia rōnali: in
mēte spirituali: in honore liberi arbitrij. Appa
reat similitudo dei in moribꝰ pro natura: i ope
ribus pro iusticia: in virtutibꝰ pro grā: vt moribꝰ
natura pornet: vt iusticia opibus cōprobet: vt
grā virtutibꝰ cōpleat: ꝛ sic sp dño pñtet. Aīa to-
tū corpꝰ hoīs tota pariter aīat. Est qdē inspira-
ta a deo homini vita: nō de piacēti materia: sz
de nihilo facta ab eo. De ceteris animantibus
scriptura dicit. Producāt aq̄ ꝛc. producat terra
animaz viuentē. Animā vero nō aqua: nō ter-
ra produxit: sed deus inspirauit: nō tñ viuā vel
viuentem: sed spiraculum vite: rationale ex dei
imagine: factum ex dei similitudine.

¶ Quod anima non sit ex natura diuina creata
nec sit pars dei. ¶ Cap. xl.

Anima nō est ps dei: pbat h̄ mutabilitas
quā incurrit. Deꝰ. n. imutabilis est: hec
sepe mutata pro culpa: qñqꝫ mutata pro
pena ꝛ dānata fit misera. Nihil ei tñ nocere pōt
nisi a deo recedat. Recedit aūt qñ peccat: ꝑin
de torquet misera a deo refuga. Ab vno disiū-
cta spargit ad multa: ꝛ pro sua itēpantia fit mor
bida: fit molesta. Et pp sensus corporei turbata
memoria: turbati hebetes fiūt marcidi ꝛ stupidi
Iō caro patit lāguores oriunt: ꝛ mors violēta p
nagat: Homo quidē a deo auersus: peccādo p-
uersus: qr a deo dissentit dissidz ꝛ sibi: portatqꝫ
in seipso penam de seipso. Anima non forma-
tur ex materia informi: sed in sua creatione for
mam accepit: quia facta est ad imaginem ꝛ simi
litudinem dei. A quo si auertitur remanet ifor
mis: qr rea: qr deo dissimilis: nec ideo tamē ef-
ficitur irrationalis: qr gestat imaginem dei: vn
de potest reformari. Sic nec etiam si tota conclu
ditur peccato: ꝛ licet pro insipientia iumēto cō
paretur ideo fit aīa pecoris vel alteriꝰ corporis
Ipsuz etiā corpus ꝛ nūc ꝛ in fine semp inhabita
tura cum quo facta est vna persona: sed nec ideo

fit corpus ẽt si penitus habitet. Non enim distrahitur partibus: nec loco ɔ̃cludit. Non est maior in maioribus: nec est minor in minoribꝰ sui corporis partibus vite idoneis. Spũs nanq̨ est anima rationalis quantislibet obruta malis ⁊ vbicunq̨ est tota est. Nõ traducit a patre in filiuz ne vna sit anima amborꝫ. Sicut inquit dñs aĩa patris: sic aĩa filij mea est. Nec pars anime patris in filiũ dũ generat se trãsfundit. Partiri nanq̨ seu diuidi: augeri vel minui pro substãtia sua spiritus nescit. nõ. n. potest esse maior ſꝫ melior. Si. n. particulariter trãsfunderet corporeus esse probaret. Quod si vt delirãt aliqui semen anime ex semine carnis haberet generãdo transfundi: multa quidẽ inhonesta ⁊ impossibilia possent exinde exclamari: que de spiritu rationali nec dici debent: nec opinari. Indecẽs est obscena retexere: ⁊ male fusa carnis semina denudare.

Quod anima de nihilo fiat. Ca. xli.

Dicimus autẽ rationales aĩas pro essentia fieri quotidie de nihilo nouas: ſꝫ pro simili natura ex institutione diuina: non vtiq̨ nouas. Quales. n. in exordio deus die sexto masculo ⁊ femine dedit: tales quotidie inspirat singulis noua de nihilo creatione: nõ noua institutione. Pater inquit meus vsq̨ modo operatur: ⁊ ego operor. Operat vsq̨ modo pater ⁊ filius: operatione siquidẽ noua: sed institutione nõ noua pro illa agens: cũ ista quiescens. Res vero corporee post primã sui creatõez noue nulle creant: sed simul in exordio ɔdite temporali formatione ꝓpagãt. Anime aũt nõ simili essentialiter facte sunt: sed pro natura ɔ̃similis: qua ad imaginẽ ⁊ similitudinez dei fiunt: ⁊ simul facte reputant: ⁊ nõ simul edite iudicant. Non simul edite pro essentia sed simul facte pro cõpari forma ad imaginẽ ⁊ similitudinẽ dei preroga ta. Caro de carne generãdo traducit: sed spũs de spiritu minime ꝓpagat. Certũ tenemꝰ: q̨ caro cõtracta de carne per legẽ ɔ̃cupiscẽtie: ɔ̃cito viuificat originalis culpe vinculo premitur: eiusq̨ affectionibus anima que carnẽ viuificat aggrauat. Sub hoc peccati vinculo demergũtur paruuli: qui sine remedio baptismi moriunt Habent eniz originale peccatũ nõ per animaz sed per carnẽ vtiq̨ cõtractũ animeq̨ refusum. Carni nanq̨ ita vnit anima vt cũ carne sit vna persona. Fit enim auctore deo caro ⁊ anima vnũ indiuiduũ. vnus homo. vnde salua nature vtriusq̨ ꝓprietate adijcit carni qꝺ anime est: ⁊ anime qꝺ carnis est. pro vnitate ꝑsone nõ pro diuersitate nature. Quod igitur ibidẽ singulis est proprium cõmune fit amborꝫ: propriũ pro natura: cõmune pro ꝑsona. Exinde fit anima originali culpe obnoxia quã caro ɔ̃trahit ⁊ anime refundit cũ qua vnita est in ꝑsona: licet diuisa sit in natura. Ea ꝓpter necesse est paruulũ duz viuit xp̃i sacramento renouari: ne obsit eius anime societas carnis peccati: qua grauat etiã corpore exuta: nisi duz in corpore viuit salutari fuerit remedio expiata. Currãt igit adulti: currãt pro seipis impendãt ẽt paruulis sacr̃m fidei: suscipiãt ipsi fidẽ cũ sacramẽtis. ut paruulos in christo renatos fides ecclesie tueatur: ⁊ adultos cũ sacramentis opera fidei comitent. His etiã renouatis ꝑ gratiã tandẽ cõplebitur in resurrectione generali: vt caro ipsa resurgat in gloria anime sue restituta viua ⁊ eterna felix ⁊ beata.

Quare deus animas creat quas absq̨ remedio mori scit. Cap. xlij.

Si queratur quare deus dat animas illis quos absq̨ remedio salutari mori ɔ̃tingit. Respõdem usq̨ diuina institutio q̃ res ⁊ rex nature cõduntur: nec peccato tollitur: nec violẽtia prepedit. Inde est qꝺ lex carnalis copule nec etiã in malis iure suo priuatur. Generãt adulteri: fornicatores: profani. Naturalis tñ institutio nec in talibus deperit. Natura nanq̨ prout deus instituit suũ qꝺ est operatur. Natura siquidẽ est quedã vis ⁊ potẽtia diuinitus rebus insita: que vnicuiq̨ rei omne suũ tribuit. Qua bona quisq̨ male vtitur: malus eẽ iudicat. Iuste. n. puniunt: qui licitis abutuntur Iuste vero puniunt qui rapere inconcessa conãtur. Sic sathanas celũ: sic prothoplastus ꝑdidit paradisuz. Abutunt licitis qui bona dei maculant vsibus incõcessis. Maculãt bona dei: sicut hi qui calore libidinis exercẽt opera copule carnalis. Ex his filij generant: quorꝫ corpa seruiente creatori creatura formant: ⁊ deo inspirãte spiraculũ vite animant. Spiraculũ aũt vite humanã aĩam intellige: quã non producit terra vel aqua: sed deus inspirat quo sensus corporei animant: vnde homo factus in aĩam viuentẽ memorat. In his ⁊ in alijs oꝑs agit prout instituit: quẽ nullius adiuuat bona: nec ĩpediunt mala. Bonos quidẽ prouehit sua gratia: malos tenet sua iusticia. Nos equidẽ serui dñi: si dñi bonis abutimur rei ⁊ miseri ꝑiter ĩuenimur. Ipe q̨dẽ dñs q seruorꝫ suorꝫ malis bñ vtit: scũs ⁊ oꝑs adorat. Ipse corpi terreno de pcĩ traduce ꝓpagato pro institutione sua inspirat aĩam. bñ vtẽs inolita preuaricatione nostra: que si esset naturalis creatori poterat imputari. Sed creator preparat omni tempore sacramenta: ⁊ obedientie pia proponit edicta: vt ɔ̃tra peccata sacramẽta in remediũ sint: ⁊ temporaliuz obseruatio mãdatorꝫ eternorꝫ afferat premia donorꝫ. Unde si aliqui sub peccato geniti paruuli obeunt absq̨

remedio salutari pertimesce iusticiam dei: qui
nihil debet alicui: sȝ dãnat in singulꝭ malũ qđ nõ
fecit i eis. Si aũt puulos renouat sacris: admi-
rare misericordiã dei. Ipi. n. sicut nesciũt culpaȝ
cũ qua ex carne nascuntur: sic nesciũt grãm qua ꝑ
christũ renouãtur. Nõ excusat puulos a culpa
q2 eã nõ norũt: nec excludit grãm ab eis q2 eaȝ
nesciũt Queris in eis culpã iuenis ex carne tra
ductã. q̃ris in eis grãm inenis a deo collatam.
Illa debite dãnatur. hec indebite ꝓrogatur. Illa
iudiciũ ꝑdicat. h et misericordiam repñtat. In
vtroqȝ de⁹ agnoscitur. cui misericordia ⁊ iudiciũ
ꝑpetua laude cãtatur. Sȝ ab his intuẽdis mẽs
nostra mẽs infirma. q2 peccatis obruta citi⁹ ad
seipam redeat. sibiqȝ remediũ q̃rat. vt q in adã
cecidit in christo resurgat.

Qđ nã aie inueniat a phis dicta. Ca. xliij.

Plures veteres de natura aie dixisse in
ueniũt. sed nihil ita vt nõ aliqđ restare
videatur. Ego aũt ex eoꝝ dictis quan-
to diligẽtius potui breue istud ⁊ certũ colligere
atqȝ in vnũ studui redigere: qđ memorie cõmẽ
detur. Hebes nãqȝ est memoria hois ⁊ breuita
te gaudet. ⁊ si in multa diuidit fit minor in sin-
gulis. Et corpe ⁊ aia ꝯstat hõ. ⁊ quicqđ oculis
corporeis videt ꝓpter corpus factũ est: corp⁹ ꝓ
pter aiam. aia aũt ꝓpter deũ. Vita corpis aia
est. vita aie deus est. Immortalis est aia q2 car
ne caret. nec hȝ quo cadat vt resurrectõe egeat
post ruinã nisi pctõ ceciderit. ⁊ iõ in morte vita
nostra nõ perit. sed corp⁹ destituit dũ discedens
aia vim suã nõ ꝑdit: sed qđ viuificauerat hoc di
mittit: ⁊ quãtũ in se ẽ mortẽ alterius facit. ipa ñ
recipit. facit inqȝ nõ viuificando qđ deserit. nõ
amittendo qđ viuit. Itaqȝ mors hois nihil est
aliud q̃ȝ carnis occasus. a qua est vis potẽtie vi
uificãtis abscesserit. in terrã de qua sũpta est re
dit. amissis sensib⁹ quos ꝑ seipaȝ ñ hubuit. Aia
nõ aliter q̃ȝ sol lucẽ dici vitã tribuit carni cũ ve
nerit. mortẽ efficit cũ recedit. Mors tñ nõ ꝯsu
mit ꝯiũcta: sȝ diuidit: dũ origini sui vtrũqȝ red
dit. Et ne qs putet aiam corpis morte cõsumi.
audiat qđ dñs in euãg. dicat. Nolite inqt eos
timere q occidũt corp⁹: aiam aũt occidere non
possunt. Fatigat corp⁹ cogitatiõibus mẽtis affi
citur in corpore mens doloribus corporis.

Qđ corp⁹ ꝯstat ex q̃tuor elemẽtis. Ca. xliiij.

Corpus ex q̃tuor elemẽtis constat. Aia
nec elemẽtũ est: nec ex elemẽtis: sȝ de ni
hilo est facta: ⁊ soli creatori suo cognita
Ex his ergo oib⁹ q̃ in se h est i corpe suo visibilia
videt: nihil se esse vel posse eẽ videt. Secernat
ergo ⁊ diuidat se ꝑ se ab eo toto quod videt in
eo se visibile: ⁊ inuisibile se esse dio videt in eo
q̃ȝ videt se. ⁊ tñ videri se nõ posse videt. Deinde
eleuet se sup se. ⁊ i eo qđ ꝓmũ ⁊ ꝓncipale speculũ
est speculandi dei ⁊ illi imagini ac silitudini ꝓ-
ximũ ⁊ cognatũ magis factũ inuisibilẽ deũ inspi
ciat. Hoc aũt est ipa rõ ⁊ mẽs rõe vtẽs. q̃ ad ꝓ-
mã silitudinẽ dei facta est. vt ꝑ se inuenire possit
eũ a quo fcã ẽ. ⁊ in ei⁹ amore ⁊ ꝯtẽplatiõe dulcit
requiescere. Ea nãqȝ ꝑfecti⁹ suũ factorẽ mãifestãt
q̃ illi⁹ silitudini vicini⁹ appropiquãt. Hoc aũt ẽ
ipa rõnalis creatura q̃ excellent ⁊ ꝓpe ad illius
silitudinẽ facta est. ⁊ tũc citi⁹ creatorẽ suũ qm̃ ñ
vidit agnoscit ⁊ diligit. cũ se ad illi⁹ imaginem
factã intelligit. Mẽs rõnalis est q̃ se cogitando
intelligit: ⁊ imaginẽ suã ex se natã hȝ. q̃ imago
ei⁹ vbũ est. Verbũ eni rei est ipa cognitio ad sili
tudinẽ ei⁹ ex memoria formata. Hoc mõ liqdo
appet sũmaȝ sapiẽtiã cũ se dicendo itelligit: gi-
gnere cõsubstãtialẽ sibi silꝭtudinẽ suã. i. vbũ suũ
Mens tñ rõnalis qm̃ nõ se semp cogitat: sic sui
semp meminit. liqt q2 cũ se cogitat vbũ ei⁹ na-
scit de memoria. Vñ appet q2 si semp se cogi-
taret: semp vbũ ei⁹ de memoria nasceret. De sũ
ma vo sapia q̃ semp se dicit sic sicut sui semp me
mor est. liqt q2 de terra mẽoria coeternũ eius
vbũ nascit Sicut eni sũma sapia eterna est ita
eterne sui mẽor est: ⁊ eterne se intelligit: ⁊ eter
ne se dicit. cũ illi sit dicẽ qđ itelligere: ⁊ cũ eter
ne se dicat eterne verbũ ei⁹ apud ipaȝ. Mẽs g̃
rõnalis q̃ iter oẽs creaturas ad iuestigationẽ sũ
me sapie sola assurgere valet: ⁊ nihilomin⁹ ad
eiusdẽ iuẽtionẽ sola ꝓficere. Semp studeat illius
remisci illã intelligere ⁊ amare. ad h facta ẽ vt
semp viuat si sẽp amet sũmã vitã: sũmã sapiam
sũmã essentiã: cui dȝ hoc ipm qđ est. Amare ãt
neqt nisi ei⁹ remisci ⁊ eã studuerit itelligere. Fa-
ciat ergo h ad qđ facta est vt bene viuat.

Qđ beatitudo dei non potest augeri nec mi-
nui ⁊ q̃ȝ sola charitate rationales creaturas cre
auit. Cap. xlv.

Deus oꝑs cui⁹ btitudo nõ augeri potest
q2 ꝑfecta est: nec minui: q2 eterna est. so
la charitate nulla necessitate sui rõnales
spũs creauit. vt eos sue btudinis ꝑticipes face
ret. Alios vo in sua puritate in celo ꝯfirmauit.
Alios aũt ꝓpt supbiã in ifernũ ꝑcipitauit. atqȝ
alios ad cõprobãdã hũilitatẽ ⁊ obediẽtiã: i ter-
rena hitatiõe terrenis corpibus sociauit. vt ad
vite sensum luteã materiã vegetaret. Hñt nã-
qȝ in natura sua quãdã mutabilitatem: ꝑm quã
corpib⁹ viuificandis appropiquãt. in qua qdeȝ
nõ nihil sue puritatis deponũt. Cũ eni delecta
tione carnis afficiunt q̃si quãdã corpulẽtiã ide
trahũt. q̃ puriorẽ naturã eoꝝ corrũpit. Et h vi-
tiũ quãto alti⁹ eis i corpib⁹ manẽtib⁹ inheserit:
tãto difficili⁹ eos a corpib⁹ discedentes deserit
qm̃ nõ tollit passio: etiã cũ tollit cã passiõis: nisi

ab einsmoi feculentia se in hac vita mundare studuerit. Nos ergo q in medio bonoꝝ ⁊ malorũ positi sum⁹ ꝯsiderare sepe debem⁹ ⁊ gaudiũ illoꝝ: ⁊ istoꝝ suppliciũ atqꝫ nr̃aꝫ miseriã. Rõnalis siqdem est aĩa nr̃a: vt sciat discernere int̃ bonũ ⁊ malũ. Est etiã ꝯcupiscibil' atqꝫ irascibilis: vt possit amare bonũ ⁊ odire malũ. De ꝯcupiscibilitate nascitur amor: de amore desideriũ ⁊ gaudiũ. Amor ẽ delectatio cordis alicui⁹ ad aliqd ꝓpt̃ aliqd ꝑ desideriũ ꝑcurrẽs. atqꝫ ꝑ gaudiũ regescẽs. ꝑ desideriũ in appetẽdo: ⁊ ꝑ gaudiũ i ꝑfruẽdo: nec aliũde bonũ est. si bonũ ẽ cor hũanũ: nisi q bñ amat qd bonũ est. Nec aliũde malũ est: si malũ est nisi q male amat qd bonũ est. Oĩne ei qd est bonũ est sꝫ i eo qd malũ amatur: tñ vitiũ est: De irascibilitate nascit̃ odiuꝫ. Ira eni gn̄at odiũ: ⁊ de odio dolor ⁊ timor. Cuꝫ eni ꝯ pctã nr̃a irascimur ⁊ ea odire incipim⁹ dolem⁹ q2 peccauim⁹: ⁊ penas ꝓ pctis timemus.

¶ De natura quã deus fecit in signeꝫ similitudine sua. ¶ Cap. xlvi.

Sic creator oĩuꝫ deus iter cetera ⁊ sup cetera q̃ creauit: rõnalẽ dignat⁹ ẽ ampli⁹ illustrare nãm: q̃ ꝯ sua silitudine fecit in signẽ: ⁊ sue btitudinis voluit eẽ ꝑticipẽ. Cuius tñ rõnalis creature lꝫ silis videt̃ origo. facta ẽ diuersa ꝯgnitio. dũ ꝑs ei⁹ est i eterna felicitate firmata. ꝑs rudẽtib⁹ inferni detracta. ⁊ i tartaꝝ tradita in iudiciũ cruciãda huat̃. Pars etiã tertia terrenis vnita corpibus: locũ mediũ sortita agnoscit̃. ⁊ ꝑus qdeꝫ eadẽ sũmis vicinior in delicijs erat posita paradisi: nũc iã ꝓpigor ĩfimis ꝓ reatu in obediẽtie: hũiliata est i locco afflictionis. Sũm⁹ ei oĩum hoꝝ locus plenã hꝫ leticiã infim⁹ solã tristiciã. Ibi eni plena felicitas. illic sola ⁊ sũma miseria ẽ. In medio sane sũma spãda: sed nihilominus infima sunt timenda ⁊ ideo nobis iam amplior timoris causa quã spei quo viciniores eisdẽ infimis deiecti i ipa degim⁹ vmbra mortis. Q2 tñ ⁊ illi⁹ btitudinis: ⁊ illius nihilomin⁹ dãnatiõis eterna: hũanã de⁹ aĩaꝫ ꝓ suoꝝ q̃litate meritoꝝ ꝑticipẽ fieri posse ꝯgnouit naturales affectus ei q̃ttuor indidit: vt hr̃et vñ bona illa optare: ⁊ i eis posset q̃nqꝫ letari. ⁊ rursum vñ mala illa metuere ⁊ in eis etiã dolore ꝑpetuo ꝯtristari. In eo eni sane grauior ẽ moderna cõditio: q nõ mõ exhibet tristiciã ⁊ modernã molestiã: sꝫ ⁊ timor hꝫ penã ⁊ spes ipa q̃ differt̃ affligit aĩam. Piissim⁹ eni pr̃ ⁊ terribil' iudex. q vera illa ⁊ ꝑpetua gaudia filijs. dolores eque ꝑpetuos reis in fine parauit: nõnulla tñ etiam nos in p̃senti experimẽta capere voluit gaudij vel doloris: vñ illa nõ mõ certius credi sꝫ affectuosi⁹ optari valeãt ⁊ timeri. Ceteꝝ nec p̃ntia gaudia in illoꝝ ꝯparatione sunt gaudia. nec tristicia p̃ns in illius cõparatione est tristicia. Nec desipiet si quis interim oẽm opam dare maluerit queãdmõm illa poti⁹ valeat ꝯcupiscere gaudia illos formidare dolores: q̃ hui⁹ vite vitare molestias captare leticiã. Uerũtñ iuenire est i p̃nti vñ vtiliter guadeat qs vel salubriter cõtristet̃ Si letet̃ de beneficijs suis grãs deo agẽs: ⁊ in deuotiõe eius exultet: ⁊ ꝓpria seu etiã ꝓrimoꝝ delicta deploret. Unde etiã diuina dispositione media int̃ eosdẽ affectus ꝯstituta est rõ in corde hoĩs: ꝑ quã nimirũ discernere ⁊ dijudicare possit vñ gaudeat seu doleat. imo etiaꝫ qd cupiat vel timeat. Sane q triplicẽ vim aĩe esse docuerũt. rõnalẽ illã irascibilẽ ⁊ concupiscibilẽ asserẽtes affect⁹ qdẽ diuersos. sꝫ quadã sibi cognatione iũctos sub irascibili metuꝫ ⁊ tristiciã. sub cõcupiscibili desideriũ ⁊ leticiã ꝯphẽdisse vident̃ Interi ḡ inter affect⁹ varios humana fluctuãs aĩa: necesse ẽ vt certã demũ vel in sũmis vel in imis accipiens statiõem in solo deinceps vel gaudio vel dolore ꝑsistat. De⁹ est i sũmo mũd⁹ in imo. De⁹ in eodẽ statu eternitatis suesẽꝑ ꝯsistit. Mũd⁹ cursu mutabilitatis sue semꝑ istabil' fluit

¶ De humano animo. ¶ Cap. xlvij.

Humanus anim⁹ q̃si in medio collocat⁹ quadã cõditiõis sue excellentia. ⁊ huic mutabilitati que deorsuꝫ est supeminet ⁊ ad illã que est apud deũ verã imutabilitatem necdũ ꝑtingit. Si vero in his que deorsuꝫ trãseunt se per cupiditatẽ imerserit: statim per infinitas distractões rapiet̃: ⁊ a semetipo quodã modo diuisus dissipabit̃. Si vero ab hac infinita distractiõe que deorsum est se erexerit. ⁊ hec infima deserens atqꝫ paulati in vnũ se colligens secũ esse didicerit. tanto amplius in vnũ colliget̃. quãto magis cogitatione ⁊ desiderio sursum eleuabit̃: donec tandẽ oĩo imutabilis sit ⁊ ad illã verã ⁊ vnicã q̃ est apud deũ imutabilitem ꝑueniat: vbi ꝑpetuo sine oĩ mutabilitatis vicissitudine requiescat.

¶ Quod anime nõ sunt ab initio cũ angelis nec simul create. ¶ Cap. xlviij.

Credimus animas nec esse ab initio cũ angelis: nec siml' creatas sicut origenes fingit. Nec per coitum cuꝫ corporibus seminantur. sicut luciferanus ⁊ cirillus ⁊ aliqui latinorum presumptores affirmant. Sed dicimus carũ creationem solum omniũ creatorez nosse ⁊ corpus tantũ per cõiugij copulationem seminari: dei vero iudicio coagulari in vulua ⁊ compingi atqꝫ formari: ac formato iam corpore animam creari ⁊ infundi vt viuat in vtero ex anima constans ⁊ corpore: ⁊ egrediatur ex vtero viu⁹ plen⁹ hũana substantia. Nec duas aĩas esse credim⁹ i vno hoĩe. sicut multi scribũt

vnā animalem qua animetur corpus ⁊ īmix-
ta sit sanguini: ⁊ alterā spiritalē q̄ rōnem mini-
stret. Sꝫ dicim⁹ vnā eandēqꝫ aiaꝫ eē in hoīe:
q̄ ⁊ corp⁹ sua societate viuificet: ⁊ semetipsaꝫ sua
rōe dispōat: hn̄s in se libertatē arbitrij vt in sue
sube eligat cogitatiōe qđ vult: libertati siqdem
arbitrij sui ꝯmissus ē hō. Postq̄ꝫ vero decepti-
one ẜpētis ꝑ eaꝫ cecidit: nature bonū ꝑdidit pa
riter ⁊ vigorē arbitrij: nō tn̄ electionē: ne nō eēt
suū qđ emēdaret peccatū. Manet itaqꝫ ad q̄rē
daꝫ saluteꝫ arbitrij libertas. i. rōnis volūtas: sꝫ
āmonēte deo prius ⁊ īspirante ad salutē. Ut er-
go acqescam⁹ salutari inspiratiōi: nr̄e ptātis ē:
vt adipiscamur qđ adipisci desideramus diui
ni ē muneris: vt non labamur adepto salutis
munere nr̄e sollicitudis est ⁊ celestis adiutorij
vt labamur ptātis nr̄e ē ⁊ ignauie. Solū hoīeꝫ
credimus hr̄e aiaꝫ substātiuā q̄ exuta corpore
viuit: ⁊ sensus suos atqꝫ igenia viuaciter tenet.
Neqꝫ cū corpore morit̄ vt arabs asserit: neqꝫ
postmodū interitura sicut zenon dixit: qꝛ substā
tialiter viuit. Aīaliū vero aīe nō sūt substātiue:
sꝫ cū carne ipsa carnis viuacitate nascūtur: ⁊ cū
carnis morte finiunt̄: ⁊ ideo nec rōne regūtur:
sicut plato ⁊ alexāder putāt: sꝫ ad oīa incitamē-
ta nature ducūtur. Aīa humana nō cum carne
moritur: qꝛ nō cū carne sicut diximꝰ: supius se
minat̄: sed formato in vtero mr̄is corpe dei iu-
dicio creat̄ ⁊ infunditur vt viuat hō intus ī vte
ro: ⁊ sic ꝓcedat natiuitate in mūdum. Aīa ex
creatore ꝑncipiuꝫ hn̄s ex quo est ꝑfecta est perfe
cta in genere suo vnde ex quo sciret oīa q̄ ab ho
mine sciri pn̄t nisi grauitas carnis eēt. Qđ ꝑ pri
mū hoīeꝫ q an̄ corruptionē hūanitatis ex quo
fuit ꝑfecte habuit sciaꝫ ꝓbari pōt. Sꝫ mō cor-
rupta hūanitate ex quo ꝯiūgit̄ corruptiōi corrū
pitur. Nec ꝓprietates suas pōt exercere: donec
vsu ⁊ experiētia ⁊ alicui⁹ doctrina icitata icipit
discernere: veluti si qs cū subtili acie oculoꝝ ī te
nebrosa detrudat̄: videre nō pōt ibi nisi ꝓus as-
suescat tenebris vel lumē accēdat̄. Unde Uir-
gilius. Quātū nō noxia corpora tardāt. Et licꝫ
alie sint actiōes corpis: ⁊ alie actiōes aīe: tamē
corpis vitia vel v̄tutes pn̄t esse aīe. Cū. n. ad hꝫ
sit data: vt illicitos carnis mot⁹ corrigat: igno
rātia illi⁹ ꝯtingūt vel negligētia. Sicut cū disci
pulus vel ẜuus negligētia doctoris vel dn̄i pec
cet: magister vel dn̄s extra culpā non est. Sic
aīa vel ꝯtingentibus nō est extra culpā: cuꝫ ista
debeat imperare: ⁊ illa obedire.

¶ Qđ hō ex duabus substātijs constat: ⁊ ꝙ aīa sine carne suum rōale tenet. ¶ Cap. xlix.

D Uabus substātijs ꝯstat hō: aīa tn̄ ⁊ car
ne. Aīa cū rōne sua: ⁊ carne cū sensibus
suis. Quos tn̄ sensus absqꝫ societate aīe
nō mouet caro: aīa vero ⁊ sine carne rōnale suū
tenet. Notandū tn̄ ꝙ eidem ipsi sensus q ī exte
riori hoīe describuntur: sili mō ẜm modū suuꝫ
in interiori eē manifestātur: qꝛ spiritales res n̄
corporalib⁹ sensib⁹: sꝫ spiritalib⁹ rimāde sunt.
Unde diuina scriptura ī deuteronomio ait. Ui
dete ꝙ ego suꝫ de⁹: ⁊ nō ē alius ꝓter me. Et in
apocal̄. Qui hꝫ aures audiēdi audiat qđ spirit⁹
dicat ecclesijs. Et in psalmo. Gustate ⁊ vide-
te qm̄ suauis ē de⁹. Et apl̄s: Christi bon⁹ odor
sumus: ⁊ in his qui pereūt ⁊ in his q salui fiunt
Et ī euāgelio dn̄s. Mulierē fide se tetigisse ma
gis q̄ꝫ corpore ostēdit dicēs. Tetigit me aliqs
Nam ⁊ ego sensi virtutē de me exisse. Sic er
go cuꝫ omni cautela obseruandū est qđ ad cor-
poris sensus: ⁊ qđ ad anime ꝑtineat dignitatē
ne forte ꝯfusus ordo ⁊ irrationabilis estimatio
alicui repugnare videatur vitari. Nō est terti⁹
in hoīs substātia spiritus vt didim⁹ cōtendit:
sed spūs ipsa est anima ꝓ spiritali natura: vel ꝓ
eo qđ spiret ī corpore spiritus appellatur. Aīa
vero ex eo vocatur ꝙ ad viuendū vel ad viui
ficandū animet corpus. Tertiū vero q ab apo
stolo cū anima ⁊ corpore inducitur spiritū: grām
sancti spūs intelligam⁹: quā orat apostolus vt ī
tegra ꝑseueret in nobis: ne nr̄o vitio aut minu
atur aut fugetur a nobis: qꝛ spūs effugiet fictū
⁊ auferet se a cogitatiōibus q̄ sūt sine intellectu
Jugi ergo meditatiōe animū nostram exercea
mus: ⁊ ꝯsideremus miserias ⁊ necessitates no
stras. labores ⁊ dolores. Lugentes eniꝫ in hāc
vitaꝫ intrauimus: cū labore viuimus: cū dolo-
re ⁊ timore exituri sumus. Cogitemus ergo q̄ꝫ
breuis vita nostra sit: q̄ꝫ via lubrica: q̄ꝫ mors
certa: ⁊ hora mortis incerta. Cogitemus quā-
tis amaritudinibus admixtū sit: si quid dulce
ac iocūdum in via huius vite occursu suo nobis
alludit: q̄ꝫ fallax ⁊ suspectū: q̄ꝫ instabile ⁊ trāsito
riuꝫ est: qcqd hui⁹ mūdi amor parturit: qcqd
species aut temporalis pulcritudo ꝓmittit. Cō
sideremus etiā que sit patrie celestis pulcritu-
do suauitas atqꝫ dulcedo. Attendamus ⁊ per-
pendamus vnde cecidimus: ⁊ vbi iacemus: qđ
perdidimus ⁊ quid inuenimus: vt ex vtroqꝫ ī-
telligamus quātū nobis in hoc exilio lugenduꝫ
sit. Hinc enim salomon ait. Qui apponit scien
tiam apponit dolorem ¶ Quia ⁊ quanto ma-
gis homo sua mala intelligit: tanto amplius
suspirat ⁊ gemit.

¶ Quid sit meditatio ¶ Cap. l.

M Editatio siqdem parit sciaꝫ: scia ꝯpun
ctionē: ꝯpūctio deuotioneꝫ: deuotio ꝑfi
cit orōnem. Meditatio est frequens
cogitatio curiosa ⁊ sagax: obscura inuestigare ⁊
occulta ad notitiaꝫ trahere. Scia est qm̄ homo

ad notitiam sui assidua meditatōe illuminatur
Cōpūctio ē qñ ex ꝯsideratiōe maloꝝ suoꝝ cor in
terno dolore tāgitur. Deuotio ē pius ⁊ humilis
affectꝰ in deuz: hūilis ex ꝯscia infirmitatis ꝓprie
pius ex ꝯsideratōe diuine clemētie. Pro est mē-
tis deuotio. i. ꝯuersio in deū ꝑ piū ⁊ humilē affe
ctuz. Affectꝰ est spōtanea q̄dā ac dulcis ipsiꝰ aīi
ad deū iclinātio. Nil. n. ita deū iclinat ad pieta
tez ⁊ misericordiaz: quēadmodū purꝰ mētis af
fectus. Sciaz celestiuz ⁊ terrestriū reꝝ laudare
atq amare solēt hoīes: sed multo meliores sūt
q huic scīe preponūt noscere semetipsos. Lau-
dabilior siqdē animus ē cui nota est miseria sua
ꝙ q ea nō aspecta vias sideꝝ ⁊ naturas rerum
scrutat̄. Qui vō iam i deū vigilauit animꝰ spūs
sancti calore excitatꝰ atq in eiꝰ amore coraz se
diluit: ad eūq intrare volēs nec valēs: eoq si-
bi lucēte attēdit in se ⁊ iuenit se: suāq egritudi-
nez illiꝰ mūdicie ꝯparari n̄ posse cognoscit. dul
ce flere hz: eūq p̄cari vt sui misereatur: totāq
eiꝰ miseriaz exuat. Nūc itaq egentē ⁊ dolētem
scīa nō inflat qz charitas edificat. Preposuit. n.
sciaz scire. i. scire seipsuz ⁊ ifirmitatē suaz: magis
ꝙ scire vires herbaꝝ ⁊ nās aīalium: ⁊ hāc ap-
ponēdo sciaz apposuit dolorē. i. defectū ꝑegrina
tionis sue ex desiderio patrie sue ⁊ visionis dei
Dolet qui tenetur exilio qz differtur a regno.
Dolet dum recordatur que ⁊ quanta mala fe-
cit: ⁊ ꝙ itolerabiles penas ꝓ illis passurus sit.

Qd nll'a scientia melior sit ꝙ ꝙ homo se cognoscat. ¶ Capitulum li.

CUm nulla scia melior sit illa q̄ua cogno
scit hō seipsuz discutiamus cogitatiōes
locutiōes atq opa nostra. Quid. n. ꝓdest nobis
si reꝝ oīum naturas subtiliter inuestigemꝰ: effi
caciter ꝯphendamꝰ: ⁊ nosmetipsos nō itelliga-
mus. Examiemꝰ ergo q̄ fecimꝰ nos: si sm ꝙ de
buimꝰ ea fecerimus: ꝯsideremꝰ ea q̄ facturi su-
mus si sint sm deū. Ualde siqdem est necessa-
ria nobis circūspectio examiatiōis: q̄tinus per
expientiā eoꝝ q̄ fecimus ad ea q̄ agēda sunt tu-
tiores reddamus. Sepe nāq opus qd bona i-
tentiōe ichoari credimus: tāto citiꝰ in decepti
onis laqueū nos precipitat: quāto de intētiōis
nr̄e pricipio securi finē actiōis nō obseruamus
⁊ ip̄rudētes q̄si via plana ad foueā currimꝰ: qz
videmꝰ qd facimus: sed qd finez nostꝝ seq de-
beat nō attēdimus. Ita eniz ambiguꝰ ē animi
affectus: vt nisi ex fine opis q̄litatez intētionis
eiꝰ discernere nō valeamus. Preterea necesse
est vt ꝑ singulos dies vitā nr̄am ad iudiciū vo-
cemus: ⁊ qd egimꝰ per noctē ⁊ diez examiemꝰ
⁊ quāto ad bona faciēda solito alacriores: ⁊ ꝙ-
to ad mala vincēda solito constantiores: sine ali
quo ope nostro insidijs inimici supplātati simꝰ:
qualiter demū ꝑ iudicium transacte deceptio-
nis futurā illius fraudem cauere valeamus: q̄
tinus nec supueniens tentatio nos iprouisos ad
malū opus deijciat: nec idiscretos in opere bo
no presens negligentia fallat. Quisqs scilz cor
suū in huiusmodi studio exercet: audiat qd qui
dam sapiens dicat: Scito teipsum: scito vñ ve
nisti: aut quo vadis: quō viuis: quātū ꝓficis vel
deficis ꝙ lōge es a deo vel ꝙ ꝓpe: nō iteruallis
locoꝝ: sz silitudine vel dissimilitudine morum
Scito q̄lis homo es: cuius cōceptio culpa: nasci
miseria: viuere pena: mori necesse. Certum est
qz morieris: sz incertū quō vel qñ vel vbi. qm̄
mors vbiq te expectat: ⁊ tu si sapiens fueris
vbiq eam expectabis. Attende ergo sollicite
quid agas vel quid agere debeas: Si qd faciē
duz est facias. Si bono opi malū aliqd nō ad-
misceas: Si bonū qd agis: quāta oportet deuo
tione adimpleas. Si alterius vt tuū bonū dili
gas. Si tuū vt alterius malū rep̄hendas. Si
sic declinas a malo ⁊ facias bonū. Sunt. n. qui
daz tm̄ attēdentes mala que nō faciūt. Istos
pusillanimitas a bono ope reuocat ne malum
subripiat. Sūt aliq attēdentes tm̄ bona q̄ faci
ūnt. Illi sic sibi a bono ope ꝯplacent ⁊ blādiūt
vt de prauitatis admixtiōe minime terreātur
Sunt alij sapiētes vt faciant mala: bona autē
facere nesciunt. Isti pessimi oīum letantur cum
male fecerint: ⁊ exultāt in rebus pessimis. Sūt
alij querētes deum per exteriora deserentes in
teriora sua: quibus deus interior est.

De triplici ascensionis gradu. ¶ Cap. lij.

REdeamꝰ ergo ad nos vt possimꝰ ascē-
dere ad nos. Tres siquidem ascensus
sunt. In primo ascendimus ab istis ex-
terioribꝰ ⁊ inferioribus ad nos: In secūdo ascē
dimus ad cor altū: quanto nāq amplius ꝓfici
mus tāto amplius ascendimꝰ. Qui eniz nō ascē
dit descendit: ⁊ qui non ꝓficit deficit. In tertio
ascensu ascēdimus ad deum. Primus ascēsus
fit ꝯsideratiōe mūdi ⁊ contemptu. Consideran
do nāq ꝙ caduca ⁊ trāsitoria sint ista terrena
ꝯtēmnimus ea ⁊ redimus ad nos. Secundus
ascēsus fit cognitiōe ⁊ ꝯtēptu nostri. Cū eniz co
gnoscimus ꝙ ꝓni simus ad malū: ⁊ ꝙ inualidi
ad bonū ꝯtēnimus ⁊ ascendimus supra nos. ter
tius ascensus fit cognitione ⁊ amore dei. Iste
tertius ascensus fit mētis dilatatione ⁊ mentis
subleuatione: ⁊ mentis alienatione. Mētis di
latatio est: cuz sub vno mētis aspectu plura cō
spicimus: vel de dei sapiētia: vel de eius potē
tia: vel de cuncta bonitate. Intueri debemꝰ ꝙ
potenter deus cuncta creauit de nihilo: ꝙ sa-
pienter gubernat: ꝙ benigne cuncta dispensat
Totum istum mundū sic ornatū fecit propter

corpora:corpora ꝓpter animas:aīas ꝓpter se
Et ideo diligēter custodire debemus aīas nr̄as
quatinꝰ eas mūdas ⁊ sanctas deo reddere va
leamꝰ a quo tāta bona accepimꝰ ꝑ eis. Men-
tis subleuatio est cum de visibilibus subleuātur
ad inuisibilia: Quāto nanq̄ ꝯsideramꝰ huma-
nā indignitatē:āmiramur dignationē dei:qui
tā mirabiliter rōnalē spūꝫ ad imaginē ⁊ silitu
dinē suā creauit. Mētis alienatio est qñ mēs
sup se rapitur:de hoc mētis excessu hō doceri ñ
potest:q: nihil ibi habet sui. De mētis autē di
latatione ⁊ subleuatiōe instrui potest:q: ibi ali-
qd hꝫ sui. Instruitur autem aliquādo humana
idustria:aliquādo diuina reuelatiōe seu inspira
tiōe. Nōnūquā vero in speculo cordis sui.i.in
rōnali mente seipsū ⁊ deū inspicit. Ita nāq̄
ꝯditū est cor hoīs: vt in eo quasi in tēplo dn̄s in
habitaret:⁊ tanq̄ in quodā speculo suo reluce-
ret: vt qui in se videri nō poterat:in sua imagie
visibilis appareret. Magna prorsus dignitas
hoīs ē portare imaginē dei:⁊ illius in se iugiter
vultū aspicere:atq̄ eū semꝑ ꝑ ꝯtēplationē p̄-
sentē hr̄e. Sꝫ postq̄ delectationē nostrā in ter
rā peccādo sparsimꝰ:peccati puluis supiectꝰ ē
cordi nr̄o:⁊ ideo ab illo interne ꝯtēplatiōis spe
culo corruētes:in has miseras presentis vite te
nebras labimur: vbi deo digne ministrare nō
valemus:q: sorde iniqtatis ⁊ caligine ignoran
tie obuoluti:qd agendū vel vitādū nobis sit:
ex magna parte iā nō videmus. Tergamꝰ er-
go speculū nr̄m ab amore vanitatis: ⁊ ab amo-
re iniquitatis.i.a puluere ⁊ a sorde: vt in eo in-
spicere valeamus ⁊ nos ⁊ creatorem nr̄ꝫ quē
peccādo post tergum nostꝝ posuimus. Auersi
siquidē a deo sumus:peccata nostra separāt nos
ab eo. Et ideo cū ꝓpheta dicamus. Conuerte
nos deus salutaris noster: Si mulieres specu-
lū suū in quo facies suas inspiciunt cū amise
rint diligēter querāt:⁊ curiose tergāt a puluere
⁊ a sorde:mlto āplius speculū iterioris hoīs de-
bemus ⁊ īuenire ⁊ tergere ⁊ īspicere: vt ī eo to-
tā turpitudinē nr̄ā valeamꝰ deꝓhēdere : ⁊ ita
ꝑ cognitionē nr̄ā ad cognitionē dei ꝑuenire.

¶ Qd̄ necessariū sit homini se cognoscere qua-
lis sit ad malū vel ad bonum. ¶ Cap. liij.

D Uo nobis necessaria sunt vt nos cogno
scamus: videlꝫ quales simus ad malū
⁊ quales ad bonū. Proni sumus ad ma
lū:⁊ si misericordia dei nō teneret nos in oē vi
tiū possemus cadere:nec inde surgere nisi mise-
ricordia dei subsequeretur que nos subleuaret.
Hoc bene cognoscebat ꝓpheta cū dicebat. Do
mine misericordia tua añ oculos meos q̄ me cu
stodiat:⁊ misericordia tua subseq̄tur me q̄ me eri
gat. Inualidi sumꝰ ad bonū: nec sine dei gr̄a bo
nū facere: vel in aliquo bono ꝑseuerare possu-
mus: Istud etiā aplūs sciebat cū dicebat: Gr̄a
dei sū id qd̄ sum:⁊ q: gr̄a eius i me vacua nō fu
it:gr̄a eius in me manet. Hāc geminā cognitio
nē sui habuit abraā cum diceret. loquar ad dn̄ꝫ
meū cū sim puluis ⁊ cinis. Reuera puluis ē hō
Sicut.n.puluis ex quacūq̄ parte vēti ipellit ⁊
in aliā aream deijcit ⁊ ibi remanet. Sic hō in
omne vitiū cadere pōt:nec adijtiat vt resurgat
nisi misericordia dei ei subueniat: Cinis etiā ē hō
q: sicut cinis nec ꝓfert germē ex se:nec susceptū
semē germinat. Sic hō nec bonū facere nec in
aliquo bono ꝑseuerare sine gr̄a dei pōt. Idcirco
marias grates deo referre debemꝰ q: ⁊ multa
bona nobis ꝯcessit:⁊ multa mala q̄ fecimꝰ nobis
ꝯdonauit:⁊ a mltis malis seruauit q̄ facere po
tuimꝰ:sicut alia multa q̄ fecimꝰ. Quicqd enim
mali nō fecimꝰ:eo miserāte nō fecimus. Nā si
ipse ꝑmisisset ea: vtiq̄ fecissemus : aut oꝑe aut
volūtate. Et ideo nescio vtrū cū ampliꝰ dilige-
re debeamus ꝓ his q̄ nobis dimisit:an ꝓ his a
qbus nos imunes seruauit:lꝫ eniꝫ ea nō fecimꝰ
nos quasi fecisse:⁊ eū quasi dimisisse existimare
debemꝰ:qñquidē ea vel volūtate vtiq̄ fecisse
mus:si ipse ꝑmisisset. Quisqs in veritate ita se
cognoscit humilis est coram deo ⁊ hoībus:dili
git deū ꝓpter deū:⁊ oēs hoies ꝓpter deum:⁊ si
ꝑfectam charitatē hꝫ nullum iudicat:nullū ac-
cusat:nullū ꝯdēnat:non seruat irā:nō mouet ri
xas:nō seminat discordias:nō fouet nocētes:nō
ꝑseqtur innocētes:nō odit arguētes se:nō facit
furtū:non falsum testimoniū:non ꝑiuriū:nulli
detrahit:nulli nocet:nullū odit sꝫ omnes diligit
Scriptū est. Nemini quicquā debeatis nisi vt
inuicē diligatis. Sic.n. deo familiaris est cha-
ritas: vt in eo habitare nolit in quo charitas ñ
fuerit. Qui ergo charitatē hꝫ deum hꝫ:q: deus
charitas est. Et qui vnū hoiem habet odio deū
perdit ⁊ bonum qd̄ facit. Quapropter vnuquis
q̄ sibi prouideat : ne propter vnius hominis
odium deum perdat ⁊ omne bonum.

¶ Quomodo ascendamus ad cognitionē ipsiꝰ
dei. ¶ Capitulum liiij.

N Unc reuertamur ad speculū nr̄ꝫ: ⁊ vide
amus quō ꝑ cognitionem nostri possi
mus ascēdere ad cognitionē ipius dei.
Duplex est natura hoīs: vna iterior que est ip̄e
hō:qm̄ mens vniuscuiusq̄ est ipse. Altera exte
rior.i.corpus. Ex duplici natura ꝯpactꝰ est hō.
⁊ ideo vt totus beatificaretur:duo illi bona deꝰ
a p̄ncipio preparauit: vnū visibile:alteꝝ iuisibi
le: vnū corporale:alteꝝ incorporale: vt in vno
sensus carnis ad iocūditatem foueretur: in al-
tero sensus mentis ad felicitatē repleret. Idcir
co duplici sensu rōnalis aīa instructa est: vt vi-

[...]bilia caperet p sensuz carnis. inuisibilia p sēsū
mentis. quatin⁹ ⁊ visibilia ⁊ inuisibilia ad co-
gnitionē ⁊ dilectionē creatoris illā excitarent.
Omniū nāqꝫ humanarum actionū ad hūc finem
currere dꝫ intentio: vt vel diuine imaginis in
nobis silitudo restaureꝛ: vel hui⁹ vite necessita-
ti ꝯsulatur: Que vo in nobis diuinā silitudinez
reparāt duo sūt. i. speculatio vitatis ⁊ exercitiū
vtutū: qꝛ in h hō silis ē deo ꝙ sapiēs ⁊ iust⁹ est.
Ea sigdē pfecti⁹ auctorē suū manifestāt: q̄ illius
silitudini vicini⁹ appropiquāt. Hoc aūt ē mens
rōalis q̄ excellēter ⁊ pprie ad silitudinē illi⁹ fcā
ē: ⁊ tūc citi⁹ creatorē suuz quē nō videt agnoscit:
cū seipsaz ad illi⁹ silitudinē factā itelligit. In h
ergo pmū trinitatis vestigiū inuētū est: cū agno
scere cepit ipa qđ erat supra se. Uidit. n. ꝙ ex se
ipsa nasciꝛ sapia q̄ in ipsa est: ⁊ diligit ipsa suam
sapiaz: ⁊ pcedit amor ex ipa ⁊ sapia sua: q̄ amat
ipsaz genitā de se: ⁊ i se manētē nō diuidit a se: ⁊
apparēt tria q̄daz in vno. Mēs ⁊ sapia ⁊ amor
Et est sapia de mēte. De mente ⁊ sapia pcedit
amor ⁊ surgit trinitas ⁊ nō recedit vnitas: ⁊ sūt
simul trinitas ⁊ vnitas: hec sic in nobis verum lō
ge meli⁹ rō suadet in deo. De⁹ nāqꝫ cū sit origo
oīs sapie: ⁊ semp sapiaz habuit: ⁊ sp eaz dilexit:
⁊ qꝛ semp dilexit semp amorē habuit. Sapiaz
quaz hꝫ ipse genuit: ⁊ sēp cū illo fuit: qꝛ genita
se a gignēte nō diuidit: sp gigniꝛ qꝛ eterna semp
genita ē: qꝛ pfecta. Nec tū gigniꝛ inchoans nec
cū genita ē cessans. Qui genuit pr est: q genitus
est fili⁹ est: ⁊ q ab vtroqꝫ pcedit spūssāct⁹ ē. Pa
ter a nullo est: fili⁹ a solo prē est: spūssant⁹ simul
a prē ⁊ a filio est: ⁊ hec tria vnū in deo eē suba-
liter oportet fateamur. Sꝫ qꝛ ille q genitus est
nō pōt esse ille a quo genit⁹ est: neqꝫ q a gignēte
⁊ genito pcedit: pōt eē ille ⁊ q est gignēs nec ge-
nitus. In expugnabili rōne vitatis, cognoscere
cogimur in deitate psonarum trinitatē ⁊ substātie
vnitatē ⁊ maiestatis eq̄litatē. Pr ergo ⁊ filius
⁊ amor prīs ⁊ filij vn⁹ deus sunt: ⁊ vno amore
se diligūt qꝛ vnū sūt: nec aliud ē qđ qsqꝫ amat
i altero q̄ꝫ qđ qsqꝫ amat i semetipso. Nec aliud
ē qđ qsqꝫ est q̄ꝫ qđ alter ē: ⁊ iō est necesse vt qsqꝫ
amet seipꝫ: ⁊ adiuicez qsqꝫ aliū. Hāc charitatez
⁊ hāc trinitatē de⁹ pr nobis māifestauit: cū pp ni
miaz charitatē suaz q̄ nos dilexit misit filiū su-
um i silitudinez carnis peccati vt nos saluaret.
Misit ēt spūmsctū q° nos adoptaret i filios:
filiū dedit i pciū redēptiōis: spūmsctū in pūile
giū amoris: sꝫ deniqꝫ suat hrditatē adoptatis.

Qđ sint nomina pietatis pater ⁊ filius ⁊ spi
ritussanct⁹. Cap. lv.

Pater ⁊ filius ⁊ spūssanctus noīa sunt pi
etatis: noīa dulcedinis: noīa suauitatis
⁊ amoris. Quid. n. dulci⁹ patre: ⁊ tanto
prē tā dulcissimo atqꝫ misericordissimo. Quid su
auius iesu xpo. Saluator noster totus est vnct⁹
totus ē pius: totus est dulcis atqꝫ suauis. Quid
amabilius ⁊ qd suaui⁹ ⁊ qd sanctius spūsancto
Amor prīs ⁊ filij ipse est: p quē oēs sunt sācti q-
cunqꝫ sunt sācti. Cōsiderate ergo quanta sit illa
glia: q̄ꝫ ineffabilis letitia: cū ad deū prēz venie
mus ⁊ ille ponet nos in suo regno tāq̄ꝫ filios ⁊
heredes: iesus xps tanq̄ꝫ frēs ⁊ coheredes: spūs
sanct⁹ vnū nos spm esse faciet cū illis. Ipse siqui
dē est idissolubile vinculū trinitatis ⁊ amoris.
Tūc introibimus i potētias dñi: ⁊ videbimus
ciuitatē illā de q̄ taz gloriosa dicta sunt. Uita si
qdem illi⁹ ciuitatis est qeta: pax trāqlla: felici-
tas ppetua: pulcritudo āmirabilis: spēs lauda
bilis: iocūditas ꝯcupiscibilis: gloria desidera-
bilis: gaudiū penne: festiuitas ꝯtinua: cātica dul
cissima. Ibi sunt q̄ corda oium in quādā ineffa-
bilez dulcedinē atqꝫ iocūditatē ꝯuertūt. Sunt
ibi gaudia eterna: q̄ suauitatē infūdūt: ⁊ corru-
ptionez nō iducunt. Semp reficiunt ⁊ nunquā
deficiunt: pascūt ⁊ pseuerāt integra: ad fruendū
se exhibēt ⁊ permanēt icorrupta. Dulcedo illi
us ciuitatis infundit se ad suauitatē: spēs ad io
cunditatē: visio ad delectationē. Ois pulcritu
do ibi est vbi sūma pulcritudo est. Quāta nāqꝫ
pulcritudo ibi est vbi rex oium species sine de
fectu vigēt: sine transitu permanent: sine corru-
ptiōe ꝯsistunt: sine mutabilitate eterna sūt. Si
tam pulcrū est qđ vere pulcrum nō est: quid ē qđ
pulcrum ē. O ciuitas sācta: ciuitas speciosa: quic
quid in te est totuz pulcrum est: suaue est: iocūduz
est: vnū bonū est: ⁊ omne bonū in ipso est. Quic
qd eniz noīare boni possuz totū ibi ē: qꝛ oīa bo-
na in vno sunt: ⁊ oīa vnum sunt. Huius tanti
boni amor ⁊ desideriuz cū me aliqn tāgit: vehe
mēter atqꝫ suauiter afficit: ⁊ nescio quo quodā-
modo a memetipso abstrahit. Subito. n. inno
uor ⁊ totus immutor: rapior affectu: trahor desi
derio: ⁊ bene mihi esse incipit vltra q̄ꝫ dicere
sufficiam. Exhilaratur ꝯscientia in obliuionem
venit oīs preteritorum dolorū memoria: exultat
anim⁹: clarescit intellectus: accēditur affectus
cor illuminatur: desideria iocūdātur. Iāqꝫ alibi
nescio vbi me esse video: video nāqꝫ: sed quasi
adhuc delōge choros angelorum ⁊ archangelorum
psallētiuz ⁊ laudantiū deuz. Unū est. n. ibi oiuz
opus ꝯtemplari mirabilia dei: eumqꝫ laudare i
operibus suis. Oēs ꝯtemplantur: oēs letātur:
omnes delectanꝛ in deo: cuius aspect⁹ pius: fa
cies decora: eloquium dulce: delectabilis ad vi
dendū: suauis ad habēduz: dulcis ad fruendū:
Semper libet illū aspicere: semp hrē: semp illo
frui: ⁊ in illo delectari. Ipse per se placet: ⁊ pro-
pter se: sufficit ad meritum: sufficit ad premi-

tim. Nec aliquid est qꝺ extra illũ queraꝶ: qꝛ to-
tũ in illo inueniꝶ qꝺ desideraꝶ: ⁊ i illo totũ amaꝶ
Unũ nãqꝫ bonũ est: ⁊ om̃e bonũ in illo est. Hoc
bonũ soli boni habent ⁊ vident. amãt ⁊ laudãt
laude perpetua.

¶ Qꝺ aĩa seip̃am non potest stringere in nobis
cogitationibus ¶ Cap. lvi.

Cum cõsidero q̃lis aĩe natura sit q̃ carnẽ
viuificare põt: sed semetip̃aꝫ stringere
in bonis cogitatiõibꝰ sicut desiderat nõ
potest: inuenio quẽdã intellectualẽ spũm ꝑ crea
toris potẽtiã viuentẽ ⁊ corpꝰ qꝺ sustinet viuifi
cantẽ: sed tñ vanitati subditũ: mutabilitati sub
iectũ quẽ sepe leticia extollit: timor afficit: iniq
tas mortificat: iusticia viuificat. Uita siqdem
aĩe deꝰ est. mors aĩe peccatũ. Aĩa nãqꝫ q̃ pecca
uerit ip̃a morieꝶ. q̃ aũt iudiciũ fecerit ⁊ iusticiã
viuet ⁊ nõ morieꝶ. Ita imortalis est aĩa vt mo
ri possit. ita mortal' vt mori nõ possit. Immor-
talitate mortalis est: ⁊ mortalitate imortal' ẽ.
Quapropꝶ miseris mors est sine morte. finis si
ne fine. defectꝰ sine defectu. qꝛ ⁊ mors semꝑ vi
uet: ⁊ finis semꝑ incipiet: ⁊ defectꝰ deficere ne
sciet. Mors ꝑimet ⁊ nõ extinguet. dolor crucia
bit ⁊ pauorẽ nõ fugabit. flãma cõburet sed tene
bras nõ discutiet. Erit enĩ in igne obscuritas: in
obscuritate pauor: in cõbustiõe dolor. Ita repro
bi ignibꝰ inferni traditi in supplicijs dolorẽ sen
tiẽt: ⁊ in doloris angustia pauore ferienꝶ: ⁊ sem
per tolerabũt ⁊ semꝑ timebũt. qꝛ sine fine semꝑ
cruciati viuent sine spe venie ⁊ misericordie:
qꝺ est misericordia suꝑ miseriã. Si enĩ post tot
milia annoꝝ quot capillos habuerũt oẽs ꝗcun
qꝫ fuerũt ⁊ erũt penas suas finiri sperarẽt. mul
to leuius eas sustinerẽt. Sed qꝛ spẽ nõ hñt nec
habebũt: desꝑatiõe deficiẽt ⁊ ad tormẽta nõ suf
ficient. De his ꝑ ysaiã scriptũ est. Uermis eoꝝ
nõ morieꝶ: ⁊ ignis eoꝝ nõ extingueꝶ. qꝛ nec ip̃i
cõsumenꝶ. Uermis cõsciam corrodet: ignis car
nẽ cõburet: quatinꝰ q auctori suo corde ⁊ corꝑe
deliq̃runt: corde simul ⁊ corꝑe puniãꝶ. cũ aĩa a
beata vita seꝑata erit: ⁊ corpꝰ eternis supplicijs
subiacebit. Ibi erit metus ⁊ meror: luctus ⁊ do
lor. Tunc vere nihil lugere erit nisi flere. qꝛ pe
nitere tunc nulli poterit valere. Ibi erit tortor
cedens. vmis corrodẽs: ignis ꝯsumẽs. Pecca
ta detegenꝶ: rei punienꝶ: ⁊ hoc totũ ꝑenne. Quis
quis enĩ ad tormẽta ibit: iã nõ amplius exibit.
Dolor cõbustionis eos foris cruciabit. pena ce
citatis intus obscurabit. Uidebũt aũt illa teter
rima mõstra demonioꝝ: ⁊ laruales facies eoꝝ.
Uidebũt etiã tormẽta inferni: ⁊ in tormẽtis se-
quaces suos quos inordinato amore cõtra dei
p̃cepta amauerũt. q̃tinꝰ illoꝝ interitꝰ eos i augẽ
do dãnatiõis sue affligat. Deũ aũt nõ videbũt
qꝺ est oĩum miseriaꝝ miseriꝰ. Quis enĩ dicere
potest. quãta pena erit nõ videre creatorem ⁊
plasmatorẽ oĩum reꝝ: redẽptorẽ ⁊ saluatorẽ fide
liũ. regẽ celi ⁊ terre ⁊ dñm vniuersitatis: ꝑ quẽ
sumus viuimꝰ ⁊ sapimus. Iccirco necesse est vt
nos vndiqꝫ circũspiciamꝰ ⁊ vbiqꝫ custodiamꝰ
ne aut praua agamꝰ: aut recta q̃ p̃cepta sunt nõ
agamꝰ: vt bonis actibus expletis cogitationi
bus nõ intumescamus. Multi nãqꝫ ex virtuti
bus in infernũ per elationem corruerunt.

¶ Qꝺ bona appetamus. Cap. lvij.

Bona desiderabiliꝶ appetamꝰ: mala so-
lerter caueamꝰ: ne sub specie bonoꝝ ea
faciamꝰ: qm̃ plerũqꝫ vita se esse v̄tutes
mẽtiunꝶ. Quisqs ergo meminit illicita se cõmi
sisse: studeat a licitis abstinere: ⁊ q ꝓhibita cõ-
misit sibimet abscidat ꝯcessa. Qui v̄o adhuc pec
catũ suũ plangit ꝑpetrare vita timeat ⁊ repꝛhẽ
dat se in minimis: q meminit se deliq̃sse in maxi
mis. Quãta licet virtute mens polleat. quãta
licet grauitate vigeat. carnales tñ puerile qꝺ-
dã exterius extrepũt: ⁊ nisi iuuenili quodã fer-
uore ifrenenꝶ: ad fluxa queqꝫ ⁊ leuia mẽtẽ ener
uem trahũt: vbi si lõga cõsuetudine obseruata
fuerit: cum exurgere voluerit nõ poterit mole
male cõsuetudinis pressa. Quisqs ergo stat vi-
deat ne cadat. ⁊ si ceciderit velociter resurgat
cordis cõpũctione: oris ꝯfessione: ⁊ oꝑis satisfa
ctione. Sit hũilior intra ꝓpriã cõsciam: sit fer
uentior atqꝫ ꝓmptior ad agẽdũ pñiam: sit cau-
tior ad custodiã. Qui enĩ solo btitudinis suꝑne
desiderio t̃palia ista cõtẽdit: ⁊ nihil huiusmodi
diligit: solãqꝫ eternam patriaꝫ appetit: magna
mentis trãquillitate foueꝶ: In qua tanto deuꝫ
purius cernit hõ: cũ se solo solum iuenit. Nihil
enĩ deo p̃ñtius: ⁊ nihil eo secretiꝰ. A turba ergo
terrenoꝝ desiderioꝝ secessum mẽtis petamus:
⁊ inde a' secreto cordis illicitaꝝ cogitationũ tu-
multus expellẽtes intẽtiõe suꝑne patrie i amo
reꝫ intime getis anhelemus in alta dei cõtem
platione nos subleuemus. Cõtẽplemur q sint
ip̃i angeloꝝ chori: que ip̃a societas beatoꝝ spiri
tuũ. que maiestas visionis dei: ⁊ q̃ño deus eter
ne visiõis sue dulcedine sanctos suos reficiat
Nemo enĩ in hac vita digne pẽsare põt quãta
sit illa felicitas: deum facie ad faciem videre:
quanta suauitas illud melos angelicuꝫ audire
quãta iocũditas omniũ sanctoꝝ societatem ha
bere. Tantũ enĩ vnusquisqꝫ gaudebit de bati-
tudine alterius: quãto de suo gaudio ineffabili
⁊ quotquot socios habebit tot gaudia habebit
In illa gloria nihil libentius intueor: nihil de-
lectabilius ad contemplandum inuenio: quã
intimi amoris affectum quo vnusquisqꝫ tan-
tum amabit alterũ quãtum seip̃m: ⁊ deuꝫ plus

q̃ se:⁊ oēs alios secū:⁊ deus plꝰs illos q̃ illi se
metipsos:⁊ hoc gaudio ꝑpetuo. Nihil.n. ibi ex-
traneū videbimus:nihil incōpetēs amabimus
nihil qđ aures nr̄as offendat audiemus. Oia
nanqȝ sunt ibi cōsona:oia leta:oia pacifica. Vnđ
Cōsona secura sunt oia celica iura. Ibi est ois fe
licitas:ois suauitas:ois iocūditas:⁊ ois ameni
tas:ois pulchritudo ⁊ ois dulcedo. Quicqd ex-
pedit:⁊ quicqd delectat ibi est:oēs videlicet di
uitie ⁊ delicie:ois requies ⁊ omne solatiū. Ibi
est iugis trāquillitas:amena serenitas:eterna io
cunditas:iocūda ⁊ decora laudatio:⁊ plena oiuȝ
bonoꝝ cognitio. Quid ibi.n. deesse pōt vbi đs
est cui nihil deest. Quotquot ibi sunt dij sunt.
Nec necesse ē vt alter dicat alteri cognosce dn̄ȝ
Oēs.n. cognoscūt eū ⁊ vident:omnes laudāt ⁊
amāt. Cognoscūt sine errore:vidēt sine fine lau
dant sine fatigatione:amāt sine fastidio. Sem
per vidēt ⁊ semꝑ videre desiderāt: tā desidera-
bilis est ad videndū. Semꝑ amāt ⁊ semꝑ ama
re desiderāt:taȝ dulcis est ad amandū. Et quāto
amplius amāt tāto magis amare volūt: tā de-
lectabilis est ad fruendū. In hac delectatione re
quiescūt pleni deo: pleni omni benedictione ⁊
sanctificatione:adherētes semꝑ beatitudini sūt
beati:ꝯtemplātes semꝑ eternitatē sunt eterni.
Iuncti vero lumini facti sūt lux. aspiciētes semꝑ
incōmutabilitatē mutati sunt in incōmutabili-
tatē. Tāto libentius quāto dulcius illū aspici-
unt:cuius aspectus pius:facies decora:eloquiuȝ
dulce. O beata visio videre regē angeloꝝ i de-
core suo: videre sanctū sanctoꝝ per quē oēs sunt
sancti. Illuȝ videre sūma felicitas est: sūma io-
cunditas vita eterna:⁊ vita beata.

De gaudijs ⁊ bonis paradisi. Ca. lviij.

Gaudete ⁊ exultate iusti:q: videtis quoni
am amastis:habetis: quoniam deside-
rastis diu:tenetis quem nunq̃ amitte-
re timetis. Propterea cantate ⁊ exultate ei:quo
niam ipse est dominus deus vester gloriosus
⁊ speciosus. Ipse est salus ⁊ vita:honor ⁊ gloria
pax ⁊ oia bona. Quanta pax ibi est vbi nulli ve
struȝ quicq̃ repugnat vel ab alio vel a seipso:sed
ipse dominus regit vos:⁊ nihil vobis deerit.
Ipse disposuit vobis regnū vt edatis ⁊ bibatis
suꝑ mensaȝ suaȝ in regno suo. Gustate ergo ⁊ vi
dete quoniam suauis est dominus. Suauis est
ad videndū:suauis ad gustandū. Nec dici pōt
quātaȝ habeat in gustu voluptateȝ:quātaȝ in sa-
pore iocunditateȝ:quātaȝ in odore suauitatem.
Tante suauitatis magnitudineȝ vos qui exper
ti estis:nobis qui nunq̃ tale quid gustauimus
intimare nō potestis:tanq̃ si quis mellis dulce
dineȝ ei qui nunq̃ dulce gustauerit verbis indi
care velit:profecto nec ille saporis illius suaui-
tatem quā nunq̃ ore percepit:auribus capiet:
nec ille dulcedineȝ quaȝ gustus voluptate cogno
uit verbis poterit iudicare.

De quadā querimonia ad sanctos. Ca. lix.

Ve mihi misero qui nunq̃ sentio qđ senti
tis. nec ibi sum vbi vos estis:in loco re
frigerij lucis ⁊ pacis vos estis:vbi esse
vestruȝ nō habebit mortē: nosse vestrū nō ha-
bebit errorē:amare vestrū nō habebit offensio-
nē:gaudium vestrū nō habebit merorē. Ego ve
ro in regione vmbre mortis nescio finē meū:ne
scio si dignus sim amore vel odio:nescio quan-
do de corpore egrediar. Egrediar sed nescio quā
do:⁊ fortasse dies iste supremus est: propterea
tremens ⁊ pauens quotidie mortē expecto:que
vbiqȝ mihi minaꝝ:diabolū suspectū habeo:qui
vbiqȝ mihi insidiaꝝ:timeo ⁊ pauesco vltimam
discussionē ⁊ irā districti iudicis:ne pro peccatis
meis mittat me in gehennā ignis. Et sicut iudi-
care nō potestis mihi gaudiū ⁊ leticiaȝ vestram
de visione dei. sic ego sufficienter nō possuȝ vo-
bis exponere necessitates ⁊ infirmitates quas
patior:iniquitates ⁊ peccata que feci:culpas ⁊ in
finitas negligentias quas egi ⁊ quotidie indesi
nenter ago corde ore opere ⁊ fere omnibus mo
dis quibus humana fragilitas deuȝ offendere
pōt. Vos igitur qui meruistis cōsortes fieri suꝑ-
noꝝ ciuiuȝ:⁊ perfrui eterne claritatis gloria:ora
te pro me ad dn̄m vt educat me de isto carcere
in quo teneor captiuus ⁊ ligatus. Mens eteniȝ
ceca ⁊ vaga est:qualitate eaꝝ reꝝ quas respicit
variaꝝ:⁊ iuxta qđ aspicit cogitatio illiꝰ sensusq̃
mutaꝝ. Cūq̃ stare in semetipsa nitiꝝ:a semetipsa
aliquomodo etiā nesciendo deriuatur:⁊ ab vna
quaqȝ re cui intendit fastidio impellente remo
uetur. Dum enim inhianter cogitanda appetit
⁊ repente cogitata fastidit. Decet vt qđ aliun-
de pendet ibiqȝ posita nō requiescit. Ad deum
quippe solū suspensa est a quo formata est. Sȝ
q: omne quod infra appetit minus est:iure ei nō
sufficit quicquid deus non est. Hinc est ꝙ huc il
luc dispargitur:⁊ per infinita distrahitur querēs
requiem vbi non est delectationis videlicȝ ame
na querit quo pauset. Sed quia vnum deuȝ quē
sufficienter habere poterat dereliquit nunc per
multa ducitur:vt quia qualitate rerum satiari
non potest:saltim varietate satietur. Propte-
rea necesse est vt mentem nostram per diuersa
sparsam colligamus ⁊ in vno eternitatis deside
rio componamus. In contemplatione nanq̃ cre
atoris hoc adepturi sumus semper vt vna mē
tis stabilitate perfruamur. hoc est cum labore
nunc conantes imitemur:quod post in munere
gaudentes accipiemus.

De bonis paradisi.

¶ Capitulum. lx.

Animos itaqꝫ nostros terrenis subducere
curis studeamꝰ: subducere erūnis: vt in
ciuitate dn̄i virtutū liceat hora vna vl'
dimidia cogitatiōe ⁊ auiditate versari. Cōside
remus ⁊ quātuꝫ possumus estimemus qualis
sit illa gloria. quāta leticia: que solēnitas: q̄ ve-
neratio: qd̄ tripudiū ciuiuꝫ supnoꝝ: qui assidue
dn̄atori laudē pferut: honorem deferūt: deuoti
oneꝫ offerūt: depromūt canticū nouū: cāticū le-
ticie inestimabili quodā clamore: qꝛ feruentissi
mo amore: ineffabili cantu: mirabili affectu: ce
lesti iubilatione: spiritali modulatione. Ipse si-
quidem est eorum verus cibus: plena sacietas
eterna mansio: summa beatitudo: eterne leticie
salus eterna. indeficiens virtus: ⁊ vita immor-
talis. Sepius hec meditor: illuc ascendere ni-
tor. Suspiro: frendo precibus: votis ibi tendo
Atqꝫ modo miro que sint ibi quantaqꝫ giro.
Mens heret christo cor delectatur in isto. Il-
luc versatur gaudet stupet ⁊ veneratur. Iaꝫ tā-
to dulcius quanto sepius: auiditate quideꝫ mul
ta sed satietate nulla tam rara est hora ⁊ breuis
mora. O si vnquam in pace in idipsum dormi
am ⁊ requiescam: vt inhabitem in domo domi
ni omnibus diebus vite mee. Si vnquam vi
dere potero illum tam desiderabilem in quem
angeli perspicere desiderāt: vt possiꝫ dicere. Ec
ce quem concupiui video: quem optaui iam te-
neo. Quando veniam apparebo ante facieꝫ do
mini: ad videndum eum in bonitate electoruꝫ
suorū: ad letandum in leticia gentis sue: vt lau
detur cum hereditate sua. Quando videbo ci-
uitatem illam de qua dictum est. Platee tue hie
rusalem sternentur auro mundo: ⁊ in te canta-
bitur canticum leticie: ⁊ per omnes vicos tuos
ab vniuersis dicere alleluia. O ciuitas sancta:
ciuitas speciosa: de longiquo te saluto: ad te cla
mo: te requiro. Desidero enim videre te: ⁊ re-
quiescere in te sed non sinor carne retentus. O
ciuitas desiderabilis: muri tui lapis vnus: cu-
stos tuus ipse deus: ciues tui semper leti. semp
enim gratulantur in visione dei. Non est in te
corruptela: nec pfectus: nec senectus: nec ira: sꝫ
pax perennis: gloria solennis: leticia sempiter-
na: solennitas ꝯtinua. Vere tantū gaudiū ⁊ exul
tatio: flos ⁊ decus iuuentutis ⁊ perfecte salutis
Non est in te heri nec hesternū: sed est ideꝫ ho
diernum. Heri siquidē vestrū cras ⁊ pridē sem
piternū ⁊ idem. Tibi salus: tibi vita: tibi pax ē i
finita: tibi deus omnia. Gloriosa dicta sunt de
te ciuitas dei. Sicut. n. letātiuꝫ oiuꝫ habitatio
est in te. Nullus in te timor: tristicia nulla: desi
deriū omne transit in gaudiuꝫ. ouꝫ presto est qc
quid optatur: ⁊ quicquid desideratur abundat.
Omnes ciues tui supereffluentem mensuram
gaudiorum accipient: vt palam omnes in com-
mune gaudeant. gaudeant in immensum: leta-
buntur omnes in vnū: cum habuerint fratres
in vnum: cum occurrerint omnes in vnuꝫ: de
niqꝫ omnes fient vnum: sicut orare dignatus
est pro familia sua: qui pro reuerentia sua dignꝰ
est obtinere. sicut tu pater in me: ⁊ ego in te: ⁊
ipsi in nobis vnum sint. Letabiť itaqꝫ vniuersi
tas illius ciuitatis: letabiť vnitas: letabiť ciui-
tas: cuius participatio in idipsum. Letabitur
sponsa in oculis ⁊ amplexibus sponsi: letabitur
⁊ exultabit gratulabunda ⁊ laudans cum in se-
cula seculoꝝ. Sic ⁊ gaudebit sponsus super spō
sam: ⁊ letabiť dominus in omnibus operibꝰ suis
videns ea que fecit ⁊ quidē ⁊ valde bona. Le-
tabitur ⁊ pater ⁊ per vnigenitū multos adoptio
nis filios obtinebit. Letabiť etiam filius vt p̄
mogenitus in multis fratribus: quos in cōmu-
nionem paterne hereditatis dignanter ascine-
rit. Nec minus in illis spirituisancto per quē ad
optati fuerint cōplacebit. Nouis etiā gaudijs ⁊
ineffabilibus votis ab illis quoqꝫ vicinis pote
statibus angeloꝝ summo pastori ⁊ summe bono
gratulātibus super inuenta ⁊ mirabiliter repor
tata centesima oue canetur. In his paterna glo
ria: in his voluntas spiritus: exultat in his filiꝰ
celum repletur gaudijs. Quod vero ipsi qui re
dempti fuerint a domino: q̄ꝫ deuote confitebū
tur ⁊ dicent. Quam bonus quoniam in seculuꝫ
misericordia eius. Leticia siquidem sempiter-
na erit in eis: ⁊ exultationes dei in gutture eorū
in eternuꝫ ⁊ in seculum seculi in perpetuas eter
nitates. Beati omnes qui habitant in domo tua
domine in secula seculorū laudabunt te. Inebri
abuntur ab vbertate domus tue: ⁊ torrente vo-
luptatis tue potabis eos. Quoniam apud te est
fons vite: ⁊ i lumine tuo videbimus lumē. Cū
videbimus te in te: ⁊ nos in te: ⁊ te in nobis: vi
sione continua ⁊ felicitate perpetua.

¶ Quod anima in essentia sit simplex.

¶ Capitulum. lxi.

Anima in essentia est simplex: in officijs
est multiplex. Habet enim septem actio
nis gradus quibus vires suas atqꝫ po-
tentiā ostendit. Primus est viuificatio. Secun
dus sensus. Tertius ars. Quartus correctio.
Quintus tranquillitas seu puritas. Sextus cō-
templatio. Septimus quies. In primo gradu
siue actu anima presentia sua corpus viuificat:
colligit in vnum atqꝫ in vno tenet ¶ In secun-
do per sensus ad ista exteriora disponenda se ex
tendit. In tertio diuersas artes comprehendit.
In quarto ex quo bonitas incipit atqꝫ ois vera
laudatio se inquinatā mundat atqꝫ ad puritateꝫ

preparat. Inde cum iaz fuerit ab omni labe mũ
data: maculisqȝ diluta: puritatem tenet. Aliud
est enim puritatẽ efficere: aliud tenere. Tũc ve
ro ingenti quadã ⁊ incredibili fiducia pergit in
deum .i. in ipsam contemplationẽ veritatis: ⁊ il
le est gradus sextus. Jam vero in illa visione seu
contemplatione que est septimus gradus qui est
quies vel potius quedaz mansio manet anima
gaudet ⁊ letat̃ ⁊ delectat̃. Aliud est eniz mentis
oculũ in id qḋ videndũ est dirigere: aliud est infi
xum tenere. Primum gradum communem ha
bemus cum arbustis: secundum cum bestijs:
tertiũ cum doctis ⁊ indoctis. Jn hoc tertio gra
du deus animam innectit .i. ducere incipit. pur
gat in quarto: cõfirmat in quinto: introducit in
sexto: pascit in septimo. Jn cõtemplanda autem
veritate que sit voluptas: que solennitas sine fi
ne visionis dei: que leticia sine defectu amoris:
ardor nõ crucians: sed delectans: quantuz desi-
derium visionis cuz satietate: ⁊ quanta sacietas
cum desiderio: qui fructus veri ⁊ summi boni:
que serenitas: que amenitas: que iocunditas:
quid ego dicam: dixerunt magne quedaz ⁊ san-
cte anime: quas ista vidisse ac videre credimus
Nos vero si cursuz vite quem nobis deus pro
posuit: quem tenendum suscepimus constantissi
me tenuerimus: per dei gratiam ad illud veruz
⁊ summũ bonũ perueniemus. Jmplendis ergo
mandatis dei religiosissime atqȝ constantissime
ac vigilantissime operam demus: quoniam nõ
est alia fuga de tantis malis ad tantũ bonũ. Re
ligio siquidem vera est: qua se anima reconcili
atione deo religat: a quo se velut a peccato abru
perat. Uis anime nostre septem sibi vendicat
actus. Uiuificat sentit varias amplectit̃ artes.
Corrigit excessus: virtutibus instat in ipaz. Di
rigit intuitum deitatẽ: gaudet in illa. Seminibꝰ
quoqȝ primus inest: animalia bruta Participãt
aliũ: duo nostre proprietatis. Tres sunt ⁊ supe-
ruz: superi tamen ante ferunt̃. Ex actu primo ve
getantur corpora: crescunt. Prouebit inde vi-
gor: nexus: cõplexio motus. Et status ⁊ species
⁊ ꝯuenientia quedam. Ex alio tangit: videt: au-
dit: gustat: odorat. Odit: amat: petit apta sibi: cõ
traria vitat. Soluitur in somnos: insomnia mẽ
te vagatur. Preteriti meminit venturis instat
agitqȝ. Plurimaqȝ sensu non ⁊ ratione gerun-
tur. Tertius ingenuas: variasqȝ perambulat
artes. Quodqȝ vel ingeniũ vel disciplina mini-
strat. Colligit ⁊ vario profectu mẽtibus heret.
Quartus ab illicitis reuocat: mentisqȝ reatus.
Abiurare docet: ⁊ tunc agnoscere sese Jncipit:
inqȝ nouum discit transire decorem. Discimus
ex quinto nature lege teneri. Res inconcessas
virtutis amore cauere. Concessis aliquod eti-
am sine teste carere. Sextus in aspectum so-
lis lucisqȝ superne. Pene parem superis animã
rapit immaculatam. Septimus astringit stabi
liqȝ subarrat amore: Collateratqȝ deo quam do
tem iam speculatur. Qui thalami: quis cultus:
eam que festa serenent. Quis dicat: sponsa veni
dixere beate Maioresqȝ anime: nec eis tamen
aut ea virtꝰ Aut ea lingua fuit: qbꝰ hec apire lice
ret. Extẽdit sensus: meritũqȝ recõdita merces.

¶ De ceteris instructionibus quas loquitur ad
animam. ¶ Cap. lxij.

Ecce audisti anima mea quid sis ⁊ quid
possis. Modo audi qualis sis ⁊ qualis
esse debeas. Onerata es peccatis: irre-
tita vitijs: capta illecebris exilio captiua: corpo
re carcerata. Herẽs luto: infixa limo: affixa mẽ
bris: confixa curis: distenta negocijs: contracta
timoribus: afflicta doloribus: erroribus vaga
suspicatõibus inquieta: sollicitudinibus anxia:
aduena in terra inimicorum: coinquinata cum
mortuis: deputata cuz his qui in inferno sunt.
Si sic dãnata ⁊ desperata vis respirare in spez
venie ⁊ misericordie: ⁊ cum rege angelorũ du
cere suaue iugum amoris: oportet te esse pudi-
cam: verecũdam: veridicã: pauidam: circõspe
ctam: nihil penitꝰ admittẽtez quod euacuet glo
riam conscientie sue. Jn nullo tibi ꝯscientia sit
quo erubescas presentiã veritatis: quo cogaris
auertere faciẽ tuã a lumine dei: ⁊ vt hic decor di
uinos oblectet aspectus: prodeat foras: ⁊ diffun
dat se per membra ⁊ sensus corporis quatinus
inde reluceat omnis actio: sermo: aspectus: in-
cessus: risus. Sit tamẽ risus mixtus grauitate:
⁊ plenus honesti motus. Actus ⁊ vsus totiꝰ cor
poris. Cum apparuerit sit actus purus: mode-
stus: totius expers insolentie: ⁊ lasciuie: leuitatis:
⁊ ignauie. Sit sermo rarior: vultꝰ hilarior: aspe
ctus verecũdior: incessus modestior: talis anĩe
pulchritudo ⁊ mẽtis ingenuitas. Sic sollicita ẽ
bona cõscientia fame integritatẽ seruare vt iu-
xta apostolum prouideat bona non tantum co-
raz deo: sed etiaz corã hominibus. Talis vtiqȝ
decor relictis omnibus votis inheret deo: vi-
uit deo: nihil amat preter deum ⁊ qḋ amanduz
est preter deũ. Sollicite studet prouidere oĩm
in cõspectu suo semper cuiqȝ sentiat ad correptio-
nem: quo illuminet̃ ad cognitionẽ: cui vtat̃ ad
virtutẽ: quo reformetur ad sapiẽtiam: cui con-
formetur ad decorẽ: quo fruatur ad iocundita-
tem. Beata anima cui datũ est desuper vt bo-
num velit ⁊ nouerit ⁊ possit: quatinus ⁊ volun-
tas assit nec facultas desit. Ue mihi misero qui
ista seruo in memoria ⁊ scribo in carta: nec ha-
beo in vita: non ꝙ talis sim qui ista scripsi sed ꝙ
talis esse vellez ⁊ talem nõ esse non pudet.

Adhuc loquitur ad aiam suã. Ca. lxiij.

Audiuisti anima mea qualẽ te esse oporteat. Fuge ergo paululum occupationes tuas: ⁊ abscõdere modicũ a tumultuosis cogitationibus tuis: intra cubiculũ mentis tue: ⁊ exclude omnia preter deuz: ⁊ qui adiuuent te ad querendũ eum: quem cum inueneris requiesce aliquantulũ in eo. Dic ergo anima mea deo dic. Quis es dñe: ⁊ quẽ te intelligam? Certe tu solus es quod es: ⁊ tu es qui es: id es quo nihil maius cogitari potest: nec melius: nec iocundiꝰ. Vita es: sapiẽtia: lux es: veritas: bonitas: eternitas: summũ bonuz: tu tibi oia sufficiẽs: nullo indigens: quo omnia indigent vt sint: ⁊ vt bene sint. Inuenisti aia mea quod querebas. querebas enim deuz ⁊ inuenisti euz esse quoddam sũmum oĩum quo nihil maius cogitari põt: ⁊ hẽ esse vitã: sapiam: lucẽ: veritatẽ: bonitatẽ: eternitatẽ: beatitudinẽ: ⁊ beatã eternitatẽ: ⁊ omne vex bonũ: hoc bonũ es tu deus: deus pater. Hoc bonũ est verbũ tuũ. i. filius tuꝰ. Sic es tu simplex vt de te nõ possit aliud nasci ꝙ qd̓ tu es: hoc ipsuz est amor vnus ⁊ cõis tibi ⁊ filio tuo. i. spiritussãctus ab vtroqȝ ꝓcedens. Nõ. n. a sũma simplicitate ꝓcedere põt aliđ ꝙ qđ est a quo ꝓcedit. Gratias tibi ago dñe deus meus qui hanc grãm mihi dedisti: vt te possez q̃rere: te inuenire. In mẽte siquidẽ mea quã ad imaginẽ ⁊ similitudinem tuã bonitate tua creasti: tria inuenio. i. memoriã: intelligẽtiã: ⁊ amorẽ: quibꝰ tui possim reminisci: te itelligere ⁊ amare. In memoria nãqȝ mea manes ex quo cognoui te: ⁊ in ea te reperio cuz reminiscor tui ⁊ delector in te. Mane ḡ in ea piissime deus vt ibi possiz te inuenire ⁊ regescere etiã in te. Hec. n. est mea gloria: he sunt delicie mee: hec est leticia cordis mei cũ possuz vacare tibi ⁊ videre quid sis. Tu es eni sũma essentia: sũma vita: sũma sapia: sũma salus: sũma lux: sũma veritas: sũma bonitas: sũma eternitas: sũma magnitudo: sũma pulchritudo: sũma beatitudo: sũma imortalitas: sũma imutabilitas: sũma vanitas: sũmũ bonũ in quo est omne bonũ. Immo qđ est omne ⁊ vnũ ⁊ totũ ⁊ solũ bonũ.

Nunc cõfortat semetipsuz. Cap. lxiiij.

Excita nunc anima mea ⁊ erige totũ itellectũ: ⁊ cogita quãtũ pores: quale ⁊ quãtum sit dei bonũ. Si. n. singula bona delectabilia sunt: cogita intẽte ꝙ delectabile sit illđ bonũ qđ ꝯtinet iocunditatẽ oium bonoꝝ: ⁊ non q̃lez in rebus creatis sumus experti: sed tãto differẽte ꝙto differt creator a creatura. Sic. n. bona est vita creatrix: si ita iocũda est salus facta: ꝙ iocũda est salus que fecit omnez salutẽ. Si amabilis est sapientia in cognitione rerum conditarum: ꝙ amabilis est sapientia: que omnia creauit ex nihilo. Denique similiter ⁊ magne delectationes sunt in rebus delectabilibus: qualis ⁊ quanta delectatio est in illo qui fecit ipa delectabilia. O qui hoc bono fruetur quid erit ⁊ quid illi nõ erit. Certe quicq̄d volet erit: ⁊ quicq̄d nolet nõ erit. Ibi quippe erũt bona corporis ⁊ aie: qualia oculus nõ vidit: nec auris audiuit. nec cor hois cogitauit. Cur ergo per multa vagaris homuncio: querẽdo bona anie tue ⁊ corporis tui. Ama vnũ bonũ in quo sunt oia bona: ⁊ sufficit. Desidera sinplex bonũ qđ est omne bonũ: ⁊ satis ẽ. Quid. n. amas caro mea? Quid desideras aia mea? Ibi est quicquid amatis: ibi est quicquid desideratis. Si delectat pulchritudo. Fulgebunt iusti sicut sol. Si velocitas: aut fortitudo: aut libertas corporis cui nihil obsistere possit: erunt similes angelis dei: q̄r seminatᷣ corpus animale ⁊ surget corpus spirituale: ꝑtãte vtiqȝ nõ natura. Si delectat lõga ⁊ salubris vita ibi est sana eternitas: ⁊ eterna sanitas. q̄r in perpetuũ viuẽt: ⁊ salus iustoꝝ a dño. Si satietas: satiabuntᷣ cũ apparuerit gloria dñi. Si ebrietas: inebriabuntᷣ ab vbertate domus dei. Si melodia ibi angeloꝝ chori ꝯcinnũt sine fine deo. Si quelz munda voluptas: torrente voluptatis deitatis sue potabit eos dominus. Si sapientia: omnes erunt docibiles dei: quomodo ipsa sapiẽtia ondit eis seipsam. Si amicitia: diligent deũ plus ꝙ seipsos: ⁊ inuicem tanꝙ seipsos: ⁊ deus illos plus ꝙ illi seipsos: q̄r illi illum ⁊ se ⁊ inuicez per illum: ⁊ ille illos per seipsum. Si concordia: cibus illis erit vna voluntas. quia illis nulla erit nisi sola voluntas dei. Si põtestas: introibunt in potentias domini: ⁊ omnipotẽtes erunt sue voluntatis vt deus sue. Nam sicut poterit deꝰ quod volet per seipsum: ita poterunt illi qđ volent per illum. Quia sicut illi nõ aliud volent ꝙ quod ille: ita illi volent quicquid ille volet: ⁊ qđ ille volet nõ poterit nõ esse. Si honor ⁊ diuitie Deus suos seruos bonos ⁊ fideles super multa cõstituet. Immo filij dei ⁊ dij vocabuntur: ⁊ erunt: ⁊ vbi erit filius eius: ibi erunt ⁊ illi. heredes quidem dei: coheredes autẽ christi. Si vera securitas: certe ita certi erunt ꝙ nunꝙ ista vel potius istud bonum sibi defuturum senserint: vel se sua sponte illud amissuros: nec dilectorez deum illud dilectoribus suis inuitis ablaturi.

Gaudium vero quale aut quantuz: vbi tale ac tantum bonum inuenitur? Cor humanum: cor indigens: cor inexpertum: eruptum imo obrutũ erumnis: quantuz gauderes si his omnibꝰ abũdares? Interroga intima tua si cape possint gaudium suum: de tanta beatitudine sua. Sed certe si quis alius quem oino sicut teipsuz diligeres eãdem beatitudinez haberet: duplicaretᷣ gaudi-

um tuuꝫ quia nõ minus gauderes pro eo quã ꝓ
teip̃o. Si vero duo vel tres vel multo plures
haberent idip̃ꝫ tãtundẽ ꝓ singulis quãtũ ꝓ teip̃o
gauderes. si singulos sicut teip̃m amares: Ergo
in illa ꝑfecta charitate innumerabiliũ beatoꝝ an
geloꝝ ⁊ hoiuꝫ: vbi nullus minꝰ diliget aliuum q̃ꝫ
seip̃m erit gaudiũ innumerabile. Si ergo coꝛ ho
minis de tanto suo bono vix capiet gaudiũ suũ
q̃uo capax erit tot ⁊ tantoꝝ gaudioꝝ in illa ꝑfe
cta felicitate: vbi sic vnusq̃sq̃ꝫ plus amabit sine
cõparatione deũ q̃ꝫ seip̃m ⁊ oẽs alios secũ: ita ma
gis gaudebit absq̃ꝫ estiatiõe de dei felicitate q̃ꝫ
de sua ⁊ oium alioꝝ secũ. Sic diligẽt toto corde
tota mente: tota anima: vt totũ coꝛ nõ sufficiat
dilectioni. ⁊ sic gaudebũt toto corde vt totũ coꝛ
nõ sufficiat plenitudini gaudij: tãtũ est gaudiũ.
Deus infinite misericordie: fons totiꝰ bonitatis
⁊ pietatis: fac nos ꝑticipes tanti gaudij. Tu es
eni gaudiũ plenũ: btitudo sũma. tu es id quo ni
hil melius desiderari potest: nihil beatius vel
vtilius possideri.

¶ Quõ tripliciter fruemur deo in eterna beati
tudine. ¶ Cap. lxv.

IN illa eterna btitudine ⁊ ꝑfecta deo tri
pliciter fruemur. videntes eũ in oibus
creaturis: ⁊ habentes eũ in nobisip̃is: ⁊
q̃d his oibus ineffabiliter iocũdiꝰ erit atq̃ꝫ bea
tiꝰ. ip̃aꝫ quoq̃ꝫ ꝯgnoscẽtes in semetip̃a trinita
tem ⁊ gl'osam illã sine vllo enigmate mũdo coꝛ
dis oculo cõtẽplantes. In hoc eni est vita eter
na ⁊ ꝑfecta: vt cognoscamꝰ patrẽ ⁊ filiũ cũ sctõ
sp̃ũ: ⁊ videamꝰ deuꝫ sicuti est. i. nõ eo mõ sicuti
inest nobis aut creaturis: sed sicut est in semet
ip̃o. Verũ q̃ꝫ magna est btitudo illa: ⁊ q̃ꝫ abscõ
dita est ab oculis nr̃is. Oculus nõ vidit: ãuris
nõ audiuit: ⁊ in coꝛ hois nõ ascẽdit quãta clari
tas: quãta suauitas: quãta iocũditas maneat in
illa cognitiõe. Pax dei est in illa q̃ exuꝑat oẽm
sensuꝫ ⁊ itellectũ: ⁊ quãto magis oẽꝫ ſmonẽ nr̃ꝫ
Quõ ergo nulli donatũ est expiri: nullus conef effa
ri. Mẽsurã ait dñs bonã dabit in sinus vr̃os:
cõfertã i iteriore hoie: coagitatã i exteriore: suꝑ
effluẽtẽꝫ in deo ip̃o. Ibi cumulus felicitatis est
ibi suꝑeminẽs gl'ia. ibi suꝑfluẽs btitudo. Nam
q̃uo videndus sit in creaturis. q̃uo in nobis ha
bendꝰ. possumꝰ vel ex ꝑte cõijcere in ip̃is nimi
rũ quos accepimꝰ iã p̃mitijs sp̃ũs. Cognitio aũt
in deo ip̃o illa adhuc nobis icognita est. muta
bilis facta est. ꝯfortata est. vt nõ possimꝰ ad eã.
at vo queãdmõm in creaturis videndꝰ sit aliq̃ti
nus possumꝰ intelligere nimiꝝ cũ ⁊ mõ videaf i
ip̃is. Vñ ⁊ ap'lo paulo teste. ꝑ ea q̃ facta sũt dei
inuisibilia cõspiciunf. Vñ quãtũcũq̃ꝫ ꝑficiat q̃s
intelligendo ꝯspicere q̃ꝫ potentissime: q̃ꝫ begni
gnissime: q̃ꝫ prudentissime: maiestas eterna dia
fecerit: cuncta regat: ordinet vniuersa prorsus
modicũ est ab eo q̃d ꝯp̃hendat. Veniet aũt q̃ñ
iã visione ⁊ ꝯtẽplatiõe atq̃ꝫ gaudio ieffabili cõ
seq̃mur agnũ quocũq̃ꝫ ierit. ⁊ i oibꝰ ꝯseq̃mur cre
aturis: vt in oibus gaudeamꝰ. sane in oibꝰ: sꝫ nõ
aliũde q̃ꝫ de ip̃o. Sicut ⁊ ip̃e alijs nõ fruif sed
seip̃o. Iã vo ⁊ in nobis queãdmõꝫ hñdus sit in
ꝑte ip̃ possumꝰ cogitare. Cõstat ei aiaꝫ eẽ triplicẽ
nãm. Vñ ⁊ sapiẽtes mũdi huiꝰ aiaꝫ hũanã rõ
nalẽ ꝯcupiscibilem ⁊ irascibilẽ esse tradiderũt.
Quã vo triplicẽ vim aie: ip̃a quoq̃ꝫ nã ⁊ quoti
diana expimẽta nos docẽt. Porro queãdmõꝫ
circa rõnale nr̃m ⁊ scia ⁊ ignorãtia cõstãt tanq̃ꝫ
habitꝰ ⁊ p̃uatio. sic ⁊ circa ꝯcupiscibile desideriũ
⁊ cõtẽptus: ⁊ circa id q̃d dicif irascibile leticia
ꝑiter ⁊ ira vsanf. Implebit ergo dñs rõnale nr̃ꝫ lu
ce sapie: ita vt penitus nobis nihil desit in vlla
scia. Implebit cõcupiscibile nr̃m fonte iusticie.
vt oio desideremꝰ eã: ⁊ ea penitus repleamur.
Sicut scriptũ est. Beati q esuriũt ⁊ sitiunt iusti
ciã: q̃m ip̃i saturabunf. Nulla ei alia res iplere
potest desideriũ aie. nulla alia p̃ter iusticiã btifi
care põt aiam. Cũ ergo repleuerit deus cõcupi
scibile nr̃m iusticia: q̃cũq̃ꝫ respuere debet aie re
spuet: ⁊ q̃cq̃d debet ꝯcupiscere ꝯcupiscet: ⁊ ex oi
bus his magis appetet q̃d magis fuerit appetẽ
dũ. Merito deniq̃ꝫ ꝯcupiscibili nr̃o iusticiã at
tribuimꝰ. ex quo nimirũ iusti aut iniusti reputa
mur. Iã vo q̃d dicif in nobis irascibile. cũ reple
uerit illud deꝰ: ꝑfecto erit in nobis tranq̃litas: ⁊
in sũmã leticiã atq̃ꝫ iocõditatẽ replebimur pace
diuia. Et vide si nõ in his tribꝰ ꝑfecta sane quã
tũ ad aiaꝫ spectat btitudo ꝯsistit. q̃ñ scia iã nõ ifla
bit ꝓpt iusticiã. iã nõ ꝯtristabit ꝓpter leticiã. vt
cesset iã ꝓuerbiũ illud. Qui apponit sciaꝫ appo
nit dolorẽ. Quãdo iusticia nec idiscreta erit ꝓ
pter sciam. nec onerosa ꝓpt leticiaꝫ. Qñ leticia
nec suspecta erit ꝓpter sciam: nec impura ꝓpter
iusticiã. Sed in his oibus nihil hõ noster exte
rioꝛ accepit. Ipsi ergo vt inhabitet gl'a etiaꝫ in
terra nostra. ⁊ iuxta aliũ ꝓpham: repleaf maie
state dñi ois terra. quattuoꝛ sunt querẽda quẽ
cõstat ex q̃ttuoꝛ elemẽtis cõpactũ esse. Nec me
reris q̃ pluribus videf indigere cui nunc indi
gentie locus est. Unde ꝓpha in psalmo. Siti
uit in te aia mea: q̃ꝫ multipliciter tibi caro mea
Habebit ergo terra nostra imoꝛtalitatẽ: ne iaꝫ
timeat denuo se in puluerẽ redigendã. Resur
gens eni corpus nostrũ: iã nõ morif: moꝛs illi vl
tra nõ dñabitur. Sed ꝑdiderit si forte cõtingat
viuere cũ miserijs ⁊ erũnis passibilitatis huiꝰ
qua nimirũ incessanter incorruptibile hoc cor
pus affligitur: ⁊ si nõ semel vtiq̃ꝫ semper mori
tur. Habebit certe omnimodã a deo impassi
bilitatẽ. Ab humoribꝰ eniꝫ inordinatis causas

aiunt ꝓcedere passionū: Sed iam desiderat corpus nostrū leuitatē ſm eaꝫ nimirū quā habꝫ ex aere portionē ne ipso onere sit molestuꝫ. Tanta itaq̃ futura est credēda corpoꝝ leuitas ⁊ agilitas bonoꝝ vt possint si velimus absq̃ omni mora seu difficultate ipsaꝫ quoq̃ cogitationū nr̃arum sequi ad oīa velocitatē. Quid vltra deest ad perfectā corporis beatitudineꝫ. Sola vtiq̃ pulchritudo: hāc perfectissimā habituri non immerito possumus attribuere ei parti quā habemus ab igne. Saluatorē. n. expectamus: vt ait apostolus: qui reformabit corpus humilitatis nr̄e ꝯfigurātū deniq̃ corpori claritatis sue: exhibens qđ pollicitus est. qm̄ fulgebūt iusti sicut sol in regno patris eoꝝ. Sicut ergo replebat aīas nr̃as deus cū fuerit ī eis perfecta scientia: perfecta iusticia: perfecta leticia: sic replebit maiestate eius oīs terra nostra: cum fuerit corpus immortale: īpassibile: agile: cōfiguratū deniq̃ corpori claritatis sue: ⁊ tūc veraciter dici poterit: qđ quidā pħs dixit. O ter quaterq̃ beati. Nemo digne pensare valet quanta erit illa leticia quanta gloria: qñ deū videbimus vbiq̃ p̄ntē ⁊ vniuersa gubernātē. Ita erit nobis notꝰ atq̃ cōspicuus: vt videat̃ spiritu a singulis nobis videat̃ ab altero in altero. videatur ī seipso: videatur in celo nouo: ⁊ in terra noua: atq̃ in omni q̃ nūc fuerit creatura: ab omni malo liberati: ⁊ oī bono perfecte impleti vacabimus: ⁊ videbimus: q2 ipse est deus quo pleni erimus quando erit omnia in omnibus. Ipse nimirum erit finis desiderioꝝ nostroꝝ: quem sine fine videbimus: sine fastidio amabimus: sine fatigatōe laudabimus. Sed ⁊ ad hec quis idoneus? Sine dubio qui fidelis inuenietur super pauca que accepit militie sue tempore. i. super sensus: super actus: ⁊ super appetitus suos: quos suscepit regendos. vt in his probetur q̃ꝫ fidelis sit domino suo. Sciat ergo seruus christi vas suum possidere in sanctificatione ⁊ honore: ⁊ glorificet ⁊ portet deū in corpe suo: sectetur pacē. Amen.

¶ Explicit liber de differentia spiritus ⁊ aīe. De quo vincentius in spe. histori. lib. xix. capi. lv. dicit. Fertur autem scripsisse libellum in de anima ⁊ spiritu: qui nunc apud scholasticos precipue habetur. Sed mihi non videtur liber ille stilum Augustini sapere: nec inter Augustini libros in armarijs publicis ⁊ antiquis inuenit̃ Est autem liber ille proculdubio vtilissimus: ⁊ elegāter diserte atq̃ compendiosissime compositus: mihiq̃ videtur ex Augustini libris diuersis ac compēdium extractus: qđ magister hugo de sancto victore fecisse fertur.

Incipit prologus beati Augustini episcopi ī librum de vita christiana.

Ego peccator primus ⁊ vltimus insipiētior q̃ ceteris ⁊ imperitior vniuersis te vt sanctitatis ⁊ iusticie viā pergas crebrioribus audeaꝫ lr̃is āmonere: nō mee ꝓprie iusticie fiduciā nō sapiētie peritia: nō scie gr̃a: sed sola quā cōcepi ſm deū aīo ⁊ mēte tue charitatis causa cōpellit: que me peccatorē ⁊ igneaꝝ piter ad dicēdū ita hec hortat̃ ⁊ ꝓuocat: vt cū loq̄ nesciā tacere nō possim. Velleꝫ itaq̃ ⁊ libenter optarē te eoꝝ hr̄e noticiā: quoꝝ ⁊ sapiētia affluētior est: ⁊ facūdia maior: ⁊ sciētia vberior: ⁊ cōsciētia ab omni peccatoꝝ cōtagione liberior: qui sui s tete verbis iuste instruerēt ⁊ exēplis. Nos n. preterq̃ꝫ ꝙ mētē nr̃am ita insipiētie ⁊ ignorātie caligo cecauit: vt diuinū aliqđ nequeat sentire vel dicere: adhuc insup ⁊ oīum redarguit ꝯscia pctōꝝ: vt ēt si quid luminis possit hr̄e abscōdat: ⁊ ita fit preterq̃ꝫ qđ dicere nō habemus hoc etiā qđ habemꝰ: nō fiducialiter proferre cō sciētia ꝓhibēte possimꝰ. Tu tn̄ cū ꝑitior tibi apparere possit ⁊ melior: rudibus āmonitionibus nr̄is interiꝫ esto cōtēta: ⁊ charitati da veniā: cuius est nō ꝯsiderare quid offerat: nec quid nō hꝫ q̄rit: sed totū qđ hꝫ libēter impartit̃: ad cuiꝰ nō tā muneris spēm: q̃ꝫ animi respice volūtatem: ⁊ diligēter aduertere qđ tibi illa negare poterit q̄ totū dare voluit qđ hēbat: obtulisset ēt qđ nō hēbat si posset: q̄ totū qđ potuit offerebat. Sitit itaq̃ ille sed paꝝ qui decurrētis interiꝫ riui aqua nō pōt eē ꝯtētus: donec ad fontē vberiorē puriorēq̃ ꝑueniat. Nec illū satis esurire credo qui cū cibrarios panes hēat: nitidos expectat ⁊ cādidos. Ita dulcissima soror quā ego certꝰ sum esurire nimiuꝫ ⁊ sitire celestia: cibrarios in de mādē panes donec similagines cādētes iuenias. Exigui ⁊ turbulēti riuuli aquā pota: vsq̃ quo fōtis affluentioris haurias puriorē. Nec tibi interim panis noster q̃ꝫuis rusticus videat̃ esse displiceat. Rusticus. n. panis incultior esse videt̃ sed fortior: ⁊ celerius esurientem stomachum satiat: fessumq̃ corroborat: q̃ꝫ q siligineus videtur ⁊ nitidus. Nunc ergo dicā sermone ꝑut valeo: ⁊ quid xp̄ianuꝫ agere cōueniat vt potuero explicabo. Cuius rei ⁊ vnde prius exordium sumā: iustius nō inuenio: q̃ꝫ vt primū de christiano ipso vocabulo disputē: ⁊ cur quis christianus nuncupetur exponam.

¶ Explicit prologus.

Incipit liber beati Augustini de vita christi
ana:ad sororem suam viduam.

C Hristianum vnctū
interpretari sapiētiū ⁊ fideliū nul
lus ignorat. Uncros vero nō ni
si sanctos viros ⁊ satis deo di-
gnos semper fuisse manifestū est
necalios ꝙ ꝓphetas aut sacerdotes aut reges.
Et tā magnū fuit ipsius vnctionis mysterium
vt in iudaico populo:nō oēs illud:sed satis pau
ci de plurimis mererent accipere:⁊ hoc vsqꝫ ad
aduētū dn̄i nr̄i iesu xp̄i:quē de⁹ oleo leticie.i.spi
rituscō pre ceteris ꝯsortibus suis vnxit. Ex quo
tpe credētes illi:⁊ baptismatis illius sanctifica-
tione purgati nō aliqui sicut sub lege prius fue-
rāt:sed oēs in ꝓphetis ⁊ sacerdotibus vngunt ⁊
regibus. Cuius vnctōis quales esse debeam⁹
āmonemur exēplo vt in quibus tā sancta est vn
ctio:sit nō minus ꝯuersatio. Ex sacro.n. vnctio
nis huius ⁊ xp̄i ⁊ xp̄anoꝝ oīum in xp̄o credētiuz
vocabulū descēdit ⁊ nomē. Qd̄ nomen ille fru-
stra sortit:qui xp̄m minime imitat. Quid eniz
tibi ꝓdest vocari qd̄ nō es:⁊ nomē tibi vsurpa
re alienū. Sed si christianū te esse delectat:que
christi sunt gere:⁊ merito tibi xp̄ianū nomē assu
me:aut forsitā nō esse sed vocari desideras.hoc
satis miseꝝ ⁊ fedū est te velle vocari qd̄ nō sis.
Nemo.n.ita trāsit ad christū:vt christian⁹ ap-
pelletur:⁊ nō sit. Qui christian⁹ dicit:xp̄z se ha-
bere dn̄m profitet. Et vere hꝫ:si ei in omnib⁹
obsequat ⁊ seruiat. Si quo minus:xp̄i ille nō fa
mulus sed subsānator est ⁊ derisor:qui eius se ser
uuz dicit cui seruire dissimulat. Huic ergo iudi
ciuz geminū seruat ⁊ pro dei subsānatione quez
sine causa deū appellauit:⁊ pro qualitate pecca
ti. Sed plerosqꝫ incredulos ⁊ imprudētes ⁊ per
fidos misericordis dei longa patiētia peccare si
nit intrepidos:vt ex hoc peccatoꝝ suoꝝ nō arbi-
trent vltionē:qꝛ nō statim velit punire peccan
tes. Miseri ⁊ ingrati:sue salutis improuidi:qd̄
etiā deo imputāt ꝙ eoꝝ differat interitus:igno
rantes dei ꝓuidētia duplici rōe seruari:vt ⁊ hu-
mano generi longa eius patiētia cōsulat:⁊ ne il
le iudicet impatiēs si ilico voluerit dānare pec
cantes. Nā si tā patiēs nō esset:iaz dudū huma
ni generis origo defuisset. Nec iustos de ꝑecca
toribus haberemus:si cōfestim deus vellet pu-
nire qui peccāt. Nōnullos.n.scimus ⁊ legim⁹.
qui antea:aut ignorātie cecitate:aut causa perfi
die.aut adolescētie vanitate decepti:multiplici
⁊ vario peccatoꝝ genere tenebant obnoxij:⁊ per
sustentantis dei clemētiā ⁊ patiētiā postmoduz
cōuersi ab errore maiores adhuc operas fecerūt
iusticie ꝙ antea peccata cōmiserāt. deus.n.nō
donat peccata sed differt. Nec perseuerātez pec
catorē a morte liberat:sed vt vel sero conuerta
tur ⁊ viuat patiēter expectat. Sic beatus Pe-
trus apostolus ait. Nō tardat dn̄s promissiōez
sed patienter expectat vel agi tpropter nos no
lens aliquos perire sed oēs ad pn̄iaz ꝯuerti. Il-
le.n.te quasi benignus pius ⁊ clemēs ilico iccir
co nō ꝑcutit:vt tu ꝙta illius erga salutē tuā pie
tas:ꝙta clemētia sit recognoscas:qui te peccato
rez ⁊ impiū expectare magis vult ⁊ seruare cō-
uersuz:ꝙ punire peccātez:sicut per prophetā ip̄e
dominus loquit:⁊ quātuz velit homini miseri-
cordie pietatisqꝫ largiri:proprie vocis benigni
tate deprompsit dicēs. Et iniquus si cōuertat se
ab omnibus iniquitatibus suis quas fecerit:⁊
custodiat mādata mea:⁊ faciat iudicium ⁊ iusti
ciam in terra ⁊ misericordiaz:vita viuet ⁊ non
moriet. Omnia delicta eius nō erunt in memo
ria. In iusticia sua quā fecit viuet. Et nunquid
volūtate volo mortē iniusti dicit adonay domi
nus:ꝙ vt auertat se a via sua mala:⁊ viuere eū
faciaz. Et alibi. Iniquitas impij nō nocebit ei:
in q̄cūqꝫ die cōuerterit se a sua iniqtate. Et iteꝝ
Conuertimini filij conuertentes:⁊ ego sanabo
contritionē vestrā. Ecce quomodo te deus vt
a peccatis tuis vel sero cōuersus saluus eē pos-
sis ⁊ monet ⁊ prouocat. Ecce qualiter morti ob-
noxium vt viuat hortat:ꝙ leniter ꝙ clementer
inuitat. Ut etiā peccatoribus patris nō neget
pietatē:⁊ adhuc filios appellat qui patrē deum
peccādo perdiderunt:sicut ⁊ ipse se perdidisse
peccatores filios:alio in loco cum voce flebili:⁊
miserabili quadā lamētatione testat dicēs. Si
ne filijs factus sum:perdidi populuz meum ꝑ-
pter peccata eorum. Ex hoc ergo cognosce qua-
liter te deus diligat:quem magis vult viuere ꝙ pe
rire. Et tu eum cōtemnis ⁊ despicit:qui ampli⁹
ꝙ tuipse te diligit:qui te mori cupiētē vult vi-
uere. Nolo inquit dominus mortē peccatorum
sed vt cōuertant ⁊ viuāt. Tu ergo mori voluisti
peccādo:ille te viuere vult ꝯuertēdo. O stulte
o irreuerēs ⁊ ingrate:qui nec in hoc deo qui tibi
vult misereri cōsentis:qui te magis vult sua pie
tate saluare ꝙ tuo perire peccato. Nemo ergo
sibi ideo blandiatur:nemo stulta ⁊ vana suspi-
tione decipiat.nemo iccirco securus delinquat
⁊ liber:qꝛ super peccatores confestiz dei ira iudi
ciūqꝫ nō venit:vt ex hoc opinet se impune pec-
casse ꝙ nō ilico puniat:sed hoc magis differre
deū ꝙ dissimulare cognoscat ⁊ irā dei peccato-
rib⁹ ꝙuis seraz subito ⁊ repēte vēturā. Sic scri
ptū est. Ne dixeris peccaui:⁊ qd accidit mihi tri
ste. Est.n.altissimus redditor patiēs. Ne tar-
des cōuerti ad dn̄m:neqꝫ differas de die in diē

subito.n. veniet ira eius. Qđ in plerisqꝫ implet gbus ob nimia pctā ⁊ in pñti dei ira supuenit ⁊ i futuro seruat. Sed hoc nemo intelligit: nemo cognoscit: nec quisqꝫ aduersa sustinēs malis suis estimat irrogari: sed qđ ptulerit cōsuetudinis potiꝰ putat eē q̄ꝫ criminis. Et iccirco deꝰ in presenti nō videt punire peccātes: qꝛ cū punit non cognoscit. Multi sunt.n. quos nemo intelligit: q ob multitudinē pctōꝝ iaꝫ ante iudicij diē in p̄senti etiā iudicant. Aut dicat mihi qs si quē sacrilegū sanguinariū: rapacē: falsariū: homicidā: furē: fraudulētū: adulteꝝ: ceteroꝝūqꝫ criminum reū vel in pñti tpe poterit videre lōgeuuꝫ. Nos n. plurimoꝝ habemus exēpla per que pbare sufficimus sceleratos ⁊ impios peccatoꝝ suoꝝ fine cōpleto: ⁊ hoc tempore iaꝫ iudicari: ⁊ presentē eis vitā negari nō minus q̄ꝫ futurā. Sed hoc ille facilius intelligere pōt qui p diuersa tpa diuersoꝝ iudicū impie sceleratequ ꝯuersantiū spectauit interitū: Quoꝝ quo ptās sublimior est: eo per peccādū maior audacia: que totū sibi licere credit qđ pōt. Et dū alterius iudiciū nō timēt q̄ alios iudicāt: ita ad cauēdū precipites sunt. Ita fit vt qui hoīs nō timēt in delinquēdo iudiciuꝫ deū sentiāt iudicē ⁊ vltorē. Ex quibus alij qui insontē aīaꝝ sanguinē frequēter effuderāt ita iraꝫ dei iudiciūqꝫ sensere: vt ipsi postmodū sanguinē fundere cogerent suū: qui libēter fundebāt alienū. Alij vero qui similia cōmiserāt: sic dei indignatione pstrati sūt: vt insepulti iacerēt: ⁊ esca feris ⁊ celi volucribus fierēt. Alij aūt qui innumerabiliū hoīum multitudinē iniuste pemerāt mēbratim particulatim ve ꝯcisi sunt: vt nō minor fuerit ꝯcisura membroꝝ numero punitoꝝ quos interimi fecerant. Et quoꝝ iudicio maritis iniuste peremptis multe effecte vidue: multi orphani patribus occisis derelicti: quibus p̄ter orbitatē mēdicitas iferebat ⁊ nuditas. Naꝫ addebāt impietati ⁊ crudelitati qđ deerat. vt eoruꝫ quos fecissent occidi spoliarent ⁊ liberos.

Nūc vero ipsoꝝ coniuges vidue ⁊ filij orphani alienis quotidie egēt panibus. Nōne videt tibi istud testimoniū in ipsis esse cōpletū cōminātis dei dicētis. Viduā ⁊ orphanos nō vexabitis Qđ si vexabitis eos ⁊ vociferātes clamauerit ad me exaudiā vociferationē eoꝝ ⁊ irascar aīo: ⁊ pcutiā vos gladio: ⁊ erūt cōiuges vr̄e vidue: ⁊ filij vestri orphani. O indignū facinus: o scelestissimū facinus: o nimia ⁊ nō ferenda crudelitas: duo seuissima ⁊ atrocissima vno ppetrant in tēpore: homicidiū fit vt rapina succedat. Occidūtur mariti: occidunt ⁊ patres: quo facilius vidue spolient ⁊ orphani: ⁊ ita qsqꝫ in alterius morte cōgaudet quasi nō sit ⁊ ipse qñqꝫ moriturꝰ. Merito ergo deus hmōi crudelitatibus ⁊ impietatibus cōmouet. Merito iudiciū suū in quibusdā ante tēpus ondit. Merito talibꝰ vita nec presens nec futura ꝯcedit. Quoꝝ nos nec sceleratū nec impiū in pñti ⁊ dei iudiciū euadere posse estimemꝰ āmonemur exēplo. Sꝫ h̄ magis sentire nos ꝯuenit tādiu vnūquēqꝫ dei patiētia sustētari: q̄ꝫdiu nōdū pctōꝝ suoꝝ terminū finēqꝫ cōpleuerit: quo ꝯsumato eū ilico pcuti: nec illi vllā veniā iaꝫ reseruari. Esse aūt certū pctōꝝ modū atqꝫ mēsurā dei ipsius testimonio cōprobat. Et q̄ vnusqsqꝫ vel celerius vel tardiꝰ put pctōꝝ suoꝝ modū expleuerit iudicet: euidētissime qdē demōstratur: qñ de sodomoꝝ ⁊ gomorreoꝝ interitu ac incēdio qui sua iam peccata repleuerāt ad abraā deꝰ loquitur dicēs. Clamor sodomoꝝ ⁊ gomorreorū repletus est: ⁊ peccata eoꝝ magna vehementer repleta sunt. De amorreis vero quid dicit qui sua nōdū peccata finierāt: quos post multos ānos q̄ꝫ supradicte ciuitates cremate sunt cōstat eē deletos. Nōdū sūt repleta peccata amorreoꝝ vsqꝫ adhuc: Quo exēplo manifestissime instruimur ⁊ docemur singulos sm pctōꝝ suoꝝ plenitudinē cōsumari: ⁊ tādiu vt ꝯuertāt sustineri q̄ꝫdiu cumulū suoꝝ nō habuerint delictoꝝ ꝯsumatū. Nemo igꝫ se fallat: nemo se decipiat: malos ñ amat ds pctōres nō amat: iniustos nō amat: rapaces crudeles ⁊ impios nō amat. Sed amat iustos bonos pios humiles innocētes ⁊ mites sicut scriptū est. Qm̄ nō volēs deꝰ iniqtatē tu es. Nō habebit iuxta te malignꝰ neqꝫ permanebūt iniusti ante oculos tuos. Odisti ait dauid oēs qui operant iniquitatē: perdes oēs qui loquunt mēdaciuꝫ. Sꝫ dicet aliqs. Quid est q̄ videmꝰ bonos ēt pire cū malis. Illi nō peūt sꝫ euadūt q de maloꝝ ꝯsortio ⁊ psecutionibꝰ liberant: ⁊ ad requieꝫ trāsferūt. Illi ⁊ pl'āe moriunt ⁊ pereūt: quos de hoc mūdo recedētes: maioris adhuc iudicij supplicīū expectat ⁊ pena. Vocant.n. ante tps boni ne diutiꝰ vexent a noxijs. Mali vero ⁊ ipij tollunt ne bonos diutiꝰ psequant. Iusti de p̄ssuris tribulatōibus ⁊ angustijs vocant ad requiē. Iniq vero de luxurijs opibꝰ ⁊ delicijs rapiūt ad penā. Illi vero vadūt vt iudicēt. Isti vt iudicent Illi vt vindicent. Isti vt in eos vīdicta celebretur sicut scriptū est. Iustus aūt si morte p̄occupatus fuerit in refrigerio erit. Et iterum. Viuens inter peccatores trāslatus est. Et iteꝝ. Placita n. erat deo aīa eius ⁊ ideo properauit de medio iniqtatis eripere eū. Et iterū. Cum impij eunt ad mortē: illi aūt sunt in pace. Vides ergo hāc solutionē corporis iustis ⁊ dei electis requiem esse nō penā: vt cū dissoluunt liberari eos prius q̄ꝫ perire. Et iccirco ipsaꝫ solutioneꝫ qui fideles sunt nō timēt nec verent: sed venire magis desiderant ⁊ exoptāt: per quā requiem intelligunt

exhiberi nõ penaꝝ. Iniqui vero ⁊ impij ⁊ suoꝝ
scelerꝝ cõscij: eam merito naturali prouidentia
pertimescũt: per quã se nõ nesciũt iudicari. Qua
propter hac ratione reddita ⁊ accepta: nõ opor
tet nos oĩno peccare: presertim cum non ignore
mus peccatoribus iudiciũ ⁊ in presenti esse ⁊ in
futuro ꝑuari. Nec in hoc nobis ꝙ noie tm̃ christi
ani dicimur blãdiamur: sed propter hoc etiam
iudicãdos nos credamus: si nomẽ nobis frustra
vindicemus alienũ. Aut si aliquis tam incredu
lus est: tã infelix: tam pertinax: tam obstinatus
taꝫ audax: vt que qñqꝫ vẽtura est dei iudicis irã
indignationẽqꝫ nõ metuat: vel saltẽ humanã cõ
suetudinẽ erubescat: ⁊ id videat ꝙ̃ brutus ꝙ̃ in
sipiẽs ille: ꝙ̃ stultus ab ipsis etiã gẽtibus iudice
tur: cuius tanta est vanitas tãtaqꝫ demẽtia: vt
sibi adipiscaꝭ alienũ nomẽ. Quis. n. tam van⁹
⁊ miser est: qui aduocatũ se cũ lr̃as nesciat aude
at ꝓfiteri. Quis taꝫ insanus ⁊ excors: vt se profi
teatur militẽ qui nesciat arma gustare. Nemo
n. quodcũqꝫ nomẽ sine causa sortiꝭ. Sutor vt di
catur necesse est vt calciamẽta ꝯficiat: vt vocet
quis faber aut artifex artis peritia facit: vt ne
gociãs nũcupeꝭ quis: charius quod vilius eme
rat distrahit. Huiusmodi exemplis cognoscim⁹
nullũ sine actu nomẽ: sed omne nomẽ ab actu.
Tu ergo q̃ñ xp̃ianus diceris: in quo christiani
actus nõ apparẽt. Christianus iusticie bonita
tis: patiẽtie: castitatis: prudẽtie: humilitatis:
humanitatis: inocẽtie: pietatis est nomẽ: ⁊ tu il
lud tibi q̃ñ defendis ⁊ vẽdicas: cui de tam plu
rimis rebus nec pauca subsistũt. Christian⁹ ille
est qui nõ noie tm̃: sed opere est: qui in omnib⁹
christũ imitaꝭ ⁊ sequiꝭ: qui sanctus inocẽs incõ
taminat⁹: itactus: cuius in pectore malicia non
habet locũ: cui⁹ i pectore sola pietas ꝯsistit ⁊ bo
nitas: qui neminẽ nouit ledere ⁊ nocere: sed oĩ
bus opeꝫ ferre. Christianus ille est: qui exẽplo
christi nec inimicos nouit odire: sed magis ad
uersantibus sibi benefacere: ⁊ pro persecutori
bus suis ⁊ hostibus exorare. Nam qui aliqueꝫ
ledere aut nocere paratus est ille mẽtiꝭ se: esse
christianũ. Christianus est qui potest iusta voce
dicere: neminẽ hominẽ nocui: iuste vixi cuꝫ oĩ
bus. Sed me ne ex sensu proprio loqui quis ar
bitreꝭ aut credat: aut euꝫ putet se facile debere
cõtemnere: qui sua potius volũtate ꝙ̃ legis au
ctoritate loquaꝭ: iam nũc ipsius legis cuius pre
ceptis nobis vite aditus aperitur: tam veteris
ꝙ̃ noue incipiã exẽpla ꝓferre: ⁊ oñdere quid de⁹
ab initio statim mũdi humano generi obserua
re ꝑcepit: in quo semper placatus fuerit vel of
fensus. Lego. n. post adã qui a deo primus for
matus est: de cuius causa nũc dicẽdũ nõ est: in ex
ordio mũdi cayn ⁊ abel fratres fuisse germanos

e quibus vnus deo placuit eo ꝙ iustus esset ⁊ i
nocens: alter vero q̃ iniustus ⁊ nocẽs deo pla
cere nõ potuit. Deinde interueniẽte tempore
enoch satis iustuꝫ fuisse scriptura designat. Cui
tãtum iusticia cõtulit: vt nec presentẽ mortem
sciret: sed ⁊ ad imortalitatẽ de medio omnium
mortaliuꝫ singulariter rapereꝭ. Cuius mõstra
tur exemplo vnũ deũ iustũ plurimis peccatori
bus cariorẽ. Noe quoqꝫ ⁊ ille iustus: cui iusticie
meritũ quid ꝓstiterit nouimus: vt ipsi cuꝫ suis
tãtum vita dareꝭ per diluuiũ toto mũdo dam
nato. Abraã quid per fidei merita ⁊ iusticiẽ con
secutus sit: scriptura testaꝭ: vt illo in tempore so
lus amicus dei esset in terris: qui solus fuerat iu
stus inuẽtus. Loth vero vt pereuntib⁹ cũctis ꝺ
sodomitanoꝝ liberareꝭ incẽdio: qd aliud ꝙ̃ iu
sticie meritũ fuit. Lõguꝫ est nos ire per singulos
⁊ oĩum merita recẽsere. Populũ iudaicũ quem
ad se deus primũ de semine abrae pre ceteris
gẽtibus pertinere optauit: q̃ñ erudierit: quid
eũ vt sibi placeret facere: quid obseruare prece
perit: scire nos cõuenit. Primo in loco ꝙ dereli
cta regione in quã semper habitare optauerat:
patriaqꝫ deserta: in alienã ꝓuinciaꝫ hoc est i egy
ptũ migrare fecit: nõ sine causa: nec sine dei ꝓ
uidentia factũ esse reor: Sed hanc fuisse puto
rationẽ: q̃ deus populũ suũ quẽ elegerat pre
ceptis misericordie pietatis iusticie ceterisqꝫ bo
nis operibus cupiẽs erudire: voluit eũ in extera
patria pro tẽpore peregrinũ esse ⁊ captiuuꝫ: vt
captiuitatis ⁊ peregrinationis miseriã disceret
⁊ labores: quo facilius postmodũ misereri pere
grinãtibus ⁊ laborãtibus nosceret: si ipse añ pe
regrinationis miserias didicisset. Nemo enim
tam libẽter peregrino ⁊ aduene miseretur: ꝙ̃ q
peregrinatõis exitus nouit. Nemo libẽtius ho
spitẽ sine tecto suo introducit hospitio: nisi qui
ante indiguerit alieno: Nemo ita esuriẽtẽ cibat
nemo sic sitiẽteꝫ potat: nisi qui sitim esuriemqꝫ
perpessus est. Nemo tam facile nudũ operit su
is vestimẽtis: ꝙ̃ qui nuditatis ⁊ frigoris nouit
penuriã. Nemo sic tribulato ⁊ misero ⁊ laborã
ti succurrit: ꝙ̃ qui tribulationũ ⁊ miseriaꝝ casus
expertus est ⁊ laboꝝ. Merito ergo deus mise
ricordie ⁊ pietatis magistẽr: qui legẽ postmodũ
erat editurus per quã populo suo misericordie
⁊ pietatis: oĩumqꝫ bonoꝝ operuꝫ precepta erat
traditurus: voluit eũ prius omnes passiones
pressuras ⁊ tribulationes ⁊ angustias in terra ꝑ
peti aliena: quo facilius postea posset talia pa
tientibus misereri ⁊ sic suis obtemperare man
datis. Ut putas eũ bonũ fuisse agricolaꝫ: q pri
usꝙ̃ semen mittat: diu terrã aratris ⁊ rastris do
mat ne quod illi traditurus est semen pereat.
Ita ⁊ deus populum suum diu ante macerat: ⁊

domat ꝙ̃ ei salutariũ mãdatoꝝ semẽ imptiat.
Deniqꝫ vt ob hãc cãm hec eũ ptulisse euidẽti⁹
clareat: ipius dñi itueamur mãdata dicentis.
Aduenã nõ vexabitis nec tribulabitis. fuistis
eteni ⁊ vos aduene i terra egypti. Et iterũ le-
gimus. De⁹ magnus q nõ accipit psonã nec mu
nera faciens iudiciũ p selitis ⁊ orphano ⁊ vi
due date panẽ ⁊ vestimẽtũ. diligite pselitũ qꝛ
⁊ ipi fuistis i terra egipti pegrini. Et alibi dicit
Si autẽ messus fueris messem in agro tuo: ⁊
ob liuiseris manipulũ nõ reuertaris accipe illũ
pselito ⁊ orphano ⁊ vidue erit. vt bñdicat te
dñs in opib⁹ manuũ tuarũ: ⁊ memor eris qꝛ fa
mulus eras in terra egipti. Jõ p̃cipio tibi ver
bũ h̃. Vñ facile videt atqꝫ dinoscit euz pplm
ob hanc causam cũctis afflictũ fuisse miserijs:
vt misereri alteri suo docerent exẽplo. Sicut
scriptũ ẽ. Docuisti ei pplm tuũ p talia opa: qm̃
oꝫ iustos esse ⁊ hũanos. Qualẽ populũ suũ esse
velit late vt arbitror patet: ⁊ qb⁹ possit opib⁹ p
mereri plĩmis pbat exẽplis. Sꝫ ne ad mãife-
standã ei⁹ volũtatẽ paꝝ videat esse qd̃ dixim⁹
legis ⁊ pphaꝝ p̃cepta iũgam⁹: ⁊ qd deo placeat
sempqꝫ placuerit: ⁊ qd crebri⁹ fieri ⁊ obseruari p̃
cepit: tã veteris ꝙ̃ noue legis testimõijs cõpro
bem⁹. Diliges dñm deũ tuũ ex toto corde tuo
⁊ ex tota aĩa tua: ⁊ ex totis virib⁹ tuis: ⁊ diliges
primũ tuũ sic teipm. Legis ⁊ pphtaꝝ p̃cipuũ h̃
mãdatũ esse: dñi ⁊ saluatoris nr̃i testiomio cõpro
bat dicẽtis. Jn his duobus mãdatis vniuersa
lex pẽdet ⁊ pphe. Qd̃ rescindi nõ põt nec muta
eri. Jn duob⁹ istis mãdatis oẽ tã legis ꝙ̃ pphe-
taꝝ cõstare p̃ceptũ: ⁊ illũ legẽ iplesse q hec potu
rit iplere. Nihil ei a te aliud i lege veteri q̃rit
ꝙ̃ vt deũ ⁊ prim diligas. Et ṽe ille legis cõsu-
mator ⁊ factor ẽ: q nec in deũ nec i prim peccat
Sꝫ qd deũ qd primũ sit diligere: p̃terire mi-
nime ac dissilare ꝯuenit: Deũ diligit q suis in ei
bus mãdatis obtpat. Deũ diligit q leges ei⁹ ⁊
p̃cepta custodit. Deũ diligit q vt ille sctũs est ⁊
ipe se sanctificat. Sic scriptũ est. Sancti estote
qm̃ ⁊ ego sctũs suꝫ dñs de⁹ vester. Deũ diligit
q ⁊ illud pphe dicẽtis iplet eloqũ. Qui diligitis
dñm odite malũ. Deũ diligit q nõ alia ꝙ̃ cele-
lestia cogitat ⁊ diuina De⁹ ei nõ nisi sctitatis iu
sticie ⁊ pietatis amatorẽ. Et ille deũ diligit q
nõ aliud ꝙ̃ qd̃ de⁹ amare videt opat. Quid sit
eni deũ diligere: dñi saluatoris doctrina decla-
rat dicẽtis. Qui audit ṽba mea ⁊ facit ea hic ẽ
q diligit me. Si g̊ ille deũ diligit q qcqd de⁹ p̃ci
pit facit: q nõ facit ille nõ diligit. Ois ṽo q non
diligit odit: Vñ clarũ atqꝫ manifestũ est ab eis
deũ odiri: q sua mãdata nõ seruãt. De qbus p
phaꝫ dixisse puto. Nõne q oderũt te dñe oderã
illos: ⁊ sup iimicos tuos tabescebãt. Perfecto
odio oderã illos: inimici facti sũt mihi. Odit p
pheta iust⁹ pcõres ⁊ adulteros ⁊ iniustos ⁊ dei
mãdata spernẽtes· sic ipe ppha alio i loco dicit
Vidi p̃uaricãtes ⁊ tabescebaꝫ. Et itrũ. Jniquos
odio habui: ⁊ legẽ tuã dilexi. Vide g̊ ꝙ̃ iusti ꝙ̃ i
tegri esse debeam⁹ ⁊ scti. qb⁹ postꝙ̃ male ꝯuersa
ri nõ lꝫ: sꝫ nec male ꝯuersãtes agnoscere Hoc etiã
btũs apls̃ euidẽter oñdit: qꝛ nec panes cũ pctõ
rib⁹ frãgi p̃cepit dicẽs. Si qs fr̃ cognomiat int
vos: ⁊ ẽ fornicator: aut auar⁹: aut ydol' ꝓuiens:
aut maledic⁹: aut ebriosus: aut rapax cũ hmõi
nec cibũ sumere qdẽ. Sãctũ esse pplm suũ de⁹
voluit: ⁊ ab oi cõtagione iniusticie ⁊ ingtatis alie
nũ. Talẽ eũ esse voluit tã iustũ tã purũ tã imacu
latũ tã simplicẽ: vt nihil in eo gentes qd̃ redar
guerẽt iuenirẽt: sꝫ qd̃ admirarẽt ⁊ dicerẽt Btã
gẽs cui⁹ est dñs de⁹ ei⁹ ppls̃ quẽ elegit in heridi
tatẽ sibi. Tales ꝯuenit esse dei cultores ⁊ ꝓuos
mãsuetos graues prudẽtes pios irrep̃hẽsibiles
imaculatos: vt qsqꝫ viderit eos stupcat ⁊ ad-
miret ⁊ dicat. Hi hoies sũt dij: quoꝝ tal' est cõ
uersatio. Jta se hõ dei exhiber e dꝫ ⁊ agere: vt
nemo sit q eũ videre nõ velit: q eũ nõ audire de
sideret: nemo eũ cũ viderit nõ dei esse filiũ cre
dat: vt ṽe in eo ppheticũ illud ipleat. Fauces
ei⁹ plene dulcedinis: ⁊ tot⁹ desiderabil'. Nã si se
talẽ exibeat xpian⁹: si se talẽ exibeat dei ꝓu⁹: vt
his q demonijs idolisqꝫ deseruiũt ꝯuersando
fiat eq̃lis: icipiet de⁹ p illũ blasphemari ⁊ dici.
O christianũ: o dei ꝓuũ: cui⁹ tã nequã ꝯuersatio
est: cui⁹ tã mali act⁹: tã turpia opa: cui⁹ vita tã i
pia: tã scelesta: tã luxiriosa: tã sordida: ⁊ erit illi⁹
pphetie re⁹. Nomẽ eni de⁹ p vos blasphemat
int gẽtes. Sꝫ ṽe ill' p quos fuerit blasphema
tũ. De⁹ etiã a nobis nihil magis desiderat ⁊ re
q̃rit: ꝙ̃ vt p act⁹ nr̃os nomẽ suũ magnificet ab oi
bus. sicut scriptũ ẽ. Sacrificiũ laudis honorifi
cabit me. Hoc ẽ sacrificiũ qd̃ de⁹ sup oẽs hostias
q̃rit ⁊ diligit vt p iusticie nr̃e opa nomẽ suũ vbi
qꝫ laudet: ⁊ de⁹ ver⁹ eẽ ꝓuoꝝ suoꝝ actu ⁊ ope cõ
pbet. Jlli ṽo deũ diligũt: q nõ aliud ꝙ̃ vñ no-
mẽ dei glificet exercent. Quo de⁹ diligi debeat
vt potuim⁹ breuiter dixim⁹. Nũc ṽo qd sit pri-
mũ tanꝙ̃ seipꝫ diligere vt possum⁹ explicem⁹
ꝙ̃ꝙ̃ ipius cause expositio alio i loco breuit dis
serat cũ dr̃. Qd̃ tibi fieri nõ vis alij ne feceris
Dñs quoqꝫ ⁊ saluator nr̃ inqt. Oia q̃ vultis vt
faciãt vobis homies: ita ⁊ vos facite illis silr.
Nemo est eni q sibi malũ optet ab aliquo fieri
Jlle g̊ primũ suũ tãꝙ̃ seipm diligit: q ei nõ ma
li aliqd facit qd̃ nec sibi vult fieri. Sꝫ si qd bõi:
pnt ipe ab oib⁹ recipe optat ⁊ ꝯseq libẽter imp
tit: qꝛ nõ solũ h̃ a christião q̃rit vt malo careat
sꝫ vt exerceat bonũ. Qui etiã si nec qd mali nec
boni fecerit tñ ad eterne vite p̃miũ nõ admit-

titur:sed gehēne ignib⁹ mācipaꝛ. Sicut in euā
gelio dñm dixisse legim⁹ de his q mali faciunt
nihil:nec boni tñ aliqd opanꝛ. Discedite a me
maligni i ignē eternū:quē pparauit pr̄ me⁹ diabo
lo ꝛ angel' ei⁹. Esuriui ꝛ nō dedistis mihi man-
ducare. Sitiui ꝛ nō dedistis mihi bibere. Ho
spes fui ꝛ nō suscepistis me nud⁹ ꝛ non vestitis
me. Infirm⁹ ꝛ nō visitastis me. In carcere ꝛ nō
venistis ad me:nō q: malū gesserūt sȝ q: bonū
nō fecerūt ɔdēnāꝛ. Ex h̄ ei qsq; prudēs ꝛ sapiēs
recogitaꝛ:quā spē illi hr̄e pnt q ꝑpetrāt mala:qñ
etiā illis vita negaꝛ q mali nihil fecerūt:nisi q:
nō aliqd gesserūt boñ. Neq; ei de⁹ h̄ tm̄ qrit a no
bis vt mali nō sim⁹:sȝ vt efficiamur boñ. Ex mal'
ei opib⁹ vocāꝛ mali ita ecōtrario ex bōis appel
lāꝛ boñ. Et duo sūt qb⁹ boni fuire videꝛ ꝛ mali
bon⁹ de⁹:cui oēs bñ ɔuersātes debuiūt. dyabol⁹
aūt mal⁹ cui⁹ qsq; q male opaꝛ famul⁹ ē. Nō eni
a nob h̄ solū poscitꝛ:vt nō viuēdo male fui esse
dyaboli desinam⁹:sȝ etiā vt viuendo bñ deo
seruire videamur. Nā qsq; q nec malū videꝛ
opari nec bonū:cui⁹ fu⁹ videaꝛ esse igro Et qūo
a deo vitā poterit sꝑare ꝑpetuā:quā bñ faciēdo
nō meruit. Nemo se iquā sensu ꝑpō decipiat ꝛ
illudat. Nēo se vana existiatiōe seducat. Quis
qs bon⁹ nō fuerit:vitā nō hȝ. Quisqs iusticie ꝛ
mīe opa nō fecerit:nō pōt regnare cū xp̄o Quis
qs nō fuerit hūan⁹ pi⁹ hospital' benign⁹ clemēs
gehēne nō euadet icēdiū. De⁹ malos nō amat
nō diligit pctōres. Quisqs malū fecerit imic⁹
est dei. Quisqs sine dolo nō fuerit.ptē ñ pōt hr̄e
cū xp̄o. Nihil eni āpli⁹ ē xp̄iano qrēdū:nihil de
siderādū magis:nihilq; totis virib⁹ enitēdū q̄ȝ
vt maliciā suo excludat ex corde:q̄ȝ vt negciā
itra pectoris sui ɔsciētiā nō admittat:q̄ȝ vt bōi
tatē teneat:iusticiā fueat:puritatē mētis custodi
at. Esto igiꝛ inocēs si vis cū deo viuē Esto sim
plex si vis regnare cū xp̄o. Quid tibi ꝓdest mali
cia q̄ i mortē trahit.qd negcia q̄ ꝓhibet regnare
cū xp̄o.q̄ se hñtes extermiat.sicut scriptū ē. Aia
eni nequā disꝑdet eū q se hȝ. Si viuere vis au-
di ꝑpham qui loqꝛ. Si regnū xp̄i diligis.audi
qūo illud merearis adipisci. Quis ē hō inqt qui
vult vitā:ꝛ cupit videre bonos. Cohibe liguā
tuā a malo:ꝛ labia tua ne loquāꝛ dolū. Diuerte
a malo ꝛ fac bonū inqre pacem ꝛ ꝑseqre eā. Hu
iusmōi hoīes de⁹ honorat ꝛ diligit:q malū ne-
sciūt:q mētiri nō norūt:quoꝝ labia dolū non lo-
quūꝛ:i qb⁹ nō nisi bonitas esse videꝛ ꝛ puritas
Innocētia ē q̄ nos cōmēdat deo. Simplicitas ē
q̄ nos regnare facit cū xp̄o. Nō de⁹ nō nisi inocē
tes diligat:ꝛ sibi velit eē cōiūctos:testimonijs
plimis declaraꝛ.sic in psalmis scriptū ē. Inno
cētes ꝛ recti adheserūt mihi .ꝛ alibi dr̄. Custo

di inocētiā ꝛ vide eqtatē qm̄ sunt reliq̄e hōm i
pacifico. Quāta innocentia homini prestet ꝛ cō
ferat etiā si sero seruetꝛ ꝑphete: dauid testimo
nio cōprobaꝛ:qui cū grauiter añ peccasset:po-
stea se iudicari nō timuit.ex quo innocentiā nos
se cepit.sicut ip̄e dixit. Iudica me deus qm̄ ego
in innocentia mea ingressus. Sciebat ergo si-
bi iam nō metuendum iudicium esse:quia inno
centiā ꝛ sero cognouerat. Et in alio loco dicit.
Me aūt ꝑpter innocentiā suscepisti. Suscepit
postm odū ꝑpter inocētiā illū deus:quē ꝑpter
malicio ante repulerat. Innocentes nō cōfundi
corā deo posse manifestū est:cū dicitur. Quanto
tempe inocētes custodiūt iustitiā nō ɔfundētur
Nihil eni deo dignius:nihil chari⁹ esse pōt:q̄ȝ
vt inocētia tota obseruatiōe teneaꝛ. Licet quis
in alijs opib⁹ deuot⁹ appeat:si illā nō habuerit
sibi frustra blandiꝛ de sua deuotiōe. Si illā iu-
deis etiā sub veteri lege de gētib⁹ qm̄ adhuc ill'
iimicū licebat odire:obseruare ꝓceptū ē.qd te
nūc agere ɔuenit xp̄iane q inimicū tuū iuberis
amare.qñ ei inocēs nō eris vel cui poteris esse
malus qui inimicis preceperis esse bonus.
Sed tu forsitā ꝛ ꝓximum odiscui nec extraneum
odisse cōcediꝛ:ꝛ fr̄es ꝑseqris:cui ꝓcipiꝛ amare
iimicū:ꝛ xp̄ianū te eē crediꝛ q nec noui nec vete
ris testamēti ꝓcepta custodis. Sȝ ne siue cā te
christianū estimes:ꝛ de solo ti bi noīe blādiaris
qualē te esse oporteat.aplm̄ audi dicentē.qui
furabaꝛ iā nō fureꝛ:magis aūt laboret opādo
manib⁹ suis qd bonū ē:vt habeat vñ tribuat ne
cessitatē patiēti. Ois fmo mal⁹ de ore vr̄o nō ꝓ
dat:sȝ si qs bonus ad edificationē fidei vt det
grām audiētib⁹. Et nolite ɔtristari sp̄ūm sc̄tm̄ di
in quo signati estis i die redēptiōis. Ois ama
ritudo ꝛ ira ꝛ idignatio ꝛ clamor ꝛ blasphemia
auferaꝛ a vob cū oī malicia. Estote āt benigni i
uicē mīsicordes donātes iuicē:sicut in xp̄o de⁹
donauit vobis. Estote aūt imitatores dei sicut
filij charissimi:ꝛ ābulate i dilectiōe:sic ꝛ christ⁹
dilexit nos:ꝛ tradidit semetip̄m ꝓ nob oblatio
nē ꝛ hostiā dō i odorē suauitatis. Impudicicia āt
ꝛ ois imūdicia ꝛ auaricia nec noieꝛ int vos sicut
decet sctōs:aut turpitudo: aut stultiloquiū:aut
scurrilitas q̄ ad rē nō ꝑtinet:sȝ magis grāꝝ actō
Hoc etiā scitote q ois ipudic⁹:aut imūdus:aut
auar⁹ qd ē idoloꝝ fuit⁹:nō heres erit i regno xp̄i
ꝛ dei. Ille se merito xp̄ianū iudicet:q hec ꝓce-
pta custodit:q sctus hūilis ꝛ pudic⁹ ꝛ iust⁹ ē:q i
mīe ꝛ iusticie opib⁹ cōuersaꝛ. Nū tu illū xp̄ianū
putas:in quo null⁹ xp̄ianitatis act⁹ ē:i quo nulla
ɔuersatio iusticie ē:sȝ neqtie ipietatis ꝛ sceleris.
An illū xp̄ianū putas q opp̄mit miserū:q pau-
perē grauat:q res alienas ɔcupiscit:q se ut diui

tē faciat plꝭes efficit idigētes: q lucris gaudet in
iustis: q de alienis laboribꝰ cibū capit: q misero
rū ditaꝛ īteritu: cuiꝰ os assidue violaꝛ mēdacio:
cuiꝰ labia nō nisi idigna ⁊ obscena ⁊ scelesta lo-
quunꝛ ⁊ turpia: cui nō iubeaꝛ distribuē sua: ina-
dit aliena? Et talꝭ ad eccliaꝫ audēt accedit: ⁊ te-
mere ⁊ īportune expādit ī celū īpias manꝰ illici
to raptu ⁊ inocētū cruore violatas. Et ore illo
polluto atqꝫ sacrilego quo fuerat paulo añ aut
falsa locutꝰ aut turpia: p̄ces ad deū q̄ñ sibi nihil
ɔsciꝰ mali fūdit. Quid agis īprudēs ⁊ misꝛ? Quid
te maiorꝝ pctōꝝ onere grauas? Quid d̄o p̄ter cō
tēptū iniurias irrogas? Quid ad ꝓuocādā cele
riꝰ eiꝰ irā in testioniū pene tue sceleratas ad deū
porrigis manꝰ: ad q̄s ille nō respicit q ñ nisi scās
⁊ imaculatas sibi manꝰ iussit offerri. Quid ore
illo deū rogas: quo paulo añ locutꝰ es male. cuiꝰ
q̄ꝫ huis multiplicēꝛ p̄ces abominanꝛ: sic̄ scriptū ē
Cū extēderitꝭ manꝰ vr̄as: auertā faciē meā a vo
bis: ⁊ si multiplicaueritꝭ p̄ces nō exaudiā: manꝰ
eñ vr̄e sāguie plene sūt: lauamini mūdi estote: au
ferte neqcias ab aīs vr̄is. Bñ ē ille sibi ɔsciꝰ eē
dꝫ ⁊ certꝰ: ⁊ sue inocētie fidꝰ: q ad deū manꝰ extē
dit ⁊ porrigit inoxias. cū apl̄s dicit. Uolo āt vi
ros orare ī oī loco: leuātes manꝰ scās. Ille. n. me
rito ad deū extollit manꝰ: ille p̄ces bone ɔscie fū
dit: q pōt dicē. Tu nosti dn̄e q̄ꝫ scē: q̄ꝫ inocētes:
q̄ꝫ pudice sūt ab oī fraude ⁊ iniuria ⁊ rapina: q̄s
ad te expādo manꝰ: q̄ꝫ imaculata labia: ⁊ ab oī
mēdacio libera qbꝰ tibi ut mihi miserearis pre
ces fūdo. Talꝭ eñ cito mereꝛ audiri: ⁊ añq̄ꝫ peni
tus p̄ces fundat pōt īpetrare qd̄ postulat. Scio
eñ eē quos ita neqcie ⁊ auaricie ꝓfūda caligo ce
cauit: ut cū illꝭ ꝓspe cesserit q̄ aut paupem p̄ potē
tiā vixerit: aut īfirmū v̄tute supauerit: aut īnocē
tē testimonijs falsis obruerit: aut furtū fecerit:
aut rapinā: deo gr̄as agāt: quo opitulāte talia se
ꝑpetrasse credūt: ⁊ tā iniquū deū iudicēt: ut pu-
tēt eū scelerū suoꝝ fuisse ꝑticipē. Stulti ⁊ mise
ri vsqꝫ adeo suis inīqtatibꝰ obcecati ut nō itelli
gāt deo nō posse placē qd̄ ꝓhibet: ⁊ q̄ñ vnū cri-
mē satis ñ sit: nisi adhuc male sentiēdo de deo
adijciaꝛ ⁊ aliud. Alij v̄o ī h̄ se iustificari estimāt
q̄ de substātia paupeꝝ exiguā elemosynā faciāt
⁊ de eo qd̄ a plꝭimis abstulerīt vni qddā minimū
largiunꝛ. Cibaꝛ vnꝰ vñ plꝭes esuriūt: ⁊ de multo
rū spolijs vix pauci teguntꝛ. Nō talē elemosynā
deꝰ q̄rit: nec vult pietatē vni de alteriꝰ crudeli
tate p̄stari. Meliꝰ ē eñ te nō facē elemosynā: q̄ꝫ
vñ pauca paucis facias plꝭimos denudare: ⁊ ut
vnū vestias plꝭimos spoliare vestitos. Illā ele
mosynā deꝰ cōprobat q̄ de iustis laboribꝰ mini-
straꝛ: sic̄ scriptū ē. Honora deū de tuis iustis la
boribꝰ: ⁊ deliba ei de tue iusticie fructibꝰ. Nā il
lā abominaꝛ elemosynā ⁊ reprobat q̄ de lachri-
mis p̄staꝛ alienis. Quid eñ ꝓdest si te bñdicat
vnꝰ vñ plꝭes maledicūt? vel qd ɔfert tibi illa ele
mosyna q̄ de sāā p̄staꝛ alteriꝰ? Reuera timēdū
nō ē: qd̄ deꝰ nō h̄eat vñ paupes suos pascat: nisi
tu aliena diripias. Alios aūt noui quos ita īsipi
entie ⁊ īprudētie tenebrosa caligo ⁊ igr̄ātia fal
litꝭ ⁊ decipit: vt fidem quā se habere simulant:
sine iusticie operibus apud deū sibi cenceant
ꝓfuturā: ⁊ h̄ erroris genē decepti sine metu cri
mia nephāda ɔmittūt: dū credūt deū ñ criminū
sꝫ ꝑfidei tm̄ vltorē. Et h̄mōi nō solū seipos pe
risse ɔteri sūt: sꝫ etiā aliosī qbꝰ nullū diuie scien
tie lum̄ ē ē suis nituꝛ laqīs iplicare. ⁊ ipleꝛ ī illis
saluatoris nr̄i snīa dicētis. Cecꝰ ñ ceco ducatū p̄-
stet āꝫo ī foueā cadūt. Nā si nullū crimē sꝫ sola
ꝑfidia ɔdēnaꝛ: q̄ securi peccamꝰ ⁊ liberi: ⁊ sine cā
dedit dn̄s mandata iusticie: si sola sine iusticie
opibꝰ fides ꝓdest. Uñ h̄ tā īpiꝰ tā celestꝰ tā ꝑfidꝰ
ignorātie error obrepserit. scire nō possumꝰ: nisi
forte ex illꝭ q h̄ exēplo in lege veteri ppl̄m seduce
bāt: ⁊ secū simꝭ eterne morti ⁊ ꝑpetuo tradebāt
interitui. de qbꝰ scriptū ē. Nolite audire sm̄ões
ꝓphaꝝ q ꝓphetāt vob qm̄ vani sūt ipi: ⁊ visio
nes a corde suo loquūꝛ ⁊ nō ab ore dn̄i. Dicūt eī
his qui repulerūt v̄ba dn̄i. Pax erit vobꝭ: ⁊ oī-
bus qui vadunt in volūtatibꝰ suis. Omni qui
vadit in errore cordis sui: dicūt nō venient su-
per te mala. Multa quidē nobis imo totiꝰ legis
testimonia aderāt quibꝰ tā ꝑniciosuꝫ destruere
errorē ac sepelire poteramus: sed ne legentem
diutius fatigemus: sufficiant pauca de pluribus
Rñdeat ille mihi cuiꝰ talꝭ ē sensus. Adā a d̄o fa
ctꝰ ē hō p̄mꝰ statī in ꝑncipio mūdi ꝑfidie an pec-
cā dāñatꝰ ē? In quo nihil fuisse icredulitatis iue-
nio p̄ter solā inobediētiā: cuiꝰ cā ille dāñatꝰ ē: et
oēs suo dāñanꝛ exēplo. Cayn quoqꝫ nō ꝑfidie
cā: sꝫ q̄ frēm interemerat ɔdēnatꝰ ē. Quid pl̄a?
vniuersus h̄ mūdꝰ vt diluuio interiret nō ꝑfidie
cā lego factū fuisse sꝫ criminū sodoma ⁊ gomor
ra vt repētino cremarenꝛ incēdio: nullā cāꝫ in-
credulitatis inuenio: nisi pctōꝝ ⁊ scelerū: qd̄ scri
ptura euidenꝛ demōstrat ⁊ dicit. Hoīes sodo-
mite mali ⁊ pctōres erāt in ɔspectu dei valde.
Populꝰ ille iudaicꝰ vt tā frequēter interire vide-
reꝛ ⁊ corripi: nōne pcōꝝ cā p̄stabat? Sꝫ dicēt ali
qs: Ueteris legis testioniā tm̄ ñ accipio: nisi mi
bi ⁊ noui testi exēpla ꝓtuleris. Accipe saphirā ⁊
ananiā: quos apl̄ica snīa nō ꝑfidie cā: sꝫ furti ⁊
mēdacij cā dāñauit. Forsitā dicēdū ē. Quid eñ
apl̄us dicit. Arbitramur. n. iustificari hoīem p̄
fidē sine opibꝰ legis. Ipm̄ q h̄ dicit lego hoīem
abñtē etiā ɔdēnasse q̄ vxorē p̄ris accepit. Intel
ligēda ē scriptura q̄ sciētibꝰ ɔuenire vr̄ in oībus
⁊ nō nisi solꝭ a qbꝰ minie itelligiꝛ discrepare. Iu-
stificari hoīem inq̄t apl̄s p̄ fidē sine opibus le-

gis dicit: sꝫ nō sine illꝰ opibꝰ de qbꝰ alterū aplm
audio dicētē: Fides sine opibꝰ mortua ē. Pau-
lus eni apl's de opibꝰ legis locutꝰ ē h̄ ē de circū
cisiōe carnali: ꝛ neomenia: ꝛ sabbato: ꝛ hmōi ce
teris: q̄ lex fieri añ pcepat: ꝛ iā xpi tpe ñ erāt ne-
cessaria. Iste vo iacobꝰ de opibꝰ iusticie loqꝫ: q̄
q ñ fecerit: ve mortuꝰ ē. Sꝫ dicet aliqs illō apli
dicētis. Corde credit ad iusticiā: ore aūt fit ꝯfes
sio ad salutē. Stulte h̄ baptismi iplet in tpe: quo
ut baptizet qs sola ꝯfessio desideratꝫ ꝛ fides. Nā
qd tibi ipiꝰ baptismi lauacrū pdest: si sola sine
iusticia fides q̄rit. Baptismo eni pctā ablui fi-
des oīuꝫ tenet. Si deiceps peccādū ē: qd abluis
se pdest. Audi qd dicat dn̄s hōi semel sanato:
Ecce sanꝰ factꝰ es: iā noli peccare: ne tibi qd de
teriꝰ eueniat. Hoc ꝛ btūs petrꝰ apl's manifestis
sime docet ei deteriꝰ aliqd q post agnitā viā iu
sticie peccauerit euenire: cū dicit: Si eni refu-
giētes coinqnatiōes mūdi: i cognitionē dn̄i nr̄i
saluatoris iesu christi his rursū iplicati supantꝫ:
facta sunt eis posteriora deteriora pōribꝰ. Me
liꝰ eni eēt illꝰ viā nō cognoscē iusticie: q̄ꝫ post co-
gnitā retrorsū ꝯuerti ab eo qd illis traditū ē a
scō mādato. Cōtigit eni eis illud veri puerbij:
Canis reuersus ad vomitū suū: ꝛ sus lota i vo
lutabro luti. Hoc ꝛ btūs paulꝰ apl's testatꝫ ꝛ loq
tur: hoiem post baptismi sanctificationē pstino
errore peccātē nō sine ingēti pn̄ia cōseruare di-
cēs. Impossibile ē eni eos q postq̄ꝫ semel illumi
nati sunt: gustauerūt etiā donū celeste: ꝛ pticipes
sunt facti spūssancti: gustauerūt nihilominꝰ bo-
nū dei vbū: vtutesq̄ꝫ seculi vēturi: ꝛ plapsi sunt
renouari rursus ad pn̄iaꝫ: rursus crucifigētes si
bimetipsis filiū dei ꝛ ostētui hn̄tes. Quēdā eti
am ad saluatorē accessisse: ꝛ qd faciēdo vitā et-
nā pcipet interrogasse: euāgelista testatꝫ: Cui ita
a dn̄o rn̄sum ē. Si vis vitā hr̄e serua mādata.
Nō dixit: serua tm̄ fidē. Nā si sola fides q̄ritꝫ: su
pflue videntꝫ mādata seruari. Sed absit ut ego
deū meū aliqd dicā pcepisse supfluuꝫ. Sꝫ dicāt
h̄ illi q peccādo iā filij pditiōis effecti sunt: ꝛ ih̄
tm̄ solatiū se hr̄e credūt si alios secuꝫ potuerint
morti ppetue mācipare. Nā si deꝰ peccatorē ñ
punit: vbi ē illud, ppheticū: Si iustꝰ vix saluus
erit: peccator ꝛ ipiꝰ vbi parebūt. Et alibi: Qr
peccatores pibūt. Et iterū: Deficiēt pctōres a
terra: ꝛ iniq ita ut nō sint: Et iterū: Sicut defi-
cit fumꝰ ita deficient: sic fluit cera a facie ignis
sic peribūt a facie dei. Nullū h̄ tm̄ incredulū et
infidelē: sꝫ pctōres audio cōdēnari: Et saluatorē
nr̄m quodā loco dixisse lego. Nō oēs q dicūt mi
hi dn̄e dn̄e intrabūt i regnū celoꝝ: sꝫ q faciunt
volūtatē pr̄is mei q in celꝰ est. Utiq̄ꝫ isti xp̄m cre
debāt: q eū etiā dn̄m nūcupabāt. Nec iccirco illꝰ
celestis regni iāua pādiꝫ: qꝛ illū ore quē factꝫ ab
negāt ꝯfitētꝫ. Negari āt deū actꝫ: nō minꝰ q̄ꝫ vbis
apl's dixit: Deū ꝯfitētꝫ se nosse: factꝫ āt negāt. Et
dn̄s in euangelio: Multi mihi dicēt in illa die
Dn̄e dn̄e nōne in noīe tuo eiecimus demonia ꝛ i
noīe tuo virtutes multas fecimus. Et dicā illis
Nūq̄ꝫ vos cognoui. Discedite a me oēs q ope-
ramini iniquitatē. Usq̄ꝫ adeo isti credidisse di
cuntꝫ: vt in noīe dn̄i virtutes etiā operarentꝫ: nec
tm̄ eis pderit fides: qꝛ iusticie opa nō fecerūt.
Itaq̄ꝫ si sola fides pdest: cur illi cū angelis satha
ne in ppetuū gehenne ignibꝰ mācipantꝫ: qui nō
pfidie cā: sed qui boni nihil fecerūt: iudicantꝫ si
cut scriptū est. Et dicet eis rex qui ad sinistram
sunt. Discedite a me maligni in gehennā eter-
naꝫ: quā parauit pater meꝰ diabolo ꝛ angelis eiꝰ
Esuriui ꝛ nō dedistis mihi māducare: ꝛ cetera.
Nō dixit vtiq̄ꝫ qꝛ nō credidistis mihi. Unde in
telligi datꝫ nō eos incredulitatis causa: sed ppt
bonoꝝ opeꝝ sterilitatē esse damnados. Nemo
igitꝫ alteꝝ decipiat: nemo seducat: nisi qui iustus
fuerit vitā nō habebit. nisi qui in oībus xp̄i mā
data seruauerit partē nō pōt hr̄e cū xp̄o: nisi qui
terrena despexerit diuia nō capiet: nisi hūana ꝯ
tēpserit nō pōt hr̄e celestia. Nec qsq̄ꝫ se christia
nū iudicet: nisi q xp̄i doctrinā seqtꝫ: ꝛ imitatꝫ exē
plū. Sꝫ tu xp̄ianū illū putas: cuiꝰ nūq̄ꝫ pane vl
lus saturatꝫ esuriēs: cuiꝰ potu nullius sitis extin-
guitꝫ: cuiꝰ mēsā nemo paup cognit sub cuius tecto
nec aduena nec pegrinꝰ aliqñ succedit: cuiꝰ ne-
mo nudꝰ tegitꝫ vestimētis: cuiꝰ paup nullꝰ fouetꝫ
auxilio: cuiꝰ bonū nemo sentit: cuiꝰ mīaꝫ nemo
cognscit. q i nullo imitatꝫ bonos sꝫ deridet potiꝰ ꝛ
subsanat: Absit vt hmōi xp̄ianꝰ dicatꝫ: absit vt
dei filiꝰ possit appellari q talis est. Christianus
ille est q viā xp̄i seqtꝫ: q xp̄ꝫ in oībꝰ imitatꝫ: sic scri
ptū est. Qui dicit se in xp̄o manere dꝫ sic ille am
bulauit ꝛ ipe ābulare. Xp̄ianꝰ ille ē q oībꝰ mīaꝫ
facit q oīum mouetꝫ iniuria: q opp̄mi pauperē
se p̄nte nō patitꝫ: q miseris subuenit: q indigēti-
bꝰ sepe succurrit: q cū merētibꝰ meret: q doloreꝫ
alteriꝰ sic ppriū sentit: q ad fletū fletibꝰ alienis
puocatꝫ: cuiꝰ oībꝰ cōis ē domꝰ: cuiꝰ ianua nemi-
ni clauditꝫ: cuiꝰ mēsa paup nullꝰ ignrat: cuiꝰ donū
panis cūctꝫ offertꝫ: cuiꝰ bonū oēs norūt: a quo ne-
mo sētit iniuriā: q deo die noctuq̄ꝫ deſuit: q eiꝰ
p̄cepta idesinētꝫ meditatꝫ ꝛ cogitat: q paup mūdo
efficitꝫ ut deo locuples fiat: q intꝫ hoies hr̄ inglo
sus: ut corā deo ꝛ āgelꝰ eiꝰ glosus appeat: q i cor-
de suo nihil vꝫ hr̄e silatū lꝰ fictū: cꝰ simplex ꝛ ima
clata ē aīa cꝰ ꝯscia fidelꝫ ꝛ pura ē: cꝰ tō mēs i deo
est cuiꝰ ois spes ē: q celestia potiꝰ q̄ꝫ terrena desi
derat: q hūana spnit vt possit hr̄e diuia Nā his
q h̄ seculū diligūt: ꝛ q in p̄nti tpe gliantꝫ ꝛ cōpla
cētꝫ: audi qd dr̄. Nescitꝫ qꝛ amicicia huiꝰ mundi
inimica ē deo. Et qc ūq̄ꝫ voluerit fieri amicus

hui⁹ seculi inimic⁹ dei ꝯstituet. Hic tibi soror dile
ctissia q̄dē xp̄ianū agē cōueniat: put potui explica
ui. Si ḡ oēs generalr̄ q xp̄iani nūcupant eē tales
oportet: nūc tue prudentie est estimare q̄lem tu
te viduā debeas exhibere q̄ꝫ cūctis bene ꝯuer-
santibus esse oꝫ exēplū. Tria aūt esse viduarū
genera nō igrare te credo. Unū qd̄ pfectissimū
est: celestiqꝫ p̄mio destinatū: qd̄ ritu illi⁹ de euā-
gelio vidue: deo orōnib⁹ ⁊ ieiunijs die noctuqꝫ
deseruit. Aliud v̄o qd̄ filiorꝫ curaꝫ h̄re dr̄ ⁊ do-
mus nā tn̄ tāto p̄mio dignū nec tn̄ pctis obno-
xiū. Terciū aūt gen⁹ ē in epul ⁊ delicijs: qd̄ eter
ne morti h̄nat ⁊ pene sicut scriptū ē. Uiduas ho
nora q̄ vere vidue sūt. Iste sūt p̄me q̄ dicūt ⁊ v̄e
⁊ q̄ iubent a tanto sacerdote h̄ est a thimotheo
honorari. Scd̄e sūt ille q̄b⁹ iā nō iubet exhibe-
ri honor. nec tn̄ vita negat: de q̄b⁹ dr̄. Que aūt
filios habēt aut nepotes discāt p̄mū domū suā
pie tractare: ⁊ parē grāꝫ reddere parētib⁹. Ille
v̄o tertie sūt de q̄b⁹ scriptū est. Uidua aūt q̄ in
delicijs est viuēs mortua est. Unū itelligi dat: nō
oēs viduas esse eq̄les: nec eas deo placere: q̄
corpe tn̄ vidue vident esse nō ope. Qual' aūt
xp̄i vidua debeat esse apl's dicit. Que v̄e vidua
est spat in dn̄o ⁊ instat orōnib⁹ die ac nocte. Nec
illud te p̄terire volo q̄ qn̄ v̄as viduas apl's no
miat: esse demōstrat ⁊ falsas: h̄ est actu mente
cōuersatiōe ⁊ corpe. Et alibi vidue v̄e ⁊ electe
actū ꝯuersationēqꝫ describit idē apl's dicēs. Ui
dua eligat q̄ fuerit vni⁹ viri vxor: in opib⁹ bōis
testimoniū h̄ns. Si filios educauerit: ⁊ subitelli
git deo: si hospitē recepit: si sctōꝝ pedes lauit:
si tribulationē patiētib⁹ mistrauit: si oē op⁹ bo-
nū subsecuta ē. Hāc esse verā viduā idicauit. c⁹
talia sūt opa. Illa v̄o qn̄o se xp̄i viduā dicit eē: q̄
nihil tale aliqn̄ opata est. Sꝫ sūt aliq̄ vidue di
uites nobiles ⁊ potētes q̄b⁹ forsitā videt idignū
vt aut filios deo ⁊ nō sclo educēt: aut hospitio
recipiāt aduenā: aut sctōꝝ pedes laboriosos lu-
tulētos ⁊ horridos: delicatis ⁊ nitidis manib⁹
tāgāt. Sꝫ nec digne erūt tales i futuro tp̄e sctō
rū eē cōsortes, quos ita h̄ spreuerūt: nec p̄tē h̄re
poterūt cū xp̄o quē suscipe noluerīt: ⁊ cui⁹ plātas
ꝯtrectare māib⁹ horruerūt: q̄ xp̄m spnit q̄cūqꝫ ei⁹
famulos spnit. sic ip̄e dicit.. Qui vos spnit me
spnit. Marie lacrime vn̄ xp̄i lauarent pedes
abūdarēt: nr̄i aūt tp̄is femīs aut viduis p̄egrio
rū vn̄ pedes lauent ip̄a aq̄ deficit. Tu ḡ sctissi-
ma ⁊ prudētissima feia: ne vel imitari hmōi q̄
cū audēter male fecerit bn̄facere erubescūt: ⁊ cō
fūdunt iuste viuere. Que nō sūt cōfuse peccare
⁊ q̄ se morti vltro obtulerūt: nec imitare reuertū
tur ad vitā. Que hoim magis risus ⁊ subsāna-
tōes ⁊ fabulas q̄ꝫ dei iudiciū ptimescūt ⁊ q̄bus
chari⁹ ē miseris hoib⁹ placere q̄ꝫ deo. Sꝫ esto
talis qualē te dn̄s esse precepit: qualē apl's in
bet exhiberi xp̄o viduā. Esto sctā hūilis ⁊ q̄eta
m̄ie ⁊ iusticie opa indesinēter semp̄ exerce. Et
q̄sq̄ꝫ te i opprobriū h̄eat. q̄sqꝫ te s̄bsānet ⁊ irride
at tu tn̄ deo placeas: ⁊ q̄ xp̄i sūt geras. Ān oia
incessabilit dn̄i tui meditare mādata orōb⁹ ⁊
psalmis istāter incūbe: vt si possibile ē nemo te
aliqn̄ nisi aut legentē iueniat aut orātē. Et cū fu
eris talis nr̄i memēto: q te tn̄ diligim⁹: vt qd̄
p̄ntes p̄stare nō possum⁹ ꝯferam⁹ absentes.

¶ Explicit liber btī augu. ep̄i de vita xp̄iana.

¶ Incipit liber btī augustini ep̄i de diffinitio-
bus orthodoxe fidei ⁊ eccl'iasticis dogmatib⁹

¶ De fide trinitatis. Cap. i.

CRedimus vnum eē
deū ⁊ p̄rem ⁊ filiū ⁊ spūm sanctū
Patrē eo q̄ filiū habeat. Filiū
eo q̄ p̄rem h̄eat. Spūm sc̄tū eo
q̄ sit ex p̄re ⁊ filio pcedēs: p̄ri ⁊
filio coetern⁹. P̄r ḡ p̄ncipiū deitatis: q sic nū-
q̄ꝫ fuit nō de⁹: ita nūq̄ꝫ fuit nō p̄r a quo fili⁹ nat⁹
a quo spūsctūs n̄ nat⁹: q̄ nō est fili⁹: neqꝫ igeni
tus: q̄ n̄ ē p̄r neqꝫ fact⁹ q̄ nō ē ex nihilo: sꝫ ex deo
p̄re ⁊ deo filio de⁹ pcedēs. P̄r etern⁹ eo q̄ eter
nū h̄eat filiū cui⁹ etern⁹ sit p̄r. Fili⁹ etern⁹: eo q̄ sit
p̄ri ⁊ spūisctō coetern⁹. Spūsctūs etern⁹ eo q̄
sit p̄ri ⁊ filio coetern⁹. Nō ꝯfusa in vna p̄sona tri
nitas: vt sabelli⁹ dicit. neqꝫ sepata aut diuisa i
nā diuitas: vt arri⁹ blasphemat: sꝫ alter i p̄sona
p̄r: alt i p̄sona fili⁹ alt i p̄sona spūsctūs. Un⁹ nā
n scā trinitate deus pater ⁊ filius ⁊ spūsāctus

¶ De incarnatione christi. ¶ Ca. ii.

NOn p̄r carnē assūpsit: neqꝫ spūsāct⁹: sꝫ
fili⁹ tn̄: vt q erat i diuitate dei patris fi
li⁹ ip̄e fieret i hoie hois m̄ris fili⁹ ne filij
nomē ad alterū trāsiret: q nō esset natitate fili
us. Dei ḡ fili⁹ fc̄us ē hois fili⁹ natus ẜm vitatē
nature ex deo dei fili⁹ ⁊ ẜm vitatē nāe ex hoie
hois fili⁹: vt vitas geniti nō adoptiōe non ap
pellatiōe: sꝫ in vtraqꝫ natiuitate filij nomē na-
scēdo h̄ret: ⁊ eēt ver⁹ de⁹ ⁊ ver⁹ hō. Unus fili⁹ nō
ergo duos xp̄os neqꝫ duos filios fatemur: sed
deū hoiēꝫ vnū filiū. Quē ppterea ⁊ vnigenitū
dicim⁹: manētēꝫ i duab⁹ s̄bstātijs sicut ei nāe vi
tas ꝯtulit nō cōfus̄ nāis neqꝫ imixtis sicut thi-
motiani volūt: sꝫ societate vnitis. Deus ergo
hoiem assūpsit. hō i deū trāsiuit nō nāe versi-
bilitate sicut appolinariste dicūt: sꝫ dei dignatō
ne vt nec de⁹ mutaret i hūanā s̄bam assūmēdo
hoiem. nec hō in diuinā glificatus i deū. Quia
mutatio vel versibilitas nāe ⁊ diminutionem
⁊ abolutionem substātie facit. Credit a nobis

sine cōfusione cōiūcta sancta trinitas sine sepa
tione distincta. Natus est ergo dei filius ex hoie
⁊ nō ꝑ hoiez.i.nō ex viri coitu sīc ebyon dicit:ſ
carnē ex vginis corpe trahēs:⁊ nō de celo secū
afferens:sīc marcion origenes ⁊ euthices affir
māt. Neqꝫ in fātasia.i.absqꝫ carne:sicut valen
tinus. Neqꝫ de docesi.i.putatiue imaginatū:sed
corpꝰ verū. Nō tm̄ carnē ex carne: sicut marcia
nus:ſ vnus deus ex diuitate: ⁊ vnus hō ex carne
vnus filiꝰ i diuitate vbū pr̄is ⁊ deus i hoie aīa ⁊
caro. Aia nō absqꝫ sensu ⁊ rōe: vt appollinaris
neqꝫ caro absqꝫ aīa: vt eunomiꝰ:ſ aīa cū rōe sua
⁊ caro cū sensibꝰ suis ꝑ quos sēsus vos i passiōe
⁊ ante passiōez sue carnis dolores sustinuit.

Qđ eternꝰ deꝰ ex vgine natꝰ sit. Ca.iij.

NEqꝫ sic est natꝰ ex vgine: vt ⁊ deitatis
initiū hō nascēdo accepit. qi añqꝫ nasce-
ret ex vgie deus nō fuerit:sīc arthemō ⁊ berillꝰ
⁊ marcellius docuerūt.ſ eternus deus ⁊ hō ex
vgine natus ē.

De tritate pfecta. Ca.iiij.

NIhil creatū aut huiēs i tritate credamus
vt vult dyonisiꝰ fōs arrij. Nihil ieq̄le.
vt vult eunomiꝰ.nihil eq̄le gr̄a vt vult
ethius.nihil āteriꝰ posterius ve aut minꝰ vt ar-
rius.nihil ex̄neū aut officiale alteri: vt macedo
nius.nihil psuasiōe aut sbreptiōe isertū: vt ma-
nicheus.nihil corpeū: vt melito ⁊ tercallianus
nihil corpalit effigiatū. vt ātropomorsus ⁊ va-
dyanꝰ.nihil sibi iuisibile. vt origenes.nihil cre
aturis visibile vt fortūatꝰ.nihil moribꝰ vl' vo-
lūtate diuersuz: vt marcion.nihil ex tritatis es
sentia ad creaturā nām deductū vt plato ⁊ ter
cullianꝰ.nihil offitio singl'are nec alteri cōicabi
le.vt origenes.nihil ꝯfusuz: vt sabeliꝰ:ſ totū ꝑ
fectū:qꝛ totū ex vno ⁊ vnū nō tm̄ solitariū: vt p̄-
sumūt p̄xeas ⁊ siluanꝰ pētapolitana dānabilis
illa doctrina.

De homousion. Ca.v.

HOmousion g̊.i.coessētial' i diuitate pr̄i
⁊ filiꝰ: hōusiō pr̄i ⁊ filio: spūsctūs: hōusiō
deo ⁊ hoi vnꝰ filius manēs deꝰ i hoie suo
i gl'a pr̄is: desiderabil' videri ab āgel': sicut pr̄ ⁊
spūsctūs adorat ab angel' ⁊ ab oi creatura: non
hō factꝰ p̄ter deū vl' xp̄s cū deo sicut blasphēat
nestorius: sed homo in deo ⁊ deus in hoie.

De resurrectione. Cap. vi.

ERit resurrectio mortuoꝝ oīuz:ſ vna ⁊
simul ⁊ semel. nō p̄ma iustoꝝ: ⁊ scđa pctō
rū vt fabula ē sōniatoꝝ:ſ vna oīuz. ⁊ si id resur
gere dr̄ qđ cadit. caro g̊ nr̄a i vitate resurgit:si
cut in vitate cadit. Et nō bm origenē imutatio
corpoꝝ erit.i.aliud nouū corpꝰ ꝓ carne:ſ eadē
caro corruptibil' q̄ cadit tā iustoꝝ qꝫ iiustoꝝ icor
ruptibilis resurget: q̄ vel penaz sufferre possit
ꝓ pctis: vel i gloria eterna manere ꝓ meritis.

Item de eadem.

OMniū hoium erit resurrectio. Si oīuz
erit g̊ oēs moriūt: vt mors ab adā du-
cta oibꝰ filijs eiꝰ dnēt. Et māeat illō p̄uilegiuz
i dño qđ de eo spēal'r dr̄. Nō dabis sctm̄ tuū vide
re corrupitonē. Eiꝰ ei caro n̄ vidit corruptionē
Hāc rōez maxia pr̄m turba tradēte suscepimꝰ
Uez qꝛ sunt ⁊ alij eq̄ catholici ⁊ eruditi viri q
credūt aīa i corpe manēte imutādos ad icorru-
ptōnē: ⁊ imortalitatē eos ꝗ i aduētu dn̄i viui iue
niēdi sūt: ⁊ h eis reputari ꝓ resurrectōe ex mor
tuis ꝙ mortalitatē imutatiōe depenāt n̄ morte
Quolibet qs acqescat mō: ō ē hereticꝰ: nisi ex
cōtētione hereticꝰ fiat. Sufficit eni in ecclie le
ge carnis resurrectionē credē futurā de morte.

De iudicio viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ. Cap. vij.

QUod aūt dicimꝰ i symbolo i aduētu dn̄i
viuos ac mortuos iudicādos nō solū iu
stos ⁊ pctōres significari. sicut dyodorꝰ
putat:ſ ⁊ viuos eos q i carne iueniēdi sūt cre-
dimꝰ: q adhuc morituri credūt vel imutādi sūt
vt alij volunt: vt suscitati ꝯtinuo vl' reformati
cū ante mortuis iudicentur.

Qđ nulla post resurrectionē ⁊ iudiciū futura
sit restitutio. Cap. viij.

POst resurrectionē ⁊ iudiciū n̄ credamꝰ
restitutionē futurā: qꝫ origenes delirat:
vt demōes vel ipij hoies pꝰ tormēta q̄i
supplicijs expurgati: vel illi i āgelicā q̄ creati st
redeāt dignitatē: vel isti iustoꝝ societate donēt
eo ꝙ h diuie ꝯueniat pietati: ne qđ ex rōnalibꝰ
peat creaturis:ſ quolibet mō saluet. Sz nos
credamꝰ ipi iudici oīuz ⁊ retributori iusto q di-
xit. Ibūt ipij i suppliciū eternū: iusti aūt i vitam
ternā: vt ꝑcipiāt fructū opeꝝ suoꝝ.

Qđ añ munduz angeli facti sunt. cap. ix.

IN p̄ncipio creauit deꝰ celū ⁊ terrā ⁊ aquā
ex nihilo. Et cū adhuc tenebre ipaz aquā oc
cultarēt: ⁊ aq̄ terrā abscōderet: facti sūt angeli ⁊
oēs celestes vtutes: vt nō eēt ociosa dei bōitas
ſ hr̄et i qbꝰ ꝑ multa añ spacia bonitatē suā ondē
ret: ⁊ ita h visibilis mūdus ex materia q̄ a deo
facta fuerat. factus est ⁊ ornatus.

Qđ solus deus sit incorpeus. cap. x.

NIhil icorpeū ⁊ iuisibile nā credēdū nisi solū
deū.i.prēz ⁊ filiū ⁊ spūmsctm̄ Qui iō recte
icorpeꝰ credit: qꝛ vbiqꝫ ē: ⁊ oīa iplet atqꝫ ꝯstrin
git iō ⁊ iuisibil' oibꝰ creaturis qꝛ incorpeꝰ est.

Qđ ois creatura sit corporea. cap. xi.

CReatura ois corpea: āgeli ⁊ oēs celestes v
tutes corpee:ſ n̄ carne sbsistāt. Ex eo aūt
corpeas esse credimꝰ itellectuales nās: ꝙ localit
circūscribūt sicut ⁊ aīa q̄ carne claudit ⁊ demo-
nes q ꝑ substantiā angelice nature sunt.

Qđ imortale sunt aīe hominū. cap. xij.

IMmortales eē credimꝰ itellectuales nā

quia carne carēt: nec hn̄t quo cadant vt resur
rectione egeant post ruinaȝ necessaria.

¶ Quod anime hominum nō sint simul create
nec per coitū seminate. ¶ Cap. xiij.

A Nimas hoīuȝ nō eē ab initio inter cete
ras intellectuales nās: nec simul creatas
sic origenes fingit: neqȝ cū corporib⁹ per
coitū seīanť: sic luciferian⁹ cyrillus ⁊ aliq latiorꝝ
p̄sūptores affirmāt quasi nāe ɔseq̄ntia suiente.
Sȝ dicim⁹ creationē aīe: solū creatorē oīuȝ nos
se ⁊ corp⁹ tm̄ per ɔiugij copulā seminari: dei vō
iudicio coagulari in vulua ⁊ cōpingi atqȝ forma
ri: ac formato iā corpe aīaȝ creari ⁊ infundi: vt
viuat in vtero hō ex aīa cōstās ⁊ corpe: ⁊ egre-
diať viu⁹ ex vtero plenus humana substātia.

¶ Qđ due aīe nō sint in homine. ¶ Ca. xiiij.

N Eqȝ duas aīas esse dicim⁹ in vno hoīe:
sicut iacob⁹ ⁊ alij syrorꝝ scribūt: vnā aīa
lē q̄ aīeť corp⁹ ⁊ imixta sit sanguini: ⁊ al-
terā spiritalē q̄ rōeȝ ministret: sȝ dicim⁹ vnā eē eā
dēqȝ aīaȝ ī hoīe: q̄ ⁊ corp⁹ sua societate viuificet
⁊ semetipāȝ sua rōe disponat: hn̄s in se libtateȝ
arbitrij. vt in sen sbe eligat cogitatōe qđ vult.

¶ Qđ solus hō imortalē hȝ aīam. ¶ ca. xv.

S Olū hoīeȝ credim⁹ hr̄e aīaȝ sbīuāȝ q̄ extra
ta corpore viuit: ⁊ sensus suos atqȝ ige
nia viuaciter tenet: Nō cū corpore mo
rit sicut arabs asserit: neqȝ postmodū interitu-
ra sicut zenō dicit: q: substātialiter viuit.

¶ Qđ aīe aīaliū sint mortales. ¶ ca. xvj.

A Nimaliū vero aīe nō sunt substātie: sȝ cū
carne ipsa carnis viuacitate nascunť: ⁊
cū carnis morte finiunť: ⁊ ideo nec rōe
regunť: sicut plato ⁊ alexāder putāt: sed ad oīa
nature incitamēta ducunť.

¶ Qđ aīa hoīs formato corpe inserit. ca. xvij

A Nima humana nō cū carne moriť: q:
nō cū carne vt supius diximus seminať
Sȝ formato in vētre mr̄is corpe dei iu
dicio creari ⁊ infūdi: vt viuat hō intus in vtero
⁊ sic procedat natiuitate in mundū.

¶ Qđ duab⁹ substātijs ɔstat hō. ¶ ca. xviij.

D Uab⁹ sbīs ɔstat hō. aīa tm̄ ⁊ carne. aīa
cū rōe sua. ⁊ carne cū sensib⁹ suis. Quos
tm̄ sensus absqȝ aīe societate nō mouet
caro. Aīa vero ⁊ sine carne rōnale suū tenet.

¶ Qđ spūs in hoīe vnū sit cū aīa. ¶ ca. xix.

N On est terti⁹ ī sba hoīs spūs vt didim⁹
ɔtēdit: sȝ spūs ipa ē aīa p spūali nā: vel
p eo q̄ spiret in corpe spūs appellatur.
Aīa vō ex eo vocať q̄ ad viuēdū vel ad viuifi
cādū aīet corp⁹. Tertiū vero qui ab aplo cū aīa
⁊ corpore inducit spūm: grām sancti spūs esse i
telligamus: quā orat apostolus vt integra pse-
ueret in nobis: ne nr̄o vicio aut minuať aut fu
geť a nobis q: spūssanctus effugiet fictū.

¶ De libero arbitrio. ¶ cap. xx.

L Ibertati arbitrij sui cōmissus est hō. sta
tiȝ in p̄ma ɔditōe mūdi: vt salua vigilā-
tia mētis āniteēte ēt p̄cepti custodia psc̄ue
raret: si vellet in eo qđ creat⁹ fuerat pmanere.
Postq̄ȝ vero seductōe serpētis p euā cecidit: nāe
bonū pdidit pit er ⁊ vigorē arbitrij: nō tm̄ electio
neȝ: ne nō eēt suū q̄ emēdaret pctm̄: nec meri
to indulgereť q̄ nō arbitrio dilūisset. Manet
itaqȝ ad q̄rēdā salutē arbitrij libertas. i. rōalis
volūtas: sȝ admonēte pri⁹ deo ⁊ inuitāte ad sa
lutē: vt vel eligat vel sequať vel agat occasione
salutis: h̄ est inspiratōe dei. Ut aūt ɔsequať qđ
eligit vel qđ sequiť vel qđ occasiōe agit: dei esse
libere ɔfitemur. Initiū ḡ salutis nr̄e deo miserā
te habem⁹: vt acqescam⁹ salutifere īspirationi
nr̄e ptāti s ē: vt adipiscamur qđ acqescēdo ad-
monitōi cupim⁹: diuini ē muneris: vt nō labāur
in adepto salutꝭ mūere sollicitudinis nr̄e ē ⁊ ce-
lestis piter adiutorij: vt labamur ptātis nr̄e est
⁊ ignauie. Nō tm̄ ad obtinēdā sine illo: q querē
tes facit inuenire: q pulsātib⁹ apit: q petētib⁹ do-
nat. Sic ḡ initiū salutis nr̄e deo miserāte ⁊ īspi
rāte hr̄e nos credim⁹: ita arbitriū nāe nr̄e seq̄r
ē diuie inspiratōis libere ɔfitemur. Igiť vt nō
labamur a bono vel nāe vel meriti sollicitudis
nr̄e ē ⁊ celestis pit er adiutorij: vt labamur ptā
tis nr̄e ⁊ igrātie.

¶ De sacro baptismi. ca. xxi.

B Aptisma vnū ē: sȝ ī ecclia: vbi vna fides
ē: vbi ī noīe pr̄is ⁊ filij ⁊ spūssctī dať. et
iō si q apud illos hereticos baptisati sūt
q ī sctē trinitatꝭ ɔfessiōe baptizāt: ⁊ veniūt ad nos
recipianť qdē q̄si baptisati: ne sctē trinitatis in
uocatio vel ɔfessio annulleť. Sȝ doceanť añ ⁊ ī
struanť: quo sensu sctē trinitatis mysteriū ī ecclia
teneať: ⁊ si ɔsentiūt credē vel acqescunt ɔfiteri:
purgati iā fidei itegritate ɔfirmenť man⁹ iposi
tiōe. Si vō puuli sunt vel hebetes q doctrinā n̄
capiāt rn̄deāt p illis q eos offerūt iuxta morem
baptizādi. Et ñ man⁹ ipositiōe ⁊ chrismate cō-
muniti: eucharistie mysterijs admittanť. Illos
aūt q nō sancte trinitatis īuocatōe apud hereti-
cos baptisati sunt: ⁊ veniūt ad nos: baptizari de
bere pnūciam⁹: nō rebaptisari. Neqȝ. n. creden
dū est eos fuisse baptizatos: q nō in noīe patris
⁊ filij ⁊ spūssācti iuxta regulā a dn̄o positā tincti
sunt: vt sunt paulonistē: pdiani: borburite: fotini
qui nūc vocātur bomisiani: fotiniani: montani
⁊ manichei: variaqȝ impietatis germina: vel ce
tere istoruȝ originis siue ordinis pestes: que duo
principia sibi ignota introducunt: vt cherdon
⁊ machyon: vel contraria vt manicheus: vel
tria ⁊ barbara vt secian⁹ ⁊ theodorus: vel mul
ta vt valentinus: vel christum hominēȝ fuisse

absq3 deo vt cherintus hebyon arthemon ꝛ fotinus. Ex istis certe nunquā si qui ad nos venerint: nō requirēdū ab eis vtrū baptizati sint an non: sed hoc tm̄ si credāt ecclesie fidē ꝛ baptizētur ecclesiastico baptismate.

De eucharistia. Cap. xxiij.

Quotidie eucharistie cōionē pcipe nec laudo nec reprehēdo. Oībus tn̄ dn̄icis diebus cōicādū suadeo ꝛ hortor: si tn̄ mēs sine affectu peccandi sit. Nam habentē adhuc volūtatē peccādi: grauari magis dico eucharistie pceptōe q̄3 purificari. Et ideo q̄uis qs peccato mordeat: peccādi nō hēat de cetero volūtatē: ꝛ cōicatur⁹ satisfaciat lachrimis ꝛ orōnib⁹: ꝛ pfidēs de dn̄i miseratiōe qui pctā pie pfessiōi donare psueuit: accedat ad eucharistiā intrepidus ꝛ securus. S3 h̄ de illo dico quē capitalia ꝛ mortalia pctā nō grauāt. Nā quē mortalia crīa post baptismū cōmissa p̄mūt. hortor pri⁹ publica pn̄ia satisfacē: ꝛ ita sacerdotis iudicio recōciliatū cōioni sociari si vult nō ad iudiciū ꝛ pdemnatiōnē sui eucharistiā pcipe. S3 ꝛ secreta satisfactione solui mortalia crīa nō negam⁹. S3 mutato pri⁹ seculari habitu ꝛ pfesso religionis studio p vite correctōem: ꝛ iugi imo ppetuo luctu miserāte deo: ita dūtaxat. vt ꝯtria pro his q̄ penitet agat: ꝛ eucharistiā omnib⁹ dn̄icis diebus supplex ꝛ submissus vsq3 ad mortē pcipiat.

De penitentia. Cap. xxiiij.

Penitētia vera est penitēda nō admittere ꝛ admisse deflere. Satisfactio pn̄ie ē cās pctōꝝ excidere: nec eaꝝ suggestiōibus aditū indulgere.

De diuinis pmissionibus. Ca. xxiiij.

In diuinis repromissiōib⁹ nihil terrenū vel trāsitoriū expectem⁹: sicut melitani sperāt. Nō nuptiaꝝ copulā sicut cherintus ꝛ marhyon delirāt. Nō qd̄ ad cibū vel ad potū ptinet: sicut papia auctore hyrene⁹ ꝛ tercullian⁹ ꝛ lacrāti⁹ acqescūt. Neq3 p⁹ mille annos post resurrectōe3 regnū xp̄i in terra futurū ꝛ scōs cū illo in delicijs regnaturos speremus: sicut nepos docuit: qui primā iustoꝝ resurrectōe3: ꝛ scdā3 impioꝝ pfinxit. Et inter has duas mortuoꝝ resurrectiones gētes ignorātes deū in angulis terraꝝ i carne seruādas. Que p⁹ mille ānos regni i terra iustoꝝ instigāte diabolo mouēde sunt ad pugnā ꝯ iustos regnātes ꝛ dn̄o pro iustis pugnāte ibre igneo ꝯsumēdas: atq3 ita mortuas cū ceteris in impietate ante mortuis ad eterna supplicia in incorruptibili carne resuscitandas.

Nullus saluat nisi deo auctore. Ca. xxv.

Nullū credim⁹ ad salutē nisi deo inuitāte venire. Nullū inuitatū salutē suā nisi deo auxiliāte operari. Nullū nisi orātē auxiliū pmereri. Nullū dei volūtate pire: sed p se ipsū pro electōe arbitrij: ne ingenuitatis libertas atq3 pris semel homini attributa ad seruilem cogatur necessitatem.

Quod malū nō sit a deo. Ca. xxvj.

Malū vel maliciā nō est a deo creata sed a diabolo inuēta: q ꝛ ip se bon⁹ a deo creatus est. S3 q2 libero arbitrio vtpote rōnalis creatura a deo cōmissus ē: ꝛ cogitādi accepat facultatē: sciētiā boni vertit ad malū: ꝛ multa cogitādo factus est inuētor mali: ꝛ qd̄ in se pdiderat inuidit in alijs. nec pter⁹ solus pire suasit alijs: vt qui eēt sue malicie inuētor: fier3 ꝛ aliorū3 auctor ꝛ ex eo malū vel malicia percurrit in ceteras rationales creaturas.

Qd̄ nihil est immutabile nisi solus deus. Capitulum. xxvij.

Vnde cognoscim⁹ nihil esse natura imutabile nisi solū deū patrē ꝛ filiū ꝛ spūm scū3: q mutari nō pōt a bono: q2 nā possidet bonū: nec pōt aliud qd esse q̄3 bonū.

De angelica sanctitate. Cap. xxviij.

Angeli vero q in illa qua creati sunt beatitudine pseuerāt: nō nā possidēt bonū vt nō mutarent cū ceteris: sed arbitrio seruātes bonā volūtatē: ꝛ bonū pditionis: ꝛ fidē suo dn̄o. Propt̄ qd̄ ꝛ merito ab ipso dn̄o scti angeli vocant q tenuerūt arbitrio sanctitatem nec socioꝝ exemplo deuiauerunt a bono.

De nuptijs cōtinētia ꝛ virginitate. Ca. xxix.

Bone sunt nuptie: sed cā filioꝝ: ꝛ cōpescēde fornicationis obtētu. Melior est ptinētia: s3 nō sibi sufficit ad beatitudinē: si pro solo amore pudicitie retinet: s3 ꝛ si cū h̄ affectu cā vacādi dn̄o eligit. Alioqn diuortiū mag3 piugij videbit esse q̄3 appetitio castitatis: virginitas vtroq3 bono pcellior est: q2 ꝛ naturā vincit ꝛ pugnā. Nā corpis integritate: pugnā castimonie pace.

De ciboꝝ acceptōe. Ca. xxx.

Bonū ē i cibo cū grāꝝ actōe sumere qcqd de⁹ edēdū pcepit. Abstinē aūt ab aliqb⁹ n̄ q̄si a malis: s3 q̄si n̄ necarijs n̄ ē malū. Moderāi vo carniū vsū p necitate ꝛ tpe ppē xp̄ianoꝝ est.

Qd̄ nuptie n̄ sint male. Ca. xxxj.

Malas dicē nuptias: vel fornicationi ꝯparādas: aut stupro: n̄ ē xp̄ianoꝝ: cibos quoq3 credē malos vel mali cā creari pcipientib⁹: n̄ est xp̄ianoꝝ: s3 ppriē euthoticoꝝ ꝛ manicheoꝝ. Sacrate vo v̄ginitati nuptias coeq̄re aut pro amore castigādi corpis: abstinētib⁹ a vino vel carnibus nil credere meriti accrescere: n̄ hoc christiani sed iouiniani est.

Beatā v̄ginē sp fuisse v̄ginē. ca. xxxij.

Integra fide credēdū est btā3 mariā dei xp̄i mrēm ꝛ virginē pcepisse ꝛ virginē3

genuisse: ⁊ post ptū virginē pmāsisse. Nec ē blasphemie heluidij acqescēdū: qui dixit. Virgo ante partū non virgo post partum

¶ De elementis mundi. ¶ Ca. xxxiij.

Elemēta. i. celū ⁊ terrā nō credam⁹ abolēda p ignē: sȝ i meli⁹ cōmutāda: figurā mūdi. i. imaginē nō substātiā trāsiturā.

De facultatibus erogādis. ¶ Ca. xxxiiij.

Bonū est facultates cū dispēsatione pauperibus erogare. Melius est pro intentione sequēdi dn̄m insimul donare: ⁊ absolutū solicitudine cū christo egere.

¶ Que sint illa q̄ clericatū ipediūt. ¶ Ca. xxxv.

Maritū duarꝫ post baptismū mr̄onarꝫ clericū nō ordinādū. Neqȝ eū q vnā ꝗdē sȝ ɔcubinā nō mr̄onā hūit. Nec illū q viduā aut repudiatā vel meretricē in mr̄imonio sūpsit. Neqȝ eū q semetipm̄ quolibet corpis sui mēbro idignatiōe aliq̄ vel iusto iniustoue timore supat⁹ trūcauerit. Neqȝ illū q vsuras accepisse ɔuincit aut iscena lusisse dinoscit. Neqȝ eū q publica pn̄ia mortalia crīa deflet. Nec eū qui p ambitionē ad imitationē simōis magi pecuniā offert. Neqȝ illū q aliqn̄ in furiā vsus insaniuit: vel afflictione diaboli vexatus est.

¶ De reliquijs sanctorum ¶ cap. xxxvi.

Sanctorꝫ corpa ⁊ p̄cipue btōrꝫ martyrꝫ reliqas: ac si xp̄i mēbra sincerissime honorāda: ⁊ basilicas eorꝫ nōib⁹ appellatas velut loca scā diuio cultui mācipata: affectu pijssimo ⁊ deuotiōe fidelissima adeūdas credim⁹. Si qs ɔtra hāc sentētiā venerit nō christian⁹: sed eunominianus ⁊ vigilantianus creditur.

¶ De cathecuminis defunctis ⁊ martyribus non baptisatis. ¶ cap. xxxvij.

Baptisatis tm̄ iter esse salutis credimus Nullū cathecuminū, q̄uis in bonis opibus defunctū, vitā eternā hr̄e credim⁹ excepto martyrio vbi tota baptismi sacr̄a complētur. Baptizādus ɔfitet fidē suā corā sacerdote: ⁊ interrogatus respōdet. Hoc ⁊ martyr corā persecutore facit: qui ⁊ ɔfite fidē: ⁊ interrogat⁹ rn̄det. Ille post ɔfessionē vel aspergit aqua vel i tingit: ⁊ hic vel aspergit sanguine vel intingit igne. Ille manus impositōe pōtificis accipit spiritūsanctū: hic habitaculū efficit spūsscti: dū non est ipse qui loqt: sȝ spūs p̄ris qui loquit in illo. Ille cōicat eucharistie in cōmemoratōe mortis dn̄i. hic ipsi xp̄o cōmorit. Ille ɔfitet se mūdi actibus renunciaturꝫ: hic ipsi renūciat vite. Illi peccata oīa dimittunt in isto extingunt.

¶ Qualr̄ eucharistia offerat. ¶ Cap. xxxviij.

In eucharistia nō oȝ pura aqua offerri: vt quidā sobrietatis fallunt imagine: sȝ vinū cū aqua mixtū. Qr ⁊ vinū fuit i redēptionis nr̄e mysterio cū dixit: nō bibā āmodo de h̄ gemīe vitis: ⁊ aq̄ mixtū qd̄ post cenā dabat. Sed ⁊ de latere ei⁹ qd̄ lācea pfossuȝ est: aq̄ cū sāguine manās: vinū de vera eius carnis vite cū aqua expressuȝ ostenditur.

¶ De humana carne. ¶ Cap. xxxix.

Bona est caro nr̄a ⁊ valde bona vtpote a bono ⁊ solo deo cōdita: ⁊ nō est mala: vt volūt sed yan⁹ ⁊ ophyan⁹ ⁊ p̄ricinian⁹ nec mali cā vt docuit florin⁹: nec ex malo ⁊ bono cōpacta: vt maniche⁹ blasphemat. Sed cū sit creatione bona: arbitrio aīe efficit nobis vel bona vel mala: nō imutatione sb̄e sed executōis mercede. Ipsa. n. est q̄ stabat an̄ tribūal xp̄i: in q̄ pferat aīa ppa corpis put gessit siue bonū siue malū.

¶ Qd̄ in resurrectōe sexus nō imutabit. ¶ Ca. xl.

In resurrectione ex mortuis sexus forma nō mutabit: sȝ vir mortu⁹ resurget i forma viri: ⁊ fēia in forma fēie. Carēs sexu tn̄ vite h⁹ tm̄ ɔditione nō specie nāli: ne non sit vera resurrectio si nō id indiget qd̄ cadit.

¶ Quod ante passionē domini sanctorꝫ anime i inferno detinebantur. ¶ Cap. .xlj.

Ante passionē dn̄i oēs aīe sctōrꝫ in inferno sub debito p̄uaricatōis ade tenebāt: donec auctoritate dn̄i per indebitā eius mortē a seruili conditione liberarent.

¶ Quod post ascensionem sanctorꝫ anime cum christo sint. ¶ Cap. xlij.

Post ascēsionē dn̄i ad celos oīum sanctorꝫ aīe cū xp̄o sunt: ⁊ exeūtes de corpe ad xp̄z vadūt: expectātes resurrectionē corpis sui: vt ad integrā ⁊ ɔpetuā beatitudinē cū ipo pter immutent: sicut ⁊ peccatorꝫ aīe in inferno sb̄ timore posite: expectāt resurrectōeȝ sui corporis vt cū ipso ad penā conuertant eternam.

¶ De peccatorꝫ venia. ¶ Cap. xliij.

Penitētia aboleri peccata indubitanter credimus: etiā si in vltimo vite spū admissorꝫ peniteat: ⁊ publica vel supplici lamētatōe pctā pdant: qr ppositū dei quo decreuit saluare qd̄ perierat stat imobile: ⁊ ideo q: voluntas eius nō mutat siue emēdatione vite si tēpus ɔcedit: siue supplici ɔfessione: si ɔtinuo vita excedit: venia pctōrꝫ fideliter presumat ab illo qui nō vult mortē peccatoris: sed vt conuertatur a pditione penitēdo: ⁊ saluatus miseratione dn̄i viuat. Si qs aliter de iustissima dei pietate sentit nō xp̄ianus sed nouacianus est.

¶ Qd̄ diabolū lateāt cogitatōes. ¶ Ca. xliiij.

Internas aīe cogitatōes diabolū nō videre certi sumus: sed motibus eas corporis ab illo ⁊ affectionū iudicijs colligi experimēto didicimus. Secreta autē cordis solus ille nouit ad quem dicitur. Tu solus nost

corda filiorum hominum.

¶ Non semper male cogitationes a diabolo emergunt. ¶ Cap̄. xlv.

NOn oẽs male cogitatões nostre semper diaboli instinctu excitant̄: sed aliquotiens ex nostri arbitrij motu emergũt: bone aũt cogitationes semper a deo sunt.

¶ Quod demones animabꝰ hoiu͞z nõ imisceantur, sed applicentur. ¶ Cap̄. xlvj.

DEmones per energicã opatõez nõ credimus sbaliter illabi aie: sed applicatione ꝛ oppssione vniri. Illabi aũt mẽti illi soli possibile est qui creauit: qui natura subsistens incorporeus capabilis est sue facture.

¶ De signis ꝛ virtutibus. ¶ Cap̄. xlvij.

SIgna ꝛ pdigia ꝛ sanitates etiã pctõres in noie dñi facere ab ipso deo idicimus: ꝛ cũ alios hac p̃sumptione iuuẽt: sibi per ambitionem humane glorie nocent: qꝛ gloriantur in dato falso nõ meritis debito.

¶ Qd̄ nullus signis sanctus sit. ¶ Ca. xlviij.

SIgnis ꝛ pdigijs claꝝ posse fieri xp̄anũ ñ tñ sanctũ ñ intẽpatis ꝛ asperis moribꝰ agat. Tempatis aũt ꝛ placitis moribꝰ etiã absq͞z signoꝝ efficacia ꝛ sanctũ ꝛ perfectũ ꝛ dei hoiem fieri recte credimus.

¶ Quod nullus sanctoꝝ caret pctõ licet affectu teneat sanctitatẽ. ¶ ca. xlix.

NUllus sanctus ꝛ iustus caret peccato: nec tñ ex h̄ desinit eẽ iustꝰ vel sanctꝰ cu͞z affectu teneat sctitatẽ. Nõ. n. nãe hũane virībꝰ. s͞z pposito adiumẽto p dei grã͞z acqrimus sctitatẽ. Et iõ veraciter se oẽs sancti pnũciãt pctõres: qꝛ i vitate hñt qd̄ plãgãt: ꝛ si nõ reprehẽsione ꝯscie: certe mobilitate ꝛ mutabilitate preuaricatricis nature.

¶ De pascali solẽnitate. ¶ Cap. l.

PAscha. i. dñice resurrectõis solẽnitas: ante trãsgressũ ꝟnalis eqnoctij ꝛ sextedecime lune initiũ: ñ põt celebrari eodẽ tñ mẽse nate.

¶ Qd̄ aia ad imaginẽ dei creata sit. ¶ Ca. li.

PRopter nouellos legislatores q iõ aiam tm̃ ad imaginẽ dei creatã dicũt: vt qꝛ ds̄ incorpalis recte credit̄: etiã incorporea aia eẽ credat̄: libere ꝯfitemur imaginẽ in eternitate: similitudinẽ in moribꝰ inueniri. Amen.

¶ Explicit liber scti Augustini de diffinitõibꝰ orthodoxe fidei ꝛ ecclesiasticis dogmatibus.

¶ Incipit liber bti Augustini epi de disciplina xp̄iana: siue de domo discipline.

LOcutus est ad nos sermo dei: ꝛ deprõptus est ad exhortatõez nr̃a͞z dicẽte scriptura. Accipite disciplinã i domo discipline. Disciplina a discẽdo dicta est. Discipline domꝰ ẽ eccl'ia xp̄i. Quid ḡ hic discit̄: vel quar̄ discit̄? Qui discũt vel a quo discũt? Discit̄ bñ viuere. Propter h̄ discit̄ bñ viuer̄: vt pueniat̄ ad sp viuere. Discũt xp̄iani. Docet xp̄s: Primo ḡ qd sit bñ viuẽ, deide q̃ sit merces bone vite: tertio q sint veri xp̄iani: quarto qs sit verꝰ magister. Pauca loqntibꝰ nobis sic dñs donat audire dignemini. Oẽs in domo discipline sumꝰ: s͞z multi nolũt hr̃e disciplinã. Et qd̄ est puersius: nec i domo disciplie volũt hr̃e disciplinã. Cũ ppterea debeãt in domo discipline accipe disciplinã: vt seruẽt illã in domibus suis: ipũ eꝫ disciplinationẽ nõ solũ in domibꝰ suis hr̃e nolũt: sed nec ferre illã secũ ẽt ad domũ discipline. Iõ apd̄ quos nõ vacat verbũ dei q coꝛ auri ꝯiũgũt: q nõ sunt via vbi semẽ cũ ceciderit ab auibꝰ colligit̄: q nõ sunt petrosa loca: vbi semẽ altã radicẽ hr̃e ñ põt: ꝛ ad horã exigit ꝛ in estu arcescit: q nõ sicut ager spinosus vbi semẽ cũ germinauerit ꝛ in auras surgere cepit spinaꝝ dẽsitate suffocat̄: s͞z qui sunt terra bona: pata semẽ accipe ꝛ fructũ reddere: vel cẽtenũ vel sexagenũ vel tricenũ recordent̄ nõ sine cã intrasse discipline scholã ꝛ has me silitudines ex euãgelio cõmemorasse. Qui igit̄ tales sunt: accipiãt qd̄ per me dñs dicẽ dignat̄. Ego qm̃ ille semiat qd sũ? Uix cophinus seminãtis. Ipse in me dignet̄ ponere qd̄ vobis spargat. Nolite ḡ attẽdere ad vilitatẽ cophini sed ad charitatẽ seminis ꝛ potestatẽ seminatoris. Quid est ḡ bene viuere? Quid hic discitur? Precepta multa sunt in lege: quibꝰ ipsa bona vita cõtinet̄ imperat̄ ꝛ discit̄. Multa oĩno p̃cepta sunt ꝛ innumerabilia. Preceptoꝝ ipsorum paginas vix quisq͞z enumerat: q̃to magis ipsa que voluũt. Tñ deꝰ ppter eos q se volũt excusare vel qꝛ eis nõ vacat legere: vel qꝛ nõ norũt legere: vel qꝛ nõ pñt facile intelligere: vt excusationẽ nemo hẽat in die iudicij: voluit sicut scriptũ est ꝯsumare ꝛ breuiare verbũ super terrã: sicut de illo ppheta p̃dixerat. Uebũ. n. ꝯsumans ꝛ breuiãs faciet dominus sup terra͞z. Hoc ipsũ verbũ consũmatũ ꝛ breuiatũ: nec obscurum deus esse voluit. Ideo breue ne non vacaret legere. Ideo apertũ ne dicat: non mihi licuit intelligere: Thesaurus ergo est magnus diuinarum scripturarum. habens in se mirabilia: precepta multa: tanq͞z multas gẽmas: ꝛ preciosa monilia: ꝛ vasa ingentia: ꝛ magna metalla. S͞z quis potest scrutari thesaurum istum: ꝛ vti eo: ꝛ peruenire ad oĩa que ibi sunt? Quando hanc similitudinem dominus dedit in euãgelio suo: ꝛ dixit simile est regnum celoꝝ thesauro inuento in agro ne quis se minꝰ idoneũ diceret ad ꝯscrutãdum thesauꝝ: ꝯtinuo dedit aliã similitudinem.

Simile est inquiẽs regnũ celoꝝ hõi negociato
ri querẽti bonas margaritas:q inuenit vnã ꝑcio
sam margaritã:ꝛ vẽdidit oia q̃ habuit ꝛ emit il
lã:ut si piger eras ad ꝑscrutãdũ thesaurũ:nõ sis
piger vnã margaritã sub lingua ferre:ꝛ quo vis
securꝰ ambulare. Quid ẽ g̊ verbũ ↄsummãs et
breuiãs? Diliges dñm deũ tuum ex toto corde
tuo ꝛ ex tota aia tua:ꝛ ex tota mente tua. ꝛ dili
ges ꝓximũ tuũ tanqȝ teipm̃. In his duobꝰ ꝑce
ptis tota lex pẽdet ꝛ ꝓphe. Ecce qd discit in do
mo discipline. Diligere deũ:diligere ꝓximũ.
Deũ tanqȝ deũ: ꝓximũ tanqȝ teipm̃. Nõ enim
inuenis parẽ deo:ut possit tibi dici: dilige deũ
sicut diligis illũ. De ꝓximo inuẽta est tibi regula
qꝛ inuẽtus es ꝓximo tuo par. Tu ipse q̃ris q̃uo
diligas ꝓximũ. Attẽde teipm̃: ꝛ q̃uo te diligis:
sic dilige ꝓximũ. Non est vbi erres. Volo g̊ iã
ꝛ tibi cõmittere ꝓximũ tuũ: ut diligas eũ tanqȝ
teipm̃. Volo:sed adhuc timeo. Volo tibi dice
re. Dilige ꝓximum tuũ sicut teipsum ꝛ timeo.
Adhuc enĩ discutere volo:q̃uo diligas teipsuȝ.
Noli g̊ egre ferre. Nõ es tuipse facile dimittẽ
dus:cui est ꝓximus cõmittendus. Non transi
torie tecũ agendũ est. Tu vnus homo es: ꝓxi
mi tui multi sunt. Non enĩ ꝓximo sic debes in
telligere ꝓximũ: vel fratrẽ vel cognatũ vel affi
nẽ. Proximꝰ est omni hõi omnis homo. Pro
ximi sibi dicunt̃ pater ꝛ filiꝰ: socer ꝛ gener. Ni
hil tam ꝓximũ:qȝ homo ꝛ homo. Sed si puta
mus non eẽ ꝓximos:nisi q de hijsdẽ parentibꝰ
nascũtur. adã ꝛ euam attẽdamus: ꝛ oẽs fratres
sumus. Et si quidẽ fratres ꝑm ꝙ homines su
mus:quãto magis ꝑm ꝙ christiani sumus? Ad
id ꝙ homo es vnus pat̃ fuit adam: vna mater
eua. Ad id ꝙ christianꝰ es: vnus pat̃ est deus:
vna mater ecclesia. Videte g̊ quãtos ꝓximos ha
beat vnꝰ homo. Oẽs hoies in quos incurrerit:
quibꝰ iũgi potuerit: ꝓximi eius sunt. Q̃uo g̊ dis
cutiẽdus ẽ: vtrũ diligat se: cui cõmittendi sunt
tot ꝓximi:ut sic eos diligat tanqȝ se. Non g̊ iras
cat̃ vnusquisqȝ:si discutio q̃uo se diligat. Certe
ego discutio:ipse se īueniat. Ut qd enĩ discutio
qꝛ ego inuẽturus sum? Ideo discucio:ut ipse se i
terroget:ip̃e sibi appeat:ip̃e se nõ lateat:ip̃e se si
bi n̄ lateat:ip̃e se sibi nõ abscõdat: ip̃e sibi se an̄
aculos suos:nõ post dorsum ponat. Me loquẽ
te faciat h̃. Me nesciẽte faciat h̃. Q̃uo te diligis
Quisqȝ me audis:imo qsqȝ deũ ꝑ me audis ī hac
domo discipline. Attẽde te q̃uo te diligis. Pro
fecto.n.si te ītrogẽ vtꝝ diligas te. rñdeb qꝛ dili
gis. qs.n. se odit. Ergo nõ diligis iniqtatẽ:si te
diligis. Nã si diligis iniqtatẽ: nõ ego dico:psal
mũ audi. Qui diligit iniqtatẽ odit aiaȝ suã. Er
go si diligis iniqtatẽ:audi vitatẽ:vitatez non te
palpantẽ:sed apte tibi dicentẽ. Odis te. Quã
to magis dicis:qꝛ amas te:odis te. Qui enim
diligit iniquitatẽ:odit animã suam. Quid dicã
de carne: q̃ pars ẽ vilior hois? Si animã odit:
quãto carnẽ diligit? Deniqȝ q amãt iniqtatẽ:et
odiũt aiam suã:omnẽ turpitudinem exercent de
carne sua. Jam g̊ q diligis iniqtatẽ:q̃uo tibi vo
lebas cõmitti ꝓximũ: ut diligeres euȝ tanqȝ te.
Homo qd perdis te? Si enim tuipse sic te dili
gis:ut perdas te:sic ꝑfecto perditurus es ꝛ euȝ
quem diligis sicut te. Nolo ergo quenqȝ dili
gas: vel solus peri. Aut corrige dilectionem aut
respue societatẽ. Dicturus es mihi. Diligo ꝓ
ximũ tanqȝ meipsum. Audio plane:audio. Ine
briari vis cum illo: quẽ diligis tanqȝ teipsum.
Bene nobis faciamꝰ hodie quãtũ possumus bi
bamꝰ. Vide qꝛ sic te diligis: ꝛ illũ ad te trahis:
ꝛ ad qδ amans vocas. Necesse ẽ vt quẽ diligis
tanqȝ teipm̃: illuc illũ trahas ad qδ ꝛ tu amas.
Humanus homo imo beluinus: amando talia
qualia belue. Beluas enĩ deꝰ ꝓstratas in facieȝ
fecit pastum querẽtes de terra. Te in duos pe
des erexit de terra. Tuam faciẽ sursum atten
dere voluit. Non discordet cor tuũ a facie tua:
non habeas faciem sursum ꝛ cor deorsum. Im
mo verũ audi:ꝛ verũ fac sursum cor. ne menti
aris in domo discipline. Quãdo enĩ audis re
sponde:sed sit verũ qδ respõdes. Sic te dilige
ꝛ diligas ꝓximũ tuũ tanqȝ teipm̃. Quid est enĩ
sursum habere cor:nisi qδ dictũ est prius:dili
ges dñm deũ tuũ ex toto corde tuo:ꝛ ex tota aia
tua:ꝛ ex tota mente tua? Quia ergo duo prece
pta sunt. si vnum diceret nõ sufficeret. Suffi
cit ꝛ vnum si intelligat̃. Nam aliquãdo sic lo
quitur scriptura:sicut paulus apostolus. Non
adulterabis:nõ homicidium facies:nõ cõcupi
sces. ꝛ si qδ est aliud mandatum. in hoc sermo
ne recapitulatur. Diliges proximuȝ tuũ tanqȝ
teipm̃. Dilectio proximi maluȝ nõ operat̃. Ple
nitudo aũt legis est charitatis. Quid est chari
tas. Dilectio. Nihil videtur dixisse de dilectio
ne dei:sed solam proximi dilectionẽ dixit suffi
cere ad implendam legem. Quicquid est aliud
mãdati:in hoc sermone recapitulat̃:in hoc ser
mone implet̃. In quo. Diliges ꝓximũ tuum
tanqȝ teipm̃. Ecce vnum est. Certe duo prece
pta sunt in quibus ꝑceptis tota lex pẽdet ꝛ pro
phete. Videte quomodo plus breuiatũ est ꝛ ad
huc pigri sumus: Ecce q̃ duo erant vnũ factũ
est. Prorsus proximũ dilige:ꝛ sufficit. Sed di
lige quomodo teipm̃ diligis:nõ quomodo teip̃ȝ
odisti. Dilige proximũ tuum tanqȝ teipm̃. Sȝ
prius est vt diligas teipsum. Querere habes
quomodo diligas teipsum: ꝛ audire habes.
Diliges dominum deum tuum ex toto corde
tuo:ꝛ ex tota mẽte tua:ꝛ ex tota aia tua. Homo

enī qūo a se fieri nō potuit:sic nec beatus a se fi
eri pōt. Alia res eū fecit hoīem:qđ non est ipse
hō. Alia res eū factura ē beatū qđ nō est ipē hō
Deniqꝫ errās videt ipse: qꝛ per se nō pōt beatꝰ
esse:⁊ amat aliud vñ sit beatꝰ. Uñ se fieri putat
beatū:h̄ amat. Quid putamus amat: vnde pu
tat se fieri beatū. Pecuniā aurū argentū posses
siones. Breuiter dico pecuniā. Totū enī qcqd
hoīes possidēt ī terra:oīa quoꝝ dñi sūt:pecunia
vocat̄. Seruꝰ sit: vas: ager: arboꝛ:pecꝰ: qcqd
hoꝝ ē pecunia dr̄. Et vñ ē ꝑmū vocata pecūia?
Jō pecunia:qꝛ antiq totū qđ hēbāt: in pecoribꝰ
hēbant. A pecoꝛe pecunia vocat̄. Legimꝰ anti
quos p̄res fuisse diuites pastoꝛes. Ergo pecu-
niā diligis o hō: vñ putas te fieri beatū. Pecu
nia ē:⁊ multū eā diligis. Uolebas diligere ꝓxi-
mū tāqꝫ teip̄m diuide cū illo pecūiā tuā. Quid
eēs discutiebā. Inuētꝰ es appꝓuisti tibi: vidisti te
ꝯsiderasti te. Nō es patꝰ diuidere pecuniā tuā
cū ꝓxio tuo. Sꝫ qd mihi rñdet bēigna auaritia?
Quid mihi rñdet? Si diuisero cū illo minꝰ erit
⁊ mihi ⁊ illi minuet̄ qđ amo:nec totū hēbit ille
nec totū habebo ego. Sꝫ qꝛ diligo eū tāqꝫ me
ip̄m:opto illi ut tm̄ hēat:ut nec meū minuat̄:⁊
ipse mihi coeq̄tur. Optas vñ nihil ꝑdas: atqꝫ
vtinā h̄ verū dicas vel optes. Timeo.n.ne iui
deas. Qūo enī social̄ erit felicitas tua: quā toꝛ-
quet felicitas aliena. Nōne cuꝫ cepit ditescere
vicinꝰ tuꝰ:⁊ īcipe q̄si surgere:⁊ ire post te: times
ne seq̄tur te: times ne trāseat te. Certe diligis
ꝓximū tuū tanqꝫ teip̄m. Sꝫ nō loq̄r de īuidis.
Auertat enī deꝰ hāc pestē a b aīs oīuꝫ hōium ne
dū chꝛistianoꝝ: viciū diaboli:cū quo solꝰ diabo
lus reꝰ est:⁊ inexpiabilit̄ reꝰ. Nō enī dr̄ diabolo
vt dānet̄:adulteriū cōmisisti: furtū fecisti: villā
alienā rapuisti:sꝫ hōi stāti lapsus īuidisti. Inui-
dētia diaboli ꝯuiciū ē:sed hꝫ mr̄em suā. Super
bia vocat̄ mr̄ īuidie. Supbia īuidos facit. Suf
foca mr̄eꝫ ⁊ nō erit filia. Jō hūilitatē docuit xp̄s
Nō ğ loquoꝛ īuidis:bñ optāt ibꝰ loquoꝛ. Illis lo
quoꝛ q optāt bñ amicis:ut hēant tātū quātū hñt
⁊ ipsi. Optāt bñ egētibꝰ vt hēant quātū ⁊ ipsi: sꝫ
nolūt ill̄ dare ex eo qđ hñt. Jñ te iactas hō xp̄ia
ne:qꝛ optas bñ. Melioꝛ te ē mēdicꝰ q ꝑsa tibi
optat ⁊ nihil hꝫ. Bñ vis optare nihil a te accipi
enti. Da aliqd bñ optāti. Si bonū ē bñ optare:
redde mercedē. Optat tibi bñ paup: qd trepi-
das? Addo aliqd. In domo disciplīe es. Addo
aliud qđ dixi. Da bñ optāti: xp̄us ē. Ipē a te pe
tit q tibi dedit. Erubesce. Ille diues paup esse
voluit:ut hr̄es paupes qbꝰ dares. Da aliqd fr̄i
tuo. Da aliqd ꝓximo tuo. Da aliqd comiti tuo.
Tu diues es:ille paup ē. Uita ista via ē:sil̄ am
bulat̄. Sꝫ forte dicis. Ego diues:ille paup. Sil̄
ambulabit̄:an ñ? Quid ē qđ dicis:ego diues:ille
paup:nisi ego oneratꝰ:ille leuis. Sarcinā tuaꝫ
cōmemoꝛas:pōdꝰ tuū laudas:⁊ ꝯstrīxisti qđ gra
uiꝰ ē:ꝯstrixisti ad te sarcinā tuā:iō nō potes poꝛ-
rigere manū. Onerate ligate qd te iactas:qd te
laudas. Solue vīcula tua:minue sarcinā tuam.
Da comiti:⁊ illū adiuuas:⁊ te releuas. Int̄ has
voces tuas laudātes sarcinā tuā:adhuc xp̄s pe
tit ⁊ nō accipit ⁊ obtēdis nomē pietat̄ crudelibꝰ
vocibꝰ ⁊ dicis. Et qd seruo filijs meis. Xp̄m illi
oppono:filios suos mihi reponit. Ista vō iusti-
cia magna ut hēat vñ luxuriet̄ filiꝰ tuꝰ:egeat dñs
tuꝰ. Cū enī vni ex minimis meis fecisti mihi fe
cisti. Nō legisti:nō auertisti:cū vni ex minimis
meis nō fecistis:mihi nō fecistis. Nō legisti:nō
timuisti. Ecce qs eget: ⁊ filios tuos numeras.
Postremo numera filios tuos:adde vnū illū in
ter illos deū tuū. Unū hēs:sit ille scđs. Duos
hēs:sit ille tertius. Tres hēs:sit ille q̄rtꝰ. Nihil
hoꝝ vis. Ecce qūo diligis ꝓximū tuuꝫ:quē tibi
facis sociū ad istā ꝑditionē. Quid tibi dicturus
sū. Diligis ꝓximū. Quid illi ī aures insusurrab
hō auare:nisi filij aut frat̄ aut pr̄:bonū ē nobis:
vt cū h̄ viuimꝰ bñ sit nobis. Quātū hēbis tātꝰ
eris. Frāge lunā:fac foꝛtunā. Ista susurrabis ꝓxi
mo tuo: q̄ nō didicisti ī domo discipline nec au-
disti. Nolo sic diligas ꝓximū tuū. O si posseꝫ fa
cere:ut nulli īūgeris. Coꝛrūpūt enī moꝛes bo-
nos colloq̄a mala. Sꝫ nō possuꝫ. Nō possuꝫ fa
cere vt nemini īūgaris:cui mala ista q̄ nō vis de
discere īsusurres:⁊ nō solū nol̄ dedoceri: sꝫ affe
ctes etiā docere. Nolo:imo volo:sed nō possuꝫ
te disiūgere ab auribꝰ alioꝝ. Alios admoneā:
ad quoꝝ aures ambis: quoꝝ aures penetrare
molitis:ad quoꝝ coꝛda ꝑ aures intrare dispōis
O q accipis verbū sanū in domo discipline. se-
pi aures tuas spinis. Sepi ⁊ spinis sepi: ut ille
q īpoꝛtune intrare ausus fuerit: nō solū repella
tur:sꝫ etiā cōpūgat̄. Repelle illū a te. Dic: xp̄ia
nus es:xp̄ianꝰ suꝫ. Nō h̄ accepimꝰ in domo dis-
cipline. Nō h̄ didicimꝰ in illa scola: quā gratis ī
trauimꝰ. Nō h̄ didicimꝰ sub illo magistro cuiꝰ ca
thedra in celo ē. Noli mihi ista dicere: aut noli
ad me accedere. Hoc ē enī: sepi aures tuas spi
nis: Cōuertā me ad illū. Auarus es: pecuniaꝫ
amas. Btūs eē vis: deū tuū ama. Pecunia te
nō facit beatū. Tu eā facis oꝛnatā:nō illa te be-
atū. Sed qꝛ multū amas pecuniā: video quia
pergis quo iusserit cupiditas. Piger ꝓge quo
iubet charitas. Respice ⁊ vide qꝫ multū inter-
sit inter pecuniā tuā ⁊ deū tuū. Pulchꝛioꝛ ē iste
sol qꝫ pecunia tua:⁊ tamen iste sol non est deus
tuus. Poꝛro si pulcrioꝛ est lux ista quā pecuni
am tua q̄ꝫtum est pulcrioꝛ qui fecit hanc lucē
An foꝛte cōpare vis pecuniā luci. Ecce occidit
sol. vñde mihi pecūiā tuā. Nitet ⁊ nocte sbtraho

lucernã. Ecce diues es: oñde mihi diuitias tuas
Iã si lumine priueris: iã si nõ hẽas vnde qd hẽs
videas: vbi sunt diuitie tue? Et sic tñ horrẽda p-
funditas auaritie nõ pz oculis ⁊ scatet animis.
Uidimus ⁊ cecos auaros. Dicat mihi vñ aua-
ri sunt ceci qui nõ vidẽt. Qd hz nõ hz: ⁊ tñ auar⁹
est cecus. Quare? Quia credit se hñe: auarus ẽ.
Fides eũ facit diuitẽ. Credẽdo diues est: nõ vi-
dẽdo. Quãto meli⁹ si fidẽ ꝯuertit ad deũ. Nõ vi
des qd possides: ⁊ deũ tibi sic p̄dico. Nõdũ vides
ama ⁊ videbis. Amas pecuniã o cece: quã nũ-
quã videbis. Cecus possides: cecus moriturus
es: qd possides hic relicturus es: Nõ tenebas ⁊
qñ videbas: qꝛ nõ videbas qd hẽbas. De deo
qd tibi dicit? Ecce h̄ tibi dicit ipsa sapia. Ama
illã tanq̄ pecuniã. Indignũ est: iniuriosuz est vt
sapia pecunie cõparet: sed amor amori cõparat.
Uideo.n. hic vos sic amare pecuniã vt iubẽte
amore pecunie labores suscipiatis: ieiunia tole-
retis mare trãsiatis vẽtis ⁊ fluctib⁹ vos cõmittatis
Hẽo vñ eligã qd amẽt: sz nõ hẽo qd addã ad amo
rez quo amatis. Sic me amate: plus nolo me
amãi dic dñs. Improbis loquõ. Auaris loquor
Pecuniã diligitis: tñ me diligite. Certe melior:
suz incõparabilit. Nolo a vobis ampliorẽ amo
rez. Quãtũ diligitis pecuniã: tñ me amate. Eru
bescamus: saltim ꝯfiteamur: ⁊ pectora tundam⁹
nõ vt sup peccata nostra pauimẽtũ solidemus.
nã qui tundit pectus ⁊ nõ corrigit: solidat pecca
ta ⁊ nõ tollit. Tundamus pectus ⁊ cedamus: ⁊
corrigamur a nobis. ne ille postea nos cedat q
magister est. Diximus.n. iã quid hic discat: qua
re discat. Quare isti in scolã: ⁊ vapulasti ⁊ a parẽ
tibus ductus. ⁊ fugitãs quesitus ⁊ inuẽtus attra
ctus es: ⁊ adductus extensus es? Quare vapula
sti? quare tãta mala in pueritia pertulisti? vt di
sceres. Quid disceres? Litteras. Quare? Ut ha-
beret pecunia: aut vt cõparet honor: ⁊ teneret
sublimitas dignitatis. Uide qꝛ periturus es p-
pter periturã rẽ. Perituã rẽ cũ tãto labore di-
dicisti in tantis penis: ⁊ amabat te qui te ad pe-
nas trahebat. Ipse qui te amabat: ipse te ad pe
nas trahebat: vt vapulares amãdo faciebat vt
disceres. Quid? Litteras. Bonũ sunt littere?
Bone noui dicturus es mihi. Quare ⁊ vos epi
scopi litteras nõ legistis? Quare nõ diuias scri
pturas in ipsa litteratura tractastis? Ita vero:
sed nõ ad hoc didicimus lr̃as. Non eniz paren
tes nostri qñ nos in scholã mittebãt: hoc nobis di
cebãt. Discite lr̃as: vt habeatis vñ legere pos
sitis codices dñicos. Nec ipsi xp̄iani filijs suis
hoc dicũt. Sed quid? Discite lr̃as. Quare? Ut
sis homo. Quid.n.? Modo pecus suz. Quod di
co vt sis homo: hoc est vt sis eminens inter ho
mines. Unde ⁊ illud prouerbiũ. Quantũ habe-
bis tãtus eris: vt habeas quãtuz ceteri: aut quã
tum pauci: aut plus q̄ ceteri: aut plus q̄ pauci:
habeas inde honores: habeas inde dignitatez
Et vbi erunt ista omnia cuz mors venerit? Quo
mõ stimulat: quomodo met⁹ iste iterpellat? Quo
modo nomẽ ipsuz a me cõmemoratũ oĩum cor-
da percussit? Quomodo timorẽ vestrũ teste ge-
mitu declarastis: audiui: audiui: gemuistis mor
tem timetis. Si timetis: quare non cauetis.
Mortem timetis. Quid timetis? Uentura est.
Timeã an nõ timeã: venire habet. Sero an ci
to vẽtura est? Si timeas: nõ efficies: vt non sit
qd times. Illud potius time: quod si nolis non
erit. Quid? Peccare. Peccare time: qꝛ si ama-
ueris peccata in aliaz mortez irrues: quo posses
nõ venire: si nõ amares peccata. Modo aũt p-
uersus: plus amas mortẽ q̄ vitaz. Absit inqs.
Quis est hoĩum qui plus amet mortẽ q̄ vitaz
Forte cõuinco te. qꝛ plus amas mortẽ q̄ vitaz.
Ecce vnde cõuinco. Amas tunicã tuaz: bonam
eaz vis. Amas villã tuã: bonã eam vis. Amas
filiuz tuũ: bonuz eũ vis. Amas amicũ tuũ: bo-
nũ eum vis. Amas domũ tuã: bonã eam vis:
Quid est ꝙ etiã bonã vis habere mortẽ? Quoti-
die enim rogas: vt quoniã mors ventura est: bo
naz mortẽ tibi det deus: ⁊ dicis. Deus auertat
a me malã mortem. Plus ergo amas mortez
tuã q̄ vitã tuaz. Mori male times ⁊ male vi
uere nõ times. Corrige male viuere: time male
mori. Sed noli timere. Nõ potest male mori:
qui bene vixerit: prorsus confirmo. Audeo di-
cere. Credidi: propter quod locutus sum. Non
potest male mori: qui bene vixerit. Iam tu dicis
tibi. Non multi iusti naufragio perierũt? Certe
nõ potest male mori: qui bene vixerit. Nõ mul-
tos iustos gladius peremit hostilis? Certe non
potest male mori: qui bene vixerit. Nõ multos
iustos latrones occiderũt? Nõ multos iustos be
stie laniauerũt? Certe nõ potest male mori qui
bene vixerit. Et ego respondeo. Hec eniz tibi
videt mala mors: naufragio perire: gladio per
cuti: a bestijs laniari: mala mors tibi esse videt
Nõne has mortes martyres subierũt: quoꝝ na
talicia celebramus? Quod genus mortis nõ sub
ierunt. Et tñ si christiani sumus: si in domo disci
pline nos esse meminimus vel cum hic sumus
vel cuz hic audimus: si exeuntes hinc nõ obli-
uiscimur: si meminimus quid hic audimus: nõ-
ne martyres beatificamus? Quere mortes mar
tyꝝ. Oculos carnis interroga: male mortui sunt
Oculos fidei interroga: preciosa est in cõspectu
dñi mors sanctoꝝ eius. Quicquid ergo est qd ex
horres in morte oĩno nõ exhorreas si eos imita
ris. Id age vt bonã vitã habeas: ⁊ quecũq3 oc-
casio fuerit vt exeas de h̄ corpore: exis ad requiẽ

ex is ad beatitudinē: que nō habet timorē nec fi-
nem. Nā quasi bona mors diuitis in purpura ⁊
bisso: sꝫ mala mors sitiētis ⁊ inter tormēta gut
tā aque desiderātis. Quasi mala mors iacētis
paupis ante ianuā diuitis: inter linguas canū:
in fame ⁊ siti: micas de mensa desiderātis. Ma
la mors: auersanda mors: finē respice: xpianꝰ es
fidei oculū intēde. Contigit mori inopē illū: ⁊ de
ferri ab angelis in sinū abrae. Quid ꝓderat di-
uiti sepulchꝝ marmoreū: sitienti apud inferos?
Quid oberāt paupi pāni cū sanie vlcerꝝ eius: re
quiescēti in sinu abrae? Longe vidit eū regescē
tē: quē cōtēpserat iacētē. Nō elige mortē. Dic
mihi quis bn̄ mortuꝰ est: qs male? Puto qꝛ me
liꝰ ille paup̄ qꝫ ille diues. An vis aromatibus
sepeliri: ⁊ ad inferos sitire? Respōdes. Absit a
me. Puto ꝙ hoc dices. Disces ergo bn̄ mori: si di-
diceris bn̄ viuere. Merces. n. bone vite eter-
na est. Qui discūt xpiani sunt. Qui audiūt ⁊ non
discūt: quid ad seminātē? Seminātis manū non
terret via: nō terrēt lapides: nō terrēt spine. Ja
ctat ille qđ suū est. Qui timuerit ne cadat in ter-
rā malā: nō peruenit ad terrā bonā. Et nos dici
mus: spargimus semina: iactamꝰ semina. Sunt
qui ꝯtēnūt: sunt qui reprehēdūt: sunt qui irridēt
Istos si nos timuerimꝰ: nihil hēmus seminare:
in messe habemꝰ esurire. Ergo veniat semē ad
terrā bonā. Scio ꝙ qui audit ⁊ bn̄ audit: deficit
⁊ ꝓficit. Deficit iniquitati: ꝓficit veritati. Defi
cit seculo: ꝓficit deo. Quis est. n. magister q do-
cet? Nō qualiscūqꝫ homo: sed apostolus. Plane
apostolus: ⁊ tn̄ nō apostolus. An vultis inqt ex
perimētū eius accipere: qui in me loquitᷣ xp̄s?
Christꝰ est qui docet: cathedrā in celo hꝫ: vt pau
lo ante dixi. Schola ipsius in terra est: ⁊ schola
ipsius corpꝰ ipsiꝰ est. Caput docet mēbra sua lin
gua loquitᷣ pedibus suis. Christus est qui docet
Audiamꝰ: faciamꝰ: timeamꝰ. Et ne ꝯtēnas ip̄ꝫ
xp̄ꝫ: qꝛ ꝓp̄ te i carne natꝰ ē: pānis mortalitatē cir-
cūdatꝰ. Propt̄ te esuriuit ⁊ sitiuit. Propt̄ te las-
satꝰ ad puteū sedit. Propter te fatigatus in na-
ui dormiuit. Propter te ꝯtumelias idignas au
diuit. Propter te a facie sua sputa hoīum nō ab
egit. Propter te alapas in faciē suam accepit.
Propter te in ligno pepēdit. Propter te aīam
effudit. Propter te in sepulchro positus est. Hec
oia forte ꝯtēnas in xp̄o? Uis nosse qs sit? Reco
le euangeliū qđ audisti. Ego ⁊ pater vnū sumꝰ.
Nos ꝯuersi ad deū p̄cepta eius custodiamus: vt
eterna p̄mia ab ipso ꝑcipiamus: p̄stante codeꝫ
dn̄o nr̄o iesu xp̄o qui cū pr̄e ⁊ sp̄ūsancto viuit ⁊
regnat in secula seculoꝝ. Amen.

Explicit liber beati Augustini episcopi de di
sciplina christiana.

Sermo sancti Augustini de charitate.

Diuinarum scriptu-
rarꝝ m̄ltiplicē abūdātiā: latissimā
qꝫ doctrinā. frēs charissimi sine
vllo errore ꝯp̄hendit ⁊ sine vllo
labore custodit: cuiꝰ cor plenum
ē charitate: dicēte ap̄lo. Plenitudo aūt legis ē
charitas. Et alio loco. Finis aūt p̄cepti ē chari-
tas de corde puro: ⁊ ꝯscia bona: ⁊ fide nō ficta.
Si ergo nō vacat oēs paginas scripturarꝝ reuolue
re. tene charitatē: ⁊ in ea inuenies oēꝫ sciaꝫ. Quid
ē aūt precepti finis nisi p̄cepti adipletio? Quid
est p̄cepti adipletio: nisi legis plenitudo? Quod
ergo ibi dixit: plenitudo legis est charitas hoc etiā hic
dixit: finis p̄cepti est charitas. Nec dubitari vl
lo modo pōt ꝙ templū dei sit hō in quo habitat
charitas. Respice ad munera ecclie: ⁊ vniuer-
sis excellētius charitatis munus cognosces: que vt
oleū nō pōt premi in imo: sed sp̄ supebullit. Di
lige ⁊ fac qđ vis. Charitas cā est ⁊ mater oīum
virtutū: que si desit: frustra habentᷣ cetera: si aūt
assit habentᷣ oia. Oia fiūt facilia charitate. Mā
datū dei nō hꝫ graue. Quō. n. est graue cū sit di-
lectionis mādatū. Aut. n. quis nō diligit: ⁊ iam
graue est: aut diligit ⁊ graue esse nō pōt. Dicit eni
⁊ Joānes. Deus charitas est. Hec aūt dicentes
apostoli: ⁊ nobis precellētiā charitatis cōmēdā
tes: nō vtiqꝫ aliud nisi qđ comederāt ructare po
tuerūt. Ipse quidē dn̄s pascēs eos verbo salutis
verbo charitatis qđ est ip̄e panis viuus qui de
celo descendit: mandatū inquit nouuꝫ do vo-
bis: vt vos inuicē diligatis: sicut dilexi vos. Et
iteruꝫ. In hoc scient omnes quia discipuli mei
estis: si vos inuicē dilexeritis. Ille ergo qui venit ꝑ
crucis irrisionē carnis ꝑimere corruptionem: ⁊
vetustatē vinculi mortis nostre sue mortis no-
uitate dissoluere mandato nouo fecit hominēꝫ
nouū. Res. n. vetus erat: vt homo moreretur.
Quod ne semꝑ valeret in homine: res noua fa
cta est: vt deus moreretᷣ. Sed qꝛ in carne mor
tuus est: nō in diuinitate per sempiternā vitā di
uinitatis: nō permisit esse sempiternū interituꝫ
carnis. Itaqꝫ sicut dicit apostolus. Christꝰ mor-
tuus est ꝓpter delicta nostra: ⁊ resurrexit ꝓpter
iustificationē nostrā. Qui ergo cōtra mortis ve-
tustatē: attulit vite nouitateꝫ: ipse cōtra vetus
peccatū opposuit nouū mandatū. Quapropter
quisquis vetus peccatū vis extinguere: mā da-
to nouo extingue cupiditatē: ⁊ amplectere cha-
ritatē. Sicut. n. radix oīum maloruꝫ est cupidi-
tas: ita ⁊ radix oīum bonorū est charitas. Totā
magnitudinē diuinorꝝ eloquiorꝝ ⁊ latitudineꝫ:
secura possidet charitas: qua deū proximumqꝫ

diligimus. Docet.n. nos celestis vnus magister
ꝛ dicit. Diliges dñm deũ tuũ ex toto corde tuo:
ꝛ ex tota aia tua: ꝛ ex tota mẽte tua: ꝛ diliges ꝓxi
mũ tuũ tanꝗ teipsuz: In his duob⁹ ꝑceptis tota
lex pẽdet ꝛ ꝓphete. Si ergo nõ vacat oẽs paginas
sanctas ꝑscrutari: oia volumina ſmonũ euolue
re: oia scripturaꝝ secreta penetrare: tene chari
taté: ibi pẽdẽt oia: ita tenebis qđ ibi didicisti: te
nebis etiã qđ nõdũ didicisti. Si.n. nosti charita
tẽ: aliqđ nosti: vnđ ꝛ illud pẽdet qđ forte nõ no-
sti. Et in eo qđ in scripturis intelligis: charitas
patet: in eo qđ nõ intelligis: charitas latet. Ille
itaqꝫ tenꝫ ꝛ qđ patet: ꝛ qđ latet in diuinis sermo
nibus: qui charitatẽ tenet in moribus. Charitaſ
est vt mihi videſ recta voluntas ab oibus terre
nis ac presentibus ꝑsus auersa: iuncta deo inse
parabiliter ꝛ vnita igne quodã spiritussancti a
quo est ꝛ in quẽ referſ incensa: inquinamẽti ois
extranea: corruptionis nescia: nullius cõmutabi
litatis obnoxia: sup oia que carnalr diliguntſ ex-
celsa: affectionũ oium potẽtissima: diuine cõtẽ-
plationis auida: in oibus semp inuicta: sũma a-
ctionũ bonoꝝ: salus moꝝ: finis celestiũ ꝑcepto-
rũ: mors criminũ: vita virtutũ: virtus pugnan-
tiũ: palma victoꝝ: arma sanctaꝝ mentiũ causa
meritoꝝ bonoꝝ: premiũ ꝑfectoꝝ: sine qua nullus
deo cõplacuit: fructuosa in penitẽtibus: leta in
proficiẽtibus: gloriosa in perseuerãtibus: victo
riosa in martyribus: operosa in omnib⁹ oino fi-
delibus: ex qua quicqd est boni operis viuit.
Quapropter fratres sectamini charitatẽ: dulce
ac salubre vinculũ mentiũ: sine qua diues paup
est: cũ qua pauper diues est. Hec in aduersitati
bus tolerat: in prosperitab⁹ tẽperat: i duris pas
sionibus fortis: in bonis opibus hilaris. In ten
tatõe tutissima: in hospitalitate latissima: inter
veros fratres letissima: iter falsos patiẽtissima
In abel per sacrificiũ grata: in noe per diluuiuz
secura: in abrae ꝑegrinatione fidelissima: in moy
se inter iniurias lenissima: in dauid tribulationi
bus mãsuetissima: in trib⁹ pueris blãdos ignes
inocẽter spectat: in machabeis seuos ignes for
titer tolerat: casta in susãna erga viꝝ: in ãna post
viꝝ: in maria ꝑter viꝝ. Libera in paulo ad ar
guẽdũ: humilis in petro ad obediẽdũ: humana i
christianis adꝯfitẽdũ: diuina in xp̃o ad ignoscen
dũ. Sed ego de charitate quid maius aut vbe
rius possuz dicere: ꝗꝫ per os apostoli laudes ei⁹
intonat dñs: supeminẽtẽ viã demõstrantis atqꝫ
dicẽtis. Si linguis hoiuz loquar ꝛ angeloꝝ: cha-
ritatẽ aũt nõ habeã: factus suz velut eramẽtũ so
nans: aut cimbalũ tiniens. Et si habuero ꝓphe
tiã ꝛ nouerim mysteria oia: ꝛ oẽm sciẽtiã: ꝛ ha-
buero oẽm fidẽ: ita vt mõtes transferã: charita
tem autẽ nõ habe az: nihil mihi prodest. Chari
tas magnanima ẽ: benigna est: charitas nõ emu
latur: nõ agit perperã. Nõ inflatur: nõ dehone
statur: nõ querit que sua sunt: nõ irritaſ: nõ cogi-
tat malũ: nõ gaudet super iniquitaté: cõgaudet
autẽ veritati: oia tolerat: oia credit. oia sperat:
oia suffert: charitas nunꝗ cadit. Quãta est ania
ista litteraꝝ ꝓphetie virtus: sacramẽtoꝝ salus:
sciẽtie solidamẽtũ: fidei fructus: diuitie paupe
ruz: vita morientiũ. Quid tã magnanimũ: ꝗꝫ ꝓ
impijs mori? Quid tã benignũ: ꝗꝫ inimicos di-
ligere? So la est quã felicitas aliena nõ premit:
q2 nõ emulaſ. Sola est quam felicitas sua non
extollit: q2 nõ inflatur. Sola est quã conscientia
mala nõ pungit: q2 nõ agit perperam. Inter op
probria secura est: inter odia benefica est: inter
iras placida est: inter insidias innocẽs: inter ini
quitates gemens: in veritate respirans. Quid
illa fortius nõ ad retribuẽdas sed ad nõ curan-
das iniurias? Quid illa fidelius: nõ vanitati sꝫ
eternitati. Nã ideo tolerat oia in presenti vita
q2 credit oia de futura vita: ꝛ suffert oia que hic
irroganſ: q2 sperat oia que ibi promittunſ. Me
rito nunꝗ cadit. Ergo sectemini charitatẽ: ꝛ eã
sancte cogitantes afferte fructum iusticie. Et
quicquid vberius ꝗꝫ ego dicere potui: vos in-
ueniretis in eius laudibus: appareat in vestris
moribus. Oportet eniꝫ vt senilis sermo nõ solũ
sit non grauis: sed etiam breuis.

Explicit sermo sancti Augustini de charitate.

Liber sancti Augustini de decẽ chordis.

Dominus et deus ps 85
noster misericors ꝛ miserator
lõganimis ꝛ multũ misericors
ꝛ verax: ꝗꝫ largiter ꝓrogat mi-
sericordiã in p̃nti seculo: tã seue
re minaſ iudiciũ in futuro seculo. Uerba que di
xi scripta sunt: ꝛ diuinis auctoritatibus cõtinen
tur: q2 misericors ꝛ miserator dñs lõganis ꝛ mł
tũ misericors ꝛ verax. Multũ delectat oẽs pctõ
res ꝛ amatores h⁹ scli: q2 misericors ꝛ miserator
dñs: q2 lõganis ꝛ mł'tũ misericors. Sꝫ si amas
tã mł'ta initia time ibi vlti[m] qđ ait: ꝛ verax. Si.n.
nihil aliđ dicẽt nisi misericors ꝛ miserator dñs: lo
ganis ꝛ mł'tũ misericors: ꝗsi iã ꝯuertẽs te ad secu
ritatẽ ꝛ ipunitatẽ ꝛ ad licẽtiã pctoꝝ: faceres qđ
velles: vtereris seculo: vel ꝗ̃tũ tibi permitte-
retur vel quãtum tibi libido iussisset. Et si quis
te bene admonẽdo obiurgaret atqꝫ terreret: vt
cohiberes te ab imoderato fluxu eundo post cõ
cupiscẽtias tuas ꝛ deserẽdo deũ tuũ: inter me-
dias voces obiurgãtis obsisteres: ipudẽti qdeꝫ
frõte: veluti audita diuia auctoritate ꝛ legeres

deliꝰ dñico. Quid me terres de deo nr̃o: Ille mi
sericors ē ⁊ miserator: ⁊ multū misericors. Ne
talia hoies dicerēt: vnū verbū addidit in fine:
qđ ait: et verax: ⁊ excussit leticiā male p̄sumētiū
⁊ induxit timorē dolētiū. Gaudeamꝰ ad miāz
dñi: ſꝫ timeamꝰ iudiciū dñi. Parcit: sed nō tacet
Tacet: ſꝫ nō ſp̄ tacebit. Audi dū nō tacet in ver
bo: ne nō tibi vacet audire dū nō tacebit in iu-
dicio. Mō.n.lꝫ tibi cāz tuā cōponere. Ante vl-
timū iudiciū dei tui cōpone cām tuā. Nō est vñ
p̄sumas cū ille venerit: nec falsos testes adduces
quibꝰ ille fallat: nec patronū fraudulētis circūuē
tionibꝰ ⁊ linguosis artibꝰ adhibebis: nec ambi
es aliquo mō vt iudicē possis corrūpere. Quid
ḡ ages apud talē iudicē: quē nec fallere nec corrū
pere poteris: ⁊ tñ est qđ agas. Tūc.n. ipse erit iu
dex cāe tue: qui mō est testis vite tue. Clamaui
mus ⁊ laudauimꝰ cōponamꝰ cām nr̃am. Qui te-
stis est operꝫ nr̃orꝫ ipse testis est vocū istarꝫ. Non
sint inanes: cōuertant ad gemitū. Tēpus est cō-
cordādi cū aduersario tuo cito. Tā lōganimis
est deꝰ videndo iniqua ⁊ nō puniēdo: vt tñ cito
sit futurꝫ iudiciū. More quippe humane vite p̄li
xū est: qđ deo breue est. Sꝫ ⁊ ipsi seculo ⁊ huma
no generi qđ lōge vr̃ qđ ꝯsolat: Nūqd si totiꝰ ge
neris humāi vltimꝰ dies lōge est: vniuscuiusqꝫ
dies vltimꝰ longe est: Hoc dico. Ex adā multi
anni euoluti sunt: multi āni fluxerūt: ⁊ deinceps
fluēt: nō quidē tā multi: sed tñ vsqꝫ in finē seculi
trāsibūt anni: sicut ⁊ illi trāsierūt. Lōgū vr̃ qđ
restat: q̄tūcūqꝫ nō erit tñ q̄tū trāsactū ē: ⁊ tñ ex trās
acto p̄terito tp̄e: sperādus est finis reliqui tp̄is
Fuit tūc quidē dies qui diceret hodiernꝰ: ex illo
vsqꝫ ad hūc hodiernū. Nōne qcqđ fuit futurꝫ p̄-
teritū fcm̄ est. Tale hr̃ ac si nō fuerit. Sic erit qc
qđ restat extremū. Sꝫ sit ⁊ h̄ lōgū sit p̄lixū q̄tū
putaueris: q̄tū dixeris: q̄tū cogitaueris: q̄tūꝫ
tibi nō format scriptura: sed fingit cogitatio: q̄
tū vis diē iudicij p̄lōga nūqđ vltimū diē tuū.i.
vite tue quo exterius es de hoc corpe p̄ductꝰ
est in longū: Sit tibi senectus certa si pōt: cui āt
pōt: nōne ex quo hō incipit viuere iā pōt ⁊ mori:
Possibilitatē mortis initiū vite facit. In hac ter
ra ⁊ in genere humano ille solus mori nōdū pōt
qui nōdum cepit viuere. Incertus ḡ dies tanq̄
quottidianus sperādus ē. Si autem tanq̄ quo-
tidianus est incertus dies: cōponat cū aduersa-
rio dū est tecū in via. Via.n. vocat hec via: p
quā oēs trānseunt ⁊ nō recedit iste aduersarius.
Quis est aūt iste aduersarius: Aduersarius iste
nō est diabolus. Nā nunq̄ te hortaret scriptura
vt cū diabolo ꝯcordares. Est alius ḡ aduersari
us: quē sibi homo facit aduersariū. Nā ille si ad
uersarius esset: tecū in via nō esset. Ad h̄ est te-
cū in via: vt ꝯcordet tecū. Scit.n. q̄ nisi in via

secū ꝯcordaueris: iā tradet te iudici: iudex autē
ministro. minister in carcerē. Eloquia ista euan
gelica sunt: recordant nobiscū: vel qui legerunt
vel qui audierūt. Ergo quis est aduersariꝰ. Ser
mo dei. Sermo dei aduersarius tuꝰ est. Quare
aduersarius tuꝰ est: Quia ꝯtria iubet que tu facis
Dicit tibi. Unus est deꝰ tuus: vnū deū cole. Tu
vis dimisso vno deo tuo tāq̄ legitimo viro aie
fornicari per multa demonia. Et qđ est grauiꝰ
nō quasi apte deserēs ⁊ repudiās sicut apostate
faciūt: sed tanq̄ manēs in domo viri tui admit
tis adulteros.i. tāq̄ xp̄ianus nō dimittis eccle
siā: consulis mathematicos: aut aruspices: aut
augures: aut maleficos quasi de viri domo nō re
cedens adultera aīa: ⁊ manēs in eius ꝯiugio for
nicaris. Dicit tibi. Ne accipias in vanū nomē
dei tui. Ne existimes creaturā eē xp̄m: q̄ pro te
suscepit creaturā: ⁊ tu cōtēnis eū qui equalis est
patri: ⁊ vnꝰ cū patre. Dicit tibi vt sp̄ūaliter ob-
serues sabbatū: nō q̄ño iudei obseruāt sabbatū
carnali ocio. Uacare.n. volūt ad nugas atqꝫ lu
xurias suas. Melius.n. faceret iudeus in agro
suo aliquid vtile: q̄ in theatro seditiosus exi-
steret. Et melius femine eorꝫ die sabbati lanā
facerēt q̄ tota die in neomenijs suis īpudice sal
taret. Tibi aūt dicit vt obs̄ues spiritaliter sabba
tū: ī spe future qetis quā tibi p̄mittit dñs. Quis
quis aūt p̄pter illā qetē futurā agit qcqđ pōt: q̄
uis laboriosū videat qđ agit: tñ si ad fidē p̄mis
se qetis id refert nōdū quidē sabbatū hꝫ in re: ſꝫ
hꝫ in spe. Tu aūt ad h̄ vis reqescere vt labores
cū ad h̄ debeas laborare vt requiescas. Dicit
tibi. Honora p̄rē tuū ⁊ matrē tuā. Cōtumeliā
irrogas parētibus: quā nō vis pati a filijs tuis.
Dicit tibi. Nō occides. Tu aūt occidere vis ini
micū tuū. Et iđ forte nō facis: q̄ times iudicem
hoīem: nō q̄ cogitas deū. Ignoras q̄ ille testis
est cogitationū. Illo viuo quē vis mori: te homi
cidā tꝫ in corde. Dicit tibi. Nō mechaberis.i.
nō ibis ad aliquā aliā p̄ter vxorē tuā. Tu aūt exi
gis h̄ ab vxore: ⁊ nō vis reddere h̄ vxori. Et cū
debeas in virtute p̄cedere vxorē: q̄m castitas
virtus est: tu subito vno impetu libidinis cadis
⁊ vis vxorē tuā victricē esse: tu victꝰ iacēs. Et cū
tu caput sis vxoris tue: p̄cedit te ad deū: cuiꝰ ca-
put es. Uis domū tuā capite deorsū pēdere. Ca
put.n. mulieris est vir. Ubi aūt meliꝰ viuit mu
lier q̄ vir: capite deorsū pēdet domus. Si ca
put est vir: meliꝰ dꝫ viuere vir: ⁊ p̄cedere in oī-
bus bonis factis vxorē suā. vt illa imitet virū: ⁊
sequat caput suū. Q̄ño caput ecclie xp̄s est: ⁊ hoc
iubet ecclie: vt sequat caput suū: ⁊ vt per vesti-
gia ambulēt capitis sui: sic vniuscuiusqꝫ domus
hꝫ caput virꝫ: ⁊ tanq̄ carnē feminā. Quo caput
ducit: illuc dꝫ sequi corpꝰ. Quare ḡ vult caput

ire:quo nõ vult ut corpꝰ sequat᷑: Quare vult ire
vir quo nõ vult vt seq̃tur vxor: Hec iubẽdo ser
mo dei aduersariꝰ ẽ. Nolũt eni hoies facere qđ
vult sermo dei. Et qd dicã: q꞉ aduersariꝰ ẽ ser
mo dei qñ iubet. Timeo ne ego ipe aduersariꝰ
sim qbusdã:q꞉ hec loquor. Quid ad me ptinet:
forte me faciat q terret ut loquar: vt nõ timeã
q̃relas hominũ. Nã q nolũt castitatem seruare
vxoribꝰ suis ⁊ abũdãt:tales nolunt me ista dice
re. Sed velint nolint dicturꝰ sum. Si eni vos
nõ exhortor vt cũ aduersario ꝯcordetꝭ:ego cũ il
lo in lite remanebo. Qui vobis iubet vt facia
tis ipse nobis iubet vt loq̃mur. Si nõ faciẽdo
qđ iubet vt faciatis aduersarij eiꝰ estis. nõ dicẽ
do qđ iubet ut dicamꝰ aduersarij eiꝰ remanebi
mꝰ. Nunqd i ceteris q̃ sup̄ dixi multis imoratꝰ
sũ: Hoc eni p̄sumimꝰ de charitate vr̃a: q꞉ vnũ
deũ colitꝭ. h̄ p̄sumimꝰ de fide catholica q̃ in vob
est:q꞉ filiũ dei eq̃lẽ pr̄i creditꝭ:nec i vanũ accipi-
tis nomẽ dñi dei vr̄i:ut putetis creaturã eẽ filiũ
dei:qñ ois creatura vanitati subiecta ẽ. Sz cre
ditis eũ eq̃lẽ pr̄i eẽ: deũ de deo: v̄bũ apud deũ:
vrebũ deũ p qđ facta sunt oia:lumẽ de lumine
coeter:num illi qui genuit: vnnm cum illo qui
genuit. Et hoc verbum creditis assumpsisse
creaturam de virgine maria:assumpsisse mor-
talitatẽ:⁊ passum fuisse ꝓ nobis: ea legimus ⁊
credimus vt salnemur:nec in eo ĩmoratus suz:
vt quicqd facitis ꝓ spe futura faciatis. Noui
eni omniũ christianoꝝ mentes de futuro secu-
lo cogitare. Qui eni de futuro seculo nõ cogitat:
nec ꝓpterea christianꝰ est:ut id qđ in fine deꝰ ꝓ-
mittit accipiat: nõdũ christianus ẽ. Neq꞉ in eo
immoratꝰ sum: vbi dicit sermo dei. Honora pa
trem tuũ ⁊ matrẽ tuã Multi eni honorant pa-
rẽtes:⁊ raro inuenimꝰ parẽtes cõquerentes de
improbitate filiorũ:quãuis nõ desint. Sz tñ q꞉
raro sit:tã breuiter mouẽdũ fuit. Neq꞉ in eo vbi
dictũ est. Nõ occides:imorari volui. Nõ enim
credo h̄ turbã esse homicidarũ. Illud v̄o maluz
late serpẽs plus occupauit: ⁊ in eo vehemẽtiꝰ
irritat᷑ aduersarius ille: q ideo clamat: ut sit ali-
qñ amicꝰ. Querele quotidiane sunt quanq꞉ ip̄e
femine nec iã audẽt conqueri de viris suis. Ita
inuadẽs oia cõsuetudo ꝓ lege obseruat᷑: ut iã ⁊
mulieribꝰ forte p̄suasum sit licere h̄ viris: nõ li
cere mulieribꝰ. Solẽt eni audire adductas eẽ
mulieres ad forũ q̃ forte cũ seruis inuente sunt.
Adductũ virũ ad forũ quia inuẽtus ẽ cum ancil-
la sua nunq꞉ audierũt. Cũ sit par peccatum. In
peccato pari innocẽtiorẽ facit videri virũ:nõ di
uina veritas:sed humana ꝑuersitas. Et si forte
hodie acriorẽ quisq꞉ passus fuerit vxorẽ suã:⁊ li
beriꝰ murmurantẽ:cui iaz videbat᷑ quia licebat
viro:⁊ audiuit in ecclesia:q꞉ nõ licet viro. Si
ergo passus fuerit vxorẽ suã liberius iã vt dixi
murmurãtẽ ⁊ dicẽtem sibi:nõ lz qđ facis:simul
audiuimus:xp̄iani sumus:qđ a me exigis:red-
de mihi. Fidẽ tibi debeo:fidẽ mihi debes: fidez
xp̄o ambo debemus. Et si me fallis: eũ nõ fallꝭ
cuius sumus:nõ fallis eũ q nos emit. Hec atq꞉
huiusmõi audiẽs ille que nõ solet: dũ non vult
in se fieri sanus:in me fit insanus. Irascitur:ma
ledicit:fortassis ẽt dicit. Qũo factum ẽ vt huc
ille veniret:aut vxor mea ipso die in ecclesiaz
ꝓcederet. Et hoc credo ꝙ i cogitatione sua di-
cat. Nam libere erumpere in vocem non au-
det:nec ante solã vxorem suã. Fortassis enim si
sic eruperit ⁊ hoc dixerit:põt illa respõdere ⁊ di
cere. Quare maledicis: cui paulo ante adcla-
mabas. Certe cõiuges sumus:cũ lingua tua dis
cordas mecũ concorditer qũo viuere poteris.
Nos fratres pericula vestra intuemur nõ vo-
luntates vestras attẽdimus. Nam ⁊ medicus
si voluntatẽ egri attẽdat:nunq꞉ illuz curat. Qđ
non ẽ faciendũ:non fiat:qđ ꝓhibet deus non fi
at. Qui deo credit ab ipso audit qđ dicimꝰ. Cer
te melius erat qbusdam nolentibus corrigi vt
vel huc nõ veniremus:si ista dicturi eramꝰ: vl
quia iã venimus non ea diceremus. Nudius
tectiano die memini me dixisse sanctitati vr̃e
q꞉ si cytharedi essemus: aut huiusmodi aliqd
populariter exhibentes pro studijs nugacitatis
vestre que iaz quesumus vt relinquatis tenuis
setis nos vt daremus vobis diẽ ⁊ qsquis pro
modulo suo conferret nobis mercedez. Quare
ambularemus delectati vanis canticis: nulli
rei ꝓfuturis ad tẽpus dulcibus in posterũ ama
ris. Talibus etenim turpitudinibus cautio-
nuz animi humani lecti eneruant᷑ ⁊ decidunt a
virtute: defluentes in turpitudinez: ⁊ propter
ipsas turpitudines postea sentiunt dolores:⁊
cum magna amaritudine digerunt: qđ cũ dul
cedine temporali biberunt. Melius ergo nos
amara vobis cãtamus ad tempus. que postea
dulcescant in vobis. nec mercedez aliquã exigi
mus nisi vt faciatis que dicimus. Immo non
faciatis si dicimus nos. Si autẽ omnibꝰ ille di
cit qui neminẽ timet:⁊ per quem fit in nomine
ipsius:⁊ in gloria misericordie ipsius: vt ⁊ nos
neminẽ timeamus:omnes audinimꝰ: omnes
faciamus:omnes cũ nostro aduersario cõcor-
demus. Putate me cytharedum esse quid vo
bis possum amplius canere: Ecce psalterium
fero:decem chordas habet. hoc vos paulo an-
te cantastis anteq꞉ inciperez loqui:chorus me-
us vos fuistis. nõne vos paulo ante cantastis:
Deus canticum nouum cantabo tibi in psalte-

rio decem chordaruʒ psallam tibi. Ipsas autē
decem chordas modo percutio. Quare amara
est vox psalterij dei. Psallam tibi in psalterio
decem chordaruʒ: nō vobis hoc cāto qđ vos
non faciatis. Decalogus enim legis decem pre
cepta habet. que decem precepta sunt sic distri
buta: vt tria pertineāt ad deum: septem perti
neant ad homines. Tria ad deum que iam di
xi. Unus est deus noster ei nullaʒ similitudinē
debemus facere: ⁊ nō fornicari post deū qui vnꝰ
est. q i deus ⁊ christus filius dei vnuʒ est cū pa
tre. Et ideo nō debet a nobis accipi in vanum
vt putemus eum factū: id est creaturam aliquā
per quē facta sunt omnia: quia ipse vnus deus
pater ⁊ filius ⁊ spiritussanctus. In spiritusancto
hoc est in dono dei: requies nobis sempiterna
ꝓmittit. Inde modo pignus accepimus. Sic
enī dicit apostolus. Qui dedit nobis pignus spi
ritū. Si pignus accipimus vt incipiamꝰ in dño
⁊ in deo nostro esse trāquilli: vt simus in deo no
stro mites: simus in deo patiētes: erimus etiā
in illo vnde pignus accipimꝰ ineternū quieti:
qđ erit sabbatū sabbatoꝝ: ꝑpter ipsam reqēē
pertinentem ad donum spiritussancti. Tertiuʒ
itaqꝫ preceptuʒ de sabbato quod diximꝰ. quod
carnaliter iudei celebrant: nos spiritualit agno
scamus. Nam quia spiritussanctꝰ septiformis
dicitur: ꝓpterea septimū diem sanctificauit de
us quādo fecit omnia opera sua: sicut in genesi
scriptum legimus. Non ibi habes nominatam
sanctificationē nisi illo die vbi dicitur: deus re-
quieuit ab omnibꝰ opibus suis. Non enim fati
gatus erat deus vt diceret: requieuit deus ab
opibus suis: sed in illo verbo tibi laboranti re
quiem promisit. Ut quia fecit omnia bona val
de: ⁊ sic dicitur. requieuit deus. intelligas etiaʒ
te post bona opera requieturū ⁊ sine fine requie
turum. Nam omnia supiora que dicta sunt id
est dies superiores habent vesperam. Septi-
mus iste dies non habet vesperam vbi deus
sanctificauit requiem. Dicitur vbi factum est
mane vt inciperet ipse dies. Non dictū est: fa
ctum est vespere vt finiretur dies: sed dictum
est: factuʒ est mane vt fieret dies sine fine. Si e
incipit ergo requies nostra quasi mane: sed nō
finitur: quia ineternū viuemus. Ad hanc spem
quicquid facimus: si facimus: sabbatum obser
uamus. Ipsa tertia chorda huius decalogi id
est psalterij decachordi. In tribus enī chordis
ad deum pertinent precepta. Si diceretur no
bis. Diliges dominum deum tuū ex toto corde
tuo: ⁊ ex tota aīa tua: ⁊ ex tota mente tua de ⁊ ꝓ
ximo nro nihil diceret: nō esset decachordū: sꝫ
trichordū. Quia vō addidit dñs. ⁊ diliges pxiᵐ

tuū tanqꝫ teipsuʒ: ⁊ cōtexuit dicens. in his duo
bus mādatis tota lex pēdet ⁊ ꝓphete: tota lex
in duobus preceptis est. dilectione dei: ⁊ dilecti
one proximi. Ad duo itaqꝫ precepta id est ad
dilectionem dei ⁊ proximi pertinet decalogus.
Ad primum preceptum tres chorde pertinēt:
quia deus trinitas. ad alterum vero preceptuʒ
id est ad dilectionem proximi septem chorde:
quomodo viuatur inter homines. Nam ipse
numerus septenarius tanqꝫ septem chordarū
incipit ab honore parentum. Honora patrem
tuum ⁊ matrem tuam. Ad parentes eniʒ suos
homo aperit oculos: ⁊ hec vita ab eorum ami
cicia sumit exordium. Quiquis autem suis pa-
rentibus non defert honorem: quibus parcere
poterit? Et dicit apostolus. Honora patrem tu
um ⁊ matrem tuam. hoc est primum manda-
tum. Quomodo primum quando quartuʒ mā
datuʒ est. nisi quia in septenario numero est pri
mum? Ad dilectionem proximi primum est in
secunda tabula. Naʒ ideo due tabule legis da
te sunt. Deus enim famulo suo moysi in mon
te duas tabulas dedit. In quibus duabus ta-
bulis lapideis conscripta erant decē precepta
legis: quod est psalterium decem chordarum.
Tria in vna tabula ad deum pertinentia. septē
in altera tabula ad proximum. In altera ergo
tabula primum est. Honora patrem tuum et
matrem tuam. Secundum: non mechaberis
Tercium: non occides. Quartū nō furaberis
Quintū: nō falsuʒ testimoniū dices. Sextū: nō
cōcupisces vxorē ꝓximi tui. Septimū: nō ꝯcupi
sces rē ꝓximi tui. Hec iūgamus illis tribus ad
dilectionē dei ꝑtinētibꝰ si in psalterio decē chor
darū volumus cantare canticū nouū. Attendat
enim charitas vestra vt dicam vel quod deus
suggesserit. Accepit legem populus iudeoruʒ.
Ista in decalogo non obseruauit. Et qcunqꝫ ob
temperabant timore: obtemperabāt pene: nō
amore iusticie: portabant psalteriuʒ: non canta
bant. Cantāti eniʒ voluptas timenti onus est.
Ideo vetus homo: aut non facit: aut timore fa
cit: non amore sanctitatis: non delectatione ca
stitatis: temperantie charitatis: sed timore.
Uetus enim homo est: ⁊ vetus homo vetus
canticum cantare potest: non nouum. Ut auteʒ
cantet canticuʒ nouum: sit nouus homo. Quo
modo autem possit esse nouus homo: audi nō
me sed apostolum dicentem: Exuite vos ve-
terem hominē: ⁊ induite nouū. Et ne quis pu
taret: cū dixit. exuite vos veterē hoieʒ ⁊ iduite
nouū: aliqđ deponēdū esse ⁊ aliquid accipēdū
cum de mutādo ꝑciperet homine: subiecit ⁊ ait.
Quapropter deponētes mēdaciū loqmini ve-

ritatē. Hoc ē qđ ait. Exuite veterē hoīem: ⁊ in
duite nouū. hoc dixit: mutate mores. Seculuz
diligebatis: deū diligite. Nugatoria iniqtatis:
tēporales voluptates diligebatis: primū dili-
gite. Si dilectiōe facitis: nouū canticū cātatis.
Si timore facitis: facitis tamē: portatis qdez
psalteriū: sed nōdū cantatis. Si aūt nec faciatꝭ:
ꝓijcitis ipm psalteriū. Meliꝰ ē tamen porta-
re ꝙ̄ ꝓijcere. Sed rursus meliꝰ est cū volupta-
te cantare: ꝙ̄ cū onere portare. Nec ꝑuenit ad
canticū nouū nisi iam cū voluptate cantās. Nā
qui portat cum timore: adhuc in vetustate ē. Et
qđ est fratres qđ dico attēdite. Nō cōcordauit
cū aduersario suo. q cum timore adhuc facit.
Timet eni ne veniat deus ⁊ dānet illū. Nā nō-
dum delectat castitas: nondū illū delectat iusti
cia: sed iudiciū dei formidās a factis tēperat.
Nondū cōcupiscentiā ipam dānat que seuit in
eo. Nondū illum delectat quod bonū est: nōdū
ibi habet suauitatem vt cantet cāticū nouū: sꝫ
de vetustate penas timet. Nōduz concordauit
cū aduersario. Tales eni homines plerūqꝫ sup-
plantanꝭ tali cogitatione: ut dicant sibi. Si fie-
ri posset: nō nobis minareꝭ deus. Non talia ꝑ
ꝓphetas suos diceret que hoīes deterrent: sed
veniret ⁊ daret omnibꝰ indulgentiā: ignosce-
ret oībus: postea veniret neminē mitteret i ge-
hennā. Jam quia iniquꝰ est: iniquū vult eē deū.
Uult te deꝰ facere similē sui ⁊ tu conaris deum
facere similē tui. Placeat tibi ergo deus qualis
est: nō qualē illū esse vis. Peruersus eni es: ⁊ ta
lem vis esse deū qualis es: non qualis est. Si
aūt placeat tibi qualis ē: corrigeris: ⁊ diriges i
eam regulā cor tuuz: a qua nunc alienus distortꝰ
es. Placeat tibi deus q̄lis est. Nō te ipse amat
qualis es: sed odit te qualis es. Ideo tui mise-
reꝭ: quia odit te qualis es: ut faciat te qualꝭ nō-
dum es: faciat te dixi qualis nondū es. Naz il
lud tibi nō promittit: qꝛ faciet te qualis es. Nā
eris qualis ē: sed ad quendā modū idest imita
tor dei velut imago: sed nō qualis imago est fi-
lius. Nā etiā imagines in hōibus diuerse sunt.
filius hominis habet imaginē patris sui: ⁊ hoc
est qđ pater eiꝰ: quia homo ē sicut pater eiꝰ. In
speculo aūt imago tua nō hoc est quod tu. Aliꝭ
est eni imago tua in filio: aliter in speculo. In fi
lio ē imago tua ſm equalitatē substantie. in spe
culo aūt ꝙ̄ lōge est a substantia: ⁊ tamē est q̄daz
imago tua: quāuis nō talis qualis i filio tuo ſm
substantiaz. Sic in creatura nō hꝫ est imago dei
qđ est in filio: qui hoc ē quod pater idest verbū
dei per qđ facta sunt omnia. Recipe ergo simi
litudinē dei quā per mala facta amisisti. Sicut
eni imago in nūmo imperatoris aliter ē: ⁊ aliꝭ

in filio. Nā imago ⁊ imago ē: sed aliter impres
sa est in nūmo: aliter in filio: aliter in solido au-
reo imago imꝑatoris. Sic ⁊ tu nūmus dei es
ex hoc melior: quia cū intellectu ⁊ cū quadā vi-
ta nūmus dei es: ut scias etiā cuiꝰ imaginē ge
ras: ⁊ ad cuiꝰ imaginē factus sis. Naz nūmus
nescit se habere imaginē imperatoris. Ergo ut
dicere ceperā: odit te deus qualis es. sed amat
te talem qualē te esse vult: ⁊ ideo ille te ut mute
ris hortaꝭ. Concorda cū illo: ⁊ incipe ꝑmo be-
ne velle: ⁊ odisse te qualis es. hoc sit tibi in itiū
concordie cum sermone dei: ut incipias primo
tu odisse te qualis es. Cū ceperis ⁊ tu odisse te
talem qualis es: sicut te talez odit deus. incipis
iam ipm diligere deū qualis ē. Egrū attendite
Eger egrotantē se odit qualis est. Inde incipit
cōcordare cū medico: quia ⁊ medicus odit euz
qualis est. Nā ideo vult sanū esse: quia odit eū
febrientez: ⁊ est medicus febris ꝑsecutor: ut sit
hominis liberator. Sic auaritia: sic libido: sic
odiū: concupiscētia: luxuria: sic nugacitas specta
culorū febres sunt anime tue: debes illas odi-
se cū medico tuo: ita cōcordas cū medico: nite-
ris cū medico: ⁊ libenter audis qđ iubet medi-
cus: libenter facis quod iubet medicus: ⁊ ꝓfi
ciente iam sanitate incipiunt etiam iā delecta-
re precepta. Quā onerosus ē cibus egris quan-
do reficiunꝭ: ⁊ peiorem horam reputāt egri refe
ctionis sue ꝙ̄ sue accessionis: ⁊ tamē cogunt se
cōcordantes cuz medico: ⁊ ꝙ̄uis inuiti ⁊ oblu-
ctantes vincunt se vt aliquid accipiāt. Quan-
ta auiditate sani maiora percepturi sunt. vnde
egri minora vix accipiunt. Sed vnde hoc fa-
ctum est? Quia oderant febrem suam: ⁊ cum
medico concordauerunt: ⁊ simul persequeban-
tur febrez medicus ⁊ egrotus. Cum ergo ⁊ nos
talia dicimus: non odimus nisi febres vestras
immo in nobis ipsis sermo dei febres nostras
odit. cum quo concordare debetis. Nam nos
quid sumus nisi liberandi vobiscum: sanandi
vobiscum. Modo non me intuamini sed ser-
monem dei. Nolite irasci medicamēto vestro
non inueni enim aliud qua transirez. Ueni ad
quintam chordam homo. Qui tango psalteriū
decem chordarum. nonquid pretermissurus
eram quintam. Immo assidue percussurus. In
illa enim video iacere pene totum genus hu-
manum: in illa video plus laborarē. Ipsaz per
cutiēdo quid dico. Nolite mechari post vxores
vestras: qꝛ nō vultis vt mechenꝭ post vos vxo
res vestre. Nolite ire vos quo eas seq nō vul
tis: Sine causa vos excusati conamini quādo
dicitis. Nunquid eo ad vxorem alienaz: ad an
cillam meā eo. Uis vt dicat vxor tua tibi. N

quid eo ad virum alienum?ad seruū meuȝ eo.
Dicis nō est vxor aliena ad quā vado. nūquid
vis dicaꝛ tibi:nō est vir alienꝰ ad queȝ vado.
Absit vt dicat hoc illa. Melius eniȝ dolet te
ꝙ̄ imitetur te. Illa enim casta ⁊ sancta femina
⁊ vere christiana que dolet fornicantem virū:⁊
nō dolet ꝓpter carnē sed ꝓpter charitatē. non
ideo vult vt nō facias:quia ⁊ ipsa non facit:sed
quia tibi nō expedit. nam si ꝓpterea nō facit vt
tu nō facias:si feceris faciet. Si autem deo il
lud debeat si christo illud debeat qđ tu exigis ⁊
ideo reddet quia iubet iste: ⁊ si fornicaꝛ vir ca-
stitatem femina illa deo exhibet. Christus eni
loqꝛ in cordibꝰ bonarū feminarū:loqꝛ intꝰ vbi
nō audit vir:qꝛ nec dignus est si talis est. Loqꝛ
ergo ille interius ⁊ dicit. ⁊ filiam suam cōsolaꝛ
huiusmōi vbis. De iniurijs viri tui torq̄ris:qđ
tibi eni fecit dole: sed ipm noli imitari vt male
facias sed ipē te imitetur in bono. Nam in eo
ꝙ male facit noli eū putare caput tuū: sed time
me deū tuū. Nā si ⁊ in eo ꝙ male facit caput ē:
⁊ secuturū est corpꝰ caput suū eūt ambo per pre-
ceps. Ut aūt nō sequaꝛ malū caput suuȝ teneat
se ad caput ecclesie christū. huic debēs castitatē
suā. huic deferens honorē suū: absens sit vir:p̄
sens sit vir:nō peccat illa: qꝛ nunq̄ȝ est absens
cui debet vt nō peccet. Hec ergo fratres mei fa
cite: vt possitis cōcordare cū aduersario. Nec
amara sunt q̄ dico:aut si amara sunt curāt. Po
tio ista si amaar est accipiaꝛ:qꝛ in piculo sūt vi
scera amara bibaꝛ. Melius est modica amari
tudo in faucibꝰ:ꝙ̄ eternū tormētū in visceribꝰ.
Mutate ergo vos quicunq̄ȝ nō faciebatis hoc
bonū castitatis. Jam facite. Nolite dicere:nō
potest nō fieri. Fedum est fratres mei:turpe est
vt vir dicat nō posse fieri qđ facit femina. Sce
lus est vt vir dicat nō possum. Quod potest fe
mina vir nō potest? Quid eni. illa carnē nō por
tat? prior a serpente decepta est. Caste vxores
vestre ostendunt vobis fieri posse qđ nō vultis
facere:⁊ dicitis fieri nō posse. Sed forte dices
ideo illaȝ facilꝰ facere posse:qꝛ multa illi custo
dia est legis p̄ceptū: diligētia maritalis: terror
etiā legum publicarū:est etiā verecūdie ⁊ pudo
ris illius magnū munimētū. Multe custodie
faciunt feminā castā: virū castū faciat ipa viri
litas. Nam ideo mulieri maior custodia: quia
maior infirmitas. Illa erubescit viro:tu nō eru
bescis christo. Tu liberior quia fortior: quia fa
cile vincis:ideo tibi cōmissus es. Super illaȝ
⁊ diligētia viri:⁊ terror leguȝ:⁊ cōsuetudo moꝝ
⁊ verecūdia maior:⁊ deus super te tantū deꝰ.
Inuenis enim faciles pares viros q̄bus nō ti-
meas erubescere:quia faciunt id multi. Et tan
ta est peruersitas generis hūani: vt aliquando
metuendū sit ne castus erubescat inter impudi
cos. Ideo nō cesso tangere istā quintā chordam
ꝓpter ipam peruersam cōsuetudinē ⁊ labem to
tius vt dixi generis hūani. Si quis inter vos
faciat homicidiū qđ auertat deus:pellere euȝ
vultis de patria:⁊ cōtinuo si fieri potest exclu-
dere. Si quis faciat furtum:odistis illum:nec
videre vultis. Si quis dicat falsuȝ testimoniū
abominamini nec vobis homo videtur. Si q̄s
cōcupiscat alienas res:raptor ⁊ iniustus depu-
tatur. Si quis volutaꝛ cum ancillis suis ama-
tur:blande accipiꝛ cōuertunꝛ vulnera in ioca:
Si quis aūt existat qui dicat se castum:nō face-
re adulteriū:notū autem sit ꝙ non faciat:erube-
scit accedere ad illos nō sui similes:ne insultent
ne irrideant:ne dicant nō esse virū. Ad hoc de
lapsa est hūana peruersitas vt vir habeaꝛ ali
bidine victꝰ:⁊ vir nō habeaꝛ victor libidinis
Triumphātes exultāt ⁊ nō sunt viri: iacent pro
strati ⁊ viri sunt. Si spectares: ille tibi videreꝛ
fortior qui iaceret sub bestia ꝙ̄ qui pimeret be
stiam. Sed qꝛ dissimulatis a pugna interiore ⁊
delectant vos pugne exteriores:ideo nō vultis
pertinere ad canticuȝ nouū:vbi dicitꝛ. Qui do
cet manus meas ad p̄lium:⁊ digitos meos ad
bellum. Est eni bellū qđ secū agit hō dimicās
cōtra ꝯcupiscentias malas:frenās auariciā:eli
dens supbiam:suffocans ambitionē: trucidās
libidinē. Has pugnas facis in occulto:⁊ nō vin
ceris in apto. Ad hoc docenꝛ manus vestre ad
preliū. ⁊ digiti vestri ad bellū. nō est h̄ in specta
culis vestris. In illis spectaculis nō idē est vena
tor qđ cytharista. aliud agit venator. aliud cy-
tharista. In spectaculo dei vnū ē. Tange easdē
decē chordas ⁊ feras occides vtrūq̄ȝ simul fa
cis. Tangis primā chordā q̄ colitꝛ vnus deus
cecidit bestia supstitiōis. Tāgis secūdā q̄ nō ac
cipis nomē dn̄i dei tui in vanū:cecidit bestia er
roris nephādaꝝ heresum q̄ id putauerūt. Tan
gis tertiā chordaȝ vbi ꝓ spe future gētis facis
quicquid facis interficitur crudelior ceteris be
stijs amor seculi huiꝰ. Propter eni amorē secu
li huius laborāt hoīes in oībus negocijs: Tu au
tem in oībꝰ bonis opibꝰ tuis labora. non ꝓpter
amorē seculi huiꝰ:sed ꝓpter requiē sempiternā
quā ꝓmittit deꝰ vide quomodo vtrūq̄ȝ simul
facis ⁊ chordas tangis ⁊ bestias occidiꝛ. id est
⁊ cytharista es ⁊ venator. nō nos delectāt talia
spectacula vbi nō ꝓmeremur oculos editoris
sed oculos redemptoris: Honora patrem tuū
⁊ matrem tuā:tangis quartā chordā vt honorē
parentibꝰ deferas:cecidit bestia ipietatis. Nō
mechaberis:tāgis quintā chordā cecidit bestia

libidinis. Non occides: tangis sextaȝ chordāȝ
cecidit bestia crudelitatis. Non furtum facies
tangis septimam chordam: cecidit bestia rapa
citatis. Nō falsum testimonium dices: tangis
octauam chordam cecidit bestia falsitatis. non
cōcupisces vxorē ꝓximi tui: tangis nonā chor-
dā: cecidit bestia adulterine cogitatiōis. Aliud
enim est nō facere aliquid tale preter vxoreȝ
aliud nō appetere alienā vxoreȝ. Ideo duo pre
cepta sunt. nō mechaberis: ⁊ nō cōcupisces vxo
rem ꝓximi tui. Nō cōcupisces rem ꝓximi tui:
tangis decimā chordam: cecidit bestia cupidi-
tatis. Ita cadētibus omnibꝰ bestijs securus ⁊ in
nocēs in dei dilectiōe ⁊ humana societate ver-
saris: tangēs chordas decē quot bestias occi-
dis. Nā multa capita sūt sub istis capitibꝰ. In
singulis chordis nō singulas bestias: sȝ greges
interficis bestiaꝝ. Sic ergo canticū nouū cum
amore nō cū timore cantabis. Noli dicere tibi
quādo forte aliqd luxurianter vis agere. Uxo-
rem nō habeo. facere possum qđ volo. nō enim
post vxorē meā pecco: Jam nosti preciū tuū: iā
nosti quo accedis: qd maduces: qd bibas: imo
quē māduces: quē bibas. Abstine te a fornica-
tionibus. Ne forte mihi dicas: ad fornicem va
do: ad meretriceȝ ꝑgo: ad ꝓstitutam eo: nec il-
lud p̃ceptum violo qđ dictū est. non mechabe-
ris: quia vxorem nōdum habeo: nec post illaȝ
aliquid facio. nec illud preceptū violo qđ dictū
est non cōcupisces vxorem proximi tui. Qui ad
publicam vado: in qđ preceptū incurro? nō in-
uenimus chordā quā tangamus. nō inuenimꝰ
chordam quo neruo ligemus fugitiuū istum. nō
fugiet habet vnde ligetur: sed amet te. nō eniȝ
ligamentū sed ornamentū in ipsis decē chordis
inuenimus. Decē enī p̃cepta ad duo illa referū
tur: sicuti audiuimꝰ vt diligamꝰ deum ⁊ ꝓximū
⁊ duo illa ad vnū illud. Unū est aūt qđ tibi fieri
nō vis alij ne feceris. ibi ꝯtinentur decem: ibi
cōtinentur duo. Sed dicis: furtum si faciam
id facio quod pati nolo. Si occidam id facio
quod ab altero pati nolo. Si parentibus meis
honorem non deferam quādo volo vt deferat
mihi a filijs: id facio qđ pati nolo. Si sim me-
chus ⁊ aliquid tale moliar: id facio qđ pati no-
lo. Nā si qui interroget dicit nolo vt vxor mea
aliqd tale faciat. Si cōcupisco vxorē ꝓximi mei
nolo qsq̄ꝫ ꝯcupiscat meā: id facio qđ pati nolo.
Cum vero ad meretricē eo: cui facio qđ pati
nolo? qđ grauius est ipsi deo. Intelligat sancti-
tas vestra. etenim qđ fieri tibi nō vis alij ne fe-
ris: ad duo precepta ꝑtinet. Quomodo ꝑtinet
ad duo precepta. si homini nō feceris qđ pati
non vis ab homine? Ad proximi preceptum
pertinet: ad dilectionē proximi: ad septem chor
das. Si autē quod nō vis pati ab homine: ipsi
deo vis facere: quid est hoc non facis alteri qđ
pati nō vis? Carior factus est tibi homo q̄ȝ deꝰ
Ergo quomodo facio inquis ipsi deo. Corrum
pis teipsum. Et vnde iniuriam facio deo: q̄r
corrumpo meipsum? Unde tibi facit iniuriam
qui voluerit forte lapidare tuā tabulam pictā
in qua tabula imago tua est in domo tua inani-
ter posita ab vanum honorem tuū: nec sentiēs
nec loquens nec videns. Si quis illam lapi-
det nōne in te facit contumeliam? Cum vero
imaginem dei quod es tu corrumpis in te per
fornicationes ⁊ per diffluentias libidinis: at-
tendis quia ad nullius vxorem accessisti: attē-
dis quia post vxorem tuam nihil fecisti: quia
vxoreȝ nō habes: ⁊ nō attēdis per libidines il
licitas fornicationis cuius imaginem violasti.
Postremo deus qui scit quid tibi vtile sit: qui
p̃e nō sic seruuos suos gubernat ad vtilitatē il
lorū nō ad suam. Nō eniȝ indiget seruis quasi
ad adiutorium: sed tu indiges domini auxilio.
Ipse ergo dominus qui scit quid tibi sit vtile:
vxorē concessit nihil amplius: hoc iussit: hoc p̃-
cepit: ne per illicitas voluptates corruat tēpluȝ
eius qđ esse cepisti. Nūqd hoc ego dico? Apo-
stolum audire. nescitis quia tēplum dei estis: ⁊
spiritus dei habitat in vobis? Si quis tēplum
dei corruperit: corrumpet illuȝ deus. Uidetis
quomodo minatur? non vis corrumpi domuȝ
tuam: quare corrumpis domū dei. Certe nō fa
cis alicui qđ pati nō vis? Nō est ergo qua eua-
datur. Tenetur ille qui se teneri non putabat.
Omnia eniȝ peccata hominū: aut ad corrupte
lam ꝑtinent flagitiorum: aut ad facinora nocē-
di. Quia deo noceri nō potest in facinoribus: in
flagitijs eum offēdis: in corruptelis illuȝ offen
dis: in te illi facis iniuriam. Facis enim iniuriā
gratie ipsius: domo ipsius. Seruuȝ si haberes
velles vt seruiret tibi seruꝰ tuus. Serui tu me
liori domino deo. Seruuȝ tuū nō tu fecisti: ⁊ te
⁊ seruum tuum ille fecit. Uis vt tibi seruiat cū
quo factus es: ⁊ nō vis seruire ei a quo factus
es. Ergo cū vis vt seruiat tibi seruus tuus hō
⁊ tu non vis seruire domino deo: facis deo qđ
tu pati nō vis. Ergo illud vnū p̃ceptum ꝯtinet
duo. illa duo ꝯtinent decem: illa decem ꝯtinēt
omnia. Cantate ergo in psalterio decē chorda
rum canticū nouū. Ut autem cantetis canticuȝ
nouū: estote homīes noui. Diligite iusticiaȝ hȝ
pulcritudinē suam. Ideo nō vultis illā videre
quia aliud amatis. Nam si aliud nō amaretis
eam vtiq̄ȝ videretis. Quare illam videtis q̄n
illam exigitis: illam exigis q̄re laudas fidē q̄n
illam exigis de seruo tuo? Quā pulcra res est fi-
des: sed tunc pulcra est q̄n de seruo exigit: tunc

videtur quando ab altero expetitur: quando de
te exigitur non videtur. Aurum vides: fidem
non vides? Sicut lucet aurum ad oculos cor-
poris: sic lucet fides ad oculos cordis. Aperis
ad illam oculos cordis: quãdo vis vt exhibeat
illam tibi seruus tuus. Si tibi illam exhibue-
rit laudas seruum tuum: ꝛ predicas eum: ꝛ di
cis. Preclarũ seruum habeo: magnum seruuz
habeo: fidelem seruum habeo. Quod laudas
in seruo non exhibes domino: ꝛ eo sceleratius
quia vis vt meliorem tu habeas seruum ꝙ̃ te
deus. Jubet deus seruo tuo vt bonus sit erga
te: quomodo iubet vxori tue: vt ꝛ si tu mecha-
beris nõ mechetur. Sic iubet seruo tuo vt ꝛ si
tu non seruis deo: seruiat tibi Sed hoc totuz vi
de: vt ad monitionem tuaz valeat: non ad per
nicem tuam. Eteniz seruus ille qͥ tibi seruit in
digno digne id est ꝙ indigno tibi bene seruit:
ꝛ fideliter seruit: ꝛ pure te diligit: deo debet: nõ
tibi. Justum est ergo ꝛ tu attendas: quia sub do
mino es ad quem ꝛ ille attendit vt seruiat tibi
Jmple ergo quod dictum est. quod tibi fieri nõ
vis: alij ne feceris. Sed ipsum alij cum dicis
vtrunqꝫ attende ꝛ proximum ꝛ deum. Canta
in psalterio decem chordarum: canta canticum
nouum: concorda cum sermone dei: cum est te-
cum in via: Concorda cum aduersario tuo cito
ne cum discordia venias ante iudicem. Si fa
cis quod audis cõcordasti cum eo. si autem nõ
facis rixaris cum eo ꝛ nondum cõposuisti quo-
usqꝫ facias. Ut autem concordetis abstinente
vos a detestabilibus corruptelis: ꝛ a detesta-
bilibus inquisitionibus a mathematicis: ab aru
spicibus: a sortilegis: ab auguribꝰ: a sacrilegijs
abstinete vos ꝙ̃tũ potestis a nugatorijs specta
culis. Si que delectationes seculi subrepũt in
anima: exercete vos in misericordia: exercete
vos in elemosynis: in ieiunijs in orationibus.
His eni purgantur quotidiana peccata: que nõ
possunt nisi subripere in animam propter fra-
gilitatem humanam. Noli illa cõtemnere quia
minora sunt: sed time quia plura sunt. Attendi
te fratres mei minuta sunt: non sunt magna.
Non est bestia quasi leo: vt vno morsu guttur
frangat: sed bestie plerunqꝫ minute multe ne-
cant. Si proijciatur quisqꝫ in locum pulicibus
plenum: nũquid nõ moritur ibi? Non sunt qui
dem maiores: sed infirma est natura humana:
que etiam minutissimis bestijs interimi potest
Sic ꝛ modica peccata attenditis quia modica
sunt: cauete quia plura sunt. Quã minutissima
sunt grana arene. Si arene ampliꝰ in naui mit-
tatur: mergit illam vt pereat. Quã minute sũt
gutte pluuie. Nõne flumina implent ꝛ domos
deijciunt. Ergo ista nolite cõtemnere. Sed di
cturi estis. Et quis potest sine istis? Ne hoc di
ceres que habere nemo potest. deꝰ misericors
videns nostram fragilitatem posuit contra re
media. Que sunt remedia? elemosynaruz: ieiu
niorum ꝛ orationum. ipsa sunt tria. Ut autem
verum dicas in oratione perfecte implende
sunt elemosyne. Que sunt perfecte elemosyne?
Ut ex quo tibi abundat des ei qui non habet:
ꝛ quo te ledit aliquis ignoscas illi. Sed ne pu-
tetis fratres quia facienda sunt quotidie adul-
teria: ꝛ elemosynis quotidianis mũdanda sũt
Ad illa celera maiora nõ sufficiunt quotidiane
elemosyne vt ea mundẽt. Aliud est vbi mutes
vitam: aliud est vbi toleres vitam. Jlla mutan
da est. Si mechus eras: noli esse mechus. Si
fornicator eras: noli fornicari. Si homicida:
noli homicida esse. Si ibas ad mathematicuz
ꝛ ad ceteras pestes sacrilegas: iam desine. Ar-
bitraris hec nisi fieri desinant quotidianis ele
mosynis posse mundari? Jlla dico quotidiana
peccata: que aut per linguam facile cõmittunt
vt est verbum durum: aut cum labitur aliquis
in risum immoderatum: aut in huiusmodi nu-
gas quotidianas. Jn ipsis concessis peccata
sunt. Cum ipsa vxore si exceditur cõcumbendi
modus procreandis liberis debitus: iam pecca
tuz est. Ad hoc enim ducitur: vxor id etiam ta
bule indicant vbi scribitur liberorum procreã
dorum causa. Quando tu vti vxore amplius ꝙ̃
necessitas procreandorum liberorum cogit vo
lueris: iam peccatum est. Et ipsa talia peccata
quotidiane elemosyne mundant. Jn ipsis ali-
mentis que vtiqꝫ concessa sunt. si forte excedis
modum ꝛ amplius accipis ꝙ̃ necesse est pec-
cas. Quotidiana sunt ista que dico: sed tamen
peccata sunt ꝛ nõ leuia quia plura. Quia vero
quotidiana ꝛ plurima: timenda est ruina multi
tudinis: ꝛ si non magnitudinis. Talia peccata
dimittimus fratres quotidianis elemosynis
posse mũdari. Sed facite elemosynas ꝛ noli
te cessare. Attendite vitam vestram quotidi-
anam ipsis peccatis scaturiẽtem minutis ipis
dico. Et cum facis elemosynaz non superbe fa
cias: nec sic ores quẽadmodum ille phariseus.
Sed tamẽ quid ibi dixit. Jeiuno bis in sabba
to: decimas do omnium quecunqꝫ possideo: ꝛ
nõdum fusus erat sanguis domini. Tantum ꝓ
nobis precium accepimus ꝛ saltim nec tantuz
erogamus ꝙ̃tum phariseus. Et habes alio lo
co aperte dicentẽ dominũ. Nisi abũdauerit iu-
sticia vestra plus ꝙ̃ scribaꝝ ꝛ phariseoꝝ: nõ in
trabitis in regnũ celoꝝ. Ergo illi dãt decimas
tu si centesimã dederis aliquid magnũ te fecisse

gloriaris. Attendis enim quid alius non faci-
at: non quid te iubeat facere deus. Metiris
te de comparatione peioris: nō de iussione me-
lioris. Non quia ille nihil facit: ideo tu magnū
aliquid facis: sed quia gaudetur ad quedā mi-
nima opera vestra: quia tanta est sterilitas ve
stra ut ad modica gaudeatur. Quasi securi vo-
bis blandimini de minimis elemosynarū gra
nis: ⁊ aceruos obliniscimini peccatorum. Pro
tulisti forte nescio quid paruum: quod alius aut
non habuit: aut non protulit cum haberet. No
li attendere post te quis non faciat: sed quid te
iubeat deus facere. Postremo quare in istis
affectionibus secularibus non vobis sufficiūt
quos precessistis: sed vultis esse diuites: equa-
les ditioribus vobis? Non attenditis quantos
pauperiores transcenditis? Uincere vultis di-
tiores. Sed in elemosynis habetur modus.
Hic dicitur: iam quousq̧ facio? ⁊ illic non dici-
tur: quantis diuitibus ditior sum? Non atten-
duntur egestates innumerabilium mendico-
rum. Non respiciuntur posteriores multitudi-
nes pauperum. Sed paucitas precedentium di
uitum ante oculos ponitur. Cur in opere bono
non attenditur ille zacheus: qui dimidium re-
rum suarum dedit pauperibus? Sed optare co
gimur vt attendatur saltim ille phariseus qui
omnium que possidebat decimas dabat. Noli
parcere thesauris caducis: thesauris vanis. No
li sub imagine pietatis augere pecuniam. Filijs
meis seruo. Magna excusatio: filijs meis ser-
uo. Uideamus. Seruat tibi pater tuus. seruas
tu filijs tuis. filij tui filijs suis: ⁊ sic per omnes
⁊ nullus facturus est precepta dei. Quare non
illi potiꝰ impēdis oīa qui te fecit ex nihilo? Qui
te fecit: ipse te pascit. Ex his q̄ fecit ipse: pascit ⁊
filios tuos. Neq̧ enī meliꝰ cōmittis filio tuo pa
trimoniū tuū q̄ȝ creatori tuo. Et mentiunt̄ qui
dicūt hoīes: mala est auaritia. Palliare se volūt
noīe pietatis ⁊ dealbare: vt q̄si ꝓpter filios vi-
deātur seruare hoīes: qd̄ ꝓpter auaritiā seruāt.
Nā vt noueritis q̄ sic plerunq̧ ꝯtingit. Dicit̄
de quodā. Quare nō facit elemosynā? q̄ seruat
filijs suis. Cōtingit vt amittat vnū. Si ꝓpter fi
lios seruabat: mittat post illū partē suā. Quare il
lā tenet in saculo: ⁊ illuȝ relinqt ab aīo. Redde
illi qd̄ suū est: redde qd̄ illi seruabas. Mortuꝰ ē
inqt: sȝ p̄cessit ad deū: ps ipsiꝰ debet̄ pauperibꝰ
Illi debet̄ ad quē p̄rexit. xp̄o debet̄: ad ip̄m enī
p̄rexit: ⁊ ille dixit. Qui vni ex minimis istis fecit
mihi fecit. Et q vni ex minimis istis nō fecit:
mihi nō fecit. Sed qd dicis? Seruo fratribus
ipsius. Si viueret ille: non erat cum suis fratri
bus diuisurus? O fides mortua: mortuꝰ ē enī fi-

lius tuꝰ. Quicq̄d dicas mortuo debes qd̄ viuo
seruabas. Mortuus ē filius meꝰ: sed tn̄ partē
filij mei seruo fratribꝰ ipsius. Si credis quia
mortuꝰ est: si ꝓ illo christus mortuꝰ non est: mor
tuꝰ est ipse. Si autē in te fides est: viuit filiꝰ tuꝰ.
Uiuit prorsus nō decessit sed p̄cessit. Qua frōte
vēturus es ad filiū tuum q precessit: cui p̄cedēti
non mittis partē suā in celū? An nō pōt mitti in
celum? Potest prorsus. Audi ip̄m dn̄m dicētem.
Thesaurisate vobis thesauros in celo. Si ergo
ille thesaurus melius ē custoditꝰ in celo: nūqd
tunc mittēdus ē filio qui si missus fuerit non pe
ribit? Tenebit̄ hic vbi pōt perire: nō mittit̄ il-
luc vbi christus est custos. Certe ea que hic te
nes ⁊ non vis mittere post filium tuum: qui-
bus commendas actoribus tuis commendas
illius partem qui precessit: ⁊ christo non com-
mendas ad quem precessit? An idoneus est
tibi procurator tuus: minus idoneus chri-
stus? Uidetis fratres quia mendacium ē quod
dicunt homines. Filijs meis seruo. Menda-
cium est fratres mei: mendacium est: Auari
sunt homines: vel si certe cogantur confiteri
quod nolunt: cum erubescunt tacere quod sunt:
fundāt vomāt in cōfessiōe quod portant. Pe-
ctus premitur crapula iniquitatis: euomat eā
confessio: sed non canino more redeatur ad vo
mitum. Estote christiani. Ualde parum est vo
cari christianus. Quanta donatis venatori-
bus: quanta turpibus personis: donatis eis
qui vos occidunt. Per ipsas enim exhibitio-
nes voluptatum interficiunt animas vestras
⁊ insanitis quis plus donet. Si insaniretis qui
plus seruet nō essetis ferendi: quis plus seruet
insanire auaricie est: qd plus donet insanire ꝓ-
fusionis est. Nec auarum te deus nec ꝓfusum
vult: collocare te vult que habes: non ꝓijcere:
Certatis quis vincat in peius: non datis ope-
ram quis sit melior: atq̧ vtinam non daretis:
quis sit peior. Et dicitis christiani sumus ad
fauorem populi proijcitis res vestras. Ecce nō
iubet christus. Rogat christus: eget christus.
Esuriui dicit christus: ⁊ non dedistis mihi mā
ducare. egere voluit propter te: vt haberes
vbi seminares que dedit vt meteres vitam
eternam. Nolite pigri esse: ⁊ male securi: mores
emendate: peccata redimite: ⁊ cum hec feceri
tis: deo gratias agite a quo accepistis bene vi
uere. Et sic ei gratias agite vt non insultetis
his qui nondum bene viuunt. Sed eos ipsos
moribus vestris hortemini. Hec faciēdo ha-
betis perfectam q̄ȝtum in hac vita potest insti
ciam. Conuersantes in bonis operibus: in ora
tionibus: in ieiunijs: ⁊ in elemosynis propter

minuta peccata: et abstinendo vos ab illis magnis peccatis concordatis cum aduersario: et securi dicitis in oratione. Dimitte nobis debita nostra: sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Habetis enim quod quotidie vobis dimittatur: qui habetis quod quotidie dimittatis. Sic ambulando secure in via non timebis latrocinia diaboli: quia christus viam et stratam magnam seipsum fecit: perducit ad patriam. Omnis ibi securitas: omnis quies: vbi et ipsa misericordie opera cessabunt: quia nulla ibi erit indigentia miserorum. Erit ergo illud sabbatum sabbatorum: vt quod hic desideramus ibi inueniamus. Amen.

Explicit liber beati augustini de decem chordis.

Sermo sancti Augustini de ebrietate.

Frequenter charitatem vestram fratres charissimi paterna pietate admonui: vt ebrietatis malum tanquam inferni foueam vitare deberetis. Sed ipsi infelices ebriosi: quando se nimio vino ingurgitant irrident et vituperant eos qui rationabiliter tantum quod sufficit bibere volunt: dicentes eis. Erubescite et verecundum sit vobis: quia non potestis bibere quantum nos. Dicunt enim eos non esse viros. Et videte miseriam ebriosorum. Se dicunt viros qui inhonesti in ebrietatis cloaca iacent: et illos dicunt non esse viros: qui honesti et sobrij stant. Nemo dicat fratres charissimi quod in istis temporibus martyres non sint. Quotidie martyres sunt. Martyr enim testis interpretatur. Quicunque ergo pro veritate testimonium dederit: et omnes causas cum iusticia iudicauerit: quicquid pro testimonio veritatis vel iusticie protulerit totum ei dominus pro martyrio computabit. Et si ille qui ebrietati resistit: si cum dei adiutorio perseuerare voluerit: et pro ipsa re aliquas pertulerit tribulationes: omnia ei dominus ad martyrij gloriam computabit. Velim nunc scire fratres charissimi: quicunque dominus plures seruos habet si vel vnum ex illis velit fieri ebriosum: et deus habeat ebriosum? Ideo enim fratres tanta infelicitate se inebriant homines: quia putant ebrietatem aut paruum aut nullum esse peccatum. Sed pro ista ignorantia maxime sacerdotes in die iudicij reddituri sunt rationem: si commissis sibi populis quam vel quanta mala de ebrietate nascuntur assidue noluerint predicare. Qui autem credit paruum esse peccatum: si se non emendauerit: et pro ipsa ebrietate penitentiam non egerit cum adulteris et homicidis eterna illum pena sine remedio cru-

ciabit secundum illud quod ipsi bene nostis beatum apostolum predicasse. Neque inquit fornicarij: neque idolis seruientes: neque molles: neque masculorum concubitores: neque auari: neque adulteri: neque ebriosi regnum dei possidebunt. Videte ebriosos cum predictis vicijs iungi. Et ideo diffiniat et deliberet: vnusquisque apud se ebrietatem graue esse peccatum: et tunc aut nunquam: aut difficile eum ebrietas poterit superare: cum enim non solum in futuro seculo propter ebrietatem torquendi sint homines: sed in presenti per ipsam ebrietatem multis frequenter infirmitatibus fatigantur: et hoc quidem non solum laicis sed etiam clericis: quod peius est. Multi sunt et maioris ordinis clerici: qui cum alijs sobrietatis bonum deberent iugiter predicare: non solum hoc non faciunt: sed etiam se et alios inebriare non erubescunt nec metuunt. Sed agnoscant et doleant quicunque tales sunt. Et qui nolunt se emendare et pro se et pro alijs necesse est eterna supplicia sustinere. Illud vero quale est: quod iam transacto conuiuio et completa siti: cum amplius bibere non possunt nec debeant: tunc quasi nouelli et quasi ipsa hora superueniat diuersis nominibus incipiunt bibere: non solum viuorum hominum: sed et angelorum et reliquorum antiquorum sanctorum: estimantes quod maximum illis honorem impendant: si se in illorum nominibus nimia ebrietate sepeliant: ignorantes quod nullus tam grauem iniuriam sanctis angelis et sanctis hominibus agnoscitur irrogare quam illi qui in eorum nominibus bibendo per ebrietatem suas animas probantur occidere. Sunt enim aliqui qui sola hac de causa aliqua salsa cibaria sibi ordinant fieri: vt per ipsam salsitudinem nimia se possint ebrietate obruere. Hoc enim quidem si pagani ignoranter faciunt: nec mirandum est: nec nimis dolendum: quia et in deo spem non habent: et antiquam parentum suorum consuetudinem seruant. Christiani vero quos deus de tenebris eduxit ad lucem: de morte vocauit ad vitam: quibus omnes scripture clamant ebrietatem fugere: sobrietatem diligere: quare turpissimas illorum ebrietates imitantur: de quorum perfidia liberari per dei gratiam meruerunt? Et ideo rogo et per tremendum diem iudicij vos adiuro: vt quantum potestis: ebrietatis malum auxiliante domino fugiatis: et iam vobis incipiat verecundum esse: quod hucusque gentibus et paganis in ebrietatis turpitudine vos voluistis similes exhibere. Et ideo quia deo propicio illis dissimiles estis in fide: similes esse in ebrietate non debetis. Que etiam si reliqua peccata christiani non admittant: sola ea si frequens fuerit ebrietas: et emendatio ac penitentia non subueniat: in inferno precipitat: secundum id quod iam dictum est: neque ebriosi regnum dei possidebunt Sed dicet aliquis. Ego regnum dei nolo: eternam tamen requiem desidero. Nemo se decipiat fra-

tres. Duo. n. loca sunt: ⁊ tertius nō est visus. Qui cū xp̄o regnare n̄ meruit: cū diabolo absq; vlla dubitatione peribit. Ego fratres charissimi: dum hec humiliter ⁊ cū grandi charitate ꝑ sollicitudine paterna cōmoneo: apud deū absoluo ꝯscientiam meam. Qui vero me libenter audire: ⁊ fideliter qđ ei predictum est implere voluerit: habebit premium eternum: qui autē contempserit: timeat ne eternum necesse sit sine vllo fine sustinere supplicium.

¶ Explicit sermo scti Augustini de ebrietate.

¶ Incipit tractatus sancti Augustini de vnitate huius seculi

IN hac vita positi fratres ita agite: vt cū hinc migraueritis: ⁊ caro vestra a vermibus ceperit deuorari in sepulchro: aīa ornata bonis operibus cū sanctis omnibus letet̄ in celis. Retrahat vos a malis operibus vel peccatis: interitꝰ eorū quos ꝑmisistis. Attēdite calamitates: considerate diuitū sepulchra: quid eorū qui añ pauca tēpora vobiscū erant: quid sunt: vel quid fuerunt: vel quid eis diuitie ⁊ cupiditas seculi profuerint. Ecce nihil ex eis nisi soli cineres remanserunt: qui si modo loqui possent hec vobis dicerēt. Ut quid infelices tm̄ pro seculi vanitate discurritis? Ut quid vos criminibus ⁊ vitijs repletis? Cōsiderate ossa nostra: ⁊ vel sic vobis horreat cupiditas ⁊ miseria vr̄a. Qđ vos estis nos fuimus. ⁊ qđ nos sumus vos eritis. Itaq; sāia fratres charissimi solicita ꝯsideratione pēsate: ⁊ hec ꝯsiderātes expauescite: diē mortis ante oculos sp̄ ponite: ad emēdationē quātū potestis festinate. Nolite negligere q̄ vos pius deꝰ peccantes sustineat: q2 q̄to diutius expectat vt emēdetis: tāto grauius iudicabit si neglexeritis. Si forte putatis q2 finis mundi tardius veniat vel suū vnusquisq; ꝯsideret finē. Ecce dū libēter ac iocundissime morat̄ homo in mundo: multaq; in lōga tēpora disponit agēda: repente rapit̄ in morte: ⁊ ex improuiso aufert̄ a corpore. Sz ille est beatus: qui semꝑ illā habuerit añ oculos: ⁊ festinauerit in illa hora mortis paratꝰ inueniri. Qđ si vultis scire charissimi q̄ magmetu magnisq; doloribus aīa separat̄ a corꝑe diligenter aduertite. Ueniūt. n. angeli assumere eā vt perducāt illā ante tribunal iudicis metuēdi: ⁊ tūc illa memorās opera sua mala ⁊ peruersa que die noctuq; gessit: cōtremescit: ⁊ q̄rit ea fugere: induciasq; petere dicēs: Date mihi vel vnius hore spaciū. Tūc quasi loq̄ntia simꝉ opa eius dicēt. Tu nos egisti: opa tua sumus: nō te deseremus: sz tecū sp̄ erimus tecūq; ꝑgemus ad iudiciū. Hec quidē peccatoris aīa agit: q̄ cū horrendo timore separat̄ a corpore ⁊ ꝑgit plena peccatis ⁊ ingēti cōfusione. Justi vero anima cū separat̄ a corpore: nō timet: nec expauescit: sz magis cū magno gaudio egredit̄: ⁊ cū exultatione ꝑgit ad deū deducētibus se sanctis angelis. Illā horā fratres modo timete: vt nō tūc timeatis. Illā nūc ꝑcauete: vt tunc securi eē possitis. Memētote iugiter q̄ in medio laqueorū diaboli ambulatis: ⁊ ideo semꝑ parati estote: vt quando domini preceptum fuerit missum: liberi ab omni labe peccati ad requiem transire possitis. Non arbitremini vos in hoc mundo diu māsuros: q2 nimirū prouenit: vt post dominicū missum p̄ceptū: nec vnius hore momentū cōcedatur in hac vita cōsistere. Cauete igitur ne in exitu vestro tristiciā faciatis angelis: ⁊ gaudium inimicis. Scitote vero q̄ cū aīa a corpore euellit̄: statī aut in paradiso pro meritis bonis collocat̄: aut certe pro peccatis in inferni tartara precipitat̄. Eligite modo qđ vultis: ⁊ hoc iam in vita vestra disponite: aut perpetualiter gaudere cum sanctis: aut sine fine cruciari cum impijs. Itaq; fratres saltem pene vos terreant: si premia non inuitant: ⁊ presens seculum si despicere non valetis: saltem cū iusticia possidete. Qui in adolescentia errauit: saltē iam in senectute resipiscat: ⁊ mala que peccando cōmisit: penitēdo iam expurget. Ecce paulatim deficit mundus: ⁊ cuncta que vidētur velociter tanq̄ nebula: aut tanq̄ vespertina vmbra transcurrunt. Ecce qđ olim ꝑ zenunciabatur: presenti iam tēpore perspicue cernit̄. Subtrahuntur vt ipsi videtis omnia bona: ⁊ crescunt quotidie mala. Nolite ergo fratres iā mundum diligere: quē tanta cernitis cū velocitate transire. Nolite in eius amore anchorā cordis iam figere: quem sic ad finem cōspicitis declinare: presertim cum apostolus clamet: q̄ amicitia huius mundi inimica sit deo. Si enī ipse mundus nos diligeret: diligēdus vtiq; nō esset: quanto magis nunc dum ipse nos odire probatur: quos tātis malis insequitur a nobis omnino spernendus atq; fugiendus est? Uitā ergo eternam ex omnibus precordijs vestris amate: quam nunq̄ in secula veniatis. Illuc festinate vbi semper viuatis: ⁊ vbi iam mori nū q̄ timeatis. Si enim sic amatis istam vitam miseram fluidamq;: vbi cum tanto labore viuitis: ⁊ vbi vix currendo: satagendo: sudando: suspirando necessarijs corporis satisfacitis: q̄to magis amare debetis eternam vitam: vbi

nullum laborem sustinebitis: vbi semper sum-
ma securitas: summa felicitas: summa liber-
tas: felix beatitudo: vbi etiam implebitur il-
lud quod dominus in euangelio dicit. Erũt ho
mines similes angelis. Et illud. Fulgebunt iu-
sti sicut sol in regno patris mei. Qualis puta-
tis tunc erit splendor animarum: quando solis
claritatem habebit lux corporum. Ibi iaz non
erit vlla tristicia: nullus ibi labor: nullus dolor
nullus timor: nulla mors: sed perpetua semper
sanitas perseuerat: nulla ibi consurgit malicia:
nulla carnis miseria: nulla egritudo: nulla om-
nino necessitas. Non erit ibi fames: non sitis:
non frigus: non estus: non lassitudo ieiunij: nec
vlla tentatio inimici: non peccandi voluntas:
nec delinquendi possibilitas: sed totum leticia:
totum exultatio possidebit: homines qꝫ sociati
angelis: sine vlla carnis infirmitate vernabũt
Erit ibi iocunditas infinita: beatitudo sempi-
terna: quaz qui semel adipiscitur semper tenet
Nihil hoc loco magnificentius: nihil gloriosiꝰ:
nihil clarius: nihil pulchrius: nihil verius: ni-
hil illa bonitate sincerius: nihil illa abundantia
copiosius. Ibi iam non formidabitur fortissi-
mus hostis: qui cupit iugiter animas iugulare:
nec facies omnino turbulenta tortoris. Non
incutiet timorem barbaroruz immanitas: nec
vlla vlterius timebitur aduersitas. Nemo in
illo loco glorioso indiget vestimento: non est il
lic frigus: non estꝰ nec vlla aeris inequalitas.
Nullus ibi esurit: nullus tristatur: nullus est ibi
peregrinus: sed omnes qui illuc venire merue
runt securi in propria patria viuent. Non vl-
tra aduersabitur caro spiritui: sed cum angelis
inenarrabilia sempiterna a christo premia tri
buentur: ⁊ ꝙ oculus non vidit: sicut dicit apo-
stolus: nec auris audiuit: nec in cor hominis
ascendit: que preparauit deus diligentibus se.
Ecce qualem beatitudinez perditurus erit: qui
modo se: dum licet: emendare noluerit. Iccirco
nos frates domino auxiliante dedignemur vl
tra seruire peccato: quibus tanta beatitudo pre
paratur in celo. Dum ergo tempus est: festine-
mus propitium nobis habere dominum: de-
spiciamus que terrena sunt: vt adipiscamur ce
lestia: cogitemus peregrinos nos esse in hoc se
culo vt liberius festinemus ad celos. Veloci
ter enim transeunt: ⁊ cito tanquam vmbra pe-
reunt cuncta que hic videntur. Perpendamꝰ
charissimi fratres: quales erimus in die iudi-
cij: dei ⁊ angelorum eius conspectui presentan-
di: quando opera nostra erunt nobis ante ocu-
los nostros nobis ponenda. Qualis erit tunc
ista confusio: cui contigerit pro peccatis suis in
conspectu dei omniumqꝫ hominum ⁊ angelo-
rum erubescere: qui hic nec vnum quidem ho
minem se peccantez vult nunc inspicere. Quis
pauor erit deum iratum videre: quem placa-
tum non valet vniuersitas comprehendere.
Illum ergo diem semper timeamus: quez mo
do preuidere nullatenus possumus. Illum di-
em iugiter pauescamus: vel sic actus nostros re
nocemus. Consideremus quis terror in die il
lo erit: cum dominus de celis ad iudicandum
seculum venerit. Qui metus erit deum vide-
re: ad cuius aduentum vniuersa elementa qua
tiuntur: ⁊ celum cum terra contremiscet: virtu-
tesqꝫ celorum commouebuntur. Tunc nimiruz
precinentibus angelorum tubis: omnes gen-
tes quecunqꝫ sub celo fuerint: ⁊ omnis homo
tam viri ꝙꝫ femine: in eo sexu vnusquisqꝫ quo
natus fuerit in mundo: boni ⁊ mali: sancti ⁊ pec
catores: vel quicunqꝫ ab initio nati ⁊ mortui fue
rint: siue a bestijs deuorati: siue ab igne cõsum-
pti: siue etiam ab aquis absorpti: omnes simul
in momento temporis: in ictu oculi resurgent
in ipsis sine dubio corporibus: atqꝫ in ipsa car
ne: quam hic habuerunt. s. in virum perfectum
in mensuraz etatis plenitudinis christi: in qua
⁊ ipse dominus resurrexit a mortis. Et omnes
ante iudicium christi venient: pariterqꝫ euz ele-
cti ⁊ reprobi oculis suis videbunt: sicut ⁊ ipse
dominus in euangelio dicit. Tunc videbunt fi
lium hominis venientem in nubibus celi: cum
virtute magna ⁊ maiestate: constipatum agmi
nibus angelorum: ⁊ congregabuntur ante eum
omnes tribus terre: ⁊ separabit eos ab inuicez
sicut pastor segregat oues ab hedis: ⁊ statuet qui
dem iustos a dextris: impios autem a sinistris
tunc dicet ad eos qui a dextris erunt. Venite be
nedicti patris mei: possidete paratum vobis re
gnum a constitutione mundi. Esuriui enim ⁊
dedistis mihi manducare: sitiui ⁊ dedistis mi-
hi potum: ⁊ cetera que audistis in euangelio.
Tunc omnibus aspicientibus ostendet liuores
fixurasqꝫ clauorum: in ipso sine dubio corpore:
quod pro nostris peccatis vulneratum est: ⁊
ita peccatores compellans dicet. Ego te ho-
mo de terre limo manibus meis formaui: ⁊ in
paradisum meum quem non merebaris collo
caui. Sed tu me meaqꝫ iussa contemnens de-
ceptorem sequi maluisti: vnde ⁊ iusta pena dam
natus: inferni supplicijs deputatus eras. Po-
stea misertus tui carnem assumpsi in terris: in-
ter peccatores habitaui: contumelias ⁊ verbe
ra pro te sustinui. Ut te eriperem: colaphos et
sputa suscepi. Ut tibi dulcedinem paradisi red
derem: acetum cum felle bibi. Propter te ve
pribus coronatus: cruci affixus: lancea vulne-
ratus sum: propter te mortuus: in sepulchro po

situs sum: ad inferna descendi: vt te ad paradi-
sum reducerem. Tartara adij: vt in celo regna
res. Agnosce ergo impietas humana: que pro
te pertuli. Ecce liuores quos pro te suscepi.
Ecce clauorū foramina: quibus affixus in cru
ce pependi. Suscepi dolores tuos: vt te sanarē
Suscepi penam vt tibi gloriam darem. Susce
pi mortem: vt tu haberes vitam immortalem.
Conditus iacui in sepulchro: vt tu regnares in
celo. Hec omnia pro vobis sustinui: ampliora
horum quid vobis debui facere ⁊ non feci? Di
cite mihi nunc: vel ostendite quid passi estis ꝓ
pter me dominatorem vestrum? vel quid boni
egistis pro vobis? Ego cum essem inuisibilis
⁊ impassibilis: propter vos dignatus sum spō
te pati: propter vos incarnatus sum: cum es-
sem diues: propter vos egenus factus sum.
Sed vos humilitatem meam: ⁊ precepta mea
semper renuentes: seductorem magis q̃ me se
cuti estis. Ecce modo nō potest iusticia mea ali
ud iudicare: nisi quod mererentur opera vestra
Ergo quod ipsi elegistis: tenete. Contempsistis
lucem possidete tenebras. Amastis mortem:
ite in perditionem. Secuti estis diabolum. ite
cum illo in ignem eternū. Quis putas tunc erit
meror? qui luctus? que tristicia? que angustia?
cum hec fuerit aduersus impios prolata sentē
tia. Tunc erit malis dura separatio a dulcedi-
ne consortij sanctorum. Et tunc impij traditi ī
potestatem demonum: ibunt in ipsis corporib⁹
suis cum diabolo in supplicium eternum: ⁊ per
manebunt semper sine fine in luctu ⁊ gemitu.
Procul quippe exulati a beata paradisi patria
cruciabuntur in gehenna perpetua: nunquam
lucem visuri: nunquam refrigerium adepturi:
sed per milia milium annorum in inferno cru-
ciandi: nec inde in secula liberandi: vbi nec qui
torquet aliquando fatigatur: nec qui torquetur
aliquando morietur. Sic enim ibi ignis consu
mit: vt semper reseruet: sic tormenta aguntur:
vt semper renouentur. Juxta qualitatem vero
culpe: penam vnusquisq̧ sustinebit gehenne: ⁊
similis culpe rei: suis similibus iunguntur cruci-
andi. Non ibi audietur aliud nisi fletus ⁊ plan-
ctus: atq̧ stridores dentium: non ibi erit aliud
consolamentum nisi flamme ⁊ terrores pena-
rum. Ardebuntq̧ miseri in igne eterno: sem-
per in secula seculorum. Justi autem ibunt in vi
tam eternam: in ipsa sine dubio carne: quā hic
habuerunt: ⁊ sociabuntur angelis sctis in gloria
sempiterna: nunquam iam vlterius morituri:
nunquam corruptionem visuri: sed semper le
ti ac dulcedine christi iugiter saciati. Fulgebunt
sicut sol ī gloria ⁊ claritate quam preparauit de
us diligentibus se. Et erit tunc q̃nto quis am
plius alio hic obediens deo fuit: tanto ampli-
orem illic mercedem accipiet. Quantoq̧ hic
amplius quis deum amauit: tanto propitius
eum videbit. Benedicamus igitur dominum
deum nostrum fratres: qui ad leticiam spiritu
alem congregauit nos: simus in humilitate cor
dis semper: ⁊ gaudium nostrum penes ipsum
sit. Non igitur de prosperitate aliqua huius se
culi inflemur: sed nouerimus felicitatem no-
stram non esse: nisi cum ista transierint. Modo
gaudium nostrum fratres in spe futura sit: totū
desideriū vita eterna sit. omnia suspiria no-
stra christo anhelent: ille vnus pulcherrimus
qui fedos dilexit vt pulchros faceret: deside-
retur: ad illum vnum curratur: illi ingemiscatur: ⁊
dicant semper magnificetur dominus qui vo-
lunt pacem serui eius. Amen.

Explicit tractatus sancti Augustini de vni-
tate huius seculi.

Incipit liber sancti Augustini de obediētia
⁊ humilitate.

N

Jhil sic deo pla
cet quemadmodum obe-
dientia. Cham maledict⁹
fuit: ⁊ post multa secula ma
net q̧ dicitur. Semē cha-
naan ⁊ non iuda: quia patri
non est obsecutus: Ceterū
sem qui obsecutus est pa-
tri: benedictionem habuit in omnia secula.
Hoc itaq̧ dico non est filiorum iudicare de pa
tribus. Nemo vadit ad magistrum: ⁊ docet
magistrum suum. Venisti ad me vt docerem
te litteras: si tibi scripsero: ⁊ dixero tibi: scribe
quomodo ego scribo: vtiq̧ imitari debes quē
magistrum elegisti. Ab aliquo doctus es: ⁊ va
dis ad peritiorem magistrum. Hoc totum qua
re dico? Ut obedientiam exhibeamus patri-
bus nostris. Qui patribus non obsequitur: deo
non obsequitur. Dicit enī dominus. Qui vos
contemnit: me contemnit. Qui ergo contem-
nit apostolos: contemnit christum. Qui con-
temnit patres contemnit christum qui in patri
bus est. Hoc dico: quia hec in nobis summa ⁊
sola est virtus obedientie. Si ieiunaueris die-
bus ac noctibus: orationemque feceris. Si
in sacco fueris vel cinere: si nihil aliud feceris
nisi quodcunque preceptum est in lege: ⁊ tibi

visus fueris q̄ſi ſapiens: ⁊ obediens patri non
fueris: omnes virtutes perdidiſti. Una obedi
entia plus valet q̄ȝ omnes virtutes. Jeiunium
vel continentia niſi te diligenter attenderis:
ſuberbiam tibi facit. Superbia autem inimi-
ca eſt deo. Nihil ſic odio habet deus ſicut ſuper
biam. Quicunq̨ȝ non obedit non facit de ſancti
tate: ſed de ſuperbia. Jdeo enim non obedit: q̄ꝛ
ſe meliorem putat illo cui non obedit. Simpli-
citer dico vobis: omnia peccata odio habet de
us: mendacium: periurium: furtum ⁊c̄. in qui-
bus ſi quis deprehenſus fuerit: non poteſt ocu-
los leuare: ſed ſic eum habemus quaſi execrabi
lem. Si quis ſuperbus eſt: multo peius facit q̄ȝ
adulteriuȝ: ⁊ tamen loquimur cum eo. Qui for
nicator eſt poteſt aliquid dicere. Uicit me caro
mea: ſuperauit me adoleſcentia mea. Non di-
co ꝙ ſibi hoc facere liceat: aut ꝙ ſe excuſare de-
beat: ſiquidem ⁊ hec odio habet deus: ſed i com
patione mali dico. Quicunq̨ȝ aliud peccatuȝ fe
cerit. verbigratia: ſi furtum fecerit ſe excuſare
poteſt. Quid enim dicit? Propterea furtum fe
ci: quia algebā: quia fame moriebar: quia egro-
tabam. Superbus quid dicere poteſt. Jdeo ſu
perbia maius maluȝ eſt: quia excuſationem nō
habet. Cetera vitia eis nocent qui ea commit-
tunt. ceterum ſuperbia plus omnibus nocet.
Hec ergo dico: ne cogitetis peccatum non eſſe
ſuperbiam. Quid enim dicit apoſtolus? Ne q̄s
incidat in iudiciuȝ diaboli. Uides ergo quomo
do quicunq̨ȝ inflatur: in iudicium diaboli inci-
dit. Hoc ergo dico ſm̄ quod ſcriptuȝ eſt. Deus
ſuperbis reſiſtit: humilibus autem dat gratiā:
vt omnia inquit pc̄ta fugiamus maxime ſuper-
biā. Dico vobis: q̄d agat q̄ ꝑ ſuperbiā ſibi ſapi-
ens videt̄. Si q̄s ei de fratribꝰ dederit ꝯſiliū: ⁊
dixerit ei frater: nō debes ſic agere: nō eum di-
gnatur audire: q̄ꝛ ſe magis ſapientem putat q̄ȝ
illum qui dat cōſilium. Et quid dicit in corde
ſuo qui ſibi videt̄ eſſe ſapientior. Ego igit̄ non
habeo cōſiliū? Num tu es ſapientior me? Licet
nō dicat: tn̄ ex eo ꝙ ꝯtemnit ꝯſiliū fratris: in cor
de hoc loquitur. Ergo hoc dico. Qui ſuperbi-
am habet: ſine cauſa habet alias virtutes: imo
eas nō habet: ſed videt̄ habere. Qr̄ eni hoc ha
bet q̄ꝺ deo ꝯ̄riū eſt: q̄m̄o pōt hr̄e aliq̄d quod deo
amicum ſit? Superbia in monaſterio ſit. Si ie
iunamus erigimur. ſi orationem facimus pro
peccatis in ſuperbiā erigimur. Aliquis ieiunat
pro pc̄tis ſuis: ⁊ ꝑ peccatis ſuis pn̄iam agēs in
ſuperbiam extollit̄. Jdeo ieiunas: iō oras: ideo
precepta facis: vt ꝯtra deū facias? Monachus
ſi ſupbus eſt: multū ei meliꝰ fuerat ſi vxorem du
xiſſet. Ego ſimpliciter dico: ⁊ libera fronte hoc
dico: quia quicūq̨ȝ ſuperbus ē: meliꝰ eſſnet ei ⁊
h̄ ad compationeȝ mali dico: ut omnia alia vi-
cia haberet: ⁊ ex malis ſuis inclinaret̄ ad peni
tentiā: ⁊ nō oēs deſpiceret. Si aūt poſt peccata
ageret penitentiā: vtiq̨ȝ dei miſericordiā mere
ret̄. Qui aūt ſuperbꝰ ē: oiuȝ maloꝝ habet prin-
cipium ⁊ non agit pn̄iam q̄ſi iuſtus ſit. Propte
rea ſuperbia ꝯ̄ria eſt deo: q̄ꝛ deo non ſubijcitur.
Sic eni ſe habet quaſi iuſtus. Supbus nō agit
pn̄iam ꝑ malis: ⁊ gl̄atur q̄ſi ꝑ bonis. Hec qua-
re dixerim: ⁊ vos ipſi intelligitis. ⁊ alioꝝ ruine
vr̄a debent eē exempla. Propterea venimus
in monaſterium: libertatem ſeculi ꝑdidimꝰ: vt
ſeruitutē chriſti accipiamꝰ. Deinde iſta de fra-
tribus loquor q̄ ſolēt longiꝰ ſedere a monaſte-
rio: non eis debet naſci ſupbia de exemplo. Jn
cenobio vixiſti: placuit tibi vt maneres in de-
cimo miliario: non propterea debes ſynaxim
ſanctoꝝ fratrum ꝯtēnere: nec te ideo viliorem
putes: ſi ad fratres veneris ad ciuitatem. Si
neceſſitatem haberes ires ⁊ videres mulie-
res: ⁊ ſi neceſſe habuiſſes: ires in plateas: re-
cteq̨ȝ nō ires: ad ſynaxim ſanctoꝝ fratrū nō va-
dis. O tu q̄ manes in ſecreto: aut melior es a
fratribꝰ q̄ ſunt i cenobijs: aut peior es. Si me-
lior es: veni vt eis exēplū vite tue tribuas. Si
autem deterior es: veni vt diſcas que nō ſcis.
Superbia naſcitur quando aliquis dicit ſe ſe-
cretū ſedere: fr̄es nō dignatur videre ⁊ viſitare
⁊ in ſuperbiam erigit̄. Hoc ꝑpterea loquor pre
ſente ſancto fratre q̄ facit opꝰ: vt hoc quod ego
loquor hūc ſciatis opus facere. Deniq̨ȝ multi
ſancti patres q̄ vē pr̄es ſunt: qui regūt aīas ſan
ctoꝝ: q̄ñ aliquos viderint iuuenes ire ad ſecre-
ta: ⁊ ad cenobium non venire: ⁊ in ſuperbia eē
vadunt ⁊ vim eis faciunt: ⁊ adducent eos non
vt noceant: ſed vt tollat̄ eis ſuperbia. Nec h̄ ꝑ
pterea dico vt illi qui manent in ſecretis: ⁊ ve
niunt ad cenobiū ⁊ fratres viſitant: ab his qui
ſunt in cenobijs arguantur: quaſi ſint impatiē-
tes: nec q̄ſi humiles. Nemo dicat de vobis.
Ecce ille q̄ in heremo ſedet: quia nō patit̄ venit
Propterea venit vt ſuperbiam deponat: pro-
pterea venit vt te edificet ⁊ non deſtruat. Uide
te qualis vite: ſic viuit in deſerto: ⁊ tamen glo-
riam non habet eorū qui in deſerto ſunt. Deꝰ
itaq̨ȝ oipotens: oīa que locuti ſumus: orationibꝰ
ſanctoruȝ nos quoq̨ȝ implere faciat. Nihil eni
grande eſt dicere: ſed facere: ⁊ ſi quid facere non
poſſum ⁊ loquor: ideo loquor: ut q̄ pōt facere fa
ciat. Qui habet aures audiendi audiat in chri
ſto ieſu domino noſtro: cui eſt honor virtus et
poteſtas in ſecula ſeculorum Amen.

¶ Explicit liber Auguſtini de obedientia ⁊ hu-
militate.

¶ Ex libro retractationum sancti Augustini in
librum de agone christiano.

Liber de agone chri
stiano fratribus in eloquio lati-
no eruditis humili sermone cõ
scriptus est: fidei regulam con-
tinens ⁊ precepta viuendi. In
quo illud quod positum est. Nec eos audiamus
qui carnis resurrectionẽ futuraz negãt: ⁊ cõme
morant quod ait apostolus paulus: caro ⁊ san-
guis regnũ dei nõ possidebunt: nõ intelligẽtes
quod ipse dicit apostolus: oportet corruptibile
hoc induere incorruptionem: ⁊ mortale hoc in
duere imortalitatẽ. Cum. n. hoc factum fuerit
iã nõ erit caro ⁊ sanguis: sed celeste corpus. Nõ
sic accipiẽdũ est quasi carnis nõ sit futura substã-
tia: sed carnis ⁊ sanguinis noĩe ipsam corruptio
nem carnis ⁊ sanguinis intelligendus est apo-
stolus nuncupasse: que vtiqz in regno nõ erit il
lo: vbi caro incorruptibilis erit. Quamuis ⁊ ali-
ter possit intelligi: vt carnez ⁊ sanguinem opera
carnis ⁊ sanguinis dixisse accipiamus aposto-
lum: ⁊ eos regnum dei non possessuros qui per-
seueranter ista dilexerint.

¶ Incipit liber sancti Augustini episcopi d̃ ago
ne christiano.

Corona victorie nõ
promittitur nisi certantib⁹. In
diuinis aũt scripturis assidue in
uenimus promitti nobis coro-
nam si vicerimus. Sed ne lon-
gum sit multa cõmemorare: apud apostolũ pau
lum manifestissime legitur. Opus perfeci: cur
sum consũmaui: fidẽ seruaui: iam superest mihi
corona iusticie. Debemus ergo cognoscere qui
sit ille aduersarius quẽ si vicerimus coronabi-
mur. Ipse est. n. quem dñs noster prior vicit: vt
etiã nos in illo permanẽtes vincamus per ipsũ
Et dei quidẽ virtus ⁊ sapiẽtia ⁊ verbũ per qd̃
facta sunt oĩa: qui filius dei vnicus est: sup om-
nem creaturã semper incõmutabilis manet.
Et qñ sub illo est creatura etiã que nõ peccauit
q̃to magis sub illo est oĩs creatura peccatrix?
Ergo qñ sub illo sunt oẽs sancti angeli: multo
magis sub illo sunt oẽs preuaricatores angeli:
quoꝝ diabolus princeps est. Sz qꝛ nãm nostrã
decepat: dignatus est vnigenitus dei fili⁹ ipãz
nãm nostrã suscipere vt de ipsa diabolus vin-
ceret: ⁊ quẽ semper ipse sub se habz: etiã sub no-
bis eum esse faceret. ipsum significat dicens.
Princeps huius mũdi missus est foras. Nõ qꝛ
extra mũdũ missus est: quo quidã heretici putãt
sed foras ab animis eoꝝ: qui coherẽt verbo dei
⁊ nõ diligũt mũdũ: cuius ille princeps est: qꝛ do
minatur eis qui diligũt tẽporalia bona: que hoc
visibili mũdo ꝯtinentur. nõ qꝛ ipse dñs est hu-
ius mundi: sed princeps cupiditatũ earuz quib⁹
ꝯcupiscit̃ omne qd̃ trãsit vt ei subiaceãt: qui ne-
gligunt eternũ deũ: ⁊ diligũt instabilia ⁊ muta-
bilia. Radix. n. est oĩum maloꝝ cupiditas. Quã
quidã appetẽtes a fide errauerũt: ⁊ inseruerunt
se dolorib⁹ multis. Per hãc cupiditatẽ regnat
in homine diabolus ⁊ cor eius tenet. Tales sũt
oẽs qui diligunt istũ mũduz. Mittitur aũt dia
bolus foras: qñ ex toto corde huic mũdo renun
ciatur. Sic. n. renunciat̃ diabolo: qui princeps
est huius mũdi: cũ renunciatur corruptelis ⁊ põ
pis ⁊ angelis eius. Ideoqz ipse dñs triumphã-
tem naturã hominis portãs: scitote iquit qꝛ ego
vici mũduz. Multi aũt dicũt qũo possum⁹ vin
cere diabolũ quẽ nõ videmus. Sed habemus
magistrũ qui nobis demõstrare dignatus ẽ qũo
a nobis inuisibiles hostes vincant̃. De illo. n.
dixit apostolus. Exuens se carnẽ principatus ⁊
potestates expoliauit fiducialiter eos triũphãs
in semetipso. Ibi ergo vincunt̃ inimice nobis
inuisibiles potestates: vbi vincunt̃ inuisibiles
cupiditates. Et ideo qꝛ in nobis ipsis vincim⁹
temporaliũ reꝝ cupiditates: necesse est vt ĩ no
bis ipsis vincamus ⁊ illũ: qui per ipsas cupidi-
tates regnat in homine. Qñ. n. dictum est dia-
bolo: terrã mãducabis: dictũ est peccatori ter-
ra es ⁊ in terrã ibis. Datus est ergo in cibũ dia-
bolo peccator. Nõ simus terra: si nolumus mã
ducari a serpẽte. Sicut. n. quod mãducamus ĩ
nostrũ corpus ꝯuertimus: vt cibus ipse ſm cor-
pus hoc efficiat̃ qd̃ nos sumus: sic malis mori-
bus per nequiciã ⁊ superbiã ⁊ impietatẽ hoc ef-
ficit̃ quisqz qd̃ diabolus. i. similis eius: ⁊ subiici
tur ei sicut subiectũ est nobis corpus nr̃m. Et hͦ
est qd̃ dicit̃ mãducari a serpẽte. Quisquis itaqz
timet illũ ignẽ qui parat⁹ est diabolo ⁊ angelis
eius: det operã triũphare de illo in semetipso.
eos. n. qui foris nos oppugnãt: intus vincim⁹
vincẽdo cõcupiscẽtias: per quas nobis dñant̃.
Et quos inuenerint sui similes secuz ad penas
trahunt. Sic ⁊ apostolus dicit ꝙ in semetipso
pugnet aduersus potestates exteriores. Ait. n.
Nõ ẽ nobis colluctatio aduersus carnẽ ⁊ sangui
nẽ: sed aduersus principes ⁊ potestates huius
mũdi: rectores haꝝ tenebraꝝ aduersus spiritu
alia nequicie in celestibus. Celuz. n. dicit̃ ⁊ iste
aer vbi vẽti ⁊ nubes ⁊ procelle ⁊ turbines fiũt
sicut etiã scriptura dicit in multis locis. Et in-
tonuit de celo dñs: ⁊ aues celi ⁊ volatilia celi:

cū manifestū sit aues in aere volare. Et nos in
cōsuetudine hūc aerem celū appellamus. Naꝫ
cū de sereno vel nubilo querimus: aliqñ dicimꝰ
qualis est aer: aliquādo: quale est celū. Hoc di
xi ne quis existimet ibi habitare mala demōia
vbi solē ⁊ lunā ⁊ stellas deus ordinauit: que ma
la demonia: ideo apostolus appellat spiritualia
qꝛ etiā mali angeli in scripturis spiritus appel-
lant. Ideo aūt rectores harum tenebraꝝ eos di-
cit: quoniā peccatores homines tenebras ap-
pellat quibus isti dominant. Ideo ⁊ alio loco
dicit: Fuistis. n. aliquādo tenebre: nūc aūt lux in
domino: qꝛ ex peccatoribus iustificati erāt. Nō
ergo arbitremur in sūmo celo habitare diabolū
cū angelis suis: vnde lapsū esse credimus. Sic
enim errauerunt manichei: qui dicunt ante mū
di ꝯstitutionem fuisse gentē tenebraꝝ: que con-
tra deū rebellauit: in quo bello credūt miseri oī
potentē deum nō sibi aliter potuisse succurrere
nisi partē suam cōtra eam gentē mitteret. Cuiꝰ
gentis principes: sicut illi dicūt: deuorauerūt
partē dei: ⁊ tēperati sunt vt posset mundus de
illis fabricari. Sic dicunt deū peruenisse ad vi
ctoriaꝫ cū magnis calamitatibus ⁊ cruciatibus
⁊ miserijs membroꝝ suoꝝ: que mēbra dicūt eē
cōmixta tenebrosis visceribus principū illoꝝ:
vt eos temperarēt: ⁊ a furore cōpescerēt. Et ñ
intelligūt tam sacrilegam esse suā sectaꝫ: vt cre
dant omnipotentē deum nō per creaturaꝫ quā
fecerit: sed per ipsam naturam suā bellasse cum
tenebris: quod nefas est credere. Neqꝫ hoc so
lū sed etiā illos qui victi sunt: factos esse melio
res: qꝛ furor eoꝝ cōpressus est: dei aūtē naturā
que vicit: factā esse miserrimā. Dicūt. n. eam
ꝑ ipāꝫ cōmixtionē: perdidisse intellectū ⁊ btitu
dinē suā: ⁊ magnis erroribus ⁊ cladibus esse Ī
plicatā. Quā si aliqñ vel totā purgari dicerēt
magnam tñ impietatē cōtra omnipotentē deū
affirmarēt: cuius partē crederēt tāto tempore
in erroribus ⁊ penis esse iactatam sine aliquo
peccati crimine. Nūc vero infelices audēt ad
huc dicere: nec totā posse purgari: ⁊ ipsam par
tem que purgari nō potuerit ꝑficere ad vincu
lum: vt inde inuoluat: ⁊ illigetur malicie sepul
chroꝫ: ⁊ sic ibi semꝑ sit pars ipsa dei misera: q̄
nihil peccauit ⁊ affligit in eternū carcere tene
braꝝ. Hoc illi dicūt vt simplices animas fallāt
Sed quis tam simplex est vt ista nō sentiat eē
sacrilega: quibus affirmāt omnipotētem deuꝫ
necessitate oppressuꝫ esse: vt partē suaꝫ bonā ⁊
innocentē tātis cladibus obruendā: ⁊ tanta im
mundicia inquinandā daret: ⁊ nō eam liberare
posset: ⁊ qd liberare nō poterat eternis vincu-
lis colligaret? Quis ergo ista nō execret? Quis
nō intelligat impia esse ⁊ nefanda? Sed illi qñ

capiunt homines: nō ista prius dicūt: que si di-
cerent: riderent aut fugerent ab hominibus.
Sed eligūt capitula de scripturis: que simpli-
ces homines non intelligunt: ⁊ per illa decipi-
unt animas imperitas: querēdo vnde sit ma-
lum: sicut in isto capitulo faciūt: quo ab aposto-
lo dictū est: rectores haruꝫ tenebraꝝ: ⁊ spiritua
lia nequicie i celestibus. Querūt. n. deceptores
illi: ⁊ interrogant hoiem scripturas diuinas nō
intelligentē: vnde sint in celo rectores tenebra
rum: vt cū respōdere nō potuerit: traducat ab
eis per curiositatē: qꝛ omnis anima indocta cu
riosa est. Qui aūt fidē catholicā bene didicit: ⁊
bonis moribus ⁊ vera pietate munitus est: quā
uis eoꝝ heresim nesciat: respōdet illis tamen.
Nec. n. decipi potest: qꝛ iaꝫ nouit quid ꝑtineat
ad christianā fidē: que catholica dicit: per orbeꝫ
terraꝝ sparsaꝫ: ⁊ cōtra omnes impios ⁊ pecca-
tores negligētes aūt suos domino gubernāte
securā. Quoniā ergo dicebamus apostoluꝫ pau
lum dixisse: habere nos colluctationē aduersus
rectores haꝝ tenebraꝝ: ⁊ spiritualia nequicie i
celestibus: ⁊ probauimus etiaꝫ istuꝫ aereꝫ terre
proximuꝫ celū vocari: oportet credere aduersuꝫ
diabolū ⁊ angelos eius nos dimicare: qui gau-
dent perturbationibus nostris. Nam ipse apo
stolus alio loco diabolū principē potestatis ae-
ris huiꝰ appellat. Quāuis ille locos: vbi ait: spi
ritalia nequicie in celestibus possit ⁊ aliter intel
ligi. vt nō ipsos preuaricatores angelos in cele
stibus diceret esse: sed nos potius de quibꝰ alio
loco dicit: ꝯuersatio nostra in celis est: vt nos in
celestibus cōstituti. i. in spiritualibus p̄ceptis
dei ambulantes: dimicemus aduersus spiritu
alia nequicie: que nos inde conant abstrahere
Magis ergo illud querendū est: quomodo ad
uersus eos quos nō videmus pugnare possimꝰ
⁊ vincere ne putent stulti aduersus aerem debe
re nos certare. Docet itaqꝫ apostolꝰ ip̄e dicēs.
Nō sic pugno quasi aerem cedens: sed castigo
corpus meum ⁊ in seruitutem redigo: ne forte
alijs predicās ipse reprobus inueniar. Iteꝫ di
cit. Imitatores mei estote: sicut ⁊ ego christi.
Quare intelligendū est etiā ipsuꝫ apostolū in se
metipso triūphasse de potestatibꝰ huius mūdi
sicut de dño dixerat cuius se imitatorē profitet
esse. Imitemur ergo ⁊ nos illū sicut hortatur: ⁊
castigemus corpus nostrū ⁊ in seruitutē rediga
mus: si mundū volumus vincere: qꝛ per illici-
tas delectationes suas ⁊ pōpas: ⁊ perniciosam
curiositatē nobis dñari pōt: hic mundus. i. ea q̄
in hoc mundo perniciosa delectatione colligant
amatores reꝝ temporaliū: ⁊ diabolo atqꝫ ange
lis eius seruire cogunt. Quibus oībus si renun-
ciamus redigimus in seruitutē corpus nostrū.

Sed ne quis forte hocipsum querat: quomodo
fiat vt corpus nostrum seruituti subijciamus:
facile intelligi ⁊ fieri potest si prius nosipsos sb
ijciamus deo bona voluntate ⁊ charitate since
ra. Nam omnis creatura velit nolit vni deo ⁊
dño suo subiecta est. Sz h admonemur vt tota
volũtate seruiam⁹ dño deo nr̃o: qm̃ iustus libe-
raliter seruit: iniustus aut ẽ compeditus seruit.
Omnes tamen diuine prouidentie seruiunt: sz
alij obediunt tanq̃ filij: ⁊ faciunt cum ea quod
bonum est: alij vero ligantur tanq̃ serui: ⁊ fit de
illis quod iustum est. Ita deus omnipotens do
minus vniuerse creature: qui fecit omnia sicut
scriptuz est bona valde: sic ea ordinauit vt ⁊ de
bonis ⁊ de malis bene faciat. Quod enim iu-
ste fit: bene fit. Iuste autem sunt beati boni: ⁊ iu
ste mali penas patiuntur. Ergo ⁊ de bonis ⁊ de
malis bene facit deus: quoniam iuste omnia fa
cit. Boni autem sunt qui tota voluntate deo ser
uiunt. Mali autem necessitate seruiunt. Ne-
mo enim leges omnipotentis euadit. Sed ali
ud est facere quod lex iubet: aliud pati quod lex
iubet. Quapropter boni sz leges faciũt: mali sz
leges patiuntur. Nec. n. nos moueat q̧ in hac
vita sm carnem quam portant iusti: multa gra
uia ⁊ aspera tolerant. Nihil enim mali patiun
tur: quia iam possunt dicere quod ille vir spiri-
tualis exultat ⁊ predicat apostolus Paulus di
cens. Gloriamur in tribulationibus: scientes
quoniam tribulatio patientiam operatur: pa-
tientia probationem: probatio vero spem: spes
autem non confundit: quia charitas dei diffu-
sa est in cordibus nostris per spiritumsanctum
qui datus est nobis. Si ergo in hac vita vbi tã
ta tormenta sunt: possunt boni ⁊ iusti viri cum
talia patiuntur: non solum equo animo tolera-
re: sed etiam in dei charitate gloriari: quid co-
gitandum est de illa vita que nobis promittit:
vbi nullam de corpore molestiam sentiemus:
qm̃ nõ ad hoc resurget corpus iustorum ad qđ re-
surget corpus impiorum: sicut scriptũ est. Oẽs re
surgemus: sz nõ oẽs imutabimur. Et ne quisq̃
puter: ñ iustis imutationẽ istã pmitti: sed poti⁹
iniustis: ⁊ eam estimet esse penalem: sequitur:
⁊ dicit. Et mortui resurgent incorrupti: ⁊ nos i-
mutabimur. Quicunq̧ ergo mali sunt: sic ordi-
nati sunt: quia ⁊ vnusquisq̧ sibi: ⁊ omnes inui-
cem sibi nocent. Hoc enim appetunt quod per
niciose diligitur: ⁊ quod eis facile auferri po-
test: ⁊ hoc sibi auferunt inuicem: quando se per
sequuntur. Et ideo cruciantur quibus auferun
tur temporalia: q: diligunt ea. Illi autez qui au-
ferunt gaudent. Sed talis leticia cecitas est: ⁊
summa miseria. Ipsa eniz magis implicat ani
maz ⁊ ad maiora tormenta perducit. Naz gau
det ⁊ piscis: quando hamum non videns escaz
deuorat. Sed cum piscator eum adducere ce-
perit: viscera eius torquentur primo: deinde
ab omni leticia sua per ipsam escam de qua le-
tatus est: ad consumptionem trahitur. Sic sũt
omnes qui de bonis temporalibus beatos se
esse putant: hamum enim acceperunt: ⁊ cum il
lo sibi vagantur. Veniet tempus vt sentiant
quanta tormenta cum auiditate deuorauerint
Et ideo bonis nihil nocent: quia hoc eis aufe-
runt quod non diligunt. Nam quod diligunt ⁊
vnde beati sunt: auferre illis nemo potest. Cru
ciatus autem corporis malas animas misera-
biliter affligit: bonas autem fortiter purgat.
Sic fit vt ⁊ malus homo ⁊ malus angelus di-
uine prouidentie militent: sed nesciunt quid bo
ni de illis operetur deus. Non itaq̧ pro meri-
tis offitij: sed pro meritis malicie stipendian-
tur. Sed ⁊ he anime que habent voluntatem
nocendi ⁊ rationem cogitandi: sub diuinis le-
gibus ordinate sunt: ne aliquid iniustum quis-
que patiatur. Ita ⁊ omnia animalia ⁊ corpora-
lia in genere suo ⁊ ordine suo diuine prouiden-
tie legibus subdita administrantur. Ideo domi
nus dicit. Nonne duo passeres asse veneunt: ⁊
vnus eorum non cadit super terram sine vo-
luntate patris vestri: Hoc enim dixit: volens
ostendere quicquid vilissimum homines pu-
tant: omnipotentia domini gubernari. Sic eni
⁊ volatilia celi ab eo pasci: ⁊ lilia agri ab eo ve-
stiri: veritas loquitur: que capillos etiam no-
stros numeratos esse dicit. Sed quoniam mun
das animas rationales per seipsum deus cu-
rat: siue in optimis ⁊ magnis angelis: siue in ho
minibus tota sibi voluntate seruientibus: ce-
tera vero per ipsos gubernat: verissime dici po
tuit etiam illud ab apostolo. Non enim de bo-
bus cura est deo. In scripturis eniz sanctis deus
homines docet quomodo cuz hominibus agãt
⁊ ipsi deo seruiant: quomodo autem agant cuz
pecoribus suis: ipsi sciunt. idest quomodo salu-
tem pecorum suorum gubernent vsu ⁊ peritia
⁊ ratione naturali. Que quidem omnia de ma-
gnis sui creatoris opibus acceperunt. Qui er-
go potest intelligere: quomodo vniuerse crea-
ture conditor deus gubernet eam per animas
sanctas que ministeria eius sũt in celis ⁊ in ter
ris: q: ⁊ ipse sancte anime ab ipso facte sunt: ⁊ in
eius creatura primatum tenent: qui ergo po-
test intelligere intelligat: ⁊ intret in gaudiuz do
mini sui. Si autem hoc non possumus: q̃diu su
mus in corpore ⁊ peregrinamur a domino: guste
mus saltem q̃ suauis est dominus: q: dedit no
bis pignus spirituz: in quo sentiamus eius dul
cedinem: ⁊ desideremus ipsum vite fontẽ: vbi

sobria ebrietate inundemur ⁊ irrigemur: sicut
lignū quod plantatum est secus decursus aqua
rum: ⁊ dat fructum in tempore suo: ⁊ folia eius
non decident. Dicit enim spiritussanctus. Filij
autem hominum in tegmine alarum tuarū spe-
rabunt: inebriabuntur ab vbertate domus tue
⁊ torrente voluptatis tue potabis eos: quoniā
apud te est fons vite. Talis ebrietas non euer
tit mentem: sed tamen rapit sursum: ⁊ obliuio
nem prestat omnium terrenorum: sed si possu-
mus toto affectu iam dicere: quēadmodū desi-
derat ceruus ad fontes aquarū: ita desiderat aīa
mea ad te deus. Quod si forte adhuc propter
egritudines anime: quas de seculi amore cōce
pit: nec gustare sumus idonei q̄ dulcis est dn̄s
vel credamus diuine auctoritati: quam voluit
esse in scripturis sanctis de filio suo: qui factus
ē ei ex semine dauid ſm carnē: sicut apostolus
loquitur. Omnia enim per ipsum facta sunt: si
cut in euāgelio scriptum est: ⁊ sine ipso factum
est nihil. Qui nostre imbecillitatis misertus est
Quam imbecillitatē nō eius opere: sed nostra
volūtate meruim⁹. Nā deus hoīē inextermi
nabilē fecit: ⁊ ei liberū volūtatis arbitriū de-
dit. Nō. n. esset optimus: si dei preceptis neces
sitate: nō voluntate seruiret. Facile est omnino
quātū existimo qd̄ intelligere nolūt qui catholi
cā deserūt fidē: ⁊ christiani vocari volūt. Nā si
nobiscū fatētur naturā nr̄am nō sanari nisi recte
faciēdo: fatenē eā nō infirmari nisi peccādo: Et
ideo nō est credēdū aīam nostrā hoc esse qd̄ de⁹
est. Quia si hoc eēt nec sua volūtate: nec aliqua
necessitate in deterius mutaret: quī omnimō
incōmutabilis intelligit deus: sed ab eis qui nō
in ɔtētione ⁊ emulatione: ⁊ vane glorie cupidita
te amāt loqui quod nesciūt: sed humilitate xp̄i
ana sentiūt de dn̄o: ⁊ in bonitate ⁊ in simplici-
tate cordis querūt eū. Hanc ergo imbecillita-
tem nostrā suscipere dignat⁹ est filius dei: ⁊ ver
bū caro factū est: ⁊ habitauit in nobis: nō quia
eternitas illa mutata est: sed q: mutabilē crea-
turā mutabilibus hoīum oculis ostendit: quam
incōmutabili maiestate suscepit. Sunt aūt stul
ti qui dicūt. Quare nō poterat aliter sapientia
dei hoīes liberare: nisi susciperet hoīem: ⁊ nasce
retur ex femina: ⁊ a peccatoribus omnia illa pa
teret? Quibus dicim⁹: poterat oīno: sed si aliter
faceret: similiter vestre stulticie displiceret. Si
enim nō appareret oculis peccatorū lumē ei⁹ eter
num: qd̄ vtiq̄ per interiores oculos videtur:
inquinatis mētibus videre nō possent. Nūc aūt
q: visibiliter nos cōmonere dignatus est: vt ad
inuisibilia prepararet: displicet auaris, q: nō au
reum corpus habuit: displicet impudicis: q: ex
femina natus est. Multū enim oderunt impu-
dici q̄ ɔcipiunt ⁊ pariunt femine. Displicet su-
perbis q̄ contumelias patientissime pertulit.
Displicet delicatis: q: cruciatus est. Displicet
timidis q: mortuus est. Et vt nō vicia sua vi-
deant defendere: nō in homine dicunt sibi hoc
displicere: sed in filio dei. Non. n. intelligunt
quid sit eternitas dei que hominē assumpsit: ⁊
quid ipsa humana creatura: que mutationibus
suis in pristinā firmitatē reuocabat: vt disce-
remus docēte ipso domino: infirmitates quas
peccando collegimus: recte faciendo posse sa-
nari. Ostendebat enim nobis ad quā fragilita
tem homo sua culpa peruenerit: ⁊ ex qua fragi
litate diuino auxilio liberaret. Itaq̄ filius dei
hominē assumpsit: ⁊ in illo humana perpessus
est. Hec medicina hominum tanta est quanta
non potest cogitari. Nam que superbia sanari
potest: si humilitate filij dei nō sanat? Que aua
ricia sanari potest si paupertate filij dei nō sana
tur? Que impietas sanari potest: que charita-
te filij dei nō sanatur? Postremo que timiditas
sanari potest: si resurrectione corporis nō sana
tur? Erigat spē suā genus humanū ⁊ recogno
scat naturā suā ⁊ videat quātum locum habe-
at in operibus dei. Nolite vosipsos cōtēnere vi
ri: filius dei virū suscepit. Nolite vos ipsas cō
temnere femine: filius dei natus ex femina est.
Nolite tamē amare carnalia: q: in filio dei: nec
masculus nec femina sumus. Nolite amare tē
poralia: q: si bene amarentur: amaret ea homo
quem suscepit filius dei. Nolite timere cōtume
lias: ⁊ cruces ⁊ mortē: q: si nocerēt homini: nō
ea pateret homo quē suscepit filius dei. Hec
omnis hortatio que iam vbiq̄ predicat vbiq̄
veneratur: que omnem obedientē animam sa-
nat: nō esset in rebus humanis: si nō essent fa-
cta illa omnia que stultissimis displicēt. Quid
dignatur imitari viciosa iactantia vt ad virtu
tem percipiendam possit adduci: si erubescit
imitari eum: de quo dictum est anteq̄ nascere
tur: q̄ filius altissimi vocaretur: ⁊ per omnes iā
gentes quod negare nemo potest filius altissi-
mi vocatur? Si multum de nobis sentimus di
gnemur imitari eum qui filius altissimi voca-
tur. Si parum de nobis sentimus audeamus
imitari piscatores ⁊ publicanos qui eum imita
ti sunt. O medicinam omnibus consulentē: oīa
tumētia cōprimentē: oīa tabescētia reficiētē oīa
supflua resecantē: oīa necessaria custodientē: oīa
perdita reportantem: omnia deprauata corri-
gentem. Quis iam se extollet contra filiū dei?
Quis de se desperaret: pro quo tam humilis eē
voluit filius dei? Quis beatam vitam esse ar-
bitretur in his que contemnenda esse docuit fi
lius dei? Quibus aduersitatibus cedat: qui na

turam hominis a tantis persecutionibus custoditam credit in filio dei:' Quis sibi esse clausuz regnũ celorum putet: qui cognoscit publicanos ⁊ meretrices imitatores esse filij dei:' Qua peruersitate non careat qui facta ⁊ dicta intuetur ⁊ dilgit ⁊ sectatur: illius hominis: in quo se nobis ad exemplum vite prebuit filius dei.

Itaqꝫ iam ⁊ masculi ⁊ femine: ⁊ omnis etas: ⁊ omnis huius seculi dignitas: ad spem vite eterne cõmota est. ¶ Alij neglectis temporalibus bonis: cõuolant ad diuina. Alij credunt eoruz virtutibus qui hec faciunt: ⁊ laudant quod imitari nõ audent. Pauci autem adhuc murmurant: ⁊ inani liuore torquentur: aut qui sua querunt in ecclesia ꝗuis videantur catholici: aut ex ipso christi noĩe glãm ꝗrẽtes heretici: aut peccatum impietatis sue defendere cupientes iudei: aut curiositatem vane licentie perdere timentes pagani. Sed ecclesia catholica per totum orbem longe lateqꝫ diffusa impe eorum prioribus temporibus frangens: magis magisqꝫ roborata est: non resistendo sed perferendo. Nunc vero insidiosas eorum questiones: fide irridet: diligentia discutit: intelligentia dissoluit: criminatores pallearuz suarum non curat: quia tempus messis: ⁊ tempus arearum: ⁊ tempus horreoruz: caute diligẽterqꝫ distinguit Criminatores autem frumẽti sui: aut errãtes corrigit: aut inuidentes inter spinas ⁊ zizania computat. Subijciamus ergo animam deo: si volumus seruituti subijcere corpus nostrum: ⁊ de diabolo triumphare. Fides est prima que subiugat animam deo: deinde precepta viuẽdi: quibus custoditis spes nostra firmatur: ⁊ nutritur charitas: ⁊ lucere incipit quod antea tãtũmodo credebatur. Cũ enim cognitio ⁊ actio beatum hominem faciant: sicut in cognitione cauendus est error: sic in actione cauenda est nequicia. Errat autem quisqꝫ putat veritatem se posse cognoscere: cum adhuc nequiter viuat. Nequicia est autem mundum istum diligere: ⁊ ea que nascuntur ⁊ transeunt pro magno habere: ⁊ ea cõcupiscere: ⁊ pro his laborare vt acquirantur: ⁊ letari cum abũdauerint: ⁊ timere ne pereant ⁊ contristari cum pereunt. Talis vita non potest puram illam ⁊ sinceram ⁊ incõmutabilem videre veritatẽ: ⁊ inherere illi: ⁊ in eternum non moueri. ¶ Itaqꝫ priusꝗ mens nostra purgetur: debemus credere quod itelligere nõdum valemus: quoniam verissime dictum est per prophetam. Nisi credideritis non intelligetis. Fides in ecclesia breuissime traditur: in qua cõmendãtur eterna que intelligi a carnalibus nondum possunt: ⁊ temporalia preterita ⁊ futura que pro salute hominum gessit: ⁊ gestura est eternitas diuine ꝓuidentie.

Credamus ergo in partẽ ⁊ filium ⁊ spiritum sanctum. Hec eterna sunt ⁊ incõmutabilia id est vnus deus vnius substantie trinitas eterna: deus ex quo omnia: per quẽ omnia: in quo omnia. ¶ i

Nec eos audiamus qui dicũnt patrem tantũmodo esse nec habere filium. nec esse cum eo spiritumsanctum: sed ipsm patrem aliquando appellari filium: aliquando spiritumsanctum. Nesciunt enim principium ex quo sunt omnia: ⁊ imaginem eius per quam formantur omnia: ⁊ sanctitatem eius in qua ordinantur omnia. ¶ ij

Nec eos audiamus: qui indignantur et stomochantur: quia nõ tres deos colendos dicimus. Nesciunt enim ꝙ sit vna eadẽqꝫ substantia: ⁊ fantasmatibus suis illudũtur: q: solent videre corporaliter: vel aĩalia tria vel quecunqꝫ corpora tria: locis suis esse seperata. sic putant intelligendam substantiam dei: et multum errãt quoniã superbi sunt: ⁊ nõ possũt dicere quia nolunt credere. ¶ iij.

Nec eos audiamus: qui patrem solum verum deum ⁊ sempiternuz esse dicũt. filium autem nõ de ipso genitum: sꝫ ab ipso factum de nihilo: ⁊ fuisse tempus quando non erat: sed tamẽ primuz locum tenere in omni creatura: ⁊ spiritumsanctum minoris maiestatis esse ꝗ filium ⁊ ipsum factum esse post filium: ⁊ horum trium diuersas esse substantias tanꝗ aurum ⁊ argentum ⁊ eramentum. Nesciunt enim quid loquantur: de his rebus quas ꝑ oculos carneos videre consueuerũt vanas imagines ad disputationes suas transferũt. Quia reuera magnum est mente conspicere generationem: que nõ fit ex aliquo tempore: sed eterna est: ⁊ ipsaz charitatez ⁊ sanctitatem: qua generator ⁊ generatus ineffabiliter sibi copulant. Magnum ⁊ difficile est hec mente conspicere etiam si pacata ⁊ tranquilla sit:' Non potest ergo fieri: vt illi hec videant: qui terrenas generationes nimis intuentur: ⁊ ad istas tenebras addunt adhuc fumum quem sibi contentionibus ⁊ certaminibus quotidianis excitare non cessant: habentes animas carnis affectibus defluentes: tanꝗ ligna humore saginata. in quibus ignis fumum solum vomit: ⁊ habere flammas lucidas non potest. Et hoc quidẽ de omnibus hereticis rectissime dici potest. Credentes ergo incõmutabilem trinitatem: creda

mus etiam in dispensationem temporalem ꝓ
salute generis humani esse natum deum. iiij.

Nec eos audiamus: qui filium dei iesum
christum nihil esse aliud q̃ȝ hominem di
cunt: sed ita iustum: vt dignus sit appel
lari filius dei. Et hos enim catholica disciplina
misit foras: quoniam vane glorie cupiditate
decepti: contentiose disputare voluerunt: an-
teq̃ȝ intelligerent quid sit dei virtus ⁊ dei sapi
entia: ⁊ in principio verbuȝ: per quod facta sũt
omnia: ⁊ quomodo verbum caro factum est: ⁊
habitauit nobis. ¶ v.

Nec eos audiamus: qui non verum ho
minem suscepisse dicunt filium dei: ne
natum esse de femina: sed falsam car-
nem ⁊ imaginem simulataȝ corporis human⁹
ostendisse videntibus. Nesciunt enim quomo
do substantiã dei amministrans vniuersaȝ crea
turam: inquinari omnino non possit. ⁊ tamẽ pre
dicant istum visibilem solem: radios suos per
omnes feces ⁊ sordes corporũ spargere: ⁊ eos
mundos ⁊ sinceros vbiq̃ȝ seruare. Si ergo vi
sibilia munda: visibilibus imundis contigi pos
sunt ⁊ non inquinari: q̃ȝto magis inuisibilis ⁊ in
cõmutabilis veritas per spiritum ⁊ animam: ⁊
per animam corpus suscipiens: toto homine
assumpto ab omnibus eum infirmitatib⁹: nul-
la sua cõtaminatione liberauit. Itaq̃ȝ magnas
patiuntur angustias. Et cum timent quod fie-
non potest: ne humana carne veritas inquine-
tur: veritatẽ dicunt esse mentitam. Et cum ille
preceperit dicẽs/sit. in ore vestro est est: non nõ
⁊ apostolus clamet non erat in illo est ⁊ non: sȝ
est in illo erat: isti totum corpus eius falsam car
nem fuisse contendunt: vt non sibi videantur
imitari xp̃ȝ: si nõ suis auditorib⁹ mẽtiant. ¶ vi.

Nec eos audiamus: qui trinitatem qui-
dem i vna eterna substantia cõfitentur
sed hominem ipsum qui temporali di-
spensatione susceptus est: audent dicere: nõ ha
buisse hominis mentem: sed solam animam ⁊
corpus: hoc est dicere: non fuit homo: sed mẽ-
bra corporis habebat humana. Animam eniȝ
⁊ corpus habent ⁊ bestie: sed rationem nõ ha-
bent: que mẽtis est propria. Sed si execrandi
sunt illi qui eum negant humanum corpus ha-
buisse: quod est infimum in homine: miror: q̃d
isti non erubescunt: qui hoc eum negant habuis
se quod est optimum in homine. Multum eni
lugenda est mens humana si vincitur a corpo
re suo. Siquidem in illo homine non reforma-
ta est: in quo ipsum corpus humanum iam di-
gnitatem forme celestis accepit. Sed absit vt
hoc credamus: quod cõfinxit temeraria cecitas
⁊ superba loquacitas. ¶ vij.

Nec eos audiamus: qui sic dicunt ab illa
eterna sapientia susceptum esse homi-
nem: qui de virgine natus ẽ: quomodo
⁊ alij homines ab ea sapientes fiunt: qui perfe
cte sapientes sunt. Nesciunt enim proprium il-
lius hominis sacramentum: ⁊ putant hoc solũ
eum plus habuisse inter ceteros beatissimos
quod de virgine natus est. Quod ipsum si be-
considerent: fortassis credant: ideo illum hoc p̃
ter ceteros meruisse: quod aliquid propriũ pre-
ter ceteros habet etiam ipsa susceptio. Aliud
est enim sapientem tantum fieri per sapientiã
dei ⁊ aliud est ipsã personam sustinere sapien-
tie dei. Quãuis enim eadem natura sit corporis
ecclesie: multum tamẽ distare inter caput ⁊ mẽ
bra cetera: quis non intelligat? Si enim eccle
sie caput est homo ille cuius susceptione ver-
bum caro factum est: ⁊ habitauit in nobis:
membra cetera sunt omnes sancti: quibus per
ficitur ⁊ cõpletur ecclesia. Quomodo ergo ani-
ma totum corpus nostrum animat ⁊ viuificat
sed in capite ⁊ videndo sentit: ⁊ audiẽdo ⁊ odo
rando ⁊ gustando ⁊ tangendo in ceteris autem
membris tangendo tantum: ⁊ ideo capiti cun-
cta subiecta sunt ad operandum: Illud auteȝ su
pra collocatum est ad consulenduȝ: quia ipsius
anime que consulit corpori quodãmodo ꝑsonã
sustinet caput: ibi enim omnes sensus apparẽt
Sic vniuerso populo sanctoruȝ: tanq̃ȝ vni cor
pori caput est mediator dei ⁊ hominum homo
christus iesus. Et propterea sapiẽtia dei ⁊ ver
bum in principio per quod facta sũt omnia nõ
sic assumpsit illum hominẽ vt ceteros sanctos
sed multum excellentius: multoq̃ȝ sublimius:
quoniam ipsum solum assumi oportuit: in quo
sapientia dei patris hominibus appareret: si-
cut eam visibiliter decebat ostendi. Quapro-
pter aliter sunt sapientes ceteri homines: qui
cũq̃ȝ sunt vel esse potuerũt vel poterũt: ⁊ aliter
ille vnus mediator dei ⁊ hominum homo chri
stus iesus. qui sapientie ipsius. per quam sapiẽ
tes fiunt quicunq̃ȝ homines: non solum benefi
cium habet: sed etiam personam gerit. De ce-
teris enim sapientibus ⁊ spiritalibus animis
recte dici potest ꝙ habeant in se verbum dei:
per quod facta sunt omnia: sed in nullo eorum
recte dici potest ꝙ verbum caro factum est:
⁊ habitauit in nobis. quod in solo domino no-
stro iesu christo rectissime dicitur. viij.

Nec eos audiamus: qui solum corpus
humanũ susceptũ eẽ dicunt a verbo dei

⁊ sic audiunt quod dictum est: ⁊ verbum caro factum est: vt negent illum hominē vel animaz vel aliquid hominis habuisse: nisi carnem solam. Errant enim multum nec intelligūt ideo carnem solam nominatam esse in eo quod dictum est: verbuz caro factum est quia hominū oculis propter quos facta est illa susceptio. caro sola potuit apparere. Nam si absurdum est: ⁊ valde indignum: vt humanuz spiritum homo ille non habuerit: sicut superius tractauimus: quanto magis absurdum ⁊ indignuz est: vt nec spiritum nec animam habuerit: ⁊ hoc soluz habuerit: quod etiam in pecoribus vilius est: ⁊ extremi⁹ id est corpus: A nostra ergo fide etiā ista impietas excludatur: totumqꝫ hominē atqꝫ perfectum a verbo dei susceptum esse cerdamus. ¶ ix.

Nec eos audiamus: qui tale corpus dominum nostrum habuisse dicunt: quale apparuit in columba: quam vidit ioānes baptista descendentem de celo: ⁊ manentē super eum: in signo spiritusancti. Ita enim persuadere conantur filium dei natum non esse de femina. Quia si carnalibus oculis eum oportebat ostendi potuit inquiunt sic assumere corp⁹ quomodo spiritussanctus. Non eniz ⁊ columba illa de ouo nata est aiunt: ⁊ tamen humanis oculis potuit apparere. Quibu primum illud respondendum est. ꝙ ibi legimus in specie columbe apparuisse ioanni spiritū sanctum: vbi legimus etiam christum natuz esse de femina ⁊ non oportet in parte credere euāgelio ⁊ in parte non credere. Unde eniz credis in columbe specie demonstratum esse spiritumsanctum: nisi quia in euangelio legisti: Ergo ⁊ ego inde credo christum natum de virgine esse: quia in euāgelio legi. Quare autem spiritussanctus nō est natus de columba: quēadmodum christus de femina: illa causa est: quia non columbas liberare venerat spiritussanctus: sed hominibus significare innocentiam ⁊ amorem spiritualem quod in columbe specie visibiliter figuratum est. Dominus autem iesus christus qui venerat ad homines liberādos: in quibus ⁊ mares ⁊ femine pertinent ad salutem: nec mares fastidiuit quia marem suscepit. nec feminas: qꝛ de femina natus est. Huc accedit magnum sacramentum: vt quoniam per feminam nobis mors acciderat: vita nobis per feminaz nasceretur: vt de vtraqꝫ natura id est feminea ⁊ masculina victus diabolus cruciaretur: quoniam de ambarum subuersione letabatur: cui paruz fuerat ad penam si ambe nature in nobis liberarentur: nisi etiam per ambas liberaremur.

Neqꝫ hoc ita dicimus: vt dominum iesuz christum dicam solum veruz corpus habuisse: spiritumsanctum autem fallaciter apparuisse oculis hominum: sed ambo illa corpora vera corpa credimus. Sicut enim non oportebat vt homines falleret filius dei. sic nō decebat vt hoīes falleret spiritussctūs. Sꝫ oīpotenti deo qui vniuersaz creaturā de nihilo fabricauit: non erat difficile veꝝ corpus colūbe sine aliaꝝ colūbaꝝ ministerio figurare sicͭ ei nō fuit difficile veꝝ corpus i vtero marie sine virili seīe fabricare. cuz creatura corporea ⁊ in viscerib⁹ femine ad formandum hominem: ⁊ in ipso mundo ad formādam columbam imperio domini voluntatiqꝫ seruiret. Sed stulti hoīes ⁊ miseri: quod aut ipsi facere non possunt: aut in vita sua nunqꝫ viderunt etiam ab omnipotenti deo fieri potuisse nos credunt. ¶ x.

Nec eos audiamus: qui ꝓpterea volūt cogere: vt inter creaturas filium dei numeremus: quia passus est. Dicunt enī Si passus est mutabilis est: ⁊ si mutabilis est: creatura est: quia dei substantia non potest mutari. Cum quibus etiam nos dicimus ⁊ dei substantiam commutari non posse: ⁊ creaturam esse mutabilem. Sed aliud est esse creaturam: ⁊ aliud suscipere creaturam. Filius ergo vnigenitus dei: qui est virtus ⁊ sapientia dei: ⁊ verbum per quod facta sunt omnia: quia immitari non potest omnino: suscepit humanam creaturam: quam lapsam erigere: atqꝫ inueteratam renouare dignatus est. Nec in ea per passionē ipse in deterius commutatus est: sed eam potius per resurrectionem in melius commutauit. Nec propterea verbū patris idest vnicuz dei filiuz ꝑ quē facta sunt oīa: negandū est natū ⁊ passum esse pro nobis: Et martyres enim passos dicimus ⁊ mortuos propter regna celorum: nec tamen in ea passione ⁊ morte aīe eoꝝ occise sūt Dicit enim dominus. Nolite timere eos qui corpus occidūt. anime nihil aūt pnt facere. Sicut ꝰ martyres passos ⁊ mortuos dicimus i corporibus que portabāt: sine animarum interfectione vel morte: sic filiuz dei passuz ⁊ mortuuz dicimus in hoīe quē portabat: sine diuinitatis aliqua cōmutatione vel morte. ¶ xi:

Nec eos audiamus qui negant tale corpus domini resurrexisse: quale posituz est in monumento. Si enim tale non fuisset: non ipse dixisset post resurrectionem discipulis. Palpate ⁊ videte: quoniā spirit⁹ ossa ⁊ neruos non habet: sicut me videtis habere.

Sacrilegum est enim credere dominuz nostꝝ cum ipse sit veritas: in aliquo fuisse mentitum. Nec nos moueat qꝫ clausis hostijs subito eum apparuisse discipulis scriptum est. vt propterea negemus illud fuisse corpus humanum: qꝛ contra naturam huius corporis videmus esse per clausa hostia intrare. Omnia enim possibilia sunt deo. Nam ⁊ ambulare super aquas: contra naturam huius corporis esse manifestū est. Et tamen nō solum ipse dominus ante passionem ambulauit: sed etiam petrum ambulasse fecit. Ita ergo ⁊ post resurrectionem suaz de corpore suo fecit quod voluit. Si enim potuit ante passionem clarificare illud sicut splendorē solis: quare non potuit ⁊ post passionem: ad quā tam velleti subtilitatem in temporis momento redigere: vt ꝑ clausa hostia posset intrare. ¶xij.

NEc eos audiamus: qui negant ipsum corpus secuz leuasse in celum dominuz nostrum: ⁊ cōmemorant in euangelio quod scriptum est. nemo ascendit in celum: nisi qui de celo descendit: ⁊ dicunt: quia corpus nō descendit de celo: non potuisse ascendere in celum. Non enim intelligunt quoniam corpus nō ascendit in celum. Dominus eniz ascendit: corpus autem nō ascendit: sed leuatum est in celū illo leuante qui ascendit. Si enim quisqꝫ descēderat. verbigratia. de monte nudus: cum aūt descenderit vestiat se. ⁊ vestitus iterum ascendat recte vtiqꝫ dicimus. nemo ascendit nisi qui descendit: nec vestem consideramus quaz secum leuauit: sed ipsum qui vestitus est: solum dicimus ascendisse. ¶xi j.

NEc eos audiamus qui negant ad dexteram patris sedere filium. dicunt eniz Nūquid deus pater habet latus dexterum aut sinistrum sicuti corpora? Nec nos hoc de deo patre sentimus. Nulla enim forma corporis deus diffinitur atqꝫ cōcluditur. Sed dextera patris est beatitudo perpetua: que sanctis datur. sicut sinistra eius rectissime dicitur miseria perpetua que impijs datur: vt non in ipso deo: sed in creaturis hoc modo quo diximus intelligatur dextera ⁊ sinistra: quia ⁊ corpus christi quod est ecclesia: in ipsa dextera. hoc est in ipsa beatitudine futurum est. sicut apostolus dicit: quia ⁊ simul nos suscitauit. ⁊ simul nos sedere fecit in celestibus. Quāuis eniz corpus nostrū nondum ibi sit: tamen spes nostra iam ibi est. Propterea ⁊ ipse dominis post resurrectionē suam iussit discipulis quos piscantes inuenit: vt in dexteraz partem mitterent retia. Quod cum fecissent ceperunt pisces: qui omnes magni erant: ⁊ omnes iustos iustificabant quibus dextera promittitur. Hoc significabat quod etiam in iudicio dixit se agnos ad dexteraz: hedos aūt ad sinistram esse positurū .xiiij.

NEc eos audiamus qui negant diem iudicij futurum: ⁊ cōmemorant quod in euangelio scriptum est: euz qui credit in christum nō iudicari. qui autem non credit in illum iam iudicatum esse. Dicunt enim: Si ⁊ ille qui credit non veniet in iudiciuz: ⁊ ille qui nō credit iam iudicatus est: vbi sunt quos iudicaturus est in die iudicij? Non intelligunt sic loqꝫ scripturas: vt preteritum tempus pro futuro tempore insinuēt sicut supra diximus: quod apostolus dixit de nobis: quod simul nos sedere fecit in celestibus: nondum factum est: sed quia certissimum est futurum: ita dictuz est quasi iā factum sit. sicut ⁊ ipse dominus discipulis dixit. omnia que audiui a patre meo nota feci vobis. Et paulo post dicit. Multa habeo vobis dicere: sed nō potestis illa portare modo. Quomodo ergo dixerat: omnia que audiui a patre meo nota feci vobis: nisi qꝛ illud qđ per spiritū sanctum certissime facturus erat quasi iam fecisset locutus est. Sic ergo cum audimus: qui credit in christum non veniet in iudiciuz: intelligamus quia non veniet ad damnationem. Dicitur eni iudiciū pro damnatione: sicut dicit apostolus. Qui non manducat: manducantem non iudicet: id est nō de illo male existimet. Et dominꝰ dicit. Nolite iudicare: ne iudicetur de vobis. Non enim tollit nobis intelligentiam iudicandi cum ⁊ propheta dicit: Si vere iusticiam diligitis: recte iudicate filij hominum. Et ipse dicat dominus. Nolite iudicare personaliter: sed iustum iudicium iudicate. Sed illo loco vbi vetat iudicare. illud ammonet: ne damnemus aliquem: cuius vel cogitatio nobis nō est aperta: vel nescimus qualis postea sit futurus. Sic ergo cum dixit: ad iudicium non veniet: hoc dixit. quia non veniet ad damnationē. Qui autem non credit iam iudicatus est. hoc dixit: qꝛ iam damnatus est prescientia dei: qui nouit quid immineat nō credentibus. ¶xv.

NEc eos audiamus qui dicunt spiritum sanctum: quem in euangelio dominus promisit discipulis: aut in paulo apostolo venisse. aut in montano ⁊ priscilla: sicut catafriges dicunt: aut in nescio quo manite vel manicheo: sicut manichei dicunt. Tam enim ceci sunt isti vt scripturas manifestas nō intelligāt aut tam negligentes salutis sue: vt omnino non legant. Quis enim cum legerit non intelli-

git vel in euangelio quod post domini resurre
ctionem scriptum est dicente domino: ego mit
tam promissum patris mei in vos: vos autez
sedete hic in ciuitate: quousqꝫ induamini vir-
tute ab alto. Et in actibus apostolorum: postea
qꝫ dominus abscessit a discipulorum oculis in
celum. decem diebus paractis. die pētecostes
non attendunt apertissime venisse spiritum sā
ctum: ⁊ cum essent illi in ciuitate sicut eos ante
monuerat: impleuisse illos: ita vt loquerentur
varijs linguis. Nam diuerse nationes que tūc
aderant: vnusquisqꝫ audientium suam linguaz
intelligebant. Sed isti homines decipiūt eos
qui negligentes sunt in catholica fide: ⁊ ipām
fidez suam que in scripturis manifesta ē nolūt
discere: ⁊ quod est grauius ⁊ multum dolendū
cum in catholica fide negligēter versent. here
ticis diligenter aures accōmodant. ¶ xvj

Ec eos audiamus: qui sanctam ecclesi-
am que vna catholica est: negāt per or-
bem esse diffusam: sed in sola africa. h
est in parte donati pollere arbitrantur. Ita sur
di sunt aduersus prophetam dicentem: filius
meus es tu ego hodie genui te: postula a me: ⁊
dabo tibi gentes hereditatem tuā: ⁊ possessio
nem tuaz terminos terre: ⁊ alia multa siue in
veteris siue in noui testamenti libris: que scri-
pta sunt: vt apertissime dedarent ecclesiam
christi per orbem terre esse diffusam. Quod cū
cis obijcimus dicunt iam ista omnia fuisse cō-
pleta: anteqꝫ esset pars donati: sed postea totā
ecclesiam perisse: ⁊ in sola donati parte reliqui
as eius remansisse contendunt. O linguam su
perbam ⁊ nefariam. nec vere sic viuerent vt
vel inter se pacem postea custodirent. Nunc
autem non attendunt iam in ipso donato com
pletum esse quod dictum est. In qua mensura
mensi fueritis in ea remetietur vobis. Sicut
enim christū diuidere conatus est: sic ipse a suis
quotidiana concisione diuiditur. Ad hoc etiaz
pertinet illud quod dominus dicit. Qui enim
gladio percusserit: gladio morietur. Gladius
enim illo loco siquidem in malo positus est: di-
scordiosam linguam significat: qua tunc ille in
felix ecclesiam percussit. sed non occidit. Non
autem dixit dominus: qui occiderit gladio: gla-
dio morietur: sꝫ qui gladio vsus fuerit ingt gla
dio morietur. Ergo ille percussit ecclesiaz lin-
gua litigiosa: qua nunc ipse conciditur: vt om-
nino dispereat atqꝫ moriatur. Et tamen illud
tunc apostolus petrus nō superbia sua: sed qꝫ-
uis carnali tamen amore domini fecerat. Ita-
qꝫ ammonitus recondit gladium. iste autem
nec victus hoc fecit. Siquidem cum episcopo
ceciliano causam diceret: audientibus episco-
pis rome: quos ipse petiuerat nihil eorum que
intenderat potuit probare: ⁊ sic remansit in sci-
smate: vt suo gladio moreretur. Populus au
tem ipsius quando non audit prophetas ⁊ euā-
gelium: in quibus apertissime scriptum est: ec-
clesiam christi per omnes gentes esse diffusam
⁊ audit scismaticos: non dei gloriam querētes
sed suam: satis significat seruum se esse non li-
beruz: ⁊ aurem dexteram se habere precisam
Petrus enim errans in amore domini seruo
non libero aurem dexteraz precidit. Ex quo si-
gnificat eos qui gladio scismatis feriuntur ser
uos esse carnalium desideriorum nonduz edu
ctos in libertate spiritussancti vt iam non cō-
fidant in homine: ⁊ non audire quod dextrum
est. i. domini gloriam per catholicam ecclesiā
latissime peruagatam: ⁊ audire sinistrū huma
ne inflationis errorem. Sed tamen cum domi
nus dicat in euangelio: cum per omnes gētes
euangelium fuerit predicatum: tunc finem eē
venturum. quomodo isti dicunt: qꝫ iam cetere
omnes gentes ceciderunt a fide: ⁊ in sola parte
donati remansit ecclesia: cum manifestum sit ex
quo ista pars ab vnitate precisa est: nonnullas
gentes postea credidisse. ⁊ adhuc esse aliquas:
que nondum crediderunt: quibus quotidie nō
cessatur euangelium predicari. Quis non mi
retur esse aliquem qui se christianum dici velit
⁊ aduersus christi gloriam tanta impietate ra-
piatur: vt audeat dicere: omnes populos genti
um qui modo adhuc accedunt ecclesie dei: ⁊ in
dei filium festinanter credunt: inaniter facere:
quia non eos aliquis donatista baptisat. Sine
dubio ista execrarentur homines ⁊ eos sine di
latione relinquerentur: si christum querēnt: si ec
clesiam diligerent: si liberi essent: si aurem de-
xteram integram retinerēt. ¶ xvii.

Ec eos audiamus: qui qꝫuis neminez
rebaptisarent precidere se tamē ab vni
tate: ⁊ luciferiāi magis dici qꝫ caholici
maluerūt. In eo enim qꝫ intelligunt baptisma
christi nō esse repetēdum recte faciunt. sentiūt
enim sacramentum sancti lauacri nusqꝫ esse ni
si ex catholica ecclesia: sed eam formam secum
habere sacramenta precisa: quā in ipā vnitate
anteqꝫ preciderentur acceperant. Hi sunt eni
de quibus apostolus dicit. Habentes speciem
pietatis: virtutem autem eius abnegantes.
Est enim magna virtus pietatis: pax ⁊ vnitas
quia vnus est deus. Hanc illi non habēt: quia
precisi ab vnitate sunt. Itaqꝫ si qui ex ipsis ad

catholicam veniunt: non iterant speciem picta-
tis quam habent: sed accipiunt virtutem pie-
tatis quam non habent. Nam ⁊ amputatos ra-
mos denuo posse inseri: si nõ permanserint in
incredulitate: apertissime apostolus docet. Quod
cum luciferiani intelligunt: ⁊ non rebaptizant:
non improbamus: sed qđ etiã ipsi precidi a radi
ce voluerunt quis non detestandum esse cogno
scat? Et ideo maxime: quia hoc eis displicuit
in ecclesia catholica: quod vere catholice san-
ctitatis est. Nusꝙ enim tam vigere debent vi
scera misericordie ꝙ in catholica ecclesia: vt tã-
ꝙ vera mater nec peccantibus filijs superbe
insultent: nec correctis difficile ignoscat. Non
enim sine causa inter omnes apostolos huius
ecclesie catholice personã sustinet petrus. Huic
enim ecclesie claues regni celorum date sunt:
cum petro date sunt. Et cũ ei dicitur ad omnes
dicitur. amas me: pasce oues meas. Debet er
go ecclesia catholica correctis ⁊ pietate firma-
tis filijs: libenter ignoscere: cum ipsi petro per
sonam eius gestanti: cum in mari titubasset ⁊ cũ
dominum carnaliter a passione reuocasset ⁊ cũ
aurem serui gladio precidisset: ⁊ cum ipsum do
minum ter negasset: ⁊ cum in simulationem po
stea superstitiosam lapsus esset videamus ve
niam esse concessam: eũqꝫ correctum atqꝫ firma
tum vsqꝫ ad dominice passionis gloriam per-
uenisse: Itaqꝫ post persecutionem que per arria
nos hereticos facta erat. ⁊ postea ꝙ pax quam
quidem catholica in domino tenet: etiam a prin
cipibus seculi reddita est. episcopi qui perfidie
arrianorum in illa perturbatione consenserãt:
multi correcti: redire in catholicam delegerũt
damnantes siue quod crediderant: siue quod
se credidisse simulauerant. Hos ecclesia catho
lica materno recipit sinu: tanꝙ petrum post fle
tum negationis per gallicantum ammonitum:
aut tanꝙ eundem post prauã simulationem pau
li voce correctum? Hanc illi matris charitatẽ
superbe accipientes ⁊ impie reprehendentes
quia petro post gallicantum surgenti nõ gratu-
lati sunt cum lucifero qui mane oriebatur cade
re meruerunt. ¶ xviij.

Nec eos audiamus: qui negant ecclesi-
am dei omnia peccata posse dimittere
Itaqꝫ miseri dum in petro petram non
intelligunt ⁊ nolunt credere datas ecclesie cla
ues regni celorum: ipsi eas de manibus amise-
rũt. Isti sunt qui viduas si nupserint tanquam
adulteras damnant: ⁊ super doctrinam aposto
licam se predicant esse mundiores. Qui nomẽ
suum si vellent agnoscere mundanos se potius ꝙ
mundos vocarent. Nolentes enim si peccaue
rint corrigi: nihil aliud delegerunt: nisi cum hoc
mundo damnari. Nam quibus veniam pec-
catorum negant: non eos aliqua sanitate custo
diunt: sed egris subtrahunt medicinam: ⁊ vidu
as suas vri cogunt: quas nubere non permit-
tunt. Non enim prudentiores habendi sunt:
ꝙ Paulus apostolus qui ait. Malo eas nube
re ꝙ vri. ¶ xix.

Nec eos audiamus: qui carnis resurre-
ctionem futuram negant: ⁊ commemo
rant: quod ait apostolus: caro ⁊ sanguis
regnum dei non possidebunt. Non intelligen-
tes quod ipse dicit apostolus. Oportet corru-
ptibile hoc induere incorruptionem: ⁊ morta
le hoc induere immortalitatem. Cum enim hoc
factum fuerit iam non erit caro ⁊ sanguis: sed
celeste corpus. Quod ⁊ dominus promittit cum
dicit: neqꝫ nubent neqꝫ vxores ducent: sed erũt
equales angelis dei. Non enim iam homini-
bus sed deo viuent: cum equales angelis fa-
cti fuerint. Immutabitur ergo caro ⁊ sanguis
⁊ fiet corpus celeste ⁊ angelicum. Et mortui enim
resurgent incorrupti: ⁊ nos immutabimur: vt
⁊ illud verum sit: quod ⁊ caro ⁊ sanguis regnũ
dei non possidebunt. Ista fidei simplicitate: ⁊
sinceritate lactari nutriamur in christo: ⁊ cum
paruuli sumus: maiorum cibos non appetamus
sed nutrimentis saluberrimis crescamus i chri
sto: accedentibus bonis moribus: ⁊ christiana
iusticia: in qua est charitas dei ⁊ proximi per-
fecta ⁊ firmata: vt vnusquisqꝫ nostrum de dia-
bolo inimico ⁊ angelis eius triumphet in semet
ipso: in christo quem induit quia perfecta cha-
ritas nec cupiditatem habet seculi: nec timo-
rem seculi idest nec cupiditatem vt adquirat res
temporales: nec timorem ne amittat res tem-
porales. ¶ Per quas duas ianuas intrat ⁊ re-
gnat inimicus qui primo dei timore: deinde
charitate pellendus est. Debemus itaqꝫ tanto
auidius appetere apertissimam ⁊ euidentissi-
mam cognitionem veritatis: quanto nos debe-
mus in charitate proficere: ⁊ eius simplicitate
cor habere mũdatum: quia ipso interiore ocu-
lo videtur veritas. Beati enim mundo corde
inquit: quia ipsi deum videbunt: vt in charitate
radicati ⁊ fundati preualeamus comprehende
re cum omnibus sanctis que sit latitudo ⁊ alti
tudo ⁊ longitudo ⁊ profundum. scire etiam su
pereminentẽ scientiã charitatis christi: vt imple-
amur in omnẽ plenitudinẽ dei: ⁊ post ista cũ in

uisibili hoste certamia: qm̄ volētib⁹ ⁊ amantib⁹
iugū christi leue est: ⁊ sarcina eius leuis: coronā
victorie mereamur. Amen.

¶ Explicit liber sancti Augustini episcopi de
agone christiano.

¶ Incipit liber sancti Augustini de bono disci-
pline.

Ulti sunt qui sa
ne doctrine aduersantur iu
sticiam culpant ⁊ discipli-
nam imperium esse iudi-
cant: ac rationabilem casti
gationē superbie assignāt:
cum non sit imperium nisi
vbi aliquid iubetur iniustū
nec sit superbia nisi vbi negligitur disciplina.
Disciplina igitur magistra est religionis: magi
stra vere pietatis: que nec ideo increpat vt le-
dat: nec ideo castigat vt noceat. Deniqꝫ mo-
res hominum irata corrigit: inflammata custo
dit: ita salomone dicente. Fili ne deficias a disci
plina domini: neqꝫ fatigeris cum ab eo increpa
ris. Quem eniꝫ diligit dn̄s icrepat: flagellat au-
tem omnem filium quem recipit. Nihil profe
cto est quod nō disciplina: aut emendet: aut sal
uum faciat. Quam si quis sapiens apprehen-
derit: nec gratiam amicitiarum perdit: nec pe
riculum damnationis incurrit. Nemo discipli
nam irrationabilem putet: sub qua videt: vni
uersis que in celo ⁊ sub celo sunt verbo cooperā
te compositis: omnipotentis dei stare consiliū.
In principio enim operis sui: deus nihil prius
ꝙ̄ disciplinam fecit. Nam cum assistente sapi-
entia celum suspenderet: terram pararet: ma-
ria concluderet: ⁊ suis locis: suisqꝫ temporibus
cursum solis luneqꝫ globum disponeret: omnia
sub disciplina constituit. Quid autem non esset
tenebrosum: quid non incompositum: quid non
haberetur absurdum: nisi constitutis legibus
cuncta starent elementa. Nunquid sine discipli
na agitur solis cursus. Qui quamuis diurni iti-
neris necessitatem infatigatus impleuerit: ad
officium tamen suum matutinus occurrit: ⁊
se in parte celi quotidie terrarum spacia lustra
turus ostendit. Tanta est discipline ratio: vt in
tra emporum metas lege conscriptas ita in-
defessi itineris alternis vicibus syderum cur-
sus agitetur: vt nec luna defectionis sue dam-
na effugiat: nec solem diurni luminis flamma
destituat. Nunquid sine disciplina est ꝙ tāti ma
ris fluctus humili terrarum littore continen-
tur: ⁊ in suo sinu frequenter incitata ventis al
tior aggere vnda concluditur. Omnia profecto
insipiens natura confunderet: nisi mundum di
scipline ratio gubernaret. Hoc ideo proposui-
mus dicere: vt disceretis obedire euangelicis
preceptis: ⁊ celestibus obtemperare manda-
tis. Quid autem rationalem animam ⁊ ad dei
imaginem factam expediat: facile potest homo
intelligere cum videt sacratis per voluntateꝫ
dei ꝯstitutionibus discipline etiā elemēta serui
re. Audite prophetā dicentē. Seruite dn̄o in ti
more: ⁊ exultate ei cū tremore. Apprehēdite di
sciplinam: ne qn̄ irascatur dominus ⁊ pereatis
de via iusta. Bene in omnibus causis timor ob
temperat discipline: qui pro hoc ipso ꝙ immi-
nentes periculorum casus aut iras iudicum ca
uere nouit potestatem conseruande salutis ob-
tinuit? Quid igitur adultero castum? quid furi
esset tutum? quid latroni non peruium? Quis
non expauesceret concaua littorum: secreta sil-
uarum? Quid non presumptio possideret: nisi
furorem animorum sub metu pene disciplina
compesceret? Ac nisi constitutus esset ordo vi-
uendi: nunquam profecto finem poneret natu-
ra peccandi. Nihil est quod non gula suadeat:
si gule disciplina consentiat. Nihil est quod nō
luxuria perdat: si amore viciorum a te discipli
na discedat. Nihil est quod non habendi cupi
ditate animus occupet: nisi auaritie vitium di
sciplina condemnet. Omnia sub metu discipli-
ne vicia iacent. Jam non est in quo fides vnqꝫ̄
erubescat si homo futurum dei iudicium respi
ciat: ⁊ causam reddende rationis intendat: nec
est in quo vindex scelerum flamma deseuiat: si
intuitu discipline: aut que sunt honesta cogites
aut que sunt pudenda castiges. Multi ibi no-
men crudelitatis imponunt: vbi pro amore di
scipline crimen admissi sceleris: supplicio vin-
dicatur latronis: cum sententia vindicantis iu-
stis legibus seruiat: ⁊ nō solum presentibus: sed
etiam futuris manum porrigat. Quis igitur nō
licite crederet se debere peccare: si impudicis
⁊ impijs actibus iudex non perscriberet disci-
plinam? Uideamus quid lex loquatur. Non
occides: non adulterabis: non falsum testimoni
um dices. He sunt discipline legis: quibus eti-
am districtio sentētie secularis obsequitur: im
pugnando turpia: resecando criminosa. Nam
adijcit scriptura. Judex non est vindex positus
boni operis: sed mali: ita vt etiam vicarium

pene genus exigat cum dicit. Oculum pro ocu
lo dentem pro dente. Sed istam antiquam sen
tentie seueritatem facile vitare possumus: si flã
mas futuri iudicij cogitemus. Absolute autez
docet apostolus posse contemni secularis ar-
ma iudicij: qui dicit ¶ Si vis potestatem non
timere: quod bonũ est fac. Sed hec non ocio-
se tractanda sunt ¶ Nam cum de his terrenis
potestatibus apostoli doctrina commemorat:
sensibus nostris celestis iudicij partes insinuat
Nam cum docet seruiendum seculi legib⁹: am
monet necessario hominem futuris cauere tem
poribus. Si vis inquit non timere potestatez
quod bonum est fac. Hoc est dicere. Si vis fu-
turum non timere iudicium: declina a malo ⁊
fac bonum. Ergo hanc primam constitutionis
formam: que seculi legibus caret: cauere debe
mus ⁊ vincere: vt possimus a nobis illud pre-
iudiciũ perpetue mortis excludere. Quia quos
ista temporalis non affligit pena hos illa ĩ eter-
num insatiabili tormentorum persequitur do-
lore. Nemo autem illum homicidij crimen eua
sisse estimet: quem excusatum secularis iudicij
corrupti sententia absoluerit. Nec ille adulterij
facinus pretermissum putet: qui indulgentie le
ge deprehensus euasit. Nemo cum sanam de-
xteram videt falsitatis: reo debita iure suppli-
cia iudicet fuisse concessa. Defunctis corpori-
bus salua sunt crimina: nisi fuerint prius apud
deum lachrymaruz intercessione purgata. Ex
pectat enim reum suum gehenna debitis arma
ta supplicijs. Ad confusionem magis presen-
tis vite: non ad absolutionem criminis perti-
net auctoritas sententie secularis. Illa ergo no
bis sunt ante omnia cogitanda supplicia: vbi
homo viuet durante pena: vbi nec tormenta
corpori: nec desunt membra tortori. Que tañ
facile vitare possumus: si habenas discipline
teneamus: dicente apostolo. Si vis non time-
re potestatem: bonum fac: ⁊ habebis laudez ex
ea ¶ Quis sapiens non ad hec discipline bona
animum letus apponat: vbi potest homo non
solum criminis penam vitare: sed ⁊ gratiam
laudationis acquirere? Audite prohetam dicẽ
tem ¶ Apprehendite disciplinam: ne quando
irascatur dominus: ⁊ pereatis de via iusta.
In hoc loco puto pertinet ista sententia ad illos
ad quos nõdum disciplina peruenit: qui adhuc
in deuijs morantur: capti antiquo superstitio-
nis errore. Probantur enim sub lege nunquaz
vixisse: qui admonentur: vt apprehendant stu
dium discipline. Sequitur in hoc psalmo. Ne
quando irascatur dominus: ⁊ pereatis de via
iusta ¶ Igitur si illos statuit propheta reos: ad
quos disciplina nunquam peruenit: quid de il-
lis iudicandum putamus quos disciplina de-
stituit? Inter vtrorumqꝫ actus auctoritas pro
phetice lectionis tnensat minorem plane culpã
non peruenisse ad disciplinam: qꝫ legem disci-
pline respuisse. Ecce dicit propheta. Qui sper-
nit disciplinam odit animam suam: ⁊ vere vt
dixit ita est. Nam hostis est ⁊ inimicus anime
sue qui spretis discipline monitis: diabolicis oc
cupatur officijs. Dicunt aliquanti disciplinam
satis duris legibus constitutam. Loquantur
ista satis miseri quos ad omne facinus ille dia
bolus auctor mortis inuitat: quorum mentes i-
satiabilis gula possidet: sup quos regnat ebrie-
tas: quos turpis luxuria captiuos tenet: ⁊ á qui
bus nunquam superbia ingrata discedit. Illis
autem quibus est studium honeste fidem serua
re continentie: humilitati: pietatiqꝫ seruire: dul
ce discipline onus est: ⁊ leue iugum domini: qđ
nõ grauat: nisi aut perditos: aut perituros. Eru
besco dicere in confusione humane negligentie
quare apud aliquantos parum proficiat disci-
plina cum videamus pastorale magisterium eti
am apud muta animalia non perire. Doceãt
nos ecce seruare ordinem discipline tam doci-
les equorum animi: cum in giro ducti flexuosis
gressibus membra componunt: ⁊ sub vni⁹ ha-
bene retinaculo ita laxari se consentiunt: vt ⁊
curandi ⁊ standi modus sub quadam legum dis
positione seruetur. Ita quos natura numero di
uidit: studio discipline coniungit. Videte qꝫ for
tia boum corpora plaustro subiaceant: que in-
tantum imperio animum parant: vt tumen-
tia naturaliter leui iugo colla supponant. Ita
discipline constitutionibus seruiunt: etiaz que
in feritate nascuntur ¶ Unde miror aliquotiens
hominem cui inest sapientia ⁊ intellectus pru-
dentie passim precepta discipline negligere cũ
videamus mut[illegible]m animal vicia cauere: iussis
obtemperare: imperio deseruire: atque ita ad
omnem obedientiam animum aptare: vt cum
opus fuerit armatis legionibus occurrat: ⁊ ho-
stilibus se telis iussum obijciat ¶ Audite in
hoc loco prophetam dicentem. Cognouit bos
possessorem suum: ⁊ asinus presepe domini sui:
israel autem me non cognouit. Vereor dicere:
ne nostram negligentiam pulset ista sententia.
Non autem cognoscit dominum: qui conditio
nis sue non cognoscit officium. Ostendam sa-
ne quomodo dominus possit. aut inueniri: aut
cognosci: si tamen est animus videndi. Si vis
videre dominum: require mendicum: respice

ad pauperem: suscipe peregrinum: visita infir
mum: curre ad carcerem. Si vis videre deum
vincula captiuitatis absolue: nodos iniquita-
tis incide. Audi de hoc dominum dicentem.
Esuriui ⁊ dedistis mihi manducare: sitiui ⁊ de
distis mihi bibere: hospes fui ⁊ suscepistis me
nudus fui ⁊ operuistis me: īfirmus fui ⁊ visita
stis me: in carcere eram ⁊ venistis ad me. Mo
neo itaqꝫ ne despicias nudum: ne ceco manum
subtrahas: ne inuolutum pannis contemnas.
In hac enim veste primum dominus cum a
magis quereretur inuentus est. Et quia de di-
sciplina fecimus mentionē sub qua fides chri
stiana viget: necesse est vt omnia in aures ve-
stras vite ornamenta deferantur: vt intelligat
vnusquisqꝫ parum sibi prodesse conuersationis
famam: nisi in contemptu mundi amauerit di
sciplinam. Ergo cui studium est christum cole-
re: prius cordis ⁊ corporis suscipiat indumenta
Omnis igitur vita religionis professe: integri-
tatis debet famam sentire: ne quem expectat
corona virtutis. pudoris damno feriat. Cor-
poris integritas vitam muniat: integritatem fi
des incontaminata custodiat: vt manente vtri
usqꝫ partis beneficio: immaculatum hominem
faciat regnare cum christo. Sed in hoc solum
constat conuersationis nostre ratio: vt boni si-
mus. Laborandum igitur ante omnia est: vt q
bonitatem sequitur: bonus esse iudicetur. Nā
quamuis homo purū corpus immaculatumqꝫ
custodiat: laceratam vitam ad deum portat: cu
ius actus vultum infamat: licet sciamus con-
scientiam solam bonis actibus posse sufficere.
Sed quanto melius est vt semper de te bene
sentiat qui circa ianuam suam vanis suspitio-
nibus frequenter egrotat? Insitum est enim na
turaliter vulgo: vt de bonis semper male iudi
cet. Sed tu qui curam bone fame colis studio
tuo gratiam integre opinionis acquire. Uita er
go nostra ita sit lucida: vt sit omnibus nota. In
tegritas religioni: pudor seruiat humilitati.
Quem amor tenet seruande integritatis: ante
omnia falsi ad se famam non admittat erroris
Magnum est quidem ⁊ gloriosum: ⁊ vsqꝫ ad ce
lum omnium ore proferendum nunquam ma
lis actibus locum dedisse: sed multo fortius est
nunquam falsis suspitionibus laborasse. Quid
enim tibi prodest sobrietas: si vicia ebrietatis
exerceas? Quis te non ebrium iudicet: si inter
effluentes vino calices saltantium giros imi-
teris? Quis te castum putabit: si te viderit me
retricum fabulis mixtum: scenico sermone cō-
positis: aut loquentem turpia: aut inhonesta re
sonantem. Laudo quidem conscientiam ca-
stitatis in te: sed odi colloquium meretricis.
In quo loco fortasse dicat tibi aliquis. Sufficit
tibi pura conscientia. Quantum ad innocenti-
am pertinet tibi soli sufficit. Sed prouidendū
est ne facilitate tua alter peccet: ⁊ alienum pec
catum in te redundet: iuxta illud quod dicit scri
ptura. Ue illi per quem scandalum venit. Quā
uis autem precioso serico corpus vestias: ⁊ ni-
ueo vellere membra componas: non sine ma-
cula diem transigis: si camini ardentis ora con
tigeris. In omni igitur actu tuo vitam tuam di
sciplina comittetur. Si vis placere christo ela-
bora vt professionem tuam fides adiuuet: fa-
ma commendet. Precedat nos patientia hu-
militatis socia: assistat pudicitia integritatis:
magistra: fugiat cupiditas: erubescat ebrietas:
luxuria actus suos lugeat: superbia confusa di-
scedat. Quicunqꝫ igitur est qui festinat deum
agnoscere: sub hoc discipline ordine christum
poterit inuenire. Multa quidem erant adhuc
dilectissimi: que discipline ratio suadebat ape
rire: que interim putauimus differenda: ne oci
osis auribus fastidium pareret longa narra-
tio. Sane ne quid in hoc opere subtraxisse vi-
deamur: elaborabimus vt ea que religiosis a-
ctibus competunt sequenti tēpore differamus.

Finit liber sancti Augustini episcopi de bono discipline.

Incipit regula sancti Augustini episcopi de communi vita clericorum.

Ante omnia fra-
tres charissimi diligatᷣ de-
us: dein de proximus: quia
ista precepta sunt principa
liter nobis data. Hec igi
tur sunt que vt obseruetis
precipimus in monasterio
constitui. Primum pro-
pter quod in vnum estis
congregati charitatis vinculū custodiatur: vt
vnanimes habitetis in domo: ⁊ sit vobis ani
ma vna: ⁊ cor vnum in deo: ⁊ non dicatis ali-
quid proprium: sed sint vobis omnia commu-
nia: ⁊ distribuatur vnicuiqꝫ vestrum a prepo-
sito vestro victus ⁊ tegumentum: non equali-
ter omnibus: quia non equaliter valetis om-
nes: sed potius vnicuiqꝫ sicut cuiqꝫ opus fuerit.

Sic enim legitis in actibus apostolorum. Quia
erant illis omnia communia: ⁊ distribuebatur
vnicuiqꝫ sicut cuiqꝫ opus erat. Qui vero ali-
quid habebant in seculo quando ingressi sunt i
monasterium: libenter velint illud esse com-
mune. Qui autem non habebant: non ea que-
rant in monasterio: que nec foris habere potue
runt. sed tamen eorum infirmitati quod opus
est tribuatur: etiam si paupertas eorum talis
erat quando foris erant: vt nec ipsa necessaria
poterant inuenire. Non tamen ideo putent se
esse felices: quia inuenerunt victum ⁊ tegumen
tum: quale foris inuenire non potuerunt. Nec
erigant ceruicem: quia associantur eis: ad quos
foris accedere non audebant: sed sursum cor ha
beant: ⁊ terrena vana non querant: nec incipi-
ant monasteria diuitibus esse vtilia non pau-
peribus: si diuites illic humiliantur: ⁊ paupe-
res illic inflantur. Sed rursus etiam illi qui ali
quid esse videbantur in seculo: non habeant fa
stidio fratres suos: qui ad illam sanctam socie-
tatem ex paupertate venerunt. Magis autem
studeant non de parentum diuitum dignitate:
sed de pauperum fratrum societate gloriari.
Nec extollantur si communi vite aliquid de su
is facultatibus contulerunt: ne de suis diuitijs
magis superbiant: quia eas mõasterio partiun
tur: q̄ si eis in seculo fruerentur. ¶ Alia quippe
quecunqꝫ iniquitas in malis operibus exerce-
tur vt fiant: superbia vero etiam bonis operi-
bus insidiatur vt pereant. Et quid prodest dis
pergendo dare pauperibus: ⁊ pauperem fieri:
cum anima misera superbior efficitur: diuitias
contemnendo: q̄ fuerat possidendo. Omnes er
go vnanimiter ⁊ concorditer viuite: ⁊ hono-
rate in vobis inuicem deum: cuius templa fa-
cti estis. Orationibus instate horis ⁊ tempori-
bus constitutis. In oratorio nemo aliquid agat
nisi ad quod factum est: vnde ⁊ nomen accepit
vt si forte aliqui etiam preter horas constitutas
si eis vacat orare voluerint: non eis sint impe
dimento: qui ibi aliquid agendum putauerint
Psalmis ⁊ hymnis cum oratis deum: hoc ver
setur in corde quod profertur in ore. Et nolite
cantare nisi quod legitis esse cantandum. Quod
autem non ita scriptum est vt cantetur: non can
tetur. Carnem vestram domate ieiunijs ⁊ ab-
stinentia esce ⁊ potus: quantum valitudo per-
mittit. Quando autem aliquis non potest ie-
iunare: non tamen extra horam prãdij aliquid
alimentorum sumat: nisi cum egrotat. Cum ac
ceditis ad mensam: donec inde surgatis quod
vobis secundum consuetudinem legitur: sine tu

multu ⁊ contentione audite: ne sole vobis fau
ces sumant cibum: sed ⁊ aures esuriant dei ver
bum. Qui infirmi sunt: ex pristina consuetudi-
ne si aliter tractantur in victu: non debet alijs
molestum esse nec iniustum videri: quos fecit
aliqua consuetudo fortiores. Nec illos felicio
res putent: quia sumunt quod non sumunt ipsi
sed sibi potius gratulentur: quia valent quod
non valent illi. Et si eis qui venerunt ex mori
bus delicatioribus ad monasterium aliquid ali
mentorum vestimentorum stramentorum ope
rimentorumue datur: quod alijs fortioribus ⁊
ideo felicioribus non datur: cogitare debent:
quibus non datur quantum de sua seculari vi-
ta illi ad istam descenderint: quamuis vsqꝫ ad
aliorum qui sunt corpore firmiores: frugalita-
tem peruenire non poterint. Nec debet velle
omnes quod paucos vident amplius: non q̄
honorantur: sed quia tolerantur accipere: ne cõ
tingat detestanda peruersitas: vt in monaste-
rio vbi quantum possunt fiunt diuites labo rio
si: fiant pauperes delicati. Sane quemadmo-
dum egrotantes necesse habent minus accipe
re ne grauentur: ita ⁊ post egritudinem sic tractã
di sunt vt citius recreentur: etiam si de humil-
lima seculi paupertate venerint: tanquam hec
illis contulerit recentior egritudo: quod diuiti
bus anterior consuetudo. Sed cum vires pri
stinas reparauerint: redeant ad feliciorem con
suetudinem suam: que famulos dei tanto ampli
us decet: quanto minus indigent. ne cibi eos
teneat voluptas iam vegetatos quos necessi-
tas leuauerat infirmos. Illos sane existiment
ditiores qui in sustinenda parcitate fuerint for
tiores. Melius est enim minus egere: q̄ plus
habere. Non sit notabilis habitus vester: nec
affectetis vestibus placere: sed moribus. Quã
do proceditis simul ambulate: cum veneritis
quo itis: simul state. In incessu in statu ⁊ in om
nibus motibus vestris nihil fiat quod cuiusq̄
offendat aspectum: sed quod vestram deceat san
ctitatem. Oculi vestri ⁊ si iaciuntur in aliquam
feminarum in nullam figant. Neqꝫ enim quã-
do proceditis feminas videre prohibemini:
sed appetere vel ab ipsis appeti velle crimi-
nosum est. Nec solo tacito affectu: sed affectu ⁊
aspectu quoqꝫ appetitur ⁊ appetit concupiscen
tia feminarum. Nec dicatis vos habere ani-
mos pudicos: si habeatis oculos impudicos:
quia impudicus oculus impudici cordis est nu
cius. Et cum se inuicem sibimet etiam tacen-
te lingua conspectu mutuo corda nunciant im
pudica ⁊ secundum concupiscentiam carnis al

terutro delectantur ardore: etiam intãctis ab
immunda violatione corporibus: fugit castitas
ipsa de moribus. Nec putare debet qui in fe-
minam figit oculum: ⁊ illius in seipsum diligit
fixum: ab alijs se non videri. Cum hoc facit vi
detur omnino: ⁊ a quibus se videri non arbitra
tur. Sed ⁊ si lateat: ⁊ a nemine hominum vi-
deatur: quid faciet de illo desuper inspectore:
quem latere nihil potest? An ideo putandus est
non videre: qui a tanto videt patientius: quan
to sapientius. Illi ergo vir sanctus timeat dis
plicere: ne videatur femine male placere. Illũ
cogitet omnia videre: ne velit feminam male
videre. Illius nanqꝫ ⁊ in hac causa commenda
tus est timor vbi scriptum est. Abominatio est
domino defigens oculum. Quando ergo simul
estis in ecclesia: ⁊ vbicunqꝫ vbi ⁊ femine sunt:
inuicem vestram pudicitiam custodite. Deus
enim qui habitat in vobis: etiam isto modo cu
stodiet vos ex vobis. Et si hanc de qua loquor
oculi petulantiam in aliquo vestrum aduerte-
ritis: statim admonete: ne male cepta progre-
diantur: sed de proximo corrigantur. Si autem
post admonitionem iterum vel alio quocunqꝫ
die idipsum facere eum videritis: iam velut
vulneratum sanandum prodat: quicunqꝫ hoc
poterit inuenire. Prius tamen est alteri vel ter
tio demonstrandum: vt duorum vel trium pos
sit ore conuinci: ⁊ competenti seueritate coerce-
ri. Nec iudicetis vos esse maliuolos quando hoc
indicatis. Magis quippe innocentes nõ estis:
si fratres vestros quos indicando corrigere po-
testis: tacendo perire permittitis. Si eniꝫ fra-
ter tuus vulnus haberet in corpore quod vel-
let occultare dum timeret secari: nonne crude-
liter a te sileretur ⁊ misericorditer indicaretur.
Quanto ergo potius eum debes manifestare:
ne deterius putrescat in corde? Sed anteꝗ̃ ali
is demonstretur: per quos conuincendus est si
negauerit: prius preposito debet ostendi si ad-
monitus neglexerit corrigi: ne forte possit secre
tius correctus innotescere ceteris. Si auteꝫ ne
gauerit: tunc neganti adhibendi sunt alij etiam
coram omnibus vt possit non soluꝫ ab vno tẽ-
ste argui: sed a duobus vel a tribus conuinci.
Conuictus vero ſm prepositi vel etiaꝫ presby
teri: ad cuius dispensationem pertinet arbitriũ
debet emendatoriam subire vindictam: quaꝫ
si ferre recusauerit etiam si ipse non abscesserit
de vestra societate proijciatur. Non eniꝫ ⁊ hoc
fit crudeliter: sed misericorditer: ne contagione
pestifera plurimos perdat. Et hoc quod dixi de
oculo non figendo: etiam in ceteris inueniẽdis
prohibendis: indicandis: conuincendis: vindi
candisqꝫ peccatis diligenter ⁊ fideliter obserue
tur: cum dilectione hominum ⁊ odio viciorꝫ
Quicunqꝫ autem intantum progressus fuerit
malum vt occulte ab aliquo litteras vel quod
libet munus accipiat: si hoc vltro confitetur par
catur illi ⁊ oretur pro eo. Si autem deprehen-
ditur atqꝫ conuincitur: secundum arbitriuꝫ pre
sbyteri vel prepositi grauius emendetur. Ve-
stes vestras in vnum habeatis sub vno custo-
de vel duobus vel quot sufficere potuerint ad
eas excutiendas: ne a tinea ledantur. Et sicut
pascimini ex vno cellario: sic induamini ex vno
vestiario. Et si fieri potest ad vos non pertine
at: quod vobis indumentum pro temporum
congruentia proferatur: vtrũ hoc recipiat vnus
quisqꝫ vestruꝫ quod deposuerat an aliud quod
alter habuerat: dum tamen vnicuiqꝫ quod cui
que opus est non negetur. Si autem hinc inter
vos contentiones ⁊ murmura oriuntur ⁊ con-
queritur aliquis se deterius accepisse ꝗ̃ prius
habuerat: ⁊ indignum se esse quod non ita ve-
stiatur sicut alius frater eius vestitur: hinc vos
probate quantum vobis desit in illo sancto in
teriore habitu cordis qui pro habitu corporis
litigatis. Tamen si vestra toleratur infirmitas:
vt hoc recipiatis quod deposueritis in vno ta
men loco sub communibus custodibus habete
quod ponitis: ita sane vt nullus sibi aliquid ope
retur: sed omnia opera vestra in communi fi-
ant: maiori studio atqꝫ frequentiori alacritate:
ꝗ̃ si vobis singuli propria feceritis. Charitas
enim de qua scriptum est ꝙ non querit que sua
sunt: sic intelligitur: q: communia proprijs non
propria communibus anteponit. Et ideo quã-
to amplius rem communem ꝗ̃ propria vestra
curaueritis: tanto amplius vos proficere noue
ritis: vt omnibus quibus vtitur transitoria ne
cessitas supereemineat que permanet charitas.
Cõsequẽs ergo est vt etiaꝫ cum his suis filijs:
aut aliqua necessitudine ad se pertinẽtibus in
monasterio ꝯstitutis aliquã cõtulerit vestẽ siue
quodlꝫ aliud inter necessaria deputãduꝫ nõ occul
te accipiatur: sed sit in potestate prepositi vt in
in reꝫ cõeꝫ redactũ cui necesse fuerit ꝑbeat. Qd
si aliquis reꝫ sibi collatã celauerit furti iudicio
cõdemnetur. Indumẽta vestra ſm arbitrium
prepositi lauentur: siue a vobis: siue a fullonib⁹
ne interiores anime sordes contrahat munde
vestis nimius appetitus. Lauacrum etiam cor
pori cum infirmitatis necessitas cogit minime
denegetur: sed fiat sine murmure de cõsilio me
dicine: ita vt etiaꝫ si nolit iubẽte ꝑposito faciat

quod faciendum est pro salute. ¶ Si autem ipse
velit ⁊ forte non expedit: sue cupiditati non obe
diatur. ¶ Aliquando etiam si noceat: prodesse
creditur quod delectat. ¶ Denique si latēs ē do-
lor in corpore famulo dei dicenti: quid sibi do-
leat sine dubitatione credatur. ¶ Sed tamen
vtrum sanando illi dolori quod delectat expe-
diat: si non est certum medicus consulatur.
Neque eant ad balnea siue quocunque ire ne-
cesse fuerit minus quam duo vel tres. ¶ Nec
ille qui habet aliquo eundi necessitatem cum
quibus ipse voluerit: sed cum quibus prepositꝰ
iusserit ire debet. Egrotantū cura siue post egri
tudinem reficiendorum: siue aliqua imbecillita
te etiam sine febribus laborantium: vni alicui
debꝫ iniungi: vt ipse de cellario petet quod cui
que opus esse perspexerit. Siue autem qui cel-
lario: siue qui vestibus: siue qui codicibus pre-
ponuntur: sine murmure seruiant fratribus suis
Codices certa hora singulis diebus petantur:
extra horam qui petierit non accipiat. Vesti-
menta vero ⁊ calciamenta quādo fuerint indi
gentibus necessaria dare non differant: sub quo
rum custodia sunt que poscuntur. Lites autem
nullas habeatis: aut ꝗꝫ celerrime finiatis: ne ira
crescat in odium: ⁊ tabem faciat de vestuca: ⁊
animam vestram faciat homicidam: sic enim
legitis. Qui odit fratrem suum homicida est.
Quicunqꝫ etiam conuicio vel maledicto vel
etiam criminis obiectu aliquem leserit: memi
nerit satisfactione ꝗꝫ totius curare quod fecit:
⁊ ille qui lesus est sine disceptatōe dimittere: si
autem inuicem se leserint: inuicem sibi debita
relaxare debebunt propter orationes vestras:
quas vtiqꝫ quanto crebriores habetis: tanto sa
niores habere debetis. Melior est autem qui
quanuis ira sepe tentetur: tamen impetrare
festinat vt sibi dimittat cui se fecisse agnoscit in
iuriam: ꝗꝫ qui tardius irascitur: ⁊ ad petendaꝫ
veniam difficilius inclinatur. Qui autem nun
quam vult petere veniam: aut non ex animo
petit sine causa est in monasterio: etiam si inde
non proijciatur. Proinde vobis a verbis du-
rioribus parcite: que si emissa fuerint ex ore ve
stro: non pigeat ex ipso ore proferre medicamē
ta: vnde facta sunt vulnera. Quando autem ne
cessitas discipline in moribus coercendis dice
re vos dura verba compellit: si etiam in ipsis
modum vos excessisse sentitis: nō a vobis exi
gitur vt a vobis subditis veniam postuletis: ne
apud eos quos oportet esse subiectos dum ni-
mium seruatur humilitas: regendi frangatur au
ctoritas: sed tamen petenda est venia ab omni
um domino: qui nouit etiam eos quos plus iu
sto forte corripitis: quanta beniuolentia diliga
tis. Non autem carnalis: sed spiritualis inter
vos debet esse dilectio: Preposito tanquaꝫ pa
tri obediatur: multo magis presbytero qui om
nium vestrum curam gerit. Ut ergo cuncta ista
seruentur: ⁊ si quid seruatum minus fuerit: nō
negligenter pretereatur: sed emendandum cor
rigendumque curetur: ad prepositum precipue
pertinebit: vt ad presbyterum cuius est apud
vos maior auctoritas referat: quod modum
vel vires eius excedit. Ipse vero qui vobis pre
est: non se existimet potestate dominante: sꝫ po-
tius charitate seruiente felicem. Honore corā
vobis prelatus sit vobis: timore coram deo sb
stratus sit pedibus vestris. Circa omnes seip-
sum bonorum operum prebeat exemplum.
Corripiat inquietos: consoletur pusillanimes
sustineat infirmos: patiens sit ad omnes. Di-
sciplinaꝫ libens habeat: metuendus imponat
Et quanuis vtrunque sit necessarium: tamen
plus a vobis amari appetat ꝗꝫ timeri: semper
cogitans deo se pro vobis redditurum esse ra-
tionem. Unde vos magis obediendo non soluꝫ
vestri sed etiā ipsius miseremini: qui inter vos
quanto in loco superiori: tanto in periculo ma-
iori versatur. ¶ Donet deus vt obseruetis hec
omnia cum dilectione tanquaꝫ spiritualis pul
chritudinis amatores: ⁊ bono christi odore de
bona vestra conuersatione fragrantes: non
sicut serui sub lege: sed sicut liberi sub gratia
constituti viuatis. ¶ Ut autem vos in libello
hoc tanquam in speculo possitis inspicere: ne
per obliuionem aliquid negligatis: semel in se
ptimana vobis legatur: ⁊ vbi vos inueneri-
tis ea que scripta sunt facientes: agite gratias
domino bonorum omnium largitori: vbi autē
sibi quicunqꝫ vestrum viderit aliquid deesse do
leat de preterito: caueat de futuro orans: vt si-
bi ⁊ debitum dimittatur: ⁊ in tentationem non
inducatur. Amen.

¶ Explicit regula sancti Au
gustini episcopi de
communi vita
clericorūꝫ.

¶ In hoc opere continẽtur quatuor libri beati augustini de consensu euangelistarum. Incipit liber primus.

¶ Capitulũ primũ.

INter oẽs diui-
nas auctoritates q̃ sanctis
lr̃is ꝯtinẽtur euãgeliũ me-
rito excellit. Qḋ eni lex et
ꝓphe futurum prenũciaue
rũt: hoc redditũ atq; cõple-
tũ in euãgelio demõstrat.
Cui⁹ p̃mi p̃dicatores apl̃i
fuerũt: q dñm ip̃m ⁊ salua
torẽ nostrũ ihm xp̃m etiaz
presentẽ in carne viderũt. Cui⁹ non solũ ea que
ex ore ei⁹ audita: vl' ab alio sub oculis suis opa
ta dicta ⁊ facta meminerãt. verũ etiã que pri⁹
q̃z illi ꝑ discipulatuz adheserant: in eius natiui-
tate: vel infantia: vel pueritia: diuinit⁹ gesta: et
digna memoria: siue ab ipso: siue a parẽtib⁹ ei⁹:
siue a quibuslibet alijs certissimis indicijs: ⁊ fi
delissimis testimonijs requirẽ ⁊ cognoscere po
tuerũt: imposito sibi euangelizãdi munere: ge-
neri humano annũciare curarũt. Quoꝝ quidã
hoc ẽ mathe⁹ ⁊ iohs: etiã scripta de illo que scri
benda visa sunt: libris singulis ediderũt. Ac ne
putaret ꝙ actiũ ad ꝑcipiẽdũ ⁊ p̃dicandũ euãge-
liũ interẽẽ aliquid: vtrũ illi annũciẽt: qui eũdẽ
dñm h̃ in carne apparẽtẽ discipulatu famulãte
secuti sunt: an hi q ex illis fideliter cõperta cre-
diderunt: diuina ꝓuidẽtia ꝓcuratũ est per spm̃
sanctũ: ut quibusdã etiã ex illis q p̃mos aposto-
los seq̃bant: nõ solũ annũciandi: verũ etiã scri-
bendi euangeliũ tribueret auctoritas. Hi sunt
marcus ⁊ lucas. Ceteri aũt hoĩes q de dñi vel
de apl̃oꝝ actib⁹ aliqua scribere conati vel ausi
sunt: nõ tales suis tẽporib⁹ extiterũt ut eis fidẽ
haberet eccl̃ia: atq; in auctoritatẽ canonicã san-
ctoꝝ libroꝝ: eoꝝ scripta reciperet. Nec solũ q: il
li nõ tales erãt quibus narrãtibus credi oporte
ret: sed etiã q: scriptis suis q̃dã fallaciter indide
rũt q̃ catholica atq; apostolica regula fidei: ⁊ sa-
na doctrina condemnat. ¶ Capitulũ secũdũ.

ISti igit quatuor euãgeliste vniuerso ter
rarũ orbe notissimi ⁊ ob hoc fortasse q̃-
tuor: qm̃ quatuor sunt ꝑtes orbis terre:
per cui⁹ vniuersitatẽ xp̃i eccl̃iam dilatari: ipso
sui numeri sacro quodã modo declararũt: h̃ or-
dine scripsisse ꝑhibẽtur. Primũ mathe⁹. Dein
de marchus. Tertio lucas. Ultimo iohãnes.
Unde ali⁹ eis fuit ordo cognoscẽdi atq; predicã
di. Alius aũt scribẽdi. Ad cognoscẽduz quippe
atq; predicandũ: primi vtiq; fuerũt qui secuti
sunt dñm in carne presentẽ: dicentẽ audierunt:
facientẽq; viderũt: atq; ex ei⁹ ore ad euãgelizã-
dũ missi sunt. Sz in ꝯscribẽdo euãgelio: ꝙ diui
nit⁹ ordinatũ eẽ credẽdũ est: ex numero eorum
quos añ passionẽ dñs elegit: ⁊ primũ atq; vlti-
mũ locũ duo tenuerũt. Primũ matheus. Ulti
mũ iohãnes. vt reliq duo q ex illo numero non
erãt: s; tñ xp̃m in ill' loquẽtẽ secuti erãt tanq̃ fi
lij amplectẽdi. Ac ꝑ h̃ in loco medio constituti
vtroq; ab eis latere munirent. Hoꝝ sane qua
tuor sol⁹ mathe⁹ hebreo scripsisse ꝑhibet elogo
ceteri greco. Et q̃uis singuli suũ quẽdã narrãdi
ordinẽ tenuisse videãtur. nõ tñ vnusq̃sq; eoꝝ ve
lut alteri⁹ p̃cedẽtis ignar⁹ voluisse scribere repi
tur: vl' ignorata pretermisisse que scripsisse ali⁹
inuenit: s; sic vnicuiq; inspiratũ ẽ nõ sup̃fluã co
opationẽ sui laboris adiũxit. Nã mathe⁹ susce-
pisse intelligit icarnationẽ dñi s̃m stirpẽ regiã:
⁊ pleraq; s̃m hoĩuz p̃ntez vitã. facta ⁊ dicta ei⁹
marcus subsecut⁹ tanq̃ pedissequus ⁊ breuia
tor ei⁹ vĩ. Cũ solo q̃ppe iohe nihil dixit sol⁹ ipse
ꝑ pauca: cum solo luca pauciora. ẽ matheo vo
plĩma ⁊ multa pene totidẽ: atq; ipsis vbis: siue
cũ solo siue cũ ceteris cõsonãte. Lucas aũt circa
sacerdotalẽ dñi stirpẽ atq; ꝑsonã magis occupa
tus apparet. Nã ⁊ ad ip̃m dauid nõ regnũ sche
ma secut⁹ ascẽdit: s; ꝑ eos q reges nõ fuerĩt: exijt
ad nathan filiũ dauid q nec fuit. Nõ sic math.
q ꝑ salomonẽ regẽ descẽdẽs: ceteros etiã reges
ex ordine ꝑsecut⁹ ẽ seruãs i eis de quo postea lo
quemur misticum numerũ. ¶ Capitulũ tertiũ.

DOmin⁹ eni ihs xp̃s vn⁹ ver⁹ rex: ⁊ vnus
ver⁹ sacerdos: illud ad regendos nos: il
lud ad expiãdos. Has duas personas
apud antiquos: ꝑtes singillati cõmẽdatas suaz
figuram egisse declarauit siue titulo illo q cruci
eius supfixus erat rex iudeoꝝ: vñ archano insti-
ctu pilat⁹ r̃ndit: ꝙ scripsi scripsi. predictũ quippe
erat in psalmis: ne corrũpas tituli inscriptionẽ
siue ꝙ ad ꝑsonã sacerdotis attinet in eo ꝙ nos
offerre atq; accipe docuit: vñ ꝓphiam de se pre-
misit dicentẽ: Tu es sacerdos in eternũ s̃m or
dinẽ melchisedech. Multisq; alijs documen-
tis diuinarũ scripturarũ: rex ⁊ sacerdos xp̃s ap-
paret. hinc ⁊ ipse dauid cui⁹ non frustra crebri⁹
filius dict⁹ ẽ q̃z filius abrae ⁊ quẽ cõiter tenerũt
mathe⁹ ⁊ lucas. ille a quo ꝑ salomonẽ descẽdẽt.
iste ad quẽ ꝑ nacham ascenderet: q̃q̃ apte rex
fuit figurauit tñ sacerdotis ꝑsonã: qñ panes ꝓ-
positionis mãducauit: quos nõ licebat mãduca
re nisi solis sacerdotibus. Huc accedit ꝙ solus
etiã lucas mariã cõmemorat ab angelo mani-
festatã cognatã fuisse elisabeth: q̃ vxor erat za-
charie sacerdotis: de quo idẽ scripsit: ꝙ eam de
filiabus aaron: hoc ẽ de tribu sacerdotũ habe-
bat vxorem. Cum ergo mathe⁹ circa regis: lu-
cas circa sacerdotis ꝑsonam gereret intẽtionez

vtiqꝫ humanitatē xp̄i maxime cōmēdarunt. ſm
hoīem quippe xp̄s ⁊ rex ⁊ ſacerdos effectꝰ ē: cui
dedit deꝰ ſedē dauid p̄ris ſui: ut regni eiꝰ nō eēt
finis. ⁊ eēt ad interpellandū ꝓ nobis mediatoꝛ
dei ⁊ hominū hō xp̄s ihs. Non aūt habuit tāqꝫ
bꝛeuiatorē ꝯiūctū lucas: ſicut marcū matheus.
Et h̄ foꝛte nō ſine aliquo ſacr̄o: q꞉ regū eſt: non
eē ſine comitatꝰ obſequio. vn̄ ille q regiā ꝑſonaꝫ
xp̄i narrādā ſuſceperat: habuit ſibi tanqꝫ comi
tē adiūctū q ſua veſtigia quodāmodo ſeq̄retur
Sacerdos aūt qm̄ in ſancta ſanctoꝝ ſolus intra
bat. ꝓpterea lucas cuiꝰ circa ſacerdotiū xp̄i erat
intētio: nō habuit tanqꝫ ſociū ſubſequentē: q ſuā
narrationē quodāmodo bꝛeuiaret. ¶ Capi. iiij.

Tres tū iſti euāgeliſte in his rebus maxi
me deuerſati ſunt: q̄s xp̄s ꝑ humanam
carnē tꝑalit̄ geſſit. Poꝛro aūt ipē iohan
nes ip̄am maxie diuinitatē dn̄i qua patri ē eq̄
lis intendit: eamqꝫ p̄cipue ſuo euāgelio quantū
inter hoīes ſufficere credidit: cōmēdare cura-
uit. Itaqꝫ longe a tribꝰ iſtis ſuperiꝰ fertur: ita ut
hos videas quodāmodo in terra cū xp̄o homi-
ne ꝯuerſari. Illū aūt trāſcēdiſſe nebulā qua regi
tur oīs terra: ⁊ ꝑueniſſe ad liquidū celū. vn̄ acie
mentis acutiſſima atqꝫ firmiſſima: videret in
pꝛincipio verbū deū apud deū: ꝑ queꝫ facta ſūt
oīa ⁊ ip̄m agnoſceret carnē factū: ut habitaret
in nobis. ⁊ ꝙ accepit carnē: nō ꝙ fuerit mutatꝰ
in carnē. Niſi eni carnis aſſumptio ſeruata i cō
mutabili diuinitate facta eēt: nō diceret: ego ⁊
pater vnū ſumꝰ. Neqꝫ eni pater ⁊ caro vnum
ſunt. Et h̄ de ſeipſo dn̄i teſtimoniū ſolus idem
iohānes cōmemoꝛauit. Et qui me videt: videt
⁊ patrē: ⁊ ego in patre: ⁊ pater in me. Et vt ſint
vnū ſicut ⁊ nos vnū ſumus: ⁊ quecūqꝫ pater fa
cit: hec eadeꝫ ⁊ filius facit ſiliter. Et ſiqua alia
ſunt q̄ xp̄i diuinitatē in q̄ equalis ē patri: recte i
telligētibus intimēt: pene ſolus iohēs in euāge
lio ſuo poſuit tanq̄ de pectoꝛe ipſiꝰ dn̄i ſup quod
diſcūbē i eiꝰ cōuiuio ſolitꝰ erat ſecretuꝫ diuitatiſ
eiꝰ vberiꝰ ⁊ quodāmō familiariꝰ biberit. ¶ C. v.

Proinde cū due v̄tutes poſite ſint ani-
me humane. vna actiua. altera ꝯtēpla-
tiua. illa qua itur. iſta q̄ peruenit. illa q̄
laboꝛat ut coꝛ mūdetur ad videndū deū. iſta q̄
vacat ⁊ videt deus. Illa ē in preceptis exercē
de vite huiꝰ tꝑalis. iſta in doctrina vite illiꝰ ſē
piterne. Ac ꝑ hoc illa opatur: iſta requieſcit: q꞉ il-
la eſt in purgatione peccatoꝝ. iſta in lumine pur
gatoꝝ. Ac ꝑ hoc in hac vita moꝛtali: illa eſt in
opere bone ꝯuerſatiōis. iſta v̄o magis in fide.
Et apud ꝑ paucos ꝑ ſpeculuꝫ in enigmate: ⁊ ex
ꝑte in aliq̄ viſione incōmutabil' veritatis. He
due virtutes in duabꝰ vxoꝛibꝰ iacob figurate i-
telligūtur. De q̄bus aduerſus fauſtū manicheū
pro modulo meo quātū illi operi ſufficere vide
bat̄ diſſerui. lia quippe interp̄tat̄ laboꝛans. ra-
chel autē viſum p̄ncipiū. Ex quo intelligi dat̄ ſi
diligēter aduertas tres euāgeliſtas tꝑalia facta
dn̄i ⁊ dicta: que ad infoꝛmādos moꝛes vite p̄-
ſentis maxime valerent: copioſiꝰ ꝑſecutos circa
illā actiuā virtutē fuiſſe verſatos. Iohāneꝫ v̄o
facta dn̄i multo paucioꝛa narrantē. dicta v̄o eiꝰ
ea p̄ſertim que trinitatis vnitatē ⁊ vite eterne
felicitatē inſinuarēt diligentiꝰ ⁊ vberiꝰ ꝯſcribē-
tem: in v̄tute ꝯtēplatiua ꝯmēdāda: ſuā intētio-
nē predicationēqꝫ tenuiſſe. ¶ Capi. vj.

Unde mihi videtur qui ex apocalipſi illa
quatuoꝛ animalia ad intelligendos qua
tuoꝛ euangeliſtas interpretati ſunt pꝛo
babiliꝰ aliq̄d attēdiſſe illi qui leonē in matheo:
hoīem in marco: vitulū in lucā: aquilā in iohā-
nem intellexerūt: q̄ꝫ illi qui hoīeꝫ matheo: aqui
lā marco: bouē luce: leonē iohāni tribuerūt. De
p̄ncipijs eni libꝛoꝝ quādā ꝯiecturam cape vo-
luerūt. Nō de tota intētione euāgeliſtarū q̄ ma
gis fuerat ꝑſcrutāda. Multo eni ꝯgruētius ille
qui regiā xp̄i ꝑſonā maxime cōmēdauit: ꝑ leo-
nē ſignificatus accipit̄: vn̄ ⁊ in apocalipſi cū ip̄a
tribu regia leo cōmēoꝛatꝰ ē: vbi dictū eſt: Uicit
leo de tribu iuda. Scd̄m matheuꝫ eni ⁊ magi
narrant̄ veniſſe ab oꝛiēte ad regē querendum
⁊ adoꝛandū qui eis ꝑ ſtellam natus apparuit.
Et ipſe rex herodes regē xp̄m foꝛmidat infātē:
atqꝫ ut eum poſſit occidere tot paruulos necat.
Qꝫ aūt ꝑ vitulū lucas ſignificatus ſit ꝓpter ma
ximā victimā ſacerdotis neutri dubitauerunt.
Ibi eni a ſacerdote zacharia īcipit ſermo narrā
tis. Ibi cognatio marie ⁊ elizabeth cōmemoꝛa
tur. Ibi ſacr̄a p̄mi ſacerdotij in infāte xp̄o iple-
ta narrant̄. Et q̄cūqꝫ alia p̄nt diligēter aduerti.
quibꝰ appeat lucas intētionē circa ſacerdotis ꝑ
ſonā habuiſſe. Marcꝰ ꝰ qui neqꝫ ſtirpē regiam
neqꝫ ſacerdotalē: vel cognationē vel ꝯſecratio
nē narrare voluit: ⁊ tn̄ in eis v̄ſatus oñdit̄ q̄ hō
xp̄s opatus ē: tm̄ hōis figu a in illis q̄tuoꝛ aiali
bus ſignificaſſe videt̄. H̄ aūt aialia tria: ſiue leo:
ſiue homo: ſiue vitulus: in terra gradiūtur. vn̄
iſti tres euāgeliſte in his maxime occupati ſunt.
q̄ xp̄s i carne opatꝰ ē: ⁊ q̄ p̄cepta moꝛtal' vite exer
cēde carnē poꝛtātibꝰ tradidit. At v̄o iohēs ſup
nubila īfirmitatꝫ hūane velut aq̄la volat: ⁊ luceꝫ
incōmutabil' vitatꝫ acutiſſimis atqꝫ firmiſſimiſ
oculis coꝛdis intuetur. ¶ Capitulū. vij.

Has dn̄i ſc̄ās q̄drigas q̄bꝰ ꝑ oꝛbē vectꝰ ſb
egit pp̄los leui ſuo iugo: ⁊ ſarcine leui:
q̄dā vel īpia vanitate vel īpita temerita
tate calunijs appetūt vt eis v̄acis narratōis de
rogēt fidē ꝑ quos xp̄iana religio diſſeiata ꝑ mū-
dū tāta fertilitate ꝓueni vt hoīes īfideles iā

int seipsos colũnias suas ītusitare vix audeant
ↄpressi fide gētiū ⁊ oīuz devotiōe populoꝝ. Ve
rūtn̄ q꞉ nonnullos adhuc colūniosis disputa-
tionib⁹ suis vel retardant a fide nec tardāt vel
iā credētes quātū potuerit agitando pturbant
nōnulli aūt frēs salua fide nosse desiderant qd
talib⁹ respōdeāt q̄stionibus vel ad ꝓnectū scie
sue vel ad illoꝝ vaniloqua refellēda inspirante
atq꞉ adiuuāte dn̄o deo nr̄o. ꝙ vtinā ⁊ ipsoꝝ salu
ti ꝓsit. hec ope demonstrare suscepim⁹ errorē vel
temeritatē eoꝝ q̄ ↄtra euāgelij quatuor libros.
quos euāgeliste q̄tuor singulos cōscripserūt sa-
tis argutas criminatiōes se proferre arbitrant
Qd̄ vt fiat q̄z nō sibi aduersent idē scriptores
q̄tuor ondēdū est. Hoc. n. solent q̄si palmaz sue
vanitatis obijcere. ꝙ ipsi euāgeliste iter seipos
dissentiant. Sed illud prius discuciēdū est. ꝙ so
let nōnullos mouere. cur ip̄e dn̄s nihil scripsit
vt alijs de illo scribētib⁹ necesse sit credē. Hoc
eni dicūt illi vel maxime pagani q̄ dn̄m ipsum
ih̄m xp̄z culpare aut blasphemare n̄ audēt eiq꞉
tribuūt excellētissimā sapiētiā: s꞉ t n̄ tāq꞉ hoi: di
scipulos v̄o ei⁹ dicūt magr̄o suo ampli⁹ tribuisse
q̄z erat. vt eū filiū dei dicerēt: ⁊ v̄buz dei per qd̄
facta sunt oīa. ⁊ ip̄m ac deuz patrē vnū esse. ac
si qua silia sunt in ap̄licis litteris. q̄bus eū cum
p̄re vnū deū colēdū eē didicim⁹. honorādū eni
tāq꞉ sapiētissimū virū putant colēdū aut tanq꞉
deū negāt. Cuz ergo q̄rūt q̄re ipse nō scripserit
vidētur parati fuisse h̄ de illo credere. ꝙ de se
ipse scripsisset. nō ꝙ alij de illo ꝓ suo arbitrio p̄
dicassent: a quib⁹ q̄ro. cur de q̄busdā nobilissi-
mis phylosophis suis h̄ crediderūt. ꝙ de illis
eoꝝ discipuli scriptū memorie reliq̄rūt. cū de
se ipsi nihil scripsissent. Nā pitagoras quo in il
la cōtēplatiua v̄tute nihil tunc habuit gr̄a cla-
rius non tm̄ de se: sed nec de vlla re aliq̄d scri-
psisse p̄hibet. Socrates aūt quē rursus ī actiua
q̄ mores informant oībus ptulerūt: ita vt testi
mōio quoq꞉ dei sui apollinis oīuz sapiētissimū
ꝓnūtiatū esse nō taceāt esopi fabulas paucis
v̄sibus persecutus est v̄ba ⁊ numeros suos ad
hibēs reb⁹ alteri⁹. vsq꞉ adeo nihil vt scribere
voluit. vt h̄ se coactū impio sui demōis fecisse
dixerit sicut nobilissimus discipuloꝝ ei⁹ plato
cōmemorat. In quo tm̄ opere maluit alienas q̄z
suas exornare sententias. Quid igitur cause ē:
cur de istis h̄ credant ꝙ de illis discipuli coruz
litteris ↄmēdarūt: ⁊ de xp̄o nolūt credere ꝙ ei⁹
de illo discipuli cōscripserūt. Presertim cū ab
eo ceteros hoīes sapientia supatos esse fatean
tur. Quis eū fateri deū nolint. An v̄o illi quos
isto multo inferiores fuisse nō dubitāt veraces
de se discipulos facere potuerunt ⁊ iste nō po-
tuit? Quod absurdissime dicitur credant de illo
quē sapientez fatētur. nō ꝙ ipsi volunt: s꞉ quod
apud eos legunt. qui ea q̄ scripserūt ab illo sapi
ente didicerunt.

¶ Ca. viij.

DEinde dicant vnde saltē ꝙ sapientissi-
mus fuerit nosce vel audire potuerunt
Si fama dissemināte certior ne de illo
fama nūcia est q̄z discipuli eius q̄bus eū predi
cantibus ip̄a per totum mundum fama flagra
uit. Postremo famam preferant fame. ⁊ ei fa
me de illo credant que maior est. Ea quippe fa
ma q̄ de catholica ecclesia: quā stupent toto or
be diffusam mirabili claritate dispargitur te-
nues istorum rumores incomperabiliter vin-
cit. Ea porro fama tam magna tam celebris:
vt eā timendo: isti trepidas ⁊ tepidas cōtra di
ciūculas in sinu suo rodant. iam plus metuen-
tes audiri q̄z volentes credi filium dei vnige-
nituz: ⁊ deum predicat christum: per quē facta
sunt omnia. Si ergo famam eligunt testē cur
non hanc eligunt que tanta claritate prefulget?
Si scripturam: cur nō euangelicam que tanta
auctoritate prepolet? Nos certe hec de his eo
rum credimus que habet ⁊ scriptura eorum an
tiquoꝝ ⁊ fama celebrior. Que si adorāda sunt.
cur ea rident in theatris? Si autem ridenda
sunt plus ridendum cum adorātur in templis?
Restat vt ipsi velint testes esse de christo: qui
sibi auferrunt meritum sciendi quid loquātur
loquendo qd̄ nesciunt. Aut si aliquos libros se
habere dicunt quos euz scripsisse asserunt: pro
ducāt eos nobis. Profecto. n. vtilissimi ⁊ salu
berrimi sunt quos vt ipsi fatent vir sapientissi
mus scripsit. Si autem timent eos proferre:
vtiq꞉ mali sunt. Porro si mali sunt non eos sa
piētissim⁹ scripsit. Sapiētissimū aūt xp̄m fatē-
tur. Non ergo christus tale aliq̄d scripsit.

¶ Ca. ix.

ITa vero isti dissipauit vt illis libris
quos eum scripsisse existimant dicāt
contineri eas artes quibus eum pu-
tant illa fecisse miracula: quorum fama vbiq꞉
percrebuit ꝙ existimandos seipsos produnt qd
diligant ⁊ quid affectent. Quandoquidez chri
stum propterea sapientissimum putant fuisse:
quia nescio que illicita nouerat. que non solum
disciplina christiana: sed etiaz ipsa terrene rei
publice administratio iure condempnet. Et
certe qui tales christi libros legisse se adffirmāt
cur ipsi nulla talia faciunt qualia illū de libris
talibus fecisse mirantur.

¶ Ca. x.

QUid ergo etiam diuino iudicio sic er
rant quidan eorum. qui talia christū
scripsisse vel credunt vel credi vo-
lunt. vt eosdez libros ad petrū ⁊ pau
lum dicant. tanq꞉ ep̄lari titulo prenotatos? Et
fieri potest. vt siue inimici nois xp̄i siue qui eius

modi execrabilibꝰ artibus de tam glo̕ſo nomie
põdꝰ auctoritatis dare ſe poſſe putauerũt talia
ſub xp̄i ⁊ apl̕oꝝ noie ſcripſerũt in q̃ fallaciſſima
audacia ſic excecati ſũt. vt ẽt a pueris qd adhuc
pueriliter in gradu lectoꝝ xp̄ianas litteras no
rũt merito rideant. Cũ eni velint tale aliqd fin
gere xp̄m ſcripſiſſe ad diſcipulos ſuos cogitaue
runt ad quos potiſſimũ ſcribere potuiſſe facile
crederet̃ tã q̃ ad illos q ei familarius adheſiſ
ſẽt. qbꝰ illđ q̃ſi ſecretũ digne ꝯmitteret̃. ⁊ occur
rit eis petrus ⁊ paulus. Credo ꝙ pluribꝰ locis ſi
mul eos cũ illo pictos viderint. Quia merita
petri ⁊ pauli etiã ꝓpter eundẽ paſſionis diem.
celebriꝰ ſolẽniter roma ꝯmẽdat. Sic oĩo errare
meruerunt q xp̄m ⁊ apl̕os eiꝰ nõ in ſcis codici-
bus: ſed in pictis parietibꝰ q̃ſiuerũt. Nec mirꝝ
ſi a pingẽtibꝰ fingentes decepti ſũt. Toto. n. tẽ-
pore quo xp̄us in carne mortali cũ ſuis diſcipu
lis vixit nõdũ erat paulꝰ diſcipulus eiꝰ quẽ pꝰ
paſſionẽ ſuã poſt reſurrectionẽ poſt aſcẽſionem
poſt miſſuʒ de celis ſpiritũſanctũ. poſt multoꝝ
iudeoꝝ cõuerſionẽ ⁊ mirabilẽ fidẽ. poſt lapida-
tionem ſtephani diaconi ⁊ martyris cũ adhuc
ſaulus appellaret̃. ⁊ eos q in xp̄m crediderant
grauit̕ ꝑſequeret̃. de celo vocauit. ⁊ ſuuʒ diſci-
pulũ atq̃ apl̕m fecit. Quõ igitur potuit libros
quos añq̃ moreret̃ eũ ſcripſiſſe putari volunt
ad diſcipulos tã q̃ familiariſſimos petrũ ⁊ pau
lum ſcribere. cum paulus nondum fuerit diſci
pulus eius. ¶ ca. xi.

Illud quoq̃ attendãt q magicis artibꝰ
tãta potuiſſe ⁊ nomẽ ſuũ ad apl̕os in ſe
cõuertẽdos arte ipſa cõſecraſſe delirant
iterũ potuerit magicis artibꝰ tantos ꝓphas di
uino ſpũ añq̃ in terra naſceret̃ iplere qui de illo
talia futura ꝑlocuti ſunt q̃lia iam ꝑterita in euã
gelio legimus. ⁊ q̃lia in orbe terraꝝ ꝑſentia nũc
videmꝰ. Neq̃ eni ſi magicis artibꝰ fecit vt co-
leret̃ ⁊ mortuus: magus erat anteq̃ natus cui
prophãdo ꝯventuro gens vna deputata eſt:
cuiꝰ rei publice tota adminiſtratio prophia eẽt
illiꝰ regis venturi. ⁊ ciuitatem celeſtem ex om-
nibꝰ gentibus condituri. ¶ Ca. xij.

Proinde illiꝰ ebree gentis ad ꝓphandũ
xp̄m ſicut diri deputate nullus aliꝰ deꝰ
erat niſi vnꝰ deꝰ verus q fecit celũ ⁊ ter
ram. ⁊ oĩa q̃ in eis ſunt. quo offẽſo ſepe ſuis oſti
bus ſubdebant̃. Nũc etiã ꝑ grauiſſimo ſcelere
occiſi xp̄i. ex ipſa ieroſolima q̃ erat regni eorũ
caput penitꝰ eradicati. ⁊ romano ĩpio ſubiugati
ſunt. Solebãt aũt romani deos gẽtiũ quos ſub
iugabãt colendos ꝓpiciare. ⁊ eoꝝ ſacra ſuſcipe
re. Hoc de deo gentis ebree cũ eã vel oppũgna
uerunt vel vicerũt facere voluerunt. Credo ꝙ
videbãt ſi eiꝰ dei ſacra reciperẽt: q ſe ſolũ deletis

etiã ſimulacris coli iuberet. dimittẽda eẽ oĩa q̃
prius colẽda ſuſcepant. quoꝝ religiõibꝰ ĩpiũ ſuũ
creuiſſe arbitrabãt. In quo eos plurimũ fallacia
demonũ decipiebat. Nã vtiq̃ intelligere debe-
bãt occulta dei volũtate. penes quã rerũ ſũma
poteſtas eſt ſibi datũ ⁊ auctũ regnũ nõ illoꝝ de-
orum fauore qui ſi aliqd in hac re poteſtatis ha
buiſſent: ſuos potiꝰ ꝓtexiſſent ne a romanis ſup
arent̃: aut ĩpos eis romanos edomitos ſubiu-
gaſſent. Neq̃ eni poſſũt dicere pietatẽ ac mo-
res ſuos a dijs gentiũ quos vicerunt dilectos ⁊
electos. Nunq̃ hec dicẽnt ſi ꝑmordia ſua reco
lant facinoroſuʒ aſyllum ⁊ romuli fr̃icidiũ. Ne
q̃. n. qñ aſylluʒ cõſtituerũt remꝰ ⁊ romulus. vt
qſqs cuiuſlibet celeris reus eo cõfugiſſet inul-
tũ haberet cõmiſſuʒ. precepta pnie dederũt ad
ſanandas aĩas miſeroꝝ. Ac nõ potiꝰ collectaʒ
timẽtiũ manũ ꝯtra ſuas ciuitates quaꝝ leges ti
mebant mercede impꝛmatis armarũt. Aut qñ
romulus frẽm q nihil in eũ mali ꝑpetrarat oc
cidit. iuſticiã vindicãdi: ac nõ ꝑncipatũ domi-
nãdi cogitauit. Ita ne iſtos mores dilexerũt dij
hoſtes ſuaꝝ ciuitatũ fauendo hoſtibus earuʒ.
Quin potiꝰ nec illas deſerendo ꝑceſſerũt nec ad
iſtos trãſeundo eos aliqd adiuuerũt. Quia nõ
habẽt in poteſtate regnũ dare ⁊ auferre. ſʒ deꝰ
vnꝰ ⁊ verus hec agit occulto iudicio. Non ꝯti-
nuo btõs facturꝰ qbꝰ terrenũ regnũ dederit nec
cõtinuo miſeros qbꝰ ademerit. ſʒ btõs vel mi-
ſeros ꝓpter aliud ⁊ aliũde faciẽs tp̄alia regna
atq̃ terrena qbus voluerit ⁊ q̃diu voluerit ſm
ꝑdeſtinatũ ordinẽ ſeculoꝝ. vel ſinendo vel do
nando diſtribuit ¶ Ca. xiij.

Unde nec illud poſſunt dicere. cur ergo
deꝰ ebreoꝝ quẽ ſũmũ ⁊ verũ deũ dicitiſ.
Nõ ſolũ romanos eis nõ ſubiugauit: ſed
nec ĩpos ebreos nẽ a romanis ſubiugarent̃ ad
iuuit. Precelſerũt. n. manifeſta peccata eorum
ꝓpter q̃ illis hec euenturũ ꝓphetãto ante ꝑdixe
rant: ⁊ maxime q: impio furore xp̄m occiderũt
in quo pctõ alioꝝ pctõꝝ meritis excecati ſunt.
Et ꝙ illius paſſio eẽt gẽtibus ꝓfutura eadẽ ꝓ-
phica cõteſtatiõe ꝑdictũ eſt. Nec alia re magis
claruit illius gẽtis regnũ ⁊ tẽplũ ⁊ ſacerdotiuʒ.
⁊ ſacrificiũ ⁊ vnctionẽ illã miſticã ꝙ criſma grece
dicit̃ vnde xp̄i nomen elucet ⁊ ꝓpter q̃ reges
ſuos chriſtos ĩpa gens appellabat nõ fuiſſe niſi
ꝑnunciando xp̄o deputata. Qm̃ occiſi xp̄i reſur
rectio poſtea q̃ cepit credẽtibus ĩgẽtibus ꝑdica
ri: illa oĩa ceſſauerũt neſcientibꝰ romanis quoꝝ
victoriã neſciẽtibꝰ iudeis: ꝑ quoꝝ ſubiugationẽ
factũ eſt vt illa ceſſarent. ¶ Ca. xiiij.

Rem ſane mirabilẽ vt aduertunt pauci
pagani q remãſerũt deum ebreoꝝ offẽ
ſuʒ a victis. nec fuiſſe receptũ a victoribꝰ

nec p̄dicari ⁊ coli ab oībus gētibus. Ipse ē enī de⁹ isrl̄: de quo tāto an̄ ꝓpħa plebē dei sic allocutus ē. Et q eruit te de⁹ isrl̄ vniuerse terre vocabit: h̄ factū est p nomē xp̄i aduenictis ad hoies ex seie ipsi⁹ isrl̄ q nepos fuit abrac: a quo cepit gens hebreoꝝ. Nā ⁊ ipsi isrl̄ dictū est in semine tuo bn̄dicent oēs trib⁹ terre. Hinc ondit de⁹ isrl̄ de⁹ vn⁹ q fecit celū ⁊ terrā: ⁊ res humanas iuste ac misericordit curat: ita ut nec p̄cludat iusticia miāz: nec impediat mīa iusticiā: nō q ipse sit victus in hebreo pplo suo: qr regnū sacerdotiūqz eius romanis expugnādū delendūqz pmisit: qn quidē p xp̄i euāgeliū veri regis ⁊ sacerdotis q illo regno ⁊ sacerdotio futurū p̄figurauit: nec ip̄e de⁹ isrl̄ vbiqz delet idola gentiū q̄ vtiqz ne delerent recipe sacra eius romani noluerūt sic receperūt deoꝝ aliarū gentiū quas vicerūt. Ita ⁊ regnū sacerdotiūqz ꝓphetice gētis abstulit: quia iam q p eā pmittebat aduenerat: ⁊ romanū imperiū a quo illa gens victa est p xp̄m regez suo nōi subiugauit: atqz ad euertēda idola ꝓpt quorū honorē sacra eius recepta nō erāt: xp̄iane fidei robore ac deuotione ꝯuertit. Puto qr h̄ de se futura vt p tot ꝓpħas ⁊ p cuiusdā etiā gentis regnū ac sacerdotiuz p̄nūciaret: nec magicis artib⁹ fecit xp̄s anteq̄z eēt in hōibus nat⁹. Naz ⁊ illius iā deleti regni ppl̄s vbiqz dispsus mirabili dei ꝓuidētia q̄uis sine vlla vnctione regis sacerdotisqz remāserit in quo crismate xp̄i nomen appet: tn̄ reliqas q̄rūdā obseruationū suarū. Romana aūt sacra illa idoloꝝ cultu nec victus ac subiugatus accepit ut libros ꝓpħicos ad testimoniū gerat xp̄i: ac si de inimicoꝝ codicibus ꝓferēt veritas ꝓpħati xp̄i. Quid ḡ miseri adhuc xp̄m male laudādo seipsis indicāt si aliq̄ magica sub ei⁹ noie scripta sunt: cū vehement his artib⁹ xp̄i doctrina inimica sit. Hinc poti⁹ intelligāt quātū sit illud nomē: quo addito etiā illi q cōtra eius p̄cepta viuūt suas nefarias artes honorare conat. Sic enī diuersis hominuz erroribus multi etiā varias hereses aduersus veritatē sub eius noie ꝯdiderūt. Ita sentiūt etiam inimici xp̄i ad suadendū quid ꝓferūt ꝯ doctrinā xp̄i nullū sibi esse pōdus auctoritatis sine habeat nomen christi.

Capitulū. xv.

Quid q isti vani xp̄iani laudatores xp̄iane religionis obliq obtrectatores: propterea nō audēt blasphemare xp̄m: qr quidā pħi eoꝝ: sic in libris suis porphiri⁹ sicul⁹ ꝓdit: ꝯsulerūt deos suos qd de xp̄o rn̄deāt. illi aūt oracult suis xp̄m laudare cōpulsi sunt. Nec mirū cū in euangelio legam⁹ eū demones fuisse confessos. Scriptū est aūt in ꝓpħetis nr̄is: qm̄ dij gentiū demonia. Ac per h̄ isti ne ꝯ deoꝝ suorū rn̄sa conētur ꝯtinent blasphemias a christo ⁊ eas in discipulos ei⁹ effundunt. Mihi aūt videt q illi dij gentiū quos pħi paganoꝝ ꝯsulere potuerunt: etiā si de discipulis xp̄i interrogarentur: ipsos quoqz laudare cogerent.

Ca. xvi.

Verūtn̄ isti ita disputāt: q h̄ euersio temploꝝ: ⁊ dānatio sacrificioꝝ: ⁊ ꝯfractio simulacroꝝ: nō p doctrinā xp̄i fiat: sed per discipuloꝝ ei⁹ quos aliud q̄z ab illo didicerunt docuisse ꝯtendūt. Ita volētes xp̄ianā fidē xp̄m honorātes laudātesqz ꝯuellere: qr vtiqz p discipulos xp̄i ⁊ facta ⁊ dicta xp̄i annūciata sunt: quibus ꝯstat religio xp̄iana adhuc istis iam paucissimis nec iā oppugnātib⁹: sed tn̄ adhuc mussitātibus inimica. Sed si volūt credere xp̄m talia docuisse ꝓphētas legant q nō soluz supstitiones idoloꝝ euerti pceperunt: verū etiā xp̄ianis tempoib⁹ hāc euersionē futurā predixerunt. Qui si fefellerūt cur tanta manifestatione cōplet. Si verū dixerūt cur tāte diuinitati resistit.

Ca. xvij.

Verūtn̄ diligenti⁹ ab istis querēdū est: q̄nā putent deū esse isrl̄: cur eū colēdū non receperint sic aliarū gentiū deos q̄s romanū subegit iperiū: presertim cū eoꝝ sentētia sit: omnes deos colendos esse sapienti. Cur ergo a numero ceteroꝝ iste reiectus est. Si plurimū valet cur ab eis solus nō colitur. Si paruz aut nihil valet: cur cōtritis eorum simulacris ab oīb⁹ gentib⁹ solus pene iam colitur. Nunq̄z huius q̄stionis vinculo eximi poterūt: qui cum maiores ⁊ minores deos colāt quos deos putant: hunc deū non colunt qui prenaluit omnib⁹ quos colunt. Si enī magne virtutis ē cur existimatus ē improbādus. Si parue nulliusue virtutis ē cur tm̄ potuit improbat⁹. Si bonus est cur a ceteris bonis solus sepatur. Si malus ē cur a tot bonis vnus non superat. Si verax ē cur eius precepta respuuntur? Si mendax est: cur ei⁹ p̄cepta cōplentur.

Capitulū. xviij.

Postremo quod volunt de illo sentiant. Nunquid romani etiā malos deos colendos nō putant q pallori ⁊ febri fana fecerūt. Qui ⁊ agat hos demones imitandos ⁊ cacos demones placādos mouent? Quodlibet ergo de illo existimēt: cur eū solū sibi nec adnocāduz nec ꝓpiciandū eē dixerūt. Quis est deus iste vel ita ignot⁹ ut in tā multis dijs deus solus adhuc nō inueniat: aut ita notus ut a tā multis hōibus iam solus colat. Nihil ergo restat ut dicant cur hui⁹ dei sacra recipere noluerint: nisi quia solum se coli voluerunt. illos autē deos gentium quos isti iam colebant coli prohibuerit.

Capitulum. xix.

Sed h̄ ipsum magis ab eis requirendū est: quē nam vel qualem putent esse istū deum qui noluerit coli deos alios qui-

bus isti tẽpla ⁊ simulacra fecerunt: etiam tantum quia potuerit ut plus valeret eius voluntas ad eorum simulacra euertenda: ꝙ illorum ad eius sacra nõ recipiẽda. Certe sentẽtia illius eoꝝ philosophi ꝓditur ꝙ sapiẽtissimũ omnium hominũ etiã oraculo fuisse firmarunt. Socratis enim sententia est vnũquemqꝫ deũ sic coli oportere quõ se esse colendũ perciperet. Proinde istis summa necessitas facta est nõ colẽdi deũ ebreoꝝ: quia si alio modo eum colere vellent ꝙ se colendum ipse dixisset: nõ vtiqꝫ illum colerẽt: sꝫ ꝙ ipsi finxissent. Si aũt illo modo vellent quo ipse diceret alios sibi colendos nõ eẽ cernebant quos ille coli ꝓhibebat. Ac per hoc respuerunt vnius veri dei cultũ ne multos falsos offenderent: magis arbitrãtes sibi obfuturam fuisse istorum iracundiã ꝙ illius beniuolentiam profuturam. Capitulum. xx.

Sed fuerit ista vana necessitas: ⁊ ridenda timiditas. Nũc queramus quid de isto deo sentiãt homines quibus placet oẽs deos colẽdos eẽ. Si eni iste colendus non est quomodo colunt omnes cũ iste nõ colitur? Si autẽ colendus ẽ nõ omnes colendi sunt: quia nisi solus colatur iste nõ colitur. An forte dicturi sunt istũ non esse deũ: cum illos deos dicant qui sicut nos credimus nihil possunt nisi ꝙ illius iudicio pmittunt. Non ut alicui ꝓsint: sꝫ ut nec ledere valeant nisi eos quos ita ledẽdos esse ille iudicat q omnia potest. Sicut aũt ipsi coguntur fateri minora certe ꝙ ille potuerunt. Si. n. dii sunt quoꝝ vates cõsulti ab hõibus ut nõ dicam fefellerunt: prima tñ priuatis negotijs respõderũt. Quõ non est deus: cuius vates non solum ea que ad tẽpus cõsulebant cõgrue responderũt. Verũ etiam vnde nõ cõsulebant de vniuerso genere humano: atqꝫ oĩbus gentibus ea tanto ante ꝓdixerũt: que nunc ⁊ legimus ⁊ videmus. Si deũ dicunt quo impleta sibilla fata cecinit romanoꝝ. Quomodo nõ est deus q ⁊ romanos ⁊ oẽs nationes in se vnũ deum p xp̄i euangelium credituras: ⁊ oĩa patrũ suorũ simulacra euertẽda sicut ꝓnunciauit exhibuit. Postremo si illos deos dicunt qui nunqꝫ ausi sunt p vates suos cõtra istũ deum aliquid dicere quomodo nõ est deus qui per vates suos istoꝝ simulacra non solũ euerti iussit: verũ etiã in oĩbus gentibus euersum iri predixit ab eis q illis desertis se vnum se colere iuberentur: ⁊ iussi famularentur. Capitulum. xxi.

Ut legant si possunt vel aliquã sibillarũ: vel quẽlibet alioꝝ vatũ suoꝝ predixisse hoc futurũ: vt deus ebreoꝝ deus isrl̄ ab omnibus gẽtibus coleretur: ⁊ eum cultores alioꝝ deoꝝ recte antea respuissent futuras etiam lr̄as ꝓphetarũ eius in auctoritate ista sublimi: ut his obtẽperãs etiã impiũ romanoꝝ iuberet deleri simulacra. monuissẽ etiã ne talibus ꝓceptis obtẽperaret. legãt ista si possunt ex aliquibus libris vatũ suoꝝ. Omitto eni dicere ꝙ ea que in illoꝝ libris legũtur ꝓ nr̄a hoc ẽ xp̄iana religiõe testimoniũ dicũt ꝙ a sanctis angelis ⁊ ab ipsis nostris ꝓphetis audire potuerũt: sicut ⁊ presentẽ in carne xp̄m etiã demonia coacta sunt cõfiteri. Sed hec omitto q̃ cũ ꝓferimus a nr̄is ficta eẽ contendũt. Ipsi oĩno ipsi vrgẽdi sunt ut ꝓferãt a vatibus deoꝝ suorũ ꝯtra deũ ebreoꝝ aliquid ꝓphetatũ: sicut nos tot ⁊ tanta de libris ꝓphetarum nr̄oꝝ ꝯtra deos eoꝝ ⁊ iussa obseruamus: ⁊ predicta recitamus ⁊ facta mõstramus. Que illi iam perpauci q remanserũt malunt dolere cõpleta ꝙ illũ deũ agnoscere q potuit ꝓnunciare cõplẽda: cũ in suis dijs falsis q̃ sunt vera demonia nihil aliud ꝓ magno apperãt ꝙ cũ aliqd eorũ rñsis sibi futurũ eẽ didicerint. capi. xxij.

Que cum ita sint cur nõ potius miseri intelligũt illũ esse deũ verũ quẽ sic vidẽt a suoꝝ deoꝝ societate seiunctum ut quẽ deũ fateri cogunt q omnes deos colendos esse ꝓfitent cum ceteris colere non sinant. Cum ergo simul coli non possunt cur nõ ille eligit qui istos coli vetat relictis istis q illũ coli nõ vetãt. Aut si vetant legatur. Quid eni magis populis eorũ in templis eorum debuit recitari vbi nihil vnqꝫ tale ꝑsonuit. Et vtiqꝫ ꝓhibitio tam multorũ ꝯtra vnũ ꝙ vnius ꝯtra tã multos notior ⁊ potentior esse deberet. Nam si huius dei cultus est impius: inutiles sunt dij q homines ab impietate non ꝓhibent. Si vero pius est huius cultus: quoniã in illo ꝑcipit ne isti colantur. impius est cultus eorum. Si autem tam diffidentur istum coli prohibent ut plus audere timeant quam prohibere audeant hoc ipso quis non sapiat: quis non sentiat illum esse potius eligendum qui istos coli tam publice prohibet: qui eorum simulacra euerti iussit: predixit euertit: quam istos quos ut ille non colatur iussisse nescimus predixisse non legimus: valuisse aliqd non videmus. Rogo respondeant quis est deus iste qui omnes deos gentium sic persequitur: qui omnia eorum sacra sic prodit sic extinguit. Capitulum. xxiij.

Quid interrogem homines qui sic euanuerunt cogitando quis iste sit. Alij dicunt saturnus est: credo propter sabbati sanctificationẽ: quia isti eũ diem saturno tribuerũt. Varro aũt ipsoꝝ quo doctiorẽ apud se neminẽ inueniũt: deũ iudeorũ iouem putauit nihil interesse censens quo noĩe nuncupet dum eadem res intelligat: credo illius summitate deterritus.

Nam quia mihi supius solent colere romani ꝙ
iouē: ꝙ capitoliuꝫ coꝝ satis apteqꝫ testat͛. eūqꝫ
regē oīum deoꝝ arbitrant͛. cū aiaduerteret in-
deum sūmū deū colere. nihil aliud potuit suspi
cari ꝙ iouē. Sed siue q saturnꝰ: siu q iouē deū
iudeoꝝ putant. dicant qn̄ saturnꝰ ꝓhibere au
sus est coli alterū deum nec ipm iouem ꝗ eū re
gno expulisse ꝓhibent͛ prēm filius. Qui si tāqꝫ
potētioꝛ ꝛ victoꝛ placuit cultoribus suis: satur-
nū victum expulsumqꝫ non colant. Sed neqꝫ
istum coli iouis ꝓhibuit ꝛ quē vincere potuit
deū tamē esse ꝑmisit. ¶ Ca. xxiiij.

Iste inquiūt fabule sunt: aut interp̄tan
de a sapiētibus: aut ridēde. Nos autē
iouē colimꝰ. de quo ait maro. Iouis oīa
plena. idest oīa viuificantē spūm. Merito ergo ꝛ
varro iouē opinatus est coli a iudeis qꝛ dicit p
ꝓpham. Celuꝫ ꝛ terrā ego ipleo. Qꝫ illud qd
idē ꝓpheta dicit. athera qūo accipiūt. Sic eni
ait. Cū pater oīpotēs fecundis imbribꝰ ethere
cōiugis ingremiū lete descendit. etherē quippe
nō spūm ſꝫ corpus esse dicūt sublime ꝙ celum
sup aereꝫ discendit͛. An poete concedit͛ nūc ſm
platonicos vt nō corpꝰ sed spūs. nūc ſm stoicos
loqui: vt corpus sit deus. Quid igit͛ i capitolio
colunt. Si spiritū si deniqꝫ ipm celū corporeū
qd illic facit scutū illd iouis. qd appellāt egida
Nempe origo noīs huius ita reddit͛. qꝛ iouem
a mr̄e occultatū caput nutriuit an h poete mēti
unt͛. Nūqd ꝛ capitolia romanoꝝ opa sunt poe-
tarū? Quid sibi aūt vult ista nō poetica ſꝫ pla-
ne inimica varietas. deos ſm philosophos in
libris q̄rere: ſm poetas i tēplis adorare. Sed
nūqd etiā ille homerus poeta fuit. q ꝛ ipm io-
uem ꝛ saturnū prēm eiꝰ ꝛ plutonē atqꝫ neptunū
fratres eiꝰ ita plenissime hoīes fuisse ꝓdit. vt
eoꝝ cultores grās magis poetis agere debeāt
qꝛ nō ad eos deo honestādos. ſꝫ potiꝰ ad exhoꝛ
tandos multa finxerūt. Quāuis ꝛ ipm homeꝝ
ab ennio poeta i latinā linguā esse cōuersum ci
cero cōmemoraret. Nūquid ꝛ ipe cicero poeta
fuit: q eū cū quo in tusculanis disputat tanqꝫ se
cretoꝝ cōsciū āmonet dicens. Si vero scrutari
vetera: ꝛ ex ex eis q̄ scriptores gretie ꝓdiderūt
eruere coner. ipi illi maioꝝ gentiū dij: q hn̄tur
hinc a nobis ꝓfecti in celū repient͛. Quere quo
rū demonstrent͛ sepulcra in grecia. Reminiscē
qm̄ es initiatus q̄ tradant͛ misterijs. Tū deniqꝫ
ꝙ h late pateat intelliges. Hic certe istoꝝ de-
os hoīes fuisse satis ꝯfitet͛. in celū aūt ꝑuenisse
beniuole suspicatꝰ. Quāꝙ ꝛ hunc honoreꝫ opi
nionis ab omnibꝰ eis esse delatū. nō dubitauit
publice dicere cum de romulo loqueret͛. Qui
hanc vrbeꝫ inquit condidit romuluꝫ ad deos
immortales beniuolentia famaqꝫ sustulimus

Quid igitur miruꝫ est si h fecerunt antiquiores
hoīes de ioue ꝛ saturno ꝛ ceteris qd romani
de romulo. ꝙ deniqꝫ iam recentioribus tempo
ribus etiā de cesare facere voluerūt. Quibus ꝛ
virgiliꝰ adulationū carmis addidit dicēs. Ec
cedionei processit cesaris astruꝫ. videant ergo
neforte istorica veritas: sepulcra falsorum deo
rum ostendat in terra. vanitas aūt poetica stel
las eorum nō figat: sed fingat in celo. Neqꝫ eni
reuera stella illa iouis est aut illa saturni: sed pꝰ
eorum mortem sideribus ab initio mūdi con-
ditis hec nomia imposuerūt homines. qui il-
los mortuos quasi deos habere voluerūt. De
quibus quid tantū mali castitas aut quid tātū
boni voluptas cōmeruit vt inter astra que cuꝫ
sole ꝛ luna circūeunt venus habeat stellā ꝛ mi
nerua nō habeat. ¶ Ca. xxv.

Sed fuerit ꝛ cicero achademicus incer
tioꝛ ꝙ poete qui sepulcra deorum con
memorare ausus est. litterisqꝫ manda
re ꝙuis h non ex opinione propria presumpse
rit: sed ex ipsorum sacrorum traditione cōme
morauerit. nūquid ꝛ varro tanꝙ poeta fingit
vel tanqꝫ achademicus dubie ponit: ꝙ dicit ta
lium deorū sacra ex cuiusqꝫ eoꝝ vita vel morte
qua inter hoīes vixerūt vl obierūt esse ꝯposita.
Nunquid ꝛ leon ille sacerdos egyptius poeta
vel achademicus fuitqui macedoni alexādro
diuersam quidem a grecorum opinione istorū
deorum originem veruntamē ita prodidit vt
eos homines fuisse declaret. Sed quid ad nos
si dicant se iouem nō hominem mortuum cole
re: nec homini mortuo capitoliū dedicasse: sed
spiritui viuificanti omnia quo mūdus implet͛
ꝛ scutum eius in honorem nutricis eius factū
de pelle caprina. iterpretētur vt volūt. Quidā
dicunt de saturno qui saturnum colunt. Nōne
ille est qui primus ab olympo venit. Arma io
uis fugiens ꝛ regnis exul ademptis. Qui genꝰ
indocile ꝛ dispersum montibus altis. Compo
suit: legesqꝫ dedit: latinūqꝫ vocari Maluit his
quoniam latuisset tutus in oris. Nōne ipsum
eius simulacrum: ꝙ cooperto capite fingitur:
quasi latentem indicat. Nōne ipse italis ostē-
dit agriculturam ꝙ falce demonstratur. Nō
inquiunt. Nam si videtis si fuerit ille homo
ꝛ rex quidam de quo ista narrant͛. nos tamē sa
turnum interpretamur vniuersum tempus qd
grecum etiam vocabulum eius ostendit. voca
tur enim cronos ꝙ aspiratione addita etiaꝫ tē
poris nomen est. ¶ Ca. xxvi.

Unde eo latine saturnus appellatur: q̄si
saturet͛ annis qd iā cū istis agēdū sit ne
scio q conant͛ in meliꝰ iterp̄tari noīa ꝛ simulacra
deoꝝ suoꝝ fatet͛ maiorē deū suū ꝛ prēꝫ ceteroꝝ

tempus eẽ. Quid enim aliud indicant ꝙ̃ om-
nes deos suos tꝑales esse quoꝝ patrẽ ipm̃ con
stituũt tp̃s: Erubuerũt hinc ꝑhi eoꝝ recẽtiores
platonici q̃ iã xp̃ianis tꝑibꝰ fuerunt: ⁊ saturnuz
aliť interꝑtari conati sunt dicẽtes appellatum
cronon velut a sacietate intellectꝰ: eo ꝙ grece sa
cietas cros. Intellectꝰ aũt siue mens noys dici
tur. Cui videť suffragari ⁊ latinum nomen q̃si
ex prima latina ꝑte ⁊ greca posteriore cõpositũ
ut diceretur tanq̃ satur eẽ. Nã videreť ꝙ̃ eẽt ab-
surdũ si filiꝰ tꝑis iupiter hr̃etur quẽ deũ eternũ
vel putabant vel putari volebant. At võ ꝑm
istã nouellã interꝑtationez quã veteres eoꝝ si
habuissent: mirũ si ciceronẽ varronẽqꝫ latuisset
saturni filiũ iouẽ dicũt tanq̃ ab illa summa mẽ
te ꝓfluentẽ sp̃m quẽ volũt eẽ velut aĩam mũdi
huiꝰ: oĩa celestia ⁊ terrena corpora ĩplentẽ. vñ
illud maronis ẽ qd̕ paulo ante cõmemoraui io
uis omnia plena. Nunq̃d nõ si possent isti sicut
ip̃az interꝑtationẽ: ita etiã sup̃stitionẽ hominũ
cõmutarẽt: ⁊ ut nulla simulacra aut certe satur
no potiꝰ ꝙ̃ ioui capitolia cõstituerãt. Neqꝫ eni
vllã aĩam rõnalẽ sapiẽtẽ fieri disputãt nisi ꝑtici
patione sũme illiꝰ incõmutabilisqꝫ sapiẽtie. nõ
solũ cuiusqꝫ hoĩs aĩaz: sed ipsiꝰ etiã mũdi quaz
dicũt iouẽ. Nos võ eẽ quandã summã dei sapi
entiã cuiꝰ ꝑticipatiõe fit sapiẽs q̃cũqꝫ aĩa sit ve
re sapiẽs: nõ tm̃ cõcedimꝰ: verũ etiã maxĩe pre
dicamꝰ. Utrũ aũt vniuersa ista corꝑalis moles
que mũdus appellať: habeat quãdaz aĩam vel
quasi aĩam suã. i. rõnalẽ vitã qua ita regať sicut
vnũquodqꝫ aĩal magna atqꝫ abdita q̃stio ẽ: nec
affirmari dꝫ ista opinio nisi cõperto ꝙ vera sit:
nec refelli nisi cõperto ꝙ falsa sit. Quid autẽ h̕
ad hoĩem etiã si semꝑ eũ lateat q̃m quidẽ nulla
aĩa sit sapiẽs vel beata ex alia quacũqꝫ aĩa: sed
ex illa sola summa atqꝫ incõmutabili dei sapiẽ
tia. Romani tñ q̃ nõ saturno: sed ioui capitoliũ
cõdiderũt. vel alie nationes q̃ iouez p̃cipue supˀ
ceteros deos colendum eẽ putauerũt: nõ hoc ꝙ
isti senserunt q̃ꝑm istã suã nouã opinionẽ ⁊ sum
mas arces si quicq̃ in his rebus ꝑtãtis habuis
sent: saturno potius dedicarent: ⁊ mathemati
cos vel genethliacos maxĩe delerẽt q̃ saturnũ
quẽ sapientũ effectorẽ: isti diceret: maleficũ deũ
inter alia sydera cõstituerũt. Que opinio tm̃ ꝯ
illos in aĩs humanis p̄ualuit vt nec noĩare illũ
velint senẽ potius ꝙ̃ saturnũ appellãtes tam ti
mida sup̃stitione ut iã carthaginenses pene vi-
co suo nomẽ mutauerint: vicũ senis crebriꝰ ꝙ̃
vicum saturni appellãtes. Capitu. xxvij.

NOtũ est ḡ quid colere ꝯuincãtur: ⁊ quid
colorare conenť adoratores simulacro
rũ: verũ ⁊ ab istis nouissimis saturni inter-
pretatoribꝰ regrendũ est: qd de deo sentiant he
breoꝝ. Etiã ipsis placuit oẽs deos cũ gentibus
colere: cũ eos sup̃be puderet ꝓ peccatoꝝ suoꝝ
remissiõe humiliare sub xp̃o. Quid ḡ sentiũt de
deo isrl̃: Si aũt colũt nõ colũt sicut se iussit coli:
q: ⁊ alios colũt ꝙ̃ si nõ colũt nõ oẽs deos colũt
quos coli ipse ꝓhibuit. Per eos eni vates ista
ꝓhibuit ꝑ quos h̕ ipsa q̃ nunc a xp̃ianis eoꝝ si-
mulacra patiunť futura p̄dixit. Siue eni ange-
li ad illos ꝓphetas missi sunt: q̃ eis deũ omniũ
creatorẽ vnũ verũ deum cui vniuersa subiecta
sunt: ⁊ ꝑ sensibiliũ rerũ ꝯgruã sp̃em figurare osten
derũt: ⁊ quẽadmodũ se coli preciperet iudicare: si
ue aliquoꝝ in eis mentes ꝑ sp̃m sanctũ ita sub-
limate sint: ut eo visu ea viderẽt quo ⁊ ipsi ange
li videt. ꝯstat tñ eos illi deo seruisse q̃ alios de-
os coli ꝓhibuit. Seruisse aũt fide pietatis in re
gno ⁊ sacerdotio rei publice sue ⁊ xp̃m venturũ
regẽ ac sacerdotẽ significãtibꝰ sacris. Ca. xxviij.

POrro autẽ in diis gentiũ quos isti omnes
colere volũt: illũ qui cũ istis coli nõ põt
colere nolũt dicãt qd cause ẽ ut nullꝰ eo
rũ inueniať q̃ alterũ coli ꝓhibeat cũ eos in di-
uersis officiis muneribusqꝫ ꝯstituãt ⁊ rebus ad
quecũqꝫ ꝓprie ꝑtinẽtibꝰ presides eẽ velint. Si
eni iupiter nõ ꝓhibet saturnũ coli: q: nõ est ille
hõ qui illũ hoĩem regno expulit. sed aut celi cor
pus: aut sp̃us implẽs celũ ⁊ terrã: ⁊ iõ nõ põt ꝓ
hibere coli mentẽ sup̃nã ex q̃ diciť emanasse: si
ea rõne nec saturnꝰ iouẽ coli ꝓhibet: q: nõ eo re
bellãte sup̃atus ẽ: sic ille a ioue nescio quo cuiꝰ
arma fugiẽs venit in italiã: sed fauet p̃ma mẽs
aĩe a se genite saltẽ vulcanꝰ ꝓhibet coli martez
vxoris adulterũ: hercules iunonẽ ꝑsecutricem
suã. Que ista inť eos ẽ tam feda cõsensio ut nec
diana virgo casta coli ꝓhibeat: nõ dicã venerẽ
sed priapũ. Nã si vnꝰ homo ⁊ venator ⁊ agrico
la eẽ voluerit: seruꝰ eẽt amboꝝ q̃bus tñ vel vici
na tẽpla fabricare erubescit. Sed interꝑtenť di
anã virtutẽ ꝙ̃ volunt: interꝑtenť ⁊ priapũ fecũ
ditatis deũ. Ita sane ut in fetãdis feminis pu-
deãt iunonẽ talẽ habere adiutorẽ: dicant ꝙ pla
cet: interꝑtenť ꝙ sapiũt: dũ tñ oĩa eoꝝ argumẽ
ta ꝑturbet deus isrl̃. Qui cũ illos oẽs coli ꝓhi-
buerit: ⁊ a nullo eoꝝ coli ꝓhibitꝰ sit: eorũqꝫ simu
lacris ⁊ sacris euersionẽ ꝑceperit: p̄dixerit: fece
rit satis ostendit illos falsos: atqꝫ fallaces: ⁊ se eẽ
verũ ac veracẽ deũ. Istos aũt iã paucos deorũ
multoꝝ falsorũqꝫ cultores q̃s nõ mireť nolle ob-
tẽꝑare illi de quo cũ ab eis q̃riť: Quis nã sit deꝰ
ꝙ lꝫ opinaculo respõdẽt deũ eẽ negare nõ audẽt
Quia si negẽt opibꝰ eiꝰ etiã p̄dictis atqꝫ cõpletis
facillime ꝯuincunť. Neqꝫ eni ea dico q̃ libeꝝ sib
putant esse non credere: q: ipse in p̃ncipio fecit
celum ⁊ terrã: ⁊ omnia que in eis sunt. neqꝫ ille
nimis antiqua: ꝙ enoch trãstulit: ꝙ ipsos dilu

nio deluit: q noe iustũ domũq3 eius p lignũ in-
de libauerit: ab abraam in hoĩbus domũ exor-
dio. huic eni facta ẽ p angelicũ oraculũ mani-
festa pmissio quã nunc videmus impleri. huic
quippe dictũ ẽ: In semine tuo benedicẽtur om
nes gẽtes ex cuius semine populus isrl' vñ vir-
go maria que peperit xp̃m in quo benedici om
nes gentes audent iam negare si possunt. h p-
missio facta ẽ ad ysaac filiũ abrae: h ad iacob ne
potẽ abrae q etiã israel appellat9 ẽ: ex quo vni
uersus ille populus: ⁊ ppagatus: ⁊ noiatus est
ut hui9 populi deus appellaret deus israel: nou
q ipse non sit de9 omniũ gentiũ: siue nescientiũ:
siue iã scientiũ: sed q: in isto populo voluit ma
nifestius apparere virtutẽ pmissoꝝ suoꝝ. Ille
eni populus pmo in egypto multiplicat9: ⁊ de
illa seruitute p moysen in multis signis porten
tisq3 liberat9: debellatis plurimis gẽtibus ter-
ram etiã pmissionis accepit: in qua regnauit p
reges suos de tribu iuda exortos | Q̃m iudas
vn9 fuit ex duodecim filijs isrl': nepotis abrae.
Atq3 inde iudei cognominati: multa ip̃o deo ad
iuuãte fecerũt: multa p peccatis suis ipso deo fla
gellante perpessi sunt: donec veniret semen cui
pmissum est in quo benedicerentur omnes gẽ
tes ⁊ patrum suorum simulacra sponte confrin
gerent. ¶ Capitulum. xxix.

NEq3 eni temporib9 xp̃ianis: sed ante tã
to predictũ est: q per xp̃ianos impletur
Ipsi iudei qui remãserũt inimici nomi
nis xp̃i. De quoꝝ etiã futura pfidia in illis pro
pheticis lr̃is tacitũ non ẽ: ipsi habẽt ⁊ legũt p-
phetã dicentẽ: Dñe deus me9 ⁊ refugiũ meum
in die maloꝝ ad te gentes veniẽt ab extremo
terre ⁊ dicẽt: Uere mendacia coluerũt: patres
nostri simulacra: ⁊ nõ est in illis vtilitas. Ecce
nunc fit: ecce nũc gẽtes ab extremo terre veni-
unt ad xp̃m ista dicentes: ⁊ simulacra frangen-
tes. Et h etiã magnũ est q deus pstitit ecclesie
sue vbiq3 diffuse: ut gens iudea merito debella
ta ⁊ dispersa p terras ne a nobis h cõposita pu-
tarent codices pphetarũ nr̃oꝝ vbiq3 portaret
⁊ inimica fidei nr̃e testis fieret veritat nostre.
Q̃uo ergo discipuli xp̃i docuerunt q a xp̃o nõ di
dicerũt sicut stulti desipiendo iactitãt: ut deoꝝ
gentiliũ ⁊ simulacroꝝ supstitio deleret. Nunqd
⁊ illas pphetias que nũc legunt in codicib9 ini
micoꝝ xp̃i possunt dici finxisse discipuli christi.
Quis eni h euertit nisi deus israhel. Ipsi enim
pp̃lo dictũ est p diuinas voces factas ad moy
sen. Audi israel dñs deus tu9 vnus ẽ: nõ facies
tibi idolũ neq3 cuiusq3 similitudinẽ: neq3 in ce
lo sursum: neq3 in terra deorsum: vt aũt etiam
euertat ista vbi portantẽ acceperit sic ei precipi
tur: Nõ adorabis deos illoꝝ: sed neq3 seruies

eis. Nõ facies sm̃ opera ipsoꝝ: sed deponendo
depones: ⁊ confringendo confringes simula-
cra eorum. ¶ Capitulum. xxx.

QUis aũt dicat xp̃m atq3 xp̃ianos nõ per
tinere ad israel: cum israel nepos fuerit
abrae cui pmo: ⁊ deinde ysaac filio eius:
⁊ deinde ipsi isrl' nepoti eius dictũ est: qd iam
cõmemoraui: in semine tuo benedicent oẽs gẽ
tes. Quod fieri iã videm9 in xp̃o cũ inde exorta
iaz sit illa virgo de q̃ ppheta populi israel ⁊ dei
israel cecinit dicẽs: Ecce vgo cõcipiet: ⁊ pariet
filiũ: ⁊ vocabit nomen eius emanuel. Interp̃ta
tur eni emanuel: nobiscũ deus. De9 israel g q
phibuit alios deos coli q phibuit idola fabri-
cari: q precepit euerti: q per pphetam predixit:
gentes ab extremo terre dicturas: vere mẽda
cia coluerunt patres nr̃i: simulacra in quibus
non est vtilitas. ipse per christi nomen ⁊ chri-
stianoꝝ fidem istaꝝ omniũ superstitionũ euersi
onez iussit pmisit exhibuit. Frustra g miseri q:
blasphemare xp̃m etiã a dijs suis: hoc est a de-
monib9 nomen christi metuentib9 phibiti sunt
volunt ab eo doctrinã istã facere alienam qua
christiani contra idola disputant: easq3 omnes
falsas religiões vbi potuerit eradicãt. ¶ Ca. xxxi

DE deo israel respõdeant: quoniam do-
cere ista ⁊ iubere non tm̃ christianorum
sed ⁊ iudeorum libri testantur: de ip̃o cõ
solant deos suos qui christum blasphemari p-
hibuerunt. De deo israel si audent aliqua con-
tumeliosa respondeant. sed quos consulant ant
vbi iam cõsulant libros suorum legant: si deuz
israel iouem putant sicut varro scripsit interim
ut sm̃ eorum opinionem loquar. Cur ergo ioui
non credunt idola eẽ delenda. Si saturnuz pu
tant cur non colũt? Aut cur sic non colunt quẽ-
admodũ se coli per eos vates precepit: p quos
ea que predixit impleuit: cur ei non credunt si-
mulacra euertenda esse: ⁊ alios deos colendos
non esse: si nec iouis nec saturnus est. Quia si
vnus eorum esset contra sacra iouis ⁊ saturni
eos tanta non dicerent. Quis ergo est qui pro-
pter deos alienos solus ab istis nõ colit: ⁊ eur-
sis dijs alijs tam euidenter efficit ut solus co-
latur humiliata omni superba altitudine que
se aduersus christum erexerat pro idolis perse
quens interficiensq3 christianos. Nunc certe q-
runt vbi se abscondant cum sacrificare volunt
vel vbi deos ipsos retrudant ne a christianis
inueniantur atq3 frangantur. vnde enim hoc
nisi a timore legum atq3 regum: per quos de-
us israel suam exerit potestatem. Jam subdi-
tos christi nomini sicut longe ante promisit: di-
cens per prophetam: Et adorabunt eum oẽs
reges terre: oẽs gẽtes seruiẽt illi. ¶ Ca. xxxij.

Nempe q2 cõpletur qđ per prophetam
idẽtidez canitur. ꝙ remiſurus erat im-
piaz plebẽ ſuã: nõ quidẽ totaz: q2 multi
ex iſraelitis crediderũt in xp̄m. Nam viderãt
ꝛ apoſtoli eius: ꝛ humiliaturus oẽm ſuperbum
atq3 iniurioſuz: vt ipſe ſolus exaltaretur: ideſt
ſolus ꝛ altus ꝛ potẽs hominibus manifestaret
donec proijcerent a credentibus idola: ꝛ a non
credẽtibus abſcondẽnt: cuz eius timore terra
confringitur. i. terreni hoĩes timore frangunt:
timendo legẽ vel ipſius vel eoꝝ: qui credẽtes
in enim gentibuſq3 regnãtes talia ſacrilegia pro
hiberent. Hec que vt facilius intelligerentur
breuiter prolocutus ſum: propheta ſic dicit. Et
nunc tu domus iacob: venite ꝛ ambulemus ĩ lu
cez dñi. Remiſit. n. plebem ſuã dñs iſrael: quo
niam repleta eſt ſicut ab initio regio eoꝝ angu
ſtijs: ſicut alienigenaꝝ: ꝛ filij multi alienigene
nati ſunt illis. Repleta eſt eniz regio eoꝝ argẽ
to ꝛ auro: nec erat numerus theſauroꝝ illorũ.
Et repleta eſt terra equis: nec erat numer⁹ cur
ruuz illoꝝ. Et repleta eſt terra abominationi-
bus operũ manuũ ipſoꝝ: ꝛ adorauerunt ea que
fecerunt digiti eoꝝ. Et inclinauit ſe homo: et
humiliauit ſe vir. Et nõ remittã illis. Et nũc
intrate in petram ꝛ abſcõdite vos in terra a fa
cie timoris dñi: ꝛ a maieſtate virtutis eius: cũ
ſurrexerit ꝯfrigere terrã. Oculi. n. domini excel
ſi: homo aũt humilis: ꝛ humiliabit altitudo ho
minũ: ꝛ exaltabit deus ſolus in illa die. Dies
enim domini ſabaoth in oẽm iniurioſuz ꝛ ſup-
buz: ꝛ ſupra oẽm altũ ꝛ humiliatũ qui humili
abunt. Et ſupra oẽm cedrum libani excelſam ꝛ
elataz: ꝛ ſupra omnem arborez libani baſan: ꝛ
ſuper omnẽ montẽ: ꝛ ſuper omnẽ collem altuz:
ꝛ ſuper omnẽ nauem maris: ꝛ ſuper omne ſpe-
ctaculum nauiuz decoris. Et humiliabit: ꝛ ca-
det cõtumelia hoĩum: ꝛ exaltabitur ſolus domi
nus in illa die. Et mãibus fabricata omnia ab
ſcondent: in ſpeluncis ꝛ in ſciſſuris petrarum ꝛ
in cauernis terre a facie timoris domini: ꝛ a
maieſtate virtutis eius cũ ſurrexerit confrin-
gere terrã. Illa enim die abijciet homo abomi
nationes aureas ꝛ argenteas que fecerunt: vt
adorent ſimulacra ſuperuacua ꝛ noxia: vt intrẽt
in foramina ſolide petre: ꝛ in ſciſſuras petraruz
a facie timoris domini: ꝛ a maieſtate virtutis
eius: cũ exurrexerit cõminuere terrã. ¶ c. xxxiij

Quid dicũt de iſto deo ſabaoth ꝙ inter-
pretatur deus virtutũ vel exercituum
q2 illi ſeruiunt virtutes ꝛ exercitus an-
gelorum. Quid dicunt de iſto deo iſrael: q2 de⁹
eſt illius populi de quo venit ſemen in quo be
nedicentur omnes gentes: cur ſoluz non colũt
qui omnes deos colendos eſſe cõtendunt? Cur
enim nõ credunt qui alios deos falſos ꝛ oſten
dit ꝛ euertit? Audiui quendã eoꝝ dicere: ſe le-
giſſe apud neſcio quẽ philoſophũ: ꝙ ex his que
iudei in ſuis ſacramentis agerent: intellexiſſet
quẽ deum colerent: propoſitum inquit iſtorum
elementoꝝ: quibus iſte viſibilis ꝛ corpore⁹ mũ
dus extructus eſt. Cum in ſcripturis ſanctis ꝓ
phetaꝝ eius aperte oſtendatur, illum deum colẽ
dum preceptuz eſſe populo iſrael qui fecit celuz
ꝛ terrã: ꝛ a quo eſt omnis vera ſapientia. Sed
quid opus eſt: hinc diutius diſputare cũ ad iter
qđ ago ſufficiat: ꝙ illi qualz preſumptiõe opinã
tur de illo deo quez deũ eſſe negare non poſſũt
ſi enim prepoſitus eſt elementoꝝ quibus mun
dus iſte conſiſtit: cur non ipſe potius colit q̄3 ne
ptunus qui ſolius maris prepoſitus eſt. Quam
deniq3 ſiluanus qui ſoloꝝ agroruz atq3 ſiluaruz
q̄3 ſol qui ſolius diei vel etiã vniuerſi celeſtis
caloris q̄3 luna que ſolius noctis: vel etiaz hu-
moris poteſtate prefulget: q̄3 iuno que ſolũ ae-
rem tenere prohibetur. Certe enim iſti partiũ
prepoſiti quicũq3 ſint: neceſſe eſt vt ſub illo ſint
qui omnium elementoꝝ ꝛ vniuerſe huius mo
lis prepoſituram gerit. At certe illos omnes co
li prohibent. Cur ergo iſti contra preceptũ ma
ioris illoꝝ non ſolum eos colere volunt: ſed ꝓ
pter iſtos illuz nolunt. Adhuc non inueniunt
quid de iſto deo iſrael: conſtanter liquideq3 pro
nuncient. Nec vnq̄3 inuenĩet: donec eũ inueni-
ant deũ ſolũ veꝝ a quo creata ſunt oĩa. c. xxxiiij

Proinde lucanus quidẽ magnus eorum
in carmine declamator credo ꝛ ipẽ diu
querens. ꝛ ipſe per ſuas cogitationes: ſi
ue per ſuoꝝ libros. quiſnã eſſet iudeorum de⁹
ꝛ q2 nõ pie querebat nõ inueniẽs maluit tamẽ
incertũ deũ quẽ nõ inueniebat q̄3 nullũ deũ dice
re cuius tam magna documẽta ſentiebãt. Ait
enĩ. Et dedita ſacris incerti iudea dei. Et nun
dum deus iſte ſanctus ꝛ ver⁹ deus iſrael nõdũ
per xp̄i nomen tanta in omnibus gentibus fece
rat: quãta vſq3 in hodiernũ diẽ poſt lucani tem
pora cõſecuta ſunt. Nunc vero quis tam dur⁹
non flectatur: quis tã torpidus nõ igneſcat: cuz
implet qđ ſcriptũ eſt. Quia nõ ẽ q ſe abſcondat
a calore eius. Qñ iam clariſſima luce manife-
ſtantur que in eodẽ pſalmo vnde verſiculũ iſtũ
cõmemoraui tanto ante predicta ſunt. Celoruz
enim nomine apoſtoli chriſti ſignificati ſunt: ꝙ
in eis deus preſidẽt: vt euangeliũ annunciarẽt
Jam ergo celi enarrauerunt gloriã dei: ꝛ opera
manuũ eius annunciauit firmamentũ: dies di
ei eructauit verbũ: ꝛ nox nocti annunciauit ſci
entiaz. Non ſunt loquele neq3 ſermones: qua
rum nõ audiant voces eoꝝ. In omnẽ terrã exi-
uit ſonus eoꝝ: ꝛ in fines orbis terre verba eoꝝ

Jam in sole hoc est in manifestatione posuit ta-
bernaculuꝫ suum: qḋ ē ecclesia ipsius. Quia vt
hoc faceret ipse sicut vbi sequitur Tanq̄ꝫ spon
sus procedit de thalamo suo: idest coniugatum
verbum carni humane processit de vtero vir
ginali. Jam exultauit vt gigas ⁊ cucurrit viaꝫ.
Jam a summo celi facta est egressio eius ⁊ re-
cursus eius vsqꝫ ad summū eius. Et ideo rectis
sime sequitur versus quē paulo ante cōmemo-
raui: Et non est qui se abscondat a calore eius
Et adhuc isti fragiles cōtra dictiunculas garriē
tes eligunt magis isto igne sicut stipula in cine-
rem verti: q̄ꝫ sicut aurū a sorde purgari. Cum ⁊
deoꝝ falsoꝝ iā fallacia monumēta frustrata sūt
⁊ illiꝰ icerti dei veracia ꝓmissa iā fcā sūt. c. xxxv.

Desināt ergo dicere mali laudatores xp̄i
qui nolunt esse christiani. Qꝛ christꝰ nō
docuerit deos eoꝝ deseri ⁊ simulacra
confringi. Deus. n. israel de quo predictū est ꝙ
deus vniuerse terre vocabitur: ⁊ deus vniuer
se terre iam vocatur. Hoc per prophetas futuꝝ
predixit hoc per xp̄m cōgruo tēpore impleuit.
certe. n. si iam deus israel deus vniuerse terre
vocatur: necesse est vt fiat ꝙ iussit quādo qdeꝫ
iussit innotuit. Quia vero per xp̄m ⁊ in christo
innotuit. vt ecclesia eius per orbē diffundet: ⁊ ꝑ
ipāꝫ deꝰ isrl' vniuerse terre vocaret: paulo supi
us apud eūdē ꝓphāꝫ legāt q volūt: imo ⁊ a me
cōmemoret. Neqꝫ. n. ita lōgū est: vt oporteat ꝑ-
termitti. Dicunt. n. multa de ꝑītia ⁊ hūmilita
te ⁊ passiōe xp̄i ⁊ corpe eiꝰ cui caput ē. i. ecclia eiꝰ
cū appellat tāq̄ꝫ sterilis q̄ nō pariebat. Per mul-
tos. n. annos ecclia q̄ futura erat in oībus genti
bus in filijs suis: hoc ē in sanctis suis nō appruit:
nondū xp̄o annunciato per euangelistas eis q-
bus non est annunciatus per prophetas: ⁊ dici-
tur plures filios deserte futuros q̄ꝫ eius quem
habet vnū: cum viri nomine significata est lex:
vel rex quē accepit primus populus israel: nec
acceperant gentes legē eo tēpore quo prophe-
te loquebant: neqꝫ rex christianoꝝ apparuerat
adhuc gētibus: ex quibꝰ tn̄ gētibꝰ lōge fertilior
⁊ numerosior sctōꝝ multitudo ꝓuenit. c. xxxvj.

Hoc ergo dicit isaias incipiens ab hu
militate christi: ⁊ se postea ꝯuertēs ad al
loquendū eccliam vsqꝫ ad euꝫ versum
quem cōmemorauimus: vbi ait. Et qui eruit
te ipse deus israel vniuerse terre vocabit. Ec-
ce inquit intellectum intelliget: puer meus ⁊ ex
altabitur ⁊ honorificabit vehementer. Quomō
multi mirabunt super te: sic tn̄ ⁊ inhonesta vide
bit ab oībus spēs tua: ⁊ honor tuus ab homi
nibus. Ita eniꝫ mirabunt gētes multe sup euꝫ:
⁊ cōtinebūt reges os suū. Quoniā quibus nō ē
nunciatū de illo videbūt ⁊ q nō audierūt intelli

gēt. Dn̄e qs credidit auditui nr̄o: ⁊ brachiū dn̄i
cui reuelatū est. Nūciauimꝰ corā illo vt puer vt
radix in terra sitiēti. Nō est spēs illi neqꝫ honor
Et vidimꝰ illū ⁊ nō habuit spēm neqꝫ decoreꝫ:
sꝫ vultus eius abiectus ⁊ deformis positio eius
ab oībꝰ hoībus hō in plaga: ⁊ q sciat ferre infir-
mitates: ꝑꝑ qḋ et auertit se facies eiꝰ iniuriata
est: nec magni estimata est. Hic infirmitates
nr̄as portat: ⁊ pro nobis in doloribꝰ est. Et nos
estimauimꝰ illū in doloribꝰ eē: ⁊ in plaga ⁊ i ꝑe
na. Ipse autē vulneratꝰ est ꝑꝑ pctā nr̄a: ⁊ infir-
matꝰ est ꝓpter inigtates nr̄as. Eruditio pacis
nr̄e in eū liuore eius sanati sumꝰ. Oēs vt oues
errauimus ⁊ dn̄s tradidit illū ꝓ peccatis nr̄is.
Et ipse qm̄ male tractatꝰ est nō aperuit os: vt
ouis ad imolādū ductus est: ⁊ vt agnꝰ ante eum
qui se tonderet: fuit sine voce: sic nō aperuit os
suū. In humilitate sublatū est iudiciū eius. Ge
nerarōeꝫ eiꝰ qs enarrauit. Qm̄ tollet de terra
vita eiꝰ: ab inigtatibꝰ populi mei ductus est ad
mortē: dabo ġ malos ꝓpter sepulturā eius: ⁊ di
uites ꝓpter mortē eius. Ob hoc ꝙ iniquitateꝫ
nō fecerit: nec dolū in ore suo. Dn̄s vult purga
re illū de plaga. Si dederitis vos ob delicta
vr̄a aīaꝫ vr̄aꝫ videbitis semen lōgissime vite.
Et vult dn̄s auferre a doloribus aīaꝫ eius. Dn̄
dere illi lucē ⁊ figurare ꝑ sensuꝫ. Justificare iu-
stū bn̄ seruiētē pluribus: ⁊ pctā illoꝝ ipē sustine
bit. Propterea ipse hereditabit cū plures: ⁊ for
tiū ꝑciet spolia. Propter qḋ tradita est ad mor
tē aīa eiꝰ: ⁊ inter iniquos estimata est: ⁊ ipē pctā
multoꝝ sustinuit: ⁊ ꝓpter inigtates eoꝝ traditꝰ
est. Delectar steril' q̄ nō paris: exalta ⁊ clama q̄
nō ꝑturis. Qꝛ multi filij deserte magis q̄ꝫ eius
q̄ hꝫ viꝝ. Dixit. n. dn̄s: dilata locū tabernaculi
tui: ⁊ aulas tuas cōfige nō est qḋ pcas. Porrige
lōgiꝰ funiculos: ⁊ palos validos ꝯstitue. Etiam
atqꝫ ēt in dexterā atqꝫ in sinistā partē extēdem.
Semē. n. tuū hereditabit gētes ⁊ ciuitates que
deserte erāt inhitabis. nō ē qḋ metuas. Preuale
bis, n. nec erubescas ꝙ detestabil' fuer. Cōfusio
nē. n. i ꝑpetuū obliuisceris: ignominie viduitat
tue nō eris memor. Qm̄ ego sū dn̄s q faci ote
dn̄s nomē ei. Et qui eruit te ipse deus israel vni
uerse terre vocabitur. ¶ c. xxxvij.

Uid ꝯ hāc euidētiā expr̄ssionēqꝫ reꝝ: ⁊ ꝓ
dcāꝝ ⁊ ipletaꝝ dici ꝑt. Si de xp̄i diuita-
te discipłos eiꝰ putāt eē mētitos: nūqd de xp̄i pas
siōe dubitabūt? Resurrexisse n̄ solēt dicē. At illa
oīa ab hoībꝰ hūana ꝑpessū ēt libent credūt qꝛ ho
minē tm̄mō credi volūt. Illa itaqꝫ sic ouis ad imo
lādū ductꝰ: ille iter iniq̄s deputatꝰ: ille vulneratꝰ
ꝑꝑ pctā nr̄a cꝰ liuore sanati sumꝰ: cꝰ facies iiuria
ta ē nec mag estimata palmis cesa: ⁊ sputꝭ illata: cꝰ
deformis i cruce positō: ille ab inigtatibꝰ ꝑpli isrl'

dúctus ad mortem: ille qui non habebat speci-
em neqȝ decorem: quando colaphis percutie-
bať: quando spinis coronabať: quãdo pendens
irridebatur: ille qui sicut agnus corã tondẽte nõ
habebat vocẽ sic nõ aperuit os suũ cũ ei dicere
tur ab insultãtibus: Prophetiza nobis christe
nempe iaȝ exultatus est: iã honorificatꝰ est vehe
menter. Nempe iaȝ mirantꝰ gẽtes multe super
euȝ iã ꝯtinuerũt reges os suũ: qui aduersus xpi
anos leges seuissimas promulgabãt. Nẽpe qui
bus nõ est nunciatũ de illo iã vident: ⁊ qui nõ
audierũt iaȝ intelligunt. Qũ gentes quibꝰ nõ
nunciarẽt ꝓphete magis ipse vidẽt q̄ȝ vera nũ
ciata sint per prophetas. Et qui nõ audierunt
ipm̃ isaiaȝ loquẽteȝ iaȝ in litteris eius de quo
ista sit locutus intelligũt. Naȝ ⁊ ĩ ipsa gente iu-
deoruȝ quis credidit auditui ꝓphetaꝝ aut bra
chiũ dñi qḋ ẽ ipse xp̃s qui per eos annunciabať
cui reuelatuȝ est: qñ manibus suis ea scelera in
xp̃o que admittebãt: que futura p̃dixerũt ꝓphe
quos habebãt. Nẽpe iam hereditate possidet:
multos ⁊ fortiũ partitꝰ spolia cũ ea que diabo-
lus ⁊ demones possidebãt per ecclesiaꝝ suarũ
fabricas: ⁊ quoslibet necessarios vsus illis ex
pusillis proditisqȝ distribuit. ¶ c.xxxviij.

Quid ergo adhuc dicũt peruersi laudato
res: xp̃ianoꝝ obtrectatores. Nũquid
vt ista per prophetas tanto ante predi
cerentꝰ xp̃s magicis artibꝰ fecit aut discipuli eius
ista finxerunt. Nũquid vt dilatetꝰ ecclesia diffu
sa per gẽtes quondã steriles: nũc in pluribus fi
lijs q̄ȝ illa synagoga que legẽ siue regẽ tanq̄ȝ vi
ruȝ acceperat. Nunquid vt sic dilataret locum
tabernaculi sui oẽs natiões ⁊ linguas occupãs
vt longius q̄ȝ romani imperij iura tenduntur:
vsqȝ in persas ⁊ indos: aliasqȝ barbaras gen-
tes funiculos porrigat vt in dextrã per veros
xp̃ianos: ⁊ in sinistrã per fictos xp̃ianos in tam
multis populis nomen eius extendatꝰ: vt semẽ
eiꝰ hereditet gẽtes: vt ciuitates que a uero dei
cultu: ⁊ a vera religione diserte fuerant: iaȝ nũc
inhabitet: vt nõ timuerit hoĩuȝ minas ⁊ furias
qñ in sanguine martyrũ tãq̄ȝ honore purpureo
vestiebatꝰ vt preualeret tã multis tãqȝ vehe-
mentibus ⁊ potentibus persecutoribus suis:
vt nõ erubesceret q̄ detestabilis fuerit: quan-
do magnum erat crimen fieri vel esse christia-
num vt confusioneȝ in perpetuũ obliuiscatꝰ: qꝛ
vbi abũdeuerat pctm̃ superabũdauit gratia: vt
ignominie inuiduitatis sue memor nõ sit: qꝛ pau
luluȝ derelicta: ⁊ opprobrijs obiecta taȝ eminẽ
ti gloria reflorescit. Nunquid postremo vt dñs
qui fecit eaȝ: ⁊ a dñatu diaboli ⁊ demonũ eruit
eam: ipse deus israel vniuerse terre iam voce-
tur discipuli christi finxerunt q̄ prophete quo-
rum libri nunc in manibus inimicorum chri-
sti habentur tam longe anteq̄ȝ christꝰ filius ho
minis fieret predixerunt. ¶ c.xxxix.

Hinc ĝ intelligãt. q̄ ne tardissimis. q̄deȝ
obtusissimis obscuruȝ dubiũue relinqtꝰ
Huic iquã itelligãt xp̃i ꝑuersi laudato-
res ⁊ xp̃iane religiõis extrectores. etiã xp̃i disci
pulos ꝯtra deos eoꝝ ea didicisse atqȝ docuisse
q̄ doctrina cõtinet xp̃i. qꝛ deus isrł q̄ h̃ oĩa q̄ isti
colere volũt abhominãda atqȝ euertenda in li
bris ꝓphaꝝ p̃cepisse inuenitꝰ. ip̃e deꝰ vniuerse
terre sic añ ꝓmisit ꝑ xp̃m. ⁊ xp̃i ecclesia iã voca
tur. Si ei xp̃ȝ mira demẽtia suspicãtꝰ deos eoꝝ
coluisse ac ꝑ os eũ tãta potuisse nũqd deꝰ israel
deos eoꝝ coluit q̄ de se ꝑ oẽs gentes colendo ⁊
de illis abhominãdis atqȝ euertendis ꝑ xp̃m
qḋ ꝓmisit ĩpleuit. vbi sunt dei eoruȝ. vbi vati-
cinia fanaticorum. ⁊ diuinationes phitonuȝ vbi
auguria vel auspitia vel aruspicia vel oracula
demonũ. Cur non ꝓfertꝰ ex istiusmodi antiquis
libris ãmonitũ aliqd. ⁊ p̃dictũ ꝯtra xp̃ianã fideȝ
⁊ ꝯtra ꝓpharũ nostroꝝ exp̃ssaȝ iã ĩ oibꝰ gentibꝰ
tã ꝑspicuã veritatẽ. Offendimꝰ inquiũt deos
nr̃os ⁊ deseruerũt nos. Ideo aduersus nos xp̃i
ani ꝑuelent ⁊ humanaꝝ reꝝ felicitas defessa ac
diminuta dilabitꝰ. h̃ si bi certe ꝑ xp̃ianos fuisse
euẽturũ legãt ex libris vatũ suoꝝ. Sȝ ea legãt
vbi si non christus: qꝛ eum deorum suoꝝ volũt
esse cultorẽ saltem deus israel improbatus: ⁊
detestatus sit quem constat istoruȝ euersorem.
Sed nunq̄ȝ hec proferunt nisi quomodo forte
cõfinxerunt. Quod cũ pertulerint: apparebit eo
ipso certe q̄ tanta res tam ignota profertur: q̄
vtiqȝ debuit anteq̄ȝ hoc qḋ predictum est acci
disset ⁊ deorum templis omniuȝ gentium reci
tari: vt prestruerentur: ⁊ primo necentꝰ nũc qui
volunt esse christiani. ¶ capitulum. xl.

Deinde q̄ de felicitatis rerum humana
rum dominatione per christiana tem-
pora conquerũtur si libros philosopho
rum suoꝝ legant ea reprehendentium: que nũc
eis est recusantibus ⁊ murmurantibus subtra
huntur: tum vero magnaȝ laudem reperient
temporum christianorum. Quid enim eis mi
nuitur felicitatis non q̄ pessime luxurioseqūȝ ab
utebantur in magnam creatoris iniuriaȝ. Nisi
forte hinc sint tempora mala: quia per omnes
pene ciuitates cadũt theatra: scilicet cauee tur
pitudinum: ⁊ publice professiones flagitiorum:
cadũt ⁊ fora vel menia in quibus demonia co-
lebantur: vnde enim cadunt nisi inopia rerum
quarum lasciuo ⁊ sacrilego vsu constructa sũt.
Nonne cicero eoꝝ cum rosium quendã lauda-
ret histrionem ita peritum dixit vt solus esset
dignus qui in scenam non deberet intrare: ita

virū bonū: vt solus esse dign⁹ eo qui nō debēt accedere. Quid aliud apertissime ostendēs nisi illā scenā esse tam turpē: vt tanto minus ibi eē homo debeat quanto fuerit magis vir bonus. Et tamē dij eoꝝ tali dedecore placabātur quale a viris bonis remouēdū esset censebāt. c. xlj.

Est etiā hinc eiusdē ipsius ciceronis apta cōfessio: vbi ait sibi florā in rē ludoꝝ celebritate placandā. In quibus ludis tāta exhiberi turpitudo ꝯsueuit: vt in eoꝝ cōparatione ceteri honesti sint a quib⁹ tn̄ ēt ipsis agēdis viri boni prohibētur. Que ista est flora mater: qualis dea est: ⁊ ab eius effusioribus laxata cōciliat ⁊ propitiat turpitudo. Quāto iaꝫ honestius in scenā rose⁹ intrabat ꝙ̄ Cice. deam talē colebat. Si deminuata reꝝ copia que in hoc celebranda fundunt dij gentiū offendunt: apparet quales sint qui talibus delectant. Si autē ipsi irati istam minuūt: vtilius irascunt ꝙ̄ placantur. Quapropter aut philosophos suos arguant qui talia in luxuriosis hominibus reprehenderunt: aut deos suos frangant: qui talia de suis cultoribus exigerunt. Si tamen iam infectū rerū seculaꝝ quo in turpia ⁊ noxia diffluebant: blasphemādo imputare desistant: ne magis vos vnde amplius christi potestas laudet ammoneant. Cap. xlij.

Multa hinc dicerē nō me iam libruꝫ istū ꝯcludere: atqꝫ ad ꝓpositā intētionē reddere suscepti opis necessitas cogeret. cū eniꝫ ēuāgelicas questiones vbi vident quibusdaꝫ quattuor euangeliste nō inter se cōstare soluere aggrederer: vt potui expositis intētionib⁹ singuloꝝ: primo mihi discutiendū occurrit: ꝙ ñ nulli querere solent: cur ipsius christi nulla scripta proferamus. Ita. n. volūt ⁊ ipsuꝫ credi: nescio quid aliud scripsisse ꝙ diligūt nihil ꝙ̄ sensisse ꝯtra deos suos: sed eos potius magico ritu coluisse: ⁊ discipulos eius nō solū de illo fuisse mētitos dicēdo illū deū per quē facta sunt oīa: cū aliud nihil ꝙ̄ homo fuerit ꝙ̄uis excellētissime sapiētie: veꝝ ⁊ de dijs eoꝝ ñ hoc docuisse: ꝙ ab illo didicissent. Unde factū est vt eos de deo israel potius vrgeremus: q per ecclesiā xp̄ianorū ab omnibus gētibus colit: ⁊ istoꝝ sacrilegas vanitates vbiqꝫ iam euertit: sicut per prophetas suos tāto ante predixit: ⁊ per christi nomen in quo benedici oēs gentes promiserat: ea que predixit impleuit. Ex quo intelligere debēt nec christū aliud de dijs eoꝝ vel nosce vel docere potuisse: ꝙ̄ de⁹ israel q ꝓphetas iussit atqꝫ predixit per quos ipsuꝫ xp̄m ꝓmisit ⁊ misit: in cuius noīe ꝑm pollicitationē quā patribus fecit cuꝫ benedicerent oēs gentes factuꝫ est: vt ⁊ ipse domin⁹ deus israel ⁊ vniuerse terre vocarent: nec discipulos eius a sui magistri doctrina deuiasse: cū deos gentium coli prohibuerit: vel insensatis simulacris supplicaremus: vel societateꝫ cum demonijs heremus creature poti⁹ ꝙ̄ creatori religionis obsequio seruirem⁹. c. xliij.

Quapropter cū sit ipse xp̄s sapiētia dei ꝑ quā creata sunt oīa. Cunqꝫ nulle mētes rationabiles siue angeloꝝ siue hoīuꝫ nisi participatione ipsius sapiētes fiāt: cui per spiritū sanctū per quē charitas in cordibus vr̄is diffundit inheremus: que trinitas vnus deus est: cōsultū est diuina prouidētia mortalib⁹ quoruꝫ tēporalis vita in rebus oriētibus ⁊ occidentibus occupata tenebat: vt eadē ipsa dei sapiētia ad vnitatē persone sue homine assumpto in quo temporaliter nasceret: viueret moreretur resurgeret: cōgrua saluti nostre dicēdo ⁊ faciendo: patiēdo ⁊ sustinēdo: fieret ⁊ deorsuꝫ hominibus exēplū redeūdi ⁊ eis qui sursuꝫ cū angelis exēplū manēdi. Nisi. n. ⁊ in anime rationabilis natura tēporaliter aliquid oriret: idest incipiet esse ꝙ nō erat nunꝙ̄ ex vita pessima ⁊ stulta ad sapientē atqꝫ optimā ꝑueniret. Ac per hoc cum rebus eternis ꝯtēplātiū veritas perfruatur: rebus autē ortis fides credētium debeatur credatur homo per reruꝫ temporaliū fidē vt eternarum recipiat veritatē. Nam ⁊ quidā eoꝝ nobilissimus philosophus plato in eo libro quem thimeū vocat sic ait. Quātū ad id ꝙ omne ortum est eternitas valet: tantū ad fidē veritas. Duo illa sursuꝫ sunt eternitas ⁊ veritas. Duo ista deorsum: ꝙ ortū est ⁊ fides. Ut ergo ab imis ad summa reuocaremur: atqꝫ id ꝙ ortum est recipiat ad eternitatē per fidē veniendū est ad veritatē. Et q2 oīa que in ꝯtrariū pergunt per aliquid mediū reducūtur: ab eterna iusticia tēporalis iniquitas nos alienabat. Opus ergo erat media iusticia tp̄ali que medietas tp̄alis eēt de imis iusta de sūmis. Atqꝫ ita se nec abrūpens a sūmis: ⁊ ꝯtemperās imis: ima redderet summis. Ideo xp̄s mediator dei ⁊ hoīum dictus est inter deū imortalē ⁊ hoīem mortalē: deus hō recōciliās hoīem deo: manēs id ꝙ erat factus ꝙ ñ erat. Ipse est nobis fides in reb⁹ ortis qui est veritas in eternis. Ca. xliiij.

Hoc est magnū ⁊ enarrabile sacramētū hꝫ regnū sacerdotiū antiquis ꝑ ꝓphiam reuelabat: posteris euāgeliū p̄dicatur. Oportebat. n. aliqñ in oībus gentibus rediret ꝙ diu per vnā gentē ꝓmittebat. Proinde qui ꝓphetas ante descēsionē suā premisit: ipse ⁊ apostolos post ascēsionē suā misit. Omnib⁹ autē discipulis suis per hoīem quē assumpsit tāqꝫ mēbris sui corporis caput est. Itaqꝫ cū illi scripserunt que ille ostēdit ⁊ dixit: nequaꝙ̄ dicēdū est

ꝙ ipse nõ scripserit:quãdo quidẽ mẽbra eius id
operata sunt.ꝙ dictante capite cognouerunt.
Quicquid ei ille de suis factis ⁊ dictis nos le-
gere voluit:hoc scribẽdũ illis tanq̃ȝ suis mani-
bus impauit.hic unitatis ꝯsortiũ ⁊ in diuersis
officijs ꝯcordiuȝ membroꝝ sub imo capite mi-
nisteriũ:quisq̃ȝ intellexerit nõ aliter accipiet ꝙ
narrãtibus discipulis christi in euangelio legit̃
q̃ȝ si ipsa manũ domini quã in ꝓprio corꝑe ge-
stabat scribentem conspexerit. Quamobrem il
la potius iam videamus qualia sint:que putãt
euangelistas sibimet scripsisse cõtraria ꝙ paruȝ
intelligentibus videri potest:vt his questioni-
bus dissolutis ex hoc quoq̃ȝ appareat illius ca-
pitis membra non solum idem sentiendo veꝝ
etiam conueniẽtia scribendo in corporis ipsius
vnitate germanã seruasse concordiam.

¶ Explicit liber primus.

¶ Incipiunt capitula libri secundi. cap̃.i.

Explicunt capitula libri secundi.

Incipit liber secundus.

Quoniaz sermonez nõ breui ⁊ ante modũ necessario quẽ libro vno cõplexi sumus refutauimus eoꝝ vanitatẽ qui discipulos christi euãgeliũ cõscribentes. Ideo cõtemnendos putant q2 ipsi9 xpi quẽ licet nõ vt deũ tamen vt hoiem sapiẽtia longe pre ceteris excellentẽ honorandũ esse nõ dubitant nulla scripta proferuntur a nobis: ⁊ cuz talia scripsisse videri volunt: qualia diuersi diligũt nõ qualib9 lectis ⁊ creditis a peruersitate corrigi possunt nũc iam videam9 ea que quattuo:

euangeliste de christo scripserunt quēadmodū sibi atq; inter se ꝯgruant: ne quid ex hoc in fide christiana offendiculi patiant qui curiosiores ꝗ̃ captiores sunt qui nō vtiq; perlectis: sed ꝗ̃si diligētius perscrutatis euangelicis libris: inconueniētia quedā ⁊ repugnātia se dephēdisse existimantes magis ea contētiose obiectanda ꝗ̃ prudenter ꝯsideranda esse arbitrātur. ¶ Ca. j.

Matheus euangelista sic orsus est liber gnātionis ihesu christi filij dauid filij abrahā quo exordio suo satis aut gnātionē christi ꝭm carnez se suscepisse narrandā. Scd̄m hanc enim christus filius hois est ꝙ etiā seipse sepissime appellat: cōmēdās nobis quid misericordit dignat⁹ sit ip̄e pro nobis. Nā illa sup̄na ⁊ eterna generatio ꝭm quā fili⁹ dei vnigenit⁹ est ante oēm creaturam: quia oia per ip̄m facta sunt ita ineffabilis ē: vt de illa dictū a ꝓpheta intelligat. Generationē eius quis enarrabit. Exequit ergo humanā generationē christi mathe⁹ ab abrahā: generationes cōmemorās: quos pducit ad Joseph viruz Marie de qua natus ē ihesus. Neq; enim fas erat vt ob hoc eū a cōiugio Marie sepandū putaret ꝙ non ex eius cōcubitu: sed virgo peperit christū: hoc eni exemplo magnifice insinuat fidelib⁹ cōiugatis etiā seruata pari ꝯsensu ꝯtinētia posse ꝑmanere vocariq; ꝯiugiū. Nō ꝑmixto corpis sexu: sed custodito mentis affectu. Presertim qr nasci eis etiā fili⁹ potuit sine vllo cōplexu carnali q ꝓpter solos gignēdos filios adhibēdus est. Neq; eni propterea nō erat appellandus Joseph pat christi: qr eum cōcubendo genuerat: qn̄ quidez recte pater eēt etiam eius quē non ex sua ꝯiuge percreatū aliūde adoptasset. Putabat quidez christ⁹ etiam fili⁹ Joseph tanq; ex eius oino carne ꝓgenitus: sed ab eis h putabat: quos Marie latebat virginitas. Nā Lucas ait: Et ipse ihesus erat incipiēs q̄si annorū. xxx. ut putabatur fili⁹ Joseph. Qui tn̄ Lucas nō eius parentē solā Mariā: sed ambos parētes ei⁹ appellare minie dubitauit vbi ait: Puer aūt crescebat ⁊ cōfortabat plen⁹ sapientia: et gratia dei erat in illo. Et ibāt parētes eius per oēs annos in Jherusalē in die solēni pasce. Sz ne quisq; hic parētes cōsanguineos peti⁹ Marie cū ipsa matre ei⁹ intelligēdos puter. quid ad illud respōderit qd ipse idē Lucas superi⁹ dixit. Et erant pater eius ⁊ mater mirantes sup hijs que dicebāt de illo. Cum igit ipse narraret non ex cōcubitu Joseph: sed ex Maria virgine natū christū: vnde cū patrē appellat: nisi quia ⁊ virū Marie recte intelligim⁹ sine cōmixtione carnis ipsa copulatiōe ꝯiugij ⁊ ob hoc etiam christi patrē multo ꝯiuncti⁹ qui ex eius ꝯiuge natus sit ꝗ̃ si ei eēt aliunde adoptat⁹. vnde manifestū est illud qd ait sicut putabat fili⁹ Joseph ꝓpt illos dixisse q eū ex Joseph sicut alij hoies nascunt natū arbitrant. ¶ Caplm. ij.

Ac per h si demōstrare aliqs posset mariā ex Dauid nullā ꝯsanguinitatis originē ducere. Satis erat ꝭm istā rationez accipere christū filiū Dauid: q̄ rōne etiā Joseph pater ei⁹ recte appellat⁹ est. Quanto magis qa cum euident dicat apl's Paul⁹: Ex semine Dauid ꝭm carnē christū: ipsam q̊z mariam de stirpe Dauid aliquā ꝯsanguinitate duxisse dubitare vtiq; nō debem⁹. Cui⁹ semine qm̄ nec sacerdotale gen⁹ tacetur: insinuāte vtiq; Luca: Qd cognata ei⁹ esset Elisabeth quā dixit de filiab⁹ Aaron. firmissime tenendū est carnē christi ex vtroq; genere ꝓpagatā: ⁊ regū scilicz ⁊ sacerdotiū in qbus ꝑsonis apud illū populū hebreorum etiā mistica vnctio figurabat. i. crisma: vn̄ christi nomē elucet. Tanto aūt etiā ista euidentissima significatiōe prenunciatū. ¶ Caplm. iij.

Quos aūt mouet ꝙ alios ꝓgenitores matheus enumerat: descendēs a Dauid vsq; ad Joseph. Alios aūt lucas ascendens a Joseph vsq; ad Dauid. facile ē ut aduertant duos patres haber potuisse Joseph: Unū a quo genit⁹: Alterū a quo fuerit adoptat⁹. Antiqua est eni ꝯsuetudo adoptādi etiā in illo populo dei: ut sibi filios facerēt quos ipsi nō genuissent. Nā excepto ꝙ filia Pharaonis Moysen adoptauerat: illa qppe alienigena fuit: ipse Jacob nepotes suos ex Joseph natos vbis manifestissimis adoptauit dicēs: Nunc itaq; filij tui duo qui facti sunt tibi p̄us ꝗ̃ ad te venirez mei sunt: Effraim ⁊ Manasse tanq; Ruben ⁊ Symeon erūt mihi. Natos aūt si genueris postea tibi erunt. Unde etiā factū est ut. xij. trib⁹ eēnt israel: excepta tribu leui q̄ tēplo seruiebat. Cū ea quippe. xiij. fuerunt: cū. xij. fuissent filij Jacob: vn̄ intelligit Lucas p̄rem Joseph: nō a quo genitus: sed a quo fuerat adoptat⁹ suscepisse in euāgelio suo cui⁹ ꝓgenitores sursuz versus cōmemorat donec exiret ad Dauid. Cū eni necesse sit, vtroq; Euāgelista vera narrāte: et Matheo scilicz ⁊ Luca: ut vnus eoꝝ eius p̄ris originē teneret qui gnāuerat alter ei⁹ qui adoptauerat Joseph quē ꝓbabilius intelligim⁹ adoptantis originem tenuisse ꝗ̃ eū qui volunt Joseph genitū dicere ab illo cui⁹ eum filiū esse narrabat. Cōmodius eni filius eius dictus est a q̊ fuerat adoptatus ꝗ̃ diceret ab illo genit⁹ cui⁹ carne nō erat nat⁹. Mathe⁹ aūt dicens: Abraā genuit Jsaac. Jsaac genuit Jacob. atq; ita in h

verbo quod est genuit perseuerās donec in vl-
timo diceret. Jacob autē genuit ioseph: satis
expressit ad eum patrem se perduxisse originē
generationum a quo ioseph non adoptatus: sꝫ
genitus erat: quanq̃ si etiam lucas genitū dice
ret ioseph ab heli: nec sic nos hoc verbum per-
turbrae deberet: vt aliud crederemꝰ q̃ ab vno
euangelista gignentem: ab altero adoptantem
patrem fuisse cōmemoratum. Neqꝫ enim ab-
surde quisqꝫ dicitur non carne: sed caritate ge-
nuisse: quem filium dei adoptauerit. Aut vero
⁊ nos quibus dedit deus potestatem filios dei
fieri: de natura atqꝫ substantia sua nos genuit si
cut vnicum filium: sed vtiqꝫ dilectione adopta
uit. Quo verbo apostolus sepe vti nō ob aliud
intelligitur: nisi ad discernendū vnigenitū an
te omnem creaturam: per quem facta sunt om-
nia. Qui solus de substantia patris natus ē sm
equalitatem diuinitatis hoc omnino ꝙ pater.
Quem missum dicit ad suscipiendam carnem
ex illo genere quo ⁊ nos sm naturam nostram
sumus: ut illo participante mortalitatem no-
stram per dilectionē nos efficeret participes
diuinitatis sue per adoptionem. Jta eni dicit.
Cum autem venit plenitudo temporis misit
deus filium suum factū ex muliere. factum sub
lege: vt eos qui sub lege erant redimeret. ut ad
optionem filiorum reciperemus. Et tamen di-
cimur etiam nati ex deo idest accepta potesta-
te ut filij eius efficiamur: qui iam homines era
mus. Efficiamur vt per gratiam: non per natu
ram. Nam si per naturam filij essemus: nunq̄
aliud fuissemus. Cum enim dixisset iohannes
dedit eis potestatem filios dei fieri his qui cre
dunt in nomine eius. sequitur ⁊ ait. Qui non ex
sanguinibus: neqꝫ ex voluptate carnis: neqꝫ ex
volūtate viri: sed ex deo nati sunt. Jta quos di-
xit accepta potestate: factos dei filios: ꝙ illa ad
optio significat quā paulus cōmemorat eosdē
dixit natos ex deo. Atqꝫ vt apertius ostēderet
qua gratia factū sit: ⁊ verbū inquit caro factum
est: ⁊ habitauit ī nobis. Tanq̃ diceret quid mi
rum si filij dei facti sunt: cum caro eēnt propter
quos vnicus caro factus est cum verbum eēt.
Hac sane magna distantia: qua nos effecti filij
dei mutamur in melius. Jlle autem filius dei
cum filius hominis factus esset: non est muta-
tus in deterius: sed assumpsit ꝙ erat inferius.
Dicit ⁊ iacobus: Voluntarie genuit nos verbo
veritatis: vt simus initium aliq̄d creature eiꝰ
Ne filicet in eo ꝙ ait genuit: hoc nos fieri puta
remus quod ipse est. Jdeo principatum quen-
dam in creatura nobis hac adoptione conces-
sum satis ostendit. Non ergo alienum esset a
veritate: etiam si lucas ab illo esse ioseph geni-
tum diceret a quo fuerat adoptatus. Etiam sic
quippe genuit eum non ut homo esset: sed vt fi
lius esset sicut nos genuit deus vt filij eius si-
mus: quos fecerat: ut homines essemus. Uni-
cum autem genuit non solum vt filius esset: qđ
pater non est: sed etiā vt deꝰ esset qđ ⁊ pater est
Sed plane si hoc verbo etiam lucas vteretur:
omnimodo esset ambiguum: quis eorum adop
tantem quis ex propria carne gignentem patrē
commemorasset. quomodo ⁊ si neuter eorum
diceret genuit. sed si ⁊ iste eum filium illius: ⁊ ille
illius diceret nihilominus esset ambiguū: quis
eorum illum de quo natus: quis illum a quo ad
optatus erat commemorasset. Nunc vero cū
alter dicit: iacob genuit ioseph: alter ioseph qui
fuit filiꝰ heli. etiam ipsa verborum differentia
quid singuli suscepissent eleganter intimauerūt
Sꝫ hoc facile sane vt dixi posset occurrere ho
mini religioso qui ⁊ quodlibet aliud querendū
potius indicaret q̃ euangelistam crederet esse
mentitum. Facile inquam occurreret vt vide-
ret: quibꝰ causis vnus homo duos patres ha-
bere potuerit h̄ ⁊ illis calumniosis occurreret:
nisi litigare q̃ ꝯsiderare maluissent. Ca. iiij.

Illud autem quod deinceps insinuan-
dum est reuera vt aduerti ⁊ videri pos
set lectorem attentissimum ⁊ diligētis-
simum requirebat. acute quippe animaduer-
sum est matheum qui regiam in christo institu
erat insinuare personam: excepto ipso christo
xl. homines in generationum serie nominasse.
Numerus autem iste illud tempus significat
quo in hoc seculo: ⁊ in hac terra regi nos opor
tet a christo sm disciplinam laboriosam qua fla
gellat deus: ut scriptum est omnem filium quē
recipit: de qua dicit apostolus: per tribulationē
oportet nos intrare in regnum dei. Quā significat
etiā illa virga ferrea de qua in psalmo le
gitur: Reges eos in virga ferrea. Cum superiꝰ
dixisset: Ego autem constitutus sum rex ab eo
super syon montem sanctum eius. Reguntur
enim etiam boni in virga ferrea de qua dicitur
Tempus est vt iudicium incipiat a domo do-
mini. Et si initium a nobis qualis finis erit eis
qui non credunt dei euangelio. Et si iustus vir
saluabitur peccator ⁊ impius vbi parebūt. Ad
quos pertinet ꝙ sequitur: Tanq̃ vas figuli con
teres eos. Reguntur enim boni per hanc disci
plinam: mali comminuuntur. Qui tanq̃ idem
ipsi cōmemorantur propter vnam fidem atqꝫ
eadem sacramenta que habent communia ma
li cum bonis. Quia ergo numerus iste laborio
si huius temporis sacramentū est quo sub dis
ciplina regis christi aduersus dyabolum dimi
camus. etiam illud declarat ꝙ xl. dierum iein-

nium hoc est humiliationem anime consecrauit: ⁊ lex ⁊ prophete per moysen ⁊ helyam qui quadragenis dierum ieiunauerunt ⁊ euangelium per ipsius domini ieiunium quibus diebus .xl. etiam temptabatur a dyabolo quid aliud q̄ꝫ per omne huius seculi tempus temptationem nostram in carne sua quam de nostra mortalitate assumere dignatus est prefigurans. Post resurrectionem quoqꝫ non amplius q̄ꝫ dies .xl. cum discipulis suis in hac terra eē voluit. huic eorum vite adhuc humane conuersatione commixtus: ⁊ cum illis alimenta mortalium q̄ꝫuis iam non moriturus accipiens vt per ipsos .xl. dies designaret se occulta presentia: ꝙ promiserat impleturum quando ait: Ecce ego vobiscuz sum vsqꝫ ad consummationem seculi. Cur autem iste numerus hanc temporalem vitam terrenamqꝫ significet: illa interim causa de proximo occurrit: quāuis sit alia fortasse secretior: ꝙ ⁊ tempora annoruz quadripartitis vicibus currunt: ⁊ mundus iste quatuor partibus terminatur. Quas aliquando ventorum nomine scriptura commemorat: ab oriente ⁊ occidente aquilone ⁊ meridie. Quadraginta autem quater habent decem. Porro ipsa decem ab vno vsqꝫ ad quatuor progrediente numero consumantur.

Ad hunc igitur mundum ad istam terrenā mortalemqꝫ vitam hominum ad nos regendos in temptatione laborantes venientē regem christum matheus suscipiens exorsus ab abraam enumerauit .xl. homines. ab ipsa enim gente hebreorum que a ceteris gentibus vt distingueretur: deus de terra sua ⁊ cognatione sua seperauit abraam. christus venit in carne: vt est h̄ ad eū distinctus prophetandum et prenunciandum maxime pertinere: ꝙ promittebatur ex qua esset gente venturus. Cum enim quaterdenas generatiōes tribus distinxisset articulus dicēs: ab abraam vsqꝫ ad dauid generationes eē .xiiij ⁊ a dauid vsqꝫ ad trasmigrationem babylonis alias quatuordecim: totidemqꝫ alias vz ad natiuitatem christi: non tamen eas duxit in summam vt diceret fiunt omnes .xlij. vnus quippe in illis progeneratoribꝰ bis numeratur: idest iechonias a quo facta est quedam in extraneas gentes deflexio quando in babylonia transmigratum est. Ubi autem ordo a rectitudine flectitur: atqꝫ vt eat in diuersum tanq̄ꝫ angulum facit illud quod in angulo est. bis numeratur in fine scilicz prioris ordinis ⁊ in capite ipsius deflexionis. Et hoc ipsum iam prefigurabat christum a circumcisione ad preputiū tanq̄ꝫ ad iherusalem ad babyloniam quodammodo migraturum: ⁊ hinc atqꝫ hinc vtrisqꝫ in se credentibꝰ tanq̄ꝫ lapidem angularem futurum. h̄ tunc in figura preparabat deus rebus in veritate venturis. Nam ⁊ ipse iechonias vbi angulus iste prefiguratus est: interpretatur preparatio dei. Sic ergo iam non .xlij. ꝙ faciunt ter quatuordecim. sed propter vnum bis numeratum .xl. et vna generationes fiunt: si ⁊ ipsum christum an numeremus qui huic regende vite nostre temporali atqꝫ terrene: tanq̄ꝫ numero quadragenario regulariter presidet: quem ad istam mortalitatē nobiscū participādā: q̄r descendētē voluit significare matheꝰ: iō ⁊ ip̄as gnātiōes ab abraā vsqꝫ ad ioseph: ⁊ vsqꝫ ad ip̄iꝰ xp̄i natiuitatē descēdēdo cōmēorauit ab initio euāgelij sui: lucas aūt non ab initio euāgelij sui sed a baptismo xp̄i gnātiōes enarrat nec descendendo sꝫ ascēdendo tāq̄ꝫ sacerdotē i expiādis pctis magis assignās vbi eū vox de celo declarauit: vbi testimoniū iohis ipse ꝑhibuit dicēs: Ecce q tollit pctā mūdi. Ascēdēdo aūt trāsit: ⁊ a b abraā aūt ꝑuenit ad deum: cui mūdati ⁊ expiati recōciliamur: merito ⁊ adoptionis originē ipse suscepit: q̄r per adoptionem efficimur filij dei: credendo in filium dei. Per carnalē vō generationē filiꝰ dei poti ꝰ ꝓpter nos filiꝰ hōis factꝰ est. Satis aūt demonstrauit nō se ideo dixisse ioseph filium heli: ꝙ ab illo genitus: sed ꝙ ab illo fuerit adoptatus: cū ⁊ ip̄m adam filiū dei dixit: cum sit factus a deo sed per gratiā quā postea peccādo admisit: tāq̄ꝫ filius in paradiso ꝯstitutꝰ sit. Quapropter in generationibus mathei: significat numerorꝫ susceptio peccatorꝫ a dn̄o xp̄o. In gnātionibꝰ aūt luce significat abolitio nr̄orꝫ peccatorꝫ a dn̄o xp̄o. iō eas ille descēdēs enarra: iste ascēdens. Quod eni dicit apl's: Misit deꝰ filiū suū in similitudinē carnis peccati: h̄ est susceptio peccatorꝫ. Qd̄ aūt addit ut de peccato damnaret peccatuz in carne h̄ est expiatio peccatorꝫ. Proinde matheꝰ ab ipso dauid ꝑ salomonē descendit in cuiꝰ matre ille peccauit. Lucas vō ad ip̄m dauid per natham ascendit: per cuius nōis prophetiaz deꝰ pctm̄ illiꝰ expiauit. Ip̄e q̄ꝫ numerꝰ quē lucas exequit: certissime prorsus abolitionē indicat pctōrū. Quia eni xp̄i aliq̄ iniquitas q nullaz habuit nō eni vtiqꝫ ꝯiūcta iniq̄tatibꝰ hoīuz q̄s in sua carne suscepit: ideo numerꝰ penes matheū excepto xp̄o est quadragenarius. Quia vō iusticie sue patrisqꝫ nos expiatos ab oī peccato purgatosqꝫ cōiungit vt fiat qd̄ ait apostolus. Qui aūt adheret deo vnꝰ sp̄ūs ē: iō in eo numero q ē penes lucā: ⁊ ipse xp̄s a quo incipit enumeratio: ⁊ deꝰ ad quē ꝑuenit ꝯnumerātur: ⁊ fit numerꝰ .lxxvij. q̄ significat oīuz prsus remissio ⁊ abolitio peccatorꝫ quā etiā ip̄e dn̄s ꝑ huiꝰ numeri misteriū euidenter expssit dicēs: Remittendum esse peccanti nō solum septies: sed etiam septuagies septies:

Nec frustra iste numerꝰ ad peccatoꝝ omnium
pertinet mũdationẽ si diligẽtius inquirat. De
nariꝰ quippe tanq̃ iustitie numerꝰ in decẽ pre
ceptis legis ostẽditur. Porro peccatũ est legis
trãsgressio. Et vtiq; trãsgressio denarij nume
ri cõgruẽter in denario figurat: vnde ⁊ vela ci
licina iubẽtur in tabernaculo. xj. fieri. Quis au
tẽ dubitet ad peccati significationẽ ciliciũ per
tinere. Ac ꝑ hoc q: vniuersum tẽpus septena
rio dierũ numero voluitur ꝯueniẽter in dena
rio septies multiplicato ad numerũ septuagesi
mũ ⁊ septimũ cuncta peccata ꝑueniũt. In quo
numero etiã fit plena remissio peccatoꝝ expiã
te nos carne sacerdotis nr̃i a quo nũc iste nume
rus incipit. ⁊ recõciliante nos deo ad quẽ nunc
iste numerꝰ ꝑuenit ꝑ spiritũ sanctũ qui colũbe spẽ
in hoc baptismo vbi numerꝰ iste cõmemorat
apparuit. Caplm. v.

Post enumeratas generatiões Mathe
us ita seqtur. Xp̃i gnãtio sic erat: Cũ eẽt
despõsata mater eiꝰ Maria Joseph an
teq̃ ꝯuenirẽt inuẽta est in vtero habẽs de spiri
tu sancto: h quẽadmodũ factum sit q hic preter
misit Lucas exposuit post cõmemoratũ ꝯceptũ
Johis ita narrãs. In mẽse aũt sexto: missus est
angelus Gabriela deo i ciuitatẽ galilee cui no
men Nazareth ad virginẽ desponsatam viro
cui nomẽ erat Joseph de domo Dauid ⁊ nomẽ
virginis Maria. Et ingressus angelus ad eaz
dixit: Aue gratia plena dominus tecũ: bñdicta
tu in mulieribꝰ. Que cũ audiuisset turbata ẽ in
sermone eiꝰ: ⁊ cogitabat qualis eẽt ista salutatio
Et ait angelus ei. Ne timeas maria inuenisti
eni grãm apud dñm. Ecce ꝯcipies i vtero ⁊ pari
es filiũ: ⁊ vocabis nomẽ eius ihesum. Hic erit
magnꝰ ⁊ filiꝰ altissimi vocabit. Et dabit illi do
minꝰ deus sedem dauid patris eiꝰ ⁊ regnabit i
domo iacob in eternũ: ⁊ regni eiꝰ nõ erit finis.
Dixit aũt maria ad angelũ. Quõ fiet istud qm̃
virũ nõ cognosco. Et respõdẽs angelus dixit ei
Sp̃us sanctus supueniet in te ⁊ virtꝰ altissimi
obumbrauit tibi. Ideoq; ⁊ qḋ nascet ex te san
ctũ vocabit filiꝰ dei. Et cetera q̃ ad id q nunc
agitur ꝗ̃ pertinẽt. Hoc ergo matheꝰ cõmemo
rauit dicẽs de maria. Inuẽta est in vtero habẽs
de spiritu sancto. nec ꝯtrariũ est quia lucas expo
suit id qḋ matheus pretermisit: Cum de spiritu
sancto mariã cõcepisse vterq; testent: sicut non
est ꝯtrariũ q matheꝰ deinceps ꝯnectit q lucas
pretermittit. Seqtur eni et dicit matheꝰ. Jo
seph aũt vir eiꝰ: cũ eẽt iustus: ⁊ nolet eã traduce
re: voluit occulte dimittere eã. Hoc aũt eo cogi
tãte: ecce angelus dñi in somnis apparuit ei di
cẽs: Joseph fili dauid noli timere accipe mari
am ꝯiugẽ tuã. Qḋ eni in ea natũ est de spiritu
sancto est. Pariet aũt filiũ ⁊ vocabis nomẽ eiꝰ
ihesum. ipse eni saluũ faciet populũ suũ a pecca
tis eoꝝ. Hoc aũt totũ factuz est ut impleret qḋ
dictũ est a dño ꝑ ꝓphetã dicentẽ. Ecce virgo i
vtero habebit ⁊ pariet filiũ: ⁊ vocabit nomen
eius emanuel. qḋ est interꝑtatum vobiscũ deꝰ.
Exurgẽs aũt ioseph a somno: fecit sicut p̃cepit
ei angelus dñi. Et accepit ꝯiugẽ suã ⁊ nõ cogno
scebat eã donec peperit filiũ suũ p̃mo genitum
⁊ vocauit nomẽ eius ihesum. Cũ ergo natus eẽt
ihesus i bethleem iude in diebꝰ herodis regis
⁊ cetera. De ciuitate bethleem matheꝰ lucasq;
ꝯsentiũt. sed quõ ⁊ qua causa ad eũ venerint io
seph ⁊ maria lucas exponit: matheus preter
mittit. Cõtra de magis ab oriẽte veniẽtibꝰ lu
cas tacet: matheus dicit ita ꝯtexens. Ecce ma
gi ab oriẽte venerũt iherosolimã dicẽtes. Ubi
est q natus est rex iudeorũ. Uidimꝰ eni stellã eiꝰ
in oriente: ⁊ venimꝰ adorare eũ. Audiẽs aũt he
rodes rex turbatꝰ ẽ ⁊ cetera vsq; ad eũ locũ vbi
scriptũ est de ipsis magis: Et respõso accepto i
somnis ne redirent ad herodez: per aliã viam
reuersi sunt in regionẽ suã. hoc totũ lucas pret
mittit: sicut matheꝰ non narrauit qḋ lucas nar
rat: in p̃sepio positũ dominũ. ⁊ q pastoribꝰ euz
natũ angelus nũciauerit: ⁊ q multitudo militie
celi facta ẽ cũ angelo laudantiũ dñm: ⁊ q vene
runt pastores ⁊ viderũt verũ eẽ qḋ ei angelus
nunciauerat. ⁊ q die circũcisionis sue nomẽ ac
cepit. ⁊ q̃ post impletos dies purgationis ma
rie idẽ lucas narrat q attulerũt eũ ad iherusa
lẽ ⁊ de symeone vel anna q̃ dixerint de illo in tẽ
plo postea q̃ cognouerũt eũ impleti spiritu san
cto. Omnia hec tacet matheus. Unde merito
querit quãdo facta sint: siue q̃ matheus preter
mittit ⁊ lucas dicit: siue q̃ lucas dicit ⁊ matheꝰ
p̃termittit. Quãdo quidẽ matheus regressis in
regionẽ suã magis q venerant ab oriẽte sequit
⁊ narrat ioseph ab angelo ammonitũ: ut cũ in
fante in egyptũ fugeret ne ab herode necaret.
deinde herodẽ illo nõ inuẽto ab imatu ⁊ infra
pueros occidisse. Defuncto aũt herode redisse
ab egypto: ⁊ audito q archealus i iudea regna
ret ꝓ herode patre suo: habitasse cũ puero in ga
lilee ciuitate nazareth que oĩa lucas tacet. Non
ideo ꝯtrariũ videri põt q vel hic dicit que ille
pretermittit. vel ille cõmemorat que iste non di
cit. Sed queritur qñ fieri potuerũt q̃ cõtexit ma
theus de ꝑfectiõe in egyptũ atq; inde regressio
ne post herodis mortẽ ut iam in ciuitate naza
reth habitarẽt: quo eos lucas postea q̃ ꝑfecere
in tẽplo circa puerũ sm legez dñi: reuersos esse
cõmemorat. Hic ꝑinde cognoscẽdũ est q dein
ceps ad cetera talia valeat ne siliter moueat ani
mũq; cõturbẽt. sic vnũquẽq; euangelistam cõ

texere narratiõẽ ſuã ut tanq̃ nihil pretermit-
tentis ſeries digeſta videat. Tacetis eñi q̃ nõ
vult dicere: ſic ea q̃ vult dicere vel q̃ dicebat
adiungit: vt ipſa cõtinuo ſequi videantur. Sz
cum alter ea dicit que alter tacuit: diligẽter or-
do cõſideratus indicat locum vbi ea potuerit
a quo ea pretermiſſa ſunt trãſilire: ut ea que di
cere intenderat: ita ſuperiorib⁹ copularet tanq̃
ipſa nullis interpoſitis ſequerẽtur. Ac per hoc
intelligitur matheus vbi ait: ſomno admoni-
tos magos ne redirẽt per herodem: per aliam
viam regreſſos in regionẽ ſuam: illic pretermi
ſiſſe que lucas narrauit geſta circa dominũ in
tẽplo ⁊ dicta a ſymeone ⁊ anna vbi rurſus lu-
cas pretermittẽs profectione in egyptũ quaz
narrat matheus tanq̃ continuam contexuit re
greſſionẽ ad ciuitatẽ nazareth. ¶ Si quis aũt
velit vnã narrationem ex omnib⁹ qui de chri
ſti natiuitate ⁊ infãtia vel pueritia in vtriuſq̃
narratione ab alterutro ſeu dicũtur ſeu preter-
mittuntur ordinare ſic poteſt. Chriſti autem
generatio ſic erat. Fuit in diebus herodis regis
iuda ſacerdos quidam nomine zacharias de
vice abia ⁊ vxor illi de filiabus aaron: ⁊ nomẽ
eius eliſabeth. Erant autez iuſti ambo ante do
minũ incedentes in omnibus mandatis ⁊ iu-
ſtificationibus domini ſine querela. Et nõ erat
illis filius eo ꝙ eſſet eliſabeth ſterilis: ⁊ am-
bo proceſſiſſent in diebus ſuis. Factum ẽ autẽ
cum ſacerdotio fungeret zacharias in ordine
vicis ſue ante deum ſm̃ conſuetudinẽ ſacerdo-
tij ſorte exij : ut incẽſum poneret ingreſſus in
templum domini. Et omnis multitudo popu
li erat orans foris hora incenſi. apparuit autẽ
illi angelus domini ſtans a dextris altaris in-
cenſi. Et zacharias turbatus ẽ vidẽs: ⁊ timor
irruit ſuper eum. Ait autem ad illum angelus.
Ne timeas zacharia: quoniã exaudita ẽ depca
tio tua. Et vxor tua eliſabeth pariet tibi filiũ
⁊ vocabis nomen eius iohannez. Et erit gau-
diuz tibi ⁊ exultatio: ⁊ multi in natiuitate eius
gaudebũt. Erit enim magn⁹ corã domino: vi-
num ⁊ ſiceram non bibet. ⁊ ſpiritu ſancto re-
plebitur adhuc ex vtero matris ſue. ⁊ multos
filiorum iſrael conuertet ad dominũ deũ ipoꝝ.
Et ipſe precedet ante illuz in ſpiritu ⁊ virtute
helie: ut cõuertat corda patrũ in filios: ⁊ incre-
dulos ad prudentiaz iuſtorum: parare dño ple-
bẽ perfectaz. Et dixit zacharias ad angelum.
Unde hoc ſciã? Ego eñi ſum ſenex: ⁊ vxor mea
pceſſit in diebus ſuis. Et rñdens angelus di-
xit ei. Ego ſum gabriel qui aſto ante deũ ⁊ miſ
ſus ſum loqui ad te: ⁊ hec tibi euãgelizare. Et
ecce eris tacẽs ⁊ non poteris loqui vſq̃ in diẽ
quo hec fiant pro eo qui non credidiſti verbis

meis que implebũtur tpe ſuo. Et erat plebs ex-
pectans zachariã: ⁊ mirabãtur ꝙ tardaret ipſe
in tẽplo. Egreſſus aũt non poterat loqui ad il-
los. ⁊ cognouerũt ꝙ vidiſſet viſionem in tem
plo. Et ipſe erat innuens illis: ⁊ permãſit mu-
tus. Et factũ eſt ut impleti ſunt dies officij ei⁹
abijt in domum ſuam. Poſt hos autẽ dies con
cepit eliſabet vxor eius: ⁊ occultabat ſe menſi
bus quinq̃ dicens: Quia ſic mihi fecit domi-
nus in dieb⁹ quibus reſpexit auferre obprobri
um meum inter homines. In menſe aũt ſexto
miſſus eſt angelus gabriel a deo in ciuitatẽ ga-
lilee cui nomen nazaret ad virginẽ deſponſatã
viro cui nomen erat ioſeph de domo dauid: ⁊
nomen virginis Maria. Et ingreſſus angelus
ad eam dixit: Aue gratia plena domin⁹ tecum
bñdicta tu in mulieribus. Que cum audiuiſſet
turbata ẽ in ſermone eius: ⁊ cogitabat qualis
eſſet iſta ſalutatio. Et ait angelus ei. Ne time-
as Maria: inueniſti eñi gratiam apud deum.
Ecce concipies in vtero ⁊ paries filium: ⁊ vo-
cabis nomen eius iheſum: hic erit magnus et
filius altiſſimi vocabitur. Et dabit illi domin⁹
deus ſedem dauid patris eius: ⁊ regnabit i do
mo iacob in eternũ: ⁊ regni eius non erit finis.
Dixit aũt Maria ad angelum. Quomodo fiet
iſtud quoniaz virum nõ cognoſco. Et reſpõdẽs
angelus: dixit ei. Spiritusſanctus ſuperueniet
in te: ⁊ virt⁹ altiſſimi obumbrauit tibi. Ideoq̃
qui naſcetur ex te ſanctum: vocabitur fili⁹ dei.
Et ecce eliſabeth cognata tua: ⁊ ipſa concepit fi
lium in ſenectute ſua. Et hic menſis eſt ſextus
illi qui vocatur ſterilis: quia non erit impoſſi-
bile apud deum omne verbum. Dixit autem
Maria. Ecce ancilla domini fiat mihi ſm̃ ver
bum tuum. Et diſceſſit ab illa angelus. Exur-
gens autem Maria in diebus illis abijt in mõ
tana cum feſtinatione in ciuitatem iude: et
intrauit domuz zacharie ⁊ ſalutauit eliſabeth.
Et factum eſt vt audiuit ſalutationem Marie
eliſabeth: exultauit infans in vtero eius. Et re
pleta eſt ſpiritu ſancto eliſabeth. ⁊ exclamauit
voce magna: ⁊ dixit: Benedicta tu inter muli-
eres: ⁊ benedictus fructus ventris tui. Et vn
de hoc mihi vt veniat mater domini mei ad
me. Ecce enim vt facta eſt vox ſalutatiõis tue
in auribus meis: exultauit in gaudio infans in
vtero meo: ⁊ beata que credidiſti: quoniã per-
ficientur ea que dicta ſunt ei a domino. Et ait
Maria. Magnificat anima mea dominum.
Et exultauit ſpiritus meus i deo ſalutari meo
Qui reſpexit humilitatem ancille ſue: ecce eniz
ex hoc beatam me dicent omnes generatio-
nes. Quia fecit mihi magna qui potens eſt et
ſanctum nomen eius. Et miſericordia eius a

progenié in progenies timẽtibus euz. Fecit po
tentiam in brachio suo: dispersit superbos mẽ
te cordis sui. Deposuit potentes de sede: ⁊ ex-
ultauit humiles. Esurientes impleuit bonis:
⁊ diuites dimisit inanes. Suscepit israel pue-
rum suum recordatus misericordie sue. Sicut
locutus est ad patres nostros abraam ⁊ semi-
ni eius in secula. Mãsit autem Maria cum ea
quasi mensibus tribus: ⁊ reuersa est in domum
suam: ⁊ inuenta est habens in vtero de spiritu
sancto. Joseph autem vir eius cuz esset iustus
⁊ nolet eam traducere voluit occulte dimitte-
re eam. Hec autem eo cogitãte: Ecce angelus
domini in somnis apparuit ei dicens. Joseph
fili dauid noli timere: accipe Mariam coniu-
gem tuam Quod enim in ea natum est de spi-
ritu sancto est. Pariet autem filium: ⁊ voca-
bis nomen eius ihesum. Ipse enim saluum fa-
ciet populum suum a peccatis eorum. hoc autẽ
totum factum est: vt adimpleretur q̄d dictuz
est a domino per prophetam dicentem. Ecce
virgo in vtero habebit ⁊ pariet filium ⁊ voca
bitur nomen eius emanuel: quod est interpre-
tatum nobiscum deus. Exurgẽs autem ioseph
a somno. fecit sicut precepit ei angelus domini
Et accepit coniugem suam ⁊ non cognoscebat
eam. Elisabeth autem impletum est tempus
pariendi: ⁊ peperit filium. Et audierunt vici-
ni ⁊ cognati eius quia magnificauit dominus
misericordiam suam cum illa: ⁊ congratulabã-
tur ei. Et factum est in die octauo venerunt cir
cuncidere puerum: ⁊ vocabant eum nomine
patris zachariam. Respondens autem mater
eius dixit: Nequaq̃ sed vocabitur iohannes
Et dixerunt ad illam. Quia nemo est in cogna
tione tua: qui vocetur hoc nomine: Innuebãt
autem patri eius quem vellet vocari eum. Et
postulans pugillarem scripsit dicens. Johãnes
est nomen eius. Et mirati sunt vniuersi. Aper
tum est autem illico os eius ⁊ lingua eius: ⁊ lo
quebatur benedicens deum. Et factus est ti-
mor super omnes vicinos eorum: ⁊ super om-
nia montana iudee: diuulgabantur omnia ver
ba hec. Et posuerunt omnes qui audierant in
corde suo dicentes: Quid putas puer iste erit.
Etenim manus domini erat cum illo. Et za-
charias pater eius impletus est spiritu sancto
⁊ prophetauit dicens: Benedictus dominus
deus israel: quia visitauit ⁊ fecit redemptio-
nem plebis sue. ⁊ erexit cornu salutis nobis in
domo dauid pueri sui. Sicut locutus est per
os sanctorum qui a seculo sunt prophetarum
eius. Salutem ex inimicis nostris ⁊ de manu
omnium qui oderunt nos ad faciendam mise-
ricordiam cum patribus nostris ⁊ memorare te
stamenti sui sancti. Jusiurandum quod iura-
uit ad abraam patrem nostrum daturuz se no
bis. Ut sine timore de manu inimicorum no-
strorum liberati seruiamus illi. In sanctitate et
iustitia coram ipso oibꝰ diebꝰ nostris. Et tu pu
er propheta altissimi vocaberis. preibis enim
ante faciem domini parare vias eius. Ad dan
dam scientiam salutis plebi eius in remissio-
ne peccatorum eorum. Per viscera misericor
die dei nostri in quibus visitauit nos oriens ex
alto. Illuminare his qui in tenebris ⁊ vmbra
mortis sedent: ad dirigendos pedes nostros
in viam pacis. Puer autem crescebat ⁊ con-
fortabatur spiritu: ⁊ erat in desertis vsq̃ in di
em ostensionis sue ad israel. Factum est autem
in diebus: Exijt edictum a cesare Augusto vt
discriberetur vniuersus orbis. hec descriptio
primo facta est a preside syrie cirino. Et ibant
omnes vt profiterentur singuli in suã ciuitate.
Ascendit autem ⁊ Joseph a galilea de ciuitate
nazareth in iudeam ciuitatem Dauid que vo-
catur Bethleem eo qui esset de domo et fami
lia Dauid: vt profiteretur cum Maria des-
ponsata sibi vxore pregnante. Factum est au-
tem cum essent ibi: impleti sunt dies vt pare-
ret ⁊ peperit filium suum primogenitum: et
pannis eum inuoluit: ⁊ reclinauit eum in pre-
sepio: quia non erat ei locus in diuersorio: ⁊ pa
stores erant in regione eadem vigilantes ⁊ cu
stodientes vigilans noctis supra gregem su-
um. Et ecce angelus domini stetit iuxta illos:
⁊ claritas dei circumfulsit illos ⁊ timuerunt ti-
more magno. Et dixit illis ãgelus. Nolite time
re. Ecce enim euangelizo vobis gaudium ma
gnum quod erit omni populo. Quia natus est
nobis hodie saluator: qui est Christus domi-
nus in ciuitate David. Et hoc vobis signum
Inuenietis infantem pannis inuolutum ⁊ po
situm in presepio. Et subito facta est cum ange
lo multitudo militie celestis: laudantium de-
um ⁊ dicentiũ. Gloria in altissimis deo. Et in
terra pax hominibus bone voluntatis. Et fa-
ctum est vt discesserunt ab eis angeli in celum
pastores loquebantur ad inuicem. Transea-
mus vsq̃ Bethleem et videamus hoc ver-
bum quod factum est: qui dominus ostendit
nobis. Et venerunt festinantes: ⁊ inuenerunt
Mariam ⁊ Joseph ⁊ infantem positum in pre
sepio. Uidentes autem cognouerunt de ver-
bo quod dictum erat illis de puero hoc. Et
omnes qui audierunt mirati sunt. Et de hiis
que dicta erant a pastoribus ad ipsos. Maria
autem conseruabat omnia verba hec: confe-

rens in corde suo. Et reuersi sunt glorificātes ⁊
laudātes deū in oībꝰ q̄ audierāt ⁊ viderāt: sicut
dictum est ad illos. Et postq̄ꝫ consumati sunt
dies octo. vt circōciderek puer. vocatuz est no
men eius ihesus qđ vocatum est ab angelo. pri
usq̄ꝫ in vtero conciperet. Et ecce magi ab orien
te venerūt ierosolimā dicentes. Ubi est qui na
tus est rex iudeorum. vidimus enim stellam
eius in orientē. ⁊ venimus adorare eum. audi
ens autē rex herodes turbatus est. ⁊ omnis he
rosolima cum illo. Et congregans omnes pri
cipes sacerdotū ⁊ scribas popli sciscitabak ab
eis vbi xp̄s nasceretur. At illi dixerunt ei. In
bethleem iude. Sic enim scriptum est per pro
phetam. Et tu bethleem terra iuda nequaq̄ꝫ
minima es in principibus iuda: ex te enim ex
iet dux qui regat populum meuz israel. Tunc
herodes clam vocatis magis diligenter didi
cit ab eis t'm pus stelle que apparuit eis. Et
mittētes illos in bethleē dixit. Ite ⁊ iterrogate
diligenter de puero. ⁊ cū inueneritis renūciate
mihi. vt ego veniens adorem eum. Qui cum
audissent regem abiere. Et ecce stella quā vi
derant in orientem aīcedebat eos vsq̄ꝫ dū ve
nies staret supra vbi puer. Uidentes aūt stellā
gauisi sunt gaudio magno valde. Et intrantes
domū inuenerunt puerū cū maria matre eius
Et ꝓcidentes adorauerunt eum. Et apertis
thesauris suis obtulerūt ei munera auruz thus
⁊ mirram. Et responso accepto in somnis ne
redirent ad herodem: per aliam viam reuersi
sunt in regionem suam. Qui cum recessissent.
postea q̄ꝫ impleti sunt dies purgatiōis matris
eius: ſm legem moysi tulerunt illuz in ierusalē
vt sisterent cum domino sicut scriptuz est iu le
ge domini, quia omne masculinum adaperi
ens vuluā sanctum domino vocabitur. Et vt
darent hostiam ſm ꝙ dictum est in lege domi
ni: par turturum: aut duos pullos columbarū.
Et ecce homo erat in ierusalem cui nomen sy
meon ⁊ homo iste iustus ⁊ timoratꝰ expectās
consolationem israel. ⁊ spiritussantus erat in
eo. Et responsum acceperat a spiritusancto nō
visurum se mortem nisi prius videret christū
deū. Et venit in spiritu in templuz. Et cū indu
cerent puerū iesum parentes eius. vt facerent
ſm consuetudinem legis pro eo: ⁊ ipse accepit
eum in amplexus suos ⁊ benedixit deum ⁊ di
xit. Nunc dimittis seruum tuum domine ſm
verbum tuū in pace. Quia viderūt oculi mei
salutare tuum. qđ parasti ante faciem omniuz
populorum. Lumen ad reuelationem gentium:
⁊ gloriam plebis tue israel. Et erat pater eius
⁊ mater: mirantes sup his que dicebantur de il
lo. Et benedixit illis symeon. ⁊ dixit ad mariā
matrem eius. Ecce positus est hic in ruinam
⁊ resurectionez multorum in israel. ⁊ signuz cui
contradicetur. Et tuam ipsius animaz pertrā
sibit gladius. vt reuelentur ex multis cordi
bus cogitationes. Et erat anna prophetissa fi
lia phanuel de turbu aser. hic processerat in die
bus multis ⁊ vixerat cum viro suo annus. vij.
a virginitate sua. Et hec vidua erat vsq̄ꝫ ad an
nos. lxxxiiij. que nō discedebat de templo ieiu
nijs ⁊ obsecratiōibus seruiēs nocte ac die. Et
hec ipa hora superueniens confitebatur domi
no ⁊ louqebatur de illo omnibus: qui expecta
bant redemptionez israel. Et ut perfecerūt om
nia ſm legem moysi. Ecce angelus domini ap
paruit in somnis ioseph dicens. Surge ⁊ acci
pe puerum ⁊ matrem eius: ⁊ fuge in egyptum
⁊ esto ibi vsq̄ꝫ dum dicam tibi. Futurum est enī
vt herodes querat puerum ad perdendū eū.
Qui cum surgens accepit puerum ⁊ matrē eius
nocte ⁊ secessit in egyptum. Et erat ibi vsq̄ꝫ ad
obitum herodis. vt impleretur qđ dictuz est a
domino per prophetam dicentem. Ex egypto
vocaui filium meum. Tunc herodes videns.
quoniaz illusus esset a magis iratus est valde.
⁊ mittens occidit omnes pueros qui erant in
bethleem ⁊ omnibus finibus eiꝰ: ab imatu ⁊ in
fra ſm tempus ꝙ exquisierat a magis. tunc ad
impletū ē ꝙ dicū est per ieremiā prophetam di
centez. Uox in rama audita est ploratus ⁊ vlu
latus multus. rachel plorans filios suos. ⁊ vo
luit consolari quia non sunt. Defuncto autem
herode: ecce apparuit angelus domini in som
nis ioseph in egypto dicēs. Surge ⁊ accipe pu
erum ⁊ matrem eius ⁊ vade in terram israel.
Defuncti sunt enim qui querebant animaz pu
eri. Qui surgens accepit puerum ⁊ matrē eius
⁊ venit in terram israel. Audiens autem ꝙ ar
chelaus regnaret in iudea. ꝓ herode patre suo
timuit illuc ire. Et admonitus in somnis seces
sit in partes galilee ⁊ veniens habitauit in ci
uitate que vocatur nazareth. vt adimpleret
ꝙ dictum est per prophetas quoniaz nazareus
vocabitur. Puer autē crescebat ⁊ confortaba
tur plenus sapientia: ⁊ gratia dei erat in illo.
Et ibant parētes eiꝰ per oēs annos in ierusalē
in die solenni pasce. Et cum factus esset anno
rū duodecim ascendentibus illis ierosolimam
secundum cōsuetudinem diei festi consumatis
q̄ꝫ diebus: cum redirent remansit puer ihesus
in ierusalem ⁊ non cognouerunt parentes eius
Existimantes autem illum esse in comitatu
venerūt iter diei ⁊ regrebant eū inter cognitos
⁊ notos. ⁊ nō inuenientes regressi sunt in ierlm

requirentes eum ⁊ factum est post triduum in-
uenerunt illum in tẽplo sedentem in medio do-
ctorum audientẽ illos ⁊ interrogantem. Stu-
pebant autem omnes qui eum audiebant sup
prudentia ⁊ responsis eius. ⁊ videntes admi
rati sunt. Et dixit mater eius ad illum. Fili qui
fecisti nobis sic. Ecce pater tuus ⁊ ego dolen-
tes querebamus te. Et ait ad illos. Quid est ꝙ
me querebatis. Nesciebatis qꝛ in his que pa
tris mei sunt oportet me esse. Et ipi non intel
lexerunt verbũ ꝙ locutus est ad illos. ⁊ descen
dit cũ eis. ⁊ venit nazareth ⁊ erat subditꝰ illis:
⁊ mater eius obseruabat omnia verba hec cõ
ferens in corde suo. Et iesus perficiebat sapia
etate ⁊ gratia apud deũ ⁊ homines. ¶ c. vj.

IAm hinc de predicatione ioannis nar
rari icipit quã omnes. iiij. cõmemorãt
Naz ⁊ matheus post illa verba que vl
tima eius posui vbi cõmemorauit ex propheta
testimonium. quoniam nazareus vocabitur.
sequitur: ⁊ adiungit. In diebus autem illis ve
nit ioannes baptista predicans in deserto iu-
dee ⁊c. Et marcus qui nihil de natiuitate vel
infantia vel pueritia domini narrauit. hinc euã
gelij sumpsit initium. i. a ioannis predicatione
Sic enim exorsus est. Initium euangelij iesu
christi filij dauid sicut scriptum est in isaia pro-
pheta. Ecce mitto angelum meum ante faciem
tuam. qui preparabit viam tuam. Uox claman
tis in deserto parate viam domini. rectas fa-
cite semitas eius. fuit ioãnes in deserto bapti
zans ⁊ predicans baptismum penitentiẽ in re
missionem peccatorum ⁊c. Et lucas post ver-
ba vbi ait: ⁊ iesus perficiebat sapientia ⁊ etate
⁊ gratia apud deum ⁊ homines: de ioannis pre
dicatione iam sequitur dicens. Anno ante quin
todecimo imperij tiberij cesaris procurante põ-
tio pilato iudeam. tetrarcha autem galilee he-
rode. philippo fratre eius tetrarcha iture ⁊ tra-
conitidis regionis: ⁊ lisania ab illine tetrarcha
sub principibus sacerdotuz anna ⁊ caypha. Fa
ctum est verbum domini super ioannem zacha
rie filium in deserto ⁊c. Joannes quoqꝫ aposto
lus in euangelistis. iiij. eminentissimus. postea
q̃ꝫ dixit de verbo dei ꝙ est ipse filius ante oia
secula creatus. qꝛ omnia per ipsum facta sũt.
intulit continuo de ioannis predicatione ac te
stimonio dicens. fuit homo missus a deo cui no
men erat ioannes. Unde iam videndum est de
ipso ioanne. iiij. euangelistarum narrationes:
quemadmodum inter se non discordent. Non
vt hoc a nobis per omnia requiratur aut exiga
tur ꝙ nunc fecimus de primordijs nati ex maria
christi quemadmodũ inter se matheus lucasqꝫ
consentiant: vt ex vtriusqꝫ vnam narrationez
faceremus demonstrantes tardioribus quem-
libet eorum commemorando ꝙ alter tacet: vl'
tacendo ꝙ alter commemorat non impedire i
tellectum veracis narrationis alterius: vt h
exemplo siue vt a me dictum est siue alio modo
commodius fieri possit. Uideat vnusquisqꝫ ⁊ i
ceteris talibus locis fieri posse. ꝙ hic factuz es
se prospexerit. Jam ergo vt dixi videamꝰ. iiij.
euangelistarum de baptista consensu. Mathe
us idqꝫ sequitur. In diebus autem illis. Uenit
ioannes baptista predicans in deserto iudee.
Marcus vbi dixit. In diebus illis. qꝛ nullam
seriem rerum ante premiserat in quarum reꝝ
diebus intelligeretur dicere: si diceret in illis
diebus. Lucas autem per potestates terrenas si
gnantius ipsa tempora expressit predicationis
vel baptismi ioannis dicens. Anno autem qn
todecimo imperij Tiberij Cesaris procuran-
te pontio pilato iudeam: tetrarcha autem gali-
lee herode. philippo autem fratre eius tetrar-
cha in turee ⁊ traconitidis regionis ⁊ lisania ab
illine tetrarcha sub principibus sacerdotũm an
na ⁊ caypha. factum est verbum domini sup io-
annem zacharie filium in deserto. Nec tamen
intelligere debemus hos dies idest hoc tempꝰ
harum potestatum significasse matheum cum
diceret. In diebus illis: sed in multo longioris
temporis spatio voluisse accipi. ꝙ ait in illis
diebus. Mox enim vt narrauit reuersum de
egypto christum mortuo herode quid vtiqꝫ tẽ-
pore infantie vel pueritie eius factum est: vt
possit constare. ꝙ lucas de illo cum. xij. annorũ
esset gestũ narrauit in templo hierusalem. cum
ergo infantem vel puerũ ex egypto reuocatuz
cõmemorasset matheus: continuo intulit. In
diebus autẽ illis venit Joannes baptista non
vtiqꝫ tñmodo pueritie illius dies insinuans:
sed omnes dies ab eius natiuitate vsqꝫ ad tem
pus quo predicare ac baptizare cepit ioannes
quo iam tempore christi etas iuuenilis inuenit
qꝛ coeui erant ipse ⁊ ioannes. i. xxx. ferme anno
rum narratur fuisse cuz ab illo baptizatus eẽt.

¶ Capitulum. vij.

SEd plane de herode solet mouere non
nullos ꝙ lucas narrauit in diebus ba-
ptismi ioannis herodẽ fuisse tetrarchã
galilee. qñ etiam dñs iuuenis baptizatus ẽ. ma
theus aũt mortuo herode dic puerꝝ ihm ab egy
pto remeasse qđ vtrũqꝫ veꝝ esse nõ põt nisi duo
fuisse intelligant herodes. Qđ cũ fieri potuisse
nemo nesciat qua cecitate insaniunt qui prodi-
uiores sunt ad calũniandũ euangelice veritat
q̃ꝫ paululũ cõsideratiores vt duos hoies eodẽ
vocabulo appellatos intelligãt. cuius rei exem
plis plena sunt oia. Nã iste posterior herodes

oris herodis filius fuisse perhibet: sicut archelaus quē matheꝰ in iudee regnū patri mortuo successisse cōmemorat. sicut philippus quē frēz tetrarche herodis ⁊ ipsuz iture tetrarchā lucas isinuat. Rex.n. fuit herodes ille qui querebat aiam pueri xpi. herodes aūt alius filius eius. nō rex: sꝫ tetrarcha dictꝰ est qđ nomē grecū a pte est regni. quartā.n. resonat.

¶ Capitulū. viij.

Nisi forte hinc rursus quispiā moueat. cū matheꝰ dixerit ideo timuisse ioseph cū puero redeunte ire in iudeā: q2 p p̄re suo herode filiꝰ eius archelaꝰ ibi regnabat. quō potuit ire in galileā vbi alius filius eius herodes tetrarcha erat sicut lucas testat. Quasi vero ipsa sint tēpora quibus tunc puero timebat. que nunc lucas cōmemorauit: que vsqꝫ a deo mutata erant: vt in ipsa iudea nō iaꝫ rex esseꝫ archelaus: sed potius pilatus nō rex iudeoꝝ: sed preses erat. cuiꝰ tēporibus agentes sub tiberio cesare filiū maioris herodis nō regnū habebat sed tetrarchiaꝫ. Quod vtiqꝫ nondū factū erat: qn̄ ioseph timēs archelaū in iudea regnantē se in galileā cū puero cōtulit vbi ⁊ ciuitas ei erat nazareth.

¶ Capitulum. ix.

An forte ⁊ hoc mouet. quō dicat matheus ppterea cū puero iesu parentes eius isse in galileā q2 metu archelai in iudeā ire noluerūt: cū ppterea magis isse in galileam videant: q2 ciuitas eoꝝ erat nazareth galilee sicut lucas nō tacuit. Sed intelligendū est vbi ait angelus in somnis in egypto dixit ad ioseph. surge ⁊ accipe pueꝝ ⁊ matrē eius: ⁊ vade in terram israel sic intellectū esse prīo a ioseph: vt putarent iussum se esse pergere in iudeā. Ipsa eniꝫ primitus intelligi potuit terra israel. Porro āt postea ꝙꝫ cōperit illic regnare filiū herodis archelaū. noluit obijcere se illi piculo. cū posset terra israel etiā sic intelligi: vt ⁊ galilea illic deputaretur. q2 ⁊ ipsius populus israel incolebat. Quanqꝫ ⁊ alio modo solui possit hec questio. q2 potuit videri parentibus christi: cū puero: de quo talia per angelica responsa didicerant: non esse habitandū nisi hierusalē vbi erat tēplū domini: ⁊ ppterea redeuntes ex egypto illuc eos ituros fuisse: ⁊ illic habitaturos: nisi archelai p̄sentia terrerentur. Neqꝫ.n. diuinitus iubebātur ibi habitare: vt de archelao ꝙ timebāt deberent contemnere.

¶ Capitulum. x.

An ⁊ hoc aliquis dicit. quō ergo sicut lucas narrat ibant parētes eius per oēs annos pueritie christi in hierusalē: sed archelai timore illuc phibebant accedere. hoc mihi dissoluere nō esset difficile nec si aliqs expressisset euangelistaꝝ: ꝙꝫdiu ibi regnaret Archelaus: fieri.n. poterat: vt per diem festuꝫ in tam ingentē turbā latenter ascēderent mox reuersuri. vbi cū alijs diebus habitare metuerūt vt nec solennitate pretermissa essent in religione: nec continua mansione cōspicui. Cum vero de regno archilai ꝙꝫ fuerit diuturnū oēs tacuerint. iste quoqꝫ intellectus patet: ⁊ ꝙ lucas dicit per omnes annos eos ascendere solitos in hierusalem: tunc accipiatur sanctificatum cum iaꝫ vt timeretur archelaus. Quod si archelai regnū aliquāto diuturnius vlla preter euangelium historia prodit cui fides habenda videat: ⁊ illud qđ superius dixi sufficeret. ꝙ ita timebant parētes pueri habitationē in hierusalem. vt tamen propter dei timorem festiuitatē solennem non pretermitterent in qua latere facilime possent. Neqꝫ enim inconcredibile est captatis temporibus oportunis vel dierum vel horaꝝ accedere hoies ad ea loca in quibus esse formidant.

¶ Capitulum. xj.

Hinc etiam illa soluitur questio si aliquā mouet cuꝫ iaꝫ sollicitus esset ille maior herodes perculsus magorum nuncio q rex iudeorum natus fuisset quomodo potuerit completis diebus purgationis matris eius tuto cum illo ascendere in templum vt fierent circa eum sed in legem domini que lucas commemorat. Quis enim non videat etiam illū vnū diem regem multis occupatum latere potuisse Si autē illud verisimile non videtur ꝙ herodes q2 valde so i citꝰ expectabat quid sibi magi de puero renunciarent. post tam multos dies sensit se illusum vt transacto tempore purgationis matris eius ⁊ parata circa infantem solennitate primogenitorum in templo hierusalem post etiam pro ectionem eorum in egyptum in mentem illi venerit querere animam pueri: ⁊ necare tot pueros. si hoc ergo mouet omitto dicere quot ⁊ quantis occupationibus regia cura distendi potuerit ⁊ per plurimos dies ab intentione vel auerti omnio vel impediri. Neqꝫ enim enumerari possunt cause quibus hoc potuit accedere quas tamen multas ⁊ magnas eē potuisse nemo ita rerum humanarum inexpertus est: vt aut neget aut dubitet. Cuius enim cogitationi non occurrat ꝙꝫ multa terribiliora regi nunciari potuerint seu vera seu falsa: vt ꝙ regi infantē post aliquot annos sibi vel filijs suis aduersatuꝝ timuerāt aliquoꝝ magis propinquantium periculorum terroribus agitatus ab illa cura mente abrepta in alijs proxime cauendis potius occuparet. vt ergo hoc omittam illud dico postea ꝙꝫ nihil herodi magi renunciauerunt eum credere potuisse illos fallaci stelle visione deceptos postea ꝙꝫ non inuenerunt quē natum portauerant erubuisse ad se redire: atqꝫ

ita enim timore depulso ab inquirendo ac per
sequendo puero quieuisse. Cum ergo post pur
gationem matris eius in hierusalem cum illo
venissent: ⁊ ea gesta essent in templo que a lu-
ca narrantur. q2 verba symeõis: ⁊ anne de illo
prophetantium. Cum cepissent ab eis qui au-
dierant predicari ad pristinam intentionez re
uocatura erant animum regis admonitus per
somnium ioseph cum infante ⁊ matre eius fu
git in egyptũ. Deinde vulgatis rebus que in tẽ
plo facte dicteqꝫ fuerant herodes se a magis sẽ
sit illusum ac deinde ad christi mortem cupiens
peruenire multos infantes sicut matheus nar-
rat occidit.

Capitulum. xij.

Matheus vero de ioãne ita contexit. In
diebus autem illis venit ioãnes bapti
sta predicans in deserto iudee: ⁊ dicẽs
penitentiaz agite. appropinquauit enim regnũ
celorum. Hic est enim q dictus est per Isaiam
prophetam dicentem. Vox clamantis in deser
to. parate viam domini rectas facite semitas
eius. Marcus quoqꝫ ⁊ Lucas consentiunt: hoc
Isaie testimonium esse de ioanne. Nam plura
verba etiam consequentia ex eodem prophe-
ta lucas commemorauit cum de baptista ioan-
ne narraret. Joannes autem euangelista ipm
ioannem baptistam de seipso idem testimoni-
um Isaie protulisse commemorat: sicut mathe
us nunc dixit quedam ioannis verba que alij
non dixerunt: predicãs inquit in deserto iudee
⁊ dicens: penitentiam agite: appropinquabit
enim regnum celorum. Hec verba ioanni alij
pretermiserunt. Jam vero ꝙ sequitur matheus
⁊ adiungit. Hic est enim qui dictus est per p-
phetam isaiam dicentem. Vox clamantis in
deserto: parate viam domini: rectas facite se-
mitas eius ambigue positum est. nec elucet vtrũ
ex persona sua matheus idem hoc commemo
rauit: an adhuc verba eiusdez ioannis secutus
adiunxit vt totum hoc ioannes dixisse intelliga
tur: penitentiam agite. appropinquabit enim
regnum celorum. Hic est eni qui dictus est p
Isaiam prophetam ⁊c. Neqꝫ enim hoc moue-
re debet: q2 non ait: ego sum eniz qui dictus sũ
per Isaiaz prophetaz: sed ait. Hic est enim qui
dictus est. Solet quippe talis locutio esse ipso-
rum euangelistarũ mathei ⁊ ioannis. Naz ⁊ ma
theus dixit. Inuenit hoiez sedentẽ in theloneo
nec dixit inuenit me. Et ioãnes inquit: hic est di
scipulus qui testimoniũ perhibet de his: ⁊ scri-
psit hec: ⁊ scimus q2 verũ est testimoniuz eius.
Non dixit ego sum: ait verũ est testimoniũ meũ
Dominus autẽ ipse sepissime dicit filius hois
aut filius dei: ⁊ non dixit ego. Et oportebat ingt
christũ pati ⁊ resurgere tertio die: ⁊ nõ ait: opor
tebat me pati. Potuit ergo ⁊ ioãnes baptista cũ
dixisset: Agite penitẽtiã. appropinquabit. n. re
gnuz celorũ: de seipso adiungere que sequuntur
Hic est. n. qui dictus est per Isaiaz prophetam
⁊c. vt post verba eius ⁊ matheus sic verba ei9
cõtexerat. Ipse autẽ ioannes habebat vestimẽ
tuz de pilis camelorũ ⁊c. Quod si ita est non mi
rum si interrogatus quid diceret de seipso sicut
narrat ioannes euangelista. Ego vox clamanã-
tis in deserto: sicut iam dixerat precipiens vt
ageret penitentiaz. De vestimento eius ⁊ vi-
ctu ita matheus sequit dicens. Ipse autẽ ioan-
nes habebat vestimentũ de pilis camelorũ: ⁊
zona pelitia circa lumbos suos. Esca autẽ eius
erat locusta ⁊ mel siluestre: hoc ⁊ marcus di-
cit pene totidem verbis. ceteri autem duo ta-
cent. Sequit ergo matheus ⁊ dicit. Tunc exie
bat ad eũ hierosolima ⁊ omnis iudea: ⁊ omnis
regio circa iordanem: ⁊ baptizabantur in iorda
ne ab eo confitentes peccata sua. videns autẽ
multos phariseorũ ⁊ saduceorũ venientes ad ba
ptismum suum: dixit eis. Progenies viperarũ
quis demonstrauit vobis fugere a ventura ira
Facite ergo fructũ dignũ penitentie. Et ne ve-
letis dicere inter vos: patrem habemus abraã
dico enim vobis: quoniã põt deus ex lapidib9
istis suscitare filios abrae. Jaz. n. securis ad ra-
dicem arboris posita est. Omnis ergo arbor q
nõ facit fructum bonũ excidet ⁊ in ignẽ mittet
Ego quidem vos baptizo in aqua in pniam. q
autẽ post me venturus est fortior me est. cuius
nõ suz dignus calciamẽta portare. ipse vos ba
ptizabit in spiritu sancto ⁊ igne. Cuius ventila
bruz in manu sua: ⁊ permundabit areaz suaz: ⁊
cõgregabit triticũ suuz in horreũ. paleas autem
cõburet igne inextinguibili. hec omnia dicit ⁊ lu
cas eadem pene verba ioannis exprimens: et
vbi aliquid varium est in verbis. Ab eadẽ ta-
men sentẽtia nõ recedit. velut cũ dicit matheus
ioannẽ dixisse ⁊: ne velitis dicere intra vos pa
trem habem9 abraã. Inde quidẽ ego vos bapti
zo in aqua in pñiaz. ille. s. lucas interponit iter
rogationẽ turbarũ. quid facerẽt: ⁊ eis respondẽ
tem ioannẽ de bonis operibus tanqꝫ de fructi-
bus penitentie. ꝙ matheus õmisit. Deinde in
cordibus suis cogitantibus de illo vtrum ipse
esset christus cum dicit respondisse. Ego quidẽ
aqua baptizo vos. non dixit in penitentiã. De
inde matheus. qui aũt inquit post me ventur9
est q fortior me est. Ille vero venit iquit fortior
me. Item matheus cuius non sum dignus sol
uere corrigiã calciamentorũ eius. Qđ ⁊ marc9
dicit cũ cetera taceat. Nã post cõmemoratũ ha
bitũ ⁊ victũ eius secutus ait. Et predicabat di-

cens: venit fortior me post me. cuius nō sum di
gnus procumbens soluere corrigiam calciamē
torum eius. Ego baptizaui vos aqua: ille vero
baptizabit vos spiritu sancto. De calciamen-
tis ergo hoc a luca distat: ꝙ addidit procūbens
de baptismo autē hoc ab vtroqꝫ qꝛ non dixit ⁊
igne. sed tm̄ in spiritu sancto. Sicut enim ma-
theus ita ⁊ lucas dixit ⁊ eodem ordine. ipse ve-
ro baptizabit in spiritu ⁊ igne. nisi ꝙ lucas non
addidit sancto: sicut Matheus dixit in spiritu
sancto ⁊ igne. his tribus attestatur ioannes euā
gelista cum dicat. Joannes testimon iuz perhi
bet de ipso ⁊ clamat dicens: hic erat quem di
xi: qui post me venit ante me factus est. qꝛ pri-
or me erat. Sic enim ostendit tunc eum hoc
dixisse: quando eum illi dixisse cōmemorant.
Repetisse autem ⁊ commemorasse ꝙ iam dixis
set cum ait. Hic erat quem dixi: qui post me ve
nit. Si ergo queritur que verba potius ioānes
baptista dixerit. vtruz que matheus an que lu-
cas eum dixisse commemorat. an que marcus
in ipsis paucis que eum dixisse posuit: tacēs ce
tera. nullo modo hinc laborandum esse indicat
qui prudenter intelligit ipsas sententias esse ne
cessarias cognoscende veritati quibuslibꝫ ver
bis fuerint explicate. Quod enim alius alium
verborum ordine tenet non est vtiqꝫ contrari
um. Neqꝫ illud contrarium est: si alius dicit qđ
alius pretermittit. Ut enim quisqꝫ memine-
rat: ⁊ vt cuiqꝫ cordi erat: vel breuius vel proli
xius eandem tamen explicare sententiam: ita
eos explicasse manifestū est. Et in hoc satis ap-
paret ꝙ ad rem maxime pertinet: quoniam ve
ritatis euangelij verbo dei: ꝙ supra omnem
creaturam: ⁊ eternum atqꝫ incommutabile.
per creaturam temporalibus signis ⁊ linguis
hominum dispēsata sūmum culmen auctorita-
tis optinuit non nos debere arbitrari mentiri
quēqꝫ si pluribus rem quam audierunt vl' vide
runt reminiscētibus nō eodē modo atqꝫ eisdez
verbis eadē tamen res fuerit explicata vt siue
mutetur ordo verborū siue alia pro alijs que ta
men idem valeant verba pferant. siue aliquid
vl' q recordanti non occurrit vel ꝙ ex illis que
dicuntur possit intelligi minus dicatur siue ali
orum que magis dicere statuit narrādoꝝ gratia
vt cōgruus temporis modus sufficiat aliquid
sibi non totum explicandū sed ex parte tangēdū
quisqꝫ suscipiat siue ad illuminandaz declarā
dāqꝫ sententiam nihil quidē rerū verboruz tm̄
aliquid addat. cui auctoritas narrandi concessa
est: siue rem tenens non assequeretur: quis id
conetur memoriter etiam verba que audiuit ad
integrum enunciare. Quisqꝫ autem dicit euan

gelistis certe per spiritus sancti potentiam
id debuisse concedi: nec in genere verborum:
nec in ordine: nec in numero discreparent: nec
intelligit quanto amplius euangelistaruz excel
lit auctoritas tanto magis per eos fuisse firmā
dam ceterorum hominum verba loquentium
securitatem: vt pluribus hominibus eandez
rem forte narrantibus nullo modo quisqꝫ eoꝝ
de mendacio recte arguatur. si ab altero ita dis-
crepauerit. vt possit etiam euangelistaꝝ exēplo
precedente defendi. Cum enim fas vt sit euan
gelistarum aliquem mentituz fuisse vel existi-
mare vel dicere: sic apparebit nec euz fuisse mē
titū cū recordāti tale aliqd acciderit quale ali-
quis accidisse monstratur. ⁊ quanto magis ad
mores optimos pertinet cauere mendacium: ⁊
tanto magis taz eminente auctoritate regi de
beamus ne putaremus esse mendacia: cum sic
inter se variari aliquorum narrationes inue-
niremus. vt inter euangelistas variate sunt.
Simul etiam quod ad doctrinam fidelem ma
xime pertinet intelligimus non taz verborum
qꝫ rerum querendam vel amplectendam esse
veritatem: quando eos qui non eadem locuti
onē vtuntur cum rebus sententijsqꝫ non discre
pant in eadem veritate constituisse approba-
mus. Quid ergo in his que de narrationibus
euangelistarum collata preposui: putandum
est esse contrarium. An quod alius dixit: cuius
non sum dignus calciamenta portare: alij ve-
ro: corrigiam calciamenti soluere. Non enim
verbis aut verborum ordine: aut aliquo gene-
re locutionis: sed etiam re ipsa videtur aliud
esse calciamenta portare: aliud corrigiam calcia
menti soluere. Merito ergo queri potest quid
ioannes dixerit non se dignum esse vtrum cal-
ciamenta portare: an corrigiam calciamenti
soluere. Si enim alterum horum dixit: ille ve-
rum videtur narrasse: qui hoc potuit narrare
quod dixit. Qui autem aliud ⁊ si non est men-
titus certe vel oblitus: aliud pro alio dixisse pu
tabitur. Omnem autem falsitatem abesse ab
euangelistis decet: non solum ea que mētien-
do promittitur: sed etiam eam que obliuiscen
do. Itaqꝫ ad rem pertinet aliquid aliud intelli
gere ex eo qua dictum est: calciamenta portare
⁊ aliquid aliud ex eo ꝙ dictum est: corrigiam cal
ciamenti soluere: quid aliud accipiendum re-
cte existimaueris nisi Joannem vtrunqꝫ dixis
se siue aliud alio tempore: siue contextim.
Potuit enim sic dicere: cuius non sum dignus
corrigiam calciamenti soluere. nec calciamen
ta portare. vt vnus euangelistarum hinc ali-
ud: alij vero aliud. omnes tamen verum nar-

rauerint. Si autem nihil intēdit ioānes cū de calciamātis dn̄i dicēt nisi excellētia eiꝰ ⁊ hūilitatē suā quodlibꝫ hoꝝ dixerit. siue dissoluēda corrigia calciamentoꝝ siue de portādis calciamētis. eandē tamē sentētiā tenuit quisqꝫ in verbis suis per calciamentoꝝ cōmemoratione eādem significationē humilitatis expressit vnō ab eadē voluntate nō aberrauit. vtilis igitur modus ⁊ memorie maxime ꝯmendandus cū de cōuenientia dicimus euangelistarū non esse mendaciū cū quisqꝫ etiaꝫ dicens aliquid aliud ꝙ etiā ille nō dixit de quo aliquid narrat: voluntatem tamen eius hanc explicat: quā etiā ille qui eius verba ꝯmemorat. Ita eniꝫ salubriter discimus nihil aliud esse querendū quam quid velit ille qui loquitur.

¶ Capitulum. xiij.

Sequitr ergo matheꝰ ⁊ dicit. Tūc venit ihesus a galilea in iordanē ad ioanneꝫ vt baptizaret ab eo. Joannes autē prohibebat eū dicens. Ego ad te debeo baptizari ⁊ tu venis ad me. Respondens autem ihesus dixit ei. Sine modo. Sic eni decet nos implere omnē iustitiam. Tunc dimisit eū. attestātur ⁊ ceteri venisse ihesum ad ioannē: Baptizatū autē tres cōmemorant: sed tacent ꝙ matheus ait dixisse domino ioannē: vel ioāni dominuꝫ respondisse deinde sequitr matheus. Baptizatꝰ autē cōfestim ascendit de aqua. ⁊ aperti sunt ei celi. ⁊ vidit spiritū dei desendentē sicut columbam ⁊ venienteꝫ super se. ⁊ ecce vox de celis dicens. Hic est filius meus dilectus. in quo mihi cōplacui. hoc ⁊ alij duo marcus ⁊ lucas similiter narrant.

¶ Capitulum. xiiij.

Sed de verbis vocis que de celo facta est narrant locutionē: salua tamen sententia. Quod .n. matheus ait dictū hic est filius meus dilectꝰ. ⁊ alij duo dicūt: Tu es filius meus dilectus ad eandē sentētiā explicādam valet sicut supius tractatū est. vox enim celestis vnum hoꝝ dixit: sed euangelista ostendere voluit ad id valere ꝙ dictuꝫ est. hic est filius meus dilectus. vt illis potius qui audiebant indicaret ꝙ ipse esset filius dei. atqꝫ ita dictum referre voluit tu es filius meus dilectꝰ ac si ille diceret. Hic est filius meus dilectus Nō eni xp̄o indicabat ꝙ sciebat: sed audiebāt qui aderāt ꝓpter quos etiā ipsa facta est vox. Jā vero ꝙ aliꝰ dicit in quo mihi cōplacui: aliꝰ in quo ꝯplacui aliꝰ in te ꝯplacui mihi. Si q̄ris qd hoꝝ in illa voce sonuerit q̇dlibet accipe dūmodo intelligas eos qui nō eandē locutionem retulerit eandem retulisse sn̄iam. Que diuersitas locutionuꝫ ad hoc etiam vtilis est: ne vno modo dictum minus intelligatur: ⁊ alter q̄ꝫ se res habet interpretetur. Quod enim dictuꝫ est in quo mihi cōplacui. si velit quis ita itelligere vt deus in filio sibi placuisse videatur. āmouetur ex eo ꝙ dictum est in te cōplacui. Si rursus ex hoc vno intelligat quisqꝫ in filio p̄rem cōplacuisse hominibus āmouet ex eo ꝙ dictuꝫ est in te cōplacui mihi. Ex quo satis apparet quilibet euāgelistaꝝ celestis vocis etiā verba tenuerit. alios ad eandē sententiā familiarius explicandam verba variasse: vt intelligatur hoc dictuꝫ esse ab omnibus tanq̄ꝫ diceretur in te placituꝫ meum ꝯstitui hoc est per te gerere qd̄ mihi placet. Illud vero ꝙ nonnulli codices habēt secūdum lucam. hoc illa voce sonuisse ꝙ in psalmo scriptum est: filius meus es tu: ego hodie genui te. q̄ꝫq̄ꝫ in antiquioribus codicibus grecis non inueniri perhibeatur: tamē si aliquibus fidedignis exemplaribus cōfirmari possit: quid aliud q̄ꝫ vtrumqꝫ intelligendum est quolibet verborum ordine de celo sonuisse. Cap. xv.

Quod autem s̄m ioannem de columba dicitur non quando factuꝫ est narratur sed verba ioannis baptiste referuntur: cōmemorantis quid viderit. In quo queritur: quemadmodum dictum sit. Et ego nō nouerā eum: sed qui misit me baptizare in aqua ille mihi dixit. Super queꝫ videris spiritum descēdētem ⁊ manentem super eum: hic est qui baptizat in spiritu sancto. Si enim tunc eum cognouit cum columbā vidit descendentem super eū querendum est quomodo dixerit: venienti vt baptizaretur. Ego magis a te debeo baptizari hoc enim ei dixit: anteq̄ꝫ columba descenderet Ex quo apparet q̄ꝫuis eum iam nosset. nā etiā in vtero matris exultauit euꝫ: ad elisabeth maria venisset: aliquid tamen in eo ꝙ nōdum nouerat columbe descēsione didicisse. ꝙ ipe scilꝫ baptizaret in spiritu sancto: propria quadam ⁊ diuina potestate: vt nullus homo qui accepisset a deo baptismū etiam si aliquē baptizaret posset dicere suum esse ꝙ traderet. vel a se dari spiritum sanctum. ¶ Cap. xvi.

Sequitur matheus ⁊ dicit. Tunc ihesus ductus est in desertum a spiritu: vt temptaretur a dyabolo. Et cum ieiunasset quadraginta diebus ⁊ quadraginta noctibus: postea esuriuit. Et accidens temptator dixit ei Si filius dei es dic vt lapides isti panes fiant Quod respondes dixit. Scriptum est non in solo pane viuet homo: sed in omni verbo qd̄ procedit de ore dei ⁊c̄. vsqꝫ ad id ꝙ dictum est. Tunc reliquit eum dyabolus: ⁊ ecce angeli accesserunt ⁊ ministrabant ei. Totum hoc similiter lucas narrat. ⁊ si nō eodē ordine. Unde in

certum est qd prius factū sit. Utrū regna terre
prius demōstrata sint ei ⁊ postea in pīniā tēpli
leuatus sit. an hoc pˀus ⁊ illud postea. Nihil tñ
ad rem duz omnia facta esse manifestum sit. et
ꝙ alijs verbis easdez sñias lucas explicat non
semp comendādū est ꝗꝫ nihil depereat vitati.
Marcus aūt adtestaṫ qdem eū in deserto a di
abolo esse tēptatū. xl. diebus ⁊ noctibus sed ta
cet qd ei dictū sit: qd ve responderit. Item ꝙ
lucas pretermisit: iste nō tacuit: ꝙ angeli mini
strabant illi. Joannes vero totū istuz locutum
pretermisit ¶ Cap. xvij.

Sequitur narrās matheus. Cū autē vi
disset ꝙ ioanues traditus esset. secessit
in galileā. hoc ⁊ marcus dicit. hoc ⁊ lu-
cas de ioanne tradito nihil hoc loco dicit. Joā
nes aūt euangelista prius ꝗꝫ iret ihesus in gali
leam. dicit petrū ⁊ andreā mansisse cū illo vno
die ⁊ tūc petro nomē impositū cū antea symon
vocareṫ. Sequēti itē die iam volentē exire in
galileaz iuenisse philippū. ⁊ ei dixisse vt seque
retur eum. Inde ventū est: vt etiā de nathana
el narraret. Die aū tertio in galilea cōstitutū
fecisse illud in chana de aque in vinū in cōuer
sione miraculū. Que omnia ceteri euangeliste
p̄termiserunt. id illud cōtexētes narratiōibus
suis. ꝙ ihesus reuersus sit i galileā. vnde intel
ligitur fuisse interpositos aliquot dies quibus
illa discipulis gesta sunt que interponūtur a io
anne. Non est autē cōtrariū ei loco vbi mathe
us nar rat dominū dixisse petro. Tu es petrus
⁊ sup hanc petram edificabo ecclesiam meam
Neqꝫ enim hoc nomē tūc accepisse intelligen
tibˀ est sed tūc potiˀ: qñ ei ioannes dictū esse cō
memorat tu vocaberis cephas: ꝙ interp̄tatur
petrˀ. aut eū h̄ noīe appallaret pˀea dñs dicēs
tu es petrˀ. nō. n. ait tu vocaberis petrˀ ꝙ ei iā di
ctū erat ātea tu voca beris. Deinde cōtexit nar
rationē matheˀ ⁊ dicē ⁊ relicta ciuitate nazareth
venit ⁊ habitauit in capharnaū maritimā i fini
bus zabulon ⁊ neptalim ⁊c̄. quousqꝫ sermo ter
mineṫ quē habuit in monte. In quo cōtextu nar
rationis attestatur ei marcus de discipulorū
vocatiōe petri ⁊ andree. ⁊ paulo post iacobi ⁊
ioannis. Sed cū matheus cōtinuo cōiūgeret
narrationē prolixi illius sermonis quē in mōte
habuit. postea ꝗꝫ multos curauit ⁊ cum multe
turbe secute sunt. marcus iterposuit alia q⁊ do
cebat eos in synagoga ⁊ stupebāt sup doctrina
eiˀ. Tunc ipse dixit q̄ ⁊ matheus post illū p̄lixū
sermonē q⁊ erat docēs eos q̄si potestatē habēs
⁊ nō sicut scribe. Narrauit etiā de hoīe a quo ex
pulsus est. immūdus spiritˀ. deinde de socru
petri. In his aūt lucas ei ꝯsentit. Matheus vo
de isto demonio nihil narrauit: de socru aūt pe
tri nō tacuit: sꝫ postea. In hoc aūt loco quē nūc
cōsideramˀ: idē matheus post vocationē disci
puloꝝ quibˀ piscantibˀ iussit vt eū sequereṫ. na
zarath euz circuisse galileā docētē in synagogis
⁊ p̄dicantem euangeliū: ⁊ sanantē omnē lāguo
rem. ⁊ collectis ad illū turbis ascendisse in mō
tem ⁊ visum fuisse illo sermōe p̄lixo. Dat ergo
locū intelligendi tunc facta esse. que marcus
post electionē eorūdem discipuloꝝ narrat cum
circuiret galileā ⁊ doceret in synagogis eoꝝ. tūc
etiā de socru petri. sed eū postea cōmemorasse
ꝙ p̄termiserat. Quis nō oīa p̄termissa in narra
tionē reuocauerit. Sane pōt mouere qñ ioā-
nes dicat. nō in galilea: sꝫ iuxta iordonē primo
andreā secutū esse dñm cū alio cuius nomē ta-
cetur. Deinde petrum eb alio nomē accepisse
tertio philippū vocātē vt eū sequereṫ. Ceteri
aūt tres euāgeliste de piscatiōe vocatos eos di
cunt satis inter se cōueniēter maxime matheus
⁊ marcus. Nam lucas Andreā nō nominat q
tantū intelligiṫ in ea naui fuisse ẜm mathei ⁊
marci narrationē q hoc breuiter p̄stringūt quē
admodū gestū sit. Quod lucas aptius explica
uit cōmemorans ibi ⁊ miraculum sup capturā
pisciū. ⁊ ꝙ ex ipsa naui dñs prius fuerit locutˀ
ad turbas. Hoc enī videt distare. ꝙ tm̄ petro a
dño dictuz cōmemorat ex hoc iam hoīes eris
capiēs. ſ. matheus ⁊ marcus qđ illi ambobus
fratribˀ dictū esse narrarūt. Sed potuit vtiqꝫ
priˀ h̄ petro dici cū de capta ingenti multitudīe
pisciū mirareṫ ꝙ lucas insinuauit. ⁊ ambobus
postea ꝙ illi duo cōmemorauerūt. illđ ergo qđ
de ioanne diximus diligenter cōsiderandū est.
Non enī parua repugnantia putari potest: cū ⁊
locorū plurimū intersit. ⁊ temporis ⁊ ipsiˀ vo-
cationis. Nam si iuxta iordanē anteqꝫ ih̄s isset
in galileam ad testimoniū ioannis baptiste se-
cuti sunt eum duo quoꝝ erat vnus andreas q
fratrē suum symonē cōtinuo adduxit ad ihesū
qñ ⁊ nomē vt petrus vocareṫ accepit qñ ab
alijs euangelistis diciṫ ꝙ eos in galilea piscātes
inuenerit atqꝫ ad discipulatum vocauerit. nisi
quia intelligendum est. nō sic eos vidisse tunc
dominum iuxta iordanem. vt ei iam insepe-
rabiliter cohererent. sed tm̄ cognouisse quis es
set cūqꝫ miratos ad propria remeasse. Nam ⁊
in chana galilee cum fecisset de aqua vinum
dicit idem ioannes ꝙ crediderunt in eum di-
scipuli eius. Quod ita narrat. Et die tertio nu
ptie facta sūt in chana galilee ⁊ erat mater ihe
su ibi. Vocatus est autem ih̄s ⁊ discipuli eius ad
nuptias. Qui vtiqꝫ si tunc in eum crediderunt
sicut paulo post dicit nondum erant discipuli
cum ad nuptias vocati sunt. Sed illo more lo
cutionis hoc dictum est quo loquimur cū dici-

apostolum paulum in tarso cilicie natū. Neqꝫ
enim tunc iam erat apostolus. Ita discipulos
christi inuitatos ad nuptias cū audimus nō iaz
discipulos: sed qui futuri erant discipuli intelli
gere debemus. Jam enim vtiqꝫ discipuli cri-
sti erant quando ista narrata atqꝫ cōscripta sūt
Et ideo sic de illis locutus est temporum pre-
teritorum narratione. Quod autem dicit idē
ioannes post hoc descendit capharnaum ip̄se
⁊ mater eius ⁊ fratres eius. ⁊ discipuli eius ⁊
ibi manserunt nō multis diebus. Incertum est
vtrum iam illi adheserant etiam petrus ⁊ An
dreas: ⁊ filij zebedei. Mathe⁹ eniz primo nar
rat ꝙ venerit ⁊ habitauerit in capharnaū. ⁊ po
stea ꝙ eos de nauibus piscantes vocauerit. iste
autem ꝙ cum illo capharnaum venerint disci
puli eius. An forte mathe⁹ ꝙ pretermiserat re
capitulauit. quia nō ait ipse. Post hoc ābulās
iuxta mare galilee vidit duos fratres. sed sine
vlla cōsequentis temporis differentia. ambu
lās autē inquit: Juxta mare galilee vidit duos
fratres ⁊c̄. Proinde fieri potest vt postea nar
rauerit nō ꝙ postea factum erat: sed ꝙ prius p̄
termiserat: vt cū illo intelligantur venisse ca-
pharnaum. quo ioannes dicit ⁊ ipsum ⁊ matrē
⁊ discipulos eius venisse. An potius alij disci-
puli fuere: sicut eum iam philippus sequebat̄
quem sic vocauerat vt diceret ei: sequere me
Quo eniz ordine vocati sunt oēs duodeci apo
stoli in euangelistarum narrationibus nō appa
ret. quando quidē non tm̄ ordo vocationis: sed
nec ipsa vocatio cōmenorata est om[...]: sed tm̄
philippi. ⁊ petri. ⁊ andree. ⁊ filiorum zebede.
⁊ mathei publicani qui etiam leui vocabatur.
Singilati tm̄ ab eo nomē ⁊ primus ⁊ solus pe-
trus accepit. Nam filios zebedei non singilati.
sꝫ simul ambos appellauit filios tonitrui. Sa
ne animaduertendū est. ꝙ scriptura euangelica
⁊ apostolica nō solum illos duodecim appellat
disipulos eius: sed omnes qui in eum creden-
tes magisterio eius ad regnum celorum erudie
bantur. Ex quoꝝ multitudine elegit duodecim
quos ⁊ apostolos nominauit. sicut lucas cōme
morat. Ipse quippe paulo post ait. Et desce n-
dens cum illis stetit in loco campestri ⁊ turba
discspulorum eius. ⁊ multitudo copiosa plebis
Non vtiqꝫ diceret turbā discipuloꝝ homines
duodecim. alijs quoqꝫ scripturarum locis hoc
euidēter apparet discipulos eius omnes appel
latos qui ab eo discerent ꝙ ⁊ ad eternā vitam
pertinerēt. Queri autem potest: quomodo bi-
nos vocauerit de nauiculis pescatores. primo
petrum ⁊ andream deinde progressus paululū
alios duos filios zebedei. sicut narrant mathe
us ⁊ marcus. cum lucas dicat ambas eorū na-
uiculas impletas magna illa captura piscium
sociosqꝫ petri cōmemoret iacobum ⁊ ioannem
filios zebedei vocatos ad adiuuandun. cum
retia extrahere plena non possent simulqꝫ mi-
ratos tantam multitudinem pisciuz que capta
erant. ⁊ cum petro tm̄ dixisset. noli timere ex h̄
iam ho mines eris capiens. simul eum tamen
subductis ad terram nauibus secutos fuisse vn̄
intelligendum est hoc primo esse factum: ꝙ lu
cas insinuat. nec tunc eos a domino vocatos
sed tm̄ petro fuisse predictū ꝙ homines essent
capturus. ꝙ non ita dictum est quasi iaz pisces
numqꝫ esset capturus. Nam ⁊ post resurrectio
nem dn̄i legim⁹ eos esse piscatos. dictū est ergo
quia deinceps capturus esset homines: nō di-
ctuz est ꝙ iam non esset capturus pisces. vnde
datur locus ītelligere eos ad capturam pisciuz
ex more remeasse vt postea fieret ꝙ matheus
⁊ marcus narrant quando eos binos vocauit
⁊ ipse iussit vt eum sequerentur primo duob⁹
petro ⁊ andree. deinde alijs duob⁹ filijs zebe
dei. Tunc enim non subductis ad terram na-
uibus tanqꝫ cura redeūdi: sed ita eū secuti sunt
tanqꝫ vocantem ac iubentem vt sequerentur

Capitulum xviij.

Illud etiam requirēdum est. quomodo
ioannes euangelista anteqꝫ ioānes ba
ptista missus esset in carcerem dicit ihe
sum isse in galileam. Postea eni qꝫ ꝯmemora
uit ꝙ in chana galilee fecit de aqua vinum. ⁊ de
scendit capharnaum cum matre ⁊ discipulis:
⁊ ibi manserunt non multis diebus. Dicit euz
deinde ascendisse ierosolimam propter pasca.
post hoc venisse in iudeam terram ⁊ discipulos
eius. ⁊ illic demoratum cum eis ⁊ baptizantez
vbi secutus ait. Erat autem ⁊ ioannes bapti-
zans in enō iuxta salim. quia aque multe erant
illic ⁊ adueniebant ⁊ baptizabantur. Nondū
enim erat missus in carcerem ioannes. Ma-
theus autem dicit. Cum autem dixisset ꝙ io-
annes traditus esset. secessit in galileam. Si-
militer ⁊ marcus postea anteqꝫ traditus est in
quit ioānes: venit ihesus in galileā. lucas etiā
qdē nihil dicit de tradito ioāne: sꝫ tm̄ ⁊ ip̄e post
baptismum ⁊ temptationē xp̄i dicit eū isse in ga
lileā sicut illi duo. Nā ita ꝯtexit narrationē suā
Et cōsumata omni tēptatione diabolus seces-
sit ab illo vsqꝫ ad tempus. Et regressus est ie-
sus in virtutē sp̄s in galileā: ⁊ fama exijt p̄ vni
uersaz regionē de illo. Unde intelligit hos tres
euangelistas nō ioanni euangeliste ꝯtraria nar
rasse sed pretermisisse primū domini aduentuz
in galileaz postea qꝫ baptizatus est quando illic
aquā conuertit in vinuz. Tunc enim nondum
erat traditus ioannes. Eum vero aduentū ei⁹

in galileã conteruisse narratinoibus suis q post
ioannẽ traditũ factus esset de quo eius reditu
in galileã etiã ipse ioannes euãgelista sic loquit
Ut ergo cognouit ihs: q audierunt pharisei:
q iesus plures discipulos facit ⁊ baptizat q̄ꝫ io
iannes: q̄ꝫq̄ꝫ iesus non baptizaret: sed discipuli
eius. reliquit iudeã ⁊ abijt iterũ in galileã. Tũc
ergo intelligimus iam fuisse traditũ ioannẽ: iu-
deos vero audisse ꝙ ples discipulos faceret ⁊
baptizaret q̄ꝫ fecerat ⁊ baptizauerat ioãnes .

Capitulum. xix.

Iam nunc de illo sermone prolixo: queꝫ
ꝫm matheũ in montẽ habuit domin⁹
videam⁹ vtrũ ei ceteri euãgeliste nihil
aduersarij videant. Marcus quippe nõ euꝫ cõ
memorauit omnino: nec aliqd ei⁹ simile dixit
nisi quasdam sententias: non contextim: sed
sparsim: quas dominus locis alijs repetiuit.
Reliquit tamen locuꝫ in textu narrationis sue
vbi intelligamus hunc ibi dictum esse sermo-
nem: sed ab eo pretermissum. Et erat inquit
predicans in synagogis eoꝝ ⁊ omni galilea: ⁊ de
monia eijciens. In hac predicatione quam di
cit eum habuisse in omni galilea. Intelligitur
etiam sermo iste habitus in monte: cuius com
memorationem facit matheus. Nanq idem
marcus ita sequitur. et venit ad eum leprosus
deprecans eũ. ⁊ genu flexo dixit. Si vis potes
me mundare ⁊c̄. De hoc leproso mundato ta-
lia connectit. vt ipse intelligatur quem mathe
us commemorat tunc esse mundatum quan-
do post illum sermonem dominus de monte
descendit. sic enim ait matheus. Cũ auteꝫ de
scendisset de monte secute sunt eum turbe mul
te: ⁊ ecce leprosus veniens adorabat eum di-
cens. Domine si vis potes me mũdare ⁊c̄. Hu
ius leprosi etiam lucas meminit non sane hoc
ordine: sed vt solent pretermissa recordari: vel
posterius facta preoccupari: sicut diuinitus sug
gebantur: que antea cognita postea recordando
conscriberent. Uerumtamen inde lucas sermo
nem etiam ipse ipsius domini prolixum narra
uit. Ubi etiam sic exorsus est: vt in isto mathe⁹
hic enim dixit: beati pauperes spiritu: quoniaꝫ
ipsorum est regnum celorum: ⁊ ille: beati pau
peres: quia vestrum est regnum dei. Deinde
multa que sequuntur etiam in luce narratione
similia sunt. Et ad extremum sermonis ipsa
conclusio prorsus eadem reperitur de homine
prudente. qui edificat domum suam supra pe-
tram. ⁊ de stulto qui edificat supra arenam: ni
si ꝙ ibi flumen tantum dicit illisum domui: non
⁊ pluuiam ⁊ ventos sicut matheus. Posset er
go facile credi eundem etiaꝫ ipse domini inter
posuisse sermonem. aliquas an̄ pretermisisse
sententias quas matheus posuit. Item alias
posuisse quas iste non dixit quasdã ẽt nõ hisdẽ
verbis: Custodita tamẽ veritatis integritate
similiter explicasse. posset hoc sic dixi facilime
credi nihil moueret ꝙ matheus in monte dicit
hunc habitum esse sermonem a domino sedẽ-
te. lucas autem in loco campestri a domino stã
te hec itaqꝫ diuersitas facit videri alium fuisse
illum. alium istum. Quod enim prohiberet cri
stum alibi quedam repetere que iam dixerat:
aut iterum quedam facere que ante iam fece-
rat. Non sane istos duos sermones: quorum
vnum matheus alterum lucas inseruit. longa
temporis distantia seperari hinc probabiliter
creditur ꝙ ⁊ ante ⁊ postea quedaꝫ similia: vel
eadeꝫ ambo narrarunt vt non absurde sentiã
tur eorum narrationes hec interponentium in
eisdem locis ⁊ diebus esse versatas. nam ma-
theus hec ita dicit. Et secute sunt eũ turbe mul
te de galilea ⁊ decapoli. ⁊ ierosolimis ⁊ iudea
⁊ de trans iordane. Uidẽs autem turbas ascẽ
dit in montem. Et cum sedisset accesserũt ad
eum discipuli eius. Et apperiens os suum: do
cebat eos dicens. beati pauperes spiritu quo-
niam ipsorum ẽ regnum celoruꝫ ⁊c̄. Hic potest
videri multas turbas vitare voluisse. ⁊ ob hoc
ascendisse in mõtẽ tanq̄ꝫ secedendo a turbis vt
solis discipulis suis loqueretur. Cui rei vide-
tur attestari etiam lucas ita narrans. factum
est in illis diebus exijt in montem orare. ⁊ erat
pernoctans in oratione dei. Et cum dies fact⁹
esset vocauit discipulos suos ⁊ elegit duodeciꝫ
ex ipsis quos ⁊ apostolos nominauit. Symo-
nem quem cognominauit petrum. ⁊ Andreaꝫ
fratrem eius. Jecobum ⁊ Joãnem. Philippũ
⁊ bartolameum: matheum ⁊ thomam. Jaco-
bum alphei. ⁊ symonem qui vocatur zelotres
iudam iacobi. ⁊ iudam scarioth qui fuit prodi-
tor. Et descendens cum illis stetit in loco cam
pestri. ⁊ discipuloꝝ turba eius multitudo copi
osa plebis ab omni iudea ⁊ ierusalem ⁊ mariti-
ma. ⁊ tiri ⁊ sidonis q venerant vt audirent eũ.
⁊ sanarentur a lãguoribus suis. Et qui vexabã
tur a spiritibus immundis curabantur. Et om
nis turba querebat eum tangere quia virtus
de illo exiebat ⁊ sanabat omnes. Et ipse ele-
uatis oculis in discipulos suos dicebat. beati
pauperes quia vestrũ est regnũ dei ⁊c̄. Hic po
test intelligi cũ in mõte duodeci discipulos ele
git ⁊ pluribus quos apostolos nominauit: qđ
matheus pretermisit tũc illũ habuisse sermonẽ
quem matheus interposuit: lucas tacuit: hoc ẽ
in mõte. Ac deinde cũ descẽdisset in loco cãpe-
stri habuisse alterũ similẽ. de quo mathe⁹ tacet:
lucas nõ tacet. ⁊ vtrũq̄ꝫ sermonẽ eodẽ modo eẽ

cōclusum. Qđ aũt matheꝰ isto sermone termi
nato sequit̃ ⁊ dicit: ⁊ factũ est cũ cōsummasset ihe
sus verba hec admirabant̃ sup doctrina eius:
pōt videri discipuloꝝ turbas dixisse ex qbus il
los. xij. eligerat. Quod vō mox ait. Cũ aũt des-
cēdisset de mōte secute sunt eũ turbe multe. Et
ecce leprosus veniēs adorabat eũ: pōt intelligi
post vtrũqꝫ sermonē factũ fuisse nō solũ quē ma
theꝰ verũ etiã quē lucas interponit. Neqꝫ enĩ
apparet post descēsionē de monte quãtũ tempo
ris fuerit interpositũ: sed hoc solũ voluit signi-
ficare matheꝰ post illã descēsiōe multas turbas
fuisse cũ dño qñ leprosum mũdauit: nō quãtum
tēporis interfuerit. Presertim cũ eundē lepro-
sum lucas iã in ciuitate posito dño dicat eē mũ
datũ: quod matheus dicere nō curauit. Quãqꝫ
etiã illud possꝫ occurrere ĩ aliqua excelsiore pte
montis. Primo cum solis discipulis dñm fuis
se quãdo ex eis illos xij. elegit: Deinde cuꝫ eis
descēdisse de mōte: sed de ipsa montis celsitu-
dine in cãpestrē locũ. i. in aliquã equalitate q̃ in
latere mōtis erat: ⁊ multas turbas capere po-
terat: atqꝫ ibi stetisse donec ad eũ turbe congre
garent̃: ac postea cũ sedisset accessisse ꝓpinquiꝰ
discipulos eiꝰ: atqꝫ ita illis ceterisqꝫ turbis pñ
tibus vnũ habuisse sermonē quē matheus lu-
casqꝫ narrant diuerso narrãdi modo: sed eadē
veritate rerũ ⁊ sentētiarum quas ambo dixerũt
Jam enĩ premonuimꝰ ꝙ ⁊ nullo premonēte vni
cuiqꝫ spōte videndũ fuit: si qs pretermittat ali-
quid qđ aliꝰ dicat nō esse ꝯtrariũ. nec si aliꝰ alio
modo aliud dicat: dũ eadē rerum sentētiarũqꝫ
veritas explicet̃: ut qđ matheus ait: cũ aũt des
cendisset de mōte simul etiã de illo cãpestri lo-
co qui in latere mōtis esse potuit intelligat̃: de-
inde matheus de leproso mundato narrat: ꝙ
etiã marcꝰ ⁊ lucas similiter. Capit. xx.

Post hoc matheus seqtur ⁊ dicit. Cũ aũt
introisset capharnaũ accessit ad illũ cē-
turio: rogãs eũ ⁊ dicens: Dñe puer meꝰ
iacet in domo paraliticꝰ ⁊ male torqtur ⁊c̃. vsqꝫ
ad eũ locũ vbi ait. Et sanatus ē puer ex illa ho
ra. hoc de puero cēturionis etiã lucas comme-
morat: sed post finem illius prolixioris sermonis
ꝙ ita ꝯiũgit. Cũ aũt implesset omnia verba sua
in auribꝰ plebis intrauit caphernaũ. Centurio
nis aũt cuiusdã seruus male habēs erat mori-
turus: q illi erat p̃ciosus ⁊c̃. vsqꝫ in eũ locũ quo
sanatus ē. Hic intelligendũ est cũ implesset q̃-
dem oia vba sua in aures plebis intrasse xp̃m
capharnaũ: hꝫ est q̃ non anteq̃ꝫ verba terminas
set intrauerit: sed nō esse exp̃ssum post quantuꝫ
tēporis internallũ: cũ istos sermones terminas
set intrauit capharnaũ. Ipse qppe internallo le
prosus ille mũdatus est quē loco suo matheꝰ in
terponit: iste aũt postea recordat̃. Jam ḡ vide-
amꝰ vtrũ sibi de hoc seruo cēturionis matheꝰ
lucasqꝫ consentiant. Matheus enim dicit: Ac
cessit ad eum centurio: rogãs eum ⁊ dicēs: Pu-
er meus iacet in domo paraliticus. Cui videt̃
repugnare ꝙ ait lucas: Et cum audisset de ihe-
su misit ad eum seniores iudeoꝝ rogans euꝫ: vt
veniret ⁊ saluaret seruũ eius. At illi conuenis-
sent ad ihesum rogabãt eum solicite dicentes ei
Quia dignꝰ ē: ut hoc illi prestes. Dilexit enĩ gē
tem nostrã ⁊ synagogam ipse edificauit nobis.
Jhesus aũt ibat cum illis. Et cum iam non lõn
ge esset a domo misit ad eum centurio amicos
dicens. Domine noli vexari. Nō enim dignꝰ
sum: ut sub tectum meum intres. Propter ꝙ
⁊ meip̃m non sum dignum arbitratus vt veni
rem ad te. Sed dic vbo: ⁊ sanabitur puer meꝰ.
Si enĩ hꝫ ita gestum ē: quomodo erat verum ꝙ
matheus narrat. Accessit ad eum quidã centu-
rio: cũ ipse non accesserit: sed amicos miserit: ⁊
nisi diligēter aduertētes intelligamus matheũ
nō omnimodo deseruisse vsitatũ morē loquen
di. Nō solũ enĩ dicere solemꝰ accessisse aliquem
etiã anteq̃ꝫ perueniat illuc quo dicit̃ accessisse
vnde ⁊ dicimus parũ accessit vel multũ accessit
eo quo appetit ꝑuenire: verum etiam ipsam ꝑ-
uentionem cuius adipiscendi causa acceditur:
dicimus plerunqꝫ factam: ⁊ si eum ad quem ꝑ-
uenit non videat ille qui peruenit cum per ami
cum peruenit ad aliquem cuius ei fauor est ne
cessarius. Quod ita tenuit cōsuetudo ut iam eti-
am vulgo peruentores appellentur: qui poten
tium quorumlibet tanq̃ꝫ inaccessibiles animos
per conuenientium personarum interpositio-
nem ambitionis arte pertingunt. Si ergo ipsa
peruentio vsitate dicitur per alios fieri quanto
magis accessus per alios fieri pōt qui plerunqꝫ
infra peruentionem remanet quando potuerit
quisqꝫ plurimũ quidem accedere: sed tamen ut
potuerit peruenire. Nō ergo absurde matheꝰ
etiam ꝙ vulgo possit intelligi per alios facto
concessu centurionis ad dominuꝫ compendio
dicere voluit: accessit ad eum centurio: Uerum
tamen nō negligenter intuenda est: etiam san-
cti euangeliste altitudo mistice locutionis: ſm
quã scriptum ē in psalmo. Accedite ad eum et
illuminamini. Proinde quia fidem centurio-
nis qua vere accedit̃ ad ihesum ipse laudauit
vt diceret: Non inueni tantaꝫ fidem in israel:
ipsum potius accessisse ad cristum dicere volu
it prudens euangelista: q̃ꝫ illos per quos verba
sua miserat. Porro autem lucas ideo totũ quē
admoduꝫ gestum esset aperuit: vt ex hoc intel
ligere cogeremus quēadmodum euꝫ accessisse
dixerit aliꝰ qui mentiri nō potuit. Sic enĩ ⁊ illa

mulier que fluxum sanguinis patiebatur: ꝗuis fimbriam vestimenti eius tenuerit magis tamen tetigit dominum: ꝗ̄ ille turbe a quibus p̄mebatur. Ut enim hoc quo magis credidit eo magis tetigit dominū. Ita ⁊ centurio quo magis credidit eo magis accessit ad dominuꝫ. Iā cetera in hoc capitulo que alter dicit ⁊ alter p̄termittit superfluo pertractantur cum ex illa regula primitus cōmendata nihil inuenitur habere contrarium.

❡ Caplm. xxi.

Sequitur matheus ⁊ dicit. Et cū venisset iesus in domum petri: vidit socruꝫ eius iacentē ⁊ febricitantē: ⁊ tetigit manum eius: ⁊ dimisit eam febris: ⁊ surrexit ⁊ ministrabat eis. hoc quando factum sit idest post quid vel ante quid non expressit matheus. Nō enim post quod narratᷓ: post hoc ēt factū necesse est intelligatur. Nimirum tamen iste hoc recoluisse intelligitur ꝙ prius omiserat. Nam id marcus narrat anteꝗ̄ illud de leproso mundato cōmemoraret. ꝙ post sermonē in monte habitum. de quo ipse tacuit videtur interposuisse. Itaꝫ ⁊ Lucas post hoc factum narrat de socru petri: post ꝙ ⁊ marcus ante sermonem: etiā ipse quem prolixum interposuit: qui post idem videri quem dicit habitum in monte matheus. Quod autem interest quis quo loco ponat: siue ꝙ ex ordine insserit: siue ꝙ omissum recolit: siue ꝙ postea factum ante preoccupat dum tamē non aduersentur eadem vel alia narranti: nec sibi: nec alteri. Quia enim nullius in potestate est ꝗuis optime fideliterꝗꝫ res cognitas quoꝗꝫ ordine recordetur. quid enim prius posteriusue homini veniat in mentem non est vt volumus: sed vt datur. satis probabile est ꝙ vnusquisꝗꝫ euangelistarum eo se ordine credidit debuisset narrare quo voluisset deus de ea ipsa que narrabat eius recordationi suggerere. In eis dūtexat rebus: quaruꝫ ordo siue ille sit nihil minuit auctoritati veritatiꝗꝫ euangelice. Cur autē spiritus sanctus diuidens propria vnicuiꝗꝫ prout vult: ⁊ ideo mentes quoꝗꝫ sanctorum propter libros in tanto auctoritatis culmine collocatos in recollendo que scriberentᷓ sine dubio gubernans ⁊ regens alium sic alium vero narrationē suā ordinare permisit quisꝗs pia diligentia quesiuerit diuinitus ad intus poterit inuenire. Hoc tamen non est huius operis munus quod nunc suscepimus: tantum vt demonstremus euangelistas: neꝗꝫ sibi neꝗꝫ inter se repugnare quolibet ordine vel easdem res vel alias factoꝝ dictorūꝗꝫ christi vnusꝗsꝗꝫ eoꝝ potuerit volueritue narrauerit. Quapropter vbi ordo tempoꝝ non apparet nihil vestra interesse debet quem narrandi ordinem q libet eoꝝ tenuerit. Ubi autem apparet: si quid nouerit ꝙ sibi autem alteri repugnare videatᷓ vtiꝗꝫ considerandum ⁊ enodandum est.

❡ Capitulum. xxii.

Sequitur ergo matheus dicēs. Uespere autem facto obtulerunt ei multos demonia habentes: ⁊ eijciebat spiritus verbo: ⁊ omnes male habentes curauit: vt adimpleretᷓ qd̄ dictuꝫ est per isaiam prophetaꝫ dicentē. Ipse infirmitates nostras accepit: ⁊ egrotatione portauit. hoc ad eiusdem diei tempus pertinere satis indicat cuꝫ coniungit: Uespere autem facto. Sic ⁊ marcus cum de ipsa socru petri sanata dixisset ⁊ ministrabat eis hoc idem subiecit. Uespere autē facto cū occidisset sol afferebant ad eum omnes male habentes: ⁊ demonia habentes: ⁊ erat omnis ciuitas congregata ad ianuam ⁊ curauit multos. qui vexabātur varijs languoribus ⁊ demonia multa eijciebat: ⁊ non sinebat ea loqui quoniam sciebant eum. Et diluculo valde surgens egressus est ⁊ abijt in desertum locum videtur hunc ordineꝫ tenuisse marcus: vt post illud qd̄ dictū est. Uespere autē facto: deinde diceret: ⁊ diluculo valde surgens. Quāuis nec illud necesse sit vbi dicitur: vespere facto eiusdem diei vesperum accipere. nec vbi dicitur diluculo eiusdem noctis diluculum. Tamen vtcunꝗꝫ videri potest: hic rerum gestaꝝ ordo seruatus: propter digestuꝫ ordinem temporum. Lucas quoꝗꝫ cum de socru petri narrasset. non ait ipse. Uespere autem facto: sed tantum ꝙ idem significaret: adiunxit dicens. Cū sol aūt occidisset. omnes qui habebant infirmos varijs languoribus ducebant illos ad eum. At ille singulis manus imponēs curabat eos. Exibant ⁊ demonia a multis clamantia ⁊ dicentia. Q: tu es filius dei. Et increpans non sinebat ea loqui: q: sciebant ipsum esse christum. Facta autem die egressus ibat in desertum locum. Et hic videmus eundem prorsus ordinem tēporum: custoditum quem comperimus apud marcum. Matheus autem quꝫ videtur non ordine quo gestum est: sed quo p̄termissum recolit. hoc de socru petri cōmemorasse: postea ꝗ̄ narrauit quid de ipso die facto: etiam vespere gestum sit: iam non subiungit diluculum: sed ita narrat. Uidens autem iesus turbas multas circum se iussit ire trans fretuꝫ Iaꝫ hoc aliud est. non illud qd̄ marcus ⁊ lucas contexerunt: qui post vesperum diluculum ponunt. Qd̄ ergo hic dictum est videns autē iesus turbas multas circū se iussit ire trās fretū alid̄ eū recordatū interposuisse debem⁹ accipe ꝙ die quodā cuꝫ vidisset iesus turbas multas circū se iussit ire trās fretum.

Caplm. xxiii.

DEinde ꝙ sequitur ⁊ accedens vnus scri
ba ait illi: magister sequar te quocunqꝫ
ieris pro vsqꝫ ad illud vbi ait: dimitte
mortuos sepelire mortuos suos hoc similiter
narrat ⁊ lucas. sed ille post plura nec ipse sane
expresso ordine temporum: sed recordātis mo
do. vtrunqꝫ ꝙ prius omisit. an ꝙ postrius etiā
factum q̄ꝫ sunt ea que sequuntur preoccupauit
incertum est. Ita enim dicit ¶ Factum est am-
bulantibus illis in via. dixit quidam ad illum
Sequar te quocunqꝫ ieris. Et respondit ei pr
sus eadem que matheus cōmemorat. Qđ aūt
matheus dicit tunc istud gestum esse. quando
iussit vt irent trans fretum. Lucas vero ambu
lantibus illis in via non est contrariū. q2 in via
vtiqꝫ ambulabant vt venirent ad trans fretū
Et de illo qui petit primū sepelire patrem suū
matheus ⁊ lucas omnino cōsentiunt. Quod eni
matheus primo eiusdem verba posuit. hoc pro
pter patrem suū petentis. ⁊ deinde domini di-
centis sequere me. Lucas autem primo domi
ni dicentis sequere me. ⁊ deinde illius hoc pe-
tentis ad sententiam nihil interest. Commemo
rauit lucas ⁊ alium dixisse sequar te domine: sꝫ
primuꝫ permitte mihi renunciare his qui do
mi sunt. de quo tacet matheus. Inde iam lucas
in aliud perrexit non in illud ꝙ ordineꝫ tempo-
ris sequebatur. Post hoc autē inquit: designa-
uit dominus ⁊ alios. lxx. duos. Post hoc quidē
manifeste: sed quanto temporis interuallo. post
hoc fecerit illud dominus non apparet. In ipō
tantuꝫ interuallo fit qđ deinceps matheus sub
iungit. Nam idem matheus ordinem tempo
rum adhuc tenet ita narrans.

¶ Capitulum. xxiiij.

ET ascendente eo in nauiculaꝫ. secuti sūt
eum discipuli eius. Et ecce motus ma
gnus fact⁹ est in mari vsqꝫ ap illud vbi
ait. Et venit in ciuitatē suam. Ista duo facta cō
tinuatim que narrat matheus. de tranquilla-
to mari postea q̄ꝫ ventis imperauit iesus a sō-
no excitatus ⁊ de illis qui habebant seuum de
monium. ruptisqꝫ vinculis agebantur in deser
tum. similiter narrat marcus ⁊ lucas. Verbis
alijs dicte sunt ab alio atqꝫ alio quedam senten
tie non tamen alie. velut illud ꝙ cum dicit di-
xisse matheus quid timidi estis modice fidei.
Marcus ita dicit. quid timidi estis. necdū ha
betis fidem. Idest illam perfectam velut gra
num sinapis. hoc ergo ⁊ ille ait modice fidei. lu
cas autem: vbi est fides vestra. Et totum qui-
dem dici potuit: quid timidi estis. vbi est fides
vestra modice fidei. Unde aliud hic aliud ille
cōmemorat. Et illud ꝙ excitantes eū dixerunt
matheus sic. Domine salua nos perim⁹. mar
cus: magister non ad te pertinet q2 perimus. lu
cas preceptor perimus. vna eademqꝫ senten-
tia est excitantium dominū volentiūqꝫ salua-
ri. Nec opus est querere quid horum poti⁹ xp̄o
dictum sit. Siue enim aliud horum trium di-
xerint. siue alia verba que nullus euangelista-
rum commemorauit. tantundem tamen valē
tia ad eandē sententie veritatē quid ad rem in
terest: Quanqꝫ ⁊ hoc fieri potuit vt pluribus eū
simul excitantibus. omnia hec aliud ab alio di
cerentur. Item ꝙ sedata tempestate dixerunt
ſm matheum. qualis est hic. q2 venti ⁊ mare
obediunt ei: ſm marcum quis putas est iste: q2
⁊ ventus ⁊ mare obediunt ei. ſm lucam quis
putas hic est: q2 ⁊ ventis imperat ⁊ mari ⁊ obe
diunt ei: quis non videat vnam esse sententiaꝫ
Tantundem enim prorsus valet: quis putas
est iste: ⁊ qualis est hic: etiam vbi non est dictuꝫ
imperat vtiqꝫ consequenter intelligitur: q2 im-
peranti obeditur. Quod vero matheus duos
dicit fuisse qui legionem illam demonum patie
bantur: que in porcos ire permissa est. marcus
autē ⁊ lucas vnum cōmemorāt. intelligas vnū
coꝝ fuisse ꝑsone alicuius clarioris ⁊ famosioris
quē regio illa maxime dolebat: ⁊ pro cuius salu
te plurimum satagebat. hoc volentes significa
re duo euangeliste solū cōmemorandū iudica-
uerunt. de quo facti cuius fama latius preclari
usqꝫ flagrauerat. Nec ꝙ verba demonuꝫ diuer
se ab euangelistis dicta sunt: habēt aliquid scru
puli: cum vel ad vnam redigi sententiam: vel
omnia dicta possint intelligi. Nec q2 pluraliter
apud matheum: apud alios autem singulariter
loquitur. cum ⁊ ipsi narrent. ꝙ interrogaretur q
vocaretur. legionē se esse respondit. eo ꝙ mul
ta eēnt demonia. nec ꝙ marcus dixit circa mō
tem fuisse gregem porcorum. lucas autem in
monte quicq̄ꝫ repugnat. Grex enim porcoruꝫ
tam magnus fuit: vt aliquid eius esset in mon
te: aliquid circa montem. Erant enim duo mi
lia porcorum sicut marcus expressit.

¶ Capitulum. xxv.

HInc ergo sequitur matheus adhuc tem
porum ordinem seruans: atqꝫ ita nar-
rationem contexit. Et ascendens in na
uiculam trassfretauit ⁊ venit in ciuitatem suā.
Et ecce offerebant ei paraliticū iacentem in le
cto ⁊c. vsqꝫ ad illud qđ ait. Uidētes aūt turbe ti
muerunt ⁊ glorificauerunt deū: qui dedit pote-
statē talem hominib⁹. de hoc paralitico dixe-
runt ⁊ marcus ⁊ lucas. Qđ ergo matheus dicit
dn̄ꝫ dixisse. ꝯfide fili dimittunt̄ tibi peccata tua
lucas autem non dixit fili sed homo: ad ꝑsonam
dn̄i expressius insinuandā valet. q2 homini di
mittebant̄ peccata: qui hoc ipso ꝙ homo erat

non posset dicere nõ peccaui. Simul ẽt vt ille
qui homini dimittebat intelligeret deus. mar
cus vero hoc dixit ꝙ ⁊ matheus: sed non dixit
confide. Potuit quidẽ ⁊ ita dici. confide homo
dimittunt tibi peccata tua fili: aut cõfide fili di
mittuntur tibi peccata homo: aut q̃libet ver
borum ordine cõgruenti. Illud sane potest mo
nere ꝙ de isto paralitico matheus ita narrat. ⁊
ascendẽs in nauiculã transfretauit ⁊ venit in ci
uitatem suam: ⁊ ecce offerebant ei paraliticuz
iacentẽ in lecto. Marcus autẽ non hoc in eius
ciuitate factuz dicit: que vtiqȝ nazareth vocat
sȝ capharnaũ ꝙ ita narrat. Et itez intrauit i ca
pharnaum post dies ⁊ auditum est ꝙ in domo
esset: ⁊ conuenerunt multi: ita vt non caperent
neqȝ ad ianuam: ⁊ loquebatur eis verbum. Et
venerunt ferentes ad eũ paraliticum: qui a q̃-
tuor portabatur ¶ Et cum non possent offerre
eum illi pre turba nudauerunt tectum vbi erat
⁊ patefacientes submiserunt grabatũ in quo pa
raliticus iacebat. Cum vidisset autẽ iesus fidẽ
illoꝝ ⁊c̃. Lucas autẽ nõ cõmemorat quo in loco
factũ sit: sed ita dicit. Et factũ est in vna dieꝝ
⁊ ipse sedebat docens. Et erant pharisei seden
tes: ⁊ legis doctores qui venerant ex omni ca-
stello galilee ⁊ iudee ⁊ hierusalem: ⁊ virtꝰ erat
domini ad sanandũ eos. Et ecce viri portan-
tes in lecto hominẽ qui erat paraliticus: ⁊ que
rebant eum inferre ⁊ ponere ante eum. Et non
inuenientes qua parte illum inferrent pre tur
ba. ascenderunt supra tectũ ⁊ per regulas sub-
miserunt illum cum lecto in mediũ ante iesum.
Quoꝝ fidem vt vidit dixit: homo remittũt ti
bi peccata tua ⁊c̃. Remanet igitur questio in
ter marcũ ⁊ matheũ: qꝛ matheus ita scribit tãqȝ
in ciuitate dñi factum sit ¶ Marcus autem in
capharnaum. Que difficilius solueretur: si ma
theus etiam nazareth nominaret. Nũc vero
potuit ipsa galilea dici ciuitas christi. qꝛ in gali-
lea erat nazareth: sicut vniuersum regnum in
tot ciuitatibꝰ ꝯstitutũ dr̄ romana ciuitas: cũqȝ i
tot gentibus cõstituta ciuitas sit de qua scriptũ
est gloriosissima dicta sunt de te ciuitas dei: et
cum ipse prior populus dei in tot ciuitatibꝰ ha-
bitãs ⁊ vna domus dicta sit domus israel: qs
dubitauerit in ciuitate sua hoc fecisse iesuz: cũ
hoc fecerit in capharnaũ ciuitate galilee: quo
transfretando redierat de regione geraseno-
rum: vt veniens in galileam recte diceret ve
nisse in ciuitatẽ suã in quocunqȝ oppido esset ga
lilee: presertim qꝛ ⁊ ipsa capharnaum ita excel
lebat in galilea vt tanqȝ metropolis haberet.
Quod si prorsus non liceret accipere ciuitatez
christi vel ipsam galileaz in qua erat nazareth
vel ipsam capharnaum: que sicut caput galilee
ciuitatibus eminebat: diceret matheũ p̃termi
sisse que gesta sunt posteaqȝ venit iesus in ciui-
tatem suam donec veniret capharnaũ. ⁊ hoc ad
iunxisse de sanato paralitico: sicut in multis ita
faciunt pretermittentes media tanqȝ hoc con-
tinuo sequatur. ꝙ sine vlla pretermissionis sue
significatione subiunguntur.

¶ Capitulum. xxvj.

Hinc ergo sequitur matheus dicẽs. Et cũ
transiret inde iesus vidit hoiem seden
tez in theloneo matheũ noie: ⁊ ait illi se
q̃re me. Et surgens secutus est eũ: hoc mar-
cus ita narrat: eundẽ etiã ipse ordinẽ tenens: pꝰ
illius paralitici sanitatẽ. Et egressus est inquit
ad mare omnisqȝ turba veniebat ad eum ⁊ doce
bat eos. Et cum preteriret: vidit leui alphei
sedentẽ ad theloneũ: ⁊ ait illi. Sequere me: ⁊
surgens secutus est eum. Nihil hic repugnat.
Ipse est eniz matheus qui ⁊ leui. Lucas etiam
hoc post eundem paraliticuz sanatũ ita subiun
git. Et post hoc exijt: ⁊ vidit publicanũ nomie
leui sedentẽ ad theloneũ: ⁊ ait illi. Sequere me
Et relictis omnibus surgens secutus est eum.
Hinc autẽ probabilius videtur ꝙ hec preter
missa recordando matheus cõmemorat. quia
vtiqȝ ante illuz sermonez habitũ in monte cre
dendum est vocatũ esse matheũ. In eo quippe
monte tũc lucas cõmemorat omnes duodeciz
ex pluribus discipulis electos: quos ⁊ aposto-
los nominauit. ¶ Capitulum. xxvij.

Sequit itaqȝ matheus ⁊ dicit. Et factũ
est discumbente eo in domo. ecce mul
ti publicani ⁊ pctõres veniẽtes discum
bebant cũ iesu ⁊ discipulis eius ⁊c̃. Usqȝ ad il-
lud vbi ait. Sȝ vinũ nouũ in vtres nouos mit
tunt: ⁊ ambo conseruantur. hoc matheus non
expressit in cuius domo discumbebat iesus cũ
publicanis ⁊ pctõribus. vnde posset videri nõ
h̃ ex ordine subiũxisse: sȝ ꝙ alio tp̃e factũ est sre-
cordatꝰ interposuisse. vbi marcus ⁊ lucas g h̃
ꝯuiuio simil'r narrãt: manifestarẽt in domo leui
h̃ est mathei discubuisse i hm: ⁊ dicta illa oia q̃
sequunt. Ita. n. marcus hoc idẽ dicit: eundem
ordinẽ seruans. Et factũ est cũ accũberet in do-
mo illius multi publicãi ⁊ peccatores simul dis
cumbebant cum iesu. Cum ergo dicit in domo
illius exprimit vtiqȝ illũ de quo superius loq̃
bat. i. leui. Sic ⁊ lucas cũ dixisset: ait illi. Seq̃
re me ⁊ relictis oibꝰ surgẽs secutꝰ est eũ ꝯtinuo
subiecit. ⁊ fecit ei ꝯuiuiuz magnũ leui in domo
sua: ⁊ erat turba multa publicanoꝝ: ⁊ alioꝝ q
cũ illis erãt discũbẽtes. Manifestũ est itaqȝ in
cuiꝰ domo ista gerebant. Iã ipsa v̀ba videamꝰ:
vl' q̃ domino dicta: vel que ab illo responsa om
nes isti tres euangeliste posuerunt. Matheus

τ videnteς ingt pharisei dicebāt discipulis eiꝰ Quare cum publicanis τ pctōribꝰ māducat magister vester. Totidē pene verbis hoc ait τ marcus. Quare cū publicanis τ peccatoribus māducat τ bibit magister vester. pretermissū est ergo a matheo ꝙ iste addidit τ bibit. Sʒ quid ad rē cū plena sit sentētia insinuans pariter. Cōuiuātes. lucas cū aliquanto differentius hec videt cōmemorasse. Et murmurabant, inquit pharisei τ scribe eorum dicētes ad discipulos eius. Quare cū publicanis τ peccatoribus manducatis τ bibitis. nō vtiqʒ magistrum eorum volens illic itelligi. sed simul omnibus etiā ipsi τ discipulis eius hoc obiectuʒ insinuans: non tantum ei dictum sed illis. ꝙ τ de ipo τ de illis acciperetur. Nam vtiqʒ τ ipse lucas ita dicit dominum respōdisse non veni vocare iustos sed peccatores in penitentiam. Qd non eis respondisset. nisi quod dixerant: manducatis τ bibitis: ad ipm maxime ptineret. Propterea etiam matheus τ marcus de illis discipulis eius. hoc obiectum esse narrarunt quia τ cū discipulis dicebatur magistro magis obiciebatur. quem τ sectandum imitte bantur. vna ergo sententia. est τ tanto melius insinuata quanto quibusdam verbis manente veritate variata. Item ꝙ matheus refert dominum respondisse non est opus valentibus medicus. sed male habentibus. Euntes autem discite quid est: misericordiam volo τ nō sacrificiuʒ. Non. n. veni vocare iustos sed pctōres. Marcus quoqʒ τ lucas eisdē pene verbis eādeʒ sniaʒ tenuerūt: nisi ꝙ ambo nō interponūt illud ex pphā testimoniū mīam magis volo ꝙ̄ sacrificiū. lucas aūt cū dixisset: nō veni vocare iustos: sed peccatores addidit in pniam: ꝙ ad explanandā sniam valet. ne quisꝗ̄ peccatores ob hoc ipm ꝙ pctōres sunt diligi arbitrentur a xpo cuʒ τ illa ēt silitudo de egrotis bñ intimet quid velit deus vocādo pctōres tanꝗ̄ medicus egros: vtiqʒ vt ab inīqtate tanꝗ̄ ab egritudine salui fiant: ꝙ fit per pniam. Itē qđ dic matheus: tūc accesserūt ad eū discipuli ioānis dicentes: quare nos τ pharisei ieiunauimus frequenter. marcus simil'r intulit dicēs. Et erāt discipuli ioānis τ pharisei ieiunātes: τ veniūt τ dicūt illi. Cur discipuli ioānis τ phariseorum ieiunant: tui aūt discipuli nō ieiunāt. Nisi ꝙ iste putari pōt addedisse phariseos ꝙ simul cū discipulis ioannis hoc dixerūt. cū matheus tm̄ discipulos ioānis: hoc dixisse perhibeat. Sed verba ipa que illos dixisse apud marcū legitur magis indicāt alios ħ dixisse de alijs. i. quiuas qui aderāt venisse ad iesuʒ: qꝛ ieiunabāt discipuli ioānis τ pharisei: τ hoc ei de illis dixisse vt ꝙ ait veniūt. Nō de ipsis dixerit de quibus interposuerat: τ erāt discipuli ioannis τ pharisei ieiunātes: sed cū isti eēnt ieiunātes veniunt illi quos hic mouēt τ dicūt illi. Cur discipuli ioannis τ phariseorum ieiunāt: tui aūt nō ieiunāt. Qđ lucas euidentius expressit: ita hoc idē intimās cū dixisset quid eis respōderit dominus de vocatione peccatorum tanꝗ̄ egrotorum. At illi inquit dixerunt ad eū. Quare discipuli ioānis ieiunāt frequēter τ obsecrationes faciūnt similiter et phariseorum: tui aūt edūt τ bibunt. Ergo τ hic sicut marcus alios de alijs dixisse narrauit. Uñ ergo matheus. tunc accesserūt ad eū discipuli ioannis dicentes: quare nos τ pharisei ieiunamus nisi qꝛ τ ipsi aderāt: τ omnes certatim: vt quisqʒ poterat hoc obiecerūt. Quorum sententia diuerso loquendi modo. sed tamen a veritate nō alieno a tribus euangelistis insinuata ē Item illud de spōsi filijs qꝛ non ieiunabant: ꝙ̄diu cū eis est sponsus. similiter interposuerunt matheus τ marcus nisi ꝙ marcus filios nuptiarum appellauit quos ille sponsi. ꝙ ad rem nihil interest filios quippe nuptiarum non tantū sponsi. sed etiam sponse intelligimus. Eadem ergo est aperta sententia. non altera aduersa. lucas autem non ait. nunquid possunt filij sponsi ieiunare: sed ait: nunquid potestis filios sponsi dum cum illis est sponsus facere ieiunare. In quo τ ipse ad aliud quoddaʒ insinuandum eandem sententiam eleganter aperuit. Sic enim intelligitur eosdem ipsos qui loquebantur fuisse facturos: vt lugentes ieiunarent filij sponsi quoniam ipsi essent sponsuʒ occisuri. Quod autem dixit matheus lugere. hoc marcus τ lucas ieiunare. qꝛ τ ille postea. tunc ieiunabunt ait. non tunc lugebunt. Uerum illo verbo significauit de tali ieiunio dominum locutum. ꝙ pertinet ad humilitatem tribulationis: vt illud alterum ꝙ pertinet ad gaudium mentis in spiritalia suspense atqʒ ob hoc alienate quodammodo a corporalibus cibis posterioribus similitudinibus dominus significasse intelligat. de pano nouo τ vino nouo id oñdens ꝙ animalibꝰ atqʒ carnalibus circa corpus opus occupatis: τ ob hoc veterem adhuc sensum trahentibus. hoc genus ieiunij non cōgruat. quas similitudines τ alij duo similiter explicarunt. Jam enim satis in promptu est nihil esse contrariuʒ si quid alius dicit ꝙ alius pretermittit: seu verbi seu rei: dum vel ab eadem sententia recedatur: vel q̄ forte ab alio ponitur alij non aduersentur.

Capitulum. xxviij.

Sequitur deinde matheus adhuc temporum ordinem seruans. Hoc illo loquente ad eos: ecce princeps vnus accessit τ adorabat eum dicēs. Filia mea modo

defuncta est: sed veni impone manũ sup eaz: ꝛ
viuet ꝛc. vsqꝫ ad illđ vbi ait. Et surrexit puella
ꝛ exijt fama hec in vniuersaz terrã illam. Di-
cunt hoc ꝛ alij duo marcus ꝛ lucas: sed ab isto
ordine iam recedunt. Alij enim hoc recordan
tur: atqꝫ inserunt idem eo loco vbi recedit trã
fretãdo a regione gerasenoꝝ: post expulsa et in
porcos permissa demonia. Nam hoc marcus
ita coniungit post illud apud gerasenos factuz.
Et cum transcẽdisset inquit iesus in naui rursus
transfretũ. conuenit turba multa ad illũ: ꝛ erat
circa mare. Et venit quidã de archisynagogis
nomine iayrus: ꝛ videns eũ procidit ad pedes
eius ꝛc. Ac p hoc intelligendũ est. hoc quidem de
archisynagogi filia factũ esse. cum transcendis
set iesus in naui rursus trans fretũ: sed quanto
pri⁹ non apparet. Nisi enim fuisset interuallum
non esset: quãdo fieret: ꝙ modo narrauit Ma
theus in cõuiuio domus sue: tanqꝫ de alio qp
pe narrauit more euangelistaꝝ ꝙ de se ac domo
sua gestum erat. postqꝫ factum nihil aliud con
tinuo sequitur qꝫ hoc de archisynagogi filia.
Sic enim ipse cõnexit: vt ipse transitus aperte
indicet hoc consequenter narrari: ꝙ ꝛ consequẽ
ter factum est. Quãdoquidez cum superius com
memorasset que de pane nouo ꝛ de vino nouo
iesus dixerit cõtinuo subiecit. hoc ille loquen-
te ad eos. ecce princeps vnus accessit. Ac per
hoc si hoc loquente illo accessit. nihil aliud facto
rum dictorũqꝫ eius interpositum est. In narra-
tione autem marci patet locus vbi interponi:
alia potuere sicut iam ostendimus. Similiter
ꝛ lucas cum post narratuz apud gerasenos mi
raculum transijt ad narrandum de archisyna
gogi filia: non sic transit vt remittatur matheo
qui post illas de pane ꝛ vino similitudines hoc
gestum esse demonstrat dicendo: hoc illo loquẽ
te. Iste quippe cum terminasset. qđ apud ge-
rasenos factuz narrauerat. hoc modo transijt i
aliud. factum est autem inquit cũ redijsset ihs
excepit illum turba. Erant eniz omnes expectã
tes eũ. Et ecce vir cui nomen iayrus: ꝛ ipse pri
ceps synagoge. ꝛ cecidit ad pedes iesu ꝛc. Et sic
intelligitur ꝙ turba quidem illa continuo exce
perit dominum, quippe quez redituꝝ expecta-
bant. Quod vero adiunxit: ꝛ ecce vir cui nomẽ
erat iayrus non continuo factum accipiendum
est: sed prius illud de conuiuio publicanorum. si
cut narrat matheus. Cui rei sic coniungit hoc:
vt non possit aliud factum consequenter intelli
gi. In hac ergo narratione qꝫ nunc consideran
dam suscepimus. de illa quidem que fluxuz san
guinis patiebatur. omnes isti tres euangeliste
sine vlla questione concordant. Neqꝫ enim in-
terest ad rei veritatẽ ꝙ ab alio aliquid tacetur
ab alio dicatur: nec qđ marcus dicit: quis teti-
git vestimenta mea: ꝛ lucas quis me tetigit: al
ter enim dixit vsitate. alter proprie. eandez ta-
men vterqꝫ sententiam. naz vsitatius dicim⁹
conscindis me: qꝫ conscindis vestimenta mea:
cum tamen in aperto sit qđ velimus intelligi.
At vero cum matheus archisynagogum non
morituram vel morientẽ vel in extremo vite
positam filiam suaz narrat domino nunciasse:
sed omnino defunctam. illi autẽ duo morti iaz
proximam: nondum tamen mortuam: vsqꝫ a-
deo vt dicãt venisse postea: qui mortuã nuncia
rent: ꝛ ob hoc iam non debere vexari magiste-
rium tanqꝫ sic veniret vt manum imponendo
mori non sineret. non vt qui posset mortuam
suscitare. considerandum est ne repugnare vi-
deatur. ꝛ intelligendum breuitatis causa Ma
theũ hec potius dicere voluisse rogatum esse
dominum vt faceret ꝙ eum fecisse manifestũ
est. vt scilicet mortuam suscitaret. attendit eniz
non verba patris de filia sua: sed ꝙ ẽ potissimũ
voluntatem. ꝛ talia verba posuit qualis volũ
tas erat. Ita enim desperauerat vt potius velet
eam reuiuiscere non credens viuam posse inue-
niri quam morientez reliquerat. Duo itaqꝫ po
suerunt quid dixerat iayrus. matheus aũt quid
voluerit atqꝫ cogitauerit. Utrunqꝫ ergo petitũ
est a domino. vt vel morientem saluam faceret
vel mortuam suscitaret. Sed cũ istituisset ma
theus totum breuiter dicere hoc insinuauit pa
trem rogantem dixisse: qđ ꝛ ipsum certum est
voluisse: ꝛ christum fecisse. Sane si illi duo vel
quisqꝫ eorum patrem ipsum cõmemorasset di
xisse: ꝙ sui domo venientes dixerunt vt iaz nõ
vexaretur iesus: ꝙ puella mortua fuisset repu
gnarent eius cogitationi verba que posuit ma
theus. Nunc vero ꝛ illud suis nunciantibus ꝛ
prohibentibus ne iam magister veniret. Non
legitur qđ ille consenserit. Ac per hoc ꝛ illud qđ
ei dominus ait. noli timere: crede tantum ꝛ sal
ua erit. non diffidenter reprehendit: sed cre-
dentem robustius confirmauit. Talis quippe i
illo fides erat: qualis ꝛ in illo qui ait. Credo do
mine. adiuua incredulitatẽ meam. Que cuz ita
sint: per huiusmodi euangelistarum locutiões
varias: sed non contrarias rem plane vtilissi-
mam discimus: ꝛ per necessariam nihil in cu-
iusqꝫ verbis nos debere inspicere: nisi volun-
tatem cui debent verba seruire: nec mentiri
quenqꝫ si alijs verbis dixerit: quid ille volue-
rit: cuius verba nõ dicit ne miseri aucupes vo
cum apicibus quodammodo literarum putẽt
ligandam esse veritatem. cum vtiqꝫ nõ in ver
bis tantum: sed etiam in ceteris omnibus si-
gnis animorum non sit nisi ipse animus inqui

rendis. Quod autem nonnulli codices habēt
ſm matheum: non enim mortua eſt mulier: ſed
dormit: cum eam marcus ⁊ lucas duodeciꝫ an
norum puellam fuiſſe teſtantur: intelligas he-
breo more locutum eſſe matheum. Nam ⁊ alijſ
ſcripturaꝝ locis hoc inuenitur: non eas tantū
que virum paſſe fuerant: ſed omnino feminaſ
etiaꝫ intactas atqꝫ integras mulieres appella
ri ſicut de ipſa eua ſcriptuꝫ eſt. Formauit eam
in mulierez. Et illud in libro numeroꝝ. vbi iu
bentur cuſtodiri mulieres que neſcierunt cubi-
le maſculini ideſt virgines ne interficiant. Qua
locutione etiā paulus ipſum chriſtū ait factum
ex muliere. Hoc enim melius intelligimus: ꝙ̄
vt illam duodecim annorum iam nuptaꝫ: vel
virum expertam fuiſſe credamus.

Capitulum. xxix.

Sequitur matheus ⁊ dicit. Et trāſeunte
inde ieſu: ſecuti ſunt eum duo ceci cla-
mantes ⁊ dicentes. Miſerere noſtri fi-
li dauid ⁊c̄. vſqꝫ ad illud vbi ait. Pharisei aūt
dicebant in principe demoniorum eijcit demo
nes. hoc de duobus cecis ⁊ de muto demonio.
ſolus matheus ponit. Illi. n. duo ceci de quibꝰ
⁊ alij narrant non ſunt iſti. ſed tm̄ ſimile factuꝫ
eſt. Ita vt ſi ipſe matheus nō etiā illius facti nō
meminiſſet. poſſet putari ħ quod nunc narrat di
ctum fuiſſe etiā ab alijs duobus. Quod cōmē-
dare memorie diligenter debemus eſſe quedā
facta ſimilia qđ probatur. cum idem ipſe euā-
geliſta vtrunqꝫ cōmemorat: vt ſi quando talia
ſingula apud ſingulos inuenerimus atqꝫ in eis
cōtrariuꝫ qđ ſolui nō poſſit occurrat nobis non
hoc eſſe factuꝫ: ſed aliud ſimile: vel ſilr factū.

Capitulum. xxx.

Sane deinceps non apparet ordo rerum
geſtaꝝ. Nam poſt ħ duo facta de cecis
⁊ muto demonio ita ſequitur. Et circū-
ibat ieſus ciuitates omnes ⁊ caſtella docens i
ſynagogis eoꝝ: ⁊ predicans euangelium regni
⁊ curans omnē languorez: ⁊ omnez infirmita-
tem: Uidens aūt turbas miſertus eſt eis. quia
erant vexati: ⁊ iacentes ſicut oues non haben-
tes paſtorem. Tunc dicit diſcipulis ſuis. Meſ-
ſis quidē multa: operarij aūt pauci. Rogate er
go dominum meſſis vt mittat operarios i meſ
ſem ſuaꝫ. Et conuocatis. xij. diſcipulis ſuis de-
dit illis poteſtatē ſpirituū immundoꝝ ⁊c̄. vſqꝫ
ad illud vbi ait. Amen dico vobis: non pdet
mercedē ſuam. In hoc toto loco: quem nunc cō
memorauimꝰ multa monuit diſcipulos ſuoſ: ſꝫ
vtruꝫ matheus ordine ſubiunxit: an ei ordo nar
randi recordatio ſua fuerit: ſicut dictum eſt nō
apparet: hunc locū breuiter videtur perſtrinxiſ
ſe marcus: ⁊ eū ſic ingreſſus eſt dicens. Et circū
ibat caſtella in circuitu docens: ⁊ cōuocauit duo
decim: ⁊ cepit eos mittere binos: ⁊ dabat illis
poteſtatē ſpirituuꝫ immundoꝝ ⁊c̄. vſqꝫ ad illđ
vbi ait. Excutite puluerez de pedibus veſtris
in teſtimonium illis. Sed anteqꝫ hoc narraret
marcus prius poſt reſuſcitatā filiam archiſyna
gogi: illud narrauit: vbi dominuꝫ in patria ſua
mirabantur: vnde illi eſſet tanta ſapientia ⁊ v
tutes: cum eius cognationē noſcent: quod ma-
theus poſt āmonitionē iſtam diſcipuloꝝ: ⁊ poſt
alia multa cōmemorat. Itaqꝫ incertum eſt vtꝝ
ħ quod ħ agitur in eius patria matheus omiſ-
ſum reuocauerit. an marcus recordatum anti-
cipauerit: quis nam eoꝝ ordinez rei geſte. ⁊ qs
nam recordationis ſue tenuerit. lucas autē con
tinuo poſt reſurrectionē filie iayri ſubiungit hūc
locuꝫ ⁊ de poteſtate ⁊ āmonitione diſcipuloruꝫ
tam breuiter ſane quam marcus neqꝫ ipſe ita:
vt hoc ſequi etiam in reꝝ geſtaꝝ ordine appare
at. In nominibus ergo diſcipuloꝝ. Lucas qui
eos alio nomine nominauit: cum prius eligun
tur in monte matheo non diſcrepat niſi in no-
mine iude iacobi: quem matheus thadeuꝫ ap
pellat: nonnulli autem codices habent lebbeū
Quis vnqꝫ prohibuerit duobus vel tribus no
minibus hominem vnum vocari. Solet item
queri quomodo matheus ⁊ lucas cōmemora-
uerint dixiſſe dominum diſcipulis: vt nec vir-
gam ferrent. cum dicat marcus ⁊ precepit eis
nequid tollerent in viam. niſi virgam tantum
⁊ ſequatur etiam ipe non peram non panē. neqꝫ
in zona es. vt oſtendat in eodem loco verſari
narrationem ſuam. quo ⁊ illoruꝫ qui dixerunt
nec virgam ferendam. Qđ ita ſoluitur. vt in-
telligamus ſub alia ſignificatione dictaꝫ virgā
que ſm marcū ferenda eſt: ⁊ ſub alia illam que
ſm matheuꝫ ⁊ lucaꝫ non eſt ferenda. Sicut ſb
alia ſignificatiōe intelligitur temptatio de qua
dictum eſt. dñs neminez temptat: ⁊ ſub alia de
qua dictuꝫ eſt. temptat vos dominus deus ve
ſter: vt ſciat ſi diligitis eum. Illa ſeductionis ē.
ħ probationis. Sicut iudicium aliter accipit:
de quo dictuꝫ eſt: qui bene fecerunt in reſurre-
ctionē vite qui male fecerunt in reſurrectionē
iudicij: ⁊ alter de quo dictum eſt. iudica me deꝰ
⁊ diſcerne cauſam meaꝫ de gente non ſancta.
Illud enim iudicium damnationis eſt ħ diſcre
tionis. Et multa alia ſunt verba que non hñt
vnam ſignificationē: ſed diuerſis locis cōgrue
ter poſita: diuerſo modo intelligunt: ⁊ aliquan
do cū expoſitōe dicunt: vt eſt illud. Nolite pue
ri effici ſenſibus: ſed malicia paruuli eſtote: vt
ſenſibus perfecti ſitis. Hoc. n. breuiter clauſa
ſententia dici potuit. Nolite eſſe pueri: ſed eſto
te pueri. Et illud. Si quis putat ſe ſapientē eſſe

in vobis in ħ seculo stultus fiat vt sit sapiens.
Quid eniꝫ aliud dixit ꝙ nō sit sapiens vt sit sa
piens: aliquā aūt clause ita dicuntur vt exerceāt
inquirentē: vt est qđ ait ad galatas. Inuicē one
ra vestra portate: ⁊ sic adimplebitis legeꝫ xpi.
Qui eniꝫ putat se esse aliquid cū nihil sit seipm
seducit. Opus aūt suū probet vnusquisqꝫ: ⁊ tūc
in semetipō habebit gloriā: ⁊ nō in altero. Vnꝰ
quisqꝫ enim propriū onus portabit. Nisi oneris
nomen sub diuersis significationibus accepe-
ris proculdubio putabis eiusdē sibi in loquen-
do esse contrariuꝫ: ⁊ ħ in vna sententia tam vi
cine positis verbis. Qui cū paulo ante diceret.
alter alterius onera portare. postea dixit vnus
quisqꝫ propriuꝫ onus portabat. Sed alia sunt
onera partici pande infirmitatis alia redden-
de rationis deo de actibus nostris. Illa cū fra-
tribus sustinenda cōmunicantur. ħ propria ab
vnoquoqꝫ portantur. Ita ⁊ virga intelligit spi
ritaliter. de qua dicebat apostolus in virga ve-
niaꝫ ad vos: ⁊ corporaliter qua vtimur siue ad
equū siue ad aliquid aliud: opus fuerit: vt interi
omittaꝫ alias huius nominis significatas signi
ficationes: vtrunqꝫ ergo accipiendū est a domi
no apostolis dictuꝫ: ⁊ vt nec virgā ferrent. ⁊ vt
non nisi virgam ferrēt. Cum. n. ſm matheum
diceret eis: nolite possidere auꝝ neqꝫ argentuꝫ
neqꝫ pecuniā in zonis vr̄is: nō perā in via: neqꝫ
duas tunicas: neqꝫ calciamenta: neqꝫ virgā cō
tinuo subiecit: dignus est. n. operarius cibo suo
Unde satis ostenditur: cur eos hoc possidere ac
ferre noluerit. Non quo necessaria non sint su-
stentationi huius vite: sed qꝛ sic eos mittebat:
vt eis ħ deberi demonstraret ab alijs ipsis qui
bus euangelium credentibus annunciarent. tā
ꝙ stipēdia militantibus: tanꝙ fructum vinee
plantatoribus: tanꝙ lac gregis pastoribus. Un
de paulus dicit ¶ Quis militat suis stipendijs
vnꝙ: Quis plantat vineā ⁊ de fructu eius nō
edit. Quis pascit gregeꝫ: ⁊ de lacte gregis non
pepercit? Hinc. n. loquebatur de his que neces
saria sunt predicatoribus euāgelij. Unde pau-
lopost dicit. Si nos vobis spiritalia seminaui
mus: magnū est si vestra carnalia metamus.
Si alij potestatis vestre participāt non magis
vos: sed nō sumus vsi hac potestate. Unde ap
paret ħ nō ita percepisse dn̄m tanꝙ euangeli-
ste viuere aliunde non debeant ꝙ eis preben-
tibus quibus annunciant euangeliū: alioquin
cōtra hoc preceptū fecit idē apostolus: qui victū
de manuū suaꝝ laboribus transigebat ne cuiꝙ
grauis esset: sed potestatē dedisse in qua sciret si
bi ista deberi. Cuꝫ autē a domino licet aliqđ im
peratur nisi fiat inobedientie culpa est. cū aūt
potestas daŕ lꝫ cuiqꝫ nō vti: ⁊ tanꝙ de suo iure

cedere. ħ ergo dn̄s loquens discipulis: id agebat
qđ ipse apostolus paulopost apertius ita expli
cat. Nescitis qm̄ qui in templo operatur que đ
templo sunt edunt. Qꝫ altari deseruiunt: alte
ri compartiuntur: sic ⁊ dominus ordinauit his
qui euangelium annunciant: de euangelio vi-
uere. Ergo auteꝫ nullus hoꝝ vsus sum. Cum
itaqꝫ dicit ita dominū ordinasse se auteꝫ vsum
nō esse vtiqꝫ oñdit vtēdi potestatē datā nō im-
positam seruiendi necessitatē. ħ ergo ordinans
dn̄s qđ cū ordinasse dicit apostolus qui euange
lium annunciant de euangelio viuere. illa apo
stolis loquebatur: vt securi nō possiderent: neqꝫ
portarent huic vite necessaria nec magna: nec
minima. Ideo posuit nec virgā ostendens a fi-
delibus suis omnia deberi ministris suis nul-
la superflua requirētibus. Ac per hoc addendo
dignus est. n. operarius cibo suo. prorsus ape-
ruit ⁊ illustrauit: vnde ⁊ quare ħ omnia loque-
retur. hanc ergo potestatē virge nomine signi-
ficauit: cū dixit ne quid tollerent in via nisi vir
gam tantum. Potuit. n. etiam sic breuiter dici
nihil necessariorum vobiscum feratis: nec vir
gam nisi virga tantū: vt illud quod dictū est nec
virgam intelligatur: nec minimas quideꝫ res
Quod vero adiunctū est nisi virgam tantū in
telligatur: qꝛ per potestateꝫ a domino acceptā
que virge nomine significata est: etiam que nō
portantur non deerunt. Utrunqꝫ ergo dominus
dixit: sed qꝛ non vtrunqꝫ vnus euangelista com
memorauit putantur ille qui virgam sub alia
significatione positam tollendam dixit ei qui
virgam rursus aliud significantem non tollen-
dam dixit esse contrarius. Sed iam ratiōe red
dita non putetur. Sic ⁊ calciamenta cum dicit
matheus in via non esse portanda curam pro-
hibet: qua ideo portanda cogitantur vt non de
finit portanda: hoc ⁊ de duabus tunicis intelli-
gendum est: ne quisꝙ eorum preter eam quaꝫ
esset inductus aliam portandam putaret solici
tus ne opus esset: cum ex illa potestate posset
accipere. Proinde marcus dicendo calciari eos
sandalijs vł soleis aliquid hoc calciamentum
mistice significatiōis habetur admonet: vt pes
neqꝫ tectus sit: neqꝫ nudus ad terraꝫ: Idest nec
occultetur euangelium: nec terrenis commo-
dis initatur. Et qꝛ non portari vel haberi duas
tunicas: sed expressius indui: ⁊ ne induerentur
duabus tunicis: quid eos monet nisi non dupli
citer: sed simpliciter ambulare. Ita dominum
omnia dixisse: nullo modo dubitandum partiꝫ
proprie: partim figurate: sed euangelistas: alia
istum: alia illum inseruisse scriptis suis: quedā
vero eadem vel duos vel tres eorum quosli-
bet vel omnes quatuor posuisse: nec sic tamen

omnia eſſe cōſcripta que ab illo ſeu dicta ſeu fa
cta ſunt. Quiſqȝ autē putat nō potuiſſe dñm in
vno ſermone q̄dam figurate q̄dā ꝓprie pone-
re eloquia cetera eiꝰ inſpiciat ⁊ videbit q̄ꝫ h te
mere atqȝ inerudite arbitret̃. Pōt enim iſte vt
vnū aliqd dicam qđ animo iterum occurrit: qm̄
monet vt nō ſciat ſiniſtra quid faciat dextera:
⁊ ipſas elemoſynas: ⁊ quicquid illic aliud pre-
cipit ⁊ figurate accipiendū putare. Sane rur-
ſus admoneo ꝙ oportet meminiſſe lectorē: ne
tali admonitione ſepiſſime indigeat alijs atqȝ
alijs ſermonū ſuoꝝ locis: dñm iā multa iteraſ-
ſe que alibi dixerat: ne forte ipſorū locorū ordo
cū vel ex alio euāgeliſta nō cōuenerit alicui eoꝝ
hinc putet eē ꝯtrariū: cū intelligere debeat ite
rum alibi dici qđ iam alibi dictū erat. nec tm̄
de dictis verū etiam defectis obſeruari debere.
Nihil eni prohibet hoc idē iterū factum credē
Calūniari aūt euāgelio dum nō credit iterū fie
ri non potuiſſe nemo cōuincit ſacrilege vanita-
tis eſt. Capitulum. xxxi.

SEquitur matheꝰ ⁊ dicit. Factum ē cum
cōſumaſſet ieſus precipiēs. xij. diſcipu
lis ſuis tranſire inde vt diceret. Et pre
dicaret in ciuitatibus coꝝ. Johannes aūt cum
audiſſet in vinculis opa xp̄i: mittēs duos de diſ
cipulis ſuis ait illi. Tu es qui vēturus es ante
aliū expectamꝰ ⁊c̄. vſqȝ ad illud vbi ait. Et iu-
ſtificata ē ſapiētia a filijs ſuis: hunc totū locum
de iohāne babtiſta ꝙ miſerit ad ieſum: ⁊ cuiuſ-
modi reſpōſum acceperint illi quos miſit: ⁊ qc
quid poſt eorum abſceſſum de iohāne dñs di-
xit: interponit ⁊ lucas: nō quidē ipō ordine. Si
quis eorum recordationis ſue quis rerū ipſaꝝ
hic ordinē teneat non apparet. Cap. xxxij.

SEquitur matheꝰ ⁊ dicit. Tunc cepit ex
probare ciuitatibꝰ in quibus facte ſunt
plurime virtutes eius: quia nō egiſſent
penitētiā ⁊c̄. vſqȝ ad illud vbi ait. Terre ſodo
morū remiſſius erit in die iudicij q̄ꝫ tibi. Et
hoc cōmemorat lucas cōtinuato cuidā ſermo-
ne domini etiā h ex ipſius ore ꝯiungens: vnde
magis videt̃ ipſe hoc ordine illa cōmemora-
re que a domino dicta ſunt. Matheus autem
ſue recordatiōis ordinē tenuiſſe: aut ſi illud qđ
idem matheus ait: tūc cepit exprobare ciuitati
bus ſic accipiēdū putat̃: vt punctū ipſum tēpo-
ris voluiſſe credat̃ exprimere in eo qđ eſt tunc
nam ipm tunc aliquanto latiꝰ quo h multa ge-
rebant̃ ⁊ dicebant̃: Quiſquis hoc credit credat
etiā hoc eē bis dictum. Cum eni ⁊ apud vnū
euangeliſtā inueniant̃ quedam q̄ bis dixerit do
minus: ſicut ⁊ apud eundē lucam de non tollē-
da petra in via. ⁊ ſimiliter ceteris duobus locis
dictum a domino inuenit̃ ꝙ miruꝫ ſi ⁊ aliquid
aliud bis dictum ſigillatim ē ſingulis dicit̃ eo-
dem ordine quo dictū eſt. Et ideo diuerſus or-
do apparet in ſingulis: q̄ꝛ ⁊ tunc qñ ille: ⁊ tūc qñ
iſte commemorat dictū eſt. Cap. xxxiij.

SEquit̃ matheus. In illo tēpore reſpon
dēs ieſus dixit. Cōfitebor tibi dñe pat̃
celi ⁊ terre: quia abſcōdiſti hoc a ſapien
tibus ⁊ prudētibꝰ ⁊c̄. vſqȝ ad illud vbi ait. Iu-
gum eni meū ſuaue eſt: ⁊ onus meū leue. huiꝰ
loci ⁊ lucas meminit: ſed ex parte. Nō dicit. n.
ipſe: venite ad me oēs qui laboratis. ⁊ alia q̄
ſequūtur. Semel aūt hoc dictū a domino: ſed lu
cā nō totū qđ dictum ē cōmemoraſſe credibile
eſt. Matheus eni dicit. In illo tēpore reſpon-
dens ieſus dixit: Poſtea q̄ꝫ exprobauerit ciui-
tatibꝰ. lucas aūt poſt illam exprobationē ciuita
tū interponit quedā: nō tamē multa atqȝ h ita
ſubiūgit. In ipſa hora exultauit ſpū ſancto vt di
xit. Unde etiā ſi matheꝰ nō in illo tēpore dice-
ret: ſed in ipſa hora tā pauca interponit lucas
in medio vt etiā eadem hora dictum non ab-
ſurde videretur. Capitulū. xxxiiij.

SEquit̃ matheus ⁊ dicit. In illo tempo
re abijt ieſus ſabbato per ſata. diſcipuli
aūt eius eſurientes ceperūt vellere ſpi-
cas ⁊ manducare ⁊c̄. vſqȝ ad illud vbi ait. Do
minus eſt eni filius hominis etiā ſabbati: hoc
quoqȝ ſine vlla repugnātie queſtione cōmemo
ratur: ⁊ a marco ⁊ a luca: ſed illi nō dicunt: In
illo tēpore. Unde fortaſſis magis matheus rei
geſte hic ordinē tenuit. illi aūt recordatiōis ſue.
niſi latiuſ accipit̃ qđ dictū ē in illo tp̄e. ideſt quo
hec multa diuerſa gerebant̃. Cap. xxxv.

SEquitur ergo matheus ita narrās. Et
cum inde tranſiſſet venit in ſynagogā
eorum. ⁊ ecce homo manum habēs ar-
ridam ⁊ cetera. vſqȝ ad illud vbi ait. ⁊ reſtitu
ta eſt ſanitati ſicut altera. de iſta ſanato qui ma
num habebat arridam. etiam marcus ⁊ lucas
non tacent. Poſſet autem putari eo die factuꝫ
⁊ deſpicis ⁊ de iſto ſanato. quoniā ⁊ ſabbatum
hic cōmemoratur. niſi lucas apperuiſſet. Alio
ſabbato factum fuiſſe de ſanitate arride manꝰ
proinde quod ait matheus ⁊ cū inde tranſiſſet
venit in ſynagogā eorū. non quidem venit niſi
cum inde tranſiſſet. ſed poſt quot dies in ſyna
goga eoꝝ venerit. poſtea q̄ꝫ a ſegete illa trāſit.
An recte ꝯtinuoqȝ illuc ierit nō expreſſum eſt.
Ac per h locus datur narrationi luce: qui dicit
alio ſabbato huiꝰ manū ſanatā. Sed pōt moue
re quomodo matheꝰ dixit. ꝙ ipſi interrgauerūt
dñm ſcilꝫ ſabbato curare. volētes īuenire accu-
ſandi occaſionē. ipſe vo illis de oue ꝓpoſuerit
ſilitudinē dicens qs erit ex vobis hō q habeat
ouem vnā ⁊ ſi ceciderit h ſabbatis in foueam

nonne tenebit ⁊ leuabit eam: quanto melior est
homo oue: ita que licet sabbatis benefacere. cū
Marcus, ⁊ Lucas illos potius a domino inter
rogatos esse perhibeant: licet sabbato benefa-
cere an male: aīaʒ saluā facere an ꝑdere. Itaqꝫ
intelligendum est ꝙ illi prius interrogauerint
dominum scilicet sabbato curare: deinde ꝙ in-
tellectas cogitationes eorum. Aditum accusā
di querentium constituerit in medio illum quē
fuerat sanaturus: ⁊ interrogauerit que marcus
⁊ lucas eum interrogasse cōmemorant. Ac tūc
illis tacentibus proposuisse similitudinē d̄ oue
ꝯclusisseqꝫ ꝙ liceat sabbato benefacere. Postre
mo circunspectis eis: cū ira sicut marcus dicit
cōtristatū super cecitate cordis eoꝝ dixisse ho-
mini extende manū tuam. ❡ Caplm. xxxvj.

S Equitur matheus ita cōtexens narrati
onem suaʒ. Exeuntes aūt pharisei con
siliuʒ faciebant aduersus eū: quō eum ꝑ
derent. iesus autē sciens recessit inde: ⁊ secute
sunt eum multi: ⁊ curauit eos omnes. Et prece
pit eis ne eum manifestum facerent: vt adim-
pleretur qd̄ dictum est per isaiam prophetā di-
centē ⁊c̄. vsqꝫ ad illud quod ait. Et in nomine
eius gentes sperabunt. hoc solus iste cōmemo
rat: illi duo in aliud perrexerunt. Ordinem sa
ne rei geste videtur marcus aliquantulum te-
nuisse qui dicit iesum cognita maligna aduersū
se dispositione iudeoruʒ secessisse ad mare cum
discipulis suis ⁊ ad eum turbas confluxisse. et
sanasse eum plurimos. Unde autem ceperit in
aliud ire nō ꝙ ordinem sequeret̄ vix apparet.
vtrum vbi dicit conuenisse ad eum turbas: po
tuit enim hoc iam ⁊ alio tempore: vbi dicit ascē
dit in montē. qd̄ ⁊ lucas videtur cōmemorasse
dicens: factum est in illis diebus: exijt in mon
tem orare. Dicendo enim in illis diebus. satis
ostendit non continuo factum.

❡ Capitulum. xxxvij.

M Atheus ergo sequit̄ ⁊ dicit. Tunc ⁊ obla
tus est ei demoniū habēs tecus ⁊ mutꝰ
⁊ curauit eū ita vt loqueret̄ ⁊ videret: ħ
non isto ordine: sed post alia multa lucas cōme
morat ⁊ mutū dicit tantū nō etiaʒ cecum. sed nō
ex eo qd̄ aliquid tacet: de alio dicere putandus
est. Ea. n. sequētia etiā ipse ꝯtexit que matheꝰ.

❡ Capitulum. xxxviij.

S Equitur matheus dicēs. Et stupebāt
omnes turbe ⁊ dicebant. Nunquid hic
est filius dauid. pharisei aūt audientes
dixerunt. hic non eijcit demones nisi in belze-
bub principe demonioꝝ. Jesus autez sciens co
gitationes eorum dixit eis. Omne regnum di
uisum contra se desolabitur ⁊c̄. vsqꝫ ad illō vbi
ait: ex v̄bis tuis iustificaberis ⁊ ex verbis tuis
condemnaberis. Marcus nō ex occasione illꝰ
muti subijcit dictum de iesu. ꝙ in belzebub eij-
ceret demonia: sed post alia quedā que solus cō
memorat: hoc quoqꝫ subnectit: siue alio loco id
recolens ⁊ adiungens: siue aliquid pretermit-
tens: ⁊ deinde ad hunc ordinem rediens. lucas
aūt pene totidē verbis hoc dicit qd̄ matheus:
⁊ ꝙ digitū dei appellat spiritū dei ab eadē sen
tentia non recedit quin potius ⁊ aliquid docet
vt nouerimus quēadmodū intelligamus vbi-
cunqꝫ scripturaꝝ legerimus: digitū dei. In aliis
aūt nō hoc dicunt marcus ⁊ lucas nulla contro-
uersia est nec in his que aliquando aliter dicūt:
eadem sententia est. ❡ Caplm. xxxix.

S Equit̄ matheus ⁊ dicit. Tunc responde
runt ei quedā de scribis ⁊ phariseis di-
centes. Magister volumus a te signū
videre ⁊c̄. vsqꝫ ad illud vbi ait Sic erit ⁊ gene
rationi huic pessime. hec etiā lucas narrat eo q
dem loco: sed aliquanto dispari ordine. Naʒ il-
lud qd̄ petierunt signū a dn̄o de celo supra com
memorauit post illud de muto miraculū: ⁊ ibi
non rettulit quid eis ad hoc dominus respōdis
set: sed postea cū turbe occurrissent dicit hoc fu
isse responsuʒ eis. quos dabat intelligi superius
a se cōmemoratos: ꝙ de celo signum querebāt
⁊ hoc adiecit postea quando interposuit de mu
liere. que dixit dn̄s beatus venter qui te porta
uit. Hanc autē mulierez interponit cum de ser
mone domini cōmemorasset ꝙ spiritus immū
dus exiens ab homine rediit: ⁊ inuenit mun-
datam domum. Post mulierez ergo illam cuʒ
diceret responsū esse turbis de signo qd̄ de celo
querebant interposita similitudine ione ꝓphe
te. deinde continuato sermone ipsius domini
cōmemorat dictū de regina austri ⁊ de niniui-
tis: ita aliquid potiꝰ cōmemorauit qd̄ matheus
tacuit q̄ʒ aliquid pretermisit eoꝝ que hoc loco il
le narrauit. Quis autē nō videat superfluo que
ri quo illa ordine deus dixerit. cū ⁊ hoc discere
debeamus per euangelistarum excellentissi-
mam auctoritatē non esse mēdaciū si quisqꝫ nō
hoc ordine cuiusqꝫ sermonem digesserit quo il
le processit cum ipsius ordinis nihil intersit ad
rem siue ita siue aliter sit. Et adhuc lucas ꝓdu
ctiorē hūc dn̄i sermonē indicat: ⁊ in eo quedaʒ
cōmemorat qualia matheus in sermone illo q
est habitus in mōte: que bis dicta intelligimꝰ:
⁊ ibi scilicet ⁊ hic. Terminato aūt isto sermone
in aliud pergit lucas in quo vtrū ordinem reꝝ
gestaꝝ incertum est. Ita. n. cōnectit. Cū loque-
retur rogauit euʒ qdā phariseus vt pranderet
apud se. Nō aūt ait cū hoc loqueret̄: sed cū loq̄-
ret̄. Nā si dixisset cū hoc loqueret̄ necessario co
geret itelligere hoc ordine: nō tm̄ a se fuisse nar

rata. verum ⁊ a dominno gesta. Cap.xl.

Sequitur ergo matheus ⁊ dicit. Adhuc
eo loquēte ad turbas. Ecce mater ei⁹
⁊ fratres stabant foris: querētes loqui
ei ⁊ cetera. vsq₃ ad illud vbi ait. Quicūq₃ eniz
fecerit voluntatē p̄ris mei qui in celis est: ipse
meus frater ⁊ soror ⁊ mater est. hoc sine dubio
cōsequēter gestū intelligere debemus. Premi
sit eni eū vt ad hoc narrandū transiret adhuc eo
loquēte ad turbas. Quid est aūt adhuc: nisi illō
qō loquebaꝛ. Nō eni dixit: ⁊ eo loquēte ad tur
bas: ecce mater ei⁹ ⁊ fr̄es sed adhuc eo loquēte
q̄ cū dicit h̄ intelligi loquēte sup̄i⁹ indicauit. Nā ⁊
marc⁹ post illō qō de blasphema sp̄ūsācti qd dn̄s
dixerit. retulit ⁊ veniūt inq̄t mater ei⁹ ⁊ fratres
p̄termissis quibusdā que in eodē textu sermōis
dn̄i. ⁊ matheus plixius marco ⁊ lucas plixius
matheo posuerunt. Lucas aūt nō huius rei ge
ste ordinē tenuit: sed p̄occupauit h̄: ⁊ recordatū
aūt narrauit. Deniq₃ h̄ sic interposuit. vt solu-
tum appareat a nexu ⁊ superioꝝ ⁊ inferiorum.
Post cōmemoratas eni quasdā parabolas do
mini. ita h̄ de matre ⁊ fratrib⁹ ei⁹ recordatū inter
posuit. Venerūt aūt ad illū inq̄t mater ⁊ fratres
ei⁹. ⁊ nō poterant adire eū: post turba. Non ex-
pressit quando ad eū venerunt. Rursus cum ⁊
hinc transit ita loquitur. Factum est aūt inquit
in vna dierū. ⁊ ipse ascendit in nauiculā ⁊ disci
puli eius. Et hic vtiq₃ cum dicit: factum est in
vna dieruz. satis indicat nō necesse esse. vt h̄
dies intelligatur in qua h̄ gestum est vel illa que
cōtinuo seq̄tur. Nihil itaq₃ habet repugnātie
cū ceteris duobus qō matheus de matre ⁊ fra
tribus domini narrat. neq₃ in verbis dn̄i. neq₃
in ipso ordine rerū gestarum. Cap.xli.

Sequitur matheus. In illo di exiens
iesus de domo sedebat secus mare ⁊ cō
gregate sunt ad eū turbe multe. ita vt
in nauiculā ascendēs sederet. ⁊ ōis turba stabat
in litore. ⁊ locut⁹ ē eis multa in parabolis dicēs
⁊c̄. vsq₃ ad illō vbi ait. Ideo ōis scriba doct⁹ i
regno celoꝝ silis est hōi patrifamilias: q p̄fert
de thesauro suo noua ⁊ vetera. Post illud qō
narratū est de matre ⁊ fratrib⁹ dn̄i. hoc cōtinuo
gestum esse. ⁊ eum ordinē matheū etiā in nar-
rando tenuisse ea res insinuat. q₂ cū illuc tran
siret ita cōtexit vt diceret. In illo die exiens ie
sus de domo sedebat secus mare. ⁊ cōgregate
sunt ad eum turbe multe. Cū eniz dicit: in illo
die. nisi forte dies more scripturarū: tp̄s signi-
ficat satis indicat. aut hic cōsequenter gestum
aut nō multa interponi potuisse maxime quia
⁊ marcus eū ordinē tenet. lucas autē post illud
qō narrat de matre ⁊ fratribus dn̄i in aliud trā
sit. nec eo transitu cōnexionez aliquā facit: qua

huic ordini repugnare videatur. Omniū ergo
hoꝝ que matheus dominū locutū esse narrauit
que cū illo dixerūt marcus ⁊ lucas nō habēt re
pugnantie questionē. Que aūt ipse solus dixit
multo magis sine cōtrouersia sunt. Nec in ip̄o
ordine q̄uis aliquid diuerso alijs aliū teneat.
partim gestarū rerum: partim recordationis
sue ideo qd vel cui quisq₃ aduerseꝛ. Cap.xlij.

Sequitur ergo matheus. Et factū est cū
consumasset iesus p̄abolas istas trāsijt
inde. ⁊ veniens in patriā suam docebat
eos in synagogis eoꝝ ⁊c̄. vsq₃ ad illud vbi ait.
Et nō fecit ibi virtutes multas p̄pter increduli
tatem illoꝝ. A superiore sermone parabolaruz
sic transit. vt nō ostēdat cōsequētis ordinis neces
sitatem. presertim q₂ marcus ab istis p̄abolis
nō i quod iste sed in aliud tendēs in qō ⁊ lucas
ita ꝯterit narrationē. vt credibili⁹ ostendatur
hoc esse potius cōsequenter gestum, qō ipi duo
cōtinuāt adiungunt. de naui scilicet in quo dor
miebat iesus. ⁊ de illo miraculo expulsorū de-
monio apud gerasenos. que duo matheus iā
superius recolens interposuit. Nunc ergo q̄ in
patria sua dn̄s dixit. vel ei dicta sint. videam⁹
vtrūq₃ cū alijs duobus marco ⁊ luca cōcordēt
Nam ioannes longe in diuersis ⁊ dissimilibus
narratiōis sue locis: vel dicta esse dn̄o talia. vl
eum dixisse ꝯmemorat qualia hoc loco tres ce
teri meminerūt. Et marcus quidē eadē p̄prie
cōmemorat hec omnia que matheus nisi ꝙ dn̄z
fabruz ⁊ marie filiū dicit a ciuibus suis dictum
nō sicut matheus fabri filium. Nec mirandū
est. cū vtrūq₃ dici potuerit. Eo ei ⁊ fabrū crede
bant. quo fabri filium. lucas aūt eandē rem ge
stam latius indicat ⁊ plura ibi ꝯmemorat. Hoc
longe post baptismū ⁊ tēptationez ei⁹ hec insit
sine dubio p̄occupans: qō multis reb⁹ interpo
sitis postea gestū est. Unde quisq₃ possit aduer
tere: ꝙ huic tam magne q̄stione. q̄z de consensu
euangelistarū enodandā deo adiuuante susce-
pimus: plurimū necessariū est non nescientes
aliquid eos p̄termisisse: aut nescientes quē ad
modum se ordo rerū gestarum haberet: aliū po-
tius ordinē sue recordationis tenuisse. Quod
hinc euidentissime intelligi pōt. quia lucas aū
q̄z aliquid narret dn̄m fecisse capharnaū. p̄occu
pauit hunc locū quē nūc ꝯsiderauimus. vbi ci-
ues eius ⁊ potentiā virtutis in eo stupebant: ⁊
ingnobilitatē generis cōtēnebant. Nam ⁊ hoc
cum dicit eis dixisse vtiq₃ dicetis mihi. medi
ce cura te ip̄z. quāta audiuim⁹ facta capharnaū
fac ⁊ in patria tua. cū h̄m eiusdē ip̄i⁹ luce narra
tionē nihil adh̄c legaꝛ fecisse capharnaū. qō q₂
lōgū nō est ⁊ facillimū ē ⁊ p̄necessariū totū insp
uim⁹. vnū adhuc narrādū. ⁊ q̄ñ o venēit. p⁹ea q̄z

baptizatum ⁊ temptatũ dominũ indicauit. Ita
sequit: Et cõsumata omni tẽptatione dyabolꝰ
recessit ab eo vsq3 ad tẽpus. Et regressus est ie
sus in vritute spũs in galileã: ⁊ fama exijt p vni
uersam regionẽ de illo. Et ipse docebat in syna
gogis eoꝝ: ⁊ magnificabat ab oĩbus. Et venit
nazareth vbi erat nutritus: ⁊ intrauit ſm cõsue
tudinẽ suã die sabbati in synagogã: ⁊ surrexit le-
gere: ⁊ traditus ẽ illi liber pphete isaie. Et vt re
uoluit librũ inuenit locũ vbi scriptũ erat: Spũs
domini super me: ppter qd vnxit me: euangeli
zare pauperibꝰ misit me: predicare captiuis re
missionẽ: ⁊ cecis visum: dimittere cõfractos in
remissionẽ: p̃dicare annũ dñi acceptũ: ⁊ diez
retributionis. Et cũ plicasset librũ reddidit mi
nistro ⁊ sedit. Et omniuz in synagoga oculi erãt
intedentes in eũ. Cepit autẽ dicere ad illos: qa
hodie impleta ẽ hec scriptura in auribꝰ vestris
Et omnes testimoniũ illi dabãt: ⁊ mirabãtur
in vbis grẽ que pcedebant de ore ipsius: ⁊ dice
bãt. Nõne hic filiꝰ est ioseph: Et ait illis. Utiq3
dicetis mihi hanc similitudinẽ medice cura te
ipm. Quanta audiuimꝰ facta in capharnaũ. Fac
⁊ hoc in patria tua ⁊c. donec peragat totũ ipsuz
narrationis sue locũ. Quid g̃ euidẽtiꝰ q̃z hoc eũ
scientẽ preoccupasse narrãdũ: cũ vtiq3 iam ma
gna ab illo in capharnaũ facta fuisse: ⁊ ipse no
uerit ⁊ ipse commemoraret. q̃ se nõduz narras
se vtiq3 scit. Neq3 enĩ tm̃ ab eius baptismo p-
gressus ẽ: vt oblitꝰ putet nundũ se aliquid com
memorasse de his que in capharnauz gesta fu-
erant. Modo enim cepit post baptismum ali-
quid narrare de domino.

Capitulum .xliij.

Seqt̃ mathēꝰ. In illo tp̃e audiuit he-
rodes tetrarcha famã iesu: ⁊ ait pueris
suis: Hic ẽ iohãnes baptista: ipse surre
xit a mortuis: ⁊ ideo virtutes opant̃ in eo. mar
cus h idem ⁊ eodẽ modo dicit: sed non eodẽ or
dine. Nã postea q̃z discipulos misit dominꝰ di
cens eis. Ne quid in via ferret nisi virgam tm̃
terminato eo sermone quãtũ ab illo cõmemo-
ratũ est: etiã h subiecit. Nulla enĩ facta necessi-
tate qua h etiã cõsequenter gestũ esse intellige
re cogeremur: sicut nec matheus. In illo eniz
tẽpore dixit: non in illo die vel hora nisi q̃ mar
cus. nõ q̃ herodes dixerit. Sed dicebant inqt
quia ioãnes baptista surrexit a mortuis. Ma
theus võ de ipso herode ait: inquit pueris suis
Lucas etiã eundẽ narrandi ordinẽ quẽ marcꝰ
tenens. nec ipse sane etiam rerũ gestarum eun
dem ordinẽ fuisse credi cogens ita hoc idez cõ-
memorat. Audiuit autẽ inquit herodes tetrar
cha omnia que fiebant ab eo: et hesitabat eo q̃
diceret a quibusdam: quia iohannes surrexit a
mortuis. a quibusdam vero quia helias appa
ruit. ab alijs autem q2 ppheta vnus de antiqs
surrexit. Et ait herodes: ioannẽ ego decolaui.
quis est aũt iste de quo ego audio talia. Et q̃re-
bat vidẽ eũ. In his verbis lucas q̊z marco atte-
stat. ad hoc duntaxat qd alij dixerũt non hero
des iohãnem a mortuis surrexisse. sed quia he-
sitantẽ cõmemorauit herodem: verbaq3 eiꝰ ita
postea posuit dicẽtis. Joannẽ ego decolaui. qs
est autẽ iste de quo audio ego talia. Intelligen-
dũ est autẽ post hanc hesitationẽ cõfirmasse in
animo suo qd ab alijs dicebatur. cũ ait pueris
suis: sicut matheus narrat. ⁊ ait pueris suis. hic
est ioannes baptista: ipse surrexit a mortuis: ⁊
ideo virtutes opantur in eo: ac ita pronũciãda
sunt h verba: vt hesitantez adhuc indicẽt. Si
enĩ diceret nunqd nõ hic est aut nunquid forte
hic est ioannes baptista: nõ opus esset ãmone-
re aliquid de pronũciatione: qua dubitãs atq3
hesitans intelligat. Nũc quia illa verba desũt
vtroq3 modo pnũciari põt: vt aut cõfirmatum
eũ ex alioꝝ verbis credẽtẽ dixisse accipiamus:
aut adhuc sicut lucas cõmemorat hesitantem.
Presertim q2 ⁊ marcus qui superiꝰ dixerat ab
alijs fuisse dictũ q̃ iohannes a mortuis resurre
xit: in extremo tamen ipsum herodẽ dixisse non
tacet: quẽ ego decolaui iohannẽ hic a mortuis
resurrexit. Que itẽ verba duobus modis pro-
nunciari possunt: vt aut ꝯfirmãtis aut dubitan
tis intelligãtur. Cũ aũt lucas postea q̃z hoc com
memorauit in aliud trãseat. Duo isti matheꝰ et
marcus ex hac occasione narrant: quemadmo
dũ sit ab herode iohãnes occisus.

Capitulum .xliiij.

Sequitur ergo matheus ⁊ dicit. Hero-
des enim tenuit iohannem ⁊ alligauit
eum: ⁊ posuit in carcerem propter He
rodiadem vxorem fratris sui ⁊ cetera. vsq3 ad
eum locum vbi ait. Et accedentes discipuli eiꝰ
tulerunt corpus eius ⁊ sepelierunt illud: et ve-
nientes nunciauerunt ihesu. Marcus hoc si-
militer narrat. Lucas autem non eodem ordi
ne id recordatur: sed circa ipsum baptismum
quo dominus baptizatus est. Unde hoc preoc
cupasse intelligitur ⁊ ipse ex occasione vt ibi nar
raret quod multo post factum est. Cum enim
commemorasset Johannes de domino ver-
ba: Cuius ventilabrum in manus eius ⁊ munda
bit aream suam: Frumenta recondet in horre
um suum. Paleas autem comburet igni inex
tinguibili. Continuo subiecit: Quod non conti
nuo factum esse iohannes euangelista apertissi
me exponit cũ cõmemorat: postea q̃z baptizatꝰ
est ihs isse illũ in galileã qñ fecit de aq̃ vinũ: ⁊ in
post paucoꝝ dierũ i capharnaũ hitationẽ redijsse

ad iudeã terram ⁊ ibi baptizasse. multos circa
iordanem antq̃ missus esset ioannes in carce
rem. Quis autẽ nõ putet nisi qui minus in his
litteris eruditꝰ est tanq̃ post illa verba de vẽ
tilabro ⁊ de area mundata. cõtinuo sic a ioãne
offensus herodes. ⁊ eũ in carcerẽ miserit. Non
aũt hoc ordine ista narrata quo gesta sunt. ⁊ ali
bi iã ꝓbauimus. ⁊ h̄ ipõ loco nõ qlibꝫ alius: sed
lucas hoc ꝓbat. Si eni post verba illa ꝯtinuo
ioannes in carcere missus est. quõ post ipsam
cõmemorationẽ ioãnis in carcerẽ missi bapti
zatus est ioãnes: ſm ipiꝰ luce narrationẽ. Pro
inde mãifestũ ẽ ex occasiõe recordatũ ꝓoccupas
se ⁊ ante multa q̃ prius q̃ ioãni hec fieret gesta
narratus erat. hoc preoccupatũ i sua narratiõe
ꝓmisisse. Sed nec illi duo matheus ⁊ marcus
eo rerũ ordine de ioãne in carcerẽ misso in sua
narratiõe posuerũt quo factũ appet etiã in eoꝝ
scriptis. Nam ⁊ ipsi dixerũt: tradito ioãne dñz
isse in galileã. ⁊ post multa q̃ fecit in galilea ve
nerunt ad herodis admonitionẽ vel hesitatio
nem. ꝙ ioannes q̃ decolauit a mortuis resur
rexit. ⁊ ex hac occasiõe narrant oĩa q̃ de ioanne
contigerunt incluso ⁊ occiso. ¶ Cap. xlv.

S Equitur ergo matheus. Cũ dixisset nũ
ciatuz esse xp̄o. ꝙ ioannes occisus sit. ⁊
ita narrationẽ ꝯtexit. Quod cũ audisset
inquit iesus secessit inde in nauicula in locuz de
sertũ seorsum. Et cũ audissent turbe secute sũt
eũ pedestres de ciuitatibꝰ. Et exiens vidit tur
bam multã ⁊ misertus est eis. ⁊ curauit langui
dos eorũ hoc cõtinuo post ioãnis passionẽ fa
ctum eẽ ꝯmemorat. Unde post h̄ facta sunt il
la que primo narrata sunt. quibꝰ motꝰ herodes
dixit. Ioãnem ego decolaui. Illa eni pesteriora
debent intelligi q̃ ad herodez ꝑtulit fama. vt
moueret ⁊ hesitaret quis nã iste esse posset de
quo audiret talia cum ioãnem ipse occidisset.
Marcus aũt postea q̃ ꝑassionẽ ioãnis narra
uit. cõmemorat discipulos missos redijsse ad ie
sum ⁊ renũciasse illi oĩa que egerãt ⁊ didicerãt.
⁊ qđ dñs eis ꝙ ipse solus cõmemorat dixisse.
vt requiescerẽt pusillũ in deserto ⁊ ascẽdisse cũ
eis in nauem ⁊ isse turbas h̄ videntes ꝑuenisse
eos illuc. quaꝝ misertũ dñm docuisse multa. ⁊
hora iã ꝓgrediente factũ esse. vt de quinq̃ pa
nibus ⁊ duobꝰ piscibꝰ oẽs qui aderant pascerẽ
tur. Quod miraculũ oẽs quatuor euãgeliste cõ
memorauerũt. lucas etiã qui iã longe supra de
ioãnis passione narrauerat ex occasiõe qua di
ximus. nũc postea quã ꝯmemorauit illã herodis
hesitatiõez de dño quis nã esset. h̄ ꝯtinuo subiũ
git qđ marcus id est redijsse ad illũ apostolos. ⁊
narrasse illi quecũq̃ illi fecerãt. Et assumptis
eis secessus isse in locũ desertũ. atq̃ eo secutas
turbas. ⁊ locutũ esse de regno dei. ⁊ eos qui cu
ra indigebant sanasse atq̃ inde etiã ipso die de
clinante cõmemorat miraculũ de quinq̃ pani
bus factũ. At vero ioannes qui multũ ab eis
tribus euãgelistis eo distat. q꞉ magis in sermo
nibꝰ quos dñs habuit immorat̃ q̃ i factis que
mirabiliter fecit postea q̃ cõmemorauit eũ re
licta iudea abijsse iterũ in galileã. qđ tunc intel
ligit̃ factũ cũ alij euãgeliste dicunt eũ ioãne tra
dito isse in galileã. postea q̃ ergo id ꝯmemora
uit ioãnes in trãsitu eiꝰ ꝑ samariã multa que lo
cutus est ex occasiõe illius samaritane quã in
uenit ad puteũ cõtexit narrationi sue. ⁊ post du
os dies dicit eũ inde exijsse in galileaz. deinde
venisse in chana galilee vbi fecit de aqua vi
num. ⁊ sanasse filium reguli cuiusdã. alia vero
q̃ illũ in galilea fecisse: atq̃ dixisse alij dixerunt
ioannes tacet: sed sane ꝙ illi tacuerũt dicit ascẽ
disse eũ in die festo herosolimis ⁊ fecisse ibi mi
raculũ illud de hoĩe qui triginta octo ãnos ha
bebat in ĩfirmitate. nec habebat hoĩez a quo i
piscinã deponeret̃. in qua varijs valitudinibꝰ
affecti sanabantur. ⁊ ex hac occasione multa
eum locutum fuisse commemorat. post hoc eũ
dicit abijsse trans mare galilee quod est tiberi
adis. ⁊ secutã multitudinẽ magnam. Deinde
abijsse in montẽ. ⁊ ibi sedisse cũ discipulis suis.
primo pasca die festo iudeoruz. Tum leuatis
oculis ⁊ visa mltitudine maxima. pauisse eã de
quinq̃ panibꝰ ⁊ duobꝰ piscibꝰ. qđ ⁊ ceteri euã
geliste dicunt. Ac ꝑ h̄ preternuisisse illũ ꝑ quẽ
illi narrãdo ad huiꝰ miraculi cõmemorationez
venerunt certum est. Uerumtñ tanq̃ ex alia
narrationis via: cũ ⁊ illi tacuissent quẽ iste dixis
set ad hoc miraculũ de quinq̃ panibus occurre
runt sibi ⁊ illi tres qui pene pariter ambulãt: ⁊
iste q sermonũ dñi alta ꝯsectãs. ꝑ alia q̃ illi tacu
erũt circũuolauit quodãmõ. ⁊ eis ad miraculuz
de q̄nq̃ panibꝰ parit̃ ꝯmemorandũ nõ multo
post ab eis rursus in altiora reuolaturus occur
rit. ¶ Cap. xlvi.

S Equitur ergo matheus. Et ad ipsum de qui
q̃ panibꝰ factum narrationem suam
ex ordine ita perducit. vespere autẽ fa
cto accesserunt ad eũ discipuli eius dicentes.
Desertus est locus. ⁊ hora iaz preterijt. dimit
te turbas. vt euntes in castella emãt sibi escas
Jesus autẽ dixit eis. Non habent necesse ire.
date illis vos manducare ⁊ cetera. vsq̃ ad il
lud vbi ait. Manducantiũ aũt fuit numerus
quinq̃ milia virorum exceptis mulieribus: ⁊
paruulis. hoc ergo miraculum quod omnes q̃
tuor euangeliste commemorant ⁊ putant inter
se aliquid discrepare considerãdũ atq̃ tractã
dum est: vt ex hoc etiã ad cetera siĩa regule lo

ctionũ diſcant: quibꝰ tamē diuerſis eadē tamē
ſnīa retinet: ⁊ eadē rerũ veritas cuſtodit. Et
incboanda gdē eſt ꝯſideratio nõ a matheo ſcḋm
ordinē euãgeliſtaꝝ: ſꝫ a iohbne potiꝰ a q̃ ita exp̃ſ
ſa eſt iſta narratio: vt etiã noia diſcipuloꝝ dicēt
cũ gbꝰ de hac re locutꝰ ē dñs. Jta eni dicit. Cuꝫ
ſubleuaſſet ğ oculos ihs ⁊ vidiſſet: q: multitu-
do maxima venit ad eũ dixit ad philippũ: Vñ
ememꝰ panes vt mãducent hi. Hoc aũt dice
bat tēptãs eũ. Jp̃e eni ſciebat gd eēt facturus.
Reſpõdit ei philippꝰ. Ducētoꝝ denarioꝝ pa-
nes nõ ſufficiũt eis: vt vnuſqſqꝫ modicũ gd ac
cipiat. Dixit ei vnꝰ ex diſcipulis eiꝰ andreas fra
ter ſymonis petri. Eſt puer vnꝰ h̃ q hꝫ gnqꝫ pa-
nes ordeaceos: ⁊ duos piſces. Sed h̃ gd int̃ tã
tos ſunt? Dixit ğ ihesus: Facite hoïes diſcũbē.
Erat aũt fenũ multum in loco. Diſcubuerunt
ergo viri numero q̃ſi gnqꝫ milia. Accepit ergo
ihs panes: ⁊ cũ gr̃as egiſſet diſtribuit diſcũbē-
tibus. Siſiter ⁊ ex piſcibꝰ quantũ volebãt. Ut
aũt impleti ſunt dixit diſcipulis ſuis. Colligite
que ſupauerũt fragmēta: ne pereãt. Collegerũt
ergo ⁊ ipleuerũt .xij. cophinos fragmentoꝝ ex
gnqꝫ panibꝰ ordeaceis q ſupfuerũt his q mãdu
cauerant. Nõ hic q̃rit quid iſte dixit cuiuſmo-
di eſſent panes: ordeaceos eni fuiſſe nõ tacuit:
qḋ ceteri tacuerũt. Nec h̃ q̃rit qḋ iſte non dixit
fuiſſe ibi etiã pret̃ gnqꝫ milia virorũ paruulos
⁊ mulieres qḋ dicit matheꝰ. Et oino iã certum
eē debet: ⁊ regularit̃ teneri in talibꝰ queſtioni-
bus neminē moueri oportere: cuꝫ ab alio dicit̃
qḋ ab alio pretermittit̃. Sꝫ querit̃ qũo ea q̃ di-
xerint vera ſint oia: ne narrationē alteriꝰ nar-
rans aliud alt̃ excludat. Si eni dñs ſcḋm narra-
tionē iohãnis ꝓſpectis turbis q̃ſiuit a philip-
po tēptãs eũ: vñ illis eſce dari poſſent põt mo
uere qũo ſit verũ qḋ alij narrauerũt prius dixiſ
ſe diſcipulos dño vt dimittēt turbas q̃ poſſent
ſibi alimēta emere de ꝓximis locis. Quibꝰ ille
rñdit ſcḋm matheũ: nõ habēt neceſſe ire: date eis
vos mãducare. Cui etiã marcꝰ lucaſqꝫ ꝯſenti-
unt: tñ h̃ pretermittētes: qḋ ait: nõ hñt neceſſe
ire. Jntelligit̃ ğ poſt hec verba dñm inſpexiſſe
multitudinē ⁊ dixiſſe philippo qḋ iohãnes cõ-
memorat. iſti aũt pretermiſerũt. Deinde quod
philippus apud iohãnē rñdit. h̃ marcꝰ a diſci-
pulis rñſuꝫ eē cõmemorat: volens intelligi h̃ ex
ore ceteroꝝ philippũ rñdiſſe: quãqꝫ ⁊ pluraleꝫ
numerũ ꝓ ſingulari vſitatiſſime ponē potuerũt
Qḋ ğ ait philippꝰ ducētoꝝ denarioꝝ panes nõ
ſufficiũt eis: vt vnuſqſqꝫ modicũ gd accipiat: h̃
eſt dicere qḋ ait marcꝰ. eũtes ememꝰ ducentis
denarijs panes: ⁊ dabimꝰ eis manducare. Qḋ
aũt cõmemorat idē marcꝰ dixiſſe dñm quot pa
nes habetis ꝑtermiſerũt ceteri. Qḋ aũt andre-
as apud iohãnē de gnqꝫ panibꝰ ⁊ duobꝰ piſcibꝰ
ſuggeſſit. h̃ ceteri pluralē numeruꝫ ꝓ ſingulari
ponētes: ex diſcipuloꝝ ꝑſona retulerũt. Et lu-
cas quidē rñſionē philippi ⁊ rñſionē andree: in
vnã ſnīam cõſtrinxit. Qḋ eni ait: nõ ſunt nobis
plus q̃ꝫ gnqꝫ panes ⁊ duo piſces andree retu-
lit reſpõſionē. Qḋ vͦ adiũxit: niſi forte nos ea
mus ⁊ emamꝰ in oēm hãc turbã eſcas videt̃ ad
rñſionē philippi ꝑtinē: niſi qḋ de ducētis dena
rijs tacuit: quãqꝫ ⁊ ipſiꝰ andree ſnīa põt h̃ intel-
ligi. Cũ eni dixiſſet: eſt puer vnꝰ h̃ qui hꝫ gnqꝫ
panes ordeaceos ⁊ duos piſces adiũxit etiã ip̃e
Sꝫ h̃ quid ſunt int̃ tantos: h̃ eſt dicē: niſi forte
nos eamꝰ ⁊ emamꝰ in oēm hãc turbã eſcas. Ex
qua vniuerſa varietate v̾boꝝ rerũ aut ſnīarũqꝫ
ꝯcordia ſatis apparet ſalubrit̃ nos doceri nihil
querēdũ in verbis niſi loquētiũ voluntatē cui
demõſtrãde inuigilare debēt oēs veridici nar-
ratores: cũ de hoie vel de angelo vł de deo nar
rãt. hoꝝ eni volũtas v̾bis ꝓmi põt: ne de ip̃a in
ter ſe aligd diſcrepēt. Sane ꝑtermittē nõ opor-
tet h̃ loco intētũ. ⁊ ad cetera q̃ talia forte occũr
rerint facē lectorē: q: lucas dixit gnq̃genos iuſ-
ſos eē diſcũbere. marcꝰ vͦ ⁊ quinq̃genos ⁊ cen
tenos. Qḋ hic iõ nõ mouet: q: vnꝰ ꝑteꝫ dixit: alt̃
totũ. Qui eni etiã de cētenarijs retulit. h̃ retu-
lit qḋ ille ꝑtermiſit. Nihil itaqꝫ ꝯtrariũ eſt. Ue
rũtñ ſi aliꝰ de gnq̃genis tñ cõmemoraſſet. aliꝰ
tñ de cētenis: valde videret̃ eē ꝯtrariũ nec facile
dinoſcētur vtrũqꝫ dictũ eeꝫ vnũ: aut ab altero
alterũ ab altero eē cõmemoratũ. Et tñ attētius
ꝯſideratũ inueniri debuiſſe qs nõ fateat̃. Hoc
ideo dixi q: exiſtũt ſepe aliq̃ eiuſmodi q̃ parũ in
tendētibꝰ ⁊ temere iudicãtibꝰ ꝯtraria videant̃
⁊ non ſint. ¶ Caplm. xlvij.

SEqtur matheꝰ ⁊ dicit. Et dimiſſa tur-
ba aſcēdit in montē ſolus orare. Ueſpe
re aũt facto ſolus erat ibi. Nauicula au
tem in medio mari iactabat̃ fluctibus. Erat
eni contrarius ventus. Quarta aũt vigilia no-
ctis venit ad eos ambulãs ſupra mare. Et vi-
dentes eũ ſupra mare ambulantē turbati ſunt
dicentes: Quia fantaſma eſt ⁊c̄. vſqꝫ ad illud
vbi ait. Uenerũt ⁊ adorauerunt eum dicentes
Uere filius dei es. Marcus quoqꝫ h̃ ideꝫ poſt
narratum de gnqꝫ panibꝰ miraculũ ita ſequitur
Et cum ſero eſſet erat nauis in medio mari et
ipſe ſolus in terra: ⁊ videns eos laborantes in
remigando. Erat eni ventus contrarius eis ⁊
cetera ſimiliter niſi q̄ꝫ de petro ſup aquas ambu
lare nihil dixit. Hoc aũt ne moueat precauen-
dum ē qḋ marcus dixit de domino cuꝫ ambu
laret ſup aquas ⁊ volebat ꝑterire eos. Qũo eni
hoc intelligere potuerũt: niſi quia in diuerſum
ibat eos volēs tanq̃ꝫ alienos preterire: a gbus

ita nō agnoſcebatur vt phantaſma putaretur.
Qđ ad miſticā ſignificationē referri: quis vſqꝫ
adeo tardus ē ut nolit aduertere. Sꝫ tñ turba-
tis ⁊ exclamātibꝰ ſubuenit fides dicens fidite:
ego ſū noli timē. Quō ġ volebat eos ꝑterire q̊s
pauētes ita ꝯfirmat niſi qꝛ illa volūtas ꝑtereū
di ad eliciēdū illū clamorē valebat cui ſbueniri
oportebat: Joānes etiā adhuc cū iſtiſ aliquātu
lū immoratur. Naꝫ poſt narratū de qnqꝫ pani
bus miraculū: ipſe quoqꝫ h̄ de laborāte nauicu-
la ⁊ de ambulatione domini ſuper aquas non
tacet ita cōtexens. Jheſus ergo cū cognouiſſet
quia venturi eſſent vt caperent eū ⁊ facerēt eū
regem: fugit iterū in montem ipſe ſolus. Ut au
tem ſero factum eſt deſcenderūt diſcipuli eiꝰ ad
mare. Et cū aſcendiſſent nauē venerunt traus
mare in cabparnaū. ⁊ tenebꝛe iam facte erant
⁊ non venerat ad eos iheſus. Mare autem
vento mago flantem exurgebat ⁊ cetera. Ni-
hil hic cōtrariuꝫ videri pōt: niſi ꝙ matheus di
miſſis turbis euꝫ dicit aſcendiſſe in montē. vt
illic ſolus oraret. Joannes autē in montē fugiſ
ſe cū eaſdem turbas dimiſiſſet quas de quiqꝫ
panibus pauit. Sed cum ⁊ ipe ioannes dicat
poſt illud miraculum fugiſſe iterū eum in mon
tem. ne a turbis tenētur que cū volebant regeꝫ
facere. vtiqꝫ manifeſtum eſt ꝙ de monte in pla
niora deſcenderat: quādo illi panes turbis mi
niſtrati ſunt. Et ideo nō eſt cōtrarium ꝙ aſcen-
dit rurſus in montē. ſicut ⁊ matheus ⁊ ioānes
dicunt. niſi ꝙ matheus dicit ⁊ aſcendit. ioānes
autē fugit qđ eſſet cōtrariū. ſi fugiens nō aſcē-
deret. Nec illud repugnat quod mathēꝰ dixit
aſcendit in montem ſolus orare. ioannes autē
cum cognouiſſet inquit: quia venturi eſſent. vt
facerent eum regem. fugit iterum in montem
ipſe ſolus. Neqꝫ enim cauſe orandi ꝯtraria eſt
cauſa fugiendi: quandoquidē dominus ⁊ hic
transfigurans in ſe corpus humilitatis nr̄e. vt
cōforme faceret corpori glorie ſue, ꝑ id quoqꝫ
docebat hanc eſſe nobis magnam cauſam oran
di: quando eſt cauſa fugiendi. Nec illud aduer
ſum eſt ꝙ matheus prius eū dixerit iuſſiſſe di
ſcipulos aſcendere in nauiculā. ⁊ precedere euꝫ
trans fretū donec dimitteret turbas. Ac deiñ
dimiſſis turbis aſcendiſſe in montē ſolū orare.
ioannes vero prius euꝫ fugiſſe cōmemorat ſo
lum in montem: ac deinde: vt autē ſero factum
eſt inquit: deſcenderunt diſcipuli eius ad mare
⁊ cum aſcendiſſent nauem ⁊ cetera. Quis eniꝫ
non videat hoc recapitulando ioannem poſt-
ea dixiſſe: factum a diſcipulis. quia iam ieſus
iuſſerat anteqꝫ fugiſſet in monteꝫ ſicut ſolet in
ſermone ad aliquid pretermiſſuꝫ rediri quodā
modo. Sed quia ipſe reditus maxime in bre-
uitate ac puncto temporis factus non comme
moratur: putant plerunqꝫ quod audiunt hoc
etiam poſtea factum eſſe quod poſtea dicitur.
Sic etiam quos dixerat aſcendiſſe nauem: et
veniſſe trans mare in capharnauꝫ: dicit ad eos
in mari laborantes veniſſe dominum ambulā
tem ſuper aquas qđ vtiqꝫ prius in ipſa naui-
gatione factum eſt: qua veniebant capharnaū
Lucas autem poſt narratum de quinqꝫ panibꝰ
miraculum pergit in aliud ⁊ ab ordine iſto di-
greditur. neqꝫ enim aliquid de nauicula illa cō-
memorat: ⁊ de via domini ſuper aquas: ſed cū
dixiſſet ⁊ manducauerunt omnes ⁊ ſaturati ſūt:
⁊ ſublatum eſt quod ſuperfluit illis fragmēto-
rum cophani duodecim. deinde ſubiunxit: ⁊ fa
ctum eſt cum ſolus eſſet orans erant cuꝫ illo et
diſcipuli: ⁊ interrogauit illos dicens. Quem me
dicunt eſſe turbe. Jam deinceps aliud narrās:
nō ꝙ illi tres dominum ambulanteꝫ ſuper aq̄s
veniſſe ad nauigantes diſcipulos retulerunt.
Nec ideo putari debet in illo monte quo eum
dixit mathēꝰ aſcendiſſe vt ſolus oraret dixiſſe
diſcipulis quē me dicunt turbe. Lucas eniꝫ vi
detur in hoc congruere matheo: quia dixit: cuꝫ
ſolus eſſet orans: cum ille dixiſſet: Aſcendit in
montem ſolus orare. ſed omnino alibi cum ſo-
lus oraret: ⁊ eſſent cum illo diſcipuli: h̄ interro
gauit. Solus quippe lucas fuiſſe dixit: non ſine
diſcipulis ſicut matheus ⁊ iohannes; quando
ab illo diſceſſerunt vt precederent eum trans
mare. Jſte nanqꝫ apertiſſime adiunxit: Erant
cum illo ⁊ diſcipuli. Proinde ſolus dixit: ſine
turbis que cum illo non habitabant.

Capitulum .xlviij.

Sequitur Matheus dicens. Et cum
transfretaſſent venerunt in terram ge
neſar. Et cum cognouiſſent eum viri
loci illius: miſerunt in vniuerſam regionem
illam. ⁊ obtulerunt ei omnes male habentes:
⁊ rogabant eum vt vel fimbriam veſtimenti
eius tangerent. Et quicunqꝫ tetigerunt ſalui fa
cti ſunt. Tunc acceſſerunt ad eum illi ab ieroſo
limis ſcribe ⁊ phariſei dicentes. Quare diſcipu
li tui tranſgrediuntur traditiones ſeniorum.
Non enim lauant manus ſuas cum paneꝫ mā
ducant ⁊ cetera: vſqꝫ ad illud vbi ait. Non lo
tis manibus manducare coinquinat homineꝫ
hoc ⁊ Marcus commemorat ſine aliqua repu
gnantie queſtione. Quicquid enim diuerſo mo
do ab alio dicitur ab eadem ſententia non re-
cedit. Johannes autem ab illa nauicula ad
quam dominus ſuper mare ambulans venit:
poſtea quam exierunt in terraꝫ more ſuo in ſer
mone dñi interꝰ eū occaſione panis multa ꝑci-
pueqꝫ diuina locutum eſſe cōmemorat. poſtqꝫ

ſermonē ipꝫ rurſus i aliudatqꝫ aliđ eiꝰnarratio ſublimiter fertur. nec tamen in eo ꝙ ab iſtis digreditur: aliquid ordini iſtorum: illiꝰ in alia trāſitus aduerſatur. Quod eni prohibet itelligere ⁊ illos eſſe ſanatos a domino. de quibus narrāt matheus ⁊ marcus. ⁊ illi s qui eum ſecuti ſūt tranſ mare. hec eum locutum eſſe que predicat ioannes. Quandoquidē capharnaū quo dicit ſm ioannem tranſfretaſſe: iuxta ſtagnum eſt geneſar ad quam terram ſm matheum dicuntur exiſſe. ¶ Cap. xlviiij.

S Equitur itaqꝫ matheus poſt illum ſermonē domini: vbi de nō lotis manibꝰ cū phiſeis egit atqꝫ ita ꝯſerit narratiōis ordinē ꝙtuꝫ ipſe trāſitus indicat rerū ordinē etiā q̄ cōſecute ſunt ſeruans. Et egreſſus inquit inde ihesus ſeceſſit in partes tyri ⁊ ſidonis Et ecce mulier cananea a finibus illis egreſſa clamauit dicens ei. Miſerere mei domine fili dauid. filia mea male a demonio vexatur. Qui nō reſpondit ei verbum ⁊c. vſqꝫ ad illud vbi ait. O mulier magna eſt fides tua. fiat tibi ſicut viſ Et ſanata eſt filia eius ex illa hora. hoc de muliere chananea: etiā marcus cōmemorat eundē rerum geſtarum ordinē ſeruans. nec referens aliquam repugnantie queſtionē. niſi ꝙ in domo dicit fuiſſe dominū. cum ad illum venit eadē mulier pro filia ſua rogans. Matheus autem poſſet quidez facile intelligi de domo tacuiſſe eādē tamē rem cōmemoraſſe: ſed quoniaꝫ dicit diſcipulos domino ita ſuggeſſiſſe dimitte illā quoniā clamat poſt nos. nihil videtur aliud ſignificare ꝙ poſt dominū ambulantē mulierez illam deꝓcatorias voces emiſiſſe. Quomodo ergo in domo: niſi quia intelligendū eſt dixiſſe quidē marcum ꝙ intrauerit vbi erat ieſus. cū eum predixiſſet fuiſſe in domo: Sed quia matheus ait: nō reſpondit ei verbum. dedit agnoſcere ꝙ ambo tacuerunt in eo ſilentio egreſſum fuiſſe ihesum de domo illa. atqꝫ ita cetera cōtexuntur que iam in nullo diſcordant. Quod eni marcus cōmemorat ei dominū reſpōdiſſe de pane filiorū nō mittēdo canibus. illis interpoſitis dicta ſunt. que matheus dicta non tacuit ideſt quia diſcipuli rogauerunt eum pro illa. ⁊ quia reſpondit nō ſe eſſe miſſum niſi ad oues que perierunt domus iſrael. ⁊ qꝛ illa venit ideſt cōſecuta eſt. ⁊ adorauit eū dicēs. Domine adiuua me. tunc deinde dictum eſt. ꝙ euangeliſte ambo cōmemorāt ¶ Cap. l.

S Equitur matheus ita narras. Et cum tranſiſſet inde ihesus. venit ſecus mare galilee. ⁊ aſcendens in montem ſedebat ibi. ⁊ acceſſerunt ad eum turbe multe. habentes ſecū mutos claudos ⁊ debiles cecos ⁊ alios multos ⁊ proiecerent eos ad pedes eius. ⁊ curauit eos ita vt turbe mirarentur. videntes mutos loquentes claudos ambulantes. cecos videntes. ⁊ magnifiacabant dominū iſrael Jheſus autem cōuocatis diſcipulis ſuis dixit. Miſereor turbe qꝛ iam triduo perſeuerāt mecum. ⁊ nō habent qđ mādecent ⁊c. vſqꝫ ad illud vbi ait. Erant eniꝫ qui manducauerūt quatuor milia hominū extra paruulos ⁊ mulieres Hoc aliud miraculū de ſeptem panibus ⁊ paucis piſcibus. et marꝰ ꝯmemorat eodē pene ordine niſi qꝛ iterponit qđ nullꝰ alius dicit. de ſurdo cui dominus aures aperuit: ſpuens ⁊ dicēs effeta qđ eſt ad apire. Hoc ſane non ab re fuerit admonere in hoc miraculo de ſeptē panibꝰ quod duo euangeliſte matheus marcuſqꝫ poſuerunt. ⁊ ſi aliquis eoruꝫ id dixiſſet: qui de illis quinqꝫ panibus non dixiſſet cōtrarius ceteris putaretur. Quis enim non exiſtimaret vnum idēqꝫ factum eſſe. Non autē integre ⁊ veraciter. ſiue ab illo. ſiue ab alijs. ſiue ab omnibus fuiſſe narratū. ſed aut illū pro quinqꝫ panibus ſeptem dum falleretur cōmemoraſſe: aut illos per ſeptem quinqꝫ: aut vtroſqꝫ mētitos vel obliuiōe deceptos. h ⁊ de duodecim cophanis. ⁊ de ſeptem ſportis opinaretur quaſi ꝯtrarium. Hoc de quinqꝫ milibus ⁊ quatuor milibus eorum qui paſcerentur. Sed quia illi qui miraculum de ſeptem panibus narrauerunt, nec illud de quinqꝫ tacuerūt neminez mouet. ⁊ vtrūqꝫ factum omnes intelligunt. Hoc ideo diximus vt ſic vbi ſimile inuenitur factū a domio quod in aliquo alteri euangeliſte ita repugnare videātur. vt omnino ſolui nō poſſit nihil aliud intelligatur ꝙ vtrūqꝫ factū eſſe: ⁊ aliud ab alio cōmemoratum ſicut de centenis. ⁊ quinquagenis diſcumbentibus cōmemorauimus. Quia ſi nō etiam illud vtrūqꝫ apud vnuminunirere mus ꝯtraria ſingulos dixiſſe putaremꝰ.

¶ Capitulum .lj.

S Equitur matheus ⁊ dicit. Et dimiſſa turba aſcendit in maniculam: ⁊ venit in fines magedan ⁊c. vſqꝫ ad illud vbi ait. Generatio mala ⁊ adultera ſignum querit. ⁊ ſignum nō dabitur ei niſi ſignuꝫ ione prophe. Hoc iam ⁊ alibi dixit idez matheus. Unde etiā atqꝫ retinendum eſt ſepius dominum eadem dixiſſe vtqꝫ exiſtente cōtrario ſolui nō potuerit bis dictum intelligatur. Nunc ſane ordinē etiā marcus tenens poſt illud de ſeptem panibus miraculum. hoc idem ſubijcit qđ matheuſ. niſi ꝙ dalmanutha quod in quibuſdā codicibus legitur: non dixit matheus: ſed magedā. Nō aūt dubitandum eſt eundem locum eſſe ſub vtroqꝫ nomine. Nā pleriqꝫ codices: nō hn̄t etiā ſecūm

marcum nisi magedan. Nec illud moueat ꝙ marcus nõ dicit responsum esse querẽtibus signũ de celo idẽ ꝙ matheus de iona: sed ait dñz respondisse signum: nõ dabitur ei. Intelligẽduz est enim quale petebãt. hoc ẽ de celo. pretermisit aũt dicere de iona ꝙ matheus ꝯmemorauit

Capitulum liij.

SEquit matheus. Et relictis illis abijt ⁊ cõuenissent discipuli eius trans fretũ obliti sunt panes accipere. Qui dixit illis. Intuemini ⁊ cauete a fermẽto phiseoꝝ ⁊ saduceoꝝ ⁊c̃. vsqꝫ ad illud vbi ait. Tunc intellexerũt quia nõ dixẽit cauẽdũ a fermẽto panuz: sed doctrina phiseoꝝ ⁊ saduceoꝝ. hec eadẽ etiã marcus ⁊ eodẽ ordine digerit.

Cap. liiij.

SEquitur matheus. Uenit aũt ihesus in partes cesaree philippi ⁊ interrogabat discipulos suos dicẽs. Quem dicunt homines esse filium hominis. At illi dixerũt. alij ioannẽ baptistam. alij aũt heliam. alij vero ieremiam. aut vnũ ex prophetis ⁊c̃. vsqꝫ ad illud vbi ait. Et qđcunqꝫ solueritis sup terraz erit solutum ⁊ in celis. hoc eodẽ pene ordine marcꝰ narrat sed interposuit primo de ceco illuminato. ꝙ solus ipse cõmemorat dẽ illo qui dixit domino. Uideo homines sicut arbores ambulantes. Lucas autẽ post miraculũ illud de quinqꝫ panibus hoc recordatur atqꝫ iusserit. Cuius recordationis ordo sicut supra iam oñdimus: nihil repugnat ordini istoꝝ. Sed potest illud mouere: qđ lucas: dominũ interrogasse discipulos suos quẽ illum dicerẽt homines: tunc dixit. cuz esset solus orans ⁊ adessent etiam ipsi. Porro autẽ marcus in via dicit illos hoc ab eodẽ interrogatos. Sed eum mouet qui nunqꝫ orauit in via. Jam etiã me recolo dixisse. ne quis arbitretur ꝙ hic petrus nomẽ accepit. vbi illi ait Tu es petrus. ⁊ sup hãc petraz edificabo ecclesiam meam. Non enim accepit hoc nomen. nisi vbi ioannes cõmemorat ei dictum esse: tu vocaberis zephas qđ interp̃tatur petrus. Unde nec illo loco vbi marcus. xij. discipulos nominatim cõmemorans: dixit appellans iacobum ⁊ ioannem filios tonitrui. Arbitranduz est nomẽ accepisse petrum. quia dixit illic ꝙ imposuerit ei nomẽ vt vocaretur petrus. hoc enim recolẽdo dixit nõ ꝙ factũ sit.

Ca. liiij.

SEquitur matheus ⁊ dicit. Tunc p̃cepit discipulis suis. vt nemini dicerẽt quia ipse esset christus. Et inde cepit ihesus oñdere discipulis suis. quia oporteret eum ire ierosolimã. ⁊ multa pati a senioribus ⁊ scribis ⁊c̃. vsqꝫ ad illud vbi ait. Non sapis ea que dij sunt: sed ea que hominũ hoc eodẽ ordine subnectunt marcꝰ ⁊ lucas: sed lucas de petro ꝙ passioni xp̄i cõtradixerit tacet.

Cap. lv.

SEquitur matheus. Tunc iesus dixit discipulis suis: si quis vult post me venire abneget semetipsum: ⁊ tollat crucez suam ⁊ sequatur me ⁊c̃. vsqꝫ ad illud vbi ait. Et tunc reddet vnicuiqꝫ ſm opera sua. hic ⁊ marcus subiungit eundẽ ordinẽ seruans. ſꝫ ipse nõ dicit de filio hominis venturo cum angelis suis. vt reddat vnicuiqꝫ ſm opus suũ. Cõmemorattũ etiã illud dixisse dominũ. Qui me cõfusus fuerit ⁊ mea verba in gñãtiõe ista adultera ⁊ peccatrice. filius hominis cõfitebitur eum cũ venerit in gloria sua cuz angelis suis Quod intelligi potest ad eandẽ sententiã ptinere qua dixit matheus: vt reddat vnicuiqꝫ ſm opus suũ. lucas quoqꝫ eadem eodẽqꝫ ordine annectit. nõ multuz diuerso verboꝝ modo eadez tamẽ sententiarũ veritate similius.

Cap. lvj.

SEquitur mathus. Amẽ dico vobis sũt quidam de hic stantibus: qui nõ gustabunt mortem. donec videãt filiũ hominis venientẽ in regno suo. Et post dies sex: assumpsit ihesus petrum ⁊ iacobum ⁊ ioannẽ fratrem eius. ⁊ duxit illos in montẽ excelsuz seorsum ⁊c̃. vsqꝫ ad illud vbi ait. Nemini dixeritis visionẽ. donec filius hominis a mortuis resurgat. hec visio domini in monte corã tribus discipulis. petro iacobo ⁊ ioanne. vbi etiã de celo illi testimoniũ paterne vocis phabituz est. ⁊ a tribus euangelistis eodẽ ordine cõmemorat ⁊ ad easdẽ omnino sententias. sed cetera ſm ea genera locutionũ diuersa: sine vlla sniaruz diuersitate q̃ multis locis supius demõstrauimꝰ videri a legẽtibus possunt. Quod autẽ marcus post sex dies factum dicit sicut matheus: lucas autẽ post. viij. nõ cõtemnẽdi sunt. si quos mouet: sed ratione debita instruendi. Dies enim aliquando ãnũciamus dicentes: post tot dies. aliquando nõ admiramus eum in quo loquimur ⁊ eum quo res ipa futura est quam prenũciamus vl' policemur: ſꝫ medios post quos reuera plenos atqꝫ integros: illud futurum est. hoc fecit matheus ⁊ marcus excepto eo die quo hoc loquebatur ihesus. ⁊ illo quo exhibuit memoratam in monte visionẽ medios dies intuentes dixerũt post sex dies ꝙ ille admiratis finalibꝰ idest primo atqꝫ vltimo dixit post octo dies eo loquendi modo quo pars pro toto cõmemoratur. Itẽ qđ lucas ait de moyse ⁊ helia. Et factũ est dũ discenderẽt ab illo ait petrus ad ihesum Preceptor bonũ est nos hic eẽ ⁊ cetera. Nõ debet putari ꝯtrariũ. eo ꝙ matheus marcusqꝫ ita cõiunxerunt petrũ hoc suggessisse. quasi adhuc moyses ⁊ helias cum domino loquerẽtur. Nõ enim expresserũt qđ tunc: sed tacuerunt potiꝰ

qꝺ iste addidit illis discedentibus. hoc petrum
de tribus tabernaculis faciendis dn̄o sugges-
sisse addidit: Etiã lucas intrãtibꝰ illis in nubẽ
factã esse vocẽ de nube qꝺ illi non dixerũt: sed
nec contradixerunt. ¶ Capitulũ .lvij.

S Equit matheꝰ. Et interrogauerunt eũ
discipuli eius dicẽtes: Quid ergo scri-
be dicũt: ꝙ heliã oportear primũ veni-
re. At ille respõdens ait eis: Helias quidẽ ven
turus est: ⁊ restituet omnia. Dico aũt vobis: qꝛ
helias iam venit: ⁊ nõ cognouerũt eũ: sed fece-
runt in eũ quecũqꝫ voluerũt. Sic ⁊ filius homi
nis passurus ẽ ab eis. Tunc intellexerũt disci-
puli eius: qꝛ de iohanne baptista dixisset eis. Hoc
idẽ marcus etiã hunc ordinẽ seruãs cõmemo-
rauit: ⁊ in nõnulla diuersitate verboꝝ. nusqꝫ tñ
ab eiusdẽ sn̄ie vitate discessit. Sꝫ ipse nõ addi-
dit: itellexisse discipulos: ꝙ ioãnẽ dn̄s sig̃ficasset
dicendo: ꝙ helias iam venerit. ¶ Capi. lviij.

S Equit matheus ⁊ dicit. Et cum venis
set ad turbã: accessit ad eũ homo geni-
bus ꝓuolutis ante eũ dicens: Dñe mi
miserere filij mei: quia lunaticus ẽ: ⁊ male pati
tur ⁊c̄. vsqꝫ ad illud vbi ait. Hoc genꝰ non eijci
tur nisi ꝑ orationẽ ⁊ ieiuniũ. hoc ⁊ marcus ⁊ lu
cas eodem etiam ordine memorant sine vlla re
pugnantie questione. ¶ Capitulũ .lix.

S Equit matheus dicens. Conuersanti
bus aũt eis in galilea dixit illis ihesus:
Filiꝰ hoĩs tradendus est in manꝰ homi-
nũ: ⁊ occidẽt eũ. Et tertio die resurget ⁊ contri
stati sunt vehementer. hoc eodem ordine mar
cus lucasqꝫ commemorant. ¶ Capitulũ .lx.

S Equitur matheus. Et cũ venissent ca-
pharnaũ accesserunt qui dragma accipi
ebant ad petrũ. Et dixerũt ei. Magi-
ster vester nõ soluit dragma. Ait etiam ⁊c̄. vsqꝫ
ad illud vbi ait: Inuenies staterẽ illũ: sumens
da illũ pro me ⁊ te. hoc solus iste cõmemorat: q̊
interposito eundẽ ordinem sequitur in q̊ cũ eo
etiã marcꝰ ⁊ lucas parit ambulãt. ¶ Capi. lxi.

S Equit ergo matheus ⁊ dicit. In illa ho-
ra accesserunt discipuli ad iesum dicen
tes: Quis putas ẽ maior in regno celo
rum: ⁊ aduocãs paruulũ statuit eũ in medio eo
rum ⁊ dixit. Amẽ dico vobis: nisi ꝯuersi fueri-
tis: ⁊ efficiamini sicut paruuli nõ intrabitis in
regnũ celorum: vsqꝫ ad illud vbi ait. Sic ⁊ pat
meus celestis faciet vobis. Si nõ remiseritis
vnusquisqꝫ fratri suo de cordibus vr̄is. Ex isto
aliquanto ꝓlixiore dn̄i sermone non omnia sed
quedã marcus eundẽ sequẽs ordinem posuit:
quedã etiã ipse que matheꝰ non dicit: inseruit.
Totus aũt sermo quousqꝫ eũ cõsiderandũ susce
pimus a petro solo interpellat querẽte: quoti-
ens fratri debeat ignosci. Talia eni dn̄s loque
bat vt satis eluceat: etiam hoc qꝺ petrus inter-
rogauit. eiqꝫ respõsum est ad eundẽ pertinẽ ser
monẽ. Lucas aũt nisi illud de paruulo quẽ cõ-
stituit ante discipulos imitandũ: cũ de sua ma-
gnitudine cogitarẽt. nihil hoc ordine seruato cõ
memorat. Siqua eni alia similiter dixit que ⁊
in isto sermone sunt posita alibi ⁊ ex alijs occasi
onibus dicta recoluit. sicut iohãnes de remissi
one peccatorũ. qꝺ tenebunt sicuti tenuerint. ⁊
dimittent sicut dimiserint post resurrectionẽ
a domino dictũ cõmemorat. cum matheus in
hoc sermone dn̄m hoc dixisse meminerat: qꝺ ⁊
petro ante dictum fuisse idem ipse testat. Ea-
dem itaqꝫ sepe ac pluribꝰ locis ihesum dixisse:
Necubi moueamur si ordo dictoꝝ quibusdã
repugnare putabitur: sicut iam totiẽs commẽ-
dauimus meminisse debeamus: ne hoc sem-
per ãmonere necesse sit. Capi. lxij.

S Equit matheus ita narrans. Et factũ
est cum consumasset ihesus sermones
istos: migrauit a galilea ⁊ venit i fines
iudee trans iordanẽ: ⁊ secute sunt eũ turbe mul
te: ⁊ curauit eos ibi. Et accesserunt eũ pharisei:
temptantes eũ ⁊ dicẽtes: scilꝫ homini dimittẽ
vxorẽ suam quacũqꝫ ex cã ⁊c̄. vsqꝫ ad illud vbi
ait. Qui põt capere capiat. hoc ⁊ marcꝰ cõme-
morat: eundẽ ordinem tenẽs. Sane vidẽdum
est ne repugnare videat: qꝺ idem marcꝰ a do-
mino dicit interrogatos phariseos qd eis moy
ses precepit atqꝫ ita illos interroganti respon-
disse de ꝑmisso sibi libello repudij: cũ matheus
dixerit verbis dn̄i quibꝰ ostẽderat ex lege deũ
cõiunxisse masculũ ⁊ feminã ⁊ ꝓpterea nõ eos
debẽ ab hoĩe separi: retulisse respõsionẽ. Quid
ergo moyses mãdauit dari libellum repudij. ⁊
dimittere quibꝰ iterũ ait. Qm̄ moyses ad duri
ciã cordis vr̄i ꝑmisit vobis dimittere vxores
vr̄as. ab initio aũt nõ sic fuit. Nã etiã marcus
hãc dn̄i responsionẽ nõ tacet. sꝫ postea qꝫ ei re-
sponderũt iterrogãti de libello repudij. In quo
ordine vel mõ vboꝝ hꝫ intelligere debemꝰ: ad
rei veritatẽ nihil interesse: vtrũ dn̄o sepationẽ
ꝓhibẽti. ⁊ sn̄iam suã de lege firmãti ipsi intule-
rũt q̃stionẽ de libello repudij ꝑ eundẽ moysẽ si-
bi ꝑmisso: ꝑ quẽ ⁊ illud scriptũ est: ꝙ dn̄s ꝯiũxit
masculũ ⁊ feminã. an hꝫ idẽ illi de ꝓcepto moy
si eos interrogãti responderint. Nã ⁊ volũtas
eiꝰ ita se habebat vt nõ eis redderet rationẽ. cur
illud moyses ꝑmisit. nisi priꝰ ipsi hꝫ cõmemorasset.
q̃ volũtas eiꝰ. ea q̃ marcꝰ posuit iterroga
tiõe significata est. ⁊ illoꝝ volũtas ipa erat. vt
de auctoritate moysi qm̄ mãdauit dari libellũ
repudij. tãqꝫ cõcluderẽt eũ sepationẽ sine du-
bio vetatuꝝ. hꝫ. n. dcm̄ ẽt tẽptãtes accesserãt: q̃

volũtas eoꝝ ſic expꝛeſſa ē ꝑ matheũ: vt nõ eos eē ꝯmemoraret interrogatos: ſꝫ vltro itulisse de mã dato moyſi q̊ velut ꝯuicerēt dñm ſeparationē ꝯiu gũ ꝓhibētē. Cũ ḡ volũtas loquētiũ cui debēt vba ſeruire ab euãgeliſta vtroqꝫ mõſtrata ſit: nihil i tereſt ꝙ diuerſus int̃ ambos fuerit narrãdi mo dus dũ ab eadē vitate neut̃ abſcedēt. Põt ēt h̄ itelligi ꝙ ſic dicit marcꝰ ꝑus eos de vxore dimit tēda interogãtes. dñs viciſſim interogaret qđ eis ꝑcepit moyſes. Qui cũ rñdiſſēt moyſen ꝑmiſiſ ſe libellũ repudij ſcribē ⁊ dimittē. Rñdit eis de ipſa lege ꝑ moyſen data. quõ deꝰ inſtituit ꝯiu giũ maſculi ⁊ feie dicēs ea q̄ ponit matheꝰ. i. nõ legitis: q: q fecit ab initio maſculũ ⁊ feminã fe cit eos ⁊c̃. qbꝰ auditis illi id qđ ei ꝑmo interrogã ti rñderãt: repetiuerũt dicētes. Quid ḡ moyſeſ mandauit dari libellũ repudij ⁊ dimittē. Tũc ihs cãꝫ oñdit duritie cordis ipoꝝ quã marcꝰ bre uitatis cã ꝓriꝰ potuit: tanqꝫ illi ꝑori ꝙ matheꝰ i termiſit eoꝝ rñſioni redditã nihil depire idicãs vitati q̊cũqꝫ loco eiſdē ipiſ vbis q̄ bis dixerãt red dēt: qñ ip̄s vbis cã reddiderat dñs. ca. lxiij.

SEqtur matheꝰ. Tũc oblati ſũt ei ꝑuuli: vt manꝰ eis iponeret ⁊ oraret. Diſcipu li aũt icrepabãt eis ⁊c̃. vſqꝫ ad illud vbi ait. Multi ſũt eni vocati. pauci aũt electi. Hũc cũ matheo marcꝰ ordinē tenuit: ſed de ꝯductis oparijs ad vineaꝫ ſolus matheꝰ interponit. lucas aũt cũ cõmemoraſſet illud qđ eis dixit q̄rētibꝰ inter ſe qs maior eēt: adiũxit de illo quē viderãt eiciētē demonia: cũ eũ nõ ſeq̄ret̃. Inde iã digre dit̃ ab iſtis duobꝰ: vbi ait: eũ firmaſſe faciē ſuã vt iret ierl'm. ac poſt multa iterpoſita occurrit eis rurſus ad cõmemorãdũ iſtũ diuitē cui dicit̃ Uēde oia q̄ hēs. quē nũc iſti cõmemorãt ex or dine q̊ parit̃ eũt. Nã ibi etiã lucas de iſtis ꝑuul' aũqꝫ diuitis faciat mētionē quēadmodũ ⁊ iſti nõ ꝑtermittũt. De illo ḡ diuite q q̄rit: qđ boni faciat vt vitã eternã ꝯſeq̄tur: põt videri diſtare aliqđ qđ ſm matheũ dr̃: qđ me iterrogas de bo no. ſm illos aũt qđ me dicis bonũ. Nã qđ me interrogas de bono. ad illud magꝭ referri põt qđ ait ille q̄rēs: qđ boni faciã. Ibi eni ⁊ bonũ noia uit ⁊ interogatio ē. Magiſter ãt bone: nõdũ ē int̃ rogatio. Cõmodiſſime ḡ itelligit̃ vtrũqꝫ dcm̃ qđ dicis me bonũ: ⁊ interogas me de bono. ca. lxiiij.

SEquit̃ matheꝰ ⁊ dic̃. Et aſcēdēs ihs ie roſolimã: aſſũpſit. xij. diſcipulos ſecre to: ⁊ ait ill'. Ecce aſcēdimꝰ ieroſolimã ⁊ filiꝰ hoīs tradet̃ ꝑncipibꝰ ſacerdotũ ⁊ ſcrib: ⁊ cõ dēnabũt eũ morte: ⁊ tradēt eũ gētibꝰ ad illudēdũ ⁊ flagellãdũ ⁊ crucifigēdũ. Et tertia die reſur get. Tunc acceſſit ad eũ mr̃ filioꝝ zebedei cũ fi lijs ſuis adorãs ⁊ petēs aliqđ ab eo ⁊c̃. vſqꝫ ad illud vbi ait: Sic filiꝰ hoīs nõ venit miſtrari: ſꝫ miniſtrare ⁊ dare aiaꝫ ſuã in redēptionē ꝑ mul tis: hũc cũ illo ordinē etiã marcꝰ tenet. filios ze bedei ꝓhibēs dixiſſe qđ ab eis non ꝑ eos filios ſed ꝑ mr̃em dictũ eē matheꝰ expꝛeſſit. cũ illa eoꝝ volũtateꝫ attuliſſet ad dñm. vñ magis ipos ꝙ illã dixiſſe qđ dictũ ē: marcꝰ breuit̃ intimauit. Deniqꝫ ⁊ dñs. ⁊ ſm matheũ ⁊ ſm marcũ ipis potiꝰ ꝙ mr̃i rñdit. Lucas aũt poſtea ꝙ ex eodē ordine cõmemorauit: q̄ de paſſione ⁊ de reſur rectiõe ſua. xij. diſcipul' ꝑdixerat. ꝑtermittit ea q̄ iſti cõmemorãt: poſt q̄ interpoſita occurrerũt ei a ierico. Qđ ãt dixerũt matheꝰ ⁊ marcꝰ: de ꝑn cipibꝰ gētiũ q dominant̃ ſbiectis: nõ ita futurũ int̃ illos. ſꝫ eũ q erit maior: etiã ſeruũ alioꝝ fu turũ: dic̃ tale aliqđ. ⁊ lucas ēt nõ eo loco. Et ordo ipē idicat: iteꝝ eē eãdē ſniaꝫ a dño dcãꝫ. ca. lxv.

SEqtur matheꝰ. Et egrediētibꝰ eis ab ie rico: ſecuta ē turba multa. Et ecce duo ceci ſedētes ſecꝰ viã: audiētes q: ihs trã ſiret: clamauerũt dicētes. Dñe miſerere nr̃i fili dauid ⁊c̃. vſqꝫ ad illud vbi ait. Et ꝯfeſtim vide rũt ⁊ ſecuti ſũt eũ. h̄ ⁊ marcꝰ cõmemorat: ſed' de vno ceco factũ. Que ita ſoluit̃ queſtio vt illa ſo luta ē de duobꝰ q legionē demonũ patiebant̃ et regione geraſenoꝝ. Nã duoꝝ ⁊ ceteroꝝ q̊s mõ interpoſuit: vnũ fuiſſe notiſſimũ ⁊ in illa ciuita te famoſiſſimuꝫ. ex hoc etiam ſatis apparet: ꝙ ⁊ nomen eius ⁊ patris eius marcus cõmemo rauit. Qđ in tot ſuperiꝰ ſanatis a domino nõ fa cile occurrit. niſi cũ iayrũ archiſinagogũ etiã no mine expꝛeſſit: cuius filiã reſuſcitauit ieſus i quo modo etiã magis iſte ſenſus apparet: ⁊ quia il le archiſinagogus vtiqꝫ in loco illo nobilis fuit. Proculdubio itaqꝫ bartimeus iſte timei filius ex aliq̄ magna felicitate deiecꝰ: notiſſime ⁊ fa moſiſſime miſerie fuit: ꝙ nõ ſolũ cecꝰ verũetiaꝫ mendicus ſedebat. hinc eſt ergo qđ ipm̃ ſolum voluit cõmemorare marcꝰ cuiꝰ illuminatio taꝫ clarã famã huic miraculo cõꝑauit ꝙ erat illius nota calamitas. Lucas võ ꝙuis oino eodē mõ factũ: tñ in alio ceco intelligēdũ ē par cõmemo rare miraculũ: ⁊ eiuſdē miraculi parē modũ. Il le qppe h̄ ſcꝫ dic̃: cũ appropinq̄ret ierico. at iſti cũ egrederet̃ ab ierico. Sꝫ nomē ciuitatis ⁊ ſci ſilitudo putari ſuadet ſel' eē ſcꝫ. ſꝫ euãgeliſtas in h̄ ſibi aduerſari: ꝙ aliꝰ dicat: cũ appropinq̄ret ierico. alij cũ egrederet̃ ab ierico. Nec ſane ꝯꝑ ſuadet: niſi eis q ꝑcliuiꝰ credi volũt mētiri euãge liũ ꝙ duo ſilia ſilitqꝫ miracula feciſſe ihm. qđ ãt ſit credibiliꝰ: ⁊ qđ potiꝰ veꝝ. ⁊ oīs fidel' filiꝰ euã gelij facillime videt. ⁊ oīs ꝯtētioſus ſaltē cũ ad monitꝰ fuerit vel tacēdo vel etiã ſi tacere nolue rit cogitãdo ſibi ipſe rñderit. Ca. lxvj.

SEquit̃ matheꝰ ⁊ dicit. Cũ appropinq̄ſſet ieroſolimis: ⁊ veniſſet betfage ad mõtē

oliueti tũc ihs misit duos discipl'os. d. eis. Ite i
castellũ ꝙ cõtra vos est. ⁊ statiz inuenietis asinã
alligataz ⁊ pullũ cũ ea ⁊c. vsq₃ ad illud vbi ait.
Bñdictus qui venit in noie dñi osãna in altissi
mis. hoc ẽt marcꝰ narrat eodẽ ordie custodito.
lucas aũt in ierico imorat. quedã ꝯmemorãs
q̃ isti ꝑtermiserũt. de zacheo principe publica-
norũ. ⁊ quedã in ꝑabolis dicta. post h̃ ⁊ ipse oc
currit eis. ad huiꝰ pulli cõmemoratiõe in quo
sedit iesus: Nec moueat ꝙ matheꝰ ⁊ asinã dic
⁊ pullũ. ceteri aũt de asina tacẽt. Jmmo etiã re
cordãda est illa regula quã de qnq̃genis ⁊ cẽte
nis discũbentibꝰ. cũ qnq₃ panibꝰ turbe pascerẽ
tur supra insinuauimꝰ. Qua insinuata nõ debẽt
h̃ iã ꝑmouere lectorẽ. nec si matheꝰ ita de pullo
tacuisset. queãdmodũ illi de asina tacuerũt. vt
maxime ꝯtriũ putaret. ꝙ vnus asinã dixit: alij
pullũ asine. Quãto minꝰ moueri opꝫ. q₂ vnus
itaq₃ ꝯmemorauit asinã. de qua ceteri tacuerũt
vt tñ pullũ nõ taceret. de quo illi dixerũt. Ubi
ḡ vtrũq₃ factũ põt intelligi: nulla repugnãtia ẽ
nec si alius aliud ⁊ aliud aliꝰ cõmẽoraret. Quã
tominꝰ vbi aliꝰ vnũ: aliꝰ vtrũq₃. Joãnes quoq₃
cũ taceat queãdmodũ dñs discipulos suos ad
h̃ aĩalia sibi adducẽda misit iterpõit tñ breuit
h̃ de pullo cũ testimõio etiã ꝓphete qd matheꝰ
adhibet. Jn quo etiã testimonio ꝓphetico ali-
quãtulũ diuersa euãgelistaꝝ locutio ab eadẽ q
dẽ snĩa recedit: sed potest mouere: ꝙ matheus
sic adhibet: vt asinã dicat ꝯmemorasse ꝓphe
tã. nõ autẽ ita se hꝫ vel ꝙ ioãnes interponit vel
codices eccl'iastici interꝑtatiõis vsitate. Cuiꝰ
rei cã illa mihi videt. ꝙ matheꝰ hebrea lingua
ꝑhibet euãgeliũ cõscripsisse. Manifestũ ẽ aũt
interꝑtationẽ illã q̃ dicit septuagita in nõnull'
se aliter habere: q₃ iueniunt in hebreo q eã lin-
guã mouerũt: ⁊ q interꝑtati sunt. singuli eosdẽ
libros hebreos. Huiꝰ idẽ distantie cã si querat
cur tãta auctoritas interꝑtatiõis. lxx. multis ẽt
locis distet ab ea veritate q̃ i hebreis codicibꝰ
iuenit. nihil occurrere ꝓbabilius existimo q₃ il-
los. lxx. eo spũ interꝑtatos. quo ⁊ illa q̃ interꝑ-
tabant dicta fuerãt. ꝙ ex ipsa eoꝝ mirabili q̃ ꝑ
dicat cõsensione firmatũ est. Ergo ⁊ ipi nõnul
la in eloqo narrãdo ⁊ ab eadẽ volũtate dei illa
cuiꝰ dicta erãt. ⁊ cui v̄ba seruire debebãt nõ re
cedẽdo nihil aliud demõstrare voluerunt. q₃ h̃
ipsuz qd nũc i euãgetistaꝝ q̃tuor cõcordia q̃dã
diuersitate miramur q̃ nobis oñdit nõ esse mẽ
daciuz si qsq₃ ita diuerso mõ aliqd narret vt ab
eiꝰ volũtate cui cõsonãdũ ⁊ cõsentiendũ est non
recedat. Qd nosse ⁊ moribꝰ vtile est ꝑꝑ cauen
da mẽdacia. ⁊ ipsi fidei ne putemꝰ q̃si cõsecra-
tis sonis ita muniri vtilitatẽ. tãq₃ reꝰ nobis quẽ
admodũ ipaz rẽ: sic v̄ba q̃ ꝑꝑ illã sunt dicẽda cõ
mẽdet. cũ potiꝰ ita res q̃ discenda ẽst. smonibꝰ ꝑ
quos discẽda est ꝓferat. vt istos oio q̃rere nõ
deberemꝰ. si eã sine his nosce possemꝰ. sic illaz
nouit deus ⁊ in ipso angeli eius.

Capitulum lxvij.

Sequit matheꝰ ⁊ dic. Et cũ itrasset hie
rosolimã cõmota est vniuersa ciuitas:
dicẽs. Quis est hic. populi aũt dicebãt.
hic ẽ ihs ꝓpha: a nazareth galilee. Et intrauit
iesus in tẽplũ dei. ⁊ eijciebat oẽs vẽdẽtes ⁊ emẽ
tes i tẽplo ⁊c. vsq₃ ad eũ locũ vbi ait. Uos autẽ
fecistis illã speluncã latronũ h̃ de turbis vẽdẽtiũ
eijcietis de tẽplo oẽs cõmemorãt: sꝫ ioãnes lon
ge diuerso ordine. Nã post testimoniũ baptiste
ioãnis de iesu. cũ eũ cõmemorasset isse in gali-
leã qñ aquã cõuertit i vinũ dein post ꝯmẽoratio
nẽ paucoꝝ in capharnaũ dierũ dic euz ascẽdis-
se hierosolimã. cũ esset pasca iudeoꝝ. ⁊ facto fla
gello de resticulis expulisse de tẽplo vẽdẽtes.
Unde manifestũ ẽ: nõ semel sed iteruz h̃ esse a
dño fcm̃. Sed illud primũ cõmemorat a ioãne
hoc vltimam a ceteris tribus. Ca. lxviij.

Sequit matheꝰ. Et accesserũt ad eũ ceci
⁊ claudi in tẽplo. ⁊ sanauit eos. Uidẽ-
tes aũt princ pes sacerdotũ ⁊ scribe mi
rabilia q̃ fecit ⁊ pueros clamãtes in tẽplo ⁊ di
centes. osãna filio dauid. idignati sũt. ⁊ dixerũt
ei. audis qd isti dicũt. Jesus aũt dicit eis vtiq₃
nũq₃ legistis. q₂ ex ore infantiũ ⁊ lactẽtiũ ꝑfeci
sti laudẽ. Et relictis illis: abijt foras extra ciui-
tatẽ in bethaniã. ibiq₃ mansit. Mane autẽ re-
uertens in ciuitatẽ esuriuit. ⁊ videns fici arbo
rem vnã secus viã venit ad eam ⁊ nihil inue-
nit in ea nisi folia tm̃. ⁊ ait illi. Nusq₃ ex te fru
ctus nascatur in sempiternum. Et arefacta est
cotinuo ficulnea. Et videntes discipuli mirati
sunt dicentes. Quomõ cõtinuo aruit. Respõ-
dens autem iesus ait illis. Amen dico vobis si
habueritis fidez ⁊ nõ hesitaueritis: non solũ de
ficulnea facietis: sed ⁊ si mõti huic dixeritis: tol
le te ⁊ iacta te in mare fiet. Et oĩa q̃cũq₃ petieri
tis i oõne credẽtes accipietis. H̃ ⁊ marcꝰ cõse
quẽter dicit. sed non eundem ordinem tenet.
Primo enim ꝙ cum matheus in templuz di-
xit intrasse. ⁊ eiecisse vendentes ⁊ ementes nõ
cõmemorat marcus: sed circũspectis omnibus
cum iam vespera esset exijsse dicit in bathaniaz
cum duodecim ⁊ alia die cum exirent a betha
nia esurisse ⁊ arbori fici dixisse. qd matheus cõ
memorat. Et subiungit idem marcus ꝙ vene-
rit hierosolimã. ⁊ cum introijsset in templũ eie
cit vendentes ⁊ ementes. quasi altero die non
primo factum esse. Sed quia matheus ita cõ-
nectit ⁊ relictis illis abijt foras extra ciuitatẽ
in bethaniam. Unde mane reuertentez in ciui

tatẽ arbori maledixisse cõmemorat. ꝓbabiliꝰ
creditꝛ ipse potius tenuisse ordinẽ tpis de vẽdẽ
tibus ⁊ ementibus eiectis de templo. ¶ Cum
eni dicit. Et relictis illis abijt foras: quibus re
lictis intelligi poterit. nisi cũ quibꝰ supius loq̃-
batur indignantibꝰ ꝙ pueri clamarent. osãna
filio dauid. Pretermisit ergo marcus qđ pri-
mo die factum est cũ intrauerit in tẽplum ⁊ re-
cordatum interposuit: cũ dixisset ꝙ nõ inuene
rit aliqđ in ficulnea ꝑter folia qđ secũdo die fa
ctum est sicut ambo testantꝛ. Miratos aũt esse
discipulos ꝙ arbor aruit. ⁊ eis dñm respõdisse
de fide ⁊ de monte in mare transferendo: nisi
ipso scđo die quo dixit arbori iam nõ amplius
in eternũ quisq̃ ex te fructũ manducet: sed ter
tio die dicit. Jpo quippe die. scđo ꝯmemorauit
idem marcus de templo eiectos vendẽtes qđ
primo die factũ ꝑtermiserat. Jpso ergo scđo die
dicit facta vespera egressum de ciuitate ⁊ cum
mane transiret: vidisse discipulos ficũ aridam
factã a radicibꝰ. ⁊ recordatũ petrum dixisse ei.
Rabbi ecce ficus cui maledixisti aruit. Tũc eũ
de potentia fidei respondisse. Matheus autẽ
tanq̃ scđo die hoc totũ factũ sit: idest dictũ ar
bori nũq̃ ex te fructus nascatꝛ in sempiternũ. ⁊
arefactã esse cõtinuo: ⁊ videntibus hoc discipu
lis atq̃ narrantibus: illud de virtute fidei fuis-
se responsum. Unde intelligitꝛ marcũ quidem
secũdo die cõmemorasse. qđ primo die factũ
pretermiserat. de templo scilꝫ eiectos venden
tes ⁊ ementes. Matheꝰ vero cũ ꝯmemorasset
qđ altero die factũ est de arbore maledicta: qñ
mane reuertebatꝛ a bethania in ciuitatẽ ꝑter-
misit ea que marcus ꝯmemorauit. venisse illũ
in ciuitatẽ. ⁊ vespere exijsse ⁊ mane cũ transirẽt
discipulos arborem aridã fuisse miratos. ⁊ ei
qđ scđo die gestũ erat quo arbor maledicta est
adiunxit illud qđ tertio die gestũ est. eius aridi
tatem miratos esse discipulos. ⁊ de potentia
fidei a dño audisse sic ea ꝯiungẽs vt nisi ex mar
ci narratione cogamur intẽdere: vbi ⁊ quid ma
theus ꝑtermisit nõ possit agnosci. Cum ergo
dixisset matheus: ⁊ relictis illis abijt foras ex-
tra ciuitatẽ in bethaniã ibiq̃ mansit: mane aũt
reuertẽs in ciuitatẽ esuriuit. ⁊ vidẽs fici arborẽ
vnam secus viam venit ad eã ⁊ nihil inuenit
in ea nisi folia tñ ⁊ ait illi. nũq̃ abs te fructus
nascatꝛ in sempiternũ. ⁊ arefacta est ꝯtinuo fi
culnea pretermissis ceteris ad eundẽ diem ꝑti
nentibꝰ adiunxit statim. ⁊ vidẽtes discipuli mi
rati sunt dicẽtes. quõ ꝯtinuo aruit: qđ alio die
videtꝛ: alio die mirati sunt. Jntelligitur autem
non tunc aruisse: quando videtur: sed continuo
quãdo maledicta est. neq̃ enim arescẽtem: sꝫ
penitus arefactã viderunt: ac sic eũ ꝯtinuo ver
bo dñi aruisse intellexerunt. ¶ Capit. lxviij.

Sequitꝛ mathus ⁊ dicit. Et cũ venisset
in templũ accesserũt ad eũ docentẽ prĩ-
cipes sacerdotũ. ⁊ seniores populi dicẽ
tes. Jn qua potestate hoc facis. ⁊ quis dedit ti-
bi hãc potestatẽ. Respõdẽs iesus dixit illis Jn
terrogabo vos ⁊ ego vnũ sermonẽ: quẽ si dixe-
ritis mihi. ⁊ ego vobis dicã in potestate hoc
faciam. Baptismũ ioãnis vñ erat ⁊c. vsq̃ ad
illud vbi erat. Nec ego vobis dico in qua pote
state hoc facio. hoc totũ ⁊ alij duo marcus ⁊
lucas: totidẽ pene verbis explicauerũt, nec in
ordine inter se videntꝛ aliqđ discrepare. nisi vnũ
supius locutus sum: qđ ꝑtermissis quibusdam
matheus ad alterũ diem ꝑtinentibꝰ: ita cõtexit
narrationẽ. vt nisi aduertatꝛ possit putari ipm
in scđo die adhuc versari. marcũ autẽ ĩ tertio.
lucas vero nõ q̃si ex ordine dies ꝓsequens hoc
subiũgit sꝫ eũ ꝯmẽorasse eiectos de tẽplo emẽtes
⁊ vẽdẽtes ꝑtermisit ꝙ exibat in bethaniã ⁊ re-
grediebatꝛ ĩ ciuitatẽ ⁊ qđ de ficulnea fcm̃ ẽ. ⁊ qđ
mirantibꝰ discipulis: de fidei virtute respõsum
est. atq̃ his ꝑtermissis intulit dicẽs. ⁊ erat do
cens in tẽplo. ꝑncipes autẽ sacerdotũ ⁊ scribe ⁊
principes plebis q̃rebãt illũ ꝑdere. ⁊ nõ inueni
ebãt qđ facerẽt illi. Omnis eni populus suspẽ-
sus erat audiẽs illum. Et factũ est in vna dieꝝ
docente illo populũ in tẽplo ⁊ euangelizãte: ꝯue
nerũt principes sacerdotũ ⁊ scribe cũ senioribꝰ
⁊ aiunt dicentes ad illũ. dic nobis in qua pote-
state h̄ facis ⁊c. Que etiã duo illi cõmemorãt
Unde apparet nihil eis etiã ipso ordine repu-
gnare q̃ꝫ id qđ dicit factũ ĩ vna dieꝝ. ea dies ĩ
telligitꝛ in q̃ id gestũ illi ẽt retulerũt. Ca. lxx.

Sequitꝛ matheꝰ. Quid aũt nobis videtꝛ
Homo qdã habebat duos filios. ⁊ ac-
cedẽs ad primũ dixit illi. Uade hodie
opari in vineã meam. Jlle aũt respondẽs ait.
Nolo. postea aũt pnĩa motus abijt. Accedẽs
aũt ad alterũ dixit siliter: at ille respondẽs ait
eo dñe. ⁊ nõ it ⁊c. vsq̃ ad illud vbi ait. Et qui
ceciderit sup lapidẽ istũ ꝯfringetꝛ sup quẽ vo ce
ciderit cõteret eũ. Marcus ⁊ lucas nõ cõme-
morãt de duobꝰ istis filijs. qbꝰ impatũ ẽ vt irẽt
atq̃ oparẽtꝛ in vinea. sed qđ post h̄ narrat ma-
theus de vinea q̃ locuta est agricolis q ꝓsecuti
sunt suos missos ad se. ⁊ postea dilectũ filiũ oc-
ciderũt. ⁊ eiecerũt extra vineã etiã illi ambo
non tacent. eodẽ ordine custodito: idest postea
quã de baptismo ioannis interrogati iudei se
nescire dixerunt. ⁊ respondit eis. nec ego vobis
dico in q̃ potestate h̄ facio. Nullius g̃ repugnã
tie questio nascitꝛ. nisi ꝙ matheus cũ dixisset ꝙ
dñs interrogauit iudeos: cũ venerit dñs vinee
qđ faciet agricolis illis: Jllos respõdisse subiũ-

git atq3 dixisse. malos male perdet. ⁊ vineā suaz
locabit alijs agricolis q reddāt ei fructū tēpori-
bus suis. Qđ marcus ab ipsis nō respōsū esse
cōmemorat. sed dñm h cōsequēter locutū. post
interrogationē suā ip̄z sibi quodāmodo respō
disse. Ita ei dicit. Quid ḡ faciet dñs vinee: veni
et ⁊ pdet colonos. ⁊ dabit vineā alijs. Sed faci
le pōt intelligi vel illoꝝ vocē ita subiunctā. vt
nō interponeret. illi dixerūt: aut illi responde
runt: sed tñ intelligeret: aut ideo responsionez
istā dño poti⁹ attributā: q2 cū verū dixerūt. etiā
de illis h ipse respondit q veritas est. Sz illud
magis mouet. qđ lucas nō solū eos h respōdis
se nō dicit. h etiā verba ipse quoq3 sic marcus
dño attribuens verū etiā cōtrariaz retulisse re-
spōsionē dicētes. absit: Ita ei narrat. Quid ḡ fa
ciet illis dñs vinee. Ueniet ⁊ perdet colonos
istos. ⁊ dabit vineam alijs. Quo audito dixit:
absit. Ille aūt aspiciens eos ait. Quid est ḡ hoc
qđ scriptū est. lapidē quē reprobauerūt edificā-
tes hic est fact⁹ in caput anguli. Qūo ḡ ſm ma-
theū illi qbus h loqbat dixerūt: Malos male
pdet ⁊ vineā suaz locabit alijs agricolis: q red
dant ei fructū tēporib⁹ suis: cū ſm lucam talib⁹
verbis ɔtradixerūt dicētes: absit. Et reuera qꝛ
secutus dñs ait de lapide reprobato ab edifi-
cantib⁹. ⁊ facto in capite anguli. ita illatuz est.
vt h testimonio ɔuincerent illi pabole ɔ̄dicen
tes. Nam ⁊ ipse matheus h sic ɔmemorat dēm
t anq3 ɔ̄dicentib⁹ cū ait. Nunq3 legistis in scri-
pturis: lapidē quē reprobauerūt edificantes:
hic factus est in caput anguli. Quid ē eni: nūq3
legistis. nisi q2 h responderūt qđ esset ɔ̄rium h
⁊ marcus significat qui h ipsa verba ita refert.
Nec scripturā hāc legistis. lapidē quē reproba
uerunt edificātes: hic fact⁹ est in caput anguli.
Que snia ſm lucā magis apparet loco suo dēa:
post illoꝝ ɔ̄dictionē: qua dixerūt: absit. Tantū-
dē eni valet sicut hoc etiā ipse ponit. Quid est ḡ
hoc qđ scriptū ē: lapidē quē reprobauerūt edi
ficātes: h fact⁹ est i caput anguli. Hanc eni snie
volūtatē itimat: siue nūq3 legistis: siue nec h le
gistis siue qd est ḡ h qđ scriptū ē. Restat ḡ ut in
telligam⁹ in plebe q̄ audiebat quosdaz respon-
disse qđ matheus ɔmemorat dicēs. aiunt illi.
malos male pdet. ⁊ vineā suā locabit alijs agri
colis. quosdā vō illud qđ lucas nō tacuit. hoc ē
absit. his ḡ q dño respōderāt illi: alij respōde-
runt absit. sz illoꝝ respōsio qbus isti retulerunt
absit. ppterea dño tributa est ⁊ a marco ⁊ a luca
q2 sicut dixi p eos vitas ipsa locuta est. siue per
nesciētes si mali erāt. sicut p cayphā: q nesciēs
qd dixerit cū eēt pōtifex pphetauit siue p scien
tes ac iam intelligētes: atq3 credētes. Ibi eniz
erat etiā illa multitudo: p quā iā erat ipleta p

phetia. cū venirēt magna celebritate occurrētes
acclamarēt. Benedict⁹ qui venit in noie dñi.
Nec moueat qđ idē mathe⁹ principes sacerdo
tū ⁊ seniores populi dixit accessisse ad dñz. ⁊ q̄
siuisse in qua potestate h faceret. ⁊ qs ei dede-
rit hāc potestatē qñ eos de baptismo ioānis vi
cissiz interrogauit vñ esset: de celo an ex hoib⁹:
qbus respondētib⁹ qꝛ nescirēt ait. nec ego vobis
dico in q̄ potestate h facio. Inde eni secut⁹ est cō
textim loquēdo ⁊ ait. Quid aūtē vobis videt.
hō qdā hēbat duos filios ⁊c. Sine vlla cuiusq3
rei vel psone interpositiōe: ſm matheū sermo
cōtexit vsq3 ad hoc qđ de locata agricolis vi-
nea ɔmemorat. pōt eni putari oīa cū pricipib⁹
sacerdotū ⁊ seniorib⁹ populi locutū fuisse: a q-
bus fuerat de ptāte sua interrogatus. q vtiq3
si tēptātes ⁊ inimici quesierāt. nō in eis possūt
intelligi: q crediderāt: atq3 illud clarū ex pph̄a
testimoniū dño phibuerāt: q etiam mō rñdere
potuissent: nō nesciētes sz credētes. malos ma
le pdet ⁊ vineā suam locabit alijs agricolis. h
oio mouere nō debet. vt ideo putem⁹ nō fuisse
credentes in illa multitudine: q̄ tunc dñi para-
bolas audiebat. Tacuit nāq3 idē matheus bre
uitatis cā qđ lucas nō tacet: pabolā istā. s. non
ad eos solos dictā. q de potestate interrogaue
rant. sed ad plebē. Sic eni ait. Cepit aūt dicē
ad plebē pabolā hanc. hō plātauit vineā ⁊c. In
hac ḡ plebe intelligendū est etiā illos esse potu
isse: q sicut eū audirēt qūo cui dixerāt. Benedict⁹
q venit in noie dñi: ⁊ ipsos vel ex ipsis fuisse q
responderūt. malos male pdet ⁊ vineā suā loca
bit alijs agricolis. Quoꝝ respōsionē nō solum
ppterea dño tribuerūt marcus ⁊ lucas qꝛ h ipse
dixisset q2 vitas ē: q etiā p malos atq3 nesciētes
sepe loquit. occulto q̄dā istictu mentē hois mo
nēs. nō scitati s illi⁹ merito: sed iure pprie pote
statis: verū etiā q2 tales esse potuerūt. vt non
frustra ipo corpore dñi iā sicut mēbra deputa-
rent. vt merito eoꝝ vox illi tribueret cui⁹ mē
bra erant q iā baptizauerat plures q3 ioānes. ⁊
habebat turbas discipuloꝝ: sicut ipi euāgeliste
sepe testant. ⁊ vñ erāt etiam illi quingenti fr̄es
quib⁹ eū apl's Paulus post resurrectionē pñta
tū eē ɔmemorat. Preserti q2 ⁊ ſm eūdem ma
theū nō ita dēm ē. Aiūt illi: malos male pdet:
ut i eo qđ pe situ ē illi plural' numer⁹ accipiēd⁹
sit tanq3 eoꝝ fuerit ista rñsio: q cū de sua ptāte
dolose interogauerāt. sz aiūt: Illi dēm ē. i. illi ipi
dño: singulari pnoie: nō plurali. Qđ in codicib⁹
grecis sine vllo scrupulo ābiguitatis appet. Est
qdā sermo dñi apud euāgelistā ioānē vbi h qđ
dico facili⁹ possit itelligi. Dicebat ḡ: inqt iesus
ad eos: q crediderūt ei iudeos. Si vos māse
ritis in sermone meo: vere mei discipuli eritis

⁊ cognosceṫ veritatē:⁊ veritas liberabit vos
Et r̄nderūt ei. Semē abrae sumꝰ:⁊ nemini ser
uiuimus vnq̄. Quō tu dicis liberi eritis. R̄ndit
eis iesus. Amē amē dico vobis: q: oīs q̄ fecit
peccatū seruꝰ est peccati. Seruus aūt nō manet
in domo in eternū. Filius aūt manet in eternū
Si ḡ vos filiꝰ liberauerit vere liberi eritis. Scio
quia filij abrae estis: sed q̄ritis me interficē q̄a
sermo meus nō capit in vobis. Nō vtiq̄ illis
diceret:q̄ritis me interficere:q: sermo meꝰ nō
capit in vobis qui in eū iam crediderat quibꝰ
dixerat: Si vos mā̄seritis in sermone meo ve-
re discipuli mei eritis. Sed q: h̄ ad eos dixerat
qui in eū iam crediderāt. ea v̄o multitudo pre
sens erat q̄ plures habebat inimicos: etiā non
exp̄mente euāgelista q̄ essent q̄ respōderūt ex h̄
ꝙ r̄ndent:⁊ qđ deinde ab illo audire meruerūt:
satis apparet q̄ verba quibꝰ sint tribuenda ꝑso
nis. Sicut ego in hac multitudine s̄m ioannez
erāt q̄ iam crediderāt in iesum. erant etiā q̄ euz
occidere q̄rebāt sic in illa de q̄ nūc loq̄mur erāt
qui dolose dn̄m interrogauerāt in qua ꝑtāte il-
la faceret. erāt etiā q̄ nō dolose sed fideliter ac-
clamauerāt: B̄ndictus q̄ venit in noīe dn̄i. Ac
per h̄ erant q̄ dicerēt: perdet illos ⁊ vineā suaz
dabit alijs. q̄ vox recte etiā ipsiꝰ dn̄i fuisse intel
ligiṫ siue ꝓpter veritatē siue ꝓpter membrum
eius cū suo capite ī veritate: erāt etiā qui talia
r̄ndētibꝰ dicerēt: absit: q: intelligebāt in seipos
esse parabolā dictam. ¶ Capi.lxxi.

S Equiṫ mathēꝰ. Et cū audissent princi-
pes sacerdotū ⁊ pharisei parabolas eiꝰ
cognouerūt ꝙ de ipsis diceret: ⁊ q̄ren-
tes cū tenere timuerūt turbas q̄m sicut ꝓphe
tā eum habebāt. Et r̄ndens iesus dixit iterū in
parabolis eis dicēs: Simile factū ē regnū celo
rū hoī regi q̄ fecit nuptias filio suo ⁊ misit suos
suos vocare inuitatos ad nuptias ⁊ nolebant
venire ⁊c̄. vsq̄ ad illud vbi ait: Multi eni sunt
vocati. pauci v̄o electi. Parabolā istā de inui-
tatis ad nuptias: solus mathēꝰ narrat. Simile
quidā etiā lucas cōmemorat: sed nō est h̄ sicut ⁊
orde ipse indicat. Quāuis ⁊ illud nō nullā simi-
litudinē gerat. Qđ v̄o post illā parabolā de vi-
nea ⁊ ocioso filio patrisfamilias subnectit ma-
thēꝰ cognouisse iudeos ꝙ in eos totū dictū fu
erit ⁊ insidias cepisse moliri: h̄ etiam marcꝰ lu
casq̄ testanṫ eundē ordinē retinēres: sed inde
ipsi ꝑgunt in aliud ex hoc s̄iungētes qđ ⁊ ma-
theꝰ post istaz quā solus interposuit de nuptijs
parabolā ex ordine inseruit. ¶ Ca.lxxij.

S Equiṫ ergo mathēꝰ. Tūc abeūtes pha-
risei ꝯsiliuz inierūt vt caperēt iesum in
sermone. Et mittūt ei discipulos suos
cū herodianis dicētes: Magister scimꝰ q: ve
rax es:⁊ viam dei in veritate doces:⁊ nō est ti
bi cura de aliq̄. Nō.n. respiciṡ ꝑsonas hominū.
Dic ḡ nob: q̄d tibi videṫ: licet cēsum dari cesa
ri an nō ⁊c̄. vsq̄ ad illud vbi ait. Et audiētes tur
be mirabanṫ ī doctrina eiꝰ: hec duo dn̄i responsa
Unū de nūmo ꝓpter tributū reddendū cesari.
Alterū de resurrectiōe ꝓpter illā mulierē que
septē sibimet succedētibus fratribus nupserat
marcus ⁊ lucas similiṫ narrāt. nec in ordine ali
quid discrepant. Post parabolā quippe illā de
ꝯductoribꝰ vinee: ⁊ de iudeis ꝑparātibus insi-
dias in quos dicta ē que oēs tres cōmemora-
uerunt. ꝑtermittunt hi duo marcꝰ ⁊ lucas para-
bolā de inuitatis ad nuptias: quā solꝰ mathēꝰ inṫ
posuit: ⁊ cū illo iā sequūṫ narrātes hec duo de tri
buto cesaris: ⁊ đ muliere. vij. sigilati viroꝝ eodē
ꝓsus ordīe sine aliq̄ repugnātie q̄ōne. ¶ Ca.lxxiij

S Equiṫ ergo mathēꝰ ⁊ dicit: Pharisei
aūt audiētes ꝙ silentiū imposuisset sa-
duceis ꝯuenerunt in vnū: ⁊ interroga-
uit eū vnus ex eis legis doctor tētans eū. Ma
gister qđ est mandatū magnū in lege. Ait illi ie
sus. Diliges dn̄m deum tuū in toto corde tuo:
⁊ in tota aīa tua: ⁊ in tota mēte tua: hoc est ma-
ximū ⁊ primū mandatū. Secundū aūt simile ē
huic: Diliges p̄ximū tuum sicut teip̄m. In his
duobꝰ mandatis vniuersa lex pendet ⁊ ꝓphete.
hoc ⁊ marcꝰ cōmemorat eundē ordinē seruans
Nec moueat quod matheus dicit tētantē fuis-
se illū a quo dn̄s interrogatꝰ est. Lucas aūt hoc
tacet. ⁊ in fine vtriq̄ cōcludit: ꝙ ei dn̄s sapienṫ
respondenti dixerit. non lōge es a regno dei. fi
eri eni potuit vt q̄uis tētans accesserit: dn̄i ta-
men respōsione correctus sit. Aut certe ipsam
tētationē non accipiamꝰ malam tanq̄ volentis
decipere inimicū. sed cauta potius tanq̄ expe
riri amplius volentis ignotum. Neq̄ enim fru
stra scriptum est: Qui facile credit leuius cor-
de inhonorabiṫ. Lucas aūt non hoc ordine: sed
longe alibi tale aliquid interponit. Utrum aūt
hoc recordeṫ: an aliꝰ ille sit cum quo similiter
de duobꝰ istis preceptis dominꝰ egerit. pror-
sus incertū est. hinc aūt etiam recte videṫ aliꝰ
non solū esse ꝓpter ordinis multam differentiā
sed quia ⁊ ipse diciṫ respondisse domino inter-
roganti: ⁊ in sua responsione cōmemorasse duo
precepta. Et cum ei dixisset dominꝰ: Hoc fac
⁊ viues: ut illud faceret qđ magnū esse in lege
ipse respōderat. secutus euāgelista ait. Ille aūt
volens se iustificare dixit: Et quis est mihi ꝓ
ximus. Tunc dominus narrauit de illo qui des
cendebat ab ierusalem in ierico: ⁊ incidit in la
trones: vnde quia ⁊ tentans predictus ē: ⁊ duo
precepta ipse respondit ⁊ post admonitionem
domini dicentis: Hoc fac ⁊ viues. non bonus

commendatur cum dicitur de eo. Ille volens
autē se iustificare. iste aūt quem ordine pari ma
theus marcusq̧ cōmemorant: tam bene com
mendatus est: vt ei diceret dominus: Non lō
ge es a regno dei. probabilius credit hunc ali
um esse: non illum. ¶ Capi. lxxiiij.

Sequit matheus. Congregatis autem
phariseis interrogauit eos iesus dicēs
Quid vobis videtur de xp̄o cuius fili⁹
est? Dicunt ei. Dauid. Ait illis. Quō ergo da
uid in spiritu vocat eū dominū dicens: Dixit
dn̄s domino meo sede a dextris meis. Donec
ponā inimicos tuos scabellū pedum tuorum.
Si ḡ dauid vocat eū dominū: quomodo filius
eius est? Et nemo poterat ei respondere ver
bum. Neq̧ ausus fuit quisq̧ ex illa die eū am
plius interrogare. Hoc cōsequenter ⁊ eodem
ordine marc⁹ q̊z cōmemorat. Lucas etiam tan
tūmodo de illo tacet: qui interrogauit dn̄m: qđ
esset mandatum primū in lege. hoc autem pre
termisso eundem etiā ipse ordinem seruat. ⁊ h̾
de christo quomodo sit fili⁹ dauid quesisse a iu
deis dominuȝ pariter narrat. Nec interest ad
sententiam q̄ sm̄ matheum: cum interrogasset
iesus. quid eis videat de christo cui⁹ esset fili⁹.
Respōderant. Dauid. Tūc demū intulit: quo
modo eū dauid diceret dominū. sm̄ illos autē
duos marcū ⁊ lucam: nec interrogati ēē: nec re
spondisse inueniūtur. Intelligere eni debem⁹
post eorū responsionem sentētiam ipsius domi
ni a duob⁹ euangelistis insinuatam: quomodo
ab illo dicta sit. His audientib⁹ quos volebat
suo magisterio vtiliter informare: ⁊ ab scriba
rum alienare doctrina: qui de christo illud soluȝ
sapiebant: q̄ sm̄ carnem factus erat ex semine
dauid. non euȝ autē intelligebant deum ppter
quod erat dominus ipsius dauid. Ideo tanq̄
de illis errantibus: dominus ad istos sermo
nem faciens quos volebat ab illorū errore li
berari: sm̄ hos duos euangelistas commemo
rat: vt qđ illis dictum ē quomodo dicitis sicut
mathe⁹ narrat: sic accipiatur nō tanq̄ ad illos
sed tanq̄ de illis ad istos potius dictum sit q̊s
volebat instruere. ¶ Capi. lxxv.

Sequit matheus ita narrationis ordi
nem texens. Tunc locut⁹ est ad turbas
⁊ discipulos suos dicens. Super cathe
drā moysi sederunt scribe ⁊ pharisei. Omnia
ergo quecūq̧ dixerint vobis fuate ⁊ facite. sm̄
vo opera eorū nolite facere. Dicūt enim ⁊ nō
faciunt ⁊c̄ vsq̧ ad illud vbi ait: Non me vide
bitis ammodo donec dicatis. Benedict⁹ qui
venit in nomine domini. Similem sermonē
habuisse dominum aduersus phariseos ⁊ scri
bas legisq̧ doctores. Lucas quoq̧ commemo
rat sed in domo cuiusdam pharisei: qui euȝ vo
cauerat ad conuiuiuȝ. Quō vt narraret digres
sus erat a matheo. circa illū locū vbi ambo cō
memorauerant qđ dictum est a domino. de si
gno ioue trium dierum ⁊ noctium. ⁊ de regina
austri: ⁊ niniuitis: ⁊ de spiritu immundo qui re
dit ⁊ inuenit mundatā domum. post quem ser
monem dicit mathe⁹: adhuc eo loquēte ad tur
bas: Ecce mater eius ⁊ fratres stabant foris:
querētes loqui ei. Lucas aūt in eo sermone do
mini. Cōmemoratis etiam quibusdam q̄ ma
theus dixisse dominum pretermisit ab ordine
quem cuȝ matheo tenuerat ita digreditur. Et
cum loqueret inquit. Rogauit illū quidā pha
riseus vt pranderet apud se: ⁊ ingressus domū
recubuit. Pharise⁹ autē cepit intra se reputās
dicere: quia nō baptizatus est ante prandium
Et ait domin⁹ ad illū. Nunc vos pharisei qđ
de foris est calicis ⁊ catinis mundatis. atq̧ hinc
iam cetera in eosdem phariseos ⁊ scribas ⁊ le
gis doctores talia dicit qualia matheus hoc lo
co quē nunc considerandum suscepim⁹. Quāq̧
ergo ita ista matheus commemoret: vt q̄uis
domū illius pharisei non nominet: nō tamē lo
cum exprimat vbi dicta sint: quo repugnet ali
quid illi domui. tamen quia iā venerat domi
nus in ierusalem a galilea. ⁊ post eius aduētuȝ
ita superiora vsq̧ ad hunc sermonem contexū
tur vt pbabiliter accipiant in ierusalem gesta.
Lucas aūt illud narrat: Cū adhuc dominus iter
ageret in ierusalem. videntur mihi similes duo
eē sermones q̊rū ille alterū: iste alterū narrauit
Sane ꝯsiderādū ē quō h̾ dcm̄ sit: Nō me vide
bitis āmodo donec dicatis. Bn̄dict⁹ q venit i noīe
dn̄i. Cū sm̄ eundē matheū iā h̾ dixerit. Lucas
eni dicit h̾ eē rn̄sum a dn̄o ill' q eū monuerāt vt
inde iret: qm̄ vellet eū herodes occidē. Ibi etiā
aduersus ipāȝ ierusalē ea ꝓsus vba ab illo esse
dicta cōmemorat q̄ hic mathe⁹. Sic eni narra
tur sm̄ lucā. In ipā die accesserūt qdā pharise
orū dicētes illi: Exi ⁊ vade hic q: herodes vult
te occidē. Et ait ill'. Ite dicite vulpi illi: Ecce eij
cio demonia: ⁊ sanitates pficio hodie ⁊ cras: ⁊
tertia die ꝯsumor. verūtn̄ oportet me hodie et
cras ⁊ sequēti ambulare: q: nō capit ppham pe
rire extra ierl'm. Ierusalē ierusalē q̄ occidis pphas
⁊ lapidas eos q mittūt ad te q̊tiēs volui ꝯgrega
re filios tuos: quēadmodū auis nidū suū sb pē
nis ⁊ noluisti. Ecce relinq̄t vob dom⁹ vr̄a deserta
Dico āt vob q: nō videbitis me donec veniat cū
dicetis: Bn̄dict⁹ q vēit i noīe dn̄i. Narratiōi qdē
huic luce nō videt aduersari q̄ turbe dixerīt dn̄o
veniēte ad ierl'm. Bn̄dict⁹ q vēit i noīe dn̄i. Se
cūdū qppe luce ordinē nōdū illuc venerat ⁊ nō
dū dcm̄ erat: sȝ q: nō dicit q̄ inde tūc abcesserit

vt nõ veniret nisi eo tẽpore quo iam illud dice
ret. pseuerat quippe i itinere suo donec veniat
ierlm. atq3 illud qđ ait: Ecce eijcio demonia: ⁊
sanitates pficio hodie ⁊ cras ⁊ tertia ꝯsumor: mi
stice ab illo ⁊ figurate dicta itelligunt. Neq3. n.
eo die passus ẽ q est ab h die terti⁹: cum ꝯtinuo
dicat: oportet me hodie ⁊ cras ⁊ sequẽti ambu
lare. Cogit pfecto etiã illud mistice itelligi qđ
ait: non videbitis me donec veniat cũ dicetis.
Bñdictus q venit in nomine dñi de illo suo ad
uentu: quo in claritate vẽturus ẽ hoc significãs
vt illud qđ ait: eijcio demonia ⁊ sanitates pfi-
cio hodie ⁊ cras: ⁊ tertia die ꝯsumor: referatur
ad corpus eius qđ est ecclesia. Expellũtur eni
demonia cũ relictis paternis supstitionib⁹ cre
dũt in eũ gentes ⁊ pficiunt sanitates cũ fm ei⁹
pcepta viuit. postea q̃3 fuerit diabolo ⁊ huic se
culo renũciatũ: vsq3 in finẽ resurrectiõis q̃ tãq̃3
tertia die cõsumabit: h est ad plenitudinẽ ange
licã p corpis etiã imortalitatẽ perficiet ecclesia
Quapropter ordo iste mathei nequaq̃3 putan-
dus ẽ in aliud aliqd esse digressus. sed lucas ma
gis intelligẽdus est vel preoccupasse que gesta
sunt in ierlm: ⁊ recordãdo interposuisse anteq̃3
eius narratio dñm perduceret ierlm aut eidẽ
ciuitati iam ppiq quantẽ talia respondisse mo-
uẽtib⁹ ut cauẽt herodẽ q̃lia mathe⁹ eũ dicit ⁊ tur
bis locutũ: cũ iã puenisset in ierusalez: atq3 illa
oia parata eẽnt q̃ sup narrata sũt. ¶ Ca. lxxvj.

Equit mathe⁹ ⁊ dicit: Et egressus ie-
sus de tẽplo ibat. Et accesserũt discipu
li ei⁹: ut oñdẽt ei edificatiões tẽpli. Ipe
aũt rñdẽs dixit ill': videt3 hec oia. Amẽ dico vo
bis: nõ relinq̃tur h lapis sup lapidẽ q nõ destru
atur. Marc⁹ etiã cõmemorat h eodẽ pene or-
dine post aliquãtã digressionẽ ad h factã ut cõ
memoraret de vidua q̃ misit duo munita i ga
zophilatiũ: qđ cum eo solus lucas cõmemorat.
Nã etiã fm marcũ postea q̃3 illud dñs egit cuz
iudeis: qño acciperẽt xpm filiũ dauid. ea narrã
tur q̃ dicit de cauẽdis pharisejs ⁊ hipocrisi eo-
rũ. Quẽ ⁊ eũ mathe⁹ latissime psecut⁹ ẽ. ⁊ plu-
ra ibi dca narrauit: atq3 iõ post eundẽ locũ quẽ
breuit pstrixit marc⁹: ⁊ copiose digessit mathe⁹
nihil ampli⁹ marc⁹ intulit sic dixi q̃3 de illa vi-
dua pauprima ⁊ vberrima: ac deinde subiunxit
ea quib⁹ matheo iterũ coheret dicẽs de tẽpli fu
tura euersione. Lucas q̃3 post illud de xpo qño
eẽt filius dauid pauca de cauẽda hypocrisi pha
riseoꝝ cõmemorat. Inde sic marcus pgit ad vi
duã q̃ duo minuta in gazophilatiũ misit. Dein
de sbiũgit de tẽpli futura euersiõe: qđ mathe⁹
⁊ marc⁹ secreto dñm discipulis interrogantib⁹
quod signum sui aduentus esset.
¶ Capitulum .lxxvij.

Equitur mathe⁹ dicẽs: Sedẽte aũt eo
sup montẽ oliueti: accesserũt ad eũ disci
puli secreto dicẽtes: Dic nob quando
hec erũt: ⁊ qđ signũ aduent⁹ tui: ⁊ ꝯsumationis
seculi? Et rñdens iesus dixit eis: Uidete ne qs
vos seducat. Multi eni veniẽt in noie meo di-
cẽtes: Ego sum xps: ⁊ multos seducẽt ⁊c. vsq3
ad illud vbi ait: Et ibũt hi in suppliciũ eternũ.
Justi aũt in vitã eternã. Nũc iam istũ prolixuz
sermonẽ dñi fm tres euangelistas: matheum
marcũ ⁊ lucã ꝯsiderem⁹. Eundẽ quippe tenen
tes ordinẽ pariter ista ꝯtexũt. Dicũt quidẽ hic
etiã aliqua singuli ppria in quib⁹ nulla est repu
gnãtie metuenda suspitio. De his aũt que pa-
riter dicũt: necubi sibi sibimet aduersari puten
tur videndũ est. Neq3 eni dici põt si aliud tale
occurrit aliud eẽ: atq3 alibi a dño similit dictuz
qñ eodẽ loco rerũ ac tẽpoꝝ omniũ triũ versat
narratio. Sane q earũdẽ sentẽtiarũ a dño dca
rũ: nõ eundẽ oẽs ordinẽ seruant nihil ad rẽ pti-
net vel intelligẽdã vel insinuãdã: dũ ea que ab
illo dicta referũt non sibimet aduersent. Quod
ergo mathe⁹ ait: Et pdicabit hoc euangeliũ re
gni in vniuerso orbe in testimoniũ oibus gen-
tibus: ⁊ tunc veniet ꝯsumatio. Et marc⁹ eodẽ
ordine ita cõmemorat: In oẽs gentes primum
oportet pdicari euangeliũ. Nõ dixit: ⁊ tunc ve
niet cõsumatio. sed hoc significat qđ ait primũ
idest ⁊ in oẽs gentes primũ oportet pdicari euã
geliũ: q2 illi de fine interrogauerãt. Cum g dicit
primũ oportet in oẽs gẽtes pdicari euãgelium:
significat vtiq3 pmũ anteq̃3 veniat cõsumatio.
Itẽ qđ mathe⁹ ait: cũ ergo videritis abhomi-
nationẽ desolatiõis q̃ dicta a Daniele ppha stã
tẽ in loco sancto: q legit intelligat. Hoc marcus
dicit ita: Cũ aũt videritis abhominationẽ de-
solationis stantẽ: vbi nõ debet q legit itelligat
in qua mutatione verbi exposuit tanq̃3 senten
tiã: ideo qppe vbi nõ debet: q2 i loco sancto nõ
debet. Lucas aũt nõ ait: Cũ aũt videritis abho-
minationẽ desolationis: stantẽ in loco sãcto: aut
vbi nõ debet. sed ait: Cũ aũt videritis circũda
ri ab exercitu ierusalẽ tũc scitote: quia appropin
quabit desolatio eius. Tũc erit g abhominatio
desolationis in loco sancto. Qđ mathe⁹ aũt ait
tunc qui in iudea sunt fugiant ad montes: ⁊ qui
in tecto nõ descendat: tollere aliquid de domo
sua: ⁊ qui in agro nõ reuertat tollere tunicã su-
am. totidẽ pene vbis h etiã marc⁹ cõmemorat
Lucas aũt: Tũc q in iudea sunt inqt fugiant in
montes: h sicut illi duo. cetera vero aliter. Se
quit. n. ⁊ dicit. Et qui in medio eius discedant
⁊ qui in regionib⁹ nõ intrent in eaz. q2 dies vl-
tionis hi sunt: vt impleant oia que scripta sunt.
Satis diuersuz videt q illi dixerunt: ⁊ qui sup

tectum non descedant tollere aliquid de domo
⁊ ꝙ iste dicit ⁊ qui in medio eius discedant: nisi
forte q꞉ tunc ꝑturbatio magna erit tã magno i
stante periculo: illi quos inclusissꝫ obsidio: quos
significat dicẽdo qui in medio eius in tecto erũt
attoniti ⁊ volentes videre quid impediat: vel
qua euadendũ sit. Sed q̃ uo ait descendãt qñ su
pra dixit: qñ videritis circundari ab exercitu
hierusalẽ. Nã illud qꝺ sequit᷑: qui in regionibꝰ
non intrent in eaꝫ. videt᷑ ad congruã ꝑtinere
ãmonitionẽ. Et potest obseruari: vt qui extra
sunt non in eam intrent: qui aũt in medio sunt
q̃uo discedent ab exercitu iam ciuitate circun-
data. An h̄ ẽ esse ĩ medio eius qñ iam ita peri-
culum vrgebit vt tẽporaliter ad presentẽ vitã
tuẽdã nõ possit euadi. Et qm̃ tũc parata debet
esse anima ac libera nec carnalibus desiderijs
occupata ⁊ oppressa. h̄ significat ꝙ ab alijs duo
bus dictũ est in tecto vel super tectũ. vt qꝺ iste
ait: discedãt. i. nõ iã huiꝰ vite desiderio capian
tur: si in aliã vitã migrare parati sint. h̄ illi duo
dixerint non discedat tollere aliqd de domo. i.
nullo affectu inclinent᷑ in carnẽ tanq̃ꝫ aliqd in-
de cõmodi precepturus. Et quod iste ait: Qui
in regionibꝰ nõ intrent ĩ eã. idest qui iam bono
cordis ꝓposito extra illã facti sunt: nõ eam rur
sus carnali cupiditate desiderent: hoc illi dixe-
runt. ⁊ qui in agro est non reuertat᷑ retro tolle-
re vestimentũ suum: tanq̃ꝫ iterũ inuolui curis
quibus erat exutꝰ. Quod v̓o ait mathe꞉: Ora-
te ut nõ fiat fuga vr̃a hyeme vel sabbato: hinc
marcꝰ partẽ dixit: partẽ tacuit. Orate inquit vt
hyeme nõ fiant hec. Lucas aũt nõ dixit: sꝫ tm̃
dixit aliqd solus quo mihi videat᷑ hanc ipsam
que ab istis obscure posita ẽ inlustrassẽ senten-
tiã. Ait enĩ: Attẽdite aũt vobis ne forte grauẽ
tur corda vr̃a crapula ⁊ ebrietate ⁊ curis huius
vite: ⁊ supeniet in vos repentina dies illa. tanq̃ꝫ
loqueꝰ ei superueniet in oẽs qui sedẽt sup faciem
orbis terre. Uigilate itaqꝫ oĩ tp̃e orãtes: vt di-
gni habeamini fugere ista oĩa que futura sunt.
Hec intelligat᷑ fuga quã matheꝰ cõmemorat: q̃
nõ debet fieri hyeme vel sabbato. Ad hyemẽ
aũt ꝑtinent cure huiꝰ vite: quas Lucas aperte
posuit. Ad sabbatũ v̓o crapula ⁊ ebrietas. Lu-
re quippe tristes sunt velut hyems. Crapula
v̓o ⁊ ebrietas: carnali leticia: luxuriaqꝫ cor sub-
mergit atqꝫ obruit. Quod maluꝫ sabbati noĩe
ꝓpterea significatũ est: q꞉ h̄ erat iã sicut ⁊ nũc ẽ
iudeoꝝ pessima ꝯsuetudo: illo die delitijs afflu
ere dũ spiritale sabbatuꝫ ignorat᷑. Aut si aliqd
aliud in illis ſm̃ matheũ ⁊ marcũ verbis intel
ligendũ est. Aliqd aliud etiã lucas dixerit dum
tm̃ nulla repugnãtie questio moueat᷑. Neqꝫ enĩ
nũc euangelia exponenda suscepimꝰ: sed a fal-
sitat̃ vel fallacie calũnis defendẽda. Alia v̓o q̃
in hoc sermone matheꝰ posuit coĩa cum marco
nihil habẽt questiõis. Que aũt cum luca nõ in
hoc sermone lucas ea posuit: cuiꝰ huic ordo cõ
cordat. sed alibi talia vel recordat᷑ atqꝫ inserit
preoccupãdo: vt p̃us cõmemoraret q̃ post a do
mino dicta sunt: vel bis a dño dicta facit intel
ligi. ⁊ nũc ſm̃ matheũ ⁊ ſm̃ ip̃m. Ca. lxxviij.

Sequit᷑ matheꝰ. Et factũ est cũ cõsumas
set iesus sermones hos oẽs: dixit disci
pulis suis. Scit̃ q꞉ post biduum pasca
fiet ⁊ filiꝰ hoĩs tradet᷑ vt crucifigat᷑. Huic atte-
stant᷑ alij duo marcꝰ ⁊ lucas: ab eodẽ ordine nõ
recedẽtes: neqꝫ h̄ tanq̃ꝫ a dño dc̃m insinuãt: h̄
enĩ intimare pretermiserunt. Ex sua tñ ꝑsona
⁊ marcꝰ dicit. Erat ãt pasca ⁊ azima post biduũ
Et lucas: Appropinq̃bat aũt festꝰ azimoꝝ q̃ dr̃
pasca. Sic g̊ appropinq̃bat: ut eẽt post biduuꝫ
sicalij duo aptius ꝯsonãt. Joãnes v̓o tribꝰ qdẽ
locis cõmemorauit eiusdẽ diei festi ꝓpinquita
tẽ cũ alia quedã duobꝰ supioribꝰ locis narraret
Tertio aũt loco apparet eiꝰ narratio. circa ip̃a
versari tẽpora. vbi h̄ etiã illi tres itimãt. idest
impendẽte iam dñice passionis die. Sꝫ h̄ vi-
deri põt parũ diligẽter intuentibꝰ esse cõtrariũ.
qꝺ matheus ⁊ marcus postea q̃ꝫ dixerũt pasca
post biduũ futurum. deinde ꝯmemorauerũt ꝙ
erat iesus in bethania vbi de vnguẽto illo pre
cioso dicit᷑. Joãnes aũt ante sex dies pasce dicit
iesum venisse in bethaniã. de vnguẽto eadeꝫ
narraturꝰ. Q̃uo ergo ſm̃ illos duos post biduũ
futurũ erat pasca. cũ postea q̃ꝫ id dixerũt ineniã
tur cũ ioanne in bethania illud de vnguẽto qꝺ
ipsi narrãtes: tunc autẽ ip̃e dicat post sex dies
futurũ pasca. Sed qui ita mouent᷑. nõ intelli-
gunt matheũ ⁊ marcũ illud qꝺ in bethania de
vnguẽto factũ erat recapitulãdo posuisse. non
ponit illam de biduo post p̄dicationẽ suam sed
ante iã factuꝫ cũ adhuc sex dies essẽt ad pasca.
Non enĩ quisq̃ꝫ eoꝝ cũ dixisset post biduũ futu
rum pasca sic adiunxit de illo facto in bethania
vt diceret post h̄ cũ esset in bethania sed ma-
theus quidẽ: cũ aũt esset ingt̃ iesus ĩ bethania.
marcus aũt cũ esset bethanie. Qꝺ vtiqꝫ intelli
gitur: ⁊ anteq̃ꝫ illꝰ dicerent᷑ q̃ añ biduuꝫ pasce
dicta sunt. Sicut g̊ ex ioãnis narratiõe colligit᷑
ante sex dies pasce venit in bethaniã. ibi factũ
est illud cõuiuiũ: vbi de vnguento p̄cioso fit cõ
memoratio. Inde venit ierosolymã sedẽs sup
asellum. Deinde postea gerunt᷑ ea que narrãt
post hũc aduentũ eiꝰ ierosolymis gesta. Ex illo
ergo die quo venit in bethania atqꝫ illud de vn
guẽto factũ ẽ. vsqꝫ ad diẽ quo ista oĩa gesta atqꝫ
dicta sunt. intelligimus etiã euãgelistis nõ cõ-
memorãtibꝰ ꝯsumptũ fuisse quatr. duũ vt occur

reret dies quē ante biduum pasce duo deſinie runt. lucas aūt cū ait appropinq̄bat aūt dies fe stus azimoꝝ. nō expſſit biduū. ſed hāc ꝓpinqui tatē quā ꝯmemorauit. in ipō intuallo bidui de bemus intelligere. Joānes vō cū dicit primuꝫ erat paſca iudeoꝝ nō h̄ biduū vult intelligi. ſed ſex dies ante paſca. ꝑinde cū quedā poſt hoc di ctū cōmemoraſſet. tūc iā volens oñdere q̄ꝫ pri mū fuiſſe paſca dixiſſet. Jeſus ḡ ante ſex dies inquit paſce venit in bethaniā vbi fuerat la zarus mortuus. quē ſuſcitauit ieſus. fecerunt autē cenā ei ibi. h̄ illud eſt qđ cōmemorant re capitulātes: matheus ⁊ marcus cū iā dixiſſent poſt biduū futurū paſca. Recapitulando ergo ad illum diē redeunt in bethaniā qui erat ante ſex dies paſce. ⁊ narrāt qđ ioannes de cena ⁊ vnguēto. vnde ventur⁹ erat ierosolymā. ⁊ per actis illic q̄ narrata ſunt ꝑuētur⁹ ad diē q erat ante biduū paſce vnde iſti digreſſi ſunt. vt reca pitulando cōmemorarēt qđ aū in bethania de vnguento geſtū eſt. Cui⁹ rei pacta narratione illuc iterū redeunt. vnde digreſſi fuerant. id eſt vt iam ſmo dñi narrent quē habuit ante biduū paſce. Nam ſi tollam⁹ de medio qđ geſtū in be thania digredientes ab ordine recolēdo ⁊ reca pitulādo narrant: ⁊ ipm ordinē cōtexamus. ita ſermo dirigitur ſm matheū dicente dño. Sci tis q2 poſt biduū paſca fiet: ⁊ filius hominis tra detur vt crucifigat. Tunc ꝯgregati ſunt princi pes ſacerdotū ⁊ ſeniores populi. in atriuꝫ prin cipis ſacerdotū: q dicebat cayfas. ⁊ cōſiliū fece runt vt ieſuꝫ dolo tenerēt. ⁊ occiderent. Dice bant aūt. Non in die feſto. Ne forte tumultus fieret in populo. Tūc abijt vnus de duodecim qui dr̄ iudas ſcarioth ad principes ſacerdotuꝫ ⁊c̄. Inter illud enim qđ dictuꝫ eſt: ne tumultus fieret in populo. ⁊ illud qđ dictū eſt. tunc abijt vnus de duodecim q dicit iudas interpoſitū eſt illud de bethania qđ recapitulādo dixerūt. Quo nos ꝑtermiſſo cōtexim⁹ narrationē. vt in ſinuarem⁹ nō repugnare ordinē tēpoꝝ. Sedm aūt marcū: eodē bethanie cōnixe qđ recapitu lando ⁊ ipſe iterpoſuit: ſi ſic ꝑtermiſſo ita ſe or do narratiōis tenet. Erat autē paſca ⁊ azima poſt biduū. Et querebāt ſummi ſacerdotes ⁊ ſcribe: q̄mo eū dolo tenerēt ⁊ occiderent. Dice bant enī. Nō in die feſto. Ne forte tumultus fieret populi. Et iudas ſcarioth: vnus ex duo deciꝫ. abijt ad ſūmos ſacerdotes. vt ꝓderet eū ⁊c̄. Etiā hoc inter illud qđ dictum eſt. ne forte tumultus fieret populi. ⁊ illud qđ adiunxim⁹ ⁊ iudas ſcariothes vnus ex duodecim poſitū eſt illud de bethania qđ recapitulando dixerūt Lucas ſane ipāꝫ rē geſtā in bethania ꝑtermiſit hoc diximus propter ſex dies ante paſca quod dicit ioannes: cum in bethania rem geſta narraret ⁊ biduū ante paſca quod matheus ⁊ mar cus dixerunt cū poſt hoc a ſe dictum illud ipſuꝫ in bethania quod ioannes cōmemoraret.

Capitulum lxxviiij.

Sequitur ergo matheus: ab eo loco vbi finem feceramus cōſiderande narratio nis ⁊ dicit. Tunc cōgregati ſunt princi pes ſacerdotū ⁊ ſeniores populi in atrium prin cipis ſacerdotuꝫ qui dicebatur cayfas: ⁊ conſi lium fecerunt vt ieſum dolo tenerent ⁊ occide rent. Dicebant autē. Non in die feſto. Ne for te tumultus fieret in populo. Cū aūt eſſet ieſus in bethania: in domo ſymonis leproſi: acceſſit ad eum mulier habens alabaſtrum vnguenti precioſi: ⁊ effudit ſupra caput ipſi⁹ recumbētis ⁊c̄. vſqꝫ ad illud vbi ait: Dicetur qđ h̄ fecit in memoria eius. Nunc iaꝫ de muliere: atqꝫ vn guento precioſo quod in bethania geſtū eſt: cōſi deremus. lucas enim q̄uis ſimile factū cōme moret. nomēqꝫ cōueniat ei apud quē ꝯuiuebat dominus. Nam ⁊ ipſum ſermonē dicit. tamē quia nō eſt cōtra naturam vel contra morem hominū vt ſi poteſt vnus homo duo habere nomina multo magis poſſint ⁊ vnū nomē ha bere homines duo pocius credibile eſt: alium fuiſſe illū ſymonē nō leproſum in cui⁹ domo h̄ in bethania gerebat. Naꝫ nec lucas in betha nia rem geſtam dicit quā narrat. Et q̄uis nō cōmemoret ciuitatē aut caſtellū vbi factuꝫ ſit: tamē nō videtur in eōdē loco verſari eius nar ratio. nihil itaqꝫ aliud intelligendū arbitror ni ſi nō quidē aliam fuiſſe mulierē que peccatrix tūc acceſſit ad pedes ieſu. ⁊ oſculata eſt. ⁊ lauit lachrymis. ⁊ terſit capillis. ⁊ vnxit vnguēto: cui domin⁹ adhibita ſimilitudine de duob⁹ debi toribus ait dimiſſa eſſe peccata multa q̄m dile xit multū. Sed eandē mariam bis h̄ feciſſe: ſe mel ſcilicet qđ lucas narrauit: cum primo acce dens cuꝫ illa humilitate ⁊ lachrymis meruit peccatoꝝ remiſſionem. Nam hoc innuit ⁊ io annes: q̄uis non ſicut lucas quēadmoduꝫ fa ctum eſſet narrauerit. tamen ipſam mariam cō mendans cōmemorauit: cum iaꝫ de lazaro re ſuſcitando cepiſſet loqui anteq̄ꝫ veniret in be thaniam. quod ita ibi narrat. Erat autē quidā inquit lazarus languēs a bethania de caſtello marie ⁊ marte ſororis eius. Maria autē erat que vnxit dominū vnguento: ⁊ terſit pedes ei⁹ capillis ſuis cuius frater lazarus infirmabatur hoc dicens ioannes atteſtatur luce qui h̄ in do mo phariſei cuiuſdam ſymonis factuꝫ eſſe nar rauit. Itaqꝫ que h̄ maria fecerat. Quod autem in bethania rurſus fecit. aliud ē qđ ad luce nar rationem non pertinet; ſed pariter narratur a

tribus ioanne scilicet: matheo ⁊ marco. Inter
istos igitur tres: matheum marcum ⁊ ioannē
quēadmodum hͣ cōueniat attendamꝰ. de qui-
bus non est dubium ꝙ eandem rem narrēt ge-
stam in bethania. vbi etiā discipuli: qͦ omnes
tres cōmemorant: murmurauerunt aduersus
mulierem tanꝗ de perditiōe preciosissimi vn
guenti. Quod ergo matheus ⁊ marcus caput
domini vnguento illo perfusum dicunt: ioan-
nes autē pedes: regula illa ondit nō esse cōtra
riū quā demostrauimus: cū de quinqꝫ panibꝰ
pasceret turbas. Ibi enim quia nō defuit qui
⁊ quinquagenos ⁊ cētenos discubuisse cōmemo
rat cuꝫ alijs quinquagenos tm̄ dixerit: non po
tuit videri contrariū: potuisset autē si alius cen
tenos tm̄ potuisset sicut alius quinquagenos
⁊ tamen debuit inueniri vtrobiqꝫ factum esse
Quo exemplo informari nos oportuit: sicut il-
lic admonui. etiam vbi singuli euangeliste sin
gula cōmemorant: vtrunqꝫ factum intelligere.
Proinde ⁊ hic nō solum caput sed ⁊ pedes dn̄i
accipiamus perfudisse mulierem. Nisi forte
quoniam marcus fracto alabastro perfusuꝫ ca
put cōmemorat tāto quisqꝫ absurdus ⁊ calum
niosus est: vt aliquid in vase fracto neget re-
manere potuisse: vnde etiam pedes perfude
ret. Sed cum iste contenderit sic esse fractum
vt nihil ibi residui fieret nitēs aduersus verita
tem euangelij: quanto melius ⁊ religiosius cō
tēder alius non esse ita fractum vt totuꝫ effun
deret: nitens pro veritate euangelij. Ille autē
calumniator. si tam pertinaciter cecus est. vt
euangelistarum concordiam de alabastro fra
cto frangere conetur: prius accipiat perfusos
pedes anteꝗ illud fractum esset: vt integro re
maneret. vnde etiam caput perfunderet vbi
fractura illa totum effunderet a capite quippe
nobis ordinate consuli agnoscimus: sed ordi-
nate etiam nos a pedibus ad caput ascendi-
mus. Cetera facti huius nullam mihi viden-
tur habere questionem. Quod enim alij dicūt
discipulos murmurasse de vnguenti effusione
preciosi. Joannes autem iudam cōmemorat
⁊ ideo quia fur erat manifestum puto esse di-
scipulorum nomine eundem iudam significa-
tuꝫ locutiōe illa quā de philippo in quinqꝫ pa
nibus insinuauimus plurali numero pro singu
lari vsurpato. Potest etiam inteligi: ꝙ ⁊ alij
discipuli aut senserint hoc: aut dixerint: aut eis
iuda dicente persuasum sit: atqꝫ omnium vo-
luntatem matheus ⁊ marcus etiam verbis ex
presserint: sꝫ iudas propterea dixerit quia fur
erat: ceteri vero propter pauperum curam. Jo
annē autē de solo illo id cōmemorare voluisse:
cuius ex hac occasione furandi consuetudineꝫ
credidit intuendam. Capi. lxx.

Sequitur matheus. Tunc abijt vnus de
duodecim qui dicitur iudas scarioth
ad principes sacerdotū ⁊ ait illis. Quid
vultis mihi dare: ⁊ ego vobis eum tradam.
At illi. Cōstituerunt ei. xxx. argenteos. vsqꝫ ad
illud vbi ait. Et fecerunt discipuli sicut cōsti-
tuit illis iesus. ⁊ parauerūt pasca. Nihil i hͦ ca-
pitulo contrarium putari potest marco ⁊ luce
qui hͦ ideꝫ similiter narrant. Quod eniꝫ dicit
matheus. Ite in ciuitatem ad quendam. ⁊ di-
cite ei. Magister dicit: tempus meum prope
est: apud te facio pasca cuꝫ discipulis meis: cū
significat quem marcus ⁊ lucas patremfami-
lias vel dominum domus: in qua eis cenacu-
lum demonstratum est: vbi pararet pasca. Qd
ergo ibi posuit matheus ad quendam tanꝗ ex
persona sua: studio breuitatis illum compēdio
voluit insinuare. Si eni diceret dixisse domi-
num. Ite in ciuitateꝫ: ⁊ dicite ei. Magister di
cit: tempus meum prope est: apud te facio pas
ca: tanꝗ ciuitati dicendum esset acciperetur.
Ac per hoc non ex domini cuius mandatū nar
rabat: sed ex sua persona interposuit: ad quen-
dam iussisse dominum vt irent: ne haberet ne
cesse totum dicere: cum hͦ illi ad insinuandam
iubentis sententiam sufficere videretur. Naꝫ
neminem sic loqui vt dicat. Ite ad quendam:
quis nesciat. Si enim diceret: Ite ad quēcūqꝫ
aut ad quemlibet: posset esse integra locutio. sꝫ
non esset certus homo ad quem mitterentur:
cum eum circum ostendāt: ꝗuis tacito nomi-
ne: marcus ⁊ lucas. Sciebat quippe dominꝰ
ad quem mitterentur: vt auteꝫ eum etiam illi
quos mittebat inuenire possent: premonuit ꝙ
indicium sequerentur de homine gestante aque
lagenam vel anphoram: vt eum secuti ad do
mum quam volebant venirent. Cuꝫ itaqꝫ nō
hic posset dici. Ite ad quemlibet quod integri-
tas quidem locutionis admittit: sed hoc loco
rei huius que insinuabatur veritas non ad-
mittit: quanto minus hic dici potuit. Ite ad quē
dam ꝙ omnino nunquam recta locutione dici
potest. Sed plane discipulos a domino non ad
quemlibet sed ad quendam hominem: idest
ad certum aliquem missos esse manifestum ē
Quod nobis ex persona sua recte potuit euan-
gelista narrare: vt diceret: Misit eos ad quen
dam: vt dicerent ei. Apud te facio pasca. Po
tuit etiam sic: Misit eos ad quendam di-
cens: Ite dicite ei. Apud te facio pasca. Ac
per hoc cum verba dn̄i posuisset dicentis: Ite
in ciuitatē: interposuit ipse ad quendā. nō q: hͦ
dn̄s dixerit: sed vt ipse nobis insinuaret tacito
noīe fuisse quēdā ī ciuitate ad quē dn̄i discipu

li mittebãť vt prepararẽt pasca. Ac sic post hãc ex persona sua interpositionẽ duoꝝ verborum sequereť ordinẽ verboꝝ domini dicentis. Et dicite ei. Magister dicit. Jam enim si queras cui recte respondetur, illi cuidã homini ad quẽ misisse insinuauit euangelista: cũ ex persona sua interposuisset ad quendaz. Minus quidẽ vsitata locutio: sed tamẽ sic intellecta integerrima est. Aut si habet aliquid proprietatis hebrea lingua quaz perhibeť scripsisse matheus: vt etiaz totũ ex persona dñi dictũ locutionis integritate nõ careat videant qui nouerunt. Sane ita posset etiã latine dici. si dicereť. ite in ciuitatem ad quendã quaz vobis demonstrauerit homo qui vobis occurrerit lagenã aque portans. hoc modo iubẽti sine ambiguitate posset obtemperari. Velut etiã si diceret. ite in ciuitatẽ ad quendam qui manet illo aut illo loco: in tali vel tali domo cum expressione loci ⁊ designatiõe domus posset fieri. his autẽ atq; huiusmodi ceteris tacitis indicijs qui dicit. ite ad quendam ⁊ dicite ei: ⁊ ideo non posset iri: q2 certũ aliquẽ vult intelligi. cum dicit ad quendã: ⁊ nõ exprimit quomodo dinoscatur. Quod si ex persona dictuz euangeliste illud interpositũ acceperamꝰ erit quidẽ necessitate breuitatis subobscura locutio: sed tamen integra. Cum vero Marcus lagenaz dicit: quã lucas anphoram dicit ille vasis genus ille moduz significauit. Vterq; tamẽ veritatem sententie custodiuit. Sequitur matheus. Vespere autem facto discũbebat cũ duodecim discipulis: ⁊ edentibus illis dixit. Amẽ dico vobis: q2 vnus vestrũ me traditurus est. Et contristati valde ceperũt singuli dicere. Nũquid ego sum domine ⁊c. vsq; ad illud vbi ait Respondens aũt iudas qui tradidit eum dixit. Nunquid ego sum rabbi. Ait illi. Tu dixisti. In his que consideranda nunc proposuimus. nihil afferre questionis etiam ceteri euangeliste qui talia commemorant.

¶ Explicit liber secundus. Incipiunt capitula libri tertij.

¶ Capitulum. .j.

¶ De eo qđ se postea discipulis manifestauit quomodo sibi omnes euangeliste non aduersentur ⁊ latis testimonijs: ⁊ de apostolo paulo ⁊ de actibus apostolorum.

Iam: quoniam omniuz quatuor narratio in eo versatur loco: in quo necesse est eos vsq̃ in finez pariter ambulare nec multũ digredi abinuicem: sic vbi forte alius aliud cõmemorat: quod alius pretermittit: videtur mihi expeditius nos demõstrare posse omniuz euangelistaꝝ conuenientiam: si ab h iam loco omniuz omnia conteramus: ⁊ in vnã narrationem faciemq̃ digeramus. Sic ergo arbitror commodius faciliusq̃ id quod suscepimus explicari ait: aggrediamur narrationem omnia cõmemorantes cũ eorundem euangelistarum attestatione: q2 ex his omnibus quisq̃ quod potuit aut quod voluit commemorauit: vttamen ab omnibus hec omnia dicerentur: que demonstranda sunt in nullo sibi esse ꝯria.

¶ Capitulum. .j.

Hinc igitur incipiamus ſm matheum. Cenantibꝰ autẽ eis accepit iesus panem ⁊ benedixit ac fregit: deditq̃ discipulis suis ⁊ ait. Accipite ⁊ comedite hoc est corpus meũ. Hec ⁊ marcus lucasq̃ cõmemorant. Quod enim lucas de calice bis cõmemorauit: prius anteq̃ panẽ daret: deinde posteaq̃ panẽ dedit illud qđ supiꝰ dixit. ꝑoccupauit vt solet. Illud vero qđ ordine suo posuit nõ cõmemorauerat superiꝰ. Vtrunq̃ ãt coniunctuz hanc sententiã facit: que ⁊ illoꝝ est Joannes autẽ de corpore ⁊ sanguine dñi h loco nihil dixit: sed plane alibi multo vberius hinc dñm locutum esse testatur. Nunc vero dñm cũ a cena surrexisse ⁊ pedes discipuloꝝ lauisse commemorasset. reddita etiaz ratione: cur eis hoc fecerit: in qua dñs adhuc causam significauerat per testimonium scripture ab eo se tradi qui manducaret eius panez venit ad hunc locum quez tres ceteri pariter insinuant. Cum hoc dixisset inquit iesus turbatus est spiritu: ⁊ protestatus est: ⁊ dixit. Amen amẽ dico vobis quia vnus ex vobis tradet me. Aspiciebant ergo sicut idem ipse ioannes subnectit adinuicem discipuli hesitantes de quo diceret. Et contristati sunt sicut matheus ⁊ marcus dicũt: ceperunt ei singulatim dicere: Nunquid ego suz. At ipse respondens ait sicut matheus sequitur. Qui intingit mecuz manũ ĩ parapside: hic me tradet. Et sequit̃ idez matheus. Ista subnectens. Filiꝰ quidẽ hoĩs vadit: sicut scriptũ est de illo. Ve aũt homini illi: per quẽ filius hoĩs tradet̃. Bonuz erat ei si natꝰ nõ fuisset homo ille. In his ⁊ marcus h etiã ordine consonat. deinde matheꝰ subiungit. Respondẽs autẽ iudas qui tradidit eũ dixit. Nunquid ego suz rabbi? At illi. Tu dixisti. Etiã hic nõ expressuz est: vtrũ ipse esset. Potest .n. adhuc intelligi tanq̃ dixerit: tu dixisti: nõ ego dixi. Potuit etiã h dici sicut a iuda ⁊ a dño responderi: vt nõ omnes aduerterent. Deinde sequitur matheus ⁊ inserit mysteriũ corporis ⁊ sanguinis a dño discipulis datũ: sicut ⁊ marcus ⁊ lucas: sed cũ tradidisset calicẽ rursus de traditore suo locutus est: qđ lucas ꝓsequitur dicẽs. Verumtñ ecce manus tradentis me: mecũ est in mensa. Et quidẽ filius hoĩs ſm q̃ diffinituz est vadit. Verũtñ ve illi homini per quẽ tradetur. Hic iam intelligendũ est illud cõsequi: qđ ioannes narrat. isti aũt pretermiserunt. sicut ioãnes quedaz pretermisit: que illi dixerunt. Cuz ergo post traditum calicẽ dixisset dominus. qđ a luca positũ est. Veruntamen: ecce manus tradentis me mecũ est in mensa ⁊c. Coniungitur illđ ſm ioannẽ. Erat aũt recũbens vnus ex discipulis eius in sinu iesu: quẽ diligebat iesus. Innuit ergo huic symon petrus: ⁊ dicit ei. Quis est de quo dicit. Itaq̃ cũ recubuisset ille supra pectus iesu: dicit ei. Domine quis est? Respõdit iesus. Ille est cui ego intinctũ panẽ porrexero. Et cũ intinxisset panẽ: dedit iude simonis scariothis. Et post bucelam: tũc introiuit in illũ sathanas. Hic videndũ est ne nõ solũ luce qui iam dixerat intrasse sathanã in cor iude: quãdo pactꝰ est tunc cũ iudeis: vt eũ accepta pecunia traderet: sed ẽt sibijpsi ioannes repugnare videatur q2 iam dixerat superius anteq̃ istã bucelaz acciperet: ⁊ cena facta cũ diabolus imisisset in cor vt traderet eũ iudas. Quomodo .n. intrat ĩ cor nisi ĩmittendo iniquas persuasiones cogitationibus iniquoꝝ. Sed nunc intelligere debemus a diabolo iudã plenius esse possessuz: sicut contra in bono illi qui iam acceperãt spiritũ sanctũ qñ eis post resurrectionẽ insufflauit dicens: accipite spiritũ sanctũ. postea eũ cũ desuper missus esset die pentecostes: vtiq̃ plenius acceperunt. Post bucelã ergo cũ introiuit in eũ sathanas. Et sicut contexti ioãnes ipse cõmemorat: dixit ei iesus. Qđ facis: fac citius. Hoc aũt nemo sciuit discũbẽtiuz ad quid dixerit ei. Quidã .n. putabant: q2 loculos habebat iudas: q̃ dixerit ei iesus. Eme ea que opus sunt nobis ad diẽ festũ aut egenis vt aliqd daret. Cuz ergo accepisset ille bucelã exijt ꝯtinuo. Erat aũt nox. Cũ ergo exijsset dicit iesus. Nũc clarificatꝰ est filius hominis: ⁊ deus clarificatus est in eo. Et si deus clarificatꝰ est in eo: ⁊ deus clarificabit eum in semetipõ: ⁊ ꝯtinuo clarificabit eũ: filioli adhuc mo

dicũ vobiscũ sum. Queritis me: ⁊ sicut dixi iudeis: quo ego vado vos nõ potestis venire: et vobis dico modo. Mandatũ nouũ do vobis: vt diligetis inuicẽ: sicut dilexi vos: ⁊ vos diligatis inuicez: In hoc cognoscent oẽs: q: mei discipuli estis. si dilectionẽ habueritis adinuicez Dicit ei symon petrus. Domine quo vadis. Respondit iesus. quo ego vado non potes me modo sequi. Sequeris aũt postea. Dicit ei petrus. Quare nõ possum te sequi: modo animaz meã pro te ponaz. Respondit iesus. Animã tuã pro me ponis. Amen amen dico tibi: nõ cantabit gallus donec me ter neges.

Capitulum. ij.

Hoc de predicta negatione sua nõ solus ioannes: de cuius euangelio modo ista interposui: sed ⁊ ceteri tres cõmemorãt. Non sane oẽs ex vna eadẽq3 occasione sermonis ad eaz cõmorandã veniunt. Nã matheus ⁊ marcus pari prorsus ordine: ⁊ eodẽ narrationis sue loco eã subnectũt ambo. posteaq3 dominus egressus est ex illa domo: vbi manducauerant pasca. Lucas vero ⁊ ioannes anteq3 inde esset egressus. Sed facile possemus intelligere aut illos duos eadẽ recapitulando posuisse: aut istos preoccupando nisi magis moueret: quod taz diuersa non tñ verba: sed etiaz sententias domini premittunt: quibus permotus petrus illaz presumptionẽ proferet: vel cũ domino vl' pro dño moriendi: vt magis cogant intelligi ter euz expressisse presumptionẽ suaz diuersis locis sermonis xpi: ⁊ tunc illi a dño responsum: quod euz esset ante galli cantũ ter negaturus. Neq3 enim incredibile est aliquantuz distinctis interuallis tẽporis petruz cõmotuz esse ad presumẽdum sicut ad negandũ: vel ei dñm aliquid ter similiter respondisse: quandoquidẽ etiã contexti nullis alijs interpositis rebus aut verbis post resurrectionẽ ter illũ interrogauerit: vtruz euz amet: ⁊ ei ter hoc idem respondẽti: etiã ipsi mãdatũ de pascendis ouibus suis vnũ idemq3 ter preceperit. Hoc aũt esse credibilius: qd' ter ostẽderit presumptionẽ suam petrus ⁊ de trina sua negatione ter a dño audierit ex ipsis euangelistarum verbis: que a dño dicta diuerse ac diuersa cõmemorant: sic probatur. Ecce meminerimus: qd' nunc interposui ex euangelio ioannis. Hoc certe dixerat filioli: adhuc modicũ vobiscum sum. Queritis me: ⁊ sicut dixi iudeis: quo ego vado vos nõ potestis venire: ⁊ vobis dico modo. Mandatũ nouũ do vobis vt diligatis inuicem: sicut dilexi vos: ⁊ vos diligatis inuicẽ In hoc cognoscent oẽs: q: mei discipuli estis: si dilectionẽ habueritis adinuicem. Dicit ei symon petrus. Dñe quo vadis. Nempe hic manifestũ est ex illis verbis motũ esse petrum. Ut diceret dñe quo vadis: q: dicentẽ audierat: quo ego vado vos nõ potestis venire. Respondit iesus eidem petro. Quo ego vado nõ potes me sequi mõ: sequeres aũt postea. Tunc ille. Quare non possum inquit sequi te modo. Animaz meã pro te ponã. Huic presumptioni. Respondit dñs futurã eius negationez. Lucas autẽ euz cõmemorasset dixisse dñm symon: ecce sathanas expetiuit vos vt cribraret sicut triticũ. ego aũt rogaui pro te vt non deficiat fides tua: ⁊ tu aliqñ cõuersus cõfirma fratres tuos: tũc subiecit petrũ respondisse. Dñe tecũ paratus sum: ⁊ in carcerẽ in mortẽ ire. Et ille dixit. Et ego dico tibi petre: non cãtabit hodie gallus: donec ter abneges nosce me. Quã h' aliud sit aliud aliud: vñ petrus ad presumẽdũ permotus sit: quis nõ videat. At vero matheus: ⁊ hymno dicto ingt erierunt in mõtez oliueti. Tunc dicit illis iesus Omnes vos scandalũ patiemini in me in ista nocte. Scriptũ est. n. Percutiã pastorẽ ⁊ dispergentur oues gregis. Postq3 aũt resurrexero p̃cedaz vos in galileaz. Sic prorsus ⁊ Marcus Quid habent etiã hec verba vel sententie simile illis: vel quibus s'm Joannẽ: vel quibus s'm Lucã: petrus retulit presumptionẽ suã. Et hic ergo ita sequitur. Respondens aũt petrus: ait illi: ⁊ si omnes scandalizati fuerint in te: ego nũq3 scandalizabor. Ait illi iesus. Amen dico tibi q: in hac nocte anteq3 gallus cantet ter me negabis. Ait illi petrus. Etiã si oportuerit me mori tecum non te negabo. Similiter ⁊ omnes isti dixerunt. Hec pene ipsis verbis: etiã marcus cõmemorat nisi q' generaliter: sed distinctius: quẽadmodum futuruz esset expressit dictuz a domino. Amen dico tibi: q: tu hodie in nocte hac prius q3 bis gallus vocem dederit ter me negaturus es. Cum itaq3 omnes dicant predixisse dominũ quod eum petrus esset negatur⁹: anteq3 gallus cãtaret. Nõ aũt omnes dicãt quotiens gallus cantaret: marcus hoc solũ narrauit expressius. Unde nonnullis videtur cõgruere ceteris: q: parum attendunt: ⁊ maxime corum obnubilatur intentio dum aduersus euangelium animo induuntur hostili. Tota enim petri negatio: trina negatio est. In eadẽ nanq3 p̃manSit negatione animi: propositoq3 mẽdacij donec admonitus quid ei predictuz sit: amaro fletu et cordis dolore sanaret. Hec autẽ tota idest trina negatio si post primũ galli cãtũ inciperet falsum dixisse videntur tres: quoꝝ matheus dixit. Amen dico tibi: q: in hac nocte anteq3 gallus cantet ter me negabis. Lucas aũt dico tibi petre: nõ cãtabit hodie gallus donec ter abneges nosce me. Joãnes aũt. amen dico tibi nõ cãtabit

gallus donec me ter abneges. Diuersis.n. ver
bis ꝛ verboꝝ ordine eandē explicauerunt sen
tentiā dixisse dn̄m qḋ anteq̄ȝ gallus cātaret: eū
petrus esset negaturus. Rursus si totā trinā ne
gationē ante peregisset: q̄ȝ cantare gallus inci-
peret suꝑfluo dixisse marcus deprehenderetur
ex persona dn̄i. Amen dico tibi. q: tu hodie in
nocte hac priusq̄ȝ gallus bis vocē dederit ter
me es negaturꝰ. Quid.n. attinebat dicere priꝰ
q̄ȝ bis: quādo si ante primū galli cantū tota illa
trina negatio cōpleret̄ simul: ꝛ ante ſm: ꝛ ante
tertiū: ꝛ ante oēs galli cantus eiusdē noctis cō-
pleta inueniret̄: que ante ipm primū cōpleta ꝓ
baretur. Sed q: ante primū galli cantū cepta ē
illa trina negatio attenderunt illi tres. nō quā-
do eā cōpleturus eēt petrus: sed quāta futura es
set: ꝛ qn̄ cōceptura: ꝛ q: trina futura: ꝛ q: an̄ gal-
li cantū esset ceptura. Quanq̄ȝ in aīo eius: ꝛ an-
te primū galli cantū tota possit intelligi. Quā-
uis enim verbis negantis ante primum cepta
ante ſm autē galli cantū peracta sit tota illa tri-
na negatio: tamen affectione animi ꝛ timore pe
tri ante primum tota concepta est. Nec interest
quantis moraꝝ interuallis trina voce enuncia
ta sit: cum cor eius etiā ante primū galli cantū
tota possederit. Tā magna scilicet formidine i
bibita: vt posset dn̄m nō solū semel: sed ꝛ iterū
ꝛ tertio interrogatus negare: vt clareat rectius
diligētiusq̄ȝ attendētibus: q̄mo iam mecatus est
mulierē in corde suo qui eā viderit ad cōcupiscē
dū: sic qn̄cunq̄ȝ petrus verbis ederet timorem
quē tam vehementer animo cōceperat: vt ꝑ
durare posset vsq̄ȝ ad tertiā domini negatio-
nem: tota trina negatio ei tempori deputanda
est: qn̄ eum trine negationi sufficiens timor in
uasit. Ex quo intelligit̄ ēt si post primū galli can
tū inciperent pulsato interrogationibus pecto-
re verba illa negationis erumpere: nec sic ab-
surde atq̄ȝ mēdaciter dici potuisse: anteq̄ȝ gal-
lus cantet ter me negabis: q: ante galli cantuȝ
tantus timor eius obsederat mentē qui eā pos
set vsq̄ȝ ad tertiā negationē perducere. Multo
minus igitur mouere dȝ: q: trina negatio ēt tri
nis negantis vocibus ante galli cantū cepta: ꝛ
si non ante primum galli cantū peracta est. Tā
q̄ȝ si alicui diceretur. hac nocte anteq̄ȝ gallus cā
tet ad me scribes epistolam: in qua mihi ter cō
uiciaberis non vtiq̄ȝ si eam ante omnem galli
cantū scribere inciperet: ꝛ post primū galli can
tū finiret: ideo dicendū erat falsū fuisse ꝑdictū
Marcus ergo de ipsaꝝ vocū interuallis plani
us elocutus est: qui dixit ex persona dn̄i priusq̄ȝ
bis gallus vocē dederit ter me negaturus. Ita
gestū esse apparebit: cū adeuntē locū narratio
nis euangelice venerimus: vt etiam illic ostē-
datur euangelistas sibi cōgruere. Si autē que
runtur ipsa omnino verba: que petro dominꝰ
dixerit: neq̄ȝ inueniri possunt: ꝛ superfluo que-
runtur cum snīa eius: propter quam cognoscē
da verba proferuntur: etiā in diuersis euangeli
staꝝ verbis possit esse notissima. Siue ḡ diuer
sis sermonū dn̄i locis cōmotus petrus singula-
tim ter enunciauerit presumptionē suā: ꝛ ter ei
dn̄s suā negationē predixit: sicut probabilius
indagatur: siue aliquo narrandi ordine possint
oium euangelistaꝝ cōmemorationes in vnum
redigi: quibus demonstretur semel dn̄m pre-
dixisse petro presumēti: ꝙ eū negaturus esset:
nulla hic euangelistaꝝ repugnātia deprehendi
poterit sicut nulla est discordia.

Capitulum. iij.

Nunc ergo quantū possumus ipm ex oī
bus ordinē iā sequamur. Cū itaq̄ȝ scdm
iohm. h petro predictū eēt sequit̄ idem
ioānes: ꝛ cōserit dn̄i sermonē dicētis. Nō tur be
tur cor vrm. Creditis in deū: ꝛ in me credite: i
domo pr̄is mei mānsiones multe sunt ꝛc. sermo-
nis huius ꝑclara maximeq̄ȝ sublimia diu nar-
rat: donec cōtextim veniat ad illū locū: vbi ait
dn̄s: pater iuste: mundus te nō cognouit. Ego
autē te cognoui. Et hi cognouerūt: q: tu me mi
sisti: ꝛ notū eis feci nomē tuū: ꝛ notū faciā: vt di
lectio qua dilexisti me in ipsis sit: ꝛ ego in ipsis.
Cū autē facta esset contentio inter eos: quis eo
rum videt̄ esse maior: sicut lucas cōmemorat
dixit eis. Reges gētiū dn̄antur eoꝝ ꝛ qui pote
statē habēt suꝑ eos: benefici vocant̄. Vos aūt
nō sic. Sed qui maior est in vobis fiat sicut mi
nor. Et qui precessor est sicut ministrator. Nā
quis maior est qui recumbit an qui ministrat?
Nonne qui recumbit. Ego autē in medio vrm
sum sicut qui ministrat. Vos autē estis qui per
mansistis mecū in temptationibus meis. Et
ego dispono vobis sicut disposuit mihi pater
meus regnū: vt edatis ꝛ bibatis super mensam
meā in regno meo: ꝛ sedeatis super thronos iu
dicantes. xij. tribus israel. Ait aūt dn̄s simoni
sicut lucas ipse subiungit. Symon ecce satha-
nas expetiuit vos vt cribraret sic triticū. Ego
aūt rogaui pro te: vt nō deficiat fides: ꝛ tu ali-
qn̄ ꝯuersus ꝯfirma fr̄es tuos: qui dixit ei: dn̄e te
cū paratus suȝ ꝛ in carcerē ꝛ in mortē ire. Et il
le dixit. Dico tibi petre: nō cātabit hodie gallꝰ
donec me ter abneges nosce. Et dixit eis. Qn̄
misi vos sine sacculo ꝛ pa ꝛ calciamētis: nūqd
aliquid defuit vobis. At illi dixerunt nihil: di-
xit ḡ eis: sed nūc qui hȝ sacculū tollat sil̄r ꝛ perā
ꝛ qui non habet vendat tunicā suā: ꝛ emat gla
diū. Dico enim vobis: quoniam adhuc h qḋ
scriptum est opȝ impleri in me: ꝛ cum iniustis

deputatus est ⁊c. Ea que sunt de me finem habent. At illi dixerunt. Dñe ecce gladij duo hic. At ille dixit eis. Satis est. Et immo dico: sicut matheus marcusqȝ cõmemorant: exierunt in montẽ oliueti. Tunc dicit illis iesus Omnes vos scandalum patiemini in me in ista nocte. Scriptũ est.n. Percutiã pastorẽ: ⁊ dispergentur oues gregis. Postq̃ȝ autẽ resurrexero: precedã vos in galileã. Respondens aũt petrus: ait illi Et si omnes scandalizati fuerint in te: ego nunq̃ȝ scandalizabor. Ait illi iesus. Amen dico tibi q: in hac nocte anteq̃ȝ gallus cantet ter me negabis. Ait illi petrus. Etiã si oportuerit me mori tecum: non te negabo. Similiter ⁊ omnes discipuli dixerunt. Hec secũdũ matheum inseruimus: sed ⁊ marci pene ipsa ⁊ totidem verba sunt. Nisi q̄ distat illud: quod de galli cantu iaȝ supra enodauimus.

Capitulum. iiij.

Onterit ergo narrationẽ matheus. et dicit. Tunc venit iesus cum illis in villam que dicit getsemani. Hoc dicit ⁊ marcus: hoc ⁊ Lucas non expressit nominato predio cum ait. Et egressus ibat sm consuetudinem in montẽ oliuaꝝ. Secuti sunt aũt illum ⁊ discipuli Et cum peruenisset ad locũ: dixit illis. Orate ne intretis in tẽptationẽ. Iste est locus: cuius nomen illi dixerunt getsemani. Ibi fuisse intelligimus hortũ queȝ cõmemorat ioannes: ita narrans. Hoc cũ dixisset iesus: egressus est cum discipulis suis trãs torrentẽ cedron vbi erat hortus: In quem introiuit ipse ⁊ discipuli eius. Deinde sm matheuȝ dixit discipulis. Sedete hic donec vadam illuc ⁊ orem. Et assumpto petro ⁊ duobus filijs zebedei cepit cõtristari ⁊ mestus esse. Tunc ait illis. Tristis est anima mea vsqȝ ad morteȝ. Sustinete hic ⁊ vigilate mecum: et progressus pusillum procidit in faciẽ suã orans ⁊ dicens. Mi pater si possibile est: trãseat a me calix iste. Uerumtamẽ non sicut ego volo: sed sicut tu: ⁊ venit ad discipulos ⁊ inuenit eos dormientes. Et dicit petro sic. Non potuistis vna ora vigilare mecũ. Uigilate ⁊ orate ne intretis in tẽptationẽ. Spiritus quidẽ promptus ẽ: caro aũt infirma. Iteruȝ scdo abijt: ⁊ orauit dicens. Pater mi: si nõ potest hic calix transire: nisi bibam illũ: fiat voluntas tua. Et venit iterum: ⁊ inuenit eos dormientes. Erant.n. oculi eorum grauati. Et relictis illis iterum abijt: ⁊ orauit tertio eundẽ sermoneȝ dicens. Tunc venit ad discipulos suos: ⁊ dicit illis. Dormite iam ⁊ requiescite. Ecce appropinquauit hora: ⁊ filius hominis tradetur in manibus peccatoꝝ. Surgite eamus. Ecce appropiquauit qui me tradet Hec etiam Marcus eoqȝ prorsus modo atqȝ ordine conserit: aliquanto breuius quasdaȝ constringens sententias: ⁊ aliquid magis aperiẽs. Nam videtur hic sermo sm matheuȝ tanq̃ȝ sibijpsi contrarius: q̄ post tertiã orationem venit ad discipulos suos. Et dixit illis. Dormite iam ⁊ requiescite. Ecce appropinquauit hora: ⁊ filius hominis tradetur in manus peccatorũ Surgite eamus: ecce appropinquauit qui me tradet. Quomodo.n. supra dicit. Dormite iaȝ ⁊ requiescite: cum connectat: ecce appropinquauit hora: ⁊ ideo dicat: surgite eamus. Qua velut repugnantia cõmoti qui legunt: conantur ita pnunciare quod dictum est: dormite iam ⁊ requiescite tanq̃ȝ ab exprobante: non a permittẽte sit dictum. Quod recte fieret: si esset necesse. Cuȝ vero marcus ita hoc cõmemorauerit: vt cũ dixisset: dormite iaȝ ⁊ requiescite: adiungeret: sufficit: ⁊ deinde inferret: venit hora: ecce tradetur filius hominis vtiqȝ intelligitur: post illud qd eis dictum est: dormite iam ⁊ requiescite: siluisse dominũ aliquantulũ: vt hoc fieret quod permiserat: ⁊ tunc intulisse. Ecce appropinquauit hora. Ideo post illa verba sm marcũ positum est sufficit: idest q̄ requieuistis iam sufficit. Sȝ q: cõmemorata non est ipsa interpositio silentij domini: propterea coartat intellectuȝ: vt in illis verbis alia pnunciatio requiratur. Lucas autẽ pretermisit quotiens orauerit. Dixit sane quid isti tacuerunt ⁊ orantẽ ab angelo confortatũ: ⁊ prolixius orantis sudorem fuisse sanguineum: ⁊ guttas decurrentes in terram. Cum s dicit: ⁊ cuȝ surrexisset ab oratione: ⁊ venisset ad discipulos suos: non expressit quota oratione: neqȝ hoc tamen illis duobus repugnat. Joannes vero posteaq̃ȝ in hortum ingressuȝ dicit cũ discipulis suis: non cõmemorat quid illic egerit donec eius traditor cũ iudeis ad eum cõprehẽdendum veniret. Tres igitur isti eandem reȝ ita narrauerunt: sicut etiaȝ vnus homo ter posset loqui cum aliquanta varietate: nulla tamen aduersitate. Lucas.n. quantuȝ ab eis progressus: idest auulsus fuerit: vt oraret manifestius aperuit dicens: quantum iactus est lapidis.

Porro autẽ marcus: primo ex verbis suis idẽ narrauit rogasse dominum: vt si fieri posset trãsiret ab illa hora: idest passionis: quã calicis nomine mox significauit. Deinde verba ipsa domini sic annunciauit abba pater omnia tibi possibilia sunt: transfer calicem a me. Quibus verbis si adiũgas quod illi duo dixerunt: q̄ ipse ẽt marcus ex persona sua pariter supra posuit: ita sententia manifestatur. Pater si fieri potest. Omnia enim tibi possibilia sunt: transfer calicem istum a me ne quis eum putaret patris me minisse potestatem: cum ait si fieri potest. Nõ eniȝ dixit: si facere potes: sed si fieri potest. Fieri

autem potest qd̕ ille voluerit. Sic itaqꝫ dictum est si fieri potest: ac si diceretur: Si vis. Manifestauit enĩ marcus quo intellectu accipiendũ sit: si fieri potest: quando ait. Omnia tibi possibilia sunt. Et quod cõmemorauerunt eum dixisse. verũ non qd̕ ego volo: sed qd̕ tu: tantũdẽ valet quantũ si ita dicaꝶ: Veruntamẽ nõ mea volũtas: sed tua fiat satis ostẽdit nõ ex impossibilitate: sed ex volũtate patris dictũ esse: si fieri potest p̄sertim: qꝛ lucas ⁊ h ip̄m planius intimauit. Non enĩ ait: si fieri potest. sed si vis. cui apertiori sentẽtie apertius iungitur qd̕ marcus posuit: vt ita dicaꝶ: si vis. omnia enim tibi possibilia sunt. transfer a me calicem istum. qd̕ aũt ipse marcus: nõ solum pater: sed ⁊ abba eũ dixisse cõmemorat. hoc aũt abba est hebraice qd̕ est latine pater. ⁊ fortasse dominus ꝓpter aliquod sacramẽtum vtrũqꝫ dixerit: quia christus dixit abba pater vtrũqꝫ idem valeat: volens ostendere illã se tristiciã in persona sui corporis: idest ecclesie suscepisse: cui factus est angularis lapis veniẽti ad eũ: partim ex hebreis ad quos ꝑtinet quid ait abba. partim ex gentibus ad quas ꝑtinet: quid ait pater. ⁊ Paulus apostolus nõ pretermittẽs hoc sacramentum in quo clamam⁹ quidẽ: abba paꝶ. Et iterũ ait: Misit deus spiritũ suum in corda vestra clamantẽ: abba pater. Oportuit enĩ vt bonus magister ⁊ verus saluator infirmioribus compatiens in seipso demõstraret: nõ debẽ suos martyres desperare siqua forte cordib⁹ eorũ inreperet sub tempore passionis ex humana fragilitate ⁊ tristicia: cum eam vincerent volũtati fue preponendo volũtatem dei: quia ille scit quid expediat quibus consulit. De qua tota re non nũc tempus est vt vberius disseratur. Agiꝶ enĩ modo de ꝯuenientia euangelistarum in quorũ diuersitate verboꝝ salubriter discimus: non aliud in verbis ad audiendã veritatẽ q̃ sentẽtiam loquentis esse requirẽdam. Hoc est enim pater: qd̕ abba pater: sed ad sacramẽtũ intimãdum planius est abba pater. Ad vnitatẽ significandã sufficit pater. Et dñm quidẽ. abba pater dixisse credendũ est. sed tñ non eluceret sñia nisi alijs dicẽtib⁹ tñ pater demõstrareꝶ: sic esse illas duas ecclesias: ex iudeis ⁊ grecis. vt etiã vna sit. Ex illo ergo intellectu: dictum est abba pater: qd̕ idẽ domin⁹ alibi ait: habeo alias oues que nõ sũt ex hoc ouili. gentes vtiqꝫ significãs cũ haberet oues etiã in populo israel. Sed qꝛ secutus adiecit oportet me ⁊ eas adducere vt sit vn⁹ grex ⁊ vnus pastor q̃tuꝫ valet ad israelitas ⁊ gentes abba pater: tantum ad vnum gregem solum pater.

Capitulum. .v.

ADhuc ergo ipso loq̃ente sicut dicunt matheus ⁊ marcus. Ecce iudas vnus de duodecim venit ⁊ cũ eo turba multa cũ gladijs ⁊ fustibus missi a p̄ncipibus sacerdotũ ⁊ seniorib⁹ populi. Qui aũt tradidit eum dedit illis signũ dicens: Quẽcunqꝫ osculat⁹ fuero ipse ẽ tenete eum. Et cõfestim accedens ad iesum dixit: Aue rabbi. Et osculatus ẽ eũ. Dixitqꝫ illi p̄mo qd̕ ait lucas. Juda osculo filiũ hominis tradis. Deinde qd̕ mathe⁹. Amice ad quid venisti? Deinde dixit qd̕ ioannes cõmemorat. Quẽ queritis? Respõderũt ei. Jesuꝫ nazarenũ. Dixit eis iesus. Ego sum. Stabat aũt ⁊ iudas qui tradiderat eũ cuꝫ ipsis. Ut ḡ dixit eis. Ego sum. Abierũt retrorsum ⁊ ceciderunt in terrã. Jterũ ergo eos interrogauit. Quẽ queritis? Jlli aũt dixerunt. Jesum nazarenũ. Respondit iesus. Dixi vobis: qꝛ ego suꝫ. Si ergo me queritis sinite hos abire. vt impleret sermo quẽ dixit. Quia quos dedisti mihi nõ perdidi ex ipsis quenq̃. Videtes autẽ sicut lucas dicit: hi qui circa ip̄m erant qd̕ futurũ erat dixerunt: Dñe si percutimus in gladio. Et ꝑcussit vnus ex ipsis: qd̕ omnes quatuor dicũt: seruuꝫ p̄ncipis sacerdotũ: ⁊ amputauit auriculã eius: sicut lucas ⁊ ioannes dicũt dexterã. Qui autez percussit fm̃ ioannẽ petrus erat. Quẽ percussit aũt malc⁹ vocabaꝶ. Deinde qd̕ lucas dicit: respõdens iesus ait. Sinite vsqꝫ adhuc. ⁊ adiunxit qd̕ matheus cõmemorat. Cõuerte gladiũ tuum in locũ suũ. Omnes enĩ qui acceperunt gladium gladio peribũt. An putas qꝛ non possuꝫ rogare patrẽ meũ: ⁊ exhibebit mihi modo pl⁹ q̃. xij. legiones angelorũ. Quõ ergo iplebũtur scripture? quia sic oportet fieri. His verbis adiũgi põt: qd̕ illũ eo loco dixisse ioannes cõmemorat: Calicẽ quem dedit mihi pater nõ bibam illũ. Tũc sicut lucas dicit: tetigit auriculã illi⁹ qui percussus erat ⁊ sanauit eum. Nec moueat quasi cõtrarium sit qd̕ lucas dixit. Jnterrogantib⁹ discipulis: si percuterẽt in gladio dñm respondisse. Sinite vsqꝫ huc: quasi post illam ꝑcussionẽ ita dictum fuerit: vt placuerit ei vsqꝫ huc factum. sed ampli⁹ fieri noluerit: cum in verbis q̃ matheus posuit intelligaꝶ potius totũ factum qd̕ vsus ẽ gladio petrus dño displicuisse. Jllud enĩ veri⁹ est qd̕ cum eũ interrogassent dicẽtes. Dñe si percutim⁹ in gladio. Tũc respõdit. Sinite vsqꝫ huc. i. vos non moueat quod futurũ est: ꝑmittendi sunt hucusqꝫ progredi: hoc ẽ vt me app̄hendãt: ⁊ impleant que de me scripta sunt. Si inter moras verborũ interrogantiũ dominũ: ⁊ illi⁹ respondentis petrus defensionis auiditate ⁊ maiore pro domino cõmotione percussit: sed non potuerunt etiam si-

mul dici que simul fieri potuerunt. Non enim diceret. Respondēs aūt iesus vbi illorū interro gationi rūderet: non facto petri. Naz de facto petri quid indicauerit matheꝰ solus dicit. Ubi etiā nō dixit matheꝰ. Rn̄dit iesus petro: Con uerte gladiū tuū, sed dixit. tūc ait illi iesus. Cō uerte gladiū tuum. Quod post factū apparet di xisse dominum. Illud vero quod lucas posuit. Respondēs autem iesus ait. Sinite vsqꝫ huc. illis qui interrogauerant responsum esse acci piendam est. sed quia ut diximus inter verba interrogantium ⁊ respondentis domini facta est vno ictu percussio: hoc ordine idicauit esse narrandum vt etiam inter verba interrogatio nis ⁊ responsionis eam insereret. Nō est ḡ con trarium ei hoc quod dixit matheus. Omnes enim qui acciperint gladium gladio peribūt. idest qui vsi fuerint gladio peribunt. Uideri autem posset contrariuz si dominus ex illa re sponsione saltem vsqꝫ ad vnum scilicet ipsuz letale vulnus: vsum tamen gladij spontaneuz approbasse demonstretur Quanqꝫ etiaz petro dictum totuz congruenter intelligi possit vt sic connectetur. ⁊ quod lucas ⁊ quod matheus re tulit: quemadmodum supra cōmemoraui. Si nite vsqꝫ huc. ⁊ converte gladium tuum in lo cum suum. Omnes enim qui acciperint gla dium gladio peribunt ⁊c. Quomodo autem sit intelligendum. Sinite vsqꝫ huc. iam exposui. ⁊ si alter melius pōt ita dum tamen euangeli starum veritas constet. postea sequitur ma theus ⁊ cōmemorat eum in illa hora dixisse turbis. Tanqꝫ ad latronem existis cum gladijs ⁊ fustibus cōprehendere me. Quotidie apud vos sedebam docens in templo: ⁊ nō me tenui stis. Tunc addidit etiam verba que lucas po suit. Sꝫ h̄ est hora vestra ⁊ potestas tenebrarū Hoc autem totum factum est sicut matheus dicit. vt implerentur scripture prophetarum. Tunc discipuli omnes relicto eo fugierunt: si cut ⁊ marcus dicit. Sequebatur autem illum vnus adolescens amictus syndone: sicut idem marcꝰ cōmemorat. Et cū tenuissent eum reli cta syndone nudꝰ pfugit ab eis.

Capitulum .vj.

At illi tenētes iesuz duxerūt ad cayphā pncipē sacerdotum: vbi scribe ⁊ senio res conuenerāt sicͭ matheꝰ dicit. Sed pri mū ad annā ductus ē socerū cayphe sicut ioan nes dicit. Marcꝰ aūt ⁊ lucas nomē nō dicunt pōtificis. Ductꝰ est aūt ligatus cū adessent in il la turba tribunus ⁊ cohors: ⁊ ministri iudeorū sicut ioannes cōmemorat. Petrus aūt seq̄ba tur eū a longe vsqꝫ in atriū principis sacerdo tum. Et ingressus intro sedebat cū ministris vt videret finē sicut dicit matheus: ⁊ calefaciebat se ad ignē. sicut in eo loco narrationis dicit mar cus h̄ ⁊ lucas cōmemorat: ꝙ petrus seq̄batur a longe. Accēso aūt igne in medio atrio ⁊ circun sedentibus illis erat petrus in medio eoꝝ. Et ioannes dicit: Qꝫ sequebat̄ symon petrus ⁊ ali us discipulus. Discipulus autē ille alius erat notus pontifici: ⁊ introiuit cū iesu in atriū pon tificis sicut ioannes dicit. Petrꝰ aūt stabat ad hostiū foris. ſm eundē ioannē. Exijt ḡ discipu lus alius qui erat notus pontifici ⁊ dixit hostia rie ⁊ introduxit petrū sicut ioannes dicit: Sic eni factū est vt intus eēt petrus in atrio: sicut ⁊ alij dicūt. Principes aūt sacerdotū ⁊ omne cō ciliū sicut matheꝰ dicit: querebāt falsum testi moniū cōtra iesum vt eū morti traderent. ⁊ nō inuenerūt cū multi falsi testes accessissent. Cō uenientia eni testimonia nō erant sicͭ marcꝰ di cit cū eundē locū cōmemoraret. Nouissime aūt veniūt duo falsi testes sicut dicit matheꝰ ⁊ dixe runt. hic dicit. Possum destruere tēpluz dei ⁊ post triduū reedificare illud. Aliꝰ etiā marcus cōmemorat dixisse. Nos audiuimꝰ eū dicētem Ego dissoluā templū hoc manu factū: ⁊ post tri duū aliud nō manu factū edificabo. ⁊ ideo non erat cōueniēs testimoniū illoꝝ sicͭ idez marcus ibidē dicit. Et surgēs pnceps sacerdotū ait illi. Nihil respōdes ad ea q̄ isti aduersum te testifi cant̄. Jesus aūt tacebat. Et pnceps sacerdotuz ait illi. Adiuro te per deū viuum vt dicas no bis: Si tu es christus filius dei viui. Dicit illi iesus: Tu dixisti. hec matheꝰ. Marcꝰ aūt ean dem alijs verbis dicit: nisi ꝙ tacet qđ eū adiu rauerit pnceps sacerdotū: sed tm̄ valere osten dit qđ ei dicit iesus. Tu dixisti. quantū si dicēt. Ego sum. Sequit̄ eni vt ait idē marcꝰ. Jesus aūt dixit illi. Ego sum. Et videbitis filiū homi nis a dextris sedentē virtutꝭ ⁊ venientē cū nu bibus celi. hoc dicit ēt matheꝰ. sed nō dicit res pondisse iesum. Ego sum. Tunc pnceps sacer dotū scidit vestimēta sua dicens. Blasphema uit. Quid adhuc egemꝰ testibus. qđ matheꝰ cō mēorat. Ecce nūc audistis blasphemiā. Quid vobis videt̄. At illi respōdētes dixerūt. Reꝰ est mortis. hoc etiā testat̄ ⁊ marcus. ⁊ sequitur matheus. Tunc expuerūt in faciē eius ⁊ cola phis eum ceciderūt. Alij aūt palmas in faciez ei dederūt dicētes. Prophetiza nobis christe. Quis est qui te pcussit: hoc dicit ⁊ marcꝰ. Com memorat etiā ꝙ ei faciē vallauerūt. de his qꝫ lucas attestat̄. Hic intelligit̄ passus dn̄s vsqꝫ ad mane in domo pncipis sacerdotū quo addu ctus ē: vbi etiā petrus tētatus ē. Sed de petri

tētatione que int has domini contumelias fa
cta est:nō eodem ordine oēs narrant. Nā ipas
primo commemorant matheus ⁊ marcus: de-
inde petri tētationem. lucas vo explicat prius
tētationem petri: demū has domini contume
lias. Joannes aūt incipit petr tētationē dice-
re. ⁊ interponit quedam de contumelijs domi-
ni: ⁊ adiungit. Et inde missus ē ad cayphā pō-
tificem. ⁊ inde recapitulat: vt explicet quā cepe
rat tētationē petri in domo quo primo adduct9
est. ⁊ reddit ad ordinē: vbi ostendit quēadmo-
dum ductus sit domin9 ad cayphā. Sic ergo
matheus sequit. Petrus vo sedebat foris in
atrio: ⁊ accessit ad eum vna ancilla dicens. Et
tu cum iesu galileo eras. Et ille negauit coram
omnib9 dicens. Nescio quid dicis. Exeūte aūt
illo ianuā vidit illū alia ancilla: ⁊ ait his q erāt
ibi. Et hic erat cum iesu nazareno. Et iterum
negauit cū iuramēto. Quia non noui hominē.
Et post pusillū accesserūt qui stabāt: ⁊ dixerunt
petro. Uere ⁊ tu ex illis es. nā ⁊ loqla tua ma-
nifestuz te facit. Tunc cepit detestari ⁊ iurare.
Quia nō nouisset hominē. Et cōtinuo gallus cā
tauit. hoc dicit mathe9. Intelligitur aūt q po-
steaq̄ exijt foras: cū iam semel negasset gallus
cātauit pm9: qd sol9 marc9 dicit. Nō āt foris an
te ianuam: iterū negauit. sed cū redijsset ad fo-
cum. Quādo aūt redierit post erit cōmemora-
re. Marc9 ergo sic illud narrat. Et exijt foras
ante atriū: ⁊ gallus cantauit. Rursus aūt cū vi-
disset illum ancilla: cepit dicere circūstantibus
Quia hic ex illis est. At ille iterū negauit. h vo
ancilla nō eadez: sed alia est: sicut dicit mathe9
Sane h quoq3 intelligit quia in secunda nega
tione a duobus cōpellatus est ⁊ ab ancilla scilz
quā cōmemorat mathe9 ⁊ marcus. ⁊ ab alia q̄
cōmemorat lucas. Sic eni hoc narrat lucas.
Petrus vo seq̄batur a longe. Accenso autem
igne in medio atrio ⁊ circūsedentib9 illis erat
petrus in medio eorum. Quem cū vidisset an
cilla quedā sedentē ad lumen: ⁊ cū fuisset intui
ta dixit: Et hic cū illo erat. At ille negauit eum
dicēs. Mulier non noui illū. Et post pusillum
ali9 videns eum dixit. Et tu de illis es. Hoc g̊
qd lucas ait. ⁊ post pusillū iam egressus erat pe
trus ianuam: ⁊ pmus gallus cantauerat. iāq3
redierat vt quēadmodū dicit ioannes ad focū
stans iterū negaret. Joannes eni in prima nega
tione petri non solū de primo galli cantu tacet
sicut ceteri excepto marco: sed etiam q sedentē
ad ignē cognouerit ancilla nō cōmemorat. hoc
eni tm̄ ait. Dicit ergo petro ancilla hostiaria.
Nunquid ⁊ tu de discipulis es hois istius? Di
cit ille. Non sum. Deinde interponit que gesta
sunt cū iesu in eadem domo: q̄ cōmemoranda
arbitratus ē ita narrās. Stabāt aūt serui ⁊ mi
nistri ad prunas: q2 frigus erat: ⁊ calefaciebant
se. Erat aūt cum eis ⁊ petrus: stans ⁊ calefaciēs
se. Hic ergo intelligit iam exisse foras petrum
⁊ redisse. pmo eni sedebat ad ignē: postea iam
rediens stare ceperat. Sed forte ait aliquis: nū
dū exierat. Surrexerat aūt exiturus: h pōt dice
re qui putat foris ante ianuā secūdo interroga-
tum negasse. Uideamus g̊ ioannis sequentia.
Pontifex g̊ inquit: interrogauit iesum de disci
pulis suis: ⁊ de doctrina ei9. Respōdit ei iesus.
Ego palā locutus sum mundo. Ego semp do-
cui in synagoga ⁊ in tēplo quo oēs iudei conue
niunt: ⁊ in occulto locutus sum nihil. Quid me
interrogas. Interroga eos qui audierunt quid
locutus suz ipsis. Ecce hi sciunt q̄ dixerim ego
Hec aūt cum dixisset vn9 assistens ministrorūz
dedit alapā iesu dicens. Sic respōdes pontifi-
ci. Respōdit ei iesus. Si male locutus sum te
stimoniū phibe de malo. Si aūt bene quid me
cedis? Et misit eum anna ligatū ad cayphā pō
tificem. hic sane ostendit q anna pontifex erat
Nundū eni missus erat ad cayphā cum iaz illi
diceret. Sic respōdes pontifici. Et hos duos
annā ⁊ cayphā pontifices: cōmemorat etiā lu-
cas in initio euāgelij sui. his dictis. ⁊ ioannes
redit ad quod ceperat de negatione petri etiā
qd eandē domū vbi gesta sunt q̄ narrauit: ⁊ vn̄
ad cayphā missus est iesus: ad quē ab initio du
cebatur. sicut dicit matheus. Commemorauit
autem ista ioannes que interposuit recapitu-
lans de petro ⁊ ad eam narrationem rediens
ita dicit: Ut compleat trinam negationem.
Erat autem symon petrus: stans ⁊ calefaci-
ens se Dixerunt ergo ei. Nunquid ⁊ tu ex dis
cipulis eius es? Negauit ille ⁊ dixit. Non sum
Hoc igitur loco inuenimus: Non ante ianu-
am: sed ad focum stantem: secundo negasse pe
trum: quod fieri non posset nisi iam redisset
posteaquā foras exierat. Neq3 enim iam exi
erat ⁊ foris eum vidit altera ancilla: sed cuz
exiret eum vidit: idest cum surgeret vt exiret.
Animaduertit eum ⁊ dixit: his qui erant ibi:
idest qui simul erant ad ignem intus in atrio.
Et hic erat cum iesu nazareno. Ille autem qui
foras exierat: hoc audito rediens iurauit illis
contrauidentibus: quia non nouit hominem.
Nam ⁊ marcus sic ait de eadem ancilla. Et ce
pit dicere circumstantibus: quia hic ex illis est
Dicebat enim non illi: sed his qui illo exeun-
te ibi remanserant. sic tamen vt ille audiret vn
de rediens. Et rursus petrus ad ignem stans:
resistebat negando verbis eorum. Deinde

in eo qđ ioannes ait dixerunt. Nunquid ⁊ tu ex discipulis eius es? Qꝫ redeūti ⁊ statim dictum intelligimꝰ. hoc quoqꝫ cõfirmat: nã illã tm̃ alterã ancillã quã cõmemorant in hac negatione mathêꝰ ⁊ marcus: sed ⁊ aliũ quem cõmemorat lucas: cũ petro id egisse. Unde ⁊ ioannes dicit Dixerũt ergo ei. Quapropter siue postea ꝙ̃ illo exeũte. Dixit ancilla his qui secũ erant in atrio. quia hic ex illis ẽ. Hoc audito ille regressus est: vt se quasi purgaret negando: siue qđ ẽ credibilius nõ audiuit qđ de illo dictũ fuerit: cum foris exiret: ⁊ posteaqꝫ rediit ei dixerit ancilla: ⁊ ille alius quẽ lucas cõmemorat: nunqd ⁊ tu ex discipulis eiꝰ es. Et dixit. Nõ sum. pertinatius insistente illo de quo lucas ait: atqꝫ dicente. Et tu de illis es. Cui petrus ait. O homo nõ sum: liqdo tamẽ colligit̃ datis de hac re oibus euangelistarũ testimoniis. nõ ante iannã secundo petrus negasse: sed intus in atrio ad ignẽ. matheũ aũt ⁊ marcũ qui cõmemorauerũt exisse eũ foras: regressum eiꝰ breuitatis causa tacuisse. Nũc iam de trina negatione inspiciamus eorũ cõgruentiã quã matheũ solũ iam explicasse meminerimꝰ. Sequit̃ ergo matheus ⁊ dicit. Et post pusillũ rursus q astabant dicebant petro. Uere ex illis es. Nã ⁊ galileus es Ille aũt cepit anathematizare ⁊ iurare: qꝛ nescio hominẽ istũ quẽ dicitis. ⁊ statim iterũ gallus cantauit. Lucas aũt ita secutꝰ hoc idẽ narrat: ⁊ interuallo facto q̃si hore vniꝰ: aliꝰ quidã affirmabat dicẽs. Uere ⁊ hic cũ illo erat. nã ⁊ galileus est. Et ait petrꝰ. Homo nescio quid dicis. Et ꝯtinuo adhuc illo loquente cantauit gallus. Joannes de trina petri negatione ita explicat: dicit vnꝰ ex seruis põtificis cognatꝰ eiꝰ cuiꝰ abscidit petrꝰ auriculã. Nõne ego vidi te i hoꝛto cũ illo. Iterũ ergo negauit petrus: ⁊ statim gallus cãtauit. Quid igit̃ mathêꝰ ⁊ marcus dicũt: post pusillũ: quantũ eẽt hꝰ tẽporis: manifestat lucas dicendo: Et interuallo facto q̃si hore vniꝰ. de hoc aũt interuallo tacet ioannes. Itẽ quod mathêꝰ ⁊ marcus nõ singulari sed plurali numero enunciant eos qui cum petro agebant: cũ lucas vnũ dicat. ioannes ꝗꝫ vnũ: eumqꝫ cognatũ eiꝰ cui abscidit petrus auriculã facile ẽ intelligere aut pluralẽ numerũ ꝓ singulari: vsitata locutione vsurpasse matheũ ⁊ marcũ. aut ꝙ vnꝰ maxime tanqꝫ sciẽs: ⁊ qui cũ viderat affirmabat. Ceteri aũt eũ secuti eius fidem simul vrgebãt. vnde duos euãgelistas cõprehẽdo pluralẽ numerũ posuisse. alios aũt duos eum solũ significare voluisse q precipuus in hoc erat. Jam vo illud quod mathêꝰ ipsi petro dictũ fuisse asserit Uere ⁊ tu ex illis es: nã ⁊ loquela tua manifestũ te facit. sic ioannes idẽ petro asseuerat. Nõne te ego vidi in hoꝛto cũ illo. marcꝰ aũt int̃ se illos de petro locutos dicit. Uere ex illis es: nam ⁊ galileꝰ es. sicut lucas: nõ petro sed de petro dicit. Alius quidã affirmabat dicẽs: Uere ⁊ hic cũ illo erat nã ⁊ galileus ẽ. Aut sentẽtiam intelligimus tenuisse eos q cõpellatũ dicunt petrum tantundẽ eni valuit qđ de illo corã illo dicebat̃ quantum si illi diceret̃ aut vtroqꝫ modo actũ vel dictũ ⁊ alios illũ: alios alium modum commemorasse. Galli aũt cantũ post tertiã negationẽ secundũ intelligimꝰ: sicut marcꝰ expressit. Sequit̃ ergo mathêꝰ ita dicens: Et recordatꝰ est petrus vbi iesu qđ dixerat: Priusqꝫ gallus cantet ter me negabis. Et egressus foras fleuit amare. Marcꝰ aũt ita dicit. Recordatus ẽ petrus vbi quod dixerat ei iesus. Priusqꝫ gallꝰ cantet ter me negabis. ⁊ cepit flere. Lucas aũt sic ait. Cõuersus dominꝰ respexit petrũ. Et recordatus ẽ petrus verbi dñi sicut dixit. Quia priusqꝫ gallus cantet ter me negabis. Et egressus foras petrus fleuit amare. Joannes de recordatione ⁊ fletu petri tacet. Sane i eo quod ait lucas: Qꝫ cõuersus dominꝰ respexit petrũ quomodo accipiendũ sit: diligentius cõsiderãdum ẽ. Quãuis eni dicant̃ etiã interiora atria tamẽ in exteriore atrio fuit petrus int̃ seruos q simul se ad ignẽ calefaciebãt. Nõ est aũt credibile ꝙ vbi audiebat̃ dominꝰ a iudeis: vt corporalis fieret illa respectio. Nã qꝛ cum dixisset matheus: Tunc expuerũt in faciẽ eius ⁊ colaphis eũ ceciderũt. Alii aũt palmas in faciẽ ei dederũt dicẽtes: Prophetiza nobis christe qs est qui te percussit? Secutus ẽ dicẽs. Petrus vo sedebat foris in atrio. Qđ nõ dicent nisi illa cũ dño intus agerent̃. Et quãtũ colligitur in narratione marci: non solũ in interioribꝰ: sꝫ etiam in superioribꝰ domus agebant̃. Nã postea ꝙ̃ marcꝰ talia narrauit: secutꝰ ait. Et cũ eẽt petrus in atrio deorsum. Sicut ẽ eo ꝙ matheus ait. Petrus vo sedebat foris in atrio. ostendit ꝙ illa interagerent̃ sic eo ꝙ dixit marcꝰ: Et cũ esset petrus in atrio deorsum ostendit nõ solũ in interioribus: sed etiã in superioribꝰ gesta q̃ dixerat. Quõ ergo respexit petrũ dominꝰ facie corporali. Quapropter mihi videt̃ illa respectio diuinitꝰ facta: vt ei veniret in montem quotiẽs iã negasset: ⁊ quid ei dominꝰ predixisset. atqꝫ ita misericordit̃ dño respiciẽte peniteret eũ. ⁊ salubrit̃ fleret: sicut quotidie dicimus. Dñe respice me. Et respexit eũ dominꝰ. q de aliquo periculo vel labore diuina misericordia liberatus est. Et sicut dictum est. Respice ⁊ exaudi me. ⁊ conuerte domine: ⁊ libera animam meam. ita dictum arbitror. Cõuersus dominꝰ respexit petrum: ⁊ recordatus est petrus ver-

bi domini. Deniqꝫ cū frequentius soleant euā
geliste in narrationibus suis ponere iesum ꝗꝫ
dominū: modo lucas dominuꝫ posuit dicens.
Cōuersus dominus respexit petrum: ⁊ recor-
datus ē petrus verbi domini. Mathe⁹ autē ⁊
marcus: quia de ista respectione tacuerunt: nō
verbi domini sed vbi iesu: cū recordarū esse di
xerunt vt etiam ex hoc intelligam⁹ illā respe-
ctionem a iesu. non humanis oculis sed diuini
tus factam. ¶ Capi. vij.

S Equitur ergo matheus ⁊ dicit. Mane
aūt facto ꝯsiliū inierunt oēs principes
sacerdotū ⁊ seniores populi aduersus
iesum vt cū morti traderent. Et victū addu-
runt eum ⁊ tradiderunt pontio pilato presidi.
Marcus similit ⁊ cōfestim mane inquit: consi
lium faciētes summi sacerdotes cū senioribus
⁊ scribis ⁊ vniuerso cōcilio vincientes: iesū du
xerūt ⁊ tradiderunt pilato. lucas autē posteaꝗꝫ
cōpleuit narrando petri negationē recapitula-
uit q̄ cum domino gesta sunt iā vt apparet cir
ca mane atqꝫ ita cōtexuit narrationē. Et viri q
tenebant illū illudebant ei cedentes. ⁊ vellaue
runt eū ⁊ percutiebant faciēꝫ eius: ⁊ interroga-
bant eum dicētes. Prophetiza quis est qui te
percussit. Et alia multa blasphemātes dicebāt
in eum. Et vt fact⁹ est dies ꝯuenerūt seniores
plebis ⁊ principes sacerdotū ⁊ scribe ⁊ duxerūt
illū in cōciliū suū dicētes. Si tu es christus dic
nobis. Et ait illis. Si vobis dixero nō crede
tis mihi. Si aūt ⁊ interrogauero: nō responde
bitis mihi neqꝫ dimittetis. Ex hoc aūt erit fi-
lius hominis sedēs a dextris virtutis dei. Di
xerunt aūt omnes. Tu ergo es filius dei. Qui
ait. Uos dicitis: quia ego sum. At illi dixerunt
Quid adhuc desideramus testimoniū. Ipsi eni
audiuimus de ore eius. Et surgēs omnis mul
titudo eorum duxerunt illū ad pilatū. hec om-
nia narrauit lucas vbi intelligit ꝙ etiā mathe⁹
⁊ marc⁹ narrauerūt: ꝙ interrogatus sit domin⁹
vtrū ipse eēt filius dei: ⁊ ꝙ dixerit. Dico vob
ammodo videbitis filiū hois sedentem a dex
tris virtutis dei ⁊ venientē in nubib⁹ celi. iam
lucescēte die gestū: quādo lucas dicit: Et vt fa-
ctus est dies: atqꝫ ita narrat similia. ⁊ si quid ēt
ipse cōmemorat qd̄ illi tacuerunt. Nocte aūt in
telligim⁹ per falsos testes accusatū eē: ⁊ qd̄ bre
uiter cōmemorauerūt matheus ⁊ marc⁹ lucas
tacuit qui enarrauit q̄ circa mane sunt gesta. nā
⁊ alij. i. mathe⁹ ⁊ marcus cōtexerunt narratio
nem in his que cum domino acta sunt vsqꝫ ad
mane: sed postea redierunt ad narrandā petri
negationē quo terminata redierūt ad mane vt
inde cetera cōtexerēt quousqꝫ ꝑducerent q̄ cum
domino acta erant: sed nundum cōmemoraue
rāt qd̄ mane factum eēt. Joannes ꝗꝫ cū ea que
cum domino gesta sunt ex quanta parte visum
est: ⁊ petri negationē totā cōmemorasset. addu
cunt ergo inquit iesum ad cayphā in pretoriuꝫ.
Erat aūt mane. vbi intelligim⁹ aut aliquā fuis
se causam q̄ coegerit cayphā esse in ꝑtorio: nec
eē presentem cū alij principes sacerdotū habe
rent de domino questionē aut in domo ei⁹ fuis
se pretoriū. Tamē ad ipm ab initio ducebatur
ad quē in extremo ꝑductus ē. sed quia iam tāꝗꝫ
ꝯuictum reum adducebāt cayphe: aut iā antea
visum fuerat vt iesus moreret̄ nulla mora int
posita est quādo occidendus pilato traderetur
Que igit̄ ꝑ pilatū cū domino gesta sunt: ita ma
the⁹ narrat. At primū excucurrit inde vt com
memoraret exitiū inde traditoris quem solus
narrauit ita dicens. Tūc vidēs iudas qui eum
tradidit q2 dānatus est: penitētia ductus retu-
lit. xxx. argenteos principib⁹ sacerdotū ⁊ senio
ribus dicens. Peccaui tradēs sanguinē iustū.
At illi dixerūt. Quid ad nos. Tu videris. Et
ꝓiectis argenteis in tēplo recessit. ⁊ abiens la
queo se suspendit. Principes aūt sacerdotū ac-
ceptis argēteis dixerūt. Nō licet eos mittere i
corbonā: quia preciū sanguinis est. Cōsilio autē
vnito emerūt agruꝫ figuli in sepulturā peregri
nor ꝓpter qd̄ vocat⁹ ē ager ille achedemach:
hoc est ager sanguinis vsqꝫ ad hodiernū diem
Tunc impletum est quod dictū est per Jeremi
am ꝓphetam dicentē. Et acceperunt. xxx. ar-
genteos preciū appciati quē appciauerunt filij
israel ⁊ dederunt eos in agrū figuli sicut ꝯstruit
mihi dominus. Si quis aūt mouetur ꝙ h̄ te-
stimoniū non inuenitur in scriptura Jeremie ꝓ
phete: ⁊ ideo putat fidei euangeliste aliquid de
rogandū: ꝑmo nouerit nō oēs codices euange
liorū habere: ꝙ per ieremiā dictum sit: sed tan-
tummodo ꝑ ꝓphetam. Possim⁹ ergo dicē his
potius codicibus eē credendū q ieremie nomē
non habent. Dictum ē eni hoc per ꝓphetā: scꝫ
zachariā vñ putarūt codices esse mendosos q
habēt nomen ieremie: q2 vel zacharie habere
debuerūt vel nulli⁹ sicut quidā: sed tm̄ ꝑ ꝓphe
tam dicentē qui vtiqꝫ intelligit̄ zacharias: sed
vt at̄ ista defensione cui placet. Mihi aūt cur
nō placeat h̄ causa est: quia plures codices ha
bent ieremie nomē: ⁊ qui diligenti⁹ in grecis ex
emplaribus euangeliū ꝯsiderauerūt in antiq-
oribus grecis ita se perhibent inuenisse: ⁊ nul-
la fuit cā cur adderet̄ h̄ nomē vt mēdositas fie
ret. Cur aūt de nōnullis codicib⁹ tolleret̄: fuit
vtiqꝫ cā vt h̄ audax impitia facēt cū turbaret̄
q̄stione qd̄ h̄ testimoniū apud ieremiā nō inue-
niret̄. Quid ḡ intelligendū ē nisi h̄ actū eē secre
tiore ꝯsilio ꝓuidētie dei q̄ mētes euāgelistaruꝫ

sunt gubernate. Potuit eni fieri vt animo mathei euāgeliū cōscribētis ꝓ zacharia ieremias occurrerit vt fieri solet: qḋ tñ sine vlla dubitatione emendaret: saltem ab alijs ammonitus qui ipso adhuc in carni viuente hec legē potuerūt vbi cogitaret recordationi sue q̄ sancto spū regebat nō frustra occurrisse aliud ꝓ alio nomen ꝓphe: nisi quia ita dñs hec scribi cōstituit. Cur āt ita ꝯstituerit dñs pma illa cā vtilissima dꝫ facillime cogitari: ⁊ sic esse insinuatū: ita oēs sāctos ꝓphetas vno spū locutos mirabili int̄ se ꝯsensione cōstare: vt multo ampli⁹ sit q̄ȝ si omniuȝ oīa ꝓphetaruȝ vno vni⁹ hoīs ore dicerent: ⁊ iō indubitant accipi quecūqȝ per eos spūssanct⁹ dixit in singula esse omniū: ⁊ oīa singuloꝝ. Cuȝ igit̄ ⁊ que dicta sunt ꝑ ieremiā: ita sit zacharie q̄ȝ ieremie. ⁊ q̄ dicta sunt ꝑ zachariā tam sint ieremie q̄ȝ zacharie: q̄ opus erat vt emendaret mathe⁹ cū aliud ꝓ alio sibi nomē occurrens a se scriptū relegisset: ac non poti⁹ sequēs auctoritatē spiritussancti a quo mentem suam regi plus nobis ille vtiqȝ sentiebat. ita hec scriptū relinqueret sicut cū ammonendo ꝯstituerat ei dominus ad informādos nos tantā verboꝝ suorū inter ꝓphetas eē ꝯcordiā vt nō absurde imo ꝯgruentissime etiā ieremie deputarem⁹ quod ꝑ zachariā dictuȝ reꝑirem⁹. Si eni hodie q̄sq̄ȝ volens alicuius vba indicare dicat nomen alteri⁹ a quo dicta non sint: qui tamē sit amicissimus ⁊ familiaritate ꝯiunctissim⁹ illi cui⁹ verba dicere voluit. Et cōtinuo recordatus alium pro alio se dixisse: ita se colligat atqȝ corrigat vt tamē dicat: bñ dixi: quid nil aliud intuēs nisi tātam int̄ ambos esse ꝯcordiā int̄ illū scilicȝ cui⁹ verba dicere voluit. ⁊ aliuȝ cui⁹ ei nomen pro illi⁹ noīe occurrit vt tale sit hec istū dixisse: q̄le si ille dixisset: quāto magis hec de ꝓphetis sanctis intelligendū: ⁊ maxime cōmendanduȝ fuit vt oīum libros tanq̄ȝ vni⁹ vnū librū acciperem⁹ in quo nulla rerū discrepantia crederet: sic nulla inueniretur in quo maior eēt ꝯstantia veritati: q̄ȝ si omnia illa vnus hō quālibet doctissimus loq̄ret. Qḋ ergo hinc argumentū sumere conant vel infideles vel imperiti hoīes q̄si ad ostendendā dissonantiā sanctoꝝ euangelistarū hec poti⁹ debent assumere fideles ⁊ docti ad ostendendā vnitatē sanctorū ⁊ ꝓphetaruȝ. Et alia cā que mihi videt alio tempore diligentius ꝑtractanda nec ampli⁹ sermonē protendamus: q̄ȝ huius operis terminādi necessitas flagitat cur hoc nomē ieremie in testimonio zacharie sit manere ꝑmissum vel poti⁹ sancti spiritus auctoritate post ceptū sit. Est apud ieremiam q̄ emerit agrū a filio fratris sui ⁊ dederit ei argētum: nō quidē sub hoc nomine ꝑcij qḋ positum est apud zachariam. Q̄ autem prophetia de xxx. argenteis ad hoc interp̄tatus est euangelista qḋ modo de dño cōpletū est. veruntñ agri emptio non ē apud zachariā. Q̄ aūt ꝓphaȝ de xxx. argenteis ad hec interpretatus sit euangelista qḋ modo de domino cōpletū est vt hec eēt precium eius manifestū est. sed ad hec pertinere etiam illud de agro empto qḋ ieremias dicit: hic potuit mistice significari vt non hic zacharie nomen poneret qui dixit. xxx. argenteis, sed ieremie q dixit de agro empto: vt lecto euangelio atqȝ inuento noīe ieremie, lecto aūt ieremia et non inuento testimonio de. xxx. argenteis. inuento tamē de agro empto admoneat lector vtrūqȝ cōferre: ⁊ inde sensum enudare ꝓphetie quomodo pertineat ad hoc qḋ in domino impletū est. Nā illud qḋ subiecit huic testimonio matheus cū ait: Quē ap̄p̄ciauerūt filij israel et dederūt eos in agrū figuli sicut cōstituit mihi domin⁹: nec apud zachariam: nec apud ieremiam reperit: vnde magis ex persona ipsi⁹ euangeliste accipiendū est elegant ⁊ mistice incertū quia hec ex domini reuelatione cognouerat ad hanc rem q̄ de christi precio facta est huiusmodi ꝑtinere ꝓphetiam: liber quippe empti agri apud ieremiā iubetur mitti in vas fictile: ⁊ emitur hic de precio dñi agri figuli: ⁊ hoc ad sepulturā peregrinoꝝ tanq̄ȝ ad ꝑmansionē quietꝫ eorū qui in hoc seculo peregrinātes consepeliunt christo per baptismū. Nā ⁊ illam emptionem agri hec significare ieremie dicit domin⁹: q̄ erit ꝑmansio de captiuitate liberatoꝝ in illa terra hec tanq̄ȝ delimanda arbitrat⁹ sum: cū admouerē quid in his ꝓpheticis testimonijs in vnū redactis ⁊ euangelice narrationi collatis diligentius attentiueqȝ req̄ratur. hoc interposuit mathe⁹ de iuda traditore.

¶ Capi. viij.

Deinde sequitur ⁊ dicit. Jesus aūt stetit ante p̄sidē: ⁊ interrogauit eū p̄ses dicēs Tu es rex iudeoꝝ. Dicit ei iesus. Tu dicis. Et cū accusaret a principib⁹ sacerdotū ⁊ senioribus nihil respōdit. Tūc dicit illi pilat⁹. Nō audis quāta aduersum te dicūt testimonia. Et nō respōdit ei vllū vbuȝ: ita vt miraret preses vehemēter. Per diē aūt solēnē ꝯsueuerat preses dimittē populo vnū vinctū quē voluissent Hēbat aūt tūc vinctū insignē: q dicebat barabas. Cōgregatiꝫ g̊ ill' dixit pilat⁹. Quē vultis dimittā vob. Barabā an iesum q dicit xp̄s. Sciebat eni q̄ ꝑ inuidiā tradidissent eū. Sedēte āt illo ꝓ tribunali: misit ad illū vxor ei⁹ dicēs. Nihil tibi ⁊ iusto illi. Multa eni passa sum hodie ꝑ visum ꝓpt̄ eū. Principes aūt sacerdotū ⁊ seniores ꝑsuaserūt popul' vt peterēt barabā. iesū vo ꝑderēt. Rñdēs aūt p̄ses ait ill'. Quē vultis

vobis de duobꝰ dimitti. At illi dixerūt. Bara
bā. Dicit illꝭ pilatꝰ. Quid ǧ faciā de iesu q dicit
xp̄s. Dicūt oēs: crucifigat. Ait illꝭ preses. Quid
eni male fecit. At illi magis clamabāt dicentes
Crucifigat. Uidēs aūt pilatꝰ ꝙ nihil ꝓficeret ſꝫ
magis tumultꝰ fieret: accepta aqua lauit manꝰ
corā populo dicēs. Innocēs ego ſum a ſanguie
iuſti. Uos videritis. Et rn̄dens vniuerſus po
pulus dixit. Sāguis eiꝰ ſup nos ⁊ ſup filios no-
ſtros. Tūc dimiſit illis barabā: Jeſum aūt fla-
gellatū tradidit eis vt crucifigeret. hec narra-
uit matheꝰ p pilatū geſta de dn̄o. Marcus q̊ꝫ
pene hiſdē verb ⁊ rebus cōcinit. Uerba aūt pi
lati quibꝰ reſpōdit populo petēti vt ſolennit vnꝰ
vinctꝰ dimitteret ita refert. Pilatus aūt rn̄dit
eis ⁊ dixit. Uultis dimittā vobis regē iudeoꝝ
Matheꝰ aūt ſic ait. Cōgregatis ǧ illis: dixit pi
latꝰ. Quē vultis dimittā vobis. Barabā an ie
ſum q dicit chriſtꝰ: Nulla queſtio ē ꝙ tacet ipos
petiſſe vt aliqs eis dimitteret. Sed q̄ri pōt: q̄
verba pilatꝰ dixerit: vtrū que a matheo: an q̄ a
marco referunt. Aliud eni videt eē quē vultis
dimittā vobis. Barabā an ieſum q dicit xp̄s:
aliud: vultis dimittā vobis regē iudeoꝝ. Sed
qꝛ chriſtos reges dicebāt: ⁊ q dixit illū an illuz
manifeſtū eſt eū queſiſſe an vellēt ſibi dimitti
regē iudeoꝝ. i. chriſtū: nihil intereſt ſententie:
qd̄ hic tacuit marcꝰ de barabā h ſolū volēs di
cere qd̄ ad ieſum ꝑtinebat: qn̄ quidē in eoꝝ re-
ſpōſione ſatis ⁊ ipſe oñdit. quē ſibi dimitti vo-
luerint. Pōtifices inqt cōcitauerūt turbā vt ma
gis barabā dimitteret eis. Seqtur aūt ⁊ dicit.
Pilatꝰ aūt iterū reſpōdens ait illꝭ. Quid ǧ vulꝗ
faciā regi iudeoꝝ: Unde iā ſatis apparet ꝙ id
marcꝰ velit oſtendē: dicendo: regē iudeoꝝ: qd̄
matheꝰ dicēdo chriſtū. Nō eni dicebant chriſti
reges niſi iudeoꝝ. Nāꝗ in eo etiā loco matheꝰ
ait. Dicit illis pilatꝰ. Quid igit faciā de ieſu q
dicit chriſtꝰ. Ergo ſequit marcꝰ. At illi clama-
uerūt iterū. Crucifige eū. Qd̄ ille ait. dicūt oēs
crucifigat. Et ſeqtur marcꝰ. Pilatꝰ vō dicebat
eis. Quid eni mali fecit. At illi magis clama-
bant Crucifige eū: h matheꝰ nō dixit. ſed qn̄ di-
xit: Uidēs aūt pilatꝰ qꝛ nihil ꝓficeret: ſꝫ magis
tumultꝰ fieret: dixit etiā eū lauiſſe manꝰ corā po
pulo vt innocentē ſe a ſanguine iuſti ſignificaret
qd̄ idē ⁊ marcꝰ ⁊ alij tacēt ſatis oſtēdit etiā ma
theꝰ egiſſe p̄ſidē cū populo: vt dimitteret. Qd̄
breuit ſignificauit marcꝰ in eo ꝙ refert pilatuz
dixiſſe: Quid eni mali fecit. Deinde ſic etiam
ipſe cōcludit q̄ per pilatū cū dn̄o geſta ſunt. Pi
latus aūt inquit volēs populo ſatiſfacere dimi
ſit illis barabā: ⁊ tradidit ieſum flagellꝭ ceſū vt
crucifigeret. hec apud p̄ſidē geſta narrauit mar
cus. lucas apud pilatū geſta ſic narrat. Cepert

aūt accuſare illum dicentes. Huncinuenimus
ſubuertentem gentē noſtram: prohibentem tri
buta dari ceſari: ⁊ dicentem ſe chriſtum regem
eſſe: hoc illi duo euangeliſte non dixerunt. cū ta
men dicerent ꝙ eum accuſabant. Ergo iſte eti
am ipſa crimina que falſa obiecerunt aperuit.
Tacuit autem quod ei dixit pilatus. Non re-
ſpondens quicquā. Uides in quantis te accu-
ſant: Sed plane ſequitur ⁊ dicit etiam quod il
li dixerunt. Pilatus autem interrogauit eum
dicens. Tu es rex iudeorum. At ille reſpon-
dens ait. Tu dicis. hoc autem matheus ⁊ mar
cus commemorauerunt anteꝗ̄ dicerent com
pellatum ieſum ꝙ eis accuſantibus non reſpon
deret. Nihil autem intereſt veritatis quo ordi
ne lucas iſta retulit quemadmodum nihil in-
tereſt ſi alius aliqud tacet quod alius comme-
morat: quemadmodum in conſequentibus di
cit. Ait autem pilatus ad principes ſacerdotū
⁊ turbas. Nihil inuenio cauſe in hoc homine.
At illi inualeſcebant dicentes. Commouet po-
pulum docens per vniuerſam iudeam: ⁊ inci-
piens a galilea vſqꝫ huc. Pilatus autem audi
ens galileam interrogauit: ſi homo galileus eſ
ſet. Et vt cognouit ꝙ de herodis poteſtate eēt
remiſit eum ad herodem. Qui ⁊ ipſe ieroſoly
mis erat in illis diebus. Herodes autem viſo
ieſu gauiſus eſt valde. Erat enim cupiens ex
multo tempore videre eum eo ꝙ audiret mul
ta de illo: ⁊ ſperabat ſignum aliquod videre fie
ri ab eo. Interrogabat autem illuz multis ſer-
monibus. At ipſe nihil illi rn̄debat. Stabant
etiā principes ſacerdotū ⁊ ſcribe ꝯſtanter accu
ſantes eū. Spreuit aūt illū herodes cum exer-
citu ſuo: ⁊ illuſit indutum veſte alba: ⁊ remiſit
ad pilatum: Et facti ſunt amici herodes ⁊ pila
tus in ipſa die: nam antea inimici erant adin-
uicem. hec omnia ideſt ꝙ a pilato ad herodem
dominus miſſus eſt. ⁊ que ibi geſta ſunt lucas
ſolus indicat: etiā ſi aliqd ibi ait ſimile quod in
alijs narrationē locis indicat etiaz apud alios
poſſit iueniri. Ceteri aūt ea tm̄ dicē voluere q̄
apud pilatū geſta ſunt q̊uſqꝫ dn̄s crucifigēdus
traderet. Rediēs ǧ lucas ad ea q̄ apud p̄ſidez
gerebant vn̄ digreſſus erat vt narraret qd̄ apd̄
herodē actū ē: ita ſeqtur. Pilatꝰ aūt ꝯuocatiꝭ p̄n
cipibꝰ ſacerdotū ⁊ magiſtratibus ⁊ plebe: dixit
ad illos. Obtuliſtis mihi hūc hoiez q̄ſi auerten
tē populū: ⁊ ecce corā vob intrrogās nullā cām
inueni i hoie iſto: ex his in qbꝰ eū accuſatis. hic
intelligimꝰ eū pretermiſiſſe quēadmodū a dn̄o q̄-
ſierit ꝙ accuſatoribꝰ nō reſponderet. Sꝫ neqꝫ
herodes inqt. Nā remiſi vos ad illū. ⁊ ecce ni
hil dignū morte actū ē ei. Emēdatū ǧ illū dimit
tā. Neceſſe aūt habebat dimittē eis p diē feſtū

vnum.Et clamauit autez simul vniuersa tur-
ba dicẽs. Tolle hũc ⁊ dimitte nobis baraban.
Qui erat ꝓpter seditionẽ quãdam factã in ciui
tate ⁊ homicidiũ missus in carcerẽ. Iterũ autẽ
pilatus locutus est ad illos volẽs dimittere ie-
sum. At illi succlamabant dicentes. Crucifige
illũ. Ille aũt tertio dixit ad illos. Quid eni ma-
li fecit iste. Nullam cãm mortis inuenio in eo.
Corripiam ergo illũ ⁊ dimittã. At illi instabãt
vocibꝰ magnis.postulãtes vt crucifigeret. Et
inualescebãt voces eorũ. Matheus huic hinc
conatui quo sepius cũ eis egit. volẽs vt dimit
teret iesus paucissimis verbis satis attestatus
est. vbi ait. Videns aũt pilatus ꝙ nihil ꝓfice-
ret:sed magis tumultus fieret qḋ non diceret
nisi multũ ille visus esset:quãuis tacuerit quoci
ens h efficere tẽptauerit. vt eruer et iesum fu-
rori eoꝝ. Et lucas itaqꝫ ita cõcludit qḋ factũ est
apud ꝑsidez. Et pilatus inqt adiudicauit fieri
peticionẽ eoꝝ. Dimisit autẽ illis eũ qui ꝓpter
homicidiũ ⁊ sedicionẽ missus fuerat in carcerẽ
quẽ petebãt: Iesum vero tradidit volũtati eoꝝ
Nunc eadẽ ẜm ioannem cõsideremus.i.que ꝑ
pilatũ facta sunt. Et ipi inqt nõ introierunt in
pretoriũ vt nõ ꝯtaminarent:sed mãducarẽt pa
sca. Exijt ergo pilatꝰ ad eos foras ⁊ dixit. Quã
accusationẽ affertis aduersus hominez hunc:
Responderũt ⁊ dixerũt ei. Si nõ esset hic male
factor:nõ tibi tradidissemus euz. hic videndũ
est ne ꝯtra sit ei:qḋ lucas dicit certa in euz dicta
esse crimina.⁊ dicit que dicta sunt. Ceperunt
autẽ inqt accusare illũ dicentes.hũc inuenimꝰ
subuertẽtẽ gentẽ nostrã:⁊ ꝓhibentẽ tributa da
ri cesari ⁊ dicẽtẽ se xp̃m regẽ esse. Quod vͦo nũc
ẜm ioannẽ ꝯmemoraui. videtur iudei voluisse
dicere crimina. cũ dixisset eis pilatꝰ quã accu
sationez affertis aduersus hominẽ hunc. Re-
sponderũt eni si nõ esset hic malefactor non tibi
tradidissemꝰ eum. Videlicet vt eoꝝ auctorita
tem secutus:qd ei obijceret desineret querere
sed ob h tm̃ nocentez credẽt:ꝙ sibi ab eis tra-
di meruisset. Ergo intelligere debemus:⁊ h di
ctum esse.⁊ illud qḋ lucas ꝯmemorauit. Mul
ta enim dicta ⁊ multa respõsa sunt. Unde cuiqꝫ
eoꝝ q̃tum visum est:descripsit ⁊ in narratione
sua posuit:qḋ satis eẽ iudicauit. Nã etiã ipe io
annes dicit quedã q̃ obiecta sunt:q̃ suis locis
videbimus. Itaqꝫ sequit. Dixit ergo eis pila-
tus. Accipite eũ vos.⁊ ẜm legem vestrã iudi-
cate eũ. Dixerũt ergo ei iudei. Nobis non licet
interficere quẽq̃. Ut sermo iesu impleret quẽ
dixit:significãs qua morte esset moriturus. In-
troijt ergo iterũ in pretoriũ pilatus. ⁊ vocauit
iesum.⁊ dixit ei. Tu es rex iudeoꝝ.⁊ respondit
iesus:A temetipo h dicꝭ.an alij tibi dixerũt de
me:⁊ hoc nõ videt ꝯuenire illi ꝙ ab alijs ꝯme-
moratũ est.rñdit ihs:tu dicis nisi in ꝯsequẽtibꝰ
oñderet.⁊ illud dictũ esse. Unde oñdit ea que
nunc dicit a ceteris potius euangelistis tacita
q̃ a dño dicta non esse.attende ergo ⁊ cetera.
Respondit inqt pilatus. Nunquid ego iudeꝰ
sum. Gens tua ⁊ pontifices tui tradiderunt te
mihi. Quid fecisti. Respondit iesus. Regnum
meum nõ est de mundo h. Si ex h mundo eẽt
regnum meũ:ministri mei vtiqꝫ decertarent:
vt nõ traderer iudeis. Nunc autẽ regnũ meuz
nõ est hic. Dixit itaqꝫ ei pilatꝰ. Ergo rex es tu.
Respondit iesus. Tu dicis q2 rex suz ego. Ec-
ce qñ ventũ est ad id quod alij euãgeliste cõme
morauerũt. Sequit ergo idem dicentẽ adhuc
dño:qḋ ceteri tacuerũt. Ego in h natus sum.⁊
ad hoc veni in mũdũ: vt testimoniũ ꝑhibeam
veritati. Omnis qui est ex veritate audit meã
vocem. dicit ei pilatus.quid est veritas. Et cũ
hoc dixisset:iterum exijt ad iudeos ⁊ dicit eis
Ego nullam inuenio in eo causam. Est autẽ cõ
suetudo vobis: vt vnũ dimittã: vultis dimit-
tam vobis regem iudeorũ. Clamauerunt rur-
suz omnes dicentes. Non hunc sed baraban.
Erat autẽ barabas latro. Tunc ergo apprehẽ
dit pilatus iesum.⁊ flagellauit. Et milites ple
ctentes coronam de spinis imposuerũt capiti
eius:⁊ veste purpurea circundederunt eum. ⁊
veniebant ad eum ⁊ dicebãt. Aue rex iudeoꝝ
Et dabant ei alapas: Exijt iteruz pilatus foras
⁊ dicit eis. Ecce adduco eum vobis foras: vt
cognoscatis quia in eo nullam causaz inuenio
Exijt ergo iesus portans coronam spineam ⁊
purpureũ vestimentum.⁊ dicit eis. Ecce ho-
mo. Cum ergo vidissent eũ pontifices ⁊ mini
stri clamabant dicentes. Crucifige. crucifige
euz. Dicit ei pilatus. Accipite euz vos ⁊ cruci
figite. Et enim nõ inuenio in eo causaz. Respõ
derunt ei iudei. Nos legem habemus.⁊ ẜm le
gem debet mori:quia filium dei se fecit. Hoc
potest congruere ei qḋ lucas cõmemorat in accu
satione iudeorum dictũ. Hunc inuenimus sub-
uertentem gentem nostram vt adiungatur.q2
filium dei se fecit. Sequitur ita ioãnes ⁊ dicit.
Cum ergo audisset pilatus hunc sermonem
magis timuit.⁊ ingressus est pretorium iterum
⁊ dicit ad iesum. Unde es tu. Iesus autem re-
sponsum nõ dedit ei. Dicit ergo ei pilatꝰ. Mi-
hi non loqueris. Nescis quia potestatẽ habeo
crucifigere te.⁊ potestatem habeo dimittere.
Respondit iesus. Non haberes potestatez ad
uersus me vllam:nisi tibi datum esset desuper
Propterea qui tradidit me tibi:magis pecca
tum habet. Exinde querebat pilatus dimitte-
re eum. Iudei autez clamabant dicentes. Si

hunc dimittis non eris amicus cesaris. Omnis qui se regem facit cõtradicit cesari: huic potest congruere qđ lucas in eadem accusatione iudeorum ita narrat cum dixissent: invenimus eum subvertentem gentem nostram. adiecit: ⁊ prohibentem tributa dari cesari: ⁊ dicentem se christum regez esse. Ex quo soluitur illa questio qua putari poterat ioannem dixisse: nullũ a iudeis domino crimen obiectum quando responderunt ⁊ dixerunt ei: si non esset hic malefactor non tibi tradidissemus eum. Sequitur ergo ioannes ⁊ dicit. Pilatus ergo cum audisset hos sermones adduxit foras iesum: ⁊ sedit pro tribunali in loco qui dicitur lithostrat⁹. hebraice autem ga lbata. Erat autem parasceue pasca hora quasi sexta. Et dic iudeis. Ecce rex vester. Illi autem clamabant. Tolle tolle crucifige eum. Dixit eis pilatus. Regem vestrum crucifigam. Tradidit eis illum vt crucifigeretur. hoc narrauit ioannes per pilatum gesta.

Capitulum .ix.

Consequens est vt iam ipsam domini passionem ẜm quatuor euangelistaruz testimonia videamus quaz matheus sic incipit. Tunc milites presidis suscipientes iesum in pretorium congregauerunt ad eũ vniuersam cohortem: ⁊ exeuntes eum clamidẽ coccineam circundederunt ei: ⁊ plectentes coronã de spinis posuerunt super caput eius: ⁊ arundinem in dextram eius: ⁊ genuflexio ante eum illudebant dicentes. Aue rex iudeorum. Ꝭ marcus in eodem loco narrationis ita dicit. Milites autem duxerunt eum intro in atriuz pretorij ⁊ conuocant totam cohortem: ⁊ induunt eũ purpuream: ⁊ imponunt ei plectentes spineam coronam: ⁊ ceperunt salutare eum. Aue rex iudeorum. ⁊ percutiebant caput eius arundine ⁊ conspuebant eum: ⁊ ponentes genua adorabãt eum. Intelligitur itaq̃ȝ quod matheus ait: Clamidem coccinam circundederunt ei: hoc marcum dixisse: indutum purpura. Pro regia enim purpura clamis illa coccina ab illudentibus adhibita erat. ⁊ est rubra quedam purpura cocceo similia. Potest etiam fieri vt purpuram etiam marcus commemorauerit q̃ȝ clamis habebat quãuis esset coccina. lucas hoc pretermisit. Joannes autem anteq̃ȝ diceret ꝙ cum pilat⁹ crucifigendum tradiderit commemorauit hoc dicens: Tunc ergo apprehendit pilatus iesum: et flagellauit: ⁊ milites plectentes coronaz de spinis imposuerunt capiti eius: ⁊ veste purpura circundederunt eum: ⁊ veniebant ad eum ⁊ dicebant. Aue rex iudeorum: ⁊ dabant ei alapas vnde apparet matheum ⁊ marcum recapitulando ista commemorasse: non quo tunc factũ sit: cum eum pilatus iam crucifigendum tradidisset. Joannes enim apud pilatum dicit hec gesta satis euidenter: vnde isti qđ preterierãt recoluerunt: ad hoc pertinet etiam ꝙ consequẽter dicit matheus: Et expuentes in eum acceperunt arundinem ⁊ percutiebant caput eius: Et postq̃ȝ illuxerunt eum exuerunt clamidem ⁊ induerunt eum vestimentis eius ⁊ duxerunt eũ vt crucifigerent hoc qđ exuerunt clamidem: ⁊ induerunt eum vestimentis eius: in fine factũ intelligitur cum iam duceretur: Marcus hoc ita dicit: Et postq̃ȝ illuxerunt ei exuerunt illum purpuram: ⁊ induerunt eum vestimentis suis

Capitulum .x.

Sequitur ergo matheus. Exeũtes aũt inuenerunt hominẽ cireneuz nomine symonem hunc angariauerunt vt tolleret crucẽ eius. Marcus quoq̃ȝ. ⁊ educunt illũ inquit vt crucifigerent eum. ⁊ angariauerũt ꝑtereuntẽ. quẽpiã symonẽ cireneum veniente de villa patrẽ alexandri ⁊ rufi: vt tolleret crucem eius. hoc lucas ita dicit. Et cum ducerent eum apprehẽderunt symonẽ quẽdam cirenẽsem venientem de villa. ⁊ imposuerũt illi crucez portare post iesum. Joannes aũt sic narrat. Susceperunt autẽ iesum. ⁊ baiulans sibi crucez exijt in eum qui dicit caluarie locũ ebraice golgota ibi eum crucifixerunt. Unde itelligit ꝙ ipe sibi portabat crucẽ. cũ exiret in locũ memoratũ. Symon autẽ in itinere angariatus est. de quo tres cõmemorant: cui postea data est crux vsq̃ȝ ad locum. Ita vtrunq̃ȝ factũ inuenimus. primo id qđ ioãnes dixit. deinde qđ ceteri tres. Cap. xj

Sequitur itaq̃ȝ matheus. Et venerũt inquit in locum qui dicitur golgota: ꝙ est caluarie locus. de Ꝭ loco aptissime consentiunt. Deinde adiungit idem matheus. Et dederunt ei vinum bibere cũ felle mixtuz. Et cum gustasset noluit bibere. Ꝭ marcus ita narrar. ⁊ dabant ei bibere vinũ mirratũ. ⁊ nõ accipit. Hoc intelligendũ est matheum dixisse cuz felle mixtũ. fel quippe pro amaritudine posuit ⁊ mirratũ enim vinuz amarissimũ est. Quãq̃ȝ fieri possit vt felle ⁊ mirra vinũ amarissimũ redderent. Quod ergo ait marcus non accepit. intelligit non accepit vt biberet. Gustauit autez sicut matheus testis est. vt qđ idem matheus ait noluit bibere. Ꝭ marcus dixit: non accepit. tacuit aũt ꝙ gustauerit. Capi. xij.

Sequitur mathe⁹. Postq̃ȝ autẽ crucifixerunt eũ: diuiserunt vestimẽta eius sortem mittentes ⁊ sedentes seruabãt eũ hoc idem marcus sic: Et crucifigentes euz diuiserunt vestimenta eius mittẽtes sortez super eis quis quid tolleret. Ꝭ lucas sic ait. Diuide

tes vero vestimenta eius. miserunt sortes. ⁊
stabat populus expectans. Breuitur a tribus
dictum est. Joannes autē distinctus hoc expli
cat: quēadmodū gestum sit. Milites ergo inqt
cum crucifixissent eū. ⁊ acceperūt vestimēta eiꝰ
⁊ fecerūt quatuor partes vnicuiqꝫ militi partē
⁊ tunicam. Erat autē tunica incōsutilis desup
contexta per totū. Dixerunt ergo adinuicem.
Non scindamus eā: sed sortiamur de illa cuiꝰ
sit. vt scriptura impleret dicens Partita sunt
vestimenta mea. ⁊ in vestem meam miserunt
sortem. Capi. xiiij.

Sequitur matheus. Et imposuerūt su-
per caput eius causam ipsius scriptam.
hic est iesus rex iudeoꝝ. Marcus autē
pusqꝫ h dixisset. erat autē inquit hora tercia. ⁊
crucifixerunt eum: h enī subiūgit cū de vestiū
diuisione dixisset. Que res diligentissime cō-
sideranda est ne magnum faciat errorē. Sunt
enī qui arbitrent hora quidē tertia dn̄m cru
cifixum. a sexta autē hora tenebras factas vsqꝫ
ad nonam: vt consumpte intelligant tres hore
ex quo crucifixus est. vsqꝫ ad tenebras factas.
Et posset quidē h rectissime intelligi: nisi ioan-
nes diceret quasi hora sexta pilatum sedisse pro
tribunali in loco qui dicit lithostratos. hebrai
ce autē galbata. Sequitur enim. Erat autem
parasceue pasca hora quasi sexta. ⁊ dicit iudeis
Ecce rex vester. Illi autē clamabant tolle tolle
crucifige eum. Dixit eis pilatus. Regē vr̄m
crucifiigam. Responderunt pontifices. Non
habemus regem nisi cesarem. Tunc ergo tra-
didit eis illū: vt crucifigeret. Si igit hora qua
si sexta pilato sedente pro tribunali: traditus ē
crucifigendus iudeis: quō hora tertia crucifi-
xus est sicut verba marci nō intelligentes qui
dam putauerūt: prius enī que hora crucifigi
potuerit videamus, deinde videbimꝰ cur hora
tertia crucifixū dixerit marcus. hora erat quasi
sexta cū traditus est crucifigēdus a pilato seden
te vt dictum est pro tribunali. Non enim ple-
na sexta erat: sed quasi sexta. i. peracta quinta.
Et aliquid etiam de sexta esse ceperat. Nunqꝫ
autem isti dicerent quinta ⁊ quadrans. aut qn
ta ⁊ triens, aut quinta ⁊ semis: aut aliquid hu-
iusmodi. Habent enim iustum morē scriptu
re vt aperte totum ponant, maxime in tempo
ribus sicut de octo illis diebus post quos eum
dicunt ascendisse in montem, quoꝝ medios in
tuens marcus ait: post dies sex: presertī quia
tam moderate idem ioānes locutus est vt nō
diceret sexta: sꝫ qsi sexta. Quod si ita nō diceret
sed tm̄modo sextam diceret. possemus nos ita
intelligere: quēadmodū loqui scripture solent
sicut dixi aperte totū: vt peracta qnta ⁊ incho-
hata sexta gererent hec que narrata sunt in cru
cifixione domini nostri. donec cōpleta sexta il-
lo pendente fierent tenebre: quibꝰ tres euāge-
liste attestant: matheus marcus ⁊ lucas. Que-
ramus iam consequēter: cur marcus cōmemo
rasset crucifigentes eū diuiserunt vestimenta
eius. mittentes sortes super eis quis qd tolle-
ret secutus adiunxit. erat autē hora tertia ⁊ cru
cifixerūt eum. Jam certe dixerat ⁊ crucifigen-
tes eū: diuiserūt vestimenta eius. Sicut etiā
⁊ ceteri attestant: ꝙ eo crucifixo vestimēta diui
sa sunt. Si eiꝰ rei geste tempus voluit ꝯmemo
rare marcus: sufficeret dicere. erat autē hora
tertia. Ut qd̄ adiunxit ⁊ crucifigerēt eū: nisi qd̄
voluit aliqd recapitulando significare. ꝙ qsitū
inueniret cū scriptura ipsa illis temporibꝰ lege
retur quibus vniuerse ecclesie notū erat qua
hora dominꝰ ligno suspensus est. Unde possit
huiusmodi error corrigi vel mēdatiū refutari.
Sed qr sciebat a militibus suspensū dominū
nō a iudeis sicut ioānes aptissime dicit. occul
te ostēdere voluit eos magis crucifixisse q cla
mauerūt vt crucifigeret. qꝫ illos qui ministeriū
principi suo sm̄ suum officiū prebuerūt. Intelli
git ergo fuisse hora tertia cū clamauerūt iudei
vt dn̄s crucifigeret ⁊ veracissime demonstrat
tunc eos crucifixisse qn̄ clamauerunt maxime
quia nolebāt iudei se h fecisse. ⁊ ppterea eum
pilato tradiderāt qd̄ eoꝝ verba satis indicant
sm̄ ioannā. Cū enim dixisset pilatus eis. Quā
accusationem affertis aduersus hominē hūc?
Respōderunt ⁊ dixerunt ei. Si non esset hic
malefactor: nō tibi tradidissemus eum. Dixit
ergo eis pilatus. Accipite eum vos. ⁊ sm̄ legē
vestrā iudicate eum. Dixerunt ergo iudei. No
bis nō licet interficere quēqꝫ. Quod ergo ma-
xime iudei fecisse volebant: hoc eos fecisse ho
ra tertia marcus ostendit. verissime iudicans
magis fuisse domini necatricē linguā iudeoꝝ
qꝫ militū manus. Quisquis autē dixerit nō fu-
isse horā tertiā: cū h iudei primitꝰ clamauerūt
insanissime se ostēdit inimicū euangelij. Nisi
forte aliter potuerit eandē dissoluere questio-
nem. Non enim habet vnde conuincat non
fuisse tunc hora tertia. Et ideo veridico euan-
geliste potius credendū qꝫ cōtentiosis suspectio
nibus hominum. Unde inquit pbans horam
tertiam fuisse. Respōdebo quia credo euange-
listis. Quibus ⁊ tu si credis ostende quēadmo
dum ⁊ hora sexta ⁊ hora tertia potuit dominꝰ
crucifigi. De sexta enim vt fateamur: narra-
tione ioannis. vrgemur tertiam marcus com
memorat. Quibus sit vterqꝫ nostrum credat.
ostendat quēadmodum fieri vtrunqꝫ potuerit
⁊ libentissime acquiescam. Non enim sentētiā

meaz sed euangelij diligo veritatē. Atq; vtinā
etiam plures ab alijs inueniantur huius exit⁹
questionis. Quod donec fiat: vtere mecuz isto
si placet. Si enim nullus alius exitus poterit
inueniri solus iste sufficiet. Si autem potuerit
cum demōstratus fuerit eligemus: Tñ non po
test consequens esse. vt quilibet omnium qua
tuor euangelistaꝝ mentitus sit: aut in tāto ⁊ tā
sancto culmine auctoritatis errauerit. Si au-
tem qs dixerit se inde cōuincere non fuisse ho
ram tertiam: cum illud iudei clamauerūt quia
postea ꝙ̃ dixit idem marcus. pilatus autem
iterum respondēs ait illis. Quid ergo vultis
faciam regi iudeorum. At illi iterum clamaue
rūt: crucifige eum: non interponit aliquid mo
rarum ab eodem marco in eius narratione. ⁊
cōtinuo ad id peruenitur vt traderetur ad cru
cem dominus a pilato: quod ioannes hora q̃si
sexta factum esse cōmemorat. Intelligat qui h̄
dicit: multa pretermissa esse que in medio ge-
sta sunt: cum pilatus ageret querēs quomodo
eum a iudeis eriperet ⁊ aduersus eorum insa-
nissimam voluntatem: quibuscūq; modis po-
tuit instantissime niteret. Matheus enim ait.
Dixit illis pilatus. Quid igitur faciam de iesu
qui dicitur christus. Dicunt omnes: crucifigat
Tunc fuisse dicimus horam tertiā. Quod aūt
matheus sequitur ⁊ narrat: videns autem pi-
latus: quia nihil ꝓficeret. sed magis tumultus
fieret. ⁊ in conatibus pilati ad eripiendū iesum
dominū: ⁊ in tumultu iudeoruz contranitentiū
cōsumptum tempus duarum horarū intelligi
mus. ⁊ ceptam fuisse sextam quē nundum ter
minata gesta sunt. que ab eo tēpore quo pilat⁹
dominū tradidit. vsq; ad tenebras factas nar
rantur. Quod autem matheus supra cōmemo
rat. sedente autem illo pro tribunali misit ad
illum vxor ei⁹ dicens: nihil tibi ⁊ iusto illi. mul
ta enim passa sum hodie per visum ꝓpter eū
postea sederat pro tribunali pilatus: sed inter
illa que prius gesta sunt narrabat: recordatus
mathe⁹: ꝙ de pilati vxore dixit. voluit hoc ibi
interponere. vt p̄strueret qua maxime causa
pilatus nec nouissime volebat eum tradere iu
deis. lucas autē narrat: cū dixisset pilatus: emē
datum ergo illum dimittam. exclamasse vni-
uersam turbam. tolle hunc ⁊ dimitte nobis ba
raban. Sed fortasse nundum dixerant cruci-
fige. Iterum autem pilatus ſm eundem lucam
locutus est ad illos volens dimittere iesum.
At illi succlmabant dicentes: crucifige crucifi
ge eum. Tunc intelligitur fuisse horam tertiā.
Quod autem sequitur lucas ⁊ dicit. ille autem
tertio dixit ad illos: quid enim mali fecit iste.
nullam causam mortis inuenio in eo. corripiaz
ergo illum ⁊ dimittaz. At illi instabant vocib⁹
magnis postulātes vt crucifigeretur: ⁊ inuale-
scebāt voces eorum satis etiam ipse significat
magnū tumultū fuisse: ⁊ post quātū morarū ill'
tertio dixerit. Quid eni mali fecit. licz intellige
re quantū indagande veritati satis est: ⁊ postea
qd ait: instabāt vocibus magnis. ⁊ inualesce-
bant voces eorum qs non videat ideo factū:
quia videbant pilatū nolle eis tradere dominū
Et qui h̄ magnopere nolebat: nō vtiq; in mo-
mento tēporis cessit: sed vel due hore ⁊ aliqd
amplius in illa cunctatione transierunt. Ioan-
nem quoq; interroga: ⁊ vide quanta fuerit pi-
lati illa cunctatio ⁊ recusatio tam fedi misterij
Idē nanq; multo explicatius ea narrat quāuis
nec ipse vtiq; dicat omnia: in quib⁹ scz due ho-
re ⁊ de sexta aliquid preterfluxit. Tamen cum
flagellasset iesum ⁊ a militibus veste illusoria:
multisq; illusionib⁹ male tractari pmisisset cre
do vt hoc modo saltē eorū furorē mitigaret ne
vsq; ad mortē seuire pertenderet: exijt iterum
pilatus foras ⁊ dicit eis. Ecce adduco eum vo
bis foras vt cognoscatis: quia in eum nullam
causam inuenio. Exijt ergo iesus portans spi-
neā coronam ⁊ purpureum vestimentū. Et di
cit eis: Ecce homo: velut illa ignominiosa spe
tie visa placarent. Sed adiūgit ⁊ dicit. Cum g̊
vidissent eū pontifices ⁊ ministri clamabāt di-
cētes. Crucifige crucifige eum. Tūc horā tertiā
fuisse dicim⁹. Attēde que sequant. Dicit eis pi
latus. Accipite eū vos ⁊ crucifigite. Ego eni nō
inuenio in eo cām Respōderūt ei iudei. Nos
legem habem⁹: ⁊ ſm legē debet mori: qꝛ filiuz
dei se fecit. Cū ergo audisset pilatus hūc sermo
nem: magis timuit. Et ingressus ē pretoriū ite
rū: ⁊ dicit ad iesum. Unde es tu? Iesus aūt rn̄sū
nō dedit ei. Dicit ei pilatus. Mihi nō loq̄ris?
Nescis qꝛ potestatē habeo crucifigere te: ⁊ po-
testatē habeo dimittere te. Rn̄dit iesus. Non
habēs potestatem aduersus me vllaz: nisi tibi
datū esset desuper. Propterea q tradidit me ti
bi magis peccatū hz. Exīde pilat⁹ q̃rebat dimit
tē eū. In h̄ igit ꝙ q̃rebat pilat⁹ dimittē eū q̃ztū
tp̄is putam⁹ eē ꝯsūptū quāta p̄termissa q̄ vel a
pilato d cebant: vel a iudeis ꝯdicebant q̊usq;
dicerēt iudei vn̄ ille cōmoueret ⁊ cederet. Ita
eni seq̄tur. Iudei aūt clamabāt dicētes. Si hūc
dimittis nō es amic⁹ cesaris. Oīs qui se regez
facit ꝯtradicit cesari. Pilat⁹ g̊ cū audisset hos
sermones adduxit foras iesum: ⁊ sedit pro tri-
bunali i loco qui dicit lithostrat⁹. hebraice aūt
galbata. Erat autē parasceue pasce hora quasi
sexta. ab illa ergo voce iudeoruz qua primo di
xerunt: Crucifige. cum esset hora tertia vsq; ad
h̄ ꝙ sedit ꝓ tribunali: per medias horas cūcta-

tionis pilati ⁊ tumultuantium iudeorum due
hore preterierant ⁊ peracta quinta iam de se-
xta aliquid ceperat. Dicit ergo iudeis. Ec-
ce rex vester. Illi autem clamabant. Tolle tol-
le crucifige eum. Sed neqꝫ iam commotus
pilatus timore calūnie facile cedebat. Tūc eni
vxor eiꝰ ad eū miserat sedentē ꝓ tribunali ꝙ
preoccupauit matheus q h solū cōmemorauit
anteqꝫ ad eū locū narratiōis veniret vt ibi h
poneret vbi oportunū iudicauit. Tētans vtiqꝫ
adhuc eos pilatus ne quid ꝓficeret dixit eis.
Regē vestrū crucifigam. Rn̄derunt pōtifices
Nō habemꝰ regē nisi cesarē. Tunc ḡ tradidit
eis illū vt crucifigeret. Et dum ꝑgit ⁊ dū cruci-
figit cū duobꝰ latronibꝰ: dū vestes diuidunt: et
in sortē illa tunica mittit: atqꝫ int h varijs con
uitijs illudit: simul eni cum illa gererent ⁊ con
uitia iaciebant cōpleta est hora sexta: ⁊ facte sūt
tenebre: q̄s matheus ⁊ marcus ⁊ lucas cōme
morant. Iam itaqꝫ corruat impia ꝑtinacia: et
credat dn̄m iesum christum. Et tertia hora cru
cifixū lingua iudeoꝝ: ⁊ sexta manibꝰ militum qr
in tumultu iudeoꝝ ⁊ pilati estibus due atqꝫ am
pliꝰ hore ꝑterierunt a voce qua dixerunt cruci
fige. sꝫ ipse marcꝰ qui maxime breuitatis secta
tor est breuit voluit intimare pilati voluntatē
⁊ conatum ꝓ dn̄i vita. Cum eni dixisset: At illi
iterum clamauerunt: Crucifige eum. Ubi ostē
dit ꝙ iā clamauerāt cū vellēt sibi dimitti bara
bā adiunxit. Pilatus vo dicebat eis. Quid eni
mali fecit. hoc mō breuit insinuauit qđ diu ge-
stum ē. Memorātū etiā ipse quid velint intelli
gi nō ait. Pilatus vo dixit eis sed ait: dicebat
Quid eni mali fecit. quia si diceret: dixit: q̄si se
mel dictū intelligeremꝰ. Quia vo ait: dicebat:
satis intimauit intelligētibꝰ multis modis ⁊ se
pe dictū esse quousqꝫ inciperet hora sexta. Co
gitemꝰ ergo qꝫ breuit hoc dixerit marcꝰ in cōpa-
ratione mathei: qꝫ breuit matheꝰ in cōparatio
ne luce: qꝫ breuit lucas in cōparatione ioannis
cum tn̄ alia atqꝫ alia quisqꝫ cōmemoraret qꝫ de
niqꝫ breuit ipse ioannes in cōparatione rerū q̄
geste sunt ⁊ morarū cum illa gererent: ⁊ sine i-
sania resistēdi credamꝰ duas horas: ⁊ quid de
illo interuallo trāsire potuisse. Quisqs aūt di-
xerit potuisse marcum si ita esset eo tempore
dicere fuisse horā tertiam: quo erat hora tertia
cum vox iudeorum de crucifigendo domino so
nuisset dicere etiā ꝙ eum tunc ipsi crucifixerint
nimis supbe legis narratoribus veritatē impo
nit. Sic eni potest dicere si h ipse narraret: eo
modo eodēqꝫ ordine ab omnibꝰ debuisse narra
ri quo ipse narrauit. Dignet ergo ꝯsilio marci
euangeliste superari consilium suum qui eo lo-
co id ponendum iudicauit quo loco diuina in-
spiratione suggestum ē. Recordationes enim
eorū eius manu gubernate sunt qui gubernat
aquam sicut scriptum est qualiter illi placuerit
Fluitat enim humana memoria per varias
cogitationes nec in cuiusqꝫ potestate est quid ⁊
quando veniat in mente. Cum ergo illi sancti
⁊ veraces viri quasi fortuita recordationum
suarum propter narrationis ordinem: occulte
dei potestati cui nihil fortuitum est cōmisissent
non oportet quemqꝫ hominū dicere longe ab
iectum ab oculis dei ⁊ longe peregrinantem h
loco poni debuit quod valde ignorat cur eo lo
co deus poni voluerit: quia ⁊ si obuelatum est
euangelium nostrum vt ait apostolus in his q
pereunt obuelatum est. Et cum dixisset alijs
quidem sumus odor vite in vitam: alijs odor
mortis in mortem subiecit statim. Et ad hoc
quis idoneus: idest quis idoneus intelligere
qꝫ iuste fiat. Quod idem dominus dicit. Ego
veni vt qui non vident videant: ⁊ qui vident
ceci fiant. Ita est enim altitudo diuitiarum sci
entie ⁊ sapientie dei: qua fit ex eadem massa:
aliud vas in honorem. aliud in contumeliam.
Et dicitur carni ⁊ sāguini. O homo tu quis es
qui respondeas deo? Quis ergo in hac re co-
gnoscit intellectum domini: aut quis consilia-
rius illi fuit: vbi sic gubernauit corda reminis-
centium euangelistarum: ⁊ in ecclesie fastigio:
tanto auctoritatis culmine sublimauit vt per
hoc ipsa q̄ in eis contraria videri possunt mul
ti excecarentur digne traditi in cōcupiscentias
cordis sui ⁊ reprobum sensum ⁊ multi exercen
tur ad elimandum pium intellectum contra oc
cultam omnipotentis iustitiam. Dicit enim
propheta domino. Nimis profunde facte sunt
cogitationes tue: vir imprudens non cognoscit
⁊ stultus non intelligit hec. Peto autem ⁊ am
moneo eos qui hoc legunt per nos adiuuāte do
mino elaborent vt huius sermonis quem hoc
loco interponendum arbitratus sum in omni
simili questionum difficultate meminerint ne
sepius eadem repetenda sint. facile autem vi-
debit qui sine impietatis duritia voluerit at-
tendere quam oportuno loco marcus h de ter
tia hora posuerit. vt quisqꝫ ibi recordetur qua
hora iudei crucifixerunt dominum qui vole-
bant in romanos vel principes vel milites
transferre ipsum facinus vbi factum ministro
rum militum commemoratum est. Ait enim.
Et crucifigentes eum diuiserunt vestimenta
eius mittentes sortes super eis quicquid tolle-
ret. Qui hic nisi milites sicut ioannes manife-
stat. Ergo ne quisquam contagionem tanti cri
minis auersus a iudeis in milites illos con-
uerteret. Erat autē inquit hora tertia ⁊ cruci

fixerunt eum vt illi cum potius crucifixisse inue-
niantur quos hora tertia vt crucifigeretur clamare
potuisse: diligẽs inquisitor inueniet cũ aduer-
terit hoc quod a militibꝰ factũ ẽ: hora sexta factuz
esse. Quanq̃ nõ desint q parasceuen quã ioan-
nes cõmemorauit dicens: Erat aũt parasceue
pasce: hora fere sexta horã diei tertiã velint in
telligi q̃ sedit pilatus ꝓ tribunali vt eadẽ ter-
tia completa videatur qñ crucifixus est: atq illo
iã pendente in ligno alie tres hore peracte sint
⁊ reddiderit spiritũ: vt ab ea q̃ defunctꝰ ẽ. i. diei
sexta tenebre fierent vsq ad nonã. Dicunt eni
die quidẽ illo quẽ dies sabbati seq̃batur parasce
uen fuisse pasce iudeorũ ꝙ ab eodẽ sabbato iaz
inciperẽt azima: sed tñ verum pasca qd iam in
passione domini gerebatur: nõ iudeorũ: sed christi
anorũ cepisse preparari. i. parasceuen hre ab ho
ra noctis nona: in eo ꝙ dñs a iudeis occidẽdus
preparabatur. parasceue quippe interpretatur prepa
ratio. Ab illa g̃ nona hora noctis vsq ad eiꝰ cru-
cifixionẽ occurrit hora parasceuen sexta ſm io-
annem. ⁊ hora diei tertia ſm marcum vt non
marcꝰ horã illã recordatam recapitulãdo ꝯme
morauit q̃ clamauerũt iudei. Crucifige crucifi
ge. sed eam prius horã tertiã dixerit: q̃ dñs est
crucifixus in ligno. Quis fidelis nõ huic faueat
solutioni questionis: si modo possit aliqs articu
lus conici: ab hora nona noctis: vnde cepisse pa
rasceuen pasce nostre. i. ꝑparationẽ mortis chri-
sti cõgruenter intelligamꝰ. Si eni dicamꝰ eam ce
pisse quãdo a iudeis apprehẽsus est dominꝰ ad-
huc noctis prime partes erãt. Si qñ ad domuz
pductꝰ est soceri cayphe. vbi ⁊ auditꝰ est a prin
cipibus sacerdotũ adhuc gallus nõ cantauerat
qd ex petri negatione colligimꝰ que cũ iam au-
diretur facta ẽ. Si aũt quãdo pilato traditus est
iam mane fuisse aptissime scriptũ est. Restat g̃
vt intelligamꝰ tunc cepisse istam parasceuẽ pas
ce. i. ꝑparationẽ mortis domini qñ responderũt
omnes principes sacerdotuz apud quos ꝑmo
audiebatur: ⁊ dixerũt: Reus ẽ mortis. quod apud
matheũ ⁊ marcũ inuenitur vt recapitulãdo intel
ligantur: de petri negatione postea dixisse: quod
antea factũ erat. Non eni absurde conicitur eo tẽ
pore qñ vt dixi reũ mortis pnũciauerũt horã no
nã noctis ẽẽ potuisse ex q̃ hora vsq ad horã qua
sedit pilatꝰ ꝓ tribunali q̃si hora sexta fuit: non
diei: sed parasceues. i. ꝑparationis imolatiõis
dñi quãdo verũ pasca est vt plena sexta eiusdẽ
parasceues que plena diei tertia occurrebat do
minus suspẽderetur in ligno. Siue g̃ hoc potiꝰ in
telligẽdũ eligatur siue marcꝰ tertiam horam reco
luerit: ea q̃ maxime ad ꝯdẽnationẽ iudeoruz in
dñi crucifixione cõmemorare voluerit: q̃ intel
sunt clamare potuisse vt crucifigeretur vt ipos
potiꝰ crucifixisse acciperemꝰ q̃z eos quorũ mani
bus suspẽsus in ligno ẽ: sicut ille centurio magis
accessit ad dñm q̃z illi amici quos misit: pro-
culdubio questio soluta ẽ de hora dñice passio-
nis que maxime solet in ꝯtentiosorũ ꝯcitare im
prudentiam ⁊ infirmorũ imperitiam perturba-
re.

¶ Capi. xiiij.

Sequitur matheus ⁊ dicit. Tunc crucifixi
sunt cuz eo duo latrones. vnꝰ a dextris
⁊ vnꝰ a sinistris. Et marcꝰ similiter ⁊ lu-
cas: nec ioannes aliquid facit questionẽ q̃uis ⁊
latrones eos nõ dixerit. Ait eni. Et cũ eo alios
duos hinc ⁊ inde mediũ: mediũ aũt iesuz. Es
set aũt ꝯtrarium si cũ illi dixissent latrones iste
diceret innocẽtes.

Capi. xv.

Sequitur mathēꝰ ⁊ dicit. Pretereũtes au
tem blasfemabãt eum: mouẽtes capi-
ta sua ⁊ ⁊ dicẽtes. Vah qui destruis tem
plũ dei ⁊ in triduo illud reedificas. Salua te-
metipsum. Si filiꝰ dei es descẽde de cruce. huic
marcꝰ pene ad eadẽ verba ꝯsonat. Seqtur de
inde mathēꝰ ⁊ dicit. Similiter ⁊ ꝑncipes sacer-
dotũ illudẽtes cũ scribis ⁊ senioribꝰ dicebãt ali
os saluos fecit seipm saluũ nõ potest facere. Si
rex israel est descẽdat nunc de cruce ⁊ credemꝰ
ei. Cõfidit in deũ liberet nũc euz si vult. Dixit
eni: quia dei filiꝰ sum. marcꝰ ⁊ lucas q̃uis alia
verba dicãt ad eandem tamen sententiam cõ
cinunt cum alius pretermittit quod alius com
memorat. De principibus enim sacerdotum
ꝙ insultauerint domino crucifixo pariter non ta-
cent q̃uis seniores tacuit marcus. lucas autez
principes dixit. nec addidit sacerdotum: ma-
gis nomine generali omnes primates comple
xus est vt ibi possint intelligi ⁊ scribe ⁊ senio-
res.

¶ Capi. xvj.

Sequitur matheus ⁊ dicit. Idipm autez
⁊ latrones qui crucifixi erant cum eo i-
properabant ei. nec marcus discrepat.
hec idem dicens alijs verbis. Lucas autẽ po-
test putari repugnare nisi genus locutionis satis
vsitatum nõ obliuiscamur. Ait eni lucas. Vnꝰ
autẽ de his qui pendebant latronibꝰ blasfema
bat eum dicẽs. Si tu es christus saluũ fac te-
metipm ⁊ nos. Et sequitur idẽ ipse atq ita con-
terit. Rñdens aũt alter increpabat illũ dicens
Neq̃ tu times deum quia in eadẽ dãnatione
es. Et nos quidem iuste nam digna factis reci-
pimus. hic vero nihil mali gessit. Et dicebat ad
iesum. Domine memento mei cum veneris
in regnum tuum. Et dixit illi iesus. Amen di-
co tibi. hodie mecuz eris in paradiso. Quomo
do ergo sic matheus dicit latrones qui crucifi-
xi erant cum eo improperabant ei: vel sic mar
cus dicit: ⁊ qui cum eo crucifixi erant conuici-

abantur ei. quando quidem vnus eorum con-
uiciatus est ſm luce testimonium: alter ⁊ com
pescuit eum ⁊ in deum credidit: nisi intelliga-
mus matheũ ⁊ marcum breuiter perstringen-
tes hoc locum. pluralem numerum pro singu-
lari posuisse: sicut ⁊ in epistola ad Hebreos le-
gimus pluraliter dictum: concluserunt ora leo
num: cum solus daniel significari intelligatur:
⁊ pluraliter dictum secti sunt cum de solo isaia
tradatur. In psalmo etiam qđ dictũ est: Astite-
runt reges terre ⁊ pͥncipes ꝯuenerunt. numerũ
pluralem ꝓ singulari positũ in actibꝰ apostolo
rum exponiť. Nam reges ꝑpter herodē: princi
pes ꝑpter pilatum intellexerũt qui testimoniũ
eiusdē psalmi adhibuerunt. Sed quia ⁊ paga
ni solent calũniari euangelio videant quemad
modũ locuti sunt auctores eorũ: fedras medi-
as ⁊ ditree ⁊ stras cum singule fuerint. Quod
aũt vsitatiꝰ verbi gratia ꝙ̄ vt dicat aliquis: ⁊
rustici mihi insultant: etiã si vnus insultet. Tũc
enim eẽt cõtrarium qđ lucas de vno manifesta
uit. si illi dixissent ambos latrones conuiciatoꝛ
domino. Ita enĩ non posset sub numero plura-
li vnus intelligi. Cũ vͦo dictũ est latrones vel q
cum eo crucifixi erant: nec additum est ambo:
non solum si ambo fecissent posset hic dici: sed
etiam quia vnus hoc fecit potuit vsitato locu
tionis modo per pluralem numerum signifi-
cari. ¶ Capi. xvij.

SEquitur matheus ⁊ dicit. A sexta autē
hora tenebre facte sunt sup vniuersam
terram vsqꝫ ad horã nonam: hoc ⁊ duo
alij ꝯtestantur addidit autem lucas etiã vnde
facte sunt tenebre. i. solem obscuratum. Seq-
tur matheus. Et circa horã nonaꝫ clamauit ie-
sus voce magna dicens. Heli heli lamazabata
ni: hoc ē deus meꝰ deus meus vt quid dereli
quisti me? Quidã aũt illic stantes ⁊ audientes
dicebant helyam vocať iste. Marcus pene ad
eadē verba: ad eandē tamen sentētiam nõ pe-
ne: sed oĩno ꝯsentit. Sequiť matheus. Et con-
tinuo vnus currēs ex eis acceptã spongiaꝫ im
pleuit aceto ⁊ imposuit arundinē ⁊ dabat ei bi-
bere. Sic ⁊ marcus dicit: Currēs aũt vnus ⁊
implens spongiam aceto circũponensqꝫ cala-
mo potum dabat ei dicens. Sinite videamus
si veniat helias ad deponenduꝫ eũ. Quod qui-
dem de helia nõ ipsum qui obtulit spongiã cuꝫ
aceto: sed ceteros dixisse matheꝰ narrauit. Aiť
enĩ. Ceteri vͦo dicebant: Sine videamꝰ an ve
niat helyas liberãs eum. vnde intelligimus ⁊
illũ ⁊ ceteros h̄ dixisse. Lucas aũt anteqꝫ de la
tronis insultatiõe narraret hoc de aceto ita cõ
memorauit. Illudebant aũt ei ⁊ milites accedē
tes ⁊ acetuꝫ offerētes illi dicētes. Si tu es rex

iudeorũ saluũ te fac. Semel ꝯplecti voluit qđ a
militibus factũ ⁊ dictũ est. vbi mouere nõ de-
bet qđ nisi vnum eorũ dicit acetũ obtulisse. Ge
nus enĩ locutionis tenuit de quo supra tracta-
uimus pluralē ꝓ singulari ponens. h̄ autēꝫ de
aceto etiã ioannes cõmemorauit vbi ait. Po-
stea sciens iesus qꝛ omnia consumata sunt vt cõ
sumaretur scriptura dixit. Sitio. Uas autē po
situm erat aceto plenũ. Illi aut ē spongiã plenã
aceto ysopo circũponētes obtulerunt ori eius.
Sed quod apud eundem ioannem inuenitur
dixisse: sitio: ⁊ qꝛ vas erat ibi aceto plenuꝫ: non
mirũ est si ceteri tacuerunt.

¶ Capitulum .xviij.

SEquiť matheus. Jesus aũt iterum cla-
mãs voce magna: emisit spiritũ. Mar
cus similiť. Jesus aũt emissa voce ma
gna expirauit. Lucas aũt quid ip̃a voce magna
dixerit declarauit. Dixit enĩ: Et clamãs voce
magna iesus ait. Pater in manꝰ tuas cõmēdo
spiritũ meum ⁊ h̄ dicens: Expirauit. Joannes
vͦo sicut tacuit illã vocem primam: Heli heli.
quã matheus ⁊ marcus retulerũt. tacuit etiam
istam quã lucas solus cõmemorauit. Illi auteꝫ
duo noĩe vocis magne significauerũt. i. pater i
manꝰ tuas cõmēdo spm̃ meũ. Qđ eũ voce ma-
gna dixisse ⁊ ipse lucas etiã attestatꝰ ē vt intelli-
geremꝰ hãc fuisse vocē magnã quã matheus et
marcꝰ cõmemorauerunt. sed dixit ioannes ꝙ
nullus illoꝝ triũ dicit eũ dixisse: Cõsumatũ est
cum acetũ accepisset. Qđ cũ ante ip̃aꝫ vocē ma
gnã dixisse intelligimꝰ. h̄ sunt enĩ verba ioan-
nis. Cũ ergo accepisset iesus acetũ dixit: Cõsu-
matũ est. Et inclinato capite tradidit spiritum
Inť illud qđ ait: Cõsumatũ est. ⁊ illud qđ ait: Et
inclinato capite tradidit spm̃. emissa ē illa vox
magna quã tacuit iste. Ceteri aũt tres comme
morauerũt: Hoc enĩ apparet esse ordinis vt an
te diceret: Cõsumatũ est cũ per factũ in illo eẽt
qđ de illo ꝓphetatũ erat ⁊ tanqꝫ ad h̄ expectaret
qui vtiqꝫ cũ vellet moreref. Deinde commen
dãs tradidit spm̃. Sed quouis ordine quilibet
arbitreť dici potuisse h̄ magno opere cauendũ
est ne cui videatur quisqꝫ euangelistarum alte-
ri repugnare si vel tacuit quod alius dixit: aut
dixit qđ alius tacuit. ¶ Capi. xix.

SEquiť matheꝰ. Et ecce velũ tēpli scis-
suꝫ ē in duas ptes a summo vsqꝫ ad de
orsum. Et marcꝰ sic: Et velũ tēpli scissuꝫ
est in duo a sursuꝫ vsqꝫ deorsuꝫ. lucas aũt simili
ter h̄ ait. Et velũ tēpli scissuꝫ ē mediũ. sꝫ nõ eo-
dē ordine. Uolēs enĩ miraculũ miraculo adiun
gere cũ dixisset sol obscuratꝰ ē: ꝯtinuo subiunge
dũ existimauit: ⁊ velũ tēpli scissum ē medium.
preoccupãs videlꝫ ꝙ expirãte dño factũ est vt

deinde recapitulās exeq̄ret. ⁊ de potu aceti. ⁊ de illa voce magna: ⁊ de ipsa morte q̄ ante scissionē veli post tenebras facta intelligunt. Mathe⁹ eni qui dixit. Jesus aūt iterū clamās voce magna: Emisit spiritū. cōtinuo subiecit. Et ecce velū tēpli scissum ē. satis exp̄ssit tunc eē scissum cū iesus emisisset spūm. Si aūt nō addidisset: ⁊ ecce: sed simplicit dixisset: velū tēpli scissum est. incertū eēt vtrū ipse ⁊ marc⁹ hoc recapitulādo cōmemorassent. Lucas aūt ordinē tenuisset. an lucas recapitulasset quod illi in ordine posuissent.

Capitulum .xx.

Sequit matheus. Et terremota ē: ⁊ petre scisse sunt ⁊ monumēta apta sunt et multa corpora sanctoꝝ q dormierāt resurrexerūt ⁊ exeuntes de monumentis post resurrectionē ei⁹ venerunt in sanctā ciuitatē ⁊ apparuerūt multis. Hec q̄ solus dixit non est metuendū ne cuiq̄ ceteroꝝ repugnare videantur Seqtur idē ipse. Cēturio aūt ⁊ qui cū eo erāt custodiētes iesum viso terremotu ⁊ his q̄ fiebant timuerūt valde dicētes. Vere fili⁹ dei erat iste Marc⁹ sic. Vidēs aūt cēturio q ex aduerso stabat: q2 sic clamas expirasset ait vere: homo hic filius dei erat. Lucas sic: Vidēs aūt cēturio qđ factū fuerat: glorificauit deū dicēs. Vere h homo iustus erat. Nō est ꝯtrariū qđ mathe⁹ viso terremotu dicit admiratū centurionez: ⁊ eos q cū illo erant. cū lucas dicat h eū admiratuz: ꝙ emissa illa voce expirasset. ostēdēs quā in potestate habuerit qñ moreret. In eo qppe ꝙ idez mathe⁹ nō solū dixit: viso terremotu. sed etiam addidit: his q̄ facta erant: integrū locū fuisse demōstrauit luce: vt diceret centurionē ipam dñi mortē fuisse miratū: q2 ⁊ h int illa ē que tūc mirabilit facta erant. quanq̄ ⁊ si mathe⁹ illud nō addidisset: intelligendū erat: cū multa miracula fcā fuerint: ⁊ oīa cēturio ⁊ q cū eo erant mirari potuerint: liberū fuisse narrantib⁹ qđ quisq̄ illū miratū cōmemorare voluisset nec eos sibi repugnare cum ali⁹ illud: ali⁹ illud diceret fuisse miratū qñ oīa fuerāt ille mirat⁹. Qđ aūt alius ait centurionē dixisse: Vere fili⁹ dei erat iste. ali⁹ aūt: Vere homo h fili⁹ dei erat nō mouebit euz cui nō excederūt tam multa superi⁹ similit dc̄a ⁊ exposita: ad vnaz quippe sententiam vtraq̄ verba ꝯcurrūt. nec qđ ali⁹ tacuit homo ali⁹ dixit: vllo modo ꝯtrium ē. magis ꝙ lucas ait: centurionē nō dixisse: fili⁹ dei erat. sed iustus erat. pōt putari diuersum. sed vel vtrūq̄ dictū a centurione intelligere debem⁹: ⁊ aliud illos: aliud istū cōmemorasse vel fortasse lucā exprimē voluisse sententiam centurionis qño dixerit iesum filiū dei: forte eni non eum vnigenitū equalem patri cēturio intellexerat: sed ideo filiū dei dixerat q2 iustū crediderat: sic multi iusti dici sunt filij dei. Qđ aūt etiam ipse lucas dicit. Videns autē centurio quod factum erat in eo genere inclusit omnia que in illa hora mirabiliter facta erant tanq̄ vnū mirabile factū cōmemorās cuius quasi mēbra ⁊ pedes erant omnia illa miracula. Jam vo qđ mathe⁹ addidit eos qui cū cēturione erant. alij aūt hoc tacuerunt cui non appareat ex notissima regula nō esse cōtrariuz cū alius dicit qđ alius tacet. Et qđ matheus dixit timuerunt valde. Lucas aūt nō dixit: timuit. sz glorificauit deum. quis nō eum intelligat timēdo glorificasse.

Capitulum .xxj.

Sequitur matheus. Erant aūt ibi mulieres multe a longe que secute erant iesum a galilea ministrantes ei. Inter q̄s erat maria magdalena ⁊ maria iacobi ⁊ ioseph mater ⁊ mater filioꝝ zebedei. Marc⁹ sic: Erāt autem mulieres de longe aspiciētes inter quas ⁊ maria magdalene ⁊ maria iacobi minoris et ioseph mater ⁊ salome: ⁊ cū esset in galilea seq̄bantur eum ⁊ ministrabant ei: ⁊ alie multe que simul cum eo ascenderant ierosolymā. Int hos nihil video qđ cōtrarium possit putari. Quid eni interest ad veritatē ꝙ quasdā mulieres pariter: quasdam singuli nominauerūt. Lucas q̄z ita narrationē cōtexit. Et omnis turba eorum qui simul aderant ad spectaculū istud ⁊ videbant que fiebant percutiētes pectora sua reuertebant. Stabant aūt omnes noti eius a longe ⁊ mulieres que secute erant eum a galilea hoc videntes: vnde superioribus duob⁹ de mulierum presentia satis cōsentit q̄uis nullā earum nominatim exp̄mat. Et de turba etiam que simul aderat. ⁊ vidētes que fiebāt tundebāt pectora sua ⁊ reuertebant cōsentit matheo q̄uis seorsum adnexerint. Centurio autem ⁊ qui cuz eo erant: quapropter tantummodo de notis eius qui stabant a longe solus inuenitur dixisse Nam ⁊ ioannes commemorauit de presentia feminarum antequam dominus emisisset spiritum: ita narrans. Stabat autem circa crucez iesu mater eius ⁊ soror matris eius maria cleophe ⁊ maria magdalene. Cum vidisset ergo iesus matrem ⁊ discipulum stantem quem diligebat. Dicit matri sue. Mulier ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo. Ecce mater tua. Et ex ea hora accepit eam discipulus in suam. Qua in re nisi apertissime matheus quoq̄ et marcus mariam magdalene nominassent possemus dicere alias a longe: alias iuxta crucem fuisse. Nullus eni eorū pret ioannē mrēm dñi ꝯmemorauit. Nūc g̊ qño intelligit eadē maria

magdalene: ⁊ a longe ſtetiſſe cum alijs mulie-
ribus ſicut matheus ⁊ marcꝰ dicũt: ⁊ iuxta cru
cem fuiſſe ſicut ioannes dicit: niſi quia in tanto
interuallo erant ⁊ vt iuxta dici poſſent: quia in
conſpectu eius pͣſto aderant: ⁊ a longe in com-
paratione turbe ꝓpinquius circõſtantis cũ cen
turione ⁊ militibꝰ. Poſſumꝰ etiam intelligere
ꝙ illꝰ q̄ ſimul aderant cuꝫ matre dñi poſtq̄ eã
diſcipulo cõmendauit abire iam ceperant vt a
denſitate turbe ſe exuerent ⁊c̃. que facta ſunt lõ
gius intuerent vt ceteri euangeliſte qui poſt
mortẽ domini eas cõmemorauerũt: iam longe
ſtantes cõmemorarent.

Capi. xxij.

Sequitur matheus. Cũ ſero aũt factum
eẽt venit quidaꝫ homo diues ab arima
thia noĩe ioſeph qui ⁊ ipſe diſcipulꝰ erat
ieſu: hic acceſſit ad pilatũ ⁊ petijt corpus ieſu.
Tunc pilatꝰ iuſſit reddi corpus. Marcus ſic:
Et cũ iam ſero factuꝫ eſſet q2 erat paraſceue:
quod ẽ ante ſabbatũ: vẽit ioſeph ab arimathia
nobilis decurio q ⁊ ipſe erat expectans regnũ
dei. Et audacter introiuit ad pilatũ ⁊ petijt cor
pus ieſu. Pilatus aũt mirabat ſi iã obijſſet. Et
accerſito centurione interrogauit eaꝫ ſi iã mor
tuus eſſet. Et cũ cognouiſſet a centurione dona
uit corpus ioſeph. Lucas ſic. Et ecce vir noĩe
ioſeph qui erat decurio vir bonus ⁊ iuſtus hic
nõ conſenſerat cõſilio ⁊ actibus eoꝝ ab arima-
thia ciuitate iudee q expectabat ⁊ ipſe regnuꝫ
dei: hic acceſſit ad pilatum ⁊ petijt corpus ieſu.
Joannes aũt poſteaq̄ narrauit de cruribꝰ fra-
ctis eorũ qui cũ domino crucifixi erant ⁊ de late
re domini lancea percuſſo qd̾ totum ſolus di-
xit ſic iungit etiã de ioſeph: cõſentiẽs ceteris ita
narrãs. Poſt hec aũt rogauit pilatũ ioſeph ab
arimathia eo ꝙ eẽt diſcipulus ieſu. occultꝰ aũt
ꝓpter metũ iudeoꝝ vt tolleret corpus ieſu ⁊ ꝑ
miſit pilatus. Uenit ğ ⁊ tulit corpus ieſu. In h̾
nihil extat in quo aliq̄s eorum alicui repugna
re videat. Sed aliq̄s forſitan querat quomo
do a ſemetipſo ioannes ipſe nõ diſcrepet: ⁊ con
teſtans cũ ceteris ꝙ ioſeph petierit corpus ieſu.
⁊ ſolus dicẽs: ꝙ occultus fuiſſet diſcipules dñi
ꝓpter metũ iudeorum. Merito eñi mouet cur
ille qui ꝓpter timorẽ occultus diſcipulus erat
auſus ſit petere corpus eius: qd̾ nullus eorum
qui eum palã ſequebãt auderet. Sed intelligẽ
dum ẽ iſtum fiducia dignitatis hoc feciſſe qua
predictꝰ poterat familiariter intrare ad pila-
tum. In extremo aũt illo officio funeri exhiben
do minus curaſſe de iudeis q̄uis ſoleret in do
mino audiendo eorum inimicitias deuitare.

Capitulum xxiij.

Sequitur matheus. Et accepto corpo-
re ioſeph inuoluit illud in ſindone mũ
da ⁊ poſuit illud in monumẽto ſuo nouo quod
exciderat in petra. Et aduoluit ſaxũ magnum
ad hoſtium monumẽti ⁊ abijt. Marcꝰ ſic: Jo-
ſeph aũt mercatus ſyndonẽ ⁊ deponẽs eum in
uoluit in ſyndone ⁊ poſuit eũ in monumento:
qd̾ erat exciſum in petra: ⁊ aduoluit lapidem ad
hoſtiũ monumẽti. Lucas ſic. Et depoſitum in
uoluit in ſyndone ⁊ poſuit eũ in monumento ex
ciſo in quo nundũ quiſq̄ poſitus fuerat. Ex his
tribus nulla queſtio diſſentionis oriri poteſt
Joãnes aũt ſepulturã domini nõ a ſolo ioſeph
ſed a nicodemo quoq̄ curatã fuiſſe cõmemo-
rat. Cõſequenter enim a nicodemo incipiens
ita narrat: Uenit aũt ⁊ nicodemꝰ qui venerat
ad ieſum nocte primũ ferẽs mixturaꝫ mirre ⁊
aloes quaſi libras centũ. Deinde ſequit adiũ-
gens ipm̃ ioſeph ⁊ dicit: Acceperũt ergo corpꝰ
ieſu ⁊ ligauerunt eũ linteis cũ aromatibꝰ ſicut
mos iudeis ẽ ſepelire. Erat aũt in loco vbi cru
cifixus ẽ hortus ⁊ in horto monumentũ nouuꝫ
in quo nundũ quiſq̄ poſitus erat. Ibi ergo ꝓpt
paraſceuẽ iudeorũ: quia iuxta erat monumẽtũ
poſuerunt ieſum. neq̄ hic aliquid repugnat re
cte intelligẽtibus. Neq̄ eñi illi qui de nicode-
mo tacuerũt: affirmauerũt a ſolo ioſeph domi
num ſepultũ q̄uis ſolius cõmemorationẽ fece
rint. Aut quia illi vna ſyndone ioſeph inuolutũ
dixerũt. ꝓpterea ꝓhibuerũt intelligi ⁊ alia lin
tea potuiſſe afferri a nicodemo ⁊ ſupaddi vt ve
rũ narret ioannes: ꝙ nõ vno linteo: ſed linteis
inuolutus ſit. Quãuis ⁊ ꝓpter ſudariũ qd̾ capi
ti adhibebatur. ⁊ inſtitas quibus corpus to-
tum alligatũ eſt: quia omnia de lino erant etiã
ſi vna ſyndo ibi fuit veriſſime dici potuit: ligaue-
runt eũ linteis. lintei quippe generaliter dicũ-
tur q̄ lino texuntur.

Capi. xxiiij.

Sequit matheus. Erat autẽ ibi maria
magdalene ⁊ altera maria ſedẽtes cõ
tra ſepulchrũ. Qd̾ marcꝰ ita dicit. Ma
ria aũt magdalene ⁊ maria ioſeph aſpiciebant
vbi poneretur: vnde nihil eos ex hoc diſſenti-
re manifeſtũ eſt. Sequitur mathꝰ. Altera au
tem die q̄ eſt poſt paraſceuen. cõuenerunt prin
cipes ſacerdotũ ⁊ phariſei ad pilatũ dicentes.
Domine recordati ſumus: q2 ſeductor ille di-
xit adhuc viuens: Poſt tres dies reſurgã. Iu-
be ğ cuſtodiri ſepulchrũ vſq̄ in diẽ tertiam ne
forte veniãt diſcipuli eiꝰ ⁊ furent eum: ⁊ dicãt
plebi ſurrexit a mortuis. Et erit nouiſſimus
error peior priore. Ait illis pilatꝰ. Habetis cu-
ſtodiã. Ite cuſtodite ſicut ſcitis. Illi aũt abeuntes
munierũt ſepulchrũ ſignãtes lapidẽ cũ cuſtodi
bus: h̾ ſolus mathꝰ narrat: nullo alioꝝ narrãte
aliq̄d qd̾ huic videat eẽ ꝯtrariũ. Deinde ſeq̄tur
idẽ mathꝰ ⁊ dicit. Ueſpe aũt ſabbati q̄ luceſ-

Retractatio beati Augustini episcopi in libro questionum euangeliorum.

Sunt quedaz expositiones quorundã locorum ex euãgelio sm matheuz. Alie similiter sm lucã in vnũ librũ ille: in alterũ iste redacte sunt. Titulus operis ē: questiones euãgeliorum. Sz quare illa sola de supradictis euãgelistis exposita fuerint: que his libris meis cõtinentur. Et q̃ ista sint, plogus meus adiunctis atq3 enumeratis eisdē temporibus. Ita vt qd quisq3 legere voluerit numeros secutus satis indicat. In pmo q̃ libro meo quod positũ est seorsuz dominũ duobus discipulis suã retulisse passionem: mēdositas codicis nos fefellit. Nã. xij. scriptũ est: non duobus. In secũdo aũt volēs exponere: quõ duos pr̃es potuerit habere ioseph. Cuius coniunx dicta est virgo Maria. illud qd per hibetur fratrē duxisse defuncti fratris vxorē vt ei semē sm legē suscitaret ideo dixi eē infimũ: q̃m qui nasceretur nomē defuncti lex eũ iubebat accipere: nõ est verũ. Nomē eni defuncti qd dictũ est ad hoc valere precepit vt eius filius diceretur non vt hic ille vocaretur.

Hoc opus nõ ita scriptũ est ac si euangeliũ exponendũ ex ordine susceptũ eēt a nobis: sed p arbitrio 7 tēpore consulētis cũ quo legebatur si qd ei videbatur obscurũ. Ideoq3 multa 7 fortassis obscuriora ptermissa sunt: q2 ea iã mouerat q ea que nundũ nouerat inquirebat: 7 nec tenere volebat festinationē suã. in his que antea sic acceperat: vt etiã assiduitate audiendi atq3 memorie stabilit firmecq3 mãdaret Nõnulla etiã nõ hic eodē ordine inueniuntur exposita: quo in euãgelio narrata sunt. Qũ q̃dã festinatione dilata cũ tēpus daretur retractabantur Et eo loco scribebantur qui vacuus in ordine iaz expositarũ rerũ subseq̃batur. Qd postea q3 comperi vt quisq3 forte q̃rens aliqd legere in hoc opere: qd eũ in euãgelio mouisset 7 ad querēdũ excitasset tedio perturbati ordinis offenderetur. Quãdo quidē ea que captim vt poterãt in vnũ collecta 7 compta cognoui feci vt ad ordinē numerorum prescriptis titulis: qd cuiq3 opus esset facile introgaret. Sequũtur capitula libri pmi.

¶ Qui ait: ab arbore fici discite parabolam.
Capitulum .xxxix.
¶ Qui ait de iuda: bonum erat ei si natus non
fuisset ⁊c. ¶ Capi.xl.
¶ Qđ triginta argēteis vendituꝰ. ¶ Capi.xlj.
¶ Qđ ait vbi fuerit corpus congregabuntur ⁊
aquile. ¶ Capi.xlij.
¶ Qđ ait: spuerunt in faciem eius ⁊ colaphis
eum ceciderunt. ¶ Capi.xliij.
¶ De trina petri negatione ¶ Capi.xliiij.
¶ Qđ a longe secutus est dominum euntez ad
passionem ¶ Capi.xlv.
¶ Qđ ter adorauerit dominus priusquam tra
deretur ¶ Capi.xlvj.
¶ Expliciunt capitula libri huius primi.
Incipit liber primꝰ beati Augustini de que-
stionibus euangeliorum

¶ Qđ ait: nemo nouit filiū nisi patˀ ¶ Capi.j.

CUm diceret: ne
mo nouit filiū nisi patˀ. nō di
xit: ⁊ cui voluerit patˀ reue-
lare. quēadmodū cum dice
ret. Nemo nouit patrez nisi
filius. addidit: ⁊ cui volue-
rit filius reuelaret. Qđ non
ita intelligendū est q̄si filiꝰ a
nullo possit agnosci nisi a patre solo. patˀ aūt nō
solū a filio: sed etiā ab eis quibꝰ reuelauit filiꝰ.
Sic eni potiꝰ dictū est vt intelligamꝰ patrem ⁊
ipm filium p filiū reuelari: q2 ipse menti nostre
lumē: vt q͂ postea intulit: Et cui voluerit filius
reuelare. Non tm̄ patrē sed etiā filiū accipias.
Ad totū eni qđ dixit illatū est. Uerbo eni suo se
pater declarat. Uerbū aūt nō solū id quod per
verbū declaratur: sed etiā seipm declarat.
¶ Quod discipuli ceperunt vellere spicas et
manducare ¶ Capi.ij.
QUod discipuli ceperunt vellere spicas
⁊ manducare. Qđ nisi cōfricantes face
re nō possent: hinc est: mortificate mem
bra vestra: que sunt sup terra. i. q2 quilibet non
transit in corpꝰ christi nisi carnalibus spoliatꝰ in
dumētis: hinc est: exuite vos veterē hominez
hinc est: ⁊ circūcisio nō manufacta. i. expoliatio
nem carnis. ¶ De lino fumigāte ¶ Capi.iij.
LIno fumigante notandum in deser-
tum luxurie facit pudorem.
¶ De ceco ⁊ muto ¶ Capi.iiij.
TUnc oblatus ē ei demoniū habēs: cecꝰ ⁊
mutus. i. q non credit ⁊ subditꝰ est dia-
bolo qui nō intelligit ⁊ nō ɔfitetur ipaz
fidem de qua dictū est. ore aūt ɔfessio fit ad salu
tem: vel q nō dat laudē deo.
¶ Quod ait: si ego in belzabub eiicio demo-
nia. ¶ Capitulū.v.
QUod dixit: ⁊ si ego in belzabub eiicio de
monia: etiā sm vestrā sentētiā peruenit
in vos regnū dei: q2 regnū diaboli stare
non pōt: qđ aduersum se diuisum fatemini. Re
gnū dei nūc dixit quo dānant impij ⁊ a fidelibꝰ
de peccatis suis pniaz nūc agentibꝰ secernūtur
fortē illū appellat: q2 ipse tenebat ne possent vi-
ribus suis ab illo se hoīes eruere: sed p gratiaz
dei. vasa eius dicit oēs infideles. Nisi alligaue
rit fortem alligauerit dicit prātez illi ademere
impediendi voluntate fideliū assequendo chri-
sto ⁊ optinēdo regno dei.
¶ Qđ ait: progenies viperarū. Capi.vj.
PRogenies viperarū eos dicit: q2 ⁊ dia
boli filios eos appellat. Intantū enim
quisq3 filius eius ē inquantū eū peccan-
do imitatur.
¶ Quod ait: sicut ⁊ ionas in ventre ceti
Capitulum .vij.
SIcut eni fuit ionas in vētre ceti tribꝰ die
bus ⁊ tribꝰ noctibꝰ. sexte ferie diei partē
qua sepultꝰ est cū p̄terita nocte ⁊ die ac
cipias: hoc ē pro toto die sabbatū noctē ⁊ diem:
⁊ noctē dominicā cū eodē die illucescēte. Acci-
piendo partē p toto habes triduum ⁊ tres no
ctes. Qđ eni dicunt. x. mēses pregnāte nouem
sunt pleni. Sed initiū decimi p toto accipitur
Et q͂ se dominꝰ ostēdit post sex factuz dies dicit
vnus euāgelista. Alter vō post octo dies dicit
partem posteriorē diei p̄mi in quo dn̄s hoc per
misit. Et partē nouissimi diei in quo cōpletuz
est qđ pmisit p totis atq3 integris diebꝰ annu-
merans vt intelligas eū qui dixit post sex dies
solos medios cōmemorasse. Qui vō toti atq3
integri cōpleti sunt. In genesi eni a lumine inci
pit dies ⁊ finit ad tenebras ad significanduz la
psum hominis. Nūc aūt a tenebris ad lucem
sicut dictū est de tenebris diē clarescere: quia a
peccatis hō liberatus puenit ad lucē iustitie.
¶ Qđ imūdus spūs exierit ab hoie Ca.viij.
CUm spūs imūdus exierit ab hoie ⁊c. si-
gnificat quosdam ita credituros vt nō
possint laborē ɔtinentie vt ad seculū re
dituri sint. Qđ dicit: assumpsit secū alios septē: i
telligit cū quis ceciderit de iusticia etiā simula-
tionē habebit. Cupiditas eni carnis expulsa p
penitētiam a consuetis operibus: cū nō inuene
rit in quibus delectatiōibꝰ cōregescat auidꝰ re
dit ⁊ rursus occupebāt mentē hoīs: sic cū pul-
sa eēt iusticia negligētia subsecuta ē: vt nō intro
ducetur tanq3 habitator mundate domui ser-
mo dei per suam doctrinā. Et qm̄ non soluz ha

bebat illa septē vitia q̄ septē virtutib⁹ sunt cō-
traria spūalibus. Sed etiā per ypocrysim se il
las virtutes habere similabit. ꝑpterea assum-
ptis secum septez alijs nequioribus hoc est ipa
septenaria simulatione redit ipsa concupiscen
tia vt sint nouissima hominis priora q̄ꝫ erant
prima.

¶ De fructu centeno ⁊ sexagesimo ⁊ treceno.
Capitulum .ix.

Quod dicit aliud centesimum: aliud sexa
gesimū: aliud trecesimum. Centesimū
martyrum ꝑpter sanctitatem vite vel
contemptū mortis. Sexagesimum virginum
ꝑpter otium interius: quia non pugnāt contra
consuetudinē carnis. Solet enim otium conce
di sexagenarijs: post militiam vel post actio-
nes publicas. Trecesimum cōiugatarum: q̄r hec
etas preliantium. ipse enī habent acriorem cō-
flictum ne libidinibus superentur.

¶ Q̄d ait: colligite ꝑmū zizania ¶ Capi.x.

Omnis immūditia in segete zizania di
cūtur. Q̄d primo separatur zizania dicū
tur: quia tribulatione precedente sepa-
rabūtur pij ab impijs: quod per bonos ange-
los intelligitur fieri: quia officia vindicte pos-
sunt implere boni bono animo q̄uo iudex q̄uo
lex. Officia misericordie mali implere nō pos-
sunt.

¶ De grano sinapis q̄ꝫ maior sit omninibus
oleribus ¶ Capi.xi.

Granum sinapis ad feruorem fidei vel
q̄ꝫ dicatur venena expulere minus est
omnibus oleribus.i. dogmatibus. Do
gmata sunt placita sectarum: idest vt placuit
sectis.

¶ De fermento quod accepit mulier et ab-
scondit in farina Capi.xij.

Fermentum quod accepit mulier ⁊ ab-
scondit in farina saccis tribus. Mulie
rem sapientiam dicit: vel tria illa in ho
mine ⁊ ex toto corde: ⁊ ex tota anima: ⁊ ex tota
mente. vel tria fructifera: centesimum sexagesi-
mū trigesimuz: vel tria illa genera hominum
Noe Daniel Job.

¶ De thesauro in agro abscōdito Capi. xiij.

Thesaurum in agro absconditum dixit
duo testamenta legis in ecclesia: que qs
cum ex parte intellect⁹ attingerit sentit
illic magna latere: ⁊ vadit ⁊ vendit omnia sua
⁊ emit illum: idest contemptu temporalium
comperat sibi ociū vt sit diues cognitiōe dei.

¶ Q̄d dixerūt iudei vn̄ huic sapia Capi.xiiij.

Quod dixerunt iudei: vnde huic sapien
tia: hoc ⁊ virtutes. Sapientia in his q̄
loquebatur. virtutes in his que opera
batur: ideo q̄ꝫ ⁊ apostolo cum dixit: christum
dei virtutem ⁊ dei sapientiam. Virtutem ad
signa retulit propter iudeos. Sapientiam au-
tem ad doctrinam propter grecos ⁊ gentes.

¶ Quod ambulauit in mari ad discipulos.
Capitulum .xv.

Quod dixerunt discipuli fantasma esse
significat ad quod dictum est. putas in-
ueniet fidem super terram. Quia quidā
qui cesserunt diabolo de christi aduentu dubi-
tabunt. quod autem petrus implorat a domi-
no auxilium ne mergatur significat quibusdaz
tribulationibus esse post vltimam persecutio-
nem purgatam ecclesiam. Quod ⁊ paulus signi
ficat dicens saluus erit: sic tamen quasi ꝑ ignez
Quod sequitur vt adorantes omnes qui in
naui erant dicerent: Vere filius dei es. signi-
ficat claritatem eius tunc manifestam futuraz
propter spem iam videntibus qui per fidem
nunc ambulant.

¶ Quid sit munus quodcunq̄ꝫ est ex me tibi ꝓ
derit
Capitulum .xvi.

Munus quodcunq̄ꝫ est ex me tibi prode
rit: idest munus quod offers causa mei
ad te iam pertinebit. Quibus verbis
significant filij iam sibi non necesse esse paren-
tum de se oblationem q̄ꝫ ad eam etatem perue
nissent vt possent iā ipsi offerre pro se. In hac
ergo etate constitutos vt possent parentibus
suis hoc dicere: cum hoc dixissent negabāt pha
riseos reos esse si parentibus non prestarent ho
norem.

¶ Q̄d ait: omnis plantatio quam non planta-
uit pat meus eradicabitur ¶ Capi.xvij.

Omnis plantatio quam non plantauit
pater meus celestis eradicabitur: idest
carnalis cupiditas s̄m quam sentien-
tes, offendebantur de pretermissis rerum si-
nis vel etiam traditionibus suis. Et precepta
in te non curabant: que a cupiditate animum
purgant.

¶ De puero centurionis ⁊ filia cananee.
Capitulum .xviij.

Quod puerum centurionis ⁊ filiam cana-
nee mulieris. Nō veniens ad domos
eorum saluat significat gentes ad quas
non venit saluas fore per verbum suuz. Quod
rogantibus filij sanantur intelligenda est eccle-
sia: persona que sibi est ⁊ mater ⁊ filij. Nam si-
mul omnes quibus constat ecclesia mater dici
tur. singuli autem ipsi filij appellantur.

¶ Quid significant muti ⁊ ceci ⁊ surdi ⁊ claudi
qui curandi oblati sunt domino.
Capitulum .xix.

QUod turbe obtulerunt dño mutos qui dñm nō laudāt: vel non confitenť fidē. cecos qui non intelligunt etiā si obtemperant iubētibus: surdos qui non obtēperant etiā si intelligūt. claudos qui p̄cepta non implēt

Q ait:facto vespere dicitis:serenū est:rubicundum est celum Capi.xx.

QUod dixit dñs: facto vespere dicitis: serenū:rubicundū eni est celū.i.sanguine passionis christi.i. in p̄mo aduentu indulgentia peccatoruz datur. Et mane hodie tempestas:rubet eni:cū tristicia celū.i.ꝙ secundo aduentu igne precedēte venturus ē.faciem ergo celi iudicare nostis. Signa aūt tēpoꝝ non potestis. Signa tēpoꝝ dixit de aduētu suo: vel passione:cui simile est roseuz celū vespere. Et itē de tribulatione ante aduentū suū futurū:cui simile ē mane roseum celum cū tristicia.

Q ait:helias quidē venturus est ⁊ restituet omnia. Capi.xxi.

QUod dixit dñs:helias quidē venturus est ⁊ restituet omnia.i. vel eos quos ꝑsecutio antechristi ꝯturbauerit: vel vt ipse restituat moriēdo que debet.

De illo qui sepe cadebat in ignem ⁊ aliquādo in aquam.

QUod dixit:sepe cadit in ignē ⁊ aliquādo in aquā. Ignē ad irā ꝙ alta petat.aquā ad voluptates carnis.itē ꝙ dicunt discipuli.qn̄ nos nō potuimꝰ eijcere eum: ne illis miraculis faciēdis extollētur in superbiam ammoniti sunt potiꝰ per humilitatem fidei q̄ si per sinapis granū eleuationē terrenam que mētis noie significata ē curare trāsiret.

Q ait:ergo liberi sunt filij cum tributuz exigeretur. Capi.xxiij.

QUod dixit:ergo liberi sunt filij in omni regno.intelligendū est liberos eē filios i.nō eē vectigales. Multo ergo magis liberi eē debent in quolibet regno terreno filij regni illiꝰ sub quo sunt oia regna terrena.

Q ait:qui autem scandalizauerit vnum ex pusillis. Capi.xxiiij.

QUod dixit dominꝰ. Qui scandalizauerit vnū de pusillis istis.i.ex humilibus quales vult eē discipulos suos nō obtēperādo vel etiā ꝯtradicēdo:sicut de alexandro erario aplus dicit. Expedit ei vt molla asenaria suspēdatur collo eiꝰ ⁊ p̄cipiteť in ꝓfundum maris.i.cōgruit ei vt cupiditates rerū temporalium cui stulti ⁊ ceci colliganť eū deuictū pōdere suo deducāt ad interitū.

Q oblatus est ei debitor decem milium talentorum. Capi.xxv.

QUod oblatus est domino debitor decē milium talētoꝝ ⁊ iussit eum venundari ⁊ vxorem eius ⁊ filios ⁊ omnia que habebat ⁊ reddi. Intelligendū est decē p̄ceptorum legis eū fuisse debitorē. Et ꝓ cupiditate atqꝫ ꝓ operibus suis tanqꝫ vxore ⁊ filijs penas soluere debuisse:qđ est preciū eiꝰ.p̄ciū eni venditi supplicium dānati intelligiť. Q dixit noluit ignoscere cōseruo suo:sed abijt ⁊ misit eū in carcerē ⁊ reliqua. Intelligendū ē:tenuit ꝯtra euz hunc animū vt supplicia illi vellet. Cōserui aūt qui narrauerūt domino que fiebāt pōt intelligi ecclesia q̄ ⁊ illum soluit ⁊ illum ligat.

De diuite q nō intrat i regnū dei. Ca.xxvj.

QUod ait dñs diuitē nō intrare in regnuz dei. Et discipuli dicūt: quis pōt saluus fieri? Cū pauci sint diuites in cōtemperatione pauperū. Intelligendū est ꝙ oēs qui talia cupiūt in numero eorū animaduerterint.

Q duobus seorsum discipulis passurum se indicat. Capi.xxvij.

QUod dominus seorsum se duobus discipulis passurū refert: ad ꝯfirmandū in posterū testimoniuz fecit:quia dixit: in ore duoꝝ vel triū testiū stabit omne verbū. vt eni neqꝫ vulgaretur qđ dicebat:nec careret humani testimonij firmitate: paucioribꝰ q̄ꝫ duobus dicere nō potuit: vel ad sacramētū caritatis ostēdende. Minꝰ eni q̄ꝫ inter duos caritas esse nō potest. Erat aūt ille nō necessitate debiti ꝓpter peccatū suū:sed ad soluēda nr̄a peccata caritate passurus.

Q cum ierico egrederetur duos cecos illuminauit. Capi.xxviij.

AB ierico egrederet dominus. iam de ista resurrectione discedēs sequūtur eū turbe multe: credūt enim populi ⁊ gentes. Duo aūt ceci sedētes iuxta viaz: significat de vtroqꝫ populo quosdā iam coherentes ꝑ fidem dispēsatiōe tēporali:ſm quā xp̄s via ē. Et desiderātes illuminari.i. aliqd de verbi eternitate intelligere. Q transeūte iesu impetrare cupiebant.i.ꝑ meritū fidei qua crediť filiꝰ dei:⁊ natus homo ⁊ passus ꝓpter nos. ꝑ hanc dispēsationē quasi transit iesus q: actio tēporalis est Oportebat aūt ut tātū clamarēt donec resistētis sibi turbe strepitū vincerent.i. tā perseuerāter animū intenderēt orādo atqꝫ pulsando quousqꝫ ꝯsuetudinē desirioꝝ carnaliū q̄ tāqꝫ turba,obstrepit cogitationi luce veritatis eterne videre conanti: vel ip̄az hominū carnaliū turbam studia sp̄ūalia impedientem fortissima intentione superaret. Itaqꝫ audiēs iesus qui ait petenti dabiť:⁊ querēs inueniet:⁊ pulsanti aperieť: veniētes ad se ipso.s. desiderij ardore peruenientes ad id qđ desiderant: stans eos tangit

atqꝫ illuminat. ¶ Non eni sicut illa dispensatio
temporalis ita etiam verbi eternitas transijt:
que in seipsa manēs omnia innouat. Quapro-
pter quia fides incarnatiōis tēporalis ad eter
na intelligēda nos preparat transeūte iesu am
moniti sunt vt illuminētur: ⁊ astante illumina
ti sunt. tēporalia eni transeunt. eterna stant.

¶ Qꝫ ait discipulis: dicetis huic monti: tollē et
iactare te in mare ¶ Capi. xxix.

Quod domin⁹ dixit discipulis: dicetis
monti huic: tollē ⁊ iactare te in mare.
de superbia dixit que ad seculares per
tinet ħ sibi seruus dei dicere debet vt eā a se re
pellat: quia ipsi nō congruit: vel ꝙ per eoꝝ fidē
quia per eos euangeliuꝫ predicatum ē. ipe do
minus qui mons appellatus ē a iudeis: vt a iu
deis vt in gētes tanqꝫ in mare porro iaceref.

¶ Qđ ait: qui ceciderit super lapidem confrin
getur ¶ Capi. xxx.

Quod domin⁹ dicit: ⁊ qui ceciderit super
lapidē istum cōfringetur. Super quem
vō ceciderit corruet eum. De his dicit
ꝙ cadent super eum qui illum modo contem-
nunt: vel iniurijs afficiunt: ideo nundū penit⁹
intereunt: sed tamē confringuntur vt non recti
ambulent. super quos aūt cadit veniet illis de
super in iudicio cū petra perditionis. ideo dixit
contere eos vt sint impij tanqꝫ puluis quem
proijcit vētus a facie terre.

¶ De homine rege qui fecit nuptias filio suo.
Capitulum ¶ . xxxi.

Quod dominus dixit: Simile ē regnum
celorum homini regi qui fecit nuptias
filio suo. Nuptias dixit verbum incar
natum: quia in ipso suscepto ecclesia domini co
pulata est. Qꝫ dixit: thaur. mei ⁊ altilia occisi
sunt. Thauros dixit principes plebium. Alti-
lia vō omnia saginata. Qꝫ dixit domin⁹: ite ad
exitus viarum: ⁊ quo scunqꝫ inueneritis voca-
te ad nuptias. Vie intelligūtur dogmata gen-
tium: quia ex omnibus illis ad nuptias vene-
runt: idest christo crediderunt.

¶ De septem fratribus ꝙ vnam vxorem ha-
buerant ¶ Capi. xxxij.

Quod saducei dicunt domino: fuerunt
apud nos septem fratres: ⁊ vnus acce-
pta vxore obijt ⁊ secūdus ⁊ ceteri. intel
liguntur homines impij qui fructum iusticie
nō potuerunt afferre in terram per omnes se-
ptem mundi etates quibus ista terra constitit
postea enim ⁊ ipsa terra transiet per quam om
nes illi quasi septem steriliter transirent.

¶ Quid sit ꝙ ait: Tota lex pendet in hijs duo-
bus preceptis. ¶ Capi. xxxiij.

Quod dominus dicit: in his duobus pre
ceptis tota lex pendet ⁊ ꝓphete. pendet dixit
idest illa refertur vbi habet finem.

¶ Qꝫ ait: quid enim maius est aurum an tem-
plum. ¶ Capitulum . xxxiiij.

Quod dominus dicit: quid enim mai⁹
est aurum an templum: quod sanctifi-
cat aurum ⁊ dixit: Quid enim maius
est donum: An altare quod sanctificat donum.
intelligendum templum ⁊ altare ipsum christū
Aurum ⁊ donum laudes ⁊ sacrificia precum: q̄
in eo per eum offerimus. Nō enim ille per hec
sed ista per illum sanctificantur.

¶ Qꝫ ait: excolantes culicem camelum gluti-
entes ¶ Capi. xxxv.

Quod dixit: Excolantes culiceꝫ: refertur
ad id quod dixit: decimate illos minuta
queque. Cameluꝫ ducentes refertur ad
id quod dixit: preteritis grauiora legis: miseri
cordiam ⁊ iudicium ⁊ fidem: vt iste sit sensus
Minima obseruatis: maxima cōtemnitis. ex
hac enim peruersitate etiam illud accidit eis.
quo possunt hec per allegoriam referri vt de-
mulcerent barbam quia videliꝫ ipse nō solue
ret sabbatum: ꝙ magna diligentia carnaliter
obseruant. Occiderunt aūt dominum spiritu-
aliter sabbatum insinuantem per misericordiā
⁊ iudicium ⁊ fidem: que illi maxime contemne
bant. Nam ⁊ culicis nomine nō obseruande fi
guratur seditiosus homicida: quia ⁊ hoc al's in
strependo inquietat. ⁊ sanguine delectatur. ⁊ ca
meli nomine ꝓpter humilitatē se ad subeunda
onera submittentis propter magnitudineꝫ in
telligitur congruenter.

¶ Quod ait: quotiens volui congregre pullos
tuos ¶ Capitulum . xxxvi.

Quod dixit dn̄s ad idē: Quotiens volui
cōgregare filios tuos: sic gallina congre
gat pullos suos sb alas ⁊ noluisti: hoc ge
nus animātis magnū affectū in filios hꝫ: ita vt
eoꝝ infirmitate affecta ⁊ ipa infirmet. ⁊ qđ dif
ficili⁹ in ceteris animātib⁹ inuenies ī alis suis
filios ꝓtegens ꝯtra miluū puguet: sic etiā mat
nr̄a sapia dei p carnis susceptionē infirmata q̄-
dāmodo. vn̄ ⁊ apl's dicit. Qđ infirmū ē dei for
ti⁹ ē hōib⁹. ꝓtegit infirmitatē nr̄am ⁊ resistit di
abolo ne nos rapiat. in q̄ defensiōe ꝙ illa aduer
sus miluū conaf affectu hec aduersus diabolū
perficit potestate. ¶ Qꝫ ait: ne fiat fuga ve-
stra hyeme vel sabbato ¶ Capi. xxxvij.

Quod ait: orate ne fiat fuga vr̄a hyeme
vel sabbato. i. ne ipedimēto aliq̊ detine
amini: qꝛ ⁊ hyeme ymbrib⁹ vel rigore
Et sabbato in q̊ ꝓficisci nō liceat ipediaf qs ab
itinere. vel aliud ne in tristicia aut leticia reruꝫ
tpaliū quis inuenitur a die illa.

[Quod] ait: sicut fulgor exijt ab oriente ⁊ perue-
nit vsqꝫ ad occidentem ¶ Capi.xxxviij.

Quod dn̄s dicit: sic̄ eni fulgur exijt ab ori
ente ⁊ parit vsqꝫ ad occidētē: ita erit fi-
liꝰ hoīs. Orietis ⁊ occidētis noīe totuz
orbē voluit figurare ꝑ quod futura erat ecclīa
incipiente euangelio ab ierusalē ſm illū sensuz
quo dixit: ammodo videbitis filiū hoīs venie
tem in nubibꝰ. Cōuenieter eni ⁊ nūc fulgur no
minauit ꝙ maxime solet emicare de nubibus.
Cōstituta ḡ auctoritate ecclesie ꝑ orbē terraruz
clara atqꝫ māifesta: Cōsequet̄ discipl'os āmo'
net atqꝫ oēs fideles: ⁊ q in eū credē voluerūt ne
scismaticis atqꝫ hēticis credāt. vnūquodqꝫ eni
scisma ⁊ vnaqueqꝫ heresis locū suū hꝫ in orbē
terrarū ptē aliquā tenēs: atqꝫ obscuris atqꝫ oc-
cultis ꝯuenticulis curiositatē hominū decipit
Quo ꝑtinet qđ ait; Si quis vobis dixerit. ecce
hic est christꝰ aut illic quod significat terrarum
partes ⁊ ꝓuinciarū. aut in penetrabilibus aut
in deserto qđ significat obscura ⁊ occulta ꝯuen-
ticula hereticorū. Quod dixit ab oriēte in occi-
dētem ꝓuēturū aduentū suū ꝯtra illos valet q
per terrarum ꝑticulas noiant̄. Et dicāt apud se
esse christū. Qꝫ dicit sic̄ fulgur cōtra illos valet
qui occulte cōgregāt tanqꝫ penetrabilibꝰ: ⁊ pau-
cos tanqꝫ in deserto ad manifestationē quippe
claritatēqꝫ pertinet: fulguris rationē etiā signi
ficans noctē vel nebulas seculi huiꝰ: tunc ful-
guris cādor apparet.

¶ Qꝫ ait: ab arbore fici discite ꝑabolā ¶ Ca.xxxix

Quod dixit: ab arbore fici discite simili-
tudinē. arborē fici genus humanū intel
lige ꝓpter pruritum carnis. cū iam ra-
mus eiꝰ tener fuerit. i. cū filij hominū ꝑ fidē xp̄i
ad sp̄uales fructꝰ ꝓfecerint: ⁊ in eis honor ad
optionis filioꝝ dei eminuerit.

¶ Qꝫ ait de iuda: bonū erat illi ñ nasci ¶ Ca.xl.

Quod dn̄s de iuda dixit: bonum erat illi
nō nasci: vtrū in hac vita vt vsitate lo
cutus sit. Nō eni pōt bonū esse aliqđ ei
qui nō est. ⁊ si quisqꝫ ꝯtendit eē aliquā vitā an-
te istā nō tamē tm̄ vt nasceret̄: sed nulli expedi
re ꝯuincit̄. An diabolo dicit nō nasci ad pecca-
tū: An etiā bonū illi erat vt christo nō nascere-
tur ꝑ vocationē nec eēt apostata.

¶ Qꝫ .xxx. denarijs venditus est ¶ Capi.xlj.

Quod dn̄s .xxx. argēteis vēditus ē: signi
ficauit ꝑ iudā iudeos iniquos q sequen
tes carnalia ⁊ tēporalia que ad quinqꝫ
sensus pertinent corporis christum habere no
luerunt. Qꝫ quia sexta mundi etate fecerūt sexi
es qui eos tanqꝫ preciū vēditi domini accepis-
se significatū est. Quo tēpore talibꝰ insultat ꝓ-
pheta dicēs: filij hominū vsqꝫquo graui corde
vt quid diligitis vanitatez ⁊ queritis menda-
ciū. Et si qnqꝫ etatibꝰ fuisset aliqua excusatio se
quēde vanitatis vel. vj. deꝓhenderēt verita-
tem que ꝑ dn̄m p̄dicabatur ⁊ demonstrabat̄ sic̄
sexta die homo factꝰ ē ad imaginē dei. qđ quia
noluerūt habēt sexasies: qui imp̄ssam imaginē
p̄ncipis seculi: ⁊ nō hn̄t christū per quē signifi-
catū est in nobis lumē vultus tui dn̄e. Et q: elo
quiū dn̄i argētū est. Illi aūt etiā ip̄am legē car-
naliter intellexerūt tanqꝫ in argento imp̄ssam
secularis principatus imaginem amisso dn̄o te
nuerūt. ¶ Quod ait: vbi fuerit corpus cōgre
gabuntur ⁊ aquile ¶ Capi.xlij.

Quod dn̄s dicit: vbi fuerit corpꝰ illuc cō
gregabūtur ⁊ aquile. i. in celū quo hinc
leuauit corpꝰ in hoīe suscepto. Qđ etiā
cadauer ideo appellatū est: quia moriturꝰ hec
loqbatur. Illuc cōgregabūtur aquile dictū est
de spiritualibꝰ: qui eius passionē humilitatēqꝫ
imitando tanqꝫ de eius corpore saturant̄. Cor-
pus eni ꝓpter humilitatem pro nobis passio-
nem sustinuit. ¶ Quod ait: non bibam am-
modo de hac geminatione vitis ¶ Capi.xliij.

Quod dicit sub tēpore passiōis discipulꝭ:
nō bibā ammō de hac geminatōe vitꝭ
vsqꝫ in diē cū illud bibā nobiscum no-
uum in regno patris nr̄i: vult intelligi hꝫ vetus
eē cū illud nouū dicit. Quia ḡ de ꝓpagine adā
qui vetꝰ homo appellat̄ corpꝰ susceperat qđ in pas
sione morti traditꝰ erat: vnde etiā ꝑ vini sacra
mētū cōmēdat sanguinē suū. Quid aūt nouum
vinū nisi imortalitatē renouatoꝝ corpoꝝ intel
ligere debemꝰ: Qđ cū dicit vobiscū bibā etiaz
ip̄is resurrectionē corpoꝝ ad induēdā ꝓmittit.
vobiscū eni nō ad illud tēpus sed ad eandē in-
nouationē dictū accipiēdū est. Nā ⁊ nos dicit
ap̄lus resurrexisse cum christo: vt spes rei futu
re iam p̄ntez leticiā afferat. Qđ aūt de hoc ge-
nimine vitis etiam illud nomē dicit significat
vtiqꝫ corpa resurrectura ſm nouationē celestē
que nō ſm terrenā vetustatē moritura sunt. Si
aūt vite de cuiꝰ vetustate habēt: passionis ca-
licē bibit ipsos iudeos intellexeris significatū
est: ⁊ ip̄am gentē ad corpꝰ christi ꝑ nouitatē vite
accessurā cū ingressa plenitudine gētiū omnis
israel saluus erit. ¶ Qđ ait: spuerūt in faciez
eius ⁊ colaphis eum cederunt ¶ Capi.xliiij.

Quod dictum ē. spuerūt in faciē eius: si-
gnificauit eos qui eiꝰ p̄ntiā indigne re-
spuūt. Itē tanqꝫ colaphis eū cederunt:
q honores suos eis p̄ferūt: palmas in faciē eiꝰ
dant: q ꝑfidia cecati eū nō venisse affirmāt: tāqꝫ
p̄ntiā eiꝰ exterminātes ⁊ repellētes.

De trina petri negatiōe ¶ Capi.xlv.

Error hereticorū de christo tribꝰ generi-

bus terminatur. Aut enī de diuinitate aut de humanitate aut de vtroqꝫ fallunt.

Qd a lōge secutꝰ est dn̄m — Capi. xlvj.

Q[uod] ad passionē euntem dn̄m a longe sequebatur petrus: significat ecclīaꝫ secuturā qdē hꝫ est imitaturā passionē dn̄i sꝫ lōge differēt. ecclīa enī ꝑ se patit at ille ꝑ ecclīa.

Qd ter orauit dn̄s ꝑusqꝫ pateret — Ca. xlvij.

S[i]cut tēptatio cupiditatꝫ trina ē: ita etē pestatio timoris trina ē cupiditate q̄ in curiositate ē opponit timor mortꝫ. Sicut enī in illa cognoscendarū rerū ē auiditas: ita ⁊ in ista metꝰ amittēde tal' noticie. Cupiditati vō honoris vel laudis opponit timor ignorantie ⁊ ꝯtūeliaꝝ. Cupiditati āt voluptatꝫ opponit timor doloris. Nō obs̄uāde āt itelligit ꝑpt trinā tēptationē passiōis: ter dn̄m orasse vt trāsiret calix. sed ita vt potiꝰ iplētur voluntas p̄ris mei.

Explicit liber primꝰ de questiōibꝰ euāgelioꝝ.

Incipiunt capitula libri secundi euāgelioꝝ.

Incipit liber secundus de questionibus euāgeliorum beati Augustini episcopi.

Qd zacharias orās audiuit ab angelo: exaudita est oratio tua — Capi. j.

Q[uod] zacharias orās audiuit ab angelo exaudita ē orō tua ecce elizabeth vxor tua ꝯcipiet ⁊ ꝑiet filiū et vocab nomē eiꝰ ioannēꝫ. p̄mo hꝫ attēdēdū ē q2 n̄ ē visile vt cū ꝓ ppl'i petis vl' salute vl' redētiōe ille ꝯferret: si q dē ppl's expectabat offerētē qd potuerat publicis votꝫ relictꝫ hō senex vxorē hn̄s anū ꝑ accipiēdis filijs orare: p̄serti q2 nemo orat accipe qꝫ se acceptuꝝ eē despet. vsqꝫ adeo āt ille iā se hituꝝ filios despabat vt hꝫ angelo ꝑmittēti nō credēt. g qd ei dr̄: exaudita ē orō tua ꝑ ppl'o itelligēdū ē cuiꝰ ppli qm̄ salꝰ ⁊ redēptio ⁊ pctōꝝ abolitio ꝑ xp̄ꝫ futura erat ad hꝫ nūciat zacharie filiꝰ nasciturꝰ

quia precursor christi destinabatur. Quod autem ei nō credēti angelo: ab eodez angelo dr̄. Et eris tacēs donec impleatur hoc in tēpore suo. Intelligēdum ē significasse ꝙ ꝓphetia vsq; ad ioannē tanq; a suo fineret intelligi: quia nō ē intellecta donec in domino cōpleretur.

Quod de nauicula dñs docet turbas Capi. ij.

Quod dominus de nauicula docet turbas: significat hoc tempus qñ domin⁹ de auctoritate eccl'ie docet gētes. Quod dñs ascendēs in nauim: que erat petri: ⁊ rogat euz a terra ducere pusillum significat vel tēperate vtendū verbo ad turbas vt nec terrena eis ꝑcipiant: nec sic a terrenis ad ꝓfundiora sacramentorum recedatur vt ea penitus nō intelligant vel ꝑus in proximis regionibus gentib⁹ predicandum. vt ꝙ dicit: ite duc in altum ⁊ relaxate retia vestra in capturā ad remotiores gētes quibus postea predicatū est pertineat: sicut esaias dicit: tale signū in gentes ad eas que prope ⁊ ad eas que longe: vt ꝙ retia rumpebantur piscium copia. ⁊ nauicule implete sunt: ita vt mergerētur: significat hominū carnalium multitudinem tantam futuram in ecclesia vt etiaz disruptione pacis exeūtibus inde heresibus ⁊ scismatibus tanta remaneret ⁊ tam eēt futura illi amissio fidei ⁊ bonorum morum vt christo dicere videatur talis ecclesia. Exi a me quia peccator homo sum: tanq; turbis carnaliū repleta ⁊ eorum morib⁹ pene submersa regimen spiritualium: in quib⁹ maxime christi persona eminet: a se repellat quodāmodo. Non enim hac voce lingue dicunt homines bonis ministris dei vt eos a se repellant. sed voce morum et actuū suorum suadent a se recedi ne per bonos regantur ⁊ eo vehementius quo deferunt eis honorem: ⁊ tamē factis suis a se recedere admonent: vt honorificētiam eorum significauerit petrus cadens ad pedes domini. Mores autē in eo ꝙ dixit: Exi a me domine quia peccator homo sum. Quod tamē quia nō fecit dominus nō eni recessit ab eis: sed eo seductis nauibus ad litus perduxit: significat in bonis ⁊ spiritualibus viris nō esse oportere hanc voluntatez vt peccatis turbarū cōmoti quo quasi securi⁹ tranquilliusq; munus ecclesiasticum deserant. Quod vero subductis ad terram nauibus relictis omnib⁹ secuti sunt eū petrus ⁊ iacobus ⁊ ioannes pōt significare finem tēporis quoad hui⁹ mūdi calo qui christo inheserint penitus recessuri sunt.

Quod ait: leproso mundato vade ostende te sacerdoti ⁊ offer pro ⁊c. Capi. iij.

Quod ait: leproso mundato: vade ostēde te sacerdoti: ⁊ offer pro emendatione tua sicut precepit moyses in testimonium illi⁹. Hic videtur approbare sacrificium quod per moysen preceptum ē: cum id non receperit ecclesia. Quod ideo iussisse intelligi pōt: quia nūdū inceperat sacrificium sanctum sanctorū: quod corpus ei⁹ est. Nūdum eni in passione obtulerat holocaustum suū quo sacrificio cōfirmati credētibus populis tēplū ipsum euersum est vbi iam sacrificia offerri solebāt. Hoc autem factū est sm̄ ꝓphetiā danielis. Non enim oportebat auferri significātia sacrificia priusq; illud quod significabatur cōfirmatū eēt cōtestatiōe apostolorum predicātium ⁊ fide credētiū populorū.

De paralitico qui per tectum ad eum est depositus Capi. iiij.

De paralitico potest intelligi anima dissoluta membris: hoc est operationibus christū querere. i. voluntatē verbi impediri a turbis nisi tecta. i. operta scripturarū approbatione: vt ꝑ hoc ad noticiaz christi perueniat. hoc est vt ad eius humanitatē fidei pietate descēdat. hij aūt a quibus deponitur bonos in ecclesia doctores possunt significare. Quod autem cū lecto deponitur significat ab homine in ista carne adhuc cōstituto debere cognosci. Quod tamē lectū san⁹ posita videtur portare in domū suam vt remissionē peccatorum cōualescētibus ꝑ spem bonam mēbris anime hoc corpus restaurare intelligatur vt iā nō in carnalib⁹ gaudijs tanq; in lecto requiescat infirmitas animi: sed magis ipsa cōtineat affectiones carnales ⁊ tendat ad requiem secretorum cordis sui.

Quomodo duos patres habere potuit ioseph Ca. v.

Non absurde questio ꝓponitur: quomodo potuerit duos patres habere ioseph. nā cum matheus dicat genitū ab eo qui vocatur iacob. lucas vero filiū esse dicit ei⁹ qui vocabatur hely nam hoc loco illud dici pōt: ꝙ vnus nō solum ad gentes: sed etiā apud iudeos accidere solere manifestū est duo nomina habuerit. Cetera eni series generationuz qui hoc putat facile refellitur. Quid enim de auis attauis ꝓauis ceterisq; maioribus dictur⁹ ē: quorum diuersa nomina singuli euangeliste sita quisq; narratione cōtexerūt. Quid postremo de ipso numero quādoquidez lucas euangelista a domino vsq; ad dauid quadraginta tres generationes enumerat. Mathe⁹ aūt a dauid vsq; ad dñm vigintiocto. ceteri eni sacramēti gratia vsq; ad transmigrationem ⁊ ab ipsa item trāsmigratione vn⁹ bis numeratur. Querere igitur quomodo duos patres potuerit habere ioseph. ⁊ mihi quidem in presentia tres cause occurrunt. quarum aliquā euāgelista secutus sit. Aut eni vn⁹ erat ioseph nālis pater. ⁊ alter eū adoptauerat. Aut more in

deorum cum sine filijs vnus decessisset vxorē eius ꝓpinquus accipiēs filiū quē genuit ꝓpinquo mortuo deputauit. Ut cū ab alto alteri genitus esset ioseph: cōuenienter ioseph duos patres habere diceretur. Aut vnꝰ euangelista patrē eius a quo genitus est noīauit. Alter vō ad auū maternum: vel aliquē de cognatis maioribus posuit cui ꝓpter cōsanguinitatis vinculuȝ in filij loco ioseph non abinde cōstitueret vt inde iam vsqȝ ad dauid nō eundem quē matheū generationū ordinem texeret. in quibꝰ causis illa mihi firma quā secūdo loco posuimus: quia cum quisqȝ apud iudeos defuncto fratre vel ꝓpinquo ꝓlem de vxore eius exsuscitat id quod nascitur nomē defūcti solet accipere: ergo aut adoptatio soluit istā questionē: aut origo maiorum: aut aliqua alia causa que nobis in presenti nō occurrit. Quapropter tanta est eoꝝ demētia qui facile dilabunt ad euangelistarū aliquē de mendatio criminādum vt cām querant: cuȝ diuersa patrū nomina singuli commemorauerunt vt temere dicatur duas solas esse causas quibus id recte fieri potuerit: cum tamen ad soluēdam questionem vel vnū inuenire sufficiat.

¶ De septuagintaseptē generatiōibꝰ ¶ Ca. vj.

Quid sibi vult ꝙ. lxxvij. persone ſm generationē quas lucas secutꝰ est inueniūtur queri potest? Nā huius numeri mētionē dominꝰ fecit cū eum petrus de dimittendis peccatis fratris interogasset. Ait eni: Nō solum septies: sed septuagesies septies esse dimittendum: vnde recte creditur cōmemoratione huius numeri oīa peccata iussisse dimitti: quādo quidem ipse per quē peccata omnia dimissa sunt. septugesima ⁊ septima gnātione ſm euangeliste memorata testimonia ad homiēs humaniter venire dignatus ē. Conueniētissime aūt cum sit etiaȝ alia series generarionum quā matheꝰ explicat homo ille tenuit qui baptizato domino generatiōes ipsas ꝑ. lxxvij. ꝑsonas sursum versus enumerat. Nā ⁊ redditꝰ est ⁊ tanqȝ ascēsus ad dn̄m cui post peccatorum abolitionem reconciliamus expressius cuȝ sursum versus per illas generationes ascenditur Et vtiqȝ per baptismū fit oīum remissio peccatorum quo i l'o numero significatur. Nō enim in baptismo domini ipsi dn̄o peccata dimissa sunt. sed ipsa sibi remissio peccatoꝝ oīuȝ q̄ misericordia eiꝰ in potestate donata ē hominibus per ip̄m baptismū domini. ⁊ ꝑ illū numerū generationuȝ ꝯsecrata atqȝ signata est. Nec temere dominus ⁊ frustra. lxxvij. generatione venit aboliturus oīa peccata: nisi quia ī illo numero aliqd latet quod ad significationeȝ pertinet omnium peccatorum. ⁊ hoc aut vndenario et septenario considerandum est. Qui numeri ꝑ se multiplicati ad tantū perueniunt: nam vndecies septeȝ ⁊ septies vndecim. lxxvij. sunt. vndecim aūt trāsgressionem denarij significat. at si inde numero perfecto beatitudinis significatur. vnde est etiam illud ꝙ omnes conducti ad vineaȝ denario remunerātur qđ fit cum septenaria creatura trinitati creatoris adiungitur. Manifestum ē ꝙ transgressio denarij peccatū significat per superbiā plus aliquid habere cupientis ⁊ integritatem ꝑfectionemqȝ amittentis. Hoc autē septies ꝓpterea dicitur vt metu hominis facta significetur illa transgressio. ternario eni numero incorporea pars hominis significatur: vnde est ꝙ ex toto corde ⁊ ex tota anima ⁊ ex tota mente diligere iubemur dn̄m. Quaternario vō corpus. Multis modis eni inuenitur natura corporis ex his ergo coniunctis homo constans non absurde septenario significat. Quotus autem numerus nō exprimitur cum dicimus vnum duo tria quatuor. sed cum dicimus semel bis ter quater. quapropter vt dixi non. vij. ⁊. xj. sed septies. xj. significatur transgressio que motu recta est hominis peccantis: hoc est perfectionis sue stabilitatē trāsgredientia cupiditate: ampliꝰ aliquid habendo vt tanto post per prophetā anime dicētur. Superbas si a me dissessisses aliquid amplius te habituram ex quo initio superbie omnia peccata surgescunt. que cum dimittuntur septuagesies ignoscendum eē ammonemur vt intelligamus nullum peccatum excipi qđ penitentī ⁊ veniam deprecanti per ecclesiam cuius personam petrus gestat nō dimittatur.

¶ De eo qui habebat manum dexteram aridam. ¶ Capi. vij.

Quod dicit dominus iudeis de eo qui habebat manum dextram aridam: Interrogabo vos si liceat bene facere: an male: animam saluam facere an perdere. Queritur cum corpus corruerit quare sic interrogauerit animam saluam facere an perdere. vł ꝙ illa miracula propter fidem faciebat vbi salus est anime. vel ꝙ ipsa saluatio manus dextre salutem anime significabat q̄ a bonis operibus cessans aridam quodammodo dextraȝ habere videatur: vel animā pro homine posuit sic dici solet tot anime ibi fuerunt.

¶ Quod ait: mensuram confertam ⁊ coagitataȝ dabunt in sinum vestrū. ¶ Capi. viij.

Quod dominus dicit: date ⁊ dabitur vobis mensurā bonā ⁊ confertā ⁊ cogitatam ⁊ superfluentem dabunt in sinum vestrum. Ex illa sententia accipi potest qua dicit ⁊ alio loco: vt ipsi recipiant vos in eterna

tabernacula ut plebi preceptũ eẽ videaꝶ quid
dictũ est date ⁊ dabitur vobis fiñ quam sniãz
dicit apostolꝰ cõmunicet q cathetizatur verbo
ei qui se cathetizat in omnibus bonis. Non eni
diceret dabit in sinũ vestrum nisi quia per illo
rum merita quibꝰ vel calicem aque frigide in
nomine discipuli dederit mercedẽ celestẽ per-
cipere merebuntur.

¶ Qd ait: nunqd põt cecus cecũ ducẽ ¶ Ca. ix.

QUod dominus dicit: nunqd põt cecus
cecum ducere nonne ambo in foueaz ca-
dent: fortasse hoc ideo subiũxit: vt non
separent a leuitis se accepturos mensuram il-
lam de qua dixit: dabũt in sinũ vestrum: quo-
niam dabũt decimas: quos cecos dixit: qꝛ euã
gelium non tenerent: vt illa remunerationem
per discipulos domini potius plebs iam inci-
peret separe quos imitatores suos volens oñ
dere addidit: etiã non est discipulus super ma
gistrum.

¶ De illo qui fodit in altum ⁊ po
suit fundamentũ super petram ¶ Capi. x.

QUod dominus dicit: omnis qui venit
ad me ⁊ audit sermones meos ⁊ facit
eos ostẽdam vobis cui simile sit homi
ni edificanti domuz qui fodit in altum ⁊ ponit
fundamentum supra petram: fodere dixit: hu-
militate terrena eximere de corde suo: ne pro-
pter aliquid tale deũ colant. Altum autez fode
re donec ad petram perueniat: in tantũ christũ
gratis seq ⁊ gratis euz colere: vt non solum pro-
pter superflua: sed nec propter illa que vidẽtur
huic vite necessaria. ⁊ que sine culpa a quouis
iusto sumi ⁊ haberi possunt tam temporalia qꝫ
eterna semper colendus deus putetur.

¶ De pueris sedentibus in foro ⁊ adinuicem
clamantibus ¶ Capi. xi.

DE pueris sedentibus in foro ⁊ adinui-
cem clamantibꝰ conuerso ordine ad ꝓ
posita respondet. Nã quod ait lamen-
tauimus ⁊ nõ plorastis ad ioannẽ pertinet cu-
ius abstinentia a cibis ⁊ potu luctũ penitentie
significabat. Qd autem ait: cantauimus tibiis
⁊ non sultastis: ad ipsum dominum pertinet:
qui vtendo cum ceteris cibo ⁊ potu leticiaz re
gni significabat. At illi nec humiliari cum ioan
ne nec cum christo gaudere voluerunt dicẽtes
illum demonium habere: istum voracẽ ⁊ ebri
osum ⁊ amicum publicanorũ peccatorum. Qd
autem subiungit. Et iustificata est sapiẽtia ab
oibus filiis suis. Oñdit filios sapientie intelli
gere nec in abstinendo nec in mãducando esse
iusticia: sed in equitate tollerandi inopiã ⁊ tem
perantiã per abundantiam nõ se erumpi: atqꝫ
oportune sumendi vel nõ sumendi ea quorum
non vsus sed cõcupiscentia reprẽdenda est. nõ
eni interest oino ad alimẽtoꝝ summas vt suc-
curras necessitati corporis: dũmodo cõgruas
in generibus alimentorũ his cum quibꝰ tibi vi
uendũ est. Neqꝫ quantũ summas multũ interest
cũ videam aliquorũ stomachũ citius satiari: et
eos tamen illi ipsi paruo quo faciant ardenter
⁊ intollerabiliter ⁊ oino turpiter inhiare. Alios
aũt plusculo quidem satiari: sed tollerabiliꝰ in-
opiã perpeti: vel ante horam positas epulas si
in tempore aut opꝰ sit aut necesse sit cũ trãquil
litate aspicere nõ tangere. Magni ergo interest
non quid vel quantũ alimentoꝝ pro cogruen-
tia hominũ atqꝫ persone sue: ⁊ pro sue valitu-
dinis necessitate quis capiat: sed quãta facili-
tate atqꝫ serenitate quis careat: cum his vel
oporteret vel etiam necesse est carere: vt illud
in animo christiani compleaꝶ qd apostolus di-
cit scio ⁊ minus habere: scio ⁊ abundare: vbi ⁊
in omnibꝰ imbutus sum: ⁊ satiari ⁊ esurire ⁊ ab
undari ⁊ penuriam pati: omnia possum in eo
qui me cõfortauit. Et illud neqꝫ si manducaue
rimus abundabimꝰ. Neqꝫ si nõ manducaueri
mus egebimꝰ. Et illud nõ est regnum dei esca
⁊ potus: sed iusticia ⁊ pax ⁊ gaudiũ. Et quia so-
lent hoies multuz gaudere de carnalibus epu
lis addidit in spiritu sancto. iustificatur ğ sapiẽ
tia ab omnibũs filiis suis qui intelligunt vten
dis terrenis tẽpora oportuna esse debere. faci
litatem ṽo carendi talibus ⁊ amorem fruendi
eternis non variari oportere per tempora: sed
perpetuo retineri.

¶ Quod ait: nemo accendẽs lucernam operit
eam vase: aut subtus lectũ ponit ¶ Ca. xii.

QUod dominꝰ dicit: nemo autẽ accẽdẽs
lucernam operit eã vase aut sub lectũ
ponit: sed super candelabrũ ponit vt in-
trantes videant lumen. qui verbũ dei timore
carnaliũ incõmodoꝝ abscõdit ipam vtiqꝫ car-
nem preponit manifestationi veritatꝭ: ⁊ eã quã
copit verbũ timẽdo ꝑdicare: eã itaqꝫ vasis ⁊ le
cti noie appellauit sub quo ⁊ lucernam qui hoc
facit ponit.

¶ De illo inq̃: erat legio demonioꝝ Ca. xiii.

QUod in regione gerasenorum curauit
dominus euz in q̃ erat legio demonioꝝ
significate sunt gentes que multis demo
nibus seruiebant qꝫ sine vestimento erat nõ ha
bebat fidem. Quod in domo non habitabat in
consciẽtia sua non requiescebat. Quod in monu
mentis manebat in mortuis operibus hoc est
peccatis delectabatur. Quod a compedibꝰ fer-
reis ⁊ cathenis ligabanꝶ. significat graues ⁊ du-
ras leges gentium quibus in eorum republica
peccata cohibentur. Quod ⁊ vinculis talibus
disruptis agebatur a demonio in desertuz. signi-

ficat quod etiaꝫ ipsis transgressis legibus ad ea scelera cupiditate ducebantur. Que taꝫ vulgarem consuetudinem excederunt. Quod autem in porcos pascentes in montibus demonia ire permissa sunt significat immundos ⁊ superbos homines ī quibus demonia damnātur propter idolorum cultus. Quod autem in stagnum precipitati sunt significat quod iā clarificatur ecclesia. Et liberato populo gentiuꝫ a dominatione demoniorum in abditis agunt sacrilegos ritus suos quoniā christo credere noluerūt. ceca ⁊ pfū da curiositate sbmersi. Qđ āt pastores porcoꝝ fugiētes ista nūciauerūt significat etiā q̄sdā primates impioꝝ quēquaꝫ christianam legem fugiant. potentiam tamen eius per gentes stupendo ⁊ mirando predicare. Qđ gerasceni pergūt videre quod factum est. Et nuenīunt hominē vestitum ⁊ mente sana sedere ad pedes iesu. Et cognoscentes ꝙ factum sit. rogant iesuꝫ vt ab eis discederet magno timore percussi. Significat multitudinem vetusta sua vite delectatā honorare quidē. Sed nolle pati christianaꝫ legem dum dicunt ꝙ eam implere non possunt admirantes tamē fidelem populum. a pristina perdita conuersatione sanatum. Qđ ille cupit iam esse cum christo. ⁊ tamē dicit ei respōde in domum tuam ⁊ narra q̄nta fecit tibi deus. Ex illa apostoli sententia recte potest intelligi cuꝫ ait dissolui ⁊ esse cuꝫ christo multo magis optimum manere in carne necessarium ꝓpt̄ nos. Ut sic quisqꝫ intelligat. post remissionē peccatorum redeundū sibi in conscientiam bonam: ⁊ seruiendum euangelio propter aliorum etiaꝫ salutem. vt deinde etiam cū christo requiescat Ne cū pre ope iaꝫ vult eē cū xp̄o negligat misterīū p̄dicatiōis fraterne redēptiōi accōmodatū.

De septuaginta duobꝰ discipulis. Ca.xiiij.

[D]E lxxij. discipulis sicut de .xxiiij. horis totus orbis peragitur atqꝫ lustratur ita misterium illustrandi orbis per euangelium trinitatis in .lxxij. discipulis intimat̄. Uiꝫies enim quaterni septuagies dipondius. Qđ autem binos mittit sacramentum est caritatis Siue quia omnis caritas minus q̄ inter duos esse non potest.

Qđ ait: si q̄dē ī te ē lumē tenebre sūt. C.xv.

[S]I quidem lumen est inte tenebre sunt. ipse tenebre q̄nte sunt. Lumen dixit bonam intentionem mentis qua operamur. tenebras autem ipsa opera appellat. Siue quia ignoratur. siue quia eorū exitum ⁊ ipsi nescimus. i. quomodo exiant: atqꝫ proueniant eis quibꝰ nos ex bono animo impedimus: plerunqꝫ enī beneficijs nostris male vtendo corrumpuntur quibus nos ea misericorditer beniuolentia intentione prestamꝰ.

Qđ ait: nunc nos pharisei dum deforis est calicis ⁊ catini mēdatis. Capi.xvj.

[N]Unc nos pharisei qđ foris ē calicis ⁊ catini mēdatis. Hinc responde inceps qđ dicit in phariseos ⁊ legis doctores. hoc ē superius, dixit affirmare faciē suam in ierusalē vt eis diceret aperte vitia ⁊ peccata eoꝝ.

De digito dei Capi.xvij.

[I]Deo dicit̄ spūs sanctus digitus dei propter ꝑticionē donoꝝ. que in eo dant̄ vnicuiqꝫ ꝓpria siue hominū siue angeloꝝ: in malis enī mēbris nr̄is magis apparet q̄ in indigitis.

De ieiunio filioꝝ spon Capi.xviij.

[I]Eiuniū autem in tribulatione est aut in gaudio. In tribulatiōe ad ꝓpiciandum dn̄m ꝓ peccatis. In gaudio vero cū tāto minus delectāt carnalia q̄nto spūaliū maior sagina est. Cū ergo dn̄s interrogatꝰ esset. Cur discipuli eiꝰ nō ieiunarent. De vtroqꝫ ieiunio respondit. Namqꝫ ad illud ꝙ in tribulatione ieiunari solet pertinet ꝙ ait. Sponsi filios tūc ieiunaturos cū ab eis ablatus fuerit sponsus. tūc enī desolabunt̄ ⁊ in merore ac luctu erūt. donec eis per spm̄ scm̄ gaudia ꝯsolatoria retribuātur Quo dono percepto etiā ieiuni genus alterū ꝙ fiat per leticiā iam renouati in vitā spiritualeꝫ cōueniētissime celebrabūt. Qđ anq̄ꝫ accipiant̄ dicit eos tanq̄ꝫ vetera vestimēta. qbꝰ incōueniēter pnāus nouꝰ assumit̄. i. aliqua ꝑticula doctrine. q̄ ad noue vite tēꝑantiā ꝑtinet. Nā ⁊ si hoc fiat ⁊ ipsa doctrina quodāmodo scindetur Cuius ꝑticula q̄ ad ieiuniū ciboꝝ valet importune tradet̄. Cū illa doceat gnāle ieiuniū non a cōcupiscētia ciboꝝ tm̄. Sꝫ a bōi leticia tp̄aliuꝫ dilectionū. Cuiꝰ q̄si pānū. i. ad ꝑteꝫ aliquā q̄ ad cibos ꝑtinet. dicit nō optere hominibꝰ adhuc veteri cōsuetudini deditꝫ impꝑtiri. qr ⁊ illinc q̄si conciso videt̄ fieri ⁊ ipsi vetustati nō cōuenit. Dicit etiā similes eos esse. veteribꝰ vtribus. quos vino nouo. i. spūalibus preceptis faciliꝰ disrūpi q̄ illud ꝯtinere posse dicit. Erāt aūt iā vtres noui. Cū post ascē ū dn̄i desiderio ꝯsolatiōis orādo ⁊ sperādo mouebant̄. Tūc. n. accepērūt spm̄ scm̄ q̄ ipleti cū oiuꝫ q̄ de diuersis gētibꝰ aderāt linguis loq̄rent̄: dcī sūt musto pleni Nonū. n. vinū iā nouis vtribꝰ venerat.

De illo q ascēdēs ab ierl'm ī cidit ī latrōes. Capitulum .xix.

[H]Omo quidam descendebat ab ierusalēꝫ ī iericho. ip̄e adā ītelligit̄ ī gnē hūano ierusalem ciuitas pacis illa celestis a cuius bea itudine lapsus est iericho interpretatur luna ⁊ significat mortalitatē nostram

propꝑ ꝙ irascit senescit crescit ⁊ occidit latrones diabolus ⁊ angelus eius: qui eum expoliauerunt in mortalitatē. ⁊ plagis impositis peccata suadendo relinquerunt semiuiuuz. Quia ex parte qua potest intelligere et cognoscere dn̄z viuus est homo. Ex parte qua peccatis contabescit. et premitur mortuus est. Et ideo semiuiuus dicit. Sacerdos autem et leuita: qui eo viso preterierunt sacerdotiū et ministeriuz veteris testamenti significat ꝙ non prodesse ad salutem poterat Samaritanus custos interpretat. Et ideo ipse dn̄s significatur hoc noīe. Alligatio vulnerum est cohibitio peccatorū. oleū consolatio spei bone propter indulgentiaz datam ad reconciliationē pacis. Vinū exhortatio ad operandū feruentissimo spiritu: iumentuz eius est caro in qua ad nos venire dignatꝰ est imponi iumento est in ipsam incarnationem edere: stabulū est ecclesia vbi reficiunt de peregrinatione redeuntes in eternā patriam. Altera dies est post resurrectionē dn̄i. Duo denarij sunt duo precepta charitatis quā per spirituz sanctū acceperunt apostoli ad euangelizandum ceteris: vel promissio vite presentis et future. Scd̄m enim duas ꝓmissiones dictū est. Accipient in h̄ sclo spez tm̄. Et in seculo futuro vitā eternā consequent. Stabularius ergo est apostolus. Qd̄ supererogat autē illud est consilium ꝙ ait: de virginibꝰ autem preceptum dn̄i nō habeat: consiliū autem do. Aut ꝙ etiam manibꝰ suis operatus est ne infirmoꝝ aliqd in nouitate euāgelij grauaret cū ei liceret pasci euāgelio.

Qd̄ martha excepit illum in domum suam. Capitulum .xx.

(q) Quod martha excepit illum in domum suam significat ecclesiā que nunc est excipientē dominuz in cor suum Maria soror eiꝰ que sedebat ad pedes dn̄i et audiebat verbū eius significat eandē ecclesiam. s. in futuro seculo. Ubi cessans ab opere misterioq̄ indigentie sola sapientia perfruit. Martha ergo occupata est etiā multū ministeriū: quia nūc talibus operibꝰ exercetur. Quod autem querit ꝙ se soror eius nō adiuuet. occisio datur sententie: qua ostendit istaz ecclesiam sollicitam esse et turbari circa plurima cum sit vnū necessarium ad quod per mysterij huiꝰ merita peruenitur. Mariam dicit optimaz partem elegisse que non auferet ab ea. Et ideo intelligit optima: quia et per hanc illam tendit et non auferetur. Illa vero ministerij q̄zuis sit bona tamē auferet quādo indigētia cui ministrat trāsierit.

De illo qui nocte petijt ab amico tres panes. Capitulum. .xxi.

(a) AMicos ad quez venit media nocte vt accomodet tres panes. Utiq̄ ad similitudinē ponit sm̄ quā quis rogat dominū in media nocte tribulatione cōstitutꝰ vt ei tribuat intelligentiā trinitatis qua presentis vite cōsoletur labores. sed cōparatio a minore. Si enī amicus homo surgit de lecto. et dat nō amicicia sz tedio cōpulsus: q̄zto magis deꝰ dat qui sine tedio largissime donat quod petit. Sz ad hoc se peti vult vt capaces donaruz eius fiat qui petūt. In tribꝰ autē panibus etiā id significatur vniꝰ esse substantie trinitatem. Amicus aūt quem dicit ille qui petit venisse de via et se nō habere qd̄ ponat ante illuz intelligit hominis appetitus qui debet obtēperare rōni. Seruiebat autē cōsuetudini tēporali quā viam vocat ꝓpter oīa que per tēpꝰ trāseūtia sunt. Conuerso autē homine ad dn̄m. etiam ille appetitus a cōsuetudine reuocat: sed si nō consolat interiꝰ gaudio de doctrina spirituali qua creatoris trinitas predicatur magne angustie sunt in homine quem premit erumna mortalis: cum ab his que foris delectant precipitur abstinentia. ⁊ intus non est refectio de leticia doctrine spiritualis. Et ipsa angustia est media nox qua cogitur vehementer instare petendo vt accipiat tres panes. Quod autem dicitur deintus iam hostium clausum esse puerosq̄ eius cum eo in cubili esse significat tempus famis verbi cum intelligentia clauditur: ⁊ illi qui euangelicam sapientiam tanq̄ panem erogantes per orbem terre predicauerunt pueri patrisfamilias iam sunt in secreta quiete cum domino ⁊ tamen orādo efficitur vt accipiat desiderans intellectuz a domino eterna si homo non desit vt sapientia predicetur.

De pane pisce ⁊ ouo Capi. .xxij.

(d) DE pane pisce ⁊ ouo. Quibus contraria posuit lapidem serpentem scorpionem intelligitur panis canis propter maiorem appetitum ⁊ tam necessarium vt sine illa cetera nihil sint sicut sine pane mensa inops: cui contraria est cordis duritia quam lapidi comparauit. Piscis autem fides est inuisibilium: vel propter aquam baptismi: vel quia de inuisibilibus locis capitur. Quod etiam fides huiusmodi fluctibus circumlatrata nō frāgitur recte piscis comparatur: cui contrarium posuit serpentem propter venena fallacie que etiam primo homini male suadendo presemināuit. In ouo intelligitur spes. ouum enī mundum est fetus perfectus: sed fouendo speratur: cui contrarium posuit scorpionem: cuius aculeus venenatus retro timenda est. Sicut enim contrarium est spei retro respicere

cum spes futuroꝝ in ea q̃ ante sunt extẽdat.

¶ Que ait: tulistis clauẽ sapiẽtie. ¶ Capi. xxiij.

De eo q̄ dicit dñs scribis ⁊ doctorib⁹ iudeoꝝ: tulistis clauẽ sapientie ⁊ ipsi non introistis ⁊ eos qui introibant ꝓhibuistis qd̓ in scriptura de humanitate christi dicitur quã nec ipsi intelligere: nec ab alijs intelligi volebant.

¶ Que ait: anima plus ẽ q̃ esca ¶ Capi. xxiiij.

Quod dñs dicit discipulis: aĩa plus ẽ q̃ esca: ⁊ corp⁹ plus est q̃ vestimentum. vtiqꝫ si hoc tibi dedit qd̓ plus est quanto magis dabit qd̓ minus est.

Que ait: sint lũbi vestri precincti ¶ Ca. xxv.

Quod dñs dicit: qs putas ẽ fidelis dispẽsator ⁊ prudens quẽ ꝯstituit dñs sup̱ familiã suã vt det illis i tp̱e tritici mẽsurã Dicit p̱ mediũ capacitatis quoꝝcũqꝫ audientium. ¶ Cum videritis nubem ad orientez ab occasu ¶ Capi. xxvj.

Quod dñs dicit: sint lũbi vestri precincti. ꝓpter ꝯtinẽtiã ab amore rerũ temporaliũ: lucerne ardentes: vt hoc ipsuz vero fine ⁊ recta intentione faciatis.

¶ De mensura tritici quam dat dominus familie Capi. xxvij.

Quod domin⁹ dicit: cum videritis nubem ad orientẽ ab occasu: carnẽ suã resurgentẽ significat. Ex illo eni omnib⁹ terris ymber euãgelice p̄dicationis infusus est Austrum flantẽ ante estus tribulationes leuiores ante iudicium.

¶ Que ait: de statura corporis cui nõ possunt aliquid addere ¶ Capi. xxviij.

Quod dominus dicit: Si eni quod minimũ est non potestis: cũ de augenda corporis statura dicere minimũ est hic. sed deo corpora operari,

¶ Que ait: nolite in sublime extolli ¶ Capi. xxix.

Cum diceret discipulis nõ debere sollicitudinẽ de cibo hr̄e ait: ⁊ nolite in sublime extolli. p̄mo eni hoc ad necessitatez implẽdam hõ querit. Cũ autem h̄ abundauerunt incipit ⁊ sup̱bire de talibus. Tale est h̄ ac si se vulnerat⁹ quisqꝫ iacet q̄ habeat multa em plaustra in domo: cũ hoc bon: illi esset vt vulnera nõ haberet: ⁊ ne vno quidẽ indigerent em plaustro: cõgruenter ydropicuz aĩali qd̓ cecidit in puteũ compauit. humore eni laborabat: sicut illam mulierẽ que. xviij. annis alligatã dixerat: ⁊ ab eadẽ alligatione soluebat cõparauit iumẽto qd̓ soluit vt ad aquã ducatur. ydropẽ autem recte cõparamur diuiti auaro: sic eni ille quanto magis abundat humore inordinato tanto amplius sitit. sic iste quanto est copiosior diuitijs quib⁹ nõ bene vtitur tanto ardenti⁹ talia cõcupiscit. Illaz v̓o ita morbo incuruã vt se erigere nõ posset. Anime terrenis opiniomb⁹ vel opibus debilitate atqꝫ oppresse ita: vt diuina cogitare non valeant.

¶ De inuitatis ad cenam ¶ Capi. xxx.

Quod de ciuitate adducit inuitatos ad cenam. De ipsa gente iudeorum qui crediderunt significat debiles peccat̄ nõ habẽtes superbiã q̄si iustificati que mẽdax primates eoꝝ a gr̄a ꝓhibebat. Quidã aũt de sepibus ⁊ vijs alios adduci iussit cum adhuc locus esset significat ꝓpter diuersas sectaruz ⁊ spinas peccatorum.

¶ De sumptibus ad turrim edificandam ⁊ de rege qui habet viginti milia ¶ Capi. xxxj.

Sumptus ad turrim edificãdã vires ad discipulatus christi obtinendi: ⁊ decem milia preliantiũ cuz rege: qui habet viginti milia simplicitatem christianã dimicari cum duplicitate diaboli hoc est cũ ydolis ⁊ fallatijs eius in affectu cõstituit renũciantib⁹ omnibus que sunt eius. ita eni cõcludit. Si g̊ omnis ex vobis q nõ renũciauerit omnib⁹ q̃ possidet nõ potest meus esse discipulus inter q̃ omnia etiã illa tẽporalis vita intelligat̄ necesse ẽ. Quã oportet sic possideri ad tẽpus vt te nõ impediat ab eterna. Qui eam fuerit minatus auferre. Sicut aũt de turri nõ perfecta p̱ obprobrium deterruit dicentium. Quia hic homo cepit edificare ⁊ nõ potuit consumare: Sic in rege cum quo dimicãdus est ip̄am passionẽ accusauit cũ ait. Adhuc illo longe agẽte legationez mittens rogat ea que sunt pacis significat minas minẽtium a diabolo tẽptateonũ nõ substinere eos q non renunciant omnibus que possident: ⁊ pacem cum eo facere cõficiendo illi ad comitenda peccata. Turrim quippe edificare ⁊ cõtra illum regẽ dimicare eẽ discipulum christi est. habere aũt sumptus ad perficiendã turrim ⁊ habere fortia christi cõtra. xx. regis renũciare ẽ omnibus que sunt eius.

¶ De sale infatuato ⁊ de oue p̱dita ¶ Ca. xxxij.

Salem infatuatum apostatas. ouẽ perditam omnes peccatores dixit: qui per penitẽtiam recõciliant̄ deo. Quã humeris suis portat: quia humiliãdo se tales erexit ideo aũt illas. lxxxix. dixit: quas reliquit in deserto. Quia superbos significat tanquaz sollitudines gerẽtes i animo dũ solos se videri volunt: quib⁹ ad perfectionem imitas deest. Cũ enim quisqꝫ a vera vnitate diuellitur: superbia diuellitur: sue quippe ptãtis esse cupiens nõ sequitur vnum quod de⁹ est: ideo ⁊ in. xcix. ouib⁹ ⁊ in. ix. dragmis ponit eorum significationem:

qui de se presumentes peccatoribꝰ ad salutem
reuertētibus se preponūt. vnū eni deest ad .ix.
vt .x. sint: ⁊ ad .xcix. vt centum sint: Et si per ce
teros numeros hoc consideres: ⁊ nongentis no
nazinta nouem vnum deesse vt mille sint: et
ad nouem milia nongentos nonaginta nouem
vnū deest vt decē milia sint. Uariari ergo per
breuitatē ⁊ magnitudinem numeri possunt qui
bus vnū deest vt ꝑficiatᷓ. Ipm vo vnū siue vni
tatē in se manens cū accesserit ꝑficit cui depu
tat omnes per penitentiā recōciliatos que hu-
militate continetur.

De duobus filijs quorum minor profectus
est in regionem longinquam. Capi. xxxiij.

Homo habēs duos filios debes ad duos
populos intelligi tanq̄ꝫ stirpes duas ge
neris humani. vnā eoꝝ q ꝑmāserūt in
vniꝰ dei cultu. aliā vo que vsqꝫ ad colenda ido
la deseruerunt deū. Ab ipso aūt exordio creatu
re mortaliū ꝯsideratio dꝫ intelligi vel intendi
Maior ergo filiꝰ ad cultū vniꝰ dei ꝑtinet: Mi-
norē in regionē longinquā ꝓfectū esse dicit. pe-
tit eni vt sibi ꝑs sbe que eū tangeret daretᷓ. tāq̄ꝫ
aīa sua ꝑtāte delecta: id qꝺ illi ē viuere intelli-
gere. Meminisse ingenio alacri excellere. Q̄ia
ista diuina sunt munera q̄ in ꝑtātē accipiens ꝑ
liberū arbitriū. quia diuisit ille pater sbaꝫ. Mi
nor filius in regionē longinquā ꝓfectꝰ est male
vtendo naturalibꝰ bonis eo ip̄o quo patrē de-
seruit cupiditate fruendi creatura relicto ipso
creatore. Q̄ nō post multos dies dixit factū vt
cōgregatis omnibus peregre ꝓficisceretᷓ in re-
gionē longinquā. Quia nō multo post instituti-
onē humani generis placuit aīe ꝑ liberū arbi-
triū ferre secum quādā velut potentiaꝫ nature
sue ⁊ deserere eū a quo condita ē presidēs viri
bus suis: quas vires tāto cōsumit citiꝰ quanto
cū deseruit a quo date sunt. Itaqꝫ hanc vitam
ꝓdigā vocat amātē fundere: atqꝫ spaciari ꝑ cō-
pis exterioribꝰ intus inanescētē cū ea quisqꝫ se-
quitᷓ que ab illa ꝓcedunt. ⁊ reliquit eum q sibi
est interior. Regio itaqꝫ longa obliuio dei ē. fa-
mes aūt in illa regione est indigētia verbi ve-
ritatis. vnꝰ ciuiū regionis illiꝰ. Aliqs aereꝰ ꝑn
ceps ad militiā diaboli ꝑtinens. Uilla eni eiꝰ
modus ꝑtātis eius: porci immūdi sp̄us q sb ip̄o
erunt. Silique quibꝰ porcos pascebat: secula-
res doctrine steriles vanitatē ꝓsequētes: de q
bus laudes idoloꝝ fabularūqꝫ ad deos gentiū
pertinentiū vario sermone atqꝫ carminibꝰ pre
crepāt quibꝰ demonia delectantᷓ: vnde cuꝫ iste
satiari cupiebat aliquid solidum ⁊ rectum: qꝺ
ad beatā vitā pertinere inuenire volebat in ta
libus ⁊ non poterat. Hoc ē eni quod ait. Et ne
mo illi dabat. in se aūt reuersus: cū iam scꝫ ab
eis que forinsecꝰ frustra illiciunt ⁊ seducūt con
sciētie interiora aliqn̄ reducere faciūt intētionē
dixit: Quāti mercennarij in domo patris mei
abundant panibus: vnde hoc scire poterat in
quo erat tanta obliuio dei: sicut in omnibꝰ ido-
latris fuit. Nisi quia recogitatio iā recipiscen
tis est cū euangeliū predicaretᷓ. Iam poterat ta
lis aīaduertere multos predicare veritatē intᷓ
quos quidē essent nō ipsiꝰ amore veritatis du-
cti: sed cupiditate cōpandoꝝ secularium cō-
modoꝝ. De quibꝰ dicebat apostolus eē quos-
dam qui euāgeliū nunciauerunt nō caste existi-
mantes questū esse pietatē. Nō eni aliud annū
ciabant sicut heretici: sed hoc qꝺ apl's paulus
Inde mercēnarij recte appellantᷓ in eadē quip
pe domo eundē panem verbi tractātes: nō ta
men in hereditatē eternā vocati: sed tēporali
mercede cōducti. De talibꝰ dictum est: Amē
dico vobis ꝑceperūt mercedē suam. Ego inqͭ
hic fame pereo. deinde ait: surgā: quia tacebat
⁊ ibo quia lōge aberat. ad patrem meū quia sb
principe porcoꝝ erat. Cetera vo sunt peniten-
tiam meditātis in ꝯfessione peccati. nundum
tamen agētis. non enim iam dicit patri: sed di
cturuꝫ se esse ꝓmittit cum venerit. Intelligas
igitᷓ hoc nunc accipiendū eē venire ad patrem
in ecclesia constitui per fidem: vbi peccatorum
legittima ⁊ fructuosa iam possit esse confessio.
Quid ergo patri dicturū se dicit? Pater pecca
ui in celum ⁊ coram te. Etiam nō dignus vo
cari filiꝰ tuus: fac me sicut vnus de mercenna
rijs tuis. vtrū hoc ē peccaui in celū quod est co-
ram te: vt celū appellauerit ipsam summitateꝫ
patris. Unde est etiā illud in psalmo. A sum-
mo celo egressio eius: cū ab ipso patre velle in-
telligi. An potiꝰ peccaui in celum coram sanctis
aīabus. Coram te aūt in ipso penetrabili inte-
riore consciētie? Et surgens venit ad patreꝫ su
um. Cum aūt adhuc longe esset ⁊ anteq̄ꝫ intelli
geret dn̄m. sed tamē cum iam pie quereret: vi
dit illū pater ipsius. Impios enim ⁊ superbos
conuenienter nō videre dicitur tanq̄ꝫ an̄ ocu
los non habere. Ante oculos enim haberi non
nisi qui diliguntur dici solent. Et misericordia
motus est. Et occurrēs cecidit supra collū eius.
Nō enim pater vnigenitū filiuꝫ deseruit. In q̄
vsqꝫ ad nostrā longinquā ⁊ peregrinationē cō-
currit: atqꝫ descēdit. quia dn̄s erat i christo mū
dum recōcilians sibi. Et ipse dn̄s ait: pater in
me manēs ipse facit opera sua. Q̄ id est auteꝫ
sup collū eius cadere nisi iclinare ⁊ humiliare
in amplexū eiꝰ brachium suū: ⁊ brachiuꝫ eiꝰ cui
reuelatum est? Q̄ est vtiqꝫ dominus noster ie

ſns chriſtꝰ. Et oſculatus eſt illũ cõſolari vbo gra
tie dei ad ſpem indulgentie peccatorum: hoc
eſt poſt longa itinera remeante mereri a patre
oſculum caritatis. Et incipit iam peccata con-
ſtitutus in eccleſia confiteri. Nec dicit omnia
que dicturũ ſe eſſe ꝓmiſerat. ſed vſqꝫ ad illud
non ſum dignus vocari filius tuus. hoc enim
vult fieri per gratiam ꝙ ſe indignum per meri
ta fatetur. Non addidit ꝙ in illa meditatione
dixerat. fac me ſicut vnũ de mercennarijs tuis
Cum eni panẽ non haberet: vel mercẽnarius
eſſe cupiebat: ꝙ poſt oſculũ patris generoſiſſime
dedignatur. Stola pͥma ẽ dignitas quã ꝑdidit
adam. ſerui qui eã ꝓferunt recõciliationis pre
dicatores. Annulus in manꝰ pignus eſt ſpũs. ſ.
ꝓpter gratie ꝑticipationẽ que digito bene ſignificatꝛ
Calciamẽta in pedes ꝑparatio euãgelizãdi ad
nõ tangẽda terrena. Vitulus ſaginatꝰ ipſe idẽ
dominꝰ: ſed ſm carnez ſaciatus obprobrijs: ꝙ
aut imparat vt adducãt eũ. quid aliud niſi vt
predicent eũ ⁊ annũciando faciãt venire in ex
hauſta fame viſcera filij exurientis: Nam etiaz
vt occidant eũ iubet: hoc eſt vt mortẽ eius inſi
nuent. Tũc eni cuiqꝫ occiditꝛ cũ creditꝛ occiſum.
Et epulemur inquit: hoc ad leticiã valet pro-
pter illa que conſequentꝛ dicit. Quia hic filius
meus mortuꝰ erat ⁊ reuixit: perierat ⁊ inuen
tus ẽ: ⁊ iſte epule atqꝫ feſtiuitas nunc celebratꝛ
per orbẽ terrarũ eccleſia dilatata atqꝫ diffuſa.
Vitulus eni ille in corpore ⁊ ſãguine dñico ⁊ of-
fertur patri: ⁊ paſcit totã domũ. Cũ interea ma
ior filius populus iſrael nõ ꝙ ꝓfectus in longin
quã regionem: ſed tamẽ in dñio non eſt: i agro
aũt eſt. i. in ipa hereditaria opulentia legis ⁊ ꝓ
phetarũ: terrena potiꝰ ⁊ in quibuſcũqꝫ iſraeliti
cis cõſiderationibꝰ. Nã multi tales inuẽti ſunt
in eis: ⁊ ſepe iueniũtur. veniẽs de agro domui
ꝓpinquare cepit. i. labore ſeruilis operis ipro
bato ex eiſdem ſcripturis eccleſie libertatẽ cõ-
ſiderauit. Audit ſynphoniam ⁊ chorũ. ſ. ſpũ. ſ.
plenos vocibus cõſonis euãgeliũ predicare.
Quibus dictum ẽ. Obſecro vos fratres om-
nes: vt idipm dicatis oẽs: ⁊ cõcorditꝛ ꝯuerſan
tiũ animã: ⁊ cor vnũ in laudes dei. Vocat vnũ
de ſeruis. Et interrogat que verba ſunt. Su-
mit itaqꝫ ad legendum verba prophetarum.
Et in eo querens quodommodo interrogat:
vnde iſta feſta in eccleſia celebrantur in qua ſe
eſſe non videt. Reſpondit ei ſeruus prophe-
ta: frater tuus venit ⁊ occidit vitulum ſagina-
tum: quia ſaluum illum recepit. In extremis
enim terre fuit frater tuus. Sed inde maior
exultatio cantantium domino canticum nouũ
quia laus eius ab extremis terre. ⁊ propter eum

qui abſens erat occiſus eſt vir in plaga: plaga
poſitus. Et ſciens ferret imbecillitatem: quia
quibus non eſt narratum de eo viderunt. Et
qui nõ audierãt intellexerũt. ſed indignatur eẽ
nunc. Et adhuc non vult introire. Cum ergo
plenitudo gentium intrauerit. ⁊ egredietꝛ opor
tuno tempore pater eius ut etiaz omnis iſrael
ſaluus fiat ex cuius parte cecitas facta eſt ve-
lut abſentia in agrum. Donec plenitudo filij
minoris longe in idolatria gentiũ conſtituti re
duxit ad manducanduz vitulum intrare. Erit
enim quandoqꝫ aperta vocatio iudeorum in ſa
lutem euangelij. Quã manifeſtationem voca-
tionis tanqꝫ egreſſum patris appellat ad rogã
dum maiorẽ filium. Deinde ꝙ reſpondet idez
maior filius duas queſtiões habẽt. Quomodo
accipiatꝛ ille populus nunqꝫ mandatũ dei pre-
terijſſe. Et quem dicat edum quẽ nunqꝫ acce-
pit ut cum amicis ſuis epularetur. Sed de mã
dato nõ ꝑtergreſſo facile illud occurrit. Neqꝫ
de omni mandato dictum: ſed de vno maxime
neceſſario. Quod nullum aliũ deuz preter vnũ
creatorẽ omniuz viſus eſt. Neqꝫ iſte filius in
omnibꝰ iſrahelyticis. ſed in his intelligitur ha
bere perſonam. Qui nunqꝫ ab vno deo ad ſi-
mulachrũ conuerſi ſunt: Quãqꝫ enim tanqꝫ in
agro poſitus iſte filius terrena deſideraret: ab
vno tamen deo iſta deſiderabat bona quãuis
cõmunia cum peccatoribꝰ. Unde in pſalmo in
perſona ſynagoge quod interpretatꝛ aſaph con
uenienter dictum eſt. Quaſi pecus factus ſum
a te ⁊ ego ſemper tecũ. Quod etiaz patris ipſiꝰ
teſtimonio comprobatꝛ cum dicit: tu mecum
es ſemper. Non enim quaſi mentientes redar
guit: ſed ſemper perſeuerantiã eius approbans
ad perfectionem potioris atqꝫ iocundioris ex-
ultationis inuitat. Quis eſt ergo edus quem
nunqꝫ accepit ad epulandũ peccator profecto
edi nomine ſignificari valet. Sed abſit ante-
chriſtum intelligam. Non enim exitum inue-
ni huiuſcemodi ſententie. Multũ enim abſur
dum eſt. cum enim dicitꝛ tu mecum es ſemper
hoc a patre optaſſe vel accepiſſe ut antechriſto
crederet. Neqꝫ omnino in eis iudeorũ qui an-
techriſtũ credituri ſunt iſtum filium fas eſt in-
telligi quomodo epularetꝛ ex illo edo: ſi ipſe eſt
antechriſtus qui ei non crederent. Aut ſi hoc
eſt epulari ex edi occiſione quod eſt de antechri
ſti perditione letari: quomodo dicit filius quez
recepit pater hoc ſibi non fuiſſe conceſſum. Cũ
omnes filij eius perditione letaturi ſunt. Ni-
mirum ergo quidez in re obſcuriſſima ſine pre-
iudicio diligentioris inquiſitiõis dixerim ipſũ
dominũ ſibi negatũ ad epulatũ cõqueritꝛ dũ eũ

peccatorem putat. Cū enim hedus est illi genti. i. cū eum sabbati violationē ⁊ ꝓphanationē legis existimat iocundari epulis illius non meruit: vt cum amicis epuler. Tale sit ac si diceret: eum qui mihi hedus videbaꝫ nunq̄ꝫ dedisti mihi ad epulandum: eoipso mihi illū ipsum nō cōcessisti quo mihi videbaꝫ. qd aūt dicit cū amicis meis: aut ex ꝑsona principum cū plebe intelligitur. Aut ex persona populi ierosolymitani cū ceteris populis iuda. Meretrices aūt cum quibus dissipasse stans filius iunioꝝ accusatus est: recte intelliguntur superstitiones relicto vno cōnubio verbi dei cum turba demonioꝝ cupiditate turpissima fornicari. Quid deinde sibi vult: q cum pater diceret tu mecū es semꝑ. Jam tractatū addidit: ⁊ omnia mea tua sunt. qua in re p̄mo cauēdū est ne intelligas ita dicta: omnia mea tua sunt: q̄si nō sint ⁊ fratris vt tāq̄ꝫ terrena hereditate patiaris angustias. quomodo possunt omnia eē maioris: si habet ⁊ ibi iunioꝝ partē suam? Sic eni a perfectis ⁊ ꝑpurgatis ac iaꝫ imortalibus filijs habētur omnia vt sint ⁊ omniū singula ⁊ omnia singuloꝝum vt enim cupiditas nihil sine angustia: ita nihil cum angustia caritas tenet. Sed q̄uo omnia? Num ⁊ angelos ⁊ alias virtutes sublimes ac potestates ⁊ vniuersa misteria dei celestia de[us] in possessionem tali filio subiecisse putandū esse si possessionem sic accipias: vt ei[us] possessoꝝ ipse sit domin[us]: nō vtiq̄ꝫ omnia? Non eni dn̄i erunt sed cōsortes poti[us] angeloꝝuꝫ de quib[us] dictū est: erūt equales angelis dei. si v̄o possessio sic intelligitur. Q̄uo recte dicimus possidere aīas virtutes. nō inuenio cur nō vere ac ꝓprie accipere possim[us] omnia que dicta sunt oīa. Nō eni illud loquimur vt dn̄as virtutis dicam[us] animas quā ab eis dicim[us] possideri. Aut si noīe possessionis ad hunc sensum impedimur: ad quoq̄ꝫ auferaꝫ. Nō eni ait pater: omnia in possessioneꝫ tibi dabo: siue omnia possides vel possidebis: sed omnia mortua sunt. Nec tamē itā sunt ei[us] vt ipsi[us] domini. Nō eni est i nostra pecunia potest familie nostre vel alimētuꝫ eē vel ornamētum vel aliqd huiusmodi. Et certe cū ipsuꝫ patrem recte ille posset suū dicere. Nō video que ipsi[us] recte vocare non possit diuersis duntaxat modis. Cum eni btitudinē illam obtinuerim[us] nostra eēnt ad vidēdum superiora. Nostra erūt ad conuiuendum equalia. Nostra eēnt ad dominandū inferiora. Congaudeat ergo securrissimus maioꝝ frater: q͛ iunioꝝ frater mortu[us] erat ⁊ reuixit perierat ⁊ inuētus est.

¶ Quod ait: facite vobis amicos de mammona iniquitatis.

¶ Capitulum .xxxiiij.

In vilico quē domin[us] eijciebat de vilicatu: ⁊ laudauit eum q, in futurū sibi ꝓspexerit. Nō omnia debem[us] ad imitādum sumere. Nō eni ait: nostro dn̄o faciēda ē in aliquo fraus: vt de ipsa fraude elemosynas faciam[us] ait eos a quib[us] recipi volum[us] in tabernacula eterna tanq̄ꝫ debitores dei ⁊ dn̄i nostri fas est intelligi cui[us] iusti ⁊ sancti significātur hͦ loco: qui eos introducāt in tabernacula eterna qui necessitatibus suis terrena bona cōicauerunt. De quib[us] etiā dicit. Q̄ si quis alicui eoꝝ calicē aque frigide dederit tm̄ in noīe discipuli nō perdet mercedē suam. sed ecōuerso dicūtur iste similitudines vt intelligam[us] si laudari potuit ille a dn̄o qui fraudē faciebat. Quanto ampli[us] placeāt domino deo q ꝑm eius preceptum illa opa faciunt: sicut ⁊ de iudice iniqtatis q interpellebaꝫ a vidua cōparationē duxit ad iudicem dn̄i: Cui nulla ex parte iudex iniquus conferēdus est. Q̄ aūt de cētum cadis olei quinquaginta scribi fecit a debitore: ⁊ de centum choris tritici octuaginta ad nihil aliud valere arbitroꝝ nisi vt eam que similiter in sacerdotes atq̄ꝫ leuitas iude[us] quisq̄ꝫ operaꝫ in christi ecclesia abundet iusticia eius suꝑ scribarū ⁊ phariseoꝝ vt cū illi decimas darēt isti dimidias dent sicut nō de fructib[us] sed de ipsis bonis suis fecit gaudens. Aut certe duplicet decimā aut duas decimas dādo superet impēdia iudeorū. Māmona v̄o iniqtatis ideo a domino applicata ē ista pecunia quā possidem[us] ad tempus: quia māmona diuitie interpretanꝫ. Nec sunt iste diuitie nisi in iniquis qui in eis constituūt spē atq̄ꝫ copiam beatitudinis sue. A iustis v̄o cum hec possidētur: est quidē ista pecunia: sed non sunt illis diuitie nisi celestes ⁊ spirituales quib[us] indigentiam suā spūalit supplētes exclusa egestate miserie beatitudinis copia ditabūtur.

¶ Q̄ ait: si alieno fideles nō fuistis Ca. xxxv

Quod dicit in alieno fideles non fuistis Alienas appellat terrenas facultates: quia nemo eas secū moriens affert hͦ ē quod dicit dauid. Ne timueris cum diues factus fuerit hō ⁊ cum multiplicata fuerit gloria domus eius. Q̄m cum interierit non accipiet Neq̄ꝫ simul cum eo descendet gloria domus eius.

¶ Quod ait: nemo potest duobus dominis seruire Capi. xxxvi.

Quod ait: vnum odio ⁊ alterum diliget Aut vni adherebit ⁊ alium contemnet Non sine consideratione distinguenda sunt. Non enim passim aut quasi temere dicta sunt. Nemo enim interrogatus vtrum diligat diabolum responde se diligere: sed poti[us] odis-

se. Deum aũt se diligere omnes ferme procla-
mant. Ergo aut vnũ odiet vt fieri debet: odiet
scꝫ diabolũ. diliget vo deuꝫ. Nõ vo adiunxit:
aut alteri adherebit: ⁊ alterũ ꝯtẽnet. Adherebit
scꝫ diabolo cuꝫ quasi eius premia temporalia
sectatur. contẽnet aũt dñm: nõ dixit odiet: sꝫ si-
cut solet minas postponere cupiditatibꝰ suis.
Qui de bonitate eiꝰ ad impunitatem sibi blã-
diuntur: quibꝰ per salamoneꝫ filij ne adijcias
peccatum sup̱ peccatum: ⁊ dicas: miseratio dei
magna est.

¶ Nõ ait: regnũ celoꝝ vim patit̃ ¶ Ca. xxxviij.

R Egnũ celoꝝ vim patitur: ⁊ qui vim fa
ciunt dirupiunt illud. Nõ solum vt ista
contemnat: sed etiã linguas deridentiũ
se talia contemnenteꝫ: hac enĩ in facta inuadit
quodammodo quasi preliator regna celorum.
Hoc enim subiunxit euãgelista cũ dixisset derisum
fuisse iesum a phariseis: cuꝫ de cõtẽnendis ter
renis diuitijs loqueretur.

¶ De diuite ad cuius ianuam iacebat laza-
rus ⁊c. ¶ Capi. xxxix.

H Omo quidam erat diues ⁊ induebat
purpura ⁊ bisso: ⁊ epulabatur quotidie
splendide ⁊c. per allegoriam sic accipi
possunt: vt in diuite intelligantur superbi iu-
deorum ignorantes dei iusticiam: ⁊ suã volen
tes cõstituere. Purpura ⁊ bissus dignitas regi
est: ⁊ auferetur inquit a vobis regnum dei: et
dabitur genti facienti iusticiam. Epulatio splẽ
dida iactantia legis est in qua gloriabant̃ plus
de pompa elationis abutẽtes ea que ad necessi
tatem salutis vtentes. Mendicꝰ autem noie
lazarus qd̃ interpretatur adiutus significat in
digentẽ: veluti gentileꝫ aliquẽ atqꝫ publicanũ
qui tanto magis adiuuatur quanto minꝰ de sua
rum copia facultatum presumit. tales erant illi
duo qui orabant in templo. vnus publicanꝰ et
alter phariseus. diues ergo dicit tanq̃ꝫ saciatus
iusticia non inter illos beatos numerandꝰ qui
esuriunt ⁊ sitiũt iusticiã. gratias tibi ago qꝛ nõ
suꝫ sicut publicanus iste. Pauper aũt qui se ad
iuuari desiderat dicit: Propitiꝰ esto mihi pecca
tori. desiderat tamen satiari de micis que ca-
dunt de mensa diuitis iacẽs ad ianuã. Nõ. n.
admittebat ad epulas eiꝰ q nec bene illis vte
batur: nec egenti dabat tanq̃ꝫ scriba claues ha
bens regni celoꝝ nec ipse intrans nec alios in-
trare permittẽs. Mice cadẽtes de mẽsa diui-
tis sunt quedam verba legis: que illi iactãtes
quasi ꝓijciebant in terra. cũ superbe populo lo
querent̃. Ulcera aũt sunt cõfessiones peccato-
rum velut mali humores a visceribus intimis
foras erũpẽtes. Canes qui ea lingebãt nequis
simi homines amãtes peccata qui lata lingua
etiam laudare nõ cessant opera mala que in se
alius gemens ⁊ cõfitens detestat̃. Sinꝰ abrae
requies est beatoꝝ pauperum quoꝝ est regnuꝫ
celorum in quo post hanc vitã recipiuntur. Se
pultura inferni penarum ꝓfunditas que super
bos ⁊ immisericordes post hanc vitam vorat.
Quos tamẽ dominꝰ in ista narratione dicit vi
dere de longinquo atqꝫ sentire bonoꝝ requiem
quo sane transire non possunt. Qd̃ aũt linguam
sibi vult refrigerari cũ in flãma vtiqꝫ totus ar
deret significat qd̃ scriptum ẽ. Mors ⁊ vita in
manibus: lingue ⁊ ore ꝯfessio fit ad salutem: qd̃
per superbiam ille non fecit. Extremũ autẽ di
giti illius minimã operationẽ misericordie si-
gnificat qua per spiritũ sanctũ subuenit̃. Cum
auteꝫ ei dicitur recipisti bona in vita tua. illud
tangitur quia felicitate dilexit seculũ: nec aliaꝫ
vitam preter istam in qua sup̱bus tumebat ad
amauit. Lazarum autem dicit recipisse: quia
itellexit huiꝰ vite mortalitatẽ labores dolores
⁊ erũnas: penã etiã peccati de quo scriptum est
Nec infantẽ cuiꝰ est vniꝰ diei vita super terraꝫ
mundum eẽ a peccato: quia oẽs vtiqꝫ in adaꝫ
moriũtur: quia factꝰ est trãsgressione mortalis.
Qd̃ autem dicit ad ea loca in quibꝰ torq̃bãtur
impij iustos etiam si velint nõ posse transire.
Quid autem significat nisi post hãc vitaꝫ recep
tis in carcere ut inde non exeant donec reddant
nouissimum quadranteꝫ per incomutabilitatẽ
diuine sententie nullum auxiliuꝫ missericordie
posse preberi a iustis etiaꝫ si velint illud prebẽ
quoadmonet. s. in hac vita hoies subueniãt qꝫ
bus possunt ne postea si optime recepti fuerĩt
eis quos diligunt opitulari nõ valeãt illud. n.
qd̃ scriptũ est. ut ⁊ ipsi recipiant vos in eterna
tabernacula: non de superbis ⁊ immisericordi
bus scriptum est qualis iste diues fuisse demõ
stratur. quod recipi a sanctis in illa tabernacula
mercat̃. sed de his qui sibi amicos officiosissimis
operibus misericordie fecerunt. quanq̃ꝫ illa re
cepto vtrum statim post hanc vitam fiat an in
fine seculi in resurrectiõe mortuoꝝ atqꝫ vltima
retributione iudicij nõ minima questio est: sed
quando licet fiat certe de talibus qualis ille di
ues insinuatur nulla scriptura fieri pollicetur
Quinqꝫ aũt fratres quos habere se dicit in do-
mo patris sui: iudeos significat. Appellati enĩ
sunt quinqꝫ: qꝛ sub lege detinebant̃ q̃ p̱ moyseꝫ
data est. qui libros quinqꝫ cõscripsit. Qd̃ vero
lazarũ petit mitti ad fratres suos sẽsit se vtiqꝫ
indignũ q testimoniũ ꝓhibebat veritati. Et qꝛ
non impetrauerat paululũ se frigerari multo
minus credit relaxari se posse ab inferis ad p̃-
dicationẽ. Qd̃ abraã dicit. si nolunt credere: ha
bent moysem ⁊ ꝓphetas nõ istos euangelio p̃-

p osuit. Sed quia euangeliū sicut dicit apostolꝰ
testimoniū habet a lege ⁊ pphetis illis credē-
do posse eos ad euāgeliū ꝑuenire. Sic alio loco
ipse deus dicit: si crederetis moysi crederi
tis et mihi. Ille .n. de me scripsit: deniq3 ad hoc
perinet quidē ad hoc etiā postea dicit. Si moy
sem ⁊ pphetas nō audiūt: neq3 siquis ex mor-
tuis resurrexerit credēt. quia eū ꝑnūciauerūt .s.
moyses ⁊ pphete q surrexerūt a mortuis. Hoc
ipsum de ipso ꝙ resurrecturus esset a mortuis
quibꝰ nō credendo vtiq3 nec xpo voluerūt cre
dere. Multo minꝰ ergo cuilibet pñt credere q
a mortuis resurrexit: qn̄ ei nō credunt. cuius re
surrexionē moyses ⁊ pphete p̄dicauerūt quibꝰ
credere nolūt. Aliter etiā intelligi pōt ista nar
ratio vt lazarū dñm significari accipiamꝰ. Ia-
centē ad ianuam illius diuitis. quia se ad aures
sup̄bissimas iudeoꝝ incarnatiōis humilitatem
deiecit. Cupiens saturari de micis q̄ cadebant
de mensa diuitꝭ. Et querēs ab eis: vel minima
opera iusticie q̄ sue mense. hoc est sue potāti per
superbiam nō vsurparent: q̄ opa misericordie
atq3 humiltatis q̄uis minima ⁊ sine disciplia
⁊ ꝑseuerantia vite bone saltem interdum vel
casu facerent: sicut mice de mensa cadere so-
lēt. Ulcera passiōes sunt dñi ex infirmitate car
nis quā ꝑ nobis suscipere dignatꝰ est. Canes ḡ
qui ea lingebant gentēs sunt. quos hoīes pec-
catores ⁊ imūdos dicebant iudei. Et tñ passio-
nes dñi in sacramētis corporis ⁊ sanguinis eiꝰ
per totū iam orbem suauitate lambūt deuotissi
ma. Iam sinꝰ abrae intelligitur secretū patris
quo post passionē resurgens assumptꝰ est domi
nus. quo eū portatum ab angel' ideo dictū pu-
to quia ipā3 receptionē q3 in secretū patris ab-
scessit angeli annūciauerunt discipulis intuen-
tibus: dicendo eni quid statis aspiciētes in ce
lum. quid aliud dixerūt non nullo modo posse
oculos hominū vsq3 in illud penetrare secretū
quo ibat dominꝰ: cū in cōspectu discipuloꝝ fe-
retur. ita cetera ſm superiorē expositionē acci-
pi possunt: quia secretu3 patris bene intelligit
vbi etiam ante resurrectionē iustorū anime vi
uunt cū deo: tanto eni verius vbiq3 est deꝰ quā
to nullo cōtinetur loco: sicut ⁊ latroni dictū est:
Hodie mecū eris in paradiso: vnde nunq̄3 re-
cessit dei filius quāuis ab hōibus per susceptā
carnē in ciuitate iudeoꝝ tanta pateretur.

Quare dixerunt discipuli: domine adauge
nobis fidem

Capitulum .xxxix.

Quod dixerunt discipuli: dñe adauge no
bis fidē. Potest quidē intelligi hanc fi
dem sibi augeri postulasse qua credunt
ea que nō videtur: sed tamē dicitur etiā fides
quādo nō verbis sed rebꝰ ipsis pñtibꝰ creditur
quod futurum est: cum iam per speim manife
stam se contemplandam prebebit sanctis ipsa
dei sapientia ꝑ quam facta sunt omnia. De q̄
fide rerū luciscq3 illiꝰ pñtate forsitan paulus apo
stolus dicit: Justicia eni dei in eo reuelaē ex fi-
de in fidem. Dicit enim in alio loco. Nos aūt
reuelata facie gloriā domini speculātes in ea-
dē imagine transformamur de gloria in gloriā
tanq̄3 in dñi spiritu. Sicut eni hic ait de gloria
in gloriā: ita ⁊ ibi de fide in fide3. De gloria .s.
euangelij quo nunc credētes illuminanē in glo
ria ipsius incōmutabilis ⁊ maiestate veritatis
qua tunc cōmutati ꝑfruētur. ita ex fide verbo
quibus nō credimꝰ quod nūdum viderimꝰ in
fide rerū qua in eternū quod nūc credimꝰ ob-
tinebimꝰ. ſm sentētiam hāc etiam illud ē quod
dictū est a ioanne in epistola ad parthos. Dile
ctissimi nūc dei filij sumus: ⁊ nō apparuit quid
erimꝰ. scimus quia cum apparuerit similes ei
erimus: quoniā videbimꝰ cum sicuti est: vnde
etiam filij dei sumus nisi quia potestatem de-
dit nobis filios dei fieri credentibus in nomi-
ne eius vt videamꝰ in enigmate: vnde autem
tūc similes ei erimus nisi qm̄ vt ipse ait: vide
bimus eum sicuti est. Quod etiā dictum est tūc
autem facie ad faciem. Illam ergo fidem pre
sentissime veritatis plurisq3 nō intelligētibus
videri potest dominꝰ noster discipulis suis nō
ad id quod petiuerant respondisse. Cum enim
dixissent: Domine adauge nobis fidē. Ait ill'.
Si habueritis fidē tanq̄3 granū sinapis dicere
tis huic arbori mori eradicare ⁊ transplantare
in mare: ⁊ obediret vobis. Deinde sequitur.
Quis autē vestrū habēs seruū arātem ⁊ pascē
tem. Qui regresso illi ab agro statim dicet trāsi
recumbe. ⁊ non dicet ei para ꝙ cenes: ⁊ precin
ge ⁊ ministra mihi donec manducē ⁊ bibam.
⁊ post hoc tu māducabis ⁊ bibes. Nunqd gra
tiam habet seruo illi quia feci que sibi impaue-
rat. Nō puto: sic ⁊ vos cum feceritis omnia q̄
precepta sunt vobis dicite serui superuacui su
mus: qd̄ debuimꝰ facere fecimus. quod hoc ꝑ-
tineat ad id quod dictū ē. Domine adauge nob
fidem difficile apparet nisi intelligamꝰ ex fide
in fidem .i. ex fide ista qua ministratur deo: in il
lam fidē eas significasse transferri vbi fruatur
deus. Augebitur eni fides cū p̄mo verbis pre
dicantibꝰ deinde verbis apparētibꝰ creditur.
Sed illa ꝯtēplatio summā quietē habet que i
eterno dei regno tribuiē. Sūma vō quies illa
p̄miū est iustoꝝ laboꝝ q ecclesie ministratiōe per
agunē: ⁊ iō q̄uis in agro aret seruꝰ aut piscat̄ h̄
in vita sectari vel terrena verset negocia: vel
stultꝭ hōibꝰ tanq̄3 pecoribꝰ seruiāt opꝰ ē vt post

illos labores domi veniat: ꝗ est eccl'ie societ. la
boret etiam ibi ministrans donec dñs mandu
cet ⁊ bibat. Nã ⁊ esuriẽs ille quesiuit poma in
arbore. ⁊ a samaritana aquã sitiẽs postulauit.
Mãducet ergo ⁊ bibat ꝯfessionẽ ⁊ fidẽ gẽtiũ mi
nistrantib⁹: ꝗ est euangeliũ seruis suis: q̃ ptinet
etiã illud quod de grano sinapis eis p̃mo rñdit
p̃us illos fidẽ hr̃e pñti vite necessaria q̃ minima
videt̃ q̃ꝫ diu thesaurus ẽ in vasis fictilib⁹ sed
vi maxima etiã germinat dñs noster iesus chri
stus q vult pasci ministerio seruoꝝ suoꝝ ꝗ est i
corp⁹ suũ quasi mactatos ⁊ mãducatos trãsfer
re credẽtes: etiã hic pascit eos sacramẽto passio
nis sue ⁊ verbo fidei. Nõ eni venit ministrari
sed ministrare. Dicãt ergo illi serui p sinapis gra
nũ huic arbori moro ꝗ est ipsi euangelio crucis
ꝑ poma sanguinea: tanq̃ꝫ vulnera in ligno pen
dentia victũ popul' prebiture. Dicant ergo illi vt
eradicet̃ de ꝑfidia iudeoꝝ. ⁊ in mare gẽtiũ trãs
ferat̃ atq̃ꝫ plantet̃. hac ergo domestica seruitu-
te esurienti ⁊ sitiẽti dño ministrabũt. tũc demũ
querãt escis incorporalib⁹ in eternũ diuine sa-
piẽtie ꝑfrui: cũ dixerint se, ui supuacui sumus.
Qđ debuim⁹ facere fecim⁹. nihil nobis operis
restat: cursum cõsumauim⁹ agonẽ perfecimus
supest nobis corona iusticie. oĩa eni dici possunt
de illa ineffabili ꝑfruitione veritatis: ⁊ tãto ma
gis omnia dici possunt quanto minus aliquid
dici potest. Nam ⁊ lux illu minatorum ⁊ re-
quies excitatorum ⁊ pr̃ia redeuntiũ: ⁊ esca indi
gẽtium: ⁊ corona vincẽtiũ: ⁊ quecũq̃ꝫ bona tem
poraliter trãseũtia per creature ptes error in-
uenit̃ infideliũ: veriora in eternũ manẽtia i cre
atore omniũ simul inuẽtura est pietas filiorum

De decem leprosis

Capitulum .xl.

In decem leprosis quos ita mũdauit cũ
ait. Ite ostẽdite vos sacerdotib⁹. Mul
ta queri pñt: q̃ nos cito q̃rẽtes mouent
Nõ solũ de numero qđ sibi velit q̃ .x. fuit. sed
q̃ vnus ex illis solus gr̃as egit. hoc eni libere q̃
runt vt etiã nõ vestigata vel nihil vel nõ mul
tum impediãt intẽtionẽ legentis: sed illi poti⁹
cur eos ad sacerdotes miserit vt cũ irẽt munda
rẽtur. Nullum eni coꝝ quibus hec corporalia
bñficia prestitit inuenit̃ misisse ad sacerdotes
nisi leprosos. Nã ⁊ illũ a lepra mũdauit cui di
xit: vade ⁊ ostẽde, te sacerdotib⁹ ⁊ offer pro te
sacrificium qđ p̃cepit moyses in testimoniũ ill'
Deinde qualis mũdatio spũalis possit intelli
gi coꝝ: quos igratos extitisse redarguit. Scđm
corp⁹ .n. facile est videre posse hoiem nõ hr̃e le
pram ⁊ tamẽ animi eẽ non boni. Scđm signi-
ficationẽ aũt hui⁹ miraculi conturbat ꝯsiderã-
tem q̃no mundus dici possit ingratus. Querẽ
dum igitur est qđ ipsa lepra significet. Nõ en
sanati: sed mũdi dicũtur qui ea caruerũt. Calo-
ris quippe vitium est nõ valitudinis aut inte-
gritatis sensuũ atq̃ꝫ mẽbroꝝ. leprosi ergo mõ absur
de intelligi pñt: q sciaz vere fidei nõ hñtes va-
rias doctrinas ꝑfitẽtur erroris. Nõ eni vel ab
scõdũt impitiã suã: sed p summa peritia ꝓferũt
in lucẽ ⁊ ia tantiã sermonis oñdũt. Nulla por
ro falsa doctrina est: q̃ nõ aliqua vera intermi
sceat. vera ergo falsis inordinate permixta in vna
disputatione vel narratione hominis tanq̃ꝫ in
vni⁹ corporis colore apparẽtia significat lepra
tanq̃ꝫ veris falsisq̃ꝫ coloꝝ locis humana corpo
ra variãtem atq̃ꝫ maculãtem. Hij aũt tam ve
tandi sunt ecclesie vt si fieri potest lõgius remo
ti magno clamore christũ interpellẽt: sicut isti
decẽ steterũt a lõge ⁊ leuauerũt vocẽ dicẽtes:
Jesu p̃ceptor miserere nr̃i. Nam ⁊ q̃ precepto
rem vocãt: quo noĩe nescio vtrũ quisq̃ꝫ domi
num interpellauerit ꝓ medicina corporali sa-
tis puto significare lupram falsaz esse doctrinã
quam bonus preceptor abstergit. Sacerdotiũ
vero iudeorum nemo ferre fidelium dubitat
figuram fuisse futuri sacerdotij regalis quod
est in ecclesia quo consecrantur omnes perti-
nentes ad corpus christi summi ⁊ veri princi-
pis sacerdotum: Nam nunc ⁊ omnes vngun-
tur quod tunc regibus ⁊ sacerdotibus fiebat.
Et quod ait petrus ad christianum populum
scribens regale sacerdotium vtrunq̃ꝫ nomen
illi populo conuenire declarauit: quo illa vn-
ctio pertinebat. Cetera ergo vitia tanquaz va
litudinis ⁊ quasi membrorum anime atq̃ꝫ sen
suum per seipsum interius in conscientia: ⁊ in
intellectu dominus sanat ⁊ corrigit. Doctri-
na vero vel imbuendi per sacramenta: cathe
tizandi per sermonem sonantem atq̃ꝫ lectio-
nem vbi color quidaz intelligitur verus atq̃ꝫ
sincerus: quia in promptu est et foris eminen
tissimo. Non enim in occultis cogitationibus
sed in manifestis operibus hec que aguntur
ecclesie proprie contributa sunt: itaq̃ꝫ ⁊ paulus
voce domini audita quid me persequeris ad
ananiam tamen missus est vt illo sacerdotio
quod in ecclesia dei constitutum est sacramen
tum doctrine fidei perciperet: et verus eius ap
probaretur color. Non quia non non potest
per seipsum dominus omnia facere. Nam
quis alius hoc facit in ecclesiastico. Sed vt
ipsa societas congregatorum fidelium ap-
probando inuicem atq̃ꝫ communicando vere
fidei doctrinam in omnibus que dicũtur ver-
bis vel significatiõe tanq̃ꝫ vnã spẽz veri coloris

obducat. Ad hoc etiam pertinet qđ idem dicit
apostolus. Deinde post annos. xiiij. ascēdi hie
rosolymā cum barnaba assumpto et tyto. Ascē
di aūt ſm reuelationem ⁊ exposui eis euange-
lium qđ predico gentib⁹. Seorsum autē his q̄
videntur esse aliquid ne forte in vacuū currā
aut cucurri. Et paulo post: cū cognouissent inquit
gratiā que data est mihi iacob⁹ petrus ⁊ ioan-
nes qui videbantur columne esse: dexteras de
derūt mihi ⁊ barnabe societati. illa eni colatio
significabat vnā doctrine spēm exclusa omniū
varietate: quod salubriter etiā corinthios mo
net dicens. Obsecro aūt vos fratres ꝑ nomen
domini nostri iesu christi vt ipsum dicatis om
nes: Corneli⁹ etiā cū elemosyne eius accepte
⁊ preces eius audite illi ab angelo nunciaretur
ꝓpter doctrine tamē sacramentorumqꝫ vnita
tem ad petruꝫ iubetur mittere: tanq̄ꝫ illi ⁊ suis
diceretur: Ite ostendite vos sacerdotib⁹. Naꝫ
⁊ cum irent mundati sunt. Jā eni ad eos vene
rat petrus: sed tamen ipsi nundum accepto ba-
ptismi sacramento: nūdum spiritualiter ad sa-
cerdotes venerant: ⁊ tamē infusione spiritus
sancti ⁊ administratione linguarū eoꝝ munda
tio declarata est: que cum in se habeant iam faci
le est etiam illud videri fieri posse vt quisqꝫ in
ecclesie societate doctrinā integrā veramqꝫ as-
sequatur: ⁊ omnia ſm catholice fidei regulam
discerat: distinguat a creatore creaturaꝫ: eoqꝫ
manifestetur veritate mandatoꝝ tanq̄ꝫ lepraꝫ
curauisse: ⁊ tamē ingratus sit deo: ⁊ deo mūda
tori suo qui elat⁹ superbia gratiarū agendaꝝ pia
humilitate nō ꝓtermiꝣ: similisqꝫ efficiꝣ illis de
quibus dicit apostolus. Qui cum cognouissent
dñm non vt deuꝫ magnificauerūt aut gratias
egerunt. Qđ enim dicit eos dominū cognouis
se: ostendit quidem a lepra fuisse mundatos: ſꝫ
tamen statim accusat ingratos. Ideoqꝫ tales ī
nouenario numero tanq̄ꝫ imꝑfecti remanebūt
Unū enim si addatur ad nouem quedā effigi-
es vnitatis impleꝣ quo fit tanta cōplexio ut vl
tra iam nō progrediatur numerus nisi rursus
ad vnum reddatur: ⁊ hoc per infinitatem nu-
meri regula custodiatur. Nouem itaqꝫ indigent
vno vt quedam vnitatis forma coaguletur et
decem sint. vnū autem nō indiget eis vt custo-
diat vnitatem. Quamobrem vt illi nouem q̄
gratias nō egerūt reprobi effecti a ꝯsortio vni-
tatꝭ exclusi sunt: ita ille qui gratias egit vnice
ecclesie significatione approbatus est. Et quia
illi erāt iudei amisisse q̄ superbiā declarati sunt
regnū celorum vbi maxime vnitas custoditur
Iste v̄o qui erat samaritan⁹ qđ interp̄tatur cu
stos illi a quo accepit tribuēs qđ accepit ⁊ quo-
dammodo cantans illud de psalmo: fortitudi-
nem meam ad te custodiā per gratiarum actio
nes regi subiect⁹ humilitatem regi humili de-
uotione seruauit.

¶ De illo q̄ ī tecto ē ⁊ vasa ei⁹ ī domo Ca. xlj.

QUod est q̄ dicit domin⁹: qui fuerit in te
cto ⁊ vasa ei⁹ in domo nō descēdat tol
lere illa. in tecto est q̄ excedēs carnalia
tanq̄ꝫ in aura libera spiritualiꝣ viuit. vasa eius
in domo sunt sensus carnales quibus ad inuesti
gandam veritatē que in intellectu capitur mul-
ti vtentes penitus errauerūt. hui⁹ ergo spiritu
alis viri iam vasa ista vacāt in domo: quia mē
te corpori supereminēs per aciem intelligentie
tanq̄ꝫ in tecto positus perspicuitatem sapientie
veluti celo apertissimo fruitur. Caueat ģ iste
ne in die tribulationis rursus vita carnali que
per sensus corporis pasciꝣ delectatus ad va-
sa huius mundi tollendi descendat.

¶ De illo q̄ in agro ē vt redeat retro Ca. xlij.

QUod est quod dictum est: similiter ⁊ qui
in agro fuerit nō redeat retro. Qui ope
raꝣ in ecclesia sicut paulus ⁊ apollo plā-
tat ⁊ rigat non aspiciat spem secularem cui re-
nunciauerit.

¶ De vxore loth Capi. xliij.

QUid significat vxor loth: eos qui in tri-
bulatione retro respiciunt: ⁊ se a spe di
uine promissionis auertunt: ⁊ ideo sta-
tura salis facta est vt ammonēdo homines ne
hec faciāt tanq̄ꝫ condiat cor eoꝝ ne sint fatui.

¶ De duob⁹ molētib⁹ ⁊ duob⁹ ī lecto Ca. xliiij.

QUi sunt in illa nocte duo in lecto ⁊ duo
molentes in vnū: ⁊ duo in agro de qui-
bus omnib⁹ binis singuli assumuntur ⁊
singuli relinquentur: Tria genera hominū hic
videntur significare. Unum eorum qui otium
⁊ quietem diligunt: neqꝫ negotijs secularibus
neqꝫ negotijs ecclesiasticis occupati: que illoruꝫ
quies lecti nomine significata est. Alterum eo
rum qui in plebibus constituti reguntur a do-
ctoribus agentes ea que sunt huius: quos ⁊ fe-
minarum nomine significauit: quia consilijs
vt dixi prelatorum regi eis expedit. Et molen
tes dixit: quia temporaliū orbem negotiorum
atqꝫ circuitum vectunt: quas tamē in vno mo
lētes dixit: in quē de ipsis rebus ⁊ negotijs suis
prebent vsibus ecclesie. Tertiū coruꝫ qui ope
rantur in ecclesie ministerio tanq̄ꝫ in agro dei
de qua agricultura apostolus loquitur. In his
ergo tribus generibus bina sunt rursus genera
hominum in singulis ⁊ robore suarum virium
describuntur. cum enim omnes ad ecclesie mē
bra pertinere videantur: adueniente tamē tri-
bulationis tēptatione: ⁊ ex illis que sunt ī otio
⁊ ex illis que sunt in negotijs seculi: ⁊ ex illis q̄

deo ministrant in ecclesia: aliqui permanent: ali
qui cadunt. Qui permanēt assumūtur. Qui ca
dūt relinquūtur. Ergo vnus assumetur: ⁊ vnus
relinquetur. Non quasi de duobꝰ hōībus dictum
sed de duobus generibus affectionū singulis
generibus triū ꝓfessionū. In illa ꝗ nocte dixit i
illa tribulatiōe: ad ipsa tria genera que assumū
tur ꝑtinere arbitror: illa tria noīa virorū san-
ctorum quos solos liberatos iri Ezechiel ꝓphe-
ta ꝓnūciat noe daniel ⁊ iob. Videtur eni noe per
tinere ad eos per quos ecclesia regitur: sicut ꝑ
illū in aquis archa gubernata est que figurā ge
stabat ecclesie. Daniel aūt quia elegit celibē vi
tam. i. nuptias terrenas ꝯtempsit vt sicut dicit
sine solicitudine viueret cogitās que sunt dei.
genus eni eorum significat qui sunt otiosi: sed ta
men fortissimis in tēptationibꝰ vt possint as-
sumi. Job aūt quia vxorez ⁊ filios habuit ⁊ am
plas terrenarū copias ad illud genus pertinet
cui molendinū deputatū dicitur. sed tamen vt
sit fortissimū in tēptationibꝰ sicut ille fuit. Nō
eni assumi poterunt hec puto esse alia genera
hominū quibꝰ constat ecclesia ꝗ̄ ista tria haben
tia trinas differētias ꝑ assumptionem ⁊ relicti
onem: ꝗ̄uis in singulis multe studiorum volū
tatumqꝫ diuersitates. ad cōcordiam tamē vni
tatemqꝫ concurrētes possint inueniri.

De iudice iniquo quem vidua interpella-
bat. Capi. xlv.

Quid est ꝙ ad semper orandum ⁊ non
deficiendū de iudice in quo voluit pa
rabolam ponere: qui cū dominū non ti
meret ⁊ hominē non vereretur vidue assiduis i
terpellationibꝰ cessit vt eā vindicaret ne sibi ab
illa tediū fieret. Nā hoc est quod ait: ne veniēs
suggillet me: quoniā parabolas dominꝰ ait: et
ꝑm similitudinē ponit sicut de seruo illo cui do
minus dimisit: ꝙ rōne reddita debere inuētꝰ
est: ⁊ ipso cōseruo suo dilectionem saltem dare
noluit. ⁊ de feneratore qui cum duobꝰ debito-
ribus donasset qđ debebat. ab eo cui plus di-
lectꝰ est plus donauit. ⁊ de homine qui habe-
bat duos filios: maiorē in agro sibi ꝓpinquan
tem. minorem aūt in longinquo luxuriantem:
⁊ innumerabilia huiusmodi. De hijs enim in
quantum similia sunt ducitur intellectꝰ eiꝰ rei
cui adhibentur misteria insinuande aut requi-
rende veritatis vt de ipsa similitudine aliquid
ꝓbetur veluti est illud ꝙ sicut fenū agri qđ ho
die est ⁊ cras in clibanū mittitur deus sic vestit
quāto magis vos modice fidei. Ad hoc genus
ꝑtinet etiā illud quod de seruo ait: cui dominꝰ
annūciauerat vt de villicatu remoueretur: frau-
dem quippe ille fecit dn̄o suo: vt falsatis cyro-
graphis debitoribus eius qm̄ visum est rela
xaret. Neqꝫ vllo modo nos dn̄s vt sibi fraudē
faciamꝰ hortatur. sed si fraudādo quasi ꝓuidit
in posterū laudatū eū dicit a domino quāto ma
iore alacritate: sibi ꝓuidere debēt in eternā vi-
tam: quibꝰ vt iuste operētur iubetur de mam
mona iniqtatis qđ suo loco expositū est. Ad hͦ
genus ꝑtinet ⁊ ille qui nō ꝓpter amicitiā: sed
vt tedio careret iam dormiēs excitatur vt tres
panes accōmodet amico suo. Si eni molestia
ille cōpulsus dedit quāto magis deus qui ser-
uos suos diligēs vt petamꝰ hortatur dabit bona
poscentibus se. Itaqꝫ illud superiꝰ his verbis
adiūgi pōt sicut illud. hoc aūt posteriꝰ his ver
bis. si illud quāto magis illud. aut si illud quā-
to minꝰ illud. sed alicubi obscure: alicubi aper
te ista ponuntur. hic ergo iniquus iudex nō ex si-
militudine adhibitꝰ est vt ostēderet quanto cer
tiores eē debeāt qui dominū ꝑseuerāter rogāt
fontem iustitie atqꝫ misericordie: vel siqd ex-
cellentiꝰ dici aut audiri pōt: cū apud iniquissi-
mū iudicez vsqꝫ ad effectū implendi desiderij
valuerit trahere perseuerātia deprecātis. Ipsa
vero vidua potest habere similitudinez ecclīe
ꝙ desolatam dominus iuuat. dominus qui tn̄
nunc mihi secreto curaz eiꝰ gerit. Si autē mo-
uet cur electi deo se iudicari deprecentur. Qđ ēt
in apocalapsis ioānis de martiribꝰ dicitur. Cum
aptissime moneamur: vt ꝓ nostris inimicis ⁊ ꝑ
secutoribus oremus. Intelligendū est. n. vindi-
ctam esse iustorum vt oēs mali pereant. Pereūt
autē duobꝰ modis: aut ꝯuersione ad iusticiā: aut
amissa ꝑ suppliciū potestate q̄ nūc aduersus bo
nos ꝗ̄diu hoc ipm̄ bonis expedit vel tp̄aliter
aliquid valet. Itaqꝫ si omnes hoīes cōuertentur
ad dn̄m inter quos sunt ⁊ inimici pro quibus
iubemus orare. Diabolus tn̄ qui operatur in filios
diffidentie remaneret in seculi fine dānādus.
Quē finē iusti inuenire desiderant. ꝗ̄uis pro
inimicis suis orēt: tn̄ nō absurde vindictā de-
siderare dicuntur.

De homie nobili q abijt i regionē lōginquā
accipere sibi regnum Capi. xlvj.

Homo qdā nobilis abijt in regionē lōgi
quā accipe sibi regnū ⁊ reuerti tp̄e dn̄s
noster iesus christus intelligitur. Regio
longinqua ecclesia vsqꝫ ad fines terre. Reuer
ti se tn̄ dicit. Abijt. n. vt plenitudo gentiū itra-
ret: reuertetur vt omnis israel saluus fiat. De
cem mnas legem significāt ꝓpter decalogū
Decem aūt seruos quibꝰ sub illa potestate gra-
tia predicata est. Sic enim intelligitur eis da
tas mnas ad vsum. Cum intellexerūt eā ipam
legem remoto velamine ad euanglīū ꝑtinere.
Ciues eius quis post eū miserunt legationē dicē
tes se nolle vt regnaret sici: iudei sunt. Qui etiā

post resurrectionē eius immiserunt persecutio
nes apostolis ⁊ predicationem euangelij re-
spuerunt. Respondit autem accepto regno: qꝛ
immanifestissima ⁊ ineminentissima clarita-
te venturus est. qui eis humilis apparuit cuꝫ
diceret: regnum meum non est de hoc mundo
Qꝫ autem serui reddētes rationē ex eo ꝙ acce-
perant laudantur qui lucrati sunt: significat eos
bonam reddere rationem qui bene vsi sunt eo
quod acceperunt ad augendas diuitias do-
mini propter eos qui credunt in eum. Quod
qui facere nolunt in illo: significati sunt qui
mnam suam in sudario seruauit. Sunt enim
homines hac sibi peruersitate blandientes vt
dicant: sufficit vt de se vnusquisqꝫ rationē red-
dat. Qꝫ opus est alijs predicare aut ministrare
vt etiam de ipsis reddere rationem quisqꝫ co-
gatur. Cum apud dominum etiam illi sint ex-
cusabiles quia talis libertas data non est: neqꝫ
audito euangelio dormire debuerūt: quia per
creaturam poterāt cognoscere creatorem. cuius
inuisibilia a cōstitutione mūdi per ea que facta
sunt intellecta ꝯspiciūtur. hoc est quasi metere
vbi non seminasti etiā eos impietatis reos te-
nere: quibus verbū legis aut euangelij nō mi-
nistratū est. Hoc est autē veluti indij periculū
deuitātes pigro languore a vbi ministratione
cōquiescunt ⁊ hoc est quasi in sudario ligare qđ
acceperūt: mensam qua danda erat peccunia ꝓ-
fessionem ipaꝫ religionis accipimus que tanqꝫ
publice proponitur ad vsum necessarium salutis
Qꝫ autem vnus eorum qui bene vsi sunt. x. acq-
siuit ⁊ alter quinqꝫ: significat eos esse acquisi-
tos in gregē domini a quibus ipsa lex per grāꝫ
intellecta est sine qua ille per quē lata ē libros
quinqꝫ scripsit. Ad hoc pertinent. x. ⁊. v. ciuita-
tes quibus eos preponit multiplicationis intelli-
gentie in ipsa veritate que de vnoquoqꝫ pre-
cepto vel de vnoqꝫqꝫ libro pullulauit ⁊ ad vnū
reducta quasi ciuitatē facit viuentiū rationuꝫ
eternarū. Est enī ciuitas nō quorūdam aīantiū
sed rationabiliū multitudo legis vnius socie-
tate deuicta. Qꝫ autē ab illo qui vti noluit au-
fert qđ acceperat: ⁊ ei datur qui. x. habebat si-
gnificatur ⁊ illū posse amitetre munus dei q hn̄s
non habet. i. nō vtitur. ⁊ in eo augeri qui hn̄s
habet hoc est bene vtitur. Inimicos ergo suos
quos carum se videt interfici: significat impi-
etatem iudeorum qui ad eum ꝯuerti noluerūt.

De camelo ꝑ foramē acus trāseūte. C. xl vij

Quid est ꝙ ait facilius est camelum ꝑ fo-
ramen acus trāsire: qꝫ diuitē itrare in re-
gnum dei. Diuitem hic appellat cu-
pidum reruꝫ tꝑalium ⁊ de talibus superbientem
hijs diuitibus cōtrarij sunt pauperes spū quoꝝ
est regnum: nam eo manifestat omnes cupi-
dos etiā si facultatibus huius mōdi careant ad
hoc genus diuitū ꝙ est reprehensum pertinere
quia postea dixerunt quia audiebāt: ⁊ quis po-
terit saluus fieri dū incompabiliter maior tur-
ba sit pauperum: videlꝫ intelligentis in eo nu-
mero deputari etiam illos qui qꝫqꝫ talia nō ha-
beant tñ habendi cupiditate rapiunt. Sensus
autem est facilius christum pati pro dilectori-
bus seculi qꝫ dilectores seculi ad christum pos-
se conuerti. Cameli autē nomine se intelligi
voluit quia humiliatus onera sustulit: in quo
manifestius itelligitur qꝫ in ipso quod scriptū
est: qꝫto magnus es humilia te in oībus. Per
acum autem punctiōes significat: per punctio-
nes dolores in passiōe susceptos. Foramē aūt
acus dicit angustiam passionis. Qꝫ autem ait
que impossibilia sunt apud homines possibilia
sunt apud deum. Non ita accipiendum est ꝙ
cupidi ⁊ superbi, q nomine illius diuitis signifi-
cati sunt in regnum celorum sunt intraturi cum
suis cupiditatibus: sed possibile est deo vt per
verbum eius sicut est factum: ⁊ etiaꝫ quotidie
fieri videmus a cupiditate temporaliuꝫ ad ca-
ritatem eternorum: ⁊ a perniciosa superbia ad
humilitatem saluberrimā cōuertantur.

De ceco illuminato appropiquātibus ierico.
Capitulum. xl viij.

Posicimus de appropiqnātibus ierico
sic intelligere: vt iam inde egressi ꝓpe
tamen adhuc essent ad eam ciuitatem
quod quidem minus vsitate dicitur: sed tamen
videri posset hoc dictuꝫ: qm̄ matheus egredi-
entibus eis ab ierico dicit illuminatos duos
cecos qui iuxta viam sedebant. De numero
quippe nulla esset questio. si alter euangelistaꝝ
de vno tacuisset vnius reminiscens. Nam etiā
marcus vnum cōmemorat cum ⁊ ipse egredi-
entibus eis ab ierico dicit illuminatuꝫ: cuius ⁊
nomen dixit ⁊ patrem. vt intelligamus eum
fuisse notissimū: alterum ignotum: vt merito
ille notus etiaꝫ solus decenter cōmemoratur.
Sed qm̄ que sequuntur in euangelio apertis-
sime ostendit illud quod ipse narrat adhuc ve-
nientibus eis ierico factū est: nihil aliud restat intel-
ligere nisi bis esse factum hoc miraculum: se-
mel in vno ceco cum adhuc veniret in illaꝫ ci-
uitatem. Et iterum in duobus cum inde egre-
deretur vt illud vnum lucas illud alterum ma-
theus enarraret. Neqꝫ hoc sine aliquo sacramē-
to. Si enim ierico lumen ⁊ ob hoc mortalita-
tem interpretatur morti propinquans dominus
iudeis solus lumen euangelij intulerat predica-
ri quos significauit ille vnus cecus quē lucas
cōmemorat. A morte autem surgens atqꝫ de-

scendens ⁊ iudeis ⁊ gentibus q̄s duos popu los significare videntur duo ceci cōmemorati a matheo. Templum in euangelio ipsum hominem intelligis vel etiam adiuncto corpore eius ꝙ est ecclesia. Secunduz autez illud ꝙ est caput ecclesie dictū est: soluite templum hoc ⁊ in triduo suscitabo illud. Secūdū illud vero ꝙ etiam adiuncta ecclesia intelligit templum vł dixisse: auferte ista hinc: scriptum est. Domus mea domus orationis vocabitur nos autem fecistis illam speluncā latronuz. Significauit enim futuros in ecclesia qui sua negotia potiꝰ agerent vel receptacula illi haberent ad occultanda scelera sua: q̄ȝ vt caritatē christi sequerētur: ⁊ peccatorum cōfessione accepta venia corrigerentur.

¶ De vita sanctoꝝ cū resurrexerīt. ¶ Ca. xlix.

H D illud ꝙ dixit. Nō enī vltra incipiūt mori: quia cōnubia ꝑpter filios: filij ꝑpter successionē. successio ꝑpter mortē vbi ergo mors nō est neqȝ cōnubia. Sicut eniz nūc sermo noster decedentibꝰ ⁊ succedentibꝰ sillabis pagitur atqȝ perficitur: ita et ipsi hoīes quoꝝ sermo est decedendo ⁊ succedēdo pagūt atqȝ perficiunt ordinem huius seculi qui temporali rerum pulcritudine contexitur. In illa autem vita qm̄ verbū dei quo fruimur decessione ⁊ successione sillabarum complet: sed oīa que habet semꝑ manendo simul habet: ita ꝑticipes eius quibus ipse solū erit vita neqȝ moriendo sibi decedent neqȝ nascendo succedēt.

¶ Q ait orate ne intretis in tēptationē. Ca. l.

Q Uod dixit dominꝰ discipulis: orate ne intretis in temptationē: ⁊ ipse auulsus est ab eis quātū iactus est lapidis tāq̄ȝ eos ammonuerit vt in eum dirigerēt lapidē. i. vsqȝ ad eum ꝑducerent intentionem legis que scripta in lapide: vsqȝ ad illum eniz potest peruenire ille lapis qm̄ finis legis christus ad iustitiam omni credenti.

¶ Qd scriptum est de domino finxit se longiꝰ ire. ¶ Capi. lj.

O D E eo ꝙ scriptū est de dn̄o finxit se lōgiꝰ ire: nō ad mēdaciuz ꝑtinet. Nā. n. oē ꝙ fingimꝰ mēdaciū ē: sȝ qn̄ id fingimꝰ qđ nihil significat tūc est mēdaciū. Cū aūt fictio nr̄a refertur ad aliquam significationē nō est mendacium sed aliqua figura veritatis. Alioquin omnia que a sapientibꝰ ⁊ sanctis viris: vel etiā ab ip̄o domino figurate dicta sunt mēdacia deputantur. Quia s̄m vsitatum intellectum non subsisti veritas in talibus dictis. Non eniz homo q habuit duos filios quoꝝ minor accepta parte patrimonij sui profectus est in regionez longinquaz ⁊c̄. que in illā narrationē contexunt ita dicuntur tanq̄ȝ vera fuerint: quisqȝ homo qui hoc in filijs suis duobus aut passus sit: aut fecerit: ficta sunt ergo ista ad rem quādam significandam tā longe alteqȝ maiorez ⁊ tā incōparabiliter differentez vt per illum fictū hominem deus verus intelligatur. Sicut autē dicta ita etiam fingūtur facta sine mendacio ad aliquam rem significandam. Unde est etiam illud eiusdē domini ꝙ in fici arbore quesiuit fructum eo tempore quo illa poma nundū essent. Non. n. dubium est illaz inquisitionē nō fuisse veram. quis enī hominū sciret sine diuinitate vel tempore poma illam arborem nō habere fictio igitur que ad aliquam veritatem refert figura ē: que nō refertur mendacium est. Quid ergo significat ꝙ se ire longius finxit dominus cum ea mitteret discipulis exponēs eis sacras scripturas. verum ip̄e esset ignorantibus quid putamꝰ: nisi quia hospitalitatis officio ad suam cogitationē ꝑuenire homines intimauit: vt cuz longius ipse ab hominibꝰ abscesserit super oēs celos: ita cum eis sit qui h̄ exhibent seruis eius vt cum dicere ceperint. Domine qn̄ te vidimꝰ hospitem ⁊ adducimus tanq̄ȝ euz. i. s. qui longe abscesseret. Respondeat ille: Cum vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis. Tenet ergo christum ne longius ab illo eat quisquis cathetizatur verbo in omnibus bonis ei qui se cathetizat cōmunicat sicut apostolus dicit. Cōmunicet qui cathetizatur verbo ei qui se cathetizat in omnibus bonis ⁊ alio loco cum dixisset. Necessitatibus sanctoꝝ communicātes stati subiecit: hospitalitatē sectātes. Et isti enī cathetizati erant verbo cum eis exponeret scripturas: ⁊ quia hospitalitatem sectati sunt: euz quē in ipsa expositione scripturaꝝ nō cognouerunt in panis fractione cognoscunt. Non eniz auditores legis iusti apud deum sed factores legis iustificabuntur.

¶ Explicit lib secūdus de q̄stiōibꝰ euāgelioꝝ.
Incipiunt capitula libri tertij.

Expliciunt capitula libri tertij.

Incipit liber tertius de q̃stionib⁹ euãgelioꝝ
De veste dñi in passione mutata. Ca. j.

Quod dominũ in passione exuerũt vestem propriam ꝛ induerunt fucatã significati sunt heretici qui eũ negant verũ corp⁹ habuisse.

Quid significent paruuli ab imatu ꝛ infra. Ca. ij.

Quod dictũ est occisos infantes ab imatu ꝛ infra significatũ est humiles hñtes geminã caritatē tanq̄ per nullos binos posse mori pro christo.

Quod dico vobis in tenebris. Ca. iij.

Quod dico vobis in tenebris. Cũ adhuc in timore carnali estis; q̄ꝛ in tenebris ē timor. Dicite in lumē hoc est i fiducia veritatis accepto spiritu sancto. Et qđ in aure auditis predicate sup tecta .i. q̄ in secreto audiistis calcato carnis domicilio predicate.

De eo quod ait non veni pacē mittere in terram. Capi. iiij.

Nolite arbitrari q̄ꝛ veneri pacē mittē in terrã. nõ veni pacē mittere sed gladiũ Ueni. n. separare hominē aduersus patrem suum. Quis renũciat quis diabolo q̄ fuit filius ei⁹ ꝛ filiã aduersus matrem suam. Plebs dñi aduersus mũdanã ciuitatē hoc ē aduersus pniciosam ciuitatē generis humani. Quã nũc babilonia nũc egipto nunc sodoma nunc alijs atq̄ alijs noibus scriptura significat. Nurum aduersus socrũ suam. ecclesiã aduersus synagogam que sm carnē christũ pepit sponsum ecclesie. Diuidũt aũt gladio spũs q̄ est verbum dei: ꝛ inimici hominis domestici ei⁹ cũ q̄bus ante a cõsuetudine implicatus erat.

Quid significet leprosus ille mũdatus. Capitulum C. v.

Quod autē descendens de monte postq̄ precepta illic discipul' ꝛ multitudini dedit: leprosum statim extendēs manum suam curat. significat eos q̄ de illis implendis dubitabãt suo auxilio ab huius varietate mũdari.

De eo qđ ait vulpes foueas hñt. Ca. vj.

Quod dñs dixit scribe qui eũ sequi voluit. Uulpes foueas hñt ꝛ volucres celi tabernacula. Filius aũt hominis nõ h̄z vbi caput suũ reclinet. Intelligit miraculis dñi eo motus ppter inanē iactãtiã eũ sequi voluisse Quam significant aues. finxisse autē discipuli obsequiũ. Que fictio vulpiũ noie significata ē. Reclinatione vo capitis humilitatē suã significauit que in illo simulatore ac superbo non habebat locum.

De eo quod ait dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Cap. vij.

Dimitte mortuos sepelirē mortuos suos Mortuos hic nõ credentes mortuos dicit. Mortuos suos aũt q̄ nihilomin⁹ sine fide de corpore exierunt

Cur p̄cepit excuti puluerē de pedibus eius. Capitulum. viij.

Excutite puluerē de pedibus vestris ad cõstantiã laboris terreni quã p illis inaniť suscepissent ait vt oñdēnt vsq̄ adeo se ab ipsis: vel terrenũ querere vt etiã puluerē de terra eoꝝ sibi nõ paterenť adherere.

De astucia serpentis. Capi. ix.

Estote prudētes sicut serpētes ad cauendum malũ. in capite custodiēdo qđ est christus. Nã serpens totũ corpus p capite obijcit psequenti. Uel q̄ per angustias se coarctat. veteri tunica exutus inouat. Qr mutantur q̄bus dictũ est intrare p angustã portã cũ veteri hoies exuũtur. Nam si cauendũ malum ita moneret vt violenter resistendũ esset malis: nõ cõtra dixisset: mitto vos vt oues in medio lupoꝝ. Simplices aũt colũbas esse voluit ad nullũ nocēdũ. Nã hoc genus auis nullũ oio aliũ necat. non solũ grãdiũ ↄtra que vires nõ h̄z: sed etiã minutissimoꝝ quib⁹ p parui pasceres alũtur. Est aũt omnib⁹ irrationalib⁹ aiantibus vna quedã inter se societas sicut etiã rationalib⁹ sua. i. hoib' nõ solũ secũ: sed etiã cũ angelis. Discunt ḡ ex silitudine columbaꝝ nulli prorsus nocere ad societatē sua in ptinenti participatione rationis.

De cõfessiõe laudis ad p̄rem. Capi. x.

Confiteor tibi pať celi ꝛ terre. Notãdũ ↄfessionē poni in laude dei. Non. n. peccata dñs cõfitebať qui nulla habebat. p̄sertim q̄ꝛ eũ exultãtem hoc dixisse alius euãgelista ↄmemorat q̄z ꝛ verba ipsa que dicit nõ habeãt dubitationē: q̄ in laudē dei dicanť. ergo cõfessiõez vocat scriptura gnãliter q̄cq̄d manifeste sicut cerniť enũciať. Naz illud qđ ait si q̄s me cõfessus fuerit corã hoib⁹. Cõfitebor ꝛ ego eum corã p̄re meo. vel sicut alibi est. coram an

gelis dei. Nō vtiq3 pecc ta ꝯfitef qui christuz
cōfitef. Quid si putāt aliq ꝯfessionē vocari q2
ꝑ crimine obijciaf christi nomē tp̄e ꝑsecutiōis
Nōqd ita etiā christus corā pr̄e vel corā angel'
hoiem qui se cōfessus fuerit ꝯfitebif. Et etiam
in ecclesiastico ita ponitur ⁊ hec dicetis in ꝯfes-
sione opera domini in vniuersa qm̄ bona val
de quo i loco indubitāter dei laudes exaggerā
tur: hec dicta sunt ꝓpter impitiā fratrū qui cuz
legente lectore audiunt hoc verbū pectora sta-
tim tundūt: modo attēdētes quo loco dicatur
q̄si nō posse nisi peccatoꝝ esse ꝯfessio.

¶ In euulsione spicaꝝ exemplū regis ⁊ sacer-
dotis prolatum. ¶ Capi. xj.

Notandū qđ illicite factum videref iu-
deis ꝙ discipli sabbata spicas euulsisset
Unū exm̄ dictū regie potestatis de da
uid. Alterū sacerdotal' de his qui ꝑ ministeriū
t ēpli sabbata violant: vt multo min⁹ ad ipsum
euulsarū subbato spicarū crimen ptineat. Qui
verus rex ⁊ verus sacerdos: ⁊ iō dn̄s sabbati.

¶ Expositio de zizanijs valde ꝓlixa.
¶ Capitulum ¶ xij.

Cum aūt dormirēt homines venit ini-
micus ⁊ superseminauit zizania in me-
dio tritici ⁊ abijt: cū negligenti⁹ agerēt
ꝑpositi ecclie: aut dormitiōe mortis accipent
apostoli: venit diabolus ⁊ supseminauit eos:
quos malos filios dn̄s interptaf: sed recte q̄-
ritur. vtrū heretici sint. an male viuentes ca-
tholici. pn̄t. n. dici filij mali etiā heretici q2 ex
eodē semine euāgelij ⁊ christi noie ꝓcreati pra
uis opinionib⁹ ad falsa dogmata ꝯuertunt. sed
ꝙ dicit eos in medio tritici seminatos q̄si vi-
def illi significari q vni⁹ coionis sunt. Uerū-
tamē qm̄ dn̄s agrū ip̄m nō ecclia3: sed hūc mū-
dum interptat⁹ est: bn̄ intelligūtur heretici: q2
nō societate in hoc mūdo ꝯmiscenf bonis Ut
illi qui in eadē fide mali sunt palea potius q̄3 zi
zania deputēf. Quia palea etiā fundamētum
ipsum habet cum frumento radicēq3 cōmunē.
In illa palea sagina: qua concluduntur ⁊ mali
⁊ boni pisces nō absurde mali catholici intel-
liguntur. Aliud est eni mare qđ mundū istum
significat. aliud sagina que vni⁹ fidei vel vnius
ecclesie cōmunionē videf ostendere. Inter catholi-
cos malos ⁊ hereticos hoc interest: q2 heretici
falsa credunt. illi aūt vera credētes nō viuunt
ita vt credunt. Solet aūt queri etiā scismatici
quid ab hereticis distent: ⁊ hoc inueniri: cum
scismaticos nō fides diuersa faciat: s3 cōis dis-
rupta societas. sed inter zizaniā numerādi sint
dubitari pōt. Magis enim videtur spicis cor
ruptis eē similiores sicut scriptū est. vēto autez
corrūpetur fili⁹ iniquus. vel paleis aristarū fra
ctis vl' scissis ⁊ de segite abruptis. Quo enim
altiores. i. supbiores eo fragiliores leuioresq3
sunt. Nec tamē ꝯsequēs est vt ois heretic⁹ vel
scismaticus corporaliter ab ecclesia separetur.
Si eni falsa de deo credit: vel de aliqua parte
doctrine q̄ ad fidei pertinet edificationē ita vt
nō querētis cūctatione tēptatus sit: sed incon-
cusse credētis: nec oino scientis opiniōe atq3 er
rore discordās hereticus est: ⁊ foris est animo
q̄uis corporaliter intus videaf. Multos eniz
tales portat ecclesia: quia nō ita falsitate sentē
tie sue vt in tātā multitudinez faciant: ꝙ si fe
cerint tunc pellūtur. Itē quicunq3 inuident bo-
nis ita vt querant occasiones excludendi eos:
aut degradandi: vel crimina sua sic defendere
parati sunt si obiecta vel ꝓdita fuerint: vt etiā
cōuerticularū segregationes: vel ecclesie ꝑtur-
bationes cogitare. iam scismatici sunt: ⁊ ab vni
tate corde discissi: ⁊ si nō inuentis occasionibus
aut occultatis factis suis sacramento ecclesie
corporali cōuersatione sociētur. Quapropt illi
soli catholici mali deputanf: qui q̄uis vera cre
dant q̄ ad fidei doctrinā ptinent. Et si quid for
te nesciūt: ⁊ q̄rendū existimāt salua pietate dis-
cutiunt sine aliquo p̄iudicio veritatis ⁊ bonos
vel quos bonos putāt amāt atq3 honorāt quā-
tum possunt. Tamen flagitiose atq3 facinorose
viuunt contra quam viuendum esse credunt.
Tales eni etiam si ꝓdantur aut accusentur ꝑ
disciplina ecclesie salutisq3 sue correcti: vel a cō
munione suspensi nullo modo sibi recedenduz
esse a cōmunione catholica existimant. Quo-
modocūq3 si ꝑmissi fuerint satisfactionis q̄rē-
tes locum. ⁊ aliquādo per penitentiam in fru
mento imitantur. Siue correcte siue remoti si
ue verbo etiam dei nullo nominatim accusan
te aut increpante perterriti aliquando: aut eti
am sub nomine penitentium ita viuunt vt so-
lent aut non multo minus: quidam etiam iam
plius nullo modo tamen a catholica veritate
discedūt. Quibus ita a viuentibus si mors ob
repserit palee deputantur vsq3 in finem: hec
etiam ipsi credunt. Nam si aliter credunt ⁊ in-
concusse tenent iam inter hereticos numerā-
di sunt putantes omnibus dominuz etiam in
magna iniquitate vsq3 in finem perseueranti
bus tantum: quia ecclesie vnitatem non since
ra dilectione vt bene viuerent: sed magis pe
narum timore veniam daturum. Ita ergo h̄
credunt vel non firmiter opinantur. Et si ad-
huc forsitan querunt: sed magis eos decipit
spes dilationis dum se diutius victuros pu-
tant: ⁊ perditos mores aliquando in melius

mutaturos. Contra quos dicitur ne tardes cōuecti ad dominum: ⁊ ne differas de die in diē subito enim veniet ira eius: ⁊ in tempore vindicte disperdet te. Illi enim conuertuntur: qui recte vincere incipiunt: hoc est enim ad dominum redire. Qui autem concupiscentias suas perseueranter sequuntur dorsum quodammodo habent ad dominum quãuis in vnitate constituti retorto collo sepe illum conentur aspicere. Ergo ⁊ isti vt ait: propheta caro sunt ⁊ spiritus ambulans ⁊ non reuertens: sed tamen vt dictum est propter eandem fidem atq; vnitatem ecclesie: neq; inter zizania: quoniam illa extra radicata sunt. Neq; inter aristarum paleaz que se frumentis etiam audet aspersa discessione ⁊ fragili elatione superimponere: sed quanuis subiecta frumētis tñ inter paleã que vltra ventilatione separanda ē numerãtur: boni autem catholici sunt qui ⁊ fidem integram sequūtur ⁊ bonos mores. Qđ autem ad fidei doctrinam pertinet ita querunt siquid querendi habēt ut absit cōcretatio periculosa vel ei cū quo queritur vel eis qui discentes audiunt. Ita autem docent si quid docendi habent: vt visitata vt confirmata succurrissime ⁊ fidētissime ⁊ leuissime vt possint insinuent. Inusita vero etiã si veritatis manifestatione liquidissima ꝓcepe runt querendi potiusꝙ̃ precipiendi: aut affirmandi nō ꝓpter audientes infirmitatem. Si enim tm̃ habet pondus aliquod verū vt vires dicentis excedat vt extēdat crescentē: nō imponendum vt obtereat paruulum. Inde est enim illud domini: sed filius hominis cum venerit putas inueniet fidem in terra. Aliquando autem ⁊ occultandum est: sed cum spe hortatoria vt non faciat separatio frigidiores: Sed desideriorum capatiores ¶ Inde est illud eiusdem domini ¶ Multa habeo vobis dicere sed non potestis portare modo quod ergo ad mores pertinet hoc bene ⁊ breuiter dicitur. aut confligendū est cum amore temporalium bonorum vt non vincat. Aut esset edomitus subditusq; esse debet. vt cuz surgere ceperit facile reprimatur. aut ita extinctus vt se oratio nulla experte commoueat: Ex quo fit vt etiã ipsam mortem propter veritatem alij fortiter obeant. Alij equanimiter: Alij libenter. Que tria enim genera fructus sunt fertilis terre treceni ⁊ sexageni ⁊ centeni in horum aliquo genere inueniendus tempore mortis sue siquis de hac vita recte cogitat emigrare. toleranda sūt autem non solum zizania vsq; ad messez. Que dū diabolus aspersis prauis moribꝰ falsisq; opinionibus superseminasset: hoc est precedente nomine christi hereses superfecisset magis ipse latuit. atq; occultissimꝰ factus: hec est enim et abijt: sed esset paleam vsq; ad ventilationem. Nec probatur fortius grauitas frumentoruz nisi palee perturbationibus: quas qui comprimere non potuerit veritate defensa censent vnitate seruata: quanquam in hac parabola dominus sicut in expositione conclusit: non quedam: sed omnia scandala et eos qui faciunt iniquitatem zizaniorum nomine significasse intelligitur. Cum autem creuisset herba et fructum suum fecisset tunc apperuerunt ⁊ zizania. Cum enim spiritualis homo esse ceperit diiudicans omnia tunc ei errores incipiunt apparere. Serui autem dixerunt ei: vis imus ⁊ colligimus ea. Utrum et ipsi sint serui quos paulo post messores appellatus est. An quia in expositione parabole messores dicit eē angelos. nec quisquã dicere ausus fuit angelos nescisse quis zizania supseminauerit ⁊ ea tunc apparruisse angelis cum herba fructuz fecisset. Magis oportet intelligi hōines ipsos fideles seruorum nomine hoc loco significatos quos etiã bonum semen dicit. nec mirum si ⁊ bonuz semen ipsi domini: ⁊ serui patrisfamilias: sicut de se ait quod ⁊ ipē sit ianua ipse sit pastor. ex diuersis. n. significationibus vna res ł etiã plures ⁊ diuersas similitudines recipit. presertiz quia cum ad seruos loqueretur non ait in tpē messis dicam vobis: Colligite primum zizania. sed dicam inquit messoribus. Unde colligitur colligendorum zizaniorum ad comburendum alia esse ministeria: nec quicquam ecclesie filium debere arbitrari: Ad hoc enim se officium pertinere. Cum igitur esse quisque spiritualis ceperit cognoscit errores hereticoruz Et omnino diiudicat atq; discernit: quicquid audierit aut legerit abhorrere a regula veritatꝭ s; donec in eisdē spiritualibus perficiatur et quodam modo maturescat in fructu quem herba dedit potest eū mouere quare sub nomine christiano tam multe hereticorum extiterunt facultates. Inde etiã qđ serui dicūt. Nōne bonum semen seminasti in agro tuo: vnde ergo habet zizania: deinde cum cognouerit hanc excogitasse diabolorum fraudem cum contra tanti nominis auctoritate nihil se valere sentiret: vt fallatias suas eodez nomine obtergeret potest ei suboriri voluntas vt tales homines de rebus humanis auferat: si aliquando temporis habeat facultatem. sed vtrū facere debeat iusticiam dei consulit vtrum hoc ei precipiat vł per

mittāt: ⁊ hoc officium esse hominum velit: hic
est ꝙ serui dicunt. Vis imus ⁊ colligimus ea?
Quibus veritas ipsa respondit. Non ita homi
nes constitutum in hac vita vt certus esse pos
sit qualis quisqȝ futurus sit: postea cuius in p̄-
sentia cernit errore. Vel quid etiam error eius
conferat ad profectum bonorum: ideo non eē
tales auferēdos de hac vita. Ne cum malos
conatur interficere bonos interficiat: ꝙ forte
futuri sunt. aut bonis obsit quibus ⁊ inuitis
forte vtiles sunt. sed tunc oportune fieri cum iā
in fine non restat vel tēpus cōmutande vite vł
proficiendi ad veritatem ex occasione atqȝ cō
paratione alieni erroris. Tunc autem hoc non
ab hominibus fieri. ¶ Unde est quod respondet
paterfamilias: Nonne forte colligentes ziza-
nia eradicetis simul ⁊ triticum: sed in tempore
messis dicam messoribus ⁊c. Atqȝ hoc modo
eos pacientissimos ⁊ tranquillissimos reddi-
dit. Queri autem ꝙ ait ligate fasciculos ad cō
burendum cur non vnum fascem: aut vnum
acerium zizaniorum fieri dixit. Nisi forte pro
pter varietatem hereticorum a tritico: verū-
etiam a seipsis discrepantiū: ipsa vniuscuiusqȝ
heresos conuenticula in quibus sigillatim sua
communione distincti sunt nomine fasciculo-
rum designauit. ¶ Ut etiam tunc incipiant alli
gari ad comburendum. Cum a chatolica com
munione segregati suas proprias quasi eccle-
sias habere ceperint vt combustio earum fit
in fine seculi: non alligatio fasciculorum: sed si
ita esset non iam multi recipiscēdo: ⁊ in chato-
lica remanendo ab errore discederent: Qua-
propter ⁊ alligatio fasciculorum in fine futura
est vt nō confuse sed pro modo peruersitatis
sue vniuscuiusqȝ erroris pertinatia puniat̄. Ne
forte colligentes zizania eradicetis simul ⁊ tri
ticum. Utrum quia etiam boni cum adhuc in-
firmi sunt opus habent in quibusdam malorū
commixtione: siue per eos exerceantur siue vt
eorum ꝯparatiōe magna illis exartatio fiat: vt
vitantur vel inuitentur ad melius: quibus sub
latis altitudo caritatis quasi euulsa marcescat
quod est eradicari. ¶ Nam sic ait apostolus vt
in caritate eradicati ⁊ fundati possitis com-
prehendere. An forte idio simul eradicetur tri
ticuȝ cum auferūtur zizania: quia multi primo
zizania sunt ⁊ postea triticum fiunt qui nisi pa-
cienter cum mali sunt tollerantur ad laudabi-
lem mutationem non perueniunt: itaqȝ si euul
si fuerint zizania simul eradicatur ⁊ triticum:
quod futuri essent: scilicȝ fructus zizanie si eis
parceretur.

¶ De negociatore querenti bonas margari-
tas.
¶ Capitulum . xiij.

Simile est regnum celo-
rū hōi negociatori q̄rēti bonas marga-
ritas inuenta autem vna preciosa margarita
abijt ⁊ vēdidit omnia que habuit ⁊ emit eam
Questio est cur an vero plurali ad singularem
transierit: vt cum querat homo bonas marga
ritas vnam inueniat preciosam quam vendi-
tis omnibus que haber emat: aut ergo iste bo-
nos homines querens cum quibus vtilit̄ vi-
uat inuenit vnū pro omnibus sine peccato me
diatorem dei ⁊ hominum hominem christum
iesum: Aut precepta querens quibus seruatis
cum hominibus recte conuersetur. inuenit di-
lectionem proximi: in quo vno dicit apostolus
omnia contineri vt: Non occides: Non me-
chaberis ¶ Non furaberis: Non falsum te-
stimonium dices: Si quid est aliud mandatum
singule margarite sint: que mihi hoc sermo-
ne recapitulantur diliges proximum tuum tāqȝ
te ipsum. Aut bonos intellectus homo querit
et inuenit vnum illud quo cuncti continentur
In principio erat verbum ⁊ verbum erat apud
eum: ⁊ deus erat verbum: ⁊ verbum domi-
ni nostri iesu xp̄i lucidum veritatis ⁊ solidum
firmitate eternitatis ⁊ vndiqȝ sui simile pulcri
tudine veritatis qui deus penetrata testudine
intelligendum est. Ille enim ad margaritam
ip̄aȝ iam peruenerat que in tegumentis morta
litatis quasi concharum obtestando in profūdo
huius seculi atqȝ inter duritias saxeas iudeo-
ruȝ aliquando latuerat ille ergo ad ipsam mar-
garitam qui ait. ⁊ si noueramus christum secun
dum carnem: sed nunc iam non nouimus: nec
vllus omnino intellectus margarite nomine
dignus est nisi ad queȝ discussis omnibus car
nalib⁹ tegumimibus peruenitur quibus siue p̄
verba humana siue per similitudines circum
positas operitur vt purus ⁊ solidus ⁊ nusquam
ad se dissonans certa ratione cernatur. Quos
tamen veros ⁊ firmos ⁊ perfectos intellectus
vnus ille continet per quē facta sunt omnia ꝙ
est verbum dei: quolibet aut horum trium sit vł
si aliud occurrere potuerit quod margarite vni-
us et preciose nomine bene significetur preci-
um eius est. Nos ipsi qui ad eam possiden-
dam non simus liberi nisi omnibus pro no-
stra liberatione contēptis que tēporaliter possi
dētur: vēdiȝ enim reb⁹ nr̄is nullū mai⁹ eaȝ acci

pimus precium q̃z nos ipsos. Quia talibus
imp'icati nostri non eramus. Ut rursus nos ꝑ
illa margarita demus: non quia vel tanto valz
sed quia plus dare non possumus.

De obcecatione non credentium disputatio
longa.

Capitulum. .xiiij.

Et oculos suos clauserunt: ne qñ ocul'
videant.i.ipi causa fuerunt vt deus eis
oculos clauderet. Alius eni euãgelista
dicit excecauit oculos.sz vtrũ vt nũq̃z videant
an vo ne vel sic aliqñ videãt cecitate suã sibi dis
plicentes ꝛ se dolentes. Et ex hoc hũiliati atqz
comoti ad confitenda peccata sua etiam pie que
rẽduz dñm. sic enim marcus hoc dicit. Non quã
do conuertantur ꝛ dimittantur eis peccata. vbi
intelliguntur peccatis suis meruisse vt non in-
telligerẽt ꝛ tamen hoc ipsuz misericorditer eis
factum vt peccata sua cognoscerent etiã ꝯuersi
veniaz mererentur. Qꝫ aũt iohs hũc locũ dicit
propterea non poterãt credere quia iterũ dixit
isaias: excecauit oculos eorum etiaz indurauit
cor eorum vt non videant oculis ꝛ intelligant
corde: ꝛ conuertantur: etiam sanem eos subuer
sari videtur huic sententie, etiam omnino co-
gere: vt quod hic dictum est nequando oculis
videant nõ accipiat ne vel sic aliqñ oculis vide
ant sed prorsus vt non videãt. quando quidez
aperte dicit: ita vt oculis non videant. Et qd
ait: ꝓpterea nõ poterant credere: satis ostendit
nõ ideo factã excecationez: vt ea cõmoti etiam
dolentes se non intelligat conuerterentur aliqñ
per penitentiam. non.n. possent hoc facere nisi
prius crederent vt credendo conuerterentur
conuersione sanarentur sanitate intelligerent.
Sed ideo potius etiam cecatos vt non crede-
rent, dicit enim apertissime propterea non pe-
terant: quod si ita est quis non exurgat in defen-
sione iudeorum non eos etiam culpã fuisse pro
clamet quod non crediderunt. propterea.n. non
poterant credere. quia excecauit oculos eorum
sed quoniam potius deus extra culpam debet
intelligi. cogimur fateri alijs quibusdam pec-
catis eos excecari meruisse qua tamen exceca-
tione non potuerunt credere. Uerba iohannis
ista sunt: non poterant credere quia iterum di-
xit isaias excecauit oculos eoꝝ frustra itaqz co-
namur intelligẽ iõ fuisse cecatos vt ꝯuerterent
eum conuerti non poterant quia non credebant
et ideo credere nõ poterant quia excecati erant
An forte non absurde dicimus quosdam iude
orum fuisse sanabilles: sed tanto tamen super-
bie tumore periclitatos vt eis expedierit pmo
non credere et hoc fuisse cecatos vt non intelli
gerent dominuz loquentẽ parabolas qbus nõ
intellectis: non in eum crediderent. non credẽ-
tes autem cum ceteris desperatis crucifigerẽt
eũ atqz ita post eius resurrectionẽ ꝯuerterẽtur
qñ iam de reatu mortis dñm amplius humili
ati diligerent a quo sibi tantum scelus dimis-
sum esse gauderet. Quoniã tanta eorum super
bia vt tali humiliatione esset deijcienda quod
incongrue dictum esse quilibet arbitretur. Si
non ita contingisse in actibus apostoloꝝ mani
festissime legerit non ergo abhorret quod ait io
hannes: Propterea non poterãt credere quia
excecauit oculos eoruz vt non videant ab ea
sententia qua intelligimus ideo excecatos vt
ꝯuerterẽtur hoc ẽ iõ eni per obscuritates para-
bolarum occultatas sententias dñi vt post ei9
resurerectionem salubriore penitẽtia recipisce-
rent quia per obscuritatem sermonis excecati
dicta domini non intellixerunt: ꝛ ea non intel-
ligendo non in eum crederunt: non credendo
crucifixerunt eum. Atqz ita post eius resurrecti
onem miraculis que in eius nomine fiebant
exterriti maiore criminis reatu cõpuncti sunt
et ꝓstrati ad penitẽtiã deinde accepta indulgẽ
tia ad obedientiã flagrantissima dilectione cõ
uersi. Nam quibus non ꝓfuit illa cecitas ad cõ
uersionem que per linguam parabolaruz fiebat
ita de illis propheta alio loco dicit quod apo-
stulus enim cõmemorauit euz de obscuritate li-
guarum ageret: in alijs linguis: ꝛ in alijs la-
bijs loquar paulo huic ꝛ nec sic me exaudiet di
cit dñs non diceretur nec sic me exaudiet: nisi
ad hoc fieret: vt vel sic exaudiret.i. vt eis ad
humilem confessionem et solicitam inquisitioẽz
et obedientem conuersionem ꝛ feruentem dile-
ctionez valeret. Est vero ista ratio medicine
corporalis nam ꝛ pleraqz medicamenta prius
affligunt vt sanent, et ipsa colliria que ad oculos
pertinent: si ea opus est itrinsecus infundi nisi
sensum videndi ꝓus claudant ꝛ perturbent ꝓ
desse non pñt: nec moueat quid item propheta
dicit nisi crediderit non intelligetis quasi con-
trarium sit quod iohannes ait: propterea non
poterat credere quia excecauit oculos eoruz.i.
quia ille parabole ita dicebantur vt ab eis non
possent intelligi. Dicit eni aliquis sed vt intel
ligerent credere debebant quomodo propterea
non poterant credere quia non intelligebant ꝗ
est excecauit oculos eorum sed quod ait isaias:
nisi credideritis non intelligitur de illa intelli-
gentia dictum est in qua semper manebũt rerũ
ineffabilium. Cum autem dicitur quod creda-
tur nisi quod dicitur intelligatur credi non po-
test: intelligenda sunt ergo data vt credantur
q̃ dici potuerunt. credenda autem que dici po-
tuerunt vt intelligantur que dici non possunt.

⁊ fine parabolis non loquebatur eis. Nõ quia
nihil proprie locutus est: sed quia nullum ferre
sermonem explicauit: vbi nõ per parabolaȝ ali
quid significauit: quãuis in eo aliqua ⁊ proprie
dixerit. ita ut sepe inueniatur totus sermo eius
parabolis explicatus. totus aũt proprie dictus
nullus inueniatur. Explicatos autem ſmones
dico quando ex aliqua occasione rerum incipit
loqui quousqȝ terminet gegd ad ipsaȝ rem per
tinet et transeat ad aliud. nonnunqȝ sane alius
euangelista contexit quod alijs diuersis tēpo-
ribus dictuȝ indicat. non. n. omnimodo ſȝ re-
rum gestarum ordinem ſȝ secundum sue quisqȝ
recordationis facultatem narrationem quam
exorsus est ordinauit intellexistis hec omnia. di
cunt ei: etiam ait illis. iõ omnis scriba doctꝰ in
regno celorum similis est homini patrifamili-
as qui profert de thesauro suo noua etiam i fra
vtrum istam ↄclusionem exponere voluit quaȝ
dixerit thesaurum i agro absconditum: quoniã
sancte scripture intelligũtur. Que nomine duo
rum testamẽtorum noui ⁊ veteris cõcludunt
quemadmodum apud aliũ euãgelistam gladiũ
bis acutũ tali ↄclusione videtur exponere. An
quia in parabolis ista locutꝰ ē. Et cũ quesijsset
ab eis vtrum intellexisset respõderunt se intel
lexisse: fortasse ista similitudine vltima patris-
familias ꝓferẽtis de thesauro suo noua ⁊ vete
ra ostendere voluit cũ doctum habẽdum in ec-
clesia: qui ⁊ scripturas veteres parabolis expli
catas intellexerit. Ab istis nouissimis accipi-
ens regulas. quia ⁊ ista dominꝰ per parabolas
enũciauit quãuis ipse christus esset finis illarũ
i. vt in illo vetera cõplerẽtur: vt si ipse in quo
illa complẽtur ⁊ manifestantur ꝑ parabolas ad
ħ loquitur donec eius passio velim discindat
vt nihil sit occultum qd nõ reueletur. Multo
magis illa que ad commẽdandã tantã saluteȝ
tam longe de illo scripta sunt parabolis oper-
ta esse nouerimus: que cum iudei ad litteram
accipiant: noluerunt esse docti in regno celorũ
neqȝ transire ad christum vt afferretur vela-
men quod supra cor eorum positum est.

¶ De his qui fratres domini dicti sunt.
Capitulum .xv.

FRatres eius iacobus ⁊ ioseph symon
⁊ iudas ⁊ sorores nonne omnes apud
nos sunt. Unde ergo hinc omnia ista?
fratres apud iudeos dici solere cognatos vsqȝ
adeo probatur vt non solum ex propinquo ge
nerationis gradu sicut sunt filij fratrum ⁊ soro-
rum. Qui etiaȝ apud nos vsitatissime fratres
dicũtur. sed etiam auunculus ⁊ sororis filius
sicut sibi erat iacob ⁊ balan fratres appellati
inueniantur. Non ergo mirum est dictos esse
fratres domini: ex materno genere quoscunqȝ
cognatos cum ex cognatione dici potuerũt fra
tres eius ab eis qui illum patrem domini esse
arbitrabantur.

¶ Explicit liber Augustini episcopi de questio
nibus euangeliorum.

¶ Incipit liber beati Augustini episcopi Mu
sica nuncupatus. ⁊ diuisus est in sex libros.

MOdus qui pes
est? ¶ Di. ¶ Pirrhichius.
Ma. ¶ Quod tempor est?
Di. ¶ Duũ ¶ Ma. ¶ Bo-
nus qui pes est? ¶ Di. ¶ Idẽ
q ⁊ modus ¶ Ma. ¶ Hoc
est ĝ modꝰ qd bonꝰ? ¶ Di.
Non. ¶ Ma. ¶ Cur ĝ idẽ?
Di. ¶ Quia idẽ in sono. in
significatione aliud. ¶ Ma. ¶ Cõcedis ĝ eũdeȝ
sonũ esse cum dicimus: modus ⁊ bonꝰ ¶ Di.
Litterarum sono ista video discrepare: cetera
aut paria sunt. ¶ Ma. ¶ Quid cũ enũciamꝰ po-
ne verbũ: ⁊ pone aduerbiũ: preter id ꝙ signifi
catio diuersa ē: nihil tibi videtur sonus dista-
re? ¶ Di. ¶ Distat omnino. ¶ Ma. ¶ Unde di
stat cũ ⁊ hisdẽ tẽporibꝰ vtrũqȝ ⁊ hisdem litteris
cõstat? ¶ Di. ¶ Eo distat quod in diuersis locis
habent acumẽ. ¶ Ma. ¶ Cuius tandẽ artis est
ista dignoscere. ¶ Di. ¶ A grãmaticis hec audire
soleo ⁊ ibi ea didici sed vtrũ hoc eiusdem artis
sit propriũ. an aliũde vsurpatũ nescio. ¶ Ma.
Post ista videbimus. ¶ Nunc illud quero vtrũ
si timpanum vel chordam ꝑcuteres tã rapti ⁊
velociter qȝ cũ enũciamꝰ bonꝰ aut modus agno
sceres. ⁊ ibi eadẽ tẽpora eē an nõ? ¶ Di. ¶ Agnos
cerẽ. ¶ Ma. ¶ Uocares ĝ pedẽ pirrhichiũ? ¶ Di.
Uocarẽ. ¶ Ma. ¶ Nomẽ huiꝰ pedis a q̄ nisi a grã
matico didicisti? ¶ Di. ¶ Fateor. ¶ Ma. ¶ Ergo d
omnibus sonis grãmaticus iudicabit: an per
teipsum istos pulsus didicisti? sed nomen qd
imponeres a grãmatico audieras. ¶ Di. ¶ Ita
est. ¶ Ma. ¶ Et ausus es nomẽ quod te gram-
matica docuit transferre ad eam rem quã non
pertinere ad grammaticã confiteris. ¶ Di. ¶ Ui
deo non ob aliud pedi nomen impositum qȝ
propter temporum dimensionem quã vbicũqȝ
cognouero transferre illud vocabulum cur non
audeo? Sed ⁊ si aliqua vocabula sunt impo-
nenda cum eiusdem dimensionis soni sint: sed
ad grammaticos tamen non pertinet qd mihi
est de nominibus laborare cum res aperta sit.
Ma. ¶ Nec ego id vocabulo sed tñ cũ videas

innumerabilia genera sonorum in quibus certe
dimensiones obseruari possunt que genera fa
temur grammatice discipline non esse tribuen-
da nonne censes esse aliam aliquam disciplinam
qua quicquid in huiusmodi sit vocibus nume-
rosum artificiosumqꝫ contineret. ¶ Di. ¶ Pro
babile mihi videtur. ¶ Ma. ¶ Quod nomen
eius existimas? Nam opinor non tibi nouum
esse omnipotentiam quandam cānendi musis
solere concedi. ¶ Di. ¶ Nec est: ni fallor: illa que
musica nominatur. ¶ Ma. ¶ Et ego hanc esse.
existimo. Sed iam placet nobis de nomine mi
nime laborare? Modo iquiramus si videtur
quam diligentissime possumus omnem huius
quecunqꝫ est disipline vim atqꝫ rationē. ¶ Di.
Inquiramus sane. Nam hoc totum quicquid ē
multum nosce desidero. ¶ Ma. ¶ Diffini ergo
musicam. ¶ Di. ¶ Non audeo. ¶ Ma. ¶ Potes
tamen diffinitionem meā probare. ¶ Di. ¶ Ex
periborꝫ si dixeris. ¶ Ma. ¶ Musica est sciētia
bene modulandi: An tibi non videtur? ¶ Di.
Videtur fortasse si mihi liquesceret quid sit ipa
modulatio. ¶ Ma. ¶ Nunquid nam hoc vbuꝫ
quod modulari dicitur: aut nunquam audisti:
aut vspiam nisi in eo quod ad cantandum sal-
tandumqꝫ pertineret? ¶ Di. ¶ Ita est quidem.
Sed quia video modulari a modo eē dictum
cum in omnibus pene factis modus seruādus
sit vt multa etiam in canendo ac saltando quā-
uis delectent: vilissima sit volo plenissime ac
cipere: quid prorsus sit ipa modulatio quo vno
pene verbo tāte discipline diffinitio continetur
Non. n. tale aliquid hic discendum: quale qui-
libet cantores histrionesqꝫ nouerūt. ¶ Ma. ¶ Il
lud superius quod in omnibus etiā preter mu-
sicam factis modus seruandus est: ⁊ tamen ꝙ
in musica modulatio dicitur: non te moueat:
nisi forte ignoras dictionem oratoris proprie
nominari. ¶ Di. ¶ Non ignoro. Sed quorsum
istec? ¶ Ma. ¶ Quia puer tuus quamlibet im-
politissimus ⁊ rusticissimus cuꝫ vel vno verbo
interroganti tibi respondet: fateris eum aliqd
dicere? ¶ Di. ¶ Fateor. ¶ Ma. ¶ Ergo ⁊ ille ora-
tor. ¶ Di. ¶ Non. ¶ Ma. ¶ Non igitur dictione
vsus est: cum aliquid dixerit: quis dictionem
a dicendo dictam esse fateamur. ¶ Di. ¶ Con-
cedo? Sed ⁊ hoc quo pertineat requiro. ¶ Ma.
Ad id. s. vt intelligas modulationē posse ad
solam musicam pertinere: quāuis modus vn
de flexum verbum est: possit etiam in alijs re
bus esse: quemadmodum dictio proprie tribu
itur oratoribus? quis dicat aliquid omnis qui
loquitur: ⁊ a dicendo dictio nominata sit. Di.
Iaꝫ intelligo. ¶ Ma. ¶ Illud ergo quod abs te.
postea dictum est: multa esse in canendo ⁊ saltā
do vilia? In quibus si modulationis nomen ac
cipimus: pene diuina ista disciplina vilescit: cau
tissime omnino abs te animaduersuꝫ est: Itaqꝫ
discentiamus primum quid sit modulari. dein
quid sit bene modulari: nō enim frustra est dif
finitioni additum. ¶ Postremo etiam ꝙ ibi sci
entia posita sit non est contennendum. Naꝫ his
tribus: nisi fallor: diffinitio illa ꝑfecta est. ¶ Di
Ita fiat. ¶ Ma. ¶ Igitur qm̄ fatemur modulati
onem a modo esse nominatam: nunquid nam
tibi videtur metuendum: ne aut excedatur mo
dus: aut non impleatur nisi in rebus que motu
aliquo fuerit: Aut si nihil moueatur possumus
formidare: ne preter moduꝫ aliquid fiat: ¶ Di.
Nullo pacto. ¶ Ma. ¶ Ergo modulatio nō in
congrue dicitur mouendi quidem peritia: vel
certe q̄ fit. vt bn̄ aliquid moueatur. ¶ Di. ¶ Nō
n. possumus dicere bene moueri aliquid: si mo
dum non seruat. non possumus quidem. Sed
necem erit rursus istam modulationem in om
nibus benefactis intelligere. Nihil quippe: nisi
bene mouendo bene fieri video. ¶ Ma. ¶ Quid
si forte ista omnia per musicam fiant quis mo-
dulatiōis nomē in eiuscemodi organis magis
certum sit: nec immerito. Iam credo videri tibi
aliud esse tornatum ligneum vel argenteum.
vel cuiuscumque materie. Aliud autem ipse.
motus artificis: cū ipsa tornant. ¶ Di. ¶ Assen-
tior multum differre. ¶ Ma. ¶ Nunquid nam
ergo ipse motus propter se appetitur: et non
ꝓpt id ꝙ vult eē tornatū. ¶ Di. ¶ Manifestū ē.
¶ Ma. ¶ Quid si mēbra nō ob aliud moueret nisi
vt pulchre ac decore mouerentur: cum facere
aliquid nisi saltare diceremus. ¶ Di. ¶ Ita vi-
deretur. ¶ Ma. ¶ Quando ergo censes aliquaꝫ
rem presta. ⁊ quasi dominari: cum propter se
ipsam: an propter aliud appetitur. ¶ Disci.
Quis negat cum propter se ipsam. ¶ Magi.
Repete nunc illud superius qđ de modulatio
ne diximus. Nam cum ita eam posuerimus:
quasi quandam mouendi esse peritiam: ⁊ inde
vtrum magis se habere sedem debeat hoc no-
men in eo motu qui velut liber est. i. propter se
ipse appetitur: ⁊ ꝓpter se ipse delectat an in eo
qui seruit quodammodo? Nam quasi seruiunt
omnia que nō sibi sunt: sed ad aliquid aliud re-
feruntur? ¶ Di. ¶ In eos qui propter se appeti-
tur. ¶ Ma. ¶ Ergo scientiam modulandi: iam
propabile est esse scientiam bene mouēdi: ita
vt motus per se ipse appetatur: atqꝫ ob hoc ꝑ
se ipē delectet. ¶ Di. ¶ Probabile sane. ¶ Ma.
Cur ergo additū est bene cum iam ipsa modu-
latio nisi bene moueatur: esse nō possit? ¶ Di.
Nescio: ⁊ quēadmodum mihi exemptū sit igno
ro. Nā hoc requirendū animo deserat. ¶ Ma.

Poterat omnino nulla de hoc verbo contro-
uersia fieri: vt iam musicam sublato eo qđ po-
situm est bene: tãtũ scientiam modulandi diffi
niremus. ¶ Di. ¶ Quis enim ferat si enodare
totum ita velis: ¶ Musica est scientia bene mo
uendi: ¶ Ma. ¶ Sed quia bene moueri iam
dici potest: quicquid numerositatis: que tem
porum atq̃ interuallorum dimensionibus mo
uetur: iam enim delectat. Et ob hoc moulatio
non incongrue iam vocatur. Fieri autem potest
vt ita numerositas atq̃ dimensio delectet. qñ
non opus est: vt siquis suauissime canẽs: ⁊ pul
chre saltaus: velit eo ipse lasciuire: cum res se-
neritatem desiderat. Non bene vtiq̃ modula
tione vtitur. i. ea mutatione que iam bona est:
ex eo quia numerosa est: dici potest. Male ille
vel incongruenter vtitur. Unde aliud est mo
dulari. Aliud bene modulri. Nam modula-
tio ad quemuis cantorem non tantum qui mu
sicus est: ⁊ in illis dimensionibus vocum ac
sonorum. Bona vero modulatio ad hanc li-
beralem disciplinam. i. ad musicam pertinere
arbitranda est. q̃ si non illa bona tibi motio vi
detur ex eo qđ inepta est: Quis artificiose nu-
merosam esse fatear: teneamus illud nouissi-
mum quod vbicunq̃ seruandũ est. Non cer-
tamen verbi re satis elucẽte nos torqueat. Ni
hi q̃ curemus vtrum musica modulandi: an
bene modulandi scientia describitur. ¶ Di.
Amo quidem rixas verborum preterire atq̃
contemnere: non mihi tamen displicet illa di-
stinctio. ¶ Ma. ¶ Restat vt queramus cur sit
in diffinitione scientia. ¶ Di. ¶ Ita fiat. Non h̃
flagitare ordinem memini. ¶ Ma. ¶ Respon
de igitur vtrum tibi videatur bene modulari
vocem luscinia parte anni. Naz ⁊ numerosus
est ⁊ suauissimus ille cãtus: ⁊ nisi fallor tẽpori
cõgruit. ¶ Di. ¶ Uidetur omnino. ¶ Ma. ¶ Nũ
quid nam liberalis huius discipline perita est
¶ Di. ¶ Non. ¶ Ma. ¶ Uides igitur nomen sciẽ
cie diffiniõi pernecessariũ. ¶ Di. ¶ Uide ei pror
sus. ¶ Ma. ¶ Dic mihi ergo queso te non te ta
les tibi omnes videntur: qualis illa luscinia ẽ
qui sensu quodam ducti bene canũt: hoc ẽ nu-
merose id faciunt ac suauiter: Quis interroga
ti de ipsis numeris: vel de interuallis acutaꝝ
grauiumq̃ vocum respondere non possunt.
¶ Di. ¶ Simillimos eos puto. ¶ Ma. ¶ Quid hi
qui illos sine ista scientia libenter audiuntur:
cum videamus elephantos: vrsos: aliaq̃ nõ
nulla genera bestiarũ ad cãtus moueri gruesq̃
ipsas delectari suis vocibꝰ. Nõ. n. nullo extra
proposito cõmodatam impẽse id agerent sine
quadam libidine: nonne pecoribus compa-
randi sunt. ¶ Di. ¶ Censeo: sed pene in omne
genus humanũ tendit hec cõtumelia. ¶ Ma.
Non est quod putas. Nã magni viri ⁊ si mu-
nam nesciunt: aut congruere plebi volunt: q̃
non multum a pecoribus distat: ⁊ cuius ingẽs
est numerus: quod modestissime ac prudentis-
sime faciunt: Sed de hoc nunc differendi locꝰ
non est: aut propter magnas curas relaxandi:
ac separandi animi gratia moderatissime ab
his aliquid voluptatis assumunt: quam in-
terdum sic capere modestissimuz est. Ab ea vo
capi vel interdum turpe atq̃ indecoꝝ est. ¶ Sz
quid videntur: vel qui tibijs canũt vel cithe-
ra: atq̃ huiusmodi instrumentis. nũquid nam
possunt luscinijs comparari: ¶ Di. ¶ Nõ. ¶ Ma.
Quid igitur discunt: ¶ Di. ¶ Quod in istis artẽ
quãdam esse video: In illa vero solam nãm.
¶ Ma. ¶ Uerisimile dicis. Sed ars tibi videt
dicenda etiã si quadam imitatione id faciunt.
¶ Di. ¶ Cur nõ: Nam video tantũ valere in ar-
tibus imitationẽ: vt ea sublata: omnes pene pe
rimãtur: Prebent. n. se magistri ad imitandũ
⁊ hoc ipsum est quod vocant docere. ¶ Ma.
Uidetur tibi ars ratio esse quedam ⁊ hi qui ar
te vtuntur recte vti: an aliter putes: ¶ Di.
Uidetur. ¶ Ma. ¶ Quisquis igitur recte vt
nõ põt: arte nõ vtit. ¶ Di. ¶ Et h̃ cõcedo. ¶ Ma.
Cẽses ne muta aialia: q̃ etiã irratiõabilia di-
cũt vti posse recte: ¶ Di. ¶ Nullo mõ. ¶ Ma.
Aut igit picas ⁊ psitacos: ⁊ coruos irratiõbilia
esse decturus es animalia. ¶ Aut imitationem
nomine artis temere vocasti. videmus. n. has
aues ⁊ multa canere ac sonare quodam humano
vsu: ⁊ non nisi imitando facere: nisi tu aliter cre
dis. ¶ Di. ¶ Quomodo hoc confeceris ⁊ q̃tum
contra responsionem meam valeat: nondum
plane intelligo. ¶ Ma. ¶ Quesiueraz ex te vtꝝ
citharistas ⁊ thibicines ⁊ huiusmodi aliud ge-
nus hominum: artem diceres habere etiam: si
id quod in canendo faciunt imitatione assecuti
sunt dixisti esse artem: tantumq̃ id valere affir-
masti: vt omnes pene tibi artes periclitari vi
derentur imitatione sublata. ex quo iam colli-
gi potest: omnez qui imitando assequitur arte
vti: ⁊ si forte non omnis qui arte vtitur: imitan
do eam perceperit. At si omnis imitatio ars est
⁊ omnis ratio: omnis imitatio ratio. Recte au
tẽ nõ vtitur irrationabile aial nõ igit hẽt artez
Habet autem imitationem: non est igitur ars
imitatio. ¶ Di. ¶ Ergo multas artes imitatiõe
cõstare dixi: non ipsam imitationẽ artem vo-
caui. ¶ Ma. ¶ Que igitur artes imitatõe ɔstãt
nõ eas censes ratiõe ɔstare: ¶ Di. ¶ Immo vtroq̃
puto eas constare. ¶ Ma. ¶ Nihil repugno: sz
scientiam in quo ponis: In rõne an imitatiõe:

Di.¶ Et hoc in vtroqꝫ.¶ Ma.¶ Ergo scientiã
illis artib⁹ dabis: qbus imitationẽ nõ adimis.
Di.¶ Non dabo. ita enim dixi in vtroqꝫ esse sci
entiam: vt in sola imitatione esse non possit.
Ma.¶ Quid in sola ratione videtur tibi esse pos
se? Di. Videtur.¶ Ma. Aliud igitur putas esse
artem: aliud scientiam. Si quidem scientia ꝛ
in sola ratione esse potest? Ars autẽ rationi iun
git imitationẽ.¶ Di.¶ Non video esse conse-
quens. Non enim omnes: sed multas artes
dixeram similis ratione atqꝫ imitatione cõsta-
re.¶ Ma.¶ Quid scientiam vocabis ne etiam
illam que his duabus simul constat? An eis so
lam partem rationis attribues?¶ Di.¶ Quid
eni me ꝓhibet vocare scientiã cũ rõni adiũgit
imitatio.¶ Ma.¶ Quoniam nunc agimus de
citharista ꝛ tibicine. i. de musicis rebus. Nolo
mihi dicas. Utrum corpori tribuendum sit. i.
obtempationi cuidam corporis.¶ Siquid isti
homines imitatione faciunt.¶ Di.¶ Ego istã
ꝛ aĩo simul ꝛ corpori tribuendũ puto ꝗꝗ̃ id ipꝫ
verbum satis improprie abs te positũ est: quod
obtempationem corporis appellasti. Nõ. n. ob
tempare nisi aĩo potest.¶ Ma.¶ Video te ac-
cutissime imitatione non soli corpori voluis-
se concedere: sed nunquit scientiam negabis
ad solum animum pertinere?¶ Di.¶ quis hoc
negauit?¶ Ma.¶ Nullo modo igit̃ scientiã in
sonis verboꝝ: ꝛ tibiarũ simul ꝛ rationi ꝛ imita
tioni tribuere sineris. Illa. n. mutatio non est:
vt confessus es: sine corpore. scientiã ṽo solius
animi ẽẽ dixisti.¶ Di.¶ Ex his quidez que tibi
concessi: fateor hoc esse confectum. Sed quid
ad rem? Habebit. n. ꝛ tibicem scientiaꝫ in aĩo
Neqꝫ eniꝫ cum ei accidit imitatio quam sine
corpore dedi esse non posse adimet illud qd̄ in
animo amplectit̃.¶ Ma.¶ Nõ adimet quidẽ.
Non eni ergo affirmo eos: a quib⁹ organa ista
tractantur omnes carere scientia: sed non habe
re omnes. Istam enim ad hoc volumus que-
stionez: vt intelligamus: si possumus: ꝗꝫ recte
sit scientia in illa diffinitiõe musica posita: quã
tibicines ꝛ fidicines: ꝛ id genus alij quilibet
habent.¶ Di.¶ Nihil ista disciplina puto esse
vilius nihil abiectius.¶ Ma.¶ Sed attende
ꝗꝫ dilligentissime: vt quod diu iam mollimur
appereat.¶ Certe enim iam mihi dedisti in so
lo animo habitare scientiam.¶ Di.¶ Quidni
dederim?¶ Ma.¶ Quid sensum auriũ alioue:
an corpori: an vtriqꝫ concedis?¶ Di.¶ Utriqꝫ
Ma.¶ Quid memoriã?¶ Di.¶ Aĩo puto esse
tribuendam. Non. n. si per sensus percipimus
aliquid quod memorie comendamus: ideo in
corpore memoria esse putãda est.¶ Ma.¶ Ma
gna fortasse ista questio ẽ. Neqꝫ huic opportu-
na sermoni: Sed quod proposito sat est: puto te
negare non posse bestias habere memoriam.
Nam ꝛ nidos post annum reuisunt irundines
ꝛ ꝓpe capellis verissime dictum est. Atqꝫ ipse
memores redeunt in tecta capelle. Et canis do
minũ iam in suis hominibus ablituz recogno-
uisse predicatur: ꝛ innumerabilia: si velimus
animaduertere possumus: quibus id quod di-
co manifeustz est.¶ Di.¶ Non ego istũd nego
ꝛ quid te iuuet vehementer expecto.¶ Ma.
Quid putas nisi ꝙ scientiaz qui soli animo tri
buo: tribuit eamqꝫ omnib⁹ irrationalibus ani-
mantibus aderit: neqꝫ in sensu eam neqꝫ in me
moria.¶ Nam illud non est sine corpore: ꝛ vtrũ
qꝫ in bestia est: sed in solo intellectu collocauit
Di.¶ Et hoc expecto quid adiuuet.¶ Ma.
Nihil aliud nisi omnes qui sensuz sequũtur: ꝛ
quod in eo delectat memorie commendant:
atqꝫ ſm id corpus mouentes vim quandam
imitationis adiungunt: nõ eos habere scientiã
ꝗuis perite ac docte multa facere videantur:
si rem ipsam quam profitentur: aut exhibent in
tellectus puritate ac veritate non teneant: ac
si tales esse istos theatricos operarios ratio de
mostrauit. Nihil erit: vt opinor: cur dubites
ei negare scientiam: ꝛ ob hoc musicam que sci
entia modulãdi est: nequaꝗꝫ concedere.¶ Di.
Explica hoc videamus q̃le sit.¶ Ma.¶ Mo-
bilitatem digitorum celeriorem vel pinguio-
rem credo te non scientie: sed vsui dare.¶ Di.
Cur ita credis id?¶ Ma.¶ Quia supi⁹ soli ani-
mo scientiã tribuebas: hoc aũt quanꝗꝫ impan-
te aĩo: tamen esse corporis vides.¶ Di.¶ Sed
cũ sciẽs anim⁹ h̃ impat corpori: magis h̃ scien
ti aĩo: ꝗꝫ seruiẽtib⁹ mẽbris tribuendum puto.
Ma.¶ Nõne censes posse fieri vt vn⁹ aliũ sciẽ
tia precedat cũ ille imperitior multo facilius ꝛ
expeditius digitos moueat.¶ Di.¶ Censeo.
Ma.¶ At si motus celer ꝛ expeditior digitoꝝ
scientie tribuendus esset tanto in eo quisꝗꝫ ex-
celleret quãto esset scientior.¶ Di.¶ Concedo.
Ma.¶ Attende etiam istud. Nã opinor nõnũꝗꝫ
animaduertisse fabros vel huiuscemodi opi-
fices ascia siue securi eũ locũ feriendo repetere
ꝛ nõ̃ alio quo intendit animus ictum perduce-
re: quod nos tẽtantes cum assequi nequimus
ab eis sepe irridemur.¶ Di.¶ Ita est vt dicis.
Ma.¶ Ergo cũ id nos facere nõ valem⁹ nũqd
ignoram⁹ quid feriri debeat: vel quantum de-
beat amputari.¶ Di.¶ Sepe ignoramus: sepe
scim⁹.¶ Ma.¶ Fac ğ aliquẽ nosce oĩa que fabri
facere debeant: ꝛ perfecte nosce minus tamen
valere in opere: sed eisdem ipsis qui facillime
operantur multa dictare solertius ꝗꝫ illi per se
indicare possẽt: an id vsu euenire negas.¶ Di.

Non nego. ¶ Ma. ¶ Non igitur solum mouendi celeritas atq; felicitas: sed etiam motionis modus ipse in membris vsui potius q̃ sciencie tribuendus est. Naz si aliter esset eo quisq̃ manibus melius vteretur quo esset peritior: quod licet ad tibias citherãue referamus: ne quod ibi digitis atq; articuli faciunt quia difficile nobis scientia poti⁹ q̃ vsu ⁊ sedula imitatione ac meditatione fieri putemus. ¶ Di. Non queo resistere. Nã ⁊ medicos audire soleo doctissimos viros sepe in secandis vel quoquomodo cõprimendis mẽbris. in eo qđ manu ac ferro fiat ab imperitiorib⁹ excedi: qđ genus curandi cirugiã nominãt: quo verbo satis significat̃ oparia quodam in manibus medẽdi consuetudo. Perge itaq; ad cetera: etiã istã confice questionẽ. ¶ Ma. ¶ Illud restat: vt opinor: vt inueniamus si possimus has ipsas artes que nobis per manus placent: vt illi⁹ vsus potentes essent: non continuo scientiã: sed sensum ac memoriam secutas: ne forte mihi dicas fieri quidem posse: vt scientia sine vsu sit. Et maior plerumq; q̃ est in eis qui vsu excellunt: sed tamen etiam illos ad vsum tantũ non potuisse sine vlla scientia puenire. ¶ Di. ¶ Aggredere. Nã ita deberi manifestũ est. ¶ Ma. Nũq̃ ne huiusmodi histriones audisti studiosius: plus fortasse q̃ vnde velle fieri putas: vt imperita multitudo explodat sepe tibicenem nugatorios sonos afferentem rursumq; plaudat bñ canenti: ⁊ prorsus quãto suauius canit̃ tanto amplius ⁊ studiosius canitur: tanto amplius ⁊ studiosius moueat̃. Nũquid nam hic a vulgo per artem musicam fieri credendũ est: Di. ¶ Non. ¶ Ma ¶ Quid igitur: ¶ Di. ¶ Natura id fieri puto: que omnibus dedit sensum audiẽdi quo iudicatur. ¶ Ma. ¶ Recte putas Sedetur illud vide: vtrum ⁊ tibicẽ ipse hoc sensu preditus sit: quod si ita est: potest eius sequens indicium mouere digitos: cum tibias inflauerit: ⁊ ꝙ satis cõmode pro arbitrio sonuerit: id notare ac mandare memorie: atq; id repetendo cõsuefacere digitos eos fieri sine vlla trepidatione ⁊ errore: siue ab alio accipiat id qđ cantet: siue ipse inueniat illa de qua dictuz est ducente atq; approbante natura. Ita cũ sensum memoria ⁊ articuli memoriaz sequuntur vsu iam edomiti atq; preparati canit cũ vult tanto melius atq; iocundius: q̃to illi omnib⁹ prestat: que superius ratio docuit cum bestijs nos hic cõmunia appetitũ. s. imitandi sensum atq; memoriã. Nũquid habes aduersus quod dicas: ¶ Di. ¶ Ego vero nihil habeo. Jam audire cupio cuiusmodi sit ista disciplina quã ꝑfecto a cognitiõe dignissimoꝝ animoꝝ video subtilissime vendicatam. ¶ Ma. ¶ Nondum est satis quod factuz est: ne ad ei⁹ explicationẽ transire nos sinam: nisi quẽadmodum cõstitit inter nos posse histriões sine ista sciẽtia satisfacere voluntati auriũ populariũ: ita eciaz nullo modo esse posse histriones musica studiosos peritosq; cõstiterit. ¶ Di. ¶ Mirũ si hoc effeceris. ¶ Ma. ¶ Facile id qdem est: sed attentiore te mihi opus. ¶ Di. ¶ Numq̃ equidem ꝙ sciã remissior in audiẽdo fui: vsq; sermo iste suppressit exordiũ. Sed nũc me fateor multo erectiorem reddidisti. ¶ Ma. ¶ Gratũ habeo tibi te comodes magis: itaq; responderi placebit vtrum tibi videat̃ scire quid sit aureus solidus qui eum equo precio vendere cupiens decem nũmos eum valere putauerit. ¶ Di. ¶ Cui hoc videatur. ¶ Ma. ¶ Nunc age dic mihi quid carius habenduz sit quod nostra intelligentia continet̃: an quod nobis fortuito imperitorum iudicio tribuitur. ¶ Di. ¶ Nulli dubium est: lõge illud primum prestare ceteris omnibus que neq; nostra quidẽ putanda sunt. ¶ Ma. ¶ Naz ergo negas omnẽ scientiã intelligentia cõtineri Di. ¶ Quis neget: ¶ Ma. ¶ Et musica igit̃ ibi est. Di. Uideo ex ei⁹ diffinitiõe id esse ꝯsequẽs. Ma. ¶ Quid plausus populi ⁊ oia illa theatrica ꝓmia nonne tibi ex eo genere videntur qđ in potestate fortune ⁊ impitoꝝ iudicio positum est. ¶ Di. ¶ Nihil magis arbitror esse fortuituz obnoxiumq; casibus ⁊ plebee dominatiõi nutibusq; subiectum. q̃ illa sint omnia. ¶ Ma. Hoccine igit̃ ꝓcio cantus suos venderent histriones si musicã scirent: ¶ Di ¶ Nõ parũ qdez hac cõclusione cõmoueor: sed non nihil habeo quid ꝯtradicam. Nam ille venditor solidi cũ isto cõputandus non videtur. Non. n. accepto plausu: aut qualibet sibi largita pecunia scientiam si quam forte habeat qua populum delectauit ammittit: sed onustior nũmo: ⁊ laude hominũ letior: cum eadem disciplina multo esset ignobilior atq; pauperior adeptus nihil esset indoctior. ¶ Ma. ¶ Uide ergo vtrũ vel isto cõsiciamus qđ volumus q̃ id ipsuz qđ facimus. Di. ¶ Manifestũ est. ¶ Ma. ¶ Quiǵ cantat vl̃ cãtare discit: nõ ob aliud nisi vt laudet̃ a populo vel omnino abs quouis hoie indicat meliorẽ laudem illã esse q̃ cantũ. ¶ Di. ¶ Negare non possum. ¶ Ma. ¶ Quid ille qui magis de aliq̃re iudicat videt̃ tibi eam scire. ¶ Di. ¶ Nullo modo nisi forte quoq̃ modo corruptus. ¶ Ma. Ergo qui vero putat melius eẽ aliquid quod deterius est: nullo dubitãte scientia eius caret. Di. ¶ Ita est. ¶ Ma. ¶ Quando igitur mihi vl̃ persuaseris vel ostenderis quemlibet histrionum: non ideo illam siquam habeat facultatẽ

vel assecutum esse: vel exhibere vt populo pla
ceat: propter questum aut famam concedam
posse quemquam: ꝛ musice habere scientiam: ꝛ
esse histrionem. Si autem probabile est: nemi
nem esse istorum: qui non sibi professionis finẽ
in pecunia seu gloria constituat: ac proponat fa
teor necesse est aut musicam nescire: histriões
aut magis expetendam esse ab alijs laudem:
vel queqꝫ alia fortuita commoda q̃ꝫ a nobis-
met ipsis intelligentiaꝫ ¶ Di. ¶ Uideo me qui
superiora concesseram etiã istis cedere debere
Non eniꝫ mihi vllo modo videri potest de sce
na inueniri posse talem virum qui artem suaꝫ
propter seipsam: non propter extra posita com
moda diligat: cũ de gymansio vir talis iueniat
q̃ꝫ q̃ꝫ si quis existit: vel extiterit: non eo conten
nendi musici: sed honorandi aliquando histri
ones possint videri: Quãobrem explica iam
si placet tantum istam que iam vilis mihi vi-
deri non potest disciplinam ¶ Ma. ¶ Faciam
immo tu facis. Nam ego nihil aliud q̃ꝫ roga-
bo te ac percõtabor. Tu vero totum ꝛ quicqd
est: ꝛ quid nũc nesciens querere videris: respõ
dendo explicabis. Itaqꝫ iaꝫ ex te quero: vtrũ
quisq̃ꝫ possit ꝛ diu ꝛ velociter currere: ¶ Di.
Potest ¶ Ma. ¶ Quid tarde ꝛ velociter ¶ Di.
Nullo modo. ¶ Ma. Aliud ergo est diu: aliud
tarde. ¶ Di. ¶ Aliud omnino ¶ Ma. ¶ Item q̃
ro quid potest diuturnitati esse contrarium: si-
cuti est tarditati velocitas: ¶ Di. ¶ Non mihi
occurrit vsitatum nomen. Itaqꝫ diuturno ni-
hil video quid opponam: nisi non diuturnum
vt ei quod dicitur diu contrarium fit non diu:
quia ꝛ velociter si nolim dicere: ꝛ pro eo nõ tar
de dicerem: nihil aliud significaretur ¶ Ma.
Uerum dicis. Nihil enim deperit cum ita lo-
quimur veritati. Nam ꝛ si est hoc nomen qd
tibi non occurrisse dicis: aut ignoraꝭ a me: aut
in presentia non venit in mentem. Quãobreꝫ
si agamus vt hec bina contraria appellemus:
hec modo diu ꝛ non diu tarde ꝛ velociter. ¶ Ac
primuꝫ de diuturno ꝛ non diuturno disseram⁹
si placet ¶ Di ¶ Ita fiat ¶ Ma ¶ Manifestum
ne tibi est id dici diu fieri quidem per longum
id autem non diu: quod per breue tempus fit:
Di ¶ Manifestum. ¶ Ma. ¶ Motus igitur q
fit: verbi gratia duabus horis: nonne ad eum
qui per horam fit: duplum habet tẽpus: ¶ Di.
Quis hoc dubitauerit. ¶ Ma. ¶ Recipit ergo
id quod diu vel non diu dicimus dimensiões
huiusmodi ꝛ numeros: vt alius mot⁹ ad aliuꝫ
tanq̃ꝫ duo ad vnum sint: idest bis tãtũ habeat
alius. Item ad aliuꝫ tanq̃ꝫ tres ad duo. i. vt tã-
tas tres partes tẽporis habeat: quãtas alius
duas atqꝫ ita per ceteros numeros: licet curre
re vt non sint infinita: ꝛ interminata: sed habe
ant ad se duos motus aliquem numerum: aut
eundem: vt quantum temporis vn⁹: tãtũ te-
neat alter: aut non eundem: vt vnum ad duo
duo ad tria: tria ad quatuor: aut vnum ad tria
duo ad sex: ꝛ quicquid potest aliquid ad sese
dimensiionis obtinere ¶ Di. ¶ Planius ista
quero ¶ Ma. ¶ Reuertere ergo ad illas ho-
ras: ꝛ quod satis putabam dictũ: cum de vna
hora ꝛ de duabus dixissem per omnia consi-
dera. Certe enim non negas posse fieri aliqueꝫ
motum tempore vnius hore: ꝛ alium duaruꝫ
Di ¶ Uerum est. ¶ Ma. ¶ Quid alium duarũ
alium trium non fateris: ¶ Di ¶. Fateor.
Ma ¶ Et alium tribus horis fieri: alium qua-
tuor. Rursus alium vna: aliũ tribus: aut aliũ
duabus: alium sex: nonne manifestũ est: ¶ Di.
Manifestum est ¶ Ma ¶ Cur ergo ꝛ illud non
manifestũ sit. Nam hoc dicebam cũ duos mo
tus habere ad se posse aliquem numerum di-
cerem: vel vnum ad duo: duo ad tres: tria ad
quatuor: vnuꝫ ad tria: duo ad sex: ꝛ si q̃s alios
recensere volueris. His enim cognitis est po
testatis persequi cetera: siue septem ꝛ decem:
siue quinqꝫ ꝛ octo: ꝛ quicquid omnio est in duo
bus motib⁹: ita partes dimensas habentibus
ad inuicem vt possit dici tot ad tot: siue equa-
les numeri sint: siue alius maior: alius minor.
Di ¶ Iam intelligo ꝛ fieri posse ꝯcedo ¶ Ma.
Illud etiam: vt opinor intelligis omnem men
suram ꝛ modum: immoderationi ꝛ infinitati
recte anteponi. ¶ Di ¶ Manifestuꝫ est ¶ Ma.
Duo igitur motus qui ad sese: vt dictum est:
habent aliquam numerosam dimensionẽ his
qui eam non habent anteponendi sunt ¶ Di.
Et hoc manifestum est: atqꝫ consequẽs ¶ Illos
enim certus quidam modus atqꝫ mensura: q
in numeris est: sibimet copulat: qua qui carẽt:
non vtiqꝫ sibi aliqua ratione iungũtur. ¶ Ma.
Appellamus ergo si placet illos: qui inter se
dimensi sunt rationabiles. Illos autem qui ea
dimensione carẽt: irrationabiles ¶ Di. ¶ Pla
cet vero ¶ Ma. ¶ Iam illud attende: vtrum
tibi videatur maior concordia in motibus ra
tionabilibus eorum qui equales sunt inter se:
q̃ꝫ eorum qui sunt inequales: ¶ Di. ¶ Cui hoc
non videaꝭ: ¶ Ma. ¶ Porro inequaliũ nõne
alij sunt in quib⁹ possumus dicere quota parte
sua maior aut equeꝭ minori: aut eum excedat
Alij aũt in quibus nõ idẽ dico sicut in his nu-
meris: duo ꝛ q̃tuor. vl' sex ꝛ octo: cernis pfecto
in illis duob⁹ supiorib⁹ de media pte: maiorem
minori coequari. In his rursum quos posteri⁹
dixi minorẽ a maiore q̃rta pte maioris excedi
In his aũt alijs: q̃les sunt tres ꝛ septẽ; vel septẽ

⁊ vndecim: videmus quidē nō vllam cōueniē tiam: q2 ptes ad se nō hn̄t: de qbus dici possit tot ad tot: sed nūqd talē q̄lis est in supiorib⁹. Nā neqꝫ quota pte minori maior equat: neqꝫ quota pte minorē maior excedit: dici nullo mō potest. Nā neqꝫ tria quota pars sit denarij numeri: neqꝫ q̄tuor q̄ta pars sit vndenarij dixerit quisq̄ꝫ. Cū aūt dico: vt cōsideres quota sit ps ligdā dico: ⁊ sine vllo additamēto: sicuti est de media: tertia q̄rta qnta sexta: ⁊ deinceps: nō vt trientis ⁊ semiūtie: ⁊ hoc genus p̄cisionū aliqd addet. ¶ Di. ¶ Jam itelligo. ¶ Ma ¶ Ergo ex his ineq̄lib⁹ motib⁹ rōnabilib⁹ qn̄ duo gn̄a subiectis etiā numeroꝝ exēplis, pposui quos qbus anponēdos arbitraris illos ne in quib⁹ illa q̄ta pars dici pōt: an i qbus non pōt: ¶ Di ¶ Jllos mihi ratio videt anponēdos iubere in qb⁹ pōt dici: vt demonstratū est: quota pte sui maior: aut coequat minori: aut cū excedat his in qb⁹ idem nō euenit. ¶ Ma ¶ Recte: sed vis ne his noia iponam⁹: vt cū eos deinceps ꝯmemorare necesse fuerit: expeditius loq̄mur. ¶ Di ¶ Volo sane ¶ Ma ¶ Appellemus ḡistos quos preponimus cōnumeratos. Jllos aūt quibus hos preponim⁹ dinumeratos: ppterea q2 isti supiores nō solum singuli numerāt: sed etiā ea pte q̄ maior minori equat: vel eā excedit in se met iungūtur ⁊ numerant. Jlli aūt posteriores singulatim tātūmodo ad se numerant ⁊ nūerant ea v̄o pte qua vel equat minori maior vel excedit nō in se met iungūtur. Nō .n. pōt in eis dici aut quotiēs habeat minorem maior: aut illud quo excedit maior minorē quotiens habeat ⁊ maior ⁊ minor. ¶ Di ¶ Accipio ⁊ ista vocabula ⁊ quātū valeo faciā vt meminerim. ¶ Ma. Age nūc videamus cōnumeratoꝝ q̄ possit eē ptitio. Namqꝫ arbitror esse pspicuū. Unuz .n. genus est cōnumeratoꝝ: in quo minor numer⁹ metit maiorē .i. aliquotiēs cū habeat sicut numeros duo ⁊ q̄tuor esse diximus. videm⁹ duo a q̄tuor bis haberi: qui ter haberent si nō q̄tuor sꝫ sex ad duo poneremus⁹. quater aūt si octo. qnquies autē si decē. ¶ Aliud genus est: in quo ea pars qua excedit maior minorē ambos metit idest aliquotiēs hn̄t eā: ⁊ maior ⁊ minor qd̄ in illis numeris iam pspeximus sex ⁊ octo. Nam pars illa qua excedit minor: duo sunt quos vides esse in octonario numero quater in senario ter: quare hosquoqꝫ motus de quib⁹ agitur ⁊ numeros per quos illustratur qd̄ in motibus discere volumus notemus atqꝫ signem⁹ vocabulis. Nam eoꝝ distinctio iaz dudū nisi fallor apparet: quocirca si tibi iam videtur illi vbi multiplicato minore fit maior vocent cōplicati. Jlli aūt sesq̄rti vocai riā noie. Nā sesq̄ appellant vbi duo nūeri ad se ea ratiōe affecti sunt vt tot partes habeat ad minorem maior quota parte sua eum precedit. Nam si est tria ad duo tertia parte sui precedit maior minorē si quatuor ad tria quarta si quinqꝫ ad quatuor quinta. Atqꝫ ita deinceps eadē ratio ē: ⁊ in sex ad quatuor: octo ad sex: decem ad octo. Deinde hāc rationem in consequentibus ⁊ in maioribus numeris aduertere atqꝫ explorare facile est. Nominis autem huius originem nō facile dixerim nisi forte sesque quasi se absqꝫ dictum .i. absqꝫ se: quasi quinqꝫ ad quatuor absqꝫ se qnta parte sua maior. hoc est qd̄ minor qbus de reb⁹ queso qd tibi videt. ¶ Di. ¶ Mihi v̄o ⁊ illa rō dimēsionū atqꝫ numeroꝝ videt verissima ⁊ vocabula que abs te imposita sūt cōgrua mihi videtur: cōmemorandis eis reb⁹ quas intellexerim⁹: ⁊ huius origo nominis quā nunc explicasti non absurda: etiam si forte nō ea sit quā sequut⁹ est qui hoc nomē instituit. ¶ Ma. Probo ⁊ accipio sententiam tuā: sed vide ne omnes istos rationabiles motus .i. qui ad se se habent aliquam numerorum dimensionez infinitum posse per numeros pergere: nisi rursus eos certa ratio cohercuerit: ⁊ ad quendam modum formamqꝫ reuocauerit. Nam vt primo de ipsis equalibet dicam vnum ad vnum duo ad duo: tria ad tria: q̄tuor ad quatuor: ac deinceps si persequar quis finis erit: cū ipsius numeri finis nullus sit. Namqꝫ ista vis numero iest: vt ois dict⁹ finit⁹ sit: nō dict⁹ aūt ifinit⁹ ⁊ qd̄ eq̄lib⁹ euenit: h̄ etiā inequalib⁹ euenire potes aiaduertere: siue multiplicati: siue sesquati: siue cōnumerati siue denumerati: Si enim vnum ad duo cōstituas ⁊ in ea multiplicatiōe permanere velis dicendo vnum ad tria ⁊ deinceps non erit finis: siue sola dupla: vt vnū ad duo: duo ad quatuor: quatuor ad octo: octo ad xvj. ⁊ deinde: huic quoqꝫ nullus est finis: ita ⁊ tripla sola ad quadrupla sola: ⁊ quicquid horum temptare volueris: in infinitum progrediuntur. Jta etiam sesquati. Nam duo ad tria: tria ad quatuor: quatuor ad quinqꝫ cū dicim⁹: vides nihil prohibere cetera psequi: nullo resistente fine: siue isto modo velis in eodem genere perseuerans: vt duo ad tria: quatuor ad sex: sex ad octo: octo ad decem: decē ad quindecim: ⁊ deinceps: siue in hoc genere: siue in ceteris nullus finis occurrit. Quid opus est de numeratis iam dicere: cum ex his que iam dicta sunt quis intelligere possit. Jn illis autem quoqꝫ gradati surgētib⁹ nullū esse fine. An tibi nō videt. ¶ Di ¶ Quid v̄o veri⁹ dici pōt: sꝫ iaz

illam rationem que istam infinitatem reuocat
ad certum modum formamq; prescribit: quã
excedere non oporteat audiuisse cognoscere ex
pecto. ¶ Ma. ¶ Hanc quoq; vt alia temetipsũ
nosse cognosces: cũ me interrogante vera re-
spondebis. ¶ Nam primo abs te quero: qñ de
numerosis motibus agimus: vtrum ipsos de-
beamus ꝯsulere numeros: vt quas in eis leges
certas fixasq; mõstrauerimus eas in illis mo-
tibus aĩaduertamus: obseruãdasq; iudicem⁹.
Di. ¶ Placet vero. Nõ.n. quicq̃ ordinati⁹ fieri
posse arbitror. ¶ Ma. ¶ Ergo ab ipso si videtur
principio nũerorũ capiamus hui⁹ ꝯsideratiõis
exordiũ ⁊ videam⁹ quãtũ ꝓ viribus mẽtis nr̃e
talia videmus intueri q̃ nã sit rõ: vt quuis ꝑ in-
finitũ vt dictũ est numer⁹ ꝓgrediatur articulos
quosdã hoĩes ĩ nũerãdo fecerũt a qb⁹ ad vnũ
rursus redeãt qđ ẽ pncipiũ nũerorũ. In nũerãdo
eni ꝓgredimur ad decẽ: atq; deĩn ad vnũ reuer
timur. ac si denariã ꝯplicationẽ ꝓsequi velis vt
hoc modo ꝓgrediaris. x. xx. xxx. xl. vsq; ad. c.
est progressio: si centenariam. c. cc. ccc. cccc. in
mille est articulus a quo redeatur. quid iam ẽ
opus vltra querere? Uides eni quos articulos
dicam quorũ prima regula denario numero pre
scribit. ¶ Nã ⁊ decẽ decies habent vnum: ita. c.
habent eosdem. x. ⁊ mille decies habent. c. ⁊
ita deinceps quousq; libitum est ꝓgredi: viuit
in huiuscemodi q̃si articulis: q̃ in denario nu-
mero ꝓfinitũ est. An aliqd horũ nõ intelligis?
Di. ¶ Manifestissima oĩa sunt ⁊ verissima.
Ma. ¶ Hoc ḡ quãtũ possum⁹ diligẽter ꝑscrute
mur q̃ nã sit rõ vt ab vno vsq; ad. x. sit ꝓgres-
sus. vnde rursus ad vnũ redit⁹ fiat. vñ abs te
q̃ro: vtrũ qđ vocam⁹ pncipiũ possit oĩo nisi ali-
cui⁹ eẽ pncipiũ. Di. ¶ Nullo modo põt. ¶ Ma.
Itez qđ dicim⁹ finẽ: põt ne alicui⁹ rei finis esse?
Di. ¶ Etiã id nõ põt. ¶ Ma. ¶ Quid a pncipio
ad finem nõ putas ꝑuenisse posse nisi ꝑ aliqđ
medium? ¶ Di. ¶ Non puto. ¶ Ma. ¶ Ergo vt
totum aliqd sit pncipio ⁊ medio ⁊ fine constat.
Di. ¶ Ita videt. ¶ Ma. ¶ Dic itaq; nũc pncipiũ
mediũ ⁊ finis: quo nũero tibi ꝯtineri videat?
Di. ¶ Arbitror ternariũ numerũ te velle vt rñde
rem. Tria.n. q̃dã sunt de qbus q̃ris. ¶ Ma.
Recte arbitraris: q̃re in ternario nũero quãdã
esse ꝑfectionẽ vides: q̃ totus est. habet.n. pnci
piũ mediũ ⁊ finẽ. ¶ Di. ¶ Uideo plane. ¶ Ma.
Quid illud? Nõne abiẽte pueritia didicim⁹: oẽz
numerũ aut parẽ eẽ aut imparẽ. ¶ Di. ¶ Uerum
dicis. ¶ Ma. ¶ Recordare ḡ ⁊ dic mihi quẽ so
lemus dic̃e parẽ eẽ: aut imparẽ? ¶ Di. ¶ An ille
q̃ potest in duas ꝑtes equales diuidi: par. q̃ aũt
nõ põt impar vocatur. ¶ Ma. ¶ Rem tenes: cũ
igit ternarius primus sit ⁊ totus impar: ⁊ prin
cipio.n. ⁊ medio ⁊ fine constat: vt dictum est:
Nõne oportet etiã parem esse totũ atq; ꝑfectũ
vt in eo ⁊ pncipiũ mediũ finisq; inueniat. Di.
Oportet sane. ¶ Ma. ¶ At iste quiquis est: nõ
põt habere indiuiduũ mediũ sicut impar: si.n.
haberet: nõ posset in duas equales ꝑtes diui-
di: qđ esse ꝓprium paris numeri dixim⁹. Indi-
uiduũ autẽ ⁊ medium est vnum: diuiduũ duo.
Medium aũt est in numeris: a quo ambo late
ra sibimet sunt equalia. An aliquid obscure di
ctum est: minusq; assequeris. ¶ Di. ¶ Imo hec
mihi manifesta sunt: ⁊ dũ quero totum nume-
rum parem: quaternarius prim⁹ occurrit. Nã
in duobus quomodo possunt tria illa inueniri
per que totus est numerus. i. principiũ mediũ
⁊ finis. ¶ Ma. ¶ Id ipsũ omnino abs te respõ
sum est quod volebam: ⁊ ipsa ratio cogit face
re recte: itaq; sume ab ipso vno tractationem
atq; considera: videbis profecto ideo vnum
non habere medium ⁊ finem: quia tantũ prin
cipium est: vel ideo esse principiũ: quia medio
⁊ fine caret. ¶ Di. ¶ Manifestũ ẽ. ¶ Ma. ¶ Quid
ergo dicemus de duob⁹? Nõ possum⁹ in eis in
telligere pncipium ⁊ medium ⁊ finem: cum me
dium esse non possit nisi vbi finis est ⁊ princi-
pium: cum ad finem nisi per mediũ non queat
perueniri? ¶ Di. ¶ Urget ratio confiteri? Et qđ
de hoc numero respondeam prorsus incertus
sum. ¶ Ma. ¶ Uide ne iste quoq; numer⁹ possit
pricipiũ eẽ numerorũ. Nã si medio caret ⁊ fine:
qđ vt dixisti cogit ratio ꝯfiteri: quid restat esse
nisi sit hoc quoq; pncipiũ? An dubitas duo pri-
cipia constituere? ¶ Di. ¶ Uehementer dubito
Ma. ¶ Benefaceres si ex aduerso sibi ꝯstitue-
rentur duo pncipia. Nũc aũt hoc alterũ pncipiũ
de illo pncipio est: vt illud a nullo sit: hoc vero
ab illo. vnum.n. ⁊ vnum duo sunt: ⁊ principia
ista sunt ambo: vt oẽs numeri quidez ab vno
sint: sed quia per complicationem atq; adiun-
ctionem quandam fiunt. Origo autez compli-
cationis ⁊ adiunctiõis duali numero recte tri
buitur. fit ⁊ illud primum principiũ a quo nu-
meri omnes. Hoc autem alterum per quod
numeri omnes esse inueniantur: nisi quid ha-
bes aduersum ista quod disseras. ¶ Di. ¶ Ego
vero nihil ⁊ sine admiratione ista non cogito
quuis ea interrogatus abs te ipse respondeam
Ma. ¶ Subtilius ista queruntur atq; abstru-
sius in ea disciplina que est de nũeris. Hic aũt
nos ad institutum opus quãto citius possum⁹
redeamus: quocirca quero vni duo iuncta qđ
faciunt? ¶ Di. ¶ Tria. ¶ Ma. ¶ Ergo hec duo
principia numerorum sibimet copulata totũ
numerum faciunt atq; perfectum. ¶ Di. ¶ Ita
est. ¶ Ma. ¶ Quid in numerando post vnum ⁊

dũo quem numerum ponimũs: ¶Di. ¶Eadez
tria. ¶Ma. ¶Idem ergo numerus qui fit ex
vno ⁊ duobus post vtrumqȝ in ordine colloca
tur: ita vt nullus alius interponi queat. ¶Di.
Ita video. ¶Ma. ¶Atqȝ ⁊ illud videas opor-
tet in nullis reliquis numeris id posse continge
re vt cum duos quolibet sibim et in numeran-
di ordine copulatos notaueris: cõsequitur eos
ille qui ex ambobus conficitur nullo interposi-
to. ¶Di. ¶Ita quoqȝ video. Nam duo ⁊ tria q
sibi numero copulati sunt: in summa quinqȝ
faciunt. Non autem quinqȝ cõtinuatim sequũ-
tur: sed quatuor: rursus tres ⁊ quatuor septẽ fa
ciunt. Inter quatuor autem at septem: quinqȝ
atqȝ sex ordinati sunt: ⁊ quanto progredi volue
ro: tanto plures interponuntur. ¶Ma. ¶Ma
gna ergo hec concordia est in prioribus tribꝰ
numeris. vnum eni ⁊ duo ⁊ tria dicimus: qui
bus nihil interponi potest. ¶Unũ enim et duo
ipsa sunt tria. ¶Di. ¶Magna prorsus. ¶Ma.
Quid illud nullane consideratione dignuz pu-
tas q ista concordia quanto est artior atqȝ con
iunctior tanto magis in vnitatem quandã ten
dit: ⁊ vnuz quidam de pluribus efficit. ¶Di.
Immo maxima ⁊ nescio quomodo: ⁊ miror et
amo istam quã cõmendas vnitatem. ¶Ma.
Multum probo: sed certe quelibet numeroꝝ
copulatio vel connexio: tunc maxime quiddam
efficit cum ⁊ media ⁊ extremis ⁊ medijs extre
ma ꝯsentiũt. ¶Di. ¶Ita certe oportet. ¶Ma.
Attende igitur vt hoc in ista connexione vide
amus. Nam cum vnũ ⁊ duo tria dicimꝰ. non
ne quanto vnũ a duobus: tanto duo a tribus su
pant: ¶Di. ¶Uerissimũ ẽ. ¶Ma. ¶Dic iã nũc
mihi in ista collatione quotiens vnũ nomina-
ueri: ¶Di. ¶Semel. ¶Ma. ¶Tria q̊tiẽs. ¶Di.
Semel. ¶Ma. ¶Quid duo: ¶Di. ¶Bis. ¶Ma.
Semel ergo ⁊ bis ⁊ semel quotiens fit in sum
ma: ¶Di. ¶Quater. ¶Ma. ¶Recte igit̃ istos
tres quaternarius numerus sequitur: ei quip-
pe tribuitur ista ꝓportione collatio que quantũ
valeat etiã assuesce cognoscere. ¶Quid illa vni
tas quam te amare dixisti in rebus ordinatis:
hac vna effici potest: cuius grecum nomen ana
logia est. nostri quidẽ proportionem vocaue-
runt: quo nomine vtamur si placet. Non enim
libenter nisi necessitate: greca vocabula in lati-
no sermone vsurpauerim. ¶Di. ¶Mihi vero
placet: sed perge quo intenderas. ¶Ma. ¶Fa
ciam. Nam quid sit proportio quantum in re-
bus iuris habeat: ⁊ suo loco i hac disciplina di
ligentius requiremus: ⁊ quanto in eruditione
promotior eris tanto eius vim melius natu-
ra nqȝ cognosces. Sed vides certe qđ in pre
sentia satis est: tres illos numeros quoꝝ mira-

beris concordiam sibimet in eadem connexio
ne nisi per quaternariũ numerum non potuis-
se conferri. Quãobrem post illos se ordinari sic
illa cõcordia arctiore cum his copulet: quantũ
intelligis iure impauit: vt iam non vnum: duo
tria tm̃: sed vnum duo tria quatuor sit amicis-
sime copulata progressio numerorum. ¶Di.
Omnia assentior. ¶Ma. ¶At cetera intuere ne
arbitreris nihil habere propriũ quaternarium
numerum quo reliqui omnes numeri careant:
quod valeat ad istam connexionem de qua lo
quor: vt ab vno vsqȝ ad quatuor certus nume
rus sit ⁊ pulcherrimus progrediendi modus. cõ
uenerat quippe inter nos superius tunc ex plu-
ribus vnuz ad aliquid maxime fieri cum extre
mis media ⁊ medijs extrema consentiunt.
Di. ¶Ita est. ¶Ma. ¶Cum ergo collocamus
vnum ⁊ duo ⁊ tria dic que sint extrema qđ me-
dium: ¶Di. ¶Unum ⁊ tria extrema video duo
medium. ¶Ma. ¶Responde nunc ex vno ⁊ tri
bus quid conficiatur: ¶Di. ¶Quatuor. ¶Ma.
Quid enim duo: quia vnus in medio numerꝰ
est: non potest nisi sibi conferri: quamobrem dic
etiam duo bis quid faciunt: ¶Di. ¶Quatuor.
¶Ma. ¶Itaqȝ ergo medium extremis: ⁊ medio
extrema consentiunt. Quamobrem sicut excel-
lit in tribus quod post vnum ⁊ duo collocãtur
cũ ex vno ⁊ duobus constent sic excellit in qua
tuor quod post vnum ⁊ duo ⁊ tria numerantur
cum constent ex vno ex tribus ⁊ bis duobus: q̄
extremorum cũ medio ⁊ medij cum extremis
in illa que grece Analogia dicitur proportione
consensio est: qđ vtrũ intellexeris pande. ¶Di.
Satis intelligo. ¶Ma. ¶Tanta ergo in reli-
quis numeris vtrũ non inueniatur qđ quater
narij numeri propriũ esse diximus. ¶Di. ¶Fa
ciã. Nã si cõstituamus duo tres quatuor extre
ma collata fiunt sex: hoc faciat mediũ sibi col-
latum: Non tamen sex quinqȝ consequuntur.
Rursus tria quatuor ⁊ quinqȝ constituta extre
ma octo faciunt: mediũ quoqȝ bis ductum. At
inter quinqȝ ⁊ octo: non iam vnum sed duo: se-
narium scilicz ⁊ septenarium numeros interpo
sitos video. Atqȝ illa ratione quantum progre
dior: tantũ hec sunt internalla maiora. ¶Ma.
Uideo te intellexisse ⁊ omnino scire quod di-
ctum est: sed iam ne immoremur animaduertis
certe ab vno vsqȝ ad quatuor iustissimam fie-
ri progessionem: siue propter imparem ac pa-
rem numerum: quoniam primus impar totus
tria ⁊ primus par totũ quatuor: de qua re pau
lo ante tractatum est: siue quia vnum ⁊ duo p̃n
cipia sunt: ⁊ quasi semina numerorum e quibus
ternarius conficitur: vt sint iam tres numeri:
qui sibi dum pro analogia propositione confe-

runtur quaternarius elucescit ⁊ gignitur: ⁊ propterea eis iure coniunguntur vt vsqꝫ ad illum fiat ea quam querimus moderata progressio Di. ¶ Intelligo bene sane. ¶ Ma. ¶ Sed meministi ne tandem quod institueramus inquirere? Nam vt opinor propositum erat si quomodo inuenire possemus cuꝫ in illa infinitate numerorum certi articuli essent a numerantibus constituti: quid esset cause cur ipse primus articulus in denario numero esset qui per omnes ceteros valet plurimum: idest cur ab vno vsqꝫ ad deceꝫ progressi numerantes: rursus ad vnū demearent. ¶ Di. ¶ Recordor plane questionis huius causa nos circuisse: sed quid effecerimus quod ad eam soluendam pertineat: nō inuenio. Siquidem illa omnis nostra ratio ad id conclusa est: vt non vsqꝫ ad denarium: sed vsqꝫ ad quaternarium numerum sit iusta ⁊ moderata progressio. ¶ Ma. ¶ Tu ne igitur non vides ex vno ⁊ duobus ⁊ quatuor que summa cōficiatur? ¶ Di. ¶ Video iam: video ⁊ miror omnia ⁊ ortam questionem solutam esse confiteor vnum enim ⁊ duo ⁊ tria ⁊ quatuor simul deceꝫ sunt. ¶ Ma. ¶ Ergo istos quatuor primos numeros seriemqꝫ ⁊ connexionem eorum honorabilius habere q̄ꝫ cetera in numeris conuenit Di. ¶ Tempus est autem ad solos motus redire tractandos ⁊ discutiendos qui discipline proprie tribuuntur: ⁊ propter quos ista de numeris: de alia scilicꝫ disciplina quantum pro negotio satis visum est considerauim⁹. Ita ꝫ nūc abs te quero quoniam intelligēdi gratia in horarum spatio motus constituebamus quos ad se inuicem habere aliquam dimensionem numerosam ratio demonstrabat: vtrum si quisq̄ꝫ mora vnius hore currat ⁊ alius deinceps duarum possis non inspecto horologio vel clepsydra: vel aliqua huiusmodi temporum notatiōe sentire illos duos motus: q̄ꝑ vnus simplex: ali⁹ duplex sit: vel etiam si id non possis dicere: illa tamen congruentia delectari atqꝫ voluptate affici. ¶ Ma. ¶ Nullo mō possuꝫ. ¶ Di. ¶ Quid si quispiam numerose plaudat ita vt vnus sonitus simplum: alter duplum temporis teneat quos iambos pedes vocant: eosqꝫ continuat atqꝫ connectat. Alius autem ad eundem sonū saltet: sm̄ ea scilicꝫ tempore mouens membra Nonne aut etiam dicas ipsum modulum temporum: idest q̄ꝑ simplum ad duplum spatia in motibus alternant: siue in illo plausu qui auditur siue in illa saltatione qua cernitur: aut saltē delectaris eadem numerositate quam sentias tametsi non possis numaros eius dimensionis edicere. ¶ Ma. ¶ Ita vero est vt dicis. Nam ⁊ ille qui hos numeros nouerit sentiant eos in plausu atqꝫ saltatione qui quot sint facile dicūt ⁊ qui eos vero non nouere nec possunt dicere: non negant tamen ex his sese voluptate aliqua perfrui. ¶ Di. ¶ Cum igitur ad ipsam rationeꝫ discipline huius siquidem scientia est bene modulandi non possit negare omnes pertinere motus quibus modulati sunt: etiam eos potissimum qui non referuntur ad aliud aliquid: sed in seipsis finem decoris delectationisqꝫ conseruant. Hi tamen motus vt nunc a me rogatus recte vereqꝫ dixisti: si longo spatio temporis fiant inqꝫ ipsa dimensione que decora est: horaꝫ vel etiam maius tempus obtineant non possunt congrue nostris sensibus: quamobrem cū procedens quodammodo discretissimis penetralibus musica in nostris etiam sensibus: vel in his rebus que a nobis sentiuntur vestigia q̄dam posuerit: Nonne oportet etiam vestigia prius persequi vt commodius ad ipsa: si potuerimus: que diximus penetralia sine vllo errore ducamur? ¶ Di. ¶ Oportet vero ⁊ hoc iāqꝫ vt faciamus efflagito. ¶ Ma. ¶ Omittamus ergo illas vltra capacitatem sensus nostri porrectas temporum metas: ⁊ de his breuibus interuallorum spatijs que in cantando saltandoqꝫ nos mulcent quantum ratio nos duxerit disseramus: nisi tu forte aliter putas illa vestigia indagari posse que in nostris sensibus hisqꝫ rebus quas volumus sentire hanc disciplinā potuisse: predictum est. ¶ Di. ¶ Nullo modo aliter puto.

¶ Explicit liber' primus beati Augustin. episcopi musice.

¶ Incipit liber sancti Augustini episcopi secundus.

Atende igitur diligenter: ⁊ nunc demum accipe quasi alterum nostre disputationis exordium. Ac primum responde: vtrum bene dixeris eaꝫ quam grammatici docent syllabarum breuium longarumqꝫ distantiam: a sine ista noris: siue ignoras: malis vt ista queramus quasi omnino rudis harum reruꝫ sim⁹ vt ad omnia nos ratio potius perducat q̄ꝫ in-

ueterate consuetudo ⁊ preiudicata cogat aucto-
ritas. ¶ Di. ¶ Ita plane mallem: sed non mihi
ipsa ratio: sed istarum etiam syllabarum impe
ritia. quid enim fateri dubitẽ impellit. ¶ Ma.
Age iam saltem illud eloquere: vtrum tu ipse
per te nunquã adnimaduerteris in locutione
nostra syllabas raptim ⁊ minime diu: alias au
tem productius ⁊ diutius enunciari: ¶ Di. ¶ Ne
gare non possum: Nonne ad ista etiam surdũ
fuisse. ¶ Ma. ¶ Atqꝫ scias velim totam illam
que grammatica grece: latine autem litterata
nominatur: historie custodiam profiteri: vel so
lam vt subtilior docet ratio: vel maxime vt eti
am pinguia cordia concedũt. Itaqꝫ verbi gra
tia cum dixeris cano: vel in versu forte posu-
eris ita: vt vel tu pronuncians huius verbi
syllabam primam: vel in versu eo loco ponas
vbi esse productã oportebat: reprehendet grã
maticus custos ille videlicꝫ historie: nihil ali-
ud asserens: cur hanc corripi oportebat: nisi ꝙ
hi qui ante nos fuerunt: ⁊ quorum libri extant
tractanturqꝫ a grammaticis: ea correpta: non
producta vsi fuerint. Quare hic quicquid va-
leat auctoritas valet. ¶ At vero musice ratio ad
quam dimensio ipsa vocum rationabilis: ⁊ nu
merositas pertinet non curat nisi vt corripia-
tur vel producatur syllaba que illo vel illo lo-
co est secundũ rationem mensurarum suarum
Nam si eo loco vbi duas longas syllabas po-
ni debet: hoc verbum posueris: ⁊ primam que
breuis est: pronunciationem longam feceris:
nihil musica omnino substinet tempora enim
vocum ea peruenere ad aures que illi nume-
ro debita fuerunt. Grammaticus autem iu-
bet emendari ⁊ illud te verbum ponere cuius
prima syllaba producenda sit secundum maio
rum: vt dictum est: auctoritatem: quorum scri
pta custodiunt. Quamobrem cũ rationes mu
sice persequendas suscepimus: etiam si nescis
que syllaba corripienda: que producenda sit:
possumus tamen non impediri hac ignoran-
tia tua: satisqꝫ habere ⁊ te animaduertisse dixi
sti: alias syllabas correctiores: alias producti-
ores. Quare illud nunc quero: vtrum sonus ver
suum aliquando te aliqua per aures voluptate
commouerit: ¶ Di. ¶ Prorsus sepissime: ita
vt nunquã fere sine delectatione versum au
diuerim. ¶ Ma. ¶ Si quis ergo in versu quo
audito delectaris eo loco quo ratio eiusdẽ ver
sus non postulet vel producat syllabas vel cor
ripiat: num eodem modo delectari potes:
Di. ¶ Immo audire hec sine offensione nõ pos

sum. ¶ Ma. ¶ Nullo modo igitur dubium est
quin te in sono quo delectari dicis dimensio
quedam numerorum delectet: quo perturbato
delectatio illa exhiberi auribus non potest.
Di. ¶ Manifestum est. ¶ Ma. ¶ Dic mihi de
inceps quod ad sonũ versus attinet: quid in-
tersit: vtrum dicam: Arma virumqꝫ cano troie
qui primus ab oris: An qui primus ab oris.
Di. ¶ Mihi vero vtrumqꝫ quantum ad illam
dimensionem pertinet idem sonat. ¶ Ma. ¶ Et
hoc mea pronunciatione factum est cũ eo sci
licꝫ vitio quod barbarismum grammatici vo
cant. Nam primus longa est ⁊ breuis syllaba.
Primus autem ambe producende sunt: sed
ego vltimam earum corripui: ita nihil frau-
dis passe sunt aures tue. Quamobrẽ illud eti-
am temptandum est: vtrum me pronuncian-
tem sentias quid sit in syllabis diu ⁊ non diu:
vt nostra disputatio me interrogante ac te res-
pondente: sicut instituimus: possit procedere.
itaqꝫ iam eundem versum in quo barbarismũ
feceram repetam: ⁊ illam syllabam quam tue
aures offenderentur: corripui producam: vt
grammatici iubent: tu mihi renunciato vtrũ
illa dimensio sensum tuum eadem afficiat vo
luptate. sic enim pronunciẽ. Arma virumqꝫ
cano troie qui primus ab oris. ¶ Di. ¶ Nunc ve
ro negare non possum: nescio quia soni defor-
mitate me offensum. ¶ Ma. ¶ Non iniuria:
Quanqꝫ enim barbarismus factus non sit: id
tamen vitium factum est quod ⁊ grammatica
reprehendat ⁊ musica. Grammatica: quia id
verbum cuius nouissima syllaba producenda
est: eo loco positum est vbi corripienda poni de
buit. Musica vero tantummodo: quia produ
cta quelibet vox est: eo loco quo corripi oporte-
bat: ⁊ tempus debitum quod numerosa dimen
sio postulabat: redditum non est. Quocirca: si
iam satis cernis: quid sensus: quid auctoritas
postulat: sequitur vt videamus ille ipse sensus
cur alias delectetur in sonis vel productis vel
correptis alias offendatur: idest quod ad diu
⁊ non diu pertinet: quam partẽ nos explican
dam suscepisse credo quod memineris. ¶ Di.
Ego vero ⁊ illud discerni: ⁊ hoc memini: et ea
que sequuntur intentissime expecto. ¶ Ma. ¶
Que putas nisi vt incipiamus sibimet sylla-
bas comparare et videre quos numeros ad
se habeant sicut de motibus iã inter nos tã
longa superius ratione tractatũ est: Motus ẽ
enim etiã omne qd sonat: ⁊ syllabe vbiqꝫ sonant
An quicqꝫ horum negari potest: ¶ Di. ¶ Nullo

modo. ¶Ma. ¶Cum ergo syllabe inter se con
ferumtur: motus quidam inter se cōferuntur: in
quibus possint numeri quidam temporis mē-
sura diuturnitatis inquiri. ¶Di. ¶Ita est.
Ma. ¶Num igitur potest vna syllaba com-
parari. Naz omnem comparationem nisi tu
aliud putes: singularitas fugit. ¶Di. ¶Nihil
puto aliud. ¶Ma. ¶Quid vna vni: vel due
duabus: vel tribus: ⁊ deinceps in pluribus que
possunt sibimet conferri: non negas? ¶Di.
Quis hoc negauerit? ¶Ma. ¶Rursus hoc vi-
de: quālibet syllabam breuem: minimeqꝫ diu
pronunciatam: ⁊ mox vt eruperit desinentem
occupare: tum in tempore aliquid spatij ⁊ ha
bere quandam morulam suam. ¶Di. ¶Uideo
necesse esse quod dicis. ¶Ma. ¶Dic nunc: vnū
numerum exordiamur? ¶Di. ¶Ab vno scilꝫ.
Ma. ¶Non absurge igitur hoc in tempore:
quia minimum spatij quod breuis attinet syl-
laba: vnū tempus veteres vocauerūt a breui
enim ad longum progredimur. ¶Di. ¶Uerū
est. ¶Ma. ¶Sequitur iam vt illud quoqꝫ ani
maduertas quoniam vt in numeris ab vno ad
duo est prima progressio: ita in syllabis: quas
scilicet a breui ad longam progredimur: longaz
duplū tēporis hēe debere: At per hoc si spatiuz
quod breuis occupat: recte vnum tempus vo
cari: spatium item quod longa occupant: re-
cte duo tempora nominari? ¶Di ¶Recte pror
sus. nam id orationem postulare consentio.
Ma. ¶Age nunc collationes ipsas videmus.
Nam vna breuis syllaba ad breuem vnam
syllabam quero: quam rationem tibi habere
videatur: vel hi motus inter se quid vocentur
Meministi eniz nisi fallor in superiori sermo
ne nos omnibus motibus qui inter se aliqua
numerositate cōueniunt imposuisse vocabula
Di. ¶Equales eos memini nominatos: tātū-
dem enim aliquid sese habent tēporis. ¶Ma.
Sed istam collectionem syllabarum quam si-
bi iam conferuntur vt habeant ad se aliquos
numeros nunc censes sine vocabulo esse relin
quendam. ¶Di. ¶Nō puto. ¶Ma. ¶At scias
veteres pedem nūcupasse talem collectionē
sonorū: sed quousqꝫ pedē ꝓgredi rō sinat: dili-
genter animaduertendū est. Quamobrem iam
dic etiam breuis ⁊ longa qua sibi ratione confe
rantur? ¶Di. ¶Opinor ex illo genere numero-
rum quos complicatos vocauimus istam col-
lectionē manere. Si quidem in ea simpluz ad
duplum collatum esse video: idem vnuz tem
pus breuis syllabe ad duo tēpora longe sylla-
be. ¶Ma ¶Quid si ita ordinētur: vt prius lō-
ga: deinde breuis syllaba pronuncietur. Nuz
quia ordo mutatus est: ideo complicatorū nu-
merorum ratio non manet? Nam vt in illo pe
de simplum ad duplum: ita in isto duplum ad
simplū inuenitur? ¶Di. ¶Ita. ¶Ma. ¶Quid ī
pede duarū longaruz: nōne duo tempora duo
bus temporibus comparātur? ¶Di. ¶Mani
festum est. ¶Ma. ¶Ex qua ergo ratione duci-
tur ista collatio? ¶Di. ¶Ex eorum. s. qui equa
les sunt. ¶Ma. ¶Age nunc dic mihi ex quo a
duabus breuibus orsi ad duas syllabas lōgas
peruenimus quot pedum collationes tractaue
rimus? ¶Di. ¶Quatuor. Nam primo de duo
bus breuibus dictum est: secundo de breui ⁊
longa. Tertio de lōga ⁊ breui. Quarto de dua
bus longis. ¶Ma. ¶Non possunt esse plures
ꝙ quatuor: cum due syllabe sibimet conferun-
tur? ¶Di. ¶Nullo modo. Nam cū syllabe hunc
modum acceperint: vt breuis vnum tempus:
longa duo habeat: cūqꝫ syllaba oīs: aut breuis
aut longa sit: quo pacto sibi possint due syllabe
cōparari atqꝫ copulari: vt pedē faciant nisi aut
breuis ⁊ breuis sit: aut breuis ⁊ longa: aut lon
ga ⁊ breuis: aut longa ⁊ longa. ¶Ma. ¶Dic
etiam quot habeat tempora binarum syllaba
rum minimus pes: quot item maximus? ¶Di.
Duo ille: iste quatuor. ¶Ma ¶Uides ne vt ꝓ
gressio: nisi vsqꝫ ad quaternarium numerum
fieri non potuerit siue in pedibus siue in tem-
poribus? ¶Di. ¶Uideo plane ⁊ recordor ratio
nem progressionis in numeris atqꝫ illam vim
hic etiam inesse sentio cum magna animi volu
ptate. ¶Ma. ¶Nonne ergo censes cum pedes
syllabis constent. i. distinctis ⁊ quasi articulatis
motibus qui sunt in sonis. Syllabe vero ten
dantur temporibus oportere fieri etiam vsqꝫ
ad quatuor syllabas progressionem pedis: si-
cut iam factam vsqꝫ ad quaternarium nume-
rum ⁊ ipsorum pedum ⁊ temporum cernis?
Di. ¶Ita plane: vt dicis sentio: ⁊ hoc videri
perfecte rationi cognosco ⁊ debitum flagito.
Ma. ¶Agam nunc ergo prius vt ordo ipse po
stulat ternarum syllabarum pedes: quot esse
possint videamus: sicut binarum quatuor esse
comperimus. ¶Di. ¶Ita fiat. ¶Ma. ¶Memi-
nisti ab vna breui syllaba. i. vnius temporis
istam nos inchoasse rationem ⁊ cur ita opor-
tet satis intellexisse. ¶Ma. ¶Memini ab illa
lege numerandi: qꝛ ab vno incipim⁹ quod ꝓn-
cipium numerorum est placuisse non oportere
discedere. ¶Ma. ¶Cum igitur in pedibus bi-
narum syllabarum ille sit primus qui duabus
breuibus constat. Cogebat enim ratio vni tē-
pori prius vnum tempus iungi ꝙ duo: quem
tandem arbitraris in pedibus ternarum sylla

barum primũ esse debere? ¶Di. ¶Quem nisi eũ
qui a tribus breuibus constit? ¶Ma. ¶Et iste
quot temporum est? ¶Di. ¶Trium. ¶Ma.
Quomodo ergo huius partes sibi cõferũtur?
Nam omnem pedem propter illam numerorum
collationem duas habere partes: que sibimet
aliqua ratione conferant: necesse est: idq; supe
rius egisse nos memini: sed num quid possu-
mus hunc trium breuiũ syllabarum pedem in
duas equales partes diuidere? ¶Di. ¶Nullo
modo. ¶Ma. ¶Quomodo ergo diuiditur? ¶Di.
Nihil aliud video: nisi vt prima pars habeat
vnã syllabam: secunda duas: aut prima duas
secunda vnam. ¶Ma. ¶Dic etiam hoc: de
qua regula numerorum sit? ¶Di. ¶De compli
catorũ genere esse cognosco. ¶Ma. ¶Age nũc
illud attende tres syllabe in quibus est vna lon-
ga: cetere breues quotiens variari possint. i.
quot pedes facere: ⁊ responde si inueneris.
Di. ¶Unum pedem video esse qui longa ⁊ in
duabus breuibus constet: aliud non intelligo.
Ma. ¶Idem ne solus tibi videtur habere vnã
in tribus longam qui eam primo habet loco.
Di. ¶Nullo pacto id hoc putauerim. ¶Ma.
Cũ possint etiã due breues priores eẽ lõga vl-
tima considera vtrum sit aliquid tertium?
Di. ¶Est plane. Naz hoc etiã longa in medio
duarũ breuiuz collocari potest. ¶Ma. ¶Uide
etiam ne sit aliquid quartuz. ¶Di. ¶Omnino
non potest. ¶Ma. ¶Potes ne iam respondere
Tres syllabe habentes in se vnam longam ⁊
duas breues: quotiens variari possint. i. quot
pedes facere? ¶Di. ¶Possum sane. ¶Naz tres
sũt varietate ⁊ tres fecerũt pedes. ¶Ma. ¶Quid
illi tres pedes quõ sunt ordinãdi iã ne ipse colli
gis. An adhuc minutatim es pducẽdus? ¶Di.
Displicet. n. tibi ordo ille quo ipsam varietatẽ
ꝯperi. Nam primo aduerti vnã longã: ⁊ duas
breues: deinde duas breues ⁊ vnam longam
Postremo breuem ⁊ longam ⁊ breuẽ. ¶Ma.
Ita ne vero tibi non displiceat qui sic ordinat:
vt a primo ad tertium veniant: a tertio ad secũ
dum. Ac non potius a primo ad secundum: ⁊
deinde ad tertium? ¶Di. ¶Displicet prorsus.
Ma. ¶Sed quid hic tandem tale aduertisti
roga: cum omnino in hac tripartita differẽtia
illum pedem primuz posueris: qui primo loco
habet longam: quia sensisti vnitatem ipsaz lõ-
ge syllabe principatum tenere. ¶Di quidẽ ipsa
ibi vna est: ⁊ propterea eum deberet ordinem
signere: vt ille sit prim⁹ pes vbi prima ipsa
est. Simul enim videre debuisti eum esse se-
cundum: vbi ipsa secunda est: ⁊ eum tertium:
vbi eadem tertia est. An adhuc in illa senten-
tia manenduz putas? ¶Di. ¶Immo eam sine
dubitatione condemno. ¶Nunc esse meliorez
ordinẽ: vel potius hunc esse ordinem: quis nõ
assentiat? ¶Ma. ¶Nunc ergo dic: qua nume-
rorum regula isti quoq; diuidantur pedes eorum
qui sibi per partes conferantur? ¶Di. ¶Primũ
⁊ postremum equali regula diuidi video: quia
⁊ ille in longã ⁊ duas breues: ⁊ iste in duas bre
ues ⁊ longam diuidi potest: vt singule partes
habeant bina tempora: ⁊ ob hoc sint equales.
In secundo autem quoniam mediã habet lon
gam syllabã siue priori siue posteriori parti tri-
buatur: aut in tria ⁊ vnum: aut in vnum et tria
tempora diuiditur. Ac per hoc in eius dimen
sione complicatorum numerorum ratio valet
Ma. ¶Uolo mihi iã dicas per te ipse si potes
post istos qui a nobis tractati sũt: quos pedes
ordinandos putes. Tractati enim sunt primo
binarum syllabarum quatuor quoruz ordo du
ctus est a numeroruz ordine: vt a breuibus syl
labis ordiremur. Deinde iam doctiores ter-
narum syllabarum pedes tractandos suscepi-
mus: ⁊ quod facile erat ex superiore ratiõe a tri
bus breuibus orsi sumus. quid deinde seque-
batur: nisi vt vna longa cum duabus breuibus
quot formas ederet videremus. ¶Uisum est ⁊
tres pedes post illum primuz ita vt oportebat
ordinati sunt: qui deinceps sequerentur: non-
ne per teipsum videre iaz debes: ne omnia mi
nutissimis interrogatiunculis eruam⁹? ¶Di.
Recte dicis: nam quis non videat eos iam se
qui in quibus vna breuis sit: cetere longe: cui
breui quia vna est cum superiore ratione pri-
cipatus tribuatur. Primus erit pfecto in his
vbi prima est: Secundus vbi secunda: Terti⁹
vbi tertia que etiam vltima est. ¶Ma. ¶Cer
nis vt opinor quibus etiam rationibus diui-
dantur: vt sibi eorum partes conferri queant?
Di. ¶Cerno prorsus. Nam illi qui ex vna bre
ui ⁊ duabus longis constat diuidi non potest:
nisi ita vt prior pars habeat tria pondera que
habet breuem ⁊ longam: posterior duo que vni
longe insunt. Hic autem tertiuz in eo quidem
priori parum est: quod vnam patitur dimen-
sionem. In eo autem dissimilis: qꝫ cum ille in
tria ⁊ duo: iste in duo ⁊ tria tempora consequa
tur. ¶Nam ⁊ longa syllaba que primam tenet
partem: duobus temporibus tenditur. Restat
longa ⁊ breuis: quod est trium temporum spa
tium. At vero medius qui hbaet breuem syl-
labam mediam iam non potest partionez pati
quia eadem breuis ⁊ priori ⁊ posteriori parti:
tribui potest. ¶Idcirco aut in duo ⁊ tria: aut in
tria ⁊ duo diuiditur tempora. Quamobrem sex

quatorum nu numerorum ratio tres istos possidet pedes. ¶ Ma. ¶ Omnes ne iam triū syllabarū pedes ꝯsiderauimus: an aliquid restat Di. ¶ Unū reliquū video qui ex tribus longis constat. ¶ Ma. ¶ Tracta ergo etiā huius diuisionē. ¶ Di. ¶ Una syllaba due: aut due atq; vna huius diuisio est. Tempora scilicet duo ⁊ q̄tuor aut quatuor ⁊ duo: quare cōplicatorū numerorū ratione istius pedis sibi partes cōferunt. Ma. ¶ Nunc quaternarū syllabarū pedes cōsequentes atq; ordinē videamus. ⁊ ipse iam dic quem primū horū esse oportebat: addita etiam ratione diuisionis eius .s. quatuor breuiū: qui diuiditur in duas binarum syllabarū partes equaliū ratione numerorū duo ⁊ duo tempora possidentes. ¶ Di. ¶ Teneo. ¶ Ma. Iā itaq; perge ipse ⁊ sequere cetera. Nihil .n. opus esse iam puto te per singula interrogari: cum sit vna ratio demendi: deinceps breues syllabas: ⁊ pro his longas subijciendi: donec ad omnes longas veniatur: ⁊ cū demuntur breues: longe quidem subduntur: quas varietates faciunt: ⁊ quot pedes gignuntur considerandum ea: s. syllaba principatum ordinis retinente: que vna fuerit inter ceteras: vel longa vel breuis. In his enim omnibus: iā superius es exercitatus. Ubi autem due breues sunt: et due longe quod in precedentibus nō erat: q̄s censes principatum habere debere. ¶ Iam hoc quoq; manifestum de superioribus: si quidē magis tenere vnitatē breuis syllaba que vnū habet tempus q̄ lōga que duo. Et propterea in omni capite atq; principio eum pedem constituimus qui ex breuibus cōstat. Nihil igitur te impedit quin omnes istos persequaris pedes audiente hac iudicante me non interrogāte. ¶ Di. ¶ Faciā si potero. Nam primo de q̄tuor breuibus primis breuis vna detrahēda est ⁊ pro ea longa ponenda in primo loco propter vnitatis dignitatem. Hic autem pes diuiditur bis: aut in longā ⁊ tres breues: aut in longam ⁊ breuem ⁊ duas breues. i. aut in duo ⁊ tria: aut in tres tria ⁊ duo tempora. Secundo autem loco posita longa facit alium pedem qui vno mō recte diuidit in tria. s. ⁊ duo tēpora: vt pars teneat breuem ⁊ longam: posterior duas breues. Porro tertio loco constituta longa facit eum pedem qui rursus vno modo rite diuiditur. Sed ita prior pars habeat duo tempora in duabus breuibus syllabis. Posterior tria in longa ⁊ breui: quartum pedem facit longa ⁊ vltima qui duobus modis diuiditur: vt ille vbi prima est. Nam in duas breues ⁊ breuem ac longam: v. l. in tres breues ⁊ longā partiri cum liquet in duo. s. ⁊ tria: aut in tria ⁊ duo tempora. Omnes isti quatuor pedes vbi cum tribus breuibus varie longa collocatur: sexquatorum numerorum ratione partes suas ad se collocatas habent: Sequitur vt de quatuor breuibus duabus detractis: pro his duas longas subijciamus. videamusq; quot formas ac pedes cum breues ac longe bine sint: possint edere. Primo igitur video duas breues ⁊ duas longas esse ponendas: quod a breuibus rectius exordiui. Is autem pes habet duplicem diuisionem: Aut enim in duo ⁊ quatuor aut in quatuor ⁊ duo diuiditur tempora: vt aut due breues priorem partem teneant ⁊ posteriorē due longe: ⁊ due breues posteriorē: aut si ex lōga ⁊ breui fiat prima pars: ⁊ alia ex breui ⁊ longa que reliqua est: ⁊ fiat alius pes: cū due iste breues q̄s i capite posueram⁹: ita vt ordo ipse postulat: in medio fuerint collocate: ⁊ est huius pedis diuisio in tria: ⁊ tria tempora. Nam priorem partē occupant longa ⁊ breuis posteriorem breuis ⁊ longa. cum autem ponuntur in vltimo. Nam hoc sequitur faciunt pedem gemine diuisionis cuius autem prior pars habeat duo tempora in vna longa: posterior quatuor. in longa ⁊ duabus breuibus: aut prior quatuor in duabus longis: posterior in duabus breuibus duo horum autem trium pedum partes quod ad primum ⁊ tertium attinet complicatorum numerorum ratione sibi comperantur medius equales eas habet. Jam deiceps iste due breues que coniuncte ponebantur: disiuncte ponende sunt: quarum minima disiunctio est: a qua etiam incipiendum vt vnā syllabā longā inter se habeant maxime: aut duas: sed cum vna est inter eas duobus modis fit: ⁊ duo pedes gignuntur. Prior autem est horum modorū: vt in capite breuis sit: deinde longa: inde breuis ⁊ lōga que reliqua est. Alter modus est vt in medio ⁊ in vltimo sint breues: in p̄mo ⁊ tertio loco longe. Ita erit longa ⁊ breuis: ⁊ lōga ⁊ breuis. ¶ Maxima vero illa disiunctio est cum due longe in medio sunt. Breuium autē vna in principio: altera i extremo loco: ⁊ diuidūtur hi tres pedes in quibus breues disiuncte ponuntur in tria ⁊ tria tempora. i. primus horū in breuem ⁊ longam: ⁊ breuem ac longam. Secundus in longam ac breuem ⁊ longā ac breuem. Tertius in breuem ac longam: ⁊ longam ac breuem. Ita fiunt sex pedes duabus breuibus ⁊ duab⁹ longis syllabis varie inter se q̄ad possunt locatis. Restat vt de quatuor breuib⁹

detrahantur tres: ⁊ pro his: tres longe consti
tuantur: ⁊ vna breuis: ⁊ qua vna breuis in ca-
pite: quam tres longe consequentur: facit ali-
um pedem. Secundo loco posita secunduz: ter
tium tertio: quartum quarto: quorum qua-
tuor duo primi in tria ⁊ quatuor tempora di-
uiduntur. Duo autem posteriores in quatuor
⁊ tria: ⁊ omnes sex quatorum ratione numero-
rum partes sibi collatas habent. ¶ Nam prior
pars primi: est breuis ⁊ longa: tenens tria tem
pora. Posterior due longe in quatuor tempori
bus. Secundi prior pars longa ⁊ breuis: ergo
tria tempora. Posterior due longe quatuor tē
pora. Tertius priorem partem habet in dua-
bus longis: quatuor temporibus. ¶ Posteriorē
enim partem breuis ⁊ longa obtinet: ac po-
sterior longa ⁊ breuis: tribusqꝫ temporibus.
Relictus pes est quaternarum syllabarū: vbi
omnes auferuntur breues: vt quatuor longis
pes constet hic in duas ⁊ duas longas secundū
equales numeros idest quatuor ⁊ quatuor vz
diuiduntur tempora. Habes quod per ipsuz
explicare voluisti. Perge iam rogando: per se
quere cetera. ¶ Ma. ¶ Faciam: sed satis ne con
siderasti progressionem istam vsqꝫ ad quater-
narium numerum que in ipsis numeris demō
strata est: quantum his etiam pedibus valet?
Di. ¶ Ita sane in his vt in illis hanc progredi
endi rationem probo. ¶ Ma. ¶ Quid illud: nō
ne vt contextis syllabis pedes facti sunt: ita ⁊
contextis pedibus aliquid fieri posse existimā
dum est: quod iam neqꝫ syllabe neqꝫ pedis no
mine censeatur? ¶ Di. ¶ Omnino existimo.
Ma. ¶ Quid tandem putes esse? ¶ Di. ¶ Uer-
sum arbitror. ¶ Ma. ¶ Quid si perpetuo con-
texere quispiaz pedes aliquos velit: ita vt eis
modum ac finē non imponat: nisi aut defectus
vocis: aut aliquis aliud casus interpellans:
aut temporis ratio: aut aliud aliquid transeū-
di: etiam versus a te nominabitur habens vel
viginta vel trigenta vel centum etiam siue am
plius pedes: vt voluerit ac potuerit ille q eos
quālibet longa perpetuitate contexit? ¶ Di.
Non ita est. Neqꝫ enim aut vbi pedes quos-
libet quibuslibet permixtos animaduertero:
aut per infectam longitudinem multos conne
xos versus appellabo: sed ⁊ genus ⁊ numeruz
pedum idest qui ⁊ quot pedes versum confici-
ant aliqua disciplina consequi ⁊ ex ea indicare
potero: vtrum versus aures meas pepulerit.
At hec quecunqꝫ est disciplina versibus regu-
lam ⁊ modum non vtiqꝫ vt libitum est: sed ali
qua ratione constituit. Non enim aliter si qui-
s ez disc iplina est: aut oportebat: aut poterat.
Ma. ¶ Hanc ergo rationem inuestigemus:
⁊ assequere: si placet: Nam si autoritatem so-
lam intueamur: is erit versus: quem versum
dici voluit asclepiades nescio qui aut archilo-
cus poete scilz veteres: aut sapphos poetria ⁊
ceteri quorum etiam nominibus versuū gene
ra vocantur: qui primi animaduertentes ce-
cinerunt. Nam ⁊ Asclepiadeus versus dicit:
⁊ Archilochius: ⁊ Sapphicus ⁊ alia sexcenta
auctorum vocabula greci versibus diuersi ge
neris indiderunt: ex quo non absurde cuipiaz
videri potest quod si quis vt volet pedes quot
volet: ⁊ quos volet ordinauerit: qꝛ nemo ante
ipsum hūc ordinem ac mensuram pedibꝰ con
stituerit rectorum ac iure conditorum noui ge
neris versuum propagatorqꝫ dicitur: aut si hec
licentia intercluditur homini cum questione
querendum est quid tandem illi meruerunt: si
nullam rationem secuti: qui connexionem pe
dum quos illi connexere placuit versuz appel
lari haberiqꝫ fecerunt. An tibi aliter videtur?
Di. ¶ Ita vero est vt dicis: ⁊ prorsus assentior
ratione potius qꝫ auctoritate versum esse gene
ratum quem peto: iamiamqꝫ videamus.
Ma. ¶ Uideamus ergo qui pedes sibimet co
pulandi sunt: deinde quid his copulatis fiat.
Non enim versus est solus: postremo de ver-
sus tota ratione tractabimus. Sed num cen-
ses commode ista nos posse persequi nisi pedū
nomina teneamus. Quamqꝫ hoc ordine a no-
bis digesti sint vt possint ipsius sui ordinis no
minibus nuncupari. Dici enim potest primus:
secundus: tertius: atqꝫ hoc modo ceteri: sed qa
non sunt contemnenda vetusta vocabula: nec
facile a consuetudine recedendum: nisi que ra
tioni aduersatur: vtendum est his nominibus
pedum que greci instituerunt: ⁊ nostri iaz vtū-
tur pro latinis que plane ita vsurpamꝰ: vt nō
queramus origines nominum. Multum eni
habet ista res loquacitatis: vtilitatis parum
neqꝫ enim eo minus vtiliter in loquendo ap-
pellas panem lignū: lapidem: quod nescis cur
hec ita sint appellata. ¶ Di. Ita prorsus: vt di
cis: sentio.

¶ Primus pes vocatur pyrrichius ex duabꝰ
breuibus: temporum duum: vt fuga.

¶ Iambus ex breui ⁊ longa vt parens: tempo
rum trium.

¶ Trocheus vel chorius ex longa ⁊ breui: vt
meta: temporum trium.

¶ Spondeus ex duabus longis: vt estas: tem
porum quatuor.

¶ Tribrachus ex tribus breuibus vt matula: temporum trium.

¶ Dactylus ex longa ⁊ duabus breuibus: vt menalus: temporū quatuor.

¶ Amphibrachus ex breui ⁊ longa ⁊ breui: vt carina: temporum quatuor.

¶ Bacchius ex breui et duabus longis: vt achates: temporum quinqꝫ.

¶ Anapestus ex duabus breuibus ⁊ longa: vt erato: temporum quatuor.

¶ Creticus vel amphimacrus ex longa ⁊ breui ⁊ longa: vt insule: tempoꝝ quinqꝫ.

¶ Palimbachius ex dua us longis ⁊ breui: vt natura: temporum quinqꝫ.

¶ Molosus ex tribus longis: vt eneas: temporum sex.

¶ Proceleumaticus ex quatuor breuibus: vt auicula: temporum quatuor.

¶ Pean primus ex prima longa ⁊ tribus breuibus: vt legitimus: tempoꝝ quinqꝫ.

¶ Pean secundus ex secunda longa ⁊ trib⁹ breuibus: vt colonia: tempoꝝ quinqꝫ.

¶ Pean tertius ex tertia longa ⁊ tribus breuibus: vt menedemus: tempoꝝ quinqꝫ.

¶ Pean quartus ex quarta longa ⁊ trib⁹ breuibus: vt celeritas: tempoꝝ quinqꝫ.

¶ Jonicus a minore ex duabus breuibus ⁊ duabus longis: vt diomedes: tēporū sex

¶ Coriambus ex longa ⁊ duabus breuibus et longa: vt armipotens: tempoꝝ sex.

¶ Jonicus a maiore ex duabus longis ⁊ duabus breuibus: vt iunonius: tempoꝝ sex.

¶ Biiambus ex breui ⁊ longa ⁊ breui ⁊ longa vt propinquitas: tempoꝝ sex.

¶ Dichorius vel ditrocheus ex longa ⁊ breui ⁊ longa ⁊ breui: vt cantilena: tempoꝝ sex.

¶ Antipastus ex breui ⁊ duabus longis ⁊ breui: vt saloninus: tempoꝝ sex.

¶ Epitritus primus: ex prima breui ⁊ trib⁹ longis: vt sacerdotes: tempoꝝ septem.

¶ Epitritus secundus: ex secunda breui ⁊ trib⁹ longis: vt conditores: tempoꝝ septē.

¶ Epitritus tertius: ex tertia breui ⁊ trib⁹ longis: vt demosthenes: tēpoꝝ septē.

¶ Epitritus quartus: ex quarta breui ⁊ tribus lōgis: vt fescenninus: tempoꝝ septē.

¶ Dispondeus ex quatuor longis: vt oratores temporum octo.

Di. ¶ Habeo ista. Nunc differe qui pedes copulentur. ¶ Ma. ¶ Judicabis hoc facile si equalitatem ac similitudinem in equalitate ⁊ similitudine prestantiorem esse iudicabis ¶ Di. Neminem esse arbitror qui non ita iudicet. Ma. ¶ Hanc ergo prius maxime in contexendis pedibus sequi oportet. Nec ab ea omnino deuiandū: nisi cum in aliqua causa iustissima est ¶ Di. ¶ Assentior. ¶ Ma. ¶ Non igitur dubitabis pirrbichios sibimet pedes contexere nec iambos nec trocheos: quiqꝫ etiam chorij nominantur: nec spondeos atqꝫ ceteros sui generis profecto sibimet sine vlla dubitatione copulabis. Est enim summa equalitatis: cū eiusdem generis: ⁊ nominis pedes sese consequūtur: An tibi non videtur? ¶ Di. ¶ Nullo modo mihi aliter videtur ¶ Ma. ¶ Quid illud? Nōne approbas alios alijs pedes equalitate seruata esse miscendos? Quid enim auribus potest iucundius esse q̄ꝫ cum varietate mulcentur: nec equalitate fecundātur ¶ Di ¶ Satis probo. ¶ Ma ¶ Num censes alios equales habendos pedes nisi qui eiusdem mensure sint? Di. ¶ Ita existimo ¶ Ma. ¶ Qui eiusdēꝫ mensure putandi ne sunt: nisi qui temporis tantundem occupant? ¶ Di. ¶ Uerum est. ¶ Mag. Quos ergo inueneris pedes totidem temporum sine aurium offensione contexes. ¶ Di. ¶ Uideo esse consequens. ¶ Ma. ¶ Recte quidem: sed adhuc non nihil questionis res habet ¶ Nam cum amphibrachus pes quatuor sit temporuꝫ negant eum quidam posse misceri vel dactylis vel anapestis: vel spondeis: vel proceleumaticis: Nam hij sunt omnes quaternorum temporum pedes: et non solum istis eum negant posse misceri: sed nec ex ipso solo repetito: ⁊ sibimet connexo: recte et quasi legitime procedere numerum putant: quorum opinionem considerare nos oportet ne quid habeant rationis quod consequi et approbare conueniat. ¶ Di ¶ Habeo prorsus audire quid asserant. Non enim parum me mouent cum duo de triginta pedes sint: quos ratio persecuta sit: hoc solum excludi a continuatione numerorum cū tantum spatij teneat in tempore quantum dactylus: ⁊ alij quos pares enumerasti quos connectere nemo prohibetur ¶ Ma. ¶ At qui op⁹ est vt hoc displicere valeas: etiam considerare ceteros pedes quemadmodum sibimet eorum partes conferantur ¶ Ita enim videbis huic vni quiddam accidere nouum ac singulare vt non frustra minime adhibendus ad numeros iudicatus sit: sed hoc nobis considerantibus opus est hec duo nomina mandare memorie leuationem ac positionem ¶ In plaudendo enim quia leuatur ⁊ ponitur manus: partē pedis sibi leuatio vendicat: partem positio. Partes autem pedum dico illas de quib⁹ superi⁹ cum eos ordine persequeremur satis dictum est. Quocirca si hoc probas ipse recensere breuiter mensuras partium in omnibus pedibus vt quid huic vni de quo agitur ꝓprium

accidens noueris. ¶ Di. ¶ Uideo primum pir-
richium tantum habere in eleuatione quantũ
in positione. ¶ Spondeus quoqꝫ dactylus ana-
pestus proceleumaticus coriamb⁹ diiambus
dichorius antispastus dispondeus: eadem ra-
tione diuidantur. Nam tantundem temporis
in his ponit plausus quantum leuat. Uideo se
cundum iambum simpli ꝛ dupli habere ratio
nem quam rationem cerno ꝛ in chorio ꝛ in tri-
bracho ꝛ in moloso ꝛ in vtroqꝫ ionico. ¶ Iã hu-
ius amphibrachi leuatio ꝛ positio. ¶ Nam ipsa
mihi ex ordine occurrit cui pares ceteros que
dam simpli ꝛ tripli ratione constat. ¶ Sed non
inuenio prorsus aliuꝫ deinceps cuius sibi par-
tes tanto interuallo conferantur. ¶ Nam cum
eos considero in quibus vna breuis est: ꝛ due
longe. i. Bacchium creticum ꝛ palimbachiuꝫ
sexquaterni numeri ratione leuationem ac po
sitionem in his fieri video. eadem ratio est ꝛ
in his quatuor in quibus vna longa est ꝛ tres
breues qui pene ex ordine numerantur. ¶ Re-
liqui sunt quatuor epitriti simili ex ordine nũ
cupati quorum leuationem ac positionem sex
quitertius numerus continet. ¶ Ma. ¶ Num
igitur parum tibi iusta causa videtur eẽ: cur iste
pes ad seriem numerosam vocum non admit
tatur: ꝙ solius partes tam longe a se differant:
vt vna simpla sit alia tripla. Uicinitas enim
quedam partium tanto est approbatione di-
gnior: quanto est proxima equalitati: Itaqꝫ in
illa regula numerorum cum ab vno vsqꝫ ad q̃
tuor progredimur: nihil vnicuiqꝫ est seipso pro
pinquius: quare illud in primis approbanduꝫ
est: cum in pedibus tantundem habent partes
adinuicem: deinde copulatio simpli ꝛ dupli
eminet in vno ꝛ duobus. Sexq̃ltera vero co-
pulatio in duobus ꝛ tribus apparet. ¶ Iam
sexquitertia tribus ꝛ quatuor: simplum vero ꝛ
triplum quanꝗ complicatorum numerorum
lege teneatur: non tamen in ordine illo sibi-
met coheret. ¶ Non enim post vnum tres nu-
meramus: sed ab vno ad ternarium nume-
rum binario interposito peruenitur. ¶ Hec ra
tio est qua excludendus iudicatur amphibra-
chus pes ab ea copulatione de qua querimus:
que si abs te probatur: cetera videamus. ¶ Di.
Probatur sane. Nam manifestissima atqꝫ cer
tissima ratio est. ¶ Ma. ¶ Cur ergo placeat quo
quo modo se in syllabis habeant: tamen si eius
dem spatij sint: in tempore recte sibi: ꝛ sine de-
trimento equalitatis pedes posse misceri: exce
pto duntaxat amphibracho. Queri non imme
rito potest vtruꝫ recte misceantur: qui quanꝗ
sint equales tempore: non eadem tamẽ per-
cussione concordant: que leuatiõe ac positione
partes pedis sibimet confert. Nam dactylus
ꝛ anapestus ꝛ spondeus non solum equalium
temporum sunt: sed etiam percutiuntur equa-
liter. In omnibus enim tantum leuatio quan-
tum positio sibi vendicat. ¶ Itaqꝫ hij sibi miscẽ
tur iustius ꝙ quilibet ionicus ceteris sex tem-
porum pedibus: vterqꝫ quippe ionicus ad sim
plum ꝛ duplum percutitur duo scilicꝫ tempo-
ra quatuor temporibus conferens. His molo-
sus etiam in hac re congruit. Ceteri vero pe-
des ad tantundem. nam in hijs leuationi ac
positioni terna tempora tribuuntur. Ergo tam
etsi omnes legittime feriantur. ¶ Nam et illi
tres simpli ꝛ dupli ratione: ꝛ alij quatuor eqs
partibus feriuntur: tamen quia plausum ine-
qualem facit ista permixtio: haud scio an iure
repudiet: nisi quid habes ad hec. ¶ Di. ¶ Pro
cliuior sum in istam sententiam. Nam inequa-
lis plausus quomodo sensum non offendat
ignoro. Si autem offendit: non vtiqꝫ id potest
sine vitio huius permixtionis accidere.
Ma. ¶ Atqꝫ scias veteres miscẽdos iudicasse
istos pedes: ꝛ horum mixtione versus compo
sitos condidisse: sed ne te auctoritate premere
videar accipe aliquid horum versuum: et vi-
de vtrum offendat auditum. Si enim nõ mo
do non offenderit: sed etiam delectauerit: nul
la erit ratio huius mixtioniꝫ improbande.
Uersus autem hi sunt quos aduertas volo sa
tis esse arbitror ad iudicandum id quod vo-
lo. Quare dic queso vtrum nihil tuas aures nu
merus iste permulserit. ¶ Di. ¶ Immo nihil mi
hi videtur currere ac sonare festiuius. ¶ Ma.
Considerato igitur pedes inuenies profecto cũ
sint quinqꝫ versus: duos primos solis ionicis
currere tres posteriores habere admixtum di-
chorium: cum omnes omnino sensum nostruꝫ
communi equalitate delectẽt. ¶ Di. ¶ Iam hoc
animaduerti ꝛ facilius te pronunciãte. ¶ Ma.
Quid ergo dubitamus consentire veteribus
non eorum auctoritate: sed ipsa iam ratione
victi qui censent eos pedes qui eiusdem tem-
poris sunt rationabiliter posse misceri: si habe
ant legittimam quamuis diuersam percussio-
nem. ¶ Di. ¶ Cedo iam prorsus. nam ille sonus
quicquã contradicere non sinit. ¶ Ma. ¶ Intẽ-
de item istos versus. volo tandem tibi parcas
labor est in catholicis ꝛ apertum ire per auras
animum permittas. ¶ Disci. ¶ Placet hec.
Ma. ¶ Nam sapienter remittere interdum a-
ciem rebus agendis decenter intentaꝫ. ¶ Di.
Etiam hoc satis est. ¶ Ma. ¶ Presertim cum
isti versus sint inconditi necessitate quos ad
tempus fabricatus sum. verum tamen et in
his quatuor requiro iudiciuꝫ sensus sui. ¶ Di.

Quid aliud ⁊ hic possum dicere q̃ pulchre illos cõgruenterq; nouisse. ¶ Ma. ¶ Sentis ne etiã duos superiores: altero ionico constare qui dicitur a minore. duos autem posteriores diiãbum habere permixtum. ¶ Di. ¶ Et hoc te ꝓnunciando insinuante persensi. ¶ Ma. ¶ Quid illud: nonne mouet ꝙ in illis terentianis versibus ionico eo qui a maiore dicitur dichorius In his autem nostris alteri ionico qui a maiore nominatur diiambus mixtus est? An nihil interesse arbitraris? ¶ Di. ¶ Immo interest et videor mihi rationem ipsam videre. Nam quoniam ionicus a maiore: a duabus incipit longis cum sibi potius copulandum poscit: vbi longa prima est iam dicorius. Diiambus vero ꝙ incipit a breui congruentius alteri miscetur ionico a duabus breuibus incipienti. Mag. ¶ Bene intelligis: quia hoc quoq; tenendum est istam etiam congruentiam excepta qualitate temporum in pedibus miscendis: aliquantum valere oportere. Non enim plurimum: sed tamen non nihil valet. Nam pro omni pede sex temporum: omnem pedem sex temporum poni posse: ita sensu interrogato iudices: licet primum molosi exemplum sit nobis: virtutes ionici a minore moderatis coriambi percipies: ionici a maiore concedere diiambus benignitas dichorij: ciuitasq; antipasti volent iustam. ¶ Di. ¶ Habeo ista. ¶ Ma. Contexe igitur omnia atq; pronuncia vel me potius pronunciante accipe quod ad iudicandum liberior sensus vacet. Nam ⁊ continuati numeri equalitatem sine vlla offensione aurium tibi insinuem virtutes moderatas percipies: concedere benignitas ciuitasq; volent iustam. Num si forte aliquid in hoc pedum cursu aures tuas equalitate ac suauitate fraudauit ¶ Di. ¶ Nullo modo. ¶ Ma. ¶ Delectauit ne aliquid? quanq̃ ⁊ hoc quidem consequens est in hoc genere vt delectet omne quod non offendit. ¶ Di. ¶ Non possum aliter me dicere affectum q̃ videtur tibi. ¶ Ma. ¶ Probas ergo omnes istos pedes sonorum temporum recte sibi posse copulari atq; misceri. ¶ Di. ¶ Probo. ¶ Magi. ¶ Nihil ne formidas ne quis arbitretur tanta equalitate istos pedes: hoc ordine collocatos sonare potuisse. si autem ordinem permutes non idem posse. ¶ Nam nihil quidem affert: sed experiri non est difficile. Istos ergo facito cum vacabit: non aliter inuenies q̃ sensum tuum vt multiformi varietate ⁊ vna equalitate mulceri. ¶ Disci. ¶ Faciam: quanq̃ hoc exemplo nemo est qui non prouideat necessario id euenturum. ¶ Ma. ¶ Recte existimas: sed quod ad propositum pertinet ad moto plausu: istam percurram: vti hos quoq; diiudicare possis: vtrum aliquid an nihil claudicet: atq; vt simul aliquid experiaris de commutatione illius ordinis: quam nihil claudicationis illaturam esse prediximus. Jam nunc ipsum ordinem nota ⁊ vt libitum est eosdem pedes collocatos aliter atq; a me collocati sũt personandos mihi plaudendosq; permitte. Di. ¶ Primum volo esse ionicum a minore secundum ionicum a maiore: tertium coriambum: quartum diiambum: quintum antispastum: sextum dichorium: septimum molosum. Ma. ¶ Intende ergo ⁊ aurem in sonum: ⁊ in plausum oculos. Non enim audiri: sed videri opus est plaudentem manu: ⁊ animaduerti acriter quanta temporis mora in eleuatione quanta in depositione sit. ¶ Di. ¶ Totus istic sum quantum valeo. ¶ Ma. ¶ Accipe ergo collationem illam cum plausu tuam: moderatas: concedere percipias: benignitas: volet iustam: ciuitasq;: virtutes. ¶ Di. ¶ Sentio quidem nequaquam plausum istum claudicare: ⁊ tantũ leuare quantum ponere: sed vehementer admiror quomodo eo percuti potuerint illi pedes quorum diuisio simpli ⁊ dupli ratione cõstat: sicuti sunt ambo ionici ⁊ molosus. ¶ Ma. ¶ Quid hic fieri tamen arbitraris cum in his tria leuentur tempora: totidemq; ponantur. ¶ Di. ¶ Nihil aliud Ma. ¶ Hic prorsus video q̃ eam longam syllabam que in ionico a maiore: ⁊ in moloso secunda: in ionico autem a minore: tertia est plausu ipso diuidi: vt quoniam duo habet tempora: vnum superiori parti: alterum posteriori tribuat: atq; ita terna tẽpora leuatio positioq; socientur. ¶ Di. ¶ Nihil hic omnino aliud dici aut intelligi potest. Sed cur non etiam ille amphibrachus quem ab ista numerositate penitus eijciebamus: hac conditione misceatur spondeo dactylo ⁊ anapesto vel per se ipse numerorum aliquid in musica continuatus efficiat. Ma. ¶ Potest etiam simili ratione media quoq; pedis eius syllaba que longa est plausu diuidi: vt cum singula tempora singulis lateribus dederit: non iam vnum ⁊ tria: sed bina tẽpora leuatio positioq; sibi vendicẽt: nisi habes aliquid quod resistas. ¶ Di. ¶ Nihil sane habeo quod dicam: nisi hoc etiam esse admittendum. ¶ Ma. ¶ Aliquid ergo plaudamus quaternorum numerorum temporum pedibus ordinatum atq; contextum: quibus iste commixtus sit: ⁊ eodem modo sensu exploremus: vtrum nihil imparile offendat: ⁊ ideo attende in hoc numerum: propter iudicandi facilitatem cum plausu tertio repetitum: sumas optima facias honesta. ¶ Di. ¶ Jamiam obsecro

parce auribus meis. nam ⁊ plausu non admo-
to ipse per se horum pedum cursus in illo am-
phibracho vehementissime claudicat ¶ Ma.
Quid igitur putandum est esse: quippe vt in
hoc fieri non possit quod in moloso ⁊ in ionicis
potuit. An quoniam in illis equalia sunt me-
dio latera: In numero enim pari si sit medium
suis equale lateribus: primus senarius occur-
rit. ergo illi senorum temporum pedes: quo-
niam duo tempora in medio possident ⁊ bina
lateribus libenter quodammodo illud mediū
cecidit in latera: quibus amicissima equalita-
te coniungitur. ¶ Non autem idem fiet in am
phibracho: vbi sunt imparia medio latera: si-
quidem in illis singula in illo duo tēpora sunt
huc accedit ꝙ in ionico ⁊ moloso medio in la-
tera soluto terna fiunt tempora: in quibus rur-
suz: medio paria latera inueniuntur: quod idē
desit amphibracho. ¶ Di. ¶ Ita res est vt dicis
nec immerito amphibrachus in illa serie of-
fendit auditum: hic vero etiā delectat. ¶ Ma.
Age nunc tu per te ab ipso exordire pirrhichio
⁊ scd̄m supradictas rationes quos pedes qui-
bus misceri oporteat quantum potes breuiter
explica. ¶ Di. ¶ Nullus pirrhichio. Non enim
alius inuenitur totidem temporuz: iambo pos
set chorius: sed propterea inequalem plausum
vitandū ē: alter a simplo: a duplo alter incipit
ergo tribrachus vtrisqꝫ accommodari potest:
spondeum ⁊ dactylum: ⁊ anapestum ⁊ proce-
leumaticum: amicos inter se atqꝫ copulabiles
video. Non enim tm̄ temporibus sed plausu:
etiam sibi congruunt: enimuero exclusus am-
phibrachus nulla potuit ratione reduci cui pa
rilitas tēporum auxiliari quid diuisione plau-
suqꝫ discordante non potuit bacchio creticum
⁊ peanis primum secundum ⁊ quartum ¶ Pa-
limbachio autem eundem creticum ⁊ peanes
primum ⁊ tertium ⁊ quartum in temporibus:
⁊ plausu concordare manifestum est. Ergo cre
tico ⁊ peanibus primo ⁊ quarto quoniam a du
obus ⁊ a tribus temporibus eoruz incipere di
uisio potest. Ceteri omnes quinum temporuz
pedes possunt sine vlla claudicatione copula-
ri ¶ Jam illorum qui sex temporibus constant:
omnium inter se miram quandam esse concor
diam satis disputatum est: quandoquidem il-
li quoqꝫ ab alijs in plaudendo non dissonant:
quos aliter diuidi exegit conditio syllabarum
vim tamen habet cum medio: laterum equali
tas. Porro septenum temporum pedes cum
sint quatuor: qui epitrici nominantur: primum
⁊ secundum inuenio sibi posse copulari. Am-
borum enim diuisio incipit a tribus tempori-
bus. iccirco nec spatio temporis nec plausu dis
sident. Rursus libenter sibi iunguntur tertius
⁊ quartus: quia vtrunqꝫ in diuidendo incipit
a quatuor temporibus. quare ⁊ metiuntur et
plauduntur equaliter. Restat octo temporum
pes qui dispondeus vocatur: cui sicut pirrhi-
chio par nullus est. Habes a me quod poposci-
sti ⁊ facē potui. Perge ad reliqua. ¶ Ma. ¶ Fa-
ciam: sed post tam longum sermonem respire-
mus aliquantum: ⁊ illorum rursum memineri
mus quos mihi extemporales paulo ante ip̄a
latitudo suggessit. Volo tandem tibi parcas.
Labor est in charticis: ⁊ apertum ire per auras
animum permittas. Placet hoc: Nam sapiē
ter remittere interdum aciem rebus agendis
decenter intentam. ¶ Di. ¶ Placet sane ac li-
benter obtempero.

¶ Explicit liber secundus

¶ Incipit liber beati Augustini episcopi ter-
tius.

TErtius hic sermo
postulat vt quoniam de pe-
dum amicitia quadam con-
cordiaqꝫ satis dictum est: vi-
deamus quid ex his contextꝫ
continuatisqꝫ gignatur. quare
primum ex te quero: vtrum
possint copulati sibi pedes quos copulari opor
tet: perpetuum quendam numeruz creare vbi
nullus fons certus appareat: velut cum sym-
phoniacis cabella ⁊ cymbala pedibus ferian-
tur certis quidem numeris: ⁊ his qui sibi cum
aurium voluptate iunguntur: sed tenore per-
petuo: ita vt si tibias non audias: nullo modo
ibi notare possis quousqꝫ percurrat connexio
pedum: ⁊ vnde rursus ad caput redeatur: ve-
lut si tu velis centum vel amplius quousqꝫ li-
bitum est pirrhichios vel alios qui inter se a-
mici sunt pedes continua connexione decur-
re. ¶ Di. ¶ Jam intelligo ⁊ fieri posse concedo
quandam pedum connexionem: in qua certū
est vsqꝫ ad quot pedes progrediendum sit atqꝫ
inde redeundum. ¶ Ma. ¶ Num huius gen⁹
esse dubitas: ⁊ hoc ab illo superiore distare con
cedis: cum certam faciendorum versuum dis
ciplinam esse non neges: ⁊ qui versus te semꝑ
cū voluptate audisse cōfessus sis. ¶ Di. ¶ Ma
nifestum est hoc esse ⁊ ab illo superiore genere
distare. ¶ Ma. ¶ Ergo quoniā oportet distingui
etiā vocabulis ea q̄ se distincta sunt: scias supe
rius genus copulationis Rithmum a grecis.
Hoc autem alterum metruz vocari: latine au
tem dici possunt illud numerus: hoc mēsio vel

menſura:ſed quoniam hec apud nos nomina late patent:⁊ cauendum eſt ne ambigue loquamur:commodius vtimur grecis. vides tamen vt opinor ꝙ recte vtrumqꝫ nomen his rebus ſit impoſitum. Nam quoniam illud pedibus certis prouoluitur: peccaturqꝫ in eo: ſi pedes diſſolui miſceantur. recte appellatus eſt Rithmus ideſt numerus. Sed quia iſta prouolutio non habet modum:⁊ nec ſtatutum eſt in quoto pede finis aliquis emineat: propter nullam menſuram continuationis non debuit metrum vocari. Hoc autem vtrumqꝫ habet. Nam et certis pedibus curritur ⁊ certo terminatur modo. Itaqꝫ non ſolum metrum propter inſignem finem: ſed etiam rithmus eſt: propter pedum rationabilem connexionem:quocirca omne metrum Rithmus. Non omnis rithmus etiam metrum. ¶ Rithmi enim nomen in muſica vſqꝫ adeo late patet: vt hec tota pars eiꝰ que ad diu ⁊ non diu pertinet rithmus nominata ſit. Sed de nomine cum res appareat non eſſe ſatagendum et doctis et ſapientibus placuit. An aliquid contradicendum aut dubitanduꝫ putas de his que a me dicta ſunt? ¶ Di. ¶ Immo prorſus aſſentio. ¶ Ma. ¶ Nunc ergo mecum illud conſidera: vtrum ſicut omnis verſus metrum eſt ita omne metrum etiam verſus ſit. ¶ Di. ¶ Conſidero quidem:ſed quid reſpondeam non inuenio. ¶ Ma. ¶ Unde id tibi cenſes accidiſſe? An quia de vocabulis queſtio eſt? Non enim vt de rebus ad diſciplinaꝫ pertinentibus ita de nominibus poſſumus reſpondere interrogati: propterea quia res omnium mentibus communiter ſunt inſita. Nomina vero vt vbiqꝫ placet imponit. quorum vis auctoritate atqꝫ conſuetudine maxime nititur vnde etiam eſſe linguarum diuerſitas poteſt. Rerum autem in ipſa veritate conſtitutarum profecto nō poteſt. ¶ A me igitur accipe quod ipſe per ſe nullo pacto reſpondere poſſis. Naꝫ non verſum ſolum metrum veteres vocauere. Itaqꝫ quod ad te attinet vide atqꝫ reſponde. Non enim iam de nominibus agitur: vtrū per duo aliquid diſtent: ꝙ quidam numerus pedum ita certo fine clauditur vt nihil ad rem pertineat: vbi fiat quidam articulus anteqꝫ veniatur ad finem. Aliud autem non ſolum certo quodaꝫ fine clauditur: ſed etiā certo quodā loco quedā eius particio eminet vt quaſi membris ſicut cōficiat duobus. ¶ Di. ¶ Non intelligo. ¶ Ma. ¶ Attende ergo in hec exempla.

Cuncte igitur camenee
Fonticule puelle
Que canitis ſub antris
Melliſluos ſonores
Que lauitis capillum
Purpureum ipſo crine
Fonte ibi fuſſus olim
Spumea lanit almus
Ora inbis aquoſis
Pegaſus in nitentem
Peruoluturus ethre

¶ Attende ergo in hec exempla. cernis profecto quinqꝫ ſuperiores verſiculos eodem loco partem orationis habere terminatam .i. in Coriambo pede quo i ſubiungitur Bacchius vt verſiculus pendeat. Namqꝫ hi .xj. Coriambo ⁊ Bacchio pedibus conſtant. Ceteros vero excepto vno ſcilicꝫ Ora iubis aquoſis. non eodem loco habere terminatam partem orationis ¶ Di. ¶ Cerno iſtoc quidem:ſed quo pertineat non video ¶ Ma. ¶ Et ſcilicꝫ vt intelligas hoc metrum:non quia legittimum locum habere: vbi ante finem verſus firmatur pars orationis ¶ Nam ſi ita eſſet omnes eodem loco hunc haberent articulum. Aut certe rariſſime in his inueniretur qui non haberet. Nunc vero cum ſint .xj. ſex ita ſunt:quinqꝫ non ita. Di. ¶ Et hoc accepi:⁊ adhuc quo ratio tendat expecto ¶ Ma. ¶ Attende ergo etiam in iſta ꝑuulgatiſſima. Arma virumqꝫ cano troie qui primus ab oris:⁊ ne longum faciamus quia carmen notiſſimum eſt: ab hoc verſu vſqꝫ ad quē vis explora:ſingulos inuenies finitam parteꝫ orationis in quinto ſemipede .i. in duobus pedibus ⁊ ſemiſſe. Nā hi verſus conſtant pedibꝰ quaternorum temporuꝫ:quia iſte finis de quo agitur partis orationis quaſi legittimus in decimo tempore eſt. ¶ Di. ¶ Manifeſtum eſt. Ma. ¶ Iam ergo intelligitis inter illa duo genera que ante iſta exempla propoſueram non nihil diſtare. ꝙ aliud ſcilicꝫ metrum anteqꝫ claudatur non habet certum ⁊ ſtatutuꝫ aliquē articulum ſicut in illis vndecim verſiculis explorauimꝰ. Aliud vō habet ſic̄ in heroico metro quintus ſemipes ſatis indicat. ¶ Di. ¶ Iaꝫ liquet quod dicit. ¶ Ma. ¶ Atqꝫ ſcias oportet a veteribus doctis in quibus magna eſt auctoritas:ſuperius illud genus non eſſe verſuꝫ appellatum:ſed hunc diffinitum eſſe ⁊ vocatuꝫ verſum q̄ſi duobus quaſi membris conſtaret certa menſura ⁊ ratione coniunctis. Sꝫ tu nō multum labores de nomine quod niſi a me vel a quolibet alio tibi indicaretur nullo modo de hoc interrogatus reſpondere poſſis: ſed quod ratio docet:in id precipue ⁊ maxime animum attende velut hoc ipſum quod nunc agimus. Ratio enim docet inter hec duo genera diſtare aliquid quibuſlibet vocabulis nuncupētur. Itaqꝫ hoc bene interrogatus poſſis di-

cerē ipsa veritate confisus. Illud aūt nisi aucto
ritatē secutus nō possis. ¶ Di. ¶ Aptissime iaz
ista cognoui: ꝛ quāti pendas hoc de quo etiaz
crebro admones: iā existimo. ¶ Ma. ¶ Hec ꝗ
tria noīa q̄bus differendi causa: necessario vsi
sumus memorie mādes veliz: Rithmū: Me
trum: versuz q̄ sic distinguūtur: vt omne me-
trum etiā rithimus sit: nō oīs rithmus etiam
metrū. Item oīs versus ēt metrū sit: nō omne
metruz ꝛ versus ꝗ omnis versus est rithmus ꝛ
metrū. ¶ Nam vt hoc arbitror: esse cōsequens
vides. ¶ Di. ¶ Uideo sane. Naz ꝛ luce clarius
est. ¶ Ma. ¶ Prius igit̄ si placet de rithmo in quo
multū metrū ē: deiñ de metro vbi versus nō ē.
Postremo de ipso versu quātum possumus
differam? ¶ Di. ¶ Placet vo. ¶ Ma. ¶ Sūme ꝗ
tibi ab ip̄o capite: pedes pyrrichios ꝛ rithmū
cōtexe: etiā si id possum facere: qui modus erit
satis est vt eū tendas. exempli. n. gratia id faci
mus vsq̄ ad. x. pedes: Nam vsq̄ ad hunc pe-
dū numerū nō ꝓgreditur versus: qd̄ suo loco
diligent̄ tractabit̄. ¶ Di. ¶ Bene q̄dez. ¶ Ma.
Tu nō multos pedes mihi ꝓposuisti copulan
dos: sed videris mihi nō recordari iam te sa-
tis decreuisse q̄d inter grāmaticū ꝛ musicuz in-
tersit. ¶ Di. ¶ Cum ergo tibi r̄ndisse syllabaꝝ
longaꝝ ꝛ breuiū cognitionē me nō habere q̄ a
grāmaticis tradit̄ nisi forte si ꝑmittis: vt non
verbis sed aliquo plausu rithmū istū exhibeā.
Nam iudiciū auriū ad temporū momēta mo
deranda me posse habere nō nego: q̄ue sylla-
ba ꝓducenda vel corripienda sit: qd̄ in aucto
ritate sitū est oīo nescio. ¶ Ma. ¶ Fateor nos ita
vt dicis grāmaticū a musico discreuisse: ꝛ in h̄
te genere inscitiam tuā esse cōfessum. Quare a
me accipe hoc exēpli genus. Ago celeriter agi
le qd̄ ago tibi qd̄ aīa velit. ¶ Di. ¶ Habeo istoc
¶ Ma. ¶ Hoc ergo quotiēs libet repetendo effi
cies rithmi hui⁹ longitudinē quātū voles: q̄ꝫ q̄ꝫ
hi. x. pedes ad exemplū sufficiant: sed illud que
ro: si tibi quispiā dicat: non pyrrichijs: sed pro
celeumaticis pedib⁹ hunc rithmū cōstare: q̄d
r̄ndebis? ¶ Di. ¶ Prorsus ignoro. Naz ibi decē
pyrrichij sunt: quinq̄ ꝓceleumaticos metior
ꝛ eo maior dubitatio est ꝙ de rithmo consule-
mur: quo. s. perpetuo fluit. Undecim. n. pyrri-
chij vel tredeciz quolibet īpari numero nō pos
sunt habere integrū ꝓceleumaticoꝝ numeruz.
Si ergo esset certus finis in hoc de quo agitur
rithmo: ibi saltez dicere possimus pyrrichio
potius q̄ꝫ proceleumatico eū currere vbi oēs
integri ꝓceleumatici nō inuenirent̄. Nunc vo
ꝛ ip̄m infiniti a nobis ꝯturbat a nobis iudiciū
ꝛ si q̄n numerati q̄dem pedes: sed pari numero
nobis proponuntur: sicuti sunt decem ad. xv.

¶ Ma. ¶ Et de ipso impari numero pyrrichio-
rū qd̄ tibi visum est: liquido visum est. ꝙ eniz
si. xj. ꝓpositis pedib⁹ pyrrichijs dicat̄ rithmus
quinq̄ habere ꝓceleumaticos: ꝛ semipedē nū
resisti pōt: cū multos inueniamus versus claudi
semipede? ¶ Di. ¶ Jaz dixi me nescire quid de
hac re dici possit. ¶ Ma. ¶ Num etiā illud ne-
scis ꝓceleumatico priorē esse pyrrichiū? Siq
dem duob⁹ pyrrichijs ꝓceleumaticus consit:
sicut prius est vnuz q̄ꝫ duo: ꝛ duo q̄ꝫ q̄tuor. Ita
ꝓceleumatico prior est pyrrichius. ¶ Di. ¶ Ue
rissimū est. ¶ Ma. ¶ Cuz ergo in hāc ambigui-
tatem incidimus: vt possit in rithmo ꝛ pyrri-
chius metiri ꝛ ꝓceleumaticus: cui principatū
daturi sumus priori: ex quo iste cōstat: an poste
riori ex quo ille nō constat? ¶ Di. ¶ Nemo du-
bitabit primo esse dandū. ¶ Ma. ¶ Quid ergo
dubitas de hac re cōsultus respondere: pyrri
chium potius q̄ꝫ ꝓceleumaticū istū rithimum
esse nūcupandū? ¶ Di. ¶ Jam oīo non dubito.
Pudet tñ manifestā ratiōnē: nō me cito ani-
maduertisse. ¶ Ma. ¶ Uides ne illud etiā ista
ratione cogi: vt q̄dam pedes sint qui rithmū
cōtinuare nō possunt. Nam qd̄ in ꝓceleumati-
co inuentū est cur tulit pyrrichius principatū
hoc ꝛ diābo: ꝛ di dicorio ꝛ de dispondeo innē
tum puto: nisi tibi aliud videtur. ¶ Di. ¶ Quid
mihi aliud videri potest. cū ꝓbata illa ratione
hoc qd̄ sequit̄ improbare nō possum. ¶ Ma. ¶
Uide etiā ista ꝛ ꝯpera: ac iudica. Nā videt̄ cū
tale incertum euenit: plausu potius debere di
scerni quo pede curratur: vt si pyrrichio velit
currere: vnū tibi tempus leuandū: vnū ponē-
dum sit: si ꝓceleumatico duo ꝛ duo: ita ꝛ pes
apparebit: ꝛ nullus pedum erit a rithmi cōti-
nuatiōe seclusus. ¶ Di. ¶ Huic magis faueo sen
tentie: q̄ nullū pedum ab hac contextione esse
immunē sinit. ¶ Ma. ¶ Recte facit: ꝛ quo ma
gis hoc approbes: cōsidera de tribracho pede
qd̄ r̄ndere possumus: si nihilominus quisq̄ cō
tendat. ¶ Di. ¶ Non pyrrichio aut ꝓceleuma-
tico istū rithmū: sed tribracho currere video iu
dicium ad plausum illū esse reuocandum: vt si
vnū tempus est in leuatiōe: duo in positione
idest vna ꝛ due syllabe: aut cōtra due in leuati
one: vna in positione tribrachus rithmus esse
dicatur. ¶ Ma. ¶ Recte intelligis: quāobrem
dic mihi: vtruz spondeus pes pyrrichio rith-
mo possit adiungi? ¶ Di. ¶ Nullo modo. Non
enim continuabitur plausus equalis cum leua
tio ꝛ positio in pyrrichio singula: in spōdeo vo
bina tempora teneant. ¶ Ma. ¶ Potest ergo
proceleumatico adiungi? ¶ Di. ¶ Potest.
¶ Ma. ¶ Quid ꝛ cum ꝛ adiungitur interrogāti
vtruz rithmus proceleumticus an spondeus

sit quid respondebimus? ¶ Di. ¶ Quid censes
nisi spondeo datum esse principatū? Cum eniz
plausu ista cōtrouersia nō diiudicet in vtroqz.
Nam in vtroqz bina leuamus ac ponimus tē-
pora. Quid aliud restat: nisi vt ille regnet qui
ipso pedū ordine prior est? ¶ Ma. ¶ Rationē te
secutū esse satis approbo: ꝛ vides vt arbitror
quid sequat. ¶ Di. ¶ Quid tādē? ¶ Ma. ¶ Quid
putas nisi tam ꝓceleumatico q̃ꝫ pyrrichio rith
mo: nullū alium pedē posse misceri qm̃ quisqꝫ
miscebitur: totidez tempoꝝ. Non. n. aliter pōt
misceri in eum rithmi nomē trāsferat necesse
est. Omnes eni priores in illo sunt qui totidez
temporibꝰ cōstant: ꝛ qm̃ his qui priores inuēti
fuerint: cogit nos ratio quā vidisti principatuz
dare. i. ex eo rithmū nūcupare. Non erit iam ꝓ
celeumaticus rithmus alio quatuor temporuz
mixto: sed spondaicus aut dactylicus aut ana-
pesticus. Amphibrachū. n. ab istorū copulatiōe
numeroꝝ recte remotū esse cōuenit. ¶ Di. ¶ Fa
teor ita esse. ¶ Ma. ¶ Nunc ergo ex ordine con
sidera iambicū rithmū: qm̃ ꝓceleumaticū qui
duplicato pyrrichio gignitur: satis discussimus
Quare dicas velī huic quē censes admiscēduz
pedem: vt iambicus rithmus suum nomē ob
tineat quem nisi tribrachū: qui ꝛ temporibus ꝛ
plausu ꝯgruit. Et qꝛ posterior est regno pellere
nō potest. Nam chorius est qdem posterior: ꝛ
totidem tempoꝝ: sed nō eodem modo plaudit
Age iam vide rithmū trochaicū: ꝛ ad eadē de
hoc quoqꝫ responde. ¶ Di. ¶ Idē respondeo. Nā
potest ꝛ huic nō solum spatio tēporis: sꝫ plausu
etiā concinere tribrachus. ¶ Ma. ¶ Cauēdū aūt
iābū quis nō videat: q ꝛ si equalit plaudet: prin-
cipatum tamē mixtus aufert. Quid spondaico
rithmo quē tandē copulabimus pedez? ¶ Di
Sane in hoc largissima copia est. Nā ꝛ dacty-
lum ꝛ anapestum ꝛ ꝓceleumaticū nulla impa-
rilitate tēpoꝝ: nulla claudicatione plausus. nul
la principatus adēptione impediente huic vi-
deo misceri. Video etiā facile posse cetera ordi
ne ꝓsequi. ¶ Ma. ¶ Quocirca remota interro-
gatione mea vel potius tanq̃ꝫ de omnibꝰ inter
rogāti responde breuiter: dilucideqꝫ quantum
potes: quomodo singuli qui restant pedes: alijs
legitime imixtis obtineāt suū nomē in rithmo
¶ Di. ¶ Faciam neqꝫ vllius negotij est rationum
luce premissa. Naz tribracho nullus miscebit.
Omnes. n. priores sunt qui ei sunt temporibꝰ
pares: dactylo anapestus potest. Nam ꝛ est po
sterior ꝛ tēpore ac plausu currit eq̃liter. vtrisqꝫ
autē ꝓceleumaticus eadē. s. ratione copuletur
Iam bacchio creticus ꝛ de peanibꝰ primꝰ: secū
dus: ꝛ quartus possit ipsi cretico oēs qui post il
lum sunt quinqꝫ tempoꝝ pedes iure miscentur

sed non omnes eadem diuisione. Alij namq̃ꝫ
ad duo ꝛ tria: alij ad tria ꝛ duo tempora di-
uiduntur. Iste aūt creticus vtroqꝫ modo diui-
di potest: quia media breuis cuilibet parti tri-
buitur. Palimbachius autē: quia eiꝰ diuisio a
duobus temporibꝰ incipiens in tria desinit: cō-
gruos ꝛ copulabiles habet peanes oēs ꝓter
secunduz. Molosus de trisyllabis restat a quo
primo incipiunt senoꝝ tempoꝝ pedes: qui om
nes eidem coniungi possunt: ꝑtim ꝓpter simpli
dupliqꝫ rationē partim ꝓpter illam quā nobis
plausus ostendit ꝑticionem longe syllabe: que
singula tempora: ꝑtim vtriqꝫ ꝯcedit: quia in se
nario numero par lateribus mediū erit. ob quā
causam ꝛ molosus: ꝛ ambo ionici nō solum in
simplum ꝛ duplum: sed etiam in equas partes
ꝓpter terna tempora feriunt. Hinc efficitur vt
deinceps omnibꝰ sex tempoꝝ pedibus: omnes
totidez tempoꝝ posteriores copulari queant:
solusqꝫ antipastus: qui nullū sibi velit misceri
remaneat. Hos consequūtur quatuor epitrici:
quorū primus admittit secundū: secundus nul
lum. Tertius q̃rtū. Quartus nullum. Restat
dispondeus rithmos: solus etiā ipse fiat. cur vnꝰ
quia nec posteriorē quemq̃ꝫ inuenit. nec eq̃lem
habere. Itaqꝫ omniū pedes nonē sunt: q nullū
alium mixturā rithmū faciunt pyrrichius tri-
brachus ꝓceleumaticus: pean secundus: pean
quartꝰ: antipastus: epitritus secūdus: ꝛ quartꝰ:
ꝛ dispondeꝰ: reliq eos q se posteriores copulari
sibi patiunt ita vt rithmi nomē obtineāt: etiā
si pauciores in ea serie numerētur. hoc ē vt opi
nor: satis a me qđ voluisti explicatū atqꝫ dige-
stum. Tuuz est iam videre qđ restat. Ma.
Immo mecū etiā tuū. Ambo. n. querimus: sed
quid tandē restare arbitraris qđ ad rithimuz
attinet. Nonne illud ꝯsiderandū est: vtrū aliq̃
dimensio pedis: quāuis octo tempora nō exce
dat: que dispondeus obtinet: excedat tamē nu-
merū q̃tuor syllabarū. ¶ Di. ¶ Quere queso.
Ma. ¶ Immo tu quere non potius q̃ꝫ te ipsuz
rogas. An tibi non videtur sine vlla fraude vl
offensione aurium: siue qđ ad plausum: siue ad
diuisionem pedum: siue quod ad spatium tem
poris pertinet pro vna longa syllaba duas pos
se poni breues? ¶ Di. ¶ Quis hoc negauerit?
Hinc ergo etiam q pro iambo vel chorio tri-
brachū ponimus: ꝛ pro spondeo dactylum: vl
anapestum: vel proceleumaticū: cū vel pro secū
da eius: vel pro prima duas breues ponimus
vel quatuor pro vtraqꝫ. ¶ Ma. ¶ Assentior fac
igitur hoc idez in ionico quolibet vel alio quo-
piam quadrisyllabo sex temporum pede ꝛ pro
vna eius quacūqꝫ longa: duas breues cōstitue.
Num quicq̃ꝫ mensure deperit: aut plausu resi-

sit: ¶ Di. ¶ Nihil omnino. ¶ Ma. ¶ Considera
ergo quot syllabe fiunt. ¶ Di. ¶ Sex fieri video
¶ Ma. ¶ Uides certe posse quatuor syllabarum
numerum excedi? ¶ Di. ¶ Uideo sane. ¶ Ma.
Quid si pro duabus que tibi sunt longe: q̄tuor
breues posueris: nōne in vno pede sex syllabas
necesse ē metiri? ¶ Di. ¶ Ita est. ¶ Ma. ¶ Quid
si cuiuslibet epitrici: omnes lōgas soluas in bre
ues? Num etiā de septē syllabis dubitandum
est? ¶ Di. ¶ Nullo modo. ¶ Ma. ¶ Quid si ipse
dispondeus? Nonne octo efficit: cū pro omni-
bus longis binas breues locamus? ¶ Di. ¶ Ue
rissimum est. ¶ Ma. ¶ Que igitur ratio est qua
cogimur etiā vltimarum syllabarum metiri pedes
et pedē qui adhibetur ad numeros nō excedere
quatuor syllabas ante tractatis rationibus cō-
fitemur? Nonne tibi videntur inter se ista pu-
gnare? ¶ Di. ¶ Immo maxime: et quomodo istoc
pacari possit ignoro. ¶ Ma. ¶ Etiam hoc faci-
le est si te ipsum rursum interrogas. vtrum ra
tionabiliter inter nos paulo ante constiterat:
ideo pyrrichium et proceleumaticum plausu
debere diiudicari atque discerni: ne sit vllus pes
legitime diuisionis qui rithmum non faciat. i.
vt ex eo rithmus nominetur. ¶ Di. ¶ Hoc vero
memini: et non inuenio cur mihi placuisse pe-
niteat: sed quorsum ista? ¶ Ma. ¶ Quia scilicet
hi omnes pedes quaternarum syllabarum ex-
cepto amphibracho rithmum faciunt idest prin-
cipatum in rithmo tenent: eumque iussu et nomi
ne afficiunt. Illi vero qui plures q̄ quatuor syl
labas habent multi quidem pro his poni pos-
sunt: sed ipsi per se rithmum facere: ac rithmi
nomen obtinere non possunt: et ideo ne pedes q
dem istos appellandos putauerint. Quamobrē
repugnantia illa que nos monebat: iam opinor
composita est et sopita: quandoquidem licet et
plures syllabas q̄ q̄tuor pro aliquo pede ponere
et pedem tamē nō appellare nisi eū quo rithmus
efficiatur. Oportebat enim pedi constitui ali-
quem modum progressionis in syllabis. Is aūt
modus constitui potuit: qui de ipsa numerorum
ratiōe trāslatus: in quarternario cōstitit. Itaque
longarum syllabarum quatuor pes esse non po
tuit. Cum autem pro eo breues octo constitui-
mus quoniā tantum spatij habent in tempore
pro altero poni possunt: quia vero legitimam
progressionem idest quaternarium numerum
excedunt per se ipsi poni ac rithmum gignere
non sensu aurium: sed discipline lege prohibē
tur: nisi contradicere aliquid paras. ¶ Di. ¶ Pa
ro sane: et iam faciam progredi pedem. Nam
quid impediebat vsque ad octonarium nume-
rum syllabarum progredi pedem: cum eundem
numerum ad rithmum admitti posse videa-
mus. Neque enim me mouet quod pro aliquo di-
cis admitti. Immo hoc nunc magis admonet
querere. Uel potius queri quod non etiam suo no
mine admittitur qui pro alio potest. ¶ Ma.
Non mirum est: quod hic falleris: sed facilis expli
cātio veri est. Nam omittam tanta que pro q̄-
ternario numero iam ante disputata sunt: Cur
vsque ad illum fieri debeat progressio syllaba-
rum: fac me iam cessisse tibi et consensisse vsque
in octo syllabas pedis debere longitudinem
porrigi: non resistere poteris esse iam posse oc
to syllabarum pedem. Certe enim ad aliquem
numerum syllabarum cum peruenit pes: nō so
lus ad eum peruenit: qui breuibus: sed etiam
qui longis syllabis constat: quod vt adhibita
sit rursus ea lege que abrogari potest duas bre
ues pro vna longa poni licet: Ad sexdecim sylla-
bas ptendamus: vbi si rursus pedis incremē-
tum statuere volueris: in triginta duas breues
pficiscimur. Huc quoque ratio tua pedem te cō
pellit adducere. et rursus lex illa duplum nume
rum breuium pro longis locare atque ita nullus
constituitur modus. ¶ Di. ¶ Iam credo rationi
quatenusque ad quaternarium syllabarum nu-
merum promouemus pedem. Pro his autem
legitimis pedibus poni oportere pedes plurium
syllabarum: dum breues due vnius longe lo-
cum occupant non recuso. ¶ Ma. ¶ Facile est
ergo te etiā illud videre: atque concedere alios
pedes esse pro his: penes quos rithmi est pri-
cipatus: alios qui cum his collocantur. Nam
vbi pro longis singulis geminantur breues p
eo qui rithmum obtinet alios collocamus: ve
lut pro iambo et trocheo tribracum aut pro spō
deo dactylum: aut anapestum aut proceleuma
ticum. Ubi vero non idem fit: non pro eo: sed
cum eo ponitur quisquis miscetur inferior, vt
cum dactylo anapestus: cum ionico vero quo
libet diiambus vel dichorius: et similiter suo
iure cum ceteris. ¶ An parum tibi dilucidum
vel falsum videtur? ¶ Di. Iā intelligo. ¶ Ma.
Responde ergo vtrum illi qui pro alijs ponū
tur: possint etiam ipsi per se facere rithmum.
Di. ¶ Possunt. ¶ Ma. ¶ Omnes ne? ¶ Di.
Omnes. ¶ Ma. ¶ Ergo et quinque syllabarum
pes: potest suo nomine rithmum facere: quia
pro bacchio et cretico vel quolibet peane po-
ni potest. ¶ Di. ¶ Non potest quidem. sed iam
istum non vocari pedem: si progressiones illi-
us vltra quaternarium numerum transeat:
satis memini. ¶ Ego autem cum omnes posse
respondi: pes vtique posse respondi. ¶ Ma.
Laudo etiam in nomine retinendo diligenti-
am et vigilantiam tuā: sed scias multa etiā esse

visum etiam senarum syllabarum pedes nun
cupando: sed amplius qđ sciã memini placet
Et illi quib⁹ hoc placuit negauerũt ad rithmũ
aut ad metrũ per se gignendũ tã longos pedes
adhibẽ oportẽ. Itaqȝ ne noia qdẽ his ĩdiderũt
quocirca verissimus est ille ꝑgressiõis modus
qui vsqȝ ad q̃tuor syllabas ꝑuenit qñquidem
omnes pedes quib⁹ diuisis duo fieri nõ possunt
coniũctos pedem facere potuerunt: ⁊ ita in sex
tam syllabam vsqȝ progressi sunt: nomẽ tantũ
pedis in eos qui quartã excesserunt transferre
ausi sunt. Ad pricipatũ vo q̃ ẽ in rithmis ⁊ me-
tris nullo mõ eos aspirare sciuerunt: sȝ cũ pro
longis breues duplicant etiã ad septimaȝ atqȝ
octauam vt iam oñdit ratio syllabã ꝑuenitur.
Ad quẽ nũerũ nemo tetendit pedẽ. Sed qm̃
video ꝯstare inter nos quẽlibet pluriũ q̃ȝ qua-
tuor syllabarũ: cũ ꝓ longa duas breues poni-
mus nõ cũ his legitimis pedibus: sed pro his
posse poni: neqȝ pro se ipsos rithmũ creare. nec
in infinitũ eat: quod ratione finiendũ est. Satis
iam inter nos de rithmo existimo disputatũ.
Transeamus ad metra si placet ¶ Di. ¶ Pla-
cet vo ¶ Ma. ¶ Dic igit: Metrũ ne arbitraris
pedib⁹ fieri: an pes metro? ¶ Di. ¶ Nõ itelligo
Ma. ¶ Pedes ne coniuncti metrum creant:
an metris coniunctis pedes creantur? ¶ Di.
Scio iam quid dicas: ⁊ cõiunctis pedib⁹ me-
trum fieri puto. ¶ Ma. ¶ Cur tandẽ id putas
Di. ¶ Quia inter rithmũ ⁊ metrũ hoc interesse
dixisti: ꝙ in rithmo contexio ꝑedum nullũ cer-
tum habet finẽ. In metro vero habet. Ita ista
contexio ⁊ rithmi ⁊ metri esse intelligitur: sed
ibi infinita: hic autẽ finita cõstat. ¶ Ma. ¶ Er-
go vnus pes metrũ nõ est? ¶ Di. ¶ Non vtiqȝ.
Ma. ¶ Quid vtiqȝ vnus ⁊ semipes. ¶ Di.
Ne hoc quidem ¶ Ma. ¶ Quare? An qr me-
trum pedibus constat: nec vtiqȝ possunt dici pe
des vbi nusq̃ȝ duo sunt. ¶ Di. ¶ Ita est. ¶ Ma.
Inspiciamus igit metra q̃ a me paulo ante cõ
memorata sunt: ⁊ videamus qb⁹ pedib⁹ ꝯstẽt.
Non. n. in hoc genere animaduertẽdo rudem
esse adhuc decet: ea sunt autem. Ite igitur ca-
mene fonticule puelle q̃ canitis sub antris. mel
lifluos sonores: satis hoc esse ad id qđ inten-
dimus puto. Tu iam metire ista: ⁊ quos habe
ant pedes renũcia. ¶ Di. ¶ Omnino nõ possũ
eos enim metiendos puto qui sibi lgitime co
pulari queunt: nec valeo me hic expedire. ¶ Si
enim primũ choriũ fecero: sequitur iambus q
temporibus par est: sed nõ similiter plauditur
si dactylũ nõ sequitur: alius qui ei saltem tem-
poribus coequetur: si dichorium eadem diffi-
cultas est. Quod enim restat: nec temporibus
cum eo nec plausu conuenit. ¶ Quare aut hoc

metrum non est: aut falsum est: quod inter nos
de pedum copulatione disertum est. Nam qd
aliud dicam non inuenio. ¶ Ma. ¶ Metrum
quidẽ esse ⁊ in eo ꝙ plus est q̃ȝ pes est: certũqȝ
finem habet: ⁊ ipsarum aurium iudicio conui-
cimur. Non enim tam suaui sonaret equalita
te: aut motu tam concino clauderetur: si nõ in
esset illa numerositas que profecto esse nisi in
hac parte musice non potest. ¶ Falsa vero esse q̃
inter nos cõstiterunt: miror ꝙ existimes. Non
eniȝ aut numeris quicq̃ȝ est certius: aut illa pe
dum cõmemoratione ⁊ collatione ordinatius
Nam ex ipsa numerorum ordinatiõe que nul-
lo modo fallit expressum est quicquid in eis sit
ad mulcendas aures ⁊ ad obtinendum in rith
mo principatum valere perspeximus: sȝ vide
potius cum sepe repeto que canitis sub antris
demulceoqȝ ista numerositate sensum tuum
Quid distat inter hoc ⁊ si adderem ad finẽ hu
ius breuem aliquam syllabam: ⁊ item istoc eo
dem modo repeterem q̃ canitis sub antris ue.
Di. ¶ Utrumqȝ mihi iocũde illabitur aurib⁹:
hoc tamẽ posterius quo i syllabã addidisti bre
uem plus tenere spatij ac temporis: si quidem
longius factuȝ est: cogor fateri. ¶ Ma. ¶ Quid
cum illud superius que canitis sub antris ita re
peto vt post finem nihil sileam: eadem ne ad te
iocunditas peruenit? ¶ Di. ¶ Immo nescio qd
claudũ me offendit: nisi forte illã vltimã plus
q̃ȝ ceteras lõgas ꝑduxeris. ¶ Ma. ¶ Ego siue
id ipm̃ ãpli⁹ qđ ꝑducitur siue qđ silet censeoqȝ
in tẽpore habere aliqd spatij q̃liter põt? ¶ Di.
Recte censeo. ¶ Ma. ¶ Sed dic mihi etiam
quantum spatium putas esse? ¶ Di. ¶ Metiri
hoc omnino difficile est. ¶ Ma. ¶ Uerum dicis
Sed nonne tibi videtur breuis syllaba id me-
tiri quam cum addimus neqȝ longe vltime vl
tra solitam productionem: neqȝ vllum silentiũ
in eius metiri repetitione sensum desiderauit.
Di. ¶ Omnino assentior. Nam recte illud su-
perius pronunciante te: atqȝ repetẽte hoc poste
rius ego apud me ipse repetebam pariter te-
cum ita sensi idem spacium temporis ambob⁹
occurrere cum silentio tuo breuissime conueni
ret. ¶ Ma. ¶ Teneas igitur oportet hec silen-
tiorum spacia certa in metris esse: quia cum
numeris aliquid deesset pedi legitimo: conside
rare te oportebat: vtrum dimenso atqȝ annu
merato silentio compensetur ¶ Di. Teneo iã
iuste persequere cetera. ¶ Ma. Uideo iã nos
querere debere ipsius silentij modum: iamqȝ
in hoc metro vbi post coriambum bacchium
conferimus quia vnuȝ tempus deest: vt si sex
temporum eẽt sicut coriambus: facillime ad au
res senserunt: ⁊ in repetitione tanti spatij silen

tium in tempore coegerunt: quantum syllaba
occuparet breuis: ⁊ si post coriambum locetur
pondeus duo nobis tempora cum silentio p-
agenda sunt ad caput redeuntibus veluti hoc
est: que canitis fontem: Nam te sentire iam cre
do silentium esse: ut cū redimus ad caput plau-
sus non claudicet: Sed vt experiri queas quan
ti silentij hui⁹ mensura sit: adde vnam sillabam
longam vt fiat: que canitis fontem vos: atqꝫ h̄
cum plausu repete. videbis tamen occupari tē
poris plausum: quantū in superiore occupabat
cum ibi due longe post Coriambum: hic tres
sint locate. vnde apparet duum ibi temporum
interponi silentium. At si post coriambum iam
bi locentur sicut: hoc est: que canitis locos: tria
tempora silere cogimur: quod vt exploretur ad
duntur siue per alterum iambum: siue per cho
rium: siue per tribrachum vt sit aut: que canitis
locos mōte: aut que canitꝭ locos nemore. His
eniꝫ additis cū sine silentio iocunda ⁊ equalis
repetitio mouet ⁊ plausu adhibito tantuꝫ spatij
hec tria singula tenere que iungūtur: quantum
illud in quo syllebamus: manifestum sit trium
temporum ibi esse silentium. Potest post cori
ambū vna syllaba longa constitui: vt quatuor
tempora sileantur. Nam etiam sic coriambus
diuidi potest: vt simplo ⁊ duplo leuatio sibi po
sitioqꝫ conueniant. Huius metri exemplum est
que canitis res: cui si addas vel duas longas
vel longam ⁊ duas breues: ⁊ breuem ⁊ longaꝫ
⁊ breuem: vel duas breues ⁊ longaꝫ: vel qua
tuor breues: implebis septem temporum pe-
dem: vt nullo desiderato silentio repetatur.
Talia sunt que canitis res magnas: que canitꝭ
res in bona: que canitis res bonumue: que ca-
nitis res teneras? que canitis res: ⁊ alia. Di.
Modo bene. ¶ Ma. ¶ Quibus cognitis atqꝫ
concessis credo tibi iam satis apparere: nec mi
nus vno tempore sileri posse: ne plus quatuor
temporibus sileri oportere. Nam ⁊ ipsa est il-
la de qua multa dicta sūt moderata progressio
⁊ in omnibus pedib⁹ nulla leuatio aut positio
amplius q̄ꝫ quatuor occupat tempora. Itaqꝫ cū
aliquid canitur siue pronunciatur quod habeat
certum finem: ⁊ plus habeat q̄ꝫ vnum pedem
⁊ naturali motu atqꝫ consideratione numeroꝝ
sensum quadaꝫ equalitate demulceat: iam me
trum est. Quamq̄ꝫ enim minus habeat q̄ꝫ du-
os pedes: tamen quia excedit vnuꝫ ⁊ silere co-
git non sine mensura: sed quantum implēdis
temporibus satis est que alteri debentur pedi
pro duobus pedibus auditis accipitur: quorū
duorum pedum occupat tempora donec ad ca
put redeat: dū ānumeratur sono: etiā certū atqꝫ
dimensum intellectuali silentiuꝫ. Sed iam mi
hi dicas veliꝫ vtrum his que dicta sunt cogni-
tis assentiaris? ¶ Di. ¶ Cognoui ⁊ assentior.
Ma. ¶ Mihi ne credēs an p te vera esse pspi-
ciēs? ¶ Di. ¶ Per me ipse sane: q̄ꝫuis dicente
te vera hec esse cognosco. ¶ Ma. ¶ Age ergo
nunc: quoniam inuenimus vnde metrum inci
piat. inueniamus etiaꝫ quousqꝫ procedat. Nā
metrum incipit a duobus pedibus: siue ipso so
no plenis: siue ad implendum quod deest ānu
merato silentio: quare oportet te iaꝫ respicere
ad illam quaternariam progressioneꝫ: mihiqꝫ
renunciare vsqꝫ ad quot pedes metrum tende
re debeamus. ¶ Di. ¶ Facile istoc quidem est.
Nam octo pedes esse ratio satis docet. Ma.
Quid aliud? Recordaris ne dixisse nos eum
versum a doctis appellatum: qui duobus mē-
bris certa ratione dimensis copulatisqꝫ consta
ret? ¶ Di. ¶ Bene memini. ¶ Ma. ¶ Cum ergo
non sit dictum duobus pedibus: sed duobus
membris constare versum: cumqꝫ manifestuꝫ
sit: versum non vnum pedem habere: sed plu-
res: nonne ipsa res indicat longius membrum
esse q̄ꝫ pedem? ¶ Di. ¶ Ita vero. ¶ Ma. ¶ At si
membra equalia sint versus: nonne preposte-
rare poterat vt prima pars sine discrimine vl
time: vltima prima fiat? ¶ Di. ¶ Intelligo.
Ma. ¶ Ergo ne accidat satisqꝫ appareat: ⁊ iscer
naturqꝫ in versu aliud esse membrum quo in
cipit: aliud quo desinit: non possumus recusare
inequalia membra esse oportere. ¶ Di. ¶ Nullo
modo. ¶ Ma. ¶ Id ergo prius in pyrrichio con
sideremus si placet: in quo iam credo videri
tibi minus tribus temporibus membruꝫ esse
non posse: quoniam id primum est plusq̄ꝫ pes?
Di. ¶ Assentior. ¶ Ma. ¶ Ergo minim⁹ versus
quot tempora possidebit? ¶ Di. ¶ Dicerem sex
nisi me illa preposteratio reuocaret: septem
ergo habebit: quia minus q̄ꝫ tria membruꝫ ha
bere non potest: plus autem habere: nondum
prohibituꝫ est. ¶ Ma. ¶ Recte intelligis: sed dic
quot pedes pyrrichios habeant septeꝫ tempo-
ra? ¶ Di. ¶ Tres semis. ¶ Ma. ¶ Debet ergo
vnius temporis silentium: dum ad principiū
reditur: vt spatium pedis possit impleri. ¶ Di.
Debetur sane. ¶ Ma. ¶ Hoc ānumerato quot
tempora erūt? ¶ Di. ¶ Octo. ¶ Ma. ¶ Et ergo
minimus: qui etiam primus est pes: minus q̄ꝫ
duo: ita minimus qui primus est versus mi-
nus habere q̄ꝫ octo tempora non potest. ¶ Di.
Ita est. ¶ Ma. ¶ Quid maximus versus quo
ampliorem esse non oporteat: quot tandeꝫ tē-
porum esse debet? None statim videbis si ad
illam progressionem retulerimus animum de

qua totiens tam multa dicta sunt. ¶ Di. ¶ Jam intelligo ampliorē q̄ triginta duum tēporum versum eē non posse. ¶ Ma. ¶ Quid de metri longitudine: cēses ne ampliorem eē debere q̄ versus? ¶ Di. ¶ Cū metrū id quod est minimū tamē minus sit q̄ minimus versus a quatuor aut illud a spatio duorū pedum: hoc a quatuor annumerato silentio: metrū autem octo pedes non excedat: Nonne cum & versus metrum sit: necesse erit eum tot pedes ratione nō excedere? ¶ Di. ¶ Ita est. ¶ Ma. ¶ Rursus cum versus non sit longior q̄ triginta duum temporū: & metruȝ sit etiaȝ longitudo versus: si coniunctionem duū mēbrorū talem nō habeat qualis in versu precipitur: sed tantū certo fine clauditur: neq̄ habeat longius esse q̄ versus: nonne manifestuȝ est versus pedes octo: ita metrum .xxxij. tempora excedere non oportere. ¶ Di. ¶ Assentior. ¶ Ma. ¶ Erit ergo idē spatiū temporis: & idē numerus pedum & metro & versui cōisq̄ quidaȝ terminus: vltra quem p̄gredi vtrūq̄ non debeat: quāuis metrum quadruplicatis pedib⁹ a quibus esse incipit: versus autem quadruplicatis temporibus a quibus & ipse esse incipit finiatur: vt crescendi .s. modum quaternaria illa ratione seruata metrum cum versu communicauerit in pedibus: versus cū metro in temporibus. ¶ Di. ¶ Intelligo & probo: atq̄ habere istam ꝯcordiā consensionēq̄ delector.

¶ Explicit liber terti⁹ musice bti Augustini.
Incipit liber quartus eiusdeȝ beati Augustini episcopi.

Redeam⁹ ergo ad metri consideratioeȝ p̄pter cuius p̄gressum ac longitudinē de versu tecū aliquid agē coactus sum: Cuius tractandi postea nobis est constitutus locus. sed primo illud q̄ro: vtrū non repudies: q̄ vltimā syllabam que metrū terminat: seu longa: seu breuis sit: poete atq̄ horū iudices grāmatici nihil ad rem pertinere arbitrati sunt? ¶ Di. ¶ Nino repudio. Non eni mihi videtur esse rōnis. ¶ Ma. ¶ Dic mihi obsecro qd metrū sit i pyrrichio minimū? ¶ Di. Tres breues. ¶ Ma. ¶ Quātū ergo silendū est duȝ repetitur? ¶ Di. ¶ Unū tēpus quod ē vni⁹ breuis syllabe spatiū. ¶ Ma. ¶ Age iam percute hoc metrū: nō voce: sed plausu. ¶ Di. ¶ Feci. ¶ Ma. ¶ Percute etiā h̄ modo anapestū. ¶ Di. Et hoc feci. ¶ Ma. ¶ Quid tibi visum ē interesse? ¶ Di. ¶ Prorsus nihil. ¶ Ma. ¶ Quid cause cur ita sit potes ne dicere? ¶ Di. ¶ Videt mihi satis apparere. Nā qd in illo ad silentiū hoc isto ad p̄ductionē vltime syllabe refertur. Naȝ eodē modo ibi breuis vltima: vt h̄ longa p̄cutitur: vt post tantūdē interuallū redit ad caput? Sed ibi quiescitur donec spatiū pyrrichij pedis hic donec longe syllabe impleat. ¶ Ma. Ita in vtroq̄ par mora est: qua interposita remeam⁹. Nō igitur absurde illi vltimā syllabā metri seu longa seu breuis sit: nihil ad rē pertinere voluerūt. vbi eni finis est: silentiū sequit quātum ad ipsum metrū attinet qd finitur. An eos in hac causa repetitionē vllā vel reditum ad caput cōsiderare debuisse existimas: Ac nō tantūmodo q: finitur: quasi deinceps nihil dicendū sit? ¶ Di. ¶ Jā assentior vltimā syllabam indifferēter esse accipiendā. ¶ Ma. Recte: sȝ si hoc p̄pter silentium sit: quantū ita consideratum est finis: quasi deinceps nihil soniturus sit qui finierit: & hoc spatiū temporis in ipsa quiete largissimū nihil distat q̄ vbi syllaba locetur Nā illud ē consequēs vt ipsa vltime syllabe indifferētia que & p̄pter largū silentij spatium cōceditur ad id proficiat: vt siue ibi breuis syllaba siue longa sit: eadem sibi aures p̄ longa vēdicēt. ¶ Di. ¶ Video plane eē ꝯsequēs. ¶ Ma. Uides ne etiā cum diximus minimuȝ metruȝ esse pyrrichiū tres breues syllabas: vt vnius breuis spatio sileatur: dū ad initiuȝ reuertimur nihil interesse vtrū hoc metrū: an pedes anapestos repetamus? ¶ Di. ¶ Jā hoc quideȝ paulo ante illa percussione percepi. ¶ Ma. ¶ Nonne ergo quicquid hic est ꝯfusum distinguendū aliq̄ ratione arbitraris? ¶ Di. ¶ Nino arbitror. ¶ Ma. ¶ Dic vtrū aliquā videas esse rationem que ista distinguat: nisi vt metrū pyrrichium nō illud sit minimū. Quod tibi videbatur i tribus sed in quinq̄. ¶ Post vnū enim pedem ac semipedem silere mora semipedis eius qui debetur implendo pedi atq̄ ita redire ad initiuȝ & hoc minimū metrum in pyrrichio constituere non nos sinit anapesti parilitas vt iam demonstratum est. Quare post duos pedes & semipedem silentium est illud vnum tempus si confusione carere volumus. ¶ Di. ¶ Cur enim non duo pyrrichij sunt minimū metrum in pyrrichio: & quatuor syllabe breues potius post q̄s silere opus non sit: q̄ quinq̄ post quas opus sit? ¶ Ma. ¶ Vigilāter quidem: sed nos caues ne ab hoc te ita procelenmatic⁹: vt ab illo anapestus excludat. ¶ Di. ¶ Uerum dicis. ¶ Ma. Placet ergo hic modus in quinq̄ breuibus & silentio vnius temporis? ¶ Di. ¶ Placet vo. ¶ Ma. ¶ Videtur mihi oblitum esse te quemadmodū in rithmo diximus posse discerni vtrū

pyrrichio an proceleumãtico curreretur. ¶Di. Bene admones. Nã plausu istos numeros distinguendos comperimus: quare iam neq̧ hic istũ proceleumaticum metior: quẽ plausu adhibito a pyrrichio discernẽ potero. ¶Ma. ¶Cur igitur non eundẽ plausum adhibendũ vidisti: vt ab illis tribus breuibus .i. pyrrichio ⁊ semipede: post quẽ oporteret vnum tempus silere discerneretur anapestus. ¶Di. ¶Iaz intelligo et in viam redeo metrũ in pyrrichio minimũ tres syllabas breues que annumerato silentio duorũ pyrrichiorũ tẽpus occupant esse confirmo. ¶Ma. ¶Probant ergo aures tue hoc genus numeri: si aliqua bene vis benedic: bñ fac anim⁹ si aliquam male vis: male dic: male fac animus medium ẽ: ¶Di. ¶Satis probant presertim cũ iam recordatus sim quemadmoduz eos plaudi opteat: ne cũ metro pyrrichio anapesti confundãtur pedes. ¶Ma. ¶Uide ista: si aliquid es age bene: male qui agit nihil agit: et ideo miser erit. ¶Di. ¶Suauiter etiam ista se insinuant nisi vno loco vbi finis tertij cum initio quarti copulatur. ¶Ma. ¶Idipm omnino est quod a tuis auribus desideraui. Non enim frustra sensus offenditur cum omnium syllabarũ nullo interposito silentio tempora singula expectat: quam expectationem profecto fraudat cõcursus duarum consonantium t et n que precedentem vocalem longaz esse cogunt: ⁊ in duo tempora extendunt: quod genus grammatici positione longam syllabam vocant: sed ꝓpter illam vltime syllabe indifferentiam: nemo criminatur hoc metrum cum id sincere atq̧ seuere aures etiã sine accusatore condemnant. Nã vide queso quantum interest: si pro eo quod ẽ male qui agit: nihil agit: dicatur male qui agit homo perit. ¶Di. ¶Hoc sane liquidum atq̧ integrum est. ¶Ma. ¶Hoc ergo nos obseruamus propter musice sinceritatem: quod poete non obseruant propter facilitatem canendi vt quotiẽs exempli causa nobis necesse est aliqua metra interponere in quibus nihil debetur pedi: quod silentio compẽsetur eas ponamus vltimas syllabas: quas lex eiusdem numeri flagitat: nec cum aliqua offensione aurium ⁊ falsitate mensure a fine ad initium redeamus: concedentes tamen illis vt ita metra talia finiant: quasi deinceps nihil dicturi: ⁊ ideo extremã syllabam seu longam seu breuem impune constituant. Nam in continuatione metrorum apertissime conuincuntur aurium iudicio: nõ se debere ponere vltimam nisi que in ipsi⁹ metri iure atq̧ ratione ponenda est. Hec autem continuatio fit: cũ pedi nihil debetur ꝓpter quod silere cogamur. ¶Di. ¶Intelligo ⁊ gratũ habeo ꝙ talia polliceris exempla quib⁹ nullã patiar sensus iniuriaz. Age nunc ordine de his quoq̧ renuntia pyrrichijs.

Ma. ¶Quid erit homo?
Qui amat hominem.
Si amet in eo
Fragile quod est
Amet igitur
Animum hominis
Et erit homo
Aliquid amans: quid hec videntur?

Di. ¶Quid nisi suauissime atq̧ integerrime currere. ¶Ma. ¶Quid ista?

Genus erit amor
Anima bona sit
Amor euim habitat
Et anima domus.
Ita bene habitat
Ubi bona domus.
Ubi mala male.

Di. ¶Etiam ista continuata suauissime accipiuntur. ¶Ma. ¶Nunc tres semipedes vide.

Animus hominis est.
Mala bonaue agit ans.
Bona voluit habet: mala voluit habet.

Di. ¶Hec quoq̧ interposito vnius temporis silentio iocunda sunt. ¶Ma. ¶Sequũtur quatuor pleni pyrrichij: hec accipe ⁊ iudica.

Animus hominis agit
Ut habeat ea bona
Quibus inhabitet homo
Nihil ibi metiuntur.

Di. ¶In his q̃z certa ⁊ iocũda mẽsura ẽ. ¶Ma. Audi iã nũc nouẽ syllabas breues: Audi ⁊ iudica.

Homo malus amat ⁊ eget.
Malus etenim ea bona amat
Nihil vbi satiat eum.

Di. ¶Prome nunc quinq̧ pyrrichios.

Ma. ¶Leuicula fragilia bona
Quid amat homo similiter habet.

Di. ¶Iam hoc sat est ⁊ probo: nunc adde semipedem. ¶Ma. ¶Faciam.

Uaga leuia fragilia bona
Qui amat homo similis erit.

Di. ¶Beue prorsus: ⁊ ser iam expecto pyrrichios. ¶Ma. ¶Et hos audi.

Uaga leuicula fragilia bona
Qui adamat homo similis erit eis.

Di. ¶Satis mecum: semipedem.

Ma. ¶Fluida leuicula fragilia bona
Que adamat anima similis erit eris.

Di. ¶Satis est: da iam septem pyrrichios.

Ma. ¶Leuicula fragilia fragilia bona.

Que adamat animula similis eis.
Di. ¶ Accedat his semipes: nam hoc eleganter sese habet.
Ma. ¶ Vaga fluida levicula fragilia bona
Que adamat hoc anima fit ea similis eis.
Di. ¶ Octo pedes restare iam video. ¶ Ma. Ut iam istas minutias evadamus: quanquam enim approbent aures naturali quadam dimensione: quod sonas nolim te tamen tot breves syllabas querere: quas ni fallor: contextas invenire in coniunctionem verborum difficilius est quam si eis miscere longas liceret. Nihil te fallit: et ut tibi probem gratulationem meam quod hinc aliquando transire permittimus: metrum quod restat huius generis sententia faciliorem componam.
Solida bona bonus amat
Et ea que amat habet.
Itaque neget et amor et ea bona deus est.
Di. ¶ Habeo cumulatissime perfecta metra pyrrichij.

Sequuntur iambica de quibus mihi singulis bina exempla sufficiunt: que nulla interpollatione audire delectant.
Ma. ¶ Geram tibi morem: sed ista que iam peregimus: quot sunt? ¶ Di. ¶ Quatuordecim. Ma. ¶ Quot etiam iambica fore credis? ¶ Di. Eque quatuordecim. ¶ Ma. ¶ Quid si in eis velim pro iambo tribrachum ponere: nonne multiformior varietas erit. ¶ Di. ¶ Manifestum est quidem: sed ego exempla ista in solis iambis audire cupio ne longum faciam? ¶ Pro quavis enim longa syllaba duas breves posse poni facilis est disciplina. ¶ Ma. ¶ Faciam quod vis: gratumque habeo quod intelligentia sequaci minuis laborem meum. Sed aurem ad iambicum prebe. ¶ Di. ¶ Hic sum: incipe.
Ma. ¶ Bonus vir beatus.
Malus miser sibi sed est.
Bonus beatus de his bonum eius
Bonus beatus est deus bonum eius est
Bonus vir est beatus
Vidit deum beate
Bonus vir: et sapit bonum.
Videns deum beatus est
Bonus deum videre qui vult
Bonus qui vivit hic videbit.
Bonum videre qui incipit diem
Bonus sit hic videbit et deum.
Beatus est bonus fruens enim est deo
Malus miser sed ipsa pena sit sua.
Beatus est videns deum nihil cupit plus
Malus bonum foris requirit hinc egestas.
Beatus est videns deum nihil boni amplius.
Malus bonum: foris requirit: hinc eger miser.
Beatus est videns deum nihil boni amplius vult.
Malus foris bonum requirit: hinc eger miser fit.
Beatus est videns deum nihil boni amplius volet.
Malus foris bonum inquirit: hinc eger miser homo.

Di. ¶ Trocheus est. prome trochaica. Nam ista sese habent optime. Ma. Faciam ex eodem modo quo iambica.
Optimi non egent
Veritate non egetur
Veritas sat est semper hec manent.
Veritas vocatur ars dei supremi.
Veritate factus est mundus iste quem vides.
Veritate facta cuncta que gignit videmus.
Veritate facta cuncta sunt omniumque forma veritas.
Veritate cuncta facta cerno: veritas manet: moventur ista.
Veritate facta cernis omnia: veritas manet: moventur omnia.
Veritate facta cernis ista omnia cuncta: veritas manet: moventur ista.
Veritate facta cuncta cernis optime: veritas manet: moventur hec sed ordine.
Veritate facta cuncta cernis ordinata.
Veritas manet novans movet quod enovat.
Veritate facta cuncta sunt et ordinata sunt.
Veritas novat manens moventur ut noventur hec
Veritate facta cuncta sunt: et ordinata cuncta.
Veritas manens novat: moventur ut noventur ista.
Di. ¶ Spondeum sequi video. Nam et trocheus satis auribus fecit. Ma. Hec sunt metra spondei.
Magnorum est libertas.
Magnum est munus libertatis.
Solus liber fit: qui errorem vicit.
Solus liber vivit qui errorem iam vincit.
Solus liber vere vivit: qui erroris vinclum iam vicit.
Solus liber non falso vivit: qui erroris vinculum iam devicit.
Solus liber iure ac vere vivit: qui erroris vinculum magnum devicit.
Solus liber iure ac non falso vivit qui erroris vinclum funestum devicit.
Solus liber iure ac vere magnus vivit qui er

roris vinclum funestum iam deuicit.
Solus liber iure ac non falso magnus viuit:
qui erroris vinclū funestum pdens deuicit.
Solus liber iure ac non falso securus viuit: q
erroris vinclū funestū pdens semp deuicit.
Solus liber iure ac non falso securus iam vi-
uit qui erroris vinclum tetrum ac funestum
prodens deuicit.
Solus liber iure ac non falso securam vitam
viuit qui erroris vinclum tetrum ac funestū
prodens iam deuicit.

H Di. ¶ Ec de spondeo habeo quod requi
ram veniam ad tribrachum. ¶ Ma.
Ita vero sed cum omnes quatuor supe
riores pedes de quibus dictum est: quatuor et
dena metra pepererint que sunt simul sex & qn-
quaginta: plura sunt expectanda de tribracho
In illis enim cum spacium semipedis in silen
tio est: plus vna syllaba non siletur. in hoc autē
cum silemus: num censes vnius breuis syllabe
spatio tantummodo sileri oportere. An duaruz
breuium mora silentio contineri posset: quando
quidem nemo dubitauerit: duplicem huius eē
diuisionem. Namqz vt ab vna incipit: finitur
ad duas: aut contra incipiens a duabus vna
terminatur: quare hunc necesse est viginti &
vnum metra procreare. ¶ Di. ¶ Verissimum
est. Namqz incipiunt a quatuor breuib⁹ vt duo
tēpora sileamus: Deinde quinqz sunt vbi vnū
silemus. Tertio sex: vbi nihil silendū est. Quar
to septez vbi rursus duo tempora silenda sunt.
Inde octo: vbi vnum. Sexto nouem: vbi nul
lum: atqz ita cum singule adduntur donec ad
vigintiquatuor sillabas veniatur: qui octo sunt
tribrachi viginti vnum omnino metra com-
plentur. ¶ Ma. ¶ Expeditissime secutus es: sz
censes ne vbiqz a nobis exempla esse promen
da: An ea que illis quidem primis pedibus dē-
decimus: satis putandum est: luminis ceteris
esse prebitura: ¶ Di. ¶ Meo quidem iudicio
satis. ¶ Ma. ¶ Nec ego nūc aliud requiro q̄ tu-
um. veruntamen quoniam iam optime scis in
pyrrichijs metris notato plausu posse tribra-
chum dupliciter percuti: quero vtrum pyrri-
chij primum metrum habere tribrachum po-
test. ¶ Di. ¶ Non potest: Maius enim metrum
oportet esse q̄ pes. ¶ Ma. ¶ Quid secundum:
Di. ¶ Potest. Nam breues quatuor pyrrichij
duo sunt. Tribrachus vn⁹ est & semipes: ita vt
ibi nullum hic duo tempora sileamus. ¶ Ma.
Notato igitur plausu habes in pyrrichijs etiaz
tribrachi exempla vsqz ad. xvj. syllabas. i. vsqz
ad tribrachos quinqz & semipedem quibus de
bes esse contentus. Cetera enim potes vel vo
ce vel aliquo pulsu per te ipse conterere: Si ta
men adhuc aurium sensu explorandos huius-
cemodi numeros arbitraris. ¶ Di. ¶ Faciam
equidem quod videtur: videamus q̄ restant.

D Ma. ¶ Actylus sequit qui semel diui-
di potest: an aliter putas: ¶ Di. Im-
mo ita est. ¶ Ma. ¶ Quota ergo eius ps
potest esse in silentio: ¶ Di. ¶ Duo scilicz dimi
dia scz. ¶ Ma. ¶ Quid si post dactylū trocheo
constituto velit quispiam silere vnum temp⁹
quod in breui syllaba dactylo debetur implen
do quid respondebimus: Non enim possumus
dicere minus q̄ spatiū semipedis sileri opor
tere. Ratio enim superius tractata non minus
sed amplius q̄ semipedis tempus silendū esse
persuaserat. Nam vtqz minus q̄ semipes sile
tur in coriambo: vbi post ipsum coriambū bac
chius collocatur cuius exēplum est: fonticule pu
elle. vnius eni breuis syllabe spatio: hic nos si
lere cognoscis: quod sex tēporibus debetur im
plendis. ¶ Di. ¶ Uerum dicis. ¶ Ma. ¶ Consti
tuto ergo trocheo post dactylū liquebit ne etiā
vnuz tempus silere: ¶ Di. ¶ Ita cogor fateri.
Ma. ¶ Quis te tandez cogeret si meminisses
superiorū: Hoc eni tibi accidit: quia de indiffe
rentia vltime syllabe: & quomodo sibi vltimā
longaz vendicent aures: vbi restat spatiū quo
porrigatur etiā si breuis sit: quid demonstratū
fuerit oblitus es: ¶ Di. ¶ Iā intelligo. ¶ Ma.
Nam vtiqz si vltimā syllabam breuē quando
restat: silentium longū aures accipiunt: sicut su
periore ratione exemplisqz cognouimus: nihil
intererit: vtrū post dactylum trocheus an spō
deus locetur. Quāobrem cum repetitio distin
guenda silentio est: vnā longā syllabam opor-
tet post dactylū ponere: vt duū temporꝝ spatio
sileam⁹. ¶ Di. ¶ Quid si pyrrichius ponat post
dactylū: recte ne fieri putas: ¶ Ma. ¶ Non re
cte. Nā vtrum idez sit: an iambus: nihil inter-
est. Siquidē pro iambo eum necesse est accipi
propter vltimā quam longam exigunt aures:
quia restat silentiū. Iambū autē non oportet re
poni post dactylū propter diuersitatez leuatio
nis & positionis: quaruz neutrū oportere in da
ctylo habere tria tēpora quis non intelligat:
Di. ¶ Optime atqz sagaciter.

S Ma. ¶ Ed quid tibi tandem videt de
anapesto an eadē ratio est: ¶ Di. ¶ Pror
sus eadem. ¶ Ma. ¶ Iam ergo bacchiū
cōsideremus si placet: & dic mihi quod primū
eius metruz ē. ¶ Di. ¶ Quatuor syllabas puto
esse: vnā breuem & tres longas: quaruz due ad

bacchiū pertinent. vna vero vltima ad inchoa tionem eius pedis: qui cū bacchio poni potest vt id quod ei debetur sit in silentio. In aliquo tamen exemplo velim hoc auribus explorare ¶ Ma. ¶ Facile quidez est exempla subijcere qui bus tamen non te arbitror: ita vt in superiori- bus posse delectari. Nam isti quinoꝝ temporꝝ pedes: vt etiam septenum nō tam suauiter cur runt: ꝙ hi qui aut in equas partes diuiduntur aut in simplam vel duplam: ⁊ duplā ⁊ simplaz tātū interest inter sexquatos motus ⁊ equales aut complicatos de quibus satis in primo illo nostro sermone tractauimus. Iamqꝫ hos pe- des quinqꝫ ac septem. s. temporuz vt spernen- tius poete: ita soluta liberi⁹ assumit oratio: qd̄ videri facilius in exemplis que postulasti po- test. Nam ista sunt: laborat magister docēs tar dos. Hoc reuolue interposito trium temporuz silētio quod vt sentires facilius: ideo post tres pedes longam posui: quod est initium cretici: q cum bacchio poni potest. Nec adeo primi me- tri exemplum dedi quod est quatuor syllabaꝝ ne vnus pes non esset satis ad cōmouendum sensum tuum: quātum post illum: atqꝫ vnam lō gam silere deberes. Quod ecce nunc eadem atqꝫ ipse repetam: vt in eo silentio tria tempo ra sentias. Labor nullus amor magnus ¶ Di. Satis apparet solute orationis hos esse cōgru- entiores pedes: ⁊ nihil opus est exemplis cetera excurrere. ¶ Ma. ¶ Uerum dicis sed vnum tibi cum silendum est: vna tantum longa videtur poni posse post bacchium. ¶ Di ¶ Non sane sed etiam breuis ⁊ longa: qui eiusdem bacchij se- mipes primus est. Nam si nobis inchoare cre ticum liqueret: quia cum eodem bacchio poni potest: quanto magis id de ipso bacchio facere liquebit: cum presertim non totum de cretico posuerimus quod prime parti bacchij sit equa lis temporibus. ¶ Ma ¶ Iam ergo si placet me audiēte atqꝫ indicante: tu ipse per cetera excur re. Et quid ponatur post plenum pedem quan do silentio reliquum impletur. in omnibus pe dibus q̄ restant exequere. ¶ Di. ¶ Breuissimuz iam opinor atqꝫ facillimum est quod requiris Nam quod de bacchio dictum est: id etiaz de secundo peane dici potest. Post creticum au- tem: ⁊ vnam longam syllabam licet ponere ⁊ iambum ⁊ spondeum: vt aut tria tempora: aut duo aut vnum sileatur. Quod autē de hoc dic- tum est: idem in primum peanem cadit. Iam post palimbacchium ⁊ vnam longam vel spō deum collocare decet: quocirca ⁊ in hoc metro aut tria tempora: aut vnum silebitur. Eadem conditio est peanis tertij: sane vbicumqꝫ spon

deus: ibi ⁊ anapestus iure ponitur. Post mo- losum vero quod ad eius attinet diuisionem aut vnam longā: aut quatuor: aut duo ponim⁹ vt duo tempora sileamus: quoniā ⁊ sensu ⁊ ra tione exploratum est ordinare cuz eo posse oēs senum temporum pedes erit post cum locus ⁊ iambo: ⁊ tria tēpora silenda remanebunt: erit ⁊ cretico ⁊ vnum tacebitur hac cōditione erit ⁊ bacchio: ac si in duas breues primam cretici ⁊ secundam bacchij solueris: erit ⁊ peani quar to. quod autē de moloso id etiā de ceteris seni temporū pedibus dixerim. Iam proceleumati cum arbitror ad ceteros qui quatuor tēporib⁹ constant esse referendum nisi cuz tres breues post cum locamus. Quod ita est: ac si anapestū locemus propter vltimā syllabam que cum si- lentio longa accipi solet. Primo vero epitrico iambus recte subiūgitur ⁊ bacchius ⁊ creticus ⁊ pean quartus. Hoc dictum sit ⁊ de secundo vt tēpora sileātur: aut quator aut duo. Duos autem reliquos epitricos recte possunt conse- qui spondeus ⁊ molosus: ita vt ⁊ primaz spon- dei ⁊ primam vel secundā molosi in duas bre- ues soluere liqueat. Ergo i his metris: aut tria tempora: aut vnū tacebitur: dispondeus restat post quem si posuerimus spondeum quatuor tempora silenda erunt. Si molosum duo ma- nente liquentia soluendi longā in duas breues vel in spondeo vel in moloso excepta vltima Habes quod me percutere voluisti: nisi aliqd forte emendabis ¶ Ma. ¶ Immo non ego sed tu: cum aurem ad iudicandū adhibueris. Naz quero a te: vtrum cum dico ⁊ plaudo istoc me- trum: verus optimus: ⁊ hoc: verus optimorū ⁊ veritatis inops tam iocunde hoc tertium ꝙ illa superiora tuus sensus accipiat: ꝙ ea repetē do: ⁊ cum debitis silentijs plaudendo facile iu- dicabit: ¶ Di. ¶ Manifestum est ꝙ iocūde illa hoc iniocunde accipiat. ¶ Ma. ¶ Non ergo re cte post dichorium iambus ponitur: ¶ Di. Ita est. ¶ Ma. ¶ Recte autem posse poni post ceteros assentitur quisquis hec metra cū disci plina interponendoꝝ silentiorum repetierit fal lacem caue. Male castum caue. Multiloquū caue: fallacia caue. ⁊ inuiduz caue. ⁊ infirma caue: ¶ Di. ¶ Sentio quod dicis: ⁊ approbo. ¶ Ma. ¶ Uide etiam vtrum te nihil offendat: cū interposito duū temporꝝ silentio: hoc metrum repetitur: ⁊ vtrūqꝫ inequale pergit. Num eni ista sonant: vt ista: veraces regnant: sapientes regnant: veriloqui regnant: prudentia regnat. Di ¶ Immo hec equalit ac suauiter. ¶ Illud autē absurde ¶ Ma. ¶ Hoc ergo tenebimus in me tris sonum temporꝝ pedum dichorium iambo

antipastum spondeum male cludi? ¶Di. ¶Te
nebimus sane. ¶Ma. ¶Quid cause cur ita fit?
Nonne approbabis si aiaduerteris leuatione
ac positione in duas partes diuidi pedem: ita
vt siqua in eo syllaba media est: vel vna: vel
due aut parti attribuãtur priori vel posteriori
aut in vtraqꝫ ptiantur? ¶Di. ¶Noui ꝙ istoc ⁊
verũ est: sed quid ad rem. ¶Ma. ¶Hoc quoqꝫ
attende qđ dicam: tunc videbis facilius quod
requiris. Nã manifestũ tibi esse arbitror alios
esse sine medijs syllabis pedes: ⁊ pyrrichius: et
ceteri binarum syllabarũ: alios in quibus me-
dium: aut prime parti: aut extreme: aut vtriqꝫ:
aut neutri spatio cõueniat. Prime vt in anape
sto: vel palimbacchio: vel in peane primo. Ex
treme vt in dactylo: vel in bacchio: vel in pea
ne quarto. Utriqꝫ vt ĩ tribracho: siue in molo
so: siue in coriãbo: siue ĩ quolibet ionico: Neu
tro: vt in cretico: siue in peanibus secundo ⁊ ter
tio: siue in diiambo: dichorio: antipasto. Naꝫ
qui pedes in tres equales ptes diuidi possunt
media pars in his conuenit cum prima ⁊ extre
ma. Qui autem nõ possunt: aut cuꝫ prima tan
tum: aut cum extrema: aut cum neutra. ¶Di. ¶
Et hoc eque est verum: ⁊ quo extẽdat repeto.
¶Ma. ¶Quo tandem putas: nisi vt videas iã-
bum post dichorium: ideo male poni cum silẽ-
tio: quia mediũ eius est: nec prime parti equa-
le nec extreme. Et iccirco a leuatione ac positio
ne discordat. Hoc etiam de spondeo intelligi-
tur: qui similiter post anapestuꝫ cũ silentio non
amat poni. An quicꝙ tibi aduersum ista dicẽ-
dum? ¶Di. ¶Mihi vero nihil: nihil quod ista
offensio que fit auribus: cum ita hi pedes col-
locantur in compatione fit eius suauitatis que
oblectat auditum: aut post ceteros senuꝫ tem-
porum hi cum silentio ponunt pedes. Nam si
alijs tacitis me consulueris: quẽadmodum so
narent exemplis subiectis: aut post dichorium
iambus: aut post antipastum spondeus cuꝫ si-
lentio positi: dicaꝫ quod sentio fortasse appro
barem ⁊ laudarem. ¶Ma. ¶Non equidem re
sisto tibi. Satis est mihi tamen ꝙ hec collatio
in comparatione talium numerorũ scilicet me
lius sonantium: sicut dicis: offendit. Eo enim
est improbanda ꝙ cum eiusdem generis etiam
illi sunt pedes quos hi semipedibꝰ clausos iã
bi iocundius confitemur: ab his discrepare nõ
debuit. Sed nonne tibi videtur hm istam ra-
tionem: nec post epitricum secundum: iambũꝫ
cum silentio poni oportere. Nam ⁊ in hoc pe-
de iambus ita medium locũ tenet: vt nec pri-
oris: nec posterioris partis temporibus eque-
tur? ¶Di. ¶Cogit me superior ratio cõcedere.

¶Ma. ¶Age nunc: redde mihi omniuꝫ metro-
rum numerum: si placet: que iam tractauimus
idest eorum que a suis plenis pedibus ita vt si-
lentium cum ad caput reditur: non interpona-
mus: aut non plenis pedibus cũ silentio: quos
tamen eis cogruere ratio docuit incipiente nu
mero a duobus nõ plenis vsqꝫ ad octo plenos
ita tamen vt triginta duo tempora non exce-
dantur? ¶Di. ¶Operosum quidem est quod
imponis: est tamẽ opereprecium. Sed memi
ni nos paulo ante iam peruenisse ad septuagi-
ta metra a pyrrichio vsqꝫ ad tribrachum: cuꝫ
illi binarum syllabarum pedes quatuordecim
singula crearent: que fiunt simul quinquagin-
ta ⁊ sex. Tribrachus autem vigintiunum pro-
pter geminam diuisionem. His igitur septua
ginta ⁊ septem addimus quatuordecim dacty
li ⁊ anapesti totidem. Pleni enim si locentur
nullo silentio incipiente metro a duobus vsqꝫ
ad octo pedes septena pariunt. Additis vero
semipedibus cuꝫ silentio incipiente metro ab
vno pede ⁊ semis perueniente ad septeꝫ semis
alia septena: ⁊ fiunt iam omnia centũ ⁊ quinqꝫ
Bacchius non potest metrum suuꝫ ad octo pe
des perducere: ne trigintaduo tempora trãseat
Neqꝫ quisꝙ quinium temporum pes: sed pos-
sunt isti vsqꝫ ad sex peruenire. Bacchius ergo
⁊ qui ei par est non modo temporibus sed etiaꝫ
diuisione. Pean secũdus a duobꝰ pedibꝰ vsqꝫ
ad sex procedentes: cum integri ordinantur si-
ne silentio quina metra pariunt. Cum silentio
autem incipientes ab vno semis ⁊ ad quinqꝫ
semis peruenientes: alia quina cuꝫ vna longa
post eius ponitur: ⁊ item quina cũ breuis ⁊ lon
ga: quindena igitur creant: que in summa reda
cta triginta sunt: ⁊ fiunt iam metra omnia cen
tum ⁊ trigintaquinqꝫ. Creticus vero: ⁊ qui pa
riter diuiduntur: peanes primus ⁊ quartus: cũ
post illos aut vnam longam: ⁊ iambum: ⁊ spon
deum: ⁊ anapestum licet ponere ad septuagin-
taquinqꝫ perueniunt. Cum enim tres sunt pe-
des quina creant sine silentio. Cuꝫ silentio au-
tem viginti que simul: vt dictũ est: fiunt quinqꝫ
⁊ septuaginta: quibus additis superiori summe
decem ⁊ ducenti complectuntur. Palimba
chius ⁊ qui ei diuisione concordat tertius peã
quina pariunt integri sine silentio. Cum silen-
tio autem quina cum vna longa quina cum
spondeo: quina cum anapesto. ¶Hec addi-
mus ad maiorem summam ⁊ habemus me-
tra omnia ducenta quinquaginta. Molosus
⁊ ceteri sex temporum pedes qui cũ illo simul
septem fiunt: quaterna creant integri. Cum si-
lentio quoniam ⁊ vna longa post vnum quẽqꝫ

corũ locari potest. Et iambus ⁊ spõdeus ⁊ ana
pestus ⁊ brachius ⁊ creticus pean quartus vi-
cena ⁊ octena complent: que simul fiunt centũ
nonaginta sex: que ducta cũ illis quaternis du
centi vigintiquatuor complẽtur: sed hinc octo
deducendi sunt: quia post dichorium iambus:
⁊ post antipastum spondeus male ordinantur.
Reliqua sunt ducenta sexdecim: que addita
maiori summe faciunt metra omnia. cccc. lij.
Proceleumatici ratio haberi non potuit cum
his pedibus quibus congruit propter semipe
des: que post hunc plures ponuntur. Nam et
vna syllaba post eum poni potest cum silentio
sicut post dactylum ⁊ eius consortes ⁊ tres bre-
ues ⁊ vnum tempus silenduz sit: quo efficitur
vt vltima breuis pro lõga accipiatur. Epitri-
ci metra gignunt terna integri. Incipiente me-
tro a duobus pedibus perueniẽte ad quatuor
Si enim addas quintum trigintaduo tempo-
ra quod non oportet excedes: Cum silentio vo
sicut ⁊ secũdus epitricus terna cretico ⁊ peane
quarto: que fiunt simul cum illis ternis que sũt
sine silentio triginta. Tertius vero ⁊ quartus
epitrici restante silentio gignunt cum spondeo
terna: terna cum anapesto: terna cũ moloso: ter-
na cum ionico minore: terna cum coriambo: q̃
fiunt simul cum illis ternis que sine silentio ge
nuerũt triginta ⁊ sex. Ergo epitrici omnes se-
xaginta ⁊ sex metra pariunt: que cum viginti
⁊ vno proceleumatici superiori summe addita
faciunt. ¶ Di. ¶ Quinquaginta tria. Dispondе
us restat gignens ⁊ ipse tria integer: adhibito
autem silentio: cum spondeo tria: ⁊ tria cũ ana
pesto: tria cum moloso: tria cum ionico a ma-
iore: tria cum coriambo: que in summa ducta
cum illis tribus que creat integer: fiunt decem
⁊ octo. Ita erunt metra omnia quingenta sep
tuaginta ⁊ vnum. ¶ Ma. ¶ Essent quidem: nisi
tria detrahenda essent: quia post secundum epi
tricum dictum est iambum male poni: sed hoc
quidem bene se habet: sed quare iaz dic mihi
quomodo tibi aurem tangat metrum hoc tri-
plici vides vt ortũ truuie rogetur ignis. ¶ Di.
Persuauiter. ¶ Ma. ¶ Potes ne dicere quib⁹
pedibus constet? ¶ Di. ¶ Non possum: Neq3
enim inuenio quomodo sibi congruant: q̃ños
metior: siue enim pyrrichium a capite constitu-
am: siue anapestum: siue peanem tertium non
his conueniunt qui sequũtur: ⁊ inuenio hic qui
dem creticum post tertium peanez: vt reliqua
sit longa syllaba quã creticus post se non respu
it collocari? Sed his pedibus hoc metrum cõ
stare recte nõ posset: nisi interposito silentio tri
um temporum. Nunc vero nihil siletur: cum

repetendo permulcet auditum. ¶ Ma. ¶ Vide
igitur: vtrum incipere debeat a pyrrichio: de-
inde metiamur post pyrrichium dichorium:
tum spondeum: qui complet tempora quoruz
duo sunt in principio. Potest itez caput tenere
anapestus: deinde diiambum metire vt extre-
ma longa collocata quatuor temporibus ana-
pesti perficiat sex tempora: que cum diiambo
cõueniunt: ex quo intelligas scilicet partes pe-
dum non solum in fine poni: sed etiam in capi
te metrorum. ¶ Di. ¶ Jam intelligo. ¶ Ma.
Quid si demum vnam vltimam longam: vt
tale sit metrum. ¶ Segetes meus labor nonne
animaduertis cum silentio duum temporum
repeti? Ex quo manifestum est: ⁊ aliquam par
tem pedis posse in principio metri poni: ⁊ ali-
quam in fine: ⁊ aliquam in silentio. ¶ Di. ¶ Et
hoc manifestum est. ¶ Ma. ¶ Sed hec fieri si
dichorium metiaris: integrum in hoc metro.
Nam si diiambuz a capite anapestus ponitur:
cernis partem pedis posse in principio positaz
que habet iam quatuor tempora. Duo autem
que debentur silentur in fine ex quo discimus:
posse metruz incipere a parte pedis ⁊ desinere
ad plenum pedem: sed nunq̃3 sine silentio.
Di. ¶ Et hoc perspicuuz est. ¶ Ma. ¶ Quid hoc
metrum: potes ne metiri ⁊ dicere quibus pedi-
bus constet. Jam sa. tis ter. ris ni nis. atq3. di-
re. Grandi. nis mi. sit pater. ⁊ ru. benti. Dexte
rasa. crasiacu. latus. arces. ¶ Di. ¶ Possum con
stituere in capite creticum: ⁊ duos metri reliq̃s
senum temporum pedes vnum ionicum a ma
iore: alterum dichoriuz: ⁊ sileri vnum tempus
quod adiungitur cretico: vt sex tempora com-
pleantur. ¶ Ma. ¶ Non nihil defuit considera
tioni tue. Nam cum dichorius est in fine: restã-
te silentio: vltima eius que breuis est: pro longa
accipitur: An hoc negabis? ¶ Di. ¶ Immo fa-
teor. ¶ Ma. ¶ Non ergo constitui decet in fine
dichorium: nisi nullo in repetione cõsequente
silentio: ne iam nõ dichorius: sed epitricus secũ
dus sentiatur. ¶ Di. ¶ Manifestum est. ¶ Ma.
Quomodo ergo metiemur hoc metruz? ¶ Di.
Nescio. ¶ Ma. ¶ Attende q̃ vtruz bene sonet
cũ ita pnũcio: vt post tres p̃mas syllabas vnũ
tẽpus sileã. Ita. n. in fine nihil debebit: vt decẽ
ter ibi possit esse dichorius. ¶ Di. ¶ Jocũdissime
sonat. ¶ Ma. ¶ Hoc quoq3 igitur adiungemus
arti: vt nõ soluz in fine: s3 ⁊ ante finẽ cũ oportet
sileamus. Tunc autem oportet cũ id quo debet
implẽdis tẽporib⁹ pedũ: aut indecent siletur in
fine ppt vltimã breuẽ vt in hoc dic um est: aut
cũ duo ↄstituũtur non plenipedes: vnus in pe-
de: alter ĩ fine q̃lis iste ẽ. Gẽtiles nostros inte

oberrat equos. Sensisti enim opinor me post
quinq; syllabas longas: morã duū temporū
siluisse: ⁊ tantūdem in fine silendū est: dum re-
ditur ad caput. Si eni hoc metrū ad legem sex
temporū metiaris: erit tibi primus spondeus
secūdus molosus. tertius coriambus. quartus
anapestus. Spōdeo igit̃ debētur duo tempo-
ra: vt sex temporū pedem impleat: ⁊ anapesto
itaq; duo silentur post molosuz ante finē: ⁊ duo
post anapestū in fine. Si aūt ad legem tempo-
rū quatuor: vna lōga erit in capite: deinde du
os metimur spōdeos: deinde duos dactylos: ⁊
post vna concludet. Silem⁹ itaq; duo tempo-
ra post geminū spondeū ante finem: ⁊ duo in fi-
ne: vt ambo pedes impleantur: quoꝝ dimidi
as ptes in capite atq; extremo posuimus. Nō
nunꝗ tamē ꝙ duob⁹ non plenis pedibus de-
bet̃ in principio ac fine collocatis: finali tamen
silentio redditur: si tm̄ sit vt dimidij spatium
temporis non excedat qualia hec duo sunt.
Silue laborātes: geluq;. Flumina: constite rint
acuto. Horū enim p̄mus incipit palimbachio
inde excurrit molosum. ⁊ bacchio terminatur.
Silua ergo duo tempora sunt: quoꝝ vnuz bac
chio: alterum palimbachio cū reddideris sena
vbiq; tēpora implebūtur. Hoc aūt posterius
dactylo inchoatur: inde pergit in coriambum
claudit̃ a bacchio: tria ergo tēpora silere opor-
tebit. Hin: vnum bacchio: duo dactylo reddi
mus: vt in oībus sint sena tempora. Pri⁹ aūt
redditur quod debetur implēdo pedi, ꝗ̃ in p̄n-
cipio cōstituto. ¶ Di. ¶ Hec aliter oīno fieri au
res sinunt ¶ Ma. ¶ Nec mirū. Id enim cuz re-
petimus adiungitur: quod prorsus extremum
est. Itaq; i hoc numero quod dictū ē: flumina:
ꝯstite rint a cuto. Cū tria tempora senis vbiq;
implendis debeātur: si ea nō silentio velis: sed
voce reddere possint: que reddi ⁊ ꝑ iambū ⁊ ꝑ
chorīū ⁊ per tribrachū: quia omnes terna tem
pora possident: nullo modo ea per chorium red
di sensus ipse permittit: in quo prior ē̄t lōga syl
laba: breuis posterior. Id eni prius sonare de-
bet qđ bacchio debet̃ extremo. i. breuis sylla-
ba nō longa que dactylo primo liquet hoc explo
rare his exemplis: Flumina constite rint a cu-
to gelu. Flumina constiterint acute gelida: Flu
mina constiterint in altum nocte. cui dubium
est duo illa suauiter repeti. Hoc autē tertiū nul
lo modo. Item cū singula tēpora singulis debē
tur pedibus minus plenis: si ea voce reddere
velis: nō sinit sensus in vnam syllabā coartari
Di. ¶ Mira oīno iusticia ¶ Non enim conuenit
qđ seperatim reddēdū est: nō etiā cōstitui sepa-
tim. ¶ Ma. ¶ Quocirca in illo metro: Silue la-
borantes geluq;: Nō ꝓbant aures sicut ꝓbant

cum dicimus: Silue laborantes gelu ⁊ frigore
qđ sagatissime sentis cum singula repetis. Itē
nō oportet cū duo minus pleni pedes ponātur
maiorē in principio ꝗ̃ in fine poni. Nam ⁊ hoc
condemnat auditus: tanꝗ̃ si dicas optimum
tempus adest: tandem vt primus pes sit cre-
ticus. secundus coriambus. tertius spondeus:
vt tria tempora sileamus: quorum duo deben
tur vltimo spondeo ad sena implenda: ⁊ vnuz
primo cretico: ac si ita dicatur: tandez tempus
adest optimum: interposita trium temporum
mora in silentio: quid nō sentiat iocundissime
repeti: quare vt tanti spatij decet esse in fine
minus plenum pedem: quanti est in principio
vt illud: Silue laborantes geluq;. aut minorē
in principio: in fine maiorem: sic est: Flumina
constiterint acuto. Neq; iniuria: quia ibi est
equalitas: nulla discordia. vbi autem dispar ē
numerus: si a minore ad maiorem veniamus
vt in metiendo ⁊ numerando solet: facit ipse
rursus in numerando ordo concordiam: ex quo
illud est etiam consequens: vt cum hi de qui-
bus agitur: minus pleni ponuntur pedes: si du
obus locis interponitur silentium: idest ante fi
nem ⁊ in fine tm̄: Ante finē silet̃ quantū debe-
tur extremo. tantum autem in fine quantum
scilicz principio: quia medium tendit ad finem
si vnam longam pro silentio fini addas: sicuti ē
Silue laborantes gelu duro. ¶ A fine vero ad
principium redeundum est ¶ Si autem vtriq;
tantundem debetur nulla controuersia est: qn
tantum ante finem quantum in fine silendum
est. Sileri autem oportet non nisi vbi termi-
natur pars orationis. In his autem numeris
qui non verbis finiuntur: sed aliquo pulsu vel
flatu vel ipsa etiam lingua: nulluz in hac re dis-
crimen est. Postꝗ̃ voce percussioneue silea-
tur modo vt legitimum ſm supradictas ratio
nes intercedat silentium. Quamobrem ⁊ a du
obus potest minus plenis pedibus metrum in
cipere: si tamen vtriusq; coniunctum spacium
minus non sit ꝗ̃ posset esse vnius ⁊ dimidij pe
dis. Nam supradiximus tunc recte poni duos
minus plenos pedes cum id quod debetur am
bobus: non transit spatio pedem dimidium.
exemplum est. Mōtes acuti: vt aut in fine tria
tempora sileamus: aut vnum tēpus post spon
deum ⁊ duo in fine. Aliter enim hoc metrum
conuenienter metiri non potest. Sit hoc etiaz
in disciplina vt cum ante finem silemus: non
ibi pars orationis breui syllaba terminetur: ne
ſm illam sepe commemoratam regulam: pro
longa eam sensus accipiat sequenti silentio:
Itaq; in hoc metro: motibus acutis: non possu
mus silere post dactylum tempus vnum: quod

post spondeum in superiore poteramus: Ne
non iam dactylus: sed creticus sentiatur: Atqꝫ
ita non duobus minus plenus pedibus quod
nunc demonstramus: sed pleno dichorio ⁊ vlti
mo spondeo metrum constare videatur duum
temporum silentio in fine reddendo. Sꝫ illud
notanduꝫ est in principio posito minus pleno
pedi: aut ibidem reddi debitum per silentium
sicuti est: Jaꝫ terris niuis atqꝫ dire: Aut in fine
velut: segetes meus labor. minus auteꝫ pleno
pedi qui in fine ponitur: aut ibidem restitui silẽ
tio quod debetur: vt in illo. Ite igitur camene:
Aut in aliquo de medijs loco: veluti in hoc:
ver blandũ viget aruis: adest hospes hirundo.
Unum enim tempus quod debet vltimo bac
chio: vel post totum numerum sileri potest: vl'
post primum eius numeri pedem molosum:
vel secundum ionicum a minore: quod v̄o me-
dijs forte minus plenis pedibus debiti est: nõ
nisi ibidem reddi potest vt est: Tuba terribi-
lem sonituꝫ dedit aere curuo. Sic enim sic me
tiamur hoc metrum: vt primum faciamꝰ ana-
pestum. Secundum ionicum: quemlibet in syl
labis quinqꝫ soluta. s. longa vel prima vel vlti
ma in duas breues. Tertium coriambum vl-
timum bacchium tria erunt tempora in debi-
to: vnũ extremo bacchio reddendũ: ⁊ duo ana
pesto p̄mo: vt sena cõpleant: Sꝫ h' totũ spaciũ
trium temporum in fine sileri potest. At si
ab integro pede incipias quinqꝫ syllabas pro
quolibet ionico metitur: sequit coriambꝰ. Inde
iam pedẽ integrũ non inuenies. quocirca vniꝰ
longa spatio silere oportebit: quo annumerato
coriãbus alter implebit. Bacchio reliquo me
trum clausum: cuiꝰ tẽpus vnũ debitũ clausuro
silebis in fine. vnde iam esse opinor ꝯspicuũ cũ
in medijs siletur locis: aut ea restitui tempora
q̃ in fine debẽtur: aut ea q̃ ibi debent vbi siletur
sed aliqñ nõ est necesse vt sileat in medijs cum
potest alter metruꝫ metiri: vt in eo qd̃ plaudo
anteposuimus. Aliquãdo aũt necesse est: vt in
hoc verne temperies aure tepent sunt delitie.
Nam manifestũ est istum numerũ aut quater
norũ tempoꝝ: aut senoꝝ pedibus currere. Si
quaternoꝝ silẽdũ ẽ vnũ tempus post sillabam
octauã: ⁊ in fine duo metiat. primo spondeo: se
cundo dactylo. Sed a tertio spondeo: quarto
dactylo annumerato post longam silentio: qa
post breuẽ nõ oportet quinto spõdeo: sexto da
ctylo: vltima longa q̃ numerus claudit cui duo
tempora debita silent in fine. Si aũt senoꝝ tẽ
poꝝ hic metitur pedes: primus erit molosus
secundus ionicus a minore. Tertius creticus
qui fit dichorius adiũcto silentio vniꝰ tẽporis
Quartꝰ ionicus a maiore ⁊ lõga vltima post-

q̃ꝫ q̃tuor tẽpora silebunt. Alio modo currere
vna. s. in principio lõga locata posset: aliter vt
vna longa in principio locaret: qua sequeret
ionicus a maiore deinde molosus: deinde bac
chius q fieret antipastus adiũcto silentio vniꝰ
temporis vltimus coriãbas numerũ claudet:
ita vt q̃tuor tẽpoꝝ in fine silentiũ redderetur:
vni longe in principio ꝯstitute. Sed aures istã
dimensionẽ repudiant q2 pars pedis in prin-
cipio collata nisi maior q̃ꝫ dimidia fuerit: nõ re
cte illi post plenũ pedẽ finali silentio redditur:
vbi debetur: sed alijs interpositis pedibus sci
mus quidem quãtum debeatur: sed non ꝯpre
hẽditur sensu: vt tanto spatio sileatur: nisi mi-
nus debeatur in silẽtio q̃ꝫ positũ est in sono: q2
cum maiorẽ ptem pedis vox peregerit: minor
que reliqua est vbicunqꝫ facile occurrit. Quã
obreꝫ metiri qd̃ sub hoc exemplo posuimꝰ ver
ne temperies aure tepent sunt delitie: cum sit
vna necessaria quaꝫ diximus dimensio: si post
decimã eius syllabam tempus vnũ sileatur ẽ
alia voluntaria siquis post sextam syllabaꝫ ve
lit silere duo tempora ⁊ vnũ post vndecimum
⁊ duo in fine: vt sit in principo spondeus: sequa
tur hunc coriambus. Tertio spondeo silentiũ
duũ temporũ annumeret: vt vel molosus vel
a minore ionicus fiat quartus bacchius adiũ-
cto itidem silẽtio vniꝰ temporis fiat antipastꝰ
quinto coriambo numerus terminetur in voce
duobus tẽporibus in fine per silentium reddi-
tis in principio locato spondeo. Est item alia.
Si eni velis post sextam syllabam vnum tem
pus silebis: ⁊ post decimam vnuꝫ. Post vnde
cimã tantundem ⁊ duo in fine: vt sit p̄mus spõ
deus. secundus coriambus. Tertius palimba
chius fiat antipastus vno silentij tempore annu
merato. Quartus spondeus fiat dichorius vni
us temporis interiecto: ⁊ vnius temporis con
sequente silentio coriambus vltimus numerũ
claudit. Item tertia ita vt sileamus duo tem-
pora in fine que p̄mo debẽtur spondeo. Est ter-
tia dimensio si post primũ spondeũ tempꝰ vnũ
sileatur: ⁊ reliqua que in primo superiore ser-
uentur nisi ꝙ in eius fine vnum tẽpus silebitur
q2 spondeꝰ ille qui solet in p̄ncipio locari cõse-
quente vnius temporis silẽtio factꝰ ẽ palimbac
chius: vt plus vno tẽpore nihil ei deberet qd̃
in fine silendũ est. vnde iã perspicis metris in-
terponi silẽtia quedã necessaria. quedã volũta
ria. Et necessaria quidẽ cũ aliqd pedibus debe
tur implẽdis. Uolũtaria v̄o cũ pleni sũt pedes
atqꝫ integri. Qd̃ aũt superiꝰ dictũ est ampliꝰ q̃-
tuor pedibꝰ silendũ nõ ẽẽ. De necessarijs silen
dis dictũ est vbi debita tp̄a explent. Nã in his
que volũtaria silẽtia noiauimꝰ; liꝫ etiã pedẽ so

gare:⁊ pedem silere:quod si paribus interual-
lis ferimus:nõ erit metrum:sed rithmus nul-
lo certo fine apparẽte vnde redeatur ad caput
Quãobrem si exempli gratia silentijs velis di
stinguere:vt post primũ pedem alterius pedis
tempora sileas:nõ hoc ꝑpetuo seruandũ est. Li
quet autem vti varietate qualibet cõnumera
tis silẽtijs vsq; ad legitima tẽpora metrũ ꝑdu
cere velut in hoc nobis verũ in ꝓmptu est. Tu
ꝗ verũ dicis:liquet hic post primũ spõdeũ qua
tuor tẽpora sileri:⁊ alia quatuor post sequẽtes
duos. Post tres aũt finales nihil silebit. Jam
eni triginta duo tẽpora terminata sunt.sed mul
tũ est apti⁹ ⁊ quodãmodo iustius vt vel in fine
sileat:quod subtracto vno pede fieri potest vt
ita sit nobis verum in promptu est:tu dic ve-
rũ. Hoc ⁊ in metris ceteroꝝ pedum tenẽdum
est.s.necessarijs silẽtijs:siue finalibus:siue me
dijs:reddi debita:vt pedes impleant. Nõ aũt
debere oportere amplius q̃ȝ pedis partem quã
leuatio positione occupat. Voluntarijs autẽ si-
lentijs ⁊ partes pedum ⁊ integros pedes silere
conceditur:sicut exẽplis supradictis monstraui
mus. Sȝ hactenus interponẽdorum silentioꝝ
ratio tractata sit. Nunc de pedum cõmixtione
⁊ de ipsorum metroꝝ copulatione pauca dica-
mus:quoniã iam multa dicta sunt:cũ querere-
tur quos sibimet oporteat misceri pedes:⁊ qð
ad metrorum attinet copulationẽ nõnulla di-
cenda sunt:cũ de versibus disserere ceperim⁹.
Junguntur eni sibi pedes atq; miscẽtur ſm regu
las quas in secũdo sermone aperuim⁹. Jn h aũt
illud sciendũ est metri ꝙ genera q̃ a poetis iam
celebrata sunt:auctores ⁊ inuẽtores suos a qui
bus quasdã certas leges positas conuellere ꝓ-
hibemur. Nõ eni oportet cũ illi eas rõne finxe
runt q̃uis ibi aliquid secũ rõne mota audire si
ne auriuȝ offensione possum⁹ cui⁹ rei cognitio
non arte:sed historia tradit:vnde credit poti⁹
q̃ȝ cognoscit. Neq; eni si faliscus nescio qui me
trum ita cõposuit:vt hec sonãt:qm̃ flagella le
gas ita legabiles ⁊ vltimus veluti simul eant
scire hec possum⁹:sed tantũmodo hec credere
audiẽdo ⁊ legendo. Jllud ẽ discipline quod ad
nos ꝑtinet videre:vtrũ hoc trib⁹ dactylis con
stet ⁊ pyrrichio:vt plerisq; musici iperiti autu
mant. Nõ eni sentiũt pyrrichiũ poni nõ posse
post dactylũ.an vt ratio docet ꝑmus possit esse
in hoc metro coriambus:secũdus ionic⁹ lõga
syllaba in duas soluta breues vltimus iamb⁹
post quem tria tẽpora silebũtur qð semi docti
homines sentire possunt si a docto ſm vtrãq;
legẽ ꝓnũciaret ⁊ plauderet. Jta eni naturali et
cõi cõsensu iudicarent:qd discipline normã pre
scriberet:verũtamẽ quia poeta ille hos nume-
ros imobiles eẽ voluit:cuȝ hoc metro vtimur
custodiẽdũ est. nõ eni fraudat auditũ:q̃q; reb⁹
eque nihil fraudaret si ꝓ coriãbo diiãbũ vl ipm
ionicũ vlla i breues facta solutiõe ponerem⁹ ⁊
q̃cquid aliud congruisset. Jn h igit metro nihil
mutabit nõ ea rõne q̃ ineq̃litatẽ vitam⁹:sed ea
qua obseruam⁹ auctoritatẽ:docet sane rõ alia in
stitui metra imobilia.i. in quib⁹ mutare nihil
oportet vt h ipm est:de q̇ satis locuti sum⁹. Alia
mobilia in qb⁹ locare pedes alios ꝓ alijs licet:
sicuti est:Troie qui ꝑm⁹ ab oris: Arma viruq;
cano. Nã h ꝓ spõdeo anapestũ quolibet loco licȝ
ponẽ. Alia nec tota immobilia nec tota mobilia
vt est:Pẽdeat dulcis chel ⁊ numeros edat va
rios:qb⁹ assonet oẽ virẽs retinem⁹ ⁊ torq̃ errãsq;
flexib⁹ vides. Hic eni vbiq; ⁊ spõde⁹ ⁊ dactylus
poni posset ꝑt vltimũ pedẽ quẽ metri auctor
semꝑ eẽ dactylũ voluit:⁊ in his quidẽ generi-
bus trib⁹ nõ nihil varietaq̃ auctoritate vides:
qð aũt in pedũ cõmixtiõe ad rõnẽ solã ꝑtinet de
his reb⁹ q̃ sentiunt iudicantẽ:sciẽdũ est eas ꝑ-
tes pedũ q̃ post certo pede silẽtio restãte insua-
uiter locant vt iãbus post dichoriũ atq; secun-
dũ epitritũ:⁊ sponde⁹ post antipastũ ⁊ iam post
alios pedes male locari qbus isti ꝑmixti fuerit.
Nã manifestũ est iãbũ post molosuȝ bñ poni si
cut h exẽplũ indicat:sepe repetitũ cũ silẽtio in fi
ne tẽpoꝝ triũ. Ver blãdũ viret florib⁹. At si ꝓ
moloso primũ dichoriũ cõstituas:vt est: Vere
terre vires floribus respuit hoc audit⁹ atq; cõ
dẽnat. Jd etiã in ceteris sensu explorante facile
est experiri. Ratio nãq; certissima ẽ cũ sibi co-
pulãtur:q inter se sunt copulabiles pedes:eas
partes debere in fine subiungi:que omnib⁹ cõ-
ueniũt:in illa serie collocatis nec int socios quo
dãmodo discordie aliq̃d oriatur. Jllud magis
mirandũ est:ꝙ cũ sponde⁹ ⁊ diiãbũ ⁊ dichoriuȝ
suauiter claudat:tñ cũ hi duo pedes siue soli si-
ue cũ alijs copulabilib⁹ quoquo modo mixtis
in vna serie fuerunt:spõde⁹ in fine approbante
sensu poni nõ põt. qs eni dubitet aures libent
accipere ista singula repetita:⁊ timẽda res non
est:⁊ itẽ sepatim iam timere noli:aut si ita iun-
gas timẽda res iã timere noli nisi in soluta orõ
ne audire volũt. Nec absurdũ min⁹ ẽ si q̇libet lo
co aliũ connectas:veluti molosum h modo. vi
ri fortis timenda res:iam timere noli:vel etiã
ita timẽda res.nã timere vir fortis noli:cui⁹ ab-
surditaq̃ cã est:ꝙ pes diiamb⁹ etiã ad duplum ⁊
simplum plaudi potest vt ad simplum ⁊ duplũ
plaudi potest dichorius. Sponde⁹ autẽ duple
parti eorum equalis est:sed cũ eum ille trahit
ad primã:hic ad extremã existit nonnulla dis-
cordia:⁊ ita ratio tollit admirationẽ:nec min⁹
miraculũ edit antipastus:cui si nullus pedum:

aut recte solus diiambus misceatur: patitꝛ iam
bo metrum claudi: cũ aliis autẽ positus nullo
modo: ⁊ cũ dichorio quidẽ ꝓpter ipm̃ dichoriũ
Itaqꝫ hoc minime miror: cũ ceteris vero senorũ
tempoꝝ pedibus cõmemoratũ, triũ tempoꝝ pe
dẽ in fine repudiet: nescio que ẽ causa secretior
fortasse ꝙ̃ vt a nobis asseri atqꝫ ostẽdi queat:
Sed hoc ita esse his exemplis probo. Nã ista
duo metra: potestate placet: potestate petẽtiuz
placet. Nemo ambigit suauiter singula repeti
cũ silentio triũ tẽpoꝝ in fine: At ista insuauiter
cũ eadem silentio potestate preclara: potestate
multũ tibi placet: ptãte iã tibi sic placet: pote-
statis magnitudo placet: qđ ad sensuz attinet
peregit officiũ suũ in hac questione: ⁊ quid ac-
ceperit: ⁊ quid exploderit indicauit: sed de cã
cur ita sit: ratio cõsulenda ẽ: ac mea qdem in tã
ta obscuritate nihil aliud videt: nisi cũ diiãbo
antipastũ dimidiã partẽ priorẽ hr̃e cõmunem.
Nã vterqꝫ a longa ⁊ breui incipit: posteriorez
autẽ cũ dichorio. Lõga eni ⁊ breui ambo finiũ
tur. Itaqꝫ antipastus vel solus tanꝙ̃ suã prio-
rez dimidiã vel cũ iambo cũ quo eã cõiter ha
bet: collocatus patitꝛ in fine metri eẽ iambuz et
cum dichorio pateretꝛ se eidẽ dichorio talis ter-
minus ꝯueniret. Cũ ceteris aũt nõ patitꝛ quibꝰ
tali potestate iũgitur. Qđ vero ad metroꝝ copu-
lationẽ attinet satis est in p̃ntia videre posse si
bi diuersa metra copulari: q̃ tñ plausu. i. leuati
one ac positione ꝯueniant. diuersa sunt aũt vel
quãtitate vt cum maiora copulantꝛ minoribꝰ:
qualia sunt ista videlicz.

Jam satis terris niuis: atqꝫ: dire
Grandinis mis sit pater: ⁊ rubenti
Dexte: rasa: crasiacu: latur artes.
Terruit: vrbem.

¶ Nã hoc quartuz qđ vno coriambo ⁊ vna in
fine lõga terminatꝛ ꝙ̃ paruũ sit, tribus sup̃ioribꝰ
inter se eq̃libꝰ subiectũ vides vel pedibꝰ sic ß.
Grata: pira sub: antro. cui ful: uia religas co-
mam tu cũ terris. quippe hoꝝ duoꝝ superius
constare spõdeo ⁊ coriãbo: ⁊ lõga vltima: q̃ ad
sex tẽpora implẽda spõdeo debeatꝛ. Hoc aũt po
sterius spõdeo ⁊ coriãbo: ⁊ duabꝰ vltimis breui-
bus: q̃ itẽ cum p̃mo spõdeo implẽt sex tẽpora.
Paria sunt ergo ista tẽporibꝰ: sed in pedibꝰ nõ
nihil diuersitatꝭ tenẽt. Est ⁊ alia differẽtia ista
rũ copulationũ: ꝙ alia ita copulantꝛ vt nulla si
bi silẽtia interponi velint: sicꝰ hec duo recentissi-
ma: alia inter se sileri aliqđ postulẽt sicuti hec.

Vides: vt al: ta. stet niue: candidum.
Silue: labo: rantes: gelu: qꝫ.
Flumina: consti te: rint a: cuto.

¶ Nã si hec singula repetantꝛ priora duo vnuz
tẽpus in fine sileri flagitant. Tertiũ duo. Quar
tũ tria. Copulata vero a p̃mo ad secũdũ transeũ
tẽ vnũ tẽpus fieri cogunt: a secũdo ad tertium
duo. a tertio ad quartũ tria. A quarto autem si
ad primũ redeas tẽpus vnũ silebis. Sed q̃ est
ratio redeũdi ad primũ: eadẽ adest ad aliã talẽ
copulationẽ transeundi. Hoc genꝰ copulatio-
nũ recte nos appellamꝰ circũitũ: q pirrichiꝰ gre
ce dicitur. Circũitus ergo minor eẽ nõ põt ꝙ̃ q du
obus mẽbris cõstat. i. duobus metris. Nec eẽ
maiorẽ voluerũt eo qui vsqꝫ ad quatuor mem
bra ꝓcedit: licz igitꝛ minimũ bimẽbrẽ: medium
trimẽbrẽ: ⁊ vltimũ quadrimẽbrẽ vocari. Hos
eni greci dicolon tricolon tetracolõ vocãt. De q̃
toto gñe qđ diligẽtiꝰ tractaturi sumꝰ vt dixi, in eo
sermone q nobis de versibꝰ erit. Nũc interim
satis ẽ. Sane arbitror iã te intelligere innume
rabilia genera eẽ metroꝝ. ¶ Di. ¶ Que ¶ Ma.
Quadraginta septẽ inueneramꝰ cũ ⁊ de silẽtijs
nisi finalibꝰ nulla exẽpla eẽnt data: ⁊ nulla pedũ
cõmixtio facta esset: ⁊ nulla solutio longaruz in
duas breues que pedẽ vltra syllabas quatuor
porrigeret. At si adhibita omni silẽtioꝝ inter-
positiõe: ⁊ omni pedũ cõmixtiõe: ⁊ oi solutione
longaꝝ colligere numerũ metroꝝ velis: tãtus
existit vt nomẽ eiꝰ fortasse nõ suppetat. Sz hec
exẽpla que a nobis sunt posita: ⁊ q̃cũqꝫ alia po-
ni possunt quanꝙ̃ ea ⁊ appetat i efficiẽdo ⁊ ap-
probet in audiẽdo natura cõis tamẽ nisi ea do
cti ⁊ exercitati hoĩs p̃nũciatio cõmẽdet auribꝰ
sensusqꝫ audiẽtiũ nõ sit tardior ꝙ̃ humanitas
postulat: nõ possunt ea q̃ tractauimꝰ vera iudi-
cari. Sed quiescamꝰ aliquãtulũ: ⁊ de versu de-
inceps disseramus. ¶ Di. ¶ Ita fiat.

¶ Explicit liber quartus beati Augustini.

¶ Incipit liber quintus beati Augustini episco
pi hyppolensis.

Quid est versus: in
ter doctos veteres nõ parua in
ctatione q̃sitũ est: nec fructꝰ de-
fuit. Nã inuẽta res est ⁊ ad no-
ticiam posterioꝝ mãdata lr̃is:
graui atqꝫ certa nõ tñ auctori-
tate: verũetiã rõne firmata est.
Interesse igitꝛ aiaduerterũt intꝛ rithmũ ⁊ me-
trũ aliqđ vt oẽ metrũ rithmꝰ: nõ etiã oĩs rith-
mus metrũ eẽ. Oĩs igitꝛ legitima pedũ cõnexio
numerosa ẽ: quã qm̃ metrũ hz: nõ eẽ numerus
nullo modo potest. i. non esse rithmus: sed qm̃
nõ est idez ꝙ̃uis legitimus pedibꝰ nullo tñ cer
to fine ꝓuolui: ⁊ item legitimis ꝓgredi pedibꝰ
sed certo fine coerceri. Hec duo genera etiam
vocabulis discernenda erant: vt illud superiꝰ
rithmꝰ tñ ꝓprio iã noĩe. Hoc aũt alterum ita

rithmus vt metrum etiaȝ vocar etur. Rursus quoniā eoꝝ numeroꝝ que certo fine claudūtur idest metroꝝ. Alia sunt in qbus nō habeť rō cuiusdā diuersionis circa mediū. Alia qbus sedulo habeť. Erat eni hec differētia notanda vocabulis: quapropter illud vbi nō habeať hec rō: rithmi gen⁹ ꝓprie metrū vocatū est. Hoc autē vbi habeť: versum noiauerūt: cui⁹ appellationis originē fortasse ꝓgredientib⁹ nobis rō ipsa mōstrabit. Neqꝫ hoc ita prescriptū putes: vt illa etiā metra v̄sus vocare nō liceat: Sed aliud est cū abutimur nomē licētia cuiusdā vicinitatis: aliud cū rem vocabulo suo enūciam⁹. ¶ Sȝ nominū cōmemoratio hacten⁹ facta sit: In qb⁹ vt iam didicim⁹ cōcessio interloquētiū ⁊ vetustatis auctoritas totum valet. Cetera, si placet more nostro inuestigem⁹ sensu nuntio: indice rōne: vt illos etiā veteres auctores nō instituisse ista q̄si in natura rerū integra ⁊ ꝑfecta non fuerint: sed rōcinādo inuenisse: ⁊ appellādo notasse cognoscas. Quare primū a te quero: vtrū ob aliud pes aurē mulceat: nisi ꝙ in eo due ille partes quarum vna in leuatione: altera in positione est: numerosa sibi ꝯcinnitate respondent. Di. ¶ Jā hoc quidē mihi a me persuasuȝ ē atqꝫ compertū. ¶ Ma. ¶ Quid metrū quod manifestū est pedū collocatione cōfici: num ex eo reruȝ genere arbitrādū est qd diuidi nō potest: cū omnino ⁊ nihil indiuiduū per tempus tēdi queat ⁊ qd ex indiuiduis pedibus constat: absurdissime indiuiduū puteť. ¶ Di. ¶ Nullo modo hoc gen⁹ diuisionē recipere abnuerim. ¶ Ma. ¶ At oia q̄ recipiūt diuisionē nonne pulchriora sunt si eorū partes aliqua parilitate concordent: q̄ȝ si discordes ac dissone sunt: ¶ Di. ¶ Nulli dubium. ¶ Ma. ¶ Quid ipsius diuisionis: q tādē numer⁹ auctor ē: an dualis: ¶ Di. ¶ Jta ē. ¶ Ma. ¶ Ut ergo in duas partes ꝯcinnētes diuidi pedē: eo ipso aurem delectare comperimus: si etiaȝ metrum tale inueniamus: nonne ceteris non talibus iure anteponeť: ¶ Di. ¶ Assentior. ¶ Ma. Recte sane: quare iā illud responde: cū in oib⁹ que aliqua tēporis parte metiuntur: aliud precedat: aliud subsequatur: aliud incipiet: aliud terminet: nihil ne tibi videať inter partē precedētem atqꝫ incipientē: ⁊ illā que subsequatur ac terminat interesse oportere: ¶ Di. ¶ Interesse arbitror. ¶ Ma. ¶ Dic ergo qd intersit inter has duas partes v̄sus: quarū est vna: cornua vellatarū: altera v̄o est: vertim⁹ antēnarū. Non eni vt idē poeta obuertim⁹: sed si ita versus enunciētur: Cornua velletarū vertim⁹ antēnarum Nōne sepi⁹ repetēdo efficiť incertū: que pars prior sit: q̄ posterior: Neqꝫ eni min⁹ idē stat versus: cū ita ꝓfertur: Uertim⁹ antēnarum cornua vellatarū. ¶ Di. ¶ Plane incertū fieri video. Ma. ¶ Censes ne vitandum: ¶ Di. ¶ Censeo. Ma. ¶ Uide igitur vtrū hoc satis vitandū sit vna pars v̄sus ē: ⁊ ea p̄cedēs: Arma virumqꝫ cano: q̄ vsqꝫ adeo inter se differūt: vt si ordineȝ vertas: ⁊ h modo pnūcies: Troie q primus ab oris Arma virūqꝫ cano: alios pedes metiri necesse sit. ¶ Di. ¶ Jntelligo. ¶ Ma. ¶ At vide: vtrū ista rō in alijs seruata sit. Nā cui⁹ dimēsionis est pars incipiēs: Arma virūqꝫ cano: eiusdē eē agnoscis: Jtaliā fato: littora multū ille: ⁊ vi superū seue: Multa q̄ȝ ⁊ bello: Inferetqꝫ deos: Albaniqꝫ patres: ne multa ꝓseq̄re: ceteros q̄ȝtuȝ voles. Has priores ꝑtes versuum eiusdem dimēsionis inuenies. i. qnto semipede articulatas rarissime ōnino nō ista est: ita vt posteriores sic iste nō minus inť se pariles: Troie q p̄mus ab oris: Profug⁹ lauinaqꝫ venit: Terris iactat⁹ ⁊ alto: Memorē iunonis ob iram: Passus dū cōderet vrbē: latio gen⁹ vnde latinū. Atqꝫ alte menia rome. Manifestū est igiť ꝙ quinqꝫ ⁊ septē semipedes versus heroicum in duo mēbra partiunť: que sex pedib⁹ q̄terno rū tempoꝝ cōstare notissimū est: ⁊ sine ꝯcinitate quidē duoꝝ mēbroꝝ siue ista siue aliq̄ alia: versus nullus ē. In qbus oibus hoc ratio demōstrauit eē seruandū: vt nō possit pars prior in posteriore: ⁊ posterior in p̄ore loco poni. Qd si aliť fuerit: nō iā versus: nisi nois abusione diceť. Erit autē rithmus ⁊ metrū qualia rarissime lōgis carminib⁹ interponere q̄ versib⁹ cōtexūtur: nō indecorū est: q̄le idē ip̄m est qd paulo ante cōmemoraui: Cornua vellatarū obuertimus antēnarum. Quāobrē nō mihi versus ex eo appellat⁹ videť: vt nōnulli putāt: ꝙ a certo fine ad eiusdē numeri caput reuertať: vt nomē ductū sit ab his q vertūt dū via redeūt. Naȝ h illi cum his etiā metris q̄ versus nō sunt apparet esse cōe. Sed magis fortasse a ꝯrio noie venit: vt quēadmodū grāmatici deponens verbū qd. i. lr̄a nō deponit sicuti ⁊ lucror ⁊ ꝯsequor ⁊ cōqueror: ita ꝙ duob⁹ mēbris cōstat: quoꝝ neutrū. i. alteri⁹ loco salua lege numeroꝝ cōstituiť: q: verti nō pōt: v̄sus vocetur: sed vtrālibet harū originē vocabuli tu probes: vel vtrāqꝫ improbes: ⁊ aliā queras: aut cōtēnas mecuȝ. Totū hoc questionis gen⁹ nihil ad hoc tēpus pertinet. Cum eni satis res ip̄a q̄ hoc noie significatur appareat: nō ē de verbi stirpe laborāduȝ nisi qd habes ad hec: ¶ Di. ¶ Ego vero nisi hoc sȝ perge ad cetera. ¶ Ma. ¶ Seqtur vt de versus termino regram⁹. Nā ⁊ hic aliquā differētiā notādā esse voluerūt: vel potius ipsa rō. An tu nō arbitraris meli⁹ esse vt finis quo ꝓuolutio numeri coercetur: nō perturbata tēpoꝝ eq̄

litate: tamen eemineat: q̄s si cum ceteris partibus
que finē non faciūt cōfundantur: ¶ Di. ¶ Quis
dubitat h esse melius qđ est euidētius. ¶ Ma.
Considera ergo vtrū recte in significatione finē
versus heroici spōdeum pedem quidam eē vo
luerūt. Nam in quoq; alijs locis vel hūc vł da
ctylum licz ponere. in fine aūt non nisi spōdeum
nāq; trocheū putant ꝓpter indifferentiā fit vl-
time syllabe: de q̄ in metris satis locuti sumus:
sed ſm hos iambicus senarius: aut nō erit ver
sus: aut erit sine ista finis eminētia. vtrūq; aūt
absurdū est ¶ Nam neq; quisq; vnq̄ siue doctis
simorum hominū: siue mediocriter: vel etiam te
nuiter eruditorum versum eē dubitauit. phaselus
ille quem videtis hospites: sed quicqd in ver
bis est: tali numerositate formatū & grauissimi
auctores eo quo peritissimi nullū sine insigni fi
ne versum putandū esse censuerūt. ¶ Di. ¶ Ue-
rum dicis. ¶ Ma. ¶ Quare aliā termini habes
licitam querendā esse autūno: non hanc que in
spondeo ponitur approbādā: qd hoc? Num du-
bitas quecūq; ista sit: aut i pedis esse: aut in tē
poris differētia: aut in vtroq; qualit potest.
Di. Quid tandē horū triuum probas? ¶ Ma.
Ego eni qm̄ idipsum finire versum ne longius
q̄s oportet excurrat: nō pertinet nisi ad tēporis
modū nō arbitror aliūde istā notam debere su-
mi q̄s ex tēpore: an tibi aliud placet? ¶ Di. ¶ Im
mo assentior. ¶ Ma. ¶ Uides ne etiā illud cū tē
pus hic differētiam habere nō possit: nisi q ali
ud est longius: aliud breuius: quia cū versus fini
tur id agitur ne pergat lōgius in breuiori tēpo-
re: nō tam finis esse oportere. ¶ Di. ¶ Uideo q-
dem: sed quo pertinet qđ additū est hic? Ma.
Eo scilicz qđ nō vbiq; tēporis differētiā in so-
la breuitate ac longitudine accipimus. ¶ An tu
estatis & hyemis differentiam aut esse tēporis
negas: aut in spatio potius breuiore vel longio-
re? An non in vi frigoris caloris q; constituis:
vel humoris et siccitatis etsi quid tale aliud?
Di. ¶ Jam intelligo: & hanc quam querimus ter
mini notā a tēporis breuitate ducendā eē con-
sentio. ¶ Ma. ¶ Attende igitur hūc versum tro
cheacū: Roma roma cerne q̄s sit deū benigni-
tas: qui trocheacus dicit: & metire illā atq; res
ponde qđ si inueneris de mēbris eius & nume
ropedū. ¶ Di. ¶ De pedibus qdem facile res-
ponderim. liquet aūt eosdem septē semis esse:
De mēbris aūt nō satis apta res est: multis eni
locis partē orōnis finiri video. verūtamē opi-
nor esse istā partionem in octauo semipede vt
precedens mēbrū sit: Roma roma cerne quan
ta. Sbsequēs aūt sit: deuū benignitas. ¶ Ma.
Qđ semipedes habet? ¶ Di. ¶ Septē. ¶ Ma.
Ipsa ratio te duxit oīno. Cū eni nihil sit eq̄lita
te melius: eamq; in diuidēdo appetere opor-
teat: si minus potuerit obtineri vicinitas eius
querēda est: ne ab ea longius aberremus. Itaq;
cū hic versus oēs. xv. semipedes habeat: non
potuit equius q̄s in octo & septē diuidi: eadē est
in septē & octo vicinitas: Sed ista nō seruaret
nota finis in tēpore breuiore: vt eā seruandam
ratio ipsa p̄cepit. Nā si talis versus esset: Ro-
ma cerne quanta sit tibi deū benignitas vt in-
ciperet mēbrum in his semipedibus septem:
Roma cerne quanta sit: & in his octo alterum
terminaret: Tibi deum benignitas: nō posset
verbū semipes concludere. Octo enim semipe
des quatuor integros pedes faciūt: & simul in
cedere tali deformitate video: vt non eosdez
pedes in mēbro extremo metiamur: & prius mē
brum potius finiret a breuiore tēpore. i. semi-
pede q̄s posterius: cui hec finis iure debetur.
Nam in illo tres trochei semis: Roma cerne
quanta sit: In hoc q̄tuor iambi scanderent: tibi
deū benignitas. Nunc vo trocheos in vtroq;
mēbro scandimus & semipede versus clauderet
vt spatij breuioris notam terminus teneat. Nā
sunt i priore quatuor: Roma roma cerne quā-
ta. In posteriore autem tres semis: sit deuz be-
nignitas. An cōtradicere aliqd putas? ¶ Di.
Nihil omnino & libēter assentior. ¶ Ma. ¶ Te
neamus igitur has leges incōcussas si placet:
vt neq; mēbrorum duū tendens ad equalitatē
partitio versui desit: sicuti huic est: Cornua vł
latarum obuertimus antēnarum. Neq; ipsa
equalitas membrorum conuersibilē: vt ita di-
cam: faciat partitionem: vt in hoc facit: Cor-
nua vellatarum vertimus antēnarum. Neq;
cum ista vitatur conuersio nimis a se membra
discedant: sed q̄s possunt proximis numeris ꝓ
pe equentur: ne dicamus hec ita posse diuidi:
vt octo semipedes precedant: Cornua vellata
rum vertimus: & quatuor subsequantur: idest
antemnarum. ¶ Nec membrum posterius pa-
ris numeri semipedis habeat: sicuti est: Tibi
deum benignitas: Nec pleno pede versus fi-
nitus non habeant terminum breuiore tempo
re notatum. ¶ Di. ¶ Habeo iam ista & mando
memorie quantum valeo. ¶ Ma. ¶ Quoniam
igitur iam tenemus non debere versum finiri
pleno pede: quomodo nobis heroicum ver-
sum metiendum putas: vt & membrorum lex
illa seruetur: & hec termini nota? ¶ Di. ¶ Uideo
duodecim esse semipedes: & quia propter illaz
conuersionem vitandam senos semipedes ha
bere membra non possunt. Neq; a se lōge opor
tet discedere: vt sint tres & nouem: Aut nouem
& tres. Neq; paris numeri semipedes posteri-
ori membro dandi sint: vt sint octo & quatuor

aut quatuor ⁊ octo. Neqꝫ pleno pede versus fi-
niatur in quinqꝫ ⁊ septem: aut septem ⁊ quinqꝫ
diuisio facienda est. Nam ⁊ hi numeri sunt am-
bo impares proximi ⁊ certe propinquius sibi
accedunt membra q̃ in quaternario ⁊ octona-
rio numero accederent: quod vt firmissimum
teneam video partem orationis in quinto se-
mipede semper aut pene semper terminari: vt
est in primo virgilij versu. Arma virumqꝫ ca-
no. ⁊ in secundo: Italiam fato. ⁊ in tertio: Mul-
tum ille. In quarto autem: Vi superum saeue.
Atqꝫ ita deinceps in toto pene carmine. ¶ Ma.
verum dicis. Sed videndum tibi est: quos pe-
des metiaris: vt nihil superiorum legum incō-
cusse constitutarum violare audeas. ¶ Di.
Quamq̃ mihi satis ratio appareat: tamen no-
uitate conturbor. Non enim solemus in hoc
genere nisi spondeum pedem: ⁊ dactylum scan-
dere: quod nemo fere est tam indoctus quin au-
dierit: etiam si minus id facere possit. ¶ Hanc
ergo peruulgatissimam consuetudinem: ⁊ nūc
si sequi voluero: lex illa terminus est abrogan-
da. Precedens enim licz membrum semipe-
de clauderetur. posterius autem pleno pede
quod contra esse debuit: Sed quia illam legez
iniquissimum est tollere ⁊ in numeris iam di-
dici posse fieri: vt non a pleno pede ordiamur:
Restat vt non hic dactylum cum spondeo: sed
anapestum locari iudicemus: vt incipiat ver-
sus a longa syllaba: deinde duos pedes: vel spō-
dei vel anapesti alterum membrum superius
terminent: cum tres rursus alterum vel anape-
sti vel quolibet loco spondeus: sine omnibus: ⁊
in fine vna syllaba qua versus legitime termi-
natur. ¶ Ma. ¶ Probas mihi: ⁊ id ego quod re-
ctissimum esse iudico: sed nō facile ista populo
persuadentur. Tanta enim est vis consuetudi-
nis: vt ea inueterata: si falsa opinione genita ē:
nihil sit inimicitius veritati. Nam qui ad faci-
endum versuz nihil interesse intelligis: vtruz
in hoc genere anapestus cuz spondeo: an dacty-
lus collocetur: ad metiendum tamen rationa-
biliter: quod non aurium: sed mentis ⁊ propri-
um vera ⁊ certa ratione: hoc non irrationabili
opinione discernitur: neqꝫ nunc ab his primuz
inuenta est: sed multo est hac inueterata con-
suetudine antiqui⁹ animaduersa: quare si eos
legant qui vel in greca vel in latina lingua dis-
cipline huius doctissimi fuerunt: non mirabun-
tur nimis qui forte hec audierint: q̃q̃ pudet i-
becillitatis cum rationi roborande hominum
auctoritas queritur: cum ipsius rationis ac ve-
ritatis auctoritate: que profecto est omni ho-
mine melior: nihil deberet esse prestātius. Nō
enim vt in producenda corripiendaue syllaba:
non nisi auctoritatem veterum hominum que-
rimus: vt quemadmoduz sint vsi verbis qui-
bus nos quoqꝫ loquimur: ita ⁊ nos vtamur:
quia in huiuscemodi re ⁊ nullam obseruationē
sequi desidie est: ⁊ nouam instituere licētie: ita
in metiendo versu inueterata voluntas homi-
num: ac non eterna rerum ratio cogitanda est:
cum ⁊ moderatam eius longitudinem prius
naturaliter aurem sentiamus. Deinde appro-
bemus naturali considerationi numerorum:
⁊ eum insigni fine claudendum esse iudicet q̄s-
quis iudicat certius: eumqꝫ q̃ cetera metra es-
se insigniter finiendum: qui finem habet in bre-
uiore tempore notatum manifestum sit si qui-
dem temporis longitudinem coercet ⁊ frenat
quodammodo: que cum ita sint qui posterius
eius membrum nisi non pleno terminare pe-
de: Prioris autem membri exordium aut ple-
num pedez esse: vt in illo trochaico: Roma ro-
ma cerne quante sit deum benignitas: aut par-
tez pedis: vt in heroico. Arma virumqꝫ cano
troie qui primus ab oris. quapropter omni iaz
dubitatione sublata: etiam istum versum me-
tire si placet: ⁊ mihi de mēbris eius pedibusqꝫ
responde: Phaselus ille quem videtis hospi-
tes. ¶ Di. ¶ Membra quidem huius in quinqꝫ
⁊ septem semipedes video distributa: vt prius
sit Phaselus ille: posterius autem quem vide-
tis hospites: pedes vo iambos. ¶ Ma. ¶ Que-
ro nihil ne habes pleno pede versum nomina-
re aut terminare. ¶ Di. ¶ Verum dicis: ⁊ vbi
fuerim nescio: Quis enim deberet sicut in he-
roico exordium esse a semipede. quod cum in
hoc genere: non iambis: sed trocheis versum
metimur: vt iam semipes claudat. ¶ Mag.
Ita est vt dicis. sed vide quid tibi de hoc res-
pondendum putes: quem Asclepiadeum vo-
cant. Mecenas attauis: edite regibus. Nam
pars in sextam syllabam terminatur: neqꝫ in-
constanter: sed in omnibus fere huius generis
versibus. Itaqꝫ eius prius est membrum: Me-
cenas attauis: secundo vero: edite regibus.
Quod qua naz ratione fiat dubitari potest. Si
enim metiar in hoc pedes quaternorum tem-
porum esset quinqꝫ in priore. In posteriore au-
tem membro quatuor semipedes. Lex autem
vetat membrum posterius pari numero con-
stare semipedem: ne pleno pede versus ter-
minetur. ¶ Restat ergo vt pedes considere-
mus sonorum temporum: ex quo fit vt mem-
brum vtrumque sic ternis semipedibus con-
stet: Et vt in integro pede precedens mem-
brum finiatur a duabus longis incipiendum:
Deinde totus Coriambus versum diuidit:
vt sequente etiaz alio Coriambo: membrum

posterius inchoetur claudente versuz semipe
de in duabus breuibus syllabis. Tot eni tēpo-
ra cū spondeo in capite locato implēt sex tēpo-
rum pedē: nisi quid habes ad hec. ¶ Di. ¶ Ni-
hil prorsus. ¶ Ma. ¶ Placet ġ totidē semipedi
bus cōstare vtrūqꝫ mēbrum. ¶ Di. ¶ Quid non
placet: neqꝫ eni metuenda ē hic cōuersio: quia
posito posteriore mēbro in p̄cedentis loco: ita
vt quod ē primū: secundū fiat: non eadē lex ma
nebit pedū: quapropter nulla causa ē: cur idez
semipedū numerus in hoc genere mēbris ne-
getur cū sine vllo cōuersiōis vitio parilitas ista
possit teneri finis: etiaz insignitoris lege serua-
ta: cum versus nō pleno pede terminatur quod
cōstantissime seruatū esse placet. ¶ Ma. ¶ Rem
ipam omnino vidisti: quare iā quoniā compe
rit ratio versuū esse duo genera. Unuz in quo
idē numerus semipedum. aliud in quo dispar
in mēbris sit: diligenter considerem⁹ si placet
quo nā modo imparilitas ad quādam impari
litatem referē: obscuriore aliquantū: sed sane sb
tilissima rōne numerorū. Nā quero ex te: cum
duo ⁊ tria dicā: q̄t numeros dicā: ¶ Di. ¶ Duos
¶ Ma. ¶ Ergo ⁊ duo ⁊ vn⁹ ⁊ tria vnus est nume
rus ⁊ quemlibet aliū dixerim⁹. ¶ Di. ¶ Ita est.
¶ Ma. ¶ Nonne tibi ex hoc videt vnū cū quoli
bet numero nō absurde posse conferri: si quidē
vnū duo esse nō possumus dicere. duo autem
vnū esse q̄dāmodo: ⁊ item tria ⁊ quatuor vnuz
esse: nō falso dici pōt. ¶ Di. ¶ Assentior. ¶ Ma.
Attēdo aliud: dic mihi: duo ter ducta: quid faci
unt in summa: ¶ Di. ¶ Sex. ¶ Ma. ¶ Nū sex ter
totidē sūt: ¶ Di. ¶ Nullo mō. ¶ Ma. ¶ Nūc tria
quater duo velim summaz respōdeas. ¶ Di.
Duodecim. ¶ Ma. ¶ Uide itē. xij. plures eē q̄
quatuor. ¶ Di. ¶ Et longe. ¶ Ma. ¶ Sane ne i
morer: figenda regula ē a duob⁹: ⁊ deinceps q̊-
libet duos numeros cōstitueris: minor per ma
iorē multiplicatus eum excedat necesse ē. ¶ Di.
Quis hoc dubitauerit: Quid eni tam paruuz
in plurali numero q̄ duo: quē tamē numerum
si milies duxero: ita excedet mille: vt duplum
fiat. ¶ Ma. ¶ Uerū dicis. sed cōstitue vnum et
quēlibet deinde maiorem numerū: ⁊ quemad
modū in illis faciebamus: minorem p maiorē
multiplica: Nuz eodē modo maior superabit:
Di. ¶ Nō plane: sed maiori minor equabitur.
Nā vnū bis duo: ⁊ vnū decies decem: ⁊ vnuz
millies mille: ⁊ per quēlibet numerum multi-
plicauero: vnū necesse est equetur. ¶ Ma. ¶ Ha
bet ergo vnū cum ceteris numeris vim quādā
equalitatis: non modo q̄ quicunqꝫ numerus ē
vnus: sed totiēs ductus tantundē facit. ¶ Di.
Manifestum ē. ¶ Ma. ¶ Age nunc: refer ani-
mū ad semipedū numeros: quib⁹ in versu fiunt
membra inequalia: ⁊ miram quādā equalitatez
istam quam tractauimus rōne reperies. Nam
vt opinor versus minim⁹ inequali semipedum
numero in mēbris est duobus habens semipe
des quatuor ⁊ tres: qđ est i hoc hospes ille quē
vides. Cui⁹ primū membrū qđ est hospes il-
le: secari equaliter pōt in duas partes binorum
semipedum. Scđm aūt quod ē: quē vides: ita
diuidiē: vt vna pars duos semipedes habeat
Alia vnū: quod ita ē: q̄si duo ⁊ duo sint. Iure il
lo equalitatis de quo satis egimus: qđ hꝫ vnuz
cum oībus numeris ex quo fit vt ista diuisione
tm̄ sit quodā modo superius mēbrū quantū po
sterius. Itaqꝫ vbi fuerint quatuor ⁊ qnqꝫ semi
pedes: sicut hoc est: roma roma cerne quāta sit
nō ita p̄batur: ⁊ ppterea metruz erit potius q̄
versus: quia ista sunt mēbra ineq̄lia: vt ad nul
lā eq̄litatis legem sectione aliq̄ possint referri:
Cernis quippe: vt opinor: supioris mēbri q̄tu
or semipedes. roma roma. ¶ Di. ¶ Cerno hos
eq̄litate posse discerni. ¶ Ma. ¶ Quinqꝫ ac po
sterioris cerne: quāta sit in duos ⁊ tres ineq̄li-
tas: vbi nullo iure apparet eq̄litas. Neqꝫ eni
possunt aliquo modo tm̄ valere qnqꝫ semipe-
des ppter duos ⁊ tres: q̄tū quatuor valēt quo
inuenim⁹ superi⁹ in breuiore versu tm̄ valere
tres semipedes ppter vnuz ⁊ duo q̄ quatuor
valent: An aliqđ non es assecutus aut nō pla-
cet: ¶ Di. ¶ Immo vo ⁊ manifesta ⁊ omia rata
sunt. ¶ Ma. ¶ Age nūc qnqꝫ ⁊ tres semipedes
considerem⁹ q̄lis est iste versiculus: Phasel⁹
ille quē vides ⁊ videam⁹ ista quomodo ineq̄li
tas aliquo eq̄litatis iure teneatur. Nā hoc gen⁹
nō solū metrū: sed etiā versum eē oēs cōsenti-
unt. Itaqꝫ cum p̄mū mēbruz in semipedes du
os ⁊ tres secueris: ⁊ secūdum in duos ⁊ vnū cō
iungas: particulas quas in vtroqꝫ pares inue
neris: quia ⁊ in primo mēbro habemus duo: ⁊
in secūdo restant due particule. vna in trib⁹ se-
mipedibus de primo mēbro: Altera in vno de
posteriore. Has ergo ⁊ sociabiliter iūgimus: qr
vnū cū omnibus habet societatē: ⁊ in summa
vnū ⁊ tria quatuor fiunt: qđ est tantundē quātū
in duo ⁊ duo. Per hanc igiē sectionē etiā qnqꝫ
⁊ tres semipedes ad cōcordiam iungūtur: Sꝫ
responde vtrū intellexeris: ¶ Di. ¶ Ita vo ⁊ ad
modū. ¶ Ma. ¶ Seqtur vt de qnqꝫ ⁊ septē se-
mipedibus disseram⁹: quales sunt versus illi
duo nobilissimi: heroicus: ⁊ quē iambicuz vul
go vocant: etiā ipse senarius. Nam: Arma vi-
rumqꝫ cano troie q primus ab oris ita diuidiē
vt primū eius mēbrum sit: Arma virumqꝫ ca
no: qui sunt quinqꝫ: ⁊ secundū: Troie qui p̄m⁹
ab oris. qui sunt septem semipedes. ⁊ Phase
lus ille quem videtis hospites. Sed tanta il-

la nobilitas in lege ista equalitatis laborat. Cū
enim superiores quinqꝫ semipedes i duo ⁊ tria
diuiserimus. posteriores autem in tria ⁊ qua-
tuor congruunt sibi quidem particule ternorū
semipedum: sed si due reliqᷓ ita inuenirentur
vt vna earum constaret vno semipede: Alia
quinqꝫ coniungerentur lege illa qua vnum cum
omnibus numeris coniungi potest: ⁊ in summa
sex fierent: quot sunt tria ⁊ tria. Nunc vero qa
duo ⁊ quatuor inueniuntur: summa quidem red
dent senarium: sed nullo equalitatis iure tan-
tum valent duo quantū quatuor: vt in huiusce
modi quasi necessitudine copulentur: nisi forte
quis dixerit: satis esse ad aliquam regulā pari-
litatis: ꝙ vt tria ⁊ tria: ita duo ⁊ quatuor sex fi-
unt: cui rationi repugnandū non arbitror. Est
enim ⁊ hec aliqua equalitas: sed illud nolim vt
maiore cōgruentia quinqꝫ ⁊ tres: ꝙꝫ quinqꝫ ⁊ se
ptem semipedes cōuenerint. Non eni tantum
nomē est illius versus quantū istorū: ⁊ vides
in illo non modo tm̄ summā inuentaꝫ collatis
vno ⁊ tribus: quarta est in duobꝰ ⁊ duobus: sed
etiā multo cōcordiores partes eē: cum iungunt
vnū ⁊ tria: ꝑpter illam vnius cū ceteris omni-
bus numeris amicitiam: ꝙꝫ cum duo ⁊ quatuor
copulentur: sicut in istis est. An tibi aliquid ob-
scurum est: ¶ Di. ¶ Nihil prorsus: ſꝫ nescio quo
modo me offendit cur isti senarij cū sint celebra
tiores ceteris generibus: ⁊ principatum quen
dam in versibus habere dicātur aliquid in mē
brorum cōcordia minus habēt ꝙꝫ illi fame ob-
scurioris versus. ¶ Ma. ¶ Bono animo esto.
Nā ego tibi tantam in illis ostendā concordiaꝫ
quantū soli ex omnibus habere meruerūt: vt
videas: nō iniuria: eos esse prelatos. Sed qa
ipsa tractatio aliquāto est longior: ꝙuis omni-
no iocūdior: restare nobis debet extrema: vt cū
ceteris quantū satis videbitur disputauerimꝰ
iam omni cura liberati ad horū scrutanda pe-
netrabilia veniamꝰ. ¶ Di. ¶ Mihi v̄o placet:
sed iam velim vt ista que priora suscepimꝰ ex-
plicata eēnt: vt iam illud audirem atqꝫ cōmo-
dius istorū cōpatione que ante differimus: fi
ant illa dulciora que expectas. ¶ Ma. ¶ Nunc
itaqꝫ cōsidera vtrū in duobus membris quoꝝ
primū exhibeat semipedes sex: Alterū septem
reperiatur ea equalitas vt rite esse versus q̄at
Nam post quinqꝫ ⁊ septē semipedes hunc esse
discutiendū vides. Huiꝰ autē exemplum est:
Roma roma certe ꝙꝫ sit benignitas. ¶ Di. ¶ Ui
deo primum membrum posse in partes distri
bui: que habeāt ternos semipedes. Secundū
in tria ⁊ quatuor: quia iūctis equalibus fiūt sex
semipedes. Tres v̄o ⁊ quatuor: septem sunt: ⁊
non equantur illi numero. ¶ Ma. ¶ Sed si duo

⁊ duo in ea parte vbi tres sunt cōsideremꝰ: con
sideremꝰ iunctis partibus que binos habent
fit summa quaternaria. Iūctis aūt illis quaruꝫ
in vna duo sunt: in alia vnū: si etiam ista tanꝙꝫ
sint quatuor accipiamꝰ propter vnius cū cete-
ris numeris cōcordiam septem simul magisqꝫ
excedūt summā senariam: ꝙꝫ cum septē fuissent.
Di. ¶ Ita est. ¶ Ma. ¶ Et ideo isto genere copu
lationis a legē versuū seperato: Attende vt or
do postulat in ea nūc mēbra: quorū primuꝫ ha-
bet octo semipedes: septē secundum. Ista v̄o co
pulatio habet quod querimus. Nam precedē-
tis membri partē dimidiā cuꝫ parte subsequē
tis maiore: que dimidie ꝑxima est iungēs: qm̄
quaterni semipedes sunt: octonario numero
summaꝫ facio. Restant quatuor semipedes: de
priore tres: de posteriore mēbro: duo hinc in-
de copulati fiunt quatuor: duo rursus inde re-
stant: ⁊ vnū hinc quod ad legē illius conueniē
tie copulati: qua vnū reliquis par est quodam
modo sumūtur pro quatuor. Ita iam octonariꝰ
superiorum octonario cōgruit. ¶ Di. ¶ Sed cur
huius exemplum non audio: ¶ Ma. ¶ Quia se
pe cōmemoratū est: tamen ne suo loco preter-
missuꝫ putes: ipsuꝫ ē: Roma roma cerne quātū
sit deum benignitas: vel hoc etiam optimum
Beatus ille qui procul negotijs: quare iam in-
spice nouem ⁊ septem pedum connexionem cu
ius extremum est. vir optimus beatus ille q
ꝓcul negotio. facilis est cognitu ista cōgruentia
Superius enim membrum in quatuor ⁊ quiqꝫ
posterius in tres ⁊ quatuor semipedes. diuidiť
ergo pars prioris minor: cum parte posterioris
maiore coniuncta: octonarium numeruꝫ facit: ⁊
maior superioris: cū minore posterioris item oc
tonarium: Nam illa cōmixtio est quatuor ⁊ qua
tuor. ita quiqꝫ ⁊ tres semipedes. Tres aūt in
duo si diuiseris: apparet alia conuenientia duo
rum cū duobus: ⁊ vniꝰ cū tribꝰ: qꝛ vnū cum oī-
bus numeris superiꝰ cōmemorata lege cōfert.
Sed nisi me ratio fallit: nihil restat vlteriꝰ qꝺ
de membroꝝ copulatione requiramꝰ. Naꝫ ad
octo peruentū est pedes: quē numerū versui si
cut satis cognimꝰ nō fas ē excedē. ¶ Di. ¶ Qua
re iā age illa senarioꝝ versuū heroici ⁊ iambici
vel trocheaci: quo intētionē meā excitasti ⁊ di
stulisti: pāde secreta. ¶ Ma. ¶ faciā: imo faciet
ipsa ratio que mihi tibiqꝫ cōis est: Sꝫ memini
sti ne queso cū ageremꝰ de metris dixisse nos
⁊ ipso sensu admodū probasse illoꝝ pedes quo
rū ad sesqꝫ conueniunt: siue in duobꝰ ⁊ tribꝰ vt
est creticus vel peanes: siue in tribus ⁊ quatu-
or: vt epitrici exclusos a poetis propter mino-
ris venustatis sonum: solute orationis seuerita
tem decorare congruētius cum his clause col-

ligantur. ¶ Di. ¶ Uero memini: sed quid hec spectant. ¶ Ma. ¶ Quoniam illud volo prius intelligamus huiuscemodi pedibus a poetarum tractatione seiunctis non remanere: nisi eos q̄bus ad tantundem vt spōdeus est: aut eos quibus ad duplum: vt iambus: aut eos quibus ad vtrunqꝫ partes conueniunt: vt coriambus. ¶ Di. ¶ Ita est. ¶ Ma. ¶ At si hec poetarum materies ⁊ sola: oratio autē soluta versibus inimica est. Non versus vllus nisi ex hoc genere pedum faciendus est. ¶ Di. ¶ Assentior. video enī poemata versibusqꝫ alijs lyricorū poetarum metris fieri grādiora. sed adhuc quo ratio ista tendat ignoro. ¶ Ma. ¶ Ne ꝓpera. disputabimus enim iam de senariorū versuum excellentia: ⁊ prius tibi cupio demostrare: si potuero: decentissimos senarios: nisi duū istorum generum esse non posse: que omniū etiam sunt celeberrima: quorū vnum est heroicum: vt Arma virumqꝫ cano troie qui primus ab oris. Quod genus versus metitur spondeo ⁊ dactylo. subtiliori autē ratione spondeo ⁊ anapesto. Alterū quod iambicum dicitur ⁊ eadem ratione inuenitur trocheacum. Nam credo tibi manifestū esse longis syllabis: nisi breues interponantur obtundi quodammodo spacia senorum. Item nisi longe breuibus concisa: ⁊ quasi tremula fieri neutra esse temperata quāuis temporū equalitate aures impleant. quamobrem nec illi versus qui sex pyrrichios: ⁊ sex ꝓceleumaticos habent: aspirant ⁊ heroici dignitatem: Nec illi ad trocheaci qui sex tribrachos habent accedit: quia in istis quos ceteris ipsa ratio preponit: si membra preposteraris: totum ita cōmutabit: vt alios etiā pedes necessario metiamur. Itaqꝫ inconuersibiliores: vt ita dicam: sunt ꝗ̄ illi qui aut omnibus breuibus: aut longis omnibus cōstant: ⁊ ideo siue quinqꝫ ⁊ septem: siue septem ⁊ quinqꝫ semipedibus membra in his temperationibꝰ ordinentur: nihil interest. Neutro enim horū ordine: conuerti versus potest sine tanta commutatione: vt alijs pedibus currere videatur. In illis autem si carmen ceptum erit talibus versibus quorum priora membra quinos semipedes habeant: non oporteat eos miscere in quibus septem priores sunt: ne liceat omnes conuertere. Non enim a conuersione reuocat illa pedum cōmutatio: sed tamen heroicis conceditur spondeos omnes rarissime interponere: quod quidem posterior etas hec nostra minime probauit. Trocheacis autē siue iambicis cum pedem tribrachū quolibet loco interponere liceat: habere tamen in huiuscemodi carminibus versum solutum in omnes breues turpissimum iudicatum est. Remotis igit̄ epitricis pedibꝰ a lege duū senaria: nō solū ꝙ solute orationi sunt aptiores: verum etiam ꝙ si sex fuerint: triginta ⁊ duo tempora excedunt: sicut dispondei remotis etiam quinorum temporū pedibus: ꝙ sibi eos libentius ad clausulas vendicauit oratio. Molosis item ⁊ alijs temporū senorum: ꝗ̄uis in poematicis venustissime vigeant ab hoc de quo nunc agimus numero tēporum exclusis: restant versus omniū breuium syllabarum: qui vel pyrrichios: vel proceleumaticos: vel tribrachos habent: ⁊ omniū longarum qui spondeos: qui quamꝗ̄ admittantur ad senarium modum: dignitati tamen ⁊ operationi horum qui breuibus longisqꝫ variantur: ⁊ ob hoc minus conuerti possunt: cedāt necesse est. Sed queri potest cur meliores versus iudicati sunt senarij in quibus anapestum subtilis illa ratio metitur: ⁊ hi in quibꝰ trocheū ꝗ̄ si dactylum ibi: ⁊ hic iambum metiretur: sine preiudicio enim sententie quantū nunc de numeris agimus: si versus ita esset: Troie qui primus ab oris. Arma virūqꝫ cano: vel de illo genē illo qui procul malo pius beatꝰ ille vterqꝫ horum nec minus senarius esset: nec minus breuium longarumqꝫ syllabarum tēperatione moderatus: nec magis ꝯuerti poterat. ⁊ in vtroqꝫ membra ita ordinata sunt: vt in quinto ⁊ in septimo semipede pars oratiōis terminetur. cur ergo meliores istis putentur si potius ita sint: Arma virumqꝫ cano troie qui primꝰ ab oris Beatus ille qui procul pius malo. In qua questiōe facilꝰ ⁊ ꝓcliuꝰ dixeri forte euenisse vt isti priꝰ aīaduertēnt: aut freq̄ntarent: aut si id nō ē fortaitū meliꝰ credo visū fuisse: vt heroicꝰ duabꝰ lōgisꝗ̄ duabꝰ breuibꝰ ⁊ lōga clauderet: ꝙ in lōgis aures cōmodiꝰ acqescunt. Ille aūt alt in finali semipede lōgā syllabā potiꝰ hēret quāobrē q̄dē res q̄dē sic se hꝫ: vt q̄cūqꝫ horꝫ priꝰ eligerent necessario alijs auferēt locū q mēbris hisdē ꝑposteratꝭ fieri possēt. q̄circa si melior iudicatꝰ ē: Cuiꝰ exēplū ē: Arma virūqꝫ cano troie q primꝰ ab oris. Inepte fieret ista ꝯuersio ad aliud genꝰ sicuti ē: Troie q primꝰ ab oris arma virūqꝫ cano. Quod etiā de trocheaco genere intelligendū est. Nam si horum honestior: Beatus ille qui procul negotio: ꝗ̄ genus isto preposterato fieret: vt est: Qui procul negotio beatus ille: fieri ꝑfecto non oportet: tamen si quis audeat ⁊ faciat tales versus manifestū est eum alia genera senarium esse facturū in quibus sunt ista meliora. Hi ergo senariorum omniū pulcherrimi nō potuerunt ambo obtinere sinceritatem suā aduersus hominū licentiam. Nam trocheaco genere: nō senario solo: sed semis incipit vsqꝫ ad magnitudinem extremā que octo pedes habet

miſcendos. Poete aũt putauerunt quaterno-
rũ temporum pedes omnes qui adhibẽtur ad
numeros: ⁊ greci quidẽ alternis locis primo et
tertio: ⁊ ita deinceps ſi a ſemipede verſus inci
pit: ſin ab integro trocheo ſecũdo ⁊ quarto loco
atq; ita deinceps ſeruatis interuallis memora
ti lõgiores collocantur pedes que corruptio vt
tollerabilis fieret nõ ſingulos pedes in duas p
tes: quarum vna leuatiõis: altera poſitiõis eſt:
claudendo diuiſerunt: ſed vnũ pedem leuãtes
alterũ ponentes: vnde ipſum ſenarium trime
trum vocãt: ad epitritorum diuiſionẽ plauſum
retulerunt. ſed ſi h ſaltem cõſtanter teneretur:
Quis pedes epitrici magis oratiõis ſint q̃ poe
matis: nec iam ſenarius verſus: ſed ternarius
inueniretur: nõ tamen omnimõ illa numerorum
labefaceretur equalitas. Nunc vo quatuor tẽ-
porũ pedes: dummõ in locis memoratis ponã
tur: liquet nõ in omnibus ponere: ſed vbilibet
eorum: ⁊ q̃tiens liber. Nři vo veteres: nec ipſa
locorum interualla intermiſcendis huiuſcemo
di pedibus ſeruare potuerunt: quia in h genere
poete iſta corruptiõe atq; licẽtia plane aſſecuti
ſunt: qd eos arbitrãdũ eſt: vt cẽnt in fabul' poe
tarũ ſolute orõni ſſima. Sed qm̃ ſatꝫ dictũ eſt
cur inẽ ſenarios iſti vſus magis nobilitati ſunt
Nũc videamꝰ ipſi ſenarij meliores ſunt q̃ ce-
teri in q̃libet alio pedũ numero ꝯſtituti: niſi qd
habes aduerſus iſta q̃ ediſſeras. ¶ Di. ¶ Pror
ſus aſſentior etiã illã metrorum ẽq̃litatẽ cui me at
tẽtiſſimũ paulo añ reddidiſti: ſi vel nũc fas eſt
cognoſcere vehemẽter expecto. ¶ Ma. ¶ Totꝰ
ẽ ades: atq; rñde: vtrũ tibi videat̃ q̃libet lõgi-
tudo poſſe in q̃libet ptes ſecari ¶ Di. ¶ Satꝫ mi
hi iſta pſuaſa ſũt. Nec dubitare arbitror qm oĩs
lõgitudo q̃ linea dicit̃: hẽat dimidiã ſui ptẽ: ac p
h in duas lineas breues decuſſatim ſecari q̃at
⁊ q: ipſe due linee q̃ iſta ſectiõe fiunt pculdubio
linee ſunt etiã in ipſis h fieri poſſe manifeſtũ ẽ.
Ita quãtulacũq; lõgitudo in q̃dlibet ptes ſecari
põt expeditiſſime. ¶ Ma. ¶ Quare nũc illud vi
de: vtrũ recte aſſerit̃: oẽm lõgitudinẽ ad latitu
dinẽ porrigẽdã q̃ ab ipſa orit̃ tãtũ valere quãtũ
latitudinis quadratũ occupat. Si eñi minꝰ aut
ampliꝰ i latũ ſpatiũ ptẽdit̃ q̃ lõga eſt linea. vñ
ptẽdit̃ quadratũ nõ fit: ſin tm̃ nihil aliud q̃ q̃-
dratũ fit ¶ Di. ¶ Intelligo ⁊ aſſentior: qd eñi ve
riꝰ: ¶ Ma. ¶ Illud iã ſeq vt opinor: vides vt ſi
p linea in lõgũ ordinati calculi pares ponantur
nõ veniat illa lõgitudo ad quadratã formã ni-
ſi p eundẽ numerũ multiplicati calculi fuerint:
vt ſi vbi gr̃a duos calculos ponas q̃dratũ non
facias niſi alijs duobus ad latitudinem iunctis
ſin tres ⁊ ſex adiungendi ſunt. Sed tanti diſtri
buti ad duos ordines ſimiliter in latitudinem

Sin eñi ad longitudinẽ additi fuerint: nulla fi
gura ſit. Longitudo enim ſine latitudine figura
nõ eſt. Atq; iſta pportione liquet cõſiderare ali
os numeros: vt eñi bis bina: ⁊ ter terna quadra
tas figuras in numeris faciunt: Ita quater qua
terna: quinquies quina: ſexies ſena: atq; ita per
infinitũ in ceteris. ¶ Di. ¶ Etiã iſta rata ⁊ ma-
nifeſta ſunt ¶ Ma. ¶ Attende nunc: vtrũ ſit ali
qua tẽporis lõgitudo. ¶ Di. ¶ Quis dubitauerit
nullũ eſſe tẽpus ſine aliqua lõgitudine: ¶ Ma.
Quid rurſus: Põt ne obtinere aliquã tempo-
ris longitudinem. ¶ Di. ¶ Immo neceſſe ẽ opti
neat. ¶ Ma. ¶ Quid in ea lõgitudine p calcul'
melius collocamus pedes: ne qui duas in par
tes. i. leuationem ⁊ poſitionẽ neceſſario diſtri-
buũtur: An ipſos ſemipedes potius q ſingulas
leuationes poſitioneſq; obtinent. ¶ Di. ¶ Semi
pede cõgruẽtius p illis calculis poni. ¶ Ma. ¶
Age nunc cõmemora membrũ verſus heroici
breuius quot ſemipedes habeat. ¶ Di. Quinq;
Ma. ¶ Da exẽpla. ¶ Di. ¶ Arma virũq; cano.
Ma. ¶ Num igit̃ aliud deſideras: niſi vt alij ſe
ptẽ ſemipedes cũ illis quinq; aliqua equalita-
te ꝯueniant. ¶ Di. ¶ Nihil prſus aliud. ¶ Ma.
Quid ſeptẽ ſemipedes pñt ne aliquẽ vſum cõplẽ
p ſe: ¶ Di. ¶ Pñt vo. Nã tot ſemipedes hꝫ pri
mus ac minimꝰ vſus ãnumerato in fine ſilẽtio.
Ma. ¶ Recte credis: ſꝫ ſi vſus eẽt qũo in duo
mẽbra diuidit̃: ¶ Di. ¶ In q̃tuor. ſ. ⁊ tres ſemi-
pedes ¶ Ma. ¶ Duc ẽ in legẽ q̃drati has ptes
ſingulas. ⁊ vide qd faciũt. ¶ Di. ¶ Quatuor q̃-
ter: ſexdecim: tria ter nouẽ ¶ Ma. ¶ Quid totũ
ſit: ¶ Di ¶ Uicies qnq;. ¶ Ma. ¶ Septẽ ẽ ſe-
mipedes: qm̃ pñt hr̃e duo mẽbra: ſingul' mẽbris
ſuis ad q̃dratorum rõnẽ relatis: vigeſimũ qntũ nu
merũ in ſumma faciũt: ⁊ ẽ vna ps vſus heroici
Di. ¶ Ita ẽ. ¶ Ma. Altera igit̃ ps q̃ hꝫ qnq; ſe-
mipedes: qm̃ nõ põt diuidi: ⁊ hꝫ aliq̃ eq̃litate
ꝯcinere: nõne tota in q̃dratu ducẽda eſt: ¶ Di.
Nihil aliud cẽſeo: ⁊ iã tãdẽ agſco eq̃litatẽ mira
bilẽ: qnq;. n. qnqes ducta eadẽ. xx. ꝯſumũt. nec
ẽ imerito ſenarij vſus ceteris celebratões nobi
lioreſq; fci ſũt. dici. n. vix põt: q̃tũ int̃ iſtorum eq̃-
litatẽ i mẽbris iparibꝰ ⁊ aliorum oĩum intſit ¶ Ma.
Nõne te ẽ fefellit pollicitatio mea: vl' potiꝰ ipa
nos q̃ vterq; nr̃m ſeqt̃ rõ: q̃re vt iã iſtũ ſermo
nẽ ꝯcludamꝰ aliqñ cernis certe cũ ſint metra pe
ne inumerabilia: vſum tñ eẽ nõ poſſe niſi duobꝰ
mẽbris ſibimet ꝯcinatꝫ: aut totidẽ ſemipedibꝰ:
ſꝫ ꝯuerſibilibꝰ terminatꝫ: vt ẽ: Mecenas atta-
uis edite regibꝰ: aut diſpari numero ẽt ſemipe
dũ: ſꝫ aliq̃ eq̃litate ꝯiũctꝫ: vt ſunt q̃tuor ⁊ tria:
aut qnq; ⁊ tria: aut ſex ⁊ qnq;: vel qnq; ⁊ ſeptẽ
aut octo ⁊ ſeptem: vel ſeptem ⁊ nouem: aut no
uem et ſex ¶ A pleno enim pede Trocheacus:

vt est optimus beatus ille qui procul negotio ꝛ a non pleno potest versus exordiri: vt est vir optimus beatus ille qui ꝓcul negotio: termina ri aūt nō nisi pleno prorsus nō potest. Sed isti nō plenipedes siue integros semipedes habeāt sicuti est iste quē nunc posui: siue minus ꝙ͂ di midiū pedē sicuti in illo coriābo due vltime bre ues. Mecenas attauis edite regib⁹: siue plus ꝙ͂ dimidiū vt in eius capite due prime longe: aut in fine alterius coriambici bacchius cuius exemplū. Te domus euandrea: te celsa sedes latini. Omnes ergo isti nō plenipedes semipe des nūcupātur. Iā vero nō solum talia poema ta versibus fiant: vt in his vnuz genus teneat qualia epicoꝝ poetarū sunt: vel etiā comicorū s illos q ioqꝫ ambit⁹ quos periodos greci vo cant: nō tantū illis metris: que lege versuz nō tenent lyrici poete faciunt. sed etiā versibus. Nam ille flacti. Nox erat ꝛ celo fulgebat luna sereno: inter minora sidera: bimēbus ambitus est: ꝛ versibus cōstans: qui versus sibimet cō uenire nō possunt nisi vterqꝫ ad senoꝝ tēporū referat pedes. Nam modus heroicus cū mo do iambico vel trocheaco nō cōuenit: qꝛ illi pe des ad tantūdem: hi ad duplū ptinentur. Fiunt ergo ambitus aut omnib⁹ metris: aut omnibus versibus: vt illi sunt de qbus in supiori sermo ne disputatū est: cū de ipsis metris ageremus: aut tantū versibus: vt hi de qbus nunc dictuz est: aut vt ꝛ versibus: ꝛ alijs metris tēperētur: quale illud est: Defugere niues: redeunt iā gra mina campis arboribusqꝫ come. Quo autē or dine locent vel versus cum alijs metris: vel maiora membra cū minorib⁹: nihil interest ad auriū voluptatē: dūmodo nō breuior ꝙ͂ bimē bris: non amplior ꝙ͂ qdrimēbris sit ambitus. Sed iam si nihil habes qđ cōtradicas: finis sit huius disputatiōis: ꝛ deinceps qđ ad hanc par tez musice attinet q̄ in numeris tempoꝝ est ab his vestigijs eius sensus ad ipsa cubicula: vbi ab omni corpore aliena est: quanta possumus sagacitate veniamus.

Explicit lib qnt⁹ beati Augustini episcopi.

Incipit liber sextus ꝛ vltimus musice bea ti Augustini episcopi.

Satis diu penes te adeo plane principaliter per quinqꝫ libros in vesti gijs numerorūz ad moras tempoꝝ ptinentiū morati sumus: qm̄ nostrā nugatio nez apud beniuolos hoīes facile fortassis excuset officiosus labor: quē non ob aliud suscipiendū putauimus: nisi vt adole scentes: vel cuiuslibet etatis hoīes: quos bono ingenio dōauit de⁹: nō sed qbusdaz gradibus a sensibus carnis: atqꝫ carnalibus litteris qbus eos nō habere difficile est: duce rōne auellerēt atqꝫ vni deo ꝛ dn̄o rerū omniū q: humanis mē tibus nulla natura interposita presidet i cōmu tabilis veritatis amore adherescerent. Illos q̄ libros qui leget: inueniet nos cū grāmaticis et poeticis aīs nō habitādi electiōe: sed itinerādi necessitate versatos. Ad hunc aūt librū cū ve nerit: si vt spero: ꝛ supplex deprecor deus ꝛ dn̄s noster ꝓpositū meū voluntatēqꝫ gubernauerit ꝛ eo quo est intēta pduxerit: intelliget nō vilis possessionis esse viam vllā per quā nunc cū im becillioríb⁹: nec nosipsi admodū fortes ambu lare maluimus: ꝙ͂ minus pēnatos p liberiores auras precipitare. Ita nos quātū arbitror: aut nihil aūt nō multū peccasse iudicabit: si tn̄ de nu mero spūaliuz viroꝝ iste fuerit. Nam turba ce tera de scholis linguaꝝ tumultuātiū: ꝛ ad plau dentiū strepitū: vulgari leuitate letantiū: si for te irruerit in has litteras: aut cōtemnet omnes aut illos quinqꝫ libros sufficere sibi arbitrabit Istuz vero in quo fructus illoꝝ est: vel abijciet q̄si nō necessariū: vel differet q̄si post necessariū Reliquos vero qui ad ista intelligenda erudi ti nō sūt: si sacramētis christiāe puritatis ibuti i vnū ꝛ verū deū sūma charitate nitētes cūcta puerilia trāsuolauerīt firme admōeo ne: ad ista descēdāt vt: cū hic laborare ceperit de tarditate sua cōqrant ignorātes itinera difficilia ꝛ mole sta pedib⁹ suis volādo se posse etiā ignorata trā sire. Si aūt hi legunt qui ꝛ infirmis aut in exer citatis gressib⁹ hac ābulare nō possūt: ꝛ nullas pietatis alas habēt: qbus ista neglecta preter uolent: nō se inserant in cōuenienti negotio sed preceptis saluberrime religionis ꝛ nido fidei supuecti: laborez ac puluerē huius itineris eua dant magis patrie ꝙ͂ viarū flexuosarum amore flagrātes. His eni hec scripta sunt qui litteris dediti: magnis implicant erroꝛib⁹ ꝛ bōa inge nia in nugis cōterunt nesciētes qd ibi delectet qđ si aiaduerterēt viderent: qua effugerēt illa retia: ꝛ qualis esset beatissime securitas locus.

Au. Quamobrē tu cū quo mihi nūc ratio est familiaris me⁹ vt a corporeis ad in corporea. Responde si videt: cū istum versum pronūciamus: de⁹ creator omniū: istos quatuor iambos quib⁹ constat: Et tempora. xij. vbi nam esse arbitreris. i. in sono tantū q audit an etiā in sensu audiētis qui ad aures pertinet aut in ictu etiā ꝓnunciātis: An quia notus ver sus ē. In memoria quoqꝫ nostra hos nūeros:

esse:fatendum est. ¶Li. ¶In omnibus puto.
Au. ¶Nusꝙ̃ ne amplius. ¶Li. ¶Quid aliud re
stet nõ video:nisi forte īterioꝛ ꝛ superioꝛ aliqua
vis est vnde ista ꝓcedunt ¶Au. ¶Non ego q̃
ro quid suspicanduz sit:q̃re si hec q̃tuoꝛ genera
ita tibi apparēt:vt nullum aliud videas:quod
eque manifestū est. discernamus ea si placet ab
inuicem:ꝛ videamus vtrū singula esse siue in
uicē possint: Nam credo nō te esse negaturum
fieri posse: vt in aliquo loco aliqs sonus existat
huiuscemodi moꝛulis ꝛ dimēsionibus verbe
rans aerem: vel stillicidio: vel aliquo alio pul
su coꝛpoꝛū: vbi nullus adsit auditoꝛ: qđ cuz sit
num ꝓpter illud primū genus cū ip̄e sonus hos
numeros habet:nullū hoꝛū q̃tuoꝛ reperitur.
Li. ¶Nullum aliū video. ¶Au. ¶Quid iste alt
qui est in sensu audientis potest ne esse si nihil
sonet? Nō enī quero vtrū habeāt ille aures viz
percipiendi si quicꝙ̃ sonuerit:qua vtiqꝫ non ca
rent si desit sonus. Non.n.ꝛ cū silētiū est nihil
a surdis differūt. Sed quero vtrū ipsos nume
ros habeant:etiā si nihil sonet : si quidez aliud
est habere numeros : aliud posse sentire: nu-
merosum sonū. Nam ꝛ si sentientē coꝛpoꝛis lo
cum digito tangas quotiēs libet sentitur:totiēs
sentitur tactu ille numerus ꝛ cum eo sentit̄:non
eo caret sentiens. Sed vtrū insit etiā tangente
nullo nō sensus ille:sed numerus similiter que
ritur ¶Li. ¶Non facile dixerim carere sensum
numeris talibus in se cōstitutis:etiam anteꝙ̃
aliqđ sonet. Non enī aliter aut mulceret̄ conti
nuitate:aut absurditate offenderet̄ ¶Au. ¶Id
ip̄m ergo quicꝙ̃ est quo aut annuimus:aut ab
hoꝛremus nō rōne:sed natura cū aliquid sonet
ipsius sensus numerū voco. Non enī tunc fit in
auribus meis cū sonū audio:hec vis appꝛobā
di ꝛ impꝛobandi aures quippe nō aliter bonis
sonis ꝙ̃ malis patēt ¶Vide ne potius ista duo
sint minime cōfundenda ¶Nam si versus qui
libet modo coꝛreptius:modo ꝓductius ꝓnun-
cietur spatiū tempoꝛis nō idē teneat necesse ē
quāuis eadē pedū ratione seruata. Ut ergo ip̄o
suo genere aures mulceat:illa vis facit qua cō-
tinua asciscimus:ꝛ absurda respuimus. Ut aūt
bꝛeuioꝛe tempoꝛe sentiatur: cū celerius ꝙ̃ cuz
tardius pꝛomitur. Non interest aliquid nisi ꝙ̃
diu aures tāgant̄ sono. Affectio ergo hec auriū
cum iunguntur sono:nullo modo talis:est ac si
non tangant̄. Ut enī differt audire ab eo quod
est nō audire:ita differt hanc vocem audire ab
eo quod est alterā audire: Nec igit̄ affectio nec
vltra poꝛrigitur:nec infra cohibetur:qm̄ ē mē
sura eius soni qui facit eam ¶Altera est ergo in
iambo:altera in tribꝛacho ꝓductioꝛ in ꝓductio
re iambo:coꝛreptioꝛ in coꝛreptioꝛe: nulla in silē

tio. Quod si in nūerosa voce fit:etiam ipsa nu-
merosa sit:necesse est. Neqꝫ esse potest nisi cū
adest effectoꝛ eius sonus. Similis est enim ve
stigatio in qua ipꝛesso qđ neqꝫ ante formar̄ ꝙ̃
coꝛpus impꝛesseris:neqꝫ remanet cuz detraxe
ris. Naturalis autē illa vis quoqꝫ iudiciaria:
que auribus adest : non desinit esse in silentio:
nec nobis eam sonus inserit:s₃ ab ea post: siue
pꝛobandus:siue impꝛobandus excipitur. Qua
re ista duo:nisi falloꝛ distinguenda sunt:ꝛ faten
dum numeros q sunt in ista passione auriū cuz
aliquid audit̄ sono inferri:auferri silentio. Ex
quo colligit̄:numeros qui sunt in ip̄o sono: pos
se esse sine istis qui sunt in eo qđ est audire:cum
hi sine illis esse non possint.

Au. ¶Attende igitur hoc tertiuz genus
qđ ē in ipso vsu ꝛ operatiōe ꝓnūciātis
Et vide vtrū possint esse hi numeri si-
ne illis qui sunt in memoꝛia. Naz ꝛ taciti apud
nosmetipsos possumus aliquos numeros co-
gitando ꝑagere ea moꝛa tempis qua etiā voce
ꝑageretur:ꝛ hos in quadā oꝑatione animi esse
manifestū est:q̃ qm̄ nullum edit sonum:nihilqꝫ
passionis inserit auribus oñdit hoc genus sine
illis duob⁹ esse posse quoꝝ vnum in sono est:al
terum in audiente qm̄ audit. Sed vtrunqꝫ exi
steret:nisi adiuuāte memoꝛia querimus. Quꝙ̃
si anima:hos numeros agit:quos in venarum
pulsu inuenimus:soluta questio est. Nam ꝛ in
operatione animi hos esse manifestum est. ꝛ
nihil ad eos adiuuamur memoꝛia. ¶Quod si
de his incertū est. vtruz oꝑantis anime sint de
istis certe quos recipꝛoco spiritu agimus:nulli
dubium est quin ꝛ tempoꝛū interuallis nume-
ri sint:ꝛ eos sic anima operetur: vt etiam vo-
luntate adhibita multis modis variari queāt
nec tamen vt agant̄ vlla opus est memoꝛia:
Li. ¶Uidetur mihi hoc genus sine tribus ce-
teris esse posse ¶Quamuis enim pro tempe-
ratione tempoꝛum varios venarum pulsus
ꝛ respirationis interualla fieri non ambigam:
tamen operante anima fieri negare quis aude
at:qui etiam rursus pro diuersitate coꝛpoꝛum
alijs celerioꝛ est.alijs tardioꝛ:nisi tn̄ adsit anima
vt id agatur nullus est. ¶Au. ¶Considera igitur
ꝛ quartum genus eoꝛum.s.numeroꝛum qui sūt
in memoꝛia. Nam si eos recoꝛdatiōe depꝛomi
mus:ꝛ cum in alias cogitationes deferimur:
hoc relinquimus rursum velut in suis secretis
reconditos. Non opinoꝛ occultuz eos esse posse
sine ceteris. ¶Li. ¶Nō dubito eos posse sine ce
teris. Sed tamen nisi auditi vel cogitati non
mandarentur memoꝛie. Ideo quamꝙ̃ illis desi
nentibus maneāt hisdē tamē pꝛecedētib⁹ impꝛi
muntur ¶Au. ¶Nō resisto tibi:ꝛ vellem iam q̃

rere:quod tandem hoꝝ quatuoꝛ generum pre-
stantissimum indices:nisi arbitrarer dum illa
tractamus:nescio vnde apparuisse nobis quin
tum genus quod est in ipso naturali iudicio sen
tiendi cum delectamur parilitate numeroꝝ vł
cū eis peccatur offendimur. Non eni cōtemno
qd tibi visum est sine qbusdā numeris in se latē
tibus hoc sensum nostrū nullo modo agere po
tuisse. An forte ad istoꝝ q̄tuoꝛ aliquod genus
hanc tantā vim ptinere arbitraris: ¶ Li. ¶ Ego
vero ab illis omnib⁹ hoc genus distinguenduꝫ
puto. Si quidē aliud ē sonare qd corpori tribui
tur. Aliud audire qd in corpore anima de sonis
patitur: Aliud operari numeros vel pductius
vel correpti⁹:aliud ista meminisse:aliud de his
omnib⁹ vel annuendo: vel abhorrēdo q̄si quo-
dam naturali iure facere sententiā. ¶ Au. ¶ Age
nūc dic mihi quinqꝫ hoꝝ qd maxime excellat.
¶ Li ¶ Hoc quintū puto. ¶ Au. ¶ Recte putas:nō
enim de illis posset:nisi excelleret iudicare. Sꝫ
rursus quero ceteroꝝ quatuoꝛ qd maxime pro
bes: ¶ Li ¶ Illud pfecto quod est in memoria
quia video ibi diuturniores esse numeros: q̄ꝫ
cū sonant: vel cū audiunt: vel cū agūtur. ¶ Au.
Preponis ergo factos facientib⁹. Nam istos
qui sunt in mēoria ab illis alijs in p̄mis paulo
ante dixisti: ¶ Li ¶ Nollē preponere. Sed rur
sus quomodo nō preponā diuturniora minus
diuturnis non video. ¶ Au ¶ Non te istud mo-
ueat. Non eni sicut eterna tēporalib⁹: ita ea q̄
diutius abolent his que breuiore tempore trā
seunt preferenda sunt:qꝛ ꝛ sanitas vnius diei
profecto est melioꝛ: q̄ꝫ multoꝝ dierū imbecilli-
tas. Et si optanda optādis cōparemus:melioꝛ
est vnius diei lectio: q̄ꝫ pluriū scriptio:si eadem
res vno die legitur que plurib⁹ scribit. Ita nu-
meri qui sunt in memoria:ꝛ si diutius maneāt
q̄ꝫ illi a quib⁹ imprimūtur:nō eos tamē antepo
nere oportet eis quos agimus:nō in corpore:sꝫ
in anima. Utriqꝫ eni p̄tereunt: alij cessatione:
alij obliuione: Sed illi quos opamur etiā non-
dum cessantib⁹ nobis successione sequētiuꝫ vi-
dentur auferri: dum primi secundis: ꝛ secundi
tertijs:atqꝫ ita deinceps prioꝛes posterioꝛibus
pretereundo cōcedunt locum: donec vltimos
perimat ipsa cessatio. Obliuione vero plures
simul numeri:quāuis paulatiꝫ abstergunt. Nā
nec ipsi aliq̄ꝫdiu manent integri. qd enim post
annū verbi gratia in memoria nō inuenit: etiā
post vnū diem iaꝫ minus est: sed nō sentit ista
diminutio. Non tamē falso ex eo conicit: quia
nō vtiqꝫ pridie q̄ꝫ cōpleat annus repente totū
euolat. Unde intelligi datur ab illo tēpore:quo
inheret memorie icipere labi. Hic est illud qd
plurimū dicimus tenuiter memini cū aliquid
post tempus recordādo repetimus anteq̄ꝫ ple
ne totū excidat. Quapropter vtrūqꝫ hoc genus
numeroꝝ gen⁹ mortale est. Uerūtamē faciētes
factis iure anteponunt. ¶ Li. Accipio ꝛ pbo.
¶ Au. ¶ Iam ḡ tria reliqua intuere ꝛ coꝛuꝫ quoqꝫ
qd sit optimū:ꝛ ceteris preferendū ediscere.
¶ Li. ¶ Non est hoc facile. Nā ex illa regula qua
factis facientes opoꝛtet anferre: cogoꝛ sonāti-
bus numeris palmā dare. Hoc eni sentimus
audientes:ꝛ cū hos sentim⁹ hos patimur. Hi
ergo faciunt eos qui in auriū passione cū audi-
mus. Hi aūt rursus quos sentiendo audimus
ꝛ habemus faciūt alios in memoria:quib⁹ a se
factis recte p̄ferunt. Sed hic qꝛ ꝛ sentire ꝛ me-
minisse anime est:nō moueoꝛ si aliqd qd in aīa
sit alicui qd item in ea sit anponam. Illud me
cōturbat quomō sonātes numeri:qui certe coꝛ-
poꝛei sunt: vel quoquo modo in corpe: magis
laudandi sunt q̄ꝫ illi qui cū sentimus in aīa esse
reperiūtur. Sed rursus cōturbat:quomodo nō
magis laudandi sunt: cū hi faciant: illi ab his
fiant. ¶ Au. ¶ Mirare potius quomodo facere
aliqd in aīa corpus potest. Hoc.n. fortasse non
posset:si nō peccato primo corp⁹ illud nulla mo
lestia ꝛ sūma facilitate aīabat ꝛ gubernabat in
deterius cōmutatū corruptioni subuerteret ꝛ
morti:qd tamē habet sui generis pulchritudinē
ꝛ eo ipso dignitatē aīe satis cōmendat: cui⁹ nec
plaga ꝛ morbus sine honore alicui⁹ decoris me
ruit esse:quā plagam sūma dei sapientia mira-
bili ꝛ ineffabili sacramēto dignata est assumere
eum hominē:sine peccato: nō sine peccatoris
cōditione suscepit. Nam ꝛ nasci humanitus:ꝛ
pati ꝛ mori voluit: Nihil hoꝝ merito:sed excel
lentissima bonitate:vt nos caueremus magis
supbiam:q̄ dignissime in ista cecidimus: q̄ꝫ cō-
tumelias quas indign⁹ excepit ꝛ aīo equo mor
tem debitā soluerem⁹ si pp̄ter nos potuit etiaꝫ
indebitā substinere:ꝛ quicqd secretius aut pur
gatius in tali sacramēto a sanctis ꝛ melioꝛib⁹ in
telligi potest. Ergo animā i carne mortali opā-
teꝫ passionē corpoꝝ sentire nō mirū est. Nec qꝛ
ipsa est corpe melioꝛ meli⁹ putandū est:oē qd in
ea fit: q̄ꝫ oē qd fit in corpe. Credo.n. tibi videri
verū falso esse p̄ponendū. ¶ Li. ¶ Quis dubita
uerit: ¶ Au. ¶ Num vera est arboꝛ quā videm⁹
in somnis: ¶ Li. ¶ Nullo modo. ¶ Au. ¶ At ei⁹
forma in aīa fit. Hui⁹ aūt quā nūc videmus in
corpe facta est:q̄re cū ꝛ verū falso:ꝛ aīa corpore
melioꝛ sit: verū in corpe melius est q̄ꝫ falsuꝫ in
aīa. Sed vt hoc inquātū verū:nō inquātum in
corpore fit:meli⁹ est. Ita illud inquātuꝫ falsum
nō inquātū in aīa fit:fortasse est inferi⁹ ꝛ deteri⁹
nisi qd habes ad hoc. ¶ Li. ¶ Nihil equidem.
¶ Au. ¶ Audi aliud qd sit vt puto vicini⁹. Neqꝫ

enim negabis quod decet esse melius ꝙ id qd nõ decet? Li. Immo fateor. Au. At in q̃ veste decens est mulier: in eadẽ virum indecẽtez esse posse: quis ambigat? Li. Et hoc manifestum est. Au. Quid si ergo forma istorũ numeroꝝ decet in sonis qui illabunt auribus ⁊ dedecet in aĩa cũ eos sentiendo ac paciẽdo hꝫ Num magnopere mirãdũ est? Li. Nõ opinor. Au. Quid ergo dubitamus sonantes numeros atqꝫ corporeos ꝑponere his q ab his fiunt quãuis in aĩa fiant: que corpore est melior: quia numeros numeris facientes factis nõ corpus aĩe ꝑponimus. Corpora.n. tanto meliora sunt quãto numerosiora talibꝰ nũeris. Anima vero istis que ꝑ corpus accipit: carendo fit melior: cũ sese auertit a carnalibꝰ sensibꝰ: ac diuinis sapiẽtie numeris reformat. Ita quippe in scripturis sanctis dicit. Circuiui ego: vt scirem ⁊ cõsiderarẽ ⁊ quererẽ sapientiaꝫ ⁊ numerũ: qd nullo modo arbitratũ ẽ de his numeris dictũ qbus etiã flagitiosa theatra ꝑsonant. Sed de illis credo quos non a corpore accipit anima: sed acceptos etiam a summo deo ipsa potius imprimit corpori: quod quale sit: non hoc loco est considerandum.

Au. Veruntamen ne illud occurrat arboris vitam meliorẽ esse ꝙ naturã: qm nõ accipit sentiendo a corꝑe numeros Nullus.n.ei sensus est: diligenter ꝯsiderandũ est: vtruꝫ reuera nihil sit aliud qd dicit audire nisi aliqd a corpore ĩ aĩa fieri: Sed perabsurdũ est fabricatori corpori materiam quoquo mõ aĩam subdere. Numqꝫ.n. anima est corꝑe deterior. Nullo modo igit aĩa fabricatori est subiecta materies. Esset aũt si aliquos in ea numeros corpus oparetur. Non ergo cum audimus fiunt in aĩa numeri ab his quos in sonis cognoscimus: An aliquid renuis? Li. Quid est g̃ qd in audiente cõtingit? Au. Quicqd illud sit qd fortasse inuenire aut explicare nõ possumus. Num id ad hoc valebit: vt aĩam corꝑe meliorẽ eẽ dubitemꝰ: aut cũ hoc fateamur: poterimus ne oꝑanti corpori ⁊ numeros imponẽti eam subdere: vt illud sit fabricans. Hoc aũt materies de qua ⁊ in qua numerosum aliqd fabricet? Quid si credimus deteriorẽ illã credamus necesse est: quo qd miserius: qd detestabilius credi potest? Que cũ ita sint conabor equidez quãtũ deꝰ adiuuare dignabitur: qdnã ibi lateat cõiectare: atqꝫ disserere. Sed si ꝓpẽ vtriusqꝫ aut alteriꝰ nostrũ infirmitatẽ: minus ꝓ volũtate successerit: vel nosipsi alias sereniores id inuestigabimꝰ: vl' intelligẽtioribꝰ inuestiganda deferemus: vel equo aĩo latere patiemur: non tñ ideo ista certiora de manibꝰ debemus amittere? Li. Tenebo istud incõcussuꝫ si potuero ⁊ tñ latebrã istam nõ esse penetrabilẽ nobis velim. Au. Cito dicã qd sentio. Tu vero aut sequere: aut etiã ꝓcedas si valebis vbi me cũctari ⁊ hesitare aĩaduerteris. Ego.n. ab aĩa hoc corpus animari nõ puto: nisi intentione faciẽtis: Nec ab isto quicqꝫ illã pati arbitror: sed facere de illo ⁊ in illo tamqꝫ subiecto diuinitꝰ dominationi sue. Aliquãdo tñ cuꝫ facilitate: aliqñ cũ difficultate operari: quãto pro eius meritis magis minusue illi cedit natura corporea. Corporalia g̃ quacũqꝫ huic corpori ingeruntur aut obijciuntur extrinsecus: nõ in aĩa: sed in ipso corꝑe aliqd faciunt qd oꝑi eiꝰ aut aduerset aut cõgruat. Ideoqꝫ cũ renitit aduersanti: ⁊ mãm sibi subiectã in operis sui vias difficulter impingit: fit attentior ex difficultate in actione: q̃ difficultas ꝓpter attentionẽ: cũ eã nõ latet sentiri dicit: ⁊ hoc vocat dolor aut labor. Cuꝫ aũt cõgruit qd infertur: aut adiacet: facile totuꝫ id vel ex quo quãtũ opus est in sui oꝑis itinera traducit: ⁊ ista eiꝰ actio q̃ suũ corpus ꝯueniẽti extrĩsecus corpori adiungit: qm ꝓpter quoddã aduẽtitiũ attentius agit nõ latet: Sed ꝓpter cõuenientiã cũ voluntate sentit: aut cum desin it ea quibꝰ corporis detrimẽta reficiat egestas cõsequit: ⁊ hac actionis difficultate cũ fit attẽtior: ⁊ talis eiꝰ oꝑatio nõ ea latet: fames aut sitis: aut tale aliqd appellatur. Cum aũt supersunt ingesta: ⁊ ex eoꝝ onere nascit difficultas operandi: neqꝫ hoc sine attensiõe fit: ⁊ cũ talis actio nõ latet cruditas sentitur. Attẽde ẽt oꝑatur cũ eijcit supfluũ: si leuiter cũ voluptate: si aspere cũ dolore. Morbidã quoqꝫ ꝑturbationem corporis attente agit succurrere appetẽs languẽti: atqꝫ defluenti: ⁊ hac actione non latente morbos ⁊ egrotationes sentire dicit: Et ne longũ faciaꝫ videtur mihi anima cum sentit in corpore: nõ ab illo aliquid pati: sed in eius passionibus attentius agere: ⁊ has actiones siue faciles propter conuenientiã: siue difficiles propter incõuenientiam: non eam latere ⁊ hoc totuꝫ est qd sentire dicitur. Sed iste sensus qui etiaꝫ dum nihil sentitur: inest tamen: instrumentũ est corporis ꝙ ea temperatione agitur ab anima: vt in eo sit ad passiones corporis cum attentione agendas paratior: similia similibus vt adiungat repellatqꝫ quod noxium est. Agit porro: vt opinor luminosum aliquid in oculis aereum serenissimũ: ⁊ nobilissimũ ĩ auribꝰ caliginosuꝫ ĩ n naribus: in ore humidũ ⁊ tactu terrenum ⁊ quasi lutulentum: sed siue hac: siue alia distributione ista cõuitiantur. Agit hec anima cum

qiete si ea que in vnitate valitudinis quasi fa
miliari quadam consensione cohescrint. Cum
aũt adhibentur ea que nõnulla: vt ita dicam:
alteritate corpus afficiũt: agit attẽtiores actio-
nes sui quibusqꝫ locis aut instrumẽtis accõmo-
datas: ⁊ tunc videre vel audire: vel olfacere:
vel gustare: vel tangẽdo sentire dicit̃: quibus
actiõibꝰ congrua libẽter associat: ⁊ moleste ob
sistit incõgruis. Has opationes passionibꝰ cor-
poris puto animã exhibere: cũ sentit non easdẽ
passiones recipere. Quapropter cũ de sonorũ
numeris in presentia querat̃: ⁊ sensus auriũ vo
cetur in non dubium: nõ oportet ꝑ cetera diutiꝰ
euagari. Referamꝰ itaqꝫ nos ad id de quo agi
tur: ⁊ videamꝰ vtrum sonus in auribꝰ aliquid
faciat: aut tu id negabis? Li. Nihil minus.
Aug. Quid easdem aures animatũ membrũ
esse nõne concedis? Li. Cõcedo. Au. Cũ
ergo id qđ in eo membro simile est aeri: moue
atur aere percusso animã illam que ante istum
sonũ in tali motu in silentio corpꝰ aurium vege-
tabat. Nũ putamus aut censere al's cessare pos
se ab opere mouẽdi qđ animat: aut eodẽ modo
mouere cõmotũ extrinsecꝰ aerem auris sue quo
mouebat anteq̃ȝ illaberet̃ ille sonꝰ? Li. Nõ
videtur nisi aliter. Au. Hoc genus aliter nõ
ne fatendũ est ferre esse nõ pati? Li. Ita est.
Au. Non igitur absurde credimꝰ motus suos
animã vel actiones vel operatiões: vel siquo
alio nomine cõmodius signari possunt nõ late-
re eum sentit. He antẽ operationes: vel prece-
dentibus corporũ passionibus adhibentur: vt
sunt ille cum oculoꝝ nostroꝝ lucere forme inter
pellant: aut in aures influit sonus: aut naribus
exhalationes: polato sapores: cetero corpori
quelibet solida ⁊ corpulenta admouẽtur extrin
secus: vel in ipso corpore de loco in locum mi-
grat aliquid siue transit: vel totũ ip̃m corpus:
suo alienoue pondere mouet̃. He sunt operatio
nes quas adhibet anima precedẽtibus passio-
nibus corporis q̃ delectãt eã assotiantem: offẽ-
dunt resistentẽ. Cum aũt ab eisdem suis opera
tiõibus aliquid patitur: a seipsa patit̃: nõ a cor
pore: sȝ plane cũ se accõmodat corpori. Et ideo
apud seipsam minus ẽ: quia corpus semꝑ mi-
nus q̃ȝ ipsa est. Cõuersa ergo a domino suo ad
seruũ suum necessario deficit. Conuersa item a
seruo suo ad dominum suũ necessario ꝓficit: et
prebet eidem seruo facilimã vitam: ⁊ ꝓpterea
minime operosam ⁊ negotiosam: ad quã ꝓpter
summã quietẽ nulla detorqueat̃ attentio: sicut
est affectio corꝑis q̃ sanitas dicit̃: Nulla quip-
pe attentione nostra opꝰ habet: non quia nihil
tunc agit anima in corpore: sȝ quia nihil faciliꝰ
agit. Nam in omnibꝰ operibꝰ nr̃is tãto quisqꝫ
attentius: quanto difficilius operamur. Hec
autẽ sanitas tũc firmissima erit atqꝫ certissima
cũ pristine stabilitati certo suo tempore atqꝫ or
dine hoc corpꝰ fuerit restitutũ q̃ resurrectio eius
anteq̃ȝ plenissime intelligat̃: salubriter credit̃.
Oportet eni animã ⁊ regi a superiore: ⁊ regere
inferiorem. Superior illa: solus deꝰ est. Inferi
or illa: solum corpus: sed ad omnẽ ⁊ totam ani
mã intendas: vt ergo tota esse sine domino: sic
excellere sine seruo nõ potest. vt aũt dominus
eius magis ẽ q̃ȝ ipsa: ita seruꝰ minus: quare in
trata in dominum intelligit eterna eius ⁊ ma-
gna est: magisqꝫ ẽ etiam ipse seruꝰ in suo genere
per illã. Neglecto aũt domino intẽta in seruuȝ
carnali q̃ ducit̃ cõcupiscentia: sentit motꝰ suos:
quos illa exhibet ⁊ minus ẽ. Nec tamẽ tantuȝ
minus: quãtum ipse seruꝰ etiam cũ maxime est
in natura ꝓpria. Hoc aũt delicto multo minꝰ ẽ
q̃ȝ erat: cũ ille ante delictũ magis est: quocirca
mortali iaȝ ⁊ fragili: cũ magna difficultate atqꝫ
attentiones dominat̃. Hinc illi error incurrit:
vt voluptatẽ corporis: quia eius attentioni ce
dit materies pluris extimet q̃ȝ ip̃aȝ sanitatem
cui attentione nulla opus est. Nec miruȝ si erũ
nis implicatur preponens curaȝ securitati. Cõ
uertenti autem se ad dominum maior cura ori
tur ne auertatur donec carnalium negotiorum
requiescat impetus effrenatus cõsuetudine diu
turna ⁊ tumultuosis recordationibus conuer-
sioni eius sese inferens. ita sedatis motibus su
is quibus in exteriora prouehitur agit ocium
intrinsecus liberum quod significatur sabbato
si cognoscit solum deum esse dominum suum.
Cui vni summa libertate seruitur: Non autẽ
illos carnale motus vt cum libet exerit: ita eti-
am cum libet extinguit. Non enim sicut pec-
catum in eius potestate est ita etiam pena pec
cati. Magna quippe res est ipsa anima: nec ad
opprimendos lasciuos motus suos idonea si-
bi remanet. Valentior enim peccat: ⁊ post pec
catum diuina lege imbecillior minus potens
est auferre quod fecit. Infelix ego homo quis
me liberabit de corpore mortis huius? Gra-
tia dei per iesum christum dominum nostrum.
Motus igitur anime seruans impetum suum
⁊ nondũ extinctus in memoria eẽ dicitur. Et cũ
in alium intenditur animus: quasi non inest a-
nimo pristinus motus: ⁊ reuera minor fit nisi
antequaȝ intercidat quadam similium in ciui
tate remouetur. Sed velim scire: vtrum te ad
uersus cum ista moueat. Liq. Probabiliter
mihi dicere videris: nec ausim resistere. Au.
Cum igitur ipsum sentire mouere sit corpus ad
uersus illum motum qui in eo factus est: nõ exi
stimas ideo nos non sentire: cũ ossa et vngues

⁊ capilli seccantur: nõ quia ista in nobis omnino non viuit. Non enĩ aliter aut continerẽtur: aut nutrirent: aut crescerent: aut etiã vim suã in se minanda serẽdaue prole mõstrarẽt: sꝫ q̃ minus libero aere penetrãtur mobili .s. elemẽto: q̃ꝫ vt motus ibi possit ab aĩa fieri tam celer q̃ꝫ est ille aduersus quẽ fit cũ sentire dicit. Talis quedaꝫ vita cũ ĩ arboribus atqꝫ stirpibꝰ ceteris esse intelligatur: nullo modo eam non solum nr̃e que ratione etiã ꝑpollet: sed ne ipi quideꝫ belluine decet ꝑponere. Aliud .n. est sũma stoliditate: aliud sũma sanitate corporis nihil sentire. Nã in altero instrumenta desunt q̃ aduersus passiones corporis moueant: in altero ipse passiones. Li. Probo ⁊ assentio. Aug. Redi ergo mecũ ad ꝓpositum: atqꝫ responde de tribꝰ illis generibus numeroꝝ: quoꝝ alterũ in memoria est Alterũ in sentiendo. Alterũ in sono quodnam tibi videat excellere? Li. Sonum duobꝰ illis postpono q̃ in anima sunt ⁊ viuũt quodam modo. Sed hoꝝ duorũ quod prestantius iudicem incertus qbus alijs extimare. ⁊ de ista delectatione q̃ quasi sentẽtia est iudicialiũ istoruꝫ Aliũ secundum hos latẽtiorem: sed certiorem ferre possumus sentẽtiam. An tibi vnum atqꝫ idẽ videtur delectari sensu ⁊ extimari ratione Li. Diuersa esse fateor: sed ꝑmo ipso moueor vocabulo: cur nõ potius isti vocentur iudiciales: qbus inest ratio: q̃ꝫ isti qbus inest delectatio. Deinde vereor: ne nihil sit aliud extimatio ista rõnis q̃ꝫ eoꝝ de seipsis q̃daꝫ diligentior iudicatio: vt non alij sint in numeri delectatiõe: Alij in ratione: sed vni atqꝫ idẽ alias iudicent de his q̃ agũtur in corpore: cũ eos vt supra demonstratũ est offert memoria: alias de seipsis remotius a corpore atqꝫ sincerius. Aug. De vocabulis qdem nihil satagas: res in potestate est. Placito enĩ: non natura imponũtur. Me aũt eosdem esse arbitraris: nec duo genera numeroꝝ hec vis accipere. Illud: ni fallor: te rapit: ꝙ eadẽ anima vtrũqꝫ agit: sed aĩa aduertere te opus est: ⁊ in ꝓgressoribꝰ eandẽ animã corpus mouere: vel ad corpus moueri: ⁊ in occursoribus hanc eandem passionibꝰ eius ire obuiam: ⁊ in recordabilibus istam ipam donec quodãmodo detumescant ipsis q̃si fluctuare motionibus: Nos ergo in istis generibꝰ numerãdis ⁊ distinguẽdis vniꝰ nature .i. aĩe motꝰ affectionesqꝫ despicimus. q̃re si vt aliud est ad ea que corpus patit moueri qd̃ fit in sentiẽdo. Aliud mouere se ad corpus qd̃ fit in operando. Aliud qd̃ ex his motibꝰ in aĩa factũ est ꝯtinere qd̃ est meminisse: ita est aliud ãnuere vel renuere his motibꝰ: aut cũ primitus exerũtur: aut cũ recordatione resuscitant: qd̃ fit in delectatione cõuenientie: ⁊ offensione absurditatis talium motionum siue affectionum: ⁊ aliud est eximare: vtrũ recte: an secus ista delectant qd̃ fit rõcinãdo: necesse ẽ fateamur: ita hec esse duo genera vt illa sunt tria: ⁊ si recte nobis visum est: nisi quibusdã numeris esset ipe delectatiõis sẽsus imbutus nullo modo eũ potuisse annuere paribus interuallis ⁊ ꝑturbata respuere. Recte etiã videri potest ratio. q̃ huic delectationi supꝑponitur: nullo modo sine qbusdã numeris viuatioribus de numeris quos infra se habet posse iudicare: q̃ si vera sunt: apparet iuẽta esse in aĩa quinqꝫ genera numeroꝝ: qbus cum addideris corporales illos quos sonãtes vocauimꝰ sex genera numeroꝝ disposita ⁊ ordinata cognosces Iam nũc si placet illi qui nobis surrepserãt ad principatũ obtinenduꝫ sensuales nominent: ⁊ iudicialiũ nomẽ qm̃ est honoratius hi accipiãt qui excellẽtiores comperti sunt. q̃ꝫ q̃ꝫ ⁊ sonantiũ nomẽ mutandũ putẽ: qm̃ si corporales vocent manifestius significabunt: etiã illos qui sunt in saltatione: ⁊ in cetero motu visibili: si tamẽ ea que dicta sunt probas. Li. Probo sane: Nã vera ⁊ manifesta mihi vident. Hoꝝ etiã emẽdationẽ vocabuloꝝ libenter accipio.

Au. Hec nunc aspice vim potentiãqꝫ ratiõis quãtũ ex operibꝰ eiꝰ aspicere possumus. Ipsa enĩ vt id potissimũ dicam qd̃ ad huiꝰ operis susceptionẽ attinet: ꝑmo qd sit ipsa bona modulatio cõsiderauit: ⁊ eã in quodam motu libero: ⁊ ad suã pulchritudinis finẽ cõuerso esse ꝑsperit. Deinde vidit in motibus corporꝫ: aliud esse qd̃ breuitate ⁊ ꝑductione tẽporis variaret in quanto magis esset minusue diuturnũ. Aliud localiũ spatioꝝ percussiõe in qbusdã gradibꝰ celeritatis ⁊ tarditatis. Qua diuisione facta illud qd̃ in tẽporis mora esset modestis interuallis: ⁊ humano sensu accõmodatis articulati varios facere numeros: eoꝝ que genera ⁊ ordinẽ: vsqꝫ ad modulos versuuꝫ ꝑsecuta est. Postremo attendit qd in his moderandis: sentiendis retinẽdis ageret aĩa: cuiꝰ caput ipsa iacet. hosqꝫ omnes aĩales numeros a corporalibus seperauit: seqꝫ ipsam hec omnia neqꝫ aĩaduertere: neqꝫ distinguere: neqꝫ recte numerare sine qbusdã suis numeris potuisse cognouit: eosqꝫ ceteris inferiores ordinis iudiciaria quadã estimatione preposuit: ⁊ nũc cum ipsa delectatione qua temporꝫ momenta perpendit: ⁊ talibus numeris modificãdis nutus suos exhibet si agit. Quid est qd̃ in sensibili numerositate diligamus? Nuꝫ aliquid preter parilitatẽ quãdam: ⁊ equaliter dimensa interualla? An ille pirrichiꝰ pes siue spondeꝰ: siue anapestus: siue dactylus: siue proccleumaticus: siue

dispondeus: nos aliter delectaret: nisi partem
suam parti. Li. At poterit vero. Au. Nū
in tantū possunt isti proficere ad ꝓductiora in-
dicanda: vt horaꝝ: vel mensiū: vel dierū: an-
norūue dupla ⁊ simpla spatia: cum saltem som
no nō īpediātur sensu illo iudiciario possint cō
prehendere ⁊ tanq̄ꝫ illos iābos motiōis nutibꝰ
approbare. Li. Non possunt. Au. Quid
itaqꝫ nō possunt nisi qꝛ vnicuiqꝫ aīanti in genē
ꝓprio ꝓportiōe vniuersitatis sensus locorum
temporūqꝫ tributus est: vt quomodo corpꝰ eiꝰ
ꝓportione vniuersi corpis tātū est: cuiꝰ pars ē ⁊
etas eiꝰ ꝓportōe vniuersi seculi tāta ē: cuiꝰ pars
est: ita sensus eiꝰ actiōi eiꝰ ꝯgruat: quā ꝓportiōe
agit vniuersi motus cuiꝰ hec pars est: sic habē
do oīa magnus est hic mūdus q̄ sepe in scriptu
ris diuinis celi ⁊ terre nomine nūcupatur: cuiꝰ
omnes ꝑtes si ꝓportione minuāť tātus est: ⁊ si
ꝓportione augeanť: nihilominus tātus est: qꝛ
nihil in spatijs locorū ⁊ tempoꝝ ꝑ seipm̄ ma-
gnum est: Sed ad aliqd breuiꝰ: ⁊ nihil rursus
in his per seipm̄ breue est: sed aliquid maius.
Quapropter si humane nature ad carnalis vi
te actiones talis sensus tributus est: quo maio
ra tempoꝝ spatia iudicare non possit q̄ꝫ inter-
ualla postulāt ad talis vite vsum ꝑtinētia: qm̄
talis hoīs natura mortalis est: ⁊ talem sensum
mortalem puto. Non eniꝫ frustra consuetudō
quasi secunda: ⁊ q̄si affabricata natura diciť. Vi
demus autem velut quosdam sensus nouos
in iudicandis cuiusqꝫ modi rebus corporis cō-
suetudine deperire.

Sed quoquomodo se habeāt hi numeri
iudiciales eo certe p̄stant qd̄ dubitamꝰ
Vel difficile puestigamus: vtrū morta
tales sint. De ceteris aūt quatuor generibꝰ nul
la questio est: qn mortales sint. quoꝝ ⁊ si quos-
dam nō cōprehendāt qui vltra ipsoꝝ iura por-
recti sunt: genera tn̄ ipsa suo examini vendicāt
Nam ⁊ illi ꝓgressores: cū in aliquā in corpore
numerosam oꝑationē appetunt latenter istoꝝ
nutu modificanť. Quod eni nos vel ambulan
tes ab imparibus passibꝰ: vel ꝑcutiētes ab im
paribus interuallis plagaꝝ vel edētes vel bi-
bentes ab imparibꝰ molarū motibꝰ scalpētes
deniqꝫ ab imparibꝰ vnguium ductibus ⁊ ne ꝑ
alias oꝑatiōes percurrā: ⁊ nos in qualibet attē
tione agendi aliquid per corporis membra ab
imparibꝰ motibꝰ refrenat ⁊ cohibet: ⁊ quādaꝫ
parilitatē tacite imperat. Id ipsum est iudicia
le: nescio quid qd̄ ōdit ꝯrē aīalis insinuat deū:
quē certe decet credere auctorē omnis cōuenīē
tie atqꝫ cōcordie: ⁊ illi occursores numeri q̄ cer
te non pro suo nutu: sed pro passionibꝰ corporis
agūtur: inquātuꝫ eoꝝ interualla post memoria
custodire in tantum his iudicialibus iudicādi
offeruntur atqꝫ iudicantur. Numerus namqꝫ
iste qui interuallis tempoꝝ constat: nisi adiuue
mur in eo memoria: iudicari a nobis nullo pa-
cto pōt quālibet. n. breuis syllaba: cū ⁊ incipiat
⁊ desinat alio tēpore initiū est: ⁊ alio finis sonat
Tenditur ⁊ ipsa g̊ quātulocūqꝫ temporis inter
uallo ⁊ ab initio suo per mediū tendit ad fineꝫ
Ita ratio inuenit taꝫ localia q̄ꝫ temporalia spa
tia infinitā diuisionē recipere: ⁊ ideo nullus si-
mile initio finis auditur. In audiēda itaqꝫ vel
breuissima syllaba: nisi memoria nos adiuuet
vt eo momento quo iā nō initiū sed finis sylla-
be sonat: maneat ille motus in aīo qui factus ē
cum initium ipsum sonuit nihil nos audisse pos
sumus dicere. Hinc est illud qd̄ plerūqꝫ alia co
gitatione occupati loquentes non nobis vide
mur audisse. Non quia occursores illos nume
ros nō agit: tunc anima cū sine dubio sonus ad
aures perueniat: ⁊ illa passione corporis sui ces
sare non possit: Nec possit nisi aliter q̄ꝫ si illa nō
fieret: sed quia intentione in aliū sonum extin-
guitur motiōis impetus: qui si maneret in me
moria vtiqꝫ maneret: vt nos inueniremus ⁊ sen
tiremus audisse: qd̄ si de vna syllaba breui mi-
nus sequať mens tardior ꝙ inuenit ratio. De
duabus certe nemo dubitat: quin eas simul nul
la anima possit audire. Non. n. sonat secunda:
nisi p̄ma destiterit: qd̄ aūt simul sonare nō pōt
simul audire quis potest: vt igiť nos ad capiē-
da spacia locoꝝ diffusio radiorum viuat. qui e
breuibus pupillis in aperto emicant: ⁊ adeo sūt
nostri corporis: vt quamq̄ꝫ in procul positis re
bus quas videmus a nostra anima vegetentur
vt ergo effusione lucis adiuuamur ad capienda
spatia locoꝝ: ita memoria ꝙ quasi lumen tēpo-
talium spatiorꝫ quātum in suo genere extendi
quodāmodo potest: tantū eorūdem spatiorum
capit. Cum autem diutius aures pulsat sonus
nullis distinctus articulis: ⁊ ab aliquo tandem
fine coniunctus ⁊ alter duplo: aut etiam tanto
editur spatio attentione in succedentem perpe
tuo sonum. Motus ille animi: qui attentione
ad preteritum ⁊ elapsum sonum cuꝫ transibat
est factus reprimitur. i. non ita remanet in me-
moria. Quapropť iudiciales illi numeri q̄ nu-
meros interuallis tempoꝝ sitos excepti is pro
gressoribus quibus etiam progressum modifi
cant: iudicare non possunt: nisi quos eis tamq̄ꝫ
ministra memoria obtulerit: nōne ipsi existimā
di sunt per certum spatiū temporis tendi. Sed
interest quibus temporuꝫ spatijs: vel excidat
nobis: vel meminerimus qd̄ indicant. Si qui
dem ne in ipsis corporum formis que ad ocu-
los pertinent possemus rotunda vel quadrata

vel quecunqꝫ alia solida ⁊ determinata iudica
re: ⁊ omnino sentire nisi ex obliquo oculos ver
saremus. Cum autē illa pars aspicitur: si exci
derit qđ est aspectum in alia frustratur omnīo
iudicantis intentio: quia ⁊ ħ aliqua mora tēpo
ris fit. Cui varietati opus est inuigilare me-
moriam: recordabiles vero numeros multo
euidentius est quod eadem ipsa offerente me-
moria iudicamus his iudicialibus. Naꝫ si oc-
cursores quātum ab ea offeruntur: tantum iu-
dicantur: multo magis hi ad quos tamꝙ repo-
sitos cum post alias intentiones reuocamur re
cordatione i memoria viuere inueniunt. Quid
eniꝫ aliud agimus cum reuocamus nos in me
moriam: nisi quodammodo quod reposuimus
querimus. Recurrit autem in cogitationē occa
sione similiū motus animi nō extinctus: ⁊ hec
est que dicitur recordatio. Sic agimus nume
ros: vel in sola cogitatione vel etiam in mem
brorum motu: quos iam egimus aliquando.
Inde tutē scimus nō venisse sed rediisse illos in
cogitationem: quia cum memorie mandarētur
cum difficultate repetebātur: ⁊ indigebamꝰ ali
qua premōstratione si sequerētur: qua difficul-
tate dempta: cum sese ipsi accōmodate volun
tati offerunt: consequēter temporibus atqꝫ or-
dine suo tam facile: vt qui vehementius inhe
serunt: etiam aliunde cogitantibus nobis: iaꝫ
quasi proprio nutu peraguntur. Non eos vtiqꝫ
nouos esse sentimus. Est etiaꝫ aliud vnde nos
sentire arbitror: presentem motum animi iam
fuisse: quod est ⁊ recognoscere: dum recētes mo
tus eius actionis in qua sumus: cū recordamur
qui certe viuatiores sunt: cum recordabilibus
iam sedatioribus quodaꝫ interiore lumine cō-
paramus: ⁊ talis agnitio recognitio ē: ⁊ recor-
datio. Iudicantur ergo ⁊ recordabiles numeri
ab his iudicialibus numꝙ soli: sed adiunctis
actiuis: atqꝫ occursoribus: aut vtrisqꝫ qui eos
tamquā e latibus suis in manifestum produ
cunt: ⁊ quasi reintegratos qui iam abolebātur
rursum recordantur: Ita cum occursores in tā
tum iudicentur in quantum eos memoria iu-
dicantium mouet: possunt vicissim ⁊ recorda
biles qui sūt in memoria occursoribꝰ eos exhi
bentibus iudicari: vt hoc intersit: ꝙ occurso-
res vt iudicentur quasi recentia eorum fugiē-
tium vestigia offert memoria. Recordabiles
autem quando eos audiēdo iudicamus: quasi
eadem vestigia occursoribus transeuntibus
reuirescunt. Iaꝫ porro de sonātibus numeris
quid opus est dicere: cum in occursoribus iu-
dicentur: si audiantur. Si vero ibi sonant vbi
non audiuntur: quis dubitet nō eos a nobis nō
posse iudicari. Sane vt in sonis propter instru
mentum aurium: ita in saltationibus ceterisqꝫ
visibilibus motibus ꝙd temporales nume-
ros attinet: eadem adiuuante memoria hisdeꝫ
numeris iudicialibus diiudicamus.

H Ec cum ita sint conemur: si possumus:
istos numeros iudiciales transcendere
⁊ queramus vtrum sint superiores. In
his enim quanꝙ spatia temporum minime vi
deamus: non tamen adhibentur nisi ad ea iu-
dicanda que in spatio temporis fiunt: Nec ipsa
quidem omnia: sed que possunt articulari me-
moriter: Nisi quid habes forte quod contra
hec velis dicere: ¶ Di. ¶ Monet me plurimuꝫ
istorum iudicialium vis atqꝫ potentia. Ipsi. n.
videntur esse ad quos omnium sensuum mini-
steria referuntur: itaque his excellētius: vtrū
quicꝙ in numeris inueniri possit ignoro. ¶ Au.
Nihil deperit quod diligentius querimꝰ: Aut
enim inueniemus superiores in anima huma
na: aut hos in ea summos esse firmabimus: si
tamen illud claruerit: nullos in ea esse prestan-
tiores. Aliud est enim non esse: aliud non pos-
se inueniri: siue ab vllo homine: siue a nobis:
Sed ego puto cum ille a nobis propositus
versus canitur: Deus creator omnium: Nos
⁊ occursoribus illis numeris audire: ⁊ recorda-
bilibus recognoscere: ⁊ progressoribus pronun
ciare: et his iudicialibus delectari: et nescio
sum nisi forte quoniam illos qui sunt in actiōe
non ob aliud preponendos his qui sunt in me-
moria dixeramus: nisi quod illi facientes sunt:
isti ab his facti. eadem ratione istos etiam qui
dum audimus insunt in anima: oportet his an
teponere. que ab hisdem in memoria fiunt: sicuti
⁊ dudum mihi videbatur ¶ Au. ¶ Non puto ab
surdam rationem tuam. Sed quoniam dispu
tatum est: hos etiam qui sunt in sentiendo ope-
ratiōes esse anime: quomodo eos ab illis discer
nis quos in actu esse animi aduertimus etiam
cum silentio non recordans agit aliquid anima
per temporalia spatia numerorum An quod il
li sunt mouentis sese anime ad corpus suum
hi vero in audiendo mouentis sese anime ad-
uersus passiones corporis sui: ¶ Di. ¶ Accipio
istam differentiam. ¶ Au. ¶ Quid in sententia
manendum ne esse arbitreris: vt prestantio-
res illi iudicentur qui sunt ad corpus ꝙ illi qui
sunt aduersus passiones corporis: ¶ Di. ¶ Di-
beriores mihi videntur illi qui sunt in silen-
tio ꝙ hi qui non solum ad corpus: sed ad passio
nes etiā corporis exeruntur. ¶ Aug. ¶ Distincta
nobis ⁊ quibusdam meritorum gradibus or-
dinata video quinque genera numerorum qui
bus scꝫ numeris: si placet: imponamus con-
grua vocabula: ne in reliquo sermone plu-

ribus verbis quaȝ rebus vti necesse sit. ¶ Li.
Placet vero. ¶ Au. ¶ Vocenṫ ergo primi iu-
diciales: secundi ꝓgressores: tertij occursores
quarti recordabiles: quinti sonātes. ¶ Li. ¶ Te
neo: ⁊ his nominibus vtar libentius.

ATtende igitur deinceps: ⁊ dic mihi qui
nā istoꝝ imortales tibi videanṫ: an oēs
suis tēporibus labi atqȝ occidere existi
mas: ¶ Li. ¶ Judiciales solos imorteles puto.
Ceteros video vel trāsire vt fiunt: vel de me
moria obliuiōe deleri. ¶ Au. ¶ Tam certus es
de istoꝝ imortalitate: ꝙ certus es de interitu
ceteroꝝ an diligenti⁹ vtrū vere hi imortales
sint opȝ q̄rere. ¶ Li. ¶ Queramus sane. ¶ Au.
Dic ergo cū aliq̄ñ corruptius siue ꝓducti⁹ dū
seruiā temporꝝ legi q̄ simplo ad duplū pedes cō
ueniūt: versuȝ ꝓnuncio: nū offendo vlla fraude
iudiciū sensus tui: ¶ Li. ¶ Nō oio. ¶ Au. ¶ Quid
sonus ille qui correptiorib⁹ ⁊ q̄si fugatiorib⁹ syl
labis editur: nū potest plus tēporis occupare
ꝙ sonat: ¶ Li. ¶ Qui potest. ¶ Au. ¶ Judiciales
ergo illi numeri si vinculo tēporis i tāto spatio
tenerenṫ: quāto isti sonātes digesti sunt. Possȝ
ne ad eoꝝ sonātiū qui paulo ꝓductius eadem
iambica lege fundunṫ aspirare iudiciū: ¶ Li.
Nullo modo apparet. ¶ Au. ¶ Hos igitur mo-
ra tēpoꝝ qui iudicando p̄sidēt nō teneri: pror-
sus apparȝ. ¶ Li. ¶ Annuo. ¶ Au. ¶ Recte ānuis
sed si nulla tenerenṫ quātolibet ꝓducti⁹ sūmis
interuallis iambicos ꝓferrē sonos: nihilomin⁹
ad iudicādū adhiberētur. Nunc vero vnā syl-
labam quāta mora peragunṫ: ne multa dicam
tres passus incedētis: ⁊ alia duplo: atqȝ ita de
inceps tā longos iābos ordinarē simpli ⁊ dupli
lex illa nihilominus seruareṫ: nec tamē natura
le illud iudiciū his dimēsionib⁹ approbādis ad
hibere possum⁹. An tibi nō videṫ: ¶ Li. ¶ Ne-
gare nō possum ita videri. Nam in ea q̄dē sen
tentia res in aperto ē. ¶ Au. ¶ Tenerenṫ ḡ ⁊ hi
iudiciales nōnullis finib⁹ temporaliū spatiorū
quos iudicando excedere nequeūt: ⁊ quicq̄d ex
cedit: hec spatia nō assequūtur: vt iudicēt: atqȝ
ita si tenenṫ quomō sint imortales nō video.
Li. ¶ Nec ego video q̄d respondeā: sed quamꝙ
de imortaltate hoꝝ iam minus p̄sumā: non tñ
quo pacto hinc mortales cōuincātur intelligo.
Fieri. n. pōt vt ꝙtacūqȝ spatia iudicare possūt
semꝑ id possint: q̄ñ nō sicut de ceteris: aut obli
uione aboleri possum: aut tam diu esse: vel in
tātū extendi: ꝙ diu sonus pelliṫ: ⁊ inquātū extē
dunṫ occursores illi: aut quādiu agunṫ: vel quā
tum ꝓducūtur quos ꝓgressores vocauim⁹. Nā
vtriqȝ cū ipso tepore opationis sue transeunt.
Hi aūt iudiciales: vtruȝ ⁊ in aīa: nescio in ip̄a
certe hois natura manēt iudicaturi de oblatis

quāꝙ a certa breuitate vsqȝ ad certaȝ longitu-
dinē varietur: approbando in his numerosa: ⁊
ꝑturbata dānādo. ¶ Au. ¶ Saltē illud cōcedis
alios hoies citius offendi claudicātib⁹ nūeris
alios tardius: ⁊ plerosqȝ nō nisi ex ꝯpatione in-
tegroꝝ iudicare vitiosos: cuȝ ⁊ illos ⁊ illos au-
dierint. ¶ Li. ¶ Credo. ¶ Au. ¶ Unde tandē hāc
differentiā putas existere: nisi aut nā: aut exer-
citatiōe: aut vtroqȝ: ¶ Li. ¶ Sic arbitror. ¶ Au.
Quero igitur vtrū possit aliquis aliquāto pro-
ductiora interualla iudicare ⁊ approbare: q̄ ali⁹
nō possit: ¶ Li. ¶ Credo esse posse. ¶ Au. Quid
ille qui nō potest si se exerceat congruēter: nec
adeo tardus sit: nōne poterit: alteri equali di-
uisione cōferret: Quid vero iābus: tribrachus
troche⁹ pulchritudinis hȝ: nisi ꝙ miore sua ꝑte
maiorē suā in tantas [duas equaliter diuidāt.
Jam porro sex temporꝝ pedes: nū aliunde blan
dius sonāt atqȝ festiuius: nisi ꝙ vtraqȝ lege par
tiunṫ. s. aut in duas equales ꝑtes terna tēpora
possidentes: aut in vnā simplā ex equalib⁹ ꝑte
⁊ alterā duplā. i. vt maior habeat bis minorē
⁊ eo modo ab illa diuidaṫ eq̄liter duob⁹ tempo
ribus q̄tuor tempora in bina dimetiēte atqȝ se-
cante: Quid illi qui num septenū temporꝝ pe-
des: vnde solute oroni ꝙ versib⁹ videnṫ aptio
res: nisi ꝙ eoꝝ pars minor in ꝑtes eq̄les ma-
iores nō diuidit. Et hi tamē ipsi vñ admittunṫ
in sui generis ordinē ad tēpoꝝ numerositatē:
nisi q: ⁊ in quinqȝ temporib⁹ tantas duas ꝑticu
las habet pars minor: quātas maior q̄tuor: ita
in oibus pedib⁹ nulla pars minima est alicui⁹
dimēsionis articula vocata: cui nō cetere quā
ta possunt equalitate cōsentiāt. Age in iunctis
pedib⁹ siue libera ꝑpetuitate porrigaṫ ista con-
iunctio: sicut in rithmis siue ab aliquo certo fi
ne reuoceṫ: sicut in metris: Siue etiā in duo mē
bra quadā lege sibimet cōgruētia tribuaṫ: sicut
in verbis: qua tandem alia re nisi eq̄litate pes
pedi amicus est: Unde molosi ⁊ ionicoꝝ sylla-
ba media q̄ longa est: non sectione ȝ motu ip̄o
ꝓnūciantis atqȝ plaudentis in duo paria mo-
menta distribui potest: vt in terna tēpora pes
totus cōueniat: q̄ñ ceteris qui eodē modo di-
uidūtur: adiungiṫ: nisi equalitatis iure dnānte ꝙ
scilicet equalib⁹ laterib⁹ suis: qui binoꝝ tēpoꝝ
sunt: ⁊ ipsa sit duū temporꝝ: cur idē fieri in am-
phibracho nō potest: q̄ñ ceteris q̄tuor temporꝝ
adiungitur: nisi quia ibi non inueniṫ equalitas
duplo medio laterib⁹ simplis. Cur in silētioꝝ
interuallis nulla fraude sensus offenditur: nisi
q: eidē iuri equalitatis etiam si nō sono spatio tñ
temporis q̄d debetur exoluitur. Cur sequente
silentio etiā breuis syllaba pro longa accipitur
non instituto sed ipso naturali examine q̄d auri

bus presidet: nisi quia in spacio temporis longiorem sonū coartare in angustias: eadē illa equalitatis lege ꝓhibet. Itaqꝫ syllabā vltra duo tempora ꝓducere: vt iam sono impleat qđ silentio impleri potest admittit natura audiendi ⁊ tacendi. Ut aūt minus ꝙ duo tēpora occupet syllaba dum restat spatium taciturnitatis: quedā fraus equalitatis est: qꝛ minus ꝙ in duobus esse equalitas nō potest. Nam vo in ipsa equalitate membroꝝ qua variātur illi ambitus quos greci piodos vocant versusqꝫ figurant quomodo ad eandē eq̄litatē secretius redit: vt in ambitu breuius mēbrum maiori equalibꝰ pedibꝰ ad plausum ꝯueniāt ⁊ in versu occultiore ꝯsideratione numeroꝝ ea q̄ in equa membra iungūtur: vim equalitatis habere inueniant. Querit ergo ratio carnalē aīe delectationem q̄ iudiciales ptes sibi vēdicabat: interrogat cū eam spatioꝝ tēporaliū numeris eq̄litas mulceat. Utrum due syllabe breues quascūqꝫ audierit vere sint equales. An fieri possit vt vna eaꝝ edatur ꝓductius nō vsqꝫ ad legē syllabe modū: sꝫ ītra quātūlibet quo tñ excedat sociam suā: Num negari pōt fieri posse cū hoc delectatio ista non sentiat: ⁊ inequalibꝰ velut equalibꝰ: quo errore ⁊ ineq̄litate qđ turpius? Ex quo monemur ab his auertere gaudium q̄ imitātur equalitatē. ⁊ vtrum impleant: cōprehendere nō possumus: imo ꝙ nō impleāt fortasse comprehendimus.

Et tamē inqꝫ imitantur pulchra esse in suo genere ⁊ ordine suo negare nō possumus. Non ergo ita inhereamus inferioribus ꝙ nos sumus: Nosqꝫ ipsos inter illa q̄ infra nos sunt: ⁊ illa q̄ supra nos sunt: ita deo ⁊ dño nostro opitulante ordinemus: vt inferioribus nō offendamus. Solis aūt superioribus delectemur. Delectatio ergo ordinat aīā. Ubi. n. erit thesaurus tuus: ibi erit ⁊ cor tuū. vbi delectatio: ibi thesaurꝰ: vbi cor: ibi beatitudo aut miseria. Que vero superiora sunt: nisi illa in q̄bus sūma incōcussa: incōmutabilis: eterna manet equalitas? Ubi nullū est tēpus: quia nulla mutabilitas est: ⁊ vnde tēpora fabricant ⁊ ordinant ⁊ modificātur eternitatē imitātia: dum celi cōuersio ad eadem redit ⁊ celestia corpora ad idē reuocat: diebusqꝫ ⁊ mēsibus: ⁊ annis ⁊ lustris ceterisqꝫ ordinibꝰ legibusqꝫ equalitatis ⁊ vnitatis ⁊ ordinationis obtēperātur. ita celestibꝰ terrena subiecta orbes tēpoꝝ suoꝝ nūerosa successione q̄si carmini vniuersitatis cōsociant in q̄bus multa nobis vident inordinata ⁊ perturbata: qꝛ eoꝝ ordini ꝓ numeris meritis assueti sumus nescientes qđ de nobis diuina ꝓuidētia pulchrum gerat: qm̄ si quis verbi gratia in amplissimarū pulcherrime eeqꝫ ediū vnd aliquo angulo tanqꝫ statua collocetur: pulchritudinem illius fabrice sentire nō poterit: cuiꝰ ⁊ ipse pars erit. Nec vniuersi exercitus ordinē miles in acie valet intueri: ⁊ in quolibet poemate si quāto spatio syllabe sonant: tanto viuerēt atqꝫ sentirent. Nullo modo illa numerositas ⁊ cōtexti pulchritudo eis placeret quā totā ꝑspicerē atqꝫ approbare nō possent: cū de ipsis singulis pretereuntibus fabricata esset atqꝫ ꝑfecta. Ita peccantē hoiem ordinauit deꝰ turpē nō turpit. Turpis. n. factus est voluntate vniuersū amittendo qđ dei p̄ceptis obtemperans possidebat: ⁊ ordinatus in parte est: vt q legē agere noluit a lege agatur. Quicqđ aūt legitime vtiqꝫ iuste ⁊ quicqđ iuste: nō vtiqꝫ turpiter agitur: qꝛ etiā in malis operibꝰ nostris: dei opera bona sunt. Homo namqꝫ inquātū homo est aliqđ bonū ē. Adulteriū vere inquātū adulteriū est: malū opꝰ est. Plerūqꝫ aūt de adulterio nascit hō de malo. s. hois opere bonū opus dei. Quāobrē vt nos ad ꝑpositū ꝓpter qđ hec sunt dicta referamus hi numeri rōnis pulchritudinē preminēt a quibꝰ si prorsus abscinderemur: cū iclinamur ad corpus ꝓgressores numeros sensuales non modificarēt: q rursus mouēdis corporibꝰ agūt sensibiles tēpoꝝ pulchritudines: atqꝫ ita sonātibus obuii etiā occursores numeri fabricant: quos oēs impetus suos eadem aīa excipiēs q̄si multiplicat in seipsa: ⁊ recordabiles facit. Que vis ipsa memoria dicit magnū quoddā adiutoriū in huiꝰ vite negociosissimis actibꝰ. Hec igit memoria quecūqꝫ de motibꝰ cū tenet qui aduersus passiones corpis acti sunt: phantasie grece vocant. Nec inuenio qđ eas latine maliꝫ vocare: quas ꝓ cognitis habere atqꝫ ꝓ certis opinari via est ꝯstituta in ipo erroris introitu Sed cū sibi isti motus occursant: ⁊ tāqꝫ diuersis ⁊ repugnātibꝰ intentiōis flatibꝰ estuāt: alios ex aliis motus pariūt: nō iā eos q tenent ex occursionibꝰ passionibꝰ corporis impressi sensibꝰ: similes tamen tanqꝫ imaginū imagines que phantasmata dici placuit. Aliter enim cogito patrem meum quē sepe vidi: aliter auū quem nunqꝫ vidi: Hoꝝ primū phantasia est: alterū phantasma. Illud in memoria inuenio: hoc in eo motu animi: q ex his ortus est: quos hꝫ memoria. quomō aūt oriant hec ⁊ iuenire ⁊ explicare difficile ē. Arbitror tñ ꝙ si nunqꝫ humana corpa vidissem: nullo modo ea possem visibili specie cogitādo figurare. Quod aūt ex eo quod vidi facio memoria facio: ⁊ tamē aliud est in memoria inuenire phantasiam: aliud de memoria facere phātasma: q̄ oia vis aīe pōt. Sed vera etiam phantasmata habere pro co-

gnitis summis error est. Namq̃ sit in vtroq; genere: qđ nos absurde scire dicamus .i. sensisse nos talia: vł imaginari nos talia: patrē deniq; me habuisse: ⁊ auū nō temere possum dicere. Ipsos aūt esse quos aius meus in phātasia vel in phantasmate tenet: dementissime dixerim Sequūtur aūt nōnulli phantasmata sua tam p̄cipites vt nulla sit alia materies omniū falsarū opinionū: q̃ habere phātasias vel phantasmata p̄ cognitis: q̃ cognoscūtur p̄ sensum: q̄ his potissimū resistamus. Nec eis ita mētem accōmodemus: vt dū in his est cogitatio intelligentia ea cerni arbitremur. Cur aūt si huiusmodi numeri q̄ fiunt in aīa rebus temporalib⁹ dedita hn̄t sui generis pulchritudinē q̃uis eā trāscūdo accitēt ⁊ initēt huic pl'chritudi diuina p̄uidētia q̄ de nr̄a penali mortalitate formaẜ: quā iustissima dei lege meruimus: in q̄ tamen ita nos nō ita deseruit: vt nō valeames recurrere: ⁊ a carnalium sensuum delectatione mīa eius manum porrigente reuocari. Talis eniz delectatio vehemēter infigit memorie qđ trahit a lubricis sensibus. Hec aūt aie cōsuetudo facta cū carne p̄pter carnalē affectionē: scripturis diuinis caro noiatur. Hec menti obluctaẜ cū iam dici pōt apostilicū illud mente seruo legi dei. Carne aūt legi peccati: sed in talia mēte suspensa: vtq; ibi fixa ⁊ manēte etiā hui⁹ ꝯsuetudinis impetus frāgiẜ: ⁊ paulatim repressus extinguiẜ. Maior .n. erat cū sequeremur: nō tn̄ omnio nullus: sed certe minor ē cū euz refrenamus: atq; ita certis regressib⁹: ab omni lasciuiente motu: in quo defectus essentie est aie delectatione in rōnis numeros restituta ad deuz vita nostra ꝯuertiẜ: dans corpi numeros sanitatis: nō accipiens inde leticiā: q̄ corrupto exteriore hoie: ⁊ ei⁹ in melius cōmutatiōe ꝯtinget.

Excipit aūt memoria: nō solum carnales motus animi de q̄bus numeris supra iam dixim⁹: sed etiā spiritales: de quib⁹ breuiẜ dicā. Quo .n. simpliciores sūt eo verbor̄ minus: sz plurimū serene mentis desiderant equalitatē illā quā in sensibus numeris nō repiebamus certam ⁊ manentē: sed tamen adumbratā ⁊ pretereūtē agnoscebam⁹. Nusq̃ profecto appeteret aius nisi alicubi nota esset. Hec aūt alicubi nō spatijs locor̄ ⁊ temporum. Nam illa tument: ⁊ illa pretereunt. Ubi ergo censes: respōde queso: si potes. Non eni in corporū formis putas: quas liquido examine eq̄les numq̃ dicere audebis: aut in tempor̄ interuallis: in quib⁹ similiter: vtrum aliquid aliquāto q̃ oportet p̄ductius vel correptius trāseat: q̄ sensum fugiat ignoramus. Illam q̄ppe equalitatez quero vbi esse arbitreris: quā intuentes cupimus equalia esse quedam corpora vel corporū motus ⁊ diligentius cōsiderantes eis fidere non audemus. ¶ Li. ¶ Ibi puto qđ est corporibus excellētius. Sed vtruz in ipsa aīa an supra animā nescio. ¶ Au. ¶ Si ergo queramus artem istā rithmicā: vel metricam: qua vtūtur qui versus faciūt: putas ne habere aliquos numeros: secūdū quos fabricāt versus? ¶ Li. ¶ Nihil aliud possum existimare. ¶ Quicūq; isti sunt numeri: p̄terire tibi videnẜ cū versib⁹ an manere? ¶ Au. ¶ Manere sane. ¶ Li. ¶ Consentiendū est ergo ab aliquib⁹ manētibus numeris p̄tereūtes aliquos fabricari? ¶ Li. ¶ Cogit ne ratio cōsentire? ¶ Au. ¶ Quid hanc artem Num aliud putas q̃ affectionē quandā esse artificis? ¶ Li. ¶ Ita credo. ¶ Au. ¶ Credis ne hanc affectionē etiā esse in eo qui hui⁹ artis imperitus est? ¶ Li. ¶ Nullo modo. ¶ Au. ¶ Quid ī illo qui est oblitus eam? ¶ Li. ¶ Ne in illo qdē quia ⁊ ipse imperitus est: etiā si fuit peritus aliqn̄. ¶ Au. ¶ Quid si eū quisq; interrogādo cōmemoret remigrare ad eū putas illos nūeros ab eo ipso q̄ interrogat: an illū intrinsec⁹ apud mētem suā mouere se ad aliq̄d vnde sibi qđ amiserat redibeanẜ. ¶ Li. ¶ Apud semetipsum puto id agere. ¶ Au. ¶ Nūc etiā q̄ corripiaẜ syllaba q̄ ue p̄roducaẜ: si penitus excidit cōmoueri eum interrogando arbitraris: cū hominū prisco placito ⁊ ꝯsuetudine alijs minor: alijs maior mora syllabis dicta sit. Nam p̄fecto si natura vel disciplina id firū esset ac stabile nō recētioris tēporis docti hoies nonnullas p̄duxissent quas corripuerūt antiq̄ue: vel q̄ corripuissent quas p̄duxerūt. ¶ Li. ¶ Puto ⁊ hic posse: qm̄ in quātum ius q̄sq; excidat potest interrogatiōe cōmemorante redire in memoriā. ¶ Au. ¶ Mirū si opinaris quouis interrogāte posse te recordari q̄d ante annū cenaueris. ¶ Li. ¶ Fateor me posse: nec illum iā existimo de syllabis posse: quaruz spatia penit⁹ oblitus est interrogādo ā moueri. ¶ Au. ¶ Cur ita: nisi q̄ in hoc noie qđ italia diciẜ prima syllaba p̄ voluntate quorūdaz hominū corripiebaẜ: ⁊ nūc p̄ alior̄ voluntate p̄ducitur vt aut vnū ⁊ duo nō sūt tria: ⁊ vt duo vni duplo non respondeat nulli mortuoruz potuit: nullus viuor̄ potest: nullus posterior̄ poterit facere. ¶ Li. ¶ Nihil manifestius. ¶ Au. ¶ Quid si ḡ isto mō quo de vno ⁊ duob⁹ aptissime q̄siuim⁹: cetera oīa q̄ ad illos numeros p̄tinēt: ⁊ ille interrogeẜ q̄ nō obliuiscēdo: sed q̄ nūq̃ didicit imperitus est. Nōne cū censes siłter hāc artē excep̄s syllabis posse cognoscere? ¶ Li. ¶ Quis dubitauerit. ¶ Au. ¶ Igiẜ se etiā istū moturū putas vt menti ei⁹ imprimanẜ hi numeri: ⁊ illā faciant affectionē q̄ ars diciẜ: An huic saltē ille inter-

rogator eos dabit. ¶ Li. ¶ Eo modo etiam istuz
arbitror apud semetipsum agere: vt ea q̃ inter
rogãtur: vera esse intelligat atq͛ rñdeat. ¶ Au.
Age nũc dic mihi: vtrũ hi numeri de quib⁹ sic
querit̃ cõmutabiles esse tibi videantur. ¶ Li.
Nullo modo. ¶ Au. ¶ Ergo eternos nõ negas?
Li. ¶ Immo fateor. ¶ Au. ¶ Quid met⁹ ille nõ
subierit ne aliquã in eis nos iequalitas fallat.
Li. ¶ Nihil mihi oĩo est istorũ equalitate secu-
rius. ¶ Au. ¶ Unde ergo credẽdũ est aĩe tribui
qđ eternũ est ⁊ incõmutabile: nisi ab vno eter-
no ⁊ incõmutabili deo? ¶ Li. ¶ nõ video qđ aliud
credi oporteat. ¶ Au. ¶ Quid tandẽ illud: Non
ne manifestũ est: eũ q alio interrogante sese int⁹
ad deum mouet: vt verũ incõmutabile intel-
ligat: nisi eundẽ motũ suũ in memoria teneat:
nõ posse ad intuendũ illud verũ nullo extinsec⁹
admonẽtez reuocari? ¶ Li. ¶ Manifestũ est.

Au. ¶ Uero ğ quonam iste ab huiusce-
modi ꝯtemplatione discedit: vt illum
ad eã necesse sit memoria reuocari: An
forte in aliud intentus aĩus tali reditu indigere
putãdus est. ¶ Li. ¶ Ac extimo. ¶ Au. ¶ Uidea-
mus si placet qđ tm̃ illud sit quo possit incẽdi
ab incõmutabilis ⁊ sũme equalitatis cõtẽpla-
tione auertat̃. Nam trib⁹ generib⁹ ⁊ ampli⁹ ni-
hil video. Aut eñi ad aliqđ par: atq͛ eiusmodi
ad aliud se intẽdit aĩus: cũ hinc auertit̃: aut ad
supius aut ad inferius? ¶ Li. ¶ De ceteris duo
bus querẽdũ est. Nam qđ sit supius eterna eq̃
litate nõ video. ¶ Au. ¶ Uides ne illud obsecro
quid nã ei par esse possit: qđ tamen aliud sit?
Li. ¶ Non id quidẽ video. ¶ Au. ¶ Restat ğ: vt
queramus qđ sit inferi⁹. Sed nõne tibi prius
ipsa aĩa occurrit: q̃ certe equalitatẽ illã incõmu-
tabilẽ esse ꝯfitetur. Se autẽ cognoscit mutari:
eoipso ꝙ alias hanc: alias aliud intuetur: ⁊ hoc
modo aliud atq͛ aliud seqñẽs varietatez tẽpis
operat̃: q̃ in eternis ⁊ incõmutabilib⁹ nulla est.
Li. ¶ Assentior. ¶ Au. ¶ Hec igit̃ affectio aĩe vl̃
mot⁹ quo intelligit eterna: ⁊ his iferiora eẽ tẽ-
poralia: etiã in seipsa ⁊ hec appetẽda: post q̃ su-
periora sunt q̃ illa q̃ inferiora sunt nouit. Non
ne tibi prudentia videt̃? ¶ Li. ¶ Nihil aliud vi-
det̃. ¶ Au. ¶ Quid illud: num minus ꝯsiderãdũ
putas: qđ nõdũ in ea simul est eternis inherere
cũ iam in ea sit nosse his esse inherendũ. ¶ Li.
Immo maxima id vt cõsideremus peto ⁊ vn-
de accidat scire cupio. ¶ Au. ¶ Facile videbi-
mus si animaduerteris quibus rebus maxime
animũ solemus intendere: ⁊ magnam curã ex-
hibere. Nam eas opinor esse quas multum
amam⁹. An tu alias opinaris? ¶ Li. ¶ Nullas
equidem alias. ¶ Au. ¶ Dic oro te. Num possu
mus amare non pulchra? Nam ⁊ si quidã vi-
dent̃ amare deformia: quos vulgo greci appro
phios vocant interest tamẽ quãto minus pul-
chra q̃ sint illa que pluribus placent. Nam ea
neminẽ amare manifestum est: quoꝝ feditate
sensus offenditur. ¶ Li. ¶ Ita est vt dicis. ¶ Au.
Hec igitur pulchra nũmero placẽt: in quo iam
ostendimus equalitatẽ appeti. Non eniz hoc
tantũ in ea pulchritudine que ad aures ptinet
atq͛ in motu corporum est: inuenitur. Sed in
ipsis etiam visibilibus formis in quibus iam
vsitatius dicitur pulchritudo: An aliud quam
equalitatem numerosam esse arbitraris: cum
paria paribus: bina membra respondẽt. Que
autem singula sunt: medium locum tenent: Ut
ad ea ex vtraq͛ parte paria interualla seruẽt.
Li. ¶ Non aliter puto. ¶ Au. ¶ Quid in ipsa luce
visibili que omniũ colorum habet principatuz?
Nam ⁊ color nos delectat in corporuz formis
quid ergo in luce ⁊ coloribus nisi ꝙ nostris ocu
lis cõgruit appetimus? Et enim animo fulgo-
re auersamur ⁊ nimis obscura nolum⁹ cernere
sicut in sonis ⁊ animũ sonantibus abhorrem⁹
⁊ quasi susurrãtia nõ amamus. Quod non in
temporuum interuallis est. Sed in ipo sono: q
quasi lux est talium numerorum: cui sic est con-
trarium silentium: vt coloris tenebre. In his
ergo cum appetimus ꝯuenientia ꝓ nature nr̃e
modo: ⁊ incõuenientia respuimus: que alijs tm̃
animabus cõuenire sentimus. Nonne his etiã
quodam equalitatis iure legamur: cum occul-
tioribus modis paria paribus tributa esse co-
gnoscimus? Hoc in odoribus: ⁊ in saporibus ⁊
in tangendi sensu animaduertere licet: que lon-
gum est enucleatius persequi: sed explorare faci
limũ. Nihil enim est hoꝝ sensibilium quod no-
bis nõ equalitate aut similitudie placeat. Ubi
autem equalitas aut similitudo ibi numerosi-
tas. Nihil est quippe tam equale: q̃ vnum
⁊ vnũ: Nisi aliquid habes ad hec? ¶ Li. ¶ Om-
nino assentior. ¶ Au. ¶ Quid supior illa tracta-
tio: nõne persuasit nobis agere hoc animam in
corporibus: non a corporib⁹ pati? ¶ Li. ¶ Per-
suasit sane. ¶ Au. ¶ Amor igitur agendi aduer-
sus succedentes passiones corporis sui euertit
animã a contemplatione eternoruz sensibilis
voluptatis cura eius auocans intentionẽ. Hoc
autem agit occursoribus numeris: etiaz amor
de corporibus operandi: ⁊ inquietũ facit. Hoc
autem agit progressoribus numeris. Auertunt
phantasie atq͛ phantasmata: ⁊ hec agit recor-
dabilibus numeris. Auertit deniq͛ amor va-
nissime cogitationis talium rerum: ⁊ hec agit
sensualibus numeris quibus scilicet numeris
insunt quasi regule quedam artis imitatione
gaudentes: ⁊ ex his curiositas nascit̃ ipso cure

nomine inimica securitati: ⁊ sanitatꝭ impos ve
ritatisqꝫ. Generalis vero a mora actionis que
auertit a vero: a superbia ꝓficiscitur: quo vicio
deuꝫ imitari q̄ꝫ deo seruire aia maluit. Recte
itaqꝫ scriptū est in sanctis libris. Initiū super-
bie hoīs apostare a deo. ⁊ initium peccati oīs
superbia. Non potuit aūt melius demōstrari
quid sit supbia: q̄ꝫ in eo qḋ ibi dictuꝫ est. Quid
supbis terra ⁊ cinis: qm̄ in vita sua ꝓiecit inti-
ma sua. Cum. n. aīa per seipsam nihil sit. Non
aliter posset cōmutabilis ⁊ pateret defectū ab
essentia. Cum ḡ ipsa ꝑ se nihil sit: quicq̄d auteꝫ
illi esse est a deo sit in ordine suo manens ipsiꝰ
dei presentia vegetat in mente atqꝫ cōscientia
Itaqꝫ hoc hꝫ initiū. Quādo vero superbia in-
tumescit: hꝫ illi est in extima ꝓgredi: ⁊ vt ita di-
cam inanescere: quod est minus: minusqꝫ esse.
Progredi aūt in extima: quid est aliud q̄ꝫ inti-
ma proijcere. i. longe a se facere deū: nō locorū
spatio: sed mentis affectu: Iste aūt aīe appeti-
tus est sub se habere alias aīas: Nō pecoꝝ q̄s
diuino iure cōcessum est: sed rōnabiles. i. ꝓxi-
mas suas ⁊ sub eadeꝫ lege sotias atqꝫ cōsortes
D: his aūt appetit operari aīa supba: ⁊ tanto
excellentior videt hec actio: q̄ꝫ illa de corpibꝰ
quāto aīa oīs oī corpori ē melior. Sed opari
de animis rōnabilibꝰ: nō per corpꝰ: sed per se-
ipsum solus deus potest. Peccatoꝝ aūt condi-
tione fit: vt ꝑmittātur aīe de aīs aliquid agere
signando eas mouētes ꝑ alterutra corpora: vl'
naturalibꝰ signis: sicut est vultꝰ: vel nutus: vel
placitis sicut sunt verba. Nam ⁊ iubentes vel
suadentes signis agunt: ⁊ si q̄d est aliud preter
iussionē ⁊ suasionē: quo aīe de animis vel cum
animis aliq̄d agunt. Iure aūt secutū est: vt que
supbia ceteris excellere cupiunt: nec suis ꝑtibꝰ
atqꝫ corporibꝰ sine difficultate ⁊ doloribus im
perent. ꝑtim stulte in se: ꝑtim mortalibꝰ mem
bris aggrauare. Et his igit numeris ⁊ motibꝰ
quibꝰ aīe ad aīas agunt honores laudesqꝫ ap-
petendo auertūtur a perfectione pure illius ⁊
sincere veritatis. Solus n. honorat deus aīaꝫ
beatam faciens in occulto coraꝫ se iuste ac pie
viuentē. Motus igit quos exerit aīa de herē-
tibus sibi ⁊ subditis aīs ꝓgressoribꝰ illis sunt
similes. Agit. n. tamq̄ꝫ de corpe suo. Illi autē
motus quos exerit aggregare sibi aliquas: vel
subdere cupiēs: in occursorū numero deputā-
tur. Agit eni tamq̄ꝫ in sensibꝰ admonēs vt vnū
secuꝫ fiat: qḋ velut extrinsecus admouetur: ⁊
qḋ non pōt repellat. Et hos vtrosqꝫ motus ex
cipit memoria ⁊ recordabiles facit. Silī mō
in phantasijs ⁊ phantasmatibꝰ actionū talium
tumultuosissime exestuans. Nec illi tamqꝫ exa
minatores numeri desunt: q sentiunt q̄d in his
actibus com mode siue incōmode moueatur:
quos item sensuales appellare nō pigeat: quia
sensibilia signa sunt q̄bus hoc mō aīe ad aīas
agunt. His tot ⁊ tantis intentionibꝰ aīa impli-
cata: q̄d mirū si a cōtemplatiōe veritatꝭ auer-
titur: ⁊ quātū q̄dem ab his respirat videt. Sꝫ
q: nōdum eas euicit in ea manere nō sinit ex
quo fit vt nō simul habeat aīa nosce in q̄bꝰ cō-
sistendū sit: ⁊ posse cōsistere. Sed nūq̄d tu forte
aliq̄d habes aduersus hec? Li. Nihil est qḋ
cōtradicere audeā. Au. Quid ḡ restat? An
qm̄ sicut potuimus inquinationē ⁊ aggrauatio
nem aīe ꝯsiderauimus. Videamus quedā illi
actio diuinitus imperet: qua purgata atqꝫ exo
nerata reuolet ad q̄etē: ⁊ itret in gaudiū dn̄i sui.
Li. Ita fiat. Au. Quid me putas hinc diu-
tius debere dicere: cū diuine scripture tot vo-
lumibus ⁊ tāta auctoritate ⁊ sanctitate ꝑditis
nihil nobiscū aliud agant: nisi vt diligamꝰ deū
⁊ dn̄m nostrū: ⁊ ex tota aīa: ⁊ ex tota mēte: ⁊ di-
ligamus ꝓximū nostrum tamq̄ꝫ nosmet ipsos.
Ad hūc igit finem: si oēs illos humane actiōis
motus numerosqꝫ referamus: sine dubitatiōe
mūdabimur: An aliud existimas? Li. Nihil
eq̄dem aliud. Sed q̄ꝫ hoc auditu breue est: tā
factu difficile atqꝫ arduū. Au. Quid ḡ facile ē
An amare colores: voces: placētas: ⁊ rosas: ⁊
corpora leuiter mollia? Hoccine amare facile
est aīe in q̄bus nihil nisi eq̄litatē ac similitudinē
appetit: ⁊ paulo diligētius cōsiderans vix eiꝰ
extremā vmbrā vestigiūqꝫ cognoscit. Et deuꝫ
amare difficile est: quē inquātuꝫ potest: adhuc
sautia ⁊ sordida cogitans: nihil in eo inequale
nihil sui dissimile: nihil discussuꝫ locis: nihil va
riatum tempore suspicat. An extruere molles
edificioꝝ: ⁊ huiuscemodi opibus delectat extē-
di: in quibꝰ q̄d nisi numeri placēt? Non. n. aliud
inuenio: qḋ in his equale ⁊ sil'e dicat: qḋ nō de
rideat rō discipline: qḋ si ita est: cur ab illa ve-
rissima equalitatꝭ arte ad ista delabit: ⁊ ruinis
suis terrenas machinas erigit. Non. n. hoc ꝑ-
missum est ab illo q fallere ignorat. Iugum eni
meū inq̄t leue est: laboriosior ē huiꝰ mūdi amor
Quod. n. in illo aīa querit cōstantiā. s. eternita-
temqꝫ: qḋ in illo qm̄ nō inuenit: qm̄ rerū tran-
situ ꝯplet infima pulchritudo: ⁊ q̄ in illa imitat
cōstātiā a sūmo deo ꝑ aīam traijcit: qm̄ prior ē.
Spēs tātūmō cōmutabilis q̄ꝫ ea q̄ ⁊ tp̄e ⁊ lo-
cis sicut itaqꝫ p̄ceptū est aīs a dn̄o q̄d diligant:
Ita ꝑ ioānē aplm̄ q̄d nō diligāt. Nolite inq̄t
diligere mūdū: q: oīa q̄ in mūdo sunt ꝯcupiscē-
tia carnis est: ⁊ ꝯcupiscētia oculoꝝ: ⁊ ambitio se
culi. Sꝫ qualis tibi hoc videt qui oēs illos nu-
meros q sunt in corpe ⁊ aduersus passiōes cor
poris: ⁊ q ex his memoria cōtinent: nō ad car

nalem voluntatē:sed ad salutē tantū corporis: refert:omnesq̃ illos qui de adiūctis aīs opant vel qui adiūgēdas exeruntur: vel qui ex his in herent memorie:nō ad sup̄bā excellentiā suam sed ad ipsarū animaꝝ vtilitatem redigit. Illis etiā qui in vtroq̃ genere q̄si moderatores exploratoresq̃ ceteroꝝ transeuntiū in sensu presi dent:nō ad sup̄fluam vel p̄nitiosam curiositatē sed ad necessariā ꝓbationē vel improbationē vtitur: Nōne ⁊ istos oēs numeros agit: ⁊ nullis coꝝ laqueis implicat:q̄nquidē ⁊ salutē corporis: vt nō impediat eligit:⁊ oēs eas actiōes ad vtilitatē primi reuocat. quē ꝓpter cōmunis iuris nature vinculū tamq̄ seipsū diligere iussus est. ¶ Li. ¶ Magnum quēdam viruz ⁊ vere humanissimū p̄dicas ¶ Au. ¶ Nō igit numeri qui sunt infra rōnem ⁊ in suo genē pulchri sunt Sed amor inferioris pulchritudinis aīam polluit:q̄ cū in illa nō modo equalitatē: de qua ꝓ suscepto opere satis dictū est: sed etiā ordinem diligat:amisit ip̄a ordineā suum: Nec tn̄ excellit ordinē rerū:q̄nquidē ibi est:⁊ ita est: vbi esse ⁊ quomodo esse tales ordinatissimū est. Aliud est eni tenere ordinē:aliud ordie teneri. Tenet ordinē se ipsa toto diligēs qd̄ supra se est. i. deū Sotias aūt aīas tamq̄ seipsam. Hac q̄ppe dilectionis v̄tute: inferiora ordinat: nec ab inferioribꝰ sordidat. Quod autē illā sordidat: non est malū:q̄ etiā corpus creatura dei ē: ⁊ specie sua q̄uis infima decorat. Sed pre aīe dignitate cōtēnitur:sicut auri dignitas etiā purgatissimi argenti cōmixtiōe sordescit. Quapropter quicūq̃ de nr̄a penali mortalitate numeri facti sunt:nō abdicemus a fabricatiōe diuine ꝓuidē tie:cum sint in genere pulchri: Neq̃ amemus eos: vt q̄si ꝓfruendo talibus beati efficiamur Hic etenim q̄m tēporales sunt: tamq̄ tabula in fluctibꝰ neq̃ abijciendo q̄si ꝑ onerosos: neq̃ in amplectendo quasi fundatos: sed bene vtē do carebimus.

Dilectiōe aūt primi tāta quāta p̄cipitur certissimꝰ gradus sit nobis: vt inhereamus deo ⁊ nō teneamur tm̄ ordinatiōe illiꝰ: sed nostrū etiā ordinē inconcussū certūq̃ te neamus. An fortasse ordinē nō diligit aīa: illis etiā numeris sensualibꝰ attest intibꝰ: Unde g̊ primus pes est pirrichiꝰ:secūdus iābꝰ:tertiꝰ trocheus:⁊ deiceps ceteri. Sed iure hoc dixeris rōnē post secutā esse:nō sensuz. Quid itaq̃ illud Nōne sensualibꝰ numeris dandū est: ꝙ cū tātū tēporis occupent verbi grā:octo longe syllabe quātū sexdeci breues in eodē tn̄ spatio breues lōgis post misceri expectāt. De quo sensu cū rō indicat ⁊ ei ꝓceleumatici pedes esse eq̄les spōdeis pedibꝰ renūciant. Nihil aliud hoc valere inuenit:q̄ ordinationis potentiā: q̄ longe syllabe breuiū cōꝑatione longe sunt. Nec breues rursus breues sunt: nisi cōꝑatiōe lōgaꝝ. Ideoq̃ iābicus v̄sus qualibet ꝓducti ꝓnūciat nō amissa regula simpli ⁊ dupli:nec nomē amittit. At ille versus q pirrichijs pedibꝰ ꝯstat:paulatī addita ꝓnūciādi mora:fit repente spōdeacus: nō si grāmaticā sꝫ musicā cōsulas. Ac v̄o si dactylicus:aut anapesticus sit:q̄m lōge mixtarū breuiū cōꝑatione sentiūtur q̄libet mora ꝓnūciet seruat nomē suū. Quid additamēta semipedū Nō eadē lege in capite:q̄ in fine suāda: nec oīa q̄uis se ad eundē plausum coaptent adhibēda qd duarū aliq̄n breuiū postq̄ vniꝰ longe in fine positio:nōne ipso sensu modificātur. Nec ī his eq̄litatis nūeris cui nihil deperit: siue illud siue aliud sit:sed ordinis vinculū reperit. Lōgū est ꝑcurrere cetera ad eandē vim ꝑtinētia in numeris tēpoꝝ. Sed nēpe etiā formas visibiles sensus ipse aspernat: aut ꝓnas vltra q̄ decet: aut capite deorsuz:⁊ silia in qbꝰ nō inequalitas manēte ꝑtiū parilitate:sed puersitas iprobat. Postremo in oībꝰ sensibꝰ ⁊ opibꝰ nr̄is cū insolita pleraq̃:⁊ ob hoc iniocūda qbusdā gradibus appetitui nr̄o cōciliamꝰ:⁊ ea p̄mo tollerabiter deide libent accipimꝰ: Nōne ordine ꝯteximus voluptatez:⁊ nisi priora medijs: ⁊ media postremis ꝯcordit nexa sint: abhorremꝰ. Quāobrē neq̃ in voluptate carnali:neq̃ in honoribꝰ et laudibus hominū: neq̃ in eoꝝ exploratione q̄ forinsecꝰ corpꝰ attingūt nr̄a gaudia collocemꝰ: hn̄tes intimū deū vbi certū est:⁊ icōmutabile oē qd̄ amamꝰ. Ita fit: vt cū adsūt hec tēporalia nō tn̄ eis iplicemur:⁊ sine sensu doloris q̄ extra corpꝰ sunt obsint. Ipsuz corpꝰ aūt:aut nullo:aut nō graui sēsu doloris ordiat:⁊ reformādū nē sue morte reddat Attētio nāq̃ aīe ad corporis ꝑtē in quieta negocia ꝯhit:⁊ vniuersali lege neglecta priuati amor:qd̄ ip̄m tn̄ ab vniuersitate: q̄ deꝰ regit:nō pōt alienari. Itaq̃ subdit legibꝰ q nō amat leges. Si de rebꝰ incorpeis:⁊ eodē mō se semꝑ hn̄tibꝰ plimū attentissime cogitātes si q̄s forte illo tēpore agimꝰ nūeri nūeros tēꝑales in quolibꝫ corporis motu facili sane atq̃ vsitatissimo:siue deābulātes siue psallētes prorsus nobis ignorātibꝰ trāseant: q̄uis nobis nō agētibꝰ nulli essent:si deniq̃ in ipsis nr̄is inanibꝰ phantasmatibꝰ cū occupati sumꝰ: siliter isti p̄tereūt: agentibꝰ nec sentiētibꝰ nobis q̄to magis cōstātius cū corruptibile h̄ iduerit incorruptionē: ⁊ mortale h̄ iduerit imortalitatē. i. vt h̄ planiꝰ eloquar:cū deꝰ viuificauerit mortalia corpa nr̄a sicut ap̄lus dicit:ꝑꝑ spūm manētē i nobis: q̄to g̊ tūc magis in vnū deū ⁊ ꝑspicuā intēti v̄itatem vt dictū ē:facie ad faciē. Numeros qbꝰ agimꝰ

corpa nulla ingetudine sentiemus ⁊ gaudebi-
mus: nisi forte credēdū est aīaȝ cū de his q̄ ꝓpt
ip̄am bōa sunt gaudere possit. De his ex qb9
ipsa bona ē: nō posse gaudē. Sȝ hec actio q̄ sese
aīa opitulāte deo: ⁊ dn̄o suo ab amore iferioris
pulchritudis extrahi debellās atqȝ interficiēs
aduersus se militātē ꝯsuetudinē suā: ea victoriā
triūphatura in semetipsa de ꝑtātib9 aeris hui9
qb9 vidētib9: ⁊ ꝓpedire cupiētib9 euolat ad suā
stabilitatē: ⁊ firmamētū dn̄i. Nōne tibi videt̄ ea
esse v̄tus q̄ tēꝑantia dr̄. ¶ Li. ¶ Agnosco ⁊ intel
ligo. ¶ Au. ¶ Quid porro cū in h̄ itinere ꝓficit iā
eterna gaudia presentē: ac pene pendētē: Num
amisso rerū tēꝑaliū: aut mors vlla deterret iaȝ
volentē dicere ifirmioribu9 sotijs: bonū ē mihi
dissolui ⁊ esse cū xp̄o. Manere aūt in carne ne-
cessariū ꝑꝑ nos. ¶ Li. ¶ Sic existimo. ¶ Au. ¶ At
ista ei9 affectio q̄ nullas aduersitates mortēue
formidat: qd aliud q̄ȝ fortitudo dicēda ē: ¶ Li. ¶
Et h̄ agnosco. ¶ Au. ¶ Iā v̄o ipsa ei9 ordinatio
q̄ nulli seruit: nisi vni deo: nulli coeq̄ari nisi pu
rissimis aīs: nulli dn̄ari appetit: nisi nē bestiali
atqȝ corꝑee. q̄ tādē v̄t9 tibi eē videt̄. ¶ Li. ¶ Quis
nō itelligat hāc eē iustitiā. ¶ Au. ¶ Recte itelligis.

Sed istud iā q̄ro cū prudētiā sup9 eā eē
cōstiterit inter nos q̄ intelligit aīa vbi ei
cōsistēdū sit q̄ sese attollit ꝑ tēꝑantiā. i.
cōuersionē amoris in deū q̄ charitas dr̄ ⁊ auer
sionē ab h̄ seculo q̄ȝ etiā fortitudo ⁊ iustitia co-
mitant̄: vtꝝ existimes cū ad sue dilectiōis: ⁊ co
nat9 fructū ꝑfecta scificatiōe ꝑuenerit ꝑfecta ēt
viuificatiōe illa corꝑis sui: ⁊ deletis de memo
ria phātasmatū turbis apud deū ipso solo deo
viuere ceperit: cū ipletū fuerit: qd diuinit9 nobis
hoc mō ꝓmittit̄: dilectissimi nūc filij dei sum9
⁊ dū apparuit qd erim9. Scimus q2 cū apparuerit
sil'es illi erimus qm̄ videbimus euȝ sicuti est.
Quero ḡ vtrū existimes has ibi v̄tutes q̄s cō-
memorauim9 ēt tūc futuras. ¶ Li. ¶ Nō video
quomō cū aduersa ꝑterierit: qbus obluctat̄ aut
prudētia ibi esse possit q̄ nō eligit qd seq̄tur nisi
in aduersis aut tēꝑātia q̄ amorē nō auertit nisi
ab aduersis: aut fortitudo q̄ nō tolleret nisi ad
uersa: aut iustitia q̄ nō appetit eq̄ri nisi btissimis
aīs: ⁊ inferiori nature dn̄ari: nisi in aduersis. i.
nōdū assecuta idipsum qd appetit. ¶ Au. ¶ Nō
vsqȝquaqȝ absurda est responsio tua ⁊ quibus-
dā doctis visum h̄ esse nō nego. Sed ego cōsu-
lens libros quos nulla āncellit auctoritas: ita
inuenio dictū esse: Gustate ⁊ videte: qm̄ suauis
est dn̄s. Quod ap̄lus ēt petrus sic iterposuit. Si
tn̄ gustatis qm̄ suauis ē dn̄s: h̄ esse arbitror qd
agit̄ i his v̄tutib9: q̄ ip̄aȝ a ꝯuersiōe aīaȝ purgāt
Non. n. amor tēꝑaliū rerꝝ expurgaret̄: nisi aliq̄
suauitate eternarū. Ubi aūt ventū fuerit ad il-

lud qd canit̄. Filij aūt hoīum in tegmine alarū
tuarū sꝑabūt ⁊ inebriabunt̄ ab vbertate dom9
tue ⁊ torrēte voluptatis tue potabis eos: qm̄
apud te ē fons vite. Non iā gustatu suauē fore
deū dr̄. Sȝ vides q̄ inūdatio ⁊ affluētia ꝑdicet̄
fontis eterni: quā etiā ebrietas q̄dā ꝯseq̄t̄ quo
noie mihi videt̄ mirabilit̄ signari obliuio illa
secularium vanitatū atqȝ phātasmatū. Cōtexit d̄
inde cetera ⁊ dic̄. In lumie tuo videbim9 lumē
Pretēde misicordiā tuā sciētib9 te. In lumie. s.
christo accipiēdū q̄ sapiā dei ē ⁊ lumē totiēs ap
pellat̄. Ubi ḡ dr̄: ⁊ videbim9 ⁊ sciētib9 te negari
nō pōt futura ibi eē prudētia. ¶ An videri verum
bonū aīe ⁊ sciri pōt vbi nulla prudētia ē. ¶ Li. ¶
Iā intelligo. ¶ Au. ¶ Quid recti corde possūt eē
sine iustitia. ¶ Li. ¶ Recognosco isto noie crebri9
signari iustitiā. ¶ Au. ¶ Quid ḡ admonet aliud
ꝓpħa: idē ꝯsequent̄ cū canit: ⁊ iustitiā tuā his q
recto sunt corde. ¶ Li. ¶ Manifestū est. ¶ Au. ¶
Age deinceps. Recordare si placet satis nos su
ꝑius tractasse suꝑbiā: labi aīaȝ ad actiōes q̄sdā
potestatis sue: ⁊ vlli lege neglecta i agēda q̄dā
priuata cecidisse: qd dr̄ apostatare a deo. ¶ Li. ¶
Memini. ¶ Au. ¶ Cū ḡ id agit: ne vlteri9 id de
lectet aliq̄s: Nōne tibi videt̄ amorē suū figē in
deū ⁊ ab oī ignamēto tēꝑatissime: ⁊ cautissime
⁊ securissime viuere: ¶ Li. ¶ Videt̄ sane. ¶ Au.
Vide ēt quēadmodū id q̄qȝ adiūgat ꝓpħa dicēs
Nō veniat mihi pes suꝑbie. Pedē. n. appellās
discessum ip̄m: lapsumue signat: a q̄ oīa tēꝑādo
inherēs deo viuit i eternū. ¶ Li. ¶ Accipio ⁊ se-
quor. ¶ Au. ¶ Restat igit̄ fortitudo: sȝ vt tēꝑātia
cōtra lapsū q est in libera volūtate: sic fortitudo
ꝯtra vim valet: q̄ ēt cogi qs pōt si minus fortis
sit ad ea qb9 euertat̄: ⁊ miserrim9 iaceat. Hec aūt
v̄tus decēter i scripturis man9 noie signari so-
let. Qui porro hāc vim nisi ꝑctōres conant̄ in-
ferre: Quod tūc ꝑ id ip̄m coiter aīa: ⁊ custodit̄
firmamēto dei: vt in h̄ illi nullo mō: vndecūqȝ
possit accidere potētiā quādā stabilem: ⁊ vt ita
dicā: impassibilē gerit: q̄ nisi qd tibi displicet: re
cte fortitudo noiatur: ⁊ eā dici arbitror cū adiū
git̄. Neqȝ man9 ꝑctōꝝ dimoueāt me. Sȝ siue
h̄ siue aliud in his verbis itelligēdū sit. Tu ne
gabis in illa ꝑfectiōe ac btitudine aīaȝ cōstitutā
⁊ ꝯspicere v̄itatem ⁊ imaculatā manere: ⁊ nihil
molestie pati posse: ⁊ vni deo subdi. Ceteris
vero supeminē naturis. ¶ Li. ¶ Immo aliter eā
ꝑfectissimā ⁊ btissimā esse posse nō video. ¶ Au.
Hec ḡ cōtēplatio: scificatio: ipassibilitas: ordi
natio eius: aut ille q̄tuor v̄tutes ꝑfecte atqȝ cō-
sūmate: aut ne de noībus cū res cōueniāt fru-
stra laboremus ꝑ istis v̄tutibus: qbus cōstituta
in laboribus vtit̄ aīa. Tales quedā potētie in
eterna vita spernende sunt.

Nos tamē meminerim⁹ q̄ ad suceptaȝ
p̄ñtē disputationē maxie ptinet: id agi
p puidētiā dei p quā cūcta creauit ⁊ re-
git: vt ēt peccatrix ⁊ erūnosa aia nūeris agaṫ: ⁊
nūeros agat vsq̄ȝ ad īfirmā carnis corruptiōeȝ
q certe nūeri minus minusq̄ȝ pulchri eē possūt
penit⁹ vō carē pulchritudie nō possūt. De⁹ aūt
sūme bon⁹ ⁊ sūme iust⁹: nulli īuidet pulchritudi
q̄ sine dānatiōe aie siue regressiōe: siue pmāsiōe
fabricaṫ. Nūerus aūt ⁊ ab vno icipit: ⁊ eq̄litate
ac silitudine pulcher ē: ⁊ ordine copulaṫ. Quā-
obrē q̄sq̄s fateṫ nullā esse nām: q̄ nō vt sit q̄cq̄d
est appetat vnitatē sui siłis: inquātū pōt esse co
neṫ atq̄ȝ ordinē pprīū vel locis vel tp̄ibus: vł
in corpe: q̄dā libramēto salutē suā teneat: debet
fateri ab vno pricipio p equalē illi ac silem spēȝ
diuitus bōitatis ei⁹ q̄ iter se vnū: ⁊ de vno vnū
charissima: ⁊ vt ita dicā charitate iūgūtur: oīa
facta esse atq̄ȝ cōdita q̄cūq̄ȝ sunt: iquātūcūq̄ȝ sūt
Quare ille vsus a nobis ppositus: de⁹ creator
oīuȝ: nō solū aurib⁹ sono nūeroso: sȝ młto magis
est aie sn̄ie sanitate ⁊ vitate gratissim⁹: nisi forte
moueat te tarditas coꝝ: vt miri⁹ loq̄r: q negāt
de nihilo fieri posse aliq̄d: cū id oīpotēs deus fe
cisse dicaṫ. An faber pōt rōnabilibus nūeris q
sūt in arte ei⁹ sensuales nūeros q sūt i ꝯsuetudie
ei⁹ opari: ⁊ sēsualib⁹ nūeris pgressores illos qb⁹
mēbra i opādo mouet: ad q̄s iā iteruалla tēpoꝝ
ptinēt: ⁊ his rursus formas visibiles de ligno
fabricari locoꝝ iteruallis nūerosas ⁊ reꝝ nā dei
nutib⁹ suiēs ipȝ lignū de terra ⁊ ceteris elemētꝭ
facē nō pōt? Immo ⁊ arboris locales numeros
tp̄ales nūeri añtecedāt: necesse ē. Nullū. n. stirpiū
gen⁹ q̄d nō certis p suo semie dimēsiōib⁹ tēpoꝝ
⁊ coalescat ⁊ germinet: ⁊ i auras emicet: ⁊ folia
explicet ⁊ roboreṫ ⁊ siue fruct⁹: siue ipsi⁹ ligni oc
cultissimis nūeris vi rursus semis referat: q̄ȝto
magis aīaliū corpa i qb⁹ iteruалla mēbroꝝ nūe
rosam parilitatē młto magis aspectib⁹ offerūt?
An ista de elemētꝭ fieri pn̄t: ⁊ ipsa elemēta non
poterūt fieri de nihilo: q̄si q̄cq̄ȝ sit i eis vili⁹ ⁊ ab
iectius q̄ȝ terra ē: q̄ p̄mo gnālē spēm corpis hȝ: i
q̄ vnitas q̄dā ⁊ nūeri ordo eē ꝯuinciṫ? Nāq̄ȝ ab
aliq̄ iparili nota i lōgitudieȝ neċe pōrigaṫ q̄libȝ
ei⁹ q̄ȝtū vis pua pticula tertiā latitudinē sūat: ⁊
q̄rtā altitudinē q̄ corpus ipleṫ: Vn̄ ḡ iste a p̄mo
vsq̄ȝ ad q̄rtū pgressiōis mod⁹: vn̄ ⁊ eq̄litas ptiū
ptinet: q̄ ī lōgitudie ⁊ latitudie ⁊ altitudie repiṫ
Vn̄ pportiōalitas q̄dā. Ita. n. malui analogiā
voc̄are vt quā rōnē hȝ lōgitudo ad parilē notā
eā dē latitudo ad lōgitudinē: ⁊ ad latitudinē ha
beat altitudo. vn̄ q̄so ista: nisi ab illo sūmo atq̄ȝ
eterno p̄ncipatu nūeroꝝ ⁊ silitudis ⁊ eq̄litatis: ⁊
ordinis veniūt? At q hec si terre ademeris: ni-
hil erit q̄circa ⁊ oīpotēs de⁹ terrā fecit: ⁊ de nul-
lo facta ē. Quid porro ipsa spēs q̄ idē a ceteris
elemētis terra discerniṫ: ⁊ vnū aliq̄d q̄ȝtū acci-
pit oñdit: ⁊ nulla pars ei⁹ a toto ē dissilis: ⁊ earū
dē ptiū ꝯnexiōe atq̄ȝ ꝯcordia suo gnē saluberri-
mā sedē īfimā tenet: cui supfūdiṫ aq̄rū nā nitēs
⁊ ipsa ad vnitatē speciosior ⁊ plucidior pp ma-
iorē ptiū silitudinē ⁊ custodiēs locū ordis ⁊ salu
tis sue? Quid de aeris nā dicā: nullo faciliore
ꝯplexu ad vnitatē nitēte: ⁊ tāto speciosiore: q̄ȝto
speciosiores aq̄ sūt terris: q̄ȝto q̄ȝ ad supiorē sa-
lutē? Quid de celi supmo ābitu q̄ tota vniuersi-
tas visibiliū corpoꝝ termiaṫ: ⁊ sūma i hᵒ gnē spes
ac saluberrima loci excellētia? Ista certe oīa q̄ sē
sus carnał misterio nūmeram⁹: ⁊ q̄cūq̄ȝ i eis sūt
locales nūeros q videṫ eē aliq̄ statu nisi p̄cedē-
tib⁹ itimis i silētio tp̄alib⁹ nūeris q sunt i motu
nec accipe pn̄t: nec hr̄e: Illos itidē tēpoꝝ iter-
uallis agiles p̄cedit: ⁊ modificat vitalis motus
seruiēs deo reꝝ oīum: nō tp̄alia hn̄t digesta iter
ualla nūeroꝝ suoꝝ: sed tp̄a ministrāte potētia:
supra quā rōnales ⁊ intellectuales numeri bea
tarum animarū atq̄ȝ sanctaꝝ legē ip̄aȝ dei: sine
qua folium de arbore nō cadit: ⁊ cui nostri ca-
pilli numerati sunt nulla interposita natura ex
cipientes vsq̄ȝ ad terrena ⁊ infernalia trāsmit-
tunt. Que potui: ⁊ sicut potui: de tantis tātulus
tecū cōtuli. Sermonē hunc nostrū mādatū lit-
teris si qui legūt: sciam multo infirmiorib⁹ hec
esse scripta q̄ȝ sunt illi q vni⁹ sūmi dei cōsubstā-
tialē ⁊ icōmutabilē trinitatē: ex q̄ oīa: p quē oīa:
in q̄ oīa duoꝝ testōꝝ auctoritatē secuti venerāṫ
⁊ colunt: ea credēdo sperādo: ⁊ diligēdo. Hi eni
nō scītillātib⁹ hūanis rōcinatiōib⁹: sȝ validissi-
mo ⁊ flagrātissimo charitatꝭ igne purgāṫ. Nos
aūt dū intelligēdos eē nō existimam⁹ q̄s heretici
notionis ⁊ sciētie fallaci pollicitatiōe decipiūt
tardius incedimus ꝯsideratiōe ipsāꝝ viarum:
q̄ȝ sancti viri q eam volando nō dignātur attē-
dere. Quod tn̄ facere non auderem⁹ nisi multos
pios ecclesie catholice matris optime filios q
puerilib⁹ studijs loquendi ac discendi faculta
tatē quantū satis est ꝯsecuti essent: eadē refel-
lēdoꝝ hereticoꝝ necessitate fecisse videremus.

¶ Explicit lib sext⁹ musice bti Aug. epi

¶ Incipit quidā libellus scti Augustini episcopi
dictus speculum peccatoris.

Quoniā carissime
in via huius vite fugacis su-
mus: dies nr̄i: sicut vmbra p̄-
tereūt. Necesse est igiṫ cor-
de sollicito sepius memora-
re: q̄ nr̄a fragilitas nr̄a mor-
talis infirmitas: toti⁹ cogit

obliuisci. Quicquid est aliud: ꝗ ꝙ ipse omni-
potens deus noster in sui gratia volens ꝑfectū
per beatū moysē nobis ꝯsuluit dicens: Utinā
saperent ⁊ intelligerent ac nouissima prouide
rent. Eya frater mi ecce feliciter possumꝰ eua
derē mortis periculum si diligenter studeamꝰ
sequi diuinū consilium quod nobis itimat dñs
dicens: Utinam saperent. O felix ⁊ vtile consi
lium: mortis remedium: salutis antidotū: pec-
catoris speculum: vtinam saperent ⁊c̄. O saluti
fera nostri redēptoris sententia: ex qua nobis
instructio sapientie: āmonitio cōtinētie: speculū
ꝓuidentie: exultatio pnie: acqͥsitio diuine gratie
dat̄. Ait ergo: vtinā saperēt ⁊c̄. O āmirāda bo-
nitas nr̄i creatoris. O ineffabilis nr̄i redēpto-
ris caritas. O predicanda benignitas nr̄i salua
toris: nos serui: nos nequā sumus: serui negli-
gentes: serui inutiles: qui nr̄is exigentibꝰ me-
ritis mortem meruimus potius ꝗ̄ vitā. Ecce
pius auctor ipse dator venie ipse largitor gr̄e:
nos inuitat ad salutē dicens: vtinā saperēt ⁊c̄.
Quis nisi piturus homo hec audiēs: ista consi-
derās: nō vehementissime gratulet̄: ⁊ vltra ꝗ̄
fieri posset exultat in gaudio spūs in vtero eiꝰ ꝙ
ipsi oīpotenti deo: ipsi regi seculoꝝ: ipi dño an-
geloꝝ: ipsi creatori omniū creaturaꝝ: cuȝ est de
nobis infirmis ⁊ miseris ac mortalibꝰ: cura ergo
maxima nobis inesse debet quatenꝰ p̄ oībus ⁊
supra oīa sacris eiꝰ p̄ceptis diligenter obedia-
mus ⁊ ea deuote diligamus ⁊ studiose eadē im
pleamꝰ ve nobis īppetuū: qm̄ teste ap̄lo: Mi-
serabiliores sumꝰ oībus hoībꝰ an deteriores si
hec nō fecerimꝰ ve ad obsequēda dñi mādata
ociosi ⁊ inanes existimus nisi in primis omia
odio habeamus q̄ ipsi dño displicere cōgnosci
mus ⁊ illa fideli corde diligamus q̄ tremende
eius maiestati placere credimꝰ. Inde die no-
ctuq̄ȝ exorādus ē ipse clemēs ⁊ misericors dñs
vt nobis largiat̄ auxiliū qui suū tā salubre pre-
stare dignat̄ cōsiliū dicēs: vtinā saperent. Ual-
de mira ⁊ vtilis ē sn̄ia illa nō semel tm̄ sȝ sepiꝰ
repetēda: vtinam sapent ⁊c̄. Frater mi carissi-
me intellige q̄so q̄ legis ꝯsideratio: huiꝰ sn̄ie de
structio ē suꝑbie extinctio: inuidie medela: ma
licie effugatio: luxurie euacuatio: vanitat̄ iactā
tie ꝯstructio: discipline ꝑfecto scimonie: prepatio
salutis eterne: ait ergo: vtinā sapēt ⁊c̄. Heu heu
ꝗ̄ paucoꝝ est ista vtus: Pauci vero sunt quibꝰ
est añ oculos ꝓpe fragilitatis cōgnitio: corrupti
bilis carnis corruptio: pc̄toꝝ recordatio: instāt̄
mortis meditatio: feruentis gehēne putei ꝯsi-
deratio: ecce ꝗ̄ vtile speculū pc̄toꝝ. Reuera ca-
re frater si te sepius in huiꝰ speculo prospexeris
eris absq̄ȝ dubio sāp̄sone fortior: dauid cautior:
salōne sapiētior: illi an in hoc speculo sepiꝰ cōsi-
derare ꝯtēpserūt negligētes: ideo carnis sue de
siderijs cecati corruerūt. Igitur si tāti viri taȝ
horribilē lapsi sunt in culpā qbꝰ tāta affuit for-
titudo ⁊ sapia quāta cautela: quātoq̄ȝ studio no
bis est vigilādū qbꝰ inest tāta debilitas: tātaq̄ȝ
impitia: porro isti tres viri ideo legūt in scā ec-
clesia vt fidelibꝰ n̄ ad exēplū sint ruine: sȝ ad spe
culū cautele q̄tenꝰ nemo nr̄m ī sua ꝯfidat fortitu
dine nullꝰ p̄sumat de sua sapia: imo sp̄ timidi: sp̄
reatꝰ nr̄i ꝯscij: sp̄ de nr̄a salute sumꝰ solliciti: nūq̄ȝ
nr̄e corruptiōis ⁊ nr̄e mortalitat̄ obliti. Qui vo
hmōi negligēter attēdūt nō sapiūt nec itelligūt
nec nouissima ꝓuidēt: ⁊ sic ī mortē ⁊ dānationē
vadūt. Ut igit̄ mēs nr̄a circa prudētie studiū vi
gilet dñica nos hortat̄ sn̄ia dicēs: Utinaȝ sape
rēt ⁊c̄. hāc āmonitionē oīo salutiferā oculo rōis
ꝯsidera carissime nō trāsitu: imo cū studio ⁊ de
liberatione: q2 sic thus nō redolet nisi ponat̄ in
igne: ita nulla sacre sc̄pture sn̄ia nisi cocta sit ī cor
de: vtinā sapent ⁊c̄. Ecce h̄ frat̄ mi tria in h̄ vsu
ꝓponunt̄. s. scia: intelligētia: ⁊ prudētia. Uult ḡ
deꝰ vt scias ⁊ itelligas: isuꝑ ⁊ ꝓuideas. Uult vt
scias vitā p̄ntē fugitiuā: ꝑiculosam: breuē: mise
rijs tabescētē: vniuerse vanitati sbiectā: pc̄tōꝝ
sordibꝰ pollutā: cupiditate corruptā: in breui pe
riturā: vt quāto ifelicior mūdꝰ iste ꝯspicit̄ eē: tā
to faciliꝰ ꝑ amore celestis p̄rie cōtēnatur. Uult
itaq̄ȝ deꝰ vt fragilē tuā ꝯditionē itelligas: q2 nu
dus egressus es: ⁊ in terrā ibis in huiꝰ vite mise
riā: nudꝰ intrasti lugēs: dies tuos ī dolore ⁊ erū
na ptrāsisti: cū luctu ⁊ labore hinc exiturꝰ es. In
telligas ḡ quātū sit exitꝰ: ⁊ igressus tuꝰ flebil̄: ꝓ-
gressus tuꝰ debil̄: ⁊ egressus horribil̄. Intelligas
ḡ quātū sis in hac valle miserie exul: ⁊ egēꝰ: vtn
tibꝰ pauꝑ: ⁊ mēdicꝰ. labil̄: ⁊ infirmꝰ: ac in primo
moriturꝰ. Frat̄ felix eris si hmōi āmonitionē in
telligas: ⁊ in corde tuo q̄si libro scribas. Hanc
vnā quā tibi trado regulā seruare studeas: Ui
ue deo gratꝰ: toti mūdo tumulatꝰ: sp̄ trāsire pa
ratꝰ. O ꝗ̄ btūs vir cuiꝰ animꝰ ad huiꝰ studiū eui
gilat: ꝗ̄ prudēter sapit ⁊ itelligat: ac nouissima
ꝓuidet. Carissime ⁊ tu fac silr̄: legisti iā in h̄ spe
culo pc̄tōris qd sane sapias: qd itelligas. restat
vt nouissima prouideas. Ora ḡ ⁊ dic cū ꝓpha.
Notū fac mihi dñe finē meū ⁊ numerū dieꝝ ⁊c̄.
O vtil̄ oīo: o felix ꝯtēplatio: o necessaria postu
latio. Nō eni plane tp̄a vel momēta q̄ p̄r posuit
in sua ptāte p̄scire deposcas: sed qd̄ sis aduena
⁊ peregrinꝰ in huiꝰ peregrinatiōis erūnose exi-
lio hō infirmꝰ: ⁊ exigui tp̄is suꝑ terrā itelligas ⁊
cōgnoscas. Reuera care frat̄ si p̄ntis vite tue
breuitatē attēdas ⁊ qd̄ tibi deest in agēda deo
cōdigna pn̄ia. In disciplina p̄ceptoꝝ eiꝰ obseruā
da: in scitate corā ipso ꝑficiēda sapes ⁊ itelligēs
⁊ mortē añ oculos ꝯspicēs: ꝓculdubio mox sine

mora sp̄ret̄ p̄ōpis mūdi: curis deposit̄: despect̄
carnis illecebris. piect̄ voluptatib⁹: ↄtēpt̄ de-
litijs: in tui custodia vigilares ac nouissima p-
uidēter puideris. Sapiētis ē eni nō tā cuiuslibet
rei p̄ncipiū p̄spicē: quā finē exitūq̄ꝫ puidē. De-
niq̄ꝫ felix eē cōprobat̄: q̄ sic cogitat de supplicio
añ̄ suppliciū vt postea supplicij effugiat piculuꝫ.
Dices ḡ mihi pat⁹ sū pre oīb⁹ acgescē diuino cō
silio vt sapiā ⁊ itelligā: ac nouissima puideā. sꝫ q̄
mea nouissima illa vtiq̄ꝫ de qb⁹ spūs scūs tibi p
salomonē loqtur dicēs. Fili i oīb⁹ memorare no
uissima tua ⁊ i eternū nō peccab. Nō meli⁹ po-
terit caro luxuriosa domari q̄ꝫ q̄lis fuerit post
mortē p̄meditari frat̄: felicē dicēt oēs gnātōes
si hmōi assiduā humeris meditationē. Medi-
tatio eni nihil aliud ē q̄ꝫ mētis ditatio poptime
mēs tua ditat̄ qñ̄ ↄ̄ aduersantia puidētie scia il
lustrat̄. Legit̄ in poeta: q̄ cētū luminib⁹ cētū ca
pita arg⁹ hēbat qd ē dicē ex oī pte mētis sue cir
cūspectionē: ⁊ prudētiā possidebat. Igit̄ si tāte
studio cautele pollebat poeta pagan⁹ multo for
ti⁹ puriorē puidētie oculū dꝫ hr̄e cleric⁹ xp̄ian⁹.
Esto ḡ alt̄ arg⁹ imo illo cautior: illo studiosior: il-
lo puidētior vt sapias ⁊ itelligas ac nouissima
tua puideas. Sꝫ q̄ sūt nouissima tua q̄ puidē sol
licite debes. Sūma toti⁹ puidētie ē vtiq̄ꝫ illa ter
ribil' hora in q̄ misera aīa tua ex h̄ corpusculo cor
ruptibili timēs ē egssura. Fr̄ crede mihi ad h⁹
rei tremēdā ↄsiderationē maluisse debuēs pui
dētiā possidē q̄ꝫ toti⁹ mūdi dn̄ationē. In illa ni-
mis metuēda extrema hora tua qs amicoꝝ qs
parētū tuoꝝ veniet cū gladijs ⁊ armis auxiliuꝫ
facē. Nō eni erit tūc q ↄsolet̄ te ex oīb⁹ caris tuis
Respiciēs eris i auxiliū ⁊ adiutoriū hoīuꝫ: sꝫ re
fugiū tm̄mō ē apud deū. Cogita igit̄ tecū caris
sime q̄ timore timēd⁹: q̄ amore diligēd⁹: q̄ bono
re reuēnd⁹ sit ip̄e dn̄s ihs xp̄s de⁹ nr̄ q salut̄ p̄si
diū sol⁹ p̄stare poterit post mortē. Reduc sepi⁹
care i memoriā illū extremū exit⁹ tui diē ⁊ añ̄q̄ꝫ
misera aīa tua de carcē carnis exeat puideat q̄
vadat. Istiusmodi recordatio ↄtritionē ↄcipit:
ↄpūctionē parit: ↄpūctio ↄtēplationē. s. pūici hu
milē affectū ex ↄsideratōe p̄p̄e fragilitat̄ ⁊ mise
rie. Hic lector attēde qd. n. ē in oī scia q̄ hoīeꝫ p
uocet facili⁹ p̄ficiēdā q̄ꝫ sue corruptiōis ↄsidera-
tio sue mortalitat̄ certa cognitio. Qñ̄ hō h̄ egro
tasset egritudo crescit: pctōr expauescit: cor ↄtre
mescit: caput obstupescit: sēsus euanescit: vt⁹ ex
arescit: vult⁹ palescit: facies nigrescit: ocul⁹ tene
brescit: auris surdescit: nasus putrescit: ligua fa
tescit: os obmutescit: corp⁹ tabescit: caro marces
cit. Tūc carnis pulchritudo fetor efficit̄: ⁊ pu-
tredo tūc soluit̄ in cinerē: ⁊ vtit̄ in vmē post ho
minē: vmis post vmē: fetor ⁊ horror. sic i nō ho
mineꝫ vtit̄ oīs hō. Ecce frat̄ mi carissime ecce
sat̄ horribile speculuꝫ: qm̄ nulla arḡ medicina
nullaq̄ꝫ doctrina sic supat supbiā nec sic vicit ma
litiā: nec sic extiguit libidinē: nec sic mūdi calcat
vanitatē: sic hmōi horrēde mortis recordatio.
Utinā ḡ sapent. Et qd huic mūdo vilescit sic hō
cui⁹ corp⁹ cū sit examie nō p̄mittit̄ eē itra domū
triduo p̄ fetore: sed vt sterc⁹ foras pijcit̄: ⁊ i' p̄fū
do t̄re abscōdit̄. Erubescat ḡ q̄ vmib⁹ esca dat̄
cadauer efficit̄. Erubescat ḡ supb⁹ ⁊ ifelix pctōr
⁊ timeat elatiōe cecat⁹: ira inflāmat⁹: i pacītie
vitio fedat⁹: scia iflat⁹: cui pl⁹ placet ars aristo-
tel' q̄ꝫ scia de apl'is: plus codex catonis q̄ꝫ lib di-
uin⁹ quē nulla lectio letificat: nulla scia edificat:
null⁹ s̄mo sapit nisi fuerit grāmatice ↄcept⁹: dia
lectice imaginat⁹: rethorice purpurat⁹: stult⁹ es
q hec ig̊ras: ⁊ erras: qm̄ q talia agūt: ⁊ i talibus
dies suos ↄsumūt: pctm̄ sibi gnānt ⁊ mortē pa
rāt: q̄ ex sil'i studio silem ↄcipiūt sciam: hē folia
colligūt: nō fruct⁹. s. vba: ⁊ nō vtutes. vba. n. in
vētū p̄ferūt: ⁊ aerē vbis vberāt: vbositatē sonāt
iactātiā ōn̄dāt: de qb⁹ p̄s. dicit: Turbati sunt sic
ebri⁹: ⁊ oīs sapia eoꝝ deuorata ē. Sicut eni hō
ebri⁹ nescit qd agat aut quo vadat eo q̄ seip̄m
ig̊rat. ita isipiētes clerici scl'ares ibibēda hmōi
scia se ↄturbāt: libros deuorant: vt scias multi
plicāt: sꝫ qd agāt penit⁹ ig̊rāt: q̄ ad quē finē mi
serū tradāt: miseri non attēdāt. Si eni fugiētis
vite sue breuitatē p̄pēdissent. Si dāna dierū su
orū añ̄ oculos ↄuertissent, si quē tremēdo iudi-
cio: nō tm̄ de mortuis eoꝝ opib⁹: imo de oī ver
bo otioso q̄ꝫ districti respōsuri sunt puidissent
mox terrore pterriti: mox diuino amore p̄cussi
vana hui⁹ studia reliqssent: ⁊ de studio vanitat̄
venissent ad studiū veritatis: ⁊ de studio stulti
tie ad studiū sapie: hē de studio curiositatis ad
studiū sancte hūilitat̄: de stola luxurie ad stolaꝫ
mūditie ⁊ scitatis: hē de vita fornicatiōis ad vi
tā btē religiōis. i. de domo ↄuersatiōis mūdane
ad domū sācte discipline vn̄ ip̄e bn̄dict⁹ sanct⁹ p
pp̄haꝫ pctōrib⁹ p̄cipit dicēs: App̄hēdite discipli
nā: neq̄ꝫ qñ̄ nascat̄ dn̄s ⁊c. O q̄ꝫ terribil' est snīa
⁊ nimis metuēda hijs q disciplinā nō app̄hēdūt
ex hac spūs sci snīa: pꝫ q̄ pibūt hinc ē qd dn̄s p
moysen ait. Ois aīa q̄ nō fuerit afflicta die hac
pibit d̄ pplō meo. Notāda sūt attēti⁹ vba ista di
uina aīa inqt q̄ ñ fuerit afflicta s̄baudi p discipli
nā p mox correctōez: p pn̄ie satisfactōez p cōdis
ↄtōez p snīe purificatōez ⁊ dicebāt die hac i. pn̄
ti t̄pe gr̄e. s. die hui⁹ vite qm̄ q non sufficit mō
t̄pis pn̄ie post mortē nō iuenit locum indulgētie
q̄propt̄ time tu peccator: tu caro supba: tu vile
cadauer quē ad hūc viuētē vmes cotidie corro
dūt q de tuo corruptibili corpusculo gnānt̄ ↄtre
mesce supbia p̄ijce vānitatē: fuge luxuriā: app̄
hendē disciplinā ne p̄eas: vide in h̄ speculo qd

es ꝛ qd eris: cuiꝰ ꝯceptio tabes mēſtrua origo lu
ctus putredo finis. Ecce miser cās mille doloꝝ
habes ꝛ h ad sup̄bos. Iterū te frat cōmoneo vt
quicq̄d agāt alij sic memor ipse tui vilescat ti
bi mūdꝰ plus q̄ꝫ tu mūdo huiꝰ. Igiṫ tante cala
mitatis miseriā ꝯsidera attēciꝰ ꝛ cū ꝓpħa in ge
miscēs dicito. Iniq̄tatē meā ānūciabo ꝛ co. pro
pc͡ō meo qm̄ ego i flagella patꝰ sū ꝛ do. me. Iteꝝ
dic cū ap̄lo: q fragilē hūane ꝯditōis statū deplo
rabat dicēs. Infelix ego hō q̄s me liberabit de
corpe mortꝭ hꝰ. hec salutifera ap̄li s̄nia exigit pru
dētē lectorē adhuc i corpe ap̄ls vixit. qn̄ tn̄ corpꝰ
mortuū noīauerat. qꝛ q sapiēs ē iā mortē añ ocu
los ꝯsiderat: iā se mortuū reputat cū se morituꝝ
p certo sciat. Attēde ḡ i illa t̄ribili hora de q̄ lo
q̄mur: misera pc͡tōris aīa qn̄ de mūdo exitura ꝛ
itura es: aderūt mox mīstri maligni illi. s. male
dc͡i diaboli: illa v͛o tartarea mōstra illi sp̄ūs terri
biles ꝛ pessimi velut leones rugiētes vt rapiāt
p̄dā. s. tuā peccatricē: ꝛ miserā aīaꝫ tūc horribi
lia patebūt loca: penaꝝ chaos: ꝛ caligo tenebraꝝ
horroꝝ mīsie: ꝛ tribulatiōis tremor: ꝛ timor an
gustie: ꝛ ꝯfusiōes: dolor horrēde visiōis: tremor
tremēde māsiōis: locꝰ fletiū: vbi stridor dētiū:
vbi morsus v͛miū: vbi clamor dolētiū: vbi lu
ctꝰ gemētiū: vbi ē vox clamātiū pc͡toꝝ ꝛ dicētiū:
Ue ve filijs eue cūq̄ꝫ h ꝛ hijs silia: imo millesi
es plus q̄ꝫ dici p̄nt peiora de corpe eḡssura mi
sera aīa: imo miſ͛rima audierit viderit ꝛ senserit
q̄lis quātusq̄ꝫ magnꝰ t̄ror ꝛ timor ac tremor
erit i ea q̄ ligua pōt dicē q̄s lib exponē qd tūc ꝓ
derit scie iactātia: scl͡i pōpa: mūdi vāitas: frene
dignitatꝭ cupiditas. Nūq̄d ꝓderit luxurie: appe
titꝰ cibi: exq̄sitꝰ potꝰ delicatꝰ: vestis curiositas:
calciamēti spetiositas: carnis mollities. vētris
ingluuies: ciboꝝ sup̄fluitas: crapule ebrietas:
domoꝝ ꝯstructio: p̄bēdaꝝ acq̄sitio: diuitiaꝝ cō
gregatio. Nūq̄d h poterūt miserā aīaꝫ eripe de
ore horrēde ꝛ horribilꝭ leōis. i. de maledc͡i fauce
draconis. Hāc vtilē lectionē legat aliq̄s: sapiat
sane: ꝛ itelligat: ꝛ i corde suo retineat: q ē ip̄lica
tus pc͡tis amore mūdi ꝛ carnis iebriatꝰ ꝛ cecatꝰ
cui plus placet luxuriosi cadaueris venenosa vo
luptas q̄ꝫ aīe sue sanitas / q plus studet circa ar
chā q̄ꝫ martā: cui plus ē de mūdo q̄ꝫ de xp̄o: cui
plus ē de lege bonina q̄ꝫ de lege diuina. Legat
igiṫ lectionē istā isipiēs ille q eiusmodi ē: ꝛ spe
culeṫ in h speculo pc͡tōris: spēꝫ suā ꝛ ꝯsidēt diligē
ter: vn̄ veniat: qd sit: ꝛ q̄ vadat: ꝓpēdat ex p̄mis
sis p quā semitā vehemēter metuēdā p qd̄ iter
tenebrosuꝫ: p q̄rū horrēdas manꝰ: misera eiꝰ aīa
transitura. O stulte peccator q ista ꝯsiderare ne
scis: siue p̄meditari nō vis: ꝛ qꝛ ista ꝓuidē negli
gis. Iō sepe te iuadit sup̄bia: exagitat ira: excru
ciat malitia: vulnerat iuidia: iflāmat luxuria: fa
tigat pigritia: ligat auaritia. Et qm̄ horrēda i
minētia: tibi tormēta prudenṫ nō respicis. Ie
circo ꝯtumax: iniuriosus: obstinatꝰ: sepe efficie
ris piger: accidiosus ad opus diuinuꝫ: accedis
illud negligenṫ: ꝛ desidiose agas: q̄re qꝛ nō vis
ꝓuidē q̄ vadis: qꝛ si ille serpēs venenosus diabo
lus ꝛ sathanas ausus fuit cū furore ipetū facē in
scīssimā bt̄i martini aīam q erat vt dr̄ gēma sa
cerdotū quā p̄ntibꝰ angelꝭ eūtē in celū curabat i
pedire. Q̄uo timēdū ē tibi pc͡tōri: ꝛ trementṫ p̄
meditādū q̄ꝫ horribiliṫ occurrēt misere aie: ille
doli artifex: ille filiꝰ iniq̄tatꝭ: ille aīaꝝ hostis ama
rissimꝰ: q̄uo poteris stare ad horrēdū aspectuꝫ
tremēdi vultꝰ eiꝰ ad itollerabilē fetorē oris eiꝰ:
ad flāmas sulphureas oculoꝝ eiꝰ. Certꝰ esto ꝙ ti
mor huiꝰ horrēde bestie oē genꝰ tormētoꝝ supe
rat plus q̄ꝫ in h mūdo cogitari q̄at qd̄ ꝓpħa pa
uidꝰ expauescēs ad orōnē ꝯfugit dicēs: Exaudi
deꝰ dep̄cationē meaꝫ: ꝛ a timore inimici eripe
aīam meā nō dicit a ꝑtāte: sꝫ a timore: q̄re ad i
sinuādū q̄ꝫ maxima iā sit pena: q̄ꝫ horribilꝭ: q̄ꝫ in
tollerabilꝭ sit terror ipiꝰ inimici. Heu heu frat
mi si talꝭ ꝛ tātꝰ tremor ē aie peccatrice ex solo sa
thane visu quāta ꝯfusio: quātusq̄ꝫ horror: quāta
afflictio: quāta lamētatio erit eiꝰ ꝯsortiū. O stul
ti filij hōiuꝫ vani filij hoīum mētiētiū q diligitꝭ
iniq̄tatē odit aīaꝫ suā ꝛ odibiles sūt deo ipiꝰ: ꝛ i
pietas eiꝰ: vn̄ p̄s. Nōne q oderūt te dn̄e oderā
ꝛc̄. Perfecto odio oderā illos. Iteꝫ altissimus
odio hēbat pc͡tōres: ꝛ misertꝰ ē penitētibꝰ: q̄re
nō ꝓijcitꝭ sup̄biā: q̄re nō extinguitꝭ auaritiā: q̄re
nō ꝯtēnitꝭ luxuriā: q̄re mores v͛ros nō corrigitꝭ:
q̄re mādatū dei salut. ferūq̄ꝫ ꝯsiliū negligenṫ au
ditꝭ: q̄re nō sapitꝭ ꝛ intelligitꝭ: ac nouissima ꝓui
detꝭ: hinc ē ꝙ nos pc͡tōres terribiliṫ deus allo q̄
tur dicēs. Ego i iteritu v͛ro ridebo: ꝛ sb̄sānabo
vos: ꝛ in vob qd̄ timebatꝭ aduenerit. O q̄ꝫ me
tuēda ē dn̄ica s̄nia: vtinā lector sapet: ꝛ i palato
cōdis rūinaret q̄ꝫtū ꝯtineat amaritudis: q̄ꝫtūue
formidis: qꝛ reuera si sciret oī hora vitā suā cautiꝰ
custodiret. Ego inq̄t i interitu v͛ro ridibo ꝛc̄. Si di
cis forsā ꝙ derisio ꝛ sb̄sānatio n̄ cadūt i ip̄m deū
nec eiꝰ reuēnda scīssimaq̄ꝫ simplex nā hm̄ōi pas
siōes siue ironias admittit: cur ḡ ab oīpotēti dō
pc͡tōribꝰ dr̄. Ego i interitu v͛ro ridebo. attēde qd i
t̄rogas: ꝛ q̄uo dicā: tibi debeat exponi s̄nia: ego i
interitu v͛ro ridebo. h ē cū finis v͛r venerit vos de
risiōe dignos clamabo. ꝛ cū irruerit sup vos re
pētina calāitas sb̄sānabo. i. cū amara mors mo
morderit et̄na vos sb̄sānatōe dignos dānabo au
di tu pc͡tor t̄ribilē s̄niaꝫ quā si itelligēs sine dubio
expauesceris. sꝫ q̄re n̄ itelligis: qꝛ sc̄ṗturas negli
genṫ legis actꝰ tue vite mala q̄ facꝭ pc͡tāq̄ꝫ ꝯmitꝭ
scā ꝛ dc͡a: ꝛ opa tua mala n̄ sapiēt respicis velox
ad mēsā: tardꝰ ad ecclꝭaꝫ: potēs ad potādū: sꝫ eger

ad psallēdū: puigil ad fabulas: sōnolēt⁹ ad vigi
lias: pcax ad loquēdū: sz tard⁹ ⁊ mut⁹ ad canen
dū: pmpt⁹ ad irā ⁊ detractōez. pigˀ vō ad orōnē
iuidie amator: xpi psecutor: festucā i alieno ocu
lo respiciēs: sz trabē i tuo nō vidēs: alioꝝ fcā cō
dēnās: sz tua nō ↄsiderās: cetos rephēdit: teipꝫ
nō corrigis: alios vitupas: ⁊ teipm collaudas:
malitie ināctor: discipline destructor: amic⁹ viti
orū: ⁊ hostis vtutū: h sūt q̄ hoiez excecāt: ⁊ a dō
ipm sepant: h sūt q̄ monachū ↄuersū efficiūt: p
uersū clericū hereticū: xpianū antixpm. q. n. xpi
an⁹ nō ē antixps ē. nō ē xpian⁹ q vita ⁊ morib⁹
xpo ē ↄri⁹. Heu heu vir isipiēs nō cogˀscit: ⁊ stul
tus nō intelligit: ⁊ iō pppha dic: t: Sil' insipiēs ⁊
stult⁹ pibūt. sz q̄ distātia ē int insipiētē ⁊ stultū ois
stult⁹ est insipiēs. Insipiēs. n. dr q̄si nō sapiēs.
Multi. n. manēt q sapiētes nō sunt: tn̄ stulti nō
sūt. Multi iusti sunt: ⁊ multi iusti nō sūt: ⁊ tn̄ ini
qui nō sūt. Uis noscē qs sit isipiēs: ⁊ qs stultus.
Rn̄deo isipiēs ē q se a padisi gaudijs peregrinū
eē nō ↄsiderat. q se exulē in h exilio nō attendit
stult⁹ ē: q licz ista cogˀuerit: liberari tn̄ a mūdi mi
seria q vite inimicū nō intēdit. Insipiens vō ē q
nō credit futura supplicia supboꝝ eē ppetua et
gaudia iustoꝝ etna. Stult⁹ āt ē q licz credat: tn̄
vt mortē ppetuā euadat: ⁊ gl'iaz etnā caste viuē
do: pieqꝫ ↄuersādo acqrat nō intēdit. Iusto igit
dei iudicio sil' insipiens ⁊ stult⁹ pibūt. Ecce frat
mi iā legisti: iā vidisti i h speculo pctōris qd sa
pias: qd itelligas: qūo nouissima puidē debeas
Supest igit vt diligent discas qd sane sapias:
qūo recte itelligas: qūo nouissima tua prudent
puideas vt p hec etnā dānationē eripias ⁊ cuz
dn̄o nr̄o iesu christo vitā eternā possideas amē.

¶ Explicit speculum peccatoris.

¶ Incipit retractatio Augustini in libro octua
ginta trium questionum.

EST etiam inter illa q̄ scpsim⁹ qddā plixū op⁹: q tn̄ vn⁹ de putat lib: cui⁹ titul⁹ ē de diuersis qōnib⁹. lxxxiij. Cū āt dispse fuissent p cartulas multas: qm̄ ab ipso pmo tpe ↄuersiōis mee postea q̄ꝫ i affrica venim⁹ sic itrogabar a frīb⁹ qn̄ me vatitātē videbāt: nulla seruata ordinatōe dictate sūt: iussi eas iā eps col ligi: ⁊ vnū ex eis libꝝ fieri adhibitꝫ nūeris: ut qd qsqꝫ legē voluerit facile iueniat harꝫ qōnū pma ē. ¶ Utrū aīa a seipsa sit. Qō. j. ¶ De libero arbi trio. Qō. ij. ¶ Utrū deo auctore sit hō deterior Qō. iij. ¶ Que sit cā vt sit hō deterior. Qō. iiij. ¶ Utrū aīal irrōnale beatum eē possit. Qō. v. ¶ De malo. Qō. vj. ¶ Que ppa i aīante aīa e dicat. Qō. vij. ¶ Utꝝ p se aīa moueat. qō. viij ¶ Utrū corpeis sēsib⁹ pcipi vitas possit: in q̄ illic dixi: oē q corpe⁹ sēsus attigit qd ⁊ sēsibile dr si ne vlla intmissiōe tpis comitat: sine dubio verꝫ qdē n̄ ē i corpib⁹ resurrectōis icorruptibilib⁹. sz nūc ea null⁹ nr̄i corpis sēsus attigit nisi forte diui tus tale aliqd reuelet. Qō. ix. ¶ Utrū corpus a deo sit. Qō. x. ¶ Quare xps de feīa nat⁹ sit. qō. xj. ¶ Ubi titul⁹ ē sñia cuiusdā sapiētꝫ nō ē mea. sz qr p me inotuit ipis frīb⁹ q tūc a me ista diligētissi me colligebāt ⁊ placuit eis int nr̄as eā scribē. ē āt cuiusdā fōtei carthaginēsis de mēte mūda ad audiēdū deū: qd pagan⁹ qdē scpsit. sz xpian⁹ ba ptizat⁹ mortu⁹ ē. Qō. xij. ¶ Quo documēto ↄstet hoies bestijs excellē. Qō. xiij. ¶ Nō fuisse corp⁹ dn̄i nr̄i iesu xpi fātasma. Qō. xiiij. ¶ De intelle ctu. Qō. xv. ¶ De filio dei. Qō. xvj. ¶ De scia dei. Qō. xvij. ¶ De trinitate. Qō. xviij. ¶ De deo ⁊ creatura. Qō. xix. ¶ De loco dei. Qō. xx. ¶ Utꝝ de⁹ auctor mali sit: vbi vidēdū ē ne male itelligat q dixi: Mali auctor ē: qr inquātū sūt i tātū bona sūt: ⁊ ne hinc putet nō ab illo eē pena maloꝝ: q̄ vtiqꝫ malū ē hijs q puniunt: sed h ita dixi qēadmodū dcm ē de⁹ n̄ fecit: cū alibi scptū sit: Mors ⁊ vita a dn̄o deo ē. Maloꝝ g pena q̄ a dn̄o deo ē: malū qdē mal': sz i bōis qdē opib⁹ ē qm̄ iustū ē vt mali puniant. ⁊ vtiqꝫ bonū ē oē qd iustum est. ¶ Questio. xxj.

¶ Deum nō pati nc̄itatē. ¶ Questio. xxij.
De pr̄e ⁊ filio vbi dixi: q eā ipe genuerit q̄ sa piēs dr sapia. sz meli⁹ istā qōnē i libro postea de trinitate tractauim⁹. ¶ Qō. xxiij.
¶ Utrū pctm̄ ⁊ recte fcm̄ i libero sit volūtatꝫ ar bitrio. qd ita eē nō verissimū ē. Sz vt ad recte faciēdū liberū sit. grā dei liberat. ¶ Qō. xxiiij.
¶ De cruce christi ¶ Qō. xxv.
De differētijs pctōꝝ Qō. xxvj.
De puidetia. ¶ Qō. xxvij.
¶ Quare de⁹ facere mundū voluit Qō. xxviij.
¶ Utrum aliquid sit sursum: aut deorsum in vniuerso. ¶ Questio. xxix.
¶ Utrum omnia in vtilitatem hominum cre ata sint ¶ Questio. xxx.
¶ Eum q vt vult viuit beatū esse: nec ipa mea est: sz ciceronis. Uerūtn̄ qr ⁊ hec p me inotuit fri bus int ista q̄ colliget āt scripserunt. Eū volen tes nosce queadmodum virtutes ai ab ipso di uise ac diffinite sint ¶ Questio. xxxj.
¶ Utrū rē vllā alius alio magis itelligat: atqꝫ p infinitū eiusdē crescat itelligētia ¶ Qō. xxxij.
¶ De metu ¶ Questio. xxxiij.
¶ Utrum non amandum sit aliud q̄ꝫ metu ca rere ¶ Questio. xxxiiij.
¶ Quid amādū sit: in q̄ illud qd dixi id eē amā dū qd nihil ē aliud hr̄e q̄ꝫ nosce: nō satis appro

bo. neq̄z. n. deū nō hēbāt de qb⁹ dictū: Nescitis
q2 tēplū dei estis: ꝛ spūs dei habitat in vobis.
Nec tamē eū nouerāt: vel nō sicut nocēdus eēt
nouerant. Itē qđ dixi. Nemo beatā igiť vitaz
nouit ꝛ miser est. Nouit dixi quō noscenda est.
Nā qs eas penit⁹ noscit eoꝝ dūtaxat qui iā ra-
tione vtunť. Quandoquidē beatos se esse vel-
le nouerent ¶ Questio. xxxv.

¶ De nutrienda caritate: vbi dixi: De⁹ ġ aīuz
quo amatur. Caritas ꝑprie dicitur purgatissi-
ma ꝛ cōsumata: Si nihil aliud amať. Qđ si ve
rū est. quō ergo apl'us ait: Nemo inquam carnē
suā odio habuit. Et ex hāc monet vt diligantur
vxores. Sed iō dictū est: ꝑprie dilectio dicitur
Quoniā caro diligiť quidē nec tñ ꝑprie sed ꝑpť
aiam cui subiecit ad vsuz. Nā ꝛ si ꝑpter seipm
videť diligi: cū nolum⁹ eā eē deformē ad illud
referendū est decus eius ad illud. s. a quo deco
ra sunt omnia ¶ Questio. xxxvj.

¶ De semper nato ¶ Questio. xxxvij.

¶ De ꝯfirmatione aie ¶ Questio. xxxviij.

¶ De alimētis ¶ Questio. xxxix.

¶ Cum animarum nulla sit vna vnde diuerse
hominum voluntates ¶ Questio. xl.

¶ Cum omnia deus fecerit: quare non equa-
lia fratres ¶ Questio. xlj.

¶ Quēadmodum dei sapientia dn̄s iesus chri-
stus ꝛ in vtero mr̄is fuerit ꝛ ī celo ¶ Qō. xlij.

¶ Quare fili⁹ dei in homine apparuit: ꝛ in co-
lumba spiritus sanctus ¶ Questio. xliij.

¶ Quare tanto post venerit dn̄s iesus christus
vbi cū generis humani tanq̄z vni⁹ hoīs etates
cōmoneret dixi. Nec oportuit etates venire di
uinit⁹ magr̄m. Cui⁹ imitatione in mores opti-
mos formaretur nisi tpe senectutis. Et adiūxi
ad hoc valere qđ apostolus dicit sub lege tanq̄z
sb pedagogo paruulos custoditos. Sz pōt mo
uere cur alibi dixerim⁹: christ⁹ in gnātionis hu
mane sexta etate tanq̄z in senectute venisse. hoc
ergo qđ de iuuentute dictū est: Ad vigorē fer-
uoremq̄z fidei referť: q̄ per dilectionē opatur.
Illud aūt de senectute tēporū. pōt eni intelligi
vtrūq̄z in vniuersitate hōiuz: qđ nō pōt in acti
bus singuloꝝ. Sic in corpe nō pōt sili iuuētus eē
ꝛ senect⁹. In ipo aūt pōt illa ꝑpť alacritatē. Ista
ꝑpter grauitatē ¶ Questio. xliiij.

¶ Contra mathematicos ¶ Questio. xlv.

¶ De ydeis ¶ Questio. xlvj.

¶ Utrū cogitationes nr̄as aliqn̄ videre possim⁹
vbi glificata corpa q̄lia nos speram⁹ habituros
lucidissima atq̄z etherea eē credēdū est. Sed h
sine mēbris q̄ nūc habem⁹ ꝛ sine sba q̄uis icor
ruptibil': tñ cū carnis accipiať errať. Multo āt
meli⁹ in ope de ciuitate dei questio ista tracta ē
de vidēdis cogitationib⁹ nr̄is ¶ Qō. xlvij.

¶ De credibilibus ¶ Questio. xlviij.

¶ Quare filij israel sacrificabant visibiliter pe
corum victimas. ¶ Questio. xlix.

¶ De equalitate filij ¶ Questio. l.

¶ De hoie facto ad imaginē ꝛ silitudinez dei:
Ubi qdē dixi: hō sine vita nec recte appellať cū
dicať hō. etiaz cadauer hois: ġ saltē dicē volui
non ꝑpe diciť: vbi dixi: nec recte diciť. Itē dixi
neq̄z inscite distinguiť: ꝙ aliud sit imago ꝛ silitu
do dei. aliud ad imaginē dei: sic hoiem factū ac
cepim⁹: qđ nō ita intelligēdū est q̄si nō hō dicať
imago dei. Cū dicat apl'us: vir qdē nō dz vela
re caput: cū sit imago ꝛ gl'ia dei. sz diciť etiā: ad
imaginē dei. qđ vnigenit⁹ nō dr̄ qđ tātūmodo
imago non ad imaginem ¶ Questio. lj.

¶ De eo qđ dictum est: Penitet me fecisse ho
minem ¶ Questio. lij.

¶ De auro ꝛ argento qđ israelite ab egyptijs
acceperunt ¶ Questio. liij.

¶ De eo qđ scptū ē: Mihi āt adherē deo bonū
est. vbi qđ dixi: qđ āt ē oi aia meli⁹ eē ꝓdeū dicim⁹:
mag⁹ dici debuit oio creato spū meli⁹ ¶ Qō. liiij

¶ De eo qđ scriptū est: qnq̄ginta sūt ꝛ septuagi
ta ꝯcubine. ꝛ adolescētulaꝝ nō ē nūer⁹ ¶ Qō. lv

¶ De annis. lxvj. edificati tēpli ¶ Qō. lvj.

¶ De cētū qnq̄ginta trib⁹ piscib⁹ ¶ Qō. lvij.

¶ De ioanne baptista ¶ Questio. lviij.

¶ De decē virginibus ¶ Questio. lix.

¶ De die aūt illo ꝛ hora nemo scit. Neq̄z ange
li celoꝝ neq̄z fili⁹ hois nisi pr̄ sol⁹ ¶ Qō. lx.

¶ De eo qđ scptū ē in euāgelio: Turbas dn̄m
in monte pauisse. s. qnq̄z panib⁹. vbi dixi duos
pisces duas illas significare ꝑsonas regiā. s. ꝛ sa
cerdotalē. Ad qđ ēt sacrosancta vnctio illa pti-
nebat. Dicēdū poti⁹ fuit maxie ptinebat. qm̄ vn
ctos aliqn̄ legim⁹ ꝛ ꝓphetas. Itē qđ dixi: lucas
q tanq̄z ascēdētē post abolitionē pctōꝝ sacerdo
tē christū isinuauit. ꝑ nathan ascēdit ad dauid
q2 nathan ꝓpħa missus erat cui⁹ correctiōe da-
uid ipsi⁹ peccati abolitionē penitēdo ipetrauit.
Nō sic accipiēdū ē tāq̄z ipe fuerit nathan ꝓpħa
q fili⁹ dauid: q2 nec h dēm ē: q2 ipe ꝓpħa missus
erat. sed dēm ē: q2 nathan ꝓpħa missus erat: vt
misterium nō in eodem hoie, sz in eodem no-
mine intelligatur ¶ Questio. lxj.

¶ De eo qđ scptū ē in euāgelio: Qr baptizauit
iesus pl'es q̄z ioānes: q̄uis ipe nō baptizaret: sz
discipli ei⁹. vbi qđ dixi: latro ille cui dēm est a
dn̄o. Amē dico tibi: hodie mecū eris ī padiso.
Qui nec ipm baptismū accepit lr̄is iuenim⁹. sz
quib⁹ documētis satis possit ostēdi ꝙ nō fuerit
baptizat⁹ ille latro igrāt. de q̄ re ī posteriorib⁹ q
busdā opuscul' nr̄is diligēti⁹ disputatū ē. maxie ī
eo qđ ad vincentium victorem de anime origi
ne scripsimus ¶ Questio. lxij.

De verbo Questio.lxiij.
De muliere samaritana Questio.lxiiij.
De resurrectione lazari Questio.lxv.
De eo quod scriptũ est: An ignorat͡ fratres
scientibus enĩ legem loquor:quia lex dominat͡ ho
mini inquantũ tẽpus viuit vsqꝫ ad eum locuꝫ
Uiuificabit mortalia corpora nostra per inha-
bitantem spiritum eius in nobis. Ubi illud q-
dem ait apostolus: Scim⁹ quia lex spiritualis
est.ego aũt carnalis sum.Exponere volẽs dixi
i. carni consentio mundum spirituali gratia li
beratuꝫ. Quid non sic accipiendum ẽ quasi spi
ritualis homo iam sub gratia constitutus etiaꝫ
de seipso non possit dicere ⁊c. vsqꝫ ad eum locũ
vbi dictum est: Miser ego homo:quis me libe
rabit de corpore mortis hui⁹. Quod postea di-
dici sicut iam suꝫ ante confessus. Rursus expo
nens quod ait apostolus: Corpus quidẽ mor-
tuum est. Mortuum est ꝑpter peccatũ. Mor-
tuum corpus dicit:q̃diu est vt indigentia rerũ
temporalium molestet animã.sed isto melius
mihi postea visum est. Ideo mortuum corpus
dictum : ꝙ habeat iam moriendi necessitatem
quam nõ habuit ante peccatũ Questio.lxvj.
De eo quod scriptum est: Existimo enim ꝙ
indigne sint passiones huius temporis ad futu
ram gloriaꝫ que reuelabitur in nobis. vsqꝫ ad
illud quod dictuꝫ ẽ: Spe enim salui facti sum⁹
vbi cum exponerem quod dictũ est vt ipsa cre
atura liberabitur a seruitute interitus dixi: Et
ipsa creatura.i.ipse homo cum iã signaculo ima
ginis propter peccatum amisso remansit tan-
tummodo creatura quod non ita accipiendum
est quasi totum amiserit quod habebat imagi
nis dei. Nam si omnino non admisisset: non
eẽt propter quod diceret: Reformamini in no
uitate mentis vestre : ⁊ in eandem imaginem
transformemur. Sed rursum si totum amisis-
set nihil maneret vnde diceretur q̃q̃ imagi-
nem perambulat homo tamen vane conturba
tur. Item quod dixi spiritualit summos ange-
los viuere. Infimos vero animaliter. Auda-
cius dictum est de infimis:q̃ vt possit vel scri
pturis sanctis: vel ipsis rebus ostendi: q̃re et si
forsitan põt difficilime põt. Questio.lxvij.
De eo quod scriptum ẽ: O homo tu quis es
qui respondeas deo. vbi dixi: Qui etiam si le-
uioribus quisqꝫ peccatis. aut certe q̃uis gra-
uiorib⁹ ⁊ multis:tamen magno gemitu ⁊ dolo
re penitendi misericordia dei dignus fuerit:nõ
ipsius est. Qui si relinqueretur interiret: Sed
miserantis dei qui eius precibus doloribusqꝫ
subuenit. Parum est enim velle nisi deus mise
reatur.sed deus non miseretur qui ad paceꝫ vo
cat nisi voluntas precesserit ad pacem:hoc di-
ctum est post penitentiam. Nam est misericor
dia dei ẽt ipsam preueniens voluntatem que si
non esse impreparetur voluntas a deo. Ad eã
misericordiam pertinet ⁊ ipsa vocatio que etiã
fidem preuenit. De qua paulo post cum agerẽ
dixi. Hec auteꝫ vocatio que siue in singulis ho
minibus:siue in populis atqꝫ i ipso genere hu
mano:per temporum oportunitates operatur
alte ⁊ profunde ordinationis est:quo pertinet
etiam illud: In vtero sanctificaui te. Et cum es
ses in renibus patris tui vidi te. Et iacob dile
xi:esau autem odio habui ⁊c. Quãuis testimo-
nium illud: Cuꝫ esses in renibus patris tui vi
di te: vnde mihi tanq̃ꝫ scriptũ sit occurrerit ne
scio Questio.lxviij.
De eo quod scriptuꝫ est: Tũc ⁊ ipse fili⁹ sbie
ct⁹ erit ei q illi subiect⁹ oia Questio.lxix.
De eo qd̃ apostolus dicit: Absorpta ẽ mors
in victoria. vbi est mors victoria tua. vbi est
mors contentio tua. vbi est mors aculeus tu⁹.
Aculeus autem mortis peccatum est. virtus
vo peccati lex Questio.lxx.
De eo quod scriptũꝫ est: Inuicem onera vestra
portate: ⁊ sic adimplebitis legẽ xpi Qõ.lxxj.
De tẽporib⁹ eternis Questio.lxxij.
De eo quod scriptum est: Et habitu inuen-
tus vt homo Questio.lxxiij.
De eo quod scriptum est in epistola pauli ad
Colloc. In quo habemus redemptionem ⁊ re
missionem peccatorum qui est imago dei inui
sibilis Questio.lxxiiij.
De hereditate dei Questio.lxxv.
De eo qd̃ apl̃us iacob⁹ Jac.ij. dicit: Uis ãt
scire hõ inanis q: fides sine op̃b⁹ Qõ.lxxvj.
De timore vtrũ pctm̃ sit Questio.lxxvij.
De pulchritudie simulacrorum Qõ.lxxviij.
Quare magi pharaonis fecerũt miracula sicut
moyses famulus dei Questio.lxxix.
Aduersus apollinaristas Questio.lxxx.
De q̃dragesima ⁊ qnq̃gesima Qõ.lxxxj.
De eo quod scriptum est flagellat deus oẽm
filiũ quem recipit Questio.lxxxij.
De coniugio in eo ꝙ dñs ait: Si dimiserit vxo
rẽ suã excepta cã fornicatiõis Questio.lxxxiij.
Explicit retractatio.
Incipit liber bti Aug͡ epi de.lxxxiij.qõnib⁹.
Utrum aia a se ipsa sit Questio.j.

Mne verum a ve
ritate verũ est. Et oĩs aia eo
aia est quo vera aia est. Ois
igit͡ anima a veritate hꝫ vt oi
no anima sit. Aliud aũt aia ẽ:
Aliud veritas est. Nã veri-
tas falsitateꝫ nunq̃ꝫ patit͡. aia

vero sepe fallitur. Non igitur cum a veritate anima est: a seipsa ẽ. Est aũt veritas de⁹. Deũ igitur habet auctorem vt sit anima.

¶ De libero arbitrio ¶ Questio. ij.

Omne quod fit: ei a quo fit par esse non põt. Aliogn iusticia q̃ sua cuiq₃ tribuere debet: rebus necesse ẽ par nõ eẽ. Hominem ergo de⁹ cũ fecit q̃uis optimũ fecerit: non tñ id fecit quod erat ipse. Melior aũt homo ẽ qui volũtate q̃ qui necessitate bon⁹ est. Voluntas igitur libera danda homini fuit.

¶ Utrũ deo auctore sit hõ deterior ¶ Qõ. iij.

Nullo sapiẽte hoĩe auctore fit homo deterior. Nõ eni parua ista culpa ẽ imo tãta est qd̃ sapiẽtẽ q̃uis hoĩem cadere nequeat. Est aũt de⁹ oi hoĩe sapiẽte p̃stãtior. Multo min⁹ igif deo auctore fit hõ deterior. Multo eni p̃stantior dei volũtas q̃ hois sapiẽtis ẽ. Illo aũt auctore cõdicif illo volẽte dicif. Est g̃ vitiũ volũtatis quo ẽ homo deterior. qd̃ vitium si longe abest a diuina voluntate vt ratio docet in quo sit querendum est.

¶ Quo auctore sit hõ deterior ¶ Qõ. iiij.

Aut in ipso cã est: aut in alio: aut in nullo Si in nullo: nulla cã est. Aut si ita accipif in nullo q̃ hõ ex nihilo fact⁹ ẽ vel ex hijs q̃ ex nihilo facta sũt. rursũ in ip̃o erit cã qd̃ ei⁹ q̃si mã est nihilũ. Si i alio aliq̃ vtrũ in deo: an in q̃libet alio hoĩe: an in eo qd̃ neq₃ de⁹ neq₃ hõ sit. S₃ nõ in deo. bonoꝝ eni de⁹ cã ẽ. Si igif in hoĩe aut vi aut suasiõe. Si vi nullo mõ ne sit deo valẽtior. Si qdẽ de⁹ ita optime hoĩe₃ fecit ut: si vellet manẽ optim⁹ nullo resistẽte ipediref Suasiõe aũt alteri⁹ hois si ꝯcedim⁹ hoĩe₃ dãnari rursum q̃rend⁹ erit suasor ipse a q̃ dep̃uat⁹ sit. Nõ eni põt prau⁹ nõ eẽ taliũ suasor. Restat nihilũ: nescio qd qd̃ nec de⁹ nec hõ sit. s₃ neq₃ h̃ qc qd ẽ. aut vim itulit aut suasit. De vi aũt rñdef qd̃ sup̃. De suasiõe aũt qcqd ẽ: q: suasio nõ cogit in vitã ad eiusdẽ hois volũtate₃ cã dep̃uatiõis ei⁹ redit: seu aliq̃: seu nullo suadẽte dep̃uat⁹ est.

¶ Utrũ sit aial irrõnale beatũ ¶ Qõ. v.

Animal qd̃ caret rõne caret scia. Nullu₃ aũt aial qd̃ scia caret beatu₃ eẽ põt. Nõ igif cadit, i aialia rõis expiẽtia vt btã sint.

¶ De malo ¶ Questio. vj.

Omne qd̃ ẽ: aut ẽ corporeũ: aut incorporeũ. Corporeũ sensibili. Incorporeũ ãt intelligibili spẽ ꝯtinef. Oẽ igif qd̃ est sine aliq̃ spetie nõ est. Ubi aũt aliq̃ spẽs. necessario ẽ aliqs modus. Et modus aliqd boni est. Sũmũ g̃ malũ nullũ modũ habet. caret eni oi bono. Nõ est igif qd̃ nulla spẽ cõtinef. Totũq₃ h̃ nomẽ mali de spe in p̃uatione repertũ est.

Que p̃pe in aiante aia dicif ¶ Questio. vij.

Anima aliquando ita dicitur vt cum mẽte intelligatur velut cum dicim⁹ hoĩem ex anima ꝛ corpore cõstare: aliq̃n ita vt excepta mente dicaf. Sed cũ excepta mẽte dicitur. ex hijs operib⁹ intelligif que habem⁹ cũ bestijs communia. Bestie namq₃ carent ratione que mentis est propria.

¶ Utrũ per se aia moueaf Questio. viij.

Moueri per se aia₃ sentit: q sentit in se eẽ voluntatẽ. Nã si volumus nõ alius de nobis vult. Et iste motus aie spõtaneus est. h̃ eni ꝛ tributũ est a deo. Qui tñ mot⁹ nõ de loco ad locũ est tanq₃ vi corp̃is. Localif eni moueri corporis p̃priũ ẽ. ꝛ cũ aie voluntate. i. illo motu q local' nõ est. Corp⁹ suũ tñ localif mouet nõ ex eodẽ mõstraf ꝛ ipsa localiter moueri. S₃ videm⁹ a cardine moueri aliqd p̃ magnũ spacium: ꝛ tñ ip̃m cardinẽ nõ moueri loco.

¶ Utrũ sensib⁹ corp̃is veritas p̃cipiaf Qõ. ix.

Omne qd̃ corpore⁹ sensus attingit qd̃ ꝛ sensibile dicif sine vlla intermissiõe tẽporis cõmutaf: velut cũ capilli capitis nostri crescũt corpus vergit in senectutẽ aut in iuuẽtutẽ efflorescit. Perpetuo eni id fit nec oio intermittit fieri. Qd̃ aũt nõ manet p̃cipi nõ potest. illud eni p̃cipif qd̃ scia cõprendif. cõprendi aũt nõ põt qd̃ sine intermissiõe mutaf. Nõ ẽ igitur expectãda sinceritas veritatis a sensib⁹ corporis. Sed ne qs dicat aliq̃ sensibilia eodẽ mõ semp̃ manẽtia: ꝛ questione₃ nobis de sole atq₃ stellis afferat: in q̃bus facile ꝯuinci nõ põt illud certe nemo ẽ: q nõ cogaf fateri nihil eẽ sensibile qd̃ nõ habeat simile falso ita vt inter nos sciri nõ possit. Nã vt alia p̃termittã: oia q̃ p̃ corp⁹ sentim⁹: ꝛ iã cũ ea nõ assunt sensibus: imagines tñ earũ patimur: tanq₃ p̃sus assint vel in somno vł in furore. Qd̃ cũ patimur oino vtrũ ea ip̃is sensibus sentiamus an imagines sensibiliũ sint discernẽ nõ valemus. Si g̃ sunt imagines sensibiliũ false q̃ discerni ipsis sensibus nequeunt: ꝛ nihil potest nisi quod a falso discernitur: non est constitutũ iudiciu₃ veritatis in sensibus. Quãobrem saluberrimi amonemur auerti ab hoc mundo qui profecto corporeus est ꝛ sensibilis: ꝛ ad eũ idest veritatem que intellectu ꝛ interiore mente capitur: que semp̃ manet ꝛ einsdem modi est: que non habet imaginem falsi a quo discerni nõ possit tota alacritate ꝯuerti.

¶ Utrũ corpus a deo sit Questio. x.

Omne bonum a deo: omne spetiosu₃ bonũ: inquantu₃ spetiosum ẽ. Et omne qd̃ speties cõtinet spetiosum. Omne autẽ corpus vt corpus sit: spetie aliqua continetur. Omne igitur corpus a deo.

¶ Quare de feia christ⁹ natus sit ¶ Questio. xj.

Deus cum liberat: non partē aliquam liberat: sed totū liberat: quod forte in periculo est. Sapiētia ergo ⁊ virt⁹ dei q̄ dicit̄ vnigenit⁹ fili⁹: hoīe suscepto liberationē hominis indicauit. Hominis autem liberatio in vtroq; sexu: debuit apparere. Ergo quoniā virum oportebat suscipere qui sexus honorabilior est: consequens erat vt feminei sexus liberatio hinc appareret qḋ ille vir de femina natus est.

Sapientis cuiusdā s̄nia .i. fōtei cartaginēsis de mēte mūdana ad vidēdū deū: qḋ pagan⁹ quidē scpsit: sȝ xp̄ian⁹ baptizat⁹ ē mortu⁹. Qō. xij.

Abite o inqt miseri mortales h̄ agite ne vnq̄ȝ polluat h̄ domiciliū malign⁹ sp̄us: ne sensib⁹ imixt⁹ incestet vt aīe scītatē luceq; mētis obnubilet. Serpit h̄ malū ꝑ oēs aditus sensuales: dat se figuris: accōmodat coloribus: adhēt sonis: latet in ira ⁊ fallacia sermōis: odorib⁹ se sbijcit: ifūdit saporib⁹: ac turbidi motus illuuie tenebrosis affectiōib⁹ tenebrat sensus: qbusdā nebul' implet: oēs meat⁹ itelligētie ꝑ quos pādi lumē rōnis ⁊ radi⁹ mētis solēt: q radiū etheree lucis ē in coq; speculū diuine pn̄tie est. In h̄ eni de⁹: in h̄ volūtas innoxia: in h̄ recte facti meritū relucet. de⁹ vbiq; pn̄s est. Tūc autē vnicuiq; nr̄m simil' ē: cuȝ mētis nr̄e illibata puritas ī eius pn̄tiā penetrat. Ut eni visus oculoꝝ si fuerit viciat⁹ qcqd vidē nō potuerit adeē nō putat. Frustra eni circūstat oculos pn̄s imago rerū si ocul' integritas desit: ita etiaȝ deus q nusq̄ȝ deest frustra pollutis aīs presens ē: queȝ videre mētis cecitas nō pōt.

Quo documēto constet homines bestijs excellere Questio. xiij.

Inter multa qb⁹ ondi pōt: hoīem rōne bestijs excellē: h̄ oīb⁹ manifestū est qḋ belue ab hōibus domari ⁊ māsuefieri pn̄t hoīes aūt beluis nullo modo.

Nō fuisse corp⁹ christi fātasma Qō. xiiij.

Si fantasma corp⁹ christi fuit: fefellit christus. Et si fallit veritas nō est. Est autē veritas christus. Nō igit̄ fantasma fuit corpus christi.

De intellectu Questio. xv.

Omne qḋ intelligit comprehendit se. Quod aūt cōprehendit se finituȝ est sibi ⁊ intellectus intelligit se ḡ finit⁹ est sibi: nec infinitus esse vult q̄ȝuis possit: quia notus sibi esse vult: amat enim se.

De filio Questio. xvj.

Deus oīuȝ q̄ sūt cā est. Qḋ aūt oīuȝ reruȝ cā est: etiā sapie sue cā est. Nō vnq̄ȝ de⁹ sine sapia. Sue igit̄ sempiterne sapie cā est sempiterna: nec tp̄e prior est q̄ȝ sua sapientia. Deinde si patrē esse sempiternum confitemur nec fuit aliquādo non pater nūq̄ȝ sine filio fuit.

De scientia dei Questio. xvij.

Omne p̄teritū iā nō ē. Oē futurū nōdū ē Oē igit̄ preteritū ⁊ futurū deest. Apud aūt deū nihil deesse. nec p̄teritū igit̄ nec futurū. sed omne presens apud deum.

De trinitate Questio. xviij.

Omne qḋ ē aliud ē qḋ ꝯstat: aliud qḋ discernit̄: aliud qḋ cōgruit. Uniuersa igit̄ creatura si ē: ⁊ ē quoq̄ mō ⁊ ab eo ꝙ oīo nihil ē: plurimū distat ⁊ suis ptib⁹ sibimet ꝯgruit Cāȝ q̄ȝ ei⁹ trinā eē oȝ: q̄ sit: q̄ hec sit: q̄ sibi amica sit. Creature āt cā .i. auctorē deū dicim⁹. Oportet ḡ trinitatē q̄ nihil p̄stāti⁹ itelligēti⁹ ⁊ beati⁹ iuenire pfecta rō pōt. Idq; ⁊ iā cū veritas q̄rit̄ pl⁹ q̄ȝ tria gnā qōnū eē nō pn̄t: vtrū oīno sit: vtrū h̄ aliud sit: vtrū approbādū: iprobādūue ꝯgruat.

De deo ⁊ creatura Questio. xix.

Quod icōmutabile ē etnū ē. sp̄. n. eiusdeȝ modi ē. Qḋ aūt ꝯmutabile ē: tp̄i obnoxiū ē. nō. n. sp̄ eiusdē modi ē ⁊ iō etnū nō recte d̄r. Qḋ. n. mutat̄ nō manet: qḋ nō manet nō ē etnū. Idq; int̄ imortale ⁊ etnū interest: qḋ oē eternū imortale ē. nō oē imortale sat̄ sbtilit̄ eternū d̄r: q2 ⁊ si sp̄ aliqd viuit: tn̄ mutabilitatē patitur nō p̄pe eternū appellat̄: q2 n̄ sp̄ eiusdē modi est. Quis imortale ꝙ semper viuit recte dici possit. Uocatur tamen eternum interdum etiam ꝙ immortale est. Illud vero quod ⁊ mutationem patit̄ ⁊ animi prestantia cuȝ anima nō sic viuere dicitur: neq; est quicq̄ȝ preteritū qḋ eternū itelligi pōt. Eternū eni cū p̄pe d̄r: neq; ē qcq̄ȝ p̄teritū q̄si trāsierit: neq; qcq̄ȝ futuruȝ q̄si non sit. sȝ quicquid est tantummodo est.

De loco dei. Questio. xx.

Deus nō alicubi ē. Quod alicubi eni est ꝯtinet̄ loco. Qḋ cōtinet̄ loco corp⁹ est. Deus aūt non ē corpus. Nō igit̄ alicubi est. Et tamen quia est: ⁊ in loco non est. in illo sunt omnia potius q̄ȝ ipse alicubi. Nec tamen ita in illo: vt ipse sit locus. locus enim in spatio est quod longitudine altitudine ⁊ latitudine corporis occupatur: nec deus tale aliquid est. Omnia igitur in ipso sunt ⁊ locus non est. Locus tamē dei abusiue dicitur tēplum dei nō ꝙ eo cōtineatur: sed ꝙ ei presit. Id aūt nihil melius q̄ȝ anima munda intelligitur.

Utrū de⁹ mali auctor nō sit Questio. xxj.

Quisquis omnium que sunt auctor est: ad cui⁹ bonitatem id tamē pertinet vt sit omne qḋ est. nō esse ad eū pertinere nullo pacto potest. Omne aūt qḋ deficit ab eo quod est esse deficit: ⁊ tendit ad non esse. Esse autem ⁊ in nullo deficere bonum est. Et malū est deficere vt ille ad quem esse non pertinet

non est causa deficiendi: idest tendẽdi ad non eẽ qui vt ita dicam essendi causa est. Boni igitur tantumodo causa est: ⁊ ꝓpterea ipse summum bonũ est. Quocirca mali auctor non est qui omnium que sunt auctor est que inquantum sunt in tantum bona sunt.

¶ Deum pati necessitatem ¶ Questio.xxij.

Ubi nulla indigentia: nulla necessitas: vbi nullus defectus: nulla indigentia. Nullus autem in deo defectus: nulla ergo necessitas.

¶ De patre ⁊ filio ¶ Questio.xxiij.

Omne castum castitate castũ est. ⁊ omne eternũ eternitate. ⁊ omne pulchꝛuz pulchꝛitudine pulchꝛuz est. ⁊ omne bonum bonitate bonũ. Ergo ⁊ omne sapiens: sapientia. ⁊ omne simile similitudine. Sed duobus modis castũ castitate dicitur. Uel qđ eam gignat: vt ea sit castum castitate quã gignit: et cui principiuz atq; causa est vt sit aliter: aut cũ participatione castitatis quicquid castum est: quod potest aliquãdo esse nõ castũ. Atq; ita de ceteris intelligendũ. Nã ⁊ aĩa eternitatẽ vel intelligit vel credit cõsequi: sed eterna eternitatis ꝑticipatiõe fit. Nõ aũt ita etern⁹ de⁹ ſm qđ ipsi⁹ eternitatis est auctor. Hoc ⁊ de pulchꝛitudine ⁊ bonitate licet intelligi. Quãobrẽ cuz sapiẽs de⁹ dicit. ⁊ sapiẽs sapiẽtia dicit: sine q̃ eũ vel fuisse aliqñ vel eẽ posse nefas ẽ credẽ. Nõ participatione sapiẽ sapiẽs dicit: sicuti aĩa q̃ ⁊ nõ eẽ: ⁊ nõ eẽ sapiẽs põt. Sed qꝛ eã ipse genuerit q̃ sapiẽs dicit sapientiã. Itẽ illa q̃ sunt ꝑticipatiõe vł casta vel eterna: vel pulchꝛa vel bona vel sapiẽtia recipiũt vt dictũ est vt possint nec casta esse nec eẽna nec pulchꝛa vt sapiẽtia. At ipsa castitas eternitas pulchꝛitudo bonitas sapiẽtia: nullo mõ recipit aut corruptionẽ: aut ita dicã tꝑalitatem: aut turpitudinẽ: aut malitiã. Ergo etiã illa q̃ ꝑticipatiõe sĩlia sunt recipiũt vt dictũ est vt possint nec casta eẽ: nec eterna. ex aliq̃ parte põt eẽ dissimił. Unñ fit vt cũ sĩlitudo pr̃is fili⁹ dicit q̃cũq; ei⁹ ꝑticipatiõe sĩlia sunt queq; sunt vel inter se vel deo similia sunt. Est enĩ species prima qua sunt vt ita dicaz speciata ⁊ formata qua formata sunt omnia: ex nulla parte patri potest eẽ dissimilis. Idẽ est igitur quod patit: ita vt iste fili⁹ sit: ille pater. i. iste similitudo: ille cuius similitudo est. Iste est substantia: ille substantia: ex qua vna substantia. Nam si non vna est: recipit dissimilitudinẽ similitudo: quod fieri posse omnis verissima negat ratio.

¶ Utrũ ⁊ peccatum ⁊ rectũ factum in libero sit voluntatis arbitrio. qđ ita esse omnino verissimum est. Sed vt ad recte faciendum liberum sit: dei gratia liberatur ¶ Questio.xxiiij.

Quicquid casu fit temere fit. quicquid temere fit non fit ꝓuidẽtia. Si ergo casu aliqua fiũt in mundo: non ꝓuidentia vniuersus mũdus administratur. Si non ꝓuidentia vniuersus mũdus administrat: est aliq̃ natura atq; substãtia q̃ ad opus ꝓuidẽtie nõ ꝑtineat. Omne aũt quod ẽ inquãtũ est: bonũ est. Sũme enĩ est illud bonũ: cuius participatione sunt bona cetera. ⁊ omne qđ mutabile est non per se ipsum: sed boni participatione inquãtuz est: bonũ est. Porro illud bonuz cui⁹ participatione sunt bona cetera: quantũcũq; sunt nõ per aliud: sed per se ipm bonum est: qđ diuinã prouidẽtiam etiã vocamus. Nihil igitur casu fit in mundo: hoc cõstituto cõsequẽs ergo videtur vt quicquid in mundo geritur: partim diuinit⁹ geratur: partim nostra volũtate gerat. De⁹ quouis homine optimo ⁊ iustissimo lõge atq; incõparabiliter melior ⁊ iustior ẽ. Iustus aũt regẽs ⁊ gubernans vniuersa: nullã penam cuiq; sinit immerito infligi: nullũ premiũ immerito dari. Meritũ aũt pene peccatuz. ⁊ meritum premij recte factum est. Nec peccatũ aut recte factum imputare cuiq; iuste potest: qui nihil ꝓpria fecerit voluntate. Est igitur peccatũ ⁊ recte factuz in libero voluntatis arbitrio.

¶ De cruce christi ¶ Questio.xxv.

Sapiẽtia dei hominẽ ad exempluz quo recte viuerem⁹ suscepit. Pertinet aũt ad vitam rectam ea q̃ non sunt metuẽda non metuere. Mors autẽ non metuenda ẽ Oportuit ergo id ipsum illi⁹ hominis q̃ dei sapiẽtia suscepit in morte monstrari. Sunt autẽ homines qui q̃uis mortem ipsam non timeant: genus tamen aliquod mortis horrescunt. Quod autẽ homini sicut nec ipsa mors: ita nullum genus mortis bene ⁊ recte viuenti metuendum est. Nihilominus hoc quoq; illius hominis cruce ostendendũ fuit. Nihil enim erat inter omnia genera mortis: illo genere execrabilius ⁊ formidolosius.

¶ De differẽtia peccatoꝝ ¶ Questio.xxvj.

Alia sunt peccata infirmitatis. alia imperitie. alia malitie. Infirmitas ⁊ imperitia ꝯtraria sunt virtuti ⁊ sapiẽtie. Malitia contraria est bonitati. Quisquis igitur nouit quid sit virtus ⁊ sapientia dei: potest estimare: que sunt peccata venialia. Et quisquis scit quid sit bonitas dei potest estimare quib⁹ peccatis eterna pena debeatur: ⁊ hoc ⁊ in futuro seculo. Quibus bene percunctatis probabiliter iudicari potest: qui num sint cogendi ad penitentiam luctuosam ⁊ lamentabilem q̃uis peccata fateantur: ⁊ quib⁹ nulla omnino salus sperãda sit qui sacrificium nõ obtulerunt deo spi-

ritum contribulatum per penitentiam.

De ꝓuidentia dei. Questio.xxvij.

Fieri pôt vt per malũ hominẽ diuina ꝓuidẽtia ⁊ puniat ⁊ opituleť. Nã iudeoꝝ impietas ⁊ iudã supplãtauit ⁊ gẽtibꝰ saluti fuit. Itẽ fieri pôt vt diuina ꝓuidentia ꝑ hominem bonũ ⁊ dãnet ⁊ adiuuet: Sicut ait apl's Alijs sumus odor vite in vitã. alijs aũt odor mortis in mortem. Sed cuz omnis tribulatio aut pena impiorũ sit: aut exercitatio iustorum: quia eadẽ tribulatio ⁊ paleas cõcidit: ⁊ frumẽta paleis exuit: vnde tribulatio nomẽ accipit. Rursus cum pax ⁊ quies a molestijs corporalibus ⁊ bonos lucretur: ⁊ malos corrũpat omnia hec diuina ꝓuidentia ꝓ meritis moderatur aiarum. Sed tamẽ nõ sibi eligunt boni ministeriuz tribulationis: nec mali amãt pacem. Quare in se q̃z per quos id agiť quod ignorant nõ iustitie q̃ refertur ad deum ẜm maliuolentie sue mercedem accipiũt: queãdmodum nec bonis imputať quod ipsis ꝓdesse volentibꝰ nocetur alicui: sed bono aio beniuolentie premiuz tribuitur. Ita etiã cetera creatura ꝓ meritĩs aiarum rõnabilium vel sentiť: vel latet: vel modesta vel comoda ẽ. Sũmo eni deo cuncta bñ administrante q̃ fecit nihil inordinatũ in vniuerso: nihilq̃z iniustum ẽ: seu scientibꝰ seu nescientibus nobis. Sed cũ in parte offendiť aia peccatrix tanq̃z que ꝓ meritis illi ẽ vbi esse talẽ decet ⁊ ea patitur q̃ talem pati equũ est vniuersũ dei regnũ nulla sui feditate deformat. Quãobrem qñ non oĩa nouimus q̃ nobiscum bñ agit ordo diuinus: in sola bona voluntate ẜm legem agimus. In ceteris aũt ẜm legem agimur: cum lex ipsa incõmutabilis maneat: ⁊ omnia mutabilia pulcherrima gubernatiõe moderet. Gloria igiť in excelsis deo: ⁊ in terra pax hominibꝰ bone voluntatis.

Quare deꝰ fecit mundũ Questio.xxviij.

Qui querit q̃re voluerit deꝰ mundũ facere: causam querit volũtatis dei. Sed oĩs causa efficiens est. Omne aũt efficiens est melius: q̃z id q̃ efficiť. Nihil autẽ melius ẽ volũtate dei. Non ẽ eius cã querẽda ẽ.

Utrũ aliquid sit sursum vel deorsum in vniuerso. Questio.xxix.

Nihil in vniuerso corpore deorsum est. Cũ eni in sex partes motus fieri videatur q̃ rectus dicitur. i. qui circularis nõ est: in anteriora ⁊ posteriora: desteriora ⁊ sinisteriora: insuperiora ⁊ inferiora: nulla oĩno ratio est vt cũ vniuerso corpori: ante ac post nihil sit. ⁊ dextera ac leua sit: aut sursum ac deorsum sit. Sed eo ꝯsiderantes decipiũtur quod sensibus ⁊ cõsuetudine difficile obsistitur. Nõ enim tam facilis nobis ẽ conuerso corporis que fit si q̃s capite deorsum moueri velit: q̃z faciles sũt a dextera in leuam: vel ab anteriore in posteriorem partem: quãobrem remotis verbis: secũ aio satagendũ est vt h̃ cernere valeat.

Qr oĩa in vtilitatẽ hoĩs sunt creata Qõ.xxx.

Ut inter honestum ⁊ vtile interest: ita ⁊ inter fruendum ⁊ vtenduz. Quamobrem enim oẽ honestum vtile. ⁊ omne vtile honestum eẽ subtiliter defendi queat: tamen quia magis proprie atq̃z vsitatiꝰ honestuz dicitur quod per seipsum expetendum est. Utile autem quod ad aliud aliquid referendum ẽ: ẜm hanc differentiam nunc loquimur: illud sane custodientes. vt honestum ⁊ vtile nullo modo aduersentur. Aduersari enim sibi hec aliqñ imperite ac vulgaliter estimantur. Frui ergo dicimur ea re de qua capimus voluptatem. Utimur ea quam referimus ad id vnde capienda voluntas est. Omnis itaq̃z humana persuasio est quod etiam vitium vocatur fruendis vti: atq̃z vtendis frui. Et rursus omnis ordinatio que virtus etiam nominatur fruendis frui: ⁊ vtendis vti. Fruendum est autem honestis. Utendum ṽo vtilibus. Honestatem voco intelligibilem pulchritudinem: quã spiritalẽ nos proprie dicimus. Utilitatem aũt diuinam prouidentiã. Quapropter q̃uis sint multa pulchra visibilia q̃ ꝓprie honesta minꝰ appellãť. ipsa tñ pulchritudo ex q̃ pulchra sunt nullo modo ẽ visibilis. Itẽ multa vtilia sunt: s̃z ipa vtilitas ex q̃ nob ꝓsunt q̃cũq̃z ꝓsunt quaz diuinã ꝓuidẽtiã dicimꝰ visibil' non est. Notũ sit sane visibiliũ noĩe oĩa corpalia contineri. Oportet ẽ frui pulchris etiã inuisibilibꝰ. i. honestis. Utrũ autẽ oĩs alia questio ẽ. Qr q̃z fortasse honesta nõ nisi q̃bꝰ fruendũ est dici deceat: vtilibꝰ aũt vtẽduz est oĩbꝰ vt quoquo mõ eoꝝ opus est. Idest frui q̃dez cibo ⁊ q̃libet corpali voluptate: nõ adeo existimãtur absurde peccora ⁊ bestie. Uti aũt aliq̃ re nõ pôt nisi aial q̃ð rõnis est pticeps. Scire nãq̃z q̃ quicq̃z referendũ sit: non datũ est rõnis exptibꝰ neq̃z ipsis rõnabilibus stultis: neq̃z vti q̃sq̃z pôt ea re: q̃ quo referẽda sit nescit. Nec q̃sq̃z pôt scire nisi sapiẽs q̃ re abuti rectiꝰ dici solent q̃ð nõ bñ vtunť. Non eni cuiq̃z ꝓdest id q̃ male vtiť Et q̃ð nõ ꝓdest nõ vtiq̃z vtile ẽ. Utile ãt q̃cq̃d est: vtẽdo ẽ vtile. ita nemo vtiť nisi vtili. Non ẽ vtiť q̃sq̃s male vtiť. Perfecta igiť hoĩs rõ q̃ virtꝰ vocať. vtiť ṗmo seipa ad intelligendum deũ vt eo fruať a quo etiã factꝰ est. Utitur etiaz ceteris rõnabilibus animantibus ad societatẽ Irrõnabilibus ad eminentiã. Uitã aũt etiã suã ad id refert vt fruatur deo. ita enim beata est. Ergo ⁊ ipsa vtiť q̃ ꝑfecto inchoat miseriã per

superbiam. si ad seipsam non ad deum refera-
tur vtitur etiā corporibus quibusdam viuifi-
candis ad beneficentiā. sic enī vtitur suo corpo
re quibusdā assumēdis vel respuēdis ad vali
tudinē quibusdā tollerādis ad paciētiā: qbusdā
ordinādis ad iustitiam: qbusdā considerandis
ad aliqđ veritatꝭ documentū. vtitur etiaꝫ hijs
quibꝰ se abstinet ad tēperantiā ⁊ abstinentiam
Ita omnibꝰ sensis ⁊ nō sensis vtitur: nec aliqđ
tertium est. Judicat aūt de oībus quibꝰ vtitur:
de solo deo nō iudicat: qꝛ ſm deū de ceteris iu-
dicat: nec eo vtit̄ sed fruit̄. Neqꝫ eni ad aliqd
aliud deꝰ referēdus est: qm̄ omne qđ ad aliud
referendū inferius ē ꝙ̄ id ad qđ referendū est.
Nec est aliqd deo superius nō loco seu excellen
tia substātie. Oīa ergo que facta sunt: in vsum
hominis facta sunt: quia oībus vtitur iudican-
do rō. que hōi data est. Et ante lapsum quideꝫ
non vtebatur tollerandis post lapsum vtitur
nisi conuersis. Et ꝙ̄ꝙ̄ ante mortem corporis:
iam tamen quantum potest dei amicus sit ꝙ̄ li
benter seruus.

Eū qui vt vult viuit beatū eē   Qō. xxxj:

Omnis qui beate vult viuere: si viuit
vt vult beatꝰ est. Oīs aūt homo beate
vult viuere. ois igit̄ homo qui viuit vt
vult beatus est. Ex quo ꝯficitur neminē viuere
vt vult qui vult turpiter viuere: qm̄ nemo be
atus ē: qui turpiter viuit. Ideo autē non viuit
vt vult: quia ⁊ si multa ſm volūtatē suā faciat:
ꝯsequūtur tamē multa ꝯ ipsiꝰ volūtatem.

De prudentia.

Quisqs prudentiam sequi desiderās tūc
per rōnem recte viues si cūcta ꝑus exti
mes ⁊ perpenses: ⁊ dignitatem rebꝰ nō
ex opinione multoꝝ: sed ex earū natura consti
tuas. Nā scire debes: qꝛ sunt q̄ vident̄ bona ⁊
nō sunt: ⁊ ecōuerso. Quecūqꝫ ex rebꝰ trāsitorijs
possides nō mireris: nec magis estimes qđ ca-
ducū est. nec apud te q̄ habes tanqꝫ aliena ser-
uabis. sꝫ ꝑ te tanqꝫ tua ⁊ dispēses ⁊ vtaris. Si
prudētiā aplecteris vbiqꝫ idē eris. ⁊ ꝑ ut reruꝫ
varietas exigit ita te accōmodes tēpori. Nec
te in aliqbꝰ mutes: sed potiꝰ appetes. sic manꝰ q̄
eadē est: ⁊ cū in palmā extēdit̄: ⁊ cū in pugillum
ꝯstringit̄. Prudentꝭ ꝓpriū est examinare cōsilia
⁊ non facili cito credulitate ad falsa ꝓlabi. De
dubijs nō diffinias. sꝫ suspēsam tene sniam. Ni
hil affirmes: qꝛ non oē quod verisimile statim
⁊ verū est. sic̄ ⁊ sepiꝰ qđ primū icredibile vide
bat̄ nō cōtinuo falsum ē. Si prudēs eē cupis i
futura ꝓspectum intēde. Que pōt ꝯtingere aio
tuo cūcta ꝑpone. Nihil tibi subitū sit: sed totuꝫ
aū ꝯspicies. Prudēs fallere nō vult: falli non
poterit. Opiniones tue iudicia sint. Cogitatio
nes vagas ⁊ inutiles: ⁊ velut somno similes nō
recipies. Cogitatio tua stabil̄ ⁊ certa sit: siue de
liberet: siue q̄rat: siue cōtēplet̄: nec recedat a ve
ro. Sermo tuus nō sit inanis. sed aut suaderat
aut moueat: aut cōsoletur: aut ꝑcipiat. Lauda
parce: vitupera partius. Similit̄: repꝛhēsibilis
est nimia laudatio: ꝙ̄ immoderata vitupatio.
Illa adulatione. Ista malignitate suspecta est.
Testimoniū veritati: nō amicitie reddas. Cum
cōsideratione ꝓmitte: postꝙ̄ ꝓmiseris presta.
Presentia ordina. Futura ꝓuide. Preterita re
cordare. Qui nec de futuro ꝑmeditatur in oīa
incautus incedit. Nō semꝑ in actu sis: sed inter
duꝫ animo reqꝛiem dato: ⁊ reges ipsa plena sit
sapiētie studijs: ⁊ cogitatiōibꝰ bonis. Prudēs
nunꝙ̄ otio marcet. animū aliquādo remissum
habet nunꝙ̄ solutū. Nō te moneat dicentis au
ctoritas. Nec quis sed quid dicas intendito.
Nec ꝙ̄ multis: sed q̄libꝰ placeas cogita. Pru-
dentia imoderata calidū facit immunitū: suspi
ciosum attentum: semꝑ aliquid timentē: aliqd
requirentē. Astutia plenū: versipellē: simplici-
tatꝭ inimicum: cōmendatorē culparum: ⁊ vt po
stremo vno noīe a cunctis malus vocet̄. Per
fecta prudentia nec obtusum in se habet aliqd
nec versutum.

De fortitudine.

Magnanimitas q̄ ⁊ fortitudo si insit ani-
mo tuo cum magna fiducia viues: li-
ber: intrepidus: alacer. Nunꝙ̄ iudica-
bis tibi contumeliam fieri: honestum vindicte
genus ignoscere. Nemineꝫ susurrio appetas.
Neminem suffodias. palam congredere. Nec
geras conflictum nisi indixeris. Nā fraudes et
doli imbecillitatē demōstrant. Eris magnani
mus si picula: nec appetas vt temerariꝰ. Neqꝫ
formides vt timidus. Nā timidū nō facit ani
mū nisi repꝛhensibilis vite ꝯsciā. Magnanimi
tas si se supra modū extollat faciet virum mi-
nacē: inflatū: turbidū: ⁊ inquietū. Et i quascūqꝫ
excellentias dictoꝝ atqꝫ factoꝝ neglecta ho-
nestate festinū: qui momentis cibꝰ supcilia seri-
ens: ⁊ bestiariꝰ etiā qui quieta excitat aliū ferit
aliū fugit. Mensura magnanimitatis est nec
timidum esse: nec audacem.

De temperantia.

Modus tꝑantie ē: vt voluptati deditꝰ ꝓ
digus ⁊ luxuriosus appareas. Nec aua
ra tenacitate sordidus aut obscurꝰ exi-
stas. Si diligis ꝯtinētiaꝫ circūcide supflua: ⁊ in
artū desideria constringe. Cōsidera tecū quātū
nā poscat: nō quātū cupiditas expectat. Si cōti
nēs fueris eousqꝫ ꝑuenies vt te ipso ꝯtētus sis
Qui sibi satis ē cū diuitijs natꝰ ē. Impone cu-
pidine tue frenā. oīaqꝫ blandimēta q̄ occulta vo

luptate animum trahunt reijce. Ede citra cruditatē: bibe citra ebrietatem. Obserua ne in con
uiuio: ne in qualibet vite cōitate q̄s nō imitabe
ris dānare videaris. Nec p̄ntib⁹ delitijs inhe
rebis: nec desiderabis absētes: virt⁹ sit tibi ex
facili re. Nec ad voluptatē: sed ad cibū accede
palatū tuū fames excitet nō sapoꝛē. Desideria
tua paruo redime. Quia hec tm̄ curare debes
vt desināt. A coꝛpe ad spūm quātum potes ab
ducere: habita nō amene: sed salubꝛit. Si res
tibi exigue sunt: nō sint tm̄ anguste. Nec tua de
fleas: nec aliena mireris. Turpia fugito añq̄
accedāt. Nequaq̄ alienū vereberis plus q̄ te.
Oia tollerabilia p̄ter turpitudinē crede. A ver
bis q̄z turpibus abstineto: qꝛ licētia coꝝ ipudē
tiā nutriet. Sermōes vtiles magis q̄ facetos
ꝛ effabiles ama: rectos potius q̄ obsecūdātes.
Miscebis interdū iocos serijs: sed tp̄atos ꝛ si
ne detrimēto dedignatiōis ac verecūdie. Re
p̄hēsibil' est risus si nō modic⁹: si pueriliꝛ effu
sus: si muliebꝛiꝛ fract⁹. Non erit tibi scurril': sꝫ
grata vꝛbanitas. Sales tui sine dente sint. io
ci sine vilitate. Risus sine cachino. Vox sine
clamoꝛe. Incessus sine tumultu. Quies tibi nō
desidia erit. Et cum ab alijs ludiꝛ tu sancti ali
qd honestiq̄ tractabis. Si ꝯtinēs es adulatio
nes euita. Sit tibi tā triste laudari a turpibus
q̄si lauderis ob turpia. Letioꝛ esto quotiēs displi
ces mal'. ꝛ maloꝛuꝫ de te extimationes malas:
verā tui laudationē ascribe. Non eris audax
nō arrogās. Submittes te nō p̄ijcies grauita
te seruata: amoneberis libēter: rep̄henderis pa
cient. Si merito obiurgauerit aliq̄s scito qꝛ p̄
fuit. Si imerito p̄desse voluit. Nō acerba sed
blāda verba timebis. Esto vitioꝛū fugax ipse
tuoꝝ. Alioꝛuꝫ vō neq̄ curiosus scrutatoꝛ: neq̄
acerbus rep̄hēsoꝛ. sꝫ sine expꝛobatiōe coꝛrecta:
ita vt ad monitionē hilaritate p̄uenias: ꝛ erro
ri facile veniam dato. Neq̄ extollas q̄q̄ neq̄
deijcias. dicētiū: Esto tacit⁹ auditoꝛ. Audiētiū
p̄mpt⁹ receptoꝛ. Regrēti facile r̄nde. Cōtēdēti
facile cede: nec iniurgia execratiōesq̄ defēdas
Si ꝯtinēs es ꝛ ai ꝛ coꝛpis mot⁹ obserua ne ide
coꝛi sint. Nec iō ꝯtēnas qꝛ lateꝛ. Nā nihil differt
si nemo videat: cū ip̄e alios videas. Mobilis
esto: nō leuis. Cōstās: non p̄tinax. Alicui⁹ sciam
te h̄re: nec ignotū sit: nec molestū. Oēs tibi pa
res facias. inferioꝛes sup̄biēdo nec ꝯtēnas. su
perioꝛes recte viuēdo nō metuas. In redden
da officiositate nec neglectoꝛ: neq̄ exactoꝛ ap
pareas. Cunctis esto benign⁹. nemini blādus.
paucis familiaris. oīb⁹ equus. Seuerioꝛ esto
iudicio q̄ sermōe. vita q̄ vultu. vltoꝛ clemēs
seuitie detestatoꝛ. fame bone. neq̄ tue semi
natoꝛ. neq̄ aliene inuidus. Rumoꝛibus: cri
minibus: suspectionibus: minime crudel'. sed
potius hijs q per spetiē simplicitatꝫ ad nocen
dū aliq̄bus subreptūt oppositissim⁹. Ad irā tar
dus: ad misericoꝛdiā p̄mptus. In aduersis fir
mus. In p̄rosperis cautus ꝛ humilis. Occulta
toꝛ virtutū: sicut alij vitioꝝ. vane gloꝛie cōtem
ptoꝛ. ꝛ bonoꝝ quibus p̄ditus es nō acerb⁹ ex
actoꝛ. Nullius imprudētiā despicias. Rari ser
monis ipse sed loquētiū patiens. Seuerus ac se
rius: sed illa res non aspernas. sapientie capi
dus ac docilis. Que nosti sine arrogantia postu
lāti ipartires. Que nescis sine occultatiōe igno
rantie tibi postula impartiri.

De amico.

Omnia cum amico delibera. Sed de
ipso prius nihil sibi cōmittas nisi qđ cō
mittē: etiaꝫ inimico tuo possis. Quicqđ
feceris cito a coꝛpoꝛe ad animuꝫ reddi. illū ex
cole: illū exoꝛna. Nihil p̄ter animuꝫ mirabile:
cui magno nil ē magnū. Quātū potes circūscri
be coꝛ tuū. aio locū laxa. honestū ei vile ē cui coꝛ
pus nimis carū ē: honesta res ē leta pauptas q̄ si
leta nō ē pauptas nō est. Nō q parū hꝫ sꝫ q plus
cupit paup ē. Nō puto etiā paupes cui quātulū
cūq̄ superest satis est. Quos quisq̄ fugit dānat
erroꝛ turpiū: non nisi turpi rōne ꝯciliari potest
Nō turbabit sapiens publicos moꝛes: nec pau
perū in se vite nouitate ꝯuertet. Non nisi sapi
enti sua placēt. oīs stulticia laboꝛat fastidio sui
Otiū sine literis moꝛs ē: ꝛ viui hois sepultura
Nō quātos: sed q̄ bonos liberos habeas inter
est turpe est. ꝛ minime ꝯueniens literato viro
coꝛpis cura: qđ ita cōspitio velut q̄busdā vin
culis circūdatū libertati mee vetas me celo i
teresse: hoc ē iubes me viuē capite demerso.

De gaudio.

Putas eū gaudere q ridet: Nō aliter q̄
predā nacti leones ꝛ lupi. Mihi crede
ver ū gaudiū res seuera ē. Malo mihi
male esse q̄ mollit. Turpis ꝛ ridicula res ele
mētarius senex: turpe est ex cōmomentario sape
re. Turpissima iactura est que per negligenti
am fit. Turpe ē non ire: sed ferri. quisq̄s cōmodi
tatē suā spectat ꝛ p̄pter hoc ad amicitiaꝫ venit
male cogitat: quēadmodum cepit ita definit.
Qui p̄pt vtilitatem ad amicitiam absciscit tā
diu placebit q̄ diu vtil' erit. Malo adolescētēꝫ
tristē q̄ hilarē: ꝛ amabilē turbe: vn⁹ mihi p̄ po
pulo ꝛ ppl's mihi p̄ vno. Nūq̄ volui placē pplo
q̄ ille nouit ego nescio. qđ ego scio vulg⁹ igrat. mal'
artib⁹ redimit furoꝛ vulgi. lectio varia delectat
certa edificat. Nusq̄ est q vbiq̄ ē. Nihil ē taꝫ
vtile q̄ i trāsitu p̄sit. Ipa altitudo attonat sūma

Utrum alius alio magis rem aliquam in
telligat — Questio. xxxij.

Quisquis vllam rez aliter ꝙ̄ ea res est intelligit fallit. Et ois q fallit: id i quo fallit nō intelligit. Quisquis igitur vllā rem aliter ꝙ̄ est intelligit: nō eā intelligit. Non ergo potest quicꝙ̄ intelligi: nisi vt est. Nos aūt si aliquid qđ est nō intelligimus velut est hoc ipsū nihil intelligi eo qđ nō est. id aut itelligit. Quare nō dubitandū esse pfectā intellgentiā q̄ prestātior esse nō possit: ꝛ ideo nō per infinitū ire qđ queqꝫ res intelligit: nec eam posse aliuz alio plus intelligere.

De metu. Questio. xxxiij.

Nulli dubiū est nō aliam metuendi esse causaz: nisi de eo: si id qđ amamus aut acceptū amittamus: aut nō adipiscamur speratuz. Quare quisqs hoc ipm non metuere amauerit: atqꝫ habuerit metus est: ne id possit ammittere: ꝛ ita ea custodimus metu. Nō metuere aūt nemo pōt custodire metuendo. Iterū quisqs amat nō metuit: atqꝫ id nōdū habet speratqꝫ se habiturū nō eū oportet metuere ne nō adipiscat. Hoc eniz metu nihil aliud metuit. ꝙ̄ idem metus. Porro metus ois aliqd fugit. Nulla aūt res seipam fugit. Nō igit metuitur metus. Sed si quis existimat non recte dici qđ metus aliquid metuat: cū aia potius metu ipso metuat: illud attēdat qđ cōgnitū facile est nullum metū esse nisi futurū: ꝛ iminētis mali. Necesse ē aūt vt qui metū metuit aliqd fugiat quisquis itaqꝫ metuere metuit: sit profecto absurdissimus: q: fugiendo habet idipsum ꝙ fugit. Nam qū non metuit: nisi ne aliqd mali accidat: metuere ne accidat metus nihil ē nisi amplecti qđ respuis. Qđ si repugnās est sicut est: nullo prorsus modo metuit: quisqs nihil aliud amat nō metuere. Et ppterea nemo potest h̄ solum amare ꝛ nō habere. Utrū aūt hoc soluz amandum sit: alia questio est. Iam quem non exanimat metus: nec cupiditas cuz vastat: nec egritudo macerat: nec ventilat gestiēs ꝛ vana leticia. Si enim cupit quia nihil aliud est cupiditas: nisi amor rerū transeūtiū metuat necesse est: ne aut āmittat eas cuz adeptus fuerit: aut nō adipiscat. Nō aūt metuit. nō igit cupit Item si angit ai dolore: necesse est etiam metu agitetur. Quoniā quoꝝ maloꝝ presentiū est: anxietudo eoꝝ est ꝛ iminentiū metus. Metu aūt caret ꝙ̄ ꝛ anxietudine. Itē si letat inanit: de his reb⁹ letat q̄s pōt āmittere. Quare metuat necē est ne āmittat. Sed nullo mō metuit nullo mō igitur letatur inaniter.

Utꝝ n̄ aliđ amādū sit ꝙ̄ metu carē. qō. xxxiiij

Si vitiū est nō metuere: nō est amādū sz nemo btissim⁹ metuit ꝛ nemo btissim⁹ in vitio ē. Nō ē itaqꝫ vitiū nō metuē. At audacia vitiū est. Nō ꝙ̄ qsqs nō metuit audax est ꝙ̄ꝙ̄ omnis qui audet non metuat. Item cadauer omne nō metuit. Quapropt cū commune sit: nō metuere btissimo ꝛ audaci ꝛ cadaueri: sꝫ beatissim⁹ id habet per tranqllitatē ai. audax p temeritatē: cadauer q: oi sensu caret: neqꝫ non amandū est nō metuere: qm̄ beati esse volum⁹ neqꝫ solum amandum: qm̄ audaces ꝛ imanes esse volumus.

Quid amandū sit. questio. xxxv.

Quoniam quicquid nō viuit nō metuit neqꝫ vita carendū quisꝙ̄ psuaserit: vt metu etiā carere possimus amandum est sine metu viuere. Sz rursus quia vita metu carens etiā si intelligentia careat non appetenda amādū ē: cū intellectu: sine metu viuē. Iā ue solum: an amor quoqꝫ ipse amandus est. Ita vere qm̄ sine hoc illa nō amāt: sed si ppter alia que amāda sunt: amor amatur: nō recte amari dicit. Nihil eniz aliud est amare ꝙ̄ per seipsaz rem aliquā appetere. Non per se ipsum amor appetēd⁹ oe⁹ est. cū qm̄ deficit qđ amat: ea sit indubitata miseria: Deinde cū amor motus quidaz sit: neqꝫ vllus motus nisi ad aliqd: cū querimus qd amandū sit: quid sit illud ad qđ moueri opteat querim⁹. Quare si amand⁹ est amor nō vtiqꝫ omnis amādus est. Est eniz ꝛ turpis quo aimus seipso inferiora sectet: q̄ magis proprie cupiditas dicit omniū: sed maloꝝ radix. Et ideo non amanduz est: quod manenti ꝛ fruenti amori auferri potest. Cuius ergo rei amor amādus est nisi eius que nō potest: deesse dū amatur. i. amandum quod nihil est aliud habere ꝙ̄ nosse. Porro aurū ꝛ oē corpus qđ non est hoc habere qđ nosse nō ita amandū est. Et qm̄ nec aliqd haberi amari nō solum ex his q̄ amāda nō sunt: vt pulchrū aliqđ corpus: sed eorum etiā q̄ amanda sunt vt beata vita: ꝛ rursus pōt aliquid hr̄i nec amari vt compedes: iure querit vtrum possit quispiam id qđ hr̄e nihil est aliud nisi nosse: non amare cū habeat id qđ nouerit. Sed cū videamus nōnullos nō ob aliud verbi gratia: dicere numeros nisi vt eadē disciplina pecuniosi fiant aut hoibus placeāt ꝙ̄ cū didicerint ad eundē finem referunt: quā sibi cū different pposuerant. Neqꝫ vllā disciplinā aliud sit habere ꝙ̄ nosse: ꝛ fieri potest vt habeat quisꝙ̄ aliqd qđ habere hoc sit qđ nosse: neqꝫ amet tm̄: ꝙ̄ꝙ̄ bonū qđ non amat: nemo pōt pfecte habē vel nosse. Quis eni potest nosse quātū sit bonū quo nō fruit si non amat. Nec hꝫ igit qđ amādum est qui nō nouit etiā si amare possit q̄ non habet. Nemo igit beatā vitā nouit ꝛ miser est Qm̄ si amāda est sicuti est hoc est eam nosse qđ habere. Que cū ita sint: qd est aliud beate viuē

nisi eternū aliquid cognoscendo habere. Eter-
num est eni de quo solo recte fiditur: qđ amāti
auferri nō pōt. Idqꝫ ipsuz est: qđ nihil sit aliud
habere ꝙ̄ nosse. Omniū eni rerū p̄stātissimū ē:
qđ eternū est: ⁊ ꝓpterea id habere nō possumꝰ
nisi ea re qua p̄stantiores sumus idest mente.
Quicqđ autem mente habet noscendo habet.
Nullūqꝫ bonū ꝑfecte noscitur qđ nō ꝑfecte ama-
tur. Neqꝫ vt sola mens potest cognoscere: ita ⁊
amare sola potest. Namqꝫ amor appetitus q-
dam ē. ⁊ videmꝰ ēt ī ceteris animi partibꝰ ineē
appetitum. Qui si menti rationiqꝫ consentiat:
in tali pace ⁊ tranquillitate vacabit: quod lice-
bit mente contemplari qđ eternū ē. Ergo etiā
ceteris suis ꝑtibꝰ amare animꝰ debet h̄ tā ma-
gnū qđ mente noscēdū est. Et qm̄ id qđ amat
afficiat ex se amantē necesse ē vt sit amatū qđ
eternū est eternitate animū afficiat. Quo esse
eadē vita beata est q̄ eterna est. Quid eternū ē
qđ eternitate afficiat animū nisi deus. Amor
autē rerū amādaꝝ caritas vel dilectio melius
dicit. Quare oībꝰ cogitationis viribus cōside-
randū est saluberrimū illud p̄ceptuz: Diliges
dn̄m deum tuū: in toto corde tuo: ⁊ in tota aīa
tua: ⁊ in tota mente tua. Et illud quod ait dn̄s
iesus. Hec est aūt vita eterna vt cognoscūt te
solum veꝝ deū ⁊ quē misisti iesuz christū.

¶ De nutrienda caritate. ¶ Questio. xxxvj.

Caritatē voco q̄ amātur ea q̄ nō sunt pre
ipso amāte cōtēnenda idest qđ eternuz
est: ⁊ qđ amare ipsum eternū pōt. Deꝰ
igitur ⁊ aīus cū amātur caritas ꝓprie dicit pur-
gatissima ⁊ cōsūmata: si nihil aliud amat hanc
⁊ dilectionē dici placet. Sed cū magis deꝰ di-
ligit quē aīus vt malit hō esse eiꝰ ꝙ̄ suus tunc
vere aīo sūmeqꝫ ꝯsulitur ⁊ ꝯsequēter: corpi no-
bis id nō curātibꝰ: aliquo appetitu satagēte: sꝫ
tm̄ ꝓmota ⁊ oblata mētibus. Caritatis auteꝫ
venenū spes adipiscendoꝝ ⁊ tenendoꝝ tꝑaliū.
Nutrimentum eiꝰ est imminutio cupiditatis.
Perfectio nulla cupiditas: Signū ꝑfectionis
eiꝰ est nullus timor. Quia ⁊ radix est omniū ma-
loꝝ cupiditas: ⁊ cōsūmata dilectio foras mit-
tit timorē. ¶ Quisqꝫ igit eam nutrire vult in-
stet minuēdis cupiditatibꝰ. Est aūt cupiditas
amor adipiscendi: ⁊ retinēdi tꝑalia. Huiꝰ mi-
nuēde initiū est deū timē: qui solus timeri sine
amore nō pōt. Ad sapiētiā enim tendit ⁊ nihil
verius eo qđ dictū est: initium sapientie timor
dn̄i. Nemo est quippe qui nō magis dolorē fu-
giat: ꝙ̄ appetat voluptatē. Quandoqđē vide-
mus etiā imanissimas bestias: a maximis vo-
luptatibꝰ abstinere doloris metu. Quod cum in
earū cōsuetudinē venerit: domite ⁊ mansuete
vocātur. Quapropter qm̄ inest hoi ratio: q cuz
seruit cupiditati ꝑuersione mirabili: vt hoīes
nō timeāt fugerit latē posse ꝯmissa ⁊ ad tegēda
occulta pctā: astutissimas fallacias ꝯꝑant eo fit
vt nō hoīes, quos nondū delectat pulchritudo
virtutis nō nisi ꝑenis a peccādo deterreātur: q̄
verissime ꝑ sanctos ⁊ diuīos viros p̄dicāt: ⁊ qđ
celant hoībꝰ deo celare nō posse cōscētiāt: diffici-
lius ꝙ̄ domant fere. ¶ Ut aūt timeat deus di-
uina ꝓuidētia regi vniuersa ꝑsuadendā est: nō
tam rōnibꝰ quas q potest inire: pōt ēt pulchri-
tudinem sentire v̄tutis: ꝙ̄ exemplis vel recen-
tibus siqua occurrūt: vel de historia ⁊ ea ma-
xime q̄ ipsa diuina ꝓuidentia ꝓcurāte seu in ve-
tere: siue in nouo testamēto excellentissimam
auctoritatē religionis accepit. Simul aūt agē-
dum est: ⁊ de penis peccatoꝝ: ⁊ de p̄mijs recte
factoꝝ. Iam vero cū aliqua nō peccādi consue-
tudo: q̄ honerosum putabat: ⁊ nō difficile esse
persuaserit incipit degustari dulcedo pietatis:
⁊ cōmendari pulchritudo v̄tutis vt caritatis li-
bertas p̄ seruitute timoris emineat: tunc iaꝫ ꝑ-
suadendū est fidelibus p̄cedentibꝰ regnātionis
sacramētis: q̄ necesse est plurimū moueant: qđ
intersit inter duos hoīes vetereꝫ ⁊ nouū: exte-
riorem ⁊ interiorē: terrenū ⁊ celestē: idest inter
eum q bona carnalia ⁊ tꝑalia: ⁊ eū q spiritalia ⁊
eterna sectat. Monendūqꝫ ne ꝑitura bn̄ficia
⁊ transeuntia expectent a deo: quibꝰ ⁊ improbi
hoīes abundare possunt: sed firma ⁊ sempiter-
na: ꝓ quibus accipiendis oīa q̄ in h̄ mūdo bona
putant: ⁊ mala penitꝰ ꝯtēnenda sunt. Hic p̄stā-
tissimū illud ⁊ vnicū exemplū dn̄ici hoīs ꝓpo-
nendū est: qui cū se tot miraculis tantarū reruꝫ
potestatē habere mōstraret: ⁊ ea spreuit q̄ ma-
gna bona: ⁊ ea sustinuit q̄ magna mala imꝑiti
putant: quos mores ⁊ disciplinā ne tanto minꝰ
quisqꝫ aggredi audeat: quāto illud magis hono-
rāt: ⁊ de p̄mijs ⁊ de pollicitatiōibꝰ: atqꝫ exhor-
tationibꝰ eius: ⁊ imitātiū multitudine apostolo-
rū ⁊ martyrū sanctorūqꝫ inumerabiliū: ꝙ̄ nō sūt
illa desperanda ostēdendū est. Et vt vbi fuerit
carnaliū voluptatū illecebre suꝑate cauendū ē.
ne subrepat atqꝫ succedat cupiditas placendi
hoībus ꝑ aliqua facta mirabilia: aut ꝑ difficileꝫ
cōtinētiā siue patiētiā: aut ꝑ aliquaꝫ largitionē
aut noīe sciētie vel eloquētie in eo genere est: ⁊
cupiditas honoris. Contra q̄ oīa ꝓferant ea q̄
scripta sunt de laude caritatis ⁊ de vanitate ia-
ctantie: doceatqꝫ ꝙ̄ sit pudendum eis placere
velle quos nolis imitari. Aut eni boni nō sunt
⁊ nihil magnū est: ⁊ male laudari: aut boni sunt
⁊ eos oportet imitari. Sed q boni sunt virtute
boni sunt. Uirtus tn̄ nō appetit qđ in alioꝝ ho-
minū potestate est. Qui ergo imitat bonos nul-
lius hoīs appetit laudeꝫ. Qui malos nō dignꝰ

est laude. Si aūt placere hominibus ideo vis
vt eis ꝑsis ad diligendū deum. nō iam hoc lau
dare: sed aliud cupis. Qui aūt placere cupit ne
cessariū adhuc habeat timorē: premium ne oc
culte peccādo inter ypocritas a dn̄o cōputetur.
Deinde si non bene factis placere appetit: ne
hanc mercedem aucupās ꝑdat: quicꝗ daturus
est deꝰ sicut deuicta ista cupiditate: cauēda ⁊ su
perbia est. Difficile est. n. vt digneť consonari
hoībus: q eis placere iam nō desiderat ⁊ plenū
seruitutis putat. Itaqꝫ ad hoc necessarius est ti
mor: ne illud ⁊ qđ videť habere auferať ab eo
⁊ manibꝰ ac pedibꝰ ligatis mittať in tenebras
exteriores. Quapropter dei timor nō incho
at: sed etiā ꝑficit sapientiā. idest q̄ sūme diligit
deum ⁊ primū tanꝗ seipsuꝫ: q̄ aūt in h itinere
ꝑicula difficultatesqꝫ metuēda sunt: ⁊ quibꝰ re
medijs vti oportet alia questio est.

De semper nato. Questio. xxxvij.

Elius est semp natus ꝗ q semp nasciť.
Qui semp nasciť nōdum est: ⁊ nūꝗ natꝰ
est: aut natus erit si semp nasciť. Aliud
est enī nasci: aliud natū esse: ac pro h nūꝗ filiꝰ
si nūꝗ natus. Filius aūt qꝛ natꝰ est ⁊ semp fi
lius: ⁊ si semp filius semp igiť natus.

De cōfirmatiōe aīe. Questio. xxxviij.

Um aliud sit nā: aliud disciplina: aliud
vsus ⁊ hec vna aīa intelliganť nulla di
uersitate substātie. Itē aliud sit ingeniū
aliud virtus: aliud trāquillitas. similiter vnius
eiusdē qꝫ substātie ⁊ cū anima sit alterius sbstātie
ꝗ deus: quamꝗ ab illo facta: ipe autē deus sit
sanctissima illa ⁊ multis verborꝫ paucis ꝯgni
ta trinitas: diligentissime inuestigandū ē quod
ait iesus. Nemo venit ad me nisi quem pater
attraxerit ⁊ nemo venit ad patrem nisi per me
⁊ ipse vos i oēꝫ veritatē inducet id etiā docebit

De alimentis. Questio. xxxix.

Uid ē quod accipit eaꝫ rē quā cōmutat
vt animal cibū. Quid est ꝗ accipitur ⁊
cōmutať vt ideꝫ cibus: Quid est quod
accipitur ⁊ non ꝯmutatur vt oculis lux: sonus
auribꝰ sed hec ꝑ corpus accipit aīa Quid ē autē
ꝗ ꝑ se ipām percipit aīa ⁊ cōmutať in se vt ali
ꝗ recipiēdo in amiciciaꝫ sui similem facit
Et quid est quod per se ipsam accipit non com
mutat veritatem. Quare cognoscendum est ⁊
quid sit petro dictuꝫ macta ⁊ manduca: ⁊ qd in
euāgelio ⁊ vita erat lux hominum.

Cum animarum natura sit vna Unde hōi
num diuerse volūtates. Qō. xl.

Ex diuersis visis diuersus animarum
appetitꝰ ē. Ex diuerso appetitu: diuersi
adipiscendi successus. Ex diuerso succe
ssu diuersa cōsuetudo. Ex diuersa consuetudine
diuersa est volūtas. Diuersa aūt visa: ordo re
rū facit. Occultus qdē sed sub diuina prudētia
certus tamen. Non itaqꝫ ob hoc putanduꝫ est
diuersas esse naturas animarum quoniam di
uerse sunt voluntates cum etiam vnius anime
voluntas pro temporum diuersitate varietur.
Siquidem alio tempore diues esse cupit: i alio
tempore contēptis diuitijs sapiens esse deside
rat: ⁊ in ipso tempore vni homini negociatio: ⁊
alio tempore malitia placuit.

Quare nō oīa equaliť fecit. Qō. xlj.

Uia non essent omnia: si essent equalia
Non essent multa rerꝫ genera qbꝰ ꝯfice
retur vniuersitas: ꝑmas ⁊ secūdas ⁊ de
inceps vsqꝫ ad vltimas ordinatas hūs creatu
ras. Et hoc est quod diciť oīa.

Quō deꝰ fuit i celo ⁊ i mr̄is vtero. Qō. xlij.

Uomodo verbum hominis ⁊ si multi
audiunt totum audiunt singuli.

Quare filius in homine apparuit ⁊
spiritus in columba. Questio. xliij.

Uia ille venit vt exēpluꝫ viuēdi demō
straret hōibus: ille spūssanctus vt do
num ipsuꝫ quo bene viuēdo perueniť
significaret apparuit Utrumqꝫ autem visibiliť
factum est propter carnales. ab hijs: que oclis
corporeis cernūt: ad ea que mente intelligūť.
sacramentorꝫ gradibus transferendis. Nam ⁊
verba sonant ⁊ trāseunt: nec tamen ea que vbis
significanť: cū aliqd diuinū atqꝫ eternuꝫ: loquē
do exponitur similiter transiunt.

Quāe tāto tpe pꝰ vēit dn̄s ihs. Qō. xliiij.

Uia oē pulchrū a sūma pulchritudine ē
qđ est deus. Tēporalis autē pulchritu
do rebꝰ decedētibꝰ succedētibꝰqꝫ pagiť.
Habet aūt decorē suū in singul' qbusqꝫ hōibꝰ
singula queqꝫ etas ab infantia vsqꝫ in senectutē
Dicit ergo absurdus est qui iuuenilem tantuꝫ
etatem vellet esse in homine temporibus sub
dito. inuidēt. n. ceteris pulchritudinibus que ne
ceteris etatibus suas vices atqꝫ ordinem gerūt
sicut ⁊ absurdus est qui in ipso vniuerso generē
humano vnam etatem desiderat. Nam ⁊ ipsū
tāꝗ vnus homo etates suas agit nec oportuit
diuinitus viuere magistrū cuiꝰ imitatiōe i mo
res optimos formaretur: nisi tempe iuuētutis
Ad hoc valet qđ apl's dicit. Sub lege tāꝗ pe
dagogo puulos custoditos donec vēiret cui ꝓua
bať q ꝑ ꝓphas ꝓmissꝰ erat. Aliud ē ei ꝙ diuia ꝓ
uidētia q̄si ꝑuati cū singlis agit: aliud ꝙ gnī vni
uerso tāꝗ pblice ꝯsulit. nāꝫ ⁊ qcūqꝫ singli ad certā
sapiētiā puenerūt nō nisi ab eadē vitate suarꝫ sin
gulari etatū optunit illustrata sūr. Ac q̄ vitate vt
apl's sapiēs fieret: ipsiꝰ gnīs hūani optima etate
hō suscepꝰ ē. De mathematicis. Qō. xlv.

N On eos appellarēt mathēaticos vetēs q̄ nūc appellāt: sꝫ illos q̄ tp̄m nūeros motū celi ac siderū ꝑuestigarēt de qbꝰ rectissime dr̄ in scripturis sc̄tis. Iterū nec i hijs ꝯagnosci. Si ei tātū potuerunt scire vt possent estimare scilicet quomō hꝰ dn̄m nō facilius inuenerunt. Mens enim humana de visibilibus iudicans seipsaꝫ pōt agnoscere oībꝰ visibilibꝰ se ipsam meliorē. Que tamē cuꝫ etiam se propter defectū ꝓfectumqꝫ in sapientia fateᷓ esse mutabilē veritatē inuenit supra se incōmutabileꝫ veritatē atqꝫ ita adherens post ipām sicut dictum est Adhesit aīa mea post te, beata efficitur intrinsecus inueniēs etiā omniū visibilium creatorem atqꝫ dominuꝫ: non querēs visibilia q̄uis celestia: q̄ aut nō iueniūt. aut cū magno labore frustra inueniūt nisi ex eoꝝ que foris sūt pulchritudine inueniat artifex q̄ intus ē ⁊ ꝑus in anima supiores: deide in corpore iferiores pulchritudines opatur. ❡ Aduersus eos aūt nunc appellant mathematici volētes actus nostros corporibꝰ celestibꝰ subdere ⁊ nos vēdere stellis ipsumqꝫ preciuꝫ quo vendimur a nobis accipere nihil breuiꝰ ⁊ verius dici potest: q̄ꝫ eos nō respōdere nisi acceptis ꝯstellationibꝰ. In ꝯstellationibꝰ āt notari ptes tales q̄les trecētas: sexagita q̄nqꝫ dicunt habere signiferū circulū: motūqꝫ celi ꝑ vnā horā fieri in quīdeci partibꝰ vt tanta mora quīdeci ptes oriāt quātū tenet vna hora q̄ ptes singule sexagita minutas hr̄e dicūt. Minutas aute minutarū iam in constellationibus de qbꝰ futura predicere se dicūt nō inueniūt.

❡ De conceptu geminorum.

C Oncepꝰ aūt gēinoꝝ q̄n vno cōcubitu efficitur testātibꝰ medicis q̄ꝝ disciplina multo ē certior atqꝫ manifestior tā p̄uo pūcto tp̄is ꝯtigit vt in duas minutas minutaꝝ nō tendant. Unde ḡ in geminis tāta diuersitas actionū ex euētu ⁊ volūtate: quos necesse ē eādē ꝯstellationē ꝯceptionalē hr̄e ⁊ aboꝝ vnā cōstellationē dari a mathematico tāq̄ꝫ viniꝰ hōinis Si autem ad genitales ꝯstellatiōes se tendere voluerūt ab ipis geminis excludunt q̄ pleriqꝫ ita post iuicē fūdunt ex vtero: vt ꝑ h̄ tp̄is interuallū rursus ⁊ minutas minutarū reuertant q̄s tractādas nūq̄ꝫ accipiūt in ꝯstellatōibꝰ nec possunt tractare. Cuꝫ aūt multa vera eos p̄dixisse dicat: iō fit: q̄ nō tenēt hoīes memoria falsitates: erroresqꝫ illoꝝ: sꝫ nō intēti nisi i ea: q̄ in illorū r̄isis ꝑuenerint: ea q̄ nō ꝑuenerūt obliuiscātur ⁊ ea ꝯmemorāt q̄ nō sunt ex arte illa: q̄ nulla ē: sꝫ q̄dā obscura rerū sorte ꝯtingūt. Qz si peritie illoꝝ volūt tribuere dicāt artificiose diuinare etiā mēbranas mortuas scriptas q̄slibet de qbꝰ plerūqꝫ ꝓ volūtate sors exit. Qd̄ si nō arte de codicibꝰ exit sepe v̄sus: futura p̄nuncīās: q̄d mirū. si etiā ex aīo loquētis nō arte: sꝫ forte exit aliq̄ p̄dicatio futuroꝝ.

❡ De ideis Qō. xlvj.

I Deas plato pm̄ꝰ appellasse ꝑhibet: nō tñ si h̄ nomē añq̄ꝫ ipse ꝯstituerit nō erat iō vl' res ipse nō erāt q̄s ideas vocauit vel a nullo erāt intellecte: sꝫ alio fortassis ⁊ alio noīe ab alijs nūcupate sunt. Licꝫ eni cuiqꝫ rei icognite q̄ nullū habeat vsitatū nomen q̄dlibet nomē iponē. n ā nō ē visite: sapiētes aut nl'los fuisse añ p̄lonē: aut istas q̄s plato vt dc̄m ē ideas vocat q̄cūqꝫ res sint n̄ itellexisse. siqdē tāta i eis vis ꝯstituit vt nisi eis itellectꝭ sapiēs eē nēo possit. Credibile ē etiā p̄ter greciā fuisse i alijs gētibꝰ sapiētes qd̄ āt plato ipe n̄ solū ꝑegrinādo sapie ꝑficiēde cā satis testat. sꝫ ēt i libris suis cōmemorat. hos igit siq sūt nō existimādū ē ideas igrasse q̄uis alio fortasse noīe eas vocauerit. Sꝫ q̄ d̄ noīe actenꝰ dc̄ꝫ sit: Rē videamꝰ ⁊ maxie ꝯsiderāda atqꝫ nōnda ē: i ptāte ꝯstitutis vocabil' vt q̄ d̄ volet q̄sqꝫ appellet rē quā cognouerit. Ideas igit latine possumꝰ vel formas vl' spēs dicē vt v̄bū e v̄bo trāsferre videamur. Si aūt eas rōnes vocemꝰ ab interp̄tandi q̄dē ꝓprietate discedimus Rōnes. n. greci logij appellant nō idee. sꝫ tñ q̄s q̄s h̄ vocabulo vti voluerit a re ipa n̄ abhorrebit.

Quid sint ydee

S Unt nāqꝫ ydee p̄ncipales forme vl' rationes reꝝ stabiles atqꝫ icōmutabiles q̄ ipe forme nō sūt tp̄ales ac ꝑ h̄ etnē. ac sēꝑ eodē mō sese habētes, etiaꝫ diuīa itelligētia ꝯtinēt: ⁊ cū ipe neqꝫ oriant neqꝫ intereāt s̄ꝫ eas tñ formari dicit oē qd̄ oriri ⁊ iterire pōt: ⁊ ōne qd̄ orit ⁊ iterit. Aīa v̄o negat eas posse intueri nō ratiōalis ea sui pte q̄ excellit: idest ipsa mēte atqꝫ rōe q̄si q̄dam facie vel oculo suo interiore atqꝫ intelligibili: ⁊ ea q̄dē ipsa rationalis ea sui pte q̄ excellit oēs ⁊ quelibet: sed q̄ sancta ⁊ purgata fuerit: aut asseritur illi visioni esse idonea idest q̄ ipsum oculuꝫ quo videnť ista: sanū ⁊ sincerum ⁊ serenuꝫ ⁊ simileꝫ hijs rebꝰ quas vidē intēdit habuerit. Quis aūt religiosus ⁊ v̄a religiōe ibutus qui nōdū aut possit intueri: negare tñ audeat imo nō etiā ꝓfiteat oia q̄ sūt. i. in suo genere ꝓpa q̄dā natura ꝯtinet eē vt sint auctōe suo ꝓcreata: eoqꝫ auctore oia q̄ viuūt ⁊ possunt viuē atqꝫ vniuersalē reꝝ icolūitatē: ordinemqꝫ ipꝫ q̊ ea q̄ mutant suos tp̄ales cursꝰ certo moderamie celebrāt sūmi dei legibꝰ ꝯtineri ⁊ gubernari. Quo ꝯstituto atqꝫ ꝯcesso q̄s audeat dicere deū irratiōabilit oia ꝯdidisse. Qz si dici recte vl' credi nō pōt: restat vt oia rōe sint ꝯdita nec eadē rōe hō q̄ equꝰ: hoc ei absurdū ē existiare. Singl'a igit ꝓprijs sūt creata rōibꝰ vbi eē ābitrādū ē nisi i ipa mēte creatoris: nō. n. ex q̄cq̄ꝫ poīeū ituebat

vt fm id cōstitueret quod constituebat. Nam
hoc opinari sacrilegū est. Qđ si hec rerū omniū
creandaꝝ creaturarūue rōnes. diuina mēte cō-
tinent. Neqꝫ eni in diuina mente qcqꝫ nisi eter
nū atqꝫ incōmutabile est: atqꝫ rōnes has reruꝫ
pncipales appellat ideas plato. nō solum sunt
idee: sꝫ ipse vere sunt que eterne sunt: ꝛ eiusdeꝫ
modi atqꝫ incōmutabiles manēt: quarū pticipa
tione fit: vt sit qcqd ꝗquo mō ē. Sꝫ aia rōnalis
int eas res q̄ sunt a deo cōdite oia supat: ꝛ deo
pxima est: qñ pura est: eiqꝫ inquātum caritate
coheserit: inquātū ab eo lumine illi itelligibili
pfusa quodāmō ꝛ illustrata cernit: nō per cor-
poreos oculus: sed p ipi⁹ pncipale qđ excellit:
idest per intelligētiā suā istas rōnes: quaꝝ visio
ne fit beatissima q̄s rōnes vt dictū est siue ide
as seu formas siue spēs siue rōnes licet voca-
re ꝛ multis concedit appellari nōib⁹: sed paucis
simis videre qđ verum est.

Utrum aliquando cogitationes nostras vi
deamus. Questio. xlvij.

Queri solet quō post resurrectionē atqꝫ
incōmutationeꝫ corpis q̄ sctis pmittit
cogitationes nostras videre possum⁹.
Coniectura itaqꝫ capienda est ex ea parte cor
poris nostri q̄ plus lucis hꝫ: qm̄ angelica corpa
qualia nos speram⁹ habituros lucidissima atqꝫ
etherea eē credēda sunt. Si ergo multi mot⁹
animi nr̄i nunc cognoscūtur in oculis: pbabile
est ꝙ nullus motus ai latebit cū totum corpus
ethereū fuerit in cuius comparatione isti oculi
caro sunt.

De credibilibus. Questio. xlviij.

Credibiliū genera tria sunt. Alia sunt q̄
semp credūtur ꝛ nunqꝫ intelligūtur sic
omnis historia: ꝛ temporalia ꝛ huma-
na gesta pcurrēs. Alia q̄ mox vt credūtur itelli
gūtur sic sunt omnes rōnes humane: vt de nu
meris: vel de qbuscunqꝫ disciplinis. Alia que
pmo credūtur ꝛ postea intelligūtur: qualia sūt ea
que de diuinis rebus nō possunt intelligi nisi
ab hijs qui mūdo sunt corde: qđ fit preceptis
seruatis q̄ bene viuendo accipiūtur.

Quare filij isrl̄ sacrificabāt pecora Qō. xlix.

Que sunt etiā sacra spiritalia: quoꝝ ima
gines carnalē populū celebrare oporte
bat vt pfiguratio noui populi seruitute
veteris fieret. Quoꝝ duoꝝ populoꝝ differētiā
etiā in vnoquoqꝫ nostrū licet aduertere cuꝫ qs
ab vtero matris veterē hominē necesse ē agat
donec veniat ad iuuenilem etatē vbi iam non
necesse ē carnalit sapere: sed pōt ad spiritalia
volūtate ꝯuerti ꝛ intrinsec⁹ regenerari. Qđ er-
go in vno hoie recte educato ordine nature dis
ciplinaqꝫ cōtingit. hoc pportiōe in vniuerso ge
nere humano fieri per diuinam puidentiā per
agitqꝫ pulcherrimū est. Si eni cum apl̄us di-
cat in figura cōtigisse vmbras: pterea fuisse cū
cta preterita. Nā corpus christū eē possum cō-
tendere pascha nō nisi semel gestum eē quando
figuratū corpus fuit occisus christ⁹. Nā ꝛ si ouis
qualem lex ad pascha describit nō pōt describi
vt sit ex ouibus ꝛ hedis. Discordat eni horuꝫ
animalium ad ꝯiūctionē cōis fetus ipsa natura
Quō potuit pascha verū geri cū defuerit agn⁹
talis ille qui pascha ē. At si christ⁹ tal ex iustis
idest ex ouibus ꝛ hedis. i. peccatorib⁹ fm car-
nē nascitur. Hic est solus agn⁹ q querit. Quiqꝫ
dū ampli⁹ qꝫ semel occidit nō ampli⁹ fm ve-
ritatem qꝫ semel celebratuꝫ illud pfectum pa-
scha. monstratur figure: igitur vt diximus tūc
temporis fuerunt. Nam agn⁹ eligitur vt sim-
plicitas ꝛ inocentia designet. Masculus que-
ritur vt inuict⁹ ꝯprobetur immaculatus vt si
ne crimine. Agnicul⁹ vt exacto predicationis
tēpore pfectus vt instructus ois virtutis gene
re. Mense primo vt totus animus a pmordio
pprio consecretur. Quartadecima die mensis
vt lumine veritatis impleto erroris nox operi
atur. Ad vesperum vt sctī occasus iminens ap
probet. Eiecto fermento vt a corde puerse mē-
tis malitia corrupta tollatur. Oblinitis sangui
ne liminib⁹ domorum vt figurā dominice pas-
sionis frontibus figeretur. Igne assuꝫ: est enim
euangelium et sermo xp̄i robostus cibus nec in
aqua madidus. non est. n. delicate interp̄tatōis
humido lāguore soluend⁹. Nihil pretermittitur
nihil. n. in christo omnino reprobatur. Ossa nō
conterentur quia nec cōminui. i. vinci in quo-
cumqꝫ christus potest. Quicqd superē diuinis
ignib⁹ iponitur. i. quod quis capere non potest
christi diuine sententie remittit. Eoꝝ tantum q̄
manifesta sunt p viribus epulator inuentus.
Nam ꝛ quod stantes edunt forma est neqs ca-
dat. aut ne qs se in euangelio ad necessitatē pro
sternat. Sed vigentius animi robore ꝯtra pse-
cutionū prelia iuict⁹. i. sublimis ꝛ erect⁹ asistat
Nam ꝙ succitatis lūbis euāgelice signū est cō-
tinentie duꝫ locus seminum cohercetur. ꝛ con
stringitur. Additis baculis spiritu sancto q̄ qs
nititur. pedibus calciatis idest lubrico erroris
eiecto duꝫ probatione ad fidem celestium qua
si feritatis presidijs in euangelio cuncta sunt si
xa: firmissima veritate solidata. festinātes eti-
am: feruētes. n. fide probantur. tepidi ꝛ negligē
tes respuūtur ꝛ euomūt. Cuꝫ azimis sumuntur
christ⁹. n. cum omni simplicis animi pura sim-
plicitate sumitur cum pigridis. i. iactātijs. Et
eni hoc pascha in iudeorum damnationem: ꝛ
acerbissimas amaritudines cessit. Non. v. in

circumcisis datur. purgatis eni solis vel sacra-
mēti sacrati obfacultas porrigitur. ibi sibi facul
tas porrigit᷑. Itaqȝ figurata in israelitis fuerāt i
nobis corroborata sunt. Et que illis imagines i
nobis ipse sunt veritates. imitabātur illi facere
pascha dū similitudinib⁹ exercentur solis disci
pulis christi verum pascha futuris.
Non hij qui pecudum pertractāt corqȝ iecurqȝ
Sed quorum emūdat prudens precordia virt⁹
Excludens positam subter labem vitiorum
Remigio poterunt celum penetrare secundo
Ethera nec vacuum letis transcurrere penis

¶ De equalitate filij ¶ Questio. l.

Deus qui ē genuit. quoniaȝ meliorem se
generare non potuit. nihil enim est deo
melius. debuit esse equalis. Si eni vo
luit ⁊ non potuit. infirm⁹ est. Si potuit ⁊ nō vo
luit inidus est. Ex quo cōficitur equalem genuis
se filium.

¶ De hoīe facto ad imaginē dei ¶ Qō. lj.

Cum exteriorem ⁊ interiorē hominē di
uina scriptura ꝯmemoret ⁊ tantuȝ eos
discernit vt ab apostolo dictum sit. ⁊ si
exterior homo noster corrūpitur sed interior re-
nouatur de die in diem queri potest vtrū vn⁹
horum factus ad imaginem ⁊ similitudineȝ dei
sit. Nam illud querere stultū est siquis vn⁹ ho
rum. Quis eni dubitat potius cū qui renouat᷑
ꝙ eum qui corrumpitur dicere. Utrum autem
ambo magna questio est. Nā si exterior homo
est adam: ⁊ interior christus ambo bene intel-
ligātur. Sed cū adam sicut a deo fact⁹ ē bonus
nō manserit: in diligēdo carnalia carnalis effe-
ctus est: nō absurde videri pōt hoc ipm ei fuis
se cadere imaginē dei ⁊ silitudinē amittere. ac
per hoc ipse renouat⁹ ⁊ ipse est etiā interior. Quo
ergo est ⁊ ipse exterior: aut ꝺm corp⁹ vt interior sit
ꝺm animā: ⁊ interior sit resurrectio ⁊ renouatio
que nūc fit ꝺm mortem prioris vite. i. peccati ⁊
ꝺm regenerationeȝ noue vite. i. iustitie. Quos
itē duos hoīes sic appellat: vt vnū veterē quē
debemus exuere: alteruȝ nouū ⁊ esse induendū
cōmemoret. Quorum rursus illū appellat ima
ginē terrestris hominis qui ꝺm peccatū primi
hoīs gerit᷑ qui ē adam. Alterū imaginē celestis
hoīs q ꝺm iustitiā secūdi hoīs geritur q est iesus
christus. Exterior aūt homo q nūc corrūpitur
futura in resurrectione renouat᷑: cū istā morteȝ
resoluerit quā nature debet: lege illa q̄ in para-
diso ꝑ preceptū data ē. Quo autem nō sit incon
gruū quod dicit᷑ etiam corpus factū ad silitudi
nem dei: facile intelligit q diligēter attēdit qd
dictuȝ est: ⁊ fecit deus omnia bona valde. Ne
mo eni dubitat ꝙ sit ipse ꝓmitus bonus. Mul
tis enim modis dici res pñt similes deo. Alie
ꝺm virtutē ⁊ sapientiam facte: qr in ipsa ē vir
tus ⁊ sapientia nō facta. Alie inquātū viuūt qr
ille summe ⁊ ꝓmitus viuit. Alie inquantū sunt
quia ille summe ac primitus ē. Et ideo q̄ tan
tummodo sunt: nec tamen viuunt aut sapiunt
nec perfecte sed exigue sunt ad similitudinem
eius qua ⁊ ipsa bona sunt in ordine suo cum sit
ille super omnia bonus a quo bona sunt. Om
nia vō que viuunt ⁊ sapiūt: paulo amplius par
ticipant similitudinem: Qd enim viuit etiam
est. Non autem quicquid est ⁊ viuit. Jam por
ro illa que sapiunt ita illi similitudini sunt pro
xima vt in creaturis nihil sit ꝓpinquius. Qd
eni participat sapientie ⁊ viuit ⁊ est. Quod au-
tem viuit necesse est vt sit: non necesse est vt sa
piat. Quare cum homo possit particeps eē sa-
pientie ꝺm interiorem hominem ꝺm ipsaȝ: ita
est ad imaginem dei factus vt nulla natura in
terposita formetur: ⁊ ideo nihil sit deo coniun-
ctius. Et sapit enim ⁊ viuit ⁊ est qua creatura
nulla melius. Quod si exterior homo vita illa
accipitur qua per corpus sentimus quinqȝ no-
tissimis sensibus quos cuȝ pecoribus habem⁹
cōes. nā ⁊ ipsa molestijs sēsibilib⁹ q̄ ꝑsecutiōib⁹
ingerūt᷑ corrūpi pōt nō imerito ⁊ ipe hō ꝑticeps
dr̄ silitudinis dei. nō solum qr viuit quod enim
in bestijs apparet sed amplius ꝙ ad mētem cō
uertitur se regentem quā illustrat sapiētia. qđ i
bestijs non potest esse: ratione carentibus. Cor
pus quoqȝ hominis ꝙ solum: inter animalium
terrenoꝝ corpora nō pronū sȝ in altum ꝓstratuȝ
est. cum sit visibile ⁊ ad intuendum celū erectuȝ
quod est principium visibiliū quamqȝ non sua
sed anime presentia viuere cognoscatur tantū
modo quia est ⁊ inquantum est. vtiqȝ bonum ē
sed etiaȝ tale ad ꝯtemplandum celum sit apti⁹
magis ad similitudinem dei. ꝙ cetera corpora
animalium facta iure videri potest. Tamē qr
homo sine vita non recte appellatur non corp⁹
solum homo exterior. neqȝ sola vita: que sens⁹
est corporis. sed vtrumqȝ simul rectius fortasse
⁊ intelligitur. Neqȝ enim inscite distinguitur
quod aliud sit imago ⁊ similitudo dei qua etiaȝ
filius dicitur. aliud ad imaginem ⁊ similitudinē
dei sicut hominem factum accepimus. Sunt
etiam que non frustra intelligunt duo dicta esse
ad imaginem ⁊ similitudinem. cuȝ sit vna res
esset vnum nomen sufficere potuisse asserunt
sed ad imaginem mentem factam volunt: que
nulla interposita substātia ab ipsa veritate for-
matur qui etiam spiritus dicitur. Non ille spi-
ritus sanctus qui est eiusdem substantie cuius
est pater ⁊ fili⁹: sed spirit⁹ hominis. Nam hos
discernit apostolus. Nemo scit quid agatur in
homine nisi spiritus hominis: ⁊ nemo scit qd

agitur in deo nisi spiritus dei. Item de spiritu
hominis dicit. Saluum faciat spiritum vestrū
⁊ animam ⁊ corpus. Et iste enim factus est a
deo sicut ⁊ cetera creatura. Scriptum est enim
in prouerbijs hoc modo. Scito quoniaꝫ domi-
nus hominū corda nouit ⁊ qui finxit spiritū om
nibus: ipse scit omnia: ergo iste spiritus ad ima
ginem dei nullo dubitante factus accipitur: in
quo est intelligētia veritatꝫ. Heret enī veritati
nulla interposita creatura. Cetera hoīs ad simi-
tudinē facta videri voluntate: quia omnis q-
dem imago similis est. non aūt omne quod si
mile est etiam imago ꝓprie dicit. sed forte ab
vsiue dici potest. Sed cauendum in talibus ne
quid nimis assuetandum putetur.

De eo quod scriptum est: Penitet me fecis
se hominem — Questio. lij.

D Iuine scṗture a terreno ⁊ humano sen
su ad diuinū ⁊ celestē nos erigētes vsqꝫ
ad ea v̄ba descēderūt quib⁹ interdū stul
tissimoꝝ etiā vti cōsuetudo. Itaqꝫ etiā earuꝫ
affectionū nomina q̄s anim⁹ noster patit quas
longissime adeo esse seiūctas iā qui meli⁹ sapit
intelligit: nō dubitauerūt illi viri per quos lo-
cutus ē spūs sanct⁹ oportunissime in libris po-
nere: vt v̄bi cā: qm̄ difficillimū est vt homo vi
dicet aliquē sine ira. Vindicta dei q̄ omnino si
ne ista ꝑturbatione fit: iram tñ vocandam iudi
cauerūt. Itē quia ꝯiugi castitatē. zelando viri
custodire cōsuerūt: illaꝫ dñi ꝓuidētiam ꝑ quā ꝑ-
cipitur atqꝫ agit ne anima corrūpatur ⁊ deos
alienos atqꝫ alios sequēs quodāmodo meretri
cet zelū dei appellarunt. Si ⁊ manū dei vim ꝑ
quā operat: ⁊ pedes dei vim q̄ omnia constitu
enda ⁊ gubernāda ꝑtendit: ⁊ aures dei vel ocu
los dei vim qua omnia ꝑcipit atqꝫ intelligit: ⁊
faciē dei vim qua se manifestat atqꝫ dinoscit.
Cetera in hunc modum ꝓpterea scilicꝫ qꝛ nos
ad quos sermo fit ⁊ manib⁹ solem⁹ operari: ⁊ pe
dibus incedere: ⁊ quo fert anim⁹ ꝑuenire ⁊ au
rib⁹ atqꝫ oculis ceterisqꝫ sensib⁹ corꝑis corpo-
ralia ꝑcipere: ⁊ facie inotescere: ⁊ siquid aliud
ad hanc tanqꝫ regulam ꝑtinet. Hoc modo igit
qm̄ mutare ceptum aliquod ⁊ in aliud transfer
re nō facere facile solemus nisi penitendo qꝫqꝫ
diuina ꝓuidentia serena mente intuentib⁹ pa-
teat cuncta certissimo ordine amministrari: ac-
cōmodatissime tñ ad humilem hominū intel-
ligentiā: ea que incipiūt esse: neqꝫ perseuerant
quantū ad ea que perseueranter peracta sunt q̄
si per penitentiam dei dicuntur ablata.

De auro ⁊ argento qđ ab egyptijs filij israel
acceperunt — Questio. liij.

Q Uisquis diuini testamētoꝝ dispensatio
nes ꝓ tempoꝝ congruentia generis hu
mani diligent etatibus distributas intuetur sa
tis quātuꝫ existimo intelligit qđ priori etati ge
neris humani: qđ posteriori cōueniat. Diuina
enim ꝓuidentia pulchre omnia moderāte ita
vniuersa generationū series ab adam vsqꝫ ad
finem seculi administrat tanqꝫ vni⁹ hoīs a pu
eritia vsqꝫ in senectutē tēporis sui tractum eta
tis gradibus terminantis. Et ideo virtutū eti-
am gradib⁹ minorib⁹ donec veniatur ad sum
mam hoīs ꝑfectamqꝫ virtutē. oportet eū disti-
guere qui diuinis lectionib⁹ pium animū intē
dit: ne forte cuꝫ inuenerit aliquādo parua par
uis: maioribus maiora imparari: reputans in
cōparatione maiorū peccata esse illa que mino
ra sunt: nō arbitretur decuisse vt talia de⁹ ho-
minibus imparet. Sed nūc de virtutū gradi-
bus nimis longū est disputare. Verūtamē qđ
ad ꝑn̄tem questionē discutiendā satis est: quan
tū ad decipiēdū attinet summa ⁊ perfecta vir-
tus ē neminē decipere: atqꝫ illud exhibere qđ
dictū est: sit in ore v̄ro: est est: non non. Sed qꝛ
hoc eis imꝑatū est quib⁹ iam regnū celoruꝫ ꝓ-
missum. Magna aūt virtus ē hoc implere: ma
iora quibus debetur hoc premiū. Regnuꝫ eni
celorū vim patitur: ⁊ qui vim faciūt diripiunt
illud: q̄renduꝫ est: quibus gradibus ad istā sum
mitatis perfectioneꝫ veniatur. In quib⁹ vtiqꝫ
gradibus inueniūtur illi quibus tenerū regnū
ꝓmittebatur: quo promisso tanqꝫ paruuli pro
luderent: ⁊ ab vno deo qui est omniū domin⁹:
interim terrenis gaudijs: quibus adhuc inhia
bant impetratis inde ꝓficientes ⁊ spiritu cres
centes: auderent etiam sperare celestia. Sicut
ergo summa ⁊ prope diuina virtus est nemi-
nem decipere. sic vltimū vitiuꝫ quēlibet deci-
pere. ab hoc vltimo vitio vsqꝫ ad summā vir-
tutem tradentibus gradus est. neminem qui-
dem vel amicum vel ignotum: sed tamen ini
micum aliquando decipere. Unde illud etiam
a poeta dictum. Prope iam prouerbij consue
tudinem obtinuit. Dolum an virtutem quis
in hoste requirat. sed quoniaꝫ ⁊ ipse hostis po
test plerumqꝫ iniuste decipi: veluti cum pactum
aliquod fit de tēporali pace quā inducias vo-
cant ⁊ non seruatur fides ⁊ cetera talia multa ē
purgatior ⁊ summe illi virtuti propinquior qui
qꝫqꝫ velit hostem decipere. non eum tamen de
cipit nisi auctoritate diuina. Deus enim nouit
vel solus vel certe longe qꝫ homines excellen
tius atqꝫ sincerius qua quisqꝫ pena premioue
dignus sit. Propter quod deus quidem per se
ipsum neminem decipit. Est enim pater veri
tas: filius veritas: ⁊ spiritus veritas. dignis ta
men digna distribuens: quoniam hoc pertinet
ad iustitiam ⁊ veritatem. vtitur animis ꝑ me-

ctis:⁊ dignitatibus que sunt in gradibus eorū
vt si quisqꝫ eorū dignus sit decipit: non solum
per seipsum non decipiat:sed neqꝫ per talē ho-
minem qui iam congruenter diligit ⁊ custodire
persistit:sit in ore vestro:est est:non non. Neqꝫ
per angelum cui non congruit persona fallacie:
sed aut per talem hominem qui nondū se hu-
iusmodi cupiditatibus exuit:aut per talē ange-
lum qui pro se voluntatis peruersitate: vel ad
vindictam peccatorum: vel ad exercitationem
purgationemqꝫ eorum qui fm deum renascū-
tur in infimis nature gradibus ordinatus est.
Legimꝰ enim deceptū regē falso vaticinio pseu
do pphetarū ⁊ ita legimus vt neqꝫ diuino iu-
dicio factum inueniamꝰ: quoniā dignus erat il
le sic decipi neqꝫ per eum angelum qui decepti
onis officium suscipere non diceret:sed per an
gelum erroris q sibi vltro tales partes impo-
ni cum leticia postulauit. Quibusdā eni scriptu
rarum locis aliqd apertiꝰ exponitur: quod dili-
gens ⁊ pius lector etiā alijs locis quibus mi-
nus aperitur intelligat. Dominꝰ enim noster
sic ad salutē animarum diuinos libros spiritu
sancto moderatꝰ est: vt nō solū manifestes pa-
cere:sed etiā obscuris exercere nō vellet. ¶ Ex
hac igit ineffabili atqꝫ sublimi administratiōe
que fit per diuinā puidentiam quasi trāscripta
est naturalis lex in animā rationalem vt in ipa
vite huiꝰ conuersatione in omnibusqꝫ terrenis
homines taliū distributionū imagines seruent
Hinc est qd iudex damnatum percutere indi-
gnū sua psona ⁊ nefarium iudicat. cuius tamen
iussu hoc facit carnifex qui sua cupiditate sic or
dinatus est in officio vt per se percutiat legum
moderatione damnatū: q possit etiam innocē
tem sua crudelitate percutere. Nam neqꝫ p se
ipsum iudex facit:neqꝫ per preconē vel aduoca
tum:aut aliquem in officio suo cui tale ministe
rium non conuenienter imponit. Hinc ē etiā
quod irrationabilibꝰ animantibus: vtimur ad
eas res quas per homines agi nepharium est.
Nam vtiqꝫ dignus est fur morsu lacerari. id ta
men iudex agit:non per seipm : aut per filium
aut domesticum vel etiā per famulū suum:sed
per canē quam bestiam talia facere pro nature
gradibus decet. Cum igit quosdam pati aliqd
deceat quod alios facere non deceat. ministeria
quedā sunt media quibus digna iniungunt of
ficia: vt eis vtens ipsa iusticia talia pati queqꝫ
impet qualia pati eum decet: etiam hijs faciē-
tibus quos talia facere non minꝰ decet. Qua-
propter cum ⁊ egyptij deceptione digni essent
⁊ populus israel pro illa etate generis humani
in tali adhuc moꝝ gradu cōstitutus eēt vt non
indigne hostem deciperet factū est: vt iubere-

deus: vel potius illorum cupiditate permitte
ret vt vasa aurea ⁊ argentea: quibꝰ adhuc ter
reni regni appetitores inhiabant: ⁊ peterēt ab
egyptijs non redditura ⁊ acciperēt quasi reditu
ri: ⁊ mercedem tam diuturni laboris atqꝫ ope
ris pro talium animarum gradu non iniustam
deus esse voluit: ⁊ penam illorum esse quos di-
gne fecit amittere id quod reddere debuerunt
Non itaqꝫ deꝰ deceptorez quod credere nepha
rium ⁊ impium eē quis non intelligat: sed per
sonarum ⁊ meritorū iustissimus distributor: fa
ciens quedam per seipsum q̄ illo solo digna sūt
eiqꝫ vni conueniunt. Sicut illuminare animas
⁊ seipsum eis perfruendum prebendo stipites
beatasqꝫ prestare: aliam perseruientem si crea-
turam integerrimis legibꝰ pro meritis ordina-
tam. quedam aliorū iubens: quedam permit
tens vsqꝫ ad passerum administrationem sicut
dominus in euangelio dicit: ⁊ vsqꝫ ad feni deco
rem: vsqꝫ ad numerum etiam capillorum no
strorum diuina prouidentia pretendente atqꝫ
veniente. de qua etiam dictum est: Pertendit
a fine vsqꝫ ad finem fortiter: ⁊ disponit omnia
suauiter. Qd autem per animaꝝ ministeria suis
legibus seruientia deus puniat ⁊ digne digna
supplicia retribuat: cū ipse tranquillissimꝰ ma
neat: apertissime ita scriptum est: ipsum quoqꝫ
qui puniri debet condemnare exterum esti-
mas a tua virtute. Virtus enim tue iusticie in
itium est: ⁊ hoc quod omniam dominus es om
nibus te parcere facit. Virtutem enim tu osten
dis qui non crederis esse in virtute consuma-
tis. sed in hijs qui sciunt audaciā traducis. Tu
autem dominus virtutum cum tranquillitate
iudicas ⁊ cum magna reuerentia disponis nos
Itez quod primo in terrenis rebus fit gradus
ad celestem iusticiam que iam firmioribus im
paratur: dominus ostendit cum ait. Si in alie
no fideles nō fuistis: quod vestrum est quis da
bit vobis. Et quod p suis gradibus anime do
cētur ⁊ ipse dominꝰ demōstrat dicens. Adhuc
multa habeo vobis dicere: sed nō potestis illa
portare. Et apostolꝰ ait. Et ego fratres nō po-
tui vobis loq quasi spiritualibꝰ: sꝫ q̄si carnalibꝰ
q̄si paruulꝭ in christo lac vobꝭ dedi nō escā. Neqꝫ
enim poteratis: sed neqꝫ adhuc potestis. ad-
huc enim estis carnales. Quod enim in istis
fm gradus suos actum est: in vniuerso genere
fit humano vt alia carnali populo. alia spiritali
p tēpoꝝ cōgruētia iubeānt. Nō ḡ mirū si hostē de
ceptiōe dignū decipe iussi sūt q erāt adhuc digni
hostem decipere Non enim iam erant idonē
quibus diceretur. Diligite inimicos vestros
Sed tales erant quibus tūmodo dici oportet
diliges primū tuū: ⁊ oderis inimicū tuū. Ad-

huc eni ille ꝑimus quē late intelligendꝰ esset:
nō erat tēporis tradere. Inchoatio ergo quedā
facta est: sub pedagogo vt magistro perfecto
seruaret̃: cū tamē idē deꝰ ⁊ pedagogū paruulis
dederit legē illam.s.per famulū suū ⁊ magiste-
rium grādiorıbꝰ idest euāgeliū ꝑ vnicū suum.

De eo quod scriptum est mihi adherere deo
bonum est. Questio.liiij.

OMne qđ est aut eodez modo semꝑ est:
aut nō. Et ois anima oi corpori melior
melius eni omne ꝙ viuificat: ꝙ id ꝙ vi
uificatur. Corpus autē ab aīa viuificari: non a
corpore animā: nemo ambigit. Quod aūt cor-
pus nō est: ⁊ tñ aliquid est: aut aīa est: aut ea me
lius aliquid. Deterius eni omni corꝑi nihil est
Nã ⁊ si mām quis dixerit: vnde ipsum corpus
fit recte: quã caret oi specie nihil dicit̃. Rursum
inter corpꝰ ⁊ aiam mediū: qd melius sit corpore
deterius aīa nō inuenit̃. Si quid.n. esset me-
diū qđ aut viuificaret̃ ab aīa: vt viuificaret ani
mā: aut neutrū: aut viuificaret corpus: aut viui
ficaretur a corꝑe: aut neutrū. At quicqd viuifi-
cat̃ ab aīa corpus est. Si qd aūt viuificat aiam
melius est ꝙ anima. Rursuz quo viuificat̃ cor
pus aia est. Quod viuificat̃ a corpore nihil est.
Neutrū v ero.i.nullius vite indigēs nullāq; vi
tam tribuēs: aut oīo nihil est: aut aliqđ corpus
est: aut aliqđ ⁊ aīa ⁊ corpore meliꝰ. Sed vtruz
quid tale sit in rerū natura alia questio ē. Nūc
eni ratio compꝑit nihil inter corpus ⁊ aiam esse:
qđ sit corpore melius: aīa deterius. Quod autē
est omni creato spiritu.i.omni aīa meliꝰ id deū
dicimus. Cui quisq; eum intelligit iūctus est.
Quod eni intelligit̃ verū est: nec oē qđ credit̃ ve
rum est. Quicqd aūt verū est atq; a sensibꝰ: ⁊ a
mente seiūctū est credi: nō tamē sentiri: aut in
telligi potest. Deo igitur iūctū est: qđ intelligit
deū. Intelligit aūt aīa rōnalis deū. Nam intel
ligit qđ semꝑ eiusdē modi est: neq; vllam patit̃
mutationem vt ⁊ corpus ꝑpter tempus ⁊ loca.
Aīa vō rōnalis q̄ aliqñ sapiēs aliqñ stulta ē mu-
tationē patitur ꝑ tempus, nō aūt ꝑ loca. Quod
aūt semꝑ eodez modo est melius ꝑfecto est: ꝙ
id qđ non ita est. Nec quicꝗ est melius aīa ra-
tiōali nisi deus. Cum igit̃ intelligit aliqd quod
semꝑ eodē modo se habet ipsuz sine dubio deū
intelligit. Hoc aūt est ipsa veritas: cui intelli-
gendo rōnalis aīa iūgitur: ⁊ hoc bonū aīe recte
accipit̃ id esse qđ dictū est. Mihi autez adhere
re deo bonum est.

De.lx.reginis ⁊.lxxx.cōcubinis ⁊ adolescen
tibus quarꝝ nō est numerus. Questio.lv.

DEnarius numerus pōt significare vni-
uersitatis sciētiā q̄ si ad interiora: ⁊ intel
ligibilia referatur q̄ senario numero si-
gnificant̃ fit q̄si decies sexies: qđ est sexaginta si
ad terrena ⁊ corruptibilia: q̄ octōario numero
significari possunt fiunt decies octies: qđ ē octo
ginta. Regine sunt ḡ aīe regnātes intelligibili-
bus ⁊ spiritalibꝰ: ⁊ ꝯcubine q̄ mercedē accipiūt
terrenorꝝ. De quibꝰ dictū ē. Acceperūt mercedē
suā. Adolescētule quarꝝ nō est numerus nō est
determinata sciētia ⁊ diuersis dogmatibꝰ ꝑicli
tari possunt: vt numerus qđ dictū est significet
certā ⁊ indubitatā cōfirmationē scientie.

De ānis.xlvj.edificati tēpli. Questio.lvj.

SEx nouē duodeci decem ⁊ octo hoc in
vnum: fiunt q̄draginta quinq;. Adde ḡ
ipsum vnum fiunt q̄draginta sex. Hoc
sexies fiunt ducēti sexagintasex. Dicit̃ aūt con
ceptio humana sic ꝓcedere ⁊ ꝑfici: vt sex diebꝰ
primis q̄si lactis habeat silitudinē. Sequētibꝰ
nouē cōuertat̃ in sanguinē. Deiū duodeci die-
bus solidet̃. Reliquis decē ⁊ octo formet̃: vsq;
ad ꝑfecta liniamēta oīum membrorꝝ: ⁊ hic iam
reliquo tēpore vsq; ad tēpus ꝑtus magnitudie
augeat̃. Ad q̄draginta ḡ q̄nq; dies addito vno
qđ significat sūmā q: sex nouē: ⁊ duodeci ⁊ decē
⁊ octo in vnū collati fiunt.xlv. Addito ergo vt
dictū est: vno fiūt.xlvj. Qui cū fuerint multipli
cati ꝑ ipsum senariū numerū: q huiꝰ ordinatio-
nis caput tenet fiūt ducēti septuagintasex idest
nouem mēses ⁊ sex dies: q cōputātur ab octauo
calēdis aprilis: q̄ die ꝯceptꝰ dñs credit̃: q: eodē
die passus vsq; ad octauas calēdas ianuarias: q̄
die natus est. Non ḡ absurde.xlvj.annis dicit̃
fabricatū esse tēplū qđ corpus eius significabat
vt ⁊ quot āni fuerūt in fabricatōe tēpli tot dies
fuerunt in corporis dñici perfectione.

De cētū quinq̄gintaq̄nq; piscibꝰ. Qō.lvij.

OMnia nostra. vos aūt christi. christus
aūt dei. Si aūt a capite numerent̃ inue
niūtur vnū: duo: tria: q̄tuor. Item caput
mulieris vir. Caput viri christꝰ. Caput christi
deꝰ. Si eodē mō numerent̃: inueniūtur siliter
vnū: duo: tres: q̄tuor. Porro vnū: ⁊ duo: ⁊ tres
⁊ q̄tuor silr ducta fiūt decē. Quaꝓpt̃ disciplinā
q̄ insinuat ꝯditorē deū ⁊ ꝯditā creaturā recte si
gnificat denariꝰ numerꝰ: ⁊ cū corpꝰ ꝑfectū: atq;
exterminabile subiicit̃ aīe ꝑfecte atq; iextermi
nabili: rursusq; illa subiicit̃ xp̄o ⁊ ille deo ñ tāq̄
dissilis: aūt alteriꝰ nature: sz tāq̄ pr̄i filiꝰ h̄ totū
eodē numero denario recte significat̃: qđ post
resurrectionē corpis spat̃ futurū i eternū. Et for
tasse ꝓpea q cōducūt̃ ad vineā denariū accipiūt
mercedis noīe sic aūt.i.⁊.ij.⁊.iij.⁊.iiij.silr de
cē sunt sic.i.⁊.ij.⁊.iij.⁊.iiij.q̄ter ducta quadra-
ginta fiunt. Si autē quaternarius numerus re
cte corpus significat ꝑpter quatuor notissimas
naturas: quibus constat siccam humidam fri

gidam calidam: ⁊ qđ ꝓgressio a puncto a longi
tudine ad latitudinē a latitudine ad altitudinē
soliditatē corpis facit: q̄ rursus quaternario nu
mero continet nō absurde intelligit q̄dragena-
riū tēporalē dispensationē significare q̄ ꝑ salute
nostra gesta est: cū dn̄s corpus assumpsit ⁊ visi-
biliter hoībus apparere dignatus est. Unum
enī ⁊ duo ⁊ tria ⁊ q̄tuor que significāt creatorē ⁊
creaturā q̄ter ducta. i. per corpꝰ tp̄aliter demō-
strata fiunt q̄draginta. Nam inter q̄tuor ⁊ qua-
ter hoc interest: qđ q̄tuor in statu sunt. quater in
motu. Ergo vt q̄tuor referuntur ad corpus: ita
quater refert ad tēpus. Insinuat ꝙ sacramētū
corporalit gestū: ꝑpter eos qui corporū amore
implicati erāt ⁊ tēporibꝰ subditi. Quadragena-
rius ergo numerus vt dictū est: tēporalē ipsā
dispensationē nō incongrue significare credit:
fortasse hoc est: qđ quadragita dies dn̄s ieiuna
uit: seculi huiꝰ qđ motu corporꝝ ⁊ temporibꝰ agi
tur ostendens inopiā. Et q̄draginta dies post
resurrectionē cū discipulis fuit. hanc illā ipsā
illis credo dispēsationē tēporalit q̄ ꝓ nostra sa
lute gessit insinuās. ¶ Quadragenariꝰ aūt nu-
merus ꝑtibus suis que illū metiunt cōputatis
vsq̄ ad quinq̄genariū numerū ꝑuenit idipsum
cōmendans: quādoquidē ipse ꝑtes q̄ illū me-
tiunt equales inter se sunt: qđ cū eq̄tate admi-
nistrata corꝑalis ⁊ visibilis tp̄aliter actio ꝑfe-
ctionē hoī parat. Que ꝑfectio sicut dictū ē: de-
nario numero significat sicut q̄dragenarius nu-
merus equalibꝰ ꝑtibus suis in sūmā redactis
denariū parit: quē ad quinq̄genariū sicut supra
dictū est ꝑuenit. Unde enī qđ habēt q̄draginta
q̄dragesies ⁊ duo qđ hn̄t vicies: ⁊ q̄tuor qđ hn̄t
decies: ⁊ qnq̄ qđ hn̄t octies: ⁊ octo qđ hn̄t qnq̄
es ⁊ decē qđ hn̄t q̄ter: ⁊ viginti qđ hn̄t bis siml
ducta fiūt qnq̄ginta. Nullus enī aliꝰ numerꝰ me
tiri per ꝑtes equales quadragenariū numerū
potest p̄ter hos quos enumerauimꝰ ⁊ ꝯputatos
ad quinq̄genariū nūerū ꝑduximꝰ. Peractis ḡ
dn̄s q̄draginta diebus post resurrectionē cum
discipulis suis. i. cōmendās eis qđ ꝓ nobis tē
poraliter gestū est: ascendit in celū. Post alios
decē dies misit spiritū sanctū quo ꝑficerēt spi-
ritaliter: ad visibilia capienda: qui visibilibus
tp̄alibusq̄ crediderūt. Ipsis videlꝫ decē diebꝰ
post quos spūmsanctū misit: eādem ꝑfectionē
que per spūmsanctū cōfert denario numero in-
dicans: quē q̄dragenarius ꝯputatis equalibus
ꝑtibus suis edit: ⁊ fit quinq̄genarius sicut tp̄ali
dispēsationē cū eq̄tate administrata ꝑuenit ad
ꝑfectionē quā denarius nūerus significat. Qui
denariꝰ simul cū quadragenario qnquagenariū
fac. ¶ Ergo quē ꝑfectio q̄ fit ꝑ spūmsctū; q̄diu
adhuc in carne ambulamꝰ: q̄uis nō viuamus
carnaliter cum ipsa temporali dispensatione co-
pulatur recte videtur quiquagenariꝰ numerus
ad ecclesiā ꝑtinere. Sed si iā purgatā atq̄ ꝑfe-
ctam tēporalis dispēsationis fidē. Atq̄ eter-
nitatis future spē caritate amplectatur. i. quasi
quadragenariū numerū denario copulās. Hec
aūt ecclesia ad quā ꝑtinet q̄dragenariꝰ numerꝰ
siue q2 ex tribus generibꝰ hoīum eligat. iudeis
⁊ gētibꝰ ⁊ carnalibꝰ christianis: siue q2 sacramē-
to trinitatis imbuit: numero quo significatur
ter ducto ad centenariū ⁊ qnq̄genariū ꝑuenit.
Quinquaginta enī ter ducta fiunt centū qinq̄-
ginta: Ad quos cū addideris ipsa tria q2 insi-
gne ⁊ eminēs debet eē: qđ in noīe patris ⁊ filij
⁊ spūssancti lauacro regnātionis abluit: fiunt
centū qinq̄ginta tres. Qui numerus piscium inue
nitur: q2 in dexterā ꝑtem missa sunt retia: ⁊ ideo
magnos. i. ꝑfectos: ac regno celorū aptos hꝫ.
Nam illa silitudo reticuli non in dexterā missi
simul cepit bonos ⁊ malos qui sepant in litto
re. Nunc infra retia p̄ceptorꝝ ⁊ sacramentorū
dei in ecclesia q̄ nūc est simul boni maliq̄ ver-
santur. Fit aūt sepatio in fine seculi tāq̄ in fine
maris ⁊ in littore cū regnant iusti primo tp̄alit
sicut in apocalipsi scriptū est: deinde in eternū
in illa ciuitate q̄ ibi describit vbi iā conquie-
scente dispēsatione tp̄ali q̄ q̄dragenario nūero
significat denariꝰ remanet quā mercedē sācti
q opant i vinea ꝑcepturi sunt. ¶ Potest etiā si
numerus iste ꝯsideret occurrere ad ecclesie sci
tatem: q̄ ꝑ dn̄m iesum christū facta est. vt quē
septenario numero creatura ꝯsistit cū ternariꝰ
anime ⁊ q̄ternariꝰ corꝑi tribuat susceptio ipsa
hoīs ducat tribꝰ septies: q2 ⁊ pat misit filium ⁊
pater in filio est: ⁊ dono spūssancti de virgine
natus est. Hec sunt tria pr̄ ⁊ filius ⁊ spūssanctꝰ.
Septies autē ipse hō tp̄ali dispēsatiōe susceptꝰ
est: vt fieret sempiternus. Fit ergo sūma nume
ri viginti vnum. i. tria septies. Hec autē hoīs
susceptio ad liberationē valuit ecclesie cuius ca
put est. At ipsa ecclesia ꝑpter animā ⁊ corpus
in eodē septenario numero repitur. Dicantur
itaq̄ viginti vnū. i. ter septies ꝑpter eos qui
per hominē dn̄icum liberātur: fiunt simul centū
quadraginta septem. Cui additur senarius nu
merus signum ꝑfectionis: q2 ꝑtibus suis q̄ illū
metiunt constat: ita vt nihil minus nihil am-
plius inueniatur. Metitur quippe illud vnū
qđ habet sex ⁊ duo: qđ hab̄t ter ⁊ tria: quod hꝫ
bis que simul ducta: vnū ⁊ duo: ⁊ tria sex fiūt.
Quod fortassis ad illud ēt sacramētū ꝑtineat
quod deus sexta die perfecit omnia opera sua.
Ad septem igitur ⁊ quadraginta septem cum
sex addideris quod signū perfectionis est: fiūt
centum quinquaginta tres. Qui numerus pi-

scium inuenitur postea q̃ iussu domini in dexteram ꝑtem immissa sunt retia vbi piscatores q ad sinistram ꝑtinent nõ inueniũtur.

De ioanne baptista. Questio. lviij.

IOannes baptista ꝯsiderata scriptura q̄ de illo in euãgelio legitur multis ꝓbabilibus documẽtis: non absurde credit ꝓphete ꝑsonaꝫ gestare ⁊ eo maxime qđ de illo dñs dicit plus q̃ ꝓphetaꝫ. Hic siquidẽ totius ꝓphetie que ab exordio generis humani vsqꝫ ad aduẽtũ dñi de dño facta est: imaginẽ gestat. Est aũt euangelij ꝑsona in ipso dño q̄ ꝑ ꝓphaꝫ ꝓnuntiabat: cuiꝰ augetur p̄dicatio per vniuersuꝫ orbem terrarũ ab ipso dñi aduentu. Prophetia aũt minuit postq̃ id qđ ꝓnuntiabat aduenit. Itaqꝫ dñs dixit: Lex ⁊ ꝓphetie vsqꝫ ad ioãnem baptistaꝫ abhinc regnũ dei p̄dicatur. Ioãnes ip̄e inq̄t illũ oportet crescere: me aũt minui. Quod ⁊ diebꝰ q̄bus nati sunt ⁊ mortibꝰ quibus passi sunt figuratũ est. Nascitur namqꝫ ioãnes ex quo dies incipit minui: nascit dñs ex q̄ dies incipit crescere: Capite ille minuit dũ occidit hic vero attollitur cruce. Postq̃ ergo prophetia ipsa in ioãne cõstituta digito ostendit p̄ntem q̃ venturũ ab exordio generis humani cecinerat incipit minui: atqꝫ idem crescere dei regni predicatio. Ideo baptizauit ioãnes in penitentiã. Finitur eni vetus vita vsqꝫ ad penitentiã: atqꝫ inde incipit noua. Nõ hoc tñ q in hijs qui ꝓprie ꝓphetie appellati sũt: sed in ip̄a historia veteris testamẽti ꝓphetia silere nõ colligit ab eis qui ꝓprie querũt ⁊ ad hec inuestigãda diuinitus adiuuant. Maxime tñ illis euidẽtioribꝰ rerũ figuris apparet qđ abel iustus a fratre interficit ⁊ dñs a iudeis. Quod archa noe tanq̃ ĩ diluuio seculi eccl'ia gubernat. Qđ ysac imolãdus deo ducit ⁊ aries ꝓ illo insentibus tanq̃ crucifixus agnoscit. Quod in duobꝰ abrahe filijs vno de ãcilla: altero de libera duo testamẽta intelligant. Qđ duo populi in geminis esau ⁊ iacob demõstrãt. Quod ioseph a fratribꝰ ꝑsecutionẽ passus ab alienis honorat sicut dñs iudeis ꝑsequentibꝰ apud gẽtes clarificat. Longũ est singula cõmemorare cũ ita cõcludit apostolus ⁊ dicat. Hec autẽ in figura cõtingebãt eis. Scripta sunt aũt ꝓpter nos in quos fratres seculoꝝ deuenerũt. Finis aũt seculoꝝ tanq̃ senectutẽ veteris hois cũ totũ genus humanũ tãq̃ vnũ hominẽ cõstituens sexta etate significat q̄ dñs venit. Sũt eni etates sex etiã in vno hoie infãtia: pueritia: adolescẽtia: iuuẽtus: grauitas ⁊ senectus. Prima itaqꝫ generis humani etas est ab adam vsqꝫ ad noe. Secunda a noe vsqꝫ ad abraã qui articuli sunt euidentissimi ⁊ notissimi. Tertia ab abraã vsqꝫ ad dauid. Sic eniꝫ matheus euãgelista partitur. Quarta a dauid vsqꝫ ad trãsmigrationẽ in babyloniã. Quinta a trãsmigratione in babiloniã vsqꝫ ad aduẽtũ dñi. Sexta ab aduẽtu dñi vsqꝫ ad finẽ seculi sperãda est. Qua exterior hõ tãq̃ senectute corrũpit: qui esse vetus dicit ⁊ interior renouat de die in diem. Inde requies sempiterna est: q̄ significat sabbato: Huic ex cõgruit qđ hõ sexta est die factus ad imaginẽ ⁊ silitudinẽ dei. Nemo autẽ ignorat hois vitã iã aliqd administrãte cognitiõe ⁊ actione fulciri. Naꝫ ⁊ actio temeraria est sine cognitiõe ⁊ sine actione ignaua cõgnitio. Sed secũda vita hois cũ nulla administratio recte creditur quinqꝫ sensibꝰ corꝑis dedita est: q sunt visus: auditus: olfactus: gustus: tactꝰ: ⁊ ideo due prime etates generis humani de hijs generationibus diffiniũtur tanq̃ infantia. Pueritia quinario: sed geminato qñ genere vtroqꝫ sexu ꝓpagat. Sunt ergo gñationes decẽ ab adam vsqꝫ ad noe ⁊ inde vsqꝫ ad abraã alie deceꝫ q̃s duas etates infantiã ⁊ pueritiaꝫ generis hũani esse diximus. Adolescentia vero ⁊ iuuentus ⁊ grauitas. i. ab abraã vsqꝫ ad dauid ⁊ inde vsqꝫ ad transmigrationẽ in babyloniaꝫ: ⁊ iñ vsqꝫ ad aduẽtũ dñi q̄ternis denis significat. Septenario gẽminato ad eãdem rõnem vtrinsqꝫ sexus cũ q̄nario qui ẽ in sensibꝰ corꝑis actio ⁊ cognitio addita fuerit. Senectus aũt solet etiaꝫ tenere tñ tꝑis quãtũ relique oẽs etates. Nã cũ sexagesimo anno senectus dicat icipere ⁊ possit humana vita vsqꝫ ad centũ uiginti annos ꝑuenire manifestũ est solã senectutẽ posse tã longã esse q̃ oẽs etates ceteras priores. Etas igitur vltima generis humani q̄ incipit a dñi aduentu vsqꝫ in finẽ seculi q̄bus gñationibꝰ cõputet incertũ est: ⁊ hoc vtiliter voluit deꝰ latere sicut I euãgelio scriptũ est: ⁊ ap̄lus attestat dicẽs: scisse diem dñi tanqꝫ furẽ noctu esse venturũ. Sed tamẽ sexta etate visitatũ esse genus humanuꝫ humili dñi aduentu supius distinctis gñatiõibus edocet. Qua visitatiõe incipit manifestari ꝓphetia q̄ supioribus quinqꝫ etatibꝰ latet. Cuius ꝓphetie ꝑsonaꝫ quã ioãnes gestabat vt supra dictũ est: ideo ⁊ senibus parẽtibus nascit tanq̃ senescente seculo ꝓphetia innotescere incipiat: ⁊ quinqꝫ mẽsibꝰ se occultat mater eiꝰ sicut scriptũ est: occultauit se elizabet mẽsibus quinqꝫ. Sexto aũt mense visitat a maria mat dñi ⁊ exultauit infans in vtero tanq̃ primo aduentu quo in humilitate dignatus est apparere: ꝓphetia manifestari incipiat: sed tanq̃ in vtero. i. nondũ tam euidẽter vt omnes sicut in luce manifestũ esse fateant qđ futurũ credimꝰ secundo aduentu dñi quo claritate venturus ẽ cuius aduentus precursor speratur helias sicut

huius ioannes fuit. Et ideo dicit a domino
Helias iaz venit ⁊ multa ei hoies fecerunt ⁊ si
vultis scire ioannes baptista ipse est: qui ven-
turus est:q: in eodē spiritu:⁊ in eadem virtute
tamq̄ȝ precedētis p̄conis offitio ⁊ hic iaz venit
⁊ ille venturus est. Propterea ⁊ istum ioannez
per spm̄ quo pater ei⁹ vates impletus est: dicit
precursorem dn̄i venturū in spū ⁊ virtute helie
Paractis aūt maria cū elizabet mensibus tri
bus discedit. Quo numero mihi videt signi-
ficari fides trinitatis:⁊ baptisma in nomine pa
tris ⁊ filij ⁊ spiritussancti: quo per humilez dn̄i
aduentū genus humanū imbuit ⁊ futuro aduē
tu claritatis eius excolitur.

De decem virginibus. ¶ Questio.lix.

Inter parabolas a dn̄o dictas solet que
rentes multū moueri ista q̄ de decez
virginib⁹ posita est. Et multi q̄dē hinc
multa senserunt q̄ nō sunt p̄ter fidez. Sed quo
modo ptibus eius oib⁹ ɔueniat expositio labo-
randū est. Legi etiā in quadā scriptura ex earū
genē q̄ apocriphe noiant qd̄ nō fit cōtra catho-
licam fidem. Sȝ huic loco mihi minus ɔgruē
visum est: cōsideranti hui⁹ silitudinis ptes. De
qua tn̄ expositione temere nihil audeo iudicare
ne forte nō ei⁹ ɔueniētia mihi angustie fecerit s
mea tarditas i ea ɔueniētiā nō iuenerit. Quid
mihi videtur nō absurde hoc loco accipi quātū
potero breuiter ⁊ diligēter exponā. Interroga-
tus igitur dn̄s noster secreto a discipulis de cō-
sūmatiōe seculi inter multa que locutus est hoc
quoqȝ dixit. Tunc sile estimabit regnū celoruz
decē v̄ginib⁹ q̄ accepēt lāpades suas ⁊ venerūt
obuiā spōso ⁊ spōse. Quiqȝ aūt ex eis erāt fatue
⁊ quinqȝ prudentes. Sed quinqȝ fatue acceptis
lāpadibus suis nō sūpserunt oleū secū. Prudē
tes aūt acceperūt oleū in vasis suis cū lāpadi-
bus. Tardante aūt sponso dormierūt omnes.
Media aūt nocte clamor factus est: ecce spon-
sus venit: surgite obuiā. Tunc surrexerunt ille
virgines ⁊ ornauerūt lāpades suas. Sȝ fatue
dixerūt: date nobis de oleo: q: lāpades nostre
extinguūtur. Responderūt sapiētes dicētes.
Nonne forte nō sufficiat nobis ⁊ vobis: ite po
tius ad vendētes ⁊ emitte vobis. Et dum eūt
emere venit sponsus. Et q̄ parate erant intra
uerūt cū eo ad nuptias:⁊ clausa est ianua. No-
uissime vero venerāt ⁊ relique virgines dicē-
tes. Domine dn̄e aperi nobis: at ille respōdēs
ait. Amē dico vobis nescio vos. Uigilate ergo
q: nescitis diē neqȝ horam. ¶ Decem vtiqȝ nu-
merus virginū: quarū quinqȝ admittūtur qnqȝ
excludunt bonoȝ ⁊ maloȝ discretionem signifi
cat. Quapropē si virginitatis nomē honorabi
le est: cur receptis exclusisqȝ cōmune ē. Deide

qd̄ sicut vult numer⁹ in vtrāqȝ ptem quarius
Quid aūt significat oleū. Mirū videt qd̄ sapi-
entes petentib⁹ nō coicant: cū ⁊ inuidere fas nō
sit: eas que ita perfecte sunt vt ab sponso reci-
piat: quo nomine indubitante dominus iesus
christus significat vt ⁊ misericordes esse opor
teat ad prestantem ex eo qd̄ habent prescribēte
illa sententia eiusdem dn̄i dicentis: possenti te
tribue. Quid est autem qd̄ posset dando nō suf
ficere vtrisqȝ. Hec maxime augent questionis
difficultatem: q̄bȝ ⁊ cetera diligenter conside-
rata: vt omnia in vnam rationē cōcurrant ni-
hilqȝ in vna parte dicatur: qd̄ impediat aliam
Magna cautio est adhibenda. ¶ Uidet itaqȝ
mihi quinqȝ virgines significare quinqȝ ptitā
continentiaz a carnis illecebris. Cōtinēdus est
enim animi appetitus a voluptate oculorum:
a voluptate auriū: a voluptate olfaciēdi: gustā
di: tangendi. Sed quia ista continentia ptim
coraz deo fit: vt illi placeatur interiori gaudio
conscientie: partim coram hominibus tantuz
vt gloria humana capiatur. Quinqȝ dicuntur
sapientes: ⁊ quinqȝ stulte vtreqȝ tamen virgi-
nes: quia vtraqȝ continētia est: q̄uis diuerso
fomite gaudeat. Lampades autem sunt quia
manibus gestant: opera que secundū istam cō
tinentiam fiunt. Dictum est autem: luceant
opera vestra: coraz hominibus. Omnes vero
acceperāt lampades suas ⁊ venerunt obuiam
sponso. Intelligēdū est ergo christi nomine cō-
seri de quibus agitur. Nō enīz pn̄t qui christia
ni nō sunt sponso christo venire obuiam. Sed
quādoqȝ fatue aceptis lampadibus suis non
sumpserunt oleū secum. Multi enim q̄uis de
christi bonitate plurimum sperent. gaudiuz ta-
men non habent dum continenter viuunt nisi
in laudibus hominum. Non ergo habent oleū
secum. Nam ipsam letitiaz oleum significari
arbitror: propterea vnxit te deus in eternuz tu
us oleo exultationis. Qui autem nō propterea
gaudet quia deo intrinsecus placet: non habet
oleum secum. Prudentes aūt acceperūt oleū
in vasis suis cuȝ lampadibus suis idest vel glo
riam operum bonorum in corde atqȝ conscien
tia posuerunt sicut apostolus monet. Probet
autem se homo inquit: ⁊ tunc insemet ipso ha
bebit gloriam ⁊ non in altero. Tardante autem
sponso dormierunt omnes: quia ex vtroqȝ ge-
nere hominum continentiuz: siue eorū qui co-
ram deo exultant: siue eorum qui in laudibus
hominū acquiescunt moriūtur: hoc interuallo tē
poris. donec sub aduentu domini fiat resurre-
ctio mortuoȝ. Media aūt nocte ⁊ nullo sciēte
aut spante q̄ppe cū ipse dn̄s dicat. De die aūt
illa ⁊ hora nemo scit. Et apl̄us: Dies dn̄i tāq̄ȝ

fur in nocte ita veniet. Ex quo significatur pe
nitus latere cuꝫ venerit. Clamor factus ē. Ec-
ce sponsus venit: surgite obuiā ei. In ictu oculi
in nouissima tuba oēs resurgemus. Ergo surre
xerunt omnes ille virgines ⁊ aptauerūt lam-
pades suas.i. rōnes reddendas operū suorum
Oportet eni nos exhiberi ante tribunal christi
vt illic recipiat vnusquisqꝫ qđ gessit in corpore
siue bonū siue malum. Et dixerunt stulte ad sa-
pientes: Date nobis de oleo vestro: qꝛ lampa
des nostre extinguūtur. Quorū eni facta: aliena
fulciūtur laude: eadem subtracta deficiunt. Et
ideo ꝯsuetudine id semꝑ inquirit: vn̄ gaudē ani
mus solet. Itaqꝫ hominū qui corda nō vident
testimoniū volunt habere apud deū qui cordis
aspector est. Sed qđ responderūt sapiētes. Nō
ne forte non sufficiat nobis ⁊ vobis. Unusqꝫqꝫ
eni pro se rōnem reddet: nec alieno testimonio
qsqꝫ adiuuabit apud deū cui secreta cordis ap-
parent: ⁊ vix sibi qsqꝫ sufficit vt testimoniū de
seipso ꝓhibeat de cōsciētia sua. Quis eni gloria
bit mundū se habere cor. Inde est qđ aplꝯs di
cit. Mihi ꝓ minimo ē: vt a vobis iudicer aut
ab humano die sed neqꝫ meipm̄ iudico. Qua-
propter cū de se qsqꝫ aut nō oīno aut vix possit
verā ferre sententiam quā pōt de alio iudicare:
cū sciat nemo qđ agatur in hoīe nisi spūs homi
nis: Ite magis ad vendentes ⁊ emite vobis.
Non ꝯsiliū dedisse putande sunt: sed crimē ea-
rum ex obliquo cōmemorasse. Uēdūt eni oleuꝫ
adulatores q siue falsa siue ignorata laudādo in
errores animas mittūt ⁊ eis vana gaudia tāqꝫ
fatuis cōciliādo aliquā de hiis mercedē: seu ci
borū seu pecunie siue honoris seu alicuiꝰ cōmo
di tꝑalis accipiunt. nō intelligētibꝰ qđ dictū est
Qui vos felices dicūt in errorem vos mittunt
Meliꝰ ē. n. obiurgari a iusto qꝫ a peccatore lau
dari. Emēdabit me inquit iustus in misericor-
dia ⁊ arguet me. Oleū aūt peccatores non im-
pinguet caput meū. Ite igit ad vēdētes ⁊ emi-
te vobis.i. videamꝰ nunc quid vos adiuuent
qui vobis laudes vendere cōsuerunt ⁊ vos in
errorē ducere: vt non coram deo sed ab hōibus
gloriā queratis. Euntibus aūt illis emere ve-
nit sponsus.i. inclinantibus se illis in ea que fo
ris sunt ⁊ solitis gaudere q̄rentibꝰ qꝛ gaudia in
terna non nouerant venit ille qui iudicat. Et q̄
parate erant.i. quibus bonum testimoniū coraꝫ
deo consciētia perhibebat intrarūt cū eo ad nu
ptias.i. vbi munda anima sempiterno dei ver
bo fecunda copulatur. Clausa est ianua.i. rece-
ptis illis q sunt in angelicam vitam imutandi.
Omnes enim inquit resurgemus: ſꝫ non oēs i-
mutabimur. Clausus est aditus regni celoruꝫ.
Non eni post iudiciū patet precū aut meritorū

locus. Nouissime aūt veniunt ⁊ relique virgi-
nes dicētes: Domine dn̄e aperi nobis. Nō di-
ctum est qđ emerint oleum: ⁊ ideo intelligēde
sunt nullo iā remanente de alienis laudibꝰ gau
dio in angustijs ⁊ magnis afflictionibus redire
ad implorationē dei. Sed magna ē eius seue-
ritas post iudicium cuiꝰ ante iudicium ineffabilꝭ
misericordia prerogata est. Itaqꝫ respōdens ait
Amē dico vobis qꝫ nescio vos: ex illa. s. regula
quā nō habet ars dei hꝫ est sapiētia dei vt intrēt
in gaudium eius q non corā deo: sed vt place-
rent hominibꝰ visi sunt aliquid ſm̄ precepta
eius operari. Atqꝫ ita concludit: Uigilate ḡ qꝛ
nescitꝭ diem neqꝫ horā. Nō modo illiꝰ vltimi
tēporis quo venturus est sponsus: sed sue qsqꝫ
dormitionis diem ⁊ horam nescit. Quisqs aūt
paratus est vsqꝫ ad summū.i. vsqꝫ ad mortem
q̄ omnibꝰ debetur paratus inuenietꝭ ⁊ cum illa
vox media nocte sonuerit qua omnes euigile-
mus. Quod vō sponso ⁊ sponse dixit: obuiaꝫ ve
nire virgines, sic intelligēdum puto vt ex ipsis
virginibus cōstet ea que dicitꝭ sponsa: tanqꝫ si
oibus christianis in ecclesiam cōcurrētibus fi-
lij ad matrem cōcurrere dicantur: cū ipsis filijs
cōgregatis ꝯstet ea q̄ dicitꝭ mater. Nunc enim
despōsata est ecclesia ⁊ virgo ē ad nuptias ꝑdu
cenda.i. cū se cōtinet a corruptione seculari. Il-
lo aūt tempore nubet quo vniuersa mortalitate
in ea pereūte īmortali coniūctione fatetur. Des
ponsaui inqt vos vni viro virginē castā exhi-
bere christo. Uos inquit virginem a plurali ad
singularē ꝯcludens: Ideo ⁊ virgines dici pn̄t: ⁊
virgo. Cur aūt quinqꝫ dicte sunt vt mihi vide
tur expositum ē. Sed videmꝰ nūc in enigmate
Tunc aūt facie ad facie. Et nūc ex parte: tūc ex
toto. Ipm̄ aūt enigma ⁊ ex pᵗe nunc in scriptu
ris aliqđ cernere qđ tn̄ sit ſm̄ catholicā fidē. ex
illo pignore ꝯtingit qđ accepit virgo ecclesia hu
mili aduentu spōsi sui q̄ illo vltimo aduētu cuꝫ
veniet in claritate nuptura est: cuꝫ iam facie ad
faciē ꝯtinebitꝭ. Dedit eni nobis pignus spiritꝰ
sicut dicit apostolus. Et iō ista expositio nihil
certum intuetꝭ nisi vt ſm̄ fideꝫ sit: neqꝫ ab alijs
ꝓiudicat q̄ nihilominꝰ ſm̄ fidē esse potuerint.

¶ De die aūt ⁊ hora nemo scit: neqꝫ angeli ce-
lorū: neqꝫ filiꝰ hoīs: nisi patꝭ solus. Qō. lx.

Hic scire deꝰ dicitur etiā cum sciētez facit
sicut scriptum ē. Tēptat vos dn̄s deus
vester vt sciat si diligatis eū. Non enim
hꝫ sic dictū est: quasi nesciat deus sed vt ipsi sci-
ant quantū nihil in dilectione ꝓfecerunt: quod
nisi temptationibꝰ que accidunt non plene ab
hominibus agnoscitur. Et ipsum tēptat pro eo
positum est quod temptare sinit: Sicut ⁊ cum
dicitur nescire aut pro eo dicitur qđ nō appro-

bat .i. in disciplina ⁊ doctrina sua non cogno-
scit sicut dictum est. Nescio vos. aut pro eo qđ
vtilit nesciētes facit: qđ scire inutile est. Ideo
bene accipitur ⁊ qđ dictū est solū scire patrem
sic dictum: qꝛ facit filiū scire: ⁊ quod dictum est
nescire filiū sic dictū esse qđ facit nescire hoīes
idest nō eis ꝓdit quod inutiliter scirent.

¶ De eo qđ scriptum est in euāgelio: turbas pa
uisse dominū de qnqꝫ panibꝰ ¶ Questio .lxj.

Quinqꝫ panes ordeacei quibꝰ in mōte
dominus turbas pauit significant vete
rem legē: siue quia nōdū spiritalibus: sꝫ
adhuc carnalibus data est .i. qnqꝫ corporis sen
sibus deditis. Nā ⁊ turbe qnqꝫ milia hominū
fuerūt siue qꝛ per moysen lex ipa data ē. Moy
ses eni qnqꝫ libros scripsit. Et ꝙ ordeacei pa-
nes erant: bene significant vel ipām legē q̄ ita
data erat vt in ea vitale aīe alimentū corporali
bus sacramētis obtegeret. Ordei eni medul-
la tenacissima palea tegitur: populū ipm non-
dū expoliatuꝫ carnali desiderio: qꝛ tanqꝫ palea
cordi eius inherebat .i. nondum corde circūciso
ita nec tribulationū trituratione: cum ꝑ deser-
ta ꝑ .xl. annos ducerent itinere al's intellectu
reuelato carnalia integumēta deponeret. Sed
neqꝫ ordeum aree tritura illo paleari tegmine
exuit. Itaqꝫ illi populo cōgruēter lex talis data
est. ¶ Duo aūt duo pisces q saporē suauem pani
dabāt: duas illas ꝑsonas videtur significare q-
bus populus ille regebat vt ꝑ eas cōsiliorum
moderamen accipet regiam .s. ⁊ sacerdotaleꝫ.
Ad quas etiā sancta illa vnctio maxime q̄ re-
ges vngebant ⁊ ꝓphete ꝑtinebat quarū offici
um erat ꝓcellosis fluctibꝰ popularibꝰ nūqꝫ frā
gi atqꝫ corrūpi ⁊ violētas turbarū ꝯdictiones
tanqꝫ aduersantes vndas sepe dirumpere: in-
terdū ei custodita sua integritate cedere ꝓrsus
more piscium tanqꝫ in ꝓcelloso mari: sic in tur
bulenta populi administratione versari. Que
tñ due ꝑsone dñm nostrū p̄efigurabāt. Ambas
eni solus ille sustinuit ⁊ non figurate: sed ꝓprie
solus impleuit. Nā ⁊ rex est dominꝰ noster ie-
sus christus: q pro nobis pugnādi ⁊ vincendi
demonstrauit exēplum in carne mortali pecca
ta nr̄a suscipiēs tēptationibꝰ inimici neqꝫ ille-
cebrosis neqꝫ terribilibꝰ cedēs postremo exuēs
se carne p̄ncipatꝰ ⁊ ptātes expellēs fiducialiter
⁊ triūphans eas in semetipso. Itaqꝫ ipso duce
ab oneribus ⁊ laboribus huius peregrinatio-
nis nr̄e tanqꝫ ab egypto liberabimur: ⁊ sequē-
tia nos peccata sacramēto baptismatis nobis
euadētibus obruētur. ⁊ qꝫdiu in spe sumꝰ eiꝰ ꝓ
missionis quaꝫ non videmꝰ tamdiu ꝑ deserta
ducimur ꝯsolāte nos in sanctꝭ scripturis verbo
dei sicut illos māna de celo: eodeꝫ ipso duce in

ierusalem celestem tanqꝫ in terram promissio
nis introduci nos posse presumimꝰ: ⁊ i eternū
ibi regēte ipo ⁊ custodiēte seruari. Ita dñs noster
iesus christus rex noster ita ostendit. Ipse est
etiā sacerdos noster in eternū ꝭm ordinē melchi
sedech q seipm obtulit holocaustuꝫ ꝓ peccatis
nr̄is ⁊ eius sacrificij silitudinē celebrādaꝫ in sue
passionis memoriā cōmendauit: vt illud quod
melchisedech obtulit deo: iam ꝑ orbē terraruꝫ
in christi ecclesia videamur offerre. Ergo quo-
niā rex noster peccata nr̄a suscepit vt nobis pu
gnādi ⁊ vincēdi demōstraret exemplū eorūdē
peccatoꝝ susceptionē regiāqꝫ personā mathe⁹
euangelista significans gnātionē eius ꝭm carnē
abrahā suscipiēs q pat est populi fidel: ⁊ succes-
sionē ꝓlis deorsum versus enumerans ꝑuenit
ad dauid in quo regni stabilimētuꝫ manifestiꝰ
apparet atqꝫ inde ꝑ salomonē natū de illa in q̄
pat eiꝰ peccauerat stirpē regiā ꝓsecutus vsqꝫ ad
dñi generationē perducit. Lucas v̄o aliꝰ euan
gelista qūi ⁊ ipse gnātionē dñi q ꝭm carnem est
sacerdotali ꝑsona explicandā suscepit ad quaꝫ
ꝑsonā ꝑtinet mūdatio ⁊ abolitio peccatorū non
a p̄ncipio libri sicut matheꝰ. sꝫ ab illo loco vbi
baptizatꝰ est iesus: vbi peccatoꝝ nr̄oꝝ munda-
tionē prefigurauit: incipit parentū eiꝰ originē
gradatim ꝓseq: neqꝫ deorsum v̄sus vt ille q cū
ad susceptionē pctōꝝ tanqꝫ ascēdentē insinuat:
nec eos parētes quos ille nominās. Alia eniꝫ
erat origo sacerdotal' que ꝑ vnū ex filijs dauid
sicuti assolet de tribu sacerdotali mr̄imonium
sortientē effecerat: vt Maria de vtraqꝫ tribu
idest de regia ⁊ de sacerdotali cognationē duce
ceret. Nā ⁊ qū censiti sunt ioseph ⁊ Maria scri
ptū est eos fuisse de domo .i. de genere dauid.
Et elizabeth q̄ nihilominus cognata Marie
scribit erat de tribu sacerdotali. Et sic matheꝰ
qui tanqꝫ descēdentē ad suscipiēda pctā nr̄a re
gē nr̄m insinuat ꝑ salomonē ad dauid descen-
dit: qꝛ salomon de illa i quā dauid peccauerat
est natus. Ita lucas q tanqꝫ ascendentē post ob
lationē peccatoꝝ sacerdotē christum insinuat ꝑ
nathan ascendit ad dauid: quia nathan ꝓpha
missus erat cuius correctione dauid ipsiꝰ pecca
ti abolitionē penitendo ipetrauit. Itaqꝫ postea
qꝫ transiuit lucas ꝑsonaꝫ dauid non dissonat a
matheo in nōibus gnātionū. Nā eos noīat as-
cendēs a dauid vsqꝫ ad abrahā quos ille descē
dens ab abrahā vsqꝫ ad dauid. A dauid eniꝫ
in duas familias in regiā ⁊ sacerdotaleꝫ origo
illa distributa est: quarum duarum familiarū
sicut dictum: regiam descendens matheus sa-
cerdotalem lucas ascendens secutus est. vt do
minus noster iesus christus rex ⁊ sacerdos no
ster ⁊ cognationeꝫ duceret de stirpe sacerdota

li ⁊ nō ēē de sacerdotali h̄ ē de tribu leui: ſʒ ēēt
de tribu iuda: h̄ ē de tribu dauid ex q̄ tribu nēo
intēdit alteri.i.sacerdotali nisi xp̄s. Ideo ⁊ fili⁹
dauid maxime dicit̄ ſm carnem.: quia ⁊ lucas
aſcēdens ⁊ mathe⁹ deſcendēs in dauid ſibi ob
uiam facti ſunt. Oportebat eni vt euacuatur⁹
ſacrificia que ſm ordinē aaron in leuitico ſacer
dotio fiebant nō ēēt de tribu leui: ne ad ip̄aʒ tri
bum ⁊ ip̄m ſacerdotium qd̄ temporaliter vm
bra erat futuri pertinere videretur mundatio
peccatoꝝ quā dn̄s oblatione holocauſti ſui qd̄
in lege veteri ſacrifitio figurabat̄ ipleuit ad ho
locauſti ei⁹ magnitudinē ⁊ imaginē ad mēoriaʒ
ſue paſſiōis i eccl'ia dedit vt ēēt ſacerdos i ētnū
nō ſm ordinē aaron: ſed ſm ordinem melchiſe
dech. Cui⁹ rei ſacramentuʒ adhuc diligentius
conſiderari poteſt. Sed ꝓpterea duos piſces
in quibus duas ꝑſonas regiā ⁊ ſacerdotalem
figuratas eſſe diximus hactenus hic tractatum
eſſe ſufficiat. ¶ Qd̄ autēʒ ſup fenum turba illa
diſcubuit ſignificat eos qui teſtamētuʒ vetus
acceperant. quia regnuʒ iſtis temporale ⁊ ieru-
ſalem temporalis ꝓmittebatur in ſpe carnalis
collocationis fuiſſe. Oīs eniʒ caro fenū: ⁊ clari
tas hoīs vt flos feni. Qd̄ aūt de reliquijs fra-
gmētoꝝ.xij.cophini buccellarū repleti ſunt ſi-
gnificat de ipſi⁹ legis apertione ⁊ diſputatione
qd̄ iudei reliquerāt ⁊ deſeruerant repletos fuiſ
ſe diſcipulos dn̄i in qbus duodenarius nume
rus p̄ncipatum tenet. Nōdū eni erat ſcriptura
noui teſtamēti qn̄ domin⁹ quaſi frangēdo ⁊ ape
riendo qd̄ durū ⁊ clauſum erat in lege diſcipu
los impleuit cū eis poſt reſurrectionē aperuit
ſcripturas veteres incipiēs a moyſe ⁊ oīb⁹ ꝓ-
phetis interp̄tans illis oēs ſcripturas que de
ipſo erant. Nā ⁊ tunc duo illoꝝ eū in panis fra
ctione cognouerunt. Et ideo ſecūda paſtio po-
puli q̄ ex.vij. panibus facta ē ad noui teſtamē
ti p̄dicationē recte intelligit̄ pertinere. Nō eni
ab aliquo euangeliſta dictū eſt: ꝙ iſti panes or
deacei fuerant ſicͨ de illis qnqʒ dixit ioannes.
Nam paſtio de.vij.panibus ad grām pertinet
eccl'ie q̄ notiſſima illa ſeptenaria ſcti ſpirit⁹ ope
ratiōe refecta cognoſcit̄. Ideo nō duos h̄ fuiſſe
piſces ſcribuntur vt in veteri lege vbi duo ſoli
vngebant̄ rex ⁊ ſacerdos: ſed pauci piſces.i.
qui p̄mi domino ieſu chriſto crediderunt ⁊ i ei⁹
nomine vncti ſunt miſſi ad p̄dicationem euan
gelij: ⁊ ad ſuſtinēdū turbulentū mare huius ſe
culi: vt ꝑ ipſo magno piſce.i.ꝑ chriſto legatio-
ne fungerent̄ ſicut paulus ap̄ls dixit. Neqʒ in
ipſa turba qnqʒ milia hōīnū fuerunt: ſicut illud
vbi carnales legē accipientes.i.qnqʒ ſenſibus
carnis dediti ſignificant̄: ſed quatuor milia po
tius quo numero ſignificant̄ ſpiritales propter

quatuor animi virtutes quib⁹ in hac vita ſpi
ritaliter viuitur ſcʒ prudentiaʒ: tēperantiam:
fortitudinē: iuſticiā. Quaꝝ p̄ma ē cognitio reꝝ
fugiēdaꝝ ⁊ appetēdaꝝ. Secūda refrenatio cu
piditatis ab hijs que tēporaliter delectāt. Ter
tia firmitas animi aduerſus ea q̄ tp̄alit̄ mole-
ſtia ſunt. Quarta que per ceteras oēs diffūdit̄
delectatio dei ⁊ p̄ximi. Sane ⁊ ibi qnqʒ milia
⁊ h̄ quatuor exceptis mulierib⁹ ⁊ pueris fuiſſe
memorant̄: Qd̄ mihi ad hoc pertinere videt̄:
vt intelligamus in populo veteris teſtamenti
fuiſſe quoſdam infirmos ad implendam iuſti-
ciam que ſm legem eſt. In qua iuſticia apoſtol⁹
paulus ſine querela ꝯuerſatū ſe eſſe dicit. Iteʒ
alios qui facile ſeducerentur in cultum idoloꝝ
Que duo genera.i.infirmitas ⁊ error: mulierū
⁊ pueroruʒ nominib⁹ figurata ſunt. Infirm⁹ eſt
enim ſexus mulierū ad actiones: ⁊ facilis ad lu
ſum pueritia. Quid aūt luſui puerili tam ſimi-
le eſt q̄ʒ idola colere: quādo ⁊ ap̄l'us ad hoc re-
tulit hoc gen⁹ ſup̄ſtitionis cū ait: Neqʒ idol' ſer
uiamus quēadmodū quidam eoꝝ ſicut ſcriptū
eſt: Sedit populus mādūcare ⁊ bibere ⁊ ſurre
xerūt ludere. Mulierib⁹ ergo ſimiles erant q
in laboribus expectationis quouſqʒ ad ꝓmiſſa
dei ꝑuenirēt non viriliter ꝑſeuerantes tēptaue
rūt dn̄m. pueris aūt qui ſederūt manducare ⁊
bibere ⁊ ſurrexerūt ludere. Nō ſolū aūt ibi ſed
etiā in populo noui teſtamēti q nō durāt occurrē
in virū ꝑfectū: vel īfirmitate viriū: vel mētis le
uitate mulierib⁹ ⁊ pueris cōparādi ſunt. Nam
illis dicit̄: Si tamen chriſtum initium ſubſtan
tie vſqʒ in finē firmum retineamus. Illis autē
Nolite pueri effici ſenſibus: ſed malitia infan
tes eſtote vt ſenſibus ꝑfecti ſitis. Ideo neqʒ in
veteri neqʒ in nouo teſtamento tales admittū
tur ad numerum: ſed ſeu ibi quinqʒ milia ſeu h̄
quatuor milia exceptis mulierib⁹ ⁊ pueris fu-
iſſe dicuntur. Quamuis vero ⁊ illic ⁊ hic pro-
pter ip̄m chriſtū qui aſſidue in ſcripturis mōs
appellatur: congruēter in monte vterqʒ popu
lus paſceretur: hic tamen in feno diſtribuit̄ ſi-
cut ibi in terra. Ibi enim celſitudo chriſti propt̄
carnales homines ⁊ ieruſalem terrenam carna
li ſpe ⁊ deſiderio tegitur. hic autem remota om
ni cupiditate carnali conuiuas noui teſtamen
ti ſpei ꝑmanentis firmamentū tanq̄ʒ ipſi⁹ mō-
tis ſoliditas nullo feno interpoſito continebat
Et quoniam dicit apoſtolus. Prius autem q̄ʒ
veniret fides: ſub lege cuſtodiebamur. hoc ſi-
gnificare videtur ⁊ dominus cum dicit de hijs
quos quinqʒ panibus paſturus erat: non opus
hn̄t ire: ſed date vos illis mādūcare. Sub hijs
enim verbis figuralit̄.i.ſb lege tanq̄ʒ ſub cuſto
dia detinebant̄: cuʒ hoc admonuiſſent diſcipu

li vt dimitteret eos. Huius vero turbe que ad septem panes pertinent vltro misereri se dicit quod iam tertius dies esset exquo ei ieiuni adhesissent. In toto enim seculo humani generis tertium tempus est quo fidei christiane gratia data est. Primuz est ante legem. Secundum sub lege. Tertium sub gratia. Quoniã quantũ adhuc restat quo ad plenissimam pacem ierusalem celestis venturi sumus: quo tendit qsqs recte credit in christum. propterea se dicit turbam illam reficere dominus ne deficiant ĩ via. Ista enim dispensatio qua nobis dominus temporaliter ⁊ visibiliter in homine apparere dignatus est. dedit nobis pignus spirituz cuius operatione septenaria vegetaremur apostolica auctoritate quasi paucorum piscium sapore coniũcto. Hec ergo dispẽsatio quid aliud agit nisi vt ad palmam superne vocationis sine defectu virium peruenire possumus. per fidem enim ambulamus: non per spẽm. Et ipse apostolus paulus nondum se dicit comprehendisse in presentia regnum dei: sed ea que retro oblitus in ea que sunt extentus fm intentionez se quor inquit ad palmam superne vocationis sine defectu virium peruenire: veruntamen in quod peruenimus in eo ambulemus: quia tertia die domino adherentes ab illo pasti non deficiemus in via. Hic sane etiam ad comedendi finẽ peruenire non potuit: sed recte sunt esce Non enim frustra dictum est. Et putas quando veniet filius hominis inueniet fidem sup terram. Et credo iam ita futurum propter mulieres ⁊ pueros. Sed cum reliquie fragmentorum septem sportas impleuerunt ad quas ecclẽsia septiformis que in apocalipsi etiam describitur pertinet. Omnis enim qui perseuerauerit vsqꝫ in finem hic saluus erit. Ille enim q dixit putas inueniet fidem super terram significauit quidẽ in extremo conuiuij relinqui posse ⁊ deseri escas suas. Et quoniam ipse dixit: Beatus qui perseuerauerit vsqꝫ in finem hic saluꝰ erit significauit nõ defuturã vl' defecturaz ecclie q̃ septenario numero eosdẽ septẽ panes abundantius recipiat ⁊ latitudinez cordis que ipsam perseuerantiam in sportis videtur significare contineat.

¶ De eo quod dictũ est: Jesus baptizabat plures ꝙ ioannes quãuis ipse non baptizaret sed discipuli eius ¶ Questio. lxij.

Queritur qui baptizati sunt illo tempore quo scriptum est dominum per discipulos suos baptizasse plures ꝙ ioannes acceperũt spiritũ sanctum. Et ab illo enim loco euangelij sic dicitur. Spiritus enim nondum erat datus: quia iesus nondum erat clarificatus. Et facilime quidem ita respondetur quia dominus iesus christus qui etiam mortuos suscitabat potuit neminem illorum mori sinere donec post eius clarificationem .i. eiꝰ resurrectionem a mortuis ⁊ ascensionem in celum: acciperẽt spiritum sanctum. Sed occurrit animo: latro ille cui dictuz ẽ. Amen dico tibi: Hodie mecum eris in paradiso qui nec ipm acceperat baptismum ꝙꝙ ⁊ cornelius ⁊ qui cũ eo et gentibus crediderant spiritum sanctum etiam priusꝙ baptizarentur acciperent. Non tamen video quomodo ⁊ ille latro sine spiritu sancto dicere potuerit. Domine memẽto mei cum veneris in regnum tuum. Nemo enim dicit dominum iesum nisi in spiritu sancto. Cuiꝰ fidei fructum dominus ipse monstrauit dicẽs: Amen dico tibi: hodie mecum eris in paradiso Quomodo ergo in effabili potestate dominãtis dei atqꝫ iusticia. deputandum est etiam baptisma credenti latroni ⁊ pro accepto habitu in animo libero quod ĩ corpore accipi nõ potest. Sic ⁊ spũscũs latenter dabatur ante domini clarificationem. Post manifestationem autez diuinitatis eius manifestius datus est. Et hoc dictum est: Spiritus autem nondum erat datus: idest nonduz sic apparuerat vt oẽs euz datum esse faterentur: sic etiã dñs nondum erat clarificatus in homine. Sed tamen glorificatio eius eterna nunꝙ esse destitit: sicut ⁊ aduentus eis ea ipsa dicitur demonstratio in carne mortali. Nam illuc venit vbi erat: quia in sua propria venit: ⁊ in hoc mundo erat ⁊ mũdus per eum factus est. Sic ergo domini aduentus intelligitur demonstratio corporalis tamẽ hãc demonstrationez ipse in omnibus prophetis sanctis tanꝙ dei verbum ⁊ dei sapientia locutus est. Sic ⁊ aduentus spiritus sancti demonstratio spiritus sancti est ipsius etiaz oculis carnis quando visus est ignis diuisus super eos ⁊ ceperunt linguis loqui. Nam si non erat in hominibus spiritus sanctus ante domini visibilem clarificationez: quomodo potuit dicere dauid: ⁊ spm̃ sanctũ tuũ ne auferas a me. Aut quõ ĩpleta ẽ elizabet ⁊ zacharias vir eiꝰ vt pphãrẽt ⁊ anna ⁊ symeon de quibꝰ oibꝰ scriptũ ẽ: qd impleti sũt spũ sancto. Et illa q̃ in euãgelio legimꝰ dixerũt. Ut aũt q̃dã latent. q̃dã vo p visibilem creaturã visibilit dñs oper ptinet ad gubernationẽ puidẽtie: qꝛ oẽs diuine actiões celoꝝ tẽporũqꝫ ordines distinctiõe plurima pagũt: cũ ipsa diuinitas nec teneatur nec migret: ⁊ locis nec tendat varieturue temporibus. Quomodo autẽ dominus secum habeat vtiqꝫ spm̃ sanctũ ĩ ipo hoie quẽ gerebat qñ vt baptizaret venit ad ioannem ⁊ tamẽ postea ꝙ baptizatꝰ est

discendere in eū colūbe spē spiritussanct⁹ visus est sic intelligendā est ante manifestū ⁊ visibilē aduentū spūssci quoscūqꝫ sanctos eū latēter hīe potuisse. Ita sane hoc diximus vt intelligam⁹ esse ipsa visibili visione spūssancti: qui aduēt⁹ ei⁹ dicit̃ ineffabili vel incogitabili modo largi⁹ in hoībus plenitudinem eius infusam.

¶ De verbo. ¶ Questio. lxiij.

In principio erat verbum qđ grece logos dicit̃: latine ⁊ rationē ⁊ verbū significat: sed hoc loco melius verbū interpretatur: vt significet̃ nō solum ad patrē respectus: sed ad illa etiā q̄ per verbū facta sunt opatiua potentia. Ratio aūt ⁊ si nihil ꝑ illam fiat recte ratio dicitur.

¶ De muliere samaritana. ¶ Questio. lxiiij.

Euangelica sacramēta in domini nostri iesu cristi dictis factisqꝫ significata non omnib⁹ patēt ⁊ ea nōnulli minus diligēter minusqꝫ sobrie interpretādo afferūt plerunqꝫ ꝓ salute ꝑniciē et ꝓ cognitiōe veritatis errorē. Inter que illud ē sacramētū qđ scriptū est dominū hora diei sexta venisse ad puteum iacob: fessūqꝫ ab itinere sedisse ⁊ a muliere samaritna potū petijsse ⁊c̃. q̄ in eodē scripturarū loco discutienda ⁊ ꝑtractanda dicūtur. De quare id pr mū tenendū est: qđ in oībus scripturis sūma vigilantia custodiri oportet: vt secundū fidem sit sacramenti expositio. Hora igitur sexta venit ad puteum dn̄s noster. Video i puteo tenebrosam ꝓfunditatē. Admoneor ḡ intelligere mundi hui⁹ iufimas ꝑtes. i. terrenas: quo venit dn̄s iesus hora sexta. i. sexta etate generis humani tanq̄ʒ senectute veteris hōis: quo iubemur exui: vt induamur nouo qui secundum deū creatus est. Nā sexta etas senectus est: qm̄ prima infantia: secūda pueritia: tertia adolescētia: q̄rta iuuētus: quita grauitas veteris. itaqꝫ hōis vita q̄ secūdū carnē tꝑali cōditiōe ꝑagitur sexta etate senectute cōcludit̃: qua senectute vt diri humani generis dn̄s noster creator nobis ⁊ reperator aduenit: vt moriēte. s. vetere hōie nouū in se ꝯstitueret quē exitu labe terrena i celestia regna transferret. Ergo nūc vt dictuʒ est puteus mundi huius terrenū laborē ⁊ errorem tenebrosa ꝓfūditate significat. Et qm̄ exterior est hō vetus: ⁊ nouus interrior. dictū est eni ab apostolo. Et si exterior hō noster corrūpitur: sʒ interior renouat̃ de die in diem rectissime oīo qm̄ oīa visibilia ad exteriorē hoīem ꝑtinent: q̄bus christiana disciplia renūtiat: hora sexta venit dn̄s ad puteū. i. in medio die: vnde iā incipit sol iste visibilis declinare in occasum: qm̄ ⁊ nobis vocatis a christo visibiliū delectatio minuitur: vt inuisibiliū amore hō interior recreatus ad interiorē lūcē q̄ nūq̄ʒ occidit reuertat̃ ꝯm aplicā disciplinā nō querēs q̄ videntur. sʒ ū ō q̄ vident̃. Que eni vident̃ tꝑalia sunt: q̄ aūt non vident̃ eterna. ¶ Quod autēʒ fatigatus venit ad puteū infirmitatē carnis significat: qđ sedit humilitatē: Quia ⁊ ībecillitatē carnis ꝓ nobis suscepit ⁊ homo hōib⁹ tāq̄ʒ humiliter apparere dignatus est. De hac infirmitate carnis ꝓpħa dicit: hō in plaga positus ⁊ sciens ferre imbecillitateʒ. De humilitate vero apostolus loquit̃ dicēs: humiliauit se factus subdit⁹ vsqꝫ ad mortem. Quāq̄ʒ illud ꝙ sedit qm̄ solent sedere doctores possit alio intellectu: non humilitatis modestiā sʒ magistri demōstrare ꝑsonā. Sʒ queri pōt: q̄re a muliere samaritana q̄ aque implende gratia venerat bibere postulauerit cum ipsa postea spūalis fontis affluentiā se petentibus dare posse ꝑ̄dicauerit. Sed licet sitiebat dn̄s mulieris illius fideʒ: que qm̄ samaritana erat: ⁊ solet samaria idolatriā sustinere ipi esse sꝑati apostolo iudeoꝝ simulacris mutoꝝ aīaliū. i. vaccis aureis animaꝝ suaꝝ decus addixerant. Venerat aūt dn̄s iesus vt gentiū multitudinē q̄ simulacris ꝑuierat ad mōumētū fidei christiane ⁊ incorrupte religionis adduceret. Nō enim est inquit sanis opus medicus: sed male habētib⁹. Ergo eoꝝ fidē sitit̃ ꝓ quib⁹ sanguineʒ fudit. Dixit ḡ iesus ad eam: Muliere da mihi bibere. Et vt noueris quid sitiebat dn̄s noster: post paululū venerūt discipuli ei⁹ q̄ prexerant in ciuitatē vt cibos emerēt. Dicūt ei: rabi manduca. Illa aūt dixit eis: ego escā habeo mādūcare quā vos nescitis. Dicūt ḡ discipuli ei⁹ ad alterutrū. Nunq̄ʒ aliquis attulit ei manducare. Dixit eis iesus: cibus meus est vt faciā voluntatē ei⁹ qui misit me: ⁊ vt ꝑficiā opus ei⁹ Nūquit ħ intelligit̃ alia volūtas pr̄is qui eū misit: ⁊ opus ei⁹ qđ ꝑ se ꝑficere velle respōdit: nisi vt nos ad fidē suam a ꝑnitioso mundi errore cōuerteret. Qualis est ḡ cibus ei⁹ talis ⁊ potus. Quapropt̃ in illa hec mulier sitiebat vt faceret in ea voluntatē patris ⁊ ꝑficeret opus ei⁹. Sʒ carnaliter intelligens respondit. Tu cū sis iudeus quomō a me bibere petis cū sim mulier samaritana. Non eni coutunt̃ iudei samaritanis. Cui dn̄s noster dixit. Si scires donū dei ⁊ quis ē qui dicit tibi: da mihi bibere: tu magis petisses ab eo: ⁊ dedisset tibi aquā viuā: vt hic ei ondēderet se nō talē aquā petijsse qualē itellexerit. Sed q2 sitiebat fideʒ eius eidemqꝫ sitienti dare spiritū sanctū cupiebat. Hanc enim recte intelligim⁹ aquā viuā qđ ē donū dei sicut ipse ait. Si scires donū dei ⁊ sic̃ idē ioānes testat̃ dicēs alio loco qđ stabat iesus ⁊ clamabat. Siqs sitit veniat ⁊ bibat qui credit in me sicut dicit̃

scriptura: Flumina de ventre eius fluent aque
viue. Cõsequent omnino qui credit in me inquit
flumina de ventre eius fluent aque viue: quia
primo credimꝰ vt hec dona mereamur. Hec
ergo flumina aque viue q̄ illi mulieri volebat
dare merces est fidei quaȝ prius in illa sitiebat
Cuius aque viue interp̃tationem ita subiecit
Hoc aũt dicebat inquit: de spiritu quẽ acceptu
ri erant. hij qui in eũ credituri erant. Nonduȝ
aũt erat spiritus datus: q2 iesus nonduȝ fuerat
glorificatus. Hoc itaq3 donuȝ spũs sancti ẽ qd
post suam clarificationem dedit ecclesie sic alia
scriptura dicit: Ascendẽs in altum captiuam du
xit captiuitatẽ: dedit dona hõibus. Sed adhuc
illa mulier carnaliter sapit. Sic eñi respondit.
Dñe neq3 hauritoriũ habes ⁊ puteus altus ẽ.
Unde habes mihi dare aquã viuã. Nunqd tu
maior es patre nr̃o iacob qui dedit nobis hũc
puteuȝ: ⁊ ipse ex eo bibit ⁊ filij eius ⁊ pecora eiꝰ
Nunc vo iam dominus exponit quid dixerit.
Omnis inqt qui biberit de aq̃ ista sitiet iterum
Qui aũt biberit de aqua quã ego dedero fiet in
eo fons aque salientis in vitã eternã. Sed ad-
huc mulier amplectit prudẽtiam carnis. Quid
eñi respõdit? Dñe da mihi hanc aquã vt neq3
sitiam: neq3 veniam huc haurire. Dicit ei iesus
Uade voca virũ tuum ⁊ veni huc. Cum sciret
eam virũ nõ habere: cur hoc dixerit queritur?
Nam cũ mulier dixisset: Nõ habeo viruȝ. Di-
cit ei iesus. Benedixisti nõ habeo virũ. Quinq3
enim viros habuisti: ⁊ nunc quẽ habes non est
tuus vir. Hoc verũ dixisti. Sȝ non sunt h acci-
pienda carnaliter. Ne huic ipsi mulieri adhuc
samaritane similes esse videamur. Sed de il-
lo dono dei si aliquid gustauimus spũaliter ita
tractemus. Quinq3 viros quinq3 libros qui p
moysen administrati sunt nõnulli accipiũt. Nõ
aũt dictũ est: Et nũc quem habes nõ est tuꝰ vir
de seipso dñm dixisse itelligit: vt iste sit sensus
Primo qnq3 libris moysi: quasi qnq3 viris ser
uisti. Nũc aũt quẽ habes. i. quem audis qui lo
quitur tecum non est tuus vir: quoniã nonduȝ
in eum credidisti. Sed qm̃ nondũ credẽs chri
sto adhuc vtiq3 illorũ qnq3 virorum. i. quinq3
librorum copulatione tenebatur põt mouere quo
nã modo dici potuerit: qnq3 viros habuisti: q̄
si nunc eos iam nõ haberet cũ adhuc vtiq3 eis
subdita viueret. Deinde cuȝ quinq3 libri moysi
nihil aliud q̃3 christum predicẽt: sicut ipse ait.
Si crederetis moysi: forsitan ⁊ mihi. Ille enim
de me scripsit: q̊modo põt intelligi ab illis qnq3
libris recedere hominẽ vt transeat ad christuȝ
cum ille qui credit in christũ non relinquendos
qnq3 libros illos. Sed spũaliter intelligendos
multo auidius amplectatur. Est ergo aliꝰ in

tellectus vt quinq3 viri intelligantur. v. corpo-
ris sensus. Unus qui ad oculos ptinet quo lucẽ
istam visibilẽ ⁊ quoslibet colores formasq3 cor
porum cernimus. Alter ẽ aurium quo vocum
⁊ omniũ sonoruȝ momenta sentimꝰ. Tertiꝰ na-
rium quo varia odoruȝ suauitate delectamur.
Quartus quo ore gustus dulcia ⁊ amara sentit
⁊ omnium saporũ habet examen. Quintus p to
tum corpus tangendo diiudicat calida: frigida
mollia ⁊ dura: leuia ⁊ aspera: ⁊ quicquid aliud ẽ
quod tangendo sentimꝰ. Istis itaq3 carnalibꝰ
sensibus p̃ma hominis etas imbuitur necessi-
tate nature mortalis qua ita post peccatuȝ p̃mi
hominis nati sumꝰ vt nondũ reddita luce mẽ
tis carnalibus sensibus subditi carnalem vitaȝ
sine vlla veritatis intelligẽtia trãseamus. Ta-
les eñi necesse est esse infantes ⁊ pueros paruu-
los q nondũ possunt accipere rõnem. Et q2 na-
turales sunt isti sensus qui p̃maȝ etatem regũt
⁊ deo artifice nobis tributi sunt: recte dicuntur
viri. i. mariti tãq3 legittimi: qm̃ nõ eos error vi
tio pprio sed dei artificio natura contribuit. Cũ
aũt quisq3 venerit ad eã etatẽ vt iam possit ca
pax rõnis esse si veritatẽ statim cõprehendere
potuerit: nõ iam illis sensibus rectoribꝰ vtetur:
sed habebit virũ spiritum rõnabilem cui sensus
illos in famulũ redigat: seruituti subijciens cor
pus suum: cum iam aia in viris. i. quinq3 corpo
ris sensibus subdita. sed verbum diuinũ legiti
mũ habet virũ: cui copulata ẽ: ⁊ inherens. Cuȝ
⁊ ipse spiritus hois heserit christo: q2 caput vi-
ri christus est: amplexu spũali ⁊ eterna vita sine
vllo separatiõis timore perfruitur. Quis nos
enim poterit separe a caritate christi. Sed qm̃
illa mulier errore tenebatur q̄ significabat mul
titudinem prauorum seculi: vanis superstitionibꝰ
subiugari post tẽpora illa. v. carnalium sensuũ
quibus prima etas vt diximus regit: non eã ver
bum acceperat in coniugium verbum dei: sȝ am
plexu adulterino diabolus obtinebat. Itaq3 il-
li dominus dicit videns eam esse carnalem. i.
carnaliter sapere. Uade voca virum tuum ⁊ ve
ni huc. i. remouete ab affectione carnali i qua
nunc constituta es. vnde non potes intelligere
qua loquor. Et voca virum tuum. i. spiritu in-
telligentie presens esto. Est enim anime quasi
maritus quodammodo spiritus hominis qui
animalem affectionem tanq3 coniugẽ regit. nõ
ille spiritus sanctus qui cum patre ⁊ filio incõ-
mutabilis manet: ⁊ dignis animis incommu-
tabiliter datur. Sed spiritus hominis de quo
apostolus dicit. Nemo scit quid est in homine
nisi spiritus hominis. Nam ille spiritus sctũs
dei est: de quo iterum dicit sic. Et que dei sunt
nemo scit nisi spiritus dei. Hic ergo spiritꝰ ho

minis cũ presens est: ⁊ intꝰest ⁊ pietate se subij-
cit deo intelligunt q̃ spiritualiter dicũt. Cuꝫ au
tem diaboli error tanq̃ꝫ absente itellectu i aia
damnatur adulterium est. Uoca igitur inqͣt vi
rum tuum. i. spiritum qui in te ẽ: quo potest ho-
mo intelligere spiritualia si euꝫ spiritus verita
tis illustret: ipe assit cum loquor tibi vt spiritua
lem aquam possis accipe. Et cuꝫ illa diceret: nõ
habeo virum: bene inquit dixisti. Quinq̃ꝫ enꝫ
viros habuisti. i. v. sensus carnis te in prima
etate rexerũt. Et nũc queꝫ habes: nõ est tuꝰ vir:
quia non est in te spiritꝰ qui intelligit deuꝫ cum
quo legittimũ posses habere cõnubiũ. Sed er
ror diaboli potiꝰ dñatur qui te adulterina cõta
minatione corrũpit. Et fortasse vt intelligenti-
bus indicaret. v. corporis memoratos sensus
quinq̃ꝫ virorũ nõie significare post quinq̃ꝫ car-
nales responsiones ista mulier sexta respõsiõe
nõiat christuꝫ. Nam p̃ma eius responsio ẽ. Tu
cum sis videmꝰ q̃mo a me bibere petis. Secũ
da neq̃ꝫ hauritoriũ habes ⁊ puteꝰ altus ẽ. Ter
tia dñe da mihi hanc aquaꝫ vt neq̃ꝫ sitiã neq̃ꝫ
veniam huc haurire. Quarta nõ habeo virum
Quinta video q꜡ ꝓpheta es patres nr̃i in mon-
te hoc adorauerunt. Nã rñsio carnalis est. Car
nalibus enĩ datus fuerat locꝰ terrenus vbi ora
rent. Spũales aũt spiritu ⁊ veritate oraturos
dominꝰ dixit. Quod postq̃ꝫ locutꝰ est sexta mu-
lieris responsio christũ fatetur oĩum istoꝝ eẽ do
ctorem. Dicit enim: Scio q꜡ messias venit q
dicit christus. Cũ venerit ipse nobis annuncia
bit omnia. Sed adhuc errat q̃ eum quẽ p̃ntem
videbat venturum memorabat. Tamẽ miseri-
cordia dñi nũc error iste tanq̃ꝫ adulter expellit
Dicit enĩ iesus. Ego sum q tecum loquor. Quo
audito illa non rñdit. Sed statim relicta ydria
sua abijt in ciuitatẽ festinant vt euangelium ⁊
domini aduẽtũ non tm̃ crederet: sed etiã predi
caret: Nec ꝙ relicta ydria discessit negligenter
pretereũdũ est. Ydria enĩ fortasse amorẽ seculi
huius significat. i. cupiditatẽ qua hoĩes de tene
brosa ꝓfunditate cuiꝰ imaginẽ puteus gerit: h̃
est de terrena ꝯuersatione hauriũt voluptateꝫ
que ꝑcepta iterum in eiꝰ appetitũ inardescũt:
sicut daq̃ illa q biberit inqͣt sitiet iterũ. Opor
tebat aũt credens in christo seculo renũciaret
⁊ relicta ydria cupiditatẽ secularẽ se reliquisse
monstraret ⁊ non solum corde credens ad iusti
tiam: sed etiam ad salutem ore confessura ⁊ pre
dicatura ꝙ credit.

De resurrectiõe lazari a mortuis. Qõ. lxv.

Q Uamq̃ꝫ ſm euangelicã historiã resusci-
tatum lazarũ plena fide teneamꝰ: tñ et
in allegoria significare aliquid non dubi
to: neq̃ꝫ cum res facte allegorizantur: geste rei
fidem amittunt. Sicut duorũ filiorũ abrahe al-
legoriam paulus exponit duo esse testamenta.
Nunquid ideo abraham non fuit aut illos fili-
os non habuit. Ergo accipimus in illa allego-
ria lazarum in monumento animam terrenis
peccatis obrutam. i. omne humanum genus q̃ꝫ
alio loco ouem perditaꝫ dominus significat ꝓ-
pter quam liberandam relictis nonaginta no-
uem in montibus descendisse se dicit. Qõ aũt
interrogat dicẽs: Ubi posuistis eum. vocatio-
nem nostram que sit in occulto arbitror signifi
care. Predestinatio enim nostre vocationis oc
culta est. Cuius secreti signũ est interrogatio do
mini quasi nescientis cum ipm nesciamꝰ sicut
dicit apostolus. Ut cognoscã sicut cognitꝰ sum.
Uel quod ignorare se peccatores alio loco ostẽ
dit dominus dicẽs. Non noui vos. qõ significa
bat lazarus sepultus: quia in disciplina ⁊ prece
ptis eiꝰ nõ sunt peccata. Huic interrogationi si
mile ẽ illud in genesi: Adam vbi es. Quoniam
peccauerat ⁊ se absconderat a facie dei. Quaꝫ
occultationem h̃ sepultura significat vt peccan
tis habeat similitudinẽ moriens sepultus: ab
sconditi a facie dei. Auferre aũt lapidem qõ di
cit: illos puto significare q venientibꝰ ad eccle
siam ex gentibus onus circũcisionis imponere
volebãt: ꝯtra quos multipliciter scribit aposto-
lus: vel eos q in ecclesia corrupte viuunt ⁊ offẽ
sioni sunt credere volentibus. Dicit illi Ma-
ria. Dñe quadriduanꝰ est iam ⁊ fetet. Ultimũ
quatuor elementorum terra est. Significat er
go putorẽ terrenorũ peccatorũ. i. cupiditatum
carnaliũ. Terra enĩ inqͣt dñs ade es cũ peccas-
set ⁊ in terrã ibis. Et sublato lapide exijt de mo
numento inuolutꝰ manibꝰ ⁊ pedibꝰ ⁊ facies eiꝰ
tecta erat sudario. Qꝫ aũt exijt de monumẽto
animã significat recedẽtem a carnalibꝰ vitijs.
Quia vo inscitis obuolutꝰ: h̃ est qõ etiã recedẽ-
tes a carnalibꝰ ⁊ mẽte ꝑuiẽtes lege dei. Adhuc
tñ in corpe ꝯstituti. alieni a molestijs carnis esse
nõ possumꝰ dicẽte aplo. Mente seruio legi dei
carne aũt legi peccati. Qꝫ aũt facies eiꝰ sudario
tecta erat h̃ est ꝙ in hac vita plenã cognitioneꝫ
hr̃e nõ possumus sicut aplus dicit. Nũc videmꝰ ꝑ
speculũ in enigmate. Postea aũt facie ad faciẽ.
Qꝫ iesus ait: soluite eũ ⁊ sinite abire h̃ ẽ qõ post
hãc vitã auferunt oĩa velamẽta vt facie ad faci
em videamꝰ. Quãtũ aũt intersit int̃ hoĩeꝫ quẽ
gestabat dei sapia ꝑ quẽ liberati sumꝰ ⁊ ceteros
hoĩes: hinc itelligit̃ ꝙ lazarꝰ nisi exiẽs de monu
mẽto nõ soluit̃. i. renata aĩa nisi resolutiõe corpo
ris libera ab oĩ pctõ ⁊ ignorãtia eẽ non põt q̃ꝫ ꝑ
speculũ in enigmate videt deũ. Illiꝰ aũt linthe
amina ⁊ sudariũ q pctm̃ nõ fecit ⁊ nihil igrauit
in monumẽto inuẽta sunt. Ipse enĩ solus in car-

ne non tm̄ monūmēto non est oppressus vt aliquod in eo inueniret pctm̄: sed neq̧ lintheis implicatꝰ vt eū aliqd latēt aut ab itinē retardaret.

De eo quod scriptuz est: An ignoratꝭ fratres scientibꝰ eni legē loquor: qꝛ lex dn̄at hōi in quantū tēpus viuit vsqꝫ ad eū locū in quo scriptum est: viuificabit ꝛ corpora mortalia nostra ꝑ inhabitantē spm̄ eiꝰ in nobis

Questio. lxvj.

Apostolus in hac siītudine in q̄ de viro ꝛ muliere loqtur: qm̄ mulier tenet lege viri tria q̄daz ꝯsiderāda ꝯmēdat. Mulierē ꝛ virū ꝛ legē. Mulierē. s. subiugatā viro ꝑ vinculum legis quo vinculo morte viri liberatur: vt cui vult nubat. Sic eni dicit. Mulier. n. sub viuo viro marito iūcta ē legi. Si aūt mortuus fuerit vir eiꝰ euacuata est a lege viri. Igit viuente viro vocabit adultera si fuerit cū alio viro. Si aūt mortuꝰ fuerit vir eiꝰ libata ē a lege vt nō sit adultera si fuerit cuz alio viro: hucusqꝫ siītudo ē. Deinde icipit rē loq cui explanande ac ꝓbāde siītudines induxit. In q̄ etiam re tria similit attēdenda sunt hō: peccatū: lex. Tandiu eni dicit eē sb lege hoiem q̄ꝫ diu viuit pctō quēadmoduz tamdiu mulier sub lege viri est q̄ꝫdiu viuit viro. Hoc aūt pctm̄ hinc intelligendū est ꝙ accessit ꝑ legē ꝙ peccatū dicit supra modū eē qm̄ iam cū appareat eē pctm̄: fit tn̄ ꝛ adiūcta tumulatur p̄uaricatiōe. Ubi eni non est lex nec p̄uaricatio. Et hoc ē qđ dicit: vt fiat supra modū peccator aut peccās peccatū ꝑ mādatū. Quapropter legez q̄ꝫuis a peccādo ꝓhibeat nō tn̄ sic dicit datā vt liberaret a pctō: sed vt demonstraret pctm̄ cui seruiēs aīa debet se ad liberatoris grām ꝯuertere vt a pctō liberet. Per legē eni cognitio peccati. Et alio loco dicit. Sed peccatum vt appareat pctm̄ per bonū mihi operatū est mortē. Ubi ḡ non ē grā liberatoris auget peccandi desideriū ꝓhibitio peccatoꝝ. Qđ quidē ad hoc vtile ē: vt sentiat aīa seipsam nō sufficere ad extrahendū se de seruitute pcti atqꝫ hoc mō detumescēte supbia oi atqꝫ extincta subdat liberatori suo sincerit homo dicat. Adhesit aīa mea post te ꝙ est iā non eē sub lege pcti: sed i lege iusticie. Lex peccati aūt dicit nō qꝛ lex ipsa pctm̄ est: sꝫ qꝛ peccatoribꝰ iponit: ideo etiam lex mortis qꝛ stipendiū peccati mors. Aculeꝰ mortis peccatū. Uirtꝰ aūt peccati lex. Peccādo. n. ad mortē labimur. Uehemētiꝰ eni peccamꝰ lege ꝓhibēte q̄ꝫ si nulla lege ꝓhibemur. Accedente eni gratia id ip̄m qđ lex onerose iusserat: iaz sine onere libentissime implemꝰ. Lex ḡ peccati ꝛ mortis. i. q̄ imposita ē peccātibꝰ atqꝫ morientibꝰ iubet tm̄ ne ꝯcupiscamꝰ: ꝛ tn̄ ꝯcupiscimꝰ Lex aūt spūs vite q̄ ꝑtinet ad gratiā ꝛ liberat a lege peccati ꝛ mortis facit vt nō ꝯcupiscamꝰ ꝛ impleamus iussa legis: nō iā serui legis ꝑ timorē: sed amici ꝑ caritatē ꝛ serui iusticie. vn̄ illa lex ꝓmulgata ē. Iusticie aūt nō seruilit: sed liberalit seruiēduz est. i. caritate potiꝰ q̄ꝫ timore. Ideoqꝫ verissime dictū est. legē ergo euacuamꝰ ꝑ fidē. Absit. Sed legez statuimꝰ hoc eni efficit fides ꝙ lex iubet. Statuit ergo lex ꝑ fidē que fides si non sit: iubet tn̄ lex. ꝛ nō implētes iussa reos tenet vt eos gemiscētes ꝛ nō valentes implere q̄ iussa sunt ad grām liberatoris aliqn̄ ꝯuertātur. Cū ergo tria quedaz in illa siītudine videamꝰ mulierē ꝛ virū ꝛ legē ꝛ rursum in hac re ꝓpter quam siītudo adhibita ē: tria animā: peccatū: ꝛ legem peccati: hoc solū h̄ diuersum est in illa similitudine vir moriat vt nubat mulier cui voluerit ꝛ a lege viri soluat. h̄ aūt ipsa aīa moritur peccato vt nubat christo, cū autē moritur peccato morit etiā legi. Itaqꝫ ait: Fratres mei ꝛ vos mortui estis legi per corpus christi vt sitis alterius qui ex mortuis resurrexit vt fructificemꝰ deo. Cū eni essemꝰ in carne inquit. i. carnalibꝰ desiderijs obstricti teneremur passiones peccatoꝝ que per legem sunt operabantur in membris nr̄is vt fructū gererent morti auctam cōcupiscentiā cū lex ꝓhibet vbi nō erat fides ꝛ ad cumulū pctōris p̄uaricationis crimē adiectū: quia vbi nō ē lex nec p̄uaricatio: has dicit passiōes q̄ per legē sunt opatas in mēbris nr̄is vt ferrent fructū morti sub istis passionibꝰ tanq̄ꝫ viro dominante agebat aīa anteq̄ꝫ veniret gratia per fidem. Hijs ergo passionibus moritur qꝛ iam seruit mente legi q̄ꝫuis ipse passiones nondum mortue sint q̄ꝫdiu seruit carne lege peccati. Restat ergo adhuc aliquid ei qui est sub gratia: ꝙ cū vincat peccatū nec captiuū ducat donec mortificetur totum ꝙ consuetudine praua roboratū est. Unde ꝛ corpus nunc mortuum esse dicitur q̄ꝫdiu non recte seruit spiritui. Continget autez vt perfecte seruiat cum etiam fuerit ip̄m mortale corpus viuificatum. Ex quibus cōprehendimur quatuor esse differētias etiā in vno homine quibus gradatim peractis in vita eterna permanebit. Quia eni oportebat atqꝫ id iustū erat vt postea q̄ꝫ nā nostra peccauit amissa btitudine spirituali: q̄ ꝑadisi noīe significat animales carnalesqꝫ nasceremur. Prima est actio ante legem. Secūda sub lege. Tertia sub gratia Quarta sub pace. Ante legē actio ē cū peccatū ē cum peccatū ignoramꝰ ꝛ seqtur carnales ꝯcupiscētias. Sb lege ē cū iā ꝓhibemur a pctō ꝛ tn̄ eiꝰ ꝯsuetudie victi peccamꝰ: qm̄ nos nōdū adiuuat fides. Tertia actio ē qn̄ iā plēissime credimꝰ liberatori nr̄o nec nr̄is meritꝭ aliqd tribuimꝰ: sꝫ eiꝰ mīaz diligēdo iā n̄ vicimur delectatiōe ꝯsuetudis male cū ad pctm̄ nos ducē nitit: sꝫ tn̄ adhuc eā inꝑpellā

rem patimur cꝯuis ei non tradamur. Quarta
est cū oio nihil est in hoie ꝙ resistat spiritui: sed
oia sibimet ꝯcorditer iūcta ⁊ cōnexa: vnū aliqđ
firma pace custodiūt. Quod fiet mortali corꝑe
viuificato cū corruptibile hoc induerit incorru
ptionē ⁊ mortale hꝫ induerit imortalitatē. Ad
primā actionē demōstrādā ista testimōia occur
runt iterū. Per vnū hoiem peccatū in hūc mū
dum intrauit: ⁊ per peccatū mors sic: ⁊ sic ꝑ oēs
hoies trāsijt in quo oēs peccauerūt. Usqꝫ ad le-
gem eni peccatū in mūdo fuit. peccatū autē nō
deputabaꝫ cū lex nō esset. Et iterū. Sine lege
eni peccatū mortuū est. Ego aūt viuebā sine le
ge aliquādo. Quod eni dicit: mortuū est. hoc ē
qđ supius dixit nō deputabaꝫ. i. latebat ꝙ ma-
nifestat in sequētibꝰ vbi dicit. Sed peccatū vt
apareat peccatū ꝑ bonū mihi opatū est mortē
idest per legē. qꝛ bona est lex si quis ea legitime
vtatur. Si ġ hic ait vt apeat peccatū: mani-
festum est ꝙ supius iō dicebat mortuū: ⁊ nō de-
putari: qꝛ non appebat anteqꝫ lege ꝓhibente
ōnderet. Ad secundā actionē ista testimonia
cōueniunt. Lex aūt subintrauit vt abundaret de-
lictū. Accessit. n. ⁊ preuaricatio q̄ nō erat: ⁊ illud
ꝙ iam cōmemoratū est. Cū essemus inquit in
carne passiones peccatoꝝ q̄ per legē sunt opa-
bātur in mēbris nostris vt fructū facerēt mor-
ti. Et illud. Quid ġ dicemus. lex peccatum est.
Absit Sed peccatū nō cōgnoui nisi per legem
Nam cōcupiscētiā nesciebā nisi lex diceret. Nō
cōcupisces. Occasione aūt accepta peccatū per
mandatū opatū est: in me oēm cōcupiscentiam
Et paulo post. Adueniente inqt mādato pec-
catū reuixit. Ego aūt mortuus sum ⁊ inuentū
est mihi mandatū. qđ erat in vita: hoc esse ad
mortē. Peccatū eni occasione accepta ꝑ mā-
datū fefellit me ⁊ per illud occidit. Quod ġ ait
mortuus sum: vult intelligi mortuū me esse: cō
gnoui qꝛ iam etiā ꝑuaricatiōe peccat q videt
per legem ꝙ facere nō debeat ⁊ tñ facit. Quod
ait aūt fefellit me peccatū occasione accepta ꝑ
mandatū: siue qꝛ suasio delectationis ad peccā
dū vehemētior est. cū adest ꝓhibitio: siue qꝛ
etiā si quid fecerit hō secūdū iussa legis si adhuc
nō sit fides q̄ in gratia est sibi vult tribuere: non
deo. Et supbiendo plus peccat: seqtur ergo ⁊ di
cit. Itaqꝫ lex qdem sancta. Et mandatū sanctū
⁊ iustum ⁊ bonū. Quod ġ bonū est mihi factū ē
mors absit. Sed peccatū vt apiat peccatum:
per bonū mihi opatū est mortē vt fiat supra mo
dum peccator: aut peccatū delinquēs per man
datū. Scimus autē qm̄ lex spiritualis est. Ego
autē carnalis sum. i. carni cōsentio nōdū spūali
gratia liberatus venūdatus sub peccato. i. pec
cans precio tpaliū voluptatū. Qđ eniꝫ operor

⁊ ignoro. i. nō agnosco me esse in preceptis veri
tatis vbi est vera scientia. Secundū hanc lo-
cutionē dicit dñs. Non noui vos. Non tamen
aliqđ latet. Sed qꝛ peccata nō inueniunꝫ in re
gulis preceptoꝝ quas veritas hꝫ. Ideo ipsa ve
ritas peccatoribꝰ dicit. Non noui vos. Sicut
eni tenebre oculis nō videndo, ita peccata mē-
te ignorādo sentiūtur. Ex ista locutiōe arbitror
dictū in psalmis. Delicta qs intelligit. No eni
qđ volo hꝫ ago. Sed qđ odi illud facio. Si aūt
qđ volo hoc ago: cōsentio legi qm̄ bona ē. Nūc
aūt iam nō ego operor illud. Sed qđ in me ha
bitat peccatū. Scio eni ꝙ nō habitat in me hoc
est in carne mea bonū. Velle eni mihi adiacet.
ꝑficere autē bonū nō inuenio. Non. n. qđ nolo
facio bonū: sed qđ volo facio malū. Si aūt qđ
volo hoc facio: iā nō ego opor illud: sꝫ id qđ ha
bitat in me peccatū. Inuenio ego legē volenti
mihi facere bonū: qm̄ malū mihi adiacet. Cū
delector eni legi dei ſm interiorē hoiem. Vi-
deo aūt aliam legem in mēbris meis repugnā
tem legi mentis mee. Et captiuātē me sub le-
ge peccati: q̄ est in mēbris meis. Hucusqꝫ sūt
verba hois sub lege ꝯstituti. nondū sub gratia.
Qui etiam si nolit peccare vinciꝫ a peccato. In
ualuit enim consuetudo carnalis ⁊ nature vin
culū mortalitatis quo de adā ꝓpagati sumus.
Imploret ergo auxiliū qui sic positus est. Et no
uerit suū esse qđ ceciderit. Non suū qđ surrexe
rit. Iam. n. liberatus agnoscens grām sui libe-
ratoris dicit. Miser ego hō quis me liberabit
de corꝑe mortis huius. grā dei per iesum chri-
stum dñm nrm: ⁊ incipiunt iā verba dici hois
sub grā cōstituti in actiōe quā tertiā demōstra-
uimus: que hꝫ qdem reluctantē mortalitatem
carnis. sed nō viuentē atqꝫ captiuantē ad ꝯsen
sionē peccati: alas ad ꝯsuetudinē peccādi. Sic
eni dicit ipse igiꝫ ego mēte seruio legi dei. Car-
ne aūt legi peccati. Nulla aūt cōdēnatio nūc ē
hijs q sūt in christo iesu. lex eni spūs vite in xp̄o
iesu liberauit me a lege peccati ⁊ mortis. Qđ
erat impossibile legi in quo infirmabaꝫ ꝑ carnē
idest per carnalia desideria. Ideo. n. nō iplebaꝫ
lex qꝛ ipsiꝰ iustitie nōdū erat caritas q̄ in timore
dilectioneqꝫ teneret mentē. Ne ad peccandum
delectatione rerū tpaliū traheretꝫ. Ergo ifirma
baꝫ lex ꝑ carnē. i. non efficiebat iustos deditos
carni. Sed deꝰ filiū suum misit in silitudinem
carnis peccati. Nō. n. caro peccati erat: q̄ non
carnali delectatiōe nata erat. Sed tñ inerat i
eo silitudo carnis peccati: qꝛ mortalis caro erat
Mortē aūt nō meruit adā nisi peccato. Sꝫ qđ
facit dñs de peccato dānauit peccatū in carne
idest suscipiendo carnē hois peccatoris: ⁊ docē-
do quēadmodū viueremus. peccatū in ipsa car

ne damnauit vt eternoꝝ spiritus claritate flagrans nō duceret captiuꝰ in cōsentione libidinis vt iustitia inqͣt legis impleret in nobis: q nō ſm carnē ambulamꝰ: ſʒ ſm spiritū. Itaqꝫ p̄cepta legis ꝑ caritatē impleta sunt q̄ per timorē nō poterant. Qui eni ſm carnē sunt q̄ carnis sunt sapiunt. i. carnalia bona ꝓ sūmis bōis cōcupiscūt Qui aūt ſm spūm q̄ sunt spūs. prudētia eni carnis mors est. prudētia vͦ spūs vita ⁊ pax. Qꝛ prudentia carnis inimica in deū ipse oñdit qd dixerit inimica ne qs putaret ex aduerso aliud inuenire principiū. Subiungit eni ⁊ dicit. Legi eni dei nō est subiecta. Nec eni pōt ḡ facē legeʒ hoc est inimicū esse in deū nō qꝛ deo aliqd nocere pōt: sed sibi nocet quisqs resistit voluntati dei. Hoc est eni aduersus stimulū calces mittē vt paulo aplo cū adhuc eccl'iam ꝑsequeret diuinitus dictū est. Sic est eni dictū: legi eni dei nō est subiecta: nec eni pōt tāq̄ si diceret. Nix nō calefacit nec eni pōt. Quādiu eni nix est nō calefacit. Sʒ resolui pōt ⁊ feruere vt calefaciat. Sed cū hoc facit iam nix nō est. Sic ⁊ prudentia carnis dicit. Cum aīa ꝓ magnis bonis tēpalia bona cōcupiscit. Quādiu eniʒ est carnalis ⁊ appetitus talis inest aīe legi dei subiecta esse nō ptoest. i. nō pōt implere qͦd lex iubet: Sed cum spūalia bona ceperit desiderare ⁊ tēpalia cōtemnere desinit esse carnis prudētia: ⁊ spūi nō resistet. Eadē nāqꝫ aīa cum inferiora appetit prudentiā carnis hr̄e dicit. Cum supiora prudētiā spūs. Non qꝛ prudētia carnis substātia est qua induit aīa vel exuit. Sed ipsius aīe affectio ē: que oīo esse desinet cū se tota ad supiora cōuerterit. Qui aūt in carne sunt inquit deo placere nō possunt. i. qui voluptatibꝰ carnis acqescunt Ne quis eni de hijs dictū putaret q de hac vita nōdū excesserit oportunissime subiūxit. Uos aūt nō estis in carne: sed in spū. vtiqꝫ adhuc in hac vita cōstitutis loqͣtur. In spiritu eni erāt qꝛ fidei spei ⁊ caritati spūalium rerū acquiescebāt Si tm̄ spiritꝰ dei inqͣt habitabat in vobis. Siqs aūt spiritū christi nō hʒ hic nō est eius. Si autē spūs in nobis est: corpus quidē mortuū est per peccatū. Spiritus vͦ viuit ꝑpt iustificationeʒ Mortuū corpus dicit q̄ꝫdiu tale est: vt indigētia rerū tēpaliū molestet aīam. Et qͥbusdā motibus ex ipsa indigētia ꝓuenientibꝰ ad petenda terrena sollicitet. Quibꝰ tm̄ q̄uis existētibꝰ mēs ad illicita facienda nō cōsentit: q̄ iaʒ seruit legi dei ⁊ sub grā ꝯstituta est. Ad h̓ eni valet qͦd supra dictū est. mēte seruio legi dei. Carne autem legi peccati. Et ille hō nunc describit esse sub grā q nō hʒ pacē ꝑfectā q̄ in corporis resurrectiōe ⁊ imutatiōe futura est. Restat igit vt de ipā pace dicat resurrectiōis corporis: q̄ quarta est actio

Si tamē eam actioneʒ dici oportet: que sūma quies est. Seqͣtur. n. ⁊ dicit. Si ergo spūs eiꝰ qui suscitauit iesum christuʒ a mortuis habitat in nobis. Qui suscitauit iesuʒ christū a mortuis viuificabit ⁊ mortalia corpa nostra ꝑpt inhabitātē spūm eiꝰ in nobis. Hic ⁊ de resurrectione corporis euidētissimū testimoniū est: ⁊ satis appet q̄ꝫdiu in hac vita sumus nō deesse molestias ꝑ mortalē carnē: neqꝫ tribulationes quasdā delectationū carnaliū. Quāuis eni nō cedat q ſb grā cōstitutꝰ mēte seruit legi dei: tm̄ carne seruit legi peccati. His gradibꝰ hoīe ꝑfecto nulla sbstātia inuenit malū. Neqꝫ eni lex mala est q̄ oñdit hoī in quibꝰ peccatoꝝ vinculis iaceat: vt ꝑ fidē implorato liberatoris auxilio ⁊ solui ⁊ erigi ⁊ firmissime cōstitui mereatur. In prima ḡ attentione q̄ est añ legem nulla pugna est cū voluptatibꝰ huiꝰ seculi. In secūda q̄ sub lege ē pugnamꝰ sʒ vicimur. In tertia repugnamꝰ ⁊ vicimus. In quarta nō pugnamꝰ sed ꝑfecta ⁊ eterna pace requiescimus. Subiūget eni nobis qͦd inferius nostrū est. qͦd ꝑpterea nobis nō subiūgebat qꝛ supiorē deserueramus deum.

De eo qͦd scriptū est io q̄ nō sūt ꝯdigne passiōes huiꝰ tēpis ad futurā gl'iaʒ q̄ reuelabit in nobis vsqꝫ ad illud qͦd dictū ē. Spe eni salui facti sumus. Questio. lxvij.

Hoc capitulū obscurū est: qꝛ nō satis apparet hic quā nūc vocet creaturā. Dicit aūt ſm catholicam disciplinā creatura qcqd fecit: ⁊ ꝯdidit pr̄ ꝑ vnigenitū filiū in vnitate spūssc̄ti. Ergo nō solū corpa sʒ etiaʒ aīe nr̄e ac spūs creature noīe ꝯtinētur. Sic aūt dictū ē ipsa creatura liberabit a seruitute interiꝰ ad seruitutē gl'ie filioꝝ dei: q̄si nos nō simus creatura sed filij dei in quoꝝ gl'ie libertateʒ liberabit a seruitute creatura. Iteʒ dicit: scimus eni qꝛ oīs creatura ingemiscit ⁊ dolet vsqꝫ adhuc. nō solū autē illa sʒ ⁊ nosipsi tāq̄ aliud simus nos: aliud aūt creatura. Totū ḡ capitulū ꝑticulati ꝯsiderādū est. Existimo. n. inqͣt qͦd indigne sunt passiones huiꝰ tēpis ad futurā gl'iaʒ q̄ reuelabit in nobis h̓ manifestū est. Dixerat. n. supius. Si aūt spū facta carnis mortificaueritis viuetis qͦd fieri nō pōt sine molestia. Cui patiētia necessaria ē: q̄ ꝑtinet ⁊ qͦd paulo añ ait. Si tm̄ ꝯpatimur vt ⁊ glificemur. Qͦd ita ait. Naʒ expectatio creature reuelationē filioꝝ dei expectat. Hoc cum puto dicē. Nā ⁊ h̓ ipm in nobis dolet cū facta carnis mortificamꝰ. i. cū esurimus ⁊ sitimꝰ ꝑ abstinētiā refrenans delectatiōeʒ ꝯcubitus ꝑ castitatē. Dū iniuriaꝝ laceratiōes ⁊ cōtumeliaꝝ aculeos ꝑ patiētiā sustinemꝰ. Dū neglectis ac deiectis voluptatibꝰ nr̄is ꝓ fructu mr̄is eccl'ie laboramꝰ. Quicqd in nobis in hac vita atqꝫ huiꝰ

attentione dolet creatura est. Dolet eniꝫ corpꝰ
et aia que vtiqꝫ creatura est: et expectat reuela
tionem filioꝝ dei idest expectat qñ appeat qđ
vocatū est in ea gloria ad quā vocatū est. Quia
eni filiꝰ dei vnigenitꝰ nō pōt appellari creatu
ra: qñqdē ꝑ ipm facta sunt oīa q̄cūqꝫ deus fecit
Distincte etiā nos vocamur creatura: añ illam
euidētiam glīe. Et distincte vocamur filij dei
q̄uis ꝥ adoptiōe mereamur. Nā ille vnigeni-
tus nā filius est. Ergo expectatio creature. i. ex
pectatio nr̄a reuelationeꝫ filioꝝ dei expectat. i.
expectat qñ appeat qđ promissum est: qñ re ipsa
manifestū est: qđ nūc spe sumꝰ. filij eni dei sumꝰ ⁊
nōdū appuit ī nobis qđ erimꝰ. scimꝰ qđ cū appu
erit siles ei erimꝰ qm̄ videbimꝰ eū sicuti est. ipa
est reuelatio filioꝝ dei quā nūc expectat expecta
tio creature. Nō qđ creatura reuelationē expe
ctet alterīꝰ nature. q̄ nō sit creatura. Sꝫ ipsa q̄-
lis nūc est: expectat qñ sit q̄lis futura est tanq̄ꝫ si
diceret̄ opante pictore subiectis sibi coloribꝰ ⁊
ad opꝰ eiꝰ ꝑactis. Expectatio coloꝝ manifesta-
tionē imagis expectat. nō q꞉ tūc alij ⁊ alij erūt
aut nō colores erūt. sed tm̄ ꝙ aliā dignitatē ha-
bebūt. Uanitati. n. ingt creatura sbiecta ē. ꝥ est
illud: vanitas vanitatū ⁊ oīa vāitas. Que abū
dantia hois in oī labore suo quē ipse laborat sub
sole. Cui dictū est: In labore maducabis panē
tuū. Uanitati g̊ subiecta ē creatura nō spōte: bñ
additū ē nō spōte. Nō qppe spōte peccauit: sꝫ
nō spōte dānatꝰ est. peccatū itaqꝫ spōtaneū fuit
facē ꝯ p̄ceptū vitat̄. Peccati aūt pena subijci
fallacie. nō g̊ spōte vanitati creatura sbiecta ē.
Sed ꝑꝑ eū q eā subiecit in spe. i. ꝑꝑ iustitiā eiꝰ ⁊
clemētiā q̄ neqꝫ īpunitū peccatū religt nec īsa-
nabilē voluit eē peccātē: q꞉ ⁊ ꝑ̄a creatura. i. ipe
hō cū iā signaculo imaginis ꝑꝑ peccatū amisso
tm̄modo remāsit creatura. i. ⁊ ipsa q̄ nūdū vo-
cat̄ filioꝝ forma ꝑfecta. Sꝫ tm̄mō vocat̄ crea
tura liberabitur a seruitute interitus. Qđ itaqꝫ
ait: ⁊ ipsa liberabit̄. fac̄ itelligi ⁊ ipa quēadmōꝫ
⁊ nos. i. de ipsis nō est despādū: q nōdū vocāt̄ fi
lij dei q꞉ nōdū crediderūt sꝫ tm̄ sūt creatura q꞉
⁊ ipsi credituri sunt ⁊ liberabunt̄ a seruitute ite-
ritus quēadmodū nos q iā filij dei sumꝰ: q̄uis
nōdū appuit qđ erimꝰ. Liberabit̄ g̊ a ꝟuitute
interitꝰ in libertate glīe filioꝝ dei. i. erūt ⁊ ipi ex
seruis liberi ⁊ ex mortuis glīosi in vita ꝑfecta
quā hēbūt filij dei. Scimus ꝙ oīs creatura cō-
gemescit ⁊ dolet vsqꝫ adhuc. Oīs creatura in
hoīe numerat̄: nō q꞉ in eo sunt oēs angeli ⁊ sup
eminētes ꝟtutes atqꝫ ꝑtātes: aut celū ⁊ terra:
aut mare ⁊ oīa q̄ in eis sunt. Sed q꞉ oīs creatu
ra ꝑtiꝫ spūalis ē: ꝑti aialis: ⁊ ꝑti corꝑalis. Qđ vt
ab inferioribus cōsideremꝰ corꝑalis creatura
ꝑ loca tendit̄. Aialis aūt viuificat corꝑalē. spiri
tualis regit aialem: ⁊ inde bene regit cū ipa re-
gendā se subijcit deo. Cū aūt trāsgredit̄ p̄cepta
eiꝰ laboribꝰ ⁊ erūnis ꝑ eadeꝫ ipsa q̄ regere pote
rat iplicat̄. Qui g̊ viuit ex corꝑe carnalis hō vł
aial hō vocat̄ carnalis q꞉ carnalia sectat̄. Aial
aūt q꞉ fert̄ dissoluta lasciuia aīe sue quā nō regit
spūs nec cohercet int̄ metas nālis ordinis: q꞉ ⁊
ipse nō se subdit regēdo deo. Qui aūt spū aiam
regit ⁊ ꝑ aiam corpꝰ qđ facere nō pōt nisi deuꝫ
habeat: ⁊ ipe rectorē: qm̄ sicut caput mulieris
vir ita caput viri xp̄s est. vocat̄ spūal̄ q̄ v ita cū
aliq̄ molestia nūc agit̄ postea āt nullaꝫ patiet̄. ⁊
qm̄ sūmi angeli spūaliter viuūt. Infimi aūt aia
liter. bestie vō ⁊ oīa peccora carnalit̄. Corpꝰ aūt
nō viuit: sꝫ viuificat̄. Oīs creatura in hoīe ē q꞉
intelligit spū ⁊ sentit aia: ⁊ localit̄ corꝑe mouet̄.
Oīs itaqꝫ creatura ī hoīe ꝯgemescit ⁊ dolet. nō
eni totā sed oēm dixit: tāq̄ꝫ siqs dicat qđ solem
oēs hoīes vidēt incolumes: sꝫ nō toti vidēt: q
tm̄ oculis vidēt. Ita in hoīe oīs creatura est: q꞉
intelligit ⁊ viuit ⁊ corpꝰ hꝫ. Sed nō tota creatu
ra in ipso ē q꞉ sūt p̄ter ipm ⁊ angeli q itelligāt ⁊
viuāt. Sūt ⁊ pecora q̄ viuāt. sunt ⁊ corꝑa q̄ tā-
tūmodo sūt. cū ipsuꝫ viuere magis sit q̄ꝫ nō viuē
⁊ ipꝫ itelligē magis sit q̄ꝫ sine itellectu viuere.
Cū g̊ miser hō cōgemescit ⁊ dolet oīs creatura
cōgemescit ⁊ dolet vsqꝫ adhuc. Usqꝫ adhuc aūt
recte dixit q꞉ etiā si sūt aliq iā ī sinu abrae ⁊ si la-
tro ille cū dn̄o in paradiso ꝯstitutꝰ ipso die q̊ cre-
didit dolore destiterit. tm̄ adhuc vsqꝫ oīs crea-
tura cōgemescit ⁊ dolet q꞉ in his q nōdū libera
ti sunt oīs est ꝑꝑ spūꝫ ⁊ aiaꝫ ⁊ corpꝰ. Nō solū aūt
ingt oīs creatura cōgemescit ⁊ dolet. Sꝫ ⁊ nos
ipsi p̄mitias spūs hn̄tes. i. nō solū in hoīe corpꝰ
⁊ aia ⁊ spūs simul dolēt ex difficultatibꝰ corꝑis
sed ⁊ nosipsi exceptis corꝑibꝰ ī nobisipis cōgesci
mus. Et bn̄dixit p̄mitias spūs hn̄tes. i. quoꝝ iā
spūs tāq̄ꝫ sacrificiū oblati sunt deo ⁊ in diuio ca
ritat̄ igne ꝯp̄hēsi, sūt ⁊ sūt p̄mitie hoīs q꞉ vitas
p̄miā spūm nr̄m obtinet vt ꝑ hūc cetera ꝯp̄he-
dant̄. Iā g̊ hꝫ p̄mitias deo oblatas q dicit mēte
seruio legi dei. carne aūt legi peccati. Et q dicit
deꝰ cui seruio in spū meo ⁊ de quo dr̄. Spūs aūt
prōptus est. caro aūt īfirma: sꝫ qm̄ adhuc dicit.
Infelix ego hō qs me liberabit de corꝑe mortis
huiꝰ ⁊ adhuc talibꝰ dicit̄: viuificabit ⁊ mortalia
corꝑa nr̄a ꝑꝑ spūm manētē in nobis: nōdū ē ho
locaustū. Erit aūt cū absorbebit̄ mors ī victoriā
cū eni dicet̄ vbi ē mors cōtētio tua. Ubi ē mors
aculeus tuꝰ. Nō g̊ ingt: nō solū oīs creatura. i.
aia cū corꝑe: sꝫ etiā nosipsi p̄mitias hn̄tes spūs
idest nos aīe q̄ etiā p̄mitias mētis nr̄e obtulimꝰ
deo ī nobisipsis ꝯgemescimꝰ. i. p̄t corpꝰ adopti
onē expectātes redēptionē corꝑis nr̄i. i. vt ⁊ ipꝫ
corpꝰ accipiēs btitudinē adoptiōis filioꝝ q̄ vo-

cati sumus totos nos liberos transactis oibus
molestijs ex oi parte dei filios esse manifestet.
Spe eni salui facti sum⁹. spes aũt q̃ videt nõ est
spes. Tunc ğ erit res q̃ nũc est spes cũ appuerit
qđ erim⁹. i. siles ei erim⁹ qm̃ videbim⁹ eũ sicuti
est. Hoc capitulũ si h̃ mõ vt tractatũ est apit. nõ
icidim⁹ i illas molestias qb⁹ plerĩqz hoĩes dicẽ
cogunt oẽs angelos, sublimesqz ṽtutes in do-
lore ⁊ gemitib⁹ esse anq̃z nos penit⁹ liberemur
qm̃ dictum est: oĩs creatura cõgemescit ⁊ dolet
Q̃uis eni ꝑ sua sublimitate adiuuẽt nos dũ ob
tẽpant deo q ꝓ nobis etiã vnicũ filiũ suũ digna
tus est mittere: tñ sine gemitu ⁊ dolorib⁹ id fa-
cere credẽdi sũt ne miseri estiment: feliciorqz sit
de numero nr̃o lazarus ille q iaz in sinu abrabe
reqescit. Preserti qz dixit eãdẽ creaturã q̃ ꝯge
mescit ⁊ dolet vanitati esse subiectã. Qđ de sũ-
mis excellẽtissimis ṽtutũ ptãtũqz creaturis ne
fas est credẽ: deide eã liberari dixit a seruitute
interit⁹ quo illos cecidisse q in celis agũt vitam
btissimã nõ possum⁹ credere. Tñ nihil temere
ꝯfirmãdũ est ⁊ pia diligẽtia etiã atqz etiã diuia
verba tractãda sũt. Ne forte cõgemescit ⁊ do-
let ⁊ vanitati subiecta est possit alio aliquo mõ
intelligi vt de sũmis angelis q̃zdiu nr̃e ifirmi-
tati iussu dñi nr̃i opitulant non ipe possit existi
mari: sz siue illa quã executi sum⁹: siue alia aliq̃
hui⁹ capl'i expositio ꝓferat. id tñ cauẽdũ est ne
violet aut vulneret catholicã fidẽ. Scio eni va
nos hereticos de capitulo hoc multa impia
⁊ inepta iactasse.

¶ De eo qđ scriptũ ẽ O homo tu quis es qui
respondeas deo. ¶ Questio. lxviij.

Cum videat apl's corripuisse curiosos di
cẽdo. O hõ qs es q rñdeas deo. de hoc
ipso q̃stionẽ mouẽt ⁊ i ea snĩa nõ desinũt
eẽ curiosi q̃ obiurgata ẽ ipsa curiositas: ⁊ ipia q-
dẽ ꝯtumacia vt dicũt apl'm i soluẽda q̃stiõe de
fecisse: ⁊ obiurgare q̃rẽtes qz non poterat q̄ q̃re
bat exponẽ. Nõnulli aũt heretici q nõ decipiũt
nisi cũ sciaz quã nõ exhibẽt pollicent. ⁊ vt aduer
santes legi ⁊ pphis q̃cũqz apl's de ill' sermõi suo
inseruit falsa ⁊ a corruptorib⁹ imissa eẽ testent.
etiã hec int ipa inposita dicũt: numerare malue
rũt ⁊ negare paulũ dixisse. O hõ tu qs es q rñde
as deo: qm̃ si ipsis dicat ad decipiendos hoĩes
calũniãtib⁹ ꝓculdubio tacebũt: nec audebũt vl-
lã de volũtate oĩpotẽtis dei impitis q̊s decipe
cupiũt sciaz polliceri. Quidã sũt boni ⁊ pia mẽ
te scripturas legẽtes q̃rũt: q̄ h̃ possit vel male-
dicẽtib⁹ vel calũniãtib⁹ rñderi. Sz nos ⁊ auctori
tati aplĩce salubrit inherẽtes. ⁊ libros quos ca
tholica disciplina custodit ifalsatos esse neq̃q̃z
existimãtes sentiam⁹. qđ verũ est ifirmos ⁊ in-
dignos esse ad intelligẽda diuina secreta qbus

ista claudunt ⁊ in eis murmurãtib⁹ ⁊ indignan
tibus q̄ cõsilia dei nõ discunt cuz dicere cepint.
Ergo cui⁹ vult miseret ⁊ quẽ vult obdurat. Qr
qđ adhuc ꝯq̃rit: Nã volũtali ei⁹ qs resistit cũ i
his ergo ṽbis aut calũniari scripturis aut late-
brã peccatoꝝ suoꝝ q̃rere cepint vt ꝑcepta cõtẽ-
nant quib⁹ ad vitã eternã inuitant rñdem⁹ fide-
lissime vel fidẽtissime: o hõ tu qs es qui rñdeas
deo. Nec eos reueriti sanctũ canib⁹ dem⁹ aut
ꝓijciam⁹ margaritas nostras añ porcos. si tñ
iam ipsi canes ⁊ porci nõ simus. ⁊ de meritis
aĩaꝝ reuelãte spũ sctõ sublime aliqđ ⁊ a vulgari
cõiectura remotissimũ vel ex pte aut i enigma
te suspicemur. Nõ eni apostolus hoc loco sctõs
ꝓhibuit a querẽdo: Sed eos q nõdũ sunt in ca
ritate radicati ⁊ fundati vt possint cõprehẽdẽ
cũ oibus sanctis latitudinẽ lõgitudinẽ altitudi
nem ⁊ ꝓfundum ⁊ cetera q̃ in eodẽ loco exeqt.
Non ergo prohibuit a querendo q̄ dicit: spiri
tualis aũt oĩa iudicat. ipe aũt a nemine iudicat
Et illud precipue. Nos autem non spiritum
hui⁹ mũdi accipim⁹: sed spirituz qui ex deo est.
vt sciamus que a deo donata sũt nobis. Quos
ergo ꝓhibuit nisi luteos atqz terrenos q nõduz
itransec⁹ regnãti atqz nutriti imaginẽ illius hoĩs
portãt q primus factus est de terra terren⁹. Et
qz ei a quo factus ẽ noluit obtẽpare i id lapsus
est vnđ factus est: meruitqz post peccatũ audi-
re terra es: ⁊ i terrã ibis talib⁹ ğ hoĩb⁹ dic apl's
O homo tu qs es qui respõdeas deo. Nũquid
dicit figmentũ ei q se finxit quare me sic fecisti?
Quãdiu ğ figmẽtũ es nondũ pfect⁹ fili⁹ qz non-
dũ hausisti plenissimaz gr̃am qua nobis data ẽ
ptãs filios dei fieri q̃ possis audire. Jã nõ dicã
vos seruos: sed amicos. Tu quis es q rñdeas
deo. ⁊ velis nosse dei cõsiliũ. Qui si hoĩs tibi si
milis nosse voluisses imprudẽt faceres nisi pri
us in amicitiaz receperis. Sicut ğ portauim⁹
imaginẽ terreni: portem⁹ ⁊ imaginẽ celestis: exu
entes nos veterẽ hoĩem: ⁊ induentes nouum:
vt nõ dicat nobis: q̃si luteo figmento. Nũquid
dicit figmentũ ei qui se finxit q̃re me fecisti sic?
Et vt manifestũ fit nõ sãctificato spiritui: sz car-
nali luto ista dici vide qđ sequit. Aut nõ habet
ptãtẽ figulus luti ex eadem cõspersione facere
aliud quoddam vas in honore: aliud in con-
tumelia. Ex quo ergo in paradiso natura no-
stra peccauit. ab eadem diuina prouidentia nõ
secundũ celum: sed secundũ terram: idest non
secundũ spiritum: sed secundũ carnem mortali
generatione formamur. Et omnes vna mas-
sa luti facti sum⁹ q̄ est massa pcti. Cũ ğ meri-
tũ peccando amiserim⁹ ⁊ mĩa dei remota nihil
aliud peccantib⁹ nisi eterna dãnatio debeatur
quid sibi vult hõ de hac massa vt deo rñdeat ⁊

dicat: quare me fecisti sic. Si vis ista cognosce
re noli esse lutum: sed efficieris filius dei per il-
lius misericordiaꝫ qui dedit potestatem filios
dei fieri credentibus in nomine eiꝰ. Nō autē ꝙ
tu cupis anteq̄ꝫ credant: diuina nosse cupienti-
bus. Merces enim cognitionis meritis reddi
tur. credendo aūt meritum compatur. Ipsa aūt
gratia que data ē per fidem nullis meritis no-
stris precedentibus data ē. Quod est eni meri
tum peccatoris ⁊ impij? Christus aūt pro pec-
catoribus ⁊ impijs mortuus est: vt ad creden-
duꝫ non merito: sed gratia vocaremur. Credē
do aūt etiā meritum comparemꝰ. Peccatores
igitur credere iubentur ⁊ a peccatis credendo
purgantur. Nesciunt eni quid recte credendo vi
suri sunt. quapropter cum videre nō possint ni
si recte viuant nec recte viuere valeant nisi cre
dant manifestum est a fide incipiendum vt pre
cepta quibus credentes a seculo hoc auertunt
cor mundum faciant vt videri deꝰ possit. Bea
ti enim ꝗ mūdo corde: qm̄ ipsi deum videbunt:
Et per ꝓphetā canitur: Et in simplicitate cor-
dis querite illū. Quapropt recte dicitur: hōibꝰ
in vetustate vite manentibus: ⁊ ꝓpterea tene
brosum oculum anime gerentibus. O homo tu
qui es q rn̄deas deo. Nunqt dicit figmētū ei q
se finxit q̄re me fecisti sic? Aut non habet figulꝰ
ptātem luti ex eadem cōspersione facere aliud
quidē vas in honorē: aliud in contumeliā. Ex-
purga vetus fermētū vt sis noua conspersio: ⁊ i
ea ipsa non adhuc paruulus in christo cuꝫ lacte
potandus sis. Sed ꝑuenit ad virum ꝑfectuꝫ vt
sis inter illos de qbus dicit: Sapiētiā loquun
tur int perfectos. Tūc demum recte ⁊ nō ꝑpo-
stere audies si qua sint de animarū meritis oc
cultissimis: ⁊ de grā vel iustitia secreta oīpoten
tis dei. Nam de pharaone facile rn̄det prioribꝰ
meritis quibus afflixit in regno suo peregrinos
dignū effectum ei obduraretur cor: vt nec mani
festissimis signis iubentis dei crederet. Ex ea-
dem ḡ massa peccatorum ⁊ vasa misericordie
ꝓtulit quibus subueniret cum eū deprecarent
filij israel ⁊ vasa ire quorū supplicatio eos eru-
diret vasa ire dicit pharaonē ⁊ eius populū: qꝛ
q̄uis eēnt vtriq̄ꝫ peccatores ⁊ ꝓpterea ad vnā
massam ꝑtinerent. aliter tn̄ tractandi erant qui
vni deo ingemuerāt vt illis subueniret. Aliter
illi quorū iniustis oneribus ingemuerant. Per
tulit ergo in multa pacientia vasa ire q̄ perfe-
cta sunt in perditione. ⁊ eo ipso quo ait: in mul
ta pacientia satis signauit priora peccata eorū
in quibus eos pertulit: vt optime tunc vindi-
caret quando de illoꝝ vindicta subueniendum
erat hijs q laborabant: ⁊ vt notas faceret diui
tias glorie sue in vasa misericordie qui prepa-
rauit in gloriam. Hic fortasse cōturbatus ad
illā questionē redis cuius vult miseretur ⁊ quē
vult obdurat. Quid adhuc cōqueritur? Uolūtati
eni eiꝰ qs resistit? Prorsus cuiꝰ vult miseret et
quē vult obdurat. Sꝫ hec volūtas dn̄i iniusta
eē nō pōt. Uenit eni de occultissimis meritis:
qꝛ ⁊ ipsi pctōres cū ꝓpt gnāle peccatū vnā mas
sam fecerint: nō tn̄ int illos nulla ē diuersitas.
Precedit igit aliquē i pctōribꝰ quo q̄uis nōdū
sunt iustificati digni efficiant iustificatione. Et
itē precedit i alijs pctōribꝰ quo digni sunt obtu
sione. Habes alibi eūdē aplm̄ dicētē. Qm̄ non
ꝓbauerunt deū hr̄e in noticia dedit illos in re-
probū sensum deꝰ. Qd̄ eos dedit i reprobū sen
sum: h̄ est: ꝙ indurauit cor pharaonis. Qd̄ autē
illi nō ꝓbauerūt deū hr̄e in noticia h̄ est ꝙ digni
extiterūt q darent in reprobū sensuꝫ. Tn̄ verū
est ꝙ neq̄ꝫ volētis neq̄ꝫ carentꝫ sed miserentꝫ est
dei. Quia etiā si leuioribus q̄sq̄ꝫ pctis aut certe
q̄uis grauioribꝰ ⁊ multꝫ cū magno gemitu ⁊ do
lore penitēdi mīa dei dignꝰ fuerit: nō ipsiꝰ est q̄
si relinq̄res interiret: sꝫ miserētis dei q eiꝰ ꝑcibꝰ
doloriq̄ꝫ subuenit. Parū est eni velle nisi deus
misereat. Sꝫ deꝰ nō miseret q ad pacē vocat ni
si volūtas ꝑcesserit: qꝛ in terra pax hōibꝰ bone
volūtatꝫ. Et qm̄ nec velle q̄sq̄ꝫ pōt nisi admoni
tus ⁊ vocatꝰ: siue intrīsecꝰ vbi nullꝰ hominū vi
det. siue extrīsecꝰ ꝑ sermonē sonantē aut aliq̄ si
gna visibilia efficit vt etiā ip̄m velle deꝰ opet i
nob. Ad illā eni cenā quā dn̄s dicit in euāgelio
mō ꝑparatā: nec oēs q vocati sunt venire volu
erūt nec illi q venerūt venire possent nisi voca
rent. Itaq̄ꝫ nec illi debēt sibi attribuere q vene-
rūt: qꝛ vocati venerūt: nec illi q noluerūt venire
debēt alteri tribuere: sed tm̄ sibi qm̄ vt venirēt
vocati erāt in libera ptāte. Uocatio ḡ an̄ meri
tū voluntatē opat ꝓpterea ⁊ si quisq̄ꝫ sibi attri-
buit ꝙ venit vocatus. nō sibi pōt tribuere ꝙ vo
catꝰ est. Qui aūt vocatꝰ nō venit sic non habuit me
ritū primij cū vocaret. Sic inchoat meritū sup
plicij cū vocatꝰ vēire neglexit. Ita erūt illa duo
Misericordiā ⁊ iudiciū cātabo tibi dn̄e. Ad mi
sericordiā ꝑtinet vocatio ad iudiciū: ad iudiciū
ꝑtinet beatitudo illoꝝ q venerūt vocati: ⁊ sup-
pliciū eoꝝ q voluerūt venire. Nunqd ḡ latebit
pharaonē quātū bonū ꝯsecute fuerint ille ter-
re ꝑ aduētū ioseph. Illiꝰ ḡ rei geste cognitio vo-
catio eiꝰ fuit vt populū israhel misericordit tra
ctās nō eēt igratꝰ. Qui āt huic vocatiōi obtꝑare
noluit: sꝫ exercuit crudelitatē i eis qbꝰ hūanitas
⁊ mīa debebat meruit penā vt idurarent illi cor
⁊ tātā cecitatē mentꝫ pateret vt tot ⁊ tātas tāq̄ꝫ
manifestis dei signis nō crederet q̄ posset eius
siue obduratiōis: siue vltime visibilꝭ sūmersiōis
erudiri ppl's: cuiꝰ afflictiōe ille ⁊ occulte obtusiōis

et manifeste subuersionis meritum cōperaret Hec autē vocatio que siue in singulis hominibus siue in pluribus: atqꝫ in ipso genere hūano per tēpoꝝ oportunitates opatur alte et ꝓfūde ordinationis est quo ꝑtinet illud etiā: in vtero sanctificaui te ⁊ cū esses in renibus patris tui vidite. Et iacob dilexi: esau autē odio habui. Cum dictū sit anteqꝫ nascerentur: nec comprehēdi potest nisi forte ab eis qui diligūt dn̄m ex toto corde: ⁊ ex tota aīa: ⁊ ex tota mēte sua: ⁊ diligunt ꝓximos sicut seipsos. Tanta eni charitate fundati possunt: iam fortasse cōprehēdere cū omnibꝰ sanctis longitudinē: latitudinē: altitudinē ⁊ ꝓfundū. Illud tn̄ cōstātissima fide tenēdū ē. s. neqꝫ quicqꝫ deū iniuste facere: neqꝫ vllā esse naturā q̄ nō deo debeat id qđ est: qr deo debetur eē decus pulchritudo ⁊ ꝯgruētia ꝑtiū quā si penitꝰ persecutus fueris: ⁊ vsqꝫ ad oēs reliqs detraxeris de rebus nihil remanet.

¶ De eo ꝙ scriptū est tūc ⁊ ipse filiꝰ subiectꝰ erit ei: qui subiecit sibi oīa. ¶ Questio. lxix.

Qui filiū dei patri nō esse equalē cōtendunt solent vsurpare familiarius hoc testimoniū vbi ait apostolꝰ. Cū aūt ei subiecta ferint oīa tunc ⁊ ipse filiꝰ subiectus erit ei qui illi subiecit oīa: vt deus sit oīa in omnibus. Non eni error possit oboriri palliatꝰ noīe christiano nisi de scripturis nō intellectis. Dicunt eni. Si equalis est quomō subiectus erit. Qđ vtiqꝫ simile ē illi euāgelice questioni. Si equalis est: quomō maior est pater. Ipse eni dn̄s ait Qm̄ pater maior me ē. Regula aūt catholice fidei sic se habet: vt cū aliqua dicuntur in scripturis de filio qđ minor sit p̄re secūdū susceptionē homis intelligunt. Cum vero ea dicunt qbus demonstratur equalis ſm id quod dictum est accipiuntur. Apparet ergo quēadmodum dictū sit ⁊ pater maior me est: ⁊ ego ⁊ pr̄ vnum sumus. Et deus erat verbū: ⁊ vebū caro factū est: ⁊ nō rapinā arbitratus ē esse se equalē deo: ⁊ semet ipsum exinaniuit formā seuri accipiēs. ¶ Sed qm̄ multa etiā secūdū ꝓprietatē ꝑsone excepto ꝙ attinet ad susceptiōez hoīs de illo ita dicūtur vt patrē. nō aliud qꝫ patrē ⁊ filiū: nō aliud qꝫ filium intelligi oporteat. Putant heretici in hijs que ita dicunt: atqꝫ intelligūtur equalitatē esse nō posse. Scriptū est eni oīa per ipsum facta sunt ⁊ vtiqꝫ per filium hoc est ꝑ verbū dei: a quo nisi a patre. Nusqꝫ aūt scriptū est qđ filius ꝑ patrem aliquā creaturā opatꝰ ē. Iterū scriptū est ꝙ imago patris sit filius. nusqꝫ aūt scriptū est qđ imago filij sit pater. Deinde ꝙ ille genitor: ille genitus ⁊ cetera huiusmodi q̄ nō ad equalitatez substātie: sed ad ꝓprietatē ꝑtinēt ꝑsonarū. In qbus illi equalitatē ostēdūt esse nō posse: qm̄ ad hec penetrāda ⁊ grossiores mētes adhibēt pōdere auctoritatis vrgēdi sūt. Si eni nō posset in hijs intelligi equalitas eiꝰ ꝑ quā facta sunt oīa ⁊ eiꝰ a quo facta sunt imaginis etiā eius cuiꝰ est imago ⁊ genitus ⁊ genitoris: nullo modo apostolus cōtentiosoꝝ hoium ora claudens ipsum verbū poneret dicēs. Non rapinā arbitratus ē esse se equalē deo. ¶ Cum ergo ea q̄ ad distinctionē patris ⁊ filij scripta sunt: ꝑtim ꝓpter personarū ꝓprietates: ꝑtim ꝓpter hoīs susceptiōez ita scripta sūt: dum tn̄ diuine substātie patris ⁊ filij diuinitas ⁊ vnitas ⁊ equalitas maneat recte querit in hoc loco. Utrū secūdū ꝑsonarū ꝓprietates: an secūdū hoīs assūptionē apostolus dixerit. Tunc ⁊ ipse filiꝰ subiectus erit ei: q sibi subiecit oīa. Solet circōstātia scripturaꝝ illuminare sn̄iam cū ea q̄ circa scripturā sunt presentē questionē cōtingentia diligenti discussione tractantur. Inuenimus itaqꝫ ventū esse ad hunc locū vt supra diceret. Nūc aūt xp̄s resurrexit a mortuis primitie dormiētiū. Agebat eni de resurrectione mortuoꝝ: ꝙ in dn̄o secūdū susceptionē hoīs factū est. Qꝫ apertissime sequatur ⁊ dicat: qm̄qdem ꝑ hoīem mors: ⁊ per hominē resurrectio mortuoꝝ: sicut eni in adā oēs moriūtur: ita ⁊ in christo oēs viuificabuntur. Unusqsqꝫ aūt in suo ordine initiū christus. Deinde q sūt christi in p̄ntia eiꝰ. Deinde finis cū tradiderit regnū deo ⁊ patri cū euacuerit oēm principatū ⁊ ꝑtātē ⁊ ꝟtutez: oꝫ illū resurgere donec ponat oēs inimicos suos sub pedibus eiꝰ. Nouissima aūt inimica destruetur mors. Omnia. n. subiecit sub pedibus eiꝰ. Cū aūt dixit oīa subiecit sub pedibꝰ eiꝰ manifestū qr ꝓpter eū qui subiecit oīa. Cum autē ei subiecta fuerint oīa: tunc ⁊ ipse filiꝰ subictus erit ei q illi subiecit oīa vt sit deus oīa in oībus. Manifestuz est ergo hoc ſm hoīs susceptionē esse dictū. Sed alia in hoc capitulo cuius tertū cōmemoraui solent hr̄e questionez. Priō qđ dictū est: cū tradiderit regnū deo ⁊ p̄ri quasi nunc nō possideat regnū pater. Deinde ꝙ dictum est. oportet illum regnare donec ponat omnes inimicos suos sub pedibus eius: quasi postea nō sit regnaturus ⁊ ad hoc valeat ꝙ dictum est. deīde finis. Quod sacrilega opinione sic accipiunt quasi finem dixerit cōsūmationē regni eiꝰ cū in euangelio scriptū ē. Et regni eiꝰ nō erit finis. Postremo ꝙ dictū est. cū autē ei oīa subiecta fuerint tunc ⁊ ipse filius subiectus erit ei q illi subiecit oīa sic volūt intelligi quasi nunc filio aliquid nō sit subiectū: aut patri non sit ipse subiectus. ¶ Genere eni locutiōis soluitur questio. Sic enim plerūqꝫ scriptura loquitur vt ꝙ semꝑ ē tūc filiꝰ dicatur in aliquo cū ab eo cōgnosci cepit. Ita eni dicimꝰ in oratiōe. Sanctifi

cet nomē tuū q̄si aliq̄n sanctū nō sit. Ergo sācti-
ficet nomē sāctū eē inotescat. Ita quoqʒ cū tradi
derit regnū deo ⁊ pr̄i. i. cū p̄rēʒ regnare mōstra
uerit vt ꝑ spetiē manifestationēqʒ clarescat qḋ
nūc a fidelibꝰ credit ⁊ ab īfidelibꝰ n̄ putat: Eua
cuabit aūt omnē principatū ⁊ ptātem manife-
stando vtiqʒ regnū patris vt omnibꝰ notū sit:
nullū principū ⁊ potestatū siue celestiū: siue ter
restriū per se habuisse aliquid p̄cipatus ⁊ po-
testatis: sed ab illo a quo sunt oia nō solū vt sunt
sed vt ordinatata sunt. In illa enim manifesta
tione nulli spes aliqua remanebit in quoc̄ʒ pri
cipe: aut in quoc̄ʒ hoīe ꝙ etiā nūc ꝓhice canit.
Bonū est sperare in dn̄o q̄ʒ sperare in hoīe. bo-
num est sperare in deo q̄ʒ sperare in p̄cipibꝰ
vt ista meditatione aīa iam in regnū patris as-
surgat: nec cuiusc̄ʒ potestatē p̄ter illū magnifa
ciens nec sua potestate, sibi ipsi perniciosissime
blandiens Tradet ergo regnum deo ⁊ patri cū
ꝑ illum ꝑ spetiē cognoscitur pater. Regnū eniʒ
eius sunt in quibꝰ nunc regnat ꝑ fidem. Aliter
eniʒ dicit regnū christi ſm diuinitatis ptātem
q: ei cūcta creata diuinitꝰ subiecta sunt. Aliter
regnū eiꝰ dicit ecclesia ſm ꝓprietatem fidei q̄
de illo est. ſm ꝙ erat q dicit: posside nos. Neqʒ
enī nō ipse possidet oia ſm ꝙ etiā dicit illud: cū
essetis serui peccati liberi fuistis iustitie. Eua-
cuabit ḡ oēm principatū ⁊ ptāteʒ ⁊ virtutē: vt
nulli patrē intuenti ꝑ filiū opus sit aut libeat in
cuiusc̄ʒ creature vel sua cōgescē ptāte. Opʒ
enī illū regnare donec pōat inimicos suos sub
pedibus eiꝰ. i. optet regnū eiꝰ itm̄ manifestari
donec oēs inimici eiꝰ ipsum regnare fateant.
Hoc enī intelligit sub pedibus eiꝰ futuros ini-
micos. Nō si de iustis accepimꝰ ideo dictū est
inimicos q: ex iniustis iustificant ⁊ ei credēdo
subdūtur. De iniustis aūt q ad iustoꝝ futuram
btitudinē nō ꝑtinēt: sic accipiendū est: qm̄ ⁊ ipi
eū regnare ipsa regni manifestatiōe cōfusi fate-
būtur. Ergo optet eū regnare: donec ponat ini-
micos suos sub pedibus eiꝰ: nō ita dictū est: q̄si
cū posuerit eos sub pedibꝰ sui non sit postea re-
gnaturus. Sed optet eū regnare: donec ponat
inimicos sub pedibꝰ eius. Oportet euʒ inqt ad
tantā euidētiā regnū suū ꝑducere: donec inimici
eius nullo mō audeāt negare ꝙ regnat. Nam
scriptū est: oculi nr̄i ad dn̄m deū nr̄m dōec mi-
sereat nr̄i. Nec iō tn̄ cū misertus fuerit nostri
oculos ab eo debemꝰ auertere. Intm̄ est enim
beatitudo nr̄a inquātū eiꝰ contēplatione ꝑfrui-
mur. Sic ḡ ⁊ hō dictū est. Oculoꝝ nostroꝝ intē-
tio ad dn̄m nō porrigeť nisi vsqʒ ad īpetrationē
mīiscordie eiꝰ nō vt postea inde auertat sed vt
nihil amplꝰ inde requirat. Donec ḡ ꝓ eo posi-
tū est vt nō amplꝰ intelligas. Quod .n. amplꝰ
idest vsqʒ ad maiorē manifestationē manifesta
bit regnū xp̄i: nisi q̊usqʒ oēs inimici eū regnare
fateant. Aliud ḡ ē nō amplꝰ manifestari. aliud
nō amplꝰ ꝑmanere. Nō amplꝰ māifestari ē: nō
fieri māifestiꝰ: nō amplꝰ ꝑseuerare: nō fieri ꝑse-
uerātius. Quādo enī manifestiꝰ erit regnū xp̄i
q̄ʒ cū claruerit inimicis oībꝰ. Nouissima inimi-
ca destruet mors. Nec enī erit aliud qḋ destru
atur. Postea q̄ʒ mortale hoc induerit imortali
tatē. Oia enī subiecit sub pedibꝰ eiꝰ: hoc est etiā
vt mortē destruat cū dixerit: q: oia subiecta sūt
dixerit vtiqʒ ꝓpħa in psalmis. manifestū q: p̄-
ter eū q sibi subiecit oia patrē vult intelligi: filio
oia subiecisse. sicut multis locis dn̄s in euange
lio cōmēdat ⁊ p̄dicat: nō filiū ꝓpt formā sui: sʒ
etiā ꝓpter p̄cipiū de quo est: ⁊ coeq̄lis est ei de
quo est. Amat enī ad vnū p̄cipiū referre oia
tanq̄ʒ imago eiꝰ. sed in quo habitat oīs plenitu
do diuinitis. Cū aūt ei oia subiecta fuerit. tūc
⁊ ipse filius subiectus erit ei q illi subiecit oia:
nō q̄si mō nō ita sit: sed tunc manifestū erit ſm
locutionē superiꝰ tractatā. Ut sit deus oia in oi
bus. Ipse est finis quā supra cōmēorauit: cū totū
primo vellet breuit cōcludere: deinde q̄si mem
brati exponē ⁊ explicare. loq̄batur enī de resur-
rectione vbi ait. Initiū christꝰ demū hij q sūt
christi in aduētu eiꝰ: deiñ finis. Ipe. s. finis ē vt
sit deꝰ oia in oibꝰ. Aliter enī dicit finis q ꝑtinet
ad cōsumationē: aliter q ꝑtinet ad cōsūptioneʒ
Aliter enī tunica finit texendo: aliter cibus cō-
medēdo. Deinde aūt oia in oibus dicit: vt nēo
eoꝝ q ei coherēt amet aduersus eū suā ꝓpriam
volūtatē: manifestūqʒ sit oibus qḋ ideʒ aplꝰs
alibi dicit. Quid aūt habes qḋ nō accepisti.
Sunt iterū q sic itelligūt hūc locū. Oportet eū
regnare donec ponat oēs inimicos suos sub pe
dibus eiꝰ: vt sub alia significatiōe positū hic di-
cāt regnare nō sub ea q̄ positū est regnū: de quo
ait: cū tradiderit regnū deo ⁊ pr̄i vt illud sic ap
pellauerit regnū: quo vniuersam creaturā regit
deus. Hoc aūt sic appellauerit regnare vt intel
ligatur tāq̄ʒ aduersus hostes exercitū ducē vel
defendere ciuitatē: vt iō dixerit regnare eū oʒ
donec ponet oēs inimicos suos sub pedibꝰ eiꝰ
q: talis regni q̄le hn̄t principes armatoꝝ nulla
erit causa hoste subiecto vt rebellare possit.
Nā vtiqʒ dictū est in euāgelio. Et regni eiꝰ non
erit finis secūdū ꝙ regnat in eternū. Secūdū ꝙ
aduersus dyabolū sub eo militat. tandiu vtiqʒ
erit ista militia: donec ponat oēs inimicos suos
sub bedibꝰ eius. Postea vero nō erit cū pace ꝑ
petua ꝑfruetur. Hec autem ita dicta sunt vt
nouerimus etiā illud ꝯsiderari oportē secūduʒ
ꝙ deus nūc regnet dispēsationē sui sacramenti
ꝑ incarnationē atqʒ passionē. Nā ſm id ꝙ vbū

dei est tã sine fine ꝗ̃ sine initio ⁊ sine intermis‐
sione est regnũ dei. Secundũ id aũt ꝙ verbum
caro factũ est: cepit regnare in credẽtibꝰ ꝑ fidem
incarnatiõis sue. Unde ẽ etiã illud: Dñs regna
uit a ligno. Hinc aũt euacuauit oẽm principatũ
⁊ ptãtem ⁊ virtutẽ dũ nõ ꝑ claritatẽ eius: sed ꝑ
humilitatẽ salui facti sunt credẽtes in eũ. Hoc
est abscõditũ a sapientibꝰ ⁊ prudẽtibꝰ ⁊ releuatũ
paruulis: qm̃ placuit deo ꝑ stultitiã p̃dicatiõis
saluos facere credẽtes. Neq; q̃cq̃ se inter par‐
uulos scire dicit aplꝰs nisi christũ iesuz ⁊ hunc
crucifixũ. Qua p̃dicatiõe tãdiu opus est: donec
ponãt oẽs inimici eiꝰ sub pedibꝰ eius. i. ipsi hu‐
miliati eiꝰ quã pedũ noĩe arbitror significari te
dat. atq; subdat: oĩs supbia secl'aris sicut ex ma
gna pte iã factũ est: ⁊ quotidie fieri videmus.
Sed quo fine ista fiunt. Ut tradat regnũ deo pr̃i
idest nos nutritos fide incarnatiõis sue: ꝑducat
ad spetiẽ q̃ eq̃lis est patri. Jam eñi hijs q credi
derãt loquebat cũ diceret. Si mãseritis ĩ v̾bo
meo vere discipli mei eritis ⁊ cõgnoscetis ve‐
ritatẽ: ⁊ veritas liberabit vos. Regnũ eñi tra‐
det patri cũ ꝑ id regnabit in cõtẽplãtibꝰ v̾itatez
quo eq̃lis est pr̃i. ⁊ ꝑ se vnigenitũ ꝑ spetiẽ faciet
videre prẽm. Nũc aũt ꝑ hoc regnat in credẽti‐
bus ꝙ seipsum exinaniuit formã serui accipiẽs
Tunc eñi regnũ tradet deo patri cuz euacuerit
oẽm potestatẽ ⁊ principatũ ⁊ v̾tutẽ. Unde eua
cuabit nisi ĩ humilitate patiẽtie ⁊ infirmitat̃.
Quis eñi pricipatꝰ nõ euacuet cũ filiꝰ dei regnat
ꝑꝑea ĩ credẽtibꝰ q2 cũ pricipes siue p̃mates secl'i
iudicauerũt. Que ptãs nõ euacuet cũ ille ꝑ quẽ
facta sunt oĩa p̃terea regnat in credẽtibꝰ: q2 ita
sbiectꝰ ẽ ptãtibꝰ vt dicẽt hoĩ. Nõ hr̃es aduersus
me ptãtẽ vllã nisi tibi datũ eẽt desuꝑ. Que vir‐
tus nõ euacuet: cũ ipse ꝑ quẽ celi solidati sũt: iõ
regnat in credẽtibꝰ q2 vsq; ad crucẽ mortẽq; in‐
firmatus est. ¶ Hoc aũt mõ filiꝰ ꝓprie regnat
in fide credẽtiũ. Nõ eñi pater dici aut credi põt
vel incarnatus: vel iudicatus: vel crucifixus.
Per spetiẽ eñi q̃ eq̃lis est patri cũ patre regnat
in cõtẽplãtibus v̾itatẽ. Quod aũt tradet regnũ
deo patri a fide incarnatiõis sue ad spetiẽ di‐
uinitat̃ ꝑducens eos q sibi nunc credunt nõ ipse
amittet: sed vterq; se vnũ ad fruendũ cõtẽplã
tibus p̃bebit. Tãdiu aũt opus est in hoĩbus nõ
duz valẽtibus equalitatẽ patris ⁊ filij ꝑspicua
mentis luce cõtueri. Per hoc regnet christus
ꝙ tales capere possunt: ⁊ qđ ꝓprie suscepit ip̃e
idest incarnatiõis humilitatẽ: dõec ponat oẽs
inimicos suos sub pedibus suis. i. donec omis
supbia secularis: incarnatiõis eius humilitati
subdat. ¶ Sicut qđ dictũ ẽ tũc ⁊ ip̃e filiꝰ subiectꝰ
erit ei qui sibi subiecit oĩa. Quis sm̃ subiectionẽ
hominis dicatur. q2 inde questio nata est. cum
agetur de resurrectione mortuoꝝ tñ recte que
ritur: vtrũ sm̃ ip̃m tãtũ dictũ ẽ ꝙ ẽ caput eccl'ie
aut sm̃ vniuersum christũ ãnumerato corpe eiꝰ
⁊ mẽbris. Cũ eñi ad galathas ait. Non dicit in
seminibꝰ q̃si in multis sed tm̃ in vno ⁊ semini tuo
qđ est christus. ne solũ ip̃m hoc loco intelligere
mus xp̃m q de maria virgine natꝰ ẽ: postea eñi
dicit. Oẽs eñi vos vnum estis in xp̃o iesu. Si
aũt vos christi ḡ semẽ abrae estis. Et ad corin‐
thios cũ de caritate diceret de mẽbris corpis
sĩlitudinẽ ducens. Sicut enim corpus vnũ ẽ:
⁊ mẽbra hz multa. oĩa aũt mẽbra corpis cũ sint
multa vnũ corpꝰ sunt ita ⁊ christus. Non dixit
ita ⁊ christi: sed ita ⁊ christꝰ: oñdẽs christũ recte
appellari etiã vniuersum. hoc est caput cũ cor
pore suo qđ est ecclesia. Et multis scripturaruz
locis inuenimꝰ christuz ⁊ hoc mõ appellari vt
cũ oĩbus mẽbris suis intelligat: qbus dictum
est. Uos estis corpus christi ⁊ mẽbra. Nõ ergo
absurde intelligamꝰ sic. ⁊ tunc ipse filiꝰ subiectꝰ
erit ei q sbiecit sibi oĩa vt filiũ nõ solũ caput eccl'ie
sed ẽt oẽs sctõs cũ eo intelligamꝰ q sũt vnũ ĩ xp̃o
vnũ semẽ abrae. Subiectũ aũt sm̃ v̾itatis scrp
ture cõtẽplationẽ ad optinẽdã btitudinez nullo
motu aĩ nulla pte corpis resistẽte vt in illa vita
neminẽ amãte ꝓpriã ptãtẽ sit deus oĩa in oĩbus.
¶ De eo qđ scriptum est vbi est mors conten
tio tua. ¶ Questio. lxx.

Ortẽ significari arbitror hoc loco carna
lez ꝯsuetudinẽ q̃ resistit bõe volũtati de
lectatiõe bonoꝝ tpaliũ fruẽdoꝝ. Nõ. n.
diceret vbi est cõtẽtio tua si nõ restitisset ⁊ pu‐
gnasset ipsiꝰ ꝯtẽtio etiã hoc loco describit. Ca‐
ro cõcupiscit aduersus spũm. Spũs aũt aduer
sus carnẽ. Hec aũt si inuicẽ aduersant vt non
q̃cũq; vultis illa faciatis. Fit ḡ per sanctifica‐
tionem ꝑfectam vt oĩs carnalis appetitꝰ spiri‐
tui nostro illuminato ⁊ viuificato idest bõe vo
luntati subijciatur. Et sicut nunc videmus pu
erilibus delectationibus nos carere q̃ nos pue
ros si denegabantur a crimine cruciabant. Ita
credẽdũ est de oĩ carnali delectatiõe futurũ eẽ
cũ ꝑfecta sanctitas totũ hoĩem repauerit. Nũc
aũt q̃diu est in nobis qđ resistat bone volũtati
auxilio dei ꝑ bonos hoĩes ⁊ bonos ãgelos idige
mꝰ vt dõec sanet vulnꝰ nr̃m nõ ita molestemur
vt ꝑimat ẽt bonã volũtatẽ. Hãc aũt mortẽ pctõ
meruimꝰ: qđ pctm̃ erat aut oĩa ĩ libo arbitrio
cũ ĩ ꝑadiso nullus dolor denegãte delectatiõis
volũtati bõe hoĩs resistebat. Sicuti nũc verbi
grã si q̃sq; existat quẽ nũq; delectauit v̾atio oĩ
mõ lib est. vtrũ venari velit an nolit nec eũ cru
ciat q̃sqs h̾ ꝓhibet. ac si ista libtate male vsus
fuerit ꝯ prohibentes imperium paulatim sur‐
repens delectatio mortificat animã vt si se ab‐

stinere velit absqȝ molestia ⁊ sine angore: non
possit. cum aũt id tota sanitate non ageret. Er
go aculeꝰ mortis peccatũ est: qꝛ peccata facta ẽ
delectatio q̄ iam possit resistere bone volũtati
⁊ cum dolore cohiberi. Quã delectationẽ qꝛ in
defectu est: anime deterioris effecte: iure mor
tem vocamꝰ. Uirtus autẽ peccati lex: qꝛ mul-
to sceleratiꝰ ⁊ flagitiosius ẽ: que lex ꝓhibet si cõ
mittũtur q̄ȝ si nulla lege ꝓhiberẽtur. Tũc itaqȝ
absorpta erit mors in victoriam cũ per sancti
ficationẽ in omni parte hoīs ꝑfecta delectatio
ne spũaliũ delectatio carnalis obruet.

De eo ꝙ scriptum est: Inuicẽ onera vr̄a por
tate: ⁊ sic adimplebitis legẽ christi. Qõ. lxxj.

Q Uia veteris testamẽti custodia timo
rẽ habebat: nõ potuit apertiꝰ significari
noui testamẽti donũ eẽ charitatẽ q̄ȝ hoc
loco vbi aplũs dicit: Inuicẽ onera vestra por
tate: ⁊ sic adimplebitis legeȝ christi. Hãc enim
christi legem dicere intelligit: qꝛ ipse dñs prece
pit vt nos inuicẽ diligamꝰ. Tãtũ eni in ea sen
tentia ꝑcepti põdus cõstituẽs vt diceret. In h̄
cognoscetur qꝛ mei estis discipuli si vos inuicẽ
diligatis. Huiꝰ aũt dilectionis officium est: inui
cem onera vestra portare. Sed hoc officiũ qđ
sempiternũ non ẽ perducet sane ad beatitudinẽ
eternã in qua nulla erũt nr̄a onera q̄ inuicẽ por
tare iubemur. Nũc vͦo cum in hac vita sumus
onera nr̄a portemus: vt ad eam vitam que ca
ret onere ꝑuenire possumꝰ. Sicut enim decer
nis nonnulli taliũ cognitionuȝ studiosi sumpse
run: cum fretũ ad insulam trãseunt pascuoruȝ
grã sic se ordinãt: vt onera capitũ suoꝝ q̄ gestãt
in clunibꝰ supinuicẽ portent ita vt posterior sup
anteriorẽ ceruice ꝓiecta caput collocet. Et qa
necesse est vnũ esse q ceteros ꝑcedens nõ ante
se habeat cui caput inclinet vicibꝰ id agere di-
cuntur: vt lassatꝰ sui capitis onere: ille q prece
dit post omnes redeat ⁊ ei succedat cuius fere-
bat caput cum ipse preiret: Ita inuicẽ onera sua
portãtes fretũ transeunt donec veniant ad ter
re stabilitatem. Istam fortasse ceruorũ naturã
intẽderet salamõ cum ait: Ceruus amicitie et
pullus gratiarũ colloquantur tecũ. Nihil eniȝ
sic ꝓbat amicũ quẽadmodũ oneris amici porta
tio. Nec tamẽ inuicem onera nr̄a portaremus
si vnũ tempus eẽt infirmitatis amborũ q one
ra sua sustinẽt aut vnũ infirmitatis genꝰ. Sed
diuersa genera ⁊ diuersa tẽpora infirmitatũ fa-
ciũt vt onera nostra portemꝰ. verbi gratia. irã
fratris tũc portabis cum aduersus eũ non ira-
sceris vt rursus eo tẽpore quo te ira preoccupa
uerit ille te lenitate ⁊ tranquillitate sua suppor
tet. Hoc exẽplum ad id ꝑtinet cuȝ diuersa sint
tempora portantium onera sua q̄uis ipsa di-
uersa non sit infirmitas. In ambobus enim ad
inuicem ita portatur. Ad diuersuȝ aũt infirmi
tatis genus aliud exemplum videndum ẽ ve-
luti si quis loq̄citatem in se vicerit ⁊ pertinaci
am nondũ vicerit. Aliꝰ vͦo adhuc loquax sit sed
iam ꝑtinax nõ sit debet ille huiꝰ loq̄citatem: ⁊
iste illius pertinaciam donec illud in illo ⁊ hoc
in isto sanet charitate portare. Par quippe in
firmitas in duobus: si in vno accidit tempore
tollerare se inuicẽ: non valent tamẽ aduersuȝ si
intẽditur. Nam aduersus aliquẽ tertiuȝ ⁊ duo
irati sibi conueniunt ⁊ se tollerant q̄ȝ q̄ȝ nec tol-
lerare se inuicem dicendi sunt: sed potius sein-
uicem cõsolari: sicut ⁊ tristes de re vna magis
se portant ⁊ quasi incũbunt sibi q̄ȝ si vnꝰ tristis
esset ⁊ alius gauderet. Si aũt aduersus se tri-
stes sint ꝓrsus se tollerare nõ possunt: ⁊ ideo i
huiusmodi affectionibus suspicienda ẽ aliquã-
tulum ipsa egritudo de qua vis aliũ parte libe
rari: ⁊ sic suscipienda vt ad auxiliũ: nõ ad equa-
litatem miserie valeat quẽadmodũ se inclinat
qui manum iacẽti porrigit. Non eni se proijcit
vt ambo iaceant: sed incuruat tm̄ vt iacentem
erigat. Neqȝ vlla res officiosum istũ laborẽ ad
portandum onera facit libenter impẽdi nisi cũ
cogitamꝰ quanta ꝓ nobis ꝑtulerit dominus.
Hinc eni admonens apostolꝰ ait: Hoc sentite
in vobis ꝙ ⁊ in christo iesu q cum in forma dei
esset nõ rapinam arbitratꝰ est eẽ se equalẽ deo.
sed semetipsum exinaniuit formã serui accipi-
ens in similitudinẽ hominis factus: habitu in
uẽtus vt homo. Humiliauit semetipm factus
obediẽs vsqȝ ad mortẽ. mortẽ aũt crucis. Su-
perius eni dixerat non q̄ sua sunt vnusquisqȝ i-
tendens: sed que alioꝝ. huic sententie cõtexuit
ꝙ dictum est. Naȝ seqtur h̄ sentire in vobis qđ
⁊ in christo iesu. Ad hoc dũtaxat vt quẽadmo-
dum in eo ꝙ vͦbũ caro factum est: ⁊ habitauit ĩ
nobis. ⁊ sine peccato cũ eẽt: peccata nostra sus-
cepit: non attẽdens sua: sed nostra: ita ⁊ nos li-
benter ad eius imitationẽ inuicẽ onera nr̄a por-
temus. Huic cogitationi accedit etiã illa cogita
tio: qꝛ ille suscepit hominẽ: nos aũt hoīes sumꝰ
⁊ cõsiderare debemus ꝙ egritudinẽ siue corpo-
ris siue anime quã in alio hoīe videmus etiaȝ
nos habere possumꝰ aut potuimꝰ: hoc ergo ex
hibeamꝰ illi cuiꝰ infirmitatẽ videmꝰ ꝙ ab illo
nob vellemꝰ exhiberi si forte nos in ea essemꝰ
⁊ ipse non eẽt. Ad hoc pertinet ꝙ ipse apostolꝰ
ait. Oībus oīa factꝰ sum: vt oẽs lucrifacerem
oībꝰ oīa factꝰ sum cogitando. s. etiã in eo vitio
se esse potuisse: vnde cupiebat aliũ liberari. Cõ
paciendo eni id agebat: nõ mentiendo: sicut q-
dam suspicant. Et hij maxime q suis menda-
cijs deferendis que negare non possunt: alicu-

ius magni exẽpli patrocinium q̃erũt. Deinde
⁊ illud cogitandũ nullũ esse hominẽ q non pos
sit habere aliqđ bonũ qđ tu nondũ habes etiã
si lateat: in quo sine dubio possit te eẽ superior.
Que cogitatio ad cõtinendã edomandãq; sup-
biam valet: ne arbitreris: quoniã tua bona q̃-
dem eminẽt ⁊ apparent iõ alterũ nulla habere
que lateant. Et fortassis maioris ponderis sũt
bona quibꝰ te superat nescientem. Non enim
fallit nos aut adulatione potiꝰ vti apl'us iubet
cum dicit. Nihil ꝑ cõtentionem neq; per ina-
nem gloriã: sed in humilitate mentis alter alte
rum existimãtes superiorẽ sibi. Neq; hoc vtiq;
debemꝰ ita estimare vt non existimemus: sed
nos existimare fingemꝰ. Si vere existimemus
aliquid occultũ esse posse in aliquo quo nobis
superior sit. etiã si bonũ nostrum quõ illo vide
mur superiores esse nõ sit occultum. Iste cogita
tiones depmentes superbiam ⁊ acuentes cari
tatem faciunt onera fraterna inuicem sustineri
non solum equo animo: sed etiaz libentissime.
Nullo modo aũt de quoq; hoie incognito ferẽ
da sententia ẽ: ⁊ nemo nisi per amicitiã cogno-
scitur. Et ideo amicorũ mala firmiꝰ sustinemus
quia bona eoꝝ nos delectant ⁊ tenẽt. Nullius
itaq; repudianda est amicitia sese ingerẽtis ad
amicitiam copulandã non vt statim recipiat:
sed vt recipiendus optet atq; ita tractetur vt
recipi possit. Illuz enim receptum in amicitia
possumꝰ dicere cui omnia ꝯsilia nostra refunde
re audeamꝰ. Et si quisq; est qui se non audet in
gerere ad amicitiam faciendã cum aliquo no-
stro tẽporali honore aut dignitate reuocet descẽ
dendum est ad eum ⁊ offerendũ illi quadaz cõ
moditate ⁊ sub missione animi q̃ petere per se
ipam non audet. Sane q̃q̃uis rarius tamẽ ali-
quãdo accidit vt eiꝰ quẽ volumus in amicitiam
recipere prius nobis innotescãt mala q̃ bona
quibꝰ offensi ⁊ quodãmodo repercussi relinq-
mus eum: ⁊ ad bonorũ eius que forte occultio-
ra sunt in dagationem nõ peruenimꝰ. Admo-
net itaq; dominꝰ istic qui nos vult effici imita
tores suos vt eiꝰ infirma tolleremꝰ vt ad q̃daz
sana in quorũ delectatione acgescamus ꝑ cari-
tatis tollerantiam pducamur. Ait enim. Non
est opus sanis medicꝰ: sed egrotantibꝰ. Ideoq;
si ꝓpter caritatem christi etiã eum qui ex parte
vel oĩno forte egrotat repellere ab animo non
debemꝰ: qm̃ sanari põt per verbũ dei: quãto mi
nus eũ qui ꝓpter nos videri põt totus egrotus
quia quedã eius sancia in pmo ingressu amici
tie nõ potuimꝰ sustinere? Et q̃ est grauius cuz
offensiõe animi de toto hoie ausi sumus teme-
rariam preiudicij ferre sententiã non timẽtes
qđ dictum est. Nolitꝰ iudicare vt nõ iudicemi
ni. Et in qua mensura mensi fueritis remetiet
vobis. Sepe aũt illa q̃ bona sunt prius apparẽt
in quibus etiã temerariũ iudiciũ cauendum ẽ.
ne cum bonum totũ putaueris: ea q̃ postea ma
la apparuerint securum ⁊ impatum te inueni-
ant ⁊ grauius offendant: vt eũ quẽ temere dile
xeras acerbius oderis qđ nephas ẽ: quia etiaz
si nulla eius bona precederẽt ⁊ hec q̃ postea ap-
paruerunt mala priꝰ eminerẽt. tollerãda tamẽ
erant donec omnia cũ illo ageres quibꝰ talia sa
nari solent: quãto magis cum ea bona precesse
runt que tanq̃ pignora nos debẽt ad posterio-
ra tolleranda cõstringere. Ipsa est ergo lex chri
sti vt inuicẽ onera nr̃a portemus. Christum aũt
diligẽdo facile sustinemꝰ infirmitatẽ alteriꝰ: eti
am quẽ nondũ ꝓpter bona diligimus. Cogita
mus eni q̃ ille quẽ diligimus: dominꝰ propter
eum mortuꝰ est. Quam caritatẽ apostolus pau-
lus nobis ingessit: cũ diceret. Et peribit infir-
mus in tua conscientia frat ꝓpter quem christꝰ
mortuus ẽ: vt si illũ infirmũ ꝓpter vitiuz quo
infirmus est. minꝰ diligimus in eo illum consi
deremus q mortuus est ꝓpter illum. Christuz
aũt non diligere non infirmitas sed mors est q̃
propter ingenti cura ⁊ implorata dei misericor
dia cogitandum est ne christum negligamus
propter infirmum: cum infirmum debemus
diligere propter christum.

¶ De tẽporibꝰ eternis ¶ Questio. lxxij.

Queri potest quõ ab apl'o paulo dictum ẽ:
ante tẽpora eterna. Si enim tempora
quõ eterna. Nisi si forte ante oĩa tẽpora
intelligi voluit: q2 si dixisset tẽpora: neq; addi-
disset eterna, posset accipi ante q̃dã tpa: q̃ añ se
haberẽt alia tẽpora. Eterna maluit dicere q̃
oĩa fortasse iõ: q2 tẽp2 non cepit ex tpe: añ tpa
eterna euuz significauit int quod ⁊ tẽpꝰ h distat
q̃ illud stabile ẽ. tẽpus aũt mutabile.

¶ De eo qđ scriptum est: Et habitu inuentus
vt homo ¶ Questio. lxxiij.

Multis modis habitum dicimꝰ: vel ha
bitum animi sicut est: cuiuscũq; discipli
ne pceptio vsu roborata ⁊ firmata. Vel
habitũ corporis sm quẽ dicimꝰ aliũ alio eẽ suc-
culentiorẽ ⁊ validiorẽ q̃ magis ꝓprie habitu-
do dici solet. Vel habitũ eorũ q̃ membris no-
stris accõmodant extrinsecꝰ sm quem dicimꝰ
vestitum calciatũ: armatum ⁊ si quid hmõi est
In quibꝰ generibꝰ siquidẽ nomẽ dictũ est: ab illo
v̄bo qđ est hr̃e. Manifestũ est in illa re dici ha
bitũ q̃ accidit alicui ita vt eã possit etiã non ha
bere. Nã ⁊ doctrina accidit aĩo succus ac robur
corpori: ⁊ vestis atq; arma nõ dubiũ quin acci
dãt mẽbris nr̃is ita vt impitus possit eẽ animꝰ
si ei doctrina nõ accideret: ⁊ exile atq; lãguiduz

corpus sine succo viscerū ⁊ robore: ⁊ nudus si-
ne veste: ⁊ inermis sine armis: ⁊ pede nudo si
ne calciamentis esse homo pōt. Habitus ergo
in ea re dicitur q̄ nobis vt habeat̄ accidit. Ve
runtamē hoc interest ꝙ quedam eoꝝ que acci
dunt nobis vt habitū faciant nō mutant̄ a no-
bis. sed ipsa nos mutant in seipsa integra ⁊ in-
concussa manētia sicuti sapiētia cū accidit hōi
nō ipsa mutat̄: sed hominē mutat: qm̄ de stul
to sapientē facit. Quedā vō sic accidūt vt ⁊ mu
tent ⁊ mutent̄ sicuti cibus ille amittēs spem su
am in corpus nostrū vertit̄: ⁊ nos refecti cibo
ab exilitate atq̄ languore in robur atq̄ valen-
tiam cōmutamur. Tertiū vō genus est: cū ipsa
que accidūt mutant̄ vt habitū faciant ⁊ quo
dammodo formant̄ ab eis quib⁹ habitū faciūt
sicuti est vestis. Nā cū reposita vel ꝓiecta est
non habet eā formā quā sumit cū induit̄ atq̄ i-
ducit̄ mēbris. Ergo induta accipit formā quā
nō habebat exuta cū ipsa mēbra ⁊ cum exuunt̄ ⁊
cū induunt̄ in suo statu maneāt. Pōt eē ⁊ quar
tum gen⁹ cū ea q̄ accidunt ad faciēdū habitum
nec mutāt quib⁹ accidūt nec ab eis ipsa mutant̄
sicut annulus in digito: si nō min⁹ subtiliter at-
tendat̄. Verūtamē hoc gen⁹ aut nullum est si di
ligenter discutias aut oīno rarissimū. Cū ergo
apl̄us dicit: vnigenito dei filio loq̄retur quantū
ꝑtinet ad ei⁹ diuinitatē ꝺm id ꝙ verissim⁹ de⁹
est: equalē dixit eē patri ꝙ nō ei fuit rapina. i. q̄
si alienū appetere. s. semꝑ manēs in ea eq̄litate
nollet hoiem indui ⁊ hōibus vt homo appare-
re: sed semetipm̄ exinaniuit formā suā non mu-
tans: sed formā serui accipiens: neq̄ cōuersus
aut trāsmutatus i hoiem amissa incōmutabili
stabilitate: sed tanq̄ verū hominē suscipiendo
ipse susceptor in sīlitudinē hominū fact⁹: nō si-
bi: sed eis qb⁹ in hoīe apparuit habitu inuētus
est vt homo. i. habēdo hominē inuent⁹ vt hō ē
Non eni poterat inueniri vt de⁹ ab hijs q cor i
mundū habebāt: ⁊ verbū apud patrē vidē nō
poterant nisi h suscipiēdo ꝙ possent videre per
qd̄ ad illud lumen interi⁹ ducerent̄. Iste aūt ha
bitus nō est ex pmo genere. Nō eni manens in
se natura hominis naturā dei ꝯmutauit. Neq̄
ex scd̄o. nō eni mutauit deum homo ⁊ mutat⁹ ē
ab illo. Neq̄ ex quarto. non eni sic assumptus
est homo vt neq̄ ille mutaret deū: nec ab ipso
mutaret̄. Sed potius ex tertio. sic enim assum
ptus ē vt cōmutaret̄ in meli⁹ ⁊ ab eo formaret̄
ineffabiliter excellētius atq̄ ꝯiuncti⁹ q̄ꝫ vestis
cum hoīe induitur. Hoc ḡ habitus nomine sa-
tis significauit apl̄s queadmodū dixerit: in sīli
tudinem hominū factus: quia nō transfiguratio
est in hominem: sed habitu inuētus ē cum indu
tus ē homine quē sibi vniēs quodāmodo atq̄
conformans im mortalitati eternitatiq̄ socia
ret. Sed illū habitum q est in ꝑceptione sapiē
tie ⁊ discipline greci nun vocant. Hūc aūt ꝺm
quē dicim⁹ vestitum vel armatū scema poti⁹
vocant. Ex quo intelligit̄ de isto genere habit⁹
locutum aplm̄ quandoquidē in grecis exēpla-
rib⁹ scema scriptum est: qd̄ nos in latinis habi
tum habem⁹: quo noīe oportet intelligi nō mu-
tatū eē verbū susceptione hominis: sicuti nec
membra veste induta mutant̄: quanq̄ illa sus
ceptio ineffabiliter susceptum suscipienti copu
lauerit. Sed quantum verba humana reb⁹ in-
effabilib⁹ coaptari possunt: ne mutatus intelli
gatur de⁹ humane fragilitatis assumptor. ele-
ctum est vt grece scema: ⁊ latine diceret̄ habit⁹
illa susceptio.

De eo ꝙ scriptum est ad Colocenses: In quo
habemus redemptionē in remissionē peccato
rum q est imago dei inuisibilis Qō. lxxiiij.

Imago. ⁊ equalitas ⁊ sīlitudo distiguē-
da sūt: q2 vbi imago ꝯtinuo sīlitudo: nō
ꝯtinuo eq̄litas. vbi eq̄litas ꝯtinuo sīli-
tudo: nō ꝯtinuo imago. Ubi imago nō ꝯtinuo
similitudo: nō ꝯtinuo eq̄litas vt in speculo est
imago hoīs: q2 de illo expssa ē. Est etiā necessa
ria sīlitudo: nō tn̄ eq̄litas: q2 multa desunt ima
gini: q̄ tn̄ insunt illi rei de q̄ expssa ē. Ubi eq̄li-
tas ꝯtinuo sīlitudo: nō ꝯtinuo imago veluti duo
bus ouis paribus: q2 inest eq̄litas inest sīlitu-
do. Quecūq̄ eni assunt vni assunt ⁊ alteri. ima
go tn̄ nō est: q2 neutrū de altero expssum ē. Ubi
sīlitudo nō ꝯtinuo imago: nō ꝯtinuo eq̄litas. oē
qppe ouū inquātū ouū ouo sīle ē. Sꝫ ouū ꝑdicis
quēuis inquātū ouū est sīle ouo galline nec ima
go tn̄ ei⁹ ē: q2 de illo expssū nō ē. nec eq̄le: q2 bre
ui⁹ ē: ⁊ alteri⁹ generis aiant̄. Sꝫ vbi dicit̄ non
ꝯtinuo vtiq̄ intelligit̄. q2 eē aliqn̄ pōt. Pōt ḡ eē
aliq̄ imago in q̄ sit etiā eq̄litas vt in parentibus ⁊
filijs inueniret̄ imago ⁊ eq̄litas ⁊ sīlitudo si int
uallū tp̄is defuisset. Nā ⁊ de parēte expressa ē
sīlitudo filij vt recte dicat̄ imago. ⁊ pōt eē tāta
vt recte etiā dicat̄ eq̄litas nisi ꝙ parēs tp̄e p̄ce
dit. Ex quo itelligit̄ ⁊ aliqn̄ eq̄litatē nō solū sīli-
tudinē hr̄e: sꝫ etiā imaginē qd̄ in supiori exēplo
manifestū est. Pōt etiā aliqn̄ sīlitudo eē ⁊ eq̄li
tas q̄uis nō sit imago vt de duob⁹ ouis pib⁹ di
ctū est. Pōt etiā sīlitudo ⁊ imago eē q̄uis non
sit eq̄litas vt in speculo oñdim⁹. Pōt ⁊ sīlitu-
do vbi ⁊ eq̄litas ⁊ imago sit: sic de filijs ꝯmemo
rauim⁹: excepto tp̄e q̄ p̄cedūt parentes. Sic eni
eq̄lē syllabā syllabe dicim⁹ q̄uis altera p̄cedat
altera seq̄tur. In deo aūt q2 ꝯditio tp̄is vacat
nō eni pōt recte videri de⁹ in tp̄e genuisse filiū
ꝑ quē ꝯdidit tp̄a. ꝯsequēs ē vt nō solū sit imago
ei⁹ q2 de illo ē ⁊ sīlitudo: q2 imago ē: sꝫ etiā eq̄li

tas tāta vt nec tpis īterualluꝫ īpedimētū sit.

De hereditate dei ¶ Questio.lxxv.

Sicut ap̄lus ad hebreos dicit: testamentū testatoris morte firmat̄: ꝓpterea mortuo ꝓ nob christo nouū testm̄ firmatuꝫ eē asserit cuiꝰ similitudo vetꝰ testm̄ erat in q̄ mors testatoris p̄figurabat̄. Si ḡ q̄rat̄ quō sumꝰ ſm eiusdē ap̄li vba coheredes christi ⁊ filij atq̄ heredes dei cū hereditas morte decessoris firma teneat̄: nec vllo alio mō possit hereditas intelligi. R̄ndeat̄ ipō qdē mortuo fctōs nos eē heredes qm̄ filij etiā dicti sumꝰ. Nō ieiunāt ingt filij spōsi q̄diu cū illis ē sponsus. Heredes ḡ dicimur: q꞉ reliqt nobis pacis ecclesiastice possessionē: ꝑ fidē tpalis dispēsatiōis quaꝫ in hac vita possidemꝰ: qd̄ testatꝰ est dicens. Pacē meā do vobis: pacē meā relinquo vobis. Coheredes aūt efficimur eiꝰ cū in fine sāctī absorbet̄ mors in victoria. tunc eni siles ei erimꝰ qn̄ videbimꝰ eū sicuti ē. Quā hereditatem nō eiꝰ p̄ris morte adipiscimur q mori nō pōt q̄nquidē ipē sit hereditas nr̄a ſm illud qd̄ scriptū est. Dn̄s pars hereditat̄ mee. Sꝫ qm̄ ⁊ vocati sumꝰ adhuc paruuli ⁊ ad sp̄ūalia ꝯtēplāda minꝰ idonei vsq̄ ad humilimas nr̄as cogitatiōes se diuina miseratio porrexit vt q̄nocūq̄ cernē nitemur ꝙ nō euident atq̄ ꝑspicue cernebamꝰ idipm̄ morit̄ ꝙ i enigmate cernebamꝰ cū facie ad faciē cernē ceperimꝰ. Cōuenient eni dicit mortuū eē qd̄ aufert̄. Cū aūt venerit qd̄ ꝑfectū est: auferet̄ qd̄ ex parte ē. Ita nobis quodāmodo morit̄ pater in enigmate ⁊ ipse sit hereditas cū facie ad faciē possidet̄: non q꞉ ipse morit̄: sed impfecta in eum nr̄a visio ꝑfecta vsio ē interimit̄. Et tn̄ nisi illa priꝰ nos nutriret ad illā plenissimā ⁊ euidentissimaꝫ nō efficeremur idonei. Qd̄ si etiam de dn̄o iesu christo nō ſm verbuꝫ in p̄ncipio apud deū: sꝫ ſm puerū q ꝓficiebat etate ac sapia pius intellectꝰ admittit ꝓpria illa susceptiōe seruata q̄ cōis ei cū ceteris hōibꝰ nō ē. manifestū cuius tanq̄ morte possidebat hereditatē. Nō.n. coheredes eiꝰ eē possumꝰ nisi ⁊ ipse heres sit. Si aūt pietas nō admittat vt p̄mo ex pte vidēt hō dn̄icꝰ. deinde ex toto q̄q̄ in sapia ꝓficē dictus sit corpe suo intelligat̄ heres. i. ecclia cuiꝰ heredes sumꝰ q̄uis ex nobis cōstet. Sꝫ reuersum q̄ri pōt cuiꝰ p̄ris morte simꝰ nos etiā hereditas dei ſm illud. Dabo tibi gētes hereditateꝫ tuā: nisi forte huiꝰ mūdi quo priꝰ tāq̄ dn̄ante tenebamur. Post aūt cū dicimꝰ: mihi mūdꝰ crucifixꝰ ē ⁊ ego mūdo: possidet nos christꝰ mortuo illo q nos possidebat cuꝫ ei renūciamus moriamur illi ⁊ ipse nobis.

¶ De eo ꝙ iacobus ap̄ls dicit: Uis aūt scire o hō inanis: quia fides sine operibus mortua est vel occisa ¶ Questio.lxxvj.

Quoniaꝫ paulus ap̄ls p̄dicās iustificari hoiem ꝑ fidē sine opibꝰ nō bn̄ intellectꝰ est ab eis q sic acceperūt dictū vt putarēt cū semel in xp̄m crediderūt: etiā si male operarent̄ ⁊ facinorose flagitioseq̄ viuerēt saluos se eē posse ꝑ fidē. Locꝰ iste huiꝰ ep̄le eūdē sensū pauli ap̄li quō sit itelligēdꝰ expōit. Ideoq̄ magis abrahe vtit̄ exēplo vacuā eē fidē sine opibꝰ qm̄ abrahe vtit̄ exēplo etiā paulꝰ ap̄ls vsus ē vt ꝓbaret iustificari hoiem sine opibꝰ legis. Cū eni bona opa cōmemorat abrahe q̄ eiꝰ fidē comitata sunt satꝫ ōndit paulū ap̄lm nō ita ꝑ abraham docere iustificari hoiem ꝑ fidē sine opibꝰ: vt si qs crediderit nō ad eū ꝑtineat bn̄ opari. Sꝫ ad h̄ potiꝰ vt nemo meritꝫ prioꝝ operū arbitret̄ se ꝑuenisse ad donū iustificatiōis q̄ est i fide. In h̄ eni se gētibꝰ in xp̄m credētibꝰ iudei p̄ferre cupiebāt ꝙ dicebāt se meritꝫ bonoꝝ operū q̄ in lege sunt ad euangelicā gratiā peruenisse: ideoq̄ scādalizabant̄ multi qui ex eis crediderant ꝙ incircuncisis gentibus christi gratia traderetur: Unde apostolus paulus dicit: posse hoiem sine operibꝰ se p̄cedentibꝰ iustificari ꝑ fide. Nā iustificatus ꝑ fidē quomodo pōt deinceps nō nisi iuste operari q̄uis antea nihil opatus iuste ad fidei iustificationem ꝑuenerit: nō merito bonorū operū: sed gratia dei q̄ in illo iā vacua eē nō pōt cū iā ꝑ dilectionē bn̄ opat̄. Qd̄ si cū crediderit mox de hac vita decesserit iustificatio fidei manet cū illo: nec p̄cedētibꝰ bonis opibꝰ: q꞉ nō merito ad illā: sꝫ gr̄a ꝑuenit: nec ꝯn̄tibꝰ q꞉ in hac vita eē nō sinit̄. vn̄ māifestū ē ꝙ paulꝰ ap̄ls dicit: Arbitramur hoiem iustificari ꝑ fidē sine opibꝰ. Nō tn̄ ita intelligēdū ē vt accepta fide si vixerit dicamꝰ eū iustū: etiā si male vixerit. Iō exēplo abrahe ⁊ ap̄lus paulꝰ vtit̄: q꞉ sine operibꝰ legis quā nō accepat ꝑ fidē iustificatꝰ ē. Et iacobꝰ: q꞉ ꝑ fidē ipsiꝰ abrahe opa bona ꝯsecuta eē demōstrat ōndēs queadmodū intelligēdū sit ꝙ paulus ap̄lus p̄dicauit. Nā q putāt istā iacobi sentētiā ꝯtrariaꝫ eē illi snīe pauli pn̄t arbitrari etiā ip̄m paulū sibi eē ꝯⁱrium. Qui dicit alio loco. Nō.n. auditores legis iusti apud deū: sꝫ fctōres. ⁊ alio loco. Sꝫ ꝑ dilectionē fides opat̄. Et iterū. Si.n. ſm carneꝫ vixeritꝭ moriemi. Si āt spū fcā carnis mortificaueritꝭ viuetꝭ. Que sint āt fcā carnis q̄ opibꝰ mortificāda sūt spūalibꝰ alio loco manifestat dicēs. Māifesta āt sūt opa carnis q̄ sūt fornicatio: imūditia: īpudicitia: silacroꝝ ſuitꝰ veneficia: imicitie ꝯtētiōes: emulatiōes: aiositates: dissēsiōes: hereses: inuidie: ebrietates: comessatiōes: ⁊ hijs siīa: q̄ p̄dico vob sic p̄dixi: qm̄ q talia agūt regnū dei nō possidebūt. Et ad corinth. Nolite errare: neq̄ fornicato-

res:neq; idolis seruientes:neq; adulteri : neq;
moles:neq; masculoꝝ cõcubitores:neq; fures
neq; auari:neq; furiosi:neq; maledicti:neq; ra
paces regnũ dei possidebũt. Et hoc qdẽ fuistis
⁊ vos. ſ; nũc abluti estis:sanctificati estis ⁊ iusti
ficati in noĩe dñi nr̃i iesu xp̃i. ⁊ in spũ dei nostri
Quib⁹ siq̃s manifestissime docet nõ eos non
preterito bono ope ad fidei grãm puenisse:nec
meritis eoꝝ istã gratiã datã:qñ dicit:⁊ h̃ qdem
fuistis. Sed cũ dicit:qui talia agũt regnũ dei nõ
poss. debũt. satis oñdit iã exquo crediderũt bñ
iam opari:qd̃ ⁊ iacobus dicit. Et multis etiã
locis idẽ aplus paulus satis apte p̃dicat:recte
viuendũ oĩbus q in christo crediderũt ne ad pe
nas puenĩãt. Qd̃ ⁊ ipse dñs ꝯmemorat dicẽs.
Non oĩs qui dicit mihi:dñe dñe. intrabit in re
gnum celoꝝ. Sed q facit volũtatẽ patris mei
qui in celis est ipse intrabit in regnũ celoꝝ. Et
alibi: Ut qd dicitis mihi: dñe dñe. ⁊ nõ facit q̃
t. bi dico? Et oĩs q audit verba ⁊ facit ea simi-
labo eũ viro sapienti q edificauit domũ suam
supra petrã ⁊c. ⁊ q audit verba mea hec ⁊ non
facit ea:similabo eũ viro stulto q edificauit do
mum suã supra harenã. ¶ Quapropt̃ non sunt
sibi ꝯtrarie duoꝝ aploꝝ sñie pauli ⁊ iacobi. Cũ
vnus iustificari hoiem p fidem sine opibus q̃
ille dicit:de operibus que fidem p̃cesserunt. Iste
de hiis que fidem sequũtur sicut etiã ipse paul⁹
multis modis ostendit.

¶ De timore an sit peccatũ. ¶ Questio. lxxvij.

Omnis pturbatio passio:oĩs cupiditas
perturbatio:oĩs igit̃ cupiditas passio.
Oĩs aũt passio cũ est in nobis ipa pas-
sione patimur. Et inquãtũ passio est patimur.
Oĩs igit̃ cupiditas cũ est in nobis ipsa cupidi-
tate patimur. Oĩs aũt passio inquãtũ ipsa pas-
sione patimur nõ ẽ peccatũ. Sed ⁊ si patimur
timorẽ nõ est peccatũ tanq̃ si diceret̃ si bipẽs ẽ
nõ est pecus. Si g̃ ppterea h̃ nõ est ꝯsequẽs q̃
multa sunt pecora bipedia ppter illud nõ est cõ
sequẽs q̃ multa sunt peccata q̃ patimur. Hoc
eni ꝯtradicit̃. nõ esse cõsequẽs vt si patimur ti-
morẽ iã nõ sit peccatũ. Tu aũt dicis ꝯsequẽs
esse vt si patimur timorẽ nõ est peccatũ. Cũ cõ
stet tñ aliqua esse peccata q̃ patimur.

¶ De pulchritudie simulacroꝝ. ¶ Questio. lxxviij.

Ars illa summa oĩpotẽtis dei p quã ex
nihilo sunt oĩa q̃ etiã sapiẽtia eius dicit̃
ipa opat̃ ẽt p artifices vt ⁊ pl̃chra atq;
congruẽtia fiant. Quis nõ de nihilo sed de aliq̃
materia opent̃: velut ligno vel marmore:aut
ebore ⁊ si quod aliud materie genus:manibus
artificis subdit̃. Sed iõ nõ possũt isti de nihilo
aliqd fabricare q̃ p corpus opant̃. Cu; tñ eos
numeros ⁊ liniamẽtoꝝ ꝯueniẽtiã q̃ per corpus
corpori imprimũtur in aĩo accipiãt ab illa sum
ma sapiẽtia q̃ ipsos numeros ⁊ ipam ꝯuenien
tiã longe artifitiosius vniuerso mũdi corpi im
pressit qd̃ de nihilo fabricata ẽst in quo sunt ẽt
corpa aĩaliũ q̃ iã; de aliquo. i. de elemẽtis mũ
di fabricat̃. Si longe potẽtius ⁊ excellẽtius q̃;
cũ artifices hoĩes easdẽ figuras corpũ ⁊ formas
in suis opibus imitant̃. Non. n. oĩs nũerositas
humani corpis inuenit̃ in statua. Sed tñ que-
cũq; ibi inueniat̃ ab illa sapiẽtia p artificis vo-
luntatẽ traijcitur. q̃ p ip; corpus humanũ nãli
ter fabricat̃. Nec ideo tñ vel magni habẽdi sũt
q̃ talia opa fabricant̃:aut diligũt q̃ minorib⁹
rebus intenta aĩa quas p corpus corpaliter fa
cit minus inheret ipsi sũme sapientie. Uñ istas
potẽtias h;:quib⁹ male vtitur dũ foris eas ex-
ercet diligens. interiorẽ eaꝝ formã stabilẽ ne-
gligit ⁊ infirmior efficit̃. Qui v̇o talia opa etiã
colũt quãtũ deuiauerunt a veritate bñ intelligi
potest. q̃ si ipa aĩaliũ corpa colerẽt q̃ multo ex-
cellẽtius fabricata sunt:⁊ quoꝝ sunt imitanda
quid eis infelicius diceremus.

¶ Quare magi pharaonis fecerunt quedã mi-
racula sicut moyses. ¶ Questio. lxxix.

Non eni op; moueri cũ magicis actib⁹
miracula fiunt plerũq; simĩa miracula q̃
fiunt p sanctos dei seruos sicut scriptũ ẽ
in exodo:q̇ magi pharaonis fecerũt nõnulla si-
milit̃ sicut moyses fecit. Non g̊ op; h̃ mirari q̃
oĩa q̃ visibiter fiunt etiã per inferiores ptãtes
aeris hui⁹ nõ absurde fieri posse credunt̃. Sed
hoc interest q̇ cũ sancti talia faciãt in noĩe dñi
oĩum rerũ de sublimiorib⁹ ptibus iubet̃ inferi
ori creature. Cum aũt mali hoĩes malis arti-
bus opant̃:simĩa in manus suas dant̃ cũ exau-
diunt̃ a demonib⁹ digni sunt q tali exauditiõe
decipiant̃ vt pena illis fiat h̃ qd̃ vident̃ impe-
trare cũ eis exhibent q̃si aeree ptãtes q̃da; mi-
racula vt eos habebant subiugatos:pmissu tñ
diuino p meritis aĩaꝝ sua cuiq; tribuant̃.

¶ Aduersus apollinaristas. ¶ Questio. lxxx.

Cum qdam heretici qui apollinariste ⁊
ex apollinari quodam doctore suo dicti
esse phibent̃. asserunt dñm nr̃m iesum
christũ inquãtũ hõ fieri dignat⁹ est nõ habuisse
humanã mẽtẽ. Iubẽtes eis: nõnulli eos studi-
ose audiẽtes:delectati sunt qdẽ ea puersitate q̃
ille hoiem in dñõ minuebat dicẽs. eum nõ ha-
buisse mentẽ h̃ est rõnalẽ aĩam q̃ hõ a pecorib⁹
ſm animũ differt. Sed cũ secũ ipsi cogitarẽt fa
tendũ esse. si ita est vnigenit⁹ dei fili⁹ sapiẽtia ⁊
verbũ pr̃is p qd̃ facta sunt oĩa beluã quãdã cũ fi
gurã humani corpis suscepisse credat̃ displicu
erũt sibi:nõ tñ ad correctionẽ vt redirent ad ve
ritatis viã:totũq; hoiem a sapiẽtia dei susceptũ

esse faterentur nulla diminutio est nature. Sz
ampliori audacia ipsi etiã aiam totũqz vtile ho
minis alienant̄ ab eo solã carnẽ humanã eũ suſ
cepisse dixerũt. Adhibẽtes etiã testimoniũ ex
euãgelio imo illã dñi sñiaz nõ intelligẽdo puer
si ↄfligere audẽt aduersus catholicã veritatẽ di
cẽtes scriptũ esse: Uerbũ caro factũ ẽ ⁊ habita
uit in nobis. Sub hijs enĩ v̓bis ita v̓bũ volunt
carni eẽ copulatũ atqz ↄcretũ vt nulla ibi nõ so
lũ mens sed nec aia humana intersistat. Qui
bus p̄mo respõdẽdũ est iõ sic eẽ illud i euãgelio
positũ: qꝛ vsqz ad visibilẽ carnẽ assumptio illa
humane nature a dño facta est: atqz in tota illa
vnitate susceptiõis p̄ncipalit̄ v̓bũ ẽ extrema ⁊
vltima caro: nolẽs itaqz euãgelista ↄmẽdare p
nobis deiectionẽ humilitat̄ dei q sese humilia
uit. Et quousqz humiliauit exp̄mens v̓bũ: car
nẽqz noiauit p̄termittẽs aie naturã q̃ v̓bo infe-
rior ẽ: carne p̄stantior. Magis aũt cõmẽdauit
humilitatẽ: qꝛ dictũ est: verbũ caro factũ est q̃z
si diceret̄ verbũ hõ factũ est. Nã si nimis hec
intuent̄ v̓ba põt ali⁹ non min⁹ puersus ex istis
verb ita calũniari fidei nr̃e vt dicat ip̄m v̓bum
ↄuersuz ⁊ ↄmutatũ eẽ in carnẽ ⁊ verbũ eẽ desti
tisse: qꝛ scriptũ ẽ: verbũ caro factũ ẽ: sic caro cũ
fit cinis: humana nõ ẽ caro: sz cinis sz ex carne ci
nis ẽ: ⁊ s̓m loquẽdi modũ ↄsuetudinẽqz celebri
orẽ quicqd fit qd̓ nõ erat desit eẽ qd̓ erat. neqz tñ
ita hec v̓ba intelligim⁹. Sz etiã ip̄i ita nobiscũ
intelligũt. vt manẽs v̓bũ qd̓ est: ex eo q̄ accipit
formã serui nõ ex eo q̄ in illã formã aliq̃ imita
tione ↄuersum ẽ: dictũ sit: v̓bũ caro factũ ẽ. De
inde si vbicũqz caro fuerit noiata sic intelligen
dũ est: vt vbi aia eẽ nõ credit̄: nec illi habebant
aiam de quib⁹ dictũ ẽ. Et videbit oĩs caro salu
tare dei. Et illud in psalmo. Exaudi p̄ces me
as ad te oĩs caro veniet. Et illud i euãgelio. Si
cut dedisti ei p̄tãtẽ oĩs carnis. Unñ intelligit̄ so
lere hoĩes p noiationẽ soli⁹ carnis designari vt
s̓m hãc locutionẽ ⁊ illud possit intelligi vt q̄ di
ctũ est: v̓bũ caro factũ ẽ: nihil sit dictũ: nisi v̓buz
hõ factũ ẽ. Sic enĩ apte totũ plerũqz noiata sola
aĩa hõ intelligit̄. Sic est illud. Tot aie descẽde
rũt in egyptũ. Sic rursus apte totuz noiata sola
carne hõ intelligit̄ sic sunt q̃ posuim⁹. Deinde
quẽadmodũ nos huic obiectiõi eoꝝ quã ex euã
gelio p̄ponũt ita r̄ndem⁹: vt null⁹ hoĩnũ ita desṕ
piciat vt putet nos p hec v̓ba cogi ad credẽdũ
⁊ ↄfidendũ: q̄ mediator dei ⁊ hoĩum hõ christ⁹
iesus aiam humanã nõ habuit. Sic q̃ro modo
ip̄si r̄ndeãt tã manifestis obiectiõib⁹ nr̃is qbus
oñdim⁹ p innumerabiles locos euãgelice scṕtu
re narratũ de illo ab euãgelistis q̄ in hijs affe-
ctionib⁹ fuerit q̃ sine aia esse nõ p̄nt. Nõ enĩ ea
pono q̃ ip̄e dñs tã multa cõmemorat. Tristis ẽ
anima mea. Et potestatem habeo ponẽdi ani
mã meaz. Et maiorẽ dilectionẽ nemo hz q̃z vt
aiam suã ponat qs p amicis suis. Que mihi p-
nicax ↄdictor põt dicere figurare a dño dicta si
cut multa in parabol' eũ locutũ eẽ manifestũ est
Nã ⁊ si ita sint nõ op⁹ ẽ pugnacit̄ agere: vbi ha
bem⁹ euãgelistaꝝ narratiões p q̃s eũ ⁊ natũ de
Maria v̓gine cognouim⁹: ⁊ cõprehẽsuz a iude
is ⁊ flagellatũ ⁊ crucifixũ atqz interfectũ ⁊ sepultũ
in monumẽto q̃ oĩa sine corp̄e itelligẽ fcã nemo
põt: nec figurate accipiẽda qsq̃z vl' demẽtissim⁹
dixerit: cũ dicta sint ab eis q res gestas vt me-
minerãt narrauerũt. Sic ḡ ista corp⁹ eũ habu
isse testant̄: sic cũ indicãt habuisse aiaz affectio
nes ille q̃ nõ p̄nt eẽ nisi in aia: q̃s nihilominus
eisdem euangelistis narrantibus legimus. Et
mirat⁹ ẽ spiritus ⁊ ↄtristat⁹ ⁊ exhilarat⁹ ⁊ multa
alia innumerabilia: sic etiã illa q̃ ↄiũcta sil' officia
⁊ corp̄is ⁊ aĩe oñdũt: sicuti sunt q̄ esuriuit q̄ dor
miuit q̄ fatigatus ab itinere sedit ⁊ alia hmõi.
Nõ enĩ p̄nt dicẽ etiã in veterib⁹ libris dicta esse
irã dei ⁊ leticiã: ⁊ nõnullos hui⁹ generis motus
nec iõ tñ eẽ ↄsequẽs vt deũ habuisse aiaz credẽ
dũ sit. Dicta sunt enĩ illa p̄pheticis imaginatio
nib⁹ nõ narratoria manifestatiõe. Nã ⁊ mẽbra
dei dicta sunt ⁊ manus ⁊ pedes ⁊ facies ⁊ silia
Quẽadmodũ ista cũ nõ indicãt eũ hre corpuz
sic nec illa aiaz. Quẽadmodũ aũt narratũ aliqd
nisi noiata sunt man⁹ xp̄i ⁊ caput ⁊c. q̃ indicãt ei⁹
corp⁹: ita etiã q̃ de affectiõib⁹ eodẽ narrationis
tenore noiata sunt indicãt ei⁹ aiam. Stultũ est
aũt credẽ noianti euãgeliste q̄ manducauerit ⁊
nõ ei credẽ q̄ esurit. Et si nõ ẽ ↄñs vt oĩs q mã-
ducat nõ esuriat. Nã ⁊ angelũ legim⁹ mãducaſ
se: sz esurisse nõ legim⁹. neqz vt oĩs q esurit mã
ducet. si aũt officio aliq̊ se cohibeat aut desit ei
cib⁹. facultasqz mãducandi: tñ eũ vtrũqz fecisse
credẽdũ ẽ: qꝛ vtrũqz rerũ gestaꝝ iudex factũ: ge
stũqz ↄscriptũ sit. Sic aũt q mãducauit sine cor
pore itelligi nõ põt sic q esuriuit sine aia fieri nõ
potuit. Nec illa nos terret in aĩs atqz inepta ca
lũnia q̃ inuidio se resistẽtes aiũt. Ergo sub neceſ
sitate posit⁹ fuit qꝛ cõprehẽsus flagellat⁹ crucifi
xus ⁊ mortu⁹ ẽ: vt tãdẽ sine p̄nicatia si volũt in
telligãt sic cũ passiões animi: h̓ est affectiones
volũtate dispẽsatiõis: veras tñ vt placuit suſ-
cepisse quemadmodũ passiones corporis eadẽ
dispensationis voluntate sine vlla necessitate
succepit. Quẽadmodũ nos non volũtate mo-
rimur: sic ⁊ non voluntate nascimur. Ille autez
voluntate vtrũqz vt oportebat exhibuit ⁊ tamẽ
verissime exhibuit. Sicut ergo necessitat̄ no-
mine nec nos nec illoꝝ quisq̃z auellit: a fide ve-
rissime passionis per quam corp⁹ eius ostendi-
tur. Sic nos ip̄o nomine necessitatis nemo de-

terrere a fide verissime affectionis per quam
animā eius agnoscimus. Nec ipsos debet de-
terrere a cōsentiendo catholice fidei si nō eos
deterret exinabilis pudor imitande q̄uis false
diu tamē ⁊ cū temeritate defense sentētie.

De q̄dragesima ⁊ q̄nq̄gesima Q̄o. lxxxi.

Omnis sapientia disciplina que ad ho
mines erudiēdos ptinet est creatorem
creaturamq̄ dinoscere: ⁊ illū colere do
minantē istā subiectam fateri. Est aūt creator
deus: ex quo omnia: ꝑ quem omnia: in quo om
nia: ⁊ ideo trinitas pater ⁊ filius ⁊ spiritussan-
ctus. Creatura vō partim ē inuisibilis sic ani-
ma: partim visibil' sicut corpus. Inuisibili ter-
narius numerꝰ tribuitur: q̄re diligere deum tri
pliciter iubemur: ex toto corde: ex tota aīa: ⁊ ex
tota mente. Corpori quaternarius numerus
ꝓpter euidentissimā naturam eius .i. calidā ⁊
frigidā: humidā ⁊ siccā. Uniuerse ergo creatu
re tribuit septenariꝰ. Quapropter ois discipli
na dignoscēs ⁊ discernēs creatorē atq̄ creatu-
ram denario numero insinuat. Que disciplina
q̄diu corporeis motibꝰ tpaliter significat cre-
dendo cōstat: ⁊ rerū gestarū veniētiū atq̄ tran-
seūtiū auctoritate q̄si paruulos lacte nutrit vt
idoneos faciat contēplationi: q̄ non venit ⁊ trā-
sit: sed semꝑ manet. in qua quisq̄ narratis re-
bus sibi diuinitꝰ tpaliter ꝓ salute hominum ge
stis siue gerendis q̄ adhuc futura p̄dicat si per
manserit in fide ⁊ ꝓmissa sperauerit: ⁊ q̄ diuina
auctoritas p̄cepit infatigabili caritate iplere ꝑ
durauerit recte aget vitā huiꝰ necessitatis ⁊ tē-
poris q̄ numero q̄dragesimo cōmendat. Quo-
niā denariꝰ numerus q totā insinuat discipli-
nā quat ductꝰ .i. numero q corpori tribuit mul
tiplicatꝰ: quia ꝑ motū corpalis administratiōis
geritur ꝙ dictū est fide cōstare quadragesimū
numerū cōficit. Ita imperat etiā stabilē ⁊ nul-
liꝰ tempis indigentē sapiā q̄ denario numero
cōmendat: vt ad q̄draginta addant decem: q̄
⁊ partes eq̄les quadragenarij numeri simul du
cte ad quinq̄ginta peruenient. partes aūt equa
les habet quadragenariꝰ numerꝰ. Primo .xl.
in singulis: Deinde .xx. in binis .x. in quaternis
quinq̄ in octauis. quatuor in denis. duas in vi
cenis. Unum ergo ⁊ duo ⁊ quatuor ⁊ quinq̄ ⁊
octo ⁊ decē ⁊ viginti simul ducta efficiūt quinq̄-
ginta. Quapropter sic quadragenariꝰ numerꝰ
eq̄libus suis partibꝰ cōputatis parit ampliꝰ de-
nariū ⁊ fit quinq̄genarius: sic tēpus fidei rerum
ꝓ salute gestarū ⁊ gerendarū cum eq̄litate vite
actū impetrat intellectū stabilis sapiētie vt nō
solū credēdo: sed etiā intelligēdo disciplina fir-
met. Ideo ea q̄ nūc est ecclesia q̄uis filij dei si-
mus. Ante tū q̄ appareat ꝙ erimꝰ in laboribꝰ
⁊ in afflictionibus agit. ⁊ in ea iustus ex fide vi
uit. nisi credideritis inq̄t nō intelligetis. Et hō ē
tempꝰ quo ingemiscimꝰ ⁊ dolemꝰ expectātes re
demptionē corꝑis nr̄i ꝙ quinq̄gesima celebra-
tur. Scimꝰ aūt ꝙ cū apparuerit similes ei eri-
mus: q̄m videbimꝰ eū sicuti ē. cū additur dena-
riꝰ quadragenario vt nō solū credē que ꝑtinent
ad fidem: sed etiā perspicuā veritatē intelligere
mereamur. Talis ecclesia in q̄ nullus erit me-
ror: nulla ꝑmixtio maloꝝ hominū: nulla iniqui
tas. sed leticia ⁊ pax ⁊ gaudiū q̄nquagesime ce-
lebratione prefigurat. Propterea postq̄ do-
minꝰ noster resurrexit a mortuis q̄draginta die
bus peractis cū discipulis suis eadē .s. ipsa per
hūc numerum insinuata tpali dispēsatiōe q̄ ad
fidē ꝑtinet: ascendit in celū. ⁊ decē alijs diebꝰ
peractis misit spiritū sanctū .i. vt nō ad huma-
na ⁊ tēporalia: sed ad diuina ⁊ eterna cōtuenda
ꝙ amoris ⁊ caritatis spiramēto ⁊ incēdio figu-
rat quadragenario denariꝰ addet. Et ideo iā
hoc totū .i. quadragenariꝰ numerꝰ dierū leticie
celebratione signādus. Hec autē duo tēpora .i.
Unū laboris ⁊ sollicitudinis. Alterū gaudij et
securitatis. etiā retibꝰ missis in mare dn̄s signi-
ficat. Nam ante passionē de reticulo dicit mis-
so in mare: q̄ tantū pisciū ceperunt vt vix ad lit
tus trahēdo perducerēt: ⁊ retia rumperent. Nō
eni missa sunt in dexterā partē. habet eni mul
tos malos ecclesia huiꝰ tēporis. Neq̄ i sinistrā
habet etiā bonos: sed passim vt ꝑmixtiōes bo-
noꝝ maloꝝq̄ significaret. Q̄ aūt rupta sunt re
tia caritate violata multas hereses exisse signi-
ficat. Post resurrectionē vō iā vellet ecclesiā
futuri tēporis p̄mōstrare vbi oēs ꝑfecti atq̄ sā-
cti sunt: iussit mitti retia in dextrā partē: ⁊ capiūt
ingentes pisces centū q̄nquaginta ⁊ tres. Mi-
rantibꝰ discipulis ꝙ cū tam magni eēnt nō sunt
dirupta retia. Hoꝝ magnitudo magnitudinē sa
pientie iusticieq̄ significat. Numerus vō ipsam
disciplinā: ⁊ tēporali dispensatione: ⁊ eterna re-
generatione ꝑfectam quā diximꝰ quadragena
rio numero signari. Quia eni tunc nō erit opus
corporalibꝰ adiumentis ⁊ animo ꝯtuebitur fides
atq̄ sapiētia: quia animo ternarium numerum
tributum diximꝰ quinquaginta ducimꝰ ter ⁊ fiūt
centum q̄nquaginta cui numero trinitas addi
tur: quia omnis ista ꝑfectio in noīe patris ⁊ filij
⁊ spiritus sancti cōsecrata est. Ita fiunt centum
quinquaginta tres qui numerus piscium ad de
xteram partem captoꝝ inuenitur.

De eo ꝙ scriptum est: Flagellauit deus om-
nem filium quem recipit Questio. lxxxij.

Omnis anima partim priuatim cuiusdā
sui ꝑtātem gerit. partim vniuersitatis le
gibus sicut publicis cohercet ⁊ regitur.

Quia ergo vnaqueq3 res visibilis in hoc mun
do habet potestatem angelicã sibi prepositam.
sicut aliquot locis diuina scriptura testat. de ea
re cui preposita est. Aliter q̃si priuato iure agit.
Aliter tanq̃3 publice agere cogit. Potẽtior est
eni3 pte vniuersitas: qm̃ illud qd ibi priuatim
agit: tantũ agere sinit quantũ lex vniuersalitat
sinit. Sed vnaqueq3 aĩa tanto est: pietate pur-
gatior quanto p̃uato suo minus delectata legẽ
vniuersalitatis intuetur. eiq3 deuote ac libẽter
obtemperat. Est enim lex vniuersalitatis di
uina sapientia. Quanto autem priuato suo gau
det ⁊ neglecto deo qui omnibus animis vtili-
ter ac salubriter p̃sidet: ipsa sibi vel alijs quib⁹
potuerit vult esse p deo suam poti⁹ in se vel i ali-
os q̃3 illi in omnes diligẽs ptãtem: tanto est sor
didior tantoq3 magis penaliter diuinis legibus
tanq̃3 publicis seruire cogit. Quãto igit etiã hu
mana aĩa deserto deo: suis honoribus vel sua
potestate fuerit delectata tanto magis subditur
talibus potestatib⁹ que priuato suo gaudent: ⁊
honorari ab hominib⁹ sicut dum cupiũt: quib⁹
diuina lege sepe cõcedit: vt eos quos sibi fm
eorũ merita subiugauerint: p̃uato illo iure etia3
miraculorũ aliqd prestent: in hijs reb⁹ exhiben-
dorũ in quib⁹ sunt infime. sed tñ ordinatissimo
gradu p̃posite. Sed vbi diuina tanq̃3 publica
lex iubet: vincit vtiq3 priuatã licentiã q̃3q̃3 ipsa
priuata licẽtia nisi vniuersal' ptãtis diuine pmis
sionis nulla esset. Ideoq3 fit vt sancti dei serui:
qñ hoc donũ eos habere vtile ẽ. fm publica3 et
quodammodo impialez legẽ: hoc ẽ summi dei
potestatem imperẽt infimis ptãtibus ad que-
da3 visibilia miracula faciẽda. In illis eni de⁹
ipse impat cuius templũ sunt: ⁊ quem ptempta
sua p̃uata potestate: ardẽtissime diligũt. In ma
gis aũt impationib⁹ ad illecebram deceptionis
vt sibi subiugẽt eos quib⁹ vt talia pcedãt: pre-
stant effectũ precib⁹ ⁊ misterijs eorꝫ priuato il-
lo largiẽtes qd sibi licet largiri honorantib⁹ se si
biq3 seruiẽtibus ⁊ quedã secũ in sacramentis su
is pacta seruantibus. Et quãdo videtur impa
re magi p sublimiorum nomina inferiores ter-
rent: ⁊ nonnulla visibilia q̃ propter infirmitatẽ
carnis magna videntur hoĩbus non valentib⁹
eterna contueri que per seipsu3 prestat dilecto-
ribus suis verus de⁹ mirantib⁹ exuberãt. Hoc
autem pmittit deus iuste omnia moderans vt
pro cupiditatibus ⁊ electionibus suis seruien-
tes: eorum libertatesq3 distribuat. Et si quãdo
in vocatiõe summi dei aliquid pro suis malis
cupiditatibus impetrant vindicta est eorũ non
gratia. Non eni frustra dicit apostolus: Tradi-
dit illos deus in desideria cordis eoru3. Quo-
rundam enim peccatorum perpetrandoru3 fa
cilitas pena est aliorum precedentium. Quod
autem dominus dicit: Non potest sathanas sa
thanam expellere: ne forte quisq̃3 vtens nomi-
nibus infimarum potestatum cum demonium
excluserit falsam putet esse istam sententiam.
Ad hoc intelligat dictũ: quia hoc modo satha-
nas etiã si corpori aut corporis sensibus parcit
ideo parcit vt ipsi⁹ hominis voluntati p impie
tatis errore triumpho maiore dominetur. Hoc
aũt modo non exit sathanas: sed potius in inti-
ma ingreditur: vt in eo sic operetur: quẽadmo-
dum dicit apostolus: Scdm principem huius
aeris qui nũc operatur in filijs diffidentie. Nõ
eni sensus corporis eorꝫ turbabat atq3 torq̃bat:
aut eorum corpora collidebat. Sed in eorũ vo
luntate vel potius cupiditate regnabat. Qd
aũt dicit pseudo pphetas multa signa ⁊ pdigia
facturos ita vt fallant etiã si fieri potest electos
Admonet vtiq3 vt intelligam⁹ quedam mira-
cula etiã sceleratos homĩnes facere qualia san
cti facere non possunt: nec tamẽ ideo potioris
loci apud deum arbitrandi sunt. Non enim ac
ceptiores erant deo q̃3 populus israel magi egi
ptioru3: quia non poterat ille populus facere q
illi faciebant q̃3uis moyses in virtute dei ma-
iora potuerit. S3 ideo ista nõ omnibus sanctis
tribuuntur: ne perniciosissimo errore decipiant
infirmi existimantes in talibus factis maiora
dona esse q̃3 in operibus iusticie quibus eterna
vita comparatur. Propterea prohibet hinc
gaudere discipulos cũ ait. Nolite in hoc gau-
dere quoniam spiritus vobis subijciuntur: sed
in hoc gaudere q nomina vestra scripta sunt i
celis. Cum ergo talia faciunt magi qualia non
nunq̃3 sancti faciũt talia q visibilit eẽ apparẽt:
s3 diuerso fine ⁊ diuerso iure h faciũt. Isti eni fa
ciũt q̃rẽtes gl'ia3 suã. illi q̃rẽtes gl'ia3 dei. ⁊ illa fa
ciũt p quedã ptãtibus cõcessa. in ordine suo q̃si
priuata cõmertia vel veneficia. Illi aũt publi-
ca administratiõe. iussa ei⁹ cui cũcta creatura sb
iecta ẽ. Aliter eni cogit possessor equum dare
militi. aliter eũ tradit emptori vel cuilibet do-
nat aut cõmodat. Et quẽadmodũ pleriq3 mali
milites quos imperialis disciplina condemnat
signis imperatoris sui: nonnullos possessores
territant: ⁊ ab eis aliquid q publice non iubet
extorquent: ita nõnunq̃3 mali christiani vel scis-
matici vel heretici per nomen christi aut verba
aut sacramẽta christiana exigunt aliquid aptã
tibus quibus honori christi credere indictum
est. Cum autem malis iubentibus cedunt vo-
luntate ad seducendos homines cedunt quo-
rum errore letantur. Quapropter magi aliter
faciũt miracula vel mirabilia: alit christiani: ali
ter mali christiani. Magi p p̃uatos pct⁹. Boni

christiani per dei bona publica ⁊ p publicam iu
sticiam: vel dei bona publica. Mali christia-
ni p signa publice iusticie. Nec mirũ est q̃ hec
signa valẽt: cũ ab eis adhibent̃: qñ etiã vsurpã
tur ab extneis: q̃ dino suũ nomen ad istã militiã
nõ dederũt: pp̃ter honorẽ tñ excellẽtissimi im
peratoris valẽt. Ex quo fuit ille de quo discipu
li dño nunciauerũt: q̃ in noĩe ei⁹ eijceret demo
nia q̃uis cũ eis cum nõ sequeret̃. Cũ aũt nõ ce
dunt hijs signis hmõi ptãtes: de⁹ ipse p̃hibet
occultis modis cuȝ id iustũ atq̃ vtile iudicat.
Nã nullo modo vlli spũs audẽt hec signa cõtẽ-
nere. Cõtremiscũt eni hec vbicũq̃ illa ꝯspexe-
rint. Sȝ nesciẽtib⁹ hõib⁹ aliud iubet̃ diuinitus
vel ad ꝯfundẽdos malos: cũ eos oportet cõfun
di: sic de sene filijs in actib⁹ aplõꝝ legim⁹: qb⁹
ait imũdus spũs. Jesuȝ scio: ⁊ paulũ noui. Uos
aũt q̃ estis: Uel ad monẽdos bonos vt p̃ficiãt
i fide atq̃ recta ita iactãter: sȝ vtilit̃ possint: vl' ad
discernenda dona mẽbroꝝ eccl'ie sic aplus ait.
Nũqd oẽs v̄tutes: nũqd oẽs hñt dona curatio-
nũ? Propt̃ has igit̃ causas plerũq̃ vt dictũ est
nesciẽtib⁹ hõib⁹ iubet̃ diuinit⁹. i. vt hijs signis
adhibitis hmõi ptãtes volũtati hominũ: nõ ob
tempent. Ut aũt mali bonis sepe tp̃aliter noce
ant: ptãtem in eo accipiãt: ad maiorũ bonoruȝ
vtilitatẽ pp̃ter exercitationẽ pacientie. Jtaq̃
aĩa christiana semp̃ in tribulationib⁹ suis seq̃ de
bet: volũtatẽq̃ dñi sui debet ne ordinationi dei
resistẽdo: acq̃rat sibi graui⁹ iudiciuȝ. Nõ enim
ip̃e dñs agens hoiem: pontio pilato dixit: ⁊ iob
diabolo posset dicere. Nõ haberes in me ptã-
tem: nisi datũ eẽt tibi desup̃. Non ḡ eius volũ
tas cui⁹ malitie ptãs i bonos dat̃. Sȝ ei⁹ volũ
tas a quo hec ptãs datur: debet nobis eẽ carissi
ma: qm̃ tribulatio paciẽtiã opatur. paciẽtia p̃
bationẽ. p̃batio vo spem. Spes aũt non cõfun
dit: quia caritas dei diffusa est in cordibus no
stris per spm̃ sanctũ qui datus ẽ nobis.

¶ De coniugio in eo q̃ domin⁹ dicit: Si quis dimiserit vxorem suam excepta causa fornicationis ¶ Questio. lxxxiij.

S I dñs dimittẽdo ꝯiugis solã causaȝ for
nicationis admittit ⁊ paganũ ꝯiugium
dimitti p̃hibet: ꝯsequẽs est vt pagani si
mus fornicationi nõ deputet̃. Solã aũt forni
cationis cãm exceptã facere dñs cũ de dimit
tenda ꝯiuge loquitur in euangelio manifestum
est. Paganũ ergo ꝯiugiũ hinc non p̃hibet̃ di-
mitti: q2 cũ apl's de hac re ꝯsiliũ daret: vt fide
lis volẽtem secum esse ꝯiugẽ infidelem: non
dimittat ait: Ego dico: nõ dñs: vt dñs intelli-
gatur nõ quidẽ iubere vt dimittatur: ne ꝯ iussũ
eius ꝯsilium dare videatur apl's. Sed tñ per-
mittere vt nemo in ea re iussiõis necessitate te
neatur: sed consilij volũtate libere faciat. Ue
runtamẽ si quisq̃ asserat solã illã fornicationẽ
dñm admittere ad cãm relinquẽde ꝯiugis que
vulgo dicit̃ fornicatio. i. q̃ ꝯcubito illicito per
petrat̃. h' põt dicere dñm cũ de hac re loq̃retur
de vtroq̃ fideli dixisse ⁊ marito ⁊ vxore: vt si
ambo fideles sint: neutri liceat alterũ relinq̃re
nisi causa fornicationis: vbi nõ potest pagani
simus intelligi: q2 vterq̃ fidelis est. Sicut eni
⁊ apl's videt̃ distinguere cũ ait. Hijs aũt q̃ ma
trimonio iũcti sunt p̄cipio nõ ego sȝ dñs vxorẽ
a viro nõ discedere: q̃ si recesserit manere inu
ptam: aut viro suo recõciliari. Ubi etiã intelli-
git̃ q̃ si vna illa causa qua sola relictio ꝯiugij p̃-
mittat̃. mulier a viro recesserit innupta p̃seue
rare debet. aut si non se ꝯtinet viro poti⁹ recõ-
ciliari vel correpto vel certe tollerando q̃ al-
teri nubere. Seq̃tur aũt ⁊ dicit. Et vir vxoreȝ
nõ dimittat: breuit̃ eandẽ formã intimãs in vi-
ro quã precipiebat in feminaȝ: q̃bus ex p̄cepto
dñi insinuat ista. Seq̃tur. Ceteris autẽ ego di
co: non dñs. Si quis frat̃ habet vxorẽ infidelẽ
⁊ hec consentit habitare cũ illo nõ dimittat illã
Et si mulier hȝ viꝝ infidelẽ: ⁊ h' ꝯsentit habita
re cum illa nõ dimittat virũ. Ubi dat intellige-
re dñm de hijs locutum vt neuter alterum di-
mitteret si fideles ambo essent.

¶ Explicit liber beati augustini episcopi de octuaginta tribus questionibus.

¶ Possidonius calamensis episcopus de vita et morib⁹ sancti augustini hypponẽsis epi quo cum annis fere quadraginta vixit.

¶ Jncipit enim prologus.

I Nspirante rerum
oiuȝ factore ⁊ gubnatore deo
mei memor pp̃ositi q̊ p grãm
saluatoris oipotẽtis: ac p di-
uine trinitatis fidẽ seruire de-
creui: ⁊ antea i vita laicoꝝ: ⁊
nũc in officio ep̃oꝝ: studẽs ex
q̃licũq̃ accepto ingenio ⁊ sermone edificatiõi p̃
desse sancte ac vere christi dñi catholice eccl'ie.
de vita ac morib⁹ p̄destinati: ⁊ suo tp̃e pñtati sa
cerdotis optimi augustini: q̃ in eodẽ vidi: ab eo-
dẽq̃ audiui: minime reticere debeo. Jd enim
etiã añ nos factitatũ fuisse a religiosissimis san
cte mr̃is eccl'ie catholice viris legim⁹ ⁊ cõperi
mus: q̃ diuino afflati spũ sermone p̃p̃o atq̃ sti
lo ⁊ aurib⁹ ⁊ ocul' scire volẽtiũ dicẽdo ⁊ scriben
do silia: studiosoꝝ noticie itulerũt: q̃les quãtiq̃
viri ex cõi dñi grã in reb⁹ humanis: ⁊ viuere ⁊
vsq̃ in finẽ obit⁹ p̃seuerare meruerũt. Jccirco

ipſe quoq; diſpenſatoꝝ omniū minimus: fide nō ficta: qua dño dñantiū oibuſq; bonis ſeruiendū ⁊ placendū eſt fidelibꝰ: de ꝑdicti venerabilis exortu viri ⁊ ꝓcurſu ⁊ debito fine: que per eū didici ⁊ exptus ſum qz plurimis annis eiꝰ inherēs charitati: vt dñs donauerit explicandū ſuſcepi. Verū ſummā queſo maieſtatē: quo munus huiuſmodi a me arreptū ita gerā ⁊ peragā vt nec patris luminū offendā veritatē: nec bonoꝝ eccleſie filioꝝ vlla ex pte fraudare videar charitatē. Nec eniꝫ attingā ea oīa inſinuare: q̄ idē beatiſſimꝰ auguſtinꝰ in ſuis ꝯfeſſionū libris de ſemetipſo: qualis añ ꝑceptā grām fuerit: q̄liſq; iam ſumpta viueret deſignauit. Hoc eniꝫ facere voluit: vt ait aplus: Ne de ſe qſq; hoīuꝫ ſupra quā ſe eē nouerat: aut de ſe auditū fuiſſet crederet vel putaret humilitatis ſancte more vtens: ⁊ iā nullū fallēs ſed laudē nō ſuam: ſed ſui dñi de ꝓpria liberatiōe ac munere querēs ex his videlꝫ q̄ iā ꝑceperat: ⁊ fraternas preces poſcens de his q̄ accipe cupiebat. Sacramentuꝫ igitur regis qđ angelica auctoritate prolatum eſt bonū ē abſcōdere Opa aūt dñi reuelare ⁊ cōfiteri honorificū eſt.

¶ Explicit prologus.

¶ Incipit vita ſcti auguſtini hipponēſis epi.

Igitur beatiſſimꝰ auguſtinus ex ꝓuincia africana ciuitatate thagaſtēſi de numero curialiū: parētibꝰ honeſtis ⁊ chriſtianis ꝓgenitꝰ erat Alituſq; ac nutritus eoꝝ cura ac diligentia impēſiſq; ſecularibus litteris eruditꝰ apprime, oībus videlicꝫ diſciplinis imbutꝰ quas liberales vocāt. Nam ⁊ grāmaticā prius in ſua ciuitate ⁊ rethoricam in africe capite carthagine poſtea docuit: conſequenti etiaꝫ tempore trans mare in vrbe roma ⁊ apud mediolanū vbi tunc temporis imperatoris valentiani minoris comitatus fuerat cōſtitutus. In qua vrbe tunc epatū adminiſtrabat acceptiſſimus deo: ⁊ in optimis viris ꝑclariſſimꝰ ſacerdos eximius ambroſius. Huius interea verbi dei ꝑdicatoris frequētiſſimis in ecclia diſputatiōibꝰ aſtās in populo: intēdebat ſuſpenſus atq; affixus. Verū aliqñ manicheoꝝ apud carthaginē adoleſcēs fuerat errore ſeductus: ⁊ iō ceteris ſuſpenſioꝛ aderat: ne qd vel ꝓ ipſa vel ꝯ ipſam hereſim diceret. Sꝫ puenit dei liberatoris clemētia ſui ſacerdotis ambroſij corꝑtractātis: vt ꝯ illū errorē incidētes legis ſoluerent q̄ſtiōes: atq; ita edoctꝰ ſenſim atq; paulatī hereſis illa miſeratiōe diuina eiꝰ ex aīo pulſa ē: protinuſq; ipſe in fide catholica cōfirmatus eſt ꝓficiendi in religione eidē amoris ardor tantꝰ innatus eſt: quo ꝓpinquātibꝰ diebꝰ ſanctis paſce: ſalutis aquā ꝑciperet: ⁊ factū eſt diuina ꝑſtāte opitulatiōe, vt ꝑ illū talē ac tantū antiſtitem ambroſiū: ⁊ doctrinā ſalutarē eccleſie catholice ⁊ diuina auguſtinꝰ ꝑciperet ſacramēta. Moxq; ex intimis cordis medullis ad deum ꝯuerſus: ſpem oēm quam habebat in ſeculo dereliquit Iam nō vxorem: non filios carnis: nō diuitias non honores ſeculi querens: ſꝫ ſoli deo cū ſuis ſeruire ſtatuit in illo ⁊ ex illo puſillo grege eſſe ſtudens: queꝫ dominus alloquitur dicens. Nolite timere puſillus grex qm̄ cōplacuit patri veſtro dare vobis regnum. vendite que poſſidetis: ⁊ date elemoſynam: facite vobis ſacculos non veteraſcentes: theſauros non deficientes in celis. ⁊ illud quod iteruꝫ dicit dominus: idē vir ſanctus facere cupiēs: Si vis eſſe perfectꝰ vende omnia que habes ⁊ da pauperibꝰ ⁊ habebis theſaurum in celis: ⁊ veni ſequere me: ⁊ ſuper fidei fundamentum edificare deſiderāſ non lingua: fenum: ſtipulam: ſed aurum: argentum: ⁊ lapides precioſos. Et erat tunc annis maior triginta ſola ſupſtite matre nomine monica ſibiq; adherente: ⁊ de ſuſcepto eius propoſito ſeruiendi deo: ampliuſq; de carnis nepotibus exultāte. Nam eius pater patritius nomine iam antea defunctus erat. Renunciauit etiam ſcolaſticis quos rhetoricaꝫ docebat vt ſibi magiſtrum alium prouiderent: eo ꝙ ſeruire deo ipſe decreuiſſet. Ac placuit ei percepta baptiſmi gratia cum alijs ciuibus ⁊ amicis ſuis deo pariter ſeruiētibus ad africam ⁊ propriaꝫ domum agroſq; remeare. Ad quos veniens. ⁊ in quibus conſtitutus ferme triennio ⁊ a ſe iam alienatis curis ſecularibus: cum his qui eideꝫ adherebant deo viuebat: ieiunijs: orationibꝰ boniſq; operibus: in lege domini meditans die ac nocte. Et de his que ſibi deus cogitāti atq; oranti intellecta reuelabat: ⁊ preſentes ⁊ abſentes ſermonibus ac libris docebat. Cōtigit forte eodem tempore: vt quidam ex his quos dicunt agentes in rebus apud hypponen regiꝫ conſtitutus: bene chriſtianus deumq; timens comperata eius bona fama atq; doctrina deſideraret atq; optaret euꝫ videre: promittens ſe poſſe mundi huius omnes contemnere cupiditates atq; illecebras: ſi aliquando ex eiꝰ ore dei verbum audire meruiſſet. Quod cuꝫ ad ſe fideli fuiſſet relatione delatū. liberare aīam cupiens ab huius vite periculis: morteq; eterna: ad memoratam vltro atq; ꝯfeſtim venit ciuitatem: ⁊ hominem viſum allocutus frequentius

atqꝫ exortatus est:ꝙtum deus donabat: vt qđ
deo vouerat redderet. Hec se ille facturuꝫ de
die in diem pollicebatur: nec tamē in eius tūc
hoc ipleuit presentia. Sꝫ vacare vtiqꝫ ⁊ inane
esse non potuit: qđ per tale vas mundum in ho
nore vtile: dño ad omne opus bonū paratū: in
omni loco: diuina gerebat ꝓuidentia. Eodem
itaqꝫ tempore in ecclesia hypponensi catholica
valerius sanctus epatū gerebat. Qui cuꝫ flagi-
tante ecclesiastica necessitate: de ꝓuidendo ⁊ or-
dinando presbytero ciuitatis: plebem dei alloq̄
retur ⁊ exhortaretur: iam scientes catholici san
cti augustini propositū ⁊ doctrinam: manu inie
cta quoniam ⁊ idē in populo secutus ⁊ ignarus
quid futuruꝫ esset astabat. Solebat aūt laicus
vt nobis dicebat ab eis tm̄ ecclesijs q̄ nō ha-
berēt epos suam abstinere presentiaꝫ. Cū ergo
tenuerunt: ⁊ vt in talib⁹ consuetū est epo ordi-
nandum intulerunt. omnib⁹ id vno consensu ⁊
desiderio fieri perficiqꝫ petentibus: magnoqꝫ
studio ⁊ clamore flagitantibus: vbertim eo flē
te nonnullis quidē lachrymas ei⁹ vt nobis ipe
retulit: tunc superbe interp̄tantibus: ⁊ tanꝙ eū
consolātibus ac dicentibus: Quia locus p̄sby-
terij licꝫ ipse maiore dignus esset: appropin-
quaret tamē epatui. Cū ille homo dei vt nobis
retulit maiori cōsideratione intelligeret ⁊ geme
ret: ꝙ multa ⁊ ꝙ magna sue vite p̄icula de re-
gimine ⁊ gubernatione ecclesie impendere: ac
prouenire spectaret: atqꝫ ideo fleret. Et eorum
tunc vt voluerunt completum est desideriū. Fa
ctus ergo presbyter monasterium intra ecclesiā
mox instituit: ⁊ cum dei seruis viuere cepit ꝭm
modum ⁊ regulam sub sanctis apostolis cōsti-
tutam: maxime vt nemo quicꝙ proprium in il
la societate haberet: sed eis essent omnia com-
munia: ⁊ distribueretur vnicuiqꝫ prout cuiqꝫ
opus erat. quod iam ipse prior fecerat dum de
transmarinis ad sua remeasset. Sanctus vero
valerius ordinator eius vt erat vir pijssimus
⁊ deum timēs: exultabat: ⁊ deo gratias agebat:
suas exauditas a domino fuisse preces: quas se
frequentissime fudisse narrabat. s. vt sibi diui
nitus homo concederetur talis: qui posset ver-
bo dei ⁊ doctrina salubri ecclesiam dei edifica
re: cui rei se homo natura grecus: minusqꝫ la-
tina lingua ⁊ litteris instructus: minus vtilem
peruidebat: ⁊ eidem presbytero potestateꝫ de-
dit coram se in ecclesia euangelium predicādi
ac frequentissime tractandi: ꝯtra vsum quideꝫ
⁊ consuetudinem africanarum ecclesiaꝝ: vnde
etiam ei nonnulli episcopi detrahebant. Sed
ille vir venerabilis ac ꝓuidus in orientalibus
ecclesijs id ex more fieri sciens: vtilitati ecclīe
consulens obtrectatorum non curabat linguas
dummodo factitaretur a presbytero quod a se
episcopo impleri minime posse cernebat. Un
de accensa ⁊ ardens eleuata super candelabruꝫ
lucerna omnibus qui in domo erant lucebat:
Et postea currente ⁊ volante huiusmodi fama
bono precedente exemplo: accepta ab epis po
testate: presbyteri nōnulli coram epis populis
tractare ceperunt verbū dei. Sane tunc in illa
hypponensi vrbe manicheorum pestilentia ꝙ
plurimos ciues ⁊ peregrinos infecerat ⁊ pene-
trauerat seducente ⁊ decipiente eiusdem here-
sis quodam presbytero nomine fortunato. ibi
dem conuersante atqꝫ morante. Interea hyp-
ponenses ciues ⁊ peregrini christiani tam ca-
tholici ꝙ etiam donatiste adeunt augustinum
presbyterum: atqꝫ deposcunt: vt illum hominē
manicheorum presbyteruꝫ quem doctum cre
debant videret: ⁊ cum eodem de lege tractaret
Quod idem vt scriptum est: paratus ad respō
sionem omni poscenti se rationeꝫ de fide ⁊ spe
que in deo est: potensqꝫ exhortari in doctrina sa
na: ⁊ cōtradicentes redarguere minime rēnuit
sed vtrum etiam hoc fortunatus fieri vellet sci
scitatus est. At illi confestim ad ipsum fortuna
tum id detulerunt: petentes ⁊ exhorantes ac
flagitantes quod id minime recusaret. Sane
quoniam idem fortunatus iam apud carthagi-
nem sanctum nouerat augustinuꝫ adhuc in eo-
dem secum errore cōstitutum: cum eodem con
gredi pauitabat. Ueruntamen suorū maxime
instantia coactus ac verecundatus: promisit co
minus se esse venturum: certamenqꝫ disputā-
di subiturum. Unde condicto die ⁊ loco conue
nerunt in vnum concurrētibus ꝙ plurimis vi
ris studiosis: turbisqꝫ curiosis: ⁊ apertis notari
orum tabulis disputatio est cepta primo: ⁊ secū
do finita est die. In qua ille manicheus prece-
ptor vt se gestorum continet fides: nec catholi-
cam assertionem potuit euacuare: nec mani-
cheorum sectam subnixa veritate valuit com-
probare: sed deficiens responsione vltimo col-
laturum se cum suis maioribus: ea que refelle
re non potuit ꝓsecutus est: ⁊ si sibi forte de his
satis minime fecissent sue anime consulturum:
atqꝫ ita ab omnibus apud quos magnus ⁊ do-
ctus videbatur: nihil valuisse in sue secte asser
tione iudicatus est. Qua ille confusione affectus
⁊ sequenti tempore de hypponensi ciuitate ꝓ-
fectus: ad eandem amplius non remeauit: ac
sic per memoratum dei hominem omniū cor
dibus: vel qui aderant: vel qui absentes illa
que gesta sunt cognouerant: error ille ablatus:
catholica est intimata: ac comperta sincera re-
ligio. Et docebat ac predicabat ille priuatim
: ⁊ publice: in domo: ⁊ in ecclesia salutis verbum

cum omni fiducia aduersus africanas hereses
maximeqꝫ contra donatistas: manicheos: ⁊ pe-
lagianos: libris confectis: ⁊ repetitis sermoni-
bus ineffabiliter admirantibus christianis et
colletantibus: ⁊ hocipsum vbi poterant nō ta-
centibus: sed diffamantibus. Sicqꝫ adiuuan-
te domino leuare in africa ecclesia catholica ex
orsa est caput: que multo tempore illis conuale
scentibus hereticis precipueqꝫ rebaptizāte do
nati parte maiorem multitudinem afrorꝫ se-
ducta ⁊ oppressa iacebat. Libros vero eiusdem
siue tractatus mirabili dei gratia procedentes
ac perfluentes: instructos omni rationis copia
atqꝫ auctoritate sanctarū scripturarꝫ: ipi quoqꝫ
heretici concurrentes: cum catholicis ingenti
ardore audiebāt: ⁊ quisqꝫ vt voluit ⁊ potuit no-
tarios adhibens etiam ea que dicebantur ex-
cepta descripsit. Et inde iam per totum africe
corpus preclara doctrina odorqꝫ suauissimus
christi diffusa ⁊ manifestata est: congaudente h
quoqꝫ cōperto ecclesia dei transmarina. Quo-
niam sicut dum patitur vnum membrum: cō-
patiuntur omnia membra: ita etiam cum glori
ficatur vnum membrum: cōgaudēt omnia mē
bra. Per idem tempus coraꝫ episcopis hoc il
li iubentibus qui plenarium totius africe con-
ciliū hyppone agebant: de fide ⁊ simbolo pres-
byter adhuc augustinus disputauit. Ille vero be
atus senex valerius ceteris ex hoc amplius ex-
ultans: ⁊ deo gratias agens de concesso sibi spe
ciali beneficio: metuere cepit: vt est humanus
animus: ne ab illa ecclesia sacerdos ꝓbatus ad
episcopatum quereretur ⁊ sibi auferretur. Nā
⁊ id prouenisset: nisi ⁊ hoc idem episcopus co-
gnito: ad locum secretum eum transire curasset
occultatumqꝫ a querentibus minime inueniri
fecisset. Unde amplius formidans idem vene
rabilis senex: ⁊ sciens se corpore ⁊ etate infir-
missimum: egit secretis litteris apud primateꝫ
episcopum sedis carthaginensis allegans im-
becillitatem corporis sui: etatisqꝫ grauitateꝫ
⁊ obsecrans vt hypponensi ecclesie ordinare-
tur episcopus: qui sue cathedre non tā succede
ret: sed cōsacerdos accederet augustinus. Que
igitur beatus valerius optauit ⁊ rogauit: sata
gens rescripto impetrauit. Post quam peti-
tionem ad visitandum adueniente ad ecclesiaꝫ
hypponensem tunc primate numidie megalio
calamensi episcopo ⁊ valerius antistes episco
pis qui forte tunc aderant: ⁊ clericis omnibus
hypponensibus: ⁊ vniuerse plebi inopinatam
cunctis suam insinuat tunc voluntatem omni-
busqꝫ audientibus ⁊ gratulantibus: atqꝫ id fie-
ri perficiqꝫ ingenti desiderio clamantibus: epi-
scopatum suscipere contra morem ecclesie suo
viuente episcopo presbyter augustinus recusa-
bat. Dumqꝫ id fieri solere ab omnibus suade-
retur: atqꝫ id ignaro transmarinis ⁊ africanis
ecclesie exemplis probaretur: compulsus atqꝫ
coactus succubuit: ⁊ episcopatus curam ⁊ ma
ioris loci ordinationeꝫ suscepit. Quod in se ipe
postea fieri non debuisse: vt viuo suo episcopo
ordinaretur: ⁊ dixit: ⁊ scripsit: propter concilij
vniuersalis vetitum: quod iam ordinatus di-
dicit: nec quod sibi factuꝫ esse doluit: alijs fieri
voluit. Unde etiam sategit: vt concilijs consti
tueretur episcoporꝫ: ab ordinatoribus deberi
ordinandis vel ordinatis omnium statuta sa-
cerdotum in notitiam esse deferenda. Atqꝫ ita
factum est: vt episcopatu suscepto multo instā-
tius ac feruentius maiore auctoritate: nō adhuc
in vna tm̄ regione: sed vbicūqꝫ rogatus venis-
set verbum salutis eterne alacriter ac suauiter
pullulante atqꝫ crescente domini ecclesia predi
cabat: paratus semper poscentibus reddere ra
tionem de fide ⁊ spe: que cum deo est: ⁊ eius di
cta atqꝫ excepta maxime donatiste in eadē hyp
ponensi vel vicina manentes ciuitate ad suos
episcopos deferebant. Que cum audissent: ⁊
contra forte aliquid dicerent: aut a suis refel-
lebatur: aut eadem res ad sanctum augustinum
deferebatur: eaqꝫ comperta patienter ac leniter
vt scriptum est. cum timore ⁊ tremore salutem
omnium operabatur. Ostendens qꝫ nihil illi
refellere voluerint ac valuerint. Quāqꝫ verū ma
nifestūqꝫ sit quod ecclesie dei fides tenet ac do-
cet. Et hec diebus ac noctibus ab eodem iugi
ter agebantur. Nam ⁊ eplas priuatas ad quos
cunqꝫ eiusdem erroris episcopos ⁊ eminentes
scilicꝫ laicos dedit: ratione reddita admonēs
atqꝫ exhortans: vt vel ab illa se prauitate cor-
rigerent: vel certe ad disputationes venirent.
Illi vero causa diffidentie nihil vnqꝫ rescribe-
re voluerunt: sed irati furiosa loquebāt: atqꝫ se
ductorem deceptorēqꝫ aiarꝫ augustinum esse: ⁊
priuatim ⁊ publice ꝓclamabant: ⁊ velut lupū oc
cidēdum esse in defensionē gregis scilꝫ: sui dice
bant ⁊ tractabant. oiaqꝫ peccata a deo indubi-
tanter esse credendū posse dimitti hijs qui hoc
facere ac perficere potuissent: nec deum timē-
tes nec homines erubescentes. Et vt eorꝫ cau-
sa diffidentie cunctis innotescere elaborauit: ⁊
publicis gestis conuenti non sunt ausi cōferre.
Habebant etiam eidem donatiste per suas pe
ne omnes ecclesias inauditum hominum ge-
nus peruersum ac violentum: velut sub pro-
fessione continentium ambulātes: qui circūcel-
liones dicebant. Et erant in ingenti numero ⁊

turba per omnes fere africanis regiones cōsti-
tuti. Qui malis imbuti doctoribus audacia su-
perba: ⁊ temeritate illicita: nec suis: nec alienis
aliquando percebant: contra ius fasqꝫ in cau
sis interdicentes hominibꝰ ⁊ nisi obedissent:
damnis grauissimis ⁊ cedibus afficiebant: ar-
mati diuersis telis: bachantes per agros vil-
lasqꝫ vsqꝫ ad sanguinis effusionem accedere nō
metuentes. Sed dum verbum dei sedulo p̄di
caretur: ⁊ cū his qui oderunt pacē pacis rō ha-
beretur. illi pacem loquētes debellabāt gratis
Cūqꝫ aduersus eorum dogma veritas innote
sceret: qui volebant ⁊ poterant sese inde vel cri
piebant vel subducebant: ⁊ paci atqꝫ vnitati ec
clesie cum suis quibus poterant coherebant
Unde illi sui erroris congregationem minui vi
dentes: atqꝫ augmentis ecclesie inuidentes: ac-
censi exardescebant ira grauissima: ⁊ intolera-
biles persecutiones vnitati ecclesie compacti
faciebant. Ipsisqꝫ sacerdotibus catholicis ⁊ mi
nistris aggressiōes diurnas atqꝫ nocturnas di
reptionesqꝫ rerum omniū vi inferebant. Naz
⁊ multos dei seruos cedibus debilitauerunt:
aliquibus etiam calcem cum aceto in oculos
miserunt: aliosqꝫ occiderunt. Unde etiam suis
ijdem donatiste rebaptizatores in odium ve-
niebant. Proficiēte vero doctrina diuina sub
sancto ⁊ cū sancto augustino in monasterio deo
seruientes: ecclesie hipponensi clerici ordina-
ri ceperunt: ac deinde innotescente ⁊ clarescē-
te de die in diem ecclesie catholice predicatio-
nis veritate sanctorumqꝫ seruorum dei propo
sito continentia ⁊ paupertate profunda: ex mo-
nasterio quod per illum venerabilem virum ⁊
esse ⁊ crescere ceperat: magno desiderio posce-
re atqꝫ accipere episcopos ⁊ clericos pax eccle
sie atqꝫ vnitas ⁊ cepit primo ⁊ postea consecu-
ta est. Nam ferme decem quos ipse noui sctōs
ac venerabiles viros continētes ⁊ doctissimos
beatus augustinus diuersis ecclesijs nōnullis
quoqꝫ eminentioribus rogatus dedit. Siliqꝫ
⁊ ipsi ex illorū sanctoꝝ proposito veniētes: dn̄i
ecclesijs propagatis: ⁊ monasteria instituerunt
⁊ studio crescente edificationis verbi dei cete-
ris ecclesijs promotos fratres ad suscipiendū
sacerdotiuz prestiterunt. Unde p̄ multos ⁊ in
multis salubris fidei spei ⁊ charitatis ecclesie
innotescēte doctrina: nō solum per omnes afri
canas partes: verumetiaz in transmarinis ⁊
per libros editos atqꝫ in grecuz sermonē trāsla
tos: ab illo vno homine: ⁊ per illū multis fauē-
te deo: multa innotescere meruerūt. Atqꝫ hinc
vt scriptum est peccator videns irascebatur:
dentibus suis frendebat ⁊ tabescebat: serui au
tem christi vt dictum est: cum his qui oderunt
pacem erant pacifici: ⁊ cuz loquerētur debella
bantur gratis ab eis. Aliquotiēs v̄o etiā vias
armati ijdē circuncelliōes cōtra famulum dei
augustinum obsederunt: dum forte iret roga-
tus ad visitandas instruendasqꝫ ⁊ exortandas
catholicas plebes: quod ipse frequentissime fa
ciebat. Et aliquando contigit vt illi succentu-
riati hactenus perderent captionem. Euenit
quidē dei prouidentia sed ductoris hominis er-
rore: vt per aliaz viā cū suis comitibꝰ sacerdos
quo tendebat venisset: atqꝫ per hūc quē postea
cognouit errorem: manus impias euasisset: ⁊
cum in omnibus liberatori deo gratias egisset
illi omnino suo more nec laicis nec clericis pe
percerunt: sicut publica contestantur gesta. In-
terea silendum non est quod ad laudez dei per
illius tam egregij in ecclesia viri studium do-
musqꝫ dei zelum aduersus predictos rebapti-
zatores donatistas gestum ⁊ perfectuz est. Cū
forte vnus ex his quos de suo monasterio ⁊ cle
ro episcopus ecclesie propagauerat: ad suā cu-
ram pertinentem calamensis ecclesie diocesim
visitaret: ⁊ que didicerat p̄ pace ecclesie contra
illam heresim predicaret. factuz ē vt medio iti-
nere eorum insidias incurrisset: ⁊ peruasum cuz
omnibus illi comitantibus: sublatis aialibus ⁊
rebus iniurijs ⁊ cede grauissima eū affecissent
De qua re ne pacis ecclesie amplius impedi
retur p̄fectus: defensor ecclesie inter leges non
siluit. Et preceptus est crispinus qui ijsdem do-
natistis in calamēsi ciuitate ⁊ regione episcopꝰ
fuit: predicatus scilz ⁊ multi tēporis ⁊ edoctus
ad multam teneri auaritiā publicis legibꝰ pre
sentatus contra hereticos cōstitutam. Qui re-
sultans legibus cum presentatꝰ apud proconsu
lem se negaret hereticuz obruta est necessitas:
vt illi recedente ecclesie defensore a catholico
episcopo resisteretur: ⁊ conuinceretur qd̄ esse se
fuisse negauerat: quoniā si ab eodem dissimula
retur forte catholicus episcopus ab ignorātibꝰ
crederetur: illo se quod erat negante: atqꝫ ita ex
hac desidia infirmis scandaluz nasceretur. Et
memorabili augustino antistite omnimodis i-
stante ad controuersiam ambo ipsi calamēses
episcopi venerunt: ⁊ de ipsa diuersa commu-
nione tertio conflictu secum egerunt: magna
populorum christianorum multitudine cause
exitum: ⁊ apud carthaginem ⁊ per totam afri-
cam expectante. atqꝫ ille crispinus p̄consulari
⁊ libellari sentētia est p̄nūtiatꝰ hereticꝰ. Proqꝫ
illo apud cognitorem catholicus episcopus in
tercessit ⁊ ne auraria multa exigeretur ei est be-
neficium impetratuz. Unde cum ingratus ad
pijssimum principem prouocasset: ab impera-
tore relationi redditum est rn̄sum solutū: ⁊ cōse-

quenter preceptum: nullo prorsus loco hereti-
cos donatistas esse debere ⁊ eos ad vim legū
omnium contra hereticos latarum: vbiqꝫ te-
neri debere. Ex quo ⁊ iudex propter officium
⁊ idem crispinus ꝙ minime fuerat exact⁹: prece
pti sunt duas auri libras fisci iurib⁹ īferre. Sꝫ
protin⁹ opera data est ꝑ catholicos episcopos:
precipue per sancte memorie augustinū vt il-
la omnium condemnatio principis dimittere-
tur indulgentia. Et domino adiuuante perfe-
ctum est. Qua diligentia ⁊ sancto studio multū
creuit sancta ecclesia. Et hijs omnib⁹ pro pace
ecclesie gestis: Augustino dominus ⁊ hīc palmā
dedit: ⁊ apud se iustitie coronam reseruauit: ac
magis magisqꝫ iuuante christo de die in diē au
gebat: ⁊ multiplicabat pacis vnitas: ⁊ ecclesie
dei cōfraternitas. Et id maxime factū est post
collationē q̄ ab vniuersis ep̄is catholicis apud
carthaginem cū eisdē donatistarum episcopis
postmodum facta est: adiuuante gloriosissimo
⁊ religiosissimo imperatore Honorio. propter
quod perficiendum etiam a suo latere tribunū
⁊ notarium marcellinū africam iudicem mise
rat. In qua coatrouersia illi omnib⁹ modis cō
futati: atqꝫ de errore a catholicis conuicti: sen-
tentia cognitoris notati sunt: post eorum appel
lationem pijssimi regis responso: iuste inter he
reticos condemnati sunt. Ex qua ratione nota
ti sunt: solito amplius eorum episcopi: qui cū
suis clericis ⁊ plebibus nō communicauerūt.
Et pacem tenentes catholicam: multas corū
persecutiones vsqꝫ ad membrorum amputatio
nem ⁊ internetionem. Et totum illud bonum
vt dixi per sanctum illum hominem consentiē
tibus nostris episcopis ⁊ pariter satagentibus
⁊ ceptum ⁊ perfectum est. Porro autem post
illam que cum donatistis facta est collationē
non defuerunt qui dicerent permissos non fuis
se eosdem episcopos apud potestatem que cau
sam audiuit: dicere omnia pro suis partibus:
quoniam catholice communionis cognitor sue
fauebat ecclesie: licet hoc deficiētes ⁊ victi ad
excusationem iactarent: quando quidem ⁊ an
te controuersiam idem heretici catholice com
munionis eundem esse nouerant: ⁊ dum ab eo-
dem conuenirentur publicis gestis: ꝙ ad colla
tionem occurrerent ⁊ se esse facturos prosecu
ti sunt. Poterant vtiqꝫ susceptum eum haben
tes: recusare congressum. Tamen omnipoten
tis dei prestitit auxilium: vt postea in cesariē
si mauritanee ciuitate constitutus venerabilis
memorie augustinus: quo eum venire cū alijs
ep̄is sedis apostolice lr̄e copulerūt: ob terminā
das videlicꝫ alias ecclesie necessitates. Hac ğ
occasione ꝓuenit vt emeritū eiusdē loci dona-
tistarum episcopū: quē sue secte precipuū in il-
la collatione habuerunt defensorem videret. ⁊
cum eodem publice in ecclesia populo astāte di
uerse cōionis ex hoc ipso disputaret: ⁊ ꝓuocaret
gestis ecclesiasticis: vt qđ forte sicut dicebāt ꝓ
sequi potuit in collatione: sꝫ ꝑmissus nō fuerat
in presenti sine alicuius ptātis ꝓhibitione aut
potentia securus dicere minime dubitaret: et
in sua ciuitate suis oībus presentibus ciuibus
fiducialiter ꝓpriā defendere cōionem nō dene
gasset. Ille nec hac hortatione nec suorū paren-
tum ⁊ ciuiū instanti petitione id facere voluit:
qui ei pollicebantur se ad eius redituros com
munionem. etiam cum discrimine patrimoni
orum: salutisqꝫ sue temporalis: si modo catho-
licam superaret assertionem. At ille ampli⁹ di
cere illis gestis nihil voluit nec valuit: nisi tan
tum: iam illa inquit gesta continent apud car
thaginē int ep̄os confecta vtrū vicerimus an
victi fuerimus. Et dum a notario alio loco vt
responderet ammoneretur ⁊ reticeret: eius cun
ctis manifestata diffidētia: ecclesie dei augmē
ta ac firmamenta ꝓuenerunt. Quisquis ergo
diligentiam ⁊ operam beatissime memorie au
gustini pro ecclesie dei statu cognoscere pleni⁹
voluerit: etiā illa percurrat gesta: ⁊ inueniet q̄
vel qualia ꝓtulerit quibus illum doctum elo-
quentem ⁊ predicatum hominem ꝓuocaret.
hortatusqꝫ fuerit vt ꝓ sue defensione partis qđ
vellet ediceret. illūqꝫ victum cognoscet. Scio
ego non solum ipse possidoni⁹ presul qui vitā
hanc conscripsi: verū etiā alij fratres ⁊ conser-
ui q nobiscum tūc intra hipponen̄. ecclesiā: cū
eodem sancto viro viuebant: nobis pariter ad
mensam cōstitutis eum dixisse. Aduertistis ho
die in ecclesia meum sermonem eiusqꝫ initiū
⁊ finem contra meam consuetudinem ꝓcessisse:
quoniā nō eam rē terminata explicuerim quā
ꝓposueram. sed pendentē reliquerim. Cui rn̄
dimus. Ita nos in tp̄e miratos fuisse scimus:
⁊ recognoscim⁹. At ille. Credo ait ꝙ forte ali-
quem errantem in populo: dn̄s ꝑ nostrā obliui
onem ⁊ errorem doceri ⁊ curari voluerit. In
cuius manus sunt ⁊ nos ⁊ sermōes nostri. Nā
cum ꝓposite questionis latebras ꝑtractarem:
in aliū sermonis excursum perrexi: atqꝫ ita nō
conclusa vel explicata questione disputationē
terminaui: magis aduersum manicheorū erro
rem. Unde nihil dicere decreuerā disputans:
q̄ꝫ de hijs que asserere proposueram. Et post
hec nisi fallar: ecce alia die vel post biduū ve-
nit quidā firm⁹ nomine negotiator: ⁊ intra mo
nasterium sedēte sancto augustino corā nobis
ad pedes eius genibus ꝓuolutus sese iactauit
lachrymas fundēs: ⁊ rogās vt ꝓ eius delictis

sacerdos cũ suis dominũ deprecaret: confitẽs
ꝙ manicheoꝝ sectã secut⁹ fuisset: ⁊ in ea ꝗ̃ plu
rimis annis vixisset: ⁊ ꝓpterea pecuniã multã
ipsis manicheis vel eis quos dicunt electos
incassum erogasset: ac se in ecclesia ꝑ dei miser'
cordiã fuisse ei⁹ tractatib⁹ nuper correptũ
atqꝫ catholicũ factũ. Quod ⁊ ipse venerabilis
augustinus ⁊ nos qui tunc aderamus ab eodẽ
diligenter inquirentes: ex qua re potissimum
in illo tractatu sibi fuerit satisfactũ. ⁊ referente
eo: nobisqꝫ omnib⁹ sermonis seriẽ recognoscẽ
tibus: ꝓfundum consilium dei pro salute aĩaꝝ
ammirãtes ⁊ stupentes glorificauimus sanctũ
eius nomen ⁊ benediximus: qui cũ voluerit: ⁊
vnde voluerit: ⁊ quomõ voluerit: ⁊ ꝑ scientes
⁊ ꝑ nesciẽtes aĩaꝝ opatur salutẽ. Ex eo ille hõ
ꝓposito seruoꝝ dei adherens negociatoris di
misit actionem ⁊ ꝓficiens in ecclesie membris.
In alia regione ad presbyterij quoqꝫ dei volũta
tẽ petitus ⁊ coactus accessit officiũ: tenẽs atqꝫ
custodiens ꝓpositi sanctitatẽ. Et forte adhuc
vsqꝫ nunc in rebus humanis viuit trans mare
constitutus. Apud carthaginẽ quoqꝫ dum per
quendam domus regie procuratorem nominẽ
vrsum fidei catholice hominẽ ad quosdã ma
nicheorũ quos electos vel electas dicũt blas
phemis operib⁹ presentes perueniret: atqꝫ ad
ecclesiam ab eodem deducerẽtur ⁊ ꝑducerẽtur
ab ep̃is ad tabulas auditi sũt. Inter quos etiã
sancte memorie augustin⁹ fuit: q pre ceteris il
lam execrabilem sectã nouerat: ⁊ eoꝝ prodens
eiusmodi damnabiles blasphemias: ex locis
librorũ quos illi accipiunt manichei. vsqꝫ ad
confessionẽ earũdem blasphemiaꝝ eos perdu
xit: ⁊ que inter se illi suo more malo indigna et
turpia facere cõsueuerunt a feminaꝝ illaꝝ ve
lut electarũ ꝑditione: illis ecclesiasticis gestis
declaratũ ẽ. Atqꝫ ita pastoꝝ diligẽtia domini
co gregi ⁊ augmentum accessit: ⁊ aduersus fu
res atqꝫ latrones defensio competens procura
ta est. Cum quodam etiã felice de numero eo
rum quos electos dicunt iidẽ manichei: quiqꝫ
hipponẽ venerat eũdẽ seminatur⁹ errorẽ: publi
ce in hipponen. ecclesia notarijs excipientibus
disputauit beatus augustinus populo astante.
Et post secundam vel tertiam collationem ille
manicheus frustrata vanitate ⁊ errore illius
secte ad nostram cõuersus est fidem atqꝫ eccle
siam: sicut eadem relecta docere poterit scrip
tura. Preterea cũ quodam etiã pascentio co
mite domus regie arriano: qui ꝑ auctoritatẽ
sue persone fisci vehemẽtissimus exactor fidẽ
catholicam atrociter ac iugiter oppugnabat: ⁊
ꝗ̃plurimos sacerdotes dei simpliciori fide vi
uentes: dicacitate ac potestate exagitabat: ⁊ per
turbabat presentibus honoratis ⁊ nobilibus
viris apud chartaginem ab illo prouocatus co
ram contulit. Sed idem hereticus tabulas
atqꝫ stilum: quod magister noster ⁊ ante con
gressum ⁊ in congressu instantissime fieri vole
bat: ne adessent omnimodo recusauit. Et dũ
id pernegasset: dicens quod legũ metu publi
carum periclitari tabulis scriptis nollet: inter
positis stilo ⁊ tabulis augustinus episcopus cũ
suis qui aderant consacerdotibus vt absqꝫ vl
la scriptura priuatim disputarent collationem
suscepit predicens quod postmodum contin
git: ꝙ post solutum conuentum esse cuiqꝫ posset
liberum arbitrium forte dicere. nullo scriptu
re documento se dixisse quod forte non dixe
rit: vel non dixisse quod dixerit. Beatus au
gustinus miscuit cum eodem sermonem atqꝫ
asseruit quid crederet: ⁊ ab illo qd teneret au
diuit: ⁊ vera ratione atqꝫ auctoritate scriptura
rum probata docuit: ⁊ ostendit nostre fidei fir
mamẽta. Illius aũt asserta nulla veritate: nul
la scripturarũ sanctarũ auctoritate suffulta do
cuit ⁊ frustrauit. Et vt a seinuicem partes di
gresse sunt: ille magis magisqꝫ iratus ⁊ fruens
mendacia multa pro fide sua falsa iactabat: vi
ctũ esse a seipso proclamans: multorũ ore lau
datum augustinum. Que cum illum venerabi
lem virũ minime laterent: coactus est ad ip̃m
scribere pascẽtui ꝓpter illi⁹ metum omissis no
minib⁹ conferentiũ: ⁊ in eis litteris quicqd inf
partes dictum vel gestum fuerat fideliter iti
mauit: ad ea si negaret ꝓbanda magnam te
stium habens copiã clarissimos. s. atqꝫ hono
rabiles q tunc aderant viros. Atqꝫ ille ad duo
sibi directa scripta: vnũ vix reddidit scriptum
in quo magis iniuriam facere: ꝗ̃ sue secte rati
onem valuit declarare. Quod a volentibus ⁊
a valentibus legere cumprobatur. Cum ip̃oꝝ
quoqꝫ arrianoꝝ ep̃o quodã maximo cũ gothis
ad africam veniente apud hipponẽ ꝗ̃ plurib⁹
volentib⁹ atqꝫ petentib⁹ ⁊ preclaris interposi
tis viris contulit: ⁊ quid singule asseruerint par
tes scriptum est. Que si studiosi diligenter lege
re voluerint: ꝓculdubio indagabunt ⁊ quid cal
lida ⁊ rationabilis heresis ad seducendum et
decipiendum ꝓfiteatur: ⁊ quid eccl'ia catholica
de diuina teneat ⁊ predicet trinitate. Sed ille
hereticus de hippone rediens ad carthaginẽ
de sua multa in collatione loquacitate victorẽ
se de ipsa collatione recessisse iactauit ⁊ men
titus ẽ. Que vtiqꝫ nõ facile a diuine legis igna
ris examinari ⁊ dijudicari possent a venerabili
viro augustino sequenti tempore stilo: ⁊ illius
totius collationis de singulis obiectis ⁊ respon
sis facta est recapitulatio. Et ꝗ̃ nihil ille obie

ctis referre potuerit: nihilominus demonstratum est additis supplementis que in tempore collationis angusto cuncta inferri ⁊ scribi minime potuerunt. Id enim egerat nequitia hominis: vt sua nouissima prosecutione multum longissima totum qđ remanserat diei spatium occuparet. Aduersus pelagianistas quoqꝫ nouos nostrorum temporum hereticos ⁊ disputatores callidos arte magis subtili noxia scribentes: ⁊ vbicunqꝫ poterant publice ⁊ per domos loquentes: per annos ferme decem laborauit librorum multa condens ⁊ edens ⁊ in ecclesia populis ex eodem errore frequentissime disputans. Et qm̄ iidez peruersi sedi apostolice per suam ambitionē eandez ꝑfidiā ꝑsuadere conabantur: instantissime etiā ꝯcilijs africanis sanctorū ep̄oꝝ gestū est: vt sancto pape vrb rome ⁊ prius venerabili innocentio: ⁊ postea sancto zosimo: eius successori persuaderet: ꝙ illa secta catholica fide ⁊ abominanda ⁊ damnanda fuisset. At illi tante sedis antistites suis diuersis temporibus eosdem notantes: atqꝫ a mēbris ecclesie precidētes: datis litteris ad africanas occidentis ⁊ orientis ecclesias: eos anathematizandos ⁊ deuitandos ab omnibus catholicis censuerunt. Et hoc tale de illis ecclesie dei catholice prolatum iudicium esse pijssimus imperator honorius audiēs ac sequens: suis eos legibus damnatos inter hereticos haberi debere constituit. Unde nonnulli ex eis ad sancte matris ecclesie gremiū vnde resilierāt redierūt ⁊ adhuc alij redeunt: innotescente ⁊ preualescēte aduersus illum detestabilē errorem recte fidei veritate. Et erat ille memorabilis vir augustinus: precipuū dominici corporis mēbroꝝ: circa vniuersalis ecclesie vtilitatē sollicit⁹ sēper ac ꝑuigil. Et illi diuinit⁹ donatū est: vt de suorum laborum fructu etiaz in hac vita gaudere ꝑuenisset: prius quidem in hipponensi ecclesia ⁊ regione cui maxime presidebat vnitate ac pace perfecta. deinde in alijs africe partib⁹ siue ꝑ seipsum: siue per alios ⁊ quos ipse dederat sacerdotes pullulasse: ⁊ multiplicataz fuisse dominici ecclesiaz peruidens: illosqꝫ manicheos donatistas: pelagianistas: ⁊ paganos: magna parte defecisse ⁊ ecclesie dei sociatos eē cōgaudens. Profectibus quoqꝫ ⁊ studijs fauēs erat ⁊ exultans bonorum omniū: indisciplinationez pie ac sancte tolerans fratrum: ingemiscensqꝫ de iniquitatibus malorum: siue eorum qui intra ecclesiam siue eoꝝ qui extra ecclesiam sunt cōstituti dn̄icis: vt dixi: lucris semꝑ gaudens: ⁊ damnis merens. Tanta autē ab eodez dictata ⁊ editata sunt: tanqꝫ in ecclesia disputata excepta atqꝫ emendata: vel aduersus diuersos hereticos conscripta: vel ex canonicis libris exposita: ad edificationem sanctorum ecclesie filiorum: vt ea omnia vix quisqꝫ studiosorū nosse ⁊ perlegere sufficiat. Uerūtamen ne veritatis auidissimos in aliquo fraudare videamur statu deo prestante in hui⁹ opusculi fine etiam eorūdem librorū tractatuū ⁊ epistolaꝝ indiculum adiūgere. Quo lecto qui magis dei veritate qꝫ tēporales amāt diuitias: sibi quisqꝫ qđ voluerit ad legndū ⁊ cognoscēdū eligat: ⁊ id ad scribendum: vel de bibliotheca hypponensis ecclesie petat: vbi emendatoria exemplaria forte poterit inuenire: vel vnde valuerit inquirat: ⁊ inuenta describat ⁊ habeat ⁊ petenti ad describendum sine inuidia etiam ipse tribuat. Secundū apostoli quoqꝫ sn̄iam dicentis. Audet qsqꝫ vestrum aduersus alterum negotiuz habens iudicari ab iniquis: ⁊ nō apud sanctos. An nescitis qr sc̄ti mūdū iudicabūt. Et si in vobis iudicatur mūdus: indigni estis iudicioꝝ minimoꝝ. Nescitis qr angelos iudicabimus. Ne dum secularia? Secularia igitur iudicia si habueritis inter vos: eos qui contemptibiles sunt in ecclesia hos collocate ad iudicandū. Ad reuerētiaz vobis loquor. Sic nō est inter vos quisqꝫ sapiens q possit inter fratrē suū diiudicare: sꝫ frater cū fratre iudicio contendit: hoc apud infideles? Interpellatus ergo beatus augustinus a christianis vel a cuiuscūqꝫ secte hominibus: causas audiebat diligenter ac pie. Cuiusdaz vero sn̄iam ante oculos hn̄s: dicētis se male inter incognitos qꝫ inter amicos causas audire: eo ꝙ de incognitis ꝓ quo arbitrata eqtate iudicaret amicū posset acquirere. De amicis vero vnū eēt ꝯ quē sn̄iam ꝓferet perditur⁹. Et eas aliqn̄ vsqꝫ ad horā refectionis: aliqn̄ autem tota die ieiunans: semper tn̄ noscebat ⁊ dirimebat: intēdēs in eis christianorum momenta aioꝝ quantum qsqꝫ vel in fide bonisqꝫ operib⁹ ꝓficeret: vel ab his deficeret. Atqꝫ compertis reruz oportunitatibus diuine legis veritate partes docebat: eāqꝫ illis inculcabat: ⁊ eos quo adipiscerentur vitā eternā edocebat ⁊ āmonebat: nihil aliud querens ab his quib⁹ ob hoc narrabat nisi tm̄ obedientiam ⁊ deuotionem christianam: que ⁊ deo debetur ⁊ hominib⁹ peccantes corā oib⁹ arguens: vt ceteri timorem haberēt. Et faciebat hoc tanqꝫ speculator a dn̄o constitutus domui israel: predicans verbū: atqꝫ instans oportune importune: arguens: hortans: increpans: in oī longanimitate ⁊ doctrina precipueqꝫ operam dans instruere eos qui essent idonei ⁊ alios docere. Rog tus quoqꝫ a nonnullis in eoꝝ temporalib⁹ causis ep̄las ad diuersos dabat. Sed hanc suam a melioꝛib⁹ reb⁹ occupationez

tanq̃ angariam deputabat: suauem semp̱ hn̄s
de his que dei sunt vel allocutionez vel collo
cutionez fraterne ac domestice familiaritatis.
Nouimus quoq̃ eum a suis charissimis litte-
rarum intercessum apud seculi potestates po-
stulatum non dedisse: dicentem: cuiusdã sapiē-
tis seruandam esse sententiaz: de q̃ scriptũ esset
Qd multa sue fame ꝯtemplatione amicis non
prestitisset. Et illud nihilominus suum addēs
quoniam plerũq̃ potestas q̃ prestat p̄mit. Cuz
vero intercedendum esse rogatus videbat: tã
id honeste ac temperate agebat: vt non solum
onerosus ac molestus non videretur: verum
etiam mirabilis extitisset. Nam dũ exorta ne-
cessitate suo more apud quendam africe vi-
cariam nomine macedoniũ: pro supplice lr̄is
interuenisset atq̃ ille paruisset. hoc modo re-
scriptũ misit. Miro modo afficior sapiētia tua
⁊ in illis que edidisti: ⁊ in his q̃ interueniens p̱
reis mittere non grauaris. Nam ⁊ illa tm̄ hn̄t
acuminis scientie ⁊ sanctitatis vt nihil supersit
⁊ hec tm̄ verecũdie vt nisi faciam quod man-
das culpam penes me remanere non in nego-
tio esse dijudicem. domine merito venerabil'
⁊ suscipiende pater. Non eniz instas qd̄ pleriq̃
hoies istius loci vi faciunt: vt quodcũq̃ solli-
citus petitor voluerit extorqueas: sed qd̄ tibi
a iudice tot curis obstricto petibile visum fu-
erit: ammones ⁊ rogas subseruiente verecun-
dia: que maxima difficiliuz inter bonos effica-
cia est. Proinde statim cõmendatis effectum
desiderij tribui. Nam sperãdi viam ante pate-
feceraz. Sanctoꝝ cõsilia sacerdotũ p̱ diuersas
ꝓuintias celebrata: cũ potuit frequentauit nõ
in eis que sunt: sed que iesu christi querens vt
vel fides sancte ecclesie catholice inuiolata ma-
neret: vel nonnulli sacerdotes ⁊ clerici: siue p̱
fas: siue per nefas excõmunicati: vel absolue-
rentur vel abijcerentur. In ordinandis vero
sacerdotibus ⁊ clericis consensum maiorē chri-
stianoꝝ ⁊ consuetudinez ecclesie sequēdam esse
arbitrabatur. Uestes eius ⁊ calciamēta ⁊ lectu-
alia ex moderato ⁊ competenti habitu erant:
nec nitida nimium: nec abiecta plurimum: q̄
his plerũq̃ vel iactare se insolentur homines
solent: vel abijcere: ex vtroq̃ non que iesu chri-
sti sed que sua sunt ijdez querētes. At iste btũs
vt dixi mediũ tenebat: neq̃ in dexteraz neq̃
in sinistram declinans. Mensa vsus est frugali
⁊ parca: que quidē inter olera ⁊ legumina etiaz
carnes aliquãdo ꝓpter hospites vel quosq̃ in-
firmiores cõtinebat. Semp̱ aũt vinũ hēbat: q̄
nouerat ⁊ docebat vt apostolus dicit. ꝙ omnis
creatura dei bona sit: ⁊ nihil abijciendũ quod
cum gratiarũ actione percipitur. sanctificatᷣ eni

per verbum dei ⁊ orõnez. Et vt idem sanctus
augustin⁹ in suis ꝯfessionũ libris posuit dicens
Non ego immũdiciaz obsonij timeo: sed imũ-
diciam cupiditatis. Scio enim noe oē genus
carnis qd̄ cibo esset vsui manducare permis-
sum. Heliã cibo carnis refectum. ioannez mi-
rabili abstinentia preditum. animalib⁹ hēc locu-
stis in escam cedentibus non fuisse pollutum.
Scio ⁊ escam lenticule cõcupiscētia deceptuz.
⁊ dauid propter aque desideriũ a seipso rep̱hē-
sum: ⁊ regem nostrũ nõ de carne sed de pane eē
temptatum. Ideoq̃ ⁊ populus in heremo nõ q̄
carnes desiderauit: sed quia esce desiderio ꝯtra
deum murmurauit: meruit improbari. De vi-
no autẽ sumēdo apostoli extat sētētia ad thimo-
theum scribentis ac dicentis. Noli vsq̃ adhuc
aquam bibere: sed vino modico vtere propter
stomacum ⁊ frequentes tuas infirmitates. Co-
clearibus tantum argenteis vtens: cetera va-
sa quibus mense inferebantur cibi: vel testea vl'
lignea vel marmorea erant: non tamen neces-
sitatis inopia: sz ꝓposito volũtatis. Sz ⁊ hospi-
talitatem semp̱ exhibuit. Et in ipsa mensa ma-
gis lectionem vel disputationem q̃ epulatio-
nem potationemq̃ diligebat: et contra pestilē-
tiam humane consuetudinis in ea ita scriptum
habebat. Quisquis amat dictis absentum ro-
dere vitam. Hanc mensam idignam nouerit
esse sibi. Et ideo omnem conuiuam a superflu-
is ⁊ noxijs fabulis ⁊ detractiõibus sese abstinē
debere ammonebat. nam ⁊ quosdam suos fa-
miliarissimos coepiscopos illius scripture obli-
tos: ⁊ contra eam loquentes tam aspere aliquã-
do reprehēdit cõmotus vt diceret: aut delēdos
esse illos de mensa versus: aut se de media re-
fectione ad suum cubiculum surrecturuz. Qd̄
ego ⁊ alij qui illi mense interfuimus experti su-
mus. Pauperuz vero semper mēor erat: eisq̃
inde erogabat. vnde ⁊ sibi suisq̃ omnib⁹ secuz
habitantibus erogabatur. hoc est vel ex reddi-
tib⁹ possesionum ecclesie: vel etiam ex oblatõi-
b⁹ fidelium. Et dum forte vt assolet de possessi-
onibus ipsis inuidia clericis fieret: alloqueba-
tur plebem dei: malle se ex collationibus pleb̄
dei viuere: q̃ illarum possessionum curam vel
gubernationem pati: ⁊ paratum se esse illis cedē
vt eo modo omēs dei serui ⁊ ministri viuerēt
quo in veteri testamento leguntur altari deser-
uientes de eodem comparticipari. Sed nunq̃
id laici suscipere voluerũt. Domus ecclesie cu-
ram omnemq̃ substãtiaz: ad vices valentiori-
bus clericis delegabat ⁊ credebat nunq̃ clauez
nunq̃ annulum in manu habens: sed ab eisdē
domus prepositis cuncta ⁊ accepta ⁊ erogata
notabantur. Que anno cõpleto eidem recita-

bantur. quo sciretur quantum acceptum: quantumqꝫ dispensatū fuisset: vel quicquid indispēsatum vel dispensandum remansisset. ⁊ in multis titulis. magis illius prepositi domus fidē sequens ꝙ pbatū manifestatūqꝫ congnoscens. Domum vero vel agrum seu villam: nūqꝫ emere voluit. Uerum si forte ecclesie a quoqꝫ sponte tale aliquid vel donaret vel titulo legati dimitteretur. non respuebat: sed suscipi iubebat. Nam ⁊ aliquas eum hereditates recusasse nouimus: non quia pauperibus inutiles esse possent: sed quoniam iustum ⁊ equum esse videbat: vt a mortuorum: vel filijs: vel parentibus vel affinibus magis possideretur: quibus ab eis deficientes dimittere noluerunt. Quidam etiā ex honoratis hypponensium apud carthaginem viuens ecclesie hypponensi possessionē donare voluit: ⁊ confectas tabulas sibi vsufructu retento vltro eidem sancte memorie augustino misit. Cuius ille oblationem libenter accepit: cōgratulans ei ꝙ eterne sue memor esset salutis. Uerum post aliquot annos nobis forte cum eodem comminus constitutis. ecce ille donator lrās p filiū suū mittēs: rogauit vt ille donationum tabule suo filio redderentur: pauperibus vero erogandos direxit solidos centū. Quo ille sanctus cognito: ingemuit hominem: vel finxisse donationem: vel cum de bono opere penituisse: ⁊ quāta potuit deo suggerente cordi eius: condolenti animo ex eadem refragratione dixit in illius. s. increpatiōem ⁊ correctionem. Et tabulas quas ille sponte miserat: nec desideratas nec exactas: confestim reddit: pecuniamqꝫ illam respuit: atqꝫ rescriptis eundē sicut oportuit: ⁊ arguit: ⁊ corripuit: admonens vt de sua simulatione vel iniquitate cum penitentie humilitate deo satisfaceret: ne cum tā graui delicto de seculo exiret. Frequentius vo dicebat magis securius ac tutius ecclesiam legata a defunctis dimissa debere suscipere: ꝙ hereditates forte sollicitas ⁊ damnosas. ipaqꝫ legata magis offerenda esse ꝙ exigenda. Commendata vero queqꝫ ipse non suscipiebat: sed volentes suscipere clericos non prohibebat. In his quoqꝫ q̄ ecclesia habebat ⁊ possidebat: intentus amore vel implicatus cupiditate nō erat: sed maioribus magis ⁊ spiritualibꝰ suspēsus ⁊ inherens rebus. vix aliquando seipsum adulta temporalia ab eternorum cogitatiōe relarabat ⁊ deponebat. Quibusqꝫ ille dispositis ⁊ ordinatis: tanqꝫ a rebus mordacibus etiam mmolestis: animi recursum ad interiora mentis ⁊ superiora faciebat: quo vel de inueniēdis diuinis rebus cogitaret: vel de iam inuentis aliquid dictaret: aut certe ex iam dictatis: atqꝫ transcriptis aliquid emendaret. Et id agebat in die laborans: ⁊ in nocte lucubrans. Et erat tanqꝫ illa religiosissima maria: typum gestans superne ecclesie: de qua scriptum est: ꝙ sederet ad pedes domini: atqꝫ intenta verbū eius audiret: de qua soror conquesta ꝙ ab eadem circa multum ministerium occupata non adiuuaretur audiuit. Martha martha sollicita es: elegit optimam partem maria: que non auferet ab ea ineternum. Nam fabricarum nouarum nunqꝫ studium habuit: deuitans in eis implicationem sui animi: quem semper liberum habere volebat ab omni molestia temporali. Nō tamen illa volentes ⁊ edificantes prohibebat nisi tm̄ immoderatos. Interea dum ecclesie pecunia deficeret: hoc ipsum populo christiano denunciabat: non se habere quod indigentibus erogaret. Nam ⁊ de vasis dominicis, pꝛpter captiuos ⁊ ꝙplurimos indigentes frangi ⁊ conflari iubebat: ⁊ indigentibus dispensari. Quod non commemorassem: nisi contra carnalem sensum quorundam fieri peruiderem. Et hoc ipsū etiam venerabilis memorie ambrosius in talibus necessitatibus indubitanter esse faciendum: ⁊ dixit ⁊ scripsit: sꝫ ⁊ inde de neglecto a fidelibus gazophilatio ⁊ secretario. vnde altari necessaria inferuntur: aliquando in ecclesia loquens admonebat quod etiam beatissimum ambrosiū se presente in ecclesia tractauisse nobis aliquando retulerat. Cum ipso semper clerici: vna etiam domo ac mensa sumptibusqꝫ cōmunibus alebantur ⁊ vestiebantur. Et ne quisqꝫ facile iuratione etiā ad periuriū decidisset: ⁊ in ecclesia populo pdicabat: ⁊ suos instituerat ne quis iuraret: nec ad modicum quidem. Quod si prolapsus fuisset: vnā de statutis perdebat potionem. Numerus enī erat suis secum cōmorantibus ⁊ cōuiuantibus poculorum prefixus: Indisciplinationes quoqꝫ ⁊ transgressiones suorum a regula recta: ⁊ honestate: ⁊ arguebat: ⁊ tollerabat: quantum decebat ⁊ oportebat. In talibus precipue docens ne cuiusqꝫ cor declinaretur in verba maligna ad excusandas excusationes in peccatis. Et dū quisqꝫ offerret munus suum ad altare: ⁊ illic recordatus fuisset ꝙ frater suus haberet aliquid aduersus illum. relinquendum esse munus ante altare: atqꝫ eundem fratrem esse reconciliandum: ⁊ tunc veniendum ⁊ munus ad altare offerendum. Si vero ipse aduersus fratrē suū aliquid haberet: corripere eum debere in parte ⁊ si eum audisset lucratus esset suum fratrem. Si minus: adhibendum esse vnum aut duos

ꝙ si ⁊ ipsos contemneret: ecclesiaꝫ adhibendã
Si vero nõ huic ⁊ obediret esset illi vt ethni
cus ⁊ publicanus: Et illud addens: vt fratri
peccanti: ⁊ veniam petenti: non tm̃ septies: sed
septuagies septies delictũ relaxetur: sicut quisqꝫ
a domino quotidie sibi postulat relaxari. Fe
mina autem intra domum eius nulla penitus
vnqꝫ conuersata est: nulla mansit: nec quidem
germana soror: que vidua deo seruiens: mul-
to tempore vsqꝫ in diem obitus sui preposita
ancillarum dei vixit. Sed neqꝫ patrui sui filie
⁊ fratris sui filie que pariter deo seruiebant:
quas personas sanctoꝝ episcopoꝝ concilia in
exceptis posuerunt. Dicebat vero: quia ⁊ si de
sorore ⁊ neptibus secum commorantibus nul
la nasci possit mala suspitio: tamen quoniam
ille persone sine alijs necessarijs secumqꝫ ma-
nentibus feminis esse non possent: ⁊ ꝙ ad eas
etiam alie a foris intrarent: de his posse offen-
diculum aut scandalum infirmioribus nasci: ⁊
illos qui cuꝫ episcopo vel quolibet clerico for-
te manerent: ex illis omnibus feminarum per
sonis posse vna commorantibus aut aduentã-
tibus: temptationibus humanis posse perire
aut certe malis hominum suspitionibus pessi-
me diffamari. Ob hoc ergo dicebat nunqꝫ de
bere feminas cum seruis dei etiam castissimis
in vna manere domo: ne vt dictum est aliquid
scandalum vel offendiculum hoc tali exemplo
poneretur infirmioribus. Et si forte ab aliqui-
bus feminis vt videretur vel salutaretur roga
batur: nunqꝫ sine clericis testibus ad eum in-
trabant: vel solus cum solis vnqꝫ est locutus:
nisi secretorum aliquid interesset. In visitatio
nibus vero modum tenebat ab apostolo diffi
nitum: vt non nisi pupillos ⁊ viduas in tribu-
lationibus constitutas visitaret. Et si forte ab
egrotantibus ob hoc peteretur: vt ꝓ eis in pre
senti deum rogaret: eisqꝫ manus imponeret si
ne mora pergebat. Feminarum autem mona-
steria non nisi vrgentibus necessitatibus visi-
tabat. Seruandum quoqꝫ in vita ⁊ moribus
hominis dei referebat: quod in institutis san-
cte memorie ambrosij comperterat: vt vxorem
cuiqꝫ nunqꝫ posceret neqꝫ militare volentem
ad hoc commendaret: neqꝫ in sua patria petitũ
iret ad conuiuium. De singulis rebus prestãs
causas scilicet nedum inter se coniugati casu
iurgarent, ⁊ eum maledicerent per quem con
iuncti essent. Sed plane ad hoc sibi iam illis cõ
sentientibus petitum interesse debere affirma
bat sacerdotem: vt vel eorum iam pacta ⁊ pla
cita firmarentur: vel benedicerẽtur. Et ne mi
litie commendatus suam culpam male agens

suffragatori tribueret. Et ne per frequentiam
in patrie conuiuijs constitutis tẽperantie amit
teretur modus. Indicauerat quoqꝫ nobis se p̃
dicti ⁊ beate memorie viri in vltimo vite con-
stituti audisse sapientissimum ⁊ pijssimum re-
sponsum ⁊ multum laudabat ac predicabat.
Nam cum ille venerabilis vltima iaceret egri
tudine: ⁊ a fidelibus honoratis lecto eius astã
tibus ⁊ videntibus eum de seculo migraturũ
ad deum: ⁊ ob hoc merentibus tãti ac talis an
tistitis ecclesiam posse priuari verbi ⁊ sacramẽ
ti dei dispensatione: cum lachrymis rogare-
tur vt sibi a domino vite posceret commeatuꝫ
eum illis dixisse. Non sic vixi vt me pudeat
inter vos viuere: sꝫ nec mori timeo: quia bo-
num dominuꝫ habemus. Et in his noster au-
gustinus senex elimata ac librata admirabatur
⁊ laudabat verba. Ideo enim eum dixisse in-
telligendum est: nec mori timeo: qꝛ bonũ dñm
habemus: ne crederetur presidens de suis pur
gatissimis moribus presumpsisse. Non sic vixi
vt me pudeat inter vos viuere. Hoc enim di-
xerat ad illud quod homines de homine nosse
poterant. Nam sciens examen equitatis diui-
ne: de bono domino se dicit magis qꝫ de meri-
tis suis confidere. Cui etiam in oratione quo-
tidiana dominica dicebat. Dimitte nobis de
bita nostra. sicut ⁊ nos dimittibus debitoribus
nostris. Cuiusdam quoqꝫ coepiscopi ⁊ familia-
rissimi sui amici: in extremis vite de talibus
frequentissimum referebat dictum. ad queꝫ cũ
visitandum iam morti appropinquitateꝫ ven-
titasset: ⁊ ille manus gestu se de seculo exituruꝫ
significaret: atqꝫ a se illi esset responsum: adhuc
eum ecclesie necessarium viuere posse: illum
ne putaretur huius vite teneri cupiditate re-
spondisse ei. Si nunqꝫ: bene. Si aliquando:
quare non modo? Et talem sententiam mul-
tum mirabatur ⁊ laudabat hominem protu-
lisse: deum quidem timentem. veruntamen
in villa natum ⁊ nutritum: sed non multa lecti-
onis eruditum scientia. Illud etiam cuiusdam
egrotantis dictum afferebat episcopi: de quo
sanctus in epistola sua quã de mortalitate scri-
psit martyr ciprianus ita retulit dicens. Cum
quidaꝫ de collegis ⁊ cum sacerdotibus nostris
infirmitate defensus ⁊ de appropinquante mor
te sollicitus: commeatum sibi precaretur: asti-
tit deprecanti ⁊ iam pene morienti iuuenis ho
nore ⁊ maiestate venerabilis statura celsus: ⁊
clarus aspectu: ⁊ quem astantem sibi vix posset
humanus aspectus oculis carnalibus intueri:
nisi ꝙ talem videre iam poterat de seculo re-
cessurus. Atqꝫ ille non sine quodam animi ⁊

vocis indignatione infremuit: ⁊ dixit. Pati timetis. Exire non vultis. Quid faciã vobis? Ante proximum vero diem infirmitatis obitus sui a se dicatos ⁊ editos recensuit libros: siue eos quos primo tempore conuersionis sue adhuc laicus: siue quos p̃sbyter: siue quos episcopus dictauerat: quecumqꝫ in his recognouit aliter q̃ꝫ sese haberet ecclesiastica regula a se fuisse dictata ⁊ scripta cum adhuc ecclesiasticum vsum minus sciret: minusqꝫ intelligeret: a semetipso ⁊ reprehensa ⁊ correpta sunt. Unde etiam duo conscripsit volumina: quorum est titulus de recensione librorũ. Prereptos etiã sibi quosdam libros ante diligentiorem emendationem a nonnullis fratribus conquerebatur: licet eos postmodum emendasset. Imperfecta etiam quedam librorum suorum preuentus morte dereliquit. Quiqꝫ prodesse omnibꝰ volens: ⁊ volentibus multa librorum legere: ⁊ non valentibus: ex vtroqꝫ diuino testamento veteri ⁊ nouo premissa prefatione precepta diuina seu vetita ad vite regulam pertinentia excerpsit. atqꝫ ex his vnum codicem fecit: vt qui vellet legeret: atqꝫ in eo vel q̃ꝫ obediens deo inobediensqꝫ esset agnosceret: ⁊ hoc opus voluit speculum appellare. Uerum breui consequenti tempore diuina voluntate ⁊ potestate ꝑuenit: vt manus ingens diuersis telis armata: ⁊ bellis exercitata: immanium hostium ⁊ vandalorum ⁊ alanorum commixtã secum habẽs gothorum gentẽ: aliarumqꝫ diuersarum gentium personas ex hyspanie partibus: transmarinis nauibus africe influxisset ⁊ irruisset: vniuersaqꝫ per loca mauritaniarum etiaꝫ ad alias nostras transiens prouincias ⁊ regiones: omni seuiens crudilitate ⁊ attrocitate cuncta que potuit explicatione: cedibus diuersisqꝫ tormentis incendijs alijsqꝫ inumerabilibꝰ ⁊ infandis malis depopulata est: nulli sexui: nulli parcẽs etati: nec ipsis dei sacerdotibus vel ministris: nec ipsis ecclesiarum ornamentis seu instrumẽtis vel edificijs. Et hanc ferocissimã hostium grassationem ⁊ vastationem ille homo dei: ⁊ factaꝫ fuisse ⁊ fieri non vt ceteri homines sentiebat ⁊ cogitabat: sed altius ⁊ profundius ea considerans: ⁊ in his animarum precipue vel pericula vel mortem preuidens solito amplius q̃ꝫ vt scriptum est. qui apponit scientiam apponit dolorem: ⁊ cor intelligens quasi tinea ossibus: fuerunt ei lachryme panes die ac nocte: amarissimãqꝫ ⁊ lugubrẽ p̃ ceteris sue senectutẽ: iã pene extremã ducebat ac tollerabat vitaꝫ. Uidebat enim ille homo dei ciuitates excidio perditas pariter cum edificijs: villarumqꝫ habitatores alios hostili nece extinctos: alios effugatos atqꝫ dispersos. ecclesias sacerdotibus ac ministris destitutas: virginesqꝫ sacras ⁊ quosqꝫ continẽtes vbiqꝫ dissipatos: ⁊ ĩ his alios defecisse tormentis: alios gladio interemptos esse: alios in captiuitate perdita animi ⁊ corporis integritate ac fidei: malo more ac duro hostibus deseruire. Cernebat quoqꝫ hymnos dei ⁊ laudes de ecclesijs deperisse. edificia ecclesiarum q̃ꝫ plurimis locis ignibus concremata esse. solennia quoqꝫ que deo debentur de proprijs locis defecisse. sacrificia etiam sacramenta diuina vel nõ queri vel querenti qui tradat non facile reperiri: in ipsas montium siluas ⁊ cauernas petrarum ⁊ speluncas confugientes vel ad quascũqꝫ munitiões: alios fuisse expugnatos ⁊ interfectos: alios ita necessarijs sustentaculis euolutos atqꝫ priuatos: vt fame ꝯtabescerent: ipsosqꝫ ecclesiarum prepositos ⁊ clericos: qui forte dei beneficio vel eos non incurrerant: vel incurrẽtes euaserant: rebus omnibus expoliatos atqꝫ nudatos egentissimos mẽdicare: nec eis omnibus ad omnia quibus fulciendi essent subuenire posse. Uix tres superstites videbat ex innumerabilibus ecclesijs: hoc est carthaginen. hypponeñ. ⁊ circensem: que dei beneficio excise non sunt: ⁊ earum permanent ciuitates: ⁊ diuino ⁊ humano fulte presidio: licet post eiꝰ obituꝫ vrbs hypponeñ. incolis destituta ab hostibus fuerit concremata. Et se inter hec mala cuiusdam sapientis sententia consolabatur dicentis. Non erit magnus magnum putans ꝙ cadunt ligna ⁊ lapides: ⁊ moriuntur mortales Hec ergo omnia ille: vt erat alte sapiens: quotidie vbertim flebat. Accreuitqꝫ meroribus ⁊ lamentationibus eius: vt etiam adhuc in suo stato consistentem ad eandem hypponensium regionuꝫ ciuitatẽ ab hijsdem hostibꝰ veniretur obsidendã. qm̃ in eiꝰ tunc defensione fuerat constitutꝰ. comes qdã bonifaciꝰ cũ gothoꝝ quondã federatus exercitu. Quam vrbem ferme. iiij. mensibus ꝯclusum obsederũt. Nam ⁊ litus illi marinũ interclusione abstulerunt. Quo etiaꝫ nosipsi de vicino cuꝫ alijs nostris episcopis cõfugeramus. in eandẽqꝫ omni obsidionis tẽpore fuimus. Ubi nobiscum sup̱ his infortunijs sepissime colloquebamur. ⁊ dei tremẽda iudicia pre oculis nostris posita cõsiderabamus: dicẽtes. Iustus es dñe: ⁊ rectum iudiciuꝫ tuũ. Pariter qꝫ dolẽtes gementes ⁊ flentes orabamus miserationũ patrẽ ⁊ deũ omnis ꝯsolatiõis: vt de eadẽ nos tribulatione subleuare dignaretur Et forte ꝑuenit vt vna cũ eodeꝫ ad mẽsam cõstitutis ⁊ inde ꝯfabulantibus cepit corã nobis

dicere. Noueritis me hoc tempore nostre ca-
lamitatis. id deum rogare: vt aut hanc ciuita-
tem ab hostibus circundatam liberare digne
tur: aut si aliud ei videt: suos seruos ad perferē
dam suam voluntatem fortes faciat: aut certe
vt me de hoc seculo ad se accipiat. Que ille di
cens nosqꝫ instruens: deinceps cum eodem ⁊
nos cum nostris omnibus: ⁊ ipsi qui in eadem
fuerant ciuitate a summo deo similiter peteba
mus. Et ecce tertio illius obsidionis mense de
cubuit lecto febribus fatigatus: et illa vltima
exercebatur egritudine. Nec suum sane domi
nus famulum fructu sue precis fraudauit. Nā
⁊ sibi ipsi ⁊ eidē ciuitati quod ⁊ lachrymosis de
poposcit precibus: in tempore impetrauit. No
ui quoqꝫ eundem ⁊ presbyterum ⁊ episcopum ꝓ
quibusdam energuminis petentibus vt ora-
ret rogatum: eumqꝫ in oratiōe lachrymas fun
dentem deum rogasse: ⁊ demones ab omnibꝰ
recessisse. Itemqꝫ ad egrotantem ⁊ lecto vacā
tem quedam cū suo egroto venisse: ⁊ rogauisse
vt eidem manum imponeret vt sanus esse pos
set eumqꝫ respondisse: si aliquid in his posset:
sibi hoc vtiqꝫ primitus prestitisset: ⁊ illum di-
xisse visitatum se fuisse: sibiqꝫ per somnium di-
ctum esse. Uade ad augustinum episcopuꝫ: vt
eidem manum imponat: ⁊ saluus erit. Quod
dum comperisset facere non distulit ⁊ illum in
firmum continuo dominus sanum ab eodem
discedere fecit. Interea reticendum minime
est: cum memorati impenderent hostes: a san-
cto viro quoqꝫ nostro coepiscopo thabennen-
sis ecclesie honorato litteris fuisse consultum:
vtrum nam illis aduentantibꝰ ex ecclesijs epi-
scopis vel clericis recedendum esset an non.
eiqꝫ rescriptis insinuasse. quid magis ab illis
romane euersoribus esset metuendum. Quam
eius epistolam huic scripture inserere volui.
Est enim sacerdotum dei ⁊ ministrorum mori-
bus valde vtilis ⁊ necessaria. Isto modo rescri
ptum est ad eūdem ab eodem. Sancto fratri
⁊ coepiscopo honorato augustinus in domino
salutem. Charitati tue misso exemplo epistole
quaꝫ fratri quod vuldeo nostro coepiscopo scri
psi. putabaꝫ hꝫ me onere caruisse quod mihi ipo
suisti: querendo consilium: quid in his periculis
que in tempora nostra venerunt facere debeat?
Quāuis enim epistolam illam breuiter scripse
rim: nihil in ea tamē pretermisisse me arbitror
qꝺ ⁊ respondenti dicere ⁊ querenti audire suffi
ceret. quandoquidem dixi nec eos esse prohibē
dos qui ad loca: si possunt: munita migrare de
siderāt: ⁊ ministerij nostri vincula: quibus nos
christi charitas alligauit: ne deseramus eccle-
sias quibus seruire debemus: non esse rum pen-
da. Ista quippe verba sunt que in illa epistola
posui. Restat ergo inquam vt nos quorum mi
nisterium quantulecūqꝫ plebi dei vbi sumus
manenti: ita necessarium est: vt sine hoc eam
nō oporteat remanere dicamus domino. Esto
nobis in deum protectorem: ⁊ in locum muni-
tum. Sed hoc consilium tibi ꝓpterea nō suffi-
cit vt scribis. ne contra dei preceptum facere
nitamur. vbi fugiendum esse de ciuitate in ci-
uitatem monet. Recolimus enim verba dicē
tis. Cum autem persequentur vos in ciuitate
ista: fugite in aliam. Quis autem credit ita hoc
dominum fieri voluisse vt in necessario mini-
sterio sine quo viuere nequeunt deserantur gre
ges: quos suo sanguine comparaui. Nunquid
nam hoc ipse fecit quando se portantibꝰ in egy
ptum parentibus paruulus fugit: qui nondum
ecclesias congregauerat: quas ab eo desertas
fuisse dicamus? Nunqd quādo apostolus pau-
lus ne illum comprehenderet inimicus per fe
nestram in sporta summissus est per murum ⁊
effugit manus eius. deserta est que ibi erat ec-
clesia necessario ministerio: ⁊ non ab alijs fra-
tribus ibidem constitutis quod oportebat im-
pletum est? Eis qꝫppe volentibus hoc aposto-
lus fecerat vt seipsum seruaret ecclesie: quem
proprie persecutor ille querebat. Faciant ergo
serui christi: ministri verbi ⁊ sacramenti eiꝰ qꝺ
precepit ipse siue ꝑmisit. Fugiant oīo de ciuita-
te in ciuitatē: qn̄ eoꝝ quisqꝫ spūaliter a ꝑsecuto
ribꝰ querit: vt ab alijs q nō ita querunt nō de-
serat ecclīa: sꝫ p̄beant cibaria cū suis suis: quos
alit viuere nō posse nouerūt. Cū aūt oīum id ē
ep̄oꝝ ⁊ clicoꝝ ac laicoꝝ est cōe ꝑiculū: hi q alijs
indigent nō deserant ab his qbꝰ indigent. Aut
igit ad loca munita oēs trāseāt: aut q hn̄t rema
nendi necessitatē: nō relinquātur ab his ꝑ quos
eoꝝ est ecclesiastica supplenda necessitas. vt aut
ꝑiter viuāt: aut ꝑiter sufferāt: qꝺ eos p̄rfamilias
vult ꝑpeti. Qꝺ si cōtigerit: vt siue alij maiꝰ siue
alij minꝰ siue oēs eq̄liter patiant: q eoꝝ sint q
ꝓ alijs patiant appet. illi. s. q cū se possent a ta-
libꝰ malis eripe fugiēdo: ne alioꝝ necessitatem
desererēt: manere voluerunt. Hinc maxime ꝓ
batur illa charitas quā ioānes aplus cōmēdat
dicēs. Sicut christꝰ aīam suaꝫ ꝓ nobis posuit:
sic ⁊ nos debemꝰ ꝓ fratribꝰ aīas ponere. Nā q
fugiūt: vel suis deuicti necessitatibꝰ fugere nō
pn̄t: si ꝯp̄hensi patiant ꝓ seipsis nō ꝓ fratribꝰ
vtiqꝫ patiunt. Qui vō ꝓpterea patiunt: qꝛ fra
tres q eis ad christianā salutē indigebāt deserē
noluerūt: sine dubio suas aīas ꝓ fratribꝰ ponūt
Unde illud qꝺ coep̄m quēdā dixisse audiuimꝰ

ſi dñs nobis impꝛauit fugaz in eis pſecutionibꝰ
vbi põt eſſe fructus martyrij. quãto magis de
bemus fugere ſteriles paſſiones. qñ eſt barba-
ricus ⁊ hoſtilis incurſus. vex eſt qdẽ ⁊ accepta
bile: ſed his quos eccleſiaſtici officij non tenent
vincula. Nam qui clades hoſtiles iõ nõ fugit
cũ poſſet effugere ne deſerat miniſteriũ chꝛiſti
ſine quo nõ pñt hoies vel fieri vel viuere chꝛi-
ſtiani: maioꝛẽ charitatis inueniet fructũ: q̃z qui
nõ ꝑpter fratres: ſed ꝑpter ſeipſum fugiẽs atq̃z
cõpꝛehẽſus nõ negat chꝛiſtũ: ſuſcipitq̃z marty-
rium. Quid eſt ergo quod in epiſtola tua pꝛio-
re poſuiſti. Dicis enim ſi in eccleſijs perſiſtẽdũ
eſt: quid ſumus nobis vel populo ꝓfuturi: nõ
video: niſi vt ante oculos noſtros viri cadant:
femine cõſtrupꝛẽtur. incẽdãtur eccleſie. noſipſi
toꝛmentis deficiamus: cum de nobis queritur
quod nõ habemus. Potẽs eſt quidẽ deus au-
dire pꝛeces familie ſue: ⁊ hec que foꝛmidantur
auertere: nec ideo tamen ꝑpter iſta que incer-
ta ſunt decet noſtri officij certa fieri deſertio: ſi-
ne quo eſt plebi certa pernicies. non in rebus
vite huius: ſed alterius que incõparabiliter di
ligentius ſollicitiuſq̃z curãda eſt. Nam ſi certa
eſſent iſta mala que timẽtur ne in locis in qbꝰ
ſumus foꝛte contingant: pꝛius inde fugerent
homines pꝛopter quos ibi manendum eſt: ⁊
nos a manendi neceſſitate liberos redderent.
Non enĩ quiſq̃z eſt qui dicat miniſtros manere
opoꝛtere: vbi iam nõ fuerint quibus neceſſe ſit
miniſtrare. Ita quidã ſancti epĩ de hiſpania ꝓ
fugerũt: pꝛius plebibus ꝑtim fuga lapſis ꝑtim
ꝑemptis: ꝑtim obſidione ↄſumptis: ꝑtim capti
uitate diſpſis. Sed multo plures illic manẽti
bus ꝑpter quos manerent ſub eoꝛũdem ꝑiculo
ruz dẽſitate manſerũt. Et ſi aliqui deſeruerũt
plebes ſuas. hoc eſt qd̃ dicimus fieri nõ debere
Neq̃z enim tales docti auctoꝛitate diuina. ſed
humano vel erroꝛe decepti vel timoꝛe ſunt de
uicti. Cur enĩ ſibi putant indifferenter obtem
perandũ eſſe ꝑcepto: vbi legunt de ciuitate in
ciuitatẽ eſſe fugiendum: ⁊ mercẽnariũ nõ exhoꝛ
rent qui videt lupum veniẽtẽ ⁊ fugit: qñ non
eſt ei cura de ouibus. Cur non iſtas duas domi
nicas veraſq̃z ſententias. vnã. ſ. vbi fuga ſinit̃
aut iubetur: alteraz vbi arguitur ⁊ culpatur. ſic
intelligire ſtudent: vt inter ſe reꝑiantur nõ eſſe
cõtrarie: ſicut nõ ſunt. Et hoc quomodo reꝑit̃
niſi attendatur qd̃ iã ſupius diſputaui. tũc de lo-
cis in quibus ſumus pꝛemente ꝑſecutione fugiẽ
duz eſſe chꝛiſti miniſtris: qñ ibi aut plebs chꝛiſti
nõ fuerit cui miniſtret̃. aut põt impleri ꝑ alios
neceſſarium miniſteriũ: quibus eadez nõ eſt cã
fugiendi: ſicut in ſpoꝛta ſubmiſſus qd̃ ſupꝛa cõ
memoꝛaui: fugit apoſtolus cũ a perſecutoꝛe ipẽ
ꝓpꝛie quereret̃. alijs quidẽ neceſſitatẽ ſilẽz nõ
hñtibus a qbꝰ illic miniſteriũ iplerent̃. Abſit vt
deſeratur eccleſia. Sic fugit ſanctꝰ anaſtaſiꝰ ale
xandrinus epũs: cũ eũ ſpũaliter apphẽdere cõ-
ſtantius impatoꝛ ꝑcepat: nequaq̃z a ceteris mi
niſtris deſerta plebe catholca: q̃ in alexandria
cõmanebat. Cũ aũt plebs manet ⁊ miniſtri fu-
giunt: miniſteriumq̃z ſubtrahitur. quid erit niſi
mercennarioꝛum illa fuga dãnabilis: quibus
non eſt cura de ouibus? Ueniet enim lupus
non homo: ſed dyabolus qui plerunq̃z fideles
apoſtatas eſſe permanſit: quibus quotidianuz
miniſteriũ dñici coꝛꝑis defuit: ⁊ ꝑibit infirmꝰ
in tua nõ ſciẽtia: ſz ignoꝛãtia frater. ꝓpter quẽ
chꝛiſtus moꝛtuꝰ eſt. Quid aũt ad eos attinet q
in hac re nõ fallũtur erroꝛe ſz foꝛtitudie ſuꝑant̃
q̃re nõ potiꝰ ↄtra ſuũ timoꝛẽ dño miſerãte atq̃z
adiuuãte foꝛtiter dimicant ne mala ſine cõꝑa-
tione grauioꝛa: q̃ multo amplius ſunt tremẽda
contingãt. Fit hoc vbi charitas dei flagrat: non
vbi cupiditas mũdi fumat. Charitas enĩ dicit.
Quis infirmat̃ ⁊ ego nõ infirmoꝛ? Quis ſcan-
dalizatur: ⁊ ego nõ vꝛoꝛ? Sed charitas ex deo
eſt. Oꝛemus ergo vt ab illo detur a quo iubet̃
⁊ ꝑ hanc magis timeamꝰ ne oues chꝛiſti ſpũa-
lis neqcie gladio necẽtur in coꝛde: q̃z ne ferro
in coꝛꝑe trucidẽtur: vbi qñcũq̃z quocũq̃z moꝛtis
genere moꝛituri ſumus. Magis timeamus ne
ſenſu interioꝛe coꝛrupto pereat caſtitas fidei: q̃z
ne femine violẽter ↄſtrupentur in carne. Qua
violentia non violatur pudicitia ſi mente ſer-
uetur: qñ nec in carne violatur: qñ voluntas
patientis ſua turpiter carne nõ vtitur: ſed ſine
cõſenſione tolerat qd̃ alius oꝑatur. Magis ti-
meamus ne mẽbꝛa coꝛꝑis chꝛiſti deſtituta ſpi
rituali victu necentur: q̃z ne membꝛa coꝛpoꝛis
noſtri oppꝛeſſa hoſtili ĩpetu toꝛqueantur: Ma-
gis timeamus ne lapides viui extinguãtur de-
ſerentibꝰ nobis: q̃z ne lapides ⁊ ligna terrenoꝝ
edificioꝝ incendãtur ꝑſentibus nobis. Non qꝛ
iſta nõ ſunt vitanda cũ poſſint: ſz qꝛ potius ſũt
ferenda qñ vitari ſine impietate nõ poſſunt: ni
ſi foꝛte quiſq̃z ↄtenderit nõ eẽ miniſtrũ impiuz
qui tũc ſubtrahit miniſteriũ pietati neceſſariũ
qñ magis eſt neceſſariũ. An nõ cogitamus cũ
ad iſtoꝝ periculoꝝ ꝑuenitur extrema: nec ẽ po-
teſtas vlla fugiẽdi: quãtus in eccleſia fieri ſolet
ab vtroq̃z ſexu: atq̃z ab oĩ etate cõcurſus: alijs
baptiſmuz flagitantibus: alijs reconciliationẽ
alijs etiam penitentie ipſius actionem: oĩbus
conſolationẽ: ⁊ ſacramẽtoꝝ ↄfectionẽ ⁊ eroga-
tionez? Ubi ſi miniſtri deſint quãtũ exitiũ ſeq̃tur
eos q de iſto ſeculo vel nõ regenerati exeũt vel
ligati? Quantꝰ eſt etiã vel luctꝰ fideliuz ſuoꝝ qui
eos ſecum in vite eterne requie non habebunt?

Quantus deniqꝫ gemitus omniū: ⁊ quorūdaz
quāta blasphemia de ministerioꝝ ⁊ ministrorū
absentia? Uide quid faciat malorum tempora
lium timor: ⁊ quāta in eo sit acquisitio maloruz
eternoꝝ. Si autem ministri adsint pro virib⁹
quas eis dominus subministrat: omnib⁹ subue
nitur. Alij baptizātur: alij recōciliāt: nulli dñici
corpis cōione fraudantur. Omnes cōsolantur:
edificātur: ⁊ exhortant: vt deū rogent q potēs
est oia que timētur auertere: parati ad vtrunqꝫ
vt si nō potest ab eis calix iste transire: fiat vo-
luntas eius qui mali aliqd nō potest velle. Cer
te iam vides: qḋ te scripseras nō videre: quātū
bonum consequātur populi christiani: si in pre-
sentibus malis nō eis desit presentia ministro
rum christi. Quoꝝ vides etiam quantuz obsit
absentia: dū sua querūt nō que iesu christi: nec
habēt illā charitatē de qua dictū est: Nō que-
rit que sua sunt: nec imitantur eum qui dixit.
Non querens qḋ mihi vtile est: sꝫ qḋ multis
vt salui fiant: Qui etiam ꝑsecutoris principis
illius insidias non fugisset: nisi se alijs quib⁹ ne
cessarius erat seruare voluisset. Propt qḋ ait.
Compellor aūt ex duob⁹ desideriū hñs dissol-
ui ⁊ esse cū christo: multo eni magis optimum:
manere aūt in carne necessarium ꝓpter vos.
Hic fortasse quis dicat iō debere dei ministros
fugere talibus iminētibus malis: vt se ꝓ vti-
litate ecclesie tēporibus trāquilliorib⁹ seruent.
Recte hoc fit a quibusdā: qñ sunt alij per quos
suppleatur ecclesiasticū ministeriuz: ne ab oīb⁹
deseratur. Quod fecisse anastasium supra dixi-
mus. Nam quātū necessarū fuerit ecclisie: quā
tūcūqꝫ profuerit qḋ ille vir mansit in carne: ca-
tholica fides nouit. que aduersus arrionos he-
reticos ore illius ⁊ amore defensa est. Sed qñ
est cōe periculū: magisqꝫ timendū est ne quisq̄ꝫ
id facere credatur nō consulendi voluntate: sꝫ
timore moriendi magisqꝫ fugiendi obsit exem
plo: q̄ꝫ viuendi prosit officio: nulla ratione fa-
ciendū est. Deniqꝫ sanct⁹ dauid ne sese cōmit-
teret ꝑiculis preliorū ⁊ fortassis extingueretur
sicut ibi scriptū est. lucerna isrl' a suis hoc petē
tibus sumpsit nō ipse hoc ꝓ̃sumpsit. Alioquin
multos imitatores fecisset ignauie. qui eū cre-
derent hoc fecisse: nō consideratione vtilitatis
alioꝝ sed sue ꝑturbatione formidinis. Occur
rit etiam alia questio: quā ꝯtēnere nō debem⁹
Si enim hec vtilitas negligēda nō est. vt aliq
ministri ꝓpterea fugiant: iminente aliqua va-
stitate vt seruētur q ministrēt eis quos post illā
cladē residuos poterint inuenire: quid fiet vbi
videntur oēs interituri: nisi aliqui fugiant. Si
enim actenus seuiat illa pernicies vt solos mi

nistros ecclesie ꝑsequat. qd dicemus? An relin
quēda est a ministris fugiētib⁹ ecclesia: ne a mo-
rientib⁹ miserabilius relinqtur? Sꝫ si laici nō
querūtur ad mortē pñt occultare quoquo modo
epos ⁊ clericos suos: sicut ille adiuuerit in cui⁹
ptāte sunt omnia: qui pōt ⁊ nō fugiētes per mi
rabilem conseruare potētiam. Sꝫ iō querim⁹
quid nos facere debeam⁹: ne in oībus expectan
do diuina miracula tēptare dñm iudicemur.
Non qdē talis est ista tēpestas: qñ laicoꝝ ⁊ cle-
ricoꝝ est cōe ꝑiculum. sicut in naui vna cōe ꝑi-
culū est mercatoꝝ atqꝫ nautarū. Uerū absit vt
tanto ꝑiclitāda sit hec nauis nostra: vt debeāt
eam naute: ⁊ maxime gubernator ꝑiclitātem
deserere: etiā si in scaphā transiliendo vel etiā
natando possint effugere. Quibus eniz metui-
mus ne nostra desertione pereant: ne tēporalē
mortē q̄ qñqꝫ ventura est: sed eternā q̄ pōt si nō
caueatur venire: ⁊ pōt si caueatur etiā nō veni-
re metuimus. In cōi aūt ꝑiculo vite huius cur
existimemus vbicunqꝫ fuerit hostilis incursus
omnes clericos ⁊ nō etiā oēs laicos esse mori-
turos: vt simul finiant hanc vitā, quib⁹ sunt cle-
rici necessarij? Aut cur nō speremus sicut aliq̊s
laicos: sic etiam clericos remāsuros: a quibus
eis necessarium ministerium valeat exhiberi?
Quāq̄ꝫ oñ inter dei ministros inde sit discepta
tio qui eorum maneant ne fuga omniuz: ⁊ qui
eorum fugiant ne morte omnium deserantur
ecclesie. Tale qppe certamē erit inter eos vbi
vtriqꝫ ferueant charitate: ⁊ vtriqꝫ placeāt cha-
ritati. Que disceptatio si aliter non potuerit
terminari: quantum mihi videtur: qui maneāt
⁊ qui fugiant sorte eligendi sunt. Qui enim di
xerint se potius fugere debere: aut timidi vi-
debuntur: quia iminens malum sustinere nolu
erunt: aut arrogantes: q₂ se magis q seruandi
essent necessarios ecclesie iudicarunt. Deide
fortassis hic qui meliores sunt eligant ꝓ fratri-
bus aīas ponere: ⁊ hi seruabunt fugiēdo quoꝝ
est min⁹ vtilis vita q₂ minor ꝯsulēdi ⁊ gubner-
nādi peritia. Qui tñ piū sapiūt ꝯdicēt eis quos
vident ⁊ viuere potius oportere ⁊ magis mo-
ri velle q̄ꝫ fugere. Ideo sic scriptuz est. Contra
dictiones sedat sorticio: ⁊ inter potentēs diffi-
nit. Melius enim deus in huiusmodi ambagi
bus q̄ꝫ homines iudicat: siue dignetur ad passi-
nis fructum vocare meliores: ⁊ ꝑcere infirmis
siue istos facere ad mala ꝑferenda fortiores: ⁊
huic vite subtrahere quorum nō potest eccle-
sie tantū quantuz illoꝝ vita prodesse. Res fiet
quidez minus vsitata: si fiet ista sorticio. Sed
si facta fuerit quis eam reprehendere audebit
Quis non eam nisi imperitus aut inuid⁹ ꝯgrua

predicatione laudabit? Quod si non placet facere: cuius facti non occurrit exemplum: nullius fuga faciat. vt ecclesie ministerium maxime in tantis periculis necessarium ac debitum desit. Nemo excipiet personam suam: vt si aliqua gratia videtur excellere: ideo se dicat vita ꝛ ob hoc fuga esse digniorem. Quisquis enim hoc putat: nimiu₃ sibi placet. Quisquis autem etiam hoc dicit: omnibus displicet. Sunt sane qui arbitrant̄ episcopos ꝛ clericos non fugientes in talibus periculis: sed manentes facere: vt plebes decipiantur: cum ideo non fugiunt: quia manere suos ꝑpositos cernunt. Sed facile est hāc reꝑhensionē vel inuidiā deuitare: alloquendo easde₃ plebes atq₃ dicendo. Non vos decipiat q̄ de loco isto non fugimus. Non eni₃ ꝑpter nos: sed propter vos hic poti⁹ manem⁹ ne vobis non ministrem⁹. quicquid saluti vestre ꝗ in christo ē nouim⁹ necessarium. Si ergo fugere volueritis: ꝛ nos ab istis quib⁹ tenemur vinculis solutis. Quod tunc puto esse dicendū quādo vere videtur vtile esse ad loca tutiora migrare. Quo audito si vel omnes vel aliqui dixerint in illius potestate sumus cuius irā nullus quocunq₃ vadit euadet: ꝛ cuius misericordiam vbicūq₃ sit pōt inuenire: q nusq̄ vult ire siue certis necessitatibus impeditus: siue laborare nolens ad incerta suffugia: ꝛ nō ad finienda sed ad mutanda pericula. ꝓculdubio isti deserendi non sunt a ministerio christiano. Si autē hoc audito abire maluerint: nec illis manendū est qui ꝓpe illos manebant. Quia ibi iā nō sunt propter quos manere adhuc debeant. Quicūq₃ igit̄ isto modo fugit vt ecclesie necessariū ministerium illo fugiente nō desit: facit q̄ dominus precepit siue ꝑmisit. Qui autē sic fugit vt gregi christi ea q̄bus spiritualiter viuit alimenta subtrahantur. mercēnarius ille est: qui videt lupū venientē ꝛ fugit: quoniā non est ei cura de ouibus. Hec tibi quia me consuluisti frater dilectissime qua existimaui veritate: ꝛ certa charitate rescripsi: sed ne meliorem si inueneris sequaris sententiam: non proscripsi. Melius tamen q̄d in his periculis faciamus inuenire non possumus: q̄ orationes ad dominum deum nostrū vt misereatur nostri: Quod ip̄m vt scilic₃ ecclesias non desererent: dei bono nonnulli prudentes ꝛ sancti viri: ꝛ velle ꝛ facere meruerunt: ꝛ inter dentes obtrectantium a sui ꝓpositi intentione minime defecerunt. Sane ille sanctus in vita sua prolixa pro vtilitate ac felicitate sancte ecclesie catholice diuinitus condonata: vixit annis septuaginta sex. In clericatu autē vel episcopatu annis ferme quadraginta. Dicere autem nobis inter familiaria colloquia consueuerat: post perceptum baptismum etiam laudatos christianos ꝛ sacerdotes absq₃ digna ꝛ competenti penitentia exire de corpore non debere. Quod etiam ipse fecit vltima qua defunctus est egritudine. Nam sibi iusserat psalmos dauidicos qui sunt paucissimi de penitentia scribi: ipsosq₃ quaterniones iacens in lecto contra parietem positos diebus sue infirmitatis intuebatur: ꝛ legebat: ꝛ iugiter ac vbertim flebat. Et ne intentio eius a quoq₃ impediretur cauebat. Ante dies ferme dece₃ q̄ exiret de corpore nobis postulauit presentibus ne quis ad eum ingrederetur: nisi bis tm̄ horis quibus medici ad inspiciendum intrarent: vel cum ei inferretur refectio. Et ita obseruatum ꝛ factum est: ꝛ oi illo tempore orationi vacabat. Uerbum dei vsq₃ ad ipsam suam extremam egritudinem impretermisse alacriter: ꝛ fortiter sana mente: sanoq₃ consilio in ecclesia predicauit. Membris omnibus sui corporis incolumis integro aspectu atq₃ auditu: ꝛ vt scriptum est nobis astantibus ꝛ videntibus ac cum eo pariter orantibus: obdormiuit in pace patribus suis enutritus in bona senectute: ꝛ nobis coram positis pro eius cōmendanda corporis depositione: sacrificium deo oblatum est: ꝛ sepultus est. Testamentum autem nullum fecit: quia vnde faceret pauper christi non habuit. Ecclesie bibliothecam ꝛ omnes codices diligent̄ posteris custodiendos semper iubebat. Si quid vō ecclesia vel in sumptibus vel in ornamentis habuit fideli presbytero qui sub eodem domus ecclesie curam gerebat dimisit. Nec suos consanguineos vel in ꝓposito vel extra constitutos in sua vita ꝛ morte vulgi more tractauit. Quibus dum adhuc superesset id si opus fuit quod ꝛ ceteris erogauit: non vt diuitias haberent: sed vt aut nō aut minus egerent. Clerum sufficientissimū ꝛ monasteria virorum ac feminarum continenti₃ cum suis prepositis plene ecclesie dimisit: vna cum bibliothecis libros ꝛ tractatus vel suos: vel aliorum sanctorum habentibus: in quibus dono dei qualis quātusq₃ in ecclesia fuerit noscitur. ꝛ in his semper viuere a fidelibus inuenitur. iuxta quod etiam secularium quidam poetarum suis iubens quo sibi tumulum mortuo in aggere publico collocarent pro epigrammate finxit dicens. Uiuere post obitum vatem vis nosse viator. Quod legis ecce loquor ꝛ vox tua nempe mea est. Et in suis quidem scriptis ille deo acceptus ꝛ charus sacerdos: quantum lucente veritate videre conceditur: recte ac sane fidei spei ꝛ charitatis catholice ecclesie vixisse

manifestatur. Quod agnoscunt qui eundem de diuinis scribentem legentes proficiunt. Sed ego arbitror plus ex eo pficere potuisse: qui eũ & loquentem in ecclesia presentem audire & videre potuerunt: & eius presertim inter homines conuersationem non ignorauerunt. Erat enim non solum eruditus scriba in regno celorum de thesauro suo pferens noua & vetera: et vnus negociatorum qui inuentam preciosam margaritam que habebat venditis comparauit: verum etiam ex his ad quos scriptum ē. sic loquimini & sic facite: & de quib⁹ saluator dicit. Qui fecerit & docuerit sic homines hic magnus vocabitur in regno celorum. Peto autē impendio vestram charitatem qui hec scripta legitis: vt mecũ omnipotenti deo gratias agatis: dominumq̄ꝫ benedicatis: qui tribuit mihi intellectum: vt hec in noticiam & presentium & absentium: presentis temporis & futuri hominum: & vellem deferre & valuissem. & mecum ac pro me oretis: vt illius quondam viri cum quo annis ferme quadraginta dei dono absq̄ꝫ amara dissensiõe vlla familiarit ac dulcit vixi & in hoc seculo emulator & imitator existam: et in futuro omnipotentis dei promissis cum eodem perfruar. Amen.

Laus deo: pax hõibus: requiesc̄ꝫ defunctis.

Item anno incarnationis domini nostri iesu christi currente. CCLX. aurelius Augustin⁹ natus est. baptizatus eni est anno. CCCXC. a beato Ambrosio. Mortu⁹ võ in Iponia currente anno. CCCCXXXVI. ibiq̄ꝫ honorifice iacuit annis. lxij. Deinde in Sardiniã trãslatus & ibi multis claruit miraculis: annis scilicꝫ. ccxxiij. Post hoc de Sardinia translatus fuit per regem Liuprandum Papiã vbi vsq̄ꝫ in prẽsens multis etiã claruit miraculis. Eiusdem videlicꝫ aurelij Augustini Hipponensis epi ac doctoris ecclesie sanctissimi parit & perspicacissimi: plurimorum opusculorꝫ necnon vite eius a Possidonio cõscripte: impensis & opera Dionysij Bertochi de Bolonia accuratissime impressorũ: finis Anno a natiuitate saluatoris nostris. M. CCCC. XCI. die. xxvi. Martij.

Nos iuuat arguta scrutari indagie verum.
Illos Dulichio verba lepore tenent
At alijs gratum est varios versare libellos.
Sũt q̄ꝫ scripta qbus nõ nisi sancta placet.
Quisqs es ex istis: paucis nũmis eme multos
Aureli libros: hancq̄ꝫ leuato sitim.
Neruosos cernes rationũ viribus: atq̄ꝫ
Ornatos: varios: de deitate simul.

Uale atq̄ꝫ iterum valete.

Registrũ cartharum

a
Prima vacat
Aurelij augustini
De operibus
bemus. ca.lxxiij.
De assumptione hũane nature
Quomodo dicat
b
Meditationes diui augustini
cum dauid sanctus
nam mihi lex oris
lem in consilijs terribilem
rexit ꝑpter iustificationem
c
tia aliqua possides:⁊
corpore propter peccatum
carnis auxius est ⁊
ꝑmiseras. Da queso
carnalis:⁊ de tabernaculis
d
dñe: per filium tuum
sion dormit neq; dormitat
Dñe confiteor:vt docuisti
deus meus: vita mea
ꝙ letissima ... diolanter
e
ad confitendum nomini
sideratissime : ad te clamo
corruptione : beatitudo
libus sempiterna:pro
qm̃ charitas foras
f
mendacij:sed aliquando
iam nolentibus subintraui t
Quod iusta damnatione
maria virgine sicut filius
Non sicut per vnũ peccatẽ
g
h De nunc dicam quod
ditionis non sunt discreti
spondeat. Uidet eni si
igitur etiam ipsa hoīs
nire. Capi.cxvj.
h
vinam. Hoc audito quasi
huius vite defectus
comprobatur. Qui dum
rum greges dilacerant
nescio vtrum temere
i
affluentia:⁊ quasi rei
ptus ⁊ ꝓfusus est vtero
De cuius ptãte si nullus
ciant: vt harum rerum
sui: commemorabuntur

k
nos si tanti patriarche
prehendere non valemꝰ
peccet homo: etiã postq̄
omnis bonus ante aduentũ
mi puritatem ꝯfitentem
l
impedit quid est quod
sunt:nisi quia dominus
opus erat vt tam pericu
patrum multa gloriosa
ream esse.i. nec corpꝰ
m
rum: vt diligam bonas
bi de donis tuis: sed
Predicta est tamẽ causa
officio charitatis qui
quid cuiq; membro
n
libri enodati:cũ deformiter
hi ꝑmittebant non boni
q; certiorẽ dares. Et
a quibus rudes abyssi
ignorabam vel quid
o
num irasceris nobis
sed nondum eẽ me qui
naciter colligebar ex
deus sola certa iocũditas
rus quid mali essem
p
stra: Ego silebam ⁊
Te enim mihi abscondere
Et quedam statim ꝑdeũt
tiens tristiciam metumue
recolo:tametsi
q
desiderium meum.
tor: Aut que tempora
enim dicimus simpla
sonuit. quod autem
informi: quam fecisti
r
te viuere:quia viuit
simus lux dum adhuc
modo. Et exaltatus ste
minaria: nec sydera
ꝯhentes ⁊ cõpaginares
s
dictum est: diliges primũ
poralibus q̄uis ab illo
tibus ⁊ ambiguitatibus
ca: vel ad exemplaria
herere lectorem : partem
t

rit omni sapiẽtia egyptiorꝫ
ꝙ sunt ossa. si autem
duo genera omniũ pctõꝝ
esset tempus. statim se
q; possunt existimare
u
Quod si ⁊ iam figurat
tur nõ intelligunt: ꝑpter
portune:argue:hortare
Dilectio sine simulatione
tur ius ad illecebras
x
cõceptionis atq; natiuitatꝭ
⁊ in ipsis celestibus
arsurus est:qui ⁊ ꝑmus
tinendã nunq; potest
Quẽ interficiet dominꝰ
y
telliget hec: Ergo pro
nes pauperes sunt
Ex libro retractationũ
tes cum populo simulacra
aut heresim aliquam
z
pulo agatur intelligunt
nientiam rediguntur
foueat:atq; aliquo
iam fraterne ꝯiugalia
bi consulunt:⁊ filij cum
⁊
ascendat. rerũ similitudine
lem contemperantiam
est me quando desperabam
Quo quedã intelligimꝰ
antur esse quod nõ sunt
ꝯ
remedio salutari: pertimesce
vnam animalem quam
corpa:corpora propter
um. Nec aliquid est
Capitulum.lx.
ꝝ
domat q; ei salutarium
esse faciat plures
huius seculi inimicus
quia carne caret: nec
genuisse:⁊ post partum
A
ire: quo non vult
ritatã. Hoc aũt quod ait
libidinis. Non occides
gloriaris. Attendis enim
tres. Duo enim loco
B
pturam hominis a tantis

⁊ sic audiunt quod dictum est
git vel in euangelio
uisibili hoste certamina

C

In hoc opera continentur
inter seipsos colũnas suas
nec predicari ⁊ coli
Nã quia mihi superius.
uio deluit: ꝙ noe iustũ

D

euangeliste de christo
nium hoc est humiliationem
texere narrationem
reus in corde suo
oris herodis filius

E

mulier que fluxum
non posset dicere non vult
defuncta est: sed veni
in vobis in hoc seculo
nonne tenebit ⁊ leuabit

F

qũod iste addidit illis
oliueti tunc iesus misit
git atq; dixisse.
commendatur cum dicit
tectum non descedant

G

autem potest quod ille
tẽtationem que inter has
bi domini. Deniq; con
vobis de duobus dimitti
hunc dimittis non eris

H

fit in prima sabbati
non tamen introiuit
ophas. Nãq; ⁊ cleo
surrexisse non crediderunt
q̃ hoc primitus factum

I

Retractatio beati augustini
hebat illa septem vitia
atq; illuminat. Non
bus terminatur. Aut
deorum cum sine filijs

K

se. Deum aũt se diligere
illos labores domi
deo ministrant in ecclesia
scendens ⁊ iudeis ⁊ gentibꝰ
gelis dei. Non vtiq;

L

Non ego. Ma. Non
⁊ vndecim: videmus
duo quem numerum

uererate consuetudo ⁊
barum primum esse

M

cere ipsa veritate
stit: Di. Nihil omnino
tium in tempore coegerunt
pyrrichio an proceleumatico
roris vinclum funestum

N

rithmus vt metrum
aut quatuor ⁊ octo
la nobilitas in lege
miscendos. Poete autem
esse: fatendum est.

O

bus preside: nisi quia
rogator eis dedit
nalem voluntatem: sed
n Os tamen meminerimꝰ
mora spretis pompis

P

ritum contribulatum
luptate animum trahunt

nisi eternum aliquid
n On eos appellarent
circuncisis datur. purgatis

Q

bat. i. in disciplina ⁊
li vt dimitteret eos
scriptura. Flumina
ne non tm̃ monumento
ne damnauit vt eternorũ

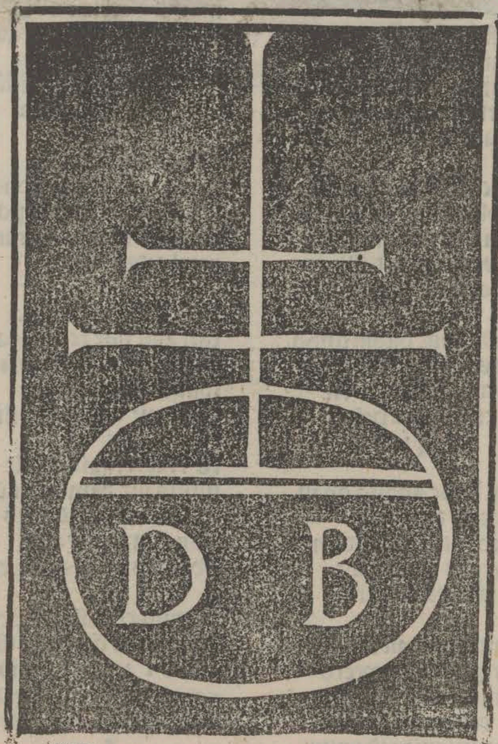
R

ius magni exempli
tas tanta vt nec temporis
esse fateremur nulla
Quia ergo vnaqueq; res
ipse quoq; dispensatorũ

S

bantur quo sciretur
vocis indignatione impmuit
si dominus nobis
predicatione laudabitur

Finis registri cartharum horum opusculorum.

Biblioteka Jagiellońska
stdr0008803

Augustinus
1491